

X

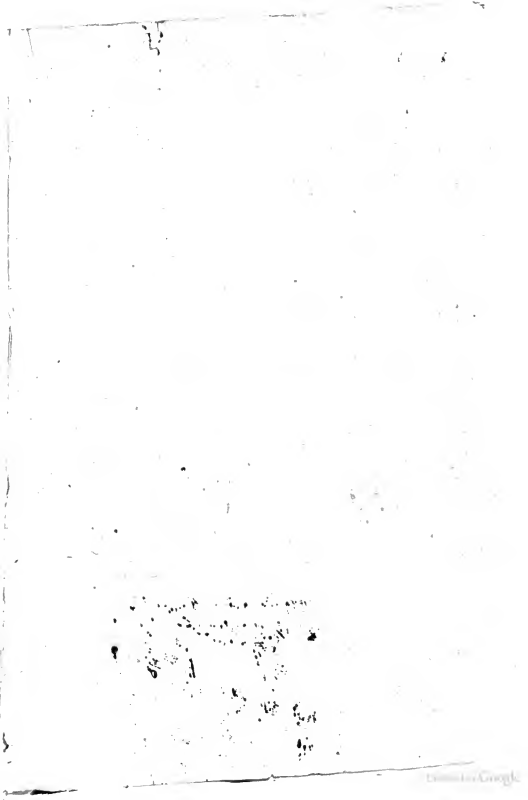
—

1

Conservatorio di Musica "G. Verdi" - Milano

ANNALES
ORDINIS
S. BENEDICTI
OCCIDENTALIUM MONACHORUM
PATRIARCHÆ.

In quibus non modo res monasticæ, sed etiam ecclesiasticæ historiæ
non minima pars continetur.

AUCTORE DOMNO
JOHANNEMABILLON,
PRESBYTERO ET MONACHO EJUSDEM ORDINIS E CONGREGATIONE S. MAUR.

*Editio prima Italica a quamplurimis mendis, qua in Parisiensem irrepserant,
ad Auctoris mentem, expurgata.*

Tomus Primus,

Complectens Libros XVIII. ab ortu S. Benedicti ad annum DCC. cum duplici
Appendice, & Indicibus necessariis.

LUCE
Typis LEONARDI VENTURINI.

MDCCXXXIX.
DE SUPERIORUM LICENTIA.

*Biblioteca Domus Prof. Neap. Soc. Scy.
Catal. in script.*

EMINENTISSIMO ET REVERENDISSIMO

PRINCIPI
CAROLO REZZONICO
S. R. ECCLESIAE CARDINALI

LEONARDUS VENTURINI *Felicitatem.*

UM Benedictinorum Annalium D.
Johannis Mabillon jam dudum ab
Eruditis nova exposceretur editio,
CARDINALIS AMPLISSIME, me
fatis communibus votis facturum,
putavi, si eisdem, ad Auctoris
mentem pluribus in locis castiga-
tos, meis praelis committerem: cui autem potissimum
inscriberem, ut quibus a puritate historiae atque a.

rerum gravitate maximum est pretium, maximum, etiam esset a Patrono, anceps animi hærebam. Sed de Meccenate feligendo dubitandum amplius non censeui, cum inter clarissimos viros, quos animo perlustrabam, Tu mihi occurristi, quem cum generis splendore & dignitate, tum doctrina vitæque religione præstare, nemo unus ignorat. Ecquis nesciat Te ex nobili inter Venetas familia natum, quæ tam præclaras Majorum Tuorum cum domi tum foris res gestas jactat, ut eas nulla unquam obscuratura sit ætas? Quis nesciat, Te, eorumdem exemplis ad virtutem inflammatum, ab ineunte ætate in nobili Bononiensi Collegio mentem ad doctissimorum hominum præcepta conformasse; in floridiori autem Romæ ita ad graviorum disciplinarum studium Te contulisse, ut primum in Academiam Ecclesiasticam adscriptus, ac deinde amplissimis præmiis a Summis Pontificibus fueris cumulatus? Persuasum fuit Clementi XI. ac Innocentio XIII. Te ingenio, vigilantia, & pietate plurimum Romanæ Ecclesiæ profuturum, quare ille Prælatitio habitu ac Protonotarii Apostolici munere decoratum Reatinensi, hic vero Fanensi civitati Te deinde præfecit; in quarum administratione cum nihil nisi graviter sapienterque fecisses, Romam tandem sacri Consilii Ponens fuisti revocatus. Prædecessorum vestigiis inhæsit Benedictus XIII. qui ex quatuor præstantissimis viris a Veneta Republica nuncupatis Te potissimum Sacræ Rotæ Auditorem renuntiavit. Quantam vero gloriam in hac provincia fer-

me per decennium gerenda Tibi comparaveris, testati sunt omnes Jureconfulti, quorum nullus tuum nomen audiebat, cui mira sagacitas in dissolvendis legum quæstionibus, in decidendo summa integritas non audiretur: testati sunt litigantium perplures, quorum causas, ipsis assentientibus, ita privatim composuisti, ut nihil iisdem tam popolare quam tuum nomen, nihil tam carum quam tua auctoritas videretur. His igitur rebus præclare commendatum merito optimoque jure Clemens XII. qui modo, favente Deo, Ecclesiæ gubernaculis præest, Te in amplissimum Cardinalium Ordinem, quamvis septimum tantum ætatis tuæ lustrum complesses, plaudentibus cunctis, adlegit. Hujus autem dignitatis, quæ uno tantum gradu a suprema distat, splendorem ita sustines, ut dum studia colis, atque ex his plurimum affers ad populorum emolumentum, nullum tamen vitæ tuæ spatium a pietatis & religionis officiis vacuum præterlabi sinas. Sed quid verſor in his, quæ cæteris quam mihi notiora videantur? Plura igitur silentio prætermittens, Te denique obtestor, ut publicum hoc obsequii mei pignus æquo libentique animo accipias: quod si fuero consecutus, nullo unquam tempore memoriam tanti beneficii definiam. Vale.

... ..

... ..

... ..

... ..

DE Mandato Illustris. & Reverendis. Domini Domini Fabii de Colloredo Archiepiscopi Lucani &c. Ego inscripsi legi Opor, cui titulus *Annales Ordinis S. Benedicti &c. Auctore D. Johanne Matillon &c. ac dignissimum censui ut luce publica iterum donetur.*

Constantinus Ronaglia Congr. Matris Dei.

I M P R I M A T U R.

CAROLUS FRANCISCUS CONTI Vicarius Generalis.

**PAULUS SINIBALDI J. U. D. & Patritius Lucensis
Illustris. Magistratus super Jurisdictione Præpositus.**

DOMNI JOHANNIS MABILLONII

VITÆ SYNOPSIS.

Domnes Johannes Mabillon honestis parentibus natus est die xxix. Novembris anni mdcxxix. in vico sancti Petri de Monte, vulgo *Saint Pierre-mont*, diocesis Remensis, in Campaniæ finibus, duabus circiter Gallicis leucis a Mulsiponte. Ruri primis grammaticis elementis imbutus, postea Remos matre missus, liberalibus artibus in Academia gymnasio operam navavit. Progressus in fuit, qui parentum magistrorumque spem longe superaret. Quæ tum elucebant in juvene singulares animi dotes, ingenii sagacitas, judicii maturitas ætate major, utrique par modestia, nec pietas minor, quis qualisque satorus esset adultus jam portendebant: adeo ut doctrina & virtute cæteris pueriscentem Mabillonium sine invidia suspicerent fudales, ipsique magistri non sine admiratione in exemplum aliis proponerent.

Tante spem adolescentem ut artibus diocesi Remensi manciparet ejusdem rector, locum ei concesserunt anno mdcxi. in Metropolitana ecclesiæ Seminario, sed alium jam designaverat superna Dei providentia. Expleto quippe philosophiæ cursu, frequentatque per annum sacre Theologiæ scholis, monasticam vitam in Congregatione sancti Mauri amplecti consuevit. Admissus pro votis in celebre, quod exstat in urbe Remensi, sancti Renigii monasterium, ubi tum insisterantur novelli, ibique per annum probatus, sollempnem professionem emisit die vi. Septembris anni mdcxv. Tantos autem in virtute progressus fecit juvenis monachus, tanterque animi dotes singulari cum pietate in eo refulcebant, ut summum de eo spem jam tum conceperent Superiores Congregationis. Sed spem in arduo posuit contraxit et fervore nimio morbus. Dum enim fidei ardori magis quam corporis imbecillitati consensum Mabillonius acciori, quam par erat, studio in exercitiis pietatis incubuit, in gravissimum, eoque continuum capitis dolorem incidit, quo diu confectus, se deficit, ut qui aliis recte cogitandi exemplar futurus erat, vix cogitare ac ne vix quidem officium divinum recitare posset. Tentatis primum remediis morbus exasperabatur potius quam leniscitur. Unde cum spes evigra superesset, ad monasterium beate Mariæ de Novigento prope Codicacum missus est: ut veris otio & liberiore calo afflata valetudo restitui posset.

Grata quidem Mabillonio fuit Novigenti solitudo: at eadem semper corporis valetudo. Inter eas tamen nebulas, quibus velut offuscabatur nobile ingenium, se probebat animus ad antiquitatis investigationem comparatus. Dum enim morbi pertinacioris evincendi causa rebus externis vacat; rudera omnia monasterii vicinorumque locorum, tristes Calviniani furoris reliquias, assue, si qua nunciarentur, antiqua monumenta sollicitus perlustrabat, ut abditum quidpiam inde erueret, quo animum jam tum antiquarum rerum cupidum expleret. Missus initio Julii anni mdcxvi. Corbeiam-vetrem, nobile agri Ambianensis monasterium, antiquis monumentis, manuscriptisque codicibus, rebus Mabillonio gratissimis, locuples; cum nec lis vacare pro votis, nec scholas quæ tum ibi habebantur assidue frequentare, immo nec regularibus exercitiis insistere, præ morbo, liceret, exterloribus officiis deputatus est. Viliora non regit humilis monachus: sed ad præcipuum ecclesiæ munus promotus, suscipiis quidem hortante obedientia, agre tamen. Terrebat nempe in eo munere gravior ac multiplex rerum temporalium cura, frequentiorque cum secularibus hominibus confusio adeo, in quibus modum tenere, nec unquam extra cancellos religionis statum epyedi, arduum. Hæc Mabillonio, ad tranquillam solitudinis otia nato, molestissima eum esset, immo & periculosa viderentur, ab importuno munere absolvi petiit, obtinuitque.

Inret ea facer presbyteratus ordo, ad quem promotus est die xxvii. Martii anni mdcxix. novus pietati stimulus addit, ejus fovenda gratia optimos quoque libros, quantum per valetudinem licebat, evolvit. Dum in tot sanctorum hominum, qui Corbeiam olim pietate ac eruditione sua illustrarunt, vitas & historiam, quo exemplis eorum accendi posset, animum confert; incidit in historiam Adalhardi, sanctissimi quondam Corbeienfis abbatis, cui præ cæteris impensus studuit. Cumque legisset, sanctum Gerardum, Corbeiensem undecimo sæculo monachum, eadem ferme corporis infirmitate laborantem, atque ipse tunc

I.
Mabillonii
ortus.

II.
Ingressus in
Congregationem
s. Mauri.

Inferna valet
tudo.

III.
Prima studia
& officia.

IV.
Sanctitatis
cupis.

confidabatur, Adalhardi precibus & meritis convaluisse; eadem spe & ipse, fretus sanctissimum abbatem humilibus continuis precibus rogavit, ut quod olim Gerardo præsiterat, sibi non denegaret. Nec vana fuit spes; quæ enim medicamenta tenacæ morbi vis hæcenus vicerat, eadem effectum paulatim fortiter, acerrimus ac diuturnus capitis dolorum levare primum coeperunt, ac demum penitus depulerunt. Reddito sibi Mobilienis prius cura fuit meritis Adalhardo gratias referre. Et ut in hoc etiam insisteret Gerardi vestigiis, ut prout in eius festo decantanda composuerat; ipse accepti beneficii memoriam significare studuit, editis in Adalhardi laudem hymnis, qui etiam nunc in abbacia Corbeiensis in illius festo canit solent. Hoc primum Mabillonii peritæ specimen Corbeiensibus probatum cum fuisset, ab illis rogatus hymnos etiam in laudem sanctæ Bathildis regine composuit: tum ad illam ipsam monasterii officia propria manu admovit, & vel nova edidit, vel vetera emendavit: quæ omnia in unum collecta typis edita sunt, ad usum ecclesiæ Corbeiensis. Et hic primum fuit foris confirmata a morbo valetudinis Mabillonii, uberioris posthæc & ampliores edituri.

Missus anno MDCXXIII. in regalem sancti Dionysii abbatiam prope Parisios, ibi per annum cinesarchæ munus se implevit, ut strenuam literarum operam navaret. Tum temporis degebat in suburbano S. Germani a Præf. Parisiensis monasterio domus Lucas d' Acheri, qui in evendæ colligendæque summo cum delectu vetera monumenta indefessus incumberet. Spicilegii nomen indiderat operi, cujus aliquor totius summo cum eruditorum omnium plausu, jam lucem emiserat. Momente vero evadit jam & affecta ætate sarcinas colligendas esse, consilium fuit aliquem eximium sibi adolescentem in partem operis vacare, qui & post auctoris mortem persequi posset. Oculos statim conspiciunt Superiores in Mabillonium, quem optato ad literarum ingenio natum probe noverant. Vocatur itaque ut suppetias ferat venerando seni. Tulit ille, nec literarum modo, sed & civiles quasvisque potuit, in infimum præsertim ferre beneficis & officiosis. At angustis Spicilegii (cujus tamen posteriori septem tomis ipso juvante vulgati sunt) limitibus contineri non potuit vastissimum ingenium; curas in novam sancti Bernardi operum editionem conferre compulsus est. Eam quidem susceperat demum Claudius Chametel, qui delectos quosdam sermones uno volumine in 4to comprehensos jam publicaverat. Sed dum novam omnium operum editionem parat, inopiam moris pilis conatibus intercedens, rem interitam viisque corpusculum dimittere jubet, totumque onus in Mabillonium devolvit. Subit ille, nec invitatus, pro innata sibi in Bernardum pietate, &c. ordines undique conquirat, diligenter confiliet, errata præcedentium editionum corrigat; genuina a spuris secernat, plura hæcenus locuta luce donat, omnia denique doctissimi præstantibus, notis & observationibus illustrat. Prodit ea editio anno MDCXXVII. tum duplo voluminibus in fol. tum novem micribus in 8vo. Opus eruditis omnibus acceptissimum celebritatem & nomen tota Europa fecit auctori, magnæque ex tam præclaris initiis constituta in eo spes omnium. Tam felici successu permolet inspectores nostræ Congregationis, annum ad sanctorum Patrum, tum Græcorum tum Latinorum editiones ad antiquorum exemplarium fidem eripugandas adjuccerunt; quod factum hæcenus eo successu, quem non modo probi quique, sed & Ecclesiæ præfules, ipsique summi pontifices non semel gratulari haud dignati sunt.

Diffusis vero prioris Bernardi editionis exemplaribus, novam prælo subicere rogatus Mabillonius, eo libentius annuit, quo studiis in Bernardum, assidue collatis, auctiorem ac perfectiorem editionem ejus operum dudum meditabatur. Accurate igitur recognitis sancti doctoris operibus, secundam editionem duobus tomis in folio publicavit anno MDCXC. autem quinquaginta fere novis epistolis, pluribusque dissertationibus prævis & annotationibus illustratam; adeo ut secunda hæc editio numeris omnibus absoluta dici posset, nisi ea iterum brevi disticta, tertiam majori studio perpolire, novique accessionibus locupletare cogitasset vir doctissimus, si Deus vitam pulchro diutius produxisset. Libros de Consideratione elegantioribus typis æmulatorique forma separatim editi curavit anno MDCXC. mox acceptissimum munus fore Clementi XI. Romano pontifici, si opus a Bernardo scriptum ad Eugenium Papam, ejus successoris muneretur, qui id in preceptis, velut quædam enchiridion, se habere velle declaraverat.

Aliud, nec minus operosum, maximeque ad Ordinem nostrum, immo & ec-

V.
Parisiæ ve-
nit.

Novam edi-
tionem Sancti
Bernardi a-
ducat.

VI.
Eandem re-
cognitam re-
cudit curat.

VII.

unicuique non reddat. Idem historici munus est, qui & ipse persona publica est, cujus fidei committitur examen rerum ab antiquis gestarum. Cum enim omnibus non liceat eas per se investigare; sententiam ejus sequuntur plerique, quos proinde fallit, nisi equam ferre conetur. Nec satis est tamen verum amari & investigari, nisi is totius animi candor, quo ingenuè & aperte dicat quod verum esse novit, Mensuri si Christianis omnibus, a fortiori religiosam vitam professis nulla iniquam ratione flect, longe minus cum mendaciam capitale & periculosum multis erudit. Fieri vero non potest, quin historici mendacia verant in perniciem auditorum, qui verba ejus fidem adhibentes decipiuntur, dum errorem pro veritate amplectuntur. Non levis proinde ejus culpa est, quæ tot alias secum trahit. Debet ergo, si candidus sit, procul studio partium certa ut certa, falsa ut falsa, dubia ut dubia tradere, neque dissimulare quæ utrique parti favere aut adversari possint. Hæc Mabillonii verba, quæ quo affectus erat animo, dum scriberet, probant; sed id scripta ipsa verbis omnibus luculentius demonstrant.

IX.
De pæne say-
mo & fermenta-
tis scribit.

Cum vero in præfatione in primam partem tomi tertii actorem lince extra differuisset de materia sacrisch eucharistici, probatissime contra Sirmondum, perpetuum fuisse solius arymi panis in ecclesia Latina usum, nec a Photio tempore adhiberi coepisse; quæ etiam oblique saltem scribebant sententiam eminentissimi Cardinalis Bona, contententis pronisum & indifferenter fuisse, ante Photii schisma arymi & fermentati panis apud Latinos usum: hic, pro innato sibi veritatis amore, non moleste vult, immo ad Mabillonium litteras dedit, quibus hortabatur, ut rem accuratius & exactius pertraheret, reliquosque scrupulos excuteret. Paruit illi, differentiam nemque de pæne eucharistico, arymo & fermentato edidit anno MDCLXXIV. in 8°, eminentissimo Cardinali Bona suscipiendam, in qua retractato toto argumento difficultatem plenius ac uberius expendit, sententiam suam novis rationibus & auctoritatibus monuit, & adversariorum argumenta, dubia, scrupulos omnes discussit, excussitque. Accipere perlestage erudita dissertatio gratias agit Em. Cardinali, & de victoria perinde Mabillonio gratulatus est, ac si ipse reposuisset. Procul dissimilis ab illi qui disputantini æternare student, & quantumvis adversariorum argumentis obstantur, gravissimum pondus excutere non valentes, movere tamen utcumque avertunt, nihilque adeo reformidant, quam viros se silentio saltem suo faceri. Quæ vero disputatio doctissimi viri discordie fontes esse potuisset, eos potius sanctioris amicitie meritis, sola morte solvendis, sic conjungit, ut quidquid deinceps alioceus scripserit, alteri consilium suum approbaverit, emergentem subinde difficultates propulerit.

X.
Ariensadv-
sones in Vin-
diciæ Ken-
pæst.

Paulo diversa fuit, cum argumento, cum certandi modo, controversia, quam non multo post habuit Mabillonius cum uno e RR. PP. canonicis regularibus congregationis Gallicanæ, occasione libelli de Imitatione Christi. Eo fere deinceps coepa dudum disputatio, ut causæ periculum ex scriptis codicibus penderet. Cum autem plures proferrentur a nostris, qui Johanni Gesenio aperte faverent; adversarii, præstante Gabriele Naudæo, qui ob susceptas Romæ cum Constantino Cajetano Casinensi inimicitias, iras deinceps per libellos suos ubique totis paginis adversus Benedictinos evomit, nodum hunc fecare conati sunt, illi postulando codices, sique majores nostros corruptorum exemplarium reos palam ac publice agebant. Forda certe atque liberalis nota, quam a piissimis patribus nostris amoliri offendi nostri esse diximus, facile fuit. Impetratis quippe illi ipsi codices qui falsi postulabantur, nec in tantum, sed & illis omnibus qui ex Italia, Germania, Belgio & Gallia, quam maximo numero ferri potuit, corrogari poterunt, lucetiamque Parisiorum adductis, exhibiti sunt peritis, si qui tunc temporis fuerint, perspicacibus, & a studio partium alienis judicibus, ut decreverint de sinceritate aut corruptione sententiam ferrent. Quibus vero? Clarissimi viri, Antonio Faure Doctore Parisiensi Sorbonico, Carolo le Coigne Oratore Presbytero, Annallum Eccles. Francorum auctori, Antonio de Vion domino d'Herouval Rationum publicarum auditori, Hadriano Valerio Historiographo Regio, Stephano Baluzio Colbertine bibliothecæ præfeto, & Johanni Baptiste Cotelerio socio Sorbonico; quorum omnium agmen ductus illustrissimus Parisiorum archiepiscopus Franciscus Harleus, qui in causæ cognitionem descendere haud designatus est, conventumque in aedes suas hac de re indixit anno MDCLXXI. Protais codicibus; & quam diligentissime potuit, excussit, & ad se-

VITÆ SYNOPSIS

verioris criticæ leges exaratis, comprobati sunt omnes, & ab illi falsi suspicio prorsus remota; quod solenni instrumento non solum peritissimi arbitri, sed etiam illustrissimus archiepiscopus declaraverunt. Cui quidem instrumento postea subscripsit, expensis scorum codicibus, qui ad eam vocatus opportuno tempore adesse non potuerat, Carolus du Fresne domus du Cange, regii erarii Quæstor, vitæ in miss. codicum lesione verisimilissimus. Exaquo dein biennio cum suos codices exponere non curassent adversarii, noster Franciscus Delfau instrumentum vulgavit, apologiamque pro Johanne Gerseno edidit, instrumentum maxime inimicant. Toto tricenno, quo superstes fuit Delfavus, nulla apologia Gerseniæ responsio opposita est: eo vero, dum Britannie inferioris fretum traiceret, servente procella aquis obuto, jam inextinguenda, profudit, sub hoc titulo, *Predictæ Kenpesæ à R. P. . . . Canonici Regulari Congregationis Gallicanæ, adversus R. P. Franciscum Delfau &c.* Nec id reprehensione dignum, si assensu a verbis temperasset, quæ in totius Benedictinæ familie redundabant injuriæ. Eam dissimulandam non esse ratus Mabillonius edidit anno MDCLXXVII. *Ainadœrferus in vindictâ Kenpesæ*, in quibus illatus Ordini Benedictino & Delfavio injuriæ solita moderatione propulsat, miss. codicibus & prædicto instrumento fidem & auctoritatem asserit, adversarijque precipuas objectiones diluit.

Utrunque scriptum, Delfavi videlicet & Mabillonii, si legisset auctor bibliothecæ criticæ, quatuor tomis distinctæ, quæ Gallico idiomate cum omniâ penitus offensione prodit annis MDCCVIII. & MDCCX. a referendis tum brevi quodam R. P. Du Molinet, Canonici Regularis, (si quæ critico fides) schedasum, tum Naudæi virulento calamo scriptis libellis sorte abstinuisset. Sed longe magis debuisset, si vel oculos iniecerit in ea quæ Mabillonius scripsit lib. III. de Re Diplomatica c. III. & in Supplemento cap. IV. & XIII. ubi singulas Naudæi aliorumque Naudæo similium criminationes valide refellit. Hæc dissimulanda non erant, nec ea iterum in os impingenda quæ jam rursus calumniæ comita fuerant; longe minus audacter pronuntiandum erat, Partienfibus omnibus probata fuisse Naudæi scripta, & ab eo juxta omne acie. Forte Partienf. non erant illustrissimus Partienfium archiepiscopus, Johannes Lamoignon, * Antonius Faure, Carolus le Coigne, alique. * *vid. del. malvosi. re. mod. Kemp. p. 15.* peritissimi & integerrimi arbitri, qui præmissis diligenter examine a Gerseniis Bened. sinorum codicibus omnem falsi suspicionem removerunt. Præter certe ab ejusmodi judicibus absolvi, quam a criticis damnari, cujus jam notior fides, quam ut cuiquam imponere possit solita dicendi confidentia. Gregorius sane judicem, qui sententiam terre ne levis quidem liris instrumentis ausit; immo ex lis ipsi partis unus instrumentis, in quibus ingenium non minus quam eloquentiam desiderari fateatur ipsemet. Aut non admodum attendebat bonus ille Criticus, obvis quibusque modo librorum inferret, ut crescentes librorum & numero & mole, accresceret & auctoritas. Sane legenda erant quæ ex erudito Societatis Jesu presbytero, Maximiliano Rasero, refert Mabillonius in Supplementi loco citato. Ille diplomatæ Lindavienf. vindictas suspiciens adversus Hermannum Coarængii censuram, sancti Benedicti familiam ab iniuria per iniquum censorem codicis Lindavienf. diplomatis nota vindicat; * improbatque quod attulerit hic auctor censuræ fux Gabriellæ Naudæi satyræ, an diras, contra totam amplissimum magni Patriarchæ cetum, etque ipse latinitate donaverit (idem facinus est in novam lucem proutisse, quod in oblivione dadum jacebat.) quod facere boni viri non fuisse dicit. Nam vel ea labe, inquit, adulterandi nimis Pontificum, Cæsariumque decreta, vel miss. codices, vere adhefit Ordini tam inclito; vel ab hominetrato, & sui præ vindictæ cupidine impote, ex toto, aut magnam partem per nefas confecta est. Si illud; profecto lex illa caritatis, tantopere in sacris oraculis incutata, non facienda alteri quod tibi fieri nolis, vulgari & propalati arcumano, non sinebat; tantoque minus sinebat, quod res non unum aliquem hominem sed cetum numero amplissimum, antiquitate venerabilem, & nullis non ruitis hodieque præfulgentem tangebat; nec enim vel privatus quisque quo fert animo, quod nullus aut pauci sciebant, id unius loquelare populi rumorem fieri. Quid ergo necesse erat communi eruditiorum lingua vulgari (dicere ego, demo publicare) quod soli Galli, & ex his non multi, (jam pene nulli) ad eam diem legerant & sciebant? At si comenta sunt illa hominibus rancore & invidia tabescentis, ut sane existimo, non prudentis, quæ humanitatis, quæ caritatis jura ac leges sinebat, ne

XI.

Iniquum auctor bibliothecæ criticæ judicium. *Biblioth. crit. tom. I. p. 15. & sup. p. 15. & sup.*

* *vid. del. malvosi. re. mod. Kemp. p. 15.*

* *D. f. dipl. Lindav. etc. p. 15.*

dicam jubebant, tenaci chartarum memorie eadem illini, & viros plane innocentes tam eripieret & ignominiose coram eruditis omnibus tradidi? Quem igitur æstimabimus Conringium, (vel Criticum Conringio longe i-oisq̃uiorem) qui istud facere non dubitavit? Quid fidei meretur, qui nullo, vel suo vel publico emolumento sanam alteram tam inde alaravit, tam probe traduxit? Hoc omnino est artibus non bonis uti. Hoc religiosus Soc. Jesu prebiter ad hominem heterodoxum. Sed quid ad catholicum? Quid ad Guerdoin, qui in his artibus, quas ille non bonus vocat, confensit? Facinus horruisset vir pius, nec iam artes non bonas, sed pessimas, & characterem sacerdotalem dedecorasset vocare non dubitasset. Sed jam ad caput sermonem redeo.

XII.
Veterum A.
bibliothecarum
voti quæ-
stio.

Ex quo vulgandis Sanctorum nostrorum ædis animum adiecerat Mabillonius, varias bibliothecas & archiva perlostrare necesse fuerat. Ex his autem præter Sanctorum A&A, alia plurima monumenta literaria eruit, hæcenus incerta, quæ in communem reipublice literariæ usum publicare operæ pretium visum fuit. Huic collectioni idem nomen *Veterum A&A* deditur, quorum primus tomus prodixit anno MDCLXXV. in 8º. tres alii annis MDCLXXVI. MDCLXXVII. & MDCLXXVIII. Antiqua monumenta sunt, non tenet & prout fors offerebat, collecta & inserta, sed maturo examine selecta, qualia sunt opuscula theologia, fragmenta conciliorum, chronica, fundationes ecclesiarum & monasteriorum, epistolæ imperatorum, regum, summorum pontificum & episcoporum, inscriptiones, A&A, formulae, & alia ejusmodi, quibus pretium addunt collectoris notæ, observationes & dissertationes. Plura alia ejusmodi monumenta in scribalis reliquit, suo tempore publicanda.

XIII.
Libri de re
diplomatica

Sed fructum quem hæcenus ex Mabillonii peregrinationibus, plurimique ab eo illustratis archivis cepit reipublica literaria, vix crediturum omnium iudicio, is quem percepit ex libris de *re diplomatica*. Dum archiva percurraretur, plura in his invenerat tum primorum regum nostrorum, tum imperatorum, tum veterum summorum pontificum, tum denique aliorum nobilium virorum diplomata, quorum pulverem excutere vix sentabat quisquam, quia vix legere poterat. Studiis vero collegit vir sagacissimus, rei prelii nun ignarus. Alium quemvis deterruissent incoherentes ac impliciti litterarum characteres, styli barbaries, sermonis aubages, ut alia bene multa flectam, crucem alteri culvis figere nata. At difficultates improbo labore non tantum ipse superavit, sed & superandi viam alios edocuit, certasque regulas tradidit, quibus tota veterum instrumentorum ratio, usus, formulae, auctoritas, sinceritas aut falsitas dignosci possit. Ut tamen non minus novum, quam arduum ac falcibus erat argumentum, nihil festinandum esse censebat vir prudens, donec maturitatem assecutum esset tante molis opus. At cæpta dudum, jamque satis mediata maturare compulsi Danielis Papebrochii, viri editis Sanctorum ædis celeberrimi, tenamen. Is cum veterum chartarum nulla sibi fuisset parabilis copia, nullasque ferè scripturas authenticas vidisset, quod nulla sibi archiva lustrare liceisset, ut modeste fatetur vir candidus: unus dumtaxat aut alterius charte inspectione lo tran'versum actus, iudicium omnibus æquum tulit. Pronuntiare quidem non dubitavit in Proptælo ad Aprilis tenum secundum, chartas fidem habere eo minorem, quo maiorem præferunt antiquitatem: in toto Franciæ regno nullam chartam sinceram ac genuinam reperiri ante regnum primi Dagoberti; paucissimas autem sub illo, ac post illum usque ad secundum Hippi Reges scriptas haberi, quæ vel autographæ dici possint, vel ex autographis fideliter desumptæ: eodem modo ratiocinandum & de privilegiis apostolicis, quibus ab episcoporum jurisdictione excepta, monasteria, & sub immediatam sedis Romanæ protectionem suscepta sunt: denique de Adeodati pape privilegio pro Martiniano canobio, deque aliis aliorum pontificum pro Dionysiano, atque aliis porro omnibus, tempore primæ stirpis regni editis, illud omnino tenendum esse, tanto minus adhibendum eis fidei, quanto plus præ se ferunt antiquitatis.

XIV.
Eorum fco.
pro & argu-
mentum.

Hæc & alia cum archivum Dionysianum velut officinam, falsorum diplomaticum traducerent, & in omnium aliorum, in uno consolorum, luno totius Franciæ regni redundarent injuriam, æquo animo ferre non valens Mabillonius, falsis Papebrochii regulis veras opponendas esse duxit. Ad argumentum igitur dudum susceptum jam probe meditatus accedens, quæcumque ad rem diplomaticam pertinebant accuratius & attentius expendit, digerit, explicat, archivorum fidem & auctoritatem tuetur, collatisque secum invicem in-

Infinitis propemodum, quas inspererat, chartis, regulas eruit quibus generaliter a spuris, necesse a viciis discerni queant, veterum scripturarum varia specimen, in tabulis r. accuratissime delineata, oculis exhibet; & ut verbo dicam, insignem illam de re diplomatica lucubrationem in lucem emisit, anno MDCXXXI. in fol. maj. Ad novum illud antiquariæ artis genus, quod hæcenus aggressus erat nemo, obtulit literatus orbis, ac præter mentis acumen auctoris, ingenii spaciositatem, profundam eruditionem, inmensam veterum recentiorumque lectionem, miratus est rem diplomaticam certis quibusdam regulis subijci posse, quibus coerceri posse desperabant omnes. Ealiquid poterat esse hominis dumtaxat longo usu in ea arte contriti ac subacti. Plausere proinde antiquarii, forenses, omnis generis & nationis homines, novamque sibi viam appetiri & æquari gestierunt, quam imperviam, ancipitem & inexplicabilem esse putabant. Plausit in primis vir doctissimus Daniel Papebrochius, omnemque respectum sœcero, quo flagrabat, vel studio postpositus, non tantum non moleste tulit, se a Mabillonio confutatum fuisse, nec præpropere conceptam opinionem vanis rationibus & cavillationibus tueri studuit, ut juveneculus quispiam tyro fecisset; sed scriptis ad auctorem literis gratias egit, eique tropum ipse penere non detrectavit. Literas ex antiquographo, quod penes nos est, vulgavit Mabillonius iussu Supplementi ad rem diplomaticam, de quo inferius.

Hæc sive Mabillonii gloria, tam diu mansura quam diu vigeat antiquariorum studium, ad quam illustandam quantum coöperaret veteres chartæ, novumque qui experti sunt. Ut tamen iunctis semper invidis gloria, quam vir doctus merito consecutus erat, quidam post viginti & amplius annos quam prodierat opus de re diplomatica, imminere conati sunt. Sed conatus non respondit pro votis exitus. Quæ enim de auctore & opere fuerat apud eruditum estimatio, mansit incolens; immo ex litris conatus crevit. Idque verissimum esse expertus est prudens quisquis rerum affirmator, quod initio libri primi de re diplomatica promittaverat Mabillonius, ad id argumentum pro dignitate tractandum opus esse in primis eruditione non vulgaris, tum multo veterum chartarum atque archivorum usû, quibus etiam moderatio & æquitas accedat. Qui vel uno horum delinquit id susceperit tinendum esse, ne aut falsas regulas pro veris obtrudat, aut incidat in temerariam præcipisæque censuram. Nam, ut addit in Supplementi cap. si de vero singulari instrumento decretorium ferre iudicium difficile est homini in hæc argumenti genere minus versato: quanto magis de universis statuere arduum & periculosum, si non adsit ea experientia, quæ non nisi longo huiusmodi monumentorum usû comparari potest? Nec sufficienter hoc iudicium humaniores artes, orationis politioris studium, nec denique lectio assidua meritis literarum auctorum: immo hæc studia ad id paulum obfunt, si eadem dicendi elegancia vel puritas in vetustis illis instrumentis erigunt. Ad hæc enim improbanda vel rejicienda suapte nullo ducitur animus pollicitoribus illis inburnis auctoribus, eorum leges aliquo modo dediscende erunt, ut his infime latinis monumentis amicus alioceat. Et tamen plerumque accidit, ut qui illis studiis induti sunt, de his quoque summo jure iudicandi potestatem usurpent, rideantque alios qui secus sentiant. Quapropter qui se rei diplomaticæ arbitres possideri volunt, de his idem exigendum est, quod de paedagogis exigebat Quintilianus: nimirum, ut aut sint ciuditi plane, aut se non eruditos esse sciunt. Hæcenus Mabillonius.

Cum autem vir clarissimus adversariorum rei diplomaticæ objectiones jam plus satis vel confutasset, vel occupasset in opere de re diplomatica, vel ea principia statueret ex quibus omnes parve a peritis facile solvi possent, nova scripta doctorem iudicio permittere maluit, quam data opera refellere; ne resellendo, vel eadem cum tædio lectorum iteraret, vel lites cum temporis majorique momenti laborum dispendio perennaret. Ne tamen & sibi & doctorum amicorum consiliis profusus decesse videretur, mediam hanc init rationem. Paratum dictum habebat Supplementum, novæ librorum de re diplomatica editioni ab omnibus expectæ, quam tum meditabatur, subijgendum; separatim tamen imprimendum, ne qui priorem editionem sibi comparassent, novam emere cogentur. Huic illud præmittere consilium esse duxit, rati (nec fecellit spes) id plus satis esse ad succutendas inanes adversariorum objectiones; his tamen, velut si nulli fuissent, ne nominatis quidem aut expresse confutatis. Prodit igitur in lucem Supplementum anno MDCCLV. in fol. di-

XV.
A quibusdam
inopinatim
not.

Quintil. l. 1.
c. 10.

XVI.
Præmittit
novæ editioni
Supplementum.

lata loterim in opportunis tempus nova editione, quæ demum vulgata est anno mcccix. In eo Supplemento, retractato breviter Diplomaticæ notus argumentum, archetypa pro regulis proposita, ipsæque regulæ denovo confirmantur, novisque specimenibus & argumentis afferuntur & illustrantur; diplomata plura, formæque, veteraque monumenta hactenus invisa in lucem emittuntur, ac demum objectiones omnes, quæcumque proponi poterant, aut propositæ hactenus fuerant, sedulo excutuntur ac planissime diluuntur: ita ut nihil jam superesse cõfideri, quod lectorem æqui verique amantem remorari posset, a contentiosis scriptis abstinendum sibi merito cõsulerit. Si quis, inquit, rixas & contentiones persequi & ingerere amet, nihil responsi a me speret. Ut enim ab ejusmodi cavillationibus semper abhorruit animus; ita, nunc maxime, his tricis confici pòderet reliquum hoc ætatis meæ ac temporis, quod melioribus studiis occupari decet. Fecit quod dixit vir pacificus; quidquid enim egerint quidam ut veteranum militem peritarent, a proposito dimoveri non potuit, non causæ suæ dimisit, quæ jam absoluta videbatur, sed paci ac temporis cõsulens.

XVII.
Mabillo-
nii vindic-
tias fu-
dissimæ viri.

Quibusdam tamen ex Mabilloii amicis cum major tanti viri moderatio vide-
retur, quam res ferret; amici, veterumque diplomatum, adeoque veterandæ
antiquitatis vindicias suscepit. Inter eos excelluit illustrissimus D. Justus
Fontaninus, tunc in Romano archigymnasio publicus eloquentiæ professor, vir
non solo politiorum mularum studio, sed omnigena eruditione conspicuus, &
ad ejusmodi pugnam, si quis alius, instructus & munus. Itæ ergo librum edi-
dit Romæ anno mcccv. cui titulus, *Vindiciæ antiquarum diplomatum*, quem
summo pontifici Clementi XI. nuncupavit, in quo singulas adversariorum ob-
jectiones accurate expendit, ac solide & erudite refellit. Egregium opus non
multo post exceperunt epistolæ duæ de eodem argumento; altera est *Domini*
Leazarus ex nobilibus de Morro ad amicum Parisiensem, pro vindictis anti-
quorum diplomatum Justo Fontanini Fervolientis, Romæ mcccvi. Altera est *M.*
Antoni Gatti ad v. c. Joachum Bernardum. Amstelodami mcccvii. Ea omnia
continenter referre visum est, quia ad idem argumentum pertinent. Nunc ad
inceptum redeo.

XVIII.
Obitas pen-
siones reco-
fat.

Opus sum de re diplomatica nuncupavit Mabilloies illustrissimo viro D.
Johanni Baptiste Colbert, generali ætatis moderatori, summoque regiorum
ædificiorum præfecto, cui acceptissimum munus fuit, tum ob argumenti no-
vitatem ac dignitatem, tum ob auctoris ipsius meritum. Is pro amore suo
ac studio in bonas artes & scientias, quæ ad regis decus & ornamentum
modis omnibus promovere satagebat, eruditos homines quoscumque noverat,
mira liberalitate suis ex ætatis donis recreare & accendere sollicitus. Ma-
billioni proinde inter eruditos non infimum tenentem locum, abique jam
dudum & virtute sua & eruditione notissimum, inter beneficiarios Regis de-
scribi curavit, constituatque ei ex ætatis regio annua pensione, milit qui
schedulam deferret. Sed qui repulsam ferre, in his præsertim rebus, non
solebat, miratus est regis munificentiæ dona a Mabilloio recusari. Ubi e-
nim schedulam vidit humillimus & religiosè paupertatis amantissimus mona-
chus, statim abnuït, nec ulla ratione flecti potuit, ut acciperet. Id u-
num responsi elici ab eo potuit, se illustrissimo literatorum Mæcenati
pro liberalitate ac beneficentiâ, quam maximam posset, habere gratiam;
cæterum se nullius rei indigere, utpote ei necessaria omnia, pro sta-
tu ac conditione, assatim e monasterio & congregatione suppeditarentur;
se id urum ab illustrissimo viro efflagitare, ut congregationi suæ, quæ
literas literatosque pro modulo colit, favere pergit; quod si obtineat, se
opipare muneratum ac perbeatum existimare. Sic fuit piissimæ viri animus
quam diu vixit: nec semel alias ejusmodi pensionem sibi ab amicis oblatas
accepturum se constanter negavit, studio paupertatis utique, monasticarumque
legum, quibus nihil potius unquam habuit.

XIX.
Criminatio-
nes adhibe-
re bibliothecæ
criticæ.

Quod si a peccationibus annis adeo abhorroret Mabilloies, quod repu-
gnare videretur monachis legibus, a quibus ne larum unquam desisteret,
volebat, quis sciret ejus animus erga ecclesiasticæ vel monachicæ beneficia,
quæ cum monastico statu penitus cõiungunt, ampliusque redibus excessu o-
bedientiæ jugo distant, facile, ne etiam tacente, probus quisque judica-
bit. Et tamen non citatus Criticus palam asserere non erubuit, Mabillo-
nium dignitatem abbatialem ambivisse, vel nullum eon lapidem movisse ut
exirum sibi e congregatione sancti Mauri pararet. Is nempe in bibliothecæ
criticæ tom. 4. pag. 293. & seqq. fabellas pro more narrat, dignum biblio-
thecæ

VITÆ SYNOPSIS.

11

theat. criticæ argumentum, quas referre nec juvat, nec decet. Id tantum ad Institutum facit. Fama fuisse, Mabillonio graves cum monacho quodam similitates fuisse, quod hic, ut erat in mss. codicum lectione veratissimè, possum invehiretur in Mabillonii studia: aliarum enim sibi, dum Landeveneci in inferiori Britannia habitaret, plusquam mille & ducentas chartas videre licuisse, ex quibus saltem octingentas fassus deprehendisset. Nec inter illos dumtaxat iras fuisse, sed & irer alios omnes qui in monasterio sancti Germani a pratis litteris operam dabant; adeoque flagrare, ut non solum foras erumperent, sed etiam Mabillonem, turbatum si non auctor, saltem incensor, eorum tandem pertusus nihil intentatum reliquerit, ut congregatione discederet: quod revers fecisset, si regularem abbatiam rex christianissimus ab illustrissimo præfule rogatus concedere voluisset. Hæc fabula, quam frigida inficitis idemidem ornare studet auctor. Ubi quot fere verba, tot calumniæ sint.

Falsum si quidem est, illas unquam Mabillonio cum dicto monacho similitates fuisse; nisi quod Mabillonem, pro sua pietate & regulari disciplina, studio impatienter ferret illius mores, haud satis religiosos. Falsum est, hunc Landeveneci unquam habuisse: vix nota vita sua quatuor dies in eo monasterio moratus est, per quos monasterii chartarum vix evolvere licuit. Hæc leviora. Sed gravius & insulsius, cum amplius mille & ducentis chartis ibi vidisset, quarum octoginta saltem falsæ esse, a monachi usque aut suppositæ aut vitiatæ: hæc enim familiari criminatione delectatur in primis Criticus, illucque per fas & nefas, opportune importune semper revocare conceptum in monachos odium inexorabile: quamvis de injuriis legem, postularum, mente male conscia timens, ne meritis dudum penas tandem daret, palinodiam sollemni scripto, dato die 10. Martii anno 1700. coram eminentissimo Cardinale de Noailles archiepiscopo Parisiensi canere, quam causam adhibitis probationibus dicere sibi tutius esse censuerit. Levissima certe falsificatio, si injuriarum toties repetitarum ratio habeatur; quam tamen hortantibus cum christiana caritate, cum eminentissimo Cardinale, cum clarissimo quodam abbate, amico communi, accepere Benedictini, meliora deinceps de hoste sperantes. At si palinodia insuper habita ad ingenium reducere christianæ leges sinant, artificiosius saltem intruenda erant criminationes, nec ita infabre eudenda, ut risum magis quam stomachum moveant. Ridiculum sane in exilgio satis & obscuro monasterio, censu tenui, in angulo Britannicæ minoris ad mare sitio, cui si quæ alia vicina sint monasteria, ea certe perpacata, modicæque census, tantum occurrere potuisse chartarum seu geminarum seu spuriarum numerum, quantum vix tota Britannia suppositaret. Nisi consentat Criticus maximam partem illius provincie chartarum, sive quæ in archivis publicis, sive quæ in monasteriis aliisque ecclesiis, sive quæ apud privatos aservantur, falsitatis aut corruptionis vitio laborare. Id certum, si quas unquam chartas illi monacho videre licuerit, paucissimas fuisse, quasdam nimirum ex his quæ in historia Britannicæ a nostro domino Alexio Lobineau conscriptæ aut citantur, aut integræ referuntur; quæ si falsi postulerentur, falsitatis argumenta, si quæ sint, non calumniæ, convicia, falsi rumores, anielive fabulæ proferantur; excipiet auctor, nec contumeliam detestabitur. Sed mirum profus falsis chartis indenter repetitis aures nostras obrundi a garrulis illis, qui ne forte quidem unam authenticam tota vita sua viderint, legere vix possint, nec prima regularum elementa novierint, quibus genuinæ a spuris discerni queant. Verum calumniæ citius quam argumentis res consuevit.

Quod adit Criticus, scilicetiarum dissensionum vel auctorem vel incensorem fuisse Mabillonium, adeo insulsum est, ut si persuadere voluerit, hic certe ferperit, qui Mabillonium ne nomine quidem novierint: aliis, quibus perfecta est pium viri morum lenitas, humanitas, caritatis ac pacis studium, animus, non dicam a risu, sed ab ipsis rixarum & contentionum umbra alienissimus, vesana calumnia videbitur. Hæc gravis quidem; sed longe gravior & intolerabilior ea, qua tanti viri famam adspargere non veretur Criticus, quasi regularem abbatiam ille ambisset, ut a congregationis nostræ locis solutus ibi deinceps viveret. Id enim constanter ac fidenter affirmamus, siquidem apud probos & honestos quosque habebit affirmatio, eam esse cogitationem quæ non tantum Mabillonii mentem nunquam sublevis, sed a qua pro sua in Deum pietate, sincero in congregationem amore, tenaci in persolvendo officio constantia, scrupulosa in minimis quibuscque regu-

XXL
Dilectur.

XXL
Alie critici
criminationes
tum in Mabil-
lonium, tum
in monachos
expenduntur.

JOHANNIS MABILLONII

laribus exercitiis diligentia, abhoruisset tantum viri animus. Vacante quidem abbacia sancti Tiberii, quae modici census regularis abbatia est nostrae congregationis, in Agathensi diocesi, ad quam nominandi jus penes regem Christianissimum est; hortati sunt Mabillonium Superiores majores, & tantum pen jussurunt, ut opera & favore illustrissimi Revenensium archiepiscopi Caroli Mauricii le Tullier, apud quem multum poterat, tam a Rege sibi impetrari curaret: non ut abbatiati reditus frueretur, ac de eo arbitratus fuisset; hoc nunquam consilium fuit: sed ut eo cedente monasterio, res illius afflictæ hac occasione relevari possent. Eo animo paruit vir optimus, archiepiscopum adiit, hic regem: at negotium non successit ea sententia; damno utique, non Mabillonii, sed monasterii. Sed quam alienus fuerit ab ejusmodi dignitatibus humilissimi viri animus, alia paulo post παρεfecit occasio. Defuncto abbate Mauri monasterii *, quae regularis abbatia est in Alfatia, nulli congregationi addicta, liberque eligendi sibi abbatis, ammentem rege; facultate gaudens, de substituendo in ejus locum Mabillonio cognovit amicus ejus, R. P. pie memorie domini Hiacynthus Allior, abbas regularis Mediani monasterii, congregationis sancti Viti; eoque facilitate obtinuit ad monachis, quo gratum & auctoritati, quibus apud eos plurimum valebat, accessisset candidati per se commendatissimi virtus: at eo ad hoc nunquam potuit Mabillonius, ut huc rei assentiretur. Quidquid enim scriptis ac cum litteris egerit optimus abbas, ut consensum eliceret, additis etiam in medium monasterii rebus non nihil confisit ac perturbatis, quibus pietate ac prudenti economia subveniret; hic constanter negavit, responditque se sua sorte contentum, dignitates nec ambire, nec adipisci velle; abbatialem neque propositum, neque studium, neque vivendi rationem convenire; vtiis proinde amico actis rogare, ut ab incipio desisteret, nec optatum quietem sibi invidet. Hæc fere Mabillonii epistola, cujus autographum penes R. Patrem Allior vidisse se fidem facit testis omni exceptione major R. P. domus Augustinus Calmet congregationis sancti Viti monachus, erratis ac exquisitis in sacram Scripturam commentariis celebrissimus.

Hæc & alia si diligenter investigatione quæreret voluisset Criticum, ab infociosa censura forte temperasset; temperare certe debuisset. Sed ejusmodi scrupulis dudum excussis, majorem ingenii facundiam, quam religionem & diligentiam in conscribendis historiis prodere voluisse videtur. In exemplum, inter sexcenta alia proferi adhuc potest quod ait, Benedictinus sancti Germani a patris, mortua Maria Marise, relicta Ludovici Bessane, Typographi Parisiensis, ex solo mercimonio librorum ad usum congregationis sancti Mauri ab eo editorum, iniquis omnino rationibus sibi vindicasse summam viginti et novem millium librarum, fraudatis ea summa hæretibus; hæcque se iudicasse, ipsi instrumentis quæ secum communicavit D. Favret, dixisse viduae hæres ex asse. Atqui tamen & D. Favret adhuc vivens & valens, cum id audivisset, palam protulit eam coram gravissimis viris, quorum fides, religio & auctoritas paulo minus nunc quam Ciceri, totam eam narrationem falsam esse & calumniosam: & ipsa authentica instrumenta & acceptilationes, quæ penes nos sunt, clamant, non Benedictinos a D. Favret, sed hunc potius a Benedictinis accepisse viginti mille & nongentas libras, pretium videlicet librorum ad usum congregationis sancti Mauri impressorum, per Breviorum, Diurnorum, Gradualium; & aliorum ejusmodi, quos in ratione publica mercimonii dixisse viduae ligati sunt. Sic instrumenta legit Criticus, summaque cum fide refert summam iis expressam. Eiusdem fidei est Calvinianus accusatio, quam in Benedictinos, novæ Augustini operum editionis auctores, moliri non veretur; cui tamen quatuor aut quinque vocales donatæ aniam prebuerunt. Nempe monerunt, ab Apostoli verbis, Rom. 2. *Ut sint inextinguibiles*, quæ citat Augustinus libro de spir. & lit. cap. xix. particulam *ita*, quam præstant editi, abesse tum in aut. Augustini codicibus, tum in ipsius Apostoli textu Græco, qualem utique exhibent libri cum editi publica auctoritate, tum ipsi etiam manus exarati. *Editi*, loquuntur, *itaque. Absque ita a usi. & a Græco*, paucissima verba etque pure historica. Ipsa tamen sunt quæ catholicæ fidei studio successus optimus ille Catholicus acriter redarguit, quasi dedita opera scripta ut Calvinianorum impleta firmitur; hincque conspici possit audacter asserti, eodem animo omittas fuisse in nova editione Lozanensium annotationes, quibus Calvinianorum errores refelluntur. Sæpe præstat egregis Dialecticis illius argumentis Calvinianisimè potulari, quam Episcoporum, doctissimorumque hominum, tum Catholicorum, tum Protestantium rationibus, ipsique editi

* Mabillonii
Act.

Biblioth. crit.
t. 2. p. 14.

Biblioth. crit.
t. 2. p. 110.

delicet contendisse ornantissimos omnium ordinum viros de excipiendo, quo maximo poterat honore, tam insigni hospite.

XXIII.
Quartum A-
nalsorum,
sonum, &
Liturgiam.
Ogilvianam
publicam.

Rediit porro Mabillonius ex ea peregrinatione non honoribus tantum cumulatus, sed, quod secundus erat, pretiosis antiquitatis monumentis onustus, quæ ex archivis & bibliothecis, sibi ubique fere ultro reſcriptis, eruerat. Haud contemnendam partem luce donavit in trono quarto *Analsorum*, qui primus itineris fructus fuit: in quo præter iter Germanicæ, operi præmissum, ubi narrat præcipua quæque quæ sibi occurrerent, & quæ in Germaniæ bibliothecis videntur, plurima reperiuntur hætenus inedita, quæ quique historiæ studiosius legerit, laboris eum non prærebit. Aliis vero multis, quæ publici juris factæ operæ pretium non erat, usus est ad illustrandos *Annales Ordinis nostri*. Sed gratior forte Gallis nostris, immo & Germanis ipsis, itineris Germanici fructus fuerit eximium opus de liturgia Gallicana. Cum enim Germaniam adiret vitæ doctissimus, ad Luxoviensē monasterium accessit, atque inter semilicetæ veteris ejus loci bibliothecæ reliquias invenit antiquissimum *lectionarium* litteris Franco-Gallicis seu Menovingiis scripsum, quod in facili ad legendas prophetias & epistolæ cum evangelis ante annos mille apud Gallos in usum fuerat. Re post reditum maturius expensâ, accuratius digesta, hoc de argumentis singularem edidit tractatum, in quo liturgia Gallicanæ, qualis ante Carolum Magnum apud majores nostros recepta erat, veterem formam, genuinamque rursus explicavit. Opus in tres libros tribuitur. In primo tota liturgia Gallicanæ ratio, vetus sacre suppellectilis apud Gallos nobilitas, ecclesiarumque forma & apparatus describitur, & illustratur. Argumentum hætenus obscurissimum, & nemo, nisi irrito conatu, tentavit; deficientibus quippe idoneis hujus rei monumentis. Quæ fuerit etiam minorum nostrorum per id tempus de eucharistiæ fides & persuasio, in exordio & fine libri exponitur. Secundus liber exhibet *lectionarium* Gallicanum, continens lectiones prophetiarum, epistolarum & evangeliorum per totum annum in mensa, & in aliis majorem sollemnitate officii recitandas: quibus omnibus lucem afferunt Mabillonii observationes subjectæ. Tertium librum, continent missalâ trîa antiquissima, Gallico-Gallicanum, Francorum, & Gallicanum vetus, quæ quidem licet à Josepho-Maria Thomaso jam edita, à Mabillonio probationum instar iterum vulgata sint, ne ob raritatem exemplarum Romanæ editionis ea suo operi digne nonnulli censerentur. Accedit denique doctissima & singulari disquisitione de cursu Gallicano, id est de divinis officiis quæ in ecclesia Gallicana jam inde à primis temporibus obtinuerunt. Hæc fere summa operis de liturgia Gallicana, quod prodiit in 4to. anno MDCLXXXV. non minor certe fructus quem ex Mabillonii itinere Germanico retulit res christiana. Eidem itineri accepta referri debet Trithemii *annalium* *insurguntium* nova editio, triplo ut minimum auctor quam hætenus fuerat. Cum enim inter MSS. codices bibliothecæ sancti Galli pretiosum hunc thesaurum reperisset Mabillonius, mox *San-Gallenses* nostros hortatus est ut eam emendatæ cupientibus diutius non inderent. Besigne concesserunt illi, suisque typis opus in duos tomos in fol. distictum ediderunt anno MDCCX.

XXIV.
Turkishum.

Reversus e Germania Mabillonius illustrissimum Colbertum, itineris auctorem, & vivis creptum magno tum sui, tum eruditorum omnium motore reperit. Fore ut optata, quæte frui diutius sibi liceret, spes erat; at non, permisit qui litterarum promovendam post Colbertum curam suscepit illustrissimus Rectorum archiepiscopus Carolus-Mauricius *le Tellier*. Cum enim Mabillonio impense faveret, suoque & aliorum experimento didicisset quantum utilitatis ex itinere Germanico epistolæ ecclesiæ, cum ad italicam peregrinationem inducendum esse existimavit, tum ut aliquid utilitatis ecclesiæ, reique literariæ inde accederet; tum ut consules regia bibliotheca libris fieret locupletior. Propositum Rex consilium laudavit, jussitque ut iter italicum, quemadmodum & Germanicum, regis impensis conficeretur. Mandata regia exequi dum non jubetur modo, sed & urgetur Mabillonius in cunctis vere anni MDCLXXXIV. iter in annum sequentem discurrere cogit supercivens morbus. Interit dum confirmatur valetudo, aurum in petulanda Normannia, studiorum causa, infusit. Sed tandem exacta hunc longinquior ac diutior in Italiam peregrinatio suscipienda fuit. Discedit itaque Parisiis, cum D. Michael *Germano*, prima die Aprilis MDCLXXXV. illic periturus die 21. Julii anni sequentis. Totis quindecim mensibus Italicæ bibliothecæ veteres ac novæ, archiva & cimelia perstravit, ipsaque adeo librariorum officinas: ex quibus omnibus maximam pretiosissimamque

suppellectilem, utilitati publicæ consecrandam, secum retulit, bibliothecam regiam ter mille & amplius rarissimis libris, tum scriptis, tum editis auxit. Quas vero urbes, bibliothecas, ecclesias, monasteria, &c. inviserit, quidve in singulis observatione dignum invenisset, enucleate docet iter Italicum como primo Musæi Italici præmissum. Opus ab his omnibus legendum tum qui rei literariæ Italianæ notitiam sibi comparare voluerint, tum qui eadem loca cum fructu peragraræ cupierint. Longum esset summos honores ubique locorum a Principibus, Ducibus, Cardinalibus, Legatis, Præsulibus, Abbatibus, eruditis omnibus, omniumque ordinum spectatissimis viris Mabilonio delatos enarrare. Faciles usque ad vicos principes aditos, ebeles publicæ ei nuncupare, laudes ejus frequenti auditorum coetu stricta & soluta oratione celebrare, Illustrissimi cujusque urbis viri tumatis in occursum ejus effusi, ac de excipiendo & retinendo apud se tam insigni hospite condescendentes, secretiora & pretiosiora quoque ei comiter & hilariter referata, satis superque testantur quanta esset tanti viri apud Italos fama & estimatio. At tantum abest ut honores ambiret humilissimos monachus, ut potius studio fugeret: adeo ut sæpius delinqueret, amicorumque consilium frustratus fuisset, ne qui desererentur; sæpe tamen & ipse ea in re deceptus ab amicis. Romæ dum moraretur, ad congregationem Indicii inter consultores vocatus, sententiam pronuntiare suffragiumque suum promere jussus de quibusdam libris Vossianis de diluvio non universalis, tanta cum eruditione & modestia protulit, ut mirati Cardinales secundum eum sententiam dixerint.

Perlustratis demum præcipuis quibusque Italianæ locis, quo duxerat non vana curiositas, sed illustrandæ antiquitatis cupiditas, Parisios rediit, thesaurus illic inventos & Italianæ & orbi cum senore redditurus. Primæ hæc sunt *Musæum Italicum*, in 4to, vulgatum anno MDCCLXXXV. In duas partes divisum. Prima continet iter Italicum literarium, in quo totius itineris seriem describit, Italicarum bibliothecarum, monumentorumque veterum, quæ occurrunt, notitiam exteris hominibus, qui litteras amant, præbet, additis ubique criticis observationibus, ac denique viros literatos, quos in Italia novit, in aliorum cognitionem venire curat. Altera pars complectitur vetera monumenta plura hæcenus nunquam vel imperfectius edita, quales sunt virorum Illustrum epistolæ & viarum, episcoporum, ducum & abbatum indices, concilia, capitularia, libri diurni Romanorum Pontificum supplementum, antiquissima belli sacri seu expeditionis Hierosolymitanæ historia, a teste oculato scripta, varia de ritu Ambrosiano, quibus lucem afferunt Mabilonii annotationes non hic modo, sed & singulis monumentis præmissæ. Sed pretiosius nullum, quam vetus Sacramentarium ante mille annos scriptum, in Bobiensi monasterio repertum, quod ad liturgiam Gallicanam pertinere, demonstrat vir doctissimus, & propter ea Gallicanum vocat; quod exipit antiquus liber penitentialis, in quo multa scitu digna occurrunt ad veteris discipline ecclesiasticæ cognitionem. Biennio post, id est anno MDCCLXXXIX. prodit alter ejusdem Musæi Italici tomus, in quo continentur antiqui libri rituales S. R. E. qui Ordinis nomine comprehendi solent, plerique, antea haud vulgati; & si qui jam editi, ob novas accessiones & notas quamdam novitatis gratiam præ se ferentes. Operi pretium addit præmissus in ordinem commentarius, in quo præcipuos Romanæ ecclesiæ ritus explicat Mabilonius. Plura alia ejusdem operis volumina in lucem edidisset, ex his quæ in Italia collegerat, nisi condilo obices iniecerint tum alia fœda, quibus otium impendere necesse fuit, tum maxime turbatus rerum Europæ status, quo liberum commercium cum exteris interclusum fuit.

Insuper ea Mabilonii auxilium implorantibus suis, ad alia calamus vertere compulsi est Ordinis monastici vindex acerrimus. In sollemnes ordinum datatus Burgundie convexus ab hominum memoria non modo admissi sunt Benedicti præcipuos & antiquissimas provincie abbatiam offio, sed & primum ex parte cleri regularis, ante ceteros omnes Regulares, locum semper tenerent. Ea prerogativa semine contradicente gavisus fuit, donec Canonici Regulares circa annum MDCCLXXXVII. litrem movere eoique de possessione depicere tenerent. Id ut obtrinerent, scriptum obtulerunt tum Regi, tum ordinibus Burgundie, in quo auctor hic fere causam agebat, ut unus Ordinis sui antiquitatem ab Apostolis ipsi repetitam obtenderet, aliaque proferret argumenta quæ Benedictinorum possessionem nihil aut parum attingebant. Huic scripto aliud opposuit Mabilonius, in quo missis adversarii de-

XXV.
Musæum Ita-
licum.

XXVI.
Dilectissimis
cum Cassini-
ensibus Regula-
ribus Burgun-
diæ.

elaborationibus, obiterque castigatis verbis in Ordinem monasticum propositis, ad rem propius veniens, de antiquitate & clericali utriusque Ordinis differuit. Cumque Mabillonii scripto respondere conatus fuisset alter e Canonici Regularibus, sed priori moderatior, ejus responsionem altero scripso confutavit. Adhuc sunt ea omnia anno MDCCLXXXVII. Erig. forte qui litteras hunc alius ejusdem naturae similem esse putans, totam consuetis litteris ambagibus agi existimaverit; at judicium longe diversum tulerit, qui viri doctissimi scripta perlegerit. Totidem dissertationes sunt, omnigena eruditione seferre, in quibus quicquid ad antiquitatem tum monastici, tum canonici Ordinis spectat, expenditur & illustratur, quas quique partes in ecclesiae officiis, honoribus, dignitatibus & administratione obierit, exponitur, antiquorum canonum & auctorum testimonia elucantur; uno verbo praeciora historiae ac disciplinae seu ecclesiasticae seu monasticae capita solide pertrahantur, adeo ut mirum sit tam brevitatis scriptis, si rerum ratio habetur, tanta congesta ac digesta potuisse. Ea postmodum suos in vias Latinae converterunt, edique curavit Benediktus noster Helvetii & Germani, a Canonici Regularibus similiter lacessiti.

XXVII.
Epistola de
primis Romani-
canis institutis.
* *Ambraseus*.

Eodem anno scribere compellus est Mabillonius epistolam ad amicum, de primato Instituto Romani-montis *, quae ecclesia, olim nobile monasterium sanctimonialis Ordinis sancti Benedicti, nunc, collapsa regulari disciplina, conversa est in collegium Canonizarum secularium. Cum enim illius loci abbas Canonizarum suorum mores in melius reformare vellet; hic nova reformationis imperantes, abbatissae litteras intenderunt. In his vero scriptis quae in vulgus emiserunt, non tantum contemebant ecclesiam suam, quam monastico Ordini & regulae sancti Benedicti addictam fuisse, sed & Mabillonium assertionis suae vadem perpetam omnino citabant. It eo magis indignatus, quo contrarium aperte sterneret multis in locis, & in his ipsa quae allegabant; edidit anno MDCCLXXXVII. epistolam, in qua accuratius retractato argumento, solita eruditione ac moderatione probat, abbatem Romani-montensem, in monasterium dumtaxat graviam conditam, regulam sancti Benedicti ab ipsa primordii addictam fuisse, nec illius loci monachos cum regularibus professis destitisse, donec anno circiter MD. abiecit cum monasticis vestibus & nomine, in saeculares Canonicas, nullis contrariis votis, cunctis.

XXVIII.
Tractatus de
vocalibus Missae
& Communionis
in Regula S.
Benedicti ad-
hibitis.

Biennio post alia difficultas Mabillonium cum doctissimis viris, quos impendit se venerat, commisit. Illustrissimus quidam abbas scripserat Gallico idiomate commentarios in Regulam sancti Benedicti, in quibus continebatur, nullam in ista Regula mentionem fieri sacrificii eucharistici, communionisque sacramentalis; ac proinde voces *Missae* & *Communionis sanctae*, quibus utitur sanctus Patriarcha regum suarum capitibus XXXV. & XXXVIII. a vulgata acceptione detorquendas esse, ut prius significetur divinarum officiorum conclusio seu finis; posteriori, pauculum panis & vini quod a laetore mensae sumitur ante lectionem, in signum ecclesiasticae communionis cum fratribus suis, quibuscumque edere non potest. Violenta quidem & toti consensui repugnans videbatur haec explicatio: cum tamen illustrissimi abbas commentarios typis editus non esset, sed a multis excerptis domaxat & lectus, facile dissimulari potuisset, nisi doctissimus auctor dissertationis Gallice de Hemina vini, quam suis indiget sanctus Benedictus, in secunda editione in abbas sterneret, sua retractata, non modo iuvaret, sed & pro ea decerneret: quem non multo post subsecutus est alter, qui Regulam e Latino in Gallicum sermonem convertit. Veritus Mabillonius ne nova haec opinio, a constanti totius Ordinis traditione discedens, & communi interpretum Regulae sententiae repugnans, latius ferperet, eam scriptis cotendendam esse sibi putavit. Transiit proinde parvo sermone edidit anno MDCCLXXXIX. in qua novam eorum auctorum explicationem confutat, nullaque solida ratione nisi posse deconvincit. Argumenta vero petit tum a priorum monachorum, sancto Benedicto antiquorum, prae, tum a communi totius Ordinis disciplina, tum ab interpretum fere omnium sententia: ostenditque eum in monasterio morem semper observasse, ut singulis dominicis ac festis diebus monachi eucharistiae sacrificio interessent, sacraque communione Christi corporis reficerentur: eos vero fratres qui coquinae & refectorio deserviebant, & laetorem mentis, quibus indoluerat erat ut pauculum panis & vini (quod *maximam* vocabatur) ante lectionem sumere possent, ne grave eis esset jejunium sustinere, minus sumptionem his diebus post *Missam* & *Communionem*, id est post missae sacrificium.

cium & communionem eucharisticam, quæ ut jejuniis percipienda erat, diffusit: tum vero lectorem mixtum fuisse propter Communionem sanctam, ne lapsa lectione & contentione vocis periculo sacras particulas expendi obiceretur. Hæc fere tractatus summa, in quo auctor idemdem alla assilia disciplinæ ecclesiasticæ & monasticæ capita illustrat. Hunc tractatum domnus Claudius de Verris, ex antiqua observantia Cluniacensi, quem nonnihil seribat, constatare aggressus est, opposita dissertatione, sed verbis (sapius parum urbanis & insidiosis) ac confidentia, quam argumentis & rationibus graviori; in qua proinde refellenda a contentione semper abhorrens Mabillonius otium abuti noluit: quamvis juxta quæritæ locus esse potuisset, quod auctoris tractatus nomen ideo sibi ignotum esse dissimulasset dissertationis auctor, ut incivilius उपpetere possit.

Graviter ac paulo diuturnior exsistit quæ subinde exarsit Mabillonium inter & clarissimum abbatem Trapensem, ex strictiori observantia Cisterciensi, concertatio de studiis monachorum. Jam dudum Mabillonium hortabantur & urgebant non modo majores nostræ congregationis, sed & alii doctissimi viri, ut accurate differret de studiis monachorum, quæ nimirum & qualia & quousque eis frequentanda essent, certumque studendi methodum præscriberet, quia cum ipse tam feliciter usus esset, alii, pro suo quisque sine ac ingenio, iisdem vestigiis insistentes similiter uti posset, & ad eam studia suam cum fructu exigere; rati videlicet, nihil periculosius esse junioribus, quam ut refores ac duce destitui seipsos avidius, quam consultus immodice lectioni committerent, obvia quæque tenere captares, sicque incerti quo ferrentur, totam vitam in studiis, sed in casu labore, ducerent, sibi & ecclesiæ inutilis semper futuri. Ræ, ut par erat, expensa Mabillonius Superiorum & amicorum consiliis concedendum esse putavit; atque adeo tractatum edidit de studiis monasticis in 4to anno mxcxci. quem in tres partes distribuit. In prioribus ostendit, studia literarum, ea etiam quæ consuetis jamque recepta scholasticæ exercitiis coluntur, monastico statui non tantum non repugnare, siquæ monachis non interdici, sed adeo necessaria esse, ut monastica disciplina, rectisque monasteriorum ordo & æconomia sine iis consistere vix possint: quod eo velius esse demonstratur, quo jam monachi clericatu nobilitati, ea scientia, aliisque dotibus instructi esse debeant, quas sacri canones exigunt. Tum argumenta perit ab ipsius sancti Benedicti regula & praxi, ab exemplo tot illustrium Benedictinorum qui scientiæ laude floruerunt, a locupletissimis præcipuorum monasteriorum bibliothecis, & a constanti denique & perpetua totius Ordinis traditione & disciplina; probatur tantum ubesse ut a literarum studiis monachos ascuerint concilia & summi pontifices, ut pectus admoventi iussit, longeque majoribus ac sanctioribus malis obijci monachos imperitos, quam literarum studiosos. In secunda parte expendit ea omnia studiorum genera, quæ monachis solitariis convenire possunt, ostenditque omnia illis permitti posse, quæ ecclesiasticis viris liceant. Tum, quod caput est, percipiatque operis finis, ad singula particulariter descendens, quo quisque gradu ferri debeat, quibus subsidiis munitus ad studium sibi præscriptum, aut ut se delectum accedere, quos auctores & quo ordine evolvet, qua ratione lectiones suas dirigere & digerere, qua arte collectanea conficere, & in adversaria redigere; uno verbo, qua cetera methodo quisque procedere, ut ab errandi periculo tutus ad scientiæ, cui vacat, eulmæ, pertringere valeat, susceptrat & docet. In tertia parte agit de fine quem sibi in studiis suis proponere debent monachi, eumque esse debere merito compendit, ut ad veritatis notitiam & caritatem referantur, nec a præcipuis, quibus monachus quisque tenetur, monasticæ vite officiis avocent; secus non inutili modo, sed & noxia futura. Hanc partem excipit eulmæ & ordine sacrorum digesta series difficultatum, quæ in lectione conciliorum, Patrum & historię ecclesiasticæ occurrere possunt, subnotatis auctoribus qui eas solvere conati sunt: ut ad eas ascendant legentes, & studiosius observent ea omnia quibus illustrari possunt. Accedit denique catalogus sacrorum scripturæ quibus ecclesiastica bibliotheca intrinsece possit, indicatis, ubi opus fuit, melioribus editionibus.

Nulius fere liber majore omnium plausu exceptus est, quam tractatus iste, de studiis monasticis, qui non monachis dumtaxat, sed omnibus aliis, doctis Molmies & juxta & indoctis, utilis, incipientibus tutam & expeditam ad scientiæ viam, proveclivæ exemplar, omnibus vastissimum eruditionis campum aperit; adeo ut mirum sit, hominem qui in erudiendis e pulvere & sru chartis verrebatur.

XXIX.
Tractatus de
studiis monasticis.

XXX.
Molmies &
varii linguis
editus.

hocque promouenda maximam viam egerat, de aliis omnibus scientiis sic differuisse, quasi in unaquaque totam vitam insumpseret. Tanta fuit operis fama, ut brevi distans prioris editionis exemplaribus, alteram vix elapso anno curare necesse fuerit; quam eandem anno insequenti typis suis recudere Braxellenses. Et ne tanto munere defraudarentur exteri, librum in Latinum sermonem convertit, Campodementibusque typis in Suevia edi curavit anno MDCCXII. R. P. Udalricus Siandigl. monasterii sancti Angeli Andechs, & congregatione sanctorum Angelorum cultum Benedictino-Bavaria monachis: dubia historica etiam latine vertit, & in suum usum apud sanctum Gallum in Helvetia edidit R. P. Hermannus Schweb, ejus monasterii bibliothecarius. Totam vero secundam operis partem quæ ad usum magis comparata est, cum difficultatibus serie, Italico sermone donatam, Romæ vulgavit anno MDCCXII. sub hoc titulo, *La scuola Mabilloniana*, R. P. Nicolaus Hieronymus Cypri, Augustinianus. Hæc quo in pretio apud omnes esset Mabillonii tractatus, satis superque testantur.

XXXI.
Ab Trappensi
abbate impu-
gnatus.

Probatum tamen omnibus de studiorum monasticorum ratione opus difficile viro clarissimo Amando-Johanni Butillero abbati R. M. de Trappa, strictioris observantiae Cisterciensis: adeo ut sententiam de eo suam diffimulare non posuerit. Jam enim edito tractatu vernaculo *de sancti monastica vita officii*, severioris discipline zelo ultra metas abreptus, studia monachorum non modo vetare aggressus erat, verum illis turbare monasteria, sanctiorum disciplinam convelli, monachorum animos a rebus sanctis ad nugæ vocari, superbiæque inflari, pietatem exlingui, ea tandem cum religiose vite professione, sanctiorumque patrum legibus & institutis constare non posse acerbè deploraverat. Non poterat Mabillonius, de studiis monasticis scribens, abbas illius testimonium, quod magni ponderis apud multos esse intelligebat, silesto præterire, & argumenta illius ad examen non revocare. Fecerat id, more suo, tam modestè, ut nihil contentiosè disputationis haberet ejus oratio, quam ita temperaverat, ut nobilis ille adversarius ne verbulo quidem læsum se queri posset. Is tamen lecto tractatu de studiis monasticis, statim illum, ne monachi suis, ut aiebat, frangi foret, (quibus tamen asceticis duxerat, non certe Mabillonianam legere, permittit) refellendum suscepit; sed stylo vehementiori, quasi actum foret de monastica disciplina. Causam porro non tam argumens, quam vivida & variis figuris splendida oratione ita petrastrat, ut non Mabillonius modo, sed congregationes religiose & personæ pietate conspicuæ ab inofficiosa censura intactæ non sint; quasi scilicet nihil tam abditum in profana etiam literaturâ sit, quod non Mabillonius addidisse juberet; ipsas veteres inscriptiones, numismata, fabulas, linguas peregrinas, leviora tandem, pæbulum studii doctrinæque assecratorum esse videret.

XXXII.
Abbas refelli-
tus.

Tam leniter accipi sententiam suam doluit Mabillonius. Et si quidem solli sit, quævis immerenti, facta fuisset injuria, corde facile perficeret: sed contumelia in totum Ordinem passas, obliquoque studiis literarum falsos colores dissimulari nec posse, nec debere, non ipse modo, sed & Superiores, virique alii clarissimi, inter quos illustrissimus Franciscus Cancellarius, censebant. His i- gitur hortantibus resumpto calamo, abbas Trappensis responsioni animadver- siones in eandem responsionem (is libro titulus) opponere festinavit; adeo ut octavo circiter mense quam prodierat responsio, (prodierat mense Februario anni MDCCXII. incunæ) animadversiones e prælo exierint, mense videlicet Se- ptembri ejusdem anni ineuntes) animadversiones e prælo exierint. Ubi in ipso limpe plurima sibi ab abbate male impasta fuisse conquectus est, ostenditque; dissimularum aut male constitutum questionis statum restituit; an videlicet stu- dia literarum, ea maxime quæ viros ecclesiasticos docent, monachis liceant, majora tamen aut minora, pro cuiusque caput & Superiorum iudicio; non vero, ut falso exposuerat abbas, utram scientiæ omnes, de quibus egerat Ma- billonius in tractatu suo, monachis necessariæ sint; longe minus an monachi omnes promiscue, nulloque discrimine habito, in majora studia alius sese di- mittere debeant. Jam insulsa cogitatio Mabillonii mentem unquam subierat; & quam ab ea abhorreret, sic declaraverat, ut discuti non posset, tum in tractatu sui epistola nomenclatoria ad juniores monachos; tum alibi passim, ubi ea studia quæ ad mediocrem saltem literarum sacrarum intelligentiam conser- vant omniū, majora & altiora, paucorum; cetera quædam, ut mathematica- rum, numismatum, inscriptionum, &c. fere nullorum esse scribit. Itaque resili- to, quem deformaverat abbas, gemino questionis statu, totum argumen- tum insinuat, eaque vi & efficacia, soliditate & perspicuitate petrastrat, ad-

versari objectiones fovit, criminationes diluit, nimium in omnibus celum corceat, vehementiores impetus repulit, male lacertos plures illustres ac sanctos viros integrosque congregationes vindicat, ut si abbatem (suscipi consilii non permitterit, saltem punire debuisse constans omnium sententia fuerit. Sed si in tota ea disputatione Mabillonii eruditionem, præstantissimamque ingenium; moderationem non minus mirari sunt universi: quamvis enim inofficose & dure, immerens licet, exceptus fuisset, cum tamen modum tenuit, ut verbum nullum exciderit quod convicium sapiat, causamque interdum infirmare, malit, quam ea consistare, quæ non nisi inclementioribus verbis refelli possent. Et ne qua vel levissima tecti in corde odii suspicio in aliorum animis oboriri posset, clarissimum abbatem, quem impense veneratus semper fuerat, a serenissima principe femina invitatus, ultro adiit, habiturus ei honorem, veteremque amicitiam, si forte disputatione refraxisset, renovaturus. Sic finita est controversia quæ diutius attentos tenebat omnium animos.

Eos labores eluctatus Mabillonius, totum se deinceps ad sanctius otium referre, convertereque se a turba in solitudinem meditabatur, ubi curis alienis vacuus, totus Deo sibi vacans cogitaret dies antiquos & annos æternos iugiter in mente haberet. Pissimum quidem consilium, sed ecclesie damnosum, quæ ex tam viri laboribus non modicum fructum adhuc collectura erat. Id ubi audierunt duo illustissimi præsules, graviter improbarunt, rari, quod res erat, tanto viro non licere ingenii dotes sibi a Deo in aliorum commodum concessas obnuere. Hortari suat proinde ut novam sancti Cypriani operum editionem curaret. Assensit illi; jamque ad opus se accingebat, cum ab alio occupatum esse cognoscens, pristinum consilium repetere volebat. Sed acriter obstitit tum Superiores, tum amici, exposueruntque, suscepta hastenus studia, peregrinationes, opera, ad illustrandam Ordinis nostri historiam collimare eade debuisse, eandem ab eo solo conscribi & posse & debere, præter quem vix ullus alius umquam occurreret, qui tot fidei & doctibus instructus ad opus accederet posset; hanc esse omnium de eo spem, omnium vota, totius Ordinis expectationem, quæ si frustraretur, iustum de eo apud posteros expostulationis locum fore: ex fe quidem arduum esse opus, sed ei longe facilius qui tantam rerum monasticarum peritiam jussu studio, summamque scribendi facilitatem assidua exercitatione comparaverat; quod proinde aggredi si negaret, alios deinceps ejus exemplo deterrens ut tentare quidem ausuros, siquæ opere utilissimo, immo & necessario Ordinem, ecclesiam & ipsam rempublicam defraudatum liti. His similibusque rationibus permovebatur quidem Mabillonii animus; una remorabatur caduca jam ætas æstetque valendo: at Dei auxilio confusus rei tandem manum admoveere consiluit. Admovere revera medio mense Julio anni MDCLXXXIII. hæcque deinceps studium omne consulit.

È maxima tamen occupatione tempus interdum eripuit vel caritas proximi, cui intersive studebat, vel promovende aut defendende religionis necessitas. Cum anno MDCLXXXVI. e vita ecessisset Maria de Blemur, e Benedictina Congregatione adorationi perpetuæ sanctissimi Sacramenti addicta, monialis, rogatus scripsit epistolam encyclicam de ejus morte ad cetera ejusdem instituti monasteria, animam piissimæ virginis sororum precibus commendaturus, ejusque laudes celebraturus. Eo lubentius fecit, quo eximia illius pietas, præclaræque in totum Ordinem, immo & ecclesiam merita justis laudibus dignissima essent. Ipsa est enim quæ Annum Benedictinum Gallicè conscripsit, opus xii. voluminibus in 4to. distinctum, in quo præceptorum Ordinis sanctorum vitas, prout in Calendario singulis anni diebus occurrunt, digessit; ac postmodum aliorum sanctorum in ecclesiæ notiorum, aucta descripsit, ediditque duobus voluminibus in folio, & aliis pluribus libris pietatem & scientiam suam polliceri commendavit. Anno sequenti regnum sancti Benedicti cum statutis quæ Stephanus Poncherius, episcopus Parisiensis ad reformanda monialium Ord. sancti Benedicti monasteria diocesis Parisiensis ediderat, Gallie denuo convertit Mabillonius in gratiam monialium inclyti parthenonis Calensis.

Sed insignis fuit quod anno subsequenti MDCCV. edidit opus, mole quidem parvum, sed argumenti dignitate magnum. Epistola est, quam sub nomine Eusebii Romani ad Theophilum Gallum, de cultu sanctorum ignotorum scripsit. Nomen si dissimulaverit Mabillonius, fecit prudentia; quod nimirum haud nesciret lubricum & invidiosum esse argumentum, pluribusque disputaturam esse epistolam. At latebras frustra quærebatur auctor, quem stylus nitor, modestia, pietas, rationum pondus & efficacia, ac eruditio fem-

XXXIII.
Annales Ordinis
s. Benedicti
scribit
Mabillonius.

XXXIV.
Epistola encyclicæ
de morte Mariæ
de Blemur.

Regula Sancti
Benedicti cum
statutis Poncherii.

XXXV.
Epistola de
cultu sanctorum
ignotorum.

per eadem sibi que constant, vel invitum satis probebant; adeo ut Mabillonius ex his doctibus facile agnosceret perit. Conscribenda vero epistola ea fuit occasio. Saepius & aures & animum pulsaverat ea questio, an veri martyres habendi essent illi, siue anonymi, siue obsecuti nominis, quorum corpora e Romanis cimiteriis eruantur: tum quibus indicis eorum, sanctitas & martyrium discerni possint: quo denique cultus genere sancti illi incogniti sint honorandi. Dum Romae versaretur, his de rebus viros Romane ecclesiae peritos consulere, & subterranea urbis cum reverenter, tum accurate lustrare cimiteria curaverat, ut ejusmodi questionibus aliquid lucis afferre posset. Reversus statim scriptis committere quae hac de re didicerat, tum ut plerum hominum votis satisfaceret, tum ut cavillos refelleret hereticorum, qui Romanam ecclesiam ea de re traducunt & infamant, quasi sanctos personatos fidelibus venerandos exponat; approbetque profusus illos cultus, qui ejusmodi reliquiis insperandus nonnullis in locis. Sic omnino ille consilium exponit in postrema epistola editione. Estque vero dubium, alius scilicet studis occupatus, donec interrogatus quid sentiret de duobus duorum tumulorum inscriptionibus, quarum altera in agro Vestinensi, altera apud Ambianos nuper reperta erat; deque corporibus in illis tumulis inventis, essentiae christianorum, an paganorum; & si quidem christianorum, an sanctorum dicenda essent, illic cultus impendi posset, qualis corporibus sanctorum Roma adveniens impendi solet; occasione hinc capta, rem alius repetens, epistolam de cultu sanctorum ignotorum scripsit, vulgareque. In ea epistola tria sibi discutienda proponit, expenditque primo quid de Romanis cimiteriis sentiendum sit, & utrum omnes qui in eis sepulti sunt, martyres, an saltem sancti habendi. Quod si non omnes, an certis notis & indicis sancti ac martyres ab aliis secerentur. Ad haec, an sanctos illos, siue proprio nomine praeditos, siue anonymos, quos ob inditum recens nomen *Baptister* appellari mos est, profuso illo cultu, qualis in quibusdam Gallicanis ecclesiis impendi solet, honorari velit summus pontifex, cuius hac in re summa est auctoritas. Quo praestituto fundamentis, de praeditis duobus inscriptionibus, duobusque tumulis apud Vestuntionem & Ambianos repertis differit.

XXXVI.
Quibuldam
despicit.

Ea epistola eruditum omnium favorem habuit, & quibusdam episcopis ita placuit, ut ad praescriptum ejus sanctorum ignotorum cultum in diocesi sua exigi voluerint. Nec semel deinceps in Gallia & Belgio tum Latine tum Gallice recusa fuit. Ex Protestantibus qui candidiores erant, ea lesa confessi sunt, plura saepe Romanae ecclesiae vel apostolicae sedi perperam vitio verti, quae privatorum hominum vel insciela, vel immoderata pietas in cultum sacrum invexit; quae tamen catholici peritiores palam damnant, nec Romana probat ecclesia. Quicumque tamen fuisset auctoris circumspectio ut nequiem laderet, vitare non potuit quia aliquorum offensionem incurreret. Quidam, quos bonos quidem, sed caecos ac praeposteros implebat zelus, quidam, quos recultus quorundam causa, quam palam efferte pudor erat, negre ferant, severioribus repulis coacti populum pietatem, cuius remissionem non frustra timebant. Hinc Mabillonius lucubratiuncula libellis aliquibus impetrata fuit, sed tam infeliciter ut via quiquam legere dignatus sit. Alii ut invidiam auctori constarent, epistolam ad Romanam inquisitionem tribuam denulerunt, nec felicius. Cum enim Mabillonius non ipsum cultum sanctorum ignotorum reprehendisset, sed abusum, qui aliquibus in locis, praeter regulas a summis pontificibus constitutas, irrepserat; hunc cum in modum excrevisse, qui ferri non deberet, ultro facti sunt e Romanis doctores. Quod & Mabillonius liquido ostendit in communitaria epistola ad D. Claudium Eliennot, procuratorem generalem congregationis sancti Mauri in curia Romana, super epistola de cultu sanctorum ignotorum. Quam cum legissent atriue congregationi, Inquisitionis & Indici, praefati cardinales & praefati, sibi admodum probari conestati sunt, virique doctissimi epistolam de cultu sanctorum ignotorum ab omni censura tutam esse palam asseruerunt plures.

XXXVII.
Ad Consue-
tutem In-
quidetur,
sed frustra.

Ut tamen repulsis accenditur potius quam extinguitur invidia, malevoli homines paucis interiectis annis ad solitas artes redierunt, acrisque quam antea Mabillonius damnationem apud congregationem Indici insistere experiant, bene sibi cessisse putantes si per latus doctissimi & celeberrimi viri, notum congregationis famae aliquam infamiam notam adspicere possent. Eo rem adduxerant, ut via de lucubratiuncula censura dubitaretur, cum sapientissimo

rum

tum quorundam cardinalium consilio tota conspiratio diremta est. Ille quippe, pro suo in ecclesiæ, Romanæque sedis decus studio, summum pontificem Clementem XI. adierunt, exposituri, indignum probis omnihus visum iri, si Mabillonius, vir doctus, ac pius, præcipiti censura noceretur, quod profectum & interdum impudentem sanctorum ignorantium cultum intra iustos limites coercere studisset, quem ejus decessit & Ratum Congregatio reprimere decretis suis studuerant. Hæc, ut Mabillonio, cujus epistolam Cardinalis legerat, propitius erat possidet, benigne excepit, statimque Congregationem Indicis ulteriori causæ cognitione interdixit; prædixit ratus, monachum Mabillonium, pro sua pietate intimaque in sanctam Romanam ecclesiam & apostolicam sedem observantia, haud repugnantem nullaque mora explicaturum quidquid in epistola sua obscurius videretur; nec ipsem pontificis fecisse vir optimus: cum ubi primum ejus voluntas innotuit, illico novam epistolæ suæ editionem vulgavit ann. mcccv. In qua retractato argumento, novisque accessionibus aucta lucubratione, si quid scrupulum injicere potuisset, explicuit; si quid durius, emollivit; si quid minus accuratum, emendavit; omnemque vel levissimam offensionis occasionem amoliri sategit. Romana omnibus probata est nova hæc editio, summo pontifici in primis, qui ea lecta, laudavit, gratulatoriaque ad auctorem suo nomine scribi scripsit literas per procuratorem generalem congregationis sancti Mauri. Scripserunt & cardinales multi, in quibus Eminentissimus Orthonobius his verbis usus est. *Ut, inquit, in sacra hujus Congregationis comparat, (nova editio) Eminentiſſimum patrum nostrorum consensu plenique suffragiis commendata & approbata fuit.*

Mora tunc
den epistolæ
editio.

Paulo post editam primam epistolam de cultu sanctorum, alteram longe diversis argumentis ea occasione scribere necesse fuit. Miser quidam religio- Epistola ad
sus, non solum quidem Ordinis, sed ejus nomen ad Mabillonianum satis ac- catholicos
cedebat, abiecta cum monasticis vestibus fide, ad Protestantem deficit. Hinc foisset per Germaniam & Angliam dispersus rumor, Mabillonianum catholicos fidei desertorem ad hæreticorum castra in Hollandiam pergisſe. Tam atrocem maleque fructum excitari de se calumniam doluit ex animo vir pius, catholicæque fidei, si quis alius, studiosissimus; nec minus catholici, quos scelus ille tanti viri casus non parum conturbabat. Et quidem sparsa in Germaniam calumniæ fides, eoque timidam spud paucos habuerat; quam proinde scriptis illos literis ad amicos reprimere haud difficile fuit. Latus vero per Angliam vagabatur, sollicitè diſſipantibus, siue gaudio, siue dolo, Protestantibus, indeque adversus afflictos catholicos superbius sese efferebant. Id ubi Mabillonio remanentem est postrepis anni mcccxcviii. diebus, nec mora scriptis epistolam ad catholicos Anglos, qua insere causam calumniam falsè revincit, quid de catholica fide sentiat unquamve sentierit, exponit, eoque deinceps, pro suo in eam fidem studio, hortatur ut in illa perseverent, quam solam veram & ad salutem necessariam esse probat; at epistola haud opus fuit ut reprimeretur fama, quam detecta nominis æquivocatio, prelatæque in Angliam variz, tum e Gallia, tum e Hollandia litteræ, satis compressere, adeo ut epistolam illos mittere necesse non fuerit.

Nondum summi pontificis prudentia & equitate finitum erat negotium, quod Romæ facere Mabillonio studebat aliquorum invidia, cum inde accepta occasione aliud non Mabillonio soli, sed toti Ordini Benedictino accessere conatus est Johannes Baptista Thiers, vehementioribus scriptis notissimus, in abbatiæ ecclesiæ sanctissimæ Trinitatis Vindocinensis, diocesis alias Carnutensis, nunc Blesensis, assertor, maximeque fidelium veneratione & concursu cultus, jam ab ipsa monasterii fundatione, id est a sexcentis amplius annis, pretiosa quadam cistella vitream ampullam cerulei coloris continens, qua inclusa creditur una ex Christi lachrymis, quas in excitatione Lazari solus Salvator. Hoc munere Vindocinensem ecclesiam donare Claudius Martellus & Agnes ejus conjux, monasterii conditores, accepto, ut ferunt, ab Henrico rege, cui a Norwico Frisingensi episcopo, allatum ex urbe Constantinopoli, donatum fuerat. Hanc historiam repræsentant tum ipsa capsula, tum arena rudi artificio structa fabrica, sub qua hæc capsula reclusa est, eodem fere tempore creda, quarum specimen æri incisum exhibet Mabillonius tomo Annalium iv. Cæteræ translationis circumstantiæ prolixius incerte sunt, ut quas scriptis nandam neglexerint primi Vindocinenses monachi. Sæculo proxime elapso omnis ex eodem canobio brevissimus, quemdam libellum Vindocinensibus typis ad vulgi usum edidit, in quo quid

XXXXX.
Epistola ad
illustrissimum
episcopum
Blesensem de
veneribus reli-
quiis differ-
endis.

ferret accepta populis ea de re tractato haud eleganti sermone, nec majori artus critica peritia, simpliciter tamen & bona fide exposuit, populi pietati magis, quam criticae regulis consulens. Plerumque probat libellus ad majores ecclesiae valvas apud mulierculas infimaeque sortis mercatores, visum sibi ex ejusmodi meritis contridentes. Is ipse tamen est, quem literatis profusus ignorem serio sibi referendum suscepit Johannes Baptista Thiers, scripta dissertatione adversus sacram lacrymam Vindocinensem, anno MDCXCIX. Parisiis edita. Si quidem solum id fecisset, gigantes in formicam elidendam conatus fuissent omnes. Sed quod caprata hinc anfa ditas in totum Ordinem Benedictinum scripserit, Benedictinorumque traduxerit, quasi rursipsum omnium impudens falsas reliquias populis obtrudere geliant, quod iupius ac scurriles jocos ex profligatissimo omnium libro, apparatu ad apologiam Herodoti, haustus sermonibus admiscere non puduerit; quod denum eas regulas ad fecerendas veras reliquias a falsis statuerit, quae si valeant, pessum eunt omnes reliquiae, illaque via inconcessa stare possunt; id dissimulari omnino non potuit, nec deuit. Verum Mabillonius, pro sua pietate, ne hominis summa qualisvisque levissimis ac subtilibus argumentis adderet pondus, indeque conturbati fideles sacras omnes reliquias promiscue & temere in dubium revocarent, immo & contemptui haberent, repressa hominis temeritate, causam non Vindocinensis modo, sed & omnium aliarum ecclesiarum, quae per Vindocinensis latus confangebantur, sibi agendam esse duxit. Scriptis proinde patrio sermone epistolam ad illustrissimum episcopum Blesensem, de veteribus reliquiis discernendis, ediditque anno MDC. In ea primum expendit regulas a dissertationis auctore propositas, & exempla quibus manebantur; tum ostendit alias falsas esse, & in reliquiarum omnium perniciem ac fideliem conversationem constitutas, alias vero nihil prosus ad rem facere; tum alias, majori certe iudicio, prudentia ac pietate, ipse constituit, ad quas in veterum reliquiarum habendo discrimine attendendum sit; tum expulsiat cum adversario, cujus imple scurriles & dicaces impetus identidem caligat, quod inique partium studio abreptas falsarum aut dubiarum reliquiarum, quales perperam fingebat, crimen Benedictinis solis assignat; cum tamen veteres omnes ecclesiae cum secularis; tum regulares, similibus gloriantur, gloriari quoque se merito posse existimant; tum denique ecclesiae Vindocinensis traditionem ac bona cum fide junctam possessionem legitimis iuris fundamentis, & ab adversarii similitudine telis tutam esse demonstrat.

XL.
Iniquum de
ex epistola
iudicium au-
doris libelli-
thorae criti-
cae.
* Bibl. arch.
era. tom. 4. p.
331. & seqq.

Johannis Thiers dissertationem accurate legit Criticus alter, nec aequal, nec moderatior, auctor videlicet bibliothecae criticae superius memoratae, ad eoque placuit, ut omnes quibus ferebat, injurias, probra, convitia, calumnias & ineptias, uni exceptis Herodotianis, quas tamen alii uberrime compensavit, dignas censuerit, quas in adversaria sua, ejusmodi superciliosae, si quae alia, distillata, referret, ut iterum Benedictinis solita fide ingereret. Mabillonius vero epistolam si videret, vel ab ipso titulo statim falsitatis, tanto viro indignam esse audacter pronunciat; immo gra-iter reprehendit, quod dissertationi Thiersi respondere aggressus sit. Non quod invalida esse Mabillonii argumenta probet; ne quidem attingere audeat: ea quippe est ejus prudentia, ut scripta quibus obloquitur, minus quidem adhaeret, cominus nunquam adoriatur. Sed id revera in Mabillonii epistola confessionem habet apud ejusmodi homines, quod vir pius precipitum temerariamque audaculorum censuram coerces, atque leges de habendo veterum reliquiarum discrimine constituit, quae nihil imprudens alet, nihil effrenatis animi levioris impetibus pernitent, sed totum maturiori iudicio & examine, maxima cautione, & circumspicienda pietate seri jubeant. Hac effrenae criticae molestiora, quam ut placere possent.

XLII.
In regiam
Bibliothecam
non academi-
cam recepta
est Mabillonii
opus.

Cum anno MDCCL. regiam Inscriptionum academiam novo scolorum delatorum supplemento augeri, novisque statutis informari Rex Christianissimus jussisset, in spectatissimorum hominum coetum auctore & eruditore suo adiectus est Mabillonius, litterasque ea de re ad illum scribere dignatus est illustrissimus comes de Pontchartrain. Delatum honorem tanquam reagit vir modestissimus, quantum alii ambiunt; accepit tandem, a clarissimo abbate Bignonio, majoribusque suis jussus. Tam incliti nominis socio aulam se gloriosa est academia, quanelque illum faceret publicis argumentis, quoties occasio se tulit, demonstravit. Qui quidem institutioni pro virili sua parte respondere conatus est gratissimus Mabillonius, academiam, quantum per occupationes licebat, frequentando, tamque novarum lucubratorum lectionem interduum recreando.

In.

VITÆ SYNOPSIS.

XXV

Inter honores quibus unice cumulabatur humilis monachus, fere fortis
nonquam obitus ad extrema tempus respiciebat. Damque ex sanctissimis pa-
stris suis prescripto, mortem quotidie ante oculos suspensam haberet, quæ-
cumque inter legendum occurrerant plurimi sanctorum hominum obitus exem-
pla, ab oculis seclibus, aut qui ab his acceptant, enucleare descripta;
ea sibi eisdem omnino verbis studiose colligebat, identidem relaturus. Hanc
collectionem cum legisset plures pietate & sapientia conspicui viri, dignam
censuerunt quæ in idolum usum patrio idiomate vulgareretur. Acquisivit tan-
dem Mabilonius, librariusque edidit anno MCCCII. *De morte christiana*, re-
gum majoris Britannie nuncupatum. Premissa huius epistola nuncupatoria,
cum aduocatione, auctoris pietatem, mentemque cui pagis mortis meditatio-
ne fassidit mundus, pie affectus lectoribus produnt.

XLII.
Libro u edit
de morte
christiana.

Jam totum novennium in Annales Ordinis nostri conscribendos insumpserat Annals Or-
Mabilonius: præcipua hæc enim erat cura; cætera quæ cepto majoris molis diti emitti
operi scripta memoravimus, horis sublevis elucubrata sunt. Quamvis autem, in lucem.

XLIII.

rerum ecclesiasticarum & monasticarum, immo & patriæ historię scientiæ, mi-
raque scribendi facilitate nulli secundus esset, opus tamen præstare nobilit,
donec manus ita esset affectum, duosque saltem tomos typis paratos habe-
ret: ut dum hi perlo subigerentur, cæteros parare liceret, citiusque prioribus
subjungere. Ita igitur paratis, primum in lucem emisit anno MCCCIII. Insigne,
si quod sit, opus historicum, eruditum omnium laudibus merito commenda-
tum, cui pretium faciant styli nitore, scrupulosa diligentia, prudens critica,
multa pauci complectens oratio, mira rerum varietas sapientique delectus, sin-
gularis modestia, & identidem insperata observaciones, ex rebus ipsis natæ,
quæ vel rerum aridarum salidum mirant, vel lectoris animum ad pietatem
accendant & a vitiis dehorrentur. Hæc enim auctoris laus est, Rudiose semper
quocumque se sponte obulit occasio, adnotasse, administrasse u lectoribus
curasse, unde primum vitæ & virtutes ortum & incrementum accepissent, a
quibus initis labefactata vel infansata regulari, vel ipsa etiam ecclesiastica di-
sciplina: ut quisquis Annales legerit, non modum & jejunum rerum histori-
carum notitiam referat, sed & egregia documenta & exempla inde colligat,
ad quos mores influat. Notus est opus, quam ut diutius in explicando &
seopo de argumentis immoremur. Sed si quis forte ab eo legendo decesserit fuit,
quod extingueret rerum monasticarum, quæ pili aut parum ad meliores ar-
tinas, historiam completi putet; in legitimis sibi operis ideam hanc effi-
ngit. Nam historia monastica, ecclesiastica & civilis scire adeo & perire in-
termittitur, ut historia generalis propemodum dici possit; nulla certe, quæ
Francorum historię præcipua quæque eventa accuratius & certius exponat. Ad
hæc, infinita pene eventa, ut eventorum circumstantie, e tenebris eru-
ta & illustrata; chronologia, quæ prius in multis vacillabat, ex certissimis
monumentis firmata vel restituta; concilia hæcenus ignota, ignoti episcopi,
abbates, viri illustres, scriptores, &c. in lucem primum prodierunt; eruditio
identidem, licet brevis, dissertationes, selecta vetera monumenta quæ dictis
fidem conciliant, & alia ejusmodi bene multa, quæ narrare longum esset, o-
mnium curiositatem accendere debent, vel morosiorum quorumque abunde ex-
plere poterunt.

XLIV.

Secundus Annalium tomus prodit anno sequenti MCCCIV. tertius anno
MCCCIV. quartus anno MCCCIV. In his idem semper Mabilonius, ubique con-
stantem res eadem methodo, perspicuitate diligenti, ac eruditione perstruit; citat.
omnes proinde eodem plausu ab omnibus excepti. Quintum prius subscris-
tus erat, fratreque operam dare ceperat, cum ecce labori immoritur. Dum
prima die Decembris anni MCCCIII. Culam *, nobile virginum Bimedi-
dimarum agri Parisiensis cœnobium, octo circiter millibus a Lutetia distans
proficisceretur, ituræque morbo in ipso itinere correptus, gravissimisque do-
lores perpellet, vix tandem illic pedes advenit & iniqua omnino tempestate
pervenire potuit. Remedit per octo dies nequiquam tentatis, quippe natura
morbis hanc satis cogita, Parisios reverit est, ubi opulentioribus adhibitis re-
medis nonnullis auxiliis se moribus, dubique aliquantulum inter spem & metum
hædere spem & amicum. Sed tandem gravissima intercurrente febre, recrudescen-
tibusque doloribus, saluta spes abit. His diutius gravissimisque confectus,
sacrosancti tandem ecclesiæ sacramentis munitus, die 27. Decembris sancto lo-
hanni Evangelistæ patrono suo sacra, anno MCCCIII. hora quinta vespertina.

* Chila.

Pia obit.

XLV.

Sic cessit & vita præclarum Ordinis nostri lumen, immo & ecclesiæ, quibus
julvire semper flauerat, hunc nec ulium sibi laborem suorum finem propo-
nit.

Mabilonius

mores & vir-

tutes.

nem. Vita respondit morti, & hec vix; utraque sanctissima, qualis plissimum monachum decebat, qui ad sanctorum exempla, quorum virtutes descriptas, mores instituit conatus fuerat. Quæ fuerit ejus pietas, quæ humilitas, pluperant & penitentis studium, ac vix regularis amor, scripta satis produnt, in quibus animi sensus identidem emicant; nec dispar fuit animi sensibilia vita. Quisquis ad hoc & tanta, & tam exquisita cruditionis opera, & ad litterarum commercium, quod ipsi cum omnium ordinum & nationum ornatissimis vitiis intererat, animum adtenderit, dixerit sane Mabillonium studiis alius interitum nihil aliud vel cogitasse, vel egisse: sed quisquis in totam vitam feralem oculos convertisset, dixisset nunquam studuisse, aut scripisse. Sic quippe studiis vacabat, ut a consuetis, immo etiam minimis, vix regularia exercitia nunquam discederet; sic regularibus exercitiis insistebat, ut studia non negligeret. Orationis præsertim studiosissimus fuit, cui cujusque diei initia & finem consecravit semper, & ad quam in ipso studiosum vitam mentem, ne plus æquo distrabatur, identidem revocabat. Tantum abest ut doctrina quæ valebat, publicis honoribus, omnium laudibus, ipsorum etiam celestissimorum hominum exaltatione ac benevolentia superbiat, ut potius sincera humilitate magis sese dimitteret, ad vilissima quæque ministeria & officia ubi licebat, sese abiciens, lætibus quærens, lucem splendoremque fugiens, omnibus ubi pia etiam inferioribus & imperitioribus cedere, omnibus ubi se offerebat opportunitas, inservire gaudens, nulli unquam molestus, nullum despicies, celsa caritate omnes complectens. Interdum visus est eos homines adfuisse a quibus ipse graviter offensus fuerat, vel de quibus ista querela esse posuisset; eos veniam demississime rogaturus, qui rogare debuissent, ut sic exultantibus eorum animis mitigaret. Vir simplex & rectus ac timent Deum, toto corporis habitu modestam spem, in conversatione mansuetus, de rebus piis differere festinus, de literariis tardior, sententiam, cum rogatur, premebat quidem, sed modeste, a vincendi, longe magis contendendi studio alienissimus, ea demonstrat quæ ad rem questam faciebant, proferens, cetera omnia humili silentio premebat. Ad regulam tamen quam voverat, tamen quam sibi ipse statuerat, actiones comes sic exagebat, ut ab ea, siue bona, siue adversa valetudine, siue intra, siue extra monasterium degens, nunquam, quorundam licebat, declinaret; iidem horis mane surgens, & lectum petens, iidem orationi & lectionibus piis, quas nunquam etiam in itineribus omitebat, vacans, & officia divina recitans. Peregrinationes vero quas identidem susceperat, ita confecerat, ut pedibus, pauperibus & penitentia causa, quantum ætas & vires permiserat, incedens, potius in cella degens, quam in itinere constitutus videretur. Eadem quippe mentia in Deum intentio, eadem lectiones piæ, orationes, preces, officia divina constitutis horis persoluta; itineris molestias psalmorum & hymnorum sacrorum, casu levare solitus. Ea loca adit, non quo vana curiositas, sed quo justæ necessitas vocat: illa præ ceteris loquere gaudens, quæ reliquis sacris, & sanctorum tutela, miraculis & habitatione celebriora erant. Hæc dum primum eminus videre licebat, equo statim desilens, si conscendisset, in geos procumberebat, loci tutelam supplex veneraturus; tamen reliquum iter, interdum pedibus, & modo capite, inter ipsos solis ardore, semper vero psalmos cæcant, plissimæque orationes fundens, conficiebat. Quas orationes fundere non omitebat, quotiescumque novæ diocesæ fines subibat, ut tutelam patrocini imploret. Nulli tamen molestus, si quibus extraneis itineris sociis adjuvæ necesse foret; eos in pia colloquia solemiter indocuit; vana, multo magis mala, prudens semper avertebat. Ita in ipsa itinerebus & in ipsa turba solitudinem extra solitudinem reperiebat aut sibi parabat pius ille solitarius. Quamvis tenuis & infirma esset corporis valetudo, nemo tamen sibi minus indoluit, vix quidquam, majorem jussu, de consuetis jejuniis, abstinentiis, corporisque macerationibus remittens, nisi cum tanta erat morbi vis, ut alias locum commendi periculum fuisset. Uno verbo, si eruditissimus vir fuit Mabillonius, sanctissimus extitit monachus, qui pietatem cum scientia miro & individuo nexu sic conjunxit, ut illam tamen ista superiorem esse semper voverit, quique monachorum studia, qualia esse debeant, dum in suo tractatu de studiis monasticis delineavit, sua ipsius, qualia fuerint, expressit.

XLVI.
Pascionia
in extremo
morbo.

Ut primum morbo tentatus est, extremum esse statim perferit; dudumque, antea familiari suo Ruinarto, velut vacinando, dixerat, se stragoria mortis, & eodem ætatis anno quo S. Anselmus Cantuariensis archiepiscopus obiit, id est septuagesimo-sexto inuenire. Ut igitur fatalem morbum senit, illico cunctis omnibus terrenis abjectis, totum se ad Deum convertit, spiritali-
bus.

busque studiis addixit. Inter acutissimos, quibus verabatur, dolores, ea erat virtus serenitas ac mentis tranquillitas, ut nihil fere pati videretur, nulla aut paucissima erumpere querela, nulla proflus impatience, sed divine voluntati se totum permittere, illud cum sancto Job frequenter ingemebat: *Sicut Domino placuit, ita factum est; sit nomen Domini benedictum*.

Cum divinis officiis interesse, solisque spiritualibus exercitiis vacare iam, non liceret, iaculatus compensare solebat, satpens ut libel pil, si pre-
ferim qui ad mortem sancte obeundam iurare possent, sibi legere, di-
vinaque officia prope lectum recitarent, sanctum vero sacrificium in fa-
cello vicino, in quod e cubili prospectus erat, celebraretur: que attentis
auribus, attentiori mente audiebat, quibusque pro modulo respondebat. Cete-
rum psalterum, canticorum, & ecclesie precum recitatione, jogi ora-
tione, celestiumque meditatione, eterne felicitatis gaudia prevenire nit-
batur, & ad ea totus anhelabat; aliis omnibus insuper habitis. Hinc cum
frequens esset singulis diebus virorum omnium ordinum spectatissimorum in
abbatiam San-Germanensem conflatus, ut de Mabilionii valetudine sciscita-
rentur, de qua solliciti & anxii erant omnes; vix tamen illos admittere
voluit, nisi quorum verbis ad pietatem accendi poterat animus, de extero-
rum adventu vel sollicitudine ne quidem moneri se passus est, ne que va-
nitatis aura animum afflaret. Vix exprimi potest quod fervore, amore, pi-
etate ac humilitate divina sacramenta sibi allata susceperit, cui Deus id in-
dulsit, ut ipsa suprema die, Johanni patrono suo sacra, sanctissima eucha-
ristia iterum summo mane passus fuerit. Nihil deinceps ex ejus ore eripit
preter sacra cuncta, iaculatorias orationes, quibus mentem ad humilem ad-
ductionem in Deum concipiendam excitabat. Sic semum anhuo pane usque ad
ultimum momentum presentem, inter fratrum gemitus & selectum amicorum
suspira, plurimam mortem cum plurima vita commutavit magnus ille Mabilio-
nensis, in memoria eterna apud Deum & homines futurus. Id semper in
votis habuerat, expiisque humilibus a Deo precibus efflagitaverat, ut ubi An-
nales Ordinis usque ad obitum S. Bernardi perducere liceret. Plurimis vo-
tis & precibus annuit misericors Deus: Annales quippe non tantum usque
ad mortem S. Bernardi, sed etiam ultra triennium perducere dedit.

Ubi primum tanti viri casus lugubri majorum campanarum sonitus per Us-
bem dissipatus est, moror omnium animos invadere, amici sibi dolere, no-
bis condoleere, omnes in nosalierum confingere, ut ejus vel mortui conspe-
ctu frui semel adhuc liceret. Die sequenti SS. Innocentium sepultus est in ora-
torio beatiſſime Virgilio, ubi Superiores dumtaxat sepeliri solent, presen-
tibus omnium ordinum ornatissimis viris, cum infinita promiscui vaſgi mul-
titudine. Sed postea die, quo solemnitas pro eo facta facta sunt, longe ma-
jor fuit concursus: quotquot enim fere Mabilionium noveant, (eccui igno-
tus erat tanta sanx viri?) nobiles & eruditi, his sacris interesse voluerunt,
lacrymasque suas & preces cum nostris miscere. Deinceps in tanti viri lau-
des effusi oratores & poete laudationibus funebribus sepulcrum ejus cetera-
tim exornaverunt; adeo ut si omnes colligerentur, justum volumen ex his
confici posset. Sed in primis excelluit regia inscriptionum academia, cujus
secretarius panegyricum frequente ornatissimorum hominum cœtu, socio quan-
dam suo, immo & sibi dixit. Ea enim fuit oratio, que summis omnibus
ac patribus expleta, meritis laudes utrique conciliaverit. Id quidem pro mo-
re academice factum est, sed præter morem fuit, quod oratio typis conse-
crata mandata fuerit, ut publicis omnium votis fieret satis; unico ac sin-
gulari hætenus exemplo. Nec ipsi exteri, si etiam qui ab ecclesia Roma-
na discessit sunt, a lacrymis & laudibus, ubi mortis nuntius fama detulit,
remparant. Quotquot enim fuerit quibuscum interfuit cum Mabilionio com-
mercium, cardinales, episcopi, principes, in primis magnus Erruzius dux &
eminentissimus cardinalis Mediceus, nobiles, eruditi, percepit dolorem lis-
tæ suæ significare dignati sunt. Acerrissime doluit & ipse summus ponti-
fex Clement XII, pro patre quo Mabilionium forebat affectu; litterisque
ad eminentissimum cardinalem Coloredum misit, in quibus tota Mabilionii
morbi & mortis series describebatur, semel & iterum lesis, per eundem
eminentissimum significat jussit, *in eundem sibi fore, si tale virum ali-
quo magis distincto loco humeretur; apposito ad sepulcrum lapide, cujus
indicio moneretur litterari omnes, quotquot Patres venerint, ubi Mabilio-
nii cineres delibescere; at eam distinctionis notam, licet meritissimam non
serunt Congregationis nostræ leges.*

Domini Theod. Ruinart vitz compendium.

Mabilionii mortem vehementer dolentes tum socios, tum amicos una spes recreabat, fore ut domus Theodericus Ruinart, rari magistri preceptis, arte & veluti manu ad scientias informatus, coepit Annales prolequeretur, abfolveretque. Eo maior spes erat, quo magistri laborum socios & participes dudum factus, in opus partem venerat, suis jam in lucem editis maximo cum successe notissimus. Sed ecce prepropera mors, quæ doctissimum virum florente ætate, claspio nondum a morte Mabilionii diebno eripuit, consolationem hanc nobis invidit. Descripta breviter magistri vita, licet, re ipsa monente, in discipuli, de Ordine & Annalibus nostris tam bene meriti, præcipua saltem gella excutere.

XLIX. Ruinart ad-
fessionis.

Theodericus Ruinart honesto genere natus est Remis die decima Junii anno MDCXLVII. A piis parentibus pie & liberaliter educatus, puerilis collegium academice Remensis, vulgo dictum *Romanorum puerorum*, frequentare cepit, humanioribus literis operam ibi daturus. Liberalium artium cursu feliciter ac naviter confecto, in clerum per tonsuram clericalem jam adscriptus, ar-
tium laurea redimitus est an. MDCCLXIV. Dehinc mundi via sibi noti per-
rexit, de sanctiori asylo, ubi innocentiam tutaretur, cogitare, monasterium
sancti Remigii adire, ut admitteretur omnibus precibus contendere. Admis-
sus tandem, pro votis, die secunda Octobris an. MDCCLXIV. veste mona-
stica indutus est die 18. ejusdem mensis, sollemnem professionem emisit die
20. Octobris anni insequentis, in monasterio sancti Faronis Meldensi, quo trans-
latus fuerat novitatus. Prioris ac monachorum utriusque monasterii conspi-
rantibus suffragiis ad professionem facile admissus est; cujus morum puritas
de vite innocentia, fervens pietas, egregie animi dotes, ingenium acce-
dit, qualem in adulta ætate futurus esset, factis potende-
bant: nec fefellerit opinio. Nam expleto, pro more congregationis S. Ma-
uri, a professione biennio, cujus partem Meldis *, partem Laticiani **, in
fraternalibus exercitiis eadem semper pietate ac animi fervore egit; veterem
Corbeiam confessorum philosophia (quam letavit) & theologiae studiorum
causa missus, inter primos sic excelluit, ut ingenium ad scientias egregie
comparatum facile adverterint periti rerum æstimatores. Jam tum in lectio-
ne assiduus, scripturæ sacre intensus, in evolvendis Patribus, bonique au-
dioribus indefessus, quæcumque occurrerant vetera monumenta historica lau-
danda curiositate expendebat, observabaturque. Sed quisquis esset in literis
progressus, maior erat in pietate ac virtute. Sic studere solitus, ut de re-
ligione nihil decederet; morum candore, humilitate, mansuetudine, sincera
ac ferventi in Deum pietate, omnibus approbatus, ac condiscipulis ut stu-
dendi, sic & vivendi exemplum factus.

* Mense.
* Lopy.

L. Mabilionii
in studium
focierum
adificatur.

Interim Mabilionius magnæ spei juvenem quærebat, quem in laborum par-
tem vocare posset, ut ad ea, quibus ipse vacabat, studia a se informatus,
ipsam ille inspicere posset, earque strenue persequi. Egregie Ruinart animi
dotes, quæ ex fama didicerat, animo statim cum convenissent, hunc
sibi dari audierum socium & participem Superiores rogavit, facile obti-
nit. Confectis igitur studiis, Pacificus vocatus est Ruinartus anno MDCCLXXIII.
Mabilionio duæ ac comite literis operam navaturus. Prima magistri cura fuit
discipuli ingenium & mores excolere; alterum certissimis regulis ad scientias,
alias sanctissimis preceptis ad pietatem informare, tyrannicæ viam inoffen-
sam aperire, quam ipse dudum antipaverat. Hanc facile inuit optimi ma-
gistri discipulus optimus, eique ita insitit, ut quem ducem assequi non va-
leret, saltem quam proxime liceret, sequeretur.

LI. Ada marty-
rum sacra
& flectit. Liber
est in 4to. continens
authenticam, quoque
reperiuntur
priorum martyrum
acta, eorum qui
prioribus quatuor
ecclésiæ sæculis
pro christiana
fidei defensione
passi sunt. Ea
mire illustrant
exquisita
eruditione
efferte admonitione
in singula, & notæ
in difficultiora loca.
Operi
præmissa
doctissima
præfatio, in
qua primum
recenset modos
quibus
sacra martyrum
acta ad nos
pervenierint;
tum insitit
probat in-
finitos
modum martyrum
catervis, quorum
acta vel perierint,
vel descripta
non
fuerint; nec
proinde
martyrum
numerus
reperendum
esse. Id
quidem
voluerat
Henricus
Dodwellus
edita anno
MDCCLXXIV.
Oxonii
inter
Cypricas
dissertationes,
de martyrum
paucitate
inscripta, in
qua contendebat,
paucos
admodum
martyres
in primævis
persecutionibus
passos
fuisse;
tantamque
sanctorum
martyrum
turbam,
quam
ecclésiæ
carho-
lica

VITÆ SYNOPSIS.

LIV

fica in martyrologiis, aut in officiis ecclesiasticis celebrat, nulla alia quam fabulatorum, aut monachorum otiosorum auctoritate fulcitur. Temeritatem hominis sententiam, vaniloquii conjecturas, ut solet, ac commentis potius quam argumentis fultam tam valide refellit Ruinartus; ut is ad incertas redactus ne mutare quidem deinceps ausus fuerit. Agit denique Ruinartus de honore quo martyres in ecclesia afficiebantur, ostenditque maximam semper & ab omni ævo fuisse totius ecclesie in eos reverentiam. Primus huic Ruinarti factus in pretio fuit apud eruditos, nomenque fecit auctori. Ut nostratum quibus latine scilicet, utilitati laudare posset, patrio sermone donatum duobus tomis in 8°. edi curavit anno mdcclxx. clarissimus D. Drois de Maupertuis. Sed Latinam editionem jam rariorem, ab auctore ante mortem recognitam, elegantibus typis suis renovari curat, magno rei christianæ & litterariæ bono, D. Weslein Amstelodamensis typographus.

Huic operi satis æquus est *Historia persecutionis Vandalica*, quam anno mxcxcv. publici juris fecit Ruinartus in 8°. cum nulla fere persecutio sit, que plures tales martyres intulerit. Eam historiam descripsit Victor Vitensis episcopus, cujus proinde auctorem opusculum, cum variis codicibus accurate collatum & emendatum, notitiis & observationibus illustratum præmittitur. Sed quia Vitæ multa prætermiserat, & narrationem suam infra solius Africae fines concluserat, quamvis ad longe plures provincias persecutionem Gentilicæ pervasisse fateatur; omissa ab eo supplere studuit Ruinartus, & remque altius repetens totam historiam a tempore, quod a prima Vandalorum in Gallias impressione effluxit, usque ad exitum eorum in Africa imperium, id est annos elapser centum & viginti-octo persecutus est. Et ut major ei lux afflueret, de imperii vicissitudinibus, ac de illis principibus qui tunc temporis imperarunt, brevis egit, veteraque vossula intersevit scripta, que historiam confirmet & illustrent, sio tamen minime interrupto. Addidit alia quædam antiqua opuscula hæcenus nondum, vel imperfectius edita, quorum potissimum est titulus ecclesie Africane, cui accedunt auctoris notæ & observationes.

Absoluta ea historia, stimulum addantibus pluribus viris clarissimis & amicis, novam editionem operum sancti Gregorii Turonensis aggressus est, eam, que demum publicavit anno mxcxcv. in fol. Hæcenus quidem non semel operam Gregoriam produxerat, sed dispersa, & cum variis variorum auctorum operibus permixta, eaque mendis repleta, & pluribus in locis mutila. Hæc in unum volumen collegit vir doctissimus, & ad veteres codices accurate recognita pristino decori restituit, additis ad marginem brevibus notis quibus textus explicetur, reiectis vero ad calcem fuscibus, quibus ea que amplius exigebant animadversionem, elucubrant. Addidit Fredgarit scolastici epitomen Gregorianæ historie & chronicon, quod est ejus veluti continuatio, cum chronici continuationibus, & aliis antiquis monumentis. Totum editionis consilium & scopum exhibet præfatio, in qua, præter cætera, auctor plura pertrahit que ad veterum Francorum historiam, mores & disciplinam ecclesiasticam spectant, que legisse non poterat.

Anno sequenti mccc. Mabillonius in lucem emisit sextum sæculum aetorum sanctorum Ordinis S. Benedicti, duobus tomis in fol. distinctum. Cum magnam partem in adis digerendis, in ordinem redigendis & illustrandis habuisset Ruinartus, hunc merita laude defradare nolens modestissimus & æ. quissimus Mabillonius, utriusque nomen operi præstigi curavit.

Bienio post, missionem sancti Mauri, discipuli sancti patriarchæ Benedicti, in Franciam a criticorum quorundam cavillationibus vindicandam sibi suscepit Ruinartus. Jam illustrissimus Mariæ archiepiscopi Parisiensis temporibus, cum in reformandum Parisiense breviarium naviter incumbere delecti di Mauri in ab eo periti critici, lectionesque omnes breviario inferendas ad severioris Francie criticæ leges expendere, lis ea de re mota fuerat, sed facile sapita, prolaris quippe a nostris San-Germanensibus argumentis & auctoritatibus, quibus verus & recepta hæcenus in ecclesia Parisiensis, & toto Ordine Benedictino traditio notabatur firmabaturque. Sic solum sancti Mauri abbas, quod solenni veneratione semper celebravit ecclesia Parisiensis, ex quo præferri ejus reliquæ in monasterium Fossatense Parisi vicinum illare sunt, pristina sedem & dignitatem in novo breviario retinuit, cujus lectiones in eo sesto legi solite missum a sancto Benedicto Maurum in Gallias palam afferere petregerunt. Sed cum illustrissimus archiepiscopus Antonius de Noailles, nunc cardinalis omninoque, breviarium Parisiense accuratius recognovit.

Annal. Bened. Tom. I.

d

tum

LII.

Historia Persecutionis Vandalica.

LIII.

Nova editio operum Gregor. Turon.

LIV.

Sextum sæculum aetorum sanctorum Ordinis.

LV.

Apologia pro ratione sanctorum.

tum & emendatum edere meditare, acris recruduit sopita, non exstincta, de missione sancti Mauri controversia. Qui enim missioni adversabantur, recusant ex occasione animi, eam modis omnibus concutere conati sunt; non quidem prolatis rationibus & auctoritatibus, quæ rem factam negarent; nullæ erant: sed congestis difficultatibus & cavillationibus, quibus vulgata sancti Mauri astra in suspitionem vocarentur, infirmataque veteri traditione, nova opinio paulatim succresceret. Vocatis in commune consilium patribus, auditisque ac expensis utrimque rationibus, sententiam a decessore latam confirmavit illustrissimus archiepiscopus. Nec sic tamen a corpore desillere adversarii, sed quæ viva voce prouulerant, sparsis per artem scriptis, immo & in Hollandiam missa, publicare exeperunt. Læsis his scriptis Procelliones pro more exultare, triumphos agere, Catholicis, immo & sancto Mauro, quasi larvæ, insulare, Benedictinique ipsi palam imponere, quasi adversariorum argumentis veli agnovit tandem, sub eodem esse noam sancti Mauri bollandam, sanctumque ipsum factum. Hactenus nulla ex re scripta prouulerat nostri, satis habentes adversariorum objectiones viva voce dissolvit. Sed quod factum nondum fuerat, jam tum factu opus esse res ipsa monebat. Hanc provinciam cum suscepisset Ruinartus, edidit anno mcccxi. patris idiomate *Apologie missionis sancti Mauri, Benedictinum in Francia apostoli*, in 8°. Ab ipso limite probat, extitisse hæcissimum quemdam Benedicti discipulum, nomine Maurum, quem ipsum esse primum abbatem ac conditorem monasterii Glanvillensis in Andecavensi comitatu, recepta jam ac constantissima nono seculo traditio ferebat. Quam quidem traditionem a sancti Benedicti temporibus ad novum sæculum, dehinc vero ad nostra usque tempora continuata serie manasse, certissimisque argumentis, auctoritatibus & monumentis fulam esse demonstrat vitæ doctissimus: & quamvis astra sancti Mauri interpolata fuerint, certos tamen in his residuos esse characteres, quibus facta recta maneat eorum auctoritas, ac fecerit haud difficile valeant posteroris manus additamentis a primis ductibus, qui missionis sancti Mauri testimonium ferunt nullis argumentis, sive Bagnis, sive aliorum (quæ quæ infirma sint, ostendit) convitiendum. Et quia Bagnis, & alii quidam cum eo critici, modum omnia excedentes, non tantum astra vulgata, sed ipsum etiam martyrium, immo & personam sancti Placidi, sancti Benedicti discipuli, & sociorum ejus, notam esse fabulam concedebant; Ruinartus additamento ad calorem apologiæ suæ factu, morosiores illos criticos egregie refellit. Ingenue quidem fateretur, vulgata martyrii astra via ullam fidem mereri; Inconcussam tamen manere veterem traditionem, tum de missa a patre suo Benedicto in Siciliam Placido, tum de ejus illic ac sociorum martyrio, quam invictè confirmat inversio corporum sanctorum martyrum facta anno MDLXXXVIII. in ecclesia sancti Johannis Baptiste Messinensi. Hæc fere tenor apologiæ sancti Mauri, quam latine conversam edidit Mabillonius ad calorem tom. primi Annalium Ordinis sancti Benedicti.

LVI.
Ecclesia Parisiensis
synodus
canon.

Io alterum postea certamen venit Ruinartus, pro magistro sui Mabillonii gloria, haud tamen periclitante, pugnaturus. Libros de re diplomatica scriptis publicis adori fuerant, venerandumque senem aliis latentum ad certamen provocaverat quidam. Is rixas fugiens, publicare statim Supplementum quod eodem paratum erat, capros frustra conatus lusingere factu habuit. Ne tamen causam Mabillonio tradere videretur adversarii, nova scripta Supplemento opposuere. Veritus Ruinartus ne verborum pompa & apparatus, auctorumque confidentia imperitorum oculis pulvis offenderetur, oppositum Supplementum disoperationem refellere sic aggressus est, ut tamen in omnibus extenuandis, quæ confidentia objiciebantur, tempus frustra terendum non esse merito censeret. Ex omnibus selecta una singulari charta, in quam majores fuerant impetus, bujos defensionem præ cæteris suscepta, ratus si eam ab adversariorum tellis facile servaret, ex hoc vel uno specimen facile intellecturos amos, quo loco habende & quanti faciende essent alie in alia diplomata leviores objectiones. Testamentum Vandemiræ est, viri illustri, & Erchemberti uxoris ejus, quod insignis ecclesiæ Parisiensis veteres titulos seu basilicas spectat, a Vandemire magifice dotata, quod proinde ab injuriis istibus librum servari multum illius ecclesiæ intererat. Sterne servavit Ruinartus, scripta ad. mcccvi. incubatunculæ sub hoc titulo, *Ecclesiæ Parisiensis Vandemiræ*, &c. in qua expensis singulis objectionibus, eas nullius roboris esse invictè demonstrat.

LVII.

Mortuo anno insequenti Mabillonio, quam acerbus Ruinartus animum inva-

ferit delor, facile coniecisset, qui generosam ejus indolem, summam adversus magistrum reverentiam, inimum amorem, gratissimum ob accepta beneficia animum, mutam demum amicitiae conjunctionisque necessitudinem cognoverit. Sed qui prius magistri laborum focinis & participes erat, totum eorum pondus deinceps solus sustinere debuit. Novam editionem librorum de re diplomatica, visis literatis ex variis Europae partibus efflagitantibus, paulo ante mortem aggressus erat Mabillonius, praefatio subiecerat, recognitam, auctam & emendatam: properabat ad faciem, cum invadentes fates, laboris suum degustare non licuit. Una spectabat passato, quam majori oculo & cura conscribendam servaverat, cum appendice nova, in quam vetera aliquot monumenta relaturus erat. In praefatione accurata expendendam sibi proponebat, sententiam clarissimi viri Georgii Hickesii. Hic enim in suo *Litæarum septentrionalium thesaurum*, qui prodit e theatro Sheldoniano Oxoni anno mcccv. postquam Mabillonii opus de re diplomatica summis laudibus extulit, plura ex eo decepit, regulasque a doctissimo viro constitutas, si recte explicentur, calculo suo probavit; nescio quo fato in transversum actus, in Mabillonium ipsum paulo inclivius insurgit, quia regulis male explicatis abuti quæpiam potest. Hec sunt quæ Mabillonius expendere staverat. At quod mortis occupatus exsequi non potuit, supplere Ruinartus, præmissa novæ editioni præfatione, in qua post explicatas novæ isti editioni factas accessiones, & commendatam artis diplomaticæ necessitatem & utilitatem, segulas a Mabillonio constitutas a præcepti Hickesii censura vindicat, ostenditque perasque a Hickesio nonnihil occitanter lectas & expensis fuisse, unde imprudens quam malignus Mabillonio plura imposuerit quæ verbis ejus & sensui aperte repugnant; omnes vero tanta cautione, diligentia ac circumspectione ab audire ipso explicatas fuisse, ut nemo, nisi qui sponte excutire voluerit, abuti umquam possit. Quod vero spectat ad appendicem, præter ea vetera monumenta quæ paraverat Mabillonius, nonnulla addidit Ruinartus quæ ad se post ejus obitum venerat.

Cum a multiplicibus curis, in quas coniecerat Mabillonii mors, paulo liberiores se fecit Ruinartus, primum consilium fuit egregia clarissimi viri gesta Mabillonii & posterorum memorie tradere. Ad id non modo hortabatur gratissima in magistrum pietas, sed etiam accendebant nobilissimorum hominum vota & preces, veritatem scilicet ac dum æternum viveret libris suis commendata eruditio, multorum precare ac pie gestorum, quæ paucis nota intra clausuli fines contineretur religiosa humilis, interiret aliquando memoria. Obstant demtaxat Congregationis nostræ mores, in quibus id alienum esse videbatur, hæcsum saltem data opera factum non fuerat. At tanti meriti viro singularem prerogativam deberi monentibus istis, quorum monita præceptorum loco habenda erant; Mabillonii vitæ synopsis, quam vernaculo sermone paraverat Ruinartus, in lucem emitti concedere majores nostri. Edita est igitur, cum maximo bonorum omnium plausu, anno mcccix. sanctos Mabillonii mores, ac totius piissimæ ætæ vix setem accuratius, quam opertum ac librorum historiæ describens; hæc quippe satis nota, illa minus.

Totum se deinceps convertere Ruinartus ad *Annales Ordinis nostri*, quos tamen intactos brevi dimissurus erat alteri, nisi quod quinto tomo, quem paratum reliquerat Mabillonius, plura addiderit. Dum enim ad continuandos cæteris moribus & rei probe jam meditatus accessurus erat, prius in Campaniam, Gallie provinciam, proficisci voluit, locupletissima illius regionis ecclesiarum & abbatiarum archiva iterum lustraturus. Jam quidem a Mabillonii morte, tum jugis afflictitas morienti nocte dieque exhibita, tum pæfusus, non exstinctus, hærensque semper animo dolore, valetudinem senim affecerat, festinque corpus fatigabat. Ut tamen sibi minus quam aliis parceret Ruinartus, itineri se commisit sub mensis Augusti finem. Vix aliquo pervenerat, cum missa queritis & valetudinis cura, indefesso labore perquirebat exscribereque quæcumque ad rem suam opportuna videbantur. Sic Remos pervenit, commodiori tamen, quam, cum hinc discesserat, valetudine. Sed cum peractis ex sententia rebus Parisios reveritus, ad Altitvillensem * sancti Petri abbatiam, Congregationis sancti Vitoni, agri Remensis, octo circiter millibus a metropoli, direxit. Eo vix pervenerat, cum ipsa nocte in febrem quotidiani incrementi gravem incidit, quæ per decem & septem dies continuata, tandem die 27. Septembris, expetitis & intimo pietatis sensu susceptis ecclesie sacramentis munitus, ad supernam patriam, (sic spes est) quam imo peiores defixam semper habuerat, quamque moriens in ore semper habebat, evolavit, annum ætatis ægenuit.

Præfatus in
novam editionem
librorum
de re Diplo-
matica.

LVIII.
Mabillonii vitæ
synopsis e-
dit Ruinartus.

LIX.
Ejusdem facti
libri moribus &
rei probe jam
meditatus
accessurus erat.

Montevillera.

quinqueagesimum tertium. Sic vitam finivit doctissimus ac piissimus roder Theodericus Ruinart, presbiter, quibus ecclesiam illustravit, ingenii sui monumentis toto orbe celebris, sed insigni pietate, eorum puritate, regulari viæ studio, animi candore, singulari comitate, humilitate sincera, aliisque christianis ac monasticis virtutibus magis adhuc quam eruditione commendandus, & ut verbo plura complectamur, totus ad Mabillonii magistri sui mores & præscriptum effusus. Sic enim litterarum studiis indefessus vacavit, ut nihil unquam, optimi acceci officia decesserit, de quibus vel inter ipsas icicorum molestias, aut valetudinis incommoda nihil quidquam, quantum licuit, remissum voluit. Extremo morbo oppressus, inter ipsos continuæ febris ardores, de pascendo solitis lectionibus plis animo sollicitus erat, consuetasque preces sibi ad lectum constitutis horis recitari volebat. Et quamvis in alterius Congregationis monasterio hospes decumberet, eadem tamen in monasterii Superiores reverentia ac obediencia erat, nihil vel minimum quidquam iis inconsultis agere volens.

IX.
Altrivillaren-
sem mona-
chorum su-
gularis in-
Ruinartum
humanitas.

Que fuerit R.R. PP. Altrivillarensem in hospitem suum humanitas, cura, assiduitas, que caritatis officia ei certatim exhibita, vix exprimi potest. Pium erat inter eos de caritate certamen, quis ægroto magis studio ac impensiori cura ministraret; & cum unus noctu diuque feris fasset ægroto ministraret, plures tamen sumi, de hospitis valetudine quam de sua sollicitiores, vigilias noctis, eadem sæpius repetitis, agitare pertinaci, sed amico studio volebant, promptam de alacris operam ad minimum quemlibet eorum oblati. Medici & chirurgi ediffis etiam urbibus & opibus vocati; remedia quocumque opportunitate visa sunt assatim & liberaliter ministrata; oculis denique sumtibus de impensis passum. Hec breviter commemorare libuit, ut meritam gratiam verbis saltem persolvamus iis, a quibus obtrineri nulla ratione potuit, ut sumus facti, ut par erat, refunderentur. Mortuum denique magno eorum & omnium nostrum dolore Ruinartum honorifico loco in ecclesie sue navi sepelire, inscripto tumbe lapide hoc epitaphio: *Hic jacet domnus Theodericus Ruinart, Rrensis, presbyter & monachus S. Germani a Pratis, pietate, morum lenitate & doctrina conspicuus, qui in hoc monasterio hospes exceptus, grati sive decedens obiit die 27. Septembris anni MDCCX. Requiescat in pace.*

LXI.
Alia quædam
Ruinart opus-
cula ædificata
sunt.

Præter opera superius memorata, studio collegit Ruinartus epistolæ omnes, quæ quotquot inveniri poterant, Urbani II. papæ e nostris, quarum plurimæ nonnullæ quædam editæ sunt. Collectioni vero præmitti accuratam eisdem postscriptis hystoriam, que lucem afferat epistolis. Eiusmodi scriptis iniquis cum sit turbida bellorum tempestas, tantisper expectandum, donec reformatæ poe, a tranquilliori luce donari possit. Plurimum etiam laboravit in coalescendis & colligendis Mabillonii epistolis, ut delectu factu eas in lucem emittere posset, que digniores viderentur. Sed eo labori immortem, larga hæstus non fuit messis. Largiorem reddere si dignetur ii ad quos scripsit Mabillonius, remissis ad nos epistolis, gratissimum certe & nobis & eruditis faciet.

AD REVERENDISSIMOS
ABBATES ET SUPERIORES
AC UNIVERSOS MONACHOS

ORDINIS S. BENEDICTI.

P R Æ F A T I O.

1. OBIS primum debetur hæc Prefatio, REVERENDISSIMI PATRES, FRATRES AMANTISSIMI, quos maxime spectans, Benedictini Amalec. Vobis, inquam, instituti mei reddenda ratio est, & approbandum, si fieri possit, consilium meum, ne forte vobis tenerarium videatur. Post editam in lucem Altorum nostri Ordinis Sanctorum maximam partem, cum a me Superiores & amici quidam meo postularent, ut Benedictini Annales componerem; deo sum eundem relictas, tum ob argumenti difficultatem & magnitudinem, tum ob provectiorem hanc ætatem, tamque operi imparem facultatem. Sed tandem sæpe repetitis eorum postulationibus cedendum fuit, tametsi laboris cessationem & quietem jam assidue viscer, atque ætas suadere videretur.

2. Res itaque monastica ab ortu beatissimi Patris nostri BENEDICTI ad nostram æque ætatem, per sæcula amplius undecim in Occidente gestas, jam ab annis fere decem scribere aggressus sum. Difficile sane provincia, quippe qua rei tanto temporum detursu gestas, me minime illarum temporum, celsissima historia partem continet. Quod si nobilissimo Romana historia Scriptori res immensi operis visa est, et qua supra septingentesimum annum repperetur; quanto magis mihi timendum erat, ne tam vasto labori succumberem?

3. Verum, cum ab annis ferme triginta studiorum meorum rationes pene omnes in id argumenti jam tum retulissim; existimabant idem illi suscipiendi operis exallere, me non imperato prorsus animo amplissimum hæc provinciam ingressurum; & si me vis in ipso suscepti operis cursu dehiere, aut sine debito deficiere, non desistaturi fideles meos, ea iisdem succurrere studiis, qui interceptum opus perscrupant. His deum rationibus acquiesci, statimque operi manum admovi, favente Deo, cujus beneficio, quod incito nonnulli acri susceperam, postea me sine quadam animi voluptate prescribere sum. Sed, me opus incubatum premature in lucem emitterem, non aut eodem ab incupto labore, annos de illius editione cogitare visum est, cum scilicet ultra dimidium ejus partem confectum, ne propiora & non satis meditata esset editio. Jam vero quamam scribendorum horum Annalium ratio, qua subsistit, quis ordo adhibitus; quibusve gradibus Regale Benedictinum propagatio saluti, quam brevissime discernendum.

4. Majores nostri, veteres illi, facere optima quon scribere magis solliciti, de historia sua adoranda, digerendisque Annalibus parum admodum cogitabant. Prima illis cura erat de moribus formandis, & ad sancta Regala normam componendis. Tum quorundam virorum sanctitate illustrium præclara facta in exemplum alius proponere visum est opera pretiosa, & in litteras referre. Sub hac monasteriorum suarum historias seu chronica scribendi cupiditas eis iniecit; quo in genere Fontanellensi chronico, quod sæculo anno cundi captum est, nullum antiquius invenio; nam principis e nostris Casimirus cumbois res memorabiles non ante sæculi decimi exitum litteris consignavit. Leo Marficamus, & post eum Petrus diaconus, ambo sacri illius loci alumni. His monumentis deus accepere veterum ejusque monasterii instrumentorum, collectiones, quæ vulgo chartularia dicuntur, vix in primis aperiente Fulgino, sæculi noni monacho Sithensi seu Bertinensi, quem alii subinde magno æmine secuti sunt. In his alii solas monasterii chartas retulerant, & ex eis unum corpus confecerunt: alii abbatum suorum seriem & facta præcipua inseruerunt, ut Fulginius non laudatur, & Joannes Casimirus monachus, qui egragum choragrem voluimus, in bibliotheca regis nunc asseruimus, ex monasterii sui instrumentis, & post abbatum ejusque sui.

5. Non desunt tamquam primis etiam illi sæculis e nostris historiæ scriptores: sed, si quod difficile esset per ea tempora litterarum commercia, hoc quod diuturna esset ab se se invicem monasteria, nulla fore, facietate confiderata; illustanda potius patria sua aut domestica historiæ, quam universa in scripta redigenda operam contulerunt. In ea classe existere apud Italos Paulus VVarasfridi, diaconus & monachus Casimirus, & Erkenbertus; apud Gallos Anonymus, Glaber-Radulfus, Hugo Flaviniacensis, Ordericus Vitalis, nuntique alii; ex Anglis Venerabilis Beda, Ingulfus, Willielmus Malmshurienensis, Mattheus uterque, Westmonasteriensis & Parisius, aliique magno nomine historici; nec pauciores apud Germanos, in quibus Lambertus Saeftnaburgensis præcipuus est; qui omnes patris sui deservit, si qua in monasteriis nostris commemorata digna ipsis occurrerent, inferre non ausuerunt. His adjuvandi Regino Pruniensis abbas, Hermannus Contractatus, Marius Stettus, Sigebertus, qui generalis historia indices potius scribentes, quam annales, de rebus quæque monastias quasdam retulerunt particulas, eorumque exemplo ceteri, qui annales ad postula- les cyclos concinnarunt.

6. Primum e nostris, quod quidem sciam, librum de viris illustribus Ordinis nostri scribere aggessus est sub finem sæculi quarti-decimi Raymundus de Rialaco monachus Conchensis apud Rutheniam, eoque Petrus, cognomento & Abetac, ex monacho archiepiscopo Narbonensi inserpsit; quem librum in quatuor distribuit partes, in quarum prima agit de sanctis sanctis gentilibus Ordinis monastici; in secunda de sanctis martyribus; in tertia de sanctis episcopis; in quarta denique de abbatibus & monachis, ut legitur in codice Lirincensi, in quo hic liber habetur. Ante eum Petrus diaconus Casimirus libros duo, nam de viris illustribus, alterum de sanctis ac justis Casimirus composuerat. Neutrum viderat Johannes Tritheim abbas Spandemensis, qui primum hoc de argumento scripsisse battens creditus est. Is cum videret alios pane omati in uno codice habere Ordinis sui historias, quibus juniorum ætatis ad præcedentium patrum exempla, in pla imitanda præcedatur; habere etiam illustrium virorum catalogos, in sanctorumque alius conscriptos, formamque insignitæ voluit, in solo Ordine nostro, qui antiquitate, dignitate & auctoritate ceteris præstat, ubi autem parum his de rebus conscriptum est. Quapropter commentarium de viris illustribus nostri Ordinis scribere in animum induxit, majori quidem studio quam censura, tametsi diligentia non vulgari; quippe conscriptis undequaque veterum codicum subiecit, quæ ad sex milia in suam bibliothecam, Spandemensem comportaret; & Paulo Langio monacho ad alias Germanie bibliothecas perscrutandas misso, rem pro tempore & vite sua brevitate, graviter oneratus est. Hunc commentario idem superaddidit Chronicon Harlangense, secundis curis ab ipso recognitum & auxilium, quæle nuper sancti Gallensis typis vulgatum est; quo in Chronico generali quadam Germanicarum monasteriorum historia continetur.

7. His accipere Martyrologiorum monasteriorum scriptores: quos inter primus tenet Guillelmus abbas sancti Pauli in Urbis, patriæ Caduricensis, qui anno MCCCLXXII. KALENDARUM omnium sanctorum monachorum, nunc editum, composuit. Illud autem ex diversis codicibus se collegisse dicit, maxime ex quodam volumine satis grandi, quod inscriptum erat, Colledarium sanctorum monachorum, in quo sanctorum monachorum vitæ continuabantur. Prae eo longe notior est Arnoldus Vian Belga; qui sequenti postmodum habuit Hugonem Menardum et nostris, et Germanis Galvilem Buelinnum, et Ægidium Cranbeck, qui Kalendarium itidem Benedictinum quatuor tomis cum amicis figuris non ita pridem divulgavit. Paulo minus prolixum est Martyrologium Thoma Maibero Angli, qui TROPHÆA Benedictinæ Anglicanæ tribus voluminibus composuit: quibus quartum de Scripturæ adjectis. Multum quoque ad historiam nostram contulit ejusdem nationis Clemeas Rivierus, edito insigni libro, qui APOSTOLATUS Benedictinorum in Angliâ nuncupatur.

8. Tandem vero sub initia præcedentis sæculi, Antonius Tepeus Hispanus Vithobitanus abbas, quod nemo autem cum tentaverat, generali totius Benedictinæ historiae Chronicam scribendam suscepit, cui sane doctrinæ et eruditionis ad id perficiendum non mediocriter instructus; illudque ad finem, quas ipse vocat, ætates produxit; quod domus Martini Ketellius, et per totos libri Congregationis sancti Viti, gallice reddidit, multisque attentionibus sublimis auxit: Buelinnum vero in epitomen redegit, adjectis compendiosis subsequentium ætatum. Nec mirum quod Tepeus in duodecimo sæculo subsisteret. Cum enim monasteriorum historias, viasque Sanctorum atque illustrium Ordinis nostri virorum non contextu integras simul descripsisset, nihil fore ejus reliquum erat quod scriberet, cum & novæ monasteriorum fundationes post sæculum duodecimum, in quo desit, rarissima fuerint; & gesta sanctorum illustriumque virorum, qui post illud sæculum vixerant, in mirandis amicis conscriptis monasterii coenitiis ab ipso jam relata essent. Verum, quia monasterii amplius ad prolixum istud opus suppetias in promtu habuit, cui decessit (nam præter Baronii Annales, viasque sanctorum quorundam, et Hispania monasteriorum tabularia, cetera fere ipsi decravimus) historiam suam omnia ex parte absolutam reddere non potuit. Verum ut quid clementius ac solidius elabatur potuerit Constantinus Cajetanus, qui in commentariis ad vitam Gelasii II. ait, se habere pro monachi Annales Benedictinos, quos præpedit editurum se dicebat. Verum, quæcumque illi fuerint, ad manus nostras minime pervenerunt. Sic itaque imperfecta habemus reliquis Benedictinæ familiae historia.

9. Cum id animadvertissent primarii Congregationis nostræ præpositi, quibus res nostri Ordinis in primum cordi erant; delectos et suis studiosos fratres ad colligenda Benedictinæ historiae monumenta designarunt: qui, pertransivisse tam Galliâ, tam aliarum regionum bibliothecas et archivos, copiosum inde literarum suppellectilem reviderunt. Hoc consilium primus inquit reverendissimus Pater domus Gregorius Tassis, Congregationis nostræ Præpositus generalis, idemque studiosum apud nos præcipuus insinuat: cuius laudabile propositum persecutus sunt ejus successores, reverendissimi Patres Johanne Hatzel, Bernardus Audebert, Vincentius Marfolle, Benedictus Brachet, et Claudius Boissard, hodie quoque vivens, gratias Deo, vigensque animo in provecta lætæ ætate: qui omnis bonarum, sacrarumque literarum studia promovenda, fovebant, tum in recensendis sanctarum Patrum Operibus, quorum lectum ad insillendam, fovendamque pietatem in primum conducere persequam habebat, tum in colligendis vetustis illis monumentis, quæ ad conscribendam Benedictinæ historiam necessariæ & opportunæ videbantur.

10. Sicut omnia, Sanctarum nostrarum Alia principum, tamquam præcipuum historia nostræ fundamētum, in unum corpus redacta, & in lucem missa sunt, cum Acheris nostri Speilegi tomis tredecim, in quibus varia monasteriorum Chronica et documenta continentur. His magne ex parte vulgavit, Ludovicus Balthus, et clara Rotomagensis stirps in Benedictinæ conscriptæ familiæ, postquam monastica historia orientalis Specimen, ut ipse vocat, & quidem præclarum edidisset; occidentalem itidem, id est Benedictinam, Gallico idiomate ab origine pertractare aggressus est: at, primum dubius voluminibus, quæ quatuor sæculorum folla continent, in lucem edidit, dum sequentium temporum historiam prosegueretur, subita morte correptus, imperfectum opus reliquit.

11. Ex his intelligitur, Benedictina historia, quamquam ad notitiam huiusmodi proclarissima, multum deesse ad abilitatem eius perfectionem: cui attendenda si quis idoneus modo adesse auctor, & tanto operi non impar, vix quidquam deesse eorum subsidiorum, quae ad id sunt necessariae. Nam prae ea, quae nunc commemorata sunt; inchoata propemodum, cum in Gallia, non in aliis regibus & principibus, publici iuris facta sunt hanc in rem monumenta: quibus sunt illa sanctorum a Bollandis, assidue commentariis eruditis edita & illustrata; Annales quoque Francorum ecclesiasticorum, auctore doctissimo Carolo Coletio; Oratorii Gallicani presbiteri; denique, quoniam plurima diplomata & instrumenta, quorum magnam partem typis divulgavit, praesertim in Capitularibus regum Francorum & in Marca Hist. nica, clarissimus vir Stephanus Baluzius, qui mihi praecipuus auctor fuit, ut his scribendis Annalibus operam impenderem.

II.

12. Omnibus igitur istis subsidiis instructus, cum nemo ad hanc provinciam subeundam se offerret; ego deum, post multas excusandi rationes arduum hoc opus, divino consilio auxilio, tentare capi, & res Benedictinas in Annalibus pro viribus redigere in annum induxi: ut, quamquam perspicuo & absolvendo huius operi longe impar, saltem alius ad id perspicuum animarem. Hoc vero Annalibus in libros, secundum annum, quoad libet, sive distinguere visum est: ut si, omnia librorum partitione, in singulorum annorum totidem capitula rerum nostrarum eorum referre vellem; & certa subinde annorum indicia me deficerent, & nimis serena, exsanguis, & veluti corpore destituta esset narratio. Tanta quippe ambages subinde impleant, ut quo tempore, quae anni res plerumque acta sunt, vix eris discerni queas: nec tanta quodvis singularis annus suppet materiam, ut singularem tractationem excipere vel pati possis. Annorum porro seu temporum ordinem ideo praesertim visum est, quod hoc sacrorum in suis classibus distributio magis historica methodo conveniat, quam continua exhiberet vel monasterii, vel sancti historia, quae Topici nostri methodus fuit: in qua tria occurrunt incommoda, nimirum & quod res, temporibus longe disparata, ad certum quendam annum referuntur; & quod tamen lectori offerat proluxa usumque argumenti tractata; & quod denique in posterioribus saeculis nihil ferme reliqui sit, ut jam dixi, quod scribatur. Aliam inveni methodum, noster Bollandus, quae suo etiam laborat incommodo, nempe rerum eorumque pro locorum serie describendo: quo in genere confusa est etiam temporum, serie. Haec autem incommoda in Annalium methodo vitantur: in qua rerum dilucidus ordo, & secunda varietas lectorum recreat, nec deest in posteris saeculis quod scribatur. Id tamen incommodum nonnullis hic videtur, quod uniuscuiusque Sancti gesta in variis annis dispersa sunt: sed huius incommodi remedium afferunt indices accurati.

13. In his autem conscribendis Annalibus median quendam sensu viam, se illustra referendo facta, ut tamen minus splendida, quae scilicet aliquantulum momenti esset, non omitterem. Neque tamen ad opus descendendum summatim, quod in generali historia non licet; nec proinde integras cuiusque monasterii, exceptis quibusdam illustrioribus, historias perscrutari; nec singulorum abbatum, virorumque illustrium, vel priorumque; nec omnium denique sacrarum cuiusque loci reliquiarum indicia contexere mihi propositum fuit. Nam, praeterquam quod horum plerumque vix ac ut vix quidem accurate pertraheri possint; sane haec omnia peculiarem commentationem exigunt, id est peculiarem monasteriorum omnium historias, saltem compendiosas, quales de Congregationis nostrae monasteriis elaborabat noster Michael Germain, scilicet quondam meus & sanctissimus, qui, dum operi extremam impendere manus pararet, in ipso aetatis flore morte interceptus est. Peculiarem quoque commentationem postulam Ordinis nostri Scripseret, ex quibus praecipuos quidem in his Annalibus debito non dispendio ducere; at singula eorum recensere opera, & a genuinis dubia & spuria discernere: res omnium fidelissima fuit: quod quidem in peculiari de Scripseret Benedictinis opere rectius & opportunius a quodam, & nostris praesertim parvis.

14. Ceterum in his scribendis Annalibus diligentiam, bonam fidem, perspicacitatem cum brevitate pro solis ornamentis constitutus sum, hoc mihi scopus propositus, non ut lectorum animos splendida narratione oblectarem (non

Hic enim ea dicendi facultate praeitus sum, ut id possum, nec, si possem; velim sed ut Benedicimus omnes, fratres nique nostros, ad sectanda nostrorum monasteriorum praeclara exempla, & ad mala devitanda, quod in me fuit, inducamus.

17. Neque vero necesse fuerit, historiam, aliqui ingentem, adscriptis oratione coloribus, cum locat ipsa per se se; nunquam satis superque conspicuam & illustrem reddant praeclara monasteriorum facta, varisque rerum eventus; quo in genere non modo sanctorum Ordinis nostri status, eorum etiam prolapsiones ipsae, ut & mirifica subinde renovationes, quas reformationes vocant, amplissimam suppeditant dicendi materiam. Videas quippe Ordinem longe strenuissimum a Benedicte pueri concipi, formari & nasci in horrido specu per summa & denturum silentium; tum in tenebris Sablaconis solitudinis adulescere, intermitantibus subinde eadum, qui Roman usque pertingebant: dein, sensim attollere caput, & in sublime Casini moxte possum crescere per suas quoque injurias: dum, primario illo monasteriorum omnium capite cum suo antrope & medio sublato, ipsum nibilo minus quasi truncum corpus accipit ingens incunctum, tum constructione novarum, tum accessibus antiquiorum per Europam monasteriorum; mox, capite ipso redvivo, influere in Ordinem ad eumdem opes ac dignitates: sub hac, qua propter pondere, qua externa barbararum nationum, seculariumque hominum violentia satisfecit, propendere in lapsum, ruinamque; sed ex ipso interioris sanctibus cum graviori virtute & dignitate statim resurgere, & attollere caput; ac demum non sicut atque immensum arborum, diffundi & propagari varis in ramos: ex quibus forsult decerpi, fructusque ipsi vel nasci solo, & ipse cultus in fragilioras arbores, quarum fructus, ut Propheta (2) verbi utar, in cibum, & solia. (1) Ecce. (2) Psal.

ita medicinarum: possunt, post varias per secula fere duodecim alternantis fortuna vires, nostro etiam saeculo perflare, eo sane modo, ut perflaturam inde per subsequens longe tempora, Dei opt. max. ope ac potentia obstruamur, sperare liceat: ita ut de Ordine nostro cum eadem Propheta possumus canere, quod penitus non deficiet solum ex eo, & non deficiet fructus ejus. Quales fructus ad universalem Ecclesiam utilitatem tulerit haec arbor, probant ecclesiastici Annales, in quibus tot Pontifices, Apostoli, & Evangelii praecones ex ea spunt, tot Doctores & Scriptores ex ea producti laudantur: adeo ut dicere liceat, per aliquot secula totum Ecclesiam Latinam regimen per nos solum fere monachos fuisse, & sacra doctrina traditionem ex ea profuisset: quod quidem non ad effusionem, sed ad argumentum, de quo agimus, quaeramus demonstrandum, patet in ecclesiam commemorare visum est, in praefatio huiusmodi Annales, ubi laus & occasio postulabit, opportunum exponendum. Hac cum ita sit, utrum non videt, historiam nostram, si pro dignitate scripta esset, tam esse, qua cum studio & fructu non mediocri ab omnibus legeretur: quod etsi me non effusum esse persuasum habeam, sed tamen quod in me fuit, ut qua scripsi, non sine fructu, & cum minimo saltem subsidio legi possent.

I I I.

18. Nunc locum postulare videtur, ut de Regula nostra propagatione per Occidentem disseramus. Sed, quia hoc argumentum in Praefationibus ad Acta Sanctorum nostrorum data opera pertractavi: ejus rei summa tantum capita hic referre visum est, maxime cum in decursu nostrorum sanctorum id pro nostra occasione excitaturus sim. Quare potissimum ad Regulae Benedictinae propagationem consulere: videlicet Regula ipsius praestantia; ejusdem approbatio & elogium per Gregorium Magnum, praeforis in libris secundo Dialogorum; omnium complurium in suis usqueque monasteriis regularum; denique nostrum ipsius Ordinis per ille tempora non sen uitas. Ad haec non parum ad illam propagationem contribuit vel eladi ipsa Casinensis, ex qua factum est, ut fieri illius athenae monachi Rome benedictine accepti sint a Pelagio II, & collocati in ipsi Lateranensi patriarcho: quo ex loco, cum totius orbis capite, eorum fama, adeoque Regula circumaque facile diffundi potuit.

19. Quanta sit sancti Benedicti Regulae praestantia, uno veluti ore concinunt Patres & Concilia, in quibus REGULA SANCTA per excellentiam ipsam appellatur, eaque in cunctis monasteriis servanda praescribitur. Ita statum in fundo Augustodunensi per sanctum Leodegariam saeculo septimo; in Gallieni & Germanici conciliis per sanctum Bonifacium octavo; ita in eo

mutas ferre feculi anni ac decimi cunctis. Prævidit Gregorius Magnus commendatorem, qui quævis eandem Regulam faceret, aperte demonstravit, eam appellatam Regulam monachorum, discretione præcipuam, licentia locutionis. Cum enim libri *Dealegorum*, quorum in libro secundo hoc elegiam protulit, ob sanam & dignitatem authoris ubique leguntur; scilicet est, ut a muni hæc requirerent, præferrentque Regulam, quæ tantum pontifex ita commendaverat. Ea neni fuit sancti Odonis abbas Cluniacensis in sermone de sancto Benedicto, ubi ait, dicuntur dispositum fuisse, ut cum isdem excellentissimus Legislator in ceteris modis sit a Deo decoratus, etiam hinc maiori auctoritate tam ipse, quam eius Legislatio roboraretur, quod eandem vitam summus apostolica sedis Pontifex ordinavit; quæ scilicet vita, etiam ex occasione Dialogi ejus, pluribus innotesceret, & non solum apud Latinos, sed etiam apud Græcos notissima fieret.

18. Non invenit itaque, si hæc Regula in nobis, quæ iam tendebatur, monasteriis admissa sit: nec difficile fuit, ut in antiquioribus, quæ jam suam habebant Regulam, insuper Benedictina adpateretur. Familiare quippe fuit illi Gregorius, sit temporibus, ut plures simul Regula in unoquoque monasterio receptæ essent. Porro, sit, quod Gregorius episcopus Tarenensis (a) testatur de Anagni apud Romanos canonicos, in quo non modo Cassiani, verum etiam Basilii & reliquorum abbatum, qui monasterialem vitam sollicitudine, celebrabant Regula. Si quærat qui fieri possit, ut plures simul Regulae uno in loco abstringerentur: facilis responso est. Cum enim monastica Regula omnes in unum scopum tendat, ut scilicet, abdicata rerum omnium proprietate, monachi vitam communem, laboriosam, abstinentem, & a sacris studiis alienam, in summa silentio sub præpositi obedientia transigant, hincque hinc ad divina officia, ad lecturam, laborem, & ad curandum corpus concitanda: in prompta erat, quæ moralis fuit in omni Regula, singulis proponere monasteriis: quæ vero ad officia divina, seculorum ac laboris penam, atque id genus pertinet, pro voto & arbitrio abbas seu præpositus ex illis Regulis desumatur. Certe sancti Fulbertus, Gemisterius canonicus conditor & abbas, Basilii sancti charismata, Macarii Regulam, Benedicti Decreta, Columban! illustrata sanctissima, lectione assidue frequenter tradidit. Hinc in multis ecclesiis perantiquis simul compacta dabatur complures Regulae; quod maxime probat Codex Regularum veterum, quas Benedictus, Amatus venerabilis abbas, in unum corpus redegit, hisque discipulis legendas præposuit, tamen Regula Benedictina signanter addidit; ut illi intelligerent, non vagari habendam æquum lectionem, quæ cum sua, id est Benedictina, in plerisque venerant, & condurre possent ad eam accuratius observandam. Atque ut e converso consensu Regularum elucis ejus demonstraretur; Concordiam veterum Regularum idem abbas compendit, quæ in libro singulis sancti Benedicti Regula capitulis, singula aliarum Regularum concensus uno conspectu perspicueretur. Hæc tamen discrimina est inter sancti Benedicti, aliisque aliarum veterum Patrum Regulas, quod ejus sequaces eam abicere non possint, propter quod stabilitatem & conservandam morum suorum secundum (b) Regulam se commissuros promittunt; adeoque observanda Regula præpositum in votum quodam modo cadat; quod nulla alie antiquorum Patrum Regula, si bene meminimus, præstaret; ac proinde omnes præstantiori committari potuerit. Verum, id non esset, quo minus nostra Regula cum aliis conjuncta fuerit, ut non dicam.

(a) S. Basilii.
616.

19. Hæc quoniam a nobis motibus abstat, a veri similitudine aliqua plerisque videtur, qui Ordinum religiosorum differentiam ex Regularum diversitate pro nostrorum temporum statu asserunt. Verum illo ævo, cum omnes esset monasticus Ordo, necdum in varias classes divisus; illa Regularum diversitas, quæ uniformes creabatur, nullam induceret Ordinum diversitatem: uti nec modo diversa in eandem Regulam constitutiones, quæ variæ omnes ejusdem Ordinis Congregationes sibi præstabant, variati Ordinis hand efficiunt. Hæc monasterii Ordines, non modo in toto Occidente, sed etiam in Oriente simul & Occidente unitatem in variis ad illa sanctarum veterum Patrum sententias innotuit. Hanc vero ante me diserte docuerat Ludv. Hoffmannus in Præfatione ad Codicem Regularum: cuius sententiam hoc loco ipsi ejus in verbis referre juvat; sic ille capite III. Ex hæcenus, disti, inquit, de multitudine ubique celebratum vitam monasticam in utroque sexu, facile cuius in primis, vetera ex præstantibus asserunt, perhibetur fuisse primis illis hominibus.

10. paribus diversis, & certo charactere discriminatos monachorum Ordines;
 11. prout postea institutum, praesertim in Medicinibus, quorum universa,
 12. quatuor late parva familia, sub uno peculiari capite, aeris & cui-
 13. que propriis officis ac legibus Deo militanti. Valde fallor, si jam tam
 14. prius fixa septuaginta ecclesiae saeculis iste usus invaluerat. Certo testi-
 15. fia mihi quidem non apparent, qui, quocumque intuer, uniformem
 16. ubique monachatus rationem, & facilem ac promiscuam invicem transi-
 17. itum, mutuumque commercium professionum & cavendarum certis. Orientales
 18. monachi, quando in Occidentem venerant, cum ibi professibus religiosum
 19. vitam sine discrimine censuebant: vicissim Occidentales in Oriente; quod
 20. cum innumeris exemplis probari possit, unum tantum hic afferam Cassiani &
 21. Germani Gallorum monachorum, qui Aegypti monasteria peregrinantes insti-
 22. tuta monastici cognoscendi causa, & animo in patriam referendi hanc.
 23. inde nostram disciplinam in suam & popularium suorum usum. Unde sa-
 24. tis apparet existimasse ipsos, unum esse in commune communis ubique mo-
 25. nachorum modum, & unum religiosum profectum. Inferius idem Hossienus
 26. probat, adversus hanc monastici Ordinis unitatem nihil praescribere veteri-
 27. rum Regularum in praedicto Codice relictarum diversitatem. Eorum illa,
 28. inquit, a singulis, ut praesentis usus postulat, Patribus scripta, aliorum
 29. singulis capitulum studii descripta in volumine proponebantur: ut ex his
 30. quisque, pro locorum & nationum differentia, vitam uniformem, quoad pra-
 31. cticam, disciplinam temperarent. Primaria sunt, & quae fundamentalis mo-
 32. nachorum regula Evangelium erat; illa, inquam, Christi cunctis, qua
 33. castitate seipsum propter regnum caelorum; qua abnegare se, & crucem
 34. tollere; qua patrem & matrem, uxorem & agros propter Christum relin-
 35. quere; qua vendere patrimonia, & dare pauperibus; siquae ceteris Chri-
 36. stum sequi suadebant. Regula particulariter nihil nisi ejus prima ac uni-
 37. versalis regulae applicationes, aut declarationes, locis & personis plerum-
 38. que aptatae, habebantur.

39. Eandem sententiam late propugnat Ludovicus Thomassinus, (a) Ora- (a) Thomassinus
 toris Gallicani oratoris presbyter; censensque multas fuisse ante Claustrum
 40. seu monachorum congregationes, quae unum ab aliis disciplinam corporis cum-
 41. pararent, & singulis alicui Regulae si proficerentur adhibitas: sed sub uno
 42. generali monachorum Ordine singulae si Regulae consueverunt, ab
 43. aliis hanc prudentia, qui sua suam singulae Regulas complexerantur, ut
 44. aliis non excluderent, sed multas simul, aut omnes complecterentur. Ea
 45. certe quisque vetera monachorum instituta & acta facere, accurate, & abs-
 46. que ullo praesudicio revolvit, in eandem conveniunt sententiam necesse est.
 47. Hinc parvo amantur evident nobis argumentum suppeditat sanctus Pater Be-
 48. nedictus in Regula sua capite LXI. ubi praecipit, ut, si quis monachus
 49. peregrinus & longinquis provinciis in monasterium superveniret, si pro ho-
 50. spite voluerit habitare in monasterio, & cunctas fuerit consuetudines lo-
 51. ci, suscipiatur quanto tempore cupit: si vero postea voluerit stabilitatem
 52. suam firmare, non renegatur talis voluntas, & si quidem vir frugi erit,
 53. non solum si petierit, suscipiatur in Congregatione, verum etiam fundea-
 54. tur ut fiat: ut ejus exemplo alii erudiantur; & quis in omni loco uni
 55. Domino servit, & uni Regl. militat. Ad hanc proinde susceptionem non
 56. exigebatur novus probatus, sed tantum habitatus, si novus fuisset con-
 57. fessus, promissio: ejus promissionis formulam in hoc volumine referemus.

58. Ex his quae intelligere potest, nulla machina, ut quibusdam visum
 59. est, nulla vi, nulla arte opus fuisse, ut sancti Benedicti Regula non tan-
 60. to in vobis, sed & in cunctioribus illis monasteriis, quae ante non com-
 61. dita fuerant, admittitur, maxime post lectos Gregorii Magni Dialogos,
 62. in quibus eadem Regula tempore commendata erat. Hoc itaque modo faci-
 63. le propagari potuit, cum nec Ordinis monastici, qui unus tam ubique erat,
 64. diversitas, nec Regularum varietas obstarat.

65. Si quid tamen obfistere potuit, non aliud fuit quam sancti Columbani
 66. institutum, in quo novella erant a ceterorum monasteriorum ritibus adductio-
 67. nis, mirum sibi paschalis celebrandi diversa norma, ipsa nempe quarta-de-
 68. cima luna, si in dominicam incidisset; & Scotiae mensura longe distan-
 69. tis a Romana, rasi, sulci, antea capitis parte ab ante ad aures, post-
 70. erant introfusa. Verumtamen non ita segregati erant a ceteris illius insti-
 71. tuti monachi, ut diversum unum Ordinem constituerent. Illud arguimus
 72. quod Arnoldus Liron monachus, cum dixit illis, utiam monasterium regere, regu-
 73. la.

lenis disciplina studet ad beatam Columbani se recipere: quem non vix sepi-
 que suo ministerio iunxit, ac divinis monitis erudire tentavit. Idem fuit
 olim Amaro Agensi monacho, quem Eustasius Lazariensis abbas inde fecit
 abbatem, & in aliorum fratrum societatem admisit. Porro ceteri sancti Colum-
 bani ipsiusmodi principio in quibusdam ab aliis differret; sublata est post eius
 mortem illa diversitas, videlicet post huncmodi translationem anno DCCXXI,
 celebratum, in qua Agensitas monachus Eustasius abbas rixas movit ob illa
 desideria, qua Valdeveritas ejus successus curavit. Ex eo tempore sancti
 Benedicti Regula in Columbani monasterio nullo augmento admissa fuit,
 Eade Donatus, ex monacho Luxoviensi Vescovatusque praefatus, Jussimontis
 sanctimonialibus, qua se beati Columbani discipulis confirmare cupiebat, ex
 duobus sanctorum Benedicti & Columbani Regulis, additis ex Regula sancti
 Cassiani particulis, novam constituit, sequens scilicet commendata, qua no-
 gna ex parte ex Benedictina constituta est; in Comalensis apud Arvernes per-
 thone sicut observata.

23. Non immerito referendis hoc loco argumentis, qua bene Regula fuit,
 et Columbani cum Benedictina consensum probant, utpote alios a be-
 n. addit in Praefationibus ad illa sanctorum scriptura, utpote in bonis
 (a) P. 10-11. profectibus (a) profectibus. Qua res adeo explorata visa est, ut
 2-49. postquam cum Prospero Flemingi & familia sancti Francisci, qui primus
 sancti Columbani cythararum vulgavit, ut non suo calculo approbaretur, it quip-
 pe in Disputatione de sancti Columbani monachum, relictis dogmatibus
 seminarum, qui cum sit quidam consuetudo, relictis; necnon sententia
 quorundam & missis, sancti Columbani regulam nihil aliud esse quam Ben-
 edictinam appendicem affirmavit; it, inquit, hanc attingit Regula conju-
 ctionem in monasterio Luxoviensi sub Eustasio, in Bobiensi sub Eubelmo, co-
 dumque tempore in aliis monasteriis fallam admittit; ac denum in fine con-
 vincit, Benedictinas non immerito fuit & sanctorum sanctorum catalogis &
 2-101. annalibus inscribere Columbani, easque discipulas; utpote cum omnia,
 2-102. et eoque celebrata, a Columbano, easque postea & aliorum condita mo-
 2-103. nasteria, ipse essent; insinuatque ab ipso calosis sapientia discipulis,
 2-104. temporis successu Benedictina regula decemque susceperit; ut cognoscit ge-
 2-105. neratio ventura, quam praclaris Benedictinae religionis primordia evince-
 2-106. re illustravit Deus, qui ad eius splendorem amplificandum, fidus illius
 2-107. clarissimum, scilicet beatum Columbani, tanti divina sapientia radit,
 2-108. tamen calissimum virtutum claritate conspicuum, Gallia finibus ex Hispania
 2-109. transiit, at ibi cum alio fulgentissimo fidei sancto Mauro, velut duo
 2-110. hominaria magna in firmamento relictis, omnia Gallie latitudo patet
 2-111. splendore illustrant; quorum postea discipulorum sub Benedictina colle-
 2-112. gias insinuat ardet, tanto se per omnes Germania, Britannia, aliarum
 2-113. que regionum fuit ferre & claritate diffusit, ut nullus esset terra op-
 2-114. gelus, qui se absconderet a calore eius; nullus pene christiana religio-
 2-115. nis alumnus, qui non posset in lumine illa videre lucis monastica perfer-
 2-116. ritur. Hic fuit Flemingus, vir doctus & pius, qui pro fide Christi mori
 2-117. pro affectus est. Eadem sententiam prius tenuerat Vitorius (b) Anasibonius,
 2-118. 24. Megam itaque ex illa Regulae consensione incrementum accepit Be-
 2-119. n. edictum institutum; perseverantique toto seculo illa conipellit, non
 2-120. modo in monasteriis a beato Columbano institutis, sed etiam in multis aliis,
 2-121. quae sub utraque Regula de novo condita sunt: qualis sacre Hieronymus
 2-122. Cordensis, Sabinus, Altruellensis, Fossatensis, & alia non parva. At se-
 2-123. culo inquietate sola superest sancti Benedicti Regula: qua ita visa est quae
 2-124. praestantior, ut sola sufficere visa sit ad regimem monasteriorum, solaque con-
 2-125. munita in illius sacra monumentis; adeo ut principatu Caroli Magni qua-
 2-126. situm sit, ut res obscura, & tam a paucis cognita, qua Regula vixisset
 2-127. antequam in Gallia, ante quam Regula S. Benedicti ad has partes perveniret
 2-128. sit. De illa porro utriusque Regula auctor testimonium probat non modo
 2-129. vetera diplomata & instrumenta praedictorum monasteriorum, verum etiam
 2-130. illorum temporum auctores: quos inter auctoritas vira Balaberga scriptis testat-
 2-131. ur, tempore VAlberti Luxoviensis abbatis, qui Eustasio successit, agmina mo-
 2-132. nachorum, ac sanctorum puellarum examina, non solum per agro, villas, vir-
 2-133. esseque antiqua testata, verum etiam per eorum visitationem, ex Regula deum
 2-134. auctum hanc obscurare probat auctor, qui acta sancti Diodori Cadurcensis scri-
 2-135. ptis, vixit tempore hac secula, ut ipse auctor, (c) & melius Cadurcus
 2-136. 2-137.

(a) P. 10-11.
 2-49.

(c) Lib. 3.
 2-135.

primum inuenit. Insuper aliud istius Regularum consuetudinis & institutuum exemplum nobis exhibet privilegium Johannis Papae IV. pro monasterio quodam sanctae Mariae & sanctae Columbae, in quo sanctissimales vivunt secundum edicta sanctorum Antonii, Pachomii, & Benedicti abbas; quod privilegium in formam redactum est ante annos octingentos in codice bibliothecae olim Thuanicae, nunc Colbertinae. Aliud item insigne exemplum suppeditat Arcidux, alio nomine Petrinus, Vascensis episcopus, in suo diplomate, dato anno decimo Theoderici regis, filii Chlodovei junioris, pro monasterio Grassellenensi; quod ipse in sua parochia construxit secundum normam venerabilis viri sancti patris Benedicti abbatis, vel sancti Macarii, seu sancti Columbae; quod diploma integrum in Appendice hujusce voluminis referemus.

25. Ante hanc consuetudinem pauci erant monasteria sancti Columbae instituta, praeter Luxovetense & cellas Fontanensem & Anagratensem: ubi, etiam antea sancti sancti, plurima sub utraque Regula condita sunt. Huc spectat quod sanctus Ambrosius in libro primo (a) de vita beati Eligii, vocat (b) Capuanam civitatem fuisse tunc in Gallis monasteria; & sancti essent, in eisque viguisse disciplinam regularum, praeterquam in Luxovetensi & Sallenensi: ex quo deinceps multum sumserunt & imitum, & exemplum: adeo ut nunc quoque inquit, propria divinitate, innotuit per octuaginta Franciam & Galliam habebant sub regulari disciplina animas utriusque sexus cœnobii. Minus itaque lacum sibi inveniri praeferre ambigunt, ex quorum consuetudine factum est, ut multa caecidia in Gallias confunderentur, cum antea paucissima essent sancti Columbae instituta addita, propter diversis ritibus ac morem, a quibus Galli, uti & Romani, abhorrent. (b) Odo et dicit. Inque ab eo tempore, ut Ordericus (c) Vitalis scribit, sancti Co- lumbani discipuli a sancto Benedicto modum divinae servitutis & ordinis didicerunt; & formam orationum pro cunctis ordinibus, qui in ecclesia Dei sunt, nigredinem vestium, aliaque observationes sumserunt, quas pro religione & honestate ipsius tenebant, & sequaces eorum usque in hodiernum diem reverenter observare appetunt, ita Ordericus procedente saeculo audacter scribebat. Nonnulla etiam ex sancti Columbae institutis re- minere eius discipulis, puta punicum, seu penitentiarium modum, quod ille in suo Penitentiali praescripserat, utpote quod sanctus Benedictus productum abbatibus permiserat. Unde in quibusdam exemplaribus Regula nostra habetur Regula cœnobialis patrum de Hibernia (c), id est Penitentialis sancti Co- lombani, ut in quibusdam Germanicis codicibus observamus. (c) Audet, in 4. p. 134 &

26. Quae haec dicit, monasterii Ordinis per illa tempora imitatio praefertur, cui Regularum diversitas nullo modo praescribitur. Quam ob rem in fecerandis sanctis aut illustribus viris, qui sancti Benedicti Regulam secuti sunt; aut in distinguendis monasteriis, quae eidem Regula ab origine subiecta fuere, scrupulosius aut morem nunc sacro, certis utrovisque notitiam ad nostram pertinere distinximus: tum quia nunc, ut dixi, eorum Ordo erat; tum quia, atque diversis tan fuisse Ordinis, cunctis illis monasteriis ad Ordinem nostrum transactis, ad eisdem pertinere debet, quibus proinde hereditas; atque adeo nulla esset nique imperfecta Ordinis nostri historia, si illorum monasteriorum ac monachorum commemoracionem praetermitteremus; quod quidem non solum magno historia nostra detrimento foret, sed etiam ingratum animi vixit nobis merito certiorum. Nos porro hac in re non solum sequimur christianam ecclesiam, quae viros sanctos & illustres veteris Testamenti sibi attribuit, propterea quod non sibi utriusque Testamenti ecclesia. Ob eandem causam antiquiores monachos ut patres nostrae suspicimus: sed tantum de illis solis, quorum monasteria postmodum Regula nostra atque- runt, agere institimus, servatis nihilominus inter illos ac nostrae distinctione, quatenus alius ab aliis fecerunt licentis in tanta rerum antiquitate observantia.

27. Nunc consequens esset agere de Regula nostra propagatione in varias regiones, prout per Italiam, Hispaniam & Germaniam, aliasque provincias ac nationes. Verum de his omnibus, ut jam dixi, in nostrorum decursu Amaliam differere statim esse duximus, summis tantum capitibus hoc loco expressit, quae hanc in rem summae visa sunt ad id addiscendum pro Italia, Hispania, & Anglia. Hoc autem argumentum pro Anglia in peculiari Dissertacione de sancti Gregorii monasterio tractato, quod in priori Appendice hujus voluminis est, tractabitur. Quod Italiam spectat, simpliciter, Cisterciensis abbat re-

tur, magistri sui, id est sancti Benedicti, latens opus propagavit in omnes
 ditavit in quodam inscriptione, *Regula nostra* tantum annis fere neglegens pra-
 fixa, ut veteres codices & quidam idem faciunt, ut in veteri antea
 septingentesimo codice eandem Regulam continente, quem ante aliquos annos in
 bibliotheca domus Filiorum de la Mare Divionensis consulari vidimus, ita
 scriptam observavit: Simplicius Christi famulus, minillerque, Magistri late
 opus propagavit in omnes; quia quidem vox, late, sensum dilucidorem
 facit. At si hoc legas late, hoc latens; ex hac saltem inscriptione colligi-
 tur, Regulam nostram, que nectunt omnia cognita erat, propagatam fuisse
 in omnes; quod saltem de Italia monachis & monasteriis intelligendum est.
 Certo saeculo elapsa tam per totam Occidentem repperiam & receptam fuisse.
 Testis est luculentus Paulus Wernersfridi, diaconi & monachi Casinensis, Ca-
 roli Magni aequalis, in homilia de sancto patre Benedicto, in Appendice
 nostra ex Casinensi codice edita, in cuius initio hac verba ad propositum
 leguntur: Quis potius, fratres carissimi, post sanctos Apostolos, quam hic
 beatissimus Pater noster salis valet nomine appellari: qui ab urbe segrega-
 tum Romulea, tanquam ab instabilibus, amarique pelagi fluctibus, dum
 intra specus sui se se ambitum tenuit, quicquid vel modicum ex munda-
 na mobilitate liquore habere poterat, lo salis soliditatem, rationemque
 mutavit; varique Solis radiis per caritatis fervorem coarctatus, ad joshine
 candorem pervenit. Qui non solum tunc corporali praesentia, auditorum piis
 verbis vel audibus vitam conducebat; sed usque ad praesentem diem praeter
 scripta, non tantum nostrum collegium, sed PER TOTUM MAXIME OC-
 CIDENTEM, SUOS SEQUACES ERUDIT: qui per salubrem, rationis-
 que plenam sanctae institutionis suae Regulam, vitam carnalium, dissolutio-
 nis labe subdam, restringendo revocat ad salutem; cuius distributionis cen-
 sura etiam, et salta species, plagis videretur erudescitibus austeris, certum
 tamen est, quod tolerata patientius ecclesiam conferat medicinam. Hinc
 Paulus diaconus, qui his verbis Regula Benedictina propagationem per
 totum maxime Occidentem suae temporis saltim luculenter probat istis re-
 rum ecclesiarum.

Atque hinc discendum, expendere juvat Luca Holstenii opinatio-
 nem in Praefatione ad Codicem Regularum, contentis, sanctam Benedictum,
 in qui antiquum, quem reperiit in ecclesia, monasticum Ordinem suscepit, ex-
 ceptis, dilatoriis, Regulam, non universalem fuisse ubique monachis promul-
 gavit, sed peculiarem duntaxat Casinensi ordini, cui praeerat. Verum hinc
 in erudit qui sententia propria ipsius Regula testimonium adversantur, maxi-
 me ex capite LV. ubi sanctus Pater vestimenta fratribus secundum loco-
 rum qualitatem, ubi habitant, daret praecipit: quia in frigidis regionibus
 amplius indigeat, in calidis vero minus; de infra, mediocribus locis cer-
 ta vestimenta concedit. Unde de vestium qualitate & materia non vult
 censeri monachos, sed quales inveniri possunt in provincia, qua degunt.
 Praevidetur itaque vir Dei Regulam suam variis illis locorum positionibus
 convenire posse, tamque aptare constituit: nam si solum Casinensi monas-
 terium tant in animo habuisset, has locorum differentias minime curasset. Mul-
 ta sunt alia, qua hanc sancti Legislatoris nostri mentem fuisse probant: ut,
 cum duplici generis congregationis distinguat, majores (a) & minores; &
 agendo de electione abbatis, praecipit, ut, si omnis congregatio (b) abba-
 tem suae prout consuetudinem elegerit, & vicia ipsa aliquatenus in oculum
 episcopi, ad cujus diocesim pertinet ille locus, vel abbatibus, aut vici-
 nis christianis claraverit, prohibere pravorum prevaleat contentum; quod
 minus id aliunde congruat. Certe, oportet ipsi Benedicto, non tantum Casi-
 nense monasterium, sed longe plura eadem sanctissimi Patris subiecta erant,
 unde illa monasteria, qua in plurimas Sublatores ante scriptam Re-
 gulam exstiterant, & Terracinae, de quibus apud Gregorium Magnus in li-
 bri Dialogorum. Denique beatus Maurus sanctae Regula, exemplar antea-
 phum in Galliam attulit, quod ad sacrum nadinum in Majori monasterio
 assertum fuisse traditur. Ex quibus intelligitur, praedictam inscriptionem,
 in qua Simplicius Casinensis abbas tertius Magistri latens opus lo omnes
 propagasse dicitur, vel in sensu accommodo intelligendam esse; ita ut Re-
 gula, antea nunc nra, omnibus saltim Italia monasteriis tradita sit, vel
 certo mandatum esse, & pro latens opus, legendum late, et quidem codices
 praesentem.

De S. Bened.
 c. 17. & 21.
 De M. 664.

IV.

29. Superest agendum de his quae in hoc primo volumine continentur. In eo ducentorum amplius antea non editorum librorum, quorum altissimi in aevi septuagesimo defuissent, cum duplici Appendice referuntur. Aliquo ut narrationi sua sit auctoritas, probantes ad fidem faciendam, alias ex *Actis sanctorum nostrorum* repetimus; alias, quae alibi editae sunt, ad marginem indicamus; alias denique in contextu, vel summam, vel integram, aut in Appendice referimus. Nonnullas etiam subinde picturas, quae quid momenti continent, exhibemus: quibus in ut incidentes Congregationis nostrae singuli praefecti symbolum suum liberaliter contulerunt. Cassinensis monasterii iconographicam & iconem, quas reverendus admodum pater domus Erasmus a Caetano, ejusdem sacri loci bibliothecarius, studio fieri curavit, necnon a nobis acceptas, sequenti volumini reservamus; quod etiam de Subiaceris, specu & monasterio praefare non amittimus, si accuratam utriusque descriptionem obtinere nobis contingerit.

Hic octiduum libri duplex subiicitur Appendix. Prior Apologiae missionis sancti Mauri in Galliam continet, auctore nostro Theodorico Ruinartio, funditorum nostrorum socii, qui ut hujus editionis subsidio labore magno ex parte relevetur, indicisque continetur; cui Apologiae Dissertatione de Gregorii Magni monasterio insitum subiicitur. Utramque in Appendixem referre visum est, ne, si illa in contextu referretur, narrationis filium nimis interrupterent. Posterior Appendix varias probationes complectitur, id est varia monumenta, nondum antea edita, quae in corpore voluminis tantum summam laudantur. Ex his quam plurima, quae non in hoc volumine, tum in subsequen-
tibus profecerunt, accepta referre debemus indefesso labori nostri Claudi Stephani, Roma nuper mortui, dum Praetoratus officio pro nostra Congregatione illis suaderetur. Hoc enim multis collectorum volumina, tum ex Gallicanis bibliothecis & archivis, cum nunc Roma degeret, tum ex Italicis nobis suppeditavit, quae magno nobis in studio nostro adjumento, uti & nostri Hugonis Laurentii pia memoria variis scripserunt. Multis quoque aliis & fidelibus nostris operam mihi suam contulere, quorum nomina singula hic recensere, nimis prolixum foret, & forte illis irritationem. At reticere non possum, quantum debeam Cassinatibus nostris aequi-
fessionibus, in primis domo Erasmo a Caetano, mox laudato, aliisque ex eadem Congregatione; quantum etiam districtis suis recordatis Patribus insignis Congregationis sancti Vitoni, qui mihi hoc in opere, tanquam uti ex ipsi, favorem, operam, & operam quantulibet peramanter impenderunt: ex quibus reverendus Pater Hyacinthus Altyx, Medicunsi-monasterii abbatem; Bartholomaeum Schoc, Congregationis praesidem, nuper decessit; & Martineum Petitedict, instantius praeferre non possum. Multam quoque nobis materiam suppeditavit insignis archidux sacri monasterii Cluniacensis, quod non mediocre historia nostra incrementum futurum est. Insuper ex Germania & Belgio etiam non desuere quidem ex nostris Benedictinis, quorum studio in his annis aditus sum: quos inter primas tenent reverendissima abbas Adalbertus Desirumensis, & Georgius Gessler VVilmaranus, nuper mortui; quibus domus Hirmanum Schenk, sancti Galli canonicus & bibliothecarius, accessit. Ex Gallia Belgica nobis etiam impensis favorem praestiterunt nostri Trevirensis & Statuensis & Belgica prima, Elmensis ac Sithensis a seculis: quorum locorum reverendissimi abbates charitativa sua, etiamque co-
dices nobis perbenigne committunt. Denique ex reformata in Belgio sancti Floridi Congregatione domus Simon Guillemot, sancti Gisleini olim, subprior, plerumque Eclipsorum conventuum chronica manu sua descripsit, & ad nos misit. Ad Hispaniam quod attinet, omnia nobis suppeditavit Tere-
sus in suo Chronico Benedictino: quodam etiam domus Josephus Preziosi, sacrarum linguarum in Salamantina academia professor. Si qui alii nobis suppinnas comulere, eorum nomina suis locis adscribere haud amittimus. At praeferre non possum hoc loco ricolunda amicum litterarum memoriam illustrem virum Antonium VVotum Hervonellum, qui nobis amplissimam veterum monasteriorum copiam liberali manu suppeditavit.

30. Verum quod honoris causa primum commemorare debebam, nobis semper patuit ac presso fuit Regia Bibliotheca, uti & Colbertina: hoc quidem iussu & benignitate illustrissimi Rotomagensis Archiepiscopi: illa vero sa-
pere

ore Illustrissimi Abbatis De Louvois, ejusdem regia Bibliotheca praefecti, cujus in litteras & litterarum propagationem & beneficentiam tuas experitur. tur in dies.

31. *Hae sunt, REFERENDISSIMI PATRES, FRATRESQUE AMANTISSIMI, quae hic praefari quoddam opera pretium duxi, ut mei vobis consilii rationem redderem; quod si approbaveritis, non minima mihi causa laetantur porro fuerit, in hoc laborioso quidem opere vobis non displicuisse. Sane haud difficile, ex praeceptis vestris incubationibus, quas benignae acceperitis, aliquam mihi inestem spem, hanc vobis non minus ingratam ferre. Neque enim fateri me posui, quod fateri haud dedignatur esse Magnus Ecclesiae Doctor Augustinus, qui literarum (a) suas incubationes a Simplicitate legi & approbati sibi gratulabatur his verbis, sancto Doctore dignis. Unde autem tanta exorta est felicitas litterario labori nostro, quo in librorum quorundam conscriptione sudavimus, ut a tua signatione legerentur: nisi quia Dominus, cui subdita est anima mea, consolari voluit curas meas, & a timore recreare, quo me in talibus operibus necesse est esse sollicitum, necubi forte indoctior vel incautior, quamvis in planissimo campo veritatis, essendam?*

32. *At parum fuerit, vobis non eumino displicere quae scribo, nisi Patrum nostrorum eximia exempla ita vobis placeant, ut animis vestris alie insignantur. Aique utinam ita sit harum Annalium fructus, ut boni ad ampliatum profectum ascendatur, tepidi ad fervorem, solutiores ad resipiscendum. Deinde, quae, ad hoc semel veniam imprudenti, ut summi & nostri Pontificis (b) verbis vos alioque. Respiciet, quae, ad veteres Patres, qui nostrum sacrum Ordinem statuerunt, & considerate, qualiter relicto mundo, & contentis omnibus, mortuis mortuos suos sepelire dimissis, ad solitudinem volaverunt, unde, alia circa frequens ministerium satagentibus, ipsi ad pedes JESU cum Maria sederunt: ut tanto uberius caeleste manna perciperent, quanto longius ab Aegypto discessissent. Ipsi quidem egressi sunt de terra & de conurbatione sua; obliiti sunt populum suum, & domum patris sui; & quoniam Rex eorum speciem concupivit, crescere fecit eos in gentem magnam, & usque ad extremum terrae propagines eorum extendit: ita quod splendor claritatis eorum universum corpus Ecclesiae illustravit, & Sareptana nullae ad eorum vocem innumera vasa de modico oleo, quod habuerat in lecytho, replevit. Sane illi palmittas Spiritus acceperunt, & oleum suavitatis eorum ad nos usque defluxit. Unde cogitandum vobis est attentius, & agendum, ut non degeneretis de eorum virtutibus, sed, quales fuistis in germine, sitis etiam in virgulto; & qui ex eis vire semina suscepistis, idem cum eis germen afferatis & fructum. Faxit Deus, ut ita sit harum Annalium fructus, in quibus si quid incompositum, si quid confusum, qualis non parva esse nequequam dubitem, vos rogo, lectoris bene muniti, qui hoc fatis Annale legere haud gravabuntur, ut breviter condonatis: si quid falsum aut minus apposite dictum, cunctare paratum ut beneque admonetis; si quid rectum, & acceptum, totum auctori Deo tribuatis.*

(a) Augustinus
lib. ad Cap.
Celsam.

B R E V I A R I U M^{XLII}

T O M I P R I M I

A N N A L I U M B E N E D I C T I N O R U M .

L I B E R P R I M U S .

Ab anno Christi 480. ad annum 519.

I. L AYTUM ecclesia statas. II. S. Benedicli, ejusque Regula pra-rogatoria. III. Benediclii Narbona. IV. Ejus genus & naturas. V. Roma studis applicatur. Secedit cum nutrice. VI. Effida primam miraculum patras. VII. Sublacum adis. In speluncam se abdit. VIII. Sublati sunt & descriptio. IX. X. XI. XII. Monasterii status propa- gatus in Occidente. XIII. XIV. Regula quoniam. XV. S. Basilii regula latine reddita. XVI. S. Benediclii in pascuata refectus. XVII. Passeres erudit. XVIII. Caracolum scitacionem ut superat. XIX. Monachos sui infestos deservit. XX. Gallia res monastica. XXI. Leontiacense monasterium. XXII. XXIII. XXIV. Majus monaste- rium, ejusque disciplina. XXV. Clara & Maximus S. Martini di- scipuli. XXVI. Insula-barbara monasterium. XXVII. Athanasense. XXVIII. Sancti Julii. XXIX. Lirinese. XXX. Divisa ibi cellula. XXXI. Sub qua regula. XXXII. Abbatem prius Lirinese. XXXIII. Viri illustres. XXXIV. S. Hilarius. XXXV. S. Lazar. XXXVI. Vincentius. XXXVII. Veranus & Salernus. XXXVIII. Faustus. XXXIX. Lir de privilegio Lirinese. XL. Concilio Archiepiscopi hac de re de- cretum. XLI. XLII. XLIII. Notabilia de clericis & laici apud monachos. XLIV. Abbatem electio. XLV. Neophyti in monasteriis, qui. XLVI. Theodorus episcopus Faro-julienis. XLVII. S. Casarius monachus Lirinese. Iustus Archiepiscopi missus. A profanis stu- diis recrocatur. Annales Bened. Tom. I.	XLVIII. Presbyter ordinatur. Episcopus designatus fugit. XLIX. Pomerii duo Afri. I. Casarius exsulat. II. Parthenius condit. III. Regalis scribit. Exhortationes ejus- dem. LIII. S. Joannis primo abbatis. LIV. Casarius Ravennam abduclur. LV. S. Vitoris monasterium Massilia com- ditor. LVI. Juvencia monasteria, Condatescense. LVII. Lancomense. LVIII. Balnascense virginum. LIX. Romanum monasterium. LX. LXI. S. Romani tentatio duplex. LXII. Condatescensium villas & habitas. LXIII. Augendus abbas. LXIV. Mores ejus & studia. LXV. Sancti ac pi monachi Condates- censes. LXVI. S. Amidius Augendi successores, aliqui. LXVII. Viventiolus an ibidem monachos & preceptos. LXVIII. Augendi obitus quo anno. LXIX. Aganense monasterii constructio. LXX. Sigismundo an antiquior. LXXI. Ibidem laici perennis. LXXII. Novem turmas, quae. LXXIII. Aganense monasterium an idem cum Tarantensi. LXXIV. Regula Aganense. LXXV. Abbatem. LXXVI. Leonianus abbas Viennensis. LXXVII. S. Petri & S. Andreae monaste- ria ibidem. LXXVIII. S. Symphoriani monasterium a- pud Ednos. LXXIX. S. Lantini ibidem. LXXX. Viancium apud Albigenfes. LXXXI. SS. Severi & Maxentii monasteria. LXXXII. S. Maximini canonicum Micia- cruce. LXXXIII. Clodovei M. pro eo diploma. LXXXIV. Alia monasteria. LXXXV. Lucullanum apud Neapolim. LXXXVI. S. Antonii monachos Lirinese f. LXXXVII.

LXXXVII. Concilii Agobonſis decreta
de monachis.
LXXXVIII. Aurelianenſis primi.
LXXXIX. Tarraconenſis.
XC. Epauonenſis.

LIBER II.

Ab anno Chriſti 320. ad annum 527.

- I. MONASTARIA dandem a S. Benedicto condita.
- II. Abbat ſub S. Benedicti Regula; Monachi dandem.
- III. Maurus & Placidus Benedicti oblato.
- IV. Monachus vagus correptus.
- V. Pater divinus eductus.
- VI. S. Agapitus abbas.
- VII. Placidus abbas Fundenſis. Nouusſus propoſitus.
- VIII. Monachica proſeſſio in Africa.
- IX. Africa monachica.
- X. S. Fulgentius ante compendium.
- XI. Episcopatus in ſe gerit.
- XII. Paſſus monachiſti exegium in eo ſpecimen.
- XIII. Concilium Carthagenſe pro monaſteriarum liberato.
- XIV. & XV. Inſtrumenta ejuſdem argumenti.
- XVI. Concilii hac de re ſententia.
- XVII. Aliud concilium Carthagenſe ejuſdem argumenti.
- XVIII. Locus emendatur.
- XIX. Obſervanda in his conciliis.
- XX. Privilegium parthenonis Aurelianenſis.
- XXI. Simile S. Benigni Divionenſis.
- XXII. Monachos monaſterii iuſta.
- XXIII. Laicus negatus in ejus eccleſiam introſus.
- XXIV. S. Sequenti ante monaſtica.
- XXV. S. Benigni abbas.
- XXVI. Burgundia alia monaſteria.
- XXVII. S. Germani Autunnenſis.
- XXVIII. Abbat ejus loci.
- XXIX. S. Petri-Prov origo.
- XXX. Abbat primus ejus loci.
- XXXI. Ferracenſis S. Petri.
- XXXII. Melundenſis item S. Petri.
- XXXIII. S. Michaelis Tornodorenſis.
- XXXIV. S. Fidelis abbas Trecentis.
- XXXV. Monasterium S. Maria de Nigella.
- XXXVI. Diversi Exigui cyclis & eligium.
- XXXVII. Concilii Herdenſis decretum de monachorum poſſeſſionibus.

LIBER. III.

Ab anno Chriſti 528. ad annum 537.

- I. SANCTUS Benedictus qualis & quantus apud Sublacum.
- II. Maurus ejus imperio ſuper aquas incedit.
- III. Florentinus Benedicto inſidiatur.
- IV. Benedictus Sublaco diſcedit, Florentini caſum loget.
- V. Caſum adus, purgatusque.
- VI. Monasterium ibidem condit.
- VII. Maritus cremita cedente.
- VIII. Regula actumina qualis ab eo propoſita.
- IX. Fratres ob ſumptum ſoris cibum correpti.
- X. Item laici.
- XI. Tertullus advenit Caſum, & donatus.
- XII. Monachus ab mappula increpitus.
- XIII. Sanctimoniales excommunicata.
- XIV. Scholaſtica en & ubi monacha.
- XV. Chiriciſis dante ſoluit.
- XVI. Benedictus an ad S. Remigium poſſeſſum ſauandam remiſit.
- XVII. S. Remigii ejus & ſepulcrum.
- XVIII. Ampulla ſacra.
- XIX. Calix S. Remigii.
- XX. Romanus S. Remigii ſucceſſor.
- XXI. S. Theodericus abbas Remenſis.
- XXII. Tarracenenſis monaſterii origo.
- XXIII. Sancti monachi Tarracenenſis.
- XXIV. Paulinus & Angeſtimus monachi Caſanenſis.
- XXV. S. Placidi miſſio in Siciliam.
- XXVI. & XXVII. Donatus an primus monaſticus ordinis auctor in Hiſpania.
- XXVIII. Viſtorenſis an ipſe primus.
- XXIX. Varius monachos an epiſcopus.
- XXX. S. Emiliani ver geſta.
- XXXI. Hiſpania monaſteria.
- XXXII. Faverienſis.
- XXXIII. Carlinianum.
- XXXIV. Toletana monaſteria.
- XXXV. Saguntenſis & Buelarenſis.
- XXXVI. Regula horum monaſteriorum.
- XXXVII. Regula S. Benedicti quando in Hiſpania.
- XXXVIII. Pius propagandus auctor.
- XXXIX. Obſeſſa diſiungit.
- XL. Cheludulus monachos.
- XLI. Silverius papa monaſtica veſte indutus.
- XLII. Merovius item, aliquis.
- XLIII. Corileſus monachus Micienenſis. Auctor ejus ſocius, alius ab Aſto abſente Micienenſis.
- XLIV. & XLV. Auiſulanſis monaſterii origo.
- XLVI. Alii ſancti monachi Cenomanenſis.
- XLVII.

- XLVII. S. Leobini vita compendium.
 XLVIII. S. Aluini res gesta.
 XLIX. Tiucillacense monasterium.
 L. S. Aluini episcopus.
 LI. S. Paterni Episcopus Avinionensis.
 Scabellus ejus factus.
 LII. Alii discipuli.
 LIII. Paternus abbas.
 LIV. Concilium Vatisense, in quo de scholis.
 LV. Toletanum secundum de pueris clericis.
 LVI. Aurelianense item secundum de episcopis.
 LIIII.

LIBER IV.

Ab anno Christi 538. ad annum 543.

- I. **B**ELLI Gothici causa & effectus.
 II. Famis tempore quid sanctus Benedictus operis.
 III. Cassiodori secessus Scythiacum; Romanus in Galliam.
 IV. Joannis abbatis Romanensis obitus & miracula.
 V. Silvester ejus successor.
 VI. Famini negatus in basilicis monasticis ingressus.
 VII. Homicidarum penitentia.
 VIII. S. Benedictus rusticum solvit.
 IX. Mortuum excitat.
 X. Dantom alapa fugat.
 XI. Monacho insipiente Eucharistiam mittit.
 XII. Monachus vagus metu draconis reductus.
 XIII. Albus superbus correptus.
 XIV. S. Placidi martyrium.
 XV. Ejus alba exornatur.
 XVI. Inventionis ejusdem historia.
 XVII. S. Placidi martyrium inde assertum.
 XVIII. S. Germani Capuani episcopi obitus.
 XIX. Turris Cassinensis, ubi mira a S. Benedicto patrata.
 XX. Prophecia de excidio Cassinensi.
 XXI. Teila frons detecta.
 XXII. Ipsa ad eum accedit.
 XXIII. Aliud vaticinium de Roma.
 XXIV. Tempus Teila congressus cum S. Benedicto expenditur.
 XXV. S. Casarii episcopi Arelatensis obitus & virtutes.
 XXVI. Praclara ejus secta, & episcopum.
 XXVII. Egidius ejus discipulus.
 XXVIII. Item Florentius.
 XXIX. Nicotus episcopus Trevirensis.
 XXX. Lemovicensi sancti Augustini monasterium.
 XXXI. Alia ejusdem diocesis monasteria.
 Anal. Bened. Tom. I.

- XXXII. Monasteria diocesis Avinionensis.
 S. Illudis.
 XXXIII. Menatense.
 XXXIV. S. Perciani.
 XXXV. Perciani abbas an duo.
 XXXVI. S. Cyrici monasterium.
 XXXVII. Rubiacense, & S. Martii.
 XXXVIII. Autunense duplex.
 XXXIX. Crumencense.
 XL. Teillacense.
 XLI. Regula bonum monasteriorum.
 XLII. Griniacense monachi.
 XLIII. Vienneense monasteria.
 XLIV. Theoderici abbatis res gesta.
 XLV. Communiensis episcopi legatus ad S. Benedictum. S. Mauri vita ut reperitur.
 XLVI. S. Maurus ad missionem designatus.
 XLVII. Legationis tempus.
 XLVIII. Aulerci concilians.
 XLIX. Gregorii Turonensis locus de Domino excussus.
 L. Legationis summa.
 LI. In concilio altum de professione penitentia.
 LII. Abbas episcopi vicarius in concilio.
 LIII. Monasteria diocesis Parisiensis.

LIBER V.

Ab anno Christi 543. ad annum 550.

- I. **M**AURO discessuro quantus Cassini moror.
 II. Cassini discedit in Gallias.
 III. Scholastica extremam cum fratre collogium.
 IV. Eiusdem obitus.
 V. S. Benedicti morbus extremus, & mors.
 VI. Viaticum ab eo sub utraque specie.
 VII. Vision de ejus obitu.
 VIII. Quis annus.
 IX. Maurus Aurelianis discedit obitum episcopi Cremonensensis.
 X. Glanvillensis monasterii constructio.
 XI. S. Benedicti virtutes.
 XII. Maurus discipulus ejus precipuus.
 An laborem aboleret.
 XIII. Mensa abbatum an fortior.
 XIV. Carum ejus hospitium interdictum.
 XV. Regule autographum.
 XVI. Benedictus an tantum diaconus.
 XVII. Benedictus balneus.
 XVIII. Carobildis regine obit: monasterium conditrix.
 XIX. S. Petri Romanensis.
 XX. Andelagense.
 XXI. Radegundis fecerit Fillavor.
 XXII. An cum regis consensu.
 XXIII. Duo illic monasteria condit.
 XXIV. Cassiodori secessus & monasteria.
 f a XXXV.

- XXV. *Regula de ritus eorum.*
 XXVI. *Monita ejus ad abbatem & monachos.*
 XXVII. *Monachi quales ibi positi.*
 XXVIII. *S. Medardi abbas & monasterium.*
 XXIX. *Flori professio monastica.*
 XXX. *Childeberti studium in monachos.*
 XXXI. *S. Aveliani monasteria apud Arelatensem, S. Petri.*
 XXXII. *S. Aveliani regula.*
 XXXIII. *S. Albini abbas & monasterium.*
 XXXIV. *Glaucosiliensis dedicatio.*
 XXXV. *Marsi abbas Bodanensis gressa.*
 XXXVI. *Ebrodunense monasterium, & Nivocense.*
 XXXVII. *Touile abbas.*
 XXXVIII. *Casini fons belli Gotthici.*
 XXXIX. *Victorini monachi mira punitione.*
 XL. *S. Germanus abbas Eduenfis.*
 XLI. *Fis episcopus Parisiensis.*
 XLII. *S. Vincentii monasterium apud Parisiam.*
 XLIII. *Basilica structura.*
 XLIV. *Varia ejus nomina.*
 XLV. *S. Germani merita in hoc monasterio. S. Germani Antifiodorensis monasterium Parisii.*
 XLVI. *Childeberti pragmaticum pro canonicis sancti Vincentii.*
 XLVII. *S. Germani privilegium.*
 XLVIII. *Droctrovis abbas primas.*
 XLIX. *S. Fusciani inventio, & monasterium. Elrasus abbas.*
 L. *Marculfus abbas Marenfis.*
 LI. *Bojocensis monasterium.*
 LII. *S. Symphoriani monasterium apud Bitorigis.*
 LIII. *S. Ferrenti monasterium & regula.*
 LIV. *Radegundis Chlotharii iterato effugit.*
 LV. *Austera eius vita.*
 LVI. *Volsinus Doctus & Drepanius, quidam.*
 LVII. *S. Juniani abbas res gesta.*
 LVIII. *Sancti Benedicti oraculum de Roma impletum.*
 LIX. *Concilium decreta pro sanctimonialibus & monachis.*

LIBER VI.

Ab anno Christi 560. ad annum 579.

- I. **C**ONSTANTINO succedit Casini Simplicius, Regula propagatur.
 II. *Foundani abbas ad eum epistola.*
 III. & IV. *Martinus Sacerdos ad ressam fidem convertit.*
 V. *Dumense monasterium & alia condit.*
 VI. *Parni sacri & tamisii sanctorum quales.*
 VII. *Martinus abbas monachis, an Leondistimus?*
 VIII. *Chlotharii abbas, & sepultura ad sanctum Medardum.*
 IX. *Reliquia traditur monasterio Arelatensi.*
 X. *Leuonemari monachus.*
 XI. *Coranthesia monasteria.*
 XII. *Quoniam a Leuonemaro exstructa.*
 XIII. *Elrasus Bojocensis faculum deservit, auctor monasterii Utronsis & Arelatensis quindem.*
 XIV. *Martinus abbas Vertavensis, an auctor monasterii duorum Gemellorum?*
 XV. *Res ab eo gesta.*
 XVI. *Res monastice statuta in Armenia.*
 XVII. *Landruocense monasterium.*
 XVIII. *Sancti Jacobi.*
 XIX. *Raynisi auctores Gilda Sapiente.*
 XX. *Dolenfis & Ponsilensis per Samsonem.*
 XXI. *Maglorii Sargensis monasterium.*
 XXII. *Sancti Maclovii Althebasi.*
 XXIII. *Pauli episcopi Leuonsis facta. Beati Mathie monasterium.*
 XXIV. *Kemperlegiensis canonicum.*
 XXV. *Sancti Brioni & sancti Rabatvalli.*
 XXVI. *Sancti Nicetii episcopi Trevirensis facta & abbas.*
 XXVII. *S. Maximini monasterium Trevirensis.*
 XXVIII. *Sancti Eusebii seu sancti Mathie monasterium.*
 XXIX. *Sancti Martini item Trevirensis.*
 XXX. *Victorini abbas Alana obitus.*
 XXXI. *Turronensis concilii statuta.*
 XXXII. *Radegundis concilii Patricii statuta.*
 XXXIII. *Fortunatus Radegundi adbaress.*
 XXXIV. *Radegundis pro monachis.*
 XXXV. *Charibis rex obit. Theodochidis retrofusa in monasterium Arelatensem.*
 XXXVI. *Radegundis ex Oriente lignum sanctum Crucis obtinet.*
 XXXVII. *Sancti Mammetis item reliquias, S. Georgii brachium.*
 XXXVIII. *Sancti Casarii Regulam Arelatensi refert.*
 XXXIX. *Nuallus abbas Afor, floret, in Lusitania.*
 XL. *Donatus item Afor, abbas in Hispania.*
 XLI. *Langobardi Italiam invadunt.*
 XLII. *Simplicius abbas Casinensis obit. Vitalis & Bonitus successores.*
 XLIII. *Sancti Vincentii apud Commenas canonicus primordia.*
 XLIV. *Gregorii contextus de Demone episcopo asseruit.*
 XLV. *Dumense canonicis dedicationem curat.*
 XLVI. *Sancti Padovini monasterium.*
 XLVII. *Alia apud Commenas.*
 XLVIII. *Arctus abbas facta & ressamum.*
 XLIX.

- XLIX. *PVlatus sylites.*
 L. *Leobardus reclusus in auctori-monasterio.*
 LI. *Uusus & Leobardus abbas.*
 LII. *S. Egidius Cella patrum.*
 LIII. *Martinus Dominicus liber duo.*
 LIV. *Sancti Basili accessus Romae. Sin-*
dulfus eremita.
 LV. *Agannum direptum. Hospitium reclu-*
sur Riccia.
 LVI. *Lilola Russicula succedit.*
 LVII. *Sancti Amiliani obitus.*
 LVIII. *Gregorius M. prima facta.*
 LIX. *Monastica eius professio.*
 LX. *Quo anno facta.*
 LXI. *Sub quibus abbatibus?*
 LXII. *Sub qua Regula. Non Aegreii.*
 LXIII. *Sed S. Benedicti.*
 LXIV. *Locander Gregorius amicus.*
 LXV. *Florentina furiis inscribit Regulam,*
cujus compendium refertur.
 LXVI. *Erigerius regis maris & sepultura.*
ad S. Medardum.
 LXVII. *Sancti Germani Parisi episcopi ob-*
itus.
 LXVIII. *Donationes ab eo facta. Cainto-*
monis monasterium.
 LXIX. *Berichramnus episcopus quid ege-*
rit pro S. Germano.
 LXX. *Eluiberius abbas gesta.*
 LXXI. *Anastasius abbas & Nonnus pro-*
positus.
 LXXII. *Meroveus Amisula testis.*
 LXXIII. *Abbas alia in fundo Antisio-*
dorensi. Monasteria illius dimissi.
 LXXIV. *PValericus Antisiodori admissus.*
 LXXV. *Antisiodorensi fundo statua.*
 LXXVI. *Sancti Marcelli Cabilonensis mo-*
nasterii origo per Guaschrammum.
 LXXVII. *Idem in sanctum Benignum me-*
gessens. Elarionensis cella.
 LXXVIII. *Sancti Aperi monasterium Tulli.*
- LIBER VII.**
- Ab anno Christi 580. ad annum 589.
- I. **C**ASINENSIS monasterii destructio.
 II. *Monas solitarius.*
 III. *Lutetancensi monasterium, quo tempo-*
re conditum?
 IV. *Martini Dominici obitus.*
 V. *Leuogildis persecutio in Hispania.*
 VI. *Chlodoveus regis puer sepultus ad*
sanctum Vincentium Parisi.
 VII. *Sancti Crispini monasterium Suessio-*
nenis.
 VIII. *Causiacense monasterium. S. Segua-*
ni obitus.
 IX. *Sancti Eparcii abbas gesta.*
 X. *Miracula & mors.*
 XI. *Sancti Eperchii monasterium apud San-*
ctum.
 XII. *Bardogala alia ecclesia.*
- XIII. *Petrovicensis monasteria.*
 XIV. *Beati Mauri scepus addicita pro-*
fectura.
 XV. *Lutet apud monachos Uniofer.*
 XVI. *Gregorius ad Tiberium missus.*
 XVII. *Marinianus ejus socius.*
 XVIII. *Eutychius patriarcha CP. errorem*
deputat.
 XIX. *Libri in Job incepti.*
 XX. *Gregorius ad suum redit.*
 XXI. *Entropii abbas apologia pro disti-*
plina monastica.
 XXII. *Pro correptionibus, pro fragili-*
tate, & pro admissis monachorum.
 XXIII. *Entropii alia scripta & episcopa-*
tus.
 XXIV. *Sancti Mauri abbas & aliorum*
obitus.
 XXV. *Fausti reditus in Italiam.*
 XXVI. *Gregorius intrinsecus filicium de bea-*
ti Mauri in Gallias missionis expenditur.
 XXVII. *Vincenzii abbas Legionensis mar-*
tyrium, Romae item & aliorum.
 XXVIII. *Eupentii abbas interitus.*
 XXIX. *Chlycerici sepultura Parisi ad*
sanctum Vincentium.
 XXX. *Ejus pia opera. Ebrulfus abbas*
Elleuocensis.
 XXXI. *Guaschramnus donationes suas pias*
a Synodo confirmari petit.
 XXXII. *Furtum in basilica Mettensi.*
 XXXIII. *Quatuor ejus urbes monasteria.*
 XXXIV. *Berichramnus episc. Conven-*
ensis monachus.
 XXXV. *Sancti Petri de Caltrera-Diti mo-*
nasterii auctor.
 XXXVI. *Item Pontileuocensis.*
 XXXVII. *Item sancti Germani.*
 XXXVIII. *Et Struolensis.*
 XXXIX. *Mors sancti Radegundis.*
 XL. *Episcopo ejus monasterium subicitur.*
 XLI. *Radegundis Testamentum.*
 XLII. *Quando scriptum?*
 XLIII. *Sancti Juniani abbas obitus.*
 XLIV. *Sancta Radegundis Vita scripto-*
ret.
 XLV. *Sancti Aniani monasterium Aure-*
lianis.
 XLVI. *Lutet in Gallia. Virgilus episcopus*
Arelatensis. Abbas Lirionensis.
 XLVII. *Turba in Pistanensi parochione.*
 XLVIII. *Chrodieldis sacrorum.*
 XLIX. *Adventus fundus in seditiones.*
 L. *Judei secularis Elleuocensis missus.*
 LI. *Similis rixa inter Ingeltrudem & Ber-*
egundem apud Tarois.
 LII. *Pistavocensi rixa finis.*
 LIII. *Crimina abbatissa obiecta.*
 LIV. *Leubovera succedit Justina, Justina*
Diogenis.
 LV. *Sancti Hilarii monasterium. Pasto-*
rius abbas. Sanctus Porcarinus item ab-
bas.
 LVI. *Sancta Radegundis monasterium vi-*
ro.

- verum, Monacho qui ritu istis sepulta?
LVII. Reliquia ad sanctum Crocum.
LVIII. Monachi propositarii pama. Gregorius discipuli pui.
LIX. Rastardi regis convertito. Concilium III. Tolatam. Leandri oratio in concilio.
LX. Concilii decreta.
LXI. Scandalum in Casliniensi monasterio.
LXII. Joannes Bictarensis.
LXIII. Sancti Vincentii monasterium Laudani.
LXIV. S. Marini apud Edum.
LXV. Sancta Maria & sancti Joannis pariterum.
LXVI. Sancti Andechii monasterium & Xendochium. Gregorius M. privilegium.
LXVII. Afferitur.
LXVIII. Sanctum monasterium.

LIBER VIII.

Ab anno Christi 990. ad annum 995.

- I. SANCTI Columbani accessus in Galliciam.
II. Fides & monachisui status in Britannia & Hibernia.
III. Monastica vita propagator S. Patricius.
IV. Baccharius, monachus Britannus, scribit ad Janarium abbatem pro monacho lapsi.
V. Finnanus, & alii.
VI. Elatus an Bancorensis in Poallia monasterii auctor.
VII. Congellus abbas Bancorensis in Hibernia. Latus centum monasteriorum fundator.
VIII. S. Columba abbas Hibernie.
IX. S. Columba prima gylia. Anagratensis monasterium ab eo conditum.
X. Luxovienfis monasterii primordia.
XI. Iren Fontanensis conditior. Privilegium origo.
XII. Luxovienfis disciplina, & regula.
XIII. Psalmodia ordo ac ritus.
XIV. Femeniale Columbani. Communio sub unica specie.
XV. Alis ritus prater regulam.
XVI. Latus personis an apud Luxovienfis.
XVII. Columbani regula an diversa a Benedictina.
XVIII. Dux S. Benedicti & S. Columbani Ordo.
XIX. Luxovienfis privilegium.
XX. Pelagio papa peste sublate eligitur Gregorius.
XXI. Litania a Gregorio instituta.
XXII. Eius ordinatio.
XXIII. Pontificis recte facta & virtutes.
XXIV. Gregorii epistola pro monachis.

- XXV. Lantemari abbas obitus.
XXVI. Item S. Theodulf abbas Herra. si, qui alius a Trevorenfi.
XXVII. Hilariacum monasterium, & Glendunense. Freidolus abbas hac & alia monasteria condit.
XXVIII. S. Domitiani abbas Bebrunensis.
XXIX. Exgduense monasterium S. Petri.
XXX. S. Riceni abbas Anstregisus.
XXXI. S. Aredii abbas obitus.
XXXII. Gregorius M. epistola monastica. Excommunicatio sit rara & moderata.
XXXIII. Injusta ut ferenda.
XXXIV. Fratorianum in Sicilia monasterium.
XXXV. S. Hermis abbas Mariniacum.
XXXVI. Abbas ejus notata. Baptisium in monasterio. Oratoris monastici dedicatio. Militer monachi.
XXXVII. Claudius abbas Clastensis.
XXXVIII. Guntchramni regis obitus, & sepultura an sacris monachis.
XXXIX. Monachia origo apud Francos.
XL. S. Petri monasterium Cablonense. Lupus abbas, deus episcopus.
XLI. Abbas B. Maria de Lutena.
XLII. Dialogi a Gregorio M. scripti quae fide & diligenter.
XLIII. Fratrum hortatu. Theodolinda regina.
XLIV. Auctor suo asserti. S. Blasii monasterii abbas & status.
XLV. S. Pancratii basilica tradita monachis.
XLVI. Cyriacus abbas in Sardiniam missus ad convertendos infideles.
XLVII. Monita pro regimine sanctimonialium.
XLVIII. Clerici saeculares ne abbates fiant.
XLIX. Monachi na mulieres ad se inducant.
L. Valerianus monachus Luxovien adit.
LI. Gallus obediencia meritis expetitur, aliqui.
LII. Columbanus junior.
LIII. Columbanus senior Donatum calitus impetrat.
LIV. Agilus ejus exemplo obitus Deo.
LV. Maximianus episcopi Syrac. obitus.
LVI. Marinianus episcopus Rotomani. Privilegium monasterii Clastensis.
LVII. Lantius abbas privilegium.
LVIII. Abbatum dejectionis & resistit.
LIX. Urbicus abbas sancti Hermis.
LX. Abbatum prebiterorum & diaconorum lapsum pama.
LXI. Romane synodi statuta de monachis.
LXII. Gregorius episcopi Yverni. obitus.
LXIII. S. Ebrigeus episcopi Fontenensis.
LXIV. S. Lant abbas S. Meroni monasterium.
LXV.

LXV. S. Antonii monach. Turonensi.

XXXIV. Iudicium de pascha celebratione contra S. Columbanum, Cyriacus abbat.

LIBER IX.

Ab anno Christi 596. ad annum 600.

I. A UGVSTINVS missio in Angliam.

II. Epistola hac de re a Gregorio scripta.

III. Anaric series.

IV. Angliam ingrediuntur. Professus componunt.

V. Gregorii caritas ad redimendos captivos Anglos. S. Petri patrimonium.

VI. Stephanus abbas Lincensi scribit Gregorio.

VII. Presbyteri ex monasteriis assumti.

VIII. Episcopi cathedra ex monasterio sublata.

IX. S. Cyriaci monasterium Roma. Eona abbas.

X. S. Agnelle abbas obitus.

XI. S. Ebraisi item abbas Uticensis.

XII. Albertus abbas Gamberensis.

XIII. Ethelberti regis conversio, aliorumque.

XIV. Augustini ordinatio.

XV. Respella abbat. Massiliensis prescriptum.

XVI. Desponsata sit monacha.

XVII. Audetiam ad saculi contentum ducitur Gregorius.

XVIII. Monasterium preces rei publice profuturum.

XIX. Fredegundis reginae mors & tumulus.

XX. Columbe abbas Nicensis mors.

XXI. Item S. Ebraisi abbas Bellouacensis.

XXII. Antecaput monasterium S. Iohannis.

XXIII. Clastensis monasterii privilegium.

XXIV. Lit. de hereditate monachi.

XXV. Monacha ad habitum & monasterium reuocata.

XXVI. Augustinus ad Gregorium nuntius mittitur.

XXVII. Pax cum Langobardis facta per priorem abbatem.

XXVIII. Secundarius eiusdem cooperator.

XXIX. Gregorii ad eum epistola interpolata.

XXX. Gregorii doctrina de cultu imaginum.

XXXI. Secundus abbas Tridenti.

XXXII. Arlacensis monasterii privilegium confirmatum.

XXXIII. Monasterium S. Petri in Campania dedicatum.

XXXIV. Presbyteri monasterium.

XXXV. Abbas esto humilis. Abbatum & abbatissarum fullensis ordinatio.

XXXVI. Abbatissa testamentum, an oculi dunt?

XXXVII. Excommunicatio monachi per abbatem an subsequa ab episcopis & Sacerdotibus missi ad monachum.

XXXVIII. Gallianum concilium post Ebraisense.

XXXV. Columbanus epistola ad Gregorium.

XXXVI. Fortunatus episcopi Pistoriensis obitus.

XXXVII. Item S. Martini abbas Verulanensis.

XXXVIII. Nanius vice probandi, Tonsura in professione.

XXXIX. Abbatem iustus Gregorius.

XL. Eadem codices & vela restitui iubet.

XLI. Monasterium unio.

XLII. Immunitas a portorii concessa.

XLIII. Miraculum de sacra eucharistia.

XLIV. Anglia prius status cum presentia comparatur.

LIBER X.

Ab anno Christi 601. ad annum 612.

I. SACULI secundi initium. Laurentius & Petri rediunt in Angliam.

II. Gregorii munera & epistola. Professorum studia episcopis indicantur.

III. Alia epistola ad Anglorum regem & presbiterum.

IV. Item ad Augustinum. Responsa ad eum.

V. Penitus ex monacho cancellarius lapsus.

VI. Prius abbas institutum priorem.

VII. Miscella in S. Andrea monasterio.

VIII. Thebe de electione Luciani abbas.

IX. Gregorii cura de valetudine Martiani episcopi.

X. Item de monasterio Lincensi.

XI. Cantuariensis ecclesie constructio: ubi monachi instituti.

XII. Eadem persistenter ad Henricum.

XIII. Archiepiscopi ex monachis.

XIV. Quando primum secularis clericus cum orilepiscopo. Monasterii qualis tunc disciplina. Caedrales ecclesie monachorum in Anglia.

XV. Augustinus S. Petri monasterium condit.

XVI. Chorepiscopus in ecclesie sancti Martini.

XVII. Racolfense monasterium & S. Miltredis.

XVIII. S. Benedicti regula in illic monasterio.

XIX. Claudii abbas Clastensis mors. Gregorii modestia de suis scriptis. Abbatissa reijcta electio. Peculiaritas in monacho quantum malum.

XX. Monachatus pro subdiacornatu.

XXI. Clerici non prohibendi ne monachi fiant.

XXII. S. Leander episcopus obit.

XXIII.

- XXIII. Urbici abbas electio in sedem.
Panormitanam erexit.
 XXIV. Iuponi abbas. *Edensis obitus.*
 XXV. *Anglicana synodus contra Eryth-*
ros.
 XXVI. *Saxorum oricalium conversio. E-*
piscopi duo ordinati.
 XXVII. Gregori in extremis doloribus
sollicitudo pro ecclesia, pro basilica S.
Petri.
 XXVIII. Pro Fortunato abbate *Casinate.*
Canonici ordo.
 XXIX. Pro duobus monachis fugitivis.
 XXX. Gregori obitus.
 XXXI. Corporis eius forma.
 XXXII. Anni decem. Caritas ejus & li-
 beralitas.
 XXXIII. Vita ejus scriptores.
 XXXIV. Sahimani ejus successores avarus.
 XXXV. *Prohemasteris primordia.*
 XXXVI. Columbanus episcopus ad Papam.
 XXXVII. *Fausus isidrum de vita S. Ma-*
ri offert Bonifacio papa.
 XXXVIII. *Augustini obitus.*
 XXXIX. *Laurentius ei succedit. Scoticus*
episcopus scribit.
 XL. *Britonum cades.*
 XLI. Columbanus a *Braichilde exagitatur.*
 XLII. S. Benigni abbas, & *donationes*
ei facta.
 XLIII. *Romana synodus de pace monacho-*
rum.
 XLIV. Bonifacii littera ad *Ethelbertum.*
pro monasterio S. Petri.
 XLV. *Joannis abbas decessit Petrus,*
vir sanctus.
 XLVI. *Columbanus e Gallia migrare ius-*
sus.
 XLVII. *Vestimentum ducitur. Luxovium*
reversus iterum inde obstrahitur.
 XLVIII. *Iter ejus usque Novantur.*
 XLIX. *Ad Chlotarium accedit, deus ad*
Theodericum.
 L. *Luxovius ejus scribit.*
 LI. *Monachi ejus exilii scii.*
 LII. *Gallus apud Alamanos cum eo se-*
ssit.
 LIII. *Proterius condidit monasterium. Alia*
eius facta.
 LIV. *Theodericus a fratre victus casus-*
que.
 LV. *Columbanus Bobiense monasterium con-*
dit.
 LVI. *Austregisilus fit episcopus Bituricen-*
sis. Bituricensis monasterium.
 LVII. *Anandus fit monachus & reclusus.*

LIBER XI.

Ab anno Christi 613. ad annum 627.

- I. **T**HEODORICI & BRUNCHILDIS inter-
 tus. Brunchildis apud S. Mar-
 tinum sepulta.
 II. *Rusticus abbas falso accusatus.*
 III. *Chlotharius ad se vocat Columba-*
num.
 IV. *Columbanus Bonifacio papa scribit de*
tribus capitulis.
 V. *Theodelinda elca Roma missa. Modis-*
tia an monachi.
 VI. *S. Petri Cantuariensis dedicatio.*
 VII. *Ethelberti & Seberti regum obitus.*
Anglorum insensata mutatio. Mellitus &
Justus ex Anglia pulsati. Laurentius di-
scipulus prohibetur. Eadwald rex
Mellitum & Justum revocat.
 VIII. *S. Gallus faciat cellam condidit. Fri-*
disburgum sanat.
 IX. *Enstasius Anatum adducit Luxovium.*
Burgundis eam sanat.
 X. *Hac nuptias fugit. Monasterium adi-*
ficat.
 XI. *Enstasius Proasit & Boiti fidem*
prædicit.
 XII. *Salaherga laudem reddit.*
 XIII. *Agilum sanat.*
 XIV. *Leodegundo episcopo mortem depra-*
catur.
 XV. *Vointhandus abbas Lupi episcopi re-*
ditum ab exilio imperat.
 XVI. *Centiles Parisiensis decreta pro mo-*
nachis. Item alterius synodi.
 XVII. *Columbanus obitus. Monasteria ejus*
& discipuli. Jonas primus ejus vita
scripsit. Gallus Columbanum obitum calu-
niis disit.
 XVIII. *S. Deicoli quadam gesta.*
 XIX. *Leobardus celsum confessor.*
 XX. *Sigisbertus antea monasterium Deseri-*
tinenis. Placidus ei adjungitur.
 XXI. *Atala S. Columbanus successit apud*
Bobium.
 XXII. *Bertichramni episcopi Constanven-*
sis testamentum.
 XXIII. *Virgilius episcopus Arlesiensis*
obit.
 XXIV. *Romarij converso per S. Ana-*
tum. S. Martini Mettensi monasterium.
 XXV. *Laurentii episcopi Cantuariensis*
mors. Mellitus ejus successor.
 XXVI. *Hypalensis concilii decreta de mo-*
nasteriis non convellentis.
 XXVII. *Virgatum monasterium a monachis*
regenda. Disciplina monasteriorum du-
plicem.
 XXVIII. *Habundus monasterii primor-*
dies. Lani perierunt. Mellitædus prima
abbatis, & sequentes.

XXIX.

XXXIX. Amatus in specu degit. Regula.

monasterii.

XXX. S. Basilii obitus & monasterium.

XXXI. Beretradis regina sepulta ad S.

Vincenium.

XXXII. Agrethius monachus turbas ciuit.

XXXIII. S. Valerici moritur.

XXXIV. Desiderii episcopi Antistodorenfis

munificencia. legundis etiam regina.

Chibtharii secundi au uxor.

XXXV. Palladius abbas Desiderii success.

for. S. Germani monasterii prerogativa

& disciplina.

XXXVI. Manifestationis huiusmodi in causa

Agrethii monachi.

XXXVII. Agrethius Romanicensis ad se

trahit.

XXXVIII. Dagobertus in Austria regnat.

Arasfist & Pippinus ejus consularii.

XXXIX. Theobaldensis monasterium condi-

tor. Pandalinus abbas. Faustus mona-

chus, post episcopus. Grimo abbas.

XL. Lupus episcopus sepultus in S. Colum-

ba monasterio.

XLI. Aufregisilus episcopus Bituric. obit.

Sulpicius Pius succedit. Alipates Pala-

tium & Cressensis. Monasteria construit.

XLII. Navense praeceptum.

XLIII. Donatus episcopus Vescuntionensis.

Pelatum monasterium ab eo constructum.

Justum a matre. Donati regule.

XLIV. Melliti episcopi Caunariensis ob-

it. Justus successor.

XLV. Deicolus abbas Columbinum designat

successorem.

XLVI. Enulfus abbas e quia migrat.

XLVII. Valdebertus ei succedit.

XLVIII & XLIX. Sub eo S. Columban

regula cum Benedictina coalescit.

L. Langusilis monasterium Basici condit.

LI. Ebronenfis abbatia conditur. Sigie-

mnus abbas Annulenfis, Suardi abba-

ti potest.

LII. Synodus Remensis.

LIII. Northumbrensum convento per Pau-

linum episcopum.

LIV. Qua occisione.

LV. Bladulfus monachus ob fidem male ha-

bitus, item Meroveus.

LVI. Aridodus monachum rector pie obit.

LVII. Astala abbas ad Christum migrat.

LVIII. Blismundus Lenconum redit.

LIX. Edwinus rex cum suis baptizatur.

Orientalium Anglorum convento. Hoo-

rii pope epistola ad Edvicum.

LX. Richbertus Centulensi monasterium con-

struit.

LXI. Anai abbas paucitatis & mari.

LXII. Arasfist in oronem fcedit.

LXIII. Amandus Roma reverfus ordinatur

episcopus.

LIBER XII.

Ab anno Christi 628. ad annum 699.

I. Dagobertus solus regnat. S. Dia-

nyfi monasterium construit.

II. Basilica ejus status ante Dagobertum.

III. Dagoberti magnificencia in ea constructa.

IV. Landegisilus apud S. Dionysium sepa-

tor.

V. S. Faronis monasterii origo.

VI. S. Fiacris quadam gesta.

VII. Bertulfus privilegium Bobienfis im-

petrat.

VIII. Amandus relegatus VVastociam adit.

IX. Desiderius fit episcopus Cadurci.

X. S. Petri monasterium Remis duplex.

Baldricus & Beva abbasque Superius

conditores.

XI. Deda secunda abbasissa.

XII. Baldricus cembis Mentis-Faleoni

audor & abbas.

XIII. VVendregisilis monachatus & peregrin-

ationis.

XIV. Besuensis monasterii origo.

XV. Amandus Sigiborum baptizat.

XVI. Paulus fit episcopus Virdunensis. Di-

vinus officia testatur.

XVII. Salaberga mariti & liberi.

XVIII. Monasterium ab ea conditum.

XIX. Gaudewense duplex tuncit S. Amas-

du.

XX. S. Benedicli Regula utrique praeferi-

pta.

XXI. S. Eligii merita in reu monasticam.

XXII. Silltuniatense monasterium condit.

Rematus abbas primus.

XXIII. Tillo ejus loci monachus.

XXIV. Alia monasteria ab Eligio con-

struit.

XXV. S. Martini Tornacense.

XXVI. S. Lupi Noviomagense.

XXVII. Heliadii episcopi Tiletani obitus.

Justus successor.

XXVIII. S. Rastica moritur.

XXIX. Chagnaldus item episcopus.

XXX. Fera testamentum condit.

XXXI. Mira in ejus monasterio facta.

XXXII. Observanda de confessione sancti

monachum, &c.

XXXIII. Desiderius Cadurci episcopus.

Ordini monastici propagator. Monas-

tiu Cadurcense. Bithacense praeceptum.

XXXIV. S. Amantii monasterium: Dedi-

catio.

XXXV. Aliud S. Mariae.

XXXVI. S. Benigno donatus felle. Ab-

bates ejus loci.

XXXVII. Paulinus fit episcopus Rastensi.

XXXVIII. Tiletani Concilii IV. decreta,

de peccatorum oblatione.

BREVIARIUM

- XXXIX. De clericis, qui monachi fieri
velunt.
XL. Episcoporum potestas in monasteriis.
Imperatur.
XLI. Contra monachos vagos.
XLII. S. Isidori Regula, ejusque accom-
moda.
XLIII. Dado constructi monasterium Restar-
ensis.
XLIV. Ado Jozeus.
XLV. Radolfus, cu Rad?
XLVI. Adonis Nithumburgensis conversus.
XLVII. Occidentium Saxonum conventus.
XLVIII. S. Juliani monasterium Ansfiden-
sibus. Missa quotidiana in monasterio.
XLIX. Sigismundus Millebocensis monaste-
rii auctor: item Longobocensis.
L. Iusti episcopi Tolci obitus. Eugenius
successor.
LI. Paulus diaconus Emeritensis.
LII. Iudocus cellam constructi.
LIII. Treveris monasterium excitata. Ger-
manni si monachus Luxovii.
LIV. Ermenfredus abbas Casantia.
LV. Audonarus si episcopus Tervenna.
LVI. Dagoberti obitus, sepultura, & pia
facta.
LVII. S. Dionysii facta donatio: item san-
cti Germani monasterio.
LVIII. Fegilensis monasterii primordia. Ba-
belicus abbas, an etiam S. Germani.
LIX. Eluonensis monasterium conditum a S.
Angulo.
LX. Nantuaensis monasterium cum Eluonensi
perperam confusum.
LXI. Furcus in Britannia suscipitur a Si-
gibercto.
LXII. Sigiberctus ex monacho dux factus.
XII. Item Follagense.
XIII. Vincentius abbas sancti Iusti admi-
sit Baldomerem.
XIV. Hadonius episcopi Centmannensis re-
nunciantum.
XV. Beshlocensis monasterii initia per sta-
tum Rodungum.
XVI. Pseignenbergensis monasterii abbas
Principius si episcopus. Clongen-
sibus, & sancti Germani.
XVII. Marciensis monasterii origo a sta-
ta Rellred.
XVIII. Marientis Brailensis monasterii au-
tor & abbas.
XIX. Hametici paribonensis abbatissae Ger-
trudis & Enstia.
XX. Felix abbas sancti Juliani.
XXI. Vicmanensis monasterium.
XXII. Maximi abbas Leonici facta.
XXIII. Clari abbas gessa.
XXIV. Sulpicii Betricensis episcopi ob-
itus. Ekregollus reclusus.
XXV. Paulus Ressen-
sibus episcopi mors.
XXVI. Furcus Latiniacensis monasterium
condit.
XXVII. Sancti Sergii monasterium Ande-
cavi.
XXVIII. Nintus abbas sancti Albini. Ma-
gno-
bodi episcopi vita compendium.
XXIX. Ceblerensis concilii decreta pro
monasterio. Adonatus monasterium.
XXX. Abbatibus episcoporum vicariis in con-
cilio. S. Melani abbas Ertalsus. Pla-
cium monasterium.
XXXI. S. Ricbarii abbas mors in Fore-
sticella.
XXXII. S. Galli obitus. Monasterii ejus
status ad S. Othmarum.
XXXIII. Magnus & Theodorus S. Galli
discipuli.
XXXIV. Concilii VII. Tolctani decreta.
XXXV. Fructus abbas gessa & mona-
stia. Comptentis.
XXXVI. Eugenis Tolctani dux.
XXXVII. Hildefonsi prima facta.
XXXVIII. Fructus continuato gestorum.
XXXIX. Benedicta virginum amicissima.
XL. Fanthia tota ad Frodusum transfusa.
Monasteria missa improdata.
XLI. Fructus regala communis.
XLII. Altera regala monachorum.
XLIII. Sancti Bavonis conventus.
XLIV. Gertrudis si abbatissa Nivalensis.
XLV. Nivalensis primum institutum.
XLVI. Cassense monasterii origo.
XLVII. Germanus primus abbas Grandi-
cellensis.
XLVIII. Pauli episcopi Verdunensis success-
or Giselardus.
XLIX. Sathiensis monasterii origo.
L. Fontanellensis condit Wandregisilus.
LI. Wandregisilus virmit.
LII. Monasteria a Sigiberto rege co-
structa. Casa-compiduensis.

LIII.

L I B E R X I I I .

Ab anno Christi 640. ad annum 649.

- I. ARNULFUS episcopi Mettensis ob-
itus.
II. Eriolfus item abbas Bobiensis.
III. Babelicus successit. S. Benedicti Re-
gula illis servata.
IV. Eligii & Audeni ordinatio.
V. Donwold abbati predicta monasterii sui
desolatio.
VI. Eadvald regi Cantii succedit Earcu-
bertus. Earcengota ejus filia facta.
VII. Ita & Gertrudis Deo consecrata.
Nivalensis monasterium conditur.
VIII. Salaburga cum suis Laudum se-
recipit.
IX. Numbildis regina sepulta in sancti
Dionisi ecclesia: non fuit monacha.
X. Floriacensis monasterii auctor Leodeba-
dus abbas. Abbatum & abbatissarum
testamentum.
XI. S. Columba paribonensis privilegium,
& Luxovensis.

- LIII. Malenadorium, Et Stablenst.
 LIV. Sancti Martini Metense.
 LV. Amaldi episcopi ordinatio.
 LVI. Amaldi filii episcopus Trevisse.
 LVII. Iovinissus abbas Condase.
 LVIII. Gyserus Cellesis monasterium fundit.
 LIX. Vincentius Alimontense.
 LX. Romanorum pontificum chronologia.
 Monachis licet instituire presbyteros in suis ecclesiis.
 LXI. Monacholite damnati etiam a monachis.
 LXII. Sancti Gacris obitus.

LIBER XIV.

Ab anno Christi 650. ad annum 659.

- I. FURSI obitus & sepultura.
 II. Eius monasterium Ferrone. Ultimus abbas.
 III. Monachi sancti Quintini monasterium.
 IV. Sancti Farsii discipuli, Mantelae & Elagium, Medelipolae.
 V. Sancti Agili abbatis obitus. Fulbertus ejus successores.
 VI. Sanctus Bavo moritur. Florberti abbatis elogium.
 VII. Sancti Liviini quadam gesta.
 VIII. Frodericus abbas Cellesis monasterium tradit. S. Quintini paribon apud Trevisse.
 IX. Osvetri regis & Aidani episcopi obitus. Lindisfarne monasterium.
 X. Cuthberti filii monachas.
 XI. Judocus Roma deserti reliquiar.
 XII. Sancto Anando scribit Mariani papa.
 XIII. Chlodoveus alfredum sancti Dunstons expedit in pauperes.
 XIV. Marculfus formulas offert Landrico episcopo. Formula Andecavensis antiquior.
 XV. Ita obitus. Gertrudis post ejus mortem facta.
 XVI. Falsense monasterium ab ea conditum. Faillan martyrium. Ultimus Falsi abbas.
 XVII. Betta a Wandregisla junatur. Orationum beata Maria ibi extractum.
 XVIII. Amaldi iter secundum Roman.
 XIX. Marcolense monasterium a sancto Humberto dictum.
 XX. Sancti Dunstons privilegium.
 XXI. Privilegium a Landrico eidem loco concessum.
 XXII. Chlodoveus ad regnum sancti Dunstons brachium an amittit?
 XXIII. Privilegia monasterium apud Graces.
 XXIV. Wilfridus cum Benedicto Lugduni exigitur ab Episcopo.
 XXV. Amundus an idem cum Delfino? Annal. Bened. Tom. I.
- Sancti Petri partibon ab eo inflaturat?
 XXVI. Romarici abbatis mors.
 XXVII. Adelphus ejus successores. Abbatissa Romaricensis; Regula S. Benedicti illis observata.
 XXVIII. Landolini abbatis prima facta. Lubienste monasterium, & alia ab eo facta.
 XXIX. S. Benedicti translatio in Galliam.
 XXX. Capuz-cervinum sancto Benedicto datum.
 XXXI. Tolctam concilium collatum.
 XXXII. Bonifacius monasterium Ithanotae condit.
 XXXIII. Desiderii episcopi Cadurci obitus. Arcanus Scutus.
 XXXIV. Sigiberti Regis iter obitus.
 XXXV. Fulbertus monasterium Gemeticense prelatum instituit.
 XXXVI. Gormarus Flaviacense.
 XXXVII. S. Fara obitus. Gormarus abbas. Eboracensis post Farum abbatissa.
 XXXVIII. Eartogota ibidem monacha, sancta.
 XXXIX. Stransthokense monasterii initia. Item Heortense.
 XL. Medelipolense item & aliorum.
 XLI. Concilio IX. Tolctani decreta.
 XLII. Tolctani Concilii X. decreta de rebus monasticis. De viduis religiosis, & de parvis Deo oblatis.
 XLIII. Fructuosus suffectus in locum Petrami episcopi Bracarense.
 XLIV. Chlodovei obitus & liberi. S. Eumia an ejus filia?
 XLV. Baltildis regina prima gesta.
 XLVI. Leodgarus ex abbate episcopus Eboracensis.
 XLVII. Sancta Salaburga obit. Bodonis monasterium.
 XLVIII. Astrudis filia ei succedit.
 XLIX. Waldetrudis auctor monasterii Cantabrigie.
 L. Aldagundis Methodiensis.
 LI. Dornstacum Beata datum. Chlotharius Francia rex datus.
 LII. Sancti Liviini martyrium. Florberti abbatis successores.
 LIII. Amundus vocato Wilfrido in patriam redit. Ripponis abbas.
 LIV. Calcest monasterium condit Baltildis.
 LV. Heryfota ibi monacha, non Hilda.
 LVI. Corberie monasterium ab eadem regina conditum.
 LVII. Beotolens ex episcopo abbas Cantuarii. Drangar episcopus monasterii Roudensis auctor.
 LVIII. Maguilocensis Gensius antistes & Cantuariensis.
 LIX. S. Gertrudis Nivella obitus.
 LX. Item sancti Gormari.
 LXI. VVandregis condit Fiftamense monasterium.
 LXII. Erenbertus episcopus Tolosanus.
 LXIII.

XXIII. *Emmenis privilegium pro monasterio sancta Columba.*
 XXIV. *Alind ejusdem pro monasterio sancti Petri.*
 XXV. *Tuffiaci monasterii origo.*
 XXVI. *Jonas actus sancti Johannis Ketmarici scribit. Remauieti abbas.*
 XXVII. *S. Eligii obitus & sepultura.*
 XXVIII. *Mummolini ejus successor. Juveni mori ad tumulum sancti Eligii.*
 XXIX. *Jurandirini super reliquias sanctorum.*

XXIX. *Bejusni monasterii regia littera concessa.*
 XXX. *Vvandregislo dona collata.*
 XXXI. *Elaricatus sancti Eusepii canonicis vocatione.*
 XXXII. & XXXIII. *Paulfridi constitutus cum Colmano.*
 XXXIV. *Colmanus ad suos reversus dum monasteria struit.*
 XXXV. *Hilde abbatissa.*
 XXXVI. *Romanus episcopus Sontus cultus apud Pictavas. Chroelmar abbas Nobiliatensis.*
 XXXVII. *Egbertus pessa liberatus. Quodrogisiam ut observat.*
 XXXVIII. *Baiflas pessa subditus. Cathbertus post eum prepositus, verbi Dei praece.*
 XXXIX. *Sanctinocialibus praedicat. Fommarum aditus in virorum canonicis viciis.*

LIBER XV.

Ab anno Christi 660. ad annum 669.

I. **B**EXTINUS novum Sibiense monasterium regit.
 II. *Andomarum cimiterium condit ex privilegio.*
 III. *Sancta Maria canonicum apud Sursfontes.*
 IV. *Theodilechildis abbatissa Jatri mori.*
 V. *Sancti Eligii translatio.*
 VI. *Sancti Gregorii monasterium in Alsatia conditur.*
 VII. *Sancti Cleri obitus.*
 VIII. *Hildefonsi beata Maria virginis tectum tectus.*
 IX. *Teyonis epistola de calamitatibus Hispaniae.*
 X. *Hildefonsi liber quatuor.*
 XI. *Borghiaci monasterium struit S. Amandus.*
 XII. *Item Nantenus.*
 XIII. *Vandregis sanctus Almar.*
 XIV. *Nantenus confusus cum Nantenacensi.*
 XV. *Emmenensi monasterium condit Canabertus.*
 XVI. *Struvagium monasterium.*
 XVII. *Communitio facta a Mummolino episcopo & Beroni abbate.*
 XVIII. *Angulfus Lirini abbas diva patitur.*
 XIX. *Episcopus si Lirini monachus.*
 XX. *Baholeni abbas obitus. Baholeni plures.*
 XXI. *Trudo monasterium Sarchimense condit.*
 XXII. *Remelo succedit Theodardus praepositor Landeberti.*
 XXIII. *Norvard Berthario parat monasterium Altwallarunt.*
 XXIV. *Sancti Basilii monasterio quadam confert.*
 XXV. *Acennacense monasterium conditur a Gunthero & Berta.*
 XXVI. *Sancti Petri monasterium Remis.*
 XXVII. *Paulicenti monasterio praeficitur Aufreberta.*
 XXVIII. *Bertefredi privilegium pro monasterio Corbiciensi.*

XL. *Lindisferna instituit regiam S. Bonedicti. Pascentia eius in continuat.*
 XLI. *Deu-dedit Caninaria episcopo suffellus Voighardus. Theodorus pro eo electus.*
 XLII. *Paulfridis ordinatur episcopus.*
 XLIII. *Remacler episcopus moritur. Hadalimus eius discipulus.*
 XLIV. *Belschildis regina fecit in Calense monasterium.*
 XLV. *Paulberti abbas Luxovii obitus. Non fuit episcopus Meldensis. Ingefredus ejus successor.*
 XLVI. *Paulbertus comes monachus Luxovii.*
 XLVII. *Præfatus episcopus canonicum Cameracense. aliique capituli. Dorocensis sancti Amari monasterium.*
 XLVIII. *Sancta Maria Suffoniensi privilegium.*
 XLIX. *Sancti Vedasti translatio & monasterium.*
 L. *Sancti Germani abbas martirium.*
 LI. *Emritensis concilii decreta. Missa duo ab eo presbytero in dominicis.*
 LII. *Hildefonsi episcopi mori.*
 LIII. *Vvandregisli item abbas.*
 LIV. *Landbertus ejus successor.*
 LV. *Ausbertus ejusdem affinis si monachus. Angadrijna velatur.*
 LVI. *Sanctus Gido Vvandregisli nepos.*
 LVII. *Sancti Andomari episcopi mori.*
 LVIII. *Sancti Maximini episcopi Trevirensis translatio per sanctum Hildalsum.*
 LIX. *Desdatus episcopus monasteria condit.*
 LX. *Eberheimense seu Novomonte monasterium a quo conditur. Abbatet ejus loci.*
 LXI. *Abbiti genus & posterii. Alsatia alia monasteria.*
 LXII. *Odila virginis vita compendium. Palma monasterium virginum. Alia. sancti Stephani abbatissa.*

- LXIII. Theoderus in Britanniam accedit cum Hadriano & Eusebio.
 LXIV. Vulfredus Regulam sancti Benedicti propagat.
 LXV. Theoderi gesta in Anglia.
 LXVI. Vulfredus sedis Eboracensis impositus quid egisset.
 LXVII. Benedictus abbas Cantuariensis.
 LXVIII. Agilbertus Parisiorum antistes. Leuthericus in Angliam mittit.
 LXIX. Dredatus monasterium Vallis-Gallie extruit.
 LXX. Sancti Judoci obitus.
 LXXI. Severicus & Berendus fratres.
 LXXII. Sancto Theodoro episcopo successit Landbertus.
 LXXIII. Sancti Placidi monasterium Messana vastatum.

LIBER XVI.

Ab anno Christi 670. ad annum 679.

- I. CLOTHARIUS regis mori. Childericus solus regnat.
 II. Poandebertus abbas sancti Dionysii.
 III. Bragariensis puribentis fundatus.
 IV. Chrodegarius abbas Corbeienfis post Theodefridum.
 V. Vigiinus episcopus Antiodori monasterium beatae Martie condit.
 VI. S. Praeclitus episcopi obitus.
 VII. Adolphus item abbas Habendenfis.
 VIII. Monasterium Desertinesium cadit.
 IX. S. Vulfredus abbatissa Niviale obit. Agnes ei succedit; tum Dominica.
 X. Oswii regis Northumbriae mors.
 XI. Vulfredus episcopi virtutes & quaedam facta.
 XII. Episcopus iterum in Romanum.
 XIII. Lambertus Fontanella abbati Childericus nuntiatus.
 XIV. Hildulfus episcopus condit Mediam monasterium.
 XV. Erhardus eius frater.
 XVI. S. Dredato privilegium a Numeriano concessum.
 XVII. Drevensis monasterium a Berchario extructum.
 XVIII. Item alia.
 XIX. S. Faro episcopus sepultus in monasterio S. Crucis.
 XX. Hetta abbas Nobiliacensis. Hadulfus eius successor.
 XXI. Huneburgis abbatissa Humiliariensis.
 XXII. Etbildreia condit monasterium Elicense.
 XXIII. Monasterium ibi duplex.
 XXIV. Edda abbatissa Colindensis. A. Lannovus monachus monasterii incendium praedicat.
- XXV. Peribarius in regnum restituitur. S. Agatha conebium extruit.
 XXVI. Dagobertus eidem restituitur.
 XXVII. Theoderada Benvenni monasterium condit. S. Benedicti monasterium dicitur. S. Modesti ibidem monasterium.
 XXVIII. Vicaliano papa succedit Adeodatus ex monacho.
 XXIX. Frodobertus abbas Cellensis obit.
 XXX. Leodegarius Childerici inoffus exagitur.
 XXXI. Praeclitus episcopus ab Hectore vocatur.
 XXXII. Childerici regis vades ac sepultura.
 XXXIII. Hereusfordensis synodi decreta. Vulfredus episcopo successit Sereuulfus abbas.
 XXXIV. S. Praeclitus & S. Amari martyrium. Volucensis monasterium.
 XXXV. Leodegarius iterata vocatus per Eboracum.
 XXXVI. Leodegarii testamentum.
 XXXVII. Augustodunensis synodi canonice.
 XXXVIII. S. Regoberti martyrium & monasterium.
 XXXIX. Filiberti multa etiam passus. Hierensi monasterium condit.
 XL. Landbertus episcopus decessit. Stabulorum succedit.
 XLI. Anatus episcopus exolat.
 XLII. Atcardus Diocesis monasterii auctor; an S. Filiberti successor.
 XLIII. Sidanus Filiberti discipulus, & abbas.
 XLIV. S. Disibodus eiusque monasterium.
 XLV. S. Medardi abbas.
 XLVI. S. Martini basilica privilegium.
 XLVII. Episcopus condit monasterium Viremburgense. Heda natiuitas.
 XLVIII. Ex lapide ecclesiam sruat Bisepus.
 XLIX. Aldhelmus fit abbas Maildenensis.
 L. Conodorus Fontanella monachus.
 LI. Dufers monasterium.
 LII. Hermenlandus Fontanella monachus, Nannetas missus.
 LIII. Autrense monasterium condit.
 LIV. Maurontii abbatis anima ei visa.
 LV. Vivum miraculo auctum.
 LVI. S. Anandi testamentum. Notanda in picturis episcoporum & abbarum.
 LVII. Dagobertus nuntiatus in Porsimbargensis.
 LVIII. S. Menonii miraculum & monasterium Cataloni.
 LIX. S. Agniti martyrium.
 LX. Teletanum concilium XI. Abbatum, superstitiones auanda.
 LXI. Bracariensis concilii causa contra episcopos sequatur.
 LXII. Leodegarius rursus repetita persequitur.
 LXIII. Epistola eiusdem consilatoria ad matrem.

LXIV.

- LXIV.** Monasteria a Dagoberto fundata, *Swaraburgense, Haslelacense, S. Sigismundi, Regiopontanum, Scuttranum, seu Offonis-cella.*
LXV. Offonis-cella diversa.
LXVII. Horrense monachium regis Irmina.
LXVIII. Bollendis monacha.
LXVIII. Heddastipitus Dorcestrensis.
LXIX. Glostrensis monasterium.
LXX. Abundantiss.
LXXI. Cuthbertus in Farnes filitarius.
LXXII. Qualis ad se veniens datus monasterio.
LXXIII. Admodum papa succedit Donus.
LXXIV. Adalrici bona Resue tradita.
LXXV. Dagoberti regis mansuetudo in Stabulensis.
LXXVI. Hamensii monasterii origo. S. Froimundus.
LXXVII. Volfredi episcopi expulsio.
LXXVIII. S. Leodegarii excommunicationis & martirium.
LXXIX. Chramlini item episcopi defunctio, successus in monasterium S. Dimasii.
LXXX. Grasso Lugdunensi succedit Leobertus. Auberius abbas Fontanella post Lambertum.
LXXXI. Chardericus abbas S. Dionysii, deinde episcopus Tunonis-collis monasterii auctor.
LXXXII. Auberius abbas S. Germani, aliquo post eum.
LXXXIII. S. Anandi episcopi obitus. Vita ejus scriptura.
LXXXIV. Volfredi iter Romanum; ejus in synodo Romanae restitutio.
LXXXV. Bishopus rursus Romanum petis.
LXXXVI. Eiheldria abbatis obitus. Scaburg ei succedit, tum alia. Huna sacerdos & monachus.
LXXXVII. S. Dredas episcopi obitus. Hildasus ejus monasterium regit.
LXXXVIII. Monachi abbatis morte.
LXXXIX. Baroni monachi ejus. Visitationis ejus qualis auctoritas. Baroni successus in Italiam.
XC. Desiderius eius socius alius a Desiderio monacho Langobardensi. Baroni obitus & cultus.
XCI. S. Petri tres alones.

L I B E R X V I I

Ab anno Christi 680. ad annum 689.

- I.** VITRIDI reditus in Britanniam.
II. Dagoberti regis cadet.
III. Volfredus in carcerem conjectus. Liberatur; australes Saxones convertit.
IV. Johannis abbatis Romani obitus.
V. Baldbildis item regis Francorum.
VI. Hilda item abbatis.
VII. Cadmonis etiam poeta.

- VIII.** Beda in monasterium admissus. Beda alii dno.
IX. Lessingae monasterium. Coadde ex abbate episcopus. Ovinnus monachus.
X. Glostrensis monasterii origo.
XI. S. Redingi abbas obitus.
XII. Pozamb ex rege monachus.
XIII. Claudius ex episcopo monachus & abbas Coadcestrensis.
XIV. Aghiberti episcopi benedictus in monasterio.
XV. Adrethildis abbatis.
XVI. Monasterium S. Theofredij.
XVII. Minasterie cambium.
XVIII. Manacum.
XIX. S. Gisheni obitus.
XX. Farsenae monasterium inflatur & Thome abbate.
XXI. Ibi ab eo excepti Faldo, Taso & Taso.
XXII. S. Vintonii monasterium ad Vintoniam. Faldo abbas primus.
XXIII. Austregisii a Neustrensi missi. Regis episcopi innocentia pergrata.
XXIV. Austregisii abbatis talis servatus.
XXV. Orbacense monasterium a Reolo conditum.
XXVI. Chrodegario abbati Corbeiensis succedit Ermenbertus.
XXVII. Tolosanum Concilium duodecimum.
XXVIII. Ebroico interfecto Filibertus reus Genuis.
XXIX. Monasterium-Villaro conditur. Laticionensis & S. Michaelis in Eremo.
XXX. S. Leodegarii translatio ad S. Marcellinum.
XXXI. Aicadi recte solus in regimine Genuis.
XXXII. Landebertum ab exilio revocatur.
XXXIII. S. Audocani moritur.
XXXIV. Auberius ei succedit.
XXXV. S. Eligii vita a S. Audocano scripta.
XXXVI. Audocani mortis tempus expenditur.
XXXVII. S. Aldegundis abbatis obitus. Canonice quae instituta.
XXXVIII. Grassilensis monasterii origo.
XXXIX. S. Filiberti abbatis obitus. Cosibinus abbas ejus discipulus.
XL. Mammolinus episcopus Noviomensis moritur.
XLI. Hamelcurtense monasterium S. Bertini consecrum.
XLII. Tolosanum Concilia XIII. & XIV. Citerminis abbas Cassensis.
XLIII. Bertharius abbas Dorcestrensis caditur. Gaugaci parthenium an candidatus.
XLIV. Coadde moritur.
XLV. Girovense monasterium conditur. Crotfridus abbas. XLVL

- XLVI. Hystorinus Biscopi coudjutor, vir
civium.
- XLVII. Biscopi novum iter Roman. Sig-
fridus chabos post Hystorinum.
- XLVIII. Egfrido regi succedit Aldfri-
dur.
- XLIX. Cuthbertus ordinatur episcopus.
Eremburga regina fit monacha. Here-
bertus anachoreta.
- L. Theodorus cum Voilfrido pacem refor-
mas.
- LI. Richmri abbatiss Crenomunici gesta.
- LII. Volfranni donatio facta Fontanella.
- LIII. Beria Blanziacense monasterium con-
dit.
- LIV. Voaldevradus abbatissa obitur.
- LV. Landelini item abbatiss.
- LVI. Egbertus Germanorum convectioem
moderatur.
- LVII. Cuthbertus relicto episcopatu ad
mortem se parat.
- LVIII. Episcopus obitur. Turba Lindesfar-
nensis.
- LIX. Riktrudis abbatissa moritur.
- LX. Alcadus item abbas Gemticensis.
- LXI. & Galti cella violata.
- LXII. Volmarus auctor & abbas monaste-
rii Silvanensis.
- LXIII. Asfrudis abbatissa obit.
- LXIV. Concilium Toletanum XP.
- LXV. Fontanella privilegium contulit Au-
thbertus episcopus.
- LXVI. Elvmandus abbas Fontanensis.
- LXVII. Bonitus fit episcopus Arceatensis.
- LXVIII. S. Chilianus martyrium.
- LXIX. Eusebia abbatissa obit.
- LXX. Plestrudis Calovia canonicum con-
dit.
- LXXI. Ina rex Glasgowensis.
- LXXII. Biscopus & Sigfridus in extremo
moebo ut se gerant.
- XI. Voilfridus domo exagitatus refugit
ad Mores.
- XII. Eila episcopus alius ab Hedda.
- XIII. Hufmannensis monasterii conditores
Johannes & Eulalia.
- XIV. Landradus conditrix monasterii Be-
lynsis.
- XV. Casparagustani concilii tertii de-
cretis.
- XVI. Berowaldus Theodoro episcopo suc-
cedit. Beda fit diaconus.
- XVII. Voilfridi priam iter Roman.
Suidberti episcopi ordinatio.
- XVIII. Pippini donatio facta sancto Ar-
nolfo.
- XIX. Lutfredus monasterium condit.
- XX. Agratulus episcopus Aprunensis.
Amandus abbas Lincensis.
- XXI. Citevius episcopus Albigenis.
- XXII. Chlodovei regis varia diplomata
pro sancto Drougo.
- XXIII. Item pro Anisolensi & Stabolensi.
Ritici dux prelat.
- XXIV. Authbertus episcopus Rotomagensis
causit.
- XXV. Chlodovei regis placitum.
- XXVI. Cuperius rex condit sancti Geo-
rgii monasterium. Theodata canonicum Vi-
cini. Aliud sancti Salvatoris. Sancti
Petri monasterium Bencruasi.
- XXVII. Toletani concilii sexti-decimi ab-
bates.
- XXVIII. Concilium Toletanum decimum.
septimum.
- XXIX. Becanelda concilio interfecta ab-
batissa. Mildreda abbatissa Tanetensis.
- XXX. Teitricus episcopus Antiodorensis.
- XXXI. Leobovic donatio facta monasterio
sancti Petri Vipi.
- XXXII. Authberti episcopi Rotomagensis ob-
itus.
- XXXIII. Bertulfus abbas Reuicensis.
- XXXIV. Voimocus condit monasterium.
Vorumholtensis.
- XXXV. Sancti Amandi translatio.
- XXXVI. Item sancta Fara, & S. Hil-
deverii.
- XXXVII. Sancta Columba Senonensis pri-
vilegium.
- XXXVIII. Basmo episcopo Trevierensi suc-
cedit Ludovicus antioch monasterii Me-
diolacensis.
- XXXIX. Sancti Valerii abbatiss Hispani
gesta.
- XL. Sancta Maria monasterii ad Ligerim
privilegium. Sancti Decodati monaste-
rium ad Ligerim.
- XLI. Asphertus episcopi Edunensis testa-
mentum. Sigolus monacha.
- XLII. Sigolus abbatissa Albigenis. E-
pautius abbas.
- XLIII. Epibius abbatiss testamentum.
- XLIV. S. Claudius abbas Condastensis
obit. Successores ejus.

XIV. Reg-

LIBER XVIII.

Ab anno Christi 690. ad annum 700.

- I. BENEDICTUS Biscopus moritur.
- II. Ceolseidus ejus successor. Beda an
Roman vocatus a Sergio papa. Voith-
marus monachus pugnans.
- III. Theodori episcopi Cantuariensis ob-
itus.
- IV. Voilfridi & Suidberti missio in
Friskam.
- V. Eowaldi dux caus.
- VI. Volfrannus iterum in Friskam pergit.
- VII. Hingungis abbatissa obitur.
- VIII. Theodericus rex Latinianum sancto
Drougo concedit.
- IX. Voandennis donationes facta mona-
steriis.
- X. Theodericus rex sepulchus in sancti Vi-
dagis.

- XLV. Regia monasterium Andanense condit.
- XLVI. S. Gertrudis miracula, & cultus in quadragesima.
- XLVII. S. Hadalini gesta & monasterium Cellense.
- XLVIII. Psillibordi episcopi ordinatio.
- XLIX. Frigorum origo & fides.
- L. Rudberti episcopi preditatio in Bajuaria.
- LI. S. Petri monasterium Salaburgi.
- LII. Virginitas item canonicum sub Ercandrade, S. Maximini cella. Voelcaburgense monasterium.
- LIII. Landivense monasterii incrementa & dedicatio per Ursinam.
- LIV. Dado abbas Voelstereus.
- LV. Childeberti placitum de Nocito pro Tusina-vallis monasterio.
- LVI. Lemzsi paribona S. Germano subiectus.
- LVII. Psillibordus Epternacensi monasterium condit. Saefrensi item canonicum pastorem.
- LVIII. Bafni episcopi sepultura ad S. Maximinum. Monasterium S. Maria ad Martorem.
- LIX. Psillibordi studium in propagando Evangelio.
- LX. S. Trudo postitur, Abbatem Sarchinense.
- LXI. Dux aut comes apud Cenomanos nullus, nisi per electionem.
- LXII. S. Cuthberti corpus Jacobropium levatur.
- LXIII. Eadberti episcopi obitus. Edilvoldus & Felgidus anacoretici.
- LXIV. Drithelmi regis & visa.
- LXV. Adamnani recipit & predicat ritus Romanus. Alter Adamnani.
- LXVI. Aldhelmi abbatis epistola de Pascha celebratione.
- LXVII. Boninus abbas episcopatum. Nodbertus eius successor. Boninus Magniacum fecit.
- LXVIII. Gilloni monachi obitus.
- LXIX. Bertinus abbatem cedit Rigoberto.
- LXX. Vefontionenses canonici reformantur per nostrum Luxoviensem.
- LXXI. Medericus abbas Aldnensi.
- LXXII. Vedualus reclusus Saefrensi.
- LXXIII. Sacerdos ex abbate Colobrensi Le-movicensi episcopus. Sarlensis monasterium.
- LXXIV. S. Savini monasterium Lebitanum.
- LXXV. S. Severi monasterium Ruffinense.
- LXXVI. Aconym testamentum pro viciario papi Viteffensi.
- LXXVII. Ermentrudis matrem rehaminam.
- LXXVIII. Dionysii archiepi apologia.
- LXXIX. S. Fridani Lucerni monasterium infantium.
- LXXX. Regula Magistris examinatur.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI OCCIDENTALIU MONACHORUM PATRIARCHÆ. SÆCULUM CHRISTI VI. ORDINIS I.

LIBER PRIMUS.

Ab anno Christi 480. ad annum 519.

Isauros e nostris, qui res Benedictinas ab origine repetere ac scribere aggressi sunt, orbis Christiani densissimos errorum ac schismatum tenebras, atque monastici Ordinis miserabilem statum post Baronium representare solent, infinitaque calamitates illius temporis, quo natus est beatissimus pater BENEDICTUS: quem, veluti splendissimum solem, a Deo creatum & in terras hominum dicunt, ut Cimmerias illas tenebras, cum suo, tum discipulorum splendore discuteret, & monastici Ordinis propemodum emortui cineres excitaret. Sanè ex tempore occidentalem Ecclesiam, ne quid de orientali dicam, misere labefactaverat irruptio barbararum nationum, nec ulla ferme regna erant, quæ catholicos Principes haberent, integramque fidem catholicam & libratam retinerent. Italia quippe sub Odoacro Herulorum rege Ariano, Augustulo deturbato, cardibus ac rapinis misere afflictabatur. Galliam nostram, jam dudum Christi evangelio imbutam, maxima ex parte tum invaserant Franci infideles, quorum Childericus, & ipse papa, rex erat. Hispaniam & Aquitaniam, nec-non Galliam Narbonensem obtinebat Evaricus Vespogothorum rex Arianus: Galliciam Suevi, eodem errore infecti, uti & Burgundiones, qui Gallie partem alpihus conjunctam occupabant. Britanni insula Anglo-Saxonum infidelium subierat jugum: Germaniæ maxima pars necdum Christum noverat. Et quis inter tot barbarorum irruptiones ac strages religioni monastice poterat esse locus?

At omnium ferè temporum esse possunt ejusmodi querelæ, fatendumque est illo etiam ævo non ita deplorata fuisse omnia, quin magni in Ecclesia & in Ordine monastico viri floruerint: quales fuerunt inter Romanos pontifices sancti Felix, Gelasius, & Hormida; inter episcopos Apollinaris-Sidonius, Arvernenis; Honoratus Mabilienis, cujus æqualis Salvianus ejusdem urbis presbyter; Eugenius Carthaginensis, Epiphanius Ticinensis, Avitus Viennensis, Remigius Remensis, Patricius Hiber-

ANN. CHR.
480.
1
Littere ec-
clesiæ suæ.

ANN. CHR.

norum apothecis, et qui eorum fidei aequales fuerit Cæsarius Arietensis, Fulgentius Ruspensis, ambo ex monastico ordine assumpti, aliquot complures. Atque ut in monachis constituamus, florere per id tempus praeteritis in Gallia Lirinenis, Mispri-monastris et Insula-Barbare monachi; Tarnatesis, Condatensesque sub sancti Lupicini, Romano et Augendo abbatibus; Aganenens, nec-non Reouacensis sub sancto Johanne abbate: ex quoque omnium caeteri multi praefules et abbates eximii sanctitatis prodire. Nec defuisse etiam in aliis regionibus monachis religione insignes, puta in Italia, in insula Britannia, et Hibernia, quos percurrere longum est. In his autem quos nonnulli monasteria adhaerere audierunt, audierunt etiam in California, Californiae sancti monachianis, et si qui alii. At speculantes usque ad paucorum monasteriorum hae Regulae erant. Verum ubi sancti Benedicti Regula prodit in publicam lucem, ita omnibus praecellere visa est, ut cunctis deum monachis et monasteriis adoptata fide ac accepta.

II.
S. Benedicti,
di, episcopus
regule prae-
fatus +
(a) Com. De-
clar. S. de
Sed.

Hec itaque laudē Benedicēti peculiaris gloria est, quippe Regule prerogative, quod ipse, tantum sol, inter ceteros reges, quos magniflorū refertur apud Latinos. Regulae auctoritas, ut observetur, omnino, antedixit: tantum auctoritas habita, ut eodem (a) Spiritu, quo sacri canones, condita crederetur, ob id REGULA-SANCTA passim appellatur. Unde non mirum quod tantis elogiis exornata sit, non tantum a Gregorio Magno, qui *Regulam monachorum* tam vocat, *discretione praeceptum*, *ferme laudabilem*; sed etiam ab ii auctoribus, quorum minime intererat illam commendare. Hoc inter Anselmum, Havelbergensis in-

axonia Epitopos, neculi necnotibus, diuque Regulum praeclucit in uero puz-
mo (8) Dialogorum, in fine uerba, quae hoc loco referri merentur: *Surrexit quies-
cent, inquit, in mouitio ordine sanctus Benedicte plures patres monachorum in
Aegypto conuenerunt, vir Dns dicitur, Spiritus-sancti plenus: qui de erant Neph-
thi laterales, affluentes, & in Cenchrea, in monte Capito, monachorum aliorum felici-
tate, in uigilione feruissimam, Regulam erexit, diluente Spiritus-sancti, prescrip-
sit, Quorum monachorum, in uigilione, reuerent & format, qui
dixit, tum per se, tum per Regulam, fuit pluri, multi monachorum monasteria in di-
uersis regionibus inflauit, &.* Huiusmodi Anselmus, cuius quondam sententia in progre-
ssu huius Annualium confirmabitur, ubi non modo noua, sed etiam antiquiora mona-
cheria, quae peculiari Instituto addita erant, sancti Benedicti Regulae (ponte se sub-
iicere uidebimus. Ex his monasteriis, ueluti totidem feminarum, proditi infinita mul-
titudo uicorum funditate & doctrina praestantium, Abbatum, Episcoporum; atque
summos Pontificum, qui Ecclesiam per multa tempora sanctissimis reuerent. Verum
haec omnia res ipse in nostro Annualium decursu melius explicabunt, quam uerba
Nostra. Quare hic, quae elogium magis quam historiam redolere uideatur, omisit, ad
rem ipsam abque longiori praefatio accedendum.

Quamvis Ordinis sancti Benedicti exordium ab ipso admodum fecerit in foli-
tudinem Sublacensem, seu ab incunte seculo sexto; ut verò a tempore, quo
prima duodecim in eadem foliitudine monasteria ab eo conditi corpora sunt, repeten-
dum videatur; alius tamen tantisper reflectenda oratio est, et ab ipso sanctissimi
Patris nostri ortu et incunabulis inunda narratio.

Natura, utique quondam episcopus, Valturina provinciae (c) annexa, nunc Umbriae
fuit, vocatur Spoletino, mala alia, re quibus sancti Benedicti ortu illustris exiit.
Provinciam Nurtie appellat (d) Gregorius Magnus, tantum iam tunc (e) Spoletine
diocesis discessit subiectione eo loquendi genere, quo Soranum iidem provinciam,
usurpat (f) pro folo fuit agro Sorae, id est Surt civitatis Romae proxima, quam
nonnulli frustra in Umbria quaerunt apud Suananos. Sic Vitalis, abbas Savinien-
sis apud Abrincenses, in Bayocensis provincia natus dicitur in propriis adit. Sunt
qui Benedictum avicā quondam origine Nurtinum, sed ortu Romanum existimant,
eā duxit ratione, quod Glycerius non in provincia, sed ex provincia Nurtie or-
tum dicat. Sed perinde est, utrorum modo id efficitur. Certe Paulus Warnefridus
ipsum Nurtie admodum (g) in carmine appellat. Nurtino itaque in agro vir fan-
dus natus est, in quo Deus optimus maximus viri nominis amplexibus gratiae sue
tribuit, ut in eadem provincia, quae tunc tributa non implevit, Zacharias pontifex
fuerit, cuius in eadem provincia Gregorius conatus, ubi ortu Benedicti
insat illar filia matrem ex regione Nurtis, quae Romanorum provincia est,
exortum fuisse.

III.
Benedictus.
Nürnberg.
(a) Paul-Dier.
Jah. 2. 1. 20.
(d) Gregor-Abt.
2. 2. 1. 2.
(e) Id. 2. 1. 4. 2.
21.
(f) Id. 2. 1. 2.

(g) *Paul. Str.*
Notable

IV.
Eius generis
de nativitate.
(b) Angel. de
Mare in vi-
sam S. Bened.
(c) Soc. S. Be-
medicti. p.
209j.

Omnia parentum nominibus, Gregorius ipsum *liberiori* genere ortum praedicat: *nobilitati* vertit Martyrologium Floro (b) ab Angelo de Nuce adscriptum. Unde a Bertario, ante annos octingentos abbatte Calineni, in carmine, Nurfiz clares habitus parentes perhibetur, & a Frodoardo, saeculi decimi canonico Remensi, in versibus (1) de eodem, specuisse

Splendorem generis iunidi cum luce leporis.

ANN. CHR.

480.

Aniclis tamen illum asserere non audeat Angelus de Nuce, quippe auctoram fide dig-
norum testimonio deficiente; qua de re in posteriori Appendice agemus. Primus,
si bene memini, Petrus diaconus (a) ac monachus Casinensis, ejus patrem vocat
Euproprium, matrem Abundantiam, avum Justinianum; quod de Justiniano impera-
tore quidam interpretantur, turpi ac supino errore: cum Justinianus augustus, pre-
terquam quod Titax, & quidem infime conditionis fuit, nonnisi post natum Bene-
dictum editus in lucem esset. Nihil itaque magis Trithemii (b) sententiam, sancti Bene-
dicti patrem Probum (*), Justiniani imperatoris nepotem, appellantis. Denique,
quantæ dignitatis parentibus progenitus fuerit, inquit (c) Adevaldus, saculo no-
nia monachus Floriacensis, tellantur ruinæ palatii eorum, cum adicula prope mo-
nasterium Nurtis urbis sita. Tante quippe magnitudinis perplexi operis ex fundamentis
conjecturæ, ut quilibet palatia potentissimorum superaverit regum, nec modicis
æqueat reparari impensis. In ipsa modo Nurtis urbe princeps ecclesiæ, sancti Benedi-
cti titulo insignis, a monachis Cælestinis incolitur: cujus cryptam inferiorem, solo
ultra modum ex ædificiorum ægeitis ruinis elato, eum esse locum, ubi tantus vir na-
tus sit, traditione acceptum ferunt. Cætera mitto, sive quæ a Trithemio (d), pa-
trem sancti Benedicti comitem Nurfensem, matrem verò marchionissam Monte-ferra-
tensem vocante; sive quæ ab aliis de Riguardatorum familia, nullo idoneo teste,
circumferuntur. Mihi verò omnino non displicet Leonis Mariscani silentium de ge-
nere sancti Benedicti: quod in magnis viris decus originis nihil addere nisi contrarium
suo possit.

Natalem beati Patris annum octogesimalum supra quadringentesimum omnes post
Baroniam unanimi consensu assignant: cujus calculi ante annos recentiores auctores lego
Casinates & Sublacentes nostras, episcopusque approbatores Ambrosium Camal-
dulesensem monachum, qui cum Casinense Leonis Mariscani Chronicon rogari nostro-
rum Casinatum expoliret, vulgatarum, quam certioris defectu cum aliis sequeretur,
sancti Benedicti chronologiam præterxit. Sodebat tum ad clavum sancti Petri Sim-
plicius pontifex, dum Odoacer, Herulorum rex Ariamus, Augustulo deturbato,
Italiam dominaretur.

Cum ad discendas artes aptus esset pueri animus, Romæ liberalibus litterarum
studii infirmo traditus est. Locum, ubi rum versabatur, offendunt in re-
gione trans-Tiberim, ad ecclesiam sancti Benedicti in Piscinula: ubi illustria veteris
ædificii rudera supersunt ex paterna, ut putant, ejus hereditate. Sed cum pietatque
suorum commilitonum per abrupta viciorum precipites lee animadvertisset, non
scientiam perosus, sed pravorum contubernium, ex imminenti discrimine suspensum
retulit pedem, ne totus in immane precipitum rueret. Itaque sæculo cum suo flo-
re, qui jam in ejus pectore auerat, despecto, relicta dono rebusque patris, dum
clam omnibus se subducere parat, metricæ suam Cyrtillam (id est nomen apud Pe-
trum (e) Diaconum) effugere non potuit, quam fugientem cum revocare a propo-
sito non posset, & ipsa secuta est. Id contigit ipso anno, quo Theodericus Gotho-
rum rex, Odoacro apud Ravennam oppello, in Italiam regnare cepit, & ad reli-
tuenda Romanæ urbis ornamenta, regni sede Ravennæ sinatâ, intendit animum,
Sigonio, nostrique persuasum est. Non placet Baronio (f) immaturus hic fecisset.
At Gregorius puerum vocat, qui sicut viduum puer attigisset (g) puberes annos, re-
fuit Bertario, adhuc tenerimus grandevo animo, inquit sanctus Odo abbas (h) Clu-
niacensis, jam rum cremi vastitatem subire ausus est. Tantum in tenero pectore va-
luit divinus amor. Certè ex Valentiniani senioris edicto, adolescentibus ludiotum
causâ Romæ commorari ultra viceſimum ætatis annum non licebat.

Interim dum nutrimentum fallere cogitat, in vico, qui Eſſide seu Eſſide Gregorio,
vulgo *Asside* dicitur, a Sublaci oppido duobus circiter passuum millibus distans, tantisper
subsistit, opportunitatem querens solitudinis petendæ occasionem. Accessit etiam inco-
larum humanitas, qui teneri adolescentem moribus ac modestâ capli, ipsum detinere
conceperunt, cæpe ad habitandum continentem ecclesiæ sancti Petri domunculam concessi-
runt. Mox erat per id tempus apud montanos illos rusticos, quibus communis aqua-
ria mola tum fortè deesset, ut domesticâ molâ trusitili, aut mortario, quoties panis
conficiendi esset necessitas, ad conterendum pinſendunve frumentum singuli uteren-
tur, ad idque purgandum cribrum non ex coelo, sed ex fragili materia factum adhi-
berent. Immo Quirites sibi ipsi panem (i) faciebant, mulierumque id ministerium
erat, quæ ob eam causam panisicæ (k) dicebantur. Fortè ejusmodi cribrum, Gre-
gorio *capſerium*, Cyrilla, ex inopinato discissa vitæ commodis ac facultatibus de-
ſtituta, a vicinis mulieribus ad purgandum triticum mutuo acceperat: quod & mensa

Ansel. Brev. Tom. I.

A 2

in-

ANN. CHR.

480.

V.

Roma fin-
diti applica-
tus.

Secedunt
nausica.

(a) Petrus
de Nuce, de
vita, lib. 1. l. 1.

(b) Trithemius,
de scriptis, lib. 1. l. 1.

(c) Adevaldus,
de vita, lib. 1. l. 1.

(d) Trithemius,
de scriptis, lib. 1. l. 1.

(e) Petrus,
de Nuce, de
vita, lib. 1. l. 1.

(f) Baronius,
de annis, lib. 1. l. 1.

(g) Gregorius,
de vita, lib. 1. l. 1.

(h) Cluniacensis,
de vita, lib. 1. l. 1.

(i) Gregorius,
de vita, lib. 1. l. 1.

(k) Gregorius,
de vita, lib. 1. l. 1.

ANN. CHR. incassè lapsum, in duas partes diffractum est. Cum verò id agrè, nec sine lacrymis ferret bona mulier: Benedictus eius dolori compassus, vasis fracti reliquias tulit, se-

(4) *Folios, lib.*
de morat. S.
de morat. S.

VII. Sublacum
 pñt.

Aquilae simulacrum, quam vultu horribiliter pueri adolefcentem, diffiden-
 tiam virtutis eruditae facile laudantem; & capta rursus fugienti occasione, mu-
 tris diligentiam futeile claufe. Quirunt ergo follicitudine laetabra, fugitur fama
 virtutis. Ita per invidia erubescunt, ducuntque non fecundis divino Spiritui, cum Ro-
 manum monachum prope Sublacum reperit, eique confilium suum de petendo fpec-
 tificum aperit. Romanus vicilium fecerum pollicetur, & adiutorium; eique *sanctae*
conversatorum habitum (quo nomine vellem monachicum apud Gregorium, alioquin
 veteres pallio deliquisti) confat impertit. Ibi oratoriolum in facili memoria erudi-
 tum; & ad ejus fores hodie quoque vifitur truncus columnae lapideae ftriatae; plu-
 rimam exae, veteris ejusdem rei alterum monumentum. Mox in arctiffimum fpecu-
 m fe addit Benediftus, nec dubitavit puer, tam delicatè, tam molliter educari;
 contra tantas loci, aures; vique commodorum iniquitates decurrere. Ibi per tres
 annos hominibus plane incognitus manit, uno id reficere Romano monacho; qui
 quem ex quotidiana fibi annona furripere poterat, diebus certis Benediftus panem
 ferebat. Et quoniam ad eandem fpecum, angufta rupe fufpendente, a Ro-
 mani locustorum fere non tant, ex locustarum quoque tantummodo fpecum
 mitrebat fportulum panem, quem ad fegni finitum Benediftus accipiebat. In-
 vidit daemon, in fuum caput, tanta utriusque virtuti; fed fracta campanula Ro-
 mani caritatem violare non potuit.

In fpeculo
 gem fe abdit.

VIII. Sublacus seu Sublacum, Cornelio Tacito ac Plinio haud ignotum, a lacu, quem Sublacus fuit et deceptio.
(*) Tivoli.
(*) Tivoli.
Latii regione, quae Campania Romana vocatur, Anio amnis, torrentis instar, in-

IX. Religiosis christianae ortum et progressum pene e vestigio subsecuta est monasti-
cium institutio, et naturalis quidam lege ex Oriente in Occidentem pervasit. Basili-
um ducem praecipue celebravit Orientales: quoniam a tunc superiores fuerunt Pa-
chomius & Antonius, hic fere cremitarum, ille cenobitarum antecessores, Bene-

dictum duobus non integris saeculis praecesserunt monasticae professionis primi in Occidente institutores. Ex Oriente Roma orbis caput, atque adeo universa Italia, monachorum vitam hausit per S. Athanasium Alexandrinum episcopum, qui Romanam profugus, fugae & laborum socios habuit monachos, atrialitque secum S. Anconii

Senatoris monachorum primus in prima urbe, teste (a) Hieronymo. Marcella, illustri videri istidem Romanam, audiat Anconii adhuc viventis & Pachonii vitae nar-

ratione, non erubuit (b) professi quod Christo placere agnovit. Unde (c) Augustinus Romae plura monasteria cognovit, in quibus singuli, gravitate atque pro-

dentia & divina scientia pollentes, ceteris secum habitantibus praecant christia-

ni caritate, sanctitate & libertate viventibus. De his (d) Hieronymus: Nunc

multi monachi sapientes, potentes, nobiles. Prae omnibus eminuit S. Paulinus, qui,

Tarasi congoie in foretem mutata, vias (e) in monasterio vicini martyris S. Felici-

ci. S. Eusebio Vercellensium episcopo ad elogium tribuit S. Ambrosius, quod primus

in Occidentis partibus diversis (f) inter se conjunxit clericorum & monachorum in-

stituta. Et erat, teste (g) Augustino, monasterium Mediolani plenum bonis fratri-

bus extra urbis munita sub Ambrosio nutritore; quo nullum esset in Italia antiquius,

si a Miracle episcopo, ut putat Ughellus, conditum tulisset. Legimus apud Severum

Sulpicium S. Martinum, qui postea Turonum episcopus fuit, Mediolani soli mo-

nasterium statuisse, ubi cum Ausentius, auctor & princeps Arianorum, gravissimum

infectum est, multisque affectum injuriis de civitate exturbavit. Inde via sanctus

in Galliarum insulam se recepit. De monachis qui in Etrusci maris insulis, Ca-

praria & Gorgona, degabant, loquitur Rutilius poeta paganus: Augustini vero ex-

ilat epistola ad Eudonium Caprariae abbatem. Inde Honorio augusto imperante, Ma-

seceles (h) militum magister, in Africam contra Gildonem tyrannum profecturus,

secum assumpsit quidam monachos, quorum praesibus recte bellum conficit. Hin ad-

de Dalmatiae insulas, in quibus monachorum choros a Neoplatano frequentatos (i)

Hieronymus scribit. Porro Noricorum regionem cum fidei christiane, tum religio-

vitae preceptis informavit S. Severinus abbas, illius gentis inde Apollonius dictus: cu-

jus corpus cum ejus discipuli, Lucillus, Marcianus, alique in agrum Neapolitanum

artulit, condendi Lucullani monasterii occasionem praebuerunt.

S. Augustinus Ambrosii exemplo, monasticum institutum in Africa non solum ex-

coluit, sed etiam magnopere propagavit, quod ipsi virgo verit (k) Petilianus. Im-

mo hujus infusit defensionem adversus Circumcelliones (l) suscepit; quod Chryso-

stomus in Oriente jam praestiterat. Idem Augustinus alibi meminit monasteriorum,

secum assumpsit quidam monachos, quorum praesibus recte bellum conficit. Hin ad-

de Dalmatiae insulas, in quibus monachorum choros a Neoplatano frequentatos (i)

Hieronymus scribit. Porro Noricorum regionem cum fidei christiane, tum religio-

vitae preceptis informavit S. Severinus abbas, illius gentis inde Apollonius dictus: cu-

jus corpus cum ejus discipuli, Lucillus, Marcianus, alique in agrum Neapolitanum

artulit, condendi Lucullani monasterii occasionem praebuerunt.

S. Augustinus Ambrosii exemplo, monasticum institutum in Africa non solum ex-

coluit, sed etiam magnopere propagavit, quod ipsi virgo verit (k) Petilianus. Im-

mo hujus infusit defensionem adversus Circumcelliones (l) suscepit; quod Chryso-

stomus in Oriente jam praestiterat. Idem Augustinus alibi meminit monasteriorum,

secum assumpsit quidam monachos, quorum praesibus recte bellum conficit. Hin ad-

de Dalmatiae insulas, in quibus monachorum choros a Neoplatano frequentatos (i)

Hieronymus scribit. Porro Noricorum regionem cum fidei christiane, tum religio-

vitae preceptis informavit S. Severinus abbas, illius gentis inde Apollonius dictus: cu-

jus corpus cum ejus discipuli, Lucillus, Marcianus, alique in agrum Neapolitanum

artulit, condendi Lucullani monasterii occasionem praebuerunt.

ANNO. CHR.
494

(a) Hieron. ep.
26. de sa.

(b) Id. ep. 16.

(c) Aug. de
mord. evl.

(d) Hieron. ep.
13.

(e) Paulin. ep.
1. de 7. v. Hoi

(f) Ambros.
ep. 13.

(g) Aug. lib. 2.
Conf. c. 6.

(h) Paul. Grif.
lib. 7. c. 10.

(i) Hieron. ep.
30.

X.
(k) Aug. lib. 2.
de 7. v. Hoi

(l) Id. in ca. 1.
13. de trad.

(m) Id. in fau.

(n) Id. lib. 2.
Retic. 2.

XI.

(*) Ligu.

(*) Sulpic.

(*) Id. in ca. 1.

(*) Id. in ca. 1.

(*) Id. in ca. 1.

(*) Id. in ca. 1.

(*) Id. in ca. 1.

(*) Id. in ca. 1.

(*) Id. in ca. 1.

(*) Id. in ca. 1.

(*) Id. in ca. 1.

(*) Id. in ca. 1.

(*) Id. in ca. 1.

(*) Id. in ca. 1.

(*) Id. in ca. 1.

(*) Id. in ca. 1.

(*) Id. in ca. 1.

(*) Id. in ca. 1.

ANN. CHR.

49.

Capressi abbatris discipulis. Sabino abbate Lugdunensi fudente, Cassiani vestigiis inhiest S. Romanus abbas, subsequente germano ejus Lupicino, qui in locis Jurensibus utriusque sexus monasteria condiderunt. Quin etiam apud Treviros jam tum monachos sedem fissit testantur antiquissima, quæ huc usque non sine multo splendore supersunt, sancti Maximini & sancti Marcelli cenobia.

Quo tempore in Hispaniam propagata sit monastica religio, haud facile est definire. Ex ætate Concilii Celæzagulanæ, quod anno tricesimo octogesimo celebratum est, hanc in illis partibus non ignotam fuisse colligimus ex eo, quod clerici ad affectatum monasticum habitum reprehenduntur. Proximè post id tempus Siricum Papam consulit Himerius episcopus Tarraconensis de ordinatione Monachorum. Hinc intelligimus, monachos in illis regionibus existisse ante Donatum, qui eò ex Africa partibus cum septuaginta discipulis appellit, ubi & Siritanum monasterium construxit, testante Hildebrando (a). Donato æqualis fuit beatus Victorinus abbas Alamanus, qui plurima per patriam, id est, Hispaniam, monachorum examina fudit a Venancio Fortunato memoratur. In summa, quod Theodoretus (b) scriptum reliquit, exstabant jam seculo quinto infinita numerumque excedentia, illiusmodi philosophiæ gymnasia per totum Orientem, & in Europa universa. Hæc raptim percurramus, quæ postea suis locis dedita opera persequemur.

(a) Hildebr.

sup. III. c. 4.

(b) Theod.

de vit. Patr. c. 11.

3°.

XIII.

Regule

(c) Cassianus
de instit.

Investigata monachorum occidentalium origine, res posuimus, ut de primariis eorum Regulis nonnulla etiam delibemus. Ut in Oriente, sic in Occidente, res præcipuam typi ac regule erant, quæ colla ac monasteria, inquit (c) Cassianus. Aliis pro regule erat abbas voluntas: aliis modus vivendi majorum viis ac traditione confirmatus; plerique leges scribere imposuit. Et quoniam in unum eundemque scopum regule omnes, seu verbo, seu scripto traditis, collineabant, nempe ut abbas, penitus omnium rerum translatione ac cogitatione, uni se Deo rebusque spiritualibus dederent; non ita passim addita erant uni regule monasteria, quin vel aliam inducerent, vel superinducerent pro sui abbatris arbitrio, absque ulla fæce professionis mutatione, ullove detrimento: ita ut in uno eodemque cenobio plures infiniti regulæ scriptæ observarentur, detractis vel assumptis, quæ pro locorum ac temporum ratione opportuna videbantur. Et tamen in tanta regularum diversitate maxima erat monachos inter omnes animorum consensio, una societas, unusque corpus, nullâ vestigiâ diversitatis discretum. Facilis etiam ac promissus ex uno in aliud monasterium transitus, mutusque commensus, non modò Latinorum inter sese, sed etiam Latinos inter ac Græcos: quibus sat erat stabilitatem in novo monasterio firmasse. Sancti Basilii Regulam, postquam Rufinus Aquileiensis præbuerat ac monachos, perenne Urscio Pineri abbate, Latini jura fecit, monachi Itali præferrebant; nam Eugippii abbatris Lucullanensis & Virgilius diaconi regule non admodum nitide fuerunt. Certe sanctus Benedictus Basilii regulam familiarem habuit, eamque suis discipulis commendavit. Eandem in Gallia servabat Aredius abbas Lemovicensis cum Cassiani institutis, quæ etiam in plerisque Gallie cenobiis obtinebant. Erant & Lirinenium, Grinniacensium & Agaunensium arque Tarantenum instituta. Regula sancti Macarii in Reomani monasterio sub Johanne abbate vivebat, fortè Lirinenium exemplum, apud quos Johannes aliquandiu versatus fuerat. Apud Miciacensis agri Aurelianensis cenobitas sanctorum Antonii & Pauli norma colebatur: apud Turonenses sancti Martini forma vivendi, a Severo Sulpicio descripta, quam etiam sanctus Patricius in Hiberniam invehit, Orientalium monachorum institutis accommodata. Qualem regulam observaverint ante illudrum & Fruventium Hispanici Monachi, nobis incognitum. Ne illi negentur, qui sancti Hieronymi apud Hispanos regulam & institutum ad illa tempora referunt.

XIV.

(d) Greg. lib.
9. c. 7.

Cum sanctus Benedictus Regulam suam instituit, in Italia supererant, post varias Hunnorum Gothorumque tempestates, cenobia non pauca, in quorum monachis monastica disciplina etiam nun vivebat. Accuratum eorum numerum intrare in tanta rerum obscuritate haud prociue est. Sanctus Leo Magnus monasterium apud sanctum Petrum construxerat, quod fortè cum aliis nobis ignotis tum subdebant. Erant in agro Neapolitano Lucullanum sancti Severini, & Craterense, quod Gregorius Magnus alii Capuano unum volebat, ut patet ex ejus epistola (d). Adeodatus abbas Neapolitano inscripta. Perstabat etiam, ni fallor, Nolensis sancti Felicis, ubi sanctus Paulinus versatus fuerat, monasterium. Jam verò tempore sancti Benedicti florebat in Valeria provincia sanctus Equitius, multorum monachorum pater; Laurentius Farfa auctor, postea episcopus apud Spoletum; Spes abbas prope Nursiam. Suzanus item abbas & Eutychius prope Romam; Hilarus in Etruria, Honoratus Fundi in Campania, Eugipius abbas in Luculano monasterio, in Vivariensi a se, consuetudo Cassiodorus, cui Dionysius abbas, cognomento Exiguus, in primis carus erat. Non præterito Theodatum abbatem, sub cujus regula vivebat Romanus, in,

qui

qui sancto Benedicto habitum monasticum tradidit. Frustra torquent se qui de hac regula inquirunt, cum perinde sit hoc in loco, sub Theodati patris regula, atque sub ejus directione & obedientia vivere.

Sancti Basilii regulam passim in Italicis tum monasteriis viguisse crediderim. Sancti hanc monachis suis commendant sanctus Benedictus & Cassiodorus. Eundem, ut iam praemonui, Rufinus presbyter ac monachus Aquileiensis latinitate donaverat, rogatu Ursi Pinetensis abbas, cum eo, ut aliis occidit (a) partis monasterii ejus exemplaria latina praeberet. Hoc monasterium, *angusto areoli transitis dorso superpositum*. Ibi rara tentamus. *da laterales locos cuius occupabat pinus, ex qua & Pinus clarum nomen saeculo dedit*. Et tamen modo quisi sit Pinetum, & ubinam gentium situm fuerit disputatur, alii in Sicilia, alii prope Rhegium statuentibus. Mihi non aliud videtur quam, Classe fectorum Johannis & Stephani (b) monasterium, cui sub finem saeculi sexti praeerat Claudius abbas, Gregorii Magni discipulus; aliud a Clasiensi item sancti Apollinaris, quod a Johanne episcopo (c) Ravennate quinto ad corpis ejusdem sancti Martyris constructum est; itemque a monasterio sancti Severi, cuius origo Petrus (d) archiepiscopus, ejus nominis secundo, tribuitur. Quippe huic loco recte convenit fessor Pinetis descriptio: cum Clasis oppidum, a Ravenna tribus fessu passuum millibus secundum ad oram maris Adriatici, adjacentiam habet Pinicam silvam, ob frequentes in ea pinus, quod Pineto nomen dedit. *Pineta* vocat Jornandes (e) & tertio a Ravenna nullario locat. Hoc monasterio fessu, magnopere delectatum fuisse ait Rufinus, quod Ursus abbas, non ad aliquos de reb. G. G. *non est*, vel de locis, vel de opibus Orientis sollicitus percontatus fuisse: sed quia nam ibi severum Dei haberetur observatio, quae instituta servarentur in monasteriis, requiritur. Sic habet proborum monachorum indoles, quos sola delectat rerum piarum tractatio, rejecta futilium inani commemoratione aut adspectu. Insiget hic in rem exemplum Ammonii monachi (f), qui adeo parum curiosus fuit, ut (f) *ser. H. 4.* cum Romae una cum Athanasio forte versaretur, nihil ex magnificis urbis operibus, praeter basilicam Petro & Paulo dicatam, videre cupierit.

HOC exemplum recte convenit in sanctum Benedictum, (nam ad id unde digressi sumus redeundum est) qui fressis Romae urbis ornamentis ac spectaculis, in horridum specum se inclusit, rerum omnium, quae in mundo fierent, adeo ignoravit, ut etiam diem Pascha ignoraret. Fortè post tres severissime reclusionis annos conventus est a quodam presbytero procul inde manente, qui cum reclusionem, festo, ut sibi videbatur, convenientem, in ipsa paschali solemnitatem in suos usus passisset, caelestis inciperet eis, quod sibi laetitias praeprasset, cum interim sexus Dei illo in loco fame cruciaretur. Ille verò, etsi & nomen viri, & locum ignoraret, confestim ducente Spiritu cum paratis cibis eo contendit, & virum Dei per abrupta montium, per vallium concava, & per incultas horridasque quaestiones terras, tandem in specum latentem invenit. Novi hospitii adventu, adspiciente commotus adolescens, cum nonnisi praemisit oratione ad colloquium admittit, & cum ambo oratione facta confederissent, de rebus divinis & ad salutem pertinentibus simul colloqui coeperunt. Ubi sermo processit, is qui advenerat presbyter: Surge, inquit, atque una sumamus cibum; nam hodie Pascha est. Atqui, inquit vir Dei, scio quidem hodie mihi pascha esse, cum videre te meruerim. Tantam quippe ab hominum societate remotus erat, ut re verà ipsa die Pascha esse ignoraret. Immo verò, reponit presbyter, verè & sine ambiguo hodie resurrectionis dominica paschalis dies est. Abstinere proinde tibi minime congruit in tanta solemnitatem. Et ne quid serapsi in animo tuo resideret, novissi me castris admonitum hoc venisse, ut omnipotentis donum Dei simul sumamus. Acquivit pius adolescens, nullo habito rerum oblatarum delectu; tum ut supernis monitis obtemperaret, tunc ut ne officiosum hospitium, contristaret, Benedictione itaque praemisit sumeretur cibum; ac mox, refectione ac colloquio factis, ad ecclesiam suam presbyter reversus est. Ita cepit illustrari faciem hoc latibulum, in quo tantum lumen occultum erat; cessique ignoti prius antri obscuritas tam illustris hospitii claritati, Deo res sic moderante, ne lumen sub modum diutius laeget.

Eodem quoque tempore Benedictum in specu latitantem etiam offenderunt pastores, qui frequentes in subiectis vallibus ovium & amentorum greges pascebant. Atque ut erat pallio ex pellibus confecto (melotem vocabant) amictus, & inter fressa delitescens, genus ferre esse opinati, propius accesserunt. Verum ignotum specularem incolam reveriti, adeo ejus sermonibus capti sunt, ut plerique eorum ab agresti & tantum non belluina vivendi consuetudine ad pios & christianos mores conversi sint. Inde Benedicti nomen per vicinia loca cunctis innotuit, saepeque

ANN. CHR.
494.

XV.
S. Basilii
regula latine
recl. 12.
(a) Rufinus
Presb. in Reg.
S. Basilii.

(b) Greg. VII. 2.
ep. 12. 104. 1.
(c) 12. 14. 5.
(d) Basil. in
ser. 1. 1. 1. 1.
117.

(e) Jornand.
de reb. G. G.
(f) ser. H. 4.
118.

ANN. CHR.
495.
XVI.
S. Benedictus
in paschale
reclusus.

XVII.
Pastores
erudit.

ANN. CHA.

477.

XVIII.

Monachum

tentationem

in superat.

est ut a multis frequentaretur, qui pro cibis carposci, quos ei deferebant, et
ejus ore alimenta viam animo fulciperent.

Rem vidit & invidit serpens ille antiquus, & quā praedictus est arte ad fallendum, merula speciem indutus, importuno volatu in faciem adolescentis involutare cepit, tantā improbitate, ut abigi non posset. Mox in intus ejus sensus inmissis praestigis, memoriam refricavit cupidam feminae, quam olim Romae viderat; atque illius imago altē animo infixā tantos in ejus pectore excitavit ignes, ut pene deiceret, pene solitudinem deferret. At vicissim Deus pugilem suum miseratus, nutantem ad se revocavit. Obortū de caelo laeae rediit pudor, & semetipsum se erubuit, ut abestis vestibus nudum se in urticas ac vepres tandem voluisset, dum voluptatis sensus dolore penitus opprimeretur. Ita victrix divinae gratiae flamma feraleis demonis ignes exstinxit; adeoque ex hac praclata victoria castitatis amor in ejus pectore praevaluit, ut in posterum, quod ipse postmodum familiaribus suis confessus est, omni probris voluptatis tentatione careret. Quantum ex una tentatione periculi! quantum fructus ex una victoria! Adhuc erat de salute Benedicti, immo & multorum aliorum, si victus discessisset: at ex hac victoria, eumque ipsum, tum infinitorum aliorum aeterna salus consecuta est. Nam postmodum vir Dei, quasi splens eruit, exulta terra, ex virtutum segete uberrimes fructus dedit; & liber a tentationis vitio jure iustus est virtutum magister.

ANN. CHA.

478.

XIX.

Monachos

sol insectos

desinit.

Hanc tentationem alla favens, si non periculosa, excepit. Non longē a sacro specu monasterium quoddam aberat: cujus abbate defuncto, totus monachorum cortex suffragia sua in Benedictum tetulit, ita exigente virtutum famā, quae pravos etiam homines in sui admirationem rapere solet. Illi magnis precibus sollicitant Benedictum, ut sui ipsorum regimen accipiat. Negat & perneget vir Dei: illi instant. Multum temporis arguendo & repugnando consumunt, obtinende sancto viro, fore ut fortasse illorum mores cum suis non bene convenirent. Illi contra, se dictis ejus in omnibus maxime obsequentes futuros constanter affirmant. Victus tandem Benedictus assensit. Cum verō monachos districte in officio contineret, nihilque illis de praesentia vitae licentia permitteret; contigit, ut sacae electionis eos posuisset, sibi quoque verteteret, quod hominem inexpectum, tractanda ingenii ineptum, denique inclementem & misericordiae expertem in suum caput elegerent. Adhuc verum est, malos dū bonos non esse! Initio tamen iram taciti coque, tantisper dissimulare, exspectare, dum forte adolescentis ignea illa vis nonnihil defervisset. Sed cum processu temporis nihil remitteret, etique durus atque intolerabile videretur assueti relinquere, & mente veteri nova meditari; communi conjuratione in sancti Abbatis necem monstra illa conspirant. Monasterii usus ex communi ritu ferebat, ut primum abbati poculum in mensa benedicendum offerrent, singulis suos calices, dum iste suum a ministro oblatum precatione sacraret, benedicendos offerrentibus. Illi ergo sancto viro poculum, (horresco referens) veneno infectum dare constituerunt. Dumque vitreum vasculum, in quo lethalis potus continebatur, recumbenti Patri ad benedicendum ex more fuisset oblatum; in extensa manu signum crucis vasculo impressit, moxque quasi lapide impacto vas confractum in partes diffudit. Intellexit protinus vir Dei in illo vase mortificum poculum latuisse, quod vitale signum ferre non potuisset. Nec mora surrexit a mensa, & suae illi commoti animi significatione, vultu placido convocatos fratres ranti secleris reos benigne affatus est in hunc modum: Parcat vobis, fratres, omnipotens Deus! cur in me id committeretis? Ite, iustis? Nonne praesentia vobis, nihil meae vestrique moribus fore commune? Ite, ergo, & patrem vestris moribus consentientem quaerite; neque enim me in posterum habituri estis. In haec verba discessit, certus fore ut, si in loco mansisset, dum proceperis in sui obsequium sedere, & ad meliorem frugem compellere frustra conarerat, fortasse a mentis suae statu decideret, atque animo turbato a contemplationis scopo mentis suae oculum delinqueret; sicque dum in dies illis emendandis luderet operam, fatigatus, minus de suo profectu sollicitus, & alieni expertis inveniretur. Sic omnes ferē Sancti magis insignes fuere periculorum suorum virtutibus. Itaque ad amicam solitudinem rediit, & solus in superni illius spectatoris oculis habitavit secum: quippe qui in sui semper custodia pervigil & circumspexit, ante, oculos conditoris se assidue statuens, se semper adspiciens & examinans, extra se mentis suae oculum divagari nullo modo passus est, nisi si quando ex contemplatione supra se exarsit, se ipse sub se reliquit. Hanc verō cogitationem a Deo in praesentia viri animam inamittant fuisse exitus comprobavit. Ut enim equanimiter se recitū fuit mali, dum in eis inveniantur aliqui qui adjuvant boni: sic & contra trahit descendit sunt, ubi, bonis delinquentibus, erga malos omnino supervacuos est.

¹⁰ est labor: maxime cum alibi spes alicujus proventus affulget. Agit quippe in ANN. CHR. 510.
¹¹ plorum animis divinus ille Spiritus, ut cum labore suum sine fructu esse con-
¹² siderant, in locum alium ad laborem cum fructu migrans, quod in sancto Be-
 nedicto, atque ejus exemplo in aliis acclis in subsequenibus videbimus. Locum,
 ubi predictum monasterium situm erat, Vicovatum (*) esse tradunt, in finibus (*) *Vicovatus*.
 Anionis ripa monti impositum, Soblacum inter atque Tibur: ubi hactenus statum
 Minorum conventus videretur; & inens montem excavare speluncam, quas prius
 illorum monachorum latibula fuisse asserunt. In his una est, quam sanctus Benedictus
 inhabitasse ferunt, modo in oratorium conversa. Illius loci speciem mecum com-
 municavit nobis Bernardus de Montfaucon, qui illud in suo Diario Italico exhibuit.

Dum hac in Italia geruntur, in Gallis res monastica magnopere crescunt, mo-
 nasteriis cum novis conditis, tum antiquioribus auctis & amplificatis, que omnia,
 aut fere omnia in Ordinem nostrum subinde commigraverunt. Ex antiquioribus pra-
 cipua fuisse in primis apud Lugdunum Insule-Barbare & Athanasense, quibus non-
 nulli sancti Justi basilicam addunt. In Jurenibus jugis Caudasense & Lancon-
 nense virorum, ac Baimense puellatum. In Provincia Gallie Liliense & Massi-
 liense sancti Victoris; Viennae Grinniacense, apud Pictones sancti Hilarii in urbe,
 & in eadem diocesi Locociense & Henfense. Apud Turones Majus-monasterium
 suburbanum, aliisque urbanum, sancti Martini postea dilectum, praeter Cal-
 nonense & Loccense: quibus Trevisensis duo, sancti Maximini & sancti Mathie,
 annumerari possunt.

Regnante super Francos Chlodoveo alia nova surrexere cenobia: sancti Germa-
 ni Autiodorensis, item sancti Petri apud Senonas, Meliacense apud Aurelianos;
 Divionense sancti Benigni, Reomaense & Melundense in Burgundia, atque Nigeli-
 ense, praeter Arlatense virginum, quod Celsarius illius ubi episcopos in gra-
 tiam Celsii fororis suae condidit. De utrisque, antiquis scilicet ac novis, qua-
 dam, ut in loco, hic praemittenda sunt, antequam ad prima Ordinis usque cuna-
 bula descendamus.

Locociensis (*) monasterii, quod sanctus Martinus non longe ab urbe Picta-
 vorum ad Cienon (*) amnem contruxit, ut exigua initia, sic etiam exiles pro-
 gressus fuisse, tametsi constans ad nostra usque tempora ejus status perseveravit.
 Locus distat ab urbe Pictava, inquit Gregorius (a), quasi stades quadraginta,
 ubi monachorum cateruam congregavit vir beatus. Illic ipse vixit ante episcopa-
 rum, ibidemque mortuum excitavit. Illic etiam quidam ei se catechizans junxit,
 ejusque viri sanctissimi iustissimi discipuli; reverente Severo vulgipio: quae catechu-
 menorum institutio in sancti Pechonii monasterio, item in Bethlemico, Hiero-
 nymo teste, alioque non paucis obtinuit. Gregorius Taronum Episcopus eundem
 expertum locum, post celebratas solemnes missas, abbatem perconatus est, an
 aliqua ibi miracula fierent. Quodam ei resiliit abbas, in primis duorum paraly-
 ticorum, qui velum, quo cancellus regebaris, osculati, sospitatem receperant.

Annal. Bened. Tom. I.

B

Hu-

XX.
Galliae res
monasticae.

XXI.
Locociensis
monas-
terium.
(*) Leggi.
(*) La Cien.
(a) Greg. Tur.
de mirac. san-
cti Mart. lib.
4. ca. 2a.

ANN. CHR.
520.

[illegible]

XXII.

Majes. mona.
frigitur.
(6) Sore,
Sap. ra. ayu
gula.

Hujus monasterii qui post Gregorium aemineis, invenio fere nullum, preter
defunctum ejusdem loci monachum, qui libris, fidei, et re, collectionem
exhibuit, monasterii translationem non decessavit, sed *Ulysses nosterque fuit in
monasterio Leucosticti sancti Marini*, ubi fuit in monasterio, artium fidei testatur.
Is forte est Ursinus, qui sancti Leonardi facta in litteris (a) reusit fere primo
seculo exiit. Processu temporis idem locus redactus fuit in Prioratum Malles-
centi olim abbatibus subiectum, qui nuper Praeventi Patrum Societatis fidei collegio
additus est. Stupefuit adhuc, noster basilicam, regulares officine pene omnes.

Secundum longi suspensum fuit aliud fandi Martini monasterium, quod in episcopos
in fano iubebantur tunc loco exstruere. Majus monasterium in tubide appella-
tur. Quippe cum illi compleret episcopi dignitatem, ut non tamen po-
tissimum monasterii virtutibus decerneret, aliquando adhaerenti ad ecclesia-
cellulari usui esset. At cum inquiruntur, quid decerneret, quoniam ferre non posset, duo-
bus fere sexa civitatem militibus monasterium illi paravit, qui locus tam scie-
re ac remotus erat, ut eream longitudinem non desideraret. Ex uno enim late-
re praecisio montis excelsi rupe ambibat: reliquam plantam Liget visum,
reddens paululum sinu, clauserat. Una tantum, eademque arva admodum vix ad-
huc poterat. Illi ipse ex lignis contextam cellulam habebat, multique ex fratribus
in eundem monasterium. Perique faxo superius montis cavato rospiciat cellae fecerant,
quales illi c. hactenus videretur veterum illorum monachorum quidam cellulas;
quales etiam beati Martini cellula basilice cernitur monasterii inclusa cernitur, una
ex tribus quae illic habebat, sedulus ejus dicta, quod in ea postea solumm
capere, atque interdum sedere, ut docere versus *super locum lecti ejus*, qui in-
bus descriptus.

Cellula namque fuit reposita in nostra silenti.

Pro flammis & cathedra hoc quoque cella die.

Uit de af-
beelding.

39 Diffidit prope octingenta tantum, qui ad exemplum beati Iuliani illuc infestabantur. Nemo ibi quicquam proprium habebat: omnia in medium conferbantur.
40 Non emere, aut vendere (ut plerique monachi moris est) quicquam licebat.
41 Sanctus Basilus illuc licere ait, modo vendimus tantum non bene: res traditæ quali-
42 tate, non valore de se prope solliciti vendimus. Sanctus Bernardus minori prelo quam
43 a fabulatore doli propositi. Art ibi, pergit Severus, exceptis scriptis, quæ
44 nulla habebatur: qui panem opti minores deputabatur: maiores orationi va-
45 cabant. Rarus quicquam extra cellulam suam egressus, nisi cum ad locum oratio-
46 nis conveniebant. Cibum et omnes post horam jejunii accipiebant. Vinum ne-
47 que non novat, nisi quod infirmitas coegisset, quod fere mirum in illa vinetorum,
48 quæ ibi crevit, abundantia. Plerique camulorum res vellicabant: mollius ibi
49 habebat pro crimine erat. Quod cõ magis fit mirum necesse est, quod nulli in-
50 ter eos nobiles habebantur, qui longè altius educati, ad hanc re humilitatem
51 & potentiam coegerant. Plurique ex his postea episcopos vidimus, aut Seve-
52 ros. Quæ enim esset civitas aut ecclesia, quæ non fili de Martini monasterio
53 necesse Sacerdotes?

한글서체

(c) *Seventy*, *se*,
2d.

Hic sanctissimus Pontifex viciis persequi nocti videtur institui, maxi-
 me cum sanctus Bened. cum, tamquam iuxta monasterii exemplar, fidei paro-
 rum propulerit, edificatis in monte Casino in sancti Johannis Baptiste et beati
 Martini honorem duobus oratoriis. Nec dubitans sanctum Legislatorum nostrum,
 quidam institutiones in suam Regulam transulisse Severi Sulpicii relatione: qui
 cum ritum, quo ipse a Martino vivente acceptus est, commemorat, quasi quon-
 dam Regulæ notis speciem ob oculos ponit. Miserum me! exclamare (e) Se-
 verus pene non audeo conitari, cum me sancto convivio suo dignatus est adhi-
 bere. Aquam manibus nostris ipse obtulit: ad vesperum autem ipse nobis pedes
 abluat. Sermo autem illius non alius apud nos fuit, quam mundi huius illece-
 bras et faeculi oritur relinquenda: ut Dominum Jesum liberi, expeditique se-
 queremur. Praefatissimum quoque nobis praesentium temporum illustri sancti
 Paulini exemplum ingereret: qui fumis opibus abiectis Christum secutus, totius
 pene his temporibus evangelica precepta implevit. Illum nobis sequendum, il-
 lum clamabat imitandum. Jam verò, pergit Severus, est facta illius explicari
 vestis utrumque potuerunt, intereum villam illius, quotidianam conversationem,
 et ænium cuncto semper intentum nulla unquam explicabit oratio: illum lectum
 perferantem in abinentia et jejuniis, potentiam in vigiliis et orationibus,
 nocturne ac eo perinde ac dies agere, nullumque vacuum ab opere. Iste
 perit, sed non perierit, quia non perierit, sed non perierit, sed non perierit, sed non perierit,
 quatenus naturæ coequet nequitiis, ut unquam, hoc contemnerem præteritis,
 quin aut orationi incumberet, aut infanter lectioni. Quamquam etiam inter le-

ANN. CHR. 64, Maximo abbati, sancti Martini discipulo, aptari potest. Siquidem Maximus ille pervenit ad tempus Egidii magistri militum in Gallia pro Romanis, qui ca-
 120. strum (*) Cainenense obsedit, id est ad medium seculum quintum, quo Eucherius
 64. Gregor. de ead. ecclesiam Lugdunensem regebat. Sub eisdem etiam pontificatu Insule-Barbare præ-
 fuit Ambrusius abbas, in superiori Leidradi epistola memoratus, quem Alferio post
 Maximum substituit vulgati indices Insule-Barbare abbatum. Hunc locum adit
 sanctus Bonitus, relique Benedictus abbas Anianensis, in suo loco dicitur: cujus
 gratia Carolus Magnus *edixit fuisse*, ut in Leidradi epistola legitur, id est, biblio-
 thecam, illic direxit.

XXVII. Præter hoc monasterium existabat etiam tunc aliud apud Lugdunum Athanase-
 64. nse (*) ad confluentes Araris & Rhodani, ob id *Interamus* appellatum in vita
 sancti Romani abbatis Jurensis, qui *præcipuum religionis profectum arripere*, quan-
 64. dam *monachibus verum, Babuam monachum, Lugdunensi Interamus abbate, cedit*,
 64. *et ipse strum infirma, & monachorum illius vitam*, a quibus religio vix
 erapat, librum vite sanctorum Patrum, eximiasque abbatum institutiones acce-
 perat. Eo in loco martyrium passi sunt Martyres illi Lugdunenses, ob id Atha-
 nacenſes dicti apud Gregorium Episcopum (*) Turonensem, qui eorum nomina
 commemorat. Exultis martyrum corporibus sacros cernes in profuentem Rhoda-
 num tyrannes spargi precepit. At nihilominus fideles eos colligentes, miræ ma-
 gnitudinis basilicam in eorum honorem edificarunt, & sacra pignora sub altari re-
 posuerunt. Basilicæ brevi adjunctum est monasterium, quod Salonius episcopus,
 Eucherii Lugdunensis filius, & post eum Brunichildis regina infansuræ perhibetur.
 Idem seculo nono restituit Aurelianus, factus postea episcopus Lugdunensis, de quo
 suo loco.

XXVIII. Lugdunensibus monasteriis Bulrellus (*) adjungit sancti Justi basilicam, propter-
 64. ea quod, auctore Sidonio, *vigilans in epas festo alternante maleducis monachi, cle-
 ricisque p'p'icinis concelerabat*; quod argumentum nonnullis forte non satis fir-
 64. mum inde videbitur, quod in celebrioribus festis Patronorum turelariis mos esset,
 64. qui etiam nunc Turoni in sancti Martini basilica servatur, ut clerici & monachi
 diversarum ecclesiarum, sibi facientes, ordine quique suo divina officia perage-
 rent. Verum cum ex adis sancti Baldomeri (*) habeamus, Viventium monasterii
 sancti Justi seculo septimo abbatem fuisse, pro conspecta haberi potest Bulrelli sen-
 tentia. In festo sancti Justi habita est (*) præclara illa sancti Aviti episcopi Vi-
 64. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Incunte seculo quinto conditum est Lirinenſe monasterium, indigne illud sancto-
 rum Monachorum & Pontificum seminarium, quod cæteris Gallicanis cœnobis foe-
 64. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Incunte seculo quinto conditum est Lirinenſe monasterium, indigne illud sancto-
 rum Monachorum & Pontificum seminarium, quod cæteris Gallicanis cœnobis foe-
 64. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463

isola de laude egressi de Lirino agens: *Hec nunc, inquit, habet sanctus frater illos, qui dixit cellulas Aegypti Patres Gallos nostris imitantes.* Itaque insat laude erat monasterium Lirinense; unde apud Sidonium (*) in epistola ad Faustum, Lirinenses cellatam appellantur. Idem in Majori-monasterio, idem in Insula-Barbara ritus; p. 108. 3. paello diversis in Tarnatensi, ubi divisi quidem cellulis, sed conjunctis, monachi connotabantur. Contrarium motem induxit in Condarsense monasterium Augendus, qui, restituta archimandrarum ornatum more, omnes naves in medium, & destruxit mansuam adulescentiam, quae tunc etiam apud Juvenies monachos in usu erat, una cunctos sicum xendachio quiescere fecit; ut quos causis vitiis refectiois una clauderet adulescentia, destruxitque cellulas una amheri & maximo. Pertinebant haec Lirinensium cellulae etiam ad Lerum Insulam, vulgo sanctae Margaritae dictam, ubi versabatur ante Lugdunensem episcopatum Escherius, qui in epistola de laude egressi Lirinensium suam vocat. An vero in unum omnes ad officia divina statim horis (quod solis fabulis ac dominicis apud Aegyptios monachos fiebat) & ad refectorem convenirent, difficile dictum est, uti & festu. Si de officio divino interpretandus est Sidonius, nius (d) in epistola ad Faustum, ex Lirinensi abbate episcopum Reicensem, ubi idem Faustus preces infirmas de senatu Lirinensium in suam urbem transiisse laudatur; solemnes quotidiani officii horas apud Lirinenses viguisse inde comprobatur. Sanè in vita sancti Casarii canonice modulationem monachi legimus: ad refectorem quod attinet, in de exigua clerici seu palatula cellula, quam sibi dominico die praeferbat, usque in alteram dominicam trabebat; quae res, non privata erat quorundam doctrinæ, anachoriticum vivendi genus designat. Quamquam non sic a se se invicem distaret erant Lirinenses, ut omnem communis vite rationem excluderent. Sanè Faustus, abbas tertius, in hominibus suis ad Lirinenses, quae exstant in Codice regiarum, de coetu illo agit, non solum ac de vera congregatione monachorum: ubi rogat eos (c), ut obedientiam, humilitatem, caritatem, non solum severitatem & coequalitatem, sed etiam junioribus exhibere juxta studeant; quod non facile in se se invicem prae-bent. 3. stare possunt anachoretæ. Sed de in epistola (d) ad Rusticum, insulam angelicam (d) de epist. 3. congregationis insulam vocat.

Religionis imperii hujus canonicis instituta primaria operum est explicare per patres. Nec licet recurrere ad Cassiani instituta, quae necdum eo tempore, quo Honoratus Lirinum excolere coepit, scriptis mandata erant. Probabilior est conjectura de sancti Macarii regula, quam Johannes abbas illic institutus Reconensis suis imposuit. In summa, orientalium monachorum disciplinam simulat videbatur. Idem. Faustus in homilia tertia abbatem & prepositum loci designat: tum meminit regulæ, voti, habitus peculiaris a seculari diversi. Quippe agens de illis, qui reverto habitu a corpore congregationis recedebant: *Isti tales, inquit, nesciunt quid voverunt.* Nam licet uocem atque habitum promissionis sua custodire videantur, animæ illorum negligentia taceant ac distillant; tum subdit: *Et quid graveus, quæ ut subit tradideris de loco, ad quem te Dominus tuus vocaverat? obviasti subit fraternæ societatis & consolationis, obviasti loci illius, in quo primum dulcissimum habitum mutasti, & uocem seculari exivisti.* Ceterum magnam in illa insula fuisse monachorum parsimoniam & vite severitatem, discimus ex his Sidonii ad Faustum versibus:

..... Vincit uia summi,
Vix celsis capere cibis. Adhuc aquam
Ducit, & ingreditur pinguis spongia pluviam.

Honorato, ad insulam Arelatensem post Patrocli pecem, quam anno vicefimo-sexto supra quingentesimum Prosperi chronicon reperit, raptu, successit Maximus, di-
geni habitus, cui fundator ille Lirinensis (c) navis post se gubernacula committeret. Is
pluviam amittit sicutem Christi gregem pavit, ut legitur in oratione ejus funebri,
quam Faustus ejus successor recta vindicat post Vincentium Baralem Josephum (f) de laude eve-
Anchelaim, a quo multam lucis accepit historia Lirinensis. *Aurum bibendum, ut*
sic idem Faustus loquitur, transfusa, ambierunt illum in episcopum Antipolis & Po-
litionem: quod ille suspensio perentis, tristis parat egressum, & longinquum medi-
larum exilium: sed Retum (*) tandem prevaleuit, eamque antistitem habere meruit.
Maximus in regimine Lirinensi anno quingentesimo tricesimo-tercio excepit Faustus,
idem idem Maximus in sede Reicensi succedat; quod egregie his versibus exprimit
Apollinaris Sidonius:

..... Fuit quis Maximus abbas,
Urben in cibus, monachosque antistes & abbas
Bis successor agit.

Fau. 2

ANCH. CHR.

550.

(*) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(c) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(d) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(e) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(f) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(g) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(h) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(i) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(j) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(k) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(l) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(m) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(n) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(o) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(p) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(q) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(r) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(s) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(t) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(u) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(v) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(w) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(x) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(y) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(z) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(aa) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(ab) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(ac) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(ad) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(ae) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(af) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(ag) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(ah) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(ai) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(aj) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(ak) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(al) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(am) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(an) Sidon. lib.

9. epist. 3.

(ao) Sidon. lib.

9. epist. 3.

ANN. CHR. Fasto ad ecclesiam Reienfem abeunti suffectus Nazarius sancti Stephani cornobium, virginum in Arluco (*) extraxit, in colle perameno ad oram maris & ad ripas fluvii Siagne (a) : cuius parthenonis ecclesiam sub titulo sancti Stephani dedicari curavit. Hoc cornobium sanctus Aigulfus abbas seculo sexto instauravit, eidemque Angadriuinum abbatiam preposuit. Porcarius abbas, Nazarii successit, Abboni administrationem morte resignavit ineunte seculo sexto.

XXXIII. Sub his abbatibus florere quam plurimi vii pietate, doctrinâ, pariterque dignitate illustres. Enituit in primis Hilarius, Honorati popularis, ac fortè confanguineus, discipulus, & in sede Arlacenfi successit : cuius cura in, plus iam infirmatibus (b), quam ætate gravibus, patriam olim salutis, non refugium tanti sterneris laborum, non designatus est repetere, ut adolescentem, iam amicum seculo, sed contemnacem Deo, ad Christi militiam adduceret. Hanc patriam, quam Hilarius in vita Honorati, & Honorati Massiliensis episcopus in vita ipsius Hilarii, de industria retinere, multis a Lirino distillisse verba mos relata probant, que nonnulli ad Campaniam, alii ad Belgicam primam trahunt. Nobilem tironem militi sollicitudine informavit Honoratus : qui tantæ caritatis vicem aliquam rependere conatus est, scriptâ de ejus gestis præclarâ oratione, quâ nullum ferè per id tempus illustrius monumentum. Discedentem Lirino antistitem iussus sequi Hilarius, quam-

(c) Hilarius, in
eius data. propter rediit ad amicum Lirinum. Quantum amor eremi (c) fuit, ait vix scriptor, apud quem beati Honorati dilectio non potuit studio caritatis innuui; sed ardentissima compunctionis flamma! Unde & cum Eucherius : Magna animo egressus dudum de domo tua & de cognatione tua; usque in mare magnum recessit eremi secretâ penetraueras : majore tamen virtute tepetita est a te eremus, quam petita; nempe quod eremum ingressus, Honoratum habuit ducem & magistrum : at redeuntem ad familiare eremi secretum unus solitudinis amor reitit. Mortuo post duos annos Honorato suffectus est in sede Arlacenfi Hilarius, quam ad annum seculi quinti undequingagesimum rexit : eundem hoc anno data est Leonis Magul epistola ad Ravenninum epus successorem. Obiit ipse, cum ætatis

(d) illud. vix (d) quadraginta-octavo anni circulum impleret : ac proinde Honorato successit anno ætatis vigesimo-octavo. Sancto Caprasio, Honorati primo institutori, iam episcopus adfuit morienti : ubi tunc temporis sanctum Faustum, presbyterum pariter & abbatem, ita futurum præfatus honoravit, ut inter se & sanctos faceret Theodorum & Maximum compelleret residere. Ea quibus intelligas, beatum Caprasium, quem jam suam perfectâ consummatâque virginitatem primum adiit Honoratus, non ante annum seculi quinti tricesimum-tertium ad superos abisse : cum eo ipso tempore jam sedem Reienfem inisset Maximus, qui regimen cornobii Reienfem non ante annos ab Honorati ex insula discessit sepeca Faulto abbati resignavit. Quod idcirco lubet observare, ut Lirinensis monasterii primordia non ante seculi quinti initium statuenda esse demonstremus.

XXXIV. Præter Honoratum ac Maximum Eucherius celebrat reverendi nominis Lupum, qui postea Trecentis episcopus fuit, ac germanum ejus Vincentum, interius germanum sylvestrem persicinum : ad hæc venerabilem ætate Caprasium, veteribus sanctis parum, qui Honorati primus, ut iam dixi non semel institutor, eundem postea tantummodo discipulus Lirini exiit. Longè plures omittit Eucherius, quibus duos per ceteros penderet, Lupum & Vincentium, Hilario scribens, quod Hilarii fratrem Pimenolam Lupum quondam in matrimonio habuisset : sed ea dimissa, Lirinum se recepisset.

XXXV. Lupum Tulli-Leucorum in prima Belgica, ut in ejus actis apud Surium, nobili in primis genere oriundum, post desudatâ militiâ Lirionis exaravit, episcopum factum fuisse auctor est Sidonius (e), & quidem anno quadringentesimo vigesimo-septimo, proximo post Honorati, cuius discipulus fuit, electionem in episcopum, Arlacenfem. Summa beatus, inquit Sidonius (f) cura de Lieris, sed maxime de religiosis, in quibus cum magis occupat uedalla fecimus, quam spacia verborum. Denique postquam Gallicarum facili principum fuisse, quod ait idem Sidonius, probat tum legatio in Britanniam cum sancto Germano episcopo Antiodorensi contra Pelagianos, tum repressâ Attilæ tyranni ferocia.

XXXVI. Vincentius Lupi germanus frater, relicta, quam primò seclatus est, seculari militiâ, Lirinensem Honorato duce amplexus est. Presbyter factus elegantissimum Commemorium, quo omnium hæresicon monstra confodit, scripsit anno seculi quinti tricesimo-quarto, sub regimine Faulti abbatis. Ad hoc negotium illam non solum fructus operis, sed etiam consideratâ temporis & opportunitas loci invitavit. Tempus, ut aliquod de tempore reparet, quod in vitæ præfata ætate : locum, quod foret monasterii incoleret habitaculum, ubi alijs magis distrahens Deo, rebusque divinis vacare possit. Sed & monastici propostii rationem in id convenire dicit, quod parvis ac tristibus secularis militiæ turbibus expeditus tandem in portum reli-

gione appulerit. Obiisse ante annum ejusdem seculi quinquagesimum, viris eruditissimis ANNO. CHR. 510.

Discipulos habuit præ cæteris Veranum & Salonium, Eucherii filios, uti Eucherius ipse testatur in epistola ad Salonium, libro de quaestionibus veteris ac novi Testamenti præfixa: ubi Salonius, *videtur* decem natus annos, etenim Lirinum cum ingressus, inter illas sacras manus, non solum imbutus memoratur, Verum etiam nutritus sub Honorato patre illo primo Insularum, postea ecclesiarum magistro: tum sub beatissimi Hilarii, tunc Insularum tironis, sed jam nunc, inquit, summi pontificis, doctrinâ formatus per omnes spiritualium rerum disciplinas, postea consummatus a sanctis viris Salviano atque Vincentio, eloquentiâ pariter, scientiâque præcipientibus. Tandem ambo, Veranus & Salonius, episcopos fuere, uti & Valerianus, isdem Lirienensis, cujus præclaras aliquot homilias habemus, idemque episcopus sedis Cimelensis, quæ postmodum Neium translata est. Ad idem fuit ille Valerianus Eucherii consanguineus, ad quem insignis erat ipfius Eucherii epistola de contentione rerum humanarum, mihi non satis compertum, nequidem ex his quæ in utramque partem versavisset eruditus Anthelmus (a), tametsi in affirmantem sententiam propendet animus. Ad Salvianum quod attinet, fuit ille quidem Honorato carorum suorum unus (b), & apud Lirinum aliquando hospes, ubi Salonium eloquentiæ præceptis imbuisset: sed eo monachus.

XXXVII.
Veranus &
Salonius.

Præcari sunt quæ de Faustio, monacho primo, & post Maximum Honorati successorem abbate Lirienensi, prædicat Apollinaris Sidonius tum in duabus ad eum, epistolis, tum in carmine eucharistico ad eundem. Maximo abbati anno tricesimo tertio supra quadringentesimum, ut jam dixi, successit: sub cujus regimine gravis orta est ipsius inter & Theodorum Forojuliensem episcopum controversia de jure ipsius diocetani episcopi in Lirienenses, de qua inferius agendum. Maximum notum insigni oratione profectus est, quæ inter vulgatas Eusebii Emisiani homilias reperitur, eundemque in cathedra Reienfi excepit. Is episcopus precum peritus insularum, ut Sidonius (c) verbis utar, quas de palæstra congregationis eremiticis & de senatu Lirienensium cellularum in urbem quoque Reium transfulerat, nihil ab abbate mutatus est per sacerdotem: quippe cum novæ dignitatis obtritus, gorem veteris disciplina non relaxaverit. Ex tamen in tanta viæ severitate ejus *anxi* (*) *dextera* (d) *numerosi*, teste Sidonio, ac proinde annum utatis centesimum exceperat tum, cum hanc epistolam scriberet Sidonius, qui anno seculi quinti septuagesimo secundo episcopatum ioluit. Idem auctor in eadem epistola Faustii libros laudat, ejusque studium erga philosophiam, quæ ratio capillo superflue religionis, ac supercilio scientiæ secularis, ab ipso semper adamata est. Hæc ab annis, inquit, vestra jam dudum pedessequa primoribus, hæc tuo latei conves inseparabilis, sive in palæstris excerceris urbanis, sive in abstractis macerare solitudinibus. Hæc æthenel confors, hæc monasterii, tecum mundanas abdicat, tecum supernas prædicat disciplinas. Faustii pietatem, qui ejus homilias legeris, religionemque fauebitur cum ecclesia Reienfi, quæ ejus diem solum coisit septimo-decimo Calendæ Februarii, quamvis in Semipelagianorum errorem, ante Concilium Araucanicum faveabiliorem, impegisset. Brittonem fuisse, sive ex minori, seu potius ex majore Britannia octundum, colligimus ex patria Riocati antistitis ac monachi, qui *vir peregrinus*, utpote monachus & extra patrium solum exiliens, quidam volumina *Erasmianæ* pro ipso reportans, ea Sidonio (e) legenda permittit. Hic est Riocatus, qui in vetustissimis Litanis Anglicanæ (f) Sanctus appellatus est ante annos fere (g) *vi. annos*. nonagenos, nescio an idem qui sanctus Riocbus dicitur in adis sancti Wingaloci (h) *no. 2. p. 672* abbas Ladvencensis in minori Britannia.

XXXVIII.
Faustius.

Porro in Faustii opetibus elucet non modò eloquentia haud vulgaris, sed & pietas, si errata Semipelagianorum excipias. Præclara sunt in primis quæ in hominibus suis ad monachos, & in nonnullis quæ supersunt epistolis scripsit: qualia sunt quæ de lectione habet in epistola ad quemdam monachum Græcum, qui in errorem Nestorianum lapsus erat, ubi eum monet, ut rectum animi sui sensum, qui nullius elationis pondus non sustinet, magis laboris occupatione castiget; ita caveat ne iniam lectionem, ut cordi parum capaci, tamquam summi moderatoris vini periculosam ebrietatem: nunquam cogitationibus suis credat, sed magis imitanda legat, quam legenda conficiat.

Sub Faustio, ut mox dicebam, Lirienensi abbate gravis exaravit inter ipsum & Theodorum episcopum contentio de jure diocetani episcopi in monasterium Lirienense. Hoc primum fuit in Diocesi Forojulienfi: nunc vero in Antipolitana seu vikijs Lirienensi. Gratianus nonatus loci conditor principio ita pepigerat cum Leontio episcopo. *no. 1. p. 672*

XXXIX.

(*) Qui olim per digitos numerabant, quæ epistolæ usque ad numerum centesimum, legunt indiligenter vocabantur, a sancta manu in quæ ad dexteram transiunt.

XXXIX.
Lirienense.
Lirienense.
Lirienense.

ANNO CHR.
570.

30 ut Litinenses clerici atque altaris ministri a nullo, nisi ab ipso episcopo, vel ab
31 eo, cui permisisset, ordinarentur, christi ab eodem acciperetur; laica vero
32 omnis monasterii congregatio a solo abbate penderet. Anno quadringentesimo
33 tricesimo-seculo kalendis Decembris sanctus Leonius obiit, altero anno post san-
34 ctum Honoratum. Leontio subrogatus Theodorus ex abbate Saechadam insularum,
35 sine novo decreto Concilii Chalcedonensis, quod monachos episcopis subiebat,
36 elatus, seu quavis aliâ ductus ratione, intra limites pastus cum Leontio iniri con-
37 sistere noluit: sed omnem in monachos Litinenses auctoritatem sibi vindicare molitus
38 est, & Faustum abbatem sibi repugnantem tantam non sacris interdixit. Ubi nata
39 est hæc controversia, comprovinciales vicinorumque episcopos in varias partes distinxit,
40 aliis pro Theodoro episcopo, aliis pro Fausto, ejusque monasterio litinibus. Litin-
41 ensibus favebant præ cæteris Maximus Reicensis, & Valerianus Cusellensis, ex
42 grege Litinensi cæli ad episcopatum. Cum hæc res latus serperet, Arelate con-
43 vocati sunt à Ravennio metropolitâ episcopi ad eam componendam. Annum signat
44 Bismundus quinquagesimum-quintum supra quadringentesimum, à Chalcedonensi
45 Concilio quartum; Ambelmus quinquagesimum, ratus, Theodorum, si hic conventus
46 Chalcedonensis postior fuisset, ejus decreto adversus Litinenses usum fuisse.
47 Rex magnâ civilitate & equitate se gessit est.

XL.
Concilii A-
relatensis hæc
de re decre-
tum.

(b) Baluz. in
notis ad Sal-
omonem, pag.
406.

Ravennus metropolita, cum hæc contentio longius procederet, scandalo inde
nascenti modum imposuit, & audientiam ad tertium Kalendas Januariæ Arelate
indixit. Epistola generalis hæc de re ad episcopos, prætermisso Theodoro episcopo
scripta, in qua, Litinenses tantum & Rusticum episcopum blanda compellat, his
verbis usus est ad Litinenses: *Beatusdum vero vestrum præcipi adesse convenit,*
quæ insula ipsa, vobis sua quodam penitentie fructus, ad eam gratiam, quæ vobis
in vobis est, Domino insisteret pervenit; tum ad sanctum Rusticum: de præcep-
tis beatitudinis vestre ut adisti, primum deprecatur, quia graviter infirmitas necessa-
rio modico peritissimam equirit. Erat in Rusticus antistes Narbonensis, ex mona-
cho, ut probat ejus inscriptio Narbonensis ab crudelissimo Baluzio prius in relata in
prioribus ad Salvianum (a) Massiliensem notis, tum in secundo tomo Capitularium;
idem, ut ipse videtur, cui sanctus Hieronymus epistolam quartam de rebus mona-
chorum vendi ratione scripsit: quem Litini, vel in Stæchadium insulis mona-
chum fuisse veri simillimum est. Huc ergo Synodo interfuerunt metropolitæ, Ra-
vennius Arelatensis, & Rusticus Narbonensis, cui ex Zosimi decreto præminabat
Uccientensis, Aclepius Aptensis, Maximus, alius fortè à Reicensi, quod is, uti &
Valerianus, in consensu non comparuisse videantur, utpote Litinensibus addicti; Ju-
lius an Valentiniensis, Salonius iterum sedis, tametsi Genuensis in schedi Arhane-
ensis dicitur; Ingenius Ebreduensis, Inantius, Zoricus & Chrysantus incer-
tatum sedium episcopi. Omnes in secretarium seu sanctiorem ecclesiæ Arelatensis
partem convenere. Ibi præce ad Dominum præmissa, nullo extrinsecus arbitrio
interventente, ut scilicet majori cautela, ut in plures viros, res gereretur, cum
de remedio scandalis perturbasset, placuit, ut omnibus, quæ in controversiam
venerant, sollicitè ventilaris, Theodorus Trojaniensis, utpote antiquæ abbas &
episcopus, citaretur ut se faciliem ac benignum adversus sanctum abbatem
episcopus monachos se perberet ad recipiendâ satisfactissimum remedia; & sanctum
prebiterum & abbatem Faustum, salutis, si qua illi esset, culpa veni, in
pristinam caritatem & concordiam denovo administraret, solita ei episcopus inno-
chis vitz subsidia in postquam conferendo: denique id sibi tantummodo in eam
vindicaret, quod decessor suus sanctæ memoriæ Leonius episcopus vindicaverat
omne ut clericis, atque altaris ministri, nunquam ab ipso, vel cui ipse innoventis
ordinaretur: christus utonisi ab ipso speretur: neque si furvus, ab eodem confirmen-
tur: peregrini clericis, absque ipsius præcepta, in communium vel ad ministerium
non admittantur. Monasterii quæ omnis laica multitudo ad curam abbatibus pertinet,
utque ex ea episcopus sibi quidquam vindicet, aut aliquem ex illa clericum, nisi ab
ipso habeat potestatem, præsumat. Hoc enim & rationis, & religionis plenum esse, ut cli-
rici ad ordinationem episcopi debita subiectione respiciant: laica vero omnis
monasterii multitudo ad solam ac liberam abbatibus proprii, quem sibi ipse ele-
gerit, ordinationem dispositionemque pertineat, regulâ, quæ a fundatore ipsius
monasterii dudum constituta est, in omnibus custodiâ. Hoc est solenne ac
celebre illud Arelatense decretum quod subsequens monasteriorum privilegium
primam formam dedit, in Carthaginiensi concilio sub Bonifacio primare laudatum;
ad ejus notitiam quædam hic paucis observare jurat.

XL.
Notabilis
de clericis &
laicis apud
monachos.

In hoc decreto distinguuntur apud Litinenses clerici, ministri altaris, laica mul-
tutudo. Clerici tunc dicebantur, non a tonsura, sed a quovis officio ecclesiastico

canonicis, æditi, œconomi, notarii, vel defensoris: ministri altaris a quolibet ordine ex minoribus, majoribusve: laici, simplices monachi, ejusmodi officiorum, & ordinum expertes; qui ut a laicis secularibus fecerentur, aliquando *laici majoris prepositi* appellati. Dicitur verò *laica multitudo*, quod plures tum essent ejusmodi laici, quam clerici & ministri altaris apud monachos. Non paucos tamen, saltem ævo Gregorii Magni, clericos majores Lirini existisse, probat ejus epistola ad Stephanum abbatem: ubi *precipue, ducum, cunctamque congregationem* unanimem ibidem vivere gratulatur. Fructuosus Bracarensis episcopus in capite ultimo Regule primæ, monachos distinguit a laicis monasterii, his verbis: *Monachi in monasterio sancti, & predicti, atque honeste viventes prepositi: laici foris abbatibus vel prepositis mandata prebentur*. Tales sunt quos modo Coenobites appellamus. At de ejusmodi laicis in superiori decreto sermionem non esse, sed de monachis, ex eo eruitur, quod ad laicam illam multitudinem pertinebat electio Abbatis Lirinenfis. Seculo sexto & frequentibus clerici & monachi nomina promiscue usurpabantur, ut aliis videbimus.

Quod de ordinibus a diocesano episcopo, vel saltem ejus permisso ab alio suscipiendis statuitur, in plerisque monasteriorum antiquioribus privilegiis itidem, inculcatum est: at processu temporis, cum diocesani episcopi omnimodam ab ordinandis subjectionem exigerent, alia privilegia subinde obtinere monachi, ut ordines a quovis episcopo possent suscipere; quod etiam de christiane statutum est.

Addit decretum, monasterii omnem laicam multitudinem ita ad curam abbatris pertinere, ut episcopus sibi ex ea *quidquam non vindicat*; cui rei quoddam, temperamentum pro aliis, que simili privilegio non gaudebant, monasteriis adhibendum est, non tam pro disciplina interiori, quæ abbatibus reservata est, quam pro exteriori, ne videlicet extra monasteria vagarentur: quod fieri verat canon quatuor concilii Chalcidensis; nec ad seculum aut ad secularia vota relabebantur: quod multis aliis conciliis cautum est. Denique nullum ex monachis clericum, nisi abbate priore, ordinare permittitur episcopo: ne hac specie monachos a potestate abbatis eximere videretur. Duo tunc erant apud monachos clericorum ordines: uni, qui petente abbate & cetero monachorum ad usum monasterii: alii, qui permittente abbate ad petitionem episcopi ordinabantur. Primi generis clerici nequaquam a monasticis functionibus & vinculis eximebantur, sed intra monasterium, cui quodam modo alligati & incardinati erant, consistere, debebant: posteriores ab ejusmodi vinculis expediti erant, quatenus exterioribus ordinis sui munitis adversabantur; quod ex Gregorii M. epistolis, & ex his que alibi dicemus perspicuum erit.

Ad hæc libera abbas electio monachis asseritur; quod non primùm a Leontio episcopo concessum, sed ab ipsis cenobialis vite primordiis in more positum fuit, naturali requirite distante, ut suum quævis familia superioriorem eligeret. Sic in monasteriis Pachomianis ab initio, sic in aliis omnibus subinde usæ obierunt. At cum monachi præpotentes, sive episcopi, sive seculares, jus instituendi abbatris sibi tribuerent, oborta sunt ad revincendam eorum potentiam privilegia a regibus & pontificibus Romanis, que antiquam monachorum libertatem tuerentur, non jus adventitiam tribuerent.

Qui sunt illi neophyti, quos confirmari ab episcopo concilium decernit, facillè intelliges, si recogites, quod jam superius (a) observatum, moris tum fuisse, ut apud monachos catechumini erudirentur ad baptismum. In quadam Theodori abbatris, Pachomii discipuli, epistola, quæ Regule Pachomianæ in codice regularum subiecta est, memorantur catechumeni qui sunt in monasteriis, expectantes gratiam spiritualis mysteriorum; & sanctus Hieronymus in epistola ad Pammachium conqueritur, quod Johannes episcopus Hierosolymitanus competitis suis, qui erant in monasterio Bethlehemitano, baptismum conferre nollet. Denique, ut multa, id generis exempla præteream, sanctus Euthymius abbas multos ejusmodi catechumenos Saracenos erudisse, & sacro lavacro regenerasse perhibetur. Mura letum, hæc de re inferias (b).

Nec illud omittendum quod Patres concilii Arelatenfis Theodorum Forojulensem compellunt, ut Lirinenibus mitiorem se præbeat, *utpote antiquis abbas & episcopus*; quippe non decere, ut qui abbas fuerat, severiorem in monachos exhiberet se, & qui antiquus episcopus, juvenum præferendum velum præferret. Theodorus ille, ut jam memi, abbas in Storchadion (*) prope Massiliam insula fuerat: cui, simulque Joviniano & Leontio itidem abbatibus, Cassianus postea septem collationes inscribit, de Theodoro primùm, dein de aliis duobus sic loquens. *Posterior siquidem vestrum, nempe Theodorus, illam cenobiterum sanctam atque egregiam disciplinam in provincia Gallicani antiquarum virtutum,*

Annal. Eccl. Tom. I.

C

ANN. CHR.
494.

XLII.

XLIII.

XLIV.

Abbas

electio

XLV.

Neophyti

in monasteriis

et, qui,

et supra et

et

(b) de illis

et

XLVI.

Theodorus

episcopus Forojulensis

(*) Le ipsa

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

ANN. CHR.
310.(*) ad an.
311.XLVII.
S. Casarius
monachus
Lirinenſis.Inſcriptio A.
relig. aſiat.A proſimi
ſtudii ſuoc-
tator.XLVIII.
Pro-byter
ordinatus.Episcopos
deſignatus
ſuper.(a) Ennodius,
4. p. 6. & ſik.
5. p. 13.XLIX.
Pomerius
deſignatus
(b) Rutilius, ſik.
5. p. 17. &
5. p. 17. &
(c) Julianus,
Pomerius, ſik.
5. p. 17.L.
Casarius
ſalutatus.

*diſtinctione fundavit: ceteri vero non ſolum ſambalica preſſione mactibus ap-
prie experte, verum etiam anathematizati, &c. quod non ita intelligendum,
quaſi Theodorus in Gallia vite monachice auctor primus fuerit, eum ſancto Maſ-
tino potius id acceptum referri debeat: ſed quod eam pimus in illas inſulas vel
oras intulerit. Tamen de concilio illo Arelatenſi, cujus decreto ſe ſe tuitus eſt
Petrus abbas monaſterii Byſſacene provincie adverſus Liberatum ejuſdem provin-
cie primatem, ut inferius (*) diſcitur ſumus.*

Poſt Fauſtum abbatem Lirinenſibus preſuit Nazarius, Arlucentis parthenonis au-
tor, ad annum ſeculi quinti ſeptuageſimum ſecundum. Nazario ſuccreſſit ſanctus
Porcarius abbas, qui Caſarium, eximium illum poſtea episcopum Arelatenſem, Li-
rinum admiſit. Is ſtatim ab ipſo tirocinio in omnibus vite religioſe exercitiis
adeo ſtrenuum & indefeſſum ſe exhibuit, ut, quem inſtituendum ſuſceperat Por-
carius, non tirocem, ſed perfectum diſcipulum ſe invenitſe gauderet. Remotus a
cellerari officio, quod moeſtorum nonnulli ac ſeverior videretur, ita ſe legendi,
paſſendi, orandiſque & vigilandi aſſiduitate maſtavit, ut corporis ſui vicia proſ-
ſus debilitaverit, tantâ inedia conficiendo, ut de exigua aleris ſeu poſtula co-
liſſus, quam ſibi dominicus dicit parabat, uſque in alteram dominicam uſtum traber-
ret. Hinc valetudinem contraxit, cui curandæ Arelate miſſus, a Firmino viro il-
luſtri, & proxima ipſius illuſtriſſima matreſamilis Gregoriâ, quorum in clericis
& monachis atque in pauperes eximia caritas erat, benignè excipitur. Dum in
eius urbe moratur Caſarius, in animum inducunt boni illi hoſpites, ut, quatenus va-
luerit ejus ſincer, cuiſdam ſibi familiariffimo Pomerio clariffimo rhetori, Afro
generi, qui tum illic verſabatur, eloquentiæ præceptis imbuendus traderetur, quo
monaſtica in eo ſimplicitas ſecularis ſcientia diſcipulis expoliretur. At quoniam.

Deus piſſimi adoleſcentis animum ad una ſapientie celeſtis ſtudia impellebat, er-
ruditionis humane ſignenta non recepit, quem per ſe ſibi divina gratia præparave-
rat. Acciſſus viſum de dracone, qui dormientis ſcapulam & brachium, cui librum
a præceptore traditum ſomno inter legendum oppreſſus ſuppoſuerat, corrodens,
ipſum ſubito excitavit, atque ita exterruit, ut protinus proſtratus literis nuntium
remiſſerit.

Hinc in notitiam venit Eonii Arelatenſis episcopii propinqui ſui, qui agrè ipſum
a ſancto Porcario abbate impetravit: nec mora diaconum, deinde presbyterium or-
dinavit. Sic eccleſie Arelatenſi addiſſus, numquam tamen canonicam modulationem
monachi, nunquam inſtituta Lirinæſium vel modicum dimiſit; quippe ordus & aſ-
ſectus clericus; bonitate, caritate, obſequio, cruce monachus permanebat. Denique
non viſa, non audita ejus animus a celeſtium rerum contemplatione & gaudiis
revocabat. Poſt hæc ſuburbane inſula monaſterium, abbate deſcendiſſo, regendum
Eonii juſſu ſuſcepit, eò lubentius, quod monaſtica vite exercitiis excolendis op-
portuniorum locum & occaſionem habuerat eſſet. Comperit ejus ſanctiſſimâ &
doctrinâ, Eonius eum ſibi ſuccreſſorem optavit, ſumme hæc de re votum apud
cives, & ipſe ſerum dominus, id eſt reges Burgundionum, (ſic quippe Theodo-
ricum rerum dominum Ennodius (*) vocat) per intermedium expoluit. Res pro
voto ceſſit; at eum id in Caſarii notitiam veniſſet, in quedam ſeculara ſe abdi-
diſit. Verum abſconſus eſſe non potuit, ut divina gratia publicabat. Igitur
episcopatus ſarcinam coactus ſuſcepit, tantumque onus moleſtiæ temperantem le-
vis portavit. Hæc cleſtio contigit anno quingenteſimo primo, poſtquam ſubur-
banum conebium ultra viciniam reſiſſet. Exciſum eſt jam pridem hoc mona-
ſterium, in quo ſanctus Alibeuſ ſeu Alveuſ Caſario abbate pæe aliis floruiſſe di-
citur.

Pomerius, rhetor ille Aſer, cui apud Arelate erudiendus traditus eſt Caſarius,
alius videtur a Juliano Pomerio, qui libros ſcripſit de vita contemplativa: tanetiſſi
ambo aſſi ſuere, atque ambo monachi. Pomerius quippe ille Arelatenſis abbas
nomine compellatur in duabus (*) Rutilii Lemovicenſis antiliſis epistolâ & Ju-
liani Pomerii, cum episcopum eſſet, voluit, ut ipſe (c) testatur, ſarcelis episcopalis
ſeparatim ſui depoſitâ, clauſigari ſigillâ, & manere in ſolitudine; qui duo, episcopalis
nomen dignitas & ſolitudo, Pomerio Arelatenſi non conveniſſent.

Dum predicationi aſſidue vacat Caſarius, dum viſitâ cum laicorum, tum cle-
ricorum, corrigendis operam ſeduloſ impendit, adeo ut etiam eos, quibus ſuſti-
diſſus atque importunus videbatur, eccleſie egreſſu acceri curaret: quodam ex
eius notariis ſuggerente, in ſuſpicionem venit Alarico Goethorum regi, quibus
tum Arelate parabat, prodendæ vicinis Burgundionibus urbis; ob idque Bur-
galum exiſſio deportatus eſt. Verum brevi cognita ipſius innocentia, Licinianus
accuſatori ſuo, quem rex Ariannus lapidibus obruendum decreverat, veniam ſup-
plex impetravit.

Sub

Sub hac beatus Pontifex puellae cenobium in urbe constrere instituit, ut virginum choris Ariatensem ornaret ecclesia, & civitas muniretur. Necdum suprema operi manus imposita erat, cum Franci & Burgundiones, Alarico motuo, Arelate obediunt cingunt. Mox Theodoricus rex Italic, Amalarici ejus filii, fuilque ex filia nepotis, orbitatem ex animo miseratus, auxilio occurrit. In ea obediunt monasterium, quod furor Casarius, sacrique virginibus constrere, corpebat vir sanctus, magna ex parte destruitur; atque ad cumulum doloris, cum ejus propinquus, urbi & sibi timens, noctis silentio ad hostium castra transfugisset, a populo & Judaeis infimulatus est Casarius, quasi urbem hostibus prodere sciret. Ob id retrusus in cubodiam, atque in ejus contumeliam episcopum immissa Ariatorum turba sedatum. Sequenti nocte Judaei quidam epistolam saxo alligatam in castra hostium jecit, monens, ut urbem ea parte, quae suis gentis custodia commissa erat, invaderent; nam ea nullo negotio poturos, modò ut Judaei obtenta urbe pacerent. Digestis forte a muro hostibus, civis quidam epistolam deprehendit; atque ad coocives recitavit. Ita, Judaeo ejus scriptore correpto, Casarius, probata iterum innocentia sua, & custodia educitur; qui Francorum multitudini in obediunt capem, atque inopla laboranti victum & caritate subministravit, ut ornamenta etiam ecclesiae in id pietatis genus exhausta, non illi Judaeis aut Ariatis ob vitae necessaria & addicere cogentur: propositus, contrarium Deo non esse de suppellectile sua redemptionem dari, qui se ipsum pro hominis redemptione tradidit.

Soluta obediunt, inchoatum cenobium redintegrare institit, perfectoque, forum Casarium, & Massiliensi parthenone, quò eam monasticis ritibus informandum direxerat, revocatum profecit, regulà sanctimonialibus servandam *sancta sanctorum Patrum* scripta. Prima haec, si fallor, monastica regula in gratiam sanctimonialium scripta est: cujus haec prima lex erat, ut nulli ulque ad mortem & monasterio egredi liceret. Infantes ibi nulli ante annos sex aut septem admitti. Litteras discabant omnes, atque omni tempore duobus horis, hoc est a mane usque ad horam secundam, lectioni vacabant, divinis cetera officia, ac labore communi, in primis lanificio occupata. Abbatissae nec sedilio, nec manilio privatum permittit. Vestes non nigrae, contra quam viri, sed laetae aut laetissae, id est nativi aut candidi coloris. Eleemosynas ad penam monasterii *propter nimiam iniquitatem* servavit, maluitque per provisorum ad abbatissae naturam dispensari. Janua monasterii exterior nulla, pexterquam basilice: quae & ipsa vespertinis, nocturnis, ac meridianis horis unquam parebat, ita ut ipsi horis, quibus reficuit, claves apud se abbatissae haberet; quod etiam de januis monasterii apud monachos alicubi hodie quoque observatur. Lectio non modò ad mensam, sed etiam tempore laboris communis fiebat. Librorum etiam scriptio nonnullis pro labore erat. Pullorum ejus nonnulli infirmis (*) concessus: aliae carnes citra desperatam infirmitatem interdicit. Ceterum cibaria seu fercula diebus jejunii tria, in prandis bina, tertio haud dubie in coenam reservato. In festivitatibus majoribus ad prandium & ad coenam alia superaddita, & in fine dulcissima. Vini usus permittit pro infirmitate, aut qualitate conditionis delicatioris; singulis diebus, five hiemis, five aestatis, bini calidissimi seu calices; in diebus jejunii *ad refectum*, vini, junioribus tantum bini concedebantur. Jejunia secundum, quartam, & sextam ferià a kalendis Septembris: a kalendis vero Novembris usque ad natale Domini quotidie, exceptis festivitatibus & sabbatis. Ante epiphaniam septena jejunia: abhinc ad quadragesimam nonnulli feris secundis, quartis, & sextis. Nullum a pulsare ad pentecostem jejunium: deinceps ad kalendas Septembris id abbatissae discretionis relinquatur. Haec est regula, quam beata Radegundis in Pictavensi sanctae Crucis parthenone secuta est, tantopere a Venantio Fortunato, aliisque laudata: eademque usus est sanctus Donatus episcopus Vesonionensis in concinnanda regula Jularensum monachorum. Regula virorem, auctore eodem Casario, quam Tetradius presbyter & abbas, ejus nepos, ex ore distantis excepit, ejusque jussu *per diversa monasteria* transmittit, eadem ferè habet: nisi quod lectio una hora prolixior, & jejunia a Septembri ad natale Domini quotidiana praescribuntur.

Præter has regulas Casarius frequentes etiam sanctimonialibus exhortationes scripto direxit; in quibus superbiam, invidiam, virorem colloquia & familiaritatem, vestium elegantiam splendidumque colorem, opera manuum vana aut superflua, praeteritis cavenda monet. Humilitatem conservande puritatem necessarium esse. Non enim diu carni integritatem servari, ubi animus ramore superbiae corrumpitur. Ceterum non sufficere vestem mutasse, & religiosi habitum suscepisse, nisi et mores mutentur, & contra *multa dolores voluptates jugiter dimittat*. Porro duriora esse praelia castitatis, ubi quotidiana pugna est, & rara victoria; gra-

ANN. CHR.
510.
L.
Partheno-
na coedii.

LII.
Regulam
scribi.

(*) V. infra
lib. 3. cap. 31.

Exhortatio-
nes ejusdem.

ANN. CHR.
320.

venit esse calidus inimicum, qui quotidie vincitur, & vincitur. Nemo quippe secum vincit, qui secum pugnat. Præclara sunt etiam ejus monita ad Origionem abbatissam. In his, ut sic temporalia quasi pro tempore agat, ut semper tunc eius spiritualibus officiis inhæreat, illis expeditis ad operationem illam vel lectio, nem, quæ ad matris suam, recurrit. Quod alius prædicat, factis prius implicat. Prior in ecclesia invenitur, postrema evadit: prima scilicet facilius laborem, posteriori fœvat. Communiibus cibus utatur in communi mensa. Non sit vestitionis, majori ceteris, sed modicior. Seniores omnes equaliter diligat, ac patem eis caritatem impertiat. Nomen ejus complures novimus, beneficia plurimi fuisse, valentem rari cognoscant. Omnis denique ejus actio semper sit propter Deum; sermo de Deo, cogitatio in Deum. Hos mores in Abbatissa beatus Pontifex exigebat.

LIII.
S. Joannis
prima abbatissa.

Oratoria parthenonis Arlucensis, quem a Nazario abbate Lirigensi ad oram maris conditum diximus, fortasse abbatissa erat. Certe non Arelatensis a Casario constructa: cui primo loco præfuit Casaria ejus soror; etique mortua, alia cognominis, cui Casari testamentum ejusque vita inscripserat. In hoc cenobio sancti Johannis (sic enim appellabatur, tapeti ecclesia triplicem in ang. conclusum, id est sub uno tecto, *triplix* constabat, cum media beate Mariæ, dux plurimorum sancti Johannis & sancto Martino sacrata erant) vivebant sub Casaria juniori decem, ut minimum sanctimonialia: ad quas invitandas Venasius Fortunatus (a) beatam Radegundem adhortatur. Liliolam alteri Casariæ successisse idem auctor tradit, ubi Casarium juniorem sanctis virginibus adnumerat, eamque suo tempore Arelatensi decur appellat.

(a) Fortun.
lib. 5. c. 12.

*Has inter cuniter conjuncta Casaria fulget,
Temporibus nostris Arelatensi decur,
Casariæ monitis laci, sacra perenni,
Si non martyris, virginis æque ope.
Quæ Liliolæ refert æquatis moribus ambas,
Et claram baradem præcipua palme uant.*

De sancta Radicula, post Liliolam abbatissa, in Seculo proximo agemus. Non levius hoc loco præmittenda erat florentissimi parthenonis commemoratio, quæ etiam nunc viget sub regula sancti Beodæti, ab auctore suo sancti Casarii appellata.

LIV.
Casarius
Ravennas
abductus.

Non tulit bonum hoc opus invidia, quæ novam inde vexationem sancto auctori suo accessit, is enim apud Theodoricum Italie regem, utpote Amalatici tutor, accusatus, quasi res ecclesie id ad oerum prodigisset; Ravennas sub custodia pertractus est. Verum angelici valtris adspæu, & innocentis securitate regem ita permovît, ut ei venerabundus aperto capite assueret Theodoricus, & in hospitium cum homine similium disci argentei munere donaverit. Casarius autem eo vendito, ex radula pecunia captivos Gallicos superiore bello factos redemit. Tanta virtutis fama cum Romam ad Symmachum papam pervenit, ejus visendi desiderio pontifex flagrantè cepit; itaque in urbem accitum honorifice in primis excepit, atque palli dignitate ornavit. Indo regressus Arelate Casarius, qui exsilium in Italiam venerat, captivos redeuntis reduxit, & dignitate ausus octo solidorum millia reportavit, quibus Carcallonem profectus, reliquum captivorum recepit. Casario tam felicem Ravennensis exsilii successum gratulatus est Ennodius (b) scripta eleganti epistola, in hæc verba, *Quæ hominibus nobilissimo in Christi servitute Pontifici terrenas damnationes nesciat esse subiectas, & innocentis rei potentiam innocentis obsequio superari? Tu cætenus, velut solus magnitudo agri mavoribus comparata, transgredieris. In te luce conventus firmus, & operis.*

(b) Ennodius,
p. 17. 11.

LV.
S. Victoris
monasterium
Masilie conditum.
(c) Masilie.
Pref. in Cod.
Reg.
(d) Cassian.
solus. 1. 4. c. 12.

Eodem fere tempore, quo Liricensis monasterium, ejus occasione hucusque de, venimus, Masiliæ perillustre sancti Victoris cenobium conditum est a Joanne Cassiano, qui Romæ in Galliam sub initia sæculi quinti appulerat. Is natione Scythia, à Gennadio credimus præ Holsheuo (c), qui eum Galliam fuisse colligit ex ipsis Cassiani verbis, qui se ex Provincia (d) ortum invenire videtur; is, inquam, primus quidem in Bethlehemicæ cenobio magister, deo cum Germano socio, vasis Ægypti similitudinem monasticæ eruditionis ejus peragravit. Subinde Constantinopolim ad Chrysostomum profectus, ab eoque diaconus ordinatus, episcopus postea Romanæ ad tuendum sancti patriarchæ innocentiam directus est ad Innocentium papam. Post magistri sui mortem Romanæ relictus, inde in Galliam accessit, & Masiliæ fixit pedem: ubi, constructo in honorem sancti Petri ac sancti Victoris monasterio, cum plurimis quibusque Episcopis ac Monachis, quibus & libros institutionum, & collationes mancipavit, magnam necessitudinem contraxit.

10.

Institutionum libri duodecim Casfoci Apenſi epifcopo; Collationes decem priores, quas eidem promiferat, germano ejus Leontio Foropulenti antiftiti, & Heliadio, abbati; ſeptem frequentes Honorato adhuc Lirinum moderanti, atque adeo ante annum ſeculi quinti vicimum ſextum, & Eucherio inſcripſe; ſeptem frequentes Theodoro, Joviniano, & Leontio abbatibus, qui in Storchadibus infulis conſiſtebant, nuncupare ante annum ejuldem ſeculi trigefimum, quo vertente Leoni, tum Romanae eccleſiae archidiacono, direxit libros ſeptem de incarnatione contra Neſtorium, in quibus Collationum libros *dudum obſolutos* ait. Praeter Victorinum, aliud etiam virginum conobium erexiſſe, atque ad quinque millia monachorum habuiſſe fecit. Et forſa in puellari informata ſuit monaſticis diſciplinis Caſaria, Caſarii epifcopi germana, de qua modo agebamus. Eriſi verò jam ab ipſa origine celeberrimum fuerit ſancti Victoris conobium; nulla tamen de eo nobis monumenta ſuperſunt ad ſaeculum undecimum, quò caput demò attollere viſum eſt. Nam, quæ de Analyſio abbate Maſſilienſi leguntur apud Gregorium (*) Turonenſem, epifcopum, & quæ de aliis octo ſubſequentibus abbatibus, quos inter ſanctum Mauronem privilegium a Carolo Magno impetrariſe perhibetur, in vulgatis libris legimus, minora ſunt, quàm ut in annales referri mereantur.

Longè potiora de Jurenſibus apud Sequanos ſancti Romani & ſancti Lupicini monaſterii nobis veneranda ſuppeditat antiquitas. Tria ſuere litis in locis eorum monaſteria Condateſcenſe & Lauconenſe virorum, Balmenſe puellarum. Sanctorum fratrum germanorum, atque adeò Augendi eorum diſcipuli ac ſucceſſores, res geſſus litris ſignavit monachus Condateſcenſis anonymus tribus libris, quò duobus Agaſthenibus monachis pillinis, Johanni & Armentario, dedicavit, poſticitur ſe eorum altius, velutque ac regulam deſcripſerunt. Romanus *ſupra Galliam Sequanorum*, quam bodie Comitatum Burgundiae appellant, oriundus, primus vitæ monaſticæ inſtituta, quæ a venerabili Sabino *Lugdunenſis Interamni*, id eſt Athanaſienſis monaſterii, abbatu hauerat, in Jurenſem ſolitudinem invelt, ſecum etiam referens *librum vitæ ſanctorum Patrum, eximiasque inſtitutiones Abbatum*; quod de Caſſiani libris inſtitutionum & Collationum intelligendum eſt. Locum, ubi hæſit Romanus, trigmi montium cacumine ſeptum, ad confluens Bienne (*) & Elaveris, ab *antiſtitiſſimo deſpectu* Condatiſſicorum ſeu Condatiſſicorum dixeret veteres Galli, quibus *Condatus* idem erat ac Latinis *Confluentes*. Sed cùm ſoli aſperitas novis in collis alimenta negaret; vicinarum ſilvarum planiora & pinguliora loca, exciſis abietibus, aut ſalce in prata, aut vomere in aquosa complanarent, ut ſua inſolentia ſublevarent. Baſilica ſancti apoftoliſſi Petro & Paulo atque Andree primitus occupata: cujus dedicatio in calendario loci x. kalendas Septembris conſignatur. Monaſterii conditionem ad annum octogefimum ſupra trecentefimum perperam retrahit chronicon rythmicum ſaeculo undecimo ſcriptum, cùm vix ante annum ſeculi quinti trigefimum ejus primordia collocari poſſint. Romano brevi adjuvatus eſt Lupicinus ejus frater, *germanitate quidem minor, ſed non impar poſſumodum ſanctitate*. Hic abſtinentiæ ac ſeveritati magis additus erat: ille ad modum plurimorum ſe conformabat. Audita eorum famâ Hilarius pontifex Arelatenſis, qui, abiecto Cæſarionio diocelano antiftite, Veſontionenſi eccleſiæ pro ſua dignitate intendebat, Romanum haud longè a Veſontione ſibi ſuſci mandavit, eumque, quantumvis reſistentem, ſacerdotio inſtituit anno quadringenteſimo quadragelimo-quarto. In verò proſſionis priſtine memore, contra quam nonnulli uſa venit, qui ex tanto gradu ſe ſe immediatè efferre, atque aliis præferre ſolent, ſacerdotalem dignitatem, ſic monaſticæ ſalutis cauſa cogereſtut flare ſuperior: reliquis verò diebus monachum monaſticis erubens, nihil in ſe eminentiæ ſacerdotaliſ præſtat.

Crefcente ſupra modum diſcipulorum numero, cùm Condateſcenſis locus non ſolùm conſuetibus turbis, ſed etiam fratribus alimenta ſufficere non poſſet; ad ſancti monaſteriiſſi Lauconni in finibus Veſontionenſis dioceliſſi, duobus a Condatiſſicone paſſum milibus ad boream edificatum eſt, eo ſcilicet in loco, ubi nunc ſancti Lupicini eccleſia & cella cernitur. In utroque monaſterio Romanus & Lupicinus indiſcriminatim *ambo præſules ſeu abbates* erant: tamenſi Gregorius Turonum epifcopus monachum tribuit Lupicino, qui quidem peculiariſſi Lauconenſiſſi invigilabat, ubi centum-quinquaginta fratres verſabantur. Chilpericus Burgundionum regem cum Geneva addiſcit, ab ipſo, ſicut Ariano, annuo annonæ numerò auctus, repudiat prædiſ abſciſcit, tellante (**) Gregorio. Sub hæc Agrippinum comitem, ab Egidio militis magiſtro apud imperatorem preditiſſiſſi inſtitutum, & Romano carcere, ubi vinctus tenebatur, poſt capitiſſi ſententiæ præſcribis eripuit. Id accidit ſub annum Christi quadringenteſimum ac ſexageſimum. Demum inſtare morte, cùm per annum non amplius viginti, tellte anonymo, Lauconenſibus præſiſſet, ſacerdotem deſignat.

ANN. CHR.
320.(*) Greg.
Tur. lib. d. c.
11.LVII.
Jurenſis
monaſterii.
Condateſ.
ſancti.(*) La Bienne
& l'Elave.LVIII.
Lauconenſis.(*) Greg.
Turon. de vit.
in Præſ. c. 11.

ANON. CHL.

116.

LVIII.
Bisvontse
virginum.

gnavit. Non diu post dignitatem retinuit Lauconensis abbatia, quam *cellas sancti Lupicini* jam appellat Carchus Magnus in diplomate pro Ricberto abbate Jurensi, eamque principi monasterio Condatisensi subiecit.

Propter locum ipsum in edita balna seu rupe (id enim balne vocabulum veteri gallica lingua sonat) parthenium centum-quinque virginum, quibus soecor ipsorum germana praefuit, plurimi fratres insisterunt tantâ districtione, ut quaecumque ibuc se recepisset, foris deinceps non videretur, nisi quando in ipso extremo funderet eummetrium deportaretur; & cum in vicino Lauconensi monasterio nater fortassis filium, vel germana fratrem haberet; sic neuter alteri aut adpessu, aut nutrio se prodebat, ut petinde esset utroque jam sepultos esse: ne quovis modo renovata utrorumque recordatio, molitiae quidam districtionem monasticae professionis dissolveret. Locus paullo post incultus ac sanctimonialibus vacuus, redactus est in cellam seu prioratum, sancti Romani de Rupe vulgò appellatum: propterea quod Romanus ibidem in *basilia super collis veritatem*, id est in communi virginum conditorio extra parthenonis muros, sepulcrum elegit: super cujus sepulcrum, teste Gregorio, *magnum templum edificatum est*, ingenti populo eorum concursu postea frequentatum. Cui bunc locum ad sepulcrum suum praetulerit, causam hanc asserit Gregorius, quod qui vivens gratiam curationum divinitus acceperat, optaret post mortem esse propitius mulieribus, quibus Condatisensis monasterii, adeoque ecclesiae penitus interdictus erat accessus. Aliud superest apud Sequanos Balmense seu Palmense virginum praenobile cenobium, de quo alias, ubi de sancta Othilia agemus: praeter Balmense virorum, a S. Columbano, ut tradunt, conditum, & a S. Bernone restructum, atque sancti Odoni ejus discipuli, qui eidem in regimen Cluniacense successit, fœculla illustrare.

LIX.
Romanus
monasteri-
um.

His quantum addit monasterium Gregorius Turonum antistes, vocabulo Romanum; quod sanctus Romanus, intra *Alamaniae terminum*, hoc est in Valdensi pagum, diocesi Avenicensi seu Lauconensi, construxit. Hoc est illud Romanum monasterium, hodie quoque vulgò *Roman-münster* appellatum, cui Theodorus & Florianus abbates sancti praefuerunt; quod sanctus Wandregisilus in reditu a Romano itinere illustravit; quodque Rodulfus primus, Burgundiae Transjurane rex, Adelaus di foreci suae concessit; Adelaus verbò ipsa, sancto Odoni abbati Cluniacensi resignavit, ut suis locis dicturi sumus.

LX.
Sancti Romanus
monasterii
duplex.

Dum haec in Jurensibus locis geruntur, Romanum severius obiurgat quidam senior monachus, sibi ut videbatur, ceteris prudentior, qui Monachos Condatisense in dies succrescere videns, eorum indiscretam multitudinem causatur, fatius esse dicere paucos cum delectu, quam tantam gregario eorum hominum copiam temerè admittere. Ad haec Romanus: Accuratam hominum discrecionem, post cuiusque exitum, divino examini reservari. Hic interim malos bonis, quantumvis eos ab invicem fecerere curemus, permixtos degere. Saulen & Salcomenem, a Deo ipso ad regnum; Judam ad apostolatam a Christo electos, postmodum tamen horrenda defectione prolapsos. Multos in carnis monasticae vitae ardore arripere tirocinia, qui postmodum turpiter desiciant, qualis nuper e suis Mascentius: non pauciores & contrario a tepidis intellis & a tardis lapibus ad meliora converti: cuius rei apud se exempla suppeterent, qui post resipiscenciam sacerdotio digni iudicati, demum monasterii, ecclesiarumque regendis adhibiti sint. Ceterum dubium non esse, quin haec senis intempestiva querela a falso zelo & damonis livore proficisceretur. Nec contra multare ausus est bonus senex, immo abbas sui factum calculo suo approbavit, cautior atque compunctior de cetero factus.

LXI.

Sed hanc leviorē tentationem alla longè gravior tempestas excepit, quam fructuum rerumque ubertas, simulque ex vana scientiae opinione conceptus tumor acciebat. Quippe cum subacta recens tellus insolitam proventus abundantiam attulisset, Condatisenses, rejectis abbas ac regulae parsimonia, solita franos temperantiae laxare, atque ex nimia dissolutione lasciviores exsistere coeperunt. Re ad se per Romanum delatâ, Lupicinus se se post sextam admodum diem quasi ex improvisò Condatisconem adventurum pollicetur. Nec morâ, adell ad coeduum diem. Silet interim biduo, apibus ex recenti more lautioribus relictis. Tum, ille ad Romanum: Jam, inquit, me satietas tenet harum lautiarum. Hordaceas, incutisque seu fursuras absque sale & oleo in crastinum pulvis parari curato; in cuius libenter vescor. Hoc facto, rogat, ut in reliquis diebus, dum inde Lauconem reverteretur, non alie sibi reliquique delicie ministrarent. Vix fluxerat tertius dies, cum soliores monachi, talem mutationem non ferentes, e monasterio clam evolvant. Ubi crastine illarum, clam vidisset Lupicinus evanuisse e monasterio turgidos fumos: Veni, ait, modo Romane fratres, & recedant, iube regulares, ut moris est, ciborum apparatus. Huiusmodi enim homines, ut vi-

10 deo, obcreverant servire, non Christo Domino, sed suo ventri. Ignoti fugatis
 11 ventilitaque paleis, ferva nunc triticum; & graculis, corvisque evolutibus,
 12 jam pasci pascus micissimas Christi columbas, idem, an alius, sed tandem
 13 consensu factum diversimodis narrat Gregorius episcopus Turonensis in capite primo
 14 de Vitis Patrum, ubi Romani & Lupicini res gestas compendio refert. Quippe Lu-
 15 picinum, cum Romanum apud Alemannos monasterium aliquando vistraret, haud
 16 exspectatum, fratres in agro laborantibus, ingressum esse domum, in qua cibi co-
 17 quebantur ad refectonem; ac viso diversorum ferculorum, pisciumque apparatu,
 18 inuulsi: Non esse congruum, ut monachi, vite solitarie atque austere additi,
 19 tanto apparatu tantisque sumptibus alerentur. Stratiisque iussisse, ut omnia fercu-
 20 la promiscue in unam ollam conicerentur. Quod quidem monachi illi molestè tu-
 21 lerint, atque ex his duodecim ira inflammati inde discesserint. Id verò non fuisse,
 22 probatur Romano abbati, cujus precibus fugitivi illi respuerint, & ad monaste-
 23 rium redierint. Neque tamen humanitatis expertus erat Lupicinus, qui monachum
 24 aliquando exanimem repertum tantæ caritate ac fidelitate fovit, ut vice cum ac
 25 pristina incolumitati ipse per se restituerit.

Quinam fuerint per ea tempora Condarefensium regulares cibi, docet nos idem
 26 anonymus auctor subqualis in actis sancti Lupicini, ubi ejus anteriorem vivendi
 27 modum ita describit. Cum vultus, inquit, in Condarefensi præsertim conso-
 28 bio hodie usque, in Christi nomine, de animalis quicquam, exceptis lactibus;
 29 aut de alibus præter ova, infirmum dumtaxat audent deglutire: ite tamen
 30 sepius ne illam quidem cici aut lactis pisciculis saltem suum permittit infun-
 31 di. Vinum autem jam inde a monachali professione nunquam coactus est vel
 32 leviter prælibare, aquâ ipsâ sic parcissime usus, ut etiam per octo ante obi-
 33 tum annos proflus abstineret. Ita Lupicinus supra morem aliorum: qui & tunc-
 34 cam ex diversis quadrupedum pelliculis contextam, & cocullum vilissimam, cum
 35 sufficere, hoc est lignis, focis; calces verò tantum extra monasterium ge-
 36 stare solitus erat. Addit auctor eundem abbatem sanctum ætatis diebus, ubi
 37 fames ac sitis vehementia stomachum atque arida membra pulsaret austerius,
 38 panem tantummodo comminutum, atque in parapside aquâ frigida madefa-
 39 ctum, pro cito ac potu comedisit ad coctile. Et hic sine dubio fuit ille cibi
 40 apparatus, quem solutioribus illis monachis apponi curavit. Ceterum lectulus illi
 41 nullus ad somnum, quem sedili suo in ecclesia insidens capiebat, hieme super
 42 tabulam tantisper ad ignem calefactam. Verum pleraque hæc Lupicini facta mi-
 43 randa potius, quam imitanda idem auctor proponit.

Mortuo circiter annis octogesimo supra quadringentesimum Lupicinus suffocatus
 44 est Condarefensi sanctus abbas Minsanus; sic quippe in rhythmo chronico ap-
 45 pellatur; qui quod imbecilli & infirmo erat corpus, Augendum sibi condito-
 46 rem videtur iussit: ut sacerdotio, nequidem servus successione specie, haud qua-
 47 rum illigare potuit. Apud Lauconum alius abbas designatus: sed quem nec ano-
 48 nymus vitæ scriptor, nec chronicon prædictum nominavit. Augendus (ita scribo-
 49 bant veteres, quo nomine quidam abhentes apud Cyprianum legunt) septennis
 50 obitatu Romano, jam inde ad sexagesimum, quo devixit, annum pedem extra
 51 monasterium non exiit. Ita verò lectiori atque eruditioni, quatenus regularia
 52 exercitia sinebant, se dedit, ut non solum latine, sed etiam græcè sciret. Unica
 53 tunica & cucullâ contentus, ætate scapulari cilicio utebatur, quod ei pro mu-
 54 nere transierat vir sanctitate conspicuus Leonianus abbas Viennensis, de quo
 55 inferioris actus sumus. Prior in Oratorium ingressus, inde nunquam recedebat nisi
 56 postior. Refectio ei omni tempore semel in die; in ætate ad sextam cum cæ-
 57 teris, aliis nonnisi ad vesperam. Lupicini exemplo ad subeundum sacerdotii gra-
 58 dum, ne pretextu quidem abbatialis officii, a Minsano abbate, episcopus Lupici-
 59 nus succedere, nunquam adduci potuit, scriptis contestatus, satis esse abbati, ad
 60 sanandam juniorum ambitionem, sacerdotii expertem fratribus præfisse, ne inde
 61 se efficeret inmodicè supra illos, quos humilitatis & modestie exemplo arctius
 62 conveniret. Despectus detestatusque a nonnullis fuit, sed curationum dono & pro-
 63 digiis multis cæcis commendatus, ab optimatibus ipsique episcopis honoratus fuit,
 64 qui ejus colloquium epistolæque certatim exquirebant. In his illius quidam nu-
 65 merfamilias, Syagria nomine, que tum erat *occlisium*, monasteriumque *matæ*;
 66 & desperato quo tenebatur morbo, osculandâ sancti viri epistolâ, repente convulsi;
 67 quo factò Lugdunî civitas magnis gaudiis recreata est. Hæc est illa Syagria, que
 68 sancto Epiphasio Ticinensi episcopo, cum opes suas redimendis apud Lugdunum
 69 captivum profundisset, *consensu ad expensas redemptionis necessaria suggessit*, Theopha-
 70 ras ecclesiæ Lugdunensi ab Ennodio (a) appellata, cujus prolixum, hic, quæri
 71 vix narratum; tamen sufficit ut ex operibus agnoscat, qua verba transcrip-
 72 sunt.

ANN. CHR.

310.

LXII.
Condare-
fensium vi-
tus & habi-
tus.LXIII.
Augendus
abbas.(a) Zonard.
vix sancti
Syagria.

ANN. CHE.
110.

dunt. Erat porro Syagria Latini uxor viri prepotentis & nobilissimi, sed Ariani, qui a Domitiano abbate ad fidem catholicam adductus, fundum eidem ad construendum Bebronenſe monaſterium conceſſit.

LXIV.
Mores ejus
& ſtudii.

Cum verò in Augendi monaſterio etiam preſbyteri, multique fratres ſanandi virtute divinitus conceſſa polerent, illis pre ſe mediendi officium committere malebat. Id verò in primis curabat, ut pro ſuo quiſque dono a Spiritu ſancto accepto, congruis ſtudiis vel officiis applicarentur. Idem manuſeros ac ſines quæſtoribus ac pacationibus rebus adhibebat; ad ſuperbiam & vanitatem proclives communibus, non privatis; contra quam preſbyteros, quibus ab *miniſterio ſacerdotii ſalutari* opera in ſeculo exigenda committere ſolebat, tum ut majorem conſcientiæ puritatem hoc paſſo facilius conſervarent, tum ut *abſque merita*, n *vel participatione aliorum reatus*, dum aliorum culpas ignorarent, corpus dominicum eis eitra ſcrupulum traderent, quod alias fortè ſubtrahere cogentur. De cætero ita ſemper hilariſ erat, ut ſicut illum tristem nemo, ita ridentem nemo unquam viderit. Numquam ex laudibus inflatus, nec adorgiſ fractus, nec contumeliuſ. Pre ſanctis deceſſoribus ſuis lectionis aſſiduam diſci- pulis ſuis inculcavit; & reſecto Orientalium more, deſtruſtis privatis cellis, omnes in commune domicilia diſcretis ad quietem lectulis incluſit, quos uno in loco ad reſectionem una ſedula claudibat. Neque ille cellam ſecurum habebat ad aliis, neque menſam; quod anonymus ſuo tempore alibi ſeri ceptum improbat. Solis infimis privatas cellas & menſam habere licebat. Nihil cuiquam proprium permittebat, præter lectionem & orationem. Cum ætatis annos ſexaginta paſſum excederet, per ſex meſes morbo tentatus, nihil tamen de canonico curſu ſeu officio, nihil de præſtina unicæ reſolutionis ſeveritate remiſit. Morti proximæ, accerſito uno e ſuſtribus illo preſbytero, cui *cum libertate peculiari olim etiam peragendi inferius munus injunxerat, ſecretiſſimè quoque ſibi peſſiculum, ut mori eſſet, perangi petiit.* Tum tranſactâ nocte fratres ad inſtituta Patrum inviolabiliter obſervanda cohortatus, quinto abhinc die animam Deo reddidit, cor paſ ſanctum Condatreſcenſi cœmeterio: ut, quemadmodum Balmenſe Romani, & Lauconenſe Lupicini, ſic etiam Condatreſcenſe monaſterium Augendi ſacris exuviliſ honoraretur. Hæc ſerè erat Jurenſium monachorum ſub his piſſimis abbatibus inſtitutio, qui eſſi orientalium mores penitus non aſſectarent, eorum tamen inſtituta ſollicitabant, & ex iſis in ſua uſus ſomnium aſſumebat; ex Pachomio, Baſilio, & Caſſiano, quæ etiam ex *Linenſium ſcribitur.*

LXV.
Sancti ac
piſi monachi
Condatreſcen-
ſes.

Celebres eorum diſcipuli fuer. Palladius ſanctiſſimus, & Sabiniuſ Diaconuſ *caſſiſſimus*, ſub Romano: Antidioluſ preſbyter ſanctiſſuſ, & Valentinuſ venerabilis diaconuſ ſub Augendo, a quo ſubinde ſancti Eugendi, vulgò ſancti Oyan, monaſterium dictum eſt, etiam tempore ſancti Bernardi abbatiſ Clarevalleſiſ, ac proinde longè poſt obituſ ſancti Claudii epiſcopi Veſontionenſiſ ibidem ſepulti: cui tandem vetuſ appellatio ceſſit ob ſacrum ejus corpus, quod huc uſque integruſ magnâ eo loci populorum pietate ac religione frequentatur. Sed hæc ſubiſe in ſubſequentibus. In calendario Condatreſcenſi notatur xviii. kalend. Februarii *tranſlatio ſancti Palladii monachi, diſcipuli ſancti Romani abbatiſ; & 2. kalend. Januarii, Condatreſcenſi monaſterio, natale ſancti Sabiniuſi diaconi, diſcipuli ſancti Romani abbatiſ.* Hiſ adde commemorationem ſancti Juſti conſeſſorſ ad nonas Julii, & pridie kalend. Auguſti, ſancti Ymtherii monachi.

LXVI.
Sancti An-
tidioſuſ Au-
gendi ſucceſ-
ſor, atque

Poſt ſanctum Augendum anno ſerè quingentimo decimo Antidioluſ Condatreſcenſe monaſterium regenduſ ſuſcepit, *preſbyter ſanctiſ in ædib. Augendi appellatuſ,* in qui poſt incendiuſ monaſterii *ampullam cum oleo beati Martini, qua ſalutiſ gra- tid ad leſſuſ ſui capitiuſ dependebat, plenam, clauſamque, ut fuerat poſt vaſta incendioſ reperit.* Idem, ut ex chronico rythmico diſcimus, eccleſiam ſuper deceſſorſ ſui tumuluſ contruiſ, & in ea divinum officium celebrari curavit. Olympiuſ, & ipſe ſanctuſ, Antidioluſ ſuſceſſit. Hiſ ſeculares admiſit in locum Condatreſcenſem, elique funduſ ſub annuo cenſu, datâ facultate domoſ ædificandi, conceſſit. Hunc excepit beatuſ Sapientiuſ, qui ſancti Stephani oratoriuſ, ubi ſacramenta prædi- ctiſ accediſ minſtrarentur, conſtruſit. Poſt Sapientiuſ beatuſ vir Thalaſiſ, inde ſanctuſ Dagamoduſ, & poſt hujuſ obituſ Anderkuſ, qui *hominiſ ſupra mo- duiſ, & ſanctiſ fuiſſe perhibetur.* Quot quiſque annuſ regimen tenuerit, eſſi vulgariſ capimur indicere, aſſerere nolim, deſicientibuſ idoneiſ argumentiſ. De Inſtitutio undecimoſ loci abbate, in ſeculo frequenſ. Sancti Benediſti fama & opi- nio permanavit in hæc Jurenſia loca, cùm beatuſ Mauruſ illic hoſpitatuſ, viduſ ſilium moribuſ ſanctiſ reſtituiſ, Eligiuſ nomie qui poſtea Lirini monachuſ factuſ eſt.

LXVII.

Poſt Augendi obituſ fortè id contigit, quod ex Avli epiſcopi Viennenſiſ deci-

dis.

ma-septima epistola discimus, Viventium Iurenſis eremi prebyterum accessisse Lugdunum, atque eo in irrisu Apollinarem, Aviti germanum, Valentinum recens episcopum, qui tum morbo detinebatur, inviſſe, ac ſellam Avito tranſmiſſiſſe: pro qua in Viventiolo cathedram episcopalem impetratur & auguratur. Nec votum effectum caruit, Viventiolo paullo poſt in ſedem Lugdunenſem cooptato, Interim enim rogat Avitus, ut *maritima ſcholam cari communis Engendi, præſule tunc ex-ſtantem, ſpirituali ſolatio & ſacerdotali magiſterio fovet*: ut in ſecundo ſacerdotii gradu probatus, apior ſic ad primum gradum episcoporum. Inde conſecuturum, ut paternâ diſſectione monaſterium contincat, nec *ſraternâ diſſiſſio* ibidem faciat eremum: quod argumeto eſt, turbas, Augendo e viris diſſoluto, de futuro ſuccedore deliquendo inſect monachos excitatas fuiſſe; quibus componendis non alium magis idoneum Avitus, quam Viventiolum reputabat. Non tamen obtinuit ejus electio: at ſaltem ex hac epistola non levis conjeſtura deducitur, Viventiolum ex illo Iurenſium monachorum ſeminario prodiſſe: qui locus ejus ſolitudinis, inſtitutione, doſtrina, etiamſi incerta ſit eremus, ſeriet paradysus, ut ad ejuſdem loci commendationem Avitus loquitur. Ex ejus verbis non obſcure inferas, Viventiolum ibi litteras docuiſſe.

Inde etiam argumentum eruitur ad ſtabilendum tempus obitus ſancti Augendi. Cùm enim Viventiolum, jam episcopus Lugdunenſis, Agaunenſis baſilicæ dedicationi, quæ anno quingenteſimo quinto-decimo accidit, interfuſiſſe memoratur: ſcholam Augendi, ut in ſuperiori epistola loquitur Avitus, aliquanto ante tempore præſule ſui abbate mortuo, ſcilicet Augendo, viduatam aſſumare poſſumus.

ANN. CHR.
510.
Viventio-
lus in ibidem
monachos &
prieſepit.

LXVIII.
Augendi
obitus quo
anno.

At qui de anno conſtituti a Sigifmundo rege monaſterii Agaunenſis nos du-
bitare laud finit Marii Aventicenſis luculenerum hac de re teſtimoniis, qui
id factum aſſerit Florentio & Anthonio conſulibus, id eſt anno Chriſti quinto-
decimo ſupra quingenteſimum; ſic enim habet: *Hic conſultus monaſterium Aca-*
mus a rege Sigifmundo conſtitutum eſt. Quippe cùm mortuo Gundobado patre Si-
gifmundus Burgundie regnum obtinuiſſet, & Arianam perſidiam, quam Burgun-
diones ſeſtabantur, epuſſet: episcoporum conſilio, quod ejus rei narratio vul-
gata memorat, non alla catholice pietatis adio viſa eſt illuſtrare, quam ut ab
ipſo magnificenter ad ſecondandis martyrum Agaunenſium reliquis baſilica eri-
gretur, ejusdemque loco deputarentur *ſanctiſſimi caſſides*, nempe monachi, qui &
ſacras exvies a raptoribus tuerentur, & jugi pſalmorum modulatione celebrarent.
Hinc Sigifmundus monaſterium Agaunenſe, teſte Gregorio (a) Turonum episcopo
ſolerti curâ cum domibus, baſilicisque edificavit, prout regia magnificentiâ dignum
erat. Præſeſ loco Hyamenundus abbas ab episcopis accerſitus *naſi cum ſanctis*
ſicut viris, Achivo, Andriſio, Froto, aliſque, qui ad hoc opus ſuſcipiendum de
monaſterio Granaſſi emigrant, ut in vulgata (b) narratione legitur. Longe ante
id tempus baſilicam ſuper horum ſanctorum martyrum tumulum exiſtiſſe probat
libellus de vita ſancti Romani abbatis Iurenſis, qui hanc baſilicam medio ſeculo
quinto expeſſiſſe perhibetur: gameti hac baſilica tot martyrum tumulos fabricâ
ſua ambire non poterat, ut libelli ſcriptore ſubæqualis tradit. Hinc eſt quod ba-
ſilicæ non prima conſtitutio per Sigifmundum, ſed *innovata* dicatur in titulo ſan-
cti Aviti Viennenſis episcopi homilie, que *diſſa eſt in baſilica ſanctorum Aga-*
nenſium, in innovatione monaſterii ipſius; quod etiam de ipſo monaſterio interpre-
tandum eſſe verba ipſa præ ſe ferunt. Hanc homiliam cum aliis ejusdem aucto-
ris typis vulgare clariffime memorie Jacobus Siemendus ex codice regio in phy-
ſica ſcripto Aviti etate. Verùm cùm monaſterii nomine non raro baſilica intel-
ligatur, aliis argumentis investiganda eſt ipſius monaſterii antiquitas.

Si certa foret ſancti Severini abbatis Agaunenſis Fauſto auctore vite ſides, jam
ante Sigifmundi principatum monachos Agauni conſeſſe prius exploratum eſ-
ſet. Sed ejus hiſtorie ſidem non pauca dubia reddunt. Chloſoveus regi ſui an-
no vicimo-quinto gravi inſirmitate decubuiſſe per *duos annos* dicitur, & a Severi-
no ex Agauno Luteciam acclio ſanatus fuiſſe. Regnavit omnino annis triginta,
ex Gregorio (c), æque e vita migravit poſt Voglaſenſe (d) bellum anno quinto,
quod proinde anno regi ejus vicimo-quinto contigit. Atqui tamen poſt hanc cla-
rem Voglaſenſem, in qua Goſthorum rex Alaricus caſus eſt, non levia facinora
per Chloſoveum geſta ſunt, quæ integram ejus ab eo tempore valerdinem pro-
bant. Quippe ſequentem biennem Burdegala tranſegit. Tum, direptis qui apud To-
loſam ſervabantur, Alarici theſauris, Ecolſimam expugnâvit. Dein Turonos pro-
ſeſſus, conſularis inſignia ſuſcepit ab Anaſtaſio imperatore, regique ornamen-
tis in baſilica beati Martini indutus eſt. Pariſios inde reverſus, mox caſo Sigiberto
Colonie rege eò accedit, regnum ejus occupaturus. Idem mox de Syagrii & Ra-

ANN. CHR.
511.
LXIX.
Agaunenſis
monaſterii
conſtitutio.

(a) Greg. Tur.
lib. 1. c. 3.

(b) Greg. Tur.
lib. 1. c. 3.

LXX.
Sigifmundo
an antiquitas.

(c) Greg. Tur.
lib. 1. c. 3.

(d) de Viſig.

ANN. CHR.
517.

gnacarii regule patrat; que certe homini in lecto ex gravi febre apud Parisios decumbenti nequaquam conveniunt. His adde Euladium (ita in vetustis codicibus scriptum reperio) seu, ut alii scribunt, Eulaliu Nivernensem episcopum, cui Severinus, Chlodoveum adeundo, percibus sanatarem impetrasse fertur, per id tempus eidem ecclesiae non praefuisse; sed veri similis est id referendum ad Aoladium, qui regnante Chlodoveo juniori Nivernensem episcopatum regebat. Et fortasse non Chlodoveum Magnum, sed minorem adierit, sanaveritque Severinus, qui tamen annua regni vicissimum-quintum non attingit; nec Childebertum filium, quemadmodum in vulgatis sancti Severini actis legitur, ac successorem habuit. Sed ejusmodi errata facile oriri poterunt ex incertia imperiti auctoris. Ut ut sit, certe ex vulgatis ejus actis non satis firmum praesidium elici potest ad producendam Agaunensis monasterii antiquitatem, de qua paullo post sermo recurrit.

LXXI.
Ibidem 529
perennis.

In Conciliorum & Galliae Christianae seculo quarto legitur Sigismundi regis instrumentum de hujus celeberrima institutione, Agauni facta in concilio sexaginta episcoporum, cui nihil minus episcopi damtaxat tres subscripti reperiuntur, Maximus Genevensis, Victor Gratianopolitanae, & Viventiosus Lugdunensis. Hunc episcoporum certum ad novae basilicae dedicationem convocatum fuisse veri simillimum est, cui interfuit cum aliis pluribus Avitus Viennensis, cum hominibus in hac dedicatione praesentibus. Unde Philippo Labbeo permixtum videtur, quod Aviti nomen in hoc instrumento non compareat. Sed mirandum non est, quod ejus nomen in exemplo desideretur, uti & aliorum, praeter tres mox laudatos; nec alia causa est quam fecundia scriptoris amanuensis, qui alios omnes, uti & Avitum, (quod in similibus subscriptionibus accidit non raro) praetermisit. Torquet etiam in hoc instrumentum Carolus Coletius (a) Oratorum eruditus presbyter, eorum numerum episcoporum; cum in Burgundiae regno tunc essent sedes episcopales tantummodo septem & viginti: quae ex finitium regni & provinciae alii plures illic invitari, atque ex civitate, ut regi ad catholicam fidem regem convertere gratificaretur, adesse non potuerint. At pugnare non vacat pro hujus monumenti auctoritate: quod ut genuinum non sit, certe antiquissimum est, nec levis momenti ad illustrandam Agauni historiam. In eo episcopis vilius fuisse dicitur, ut ibidem *placendi officium die nocturne indifferenter consueverat*: & Victor Gratianopolitanae, qui ceteri omnes assensuunt, censet, ut ad exsequendam operam regis, episcoporumque hac in re devotionem, *sunt novae turris, id est Granae, Ubae, Jurensis, Melusensis, &c.* Unde omnibus in commune placuit, ut, ad servandum perennem illum placendi morem, *opera manuum*, ut in ceteris monasteriis, ibidem non exerceretur. Coletius perennem ac minime interruptum apud Agaunenses hunc placendi ritum, qualis erat in Oriente monachorum aemulationem seu infomium, fuisse negat, sed discretum & per distinctas horas interpolatum. Nullam quippe talis ritus idoneam probationem affert; immo in regula Tarnatensi, quam Agaunenses servabant, nullam perennis laudis, sed tantum interpolatae, fieri mentionem. Porro *assiduum placendum* Gregorio (b) quidem dici, non quod jube fuerit, sed quod statuti horis, ita ut intermedium spatium operari liceret, fuerit celebratum: cum ad modum, quo Calistus orationum assiduitatem vocat quotidianam celebrationem tertie, sextae, & nonae. Hanc rei argumentum esse alterum ejusdem Gregorii (c) locum, ubi Sigismundus apud Agaunenses *placendum quotidianum* instituisse memoratur. Verum ut hanc disputationem, quae fuit a me in secunda Saeculi quarti praefatio, ne agitata est, in pauca contraham; hoc unum assero, quod Salaberge, constructore apud Lugdunum-Civitatem (*) cenobio, eo in loco brevi coadunavit *plus minusve trecentos sanctos Christi, illique dispositos per turmas, ad instar Agaunensium monachorum Habendique, nocturne dispositos ut die de nocte eandem omniporter Dei persequerentur*. Perspicuum est hic locus de perenni laude per Salabergam instituta; nec minus inde liquet id factum exemplo Agaunensium monachorum; quos proinde, quasi aliorum duces, ceteris hac in re Occidentis monachis praevivisse per exploratum haberi debet. Subdit Salaberge vitae scriptor equalis etiam exemplum Habendensium sanctimonialium, sancti Romarici alumnae: cui sanctus Anatus abbas, ex Agauno eductus, auctor fuit condendi in Vosgo parthenonis, ubi *multae virginibus placitum per septem turmas, in unaquaque turba duodecim placitibus, die nocturne jugiter instituitur*: qua in re Anatus sine dubio rationem habuit moris Agaunensis, quem ipse ibidem observatum viderat. Quid? quod Dagobertus eodem tempore in basilica sancti Dionysii *placitum ad instar monasterii sanctorum Agaunensium instituerat*, teste Fredegario (d): sed facilius abbas Aigulsi eandem institutionem postmodum allegavit; quod de interrupta modulatione nullo pacto explicari potest: alias dicendum esset, quod a vero penitus abhorret, Aigulsi abbas institui divinum in celebri ac frequenti basilica officium omnino cessasse. Sed longius progredior ad res

(b) Greg. Tur.
lib. 3. c. 3.

(c) id. 4. c. 2.

(d) Fredeg.
lib. 2. c. 2.

(*) Loc.

(*) Loc.

(*) Loc.

(*) Loc.

(*) Loc.

(*) Loc.

(*) Loc.

(*) Loc.

(*) Loc.

(*) Loc.

(*) Loc.

(*) Loc.

(*) Loc.

(*) Loc.

(*) Loc.

(*) Loc.

(*) Loc.

(*) Loc.

(*) Loc.

(*) Loc.

minimè obcuram demonstrandam, quam in Centulensi monasterio sub sancto Angilberto
abbate itidem viguisse suo loco videbimus.

In prelio Significandi infermento haruerit, ut, ad exsequendum iugis illius modulationibus institutionibus, *fuerit novem turmas, id est Granevis, Ubianae, Jurensis, & Melanensis, & cetera: ut succedentes firi in officii committit, id est solvaturis, munitis, primis, tertis, fratis, nonis, ceterisq; die, nullique indifferenter Dominis famularetur: nulla completioni mentione facta, cujus infirmitas sancto Benedicto tribuitur. Ex quo inferas hujus instrumenti antiquitatem. Ex novem autem turmis quatuor tantum exscriptis amanevis; quod miris mirandum est, ex sexaginta episcopis tres dumtaxat ab eo notatos fuisse, ceteris per occultatum omisis. Has turmas, non aliunde, ut quibusdam placet, adificas, sed ex ipso Augustino monasterio confectas fuisse mihi persuasum est. Nam ut de discretis officii divini hois, non de continua psalmodia hic agit permittamus: quis pariter ex Granevis fve Grinniacensi, ut ipsi interpretantur, apud Vicnam monasterio, & ex Jurensi famuli Augendi, quod utrumque ab Agano longissime, id est locis amplius triginta, distat, Agano accitas monachorum turmas ad persolvendas Deo quotidianas laudes? Frustra ergo queras alia monasteria; *Ubianam & Melanensem*, quae nomina sunt turmi illi indita pro arbitrio Augustinum ad singulas turmas designandas: cum ad modum eo legio Thebaeorum *Felix*, aliorumque alia nominibus tuo lubito assolare fuit.*

De regula principio *Tarnasensis* praefcripta non minor est difficultas. Tarnasensem plerique assignant, rati, *Tarnasense* monasterium non aliud esse quam Agueniense, propterea quod Tarnade locus, cujus meminit Antonius Augustus in *Itinerario*, idem cum Agauo existerent. Hujus fententiae auctor est Joſephus Simlerus in libro primo de Vallisſie deſcriptione (*), quem Hollenſius, Continſius (†), alique ſecuti ſunt. Et eodem ſicut ex Antonii *Itinerario*, Oſiodorum (*) a Tarnadi paſſum, millibus duodecim, ita Agauum a Oſiodoro totidem diſtabat, ex ſſis Martyrum Theoborum. Verum ut ſit de Tarnadi Antonii; Tarnasense monasterium idem eſſe cum Aguenſi inducere animam haud quaquam poſſum. Nuſquam enim Aguenſe monasterium Tarnasense appellatum invenias, ſed ubique vel Aguenſe, vel fanſenſe; adeoque, ut regit *Tarnasense* monasterium, monachorum gratia, non aliud fuiſſet, non Tarnasense, ſed vulgari monasterii nomine Aguenſem fuiſſet nuncupata: cum e contrario nunquam aliud nomine, quam Tarnasensis dicta ſit in Concordia regularum, apud Smaragdum, Trithemium, alioſque omnes, qui cam-laudantur. Mihi ſane longe verius ſimilis eſt, Tarnasense monasterium ſitum fuiſſe in pago Lugudniſi, non longe a Vienna civitate, in loco Tarnato, ſive Ternato, vulgo *Terny*. Hic locus poſitus eſt ad Rhodanum, decurrentem Tarnatum inter & Grinnicum (*) pagi Viennensis, qui poſterior loco vocabulum dedit Grinniciſani monasterio, de quo in vita ſancti Clari abbat. Porro haec loci poſitio ad Rhodanum recte convenit illi, que in Regula Tarnasensis capitulo quarto legitur, ut *veroniam etiam ad ultionem ripam ſive imperio ſenſoris tranſgrediſſe non preſumant*. Ex agris novem & viginti, qui pagum Lugudniſem in veteri codice Saviſiacenſi conſtituunt, octavus eſt ager Tarnasensis, in quo ſunt villae Caſſicus, Mons-Eclaretus, Clivicus, Caſſus, & Madalica, & idemque idem memoratur in chartario Cluniacenſi, ubi tertio Ludovici regis, cognomine *Tranſmarſus*, quodam datus. Odoni abbatii manſus in villa Madalica, in *pago Lugudniſi, in agro Tarnasensi*: de anno ejuſdem regis decimo, eidem Odoni conceditur campus cum ſilva, in *pago Lugudniſi, in agro Tarnasensi*. Eſt & Tarnacum, vulgo *Terny*, locus alius haud ignobilis in pago itidem Lugudniſi, ubi prius erat abbatia Saviſiacenſis ſubjectus, praeſter Ternacum oppidum, *Terny*, in pago Geneveſi.

LXIIII. Regula A.
 generalis.

Amal. Aksh. Yon.

D 3

Liberto ~~XXXXXXXXXXXX~~ ANN. CHB.

152

LXXI.
November 1884.
No. 225.

LXXIII.
Argumentum
monasticum
ad idem cum
Tarnasoli.
(*) *Le pays de
Vallois.*
(*) *Annal. Fe-
m. 136. n.
100. Or freq.*
(*) *Mariniani*

(*) *Grignol*

LXXIV.
Regula A
pennsylv.

in monasteriū intra urbem inclusas, ad sexagenarium numerum mirabili ordinatione ANGL. GRÆ.
parati, & disciplinabiliter custodiri. Hinc arguas libellum vulgatum de vita,
sancti Aniani episcopi Aurelianensis, in quo Anianus Vicensis civitatis oppido, ubi
germanus egiſ Leonianus in basilica sancti Petri humatus est cum sancto Desiderio
martyre, ocellus dicitur: preterquam quod Anianus Leonianum nostrum quinquagi-
giata fere annis etate superabat. Erat idem idem auctor, cum basilicam sancti Petri
ad orientalem plagam jam dicta civitatis locat, quous ad australem portam rectius
statuit Vita sancti Clari abbatis Viennensis: ubi sancti Petri monasterium, ad australem
urbis finem, quingentos pene monachos habuisse perhibetur. Hanc porro Leoniani
per barbaros captivitatem captivisse non dubito anno quadringentesimo octogesimo-
septimo, quo clades & vallaſ Patnonie illata est, a sancto Severino Noiecorum
apostolo predicta: cujus indubie discipulus fuit Leonianus.

Redeo ad monasterium sancti Petri, cujus auctores fuisse Ansemundum & Anseu-
banam, senatorū oedinis nobiles Viennenses, discimus ex eorum (a) literis, domna
filia suæ Remila, cognomento Eugenia, inscriptis, quarum hæc summa est: (e)
nempe res suas Remila eo pacto pridem tradidisse, ut, quemadmodum monasterium
sancti Petri in Bello-campo extra portam civitatis construxerant; sic illa ex rebus
concessis cœnobium in honorem sancti Andreæ sub jace Viennensis ecclesiæ conſtitu-
tueret sancti femini, ex ordine victoris, quem sanctus Leonianus sancto monasterio
urbis, inquit, nostra instituit, ubi foveat nostra Eubena abbatissa præſe, sub cujus
institutione & ipsa Remila nutrita fuerat; ac proinde cœnobium jam conditum sup-
ponunt literæ, quæ datæ sunt Chlotharii regi anno nono, id est anno Christi quin-
gentesimo viceſimo; quo tempore, Leonianus necdum vixit exceleſſer, cujus obitu
paſſulo ſerius differendus est. Duplex sancti Andreæ monasterii meminit Ado
in chronico ad annum dcccxxv. ubi de Philippo episcopo, cujus tempore monasterium
sancti Andreæ ſubterraneum Viennæ conditum fuiſſe dicit a Remila-Eugenia, Ansemun-
di quæ filia, atque ſub teſtamento matri eccleſiæ traditum; aliud verò ſuperius
sancti Andreæ in colle civitatis a beato Leoniano temporibus sancti Aviti episcopi
urbis episcopi fundatum fuiſſe, ubi eadem ipſa Remila ſub regulari diſciplina nutri-
ta fuerat. Ante hos omnes Viennæ floruit Mamertus Claudianus, sancti Mamerti
ejusdem urbis episcopi germanus frater, cuiusque veluti coadjutor, dictus fuiſſet or-
dine in ſecundo, adeo doctus, ut eo magistro triplex bibliotheca fuiſſet, Romanæ,
Aſiæ & Chriſtiæ;

Quam totum monachus vixit in ævo
Secretis habet institutione,
Orator, dialecticus, poëta,
Tractator; geometra, mysticusque,

ut Sidonius-Apollinarius in ejus epitaphio canit: qui libros ejus tres de ſtatu anime
alibi laudat.

Cum Leonianus Auguſtodunū verſatus eſt, non alium forſe incoluit locum, quam
ſuburbanam sancti Symphoriani basilicam ab Euphronio ſacerdote, poſt ejusdem urbis
episcopo, conditam, in qua ab eo tempore monachi exſiſterunt, quibus poſtmodum
beatus Germanus abbas præſuit. Is apud propinquum ſuum ſanctum Scopilionem,
peope Lauſiam (*) pagi Eduenſis oppidulum alius & inſtitutus, cùm a loco ſerè
mille paſſibus diſtaret, juxta ad manſionem, tollente Fortunato, correbant docti
fidei calore, per tempeſtatem, per hiemem. Germanus verò intra ſermi laſſi ſpatium
a beato Agrippino episcopo diaconus, & ſequente triennio præſbyter ordinatus; que
tria luſtra non ab ejus ortu, ſed a tempore, quo Scopilionis caſe inſiſtendus tra-
ditus eſt, computanda eſſe inde colligitur, quod ejus oedimato Agrippinus nondum
ſecum obtinuerat tempore concilii Epaoenſis, anno decimo-ſeptimo ſæcæ quin-
teſimum celebrati: quo anno Germanus jam annos minimè viginti attingerat, ut
qui octogennarius mortuus eſt anno ejusdem ſæculi ſeptuagimo-ſexto. Quamquam
non deſunt piceum exempla, qui ante annos viginti ex canonum relaxatione diacon
ordinati ſunt, in quibus ſanctus Theodoros Siceora (b) leſſor primò, dein poſtri-
die ſubdiaconus ſummi diaconuſque ac præſbyter divino nuntio conſecratus eſt anno 12. 3. April.
etatis decimo-octavo; quæ etate etiam venerabilis Beda ſe levitam fuiſſe ordina-
tum ipſe teſtatur. De Germano plura inferius.

Apud Aduos exhibuit eodem ſerè tempore aliud monasterium, ubi ſanctus Lau-
rentius monachiſſe profeſſione nomen dedit. Hic Laurentii abbatuſque magiſter uſus, in-
de in locum ſolitarium ſceſſit, ubi ſeptuaginta monachorum cœnobium, Siſtense
dictum, extruxiſſe dicitur. Poſtea, creſcente numero diſcipulorum, aliud cœnobium
quadraginta monachorum erexit in loco, qui Maximilianus vocatur. Annos natus
am.

LXXVII.
S. Petri & S.
Andreæ mo-
nasteria ibi-
dem.
(a) Diplomat.
ibid. p. 493.

LXXVIII.
S. Sympho-
rianuſque mona-
ſterium apud
Eduon.
(*) Lauſi.

(b) Bedæ.
S. Laurentii
ibidem.

LXXIX.
S. Laurentii
ibidem.

ANN. CHIL.
375.

amplius quinquaginta ab Amando episcopo presbyter ordinatus traditus. Ex discipulis ejus unus, Phazarus nomine, in ardentem rogum ex obedientia, se incussit fertur. Denique Laeteno in partes Genevensium paulo ante mortem proficiscenti occurrit Gregorius episcopus Lingonensis, quod si ita est, eum quinto saeculo floruisse dicendum est: at qui sacra Amandus episcopus, a quo ille presbyter ordinatus dicitur, incertum. Mortuus est kalendis Novembribus: at festum ejus vii. kalendas Octobris ponitur in veteri breviario Cluniacensi. Cella sancti Laurentii (*) diocesis Velezionensis memoratur in testamento sancti Bernonis abbatis, qui cum Wlodonis consanguineo suo regendam commisit. Haec non superest, sed etque abbatie

(*) S. Laurentii.

(*) Moiney.

Viancium
apud Albigen-
ses.

Baimensis sub congregatione Cluniacensi, cui cella Maximianus (*) eidem subiecta est. Egregiam vero laudem tulit prae multis in re monastica propaganda Gallie Narbonensis pagus Albigenis, quem insignis ille Carthaginensis ecclesiae splendor Eugenius, Vandolica persecutione illuc deportatus, morte sua illustravit, & monasterio, quod in oppido Viancio, haud procul Albiga urbe, in exilii sui solatium ac levamen extruxit; quod alii etiam Africani episcopi exulibus alibi praestiterunt, ut noster Theodericus Ruinartus observavit in commentario historico de persecutione Vandolica, capite, viii.

LXXXI.

ss. Severi
& Maxentii
monasteria.

(*) Agde.

(*) S. Laurentii.

Non praeterea hoc loco Maxentium apud Písones abbatem, sancti Severi abbatem Agathensis (*) discipulum. Severus ex Syria oriundus, patris & saeculo velle dicto in Septimaniam (*) appulit, atque a Betico Agathensi episcopo benigne exceptus, postquam aliquandiu extra urbem reclusus vixit, in ipsa urbe iuxta principem sancti Andreae ecclesiam monasterium, ubi trecenti monachi sub eo fuerunt, instituit, sepultus tandem in basilica sancti Martini. Maxentius Agathensis ab eo discipulis monasticis imbutus, indeque digressus ad pagum Pístavensem, in monasterium sancti Agabiti presbyteri abbas eligitur, & qui Adjutor antea vocabatur, mutato nomine Maxentius appellatus est. Post Vogladensem pagum, cum militibus quidam ejus monasterium disperere, unusque ex eis gladium in eisdem, caput frangere pararet; nullius brachio repente celsus rigescens, sed mox olei furi contactu sanato, Chlodoveus ad ipsandum Maxentium accessit, & ad ejus precibus prostratus, suis vestigia de intentato excidio impetravit. Post annos aliquot vir sanctus in caelum migravit anno statim septuagesimo-septimo, ad festum kalendas Julii, sepultus in monasterio suo, quod tempore Gregorii (a) episcopi

(a) Greg. Tur.

lib. 2. hist. ec.

37.

(*) S. Maximini.

(*) S. Laurentii.

Turonensis, *Cellula sancti Maxentii* vocabatur, veteri monasterii appellatione oblitterata. Hodie quoque sancti Maxentii (*) antiquum vocabulum retinet insigne monasterium ad Separium (*) amnem, atque in oppidum cognomine accrevit; a Calvinistis superiori saeculo dire violatum, quod Patres Congregationis sancti Mauri in angustiore formam integrum restituerunt. Hunc locum sanctus Leodegarius abbas, dein Aduensis episcopus, saeculo septimo illustravit.

LXXXII.

S. Maximini
et cœnobium
Miciacense.

A sancto Maxentio divellendus non est beatus Maximinus, auctor & primus abbas monasterii Miciacensis penes Aurelianos, utpote eidem nominis & temporis auctoritate conjunctus. Viriduno per Chlodoveum expugnato, Auspicius seu Euphicius istius urbis presbyter regem victorem Aurelianos usque comitatus est cum nepote suo Maximino, atque idoneum construendo cœnobio locum ab eodem rege petierunt, impetraruntque, vocabulo Miciacum, ut Veteres passim scribunt, seu Miciacum, ad Ligerim loco ameno situm infra Aurelianos, probante Eusebio episcopo, qui loci ecclesiam sub titulo sancti Stephani consecravit, eodemque die Maximinum diaconum, ac paulo post presbyterum ordinavit. Perfecto monasterio abbas praefectus est idem Maximinus, ad quem plurimi, virtutis ejus imitanda studio, cum fratribus, cum monachi, accesserunt. In his ex Menatensi apud Arvernos monasterio istuc se se receperunt Avitus & Carlesus, piissimi postmodum abbates. Post mortem, quae decimo-octavo kalendas Januarii sub annum Christi quingentesimum vigesimum accidit, Maximinus in proximo antro, in quo immanem pellicurumque draconem existerat, pellicis voluit: super cujus tumulum Agilvus praedives civis Aurelianensis, fadit ponitens, quod servum suum inde violenter abstraxisset, basilicam erexit, eundemque servum Miciacensibus perperam mancipandum tradidit. Hac neglecta basilica, Sigobertus aliam in agro sua juris, basilicam Aniani continentem, ad urbis muros adificavit, eoque sacras reliquias asportari curavit, institutis ibidem clericis, qui divina officia celebrarent. Demum Jonas episcopus eisdem inde Miciacum revexit, atque inde vetus loci appellatio in sancti Maximini (*) vocabulum mutata est. Maximino in regimen Miciacensis monasterii successit beatus Avitus, qui abbas Chlodoveo (b) Aurelianorum regi, adveniens Sigismundum Burgundionum regem profecturo, anno sexti saeculi vicinissimo interitum perdidit. Eidem successit Theodorus, Theodoro nepos Maximinus junior, ambo iidem sancti: sub quibus complures monachi, pietate ac fan-

(*) S. Maximini.

(b) Gregor.

Tarsh. 3. c. 6.

61.

Atque illustres, eo in loco floruerunt. Præcipui fore Leobinus & Casilfus, de quibus in consequentibus agendum. Monasterii statum prope ad excidium vergentem confirmavit, crevitque Theodulfus episcopus, collaborante Jona ejus successore. Nunc locum obtinent Patres Fulgentes.

Liber hic attestare diploma Chlodovei M. de conditione cenobii Miclacenſis, quod diploma pro sua brevitate & sinceritate, ac pro consubstantiali Trinitatis contra Arianos commemoratione, hoc loco non ingratum fuerit.

CHLODOVEUS Francorum rex, vir iustus. Tibi, venerabili fratri Eusebio, tunc quo Maximo, ut possitis, & hi qui vobis in sancto proposito succedere, pro vestra dilectaque conjugis & filiorum pietate divinum misericordiam precibus vestris impetrare, Maximo concedimus, & quodvis est filii vestri intra finemum aliorum, per sanctam coſecrationem & aulam inexceptionaliter tradimus, & corporaliter possidendum præbamus absque tributis, nullo & exactione, sive infra, sive extra Liguriam (*), cum quærat & saluto, & utroque molendum. Ita vero, Eusebi, sancta religionis catholica episcopo, Eusebio sanctam fove, Maximo fove, & tam eos, quam possessiones eorum in tua parochia, ab omni calumnia & injuria præſta liberos. Neque enim nocendi sunt, qui regalis affectus prosequuntur. Idem agite, o vos omnes sancta religionis catholica episcopi. Vos ergo, Eusebi & Maximus, deſcite inter Francos esse peregrini, & sit vobis loci patria in perpetuum possessionis, quas donamus in nomen sancta, indivisa, æquali, & consubstantialiter Trinitati. Ita fiat ut ego Chlodoveus volui. Eusebius episcopus confirmavi. Annus dati diplomatis signatus non erat in exemplo, ex quo id præsum eratum est in spicilegio Acheriano: nec facile supplere potest, cum ab expugnata Virduni civitate, quod biennio ante annum quingentesimum accidit, ad Chlodovei obitum anni ferè tredecim interceſſerint.

Multa sunt Gallie, aliarumque regionum monasteria, eorum quæ, tum vetera, quorum commemoratio de tractatu ad hoc tempus revocari possit: nova sunt Glomontensis sancti Florentii apud Andecavenses, Enſionensis sancti Jovini apud Pictavem, Landevenecensis sancti Winalodi, & sancti Jacuti in Armorica; Divionensis sancti Benigni, sancti Germani Antiodorensis, Remensis sancti Johannis, Ferrariensis sancti Petri, sancti Michaelis Tornodorensis, Melundensis sancti Petri in Burgundia, & sancti Juliani Tironensis, præter monasterium sancti Theoderici prope Remos. Verum hæc tractatio longius nos abduceret a continuandis gestis sancti Benedicti, atque opportunius in sequentes libros, ubi dabitur occasio, differatur.

Hic tamen strictim perscrutanda est commemoratio Lucullani apud Neapolim monasterii, quod sæculo nono labente sancti Severini percelebri monasterio dedit originem. Itæ ex Oriente in Pannoniam profectus, monasteria illis in partibus constituta primis, præcipuum prope Favianas, non longe a Vindobona seu Vienna Austriæ civitate; monachos admonere solitus, ut beatorum Patrum vestigiis inhaererent, & ne, qui parentes reliquerant de sæculum, pompe secularis illecebris demum caperentur. Norici Ripensis visitare pendicla, corpus suum in Italiam transferri discipulo suo Lucilio presbytero mandavit. Tunc, morti proximus, discipulos monitis instruxit, terrenam ut despicerent patriam, cælestem semper inquirerent: non pigerent agere penitentiam, quos non pudet facinus perpetrare; essent corde humiles, mente tranquilli; scientique non prodesse eum velis humilitate nomen. Monachi, vocabulum religionis, speciem pietatis, si circa mandatorum observantiam degeneres ac reprobi invenirentur. Grande nefas esse peccata fœditer hominum, bestias fugientes, Christum cunctis affectibus prætercunt, quorum incertis & habitus virtutis debeat esse documentum. Deinde osculo singulis & omnibus dato, & sacramento communionis accepto, lugeri se penitus prohibuit, totumque corpus signo crucis consignans, ut pascirent imperavit. Ubi verò ille psalmum ultimum promissi, sexto idus Januarii animam efflavit in hæc extrema, psalmigraphi verba, quibus omnes spiritus ad laudandum Deum invitantur. Annus ejus supremis colligitur ex eo, quod fixo post anno corpus ejus tumulo elatum, atque in Italiam a discipulis deportatum est ipso anno vaticinio ab Odovaro perpetrato, quæ anno sæculi quæsi octogesimo-septimo accidisse constat. Sacrum ejus corpus Neapolim delatum, in arce Lucullana, quæ ab ori finititudine Castellæ-ori modo appellatur, a Victoris episcopo collocatum est in mausoleo, quod illustris maritima, Barbara nomen, ipsi creaverat in basilica ab se constructa cum adjuncto monasterio, cui præfuit Eugippius abbas, ipsius Severini discipulus, scriptis suis illustris. Idem ipse est, qui librum de vita personæ ac magistri sui scriptis instat commemoratorem, quod Paschasius sanctæ Romanæ ecclesiæ diacono expoliendum, & eloquentia lumine illustrandum auncupavit biennio post consulatum Isaurorum, id est anno Christi

ANN. CHR.
315.

LXXXIII.
Chlodovei
M. pro eo di-
ploma.

(*) al. Liguri-
am, de Lodi-
go.

LXXXIV.
Alia mona-
stia.

LXXXV.
Lucullanum
apud Neapo-
lim.

Eugippius ab-
bas.

ANNO. CHR.

1111.

(a) *Pr. rom. 1111.*

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

Christi undecimo supra quingentesimum. Falluntur qui hunc Eupigium (*) alium-
existant ab auctore collectanei ex operibus sancti Augustini, quod opus, hortante
Marino abbate, susceptum, Probe virginis pium nuncupavit. Forte Marinus abbas
fuit Lirinenus, in cujus icidem insinu vitæ sancti Augendi scriptor de institutis mo-
nasterii Aganensis agere compulsus est.

LXXXVI.

Sanctus An-

tonius mona-

chus Lirinen-

sis.

(c) *Palatius.*

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

Favet huic conjectura, quod Antonius monachus ille sanctitate insignis, cujus vitam
Ennodius Ticinensis episcopus edidit, cum Eupigio vixit sub cura sancti Severini,
idemque post vallationem Pannoniarum, tandem Lirinum se recepit. Narus fuerat
patre Secundino, in civitate Valeria ceca Danubii ripas, Severino ab infantia notus
& carus; idemque nepos Constantii episcopi Laurencensis, cujus disciplina, mortuo
Severino, traditus est. Post patris obitum Antonius a sanulis suis perductus, primo
in Tellina-vallē (*) Mario sancto presbytero adjunctus, nox eundem clericatus vi-
tandis studio defuit. Postea feculum elegit laud procal a sancti Fidelis Comensis
martyris sepulcro, ubi Larius lacus Jonii marmoris ripis coarctetur. Illic monte sub-
limis consensio sedem fixit, nihil secum amplius allumens, nisi parum leguminis, &
ligonem ad terram ingratisimam excolendam. Jura illa indomitam naturæ legem,
Antonio congregante, petiderunt. Verum adventantium perturbatus frequentia, ad
secretiore eremi sibi credidit evolandum, ubi in edita rape annis pluribus solus sine
conforte transegit. Sed ecce iterum sanā vulgante detectus, simul ne grandævus
perderet vanitate, quod inter tirocinia virrate servasset. Et quid agimus, inquit, o
anima, quando periculis plena sunt etiam quæ videntur esse tutissima? Lenocinia
hostis tui intelligis, dum univerforum voce laudaris. Vide quantis labores insidis!
Abconditam esse non licet quocumque veritatem, Sanctorum petamus confortum, &
illam Lirinenis insule sanctam cohortem adcamus. Quem solus hæcenus pulsavit
gervarius, timebis inter inimicis sibi multitudinem constitutum. Disit, nec mora
suscepit itinere, simul Lirinum appulit, admissus est cum debita reverentia. Previ-
dit tamen, ne col in illa matris sanctorem insule, cum prelatæ meritis, præsertim
honoribus videretur. Ibi biennio cum vixisset, mortalem vitam cum immortalis com-
mutavit. Libellum de ejus vita Ennodius dicitur Leontio abbati, Lirinensem facit
credere, nisi scripti atque editi indices reclamarent.

LXXXVII.

Concilium

Agathensis

decretis de

monachis.

(b) *Can. 13.*

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

Reliquum est, ut ad concludendum primum librum, quod etiam in subsequen-
tibus observabimus, præcipua de monachis decreta conciliorum paucis referamus.
In Agathensi anni quingentesimi-sexti statum est, ut monasterium (b) novum,
nisi probante aut permittente episcopo nullus condit: ne monachum sine consen-
su abbatris episcopus ipse ordinare præsumat; nec monachos, etiam vagantes, nisi
eis testimonium abbas suus dederit. Ad hæc, ne monachum alienum abbas ci-
tra consensum proprii abbatris suscipere, aut retinere auit. Præterea, ut (c) mo-
nasteria puellarum longius a monasteriis monachorum, aut propter insidias dia-
boli, aut propter oblationes hominum, collocentur. Denique (d) ne monachis
ad solitarias cellulas liceat a congregatione discedere, nisi forte præbati post
emeritis labores, aut propter infirmitatem necessitatem asperior ab abbatibus re-
gula remittatur; quod ita denuum fiet, ut intra eadem monasterii septa manen-
tes, sub abbatris tamen potestate separatas habere cellulas permittantur. Abba-
tibus quoque singulis diversas cellulas, aut plura monasteria habere non liceat,
nisi tantum propter incursum hostilitatis intra muros urbis receptacula, quæ hos-
pitia vocant, collocare: quod intelligendum, non de inspectione & providentia
generali, sed de regimine ac directione peculiari. Quamquam non defuerit etiam
subsequentibus seculis præcipue sanctitatis abbates, quos non cupiditas, sed eximia
virtus & regendum animarum pericula pluribus monasteriis gubernandis admovit,
qualis fuit seculo nemo Benedictus abbas Anianensis, & sequenti sancti Berno,
Odo, alique nonnulli Cluniacensis abbates.

LXXXVIII.

Concilium

Aurelianense

de

monachis.

(c) *Can. 13.*

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

1111. & 1111.

Anno undecimo post quingentesimum, qui Chlodovei Magni Francorum regis
mortalis fuit, celebratum est concilium Aurelianense primum, in quo abbates (c)
episcopis subesse, & ad synodum annum venire præcipitur: monachos vagos re-
vocandos, & sub custodia contrahendos; omnem quibusvis proprietatem interdi-
cendam: nec licere uti oratorio in monasterio, vel transgredi habere; quod genus est cal-
cei secularis, etiam clericis interdictum. Orationum hoc loco videtur esse vulgata stola
sacerdotalis, cujus usus monachis, qui sacerdotii aut diaconatus expertes essent, prohi-
betur; sicut & lectoribus, & subdiaconis in concilio Laodiceno. Huc facit, quod
beatus Fulgentius, ex monacho episcopus Ruspensis, oratio, sicut omnes episcopi, num-
quam utitur; sic studio humilitatis ambitionem vestium fugiens, ut nec ipsa cal-
ceamenta suscipiens clericorum, aut vilissimis caligis in tempore hiemis, aut cali-
gis in tempore æstatis uteretur, intra monasterium interdum soles accipiens,
frequenter nudis pedibus incedens.

In concilio Tetracoenſi, quod anno ejuſdem ſeculi ſexto-decimo convocatum,
 fuit, ne monachi, foras itineris cauſa egyptis, quodvis miniſterium eccleſiaſticum
 exercere liceat abbatibus ſui inſuſſi; neve locum negotia, praeſertim monaſterii
 ſui abbate imperante, traſſare audeant.
 Epaeonenſe, poſt biennium in provincia Vienneniſi celebratum, vetat (a) man-
 cipia monachis donata ab abbate manuſcripti, inſuſtum reputans, ut monachi quo-
 tidianum rurale opus facientes, ſerviſſimum libertatis otio poſeantur; prohibetque
 unum duobus monaſteriis abbatem praefidere, quod jam ſtatuerat concilium Aga-
 theſe, uti & cellas novas, id eſt monaſteria, conſtruire abſque epiſcopi notitia.
 Abbatem (b) criminis reum, ſi ab epiſcopo ſuo ſucceſſorem accipere noſuerit, ad
 metropolitani iudicium deducendum. Præter ea nec monacho (c) juveni, uti nec
 clerico, monaſteria ſanctimonialia, niſi ob conſanguineas, adire liceat. Ad hæc
 primum in hoc concilio ſtatutum (d) puto, neque enim ante id tempus antiquius
 decretum ullum legere memini, ut ſi præbyter aut diaconus crimen capitale com-
 miſerit, ab officiis honore depoſitus, in monaſterium retrodatur, ibi tantummodo,
 quamſiu vixerit, communionem ſumenda; quod quidem, iubente Romano pontifice
 paullo poſt executioni demandatum advenſus Contumeliolum epiſcopum Antipolita-
 num. De loco Epaeonis, ubi celebratum concilium, diverſæ ſunt auctorum ſententia.
 Certum eſt ex actis concilii, locum fuiſſe provincie Vienneniſis: & quidem Ludovi-
 cus anguſtus, cognomenſe Flavi, regio diplomate eorum, qui dicitur (e) Epaeoni;
 rogante illuſtri viro Abbate comite, reſtituit eccleſiaſia ſancti Mauricii Vienneniſi, ex
 cuius ratione & epiſcopatus erat. Non ergo quaerendus locus extra epiſcopatum Vienneniſem.
 Ad hæc epiſcopus loci eccleſiaſia ſancti Andreae apoſtoli & ſancti Romani martyris
 ſtulis inſignite in eodem diplomate dicantur. Longius forſitan procedit hæc liber: at
 hanc prolixitatem quam rerum dicendarum neceſſaria cauſavit conexio, ſubſequentium
 librorum brevitæ purgabit.

ANN. CHR.

111.

LXXXIX.

TETRACOEN-
SENſis.

XC.

Epaeonenſis.

(a) Can. 1. & 2.

(b) Can. 29.

(c) Can. 58.

(d) Can. 314.

(e) Capital.

in. 14. 33.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER SECUNDUS.

Ab anno Christi 520. ad annum 527.

ANN. CHR.
520.
I.
Monasteria
duodecim a
sancto Bene-
dicto condi-
ta.

OST varior hinc inde discursus, jam tandem ad solitudinem Subla-
centem revertendum est, in qua per hos annos Benedictus monaste-
ria duodecim edificavit. Quippe cum vir Dei per diuturna silentia,
carnis temptationibus subactis, ignis divini fervorem ex meditatione
& lectione, atque ex orationum assiduitate conceperit, non potuit
hæc flamma unius Sublacentis specus angustias contineri: sed dimis-
sit, qui ipsius magisterio se subiecerant, Vicovarentibus protervis ac
contumacibus monachis, se se ad novos homines formandos, & ad omnem monas-
ticæ discipline normam componendos, Spiritu sancto impellente, comparavit. Rem
sic narrat Gregorius. Cùm sanctus vir diu in eadem solitudine virtutibus, signisque
quotidie magis magisque inclaresceret, multis ad eum in dies confluentibus, duode-
cim monasteria instituit, quasi totidem pietatis gymnasia, in quibus sub præfatis sin-
gulis duodenos monachos deputavit, paucis secum retentis, quos interim a se ipso
apertis erudiri iudicavit. Horum monasteriorum nomina variæ sunt apud auctores no-
stros. Præferenda videretur Angeli de Nuce sententia. Sunt autem, inquit, sacra
Specus, sancti Cosmas & Damianus, nunc sanctæ Scholasticæ; sanctus Angelus
post lacum; sancta Maria, nunc sanctus Laurentius; sanctus Hieronymus, sanctus
Johannes-Baptista, nunc sanctus Johannes ab Aquis; sanctus Clemens citra lacum,
sanctus Blasius, hodie sanctus Romanus, sanctus Michael archangelus sub sacra Spe-
ca; sanctus Victorinus ad radices montis Porcarii; sanctus Andreas, & Vita-eter-
na, nunc Vallis-sancta. Omnia, si duo priora, quæ hæcenus supersunt, excep-
ris, aut in parietinas, aut certe in simplicia oratoria seu sacella relictæ sunt.

II.
Abbas sub
sancto Bene-
dicto.

Regula.

Monachi
duodecim.

Singulis monasteriis abbates singulos sub sancto Benedicto, quasi generali mag-
istro, præfuisse ex Gregorio colligimus, qui vagum illum, communis orationis im-
partientem monachum, ab abbate suo seorsim adnoctum & inceptum fuisse com-
mota: quem Pater sanctus, pro sua dignitate eò invitatus, virgæ percussum revoca-
vit ad sanam mentem. Regula sancta per id tempus concepta & adumbrata, quam
postmodum in Casino monæ abfolvit, exemplum præbentibus cum primis Basilio &
Casiano. Duodenos monachos in singulis cœnobitis instituit, nec plures, ut parva
& exigua sunt rerum omnium principia; nec pauciores, quod infra hunc numerum
monastica disciplina servari incolmum, & coalescere vix posset, crescente & adultæ
re-

religione subinde augendum. Hanc numerum, tamquam a sancto Legislatore nostro consecratum imitari sunt, qui novas lapsu temporum colonias aut reformationes excitant: ut prae ceteris exempla probant Cisterciensium monachorum. Minorem hanc congregationem appellare licet: quae major demum fiet, si minimum dupla, tripla, aut quadrupla fuerit, ita ut in uno quoque monasterii curtu sint plures decani, qui singuli singulis duodecim monachorum turnis praesint.

NON continet se se laeta Sablacenſis ſolitudinis ſiner tantæ virtutis ac religionis ſama, ſed Romanæ ſiquæ primò, deinde in remotiſſimas quoque regiones per- manavit. Hinc ad eum Romanæ urbis nobiles & religioſi viri concurrere ceperunt, & ex eis nonnulli liberos ſuos eidem tradere educandos & inſtituendos, non ab eo ut diſcèrent vanas artes, ſed ut in eorum mores ad virtutis & pietatis normam componerent; quod perſpicuis verbis declarat Gregorius, cùm eos tradit ſuos ei ſilios *omnipotentis Deo mitterent* dediſſe: quos ſatius fuiſſe, Romæ erudiri, ſi de ſolis ſcientiis, ut quidam Novatores ineptè fabulantur, & non de moribus ac pietate eorum parentes poſſimum curaviſſent, uti certè curabatur: ſic tamen ut congrua erudi- tionis ſecundas tribuerent. Inter hos nobiles præcipui fuerunt Equitius & Tertullus patricii; quorum ille Maurum duodecennem, hic Placidum puerum, *bonæ ſpei ſoboles* tradiderunt: an ſolemnis illo ritu, quem in ſua regula Benedictus præſcripſit, Deo oblati fuerint, non liquet. Quanquam non levis huius rei conjectura ex eo deduci- tur, quod ampliffima ſimul cum illis prædia, magnæque poſſeſſiones donatiſſi memo- rantur. Tantum brevi in virtutis ſtudio progreſſum fecit Maurus, ut eiſd magiſtri adiutor exiſtente. Hanc Tertulli oblationem vulgare ſinſi Placidi aſta revocant ad annum huius ſæculi victeſimum-ſecundum.

Forſit in uno ex illis duodecim monaſteriis quidam vage mentis monachus erat, qui ad orationem, quæ *explet pſalmodi* ſolebat fieri, illare non poterat: ſed mox ut fratres orationi incubuiſſent, ipſe extra eorum coetum egreſſus, nugæ & fabulæ ſeſtabatur. Cùm ex abbatis ſul, cui Pompeiano nomen erat, moeſtis nihil profe- ceret, ad ſanctum Benedictum ductus, graviterque increpitus ab eo eſt. Verùm in ad monaſterium ſuum reverſus, vix biſiduo ſe ſe continuit, tertîa die ad inſolitum vitium relapſus. Admonitus iterum vir Dei ab eodem monaſterio quem conſtituerat patre: Ego venio, inquit, eumque per memeriſſum emendo. Accedit, & *conſiliat* *horum* cùm *explet pſalmodi*, hand dubie matutinarum vigiliarum, ſe ſe fratres in orationem deſiſſent, vidit vagum illum monachum a terro & ſordido puerulo per veſtimentiſ ſimbriam ſuras trahi. Mox Pompeiano abbati, & Mauro Dei famulo, quem ſecum adduxerat, huiusmodi diſſolutionis errorique auctorem indicavit: ſed cùm illi nihil ejuſmodi cernerent, biſiduo eſt oratum: atrament ſoli Mauro id intue- ri datum fuit. Poſtridie expletâ oratione vir Dei oratorium egreſſus, ſtantiſ foris monachum reperit, virgâ percuſſit, atque ita nigerulum hoſtem fugavit, ut deinceps monachus ille ab orationis ſtudio denoverit non potuerit. Præclarum ſanè poſteris documentum, quanto in pretio fuerit apud ſanctiſſimum Parentem noſtrum orationis ſtadium, & quo auctore, quantove damno fratres ab hoc ſtudio revo- centur.

Sic itaque ſanctiſſimo inſtituto ei ac magiſtro parebant omnia ejus monaſteria, ut eorum incurſu ad ipſum referrentur, atque ejuſdem providentiâ emendaren- tur; quod etiam ex alio factò perſpicuum fiet. Ex his duodecim monaſteriis tria in editis montis Sablacenſis rupibus conſtructa erant, æque ſubſidio ſe deſtituta, ut id e ſuſpecto lacu, ad quem nonnifi per dexevum montis latus deſcenſus erat, non ſine grandi labore ac periculo, ſuppleri necèſſe eſſet. Collecti ſimul fratres rem optimo Patri exponunt, conſentique ex eodem loco monaſteria mutari opor- tere. Hos blandè conſolatus, nocte proximâ eum Placido adoleſcente montis verticem conſcendit, diutius ibidem oravit, & tribus lapidibus eodem in loco pro ſigno poſitis, in ſuum monaſterium rediit. Tandem, fratribus denuo aque penſiam conquerentibus, rupem ad tres illos lapides cavari præcepit, de omni- potentis Dei miſericordia bene ſperare juſſit. Reverſi fratres rupem jam ſubantem invenerunt, & excavato altius ſaxo fons ubertim emanavit, qui nunc etiam fluit, teſte Angelo de Nuce, ſicet tenui venâ.

Proxima erat Aquiliculis, adeoque Sublacenſibus locis, Valeria provincia, in qua per id tempus ſaſſitate ſorcebat beatus Equitius, multorum in eadem provin- cia, ut ex Gregorio (a) diſcimus, monaſteriorum pater. Hunc, cùm carnis ſtimu- lis acris urgeretur, ipſe ſue tentationis anguſtiæ ad orationis ſtadium ſolerio- rem & ſerventiorum fecerunt, ac demum hac ſedulitate exercitato eximie caſſita- tis munus celitus attulerunt. Hoc præſidio armatus, etiam de ſequiori ſem re- gendo cogitare cepit: ut diſcipulos admoerere inſtitit, ne id ejus exemplo attenta-

ANN. CHR.
510.

ANN. CHR.

510.
III.
Maurus &
Placidus Be-
nedicti obla-
ti.

IV.
Monachus
vagus coetum
ſolus.

V.
Fons divi-
nus eductus.

VI.
Sanctus
Equitius ab-
bas.
(a) Greg. IX.
in Dialogo.

ANN. C.R.L.
1991

[illegible]

VII.
Hocceatus
abbat. Fon-
dendis.
(1) ad. 100.
p. 1.

Monocytes
perpetuates
(b) also, it is

Etodem tempore Fundis in Campania Honoratus (a) monasterium confinxit, in quo ducentorum ferme monachorum erigebat pater. Illud in eo mirum, quod cum servilis esse conditionis, solo Spiritus-Sancti magisterio artis spiritualitatis peritiam edidit fuit. Hanc libertatem in exemplum non esse trahendum subdit Gregorius: ne, dum se quisvis divitum Spiritus introductum pectus, discipulus hominis esse despicatur, si fustaque erroris magister. Quippe divitum spiritus iudicium certum est pro carnis humilitate, quae subesse amat, nec aliud quicquam magis refugit, quam praesentia. ¶ Unus e praecipuis Honorati discipulis fuit Liberianus, eiusdem monasterii praepositus, de quo mira quaedam narratur apud Gregorium. Multa item de Nonnofo (b) Soradensis monasterii praeposito, de quo illud in primis memorandum, quod sub asperius abbate decessit, ejus mores miri semper aequanimitate et patientia, etiam duris aliquando percussis, tolerabat. Nec id praetermittendum, quod cum in oliveta monasterii fructus fore nullus appareret, vasumque fuisse abbatem, et ad collegas extraneorum olivas, sedimentis olei causa, opera fratrum locaretur; node- (c) sit refellere Nonnofo, ne excentes ex monasterio fratres, dum olei quarentem lucra, animarum suarum damna patenterent, qui res insigni miraculo probata est; nam ejus consilio pacifice monachorum olive, in vasculo esse alacris potius, ipso contra, quodvis monasterii vasis oleo impendens secesserunt. Haec in Italia, gentis hoc Symmacho et Hormisdas Romani pontificibus, Theodorico Ostrogothorum, rege-

ANN. CER.

VIII.
Mosaïca
pictura in
Africa.
(r) Aug. de
Op. mon. rep.
22.
(d) id. contra
Fest. lib. 3. c.
40.
(e) Frib. ep. 2.
(f) Aug. in
Psalm. 132.

SED ecce in Africa non vocat concilium Carthagine, sed Basiliaco primus sexti fecali anno vicenno-quinto celebratum pro libertate quorundam monasteriorum: quod concilium, cum privilegia Gallie, Dionysii, Corbieri, f. Foffenti, aliisque formæ et auctoritatis dederit, non alienam a rebus nostris censui debet. Verum antiquæ de hac synodo agamus, paulo aliter repetenda res est. Hoc maxime gloriari potest monachorum profectus, quod præsentissimum concilium sanctum Augustinum intravit fuit in Africa atheniorum, fautoresque, imo, *pro* et *contra* habuerit, optatum (e) hoc prospectum, *sicut* per ecclesiæ nostræ auctoritatem, *ut* per *sancti* Africa, *ut* per *sancti* Carthaginiensis concilium eligi loco habuit vir magnus (d) longè digni auctoritate illo episcopo. Conammati, qui moleste ferebat he monachice vite doli amorem, improbatè Falberro (e) Caraceni, exemplo quo revincunt Augustino, qui monachorum deum adversus Donatistas declinationem (f) acriter suscepit.

Præcipua tam in Africa virorum monasteria fuisse, Hipponeuse auctore ipso Augustino presbytero, in quo is, teste Posidio, cum *Dei fides*; (sic monachi tunc passim vocabant) *evocare cepit*; Carthagenensia illa, quorum idem meminit in libro secundo retractationis, capite vigesimo-primo; Adrumetinum, cujus loci monachi direxit librum de gratia & libero arbitrio, qui *de transmarinis partibus suis semper præreptor ordinaverunt*, ut Petrus abbas ait in concilio Carthagenensi, de quo infra; ad hæc monasterium de Præfatu, & Baccense, de quibus in eodem concilio sit mentio, uti & de monasterio Petri abbatis, quod gravi contentioni in eodem Synodo agitate occasionem dedit. Erat & Gilitanum monasterium, cujus abbas Felix ob tria capitula damnatus fuit: erat & Tripolitanum, cui præfuit Petrus abbas compilator commentarii in epistolas Pauli ex operibus sancti Augustini; denique erant & monasteria illa, de quibus agitur in libro de vita sancti Fulgentii episcopi Rufinensis, quo nullum ferè vitæ monasticæ illustrius ornamentum. Victor Virensis (a) (a) *Vita s. Viti lib. i. c. 10.* laudat Tabracenum monasterium, cui tum nobilis pastor Andreas præerat. Eo se recepit Martinianus ille confessor, servus Vandalis cujusdam, iussu domini sui deponens egregiæ Christi ancillæ Maximæ, quæ & ipsa *bonæ præcæ monasterium incoluit puellarum*. E Capensis monasterio prodire septem illi pugiles, in persecutione Vandalicæ enecti, quorum unus diaconus, duo subdiaconi, præter abbatem, & Maximum monachum pueris ætate, in eodem monasterio ab infantia nutritum. Unde colligimus quantum fuerit in Africanis monasteriis disciplina.

Sed nullum aliud hujus rei illustrius monumentum est, quàm vitæ sancti Fulgentii episcopi mox laudati. Is primò quidem monasteriorum suavissimos greges frequentius vitans fervorum Dei mores propoliturus didicit. Inter abbatibus nullum in eis esse gaudia, nulla esse tædia sentiebat. Eorum consuetudine, simulque lectione tractatus sancti Augustini in psalmum tricesimum-secundum ad seculi contentum animatus, ad Faustum episcopum se confert, qui ab Hunericò relegatus, monasterium sibi in exilio pro asylo considerat. hic matri quidem se spectandum præbere voluit novitum, illius preces admittente incongruum putans, quæ pietatem solum religiosi crudelitate vincibat. Ad quod Faustus, Facile, inquit, poterit hic juvenis tolerare quæcumque impulerit laborem, qui potest matrem jam depingere dolorem. Ingentem persecutione, consulto prius Faustò episcopo, vicinum monasterium petit, cui Felix abbas, dudum ejus amicus præerat, coadjutor ejusdem effectum post multa tentamina petit, passus violentiam caritatis. Fulgentius docendis fratribus; & exhortandis externis eo supervenientibus: Felix quotidianò ministerio & hospitibus excipiendis vacabat: nihil alter sine alterius consilio faciens; alter alterum offendere timens, de mutua subjectione ambo sublimes. Comprehensio utroque a crudeli presbytero Ariano, in se unum verbera & plagas converti rogabat Felix: nec sic tamen Fulgentio parcì obtinuit. Post sæva verbera ambo decalvatos & nudos peritus ille dimisit. Inde Aegyptios monachos cogitat Fulgentius, duabus ex causis: ut vel ibi depulso nomine abbatis sub regula viveret inבודיות; vel dissimulatis abstinens legibus subderetur. Ea propter Syracusæ Eustasium episcopum adit, qui monachorum professionem singulariter diligebat habens etiam ipse monasterium proprium, cui semper adhaerebat, quoties ab ecclesiasticis officiis vacabat. Is ab Aegypti itinere revocat Fulgentium, propterea quòd illorum locorum homines a comunione beati Petri essent alieni. Post paulo Fulgentius Rufinianum Africanum amicum, qui in vicinum insulam refugium, vitam monachi ibidem agebat, hac de re consulti, idemque ab eo accipit responsum. In Romanis: sacra martyrum loca, omnesque servos Dei invisit, urbis pompam nil morans per splendore caelestis Jerusalem. Mox ad Africam per Sardiniam redit, suisque cum ingenti lætitia redditur. Offertur a quodam prænobili civis Byzaceno locus aptus monasterio fabricando: ubi magnæ congregationis edificium patet, etiam sanctum quærens ex dilectione veritatis, negotia multa sustinere non necessitate caritatis. At victus tandem contemplatione meliorum, clam secedit in monasterium Juncense, ubi tunc duo presbyteri eximii abbatis officio fungebantur, nunquam de cubilibus recedentes, sed ecclesiastica dignitati multos viros admodum intrinsecos. His adiunctis vitæ sanctus, fulget supra cæteros mirabili scientiâ, eloquentisque speciali; sed laudabili humilitate atque obedientiâ singulari omnibus subiectus. Tantus cum esset, manibus tamen delectabiliter operabatur, scriptoris artem exerceans, & ex palmarum foliis tabellæ contextens ad ministerium altaris, lectioni aeven in cellula, frequenter coram fratribus insiliens. Vulgatum in proprium monasterium redire cogitur sub interminatione sancti episcopi, qui, ne Fulgentius iterum effugeret, repente eum consecrat presbyterum, ut abbas & presbyteri decoratus & ligatus officio, nec monasterium desertere, nec in alia ecclesia posset ordinari.

ANN. CHR.
541.
IX.
Africa monasteria.

(a) *Vita s. Viti lib. i. c. 10.*

X.
S. Fulgentii vitæ compendium.

Con.

ANN. CHR.

125.

XI.

Episcopus
ut legent.

Conspicantibus omnibus ut episcopus fieret, eligentium vota velociter pre-
veniens fugā, latebris ignotis absconditur, nec quisquam invenitur. Alio cuncto
revertitur, pontificali dignitatis sarcinam se gaudens evasisse: sed tandem a Rus-
penibus flagitatus, *pontifex esse non regatur, sed cogatur*. Acceptā dignitate,
ita se gessit, ut non desisteret esse monachus, professionis præteritis servans in-
tegritatem, quæ pontificis dignitatem ornabat. Idem semper cibi, etiam inter
hospites, eademque jejunia. Oratio, sicut omnes episcopi, nunquam; pelliceo
cingulo citis monachorum, etiam inter dormiendum, utebatur. Calceamentis ele-
giorum vilissimos caligas hiemis tempore, caligulas in æstate, soleas interdum
percrebra. Casulam pretiosam, vel *superbi seu splendidi coloris*, nec ipse ha-
buit, nec monachos suos habere permittit: subtea casulam nigello vel laetino,
id est subalbo, pallio circumdatus, solo pallio intra monasterium: und tantum
vilissimā tunicā, sive per æstatem, sive per hiemem, contentus. Hæc illa Ful-
gentii episcopi insignia, qui in qua tunicā dormiebat, in ipsa sacrificabat: dicens,
tempore sacrificii mutanda esse pueri corda quam vestimenta. Nullus umquam ab
eo extorsit, ut cupulibet generis carnes ederet, sed sola olæta, & ova, quan-
do juvenis erat, sine oleo, nisi postquam seniliter, *ne caligo prævalens oculos*
lectionis impediret officium. A vino denique semper abstinit. De cætero nusquam
sine monachis, quibuscum in condito a se Ruspeni monasterio habitabat, *ne*
suscipere regeretur sarcinā clericorum, consolationem perderet monachorum. Lon-
gam esset cætera ejus eximia fasta, prædicationes, exilia, & lacerationes
percredere. Sexaginta amplius episcoporum, quos tunc cætena exilii ligabat,
lingua & ingenio Fulgentius fuit.

XII.

Fulgentii
monastici co-
gregium in
eo specinet.

Reversus in Sardiniam, ubi antea monasterium considerat, novum ædificat
procul a strepitu Calaritane civitatis, hoc spectatum monachis inculcant, ut nullus
eorum quidquam proprium sibi vindicaret: servis Dei necessaria vitæ sic distri-
buens pro singulorum infirmitate, ut moneret eos, qui plura accipiebant, aban-
dantiorem servare humilitatem: eum quisquis plus accipit, omnium fiat debitor,
quorum est illa substantia. Erat quoque ei maxima sollicitudo prævenire cuncto-
rum monachorum petitiones; eis verò qui petere, petita negare, etiam acci-
pere misericors, dicens, *monachos ut, quæ acciperint, debere esse contentos*. Illos
discutabat veros esse monachos, qui, subactis voluntatibus suis, parati essent ni-
hil velle, aut nolle, nisi pro arbitrio. Sic laborem & lectionem omnibus
commendabat, ut laborantes fratres, qui lectionis studium non habebant, minus
diligenter, nec magno honore dignos iudicaret: contra studiosos, sed labore non
valentes, summo opere amaret. Carthaginem denum ab exilio revocavit eum
omnibus confacerdotibus, unde solus exierat; invenique habentes spiritalem pa-
trem, id est Bonifacium episcopum, concessā catholicis ab Hildericio episcoporum
eligendorum facultate. Effusa est obviam populorum infinita multitudo, Fulgen-
tius in primis videre cupientium. Immensa pluvia seminem tenuit: quin plane-
tis seu pallis suis super eum certatim expansis repellebant imbres, novum taber-
naculum genus artificiosæ caritate componentes. Egresso inde notos triumphos exhi-
berunt omnes ecclesie: id quod eum ad maiorem humilitatis studium provocabat.
Redditus suis, inter monachos denuo habitare perseveravit. Et ne videretur ab-
baris Felicis adventu suo misuere potestatem, imperandi monachis omni sibi
facultatem ultro ademit, non suam, sed alterius volens sequi voluntatem; recu-
sans jam episcopus dominari in proprio monasterio. Parum fuit verbis ac operibus
hanc humilitatem professi, nisi per scripturam quoque firmaret, nihil se in illo
monasterio proprium vindicare; nec pro potestate, sed pro caritate inter
monachos habitare, obice contradictionis hoc pacto successibus suis opposito, ne
quod exinde servi Dei supplices præjudicium paterentur. Hoc privilegium confir-
mationem fuit auctoritate synodi Carthaginensis, sub Reparato episcopo, de qua infer-
rius agemus, postquam de priori altera synodo ibidem habita differuimus.

XIII.

Concilium
Carthaginense
pro mona-
chatus libe-
rtate.

Hæc synodus sub Bonifacio primare celebrata est anno quingentesimo viciesimo
quinto, scilicet octennio ante sancti Fulgentii obitum, quem anno quingentesimo trice-
simo-tercio decessisse constat. Concilium convocandi occasio nata est ex indulgentia
Hildericii Vandalorum regis, qui, mortuo Trasimundo, Bonifacium episcopum apud
Carthaginem, alioquin in viduaris ecclesiis assitisse ordinari permittit, omnibus ca-
tholicis libertate restituit. Gratulatur hac de re Bonifacius episcopus incho concilii,
conclausus, se plus de sacerdotum presentia, quam de solis adpectu letari;horta-
turque Patres ad faciendam ecclesie disciplinam. Introductus inter alios Petrus ab-
bas cum aliquot monachis suis, oblato libello compertus est, quod Liberatus, pri-
ma sedis Byzacene episcopus, vim sibi, superque monasterii libertati inferret. Quip-
pe hoc cenobium a monachis, qui ex diversis Africæ locis de de trasimundis par-
tibus

100 eibus convenerant, conditum fuisse *summa parentum suorum, aliorumque religiosorum*
 101 hominum; atque a Reparato episcopo Puppiensi provincie proconsularis dedi-
 102 catum, nulli unquam, præterquam primati Carthaginiensi, paruisse. Carthaginiensi
 103 sede vacante post Eugenii obitum, qui anno quingentesimo-quinto contigit, cui
 104 non ante annus quingentesimus viciesimus-tertium alius successus est; cum ordi-
 105 nandi essent ad monasterii usum sacri nuntii, se de proximo Bonifacium Gratia-
 106 nensem, prius sedis Byzacenæ provincie episcopum, convenisse, ut, dum eccle-
 107 sia Carthaginiensi episcopos indultus fuisset, ex suis, qui *deusæ mysteria celebra-*
 108 *rent*, sibi ordinaret. Bonifacio mortuo, Reparatus ejus successorem ex hac ordi-
 109 natione monachos in sui vocasse, & post audientia præfixum diem, post pacifi-
 110 ce disputationis facultatem concessit, monasterio suo excommunicationem inten-
 111 disse. Cæterum nihil contra fidem, nihil contra bonos mores a se admissum. Li-
 112 cere liberis hominibus se se, cuicumque demum voluerint, subicere, nullâ in con-
 113 trarium adversante auctoritate. Exempla etiam sibi patrocinari aliorum monaste-
 114 riorum, quæ, omisâ proximi episcopi subjectione, alteri ecclesie sponte se se,
 115 subjecerint: Ita monasterium de Præfide, quod in medio Leptiminensis diocesis
 116 situm erat, prætermissis istius sedis episcopo, e longinquo Vico-Aterienis episcopi
 117 subjectionem pertraxisse. Baccense locum monasterium, quantumvis Maximilianensi
 118 ecclesie vicinum, se contulisse ad primatem Byzacenæ provincie. Quin etiam A-
 119 dumerinos monachos, prætermissis ejusdem civitatis episcopo, de transmarinis pa-
 120 tribus, hoc est de Italia, presbyteros sibi semper ordinari curasse. Non insolens
 121 proinde videri debere, quod monasterium suum soli primati Carthaginiensi subje-
 122 ctum a principio fuisse contendat. Neque obitare quod opponeretur a Liberato,
 123 nempe quod a proprio ejus subdiacono, qui primus loci abbas existerat, mona-
 124 sterium diceret esse fundatum. Non enim præjudicare viventibus mortui hominis
 125 personam, *quodno, citantur clericatus conditionem alicui debuit, conditio cum perfo-*
 126 *ras deferretur*. Subdiaconum ipsum non fuisse monasterii dominum, cujus tantum
 127 dispensationem habuerit; nec, quia subdiaconus, sed quia monachus erat, ele-
 128 ctum fuisse abbatem. Denique, cito Byzacenæ provincie episcopi subdiaconum fue-
 129 rit: suum certe monachum existisse; nec se honoris ecclesiastici, sed sanctissimæ
 130 professionis hæredes regendo monasterio adoptasse. Proinde obsecrare nihil novi-
 131 ri in suo monasterio, quando nihil a se novum commissum constaret. Ideo se,
 132 ne opprimerentur, appellasse ad istam fidem, ad quam solent ipsi etiam clerici,
 133 si se opprimi viderint, appellare. Eo se adductum, quod a Liberato vexati & di-
 134 ris additi, ab ecclesiis accerentur, ejicerenturque; hospitalitatis jure privarentur,
 135 nec a quoquam saluarentur, nec ipsi cuiquam benedictionem impertiri liceret.
 136 Libello subscripsit Petrus abbas eum monachis suis, quorum alii presbyteri, alii
 137 diaconi, omisso monachi titulo, nomen suum apponunt, alii disti seniores.

138 Libello subiungunt *sanctorum Patrum dicta, monasteriorum libertatem defendentium*.
 139 Primum sancti Augustini ex secundo libro seu sermone de moribus clericorum, ubi
 140 agit de presbytero Leporio, qui monasterium constituerat in horto, nec ecclesie,
 141 nec suo. Alterum ex eodem etiam sermone, ubi fit mentio de loco, quem hono-
 142 rabilis vir Eleusinus Barnabæ presbytero ad condendum monasterium tradiderat,
 143 antequam idem Barnabæ ordinaretur presbyter: sed tamen, ne quod monasterii li-
 144 bertati præjudicium ex conditione presbyteri generaretur, mutata instrumenta, ut
 145 ne Barnabæ presbyteri, sed monasterii nomine locus possideretur. Tertium instru-
 146 mentum est Bonifacii episcopi, Byzacenæ provincie primatis, epistola ad quasdam
 147 *sanctissimas*, concedentis, ut, cum semper Dei fervorem vel ancillarum monaste-
 148 *ria liberum habeant arbitrium a condicione clericorum; & illa licentiam habeant, unde*
 149 *voluerint, spiritalem fumendi cibum; & quem velint, asument presbyterum,*
 150 *qui in monasterio suo sacrosancta peragat, & illa quæ ad normam pertinent unitatis?*
 151 *sed ea conditione, ut ipsius primatis in altario Domini nomen recitetur, ut iurgio-*
 152 *rum sententia in omnibus caveant; sic enim legendum, non carum, ut in edictis. Pos-*
 153 *terum est decretum synodi Forojulienis pro monasterio Lirinensi, de quo superius*
 154 *actum est.*

155 Recitata fuit etiam epistola Liberati primatis Byzaceni, aliorumque episcoporum,
 156 ex Juncensi concilio, cui sanctus Fulgentius interfuit, ad Bonifacium transmissa,
 157 postulatum, ut ea quæ per coepiscopos suos, Pontianum & Restitutum, fan-
 158 tasticæ sue expositio mandaverant, clementer audire, & sapienter ordinare sua
 159 beatitudo dignaretur; hucetque præcipit, (quod tacite causam Petri ab-
 160 batis spectabat) ut nullas permitteretur ecclesiasticorum canonum convellere se-
 161 mitram; atque ita se cunctis formam præbere virtutum, ut terminos paterna
 162 definitionibus constitutos non negligat servare posteritas. Ad quam quidem epi-
 163 stolam Bonifacius respondit: id quod per legatos Juncenses Liberatus aliique pe-
 164 tici.

ANN. CHR.
 553.

XIV.
 Instrumenta
 ejusdem at-
 tinenti.

XV.

ANN. GREG.
335.

XVI.
Concilij
hac de re sen-
tentia.

XVII.
Aliud con-
cilium Car-
thag. ejusdem
argomenti.

XVIII.
Loca con-
datur.

XIX.
Obtinentia
in his concilij.

teriant, sibi difficillimum esse. Neque enim se posse mutare statuta, quae per tot sacerdotes instituta divino servata noscuntur. Si enim id semel adsumtum fuerit, ut quae antea constituta sunt, in retractationem vocentur, nihil in divinis humanisque actibus, nihil in sacris publicisque rebus obtinere ullam posse firmitatem; dum post tot annorum spatia, tamquam in emendationem patrum, velut instituta nostra videretur mutare possent.

Recitato coram omnibus Petri abbatis libello, Bonifacius Carthaginensis primas palam testatus est se gravatè atque indignè sentire, quod Liberatus episcopus de inoffensis rebus grave purgum suscitaret, capitique unius injussissima pericula occurrere, privilegia Carthaginensis ecclesiae subtrahere moliretur. Assensu sunt etiam alii episcopi, dolentes, quod huius facta fidei debitam reverentiam Liberatus deiecerat: ac demum petitis, atque attentè expensis omnibus, decretum condiderunt in hunc modum: *Erant igitur omnia omnia monasteria, sicut semper fuerant, a conditiis clericorum modis omnibus libera, sibi tantum de Deo placuisse.*

Huius concilio aliud ejusdem generis, Carthagine itidem sub Reparato Bonifacii successore anno ejusdem seculi tricesimo-quarto habitum, continenter hoc loco ob argumenti affinitatem subiungendum est. Tempus celebrati concilij colligitur ex epistola synodica episcoporum Africanorum ad Johannem papam secundum, quae ejus successori Agapeto reddita fuit paulo post ejus creationem, ineunte anno tricesimo-quinto factam. Inter alia in hac synodo actum est de privilegio, quod monasterio Ruspensi ex sancto Fulgentio concessum superius vidimus. Post mortem Fulgentii, quae sex biennio ante acciderat, Felicianus episcopus Ruspensis, cum synodo praesens adesset, patres sciscitatus est, quid de hoc privilegio observare deberet. Felix episcopus ecclesiae Zastarenfis provinciae Numidiae nomine totius concilij edixit: de monasterio abbatis Petri, ubi nunc Fortunatus abbas constitutus est, quae temporibus sanctae memoriae Bonifacii in universali concilio, nobis etiam praesentibus, acta sunt, inconvulsa permaneat: cetera verò monasteria etiam ipsa libertate plenissima perservantur, servatis limitibus conciliorum suorum in hac demittatur, ut quodcumque voluerint sibi clericos ordinare, vel oratoria monasteriis dedicare, episcopis, in cuius plebe, vel civitate locus monasterii constitit, ipse huius muneris gratiam compleat, salva libertate monachorum, nihil sibi in eis praeter hanc ordinationem vindicant, neque ecclesiasticis eos conditionibus aut angustis, id est exactionibus, subdents. Tum subiicit: *Oratorum enim in nullo monasterio quemlibet episcopum cathedram collocare: aut qui forte voluerint habere, nequaquam permittantur; nec aliquam ordinationem, quamvis levissimam, facere, nisi clericorum, si voluerint habere, nempe monasteria. Esse enim debent monachi in abbatum suorum potestate. Et quando ipsi abbates de corpore exierint, qui in loco eorum eligendi sunt, iudicio congregationis eligantur, nec officium huius electionis sibi vindicet aut praesumat episcopus. Si qua verò contentio, quod non optamus, inter monachos exorta fuerit, abbatum aliorum concilio sive iudicio finiatur: aut, si scandalum perseveraverit, ad primates uniuscuiusque provinciae universae causae monasteriorum iudicandae perducantur. Inter sacrificia verò ordinatores suos tantummodo, id est episcopos plebium, ubi monasteria sunt, recitent.* Hoc enim convenit paci. Confirmetur etiam ab hoc sancto concilio, ut sine bono testimonio abbatibus, vel concessione, nullus monachum in aliquo ecclesiae teneat ad clericatum, vel promoveat ad honorem.

Hoc decretum, prout jacet hoc loco, ex codice Virdunensi monasterii sancti Viti magis integrum relatum est, quam apud Labbeum ex editione Achariana, ubi mutilum, mendosumque habetur. Quamquam nec mende expers est codex ipse Virdunensis ad hunc locum, qui in aliis editis ad finem usque deest, ubi legitur, *Inter sacrificia verò ordinator sunt tantummodo idem episcopi plebium, ubi monasteria sunt, recitent:* & sic quidem typis edideram in tomò primo Analactorum: sed manifestò error: et cuius patet ex comparatione superioris textus cum alia lectione, & cum tertio instrumento, quod Petrus abbas prouale, in quo Africanis illis fundamentibus ea conditio praebetur sibi, quem voluerint, adscribere permittitur, ut *ipsum prout altario Domini nomen recitatur, ut iurgiorum finem in omnibus carcat.*

Hac fusiùs ob materiae gravitatem referre visum est ad illustranda subsequendum temporum privilegia, quae ab hoc priori concilio Carthaginensi praesidium & forma mutuata sunt. Sanè gravissima est istius concilij auctoritas: tum quod universale esset totius Africae concilium, ut certè in posteriori concilio Carthaginensi appellatur: tum quod ex episcopis plerisque sanctissimis, qui dires vexationes a Traiamando perrelerant, constatum esset. Ex his autem colligitur, cum fuisse per id tempus in Africa usum, quem etiam in Oriente maxime viguisse constat, ut monasteria, in qua-

ANN. CHR.

156.

(*) Tassov.

157.

158.

159.

160.

161.

162.

163.

164.

165.

166.

167.

168.

169.

170.

171.

172.

173.

174.

175.

176.

177.

178.

179.

180.

181.

182.

183.

184.

185.

186.

187.

188.

189.

190.

191.

192.

193.

194.

195.

196.

197.

198.

199.

200.

201.

202.

203.

204.

205.

206.

207.

208.

209.

210.

211.

212.

213.

214.

215.

216.

217.

218.

219.

220.

221.

222.

223.

224.

225.

226.

227.

228.

229.

230.

231.

232.

233.

234.

235.

doro (*) ad amnem Reomam, qui monasterio postea vocabulum dedit. Deia
 praeterea impatiens, Lirinum cum duobus sociis etiam profectus, ibidem seculi-anno
 delinuit. Verum ab exploratore detectus, ad suos redire compellus est, flagitante
 per epistolam episcopo Lingonensi, quarum una ad Lirinensem abbatem, quem
 antiquus vitæ scriptor perperam Honoratum vocat; altera ad ipsum Johannem, exi-
 gente, ut quantocius rediret. Regressus comperit fratres jam a distributione regulæ
 multum decessisse, quam ad pristinum ordinem mox revocavit, prescripta regula-
 ri normâ, quam discipulis suis tradidit sanctus Macarius. Ex quo conieci pot-
 fuit, eandem regulam apud Lirinenfes tum obtinuisse. Orientalium monacho-
 rum exemplo fratres suos labore manuum exercebat, adeo solitudinis amans, ut
 se viros quidem seculares in monasterii basilicam inter sacra admitteret. Unde
 quidam vir pius, nomine Agrestius, cum ad monasterium die dominico advenisset,
 communionem sacram ab eo (presbyter quippe erat) & benedictionem percepisset,
 non tulit Johannes, cumque foras egredi posset, ut secretis sacra myseria
 celebraret. Urgente illo ne rejeceretur: Non ideo, ait vir sanctus, id facimus,
 quasi praesentiam tuam avertamus; sed ne sanctorum patrum præcepta & regula-
 rem censuram transgredi videamur. Eadem in Luxoviensi monasterio disciplina vi-
 guit sub beato Columbano.

XXIII.

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Lacuna

Que sint hæc sanctorum Patrum præcepta, non liquet; neque enim quidquam
 simile in antiquis regulis legitur, ne quidem in Macarianis, quam Reomensis se-
 habebantur. Neque hoc trahi potest, ut Petrus Roverius in historia Reomensi
 opinatur, Pachomianæ regulæ articulus quinquagesimus-primus: ubi tantum abest
 ut seculares homines ab oratorio accedant, ut etiam admittantur *mulierculæ*, ita
 ut singuli in diversis locis suscipiantur *juxta ordinem socii sui*. Et hic quidem ritus
 in aliis orientalibus monasteriis passim (a) servabatur, præterquam in ecclesia
 Cellarum (b) in Ægypto haud procul a Nitria: in quam cum quidam, parvula,
 gestans cucullam, ingressus fuisset, expulsus fuit ab Isaac abbate, instar laici,
 in dicente: Hæc loca monachorum sunt: tu verò, cum secularis sis, tibi hic
 manere non licet. In regula quidem sancti Aureliani episcopi Arelatenfis pro vi-
 tis, articulo quarto-decimo prescribitur, ut *nullas lateas, sine nobili, sine sym-
 bolis, in basilicam vel monasterium introire permittatur*: at hæc regula post obitum
 Johannis abbatis scripta fuit. At fortè sanctorum Patrum nomine intelligere voluit
 suos Lirinenfes. Quamquam sanctus Sequanus, etiam Johannis discipulus, hæc di-
 strictionem nequaquam tenuit, utpote qui paralyticum ipso die sancto Paschæ ad
 communionem admisit.

XXIV.

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

S. Sequani

Hic haud procul a paterna domo, in villam Valeriacum (*) pagi Magnimor-
 tensis (a) in burgundia, non longè a fonte Sequanæ, primùm fecit, sub ipso
 laici habitus mores monachi probatissimi gerem, & sub intonsi capitis erui *inse-
 psum frangere*. Post rigidissime vitæ annos tres Euladio, sancto apud Magni-
 mortenses presbytero, adhaesit, acceptaque ab eo clericali tonsurâ, (hæc enim
 per simplicem sacerdotem, nedum per abbatem, illis temporibus non raro conse-
 crabatur) eius esset *amoriam fore* quondam, a Lingonensi episcopo ad diaconatum
 promovetur, obloquentibus loci clericis, quod Sequanus *secundis ordinis sacerdoti-
 iij honore* sibi proponeretur. Mortuo sancto Euladio, Sequanus *ecclesiasticum offi-
 cium relinquere*, & monasticam vitam arripere statuit. Hujus rei causâ Johannem
 abbatem adit in Reomensem monasterium pagi Tornodorenfis, *cujus singularis fan-
 ditas variorum jam provinciarum peragravit*. Post exactam scrib vitæ religiose di-
 sciplinam ab eo digressus, & ipse monasterium condidit, in quo monachos adeo
 perfecte erudit, ut propositi eorum continentiam, sacrarumque literarum periti-
 am omnes in eis mirarentur. Locus Sicafter seu Sigester antiquis appellatus, in
 pago Magnimortensi, quinque leucis ab urbe Divione, in valle angusta positus,
 ab auctore sancti Sequani nomen retinet, abbatia sanctæ Mariæ & sancti Sequani
 in diplomate Caroli cognomento Crassi dictus, Beneficij, insignis illius Aniane-
 nis abbas, secessu in primis seculo octavo illustratus.

XXV.

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

S. Benigni

Si Benigniani, ut diximus, cornobii abbas primus fuit Euladus, alius cen-
 dus videtur ab Euladio presbytero Magnimortensi mox laudato, quem presbyter
 quod secularem fuisse ex actis sancti Sequani non obscurè intelligitur. Euladio
 Tranquillum abbatem successisse tradit *episcopus* loci chronographus, quem ipsum
 esse putat Tranquillum virum sanctum, ejus miracula commemorat Gregorius (c)
 episcopus Turoensis, Apollinarem abbatem laudat idem auctor tempore Gunthar-
 mini regis, qui, multis prædis sancto Benigno attributis, insinuat, ut ad illarum
 monasterii Agamentis, ejus idem regimen, uti & sancti Apollini apud Tullum,
 Apollinarem habuisse dicitur, die nocturne divinum in sancti Benigni ecclesia offi-
 cium persolveretur. Et ut hæc institutio in posterum non dedecet, constituisse

41

dicatur, ut abbatibus utrobique idem essent, ut una congregatio, unusque ordo servarentur. Quae constitutio, si vera est, effectus caruit: quandoquidem diversi omnino duorum illorum coenasteriorum abbates leguntur in vulgatis indicibus; nec Apollinaris abbas, sed sanctus Tranquillus inter abbates Agasenenses recensetur.

Præter hæc, alia erant etiam tunc in illis Burgundiae partibus coenobia, Autisiodorensis sancti Germani, Tornodorensis sancti Michaelis, Melundensis sancti Petri, corruptè Molosimense, sancti Martini a vicina parviali ecclesia distum: quibus addenda sunt sancti Petri Vivi Senonensis, & Ferraciensis sancti Petri.

Sancti Germani monasterium in urbe Autisiodoro (*) a primordiis exiguum erat oratorum, quod beatissimus Germanus, ejusdem urbis antistes, vii magnus & illustis, qui vite moralice feveritatem cum episcopatu conjunxit, in suo ipsius prædio sub sancti Mauricii patrocinio construxerat, & Saturnino discipulo suo sub titulo sacerdotali deputaverat. Iñuc beati Pontificis corpus Ravenna, ubi decesserat, delatum, ibidemque sepulcrum fuit, pretioso illo sudario, quod Placidia augusta suppeditaverat, a sancto Petro Ravennate episcopo, cognomento Chryologo, involutum. Illud ipsum esse creditur, quod unum ex Calviniana strage relictum est sanctissimi antistitis monumentum. Pannus est ex serico, longitudinis pedes fere septem, latitudinis quinque habens cum toridem pollicibus, violacei coloris flavo permixti. Aquilæ octo respectum est sudarium, intermixtis roseis. Aquilæ, fensi-expansis alis, ex rostro singulas palas cum gemma non mediocri, & torques singulas in collo gerunt. Progressu temporum Chrothchildis regina, Magni Chlodovei conjux, super sancti Germani tumulum ingentis atque operose fabricæ basilicam extruxit, & ad eam dedicandam *sanctum Lupum episcopum ex superioribus Burgundiae partibus* secum adduxit. Ita fere Hæricus, (*) sancti Germani seculo nono eruditus monachus: qui

& addit, eundem Lupum non multo post ad decimum-fertum kalendas Julii &c. t. *Epitaph.*

sanctum Lupum, in eadem ecclesia decem ac reliquæ composuit requiescere. re: quod pario impetium marmor cuique legere cupienti scriptura prodit anti-

quor. Corpus loci episcopus fuerit iste Lupus, ignoramus; neque enim id vel ad sanctum Lupum Trecentum episcopum, qui superiori seculo decesserat; neque ad Senonensem referri potest, qui ipis mensis Septembris kalendis mortuus est in Biennonen- si diocesis sui prædio, sepultusque in basilica sanctæ Columbe prope Senonas,

integro fere seculo post tempus Chrothchildis reginæ. Quin etiam Chlotharii so-

niotis conjux nomine Ingundis, sepulcro beati Germani plurima vasorum, pallio-

rumque attulit ornamenta: ioter que calicem egregium, auro splendidissimo, gemmisque compactum vidimus, ait Hæricus, pretiosis reginæ memoriam insertis

litteris perferentem. Quod verò subdit idem auctor, munus istud *per manus Desiderii* Autisiodorensis episcopi beato Germano fuisse oblatum; sanè id constare non-

potest cum accurata ratione temporum; quandoquidem Desiderius hanc sedem iniiit non ante exitum seculi sexti, quo tempore Ingundis jam dudum vivere desierat. Nec

ob eandem rationem Chlothario seniori aptari potest quod idem auctor ei tribuit, nempe ipsum *per manus sancti Desiderii, ejusdem tunc urbis episcopi*, regalibus ca-

pentis *fredam*, id est ædiculum columnis innixam, (alii ciborium vocant) super ejus-

dem sancti germani sepulcrum compoluisse; que freda auro, argentoque decorata,

io nostram, ait Hæricus, duravit ætatem, auroreum ministrumque operis inscul-

ptarum sibi designans suffragio litterarum. Neque diluxit, duos ejusdem aucto ex-

istitisse per id tempus eodem nomine episcopos, unum Chlotharii senioris, alterum junioris principata: cùm constet, tum ex antiquis illius sedis episcoporum indicibus

apud Hugonem sancti Mariani monachum, & apud Labbeum; (h) tum ex ipso Her-

rico, unicum fuisse: quod cuius perspicuum erit, qui caput primum libri primi ejus-

dem auctoris, cum libel secundi capite quinto-decimo conferre voluerit. An fortè Chlotharius secundus, uti & primus, conjugem nomine Ingundem habuit aut Ber-

tetradum? quam secundam ejus uxorem fuisse Hadrianus Valensius, & cum ex Car-

lus Countius castrinat. Sed de his plura suo loco.

Ab erecta per sanctam Chrothchildem beati Germani basilica monachi locum istum

incederunt ad nostrum usque tempus, omnquam interrupta serie: sed quis primus

loci abbas existerit, incertum. Aunarium quidem, seu Aunacharium vulgati præ-

ferunt indices, quem monachum abbatemque fuisse tradunt, priusquam episcopatu-

rum Autisiodorensium adipisceretur: at de abbatiati ejus dignitate alium silentium

in ejus vita apud Labbeum, (c) obi tantum ad sepulcrum sancti Martini Turonen-

sis episcopi, *cond capitis detestis, clericali habitu secularum vestem mutasse* perhibe-

tur. Idem jam episcopus in coenobium sancti Germani admisit Walaricum, Leu-

coenensem abbatem sanctum postea futurum. Exploratio est notitia de Winebaudo

sancti Germani abbate fortè secundo, qui synodo Autisiodorensi sub Aunario sub-

scripsit anno supra quingentesimum nonagesimo, ut in consequentibus videbimus.

ANAL. CHR.
591.
XXIX.
Sancti Petri
Viri ergo.

Apud Senonas haud inferius dignitate ac sanctitate etiam nunc viget monasterium sancti Petri, in suburbio ejusdem civitatis ad orientalem plagam situm, eo in loco, ubi primitus sanctorum martyrum Saviniani & Potentiani ecclesia erat, & quidem in vico sancti Petri: unde monasterio sancti Petri da Vico, corrupte Viri cognomen adhasisse volunt nonnulli: cum alii Viri vocabulum praestarent, a nomine vici, quem *Prusus* antiquitus appellatum maluit. Sed id parum interest ad notitiam monasterii nobilissimi, ubi Senonensium archiepiscoporum conditorium, etiam, ante inductos monachos, fuit, sanctorum reliquiarum multitudine & dignitate insignitum. Conditricem agnoscit Theudechildem reginam, quam alii Chlodovei Magni, alii Theoderici ejus filii prolem, plerique virginem, quidam uxoriam dicunt. Et certi fuisse per id tempus duae ejusdem nominis notissimae feminae: una regis stirpis, a Venantio Fortunato laudata duobus in locis, (nam unam eandemque utrobique designari cum Hadriano Valeio non debito;) & quidem Theoderici Austrasiorum regis filia, Hermigildio Varnorum regi conjugata, ea scilicet, quam Suavegotte filiam vocat Frodoardus; altera vero ex opulente octa, quae Chariberti Parisiorum regis concubina fuit. Priorem monasterii sancti Petri Viri (ut cum vulgo loquar) auctorem fuisse mihi pro comperto est; quam Theoderico rege natam illud satis probat, quod Nunnichus, Arvernorum tribunus, *Theudechilda regina tribuna reddidisse* a Gregorio (*) memoratur: quia scilicet Theoderico, ac postea Theodeberto ejus filio, Austrasiorum regibus, Arverni tum parebant. Nec alia fuisse videtur Theudechildis sancti Petri canobii conditrix, quae Basolum Arvernorum comitem, ob defensionem a Theoderico in vincula concessum, in idem monasterium excepit. Certè huic conditrici totidem aetatis annos Clarus monachus cum aliis ejusdem loci scriptoribus, id est septuaginta-quinque, tribuit, quos Fortunatus Theudechildam reginam in epitaphio, in quo *templorum Domini cultrix* (b) vocatur; & in alio (c) quidem carmine Fortunatus haud obscure meminisse videtur basilicæ sancti Petri his verbis:

(a) Greg. Tur.
de gl. conf. c.
41.

(b) Fortunat.
lib. 4. c. 14.
(c) id. lib. 6.
c. 4.

*Ecclesie sacra, te dispendente, novantur:
Ipsa domum Christi tendit, & ille tuam.*

Ceterum genus ejus apprimè in epitaphio exprimit hoc disticho.

*Cui frater, genitor, conjux, avus, atque priores,
Culmine sanctae regis ordo fuit.*

Eadem alio in carmine sententia eandem utrobique Theudechildem contra Coitionem probat.

*Imlyta progenies regali stirpe consanguis,
Cui celsum a praecox aetate, seiga dedit.
Currit in urbe volans genitrix nova gloria vestri,
Et simul hinc frater perfusus, inde pater.*

Nec debuit Clarus, monasterii sui auctorem Theudechildem esse eam ipsam, cujus epitaphium scripserat Fortunatus: tamet si aliud huic poëtae tribuit, agens de Archembaldo archiepiscopo monasterii directore, cui legendum obiectum est domus Theudechildis epitaphium, dira sacri loci raptocibus supplicia intentam.

XXX.
Abbas petri
mi epus loci.

Ex his argumentum deducitur, istius monasterii originem circiter annum seculi sexti vicissimum reponendam esse: certè ante Arvernorum a Theoderico Austrasiano rege defectionem, qui eos denso subegit rebellantes anno vicessimo-quinto, quo tempore Basolus Arvernorum comes ab eo comprehensus, captivusque ab ipso abductus fuit: sed mox errati veni per Theudechildem impetrat, totius in monasterio sancti Petri, ibidem pie decessit, sepultus in oratorio sancti Bartholomaei cum debito epitaphio alibi a me relato, in quo quidquid praedicti & opum apud Arvernos habebat, eidem monasterio contrulisse dicitur. In his est nobile praedium Mauriacus

(*) Mente.

(*) in superiori Arvernorum regione, non longe a Dordonna fluvio: ubi Jeronimus Senonum archiepiscopus cellam seu monasterium, principi sancti Petri abbati subjecit, seculo nono construxit, de quo alius. Primos sancti Petri abbates ignoravit Clarus & Odorannus, ejusdem loci monachi & chronographi, quibus priores est Anualbertus, a quo normannus Laxovienensis illic indolentiam trahunt. Id si admittamus, vivendius est Anualbertus ad seculum septimum, quo seculo citius Luxoviensis propagari coepit. Verum hac de re sermo recurret, ubi de privilegio Emmonis episcopi Senonensis eidem abbati concessio agitur. Misto quo scribit Hugo monachus sancti Mariani de sancti Petri basilicæ dedicatione, & vulgatus de ejus conditio-

tionis litteras sub nomine Chlodovei Magni. Theudechildis sepulta est in eadem basilica ad finitimum laici majoris altaris, ibidemque ut sancta colesit in vigilia apostolorum Petri & Pauli.

Invitat nos de vicinis affinitas & temporis, ut de Ferrariensi sancti Petri monasterio continenter agamus, cujus tam obscura sunt primordia, quam illustra incrementa & progressus. Situm est in Wastineni (*) pago diocesis Senonensis, ad Claviam (**) amnem in Lupani (**) influentem, tribus admodum leucis ab urbe Montis-Aeglii, dictum in litteris Ludovici Angulli *monasterium sanctae Mariae & sancti Petri de Ferrariis, quod antiquitus Bethlehem vocabatur*. Et quidem Lupus, ejusdem loci faculo nono illustris abbas (a) *Bethlehem a conditore dictum* scribit, sed conditoris nomen non exprimit. Aliae litterae Wandalbertum ducem vocant, quem comitibus instauratorem, non primum auctorem plerique opinantur. Hac in medio relinquimus, idoneis delictis monumentis, quibus & monasterii, alias celeberrimi, originem, & conditorem ejus sive restitutorem Wandalbertum ducem illustramus. Forsitan ipse est Waldebertus (b) duo sub Chlodoveo juniore, in qui cum aliis Burgundis duclibus Willibadam patriarum armis aggressus est ac peremit: an idem qui prius Chlotharii secundi domesticus (c) fuerat, quo tempore Dado seu Audoenus Rothomacensis monasterium ab se conditum item Jerusalem appellari voluit. Ex abbatibus monasterii Ferrariensis primus nobis occurrit apud sanctum Audoenum (d) *Bachinus ex gentili conversus, qui & ipse postea venerabilis*, id est monachus, *exstin*, & *monasterium Ferrariensi praefuit*. Aliorum ante Alcuinum abbatum haud comperta est series ac memoria. Pippinus rex in frequenti procerum conventu apud Ferrariam in eam in tantum immisum transverso gladio confodit ad virtutis suae speciem Franci, quibus forte ob brevem staturam despectui erat, ostendendum. Sed hoc anticipata dicta ad celebrandum insignem monasterium, quod Hildegarius episcopus Meldensis *pro religionis sanctitatis sanctissimum* vocat sub Lupo abbate, sub quo cunctis monachorum septuaginta-duorum *in toto orbe venerandus* florebat. Duplex eo in loco etiam nunc ecclesia, major ab Adrico de Lupo restituta, sub titulo sancti Petri: minor sub titulo sanctae Mariae. Bethlehem hodie quoque appellata, quam a primis Christianae Religionis istis in locis incensabilis ibidem existisse tradunt.

Est & aliud in Tornodorensi pago item sancti Petri Monasterium Melandense, vulgo *Melandense* (*), sic dictum a vico cognomine, in quo primus conditum, fuit: postmodum autem retento primo vocabulo ad Armentonem (**) diaviam, tribus circiter a priore sua leucis, translatus prope vicum sancti Martini. Primae ejus initia Chlodoveo Magno, uti & multa alia antiqua, quorum origo ignoratur auctori tribunt recentiores. Hujus mentio est ante annos octingentos inter fratres conscriptores monasteriorum sancti Galli apud Helvetios, & Augieus, ubi memoratur Epelinus abbas de *sanctis sancti Petri Melandis*, in Augienii catalogo ex *Monasteriis Melandis*. Bernardus quoque abbas Melandensis subscripuit litteris (e) Jonæ episcopi Aduensis, datis anno decimo-octavo regni Caroli, cognomento Calvi. Subsequentibus abbatibus praeterea, nullis rebus gestis insignes. Antegestus abbas Fontanelensis, imperante Ludovico Pio, in testamento suo legat *ad Melandis libram unam*. Perseverat ad hoc usque tempus monasterium, sed tenuis censu, sub Congregatione sancti Mauri.

Nec illustriora, quae antiquissima esse constat, proximi Tornodorensis sancti Michaelis monasterii ecclia, quae item Chlodoveo Magno tribuunt. Situm est in monte Voluto, unde vocabulum aliquando ei tributum, imminente urbi Tornodoro (**) ad Armentonem. Primum loci incolae fuisse quendam eremitam tradunt, qui cunctis monasterio occasionem dedit: sed eremite nomen ignorat. Forsitan is est Michoneres monachus, sancti Germani episcopi Autiodorensis ex Hibernia postquam: qui cum magistrum, ejusdem ecclesiastici negotii causa longè profectum, adire vellet, atque Tornodorum pervenisset, languore interceptus, testante Heri- co (f) monacho, ibidem decubuit, paucisque interpositis diebus vitâ defunctus, atque in ejusdem rupis sepultus est: ubi *beato Michoneri ipse in hoc draco, septi orationis est constructum*. Ibidemque sanctum Dei venerantibus, ad idem, auctori, divina hodie miracula cumulantur. Sed haec conjectura est, nec certiora suppetunt de monasterii conditore argumenta. Teutobolus, Lingonensis medio saeculo nono episcopus, in quibusdam litteris testatur, se reperisse ecclesiam sancti Michaelis juxta Tornodorum, ubi monachi Deo famulabantur, sed rebus necessa- riis fere destitutam, cui succurrendum existimavit, ne religio antiquior ibidem inlustrata penitus desiceret. Collapsa cum religione aedes sacris Milo comes Tornodorensis, cooperante Walrico diocesano, id est Lingonensi episcopo, ibidemque monachis vestes sub Dodone abbate induit labente saeculo decimo. Mirum, est, Eboracem, praenobilem illum septimo & octavo saeculo Tornodorensium alumnem &

ANN. CBE.
131.

XXXI.
Ferrariensis
sancti Petri.
(*) Le Galli-
ensis.

(**) Clavi.
(*) Le Lupi.
(a) Lupus ep.
13.

(b) Fredeg.
ibidem, c. 40.
(c) ibid., c. 54.

(d) *Abbas de
vico sancti
Bachini ibid.*
13.

XXXII.
Melandense
item sancti
Petri.
(*) Meland.
(*) f. Armenton-
ensis.

(e) Epistol. in
8. 2. 141.

XXXIII.
Sancti Mi-
chaelis Tor-
nodorensis.
(*) Tornodoro.

(f) Heric, ib.
de vico, f. 40.
St. Germani.
c. 1.

ANN. CHR.
345.

XXXIV.
Sanctus Fi-
dulus abbas
Trecentis.

XXXV.
Monas-
terium beate
Mariæ de Ni-
gella.
(*) *Nide la
Regale.*

(*) *Psilomus.*

& ex monacho Senonensem episcopum sanctum, præternitio, si tum exstabat, hoc sancti Michaelis monasterio, ad Senonense sancti Petri se recepit: tamen loci dignitate & maiori frequentia hic allici potuit.

Eandem atque Balolus comes, cujus superius meminimus, fortunam Arvernico bello subiit Fidulus, & ipse Arvernus, inter manus a Theoderico rege abstractus a patria. Is cum in Trecentem pagum, ubi tunc venerabilis Camelianus episcopus, beati Lupi successore, præerat, advenisset, religiosissimi Aventini abbatis opinione, comperit, qui in agro Trecentis pium monachorum gregem magna cum religione pascibat, se se ejus discipline mancavit, captivitatem in filiorum Dei libertatem, commutaturus. Situm erat Aventini monasterium ad Insulam oppidum, duabus ab urbe Tricassina leucis, ad Ozam fluvium; ubi nunc prioratus Molinensis cenobio subiectus. Processu temporis cum Fidulus pro virtutum merito cunctis probaretur, præpositi officium sibi impositum gessit, susceptus tandem Aventino, qui in proximam Insulam locum desertum fecerat, ubi ad mortem usque solus perseveravit. Fidulus verò quanto ceteris loco præminebat, tanto se exhibebat virtutibus superiorem, adeo parvus in visu, ut in quadraginta vix ternos panes consumere. Migravit in eam septimo-decimo kalendas Iulias, quo anno incertum. Ejus reliquie in monasterio Celsenis ad muros Tricassinos, de quo alius, religiose asseverantur.

Non dissimilis ab episcopatu Trecenti, insulano beate Mariæ monasterio de Nigella seu Nigello, quod prope Villam-noxam, Briegii tractus oppidum, primitus conditum fuit, quo auctore, non satis exploratum. Nigellam, æropolam seu absconditam vulgo appellat. Qui hujus monasterii originem ad Chlodovei Magni tempora referunt, referunt autem plerique, sed nullo idoneo testimonio adducto, auctoritatem habent a veteribus basilicæ portæ majoris frontispicio, in quo duplex ternarum statuarum ordo alteriuscuiusque visus, nempe ingressus ad levam, sancti Petri, tum duorum Regum cum sceptris & coronis, ad dextram episcopi cuspitem, sancti Remigii Remensis, an Lupi, alteriusve Trecentis, cum pontificalibus ornamentis; ac deinde Regine, tabulas manibus tenentis; cui adheret alius rex cum libro in manibus, & corona in capite. Reginam hanc non aliam esse quam Chrothildem, Chlodovei senioris conjugem, id argumento est, quod pingitur cum dextro pede anserino; quo ritu etiam in aliis nonnullis locis exhibetur, puta in Divionensi basilica sancti Benigni, in Nivernensi sancti Petri, & in sancti Porciani basilica apud Arvernens, & quidem ad majorem ubique ecclesie portam. Id sive symbolum est ad designandam Regine prudentiam, (nam anserem illic veteres adhibebant) sive rem vocatam prodit, mirum est, a Gregorio, cæterisque scriptoribus Francicis fuisse perterritum; nec ejusdem regine lapideam statuem, que ad majorem istidem sancti Germani apud Parisios basilicæ portam exstat cum aliis aliorum regum statuis, abique ejusmodi pede anserino representari. Unde coniectare licet id potius pro simbolo, quam pro rei veræ indicio alibi expressum. Pedit-anserini reginam, vulgo *la Reine-Pedante*, insistant Tolosates ac finitimi populi: sed que, qualisque fuerit, non explicant. Verum ut ad id unde digressi sumus sermo recurrat, antiquissima Nigellensis basilicæ facies nobis historie loco esse potest, monasterium illud a Chrothilde regina edificatum fuisse, uti innuit ejus statua, tabulas manu gestantis. Deinde sacram hanc eodem beato Petro primitus dicatam, fortè a Cameliano Trecenti episcopo, cujus effigies ea fuerit, que prima ingressus ad dextram occurrit. Alias verò esse trium Chrothildis filiorum, Chlodomiri, Childeberti, & Chlotharii; si tamen, una ex his non est Chlodovei ejus conjugis. Certè hoc monasterium ante sæculum nonum existisse probat tum Lotharii imperatoris diploma, Sigobaldo abbati Nigellensi concessum, quod Chlothario Chlodovei M. filio perpetuam tribuit; tum constitutum de monasteriis regni Francorum sub Ludovico Pio, ubi inter monasteria, que solas preces regi debebant, *monasterium Nigelli* ponitur. Hujus loci abbas mihi videtur fuisse Gerzias ille *abbes de Nigella*, qui synodo Artiniacensi subscripsit anno supra septingentesimum sexagesimo-quinto. Translatum est super hoc monasterium in Villam-noxam (*) a Patribus Benedictinæ Congregationis sancti Viti, atque in posterum documentum basilicæ totum frontispicium eodem comportatum est. Idem non ab re fuerit hoc loco ari incisum ejusdem rei gratià exhibere. Sunt & multa alia apud nostras loca Nigelle appellata, qualis est Nigella caltrum seu oppidum agri Veromandensis, ubi collegium modo est canonicorum secularium; sancti Laurentii ad Nigellam in Septimania, & alia quedam, quorum commemoratio in consequentibus facienda. Sed jam satis est in præsent monasteriorum Gallicanorum: ad res Italicas revertamur.

S. Maria de Nigella.

ANNO hujus sæculi, quod præ manibus habemus, vicésimo-sexto, Dionysius, ob corporis statum cognomento Exiguus, natione Scythæ, cyculum Victorii Aquitani reformavit, & quem iste à Christi Domini passionis orsus fuerat, Dionysius ab incarnatione per annos quingentos triginta-duos reperit, sed ita (a) tamen, ut uno anno cyclos Dionysianus ejus æram antecederet, atque adeò primis annis æræ Dionysianæ, sit ejusdem cycli annus secundus. Constat hic cyclos ex duobus cyclis, solis & lune, in se duos, qui duo per se se multiplicati prædictam futuram annorum dxxxix. conficiunt. Hunc autem cyculum restituit ad suppleendum cyculum sancti Cyrilli episcopi Alexandrini, annis nonaginta-quinque constantem, atque à Diocletiani anno primo inchoatum. Cùm enim cyclos Cyrilli in quem non rediret, & eo desinente, novo xcv. annorum cyclo opus esset; Dionysius, ut in plures annos paschatis dies haberi posset, composuit cyculum magnum paschalem dxxxix. annorum: & quo spatio exacto, omnia ævoluta & omnia festa mobilia in eundem diem mensis, & in eisdem feriis redeunt. Huic magnum annum vocat Amonius exemplo mathematicorum (b) apud Cicero, magnum annum appellanti, eum, qui tum efficitur, cùm solis & lune, & quinque crantium ad eandem inter se comparationem confectis omnium spatium est facta conversio. Idem, hortante Stephano Salomano antistite, codicem græcum canonum ecclesiasticorum latine vertit post veterem traductorem, præmissis canonibus Apostolorum, quos Nicæni, alique deinceps aliorum ad Chalcedonensem usque conciliorum canones subsequuntur. Eidem Eugenio abbas Lucullanensis auctor fuit in græcum transferendi librum Gregorii Nysseni de opificio hominis, ut docet ejus præfatio typis edita initio voluminis secundi nostri Analestorum. Id ipsum item præstitit de Vita sancti Pachonii abbatis, restante Trithemio. Qualis porro quantusque fuerit Dionysius, non ab alio melius dicere possumus, quàm a Cassiodoro, amico ejus singulari, in libro de divinis (c) lectionibus, ubi dicitur monachus, Scythæ natione, sed moribus Romanus, hæc suis ex primis quæ in libris Domini legerat; qui scripturas divinas tantâ diligentia discursaverat, ut de quacunque re interrogatus, mox competens responsum redderet, & paratus græcè & latine in promptu disserere: qui inter reliquas virtutes hoc habuisse probatur certum, ut, cùm se totum Deo tradidisset, non asperneretur secularium colloquii interesse; vir, in quo magna simplicitas cum insigni sapientia, cum sacunda loquendi paritas, cum doctrina summa humilitas, ut in nullo se vel externis servis antecederet, cùm dignus esset regum ac principum colloquiis. In lacrymas compunctionis resolvî solitus, cùm alios inani lætitiâ gestientes videret; jejuniis sine exprobratione prædentium; ubi verò comederet, parè quidem, sed scis communibus utens. Denique totus catholicus, totus paternis regulis perseveranter addictus, ac denum in ecclesiæ pace mortuus, sepultusque. Hunc confessorum suum & in dialecticæ studio socium, virum sanctum, sanctissimum quæ adjunctum asserere non dubitat Cassiodorus, qui ejus meritis & precibus se adjuvum iri confidebat. Apud Bedam (d) abbas Romana urbis vocatur: incertum an aliquis monasterii rector, an potius abbas dictus Orientalium more, quibus monachi quique, virtutibus ac meritis præcipui, abbates censebantur. Hac de Dionysio scribat Cassiodorus post annum quadragessimam supra quingentesimum: quo tempore Dionysius ipse jam in vivis esse desierat.

Ad claudendum hunc librum observandus canon tertius concilii Ilerdensis, in Hispania Tarraconensi anno hujus sæculi vicésimo-quarto celebrati: ubi de monachis Id observari placuit, quod synodi Agathensis & Aurelianensis superiori libro laudate decreverunt, hoc tantum adjecto, ut pro ecclesiæ utilitate, quos episcopos probaverit in clericatûs interesse, cum abbatibus voluntate debeant ordinari, nempe ad ministeria in extraneis ecclesiis pro nutu episcopi exercenda: ea verò quæ in his monasteriis à fidelibus de facultatibus suis offeruntur, in nullo, *discretis legibus*, ab episcopis contingantur. Quæ sit illa lex diocesana, dicimus cum ex multis ad revocandam quorundam episcoporum cupiditatem, qui, quæ à fidelibus in parochialibus ecclesiis collata erant, omnia se in suos usus transferre, statuerit, ut, si ecclesiæ civitatis ejus, cui episcopus præest, ita sit locuples, ut nihil indigeat; quicquid parochiis donatum fuerit, clericis qui ipsæ parochiis deserviant, vel reparationibus ecclesiarum dispendatur. Si verò episcopus minus facultatum habuerit, parochiis verò largior fuerit collata substantia; hoc tantum quod clericis & latis-testis rationabiliter suffecerit reservato, reliquum episcopo concedatur. Cùm autem episcopi idem jus in monasteria exercere vellent, decreto Ilerdensi hoc eis interdictum fuit; eaque molitio, cùm nec sic compesceretur, occasionem dedit privilegiis illis, quibus monasteria complura exempta sunt à ditione episcoporum: quæ de re aliis uberius erit dicendi locus.

AN,

ANN. CHR.

xvi.

XXXVI.

Dionysii E-

piscopi cycli

et elegum.

(c) Pagan. de

doli. temp. lib.

1242.

(b) Cicero de

nat. dent. lib.

2.

(c) Cassid. de

ex. lib. 1.

1242.

(d) Bede de

temp. ear. 1.

41.

XXXVII.

Concilii

Ilerdensis de-

cretum de

monachorum

possessione.

lib.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER TERTIUS.

Ab anno Christi 518. ad annum 537.

ANN. 518.
356.
I.
S. Benedi-
ctus qualis se
habuit apud
Sublacum.

AM tandem cum Benedicto Casinum migrare iuvat, ubi postestas
profane superstitionis reliquias, usque superstruatas sacras ades, ido-
lescentem Ordinem toto cebe venerandum, fusa oracula, miracula
edita, ac decum Regulam sanctam divino affatu scriptam licebit in-
tueri. Migrationis causam paucis accipe. Post edomitos intestinos ho-
stes, vir sanctus, quasi securus sui, atque intima pace gaudens, sibi
suisque alumnis intendebat animum; & desertis, qui sibi mortem pro-
pinare volebant, adulterinis monachis, docilem piorum filiorum gregem apud Sub-
lacum letos pascibat: cum inimica virtuti invidia novum ipsi bellum, novasque in-
sidias per Florentium quendam strinxit. Invidiæ materiam fortè præbere facta admi-
randa, quæ per Benedictum his in locis edita, omnium ora oculoque in eum con-
vertebant. Nam, ut ne superiora hic repetam, ad ejus Imperium Maurus, Placidum
puerum ex imminenti periculo erepturus, siccis pedibus super lacum accurrit; quod
etiam Pater sanctus discipuli obedienciæ tributum volebat, magistri tamen benedictioni
ac meritis Maurus, assentientibus universis, adscripsit. Et quoniam res ista super-
da, & post Petrum apostolum, ait Gregorius, insitata videtur, paulo diligentius
narranda est.

Per id tempus habitabat vir sanctus in uno ex illis duodecim monasteriis, ex quo
prospetus, aut certe breve iter in lacum Sublacensem; ibidemque hortus erat,
ut ex Florenti factio perspicuum est. Unde improbanda Angeli de Nucæ conjectura,
si de monasterio Speculanti interpretaretur, quod portis hodierno sanctæ Scholasti-
cæ monasterio convenit; nam ex specu neque prospectus, neque admodum breve,
iter est ad lacum, nec loci angustie hortus parietur. Forte Placidus *per fontem*
euri monachus, ad hauriendam aquam in lacum cum vase procumbens, incautus la-
psus, mox undarum impulsu longius abripiebatur. Hoc cognito, Benedictus illico
Maurum advocat, eumque percussit fratri succurrere jubet. Patris benedictione ac-
cepta, (jam tum quippe in religionis mos erat) consilium advelat filius obediens,
& non quæ iter, sed quod juberetur attendens, nesciens super aquas currit, Placi-
dumque per capillos (nam monachis tunc ad cutem resecti non erant) salum ex
aquis extrahit. Ut verò terram attingit, miratus est se fecisse, quod tentare non-
quam ausus fuisset. Reversus solum ad Patrem retulit, qui non suis meritis, sed

II.
Maurus ejus
imperio im-
perat equat in-
cedit.

discipuli obedientie impetavit miraculum, Maurus contra Patris imperio id tribuit, se nullo modo ejus rei participem concessus, quam ignorans fecisset. Sic uterque concedendo invicem alter alteri hujus fasti laudem totam sibi vel uolens asserbat. Contentione diremit Placidus arbiter, qui Benedicti meliorem seu pallium super caput suum se vidisse, & per ipsum ex aquis se eductum fuisse concessurus est. Puerum vocat Gregorius Placidum tum quindocennem; cum ad matrem, quo Valentinianus agustus annorum viginti, *per per* necatus Hieronymo (a) dicitur; & Greg. (a) *trivum*. gocius ipse *puerulus* vocat monachum illum, cuiusdam curialis filium, qui lapsi *epid.* parietis, cui erigendo cum aliis operam dabat, ruinâ oppressus fuit. Quin etiam Victorius *per* appellatur homo conjugatus annorum triginta-septem, qui vit. Idus Junias decessit Flavilis Lupicino & Jobaso conf. Lapidem ejus rei indicem servant Martiniane apud Turonos basilicæ canonicis, quibus Victorius corpus pro martyre, Româ allatum est. Præclarum verò erat, senatori ordinis adolescentem monachum, aliosque ejusdem conditionis sancti Benedicti discipulos, qualis fuit lilius curialis filius, humilibus ejusmodi applicari ministeriis, quæ nonnulli viros apud nos opera exequi solent. Hoc tam celebri ac memorando prodigio, quod in duobus illustribus Romanis adolescentibus toti urbi, nedum orbi, quasi coram ostentatum fuit, postea Deus declaratum voluit, Benedictinum religionem in humili obedientia maximè fundari, nec ullam aliam per hos æstuans sæculi fluctus tutiorem esse ad salutem viam.

Crescentem inde supra modum Benedicti ac Benedictini instituti famam certatim admirari omnes, multi etiam caelestem ejus vitam emulari & amplecti. Verum, ut mos pravorum est invidere aliis virtutis bonum, quod scitari ipsi nolunt; Florentius quidam, vicinæ ecclesiæ presbyter, vana opinionis sue decedere putans, quod tanti solatur viri justæ exultationis accedebat, ejus meritis derogare cepit, & quocumque modo poterat, alios ab ejus consuetudine revocare tentavit. Ubi verba non succedunt, vii malam mentem explere aggreditur, Benedicto insectum veneno panem quasi per munere transmittit. Dirum unus vir Dei accipit cum gratiarum actione, non, ignorans pestem, quæ in pane latebat. Hunc verò per coævum, qui stans in dies horis ad eum annonæ causâ accedere solitus erat, longius alportari jussit. Frustratis malâ arte Florentius, ad aliud nequitie genus se convertit; & quia magistro corporalem vitam adimere non potuit, discipulorum animas perdere instituit. Hinc putellæ septem in monasterii hortum nudæ induit, quæ obnoxio nutribas ac signis spectantium pectora ad libidinem infamarent. Quod ubi vir sanctus animadvertit, longè minus sollicitus & anxius de vita sua, quam de animarum sibi commissarum profectu aut detrimento, invidiæ cedendum ratus, quæ constituxerat monasteria, singulis prepositis seu abbatibus regenda commisit, paucisque secum assumis monachis, Sublaco recessit. Quidam haud absimile, tamen innocens in speciem factum, magnum Gregorium Nazianzenum e solitudine sua expulit. Unus ex amicis & cognatis, Valentinianus nomine, ejus contubernii fruenti causâ cum quibusdam mulieribus proximè ad eum habitaturus accessit. Non tulit tales vicinas vir sanctus, moxque e solitudine recessit. Cripet (b) ad Valentinianum epistolâ, in qua ait, (b) *Greg. Naz.* multo melius fuisse, tabulâ publicè propositâ ipsi fecerionem indicit, quam per *11. 116.* mulieres, quas e regione sui collocaverat. Neque valere speciosum istum prætextum, quo ille se excusabat, nempe Gregorium hinc honore affici, quod illi cum suo contu vicinus esse cuperet, ac, sicut cognatos decet, compleri, & aliquem ex ejus amicitia fructum capere. Hunc enimvero merum sermonem, aëria verba esse, non rem. Se quidem libenter eum amplecti, at seminarum viciniam, et vi-
perinos impetus, velle effugere.

Non diu crimen Florentii inultum: Is enim cum in *solario*, seu superiori domus suæ cubiculo, de Benedicti discessu exultaret, convulsis cubiculi, domo ceterâ integrâ sonante, lapsu contritus interit. Inde jam decem millibus procrederet Benedictus, cum discipulus ejus Maurus nomine, non sine quadam letitie significatione, inflictem hominis casum nullâ morâ nuntiari curavit: rediret ocius; Florentium discessit meritis poenas. Illarymatum est ad funestum casum Benedictus, simul de inimici morte dolens, ac de errore discipuli: adeo ut eidem penitenciam indixit, quod de Florentii interitu gaudere visus fuisset. Quo in loco, auditis tot sancti Benedicti miraculis ac virtutibus, exclamans meritis insert Petrus Gregorii interlocutor, casum laetetur. *quod vir iste consensu justorum spiritus plenus fuit; id quod approbat Gregorius.* Maurus iste an Equiti filius sit, etsi asserit liber de vira sancti Mauri, dubitare quidam e nostris, nec sine fundamento: tum quia Benedictum Sublaco discedentem comitatus est sanctus Maurus: tum quia Gregorius, nominato simul Mauro Equiti filio, Maurum simpliciter in consequentibus semper vocat: cum hic longo verborum ambitu *viri Dei discipulus, Maurus nomine*, appelletur. Cæterum hoc factum

ANN. CHR.
128.

V.
Cafinum
adit, purgat
que.

ad certum relictus Gregorius, quod Florentius ille avus fuit Florenti Romani subdiaconi, ipsi Gregorio, ut ex ipsius ad Petrum diaconum verba liquet, notissimum ac familiaris.

Non ideo pedem retulit Benedictus, sed constans in proposito persecutus est iter, quod non casu ac fortuito, sed summa ordinante providentiâ suscepit. Ibat pie-
tatis animus, forte sciens quod iret, sed divini nominis ductum sequens. Angelus duos in diebus divortio Caium versus monstravit iter, auctor est Marcus poeta, & post eum Paulus Diaconus, alique: quod mirum est ignorasse, aut reticuisse Gregorium. Pervenit tandem Caium vir sanctus, ibique sedem figere constituit, fore loci opportunitate, seu divino, ut credi par est, consilio impulsus. Caius, Campaniæ-Regis locus celebris apud veteres, Ciceroem, Livium, aliosque, nunc Samnium provincie seu Apurtio, nunc Latio-novo ob cœnitiis attributus, Romæ passum millibus circiter septuaginta, Neapoli fere quinquaginta, totidemque Sublaco distat; sancti Benedicti sacris ac monasterio illustrior, quam Varronis villâ, antiquis auctoribus tantopere decantatâ. Idem vicino municipio, monti, & Flavio nomen. Salustius Claverius, & ex nostris Hæstius præter alios, qui vetus Cæsini oppidum, (castrum Gregorius appellat) eo loci seditisse ajunt, quod suum Benedictus monasterium extruxit. Hoc quippe in ipso montis cacumine, ad quod per tria passuum millia patet ascensus: oppidum verò in decliviori montis latere situm est; quod vel sola locorum inspectio probat. Illic namque supersunt vetera urbis ædificia non pauca, templi, amphitheatrî, & aqueductus nobiles reliquie, via silicibus strata, aliaque vetustæ civitatis præclara vestigia: quod colonorum quatuor millia ex senatusconsulto quondam deducta sunt. Fluvius Caius altero lapide a Casino monte oritur, & in Lyrim, Rapidis annis aquis auctum, insuit, ad Cæsini radices labentem. In ipso monte Benedictus profane gentilitatis delubra, aras, lucosque etiam tum invenit, accolæque insanis ritibus addictos, Benedicto episcopo discipulo veli materiam & laborum. Lustrato monte, vir sanctus sanum Apollinis evertit, contrivit idolum, subvertit aram, succidit lucos, ubi insidulium insana multitudo sacrificiis sacrilegis usque dum infudabat; atque in ipso templo Apollinis (Gregorii verbis utor) oculum seu oratorium beati Martini; ubi verò esset Apollinis ara fuit, oraculum sancti Johannis Baptiste construxit, & commodorum circumqueque multitudinem, prædicatione continens ad fidem adduxit. Mirum sane eo in loco superfuisse ad id usque tempus profane superstitionis reliquias: cum & Caius quondam episcopos habuisset, ex quorum numero fuit Severus ille episcopus Casinensis, qui ad conciliâ Romanis sub Felice tertio subspicit, in Chronico Casinensi celebratus. Verum id mirari desines, si in ipso Romæ sanctuario cives paganis ritibus editos ad id fere tempus reliquos fuisse advertas, quales sane multi ibidem restabant Honorio Augusto imperante, qui Ratisio Italæ cladem militante, crebri animo palam in sermone iussit, Ratisio meritis hæc secunda evenire, quod deos coleret; Romanam civitatem idcirco destitutam esse, quia deos & sacra deseruisset; quod etiam tam præstatum in vulgus, cum ab Alarico Roma direpta est.

V.
Monasterium
adit
construit.

Ergo, everitis prostratisque insanæ turbe simulacris, animisque accolarum ad veri Dei cultum sollicitatis tandemque adductis, postquam duo, ut mox dicemus, oratoria profanis palnis superstruxisset Benedictus, monasticarum adiam fabricæ manum admoveat, collaborantibus piissimis alumnis, qui everse gentilitatis rudera, lucosque profanos in sacros usus, plaudantibus superis, convertabant. Apollinis ara erat in ipso montis apice, ubi dein oratorium sancti Johannis; & nunc sanctuarium basilicæ Casinensis: infra aram ad occasum erat sanum, cui succellit beati Martini oratorium, prope monasterii januam, testante Petro (*) Diacono; nunc verò translatum ad aquilonem basilicæ latus, ubi seculares domestici & peregrini humanantur. Inter ea fremebat humani generis hostis, quod regno suo cedere cogeretur, nullumque non movebat, aut silebat lapidem, quod surgentia ædificia prohiberet. Verum omnes ejus artes ludebat artifex pius, & vires illius precibus vel nimio metu infringebat. Insidat lapidi dæmon, quo minus in structuram effertur, apteturque? Orando repellit hostem Benedictus, & nullo negotio lapsa effertur. Igneo terribilissimo ludisset ille laborantes? hic periculis eadem arte dispellit. Parietem jam erigi ceptum ad opprimendum fratres discipulos minatur, atque non parvulum monachum, eisdem curis sum, everit parietis ruinâ opprimat, penitusque contritus diris persecutor? mox coarcti adolescentis, non jam corpus, sed iusta, in suam cellam delicti jubeat vir sanctus, & eisdem horâ hunc incolentem atque, ut prius, redintegrantem, ad eundem laborem remittit in diri hostis desperationem. Sic invito illo ac tingente, fabrica tandem ad cumulum prodecta est, cæ simplicitate, que monachos, monachi cœlestem parium spirantes, deceret; cæ opportunitate, que religiosis conveniret exercitiis; eo denique successu, qui secularem sic arceat a consuetudine monacho-

(*) Petr. Dia-
cono. l. 4. c. 1.
Cæsini. Casi.

chorum, ut tamen hospites admitteret ac peregrinos. Hæc, inquam, suis numeris absoluta, non alio archiepo quam Benedicto, non aliis fere artificibus quam monachis; quod etiam contigit in conditione conobii Terracinenfis, de quo inferius.

Hic sancti patris in Calinum montem adventus statuitur jam inde a multis seculis anno vicésimo-octavo, vel infrequenti supra quingentesimum. Iste invenit quemdam eremitam, nomine Martinum, qui locum novo hospiti cedere divinitus jussus, montem Maricum in Campania prope Gaietum seu Forum-Claudii petiit, ibique pie ac sancte vitam absoluit. Et primo quidem longiori catenâ se ipse constrinxit, ne longius progredi posset: sed postea catenam abiecit, monente sancto Benedicto his verbis, *si servus Dei es, non sentas te catenis ferri, sed catenis Christi*; quo audito oraculo, in antro suo ita se constituit, ut sequenti seculi aditum penitus interdicere, nec cuiquam unquam mulieri in posterum se spectandum permitteret; quæ

ANN. CHR.
518.

VII.
Martinus
eremici co-
deus.

(4) Greg. VII.
p. Diale. 118.

VIII.
Regule
eremonialis,
quæ ab eo
prescripta.

Confluentibus indeque discipulis, cum multitudo hæc coaliscere in unius societatis corpus nullâ re, præterquam legibus ac capis ritibus posset, Regulam præscripsit Benedictus, quæ ita posteris probata fuit, ut Gregorio discretione præcipua, fermeque luculenta, Patribus & conciliis præcibè Sancta atque eodem Spiritu, quo sancti canones, condita haberetur. Hæc nullo discrimine quovis admittebat, pueros, adolescentes, adultos, pauperes atque ac divites, nobiles & ignobiles, servos & ingenios, doctos pariter & litterarum expertes, laicos & clericos. Pueros oblatio parentum monachos, adultos sua quemque professio faciebat. Servilis, nec ante seculum undecimum admitti fratres illi, quos Conversos vocamus, solis externis additi ministris: cum alius conversi dicerentur adulti quique, qui ad professionem monasticam maturi in ætate accedebant, qualis fuisse videtur Exhilaratus ille, quem conversum (b) vocat Gregorius Magnus, nullo discrimine, quantumvis illiterati essent, (3) Greg. VII. p. Diale. 118.

Cujusvis conditionis, servos & ingenios, nobiles & ignobiles admittebat (c) Benedictus. In regulam proinde peccant illa monasteria, quæ non nisi nobiles admittunt, exclusis aliis, qui sunt servilis aut inferioris conditionis. (4) Aug. de ad hanc professionem servitium Dei & ex conditione servilis; vel etiam liberis, vel q. monach. 6. propter hoc a dominis liberati sive liberandi, & ex vita rusticana, & plebeio labore, tantum uti felicitas, quam fortiter educati: qui non admittuntur, GRAVE DELICTUM est. Multi enim ex eo numero veri magis & imitandi existunt; nam propter infirmum mundi elegit Deus, ut confunderet fortis, & stultia mundi elegit, ut confunderet sapientes; & ignobiles mundi, & ex quæ non sunt, tanquam sunt, ut ea quæ sunt evincerent; ut non gloriarentur nisi coram Deo. Hæcenus ex Augustino, quæ vice commentarii esse possunt in hæc regulæ nostræ locum, cujus specimen jam persequimur. Pueri, novelli, profecti, in distinctis dormitoriiis noctu jacebant, continentes habentes lectos, solis velis aut tabulis ab invicem, ut credens par cæ, ob honestatem discretos, sub suis quique magistris. Omnibus præpositus, singuli singulis decanibus præerant decani. Abbas, in summa potestate, plus tamen exemplo, precibus, & prudentiâ, quam auctoritate universos regebat; cellerario utens ad temporalia curanda; præposito, decanis, aliisque magistris ad spiritualia. Omnes famulorum sibi mutuo vices præstabant in culina, pistrino, horto, & in cæteris ministeriis, etiam ad excipiendos hospites & peregrinos, quibus separata divitioria & mensa erant, tamen idem cibi, ita ut nullius dignitatis aut status prætexta carnes culvis præberentur. Infirmis tamen conceditur *seorsus*, *sineus Deus*, & diligenter ac sollicitus; immo & *seorsus*, a quibus ne infirmi negligantur, magno opere curæ debet Abbas. Monachis omnibus tonsura communis, sed non ita præfata aut eutem: corona interraialis ministros sacros a reliquis distinguebat, diaconos ac sacerdotes, quos e probatissimorum numero Abbas legebat.

Vestes, tunica & cuculla duplex cum cingulo; scapulare loco cuculle ad laborem manuum, quod tunicam a sordibus protegeret, ad gemma usque protensum, & ligaculis constructum ad utrumque latus; minor cuculla nonnumquam dictum. Cuculla & scapulare passim ex nigro; tunica seu toga ex albo (quamquam de colore non admodum curabat sanctus Legislator) utraque duplex, tum ad lavandum, tum ad decumbendum; nam absque tunica & cuculla jacere in lecto religio erat. Tunica ad eutem tum demum nigra fieri cæpit, postquam interitus lanceæ in usâ esse coeperat, tamen servus: quidem albus tunicarum color diu perseveravit post concessas intercalas biancas, quarum usus jam seculo octavo invaluerat.

Tribus maximè virtutibus solebatur tota Benedictinæ religionis disciplina, nimirum silentio cum solitudine ac secessu, humilitate, & obedientiâ. Hanc solum, cum conversatione morum secundum Regulam, solemnem voto promittimus, ad difficilissima quæque seu impossibilia usque extentam. Primum in religiosis exercitiis officium di-

ANNO. CHRI.
328.

(4) Reg. 27.
Fol. 1. v. 5. 10
Cod. Reg. p.
328
(5) Macur. r.
10. 1014. p. 2.

(7) Script. de
vita s. b. Martini
et ceteris.

(8) F. 11. 11.
14. 11. 11.

(9) F. 11. 11.
11. 11. 11.
11. 11. 11.
11. 11. 11.
11. 11. 11.
11. 11. 11.

(10) Paulin.
11. 11. 11.
11. 11. 11.

Frates ob
ferum s. b.
cibum catenati
p.

vinum, opus Dei, & servitutis nostre pensum; secundum hoc lectio & labor, qui manu exerceatur. Nocturne vigilie nocturne paulum de media nocte, interposito spatio ante matutinos, quos mos laudes appellamus. A matutinis redire ad lectum non sicebat; quod tempus lectioni, meditationi, id est cuius pie mentis agitationi, psalmis discendis infamebatur. Sic in Regula sanctorum Patrum (a) matutino dicto fratres lectioni vacabant usque ad horam secundam. Meditationem vocat sancti Macurii (b) Regula, quae tantumdem temporis indulget. Post Primae officium labor manuum a Paschate ad kalendas Octobris in tres fere horas; ab his kalendis in Pascha post lectionem, quae per binas ternasve horas mane fiebat. Nulla diebus privati missa principio celebrabatur, sed solis Dominici & festis seu solemnitatibus: in quibus omnes sacra communione reficiebantur. Post meridiem iterum lectio, iterumque labor, pro portione virium cuique assignatus; ita ut debiles impositum, non refugerent, validiores cupere etiam duriores. Si quando extra monasterium occuparentur fratres ad colligendam messem aut simile quid operandum, ibidem officia divina pro tempore flexis genibus persolvebant. Secundo psallebatur etiam in matutinis, praeterquam ad lectiones vigiliam & ad responsoria, exemplo (c) scilicet beati Martini, quem nemo unquam in ecclesia sedere conspexit. Orationis passim duo, aliquando terna, immo & plura: princeps non raro basilica vocabatur; & ecclesia. Alia oratoria erant pro infirmis, & pro his qui aut secretis orare, aut e communi cetero secedere volebant; processu temporis etiam unum pro famulis.

In cibum quotidianum palmenta duo, aliquando tertium ex nascentibus herbis; libra panis propensa, hemina vini in potum; tertia parte reservanda coenatura. Mixtura lectioni & servitutibus ad mensam concessum ad relevandum laborem; ad specularem lectioni propter communem sententiam, diebus dominicis percipi solitam; quem locum quidam recentiores ad metaphoricam communionem inepte detulerunt. De his aliis fuit maxime ubi de synodo Aquigranensi. Palmenta ex quibusvis leguminibus confecta erant, itemque ex ovis & pilibus, ut ex actis (d) sancti Salabergis alique constet, quorum maior principio usus. Jejunia a paschate ad pentecosten nulla; a pentecoste ad idus Septembris singulis feriis quartis & festis, inde ad paschae festum quotidiana; at severiora in quadragesima, in qua uniusquisque non modo de cibo & potu, sed etiam de somno, loquacitate, alique commodis aliquid detrahebat. In utroque jejuniis una refectio, in his ad vespertinam, in illis ad nocturnam.

Abfentia ab eis carniem, saltem quadrupedum, perpetua, praeterquam infirmis. An usus volatiliu sanis, aut quidem infirmis, ex regule indulgentia concessus sit, varia fuit nostrorum sententia; varia item praxis illius temporis monachorum; sed longe graviora in negantem paterna praedicta. Certè pullorum usum, etiam facilius, solis tamen infirmis permittunt Crisostomus (e) & Aurelianus. Neque, versum est, sanctum Benedictum, qui villoris pretii & gustus efus sui tribuit, etiam sanis concessurum fuisse volatiliu usum, quas regis tum delicias fuisse ex Gregorio (f) Tironensi episcopo discimus. Sed haec alias (g), maxime ubi de concilio Aquigranensi anni MCCCXVII. Ad regule ordinem redeo.

Delinquentium poenae sequestratio ab oratorio, a mensa, a cetero communi, pro culpa qualitate; protervi, contumaces, obdurni & incorrigibiles e monasterio eieci. Ne monachis vagandi foras facilis esset praetextus aut frequentior necessitas, omnia intra monasterii claustra necessaria erant, noverendum, pituitum, diversaeque artes, diversi adeoque artifices: quorum opera si quando vanum dari contragebat, minori pretio vendebant quam seculares, ut quavis cupiditatis labor removeretur. Si quando foras progredi cogebat necessitas, abbas benedictio & peccati fratrum abeuntes & redeuntes muniebat. Reverti interdum visa vel audita retere alia; quae plurimum detractio est & detrimentum pietatis, saepe etiam caritatis. Non longe profectus, si eadem die reverfuri essent, quidquam cibi vel potus percipere cessas. Certè oim (h) religio monachi erat cibum sumere in domo seculari.

Cum in hoc praecipuum delinquent nonnulli fratres, qui cupidum responsi sui negotii causa non longe a monasterio ex sancti Patris mandato progressi fuerant, tamquam diuise morari coacti, apud quendam religiosam feminam fundissent, reversosque interrogavit vir sanctus, ubinam comessissent. Hic vero eusque se comessisse respondens: Car, ait, mentimini? an non ad hospitium illius famine divertissis, atque hos & illos funditis cibos, totque calices cibilibus? Ad haec illi suppetre tremefacti, ad eius pedes acciderunt supplices, neque erratum confessi sunt. Ipsa vero culpam tandem fatis tenuit poenam, certus, eos se absente simile quid nunquam perpetratos, quem sibi animo praesentem semper esse ex hoc facto probassent; quasi hoc exemplo Benedictus retores monasteriorum eraderet, dissimulandas aliquando esse culpas, maxime quando publice non sunt, relaxandasque poenas, ubi constat de lapsorum reprobentia.

Noq

Non abſimile accidit cuidam laico, ſed religioſo viro, fratri Valentiniani mona-
chi, qui poſtea Laceranſe monaſterium rexit. Is annis ſingulis, ut ſervi Dei pre-
bium ſe commendaret, germanique fratrem viſeret, e dono ſua in Caſinenſe mo-
naſterium prius (id ipſum aſſabat ſanctus (a) Eligius cum adiret monaſteria)
venias conſueverat. Accidenti quadam vice comitem ſe adiunxit viſtor ignotus, ci-
bos in viaticum portans. Cum longius ambo proceſſiſſent in multam diem: Veni,
ni frater, inquit, atque una ſumamus cibum. Abſtuit alter, morem ſuum allegans.
Siluit ad horam conſiator: aſt aliquantum progreſſus, inſiſtit denſo ut corpora re-
ſicerent. Primus verò in abſtinentia perſeveravit: ſed tandem cum longius iter vi-
res pene exhauiſſet, inclinata jam luce, pratum amoenum, limpidiſſimamque fon-
tem, omnia denique ad reſcicendum opportuna cum inveniſſent, ait ſocius ille: En
aqua, pratum, amoenus locus, omnia denum nos ad reſcicendum corpus invitant:
quid moramur, ut reſumtis viribus iter noſtrum conſiciamus incolumes? Sic tan-
dem, cum & verba ſuavis, & loca oculis blandirentur, tertio ſolicitanti aſſenſit
alter, & cibos ſumit. Deinde iter proſecutus, ſub velperam ad monaſterium per-
venit, & ad ſanctum Patrem deductus, petit ut pro ſe precaretur. Verum factum
ei improperans viſ ſanctus: Itane verò, inquit, malignus tibi hoſtis per con-
viti- torum illuſit, ut propoſitum tuum, quod ſtrenue ſemel iterumque retinebas, ter-
tio tandem viſtu abijceres! Tum ille culpam agnoſcens ſuam, ad ejus pedes pro-
volutus, eo penitior tactus eſt dolore ac verecundia, quò ſe cognovit, quan-
quam abſentem, quaſi ſub ipſiſ Benedicti patris oculis deliquiſſet: quod ſane deli-
cium, etſi levis fortè nonnullis videatur, id nos docet, non facile pios quocum-
que motus comprimendos, quos longo uſu ſoveris, ne ſegnior in proſcibendo ſias,
qui ſerventur in dies eſſe debueras. Sic enim ignea illa viſ animi deſervecit ſen-
ſim, & caritatis curſus languieſcit, dum ſegnus propoſiti conſtantiam retinet, mo-
biſ ad quamlibet ſuram.

Ad idem ſerè tempus revocandus eſt Tertullii patricii Caſinum adventus, ut ſur-
gerent monaſteri adificia, ſed magis ut Benedictum, ſiliumque ſuum Placidum, illic
cum Martino adductum, iſviſeret. Tertullio itineris comites adjuvanti vite ſancti
Placidi ſcripſit, non admodum accuratus, illuſtriſſimo Romano nobiliſſimo viro;
Boetium, Symmachum, Vitalianum, Gordianum, & Egeſium Maſſi parentem;
addiſſe ab Tertullo Caſin montem cum appendicibus ſuis novo monaſterio tunc
ſolemni donatione tradiſſum fuiſſe: cui donationi multa etiam de ſuo Equitias &
Gordianus adjeceſcit. Ad hæc Tertullianum decem & octo patrimoniis ſui in Sicilia coe-
tes ſua prædia beato Patri contuliſſe; quam donationem teſtimonio ſuo confirmat
Leo Martianus in Chronico Caſinenſi. Sanè Tertullii commemorationem notat ejuſ-
dem loci Necrologium decimoſeptimo kalendas Auguſti, eademque die hætenus ſo-
lemniſ aniverſario recolunt noſtri Caſinates. Quod attinet ad Boetium & Symma-
chum, triennio ante exiſteſſi fuerant, quam Benedictus Caſinum accederet.

Haud longe a ſacro monte aberat vicus, emporium Zacharias vocat, in quo non
minima hominum multitudo ab idolorum cultu ad veram fidem Benedicti fuerat ex-
hortationibus converſa. Ibi quoque verſabantur quædam ſanctimonialiter ſimæ, qua-
rum diverſorum Zacharias aſceterium vocat. Iſta crebrò ad exhortandum cum re-
cens converſorum, tum ſanctimonialium gregem, quosdam e fratribus ſuis Benedi-
ctus dirigere curabat. Miſus quondam ex more monachus mappulas ſeu ſtrophila
pro munere a ſanctimonialibus rogatus accepit, atque abſcondit in ſinum. Revers-
us ſum mox graviter increpuit Pater: Et quomodo, ait, ingreſſa eſt iniquitas in ſi-
num tuum? At ille obſtupuit, facinoris jam non memor. Tum viſ ſanctus: An
putas me abuſiſſe, cum mappulas illas ab ancillis Dei accepiſſi, ac depoſuiſſi
in ſinum? Ad hæc monachus humi procumbens, culpam agnovit, mappulasque
abiecit. Sanctimonialis illas in cenobio viſiſſe, tamen non perſuadet ſanctimonia-
lis vocabulum, quo Gregorius aliquando (b) uſus eſt ad designandas virgines Deo
in privatis ædibus devotas, nihil minùs probat aſceterii nomen, quod hoc in lo-
co Zacharias, vicines illorum temporum, adhibuit. An verò monaſterium illud a
ſancto Benedicto conditum fuerit, etſi ex conventionem paganorum ibidem ab eo ſa-
cto probabiliſ conſectura eſt, non tamen conſtante affirmare aſſum. Neque etiam
conſtat, an Scholaſtica germana ejus foror, quæ haud procul a Caſino degerebat, eo
loco vitam monaſticam duxerit.

Sed quid de duabus illis ſanctimonialibus, quæ ob intentam a beato Patre ex-
communicationis ſententiam, poſt mortem e tuncſibi prohibant tempore ſacrificii?
Rem ſic narret Gregorius. Non longe ab epiſ monaſterio due quædam ſanctimonia-
les ſimæ, nobiliſſimo genere exortæ, in loco proprio tenebantur, quibus quidam
religioſus vir ad exterioris vite uſum græbebat obſequium. Sed illar timore ſeculo
quo nobiliſ ingenito, tum linguam ſuam, ut eam habitus poſſeſſebat, non ſerva-
bant,

ANN. CHR.

518.

X.

Item. Iſcos.

(d) Adſenſus.

lib. 1. c. 11.

XI.

Tertullii ad-

venus Caſi-

num & dona-

tio.

XII.

Monachus

ob mappulas

increpuit.

(b) Greg. lib.

3. Dialog. 7.

14.

XIII.

Sanctimo-

niales ex-

communica-

tio.

ANN. CHE.
118.

bant, tum etiam religiosum illum virum duris & incautis verbis nonnumquam ad
iam provocabant. Is cum diu hac tulisset, atque ille nihil moderatius ageret,
reus ad virum Dei recitit, qui auditis ejus querelis, sanctimonialibus hanc commi-
narus est sententiam: Continere linguam vestram; aliqui excommunico vos. I-
ste autem nequaquam respicientes, intra paucos dies defuncti sunt, atque in ec-
clesia sepulti. Cum verbò in eadem ecclesia missarum solennia celebrarentur, cla-
mante ex more diacono, *Si quis vos excommunicat, dei locus; matrix eorum, quæ pro*
eis oblationem Domino offerre consueverat, eas & sepulcris suis progredi, & de ec-
clesia exire cornebat. Id cum sæpius evenisset, hac recordata significata illis a Be-
nedictio sententia; eidem factum exponi curavit. Is verbò mox oblationem manu sua
transmisit, ita effatus: Ire, & hanc oblationem pro eis Domino facite; & sic de-
sum excommunicatio cessabit. Et quidem id probavit eventus, nec ad vocem dia-
coni amplius visæ sunt ab ecclesia exire: quippe quæ communionem a Deo per ser-
vum Domini receperint. Factum fuit observatione dignum ad ecclesiasticum disci-
plinam. Sed an illæ sanctimoniales monastice professioni ac reclusioni addidisse erant?
an sancti Benedicti subiectæ, ut quæ comminationis ejus sententiæ vim senserint?
An monasterium significant hæc verba, ubi *in loco proprio* conversatæ dicuntur? an
in propria domo, ut sancti intellexisse videtur Zacharias *in vobis domus eius?* aliis æstim-
andum relinquere malim, contentus factum, uti apud Gregorium se habet, exposuisse.

XIV.
Scholastica
an & ubi mo-
nasterium.

Quid verbò de Scholastica, sancti Benedicti germana sorore dicemus? nam de ea
tandem ut agamus postulat hic locus. Nil suorum Trithemium, qui Benedictum &
Scholasticam uno pariter ex Abundantia editos; nec alia recentiorum de hac somnia,
digna fabulis anicularum. Id tantum de ea explorati, quod ex Gregorio habemus.
Soror ejus, inquit, Scholastica nomine, omnipotenti Domino ab ipso infantis tem-
pore dedicata, ad eum semel per annum venire consueverat. Non ergo erat, in-
quis, sanctimonialis ex earum numero, quæ monasticis regulis & reclusioni subiectæ
erant, tamen eam Gregorius sanctimonialem vocat. Atqui omnes tum monachæ
non eadem severitate reclusionis leges servabant, sicut illæ, quæ Casali regulam
profitebantur. Certe in parthenona sanctæ Liobe abbatisse, sancti Bonifacii episco-
pi & martyris discipulæ, cæ lege admittuntur sanctimonialis, ut eò intrarent
numquam inde egressuræ, nisi *causa rationabilis, vel magna necessitas utilitatis* id
exigeret: qualls sancti illa erat, quæ Scholasticam, semel tantum in anno ad fra-
trem suum accedere funderat, ut salutariis ejus monicis & consiliis juvaretur: quo
facto, *ad cellam propriam* virgo sancta se denuo recipiebat. Hoc cellæ vocabulo
Gregorius passim monasterium ipsum, aut certè peiavatam monasterii cellam signi-
ficat, cujus rei multa apud eum exempla superunt; nec usquam cellæ nomen apud
ipsum, cum sanctimonialis saltem vocabulo conjunctum, nisi pro monastica habitatione
invenies. Ita verbò de Scholastica intellexerunt auctores quique ex nostris, etiam an-
tiquiores. Bertharius abbas Casinensis ante annos octingentos in sermone de sancta
Scholastica eam monacham, & monacharum magistrum non obscure appellat, desi-
gnando locum, in quo ipsa simul cum aliis religiosis sanctisque virginibus, quæ illæ
docuerat, Domini serviebat. Carmen de eadem virgine, Paulo Diacono adscriptum,
addit, Scholasticæ parthenum, quod *virginal* appellat, vicinum fuisse Benedicti mo-
nasterio, ibique eam sacris virginibus præstasse. Integra existant alibi testimonia, tum
apud Angelum de Nuce in hunc locum, tum in præfatione nostra ad Sacalum,
primam, quæ hic repetere superfluum fuerit. Locum, ubi prope Casinum debebat,
quantum majorum traditione assequi possumus, Plumbariola fuit, ubi Tasia Raschi-
di ducis uxore, & filia eorum Ratrudis, monasterium construxerunt, aut fortè inflau-
rarunt. Sane eo in loco virorum etiam cenobium existisse, patet ex privilegio Be-
rtharii, quod ex antiquissimo Diurni Romani exemplari (a) eruitur, *Religiosis*
abbati venerabilis monasterii sanctæ Dei genitricis Mariæ, in loco Plumbariolæ, ter-
ritorii Apennini, inscripto: cum puellarum monasterium sancti Petronii nomine
insignitum esset. De illo virorum cenobio qui scripserit, reperimus neminem, præ-
ter vetus illud monumentum, quod sæculo nono antiquius fuisse colligere licet ex
illo Diurni Romani exemplari, scripto ante annos octingentos. Fuit ergo apud Plum-
bariolum olim monasterium duplex, sanctæ Mariæ virorum, & sanctæ Petroniæ
puellarum. De monasterio sanctæ Mariæ in Plumbariola mentionem facit Leo (b)
Martianus. Nunc locus redactus est in eandem prædium abbatis Casinensis. Cæterum
an sancta Scholastica, quam Domino ab infantia dicatam asserit Gregorius, primus
apud Sublacum se se receperit; an postea Romæ, aut alibi votis adstricta monasti-
cis, postmodum Casinum ad fratrem accesserit, aliis divinandum permittimus.

(a) Mss. Diar.
p. 51.

(b) Chron. Cr.
p. 101. c.

Interea Benedicti fama crescebat in dies, utque in remotas spargebatur regionibus: neque homines modo, qui tunc in terris agebant, sed & caeteri ipsi ad celebrandam eius vitam, Deo ita volente, conspirare videbantur. Testis in primis ille Aganensis ecclesie clericus u demone vexatus, qui cum a venerabili Constantio eiusdem ecclesie utilitatis per multa sanctorum martyrum oratoria fuisset transmissus, nequaquam tamen infesto vexatore solutus fuerat: quasi sancti Martyres Benedicto ad declarandam infemum illam, quae diuinitus ipsi concessa fuerat, gratiam id miraculi reseruent. Is itaque adductus ad sanctum Patrem est: qui fuit ad Christum precibus, antiquum hostem ex obsequio hominis protinus expulit, hoc in precepto inposito, ut ne in posterum carnes comederet, aut ad sacras Ordines accederet; si secus tentasset, statim ipsi diaboli rursus mancipatum iri. Discessit ita clericus sanus; dum cruda esset in eo poene incensata memoria, incredulum feruens. At lapsu temporis, cum alios natu minores sibi praefari gravare ferret, abiecit interdicti menaciam, ad sacrum ordinem accessit. Nec mora, iterum demoni potestati ad mortem usque mancipatus fuit; consentibus universis, qui huius facti concilii fuerant, virum sanctum, ut qui Deo perfecte adhereret, divinitatis secreta penetrasset, quippe qui perpenderit, hunc clericum iaculo diaboli traditum, nec ad sacrum ordinem accedere audeat.

Idem in consensu omnino causa Benedictus in sanctum Remigium Remorum uenisset, quod sancti Martyres in Benedictum, praestitisse dicitur. Primum sic narrat Hincmarus in libro de beati Remigii vita. Puella quidam Tolosana haud ignobilis a demone vexata, a parentibus, qui eam summo opere curam habebant, Romanam ad beati Petri sepulcrum deducta est, cum in istum partibus vir ovis venerabilis, gratia & nomine Benedictus, plurimis virtutibus & miraculis inlucresceret. Hoc comperito, puellam ad eum perducunt parentes, ut filie sospitem ab ipso flagarent. Verum ubi nec precibus, nec ieiuniis, parer sanctus id quod petebatur a Deo impetrare potuit, hoc unum ab hoste durissimo tum exorcismis, tum adjurationibus valuit extorquere, nunquam se cuiquam, nisi beatissimi Remigii antistitis orationibus, ex suo hospitio egressurum. Tunc, acceptis Benedicti ad Remigium, utque etiam Alarici Gothorum regis, cui necessitudine & amicitia consilii erant, litteris, ad beatum Pontificem accedunt, cumque diuersis relictis ad petendam filiae suae salutem compellant. Cessit tandem durus hospes tanti Pontificis virtuti, sed cum tanta violentia ac poellae ipsius vexatione, ut ipsa paulo post exspiraverit. Mox nam ad Remigium postulationes, mortuum ut reddat vitam, cui salutem iam reddiderat. Ille constanter abnuere, professus, se loco remedii homicidium commisisse; sed vixit demum parentum, aliquoque flagratio & importunitas, adhibitisque suis ac circumstantium precibus & lacrymis, mortuam vir sanctus excitavit. Hanc narrationem suspectam habet Baronius, quod Hincmarus pro puellae parente qui Benedictus in proluxiori sancti Remigii testamento vocatur, sancti Benedicti nomen substituisse videatur. Verum Fortunatus potius loco male intellecto erravit Hincmarus. Fortunatus quippe, primus vitae sancti Remigii scriptor, quem Hincmarus interpolavit, scribit, puellam hanc ad beati Petri sepulcrum perductam fuisse, ubi quidam Dei servus cum auxilio sacri corporis, plurima petebat signa virtutum. Non ergo illis in partibus, sed Romae, & quidem ad ipsum Apostoli sepulcrum: tum addit, negasse demonem, se ab ullo alio, quam a Remigio expelli posse. Tunc, ait auctor, parentes ejus, & ipsius benedicti servi Dei, & Alarici Gothorum regis afflictibus supplicibus, cum agros a seculo ad sanctum Remigium existens pervenerunt: quae verba cum legisset Hincmarus, benedicti vocem adhibere, ut facile alias, hic usurpatam in proprium sancti Benedicti nomen commutavit, & quod benedicti, id est beato illi servo Dei, qui ad sancti Petri sepulcrum excurabat, a Fortunato tribuitur, sancto patri Benedicto adscripsit, qui illis in partibus, id est apud Subiacum, forte etiam tum laetabat, nondum illa virtutum fama, qualem paulo post obtinuit, Romae celebratus: sequidem id contigit Alarici Gothorum regis principis, qui anno Christi quingentesimo-septimo existens est. Sic Fortunatus ipse huius vitae Remigianae initio habet, *matri suae benedicta Colonia*. Sic in libro secundo de gestis beati Casarii episcopi Arelatensis, vir sanctus ad Ursium presbyterum: *Parcat tibi, inquit, Deus, benedicti*; & ad sanctimoniales: *Non staretis, benedicti*. Sic exempla pote infinita. Hinc explosa manet vulgata illa sancti Benedicti ad beatum Remigium epistola, quam vel eo suppositam imprudenter probant ipsi ejus confiteores, quod non propriis auctoris verbis ac stilo, sed coamili, & qualem si licet ipse effinisset, exaratum altero agnoscent. Quin etiam haud levis suspicio est, simili equivocatione in proluxiori Remigii testamentum cum miracali commemoratione intrusum fuisse *Benedicti* nomen, quasi puellae parentis proprium fuerit, quod ipsius benedicti servi Dei elogium erat apud Fortunatum. Hanc verò servam Dei non alium

ANGL. CHIE.

150.

XV.

Clericus
demoni se-
latus.

XVI.

Benedictus
in ad sanctum
Remigium
puellam ce-
randam re-
miserit.

ANN. CHR. 530.
(f) Gregorius, beatus Petrus apostolus, teile (a) Gregorio, *figur ostenderet, quam de illa habet affirmativum*: quod Gregorius ipse exemplis probat.

ANN. CHR.

531.

XVII.

Sancti Remigii obitus

& sepulcrum

(b) Hieronymus

de viris, sancti

Germani

66.

(f) Gregorius

de gloriis, Confessio

50.

(g) id. ibid.

lib. 10. c. 13.

XVIII.

Ampulla in

62.

(f) Gregorius

de viris, lib. 10.

c. 13.

JAM quando ad id tempus devenimus, quo sanctus Remigius ex hac vita migravit, nuite me rationes, cum privatæ, tum communis impellant, ut ne hunc locum instans præteream. Eius quippe sepulcrum, totâ Europâ celebrissimum, insigni Ordinis nostri monasterio & occasione dedit & originem; & ego ipse co in loco vitæ monasticæ tirocinium me posuisse cum debito grati animi sensu agnosco. Situm olim erat in suburbano vico, sed jam dudum urbis muris inclusum: ubi antiquitus sancti Christophori martyris oratorium existabat, ad cuius atrium sanctus Remigius basilicam sancto Germano episcopo Autisiodorensi (b) construxerat, in qua decreverat sepeliri. Postquam ergo Pontifex sanctus Remensis ecclesiam ad decrepitam usque ætatem, insigni vitæ factorumque gloriâ & sanctitate administrasset, & Chlodoveum regem cum tota Francorum gente Christo per vivifica sacramenta consecrasset, naturæ tandem concessit, eiusque corpus in ipso sancti Christophori sacello, ubi sanctæ Genovefæ jam ara erat, sepulture mandatum fuit. Mox loco ac tumulo religio accessit ex pietate accolarum in sanctum Pontificem, qui consuetum devotionem multis beneficiis muneravit; Hinc abbas cum monachis ibidem instituti, qui sacri corporis ac tumuli custodes essent & escabtores. Jam enim Gregorius episcopi tempore, id est annis non amplius a Remigii obitu quinquaginta, abbas loci memoratur, tum in libro (c) de gloria confessorum; tum in ipsius historia (d), ubi Epiphanius abbas basilicæ sancti Remigii appellatur. Cæceterum cum miracula adventantium frequentiam cum parva adicalia capere non posset, dilatatis spatii locum basilicæ fieri coepit, quæ deinceps sancti Remigii dicta fuit, novo hospitii locum & honorem cedente beato Christophoro, cui continens sacellum conditum est, virginis Deiparæ item sacrum. Dein effossio sancti Pontificis tumulo, corpus ejusdem exscavatum, sed integrum repertum, quod novo brachio seu sudario rubeo involutum, in cryptam post altare novæ basilicæ depositum fuit kalendis Octobris; quo etiam die longè post recurrente nova ejusdem sacri corporis transitio ab Hincmaro facta est, ut suo loco dicturi sumus.

Ibidem etiam cum sancto corpore asservata sacra ampulla, quam in Chlodovei regis baptismum caelo delapsam Hincmarus tradidit, tum in vita beati Remigii, tum in Capitularibus Caroli Calvi: ubi, Carolum apud Metas inauguraturum, in frequenti episcoporum, procerum, omniumque ordinum conventu asservit, eundem Carolum duxisse originem a Chlodoveo per beatum Remigium converso, ac persuasio *caletis sunt christiani, nudo, inquit, adhuc habemus*. Res proinde tum constantissima erat, ampullam hanc ad id usque tempus asservatam, eam ipsam videlicet, quæ etiam ætate nostrâ habetur in regum christianissimorum unctionem. Huic traditioni severiores critici opponunt Aviti Viennensis, Gregorii Turonensis, Fortunati Pictavenis episcoporum, atque Fredegarii Scholasticæ silentium, quod in re tam illustri decretorum ardeantur; atque adeo Hincmarum hujus fabulæ, sic vocant, auctorem criminantur. At, si res ex æquo ac sincerè expendatur, non ita decretorum videtur horum auctorum silentium. Nam ad Avitum quod attinet, nondum fortè refecerat, quæ acciderant in Chlodovei baptismo, ad quem a rege invitatus, hac epistola se excusat. Deinde etiam si ea rescivisset, quid attinebat illa commemorare Chlodoveo ipsi, horum omnium probè conficio? Jam verò Gregorius, etsi n ampullæ cultus densissimè non meminit, aliquid tamen prodigii tunc accidisse ipse noit, cum ait templum (e) baptisterii *divinè respectum fuisse ab odore*, talisque ibi gratiam adstantibus ibi tribuisse, ut *aspiraret se paradisi odoribus conlocari*. Denique ex Fortunati silentio nihil confici potest; cum alia æquè miranda in sancti Remigii vita prætermiserit, immo ipsam, quod mirare, Chlodovei & Francorum conversionem, & factam ejusdem regis unctionem a Remigio factam. Quid itaque mirum, si miraculum de sacra ampulla reticuit, qui ne quidem Chlodovei baptismum meminisset? Quin etiam consensisse omisit miraculum de duabus ampullis, oleo sacro & chrismate in baptismo ejusdem viri nobilis cultus impletis: quod miraculum ipsius Fortunati ævo in conterritatione seu præfatione missæ Gallicanæ de sancto Remigio recitatum fuisse constat, ut mox videbimus. Verum fac ut nullis horum aliorum auctorum ante Hincmarum, hujus ampullæ mentiones fecerit: qui Hincmarum adeo imprudenter, ne dicam insipientem fuisse credat, ut rem novam ac rectè inventam pro re antiqua & sacra in tam illustri eruditorum hominum cortu obtulerit? Quid? quod idobiter tantum, & absque ulla præfatione, uti rem omnibus notam & nemini ambiguum, refert? Res ergo jam tum receptissima & exploratissima erat ampulla sacra: sed origo fortè non ita.

Non

Nōn unus tantum, sed duarum ampullarum meminit antiquus auctor, qui libellum de vita sanctæ Chrothildis regine scripsit, ubi ait, christianare defunctis, cum sanctus Remigius Chlodoveum baptizaturus esset, *duas ampullas olei & chrysmatis* peremerit. Unde id accepit hic auctor, nobis incomptum: nisi si hoc loco aliud miraculum confuderit, ab Hincmaro in vita beati Remigii relatam. Narrat quippe Hincmarus, sanctum pontificem, cum iter ageret, ab homine quodam agrotato haud ignobili, secum baptizato, accersitum fuisse, ut eum sacris aquis ablueret. Cum autem oleum exorcizatum ferè, chelisma verò penitus in duabus ampullis à presbytero loci allatis defecisset; vacuas ampullas super altare deposuisse, ac *fusa ad Deum oratione* mox *plenas inventas fuisse*; quod quidem Hincmarus ante Chlodovei baptismum refert. Neque id ab Hincmaro inventum putes. Hoc enim antiquitus, id est ante annos mille, in prefatione missæ de sancto Remigio ritu Gallicano commemorabatur, ut constat ex veterimo codice ecclesiæ Remensis, ætæ annos octingentos scripto, in quo beati Remigii quoddam vite compendium, & quorundam miracula referuntur *ex prefatione, quæ ad missam antiquitus dicebatur*, et fragmenti illius titulus præfert, in quo sic de duabus ampullis scriptum reperitur: *Dum autem eundem agrotato baptizando chrysmis quæreret, & nihil inveniret; sic ampullas vacuas super altare iussit mitteri, ut ipse si interim in oratione profunderet. Tunc caelesti rore chrysmatis benedictione perfunderetur.* Integrum fragmentum in appendice hujusce tomi habet. Haud scio an ad duas illas ampullas respexit scriptor vite sanctæ Chrothildis mox laudatus: quod si ita est, ex his ampullis Chlodoveum perunctum fuisse nobis corrigendi locum dedit. Porro an ampulla illa, cujus meminit Hincmarus una ex illis duabus fuerit, ejusque originem, non satis ipsi competam, ad Chlodovei baptismum retulerit, temere asserere nolim: sed five hæc, five alia fuerit, de ejus veritate dubitare non possum. Neque verò mirum est, Fortunatum in libello de beati Remigii vita secundi hujus miraculi non meminisse. Neque enim omnia scripsit Fortunatus, profectus, si *pauca distinxerit, plurima præterit*. Est quidem rem omnium maximè illustrem, & quæ ad beati Remigii gloriam & commendationem in primis faciebat, prætermisit, nempe conversionem Chlodovei regis, adeoque Francorum omnium ab eo factam, ut jam diximus. Ex quo intelligitur, qualem invalidum sit ex ejus silentio argumentum. Neque potior est ex Fredegarii sententia petita auctoritas, quæ ut summum eadem tenenda est cum auctoritate Gregorii episcopi Turenensis, cujus ille historiam dumtaxat in compendium redegit. Cum itaque hæc argumenta nihil contra sacre ampullæ veritatem efficiant, antiquissimæ de illa traditioni Remensis, immo & Gallicanæ ecclesiæ sua constare debet auctoritas.

Occasione sacre ampullæ non possum non meminisse vasi illius, quod Chlodovei dono accepit sanctus Remigius, ecclesiæ Remensi ab ipso legati ad fabricandum *turriculum & imaginatum calicem*, ut in breviori testamento legitur, hoc addito in prolixiori, ut epigramma, quod Remigius ipse Laudani argenteo vasi inscribi curaverat, calici quoque ex vase facti inscriberetur: sic vetò habebat epigramma, Hincmaro referente.

XIX.
Calix S. Remigii.

*Hauriat hinc populus vitam de sanguine sacro,
Injuncto æternam quem fudit vulnere Christi.
Remigius reddidit Domino sua vota Sacerdos.*

Quod vas, addit Hincmarus, ad nostra tempora perduravit, donec *fusus in redemptionem datum est Christianorum*, ut à ministris diaboli *heremam redemeret pretio argentei calicis*, quos de potestate turbarum redemerat *effusus sanguis calicis*, *Christi viderent passiois*. Alius tamen calix in Remensi ecclesiâ ostenditur, qui sancti Remigii calix dicitur. Illicite tant hic elucet exemplum christianæ caritatis, quæ nec sacra vasa parit, ubi de Christi membris redimendis agitur; quod olim Cassianus Arelanensem episcopum, præter alios multos, suo tempore scilicet superioris seculi. Veritas, quod ad Remigium attinet, insigne in his verbis est ejus de vero Christi in Eucharistia sanguine monumentum, dignum certe quod argenteo calici, immo & cæreo inscriberetur: quo sanguinem illum, quem et calice fideles hauriunt, ipsum ejus, qui et Christi vulneribus in cruce fusus est, contestatur. Nec minoris est momenti testimonium Hincmari in libro de vita (a) ipsius sancti Remigii, ubi *panis & vini creatura in sacramentum carnis & sanguinis Christi ineffabili Spiritu* (a) Hincmarus, *sanctificatione transformati dicitur; sicque corpus & sanguis illius fidelium ore sumi in salutem, qui sicut in Patris dextera sit constitutus, in eadem tamen carne, quam assumpsit ex Virgine, sacramentum propitiatus exsequitur.* Id in transcurso observare volumus.

Amal. Bened. Tom. I.

H

Calix

ANN. CHR.
155

vifum eſt, utpote ab iis, qui ejuſmodi argumentum traſtaſunt, haſtenus, ni fallor, pratermiſſus. Non hic pratercam Venantiu Fortunati verſus duos in cam rem iſt- gnes, Remigianiſ omnino conſimiles, cum Leontium Burdegalenſem episcopum lau- dans, ob vala ſacra, Virgini Deipara conceſſa, ita canit:

*Mueriſque puer deſtaſi altera Chriſti,
Cum tua veſta ſervu veſtera ſancta Dei.*

quibus verſus nihil expreſſius aſſerri poteſt ad probandam illorum temporum cum noſtra de Euchariftia ſidei conſenſionem.

XX.
Remigianſ.
Remigii ſuc-
ceſſor.
(*) Montany.

Remigium in fede Remenſi excepit Romanus abbas Montuniacenſis (*) prope Treſcas Monaſterii, quod Romanus ipſe duabus ab urbe leuca ad Sequanam con- ſtruxerat in honorem ſanctorum Gervafii & Protafii martirum. Locum poſt eum re- xit Leo abbas ſanctus, qui obitum ſuum predidit a ſanctis Hilario, Martino & Aniano. Excitum eſt monaſterium ab annis ſere ſexcentis. Romanus vero vix bene- nium eccleſiae Remenſi perſeſcit: ſiquidem Flavianus ejus ſucceſſor concilio Arvernedi ſubſcripſiſſe invenitur anno currentis ſaeculi triceſimo-quinto.

XXI.
Theoderi-
cus abbas Re-
menſis.
(*) Jac. v. An-
not. p. 119.
(*) Mian-
curia.

Non die Remigio ſuperſeſſit Theodericus, ſeu Theodericus ejus diſcipulus, abbas & conditor canonu Remenſis in Monte Hor, quod aſtrum montem perperam non- nulli interpretantur contra veterum traditionem, qui hoc nomine *lauris*, vel *iterum- dani* (a) ſive *montem ſignificari* teſtantur, exoticorum ejuſmodi nominum reſti- interpretes. Theodericus in Alamannorum-cuete (*) pagi Remenſi vico, patre, Marcardo natus, reſtius educatus fuit, quam ut ferret latrone (ſic aſta eum vo- cant) patris conditio. Conſiglio pro parentum voluntate inito, ſponſam paulo poſt iſtaſſam, vix ac ne vix quidem conſentientem, dimiſit. Hinc de novae vite incun- da ratione ſacra virgo & abbaſſa conſuluit, nomine Suſanna, quae ſub ſancti Re- migii auſpiciis puellari in urbe Remorum congregationi praerat. Remigius ipſe ſu- biter convenitur. Ejus conſilio aſta locum monaſterio apertum quaerunt, inveniunt- que in monte ſilvis conſito, tribus ab urbe paſſum millibus. Atque ne res con- ſili divini experti crederetur, ab Angelo in ſpecie aquile Monaſterii & baſilica ſites & forma deſignatur. Deo Theodericus ordinatus presbyter, *omnibus praecipue ſa- laris predicare cepit, implere ſcilicet volens officium ſacerdotis*. In multis Marcardo patrem ſuum ad monaſticam vitam ex latrone traduxit. Accerſitus a Theode- rico Auſtraſorum rege, in cujus palatium fama ejus virtutum penetraverat, inſana- bili regis oculo precibus ſuis integrum uſum reſtituit; non Theodericus, ſed Theode- rico pre modestia deinceps appellari volens ad diſcrimen regis. Sic prima Theode- rici aſta in codice Remigiano, ab annis ſere octingentis exarato. Addunt posteriora aſta, a nobis vulgata in Saeculo primo, ab eo ejuſdem Theoderici regis ſilium a morte excitatum fuiſſe: in cujus rei argumentum regum diploma proferunt de ſa- ſta donatione Venerarum (*) ad Maroniam Rivam, & Gaugiaci (*) in pa- go Remenſi, prater Germanicum (*) villam, quam pro recepta oculi ſanitate rex illuminatori ſuo largitus ſit. Ultrapie aſta in id concordant, abbatem ſanctum ad Chriſtum migraviſſe kalendis Julii: cuſque corpus Theoderici regis humeris in tumo- lum ſubveſtum fuiſſe, id contigiſſe oportet ante annum iſtius ſaeculi triceſimum-quinto- rum, quo rex ipſe vivere deſuit. Theoderico abbaſſi ſuccedit anonymus, anonymo Theodulſus vir magnae ſanctimoniae, iſterius commemorandus. Primarius Theoderici vitam, quae nequidum typis edita eſt, in appendice noſtra reſerre viſum eſt.

ANN. CHR.
XXX.
154.
Terracina-
ſi monaſterii
origo.

CAlſum reverter, ubi tunc de condendo prope Terracina monaſterio agebatur. Urbs eſt Campaniae ſeu Latii-novi ad oram Tyrrheni maris, decimo lapide a Fundis, termino regu Neapolitani. Rogatus a quodam ſidei viro Benedictus, diſcipulus ut mitteret ad conſtrucendum ejus praedio monaſterium: Miſiſ qui ejus in- choarent, dixit bonus pater, irent; ſe certo die adiurum ad fabricam deſinean- dam. Eoſ, nec ipſe adeſt ad conſtitum diem: ſed paratis omnibus ad reſiciendum neceſſariis, nocte eadem, qua promiſſus inſtabat diei, uni ex his, quem novae co- loniae parrem ſeu abbatem deſignaverat, eique, qui ab ipſo ſecundus erat, propoſi- to, vic Dei in ſomnis univerſam futuri coenobii diſpoſitionem notavit, deſignatis lo- cis ubi oratorium, ubi reſectotium fratrum, ubi cella hoſpitum, atque mona- ſtica officia conſtitui deberent. Verum cum ſomnio fidem non accommodarent, ad Patrem reverſi permodum conſpicerent, quod promiſſioni ſuae deſuiſſet. Et, cur, inquit, iſta dicitiſ? an non ipſo die, quo promiſeram, aſſuiſ? Illis vero percontan- tis, quando veniſſet, reſpondit: Non-ut utique veſtrum in ſomnis apparui, & loca ſingula deſignavi? ite, atque agite ſecundum ſonnam, quam vobis praefici- pi. His auditis, atroniti recederant, atque omnia ad ipſam exemplar compo- ſue-

Yserunt. Sancto Stephano procomartyri inoccupatum fuit monasterium; cujus quinam abbates primi fuerint, quire subsequentes, ignoramus.

Tantum relictus nomina quorundam ex illis, qui primi ibi missi sunt, sanctorum monachorum, nempe Speciosi & Gregorii. Hos laudat Gregorius M. in libro (4) quarto Dialogorum ex relatu aliorum sancti Benedicti discipulorum. Hi duo nobiles viri, & quidem germani fratres cum essent & atque exterioribus studiis, id est humanioribus ac civilibus, eruditi, omnibus facultatibus fuit in pauperes distributis, sancti Benedicti regula ac disciplinae se subiecerunt; eosque probe institutos venerabilis Pater in monasterium, quod juxta Terracinesem urbem construxerat, habituros direxit. Ex his Speciosus, cum pro utilitate monasterii ad quendam locum prope Capuam missus fuisset, excessit e vivis: cujus obitum statim Gregorius ejus frater Terracina cognovit, eumque ceteris monachis indicavit. Tum profectus ad praedictum locum, fratrem sepulchrum reperit, eundemque ipsa hora, qua ejus animam e corpore egressam conspexerat, obitu intellexit. Falluntur ergo qui Gregorium hunc Romae aut vixisse, aut decessisse existimant; quod innuere videntur Martyrologia, monasticum & Romanum. Ex his intelligitur, Speciosum commissum fuisse rerum temporalium procuracionem, quippe qui studii exterioribus eruditus erat. Felices illi, qui similibus implicati negotiis, ita se gerunt, ut soluti corpore eandem sortem experiri mereantur! At quam timendum est; ne temporalia tractando, temporales, quasi cuidam visco, inherant, & a caelestibus ad haec terrena & infima ita demergantur, ut inde emergere non valeant!

His duobus Terracinesibus monachis geminos alios adungere liceret, Paulinum & Augustinum, si vera esset Angeli de Nuce observatio in Chronici Casinensis loco cum illis, ubi de his duobus agitur. Narrat libri quarti auctor (1) Petrus Diaconus, Oderisii abbas Casinensis anno septimo-decimo, Christi centesimo-tertio supra millesimum, dedicatam sancti Stephani ecclesiam a Benedicto Terracinesis episcopo monis Novembris; atque in hac ecclesia inventa fuisse corpora sanctorum monachorum Paulini & Augustini, beatissimi Benedicti discipulorum, cum aliis duobus sepulta; tuncque diaconiacum quendam infero damone liberatum fuisse, vociferante, se ab illis duobus, quos ex nomine appellabat, sancti Benedicti discipulis ex hominis corpore expelli. Postremo addit, Oderisium abbatem sanctorum illorum corpora inde extulisse, atque in muro ecclesiae sancti Andreae apostoli reverenter collocasse. Angelus de Nuce, & ipse nostro tempore abbas Casinensis, lesio hoc loco, ubi de Terracinesis episcopo & de ecclesia sancti Stephani agitur, hunc interpretatus est de Terracinesis sancti Stephani monasterio, quem de Casinensi sancti Stephani ecclesia intelligit idem ipse Petrus diaconus in libello necdum typis edito de obitu justorum Casinensium, ubi de his duobus sanctis monachis scribit in hunc modum. *Paulinus Patris Benedicti discipulus, Casini mortuus, & sepultus in ipso loco, ubi postea ecclesia sancti Stephani constructa est. Hujus corpus Oderisii abbas tempore dum intermon fuisse, damoniacus quidam istum veniens confestim sanatus est. Tunc abbas cum fratribus sancti Paulini corpus inde elevari, in muro ecclesiae sancti Andreae apostoli reverenter locavit; & capite sequenti: Augustinus, beati Benedicti discipulus, juxta corpus sancti Paulini cum aliis duobus sepultus Casini: ejus corpus eodem in ecclesiam sancti Andreae translatus. Unde in antiquo Casinensi calendario legitur: Nonis Novembris hic in Casino dedicatio ecclesiae sancti Stephani & sancti Adalberti; & de sancti Andreae ecclesia: III. kalendas Februarii in Casino dedicatio ecclesiae sancti Andreae apostoli. Non ergo ad Terracinesem, sed ad Casinensem monasterium referendi Paulinus & Augustinus: quamquam parum intererit, nec incongrue de illis metreo facta est hoc loco. Agapitus & Leo IX. Casinenses asseruerunt monasterium Terracinesem, quod nostra aetate ab ipsis alienatum conquirunt (c) Angelus de Nuce.*

Ad idem ferè tempus, quo monasterii Terracinesis origo, revocanda est sancti Placidi in Siciliam missio, quae prima nostrorum extra Italiani fuit. Operandum sane esset, ut accuratorem de rebus ab eo gestis scriptorem haberemus, quam Gordianum illum passionatum auctorem, qui ejus discipulus atque itineris focus fuisse, ejusque vitam graece scripsisse dicitur. Scriptorem longe recentiorum arguit imperita narratio, plurimis repleta erratis, quae nisi in posteriorum temporum hominem, & quidem imperitum, cadere non possunt; nec modico interpolatorem, sed falsum auctorem omnino arguunt. Petrus diaconus Casinensis in sancti Placidi elogio, quod Gregorio praefuit, Terracinesis, an Saesinas, nuncupavit, se primus ex graeco vitam sancti Placidi transulisse testatur. Stephanus Anicenis paulo post eandem expellendam suscepit rogatu Casinensium. Haec ex membranis Casinensis bibliothecae possidentis accepimus: ex quibus sancti Placidi apud Casinenses cultum longè ante

ANN. CHR.

114.

XXIII. mon.

nachi Terra-

cinesis.

(a) Greg. lib.

4. Dial. c. 13.

XXIV.

Paulinus &

Augustinus

monachi Ca-

sinensis.

(c) Chron. Cas.

Benedicti c. 13.

XXV.

S. Placidi

missio in Sicili-

am.

(c) Agap. de

Chron. Cas.

lib. 1. c. 2.

XXV.

S. Placidi

missio in Sicili-

am.

(c) Agap. de

Chron. Cas.

lib. 1. c. 2.

XXV.

S. Placidi

missio in Sicili-

am.

(c) Agap. de

Chron. Cas.

lib. 1. c. 2.

XXV.

S. Placidi

missio in Sicili-

am.

(c) Agap. de

Chron. Cas.

lib. 1. c. 2.

XXV.

S. Placidi

missio in Sicili-

am.

(c) Agap. de

Chron. Cas.

lib. 1. c. 2.

XXV.

S. Placidi

missio in Sicili-

am.

(c) Agap. de

Chron. Cas.

lib. 1. c. 2.

ANN. CHR.
114.

hos auctores receptam fuisse intelleximus. Hunc sancti martyris cultum, simul & missionis ejus causam indicat, vetus ejusdem monasterii kalendarium, in quo auctori litteris ipsius memoria consignata fuit ante annos sexcentos in hac verba: III. *nonas Octobris apud Siciliam natalis sancti Placidi beatissimi martyris, cum fuisse sint Eutychis, Victorius, & alii triginta: pro quo pater ejus Tertullus patricius decem & octo patrum sui curis beatissimo patri Benedicta obtulit.* De ista donatione eundem ferè verbis agit Leo Maricanus in chronico Caisinensi: quæ quidem antiquiorum martyrologiorum, Ussardi, Adonis, aliorumque commemorationem, non satis explicatam, illustrant; simulque inveniunt occasionem mittendi in Siciliam Placidii in vulgatis actis expressam, nempe ad recuperandas possessiones Bepediso a Tertullio Placidi patre assignatas, quas iniqui homines invaserant. Itineris socios habuisse fertur Constantium & Donatum: Capuæ a Germano, Beneventi a Martino, Canusi a Sabino, Regii a Silvestro episcopis benignè ac perhonestè exceptus cum tanta miraculorum frequentia, ut præter ea quæ in vita patravit plurima, totius etiam Siciliæ homines male habentes sanasse dicatur. Non diu post suum Messanæ adventum de monasterio construendo cogitare coepit, idque intra quadriennium absolvit in portu maris, haud longè ab urbe Messanâ, sancto Johanni Baptista sacrum: Basilicæ dedicationem quinto kalendas Augusti factam perhibent. Brevi consuetibus eò discipulis, numerus ad triginta accrevit: quos omnes monasticis præceptis apprime imbuere vir sanctus, dum ipse interim oratione, lectione, jejuniis, cæterisque virtutibus supra ceteros emineret. Hanc missionem anno currentis seculi tricesimo-sexto contigit vulgari ejus vitæ scriptor tradit: at, si Canusii a Sabino episcopo exceptum fuisse constat, biennio ante statuerenda est: siquidem Sabinus anno tricesimo-quinto Constantinopolim missus ab Agapeto pontifice, anno sequenti interfuit, subscripsitque concilio ibidem convocato, quod pridie nonas Junii absolutum fuit. Hic aut Sabinus Canusii episcopus, cui sanctus Benedictus, rege (a) Gregorio, ubi Rome excidium prædixit, qui etiam cæcus factus, ob sanctitatis famam a Tociæ rege demum honoratus fuit.

(a) Gregorius, *lib. 1. c. 1. & lib. 2. c. 1.*

XXVI.
Donatus an
primus mo-
nastici Ord.
nis sector in
Hispania.

Nam dubium quin primas Siculis facili concessuri sint Benedictini nostri Hispani, post agnitas fraudes vulgati chronici vulgari nomine Maximi, cujus larvæ auctoritate deceptus Antonius Ypæsius, sancti Benedicti regulam anno sexti seculi tricesimo-septimo in Hispanias invasam, ac monasterio sancti Petri de Cardenas impostam fuisse existimavit. Id scriptis factum, constat, tamen quo præcisè tempore contigisset, minime sit exploratum. Verùm ante quam id explicemus, observare convenit, Hispaniam omnem seculo sexto Gothi & Suevi pariter, utrique Ariani sibi insensibiles, Suevis Gallicia, Gothi seu Vistogothi cætera subiecta erant. Suevi, Germanie populi, cum Vandalis aliisque barbaris nationibus incensente seculo quinto, irruptione in Galliam factâ, eoque per biennium vastatâ, inde cum eis in Hispaniam penetrarant, & ceteriore Hispaniâ Honorio Imperatori dimissâ, ultiores provincias a se subactas in sortem conjecerunt. Vandalis & Suevis Gallicia evenit, Alanis Lusitania, Turcilingi Bætica; atque ita, atque suis quique subiecti regibus tenebant. Alani paulo post, regis dignitate omisa, uti & Turcilingi, Vandalis se subdiderunt; Vandalis demum in Africam, emigrantibus, Suevorum potentia in Hispania crevit. Sed hac a Gothis tentatâ ac minutâ, Romani ipsi quidquid juris in Hispania reliquum habebant, Gothi cessarent sub Eurico rege, qui domitiâ Hispaniâ in Galliam irrupit; & Aquitaniam primâ, aliisque ad Rhodanum provinciis occupatis, regni sedem Arelati constituit. Alaricus, Eurici successor, a Chlodoveo Francorum rege vietus ac necatus, cum vita simul Aquitaniam amisit, Amalarico ejus filio adhuc puero, Gelasius ejus notus regum occupat; quem Theuda, a Theodotico Italie rege pro Amalarico præfectus, regno ejecit, & Gallie partem Amalarico recuperat, idemque Hispaniæ partem invadit; atque Amalarico a Childeberto Francorum rege, ob consumelias foret ipsius illatas, delecto ac cæso, solus demum in Hispania regnavit ad annum ejus seculi quadragésimum-octavum quo Theudisclum, & post eum Agilam, Athanagildum, Liuvam & Leuvigildum, quæ ejus filius Recaredus catholicus excepit, unum post alium habuit successores. Sub illis regibus, tamen Ariani, res monasticæ nihilominus incrementum acceperunt. Primus in Hispaniam monasticæ observantia usum & regulam, si Hildefonsio (b) Tolentino episcopo sit fides, adduxit Donatus, qui præfessus & apertè monachos, quosdam in Africa eremice discipulos existisse fertur. Hic violentias barbarorum gentium, Hildefonsi verba sunt, insinere conspiciens, atque evitis dissolutionem & gregis monachorum pericula pertimescens, ferè cum septuaginta monachis, copiosè usque librorum codicibus, navali vehiculo in Hispaniam emigravit: qui ad illi huius femina Minchra subsidio ac rerum opibus ministratis, Subitacum mona-

(b) Hildefonsius, *lib. 1. c. 1.*

fic-

37. iterum viſos eſt conſtruxiſſe. Non alia videtur hæc barbararum gentium in Africanam incurſio, quam Vandalorum vexationes, & frequenter bellorum tempeſtates cum Imperatoribus Orientis; aut certe Mauroorum in Africanam imperſiones, quos ante & poſt ſancti Fulgentii obitum paſſim in Africanam irruiſſe, ac pſaeraque loca rapinis, caedibus, incendiis infeſtaſſe (a) legimus. Donatum quippe Juſtiniani, aut ſaltem Juſtini principatu in Hiſpaniam acceſſiſſe intelligimus ex chronico Johannis Biclarenſis, apud quem *Donatus abbas monaſterii Servitani, mirabiliſimæ op-* (a) *S. Fulgentii q. 1. c. 12. & 30.*
pator, clarus habitus memoratur ad annum quintum Juſtini ſecundi, id eſt anno
ſilius ſeculi ſeptuageſimo. Jaro ergo ante aliquot annos Donatus eò acceſſerat,
conſideratque Servitanum Monaſterium, quod in regno Valentie prope Setabim (b) *Xivier.*
(*) ſitum fuiſſe opinatur.

Verum longe ante id tempus monaſticum inſtitutum in Hiſpaniam fuerat propa-
 gatam, probante Sirici pape epistoſi ad Himerium Tarraconenſem antiſitem, qui
 varia de monachis ac ſanctimonialibus dubia Damaso Sirici deceſſori propoſuerat.
 Idipſum adſtruit canonem conciliorum, Tarraconenſis, Ilerdenſis, & Barcinonenſis,
 eſſe ante medium ſaeculum ſectum; immo Ceſarauguſtani canon ſectus, convocati
 ſeculo quarto contra Prſcillianum, qui prima eſt monachorum mentio apud
 Hiſpanos. Juſtus, Urgellienſis ſequenti ſeculo epicoſus, in commentario ſuper Can-
 tica canticorum, per vineas florentes & odoriferas ait designari *congregationes cleri-*
corum, monachorum, & virginum, qui in eccleſia proficiunt, & per bonam ſcientiam &
conſervationem innotuere; quod tamen de Gallia Narbonenſi Gotthis tum ſubſeſſe, (b) *Mariano*
 immo & de aliis extra Hiſpanias regionibus intelligi poſſe. (c) *Johannes Maria-*
pa premiſſum Hildeſonſi locum, ubi Donatus prior monaſtica obſervantia uſum & re-
gulam in Hiſpaniam attulſiſſe perhibetur, ſic interpretatur, quali monaſtica vi-
ſum rationem, certis legibus inſtitutiſque temperatam, invenit prius, cum mo-
nachi in illis partibus antea, aut nulli votorum religione adſtricti eſſent, aut di-
ſipati per ſilvas vitam agerent ſolitariam. Verum ex Hiſpanicis illorum temporum
conciliis oppoſitum omnino evincitur. Tarraconenſe anno ſilius ſeculi ſexto-decimo
monachorum coetum, abbatelque memorat, ubi ſtatuit canone 1. ut monachus,
ſi abſque teſte ad mulieres etiam conſanguineas acceſſerit, in cella monaſterii
recluſus penitentiae lamentis incumbat, ubi ſingulari aſſiſtione, panis & aquæ vi-
ſum cum abbatibus ordinariſque percipiat; & canone undecimo: ut monachi a mona-
ſterio ſecus egredientes, miniſterium eccleſiaſticum temere non uſurpent, niſi forte
cum abbas imperio. Ad hæc in Ilerdenſi anni viceſimi-quarti canone tertio: ut
monachi, quos epicoſos probaverit in clericatis officio, cum abbatibus conſultare
ordinentur; & quæ monaſterio offeruntur, ab epicoſis non contingantur. Erant
ergo tunc temporis abbates monachorum, erant & monaſteria in Hiſpaniis ante Do-
natum, qui forte quod ſeveriores monachi præſcriptiſ leges, prior monaſtica obſer-
vantia uſum & regulam induxiſſe dicitur ab Hildeſonſo. Certe Eutropius ejus di-
ſcipulus, & in Servitani monaſterii regimine ſucceſſor, de niſia rigiditate accuſa-
tus eſt; ut inferius videbimus. Si germanum eſſe conſtare Donati epitaſium, quod
Eutropio auctori apud Tamayum tribuitur, dicendus eſſet diſcipulus Facundi præſitis
& monachi, in Africa. At ſatius eſt ſedem habere Hildeſonſo, qui eum cuſum in
Africa erant diſcipulum exiſtiſſe ſcribit.

Donato in propaganda apud Hiſpanos re monaſtica præviſſe videtur Victorianum ab-
 batem Aſanenſis, qui, teſte (a) Fortunato, *plurima per patriam monachorum exantia*
ſudit, ſuamque ipſius Aſanenſis monaſterium lei ſuis iuſſis, hoc eſt ſexaginta an-
nis, rexit. Aſana ſeu Aſanio vicus eſt apud Ceſiberos ſeu Aragones, hanc procul
ab urbe Ofca (*), ad fluvium Cingam, qui per montium ſauces rapido impetu
decurret, in liberam tandem inſiuit. Primum hujus loci abbatem fuiſſe Victorianum
uſibus dubito, quantumvis reclamant recentiores Hiſpanici ſcriptores, qui hujus mo-
naſterii auctorem putant Geſalaicum Gotthorum regem ad annum quingentimum
ſextum, ſane parum veri ſimili argumento, regi Ariano veniſſe in mentem, ut mo-
naſterium aliene religionis conſtrueret. Sed eti de tempore conditi cenobii conve-
niamus, Victorianum ejus prius reſtoem fuiſſe nihil obſtat: cum annis ſexaginta
ei præſeſſet, non diſi poſt annum ejuſdem ſeculi ſexageſimum ſuperſites: ſequidem,
quæſita eſt tunc, cum Venantius Fortunatus (d) ejus epitaſium ſcriptiſ, ſub hoc (b) *Fortunato*
 timo in ſinceris ac perveſtiſ codicibus: *Epitaſium Victoriani abbatis de monaſte-*
rio Aſana: ubi in editis mendoſiſſima legitur, monaſterii Aganaghi. At in veteri-
ſſo exemplari Corbeienſi ſic titulus habet: Epitaſium domni Victoriani prius abba-
tis de monaſterio Aſani in Spania: quo ex titulo conſtantur & qui cum Aſanenſis
monaſterii abbatem prius, & qui Hiſpanum fuiſſe negant. Integram epitaſium
viſum eſt referre hoc loco, quod Victoriani vitam compendio reſerat melius, quam
alia recentior apud Rollandum ad Januariæ dem duodeciſmus, qui ſuperius ejus dica-
ſis. Audi Fortunatus. (c) *Deſc.*

ANN. CHR.
 554.

(a) *S. Fulgentii*
q. 1. c. 12.
& 30.

(b) *Xivier.*

XXVII.

(b) *Mariano*
lib. 1. de reb.
Hiſpanicis.

XXVIII.
 Victorianus
 an ipſo prior.
 (c) *P. S. S. S.*
Brach. pag.
180.
 (*) *Deſc.*

(b) *Fortunato*
 lib. 4. c. 1.

ANN. CHB.
334*

*Quisquis ad ecclesiam properas hoc quisquis ab oria,
Morus in hoc tamulo quod veneris habes.
Respice diuorum celestis rure talentum,
Cujus semper habes pectoris arca Deum.
Religionis apex, vita deus, arma salutis,
Eximus meritis Victorianus adest.
Dignum opus exerceat, qui fructificante labore,
Conclit non sibi vixit in orbe sibi.
Plurima per patriam monachorum exanimis fundent,
Pluribus atque mellificavit apex.
Lexus potius, pietas praesens, oratio jugis
Sic fuit, ut jam tunc totus ad astra foret.
Plura salutaris tribuens oracula videri,
Saepe dedit fidei vita beata fidem.
Bis fons rexit patrio moderantem lustris
Rite Deo placitas pastor epinus oves.
Calle sequens recto sacra per vestigia Christum,
Nunc frater cultum, quem capibat amor.*

Sunt qui existiment, Victorianum Italum fuisse, atque ex Italia in Hispaniam de-
migrasse, decepti, ut puto, similitudine nominis, eundem esse opinati cum Victo-
riano monacho illo Italico, quem Gregorius Magnus laudat in homilia tricesima-quar-
ta. At rem dirimere videtur Fortunatus, qui Hispaniam Victoriani patriam dicit,
Gratiani forte nobis habebant Hispani, non modo quod Victorianum ipse asserat,
sed quod eidem rescriamus Fortunati epistolam, in abbatem Aganensem,
ubi nullus eo nomine abbas in indicibus abbarum invenitur, jam dudum perperam
translatum. Nunc Alancense monasterium est canonicorum regularium sancti Augu-
stini.

XXIX.
Turibus
monachus, an
episcopus.

Victoriano & Donato aequalis fuit Turibus monachus, a Turibio Palentino se-
culi quinti episcopo diversus, cui habitum monasticum Romae a sancto Benedicto
traditum, eundemque Benedictine in Hispania regule promulgatorem fuisse nonnul-
li pseudo-Maximi sectatores inepte fabulantur. Exstat Montani Toletani anastasis
epistola, Domino eximus precipueque, Christicola, Domino & filio Theoribis inscrip-
ta, in qua cum laudans ob destructum idolorum cultum, extinguitasque Priscilla-
nitarum reliquias; simul ei potestatem committit revincendi novum, & a primis
christianae religionis fundamentis quorundam in Palentina diocesi presbyterorum fa-
cinus, qui christum ipsi consicere ausu temerario non dubitabant; simul arguens
eos, qui *alana forte*, id est metropolis, episcopos ad consecrandas Palentinae dio-
cesis basilicas invitabant. *Quae consuetudo vestra*, inquit, *iudicare curor*, qui fa-
ciatis per vestram inreparationem nefanda praesumptio in posterum conqueat, nempe
audacia illa presbyterorum; demumque hortatur, ut ad id emendandum *foerissi-
mi sacerdotis austeritate utatur*. Gaspar dubitat, an hic Turibus monachus fuerit
ille, cujus meminit Hildefontus in libro (a) de viris illustribus: an alter notarius
sedis apostolicae, a beato Leone Papa missus in partes Hispaniae ad Priscillianam
haereticam extirpandam; an vero episcopus Palentinus & Alsticenensis. At dubium
non est quin idem fuerit Turibus ille monachus, de quo agit Hildefontus, quip-
pe qui praedictae epistolae argumentum refert: nec minus certum, & Turibium nota-
rium, & Turibium Palentinum episcopum, qui Leonis maghi tempore vixerunt,
annis fere octoginta ab illo discretos fuisse. Montanus enim Toletanus antistes, qui
hanc ad Turibium epistolam scripsit, praefuit secundo concilio Toletano ad annum
sexti saeculi tricesimum-pelimum, haec quadragesimum excessit, quippe qui, teste
Hildefonto, annis novem tenuit pontificis dignitatem. Palentina vero sedes pasto-
rum destinata erat, cum haec epistola scripta fuit: unde factum erat, ut Pa-
lentini sacerdotes licentiam conficiendi christiani novo & infolito ausu sibi
arrogarent, quod postea damnavit concilium (b) Bracarense; alienoque episcopos,
provincialibus praetermissis, ad basilicas consecrandas invitarerint. Id porro dis-
cretum probat alia eisdem Montani epistola ad Palentinos presbyteros, in qua haec
iterum verbat, docere ipsi a Domino preparatur auxilium. Non ergo, inquam, epi-
scopus erat ille Turibus, sed tantum presbyter & Monachus, quo nomine abicit
illum Hildefontus, ubi Montani ad Turibium monachum epistolam commemorat.
Quae autem huius opponuntur, sive ex *domini* sive ex *consuetudinis* titulis, sive ex *col-
loqui* vocabulo, leviora sunt quam ut tam luculenta elevare argumenta possint.
Certe idem Montanus Palentinos sacerdotes vocat *dominos* in epistola, *domini di-
lectissimi fratres*, filisque *servorum Palentini* inscripta: nec dubitavit sanctus
Ber-

(1) Conc. Bra-
cen. c. 19.

(2) Hildef.
l. 1. c. 4.

Bernardus, parvus aliqui laudator, Petrum abbatem Cluniacensem magnitudinis (a) ANTO. CHRE. titulo compellere. Porro *vester coepiscopus* dici potest relatu ad Montanum, aut propter aliam rationem, scilicet quod in vacante Palentina diocesi officium exer- 134. ceret chorepiscopi: nam haud insolens est apud veteres, chorepiscopi nomen cum coepiscopo confundi. Maneat ergo fixum, Turibium hunc monachum fuisse: quod satis innuit Montanus initio epistolae, ubi ejus vitam laudat, cum *ad hoc foret in Sa-* 135. *culo*: quis etiam tunc fuisse sacerdotem & visitatorem vacantis ecclesiae Palenti- nae; quò sit et Montanus cum hortetur ad utendum *frontisani Sacerdotis auctoritate*. Certe si Turibius fuisse episcopus, hunc Montanus in epistole inscriptione *filium* appellaturus non fuisset. Haec de Turibio certa & explorata: cetera conje- ctorum arbitrio permittimus.

Fractis viris annuercandis venit sanctus Amilanus, abbas recentioribus dictus, quem vel monachum tantum, vel presbyterum Veteres appellant. Hunc Benedicti- ni in Hispania insituti auctorem, aut saltem amplificatorem existimant nostri, at- que in argumentum afferunt vetus epitaphium, ad ejus tumulum insculptum. Silet tamen hac de re sanctus Braulio Caesaragutanus episcopus, qui libellum de vita sancti Amiliani Frontisiani presbytero, cujus heratu id suscepit, nuncupavit, eum- que ab se scriptum ait *sub testificatione Citonati abbas venerabilis, Sephronii & Gr-* 136. *onanti presbyterorum, aliquo sancta memoria Potamia religiose femina, ut possit in* *Missa ejus celebratione quatuordecim legi, pro more illorum temporum, quibus, lecto* *evangelio, ejusmodi narrationes recitari solebant. Citonatus abbas sancti Amiliani* *conversus fuisse creditur; Sephronius verò & Gerontius monachi ejusdem loci, ta-* *meti presbyteri tantum appellati ex recepto antiquorum usu, qui suppressis aliis* *titulis, nuda presbyteros, etiam eos qui abbates erant, non raro appellabant.* Sic in prologo Braulionis idem ipse, qui Citonatus abbas initio vocatur, in conse- quentibus *Citonatus presbyter sanctissimus, & sancta purissimaque vita, tametsi ad-* *huc vivens, appellatur.* Jam, ut ad rem accedamus, Amilanus ex opitione pri- mum discipulus fuit cujusdam eremite sanctissimi, nomine Felici, tunc in castris Bilbio, quod Nazare oppido Hispaniae Tarracensis proximum est, commorantis.

Dein *ad sua* rediit, haud procul a Vergegio, qui locus ejus natalis dicitur in suo ipsius epitaphio: sed concurrentium multitudine turbatus, *ad remotiora Discessit* non- *tra ferre fecit, ubi annis quadraginta vixit, castoris hominum privatus, Ange-* *lorum solamundo consolationibus recreatus, omnibus temporum ac necessitatum ex-* *positis incommodis, quas remotissima parit solitudo. Sed quantumvis latere vellet,* *in notitiam venit Didimi Tyrasianensi episcopi tum diocesis, qui eum ordini ec-* *clesiastico, etiam renitentem, aptavit, ac presbyterum ordinatum perfecit ecclesiae* *Vergegensi. Nihilò tamen minus continuatae preces, protracta jejunia, vigiliae, alia-* *que vitae monasticæ rigidiora exercitia. At cum ecclesiae suae facultates in egenos,* *eam religione & virtutibus potita, quam opibus ditare cupiens, liberaliter effun-* *deret; sub speciem dilapidati ecclesiae patrimonii ab illo ministerio amovus, reli-* *quam vitae ad centum annos tempus peregit eo in loco, ubi nunc ejus exstat mo-* *nastrum, sacro ejusdem corpore & adventantium concursu celebratum, quod mo-* *do subest episcopo Calaguitano. Hunc sanctis Antonio & Martino vocacione, edu-* *catione ac veraculis omnino similes dicit sanctus Braulio, qui suis ferè temporibus* *gesta narravit, ut ipse in ejus vitae praefatione testatur. Amiliano mos erat cellula* *reclusum in quadragesima vivere, nec cuiquam rum se penetrare videndum. Hos-* *pires, praeter id tempus, ad ipsum adventantes non minus verbis respiciebat, quam* *cibo. Virginibus cohabitavit in decrepita etate non sine vulgi, ut sit, obloquiis,* *exemplo, etsi in illa centenarii hominis etate minimè suspecto, sane haud quaquam* *alios probando aut imitando, ut, sicut ait Braulio, sacerdas periculum temeritatis.*

Potamia superius laudata ex eorum virginum numero fuisse videtur. De monasterio sancti viri altum in ejus vita silentium, nisi quòd *si collegium habuisse dicitur cum* *Aelio sanctissimo presbytero, quod poenide est atque eam habuisse collegam; &* *quòd ipse corpus post mortem sepelitur legitur cum multis religiosis obsequiis,* *propinquis in se, ut se morti, oratione.* Ibidem monasterium cultrostrum, cujus abbas, ut jam dixi, fuisse videtur Citonatus. Amiliano etiam *abbatiam eorum* tri- buit ejus epitaphium, gothicis litteris scriptum, inventumque in ejus tumulo ante annos, ut sunt, ferecentos, effissum apud Yrpesum. Eundem anno illius saeculi septuagesimo-quarto in calum migrasse inferius demonstrabimus. Cum ergo in so- litudine Discessit, post suam sub Felice eremita tirocinium, annos quadraginta dixerit; subducto, quo Vergegensem rexit ecclesiam, quoque postea supervivit, tempore, ante annum ejusdem saeculi tricesimum vitam monasticam inisse dicendus est. Hic rerum consequentia postularer, ut ad perfectam traditionis in Hispania Be- nedictine notitiam de sancto Martino Dumienfi priusum abbate & episcopo, tum

XXX.
S. Amiliani
res gesta.

Bra.

ANN. CHR.

154.

XXXI.

Hispanis

monasteriis.

Bracarenſi, hinc ageremus: ut rem in ſuum locum diſſerre penſat, ut temporis rationes accuratius obſervemus.

Quenam fuerint primis illis temporibus alia, præter Servitanum, Aſanenſe & Emilianenſe, de quibus mox egimus, per Hiſpaniam monaſteria, non ita liquet. Valvenerenſe ad Diſtercil montes jam diſtans, Caradignenſe ſancti Petri in dioceſi Burgenſi, ſancti Claudi Legionenſis, ſancti Martini ſeu ſancti Turibii Libanenſe, atque Lorbanenſe in Luſitania ſuggerunt Antonius Yepesius, aliique: ne quid dicam de cœnobio ſancti Petri de Arlanca, quod non ante ſæculum decimum conditum fuiſſe nobis perſuaſum eſt. Nec ſerè certiora ſunt de aliorum, quæ mox commemoravi, origine argumenta, utpote pſeudo-Maximi, aliorumque ejuſmodi ſarinez mendaci authoritate ſubnixæ. Valvenerenſis principia referunt ad Munitionem quendam eremitam, qui poenitentis cauſa in illam ſolitudinem ſecedens, diſcipulis eò conſuetibus, monaſterium excitaverit, ibidemque vixerit ſub regimine Dominici præbyteri. In ejus loci eccleſia beatiffimæ Virginis imago maximè celebratur; vigetque cultus ſancti Athanaſii Alexandrini patriarchæ, quem eò ſe olim recepſiſſe perpetam putant. Caradignenſis monaſterii conſtructionem tribuant Sandine, Severiani duci Carthaginienſis parenti. Cætera nonniſi dubiâ traditione ſulta.

XXXII.

Emeritenſis.

ſa.

(*) Morla.

Certa & explorata ſunt quæ de Emeritenſi ſanctæ Eulaliæ, & de Caſtiliano in Luſitania monaſterio habemus teſtimonia ex libro Pauli diaconi de vita Patrum Emeritenſium. Auguſta-Eſmerita (*), totius olim Luſitanie metropolis & caput, cujus metropolitica dignitas, cum a Mauris attrita jacuiſſet, Compoſellan jam Caſtili ſecundi tranſlata, ſanctæ Eulaliæ reliquiæ & cultu in primis nobilitata ſunt. Dux in ea urbe primariæ eccleſiæ erat; una princeps ſeu ſenior ſanctæ Mariæ, Jeruſalem diſta, cui adſcribebat baptiſterium ſanctus Johanni Baptiſta de morte nuncupatum: altera ſanctæ Eulaliæ ſub abbate & monachis, reſtante Paulo Diacono, qui ejuſdem loci monachos videtur fuiſſe. In quippe abbatem ſuum, tacito nomine; appellat ſub ſinem capituli primi, cujus initio eundem vocat *praepoſitum cellæ*, id eſt monaſterii, nempe ſanctæ Eulaliæ: *videmus capite octavo-decimo dominum, qui præſeſ cellæ ſanctæ Eulaliæ*. Neque enim inſrequens eſt apud veteres, ut cellæ nomine monaſterium designetur. In hac eccleſia mos erat ex ejuſdem authoris capite primo, *ut biennio tempore ſerſum matutinum eſtium ſaſto intervallo celebraretur*, hoc eſt ut vigiliæ nocturnæ aliquo temporis intervallo diſtarentur a matutino, id eſt a Laudibus, quas modò vocamus; qui ritus omnino assignatur a ſanctō Benedicte in regula (a) ſua. An *Florentinus eccleſia monaſterii ſanctæ Eulaliæ abbas*? qui undecimo concilio Toletano ſubſcripſit, Emeritenſi cœnobio præſuecit, incertum eſt: immo verſimilius id de Toletano interpretandum, nam & iſtic ſanctæ Eulaliæ eccleſia erat: cum nullus, præter ejuſdem provincie episcopos, huic concilio interfuiſſe ac ſubſcripſiſſe reperiantur.

XXXIII.

Caſtilianum.

(b) Paul. diacon.

ſa.

Erat & aliud in agro Emeritenſi monaſterium, vocabulo Caſtilianum, quod *Emeritæ urbe haud procul ſitum*, inquit Paulus (b) diaconus, *ſerſe nullibus eſſe diſtabat*: cui inſeunte ſæculo ſeptimo præerat *reuerendiſſimus vir pie memoria Renovatus abbas*, poſtmodum Emeritenſis antiſtes. Hoc abbate res accidit non indigna memoratu, quam anticipatò huc referre viſum eſt. Cum Renovatus cœnobii ſui monachos ſollicitè regeret, omneſque piſſimis moriſ & adhortationibus ſuis conſcientias haberet & conſpirantes; unus tamen, a cæterorum moribus diſcrepans, ſic gulae & crapulæ addiſtus erat, ut non-modò temperantie leges ſæpe excederet, ſed etiam obſcia quoque ſuſtineretur. Nulla hunc admonitio aut increpatio; non flagra, reſcriptore, aut quævis alia remedia poterant ab inſolita conſuetudine revocare. Quid ſaceret in tam difficili articulo bonus paſtor? Taſtus dolore ob periculum errantis oriculis, in id tandem devenit, ut homini cupiditatibus ſuis expenſis habenas laxaret, præcipereque promptuſſiorum cuſtodibus, ut quæcumque vellet aſportaret, iſſeque pro ratu abſtineretur. Ille univerſa impuſe auferre, devorare, vaſa vinaria cum cibariis, poſteaquam ventrem impleverat, in horto monaſterio ipſi conſiguo inter arbuta aut arundinem occultare, nemine prohibente. Fortè die quadam, cum reſolventus e cellario exiret, puerorum turba, qui in monaſterio ſub pedibus agerem diſſiſi, *plena in ſcholis ſtudebant litteris*, eo viſo una voce exclamavit: *Conſidera tandem, o vir, terribile judicium Domini, & tremendi examinis metuendam ſententiam; conſidera horrendam ejus judicij ultionem ſeveritatem! Attende iſtam ætatem, iſtos canos; tandemque mores coſmuta in melius, & vel uno ante mortem die, vitam corripere tuam. An verò tibi jam annis eſſeto licet agere, quæ nobis puerulis non licet? Ad hæc ille pudore ſuffuſus, reſolutuſque in lacrymas, cum eſulatu magno in has voces erupit; Domine Jeſu Chriſte, Salvator bone, qui non viſ mortem peccatoris, ſed ut revertatur ab iniquitate; & vivat; te obſeque precor ut corrigas me, & auſtras ignominioſam hoc opprobrium a facie mea; aut*

cæc.

certe, si minus id maiestati tue placet, iam tolle me ex hac miserabili vita, ne
unquam similia dedecora audiam. Nec mora, exaudire cœlitus preces: cumque
statim ingens febris æstus corrigit; eademque Excelli dextera, quæ cum percussit,
sic commutavit in melius, ut omnes gulæ ac carnis deliciis abhorrens, *flagranti ani-
mo penitentia remedium mox appeteret, corporisque ac cruribus dominici sacramentum de-
sideraret.* Verùm cum id vesanie aut improbe mentis vitio tribueret abbas pruden-
tissimus, penitentiam plenariam, Pauli ipsa verba sunt, *dare distulit, sed tantum ei
gratiam viaticam impertivit;* hoc est penitentia benedictionem, quam viaticum depu-
ravit patres concilii (a) Gerundenis, tantùm ei concessit, ut tamen lege, ut si recon-
valesceret, condignam penitentiam omnino expleret. Perstitit æger tribus diebus to-
tidemque noctibus in lamenis & confessione delictorum suorum; ac tertio tandem die
vale dicens fratribus, concessurus est, omnia sibi errata condonata esse, atque adesse
sanctissimos apostolos Petrum & Paulum cum beato Laurentio, qui se expectent,
ut cum ipsa ad Dominum pergat. Dixit, & in hæc verba efflavit animam. Addit
Pachus, quindécim post annis Anam (b) fluvium, qui Emeritam alluit, aequali
alveum redundantibus circum posita vastasse, simulque Cautilianensis monasterii cel-
las evertisse; quas cum monachi insaurare voluissent, effuso monachi illius runato,
nectarem inde odorem emanasse, ejusque corpus cum vestimentis incorruptum fuisse
reperit. Mirum quàm brevi compendio gloriosus ille tantam sanctitatis adeptus sit!
At Spiritus ubi vult, & quomodo vult, spirat. Harum rerum notitiam referre de-
bemus acceptam Paulo Diacono, qui in suo libro agit de quinque Emeritis eccle-
siae episcopis, Paulo, Fidei, Massona, Innocentio & Renovato, in quo definit. In-
nocentius Gundemari regis decreto subscriptus anno Christi ferecentesimo-decimo: Re-
novatus verò vivere desit anno ejusdem seculi tricesimo-tertio, successorem sortitus
Stephanum, sub quo indubità Paulus hæc scribebat. Mirro quæ de allaris per Ro-
manum Casilianum monachum reliquis & sacra beatissime Virginis effigie habuerit
cur apud Bernardum (c) Britrum, & in Notis Thomæ Tamali ad Paulum Diaconum.

(a) Cœr. Ger.
Erad. 1. 30.(b) Guald.
10.(c) Brito Mo-
nachus lib. 2.XXXIV.
Toletana
monasteria.

Toletana urbis & provincie, quorundam, quæ tunc exstabant, monasteriorum
nomina dicitur ex undecimo concilio Toletano, cui subscribunt *Julianus ecclesie
monasterii sancti Michaelis abbas*, totidemque verbis Valderedus sanctæ Leocadiæ,
Gratidus sanctorum Cosmæ & Damiani, Abbalio sanctæ Crucis, Florentinus sanctæ
Euladiæ, Avila sancti Juliani Agalensis: qui omnes non simpliciter monasteria, sed
ecclesie monasterii abbates se dicunt. Hæc videntur omnia sita fuisse in ipsa urbe
Toletana, aut certe non procul, si quid siml ex pseudo-Maximo elicere possimus,
qui monasteria illa, uno sancti Michaelis excepto, Toletanæ cœbi attribuit; & Aga-
lensis quidem ab Athanasio rege conditum in villa suburbana; ar verò sancto-
rum Cosmæ & Damiani cœnobium, quod Toletano amplius duobus passuum mil-
libus situm erat ad Tagum, cum aquarum colleeve collapsum fuisset, a Reccaredo
rege insauratum. Sane apud Johannem Biclarensem *monasteriorum conditor & distri-
tor* Reccaredus appellatur; ar parum simile veri est, regem Actianum fuisse an-
torem cœnobii sanctorum Cosmæ & Damiani, quod ab Agalensis diversum esse
premissæ subscriptiones evincunt. Quanquam in actis sancti Hildephonsi Agalense mo-
nasterium sanctorum Cosmæ & Damiani dicitur, & Mariana testis est, in Gorbis
codicibus predicti concilii Toletani post vocem *monasterii sancti Juliani*, non ad-
di Agalensis; qua de re suo loco. Aliis Hispanicis subscribunt conciliis, sed no-
dis tantum nominibus, alii abbates: ac proinde id unum inde conicere possumus,
in aliis etiam Hispaniarum provinciis monasteria existisse: id quod patet ex subscrip-
tione eorum abbatum, qui pro suis episcopis vicarii nonnullis conciliis interfue-
runt. In Britica sanè provincia tempore concilii Hispanensis secundi, id est anno
septimi seculi decimo-nono, erant monasteria, cum nova, tum antiqua, ut patet
ex canonibus decimo: ubi *presentium monasteriorum pariter statuitur, ut cœnobis imper
condita in provincia Britica, sicut & illa quæ sunt antiqua, inconvulsi & inconculsi
substantia permanent solidata.*

His tantum alia duo addere placet, sancti Martini Saguntense, & Biclarense. XXXV.
De priori agi Gregorius (e) Turonensis antistes, traditque, Leuvigildem regem,
cùm in Heremegildem filium arma moveret, accessisse ad monasterium sancti Mar-
tini, situm inter Saguntum & Carthaginem-Spartariam: quo audito, monachos,
relictis illis abbate fene, in insulam maris fugâ se precipuisse: tum adventitibus
Gothis, monasterium direptum; in Abbatem sanctum entem vibratum ab uno ex
illis, qui resupinus ruens mox spiritum exhalaverit: quod cùm regi nuntiatur fuis-
set, iussisse ut quascumque ablata fuerant, monasterio restituerentur. Cernens verò
predictus rex, addit Gregorius, tot tantaque miracula per servos Dei, *quæ nostra
reliquia erant*, fieri; accersitum ad se unum ex suis episcopum Ariarium fecerit
interrogavit, cur illi similia non patrarent? Respondit episcopus, se cœcis lunis
Annot. Bruch. Tom. I.

Saguntense
se de Bici-
rensis.(e) Greg. Tur.
de gl. Conf. 12.
& 13.

ANN. CHR.
1344

(c) P. Greg.
Twe. lib. 2.
Hyl. c. 3.

(b) Mariana
lib. 5. c. 3.

XXXVI.
Regule bo-
rum mona-
stiorum.

(c) Tens. an.
646. c. 3.

furdo auditam sepius restituisse, paratumque esse ad hoc iterando. Et uno de sua secta clanculum ad se vocato, datis quadraginta argenteis, precepit episcopum, ut in loco, per quem rex transiret, ei, clausis oculis cecum se simularet, & pretereunte rege exclamando precaretur, ut episcopus qui pollebat virtute sibi lumen oculorum restitueret: quo facto, illi episcopo lumen contigisse, quod alteri quidem fesset, nomine Cirula (a) & impoitis super huius cæci oculos manibus, dicto, Secundo fidem meam fiat tibi: veram cecitatem, quasi imposito lapide, iniecit. Hac obiter occasione monasterii Saguntensis, quod percellere fuit, ut in consequentibus videbimus.

Ad Bichlense quod attinet, conditorem habuit Johannem, qui Barcinonem a Leuvigildo relegatus, comitum construxit. illud ad Pyrenæi montis iudices positum fuisse, ibique hodie quoque videri ait Johannes (b) Mariana. Verum ex literis illustrissimi & nostri Benedicti episcopi Barcinonensis, quem huc de se nuper rime consulit, rem aliter omnino se habere intellexi. Ita enim ad me scribit vir illustrissimus. Circa finem & statum monasterii Bichlensis, nostro idiomate de Vall-clara, a Johanne abbate fundati regnante in Hispania Reccardo; equivocationem oblique dabo posui est Mariana, cum scripsit, illud ad radicem Pyrenæi montis constructum, inquit eodem nomine etiam nunc exstare. Foris quidem adhuc iuxta apudulum ejusdem montis de Vallclara ecclesia, circa quam plura vestigia huius montis sibi equata ad calcem montis, non Pyrenæi, sed alterius longe distans, vulgo de Trados, in archiducis Terracuræ, prope illiusque sanctorum sanctæ Mariæ de Populæ, ubi Bichlense monasterium existisse, etque præsuisse Johannem abbatem, antea quam Gerandiscum ecclesiam gubernaret, testatur scriptor ejus, cuius est in Gotobaudia perusio. Quod, cum aliud non casti in tota principatu exploraverit monasterii vel lege vestigium, nullum videtur reliquere dubitandi locum, quod iste fuerit finis monasterii Bichlensis. Hactenus vir illustrissimus in litteris juvenis hoc anno mecum ad me scripsit.

Quales regulas per prima illa tempora sectati sint veteres illi in Hispania monachi, definire haud in promptu est. Arbitrarie tum erant passim ad autum abbatum regulæ, nec raro in uno eodemque comitatu plures observabantur. Cum enim in unum omnes scopum dirigerentur, nempe, ut abdicatis rerum omnium inaruit, uni Deo monachi vacarent, sequi totos ejus rei causâ silentio, secessu, labori, aliisque severioris penitentis officis dederent; regulæ omnes in monasteriis legabantur, saltem ut libri spirituales; assumebanturque ex unaquaque eorum, quod a bono monasterii regimine esse videbatur. Unde in comitatu Atanensi apud Lemovices, teste Gregorio Turonensi episcopo, non modo Cassiani, verum etiam Basilii, & reliquorum abbatum, qui monasteria eorum instituerant, celebrabantur regulæ. Non ergo ita uni additi erant monachi, quin pro voluntate abbatum aliam iacerent, aut jam recepte superducerent. Quippe pristino instituto nihil mutationis ex mutatis regulis obvenibat, nam eodem spectarent omnes. Primus antiquorum sanctus Benedictus discipulos suos uni regulæ suæ solemniter voto adstrinxit, cum eos obedientiam & conversionem morum secundum regulam proficere voluit. Ex his intelligitur, facilius fuisse monachorum ex prius sua regula transire ad Benedictinam: a Benedictina ad alias non item: tamen cum ea non raro alie in eodem loco compositz fuerint. Ita etiam primis temporibus usque venit in Hispania monasteria: nam in sancti Petri (c) Asturici comitatu hactenus servatur codex, Regule Petri inferioris, in quo regulæ sanctorum Macarii, Pachonii, Basilii, Benedicti, Fructuosi, Ildardi, & Cassiani continentur: sic in Caradigensi idem sancti Petri alius codex regulas sanctorum Postumii, Macarii, Pachonii, Basilii, Cassiani, Benedicti, Ildardi & Fructuosi comprehendit. Utroque habentur regulæ Basilii, Cassiani, Benedicti: atque inde colligitur, ante receptam illis in partibus Benedictinam, istic vel Basilii, vel Cassiani, vel utraque simul inusitata viguisse. Certe Cassiani dicta, hoc est Instituta & Collationes, Vitis Maritima episcopi asper peragisse, & que minus erant addidisse a Cassiodoro memoratur, & sanctus Iulgentius eadem instituta lesitabat, testante ipsius vite scriptore. Et forte fuerint illa Cassiani instituta, quæ Donatus ex Africa in Hispaniam invexit, ac Servitiano impositis monasterio secundum antiquorum normam, ut Eutropius loquitur in epistola ad Petrum episcopum Irtabicensem: in sancta regule instituta vocatur. Sanctæ Regule nomine passim veteres Benedictinam intelligunt. Ita concilia, ita auctores plerique, ita vetera diplomata, ut alias videbimus. At, ne quid dissimilem, sancta Regula hoc loco pro stricto & accurato norma ac discipline monachice genere ab Eutropio videtur usurari. Neque enim prope idem est, Regulam sancti Benedicti ex Africa, ubi vixit nota esse poterat, in Hispaniam per Donatum allatam fuisse. Verum de hac Donati regula in consequentibus sermo ruretur, ubi de Eutropio agemus.

In-

Interim hic examinandum, quo tempore sancti Benedicti regula apud Hispanos nota ac recepta fuerit, & quo auctore. Cum a Mauris, qui in Hispaniam incunte saculo octavo irrupserunt, pessumdatis fuerint pleraque monasteria, veteraque archiva & tabularia incendio varisque casibus dissipata sint; his destituti argumentis, ad coniecturas, & ad paucos qui ex illis cladibus superfuere auctores confingere cogimur. Huc faciunt non modò scriptorum, sed conciliorum, aliarumque regularum, puta Isidori, & maxime Fructuosi testimonia. Cum lego quarti concilii Toletani canonem quadragesimum-nonum, sancti Benedicti regule sententiam atque usum mihi videre videor. *Monachum, inquit, patres, aut paterna drotio, aut propriis professio facit. Quidquid bonum fuerit, aliquidque stultit. Proinde his ad monachum reverti interdiximus, & omnem ad saeculum interdiximus regressum.* Non hac ex Basilii regula, non ex Cassiani institutis. Basilii quidem pueros admittit in monasteria, Deoque illis a suis parentibus offerri probat: ut eisdem jam adultis revertendi (a) in saeculum, ac subendi potestatem facit, Cassianus ne pueros quidem intra claustra recipit. Quid verò sancti Benedicti (b) regula? Idem omnino prescribit quod concilium Toletanum. Offertur a parentibus inter ipsa sacra puer, involutà ejus manu in palla altarù. Sancti jurant parentes se nihil unquam puero daturus, nec per se, nec per suspectam personam: ne qua puero detur percundi occasio, nempe contra vota faciendò, aut revertendò in saeculum. Annon est hoc ipsum quod apud patres Toletani, cum his, quos parentes obtulerint, omnem ad saeculum interdiximus regressum? Idem porro de clericorum admissione in monasteria, in canone sequenti, atque sanctus Benedictus in capite item proximo: quare patres hanc regulam in consideris his duobus decretis habuerint per oculos. Celebratum hoc concilium era septimi saeculi septuagesima-prima, id est anno Christi tricesimo-tercio supra secentesimum. Interiit huic concilio Isidorus Hispanensis episcopus, & ipse regulae auctor, in qua Benedictine precepta de verbo non raro transcribit. Plura habet in sua Fructuosus, ut alibi (c) ostendimus. Ambo verò proprias quique regulas considerunt, tum ut sancti Benedicti regulas usus patris aptarent: tum quia, ut mox dicebamus, plures simul regulas in uno eodemque monasterio tunc servari mos erat; idque pro Hispania probant duo veterum codices & sup. superius laudati, in quibus sancti Benedicti regula cum Isidori, Hildefonsi, aliisque aliorum regulis componitur.

Hujus autem propagationis auctores fuisse videntur Martinus abbas & episcopus Dumiensis, Leander Hispanensis, præ cæteris Gregorius Magnus cum verbo, rum scriptis, maxime per libros Dialogorum, in quibus tantopere sancti Benedicti regulam commendavit, ac veluti toti Latine ecclesie approbavit. Martinus e Pannonia, uti & magnus ille Martinus, otandus, in Orientem profectus est, indubie per Italiam, atque ex Oriente post mediam saeculum sextum in Galliciam navigio appulit, ubi monasteria, in primis Dumiense, ab eo constructa. In his peregrinationibus Regulam sancti Benedicti fortè accepit, certè in Hispania videtur observasse. Argumento est Bonifacii quarti summi pontificis decretum contra quosdam clericos monachis infestis ob ecclesiasticas functiones, quas pontifici monachis asserit exemplo Gregorii pape, Angulsi Anglorum apostoli, ac Pannoniensi beati Martinus. Neque enim, uti addit Bonifacius, *Benedictus, monachorum præceptor, hujusmodi res aliquo modo fuit interdixit.* Ut quid verò pontifex huc sancti Benedicti regulam attulisset, si tam tres illi magni viri non observassent? Hic verò de Martino Dumiensi sermone esse longè verisimilis est quàm de Martino Turoensi, quem Pannonicum (d) semel tantum, & quidem ab emergenceis diff. dum lego: qui certè postremus omnium hoc loco nominatus haud quamquam fuisset. Deinde Leander Constantinopolim ab Hermenegildo principe legatus, consuetudine usus est Gregorii Magni, tunc ibidem apocrifarii officio fungentis, qui sancti Benedicti gesta regulamque, quam ipse in monasterio suo Romæ cæteris prætulerat, inspicere potuit. Ex quid non ipsa ejusdem Gregorii commendatio per libros Dialogorum efficit? quos in Hispania, statim atque editi sunt, notos le-ctitatosque fuisse probat in primis Tatonis Caesar-augustani episcopi collectio ex scriptis Gregorii Magni, tum Pauli diaconi præfatio in librum de sanctis Emeriten-sibus, ubi eos laudat, uti & Taio in sua collectione. Huc non rectò chartarum, veterumque diplomatum monumenta, quæ ab erudito viro Josepho Pererio Benedictino Hispano discussa, asserta, & vindicata leges in Dissertationibus ecclesiasticis, Salaman-tice editis contra Hermenegildi Hieronymiani monachi objectiones, ne dicam cavillationes aut criminationes, religioso homine prorsus indignas. Sanè longè regiones in nos fuere Johannes Mariana, Morales, aliique inter Hispanos auctores nobilissi-mi, qui vetera quaque Hispaniarum monasteria Ordini nostro tribuere non dubitarent, nullo habito præjudicio ex amissione antiquiorum monumentorum, quæ Sat-

ANN. CHR.

XXXVII.

Regula 3.

Benedicti

quando in

Hispania.

(a) Basil. regi.

art. 7. 2.º.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

Idem intra claustra recipit.

ANN. CH. raconica clades absumit. Jam verò quidquid pro commentitia sancti Hieronymi regula & monastici Ordinis institutione liberit, effusiat Hermenegidus: nobis nostra exponere ac proponere juvat, non aliena somnia refutare.

XXXIX.
Obiecta di-
ligenter.

Obtenditur nobis Sancti majoris diploma pro Legerenti seu Letrensi monasterio, qui, audito beati Benedicti doctrinam abique ratulare, cogitavit, qualiter in regionibus suis tam posset transplacare. Et missus ad Cluniacensem conventum, advocatus in-
de abbas Paternus, & cum illo gregem monachorum, quos in artisterii sancti Jo-
hannis Baptista constituit anno Domini viceimo-secundo post millesimum. Ergone, inquam, ad id tempus summo-verba est regale nostra in Hispaniam propagata? Et quid fiet aliis diplomatis, aliisque instrumentis pene infinitis, quæ hanc regu-
lam longe ante sæculum undecimum illic receptam fuisse evincunt? qualis est
Fronille abbas charta pro monasterio sancti Vincentii de Oyeto, datâ arâ oblin-
gentesimâ decimâ-nonâ, quæ anno Christi supra sexcentesimo octogesimo-primò
respondet, ubi regulam sancti Benedicti accepisse se abbas ille testatur; quæ
le est eisdem aræ diploma Adelgathi, Silonis regis filii, qui cenobium construx-
it in loco, nomine Obona, ad honorem Christi & beate Mariæ ejus, & sancti
Michaelis Archangelii, & sancti Johannis Evangelistæ & sancti Antonini martyris
& sancti Benedicti abbatis, cujus ordinem, inquit, in ipso monasterio confirmamus.
Legantur multa alia diplomata & instrumenta in Appendice Marcæ Hispanicæ
apud virum clarissimum Stephanum Baluzium, Ludovici Pii pro monasterio Arelan-
sensi in diocesi Helensensi, pro sanctæ Gratiæ in Urgellensi (quibus aliis eufem-
dem imperatoris ac diocesis pro Exaladensi sancti Andree adde ex libro sexto de
re diplomatica) (a) tum pro Surrensi in Helensensi diocesi; diplomata item Caro-
li Calvi pro eodem Surrensi, pro Helensensi sancti Clementis, pro Balaenensi,
Bifildunensi, Arulensi, Urgellensi sanctæ Cecilie, aliisque; & ubique invenies
discretis verbis commendari regulam sancti Benedicti. Quid mirum itaque si in ul-
terioribus Hispaniæ monasteriis eadem viguerit? Cum ergo Sancius ait se induxis-
se animum, ut in regionibus suis tam transplacaret, equique rei grati monachos
Cluniaco accessisse; id hoc modo interpretandum est, quod si regulæ Benedi-
ctinæ accuratum usum, qualis apud Cluniacenses tum obtinebat, & ubique passim
ex eodem fonte radiabat, transferendum in Legerenti monasterium curavit. Sic
locum hunc Mariæ (b) intellexit. Sic etiam explicandus locus ex miraculis (c)
sancti Bercharii abbatis Dervensis, ubi ante Cluniacenses regula sanctissimæ patris
nostri Benedicti inmensa fuisse dicitur bonitas Francorum imperii: quod nūc de
recentiori illa Cluniacensium disciplina seu institutione regule observatione, aut lu-
xuræ restitutione intelligas, subam testium contra te insurgere videbis. Sed de
his aliis: ad ordinem revertor.

(a) Diplomat.
p. 106.

(b) Mariana
lib. 6. cap.
6) alia Sals.
p. Bened. p.
847.

XL.
Chlodual-
dus mona-
chus.

Per id tempus Chlotharius & Childebertus, Francorum reges, Godomarum, Burgundionum regem bello aggressi sunt, totamque Burgundiam perdomitam inter se se partiti, postea ad facinus atrocissimum convenerunt. Chlodomerus eorum germanus, qui regni sedem apud Aurelianensium obtinuerat, a Burgundionibus circumventus casuque, tres filios impuberes reliquerat, Theodovaldum, Guntharium & Chlodualdum, qui sub Chrothildis aviæ suæ disciplina nutriebantur. Hos e medio tollere, ut regni portionem ipsis debitam devorarent, Chlotharius & Childebertus patru ex composito durarunt. Tum, advocatis ad se nepotibus, specie ut regnum inter eos partirentur; Arcadium ad Crothildem mिरunt, qui foris & gladium reginæ ostendit; simulque interroget, quid nepotibus suis fieri velit; torcibus tunderi, & privatos vivere placeant, an gladio jugulari. Talibus verbis velut telo ista regina, respondit, nulle se mortuos videre, quam totos. Mox illi horrendum proposuit exsequuntur, dumque duos primos cultro crudeliter concidunt, Chlodualdum per vires fortes eorum furori sublevis, sibi ipse capillos incidit, clierisq; id est monachos, ac postmodum presbyter factus est, ut ex Gregorio (d) discimus. In vulgatis ejus actis habetur sacre religionis dicitur accepisse a Severino monacho, qui tum reclusus prope Luticiam versabatur. Postea in Provinciam, ubi scilicet patris sui ignotus deperet, fecisse; atque inde paratâ eorum animis reversus, apud Novicentum fere Novigenum, agri Pavinensis vicum, confestim: ubi & monasterium construxit, & corpus suum post mortem sepeliri curavit. Childebertus & Chlotharius Aurelianensium regnum inter se partiti sunt, parte tamen Theoderico Austrasorum regi concessâ, cui Andecavorum portio fortasse obtigit, ut ex actis sancti Mauri abbatris intelligimus. Ambo fratres, tanti facinoris huiusmodi postmodum poenitentia ducti, ob Chlodualdi vires sanctitatemque magnæ deinceps postulationibus locuple-
rantur cenobium Novienti, quod ab ejus nomine & corpore habens sancti Chlodualdi (e) vocabulum retinet, regio palatio & hortis amantissimis in-

(d) Greg. Tur.
lib. 3. cap. 1.

(e) S. Chlo.

in.

In veterimo martyrologio bibliothecae olim Pithorane, nunc Otoboniane, memoratur VII. idus Septembris *Parthius*, tunc *Novigento*, depositio *sancti Chlodowaldi regis & confessoris*; ubi regis filium regem appellatum videt, & *Parthius* factum esse vicum Novigentum, qui quinque millibus passuum ab urbe abest. Illic monachi erant ad seculum octavum, si quidem synodo Artiniacei anno supra septingentesimum, sexagesimo-quinto subscribit Johannes abbas *de sancto Chlodowaldo*; quod de hoc Novientensi haud dubie interpretandum est; & in epistola Eginhardi ad Gorbertum Abbatem, de monasterio sancti Chlodowaldi fit mentio, quod jam dudum collegium est canonicorum secularium. Hic primus e principibus Franci est tonsus ac monachus factus, ut perniciem vitaret. Ante eum Sigismundus Burgundionum rex a suis proditus, in *babina* (a) *monachali*, quem, forte volens ad vitandam necem induerat, in Franciam abductus, interfertusque est. Eadem fides fuit Constantini tyranis, qui Arclati obsequis, ob eandem causam sacerdotio se initiari curaverat.

ANN. CHR.
514.

(a) *Masil*
Clemens.

Post paullo quam id Chlodowaldo accidit, in Silverium Romanum pontificem transfugit, novo itidem exemplo, facinus commisit. Quippe Theodora Augusta, cui per Iulianum imperatorem facilitatem omnia licebant, cum Pontificem ad Menam Constantinopolitanum episcopum deiciendum, Antheimque, qui ob haereticum Acephalorum repositum fuerat, relinquenti inducere non posset, mandata ad Belisarium ducem misit, ut eum de sede, excogitata causa, deiceret, atque ei Vigilium substitui curaret. Mox litterae Silverii nomine ad Virginem Gothorum regem confisae, quibus fe urbem ei cum Belisario traditurum pollicebatur. His productis, Belisarius eo nomine Silverium ad se in aedes Pincianas vocat. Is apertas cernens conspectus, eum tertium accersitus, eo tandem accellit, tum solus ad Belisarium & Antoninam ejus conjugem est intronissus. Dum verò ab Antonina de proditione constat interrogatur, sublaconus primæ regionis, ad id conductus, pallium de collo ejus abtulit, & pontificio habita detractio monasticæ ei vestes iniecit; quo facto, Sixtus, regionis sextæ sublaconus, egressus foras clero nuntiavit, Silverium se ipsum pontificatu abdicasse, & monachum induisse: proinde ipsi fe ad alium pontificem subrogandum pararent. Inde post sex dierum spatium Vigilius Belisarii suffragatione successit est. Silverius Pataras in Lyciam relegatur, ibidem ærumnis post sexaginta annos confectus.

ANN. CHR.
517.
XLI.
Silverius
papa monachi vestis induit.

Eandem Chlodowaldi sortem etiam experti sunt Meroveus Chilperici filius, & Ebrozicus rex Sueavorum in Hispania, quem Andeca, regno ejus per tyrannidem occupato, monachum fieri jussit, & ipse postmodum tonsus, sacerdotio accepto, in Patensem urbem relegatur; teste Johanne Biclarensi, Maurili imperatoris principatu: qui quidem anticipat dicta ob argumentum cum predictis affinitatem. Meroveus verò propter matrimonium cum Brunichilde, Sigeberto patruo suo orbatæ, inireum, Chilperico patri livens infestusque, cum in custodia a patre teneretur, itidem tonsus est, monachusque efficit, ait Gregorius (b) *quod clericis uti mos est, presbyter ordinatur* & ad monasterium pagi Cenomannensis, quod Anisela vocabatur, directus est, ad *ibi sacerdotali regale erudiretur*.

XLII.
Meroveus
item, alique.

Hoc cenobium a fluvio præterfluente Anisela, vulgò Anisola, cognominatum, Carilefus (*) seu Karilefus, Arvernus presbyter & monachus, Maximini Miciaensis abbas, de quo superiori (c) diximus, discipulus, regnante Childberto, consensu & favore Innocentii Cenomannorum episcopi extruxit. Is monachus primus in Menatensi apud Arvernos cenobio ad annum Siotam (d) posito, cujus origo incerta, inauguratio Meneleo seculi octavi abbati accepta referri debet, eum Avito socio ad Miciaense monasterium Maxiimi abbas, tunc celebre, se recepit: ubi postquam in communium virtutum palestra recte se exercuisset, dimissa, non jam sua sponte, sed Maximini abbas sui consilio Miciaensium societate, eum Avito commilitone & populari suo in Pericensem solitudinem fecellit. Illic cella ab eis extructa: cui Avitus præfuit, distinguendus ab altero Avito abbate Miciaensi ejus æquali, sed Aurelianus orto, non Arvernus, qui regi Chlodowaldo adversus Godomarum (e) Burgundionum regem arma paranti, atque Sigismundum ejus fratrem, quem superiori bello-cum uxore & filiis captum in custodia detinebat, necare volenti, prædixisse fertur: Si habito Dei respectu, consilium de interficiendis istis captivis mutaveris, eorumque vita peperceris, Deus tibi aderit, certamen de Burgundionibus victoriam obtinebis. Si verò eos occidere sustinueris, tu ipse in manus inimicorum tradem, eodem conditione interitum, idemque tibi eveniet, quod Sigismundo & con-
jugi ac liberis ejus feceris. At ille fultum & infanum esse repugnavit, ut inimici domi relictis, contra reliquos progrediretur, ne ab utroque hinc inde circumveniretur, despecto Aviti consilio, Sigismundum cum uxore & liberis in puteum precipitari

XLIII.
Castileus
monachus
Miciaensis.
(*) S. Catala.
(d) *Id. h. c. c.*
(e) *Id. h. c. c.*

Avitus
seus, alius
ab Avito
abbate
Micia-
ensis.
(d) Greg. Tur.
Id. h. c. c.

ASN. CH.

137

placui fuisse, atque in Burgundiones cum Theoderico fratre progressus, viri sancti vaticinium expertus fuit, in aere ipsa interfectus anno regni sui quarto-decimo, Christi vicésimo-quarto supra quingentesimum. Ejas caput a corpore defectum, ac conto defixum, per hostium castra circumlatum est, quod ita Francorum animos exasperavit, ut Burgundiones victoriam iam elatos, redintegrato magnâ mole prælio, penitus oppræsserint, ac provinciam, exlincto Burgundionum regno, in suam redegerint potestatem. Avitus ille Miciacensis abbas obiit quarto-decimo kalendas Januarii, quo die in sincero Adonis martyrologio laudatur ut *spiritus prophetie illius*; Pericenis vero quinto-decimo kalendas Julii in hæc verba: Aureliani depositio sancti Aviti presbyteri & confessoris, qui, cum sanctæ religionis fervore sub patre Maximino in monasterio foret, tandem Deo tactus, eremum petiit: ubi aliquanto commoratus, etiam miraculis claruit, ac postea glorioso finem in pace quævit. Hunc Pericensem abbatem vocatum ait (a) Gregorius, addique ipsum apud Aurelianos humatum fuisse, ac super ejus tumulum ecclesiam a fidelibus constructam, quæ hæcenus perflat. In loco ejus solitudinis virginum cenobium hodie quoque vultus, ab ejus (*) nomine appellatum in pago Carnutenf. Nominis æquivocatio fecit, ut hi duo in unum Aviti commiserentur.

(a) id. de gl.
Conf. 137.

(*) L. Aviti.
Anisulensis
monasterii
origo.

(b) Anisul.
ibid. p. 16. &
137.

Carlesus ab Avito Pericenis cum Daunero & Gallo digressus in pagum Cenomanensem, convalidat in loco Casa-Gapni appellato ad Anisulam amnem, qui loca, tametsi amenus, ab hominibus tunc frequentia omnino, fecerunt erat. Illic tamen videbantur parietes vetusti ædificii, quandam operis dignitatem etiam, tum retinentes. Ibidem ecclesia eidem superflua erat, a Turbio episcopo sub titulo sancti Petri constructa, ut in actis (b) Cenomanensium episcoporum legitur, ubi Innocentius episcopus civitatis episcopus multis Carlesio supplicibus commulisse perhibetur. Fortè Childbertus rex in villa proxima, quæ Madvallis, id est Bonavallis, vocabulo ex Britannica & latina lingua compulso, dicebatur, aliquando consistens, inter venandum, bubala deducente, ad Carlesii cellam progressus est; qui servi Dei sanctitate permotus, prædium ipsi concessit, atque ad eum inviscendum Ultrogotham reginam excitavit. Missis qui reginæ desiderium, Carlesio inlaurarent, propositâ vicini fisci integrâ donatione, si modò annueret; vir sanctus respondit: preces Deo libenter pro ejus salute se oblatum; ceterum tunc rogare, ne ad monasterium accedat; quippe infirmum animo, ne unquam cuicquam mulieri huc pateret ingressus. Neque enim decet nos, inquit, qui de Christi censetur familia, vendere nostrum mulieribus aspectum, aut pro ca-pessenda terrena possessiuncula inimico generis humani nostram prostituere animam. Mutaret ergo consilium, & fisci sui partem, cui liberâ, attribueret. Quod etiam non sine molesta acceptis regina, a cæpto tamen desistit: atque ab eo tempore hæc consuetudo in Anisulensi monasterio inviolata perseveravit ad Siviardum abbatem, qui hæc scripsit, & seculo octavo vivere desit. Eadem religio in multis aliis Gallie cenobiis diu servata est: cujus rei exemplum in Reomani sancti Johannis cenobio jam vidimus, alia subinde in hocum Annalium decursu observaturi; que consuetudo non solum de interioribus monachorum ædibus, sed etiam de oratorio seu ecclesia interpretanda est, ut constat exemplo cujusdam Cunde, quæ seculum mensura, cum rem exploratura ad sancti viri tumulum accessisset, tenuitatis meritis laus ponnas: quod factum suo tempore accidisse testatur Siviardus, qui libellum de miraculis vitæ subject. Postquam in laboriosis vite novatice officiis consensuisset vir sanctus, morte imminente, discipulis convocatis dixit: Filioli, adei mei finis irrevocabilis hora: ideoque peto, ut vestri memores, memores quoque Christi, fidem rectam ipsi servetis, neque illam ullâ adulterinâ labe corruptis. Sit in cordibus vestris delecta cum verâ castitate obedientia, ut possitis non modo æternas ponnas evitare, sed repositas in celo perpetuas & immarcescibiles promereri coronas. His fere dictis, obiit ipse kalendis Julii. Corpus ejus in suo ipsius monasterio sepultum fuit, postmodum, sæviente Nortmannorum tempestate translatum in castrum Blesense, ubi hæcenus asseveratur.

XLV.

Tempus conditi Anisulensis monasterii ceterò definire in præmura non est. Id factum constat eo tempore, quo Cenomanni Childberto regi parebant: ac proinde post mortem Chlodomiri Burgundie regi, cui hæc provincia ex paternâ hereditate sortitione obvenerat. In actis Cenomanensium (c) episcoporum varie referuntur litteræ, tum Carlesii cenobium suum Innocentio episcopo subjicientis, tum Childberti hæc subjectionem approbantis: quarum litterarum priores datæ sunt octavo idus Januarii, anno quarto-decimo Childberti. Verum hæc litteræ, esse antiquissimas, utpote quæ seculis octavo & nono in litis contentione productæ sunt, non immeritò suspensas reddunt nomina episcoporum subscribentium, quorum nullâ in

(c) ibid. p. 16.
& 137.

in indicibus Turonensis provincie antistitem per id tempus reperitur; & confus illi, in praeclatis licentis expressi in gratiam maioris ecclesie Cenomannensis, qui nunquam ab Anisulensibus perfolati leguntur. Accedit, quod monasterium istud semper liberum existisse pronuntiatum est a Nicolao papa, apud quem prolixa de eius subiectione controversia tum recruduit, quae aucta, Caroli magni & Ludovici augusti principata, agitata fuerit. Melioris notae videtur in archiepo Anisulensi diploma Childerici regis pro dotatione ejusdem monasterii: ait annus ejus quartus, qui in recentiori apographo legitur, sine dubio mendosus est: tum quia eo anno Childbertus minoris erat, necdum conjugatus cum Ultrogottha regina, quae praedictae dotationi favit: tum quia necdum tunc Cenomanni Childberto regi parabant, sed Chlodomiro ejus germano, qui non ante annum Childerici regis tertium decimum, Christi quingentesimum viciesimum-quartum necatus est. Forsitan omnia est in apographo numerica nota x. ac pro xiv. scriptum xv. Hoc diplomate Childbertus Carlefo tradit Madallem, ubi situm erat Anisulense monasterium, ejusque fines circumscribit. Idem princeps eundem locum sub suam tutelam suscipit in aliis litteris. Daumero abbati inscriptis: qui Daumerus Carlefi ex Perticensi monasterio socius, ejusdemque in regimine Anisulensi successit fuit. Eandem gratiam Chilpericus anno regni sui primo confirmat Gallo abbati, qui Carlefi servus in libro de viis ejus appellatur. In adis supra (a) laudatis Cenomannensium episcoporum exhibetur precaria, Gallo abbati a Donnolo episcopo facta Chilperici anno quinto. Deinceps nullae ejusmodi litterae inveniuntur ante precariam ab Hadoindo episcopo factam Sigranno abbati, cui successit sanctus Siviardus, in quibus sancti Carlefi litteris mandavit. Ex his intelligimus, Carlefum vitam cessisse sub nonum istius seculi quadagesimum, cujus successit Daumerus ante Chilperici regis annum primum, id est ejusdem aera sexagesimum, quo Gallos Anisulenses jam praerat. Hiatu est in abbatum catalogo inde ad Sigrannam. Ceterum mirabitur fortasse aliquis, cur Gregorius Turonum antistes nullam de Carlefo, qui in sua provincia ante se floruerat, mentionem fecerit: at mirari desinet, cum alios ejusdem provincie haud minus illustres itidemque praefermissos videret, ac ne nominatum quidem ab ipso, licet Anisulensis monasterii memoraret, sancti Carlefi vocabulo cum adiecto oppido insigniti, ejusdemque reliquia nobilitati usque ad tempora Nortmannorum, quando ad castrum Bileas delatae sunt.

Eodem tempore, & quidem pontificatu praedicti Innocentii episcopi, multi alii monachi sanctitate praediti in eundem pagum accellerunt, in eoque monasteria condiderunt, annuae atque suffragante Innocentio, in primis Alinicus, Ulficus, Bomirus, & Constantianus: quibus accersendus etiam Leonardus abbas & auctor coenobii Vendoperensis, distinguendus a sancto Leonardo Lemovicensi, auctore coenobii Nobiliacensis, quod nunc sancti Leonardi vocatur, etque collegium canonicorum secularium; distinguendus item a sancto Leonardo abbate Cileni diocesis Bituracensis, qui eodem saeculo floruit. Ex his manifestum est, Innocentium seu Innocentium Cenomannensem episcopum instituti monastici maxime faucentem fuisse; nec proinde mirum esse, quod beatus Maurum et Casim in pagum Cenomannensem accerserit, ut in subsequenibus videbimus. De sancto Constantiano, nihil certum asseri potest, quippe cujus gesta cum actis sancti Alnei confunduntur. Eius reliquiae in Britulensi diocesis Bellovacensis monasterio reperiuntur.

Per idem tempus Albinus Andercavensis episcopus, & Leobinus tum abbas Brajaensis, in quo postea Carnuteni ecclesiae praefuit ad Caesarium episcopum, sanctitate & doctrina tum celeberrimi, cujus superitis meminimus, Artiste adierunt. Leobinus (*), in Pictavorum urbe infimo loco natus, tantum litterarum studium & amorem in teneris praese tulit, ut boves pascendo, & terram excolendo, eas didicerit, Noidgeleni monacho in primis praecceptore. Deinde in quodam monasterio (sic habet ejus vitae scriptor) susceptus, relictis capillis monachum induit. Tum cellarium ei creditum cum cura borarum temperandarum. His interdictis occupatus officio, cum nullum ferè ad lectionem tempus superesset; ceteris foras indulgentibus, ipse pernox sacris lectionibus dabat operam. Verùm hanc lectionis assiduitatem ob luminis, quo utebatur, ingreditur dormientibus splendorem, fratribus querosam animadvertens, fenestras, quae oculis eorum patebat, velum opposuit, ut lumen eis rederet subobscurum. Sub hac incidit ei cogitatio adeundi beatus Avitum, in Perticensi, ita ut diximus, solitudine degentem. Hoc cognito, Noidgeleni illustis diaconus: Novit, inquit, frater, te suavia moliri animo; sed de istius monasterio te velim. Usam, ut nulli episcoporum te obsequiis obliget, quia inter multos bonos, multos invenies detractores. Alterum, ut ne curam istius ecclesiae suscipias, ne inter diversos mores nat monachi rigorem perdas; aut, si blandimentis non contentus, detractores ferre non possis. Tertium, ne

ANN. CHR.
331.

(a) p. 104.

XLVI.
Alii sancti
monachi Cenomannenses.

XLVII.
S. Leobinus
vixit contemporaneus.
(*) S. Lubin.

ANN. CHR.
537.

te exiguo focies monasterio: quia dom singuli singulos præponere sibi cupiunt, nulli obediencia impenditur. Leobinus nihilominus, post annos octo in suo monasterio exactos, inivit sanctum Avitum, qui ei fuisset, ut post eruditionem, quam in congregatione monachorum percipere volebat, ad se reverteretur. Inde recedens cum quodam sui monasterii diacono, monitorum moscor, dimissa, que sibi offerebatur, quadam cella ad Ligerim, Lirium adire parat. Sed a quodam Lirienensi monacho, quem fortis in itinere offendit, proposita insula interperie re vocatur, ab Hilario Galatitano antistite susceptus fuit. Locum incommodum causante socio, ab Insula-Barbare monasterium ambo se conferunt, beati Lupi famam & sanctitate allecti. Non multo post vago & inconstanti fratri suum rediit ingenium: ut discedere volens nil moratus Leobinus, quinquennio ibidem conversatus: interea dum Franci cum Burgundionibus atrociter gererent bella, monachis ob Francorum metum huc illucque diffugientibus, solus cum altero sine in comobio inreperidus mansit. Irruuntibus in locum Francis, ad prodendas monachorum, quas exagorare volebant, reconditas reclus, nec minis, nec tormentis adduci potuit. Inde tandem cum duobus fratribus, Eufronio & Rustico, digressus, ad sanctum Avitum reversus, cellarum officium apud eum exercuit. Post ejus mortem cum prædictis sociis in locum Carbonariam dictum secessit, ibique una in singulis cellulis per quinquennium coefferunt, parcissimo cibo & aque poculo se fecitioes. Tante ejus virtutes Ætherioque Carnutensem episcopum induxerunt, ut cum diaconum ordinaret, ac Brjacensi (*) monasterio præficeret, cui præfaturæ presbyteri gradum opportunum esse judicavit.

(*) de Brjac.

Non multo post tempore ab eodem pontifice ei injunctum est, ut ad sanctum Cesariensem episcopum se conferret, de rebus ad suum profectum pertinentibus cum consuleretur. Fortè beatus Albinus, tunc Andecavensis antistes, eadem de causa idem iter aggressus fuerat, maxime ut de incestu nepotis Cesarii sententiam exploraret. Sciscitanti cur ambo tantum iter suscepissent, respondit Leobinus, se quidem non aliam ob causam, quam ut, dimisso monasterii sui regimine, apud Lirium privatus degeret, aliisque subiectus. Consilium improbatum Cesarius, jussitque ut quantocius ad suos reverteretur, ne eo absente vim regule frangerent, & quasi oves sine pastore in dispersionem venient: quod si corrigisset, tunc, inquit, repulabatur culpe, & omnis eorum iniquitas in tuum redundabit caput. Regressus est itaque Leobinus: sed paulo post mortuo Ætherio, in ejus locum subrogatur, Childoberti regis præmissis, ut tunc mos ferebat, decreto de ejus electione. In episcopatu monachicæ propositi rigorem indolentem servavit, sed pompa monachum se, ut antea, demonstrare præseverant. Obiit post annos regnantis duodecim, si qua Carmarthen ecclesie tabulis fides, sepultus in suburbana sancti Martini ad vallem basilica. Corpus a Calvinistis in favillas redactum asseritur. Brjacense monasterium nunc redactum est in simplicem, ut vocant, priorem, sub titulo sancti Romani martiris: qui prioratus abbatie sancti Petri in valle Carnuteni subest: cui adjunctum est oppidulum Brjacum (*), caput decanatus cognominis. Leobini annos obitus colligitur ex actis concilii Parisiensis tertii, anno ejus sæculi quinquagesimo-septimo celebrati, cui Caletricus ejus successor subscripsit, cum ipse antea Aurelianensi quinto & Parisiensi secundo interfuisset. Cætera ex ejus actis, certe non improbandis, repetere licet.

(*) Brjac.

XLVIII.
Albini res
gestæ.

Albini mox laudati vitam in literas retulit Fortunatus tum presbyter, dein episcopus Pictavensis, suumque hac de re libellum Domitiano, Albini post Eutropium in sede Andecavensi successor, nuncupavit. Albinus in pago Venetensi apud Aremoricum non exiguis parentibus ortus, decus ex genere acceptum vix adolefens Deo consecravit in monasterio Tincillacensi, & quidem eo serè tempore, quo sanctus pater Benedictus sæculo nuntium remisit. Ab ipso vitæ religiose tirocinio juvenis, vigilis, orationi, cæterisque virtutibus sic deditus erat, ut jam tum senibus esset exemplo. Ita verò sensus suos in monasterio composuit, ut, si quando in publicum procedere cogeretur, non aliud extra se spectandum curaret, Christum semper præ mentis oculis & in corde habere. Cum esset annorum electer triginta-quinque, monasterii rector & abbas eligitur: quo in munere per viginti & quinque regiminis annos ita discipline censuram tenuit, ut sub eo peccandi licentia perire videretur; cum ad gradandam viam sollicitus, tum inferendis virtutibus, doneque celestibus intentus.

XIX.
Tincillacense
monasterium.

Quodnam fuerit illud Tincillacense, aliis Tincillacensis, monasterium, quore in episcopatu situm, nullus hæcenus definire potuit. Ut Andecavensi illud attribueretur, suadet Albini electio in episcopum Andecavensem, tunc ex Venetensi, ob virtutum splendorem, facile accessum potuit. Verum id majoris momenti, quod Fortunatus, ex Pictavorum urbe Andecavos profecturus, adit comitum Tincillacensium, ut ipse testatur (a) in carmine de itinere suo ad Radegundem & Agnetem abbatissas Pictavenses, quas sic alloquitur.

(a) Fortunatus,
lib. II. c. 12.

Non

*Nam ne digressum a vobis Eomundus amaro
illū suscepit, quā bonitate solet.
Hinc citus excurrat, Caricia deorbor aula;
Tincillanensi perferat inde loco.
Hinc facer antistes rapui ne Dominianus,
Ad sancti Albini gaudia festa trahens.*

ANN. C. 11.
557.

Ita hos versus restitui ex optimæ notæ codice Corbeienſi, ante annos oſtingentos exarato: cū apud Browerum legeretur diſtinctis verbis, *eo mundas; & mox, Tunc* *Ulanſi*: Quamquam hoc poſterius jam reſtituerant ſocii Bollandiani. Cæterum tam ex illius codicis leſione, quam ex variis vitæ ſancti Albini codicibus, non dubito quæ legendum ſit *Tincillanſi*, non *Cineſillanſi*: quod monaſterium ut Andeca- venſi potius quàm Venetenſi pago, ex quo Albinus oriundus erat, tribuamus, ſua- det prædictum Fortunatū ex urbe Piſavorum iter in urbem Andecavorum. Quilpe digreſſus ab Eomundi hoſpicio, mox venit ad Cariacam auſam, fortè *Cariver* prope Toarciſ-cæſtrum (*); inde in Tincillanſi monaſterium, hinc captus a Do- miciano epiſcopo in urbem Andecavorum; atque adeo tribus aut quatuor diebus hoc totum conſecit iter: quod longè prolixius futurum fuiſſet, ſi ex Piſavorum ut- be Andecavos per Namnetenſem & Venetenſem pagum accediſſet.

Adolpho Andecavorum antiſtite mortuo, in Albinum eligentium ſuffragia conve- nerunt. Pontificis meritum ſubſeuta miracula comprobant. In hiſ, cæco lumen reſtituiſſe, cū *Aſiacum monaſterium ſterneret ſollicitudine viſitaret*: uti & Co- nomero monacho Tincillanſi. Aſiacum duplex invenio, ac utriusq; adjundum prio- ratum, unum Comeriacenſi, alterum Nucarienſi monaſterio ſubjeſtum, ſed apud Turones, non apud Andecavos, ad quos prædictum Aſiacum pertinebat. Fuit ergo prioratus ille, *ſic* vulgò appellatus, diocèſis Andecavenſis. Jam verò cū in conciliis Avernenſi (a) anni triceſimi-quinti, atque poſt triennium in Aurélianenſi (b) tertio, cui Albinus ſubſcripſit, inſectæ nuptiæ damnatæ fuiſſent, inprin- dumque epiſcopi ut examinarent in ſuo quiſque territorio, id eſt diocèſi, ignoran- tiæ aut contumaciæ perpetratæ fuiſſent, diſis in eos qui a ſe ſeparari nolent in- ſectatis: cū, inquam, exſequendis hiſce decretis Albinus ſtrenuè navaret operam, *inſectum nuptiarum*, ait Fortunatus, *exſpectabitis copulationis jura condamnari*: de- mum quorundam epiſcoporum *ei coacti eſſe, ut excommunicatæ a ſe perſonæ abſolu- ti* *veret*. Id in quodam concilio in cujuſdam præparentis perſonæ gratiam factum inſuit idem auctor: nam cū Albinus rogaretur, ut eulogias, quas reliqui anti- ſtites, ad perſonam communionis ſuſpenſam directus, benedixerant, & ipſe ſigna- ret in ſignum redditæ communionis, ait ad ſacerdotale concilium: Eriſ ad impe- dium veſtrum ego ſignare compellor, dum vos Dei cauſam recuſariſ defendere, ſola ſuſcipiet, exſpiravit. Scrupulum ſancto antiſtiti movit hoc factum, de quo mox Cæſarius Aurelianenſem epiſcopum conſulturus Ariate cum Leobino, ut mox dicebam, adiit. Quid reſponſi reſulerit, non declarat Fortunatus, neque etiam Leobini vitæ ſcripſit: tamen uterque illius itineris meminit. Id verò accidit non multo poſt concilium tertium Aurelianenſe: ſiquidem Cæſarius vix quadriennium ſuperexiit. Fortè hæc revocandus conventus epiſcoporum apud Andecavos, in vita ſancti Melanii (c) Redonenſis epiſcopi memoratus, qui Melanius Albino, aliſſique epiſcopis eulogias in ſine ſynodi dediſſe petibetur. Similem ob damnatas ejuſmodi nu- ptias exagitatus fuerat. Hinc de ſancto Albino ſuſius perſequi a noſtro inſtituto non videtur alienum: tum quia is eſt, qui ſanctum Maurum in Andecavenſem pagum ad- miſit: tum quia inſigni apud Andecavos monaſterio, ſancti Albini nomine & reli- quiſ ornatu, occaſionem præbuit, ut ſectus exponemus.

Leobini æqualis & concivis fuit Paternus (*) epiſcopus Abrincatenſis, cujus geſta *II.* *litem* Fortunatus ad poſteros tranſmiſit rogata Marciani abbat, haud dubiè En- chioneſis. Hoc monaſterium, quod ſibi Enchioneſe, alii Anſionenſe vocant, jam ſta- bant ante ſæculum ſextum; ſed quo auctore, quove tempore coepit, nobis lateat. Sunt qui ejus originem tribuunt ſancto Jovino, cujus nomine poſtea inſignitum fuit, uti & reliquiſ decoratum. Hunc Maximini Trevirorum epiſcopi germanum fratrem dicunt recentiores, uti & Maxentium Piſavenſem; tamen in actis beati Maximiani a Lupo abbate editis, ſolus Maxentius Maximino frater adſcribitur. Situm eſt mo- naſterium prope Marnas, vicum pagi Mirabellenſis prope Toarciſ (*) oppidum, inter duos annos, Theodan (*) & Divam, qui in Ligetium devolvuntur. Præſen- tio duplex illic erat cornubium: unum (d) in vertice montis ſub titulo ſancti Johan- *Annal. Bened. Tom. I.* *K* *III* *655. 656.*

*Leobini epiſ-
copatus.*

(a) Conc. de
Avernenſi.
(b) Conc. de
Aurélianenſi.
(c) Conc. de
Redonenſi.
(d) Conc. de
Ligetio.

(*) Conc. de
Toarciſ.

II.
*S. Paternus
epiſcopus A-
brincatenſis.
(*) S. Paternus.*

(*) Toarciſ.
(*) In Tunc &
in Diva.
(d) Abſ. ſan-
cti Johannis.
655. 656.

MIN. CHR.
177.

(*) E. J. de
Marais.

Scubilio
eius locat.

LII.
Ain d'Albi
pali.

LIII.
Paternus
pali.
(*) Fortun.
lib. 5. c. 10. &
lib. 7. c. 10.

(b) A. de
s. Bract. p.
113.

in-Baptiste; alterum sancti Petri versus orientem. Præter has majores basilicæ aliæ dux minores erant, nempe sancti Johannis Evangelistæ ad austrum, & sancti Christophori martyris, ubi primitus sancti Jovini corpus bene conditum fuit. Hæc penitus jam dudum everfa est, ac pene etiam jacet sancti Petri basilica, superstrita undè sancti Johannis Evangelistæ ecclesiâ post varias clades & everfiones, cum monasterio, quod modò sancti Jovini (*) de Marnis a vicino Marnarum vico appellatur. Nullum ejus loci abbatem invenimus ante Leonegillum, a quo Generosus ejus potes accessit, monasticum habitum suscepit. Hic est Generosus abbas, qui Paternum in Enfonsense monasterium admisit, viduum adolescentem, piamis artibus, & a Jallura matre nobili plurimum educatum, in a primis vite monachice rudimentis cellario præpositum, in ipso primo gradu dedit indicium future dignitatis. Paternum viciniam & consuetudinem agere fecit, cum Scubilione ejusdem cellule, id est comobis, monacho in Constantinum Neutrie pagum se recepit, uno secum delato pialtero. Necdum pallium monasticum gerebat Paternus, quod forte omnium provectioribus atque ac virtute monachis concedebatur. Scubilio verò jam emeritus, cum illud gereret, ad fratrem suum sibi cuquantum suum dimisit pallium. Sic apud Græcos monachi distinguuntur in ordines tres, novitios, perfectos seu profectos, & perfectiores, qui suis quique distincti vestibus. Novitiorum est tunica, cingulum & pileus: perfectorum pallium: perfectiorum cuculla. Atque tamen Paternus jam tum votis addictus erat, tamen necdum gerabat pallium, quo nomine nescio an cuculla designetur a Fortunato. Cum verò ambo in quandam insulam, majoris solitudinis causa, vellent secedere; vir quidam religiosus, Anabalis nomine, eis auctor fuit, ut apud Sefiacum consisterent ad expurgandum sanum, ubi profane superstitionis fabrica edificanda etiam tum incolæ frequentabant. Hinc austrum montis proximi ad habendum eligunt, ut ad sanum adventantes a nefario cultu competerent. Res pro votis succedit, non sine fremitu & repugnantia hominum infans ritibus addictorum.

Paterno & Scubilioni adjuncti sunt nonnulli discipuli, quorum primus fuit Wltharius. Paterni supra ceteros rigidior vite ratio erat. Huic pro cibario nihil aliud præter panem & aquam, atque olæ sale condita. Lectulus nullus, ovis leætaria: sola ei vestis cum elicio per noctem, sicuti per diem. Conspedum vitæ, necdum seminarum, penitus respuebat. Id genus vite austerioris, quod supra præpositum regale erat, Generosus abbas, post triennium adquirendos discipulos, bene pro Christi fugitivos, illic famâ vulgante profectus, temperari jussit, dato mandato, ut cellulas, quas ipse construxerat, id est monasteria, in terra certis vicibus viderent, forte quod præ debilitate virum equo accedere non posset: nam monachos, quantumvis severiores, equis non raro, ubi foris progredi cogerentur, usos fuisse, multis exemplis probare in promptu est. Non tulit Leonianus Constantiensis antistes, ut Paternum ad pristinum monasterium reverteretur; atque ut eum fuz diocesæ strictius obligaret, diaconem, ac mox presbyterum ordinavit. Unum Scubilionem extorque- re potuit Generosus, quem etiam postmodum ad Paternum redire permittit. Ex illa desum speliunca, veluti ex quodam alveario, probatissimorum examina monachorum prodierunt, per circumpositas dispersa civitates, Bajocas, Cenomannos, Abrincas, & Redones Accuronie urbem: quibus in locis monasteria, Paterno auctore, ac- creverunt.

Nonnullis videtur in esse Paternum abbat, ad quem exstant versus (a) Venantii Fortunati: quod facile concederem, nisi temporis ratio repugnaret. At Paternum longè ante desit esse abbat, quàm ex Italia in Galliam accederet Fortunatus, qui nec cum vivente in Gallia episcopum videre potuit, mortuo quippe Paterno biennies ante Fortunati in Galliam adventum. Jam septuagenarius capitis est ad sedem A-brincantensem in locum Agidii, qui anno qui sæculi unde-quinquagesimo subscripsit concilio quinto Auréliensi, obitusque post tres admodum annos. Mirum est, Scubilionem, qui Paterno tantopere addictus erat, eidem episcopo non adhaesisse, adeo ut solitudinem suam tam sanctæ atque amicæ consuetudini præferret. Annus in episcopatu tertium-decimum agebat Paternus, cum ecce alterâ die pasche fratres Sefiacenses visitare cupiens, in morbum incidit, eodemque tempore Scubilio in cenobio Maudensensi. Nuncios ad se invicem simul dirigit, ut priusquam e sacro discederent, murâ presentiam fruerentur. Ibat Scubilio a Paterni-cenobio adveniens: sed, brachio moris oppresso, non potuit nocturno tempore transire. Interim cum viri sancti a se se trium millium spatio distarent, eidem nocte ambo pietas animas emiserunt ad Christum (b) anno eisdem eræ sexagesimo-quinto. Eodem etiam tempore Lauso Constantiensis episcopus, qui morientis Scubilioni adfuit, & Luficus, ut videtur, Bajocensis, hic Paterni, ille Scubilionis exsequias curarunt, & utrumque apud Sefiacum sepulture mandarunt. Sic uno eodemque momento mortui, eodem etiam suprema funeri perfoluta. Visuntur hodie quoque anhorum cenota- phia.

phía in vico sancti Paterni (*) diocesis Constantiensis, haud procul a Grandi-villa oppido ad oram Oceani, ubi situm fuisse videtur monasterium Seiciacense, jam dudum penitus excisum. Locum possidet abbatia sancti Michaelis in monte Tumba ex dono Richardi secundi ducis Normannorum. Illic anno sexcentesimo septuagesimo quinto supra millesimum sancti Gaudi episcopi Ebroicensis corpus inventum est. De Madaufensi monasterio non improbanda est conjectura Arturi in Neustria pia, id esse Madaufense, diocesis eidem Constantiensis, cuius loci abbas fuit seculo nono sanctus Odobertus. Tantum de Paterno & Scubillione, qui ambo falsis sacris adscripti sunt ad diem Aprilis sextum-decimum. Generosus abbas, is qui utrumque in monasterium Ensisionense admittit, ibidem colitur decima die Julii, itidemque in vicino priaratu, ab epi nomine appellato.

Per decem annos, quibus hic liber continetur, primum in conciliis occurrit Valsense (*) secundum, Decio juniore consule, id est anno ejus seculi undetricesimo, habitum, praefide Caesario episcopo Arelatensi. Concilii canon primus nos docet, magnam tunc temporis fuisse scholarum penuriam, nec in majoribus passim ecclesiis hoc institutum viguisse: quandoquidem patres jubent, ut omnes presbyteri, qui sunt in parochiis constituti, secundam consuetudinem, quam per totam Italiam salubriter teneri cognoverant, juniores lectores, quoscunque sine uxore haberint, secum in domo sua recipiant, quos, ut boni patres, spiritaliter instruant in psalmis, lectionibus divinis & in lege Domini, ut sibi dignos successores providant. Non mirum itaque si in monasteriis, ubi ejusmodi vigeat institutio, externi etiam nonnumquam alerentur: qualis fuit ille Meroveus, Chilperici regis filius, qui a patre tonderi iussus, in monasterium Antisiodorense missus fuit, ut ibi ecclesiasticis regulis informaretur. In secundo canone praecipitur, ut presbyteri, quibus eo in concilio per omnes parochias verbum Dei predicandi facultas datur, si per se se id exsequi non valeant, saltem ipsi curent, ut sanctorum Patrum,

homiliæ a diaconis recitentur. Si enim verba (a) Domini, & prophetarum, sive (b) Caesarii, vel apostolorum a presbyteris & diaconibus recitentur: Ambrosii, Augustini, sive nota lib. 1. de parvitate mea, inquit Caesarius, aut quoruncunque sanctorum a presbyteris & diaconibus quare non recitentur? Ita Caesarius, qui huic concilio interfuit, & homilias suas, cum ipse non posset, per presbyteros & diaconos predicari curabat. Quin etiam novae quandoque homiliae ab aliis in ejusmodi usum consilii curabant episcopi, quales sunt homiliae (c) Abbonis seculo nono monachi sancti Germani apud Parisios, quem Froterius Pictavensis & Fulradus Parisiacensis complere ad eandem id genus homiliae ad utilitatem simplicium clericorum, qui eis ad predicandum populo uterentur.

Concilium Tolosanum secundum, habitum anno quinto Amalarici regis, id est biennio post Valsense, de pueri rem definit, ecclesiasticis regulis magis accommodatam: nempe ut hi, quos voluntas parentum a primis infantie annis clericatus officio mancipiari, mox ut decessit, ac ministerio ecclesiastico contraditi fuerint, in domo Ecclesiae, sub episcopali praesentia, a praeposito sibi erudiuntur, vel decimum-octavam aetatis annum, quo facultatem haberent vel calidatam, vel conjugium eligendi.

Unum observo in concilio Aurelianensi secundo canone tertio-decimo, ut abbatres, martyrarum, reclusi, vel presbyteri apostasia dare non presumant: ubi epistola legendum esse monet vir claræ memoriæ Carolus Gangius, idque probat ex canone sexto concilii secundi Turonensis, quo statuitur, ut nullus clericorum vel levitarum epistola facere presumat: quod de litteris pacificis seu communicatoris intelligendum est, quæ forsâ profecturis in signum communionis dabantur ab episcopis.

ANN. CHR.

539.

(*) 2. Paris.

LIV.

Concilium

Valsense de

Scholis.

(*) 2. Paris.

LVI.

Tolosanum

de pueri

clericis.

LVI.

Aurelianense

de li. de epis-

tulis.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUARTUS.

Ab anno Christi 538. ad annum 543.

ANN. CHR.
538.

Belli Got-
thici causa &
effectus.

AM toti Italiae suprema clades ex Gothico bello imminere vide-
batur, iam omnia consilio & armorum strepitu permiscabantur,
iam denique gravissima fauces Campaniae, immo universa pene Ita-
liae incumbebat: cum Benedictus, malorum omnium aut totius, aut
prae ceteris, cum praesentibus remedium aliquod asserere conabatur, tum
ex futurorum praenotione se suosque, immo & hordes ipsos ad re-
cta consilia sedebat, aut animabat. Et quia haec omnia ex bello

Gothico, tamquam ex fonte orta sunt, paucis ejus originem ac progressum ju-
vat exponere. Postquam Odoacer rex Herulorum, atque Italiae invasor, pulso qui
eum auxilio acciverat Augustulo imperatore occidentis, rex Italiae acclamatus fue-
rat; atque ipse a Theodogico Ostrogothorum rege Italiae regno & vitâ spolia-
tus fuerat; Italia ipsa in summa rerum tranquillitate sub Theodorico per annos
fere triginta-tres versata est. Verum, cum eo exlincto Amalasuenta filia, ob im-
maturam Athalarici filii sui aetatem, omnia pro arbitrio suo regeret; in odium
tandem Gothorum incurrit, & Athalarico filio impubere mortuo Theodahatum,
suscitavit, cum eo, ut ipsa sub illo, non secus ac sub filio suo, regnaret. Condi-
tionem accepit, sed non diu servavit Theodahatus: immo Amalasuentam, de fuga
sua in Graeciam cogitantem, in insulam conjecit lacus in Tuscia Volturnensis, eam-
que paulo post impie necari iussit. Hoc comperto, Justinianus augustus Amala-
suentae necem armis persequi maturavit, & Francorum reges ad assensum suae mor-
tem communibus armis vindicandam perpulit. Hinc Mundus in Dalmatiam, Be-
lisarius in Siciliam missi, initium dederunt interitui illi bello, quod Justiniani
imperii anno nono, Christi Domini quingentesimo tricesimo-quinto coepto, Got-
thici in Italia dominationis faciem post annos septendecim imposuit, atque ma-
ximum ibidem calamitatum causam fuit. Theodahato, primam belli molem se-
gesserit Iustiniani, Visiges a Gothis altero incerto belli anno susceptus, post trien-
nium a Belisario in obsidione Ravennae captus, locum fecit Hildobaldo, moxque
Hildobaldus Aratice: quem a Gothis ipsa caesus excepit Totilas anno Gothici
belli septimo defuncto. Eo demum, cum regni annum undecimum ageret, videret,
& per Narsetem interfecto, Totias a Gothis subrogatus, sub quo Gothorum in
Italia regnum penitus exstinctum est anno ejus saeculi quinquagesimo-secundo. Sic Ju-
stinianus in regnum Italiae restitutus postliminio est, idque retinuit Iustinus ejus
successor usque ad Langobardorum invasionem, de qua in consequentibus agendum.

II.
Famis tem-
pere quid S.
Benedictus e-
gerit.

Anno ejusdem belli quarto tanta frugum inopia Italiam afflixit, ut alii panem
& glandibus commolitis confectum esicerent, unde magna essent perniciem conti-
git; alii se ipsi confecerunt, alii denique alios interfectos absumebant; nec desine-
bant

ris matres, quæ, famis impotentes, tabernis ejus in proprios liberos exercebant. Huc referendum id quod gl'io sancto pater Benedicto scribit (a) Gregorius, nempe cum famas Campaniis, in qua situm fuisse Cassinum diximus, incolas ad summam egestatem adduxisset, jamque tritico in Benedicti monasterio deficiente, pauperes omnes ad quinque constanti client; fratres inopie metu percussos ac contritos fuisse, eorumque timiditatem modestè increpatione beatorum Patrum corripuisse, ac cetera tã divinarum promissionum fideiâ relevasse. Cur de panis, inquit, inopia animi vestri tristitia decessi fuit? Hodie quidem nimis est, sed crastinâ die abunde habebitis. Et quidem sequenti die decenti farinæ modis ante fores cellæ seu monasterii inventi sunt: sed per quos, Deo providente, istuc delati fuerint, haftenus fuit incompertum. Hoc miraculo recreati fratres, Deo gratias ex animo retulerunt, didiceruntque jam de abundantia, nec in egestate ipsâ, dubitare, dum, iustitiam Dei ejusque regnum, ut par est, præ omnibus quaerant. Sic exhausta fuit aliquando Benedicti substantia, fides nunquam.

Eodem tempore alia duo acciderunt, quæ idem Gregorius (b) etsi ex ordine non commemorat, continenter tamen facta fuisse satis declarat. Nimirum eam hæc alimentorum inopia Campaniam affligeret, quidam subdiaconus, Agapitus nomine, magno opere ab ipso postulavit, ut sibi omnium olei daret. Mox vir Dei, qui nihil sibi reliqui in terra volebat reservare, ut omnia eum fenore in exilo recuperaret; quidquid olei in exiguo vasculo supererat, petenti dari iussit. Res dicta parva: sed quam inopia fecerat argumentum ingens caritatis. Verum, quemadmodum economis non raro contingit meticulosos esse, & humane plus indultis, quam divine misericordie confidentes; monachus, qui cellarii curam habebat, jubens quidem, verba excepit, sed ea exsequi dissimulavit. Postea verò inquirenti an id dedisset, rem ut erat factus est; acens, si istud tradidisset, nihil omnino fratribus superfluum. Tunc vir Dei indignatus, aliis precepit, ut hoc ipsum vas vitreum cum oleo per fenestram abjicerent, ne in cella, id est in monasterio, aliquid per inobedientiam remaneret. Nec mora id factum. At eum percipit ingens sub ipsâ fenestra sanquini modo exceptum patet; vas quidem vitreum in saxa decidit, sed omnino illatum, atque integrum cum oleo refuit. Benedictus verò statim id ad se asserit, atque, ut erat integrum, petenti tribui precepit. Sub hæc ne ad commo- nendos fratres tam preclare occasione decisset, convocatis omnibus inobedientem monachum coram increpuit, & contumaciam ei suam atque infidelitatem exprobra- vit. Continuo cum fratribus se ad orandum prostravit, ipso in loco, ubi dolium oleo vacuum erat. Cùmque vir sanctus orationi insisteret, tanta olei copia dolium, implevit, ut ejus operimentum oleo excrevisse efficeretur, oleumque ipsum redun- daret in pavimentum. Tunc dissidentem inobedientemque fratrem pluribus admo- nit, ut fidem habere diceret, atque humilitatem. Is verò salubriter inde puden- tificatus, & cum eo fratres omnes experimento didicerunt, nequaquam divine provi- dentie dissidentium, nec magistri sui passionibus repugnandum, quando tanto cum fenore caritati ejus Deus vicem rependisset. Eadem caritas fecit, ut pro duodecim denariis, quos a paupere debitore durus quidam exactor repetebat, tresdecim divi- nitus, cùm in monasterio nulli essent, Benedictus obtineret, atque debitori ad per- solvendum debitum erogaret, ut Gregorius (c) a Peregrino monacho recevit. Sic fide sua vir sanctus, quasi communis quidam fons, & danibus, & accipientibus profuebat.

Iner has Italiæ ærumas, cùm plurimi alio salutem quaerent, Cassiodorus, ex consule & prefecto-prefectorio, post administratam sub Athalarico, Theodoro & Viti- ge Gothorum regibus rempublicam, tantum seculo remisit, conditio apud Schyl- lacium Calabriæ urbem Vitarum monasterio, uti insula infra dicturi sumus. Roma- nus verò monachus, is qui Benedictum principio in specu Sublacensi aluerat, in- Galliam accessisse, atque apud Fontem-Régi, diocesis Autisiodorensis vicum, tu- multuoso opere monasterium contraxisse traditur. Distat hic locus sex leucarum in- tervallo ab urbe Autisiodoro ad austrum, ubi nunc Droga (*) oppidulum cernitur.

NON longè hinc abest cornobium Romanense, ejus auctor & primus abbas Johannes, de quo superioris mentio facta est, e vivis excessit, eum annos fere centum ad viginti attingeret, sensibus nihilominus atque animo integer. In- erat in eo victum omnium series & ornamentum. Mem modico contenta suo, nec umquam turpi lucro delecta, semper sibi constans & eadem. Jocos non minis- quam obsequia dicta vitavit. Solitudinem rerum temporalium nunquam, vix re- rum necessarium curam admittit. Id verò in primis curabat, ut discipuli his imbuerentur disciplinis, in quibus ipse ab ineunte ætate exercitatus, ad calmen perfectionis evase- rat. Nature tandem concessa quinos kalendas Februarii, anno quingentesimo duo-

ANN. M.E.

137.

(a) Greg. lib.

3. Diocletian.

(b) Id. cap.

23.

(c) Greg. lib.

3. Dioc. 227.

III.

Cassiodori fa-

cession Schyl-

lacium, Ro-

mani in Gal-

liam.

(d) Dros.

ANN. CHR.

519.

IV.

Johannis ab-

bas Romanen-

sis h. mira-

cula.

ANR. CHR.

139.

(*) *Simar.*

decimo, secundum calculum Vithosi, qui cyclum suum exoritur est ab aere christiani viceſimo-octavo. Sepultus est vir sanctus *haud paucis a canobus*, id est basilicis, ita enim *canobus* vocabulum in his actis non semel usurpatur: sed intra *termini monasterii*, dumtaxat ejus corpus in basilicam illatum est a Leopardo, qui quartus post eum abbas locum tenuit. Primus quippe ab illo abbas fuit Silvester, & ipse inter sanctos habitus; dein Mummolus, cognomento Bonus; tum Leopardinus, qui primam sancti Johannis translationem fieri curavit. Alterius auctor fuit Bertrando Lingonensis antistes Carolo Magno imperante: ut quid dicam de tertia, cum nempe sacrum beati Johannis corpus, ob Nortmannorum infestationes, confugit causa, in oppidum Sinemurum (*) delatum est. Johannis memoria celeberrima est in antiquis martyrologiis ad quintum kalendas Februarii: quo die Hicani a. Notkero vocatur.

Res ab eo gestas primis scriptis exceptis Reomacensis anonymus ejus discipulus, easdemque poliori ac prolixiori stilo exornavit Jonas abbas, beati Columbanii discipulus, rogatus a Reomacensibus, cum ad eos divertisset anno tertio Chlotharii junioris, ut suo loco dicturi sumus. Libello de Johannis vita alterum subiecit de ejus miraculis dialogi modo, interlocutore Lato diacono: tertium adjunxit anonymus quidam, qui saeculo nono vixit. In dialogo meminit Jonas Secundini Patricii, qui cum epistolam a Johanne in gratiam ejusdem pauperis scriptam proculcasset, magnis doloribus vexatus est; sed facti peritiam sollicitatem recepit. Subdit Latus germani sui Fidamoli receptam ex quartana febri sanitatem. It videtur esse Latus monachus, qui Johannis epistolam ad Secundinum detulit. Cum ergo interlocutor a Jona, qui longe senex vixit, inducitur, id sit oratoris more.

V.
Silvester ejus
succedit.

In fine laudat Jonas Silvestrum abbatem, quem Johannes ipse vivens successorem suum designaverat. Is & religionis forma, & regule accurata disciplina vestitus magistri incedens, longo tempore floruit. Chlothario atque Childeberto acceptissimus & meritis sanctissimus. Huic clericus quidam, quem contractio nervorum & manuum debilitas gradendi & operandi impotem reddebant, oblatus, osei perunctione, a Silvestro pedum agilitatem, a beato Germano Parisiorum episcopo manuum usum recepit; cujus rei meminit Fortunatus in libro de vita beati Germani. Obiit Silvester septimo-decimo kalendas Maii, sepultus in basilica sancti Johannis. Haec ex *Jona* dialogo.

VL

Feminae zo-
gatus in ba-
silicis mona-
sticis aditus.

In subsequenti libro miraculorum duo tantum observare sufficiat; nempe quoddam penitentiae genus, quod homicida, aliusque ejusmodi facinorosis hominibus antiquitus imponi mos erat, ut ferreis vinculis eorum brachia, quandoque etiam venter confringerentur: sicque palam vagari sinebantur. Alterum, feminis olim in monachales ecclesias negatum fuisse aditum. Id etiam ad viros extendebat Johannes noster, ut superius observatum: sed cum hac severitas postea remississet; penitentiae mulier, oculorum usu destituta, per dies quam plures, limina basilicae suble prohibita, cum ad prospectum monasterii aliquando accessisset, suis precibus adepta est, quod cupiebat, experta Johannem beatissimum aditum etiam votis adesse. Multa hujusce interdicti exempla occurrunt in actis Sanctorum oculatorum, quae in praefatis libris nostris retulimus. Infigniora quaedam haec afferre juvat. In monasterio Floriacensi id ex *antiqua consuetudine* jam tempore Adevaldi Monachi sanctum erat, idque unum mulieres, iunctis spectabilibus virorum precibus, ab abbatibus & monachis extorquere poterant, ut ad venerandas sanctorum reliquias, extra portam monasterii, in loco memoribus confito tentorium extenderetur, ubi sacrae reliquiae certis dominicis diebus depositae, communi venerationi exponerentur. Eodem tempore, id est saeculo nono, Casterensis monachi, teste Aimoino, non illo Floriacensi, sed Fratensi sancti Germani, cum sancti Vincentii martyris reliquiae illuc allatae fuissent, sanctum corpus servandum, venerandumque in ecclesia beatae Mariae ante ipsius canobii portam collocaverunt ob mulierum frequentiam, quibus monasterii ipius aditus, adeoque principis basilicae, ex *antiqua Patrum consuetudine* loci consuetudine denegabatur. In nonnullis fugebatur crux longiuscule a fornice monasterii porta (*) in signum, quousque uterque sexus admitti deberet: quale signum etiam nunc videtur in eremo Camaldulensi. Hinc apud Cluniacenses prope monasterium exstabat (b) oratorium, ubi nobilissime mulieres causa orationis recipiebantur. Eadem etiam disciplina viguit ab ipsis primordiis in canobio Fuldaensi, ut patet ex actis sanctae Lioba abbatissae, cui uni licet Fuldensem ingredi basilicam ex concensione sancti Bonifacii popularis & consanguinei sui. Perseverabat

(a) *Ab. Sae.*
4. *parte 1. p.*
351.
(b) *Ab. Sae.*
5. *p. 163.*

bat eadem lex principatu Friderici primi Imperatoris, cognomento *Ænobarbi*, qui ingressu ejusdem basilicæ abstinuit, propterea quod *regina*, id est imperatrix, in *consecrata ejus erat*. Interdictum illud violare non ausus est Johannes Metlavius abbas, nisi prius obtento diplomate Bonificii pape moni; tamen id impunè non tulit, Fuldeni basilicæ fulmine ita post triduum, quam salubris hæc severitas emoliri cepit. Idem in conciliis Lindisfarrensi apud Anglos, in Einnonensi, Sicheniensi & Scablenensi apud Belgas, in Romano sancti Pauli, aliisque permixtus, hæc eam omnibus, ut prius illis pariter ævi temporibus obtinebat, atque adeo in ipso nostri ordinis principe monasterio Casimiri, ut initio libri sequenti observabimus. Quin Turonici basilicæ Martinianæ canonici eam, quam a monachis acceptant, disciplinam, etiam abbas monasticæ institutus, per multos annos retinebant, uti perspicuum est ex epistola (a) Leonis pape septimi ad Hugonem abbatem. Ex communis illa monasteriorum lege factum est ut Carthusiensis & Cisterciensis ab ipso sue institutionis initio hanc disciplinam instauraverint, uti & Geandimonensis: quod sanctus Stephanus hujus ordinis auctor in regula sua præscripsit. Excipiebantur nihilominus ab illa severitate scita uxores, puta dedicationis, sed de solemnibus illi ritus, quando pueri Deo ab utroque parente offerebantur. Hæc dixerunt, non quod disciplinam illam in monasteriis nostris restitui posse putem: sed ut maiorem nostrorum exemplo admoveam fratres nostros, ut saltem chori sui interiores, quoad licet, aditus prohibeant a secularium hominum tumultu & frequentia, nedum a mulierum ingressu: quæ utinam ad ipsos etiam sacri altaris gradus aliquando non obreperent impunè! Laudanda in primis hæc in re Laticinium nostrorum religio, quæ laicos homines non modò in chorum ecclesiæ sue non admittunt, sed ne quidem in monasterii claustra interiora, uti oculis quondam non ipsi conspeximus.

Altera de homicidarum poena observatio petitur ex eodem libro de miraculis sancti Johannis abbatis, ubi quidam ob admissum facinus ferreæ vincula contrixisset, cum varia sanctorum oratoria perlustrando, atque unius brachii nexu solutus fuisset, alterius etiam ad sancti Johannis tumulum relaxationem obtinuit. Id genus poenitentiarum ab episcopis & presbyteris non raro imponebantur ob crimina, graviora, maxime ob homicidium, neque enim quovis tempore poenæ capitis plena est hominis cædes. Quippe *confutandus est*, ut legitur in libro nordeni edito de miraculis sancti Gerardi Florentii & Florentii, in partibus Franciæ interioris mos inoleverat, ut quisque propinquosum sibi gladio peremisset, & postea poenitentia ductus, ad pontificem crimen admissi facinoris detulisset: ipso decernente pontifice, ex ejus gladio ferreæ nexu componebantur, & collum homicidæ, venter, atque brachia constringebantur ex ipsis ferreis vinculis: sicque ex propria patria pellebatur, peregrinatus hostias Romæ, dein per diversa sanctorum loca, quousque divina pietas eadem vincula resolvisset. Deinde exemplum affertur ejusdem clerici, nomine Amelii, qui ob necatum avunculum ab Arctario Trajectensi episcopo hoc iudicium subiecit: at solutus meritis sancti Florentii, absente abbate, obnixæ obtestatus est fratres, ut ex nomine abbatis deprecatorium epistolam eidem episcopo, a quo in poenitentiam missus fuerat, scriberent, ut eum in sua parochia recipere: ut quem divina benignitas ac meritis sancti Florentii visibiliter solvisset vincula, ipse quoque interioribus suis pontificali auctoritate eundem omnino absolutum declararet. Infinita propemodum id genus exempla alibi occurrunt. Ubi memoria subit consimilis facti, quo Constantinus Magnus eum Veronenses subactus in vincula tradere vellet, ex gladiis eorum gemina aptari claustra præcepit. Verum tamen Carolus Magnus ejusmodi poenas hæc probavit: unde in Capitulari Aquilgranensi (b) statuit, ut *isti modi cum ferro, qui dicuntur* (a) *Sirmond.* *dati sint poenitentibus ut vagantes, deinceps vagari non sinantur; melius quippe* *Idem. Conc. p.* *vident, ut, si quod capitale crimen commississent, in uno loco permanerent labo-* *114. c. 73.* *rant, & canonici poenitentiam agentes. Non tamen continuo hæc confusio cessare, ut constat in primis ex Almonaci libro secundo de miraculis sancti Germani Pactionum episcopi, ubi eisdem ob interfecit matrem, causâ poenitentiae ferri circulus in brachio jam dudum gestanti, ad tæstum sacri feretri, illico ferum & brachio dissiluit. Idem ritus etiam in Angliâ vigeat, testante Wollano in verbis de miraculis sancti Swithuni episcopi Wintoniæ: qui versus quoque, quamquam scabrosi & impoliti, ad illustrandam antiquitatem repudiandi non sunt.*

Contigit interea quendam patrisse rectum .
Non occidit proprium crudelis matris parentem .
Unde res statim præcepit episcopus urbis ,
Ferreus ut vitæ constrangeret arctis omnes

Circu-

ANN. CHR.
119.

*Circulus, & sinuam patenter brachia parum;
Coniungitq; nocem finem cruciando per annu;
Atria sacrorum lastravit saepe locum;
Vistres & sacri pulcherrima limina Patris,
Quo veniam tanta meretur sumere culpa.*

(a) *Ala* 20.
4. *pari* 1. p.
415.

(*) *Brach.*

(b) *Id.*
p. 419.

(c) *Id.* p.
420.

ANN. CHR.
121.
VIII.
S. Bened.
Aut rusticum
salva.
(d) *Greg.* c. 13.

IX.
Mortuum
excitat.

Quis etiam Roma id genus penitentiae a pontifice imponebatur: cuius rei unicum exemplum afferam, sane luculentum. Fuit qui fortuito casu (a) germanum suum inglobo scalpello occideret; & in diaconus erat Spoletinus. Facti horrore commotus, consilio accepto perrexit ad papam, ut ab eo penitentiam acciperet. Exposito crimine, pontifex iussit illum ligari per collum & brachia, fixat in lege parricidarum censuram, mandato imposito, ut loca sancta circumiret, Deum omnipotentem pro suo reatu deprecaretur. Romae lustratis saepe sanctorum apostolorum basilicis, admonitus in Britanniam-minorem accessit ad Rotomense (*) monasterium, ubi ad reliquias sancti Marcellini papa, evangelio super eum lecto vinculorum solutionem calitus impetravit. Longius iam progressum piget omittere insigne in eam rem, factum (b) Frotmundi, viri inest Francos nobilissimi, qui una cum fratribus, ob casum patrum suum, & in sacerdos erat, penitentiam doctus perrexit ad palatium regis Lotharii, episcopos consulens, quidnam ad expiandum facinus agere deberent. Episcopi vero iusserunt fabricare catenas ferreas, & ligare eum per lumbos & brachia Arviliis: ut sic loca sancta circumiret in curia & ceteris. Romam profectus, ibidemque morati per multos dies ad frequentandas ecclesias, cum epistola Bonifacii, Romana sedis invaloris, loca sancta Ierosolymis semel & iterum adierunt; tum Aegyptum, & vallas Aegypti solitudines, ubi monachi consulebant; ad haec Africanam ad visitandum sepulchrum sancti Cypriani, qui secundo militari ab urbe Carthaginiis iuxta mare tum requiescebat. Denum post peregrinationis annos octo, in eodem Rotomensi monasterio per sanctum Marcellinum, vinculis diruptis, liberati sunt. Idem poenae penitentiae modus adhuc in usu erat saeculo undecimo, cuius rei exemplis (c) ne longior sum, referendis superfido.

Hoc loco venit in mentem consimile exemplum, quo sanctus Benedictus rusticum ostendens loris ligatum solo aspectu solvit. Rem sic narrat (d) Gregorius Gotthorum quidam, Zalla nomine, Ariarius, Totila rege, cum contra catholicos humanissimè ferveret, praedae & rapinae inhians, obvium rusticum dictis tormentis vocare non desinebat, ut ab eo, si quid haberet, extorqueret. Victus penis rusticus, se res suas omnes Benedicto patri consignasse, per speciem redimendi temporis ac supplicii assensit. Mox Zalla ejus brachia loris validissimis adstringens, se praecedente ad Benedictum iussit. Hunc vero cum ad ingressum monasterii sedentem ac legentem offendissent, subsequenti ac ferventi Zalla rusticus: En, ait, de quo tibi dicebam, Benedictus pater. Tum Zalla feroci illo animo, torvisque ac minacibus oculis vociferari: Surge, surge, & res illius rustici tibi commissas quantocius redde. At Benedictus tantisper a lectione oculos in utrumque avertens, mox ut ad rustici brachia oculos deflexit, mito modo, tanta celeritate lora dissoluta sunt, quantà nulli hominum industria dissolvi potuissent. Adhuc verum est quod hujus facti occasione dixit sanctus Hildegardis, nullum vel leviores oculorum nucus in Benedicto virtutis expertem fuisse. Ad tantam vim potentiae tremefactus Zalla, in terram corruit, & cervicem illam sevitia & superbia rigidissimam ad sancti Patris pedes inclinans, ejus se orationibus commendavit. At vir sanctus a lectione minime surrexit, sed cibo refectum, atque ut mitius in posteram ageret, admonitum dimisit.

Haec sanè arguunt, quantà Benedictus apud Deum potestate valeret: quod maxime probat mortui pauci facta per eum excitatio. Rusticus alter, auditus viri sancti factis admirandis, defuncti filii sui, quem summo peregrinebat, corpus ad monasterium attulit, tum, cum vir sanctus ad agrestem laborem cum fratribus egressus fuisset. Revertenti occurrit matissimus rusticus; & insipienti similis, viso Benedicto, iteratè voce clamare cepit, filium suum ut sibi redderet. An verò, inquit Benedictus, filium tuum tibi abulsi? At ille: Mortuus est, veni, excita eum a mortuis. Quo audito, vir Dei maxime affectus dixit: Recordamur hinc, frater. Talla quippe opera nostra non sunt, sed sanctorum apostolorum. Rusticus verò plis suo dolore, quum hac repulsa tactus, juravit se non necessarium, nisi suum sibi filium viventem restitueret. Visus tandem Rustici dolore & improbitate vir sanctus, ad mortuum, qui ad portam monasterii jacebat, accessit: tum flexo genu super corpusculum instantis incubuit, moxque erectus, elatis in caelum palmis, in hunc modum precatus est: Domine non respicias ad peccata mea, sed ad fidem hujus hominis, qui filium suum ad vitam revocari rogat, & restitue in hoc corpusculum animam, quam abstu-

„absoluti. Vixit complētā oratione, sensim revixit puer, quem manu apprehensum patri viventem atque incolumem Benedictus restituit, sanctos hoc in facto imitatus, qui, (a) operantur ut iusti, loquantur ut peccatores.

Non mirum si demones cum revererentur, cui mors ipsa tam facile parebat. Ibat (b) quadam die vir Dei ad oratorium sancti Johannis Baptiste, quod in ipso Casini montis cacumine construxerat. Fortē humani generis hostem in mulomedici seu equimedici specie offendit, corus & tripedica scirentem. Interrogatus quō iret: Ad fratres, inquit, vado potionem daturus. Peccare nūllō minus ad orationem venerabilis pater: qui consellum reveris, juvenit unum & senioribus monachis, inter hauriendum aquam a demone correptum, ac dirē vexitum. Mox alapa monacho inflicta, infellum hospitem expulit, quem alias flagellum a monacho vago egerat. Simile quid de sancto Macario legitur apud Rufinum in libro tertio de vitis Patrum. Vides sanctissimum patrem, cū peculiari orationi vacare vellet, seorsim in oratorium secessisse: neque proinde mirum si plura fuerint ob eam causam in unoquoque coram nobis oratoria, cū privataram, cellularum, ubi id commodē fieri potest, usus nondum invaluisse, nullam post multa inde secula indūctus. Quamquam etiam tam abbati peculiarem cellam competit ex eo (c) intelligimus, quod juvenem illum monachum, ex parietis eversione contritum, in cellam suam afferri iussit Benedictus, & in psalterio deponi, super quod procumbere solebat ad orationem.

Jam verò quanti esset sancti Patris benedictio, & quantum damnum ei caruisse, docet nos exemplum unius pueruli, id est adolescentis, monachi, qui parentes suos supra modum amans, ad eos absque benedictione sanctissimi abbatis accesserat. Non diu id impūit tulit; siquidem ipso, quo accessit, die defunctus est. Quin etiam ejus corpus altero quā humatum est die ejusdem & sepulcro repositum; quod rursus sepulture traditum, sequenti eidem die extra tumulam inventum est: quasi terrae sinus ejus cadaver horrescit, qui Benedicti gratiam non habere. Rem sancto Patri mox nuntiant matris parentes, obsecrantes, defuncto ut gratiam suam largiri dignaretur. Nuntius vir Dei *manu sua prorsus commotionem domini corporis*, id est eucharistiam, *dedit. Ite, inquit, atque hoc dominicum corpus super pectus mortui cum magna reverentia ponite; & sic sepultura cum tradite.* Quo facto, susceptum corpus terra retinuit, nec amplius eiecit. Non infrequens olim consuetudo erat eucharistiam conspeliendi mortuis: quem usum postmodum concilia improbavere, in primis Carthaginensē tertium canone tertio, & Trullanum canone octogesimo-tertio. Id maxime usitatum in episcopis mortuis docet Theodorus Balsamon in hunc canonem. *Quid autem, inquit, sanctas panis antistitibus post mortem tradatur, & sic sepellantur; existimo hoc fieri ad avertendos demones; & ut per ipsum, tamquam vicarium, stridat ad eadem, qui magis & apostolicā benedictione digni est habere.* Huc afferri potest locus ex vulgata sancti Basilii vita, qui hostiam consecratam divisse ferret in tres particular, quarum unam ore accepit, aliam & columba aurea suspendit, tertiam ad sibi conspeliendum reservavit. Hinc est quod, abrogato etiam apud Latinos ejusmodi usu, vicarius monachi in extremo halitus moribundis traditur: cujus rei infinita propemodum recentiorum temporum exempla nobis suppetunt, præter exemplum sancti Ambrosii episcopi Mediolanensis, qui mox ut glutivit sacrum Domini corpus, extremum spiritum exhalavit.

Sed vide alterum paternæ longanimitatis exemplum. Quidam monachus mobilis & inconstans animi, viro sancto sæpe contestatus fuerat, se in monasterio permanere haud posse. Cūque toties increpitus & correptus, in eadem semper mobilitate peristeret, atque importunis precibus ut relaxaretur postularet, tandem beatus Pater improbitatis ejus tædio affectus, non sine indignatione dixit denum, ut abiret. Verū discendenti occurrit draco saucibus hians, eumque quasi mox devoraturus. Ille verò tremere, palpitare, & vix resumpto tæstiper spiritu, auxilium inclamare. Accurrentes subito fratres, draconem minime viderunt, sed monachum illum fere exanimem in monasterium reduxerunt, voto ubi eo facto, se nunquam a monasterio discessurum; quod quidem strenue postmodum exsecutus est. Atque inde patuit, sancti vii precibus demonem draconis specie monacho restitisse, quem prius invisibilem sequebatur. Hinc mirari desinamus, si in monasteriis nostris id genus vagi & inconstantes monachi nonnulli repertiuntur, quando in sancta illa tanti viri schola & fecerant tales non defuerint.

Et ecce aliud tibi imperfecti monachi exemplum: nam ejusmodi paulo minus, quam proborum laudabilis exempla, profant. Fortē quadam die venerabili Patri peribis contad vespertam resicentem unum & suū monachis, cuspidem defensoris filius, candulam repens, tenebat ut mensam. Et in mos olim erat, ut probat apud Gregorium Turonensem (d) episcopum Raschingi illius factum, cui ad mensam accumbenti puer co-

ANN. CHR.

141.

(a) Chrysostomus.

de Spiritu

sancto.

X.

Damonem

alapa fugat.

(b) Gregorius.

30.

(c) Idem.

(d) Gregorius.

lib. 5.

ecum

63.

XL.

Monacho

insepulso eu-

charistiam

mittit.

XLII.

Monachus

vagus mors

draconis re-

ducitur.

XLIII.

Monachus

paulo minus,

quam proborum

laudabilis

exempla, profant.

Fortē quadam

die venerabili

Patri peribis

contad vespertam

resicentem unum

& suū monachis,

cuspidem defensoris

filius, candulam

repens, tenebat

ut mensam.

Et in mos olim

erat, ut probat

apud Gregorium

Turonensem

(d) Gregorius.

lib. 5.

episcopum

Raschingi illius

factum, cui ad

mensam accumbenti

puer co-

ecum

63.

ANN. CHR.

344.

(*) *Edm.*

lib. 1. c. 10.

reum ministrasse dicitur: sed & Symmachi (*) seniores uxor viro suo candelam & candelabrum tenebat. Tum monachus ille, ostium suorum opinione ruidus: Et quis est hic, ait, cui sedenti ac manducanti assito ac servio candelam tenens? an is verò sum, qui ei ministrare debeat? Non latuit virum Dei superba hominis cogitatio; sed statim ad eum conversus, vehementer eum increpuit, iubens cor suum ut cruce signaret ad abigendam insanam cogitationem: tum aliis fratribus se vocatis, ab eo candelam auferri, & quietam residere precepit. Postea fratribus quid rei esset sciscitantibus, erratum monachus falsus est suum: atque hoc facto innouit omnibus, sanctissimum Patrem nihil latere, ut qui interiores etiam mentis agitationes penetraret. Præterea hoc loco inofficioso censoris nonnullus, qui ex insana monachi cogitatione præiudicium inferunt adversus sancti Benedicti natalium dignitatem; quod fere perinde est, ac si aliquis ex blasphemis hominum cogitationibus contra Dei maiestatem argueret. Sed nos in sanctissimo Patre nostro non tam genericam splendorem queramus, quam virtutis, ex cujus ut ita dicam profusa sumus præcedi.

XIV. Nunc Caluso transiit, aduenda iterum Sicilia est ad intendendum sancti Placidi protomartyris & nostri martyrium, quod hoc anno contigisse tradunt, id est currentis ære christiane quadragésimo-primo. Rem hoc modo commemorant. Cum Placidus absoluto apud Messanam monasterio, ubi ad triginta monachi erant, præcessit cum magna virtutis exultatione, eo accesserunt, fratris videlicet desiderio, Eurychius & Victorinus germani ejus, una cum Flavia sorore. Eodem tempore contigit, barbaros quosdam (Sarracenos appellat vulgate vitæ scriptor, quos a rege suo Abdala, dux Mampça ex Hispania in Siciliam missos per septuaginta infensitiam dicit) in eam insulam irrupisse, atque Messanam adortos, etiam in sancti Placidi monasterium involasse. Atque ut pagani erant, in monachos, cum Placido ejusque germanis ac sorore comprehensos, ut ad eorum christianam religionem eos cogere, sublimis sæpe repetitis, suspensio, linguae præcisione, igos ac fumo, aliisque diversis suppliciis fluvio, ac demum ferro eorum cervices resecasse: tum monasterio præter ecclesiam combusto, cum Regium navigio tenderent, subortæ tempestate omnes, id est sexdecim milia edingentes, cum navibus centum maris undis absorptos. At verò sanctorum martyrum corpora per Gordianum monachum, qui fugâ clam se subdixerat, sepulcrum mandata fuisse, eundemque totam hanc historiam in litteras græcè retulisse. Non immerito huic posteriori commento resistendo, quando id satis superque jam alibi a me actum est. Authorem verò illum, quisquis est, non ante Johannem octavi pontificatum visisse, ex eo colligimus, quod is pontifex recentem, qui Tertullii donationem in Sicilia factas comprobarent, a Vigilio papa numerat quadraginta-novem: totidem enim a Vigilio ad Johannem octavum numerantur Romani pontifices.

XV. Huc historie medicam adhibere manum difficile est in tanta rerum antiquarum obscuritate. Unus ei illustrande nobis succurrere posset Procopius, qui de rebus Juliani Augusti principatus per Italiam & Siciliam bellis accuratissime distulit. Nil verò ad propostum accommodatus ex isto auctore asseri potest, quam quod in libro tertio commemorat ad belli Gothici annum quintum-decimum, ejus verò seculi quadragésimum-nonum. Quippe Gothorum rex Totila, quem alii Badialam vocant, postquam Regium a suis obsessum, reliquâ custodiâ, circumcluserat, ipse, eractis in Siciliam copiis Messanæ adortus est: cui cœu Domeniolus urbis præfectus strenuè resistit, Gothi, nomine sibi deinceps obviam procedente, Siciliam fere omnem depopulat sunt, quibus peractis, in Italiam denno transgressi, perhibentur; que quidem vulgaris sancti Placidi ælis non male conveniunt, nisi quod Regio paulo ante dedito, Totila cum suis in Italiam feliciter applicis est: at in ista ætis prædones illi, Regium aduendo, perisse naufragio dicuntur, illud præterea incommodi, quod Gothi, non planè gentiliu ritibus, sed Ariane sectæ adisti erant; quæquam & barbari inter eos multi erant, & in catholicos ita effusati, ut plurimos in Italia, cum alios, cum monachos, atrociter ceciderint. Facile nihil minus propenderem in Sclavos, quorum inhumanitatem & feritatem ita describit idem ipse Procopius, ut ad morem istos, quales sancti Placidi passionis primus scriptor describit, plane accedant. Hi enim nulli parebant ætati, quoties obvius abique deserto necantes, non tæto, non celo, amore amorum genere confecto; sed accuratissimè in terram palos defigentes, summâ vi mîstros superimponerant, palique præcæcum speculum per infierem corporis partem trudendo, & in viscera, adigendo, interiora excruciant. Aliquando etiam ad fides operant & crassiores, altius in terram dehasas, pedes manisque captivorum deligabant, ac fuisse deinde caper diverberantes, morte conficiebant: aliis verò cum bubus, pecudibusque, quæ abigere domum non satis commodè poterant, igne inclementissimè cremabant: quæ cer-

tè tormentorum genera iis, quæ in sanctorum Placidum, ejusque socios adhibita leguntur, apprime conveniunt, uti & Sclavorum religio, qui inter deos unum aliquem, qui fulminis sit fabricator, summam omnium dominum ac solum agnoscebant, tamen sivas, nymphas, demonisque etiam sacrificiis colebant. Verum quo minus Sclavis hanc impressionem tribuamus, nos prohibet Procopius ipse harum rerum scriptor ac testis, qui Sclavos in Histrum, Thraciam, Illyricum & Dalmatiam, non in Siciliam transfatos commemorat. De cætero tempus non male congruit. Carolus Sigonius sancti Placidi martyrium refert ad annum sexagesimum-primum: sed in re tam obscura tempus, non minus quàm alie circumstantie, penitus incertum est. Nos tamen propterea incertum eorum martyrium, immo exploratum censeri debet. Certè in veteri kalendario Casinensis monasterii ante annos sexcentos exarato, sancti Placidi ejusque sociorum memoria aureis litteris consignatur III. nonas Octobris, uti superius (a) vidimus; & paulo recentiori manu re. idus Octobris, *Officium sancti Placidi & sociorum ejus*. Ad hæc in veterinibus litaniis Vaticanis post sanctos Benedictum & Maurum sanctus Placidus locum habet, uti & in Casinensibus, tempore Oderisi primi abbatis scriptis, atque in aliis, quæ in appendice rerum liturgicarum apud Cardinalem Bonam habentur, & in Ponticali (b) Romæ. no bibliothecæ regie in litaniis pro baptismo. Post mortem sancti Placidi ad Messanensium monasterium Casino missi sunt alii monachi, qui locum illum incolere usque ad Siciliæ devastationem (c) factam per Sarracenos, id est ad annos ferme trecentos; qua in communi strage destructum fuit monasterium: quosque, fugatis per Nortmannos Sarracenis, Rogerius pius Sicilia comes, locum equitibus ordinis sancti Johannis Jerosolymitani attribuit incense seculo duodecimo, ut patet ex ejus litteris anno MCCCXVI. datis. Demum sub finem sæculi decimi-septi, id est anno MOLLXXVIII. sacre horum martyrum reliquie inventæ sunt in prædita sancti Johannis Baptiste ecclesiâ, ac solemnè pompâ in decentiorem locum translatae.

Hujus inventionis & translationis historiam singulari libro, Messanæ edito anno MDCXI. descripsit accuratè Philippus Gothus eques Messanensis italico idiomate, totamque pompam elegantissimis figuris representavit. Inventionis summa historie hæc est. Tempore Philippi (d) secundi regis catholici subitè mentem Rainaldi de Naro, Jerosolymitani apud Messanam prioris, consilium redigendi meliorem in formam prædictum sancti Johannis templum, quod est reliquæ totius illius ordinis in Sicilia metropolis. Quapropter cum templi illius tribuna seu abside, oriente de more obversa, amplam haberet plantilem cum ornatisimo fons versus civitatem; annexæ summo totius ordinis magistro Hugone Verdala Cardinale, ob majorem urbis ac populi eò concurrentis commodum, translata est ad locum portæ majoris, quæ loco tribune posita est. Cùmque terra prædictæ tribune effodiretur ad recondiendum murum, qui novam portam sustineret; humo ad viginti palmos effossa, sub majori altari ad dextram, mensis Augusti die quartâ, anno MOLLXXVIII. inventum est sepulcrum, extrinsecus nudo septum, intrinsecus verò marmore variis locis incrustatum, longitudine duodecim palmorum, latitudine verò sex; lateribus & muro fortissimo coopertum: quo aperto, quatuor reperta sunt corpora, ex quibus tria posita erant ex una parte sepulcri cum capitibus ad meridiem conversis, quartum verò ad aquilonem. Et quia antiqua ferebat traditio, sanctum Placidum sociisque ejus lo illo templo, sed incerto loco, humatos fuisse, hæc corpora esse non dubitavit Messanensis. Concurrit ad ipsum hoc spectaculum tota civitas, adfuitque archiepiscopus cum senatoribus, præbyteris atque religiosis viris, Benedictinis, & Jesuitis, nec non abbatibus domo Cæsare Minustolo & domo Silvestro Maurulico ad hoc opus deputatis: quibus visum est, ut circa sepulcrum humus cavaretur, si forte aliqua inscriptio, vel alia corpora illæ reperebantur, quo diligentissimè & studiosissimè factò, inventa sunt triginta circiter corpora cum vasculis sanguine plenis, abscessis alia capitibus supra pectus positis, alia absque capitibus, fortè crematis, vel in mare projectis; alia denique, quorum pectora ferro, vel sagittis confixa erant, aut semisulcata; quæ sancti Placidi sociorum corpora esse omnibus persuasum fuit: sepulcrum verò ipsum ejusdem Placidi, fratrumsque ac fororis ejus ossa continere. E medio sanctorum illorum corporum fontem protinus scaturisse refertur idem auctor, & ex eo dulcem & copiosam emanasse aquam, quæ multis ægrois salutem attulerit. Tum Xysto summo pontifici ab Antonio archiepiscopo, civibusque Messanensibus supplicatum, ut recedens inventæ sanctorum martyrum reliquie fidelibus publicè colendæ exponerentur. Annuit pontifex diplomate dato eodem anno MOLLXXVIII. idibus Novembris: quo in diplomate testatur pontifex corpora sancti Placidi nostri ejusque sociorum in ecclesiâ sancti Johannis Baptiste, olim monachorum, quæ postmodum successu temporis in prioratum hospitalis ejusdem sancti Johannis Jerosolymitani fuit etc.

ANN. CHR.

141.

(a) H. 3.

141.

(b) Cod. reg.

141.

(c) Sicil.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

141.

ANN. CHA.

341.

XVII.
S. Placidii
martyrium
inde addit.
num.

ita, piè seputa & recondita, temporis injuria per multa secula lesa salvi occuli
ta fuisse, ut jam nostrà, inquit, arare, licet ex compluribus asperguitis mo-
ta amentis constaret la predicta ecclesia sancti Johannis seputa fuisse; tamen cer-
tus ejus ecclesie locus, ubi sita forent, penitus ignotus esset: sed tandem divine
misericordie placuisse, ut sacra ex eis nonnullorum monumenta & reliquie;
dum pro fundamentis la repazatione ipsius ecclesie jacentis huius effoderetur,
post longum temporis intervallum in lucem proferrentur.

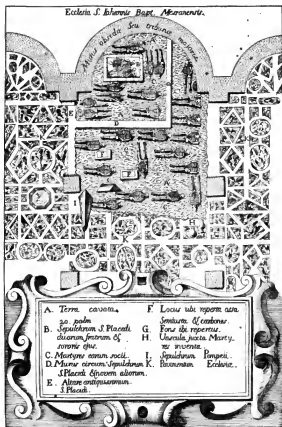
Ex hac modo & simplici facta inventionis narratione confirmatur nostri ordinis
antiqua traditio de sancti Placidii sociorumque ejus martyrio. Quid enim ad huc
dictum sunt monachos illi ac prædites critici, qui hujus martyrii veritatem ne-
gant, ejusque cultum abrogare coarctant? En sepulcrum asper detectum, in
quo quatuor corpora sub majori ara, asper digniora, inventa; & circa illud triginta
fere aëlia, testante Gotho, qui præfens adfuisse videtur. Quin non videat, ut certe con-
fiteri Messianenses, quatuor illa corpora esse sancti Placidii monachi, duorumque ejus
fratrum ac sororis; alia verò ejus sociorum? Nec illud insuper habendum, quod
illius sepulcri quatuor corpora alio modo compositum sit, quam prima tria, nempe
capite ad aquilonem converso pro flexu verecundia ad discrimen trium fratrum;
quorum corpora ad meridiem conversa erant. Unde verò hunc martyrum num-
rum, eorumque martyrii circumstantias recte potuit personatus ille, si lubet,
Gordianus, aliis ex vulgata superiorum temporum traditione, que ab ipso rei-
gestis tempore ad illas auctoritates pervenerat? At fabula & eratit effusa
sunt vulgata ejusmodi aëlia. Cedo, & ea quidem ego ipse agnovi & detestor:
an verò propterea falsum martyrium? Si sic arguari liceret, eodem jure quo veritas
martyrii apostolorum infirmari posset, quorum aëlia pleraque subditiorum ite-
dem perierunt auctores, atque erratis reposita sunt. Añ, inquit, sancti Placidii apud
Messianenses memoria penitus ignota erat ante conserta ejusmodi aëlia. Primum id
pernego: nam, si quidem Petrus diaconus Casinensis eorum fabricator est, certe
longè ante illum sancti Placidii nostri cultus cum Calini, tum Romæ receptus
erat, ut ex præmissis kalendis superius probatum est; probatur insuper sincer-
um Usuardi Martyrologium, in quo apud Siciliam sancti Placidii, sociorumque
ejus triginta sit commemoratio ad tertium nonas Octobris, Quin etiam in veteri
codice missali Romanensium sanctimonialium, qui ante annos quingentos scriptus
est. Deinde, etsi prædictorum martyrum apud Messianenses fere obsoleta esset me-
moriam, id minime mirum esset in tam pœlix temporum decursu, quando apud
Mediolanenses breviori longè intervallo sancti martyres Gervasius & Protasius o-
minino in oblivionem venerant ante sancti Ambrosii pontificatus, qui eorum cor-
pora ex divina revelatione detexit, eorumque nomina penitus ignota vulgavit:
Sed tandem, ne quis opponat, hanc intentionem cum ejus historia consistam
esse a monachis, hæc inventio facta est; non a Benedictinis, sed ab equestris ordi-
nis Jesuolyticis; & quidem in ecclesia, que ab annis fere starentis ad illum or-
dinem transacta est. Denique, ut rem finiam, illius inventionis historia accuratissi-
mè scripta est, non a monacho, sed a Philippo Gotho equite Messianensi, qui re-
pertorum corporum iconem cum arcibus triumphalibus, ad solennem eorum trans-
lationis pompam erectis, excudi curavit. Verum ut tota res æliis intelligatur, fa-
cta inventionis iconem ex Gotho hic in averia pagella exhibere juvat.

XVIII.
S. Germani
Capuani obli-
tus.

(*) v. infra
lib. 6. c. 6.

Jam tandem ad ordinem revertendum, & ad hoc tempus revocandus est obitus
sancti Germani Capuani Episcopi, ejus animam in celum abeuntem Benedictus
suscepit. In est, quem Hordicus postest Constantiopolim cum collegis direxit
ad reconciliandam ecclesiam orientalem cum Occidentali. Exstant relationes hu-
jus legationis septem, in quarum septima, observatione dignum est, quod legi-
tur de Justiniano viro magnifico, postea imperatore, qui de impetranda Ro-
mæ sanctorum apostolorum reliquiis legatos interpellaverat: Rogant isti pontifi-
cem, ut sanctuarium beatorum apostolorum Petri & Pauli secundum morem ei concedi
præcipiat, & si fieri posset, ad servandam caverellam ipsi sanctuarium deponeretur:
Sanctuarium hæc erant panni, sanctorum apostolorum contactu reliquiarum sacratiss.
brandea vocat Gregorius Magnus. Catæne (a) verò nihil aliud erant, quam
semitæ clavis seu cancelli ferreis munitæ, per quas panni illi super sanctorum
reliquias demittebantur. Et hæc duplices erant: alie exteriores, in altari vel pa-
vimeto, sub quo condite erant sacre reliquie: alie interiores in ipsa capsa
seu area; quæ reliquie clauderentur: Petunt ergo legari, ut ad secundam se-
mitam panni deponerentur ad contrahendam ac proximo contactu majorem vir-
tutem. Rediit ex hac legatione Germanus anno super quingentesimum viciesimo.
Eundem invisit Placidus, cum in Siciliam proficisceretur. Annum ejus obli-
scutum esse factus Michael, cognomento Menachus, in Sanctuario Capuano: at
dis.

differt non posse post annum quadagesimum-secundum, quo anno Victor ejus
successor Capuanum regibus ecclesiam. Quid eo moriente sancto Benedicto acci-
derit, ex Gregorio (a) accipe. Servandus diaconus & abbas monasterii, a Libe-
rio patrio in Campania partibus constructi, frequens adibat Casinum, ut cele-
sti sancti Benedicti doctrinae pabulo reficeretur. Vulgata, sancti Placidi astra ferunt,
Servandi monasterium situm fuisse juxta civitatem Alatrinam, haud procul a Ve-

(a) Greg. M.
lib. 1. c. 43.

ANN. CHR.
144.

ruile, sancto Sebastiano martyri nuncupatum; atque adeo, si res ita habet, tri-
ginta fere passuum millibus Casinum dilans. Ejus apud Baronio videtur esse Li-
berias præfectus prætorio Galliarum pro Gotthis sub Theodorico semel, iterum-
que sub Athalarico. Casinum venerat pro more Servandus abbas, aliquot disci-
pulis suis, qui eodem studio tenebantur, comitatus. Somni tempore appetente,
singuli ad suas quique cellulas quieturi se se receperunt; Benedictus quidem in su-
periori cujusdam turris parte, Servandus in inferiori, ex qua patebat ad superio-
rem ascensus; utriusque verò discipuli in habitaculo ampliori, eidem turri adjun-
cto. Vigiliæ occupaturus vir Dei, fratribus adhuc quiescentibus, ad fenestram,
orationi vacabat, cum subito, interpellâ noctis horâ, vidit súsum lucem tanto
splendore celo radiantem, ut diem vinceret illa, cunctasque noctis tenebras ab-
geret. Atque, ut tam insolito spectaculo intentus erat, res mira, quemadmodum
& ipse post narravit, consecuta est: quippe in hac speculatione mandis etiam to-
tus, velut sub uno solis radio, collectus, oculis ejus observatus est: dumque
in hunc splendorem desinos haberet oculos, Germani Capuani episcopi animam in spha-
ra ignea ab Angelis in celum deferri conspexit. Tunc tanti sibi testem miracu-
li habere cupiens, Servandum discipulum, literato hoc terque ejus nomine, inclama-
re cepit. Ille verò insolito tanti viri clamore perterritus, cum ob modum silen-
tium religionem, tum ob insolitam vociferationem, ascendit, respexit, partemque
lucis jam exiguum vidit. Huic verò rei novitate attonito, vir Dei ex ordine cun-
ctis narravit; moxque ad castrum Casinum, monti subjunctum, Theoprebo, viro
religioso, mandavit, ut Capuam ipsâ nocte nuntium mitteret, qui quid Germano
episcopo accidisset sciscitaretur, ac sibi referret. Nec morâ missus qui mandatum
excoqueretur; relatumque est, reverendissimum episcopum eodem momento exhalas-
se animam, quo eam in celum deferri vir sanctus adspexerat. Hic torquentur theologi,
seque versant in diversas partes, an sanctus Pater tunc essentiam divinam (sic enim loquitur
Insuper viderit. Nobis sufficit Gregorii verba retulisse; cætera ignorare con-
tentus. Non mirum quod Benedictus totum mundum, quasi sub uno solis radio collectum
conspexerit: quia ANIMÆ VIDENTI CREATURARUM ANGUSTA EST OMNIS CREATURA. Quip-
pe præter illam lucem exteriorcem, que corporis oculis fuit, anime ipsius an-
fuit lux interior: quâ luce non celum ac terra contracta sunt, sed videns ani-
mus ita dilatatus, ut totus in Deum raptus, in uno & Deo ipso perfluit, mun-
do ac se ipso superior exstiterit; sicque facili comprehendit, quam brevis ac
serâ nihilum sit quicquid creatum est. Ceterum hoc ineffabili, qualescumque de-
um fuerit, spectaculo declaratum voluit Deus, quantæ perfectionis ac sublimitatis
fuerit sancta illa anima, que tanto excellentiori modo Deum conspexit, quanto
res omnes creatas infra se posuit, ac pro nihilo duxit. Nulla quippe ad Deum vi-
dendum compendiosior via est, quam perfectus rerum omnium contentus.

XIX.
Turris Ca-
sensis.

Non præterierim hoc loco, turrem illam, cujus superius mentio facta est, ex
primis vestigiis Casensibus superesse unicam, per quam aditus est in monastè-
rium, subobscurum sub ea fornice per gradus quadraginta præbente viam. Inferior
pars turris jam dudum conversâ est in Salvatoris & Virginis Delpaze oratori-
um, cujus parietes testorio opere, testudo verò plastico obdita. In ejus vestibulo ad
angulum turris orientalem exstant rudera veteris illius habitaculi largioris, in
quo Benedicti & Servandi discipuli requievisse dicuntur. Hoc videtur fuisse do-
micilium hospitum, & eorum fratrum, qui sancto abbati, atque hospitibus mini-
strabant. Pars superior, que beati Patris cubiculum fuisse traditur, bipartita con-
cameracione distincta est a posteris, quod firmior esset adversus caducitatis injurias,
atque adeo duo quædam efficit cubacula, pæter aliud præambulum ad superiorem.
turris ingressum. Prioris cubiculi pavimentum bicoloni marmore: Interioris verò
pretiosis litratum lapidebus, egregio artificio tessellatis: utriusque testudo plastico
opere, atqueque illuminata; parietes denique exquisitis celebriorum picturarum ta-
bularum adornata. In utroque etiam altare, prioris quidem ad omnem ornatum &
elegantiam compositum: ut sub interioris altariolo sancti Mariani ipsa reco-
nduntur cum lumine perpetuo lychnorum. Interius porro cubiculum nunc habet fe-
nestram ad occidentem: exterius duas, unam ad occasum, alteram ad austrum.
Huic turri adjunctum erat sancti Martini oratorium, ut ex veteri codice Casensi
discimus, in quo hæc leguntur. In turri juxta sanctum Martinum, in fenestra
alta, que est contra Capuam, (nempe ad austrum) vidit sanctus Benedictus
animam Germani Capuani episcopi; & ibi in fenestra, que est contra Plum-
barium, (scilicet ad occasum) vidit animam sanctæ Scholasticæ. Ibi refusa
vit Severum contritum, & leprosum, (nimirum elephasorium illum, famulum
patris Apollonii viri illustis, a quo id revolvit (x) Gregorius) & ibi super
virtutes lecti. In fundo turris legit miraculum de labello olei; & ibi super
arum

(x) orig. c.
26.

10 aream tredecima solidi de turre ceciderunt. Per fenestram, unde vidit animum
 11 sanctæ Scholasticæ, jactata est ampulla de vitro. Ibi resuscitavit mortuum ad
 12 petram de turre extra portam. Ibi sanctus Maurus claudum extendit. In poio (id
 13 est porticu) qui est in decemitorio ante portam de turre, solit (id est solvit)
 14 rusticum, & ibi corruit Totila. In refectorio, quod est juxta ipsum dormitorium,
 15 prophetavit de Roma & de panibus. In turre ipsa scriptis tegulam. In pede
 16 de rabe (fortè rupe) que vadit ad sanctum Johannem, fugavit demonem. In
 17 fronte ipsius dormituri & de sancto Martino, fecit cerbenca, (& hoc obfcurum.)
 18 Desoris porta ad pedem turris invenit munus de farina. In ipsa turre
 19 omni anno in sancti . . . (a) ante altare bianco faciebant officium Greci &
 20 Latini, sicut præcepit Petronax abbas Casinensis. Hæc, tametî minuscula & sa-
 21 lebrofa, visum est referre hoc loco, tum quia pleraque sancti Benedicti miracula
 22 exhibent, tum quia idem conciliant miraculo sancti Mauri in ejus tantum actis re-
 23 lato, qui claudum ibi sanasse memoratur. Porro hæc relatio antiquissima est, ut
 24 ex ipso filo patet, & quidem paullo post Petronacis abbatris tempus, id est me-
 25 dium octavum sæculum, scripsit; atque ante vulgatum ab Odoeco abbate librum
 26 de vita beati Mauri abbatris.

Nescio an Theoprobis, cujus superius mentio facta est, idem sit cum Theopro-
 27 bo, viro illo (b) nobili, qui sancti Benedicti admonitione conversus, magna apud
 28 eum familiaritatis gratia pollebat. Is cum quadam die sancti viri cellam fuisset in-
 29 gressus, cum in lacrymas resolutum vidit, non orando, ut solesbat, plangentem
 30 ut suspirantem, sed merentem ac gemitundum. Causam tanti luctus percontanti
 31 vi Dei respondit: Nempe totum hoc, quod vides, monasterium, a me constitui-
 32 dum, & universa que in fratrum usus multo sudore comparavi, occupantem
 33 Dei iudicio profanorum arbitrio tradita sunt; idque unum ægri obtinere potui,
 34 ut vel saltem fratres salvi ex illa tempestate evadant: ubi addit Gregorius, Be-
 35 nedictum Pauli vicem tenuisse, cujus dum navis rerum omnium iacturam pertulit,
 36 ipse in consolationem vitam omnium, qui eum comitabantur, accepit. Hujus verò
 37 prophetie veritatem comprobant Langobardi, qui de nocte in monasterium,
 38 irrumpentes, omnia dissipare, ut suo loco dicendum erit. Merentem Benedicti ex
 39 hac præmonitione animum Dei miserentis benignitas celestis oraculo recreavit, scilicet
 40 certiores, brevi fore ut ejus discipuli ab exteris depollerentur, qui ipsius instituta
 41 in longinquis regiones transmitterent, & Casinensis everisionis damna facerent.
 42 Nempe hoc oraculo significabatur episcopi Cenomanensis futura legatio ad Be-
 43 nedictum, que sub finem anni quadagesimi-seculi Casinum directa est: quod ob-
 44 iter hoc loco notasse sufficiat, hujusce legationis narrationem tantisper differendo,
 45 dum alia, que intercessere, sanctissimi Patris facta & eventa persequimur.

SUB idem tempus, quo hæc Casinensis ruine prædictio facta est, Totila (c) Gos-
 46 thorum rex post Hildebaldum, audito, Benedictum prophetie dono celeberrimè ha-
 47 beri, veritatem per se ipse explorare voluit. At cum non longè a monasterio abset-
 48 tit, illic subsistit, regie dignitati convenientius existimans id prius per explorato-
 49 rem tentare. Præmissis itaque qui se brevi venturum nuntiaret, Rignonem eniserunt
 50 suum regio orato & comitatu, ut se regem simularet, ad virum sanctum direxit. Ita.
 51 Sed Rigo ubi in ejus conspectum venit cum sua illa regis persona & satellitio, Be-
 52 nedictus eminus venientem, ut sedebat, confixatus: Pone, inquit, sili, pone alie-
 53 num istum quem peris habitum, qui tuus non est. Is verò statim in terram corruit,
 54 simulque omnes quotquot cum eo ibat adveniant, & quod sancto viro facrum fa-
 55 cere consueverat, magnopere doluit. Neque verò, postquam e terra surrexerat, ad eum
 56 accedere ausi sunt: sed mox ad Totilam reversi, quam citò ac facillè siquis eorum
 57 deprehensa fuerit, trepidi revolare.

His acceptis, Totilas (d) mox ad Dei hominem ipse accessit; quem cum iidem se-
 58 dentem & longinquo aspexisset, propius accedere non ausus venerandus humi pro-
 59 cubavit. Hunc verò surgere iussit, sed necdum audientem, Benedictus accurrens, pro-
 60 stratus erexit, immanitatem ei suam exprobravit, atque de rebus suis fortè consu-
 61 lenti, paucis, que ei evenire essent, prædixit. Multa, inquit, mala bache-
 62 nus commissisti, committisque in dies: jam tandem aliquando tantis facinoribus
 63 modum pone. Romanus indubie mare trajicies; novem annis regnabis; decimo an-
 64 no morieris. His Totilas, qui aliis terror erat, tremefactus, postquam se visi Dei
 65 pectibus commendasset, recessit, atque ex illo tempore multo mitior & humanior
 66 fuit, qualem sanè se exhibuit maximè in obsidione & expugnatione Neapolitana:
 67 nam urbe capta, eam in captivos, tulit (e) Procopio, benignitatem præ se tulit,
 68 que utique nec barbaro, nec hosti satis convenit. Quippe Romanorum inedia com-
 69 fectorum in primis curam suscepit; utque, ut eos vires recepisse vidit, pastasque por-
 70 tavit.

ANN. CHR.
 542.

XX.
 Prophetia
 de excidio
 Casinensi.
 (b) Greg. M.
 in l. c. c. 13.

ANN. CHR.
 542.
 XXI.
 Totila
 (c) Greg. M.
 c. 14.

XXII.
 Ipse ad
 eum accedit.
 (d) Id. c. 13.

(e) Procop. lib.
 3. de bella
 Gothic.

ANN. C. 11.

141.

(10) *Supra.*
16.XXIII.
Aliud vaticinio
datum de
Roma.

tin abire, quo quique vellet, permittit: ad hec, milite ob violatam virginem morte affecto, bona ejus omnia virginitate mox tradi jussit. Unde contigit, ejus ut nomen, tam prudentie, tum benignitatis fama celebre apud Romanos jam esset, ac maxime fieret. Ceterum effectus vaticinio ex æquo responderunt. Siquidem non multo post id est altero post anno, Romam cepit, eximia comitate in Romanos usus; tum ea iterum post annos quatuor expugnata, Siciliam magno navium numero adortus est, ex dictis superius, (*) ubi de sancti Placidi passione egimus; ac demum anno regni sui undecimo interit.

Huic vaticinio aliud subdit Gregorius occasione ejusdem Totilæ, de quo eôm aliquando Carsinus civitatis antistes, Sabinus in adis sancti Placidi appellatur, cum sancto Benedicto sermonem ingressus dixisset, fore ut per eum Roma ita dirueretur, ut in posterum civibus omnino careret; respondit Benedictus: Immo verò Roma ab hominibus non exstinetur; sed a tempestatibus, turbulentiis & terramotu fatigata exstaret in semetipsa; cujus oraculi veritatem effectus comprobant fuisse Gregorius testatur; affirmans sua ætate Romæ moenia dissoluta, domos everfas, destructas ecclesias rutine fuisse; episcopi ædificia, sculo longo lassata, increbrescentibus ruinis prostrata, ingratum sui spectaculum præbuisse. Id anno ejus sexcenti quinquagesimo-nono confignat Sigonius, quo anno tam horribiles tempestates, sive fulgura, terre motus adeo atroces in omnibus terris, ac præsertim in Italia, toroque Occidente contigerunt, ut merito homines verecundetur, ne uno terre haustu urbes absqueberentur. In fine addit Gregorius, quod miram ejus fidem ac diligentiam, quidquid confessor nonnulli moroseiores contra dicant, manifestè prodit, Honoratum sancti viri discipulum, a quo postremum hoc factum accepit, nequaquam ex ore, ut fassus est, ipsius Benedicti id audivisse, sed ex relato fratrum, qui ex ipso id recitarent.

XXIV.
Tempus
congressus
Totilæ cum
Benedicto.(11) *Procop.*
lib. 3.

Senim accedimus ad supremum sancti Patris annum, tantopere controversum apud auctores: cui sciendo, tamquam citissimus limes, ultra quem summo viri non potest, deligendus est annus, quo prædictus ejus cum Totilæ congressus accidit. Nam hoc simul constituto, planior erit rerum consequentium narratio. Post Hildebaldi regis necem, que Gothici belli anno septimo vertente accidit, Eraricus rex a Gothis acclamatus est ante verni temporis initium, quo annus belli Gothici octavus inibat: Eraricum post, menses circiter quinque cæsum excepit Totilæ, ac proinde mense Julio. Cæsium adit anno sequenti, ut ex Procopio (b) facillè intelligitur: nempe postquam Cæsar, mox Petre prælidia ceperat, paulo post se in Tuscaniam contulit, locisque in ea jam pertentatis, eum ad se nemo accederet, anne Tiberi transiit, ad Campanos & Samnites diverit, ubi Cæsium suum est. Atqui belli Gothici annus octavus, a vere invenit de more apud Procopium numeratus, cum anno ejus sæculi quadragésimo-secundo componitur; nec in sequentem annum Totilæ in Cæsium adventus differri potest; ac quo mense? certe vere ipso, ut ex suo narrationis Procopius perspicue innuit his sine verbis, que ad rem stabilendam referenda videntur. Hæc inter hiems dedit, clausique annum septimum. Hujus belli, quod a Procopio describitur. Post id Totilæ Cæsianam, Petrarque castris cepit. Inde in Tuscaniam digressus, frustra tentatis prælidis, accedente ad ipsum nemine, Tiberi trajecto, Romæ fines non attingit, sed in Campaniam, Samniumque declinat, Beneventum, ærum quamquam oppidum, cepit facillè. Hæc levi negotio gesta, tantum temporis solum exigunt, quantum fore ad emendandum hoc iter necessarium erat. Certe relicto Cæsio, Totilæ ante hiemem, in qua belli Gothici octavus desinebat annus, capto Benevento, Neapolim obsedit, ac diu resistantem expugnavit: adeo ut mense solummodo Aprilis aut Maio ejus anni Cæsium adventisse dicendus sit, ut postea Beneventum ac Neapolim ante hiemem insequentem expugnare potuerit. Hæc calculo rectè convenit sancti Benedicti vaticinium, ubi Totilæ præsumat, fore ut *novem annis regnaret, decimo moveretur* (c).

(12) *id. ib. 4.*

Id verò desumendum non ab ipso regni ejus initio, siquidem annorum regni sui undecimorum agens, ut disertè Procopius habet, extinctus est; sed ab ipso tempore, quo colloquium istud cum sancto Benedicto habuit. Hanc verò summam facillè conficiet ex Procopii libro quarto, ubi Totilæ perisse anno belli Gothici octavo-decimo memoratur, id est quinquagesimo-secundo supra quingentesimum; & quidem mense Augusto, quo mense annus regni ejus undecimus a Julio inchoatus erat. Numerata tempus a Maio anni quadragésimi-secundi, quo ejus cum Benedicto congressum accidisse dicebamus, cum anno quinquagesimo-secundo ad mentem Augustum; utique annos decem cum aliquot mensibus invenies. Totilam novem annos regnatum prædixit sanctissimus Pater; ac demum anno decimo regi moriturum, quod cum prædicto vaticinio accuratè convenit. Hinc consequens est, viri sancti obitum, si quidem mense Martio contigit, non incidisse in annum quadragésimum-secundum, cum

his.

hujusce anni mensis Maio Tolisam exierit: an verò anno infucente acciderit, incertis disputemus.

Ab his chronologicis triciis veniendum est ad obitum magni Cæsarii episcopi Arelatenfis, qui aliquanto tempore sanctum Benedictum in celum præcedit, annis quadraginta in episcopatu exactis, & quidem tantæ vitæ sanctimoniam, puritatem & caritatem, ut sanctissimis quibuscumque episcopis exemplo esse possit. Agebat annum ætatis septuagesimum-tertium, cum transitum suum ad Deum imminere præsentens, inter non modicos quos patiebatur dolores, an prope esset beatissimi Augustini depositionis dies, sciscitatur. Cùm verò non longè abesse intellexisset: Confido, ait, in Domino, obitum meum non longè ab ipso mortali die separandum esse: nam quantum dilexi, ut ipsi nossem, catholicissimum ejus sensum, tantum ego, etsi me discrepantem meritis sentio, minime tamen reor longo intervallo depositionis meæ diem ab ejus obitu tempore divisum iri. Jam verò migrationis ejus die accelerandæ, in monasterium virginum, quod ipse fundaverat, simulacrum manu in sella deferri se præcepit, quasi eas consolaturus, quibus proximi ejus obitus vel solasuspicio somnum & cibum abducat, suo psalmorum cantu non nisi lacrymas, ejulationum pro canticis, & gemitum reddentes. Ejus verò præsentia, cùm mortem jam præsentem indicaret, earum metorem, etsi plus pater verbis suis id tentaverit, adeo non minuit, ut contra cumlaverit. In primis alloquitur Cæsariam junioem, ducentarum puellarum venerabilem matrem, hortaturque, ad palmam usq; super-næ vocacionis irreversibilis tendant, & regulam a se institutam accurate servent. Tum eis faulta precatur omnia, benedictionem amanter impertit, atque, extremo vultu dicto, ad ecclesiam revertitur. Denum tertio die post sancti Genesii festum patroni Arelatenfis, pridie ante diem depositionis sancti Augustini, etsi operaverat, id est festo kalendas Septembris, imminente hosti primâ, inter natus qui aderat pontificum, presbyterorum, & diaconorum, beatissimi animam letus emittit ad Christum, dignus habitus, quem non solum boni, sed etiam mali, Judæi atque ac Christiani lugent. Sepultus est in basilica sanctæ Mariæ, a se constructa, sub sanctissimo-nialium corpora condabatur.

Vita ejus statim post ejus mortem scripta est duobus libris, quorum primus auctorem habet Cyprianum Tolonenfem episcopum, adscriptantibus Firmino ac Viventio, iidem episcopi: secundus Messianum presbyterum, ejus olim notarium, & Stephanum diaconum, rerum testes oculos, qui totum opus Cæsarii junioris, post Cæsarium ipsius Cæsarii forem Arelatenfis parthenonis abbatissæ, inscripserunt. Præclara omnino sunt, & ad instruendos mores aptissima, quæ de eo referuntur. Episcopus nihil unquam de monasticæ vitæ severitate remittit. Idem habitus, sine lincis, vita immaculata, irreprehensibilis, semper æqualis: Se ipso melior sebat in dies, iudicium æternæque dies præ oculis semper habens. Numquam ad ejus mensam desuit lectio, cujus rationem a suis exigere solebat. Ceterum lectiois privatæ, ut ferebant negotia assidue vacabat; predicationi verbi Dei irreversibilis: cùm verò per se ipse non posset, per idoneos ministros, presbyteros & diaconos, id suppleri curabat. Doctrinam ejus de gratia, ab æmulis impugnatam, synodus Valentina & Bonifacius papa, utpote Augustinianæ conscientiam, probarent. Tertius, sextæ, & nonæ officia in majori sancti Stephani basilica instruit; curavitque, ut laici in ecclesia proas & antiphonas latinæ & græcæ canerent, ut fabulis vacantibus spatum non haberent. Sic in ecclesia Parisiensi, teste Fortunato, per idem tempus, Pontificis monachi clerici, plebs, immo & infantes psallebant. Pallium ab apostolica sede, id est a Symmaco pontifice, sibi successitibusque suis; dalmaticam, ipsam diaconis ecclesiam suam, ipsas Romanæ, impetravit. Horum ordinationem non ante annum ætatis tricesimum admittit, eâ certè conditione, ut quater vetus, totidemque vicibus novum testamentum perlegissent. Magna ei sollicitudo erat, ut nullus sine iudicamento penitentia (a) ex hoc mundo recederet; cavique, ut pro poena peccati quisquam amplius quam undequadragesima (b) vigiliarum plagas exigeretur, post dies tamen aliquot repetendas, ubi crimen capitalis esset. Statuit etiam regulariter, ut (c) nubes, post benedictionem in ecclesia acceptam, triduo se continerent. Longè plura proponi possent ex piis ejus hominibus, quæ fere omnes in appendice Augustiniana novæ editionis simul editæ sunt: sed hæc in speciem sufficient ad conciliandam lectoribus opinionem tanto viro non omnino indignam. Legi Messiani presbyteri, ejus discipuli ac vice scriptoris, epistolam ad Viventium episcopum de tristitia ab ipso memoria sancti Hermetis martyris, quæ haud indigna nobis visa est, quæ in appendice nostra edere-tur. Ejus epitaphium, post eversum a Sarracenis ipsius sepulcrum, scripsit Paulus illudis anno Domini DCCCLXXIII. indictione XV (*). Renguido magistro, ut legi-tur post epitaphium in veteri codice Arelatenfi, sub hoc titulo, *Refaurato se-*

ANN. CHR.

1512.

XXV.

E. Cæsarii

obitus & vitæ

noticiæ.

1512.

XXVI.

F. Cæsarii

obitus & vitæ

noticiæ.

1512.

XXVII.

F. Cæsarii

obitus & vitæ

noticiæ.

1512.

XXVIII.

F. Cæsarii

obitus & vitæ

noticiæ.

1512.

XXIX.

F. Cæsarii

obitus & vitæ

noticiæ.

1512.

XXX.

F. Cæsarii

obitus & vitæ

noticiæ.

1512.

XXXI.

F. Cæsarii

obitus & vitæ

noticiæ.

1512.

XXXII.

F. Cæsarii

obitus & vitæ

noticiæ.

1512.

XXXIII.

F. Cæsarii

obitus & vitæ

noticiæ.

1512.

XXXIV.

F. Cæsarii

obitus & vitæ

noticiæ.

1512.

XXXV.

F. Cæsarii

obitus & vitæ

noticiæ.

1512.

XXXVI.

F. Cæsarii

obitus & vitæ

noticiæ.

Annal. Bruch. Tom. I.

M

pal-

(a) Vita illa.

a. 1512.

(b) Vita illa.

a. 1512.

(c) Vita illa.

a. 1512.

(d) Vita illa.

a. 1512.

(e) Vita illa.

a. 1512.

(f) Vita illa.

a. 1512.

(g) Vita illa.

a. 1512.

commenderet, ut Romanis servis ejus sacramenta, quae data sunt, omnimodis conferrentur. Haec est insula Lazensis, quae prope Comum, Gallorum Insulubium civitatem, sita est, laudata non semel ab Ennodio episcopo Ticinensi. Haec insula, aut forte portio ejus, Romani cœnobii monachis tradita fuerat, eisdemque Theodebaldus seu Theobaldus, qui hanc Italiae portionem tunc possidebat, sanctè juraverat, se hanc eis possessionem factam testam servaturum; cujus sacramenti ut memor sit, per Nicetium monachi eum optat Florianus abbas Romanus, nescio an idem, qui Lirinensis eo nomine abbas medio saeculo sexto: sanè mihi non alius esse videtur quàm Florianus ille abbas, cui Arator sanctæ Romanæ ecclesie subdiacones carmina sua nuncupavit: ubi ait, cum, adhuc *primævum*, id est adolescentem, senibus ipsis dedisset documenta, quibus in calum iter instrueret. Rogat insuper, ut prius & grandiloquis mille voluminibus tantisper sepositis, hanc recentia & breviora legat. Ceterum non dubito quin hoc sit Romanum monasterium, quod sanctus Romanus Jurensis abbas in pago Lausannensi construxit, ut superius diximus. Paulo minus mihi persuasum est, duas Ennodii (a) episcopi Ticinensis epistolas Florianum inscriptas, cujus lascivientem in scriptitandis epistolis animus reprimit vir sanctus, huic Florianum aptandas esse, tum juveni, ac forsitan in recentis eloquentiæ plusculum indulgenti. Præclarum est quod ait his in epistolis Ennodius, se jam dudum amore silentii abrupisse scribendi studium, & in locum gloriæ silentium computasse; diu esse, quod oratorum ornatum affectu orationis a se absciderit, & nequeat occupari verborum floribus, quem ad genitus & preces evocat clamor officii? Egregia virtus in episcopo, utinam non rarior in monachis studiis!

In fine prioris epistolæ Florianus Nicetium rogat, ut pro beatissimo viro, domino suo, Dedito episcopo Mediolanensi precetur. Aequum enim esse, ut pro eo, quem monasterii sepe sacrarunt successorem, etiam confessorum successores egregios beatissimum, nempe Nicetium, qui sanctis Maximino & Paulino successerat in sedem Treverensium, exorare non desinat. Ex quibus verbis intelligimus, Nicetium abbatem fuisse ejusdem monasterii, cui post eum Darius præfuit. At quodnam illud monasterium? Gregorius episcopus Turonensis Nicetium monachum quidem & abbatem fuisse dicit, sed cuius monasterii non dicit; immo neque ejus partem memorat. In historia (b) Treverensi legitur, Nicetium fuisse abbatem *urbis Lemovicinae*. At veretur, ne auctor deceptus sit ex lectione ejus vitæ (c) per Gregorium, qui ait se ejus facta rescivisse a beato *Ardio abbate urbis Lemovicinae*, ipsius Nicetii alumno ac discipulo. Fortè enim putavit ille auctor, ambos ejusdem loci abbates existisse. Id unum pro explorato haberi potest, Nicetii monasterium situm fuisse in regno Theoderici Austrasicorum & Arvernorum regis, cui etiam Lemovicenses videntur parvisse. Certè concilio Arvernensi, quod Theodeberti-ejus filii consensu convocatum fuit, interfuit Ruricius episcopus Lemovicensis, cum aliis Aquitanie primæ prelati; & epistolam synodalem Theodeberto inscribunt *cultores*, inquit, *vestri, ecclesiarum vestrarum episcopi*, quos inter Ruricii etiam nomen comparet.

Hic est Ruricius junior, ex Aniciana stirpe, uti & prior, ambo Lemovicenses episcopi, hic avus, ille nepos, quorum primus sancti Augustini, alter sancti Petri basilicam exerxit, teste Fortunato (d) in epitaphio Ruriciorum.

Accumulate gradus prænomine, sanguine urvi,

Exultant pariter hinc avus, ille nepos.

Tempore quisque suo fundavit pia templa patroni,
Ille Augustini condidit, ille Petri.

Ruricio seniori constructionem sancti Augustini ecclesie tribuit Gausfidus (e) Prior Volcensis, alique post eum; putavitque ex nomine sancti Augustini canonicos regulares ibidem ab eo institutos, quasi tunc canonici regulares existerent. Locus est extra muros urbis ad Vigennum (f) fluvium, in orientali plaga, ubi sanctus Martinus oratorium in honorem sanctissime Trinitatis condidisse fertur, commune olim cœmetrium christianorum, immo & episcoporum Lemovicensium ex quibus viginti-octo ipse hunc creduntur. An monachi ibidem principio instituti a Ruricio fuerint, tuncquæ veri similium est, non producit vetera monumenta. Illud certum, si ulla eo in loco primitus instituta societas fuit, monachorum fuit: olim rara clericorum ante saeculum octavum familia in his partibus Gallicanis existeret extra ecclesias cathedralis. At restituta ejusdem loci ecclesia per Turpionem episcopum ante medium saeculum decimum, ibidem collocati sunt monachi, qui ex eo tempore ipse perseverarunt, perseverantque hactenus sub sancti Mauri congregatione, quæ eo in loco institum habuit, atque ob hanc causam titulum abbatiam recuperavit ex regia monasterio.

Annot. Bened. Tom. I.

M 2

secu-

ANN. CHRI.
342.

(a) Ennod. lib.
2. ep. 15. &
16.

XXIX.
Nicetius e-
piscopus Tre-
verensis.

(b) Epistol. no-
12. p. 109.
(c) Gregor. de
vita. Sæc. 6.

XXX.
Lemovi-
censis S. Au-
gustini mona-
sterium.
(d) Fortunat.
lib. 4. p. 15.

(e) Labele ad
1. Bibl. p.
172.
(f) Vigennum.

ANR. CHÉ. *hœc gloriose memorie Ludovici Julii. Que causa Ruriciū impulerit ad con-*
sueptendam hanc basilicam sub nomine sancti Augustini, colligimus ex epi epistolis,
in quibus magnopere affectus fuisse videtur in lectionem tanti ecclesiæ Doctoris. Ex-

(a) *Rurici. id.* *Est ejus hæc de se epistola (a) ad Turentium episcopum, forte Nivernensem, quæ sibi*
mitti posset promissum librum sancti Augustini de civitate Dei: cujus dum nescit, in-
quit, lectorem edificat in terris, vobis ejusdem civitatis habitacula præparet in
celis. In responsione Turentius eum laudat, quod antiquis scripturarum interpre-
tes, Cyprianum, Augustinum, Hilarium, Ambrosium, aliosque usos, ædem asse-
quatur; miraturque sancti Augustini codicem ab eo exoptatum, chartaceum librum,
et adeoque ad legendam insuriam parum fortem, quia citius charta veritate consu-
mitur; quod intelligendum de charta seu papyro Ægyptica ex corticibus, quæ
charta membranis longa singulis erat. Ad epistolam sine dubio conditione ecclesiæ
Ruricius parabat columnas illas, de quibus scribit (b) Claro episcopo, indultæ Euse-
fano. Et forte ad idem opus etiam utebatur illa pictura, quem forori suæ Cæsa-
ria (c) se dirigere in alia epistola testatur.

XXXI. De sancti Petri basilica, quam Ruricius junior, teste Fortunato, edificavit, ni-
 hil certi & explorati nobis dicendum occurrit. Erat per id tempus inter alias ec-
 clesiæ sancti Petri prope basilicam sancti Salvatoris & sancti Martialis, ubi sanctus
 monasterium. Auxiliarius sanctus (d) sepultus fuit: erat & sancti Petri monasterium Volsense (*)
 extra urbem ad Videram (e) servium, cui comobio presidebat Sebastianus abbas tem-
 pore Ruricii junioris, is qui beatorum Arsenii, Arsenii, comobii audientem pri-
 musque abbatem, & puerum in litibus infirmis, id dicimus ex testimonio (f)
 ipsius Aredii, credentis Deo & sancto Petro epistole ad monasterium Volsense apud
 Lemovices monasterium sancti Michaelis. Idem Volsense monasterium Aredius destruxit
 post mortem Sebastiani abbatis, atque innumeris beneficiis dota-
 vit, monachis ibi duodecim collectis, quibus nepotem suum Adildum, virum il-
 lustrem, præfecit abbatem. Existit etiam nunc hæc abbatia, non verò mona-
 sterium sancti Michaelis in urbe, quod Volsense attribuerat Aredius, utpote post va-
 rias fortunas in ecclesiolum redactum.

Aliud tunc temporis fuit in eadem diocesi comobium Comodoliacense, aliis san-
 cti Juniani ad Vigenam (*), modò canonicorum secularium, auctorem habens fa-
 ctum Amandum, qui ibidem solitariam vitam duxit. In hunc locum maxime af-
 fectus erat Ruricius junior, quippe qui sancto Amando ædiculum, & beato Jania-
 no tumulum construxit, ibidemque sepeliri voleit. Fortè hæc loci basilica sancto
 Petro sacra erat, adeoque hæc fuit, de qua loquitur in ipsius Ruricii epistolis
 Fortunatus.

Præter ea fuisse per id tempus & alia apud Lemovices monasteria, ac sancti Pau-
 li in urbe, constructum a Jocundo & Pelagii beati Aredii parentibus, atque a
 sancto Ferreolo preside dotatum; Ranzolæ item monasterium, ab isdem condito-
 ribus Atipassii abbatis additum, & tamen jam tunc monasterium erat, quod Ca-
 rissima, Odonis Burigam principis filia, & sancti Aredii prepositi, eidem abba-
 ti ædificavit litteris datis mense Septembris, indictione prima, vestes Childerici re-
 gis sibi missas, quos Pippus rex pium a Franci pro eo constituit. His mo-
 nasteriis addidit Nobiliacense sancti Leonardi; item sancti Valerii, quoniam cave re-
 confusus cum sancto Walrico abbate Leuconensi; utrumque nunc canonicorum
 secularium. Addunt plerique Scolotiense seu de Dorato sancti Petri ad Separim a-
 monem, eidem modò collegiam seculare; uti & Avenense (*). Monasterium ad
 Vigenam (*), quorum originem ad Chlodovei M. principum referunt, me-
 liores ad seculum nonum aut decimum revocantur, hæc de monasteriis Lemovi-
 censibus.

XXXII. Quod attinet ad monasteria diocesis Avernenfis, multa eidem tunc exstiter
 quorum præcipua sunt sancti Illidii, Menasensis, Mirandensis sancti Porciani, sancti
 Cyrici, Ruyiacensis, Autumensis, Cromonensis, & Teclensis. Ut sancti Augu-
 stini monasterium apud Lemovices, ita sancti Illidii (*) opud Augustonem Ar-
 vernorum seu Claromontem, primis convenire totius urbis comitatum fuit, in
 suburbii ejus ætate ætate ad servitium Trundonis (*) seu Scatoniis: ubi sanctus
 Stremonius, aliis Austremontius, primus Arverporum præfatus oratorum exiliter tra-
 ditur in longæ sanctissimæ Desipæ Virginis, dictum sanctæ Maræ inter sanctes,
 propterea quod plurimi eo in loco sancti quiescere martyres, in primis Cassius,
 Victorinus, & Anasolani, atque multi etiam episcopi Arverporum, sanctitate in-
 signes. Certè jam Apollinaria-Sidonii tempore locum illum singularum multitudine
 repleverat, in quibus multa sanctissimæ corpora quiescebant. Ex episcopis primus ad
 præcipuum est Illidius, qui oratorio sanctæ Maræ aliud ornatius & amplius ad-
 junxit sub titulo sancti Clementis pape & martyris, cujus brachium ibidem repo-
 suit

(*) *Emm-*

(*) *la Vigen-*

XXXII.

Monasteria

diocesis Ar-

vernensis, &

Illidii.

(*) *S. Alce-*

(*) *Trund-*

et.

fuit. Deceffit apud Treviros vir sanctus, quò sanande imperatoris filie causà pro-
fectus fuerat, quique corpus ad Arvernos relictum, in oratorio sancti Clementis
sepultum fuit, atque inde mox loco appellationem & celebratam dedit, ut patet
ex Gregorio (a) episcopo Turorensi, qui sancti Illidii basilicam vocat. Idem rex
(b) illic basilicas exhibuit dicit, quæ hodie quoque superiunt, nampe sancti Illidii,
quæ præcipua est; sancti Venerandi, & sancti Caisii, quæ parociales: addeque, in
sancti Venerandi basilica multa ex marmore (c) parva sepulcra sculpta fuisse, quæ
visantur etiam nunc, veterum christianorum, cum pueris Christi Domini & apo-
stolorum, quales in Roma subterranea exhibentur. Lege Ruinarum nostrum in ad-
dendis (d) ad Gregorium Turorensem. Quo tempore monasterium his oratoris ac-
crevit, obsecrum est. *Apocryphus capitula Arvernorum monasterium juxta sancti
Clementis simul & sancti Illidii ecclesiam constructa*, inquit Winchbrandus in libro
de vita & miraculis sancti Illidii: sed quo tempore id contigerit, non explicat hic
auctor, casus etiam etiam ignoratur. Illud certum, Arnaldum episcopum, & Ray-
mundum comitem, cooperante Odone abbate Cluniacensi, relictis medio sæculo
decipio hoc monasterium, quod incursionem barbarorum destruxerant fuerat.

Menatense sancti Martini concubium quæ primus condiderit, ignoramus. Car-
lesus & Avitus inde ad Miciacense recessisse jam superius vidimus. Eodem tem-
pore Brachio, Sigivaldi perspicacitatis famulus, hortatu Emiliani eremite con-
versus est. Cum adhuc (e) esset laicus, nocte his aut ter & lecto confugens, ter-
restris preces fundebat ad Dominum. Ignarus, sed cupidus litterarum, videns in
oratorio litteras super ænicas, ut Gregorius vocat, apostolorum, aliorumque sancto-
rum scripturas, eas pro modulo exponebat in tabulis, & si quando clerici aut
monachi feci occurrerent, ab eis inquirebat nomina litterarum; atque hac industria
legere, ac scribere didicit. Mortuo Sigivaldo, adit Emilianus eremita, quibus
& alii monachi adsancti sunt. Hinc origo monasterii in silva Pontiacensis, cui Ra-
nichildis, Sigivaldi filia, multa perdia tribuit. Erubescens & humanis sermonibus,
in fa tantum severus, & discipline monasticæ in aliis rigidus exactor & confors erat.
Ob id acutus est ad regendum monasterium Menatense seu Menatense, quod per
incertum abbatem interperat. Ob hanc fortè regularis disciplinæ relaxationem Carle-
sus & Avitus monachi inde recesserunt. Avito episcopo Brachio inmensum obitum
suum prænuñciavit, rogavitque priores monasterii sui abbatem, ut corpus suum ibi-
dem sepeliret. Menatense restituit inveniit factio octavo Menensis abbas sub regula
sancti Benedicti, quam hodie quoque observat.

Paullo infra Menatum, ad fluvium itidem Siculam (*), intermedio oppidulo
Eboracato seu Ebrolio, olim prædio Apollinaris-Sidonii, ubi nobilis Benedictinorum
cenobium a sæculo decimo conditum existat, videtur aliud, sancti Porciani (*) no-
mine celebratum, quondam Mirandensis appellatum, quod circumpositum non ignobili
oppido cognominis originem dedit. Porcianus, uti & Brachio, in obsequio barbari
domini Deum casti quæere non desinebat. Identidem ad proximi cenobii Mira-
ndensis abbatem confugiens, toties revocabatur a domino suo: qui tandem oculorum
luminis cæcatus, viciniam facultatem emancipato servo rediit, abbate pro ipso
apud Deum supplicante. Exin Porcianus clericus, ut Gregorius (f) loquitur, id est (f) Greg. de
moranis, factus, ad eam virtutis gradum pervenit, ut decedenti abbati ipsa suc-
cesserit. Cùm monasterium regeret, Theodericus Austrasiarum rex in Arvernos lu-
cians, in Arthonensis vici parva castra metatus est. Hunc convenit Porcianus, ro-
gaturus, ut abstinere a devastazione regionis. Erat in regia comitatus Sigivaldus
(g), in qui Brachionis dominus fuerat, Porcianumque sagittavit, ut locum recideret.
Hic verò accusare, quòd neque hora esset refectus, nec regem adhuc salutasset:
& quòd his omnibus potius erat, Deo necdum officium debitum persolverit. Sed
tandem cedere compulsi, oblatus poculum benedicendo, vasculum fregit, & cum
vino venenum lacum effudit. Hinc sancto viro multus bonus a regis & optima-
tibus, atque ab aliis imperiis; captivi redditi, & in libertatem affecti. Hunc contra
demonis adus & fraudes manit Protasius, recessus in vicino Cambidobrensi mo-
nasterio, quod Jacobus Simundus, eximie vir eruditionis, idem esse cum sancti Por-
ciani cenobio existimavit. At, si Gregorii contextus expendatur accurate, diversa
fuisse monasteria nemo, ut quidem reor, negaturus est. Certe tam diversa sunt mo-
nasteria, quam diversa oppida sancti Porciani, & Cambidobren, vulgò Cambro-
de, Ricomago vicinum, a sancti Porciani oppido distitum octo fere leucarum in-
tervalla.

Major est difficultas de Porciano abbate, cui Ennodius scribit epistolam (g) Porciani
libani, cujus occasione hanc notam Simundus adhibuit, an scilicet idem ipse sit abbas sa-
Pascianus abbas Arvernenis; quod quidem agere concessimus. Hic quippe homo erat
planè rudis & indoctus, nec ipsi, ut patet, in mentem venit scribere episcopo
cru.

ANQ. CHA.
442.

(a) Greg. Tur.
de vi. Favr.
cap. 1.
(b) Id. de gl.
conf. c. 36.
(c) Ibid. c. 35.

(d) Ruinarum.
p. 140. &
141.

XXXIII.
Menatense.

(e) Greg. Tur.
de vi. Favr.
c. 111.

XXXIV.
S. Porciani.
(*) S. Simle.
(*) S. Paur-
cino.

(f) Greg. de
mor. c. 13.

(g) P. de gl.
conf. lib. 1.
c. 14.

XXXV.
Porciani
libani
(g) Ennod.
lib. 1. p. 34.

ANN. CHL.
346.

crudelitissimo, & longis tegerarum spatii distito ab Arvernīs. Atque hac epistola En-
nodius gratias agit Poeciano abbati, quod se litteris praevenisset. Impetratque, in-
quit, jam divina misericordiae fiducia est, cultorum Dei animis non deesse. Ex-
go gratias refero Trinitati Deo nostro, qui, ut me reverentia vestra alioquin
visitaret, exegit. Suffragio obedientiam vestram: nec enim exiguus cultus debe-
tur obsequentiis, cum Christi gloria maneat imperantem. Orate pro me, qui
humilitatis imbecillia, dum adhuc essis homines, evitasti, quos coegit, nec-
dum corpore sequestrato, ponderibus carnis absolvi. Certe haec mihi convenire,
non videntur in Porcianum Arvernensem. Penitus videtur scriptori recentiori,
monachis hodie tribui reverentiae compellentem. Absit hos titulos exigi a mo-
nachis: sed a novitatis invidia vocabulum Ennodius cum aliis pluribus indicat.
Nec erubescit magnum praefat obedientiae honorem abbati deferre: quod quidem
non observarem, nisi nonnemo quoddam opusculum episcopo abjudicatum vellet,
quoddam auctor monachis librum suum inscribendo, obedientiae sibi munus hoc officio
praestendisset.

XXXVII.
S. Cyrili
monasterii
in.
(a) Sidon. l.
7. p. 17.

Verum non solum Ennodius, sed & Apollinaris-Sidonius, vir magnus, eodem
obediendi, immo & domini vocabulo utitur erga Volusianum monachum, qui a se
ter, lege amicitiam, quam nefas laedi, jam diu desideris digitis incedibus officium
veteris imponere, & sancto Abraham die sancto nraiam sepulchralem laetitia se-
monibus inscribere. Celeriter innotuit obsecundabo, tum rursus tractus auctoritate,
tum principaliter amplissimi viri Victorii comitis devotione praeventus. Abraham
Persa erat, natus ad Euphratem. Dum Aegypti solitudines, ad visitandos viros san-
ctos, qui eas incolabant, perstraret, a paganis comprehensus; multis pro Christo
verberibus affectus, iussu regis Persarum in vincula conicitur: in quibus quinque an-
nos exegit. Inde elapsus: ad occidentales partes accessit, ob virtutes & potentiam
in emergentibus ab universis spectatus. Is verò honores fugiens, venit ad Arvernos,
ubi in secessu urbis exiguum villi opere casam, culmo rectam, cum oratorio itulisse.
Paulo aliter id narrat Gregorius (b) ubi ait, Abrahamum ad basilicam sancti Cyrili
monasterium collocasse; quasi hanc basilicam jam erectam invenisset. At Sidonius,
cui potior fides, auctorem basilicæ Abrahamum agnoscit.

(b) Greg. de
vita, patr. c. 3.

*Aedificat hic ipse Deo venerabile templum,
Ipse Dei templum corpore fante prius.*

Ibidem plenus dierum obit, sepulcrusque est, pontificatu Sidonii, cum Victorius du-
cem ageret super septem civitates sub Eurico Gothorum rege, teste Gregorio: ta-
mentis comes tantum a Sidonio appellatur. In fine epistolae Sidonius vicillium a Vo-
lusiano postulat, ut Abraham discipulus sceleris, fluctuantemque regulam secundam
statuta Lirinensium patrum vel Griniacensium informet; discipline si qui rebelles
fuerint, castiget; si qui sequeles, collaudet. Praepositum quidem illis esse sanctum
Auxanum, qui vir, ut nostri, inquit, plusquam iusto & corpore infirmus, & vere-
cundus ingenio, cōque parandi, quam imperandi promissor, exigit te rogari, ut tuo
ipse sub magisterio monasterii magister accedat: & si quid illud de junioribus fore-
veris, tanquam imperitum vel pusillanimum; per te tuum sentiat utrumque non
imperis contemni. Quid multa? vi ut pauci que velim agnoscas? Quisio ut ab-
bas sit frater Auxanios supra congregationem, tu verò & super abbatem; nempe
ut curaret Auxanios abbatem ab omnibus obtemperari, non ut ipse abbas esset prima-
rius super Auxanios abbatem. Ex quibus intelligimus, homines corpore infirmos &
verecundos ingenio, minus idoneos esse ad alios regendos. Nunc parvula est sancti
Cyrili ecclesia, de qua sit mentio in libro primo de ecclesiis Claromontensibus, &
de eius altari, ubi sanctus Abraham, & sanctus Iustus, & sanctus Sidonius quiescant.

XXXVIII.
Rubiace-
se & S. Mar-
tini.
(c) Ruyb.

Juxta eandem pariter urbem situm erat virginum monasterium Rubiacense, quod
circiter passuum milibus ab urbe distans versis occidentem, a monte Rubiacio
appellatum. Positum est inter duos praecelsos montes in rupe, sub qua annis seu tor-
rens Scateon, vulgò *Tiretaine*, seu Trundo dictus, praeterfluit. Incerta illius pa-
thenonis origo, quam noster Petrus Laurentius, a quo ejus loci notitiam accepit,
tribuendum putat sancto Praejesto Arvernorum episcopo, de quo in saeculo sequenti
acturi sumus. Hoc sanctus Bonitus Arvernorum praefatus adduxit ex Britannia blan-
dam mulierem, cui lumen oculorum reddiderat. Illic erat altare sanctae Mariae; item
alia duo, nempe sanctae Segolene, & sanctae Genovefæ; ibidemque sancta Sacra
requiescebat, ut in veteri notitia ecclesiarum Claromontensium legitur. Haec
eo loci superest ecclesia haud inelegans, sancto Leodegario sacra, in qua servatur
etiam nunc reliquiae sanctae Sacrae, forsas olim ibidem sanctimonialis, sed nullo
publi-

publico cultu honoratur. Eisdem crypta est beatae Marthe dedicata. Ecclesia modò parochialis est cum prioratu, qui a Mausacensi monasterio pendet.

Non longe ab hoc parthenone aberat sancti Martij abbatii monasterium, qui, referente (a) Gregorio, cujus pariter Florentius Martij benedictionem obtruncat, in rupe cavati montis cellulam, scannum, & lectulum sibi paraverat, nihil habens proprium, nisi Dei cultum: cui victum interduum devotorum largitus ministrabat. In ejus ecclesia, ubi nunc prioratus sancti Illidii abbatie subiectus, est altare sanctae Felicitatis, ubi olim corpus S. Martij requiescebat.

Extabat olim apud Arvernos Aurumense (*) monasterium duplex: unum, non longe ab seiodoro oppido ad Elaver (•) fluvium, Cantuonensi canonicorum regularium abbatie eriam nunc prioratus nomine subiectum: aliud item in Delphinatu Arvernensi, solo pinguis situm, iidem prioratus, modò a Celsinacensi monasterio pendens. In alterutrum se recepit Walaricus, postea Leuconensis in Pontivo abbas, de quo inferius.

Sexto ab urbe Arverna milliaris distabat Cromonense (•) monasterium. Ituc cum Gallus, nobilis ex Georgio fratre Arvernus, se recipere vellet, non cum prius admittit abbas, quàm Gallus patris consensum obtinisset. Ille verò, cum prius agere tulit, mox tamen assensus est. Narum hunc, inquit, conjugio desinamur, appere primogenitum: sed, quando Deus cum ad aras vocat, equum est quàm potius, quam nostra voluntas fiat. Mox abbas cum dixerat, ut Gregorijs verbis loqueri (b), id est monachum, fecit. Erat in eo magna vita, & castimonie patiens, mens seria, & senilis in juvene gravitas: lectio pene assidua, longa denique quies. Hanc beatus Quirianus a monasterio paulo post abstraxit: patre mortuo Theodericus rex evocavit in aulam, ac demum Quintiano sufficiens curavit. De Ruduham fuit a Danis, ut & alia ejusdem regionis fere omnia, Cromonense monasterium: ad seculo decimo infansurum pro canonicis regularibus, quibus tandem seculares canonici successerunt.

Denique cenobium sancti Petri de Teclada seu Teclatense, incerta, uti & Cromonense, originis jam stabat seculo septimo: quippe Moderatus ejus loci abbas laudatur in hiltola Translacionis sancti Boniti episcopi Arvernensis, procedente octavo seculo factae. In libro secundo de ecclesiis & altaribus Claronensibus sancta Tecla requiescere dicitur in monasterio Camalariensi, quod eruditus Savaro idem esse suspicatur cum Teclarensi, quasi ita dictum sit a sancta Tecla loci patrona. At diversum esse constat. Siquidem Camalariense monasterium modò est collegium canonicorum secularium: Teclatense (•) verò prioratus Casa-Dei abbatie subiectus. Certè Simon archiepiscopus Bituricensis in instrumentum visitacionis suae, sub finem seculi tertii-decimi factae, dicitur accessisse non semel ad Teclade, laus Teclaret, prioratum Casa-Dei, qui situs est haud procul a Ricomago, veròs Cambidobrum oppidum, de quo modò agebamus. His omnibus addit monasterium Bituricense, cujus abbas Felix (c) laudatur apud Frodoardum, de quo inferius.

Quoniam regulae in praedictis monasteriis obtinebant, colligitur ex superiori Sidalni epistola, in qua Volodarianus monet, ut *statuta* monasterii sancti Cyrilli *fratrum suorum Lirionensium patrum*, vel *Grinacensium* informet: ubi regulae votabulum non pro aliqua scripta, ut vulgò, regula usurpatur, sed pro certa vi-vendi ratione ac disciplina usu recepta in monasterio: quo modo non rarò accipitur apud veteres scriptores terum monasticarum. Sic, teste Cassiano (d), in cenobiis *orientalibus* *et propinquis* *typi* *et regulae* erant, quot *monasteria*; quod de monastica seu regulari disciplina, quae pro uctu praepositorum variabat, non de regulis scriptis intelligendum est. Neque alia fortè fuerint tunc statuta patrum Lirionensium seu Grinacensium, quam ritus & consuetudines usu receptae: quales apud Cartusienfes abique scripto viguere ad Guigonem usque, quintum majoris Cartulae praepositi, qui eas in scripta primus redegit. Quod si in sancti Cyrilli monasterio sub Abraham abbate statuta Lirionensium & Grinacensium in usu erant, veri simillimum est eandem fuisse aliorum etiam ejusdem provinciae monasteriorum disciplinam. De Lemovicensibus id unum scimus, quod de Atanensi sancti Aredii cenobio Gregorius (e) Turonensis antistes memorie prodidit, nempe illis non modò Cassiani, verum etiam Basilii, & regularem abbatum, qui monasteriales vitam sustinebant, regulas habere celebratas fuisse. Quippe non una tum erat, ut jam dixi, repetunq; sapient, nec fixa singulorum monasteriorum scripta regula. Plures simul in eodem loco observari mos erat: ex quibus certa vivendi ratio ac disciplina regularis forma pro voluntate abbatum continuabatur, ceteris, quae in eisdem regulis ad informandos mores pertinebant, lectioni ac meditationi fratrum reservatis. Unde per illa tempora nec mutatio regularum statum mutabat, nec statim forma pandebat ex regulis, quae cum ad unum scopum ac praepositi tenderebant omnes, eandem monastici ordinis statum con-

ANQ. CHR.

340

(a) Greg. de

vita. Peter.

341.

XXXVIII.

Aurumense

duplex.

(b) Greg. de

vita. Peter.

(c) Greg. de

vita. Peter.

(d) Greg. de

vita. Peter.

(e) Greg. de

vita. Peter.

(f) Greg. de

vita. Peter.

(g) Greg. de

vita. Peter.

(h) Greg. de

vita. Peter.

(i) Greg. de

vita. Peter.

(j) Greg. de

vita. Peter.

(k) Greg. de

vita. Peter.

(l) Greg. de

vita. Peter.

(m) Greg. de

vita. Peter.

(n) Greg. de

vita. Peter.

(o) Greg. de

vita. Peter.

(p) Greg. de

vita. Peter.

(q) Greg. de

vita. Peter.

(r) Greg. de

vita. Peter.

(s) Greg. de

vita. Peter.

(t) Greg. de

vita. Peter.

(u) Greg. de

vita. Peter.

(v) Greg. de

vita. Peter.

(w) Greg. de

vita. Peter.

(x) Greg. de

vita. Peter.

(y) Greg. de

vita. Peter.

(z) Greg. de

vita. Peter.

ANN. CHR.

544.

constituebant: eum ad modum quo variæ in eandem regulam constitutiones, ut vacant, unitati Ordinis modò non officiant. Caterum hæc vivendi norma, quæ apud Atanenses vigeat, ex Basilii, Cassiani, aliorumque patrum regulis confecta, non multum sine debito dissidebat ubi institutis Lirinensium & Griniacensium, quorum vivendi ratio a primis institutoribus suis orientalium discipline accommodata fuerat.

XLII.
Griniacenses monachi.

De Griniacensibus seu Griniacensibus id solum nobis restat, quod in libello de vita sancti Clari abbatis legitur, nempe eorum causibus, a sanctis pontificibus Viennæ Allobrogum fundatis, in quorum maxime ossa beati Ferreoli martyris condita erant, quadringentos monachos ulisse. Non ergo unum erat Griniacensium, sed pluria monasteria, quorum auctor & institutor ignoratur. Forè sancti Marcelli cenobium ex illis unum erat: siquidem Clarus, qui in majori sancti Ferreoli monasterio fuit monasticas induerat, a pontifice urbis abbas ad sanctum Marcellum institutus fuit.

(*) Origén.

Griniacense (*) monasterium, a quo alia ejusdem instituti cenobia vocabulum traxerunt, situm fuisse videtur extra muros urbis ad Rhodanum, eo in loco, qui hodie quoque vulgatum nomen retinet.

XLIII.
Viennensis monasteria.

(*) Origén.

*74.

Erant tum Viennæ & alia monasteria intra & extra civitatem, quorum unum, sancti Petri ad australem portum Leonianus abbas, ut superius (*) diximus, instituit, quod quingentos pene monachos aiebat tempore Clari abbatis; aliud erat sancti Andree intra urbem, virginum numero centum, eodem tempore, ubi tantum, sexaginta principio sub ejusdem Leoniani abbatis disciplina versabantur. Utinque cenobium Antemundum & Antebana, nobles cives Viennenses, principatu Chlotharii primi ceciderunt. Auctor vite sancti Clari alia memorat: unum sanctorem Gervasi & Protasii, monachorum quinquaginta: alterum sancti Johannis Baptiste, totidem: tertium sancti Vincentii martyris, itidem quinquaginta: quartum sancti Marcelli, triginta: quintum sancti Martini, quinquaginta. Ad hæc sanctimonialia vidue apud sanctam Blandinam viginti-quinque: apud sanctum Andream, tum superiorem, tum inferiorem, nam duo id nominis erant parthenones, virgines utrobique centum: apud sanctum Nicetium quadraginta: apud sanctam Columbanum triginta. Erant ergo seculo septimo intra ayt prope Viennam sex minimùm monasteria virorum, non computatis Griliacensibus: & quinque virginum. Horum omnium, præter unum sancti Petri vicorum, & alterum sancti Andree virginum, cujus uestio- res nos laudavimus, incerta origo est. Alia quoque erant, aut idem vite sancti Clari scriptor, venerabilia sanctorum in unum conversantium habitacula ad sexaginta giera, quæ sub cura pontificis in eadem diocesi vigeant. In his quatuor erant a sancto Theuderio abbate instituta, de quo nunc agendum est.

XLIV.
Theuderii abbas re- gis: (*) dicitur.

Rem. p. 664.

Theuderius & ipse unus fuit & discipulus sancti Casarii episcopi Atelatenfis, præter Agilinum & Florianum abbates superius laudatos. Eius vitam (*) in litteris retulit seculo nono Ado Viennensis antistes, canque *fratrem in cenobio sancti Theuderii conspiciamus* inscripsit, ut eos ejus exemplis ad anorem vite æternæ amplius invitaret. Ortus est ex Viennensi provincia vir sanctus, parentibus genere claris & locupletissimis. Amplo patrimonio in pauperes effuso, adolescens Lirinensis monasterii desiderio sanctum Casarium adit, ut per ipsum in sacram illam familiam facilius admitteretur. Recentus apud Casarium, eximios in virtute progressus fecit, adeo ut ei, quantumvis reluctanti, beatus antistes diaconi officium, & non multo post sacerdotii dignitatem contulerit. Cum aliquandis apud eum constitisset, incidit ei cogitatio revivendi patris lares. Pontificis benedictione accepta, Viennam reversus, locum aptum ad religiosum secessum quaesivit. Placuit ei locus hand procul ab urbe, ubi in honore Domini nostri Jesu Christi, Adonis verbis utor, sub veneratione beati Eusebii Vercellensis episcopi & martyris domunculam, id est oratorium, ædificavit, exivit. Tum juxta latram fluvium monachorum tella cum oratorio sancti Symphoriani ab ipso constructa: ubi, plurimis ad eum undique confluentibus, frater ejus Arvus cum aliis consanguineis suis ipsum convenit. Forè locus non capiebat tot discipulos, qui frequentes ad eum veniebant. Hinc aliud cenobium condidit ad castrum Alaronam, cum oratorio sancti Petri: aliud item ad vicum & villam parentum suorum, vocabulo Afficiam, in honorem sancti Mauricii. Neque his contentus, quartum addidit in colle Rufiano, qui locus tum silvestris, ut feris tantum pervius erat: ubi ecclesiam in venerationem sanctæ Dei genitricis Mariæ condidit, cum monasterio, propinquorum suorum facultatibus dotata, cui *regulam sanctorum Patrum* præscripsit. Præerat tum Viennensi ecclesiæ Philippus episcopus, ordine *vicissimus primus*, is qui consilio Lugdunensi secundo, & quarto Parisiensi præsedidit.

In eadem verb. urbe consuetudo ferebat, unum & sanctioris vite hominibus intra urbem recludi in privata cellula, qui uni vite contemplative addictus, vota populi Deo assidue offerret. Fuerat ex eo numero Leonianus abbas superius laudatus, qui Viennæ claustrum peculiaris cella conclusus, per multos annos hoc officio sanctus est.

Etc.

Eleſtus ad id muneri a Philippo Thenderus, Severiano præpoſito poſtremi huius monaſterii curam commiſit, atque in monte Quirinali intra urbem ad baſilicam ſancti Laurentii reclusus, reliquum vite, nimirum per duodecim annos, in oratione & magna diſtinctione egieſit, ita ut adventibus monita ſalutis nonniſi per modicam ſeſtinetatem daret. Poſt mortem eius corpus ſepultum eſt in prædiſto ſanctæ Mariæ monaſterio, quod ab eo nomen poſtmodum accepit, vernaculè *Saint Chef* appellatum, ex eodine ſancti Benedicti in collegiatam eccleſiam converſum, cujus poſtio abbatia in archiepiſcopis assignata eſt.

A ſancto Benedicto ad Caſarium digreſſi, nunc ab ipſo Caſario ejuſque diſcipulis ad ſanctum Benedictum revertimur. Triſtem, ut dicebam, & conſurbatum ex Caſinenſis everſione præviſione ejus animum relevavit legatio Cenomannenſis epicoſi, qui novi inſanſi ſancti permotus, Benedicti diſcipulos in diocceſim ſuam accerere decrevit. Id accidit ſub finem anni, qui beati Patris obitum preceſſit, id eſt extremo ejus ſæculi anno quadageſimo-ſecundo, ſi conſtet hunc obitum anno quadageſimo-tercio, menſe Martio contigſſe. Legationis hujus auctor in vulgata ſancti Mauri æſta Berthichrammus pro Innocentio ſeu Innocentio intruſus eſt ab Odone abbate, ejuſmodi æſtorum editore, quorum primus auctor dicitur Fauſtus monachus, Mauri in eadem peregrinatione focius. Quo modo hæc æſta in manus Odoniſ abbatis inciderint, Odo ipſe exponit in epiſtola, vite ab eo editæ ſeu interpolatæ præmiſſa ad Adelmodum Cenomannenſis eccleſiæ archidiaconum. Erat Odo abbas monaſterii Glanſolſenſis, ad Ligerim in pago Andecavenni, quod beatus Maurus conſtruxit, & corporis ſui ſepulcrum, non ſolam vitam & converſationem ſua nobilitavit. Graſſantibus per illas partes Normannis, Odo cum ſancti Mauri corpore hæc illac profuſus, in Burgundiam acceſſit. Cum ad Ararim in prædio quodam illuſtris viri Audonis comitis tanſiſſet anno ſexageſimo-tercio ſupra oſtingentefimum, obitus habuit quodaſ ex Romana peregrinatione redeuntes: quorum unus clericus, Petrus nomine, ex Neſtirim pago Abertacino ibat ante biennium profectus, quaterniunculos inde referebat, antiquariâ conſcriptis manu, ac nimis pene verſutæ conſuetos, qui vitam ſancti Benedicti ac diſcipulorum ejus quinque, Honorati videlicet, ſimplicis, Theodori, Valentiniani atque Mauri, continebant. Hos quaterniunculos, quia e re ſua erant, Odo aliquot nummorum pretio redemit. Sic æſta ſancti Benigni martyris, Burgundionibus olim ignota, ſanctus Gregorius Lingonum antiſtes accepit ex Italia, ut pronepos ejus Gregorius (a) Turonenſis tradit. Et quoniam vitio ſcriptorum, nedum ſeculo ac impoſito ſermone, depravati erant hi quaterniones; ſancti Mauri æſta pro modulo, videnti ſerè dictum labore, Odo correxit, ſalutè ſic diſſertum & miraculorum ſibi repperitum. In ſine prædiſti epiſtole lectores obſtatur, per eam, quæ eſt in Jeſu veritatem, ut relationi ſue aliq̃ue factæ fidei habeant. Non tamen deſunt nonnulli aliquot in hac vite narratione, qui Fauſto monacho tribui vix poſſunt, qualis eſt ille, quem mox notabam, de nomine epicoſi Cenomannenſis illius legationis auctoris, quem fuſſe Innocentium, non Berthichrammum, temporis ratio perſuadet; quippe Innocentius, cùm Aurelianenſi concilio quarto ſubſcripſiſſet anno quadageſimo-primo, exiguo tempore ſupervixit, ſuccellorem fortitus Domnolum, dein Baldegiſilum: cui Berthichrammus, mortuo jam ſancto Mauro, ſuccellit anno Childeberti junioris undecimo, qui fuit ejus ſæculi oſogefimus-ſextus. Hinc apparet quantum a vero aberraverit Odo, qui, cùm Berthichrammum pro Innocentio intruſiſſet, Berthichrammo Domnolum conſequenter, ſed falſo ſuppoſuit. Sunt & alia in hiſ æſtis errata, quæ ſuis locis notare necellarium erit. Porro hanc Cenomannenſis epicoſi legationem ſancto Benedicto caſeſti oraculo præſentiatum fuſſe, ad erigendum ejus ex Caſinenſis viciſſi peregrinatione animum, Fauſtus vulgaris tradit, Deum ipſum Benedicto loquentem induit, ſententiam: at brevi adſert oportunitatem ſolatiæ atque in tantis malis remedium, ex quo locus ipſe in meliorem reſtitueretur ſtatum, & in exteris nationibus ejus inſanſi ſplendor diſſunderetur. Proinde, ubi præſum hujus rei oratoris accipimus eſſet, cætempo quos probabiliores haberet diſcipulos, eò mittere, quod poſſiderentur, ne hæceret, haud dubius de ſucceſſu & fruſtu operis, nec de, præſumo, quod ſibi inde accreſceret poſt mortem; quæ ipſum paulo poſt caſo eſſet illatura.

Oraculum brevè fecutus eſt effectus. Caſinum quippe ſub finem anni advenire ad Innocentio epicoſo legati, Flodegarius archidiaconus, & Harderadas vicedominus, multis precibus ſagittantes, ut pio antiſti concederentur ſacri inſtituti cultores probatiſſimi, qui in fundo ad hoc parato iſtud profeminarent. Annuit ſanctus Pater, quamquam vite ſue exitum imminere intelligeret, nec niſi ægrè caritaſe pignora pateretur avelli. Deleſtus ad id muneri Maurus unâ cum Conſtan-

ANN. CHR.
541.

XLV.
Cenoma-
nenſis epicoſi
legatio ad
S. Benedi-
ctum.

S. Mauri vi-
taui reſpectu.

(a) Greg. Tur.
lib. 2. de gl.
mor. c. 51.

XLVI.
S. Maurus
ad miſſionem
deſignatus.

ANAL. GREG.
542.

flantiniano, Antonio, Simplicio, & Fausto, qui anno sequenti ineunte iter ad has partes instituerent. Præpositi apud Casinenses manere tuncungebarur Maurus, qui qualis ex quantus vir fuerit, intelligimus tum ex eo quod super aquas siccis pedibus Placidi auxilio accurrit; tum ex alio miraculo, quo lingue & pedum officia, cum ex agri opere ad horam sextam regrederetur, furdo & muto puerio restituit, imposita super eius caput stola levitica, quam eo anno, quo scilicet diaconus ordinatus fuerat, pro more gestabat. Moris enim tunc erat, quod ex solo Fausto discimus, ut toto ordinationis sue primo anno diaconi *sustituti*, *gravis* stolas indue-
rent; si quidem id etiam novis presbyteris apud Cluniacenses mos erat, ut sacro-
stolam, etiam noctu in lecto, retinerent, ut ex sacro sancti Odonis consiliis
apud Johannem (a) ejus vitæ scriptorem: immo in concilio Moguntino antea receptum
statuitur canonem xxviii, ut *presbyteri omnes assideant & sine intermissione stantur ora-
ris propter diffinitionem sanctis de quibus*. Id miraculum cum apud alios omnes,
tum maxime apud Benedicum, conceptum de Mauro opinionem magnoque auxit.
Nullus eodem in jejunio rigorior, nullus in vigiliis magis assiduus. Cælio oblon-
go, tunica ac coculla loco, in quadragesima uti solitus, duabus tantum per heb-
domadam diebus corpus parvissime reficiebat: aliis temporibus cilicium sub tunica
gestabat. Somnum super argesum fabuli, stragulo cilicium intratum, capiebat ex-
tra quadragesimam, quod vix sedenti id sibi tribuebat. Pachomius ad carnem suam
magis edomandam cilicina, ut plurimum, veste corpus tegebat: & cum desati-
gum nimis vigiliis corpusculum tantisper recreare vellet, in cellulæ sue modio su-
per lapidem, aut aliud quidpiam confidens, ne putresceret incumbendo sonnam
captabat. Is fere erat Maurus, quem tam celebris nihilominus ducem ac signiferum
Benedictus designavit.

XLVII.
I. g. 117
tempus.

Hujus legationis tempus certo definire vix possumus, propterea quod annus tum
obitus Innocentii episcopi Cenomaneus, tum electionis Donnoli ejus successoris
non satis exploratus est. Innocentium concilio Aurelianensi quarto constitit subscri-
psisse *Basilis consule, indictione quarta*, id est seculi sexti quadragesimo-primo; &
quidem in synodo, ut veri simile est, verni temporis; nam indictio quinta mense
Septembri inchoabat. Quam diu supervixerit Innocentius, incognitum. Post
ejus obitum veteres tabule Cenomanenses interpolitium statuunt, sed incerti
intervalli: recentiores nonnulli intrusum eo intervallo fuisse ajunt Scienfidum,
quem sub Innocentio chorepiscopus prædictæ tabule exhibent, non intrusum, In-
nocentio itaque, mediante incerti temporis interpolitio, proxime succedit Don-
nolus: at ejus pontificatus & exordium, & diuturnitas nobis certo non constat.

(1) Greg. Tur.
lib. 4. c. 19.

(2) Anal. G.
veter. 513.
p. 47. & 55.

Gregorius Turonensis (1) historiam, sive acta vetera episcoporum Cenoman-
ensium, sive ipsius Donnoli vitam ab anonymo scriptura consulas. Gregorius
annos duntaxat viginti-duos episcopatus ei tribuit: acta episcoporum vetera (2)
quadragesima-sex cum mensibus undecim. Carolus Constant, Gregorii totum libri sexti
caput notum, quod de Donnolo est, interpolatum censet, apud eum abest a
Corbiciensi & Metensi codicibus. Et si ejus sententia non assensiat, illud tamen
adversus Gregorianum textum nos movet, quod in eo Donnoli pontificatus bre-
vior sit, quam vetera ferant instrumenta, quæ in actis episcoporum ejus sedes re-
feruntur. Unum est Theodeberti (3) Francorum regis, ejus si nota chronica sin-
ceræ essent, ad probandum Donnoli exordium valde conducere. Datum quippe
legitur anno septimo regni Theodeberti, mense Junio, qui annus coincidit cum
anno Christi quadragesimo-primo; ac proinde vix integro post mense, quam In-
nocentius Aurelianensi concilio subscripserat. Id verò admitti non potest: tum,
quia hoc pacto nullus interpolitio, immo nec fere electioni, locus relinquatur:
tum quia hoc admisso, Innocentius ante mensem Junium obisse debuerat, quem
acta episcoporum & facti Cenomanenses tertio-decimo kalendas Julii decrevisse tra-
dunt. At live annum Theodeberti regis octavum, sive etiam duodecimum pro se-
ptimo in ejus diplomate reponas; anni minimum pontificatus triginta-quinque Don-
nolo tribuendi sunt, cujus litteræ pro Canone villa datæ sunt Chilperici regis an-
no vicinso, Christi octogesimo-primo supra quingentesimum; qui annus Donno-
li supremus fuit.

XLVIII.
Aurelian.
concilium.

Verum formæ tanta annorum disparitas ita conciliari poterit. Donnolo post In-
nocentii mortem electo quietè ac tranquille sedem suam occupare non sicut ex odium
Childeberti Cenomani imperantis, cui in insidias erat, propterea quod Chlothario
faveret, teste Gregorio. Mortuo Childeberto cum Chlotharius Donnoli avunculus prin-
cipatui apud Cenomanenses obtinisset; tunc deum Donnolus pacifice ecclesiæ
sue rexit per annos, quibus supervixit, viginti-duos. Hujus temporis tantum ratio-
nem in assignandis ejus pontificatus annis Gregorius habuit: alii longe plures annos
cicidit.

videm tribuerunt, ducto a prima ejus electione exordio. Toto illo tempore, quod ante Childeberti obitum fluxit, Donnolus nullas a Childeberto litteras impetrare, potuit: plures deus obtulit a Chilperico Chlotharii filio. Cur verb unum diploma a Theodeberto, Austrasiorum rege, qui tunc nihil juris apud Cenomanos competeat: nempe quod, exstinguendo atque masculis Childeberto, devolvenda parum esset ad nepotem patris hereditas. Ergo anticipato Theodeberto addit Donnolus pro ecclesie sue causa, non Childebertum sibi infestum. Hæ conjectura nec ad conciliandam Gregorii contextum cum actis episcoporum Cenomanensium.

Nec fortè difficilis fuerit Donnoli scriptorem vitæ cum Gregorio itidem conciliare. Auctor ille, quisquis est, esse cum Hadoini episcopi jussu hæc scripsisse, admittamus, certè non admodum accuratus fuit, ut qui nec Donnoli patriam, nec locum, ubi episcopus fuerat antequam Cenomannis præficeretur, novisset. Omis-
 10 sã ejus abbatialis in Parisiensi sancti Laurentii basilica dignitatis, de qua Gregorius agit, mentione, ait eum Romam ad limina Apostolorum profectum, cùm in Gal-
 11 liam rediret, electum fuisse episcopum Cenomanensem, ubi *jam pridem beatus lu-*
 12 *nocent ad Dominum migrasset*: atque ejus electioni tam proceres, & principes,
 13 quàm universum clerum & populum consensisse, cùm antea jam alibi episcopus
 14 fuisse ordinatus. Huc referri potest id quod de Donnolo tradit Gregorius, eum
 15 a Chlothario sedi Avinionensi episcopum fuisse destinatum, sed ejus rogatu in aliam
 sedem reservatum. Nisi malis, communem hunc & generalem ejus pro sede Ceno-
 manensi electionis consensum contigisse post obitum Childeberti, qui eam antea ra-
 tam habere soluerat, quod tamen impedire non potuerit ejus ordinationem; at cùm
 sedem pacatam per Childebertum habere ipsi non liceret, nec sancto Mauro in con-
 dendo, quod decessor ipsius Innocentius meditabatur, monasterio suffragari posset,
 nec in ecclesia sua consistere; ob id ad limina apostolorum se contulerit, dum sen-
 tentia rerum facies sibi arideret, quod quidem contigerit mortuo, ita ut mox dice-
 bantur, Childeberto.

Hæc si certis demonstrari argumentis non possunt, certè a veri similitudine non
 multum abhorrent. Verùm, utcumque sit de his conjecturis, certum est Gregorii
 de Donnolo narrationem non esse commentariam & assitam. Certè eam rerum cõ-
 circumstantias præfert, quæ nescio quo pacto interpolatori venisse in mentem potuissent.
 Donnolus, ex Gregorio, apud Parisios in basilica sancti Laurentii gregi monacho-
 rum præfuisse dicitur: Nihil hac de re, fateor, in libello de Donnoli vitæ, sed
 quod hic legitur, Donnolum Germano Parisiorum antistiti maxime familiarem fuis-
 se, id Donnoli apud Parisios consporationi fidem conciliat; unde enim aliis homini-
 bus exteri, & ex longinqua peregrinatione in Galliam subito adventantis, tanta cum
 Germano necessitudo? Ceterùm si a Gregorii història removerentur, quæcumque a
 nonnullis abiant codicibus, quantumvis antiquis, nullam & truncam haberemus
 Gregorianam històriam, & serè nullum. Id patet ex variis locis, plerisque magni
 momenti, quæ Covinius ex ejus textu expungenda existimat, quod in nonnullis co-
 dicibus desint. Verùm hi defectus non interpolatoris vitio, sed aliis causis imputari
 possunt. Una est, quod Gregorius absolutè històriæ suæ rudè editione, eam retrac-
 tando, nova novis curis subinde, ut sit, adiecit, quæ sequentes editiones reddi-
 dere autiliores. Jam verò qui eam postea describere històriam, si prioris editionis
 exemplar nandi erant, illi capitulis diminutum habebant, quæ secundæ exemplaribus
 adjecta fuerant. Immo non totos decem libros continenter scripsit Gregorius, sed
 primò quidem sex primos vulgavit: quos unus habebant veterum codices, Men-
 tensis & Corbetensis; nec plures in eptomen Fredegarius Scholasticus rogegit, au-
 ditorve gestorum Francorum. Afferri potest & alia causa ex desidia & arbitrio an-
 tiquariorum, qui, ut compendiosiori labore Gregorianam haberent històriam, ea
 tantum excidebant, quæ e re sua sibi videbantur. Plura hæc de re inferis.

Itaque, ut ad propositum me referam, nihil perquam veri simile est, Inno-
 centium episcopum verno tempore anni quadragiesimi-secondi legatos ad montem Cas-
 sum direxisse, qui tum Gorthæli belli difficultatibus, tum Romæ urbis vidende
 ac perisurandæ studio, in itinere nonnulli retardati, nonnisi autumno procedente Cas-
 sum pervenerint, dum Totila Neapolitanâ obsidione occupatus, liberum ihuc iter
 reliquerat. Interim Innocentium tertio-decimo kalendas Julii & vixit excessisse, igno-
 rantibus legatis, qui non ante ejus obitum reverterint, quàm in reditu id accepissent
 Aurlanensis. Donnolum Innocentio susceptum post aliquod tempus, intercedente, cui
 inivis erat, Childeberto, Innocenti de condendo novo monasterio consilium exsequi
 nec potuisse, nec forsitan voluisse; unde factum, ut Maurus, invitante Floro, in pa-
 gum Andeavensem se receperit, ibique condiderit monasterium Glannafolensè; de
 quo in sequenti libro actum sumus.

Per hæc quinque, quibus hic liber circumscribitur, annos, quatuor habita in oculis

Annal. Bened. Tom. I.

N 2

deute

XLIX.
Gregori
Trotensis
locus de
Donnolo
excusit.

L.
Legationis
summa.

II.
In con-
silio adun de
profectione
panitentie.

ANN. CHR.

346

deinde concilia legimus, Aurelianensis duo, tertium & quartum, Gerundense atque Bascinense. In duobus Aurelianensibus interdicitur abbatibus, ne res monasteriis collatas aut sibi vindicent, aut alienare inconsulto episcopo audent. In Aurelianensi tertio & Gerundensi statuunt, non licere iis qui penitentiam solemniter benedictionem suscepint, de novo ad secularem habitum ac militiam reverti: locus facientibus Aurelianensis canon vicinus-quintus vaticum usque ad exitum aegar, Bascinensis sextus edicit, ut penitentes, tonsa capite & religioso habitu utentes, jeuniis & obsecrationibus tempus vite peragant. Septimus, ut epulis non intersint, nec familiaribus negotiis se implicent, sed tantum in suis donibus frugalem vitam ducant. Oñavit, ut qui in infirmitatibus constituti penitentiam petierint, susceperint a sacerdote, si postea convalescerint, vitam penitentium peragant. Episcopi vero penitentes, si conjugati erant, crilibem deinceps vitam agere debebant; unde vetat Aurelianensis canon vicinus-quartus, ne benedictio penitentia iuvenibus personis concedatur, maxime conjugatis, nisi ex consensu partium, & etate iam plena. Id observare visum est, quod ex hoc ritu penitentium profecta sit ea, de qua subinde loquemur, consuetudo, ut infirmi monachicum habitum pererant: quo accepto, si convalescerint, nefas erat ad secularem vitam reverti. Ubi opportuna est Gabrielis Albaspinii observatio huius consuetudinis in canonem oñavit concilii Gerundensis, hoc canone agi de iis, qui cum imminentes mortis metu percellerentur, penitentiam, quamvis nulla peccata tam atroci mulct digna commississent, divini amoris instinctu sibi dari efflagitabant, ob idque totum sacrum penitentium habitum suscipiebant. Confessores apud Hispanos ad genus penitentes appellabatur. Ex variis seculi fortis exemplis usum ex Gregorio (*) Turonensi antistite adducere licet Marci referendarii, qui post congressos ex iniquis descriptionibus thesauros, subito lateris dolore correptus, caput torrendis, atque penitentiam accipientem, spiritum exhalavit. Penitentium etiam haud dubie induit habitum, quem pullum seu nigrum fuisse constat in primis ex Rustici (b) episcopi Lemovicensis epistola ad Agricolum consanguineum suum, qui hoc modo penitentiam solemniter profectus fuerat. *Supereff, inquit, ut nunc convertere faciam, quam protulisti in vestre, probetis in corde; & hoc commutatio inter induendum vestrum habeatur & animam, ut, sicut ille sub candidis vestibus habuit hoc ejusmodi vestrum, ita nunc sub pallis vestris operum luce candescat.* Si qui ab hoc proposito desisterent, eos ab episcopo comprehendendi, & ad penitentiam revocandi subest Tolertani concilii quarti canon quinquagesimus-quintus; secus irrevocabiles, id est resipiscere nolentes, ut apostatas vult haberi. Duo ejusmodi penitentium genera distinguit ejusdem concilii canon quinquagesimus-tertius, unum eorum, qui ob manifesta crimina; alterum aliorum, qui ex sola devotione se se ejusmodi penitentia subiciebant: atque inter utroque id discriminis statuit, quod hi, si revaluerint ex infirmitate, pro motum probitate ad gradus ecclesiasticos promoveri possint; non vero qui ob mortale aliquod peccatum penitentia additi fuissent.

Hoc genus penitentia jam seculo quinto in usu erat, uti colligitur ex epistola Leonis Magni ad Rullicum episcopum Narbonensem, ex indulgentia dispensantis cum juvenibus conjugatis, ut, siquidem continere se non possent, ad priusam conjugium redire ipsi liceret; quasi dispensationem renovant patres concilii sexti Tolertani canon octavo. Verum progressu temporis eo usque crevit ejusmodi penitentia severtitas, ut, qui cum in extremis, etiam non sentientes, id est sui non compositos, nec proinde eam petentes, acceptissent, eam servare tenerentur. Insigne prae omnibus est exemplum Wambae Vestgottorum regis, cui ex veni haustu prae exanimi, nec scienti, nec sentienti, penitentia ordinem imposuit Quiricus Tolertanus antistes. Cum vero ex lethali poculo nihil minus convalesceret, penitentiam sibi impositam intelligens, sine prope, seu Ervigii regnum assestantis impulsu, monasterium petiit, ibique usque ad obitum in proposito penitentia perseveravit. Paulo post, concilii Tolertani duodecimi patres, forte ut Ervigio novo regi gratificarentur, ratam habendam esse ejusmodi penitentiam sanxerunt canone tertio, eum ad modum, quo infantes baptismi ligat, tamen non sentientes ac scientes illum acceperint. In fine tamen canonis hunc rigorem aliquo modo temperat, sub anni excommunicatione interminantes, ac quicumque sacerdos infans, qui non aliquo saltem metu aut indicio petiisset, penitentia ordinem temere imponere. Hinc praesidia fieri, ut illius consuetudinis, quae apud monachos, ut iam dixi, seculo septimo invalere cepit, ut summo in extremis monachico habitu, perperam, si sanitatem recuperaturi fuissent, se se penitentia devoverant, quo divitem sibi summi propositum redderent, uti exempla suis locis referenda nos docebunt. Cum enim ejusmodi penitentes sanitati restituti intelligerent, hoc penitentia ac continentia genus in privatis domibus rigore admodum servari posse; id denum Wambae exemplo

(*) Greg. Tur.
lib. 4. c. 12.

(b) Rustici, lib.
1. c. 11.

plo induxerunt animum, ut in monasteria perpetuò se se retruderent: ac subinde hoc pacto mos obtinuit, ut non alius perpetue illius paupertatis habitus indueretur, quam monasticus, cujus colorem pullum jam aetna imitabantur.

Concilio Aurelianensi quarto pro Amelio Parisiensi episcopo subscripsit Amphilo- chim abbas: quo nullum fortè antiquius exemplum est abbatis, qui vices episco- pi egerit in conciliis. Multa alia exempla suppeditant synodi subsequentes. Am- philochius erat sine dubio abbas in pago Parisiensi: sed cujus monasterii, igno- ramus; immo quae tunc temporis monasteria in hoc pago essent, nobis haud sat compertum: nam sanctae Crucis & sancti Vincentii, nunc sancti Germani, mona- steriorum nondum conditi ceptum erat. Gregorius Tarenus presul auctor est, mona- chos tunc existisse in suburbana sancti Laurentii basilica, usque praefuisse Domno- len abbatem, qui postea creatus episcopus Conemancensis. Fortè etiam sancti Dionysii basilicam jam tunc incolabant monachi, certè ante Dagoberti principa- tum, qui munificentia sua ita eam auxit & locupletavit, ut monasterii primus auctor a posteris habitus sit.

Et quidem huic loco praestat sub Chlothario Dagoberti patre Dodo abbas, ut patet ex litteris tum in libro sexto de re diplomatica, tum apud Dublerum relatis. An autem Amphilo-chius huic basilicae tum praefuerit, defuncta argumenta quibus id affirmamus. Alia pagi Parisiensi monasteria memorantur in charta Vandemirri (4) ex- eunte seculo septimo: sed non minus incerta est eorum origo & conditio, quam incerti abbates. Ceterùm Parisiaca sancti Petri basilica monachos non longè a principio adhaesisse, intelligimus ex auctoris perantiqui libello de vita sanctae Balthi- dis reginae, in quo Chrodechilde seu Chrothildis regina, Chlodovei Magni conjux, ecclesiam in honore sancti Petri, ubi reliquias monasterii ordinis vigeret, apud Parisiensem condidisse perhibetur, nec-non & cenobium in honore sancti Georgii sacrarum, virginum in Cala, quod postea sancta Balthidis oversum restituit atque amplificavit.

ANN. CHR.
341.

LII.
Abbas e-
piscopi vica-
rius in con-
cilio.

LIII.
Monas-
teria diocesis
Parisiensis.
[4] Dupin.
tome 247.

ANNALIS ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUINTUS.

Anno Christi 543. ad annum 559.

ANN. CHR.
543.
I.
Mauro dis-
cessu quan-
do Casini
TRACTOR.

ARATIS omnibus que tum ad missionem Gallicanam, tum ad novam istius coloniam fundandam necessaria & opportuna videban-
tur, Benedictus Maurum ejusque socios ire fortes, ire felices jubet.
Hinc effusus maror ac luctus totum illum sacri monis cœtum inva-
sit: se in Mauro alterum patrem atque rectorem, spei sue alterum
præsidium, alterum denique Benedictum amittere deploantes: nec
scio an Maurus sociique minori a carissimis commilitonibus dolore,

avellebantur. His motus alternantibus suspiriis bonus Pater, utroque animos his
paucis, at efficacibus verbis relevandos duxit. Si cui nostrum, carissimi fratres
ac filii, dura & acerba videri possit hæc discessio; mihi sanè pre vobis hinc do-
lendum est, ut qui non modò a caris pignoribus avellat, sed etiam his destituitur
solatiis, que in presens tantopere necessaria videbantur. Verùm jam dudum in
schola caritatis edocti, que suis commodis aliena præferre jubet; nos aliis impen-
dere decet, quod Deus suggerente rogamur. Quapropter his lacrymis, quæso ab-
sistete, certi posse Deum supplere his, quos quasi amissos lugetis, longè melio-
res. Facite ergo in eum spem vestram, & cavete, ne demonis astu, unde aliis
vobis acquiritur, inde vobis ex tristitia detrimentum accedat. Nec vos mutui cons-
pectus moveat privatio. Non valent dividere longa quævis terrarum spatia, quos
charitas artificioso fœmæ unanimi fœdere compunxit. Vos verò, fratres carissi-
mi, quos ad piun illud opus Deus optimus vocat, erigite animos, & arreptum
sacre religionis propositum constanter retinete; nec dubitate, quantò duriora &
asperiora pro Christo pertuleritis, tantò amplius vobis præmia in celo proven-
tura. Certe cum epi me foris mors ipsa a vobis separabit, ne animos abscide-
re presentem vobis, si Deo placebit, atque utiliore, deposito hoc mortali cor-
porè, ut quidem spero, habituri.

In hæc verba dimissi cum Patris benedictione & fratrum oculis Maurus & so-
cii, discedens, sacro cœtu ad monasteriū jussant proficiscens, secum ferentes
sanctæ Regule codicem, plurimi auctoris manu exaratum, simulque pondus li-
bre parvæ, atque vini hemine vasculum, que singulis fratribus in dies regula
subministrari præcipit. Casino profecti ipsi epiphaniarum diebus, festis quinq; ut
obscura Fausti verba explicat Adrevaldes, in vicinum monasteriū prædium, (Euse-
bius vocabulum hæcenus hæret) a duobus, quos prædit sanctus Pater eo præmiserat,
fra-

fratribus, Probo & Aquino, humanissime accepti sunt. Sequenti nocte, cum nocturnale officium celebrarent, eodem adveniens alii duo fratres, Honoratus, vir beatę memorię, ac Felicissimus, egregie indolis adulescens, ipsius Mauri consobrinus, nūti a sancto Patre, qui capsulam eburneam, sacras reliquias, in prius tres verę crucis particulas continentem, afferrent, cum brevi epistola, quę prolixam ejus in filios amorem abunde, testabatur in hunc fere modum. Accipe, carissime fili, extremum pignus amoris in re mei, quod tibi sodalibusque tuis solatio sit, & contra impendenda mala praesidio. Vos quippe multa manent in isto tenere discrimina: sed vobis praesto aderit benignissimus Deus, qui felicem inceptis vestris exitum tandem concessurus est. Ad te, fili, quod attinet, postquam religiose professionis annos sexaginta expleveris, laborum tuorum fructum (sic enim mihi celestis revelatum est) in caelo percipies. Vade interim, usque in perfectione filix, sed felicior in perventione. His recreati, alacres intenc se committunt, ac quinquagesimę quintę feriã (sic enim interpretor) Vercellis adveniunt. Hic e cella turre lapsus alter e legatis Harderodus, per dies quatuordecim subsistere cogit, quoad prolixioris morę radio affecti focci, Maurum ad divina subsidia confugeret, compulerent. Proclaram e sacro scrinio ligum vivificę crucis, simul attriti corporis partes attigit, peccatam Harderodo restituit hospitalem. Postridie Vercellis egressi, ad Alpes contendunt, usque transierunt, dum in Agnensi basilica Maurus cum sociis precibus vacat, cæco lumen signo crucis reddit. Jurensibus in locis ejusdem viduae, apud quam hospitabantur, filius, Eligio nomen erat, ab imminente morte revocatus: qui in monasterio Lininensi postmodum monachus factus est.

Interim jam maestos ex Mauri discessu Catinarum animos gemina plaga supra modum afflixit, mors scilicet Benedicti parentis, fororisque ejus Scholastica, quę fratrem in caelum paucis diebus praecessit. Hęc ex vicino, ubi degobat, ascherio fratre semel quotannis adire solita, ad quendam monasterii villam accedebat, mille circiter ac quingentes passibus a Catinensi cenobio distantem, totidemque a Plumbarella, ubi ejus parthenon existisse creditur. Illic venerabilis ejus decedebat frater cum aliquot discipulis: non modo ut fororis incommodo, quod ad confensum, montis subeundum fuisset, ac secularium obloquii occurreret; sed maxime quod ea lex monasterii erat, plerisque aliis, ut vidimus, jam communis, ut ne mulieres propius accederent. Id tamen ex indulgentia concessum Agneti augustinę, aliisque subinde principibus feminis, ut sacri loci septa & basilicam ingrederentur, quę facultas etiam nunc rariss, nec fere praeterquam in solemnioribus festis, permittitur. Hęc severitas, hęc religio majorum nostrorum erat: Rara cum feminis, etiam sanctis, colloquia, rare consulationes. Nonnisi annus erat, ut mox dicebam, Benedicti cum forore, etiam e vicino considerens, congressus, colloquia ipsa sacra, nec nisi de Deo, rebusque divinis. Hęc erat amorum sitis, hęc aviditas: quam cum unus dies spatium expleri non posuisset, in noctem etiam, immo in sequentem lucem Scholastica protrahi hoc extremo anno cupiebat. Omnino abnecere frater, permodum extra monasterium sibi fas non esse. Hęc cum fratrem scire ad voluntatem non posset suam, capite in manus insertas super mensam inclinato, Deum ardentissima cum lacrymis prece sollicitavit, id sibi ut liceret. Ubi caput attollere coepit, nec mora magis tonitrua, fulgura consilare, caelum ipsum in pluvias resolveri, cum antea ejus serenissima esset facies. Tum Benedictus: Parcat tibi, inquit, omnipotens Deus, o foror: quid illuc fecisti? Illa verò: Rogatus preces meas rejecti: non ita verò Dominus meus. Jam ergo, me dimitti ab hinc, si poteris. Sic remansit in loco invitus ac nolens sanctissimus frater, atque ambo pervigilem in sacris colloquiis noctem duxerunt infirmos. Miranda in forore factorum colloquiorum aviditas: miranda vis & efficacia precationis, immo potius lacrymarum, quã factum est, ut plus apud Deum tacito fieri poterit, quàm precibus apud fratrem: sed non minus suscipienda fratris religio in observanda, quam ipse instituerat, regulę distributione. Utique perfectiora sit imitatio, non facillè discerni: utramque nullum.

Post triduum quam sacra virgo ad propriam cellam, ut Gregorii verbis utar, recessisset: Benedictus in sua cella consilens, credis sursum oculis, fororis sue animam sub columbae specie in caelos evolantem suspexit: quo subito infortunio adeo turbata non fuit, ut de beata fororis sorte ac gloria magnopere gavisus sit, atque inde omnipotenti Deo gratias immensas retulerit. Mox ejus obitu fratribus nuntiato, quia locus non procul aberat, sacre virginis corpus ad Catinensē monasterium deferri, atque in sepulchro, quod sibi ipse ob continuam mortis recordationem paraverat, sepeliri curavit: ut quorum mens in Deo una semper fuit, eorum quoque corpora nec sepultura ipsa separaret.

Non diu foror supererexit sanctus frater, qui suam ipsius obirem selectis familiaribus, qui sibi adhererant, discipulis, quibusdam verò longè positis prænuntiavit: illos

ANN. CHR.
143.

III.
Scholasti-
ca extremam
in h. fratre
colloquens.

IV.
Eisdem
obitus.

V.
S. Benedi-
cti mortis
extrema &
mors.

ANN. CHÉ.

543

illos moriens, ut silentio rem regerent; his verò certum signum & indicium promittens, quo mortis suæ hora ipsis significaretur. Mox sexto ante obitum die tumulum sibi aperiri iussit; tum ardentissimâ febre correptus, cum in dies cresceret, morbo vires corporis deficerent, sexto die in monasterii oratorium deferri voluit: ubi exitum suum domitus corporis & sanguinis perceptione manavit. Deinde corporis imbecillitati minime cedens, inter discipulorum manus se ipse sustentans, erectus in cæli manibus sublevis, atque ultimum spiritum inter verba orationis efflavit. Ea victus erat, ut nisi post mortem non proceret aut caderet: ea pigritas orationis, ut non alius precandi, quam spoliandi finis esset.

VI.

V. ascen.

an fct. ultra.

946 ip. 14.

Hoc plurimum mortis exemplum pro modulo imitari conati sunt plurimi & nostris, præsertim sacramenta in ecclesia ipsa suscipientes; ubi cum audiri, Benedicimus domitus corporis & sanguinis perceptione exitum suum munisse, haud scio an recte inde conclusit, sacrum Viaticum sub utraque specie, quod nonnulli hinc inducunt, ab eo perceptum fuisse: neque enim inolevis est apud veteres, idque indubia loca probant, ut corporis & sanguinis dominici nomine unica tantum panis species designetur. Sic in Sacramentario Gellonensi, ubi corpus Domini in cornu Domini reservandum de more in sequentem parasceven dicitur, postea die ipso parasceves ingrediuntur diaconi in sacrorum, atque inde procedunt cum corpore & sanguine Domini, quod ante diem remansit. Eadem verba leguntur in codice Carnutenis monasterii sancti Petri. Consimili modo presbyter fideles communicaturus, porrigendo panis speciem non raro dicebat: *Corpus & Sanguis Domini nostri Jesu-Christi propter tibi*, etc. ut videre licet tum apud Menardum (a) nostrum in Notis ad Sacramentarium Gregorianum, tum in concilio Roonmagensi, (b) sub Ludovico rege Transmarino, in hæc verba: *NULUS autem laicus aut femina eucharistiam in manibus ponit, sed tantum in eo ejus cum his verbis ponat: CORPUS DOMINI ET SANGUIS FRONIT TIBI AD REMISSIONEM PECCATORUM ET AD VITAM ATERNAM*. Contra in Missali Gelasiano, rectius baptizatus in Missis, siquidem celebranda sit, communionem dari precipitur; *Sic autem dabis et tantum Sacramenta corporis & sanguinis Christi, datus: CORPUS DOMINI NOTRE JESU-CHRISTI SIT TIBI IN VITAM ATERNAM*: ubi videt hic corpus Christi penitus dici, cum paulo ante sacramenta corporis & sanguinis dictum sit. Erant fortasse qui hæc dicta velint de specie intinenda; sed ne controversias hic ferere videar, hanc interpretationem saltem non admittit reservata in Parasceven eucharistia, que sufficientem nobis rationem præbet, ut ne alia loca de specie intinenda interpretemur. Quamquam aliquando viaticum sub utraque specie concessum fuisse haud negaverim: cuius rei præclarus est locus tum in canone undecimo concilii undecimi Tolentani, ubi agitur de quibusdam infirmis, qui pro oris facilitate, præter dominici calicis ususmodum traditam sibi eucharistiam deglutire non poterant: tum apud Petrum (c) Damianum, ubi agit de quodam sacerdote, qui cum eucharistiam deglutire negaret, aliquantulum dominici sanguinis ex negligentia reliquit in calice; quod cum ille ad ecclesiam reverens compescisset, sed fastidio præcipitui noluisse accipere; mox calicem lavit, & in labrum marmoreum, in quo erat aqua sanctificata, projecit.

(c) Petr. Dam.

947-48: c. 14.

Et, o magnum divine virtutis indicium! illam labri partem, quam id quod effusum est de calice contigit, in sanguinem ruborem repente convertit, ubi scilicet duas majores guttas exprimentur. Utrò modo Benedictus sacrum viaticum accepit, non facile asseruerim.

VII.

Vitam de

948 ubi.

Ubi animam in cælum emisit vir sanctus, simul uno atque indissimili viso ejus obitu declaratus est duobus ipsis discipulis, uni in cruce, hoc est in Catinensi monasterio, commoranti, ut habet Gregorius; alteri vero longius posito; quod de sancto Mauro Faustis vulgatus ita interpretatur. Superatis, ita ut diximus, albis & Jansenis locis, Maurus tandem pervenit in pagum Autisiodorensium, ubi Romanus, in qui Benedictus, apud Suhlacum suppositraverat annonam, monasterium apud Fontem-rogii considerat. Hoc comperto, Maurus cum sociis istuc diversis ipso die parasceves. Revertens boni hospitii officio, doloris materiam citem præbebat, significando sancti Patris obitum in crastinum sabbari diem, que duodecimo kalendas Aprilis celebranda erat: quâ die, horâ tertiâ, dum precationi operam daret, extra se raptus, viam pallis litatus, ac innervis coruscant lampadibus confectis, rebo orientis tramite a Benedicti cella ad cælum usque pertingentem. Rem narrat Gregorius ipse: at neque Mauri hoc loco, nec Gallie meminit. Hoc spectaculo intentum proptius assistens quidam venerabilis senex, quid de insolita illa sentiret via, cupisse esset, interrogavit. Mauro autem, ignorare se latente, respondit: Hæc est via, qua discipulus Domini cælum Benedictus confendit. O peccata illa via, quis noli det tam cum sancto Patre tenere ac terere! Via hæc, vita ejus, regula ejus una atque eadem. Ex ejus quippe regula vitam quoque ejus conspici licet. Neque enim sanctus vir, ait (a) Gregorius, ullo modo potuit aliter docere, quam visis.

(a) Gregor. lib.

10. dial.

Hæc

Hanc vitam, hanc mentem, Benedicte pater, qui quondam Casinum ac societas ipsi monasteria residui, qui ipse vixisti, da simplici. Jube hanc ingredi vitam, quam tu dux, quam grex ingressus es fuit; ego verò, quantum mortalis atque infirmus homuncio possum, te ac tua vestigia sequar! Ita impletum est sancti Patris promissum de morte sua discipulis, cum presentibus, tum absentibus, significandi. Sepultus est in cœtorio beati Johannis Baptiste, quod Apollinis sano evenit ipse construxerat, testante Gregorio, ex quo vulgatum Fastus corrigendus, qui sancti Martini cœtorium habet. Successorem in Casinenis monasterii regimine fortitus est Constantium, quem reverendissimum valde virum (b) Gregorius appellat.

De anno, quo sanctissimus Pater mortalem vitam reliquit, jam dudum orta difficultas calculatorum ingenia torfit. Incautum, desiccitibus idoneis, quibus id definiatur, argumentis. Qui id anno ejus seculi tricesimo-sexto conflagravit Abbo Floriacensis abbas, alique; recte quidem duodecimum kalendas Aprilis cum sabato sancto ex paschalis tabulis composuerunt: sed non attenderunt ad Totile cum Benedicto congressum, qui seris contigit. Si Gregorium Magnum consulas, duas certe habebis hujusce obitus chronologicas notas, seu duos limites, quos ultra citraque Gregorius divagari non sinit: nempe Totile cum sancto Patre congressum, quem anno quadragesimo-seculo contigitse probavimus; & eversum Casinenis monasterii per Langobardos, que sub Roisto, Casini post sanctum Benedictum abbate quarto, facta est circiter annum, ut suo loco videbimus, octogesimo. Ex vapo hoc spatiosissimam illum annum ad tempus Totile congressus propriis accedere recte inferre licet: ut certum obitus annum figure non licet. Si Fastum integrum sequi velis, vana & irrita conatus. Numquam enim toto illo, quod mox narabam, spatio, sabatum sanctum duodecimo kalendas Aprilis invenies. Quod si ad varios paschalis festi cyclos consulas: naga. Neque enim id coincidet, sive Victoris aut Victorii, sive Dionysii aut Alexandrini, qui uni tunc in ecclesia recepti erant, calculum sequitur. Hanc controversiam sibi sciendam, aut certe illustrandam proposuit eruditus ac religiosus vir Claudius Lancelotus: at Fastum, quem sequi docem instituit, deferere epactis est non semel, ut annum quadragimum-septimum ceteris praeferat: quo anno pascha, non undecimo, sed nono kalendas Aprilis, contra vulgari Fasti & latine ecclesie calculum, fatetur accidisse. Accedit præter alia, quod in ea senectute, Glanfolensis ecclesie dedicatio, que apud Fastum octavo incipit monasterii anno, & quidem Theodeberto rege facta dicitur, non integro post Inchoatum monasterii anno, si Gregorium Turonensem præ Procopio audiamus; aut certe quarto admodum, si Procopium Gregorio præferamus, facta fuisse dicenda est. Verum, hæc minores momenti incommoda Lanceloto videntur, quam recedere ab accurata illa Fasti in describendis pasche & sabati sancti circumstantiis diligentia; quas sancti circumstantias si commentus esset Odo Fasti interpolat, an ille nebuloz ac falsari loco habendus esset, ut qui Jesum invocet sinceritatis sue testem, in edenda sancti Mauri vita. Odoris fidem elevare non est animus: sed cum Fastum integrum præstare non liceat, in his ambagibus recepto jam pridem calculo adhærere satius videtur, constituendo sancti Patris obitum in anno quadragesimo, quem Leo Maricanus in chronico Casineni, alique post eum plerique assig-
nant. Quidam codices habent *quadragesimo-seculo*: at perinde est utrum dicas, liquidum annum quadragimus-tertius secundum novum calculum, idem est quad-
gesimus-septimus juxta veterem, qui a paschate novum annum inchoabat. Quan-
quam apud Leonem indicio non concordat: sed, his inextricabilibus tritis omis-
is, ad ordinem revertendum est.

Dilectus a Romano Maurus ac socios, ubi Autellanorum attingere civitatem, gravissimus alter invalit moror, nuntius scilicet ad se perlatum de morte Innocentii episcopi Cenomanensis, hujus legationis auctor. Maurus verò, oraculi sibi a san-
cto Patre de aduersis perferendis memot, spem in Deum desens suam, socios le-
gatorique bono animo esse iussit. Harderodus novum suader adendum possitorem:
si decessoris sui consilium exsequi neglexerit, se aliam forentis rebus tentaturum
viam. Convenit a legatis episcopus, sive in fuerit, ut quidam volunt, Sciepsidius
intrusus; seu potius, ut apud Fastum, Domnolus, ob Childeberti odium sedem,
suam peccatam non habens, respondit, non ferre suarum rerum statum ac rationes,
ut aliorum negotia & corpora persequatur: sibi alias longè majoris necessitatis ac
momenti curas incumbere. Hoc responso Harderodus nihil turbatus, maxime cum
locus, quem Innocentius ad novi canonici fabricam designaverat, Rupiacus voca-
bulo, non admodum commodus & opportunus videretur (c) sicut ejus indicant acta
(c) episcoporum Cenomanensium prope Evronum.) Hademarus nepotem suum ad R. iussu
Maurus, qui Aurelianis Interim ad sancti Petri basilicam substiterat, dirigit: ac,
Anat. Bord. Tom. I.

ANN. CHR.

141-

(b) *ibid.* c. 12.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

Quo anno.

V. II.

ANN. CHR.

LXX.

Glennafolium
hensis mona-
stii coenobio
Brachio.

disponeret totum, sed quomodo ad se in pagum Andecavensem accederet? ubi quid factu esset opus, simul consulerent.

Concessit Arelatensis, decimo quam eo advenisset die discedunt, & intra quinque dies ad locum, qui Restis dicitur, perveniunt: ubi Maurus ab Harderado, episcopo conjugis ac filio (nam in ecclesiis quibusdam Gallicanis vicedominos conjugatos esse hodie quoque fuit usus) honorifice cum focis acceptis, refectusque est. Mox Harderadu cum uxore, cui Cassila nomen, Maurum fratrem alloquitur: esse sibi in aula Theodeberti regis convivium, Florum nomine, virum prepotentem ac locupletissimum, ceterum Deo devotissimum: cui, amica uxore, unicum filium habenti, nihil antiquius foret, quam probatissimis Dei servis monasterium ex rebus suis construere, ac filium illum suum offerre Deo: sibi videri nitendum ad eum venire, qui Mauri adventum ac desolationem significet. Invenit lustrandum ex ejus præditiis unum, hunc procul inde remotum, qui locus construendo cenobio aptissimus sibi videatur. Annuit Maurus; nec mora missus est qui rem Floro nuntiaret. Ille vero oblata occasione gratanter accipiens, regi consilium aperit suum, & approbat: tum iter ad prædium suum, Glennafolium vocabulo, ad Ligerim apud Andecavos forum properat accelerat. Dein Maurum, ejusque focos complexus, suam de condendo monasterio voluntatem pandit: operam, locum, facultates, insuper & regis gratiam ac favorem pollicetur. Accepta cum multa gratiarum actione conditionibus, eum locus ad monachorum quietem ac solitudinem Maurus arripit, instrumentum donationis conficit, ac Bertulfum filium, novum circiter ædæ, Deo consecrat, Mauri doctrinâ præceptisque informandum; sacro proposito nutrium remittendi sæculo, ubi de rebus suis statueret. Post hæc conducti artifices opus accelerant, intra octo annos absolvendum. Acquisitis itaq; locis ad Ligeris ripam, ex altera parte montis obiculi constitit, in capis devoto, latere fabrica omnia edificaria cepta est. Dum operi certatim incumbunt artifices, clericus, cui nomen Langisio, cementarius præfectus, ex sublimi præceptis ædus loco, Mauri precatione recepit sollicitatem. Alia item in alios artifices, qui beato viro detraxerant, miracula patrauit. Hic forte nos remoretur aliquis, inquirent, quid juris esset Theodeberto Austrasiorum regi in pago Andecavensi, qui ad Childeberti regnum pertinebat? Verum etsi forte pagus ille maxima ex parte ad Childebertum pertinuisse, nihil obstat quominus ejus portio Theodeberto conpereretur. hic Chilperico Carnotensis pagus tributus erat; & tamen Castridunum possidebat Sigebertus ejus frater, qui episcopatum illic instituire tentavit. Sic media pars urbis Masilia Gunthrammo, altera Childeberto, ejus ex fratre nepoti, parebat: quod nimis mirandum est, si aliquantula portio pagi Andecavensis ad Theodebertum pertinuerit. Aude non omnino certum esse, an Andecavi ad regnum Childeberti senioris pertinuerint. Certe si constaret, formidat Andecavenses quæ in tomo quarto analæctorum a nobis edite sunt, nomenque Childeberti regis præferant non semel, principum Childeberti secundi Austrasiorum regis ut veri simillimum est, cunctas fuisse; Andecavi regno Auxiliæ tribuendi essent, non Neutris, quæ foci erat Childeberti senioris. Ceterum Glennafolientis monasterium ab origine coloniam fuisse Casinensis monasterii, illud indubitatum argumentum est, quod per multa secula principi illi cenobio subiectum fuerit, uti Hadriani pape primi, Urbani secundi episcopi successorum, signum evincant.

Hucusque sancti Benedicti formam atque exterioris hominis lineamenta rudiori pericillo utrumque adumbrare conati sumus: utinam sit perspicaces habuerimus oculos, ut interioris ejus hominis virtutes ac dotes, introspicere, contemplari, atque exprimere nobis liceret! Quanta inde nobis exemplorum feges, quam præclarum virtutis specimen & exemplar in tanto viro, qui, teste Gregorio, omnium iustorum spiritus plenus fuit! At quis illas animi dotes mente comprehendere, modum verbis explicare possit? Ille scilicet perseverantiam in abstinentia & ieiuniis, in vigiliis & orationibus; animum illare lectore Deo intentum, noctesq; ab eo perinde non dies atq; nullumque ab opere Dei tempus, quod vel otio indidisset, vel negotio extraheret: quod in sancto Martino Sulpicius laudat. Sic, magis Antonii imitatione, laudabat veterum studia, ut esset imitator novorum, utroque in se uno repræsentans. Hinc Basilium æmulatus, bonarum rerum alias invenit, alias imitatus est, alias superavit. Cunctas in se virtutes tam plenas habuit, ut singulas peculiariter excolere, & possidere tamquam unicam putaretur. Omnes semper nimirates, sancti Honorati exemplo, & cognatum nimiratis gloriæ fugiens appetitum, regulam ita suam temperavit, ut & fortes plura facere cuperent, & infirmi tamen severitatem non refrigerent; regulam fuisse nihil aliud esse, præter quandam honestatem æquum & iustum pro conversationis profectus. Studebat potius amor suos regere, quam eis terrore dominari, quod de sancto Honorato scribit Hilarius: ut voluntaria magis quam

quam cuncta correctio hunc quoque subditis adhiberet ornam, ne ad officium suum compulsi crediderentur. Incredibile est quantæ illi curæ fuerit, ne quem tristitia præter modum affligeret. Non adhibuit tamen aut serviliter, sed perquam fortiter & generose delinquentes, ubi exigebat res, corripiebat, rarus, id quod molle ac tenerum est, dissolutum esse ac languidum. Sic utique malo per alterum modebatur, duritiam mansuetudine & facilitate, molliem autem gravitate atque aconimitate temperans. Omnes in eo gestus, nedum actus, exemplo erant. Ita non modo loquendo, sed etiam silendo, monitis partes obibat. Quales putamus existeret sub tali institutore ac magistro discipulos? Quid aliud rum erat Ordinis nostri cenobia, quàm gymnasia pietatis, ubi quique non optimus videri, sed esse studebat: ubi solitudo ac lætare pro summa gloria, paupertas pro divitiis, silentium, pro eloquentia erat? Quam præclare nobiscum ageretur, si idem rerum nostrarum status esset? Nunc autem periculum est, ne Ordo omnium sanctissimus in contentum veniat, & fortè in solitudinem, si prima hæc ejus ornamenta a nobis negligantur: sed maxime solitudo, silentium, secularium hominum ac rerum fuga, stabilitas in monasterio: cum nihil monachis perniciosius sit, quàm facilis ac promiscuus ex uno in aliud discursus; ubi sola in causa est animi levitas & inconstantia. Sed querelatum hic locus non est, quas utinam admittere, ubi necessaria erant, seculi nostri mores possint.

Præcipuus ex sancti Patris discipulis fuit Maurus, & præ cæteris familiaris. Id curas ejus super aquas ad liberandum Placidum, atque, ut cætera sileam, id misso in Galliam, & visum de morte pii Patris satis superque probant. Nec mirum si tantum profecerit sub optimi magistri oculis, cujus viva vox & convicius continua exhortatio erat. Felix ille, qui tanti viri actis interfuit, secreta peripexit; qui cum in omnibus observavit. Non poterat, siquidem homo frugi erat, ut certè erat, non fieri melior in dies. Talem Ordinis nostri apostolum Gallia meruit, qui sancti Benedicti spiritum in nos transmitteret; nos, inquam, qui ejusdem beati Patris sacras reliquias possideri eramus.

Non dubium quin is regulam docuerit ad amicum, eo scilicet modo, quo eam ab ipso legistatore edoctus fuerat. Sunt tamen qui existunt cum labori manuum in Gallia detraxisse. Mirum est unde id acceperint Rupertus & Petrus Venerabilis, ut. qui hæc scripserunt. Nihil quippe ejusmodi in ejus vita invenio. Ex tamen Petrus (a) ait, beatum Maurum ad has Galliarum partes pro constituendis secundum regulam cenobiis a sancto Benedicto directum, hunc morem in monasterio Andegavorum (b) caveri tenuisse, ut, quia eis sine proprio labore cuncta necessaria suppeditebant, (c) cavenda manuum labori, uni spiritualibus exercitiis occupati essent: unde alibi (d) dicit, cum aliquis vel multa, ex simplici caritatis oculo, mutasse; quod de laborum manuum non facile crediderim, quantumvis dotatum fuerit monasterium Glannofolentie. Ejusmodi tamen dotatio monasteriorum est pro privata monachorum necessitate laborem remittit, et non præscribit contra sacrum hoc penitentis exercitium, quod plerisque monachis (e) necessariam est, ne otio torpescant; & pauperibus utile, ut ex eo labore adjumentum accipiant. Certè in Gallicanis post beatum Maurum cenobis laboris corporalis usus perseveravit, ac densus sanctus est in generali synodo Aquilgranensi, prout videbimus suis locis.

Quoniam sunt alia, quæ a sancto Mauro mutata fuisse Petrus existimavit, non video. Quamquam citra culpam quædam pro locorum varietate dispensari posse non dicitur: nec Cistercienses ipsi, qui regulam ad apicem observandam receperant, hujusce dispensationis in omnibus expertes erant, ut idem Petrus probat. Immo verò quædam aliquando mutanda suggerit experientia, cum ex ipso regule usu, pro locorum, temporum, atque hominum diversitate, quædam otii incommoda monasteriorum præfati advertunt. Sic in celebri illo abbati conventu Aquilgranensi sub Ludovico Pio statutum fuit, ut mensa abbatum, quam cum hospitibus & peregrinis seorsum vult esse Benedictus, non in privata camera, sed in communi fratrum refectorio esset: nempe ut hoc pacto multorum abbatum profusioni, qui hospitium occasione sibi propiti, suis Impii esse solebant, ut Petrus (f) Venerabilis loquitur, eos ad mensam communem revocando patres mederentur. Non desunt tamen et nostris qui existunt, hanc esse regulæ nostre mentem, ut non in privata, sed in communi mensa, cum hospitibus abbas reiciat; atque ea est Menarii nostri sententia: sed, ut ingenuè dicam quod sentio, hæc sensum vix capit regulæ nostre caput quinquagesimum-secundum; atque eo mihi videtur spectare anonymus scriptor vite sancti Augustini, cum abbatem quendam vocat, qui *sequestratus a fratribus mensam* habebat. Hoc verò sancto Patri fuisse caritas, & tantopere apud veteres monachos commendata & laudata hospitalitatis virtus; idque laudabiliter servatum est, dum eadem frugalitate, usdemque cibus abbatum in privatis mensis utebantur: at ubi ad

ANN. CHR.

543.

XII.

Maurus

discipulus

et principis

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

Annal. Bened. Tom. I.

O 2

laa.

ANN. CHÉ.
149.

(c) Pachomii
vita apud
Euseb., n.
26.

XIV.
Carnium
quod hospitibus
interdicitur.

(a) Iohann. Sa-
vid. de orig.
cap. 13. c. 13.
(b) Basilii
Reg. capit. 10.
(c) Hieron.
Epist.

XV.
Regule
autogra-
phum.
(d) Fuld., an-
cip. 10. 3.
c. 16.

laetitia & mensurarum secularium apparatus ventum est, virtus in vicium vertit, etique oportuno remedio recte consultum est. Quamquam non levis forte incommoda occurrunt in susceptione hospitum ad mensam communem. Hac ut preceperet (a) Basilius Pachomius, instruxit, ut etiam monachi aliunde adventantibus, quante magis secularibus? hospitum ad monasterii fores, loco ab aliis secreto pararetur, nec intra monasterium una cum aliis fratribus admitterentur: quod cum (a) Dionysius, Temptatus ecclesie oeconomus, improbasset, ejus reprehensionem leniter excepit Pachomius, hancque ingenti sui fœdedit rationem, nempe in monasterio suo variis generis esse homines, quosdam receter admittos, qui nullam adhuc vice monasticæ cognitionem haberent; quosdam etiam pueros, qui boni & mali discrimen necdum nocent. Utique nocitum adventantium contrubernium; quamobrem a major eorum commodo, utque monachorum peregræ adventantium esse honeste, ut hi ad sacrum admissi suavitatem, postea in decentiorem & quietiorem locum, reciperentur; quo audito, Dionysius factum probavit. Ut rem paucis absolvam, hospitum mensa aut sibi dedit eademque frugalitate instruenda est, si seorsim fiat, & sacra lectio adversus otiosos sermones munienda: aut, si communis est cum fratribus, strepitus ac tumultus omnia vitandus est; sique soli hospites admittendi, qui fratres nec perturbare, nec offendere ulla in modestie significatione possint.

Verum ferenda non est quorundam monachorum vecordia, qui legum monasticarum ignati aut oblitii, tantum eorum hospitibus nonnullis, maxime summe dignitatis viris, immo quandoque operis externis concedunt aut permittunt intra monasterii sepi, contra prescripta sanctorum patrum, contra pontificis sanctiones. Exat hac de re preclarus locus in actis sancti Theodori Sinece. Is scribi quibusdam mandavit, ut ad usum monasterii apothecam frumenti ac fructuum ex tabulis adificarent, sed ei conditione, ut ne carnibus vescerentur: aut si videri vellet, in oppidum irent. Verum, eam absente viro Dei carnes commodissime fœderum præstitas, statim is febrem incidit, adumque erat de ejus vita, nisi ei sanitatem vir sanctus suis precibus restitisset. Innocentii serviti & Gregorii non ea de re decreta alias, Deo dante, referemus. Scio incivile ac peccatum inhumanum id videtur Johanni episcopo (a) Saridenienti: ut inhumanus iohannis esset, ac turpis, inquit Basilii (b) Magnus, propter delicatos aliquos, monasterii legem ac frugalitatem mutare. Id etiam de quibusvis alii cibus ac de piscium insulito apparatu intelligendum. Turpe enim est, teste Hieronymo (c), sedicem provinciam nullius apud re prandere, quia ea palatio. Apagæ vero iactant nuper seculum de monachis græcis a sancto Benedicto carnibus refectis, quam fabulam nulla striati homines superiori sæculo commenti sunt.

Quod attinet ad regulæ autographum, quod sanctus Marcellus in Gallias attulit, olim creditum est illud ipsum fuisse, quod postmodum in Majori-monasterio apud Turones asservatum fuit, ex destructo foris Glannafolensi cenobio illuc allatum. Primum ejus rei notitiam Browero (d) debemus, attestanti in Fuldensi monasterio asservati codicem regulæ nostræ perantiquum, ad ejus calcem hoc peculiarum attestatum. *Monasterium beati Patris archiepi: Obedis peccatoris Benedicti. Pa nobis nostro, habemus contrarium mibi etiam; qui tunc in his omnibus, quæ adversantur moribus nostris melior!* Tu vero horum lector, si tuam videris vitam concordare præcipit, utis pro scriptore, eadem reddere domo suo. Tum subdit hujus clausula exscriptor: *Hæc verba sancti Patris reperta sunt in sua regula, quam ipse manibus suis præcipit scripsit, & sancto Mauro, cum cum in Gallias mitteret, tradidit: quæ domus ac venerabilis abbas N. (Richardum Browerus explicat, qui Fuldensi monasterio post æquidum sæculum undecimam præbuit) cum apud Majori-monasterium Turonensi in eadem regula, quæ ibi pro reliquis servatur, invenisset, repertus sibi apud Clunacum transmissit, & in hac regula nostra pro amore ipsius sanctissimi Patris nostro iussit studiose describi.* Verum hæc eadem clausula sine Benedicti subscriptione reperitur in codice Casinensi sub nomine Petri Venerabilis in fronte libri, qui inscribitur *Ordo monastica conversationis*, ubi leguntur hæc verba, *quem domus Prætor abbas Clunacensis cum apud Majori-monasterium &c.* etque addit hæc clausula postea Petro Venerabili addicenda, quam Richardus Fuldensis abbas: tamen patet Fuldensis abbas aliquis post Richardum, quo postior sit Petrus Venerabilis, eandem subscriptionem & clausulam subscribendam eduxit, ut scdm fuit videri Fuldensis. Utrumque en habet, vniuersum saltem Petri Venerabilis penultimus erat, regulæ autographum, beato Mauro & sanctissimo Patre nostro tradidit, illud ipsum scripsi, quod in Majori-monasterio pro reliquis asservabatur: quamquam subscriptio ipsa in verbis conuertra est, ut postea Benedicti eisdem regulæ exscriptori, quam sancto regulæ auctor trini tradit. Sed hæc coniectura est, cui præponderat vetus Majori-monasterii traditio. Nisi si illud exemplar erat, quod Carolo M. dicitur Theodemarus abbas Casinensis, ex ipso codice trans-

manuscriptum, quem beatus Pater suis sanctis manibus exaravit. Fortè illud idem exemplar erat, de quo loquuntur Grimaldus & Tarno monachi, qui sub initia seculi noni Sancti-Gallenibus nobis regulam beati Benedicti direxere, ex ipso transscriptam exemplari, quod ex ipso exemplatum est eodem, quem beatus Pater sanctis manibus suis exaravit (qua Theodemari ferè verba sunt) ab usurarum sanctitatem maxime curavit. Ut ut est, perit exemplar illud. Majoris-monaliterii, uti & autographum Casinense, quod in Theani conflagratione combustum est seculo nono. Casinates nostri in sacralio suo unum ostendunt folium, quod ex illo incendio reliquum potant. At ejus scriptura nobis haud quaquam tantæ viâ est antiquitatis. Veri simillime existimem eam esse regulæ partem, quam Drego abbas Glaznafolesiensis, cum anno suprà millesimum centesimo tricesimo-tercio Casinum adisset, Casinatibus obtulit cum reliquis beati Mauri, ut ex Petro Diacono videbimus suo loco.

Ums hic restat excutiendus scapularis, an sanctus Benedictus sacerdotii ordine, perditus fuerit, un diaconi tantum gradu insignis, quemadmodum beatus Maurus, quem levitatem damnatam fuisse ejus epigraphum, vetera instrumeta, & collectas, ut vocant, seu orationes in sacris antiquitas usitatas probant. Sacerdotii expertem extrinsece Benedictum tradit per alios Petrus Blesensis in epistola octogesima-sexta, & post eum, ut alios mittam, Buschius in Chronico (*) Windesemensi. Petri Blesensis verba hec sunt ad Alexandrum Carcullanum, causantem, quod sibi quotidie rem divinam facere non liceret. *Sed quis monachorum pater, & sacri Ordinis institutor, nec etiam sacerdotii gradum attingit; experique usurarum multo tempore, etiam in die pasche, utrum palchelus esset sollemnitas ignoravit.* (*) Hunc verò diaconum fuisse constant nostrorum traditio est, antiquis picturis, monumentisque confirmata, ut in secunda effigie hic apposta videre licet. Hic verò præmittere visum est antiquam ejusdem sanctissimi Patris effigiem, que formam ejus habitus representat ex veteri codice, quem Desiderus ut Casini abbas anno MXXXIII. describi curavit, prout eam noster Bernardus de Montfaucon in suo Diario Italico (*) expressit. Aliarum ejusdem tabellæ figurarum explicationem ad illud tempus, quo scriptus est codex, relevamus. Postioris hæc figura xxi incisâ est (*) ab Angelo de Nuce in notis ad vitam sancti Benedicti, ubi Benedictus levita appellatur; crux ex codice Casinensi, in cujus prima membrana exhibetur effigies sancti patris Benedicti, atque Johannis abbatis, qui codicem evangeti curavit: quod Angelus (*) interpretatur de Johanne primo, qui Casini abbas electus fuit anno nonagesimotercio-quinto-decimo. Sedet in cathedra sanctus Pater, dalmatica indutus & stola diaconali, non ubi humero sinistro, ut fit, in dextrum latus transversa: Johannes utrumq; abbas, dextera ante eum, regulam ubi eodem accipit. Similem vidimus picturam in codice bibliothecæ Vaticanae, ex Casinensi istuc ulla.

Ex his picturis, præter sancti Benedicti leviticum gradum, quendam alia colligimus de primario habitu nostro (nam & id ad hunc locum pertinet) observatione, digna: quippe in Johannis abbatis icona deprehendimus scapularis formam, non ultra umbilicam protensâ, & sub scapulis affixâ: tum colorem tunicæ talaris album, contra quam scapularis, quod nigrum est: ad hæc caputium acuminatum, ne quid dicam de barba neglecta, non tamen promissa. Denique ad caput Johannis abbatis videmus tabulam quadratam, quod viventium piorum hominum insignis est; non coronam, ut ad caput sancti Benedicti, beatis damnatæ ac sanctis tribui solitam, uti docet in primis Johannes diaconus in libro quarto (*) de vita Gregorii Magni. Vidimus & alias id genus picturas veteres, qualis est ea, que exstat Romæ in ultaræ ecclesiæ sancti Benedicti in Piscinula, qualem in Itinere (*) Italico retulimus. Alias picturas monachorum, tum Gallicanorum, ubi de visione Baronti monachi faculo proximo, tum Germanorum seu Paldensium seculo nono, ubi de Ratpato ejus loci abbate, referemus. Ita verò usus prison tenebat, ne loco cuculle esset scapulare ad laborem, ob id parva cuculle appellatum, quod cuculla esset monachorum, insignis, quam ne de nocte quidem abicere licebat. Quam ob causam cuculla duplex a sancto Benedicto conceditur: que quantum ad laborem incommoda futura esset, inventum est scapulare, quod cum cuculla, ut modò est, olim non gestabant. Unde in Clementina præcipitur, ut monachi peregrini proficiscentes cucullam deferant, ut, *si desiderint, scapulare scilicet capiam*, quod genus pulli viaticum erat. Ad sancti Patris Benedicti ægla quod attinet, insignis est ejus prerogativa, quod ex literis mandante ex relaxu quatuor ejus discipulorum Gregorius Magnus, qui unus omnium iustas esse debet. Quendam tamen peculiaria referens Marcus poeta, non speculans, quoniam ipse sancti Benedicti discipulum fuisse Paulus Warnesfridi testatur.

ANNO. CHR.
1419

XVI.
Benedictus
in scapulum
diaconatus.

(*) Brevit.
l. 1. c. 49.

(*) Angl. de
Nuce p. 41.

(*) Brevit. Ital.
p. 114.

(*) Angl. de
Nuce p. 41.

(*) Idem p. 83.

XVII.
Benedictus
habitus.

(*) Johan.
deo. lib. 4.
c. 16.

(*) Itiner.
Ital. p. 147.

ANN. CHR.
144.
XVIII.
Chrothildis
dis regina
obit.

Monaste-
rium con-
ditur.

(*) Greg. Tur.
lib. 4. c. 10.

(b) Supra lib.
4. c. 10.

XIX.
S. Petri
Rotomagen-
sis.

(*) & Oron.

(c) Paulin.
dis. 1. c. 10.

XX.
Andela-
gensis.

(*) Andeli.
(d) Bede lib.
5. c. 8.

XXI.
Radepon-
dis fecerit
Pistavas.
(*) Anser.

DUM Maurus apud Andecavos monasterium condidit, Chrothildis regina, viro suo Chlodoveo Magno doctum orbara, apud Turonos excoelcit et vivit; & Rade-
gundis, Chlotharii senioris coeuj, velo suscepto Pistavas fecellit. Utique rei
commemoratio ad nostram pertinet historiam. Chrothildis, regio Burgundionum,
sanguine, Chilperico patre nata, inter Arianos licet, in aula Gundebaldi patrii, qui
eius parentem interfecerat, catholice educata, Chlodoveo conjugii suo auditor fuit,
ut, curatis personae gentilitatis ritibus, christianam fidem profiteretur. Mortuo Chlo-
doveo, pie viduae officia omnia obire coepit, Chlodoviri regis filios seu nepotes
suos educare, elemosinis pauperum egestati succurrere, basilicas condere, monaste-
ria dotare. Cuius a Childoberto & Chlothario Chlodoviri, uno excepto Chlododal-
do, liberis, fecellit Turonos ad rumulum beatissimi Martini, ibidemque e vita de-
cessit, forsan in sancti Petri parthenone, quam ipsa in suburbio Turonensi constru-
xerat, puellari haecenus appellato, tametsi modò collegium est canonicorum secula-
rium. Obit tempore Injuriosi episcopi (a) Turonensis, mortui anno ejus seculi
quadragesimo-sexto; ejusque corpus deportatum est Lutetiam Parisiorum ad basilicam
sancti Petri, quam ipsa construxerat, ibidemque ad laus Chlodovei regis sepul-
tum. In hac basilica monachos principio existisse jam probavimus testimonio (b) an-
tiquissimi auctoris vitae sanctae Balthildis reginae, ex quo etiam discimus, Chro-
thildem *cunobium sacrarum virginum in honore sancti Georgii in Cala primum instituisse*.
De hoc cenobio plura, ubi de sancta Balthilde agimus.

Ad haec, Chrothildis in suis ipsius actis, in primo Saeculo nostro editis, dicitur
etiam excoelcit ab ipsis fundamentis quoddam nunc magnitudinis monasterium,
quod in suburbio Rotomagensi civitatis prope muros ejusdem urbis, tempore
beati Dionysii ibidem edificatum fuit, & ab eodem apostolico viro dedicatum in
nomine duodecim apostolorum die Kalendarum Septembris, sicut in quadam petra
quae erat in fundamento altaris reposita, sculptum erat; ibique aggregasse nos
modicam congregationem clericorum Deo servientium, id est monachorum, quos
Gregorius episcopus Turonensis, alique ejusdem aevi scriptores, non raro clericorum
nomine insigniunt, uti exempla superius a nobis allata probant. Haec apostolo-
rum Rotomagensis monasterium non aliud est a cenobio quondam sancti Petri,
modò sancti Audoeni (*) appellato. Ejus originem Fidegodus, ejusdem loci mo-
nachus, in libello de vita sancti Audoeni episcopi Rotomagensis, Chlotharii se-
nioris tribuit. Sed nihil vetat, quò minus Chrothildis ejus parem eidem operi co-
laboraverit. Si beati Dionysii nomine praemissus auctor Dionysium Parisiorum apo-
stolum ac primum episcopum intelligit, haec dubie fallitur; potiusque ad Victri-
cium Rotomagensis episcopum illius basilicae ac monasterii, si quidem ante Chro-
thildis ac Chlotharii tempora existit, primordia referenda sunt. Conjectura faveat
Paulinus in epistola (c) ad eundem Victricium, ubi eum laudat, quòd in sua
urbe, uti & in oriente, *apostolorum quoque praesentiam adduxerit, qui peregrinatio-
nem suam urbem, affectu sanctorum spirituum, & effectu operum divinarum, sen-
tibus suis comparant*; quibus verbis novam tum apostolorum apud Rotomagem,
basilicam videtur designare. Sanè idem Paulinus ibidem Victricium commendat ab
initio apud Rotomagenses quotidiano psallentium concentu *per frequenter celestis
& monasterii*; quod sancti Petri monasterio non sine fundamento aptari potest.
De hoc nihil ulterius comperti habemus ad id tempus, quo sancti Audoeni corpus
eò delatum est.

Præter ea Chrothildis construxit aliud puellarum cenobium super fluvium Sequa-
nae, in loco, qui dicitur Andelagus (*) seu Andeleus, supra Rotomagem, ejus
basilica in honorem sanctae Dei genitricis Mariae dedicata erat. De hoc partheno-
ne agit venerabilis Beda in historia (d) sua, ubi scribit, saeculo septimo, cum
pauci essent in regione Anglorum monasteria, hunc morem in illa gente fuisse,
ut nulli ex Britannia, monachice conversatione gratia, Francorum monasteria
adirent, sed & filias suas eidem erudiendis, ac spolio caelesti copulandas mitte-
rent, maxime in Brigenis seu sanctae Farae monasterio, & in Caleni, & in An-
delagis monasterio. Hoc monasterium jampridem existere desit, cujus loco novum
Benedictinarum virginum cenobium nuper excitatum est.

Chrothildis decretum non longo intervallo excepit Radegundis ibidem regine se-
cessit in urbem Pistavorum. Haec Bertharii Toringorum regis filia, Francis victori-
bus Chlothario Suevionum regi sorte obijt pene infans, dein apud Atreias, (*)
pagi Viromandensis regiam ad Suminam villam, educata, dum regio thalamo habi-
li redderetur. Cum præter votum regi nupisset, monachum potius agebat quam
reginam, de nocte et regio cubili se ad orandum subreptis, & in quadragesima ju-
gi ellicio ad carnem utem, quod ipsi religiosa quadam sanctimonialis, re ac nomi-
ne Pia, suppeditabat. Hinc duxit identidem a sponso trahatur. Quæ res seculi
sa-

fugam et facile perdidit. jam a contagii visculis alienis. Accessit germani ejus fratris interitus, cujus auctor Chlotharius, qui cum pariter capellum in Franciam abducent. Hinc dolari ac tedio eodem Radegundis, secessum moderatur. Ideo Noviomagum (*) accedit ad beatum Medardum episcopum, vehementer obsecrans, ut se Domino consecraret. Abiit ille, eundem Apostoli interdictum, ne, quae ligata conjugio est, ejus solutionem teneat. Ad hanc interminabatur proceres, et pontifex eam velaret, quae solenni more mississet regi. Hæc verò mos in sacrarum ingressa, monachica velle se ipsa induit; sicque induta processit ad altare, Episcopum sic allocuta: Si me consecrare distuleris, plus hominem reveritus quam Deum, exit qui animam ab te meam exigit: quibus ille verbis, haud secus ac tonitruo concussus, sive serio, sive ex composito id factum sit, *non superposita consecravisti dicitur*, ait Fortunatus, qui postea rem explicam, ait eam a sancto Medardo *consecrantem velatam fuisse*. Ergo veli susceptione monacha facta est, manuum impositione diacona. Ordo Romanus addit, ex nova rita orarii impositionem super collum: Diaconisuram præcipuum numerus erat, ut presbyteris ministrarent, cum mulieres baptizarent, & ad certa negotia exequenda, quæ presbyteris propter honestatem non congruebant. Morinum (a) adeat qui plura volent.

Mox Radegundis ecclesie regia sua ornamenta, pauperibus singulam ex auro coronam, monachis distribuit. Tum nulla mora Pictavos venas iter instituit, varia plils loca dona conferens, nempe ad *cellam sancti Junonis*, & ad *cellam venerabilis Dado-* (c) Morin, 3.
Pict. Ord.
Euseb. 104.
muri, ubi quidam laici poterat regno mori, in manu Dadois abbatris totam dedit *causam*, quod prius cellam Dadoia dixerat Fortunatus. Idem fecit in *synagio seu* (c) Coed.
173.
monasterio Guichaldi, quem postea Martini episcopum fuisse idem auctor tradit, tametsi nullus eo nomine præful Mettensi ecclesie per ætæ tempora præfuisse reperitur. Hinc navigio Turones appulsa, mirum est quanta feris ubique altarium munera largiatur. Eadem in vico Candatensi (*) & in villa Suedis (**) liberalitas. Hoc (c) Coed.
173.
ejus iter Pictavos usque, ubi aliquantulum tempore subleat, dum, constructio aconthe-
rio, ibidem recluderetur, tanta iterum vite severitate, ut, præter panem silicium (c) Clau.
vel hordeaceum, nihil aliud quam legumina & olera perciperet, non pisces, æon-
ora, ne quidem posita: ad potum nihil præter aquam nullam aut piratum adhibe-
ret. Cetera in usus pauperum, egenarum & infirmorum tota erat, quibus etiam ad
mensam ministrabat. Quadraginta tempore, exemplo sancti Germani Parisiorum
episcopi, quem summoque venerabatur, mollis trassili frumentum contrebant, ex
quo tantum panis, quantum ad quadriduanam refectorem satis esset, conficiebat, ad
hæc oblationes in usum sacrificii, quas *locis venerabilibus disponebat*. Dum in villa
Suedis subsisteret, rumor ad ipsam delatus, Chlotharium penitere, quod eam a se
discedere permisisset. Hæc vehementer timens ne revocaretur, junia, vigiliis, cilicium
sibi imposuit, ut animum regi a tali cogitatione averteret. Quia etiam per
sanctam quandam, nomine Fridovigiam, quam itineris comitem habuerat, multa
transmisit *vero venerabili deo Johanni recluso in castello Cænone* (*) ad conficiendum (c) Clau.
Vigennæ & Ligeris, pro se ut oraret, ne iterum ad sæculum reverti cogere-
tur; ab
eoque vestem cilicium accepit, & divinum oculum, quo certius feret de muni-
libro de gloria, (b) quodlibet.

Mirari subit, cur Radegundis a viro discessit. Occasionem videmus, accem fra-
træ: ac consensum regis non videtur impetrasse ante recessum, tametsi sex minimum
annos cum Chlothario vixerat more epagiali. An verò eam circa consensum regis
velatus fuisset Medardus, regularum ecclesiasticarum sciens; aut etiam consensu-
te rege, nisi rex ipse calibatum professus fuisset, quem coram postea non servavit.
An forte episcopi, si quid hac in re peccatum esset contra leges, dissimularunt propter
verecundiam regis? Quosdam id fecisse, facile crediderim; ut nullus resistere, agere
assenserim. Carolus Coctatus putat Radegundem, ausuente rege Chlothario, No-
viomagum profectum fuisse, atque assensum regis acceperit atqueam velaretur. Al-
terum ex altero probat, nempe quod, teste Fortunato, *directa a rege, veniens ad*
beatum Medardum, supplicat instanter. Verum si rex consensisset, cur reclamant pro-
ceres? cur Medardo tergiversanti, & Apostoli obsequenti interdictum, Radegun-
dis non opponit regis consensum? Equidem Baudonivia, quæ librum de vita Rade-
gundis fecundum scripsit, quodam modo huic scabratia fævet, ubi ait, Radegundem
in villa Suedis commorante, suarum fuisse rumorum de regis penitentia, qui *causam*
& tantam repugnantiam persequitur a latere suo discedere. At reponi potest, permissum hunc
acceperit velatam jam reginam. Locus sancti habet ac difficilis. Radegundis a rege dis-
cessum et tantam ratione probat Fortunatus, quod ejus fixæ a rege cæcus fuisset
monasterio, id est absque ulla causa, sed ut prius innocens & culpæ vacuus esset.
Et quoniam, inquit Fortunatus, frequenter aliquid occasione, diemitate præsumit
seu

ANN. PHIL.

144.

(a) R. p. 104.

(c) Morin, 3.

Pict. Ord.

Euseb. 104.

(c) Coed.

173.

(c) Clau.

(c) Greg. Tur.

de p. Conf.

6. 15.

XXII.

An cum re-

ge consensu.

ANN. CHR.
144.

seu obsecrante *calus cedis ad salutem; ut hac religioſis uocetur, frater interſeſtur innocenter*. Quod ſubdit idem auctor, *Direſſa igitur a rege, uenimus ad beatum Medardum Norwomago; perinde eſt ac ſi diceret, proſeſſa a rege*. Cades ergo illa diſceſſionis cauſa fuit non plant iniqua, ſed non ſufficiens ad ſolvendum vinculum conjugale. Nodum hunc ſolvere videtur collecta, quam vocant, in ejuſ officio antiquitus recitata ſolita, in qua Radegundiſ regali in ſolb virginitatſ decorem conſervaffe dicitur. At parum veri ſimile id ſervari poſuiſſe per ſex minimum annos cum tali conjug, qui vitæ non admodum continens fuit. Sed hæc videriet theologi: res noſtras perſequamur.

XXVII.
Duo ſive
monaſteria
conſtit.
(e) Baudon.
nom. 19.

Duplex apud Pictavos monaſterium pla regina conſtruxit, unus ſanctæ Crucis pro virginibus, cui Agnetem abbatiffam præſecit, ſequæ illi ſubjecit: alterum ſanctæ Mariæ pro viris, ubi virginæ ſepeliebantur. Aliud etiam viroꝝ conſtitit in urbe Turonica, cujuſ vocabulum ſiſt Baudonivia (e) ejuſ vitæ auctor. *Monafterium ſibi*, ſit Fortunatus, *per ordinem præſiſt regis Chlotharii conſtruxit*, ſimium cenobium ſanctæ Crucis: cujuſ fabricam Pientius Pictavorum epicoꝝ, & Austrapius dux, ex regis mandato, accelerati curarunt. *Magnam congregationem puellarum* (b) ibidem principio exſtitiffe Baudonivia tradit, tamenſi *cellam* (c) inferius appellat. Dotato ex regia liberalitate monaſterio, præſecta eſt a Radegundiſ Agnes abbatiffa, quam ipſa a teneris educaſet. De ejuſ benedictione a ſancto Germano facta inferiſ diſcernis. Monaſterio beate Mariæ præſuit Arnegiliuſ abbaſ, ut ſcribit Baudonivia, cujuſ tempore jam baſilica ſanctæ Radegundiſ, uti & modo, appellabatur, nunc conſeſſum ſecularium canonicorum. Qui in hoc monaſterio priuſ degebant monachi, ſanctimonialibus ſanctæ Crucis in ſacris interſuebant: idemque mox in omnibꝯ aliis virginum cenobiis obtinebat, ut duplicia eſſent, quod in horum Antialium decurſu paſſim obſervabimus: tamenſi pleraque hæc viroꝝ monaſteria in canonicis ſeculares abierant, uno ſerè excepto apud nos Calenſi agri Pariſienſi, ubi a principio ad hoc uſque tempꝯ monachi ſanctimonialibus ſacra indigneſter nuntiabant.

ANN. CHR.
145.
XXIV.
Caſſiodoruſ
ſecreſſus &
monaſteriuſ.
(d) Caſſid.
graſum ꝑ ꝑꝑꝑ.

Duplicia etiam fuisse quibꝯdam in locis viroꝝ monaſteria, una pro cenobiis, altera pro anachoretiſ, exemplo ſcilicet orientalium monachorum, qui præter cenobia ſaura habebant, in quibus monachi, in cenobiis priuſ exercitati, diſſiſ cellulis habitabant. Utrumque vivendi genus inſiſtit Magnus Aurelius Caſſiodoruſ, cognomento Senator, *reſpꝑſit* (d) *in Roſemati urbe ſollicitudinibus dignitatum, & curis ſecularibus; atque in ſundo proprio duplex monaſterium excoꝝ prope Schyllacium, Calabrieſ uſterioris apud Brutiuſ oppidum; Vivarienſe ſcilicet pro cenobiis, Caſtellienſe pro anachoretiſ. Illic depoſitiſ priorum dignitatum inſignibus, qui peluſ conſul, quæſtor, præſectꝯ prætorio, & Theodorico Gothoruꝝ regiſ ab epicoꝝ fuerat, vitem monachi habitum purpure ipſi pꝑꝑꝑꝑ, corcorſ & ſerſes Dei ob id a veteribus appellatus: quod ipſe conſtat in libro ſuo de orthographia, ubi conſerſionis ſue nemiſt. Calcedoniꝯ & Geroniꝯſ utrique loco præſecti, ſive ut ſuis ſingulis locis præſect abbaſ, ſive ut conſectis curis utrumque ſimul monaſterium regerent: quod in Wirceſtꝑenſi & Giewenſi apud Angloſ cenobiis factum ſuo loco videbimus. Vivarienſis monaſteriſ ſitum amoniſſimum fuiſſe colligitur ex libro (e) de inſtitutione divinarꝯ literaturꝯ. Ibi horuſ lꝑꝑꝑꝑ, & piſcoſi annis Pellenteſ ſuente, cujuſ aquæ per diverſos meatus in monaſterium ad neceſſarios uſus derivabantur. Hinc varia piſcium receptacula ſeu vivaria, unde loco vocabulum manavit. Nec longe aberat mare ad piſcationem, quod vir magnꝯ commemorat: ut vel inde appareat, Vivarienſes monachos piſcibus, non carnibus uſos fuiſſe. Ad hæc inſignem ibidem bibliothecam inſiſtit, omniſgenſ librꝯ, quos undequaque conquiſierat, reſertam: nec decrant balnea in uſum infirmorum: adeo ut niſi rerum neceſſariarum monachis in ipſis clauſtris deſſet. Ita fiebat, ut monaſterium potiꝯſ quæreretꝯ ab extraneis, quàm monachi extranea loca deſiderarent. Verum hiſ obſectantis nolebat occupari monachos ſuos vir piꝯ, ſed ſpe ſaturorum, ad quæ eos jꝑꝑꝑꝑ adſpirare hortabatur. Qui in priori hoc Vivarienſi cenobio probati fuerant, ſi aliquid ſublimius cupereſt, hiſ pro eremo Caſtellienſe monaſterium erat. Habetis, inquit, (f) montis Caſtelliſ ſecreſſa ſuavia, ubi, velut anachoriteſ, præſtante Domino, ſeliciter eſſe poſſitis. Erant quippe illic remota & inſtantia eremi loca, & muris ambientibus inſeſa.*

(f) Div. lit.
f. 19.

(f) Div.

XXV.
Regula
& rꝑꝑꝑꝑ
co. 100.

Quapropter, addit ipſe Vivarienſes alloquens, vobis aptam erit eligere exercitatioſ jam ante probatiſſimis illud habitaculum, ſi priuſ in corde veſtro præparatus fuerit aſcendens. *Patrum regulas* (g) *ac præceptaſ proprii jꝑꝑꝑꝑ ſervare diſcipula ſuis præcipit, atque Caſſiani* (b) *inſiſtuta, aliæque ejuſ ſcripta ſeculoſo legere, & libenter audire, exceptis illis, quæ de libero arbitrio ſcripſit, in quibus ſancti Proſperſ cenſuram,*

ac Victoris Martyriani Afri episcopi, qui ejus errata purgavit, sequendam Cal-
 fiodorus docet. Horas divini officii omnes, quas modò in us habemus, comme-
 morat in commentario super psalmos. Jejunia monastica nona resolvit ait in eys-
 dem commentarii præfatione. Scripturæ sacræ studium suis magnopere inculcat, cõ-
 ber de institutione divinarum litterarum, quem monachi omnes accuratè legere do-
 berent. Quin etiam secularium litterarum studia (a) probat, quia exinde, inquit,
 non minimè ad sacras scripturas intelligendas sensus nosse instruitur: si tamen
 notitia ipsarum rerum sobriè ac rationabiliter inquiratur. Sacrorum librorum ex-
 scribendorum atque emendandorum curam inter præcipua vite religiose exercitia
 ponit, eamque cæteris præfert, quæ corporeo (b) labore exerceri possunt, prop-
 ter ea quod monachi antiquarii (sic scriptores illi vocabantur) mentem suam, rele-
 gendo scripturas divinas, salubriter instruant, & Domini præcepta scribendo,
 longe, lateque diffeminent. Pro lectione spirituali, sacrarum scripturarum (c)
 cum expositioibus suis commendat, nec non vitas patrum, confessiones fidei-
 cum, & passionis martyrum. Denique, si qui erant ita ingenio tardi, ut nec humanis,
 nec divinis litteris (d) erudiri possent; laborem, qui manu exercetur, his im-
 nit: quia nec ipsum est, ait, a monachis alienum hortos colere, agros exercere,
 & pomorum fructu ditare gratulari, etiam in usus pauperum ac peregrinorum.
 Hæc quippe, cum peregrinis atque negotantibus præparantur, sunt celestia,
 quamvis terrena esse videantur. Cuius est enim, inquit, languentes aut dulcibus
 pomis reficere, aut columbarum fecibus nutrire, aut pascibus alere, aut mellis
 suavitate mulcere? quæ quidem de languentibus extraneis, non de monachis ipsis
 intelligenda est; cum ex superioribus, tum ex consequentibus manifestum est.

Præclara in primis sunt ejus monita tum ad abbates, tum ad monachos. Calcedo-
 nium & Geronium (e) obsecrat, ut sic cuncta disponant, quod gregem sibi
 creditum, præstante Domino, ad beatitudinis præmia perducant. Peregrinos aut
 omnia suscipiant, elemosinam indigentibus tribuant, nudis vestes, esurientibus
 panem. Ipsos autem rusticos, qui ad suam pertinent monasterium, bonis moribus
 erudiant, nec adjectarum penitiorum pondere gravent: curent denique, ut illi
 frequenter ad monasteria sancta conveniant, ut erubescant, inquit, vestros se di-
 ci, & non de vestra institutione cognosci. Præterea varia ejus monita ad mona-
 chos, quibus præcipue concordiam inspirat, desidiæ fugam, lectiones ac meditatio-
 nes sanctas: quæ id efficiant, ut inimici (f) in eis non inveniant locum, cum to-
 tum Christus occupaverit animum. Cæterum qui non valet alios sermonibus do-
 cere, morum instruat sanctitate.

Monachos, non Græcos, sed Romanos seu Latinos principio in duobus illis mona-
 steriis constitutos fuisse patet ex præfatione sæpe laudati libri de institutione divina-
 rum litterarum: ubi potius latine scriptores sectandos monet, ut, quæcumq; Italia, in-
 quit, scribitur, Romani quippe expoliores indicasse videntur. Castellensis mona-
 sterii mentionem facit duobus in epistolis (g) Gregorius Magnus: quarum una Secun-
 dino Tauronitiano episcopo, altera Johanni Schyllitano inscripta est. In hæc fan-
 tius pontifex de nova quidam exactione conqueritur, quam Johannes a monachis Ca-
 stellensis extorquebat, subterque ab ipso servari curant, quæ ab ejus prædeces-
 soribus promissa sunt ac servata: ita tamen, ut, si quæpiam illis prave conver-
 sari deprehenderit, districtè ac regulari emendatione corrigat. Jam dudum uter-
 que locus, Vivariensis scilicet ac Castellensis, monachis orbatu est, uno sancti Gre-
 gorii Thaumaturgi oratorio in præfens relicto. Dionysium, cognomento Exiguum,
 cum Caliodoro, cui in primis carus erat, in Vivariensi monasterio per aliquod tem-
 pus conversatum fuisse quidam opinantur, ibique dialecticam cum eo legisse. At
 verè ut id, probari possit: immo Dionysium ante conditum Vivariense monasterium
 decessisse inde consilii posse existimem, quod liber de institutione divinarum littera-
 rum, ubi tanta cum laude amici jam mortui meminit Caliodores, paulo post ejus
 conversionem scriptus ab eo est, uti disertè tradit initio libri de orthographia, nempe
 post commenta palæstræ, quod opus conversionis sue tempore primum elucubravit.
 Postremus ejus liber est de orthographia, quem anno atatis sue monachismo-tertio
 composuit. E vivis excessit post annum ejus sæculi sexagesimum-secundum.

SUB hoc tempus, id est anno circiter quadragesimo-sexto, mortalem vitam (h)
 æternæ commutavit Norimagi ad Ilaram (i) Medardus Viromandensis episcopus
 sanctitate insignis: cujus corpus Chlotharius Francorum rex Suevionas transferendum
 atque in sicco fco suburbano, qui Croviacus (*) hætenus appellatur, sepeliendum
 curavit. In tumultuario opere statim super ejus tumulum rude ex virgultis (j) ora-
 torium construxit, quod in insignem basilicam, beate Mariæ, sancti Petri ac Ste-
 phani.

ANN. CHR.
345

(a) c. 128

(b) c. 301

(c) c. 321

(d) c. 128

XXVL
Monita ad
abbates & mona-
chos.

(e) c. 321

XXVII.
Monachi
quibus ibi po-
tuit.
(f) Gregor.
M. lib. 10, c.
12. & 13.
ed. 12.ANN. CHR.
346.
XXVIII.
S. Medar-
di abbas de
monasterio.
(g) Epistol. 10.
(h) c. 345.
(i) c. 345.
(j) Greg. Tur.
lib. 10, c. 12.
& 13.

ANN. CHR.
146.

phano dicatam, coarctatum est, ab ipso Clothario inchoatam, sed absolutam a Sigiberto eius filio, qui ex paterno voto basilicæ monasterium advenxit, sancti Medardi reliquit & nomine illustre. Situm est ad prospectum urbis amenissima orientalem, secundam dextram Azone ripam, haud procul a vico Crovico: que loci amenitas reges nonnullos primæ ac secundæ stirpis ad construendum ibidem palatium, adeoque sedem suam illic figendam invitavit. Perstant etiam nunc in locis monasterii antiqua vestigia basilicæ sanctæ Sophiæ, quam ex æmulatione Justiniani imperatoris præci illi reges considerant. Superant etiam ejusdem basilicæ canonici duodecim, qui ad divige officia singulis tantum dominicis cum monachis conveniunt. Perfecto monasterio, non clericis, sed monachos a Sigiberto impositos fuisse, tam luculenter demonstravit vir clarissimus Hadrianus Valerius in disceptatione sua de basilicis, & in ejus defensione, ut necno qui legerit, in posterum hac de re debaturus sit; omnesque ferebuntur, basilicarum nomine apud Gregorium Turonensem episcopum, alioque ejusdem ævi Gallicanos scriptores, passim monasteriorum ecclesias designari: quod semel sufficit monuisse. Danielem abbatem cœnobii primum, suggerunt vulgari indices non admodum accurati; eique substituant Gairaldum, cui vulgatum Gregorii Magni privilegium inscriptum est. Ibidem sepulti sunt Clotharius & Sigibertus loci conditores, eisdemque villas (a) fiscales in pago Sueffionico politas, quas Godino propter preditionem ademerat, Chilpericus Sigiberti frater largitus est. Hac pro consequentia rerum, occasione sancti Medardi obiit, continenter diximus, tamen ipsius monasterii conditio paulo serius, id est post mortem Clotharii, differenda erat.

(a) Greg. Tur.
lib. 5. c. 3.

ANN. CHR.
147.
XXX.
Flori pro-
fectus mona-
sticus.
(b) Cæsar. an.
147. c. 3.

Danielem abbatem ferunt discipulum fuisse beati Mauri, qui tunc Glannafolensis monasterii ædificationem accelerabat. Locum dedicationem, anno inchoati ædificii octavo factam, præcessit Flori conventio, ac Theodeberti in monasterium accessus, tamen dedicationem anticipatè refert Odo, ne semel inceptam de Glannafolensis cœnobii constructione (b) narrationem interrumpere. Sic, ac sermone de Floro jam institutum divideret, prius ejus obitum narravit, quàm Theodeberti regis: quavis dicat Florum inter monachos vixisse annis duodecim, mensibus tribus ac diebus totidem; consuetque Theodebertum anno ejus fiscali quadragesimo octavo e vivis excessisse, annis scilicet decem ante Florum. Is factis promissionibus memor, qui Mauro fundem constrando monasterio dederat, à Theodeberto rege facultatem petiit seculo omnino remittendi: nam id lausis regis optimaribus agere uno licebat. Rex nonnisi agrè assensit, pollicitas se ad certum diem, si modo sanctus Pater gravatè non ferret, cœnobio adfuturum. Florus interea accessit ad eorum Glannafolensem, qui jam tum ad quadragenarium monachorum numerum creverat. Tum rex ad diem constitutum eodem venit, ibidemque ea que regiam dignitatem decebat, honorificentia suscepit, fiscum regium, qui Bolicus vocatur, concessit, ac denum centum Floro torondis: qui, deposito militari cingulo, aliisque fircoli insignibus, monasticas vestes, frequenti curia spectante, induit est, concessis ploribus auri, argenteique donaris, atque ornamentis pretiosis in usum sacrorum. Refectus inde rex, & filiumque suum Theobaldum in societatem orationum admitti rogavit, ac Bertulfum, Flori filium jam monachum, complexus, Landamno, ejusdem Flori nepoti, quicumque patris ejus ex regali dono possederat, per scriptum regale tradidit. Florus verò, cum annis duodecim, mensibus tribus ac diebus totidem in religioso instituto pium vixisset, duodecimo kalendas Septembris supremum diem absolvit.

XXX.
Childebert.
ei basilica in
monachis.

Monachis non minus favebat Childebertus, quàm alii reges, immo alios hac in re longe superavit. Nam, ut ne superiora repetam, Sacerdoti Lugdunensi antistiti in contrahendis sancti Pauli & sanctæ Eulaliæ basilicis; Aureliano Arelatensi in condendis cœnobii sancti Petri & sanctæ Mariæ; & præ cæteris Germano Parisiensi in excitando monasterio sanctæ Crucis & sancti Vincenzii martyris opem tulit. Sancti Pauli basilicam apud Lugdunum, quæ modò collegiata est, monachorum quondam fuisse multi opinantur, auctore Sacerdote ejus loci metropolitâ, qui sanctæ Eulaliæ cœnobium virginum in eadem urbe extraxit, suppetias ferente Childeberto cum Ulrogotha regina. Utrumque locum restauravit Leidradus archiepiscopus, uti idem ipse testatur in epistola ad Carolum Magnum. In eadem civitate Lugdunensi alias restituit vestigia, nam in honore sanctæ Eulaliæ, ubi fuit monasterium puellarum in honore sancti Georgii, quæ de novo operis est parisi, & mater ejus a fundamētis ædificavit. Alia quoque domus in honore sancti Pauli de novo operis est. Sanctæ Eulaliæ ecclesia postmodum cruce militibus Templi, quæ modò præceptorum est ordinis sancti Johannis Jerusolymitani.

SA.

ANN. CHE.

545.

(a) a. 545.

(b) a. 545.

(c) a. 545.

(d) a. 545.

(e) a. 545.

(f) a. 545.

(g) a. 545.

(h) a. 545.

(i) a. 545.

(j) a. 545.

(k) a. 545.

(l) a. 545.

(m) a. 545.

(n) a. 545.

(o) a. 545.

(p) a. 545.

(q) a. 545.

(r) a. 545.

(s) a. 545.

(t) a. 545.

(u) a. 545.

(v) a. 545.

(w) a. 545.

(x) a. 545.

(y) a. 545.

(z) a. 545.

(aa) a. 545.

(ab) a. 545.

(ac) a. 545.

(ad) a. 545.

(ae) a. 545.

(af) a. 545.

(ag) a. 545.

(ah) a. 545.

(ai) a. 545.

(aj) a. 545.

(ak) a. 545.

(al) a. 545.

(am) a. 545.

(an) a. 545.

(ao) a. 545.

(ap) a. 545.

(aq) a. 545.

(ar) a. 545.

(as) a. 545.

(at) a. 545.

(au) a. 545.

(av) a. 545.

(aw) a. 545.

(ax) a. 545.

(ay) a. 545.

(az) a. 545.

(ba) a. 545.

(bb) a. 545.

(bc) a. 545.

(bd) a. 545.

(be) a. 545.

(bf) a. 545.

(bg) a. 545.

(bh) a. 545.

(bi) a. 545.

(bj) a. 545.

(bk) a. 545.

(bl) a. 545.

(bm) a. 545.

(bn) a. 545.

(bo) a. 545.

(bp) a. 545.

(bq) a. 545.

(br) a. 545.

(bs) a. 545.

quod monacho, ne sumus abbas. Ut (a) licet nullas habeat. Ut si aliquis ex
monachis ad episcopatum exierit, solum egrediatur e monasterio abique ullo
alio monacho comite. Ut (b) sanctus abbas (sic passim appellatur) nisi in quodam
id est mendo, faciente, extra congregationem non recedat, id est extra communem
refectorium. Ut (c) carnes in cibum omnemque sumantur, ne quidem pulli (d) aut
quavis alia, nisi ab infirmis. Piscines vero ceteris festivitatibus, aut quando ab-
bas indulgentiam facere voluerit, procurentur. Ceterum cibaria quotidie ad re-
fectionem tria, ad prandium duo, ad cenam duo indulget. Bibere ad refectio-
nem per cibum aut merum, id est cyphum ex vino, & tres caddellos, id est cy-
thos ex cervisia aut sytho; ad prandium tres tantum, ad cenam in estate res-
tos, alios temporibus bicos tantum accipiant: sic tamen ut abbas in festivitatibus,
& quando indulgentiam facere voluerit, & cibaria, & recentes augere possit. Si
beres bina ad prandium, binas ad cenam concedit; si jejunaverint, ternas. Ro-
fectio jejunium indicat; prandium vero cenam. *Revereri* hoc loco perperam enun-
dare voluit (e) nonnulli: at prius vox hac retinenda est, significatque *deliciam*.
na, ut ex regula virginum intelligitur, & *reverti*, id est *deliciam*, (ita enim
legendus puto, non *de deliciis*) addenda sunt. Hinc *revertamur* visum, de
quo in Glossario Cangiano, quod vetus vinum est, multo aut recenti aliquo li-
quore permixtum ac renovatum. Eadem regula jejunium indicit a kalendis Se-
ptembris ad kalendas Novembris (sic restat Benedictus (f) in Concordia regula-
rum) qualiter feri secundum, quatuor & sexta, uti & regula Cæsarii: a kalendis No-
vembris ad Nativitatem Domini per dies singulos, exceptis sabbato & dominica;
Cæsarius excipit etiam festivitates. Similiter ab epiphania usque ad pascha, ex-
ceptis majoribus festivitatibus sabbato ac dominica, ut legitur etiam in Concor-
dia regularum. Non ergo extendendum hic locum festivitatis consuetudinem (g) Capiti
Constiti, crescentis, aut hanc vocem *fastum* expungendam esse, aut preceptum illud
non esse prorogandum ab epiphania usque ad pascha, sed tantum ab epiphania us-
que ad quadragesimam, sicut in regula Cæsarii: ne sabbata in quadragesima ex-
cludantur a jejunio. Verum solenne erat non modo Orientalibus, sed etiam,
Gothis, et Mercurius in hunc locum notavit, ut a jejunio lege eximerent sabbata
& dominica, propter communionem facram, que his diebus in quadragesima
percepiebatur. Denique in Aureliani regula jejunium a pascha ad pentecostem
solis feris sexta præscribitur: post pentecostem vero per morales Junius, Julium
& Augustinum, pro agnitione abbas: quod utrumque Cæsarii regule confirmatum
est. Buitellus ita explicat capita secundum, & quadragesimum-sexaginta Aureliani
regule, quas in ex monachorum reclusio perpetua fuerit, uti & fundationum
solusque abbas sacerdotii gradum potuerit suscipere. En verba capituli secundi: *Ex-
ceptis vero usque ad mortem suam nos presumas, nec permittatur de monasterio egredi:
que forsitan aliquis de regressu ad seculum interpretetur. At veri similis est Bui-
telli interpretatio: atque ob id statuit Aurelianus, ut solus sine comite, si quis
episcopus et monachis electus fuisset, e monasterio egrediretur. Verum in capite qua-
dragesimo-sexto id solum statuitur, ut nullus honorum presbyter aut diaconus ace-
pat, præter abbatem, id est citra ejus consensum: quod verba sequentia probant:
*si voluerit ordinari presbyter, & non diaconus, & subdiaconus; quæ esse volue-
rit, & quando voluerit, ordinanda habeat potestatem* (h). Idem ergo statutum erat de
sacerdotio, ac de diacono & subdiacono, quos nulli monacho abique permisso
de consensu abbas conferre licebat, ut ex Gregorio Magni episcopi patet. Id
notare visum est hoc loco, ne viti erubescit mihi, dum viveret, misericordiam aucto-
ritas alios inducat in errorem. Certe Menardus notat, ut postea deponendo, eo
Aureliani verba explicat, præter abbatem; id est præter abbatem volentem.*

ANN. CHE.

545.

XXXIII.

S. Albini

abbas de mo-

nasterio.

(b) Greg. T. v.

de vit. Patr.

545.

SED jam in pagum Andecavensem revertendum est, quod sancti Albini episcopi
obitus, & Glannafollensis ecclesie dedicatio nos vocat. Mortuus est Albini
kalendis Martii, anno vite sue octogesimo, postquam viginti annis & sex mensi-
bus ecclesiam Andecavensem rexisset: que omnia ex Fortunati narratione discimus.
Mortuus est, inquam, post concilium quatuor Aurelianense, cui subscripsit Sa-
pandus abbas, an Tancillacensis, directus a domo Albini episcopi ecclesiam Andeca-
vensis gravi ætate, ac ætate posset, fuisse impedito. Hic est Sapandus abbas, qui
quondam Chlotharii (h) regis minister, penitentem accepta, cum Friardo cœnasa
in Vindinotensem Namnetici pagi insulam fecerit: sed postea in monasterium suum
reversus, non multo post, incertum qua de causa, gladio peremptus est. Hoc poere
concilium habitum fuit anno Childeberti regis tricesimo-octavo, qui concidit cum
anno secundi sexti quadragesimo-nono. Albini corpus sepultum fuit in basilica sancti
Petri: ubi cum aliquandiu jacuisset, non multo post ab Eutropio ejus successore, &
san.

ANN. CHR.

516.

in sua urbe monachum induit, foret in crenobio Miciacensi: deinde in Provincia profectus, a fratribus monasterii Bodanensis abbas electus est, cum Gombobadus in Burgundia regnaret, Johannes vero praefect ecclesiae Sistaricensis. Observare tamen convenit, monasterium Bodanense dici in martyrologiis etiam manu exaratis Ursardi & Adonis ad diem sextam kalendas Februarii, quo die natale sancti Marci celebratur. Mos erat viro sancto, qui monachis tunc familiaris erat, ut tempore quadragesimae in cellam peculiarem reclusus, severius solito viveret. Hunc frequens tunc invisebat Lucretius Dionis episcopus, ejusdem olim monachus & alumnus, qui cum patris loco, etiam episcopus venerabatur. Eisdem imminente Italiae eisdem vir sanctus praedixit, itidemque obitum cuidam Donato servo Dei & anachoretae concivi suo, in Martyrologio Adonis ad diem quartum decimum kalendas Septembris laudato, qui vitam anachoreticam multis annis duxit. Se dicitur in monte Jura, non Jura, ubi saeculo duodecimo Lurensis abbatia (*) condita est. Utrunque oraculum probavit eventus. Suprema Mario funera persolvit Lucretius: nec multo post Bodanense monasterium, in illa communi Italiae clade, dirutum est. Situm fuisse creditur in valle Bodanensi (*), prope conitatum Sauris (*). Perdidit nihil minus usque ad saeculum decimum ecclesia Bodanensis (sive Bobacensis: ex qua sancti Marci corpus ab Arnulfo Sistaricensi episcopo translatum fuit in oppidum Forcalcarie, quod inter Sistaricam & Apram-Juliam situm est, in concathedralem ecclesiam erectum a Gerardo episcopo Sistaricensi sub annum millesimum sexagesimum. In hac vero Forcalcarie ecclesia monachos Benedictinos quondam exstasse, foret ex Bodanensi illuc cum sancti Marci reliquiis translatis, probat libellus de ejus miraculis in sancti verberibus (*), qui ad Benedictinam professionem manifeste alludunt: nam relaxat ejusdem puellae proos ob violationem quod ipsa ad sancti Marci tumulum fecerat votum, auctor monet eos, qui in hac ecclesia Deo & sancto Mario moram stabilitatem praestant, ut voti sui memores sint, & si quidem minus religiosè illud exequi fuerint, votis fructibus per penitentiam consulant, adeoque saluti suae morum stabilitate redintegrandae. Hoc obiter animadvertas, olim in solenni Benedictinae professionis formula, ubi regula (*) morum conversationem & stabilitatem in congregatione promitti praecipit, utrumque non rariè una morum stabilitate comprehendit fuisse. Bodanensis abbatia lapsu temporis conversa est in priorem, Insula-Barbare monasterio subiectum.

(a) V. Gall.

chr. 104. p.

516.

g^o Bodan.

nostr.

(*) de Saill.

..

(b) Luc. 10. 20.

mod. p. 103.

(c) S. Bened.

lib. 2.

..

XXXXVI.

Ehredun.

nenis mon.

asterium &

Noviacense.

(*) Antuar.

..

(d) Holland.

11. Januar. p.

520.

..

Per idem tempus contigit sanctorum martyrum Vincentii, Orontii, & Victoris reliquiarum translatio, quae condendo monasterio Noviacensi occasionem praebuit. Passi sunt hi martyres Gerunda in Hispania Diocletiano Imperatore: quo ex loco Ehredunum (*), quae alium maritimarum metropolis est, eorum corpora translata sunt, ac recondita per Marcellinum episcopum prope muros Ehredunenses in basilica ab eo constructa, quam monachi subinde occuparunt. His praerat saeculo sexto Beroldus abbas, a quo partem reliquiarum sacrarum impetravit Aetherius episcopus, easque in loco, qui Noviacus dicebatur, honestè collocavit. Rem gestam fultius narrat ejus temporis auctor apud Hollandum (d), qui se Aetherii successorem, dicit: at cujus loci episcopus fuerit Aetherius, disputant recentiores. In actis vulgaris Antimia, seu Antemia, episcopus dicitur. Hollandus Divia, vel Samia, vel Nicia legendum suspicatur. Carolus Coctius Avenica. Mihi verò persuasum est Antimia praefendum, id est Antipollitanae civitatis, cujus loci Euterius antistes concilio Aurelianensi quareo subscript anno istius saeculi quadragesimo-primo, licet haud dubie qui Aetherius prelaudatus, Huic in sede Antipollitana succellit Eusebius, qui proinde praedicta scripsit acta translationis, si non me mea fallit conjectura. Concilio Aurelianensi quinto interfuit September diaconus, missus ab Eusebio episcopo ecclesiae Antipollitanae. Nec reticendum quod narrat idem auctor de quodam Noviacensi pseudomonocho, nomine Althasilo, qui praedicta furatus reliquias, eas Lugdunum secum asportavit. Cum id ab eo rescisset vir quidam religiosus, nomine Beatus, qui cellulam ad ripam Rhodani prope Lugdunum incolebat, nec ab eo extorquere potuisset, ut eam loco suo restitueret; eas demum Beatus post mortem Althasilo, quam quidam ejus comes eidem iniunxit, obtinuit, ac in sua cella repositit. Festè illuc divertit Eusebius, qui tum Lugdunum ad principem navali per Rhodanum itinere properabat. In a Beato sciscitatur, cujus esset, Aurelianensem, ortu & educatione se esse repositit, qui in Hispania diu habitasset, addiditque quo pacto ad se praedictas reliquias pervenissent, easque non sine multa difficultate Eusebio restituit. Auctor demum agit de quodam synodali consilio Galliae episcoporum, cui ipse interfuit, addiditque quidam abbas ad Hispaniam pro utilitate ecclesiarum, a quo praedictorum martyrum passionem accepit, quam deinde ipse, tamen rudè stilo, expolite conatus est, ad id usque tempus Ehredunensibus ipsi incomptam. Exillimarem concilium istud non aliud esse quam Aurelianense quinquum, anno Chil-

ANN. CH.
115

annonam copiosam, cum denique virum sanctum miraculis illustrando. Hinc senilis retinendum incendium, quod Amandus fortuito igne exciterat. Chersivius, Francus prapotens, ob res sancti Symphoriani occupatas divinitus punitus. Agricola Cabilonensis episcopi cubiculario in extremis posito salus reddita ad Germani orationem, quam Agricola scriptis ad eum literis posulaverat. Cùm verò ad repetendas quasdam villas Augustodunensis ecclesie Theodeberto regi Cabilone occurrisset, memor sancti Symphoriani in ingressu palatii, sic divino spiritu affatus est, ut nec rex annueret, quam verba orator explicaret. Non ideo tamen regi, quod de proelio ejus obitu cœtus acceperat, reticuit. Nec vana oraculi fides: nam paucis post diebus, cùm Remos Theodebertus remearet, in ipso itinere mortuus opperit: quamquam Gregorius eum *distulisset* egrotasse asserit, atque anno post Chlodovei obitum tricesimo-septimo, regi sui quarto-decimo, id est Christi quadagesimo-octavo supra quingentesimum obiit. Ex quo intelligitur, jam dudum antea hunc annum Germanum basilicæ sancti Symphoriani abbassem prefulsisse.

XII.
F. episcopus
Parisien-
sis.

Post annos inde septem Eusebio Parisiensi episcopo mortuo, Saffraco Parisiensi episcopo ob crimina exauctorato, & in monasterium recluso, cùm regem Childebertum in ea urbe adisset, omnium suffragiis admodum est cathedre inus civitatis, cuius claves sibi a quodam senes porrigi in somnis ante intellexerat. Creatus episcopus, nihil omnino de monasticæ vitæ severitate remisit: nam, teste Fortunato, *de reliquo quo monachus persistens*, hinc se frequentibus exercebat jejuniis, inde continuatâ inedia macerabat: nec minus sacras tenebat vigiliis. Cursum suum, id est horas divini officii, nudo semper capite, etiam in itinere, per tempestatem, per hiemem, dicebat. Hinc summa in eum erat Childeberti reverentia, atque inter ambos pia de misericordia contentio: thesauros ut in pauperes effunderent, & de suis talentis egeni dicebantur. Quadam vice cùm idem princeps ei solidorum sex millia pauperibus eroganda tribuisset; expensis tantum tribus millibus, reversus ad palatium Germanus causatus est pauperes defuisse, quibus totum distulberet: cui rex iniecit. Domine, dona quod restitit: nam, Christo largiente, quod donetur non deficit. Eiusdem sancti antistitis, ut videtur, foggessione Childebertus constitutionem edidit de abolendis idololatriæ reliquiis, & de sacrorum dierum festivitatibus rite celebrandis, emendatis profanis vigiliis, quas la computatioribus & scurrilioribus populus dicebat. Nec desunt veri similes conjecturæ, ejusdem hortatu conditum fuisse a Childeberto insignis sanctæ Crucis & sancti Vincentii monasterium in pratis Luteciæ suburbanis, de ejus primordiis modò agendum est.

XIII.
S. Vincentii
monasterium
1200
Parisien-
(a) Greg. Tur.
lib. 3. c. 10.

Duplex Hispaniæ bellum intulit Childebertus: unum anno hujus sæculi tricesimo-primo adversus Amalaricum, ad elidendam Chrothildis fororis sue injuriam, quam Arianus ille princeps, non ut sponsus, sed ut tyrannus catholice religionis odio durissime traxerat: alterum anno quadagesimo-secundo, incertum qua de causa, in Caesaraugustanos. Ex priori bello magnos thesauros, teste (a) Gregorio, cum forore, que in via mortua est, retulit, & *monasteria restituit*, id est sacram fupellectilem, calices, patenas, capis evangeliorum; que omnia ecclesiis & basilicis tradidit. In posteriori bello, quod cum fratre Chlothario, obfessâ Caesaraugustâ, aggressus est, intellexit ei res sancti Vincentii tunicam circa muros civitatis ad averteendam obfidionem circumposuisse, religione tactus obfidionem solvit; sed acquisitâ maximâ Hispaniæ parte, ait (b) Gregorius, cum magnis spoliis reversus est.

(b) *ibid.*, c. 2.
(c) *Aimoinus*
lib. 3. c. 10.

Apud auctorem qui gesta Francorum scripsit, legitur Childebertum, advocato loci episcopo, sancti Vincentii reliquias ab eo posulasse, ejusque demum stolum accepisse, ac tandem Parisios reversum edificasse ecclesiam in honorem sancti Vincentii martyris. Idem tradit Aimoinus (c) sincerus a Chersivio editus, additque in ea basilica non minimam visorum partem, que tunc a Toletio Childebertus asportaverat, cum capis evangeliorum, cruces quoque mirifici operis, aliæque excellentissima maniera ab eodem reposita fuisse. Quam duo isti auctores sancti Vincentii stolum, vocant, tunicam appellant Aimoini interpolator & Gillemarus sancti Germani monachus, qui libellum de vita sancti Droctovei, primi ejusdem loci abbatis, scripsit. Ex Gregorio Turonensi antistite constat, Caesaraugustanos, cùm a Childeberto obfidebantur, tunicam beati Vincentii circa muros civitatis pallendo gestasse, & Childebertum cum magnis spoliis ex Hispania in Gallias rediisse: an verò idem princeps hanc tunicam ab episcopo Caesaraugustano impetraverit, ex illo auctore non constat. Placeat Carolo Cointio, Caesaraugustanos tunicam & stolum beati Vincentii penes se habuisse: ex quibus tunicam penes se retinuerint, cujus præsidio, veluti quodam, palladio, si ex prævi obfisione creptos credebant: stolum verò Franci dederint, neq. intelligit, si qua fides scriptoribus Hispanis, partem ejus etiam nunc Caesaraugustâ assertibus ostendi. Verum cùm stole vocabulum apud antiquos pro quolibet vestimenti genere sumatur; non incongruè stole nomine tunica, quam sanctus Vincen-

tus forte in usu communi habebat, intelligi potest: cūm ejus tempore levitæ pecu-
liares, ut credi par est, vestes necdum in sacris geſtaverint. Certè Gilemarus, hu-
jus loci ante annos oſtingentos monachus, beati Vincentii modò tunicam, modò ſto-
lam indiſcricte vocat.

Ut ut eſt, hujus monaſterii baſilicam Childebertus, teſtante eodem Gilemaro,
magnificè conſtruxit in modum crucis; ob ſanctam crucem eidem loco a piſſimo
principi conceſſam qui eccleſiam apuſtinis ſenſit, columnas marmoreas, acratris
laqueatibus, elegantibusque picturis ornate dicitur. Ad hæc pavimentum pulcro em-
blemate, id eſt reſſellato opere, ſtatuum; tectum denique deaurato cupro cooper-
tum erat. Hinc *inſcripti Germani aula*, inquit Gilemarus, olim vulgi ore cele-
brabatur. Addit idem auſtor, hanc baſilicam, in modum crucis, ita ut dixi-
mus, conſtructam, quatuor habuiſſe in toridem crucis cornibus altaria: unum in
honorẽ ſanctæ Crucis & beati Vincentii martyris conſecratum, ubi prædicta
ſtola ſeu tunica recondita erat: alterum ad aquilonem in veneratione ſancto-
rum martyrum Ferreoli & Ferrutiani: tertium ad meridiem ſub titulo ſancti Julia-
ni martyris Beſtaſenſis: quartum verò occidentem in honorẽ ſanctorum mar-
tyrum Gervafii & Protaſii, Celfi pueri & Georgii. Ad hæc ad ingreſſum eccleſiæ
verſus aulicum ædificatum eſt ſancti Symphoriani oratorium, ubi ſanctus Germanus
poſtmodum ſepeliſſe voluit: ad aquilonem verò ſacellum beati Petri apoſtoli, ſingu-
li noſtris, ait Gilemarus, ceteri quodam miſculo inſignitum, quod ab eodem
auctore ſcriptum, nunc deſictam eſſe in veteri codice. Porro in majori altari ſanctæ
Crucis, reliquiæ quoque beati Stephani protomartyris invenſe ſunt tempore Pip-
pi regis, quo tranſlato ſancti Germani corporis & ſancti Symphoriani ſacello in ma-
jorem baſilicam facta eſt. Nunc quo in loco crux illa, vel ſancti Vincentii tunica
exiſtant, ſiquidem alcubi tranſiſunt, nobis proſus incompertum. Exſtat adhuc
ſeculo undecimo crux illa pretioſiſſima, quam Philippus regis manus evaſit, ut ſibi
loco videbitur. Ceterum in martyrologio Uſuardi, hujus loci in quo hæc ſcribi-
mus monachi, quod autographum, aut certe ipſius auctoris tempore exaratum af-
ſervamus, primariâ manu ſcriptum legitur: *decimo kalendas Januarii, Paſſus de-
dicatio baſilicæ in honore ſanctæ Crucis & ſancti Vincentii martyris; & depoſitio do-
mini Childeberti regis; eodẽm an eodem anno: tameti id aſſerit Gilemarus in vi-
ta Droctovi abbatis. In eadem baſilica cum viro ſuo ſepulta eſt Ultragottha re-
gina, cui hoc elogium ab anonymo ſcriptore altero vitæ ſanctæ Bathildis tribu-
tur, quod nutritrix eſſet orphanorum, conſolatrix pupillorum, ſuſtentatrix pauperum
& Dei ſervorum, atque adjutrix fidelium monachorum.*

Non immerito reſutando celeberrimi Johannis Launoi duplici commento, contra
omnium antiquorum ſedem præſtaſſe negantis, baſilicam ſancti Vincentii, quam
Childebertus ſignor conſtitit, quoque poſtea beati Germani a ſepulcro ibi beato an-
tiſſite diſta eſt, ſanctæ Cruci pariter conſecratam fuiſſe, & monachos a primordiis
habuiſſe: non immerito, inquam, his commentis reſtandis, quando id eruditiffimè
atque inſiſtiſſimè præſtitit Hadrianus Valeſius in duobus libellis de baſilicis. Hæc a
Gregorio noſtraſt & Frædegario, atque ab auctore geſtorum Francorum ſemper
quidẽm baſilica ſancti Vincentii appellatur: ſed a Fortunato baſilica ſanctæ Crucis
in libro de vita (a) beati Germani, ubi ait, cūm vir Dei Paſſus ad baſilicam
ſanctæ Crucis in ſuburbis ejusdem civitatis poſitam, proceſſiſſet, mulierem quam-
dam parvulam adhuc in albis, extremos ſpiritus trahentem, ante ſanctum expo-
ſuiſſe, eique vitam impetraſſe. De hac eodem baſilica intelligendū idẽm auctori (b)
ubi de hortiſ veteris thermarum palatii agens, canit, hinc Childeberti fuiſſe iter,
cūm ad eam baſilicam progrediretur, quam poſtea ejus titulo nobilitatam dicit.

Hinc iter ejus erat, cūm limina ſtulta peribat,

Qua modò pro vernis incolis ille magis.

Antea nam vicinis loca ſancta terreat amat:

Nunc tamen aſſiduit templi beata tenet.

Hinc Valeſius inferit, ipſam baſilicam ante Childeberti obitum perfectam, conſecra-
tamque fuiſſe, cūm eam frequens adiret: tameti non, ante ejus obitum, immo ip-
ſo ejus obitu die conſecratam fuiſſe tradit Gilemarus. Eam iidẽm diem habet
Uſuardus mox laudans: ſed annum non exprimit. Indiſcricimam itaque baſilicam
modò ſanctæ Crucis, modò ſancti Vincentii compendio dicebatur; in verutiſſimis
paſſim inſcriptis, ſanctæ Crucis & domini Vincentii. Primus Dado ſeu Audoinus, (c) *Audoin*,
aut certe inter priores, in libro primo (d) de vita beati Eligii, *baſilicam ſancti t. h. e. 1166*
Germani conſecraſſe vocat, ubi claudam, ad cancellos ejusdem ſancti Germani, ſu-
Aſſuit. Bened. Tom. I. Q. 12

ANN. CHR.
511.

XLIII.
Enſicæ
Baſilica.

XLIV.
Vita ejus
Auctoris.

(a) Fortunat.
c. 42.

(b) M. lib. 6.
c. 11.

(c) Audoin.

(d) Eligii.

ANN. CHR.
555.

XLV.

S. Germani
meritis in
hoc monasterio.

fit precibus sanavit, ceterisque Eligius. Tandem hac basilica cum suo monasterio sancti Germani a pratis nomine modò celebris est ob primum situm suum in pratis Lutetiae suburbanis, quæ in magnificas aedes urbi continuas nostro ævo conversæ sunt.

Quid sanctus Germanus huic basilicæ sive adjuncto monasterio contulerit, nunc investigandum est. Childeberto hujus fabricæ condensæ auctorem fuisse, prope si-
dem est, sive ejus primordia referas ad tempus posterioris Hispanici belli, sive ad pontificatum ipsius Germani. In Parisiis ante suum episcopatum identidem venerabat, & si vetusta traditioni recentioribusque scriptoribus credimus, in basilica, quæ modò sancti Germani-veteris appellatur, cum discipulis suis hospitabatur. Sanè quod sancti Symphoriani sacellum regie sancti Vincentii basilicæ adjunxerit, quod ex Aeduen-
si cœnobio monachos in hunc locum induxerit, atque ad eod. Droctoreum ejusdem loci abbatem primum eis præfecerit; quod denique eidem sancti Vincentii monasterio privilegium indulserit: id argumento est, quanto studio ejus prolectum quaeserit. Ac-

(a) V. appo-
dicum hujus
sancti.

cedit quòd suum ipsius alodium, nempe manziam dominiatum in villa (a) Vitriaci, & Puciolum pertinentem ad ipsam villam, contulit ad luminaria fan-

dicæ Crucis, ut ex ea singulis annis eidem ecclesie perficerentur olei sextarii. octo, aut certe libris una de virgini, ut ex censuali codice Irminonis abbatis, qui Carolo Magno imperante floruit, discimus. Quin etiam Germani pater Elea-

therius ab Ermenfrido comite emitt. possitibnes seu villas duas Vitriaco proxi-
mas, scilicet Valliacum & Galliacum, quas idem pater largitus est eidem ba-

silicæ: ut calide quotannis in commemoratione natalis patris ac pueritici sui, id est in eorum anniversario, solvatur ad sepulchra eorum cerei duo, singuli li-

brarum octo, & ad refectorem fratrum viginti solidi, intentatâ coram novem-
decim episcopis excommunicatione in quemcumque, qui temerario ausu hoc do-

num in posterum convelleret, sive episcopus Autisiodorensis, in cujus diocesi
existunt, seu princeps Nivernensis, cujus in diocesi sitæ sunt. In eodem codi-

ce subiungitur dies depositionis patris ejus, nempe Eleutherii, kalendis Novembris:
matris verò, nomine Eufebie, quinto kalendas Januarii: qui ambo in oratorio sancti

Symphoriani sepulti fuerunt. Ex his intellegimus, quanta fuerit beati Germani
in hac locum propensio; nec vana proinde traditio censeri debet Germanensium

monachorum, qui suum monasterium hortatû patroni ac benefactoris sui munificen-
tissimè a Childeberto conditum, doratunquæ fuisse credunt: quæ traditio Childeber-
ti ipsius pragmatico innititur. Neque verò ejus foundationem statim post posteros

bellum Hispanicum admittere necesse est, etsi eam continenter describant Almo-
nus & anonymus auctor, qui gesta Francorum scripsit: nam, factâ commemoratione

theaurorum sacrorum, quos Childebertus ex illo bello reportavit, consequens
est, ut de conditione monasterii sanctæ Crucis & sancti Vincentii agerent, ubi

hæc munera, a piissimo principe hic reposita, fortè contruendi monasterii fuerant
occasio.

S. Germani
Autisiodorensis
monasterium Pa-
risiense.

(b) Diplom. p.
472.

Eidem sanctæ Crucis monasterio Childebertus pragmaticum suum seu regium diploma,
Germanus verò privilegium libertatis concessit. Utrumque jam multoties casum non

videtur operæ pretium hic recitare. In pragmatico Childebertus ait, se cum
consensu & voluntate Francorum seu Neustratorum, & exhortatione sanctissimi

XLVI.
Childeberti
pragmaticum pro
cœnobio fan-
cti Vincentii.

Germani Parisiorum urbis pontificis, & consensu aliorum episcoporum, compelle
construere templum in urbe Parisiaca prope muros civitatis, in terra quæ adspi-

cit ad solum Iliacensem, in loco dicto Locoticio, in honorem sancti Vincentii
martyris, cujus reliquias ex Hispania asportavit, nec-non sanctæ Crucis & sancti

Stephani & sanctorum Ferreoli, Juliani, Georgii, Gervasii, Protasii, Nazarii
& Celsi pgeri, quorum reliquie ibidem repositæ sunt. Idcirco se eidem loco do-

(c) ff.

naute solum Iliacum (*), qui est in pago Parisiaco prope alveum Sequanæ, unâ
cum omnibus quæ ad eum pertinent, cum piscatoria, quæ appellantur venna, cum

(d) in drom.

piscatoriis omnibus fluvii Sequanæ a ponte civitatis usque ad locum, ubi alveo-
lus Savaræ (*) præcipitat se in Sequanam; ad hæc oratorium sancti Andolci mar-

tyris, qui primus patronus est parochialis ecclesie sancti Andreæ, de Arcubus vulgò
appellatur. Datum die sexto mensis Decembris, anno regni ejus quadragesimo octa-
vo, qui vitæ ejusdem regis supremus fuit. Nihil moros effusum quiddam, quas cri-

tici

tici recentiores in hoc diploma obijciunt, quod sua se auctoritate vindicat contra id genus minutas, quales est ea in primis, quod vox *Nephragi* nondum per id tempus in usu erat, deinde quod sancti Vincentii basilica exhortante sancto Germano condita dicatur, quae longe ante Germani Parisios adventum & pontificatum confusa sit, nempe statim post bellum secundum Hispanicum. Sed haec leviora sunt, quam ut in innocentemur.

Gillemarus monachus meminit privilegii a beato Germano eidem loco indulti quo eligendi abbas libertatem monachis concedit, adinendo quibusvis, preter regiam, majestatem, ejusdem loci rerum dispositionem. Sic Childebertus monasterio, quod Aclari construxerat, a Vigilio papa privilegium obtinuerat immunitatis, tam in dispositione rerum, quam in ordinatione abbatum: quod privilegium Gregorius Magnus confirmavit literis datis ad Virgilium episcopum Arelatensem. Sic idem rex de xenodochio Lugduni ab se erecto statuerat, ut Lugdunensis antistes nihil ex eo sibi attribueret: quo minus mirandum est, eundem principem, inquit (a) Valesius, (a) *Palest. diss. reje. de 246.* multo-majora privilegia basilicae sancti Vincentii, quam apud urbem regiam, prope palatium suum extruxerat, concessisse, aut concedenda curavisse; ac Germano etiam Parisiorum episcopo persuasisse, ut ditioni suae ac successorum suorum hanc basilicam eximeret: quod non multis post ipsius obitum annis plus antistes perfecit. An verò vulgatum Germani privilegium sit omnino sincerum, hic discutere supervacaneum fuerit post disputationes ultio, citroque editas, tum a Johanne Launoio, tum a nostro Roberto Quatremario: quas disputationes revocare non est hujus loci.

Autharius ejusdem monasterii abbatem primum suggerunt vulgati indices, atque etiam scripti ante annos quingentos. Droctoveum praepositus verus auctor, qui libellum de ejusdem vita scriptum. Ejus nomen eruiamus ex acrostichis versibus libello praemisiss, quorum initiales litterae hanc sententiam faciunt, *Gillemarus edidit hoc*; unde auctor in posteriori verbi:

Pari horum prima designat votis omnia.

Inter monachos Germanenses, qui saeculo nono societatem inierunt cum Dionysianis, notatur Gillemarus: quo nomine duo minimum fuisse Pratenfes monachi, unus senior mox dictus: junior alter, qui libros retractionum exaravit ante annos circiter quadringentos. Seniori tribuendus videtur libellus de vita sancti Droctovei. Hic quippe auctor vivit ante saeculum undecimum, quo Autharius primus Pratenfis abbas fuisse jam erodebatur. Contra Droctoveo primum locum tribuit Gillemarus, qui libellum suum composuit post alterum monasterii incendium per Nortmannos: quod accidit anno saeculi noni octogesimo-sexto, post annos a primo triginta-tres. Sanb Fortunatus Gillemaro suffragari videtur in carmine (b) ad Droctoveum seu Droctoveum abbatem, quem his versibus laudat.

*Vix venerande, sacer, meritis & bonae colende,
Droctovee, mihi semper amore pater:
Qui de discipulis Germani jure beati,
Norma magisterii factus es ipse sui.
Cujus pontificis sacra per confugis carnea,
Deficiit hunc mundum, dum capis ire poto.
Perge libenter iter-celsi mansuras in urbem (*),
Et pro me famulo quaeso precare Deum.*

(*) Fortun.
lib. 9. v. 122.

(*) *et. vrbem*

Idem Poeta (c) pro, & Waldoni palatii diaconis eundem commendat, uti antea (c) *lib. 1. v. 12.* cum praecipuum.

*Droctovee, dulci clero, & concivibus, oro,
Quod praesens faciem, ois adhibere vicem.*

Fuit quidem Autharius ejusdem cornobii abbas: sed principate Theoderici, haud dubie Childeberti secundi filii: qui donationem confirmavit ecclesiae sanctae Crucis & sancti Vincentii, a Galterio quodam, ejusque conjugis Oda factam de rebus suis in Blesuensi pago sitis, sub Authario abbate: qui Autharius, in vulgatis indicibus tempore Theoderici omissus, ad Childeberti principatum summotus est, forte quod abbas existisset sub Childeberto tertio Theoderici filio, quem pro Childeberto seniore quidam rerum-antiquarum minus-periti usurpant. An sancti Benedicti regula

Annal. Bened. Tom. I.

Q. 2

prin.

ANN. CHR.
355.

principio sancti Vincentii monasterio praescripta sit, non desino. Glomeratus fuit, hanc loco an idoneus hac in se auctor, Drochoveum in Eduensi sancti Symonis monasterio institutum fuisse juxta normam sanctorum patrum *Antoni & Basilii*. In sacro Ufuardi martyrologio commemoratur sexto idus Martii, *Parisiis depositus sancti Droctovei abbas, discipuli beati Germani episcopi*. Sepultus fuit in oratorio sancti Petri, ad occidentalem basilicæ plagam posito, cujus dedicatio primariâ annu in eodem Ufuardi martyrologio notatur quinto idus Junii: at posteriori nana, sed antiqua, margini adscripta legitur septimo kalendas Maii, *translatio corporis beati Droctovei abbas*; sed quo tempore facta sit, ignoramus. Droctoveo in regimine cunctis sancti Vincentii successores in vulgaris indicibus & scriptis assignantur Scubilio, Desiderius, Gauscio, Germanus, Sigo, Sigolfredus, Babo, Childebrandus, Hunfridus, de quibus nihil dicendum occurrit.

XLIX.
6. Fulciani
inventio &
monasterium.
(*) *Saints*.

Ad hunc annum Carolus Coisacius revocat inventionem corporum sanctorum martyrum Fulciani, Victorici, & Gentiani, qui tempore Diocletiani in pago Ambianensi martyrium passi sunt, viâ publicâ, eo scilicet in loco, ubi sancti Fulciani monasterium habitans cernitur; sepulchri non longe ab hoc loco, in vico Sanctis (*) postmodum appellato, ubi etiam nunc eorum cenotaphia videntur. Honoratus Ambianensis episcopus, premonito cœlesti Lupicino presbytero, ejus elevationis auctor. Childebertus rei summa permotus sacra inde corpora attingere cum non potuisset, in eorum martyrii loco basilicam coarctari jussit, in qua reponerentur. Hinc initio monasterii sancti Fulciani in memore, ex quo sancti hujus martyris, uti & sanctorum Victorici ac Gentiani, reliquie Ambianos delatæ sunt, atque in majori ecclesiâ collocatæ; inde postea translatæ, Gentiani quidem in monasterium Corbuanæ, Victorici verò Augustam-Viromandorum: tamen Ambianenses id pernegent. Sancti Fulciani monasterio, quod quince ab ea urbe militari, in veteri Parisiensi viâ situm est, praefectus fuit paulo post Ebrulfus abbas Bellocacensis suam Frodegonde reginæ, quæ illum maxime venerabatur: cum prius in oratorio monasterio, ab se prope Bellocacem constructo, religiosè vixisset, atque ab episcopo Bellocacensi diaconus ac presbyter ordinatus fuisset. Hinc non nisi regis avari potuit, eandemque postmodum reverteris, hinc finem vivendi fecit. Processu temporis eventum fuit sancti Fulciani monasterium, quod legesimus comes saculo decimo exeunte inflavit.

Ebrulfus abbas.

ANN. CHR.
556.
L.
Marcellus
abbas Nantensis.
(*) *Nantaise*.

Celebris erat per id tempus sanctus Marcellus in Neustrie pago Constantiensi, qui natus apud Bajocasses, reliquis omnibus, Possessorem episcopum Constantiensis adis, ab eodemque presbyter, & sacri verbi pæco institutus est. In concionibus suis ad passim fidelibus inculcabat, ut quod semel in sacro fonte professi essent, & moribus tenerent, & operibus exercerent. Subioci a Childeberto rege locum in eodem pago, constituendo monasterio aptum, Nantum (*) vocabulo, facili obtinuit: ubi cum Carisulo & Demardo sociis, aliisque monachis plurimè vixit. Quadragesimo tempore in solitudinem secedere solitus, pæne tacitè & crudis herbis vesceretur, sacco indutus cilicio, & pellibus vervecinis. Morti proximæ his vellebat, sacro indutus cilicio, & pellibus vervecinis. Morti proximæ sui bonorum confirmationem obtinere. Sepultus fuit in monasterio suo Nantensi cum Carisulo & Demardo, qui eodem tempore obiit. Eius corpus e tumulo exavit saculo sequenti sanctus Audoenus Rotomagensis episcopus epata Berwini abbas. Evero per Normannos Nantensi monasterio, sancti Marcelli corpus in villam regiam pagi Laudunensis translatum Carolo Simplici regnante, scilicet Corbinicum; tandemque cuncta est in eum hominum basilica, quæ voci Salvendi causâ Reges Francorum statim a sua inventionis proficisci solent, ut eo firmanum sanctorum donum exitus acceptum se Deo gratos exhibent.

El.
Bajocasses
suo monasterio.

ANN. CHR.
117.
LII.

8. Symonis
episcopi
a. pod. Biscig.
(*) *Gr. Tur. de gl. conf. c. 10.*

Paulo ante hoc tempus tria apud Biscigas cœnobia sunt a Vigore episcopo monasteria, Redeveciacum, Cerañense, & Charinatum; prius quidem duo ante ejus episcopatum, ubi & religiosissime vixit; tertium verò post adeptam illam dignitatem. Tria illa monasteria solo adempta sunt a Normannis; ex quibus Cerañense undecimo saculo a Roberto, episcopo filio Guillelmi Normannie ducis instauratum hodie quoque superest, uti & Charinatum, nunc prioratus abbatie sancti Benigni Divionensis subjectus, sancti Vigoris autem a suo conditus.

Concilio Parisiensi tertio subscripsit anno quinquagesimo episcopo in prius Probius episcopus ecclesiæ Bituricensis, auctor cunctis sancti Symonis ademptis episcopis clivari. Primus ejus abbas fuit Augustus (a) quidam comit, ex familia Desiderii quorundam episcoporum; qui Augustus adificatus apud Belvam oratorio, contractione archiepiscopum liberatus, huius monasterium construxit: ubi collecta

secum paucis monachis, sub regula monasterii degens, assidue orationi vacabat. Deinde cum merita eius Probiano episcopo innotuissent, ab eo abbas ordinatur in basilica sancti Symphoriani, quam memoratus pontifex in urbis prospectu fabricaverat. Non tamen prioris cœnobii regimen dimisit, sed, instituto illic preposito, ipso utrumque locum rexit. Tum de requirendo sancti Ursini, primi eiusdem urbis episcopi, corpore cœlesti admonitus, viam revolvit ad Problemum: qui eodem ejus diebus prius eam adhibens, & ipse postmodum cœlesti oraculo ad id exequendum compellus est. Id præfate sancto Germano Parisiorum episcopo factum subito contemnit Gregorius episcopus Turonensis. In additionibus Molani ad Ulfardum sit ætatis noni Octobris apud Bituricos sancti Augusti prebyteri & confessoris. Jam pridem monasterium sancti Symphoriani conversum est in collegium (a) canonicorum secularium, nunc sancti Ursini vulgo appellantur.

ANN. CHR.
557.

(a) Ferrier.
ib. Sicut. p.
85.

Interea Ferrolos Urticensis episcopus monasterium instituit, quod ex suo nomine Ferrolosense voluit appellari. Iltus loci monachis regulam præscripsit, quam Lucetia Dinnis episcopi censuræ submisit. In hujus regulæ præfatione, Lucetius papa nuncupata, Ferrolos scribit, se hortatu quorundam ac propria devotione accensum, servorum Dei habitaculum condidisse, ratum id fuit saluti cœlestium, quod sanctæ congregationi deputasset. Multa in hac regula observatio digna reperitur, in qua monachi religiosorum nomine passim appellantur. (b) Prohibet ne qua mulier, seu religiosa, seu laica, in monasterium ingredatur; & si qua necessitas monachum cum femina honestis colloquium habere coegerit, id fiat sub oculis duorum fratrum cum permisso abbatis, qui causam, de qua erit colloquendum, non ignoret. Nulli (c) monacho litteras ignorare permittit, cunctisque præscriptum est psalterium memoriter tenere, etiam illi, qui pastores precorum pro seculis illius temporis erant. Carolus Coctus (d) mihi non videtur assensum pro monacho capitis duodecimi, ubi Ferrolos, præter communem ac publicum, præstans cursum, quem dominicum vocat, præcipit, ut unicuique peculiaris duo laudes singulis diebus, secretis, offerat: quod ille de dominicis seu festis vis diebus, & privatis interpretatur. Baptizati (e) in monasterio suo parvulus, ait necessarium non esse, sicut in reliquis monasteriis observatur. Mos quippe erat multis in locis, cum apud orientales, tum apud occidentales, ut catechumeni in monasteriis instruerentur, ac baptizarentur. Præter exempla jam superius (f) hanc in rem allata insigne est quod legitur apud Johannem (g) Moscum de Cono- prebytero monasterii Pentuchul, cui pro vitæ merito patres puerum ut baptizaret accedentes; coque sacro chrismate ungeret, non modo viros, sed etiam mulieres. Has verò quocumque oleo sancto inungens coquebatur, scandalum patiebatur molestissimum, (hæc quippe innotuit per totum corpus suum) olem fiebat apud Græcos, servareque sere etiam nunc) ita ut toties ex monasterio vellet abscedere. Id verò cum Petro archiepiscopo innotuisset, ad hoc opus diaconissam mulierem delegare cogitavit: sed tamen id non fecit, ne contra canones peccaret. Porro Cono non ob eam causam cum e monasterio suo jam decessum discederet, a sancto Johanne Baptista revocatus est, atque alio duodecim annos in baptizandi ministerio implevis tanta tranquillitate animi & corporis, ut pulsum interitû carnis mortuum sentiret, cum inspicere ac tangere mulieres. Denique in eadem Ferrolosi regulæ cavetur, ne quis eorum peculiarem habeat ad manendum, aut ad alium quemcumque usum, præter abbatem & artifices. Abbas (i) verò tribus per annum vicibus, id est die natalis Domini, & primo pasche, nec-non in festivitate peculiaris patroni monasterii, nempe sancti Ferrolosi martyris, coquina ministerium exercere debebat. Ne autem tam præclara institutio in oblivionem veniret, hanc regulam singulis singulorum mensium kalendis oram omnibus relegi præcipitur.

ANN. CHR.
558.
LIII.

S. Ferrolosi
monasterii
regula.

(b) Ferrier.

(c) Ibid. p. 85.

(d) Ibid. p. 85.

(e) Ibid. p. 85.

(f) Ibid. p. 85.

(g) Ibid. p. 85.

(h) Ibid. p. 85.

(i) Ibid. p. 85.

(j) Ibid. p. 85.

(k) Ibid. p. 85.

(l) Ibid. p. 85.

(m) Ibid. p. 85.

(n) Ibid. p. 85.

(o) Ibid. p. 85.

(p) Ibid. p. 85.

(q) Ibid. p. 85.

(r) Ibid. p. 85.

(s) Ibid. p. 85.

(t) Ibid. p. 85.

(u) Ibid. p. 85.

(v) Ibid. p. 85.

(w) Ibid. p. 85.

(x) Ibid. p. 85.

(y) Ibid. p. 85.

(z) Ibid. p. 85.

Christo sub fœpæ anni quinquagesimi-septavi Childeberto rege, Chlotharius ejus germanus, regni monarchiam adeptus, cum filio suo (f) Sigiberto Turonos specie devotionis accensus, sed ex verâ Piævay accendendi causâ, ut inde Radevundem educeret, sibique demum cognoscere. Hoc cognito, pia regina sacramentali litterâ ad Germanum Parisiensem episcopum, qui regem comitabatur, per Proculum agentem suum secretis disposuit cum amico de eulegiis; quas litteras ubi vir Dei percipisset, cum fœtu ad regis pedes procumbens ante beati Martini sepulcrum, cum oratione est, ut ab eo consilio avocaretur animus. Rex tantâ pœnitentiâ humilitate deus ad pœnitentiam, malis consiliis id imputavit, fœque tali regiâ indignum confusus est. Deinde ad pedes beati Germani eodem in loco vicinior se se abiecit, obsecrare rogavit, ut a Radevundo suo se veriam parceret. Nec mora, Piævay

ANN. CHR.
559.
LIV.

Radevundis Chlotharii litteram

(f) Sigiberto.

(g) Sigiberto.

(h) Sigiberto.

(i) Sigiberto.

(j) Sigiberto.

(k) Sigiberto.

(l) Sigiberto.

(m) Sigiberto.

(n) Sigiberto.

(o) Sigiberto.

(p) Sigiberto.

(q) Sigiberto.

(r) Sigiberto.

(s) Sigiberto.

(t) Sigiberto.

(u) Sigiberto.

(v) Sigiberto.

(w) Sigiberto.

(x) Sigiberto.

(y) Sigiberto.

(z) Sigiberto.

tus) verius est. Is est Wifinus Boetius, quem Drepanius poëta in carmine eidem inscripto grammaticum Aurelianensem vocat, atque ad sibi scribendum impellit. Drepanii nomen adfictitium est Flori diaconi Lugdunensis, ut patet ex ejus epistola ad Modinum Augustodunensem episcopum, ubi se Drepanium in epistola inscriptione, Florum in carmine dicit. Aliam ejusdem Flori epistolam, cum aliis ejusdem carminibus in Analectorum holorum tomo primo habes, metricè eidem scriptam ad ipsam Modinum, quem Ludovici Augusti, cognomento Pii, principatu vixisse constat. Hæc optime conveniunt tum Flori, tum Wifini Boetii ætati, ad quam proinde Drepani hæcenus incerta ætas revocanda est. Wifinus in prologo hujus vitæ se origine Sarmatam dicit; nec dubito quin Boetii nomen ipsi adfictitium fuerit, uti & Drepanii Floro, pro more illius temporis eruditiorum. Sic Carolo M. Davidis, Alcuio Albini, Rabano Mauri, Radberto Paschali, Gorhefcalco Fulgentii cognomina litteraria adscripta erant. Theodulfus episcopus (a) Aurelianensis Wifinum cum scolaribus suis laudat. Hæc extra lineas ad illustrandum Drepanium & Wifinum: ad Julianum revertor.

Ita apud Colonialem (*) Pictavensis pagi vicum, reclusus cùm degeret, in Ra-
dependis notitiam & familiaritatem venile memoratur, nec aliam post hæc gestasse
vitam, (erat autem cappa caracallæ in modum, ex caprarum pills consecta)
quam quæ ab illa conscribatur. Sed & illa vicissim ab eo catenam ferream accepit,
quæ, quam ad exitum vitæ super nudam carnem gestavit. Confluentibus ad virum
Del multis discipulis, in vicum vocabulo Calum-locum (*) migravit. Apud Chas-
tharium regem, quasi aliquid ex territorio fisci regis usurparet, accusatus, sic ei
se peragrat, ut regi admissionem simul ac venerationem sui excitaret. Interro-
ganti de genere vitæ ac religionis suæ respondit: se sub monastico ordine vitam
degere, abbatem monachis præfisse secundum beatissimi Benedicti instituta; regu-
larem ejus vitam se in omnibus observare, quoad liceret per angustiam loci. His
auditis, rex locum, Mariacum nomine, construendo monasterio aptissimum, Ju-
liano concessit, Aurelio diploma regium consignante; ibidemque condire religio-
se ædes ampliores ad commodiorem usum monachorum. Idemdem nihil minus
in remotiorem locum fecerat vir sanctus, ubi orationi secretius vacaret.

Hoc anno, per menses Juliam & Augustum, toto fere oriente & occidente, ex
matis Hivione, tempestatibus, pestilentia & terræ-motibus, severissima clades ac-
ciderat: quæ clades cum alia occidentis loca, tum in primis Italiam afflavit, usque
adeo, ut Romani satis coniter plus ab ea detrimenti, quam a barbarorum feritate,
cepisset. Tunc impietum est de illa urbe sancti Benedicti varicinium, qui Caususio
antistiti Sabinus vocatur in vulgaris sancti Placidii ædis) aliquando alicenti, fore
ut per Totilam Roma ita dirueretur, ut nequaquam incoleteretur in postremum, re-
spondit (b): Immo verò Roma ab hominibus non exstinguetur, sed a tempestatibus,
fulguribus, turbinibus, & terræ-motu fatigata exardescet in semetipsa. Hujus ora-
culi veritatem, teste Gregorio M. probavit eventus, affirmante, sui ætate monia
dissoluta, domos everfas, ecclesias turbine dirutas fuisse; ejusque ædificia, longo so-
nio lapsata, increbrescentibus ruinis, ingratam sui spectaculum præbuisse.

Ab Aurelianensi concilio quarto ad hunc annum varia cùm in Oriente de tribus
capitalis, tum in Occidente, perfertur in Gallia, habita sunt concilia, quorum
decreta, quæ ad res monasticas pertinent, pro nostro instituto recitare juvat. In
Aurelianensi quinto duo sanctimonialium genera, præter eas mulieres, quæ in do-
mibus propriis degebant, distinguuntur: una, quæ perpetuam clausuram observa-
bant, alie quæ reclusæ non erant. Utræque item duplices erant conditionis, nem-
pe quæ propriâ voluntate monasterium expetebant; & illæ, quæ a parentibus vo-
cebantur in puerili ætate. De utrisque statuitur (c) ut quæcumque puellæ,
seu propriâ voluntate monasterium expetant, seu a parentibus offerantur, signi-
dem perpetuè incluse esse debeant, annum usum in ipsa quæ intraverint vestes,
permaneat, hoc est in habitu seculari, qui noster erat: in his verò mo-
nasteriis, ubi non perpetuè tenentur incluse, triennium in ipsa quæ intraverint
veste permaneat: nimirum quod majori periculo exponit, majori causâ & pro-
batione opus habeant: & postmodum secundum statuta monasterii ipsius, in-
quo elegerint permanere, vestimenta religionis accipiant: ubi vides religionis vo-
cem, quod eo tempore jam usitatissimum erat, pro vita monastica sumi, & reli-
giosas vestes alias fuisse a secularibus. In hoc canone duo leguntur regulæ sancti
Benedicti consentanea; nempe oblatio puellarum impubertum, & probatio novitia-
rum in veste seculari. Celebratum est hoc concilium, quod nationale censeri po-
telli, anno Childeberti regis tricesimo-octavo, hujus sæculi quadragesimo-nono re-
spondente. Hæc concilio subscribunt inter alios episcoporum vicarios Operatus ab-
bas

ANNO CHR.
159.

LVII.
S. Januarii ab-
bas res ge-
stas.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

(*) Chascep.

ANN. CHR.
519.

bas directus a Proterato episcopo ecclesie Cabellice, & Sapsodus abbas directus domno Albino ecclesie Andecavensis. Eadem statuta paulo post confirmata sunt in concilio Avernenſi ſecundo. Concilium Pariſienſe tertium ſub gravi interminatione prohibet rapum & conſugium earum, que vtiſum commutatione, tam viſus, quam puelle, religionem, penitentiam, aut virginicatem publicè fuerint declaratione profeſſe. Id ſiſtum anno quinquageſimo ſeptimo, anno altero poſt ſecundum concilium Pariſienſe, quo Salſarici episcopi ejus urbis enauctoratio, atque in monaſterium reſtutio ſancita eſt.

ANNA-

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER SEXTUS.

Ab anno Christi 560. ad annum 579.

CONSTANTINI, post sanctum Benedictum Casinensis abbas prius, annis septemdecim sacro monti praefuisse, atque ad annum huius saeculi sexagesimum pervenisse creditur. Vicum eximiae virtutis ac sanctimoniae fuisse, etiam vetera monumenta differre non loquuntur, satis probat vel ipsum Gregorii Magni testimonium, qui cum ex quatuor sancti Patris discipulis, a quibus res ab eo gestas didicit, primum testem adducit, eundemque vinum *valde reverendissimum* appellat: quo nomine non nisi insignes dignitate ac pietate viros designare solet. Constantino in regimine congregationis Casinatis successit Simplicius, in eadem sanctissima schola educatus, & ipse in testimonium adductus a Gregorio Magno ad fidem ista rebus conciliandam, quas de sancto Benedicto retulit. Simplicius, auctore Petro (a) diacono ac monacho Casinensi, regulam, quam suus magister ediderat, publice legendam omnibus monachis tradidit, versulque nonnullos de eadem re scripsit. Extant hi versus cum apud Masfernium alioque, tum in Codice regularum, in quibus, ubi Simplicius *magistri lateus epus propagasse in omnes*: quae una vocula mutatio Galtoni objectionem dissolvit, contententis, sancti Benedicti regulam ante Simplicium latentem, invisamque fuisse: quasi non ante illum eam in Gallias attulerit beatus Maurus, in Siciliam Placidus: ne quid dicam de Terracinenti, aliisque monasteriis a sancto Patre institutis, quibus eandem regulam tradidit, ac prescripsit. At *lesse* etiam regula dici ante Simplicium porit, habita ratione majoris propagationis ab eo factae per universa Italiae monasteria, immo per alias orbis partes: si qua fides Petro diacono mox laudato, apud quem in alio libello haec de Simplicio legimus: *Hic regulam per orbem diffeminavit*.

Huc asseri potest vulgata Fundani abbatis epistola, *reverendissimo monachorum*, petri Simplicio inscripta: in qua testatur, iam suo tempore omnia Campaniae, Samnitis, Valeris, Tusciae, Liguriae, & aliarum Italiae provinciarum monasteria, divinis peculiaribus regulis, Benedictinam servare decrevisse: quorum exemplo & ipse animatus, se duos ex sua congregatione monachos Casinum dirigere, Hogenem & Paulum, iuxta praedictam sanctam regulam & observantiam plenius instruendos sub Simplicii disciplina. Datum in monasterio prope urbem Fundanam, septimo kalendas Aprilis. Hoc testimonium cum se scribi sensisset Galtonius, qui

ANN. CHR.

560.

I.

Constantino
no succedit
Casini Sim-
plicius.

Regule
propagator.

(a) Petr. dia-
co. m. ill.
Cap. 1. 5.

H.
Fundani
abbatis ad
conepistola.

Annal. Eord. Tom. I.

R

Baro-

ANNO. CHR.
1560.

(a) *Codex. cod.
ms. n. 555.
(b) non
1555.*

(b) *Paul. dia.
de Langob.
lib. 4. c. 13.*

III.
Martinus
Suevos ad fi-
dem conver-
tit.
(c) *Greg. Tur.
de mirac. s.
Martini lib. 1.
c. 12.*

IV.

(d) *Uicor. de
vita. lib. 1. c. 12.*

Baronii causam de Gregorii Magni monachatu Equitano in se suscepit, confitiam a recentioribus epistolam causatus est, non alio argumento, quàm quod Bernardi & Hugonis nomina Simplicii aëvo in Italia inusitata essent: quippe Bernardi nomen Lauretis Benedictionum defensoris triquit Fundano abbati, cuius nomen in veteri codice primis tantum litteris B. decurtatum reperitur. Hunc codicem (a) ego fœcique meus Michael Germanus peramantissimus, quem paucis abhinc diebus mori a me cum maximo dolore meo avulsi, vidimus simul, cum ante annos octo (*) in sacro athenio Calistrate veritatem: qui codex varias continet pontificum epistolam, quibus hac Fundani abbatis epistola inserta est ab annis fere trecentis. Codicem vidit & epistolam Lucas Holstenius, Vaticanæ bibliothecæ præfectus eruditus, eadem nomen suum apposuit cum hac subscriptione: *Hæc illa epistola est, quam pater Matthæus Lauretus in libro de expositis scriptis sancti Benedicti, apud monasterium Casini defudit contra Gallium ejus impugnatores: quamvis ipsi Lauretus scripserit ubi existeret.* Erunt fortè quibus suspensam reddat epistolam inclinata ejus latinus: at forsan levandæ huic suspitioni id sufficere poterit, quod hac epistola in codice Casinensi scripta sit loco peregrino trecentis annis ante ratam de Gregorii monachatu controversiam. Nec plura scimus de Simplicio abbate Casinensi, quem Gallius perperam confundit cum altero Simplicio beati Mauri socio in Galliam, cumque congregationi Lateranensi præfuisse existimavit, ob locum male intellectum Gregorii Magni, ubi, cum dicit se sancti Benedicti facta quatuor ejus discipulis agnovisse, *Constantino scilicet, reverendissimo valde viro, qui ei in monasterio regimini successit; Valentino quoque, qui annis multis Lateranensi monasterio præfuit; Simplicio, qui congregationem illam post eum terminis rexit, &c.* nomen illius Gallienus tenuit ad Valentianum, cum ad sanctum Benedictum manifestè referatur, uti probat in primis Paulus (b) diaconus, ubi quatuor primos Casinensis monasterii abbates post Benedictum recenset, Constantinum, Simplicium, Vitalem, & Bonitum, sub quo sacri monasterii destructio a Langobardis facta est. Odè Glannafolensis abbas in epistola, beati Mauri actis præmissa, sancti Simplicii vitam attulit a se visam, quam perisse magnopere dolemus.

Sub hunc annum scagellum Martinus Pannonius ex partibus Orientis, quod devotionis atque credulitatis causâ profectus fuerat, in Galliciam appulsi est, Theodemiro Suevis tum Asiaticis imperante, eosque ad catholicam fidem cum eorum regem adduxit. Tam præclari eventus occasionem discipulus ex Gregorio (c) episcopo Turonensi. Theodemiro seu Ariamiro Suevorum regi, quem Gregorius Charracum vocat, filius erat in primis carus, quem moribus gravissimus, sique insanabilis vexabat, Rex, omni humanâ ope deploratâ, auditis beati Martini Turonensis episcopi miraculis, cujus religionis fuisse, inquisivit. Catholicæ de trium divinarum personarum æquali substantia & omnipotentia fidei cum semper adhaesisset, eandemque fidem subiectis sibi populis tradidisse cum intellexisset, confestim legatos ad ejus rumulm direxit, munera deferentes amplissima, in his auri argenteque donum ad sili pondus; professus se, si æger convalesceret, ad catholicas partes accessurum. Reverti legati, multa se Martini miracula vidisse affirmarunt: cur autem regis filius sanatus non fuerit, ignorare. Causam Theodemirus intellexit: tum fabularum in sancti Martini honorem ecclesiâ insigni, alios misit nuntios, qui sacras ejus reliquias postulerent, pollicens, se demum catholicum fore, si eas obtinuisset. Releque illæ non aliæ erant quàm panni ex contracto beati pontificis sepulchro sacra- ti. Petentibus reliquias nuntios oblari ex more ejusmodi panni. Hi verò: Non ita erit, inquirunt, sed liceat nobis super sepulchrum ponere, atque inde alimur que attulimus. Tunc partem pallii seu panni serici, prius in lance expensam, super rumulm sacrum posuerunt, dicentes: Apud sanctum confiteorem gratiam non invenisse credimus, si majoris pondera pannum & rumulo recepimus. Hujus rei causâ totâ nocte vigilatum, ubi crastina illuxit, tantâ beati viri gratiâ perfusus est pannes, ut appensis in libra, in sublimem efferret altæram statere lancem. Sic rem nar- rat Gregorius, paulo post episcopus Turonensis.

Martinus ex Oriente in Galliciam portum apulie eodem die, quo reversi sunt nuntii: quibus obviam prodiit regis filius, morbi peritus expertus. Rex unitatem trium divinarum personarum confessus, cum omni domo sua christianus est, (in recipiendi hereticos ritus erat) atque lepra omnis contagio, que Suevos ad id tempus infece- rat, magni sancti Martini meritis omnino fugata. Martinus alter, & ipse Panno- nius ac monachus, hac occasione dextrâ usus, populum, jam ad rectam fidem incli- nantem, omnino convertit, tantoque Christi amore inflammavit, ut omnes marty- rium libenter, si tempus persecutionis adfuerit, sponte subituri fuissent: que res Suevos cum rege impellit, ut Martinum suæ gentis episcopum ordinari curarent. In- ordinatus ecclesiis per totam Galliciam catholicis ritibus addixit, monasteria (d) con-

confidit, ac praeclara pie institutionis opuscula composuit. Tantorum conficiis fastio-
rum Venantius Fortunatus, accepta a Martino per Domitium ejus discipulum episto-
la, in ejus laudes excurrit, tum in praefatione in carminum librum quintum, tum
in carmine primo, ubi de Suevorum conversione ipsi congratulatur his aliisque ver-
sibus.

*Martino servata mos, Gallicia, plaude:
Sortis apostolica vir tunc iste fuit.
Qui virtute Petrum praebeis tibi, dignante Paulum:
Hinc Jacobi tribuatur, inde Johannis opem.
Pannonia, ut perhibetur, veniens e parte quiritum,
Est magis effectus Galli-Suebi solus.
In solium florilem ovis plantaria fuit,
Quo matura sipes fertilitate placet.
In ramis heresi fidei pia germina fixa;
Quodque cleaster erat, prius silva viret.*

Non immerito itaque Hispani Martinum Galliciae apostolum nuncupant: tamen
Johannes Biclarenis perfectam Suevorum, uti & Gotthorum, conversionem Recca-
redo Velgothorum regi tribuit.

Non impari studio rem monasticam promovit in Gallicia Martinus, construendis
monasteriis, quae religioni & praefidio essent, & ornameto. Praecipuum fuit Du-
niense, prope Bracaram situm, cujus ecclesia hodie quoque superest, sed parocia-
lis, antiquitatem suam referens, testantur praeter Garrium Johanne Walco. In mo-
nachorum gratiam librum de festentis patrum e greco in latinum translati curavit
per Paschadium diaconum, cujus prologus, *dominus venerabili patri Martino, presby-
tero & abbati*, nuncupatus est. Sigebertus de hac translatione ita loquitur, quasi Pas-
chadius eam ediderit in monasterio Duniensi. In concilio Lucensi primo, ut praecon-
ni suo gens Suevorum gratam se exhiberet, hujus monasterii dignitas antea est sede
episcopali, quam Martino, tum Duniensi abbati, patres illius concilii detulere.
Hac synodus proinde posteriori censeri debet Bracarenis prima, anno Theodemiri ter-
tio habitā, cui Martinus jam Duniensis episcopus subscrispsit. Demum, Lucretio
metropolitā Bracarenis mortuo, Martinus utrique cathedra, Bracarenis nimirum &
Duniensi, imponitur: qui non multo post, id est anno Mironis regis secundo, al-
terum Bracarense concilium indixit, eodemque anno, Nitigio, aliisque patribus
apud Lucum (*) denovo congregatis, orientalium canonum collectionem ab se lati-
na redditam obrulit, dedicavitque.

Quod de panis ex contactu sepulcri beati Martini Turonensis episcopi sacris, VI.
ac reliquiarum instar habitis, ex Gregorio episcopo retulimus, idem ex eodem autho-
re (a) dicimus de sepulcro sancti Petri Romae apud Vaticanum. Id sub altari col-
locatum ambiebant cancelli, quibus refractis, accedebant fideles super sepul-
crum; & fenestellā parvā, quae ibi erat, patefactā, immisso introsum capite. (a) Greg. Tur.
necessitates suas orando suggerebant: tum immisso, si qui vellet palliolo seu pan-
no, prius ad momentaneam seu stateram appenso, jejuni in precibus vigiliis ad-
hibito. (b) c. 13.
sepulcrum agebant; & si quidem eorum fides id meruisset, votorum compotes
fiebant: cujus rei hoc indicium erat, si panem inde pondere graviores efficeret.
Episcopi panni sacri facies vocantur a Gregorio Magno. Porro non unica
sed duae ad beati Petri sepulcrum fenestellae erant, superior & inferior, quae *inter-
rasta* appellantur in suggestione altera legatorum Germani & Johannis episcopo-
rum, nomine Justiniani comitis ad Hormisdam, petentium, ut *fenestras*, seu id ge-
nus reliquae, ad secundam (b) *catallam* sibi concederentur. Quippe longē major (b) V. supra
prerogativa confabatur, si ex secunda fenestella panni super loculum sacrum inter-
ratur, quod videlicet ex ea propior esset sacri corporis contactus. Similis fenestella
erat ad memoriae seu oratorium beati Seraphani in civitate Uralensis, auctore Etyodio
(c): ubi quidam civis Uticensis, paralyti linguae ac pedum affectus, recuperato (c) Etyod. de
pedum officio, exiens sibi manican tunicam suam, ad quod orarium non haberet, *mirac. 2.*
per fenestellam memoriae ad interiora loca sanctorum reliquiarum manu injectā
mittebat, atque inde manum reducens, oti suo admovebat; & linguam contingen-
do, sic tandem paulatim linguae facultatem recuperavit. Ideo verō ejusmodi fen-
estellae dicebantur *catallae*, quod semis porticellis (sic enim firmiores portae ap-
pellantur) essent praefixae. Ad lintas regressior.

Quo in loco monasticam vitam amplexus sit Martinus, nobis incertum. Certē
monachum fuisse constat, non tantum ex dignitate abbatis Duniensis, sed etiam
ex decreto Bonifacii papae quarti, qui monachis afferit jus obendi ecclesiasticas
Anat. Bened. Tom. I. R. a fun.

ANN. CHR.
360.

V.
Domitio
monasterium
de sua con-
dit.

VI.
Patet sacri
& interius
sanctorum,
quales.
(a) Greg. Tur.
de gl. mort.
lib. 1. c. 13.

(b) V. supra
lib. 4. cap. 1.

(c) Etyod. de
mirac. 2.

VII.
Martinus
abbi mona-
stii, in Ba-
medilant.

ANN. CHR.
950.(a) Greg. lib.
4. de gl. mart.
230.

funeribus, cum exemplo Gregorii pape primi, episcopi discipuli Augustini, ac Martini Pannoniensis, qui ex monachis ad pontificatus dignitatem assumpti funus; cum ex regula sancti Benedicti, qui id monachis non interdixit. Quid verò consueverit esset, Gregorio, Augustino, & Martino id licuisse per regulam sancti Benedicti, si eam non servassent? Hunc verò Martinum Pannoniensem non esse magnum illum Turonensem episcopum, uti Galliois existimavit, sed Dunelmensem, ex eo intelligimus, quod cum nominat Bonifacium post Gregorium Magnam & Augustinum, nempe ut sue tantum ætatis exempla adduceres; nec unquam, quod quidem viderim, Pannoniensis cognominatus sit magnus sanctus Martinus episcopus Turonensis, ceteri Pannoniensis esset, uti de is de quo nunc agimus: nisi quis abuti velit convicio enervamentorum, immo demonum per nos loquentium, qui cum per contumeliam Pannonicum vocant apud Gregorium (a) Turonensem. De altero proinde Martino intelligenda sunt prædicti decreti elogia, ubi laudatur *Martinus Pannonicus, cujus sanctitatis sancti longè latius distans totus perficit mundus*. In synodo Lucensi præposita, in qua cum antiquis, tum novis episcopis fines assignantur, Dunio tantum attribuitur *familia regis, seu servorum*, hoc est, uti Gasius interpretatur, regimen sanctorum monachorum, qui ex regia Christi familia in primis censebantur, ob idque servi Dei passim appellantur: quod argumento est, Dunio sem episcopum eo tantum consilio erectum fuisse, ut Dunelmense monasterium, episcopi conditor ac primus abbas Martinus hac dignitate honoraretur. Ex hac Gasii interpretatione conjicimus, ubi in illa synodo sex familie Dunio assignantur, id interpretandum de sex monasteriis, quæ Martinus condiderat. Sane apud Dunio non unum, sed plura monasteria contruxit memoratæ.

ANN. CHR.
1560.VIII.
Cisteriari
ebus & se
pultis ad
s. Medar
dum.
(a) de Cister.
(b) 2. p. 157.

Anno post Suevorum conversionem proximo, Chlothachius Francorum rex, in Coticia (*) Silva inter verandum sibi corporeus, apud Compendium regnandi ac vivendi finem fecit. Eius corpus quatuor filii Suevionis doctorem in sancti Medardi basilica, quam ipse edificare cepit, ex pitione patris sui sepelirunt. In vita sancti Medardi Suriana honorifice sepulta dicitur *ante altare sancti Medardi*. In gemina ejus vita, auctore (b) Fortunato, nulla ejus rei mentio: at in alia eidem subjuncta Chlothachius sepulturam obtinuisse perhibetur *ante gloriosam sepulchrum simulam*, nempe in crypta subterranea, ubi hæstent ejus reliquias ostenditur. Regnum inter se partiti sunt quatuor ejus filii: Chariberto Parisi, Guntchramno Aureliani cum Burgundia, Chilperico Sectionem, & Sigeberto Austrasiam obrigere: qui Sigebertus sedem Remis, non Meris habuit, ut in emendatis Gregorii codicibus legitur. His erat soror, nomine Chlothovinda, Alboino Langobardorum regi nupta, quam litteris hortatus est Nicetius Trevirensis episcopus, ut mariti sui Ariani procurandæ salutis sedulo incumbere exemplo Chlothodis avia sue, quæ Chlothoveum ad christianam fidem moniti sui adduxerat. His in litteris in testimonium catholicæ fidei Nicetius affert miracula sanctorum Galite pontificum, Martini Turonensis, Hilarii Pictavensis, Germani Autiodorensis, Lupi Tricastensis, Remigii Remensis, & Medardi Noviomensis. Hic, inquit, si lubet, ad domum Martinum per festivitatem suam, quam undecim die facti November, ipsos aditus fideles suos Alboinum, & ibi, si audient, aliquid possunt, ubi corpe hodie illuminari conspiciamus, ubi fides audire, & viros sanctitatem recipere. Nam quid dicam adhuc de domo Germano, Hilario, vel Lupo episcopis? ubi tanta miracula hodie apparent, quanta nec dicere valeo. Quid de domo Remigio, & domo Medardi episcopis, quæ tu, credo, videris? Non possamus tanta ex primæ, quanta mirabilia per illos Deum videmus facere. Hoc præ crebris laudat Nicetius, quod & illustriores essent, & Ariani suo tempore maxime æstimatione, ut Constantius (c) observavit.

(c) Constant.
ad 1560. n. 9.
& 1561.
IX.
Rusticula
matris mo
nasterio At
lantiæ.(d) Casarii
reg. 2. p. 157.

Per id tempus Rusticula, cognomento Marcia, Valeriano & Clementi clarissimis in pago Vasonensi orta parentibus, cum pæte quinquennis esset, rapta est a quodam viro nobili, nomine Cheracnio, qui eam genitrici sue enutritam tradidit, in nobili ætate sibi aliquando copulandam. Id cum rescisset Liliola ejus monasterii, quod Casarius Arelati contruxerat, abbatissa, Syagrium Aedonem divinum institutum impulsit ad Guntchramnum regem interpellandam, ut eam, juxta prædicti Casarii osculum Rusticulæ genitrici factum, in suo parthenone institueret, & vindicaret, id permittere regulæ, quæ (d) verbat, ut nulla unquam in monasterio infantula parvula, nisi ab ætate sex & septem, quæ & jam litteras didicisset, & obedientie obtemperare posset, susciperetur. Nec mox, puella iussu regis, repugnante incautum Cheracnio, per quemdam abbatem eximie pietatis ad Liliolam, quæ Casarie juniori succederat, perducitur. Hinc Rusticulæ mater eam repetere per Sappadium Ariatensem episcopum, munera ejus rei causâ ipsi dilige

se regere, ut nihil minus arbitris suae; alias domus sua facultates, famulae monasterium turbant, omnes denique omnes, desiciente altera prole, venturus in alienas manus. Ad haec dispensatio: si cupere monasterii vota obtemperare: at repugnare preceptum Domini. Opem, quas filiae dare meditarentur, monasterium de vias efficit: ut fieret quasi amissa, quae cum Christo regnatura esset. Nec plur obtingent apud filiam matris preces, mensulae, blandimenta. Inter haec quippe immota maset pia postula, quae ita scripturae sacrae lectioni ac meditationi se addidit, ut intra breve temporis spatium plures omnes didicerit, immo scripturas omnes divinas; digna prorsus habita, quae Lillio succederet, vix nata annos duodeviginti, uti ex Florentio, Tricassiniensis ecclesiae presbytero, qui libellum de eius vita scripsit, accepimus.

DUM haec in Provincia Romanorum aguntur, Launomarus, apud Carnutes aedatus in pago Doucassino (*), Carboneis monasterium anno secundo Chilperici regis, postea quam in eremo socios aliquos collegisset, aedificare coepit. Is apud Carnutas a venerabili Chirimo presbytero in pietatis officio ac litteris institutus, sacerdotii primum in ea urbe gradum, dein cellerarii munus adeptus est: quod munus postea monacho convenit, quam canonico, qualem tunc fuisse Launomarus recentiores nonnulli opinantur.

Tria sunt antiqua Carnutum monasteria, sancti Petri una, alterum sancti Carioni, tertium sancti Martini; omnia suburbana, uno sancti Petri excepto, quod olim extra, nunc intra muros situm est ad ripam Audere (*) fluvii in valle Carnuti. De prima ejus origine nihil comperti habemus, nisi quod locus iste inter reges per Galiam nobiliter fundatus ac dotatus insignis dicitur in codice Aganones episcopi, qui caenobium istud saeculo decimo infrastravit, postea quam ab Elia episcopo exilatum, ac fere destructum fuisse, ut suo loco dicturi sumus. In eodem Aganones libro laudantur inter veteres loci benefactores Hilarius quidam illustis, qui alodium suum ad portam urbis Carnotensem, condende in honorem sancti Hilarii ecclesiae gratis, medio sapientis saeculo concessit: & Balthildis regina, cui Genesii de Asiaci villa accepta referuntur. Huic caenobio, quod haecenus inter insigniores congregationis nostrae monasteria censetur, proxima est sancti Carani, modo canonicorum regularium, abbatia, quam Pappulus antistes post medium saeculum sextum aedificavit; cuius loci Aper abbas memoratur in actis sancti Carani hand vulgaris, ex quibus haec didicimus. Incerta sunt sancti Martini, in valle item Carnuti, monasterii primordia. Certum est monasterium illic existisse saeculo sexto, quo sanctus Leobinus episcopus in basilica sancti Martini humatus est, uti & sanctus Launomarus abbas, de quo agimus in praesens. Illic quondam Carnutensem antistitem, aliorumque nobilium conditorum fuisse veteres etiam tradiderunt. Praeter ea, duo alia erant, auctore, ut superius diximus, Leobino, monasteria, unum apud Strapacum, alterum apud Carbonariam vicum: cuius cellae abbatii Leudramno seu Leudocranno paralyti affecto Launomarus pedilinum membrum usum signo crucis atque olei sacri inundatione restituit.

Leobinus in monasterio, forte sancti Martini, susceptus, postea callario praefectus fuit, Ideo de Launomaro dictum puta: quae causa fuerit, ut in basilica sancti Martini utroque humatus sit. Post diuturnam in Perticensi (*) solitudine mansione, Launomarus, cum summa vulgante hominum frequentia interurbaretur, una cum sociis in locum secretis memoribus opacum, ubi caenobium construxit, ab ipsius nomine nunc Belli-Launomari (*) appellatum, quod modo est instituti Fontis-Ebraldi. Illic edita miracula turbas acciverunt: turbae virum sanctum alio refugere de suo coegerunt. Placuit Carboneis locum, sic dictum ab anne praeterfuisse, decem elictis locis distitum ab urbe Carnutum, fundum tradente Ragnoberto, viro illustri. Illic nobilis quidam Perticensis, Hermouldus nomine, ex gravissimo languore redactus ad extrema, viro Dei solido quadraginta per unum & servus suis testibus, ad vires inducias impetrandas. His, solida super altare composita, carissimum fudit pro Hermouldi salutem: cum, unum & solida accepto, reliquos cunctos reddidit, domino suo referendos; Pecunia haec, inquit, quippe quae inquisita acquisita, nec merita, nec divina potest suspendere sententiam: addeque Hermouldus rebus salubris suae consulas iniusta parva restituendo: nam cum sine dubio incantaretur moriturum: quod eventus probavit. Felicitior fuit Wladforda seu Wladforda nobilissima matrona, quae desiciente ex morbo anhelitu, ad Launomaram perducta, oleoque sacro perfusa, sanitatem recepit; ob idque post Launomari obitum Carboneis monachis ex suis rebus dedit, viro suo Chramnasso assistente, Lontev-villam & Britonogium, ut ibi servorum Dei curas constitueret ad divinas laudes celebrandas: quod quidem a Ragnoberto Launomari successit.

ANN. CHR.

561.

ANN. CHR.

561.

561.

Launomarus monachus.

(*) de Dreux.

XII.

Carnutes.

in monasterio.

(*) P. Berti.

XII.

Quoniam a Launomaro extructa.

(*) in Perticensi.

(*) Bellomari.

ANN. CHR.

853

esset effectui mancipatum, missa ad hoc opus idoneis fratribus, qui pios beneficiorum votis facerent satis: quæ res eosdem movit, ut villam Fagiam, trans Liguriam sitam, primæ donationi superadjicerent in perpetuum anime suæ remedium. Tempus cœdendi cœnobii Curbionensis assignat alter vitæ sancti Launomari scriptor ævum secundum Chilperici regis, id est annum sexagesimum-secundum vel tertium, si Chilperici annos a Chlotharii obitu numeres, non ab excessu Chariberti fratris, qui Carnatibus tum dominabatur: quippe scriptor ille, qui sub Chlotharii secundo, Chilperici filii, posteris hanc vitam edidit, nullam videtur habuisse regis rationem, qui tum Carnatibus imperabat, sed tantum illius, a quo descendere reges, qui suo tempore Francorum principatum optinebant.

XIII.

Ebrulfus

Bajocensis

seculum de-

fuit.

(*) Bayeux.

Eodem fere tempore Ebrulfus, alius a Bellouacensi, cujus superius mentio facta est, nobili admodum prosapia ortus apud Bajocenses (*) relicta Childoberti senioris aula, atque uxorē relictā, tanquam elapsus e naufragio, ad monasterium quoddam se recepit. Ordricus Vitalis de cœnobio Duorum-gemellorum apud Bajocenses sito, cujus sola rudera suo tempore supererant, interpretatur. Hoc monasterium a sancto Martino abbate Vertaveni conditum ferunt, uti mox dicemus. Inde Ebrulfus solius Dei contemplationi vacare volens, assumptis secum tribus sociis, in eremum clam properavit, atque in Uticensē silvā pagi Oximensis se abdidit, non longe ab oppidulo, quod Mom-fortis dicitur: ubi cum nec sacri tedi esset ab adven-tantium molestia, locum deseruere, ibique posteri basilicam in honorem sancti E-brulfi condiderunt, quæ in prioratum postmodum conversa est sub diocesi Lexoviensi (*).

(*) de Lifford.

Aldus

monasterii

Uticensis.

Erant in eadem silva locus, tum densissimis nemoribus opacus, fontibus ad potandum gratissimis fœcens, qui paululum derivati in grande stagnum colligebantur. Illic subsistendum rati servi Dei, ex virgulis & frondibus extemporaneum construxerunt tugurium, exiguo ejusdem materie claustro circumcinctum: ibique manentes, optatæ quietis refugium sunt consecuti. Hæc initia fuerunt insignis monaste-rii Uticensis, si dicta a silva circumposita, aliquando Oximensis a pago Oximensi,

(*) Hicoria.

(*) Charente.

vium est.

(*) Greg. Tur.

hist. eccl.

cujus Oximum (*) oppidum caput est, appellati, quod sancto Petro primitus dedi-catum, a sancto Ebrulfo demum vocabulum & decus retinuit, situm ad Caren-tonam (*) fluvium in diocesi Lexoviensi, non Bajocensi, uti nonnulli, perperam visum est. Monasterii palmordia paullo post annum hujus sæculi sexagesimum refe-renda sunt, si quidem lues illa gravissima, quæ locum illum anno inchoanti cœnobii vicinissimo-secundo coarctavit, eadem sit cum ea, quæ, Gregorio (*) teste, accidit anno Childoberti regis septimo, Chelisi quingentesimo octogesimo-secundo: sed pe-nis hæc initia tumultuario opere potius tentata, quam perfecta, paucis post annis,

Chilperico & Sigeberto regnantibus, quod, tradit Willermus Gemeticensis mona-

chus, meliorem formam acceperunt. Hic singularis patientiæ, abstinentiæ & ora-

tionis specimen exhibuit Ebrulfus, cujus monitis sanctis fœci etiam latrones, qui

silvā illam infestam habebant, ad meliorem frugem omnes converti fuerunt. Nulli-

ipsi de crassino cura, nec quidquam pauperibus negarum volebat; constantius ex

annone penuria economis dicere solitus: Numquam destitutum pascere fœdem

conditorum, pro quibus dignatus est assidue cruci pretiosam sanguinem impen-

dere. Hinc ad aliorum salutem, quam propriæ identidem quieti præferbat, pro-

curandam animatus, vulgati per multas provincias ejus opinione sanctitatis, & epis-

copum professionis luctum plurimos traxit, qui beato viro domos, prædii & posses-

siones suas una cum familiis tradebant, rogantes, sibi ut monasteria construerent,

atque religiose vitæ ordinem præscriberet. Horum petitionibus acquiescens vir fan-

ctus, monasteria quindecim, cum virorum, tum mulierum, regularibus institutis dis-

cipulis, ibique probatissime vitæ præfectos imposuit, dum ipse interim Uticensē

monasterium regere perleverat. Nomina quindecim illorum monasteriorum jam

dudum cum ædificiis interire, superstitie etiam nunc Uticensi, quod a conditore

demum appellationem, uti & cœnasterium accepit.

XIV.

Martino

abbas Ver-

tavenis an-

noster mon-

asterii Duo-

rum gemel-

lorum.

(*) Ordricus

hist. eccl.

Modo agebamus de monasterio Duorum-gemellorum apud Bajocenses, quod Ordri-cus (*) Vitalis, Uticensis ante annos sexcentos monachus, ex veterum traditione a Martino abbate Vertaveni ex Anglia revertente conditum scribit, jurante Ebrulfo adhuc laico, qui ibidem postea monasticum habitum suscepit, atque a duobus gemellis ab eodem Martino erectis nuncupatum. Ordricum, auctorem sancti gra-vem, & domesticum, sequimur, deficientibus antiquioribus & magis idoneis argu-mentis: tamen nonnulli difficultatis aliquando in hac sententia passi sumus: pro-pterea quod Felix Namnetensis episcopus, a quo Martinus diaconus, sacrice verbi præco institutus fuit, hanc sedem non ante annum sexti sæculi quinquagesimum ob-meruit; atque adeo Martinus ætatis hæc, variæque tem in Angliam, tum in alias Europæ provincias, explevisse peregrinationes vix potuerit ante annum sexagesimum, quæ Ebrulfus, jam dudum monachus, Uticensē monasterium rudi opere condire

cæ.

cepit. Verum his conjecturis perscrutanda videtur Orderici sententia: cum annus incipit Uticensis monasterii nobis haud satis compertus sit & exploratus. In actis episcoporum Cenomanensium laudatur (a) abbas monasterii *Duo-gemellensis* sub Dagoberto rege ejus nominis primo; ibidemque (b) Herimundus ejus urbis episcopus, qui origine Coloniensis clericus fuerat, dimisso ob tyrannorum violentiam episcopatu, orbatu oculis se recepisse ad monasterium quoddam, ubi frater suus abbas praeerat, Duo-gemellos appellatum, in pago Bajocassino. Id factum regnante Pippino. Nulla deinceps hujus monasterii mentio, praeterquam in testamento Ansigli abbatis Fontanellensis, qui monasterio Duorum-gemellorum duas libras legavit Ludovici Pii principatu: ut proinde constet, hoc cenobium a Nortmannis eversum, de novo excitatum non fuisse.

Ad Martinum quod attinet, hic apud Namnetas (*) in Armorica, illustri loco natus, decursu apertissime liberalium artium studiis, cum in virtute non minore progreffum fecisset, diaconus primum, dein sacri verbi minister a Felice episcopo ordinatur. Qui res ab eo gestas scribere auctores, cum ad Herbadillam urbem, Namnetibus proximam, directum tradunt, ut oppidanorum mentes, ignorantie tenebris occaecatas, illuminaret, eorumque cordis ex rerum affluenti divitiis emollet. Verum ubi nec promissa, nec missa proficiunt, urbi cladem ministrare rebell, qui ultionibus aequi absorpta, ingentem in lacum, qui *Grandis-lacus*, restitit *Grandis-lacus*, etiam nunc dicitur, conversa sit. Tam tristes eventus (fabulam alii malunt dicere) Martinum solum vertere compulsi, & peregrinandum per totam vagari Europam, ut tantae calamitatis tristitiam devoraret. Reversus demum in patriam, fecerit in locum, qui *Vervatum* (**) dicitur, duabus ab urbe Namnetum leucis, ibique cenobium in honorem beati Johannis Christi Precursoris edificavit sub regula, quam a *transalpinis* servat regionibus ab ipso delatam: quod de Benedictina alter (*) vitae ejus scriptor explicuit. Hinc propagata in illa complura cenobia sub regula, veluti totidem sacrarum apum examina, quae vicinas regiones, Neustriam in primis, virtutum suarum odore perfuderunt. In his ad trecentenos sub Martini disciplina monachos vivisse tradunt ambo vitae scriptores. Apud Durivum (*), sic dictum a duobus rivulis in unum confluentibus, duplex erat monasterium, virorum unum, alterum mulierum, quibus etiam vitae sanctus aeternae vitae subsidia praebat: quod dum aliquando exsequeretur, illic ad superos evolavit hoc saeculo desinente.

Dum in Armorica versamur, qualis tunc ea in provincia rei monasticae status fuerit, paucis explicare juvat. Primi quoque vitae illis in partibus auctores fuisse sancti Wngalocus, Jacutus, Gildas seu Gildasius, Samson, & Machutes seu Maclovius: monasteria praecipua, Landvenecensis, sancti Jacuti, Ruyensis, Dolensis, & Alentensis.

Landvenecense, quod locum apicum & a ventis testum significat, primum conditorem & abbatem agnoscit sanctum Wngalocum (*) seu Wngalocum, ex insulae Britanniae ortum, quem sancti Patricii tempore, hoc est saeculo quinto, vivisse constat ex ejus actis, ubi Patricium consilium voluisse memoratur. Ex Hibernia in Armoricam cum trajecisset, relicto, ubi pelagus sublebat, Corisoprensi (**) pago, in adversum litus occidentum cum sociis concessit. Conditio istius monasterii, sed ob ventorum asperitatem post decennium itidem deserto, nonnihil deflexit ad commodiorem oceanum oram, quae arcibus indit ab oriente, austro, & aquilone, tota mari cincta, solo aditu ad occidentem patefacto, omnibus ferè ventis, praeterquam orientali, impervia est, atque adeò amenissima, velut quidam paradisus, ut verbis utar antiqui ejus vitae scriptoris. Hic demum sedem suam fixit vir sanctus, ibidemque monasterium constituit in honorem Deiparae Virginis, Grallone rege locum & multa praedia suppeditante, cum pro salute sua, tum pro anima (d) filii sui Rivelem. A vicissim aetate suae anno ad obitum usque nunquam vixit esse federe in ecclesia. Brachis in modum crucis expansis orare solitus, centenis per diem, totidemque per noctem genuflexionibus Dei maiestatem adorabat. Pro lino, laneove indumento, nonnisi capris pellibus; pro plumis aut lesterium, tantum arborum corticibus utebatur. Panis quo vesceretur, ex hoede erat cineri permixto: pulmentum ex farinula hordeacea & modico olivulo: sabbato & dominica piscis & caseum in cibum adhibebat. In quadragesima bina tantum erat per hebdomadam refectio. De cetero nullum vineae liquorem, nihil mellis, aut lactis sumebat; sed potus ejus constabat ex aqua plurima, & quibusdam malorum agrestium succis. Hac ferè instituta ibidem viguit ad imperium Ludovici, cognomento Pii, cujus iussu temperata est ea severitas ad regulam sancti Benedicti, mutataque consuetudo, quam ad id usque temporis Scottorum more, Landvenecenses retinebant. Discipulum habuit vir sanctus inter alios sanctum Riocum (e), per quem aliquando mortuum ejus matrem excoxi-
xit. Wngalocus pervenit ad principatum Childeberti senioris, obitque quarto no-

ANN. CHR.

341.
(a) *de arch.*
103. p. 127.
(b) *ibid.* p. 127.XV.
Rei ab eo
gestae.
(*) *Namnet.*(**) *Vervat.*(*) *Ex 1. off.*
Reid. p. 613.
(*) *Doria.*XVI.
Rei mona-
stiae status
in Armorica.XVII.
Landvece-
ensis mona-
stii.
(*) *de Gal.*
caus.
(*) *de Cor.*
caus.(d) *de Land.*
caus. Martini.
(e) *de Cor.*
caus.

ANN. CHIL.

(a) Bolland.

vol. 7. 146.

vol. 1.

XVIII.

S. Jacuti.

XIX.

Ruyense.

notitia Gild.

Sapientia.

nes Martias, prima hebdomada jejunii quadragesimalis, sub initia (a) seculi festi. Paullo minus antiquum est sancti Jacuti monasterium, primus appellatum sanctæ Mariæ de Landovardo, situm in diocesi Dolensi, in quadam Armorica peninsula, quæ, lapidum mole oceanis fluctibus obiecta, modico terra spatio jungitur continenti. Grallionem eidem conditorem habuisse fertur. Hactenus perlat, uti & penedens & subsequens, sub Benedictina sancti Mauri congregatione, quæ verulius edificis meliorem formam reliquit.

Gildas, cognomento Sapienter, auctor est cornobii Ruyensis sub diocesi Venetensi. Narus est nobilissimus ac regis parentibus apud Areclutam, Scocie validum propugnaculum, ipso anno obsidione Badonice, ex qua Badonici cognomentum accepit. Albanum alii vocant a patre Cauno Albanie rege. Prima vitæ christianæ & literarum elementa didicit a pulmo vigo Hiltuto seu Eltuto, sociisque in eadem schola habuit Samonem & Paulum, clarissimos dein futuros episcopos, alterum Dolensem, alterum Oismensem seu Leonensem in Armorica, quæ olim Letavia Britannis dicebatur. In Hiberniam a rege accitus, tem christianam ac monasticam ea in insula mirifice promovit. Post Romanam inde iter, in Armoricam accessit, ubi vetus quoddam castrum, in monte Reuvili ad prospectum maris situm, in monasterium commutavit, construxitque parvum otatorium ad ripam fluminis Blaveri, qui Venetenses a Cuiosolitis dimitit. Id factum anno circiter festi scilicet tricesimo-octavo. Post decem annos, quæ ex patria recesserat, librum de excidio Britanniæ scripsit duobus libris eo anno, quo Constantinus Damnonie rex, duorum puerosque regiorum, eorumque nutritorum, inter sacrosancta altaria, latera transverberavit, & quidem anno post obsidionem Badonicam quadragesimo-quinto, quam obsidionem anno Christi octogesimo-quarto supra quadringentesimum contigit alibi (b) probavimus. Multa in illo opusculo, quod typis in Bibliotheca Patrum atque alibi vulgatum est, observatione digna, quæ non sunt hujus loci. Venetensis comitis filia, quæ sub ejus fideiussione cuidam illius regionis tyranno nupsit, ab impio marito caesa, a Gilda e mortuis excitata fuit, ac postmodum in cornobium virginum sponte inclusa. Filius ejus, Trechmorus nomine, a viro sancto pie educatus, vitam & ipse beato fine conclusit. E vivis excessit Gildas quarto kalendas Februarii in insula. Horas (*) ubi olim eremiticam vitam duxerat. Corpus ejus, prout iussit, in caduca navi in mare demersum, apposit ad quoddam oratorium, quod sub titulo sanctæ Crucis construxerat, atque inde in proximum Ruyensem monasterium delatum quinto idus Mali, qui tum in Istanias rogationum, incidebat, id est anno hujus seculi sexagesimo-quinto.

(b) S. Jacuti.
vol. 7. 146.
S. 146.

(*) S. Jacuti.

ANN. CHIL.

146.

XX.

Dolense &

Pentalense

per Samo-

nem.

(c) Guiberti.

de pign.

S. Jacuti.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

vol. 1.

DE hoc monasterio altum deinde apud veteres silentium ad seculum novum, quo tempore a Normannis eversum fuit. Sunt & alia eidem patreño dicte monasteria, unum in pago Bituricensi, ad excipiendas ejus reliquias erectum seculo decimo ineunte; alterum seculo indegente in diocesi Nannetensi, sancti Gildardi de Nemore appellatum, ut suis locis videbimus.

Dolensis & Pentalensis monasteriorum, eidem in Armorica, origo ad sanctum Samonem episcopum referenda. Hujus patria Demetia, quæ Wallie in Britania major provincia est, parentes nobilissimi fuerunt. Puer in monasterio Eltuti cum Gildardo institutus, dein a Dubricio Legionum episcopo diaconus ac presbyter ordinatus, abbatris officium gessit in cornobio Pyronis abbatris, quem sanctum appellari Guiberti (c) abbas vehementer conqueritur. Episcopus denum ab eodem Dubricio consecratus, in Armoricam item accessit, ubi Dolense monasterium ab ipso constituit. Aliud deinde auctor Childeberto rege in antro, ea quo serpente expulset vir sanctus, excitatum ad furiis Sigoniam seu Sequaniam, vocabulo Pentalis seu Pentalensis. Ejus situm signantibus exprimit libellus de vita sancti Geremii abbatris, qui seculo septimo rexit monasterium Pentalis in pago Retomagensi super fluvium Ligerem (*). nempe ubi Litizius in Sequaniam insitit. Hactenus locus ille infra Pontem-Audomari positus, sancti Samonis appellationem retinet, Samon episcopus, absque ulla sedis designatione anno quinquagesimo-septimo subscrispsit concilio tertio Parisiensi, cui non diu supervixit. Post mortem spectat in Dolensi monasterio, quod in episcopalem ecclesiam conversum est, non ante seculum novum, nempe cum Nonnensis, dux minoris Britanniæ, ex quatuor ejus regionis episcopatus octo constituit. Quadragesimæ tempore, pro more piorum illius temporis hominum, in remotiorem locum secedere solent, tres tantam oblationes, id est panes ad sacrificium paratos, secum portabat; idemque kalendas Januariarum profanos ritus acriter infestatus est. Res ab eo gestas anonymus auctor (d) æqualis scripsit duobus libris, quos Tigerinomo episcopo nuncupavit, haud dubie Leonensi, qui in actis sancti Pauli illius sedis antistitis Ternoensis vocatur, in vulgaris indicibus omisus.

(*) S. Jacuti.
vol. 1.

(d) S. Jacuti.
vol. 1.

Pik-

Præfatus hic auctor alii ejus vitæ scriptoribus: quos Inter Baldricus, Dolensis sæculo undecimo anticus, peritus est. In symodo Landavensi (d) tertia ex Cornuallia Britannia majoris remissus est iudicandus rex parricida ad archiepiscopum Dolensem in Cornualliam Armoricanam: propterea quod magnum inter se se necessitudinem habuissent sanctus Teliavius episcopus Brittonum majoris Britanniae, & sanctus Samson archiepiscopus primus Dolensis civitatis: & quod Brittones, & archiepiscopus illius terræ essent unius linguae, & unius nationis, quamvis dividerentur spatio terrarum.

Samsonis consanguineus ac popularis exstitit Maglorius, qui ab eo diaconus ordinatus, in Armorican pariter cum eodem trajecit. Successor ab ipso designatus, in regimine Dolensis monasterii, Rudoco postea sibi substituto, turbæ declinandæ causâ in Sargiam (*) insulam se recepit, ubi locum, sibi a Radwalo regulo concessum, in monasterium commutavit, in quo monachi supra sexaginta ab eo congregati. Jejunium illi singulis feriis quartæ & sextis solemne erat: a vino & siccis prorsus abstinentem, pisciculis interdum panis in cibum utebatur. E Sargiensis monasterio, ubi primus ejus corpus humanum fuit, sæculo nono transferretur in priorem Leheniosem, postmodum Luteciam Parisiensem, ubi hæstus religionis assertor in ecclesia ipsi sacra, quæ a Benedictinis ad patres Oratorii nostro ævo mutavit.

Ab his non divellendus Maclovius, alius Macbures, Samsoni & Maglorio non minus sanctitate, quam consanguinitate conjunctus. A puero discipline traditur sancti Brendani abbas apud Carvannam, locum in majori Britannia maritimam. Jam episcopus in Armorican trajicere animo destinavit, ac primùm quidem ad quamdam applicavit insulam, in qua Aaron abbas, vir angelicæ vice, cum discipulis tunc versabatur. Huic vicina est alia insula, spatio laevo, aliorque rupibus, ubi antiquissima civitas Aletris sita erat, a meridie Rindio (*) fluviio in mare, istic influente, ab æquore brevi freto ab illa insula sejuncta. Mox Aletensis, qui paterque etiam tunc pagani ritibus addicti erant, verbis & exemplis ad fidem adduxit, eisdemque episcopali sollicitudine præfuit. Aaron abbatem mortuo, ejus etiam conobium regendum suscepit, notorunque monachorum ad septuaginta auxit. Patrem canonicorum numerum in Aletensi ecclesia instituisse dicitur, parum veri simile fundamentum. Verum postea veratus ab incolis illius regionis, in Aquitaniam fœmel atque iterum se recepit, ibidemque apud Archambiacum (*) Santonensis pagi vicum, in cinere ac cilicio expiravit septimo-decimo kalendas Decembris. Inde corpus ejus Aletas revedum, pars in cathedrali sancti Petri ecclesia servata, fuit, pars delata in monasterium Aaronis, sancto Vincentio sacrum, quod in urbem subinde accrevit, ab ejus nomine Macloviopolim (*) seu sancti Maclovii urbem appellatam: quem in locum sedes episcopalis Aletensis duodecimo sæculo translata est. Aletæ verò, quæ civitas Diablintum in antiqua episcopatum notitia vocatur, in vicum (*) redacta, nunc sancti Servatii (*) vocabulum obtinent. De sancti Maclovii reliquiis in urbem Parisiorum translatione alius agemus.

Paulo, Oximensi seu Legionensi item in Armorica episcopo, eadem patria, idemque genus, eadem sub Eluto præceptore institutio, eadem quoque in Armorican transmigratione. Huic Batham (*) insulam Wiharus comes, serpentis infestatione ab eo repurgatam, cum censu delegavit, atque ut Oximorum episcopos ordinaretur, a Childberto rege obtinuit. Dein monasteria a Paulo constructa, in primis Gerberensē, cui Tanguis abbas præfatus, is qui sancti Marthæ monasterium in extremo Armorice apud Leonenses promontorio sub medium sæculum sextum construxisse perhibetur, ob id in finibus terre cognominatum. Occasionem tradunt sancti Apostoli caput ex Aegypto a quibusdam mercatoribus Leonensibus allatum. Novum alacerum consecravit Paulus, obijt Tanguis & Gerberens monasterio, cui Relecentē succcessit, monachorum coloniam duxit. Perlat ad novissimæ temporis sancti Marthæ monasterium sub sancti Mauri congregatione, situm, ut mox dicebam, in diocesi Leonensi, haud procul a Conquattro, paullo longius a Breilensi celeberrimo portu. Nulla ferè de hoc conobio vetera monumenta supersunt post varias ab Anglis illatas elades: tamen antiquum ejus splendorem arguit insignis basilica, quæ variis sanctorum reliquiis ornata est. Sancti Pauli episcopi corpus delatum in monasterium Floriacense sæculo decimo.

Post medium item sæculum sextum revocant Kemperlegiensis nostri primam cœnobii sui originem, quod in finibus diocesis Conisipontensis, quæ parte Venetenæ attingit, situm est cum adjuncto cognomine oppido, quod geminis fluviis alluitur, idola scilicet atque Elegio, ex quo inditum loco nomen Kemperlegium, quasi dicas Elegi urbem. De primario cœnobii conditore nihil constat. Karadokam seu Guareum Venetenam comitem recentiores ingerant, primumque abbas Gurthum, cujus memoria sacris Armoricæ saltis tertio kalendas Julius inscripta est. De monasterii restitutione agemus sæculo undecimo.

ANN. CR.
363.
(d) Lohb. in
1. cas. rel.
370.

XXI.
Maglorii
Sargiens
monasterii
um.
(*) Sargis.

XXII.
S. Maclovii
Aletensis.

(*) Le Rindio.

(*) Archamb.
vicum.

(*) S. Melas.

(*) Oxida.
lib.

(*) S. Serv.

XXIII.
Pauli epis.
copi Leonen.
sis salutis.

(*) Relecent.

S. Marthæ
monasterii.

XXIV.
Kemperle-
giensē cœno-
bio.

ANN. CHR.
166.
XXV.
S. Bricti &
S. Rabual.

De monasteriis sancti Bricti, & sancti Rabualis, quorum primum in episcopatu-lem sancti Bricti sedem & urbem, alterum in Trevericem saeculo nono convertum est, nihil certi & explorati habemus in vetustis instrumentis, nisi quod utrumque saeculo sexto conditum fuit, uterque sanctus eo tempore floruit. Sic ex novem Ar-morice episcopatus quinque ex monasteriis originem habuerant, Dolensis, Leon-sensis, Maclovienſis, Briocensis, & Treverensis, tamenſi, una excepta Leonensi, non ante saeculum nonum eam dignitatem obtinuisse videntur: quamvis Sanctus episcopus fuerit, sed regionalis.

ANN. CHR.
166.
XXV.
S. Nicetii
episcopi Tre-
verensis sedis
& obitus.
(1) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(2) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(3) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(4) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(5) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(6) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(7) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(8) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(9) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(10) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(11) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(12) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(13) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(14) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(15) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(16) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(17) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(18) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(19) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(20) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(21) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(22) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(23) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(24) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(25) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(26) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(27) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(28) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(29) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(30) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(31) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(32) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(33) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(34) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(35) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(36) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(37) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(38) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(39) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(40) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(41) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(42) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(43) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(44) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(45) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(46) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(47) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(48) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(49) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(50) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(51) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(52) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(53) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(54) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(55) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(56) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(57) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(58) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(59) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(60) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(61) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(62) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(63) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(64) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(65) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(66) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(67) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(68) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(69) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(70) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(71) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(72) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(73) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(74) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(75) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(76) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(77) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(78) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(79) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(80) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(81) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(82) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(83) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(84) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(85) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(86) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(87) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(88) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(89) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(90) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(91) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(92) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(93) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(94) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(95) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(96) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(97) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(98) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(99) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(100) Greg. Tan-
do vii. l. 1.

AD annum huius saeculi sexagesimum sextum revocamus obitus sanctorum Nice-tii episcopi Treverensis, & Victoriani Aſanenſis in Hispania abbas. Nicetium in Austrasiano regno abbas officium gessisse, atque inde in sedem Treverensem as-sumtum fuisse, superius (a) diximus. Multa praclarè in episcopatu egit, viro apo-stolico digna. Illud in primis memorandum, quod Theoderico Austrasiorum regi non pepercerit, frequenter eum corripens, quod multa iniqua committeret, ejus-que amicos, qui sacris ab ipso privati fuerant, ab ecclesia eiecit. (b) Gregorii contextum, qui in edictis gemino versis matius erat, Ruinartus noster ex codice an-tiquo sic restituit. Cùm Theoderico decedente Theodericus filius ejus regnum ambiret, volebant, vocitantes, cum rex timore commotus periret, ut hoc euergeretur ab ec-clesia ejusdem, dicit episcopus: Prius illi qui fecit, non, id est, iussit, homin-da, subire, ab hac religio excludatur, & hanc Deo sibi paret. Et statim rex iussit, [omnes hi, qui sacerdotis fuerant dementi fuerant, ejusdem ab ecclesia: quibus capite iussit facere] de monasterio foras extrahi: quo facto rex mox ac placator factus est. Ex Gregorii contextu non apparet, Theodericum, etiam monasterii reus dicitur, inter abſentes naverant, eiectione fuisse. Quamquam Ni-cetius, ut idem auctor in consequentibus scribit, Chlotharium regem pro impijs episcopis sapienter excommunicavit, exſiliumque eo mittente, nunquam eſſe territus: quod sine dabo accidit, cùm Chlotharius monarchiam obtinuit: alijs Treverens episcopo in Suevionum regem nulla erat auctoritas. Id probat Gregorius ipse cum sub-dit, Nicetiam se verè in exſilium a Chlothario missum fuisse: sed mox, eo mor-tuo, a Sigiberto rege inde revocatum. Sanctorum basilicas, maxime beati Maxi-mini, saepe uno tantum comitatus famulo, circumibat, capite caculo contexto, ne agnosceretur. Adhuc virens potissimum a nausfragantibus invocabatur. Ad Deum migravit nonis Decembris, postquam Chlodesindam, Alboini Langobardorum regis sponsam, de curanda mariti sui conversione litteris commovit, ac Justinianum re-gum, sub extremum imperii sui tempus in errorem incorruptibilem lapsam, redar-guit. Sepultus est in basilica sancti Maximini, de cujus monasterio nunc agendum.

ANN. CHR.
166.
XXV.
S. Nicetii
episcopi Tre-
verensis
(1) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(2) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(3) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(4) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(5) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(6) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(7) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(8) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(9) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(10) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(11) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(12) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(13) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(14) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(15) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(16) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(17) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(18) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(19) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(20) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(21) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(22) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(23) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(24) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(25) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(26) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(27) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(28) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(29) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(30) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(31) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(32) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(33) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(34) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(35) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(36) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(37) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(38) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(39) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(40) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(41) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(42) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(43) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(44) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(45) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(46) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(47) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(48) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(49) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(50) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(51) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(52) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(53) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(54) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(55) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(56) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(57) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(58) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(59) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(60) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(61) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(62) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(63) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(64) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(65) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(66) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(67) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(68) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(69) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(70) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(71) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(72) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(73) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(74) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(75) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(76) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(77) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(78) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(79) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(80) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(81) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(82) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(83) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(84) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(85) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(86) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(87) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(88) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(89) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(90) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(91) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(92) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(93) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(94) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(95) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(96) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(97) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(98) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(99) Greg. Tan-
do vii. l. 1.
(100) Greg. Tan-
do vii. l. 1.

Antiquissima est, & a prius christiane religionis apud Treveros saeculis condita sancti Johannis evangelistae basilica, cujus originem Constantino Magno tribuit. Sancti Maximini appellationem accepit a tumulo ejusdem pontificis, quem insignis confessor Paulinus, at verbis utar Lapi abbas, in ecclesia beati Johannis evange-listae magnifice sepulture tradidit. *Truphon sancti Maximini* vocat Gregorius (c) episcopus Turonensis, qui perperam ad ejus tumulum (d) divinitus castigatus fuisse dicit, idemque de sancto Nicetio (e) commemorat. Quo prius tempore mon-achi basilicam illam infederunt, non satis exploratum. Id ipso Constantino auctore ad preces Helenae angustae factum affert diploma Dagoberto regi adſcriptum, ac Johannem primum loco abbatem praefuisse. Fabricium item ſeu Vibicium, qui Maxi-miano successit deſiciente ſaeculo quiescit, ex abbate sancti Maximini assumpsum fe-runt. Sancti ante saeculum quintum ſecros Dei ſua monachos apud Treveros existiſſe conſtat ex narratione Pontianii apud (f) Auguſtinum, ubi in quadam caſſa, extra muros urbis habitasse memorantur quidam ſervi Dei, quibus duo Pontianii ſocii, reperto illic codice, in quo ſcripta erat vita magni Anthoni, eoſque lecto, ſe ſe adſurgi flagitarunt. Verum ad illaſtrandam hujus nobiliſſimi cenobii antiqui-tatem nulla nobis idonea ſuppetunt argumenta, neque in actis ſancti Maximini per Lupum abbatem, neque in veteri hiſtoria Treverenti. Tantum Lupus meminit eu-preſidiam Goſberti, ipſius eccleſiae cuſtodis, per quem cecitas quidam ad ſpſendi po-ſtularia ſuſcepſiſſe eſſe, nempe, ut ex Gregorio (g) intelligitur, ad certum, oſtium, per quod ad cryptam, ubi ſancti pontificis locus erat, ingreſſus

patet. Addit, Lupus domum Caroli Magi, qui *conebium sancti Maximi* praeclis auxit, ob sanitatem ad ejus tumulum recuperatam. Browerus (a) fortè antiquiora videret instrumenta, cum ait, Hildesum episcopum, qui cum Clemente seu Willibredo atque Godebro episcopo sancti Maximi corpus, testante Lupo, ex hac crypta in decentiorem locum octavo saeculo transiit, revocari veteri monachorum disciplina, centum ibidem instituisse corporibus. Totidem summat vulgarum diploma Dagobertinum. Ceterum Lupus abbas Ferrariensis librum de vita sancti Maximi edidit rogata Waldonis monachi, quem *amicum suum* vocat. Is non alius videtur, quam venerabilis ille abbas Waldo, cui Lotharius (b) rex diploma concessit anno supra octingentesimum sexagesimo-octavo pro abbacia sancti Maximi: de cujus institutione saeculo nono erit dicendi locus.

Extra muros huius Treverenses a primis temporibus existit basilica sancti Eucharjii ex primis Trevirorum apostolis, quam beatus Cyrillus, ejusdem sedis medio saeculo quinto antistes, incensam & desertam reparavit, monasteriumque non longe a prioro loco constituit, & illuc corpora sanctorum Eucharjii, successorumque ejus transiit, iuxta quos & ipse requievit, prout legitur in veteri historia (c) Treverensi. Exstant apud Browerum (d) antiqui verius id ipsum attestantes. Locum restituit saeculo decimo Egbertus episcopus, alio nomine sancti Mathiae a reliquis hujus beati Apostoli appellatum.

Revertor ad Nicerium, cujus epitaphium scripsit Venantius Fortunatus. Magnus, ejus discipulus ac successor, praeter varias ecclesias, utam in ipsa urbe construxit in honorem sancti Martini, in qua & ipse, expleto vitae suae cursu, humatus est. Hanc monachis concessit, an restituit saeculo decimo Theodericus archiepiscopus. Niceti etiam discipuli fuisse Aredius abbas Atanensis & Wlilasicus Hyllites, de quibus aptior erit infra dicendi occasio.

Hunc annum non videtur excessisse Victorianus abbas Afanensis in Hispania primus, de quo superius (e) actum, postquam conebium suum per annos sexaginta tenuisset. Hunc miraculis claruisse tradit Fortunatus in ejus epitaphio, confirmatum Rodericus Tolosanum (f) antistes, qui Petri Aragonum regis de Mauri victoriam sancto Victoriano acceptam refert. De ejus reliquiis dum certam apud Hispanos ecclesiam, quarum lites componere lites nostrae est institui. Vide si hac de re obiter vata in ejus elogio, edito in actis nostris Benedictinis.

Sub finem hujus anni, id est quinquagesimo kalendas Decembris, anno sexto Chariberti regis celebratum est Turonense concilium secundum, in quo multa disciplinae regularis capitula sancita sunt a pontificibus apum Lugdunensium provincia. rum. Interdictum (g) episcopo, ne abbatem, absque aliorum abbatum consilio, & loco suo ejiciat: quod secunda Carthagenensis sub Reparato synodi decreto eonfirmatum est. Nec liceat (h) monachis cellulas habere communes, ut in eis bibant, aut peculiare, ubi singulares reponi possint: sed schola, id est communis conclave, seu dormitorium, labore communi contrahatur, ubi omnes jaceant, & lectiones fiant. Non ergo in claustris lectiones tum seculares. Monachis item prohibetur (i) conjugium sub interminatione excommunicationis. Ad haec (j), ne quavis mulier intra septa monasterii introire permittatur: qua in re si (k) abbas aut praepositi negligentes reperti fuerint, excommunicantur. Jejunia (l) a paschate ad quinquagesimam seu pentecosten nulla, praeterquam in triduo rogationum. Post pentecosten integra jejuniorum septimana. Inde ad kalendas Augusti singulis diebus secundis, quartis, & sextis. Prandia toto Augusto, id est iussu la jejunia, quae quovis die missa, seu festa, Saecularum erant. Quoniam festa illa fuerint, non satis apparet. Totis Septembris, Octobris & Novembris, terna, ut post pentecosten, jejunia: quotidiana mense Decembris ad natale Domini. Ab hoc festo ad epiphaniam triduum ad abolendum gentilium superstitiones litaniae in kalendis Januarii, in quibus post psalmorum cantus novis octava missa celebrabatur. Ab epiphania denique ad quadragesimam terna triduum, ut post pentecosten, jejunia. Incertum est (m) an ordo psalmendi, qui in hoc conebio tam in basilica sancti Martini, quoniam in aliis ecclesiis assignatur, etiam ad monachos pertineret: qui ordo, uti & jejuniorum, omnino diversus est ab eo, quem sanctus Benedictus in regula sua praescribit.

Ad patres in hac synodo congregatos scripsit Radegundis, ut sum eis commendaret monasterium. Excidit ejus hac de re epistola: at Gregorius (n) patrum ad eam responsum refert, cujus hac subscriptio: *Domina beatissima, & in Christo carissima filia Radegundi, Epiphoniae Turonensis, Praetextatus Rotomagensis, Germanus Parisiensis, Felix Nanneterensis, Domitianus Andecavorensis, Victorius Redonensis & Densularum Cenomanensis episcopi.* In his litteris patres Radegundi gratulamur, quod, declinante saeculi vetustate, ejus fides reviviscit in flore, & quod veterano

ANN. CHR.

568.

(a) Annot.

Trevir. lib. 7.

p. 16.

(b) Epistol.

part. 3. p. 140.

XXVIII.

S. Eucharjii

san. S. Martini

monast.

monast.

(c) Epistol. lib.

1. p. 209.

(d) Annot.

Trevir. lib. 2.

p. 1.

XXIX.

S. Martini

monast. Trever.

p. 1.

XXX.

Victorianus

abbas Afa-

nensis obitus

(e) Supra lib.

p. 28.

(f) Roderic.

Tolosa. lib. 2.

cap. 1.

XXXI.

Turonense

concilium sa-

nctum.

(g) can. 70.

(h) can. 14.

(i) can. 75.

(j) can. 16.

(k) can. 17.

(l) can. 26.

(m) can. 26.

(n) Greg. Tur.

lib. 2. p. 299.

to.

ANN. CHR.
156.
XXXIII.

Fortunatus
Rade-
gundi
adhaeret.

tepererat algere senectus, tandem ferventis animi turis ardore accalescit: quod exemplo beati Martini sic audientium mentes & pectora caelesti lumine afficit, ut passim provocati puellarum animi, divini ignis scintilla successi, taptem secessant: epus doctrinae fonte irrigari, & relictis parentibus, hunc sibi matrem eligant, faciente hoc gratia, non natum. Et quia quidam ex suis rectoribus puellas ad instructionem epus regulis convolvasse intellexerat patres, se ejus rogatu confirmare quod fecerant votum, nimium perpetuae reclusionis, ut omnes inviolabiliter custodiant, quod libentissimo animo susceperant: quoniam contaminari ac violari non debet, quod semel Christo promissum caelo teste fuerit: ideoque desuare, ut quicumque ex suis provincijs in Pictaveni lito monasterio numeris sociari, secum dum beatae memoriae domini Casarii Arelatensis episcopi constituta, nulli sit ult: teritis discordandi licentia: quod si qua fecus fuerit, separata a communione sua, dicti anathematis vulnere feriatur, & si quis cum ea conjunctus fuerit, aut id faciendi consilium suggerit. Hac epistola scripta fuit antequam Casarii regulam susceperant illae sanctimoniales: quod nonnulli post tres annos factum est. Sed tamen ex hac regula patres perpetuae reclusionis legem eis imponunt, ita ut excommunicatio in eas tantum caderet, quae animo revertendi in saeculum & claustrum discedissent: nam post hoc decessum Radegundi cum Agnete abbatissa profecta est Arelate, ut inde sancti Casarii regulam acciperent, ac Sigiberti regis patrocinium obtinerent.

ANN. CHR.
156.
XXXIII.

Fortunatus
Rade-
gundi
adhaeret.

NON multo post hoc concilium Venantius Fortunatus Italiae Galliam praetulit, & cum amore sancti Martini, cujus meritis sanatus fuerat, Turonos accessisset, postmodum Radegundi atque Agneti abbatissae se addidit. Is in Italia transpadana prope Tarvisum oppidum, in loco qui Duplavenis ipsi Fortunato, Paulo diacono Duplabilis dicitur, naras, Ravennae educatus, atque in litteris institutus fuit. Contracto ex studiis oculorum morbo, in basilica sanctorum Joannis & Pauli, quae in ea urbe sita est, sanitatem consequitur ex contactu olei, quod ad beati Martini oratorium ardebat. Hinc accepti beneficii memor Sigiberto regi in Franciam accessit, Turonos adveniendi causa ad tumulum sancti Martini, ut tanto se patrono gratum praestaret. Erant tunc nova, Sigiberti cum Brunichilde nuptiae, quas ipse, epistalamo celebravit: cum vero Pictavos primus accessit, Galestina, major Brunichildis soror, ex Hispania veniens illic transibat, Chilperico nuptura: quod anno Chilperici, & Sigiberti sexto contigit. Ab eo tempore Fortunatus (a) Radegundi adhaeret, ut ipse fateatur his, aliisque versibus.

(a) Fortun.
lib. 4. tit.

*Martinum episcopum, voto Radegundi adhaeret,
Quam genuit caelo terra Toringa sacro.*

Quanta fuerit ejus cum Radegunde & Agneti abbatissa familiaritas, idem haec testimonium suis passim testatur.

XXXIV.
Rade-
gundi
adhaeret.

Porro etiam regina humilis Agneti abbatissae, quasi omnia infima, subiecta esset; salutaris nihilominus toti congregationi monita subinde dabat. Sic vero, teste Baudonivia, congregationem sanctarum puellarum diligebat, ut prae his nec parentes, nec conjugem reges se habuisse recordaretur. Hinc pie ista ad eas voces: Vos elegi filias, vos mea lumina, vos mea vita, vos mea regulae, totaque felicitas, vos novella plantatio: agite mecum in hoc saeculo, unde gaudemus in futuro. Plena fide, plenoque cordis affectu serviamus Domino in timore, & in simplicitate cordis quaramus eum, ut cum fiducia ei dicere possimus: Da, Domine, quod promissisti, quia fecimus quod iussisti. Ad haec, pacem inter Francorum reges, quae monitis, quae precibus, procurare cohabatur, ut eis regnantibus populi salubri tranquillitate fruerentur; puellisque suo monasterio inclusis assiduas indicabat vigilas, ut sine intermissione Deum pro regibus precarentur.

XXXV.
Charibertus
rex obiit.

(a) Greg. Tur.
lib. 4. tit. 1.
(b) id. de gl.
conf. 4. tit. 1.
(c) Greg. Tur.
lib. 4. tit. 1.

Sub hoc tempus Charibertus rex Parisiorum Marcovefani, religioni veste indutus, conjugio sibi copulavit: cujus rei causa a Germano Parisiorum episcopo excommunicatus utroque est (a). Sed, cum rex eam dimittere nollit, protinus illa iudicio Dei extincta est. Nec multo post ipse rex decessit, & quidem in urbe (c) Parisiorum; ubi haud dubie sepultus est, forte in basilica sancti Vincentii, juxta Childebertum patrum suum; non vero Blaviae (b) in Aquitania secunda, ut recentiores voluissent, sicuti scripserunt libri de gestis Francorum, qui Charibertum, Dagoberti patris suum, in illa provincia mortuum, videtur confuisse.

Mortuo Chariberto Parisiorum rege, Theodechidis episcopi filia, quae la regem ipsum thalamum adscita fuerat, nuntios (d) ad Gunttharum Arelatensem regem direxit ad nuptias cum eo conciliandas. Rex id se facturus amavit: accedens proinde cum thesauro, majori honore quam cum Chariberto sublimanda.

At. Hac verò, tam laeto nuntio accepto, mox ad regem profecta est cum grava regia. Tum rex indigne putans, hos thesauros penes eam, quae tenere germani sui thesori adierat, remanere; cum exigua portione eam abiecit in monasterium Arelatenſe, cui cum Liliola abbatissa praerat. At illa tantam vite severitatem iniquae ferens, Gothum quendam ad se ducendam, atque in Hispanias perducendam, offensatis thesauris suis, sollicitavit. Nec mora Gothus acquievit. Verum cum illa discessum cum proco suo pararet, deprehensa est a monasterii antistita, quae cum graviter eam custodie mancipari coepisset, in qua usque ad exitum vitae non sine multo dolore perduravit.

ANN. CHR.
167.

Postero anno, ubi Sigibertus, pace cum Chilperico fratre composita, civitates ab eo capessit, nempe Turonos & Pistavos, receperit, Maroveus Pistavenſis episcopus confestim, instante, ad Radegundis preces Sigiberto, ut clerici in orientem, ad petendas a Iustino imperatore reliquias, in primis verò lignum dominicae crucis, mitterentur. Radegundis petitioni ac votis non egre annuit imperator, illud lignum sanctae crucis, cum evangelis auro gemisque ornatis, eidem transmitti, ut Maroveo episcopo, cui haecenus in omnibus obsequere solebat, flagitavit, ut hoc vivificum lignum ei, quod decebat, reverentia in monasterium suum deponeret. Maroveus contra, tante reginae petitionem parvi pendens, ascendis equis in villam suburbanam se contulit.

ANN. CHR.
168.
XXXVI.
Radegundis lignum sanctae crucis obicit.

Re est ad Sigibertum delata, Euphronius Turonum antistes iussu regis id executus, effe deducit solemnem pompam & Turonos vicorum, quod olim pia regina condiderat, monasterio, ubi sacrae reliquiae, dum responsum a Sigiberto rege expectabant, interim refederant. Festivam hanc pompam Fortunatus verbis celebravit, qui plerique ad celebranda sanctae crucis praeconia haecenus in ecclesia concinuntur.

ANN. CHR.
169.

Paulo ante venerabilis, non iam regina, sed monacha, reliquias sancti Mammetis per Reovalenſis praesbyterum a Ierosolymorum patriarcha postularat, imperatratque sancti martyris minorem digitum, qui patriarchae post triduanum ieiunium ac missis oranti velut sponte ceciderat. Accepto ligno sanctae crucis Radegundis misit, qui gratias imperatori debitas referret, eundem Reovalenſem praesbyterum: in mari gravissima per quadraginta dies tempestate iactatus, beatae reginae invocato praesidio, imminens naufragii periculum evasit. Forſe in alterutro hoc itinere altarium sancti Georgii brachium cum reliquis beatorum Innocentium, concessumque beato Germano Parisiorum episcopo, qui sacra haec pignora in basilica sanctae Crucis fundique Vincentii apud Parisios reposita: quae sane conjectura perſeueranda est fabulose Germani in loca sacra peregrinationi, qualem commentus est Almoſni interpolator: Sane simili ferè sorte Gregorius Turonum antistes pulsam.

XXXVII.
S. Mammetis lignum crucis obicit.

Post haec cum Radegundis in gratiam cum Maroveo episcopo redire frustra tentasset, occititate compulsa Arelate contendit cum Agnete abbatissa, atque inde sancti Caesarii regulam tetulerunt, simulque Sigiberti regis tuitioni, quando sancti episcopalem demereri non poterant, se se committerant. In hoc itinere sine dubio Sigibertum, inpetrandae eius tutelae gratia conveniunt; longèque ipſis condubilibus fuit ad stabilendam monasterii sui disciplinam propolis cernere oculis eam, quae ad praecipuum beati Caesarii in Arelatenſi parthenone servabatur, quam eodem ac nodam eius notitiam ex unctione haurit.

S. Georgii brachium.

(1) Greg. Tur.
lib. 1. de gl.
mar. c. 6.

XXXVIII.
S. Caesarii regulam Arelati refert.

(1) Greg. Tur.
lib. 2. c. 40.

Per id tempus Nanchus abbas ex Africanis regionibus in Lusitaniam cum aliquot fratribus trajecit temporibus (c) Leovigildi Veligothorum regis. Basilicam sanctae Eulaliae apud Emeritam cum eodem frequenter, ad spectum mulierum, non secus ac viperum morium, vitare studebat; non sexum aspernatus, sed metuens tentationis periculum. Huius rei causa, quodcumque pergeret, duobus semper ibat comitatus monachi, quorum unus se praecedebat, alter subsequabatur. Quin etiam cum ad nocturnas vigilas in eadem basilica conveniret, secretum a Redemio diacono, basilicae praeposito, locum obtinuerat, ne qua mulier in eum oculos conjiceret. Perivit tamen Eusebia quaedam, nobilissima & pulcherrima vidua; ut eum, in cellam suam post vigilas revertentem, accessio de industria magno cercorum lumine, emilumque tulit, quod ille ubi observasset, Redemii fraudes conqueſtus est, graviterque tulit. Inde in solitarii locum pauci cum fratribus secedens, villissimam ibidem cuniculis confectam, tanta religione clausit, ut ejus sancti ad regis aures requirentes, Leovigildes, tamen Ariamus, ejus se precibus commendaverit, eidemque praedia, quaedam ex regio fisco, conscripto regio diplomate, tradiderit ad comparanda sibi suisque fratribus alimenta & indumenta: quam donationem reſpuit pelum vir sanctus, sed tandem eo, qui a rege directus fuerat, fugitante, nonnulli egre admittit.

XXXIX.
Nanchus Aſer abbas foret in Lusitania.

(1) Paul.
diaz. 2. c. 3.

(1) Greg. Tur.
lib. 2. c. 40.

(1) Paul.
diaz. 2. c. 3.

(1) Greg. Tur.
lib. 2. c. 40.

(1) Paul.
diaz. 2. c. 3.

(1) Greg. Tur.
lib. 2. c. 40.

(1) Paul.
diaz. 2. c. 3.

(1) Greg. Tur.
lib. 2. c. 40.

(1) Paul.
diaz. 2. c. 3.

(1) Greg. Tur.
lib. 2. c. 40.

(1) Paul.
diaz. 2. c. 3.

(1) Greg. Tur.
lib. 2. c. 40.

(1) Paul.
diaz. 2. c. 3.

(1) Greg. Tur.
lib. 2. c. 40.

(1) Paul.
diaz. 2. c. 3.

(1) Greg. Tur.
lib. 2. c. 40.

ANN. CHR.
369.

Post paucos inde dies, cum loci illius incolae viderent, ut sibi videbatur, ne sordido habitu defuncti domino subleci non senserent, hunc locum repertum sanctis cruciatibus crudeliter necarunt. Comprehensos deinde homicidas Leovigildus iussus abire sivit, certus, si in veris Dei servus esset, ejus interfectores divina iustitia poenitentia daretur: id quod brevi effectu comprobatur, demonibus in reos serventibus, quosque crudeli morte confecti essent.

XL.
Donatus
abbas (item
Aster in Hi-
spania
(*) Zupis ibi
3. n. 16.

Eodem fere tempore, eidemque forte occasione Donatus abbas, Servitani in Hispania monasterii auctor, ex Africa iteque istuc appellus est cum monachis fere septuaginta, ob metum scilicet barbararum gentium, a quibus Africa excidium, adeoque ovibus sui cladem imminere praevidebat, uti fufius supra (*) expofuimus ex Hildefonfo & Johanne Bielarenfi, qui cum hoc tempore floruisse commemorant. Fortè hæc barbararum in Africam gentium impressio non alia fuerit, quam Maurorum, a quibus Theodorus præfectus Africæ, Theoditus magister militie Africana, itemque Anabilis ejus successor, singuli tribus annis consequentibus tertio, quarto, & quinti Justiniani imperatoris, interfecit perhibentur in chronico Johannis Bielarenfi. In annum sequentem incidit Justinus quintus: quo anno Donatum in Hispania clausisse, idem auctor scribit. An diu post hunc annum supervixerit, nobis incognitum. Hunc signis quibusdam effuluisse, & monumentum ejus ab incolis regionis honoratum tradit Hildefonfus, (b) cui soli accuratorem ejus notitiam acceptam referre debemus, nullà ejus descriptione commemorat. Et quidem nullum opus ab eo editum fuisse colligere licet ex Hildefo, qui nullam ejus mentionem facit, tamen Eutropium ejus discipulum, & in monasterii Servitani regimine successorem laudat. Non eadem ratio de Hildefonfo, qui viros non tantum scriptis, sed etiam virtute claros sibi laudandos proposuit: quos inter locum habet Avarus Toletanus antistes, tamen plus illi studi fuit in defensione veritatis, quam in scribendi exercitio. Sola itaque pietas apud Hildefonsum locum Donato committit, cui Mirus perperam tribuit regulam Donati episcopi Vescientensis ad virgines Julianenses.

XLI.
Langobardi
Italiam inva-
dunt.

Dum in Africa res imperii in deterius labantur, recepta non ita pridem ex Gothis Italia novam Langobardorum dominationem subit, Alboinus dux, in contradiis ex popularium suorum atque Hunnorum copiis, ex Pannonia in Italiam bruit tanto impetu, ut omnia Venetie oppida facile redegit in suam ditionem. Liguria hæud magno etiam negotio subacta: quo nomine veteres etiam infusibus compledebantur. Mediolano, quod erat provincie caput, in potestatem adducto, Langobardi continuo Alboinum ipsam Italiam regem lætis acclamationibus salutarunt, eque, hastam, insignem regum, porrexerunt. Atque hic annus regni Langobardorum in Italia principium fuit, & infinitarum cladum origo, a quibus non loca, non urbes, sed nec sacre etiam res & persone immunes fuerunt, non templa, non clerici, non monachi. Langobardi quippe, pari hæresi Ariana, pari etiam gentiliam erroribus infecti, naturæ præter alios inculti atque asperi, & militari præter ea consuetudine effrati, truem ipso etiam nomine & habitu speciem præ se ferebant, capite a cervice ad occipitum usque raso, demissis a fronte usque ad os capillis, ab utraque parte in frontis discrimine divisis: ita ut nulla fere in eis, ne in vultu quidem, humanitatis apparent indicia. Ex his quanta rei monastice cladis acciderit, sequens narratio satis superque declarabit. Qui Langobardos ad hanc stragem adduxit Alboinus, Ariana hæresi imbutus erat, uxorem habens Chlothesindam, Chlotharii Francorum regis filiam, quam literis suis Nicetius episcopus Trevisensis magnopere hortatus est, ut conjugi suo catholicam fidem persuadere conaretur, eam per tremendum iudicii diem obestans, ut hanc epistolam, in qua Arianorum errores impugnabantur, illi frequenter exponeret. At quam parum hæc profecerit, Alboini insatius interitus docet.

ANN. CHR.
590.

XLII.
Simplicius
abbas Cæs-
sariensis obiit.

Hic Langobardorum tempestatum magno divine providentiæ beneficio subdactus est Simplicius abbas Cæsariensis tertius, vitæque cadacum meliori commotus, una cum Constantino præcessore suo ad pedes sanctissimi patris Benedicti composuit. Horum corpora primum a Desiderio, una cum sacris cineribus Carolum principis ac monachi, sæculo undecimo inventa, deinde a Johanne cardinale de Aragonia, cui sacri Cæsariensis monasterii cura demandata fuerat, sub finem sæculi quintidecimi: postremò a Simplicio Caffarello abbate tertium detecta, magnam sui reverentiam in monachorum animis ingenerarunt. Simplicium Vitalis ex eadem familia excepit, Paulo diacono attestante, apud quem nudum Simplicii nomen, uti & Boniti ejus successoris, sub quo Cæsariensi monasterii destructo, prout a beato Patre predicta fuerat, per Langobardos facta est.

Vitalis &
Boniti suc-
cessores.

IN rebus Italiae & Hispaniae breviores, quam in Gallicanis, esse cogitur ob defectum veterum monumentorum, quorum copia apud nostrates major nos capere invitavit ad Gallicas res pertractandas. Hac nos in praesens denuo revocat Domnoli Cenomanensis aedificii pietas, quem insignis sancti Vincentii apud Cenomannos ubi ceteris condiderit suum munificentissimam agnoscit et colique, ejus tamulo & reliquiis honoratur. Posita est in uno civitatis suburbio, & in altero sancti Petri monasterium, quod Berichianum ejus successore edificavit. Domnolus tempore Chlotharii senioris apud Parisios in basilica sancti Laurentii *gregi monasteriali* praesucavit, ut Gregorius (a) Turoensis antistes disertè tradit.

Totum hoc caput, ubi de Domnolo agitur, interpolatum causatur praeter alia multa Carolus Contius, tum quia in vetustissimo codice Corbetensi, Merovingicis litteris scripto, & in Mettensi desideratur: tum quia in libro de gestis Domnoli nulla mentio abbatis ejus dignitatis. Hunc verò de Domnolo Gregorii locum integrum praestare non debuit noster Michael Germanus in libro de palatiis regum Francorum, atque ipsilum superius jam tentavimus. Sed abstinere hoc loco non possum, quin rationem ea codice Corbetensi, quem nunc prae manibus habeo ex bibliotheca Joliana, in contrarium peritum nunc paucis convellam. Non integrum, sed mutilum multis in locis hoc exemplar esse tria in primis loca insigniora probant. Primus locus est in libro primo, ubi capiti tricesimo, in quo de Valeriani & Gallieni persecutione agitur, continuè subiungitur narratio de sancto Martino ab his verbis, *Tunc jam & lumen nostrum exortitur*, &c. quod quidem falsum est, si media cum exemplari Corbetensi relesce, ubi proxime ante haec verba de Constante & sancto Hilario agitur, cum quibus apprimè quadrant superiora verba, *Tunc jam & lumen nostrum exortitur*: quod in exemplari Corbetensi caput tricesimum est, in editis tricesimum sextum. Secundus locus est in libri secundi capite tertio, in quo mentio est de Eugenio episcopo Carthaginiensi, cujus epistola catholica refertur in editis, omittitur in codice Corbetensi, tamen haec verba in eo leguntur, *epistolam eandem pro castiganda fide catholica hoc modo transmissi*: quod sane manifestum arguit lacunam. Tertius denique locus est in libro sexto, ubi caput tricesimum quartum, in quo de morte filii Chilperici agitur, in praedicto codice desit, manifestè depravationis indicio, ut sequentis capitis initialia verba probant, *Dom autem hoc exortitur, insinuat regina parum qui mortuus fuerat*, &c. Ea his tribus locis, ut alia tacemus, manifestè consicitur, ad probandam Gregorianae historiae interpolationem non sufficere unum aut alterum veteres ejusmodi codices, in quibus multa certa & necessaria fide refecta sunt pro arbitrio antiquariorum, qui libros scribebant: sed hanc interpolationem ex omnibus, ut certè ex plerisque ejusmodi codicibus probandam esse. Ceterum, ut ad propositum me referam, locus iste de Domnolo habetur in vetri codici Casimiro. Verum haec frustra in praesens persequi post novam Gregorii Turoensis operum editionem, a nostro Ruinarto adornatam, in qua haec uliaque accuratè pertractata sunt.

Domnolus rei monasticae, quo flagrabat, desiderio, tum amore sancti Laurentii, cujus basilica apud Parisios praesucavit, monasterium juxta urbem Cenomannorum, constituit in honorem sancti Vincentii & sancti Laurentii, atque ad ejus dedicationem ecclesie beatum Germanum (b) Parisiorum episcopum, suum in primis amicum, invitavit, collocato in ea capite sancti Vincentii, una cum magna parte craticulae, super quam sanctus Laurentius affatus est. Hac dedicatio kalendis Novembris facta, anno, ut quidem videtur, saeculi sexti septuagesimo-primo; quod ejusdem Domnoli probant litterae, pridie nonas Martias anni sequentis, nempe anno undecimo Chilperici regis, date, quibus Germanus ipse cum aliis (c) subscribit. Exstant haec litterae in actis episcoporum Cenomanensium, tomo tertio veterum Annotationum. Lesius, ejus loci abbas, ut quidem videtur, primus, laudatur in aliis Domnoli litteris, quibus villam Canonem eidem monasterio tribuit, Chilperici regis anno vicelesimo, subscribente inter alios Andovero episcopo Andecavorum, quem ad sancti Victoris episcopi solennitatem invitaverat: idemque in testamento (d) Berichianum episcopi, dicentis, *se brevem a fratre suo Lemio abbate, datis quibusdam decem solidis, redemisse, & res quasdam cum eo commutasse*. In his litteris beatus antistes petit, ut post obitum suum abbas, qui in hoc loco fuerit ordinatus, commemorationem suam, id est anniversarium diem, annis singulis celebrari procuraret. Ad haec multi nobiles, cum Domnoli tempore, tum post eum, suas possessiones eidem ecclesie contulisse perhibentur. In his emittenda non est quarta venditionis, a Betha Deo sacra factae basilicae sancti Vincentii, de quibusdam locis apud Soliacum, Bariacum & Briscinum: quorum legitimam possessionem, exhibito venditionis instrumento, evindicavit venerabilis frater Petrus praepositus de ipso monasterio. *Actum Soliaci in anno undecimo regni Domini Theoderici gloriosi regis*.

ANN. CHR.

574.

XLIIL.

A. Venerabilis

apud Cenomannos

nobis primoribus.

61a.

(a) Greg. Tur.

lib. i. c. vi.

XLIIV.

Gregorii

consecutus de

Domnolo

episcopo al-

terum.

(b) Greg. Tur.

lib. i. c. vi.

XLIIV.

Gregorii

consecutus de

Domnolo

episcopo al-

terum.

(c) Greg. Tur.

lib. i. c. vi.

XLIIV.

Gregorii

consecutus de

Domnolo

episcopo al-

terum.

(d) Greg. Tur.

lib. i. c. vi.

XLIIV.

Gregorii

consecutus de

Domnolo

episcopo al-

terum.

(e) Greg. Tur.

lib. i. c. vi.

XLIIV.

Gregorii

consecutus de

Domnolo

episcopo al-

terum.

(f) Greg. Tur.

lib. i. c. vi.

XLIIV.

Gregorii

consecutus de

Domnolo

episcopo al-

terum.

ANN. CHÉ. *git, quod fecit praefatus monachus Octobris dies duodecim: forte legendum Chisperius regis.* Huic instrumento in appendice referendo subscibunt inter alios Desiderus & Beoraldus abbates.

XLVI.
S. Paulus
monastice-
lian.

Non hic Aetius Domnoli pietas, sed aliud etiam monasterium beate Marie cum xenodochio ultra Buvium Sartæ edificavit, ubi monachos sub Paduino abbate quatuordecim instituit, *sub regula degentes*, ut & ipsi pauperes recrearent, & hospites omnes condigne suscipere, & ipsi sancte & regulariter viverent. Ita in actis episcoporum: at in vita ipsius Domnoli monachi viginti-quatuor in eo monasterio constituti dicuntur sub Paduino abbate, qui antea prepositus fuerat predi-cti sancti Vincentii monasterii, ut mox vidimus ex charta venditionis factæ a Bethra Deo sacrata. Ejus exemplo multi, tam nobiles, quam ignobiles, saeculo & pom-pis ejus abrenuntiantes, regulari viæ se submiserunt: adeo ut amplius quam vigin-ti-quatuor cellæ, id est monasteria, in pago Cenomannico sint ædificata, virilique sanctis & religionis replete, quos Paduinus, siquidem ejus actis credimus cunctibus infornabat documentis.

XLVII.
Alta apod-
teus.
Cenomanus.

Idem etiam Domnolus antiquum sancti Victuri monasterium prope Buvium Sar-tæ, in quo sancti Juliani, primi jam dictæ urbis episcopi, corpus requiescebat, & cenitum, & monachorum numero auxit, quos ad quinquaginta ibidem aggregavit. Denique ejus tempore quadam cellata, seu monasterium, cum sua ecclesia sub sancti Martini titulo intra urbem constructa ab Eulatio presbytero & Baudomalia Deo sacrata, ab eisque dotatur: qua de re præceptum exilat Theodeberti Franco-rum regis in actis jam laudatis episcoporum Cenomannensium. Ex his omnibus mo-nasteriis unum superest sancti Vincentii monasterium illud, de quo satine recur-rent dicendi occasio.

XLVIII.
Aredii ab-
batis facti &
testimon-
ium.

Hoc eodem anno Aredius, nobiles inter Lemovicenses nobilissimus, cum Pelagia ma-tre sua testamentum condidit in gratiam basilicæ sancti Martini apud Turonos, cui Atanen-sis monasterium, paulo ante ab se conditum, in præmis commendavit anno undecimo regis Sigiberti. Aredius patrem nomine Jecundum habuit, educatus in aula Theodeberti regis; vitamque sanctius instituit moxque Nicotii episcopi Treverien-sis, cui omnia sue adolescentiæ delicta confessus est: quæsemque gerla Gregorio Turonensi episcopo exposuit. Rinocondum Aredii fratrem laudat idem Grego-rius in libro secundo de miraculis sancti Martini, capite tricesimo-mo, ubi memo-rit dicitur ejus in editis antehæ appellabatur. Sebastianus, abbas Volensis (*) seu Volensis, Aredii præceptor fuerat: quo mortuo idem monasterium vir sanctus infansavit, innumerique beneficiis ditavit. Mortuo patre, ex aula Theodeberti re-gressus Aredius, in antrum secessit, teste anonymo in libro de ejus vita nuper edi-to: sed hortante Pelagiâ matre, quæ post conjugis mortem, mutato sacrali habitu, sanctimonialis vestes induerat, cœnobium Atanen-sis construere cepit, situm in sinibus pagi Lemovicensis versus Petrocorios, nunc ab austore, sancti Aredii (**) ap-pellatum. Illic ex familia propria, ut Gregorii (a) verba referant, tonsuratos

(*) *Figula.*

(*) *S. Tré-*
de la Perche.
(a) *Greg. Tur.*
lib. ix. c. 19.

instituit monachos, cœnobiumque fundavit, in quo non modo Cassiani, verum etiam Basilii & reliquorum abbatum, qui monasterialem vitam instituerunt, ce-lebrantur regule: an etiam sancti Benedicti? Certe in libro de ejus vita, qui Gregorio Turonensi episcopo in perverito codice sancti Galli tribuitur, & est saltem Atanen-sis monachi subequalis, quedam phrasæ (*) ex sancti Benedicti regu-la proferuntur, uti etiam ex Gregorii Magni libro secundo, qui totus de sancto Be-nedicto est. Jam erectum erat Atanen-sis monasterium, cum Aredius testamentum suum condidit, anno, ut mox dicebam, modicino Sigiberti, qui Arvensis & Le-movicibus dominabatur. Hoc testamento, vivente ac comprobante Pelagiâ matre, res suas omnes contulit cœnobio Atanen-si, quod Turonice sancti Martini basilicæ, quæque prepositio subiectum voluit. Aliud testamentum mortui jam proximus condidit Childeberti Austrasiorum regis anno sexto-decimo, Christi nonagesimo-primo, ut priori testamento robur adderet. Posterioris tantum mentionem Gre-gorius facit. In priori, quod a nobis (c) editum est, heredem constituit sancti Martini basilicam Turonensem, ita ut per ejus prepositum omnia ordinaretur, præcipub Atanen-sis monasterium, ejus abbatem abque ejus procuratore ordinari verat. Idem statuit de cella Exidolensi, in honorem sancti Medardi dedicata, quam Atanen-sis monachis subiecit. Sub finem adjecit prepositum sancti Martini & monachos Atanen-sis res coarctas at sanguinem Domini, vocat Jaso-Caristis, & merita omnium sanctorum, ut in oratorio sancti Hilarii, in cella, inquit, mea, quintæ feriæ omni tempore maturis matutina & missa sanctorum domo-ni, id est Hilarii & Martini, a monachis ibidem revocetur. Sic apud Hiero-nimum in dialogo adversus Luciferianos, *conspicentes corpus Dei*. Sic Augustinus in epistola quadragésima-quarta, *horre & obsequer per Domini sanguinem*. Sic in li-

(c) *Anal. hist. eccl. t. 4. c. 4. de*
sup. de eo ap-
pend. Greg.
Tur.

ANN. CHR.
1734.

(a) Greg. Tan.
de gl. conf. 16.
82.

LII.
Martini
Damieno il-
bis dato.

lis. Is apud Petrecorios ortus, a parentibus ob rei familiaris inopiam venum datus est abbati loci, cui Patriciacus vocabulum erat. Post viliora monasterii ministeria ad sacristiam apicem evedus, ex abbati fratrūque permisso fecerit in Binnocentis pagi abditissimum locum, nemosibus confitum, Priscianicum antiquo vocabulo dictum: ubi humili casu & oratorio exstructis, pane hordeaceo, modicisque oleibus famem, & aqua profluente sitim sedabat. Ad hunc senem (a) Childebertus in Hispaniam movens cum venisset, aureos ei quinquaginta obtulit: at ille: Ad quid mihi, inquit, ista? hoc in pauperum usum largire; nam mihi haud necessaria sunt. His dictis, regi victoriam praedixit: qui reverens vocem ibidem edificavit basilicam, in qua Eulitios post obitum sepultus donatus est. Nunc locus Cellae vocabulum retinet, pertinetque ad patres Fulienfes.

Ut ad ordinem revertar, hoc anno duo in Hispaniis celebrata sunt concilia, nempe Bracarūse tertium, cui Martinus ejus sedis antistes praesit, & Lucenfe secundum. Hic annus erat secundus Mironis Suevorum regis catholici; cui tum Martinus libro, hoc titulo, *Formula vitae honestae*, nuncupavit. Liber exstat in Bibliotheca Patrum: ad praefatio in Spicilegiū tomo decimo. Ad synodum Lucensem missa est orientalis canonum collectio, quae ab eodem Martino emendata ad codices graecos, & latinos nonnullis aucta est, distincta in duas partes, quarum una canones ad episcopum & clerum, altera ad laicos pertinentes complectitur, ut idem auctor praefatur in epistola, Nitigefio episcopo & universo concilio Lucensi inscripserat.

ANN. CHR.

1734.
LIV.
S. Basili ac-
cessus Remo.
(*) de la Ro-
se.
(b) Eusebius.
164. c. 10.
(*) Prop.

Sindulfus
eremita.
(*) deservit.

Ad sequentem prope annum revocamus sancti Basili adventum in creberrimum Vitiacensem, quod ad radices montis Remorum infra nemus Rigei (*) situm erat. Hujus monasterii primordia Sveavegotae, Theoderici Austrasiorum regis conjugis secundae, & Theudechildi eorum filiae tribuit Albericus in chronico; idque inde colligitur, quod Sveavegota (b) tertiam partem villae Virisacae (*) ecclesiae Remensi retulisse legitur reperitur, Theudechildis ejus filiae postea per precariam usufructuaria concessit: quod argumento est, totam villam ad eas pertinuisse: cujus antea duas partes monasterio construendo forsitan impenderant. Monachis illis duodenis praeter Diemerum abbat, cum Basiliis eo accessit ex Aquitanis partibus, nempe ex territorio Lemovicino, ubi nobili genere ortus fuerat. Hanc peregrinationem beati Romigii amore aggressus est, simulque patrie relinquenda ac descendendi desiderio: quod cum Egidius, Remorum tunc antistes, cui jam antea notus erat, intellexisset, praedictum ei monasterium ad habitandum concessit. Ibidem viros brevi cum in virtute, tum in sacris litteris progressus fecit sub Comarco praepositorum. Nulla ei promissio cura, quam aut in lectione, aut in sermone de Deo, aut in oratione loqui cum Deo. Cadacis saeculi rebus penitus despectis, ad aeterna semper anhelabat. In jejuniis assiduum, modicam mensa communis annonam cum ceteris communicabat. Sic in vita coenobitica probatus, solitariam expetere vitam, & in montis proxima solitudo, ubi nunc ejus monasterium cernitur, cellulam cum oratorio construxit, in qua per annos quadraginta seorsum vixit. Fontis vena salubris ipso orante ex silice producta, haustus in crypta beatae Mariae scaturire non cessat. Sub idem tempus Sindulfus, & ipse Aquitanus, in proximo Remorum vico Alfontia (*) solitariam vitam agebat, solo pane & aqua contentus.

ANN. CHR.

1734.
LV.
Agiumum
discrepans.
Hospitalium
reclausi Ni-
cie.
(*) Nicae.
(c) Greg. Tan.
164. c. 16.

Postero anno Langobardi, facti in Gallias irruptione, Agaunensi monasterio militum irragem inruerunt: sed in proximo loco a Gunthramno ducibus omnino caesi sunt, via quadraginta reliquis. Erat tum prope urbem Nicensem (*) monasterium, in quo privata cellula reclusus degebat Hospitius, (c) ferreis ad cutem catenis, superinducto cilicio, confectus, nihil aliud ad usum, quam parum panem cum paucis dactylis comedens; diebus autem quadraginta radices herbarum aegyptiarum a negotiatoribus allatas, quibus eremitae illis in locis utebantur. Hic, revelante Spiritu sancto, Langobardorum in Gallias adventum praenuntiavit, monachisque, uti & vicinis rusticis auctor fuit, ut salutis suae fugam consulentes, se suasque omnia intra muros urbis recluderent. Cum vero ipse & cella egressi voluissent, eo veniunt Langobardi, & nullo invento in cellam aditu, duo ex ipsis confecto testro, ubi hominem catenis cilicioque onustum viderunt, hunc facinorosum & homicidii reum esse, quod ille interrogatus non negavit, minime dubitavit. Mox unus ex illis, in ejus caput gladium vibravit: at ei dextera in ipso ictu suspensa diriguit. Tunc ejus focis pro sancto habere, quem facinorosum reputaverant, & ab eo veniam errati postularunt. Nec mora sigillo crucis temerarias ille miles dexterae usum recepit, & facti penitent, in eodem loco monachi districtissimi vitam erexit. Aliis a demone arreptis eodem beneficio impensis. Cum autem vir Dei obitum, suum jam imminere praesentiret, vocato se monasterii praeposito, cellae suae pa-

tio.

riem aperiri iussit, & loci episcopum, cui Auladio nomen erat, ad se sepellendum accessit rogavit. In ipso mortis articulo, depositis, quibus victus erat, catenis, diutissime profusus lacrymis oravit: tum se se super scammum collocans, extensis pedibus, manibus in caelum erectis, gratias agens Deo, efflavit animum.

Per idem tempus, mortuâ Liliolâ parthenonis Arelatensis abbatissâ, sanctæ illi congregationi visum est, ut Rusticulam quantumvis adolescentem, nam octodecim tantum annorum erat, ei sufficerent. Hæc verò, ætatis & vitiorum suarum causas obediens, relusabatur, seque proflus tanto imparem oneri, honoreque indignam, distabat. Prævaluit nihilominus ancillarum Dei servens devotio, nec Rusticula valuit a teneris adhuc humeris tantum onus amovere. Hæc verò, quasi nihil hæstus egisset, sic abstinentiæ, austeritatis, & vigiliis se dedit, ut in tertium diem a cibo abstineret, cilicio corpus tegeret, & fororibus quiescentibus totum serè noctis spatium in psalmis & precibus consumeret in ecclesia. Dein, crescente supra modum, sanctimonialium numero, loci oratorium amplificavit; aliæque duo de novo erexit, unum sub titulo sanctæ Crucis, alterum in honorem sancti Michaelis, cum septenis altaribus. Erant ergo in illo parthenone quatuor basilicæ, una sancti Petri, in Rusticula (α) ætate memorata; quæ princeps videtur fuisse: altera beate Mariæ in sepulchrum sanctimonialium: & alie duæ, quas modò commemorabam. Tantæ virtutis miracula non desuere: sed nec virtus, nec miracula Rusticulam ab invidia & vexatione hominum immunem præstare potuerunt. Verum id in aliud tempus referendum.

Eodem anno consiegit obitus Æmiliani Vergegenis in Hispania abbas. Uno ante obitum anno, eum centenarius esset, ad vitam convertitur austeriorem, ut incæptis suis non remissior esset, sed penititior. Interim Leovigildus (β) Gothorum rex Cantabrum, in qua Vergegenus exilat, ingressus, provinciæ pervasores adortus cecidit, & provinciæ non sine magna strage in suam revocat diuisionem. Hanc cladem popularibus suis prædixit vir sanctus, eosque ad penitentiam hortari non desistit: cujus oraculum cum Abundantius quidam, ut senis delirium, irriteret, propriâ morte a Gothis multatus, ejus veritatem expertus est. Æmiliani mortis proximis, Asellum, sanctissimum presbyterum, collegam suum advocari curavit, atque in ejus conspectu animam exhalavit. Corpus in oratorio loci humatum, miraculis illustratum est, præcipue unius puellæ exanimis fuscitatione, ob idque ejus econiamis alterum Eliseum vocat. Librum de ejus vita sanctus Braulio Cæsaraugustanus antistes Frominiani presbytero, haud dubie monasterii Vergegenis, occupavit, profusus se ejus obediens præceptis ac iussis Johannis episcopi, fratris atque decessoris sui, hoc opus suscepisse sub æstimatione Cymati abbatis venerabilis, Sæphronii & Gerardi presbyterorum, atque sanctæ memoriæ Patamiensis religiosæ femine: de quibus jam supra commemoratus nostras exposuimus. Hymnum de sancto Æmiliano item edidit Braulio, ejusque basilicam veribus suis Eugenius Toletanus isdem celebravit, quos ex codice Calisteni ad calcem hujusce voluminis referemus. Uterque sancti Æmiliani miracula celebrant.

SUB annum sequentem Gregorius Magnus, abdicatâ Romanæ urbis præfecturâ, monachum induit in sancti Andree monasterio, quod Rome ad clivum Scauri prius considerat, quæ res ad memoriam insignis, atque Ordini Benedictino eam, primis decora, non personis hoc loco a nobis commemoranda est. Gregorius Rome ex prænobili Aniclorum genere, patre Gordiano, matre Silviâ in lucem editus, Felicem sanctissimum pontificem, aratum (α) habuit, quod de Felice tertio intelligendum Bironius probat. Adolescenti liberalibus studiis apprime eruditus, inerat in prima illa ætate maturum jam studium, adhærere (β) scilicet discis majorum, & quid dignum auditu percepisset, tenaci memoriæ commendare. Hinc ortum est ejus animo flagrans vice religiose desiderium: sed, eum id perendinando remississet sub seculari habitu, sub quo pietatem retinere sub ipse visum erat, animum inde pene fignare. Verum in eo subinde resoruit hæc cogitatio, novoseque in ejus pectore ignes excitavit, tam ex consuetudine & colloquio religiosorum hominum, tum ex commoratione factorum mirabilium, quæ suo tempore per sanctos viros, præcipue monachos, in Italia patrabantur. Unde mortuis (γ) parentibus, aut saltem Gordiano patre, cum liberam dispendiarum rerum suarum haberet facultatem; ex amplissimo, quod in Sicilia ei obvenerat, patrimonio sex in ea insula monasteria (δ) edificavit; septimum Rome in ædibus paternis ad clivum Scauri sub titulo sancti Andree, quæ omnia congruis ad victum monachorum prediis ac censibus abunde dotavit; quod verò & paterna hereditate reliquum erat, in pauperes erogavit. Sex illa Siciliæ monasteria Rochus Pirrus (ε) sita fuisse omnia in urbe vel diocesi Panormitana censet, nempe unum sub invocatione sancti Johannis-Baptiste, viro-

Amal. Bened. Tom. I.

T 2

rum;

ANN. CHR.
574.

LVI.
Liliolæ Ru-
sticula sanctæ
dis.

(α) Arelatæ
Bened. pag.
143. n. 17.

LVII.
Æmiliani
obitus.
(β) Johes. Bi-
rian.

ANN. CHR.
575.
LVIII.
Gregorii
Magni prima
sedes.
(γ) Greg. Dial.
lib. 4. c. 14.
(δ) Paul.
Dial. 10 c. 17
vita. n. 1.

(ε) Id. a. a.
(f) Greg. Tur.
lib. 5. c.

(g) Ruc. Pirr.
lib. 4. par. 2.
p. 155. & 156.

ANN. CHR.
195.(a) *tit. p.*
164.LIX.
Monach.
eius protel.
ho.(f) Greg. Mo.
gna. (i) 3. 4.
34.(f) *id. ib.*
10. 11. 12.
10. 4. 10. 11.
35.LX.
Q. 10. 11.
(f) *id. ib.*
35. 10. 11.(f) *id. ib.*
10. 11. 12.
10. 4. 10. 11.

rum: alterum paellarum sub titulo sancti Martini, exemplo sancti patris Benedicti, qui hos patronos Casinari monasterio adpavit: tertium sanctorum Maximi & Agathe, dictum Lucufanum: quartum sancti Theodori: quintum sancti Hadriani: sextum Pratorianum in arboribus matens: que omnia Paulus diaconus apud Rochum. (a) Firrum, ad sua usque tempora ad *Dei laudem & Beati Benedicti monasterium* petris peritisse asserit. De his omnibus pro nata occasione in consequentibus agemus. Interim pratorii urbani officium strenue administrabat Gregorius, contigitque ut eo nomine Laurentii Mediolanensis episcopi, rectus electi, cautioni sue formulis fides subscriberet, eamque calculo suo comprobaret.

Non multo post, mirato repente seculi habitu, sancti Andrea monasterium petiit, & ex huius mundi naufragio modus evasit. Ea vero fuit ab ipso tirocinio Gregorii pietas, & profectus, ut iam tunc in ipsi incipit perfectorum numero haberetur: ea porro vite austeritas & disciplina, tum in jejuniis, tum in vigiliis & precationibus, ut in assiduis corporis, praesertim stomachi, infirmitatibus incidere, & per singula pene horarum momenta, spiritu ex viscerum dolore intercepto, animum agere videretur. Summisbat ei in dies Silvia parens legumina in argentea fustella, quam aricatori naufragium passio, verius angelo in hominis habitu ripem mendicanti, postquam monasterii munus ad relevandam ejus inopiam expendisset, tribui iussit. Hoc in loco Johannis diaconi sententiam sequimur prae Pauli Diacono, qui ambobus Gregorii parentes, antequam in monasteria cederet, monasticamque vitam ipse amplecteretur, mortuus fuisse existimavit. Si quis vero Pauli auctoritatem, qui hoc factum non retulit, Johannis sententiae praefere velit: quod hic Silvia tribuit, Gregorii meritis adscribendum erit, quam eo adhuc pontifice viris colligimus ex ejus epistola ad Rusticianam (b) patriciam, & locis sacris Constantinopolim reveram: ubi *Domum vero, inquit, illam nutricem meam, quae mihi per litteras commendatur, omnino dilige, & provari in nullo volo*; quae verba si metaphorice non sumamus, Gregorii nutricem etiam tunc superstitem fuisse aperte probant. Quo animo affectus in monasterio fuerit idem testatur in prologo dialogorum, ubi iam pontifex, non sine genitu & lacrymis, meminit, qualis aliquando in monasterio fuisset: quoniam do ei labentia cuncta subire essent: quantum rebus, quae voluntur, emineret: quod nulla, nisi celestia, soleret cogitare: quod etiam retentus corpore, ipsam jam carnis claustra contemplatione transiret: denique quod mortem quoque ipsam, quae pene cunctis poena est, ut ingressum vitae, & laboris sui premium amaret. Ita pontifex sanctissimus juxta & modestissimus, supremis suae dignitati monasticam quietem animo praeferebat, & monachum se fuisse adeo non supponebat aut penitebat, ut etiam gloriaretur: unde agens, de Maximo cenobii sui monacho, quae *ipse ait, (c) iam monachus monachum vidi*. Rarum sane exemplum in summo viro! Non morabor in hac parte: nimium est quod intelligitur.

Vix post hunc annum rejici potest Gregorius in monasterium ingressus, quem illustrissimus Cardinalis Baronius (d) in annum octogesium-primum differendum existimavit. Id vero ex eo conficere sibi visus est eximius annalista, quod Gregorius eo anno adhuc praetor subscripserit cautioni Laurentii episcopi Mediolanensis, initio ejus episcopatus ad papam de more missae: atqui Laurentius hanc sedem tenuit annos, ut cum vulgaris indicibus Baronius censet, duodecim; cujus Constantius successit anno nonagesimo-tertio, ut constat ex Gregorianis epistolis ad eucharum. Italiae & ad Johannem subdiaconum datis indicatione secunda. Ex quo intelligitur, Laurentium Constantii decessorem eodem anno e viris excessisse. Si ergo Laurentius annos tantum duodecim sedet, profecto ejus pontificatus initium locari non potest ante annum octogesium-primum, quo proinde anno Gregorius, adhuc praetor, non dum monachus, Laurentii rebus electi cautioni subscripsit. Ergo eo admodum annum factus est monachus, qui altero post, anno, accepta diaconi cardinalis dignitate, Constantinopolim directus est a Pelagio Romano pontifice: adeoque non integro biennio privatus in monasterio vixit. Verum longe citius in monasterium se recepit Gregorius, diutiusque in eo perseveravit ante novam hanc dignitatem & legationem. Admiramus quidem ipsum adhuc praetorem Laurentii cautioni subscripsisse; ac Laurentio Constantium successisse anno nonagesimo-tertio. At plures Laurentio pontificatus annos tribuit antiquissimus index archiepiscoporum Mediolanensium, ex veterinibus illius ecclesiae tabulis a nobis (e) editis, quibus vulgati indices praefertur: quippe post Frontum seu Frontonium Laurentius episcopus sedis annos novodecim, menses septem; obitusque duodecim kalendas Septembris; quos annos si ex nonagesimo-tertio, quo Constantius ei successit est, detraxeris; anno DLXXIV. Laurentii creationem, adeoque ejus cautionem ad Romanum pontificem missam, cui Gregorius praetor subscripsit, admittas necesse est. Porrit ergo Gregorius anno fiquenti, hoc est septuagesimo-quinto, ingressi monasterium: in quo usque ad annum octogesium-secondum

cundum, quo diaconus cardinalis a Pelagio pontifice, ac legatus creatus est, id est per octo annos, privatam vitam duxit. Huius sententia, quam ego aliis ante viros ecclesiae Mediolanensis veteres Indices, propugnaveram in Disquisitione de Gregorio (a) monachatu, subscribere Bollandi continuatores ad vitam ipsius Gregorii: ubi Honorato Mediolanensi episcopo Laurentium, expuncto Frontone intruso, sub-
 stituisse anno septuagesimo: ac paulo post Gregorium monasticam vitam amplectum
 fuisse sentiunt. Certè Merulus monachus, quem Gregori in cenobio socium ac disci-
 pulum fuisse testatur Johannes (b) diaconus, ante annos quatuordecim, quàm Gre-
 gorius Dialogos scriberet, id est ante annum huius seculi octogesimum, e vivis ex-
 cesserat, auctore ipso (c) Gregorio. Jam verò quoto ætatis anno Gregorius mona-
 stica professioni nomen dedit, non facile denumerim: quamquam annos minimùm
 triginta fuisse asscuto: si quidem primos sancti Benedicti discipulos viderat, deque
 quos factis interrogaverat: ex quibus Constantinus, beati viri successor, ante annum
 currentis seculi sexagesimum vivere desierat.

Sub Hilariem primum, dein sub Maximiano abbatibus Gregorius monachum in-
 duisit, ac militasse dicitur apud Joannem diaconum: at Hilariem loco Valentium
 respondentem esse contendit Baronius. Sancti Valentium (d) filii, suoque monaste-
 rio prefuisse Gregorius fatetur: tamen Hilariem percessisse potuit. Valentio suc-
 cessit videtur Maximilianus, qui tum, cum Gregorius legatus creatus esset, Andream
 (e) monasterii pater erat. Denique Petrus post annos decem eidem monasterio
 preerat, Dialogos scribente Gregorio, id est anno monachismo-tercio, certè post
 Gregorium ipsum, qui, ex sua legatione reversus, monasterium suum exiit, ac
 potius videtur.

Que regula in sancti Andreæ monasterio tum vigeret, res est magnæ inter viros
 eruditos concertationis. Ante Baronium omnes, uno auctore excepto, quem Pau-
 lus Langius Trithemii discipulus tribus libris confutavit, Benedictinum ibidem a Gre-
 gorio institutum, ipsumque Gregorium eidem regulæ addictum fuisse unanimi con-
 sensu tradiderunt, Johannes diaconus, Abbo Floriacensis, Almonius, sanctus Tho-
 mas Aquinas, Antonius, alique uno agmine recentiores. Baronius verò Equitia-
 num institutum prætulit, propterea quòd Valentius, quem primum Andream mo-
 nasterii abbatem fuisse opinatus est, non e proximo Benedictinorum Lateranensi
 monasterio, sed ex Valeria cenobio assumus sit a Gregorio: quod illustrissimum
 annalium de primario sancti Equitii monasterio interpretatur, in Valeria scio, ubi
 Equitius multorum monasteriorum, teste Gregorio, pater existerat ante sanctum
 Benedictum. Verùm falsà hæc, ut pace tanti viri dixerim, aut incerta pteraque
 omnia. Valentius seu Valensio, non Valentinus, Andreano quidem monasterio
 præfuit, ibidemque Gregorium discipulum habuit: an verò primus loci abbas fuerit,
 incertum; neque id evincunt Gregorii (f) verba. Vita namque venerabilis Valen-
 tii, qui post in hac Romana urbe nati, sunt nulli, nec quoque monasterio præfuit, et
 prius in Valeria provincia suum monasterium exiit. Summ, inquit, monasterium,
 nempe ab ipso, non ab Equitio, conditum, cum ad modum quo Gregorius mens
 dicit Andreanum. Immo verò sancti Andreæ monasterium ante Valentii Romanæ
 adventum existisse, eoque exceptum fuisse Valentium, cum Langobardorum ferro-
 nes declinaret, ex conloquentibus Gregorii verbis satis intelligitur. In quo, scilicet
 Valentii monasterio, dum Langobardi fecissent consilium, sunt ejus monachos
 didici, dum ejus monachos in ramis unius arboris suspenderunt, qui suspensi eodem-
 die defuncti sunt. Acceptus in Andreanum monasterium Valentius, postmodum ci-
 dem percessus fuit, ac Gregorium monasticis informavit disciplinam, hanc scio an-
 te Hilariem. Hæc prima Langobardorum excursio anno septuagesimo-sexto in
 Italia penetrata se effudit; nam antea in transpadana regione considerant. Ante
 hunc annum jam monachus erat Gregorius: certè exilabat sancti Andreæ monaste-
 rium, cujus proinde abbas primus alter a Valensio fuit. In illa prima Langobardo-
 rum impressione prius obvia fuit Valeria provincia, quam ager Casinensis; prius
 vallata Valeria monasteria, quam Casinensis: quo a Longobardis postea everso,
 Casinates in Lateranensem basilicam admitti fuisse, Equitius multorum in Valeria-
 (g) monasterium pater existerat. Eandem Valeria provinciam Langobardis in-
 transibis, ex monasterio reverentissimi Equitii in oratorium ad sepulcrum ejus
 monachi fugerunt. Cùmque Langobardi servientes in oratorium intrassent, co-
 perunt eosdem monachos fœde trahere, ut eos aut tormentis cruciarent, aut
 gladiis recarent. Verùm ad monachorum preces protinus servientes Langobardos
 demon lavavit, nec locum sanctum ulterius temerare ausi sunt, aut monachos
 vexare, qui omnes hoc modo corum manus effugerunt. Aliud ergo erat Valentii
 monasterium, in quo duo ejus monachi, ad ramos arboris a Langobardis suspensi, exple-
 runt: Quid si Valentium monasterium suum informavit ad prescriptum Regule
 Bc.

ANN. CH.

571.

(a) Bolland.

M. J. p. 145. q.

(b) Joann.

diac. lib. 1. c.

12.

(c) Dial. lib. 4.

c. 47.

LXI.

Sub quibus

abbatibus

(d) ibid. l. 4.

n. 1.

(e) ibid. l. 3.

c. 36.

LXII.

Sub qua re-

gula.

Sub Equitii.

(f) ibid. l. 4.

c. 1.

(g) ibid. lib. 1.

c. 1.

ANN. CHR.
179.

Benedictina? que in vicinis Subiacensis solitudinis vigeat monasteriis duodecim, a sancto Benedicto instituta, adeoque Valeria conterminis, ut sub ea Aquicoli, ac proinde Sublacus, a Paulo diacono comprehensi videantur. Deinde, fac Valentia monasterium unum fuisse ex illis, que in Valeria condiderat Equitum, cujus vita vox pro regula erat: quid prohibet, mortuo Equito, ejus monasteria in Benedictinus leges concessisse? curante nimirum Simplicio Cusineti abbate tertio, qui parentis sui regulam in alia Italia monasteria, ut superius (a) vidimus, propagavit.

Neque verò dubitari potest, quin hanc regulam nosset Gregorius ante conditum sancti Andreae monasterium, utpote commemorante Benedicti facti in primis Constantino ejus discipulo ac successore, quem sub annum sexagesimum e vivis abisse, superius diximus. Hanc autem regulam Gregorius tant fecit, ut eam predicaverit *discipline præcipuum, ferme luculentam*. Quis credat, regulam, sic etiam et approbatam, cum ceteris non prætulisse ad monachos suos instituendos? Ad hec Gregorius eam sine dubio regulam monachis imposuit suis, quam prætulit ceteris, & cujus auctorem præ aliis, quos laudavit, patribus commendavit. Nullam, verò aliam quam Benedicti regulam predicavit sanctus Doctor, qui in libris Dialogorum virtutes & miracula sanctorum Italiae scribere aggressus, nullius tamen, vitam integram accuratè & ex integro refert, nisi solius Benedicti, cujus gesta toto libro secundo comprehendit, eumque iterum datâ occasione laudat duobus

(b) lib. 4.

(c) lib. 1. cap.

(d) Greg. 1.

(e) Greg. 1.

(f) Greg. 1.

(g) Greg. 1.

(h) Greg. 1.

(i) Greg. 1.

(j) Greg. 1.

(k) Greg. 1.

(l) Greg. 1.

(m) Greg. 1.

(n) Greg. 1.

(o) Greg. 1.

(p) Greg. 1.

(q) Greg. 1.

(r) Greg. 1.

(s) Greg. 1.

(t) Greg. 1.

(u) Greg. 1.

(v) Greg. 1.

(w) Greg. 1.

(x) Greg. 1.

(y) Greg. 1.

(z) Greg. 1.

(aa) Greg. 1.

(ab) Greg. 1.

(ac) Greg. 1.

(ad) Greg. 1.

(ae) Greg. 1.

(af) Greg. 1.

(ag) Greg. 1.

(ah) Greg. 1.

(ai) Greg. 1.

(aj) Greg. 1.

(ak) Greg. 1.

(al) Greg. 1.

(am) Greg. 1.

(an) Greg. 1.

(ao) Greg. 1.

(ap) Greg. 1.

(aq) Greg. 1.

(ar) Greg. 1.

(as) Greg. 1.

(at) Greg. 1.

(au) Greg. 1.

(av) Greg. 1.

(aw) Greg. 1.

(ax) Greg. 1.

(ay) Greg. 1.

(az) Greg. 1.

(ba) Greg. 1.

(bb) Greg. 1.

(bc) Greg. 1.

(bd) Greg. 1.

(be) Greg. 1.

(bf) Greg. 1.

(bg) Greg. 1.

(bh) Greg. 1.

(bi) Greg. 1.

(bj) Greg. 1.

(bk) Greg. 1.

(bl) Greg. 1.

(bm) Greg. 1.

(bn) Greg. 1.

(bo) Greg. 1.

(bp) Greg. 1.

(bq) Greg. 1.

(br) Greg. 1.

(bs) Greg. 1.

(bt) Greg. 1.

(bu) Greg. 1.

(bv) Greg. 1.

(bw) Greg. 1.

(bx) Greg. 1.

(by) Greg. 1.

(bz) Greg. 1.

(ca) Greg. 1.

(cb) Greg. 1.

(cc) Greg. 1.

(cd) Greg. 1.

(ce) Greg. 1.

(cf) Greg. 1.

(cg) Greg. 1.

(ch) Greg. 1.

(ci) Greg. 1.

(cj) Greg. 1.

(ck) Greg. 1.

(cl) Greg. 1.

(cm) Greg. 1.

(cn) Greg. 1.

(co) Greg. 1.

(cp) Greg. 1.

(cq) Greg. 1.

(cr) Greg. 1.

(cs) Greg. 1.

(ct) Greg. 1.

(cu) Greg. 1.

(cv) Greg. 1.

(cw) Greg. 1.

(cx) Greg. 1.

(cy) Greg. 1.

(cz) Greg. 1.

(da) Greg. 1.

(db) Greg. 1.

(dc) Greg. 1.

(dd) Greg. 1.

(de) Greg. 1.

(df) Greg. 1.

(dg) Greg. 1.

(dh) Greg. 1.

(di) Greg. 1.

(dj) Greg. 1.

(dk) Greg. 1.

(dl) Greg. 1.

(dm) Greg. 1.

(dn) Greg. 1.

(do) Greg. 1.

(dp) Greg. 1.

(dq) Greg. 1.

(dr) Greg. 1.

(ds) Greg. 1.

(dt) Greg. 1.

(du) Greg. 1.

(dv) Greg. 1.

(dw) Greg. 1.

(dx) Greg. 1.

(dy) Greg. 1.

(dz) Greg. 1.

(ea) Greg. 1.

(eb) Greg. 1.

(ec) Greg. 1.

(ed) Greg. 1.

(ee) Greg. 1.

(ef) Greg. 1.

(eg) Greg. 1.

(eh) Greg. 1.

(ei) Greg. 1.

(ej) Greg. 1.

(ek) Greg. 1.

(el) Greg. 1.

(em) Greg. 1.

(en) Greg. 1.

(eo) Greg. 1.

(ep) Greg. 1.

(eq) Greg. 1.

(er) Greg. 1.

(es) Greg. 1.

(et) Greg. 1.

(eu) Greg. 1.

(ev) Greg. 1.

(ew) Greg. 1.

(ex) Greg. 1.

(ey) Greg. 1.

(ez) Greg. 1.

(fa) Greg. 1.

(fb) Greg. 1.

(fc) Greg. 1.

(fd) Greg. 1.

(fe) Greg. 1.

(ff) Greg. 1.

(fg) Greg. 1.

(fh) Greg. 1.

(fi) Greg. 1.

(fj) Greg. 1.

(fk) Greg. 1.

(fl) Greg. 1.

(fm) Greg. 1.

(fn) Greg. 1.

(fo) Greg. 1.

(fp) Greg. 1.

(fq) Greg. 1.

(fr) Greg. 1.

(fs) Greg. 1.

(ft) Greg. 1.

(fu) Greg. 1.

(fv) Greg. 1.

(fw) Greg. 1.

(fx) Greg. 1.

(fy) Greg. 1.

(fz) Greg. 1.

(ga) Greg. 1.

(gb) Greg. 1.

(gc) Greg. 1.

(gd) Greg. 1.

(ge) Greg. 1.

(gf) Greg. 1.

(gg) Greg. 1.

(gh) Greg. 1.

(gi) Greg. 1.

(gj) Greg. 1.

(gk) Greg. 1.

(gl) Greg. 1.

(gm) Greg. 1.

(gn) Greg. 1.

(go) Greg. 1.

(gp) Greg. 1.

(gq) Greg. 1.

(gr) Greg. 1.

(gs) Greg. 1.

(gt) Greg. 1.

(gu) Greg. 1.

(gv) Greg. 1.

(gw) Greg. 1.

(gx) Greg. 1.

(gy) Greg. 1.

(gz) Greg. 1.

(ha) Greg. 1.

(hb) Greg. 1.

(hc) Greg. 1.

(hd) Greg. 1.

(he) Greg. 1.

(hf) Greg. 1.

(hg) Greg. 1.

(hh) Greg. 1.

(hi) Greg. 1.

(hj) Greg. 1.

(hk) Greg. 1.

(hl) Greg. 1.

(hm) Greg. 1.

(hn) Greg. 1.

(ho) Greg. 1.

(hp) Greg. 1.

(hq) Greg. 1.

(hr) Greg. 1.

(hs) Greg. 1.

(ht) Greg. 1.

(hu) Greg. 1.

(hv) Greg. 1.

(hw) Greg. 1.

(hx) Greg. 1.

(hy) Greg. 1.

(hz) Greg. 1.

(ia) Greg. 1.

(ib) Greg. 1.

(ic) Greg. 1.

(id) Greg. 1.

(ie) Greg. 1.

(if) Greg. 1.

(ig) Greg. 1.

(ih) Greg. 1.

(ii) Greg. 1.

(ij) Greg. 1.

(ik) Greg. 1.

(il) Greg. 1.

(im) Greg. 1.

(in) Greg. 1.

(io) Greg. 1.

(ip) Greg. 1.

(iq) Greg. 1.

(ir) Greg. 1.

(is) Greg. 1.

(it) Greg. 1.

(iu) Greg. 1.

(iv) Greg. 1.

(iw) Greg. 1.

(ix) Greg. 1.

(iy) Greg. 1.

(iz) Greg. 1.

(ja) Greg. 1.

(jb) Greg. 1.

(jc) Greg. 1.

(jd) Greg. 1.

Quam pia & salutaria Florentinae suorum monita dederit, ex ejus regula manifestum est, quae *pergrata sibi in Christo filia de formis* inscribitur. Principio eam ad contentum terrenorum omnium hortatur. Aurum quippe & argentum de terra esse, & in terram reverti; fundos, & patrimoniorum redditus villa & transitoria esse; potius nihil ei dignum, quiddam sub sole conspicitur: supra carbo querendum esse, ubi premium virginis inveniat. Deinde studiosa (a) monet, vitandas esse laicas mulieres, uti organum satanae: quippe quod amant, hoc suggerunt; & eas res aliorum insuaviant auribus, quae in suis desideris versantur. Vitandos (b) perinde viros, quantumvis sanctos, ne vivendi jagitate aut infametur utriusque sanctitas, aut percat. Lectionem (c) ejus assiduam esse debere, dividendo temporis officia, ut, postquam legerit, oret; postquam oraverit, legat. Si quid votum unanibus operandum, aut corpus reficiendum, lectio etiam ne desit: at votum testamentum non carnaliter legendum, sed spiritali modo interpretandum. Carnium (d) usum eis competere, qui metalla effodiant, qui in agone terreno certant, qui confitentur celorum culmina aedificiorum, vel in diversis officiis labor corporis defudant: at virgini tantum *modestissime* sumendas carnes, si cogat infirmitas: qui usus alias ad id unum valet, ut miserum corpus sece vitiorum inmundet. Ne (e) vixit imitari eas virgines, quae in urbibus per cellulas demorantur: quas multimoda cura confringit prius placendi saeculo, ne serbo prodant amorem; & domesticis oppressa sollicitudine, dum pro vitae subsidio fatigant, minus quae ad Deum pertinent, quaerunt. (f) Perseverandum itaque in monasterio, ubi ex multarum societate proficiat, & Apostolorum tenet vitam; nec dubitet eorum assilui merita, quorum imitetur exempla. Denique si pactum, quod cum Christo pepigit, servaverit, bene agentem coronam esse repositam; & si perseveraverit, eam *salvum* fore. In eodem indubite parthenone versata est Florentina, in quo ejus mater vitae supremos exegit dies; & quidem extra patrum seculum: unde eam in fine monet, ne eam unquam ad genitale solum reverti sollicitet cogitatio: ubi eam, si Deus habitare voluisset, non inde eiceret: tum, proposito matris exemplo, quae in patriam reverti noluit; hortatur forem cave, quod mater timuit; & malum illud prudenter evitare, quod illa experta fugit. Florentinam quippe ea aetate inde abstraham fuisse, ut, vel si ibidem nata fuisset, non meminisset. Dolet verò quod illuc communem fratrem transfugerit Fulgentium, cujus pericula jugi formidine pertimescit. Postremo expertus asserit, sic perdidisse statum & speciem illam patriam, ut nec liber quisquam in ea superisset, nec terra ipsa solita sit ubertate fecunda, nec sine Dei judicio. Terra etiam, cui cives erepti sunt, & concessi extraneo, mox ut dignitatem perdidit, caruit & fecunditate: quod intelligendum de Carthaginiensi provincia, ex qua forte in Beticam (*) Florentina cum matre translata fuerat.

Hoc eodem anno septuagesimo-quinto, cum Chilpericus, bello in Sigibertum fratrem redintegrato, Remorum civitatem, regni ejus caput, cepisset, oculis Sigiberti cum magno exercitu advolat, & Gunthramno a Chilperici societate revocato oppidis ac locis, quae circa urbem Parisiorum & Rotomagus sita erant, vallatis & occupatis, Tornacum, quo Chilpericus cum uxore ac liberis confugerat, oppugnare aggreditur, fratrilique regnum in se transferre. Germanus Parisiorum antistes, mala prospiciens, quae ex hoc bello incumbere agro Parisiensi, lis occurrere statuit, scripta ad Brunichildem epistola, ut Sigibertum conjugem a proposito revocaret, vulgi exponens rumorem, quasi ejus consilio & instigatione Sigibertus hanc vellet perdere regionem. Inhonestum esse victoriam fratrem vincere, domesticas domos humiliare, & possessionem a parentibus constructam evertere. Id verò nihil aliud esse, quam contra senectutis pugnae, suamque felicitatem exterminare. Verum ubi nihil monita proceps obducere, Germanus Sigiberto (g) pendit fore, ut, si fratrem ad necem quaereret, in foream, quam ei parasset, secundum Salomonis sententiam ipse coarueret: quod ita contigit apud Victoriacum (*) duabus a Duaco leucis: ubi, cum Sigibertus, clypeo de more impositus, loco fractus vox acclamatus fuisset; a duobus siccis, a Frodegunde Chilperici conjugis inimicis, percussus interit anno regni sui quarto-decimo, aetatis quadragésimo. Ejus corpus primò jussu fratris apud Lambros (*) vicum prope Duacum verius Atrebatem sepultum, postea in Suetionensem sancti Medardi basilicam translatus fuit, atque humatus prope Chlotharium parentem. Sigibertum viventem ob perfectam basilicam laudat Fortunatus, his versibus sanctum Medardum compellens.

En tua templa colat nimis Sigibertus amore,

Insistenti operi praeponens amore tui.

Caluina custodi, qui templum in culmine duxit.

Proceps pro meritis, qui tibi tellus dedit.

ANN. CHR.

775.

LXV.

Florentina

suorum asserit

regulam,

ejus com-

pendum re-

ferunt.

(a) cap. 11.

(b) cap. 12.

(c) cap. 13.

(d) cap. 14.

(e) cap. 15.

(f) cap. 16.

(g) cap. 17.

(h) cap. 18.

(i) cap. 19.

(j) cap. 20.

(k) cap. 21.

(l) cap. 22.

(m) cap. 23.

(n) cap. 24.

(o) cap. 25.

(p) cap. 26.

(q) cap. 27.

(r) cap. 28.

(s) cap. 29.

(t) cap. 30.

(u) cap. 31.

(v) cap. 32.

(w) cap. 33.

(x) cap. 34.

(y) cap. 35.

(z) cap. 36.

(aa) cap. 37.

(ab) cap. 38.

(ac) cap. 39.

(ad) cap. 40.

(ae) cap. 41.

(af) cap. 42.

(ag) cap. 43.

(ah) cap. 44.

(ai) cap. 45.

(aj) cap. 46.

(ak) cap. 47.

(al) cap. 48.

(am) cap. 49.

(an) cap. 50.

(ao) cap. 51.

(ap) cap. 52.

(aq) cap. 53.

(ar) cap. 54.

(as) cap. 55.

(at) cap. 56.

(au) cap. 57.

(av) cap. 58.

(aw) cap. 59.

(ax) cap. 60.

(ay) cap. 61.

(az) cap. 62.

(ba) cap. 63.

(bb) cap. 64.

(bc) cap. 65.

(bd) cap. 66.

(be) cap. 67.

(bf) cap. 68.

(bg) cap. 69.

(bh) cap. 70.

(bi) cap. 71.

(bj) cap. 72.

(bk) cap. 73.

(bl) cap. 74.

(bm) cap. 75.

(bn) cap. 76.

(bo) cap. 77.

(bp) cap. 78.

(bq) cap. 79.

(br) cap. 80.

ANN. CHR.

LXVII.

E. Germani

episcopi Fz-

sistentia obi-

tuit.

(a) Greg. Tur.

lib. 1. c. 4.

(b) Id. de gl.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

NON die superbes fuit Germanus, cui non ignotus fuit supremus ipfius finis; nam ante aliquot dies vocato ad se notario precepit hæc scribere supra leſum suum; *Quinto kalendas Junias*: quod cum qua de causa factum eſſet, omnes ignorent, mors ejus, que ipſomet die accidit, aperte declaravit. Sic mortis diem oculos positum habens vir sanctus, obiit fere octogenarius anno Childeberti junioris primo, Christi supra quingentesimum septuagesimo-sexto, ad extremum usque spiritum plis operibus occupatus. Corpus ejus in oratorio sancti Symphoriani ab se ad basilicam sanctæ Crucis ac sancti Vincentii constructo, sepulture mandatum est: quod cum deferretur, ad portam carceris, in quo rei tenebantur (a) inclusi, ita immo-tum perſiſtit, ut nullâ vi amoveri inde poterit, nisi solutus rei, qui ejus exsequias festivo comitatu honorarunt. Multa dehinc miracula, teste (b) Gregorio, ad ejus tumulum patrata: in his paralyticus, qui in portica basilicæ sancti Vincentii, in qua beatus Germanus requieſcebat in corpore, ingrediente urbem Chilperico rege priſinum membrorum ulum recepit. Ita loquitur Gregorius, propterea quod sancti Symphoriani sacellum in porticu sancti Vincentii basilicæ situm est: ubi etiam nunc viſitur beati Germani cenotaphium: quo ex loco amocus est nostris diebus lapis ejus sepulcralis, & sub majori altari collocatus. Scripser libelli de translatione sancti Germani alt, cum in porticu ecclesiæ sancti Vincentii sepultum fuisset. Cryptam sancti Symphoriani vocat Almoius sub finem libri secundi de ejus miraculis, oratorium denique sancti Symphoriani Gillemarus in actis sancti Droſtovi legitur.

LXVIII.

Dauonensis

ab eo facta.

(c) P. lib. 1.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

c. 1. c. 2.

In libro censuali Irminonis abbatis ſecundâ manu adſcriptum legitur, ſanctum Germanum alodium ſuum in villa Vitricio, cum vicina ſilva Pucolo & vinea a ſe plan-tata, hæc monaſterio contuſſiſſe (c) ad ſanctam eccleſiam ſanctæ Crucis, ſanctique Stephani proutarij, ſua ſancti Vincentii levita & martijrj, câ condicione, ut quolibet anno inde perſolvantur ad ipſam eccleſiam octo ſextarii olei, aut viginti due cere libree: ejuſdem loci colonos vir ſanctus ingenuos eſſe juſſit, niſiquæ cuiquam pendere ſervitij abſque mandato aut conſenſu abbatis, aut monaſteri. Exiſtat ibidem in cenſuſ quondam alia poſſeſſio, Valliacus nomine; aliaque procul, dicta Gaſtacus, quas pater ipſius beati Germani ab Ementrido comite comparaverat. Hæc autem ſanctus antithes eidem eccleſiæ ad anniverſarium paſcentum ſorum conceſſit: quatenus annis ſingulis in commemoratione natalis parvi, ſua genericiſ, ſua ſolent ad ſignificat eorum cereos duos, unumquemque liberarum octo, & ad reſectorem ſtrum viginti ſolidos, additâ interminatione excommunicationis, eorum novendicim episcopis late in quolibet inſolores, ſive eſſet episcopus Autiodorensis, in curia exiſſent doctiſ; ſua princeps Nivernensis, ſub cujus ditione poſita erant. Dies vero de poſitionis patris ejus, nomine Eleutherii, ibidem notatur kalendis Novembris; matris vero Euſebie quinto kalendas Januarii. Librum de ejus vita ſcripſit Fortunatus præbiter, teſte Gregorio Turonenſi episcopo, quo in libro, ait idem auctor, ſer-vatus illius virtutes legere licet. Chilpericus rex ejuſdem ſancti præſulle epitaphium compoſuiſſe ſervit, ab Almoio forſan expoſitum. Laudatur a Fortunato venerabilis Flavianus abbas de Canone (*) Tarnice, qui cùm manu beati Germani ſubſcriptam accepſſet epistolam, monacho ſuo, per duos annos decubanti eam porrexit: câ verò acceptâ, monachus ſubſcriptionis ejus litteras linguâ deterſit; monque ſanatus eſt: ſique aramenti pictura cuncta viciſe angenta, inquit Fortunatus. Maximus abbas, laudatus a Gregorio (d) Turonenſi, conſtruxerat ſub ſinia ſeculi quinti monaſte-rium Cainonenſe, in collegiatam poſtea eccleſiam converſum. De translatione cor-poris ſancti Germani interiorem in basilicam ſanctæ Crucis agendum ſaculo Christi octavo.

ANN. CHR.

LXIX.

Berichra-

monas episcopus

quid pro

E. Germanus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

episcopus

NON multò poſt ejus obitum Bertſchramnus Cenomannorum episcopus, qui ab eo in eccleſiaſticis ritibus inſtitutus, atque ad ſacros ordines proceſſus fue-rat, cellulam ſeu monaſterium apud Cenomannos ultra ſivium Sartz in honorem magiſtri ſui domni Germani, Pariſiacæ civitatis inſignis præſulis, condidit, dota-vitque: ubi monachos ſub regula dependet conſtituit, hoſpitali pauperum atque nobilitati ibidem inſtituto, ut in actis (e) episcoporum Cenomannenſium legitur. Præclara eſt ejuſdem beati Germani commemoratio in teſtamento ipſius Bertſchra-mni, cujus verba (f) huc referre juvat. Baſilicæ domni & peculiaris patris mei Germani episcopi, qui me dulciſſimè enutrevit, & ſua ſanctâ oratione, ac ſi indignum, ad ſacerdotii honorem perduxit, ſi ſuperſiſtit in baſilica domni Vin-centii, ubi ſanctum ejus corpusculum requieſcit, dono inibi in honore ſepulture ſua villam Bobancæ, que eſt in territorio Stampenſe ſuper fluvio Colla (*), quam mihi glorioſus domnus Chlotharius rex ſuo munere contulit: ut ſi ſemper corpus ejus in baſilica nova, quam inclitus Chilpericus quondam rex conſtruxit, ſi convecrit inibi transferatur; villa ipſa, ubi ſemper ejus corpus fuerit, ſi ſem.

Germani à Protis.

Agostino Caraccioli Sculp. Loren.

semper ibi deferviat, & ipse sanctus pontifex pro meis facinoribus deprecari dⁿⁱ gnetur. Rogo abbatem loci illius, ut nomen meum in libro vice recitetur, id est in necrologio monasterii. In consequentibus (a) Bertichramnus basilicæ sancti Germani, quam apud Cenomannos edificaverat, ubi & monachos induxerat, quasdam villas attribuit. Nunc locus redactus est in pastorem ecclesiam suburbanam. Ex superioribus patet, sancti Vincentii basilicam a Chilperico rege innovatam, fuisse, in qua la cum Fredegunde regina humatus est; ibique videntur hæstus eorum tumuli; Chilperici quidem cum ejus effigie ab annis sex sexcentis sculpta; Fredegundis verò primarius, cum ejus iidem effigie, ex tessellis lapideis & auri-chalci figurinibus adumbrata, coronam in capite gestantis cum illis, & sceptrum in manu, desinens in florem lilii agrestis. Ex antiqua illa Chilperici basilica superfuit fortè statua illæ his quateronæ, quæ ad majorem basilicæ portam hodie, quoque cernuntur: quarum quatuor priores, ingredientibus ad lavam, sanctum Germanum in habitu pontificali, duobusque reges cum regina intermedia repræsentant, omnes cum regia corona: quatuor verò alie exhibent tres iidem reges, cum una regina, quæ penultimo loco est. Omnes uno excepto dextræ parvi regis, circulares habent cælitum coronas, uti & beatus Germanus, præter regiam. Proximus a sancto Germano rex in manu tenet sceptrum cum aquila expansis alis in fastigio sceptri: secundus verò ex altera parte gerit librum ad pectus. Ille mihi videtur non alius esse quam Chlodoveus Magnus: hic Childebertus, primus basilicæ & monasterii auctor: cui Ultragotha ejus uxor adhaeret, Chlodoveo autem Chrothildis; utraque cum longis capillorum circis. Primus e parte dextra, qui sine circulari corona, fortè ipse est Chilpericus basilicæ instaurator, qui, quod adhuc videret, solam habet in fronte coronam regiam, ut ceteri, non cælicam. Denique duo postremi ex utraque parte reges forsan fuerint Chlodomerus & Chlotharius, Childeberti fratres. Torum id melius sequens figura explicabit, quam Ruinartus noster in appendice ad Gregorii Turonensis episcopi opera jam exhibuit.

Redeo ad sancti Andree monasterium Romanum, in quo Eleutherius, vir sanctus, dⁿⁱ 181 cum Gregorio conversatus est, ibique defunctus. Is pater monasterii beati Marci evangeliste, quod juxta muros Spoletanæ urbis situm erat; vit tante pietatis & compositionis fuit, ut sœtus suorum merito mortuum suscitasse referatur; Gregorio jejunandi in sabbato sancto gratiam cælitus impetrasse, alique multa miracula patrasse. Cum aliquando iter agendo in quoddam virginum monasterium pervenisset, ibique alterius diversorii defectu fuisset hospitatus; puer quidam a daemonio vexatus in ejus lecto, ipso inscio, positus est, atque hoc pacto a demonis infestatione liberatus. Eo in monasterium secum adducto, Eleutherius, quod de ejus salute immodicè coram fratribus laudando, tantisper se extulisset, demonis in puerum infestationem denovo accerivit; ob idque summoque dolens, fratres quidquam cibi fumere non ante permisit, quam precibus suis denovo insectum hostem effugassent. Sic quia pondus miraculi solus portare non potuit, divisum cum fratribus molis potavit. Eidem germanus erat sanguine ac religione frater, Johannes (e) nomine, qui suum fratribus obitum ante dies quatuordecim præsumptavit: quod quidem ita contigit pfallenti cum fratribus, postquam dominici corporis & sanguinis mysterium percipisset, vocato secum Urso alterius canobilis monacho. Sævienribus in Spoletanas partes Langobardis, Eleutherius Roman accessit, admissusque est in sancti Andree monasterium a Gregorio: qui, cum ex frequenti (d) virum lapsu animam singulis pene momentis agere videretur, ciboque sæpius resci indigeret; magnopere dolens, quod in ipso paschalis solemnitate pervigilio, id est sacratissimo sabbato, quo omnes, etiam parvuli jejunium fervare, solent, ipse jejunare non posset, Eleutherium interpellavit, ut hanc ei gratiam a Deo impetraret. Nec mora, in oratorium una cum Gregorio ingressus, cum lacrymis preces fudit, & jejunandi tantam Gregorio facultatem obtinuit, ut facili in crastinum protrahere jejunium valuisset. Episcopus Spoletani sancti Marci monasterii abbas erat Stephanus, de quo Gregorius Anthemio (e) Neapolitano subdiacono scribit, ut eidem monasterio massam Veneris, in Campaniæ territorio Minturnensi sitam, quam ei Benedictus papa jam reddi præceperat, restitui curet. Eidem loco perfruit seculo decimo labente sanctus Maiolus abbas Cluniacensis: sed tandem, quæ rerum vicissitudo est, sub medium sæculum tertium-decimum abbas & monachi huius defecerunt.

Eodem tempore prope Soranensem montem Anastasius (f) abbas monasterii Suppentolensis floruit; qui cum Romanæ ecclesiæ notarius esset, soli Deo vacare cupiens, crinino suo monasticam viam prætulit. Paullo ante obitum ex nomine cælitus vocatus, septem alios fratres eidem post se brevi mortuorum intellexit. Pater Anastasio animam agenti quidam ejusdem monasterii frater cum lacrymis

ANN. CHR.

377.

(a) 18. p. 133.

LXX.

Eleutherius

abbas gēda

(b) Greg. M.

lib. 3. c. 12.

c. 133.

(c) 14. lib. 4.

c. 133.

(d) 14. lib. 4.

c. 133.

(e) 14. lib. 4.

c. 133.

(f) 14. lib. 4.

c. 133.

(g) 14. lib. 4.

c. 133.

(h) 14. lib. 4.

c. 133.

(i) 14. lib. 4.

c. 133.

(j) 14. lib. 4.

c. 133.

(k) 14. lib. 4.

c. 133.

(l) 14. lib. 4.

c. 133.

(m) 14. lib. 4.

c. 133.

(n) 14. lib. 4.

c. 133.

(o) 14. lib. 4.

c. 133.

(p) 14. lib. 4.

c. 133.

(q) 14. lib. 4.

c. 133.

(r) 14. lib. 4.

c. 133.

(s) 14. lib. 4.

c. 133.

(t) 14. lib. 4.

c. 133.

(u) 14. lib. 4.

c. 133.

(v) 14. lib. 4.

c. 133.

(w) 14. lib. 4.

c. 133.

(x) 14. lib. 4.

c. 133.

(y) 14. lib. 4.

c. 133.

(z) 14. lib. 4.

c. 133.

Anastasius

abbas, &

Nonasius

prepositus.

(f) 14. lib. 4.

c. 133.

(g) 14. lib. 4.

c. 133.

(h) 14. lib. 4.

c. 133.

(i) 14. lib. 4.

c. 133.

(j) 14. lib. 4.

c. 133.

(k) 14. lib. 4.

c. 133.

(l) 14. lib. 4.

c. 133.

(m) 14. lib. 4.

c. 133.

ANN. CHR.

(a) *ib. c. 7.*(b) *ib. c. 7.*(c) *ib. c. 7.*(d) *ib. c. 7.*(e) *ib. c. 7.*(f) *ib. c. 7.*(g) *ib. c. 7.*(h) *ib. c. 7.*(i) *ib. c. 7.*(j) *ib. c. 7.*(k) *ib. c. 7.*(l) *ib. c. 7.*(m) *ib. c. 7.*(n) *ib. c. 7.*(o) *ib. c. 7.*(p) *ib. c. 7.*(q) *ib. c. 7.*(r) *ib. c. 7.*(s) *ib. c. 7.*(t) *ib. c. 7.*(u) *ib. c. 7.*(v) *ib. c. 7.*(w) *ib. c. 7.*(x) *ib. c. 7.*(y) *ib. c. 7.*(z) *ib. c. 7.*(aa) *ib. c. 7.*(ab) *ib. c. 7.*(ac) *ib. c. 7.*(ad) *ib. c. 7.*(ae) *ib. c. 7.*(af) *ib. c. 7.*(ag) *ib. c. 7.*(ah) *ib. c. 7.*(ai) *ib. c. 7.*(aj) *ib. c. 7.*(ak) *ib. c. 7.*(al) *ib. c. 7.*(am) *ib. c. 7.*(an) *ib. c. 7.*(ao) *ib. c. 7.*(ap) *ib. c. 7.*(aq) *ib. c. 7.*(ar) *ib. c. 7.*(as) *ib. c. 7.*(at) *ib. c. 7.*(au) *ib. c. 7.*(av) *ib. c. 7.*(aw) *ib. c. 7.*(ax) *ib. c. 7.*(ay) *ib. c. 7.*(az) *ib. c. 7.*(ba) *ib. c. 7.*(bb) *ib. c. 7.*(bc) *ib. c. 7.*(bd) *ib. c. 7.*(be) *ib. c. 7.*(bf) *ib. c. 7.*(bg) *ib. c. 7.*(bh) *ib. c. 7.*(bi) *ib. c. 7.*(bj) *ib. c. 7.*(bk) *ib. c. 7.*(bl) *ib. c. 7.*(bm) *ib. c. 7.*(bn) *ib. c. 7.*(bo) *ib. c. 7.*(bp) *ib. c. 7.*(bq) *ib. c. 7.*(br) *ib. c. 7.*(bs) *ib. c. 7.*(bt) *ib. c. 7.*(bu) *ib. c. 7.*(bv) *ib. c. 7.*(bw) *ib. c. 7.*(bx) *ib. c. 7.*(by) *ib. c. 7.*(bz) *ib. c. 7.*

supplicavit, ut ne se ultra dies septem in mundo superfluitem relinqueret: obtinuitque quod flagitaverat. Anasilus discipulus erat Laurio monachus, cuius ratione Gregorius (a) acceperat, quod de Nonnoso Soracensis monasterii preposito narrat. Nonnosus Anasilio, non magis propinquitate loci, quam morum ac victus studii conjunctus, sub asperissimo sui monasterii vivens patre, ejus duritiam mirā semper equanimitate tolerabat. In saxum legem, quod horro amplificando impedimentum erat, precibus loco movit, & vitream lampadem in frusta scissam, rejecit, sancti Gregorii Thaumaturgi factum in uno iutarus, in altero virtutem sancti Donati episcopi Arctensis, qui fructum calicem pristinus integritati restituit. Fortē deficiente oleo, olivamque in monasterio messē, abbati ejus visum fuerat, ut fratres ad colligendas catranegrum olivas conducti mitterentur, ut ex labore, suo aliquid olei ad usum monasterii reportarent. Id verō ne fieret Nonnosus cum magna apud abbatem modestia intercessit: ne egressi e monasterio fratres, dum lu-
ca olei quærent, animarum suarum damno paterentur. Paucis vērō monasterii
olivis sub pretium missis, parvum inde vasculum impletum ad altare afferri iussit: festaque oratione tantum olei accepit, quantum replendis vacuis vasis satis esset. Gregorius in epistola (b) ad Maximianum Syracusanum episcopum ait, se oblitum esse eorum, que in de domo Nonnoso abbate, qui juxta domum Anasilium de-
struxerat fuit, sibi retulerat; eaque rursus ex eo rescire cupit. Hic duplex error, & quod Nonnosus abbatem vocet, qui tantum prepositus fuit; & quod Pen-
nis pro Suppentosa scribat: quod utramque erratum in libro primo dialo-
gum Gregorius emendavit. Suppentosa nunc Castellum sancti-Elis vocatur, ibique
erat nobilis & vetus ecclesia, sub titulo sancti Elis atque sancti Anasilii ab-
batis Deo dicata. Soracense monasterium Carolomanni principis fratris pestes no-
bilitatum est.

LXXII.

Meroveus

Anasilio

(c) *ib. c. 7.*(d) *ib. c. 7.*(e) *ib. c. 7.*(f) *ib. c. 7.*(g) *ib. c. 7.*(h) *ib. c. 7.*(i) *ib. c. 7.*(j) *ib. c. 7.*(k) *ib. c. 7.*(l) *ib. c. 7.*(m) *ib. c. 7.*(n) *ib. c. 7.*(o) *ib. c. 7.*(p) *ib. c. 7.*(q) *ib. c. 7.*(r) *ib. c. 7.*(s) *ib. c. 7.*(t) *ib. c. 7.*(u) *ib. c. 7.*(v) *ib. c. 7.*(w) *ib. c. 7.*(x) *ib. c. 7.*(y) *ib. c. 7.*(z) *ib. c. 7.*(aa) *ib. c. 7.*(ab) *ib. c. 7.*(ac) *ib. c. 7.*(ad) *ib. c. 7.*(ae) *ib. c. 7.*(af) *ib. c. 7.*(ag) *ib. c. 7.*(ah) *ib. c. 7.*(ai) *ib. c. 7.*(aj) *ib. c. 7.*(ak) *ib. c. 7.*(al) *ib. c. 7.*(am) *ib. c. 7.*(an) *ib. c. 7.*(ao) *ib. c. 7.*(ap) *ib. c. 7.*(aq) *ib. c. 7.*(ar) *ib. c. 7.*(as) *ib. c. 7.*(at) *ib. c. 7.*(au) *ib. c. 7.*(av) *ib. c. 7.*(aw) *ib. c. 7.*(ax) *ib. c. 7.*(ay) *ib. c. 7.*(az) *ib. c. 7.*(ba) *ib. c. 7.*(bb) *ib. c. 7.*(bc) *ib. c. 7.*

Hoc ipso anno quem præ manibus habemus, Meroveus Chilperici filius, Brunchil-
dem amicum post dignitatem patris sui mortem, in matrimonium duxit cara confes-
sionem patris, qui, dissimulante Frodegunde, ob id vehementer in eum exasperatum
eum tandem fuisse, monachumque (c) vestit, quæ clericis uti mos est, prebentur ov-
is dicitur, atque in Anisulense sancti Carli apud Cononanos carmen reclusi,
ut eis fuerat talis erudiretur regali: quod iudicio est, monachos tum clericali-
bus munitis affluere, eorumque monasteria, veluti totidem clericorum seminaria fuis-
set: unde Gregorius Turonum amicos monachos non raro simpliciter clericos vocat;
idemque est apud ipsum clericum fieri, ac monachos donari consuevit. Gallus
videtur fuisse ad hoc usque tempus ejus loci abbas: sed quis ei successisset ante Si-
gramnum, sancti Siviardi patrem ac decedentem, ignoramus, Meroveus, Anisulā su-
ga (d) elapsus, Turonos ad tumulum sancti Martini se recipere statuit: sed Chilper-
ici iussu obsecratis foribus, uno relicto ostio, per quod clerici, id est monachi,
ad celebrandum officium legredierentur: in Campaniam Romanensem se subduxit, tum
a Tarabannibus (*) dolose de sua salute sollicitus ad eos confugit: verum ab
eis circumventus, demum necatus est, sive id factum dolo Frodegundis, sive, quod
hec in vulgus spargebat, sibi necem Meroveus ipse conciverit per Gallenum fami-
liarem suum, ne in manus adversariorum incidere. Verum hæc fortē truci ac sub-
dole regine artes erant, quæ pari modo (e) Chlodoveum, Chilperici alterum filium,
quem ipsa in carcere cæci præceperat, sibi manus intulisse iactavit in vulgus. Præ-
textatus episcopus Rotomagensis, cujus, ex sacro fonte spirituscentium, (f) ubi reconditur ab-
bates, synodo apud Parisios in basilica sancti Petri, jubente rege, coacti, cum
nullum episcoporum, præter Gregorium episcopum Turonensem, defensores habere-
ret, excogitati in Chilperici homicidii rem se mentitus, id agentibus ejus ad-
versariis, quasi sub humilitatis specie, criminis sibi falso imputati poena hoc pacto
ab ipso esset amolienda, custodie traditur: ex qua cum se proripisset, in insulam
prope Constantiam (g) est relegatus, subrogatus in ejus locum Melanior.

ANN. CHR.

LXXIII.

Abbas

odo in syno-

do Antiodo-

re. d.

(h) *ib. c. 7.*(i) *ib. c. 7.*(j) *ib. c. 7.*(k) *ib. c. 7.*(l) *ib. c. 7.*(m) *ib. c. 7.*(n) *ib. c. 7.*(o) *ib. c. 7.*(p) *ib. c. 7.*(q) *ib. c. 7.*(r) *ib. c. 7.*(s) *ib. c. 7.*(t) *ib. c. 7.*(u) *ib. c. 7.*(v) *ib. c. 7.*(w) *ib. c. 7.*(x) *ib. c. 7.*(y) *ib. c. 7.*(z) *ib. c. 7.*(aa) *ib. c. 7.*(ab) *ib. c. 7.*(ac) *ib. c. 7.*(ad) *ib. c. 7.*

Sequenti anno synodus Antiochensis ab Anasario seu Anasario ejus urbis episcopo
celebrata fuit, ubi abbas septem abique monasteriorum sanctorum designatione
subscripti fuerunt, Winibaudus, Baudovinus, Francolus, Cesarius, Desiderius, Aman-
dus, & Tegridus. In eisdem episcoporum Antiochenorum, (f) ubi reconditur ab-
bates: nempe Winibaudus, Cesarius, Desiderius, Baudovinus, Francolus, Tegri-
dus, Gregorius, & Amandus: ut in codicibus emendationibus legitur. Hæc
etiam recensentur monasteria, basilicæ, & ecclesie parociales, que certis diebus ad
majorem sancti Stephani ecclesiam, divini officii celebrandi causa, convenire debe-
bant, ex ipsius Anasarii præscripto: in quibus memorantur monasteria odo, scilicet
monasterium domini Mariani, quod sanctus Germanus in honorem sanctæ
mar-

martirum Cosmae & Damiani construxerat, a corpore & tunulo sancti Mariani, qui ibidem monachus postea fuit, nuncupatum: secundum monasterium Wlfini; tertium Decimiacense ad sanctum Cyricum, qui locus est in pago Avalonensi: quartum Fontanetense, situm ad vicum Fontanetum (*), ubi Ludovici angusti filii de summa rerum dimitarunt: quintum Cortiacense Ad-sanctos, mendose in editis Caseraſe, quod sanctus Germanus, ejusdem urbis pontifex sanctissimus, apud locum Cortiacum in honorem factorum Prisci, aliorumque martyrum condidisse (a) memoratur, ab Hunnis, id est Sarraenis, postea destructum, & in solitudinem redactum: sextum monasterium Sessiacense (*), duodecim ab urbe leuici, nunc prioratus abbatis sancti Germani subiectus: septimum Manuacense; octavum monasterium, quod vocabant Varennas. Ad haec multae aliae ibidem memorantur basilicae, quarum novellae monachorum erant, sic dicit, quod ceteris nobiliores essent: qualis erat basilica domini Germani, sic etiam sanctos tunc appellabant; & basilica domini Juliani, quae tunc virorum erat, sed postea conversis in nris sanctimonialium a Palladio episcopo, ut suo loco dicturi sumus. In hoc numero etiam erant, ut quidem puto, basilica domini Amatoris, nunc ecclesia parochialis in urbe; & basilica sancti Petri apostoli, quae modo canonicorum regularium. Quibus ex his monasteriis praefecti fuerint octo illi, qui hoc anno subscribere synodo Antifiodorensi, abbates, divinare non licet, praeter Wincibaudum basilicae sancti Germani abbatem: cui videtur successisse Palladius, postmodum factus episcopus Antifiodorensis. Nigaldus abbas praerat basilicae domini Julliani martyris tempore Desiderii episcopi, qui medius sedis inter Aunacharium & Palladium. His adde basilicam domini Martini, quod monasterium quellarum ultra fluvium Icanne constructum dicitur in actis ipsius Desiderii. Ad ejusdem fluminis ripam extra urbem situm erat sancti Mariani coenobium, nunc solo penitus equatum. Hujus loci coenobita erat Robertus monachus, cujus chronologia sub titulo monachi Antifiodorensis jam dudum typis vulgata est. In his mentio fit de Droga (*) vico pagi Antifiodorensis, in quo situm erat Fontis-rogii monasterium a sancto Romano constructum: quod tunc forte jam destructum erat, ac sancti Romani abbatis corpus Antifiodorum delatum: primo quidem in ecclesia (h) sancti Amatoris honorifice conditum; dein, Heribaldo episcopo Antifiodorensi ecclesiae presidente, in basilicam sancti Germani, rogatu monachorum translatum. His praemissis, ad majorem eorum illustrationem praedictum Aunacharii consilium referre juvat, omnis ruralibus ecclesiis, quae singulis diebus, post kalendas ejusque mensis, rogationes cum clero & populo suo facere debebant, prima die in civitate inchoandas cum clero item & populo: sed ita ut per duodecim mensium capita eadem litaniae sortum celebrarentur hoc ordine, quem nusquam alibi ante hoc tempus forte reperias, tamen in antiquioribus martyrologiis ubique initio ejusque mensis praeferebatur, *Litaniae indigestae*: quod longo post tempore fancivit (c) concilium decimum-septimum Toletanum. Aunacharii constitutio sic habet,

Kalendis Januarii basilica domini Germani.

Kalendis Februarii basilica domini Amatoris.

Kalendis Martii monasterium domini Mariani.

Kalendis Aprilis basilica sancti Petri apostoli.

Kalendis Maii basilica domini Valeriani & monasterium Volfini.

Kalendis Junii basilica domini Martini.

Kalendis Julii basilica domini Juliani.

Kalendis Augusti monasterium Decimiacense ad sanctum Cyricum.

Kalendis Septembris monasterium Fontanetense.

Kalendis Octobris monasterium Cortiacense Ad-sanctos.

Kalendis Novembris monasterium Sessiacense.

Kalendis Decembris monasterium Manuacense.

Pari vero conditione instruit Aunacharius, ut omnibus dominicis diebus ab universis archiepiscopis & abbatibus vigiliae in propriis locis fieri, hoc est a die sancto Pascae usque ad kalendas Octobris, a primo vero usque ad illucescentem diem; (vide, imperium nostrorum religionem:) a kalendis vero Octobris usque ad natalem Domini a gallorum cantu; & a natali Domini usque in pascha a media nocte. Item constituit, a quibus vigiliae in ecclesia sancti Stephani in civitate cum abbatibus celebrarentur.

Dominae nocte, basilica domini Germani, ac monasterium Decimiacense.

Secunda feria, basilica domini Amatoris, & monasterium Fontanetense.

Tercia feria, monasterium, quod domini Germanus construxit, nris sanctis Martinus requiritur; simulque Sessiacus.

Amal. Bened. Tom. I.

V 2

Quar.

ANN. CHR.
578.

(*) Fontanet.

(a) ibid. p.

426.

(*) Sessiacus

ibid.

(*) Droga.

(h) See. 2.

ibid. p. 266.

& 2).

(c) V. testis

ibid. 11. n. 471.

& ibid. 26.

26.

ANN. CHR.

374.

*Quarta feria, basilica sancti Petri, & monasterium Mamacensi.**Quinta feria, basilica domus Martini, & monasterium Volsini.**Sexta feria, basilica domus Valentini, & monasterium quod dicitur Varenas.*

Post hac idem auctor anonymus agit de synodo ab Anachario celebrata, cui post ipsum subscripti referuntur octo abbates, videlicet Winebodus, Desideratus, Frannulfus, Gregorius, Amandus, Celsarius, Baudouens, & Tegridus: tamen in vulgatis synodi actis, ut iam dixi, septem tantum memorantur, omisso Gregorio: & loco Frannulfi Franculus ponitur. In hac synodo editi sunt canones quadraginta-quinque, in quibus multa sunt observatione digna. Canone xxvi. statuitur, ut si quis abbas mulierem in monasterium ingredi permiserit, aut festivitates aliquas ibi spectare; tribus mensibus in alio monasterio retradatur, pane & aqua contentus. Canon xxxvi. vetat, ne mulier nuda manu eucharistiam accipiat, sed dominicalem sursum habeat in manu, quando communicat, ut canone quadragesimo-seundo precipitur. Morem hunc antiquiorem esse probat Celsarius Arelatensis episcopus in quodam sermone, qui exstat in appendice sermonum sancti Augustini, (a) novae editionis. Omnes viri, inquit, quando ad altare accessuri sunt, levant manus suas: & omnes mulieres nuda exhibent linteamina, ubi corpus Christi accipiunt.

(a) *Appendix
serm. 119. n.
3.*

LXXV.

Volaricus

Antiodorensis

admodum.

(b) *ibid. p.
562.*(c) *ibid. 4. c.
37.*

Anacharii pontificatu Volaricus Arvernus ex Aurunensi monasterio Antiodoreum accessit, ibique admissus est in monasterium beati quondam antistitis Uthararii: ut in ipsius Volarici actis legitur, quod in suburbium episcopi crevatus, in quodam est vicinarius constructum. Id intelligendum de monasterio sancti Germani, cujus basilicam Anacharius, teste Henrico (b) monacho, magnificis praeclis incipiente, mortuus kalendis Octobris post regnandi annos fere quatuor & quadraginta, ibidemque sepultus ad pedes sancti Germani. Actum est superius (*) de Aurunensi apud Arvernorum monasterio, ubi Volaricus sub avunculi sui disciplina educatus, inde abduci nulli patris arte potuit. Viduus demum abbas adolescentis constantia, cessavit non abiciendum esse, quod fidei a Deo datum fuerat; cumque unanimi litterarum consensu *sura monasterii seque, ad clericatus officium adempti*. Hic verò postea patrum consuetudinem fugere solitus decessit, ad praedictum sancti Germani conobium se recepit, cui tunc Winebodus abbas praerat. Illic cum in artificum operibus, vigiliis & precibus caelestem ageret vitam, cum convenit via quidam genere atque opibus praepotens, nomine Bobo, virtutem ejus famam adductus: quem adeo monitis ac colloquiis suis ad pietatem & ad seculi contentum animavit, ut illum in Luxuvientem monasterium, quod tunc celebrari coeperat, secum pertraxerit.

LXXV.

Antiodorensis

synodi

Ratuia.

(f) *Can. 13.*(g) *Can. 14.*(h) *Can. 15.*(i) *Can. 16.*

Pene omiseram observare hoc loco decreta, quae ad rem monasticam sancta sunt in praedicta synodo Antiodorensi: nempe (e) abbatem, qui monachi sui crimina non emendat aut non denunciat, in aliud monasterium ad agenda penitentiam retrahendum. Non licere (d) abbati aut monacho ad nuptias ire; neque (e) filios de baptismo habere: Abbatem (f) verò, qui mulierem in monasterium suum ingredi permiserit, etiam ad spectandas aliquas festivitates, tribus mensibus in aliud monasterium retrahendum, pane & aqua contentum: ubi monasterii nomine basilica, ut alibi diximus, comprehenditur, utpote cum mulieres ad spectandas solemnitates, quae nonnisi in ecclesia celebrantur, admitti prohibentur. Hinc Gregorius Magnus von uno in loco vetat episcopis cathedram, seu stationem suam insinuare in monasteriis, ne in fervorem Dei recubitus quies ad solitudo interrumpatur. Hac tamen disciplina generalis non erat, ut inferius (g) videbimus. Observatio digne post Pelagii papae epistolae duae ad Ananiam, qui ab ipso sanctuaris, id est brandei seu pannos ex rumuli (h) apothecarum petierat pro novis ecclesiis, quae tum complures in his partibus construebantur. Petenti annuit pontifex: at queritur, quod Ananias Italiae calamitatibus non compatiatur, & quod Francorum reges ad usum ei ferendam non exigeret.

(g) *Infra tit.
8. c. 10.*
(h) *V. supra
tit. 6. c. 6.*

ANN. CHR.

156.

LXXVI.

S. Marcelli

monasterii

Cabilonensis

origo per

Ganchramam

mon.

(i) *Greg. Tur.
lib. 5. c. 18.*(k) *in Saxon.*(l) *ibid.*(m) *ibid.*(n) *ibid.*(o) *ibid.*

Postremo anno Salonius Ebrodunensis, & Sagietarius Vapincensis episcopi, qui primum in synodo Lugdunensi ubi varia crimina damnati fuerant, sed Johannes papa tertius intervenit seculis suis poenitentiam restituit; cum ad ingenium & pietatis sceleris redissent, ac laice majestatis praeter infamiam, in concilio (i) Cabilonensi, iussu Ganchramam regis convocato, episcopata, decessit, atque in suburbano sancti Marcelli basilicam sub custodia detriti sunt, inde postea fugit elapsi. Hae est insignis illa basilica trans Arziam (*) in vicu Ubiliaco sita prope (k) Cabilonensem civitatem, ubi Ganchramam, posthabitis Aureliani, regni sedem fuerat: quae quidem basilica ab eodem Ganchramam condita est ante hunc annum, ut patet ex hoc loco: tamen Predegarus id factum memorat post annos sex, id est Ganchramam regis vicessimo-quarto. Verba ejus haec (l) adscribo: *Anno vicessimo-quarto regni,*

divi.

divina aures tactus, ecclesiam beati Marcelli, ubi ipse pretiisquis requiescit in corpore, quae in suburbano quadam Calabonense, sed in Sequanorum est territorio, misisset & soleriter edificari iussit; ibique monachos congregari, monasterium condidit, ipsamque ecclesiam rebus plurimis ditavit. Addit idem auctor, Guntchramnum, quadraginta-

ANGL. CHR.
379.

episcoporum concilio, instituta monasterii sanctorum Agaunensium, quae, subente Sigismundo Burgundionum rege, Avitus Viennensis archiepiscopi consilio, bayerat, confirmanda, & monachis sancti Marcelli tradenda curavisse: quod fortis referendum ad Matikonense concilium secundum ipso anno convocatum, in quo episcopi amplius quadraginta interfuerunt. Paulus Warnefridi auctor (a) est, eundem regem ciborum solidam ex auro, id est umbellam, mirae magnitudinis & eximii ponderis fecisse, multisque illud pretiosissimis gemmis decorasse, atque Ierosolymam in sepulchrum Domini mittere voluisse: quod cum ob itineris pericula & difficultatem sacre minime possuisset, Cabiloni super corpus beati Marcelli martyris id ponendum curavisse: ubi Pauli diaconi aetate adhuc vivebatur, aetate verò Almoiri Floriacensis monachi non amplius exstabat. Quo pacto, a quibusve operis constructi sint aliae monasterii partes, legitur in veteri instrumeto apud San-Julianum: ubi singulis vicis, qui monasterio a rege attributi fuerant, singulae monasterii officinae contrahantur assignantur: nempe ut ibi manentes servi hospitale construant: solarium verò, id est asperius conclave, cum caminata illi de Gergeiaco & de Alciaco faciant: illi autem de Mercuris & de Canopis lobiam adificent, id est porticum seu deambulatorium. De Floriaco quoque introitus ecclesiae & secretarii atque thesauri, monachi ibidem demorantes operatores mittant. Illi de Vermiacio ad claustrum introitus preparandum dirigantur. Porticum sancti Petri illi de Rosfaco dimidiam; illi de Berioen, & de Tapariaco, & de Blatico dimidiam partem. Cellarium illi de Arco, & de Ogniac, & de Liliaco construant. Qui verò de Frenis & Lingis habitant, refectorium faciant: & de Scochiis, & de Orientis, & de Aquis cetera peragant necessaria. Haftenus vetus instrumentum Guntchramni ipsi ascriptum, idcirco a me relatum, quod ex eo & veteres monasteriorum officinae, & ritus in earum constructione olim servatos intelligatur.

Non solum lo sancti Marcelli basilicam munificis fuit Guntchramni, sed anno regni sui vicentino-tertio, ut habetur in chronico suo sancti Benigni, cum videret nullis sibi liberis mares superesse, opes suas in egenos impendit, & in monasteria: atque in primis basilicam (b) sancti Benigni martyris vicum Elariacum (*) ad Oclaram (c) suam cum agris & servis plurimis ad vsum monachorum contulit, ut pro sua ac futurorum regum salute, totiusque regni statu Deum precarentur. Isidori decrevit, ut, quemadmodum in monasterio Agaunensi fieri solebat, diu nocteque in hac basilica sine intermissione Deo psalleretur: quod institutum se temporis diuturnitate solveretur, pio principi placuisse dicitur, ut abbates Agaunenses monasterii Benigniani rectores essent ac veluti procuratores; essetque e duabus una veluti congregatio; unusque utrobique ordo, id est una vivendi norma, servaretur. Idem etiam de comobio sancti Marcelli Guntchramnus statuisse fertur in eodem chronico. Apollinarem verò simul & monasterii Agaunensis, & sancti Benigni abbatem fuisse, immo etiam & sancti Apeli apud Tullium-Leocorum. Denique Apollinaris successores utriusque loci diu curam habuisse: unde sancti Benigni monasterio multae in illis partibus accreverint praediorum possessiones, ut in eundo & redeundo abbates, eorumque domestici ea loca ad hospitandum obvia haberent. Et quidem donatio Elariaci per Guntchramnum constat tum ex perpetua loci possessione aliisque documentis, tum ex placito (c) Chlotharii tertii, Elariacum sancto Benigno confirmantis anno regni sui octavo, agente Wilechramno abbate, cuius antecessor Richimarus ibidem appellatur, Bertoldi episcopo Lingonensi. Ut verò constet quod alii chronographi, Agaunensis & sancti Benigni monasteriorum aliquanto tempore uno & eodem fuisse abbates, non facile asiniferim. Exstat apud Perardum (d) charta Godini cuiusdam & Lantrudis uxoris suae, quasdam possessiones suas in vico Albinaco tradentium sancto Benigno anno septimo-decimo Chilperici regis, eodem utique Christi anno, quem modo per manibus habemus: qua in charta Bolonus abbas huic monasterio tum praefuisse memoratur, Apollinaris fortis successor, qui ambo in vulgato Agaunensium abbatum catalogo locum non habent. Immo neque Gudinus, qui anno quarto-decimo Theoderici regis, Miletio episcopo Lingonensi, hanc abbatiam regebat: neque denique Richimarus aut Wilechramnus unus post alterum eius successores. Falsus est itaque chronographus, Guntchramni diplomate forsan male intellecto, qui, ut inter Agaunenses & Benignianos monachos perpetuum fœdus stabiliat, id statuit, ut abbas utriusvis loci non aliter utrobique haberetur, quam si unus idemque esset utrobique rector: quod de unico utriusque loci abbate chronographus perperam interpretatus est.

(a) Paul.
lib. 3o c. 33.

LXXVII.
Idem in 5.
Benignum
monasterium.
(b) Chron. 2.
Benigni 101.
Spir. 1. 350.
(c) Lact.
(d) Perard.

(c) Perard.
opusc. Ben.
p. 62.

(d) ibid. pag. 3.

ANN. CHR. Prædictis Godini literis subscripsit Agilbertus abbas: sed cujus loci, ignoramus. Ad Elariacum quod attinet, qui locus est ad novos urbis Divionis, traditus fuit 179. processu temporis virginibus Deo sacratis, quæ illic sub sancti Benigni abbatis jurisdictione degabant pontificatu Gregorii septimi: cujus loci abbatissa fuit sæculo sequenti uxor Guidonis, primogeniti fratris sancti Bernardi Abbatis Clarevallensis. Postea nescio quo casu, demum rediit in usum monachorum, existitque ad nostros usque dies prioratus conventualis.

LXXVIII. De suburbano apud Tullum-Leuconum sancti Aprici (*) monasterio antiquum habemus notitiam ex testimonio chronographi sancti Benigni anonymi, qui ait, Apollinarem Benignianum etiam sancti Aprici apud Tullum fuisse abbatem, prout hujus loci monachi in antiquis se invenisse scriptis referebant. Certè hoc sancti Aprici cenobium longè ante sæculum nonum exstabat, quo tempore Frotharius episcopus pene colapsum, & monachis rebusque omnibus destitutum, demum erexit ac dotavit. In ædificiis episcoporum Tullensium nondum editis, sanctus Aprici septimus illius urbis episcopus fuisse dicitur, & septem annis hanc sedem tenuisse, ejusque depositionem xvii. kalendas Octobris celebrari in ejusdem civitatis suburbio, burnatus in ecclesia, quam ipse a fundamentis construere cepit. Hæc aut ecclesia nunc ejus nomine insignita cum adjuncto monasterio, quod multorum Tullensium episcoporum conditorium fuit. Quod verò subdit auctor ille anonymus, qui librum de gestis episcoporum Tullensium scripsit, sanctum Apricum vixisse tempore Hadriani imperatoris; longè falsus est ex loco male intellecto vitæ ejusdem sancti pontificis, ubi legitur eum ad Cabilonensium urbem profectum reperisse in carcere tres reos catenis vinculatos, & pro eis intercessisse apud Hadrianum, qui per id temporis officium judicis illic exercebat; sed repulsum passum a Deo imperiale, ut claustra carceris dissolveret, & vincula, quibus rei coarctati erant, rumperebantur; ubi quod Hadriano judici tribuit antiquus ille vitæ scriptor, prædictus anonymus ad Hadrianum imperatorem perperam retulit. In libro de miraculis sancti Aprici, ejusmodi catena in monasterio ejus asseruari traditur, atque furiosi seu encephalici imposita demonem fugare. Sancti Aprici successore Albaudus seu Alodius, subscripsit concilio quinto Aurelianensi, ecclesiam ab eo coaptam perfectisse dicitur, ibique fideles viros apostolorum exemplo viduos aggregasse, id est monachos, ac privilegium de eadem canonibus a summis pontificibus obtinuisse; quod ut verum sit, falsum est quod subditur, hoc privilegium concessum fuisse a summis pontificibus & martyribus Stephano & Fabiano, qui longè ante Albaudum, immo ante S. Apricum decessere. Idem monasterium magnopere auxit Autmundus, duodecimus illius sedis antistes, & in sancti Aprici veneratione novella scripta ac responsoria ad posterorum recordationem exarasse dicitur: quod de ejus vita interpretari licet. Vivebat Autmundus sub finem sæculi sexti. Hæc de origine cenobii sancti Aprici, quod a Frothario episcopo sæculo nono instauratum est, floretque hæctenus sub congregatione sancti Visoni, sed amplius religione, quam ædificiis.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER SEPTIMUS.

Ab anno Christi 580. ad annum 589.

NOCTURNALI divine providentie judicio factum est, ut sacra domus Casinensis, quæ acceptissimi Deo patris Benedicti, sanctiorumque ejus discipulorum opere ac sudore edificata fuerat, impis Langobardorum manibus vastata sit, ac penitus everta. Quippe in ultiores Italiam partes progressa Totorum, ut peribent, dice trucescens cobon, humani sanguinis non minus avida quàm præda, nocte inter-

ANN. CHR.
580.
L.
Casinensis
monasterii
destruatur.

pellâ in sacrum montem involat, universâ contaminat, diripit, ever-
vit; & quod asserre aut evertere non valet, igne flammisque corrumpit. Sic
una dies, immo unius diei hora, quinquaginta annorum opus, quibus Calinas mo-
nasterium steterat, excidio ac ruinis dedot. Una fenestæ illi calamitarij superfuisset
dicitur ea torris, quæ hæcenus Casini visetur, Benedicti quondam habitatione ac
miraculis pobilitata. Hanc cladem, quam vir sanctus divinitus paulo ante obitum
prescierat, nec precibus, nec lacrymis suis avertere potuit, idque tantum apud
Deum evicit, ut monachi omnes (a) inde salvi & incolomes evaderent. Hi in
urbem Romam, quæ & ipsa novissimè vix Langobardorum insultus vitare potue-
rat, cum sanctæ Regule autographo & quibusdam aliis (b) scriptis (hæc enim
digna piorum monachorum cura erat) aliisque modicâ suppellectile (libram panis
& mensuram vini memorat Paulus Diaconus) perfugij causâ se se retulerunt. Pe-
lagio secundo pontifice, qui proximus Lateranensi patriarcho locum (c) eis ad con-
struendum monasterium concessit. Casino tum præerat Bonitus abbas, successorem
in regendo apud Lateranum grege Casinensi sortitus Valentianum, qui annis mul-
tis, teste Gregorio (d), Lateranensi monasterio præfuit. Unus hic locus sufficit e-
mendandæ communi nostrorum sententiæ, qui hanc everisionem anno supra quingen-
tesimum octogesimo-nono ponant. Gregorius quippe dialogos suos scribere aggres-
sus est anno nonagesimo-tertio. Jam vivere tum desierat Valentianus, qui multis
ante annis, hoc est annis minimùm decem, Lateranensi monasterio præfuerat. Er-
go longè ante annos decem everitum fuerat Casinense monasterium, & monachi inde
fugati, quibus Pelagius continentem Lateranensè basilicæ locum ad contrahendum
monasterium concesserat, anno utique circiter octogesimo, qui quartus erat ejus pon-
tificatus annus. Nec refert quod Gregorio ejus successori, dialogorum librum se-
cundum scribenti, nupera dicatur hæc everitio. Nupre enim apud Gregorium non se-
mel accipitur pro decem, immo & pro viginti annorum spatio, ut duo ejus loca ma-
nifestè probant, a me aliàs relata in notis ad hunc Gregorii (e) locum.

Unum ex his locis est lubentius hæc refero, quod in eo agatur de Mena solitario,
qui

(a) Gregor. M.
lib. 2. Dialo-
17.
(b) Paul. Dia-
con. c. 11.
(c) Chron. Cas-
siodor. lib. 2.
(d) Greg. M.
prol. lib. 1.

(e) Ibid. c. 17.
II.
Menas soli-
tarius.

AN. CHR.
360.
(a) 36, lib. 3.
c. 46.

qui eo tempore, quo contigit clades Casinensis, haud longè a Casino, nempe apud Sannites quiddam ab ipso Langobardis passus est, sed hoc imponit: Nuper, ait, (a) Gregorius, in Samnii provincia quidam venerabilis vir, Menas nomine, filiarum septem ducbat; qui nuper ultra decennium producta, Pergit Gregorius ex Samnitiis Nilil clarior: en vox nuper ultra decennium producta. Pergit Gregorius ex Samnitiis cum omnium testimonio narrare, Menam hunc nihil ad usum suum aliud, quam pauca alvearia possidisse: quæ cum Langobardus quidam rapere voluisset, mox a maligno spiritus arreptum ad ejus vestigia procubuisse: unde magna apud barbaram gentem sancti viri existimatio, uti apud populares omnes, orta fuerit. Mos verò scolis, immo & longè positis accolis is erat, ut certis per hebdomadam diebus viro Dei, peculiis omnis prorsus experti, oblationes, quisque suas transuideret, ut esset quod ipse ad se venientibus offerre posset. Hic verò salutaria singulis monita dabat, non parcent increpationibus, si ejus culpe id exigebant. Fortè Carterius quidam, cum sanctimoniali illicito conjunctus matrimonio, cum absentis reprehensionem incurrisset, præsentis correptionem timens, oblationes suas cum aliorum munusculis ei submisit. Tum vir Dei, omnibus singillatim consideratis, alias fecerim posuit, acceptasque habuit: at Carterii oblationes, quas divino instinctu agnovit, fore vitæ abiectione, eique hæc dici jussit: Ergone qui oblationem suam omnipotenti Deo abulisti; nihil tuas oblationes transuiderere ausus es? Ego certè oblationem tuam non accipio, cum Deo suam ipse abstuleris. Hinc factum est, ut præsentis quoque magis invaderet timor, quod vir Dei absentium errata sic nosset, siquid judicaret.

III.
Lateranen-
se monas-
terium quo
tempore co-
nditum.

Itaque, ut ad intermissa ille refertur, Lateranense monasterium ab anno saltem octogesimo infederunt Casinates, eoque circiter anno accidit sacri eorum concilii evectio: nisi quis dixerit, jam ante illam everisionem fletisse ad Lateranum monasticas sedes, quas annis multis rexerit Valentinianus, sancti Benedicti discipulus, quem ejus facta referentem Gregorius consulerat. Sanè quod hæc nodo opposuit, non aliud habeo, quam testimonium Leonis Mariscani in chronico Casinensi, scribentis, Casinates, direpto, everloque concilio suo, Romanam confugisse: ubi ex concessione Romani pontificis Pelagii, qui tunc sedi apostolica præerat, juxta Lateranensem patriarchum monasterium construxerant: nam Paulus Warnefredi eos tantum dicit Romanam perisse: Gregorius neutrum dicit. Verum nec quidquam solidi Leonis Mariscani auctoritati opponi poterit, ut proinde in ea consistere satius sit, quam necesse admittere consuevit. At contigendum in eo prædictis auctor, quod fobit, Casinates apud Lateranum perseverasse per centum ac decem annos, quid Casinense monasterium destructum permansit: alius codex habet dentum ac triginta annos: sed utrobique diminuto temporis intervallo: cum a Pelagio secundo, cujus pontificatu hæc evectio contigit, ad Gregorium tertium, quo pontifice sacri concilii a Petronace, instauratio facta dicitur à Leone, anni sexcentum ac quadraginta intercesserint. Verum Gregorii tertii loco substituendus est Gregorius secundus: qui, cum anno septingentesimo quinto-decimo pontificatum inierit, annis minimè centum ac triginta-quinq. Casinensis monasterii ruinæ perseverarunt, sed hæc suo loco. Monasterium istud Lateranense sub titulo sanctorum Johannis Baptiste, Johannis Evangeliste & sancti Pancratii conditum testatur, nimirum illud ipsum, quod postmodum Gregorius tertius instauravit.

IV.
Martini
Dionysii
obitus.
(b) Greg. Tur.
lib. 5, c. 37.

Ad hunc annum, Childeberti regis quintum, Gregorius (b) Tororum antistes re-
vocat Martini Gallicensis episcopi obitum, qui magnum illi populo plantum
attulisse perhibetur. Versiculos, ait Gregorius, qui super osium sunt a parte meri-
diana in basilica sancti Martini, ipse composuit. Hos versos cum aliis editis habes
apud Simundum, & ex eo in bibliotheca patrum, ubi alia ejusdem Martini opu-
scula edita sunt. Isidorus, præter librum de differentiis quatuor virtutum, ei tri-
buit volumen epistolarum, quas nobis injurta temporum subtrañas impensè dolemus.
Testamentum gloriose memoria sancti Martini Bracarenfis episcopi, qui & Dumenis
monasterium visus est construxisse, jussu Reccevaldini regis sibi transmissum, restra-
tunt, legeruntque patres decimi concilii Toletani: quo testamento idem gloriose
memoria sancti Dumenis vir deceverat, ut succedentibus per ordinem regibus, ad com-
mentum ejus ipsius testamenti, consistorio commendata maneret. Lectum est deinde
Reccvaldini ejusdem ecclesie Dumenis episcopi testamentum, quo preta frugum, ab-
que ulla exceptione, immo etiam quicquid ex servorum episcopi ecclesie labore &
episcopi provenire poterat, quotannis pauperibus erogari præcipiebat, nihil relin-
quens ad usus prædictæ ecclesie: cui testamentum modum & imperpetuum im-
ponunt patres ad preces ecclesie Dumenis, statuntque, ut sancti Martini episcopi
testamentum deinceps inviolatum habeatur. Sepultus est vir sanctus in monasterio
suo Dumenis cum hoc epitaphio ab se composito.

Pen.

*Pannonis genitus, transiens aqua vassa,
Gallia in gremium divini nutritus altus,
Confessor Martini, tua hac dicitur in aula.
Anthes cultum insituit, ritumque sacrorum,
Teque, patrum, sequens famulus Martinus eodem
Nunc, non merito, hic in Christi pace quiescit.*

ANN. - CRE.
580.

Relato Martini obitu Gregorius (a) agit de persecutione in Hispanis per Leu-
vigildum regem Arianum in Catholicos excitata ob conversionem Hermenegildi ejus
filii, quem Ingundis ejus uxore, Sigiberti Francorum regis filia, Childeberti mino-
ris tunc regnantis sorore, ad orthodoxam fidem pertraxerat. Hispani contra scri-
ptores produnt, Hermenegildum eodem anno, quo Ingundem uxorem duxerat,
causâ Goustanthe novercae suae rebellasse, & a patre defecisse; Hispalimque, in
qua sedem regni sibi a patre concessi fixerat, semis manifeste praefidis, & alia
oppida atque castra in societatem conjurationis adduxisse. Gregorius Magnus
(b) alteri Gregorio fidem praestat, scribitque, Hermenegildum, a Leandro Hi-
spalensi episcopo, quo Ingundis haud dubie predicatoris usa est, ad fidem catho-
licam fuisse conversum: quem pater Arianus, ut ad eandem heresim rediret, & 31.
promissis sedare, & minis terrere conatus est. Hermenegildum vero constantissime
in fide persistentem ab irato patre regno rebuque omnibus expollatum, deinde
in custodiam concidit, demum capite amputato martyrii gloriam obtinuisse.
Hujus persecutionis causâ missus est Constantinopolim Leander ad Mauritium im-
peratorem, ut his malis acerbissimis & domesticis huc rixae aliquid remedium af-
ferret: eoque occasione factum est, ut Leander magnam necessitudinem contrax-
erit cum Gregorio, qui tum legati officio in eadem urbe pro Pelagio pontifice
fungebatur, ut inferius disturi sumus.

Post hac Gregorius (c) Francus necem describit Chlodovei, Chilperici regis ex
Audovera conjugis filii, quem Fredegundis ejus noverca, propterea quod de futura
in regnum successione, Dagoberto & Chlodoberto Fredegundis liberis ex dysente-
ria sublati, sibi blandiretur, cultro percutiendum curavit. Ejus corpus in pro-
fluentem Matronam, quippe in villa Nuceo (*) agri Parisiensis necatus fuerat,
ejusdem novercae jussu dejectum, piscator repertum sub cespite humavit, donec a
Guntchramno Parisios translaturum, in basilica sancti Vincentii regis sepultus ho-
noratum est. Praecesserat, uti mox dicebam, mors (d) regiorum duorum libero-
rum Dagoberti & Chlodoberti, quos ex Fredegunde susceptos infecta dysenteria
lues apud Brennacum, agri Suessionensis oppidum, immaturos absumsit. Dagoberti
corpus in basilica sancti Dionysii prope Parisios; Chlodoberti vero in basilica fan-
dorum martyrum Crispini & Crispiniani apud Suessionas sepultum est. Venantius
Fortunatus (e) amborum fratrum mortem epitaphio celebravit.

An hac suburbana sanctorum martyrum Crispini & Crispiniani basilica tum a
monachis occupata fuerit, non levis est difficultas. Eam principio cathedralen-
sis fuisse, nec ante saeculum novum in aliam, quae nunc episcopalis est, sanctorum
Gervasii & Prothasii ecclesiam episcopi & cleri sedem translatae fuisse, communis
recentiorum persuasio est, quam nec probare velim, nec elevare. Basilicam sancto-
rum Crispini & Crispiniani non uno in loco appellat Gregorius, quo nomine mo-
nasteriales passim ecclesias, nescio an unquam episcopales appellat, quas sanctorum
ecclesiarum, aut praecise ecclesiarum nomine insignire solet. Nulla tamen mona-
chorum in hac Crispiniana basilica differa mentio est ante saeculum novum: sub
cujus finem Carolus, cognomen Simplex, in quodam pro ea diplomate gregem,
monachalis ordinis monasterii praefigens Christi martyrum Crispini & Crispiniani
appellat. Certè in exceptione corporis beati Medardi, quando, pompam dedu-
cente rege Chlothario, ex urbe Noviomago Suessionas allatum est, Rodoinus (f),
saeculi noni Medardensis monachus, agmina sacerdotum & clericorum, cum turba
populorum obviam facto corpori concurrisse scribit, nullâ monachorum mentione
factâ. Ad hac Ansegisus abbas Fontanellensis Ludovico Pio imperante, testamento
legat ad Suessionis civitatem libram unam, ad sanctum Crispinum solidos quindécim,
ad sanctum Medardum novachis libram unam; dicturus pariter monachis ad sanctum
Crispinum, si monachi tunc in illa basilica existissent. Denique Elsius comes eod-
dem fere tempore in eadem autographa pro eadem basilica, mentionem quidem
facit fratrum ibi Deo militantium: an verò hi clerici fuerint, monachisve, vel sub
gravi interminatione vetat, ne qualibet persona, aut judicaria possidet, vel ab-
batem, seu quovisque locum temerit, hanc ipsius donationem infringere audeat. Mona-
stium tamen vocat sancti Bandasii episcopi vitae interpolatoe, monachosque illiq[ue]

Annal. Bened. Tom. I.

X

tua

V.
Leuwigild
persecutus in
Hispania.
(a) ibid. c. 39.

(b) Greg. M.
lib. 3. dial. 26.

(c) ibid. c. 39.

(d) ibid. c. 39.

(e) ibid. c. 39.

(f) ibid. c. 39.

(g) ibid. c. 39.

(h) ibid. c. 39.

(i) ibid. c. 39.

(j) ibid. c. 39.

(k) ibid. c. 39.

(l) ibid. c. 39.

(m) ibid. c. 39.

(n) ibid. c. 39.

(o) ibid. c. 39.

(p) ibid. c. 39.

(q) ibid. c. 39.

(r) ibid. c. 39.

(s) ibid. c. 39.

(t) ibid. c. 39.

(u) ibid. c. 39.

(v) ibid. c. 39.

(w) ibid. c. 39.

(x) ibid. c. 39.

(y) ibid. c. 39.

(z) ibid. c. 39.

(aa) ibid. c. 39.

(ab) ibid. c. 39.

(ac) ibid. c. 39.

(ad) ibid. c. 39.

(ae) ibid. c. 39.

(af) ibid. c. 39.

(ag) ibid. c. 39.

(ah) ibid. c. 39.

(ai) ibid. c. 39.

(aj) ibid. c. 39.

(ak) ibid. c. 39.

(al) ibid. c. 39.

(am) ibid. c. 39.

(an) ibid. c. 39.

(ao) ibid. c. 39.

(ap) ibid. c. 39.

(aq) ibid. c. 39.

(ar) ibid. c. 39.

(as) ibid. c. 39.

(at) ibid. c. 39.

(au) ibid. c. 39.

(av) ibid. c. 39.

(aw) ibid. c. 39.

(ax) ibid. c. 39.

(ay) ibid. c. 39.

(az) ibid. c. 39.

(ba) ibid. c. 39.

(bb) ibid. c. 39.

(bc) ibid. c. 39.

(bd) ibid. c. 39.

(be) ibid. c. 39.

(bf) ibid. c. 39.

(bg) ibid. c. 39.

(bh) ibid. c. 39.

(bi) ibid. c. 39.

(bj) ibid. c. 39.

(bk) ibid. c. 39.

(bl) ibid. c. 39.

ANN. CHE.
sbo

tum fuisse non obfcurè indicat, cum ait, revertenti ab exilio Bandarico obviam, procedisse omnem clerum *monachici & canonici ordinis*: quod de aliis quàm de sancti Crispini monachis intelligi non potest, cum nulli aliis tunc ea in urbe monachi fuerint, sancti Medardi monasterio nondum existente. At istum interpolatoris testimonium, qui vix seculum undecimum excedit, non sufficit ad tanta antiquitatis factum legitime adtribuendum. Hæc ut in tanta rerum obscuritate & temporum distantia. Ceterum hæc basilica Major dicitur comparatione alterius sancti Crispini ecclesie in Cava dictæ, item extra urbem ad Axonem sitæ, ubi sancti martyres in custodiam a tyranno traditi sunt. Hæc infra urbem canonicorum regularium, est ordinis sancti Augustini, uti & proximum sancti Medardi percelebre monasterium, quod solo Axonâ fluvio ab hoc sancti Crispini cœnobio dirimuntur. Major porro basilica dicta est tum ob antiquitatem, tum ob reliquias beatorum martyrum, quas ad patrum nostrorum seculum possederunt ejus loci monachi, dum, furente Calvinistarum rabie, in ecclesia beate Mariæ, tamquam in tuto asilo, depositæ sunt, unde nunquam deinceps ex Benedictinis ejus loci sanctorum reliquias recuperari potuerunt.

VIII.
Causacensis
monasterium.
(*) Compendium.
(*) Clavium.

Erant in eadem diocesi Sueslionica, sed proximè Compendium (*) oppidum, Causacense (*) monasterium, cujus loci abbas sequenti seculo fuit Bettolensis, qui Anserico Sueslionensi episcopo successit non sine simonia suspitione: quam ut purgaret, abdicato episcopatu in suum monasterium denuo se recepit. Illic, teste Predgerii continuatore, id est Causiaci, sepultus est Childebertus tertius in basilica, sancti Stephani martyris: qui vicus ad Axonam positus, haud procul ab hujus fluviæ & Ixare confluentibus, olim villa regia erat, pone lapideo insigilo flumini imposito, uti ejus reliquie hodie quoque indicant.

S. Sequani
episcopus.
(*) lib. 2. c. 14.

Hoc fere tempore Sequanus abbas Segestensis, cujus superius (*) meminimus, ad superos migravit xii. kalend. Octobris, quo die Ulfuardus cum commemorat his verbis: *In territorio Lingonica civitatis sancti Sequani presbyteri*. Ado fulius cum laudat, & Segonum vocat, cujus verba huc adscribo: *In territorio Lingonica civitatis, monasterio Segestre, depositi sancti Segoni presbyteri & monachi, qui mira abjunctio & monastica perfectiorum atque eremitica solitudinis sectator, veritum & miraculorum gratia illissem conversationem duxit*. Uterque abbas nomen, tamen cum abbatem fuisse constet, pro more illorum temporum retinet, quibus temporibus abbates & monachos presbyteros passim solo presbyteri titulo donari soliti obtinebant. Sancti Sequani vitam & miracula scripsit anonymus ejus equalis. Auctor est (*) Gregorius, quod anonymus ille fuit, Guntheamum regem cornu venatorio amisso, multos illius furti suspectos in vincula conjecisse, nonnullos etiam fortunas spoliasse: ex quibus tres metu suppliciorum ad sancti Sequani sepulcrum confugisse, quos rex vinciri jussit: mediâ verò nocte dissimulasse ferreas compedes, & ruptis omnibus catenularum anulis solutos esse miseros, quo miraculo regem perterritum argere incolutus eos statim dimisisse. Hactenus sancti Sequani reliquias aservantur in Segestensi monasterio, quod ejus nomine jam insignitum est, cum eo fecerit Benedictus, ille celebris ordinis monastici reformator & abbas Anianensis, qui locum illum seculo octavo maximè illustravit.

(*) Greg. de gl.
conf. c. 13.

ANN. CHE.

181.

IX.

S. Eparchii

abbatis actus.

(*) S. Clavium.

(*) Greg. Tur.

lib. 4. c. 13.

(*) Pergamus.

Post hunc annum incidit mors Eparchii (*) abbatis Ecolismensis, nobili genere apud Petrocorios orti, qui ex monasterio Sedaciaco, ubi anno ætatis quindécimo in rebus monasticis institutus fuerat, Ecolismam accessit, ibique reclusus in cellula cum paucis monachis ad exitum usque perseveravit. Libellum de ejus vita, ab auctore aequali scriptum, cum Gregorio (*) Taronenſi episcopo tantisper conferre aliquod opus petium fuerit, Eparchius in ipsa urbe Petragotica (*) genitus, pater Felice, cognomento Oriolo, matre Principia, avum comitem Felicitissimum habuit. Cum ter quinos ageret annos, ait vitæ scriptor, relicta seculari militiâ se conversione, inscius omnibus Sedaciaco expetit monasterium, & ad pedes Martini abbatis prostratus, se monachum fieri postulavit; idque, invitis licet parentibus, obtinuit. Allus est hic sanctus Martinus a Martino Santonico abbate, qui sancti Martini discipulus fuit, adeoque uno seculo antiquior Martino Petragotico; qui monasterium Sedaciacum condidit in pago Petrocorienſi: at Martius Santonici monasterium extruxit apud Santones in loco, cujus vocabulum patermisit Gregorius. Salignum vocatur in actis sancti Emiliani ejusdem cœnobii monachi; Salignum seu Salianum apud Gaufridum Volsensem, ubi tunc prioratus sub titulo sancti Johannis Baptiste, & sancti Martini abbatis, situs in oppidulo Saligno, vulgo *Savien*, ad Sulariam anem, *le Soudre*, tribus circiter leucis ab ejus orio in mare. Hæc aliquæ me monuit noster Petrus Laurentius Arvernus, in historia nostra veratissimus, qui

addit

addit, monasterium, in quo Eparchius monachus factus est, scilicet Sedaciacum, pos-
 situm fuisse in suburbio Petrocoriensis, ut Bernardus-Guidonis ex majorum traditio-
 ne scribit, ubi postmodum extructus est fratrum Predicatorum conventus. Apud
 Gregorium uno verbo, *post conversionem clericus factus* dicitur vir sanctus: ubi cle-
 ricum perinde est ac monachum fieri. Deinde facta quædam ab eo patrata leguntur
 apud anonymum, tum in Lemotio agello monasterii sui præfente Viſturiano mona-
 cho, tum apud Senocellam, quò orationis causâ cum Manderico monacho propera-
 bat *ad occursum sancti Agostini* Petrocoriensis. Hinc, conſocias monasterii Sedaciacen-
 sis situm, quem Johannes Potanus perperam querit apud Hispanos. Notos fugiens
 Eparchius, cum apud Ecolismam (*) incognitum se putaret, Aponio eisdem urbis
 antistiti indicatur; qui eum longius ire non sinem, locum, enim non longe ab urbe, ^{mo.}
 secretum tamen, ei ostendit, ex una parte latere montis, unde fons aque perennis
 manabat, ex altera Carantono (**) fluvio vallarum. Cum locus Eparchio arridisset,
 soluit tamen inconsultis episcopo Sabaudæ & abbate suo illuc recludi. Si Petrocorii
 tum præerat Sabaudus, aut Santonibus, (nam sedem ejus non expeimit anonymus)
 in vulgaris indicibus supplendus est. Hunc adit Eparchius cum missis Apontii epis-
 copi-Ecolismensis, Frontonio archidiacono, qui postea episcopatus in eadem ecclesia
 neriuit dignitatem; Arthemio item archidiacono, & alio Arthemio defensore. Aggre-
 impetratâ facultate, reclusus est in prædicto loco, ornatuque sacerdoti honore ad
 Apontio: qua in reclusionem annos triginta-novem explevit. Gregorius quadraginta-
 30 quatuor habet, ex eoque colligimus reclusionem hanc fuisse *in cellula*, hoc est
 30 in monasterio, in qua *collectis paucis monachis* orationi assidue vacabat. Ad hoc
 30 panis, loquit, in cellula illa, eo vivente nunquam coctus fuit, sed a devoto, cum
 30 necessitas exegisset, inferrebat. Conſentit anonymus, asserens virum sanctum non
 diebus, non noctibus a cursu, id est officii divini, & precibus sacris unquam ces-
 sasse, neque permisisse, ut monachi sui labori aut coquendis panibus, sed tantum
 orationi insisterent: quamquam ipse in Sedaciaco monasterio vineam & terram exco-
 luerat. Ubi verò panem sibi ad vescendum deesse fratres queriebantur, ipse, colla-
 tionibus & dictis patrum oppositis, eorum querelas reprimebat hoc effato: Fides
 famem non timet. In summa, vestitus ejus & vultus aspectum erat, vino unquam
 usus, aut alio quovis liquore.

Tante virtutis viro superna non defuere miracula, præsertim in liberandis reis mor-
 ti addictis. Unum refert Gregorius de quodam latrone, ad putribulum damnato, cu-
 30 jus saltem cum a comite sui iudice impetrare non potuisset, e putribulo depositum, &
 30 atque ad se adduclum, precationum suarum merito adhuc spirantem invenit, mor-
 tem incoleum reddidit: quod ex ipsius comitis ore Gregorius ait se accepisse. Cha-
 rissimum appellat comitem anonymus, qui id recitaret ex Gratiano presbytero & mo-
 nacho, quo ministro usus fuerat Eparchius ad solvendum reum. Idem aliud factum
 commemorat de quodam Arthemio, qui cum scripturas læſitaret, atque ex ea le-
 30 ctione *sermos Dei*, id est monachus, esse cuperet, *non clericus ordinatus*; in pago
 Santonico se reclusit. Hic cum multis annis in ea reclusionem vixisset, promissisque
 capillis haberet, demonis instinctu demum e cella egressus, ad Childebertum regem
 ire disposuit, ejus regni, aicbat, vires exploraturus. Homini insaniam advertentes
 ejus parentes, equo impoſitum, manibus ac pedibus ligatis ad Eparchium adduxe-
 runt, plurimum de sanctitatis gloria ex longiori coma sibi plauderem. Id genus mo-
 nachos Hieronymus alicubi insectator. Eparchius ei bene peccatus, cum *more laico*
 tondendi præcepit invitum; ac postea die *clericum illius ordinavit*, reclusi scilicet ad
 cutem capillis: qui postea ad sanam mentem reversus, diaconique factus est. Eparchius
 30 tondendi tandem modicâ febri pulsatus, e vita migravit kalendis Julii, *vir magni-
 30 ficæ sanctitatis*, ait Gregorius; *procuratusque e cellula*, sepulture mandatus est; nempe
 in basilica, reſte anonymo, haud dubie monasterii sui, ubi ejus reliquie aservate sunt
 ad seculum patrum nostrorum, quo tempore a furentibus hæreticis combulte sunt.
Reliquias Gregorius cum semper vocat; *cellulam* verò locum, ubi simul cum suis
 monachis vivebat; quo nomine monasteria non raro designat idem auctor. Verum
 peculiari cella in monasterio suo inclusum fuisse, in eaque perseverasse Eparchium,
 adha ejus facti superque probant.

Post ejus obitum (*) Waldericus, Santonice urbis civis haud ignobilis, mo-
 30 nasterium & domum ad pauperum necessitatem in suo prædio super Carantoni
 30 fluvio, loco quem Montem (**) appellant, in honorem sancti Eparchii construi
 curavit. Eo mortuo Gratharius quidam monasterii agrum occupare institit. Rusti-
 cus abbas postulatæ supplicis, ut pauperibus ager restitueretur. Eo pernegante, in-
 ductum est monachis triduanum ieiunium. Ille verò gravi morbo percussus, missis
 ad cenobium argenteo vase, villam se incumbenter reddituram promisit, tantum
 ut convalesceret. Sed irritæ preces avari & rapaci hominis, qui & villam red-
 30 ditit.

Annot. Bened. Tom. I.

X 2

ANN. CHR.
381.

(*) *Aquale.*

(*) *la Clara.*

X.

Monachia

& mort.

XI.

S. Eparchii

monasterium

apud Sano-

nos.

(*) *id est, sup.*

(*) *id est, in.*

(*) *id est, in.*

ANN. CHR.

582.

XII.

Burdigala

alia ecclesia

(*) ibid. p. 513.

didit, & vicam amitt. Sic percutit qui res pauperum malis artibus captant. Aliam *sacri ordinis* ecclesiam Burdigalæ constituit ſeculo ſexto Nicaſius, tunc tem-
poris *Euthymius* episcopus, ut legitur apud Labbeum: quæ verba forte innuunt,
Nicaſium postea tranſlatum fuisse in sedem Burdigalensem, cujus multi antistites
post Gundegisilum desiderantur. Hæc in loco *ecclesia ſacri ordinis* (*) non alia
videretur fuisse quam monachalis, n Nicaſio forſan erecta in memoriam excitati
mortui apud Burdigalenses. De Ecclisimensi sancti Eparchii monasterio, varisque
ejus fortuna plura in consequentibus.

XIII.

Petrocon-

crata mona-

stera.

Erant & alia tunc temporis monasteria apud Petroconicos: Genoliacense, ubi A-
mandus Lemovix cum sociis in disciplina monastica institutus; Calabrenſe haud lon-
gè a Dordonia fluvio, ubi quadraginta monachi debebant sub Sacerdote abbate,
postmodum episcopo Lemovicenſi, cujus corpus primo quidem in predicto cenobio
Calabrenſi conditum fuit; deinde tranſlatum in Sarlatensem, quod processu temporis
in episcopalem ecclesiam converſum est. Ad hæc Tenolacense, nunc prioratus Eco-
lisimensi sancti Eparchii monasterio subiectus, ubi oim duodecim monachi reside-
bant; Bonavenſe, ubi sanctus Avitus, postea eremita, sub Licinio abbate vixisse
dicitur. Bonavallense nuncupatur hoc monasterium, & in Pictorensi pago situm di-
citur in Proprio, ut vocant, Sarlatensis. Duo sunt in hoc pago ejusdem nominis
monasteria: unum virorum ordinis Cliterciensis: alterum virginum prope Tournem,
S. Johanni-Baptista sacrum, ubi jam ſeculo decimo funditionales erant, ex Gal-
lis-Christiana. At hoc sit illud Sancti Avici monasterium, in quo post ejus exer-
citionem monachi successerint, non liquet. Præterea cenobium Alba-terra, quod a
beato Minoro institutum fuit. Falatenſe (*) ferius conditum fuit, nempe
Carolo-Magno imperante.

(*) Roccus.

XIV.

B. Mauri

seculus abdi-

catus prædi-

catus.

Sub finem hujus anni, qui conditi Giannafollenſis monasterii duodequadragenis
erat, beatus Maurus, cum antea jam non facili prodiret extra monasterium, sed
commisit præpositis rerum omnium curâ, soli Deo in oratione & lectiſſimis piis
vacaret; biennio ante mortem, edificatâ sibi juxta oratorium beati Martini cel-
lulâ, remoram a communi fraterum coete vitam ducere instituit. Sed quia gregem
illum sanctissimum abique rectore esse non decebat, eum de successoris deligendo
communis: cum verò omnes ab ejus auctoritate ac sententia se pendere con-
stari essent, Bertulfum, nobilissimum illum Flori, cujus supra meminimus, filium,
viam maximâ religione præditum, fratribus proposuit, eique procius electioni
omnes perhibere assensum. Eo itaque in suum locum substituto, Maurus prope
oratorium sancti Martini se recepit, duobus tantum ad sibi cohabitandum & mi-
nistrandum comitatibus fratribus, Primo scilicet atque Aniano, ceteris commoneſ-
cis, ut Bertulfo obsequentes essent, & in tucoda disciplina regulari coadjutores.
Hoc beati Mauri exemplum secuti complures e nostris, abdicatâ pastoralis curâ,
uni salutis suæ procurandæ se totos dederunt: rati non nullo modo gestis præſe-
ditur securos tremendo Dei judicio se posse adesse, quam si prius tanto pondere
exonerati, erant in secessu lacrymarum & penitentia dissolvent, atque in bum-
boris vite genere afflato ex diuturno perſulata spiritus depoluerint. Hinc pru-
dentibus posterioris ævi hominibus religiosis non pauci vilius est, magnum ad
tucendam religionem præsidium esse, si præſectore non diuturnæ, multo minus per-
petuæ essent; & temporis modus imponeretur, quibus juris impos vi possit:
quippe neminem melius imperare, quam si obsequendi difficultatem identidem ca-
peretur. Post duos & sequi annos vite remotioris, Maurus beati Martini ora-
torium de more ingressus, demonem sibi insulantem, fraterumque secum stragem
sibi minantem audivit: quæ quanta inde consecuta sit, postea exponemus.

ANN. CHR.

583.

XV.

Les ipsæ

monachos

Uperſes.

(*) Greg. Tur.

lib. 4. c. 14.

Postero anno, qui Childeberti junioris septimus a Gregorio (*) notatur, ma-
gna lues Galliam afflixit, multosque n medio sustulit. Hæc forſe revocanda
est ſervituta illa petulencia, quâ Uicenses monachi ad septuaginta-otto conſecti sunt.
Non deſuit ſuis in tanto discrimine liberali nobiliſſimo ac providentia, qui
monitis & officiis omnibus aderat, omnibus succurrebat. Unus tamen ex eis An-
ſbertus abſque ſacro viatico deſunctus est: quod ubi vie Dei intellexit, ſcîpſum
gellegit remi conſeſſus, aſſerti ſibi mortuum præcepit. Max ſuis precibus, vultu
voce mortuum vocat. Ille statim mox jubetur *aſſerti ſcripſimus*; quo accepto, ſpiri-
tus conſummationem petiit. Nec præteritum, quamquam id ad commemorandum leve ap-
paruit, cuidam monasterii famulo, qui res fraterum diligentissime procurabat, reditu-
tam item vicam & ſollicitatem, qui ad funes conſcriptus, extra monasterium, ubi con-
ditionem erat, mox fuerat deportandus; ubi obſervare convenit, alios a monachis
rectum temporalium procuratores aliquando adhibitos fuisse; & conventicia non raro
extra

astra monasteria existisse; quod in Sithiensi, Laabendi, aliisque non paucis vix veniat. Quamquam apud Uticenses ex causa erat, testante Orderico (a) eius loci monacho, quod, cum in valle, in qua situm erat monasterium, palustris bonus esset, in hunc passum, ubi foderetur, nec faturiebat aqua, quae fossam statim complebat; unde cometerium positum erat in vicino colle, qui inter vicum Carentone & silvam consistit: ubi Ultragotha regina, Childeberti regis uxor, oratorium contra curaverat, beatae Virgini Deiparae nuncupatum.

Non feris hoc anno, quicquid contra Baronius sentiat, Gregorius, ex monasterii sui quiete avulsus, a Pelagio pontifice missus est Constantinopolim ad novum imperatorem Tiberium salutandum, & res ecclesiae procurandas, cum ipsius prius diaconi honore pontifex ad id munus obendum ornasset. Nota quippe omnibus erat Gregorii prudentia & dexteritas in rebus gerendis, longo verbas profectum a se comprobata; nec debuit Pelagius, quales momenti esset, virum, cui dignitate & virtute praeditum, in tanta rerum difficultate apocrisium creare, tam at orthodoxos, ipsumque imperatorem in officio contineret, tum at schismaticos hereticosque aut coerceret, aut ad fidem & communionem revocaret. Quanto animi dolore a monasterio avulsus sit vir piissimus, aperit ipse cum aliis in locis, tum in praefatione ad libros Moralium, Leandro Hispani episcopo, qui tum in regia arde legatum pro Hermenegildo principe agebat, nuncupatos: ubi se repens sub specie ecclesiastici ordinis in causarum secularium pelago constitutum ingemiscit; & quietem monasterii, quam habendo non fortiter se tenuisse dicit, quam strictè tenenda fuerit, perdendo cognovisse. Adeo verò sacri altaris ministerium, quod illi tam cupide quaeruat, non ambierat, ut sibi ignoranti, hunc resistens onus fuerit impositum, & si imparet liceret, iterum fugiendo a se removeret. At pontifici parendum fuit, sed ita ut vir sanctus nullo quodam modo, ut Baronius loquitur, ipsum secum monasterium veheret, cum videlicet compleret ex suo monasterio secum duceret monachos, qui, obsequioque locum esset, monasterium referrent frequentissimum monasticum institutum: unde ipse in eadem praefatione ad Leandrum: Me, inquit, multi ex monasterio fratres mei germani caritate secuti sunt; quod divinae factum dispensatione consilio, ut eorum exemplum ad orationis placidum litus, quasi anchorae fune restringeret, cum causarum secularium incessabili impulsu fluctuarem. Ad illorum quippe consortium, velut ad turris portas sinum post terreni aëris volamina fluctuque fugibam: & licet illud me ministerium, ex monasterio abstractum, a pristina quietis vita merore sui occupationis extinxerat; later eos tamen, per studiose lectionis colloquium, quotidianae me adipsam compendionis animabat. Videant qui se in tumultum rerum secularium sponte conjiciunt, quam essent a praclarissimo hoc exemplo, & quam longe abint a via salutis, quam majores nostri sanctissimi tenebant.

In eo fratrum numero erat Maximianus, postea Siracusanus episcopus, qui ex urbe regia Romam (b) navigio revertens, eboris servissimè tempestate, cum fracto malo, visque dissipata, navis dehiscens jam proximum exitum minaretur, ad praesentem moerem ita se cum sociis comparavit. Omnes quippe sibi invicem pacem dederunt, corpus & sanguinem Redemptoris acceperunt, Deo se singuli commendantes, et eorum animas benigne susceperunt, quorum corpus in uno parvum ad mortem tradere videbatur. At singulari Dei beneficio contigit, ut navis, quae ad superiorem tabulas aquis oppleta erat, per octo dies incolumis, nono tandem die in portum Cortonensem enataverit, omnibusque inde egressis in ipso portu undis sit submersa: quo ex loco docemur, uti etiam ex Satyri Ambrosii fratris exemplo, peregrinos omnes eucharistiam gerere solitos, quae se in praesentibus periculis muerant.

In illa Gregorii apud Tiberium legatione contigit Eutychii Constantinopolitani patriarchae cum Gregorio colloquio de resurrectione carnis, quam Eutychius, vir aliis sanctissimus, minima tractabilem fore, Origenis dogma fructus, asserbat. Hunc verò errorem tam aperte falsi convicit Gregorius, ut patriarcha eodem anno mortis prope, manus suae pellem dextrâ contingens posuisset, se indubitare credere, resurrectionem in hac ipsa carne futuram. Totam hanc cum Eutychio disputationem libri moralium suorum (c) Gregorius inseruit, quam hoc refert non sinit instructae brevitatis consilium. Peractâ disputatione Tiberius imperator, qui praesens aderat, probatè Gregorii rationibus, Eutychio auctor fuit, ut liberum de hoc errore ab se constitutum combureret: moxque Gregorius & Eutychianus gravissimum iussit morbum, ex quo ille tandem convalescit, non verò Eutychium: qui cum Dominicâ primâ post pascha, Apollis die quintâ obiisset, plañt hoc anno, non octogesimo-sexto, ut vult Baronius, mors ejus accidisse dicenda est, adeoque mors Tiberii augu-

ANN. CHR.

55.
(a) Orderico
lib. lxxv.XVI.
Gregorius
ad Tiberium
missus.XVII.
Maximianus
ex urbe
Romae
(b) Greg. M.
lib. lxxv. c.XVIII.
Eutychius
patriarcha
Constantinopolitani
errorum de-
posit.(c) M. M. 14.
moral. c. 10.

ANN. CHR.
182.

fi, qui, teste Euthymio in libro de vita Euthymii patriarchae, quatuor tandem mensibus supervixit, successorem sortitus Mauricium magistrum militum, quem paulo ante Caesarem dixerat.

XIX.
Libri 12.
Job incepti.

Neque in solis Gregorii in regia urbe commorantis fructus fuit; quin etiam quantumvis officii sui curis occupatus, maxime arduum opus, nempe libros moralium in Job, ibidem aggressus est, rogata fratrum suorum, sed flagitante in primis Leandro episcopo, quicum summam necessitudinem & familiaritatem, ob morum affinitatem, in pari legatione contraxit. Hinc illa Gregorii verba in praefatione ad eisdem libros. *Dudum te, frater beatissime, in Constantinopolitana urbe cognoscens, cum me, illic sedis apostolicae responsa confringerent, & te illuc invidiam pro causis fidelis regis Wisigothorum legatio perduxisset, omne tuis auribus, quod de me displicebat, exposui: quomodo scilicet post diu dilatam conversionem suam, monasterium demum portum petisset, & postea ex tranquillo illo portu in turbulentissimum rerum secularium pelagus demum abrupit fuisset, ut apocryphum officium, Constantinopoli obiret. Tunc eisdem fratribus, quos nimirum Romam secum adduxerat, etiam cogente te placuit, sicut ipse, inquit, meministi, ut librum beati Job exponere importuna me petitione compellerent, & prout veritas vires infunderet, eis mysteria tantae profunditatis aperirem. Haec nimirum erant pectorum illorum hominum animi agitationes, haec collationes, ubi tantisper a rerum secularium, quae officii sui erant, tractatione licebat respirare. In consequentibus mira est Gregorii modestia & humilitas, qui tanto imparem operi se reputans, ipsi tamen deprecatione robustior & credior, id impossibile non esse iudicavit, quod de fratribus sibi cordibus caritas imperabat. Nam quamvis eorum, ait, quibus exponere conspellebar longe me vita transcendere; imperiosam tamen esse non credidi, si fluens ubi sub hominum plumbi fistula ministraret. Immo vero non plumbes, sed aurea plant fistula, quae tot divinae sapientiae thesauros & arcana in fidelem, necnes & corda infundit. Porro corruptum hoc anno eximium opus illud Gregorius integrum & absolutum primo sui pontificatus anno ad Leandrum, qui illud summo prepetere expetebat, transmisit, ut ipsa praefatio & litterae tunc ad eum scriptae probant.*

XX.
Gregorius
ad Leonem sedis.

Paulo post Tiberii obitum, qui mense Augusto huius anni accidit, Gregorius, suo munere rite perfundus, Laurentio diacono, quem Pelagius novo imperatori Mauricium novum apocryphum destinavit, locum fecit, Romanque reditum maturavit, magnis donatus muneribus, in primis reliquis sancti Andreae apostoli & beati Lucae evangelistae, tempore Iustiniani relictis, & honorificentiori loco reconditis in basilica apostolorum, quam idem imperator pro dignitate instauraverat. Reliquae dono concessae Gregorio, ut in veteri codice bibliothecae, olim Altaempenis, nunc Ottobonianae legimus, fuerunt brachia sanctorum Andreae & Lucae, (caput beati Lucae Baronius, alique praeferebant) quae Pelagius papa intra palatium suum in ecclesia sancti Laurentii, scholae basilica, reposuisse memoratur: ubi quieverunt usque ad ipsius Gregorii pontificatum, qui anno praefatus sui secundo manum sancti Andreae venerabili abbati sancti Andreae ad clivum Scauri dedit: brachium vero sancti Lucae evangelistae atque brachium sancti Andreae apostoli, abique manu, praecipit deportari ad ecclesiam beati Andreae iuxta basilicam principis apostolorum in Vaticano, non longe a sepulchro Iulii Caesaris, quam idem pontifex consecravit. Partem vero brachii eiusdem sancti Andreae dedit religioso abbati sancti Sabae, quae ecclesia posita est prope portam sancti Pauli apostoli, ubi quotidie mirabilia fieri dicuntur. Haftenus codex. Verumtamen brachium sancti Andreae Andreano monasterio concessum tradunt; caput vero sancti Lucae basilicam Vaticanam: quibus in locis haftenus ostenduntur. Tunc redditus fratribus suis Gregorius, mirum quantum animi sui volupate pristina claustris officia repetierit, non infusa se eximiam, abbatibus memini in se suscipere, quod omnes unanimi consensu ipsi devulerunt. Neque vero huius officii reminisci jam pontifex in Romano concilio tertio designatus est, ubi, *Quem si necessarium, inquit, monasterium quatuor prospectare, & de eorum perpetua firmitate tractare, ante officium sui officium, quod in REGIMINE CONCORDIAE EXIMIAMUS, informari, & in libro tertio dialogorum, ubi recepte ex Eleutherii abbatibus probus facultatis ad peccandum in sabba sancto memini, ait se penitus oblitum agnitumque fuisse, cum se dispositione monasterii sui mens occupata fuisset. Verum de*

ANN. CHR.
183.

XXI.
Eutropii
abbas apocryphus
legatus pro Hispania
et Gallia.

Thomae abbas Bichlensis scribit anno sequenti Eutropium abbatem Servitanum, sancti Donati Servitani abbatis primi discipulum & successorem, clarum existimatum. Tanta vero Eutropii apud Hispanos eximio erat, ut in synodo tercia Toletana, in qua totius Hispaniae, Galliae, nempe Narbonensis, & Galliae episcopi conven-

ventiam, numero septuaginta-duo, summa synodalis negotii potes sanctum Leandrum Hispalensis ecclesie episcopum, & beatissimum Eutropium monasterii Servitanti vocatum fuerit. Erant ejus tempore quidam Servitanorum monachorum censores, qui Eutropium immodice severitatis tum in arguendo, tum in vivendo culpabant, cumque ad quovis in suorum numerum adiutendos plus æquo morosum ac difficilem esse querebantur. Apologeticam hac de re epistolam scribere coactus est Eutropius ad Petrum episcopum, sive quod eum insituti sui patronum ac defensorem habere cuperet, sive quod censorum suorum fastidium ante consicium exillimaret. Exstat hac epistola in appendice ad Codicem regularum ad Petrum papam, ut præfertur, id est episcopum Irtabicensem, quod ex libro discimus, & quidem de dybrelliensi monachorum. Ex hac epistola, quæ magni momenti videtur ad res monasticas illustrandas & asserendas, hæc potiores fragmenta referre juvat.

Principio sic ait Eutropius, tenendam esse in bonis mansuetudinem, ut adversus delinquentium vitia erigamur, & irascamur. Et, Quid nunc agimus, inquit, sanctissime vir? tacuimus, & dissolutioni consentimus, ut maniet & mitis vocabulum acquiramus? Et quid nobis hoc ante Deum proderit, quando pro nostro silentio animæ pereuntia de nostra dicitur manu perquiri? Si autem a Deo nobis creditum gregem, & exhortando, & increpando, sapientia diaboli laqueis & petro- versio voluerimus opere revocare, immites & asperi multorum ore dicemus: sed quævis hoc a multis, qui locum officii nostri non intelligunt, sæpe dicitur, tenenda est tamen districtio, & sanctæ regulæ institutio; ut, quæ patres instituerunt, etiam successores & filii integra, libataque custodiant & observent. Nam si in aliquo a sanctorum patrum institutione & tramite deviamus, nec pro cul- pæ suæ quâ qualitate & opere increpandus est: quis quæso malorum hoc audire, qui nunc saltem propter supplicia terreatur, qui non quæcumque voluerit agat, & præcepit feratur ad vitia. Et propterea divine potentie ordo & ineffabilis dis- positio præcipit, ut sit in seculo princeps, in ecclesia pastor & pontifex prædicatur, & in monasteriis pater; ut nefario operi, & actibus scelestis & impis obsta- stire, & contra humani generis mores perpetrarum facinus districtioris & severi- tatis possit gladio vindicare. Iraſci enim delinquenti ut corrigatur, contristari pro- afflicto ut liberetur, timere periclitanti ne pereat, nescio utrum quikquam sanæ reprehensione reprehendere audeat. Hæc Eutropius ad vindicandam subditorum per prelatos correptionem,

Quid verò ad asserendam victiâ in monachis frugalitatem? Facultas, inquit, istius seculi, quam nobis Dominus pro necessitate & sustentatione istius transito- riæ vitæ, & non pro luxuria & superfluitate faciendâ, sua miseratione donare dignatus est, etiam in toto, quod non est, sufficientes esse possumus, non tamen ideo affluent & splendide vivere, & ventri & gula inservendum est, etiam si his omnibus abundemus. Quod si non ita est, sine causa ergo sanctorum patrum quotidie vitam legimus: si quorum professionem tenere nos dicimus, secundum eorum institutionem vivere detrahimus. Ut quid enim & Dominus noster, secundum istius vaticinium, præcipit, dicens, In omni gratiam ac abiecit, nisi ut quorum separata est religio, separaretur & vita? Nulla enim erit distantia inter profanum & sanctum, inter secularem & monachum, frugalem & parcum, si passim volun- tati nostræ & concupiscentiæ deservire voluerimus, & satisfacere. Aut quid nobis ante Deum proderit in nomine tantum, & non etiam in sancta & bona vita, & conversatione laudabili professio religionis nostræ, primò ante Deum, deinde ante homines, si voluerimus ostendere?

Denique quod spectat eos, qui ad monasticam professionem admittendi sunt, hæc subdit. Optamus autem, & hoc ex toto cupimus affectu, nil pater, quod & tu vis, & paratus sum, ut dicam, (obvis) manibus in domo Dei venientes suscipe- re & nostro in sinu portare & fovere, dummodo tales sint, qui & Deo placeant, & professionem suam intelligant, & custodiant: quia non desideramus, quantos, sed quales habeamus, & cum quibus castè & sanctè vivamus, ita ut in professio- ne perfectorum Domino placeamus. Non enim in dissolutio tepidoque vocabulo de numero, sed in sanctitate perfectorum Dominus delectatur: fatique melius est, cum paucis & sanctis in vitam ingredi, quam cum plurimis tepide & luxuriose viventibus a sanctorum consortio segregari. Nos enim, sicut fundatores & pater- istius monasterii tenuerunt, & nobis tradita dimiserunt, auxiliante Domino & te- nuimus, & tenemus, nec quicquam super aut minus fecimus, ut per hæc domos & patres nostros qui regulam hanc secundum antiquorum normam, Deo sibi inspi- rante, instituerunt, in iudicio Dei non adversariis, sed patronos habeamus. Nam est fortè aliquis dicat, nimis districtè nos agere, & propterea aliquos a nobis dicat exire, & pater tu loquimur, & salvo tuo carissimo nobis, & Deo digno ho-

ANN. CHR.
189

XXII.
Pro corre-
ptionibus.

pro frugali-
tate.

Et pro ad-
missionem re-
visionum.

ANN. CHR.
183.

noris privilegio dicimus, quicumque alius hoc dicit, videtur nobis monasterialem regulam nec nosse penitus, nec intelligere; & per hoc apparet, cum non nobis detrahere, sed suam imperitiam publicare. Dicit autem sibi quisvis ille quod vult: nos autem quod accepimus & iudicium tenemus, & omnia sancti qui nobiscum sunt fratres, in quorum corde divinus amor & caritatis dilectio regnat, tota mentis intentione custodiunt, & in hoc perseverare, Domino se protegente & adjuvante, confidunt. Et in fine. Hæc tibi, beatissime pater, propterea scribi. mus, ut scias nec nihil absque ratione perire, sed secundum consuetudinem monasterii huius, quæ & sanctæ & regulariter instituta sunt, facere. Certè si aliquis consuetudinem regulæ nostræ ferre non sustinet, non nostræ districtiōis, sed suæ impetui tepide voluntati: quia quod Deus bene, sancta, & perfecta a sanctis & perfectis viris in hac cella sua instituit, & nunc usque tenet voluit; nullo modo nunc propter paucos tepidos aut vagos, aut pseudo-monachos, qui diversorum quoti- die circumveant domos, & cum Epicuro letanter dicunt, *Manducemus, & biba- mus, etæz cum moriamur*; in aliquo transgredi poterit, aut immutari aut dimitti. Hæc tam idonea & opportuna visa sunt ad confirmandum monasteriorum re- formationem contra malevolos, qui nunquam desunt, accusare in monachis di- scipline obstrictores, ut eam epistolam ferè totam hæc referre visum fuerit ope- rare pretium. Certè Ildoro (a) hanc non modò *salubri sermone compositam*, sed & *valde monachis necessariam* iudicavit; ex quo discimus, eam scriptam fuisse ad Pe- trum episcopum Irbabiscum, sive, ut in Thimæo codice legitur, *Irbabiscum*, qui locus erat provincie Carthagini (b), in qua sita erat Sertabbi, modò Xat- va, vicina monasterio Servitano. In codice regularum hæc epistola dicitur *direc- ta Romæ*; ubi, si mendum non est, intelligenda videtur Valentia ejusdem provin- cie civitas, quam Romanæ ante vocatam scribit Beutherus, & Garfias ex eo. Hujus civitatis, teste Ildoro, episcopus demum fuit Eutropius, qui cum adhuc in monasterio Servitano seu Sirbitano (ita enim legit codex Thimæus) degeret, & pater ejus monachorum, scripsit ad papam Licinianum valde utilem epistolam, in qua prout ab eodem, pro quo re baptizatus infans christi nactus tributus. Hic est Licinianus (c) Carthagini-Spartariæ episcopus, qui plurimas ad Eutropium abba- tem, postea Valentia episcopum, epistolæ scripsisse perhibetur. Exstat in bibliotheca patrum libellus ejusdem Eutropii abbatis ad Petrum papam, id est episcopum Irbabiscum, de octo principalibus vitis, quodam veluti compendii collationis quinte Cassiani, cujus fortè instituta in Servitano monasterio pro regula erant.

XXIII.
Eutropius
alia scripta &
episcopatus
(a) Ildoro
de ecclesiast.
18.
(b) de Carth.
gen.

(c) ibid. cap.

ANN. CHR.
384.
XXIV.
S. Mauri
abbatis de
aliorum obi-
tus.

Annus subsequens beati Mauri & centum ac sex-decim ipsius monachorum so- celi ad Deum transitu insignis fuit. Is cum duos annos ac dimidium remo- tam a cæterorum contubernio vitam duxisset in privata cella juxta beati Martini oratorium, demonem sibi aliquando suorum arserum minitantem audivit, idque non ad eorum perniciem, sed ad salutem proventurum in oratione intellexit. Tum fra- tres de instanti malorum exitu commovit, ne eos mors brevi securata imparatus inveniret. Mox omnes, quasi nullus ex hoc numero excipiendus esset, ad exitum se pro vicili certatim preparare, pœterita vitæ actus districtè revolvere & ex- piasse, in gemitu & lacrymis horam ultimam oppetiri: factumque est, ut intra quin- que menses mortui sint centum & sex-decim fratres, inter quos erant Antonius & Con- stantianus, beati Mauri ex Casino comites, remanentibus ex numero illo col- legio tantum quatuor & viginti monachis. Nec multò post lateris dolor gravissi- mus invasit eximium eorum signiferum & ducem, qui, languore ingravescente, ante altare beati Martini super ciliolum depositus, cum ibidem vivifica sacramenta percepisset, feliciter ad Deum migravit decimo-octavo kalendas Februarii, quadragesimo- primo adventus sui in eum locum anno; sepultusque est in eadem basilica ad dexte- ram partem altaris.

Eo mortuo, cum Faustus unà cum Simplicio Casinate monacho in Italiam re- verti vellent, biennium nihil minùs illis ambo remanserunt, flagitante Bernaldo abbate, qui per id tempus supervixit. Bernaldo successit Florianus, eximie vir reli- gionis, Harderadi filius, ejus qui Maurum & socios in Galliam dedit; quo Florianus nequiquam intercedente, Faustus in suum monasterium, hoc est Latera- nense, reversus est; ibidemque, hortante Theodoro, tercio hujusce monasterii post Valentianum abbate religiosissimo, libellum de vitæ & missione beati Mauri, necnon de constitutione cenobii Glanodolensis scripsit, quem Bonifacius papa laudavit & approbasse dicitur. Hunc locum de Bonifacio tertio interpretatur Leo Marfianus, nili fortè meliùs de Bonifacio quarto, qui singulari monachos studio professus est. Hæc ætulerum vulgatum Faustum secutus, cujus narrationem omnis erroris & interpolationis immenam pœstare difficile est.

XXV.
Fausti re-
diti in Ita-
liam.

Ve.

Verum qui tam penitus rejiciunt, & sancti Mauri in Gallias ex Calino missionem aut pernegant, aut dubium habent, sine ulterius progredi, quam par esset, mihi videntur. Et afferunt quidem pro argumento utriusque Gregorii hac de missione silentium: sed non satis eloquens aut efficax ad rem evincendam. Fac enim non alium quam Odonem abbatem vulgari de beati Mauri vita libelli auctorem esse: certe, cum ante annos octingentos hunc scripserit, id est annis a Mauri obitu non integris trecentis; omnem ipsi fidem, homini domestico, & qui monasterii sui originem & auctorem traditione & scriptis acceperat, abrogare absque immodice censuræ vitio nemo possit. At sanctum Maurum, inquit, non negas Glannasfolensis monasterii conditorem & abbatem: Cassignatem monachum a sancto Benedicto in Gallias missum negas, repugnante scilicet utriusque Gregorii silentio. At recurret nihil fecius etiam in ipsum Maurum Glannasfolensem, quisquis demum ille crederetur, Gregorii Turorensis silentium: cur enim illum, sancte virum sanctum, in prætermisisset. Certe elingue est, ut jam dixi, & invalidum utriusque Gregorii silentium adversus beatum Maurum Cassignatem, ejusque in Gallias missionem. Quot enim provincie Turorensis sanctos illustres prætermisit Gregorius Turorensis antistes, tametsi beati Mauri æquales? Samsonem, Magloctum, Maclovium episcopos, Glidam abbatem in Armorica; Carilemum Annisulensis monasterii auctorem apud Cenomanos, ut alios taceam, omnes virtute & famâ illustres? Et Gregorio necdum nato (neque enim natus est (a) ante hujus sæculi quadragesimum-quartum) accesserat in Gallias beatus Maurus: ut proinde non mirum fuerit, si ejus missio Gregorium fugerit, aut ad eam memorie & scriptis commendandam non satis attentum rediderit. Ad Gregorii Magni silentium quod attinet, de hac missione agere ejus insilire non erat, utpote qui non nisi de rebus in Italia ipsa gestis scribere induxerat animum, ut ipse disertè attestatur in præfatione dialogorum. Hinc est quod licet de beatorum Mauri & Placidi rebus in Italia gestis agat, utriusque tamen tum in Galliam, tum in Siciliam missionem silentio præterit, ne extra præscriptos sibi limites divagareretur. Quamquam sancti Benedicti exitum (b) narranti, si quis attentum se præbebit, ne ille de beati Mauri in Galliam transitu non obscure locutum intelligat, ubi visum de hoc obitu apparuisse dicitur duobus sancti Patris discipulis, *nos in cella commemoranti, alteri autem longius posito*: quod de alio, quim de beato Mauro in Gallias tum agente, nemo umquam intellexit. Postremo vetera quæque monasterii Glannasfolensis, quotquot nobis restant, ante Odonem monumenta; diplomata, quæ hanc Calini coloniam esse probant; reperta in beati Mauri tumulo inscriptis, liantur etiam veteres apud Alcuinum (c) & in perverulis codicibus (d), Nonantulanis & Vaticanis, non alium nobis a Mauro sancti Benedicti discipulo fuisse canobii Glannasfolensis conditorem & primum abbatem: quæ sanè quibusvis æqui rerum æstimatoribus sufficere debent amolendæ dubitationi, quæ ex utriusque Gregorii silentio suboriri poterit. Litaniæ quidem ille veteres, atque Odone superiores, beatum Maurum sancti Benedicti tantum discipulum indicant; cum eum proximè post sanctum patrem, & quidem Varticane cum sancto Placido, nominant: at, cum nullus alius sanctus Maurus Benedicti discipulus præter Glannasfolensem agnoscat, non duo, sed unus ubique sanctus Maurus agnoscendus est, uti & in sincero Ulfardi martyrologio, qui loco indicato *in territorio Andegavensi sancti Mauri abbas prædicæ meminit* octavo-decimo kalendas Februarii. Cætera suppleant, nempe missionem ejus & Cassignati monasterii, vetera diplomata, & inscriptio paulo post in beati Mauri tumulo reperta: quod utrumque suis locis referemus: sed maxime differatatio nostri Rulnardi in appendice hic relata.

Circa hoc tempus, tametsi variant (e) sententiæ, reponendum videtur Vincentii Legionensis apud Hispanos abbatis martyrium, quod hoc modo accidisse tradunt. Cum Suevi, Ariani hæreti infestissimi, catholicos variis tormentorum generibus a recta fide avertere conarentur, reæ eorum Ricilianus, sic cum vocant, diuam hac de re questionem apud Legionem (f) haberi iussit. Exibat nam in hujus civitatis suburbio inique concubium, sanctis martyribus Claudio, Lupercio, & Victorico nuncupatum, cui Vincentius abbas, vir orthodoxæ fidei studiosissimus, præerat. Hunc in sui conspectum adductum tyrannus gravissimâ oburgatione increpat, quod regis de admittendo Arianorum dogmate editis non obtemperaret. Vincentius ad hæc constanter respondit, præstare mori, quam deferere catholicam fidem a Nicenæ patribus comprobatam. Hoc responso Ricilianus irâ exardescens, Vincentium in medio concilio flagris crudeliter cædi jubet, ac fræ exanguem in carcerem sub fidei custodiis retrahit. Productus posthinc in concilium sanctus confessor, clatâ voce coram omnibus symbolum Nicænum recitavit. Quæ re tyrannus inflammator, ad ipsum monasterii fores ei caput amputari precepit. Sacrum martyris corpus

ANN. CHR.

154.

XXVI.

Gregori-
usque Be-
nedi-
ctus de
beati Mauri
in Gallias
missione en-
pocinat.(a) Coletius
154-155.(b) Greg. M.
lib. 1. dial.
c. 33.(c) Alcuin.
c. 14.
(d) 154. 155.
155-156.XXVII.
Vincentii
abbatis Le-
gionensis
martyrium.
(1) Ricilianus
ab. 154-155.
(2) Leon.

ANN. GREG. Pos. monachi nocte rapere, & ad occidentalem ecclesie parietem sepelire. Eandem forem experti sunt Ramiro propositus & monachi duodecim, Vincentium ductum Arto mortem pro Christo vice impie preferentes. Alii verò flagiti consules monachi, in Galliam se contulerunt, ibique a se condiderunt iudeam sancti Claudii consobinum, a nigris primis monachis, deinde a Cisterciensibus, qui illud hodie quoque possident, occupatum. Sancti Vincentii corpus, divino potius suntu repositum, in urbem Overum (*) deportatum, depositumque est in ecclesia cathedrali, ubi haecenus asseruatur. Ramel verò locus post longa oblivione temporum saeculo undecimo, dum novae basilicae parietes, vetustis destructis, eriguntur, sub altari inventus, sub ovo iridem repositus fuit: sacre verò ejus reliquiae in theca argentea supra ipsam altare collocatae, ubi ad hunc usque diem religiosis coluntur. Haec potius contigerunt sub Leuvigildo Gothorum rege Ariano, & quidem vel anno quinto Childeberti regis, quo anno magna in Hispaniis Christianorum persecutio fuit, teste Gregorio (a) episcopo Turonensi, multaque in exilium.

(*) Orléans.

(a) Greg. Tur.
lib. 2. c. 32.

ad, facultatibus privati, fame enecti, coniecti in carceres, affecti verberibus, ac diversis trucidati suppliciis, instigante in primis Gotsinthâ Leuvigildi uxore, in eisdem Ariani; vel certe post aliquot annos, cum Leuvigildus, in filium Hermenegildum insensum, atrocem in catholicos vexationem commovit. Certè apud Johannem Biciarensem invento, anno tertio Mauricii, qui est Leuvigildi septimus decimus, Christi octogentesimus-quartus supra quingentesimum, Leuvigildum regem Galliciae vastasse, Andecavi Suevorum regem comprehensum regno privasse; Suevorum gentem, thesauros, & patriam tibi subjugasse, & Gothorum fecisse provinciam; ac demum Hermenegildum in urbe Tarracoenâ a Saborio interfecisse fuisse. Id si ita est, Ricilianus non Suevorum rex, sed Leuvigildi minister furoris fuisse ad infectandos catholicos.

XXVIII.

Lupentius

abbas inno-

centus.

(*) id. lib. 2.

c. 32.

(*) Gregorius.

(*) Gregorius.

(*) P. 400.

(*) Melius.

(*) id. c. 32.

(*) de Roden.

XXIX.

Chilperic

sepulchrum Pa-

risiensis ad s.

Vincenianum.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

(*) Chilperic.

Hoc eodem anno, sed diversum ob causam, Lupentius (b) abbas basilicæ sancti Privati martyris, in urbe Gabalis (*) sitæ, ab annis casus est. Hunc Innocentius, Gabalorum comes nocentissimus, apud Brunchildem majestatis accusaverat, & de ipsa male locutum affirmaverat. Mox citatus ad curiam sistitur, & causâ cognita insons inventus, discedere permittitur. Verum in itinere ab Innocentio comprehensus, ducitur in villam publicam Pontionem (*), ac multis libellis injuriis affectus dimittitur; sed eo, ut patuit, animo, ut clam & paucis consiliis in itinere necaretur. Id factum ad Axonam (*) Burium, ubi residendi causâ subsistens, a comite de improviso incautus opprimitur, & obruitur. Atque ut seculum lateret, caput ejus a cervice desectum culeo lapideum opere lachiditur, & cum reliquo corpore ad saxum alligato in flumen deducitur. Utrumque potius repertum pulchre ex viso admoniti fecerunt. Locum, ubi capite mulctum est, in quadam charta Dervensis monasterii dicitur esse Mediolanensium (*) castrum diocesis Catalaunensis, cui proxima est ecclesia sancti Sepulchri, sanctæ Marie, sanctique Stephani protomartyris, quam sanctus Lupentius edificasse, & incoluisse traditur, donec Brunchildis eum decollari fecit, ut legitur in charta Witerii militis Mediolanensis castri, qui hanc ecclesiam Dervensi monasterio largitus est anno MCCCIII. Meliorum sanæ exitum meretur vir sanctus, Innocentius verò potius sceleris condignus; quod contra accidit: nam hic in locum Theodosii (c) Rutenorum (*) episcopi substitutus est favore Brunchildis, quæ hoc facto perpetrati criminis particeps fuisse non immerito visu est.

Petit etiam hoc ipso anno sub autumnum Chilpericus rex in Parisiensis agri villa, nomine Cala (*), a scurris confossus: cujus corpus eruentum Mallulus (scilicet Madalulfus Silvanectensis episcopus lavit, regalibusque indutum vestimentis, post noctem in precibus actam, navim impoluit, & una cum Fredegunde regioque comitatu, secundo flumine Matronâ, tum Sequanâ, Parisios deportatum, in suburbana basilica sanctæ Crucis & sancti Vincentii, quam ab ipso de novo edificatam diximus, sepelivit. Ejus monumentum, sed ab aliquot dumtaxat saeculis innovatum, hodie quoque hic ostenditur cum adjuncto Fredegundi ejus uxoris tumulo, prope majus altare, ad latus evangelii; at loco motum ante annos quadraginta, cum basilica a patribus nostris instauraretur: nam antea regem hic sepulchrorum tumuli dispositi erant circum altare matutinale, ut vocant, & locum beati Germani in abbate, basilica, post majus altare: tamen neque hanc primam eorum sedem fuisse crediderim. Anno tandem Christi sexcentesimo quadragesimo-tercio supra millesimum, cum arena a perythli seu quadripertitus aræ iuxta capitulum egeretur, duo tumuli lapidei reperti sunt cum suo operculo itidem lapideo: in quibus iacebant ossa humana, suo quodque ordine & situ disposita; in uno quidem abique ulla inscriptione, in altero verò cum duplici, una exteriori, alia interiori, quæ utraque eadem. *Hesperis* nomen præferbat, utraque encialis litteris, sed inaequalibus, & simul con-

nectis

nexis insculpta, minioque exarata, cum crucibus lapidi incisilis. Sic habebat exterior: ANN. CHR.

354.

PERE^U HILPERE^S N^O A FERAN^R HIN O^S S A M E A

id est, *Propter ego Hilpericus, non auferantur hinc ossa mea.* Sic verò habet interior:

TEM^PRE N^OLE^U HIN T^OLIAN R^OSS A HILPERE^S

que sic legi debet: *Tempore nullo vult hinc tollantur ossa Hilperici.* Hinc acceptis erudit non pauci censuerunt hunc esse tumulum Chilperici regis, de quo nunc agimus, tamen regis titulo caret utraque inscriptio: alterum autem uxoris eius Fredegundis; idque Hadriano (a) Valerio, tunc Francicarum scriptori clarissimo, ita (a) *Valer. lib. 114.* vilius est. At præter quam quod Chilperici & Fredegundis tumuli in ipsa basilica exstant circa aram beati Germani, parum veri simile est, Chilperico vel uxori ejus placuisse, ut extra basilicam sepelirentur; aut abique regis vocabulo Chilpericus designaretur; neque proprias verum est, harum inscriptionum auctorem (nam quisquis ille est Hilpericus, eas videtur suggessisse) esse Chilpericum regem, qui ex improviso confotus interit. Itaque alicujus ex regia stirpe principis hoc monumentum potius esse crediderim, quod indicat nomen Hilperici seu Hilperici (sic enim, hic variè scribitur) solis tum principibus viris usurpatum. Hic Chilperici regis exitus post annos regni viginti-tres, unico ex multis relicto filio Chlothario, necdum quadrimestri, quem Fredegundis sollicitè pro suis moribus ad regnandum educavit, ad monarchiam regis Francici aliquando tandem perventurum. Filias duas reliquit, Basnam ex priore conjugis Audovera, & Rigunthem ex Fredegunde; hæc quidem Reccaredo, Leuvigildi Gothorum in Hispania regis filio, desponsam, sed conjugio frustratam: illam verò in Pistaveni parthenone sanctæ Crucis monacham, quæ multarum turbarum causa & auctor fuit.

Cæterum etiam variis criminum navis fœdاتا fit Chilperici vita, non tamen plorum operum omnino expertus fuit: nam præterquam quod eum munificum hæstentis prædicat, recolitur quotannis sollempni ritu Tornacenensis ecclesia; sanctæ, quod ad res nostras attinet, sancti Luciani apud Bellosacos conobitæ cum monasterii sui insinuatorem agnoscunt: ut ne repetitur quod jam dicti, sancti Vincentii suburbanam apud Parisios basilicam ab eodem in novam formam restitutam fuisse. Diploma regionis pro insinuatione sancti Luciani basilicæ, quamquam mendis aliquot non caret, haud tamen in tanta veterum monumentorum inopia penitus rejiciendam. Ejus summa est, Dodonem Belvacensem episcopum simul cum Ebrulfo abbate, regiam Chilperici serenitatem adiisse, rogaturus, ut quandam ecclesiam, quæ ab antiquis in honore beati Petri Apostolorum principis, & sancti Luciani, prope muros Bellocæ urbis fuerat constructa, sed postea quorundam paganorum irruptione vastata atque destructa, pro sua munificentia denovo edificari juberet: id quod exemplo genitorum suorum percelleret, qui quasdam possessiones eidem loco concesserant: nimirum ut locus divino famulari appetret, atque conobitæ Deo ministraturi ibi congregentur. Ad id verò se impulsit in primis ait, quod suis ipsius diebus sanctus Lucianus martyr viso Ebrulfo jam dictum abbatem excitaverit, ut corpus sancti Maximiani, mendose Maxiani, qui cum beato Luciano martyrum passus fuerat, adhuc in monte Milio (*) latens, humo efferret, & unâ cum beati Luciani in eadem ecclesia recoderet. Actum Rotomagi, Chilperici regis anno viciesimo-secundo. Alias chronologica notæ omitto, utpote vitiosas. Hoc diploma Carolus (b) Coctantius perperam refert ad Chilpericum, cognomento Dardicem: quæ sententia manifestè revincitur, tum ex vita sancti Ebrulfi abbatis, quem Fredegundi, ac postinde Chilperico primo æqualem vixisse constat. In a Fredegunde, ut superius diximus, novo sancti Fusciani prope Ambianens conobio præfatus, in somnis monitus a sancto Maximiano, cujus corpus in monte Milio incognitum jacebat, in proximam sancti Luciani basilicam transferret, rem Dodone episcopo approbante effecturus est, idemque auctor fuit Chilperico per Fredegundem apud Bellosacos ortam, at sancti Luciani basilica insinuatæ, monachique illic insinuatæ fortè ad tempus periret. Sepultus est nihil miris in primo suo monasterio, nempe Oratorio (*), haud longè a Cesaromago Bellosacorum: cujus sepulcrum multis post annis matrona quædam nobilis & prædives, nomine Teolana, v. m. 17, advenavit: eodemque tempore Chrodobertus Parisiorum antistes alias a Chrodoberto.

XXX.

Eius p. 4

op. 17.

(*) Mont-mil.

Ebrulfo abbat.

bas Bellosac.

castris.

(*) Coctantius.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

an. 16. 17.

ANN. CHR.
385.

to, cui Dado seu Audoenus libros duos de vita sancti Eligii episcopi muncavit, magno in eundem locum studio affectus, Deo ibidem templum edificavit, ubi & alia diversa sanctorum dicata nominibus edificia constructa sunt. Vixit in eodem loco sancta Angadissa sub fine seculi sequentis.

XXXI.
Gunschra-
mus dona-
tiones suas
pias a syno-
do confirma-
ri petiit.

Proximo anno habita est synodus in urbe Valentina ex mandato Gunschramni regis, qui datis ad sanctam synodum litteris inivit, ut quodcumque tam ipse, quam bonae memoriae Autrechildis conjux sua; vel filiar suae Deo sacratae, bonae item memoriae Chlodebergia aut Chlodechilde, locis sanctis contulissent, auctoritate apostolica sanctae synodi patres praesenti titulo manuum suarum subscriptione firmarent. Propterea sancta synodus decrevit, ut si quis basilicam sancti Marcelli apud Cabilonum, vel sancti Symphoriani apud Augustodunum, vel quibuscunque locis, vel servientibus Deo per quascunque auctoritates seu diplomata, vel scripturarum epistolas dominus rea, vel uxor & filiae suae, sive in ministerio altarium, sive in quibuscunque speciebus, quae ad divinum cultum pertinent, contulissent, vel in posterum conferre voluerint; neque episcopi locurum, neque *potestas regis* quocunque tempore successura, de eorum utilitate quidquam minueret, aut auferre praesumat. Quod si hoc quocunque tempore praesumeret, veluti necator pauperum, anathemate perpetui iudicii divini plectatur, & veluti sacrilegi perpeccator, criminis sui reus, supplicii aeterni teneatur obnoxius. Hinc refertur quorundam criticorum iniqua censura, qui regis nullam diplomata ob similes clausulas falsi postulante, ubi in illis leguntur eammodi imprecationes, tum item interdictum, ne *regis potestas* donationes in regis illis diplomatis contentas violare auit. Aut ergo synodi hujus auctoritatem rejiciant, si possunt: aut, si non vident, similes in regis diplomatis clausulas admittant. Valentina synodi actis subiicitur apud Sirmundum Verani Cabellicensis praefatus episcopus de castitate sacerdotum, ubi ait, *sub magnorum patrum disciplina monachorum congregati sunt esse non potius, unde ad supplenda clericorum officia in promptu esset viri boni adsumi.*

XXXII.
Favens in
basilica Met-
tensi.

Eodem anno, cum Mettensis episcopus, nimirum Aigulfus, cum primoribus civitatis, kalendis Octobris ad celebrandam sancti Remigii festivitatem extra urbem processissent, contigit ut famuli Gunschramni-Bosonis, qui ducti officio in regno Sigiberti praedixi erat, in eam basilicam concurrerent, in qua paucis ante diebus quidam ejus uxoris confanguinea sepulta fuerat. Hic mos eo tempore apud Francos obtinebat, ut non in urandis exterius, ut modo sit, tumulis, sed in corporibus humanis magnificentiam suam occultarent potius, quam ostenderent. Hunc morem secuta praedicta matrona, quae sine liberis decesserat, omnes opes suas & thesauros, omniaque ornamenta in suum sepulcrum coniecerat. Eam iacturam Boso indignis ferens, quippe qui matronae liberis orbe opibus labiabat, famulos suos perpulit ad effodiendum tumulum, thesaurosque in eo latentes inde efferentes. Illi mandatum domini sui haud impigre exsequuntur, ablatisque ossibus, celerrimis equis fugam arripiunt. Admoniti hac de re illius basilicae monachi, factum ad urbis episcopum & ducem deferunt. At fures veriti, ne brevi comprehensi meritis tandem lucrent poenas, ad eandem basilicam regressi sunt, reboisque omnibus, quas surripuerant, super altare positis, id se iussa domini sui fecisse causantur. Habebat tunc temporis conventum procerum Childbertus apud Belfonancium villam regiam silvae Ardennensis. Illic Boso de perpetrato sacrilegio interpellatus, nullo responso dato clam aufugit, seque criminis conscium atque indagatorem sese vel silentio suo & fuga ipsa satis superque patefecit; atque ideo res suas fecit omnes merito amittere. Qui hoc factum retulit (a) Gregorius, titulum basilicae, in qua scelus commissum est, non exprimit. Mihi verò persuasum est non aliam esse quam sanctorum Apostolorum, quae tum ad australem urbis portam sita erat.

(a) Greg. Tur.
lib. 5. c. 42.

XXXIII.
Quintore
hujus aevi
monasteria.

Quatuor sunt apud Metras civitatem antiqua virorum monasteria, unum sancti Johannis Evangelistae seu sanctorum Apostolorum, cujus basilicam primus construxit sanctus Patiens, Mettensis ecclesiae episcopus quartus, marmoreisque ornavit columnis: ubi dentem sancti Johannis Evangelistae cum reliquiis Apostolorum posuit. Haec basilica saeculo quinto ab Hunnis eversa fuit, sed paulo post restituta, monachisque concessa, denum sancti Arnulphi corpore, illuc per Coegerum ejus successorum delato, ac nomine nobilitata est. In hac basilica multorum imperatorum, regum ac principum, insigniumque personarum monumenta exstant ante, quam vetri monasterio destructo, saeculi superioris anno quinquagesimo-seculo, monachi nostri in eam, quam nunc possident, Praedicatorum ecclesiam transiit essent. In illa priori basilica sancti Almoiales parthenonis sanctae Glodesindis primivir sepeliri mos erat, ut in consequentibus distulimus. Alterum vetus apud Metras monasterium est sancti Clementis, in cujus ecclesia primi ejus urbis plerique episcopi sepulcrum habuere. Tertium est sancti Symphoriani, cujus ecclesia ad australem,

iti-

Copyright © 2006 John Wiley & Sons, Ltd.

156

XXXVII.
Item S.
Germani.

(c) *Amstell*.

$$\mathbb{H}^n = \{z \in \mathbb{C}^n : \operatorname{Im} z_j > 0\}$$

the Green Tax

Ab. 3. cap. 39.

XXXVIII.

de Survalen.

(4) *Effluent*.

(7) Available.
14-1-2-1125

(d) *Chloroform*

File

(c) $\text{H}^1(\mathbb{R}^n, \mathbb{R}) = 0$.

1420

ANAL. Calcd. for $C_{10}H_{10}O$: C, 88.10%; H, 7.41%. Found: C, 88.1%; H, 7.4%.

3874
E 561150

More \$,

adiposus.

f) Greg.Tar.

126

locaverat, et condicione, ut diebus singulis eis victus & necessaria quaque subministrarentur. Item vero abbatem prædictum ejusque successores obediunt, ut easdem habeant eorum de cursu, id est officio divino, & de nocturno lumine basilicæ sancti Martini, qualem de sanctorum Petri & Pauli; & quod superius, in pauperes & jacopes ipsius basilicæ jubet impendi. Mathenus prioratus est ab illo nomine monasterio pendens, haud longe ab urbe.

Memoria etiam in pontificis basilicæ sancti ac beatissimi Germani Pasifici ascultatib, ab fe grad animi casti confutit, prospera quod ab eo matris fuerat, et facerdotio initiatus. Ibidem monachos instituit, etique vices in decore tribuit, ut eo in loco perpetuis temporibus officium & fructum præstent. Cellarum, cuncta æta episcopus, atque ultra fluvium Sarre locant, nempe in suburbio civitatis, ubi hodie superflua parociales sub titulo sancti Germani. Hanc atritorem & alumnium suum agnoscit Berthramus, non quod ætenuis in ecclesiâ Parisiensi ab eo educatus fuerit, (nam Turonis ad spiculum sancti Martini (4) comans depoluerat) sed quod eruditus in ordine clericali, ac demum ad faciem honorem promotus a sancto Germano. Archidiaconum tamen ecclesiæ Parisiensi, antequam sedem Cenomanensem obtineret, tellatur Gregorius (5) spicuo- sus Turonensis. Sic nre Cenomanensium undique monasterii, septa æra, nempe sancti Vincentii monasterio versatis orientem, cupis auctorum locum Domnolum fide- lissimè laudavimus: abbatia sancti Petri versata auctorem: canobio vero sancti Germani ad agnollem; quibus demum abbatia de Prato, quæ virginis Benedictina- rum est, paullo post accessit ad occidentem.

[illegible]

INiquissimus annus obsequium septimum magnam terris lumen abluisti, celsique invenisti, scilicet sanctam Radegundem ac regina monacham Pilaevensem parthenonem sancte crucis, quem ipse considerat. Quarta feria, inquit, Baudonivia, fumum, mo mare, idibus Augusti, clausi sunt ejus oculi, & obsecrati sunt nostri. Abbatem forte Maroveus loci Episcopus, cum Radegundis obire, iustitiam parochia sua ecclesiam occupavit. Triduo expectatus cum non venisset, missi nuntio Gregorius Turonum anathema rogatus Pilaevam accessit, fusus curarum. Stabat circa fœderum, ait, (/) Ule, multitudine magna functionaliolum, numero circiter ducentorum, qui cum predicatione & monita coarctare, ibidem vitam sanctam agebant. Senatori generis non parvi, nonnulli etiam ex stirpe regali. Cum sacrum corpus, cum pila lignea cum aromaticis inclusam, extra monasterium in beate Marie basilicam, ubi cum ceteris foribus humani voluerat, effretur: ille fusus & muro spectantes (quibus quippe ex Cœsaril regis præscripto egredi & monasterio non licebat) pro cantibus, nonnulli cytharum ac gemulum redebant. Rogant & muro, ut subteritum muro adjuvarent tantisper siferetur seeretur, ut ejus aspectu paululum recrearentur. Dum illic subsistit, cæcus lumen jam dudum amissum recuperat. Effertur inde corpus: itur ad beate Marie basilicam, non dum cœdotali benedictione sacramentis: caput altare Gregorius, rogatu abbasille, & civium virorumque honoratorum, prius benedixerat, Marovei episcopi benevolentia & humanitati confus.

sus. Compositio inera sepulchrum ibculo, Gregorius facti oratione discessit, ceteris ritibus episcopo honoris causa reservatis, ut reverfus Pictavos milliam illic celebra- ret, & operculum tumulo imponeret. Regressio in monasterium Gregorio, atque in secretoreis ejus partes admissio, abbatissa lugem, singula elencibat loca, in- quibus regina sancta legere, aut orare consueverat. En, inquam, cellula beate, sed amplex in ea matrem non videris, en locus, ubi genia flossere de precari solebat: ex liber, quem lectitabat: en fili quem nendo per longa ieiunia & pro- fusas lacrymas volebat: sed hac omnia orbitatis nostre non admovent. Hæc ab- batissa lacrymans aiebat: que nec sine lacrymarum profusione Gregorius audire poterat. An superles fuerit ad hunc usque diem Agnes prima loci abbatissa, an Lu- bovera jam illi succederat, non liquet; quamquam potioris sententia probabilior videtur.

Radegunde mortuâ, denso abbatissa (a) postulavit, quod pia regina postulave- rat vim, a Maroveo loci episcopo, ut monasterium sanctæ Crucis esset sub ejus potestate: quod ille primum quidem abnuit: postea tamen, clericorum suorum, consilio mutata sententiâ, eorum se patrem fore pollicitus est, & tutorem. Sed quia inconsulto rege, sive quod regis tutelæ subiectus a Radegunde fuisse locum, sive quod regis conditionis esset, hanc potestatem exercere integram sibi non cre- debat; a Childberto ejus rei facultatem litteris petiit, reginæque diploma obtinuit ut hoc monasterium, sicut reliquis parochias suas, regulariter gubernare sibi lice- ret. Gregorii verba ipsa refero. *Quod migrante, iterum prius abbatissa, se sub sacerdotis sui potestate degere: quod ille cum primum resurrexisset, consilio suorum promissi se patrem carum, sicut dignum erat, fieri; & ubi necessarij fuisset, suam præbere defensionem. Unde factum est, ut abstinere ad Childbertum re- gis præceptionem eliceret, ut ei hoc monasterium, sicut reliquis parochias, re- gulariter liceret gubernare. Quibus sane verbis satis innuit, id sibi antea non li- cuisse.*

Cum jam pen senio se defecere sentiret Radegundis, epistolam (b) Gallicanis episcopo vice testamenti direxerat, in qua suum illis monasterium commendat, ex regia munificentia a se dotatum, & ad præscriptum sancti Cæsarii reginæ in- diti testamentum. Commendat etiam domum & forem suam Agnetem, quam ab in- morte erat loco illa habuerat & exaxerat, electione congregationis suæ, consen- sentibus civitatibus, aliisque episcopis, creatam abbatissam, atque a beatissimo Germano, presentibus aliis episcopis, benedictam & consecratam, cujus post Deum directione se ipsa lubens subiecerat. In hoc monasterio apostolicæ vitæ formam observari, tam a se quam ab aliis fororibus, que omnes, quicquid ter- renæ substantiæ in sæculo possidebant, factis chartis dimiserant, nihil proprium sibi reservantes. Obtestari per sanctissimam Trinitatem ac tremendum iudicii diem, ut, si forte post suum ipsius obitum quicquam, sive loci episcopus, seu princeps, vel quisvis alius, hanc congregationem perturbare, aut ejus regulam infringere, aliamve, præter Agnetem, institueret abbatissam, vel novam in hoc monas- terium, necque ad ipsum pertinentes, dominationem exercere tentaverit, aut ejus possessiones, donationesque a principibus, vel a se, fororibusve factas, sibi vin- dicare; aut si qua denique sanctimonialis e monasterio unquam egredi volue- rit; id ne fieri quoquo pacto sineat, habeanturque illi, quicumque id attemptave- rint, extra gratiam ecclesiasticæ communionis. Ad hæc obsecrare, ut cum, Deus prædictam Agnetem abbatissam e sæculo migrare voluerit, ea in locum ejus abbatissa ex eadem congregatione ordinetur, quæ Deo & ipsi congregatio- ni placuerit, nempe quæ regulam custodiat, & nihil de proposito sanctitatis im- minuat. Denique adjurare loci episcopum, aliosque pontifices; obtestari princi- pes regesque Francorum, præsentem ac futuro, immo christianos omnes, ut uni- versâ hæc inviolata servari de compluri precarent, licentiamque virginibus certum tuerentur ac defendant, confignum recte facti prædium a Deo percepturi.

Erunt fortè qui existiment, hanc epistolam eam esse, quam Radegundis patri- bus in secundo Turonensi concilio congregatis scriptis: cui epistolæ respondet eâ, quam episcopus concilii patres ad eam rescripserunt, superius (c) a nobis lauda- tam, ubi de prædicta hypocho egimus. Verum sentis haud dubie, & quidem jam adultâ virginum congregatione, ut ex ejus contextu patet, hæc Radegundis epi- stola exarata est: illa verò Turonensis concilii patrum responso in intro hujus con- gregationis, teste Gregorio (d) scripta fuit. Ad hæc in prædicta Radegundis epi- stola fit mentio *Germani Germani*, uti jam mortui: cùm a usus sit episcoporum, qui responsum concilii subscripserunt. Mirum verò est, cur ex novem, quibus constabat concilium, episcopis, septem tantum in responsum inscriptione memo- rentur, Euphrasius Turonensis, Prætextatus Rotomagensis, Germanus Parisiensis, &c.

ANN. CHR.
a 586.

XL.
Episcopo
ejus monas-
terium subjec-
tus.
(a) id. lib. VII.
p. 40.

XII.
Radegun-
dis testamen-
tum.
(b) id. lib. VII.
p. 40.

XLII.
Quando
scriptam.
(c) id. lib. VII.
p. 40.

(d) id. lib. VII.
p. 40.

gia nobili matrona, quæ ab Ennodio in libello de vita Sancti Epiphani episcopi Ticinensis, sub finem seculi quinti laudatur. In vulgatis indicibus omisi sunt Porcarus, eo nomine primus; Abbo, & Marius, quem restituendum itidem docet ejus temporis scriptor vitæ sancti Augendi abbatis Jurensis, qui auctor instituta monasterii Agaunensis, sancto Marino presbytero insula Lerinsensi abbate compellente, digessit. Marinum sequitur in prædicto indice Stephanus, ad quem scripsit Gregorius Papa, & post eum Virgilius. At, si Virgilius ejus loci abbas fuit, certe Stephanum præcessit: liquidem Arelatensem episcopatum inivit ante Gregorii pontificatum, cujus anno sexto hæc Gregorii ad Stephanum abbatem epistola scripta est. Virgilius domo Aquitanus, insulam Lirinensem petiit adulescens, ubi æternas justas devotas inveniret. Episcopus factus Arelatenis, sancti Stephani ecclesiam in urbe construxit; itemque extra muros basilicam in honorem Salvatoris & beati Honorati, atque eidem ordini instituit monachorum strenuatum Dro, hæud dubie ad exemplum Lirinentium. Illic commune totius urbis conditorium erat, ob idque locum hodie quoque Campos-Elysiis vocant. Hoc monasterium cum adjuncta basilica seculo undecimo traditum est monachis sancti Vithonis Massiliensis postmodum annexum Tarasconensi parthenoni ordinis sancti Benedicti, donec tandem decimo-septimo seculo inuenta lu Minimorum religiosam familiam transiit. Gregorius magnus Augustinum monachum in Angliam proficiscentem commendavit eidem Virgilio, qui ipsum Augustinum postea episcopum ordinavit.

ANN. CHR.
311.

JAM Pictavos reverti cogimur, ubi Chrodieldis & Basina regie monachæ ingentes turbas & factiones adversus Leuboveram sanctæ Crucis abbatissam excitant. Hujus seditionis jam quoddam veluti prælium ante Radegundis obitum fecerat ejusdem parthenonis reclusa (a) quædam, quæ & monasterio per murum defensum, ad basilicam sancti Hilarii confugerat, multa in abbatissam crimina evomens, quæ pro falsis potest comperta sunt. At regressa in monasterium, immo sumibus per eum locum, unde se dejecerat, illic rediit, facti in speciem panitentis, petiit ut in cellulam secretam penitentis causâ recluderetur. Eius exemplum pejus fecerat Chrodieldis & Basina: quarum illa se regis Chariberti filiam ferebat; hæc Chilperici ex Audovera priori conjugis filia erat, matre interfectâ in monasterium Pictavense, Fredegunde agente, reclusâ. Hanc, infantibus aliquando Hispanicis legatis, ut pro Rigunthe, alterâ Chilperici ex Fredegunde filiâ, Reccareo principi in conjugium traderet pater; plerumque muliebri constantiâ resistit Radegundis, negans puellam, semel immortalis sponso dicatam, mortali cuiquam posse copulari. Chrodieldis parendi impariem, & dominandi avida, magnos spiritus ex regum, uti jactabat, propinquitate gerens, Leuboveram abbatissam opprimere decrevit, exactoque a multis sanctimonialibus sacramento exhortis, ut consensu criminibus circumventam deciderent, seque in ejus locum substituerent. Hæc & monasterio egressa est, dicens adire si reges propinquos suos consequeretur, quod non ut regum, sed ut principum filie, ipsa, & Basina, a Leubovera indignè haberentur. Infelix ac fatua, inquit Gregorius, non recordabatur, quantam humilitatem Radegundis, quæ hoc monasterium instituerat, in omnibus exhibuisset, & quam sponte non solum Agneti abbatissæ, sed quibuscumque aliis se subiecerat! Egrederentem secute sunt monachæ amplius quadraginta, in primis Basina Chilperici filia, abeuntes retinere scilicet nitente Maroveo episcopo. Itaque Pictavis profectæ omnes kalendis Martii, Turonos pedibus jejunæ anælaque, lutulentis ex labore viis, perveniunt. Chrodieldis, velut omnium dux & antesignana, Gregorium antistitem post salutationem rogavit, ut has puellas, a Pictavensi abbatissâ male habitas & extrema quaque pænis, custodire atque alere ne gravaretur, dum ipsa reges propinquos suos adisset, suasque eis injurias exposuisset. Ad hæc Gregorius respondit, si abbatissâ, in aliquo deliquisset, aut minis canonice se gessisset, Pictavos se accessurum, & unâ cum Maroveo episcopo eam admoniturum, emendatissime omnibus, quæ correctione digna viderentur, ipsas in monasterium retuturum: et, si longius malum serpat, luxu & nimia licentiâ dissipetur, quod sancta Radegundis jejunis, parimonis, precibus, elemosynisque frequentibus congregerat. Cum verò Chrodieldis nihil minis in sua contumacia perseveraret, timere se dixit Gregorius, ne ab episcopis cum affectu suis communionem privaretur; recitavitque epistolam, a patribus concilii Turonensis ad Radegundem scriptam, quâ sub excommunicationis interminatione, prout illa petierat, vetabatur, ne cuiquam monachæ & monasterio unquam egredi, aut ad seculi vota reverti liceret. Verùm Chrodieldis nihil magis a proposito deterrita, se ad reges, quantocius adire velle protestata est, aliisque simul cum ea monachæ Maroveum Episcopum sibi semper in lectum, invisumque fuisse causate sunt; nihilque prædictis, nisi a regibus ipsa libi re-

ANN. CHR.
450.
XLVII.
Tuba in
Pictavensi
parthenone.
a) Greg. Tur.
lib. 1. c. 40. &
41.

ANN. CHR.

130.

XLVIII.

Chrodieldis

dia facinorosa.

liquum esse. Verum Gregorio illis suadenti, expectarent saltem tempus ieiunii magis opportunum; asciscere omnes, ac Turonis interim sublitere.

Iniquissimi estate Chrodieldis cum aliquot virginibus, ceteris apud Turonos cum Basina relicta, ad Gunthramnum pergit: a quo benigne accepta auditaque, Turonos decum muneribus honorata revertitur, sponte a rege sibi facta de revocando quam primum episcoporum conventu, in quo rota hæc controversia finiretur. Erat in ejus comitatu inter alias Constantina Burgoloni filia, quam in monasterio Augustodunensi reliquerat cum aliis puellis, quarum multe, a viris libidinosos seductæ, ad nuptias convolarunt, priusquam Chrodieldis ab aula regis regressa fuisset. Ubi nullum episcopum condico tempore convenire sensit, Pictavos cum assecris suis revertit, omnesque simul, perditorum hominum manu stipatæ, sancti Hilarii basilicam occupant. Ibi Chrodieldis & Basina se ad certamen parant, palam discitantes, regina se esse, nec nisi expulsâ abbatissâ in monasterium reverturas. Dux hæc aggreitur, Gundegisilus Burgigalenis episcopus, Aquitanie secunde, cui Pictavi attribuerunt, metropolitani, cum Nicolo Ecolimenci, Saffario Petrocotico & Maroveo Pictavensi comprovincialibus suis, ad basilicam sancti Hilarii accedit, ac monachas, pro eo ac debebat objurgatas, in monasterium reducere conatur; at cum nihil proficeret, excommunicationem eis inflixit. Tum vero perditorum hominum turba, hortante Chrodielde, in episcopos irruit, eorumque ministros: qui subitus graviter cæsi, cærenti sanguine, quo basilica ipsa respersa est, vix et loco profugere valuerunt. Inde Chrodieldis hoc successu, veluti victoriâ ferocis, monasterii villas invasit, & quoscunque ejus famulos aut clientes excipere poterat, plagis ac verberibus sibi subicere tentabat. Minabatur quoque, si monasterium ingredi posset, se et muro abbatissam in præceps dejiceretur. His de rebus certior factus Childebertus, statim Maconi comiti mandavit, ut hanc scisciarum turbam quatuorcos roperimeret ac coerceret.

XLIX.

Abbas

synodus in

sollicitas.

Interim Gunthramnus episcoporum synodum Augustodunam indixit, cui Etheirus Lugdunensis, Syagrius Augustodunensis, Anacarsius Autiodorensis, Hedychius Gratianopolitanus, Agiscia Nivernensis, Urbicus Reimsis, Felix Belicensis, Veranus Cabellicensis, Item Helix Catalaunensis, & Betschramnus Cenomanensis interfuerunt. Ad hos Gundegisilus Burgigalenis suo & comprovincialium nomine epistolam scripsit, ut eos ad compediendam in rebelles monachas prolatam fententiam hortarentur. Ea probatâ, rescripserunt se in synodo, proximis kalendis Novembribus habenda, simul consilium inituros, quo pacto monacharum Pictavienium temeritas & audacia posset coerceri. Interim monere, ut Pauli apostoli sententia memores, eas opportunitis, importunitive correptionibus, atque assiduis precibus ad officium revocare conarentur. Præterea Leubovera abbatissâ ad finitimarum urbium episcopos misit exemplaria epistolæ, in qua Radegudis Gallicanis episcopis monasterium suum, ejusque institutum commendaverat, obsecrante, ne a quoquam regulam solvi, abbatissave rite electam deici; neu monasterium gravari, quique possessiones indebite iniuncti aut adim; aut denique ullam virginem monasterio egrederi paterentur.

L.

Iudes se-

culis Picta-

vos misit.

Post hæc Maroveus episcopus rebellium monacharum convicia non ferens, Porcarium, sancti Hilarii basilicæ abbatem, ad Gundegisilum metropolitani, alioque comprovinciales episcopos mittit, oratum, ut reddita puellis communione, eis in iudicium veniendâ facultatem concedere dignarentur: quod impetrare non potuit. Interea Childebertus, continuis utriusque partis querimoniis fatigatus, Teutharium presbyterum ad dirimendas earum controversias misit. Evocate ad audientiam Chrodieldis & Basina cum reliquis puellis, negarunt se, nisi prius ecclesie reconciliarentur, in iudicium venturas. Teutharius Gundegisilum, alioque episcopos rogat, ut puellis excommunicationem relaxent: sed illi iterum reculant, indignum rati, ante penitentiam & satisfactionem rebellibus communionem reddi. Puellæ vero, cum iam propter inopiam simul consistere non possent, separatæ ab invicem, aliæ ad parentes & propinquos, aliæ ad domos proprias, aliæ ad monasteria, in quibus prius fuerant, sunt reversæ, pauci remanentes cum Chrodieldis & Basina, quarum inter magna excitata est discordia, propterea quod altera alteri præferri cupiebant.

LI.

Sindis ti-

sa regis in-

geltrudem &

Beretgundem apud

Turonos.

(a) Greg. Tur.

lib. p. 233.

Non dissimilis & paulo minis atrox discordia (a) in Turonico monasterio eodem tempore exorta est inter Ingeltrudem nobilem matronam & filiam ejus Beretgundem. Erat Ingeltrudis, ut Valerio videtur, soror Ingundis & Argundis reginarum, quas uno eodemque tempore Chlotharius senior coniuges habuit, eademque Betschramni Burgigalenensis episcopi ac Beretgundis parens. Hæc, amissio viro, vestem mutaverat, & in atrio basilicæ sancti Martini parthenium condiderat, ubi se ipsam cum aliis virginibus reclusit, quarum et numero erat Beretfledis, Chariberti re-

regis filia, ac proinde nemonata Chrodiclis soror, si verum erat quod huc de se ipsa iudicabat. Cum virginum ceteri jam numero abbatisa preponenda esset, Ingeirudis filiae suae Berregundi suadet, ut relicto viro ad se veniret, futura parthenii abbatisa. Nec mora levitate muliebri Berregundis cum viro suo, rei nimis confilio, Turonos advenit, & monasterium ingressa, conjugem suum valere iussit, liberisque ac rem domesticam curare. Tam inexpectato sermone perturbatus vir, Gregorium urbis episcopum adit, rogatque ut mulierem auctoritate sacerdotali ad officium & ad sanam mentem reducat. Gregorius ad monasterium accedit, decretis canonum Nicenorum, ut ipse vocat, foris Gangresis concilii, Berregundi obtendit, quibus uxori virum relinquere sub anathemate interdictum. His auditis, mulier verita, ne, si in monasterio permaneret, communionem privaretur; matri monasterioque vale dicit, & cum viro suo domum revertit. Peritat nihil minus in proposito mater, & post quatuor aut quinque annos filiam denuo in monasterium revocat. Aherat tum domo Berregundis maritus, quia uxor occasione mulier, rei tam viri quam suae cum uno & filio imponit navibus, Turonosque deseruit. Ocius vir uxorem advocat: insistit ut sua sibi uxor restitatur, Berregundis suam matris ad Berchrammum Burgalensem episcopum, germanum suum, se recipit. Vir profugum persequens, ab episcopo conjugem reperit, quicum annos triginta vixisset. Negat ille conjugem ejus amplius futuram, quam matre & propinquis non confestimibus duxisset. Guntchramnus rex, a viro apud Aurelianos appellatus, uxorem ei reddi jubet. Episcopus, simulato assensu, sororem clam monet, ut vestis mutata, ac penitentia accepta, basilicam sancti Martini expeteret. Nefas quippe tum confitebatur accepta penitentiae veste, ut superius (a) diximus, sicu- (a) lib. 4. c. 32.

lum denuo repetere: quod cum illa exscuta fuisset, ne sic quidem a persequendo vit ejus deterritus, Turonos venit cum multis, ut, si aliter non posset, uxorem & loco sancto vi abstraheret. Hinc, opposito penitentiae voto, id sibi licere negat. Interea, mortuo Berchramno fratre, Berregundem voti pascere coepit, quae sapientum uxor consilio ad virum redit. Hinc nova iura & discordiae leges inter matrem & filiam, Berregunde rei patris sui ab Ingeirude repente: quas Ingeiruda adeo restituere nobis, ut, effracta domo filiae, rei ejus omnes iussit diripi, simulque sacris donationis litteras, quibus Berchramnus multa forei suae testamentum legaverat. Childebertus, hinc inde interpellatus, mandat Gregorio Turonico, & Maroveo Pisavensi episcopis, ut tamen denum rixae finem imponant, & alteram alteri reconcilient. Ingeirudis id praestare recusat, nec placito regis acquiescit, quo filiae quadrantem paternae hereditatis, retento sibi dodrante, restitueret tenebatur. Tandem, cum morti, (b) proxima esset, suam & filio neptem (b) Greg. 10. c. 12.

abbatissam constituit, rogavitque monachos, ut nec in monasterio suo, nec super sepulchrum suum pro ea Deum orare permitterent. Ejus morte cognita, Berregundis Turonos confestim venit: sed in monasterium ingredi prohibita, Childebertum regem adit, postulans, ut loco matris suae monasterium regere sibi liceret. Childebertus, prioris iudicii oblitus, Berregundi rei patris & matris omnes dato diplomate concessit, eidemque quidem Ingeiruda monasterio suo reliquerat, adjudicavit. His facta litteris Berregundis monasterii rei omnes diripuit, & abbatissam, nullo propinquitatis respectu, fidei criminibus onerat, tantisque onus spoliis ad propeta revexit.

Non meliorem exitum habuit Chrodiclis factio, quam similis ambitio constaverat. Hac more impatiens, scissis & perditis (c) hominibus, quorum turbam semper habebat secum, in mandatis dat, ut oculo abbatissam comprehendant, & ad se adducant. Rem oculis dicto exsequuntur nefarii homines, portique monasterii refectui, istuc intrant armati, accensoque ceruo per omnes cellulas & angulos Leuboveram quaerunt, eamque tandem inveniunt buni iacentem ante arcam argenteam sanctae Crucis, quo hac podagrica, audito furentium tumultu, se deserti iussit. Hanc cum quidam gladio vellet percutere, accepto ab alio vulnere prohibitus est. Interim Iustina praeposita, aliaeque virgines, extansio ceruo, palli atrati, quod ante crucem dominican cretum erat, abbatissam operiunt. Tum scissis stridentibus gladiis per caecas tenebras vibantes, occurrentes virgines fusciant, repugnantium manibus vulnerat; ac praepositam pro abbatissa comprehendunt, ercuique de capite linteis, solutis & vertice capillis, foras extrahunt, custodire in basilica sancti Hilarii mandandum. Verum dum basilicæ accedunt, caelo paululum albescente, errorem agnoscunt, & rediit praeposita, abbatissam rapiunt, & in carcerem paratum conjiciunt. Dein nocte subobscura monasterium tertio ingressi, ad lumen coeque accense universam suppellectilem diripiunt. Hac ante septem dies pasche cum gesta essent, Maroveus episcopus tot malis offensus, misit qui Chrodiclem rogarent, ut abbatissam per hos dies liberam dimitteret: fin minis, se pascha mini-

III.
Pisavensis
c. 12. c. 12.
(c) lib. 4. c. 12.

ANN. CAR.
189.

me celebraturum, nullumque in urbe Catechumenum baptizaturum; aut certe opidanorum ope abbatiam & custodia crepturam. Chrodieldis contra minatur, si quis vin intulerit, Leuboveram gladio percussendam. Evasis nihil minus cultuosam abbatissa ope Flaviani regii domesticus, qui tunc Pictavis aderat, & ad beati Hilarii basilicam confugit; eodemque tempore emissarii ante ipsam sanctae Crucis arcam, & ad sepulcrum beatae Radegundis varias caedes perpetrant. Hinc monasterium ingressa Chrodieldis, efferre se se quasi victrix, aliisque praefere; & Basinam ipsam despectu habere. Basina haec injuriam indignanter ferens, facti penitentiam agere coepit, seque cum abbatissa reconciliavit: sed non multo post, ob necem una & famuli suis a domesticis abbatissae illatam, reliqua Leubovera, denuo ad Chrodieldem rediit. Haec ubi Childebervus accepit, Guntchramnum patruum sollicita vit ad cogendum episcoporum ex utroque regno conventum, ut tanti malis occurreretur. Jussus Pictavi adire Gregorius, id se facturum negavit, si emissarii Chrodieldis per iudicem reprimerebantur. Childebervi jussu rem exsequi tentat Macco Pictavorum comes, cujus id officium erat; & ubi preces apud Chrodieldem nihil proficiunt, armata manu scarios, quos illa tradere noluit, aggreditur; & alios quidem vestiteria, ad crucem dominicam, quam antea despicitui habuerat, confugit, & si quoniam illud venerandum obviam ferens, orat, ut ne sibi, quae regis filia esset, vin infereretur; secus attentantibus ultionem minatur. At plebs nihil pendens preces ejus ac minas, in scarios irruit, in repugnantes injicit manus, abstraditque & monasterio, & ad flupites extensos graviter cadit. Tum alius capita rasa, alius pedesque manus; nonnullis aures cum naribus amputatae: itaque seditio compressa.

LIII.
Crimina
abbatissae
objecta.

Eum in modum punitis scariis, episcopi abbatissam & monachas utriusque partis in iudicium vocant. Chrodieldis & Basina interrogare, cur & monasterio dissensissent, tantaque turbas convulsissent, responderant, omnium se rerum necessaria in inopia, & abbatissa suae severitatis coactas hac deventis. Ceterum ea esse abbatissae crimina, quae officio suo indignam redderent: nempe quod viri in balneo suo lavarent: abbatissa ipsa tabula saepe luderet: cum secularibus convivio iniret: sponsalia faceret in monasterio: nepes suae ex pallis sacris ornamenta conficeret: *hereticiarius inus celebraret*, hoc est larvatas personas in monasterio exhiberet. Eisdem etiam imputabant, quod claustra per has turbas violata infanda crimina perpetrata sint. Abbatissa ad haec respondit, Chrodieldis & Basinae nunquam ad visum aut vestium necessaria defuisse: argumentum esse eorum arcus, quae vestibus haud necessariis referte sint. De balneo jussisse domum Radegundem, ut, quia calce recentis peritum erat, a servis monasterii identidem frequentaretur a diebus quadraginta in pentecosten, ne monachabus recens odor noceret. Tabulae jussum nec canonibus, nec regibus prohiberi, & si quidem lussisset, id nonnulli vivente domna Radegunde. (ex quo colligitur, Leuboveram Agenni, superstitis Radegunde, succensisse.) Si quid tamen hac in re peccasset, se iudicio episcoporum condigne satisficere paratam. Ad convivium quod attinet, nihil se novasse, sed morem tenuisse usitatum sub domna Radegunde: ceterum se eulogias quidem christiano more nonnullis dedisse; convivium nullis exhibuisse. Ad sponsalia nepes suae arras se quidem accepisse, sed neuriquam sponsalia celebrasse. Denique ad purgandum de pallis sacris accusationem testes produxit Maceonem Pictavorum comitem & Didymiam monacham nobilem, quae pannum holosericum dono dederat, ex quo palla facta est, panni reliquis tantum ibiculis nepes suae concessis. Hae est Didymia, postea monasterii abbatissa, cui Baudonivia libellum suum de vita beatae Radegundis nuncupavit. His omnibus, quae vel levia, vel falsa erant, maturis expensis, episcopi abbatissam in locum suum restituerunt: Chrodieldem vero & Basinam venius precari, & Leuboverae satisfacere nolentes, immo eam interficere molientes, communionem privaverunt. Insuper ambos reges orarunt, ut diplomata donationum, quae monasterio factae fuerant, ab illis abstrahita restitui juberent, neque eis in locum, quem tam impie violassent, redire permitterent. Monache tamen, quae eas fecerat fuerant, in monasterium reverti jussu, ubi cininum suorum penitentiam agerent. Haec uno tenore, tamen ultra hunc annum protracta sunt a nobis recitata, solum continetur (a) in litteris quas iudices episcopi, Ebregefishus Coloniae Agrippinae, Gregorius Turonensis, Gundelivus Burdigalensis & Maroveus Pictavensis, alique comprovinciales, ac reges hac de re scripserunt. Post haec nihil minus Chrodieldis & Basina Childebervum advenit, novisque criminatibus abbatissam infamant: quarum falsitas, testibus auditis, comprobata. Ambe tamen paullo post, deprecante pro eis rege, in communionem recepte sunt in synodo (b) Metensi, permittuntque Basine errorum penitenti, ut in monasterium suum revertetur: Chrodieldi vero, quia cum abbatissa commorari volebat, concessum est, ut in villa sibi a rege tradita residere.

(a) *ibid. c. 18.*(b) *ibid. c. 20.*

Quam.

Quando his turbis Leubovera superbes fuerit, quæque in ejus locum abbatiis proximis succederet, indices vulgati non produnt, in quibus post Leuboveram nulla usque ad seculum novum abbatiis legitur. Mihi verò persuasum est ei successe Julinam, quæ per has rixas præpositæ officio fugebatur: idque probare videtur Venantius Fortunatus, Gregorio Turonensi episcopo scribens (*a*) *in causâ abbatissæ*, hoc est *in causâ Julinæ*, ut ipse in subjecta carmini epistola explicat. Eidem iterum gratias egit (*b*) *ex nomine Insulinæ*, quod avie neprem reliquerit; oratque ut in posterum *inter avam & neprem* mediatorem agat. Hinc subintelligitur, non nihil similitatis Julinam inter & quandam ejus neprem intercessisse, & neprem quidem recessisse à Julina: sed postmodum operâ Gregorii eidem restitutam, Julina successit Didymia, cui, ut præmissum est, Baudonivia monacha librum alterum de vita beate Radegundis inscripsit; eademque nobilis illa monacha Didymia, quæ pauperum sericum ad ornatum altaris Leuboveræ donaverat, ut in litteris episcoporum (*c*) ad Guntheranum & Childebertum legitur.

Præquam hinc discimus, opere pretium est obervare, duo tunc fuisse apud Pictavos vicorum comobis, nempe in basilica sanctæ Mariæ, quam Radegundis pro virginum conditorio exstruxerat: & in basilica beati Hilarii episcopi, ubi sancti confessoris corpus aservabatur. Longè antiquiores eâ sancti Hilarii basilica, & fortè ante ejus obitum in suburbio Pictavorum constructa, quæ beati pontificis corpori & tumulo magnopere illustrata est. Chlodoveo adversus Alaricum dinicaturum lux ex illa basilica assurgens, certam de rege Ariano victoriam portendit. Testis hac de re Venantius Fortunatus, qui de sancti Hilarii vita & miraculis duos scripsit libellos, rogatu Pascentii episcopi Pictavensis, quem in præfatione libri primi ait, a primis cubabulis ad sancti Hilarii vestigia, id est ad ejus tumulum, *quæsi peralidum cursum*, nutritum fuisse. Idem Pascentius, ante pontificatum, ejusdem basilicæ abbas fuerat, testante Gregorio (*d*) episcopo Turonensi, electus episcopus circiter annum illius seculi sexagesimum-quartum. An ei proximè successisset Porcarius, ejusdem basilicæ abbas pæne laudatus, haud exploratum. Anno undecimagesimo a Maroveo antistite missus est (*e*) ad Gundegitulum Burgalensem, & ad comproprios episcopos, ut Chrodegildi ejusque sequacibus communionis restitutionem ab eis impetraret. Hunc conditorem fuisse putant monasteriū apud Pictavos, quod sancti Porcarii nomen ab auctore postea obtinuit, ejusque prioratus abbas Burgalensis ante annos sexcentos subiectus. In variis martyrologiis non eisdem ejus commemoratio sit his verbis: *Prædictæ kalendas Junii, Prædictus sancti Porcarii confessor*. Eja tempore jam mos inoleverat, teste Baudonivâ, ut in festivitate beati Hilarii vicinorum comobiorum monachi usque ad mediam noctem in ejus basilica vigiliis celebrarent: at post mediam noctem quilibet abbas cum suis fratribus ad suam reverteretur monasterium, solum *cursum* divinorum officiorum celebratum. In eodem monasterio a teneris beatus *Alcandrus* abbas Geneticensis ad erudicendum traditus fuit nominatissimo ejusdem loci monacho, nomine Anfrido. Venantius Fortunatus, Pictavorum sub finem vite episcopum, in beati Hilarii basilica sepulcrum fuisse inde colligitur, quod Apert ejusdem loci abbas, ejus epitaphium a Paulo Warnefridi componendum curavit.

Beate Mariæ basilicam sanctæ Radegundis itidem extra muros Pictavenses ad sepulcrum sanctimonialium sanctæ Crucis condidit curaverat, monachisque, qui virginibus sacra ministrarent pro more illorum temporum attribui voluerat. Leo quidam vir insoliter centum solidos ad basilicæ fundamenta contulisse (*f*) memoratur. Nondum sacra erat basilica, eum beata Radegundis illic humata fuit, brevique post tempore hac nonnen loco dedit. Certè apud Baudoniviam monacham laudatur vir venerabilis Atenegius abbas basilicæ beate Regine, qui cum suis monachis ad sancti Hilarii basilicam profectus ad celebrandas in ejus festo vigiliis, his finitis ad suam ipsam basilicam reverit est, *cursum* impleturus. Illic etiam e Burgundia venisse memoratur quidam abbas, nomine Abbo, cum viro apostolico Leislafo episcopo, nempe Aduenti: qua in urbe Abbo haud dubie abbas erat, in sancti Symphoriani, an sancti Martini monasterio, quod hoc ipso tempore Brunichildis regina construxerat in suburbio Augustodunensi. Quo ritu, quove habitu in basilica illa festis Mariæ seu sanctæ Radegundis sepelirentur sanctimoniales, ex Gregorio (*g*) discimus, referente obitum Ditiolæ monachæ: *cujus corpus aquis ablatum ita candore quod resurgerebat, ut nullum siveum reperire abbatissâ in prorsu potuerit*, quod corpore candidius esset. Indata tamen *litteris mandis, sepelitur mandatum est*. Ceterum utraque basilica, nempe sancti Hilarii, & beate Mariæ, transiit ad canonicos seculares, quod eodem fere tempore factum in utraque basilica, nempe seculo nono. De S. Hilarii basilica id patet ex Tomi sequenti libro xxvi. num. xzv. De basilica S. Mariæ seu S. Radegundis, id colligitur ex capitulari Ludovici Pii pro-

ANN. CHR.
156.
LIV.
Leubovera
succedit Ju-
linæ.
(a) Fortunat.
lib. 2. c. 24.
(b) ibid. c. 25.
Julina Di-
dymia.

(c) Greg. Tur.
lib. 10. c. 16.
17.
S. Hilarii
monasterium.

Pascentius
abbas.
(d) id. lib. 9.
c. 12.

S. Porcarius item abbas.
(e) id. lib. 9.
c. 43.

LVI.
S. Radegundis monasterium virginum.
(f) Baudoniv.
c. 26.

Monachæ
quæ ritus illis
sepelire.
(g) Greg. Tur.
lib. 10. c. 23.

ANN. CHL.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

parthenone sanctæ Crucis, ubi statuitur, ut omnino providentur; ne clericorum numerus pluviam triginta augeatur, qui per omnia ad dictam congregationem sanctæ congregationis sanctæ Crucis obediuntur sint atque subiecti. Quamquam clericorum vocabulum non raro pro monachis sumitur. Sed de his aliis.

Non licet præmittere hoc loco, reclusus existisse quondam in parthenone, sanctæ Crucis, uti Gregorius (a) tradit, ex quo etiam discimus ritum, qui in sanctam Cæcenam ad compunctionem animata fuerat, subdit, eam post dies paucos rogavit abbas, ut sibi, in qua recluderetur, cellulam prepararet. Tum cellula quantum perfectæ, puellam petiisse, ut reclusa permitteretur; quod cum ei permissum fuisset, congregatis virginibus, cum magno gressu, accessu lampadum, sicut sibi beati Radegunde monachæ, ad locum usque perducitur. Et sic reclusa, faciens omnibus, & solutis singulis quævis, reclusa est; obstrataque adita, per quam ingressa fuerat, ibi nunc orationi & lectioni vacat, ait Gregorius. Idem. Item ritus legitur apud Grimalicum (b) in regula Solitariorum. Sic apud eundem Gregorium de Hospicio recluso apud Niciam legitur, nullum paruisse in ejus cellulam aditum, quæ insulari turris fabricata erat; solamque relictam fuisse fenestram, per quam scilicet viæ necessaria accipiebatur, aut exterius loquebatur. Grimalicus addit, episcopum reclusioni præfuisse, & ostium retrusionis cellule apostrophismo, id est sigillo, suo solitum sigillare.

Hoc anno in Romano sancti Andree monasterio accidit, quod Gregorius Magnus, ejus tunc loci abbas, ante triennium, qualem dialogos scriberet, contigisse, (c) narrat. Erat in eo monasterio quidam monachus, iustus nomine, artis medicinæ peritus, qui Gregorio ægrotanti opportuna remedia & obsequia exhibuerat. Is morbo ad extrema redactus, germano fratri suo, Copioso nomine, quo minime quoque occurrentis retinebat. Res ad Gregorium delata summo perire ipsi displicuit: & quia ejusdem monasterii regulam cavum erat, ut cuncti fratres ita in communi viverent, ut nulli quidquam habere proprium liceret: tantum sacius illi aliquid penne exemplo pargere decrevit. Itaque Precioso ejusdem monasterii perpolitio inivit, ut nullus ex fratribus morienti assisteret, penitus fratrem ejus causalem: qui causam tantæ severitatis percontanti responderet, eum propter tres aures non clari servatos omnibus fratribus horrore esse: ut vel sic a perpetrato crimine resisteret. Ad hæc imperatum, ut desinere corpus, non in communi fratrum conditorio humaretur, sed in sterquilinum projiceretur, & super eum tres auri perditio iustarent, cunctis inclamantibus: Pecunia tua tecum sit in perditione: & sic denum corpus ejus humo operiretur. Profuat hæc severitas non modo viventibus, sed etiam moribundo: qui se ab omnibus desertum videns in extremis, tantum admissi criminis dolorem concepit, ut veniam a Deo impetrare, mereretur: quod quidem Copioso ejus fratri revelatum est. Cum enim, elapsus ab ejus obitu triginta diebus, Gregorius ejus animæ compatiens, Precioso proposito iussisset, ut triginta diebus continuis pro eo salutare sacrificium offerretur: his peractis, iustus Copioso, hujus rei minime conficio, nocte conspicuus visus est, seque modò bene esse, quia hoc primum die communionis participis fuerat, asseruit. Hoc nuntium magnopere exhilaravit fratres, qui quo die hoc visum contigit, tricesimum oblationis diem fuisse compererunt; eisque persuasum fuit, salutaris hostiæ oblatione fratrem huic & supplicio liberatum fuisse. Consimile religiose severitatis exemplum nobis suppeditat sanctus (c) Pachonius, qui palamorum cantum in funere fratris minis obediens cessare iussit, velibus ejus in conspectu onguum crematis. Eodem tempore accidit, ut Johannes sancti Andree sub Gregorio piissimus Monachus, cum quidam frater mortuus in ejusdem monasterii cameris sepeliretur, ab eodem fratre, qui mortuus fuerat, de sepulcro vocatus sit, & post dies decem defunctus. Hæc Gregorius in libro quarto Dialogorum capite XLVII ubi Antonii & Meruli, piissimorum ejusdem loci monachorum, obitum refert: ex quibus Antonius, totus in celestia intentus, cum studiosissime sacra eloquia medicaretur, non in ea verba scientia, sed solum compunctum inquirerebat. Merulus vero ita psalmodie deditus, ut ex ejus ore penne nunquam cessaret. Pios mores consimilis moris subsecuta, Antonius quippe mortis sue tempus celitus didicisse, ubique peccata sua dimissa esse præcognovit; nec tanto trepidare cessavit. Merulus vero celestem ex foribus coronam sibi dari in somnis intellexit, paulo post cum magna animi hilaritate & securitate defunctus. Aperto post annos quatuordecim ad ejus sepulcrum tunulo, tanta iude fragrantia emanavit, quasi florum cunctum odoramenta illic recondita essent: quod Gregorius asseruit Petrus, qui sancti Andree monasterio post Gregorium præerat.

His,

Gregorius
discipuli pili.
(a) Gregorius, M.
lib. 4. Dial. c. 39.
39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

39.

[illegible][illegible]

10 non potuit tam facile, et tam
 11 Sed idem, quod scandalum in Cassianensis concilio prope Emeritam, Lusitania
 12 quidem metropolitani, cito, extortum est. Tarra quidam uxore orbatus idcirco fecerat,
 13 follemneque cuiusvis votum monachicorum profissionem. Prociile tempore
 14 et monasterio egressus est, protulerat quod in lapsum carnis incidisse crederetur,
 15 ille innocentie fide confusus, Reccaredo regi porrexit fchedula supplicavit, ut in
 16 primum locum restitueretur. Tam scabrosus est schedulae fide capitolis filius, tam
 17 barbarus et incultus, ut vix quidquam fani hinc cili pollic. Incipit fide habet,
 18 *seguendum gloriam triumphanti, ac in vincula fide regnans piumus dominus nos Reccaredo*
 19 *regi, fivori tui Tarra ingredit. It in hac ciuitate conserquor, quod in*
 20 *causa Cassianensis monachorum obfignata criminatione fuerit infamator, et tanquam*
 21 *abfurgum profeffus innotuimus: ut contra conturbator regis maiestati, et fidei mul-*
 22 *to umquam gradu, fivc laici, feu monachi, ullo feculo conuincantur fufiffe; et*
 23 *hoc effe quoniam in urbe Emerita, immo in tota Lusitania, qui fe alius regi-*
 24 *minis fontem profeffu erigere. Se quidem nam olim in Lusitania habuiffe uxore-*
 25 *rem;*

ANN. CHIL.

119

LIX.
Bayer

Fig. 18. Drive.

No.

(v) Greg. M.
Johnston

(b) Johann, 21

1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 2680, 26

**Spectrum
retrieval Test**

10/1/2007 1:00
10/1/2007

Leandri

08710 10409

644

LX.

Council

decree.
for Com. de

(d) CaSO_4

In Cases:

LXI.

Scandalum

in Cholera-
confirms:

1. **Introduction**
 2. **Methodology**
 3. **Results**
 4. **Discussion**
 5. **Conclusion**
 6. **References**
 7. **Appendix**
 8. **Index**
 9. **Table of Contents**
 10. **Figure 1**
 11. **Figure 2**
 12. **Figure 3**
 13. **Figure 4**
 14. **Figure 5**
 15. **Figure 6**
 16. **Figure 7**
 17. **Figure 8**
 18. **Figure 9**
 19. **Figure 10**
 20. **Figure 11**
 21. **Figure 12**
 22. **Figure 13**
 23. **Figure 14**
 24. **Figure 15**
 25. **Figure 16**
 26. **Figure 17**
 27. **Figure 18**
 28. **Figure 19**
 29. **Figure 20**
 30. **Figure 21**
 31. **Figure 22**
 32. **Figure 23**
 33. **Figure 24**
 34. **Figure 25**
 35. **Figure 26**
 36. **Figure 27**
 37. **Figure 28**
 38. **Figure 29**
 39. **Figure 30**
 40. **Figure 31**
 41. **Figure 32**
 42. **Figure 33**
 43. **Figure 34**
 44. **Figure 35**
 45. **Figure 36**
 46. **Figure 37**
 47. **Figure 38**
 48. **Figure 39**
 49. **Figure 40**
 50. **Figure 41**
 51. **Figure 42**
 52. **Figure 43**
 53. **Figure 44**
 54. **Figure 45**
 55. **Figure 46**
 56. **Figure 47**
 57. **Figure 48**
 58. **Figure 49**
 59. **Figure 50**
 60. **Figure 51**
 61. **Figure 52**
 62. **Figure 53**
 63. **Figure 54**
 64. **Figure 55**
 65. **Figure 56**
 66. **Figure 57**
 67. **Figure 58**
 68. **Figure 59**
 69. **Figure 60**
 70. **Figure 61**
 71. **Figure 62**
 72. **Figure 63**
 73. **Figure 64**
 74. **Figure 65**
 75. **Figure 66**
 76. **Figure 67**
 77. **Figure 68**
 78. **Figure 69**
 79. **Figure 70**
 80. **Figure 71**
 81. **Figure 72**
 82. **Figure 73**
 83. **Figure 74**
 84. **Figure 75**
 85. **Figure 76**
 86. **Figure 77**
 87. **Figure 78**
 88. **Figure 79**
 89. **Figure 80**
 90. **Figure 81**
 91. **Figure 82**
 92. **Figure 83**
 93. **Figure 84**
 94. **Figure 85**
 95. **Figure 86**
 96. **Figure 87**
 97. **Figure 88**
 98. **Figure 89**
 99. **Figure 90**
 100. **Figure 91**
 101. **Figure 92**
 102. **Figure 93**
 103. **Figure 94**
 104. **Figure 95**
 105. **Figure 96**
 106. **Figure 97**
 107. **Figure 98**
 108. **Figure 99**
 109. **Figure 100**
 110. **Figure 101**
 111. **Figure 102**
 112. **Figure 103**
 113. **Figure 104**
 114. **Figure 105**
 115. **Figure 106**
 116. **Figure 107**
 117. **Figure 108**
 118. **Figure 109**
 119. **Figure 110**
 120. **Figure 111**
 121. **Figure 112**
 122. **Figure 113**
 123. **Figure 114**
 124. **Figure 115**
 125. **Figure 116**
 126. **Figure 117**
 127. **Figure 118**
 128. **Figure 119**
 129. **Figure 120**
 130. **Figure 121**
 131. **Figure 122**
 132. **Figure 123**
 133. **Figure 124**
 134. **Figure 125**
 135. **Figure 126**
 136. **Figure 127**
 137. **Figure 128**
 138. **Figure 129**
 139. **Figure 130**
 140. **Figure 131**
 141. **Figure 132**
 142. **Figure 133**
 143. **Figure 134**
 144. **Figure 135**
 145. **Figure 136**
 146. **Figure 137**
 147. **Figure 138**
 148. **Figure 139**
 149. **Figure 140**
 150. **Figure 141**
 151. **Figure 142**
 152. **Figure 143**
 153. **Figure 144**
 154. **Figure 145**
 155. **Figure 146**
 156. **Figure 147**
 157. **Figure 148**
 158. **Figure 149**
 159. **Figure 150**
 160. **Figure 151**
 161. **Figure 152**
 162. **Figure 153**
 163. **Figure 154**
 164. **Figure 155**
 165. **Figure 156**
 166. **Figure 157**
 167. **Figure 158**
 168. **Figure 159**
 169. **Figure 160**
 170. **Figure 161**
 171. **Figure 162**
 172. **Figure 163**
 173. **Figure 164**
 174. **Figure 165**
 175. **Figure 166**
 176. **Figure 167**
 177. **Figure 168**
 178. **Figure 169**
 179. **Figure 170**
 180. **Figure 171**
 181. **Figure 172**
 182. **Figure 173**
 183. **Figure 174**
 184. **Figure 175**
 185. **Figure 176**
 186. **Figure 177**
 187. **Figure 178**
 188. **Figure 179**
 189. **Figure 180**
 190. **Figure 181**
 191. **Figure 182**
 192. **Figure 183**
 193. **Figure 184**
 194. **Figure 185**
 195. **Figure 186**
 196. **Figure 187**
 197. **Figure 188**
 198. **Figure 189**
 199. **Figure 190**
 200. **Figure 191**
 201. **Figure 192**
 202. **Figure 193**
 203. **Figure 194**
 204. **Figure 195**
 205. **Figure 196**
 206. **Figure 197**
 207. **Figure 198**
 208. **Figure 199**
 209. **Figure 200**
 210. **Figure 201**
 211. **Figure 202**
 212. **Figure 203**
 213. **Figure 204**
 214. **Figure 205**
 215. **Figure 206**
 216. **Figure 207**
 217. **Figure 208**

1000

ANN. CHR.

389.

(a) Paul.

dicit. c. 1.

(b) id. c. 1.

LXII.

Johannes

Biclarensis

(c) ibid. c. 3.

(d) ibid. c. 3.

(e) ibid. c. 3.

(f) ibid. c. 3.

(g) ibid. c. 3.

(h) ibid. c. 3.

(i) ibid. c. 3.

(j) ibid. c. 3.

(k) ibid. c. 3.

(l) ibid. c. 3.

(m) ibid. c. 3.

(n) ibid. c. 3.

(o) ibid. c. 3.

(p) ibid. c. 3.

(q) ibid. c. 3.

(r) ibid. c. 3.

(s) ibid. c. 3.

(t) ibid. c. 3.

(u) ibid. c. 3.

(v) ibid. c. 3.

(w) ibid. c. 3.

(x) ibid. c. 3.

(y) ibid. c. 3.

(z) ibid. c. 3.

(aa) ibid. c. 3.

(ab) ibid. c. 3.

(ac) ibid. c. 3.

(ad) ibid. c. 3.

(ae) ibid. c. 3.

(af) ibid. c. 3.

(ag) ibid. c. 3.

(ah) ibid. c. 3.

(ai) ibid. c. 3.

(aj) ibid. c. 3.

(ak) ibid. c. 3.

(al) ibid. c. 3.

(am) ibid. c. 3.

(an) ibid. c. 3.

(ao) ibid. c. 3.

(ap) ibid. c. 3.

(aq) ibid. c. 3.

(ar) ibid. c. 3.

(as) ibid. c. 3.

(at) ibid. c. 3.

(au) ibid. c. 3.

(av) ibid. c. 3.

(aw) ibid. c. 3.

(ax) ibid. c. 3.

(ay) ibid. c. 3.

(az) ibid. c. 3.

(ba) ibid. c. 3.

(bb) ibid. c. 3.

(bc) ibid. c. 3.

(bd) ibid. c. 3.

(be) ibid. c. 3.

(bf) ibid. c. 3.

(bg) ibid. c. 3.

(bh) ibid. c. 3.

(bi) ibid. c. 3.

(bj) ibid. c. 3.

(bk) ibid. c. 3.

(bl) ibid. c. 3.

(bm) ibid. c. 3.

rem: sed et mortuū, nihil amplius vel levissimū familiaritatis cum illa unquam
 389. finem habuisse. Quid inde confectum sit, ignoramus, nec scire multum inter-
 est. Viliū est tamen hujus epistolæ facere mentionem, quod ex ea discimus anti-
 quitatem monasterii Caulinianensis, cujus jam meminimus ex libro Pauli diaconi (a)
 Emeritensis de Patribus Emeritensibus, ubi Caulinianum seu Caulinianensem monaste-
 rium laudat, simulque Renovatum ejusdem loci abbatem, qui post Innocentium,
 episcopum (b) Emeritensē ecclesiæ præfuit. Et fortè sub Renovato abbate conti-
 git id, quod de Tarra monacho nox retulimus.

In hoc anno desinit chronicon Johannis abbatis Biclarensis, postmodum Geru-
 denſis episcopi, cujus elogium tenuit Isidorus (c), & post eum Hildeſonſis (d):
 Hic natione Gottus, domo Luſitanus, apud Scalabum (*) natus, cum esset
 adoleſcens, Conſtantiopolim perrexit: ibique Græcis literis cum Latinis conſon-
 ans, septimo demum anno in Hiſpanias reverſus eſt, eodem tempore, quo, Leu-
 wigildo rege incitante, Ariana fervebat infania. Cùm verò cum veſanus rex ad ne-
 fandam hæreſim compellere non valeret, ipſum Barcinonem relegavit: ubi per an-
 nos decem multas ab Arianiſ injurias paſſus eſt. Iſidens poſtea condidit monaste-
 rium, vocabulo Biclarēſe (*) modò (e) exſiſtens, ubi congregat monacho-
 rum ſocietate, ſcripſit regulam ſuo non tantum monaſterio, ſed etiam cunctis
 Deum timenſibus profuturam. Hæc regula Benedicte abbati Ananienſi ignota fuit,
 at nota Trithemio, qui ejus regulæ fragmentum (f) reſert. Johannes, jam ep-
 ſcopus Gerundenſis, anno undeſcentefimo ſubſcripſit concilio Barcinonenſi, ſuc-
 ceſſoreſque in ſua ſede habuit Nonnum, profeſſione (g) idem monachum, atque
 adhibens ſanctum, qui beati Feliciſ martyris Gerundenſis eximius cultor fuit.

Sub idem tempus Brunichildis regina in Gallia, poſt mortem Sigiberti conſa-
 gis ſui quedam monaſteria erexit, utam apud Lugdunum-clavaram, duo alia cum
 xenodochio apud Auguſtodunum. Primum in honorem ſancti Vincentii (h) marty-
 ris conditum fuit in proſpectu urbis Laudunenſis, quam Lugdunum ſimpliciter
 veteres nonnumquam appellabant; in ejuſdem montis extrema parte ſitum, fed ab
 urbe profundâ valle ſecretum: qui ſitus & ad religioſum ſeculum, & ad jucun-
 dum proſpectum maxime opportunus eſt. Primum loci patronum agnoſcent beatum
 Chriſtophorum martyrem: cujus loci tanta omnium celebritas erat, hodie quoque paulo
 impar, ut ſecunda Laudunenſium episcoporum ſedes, eorundemque ac canoni-
 corum, nobiliſſimæque laicorum conditorum erium eſſet. Teſtes hæc de re litteræ Rodol-
 phi episcopi, qui monaſterium a Northmannis deſtruſtum inſtauravit, monachiſque
 reſtituit: teſtes & Lotharii Francorum regis litteræ, quibus hæc reſtitutionem com-
 firmavit. Apud Gregorium Magnum (i) invenio monaſterium ſancti Chriſtophori
 in Sicilia: ut ne repetamus quæ diximus de oratorio ſancti Chriſtophori apud Re-
 mos, ubi ſanctus Remigius primū ſepulchus fuit.

LXIV.

S. Martini

apud Aſtum.

(a) Tarant.

(b) Tarant.

(c) Tarant.

(d) Tarant.

(e) Tarant.

(f) Tarant.

(g) Tarant.

(h) Tarant.

(i) Tarant.

(j) Tarant.

(k) Tarant.

(l) Tarant.

(m) Tarant.

(n) Tarant.

(o) Tarant.

(p) Tarant.

(q) Tarant.

(r) Tarant.

(s) Tarant.

(t) Tarant.

(u) Tarant.

(v) Tarant.

(w) Tarant.

(x) Tarant.

(y) Tarant.

(z) Tarant.

(aa) Tarant.

(ab) Tarant.

(ac) Tarant.

(ad) Tarant.

(ae) Tarant.

(af) Tarant.

(ag) Tarant.

(ah) Tarant.

(ai) Tarant.

(aj) Tarant.

(ak) Tarant.

Sancti Martini cenobium in ſuburbio Auguſtodunenſi, verſus orientem anguſtâ
 valle & exiguo amne Taranto (*) ab urbe diſparatum, hæc procul a ſancti Sym-
 phoriani abbatia, condicem itidem agnoſcit Brunichildem, cujus tumultus & eie-
 res in ſancti Martini habentur. Primam antiquitatem reſert hæſtens baſili-
 ca, tum elegantis operis, tum columnarum, e marmore ferè omnium, magno nu-
 mero: tamen alia monaſterii ædificia varias clades pertulerunt, primū quidem a
 Sarraſenis ſæculo octavo, quorum ruinas ſæculo tandem nono Baſilio comes reſta-
 civit. Eo in loco id acciditſe tradunt, quod Sulpicius (b) Severus in *pago Eduo-*
 rum a ſancto Martino Turonenſi antiſtite geſtum ſcribit: ubi dum vir ſanctus tem-
 plum proſanum everteret, ſurrente gentiliū ruſticorum in eum irruente multitu-
 dine, unus, audacior cæteris, ſtriſum in ejus caput gladium vibravit; ille verò nu-
 dam percuſſor cervicem præbuit. At dexterâ altius clatâ, reſuſcitavit gentiliū;
 conſternatūſque divino metu, veniam peccatus eſt. Addunt Martiniſ eodem in lo-
 co eccleſiam ſub nomine beatorum apoſtolorum Petri & Pauli poſuiſſe, quam poſt-
 modum in honorem ipſius ſancti Martini Syagrius episcopus, volente Brunichilde,
 dedicaverit. Hunc antiſtitem piorum Brunichildis in urbe Aduens operum adju-
 tor fuisse, atque adeo condendo ſancti Martini cenobio ſupplices conſuliſſe, reſtes
 ſunt Gregorij M. epistolæ ad Luponem præbyterum & abbatem, quem primū,
 ejus loci reſtorem vulgari nobis indices ſuggerunt. Recentiores nullo veterum testi-
 monio ſuſi, Syagrium Brunichildis germanum fratrem (l) fuiſſe exiſtimant.

Eodem conditores itidem habere tam parthenium ſanctæ Mariæ & ſancti Johannis, tum
 xenodochium ejuſdem urbis, ut patet ex aliis ejuſdem Gregorij litteris, de quibus la-
 ſerius agemus. Jam exſtabat ante hunc annum prædictum ſanctæ Mariæ cenobium,
 ubi Chrodolēſis monacha Piſtavenſis, ad Gunthramnum regem cum ſuis equocibet
 proſectura hoc eodem, ut ſuperius diximus, anno, ex his Conſtantinum Buſopolini
 ſilium reliquit in Auguſtodunenſi (m) monaſterio; quod de ſanctæ Mariæ monaſte-

rio

rio interpretandum videtur. Conditum est ad parcos urbis eo in loco, ubi quondam Berecithiae sanum erat: & recte quidem, ut ibi veri Dei mater coleretur, ubi infantum decorum mater profano cultu honorata fuerat. Thalassie primus, ut creditur, ejusdem parthenonis abbatissa inscripta est. Gregorii Magni epistola, continens privilegium eidem loco indultum: in quo *monasterium sanctae Mariae* appellatur, praetermissis nomine sancti Johannis, cujus modò solum nomen retinet, vulgo sancti Johannis-Majoris, ut distinguatur ab alia ejusdem urbis ecclesia, quae eidem sancto Johanni Baptistae sacra est. Monachos in eodem loco etiam existisse ad sacra virginibus ministranda, colligimus, ut ex communi aliorum parthenonum usu, tum ex veteri codice novi testamenti, in cujus fine legitur Gundohini antiquaril subcriptio, testantis se hunc codicem exarasse *justa almae Matris familiae Penelope, quae hoc opus in honore sancti Johannis & sanctae Mariae matris Domini nostri Jesu Christi Aetii rogavit, possete Fulcufus monacho*: quod opus a se perfectum dicit antiquarius in aetate Julia, annis tertio, regnante domno nostro Pippino rege. Fausla haec sine dubio tunc abbatissa erat parthenonis sancti Johannis, cujus nomen sanctae Mariae praepositum, ut praecipui loci patroni. Fulcufus monachus unum erat ex his, qui sanctimonialibus sacra ministrabant.

Intra muros urbis situm est sancti Andochii olim xenodochium simul & monasterium virorum, nunc virginum cenobium ab annis amplius octingentis. Xenodochii curam gerebant monachi ab ipsa institutione sub disciplina Senatoris abbatis, cui Gregorius magnus insigne privilegium concessit, uti & duobus supra dictis monasteriis, rogatu Brunichildis reginae & Syagril episcopi conditorum. Collapsam istae disciplinam regularem Modoinus episcopus restituit, eamque novis legibus confirmavit Jonas ejus successor, litteris hac de re editis, in quibus notum esse testatur, quo pacto in fux sedis urbe ab antiquo constructum sit *monasterium sacrarum monialium, sub canonice debitis degenitum, quas ejus decessor in regularem & monasticum ordinem reformaverat*. Itaque ante medium saeculum nonum, quo datae sunt hae litterae, sancti Andochii monasterium occupabant sanctimoniales: immo communis tunc omnium periculo erat, monasterium *sacrarum monialium*, non monachorum illis a principio existisse. Hoc tamen sententiae aperte repugnat Gregorii Magni privilegium, Senatori presbytero & abbati ejusdem xenodochii concessum, in quo monachorum tantummodo mentio est, non etiam sanctimonialium. Quapropter si Gregorii privilegium, quae forte ab initio illis fuere virgines, non aliam ob causam admixtae sunt, quam pro sublevandam monachorum curam in pauperes & peregrinos, quibus excipiendis ac reformendis xenodochium a Syagrio & Brunichilde institutum fuerat. In (a) praedicto privilegio, rogatu Brunichildis, ac nepotis ejus Theoderici Burgundiae regis, reverendae memoriae episcopo, & praedicta excellentissima regina constructum est, sicut in primis, ut nullus regum, nullus antistitem, nullus denique quacunque praeditus dignitate, ex his, quae praedicto xenodochio concessa fuerant, vel in posterum concedenda forent, quidquam minueret, vel auferret, aut suis verbis applicare ausit. Deinde, ut obeunte abbate vel presbytero supra dicti *xenodochii, atque monasterii*, non alius ibi ordinetur, nisi quem rex ejusdem provinciae, cum consensu monachorum, secundum timorem Dei elegerit, ac praeviderit ordinandum, citra ullam pretium pro ipsa electione aut ordinatione. Praeter ea, ut ejusdem loci abbas aut presbyter nulli modo deponatur, nisi ob manifestum crimen, cujus causam non solus episcopus Augulhodunensis, sed praeter eum sex alii episcopi prius examinauerint. Ad haec *juxta desiderium conditorum* decrevit, ut nullus eorum, qui eidem *xenodochio ac monasterio* abbas aut presbyter in posterum fuit ordinatus, ad episcopatus unquam officium aut accedat, aut assumatur, nisi prius abbas officium abdicaverit, aliusque in ejus locum sit subrogatus: ne quid inde detrimenti res xenodochii ac monasterii capiat. Postremo, ut ne quis episcopus ulium ex eodem loco monachum ad ecclesiasticum ordinem aut officium, *sive causa fuisse abbas atque presbyteri*, tollat. Secus attentantibus, pontifex dignitatem fuit privationem, & excommunicationem interminatur: Idem omnino privilegium idem pontifex concessit Thalassie abbatissae sanctae Mariae, & Luponi seu Lupo abbatii sancti Martini: & quidem praesultimo pontificatus sui anno: sed haec anticipato referre visum est ad illustrandum praedicti xenodochii statum & originem, quod nusquam sanctae Mariae, sed sancti Andochii xenodochium aut monasterium apud veteres appellatum invenitis.

Hic privilegia, uti & monasteriis praedicta, testimonium accedit & auctoritas ex alio ejusdem pontificis indubitata (b) epistola, Brunichilde Francorum reginae inscripta, in qua se letari ait, & gratias omnipotenti Deo agere, litteris ejus indicantibus agnoscerem, ipsam in suburbano Augulhodunensi ecclesiam sancti Martini, q. b.

ANN. CHR.
189.

(a) *Prod. lib.*
p. 103.

(b) *Diplomat.*
p. 104.

arq̃ue monasterium ancillaram Dei contraxisset, nec-non xenodochium in eadem urbe: quibus locis privilegium pro quiete & manitione illis degentium, sicut regina voluerat, se indulgisse dicit, ut ejus beneficiorum in aliquo particeps haberetur. Hoc privilegium prae oculis habebat seculo nono Pardulus episcopus Laudunensis, eòdem Oriacensi diocesis suae parthenoni, potente Carolo rege, cognomento Calvo, cum intrinsece regina, privilegium, non suis, sed ejusdem Gregorii papae verbis, composuit, teste (a) Frodoardo, *reperitur maledictionis incantationem, quam idem Gregorius contra praesumptorem illius monasterii jaculator fuerat*. Certè similes percos comminationes in consimili causa reperjuntur in concilio Arellicensi tertio, canone quinto-decimo, quo possessiones Lugdunensis xenodochii, a Childeberto rege constructi, contra invalores reunjuntur: quod pluribus aliis argumentis ostendimus in libro secundo (b) de re diplomatica. His omnibus adde libellum de vita sancti Hugonis monachi Aduensis, in quo differtè fit mentio privilegij Luponi abbati concessi.

Haec sufficiant in praesent de illis duobus parthenis, quod utrumque hactenus fupereit sub ordine sancti Benedicti, uti & suburbanum sancti Martini monasterium virorum sub congregatione sancti Mauri. In parthenone sancti Andochii asservantur reliquiae Syagrij episcopi Aduensis, qui pro sancto habetur, coliturque in ecclesia Aduensi vi. kalen. Septembris.

LXVIII.
Santonum
monasteriu.
(c) *Greg. Tur.*
de gl. mart. r.
16.

Flocebat hoc tempore Palladius Santonum antistes, qui basilicam (c) in honorem sancti Stephani, in illius urbis suburbio extruxit, teste Fortunato in lib. i. carmine 3. idemque S. Eutropij primi illius civitatis episcopi & martyris corpus sollemniter transfudit in locum ab se preparatum in ejus basilica, quam Leonius junior Burdigalensis praefix renovaverat, ut ex eodem Fortunato discimus, in lib. ii. carm. xviij. Convocati ad hanc celebritatem abbates: quorum duo, refectis tumuli operculo, sanctum corpus contemplati sunt, & in eo cicatricem capitis, quae parte secuta inflicta fuerat; unde populus innotule, (quod ad id tempus ignoratum fuerat ob defectum ejus passionis) cum martyrio consummatum fuisse, quod sanctus martyr duobus illis abbatibus in somnis revelavit. Id etià extra nostrum propositum videatur, visum est tamen commemorandum hoc loco, quod illa basilica, sancti Eutropij postmodum nomine auctupata, in monasterium nostri ordinis conversa sit. Ex hoc etiam loco intelligitur, complur tunc fuisse apud Santones monasteria, quorum abbates sancti Eutropij translatione interfuisse memojantur. Unus haud dubitè abbas fuit monasterii sancti Martini abbatìs apud Santones, superius (d) laudati, ejus corpus idem Palladius, adstantibus quinque abbatibus, rehanne Gregorio (e) Turonensi, loco movit, & in decentiorem locum transfudit.

(d) *Id. r. n. 99.*
(e) *Greg. Tur.*
de gl. conf.
c. 17.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER OCTAVUS.

Ab anno Christi 590. ad annum 595.

Procurator hunc librum ceditur a sancto Columbano abbate, per quem res monastica magnam seculo septimo incrementum cepit. Duo existeret eisdem omnibus abbatibus eodem tempore illustres, nempe senior Columba Hibernis, Bede etiam Columbanus didicit: & junior Columbanus, qui ex Hibernia, regnante apud Burgundiones Gunt- chramno, apud Austriacos Childoberto, (quamquam ad Sigiberti ejus patrie principatum id nonnulli referunt) in Galliam accessit,

atque in regno Burgundie Luxoviense monasterium condidit, multorum monachorum, immo & cenobiorum seminarium insignis. Sed antequam qualis, quanculque fuerit Columbanus iste, dicere incipio, res paulo altius reperenda est, ac de rei publice monastice in Britannia insula & Hibernia statu transper differendum: ut in quo tum de Columbano, tum de Augustino Anglorum apostolo dicenda erunt, necessariam lucem afferamus.

Hibernia est omnia divisa in partes duas: quarum una, australis Britanniae nomen retinuit: alia, ad septentrionem, Scotia dicta est: cui occidentem versus, Oceanus immenso freto, Hibernia adhaeret. Britanniam medio saeculo quinto Angli & Saxones invaserunt, eique Angliae nomen indiderunt, victis pulisque Britonibus episcopis incolis, quorum pars in Wallia Britanniae provincia confedit, pars in Armorica Galliae se recepit. Scotiam eodem tempore infulerunt Picti cum Scottis, quorum magna pars etiam Hiberniam incoluit: sive haec prima fuerit Scottorum sedes, ut Bede (a) visum est; sive ex Scotia in Hiberniam effusi aut translati, denuo in Scotiam reversi sint. Hinc Scotiae vocabulum pro Hibernia, uti & pro Scotia ipsa, promiscue usurpatum apud veteres; & Scotti passim dicti etiam Hiberniae indigenae: quae equivocatio in patria historia sepius confusionem parit. Ad religionem quod attinet, christianam fidem Britones susceperunt pontificata (b) Eleutherii papae: ac Scotti-Hiberni tempore Caesarii primi: a quo Palladius primus episcopus, sed exiguo fructu, tum sanctus Patricius illuc missus fuit ad confirmandam in ea gente nascentem religionem. Ceteri, nempe Picti, qui Scotiam septentrionalem; atque Angli & Saxones, qui Britanniam paulo post occupaverunt, paganos superstitionem sectati fuerunt usque ad finem saeculi sexti, quo tempore Columba Hibernis abbas Pictos ad septentrionem potius, (nam australes prius a Nidano episcopo conversi fuerant;) Augustinus cum locis Anglos christianae fidei erig-

ANN. CHR.

590.

1.

S. Colum-
bani accessus
in Galliam.

II.

Fides &
monachatus
status in Bri-
tannia & Hi-
berniam.

(a) Beda lib.
5. cap. 1.

(b) Id. ibid.
cap.

Annal. Bruti. Tom. 1.

A 2 2

He.

ANN. GRK.
189.

III.
Monasterii
rei propaga-
tor S. Patri-
stius.
(c) Mares-
calcus in
Mons. Angl.

(b) apud Pro-
ban pag. 41.

(c) Orderic.
lib. 10. lib. 3.

IV.
Baccharius
monachus
Britannus.

Scribit ad
Januarium
abbatem pro
monacho la-
pso.

steris imboerunt. Jam vero quoniam primi vite monachice in illis provinciis auctores seu institutores fecerint, haud satis exploratum. Certior sententia est, sancto Patri-
stio apud Hibernos; Niniano abbati & Kenigerno Glasensii episcopo apud Scot-
tos & Pictos; Eliseu apud Britones, id acceptum referendum esse. Quamquam
enim Constantini in Britannia tyranni filius, & Pelagius Britto hereti-
cus ante id tempus monasticum profectabantur: non tamen constat, qua in regione
hoc institutum suscepissent.

Patricius in Scotia ortus, sed in Hibernia exsul non semel, monasticum ritum in
Gallia primum quidem in Majori-monasterio, tum in Liricensi didicit. Palladio mor-
tuo, in Hiberniam a Caesidio pontifice missus, fundatis ecclesiis, monasteria etiam
indidit, cum per se, tum per discipulos suos, etiam in episcopalibus ecclesiis: qua-
si si sanctissima ista venter, inquit Mareschamus (a), comparatum fuisset hoc vi-
vendi institutum, tutissimum adversus humanas miseras miseras; unde Patricius in
confessione sua: *Fili Scottorum, inquit, & filia regularum monachi & virginis esse
videntur: & etiam una Benedicta Scotta, nempe Birgitta, genitrix nobilis, quam
ego baptizavi. A Scottis tamen nonnullis multa passus, cogitabat reverti in Gal-
liam, ut domum visitaret fratres suos, & ut videret faciem sanctarum Domini sui, ut
in eadem confessione legitur: ubi fratrum nomine intelligere videtur Gallicos mo-
nachos: sanctorum vero nomine comprehendit sanctum Germanum Autisiodorensium,
episcopum, quicum aliquantulum commoratus fuerat. Quin etiam post obitum suum
eisdem Gallis fratribus relinquere & commendare cupiebat filios, quos in Hiber-
nia Christo lucratus fuerat, ne scilicet, urgente persecutione, a hinc recens succe-
pta decederent. Hac persecutio tum acerba fuit, auctore in primis Corotico quon-
dam apostata, ut innumeri scopulorum postea die, quam sacris eos aquis vi sanctas
abluerat, in veste candida gladio crudeliter trucidati ac mactati sint a Scottis &
Pictis apostatis, ut idem Patricius ait in epistola ad eundem Coroticum, in qua
filios Scottorum & filios regularum, qui monasticum & virginis professi fuerant,
innumerales fuisse testatur. Romana ecclesia tonsuram, alioque ritum, quos in
ipsa urbe hauserat, Hibernicis clericis & monachis imposuit, statum edico, ut, si
non *more Romanorum* (b) capilli eorum tonsi fuissent, ab ecclesie communione arce-
rentur. Perficere tantum subinde alterius sancti homines, qui tonsuram exemplo Simo-
nis magi ab aure ad aurem, introito occipite, praeferebant; & palcha non a quin-
to-decimo hunc die ad vicissimum-primum, ritu catholico; sed vel a quarto-decimo
ad vicissimum, vel a sexto-decimo ad vicissimum-tertium, celebrandum contende-
bant. Eundem ritum Britones in Wallia festabantur; quae res gravium postea di-
scipulorum causa fuit, uti suo loco videbimus. Cuculla candida super cetera indu-
menta utebatur Patricius, restantem Probo in libro de eius gestis; & Cumenus-Al-
bus in vita sancti Columbae abbatis Hiberniae tradit, ejusdem Columbae tunica can-
didam fuisse. Ex quo fit veri simile id, quod de discipulis sancti Columbae ab-
batibus Luxoviensis scribit Ordericus (c) Vitalis, quos a beati Mauri discipulis ni-
gredinem vestium, abjecto scilicet albo colore, cum regula sancti Benedicti accepisse
memorat.*

Patricii discipulis Johannes Pitseus annuerat Baccharium, quem Britannum fuisse
& affirmat. Gennadio *vir christiana Philosophia* vocatur; quo nomine veteres mo-
nachicam seu astrictam vitam designabant. Hinc Baccharium monachum existisse
alias conieciabam: nec me penitet; nam idonea huius rei argumenta postmodum de-
prehendi. It nudus & expeditus vacare Deo disponens, ait Gennadius, etiam per-
grinationem pro conservanda integritate elegit: qua de re apud Romanum pon-
tificem ab emulis infamatus, librum de fide scripsit, in quo satisfacit pontifici
urbis adversus querulos & infamatores peregrinationis suae, indicans se non ti-
more hominum, sed Dei causam peregrinationem suscepisse, ut exiens de terra
sua & de cognatione sua, coheres fieret Abraham patriarchae. Nondum in lu-
cem prodit hic Baccharii liber, quem Pitseus Leoni Magno pontifici missum &
oblatum fuisse opinatur. Sed exstat in bibliotheca patrum ejusdem Baccharii
epistola ad Januarium de recipiendis lapsis, non visa Gennadio, qui superiorem
tantum Baccharii librum legerat. In ea causam agit causulam monachi leviter in
carnale crimen lapsi, quem Januarium ad penitentiam admittere abuebat. Immo
is, seu quisvis alii, lapsi illi suadebant, ut crimen suum coniugio cum virgine vi-
tiosa incedo emendaret, aut saltem tegeret, ut scilicet offensculum renovaretur
hominum secularium, qui ex hoc facto monachis & monachice vite insulabant.
Baccharius itaque hac epistola primum quidem Januarium validis argumentis inducit
ad recipiendum lapsum: deinde fratrem illum ad penitentiam hortatur, seque ejus
penitentiae socium ac participem esse velle proferat. Legimus hanc epistolam in
veteri codice monasterii Regalis-montis ordinis Cisterciensis, sed initio mutilam, in
cu-

cujus sine hac clausula habetur: *Explicit Epistola sancti Bacchiarri abbatis consolat-
oria ad Januarium abbatem scripta de reparatione lapsi*; quem Januarius Italum fu-
isse, aut saltem Italici monasterii abbatem existimo. Hunc beatissimum fratrem per-
petuo appellat Bacchiarus, patrem dicturus, si & ipse abbas non fuisset. *Bacchi-
arius*, uti & *Bacbus*, scribebant antiqui terribi littera haud geminata, secus quam
usus & recta scribendi ratio apud nos obtinuit. Sed haec minutiora sunt. In hu-
jus epistolae priori parte, ait Bacchiarus, audisti militis Christi ruinā, se totum
ita commotum fuisse, ut omnem partem corporis sui senserit eadem plagā tor-
queri; neque enim se repurare, absque damno suo hoc accidisse malum, ubi mem-
brum corporis sui diabolica sagitta percussit. Tum Januarius in fratrem lapsum
acribitatem arguit. *Ubi est*, inquit, *misericordia christiana religionis*, quam *Ma-
giſter noster sacrificio docuit esse meliorem*? Eum errare, si putet fratri lapso,
quia levis est, remedium medicinam confecti non posse. Revocandum in mona-
sterium, ubi nullus eum videat, etiam ex ejus propinquo; ut sic consortio
meliorum erubescat, & refurgat ad vitam. Eos qui lapso matrimonium suadeant,
perinde agere, ac si medicus aegrotum, quia non posse vivere suspicetur, jubet
occidi. Omnino erratum, quod casus & ruina fratris in noticiam secularium homi-
num divulgata sit, ut non solum quam incolit civitatem, sed etiam totum or-
bem, fame ipsius desperatione impleverit. Hinc exilaratos seculares homines ex
ruina militis Christi, eum quasi in scelus suorum excusationem & consolationem
nem suam pretendentes. In posteriori vero parte fratrem illum alloquens, ejus
culpam plange, ei commoet, si necesse sit, optant. Deinde monet, cavet, ne
scelus hoc in conjugium vertat. Attollat animos, ne se inimica desperatio fran-
gat. Ingressiatur monasterii sui caecum, id est monasterium ipsum; & tene-
bras solitudinis, quibus ad perditam lucem revocetur, exquirat. Horreat mem-
bra jejunio, & cilicium pro veste habere confectat. Sed ne more Pharisaeorum
onera importabilia, quae ipse gessere nolit, ei imponere videatur: Ecce, inquit,
frater, quia *mihi jurandi licentia prohibetur*, spondeo secundum misericordiam
Domini, hujus me labori, quem suscepo, velle esse participem: confortum ve-
ro meum, cupidus salutis tuae, non solum ingero, sed etiam offero. Haec alia-
que Bacchiarus, quae tam preciosa visa sunt, ut ea praetermittere duxerim no-
tas. Ad ordinem revertor.

V.

S. Finianus
et alii

Patricii studium in propagando monachorum instituto singularis est sanctus Fin-
ianus, qui & ipse apud Turonos aliquando versatus est, ubi cum litterarum stu-
dio religionis cultum conjunxit. Reversus in patriam, id est Hiberniam, quendam
aedificavit monasteria, multoque habuit celebres discipulos, quorum illustres fue-
re Beendanus, & ipse complurium monachorum pater: Columba, Hibernis postea
monasterii auctor; atque alter Columba idem abbas, sub quo monachis discipli-
nis informatus est Finianus, multorum idem monachorum abbas & praeceptor.
Hos inter praecipuus fuit Congellus abbas, qui celeberrimum Bancoense monaste-
rium condidit, eruditique Columbanum, Luxoviensis monasterii ac Bobiensis, alicu-
tisque parentem.

VI.

Eusebius &
Bancoensis
& Vaulis
monasterii
auctor.

Dum Finianus, apud Hibernos rem monasticam cum suis promovebat, idem
apud Brittones faciebat Elretus, quem alii sancti Germani Antiflodorensis episcopi,
alii sancti Dubricii Carleolensis antistitis discipulum fuisse volunt. Ipse discipulos
habuit Samsonem Maglorium & Paulum episcopos, atque Gildem abbatem, qui
omnes ex Britannia in Armoricam traiecerunt. An unum vel plura monasteria in
Wallia insituerit Elretus; quoque nomine locus, in quo versari solebat, appella-
retur, incertum. Facili tamen adducor ut credam, Bancoense Walliae monaste-
rium ab ipso insitutum fuisse, atque ejus conversatione illustratum. Duo fuisse eo
nomine celebra monasteria, unum apud Hibernos in Ultonia; alterum apud Bri-
tones in Wallia, quod Beda (a) nobilissimum Brittonum monasterium appella-
bat, in quo tantus, inquit, fervere fuisse numerum monachorum, ut cum in se-
ptem portiones esset cum praepositis sibi rectoribus monasterium divisum, nulla
harum portio minus quam trecentos homines haberet, qui omnes de labore ma-
nuum suarum vivebant. Huic monasterio praerat Dinoothus abbas, cum Augu-
stinus in Angliam accessit. Incredibile illi monachorum olim numerum fuisse
indicio sunt, ait Willielmus monachus Malmesburiensis, tot semistri parietes ec-
clesiarum, tot anfractus porticum, tanta turba roderum, quantum vix alibi cer-
nas: nunc monachorum sanctorum receptaculum; nunc mutatum in episcopatum.
Ejus forum describit Johannes Spedus in Theatro Britanniae, statuitque in australi
Flintensis comitatus parte, in loco qui apud veteres Bovium, hodie *Banber five*,
Banger appellatus, *Bancoensburg* apud Bedam; urbe primò, ut nomen ipsum indi-
cat, deinde celebris memoriae monasterium, jam dudum penitus excidium: ubi dicitur

(a) Beda lib.

i. c. 10.

191

rum tantum, ut Spedus, portarum nomina restant, nulli passus disjundum, quas Deva fuvius nunc interfuit.

ANN. L. III.

195.

VII.

Congellus

abbas Banno-

reus in Hi-

bernia.

(a) B. Bern-

in vita 3.

Malach. c. 3.

Lesus

estote mon-

asterium

fundator.

(b) Forster. a.

47.

(c) Colum-

ba. infra.

30.

VIII.

3. Columba

abbas Hibern-

ie.

(d) B. a. 14.

3. ref. 4.

rum tantum, ut Spedus, portarum nomina restant, nulli passus disjundum, quas Deva fuvius nunc interfuit.

Non minus illustre fuit aliud Bannorensis in Ultonia Hibernie provincia monasterium, quod sancto Congello seu Congallo ac Commogello, Hibernici, ut diximus, discipulo, suum debet originem. Strum erat in hodierno comitatu Duacensis, haud procul a mari orientali, quā brevissimum in Scotiam trajectus est. Tanta illuc monachorum conflavit multitudo, ut etiam omnes uno in loco non possent consistere, eos in diversas cellas & varia monasteria dividere coactus sit Congellus, adeo ut tria milia sub ejus disciplina militarent. Nempe nobilissimum, ait sanctus

(a) Bernardus, existit ante sanctum Malachiam ejus insauratorem hoc ceterum nobilium, sub primo patre Congello multa monachorum milia gerentem, multorum monasteriorum caput; locus verus sanctus, fecundusque sanctorum, copiosissimus fructificans loco, ita ut unus ex filiis sancti illius congregationis, monachus Luanus, centum solus monasteriorum fundator existisse feratur. Denique in Hiberniam, Scotiaque reppererunt gemina ejus, et ea postmodum tempore Daviniani, Scotique precepsisse videntur: *Postquam terram, & inibi cum; mul-*

tiplacii locupletare non, &c. Nec modo in praesentia, sed in aeternam etiam re-

ad hos nostras Gallicanas partes sanctus Columbanus ascendens, Luxoviensem con-

struxit monasterium, factus ibi in gentem magnam. Hademus Bernardus. Mos erat Congello, ejusque discipulis, ut quicumque legeret, christiane locum deferrent;

quo nomine aut capella reliquiarum collo appendi solita, (Graeci *in domo* vocant,) intelligitur; aut vasculum oleo benedicto plenum, quo ad aegros conguinandos, morbo-

rum depellendos utebantur. Idem etiam episcopi in usu erat; unde sanctus Germanus Parisiorum antistes, ad finandam quendam aegrorum invitarum, eo disco-

rum cum *christianis suis* (b) dixerit, quia nimirum ipsi difficilis erat accessus. Forte Congellus in agrum laborandi causa profectus, *christiane suam* supra vestem suam

posuit. Illuc gentes latrunculi ex Hibernia, ut cuncta diriperent, irruperunt, christiane illud Congelli deum esse mti, virum sanctum contingere non ausi sunt. Huic affine est quod legitur in penitentiali sancti Columbae, in quo praecipitur, ut, *qui obitus fuerit christiani pergere procul ad opus aliquod, quanti quique percussoribus*

subiaceat. Et quidem christiani vas quoddam fuisse ex eo patet, quod ibidem duodecim percussiones infliguntur ei, cui *christiani ceciderit*, sed non fractum. Morte infirmitate Congellus, cum ei discipuli sui quotidie divinam eucharistiam dare vellet,

contentus est se a nullo alio eam accepturum, quam a sancto Fiachra abbate in Lagenensi Hibernie provincia; qui ab anglo admonens, in Bannorensis monasterium

protinus accessit, statimque *etiam cum dominica*, id est corpus & sanguinem Christi, beatissimo patri dedit. Post obitum sepultus est in suo monasterio; atque inde

praedictus Fiachra, post aliquot annos, brachium sancti Congelli, quemadmodum

in vivente petierat, obtinuit, condiditque in ejus honorem monasterium in arce, tum ipsi ejusdem provinciae dux *Adas* tradiderat. Edidit nonnulla opuscula Congellus, quorum unum laudat Columbanus, auctoremque alio nomine *Fachum* (c) vocat. Idem cognomen eadem tribuit Norbertus Balbus in martyrologio ad

diem nonum Junii, ubi mentionem facit sancti Columbani abbatis, *coepit inter alios*

discipulos unum Congellum, latine *Fachum* nomine illustrem, commemorare. At Congellum sancti Fintani discipulum fuisse testatur libellus de ejus vita apud Patricium Henningum; idque longe veri similis est, siquidem Columba & Congellus aetate

aequales fuerunt.

Ad Congellum identidem ventitabat sanctus Columba, "ille Hibernie, ut peto,

abbas, qui sanctum Finnianum in disciplina monastica preceptorum habuerat in Hibernia, ubi Deumacaeum (d) monasterium construxit. Deis cum duodecim com-

missionibus discipulis suis ex Hibernia in Britanniam accessit, id est in Scotiam, praedicatum verbum Dei Scotis, qui erant in Britannia, & provinciae septentrionalium

Pictorum, qui arduis atque horrentibus montium jugis ab australibus Hibernici dis-

juncti erant. Hi vero multo ante tempore christianam fidem, relicto gentiliismo erro-

re, susceperant, praedicante eis verbum Dei Niniā seu Niniano episcopo, reverendissi-

mo & sanctissimo viro, ex natione Britonum, qui Romae rectum fidem edocuit, sedem episcopatus sui ad Candidam-casam in ecclesia sancti Martini statuit, ubi &

ipse corpore una cum multis aliis sanctis requiescit. Columba adveniens ad illos Bri-

tanniae Scotos contigit sub nupum incarnationis dominice quingentesimo sexage-

simo-quintem, Congalli seu Cornalli regis septimum: quo ex tempore vir sanctus per annos amplius triginta verbo & exemplo Christum praedicare non destitit.

Hinc per illa tanti beneficii memor, Jonam insulam (sic legendum videtur) movet

Usteris, quae vox hebraica Columbanum significat, quam Hibernici alii vocant, ad

con-

condonandum monasterium ipsi concessit. Non satis sibi constat Venerabilis Beda, cum ait, Scottos in Britanniam advenientes ad maris sive partem septentrionalem sibi locum (a) patrie fecisse: & tamen Hibernensem insulam a Pictis, qui eas *Eritensis plagas incolabant*, sancto Columbo (b) donatam fuisse tradit. Hæc enim insula ita erat in regione Scottorum, octo decim circiter millibus distita ab occidentali litore illarum provinciarum, in quibus Scottorum regnum positum, erat: quos inter de Pictis Doris-Britanici montes, ut jam dixi, disternere erant, teste Adamnano Hibernis cœnobii abbate, qui Beda paullo antiquior, & locorum magis peritus erat. Exigua hæc insula vix quinque miliaria in orbem cœmet, teste Beda, jacebat in Deucalædonio mari ad occidentem, bætuus *Columbi* appellata apud Spæum in Scotie descriptione, trasto vocabulo ab ipso sancto Columbo, qui a nonnullis, ut Beda (a) auctor est, composito a cella & Columba nomine, Columbelli vocabatur. Certè hoc nomine afficitur in perveritis litulis (d) Anglicanis. In hac insula conditum fuit Hibernic monasterium, aliorum omnium, quæ a Columba instituta sunt, caput. Habere autem solet ipsa insula, inquit idem (e) auctor, rectorem semper abbatem presbyterum: cuius iuri & omnis provincia, & ipsi etiam episcopi ordine insubito debeant esse subiecti, juxta exemplum primi doctoris illius, scilicet sancti Columbe, qui non episcopus, sed presbyter exstiterat, & monachus. Is Aldanum caelesti monita Scottorum regem benedixit; & sancti Benedicti obitu celitus accepto, *sacra ecclesiastica mysteria* per Dionetrium militem suum, ad celebrandum in eius natali die missæ sacrificium præparari jussit. Idem factum in obitu sancti Columbe episcopi Lagensis, quo die, cum fratres ad opera manuum extiteri essent, sanctus vir contra feriari jussit, sacrosque oblationis obsequia præparari, & aliquam fieri prandii adjunctionem. Hinc colligitur, nonnulli festis feriæque diebus missam in hoc monasterio, qui rursus sine dybio etiam aliorum in illis partibus erat, celebratam fuisse. Jam ad Columbæum, cuius maxime causâ hæc præmissa sunt, revertamur.

Columbanus in Lagenia Hiberniæ provincia ortus, post liberalium litterarum studia, bortatu religiose ac Deo dicatæ semine, ad Silicem virum venerabilem, qui eo tempore singulari religione & sacrarum scripturarum scientia pollebat, se contulit, atque ab eo sacra litteras didicit. Dein Bancorense petit monasterium, cui tum præerat egregius illi monachorum pater Compellus, idemque prædicti monasterii primus auctor. Mox ille jugum Christi in se suscipere, jugi orationi vacare, duram tolerare jejunia, omnia denique subire austeritatis religiose genera, et qui aliorum doctor futurus erat, ipse docenda prius factis implet. Tum multis annis in monasterio erectis, subit mentem ejus cogitatio ceteras advenendi regiones. Aggit tandem assensiente Compello, cum duodecim sociis, primum quidem in Britanniam, inde in Galliam iter aggreditur. Agebat tunc annos ætatis tricesimum; regnabatque in Burgundia Guntcharinus, in Austria Childebertus, qui paullo post, mortuo patre, utrumque regnum obtinuit. Placuit Columbano vasti Vosagi seu Vogeti solitudo, vixisse enim consistere in veteri castro, quod Anagratum (*) pristino vocabulo appellabant. In eremo inculta vix alius novis incolis ad vitam, præter herbas & arborum cortices, suppetebat. Agrotanti fratri non aliud subsidium allatum est, quam aliorum fratrum jejuniæ & preces. Tertio demum die servis Dei calicis provision, adducto panem & pulmentorum supplemento per quemdam hominem, qui fratrum oratione pro coniugis sospitate deprecabatur. Iterum sanam egessas; iterumque divina opulatio adfuit. Novem jam transierant dies, quibus vir Dei cum suis non alios sumferat cibos, quinæ quos sponte salus præbebat: cum Caramotoco abbati vicini monasterii, cui Salicis nomen erat, suggessit elementissimus Deus, ut famulo suo Columbano, intra eremi vastitatem fame laboranti, necessaria deferri curaret. Illico parvit abbas bonus, præcipiens Marculfo cellerario suo, ut quantocius cum onasibus vehiculis ad virum Dei pergat. Ibat Marculfus per saltus invia, ignotus quem quaereret: sed præmissos abique dote equos securus, ad Anagratem tandem pervenit, atque allatum Columbano commearum obtulit. Exiit tribus ab Anagratibus levis quidam vicus, *le Sancy* vulgo dictus, unâ tantum loca dictus a Lutra abbatia: quo in loco Salicis monasterium positum fuisse, & nominum maxima affinitas, & Luxoviensium traditio suadet, si non persuadet. Columbano acrius erat, ut in præcipuis Christi Domini, aliorumque sanctorum festivitatibus vacatorem societate se subtraheret, quietior orationi & piis animi exercitationibus vacatorem; degeretque in editis & abrupta rupe, agnatum pomorum, quæ bollæce (*) vulgo appellantur, herbæque ejus contentem, & apia pava, quæ ex valle subjecta non sine magno labore afferri poterat. Hæc laborem cum Domualis ejus minister gravatè ferret, proaliam rupe peccatore jussu, mox fontem perennem elicuit. Hinc, etsi in obscura solitudine patrata, vicina tamen circumquaque loca læpe sub-

ANN. CHR.

100.

(a) id. ib. 10.

(b) id. ib. 10.

(c) id. ib. 10.

(d) id. ib. 10.

(e) id. ib. 10.

(f) id. ib. 10.

(g) id. ib. 10.

(h) id. ib. 10.

(i) id. ib. 10.

(j) id. ib. 10.

(k) id. ib. 10.

(l) id. ib. 10.

(m) id. ib. 10.

(n) id. ib. 10.

(o) id. ib. 10.

(p) id. ib. 10.

(q) id. ib. 10.

(r) id. ib. 10.

(s) id. ib. 10.

(t) id. ib. 10.

(u) id. ib. 10.

(v) id. ib. 10.

(w) id. ib. 10.

(x) id. ib. 10.

(y) id. ib. 10.

(z) id. ib. 10.

(aa) id. ib. 10.

(ab) id. ib. 10.

(ac) id. ib. 10.

(ad) id. ib. 10.

(ae) id. ib. 10.

(af) id. ib. 10.

(ag) id. ib. 10.

(ah) id. ib. 10.

(ai) id. ib. 10.

(aj) id. ib. 10.

(ak) id. ib. 10.

(al) id. ib. 10.

(am) id. ib. 10.

(an) id. ib. 10.

(ao) id. ib. 10.

(ap) id. ib. 10.

(aq) id. ib. 10.

(ar) id. ib. 10.

(as) id. ib. 10.

(at) id. ib. 10.

(au) id. ib. 10.

(av) id. ib. 10.

(aw) id. ib. 10.

(ax) id. ib. 10.

(ay) id. ib. 10.

(az) id. ib. 10.

(ba) id. ib. 10.

(bb) id. ib. 10.

(bc) id. ib. 10.

(bd) id. ib. 10.

(be) id. ib. 10.

(bf) id. ib. 10.

(bg) id. ib. 10.

(bh) id. ib. 10.

(bi) id. ib. 10.

(bj) id. ib. 10.

(bk) id. ib. 10.

(bl) id. ib. 10.

(bm) id. ib. 10.

(bn) id. ib. 10.

(bo) id. ib. 10.

(bp) id. ib. 10.

(bq) id. ib. 10.

(br) id. ib. 10.

(bs) id. ib. 10.

(bt) id. ib. 10.

(bu) id. ib. 10.

(bv) id. ib. 10.

(bw) id. ib. 10.

(bx) id. ib. 10.

(by) id. ib. 10.

(bz) id. ib. 10.

(ca) id. ib. 10.

(cb) id. ib. 10.

(cc) id. ib. 10.

(cd) id. ib. 10.

(ce) id. ib. 10.

(cf) id. ib. 10.

(cg) id. ib. 10.

(ch) id. ib. 10.

(ci) id. ib. 10.

(cj) id. ib. 10.

(ck) id. ib. 10.

(cl) id. ib. 10.

(cm) id. ib. 10.

(cn) id. ib. 10.

(co) id. ib. 10.

(cp) id. ib. 10.

(cq) id. ib. 10.

(cr) id. ib. 10.

(cs) id. ib. 10.

(ct) id. ib. 10.

(cu) id. ib. 10.

(cv) id. ib. 10.

(cw) id. ib. 10.

(cx) id. ib. 10.

(cy) id. ib. 10.

(cz) id. ib. 10.

(da) id. ib. 10.

(db) id. ib. 10.

(dc) id. ib. 10.

(dd) id. ib. 10.

(de) id. ib. 10.

(df) id. ib. 10.

(dg) id. ib. 10.

(dh) id. ib. 10.

(di) id. ib. 10.

(dj) id. ib. 10.

(dk) id. ib. 10.

(dl) id. ib. 10.

(dm) id. ib. 10.

(dn) id. ib. 10.

(do) id. ib. 10.

(dp) id. ib. 10.

(dq) id. ib. 10.

(dr) id. ib. 10.

(ds) id. ib. 10.

(dt) id. ib. 10.

(du) id. ib. 10.

(dv) id. ib. 10.

(dw) id. ib. 10.

(dx) id. ib. 10.

(dy) id. ib. 10.

(dz) id. ib. 10.

(ea) id. ib. 10.

(eb) id. ib. 10.

(ec) id. ib. 10.

(ed) id. ib. 10.

(ee) id. ib. 10.

(ef) id. ib. 10.

(eg) id. ib. 10.

(eh) id. ib. 10.

(ei) id. ib. 10.

(ej) id. ib. 10.

(ek) id. ib. 10.

(el) id. ib. 10.

(em) id. ib. 10.

(en) id. ib. 10.

(eo) id. ib. 10.

(ep) id. ib. 10.

(eq) id. ib. 10.

(er) id. ib. 10.

(es) id. ib. 10.

(et) id. ib. 10.

(eu) id. ib. 10.

(ev) id. ib. 10.

(ew) id. ib. 10.

(ex) id. ib. 10.

(ey) id. ib. 10.

(ez) id. ib. 10.

(fa) id. ib. 10.

(fb) id. ib. 10.

(fc) id. ib. 10.

(fd) id. ib. 10.

(fe) id. ib. 10.

(ff) id. ib. 10.

(fg) id. ib. 10.

(fh) id. ib. 10.

(fi) id. ib. 10.

(fj) id. ib. 10.

(fk) id. ib. 10.

(fl) id. ib. 10.

(fm) id. ib. 10.

(fn) id. ib. 10.

(fo) id. ib. 10.

(fp) id. ib. 10.

(fq) id. ib. 10.

(fr) id. ib. 10.

(fs) id. ib. 10.

(ft) id. ib. 10.

(fu) id. ib. 10.

(fv) id. ib. 10.

(fw) id. ib. 10.

(fx) id. ib. 10.

(fy) id. ib. 10.

(fz) id. ib. 10.

(ga) id. ib. 10.

(gb) id. ib. 10.

(gc) id. ib. 10.

(gd) id. ib. 10.

(ge) id. ib. 10.

(gf) id. ib. 10.

(gg) id. ib. 10.

(gh) id. ib. 10.

(gi) id. ib. 10.

(gj) id. ib. 10.

(gk) id. ib. 10.

(gl) id. ib. 10.

(gm) id. ib. 10.

(gn) id. ib. 10.

(go) id. ib. 10.

(gp) id. ib. 10.

(gq) id. ib. 10.

(gr) id. ib. 10.

(gs) id. ib. 10.

(gt) id. ib. 10.

(gu) id. ib. 10.

(gv) id. ib. 10.

(gw) id. ib. 10.

(gx) id. ib. 10.

(gy) id. ib. 10.

(gz) id. ib. 10.

(ha) id. ib. 10.

(hb) id. ib. 10.

(hc) id. ib. 10.

(hd) id. ib. 10.

(he) id. ib. 10.

(hf) id. ib. 10.

(hg) id. ib. 10.

(hh) id. ib. 10.

(hi) id. ib. 10.

(hj) id. ib. 10.

(hk) id. ib. 10.

(hl) id. ib. 10.

(hm) id. ib. 10.

(hn) id. ib. 10.

(ho) id. ib. 10.

(hp) id. ib. 10.

(hq) id. ib. 10.

(hr) id. ib. 10.

(hs) id. ib. 10.

(ht) id. ib. 10.

(hu) id. ib. 10.

(hv) id. ib. 10.

(hw) id. ib. 10.

(hx) id. ib. 10.

(hy) id. ib. 10.

(hz) id. ib. 10.

(ia) id. ib. 10.

(ib) id. ib. 10.

(ic) id. ib. 10.

(id) id. ib. 10.

(ie) id. ib. 10.

(if) id. ib. 10.

(ig) id. ib. 10.

(ih) id. ib. 10.

(ii) id. ib. 10.

(ij) id. ib. 10.

(ik) id. ib. 10.

(il) id. ib. 10.

(im) id. ib. 10.

(in) id. ib. 10.

(io) id. ib. 10.

(ip) id. ib. 10.

(iq) id. ib. 10.

(ir) id. ib. 10.

(is) id. ib. 10.

(it) id. ib. 10.

(iu) id. ib. 10.

(iv) id. ib. 10.

(iw) id. ib. 10.

(ix) id. ib. 10.

(iy) id. ib. 10.

(iz) id. ib. 10.

(ja) id.

ANN. CH.

netrarunt, multoque infusae difficultates adduxerunt. Hinc visum est Columbiano aliis in eadem sollicitudo monasterio insinuatore ob Anagratensium passim multibus, in loco, quae retinebat, Luaxovum encampabant. Ibi munitionibus omni castri redempti, ibi thesaurum animo opere contritus erant visus; ibi denique idolo cultu relicto, quae profano ritu gens illa quondam colebatur. Hunc locum vi sanctus in sacrationem commutavit religionem, condito illic monasterio, quod celebratæ sui nominis exteras quoque regiones implevit, multaque aliis formam præbuit & exemplum.

Quo anno Vofagus incolere cepit Columbanus, quove Luxoviensis monasterii fundamenta posuerit, quod differe nōtāte cōveniat, incertum reliquit Jonas monachus, ejus viri scriptis, nec alii post eum facti explicantur. Quam Jonam fecit voluit recentiores, Columbam adventum in Galliam statuit vel principari Sigiberto, id est ante annum bojam facti septuagesimum-quintum, quo anno Sigibertus Vi-
thorici prope Duacum regnavit. Sed in eo manifestus est hujus auctoris error, cum ait, Sigibertum *ex tempore ducem regni Gothiflorum, Burgundorumque* imperasse, cui Burgundiam suam quondam possidit, confluit, utpote que co vivente ac mortuo Guotomacho regnum habuit. Alii, Jona errore animadverto, pro Sigiberto Childebertum ejus filium respondent. Verum nec sic monachis expressi hic locus: cum in Galliam accesserit Columbanus ante annum nonagesimum, quo tempore Guotomachus adhuc in vivis erat, qui nonnisi post annos tres Burgundiae regnum Childeberto Austrasiorum regi morte sua reliquit. Restitit Odoarius Vitalis Colombam in Galliam accessum refert ad Childeberti principatum, fed nulla regi Burgundici facti mentione. Errandi occasio Jona, homini extero, nec in patria nostra historia satis circumscto, hac fuit, quod Burgundiae principatum per Sigibertum ex paterna hereditate in Childeberti potentiam venisse falso autumaverit, quem ei ex patris morte, id est Guotomacho, provenisse exporiam eum. Jam vero quo anno Columbanus Vofagus adierit, ex eo colligitur quod inde Brunichildis infideli-
bus expulsi *per sigiberto anno post incolatum ejus illius*, teste Ivo Jona. Cum vero ex eodem auctore hanc expulsionem triennio post subsecuta sit Theoderici ad Theoderici regem mortem, & monarchiae Francie devolutio ad Chlotharum eorum fratrem patremque, quod utrumque anno post sexcentisimum tertio-decimo coeegit certum est: hinc conicitur, Columbanum non nisi anno quingentesimo nonagesimo Vofagus incolere cepisse; ac paulo ante in Galliam accessisse, ac primam quidem tumultuario opere Anagrarum monasterium, dein, crescente discipulorum numero, Luxoviense construxisse: cujus proinde primordia circiter annum nonagesimum collo-
canda sunt. Hinc Columbanus, ejusque discipulorum fama supra modum crevit, qui innumeris undequaque ad novam comobum pertraxit. Illic non modis servi ac ingeni, fed nobilium etiam filii, spretis facili phaleramentis, concurrebant, sic ut tantam confluentiam turbam unius cenobii septia capere non possent. Tantam fuisse

29 ajunt, ut sancti Bernardi (a) verbis utar, ut, succedentibus sibi vicissim choris,
30 continuarentur sollempnia divinorum, ita ut nec momentum quidem diei ac noctis
31 vacaret a laudibus.

XI.
 Item Fonta
 nense condi
 tui.

[illegible]

Pterocarpus
erigo

ad-comitia generalia accedere in princeps monasterium, ubi, si quid animadversione aut correctione dignum accidisset, emendabatur. Hac una conspectu ob oculos posita, in consequentibus datâ occasione illustranda erunt.

Hic ergo locis ita, ut diximus, inscriptis Columbanus, et summus rector, præerat, atque ut una eademque omnium vivendi norma esset, ac minimè dissimilis, regulam quam tenerent, ait Jonas, Spiritu-sancto repletus condidit: in qua quatuordecim & quante discipline vir sanctus fuerit, agnoscere licet. In hac regula summa obedientia, & quidem usque ad mortem, præscribitur, quantumvis dora & ardua sint que jobentur. Summum item silentium, præterquam de rebus utilibus aut necessariis. Piscis etiam non raro adhiberi, & cervilla ad porum, ut ex Columbani aetis patet. Quotidie psalmandum præcipit, sicut quotidie orandum, quotidie laborandum, quotidie legendum. Ad laborem, qui corpore exercetur, vir sanctus vultus seu chirostheci utebatur, testante Jonâ. Cupiditatem in monachis namque nimè refecat regula: quippe monachis leptom esse cupiditatem, cum non solum superflua eos habere nota sit, sed etiam velle. Hunc porro facultatum contemptum primum esse gradum perfectionis monachorum; secundum, purificationem vitiorum; tertium, perfectissimam ac continuam Dei dilectionem, ac celestium jugum, amorem, qui terrenorum oblivioni succedat. Denique mortificationem aut maximam esse partem regule monachorum, quam in hoc libro esse dicit, ut ne quid sine abbatris consilio fiat.

Obsecrum est quod de cursu ac synaxi psalmodum, id est de officio divinum, præscribit. Sic verò interpretor. Non uniformis debet esse Psalmodia modus, sed longior aut brevior temporum diversitate. In vigiliis nocturnis brevior modulatio est, ut viginti-quatuor psalmi cum octo antiphonis decantentur: longior, ut septuaginta-quinque psalmi cum viginti-quinque antiphonis: media, ut triginta-sex psalmi cum duodecim antiphonis: ita ut terni psalmi ad singulas semper antiphonas dicantur. Ab octavo kalendas Julii, id est a nativitate sancti Johannis-Baptiste, ad kalendas Novembris, in nocturnis vigiliis cum sabbati, tum sequentis dominice, prolixior præscribitur modulatio, ut totum psalterium in his duabus noctibus canatur. Idem etiam ritus servatus in tota hieme; quo tempore feriatis diebus media, quam diximus, psalmodum triginta-sex modulatio abhincitur duodecim choris seu antiphonis, nam utrumque promiscue a Columbano usurpatur. Chorus vocat Donatus episcopus Vefontionensis. Hieme transactâ per singulas veris hebdomadas terni minuantur psalmi in vigiliis nocturnis, tum sabbati & dominice, tum privatarum feriarum, donec modulatio in primis illis sabbati & dominice vigiliis redigatur ad triginta-sex psalmos; & in privatis diebus ad viginti-quatuor; qui modus in feris per totum ver & totam æstatem usque ad autumnale æquinoctium retinetur. In diebus totius anni officiis, quod labore corporeo interpolari solebat, terni psalmi assignantur cum statuti precibus pro peccatis, pro omni populo christiano, pro sacerdotibus & singulis ecclesiarum gradibus, pro elemosynas facientibus, pro pace regum, & pro inimicis. Denique ad initium nostris, alii duodecimam vocant, duodecim psalmi recitabantur. Hac summa est regule beati Columbani, que constat novem domtaxat capitulis in editis; in manu exaratis aliquando quatuordecim ob minores sectiones: ita ut caput ultimum in omnibus libris, cum editis, tum scriptis, sit de mortificatione, præterquam in codice Bebiensi, in quo aliud capitulum adijcitur de perfectione monachi. Unde mirari subit in concordia (a) regularum a Benedicto abbate Anianensi, itemque a Smatagm affertur caput tricesimum-tertium ex regula Columbani, quod neque in Columbani regula, neque in penitentiali eisdem subjuncto reperitur.

Hic penitentialis liber in quibusdam vetustis codicibus vocatur *regula canonicorum patrum de Hispania*; quem titulum præfert Augustanæ sancti Udalrici abbatis recentior codex, ex antiquo Augiensis transcriptus, cui veterimus sancti-Gallensis omnino similis erat. In hoc penitentiali qui non signaverit cochleare quod sanctorum, sex percussioibus multatur; qui perdidit nicas, martine in ecclesia emendatur. Duodecim percussioines insiguntur ei, qui domo egressurus ad arationem poscendam non se humiliaverit, & post acceptam benedictionem non se signaverit, & crucem non adiecit: quæ minus idcirco visum est observare, quod ex in quendam sanctorum nostrorum obscura facta illustrentur, ut datâ occasione videbimus. Ad hæc varis multæ imponuntur illi, qui accipiendam sacram communem, dentibus calicem salutaris tegerint; qui ordinem sacrificii non custodierint: item sacerdoti sacrificium afferenti, qui ungues non resecuerit; atque diacono, cui barba tonsa non fuerit. At verò præscribitur, ut sacrificium, id est communem accepturus ter se humiliet; & novit, quia indocti & inexperti, ad calicem non accedant, quod æ-

ANN. CHÆ.
590.

XII.
Lazavim
fieri dicitur
plina & re-
gula.

XIII.
Psalmodie
ordo ac ritus

(a) Mura, p. 105.

XIV.
Penitentialis
Columbani.

ANN. CHR.
139.
Communio
sub unica
specie.

gumento est, jam eo tempore communionem sub unica specie quandoque in usu fuisse. Interdicitur etiam, ne quis veniat ad sacrificium cum nocturno cingulo, vel velle itidem nocturna. Duplices quippe vestes habebant tum monachi, una pro nocte; alteras pro die, honestiores. Diverse etiam penae imponuntur his, qui sacrificium, id est eucharistiam, perdidit, vel corrupti liverint; quod argumento est, eam a monachis, fortè iter agentibus, delatam fuisse. Penitentes fratres non lavanda capita sua, nisi die dominico. In eodem libro fit etiam mentio de confessione faciendi sacerdoti.

XV.
Alii ritus
præter re-
gulam.

Præter superiorem regulam & librum penitentialem, erant & quidam alii ritus in usu recepti apud Luxovienses; quale est illud, quod secularibus in adyta monasterii ingressus minime patebat; adeo ut Theodericus rex ingressus refectorium; durè a Columbano increpitus sit: quæ res occasione præbuit vitium sanctum criminandi apud regem, quod *infra septa ferretur* omnibus christianis aditum prohiberet. Ad hæc infantes a Columbano admittentibus in monasterium, tamen nulla de eorum susceptione aut educatione mentio in prædica ejus regula fiat. Sic Donatus, Waldekens delectus & Flavie filius, ab infanzia educatus est a beato Columbano, cujus precibus parvulus cum calicis obtinuerat: neque id privilegium puero a Deo dato ab interventore concessum dici potest, quod Agilo, Rebaccen postmodum abbat, itidem indultum legitur.

XVI.
Laud per-
cussio, ut apud
Luxovienses.

Hoc in loco tres questiones nobis examinande occurrunt. Prima est, an iugis psalmodia seu laus perennis aliquando in usu fuerit apud Luxovienses, quod sanctus Bernardus in libro de vita sancti Malachie traditione acceptum refert; & quidem an a beato Columbano instituta. Hunc ritum a Columbano præscriptum fuisse vix mihi persuadeam. Nihil quippe hac de re apud Jonam in actis aut Columbani, aut Eulasti; nihil in actis Attale aut Bertoldi Bobienium abbatum legitur. Immo verò Luxovienses monachi, non in turmas distincti, sed simul omnes divinis laudibus, simul omnes labori corporeo vacabant; unde regi satellites ad comprehendendum Columbannum missi, cum in ecclesia cum psallentium choro orationi deditum, cum omni congregatione fratrum repererant. Certè scriptor vite sanctæ Salabergus, Laudensis parthenonis abbas, asserit, assiduum ac perennem psallendi usum ab ea institutum fuisse ad instar *Agrægorum monachorum & Mabendiensium* sanctimonialium: dicturus etiam Luxoviensem, si hæc institutio apud Luxovienses non obtinuerit. Nihil etiam circa perennem psalmodiam statuit Eulastius Columbanus successor; nihil Waldebertus, qui Eulastium excepit. Quæ apud Surium de feceritis sub Eulastio abbate monachis leguntur, interpolator est additamentum, ut patet tum ex codicibus melioris notæ, tum ex libro de vita sancti Walarici abbatis, in quo monachi tantum dacenti ferme viginti in tribus prædictis Voisgæ cenobiis feruntur existisse sub beato Columbano. Quamquam Eulastius in Adonis martyrologio monachorum ferme sexcentorum pater existisse perhibetur: & necesse est sub Columbano ipso numerum fuisse Luxovienis monasterii certum, cum in cella Fontanensi sexaginta monachi sub eo existerint, teste (a) Jonæ. Denique in fragmento veteris catalogi abbatum Luxovienium, nonnulli post Waldebertum laudis perpetua sit mentio usque ad Mellinum; quo cum fratribus interfecto, cessavit laus perpetua. Neque his repugnat regula Columbani, ubi de *choro duodecim*, immo & *viginti-quaque* agitur. Hæc enim voce, ut jam dixi, non distinctas canentium turmas intelligit, sed singulas antiphonas cum ternis psalmis, qui una modulatione sub una antiphona canebantur. *Chorus* appellat in regula Justanensi Donatus episcopus Vefontienensis, & ipse Columbani discipulus. *Duodecim* (b) *chora*, inquit, in hæc omni nocte cantanda sunt; & alia in hunc modum: quibus nihil clarus est ad propositum. Hujus vocis equivoco fortasse nonnulli induit, ut hos locos de variis concinentium terminis, atque adeo de perenni laude interpretarentur. Hæc porro argumenta hæc non affero, ut laudis perpetua ritum apud Luxovienses a Columbano institutum fuisse omnino negem; sed ut conjecturas, quæ me in contrarium movent, sincerè proferam, quas tamen veterum sententiæ submittere non gravabor.

(c) *Justi*
in alio.

(d) *Donat*,
fig. 1. 71.

XVII.
Columbani
regula in di-
versis a Bene-
dictina.

Altera questio est, an sancti Columbani regula diversa omnino censenda sit a Benedictina; an potius quoddam, ut nonnullis recentioribus placet, Benedictine supplementum, adeo ut nunquam una ab altera disjuncta fuerit; denique, si principio discreta ab invicem fuerint, quo tempore simul coalescerint, quodove Columbani regula Benedictina cessavit; eam & simul eas coadunasse, & alteram alteri aliquando tandem cessasse constat. Tria hæc unius questionis capita singillatim nobis explicanda sunt, quatenus firmiter historice narrationis leges, & dissertationum forma penitus direxerit. Primum tantum caput hoc loco expedit, duobus aliis in aliud tem-
pus dilatis. Columbani regulam principio a Benedictina disparatam fuisse mihi dudum

vilum est. Quippe Columbanus ex Hibernia seu ex Bancorensi monasterio in Galliam accessit; antequam regula sancti Benedicti in Britanniam majorem, nedum in Hiberniam & Scotiam penetravisset. Deinde, ubi in Galliam adventu Columbanus, in nullo Gallie sublevis monasterio, sed statim cum suis secessit in Volsigi solitudinem, ubi Luxoviense monasterium, aliisque edificavit. His vero monasteriis eandem vivendi normam prescripsit, quam in Bancorensi didicerat, eisdemque ritus circa conforam & pasche celebrationem; unde Theodericus rex de eo conquerabatur, *cur a provincialibus, nempe Gallorum, moribus desisteret*: quæ etiam Agrestis monachi querela fuit in subsequenti synodo Marisconensi. Præterea regulam peccatam Spiritu-sancto repletus condidit, teste Jonæ, eamque discipulis suis tenendam, servandamque præscripsit: qua in regula omnia de sancto Benedicto, ejusve regula fit mentio; acque in penitentiali eidem regulæ subjuncto; nec denique, apud Jonam ejus discipulum, ac vitæ ipsius, subsequentiumque abbatum scriptorem.

Qui contrariam tenent sententiam, in argumentum afferunt imperfectionem regulæ sancti Columbani, quæ cum non sufficiat ad instituendam vitæ monasticæ ac regularis accuratam disciplinam, aliâ indigebat ad sui complementum; eò eamque causam, in vetustis illorum temporum monumentis eum Benedictina perpetuo conjunctam reperiri. Ex quidem penitentialium ejus librum esse quandam veluti appendicem regulæ sancti Benedicti, qui indefinitos reliquit varios penitentiarum modos, quos Columbanus in suo penitentiali speciatim assignavit. Sanè hic liber Regulæ nostræ subiungitur, ut jam diximus, in veterino codice monasterii sancti Galli, & in Augustano sancti Udalrici recentiori, præmissa brevi (x) præfationculâ, quâ significatur id factum ad supplendum varios penitentiarum modos, quos sanctus Benedictus in regula sua non satis expressit. Quod si hanc præfationculam Columbanus ipse suo penitentiali apposuisset, certè facendum esset regulam sancti Benedicti ab eo servatam fuisse, ejusque penitentialis esse veluti quandam ejusdem regulæ appendicem. Verùm ejus potius discipuli hanc præfationculam regulæ Benedictinæ subiunxisse videntur, quando hanc regulam cum sancti Columbani regulâ sibi servandam proposuere: quod non male post Columbanum obitum accidisse potest videbimus.

Ac tota hæc controversia non tanti est, sicuti quibusdam visum est, momenti, ut loquuti discretione agitari debeat. Certum quippe est, quod jam dixi, sepiusque repetere juvat, unicum fuisse, non solum Benedicti & Columbani, sed etiam omnium tunc temporis monachorum ordinem ac institutum, tametsi regulas varias, ritusque habuerint nonnihil diversos. Omnibus quippe idem propositus scopus erat, idemque finis, nempe secessus a sæculi tumultu & corruptis; eadem-terum omnium abdicatio cum aliis monasticis votis; nec unquam monachorum Ordo vocabatur diversus, nisi quatenus hoc vocabulum ad majorem vel minorem regularis discipline observationem significandam adhibebatur. Pæro hæc regularum diversitas non magis uniti Ordinis unionem violabat, quàm varis nunc commentationes in regulam sancti Benedicti societatem nostram distulit à Cluniacensium instituto. Neque enim ex regularum diversitate oriebatur Ordinum, ut modò, diversitas: cum non raro in uno eodemque monasterio plures simul regulæ tum fervarentur; quod de Atanen-
11 differens asserit Gregorius (4) Turonicus antistes, ubi non modò Cassiani, verùm
12 etiam Basilii, & reliquorum abbatum, quæ monasterialem vitam instituerant, re-
13 gule celebrabantur. Denique in tanta regularum diversitate, quæ varia inter se
14 monasteria servabant, maxima erat monachos inter omnes animorum consensio, una
15 societas, facilis ac promiscuus ex uno in aliud monasterium transitus, mutuusque
16 commerciorum. Id verò in cœnobitis etiam a beato Columbano institutis usque venisse
17 probat factum Eustasii, post Columbanum abbatem Luxoviensis, qui ad eum in Italian
18 profecturus, ingressus in cœnobium Agaunense, ubi tum monachi debebant, festi-
19 citatus est, quis inter primos sanctitate primus ibidem haberetur. Cognito ipsum esse
20 amatum monachum, qui post annos triginta inibi exactus, in excelsissima tope
21 jem ferè per triensium duram agebat vitam; ipse revertens ab Italia, sanctum ho-
22 minem secum abduxit, perduxitque Luxovium, ubi is aliquantum temporis con-
23 versatus, ab omnibus amatus effectus est, ut scribit gravis auctor & æqualis in-
24 ejus actus. Quo in facto observandum est, Agaunenses ad alios, quàm Columba-
25 ni regulæ præscriptum vixisse, nihil minus Amatam, ejus loci monachum, nullâ
26 habitus aut professionis mutatione factâ, inter Luxovienses admissum fuisse de con-
27 fessum.

Non tamen dissimulanda sunt aliquando cum extraneis monachis, quorum mores non ita perfecti erant, ac probata vita: ut sanctus Benedictus (c) non aliam
a peregrinis ejusmodi monachis probationem ad firmandam stabilitatem exigit, quàm

(x) *Anal. H.*
4. p. 632. 64

XVIII.
Ubi S. Be-
nediti & S.
Columbani
Ordo.

(4) *Greg. Tur.*
lib. 11. c. 120

(c) *S. Bened.*
reg. c. 62.

ANN. CHA.

599.

laudabilem eorum tempore hospitalitatis conversationem: quæ si non fuerit talis inquit, ut is e monasterio propici mereatur; non solum si petierit, suscipiatur congregationi sociandus; verum etiam ei suadeatur ut ibidem periret, ut ejus exemplo alii erudiantur ac discant, & quia in omni loco uni Domino servitur, & uni Regi militatur. Formulam promittende stabilitatis a monachis peregrinis & extraneis refert Hildemar in caput lxi. Regule nostre in hæc verba. Ego illi, oratore de lingua præstiti in hoc monasterio, quia placuit mihi converfatus fratrem istum fieri, & alii placuit meo converfatus: idem stabilitatem meam in hoc monasterio per hanc scripturam, manu mea scriptam, perpetuo confirmo. Hæc ratio & ceteronia erat admittendi in monasterium peregrini monachi: nisi quod sanctus Benediclus exigit litteras commendatitias seu consensum illius abbatis, si monachus ille ex noto & vicino monasterio venisset: ne aliis hæc monachi admittendi scandalum & offendiculum inter duo illa monasteria generaret. Talis erat monachorum omnium, etiam orientalium in occidentales, & occidentalium in orientales, per id tempus disciplina, ac mutua communio, quæ nonnisi post longa seculorum intervalla rursus ac dividi coepit, nec ante seculum tertium-decimum omnino violata est, variis novarum religionum Ordinibus sub diversis ac singulis regulis instituta.

XIX.
Luxoviense
privilegium

Jam tertio loco inquirendum, quodnam fuerit Luxoviense privilegium, & a quo rege, quibusve pontificibus indultum, ad cujus instar alii subinde monasteria concessa privilegia leguntur. Innumera sunt ejus rei exempla, adeo ut Marculfus monachus id genus privilegii in formulam redegerit, qualis est formula prima, in qua monasteria sanctorum, verba ipsa refero, *Luxoviensi, Aganensi, Luxoviensi, vel modis innumerabilibus per omne regnum Francorum sub libertatis privilegio consistere dicuntur*. Ex de privilegio quidem tum Lirineni, tum Aganensi satis constat non aliud esse, quam quod Lirinenfibus in synodo Forojulensi, & Aganensibus in Eponefensi concilio vidimus; at quodnam fuerit Luxoviense, a quoque concessum, vetera silent monumenta. In hoc verò consistebat, ut ex Lirineni & Aganensi, sed maxime ex Marculfiana formula intelligitur, ut ex concessu episcopi diocesani aliorumque sui esset penes Luxovienses proprium ex sua congregatione eligendi abbatem, qui ab ipso episcopo absque ullo permisso benedicatur, sacrosque suscipiat gradus; & ut idem episcopus, præter ordinationem monachorum, altarium benedictionem, sancti christi concensationem, nullam penitus aliam potestatem in res aut personas ipsius monasterii exerceat; & nisi rogatus ab illa congregatione vel abbate, ad ipsum monasterium non accedat. Porro si quid monachi deliquissent, secundum eorum regulam a proprio abbate corrigantur: nisi si abbas ipse id facere neglexerit. Fuit ergo Luxoviense privilegium hujus vel similis forme, quod episcopus Vefontensis, in cujus diocesi monasterium situm est, cum aliis episcopis eodem concesserit, dein a Romano pontifice indultum & confirmatum. Hæc postquam scripseram, incidit in manus meas privilegium Johannis pape quarti, rogatu Chlodovei junioris concessum Luxoviensi monasterio, cum ei loco Waldebertus abbas præcesset, ut suo loco videbimus.

XX.
Pelagius papa
perit iustitiam
eigius Grego-
rius.

Sed Columbanus transper dimisso, jam ad res Italicas veniendum est, quæ ut erant afflictissima, perissimum virum, qui tauris medereretur malis, id est sapientissimum ac sanctissimum pontificem, exigebant. Quippe ad cætera mala, quibus Italia per tot annos tum a Gotthis, tum novissimè a Langobardis misera verabatur, novum hoc anno accessit incommodum, nempe gravis pestilentia, ex qua Pelagius pontifex cum infinitis aliis Interiit. Hæc originem accepit ex continuis imbribus, toto superioris anni mense Octobri celo effusus, ex quibus tanta aquarum illuvies Italiam totam invasit, quantam post antiquum diluvium ulla hominum aut litterarum memoria prodidit. Hinc enim exundantibus fluviis non campi solum in stagna conversi, & vis confusa sunt, sed recta etiam subverta, atque homines passim, pecudesque nullo discrimine perierunt. Et Verone quidem Athetis annis ita excrevit, ut aqua usque ad basilicæ sancti Zenonis fenestras, quæ proxime tecto erat, pergerit; nec tamen, apertis licet januis, basilicam ipsam inivit. Romæ verò exitu Octobris Tiberis adeo intumuit, ut super mensia effusus, altiores quoque urbis regiones late omnes obderet. Tantam aquarum illuviem foetidissima pestilentia, quam inguinariam vocant, excepit. Hæc per Italiam cum maxima humani generis pernicië debacchata, cum innumera pibe ac nobilibus turbam percutit, tum ipsam in primi Pelagium Pontificem, cujus meritis ac precibus se flere arbitrabatur homines, e medio subtulit viii. Idus Februarias. Illo sepulto, cum clerus populisque ad novum creandum pontificem convenissent, mira omnium consensione electus est Gregorius diaconus, qui tum in sancti Andree monasterio abbatis munus gerebat; quem ille honorem constanter recusans, litteras ad Mauricum imperatorem exemplo dixit, summopere illum orans, ut hanc a se electionem ac dignitatem amoveretur.

Ve.

ANN. GREG.
190.(a) *Joan. diaconus*
*lib. 1. c. 45.*XXIII.
Pontificatus
et
virtutis.(f) *Greg. Mag.*
lib. 1. c. 17.
440.(g) *Paul. 1us*
lib. 1. c. 34.(h) *Joan.*
lib. 1. c. 34.
440.(i) *id. ibid.*
11.XXIV.
Gregorius
epi-
scopus
monachus
(f) *Greg. lib.*
1. c. 17. p.
(g) *Greg. lib.*
1. c. 17. p.

clocho episcopis de more transiit, in qua iterum de onere pastoralis sibi imposito ingemiscit. Ex his omnibus apparet, quam malignè & sinistra Gregorii mentem interpretati sint periti (a) quidam Langobardi, qui eum specie quidem fuisse pontificatum aiebant, sed revera appetisse. Gregorio in regimine sancti Andream monasterii succedit Petrus, ut idem Gregorius innuit in libro iv. dialogorum capite XLVII.

In hac porro dignitate ut se gesserit pontifex verè magnus, si persequi velim, omnes ejus epistolae hac referre oporteret, ex quibus oemo non intelligit, quanta cum teneret sollicitudo ecclesiarum, totius cleri, omniumque ordinum, pauperum & egenorum. Nullus pontificum post Petrum modestius se humiliter de se sentit; nullus patrum de humilitate melius scripsit, verè Doctor humilitatis appellandus; ut gratia Doctor Augustinus. Incredibilis fuit ejus caritas, in qua heras utrū magis mirere liberalitatem in elemosinis eroganda, an diligentiam & sollicitudinem in perquirendis curandisque pauperibus & egenis, quorum accuratum numerum & omnia in tabellis descripta habebat, non modò uniis urbis aut regionis, sed totius Italiae, Siciliae, Galliae, aliarumque provinciarum. Patrimonia Romanae ecclesiae per economos diligentissimè curabat, non ut ea eis locuplet fieret, sed ut ex eis pauperes & egeni recrearentur. Aliis vestes, aliis vitum & annonam; his pecuniam, illis oleum, illis oves vel pullos; omnibus denique necessaria procurabat: certis ecclesiae census ac redditus concessos, non ut accumularent, sed ut erogentur, & in sinu pauperum recondantur; pauperesque ecclesiae censu esse hominibus, si ex eorum negligentia pauperes per inopia deficiant, vel intreat. Denique quantum ad effundendum propensum erat, tantum ab accipiendis aueribus abhorrebat; cujus rei testis est epus epistola ad Felicem (b) Messanæ episcopum.

Nimis sum, si cetera persequar. Quatuor generalia concilia; non fecus ac quatuor evangelia, venerabatur, sacris canonibus sic inviolabiliter servata audiorum, ut prava consuetudines abrogaret. Episcopos bonos ut fratres coluit: male agentes auctoritate sua coercuit ac repressit. Sic dignitatis suae prae vindicabat, ut aliena intemperata servaret. Nullus eo humilior, nullus aduersus vicia erectior. Modestum ejus probat in prima testimonium Johannis abbatis Persae, qui Romanam ad venerandos beatorum Petri & Pauli cineres profectus, prout ipse Johanni Moscho (c) narravit, cum Gregorium per urbem incidentem prorsus venerari gessit, praeventus est ab ipso pontifice, qui se ad ejus pedes coram omnibus abiecit, nec ante se erigere voluit, quam Johannes ipse surrexisset. Ad haec divinarum officiorum splendor ac majestas, sinceritas morum, emendatio vitiorum, conventio gentilium, Judaeorum & haereticorum, ejus animum iremendè occupabant. Atque ut se ipse cunctis irreprehensibilem ac probatum exhiberet, remotis a suo cubiculo secularibus, clericos sibi prudentissimos consiliarios, & monachorum sanctissimos sibi familiares delegit, cum quibus interdum nocturne conversatus, nihil (d) monastica perfectionis in palatio, nihil pontificalis officii in ecclesia praetermisit. Sic in diversis professionis sectatoribus agebatur vita communis, ita ut talis esset tuus hoc Gregorio Romana ecclesia, qualem sub apostolis Hierosolymitanam Lucas, & sub Marco Alexandrinam exstitisse Philo commemorat. Ex clericis (e) magis familiares ei fuerunt Petrus diaconus, quem in scribendis dialogis interlocutorem adhibuit; Amilianus notarius, qui quadraginta in evangelium homiliae cum sociis excepit; Paternus Iherusalem notarius ac secundarius, qui ex libris ejus utilissima quaeque, veluti continuata in scripturas omnes expositionis carentiam, deservavit; Johannes Defensor, ab eo in Hispanias cognite missus, & Januarius episcopus Malacitanus, quem sedis suae restituit. Ex monachis fuerunt Maximianus, monasterii sui abbas, postea episcopus Syracusanus; Augustinus, ejusdem monasterii praepositus; & Mellitus monachus, per quos Anglorum gentem ad fidem perduxit; Marinianus, ejusdem canonici monachus, per quos in Ravennate ecclesia antistitem consecravit; Probus ex laico ad regendum monasterium suum repente ab ipso assumptus, & ad construendum Hierosolymis xenodochium directus; & Claudius Clastrianus abbas, qui ex ore pontificis commentarios in Heptateuchum, libros regum, proverbialia, cantica canticorum, & prophetas excepit. Verum ne haec longius a proposito non abducant, ea tantum, quae ad res monasticas pertinent, deinceps commemorare satius videretur.

Atque ut ab epistolis, indictione nona, a Septembri hujus anni scriptis ordinar; Petrus (f) subdiacono, qui negotia ecclesiae Romanae in Sicilia curabat, praeposuit, ut ex ejusdem fundi, quae Gregorius servus Dei, presbyter & abbas monasterii sancti Theodori in Messana civitate, contra Romanae ecclesiae auctores repetebat, restitui pueret, si ea continuè annis quadraginta quietè possideret: ubi in gratiam ecclesiae Romanae Gregorius terminum praescriptionis, qui triginta annorum spatium desinit erat, ad quadragentarium extendit. Consequens fuerat Agapitus (g)

ab

abbas monasterii sancti Georgii ex Urbe-veteri (*) in Etruria, quod Johannes eius urbis episcopus multa monasterio suo gravamina inferret; in his, quod ibidem missis celebrari, & mortuos sepeliri prohiberet; quod pontifici iubet emendari. Eodem tempore accidit, ut provincia Iburiorum a barbaris devallata, monachi quidam Tauri seu Taurisane civitatis apud Brutios, cū tempestate dispersi, per totam Siciliam absque refovere vagarentur, de animæ suæ salute parum solliciti, & vitam viventes habitui suo baud quaquam convenientem. Hac de re a Paulino episcopo (x) urbis episcopo admonitus Gregorius, scripsit ad felicem episcopum Messanen- sem, & ad Petrum subdiaconum mox laudatum, ut vagos illos monachos recludi curarent in monasterium sancti Theodori, in Messanensi urbe situm, cum huius loci monachis: quos refovere egere dicit, five jam obliuisceretur Gregorius abbas, de quo supra, five is non satis curaret sui monasterii disciplinam. Eiusdem est argumenti epistola (b) sequens, qua monachi quidam Surrentine diocesis, confimili vagandi licentia abrepti, & insuper peculo studentes, ad officium revocantur. Ad hæc prohibetur illis, qui a clericatu ad monachicam conversionem venissent, ne pro arbitrio ad suam revertantur ecclesiam, aut alterius curam sumant, nisi episcopus eos sacerdotio dignos iudicaverit. Denique monachos nonnullos, qui uxores publice duxerant ad pristina monasteria quantocius revocari iubet.

Quantū verò sollicitudine super monasticum ordinem sanctissimus pontifex invigilaret, liquet ex alia epistola ad (c) Anthemium subdiaconum, in qua duo præcipit observare in primis digna. Unum est, ut mulieres, quæ ad Orphariam Tyrreni maris insulam metu barbarorum confugerant, ibidemque in oratorio beati Petri cum monachis consisterent, ab eo loco amoverentur, & in vicina refugiorum loca migrarent. Alterum, ut, quia illis insule, vicinarumque morachi durissimam vitam agebant, pueri in eisdem monasteriis ante annum decem & octo ætatem non suscipiuntur: & si quæ suscepti jam fuissent, in Romanam urbem transferrentur, ubi moderatior erat monastica disciplina; quem locum perpetuo nonnulli deterquerent ad monastica profissionis tempus absolutè desinendum, quod Gregorius de illis tantum Tyrreni maris insulis, Orpharia, Palmaria, Pontia, & sanctæ Gorgonia, ubi monachorum greges auterius vivebant, ad octodecim annos differt.

Gorgonia insule proxima erat Corsica, in qua pia quidam matrona, Albina nomine, monasterium construxerat, cui instituendo Symmachus defensor monachos a Gregorio petierat. Annuit vir sanctus (d) eo pacto, ut alter locus ibidem monachis ad alteram monachorum coloniam disponatur, quatenus, ait, insula ipsa, quæ monasterium nunc usque non habuit, etiam in barbaris conversationibus via meliorari debeat. Huius rei causâ Horosium abbatem illuc misit, cui etiam dedit in mandatis, ut in Gorgoniam insulam se conferret ad corrigendos quosdam excessus illos insule monachorum. Restat alia huius anni ad Petrum (e) subdiaconum, Siciliæ procuratorem jam laudatum, epistola, cupio hoc argumentum Johannes abbas Gregorio suggererat, plurima se habere monasterii sui negotia, cui citra ædus sui & animæ dispendium vacare non posset; optabaturque se opem parvis clementiâ hoc onere relevari. Id verò ad se pertinere Gregorius intellexit; nam sicut studii, inquit, nostri esse condecet, a litigiis foralibus monachos submovere, ut divinis ministeriis piæ ac soliter invigilent; ita necesse est nostrâ provisione, quemadmodum negotia eorum disponi debeant, ordinare, ne dissenta meos per varias causarum curas defluat, & ad celebrandum opus consuetum ignava torpescat. Proinde Petro subdiacono mandat, ut Johannis abbatis negotia cuidam Faustio Romani viri magnifico auctori, commenderet. Expediat enim, inquit, parvo incommodo a strepitu causarum servos Dei quietos exsistere, ut & utilitates cellæ, hoc est monasterii, per negligentiam non pereant, & servorum Dei mentes ad opus dominicum liberos exsistant; quæ sententia utramque ita religiosorum animis infunderetur, ut etiam seculares ab eorum infestatione cohiberent.

Revertor in Galliam, ubi circiter hunc annum ad celos migravit Launomarus abbas Carthagenensis, & Theodulfus Horensis monasterii prope Remorum urbem. Prior mortem sibi imminere presentiens, discipulos suos, ut magis magis in dies proficerent, sibi que invigilarent, hortabatur. Accersitus in urbem Carnutum ab episcopo, non Malchardo seu Malardo, ut in vulgatis actis legitur, sed Papolo, qui eys colloquio idem eisdem se recreari gaudebat, gravi febri veratione tentari cepit. Mox episcopus eum invisere, queri ac flere, quod se desideret: quid solati, eo amisso, foret tot sæculi miseras reliquum sibi futurum? At vir sanctus: Desine, inquit, immeritum desicere; cum esse humanam conditionem; nec terminum a Deo constitutum posse præteriri. Se vero ardenter cupere quantocius eripi ex his miseriis ad meliorem vitam, & si optio hic remanendi daretur, mon-

ANN. CHR.

590.

(*) Gregorius.

(x) ibid. epist.

31. & 32.

(b) ibid. epist.

32.

(c) ibid. epist.

42.

(d) ibid. epist.

50.

(e) ibid. epist.

67.

XXV.

Launomari

abbatis obiit.

199.

ANN. CHR.
350.

(4) Ch. 1. 1.
2. p. 150.

XXVI.
Item, 5.
Theodulfus
abbatis He-
rensis.
(*) S. Thoma.
(b) Eusebius.
L. 1. c. 1. & 4.
qui sicut
Trevirensis.
(c) Thomas
Contemp. l. 2.
c. 33.

(4) Ch. 1. 1.
2. p. 150.

(7) Greg. Tur.
lib. 6. c. 10.

XXVII.
Hilariacum
monasterium
& Glan-
den-
(f) Hil. 1. 1.
33.

tem sibi potorem esse, quam imminentem regionis vastationem, mortes ac sup-
plicia civium, quæ instabant, insuere; & qui tantorum malorum consulens est,
locorum sanctorum profanationem. Caterum ac pontifex tantopere ex hac præ-
dicatione dolere: quippe nec excidium provincie, nec urbis obidionem vitare.
Obiit Launomarus senex ac plenus dierum, xiv. kalendas Februarii, sepultus cum
beato Leobino episcopo in suburbanâ basilica sancti Martini. Non multo post epi-
scobum, mortuo item, ut is prædixerat, episcopo, civitas Carutum (*) ad ex-
ercitu Theoderici Burgundie regis obsessâ est anno sexto Berthari, qui Pappolo
successerat; ac tandem expugnata, oppidanæ ad deditionem compulsi ac aque pe-
nuria, utpote cuniculis, quibus ea in urbem inferebatur, ab hostibus interruptis
Launomaro in Curionensis monasterii regimine successit Ragobertus abbas eximie
virtutis, qui ecclesiam suam tanti patroni corpore orbatam esse graviter ferens,
quod precibus non poterat, arte obtinere molitus est. Duo quippe ejus comitibus
monachi, quibus id officii commisit, ad prædictum sancti Martini monasterium ac-
cesserunt, singentes se cupere ibidem admitti. Admissi quàm primùm inpositam sibi
provinciam egregiè exsecuti sunt, sublati sancti Launomari corpore, quod ad Cur-
bionense monasterium scitinatè transulerunt.

Eodem ferè tempore Theodulphus (**) abbas Horensis post anonyum Theode-
rici, primi ejus loci abbatis, successorem, ad superos migravit kalendis Maii, post-
quam annos ferme quinquaginta monasterium rexisset. Sonnatius (b) Remorum an-
tiquis tunc sæculo sequente basilicæ domni Theoderici portionem suam de villa Germa-
naco cum omnibus ad se pertinentibus legavit; argentum quoque ad sepulcrum
domni Theoderici fabricandum vel exornandum. Lando etiam paulo post qua-
dam consulti monasterio sanctorum Theoderici & Theodulphi. Hunc Thomas Can-
tiprænsis, Trithemius, alique nonnulli perperam confundunt cum Theodulfo abba-
te Trevirensi, cujus corpus ipsius Thomæ tempore Treviris inventum est. Vidimus
inquit, (c) Thomæ & corpus quoddam sancti, quod annis ferme sexcentis ante
græliter manifesti incorruptum: quæ autem occasione hoc factum sit, breviter
enarrabo. In urbe Germanie Trevirensi, totius Europæ antiquissima civitate, fru-
stra quædam mirabilia erat, quæ Helene Constantinæ matris palatium diceba-
tur. Hoc ne ab inimicis præoccuparetur in periculum civitatis, a civibus est de-
structum: in cujus latere, a parte æquilonari, oratorium parvum inventum est,
in quo altare ex alabastrum candidissimum erat, & in latere dextro sepulcrum.
Hæc verò scriptura super sepulcrum legebatur:

Sancte Theodulfe, nostri primus miferere.

Addit Thomas, fratres Predicatores istuc vocatos fuisse, seque permittit civium manu
omnis ejus dexteram abscidisse, ac fratribus Predicatoribus apud Lovanium dedisse.
Omitto fabulosâ, quæ de beato Theoderico, sancti Theodulphi, ut credebatur, fratre,
subdit idem auctor, cujus Theoderici corpus in alia parte prædictæ structuræ in-
veniatum sit: ubi Theodericum abbatem Horensis monasterii prope Remos,
& Theodulphum ejus discipulum, atque anonymo abbate intermedio successorem, Tre-
virensibus manifestis errore attribuit, forè quod Horensis monasterium cum Horreo
parthenone ad muros Trevirenses confunderet, & utrumque apud Treviros sepulcrum
crediderit: cum constet ambo in Horensi prope Remos cænobio sepultos fuisse,
eorumque reliquias ibidem hodie quoque religiose asservari. Non negaverim tamen
existit Theodulphum abbatem Trevirensis, sed alium a Remensi, haud scio in
eum, quem salutat (d) Gogus vir potens in aula Sigiberti regis, in epistola ad
Petrum episcopum Mettensem, his verbis: *Saluto Theodulphum, sacri Domus ab-
batem similem, de cuius sepulcro rosarum virgulta prodierunt, moribus insignem, & vi-
ta conversatione sublimem. Saluto reliquos abbates, sanctis templorum liminibus con-
versantes. Quamquam Theodulphus iste abbas videtur fuisse potius in urbe vel pago
Mettensi, quam Trevirensi. Sed nihil obstat, quo minus ejus corpus apud Treviros
fecerit asservatum tempore Thomæ Cantiprænsis, id est medio sæculo tertio-deci-
mo. Forè is est Theodulphus (e) abbas, quem Domnolus Cenomanorum episcopos
sibi subrogari cupiebat, assentiente primam Chilperico rege, sed postea Badegilium
domus-regis majorem præferente.*

In fine ejusdem epistolæ Gogus salutat abbatem quemdam, cujusgressus inde-
scitenter sancterum limina visitantur, & qui nunc super Mafilla lituræ præfata templi
cernitur condituisse jam cœmina. Præter Mettensis urbis monasterii, quorum super-
ius (f) uestio facta est, duo alia tunc temporis in eodem diocesi condita sunt:
unum in honorem sancti Hilarii ad Mosellam, Helera appellatum, cujus auctor &
primus abbas existit sanctus Fridolinus: alterum Glanzenæ, non longè ab Hilaria-
co

co vico in monte Longa-villæ, unde monasterium nomen hæsit, in honorem sancti Martini, cujus originem Arnouldo, Amberti duchi filio, tribuant. Non debito quin superioris epistolæ locus de Fridolino abbate, & de Heiera ad Motellam conuobio ab eodem constructo intelligendus sit. Fridolini acta in vetri codice Heierensi legit, lectumque ex memoria postea in litteris reulit Baltherus clericus Secanenſis seu Seckingenſis, duosque hac de re libellos Nockero sancti-Gallensi, præceptorum quondam suo, nuncupavit. Fridolinus, seu, ut in codice Heierensi legatur, Fridoldus, natione Scotto-Hibernus, in Galliam appulſus, diu in Pſſavendi sancti Hilarii monasterio habitasse, ibidemque tandem abbas fuisse dicitur. Postea in Austriacas partes profectus, potestate a rege accepta, monasterium in honorem sancti Hilarii construxit, quod Baltherus aliquando inuſit, & *iuncta Moſtilla litera sua*, atque *Heieram* dictum fuisse testatur. Longè ergo aberrant plerique, qui hoc monasterium idem esse putant cum Hilariaco monasterio seu Nova-cella: quod prope Sarum fluvium, sed longè a Moſella situm, non Fridolinum, sed Sigivaldum episcopum Mettensem conditorem agnoſcit, non ſexto ſeculo, sed octavo: quod in honorem, non sancti Hilarii, sed sancti Pauli apostoli principio constructum; deſa sancti Naboris, ob corpus hujus sancti martyris a Chrodegango episcopo illuc translatum, nomen accepit. Superest in hunc usque dicam hoc sancti Naboris (*) monasterium sub Benedictina congregatione sancti Vitoni; uti & Longo-villense (*): at Heierense jam dudum extinctum est.

Non diu hic subsistit Fridolinus, sed inde progressus, varias ubique ecclesias, omnes in honorem sancti Hilarii, erga quem impensè affectus erat, edificavit; nempe in Voſago, Argentorati, & Curia in Rurica. Precipuum fuit conuobium virginum in insula Rheni dicta Secania, nunc Seckinga, haud procul ab Augusta (*). Kauracorum, possessiones suppeditante Urſione, nobili viro, ex urbe Claronæ (*), que caput est cognominis pagi Helvetici. Fallitur Baltherus, cum hæc omnia, Chlodovei primi Francorum regis concessione, facta commemorat, quo nonnulli sub posteris ejus regibus corrigere. Auctor ite res a beato Fridolino, antea post obitum paratas, duobus libris comprehendit, quos Nockero monacho sancti Galli, sub quodam magistro, ut jam dixi, nuncupavit. Sex fuerunt hoc nomine sancti Galli conuobia. Præter cognomen-ſito Baltheri, viſ factus, scripta & doctus clarus, qui anno duodecimo supra nongentesimum vivere deſiit. Secundus, eſſentem loci decanus sub Ottone primo imperatore. Tertius Ortonis ſecundi facellanus & præceptor. Quartus item decanus ſeculo undecimo. Quintus, Junior diſtus, qui librum de caſibus monaſterii sancti Galli ſub medium ſeculum duodecimum composuit. Sextus denique vitam Nockeri ſenioris, id est Balbui, crassa minerva ſcripſit pontificatus Innocentii tertii. Baltheri libellos duos, non ſeniores, ut Bollandi continuatores viſum est, ſed uni & poſterioribus fuiſſe nuncupatos, inde colligitur, quod tum in præſatione, tum in ſine libri ſecundi mentio ſit de incurſu ſeu impreſſione paganorum jam aliam facta in Secaniam inſulam, quod Stumpfius accidiffe tradit anno nongentesimo triceſimo-octavo, atque adeo poſt mortem Nockeri ſenioris: quo anno Hungari hæc inſulam inuaſerunt, ſed poſt poſtea ſunt repulſi. Certe Leonini verſus a Balthero relati, poſterioris ævi gentium ſapere videntur. Hic auctor exſtitimavit, puellas Secanienſes *canonicam ſanctificationem* vitam ab initio duſſe, nempe habita ratione ſui temporis, quo a monachis habitu & inſtituto ad canonicarum mores deſſerant. Verum tempore Fridolini abbatis nullas in conuobiis puellas præter monachas exſtiſſe, nec niſi Caroli Magni principatu hoc vite genus inſtitutum fuiſſe ſuo loco demonſtrabimus.

Gogau, ſuperius laudatus, in epistoſa ad Petrum episcopum Mettensem, ſalutandæ Theodulſum abbatem, ait eum ſimilem eſſe *ſacri Domitiani abbati*, de cuius *ſepulchro reſurrexerit* virgulta *proderunt*. Is mihi videtur eſſe Domitianus abbas & auctor monasterii Beberonienſis diœceſis Lugdunenſis, quod poſtea sancti Ragneberti nuncupatum eſt. In ejus vita, quam Guichemo vulgavit, Komæ natus dicitur ex nobilibus parentibus, Philippo & Marcianilla; atque inde in Lirinense monasterium ſe recepiſſe. Illic uno tantum anno converſatus, dein vite eremitice ſtudio in quendam locum pagi Lugdunenſis ſeceſſit ad torrentem Beberonnam, haud longè a montibus Jureſibus: ubi oratoria duo, unum in honorem ſanctæ Dei genitricis Mariæ, alterum ſub titulo sancti Chriſtophori conſtruxit, juſſu Eſcheri episcopi Lugdunenſis dedicata. Aliud poſtmodum exivit ſecus viam propter frequentiam tranſeuntium, quod ſanctas Eucherii idem in honorem sancti Genesii conſecraſſe. Erat in illis partibus vite genere & opibus pollens, Latinus nomine, ſcitu Ariane; cujus conſiſ Syagria, catholice ſidei impensè addiſta, virum ſum ab errore quam maxime cupibat revocare: quod quidem Domitianus ſcilicet exſecutus eſt. Accepit beneſic memor Latinus, quidam res proſpectatis ſue, juxta caſtrum Bellicenſe ſitas, *ſecus Dei*

ANN. CHR.

190.

Fridolinus abbas hæc & alia monasteria condidit.

(*) S. Aug. (*) Lugdun. le.

(*) Auguſta (*) Claronæ

XXVIII: S. Domitianus abbas Beberonensis.

ANN. CHR.
390.

*Dei Domitianus, & sancti ejus eremici concessit. Loci famā crescente, ceperunt nobiles viri non pauci illuc confluere, habitum religionis susceperunt. Numerus crevit ad viginti-quinque fratres, quibus Domitianus, jejunis & vigiliis non minus, quam, senio artius, Johannem abbatem suscepit. Denique, mortis suae praesens, jussit abhazem fratresque adesse, & sacra militum sollemnia celebrari; acceptoque sacrosancto corporis Christi viatico, animam Deo commendavit kalendis Julii. Corpus ejus sepulchrum est non longe ab altari sancti Genesii. Hac carpin ex vitz scriptore anonymo, qui in assignanda ejus etate allicinatus est, cum eum Joliani apollatis principatu vixisse scribit: quod quidem falsum esse convicitur, tum ex pontificatu Eucherii episcopi Lugdunensis, haud dudum junioris, tum ex tempore Syagrie Latini oratoris, qui sub finem saeculi quinti & sexti initium vixit. Hac est illa Syagria, nobilis & pia matrona, laudata in actis sancti Augudii abbatis Condascensis, ubi ecclesiarum, monasteriorumque mater per elemosinam vocatur; & ab Ennodio in libello de vita sancti Epiphani episcopi Ticinensis, ubi sancto pontifici, in Gallias ad redemptionem captivorum missi, opes suas profudit dicitur, *Theodorus ecclesiae Lugdunensis* appellata. In praemissis sancti Domitiani actis nulla fit mentio de miraculo rofarum, cupis praedicta Gogi epistola meminit; neque in martyrologiis Uluardi & Adonis, quibus honorifice adscriptus est kalendis Julii.*

XXIX. Admonemur hoc loco agere de puellari sancti Petri apud Lugdunum monasterio, cujus prima hoc anno certa & explorata mentio nobis occurrit apud Gregorium (4) episcopum Turoensem, ubi Eulalius Arvernorum comes, Tetradiis conjugis Desiderio Duci adherente, puellam, ex monasterio *Lugdunensi* raptam, incestu sibi concubio junxisse pechibetur: quod non de alio, quam de sancti Petri parthenone interpretandum videtur, cujus obsecrum originem hic investigare nobis incumbit. Sancta-Marthani factis habuerunt dicere, monasterium esse nobilium feminarum Ordinis sancti Benedicti: nec plura de tam illustri concubio. Si genuinum esset sancti Anemundi Lugdunensis episcopi testamentum, quod in archivo sancti Petri fessatur; hujus parthenonis primus auctor agnosceretur foret Albertus, vir nobilissimus, qui unus ex primis convertis exstitit non post multum tempus passiois sancti Irenaei, sociorumque ejus: qui Albertus fundum ad construendum monasterium cum multis praedictis concessisse; & duas ibi filias suas, quarum una Radegundis, altera Aldagundis, consecrasset dicitur, ut & Pernetani, patris sui Silvini-filium cognomento Sibyllam. Verum in eodem archivo exstat vetus instrumentum melloris notae, datum anno Guntchramni regis vicessimo-sexto, quo Girartus quidam cum uxore sua Gimbergia, res suas eidem parthenoni tradit propter Adaltradam filiam suam, sponsam Christi benedictam in monasterio, quod est dedicatum in honorem sancti Petri, situm in Lugdunensi civitate inter Rhodanum & Ararim, subtrahunt a rege Gaudikelo (ita legit Stephanotus noster) & a regina Theudelinda, da sponsa sua pissima. Verum quis fuerit iste Gaudikelus, correptum haud dubie vocabulum; cujusve provinciae rex fuerit, non minus obscurum, quam monasterii origo. An forte is est Gaudicarius Burgundiae rex medio saeculo quinto, qui in praedio Catalaunico contra Aritiam occubuit? At Ariani erant Burgundionum reges. Sed quid si unus ejus Theudelinda catholicae religioni adhaesit, consideretque monasterium sancti Petri, consentiente rege, immo etiam favente? At restat forte existimare licet, hoc loco legendum esse Godegillum, Gudeobadi fratrem, ex parte Burgundionum regem Atianum, ac Theodelindam ejus uxorem, quae in saeculo sexto Genevae, ubi regnabant, magnificentissimum basilicum edificasse, & sancti Victoris martyris reliquias in eam Soloduro transulisse (5) perhibetur. Favet illius parthenonis traditio, quae Godegillum (sic quidam aut. nomen contrahunt) primum ejus conditorem agnoscit. Certe Chilperici rex Burgundionum, & ipse Arianus, Lupicino abbati Jurensi episcopi fratribus perceptionem seu regium diploma dedit apud *Jenovan* (*) *arben*, ut annis singulis trecentos sex dies tritici, ejusdemque roenturæ numero vinum acciperent, & centum aureos ad comparanda fratrum indumenta; quod usque nunc, ait Gregorius (7), a fidelibus ditionibus capere referuntur. Ut ut est, idem sancti Petri monasterium saeculo septimo instauravit Anemundus Lugdunensis antistes, & post eum Leydradus episcopus habente saeculo octavo, uti probat episcopus Leydradi epistola ad Carolum Magnum. Primum loci abbatissae, si qua fides praedicto sancti Anemundi testimonio, existerunt, Raymundia & Wandamodia, itemque Radagundis & Animoia, Anemundi temporis aequales: quibus Lucian & Petronillam ejusdem sortores, unam post alteram, sacerdotio tradunt. Leydradus in parthenone ab se restitutum instituit triginta-duas sanctimoniales, quibus Adalaitam abbatissam praefecit.

(4) *Valf. res. Franc. lib. 16. p. 512.*

(5) *Gousser.*

(6) *Greg. Tur. de vit. Extr. c. 10.*

XXX
S. N. c. 11
abbas An.
Godegillum.

Per idem fere tempus Austregisilus, Guntchramni majoris, qui filius regi manus lavanti mappam solebat praebere; cum repetundarum falso infamatus fuisset,

set, usus depeccatore (a) Ætherio, viro inter alios proceres prestantissimo, cuius fidei omnia arcana sua Gunthramnus committebat, a rege impetravit, ut ejus permisso ad clerum transire sibi liceret. Annoente principe, acceptisque ab eo litteris, Autisiodori ab Annachario seu Anario episcopo clericus factus, & subdiaconus ordinatus est. Deinde ad Ætherium, jam Lugduni episcopum, accessit: a quo benigne acceptus, presbyter & abbas sancti Nicerii episcopi & confessoris basilicæ institutus est. Is cum in quadam basilica prope Genevam missas celebrare vellet, atque ad sacrificium necessaria desessent; vinum & aquam miraculo impetravit, quæ frustra perquisierat Marcellus eo tempore lectos, postmodum eisdem basilicæ abbas. Demum mortuo Apollinare Bituricensi episcopo, in ejus locum Austregilius subrogatus est, ut suo loco dicturi sumus.

Anno Childberti regis sexto-decimo, Gunthramni tricesimo, qui Christi Domini nonagesimus-prime supra quingentesimus erat, beatus Aedius abbas Atanensis in celum migravit. Is, ut legitur in libro de ejus vita, qui Gregorio Turonensi tribuitur, nullum tempus elabi sinebat, quo non aut lectioni, aut orationi aut vacaret, aut manibus operaretur, maxime sacros codices describendo, quos in vicinas dioceses, id est parociales ecclesias, distribuerebat. Turonos profectus ad celebrandum sancti Martini, que iv. nonas Julii celebratur, Gregorio (b) episcopo dicit, se brevi moriturum. Inde in cellulam suam (scilicet Gregorius Atanensis monasterium vocat) revertit, ordinatisque omnibus, sanctos Martinum & Hilarium testamentum heredes bonorum instituit; Atanensesque monachos sub sancti Martini tutela & patrocinio vivere iussit. Paucis post diebus, nimirum viii. kalendas Septembris, dysenteria oppressus decessit, octogenario major; ejusque corpus in monasterii sui oratorio, quod beato Juliano martyri sacrum erat, a Ferreolo episcopo Lemovicensi humatum est. Successit in monasterii regimine Aledius nepos, ab eo designatus abbas, qui e vicino monasterio Vofensi, cui præerat, accessit, cum venire disuisset, mortuum reperit. Non multo post ejus obitum, quidam monachus Atanensis, nomine Baudenus, cum instrumentis chartarum, quibus monasterii possessiones contentæ erant, ad regem Burgundie perrexit, ut regio diplomate de novo confirmaretur: id quod facile impetravit interventa Syagrii Æduensis episcopi, cujus magna erat in palatio auctoritas. In eo itinere deitum est a Baudeno chrisianum, sanctorum reliquias relictum, quod sanctus Aedius gestare conseruaret: cujus christianam contactu agri nonnulli sanitati restituti fuerunt. Miracula ad sancti viri tumulum parata partim descripsit Gregorius Turonus annales, partim auctor anonymus, cujus libellus in tomo quarto Analethorum & in appendice Gregorii Turonensis opusculi editus est. In his mentio fit de Gandomero monacho de monasterio Ambacanis, aliis Ambacini, quod non longe ab urbe Lemovicina situm erat: qui Gandomerus infestatione demonis ad sancti viri tumulum liberatus est, disruptis catenis, quibus adstrictus tenebatur. Hic locus antiquitatem probat Ambacianensis (*) monasterii, situm haud procul a Mureto, jam pridem subiecti Benedictine abbacie sancti Augustini intra muros Lemovicenses. Plura in consequentibus de Atanensi monasterio; quod processu temporis conversum est in collegium triginta-duorum canonicorum secularium, subiectum Turonice basilicæ sancti Martini, ab auctore sancti Aredii (a) cum circumspiciendo populo appellatum.

Gregorii Magni liber secundus epistolularum, uti & liber septimus, duas earum classes continet: unam epistolularum triginta-novem per indictionem decimam, quæ a mense Septembris hujus anni ducit initium: alteram sexaginta-sex per indictionem undecimam, quæ initium ducit a Septembris anni sequentis, pro more pontificis indictionis. In aliis libris, præter secundum & septimum, nulla habita est ratio duplicis per annos sequens indictionis. Inter libri secundi epistolas prime classis observatione digna est epistola vicesima-quarta: cui adiungenda sunt ex libro duodecimo alia duo ejusdem argumenti, eodemque tempore scriptæ, nempe vicesima-sexta & tricesima, quas loco suo motas esse constat: tum quia Maximianus, cui prius inscripta est, mortuus est anno quingentesimo nonagesimo-sexto, corrente indictione quinta-decima; ac proinde longe ante indictionem septimam sequentem, quæ libri duodecimi epistole prædita esse debent: tum quia Gregorius in posteriori epistola tricesima Petrum subdiaconum Sicilia procuratorem monet, ut pensiones monachorum decima indictionis, id est anni nonagesimi & nonagesimi-primi, secum afferat. In his tribus epistolis agitur de excommunicatione, quam Maximianus, ex abbate sancti Andree Syracusanus episcopus, levior ex causa, & ex animi commotione inflixerat Eusebio abbati, homini seni & religioso, & jam dudum ipsius Maximiani familiaris & amico. De eo ita scribit (c) Gregorius Maximiano episcopo. Frequenter me admonuisti vos recolo, ut in proferenda sententia esse precipites nulla-

Annal. Bened. Tom. I.

C c 2

ANN. CHR.

150.

(a) S. S. S.

ord. p. 66. &

151.

(b) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(c) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(d) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(e) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(f) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(g) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(h) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(i) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(j) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(k) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(l) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(m) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(n) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(o) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(p) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(q) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(r) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(s) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(t) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(u) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(v) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(w) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(x) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(y) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(z) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(aa) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(ab) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(ac) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(ad) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(ae) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(af) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(ag) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(ah) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

(ai) Greg. Tur.

lib. 10. c. 29.

ANN. CHE.

391.

tenus deberetis. Et nunc ecce cognovi, quia reverendissimum virum, abbatem Eusebium, commota furore vestra fraternitas excommunicavit: quod ego valde miratus sum, ut non antiqua ejus conversatio, non ætas longa, non agritudo diuturna, ab ira vestrum animus flecteret. Quilibet enim io eo fuerit excelsus, ipsa agritudinis afflictio ei debuit pro flagello sufficere. Quem enim divina disciplina conterit, ei humana flagella addi superfluum fuit. Sed fortasse ideo excedere in tali persona permisit es, ut cautior in vilioribus sis; & diu truces, cum aliquo per sententiam ferre disposis. Eundem tamen præfatum virum quanto furore exasperasti, tantâ nunc dulcedine consolare: quia valde injustum est, ut qui te plus amaverunt, ipsi te sine causa atrociores contra te faciant. Sane optandum esset, ut hanc modestissimam pontificis admonitionem ob oculos semper haberent penitenti, ut in ferenda quicquid sententia nec precipites, nec faciles essent, nec eam unquam ob leviores causas, aut ex animi commotione, adhiberent, nunquam ad ulciscendas, quod Gregorius alibi improbat, privatas injurias.

XXXIII.

Inventa ut se-
recata.

(c) id. ib. 2.

q. 14. ind. 1.

te.

Sed miranda est summi pontificis prudentia in epistola (a) ad Eusebium abbatem, qui redditam sibi a Maximiano communionem accipere detestabatur. Digna sane est hæc epistola, ut integra hoc loco etiam exhibeatur. Credat mihi caritas tua, quia valde contristatus sum de tristitia tua, ac si in te injuriam ipse perturbidum. Sed cum postmodum agnovi, quia etiam reddente reverendissimo viro fratre & coepiscopo nostro Maximiano, gratiam atque communionem, tua dilectio ab eo communicare volebat, cognovi & illud prius justum fuisse quod factum est, servorum Dei humilitas in afflictionis tempore debet apparere. Qui vero se contra præpositos suos erigunt, profecto offendunt, quia servi Dei esse continent. Et quidem ab illo hoc, quod factum est, minime heri debuit: ad te tamen omnino debuit humiliter suscipi; & rursum, cum gratiam reddebat, ad eum cum gratiarum actione debuit occurri. Quod quia ita a te factum non est, adhuc cognosco, quia nobis omnino lacrimarum opus est. Non enim grande est, si nos esse homines, a quibus honoratur: quia & hoc seculari quilibet faciente, si ille maxime humiles esse debemus, a quibus aliqui patimur; non Placidus dicit: *Vide humilitatem meam de munere meo*. Nos cupis vix sumus, qui humiles esse etiam patribus volumus? Proinde, dilectissime fili, rogo, ut omni amaritudine de corde tuo trahatur: ne fortasse finis vicinus sis, & antiquis hostis, per iniquitatem discordiæ, viam regni caelestis irrecludat. Præter ea centum solidos per Petrum subdiaconum dilectioni tue dari fecimus, quos peto ut abique injuria suscipias. Hactenus aurea Gregorii epistola, qui ut exasperatum Eusebii animum peraliceret, dato centum solidorum munere, eam ad concordiam cum Maximiano resuscitandum invitavit. De hoc munere Petro subdiacono ira (b)

(b) id. ib. 2.

q. 30.

precipit: Eusebio autem abbati dare te volumus auti solidos centum, quos tuis

centum est rationibus imputari.

Duo tunc erant apud Syracusas monasteria: unum sanctæ Lucie, extra muros situm, eo in loco, ubi beata virgo martyrium passa est: alterum sancti Petri ad Baias: cujus abbas Casarius cum Johanne abbate monasterii sanctæ Lucie contentionem habuit, teste (c) Gregorio, qui in aliis etiam (d) litteris de hoc monasterio agit. Utri, an alterutri præfuerit Eusebius, ignoramus, uti & causam discimus, quod cum Maximiano habuit. Ad Casarium quod attinet, abbas venerabilis appellatur a Gregorio, eoque Johanni Syracusano commendat, quia olim suum, id est sancti Andree in urbe Roma, monachum.

XXXIV.

Prætorianum

in Sicilia mo-

nasterium.

In eadem epistola pontifex Petrus subdiaconum exorat ad urgendum contritionem monasterii Prætoriani, unius ex illis sex monasteriis, que in Sicilia ædificavit. Præter autem Mariniano abbate indicante cognovi, quia fabrica in Prætoriano monasterio, nec ad medietatem quidem adhuc perducta est. Ex qua re quid aliud, quam fervorem experientie tue collaudemus? Sed vel nunc admonitis excitare, & quantum potes, in ejusdem monasterii contritione te erube. Deinde Petrus monet, ut saltem post se in Sicilia relinquant succedentem, qui hanc fabricam quantocius absolvat. In fine epistolæ, codicem heptarici ex sublimitate Antonini eidem monasterio dari precipit. Ad hæc Victor (e) Panormitano episcopo scribit, ut, quia monachorum congregatio, que in monasterio Prætoriano constitit, pro facie nullarum sollempniarum prædicationi indigere probatur officio, atque de sua sibi congregatione in hoc ordine pollatam consecrandum; ipse cum ordinem, quem sibi de congregatione sua unanimes duxerit eligendum, iussit illic permanendum. Id regulæ (f) sancti Benedicti congruit, precipiens, ut, si quis abbas sibi præbiterum aut diaconum ordinare perierit, de suis eligat qui dignus sit sacerdotio sancti. Ad quem locum Hildemarus observat, episcopi ordinan-

(c) id. ib. 2.

q. 30. ind. 1.

te.

(d) id. ib. 2.

q. 30.

(e) id. ib. 2.

q. 30.

(f) id. ib. 2.

q. 30.

11. dum toti congregationi proponi solitum ad ejus mores discutiendos, ut ex o-
12. minum ac singulorum suffragiis cognosceretur, an is dignus esset sacerdotii ho-
13. nor.

Marinianus, in superiori ad Petrum epistola memoratus, abbas erat Panormitani
monasterii sancti Johannis-Baptiste, alio nomine sancti Hermetis dicti, ob mediculam
sancti martyris eidem monasterio adjunctam. Postea sancti Johannis de Eremitis vo-
cabulum locus obtinuit: quod alterum est monasterium a Gregorio in Sicilia adbe-
natum: cujus abbas Marinianus eidem affuit ex Romano sancti Andree mo-
nasterio, ubi tum (a) Gregorio conversus fuerat. Generalem Benedictinorum seu
Gregorianorum in Sicilia monasteriorum praepositum fuisse Marinianum cenet Ro-
chus Pirrus in libri quarti parte secunda, ubi Sicilienses ordinis sancti Benedicti ab-
batias commemorat. Quanti hunc abbatem faceret idem pontifex, testatur in pri-
ma ejus epistola (b) Mariniano abbati de Panormo, & Benenato notario rectori

patrimonii Panormitani inscripta, qui excommunicationis, a Viofco episcopo in Bo-
nifacium, virom clarissimum, late cognitio, eis demandata est. Eidem curam com-
mittit (c) instaurandae sancti Georgii ecclesiae, fixae in loco, qui ad sedem dicitur, (d) id. lib. 2.
cui contiguum erat ejus monasterium; quae epistola, eidem extra ordinem posita,
prior est illa, Andree (d) scholastico directae, qui Marinianum, in Ravennate
ecclesia antistes a se ordinatum, ipsius Andree colloquiis relevari cupit, quia ad
episcopatum venit invitatus. Eidem Mariniano, in sancti Hermetis monasterii regimine
& praefectura aliorum generali, fuissebas est Urbicus, in ejus monasterio ut
presbyterum ordinaret, Viofco episcopo (e) scriptis in haec verba. Urbicus abbas

monasterii sancti Hermiae, quod Panormi situm est, a nobis cum congregatione
sua nunquam pollulavit, in eodem monasterio presbyterum, qui sacra missarum
sollemnia celebrare debent, ordinari. Et quia eiusmodi non est differenda peti-
tio, fraternitatem vestram scriptis praefatis necessariis durinus adhortandam,
ut cum, qui ad hoc ministerium de eadem congregatione electus fuerit, cujus vi-
ta, mores, & actio tanto possit ministerio convenire, sine mora, auxiliante Do-
mino, debeat consecrari: quatenus nec ille de monasterio suo hac pro causa egre-
di, nec extraneum sibi ad peragendum sacrum opus cogatur adducere. Qua ex
epistola, uti & ex alia ejusdem argumenti superius relata, colligitur, paucos tum
in Italici monasterii presbyteros fuisse: sed longe plures in aliis locis, maxime apud
orientales. Quamquam ipse Urbicus abbas jam presbyter erat, saltem cum Grego-
rius scribebat epistolam Venancio (f) Patricio Panormitano, ubi electionem de
Urbico factam laudat, nempe ad episcopatum Panormitane ecclesiae, in qua Viofco
episcopo successit.

Persequor epistolas Gregorianas, quae ad disciplinam monasticam pertinent.

Has inter insignis est (g) Johanni abbati inscripta, in qua cum arguit, quod
opinio monasterii per ejus negligentiam inquinata sit: eundem monachum, ut be-
frequentius foris egredere pro casu negotiorum, in quibus procurator insti-
tutus esset, ut ipse lectiois atque orationi vacare posset; curaretque fratres
similiter lectiois vacare. Is videtur esse Johannes abbas de Regio, ad quem aliam (h)
Gregorius epistolam scripsit. In monasterio sancti Martini quod circa Neapolim si-
tum erat, Secundinus abbas ante adeptam dignitatem in carnale crimen lapsus fue-
rat. Hunc ab officio amoveri, & Theodosium, quem congregatio ejus loci sibi or-
dinari petierat, in ejus locum subrogari jubet Gregorius in epistola (i) ad Petrum
subdiaconum Campanie: indignum ratus, ut ad abbatem ordinem ascenderet tanto
facinore conquinatus; quanto magis si id in ipsa dignitate perpetrasset? In alia epi-
stola (k) pontifex baptisterium ab oratorio monasterii amoveri praecipit propter in-
solentiam monachorum: id forte non facturus, si monachi in officio perseverassent. Ad
haec novum parthenonis sanctae Mariae, cui Gaudiosa abbatissa praefecta erat, oratori-
um consecrari per Fortunatum episcopum Neapolitanum vir sanctus (l) petit:
sed ita ut neque ipse, neque ejus presbyteri quidquam sibi illi vindicent praeter di-
sciplinam. An sine pontificis permisso in illis partibus oratorium consecra-
ri ab episcopo non licebat? Sane id suadere videntur aliae Gregorae epistolae; quod
tamen dubitando potius dictum velim, quam asserendo. Tollendo conseruitur (m)
Gregorius de lege injusta, qua Mauricium arguit prohibere, ne militis in mo-
nasteriis susciperetur: fecit de illa lege sanciente, ut quicquid publicis administ-
rationibus fuisse impicatus, ei ad ecclesiasticum officium venire non liceret; quod
pontifex probat, nisi (n) prius rationibus publicis esset absolutus. Aliam vero
legem hac ratione postissimum rescisse, quod, etsi multi sint, qui possunt religio-
sam vitam cum saeculari habitu ducere; plerique tamen, nisi omnia reliquerint,
non sal-

ANN. CHR.
330.

XXXV.
S. Hermis
abbas Mar-
nitans.

(a) Greg. lib.
4. ep. 41.

(b) id. lib. 2.
ep. 17. ind. 11.

(c) id. lib. 2.
ep. 52.

(d) id. lib. 4.
ep. 45.

(e) id. lib. 3.
ep. 41.

(f) id. lib. 2.
ep. 17.

(g) id. lib. 2.
ep. 17.

(h) id. lib. 2.
ep. 17.

(i) id. lib. 2.
ep. 17.

(j) id. lib. 2.
ep. 17.

(k) id. lib. 2.
ep. 17.

(l) id. lib. 2.
ep. 17.

(m) id. lib. 2.
ep. 17.

(n) id. lib. 2.
ep. 17.

(o) id. lib. 2.
ep. 17.

(p) id. lib. 2.
ep. 17.

(q) id. lib. 2.
ep. 17.

(r) id. lib. 2.
ep. 17.

(s) id. lib. 2.
ep. 17.

(t) id. lib. 2.
ep. 17.

(u) id. lib. 2.
ep. 17.

(v) id. lib. 2.
ep. 17.

(w) id. lib. 2.
ep. 17.

(x) id. lib. 2.
ep. 17.

(y) id. lib. 2.
ep. 17.

lonensis, pontificatu Eugenii papae quarti, idemque prior sancti Marcelli, thesauri sancti martyris plurimum ornavit, & sacellum supra sancti Gunthramni sepulchrum extruxit. Haec omnia ipsius regis loculus vixit in eadem sancti Marcelli basilica, quae ab annis sexcentis prioratus est ordinis Cluniacensis.

Ad eundem Gunthramnum referendus est ritus, Francis olim, aliisque Germaniae populis maxime usitatus, ad decernendas in rebus civilibus, criminalibusque dubias contentiones. Solebant quippe iudices, immo & ipsi Francorum reges, si quando eiusmodi casus ad eos referbantur, ubi actor aut accusator nullis testibus reum convincere poterat, ut ambo congregarentur decernere, & de controversia armis inter se discipere. Qui pugnare ipse non valebat, propinquum suum, aut quem alium mercede conductum sui loco pugilem exhibebat. Clerici & monachi, ne se humano sanguine polluerent, datum erat, ut suis hominibus (sic ecclesiarum servi & subditi nuncupabantur) aliquem ad pugnam sufficerent. Certamen a loco clauso, ubi inibat, campos vocabatur. Dies a iudice, locisque, ubi res agebatur, constituti erant. Universi ad spectaculum conveniebant, reges, principes, non raro etiam ipsi episcopi; ubi venit in mentem Johannis de Melleno, episcopi Parisiensis, qui, ejusmodi certamine ad praeconem sancti Germani Parisiensis indicto, cum ipse vellet e monasterio certamen prospicere, monachis ab eius subjectione exemptis litteras (a) cautionis dedit. Accusator vel actor reum prior impetere conseruaret: Uter victus & prostratus ab adversario erat, is causi cadebat, & tamquam divino iudicio convictus, supplicio aut pecunia multabatur. Fortis Gunthramnus, dum in Volago silva (b) venatione se exercere, velligis oculis bubali agnovit. Facti impatiens, custodem silvae interrogat, quis id perpetrasset. Chundone regis cubicularium accusat cultos. Chundone rem pernegante, rex ferro ambo decernere jubet. Chundo, quia senex & imbecillus erat, fratris aut fororis filium pro se pugilem desit. Procedunt cultos silvae & adulescent in campum, qui proximus erat basilicae sancti Marcelli. Congregio rege inspiciente facta est. Adulescent lancea transiit adversarii pedem, qui supinus adulescentem, ad se conficiendum accurrens, gladio ipse confodit. Chundo itaque pro reo habitus, ad basilicam sancti Marcelli confugit; sed ante quam eo perveniret, iussu regis comprehensus, alligatusque ad palum saxi obruitur; cuius rei postea, at feris, regem paritit. Consimile certamen eodem in loco iudicium a Gunthramno inter Astregisilum, qui postea Bituricensis episcopus fuit, & Benedictum (c) in palatio peremptum, cuius mors repentina certamen praevertit. Ad Valesium in libro quinto-decimo rerum Francicarum. Haec ad historiam nostram elucidandam non superflue canes, rerum dicendarum series demonstrabit.

Dum Cabiloni versamur, agendum est de monasterio sancti Petri, quod eodem tempore conditum fuit a Flavio episcopo, qui Agricola seu Agricola successit anno huius saeculi octogesimo. Gunthramni regis decimo-nono, cuius, teste (d) Gregorio, referendarius fuerat. Idem post annos quinque interfuit synodi Valentinae & Marliconensis; obitusque ante annum sexcentissimum-primum: quo anno Gregorius Magnus (e) epistolam a paribus, id est communem & encyclicam, ad commendandum Augustinum monachum, ejusque socios, scripsit multis Gallicanis episcopis, in his Cabilonensi Flavii successor, sive is fuerit Lupus, ut epistole inscriptio in plerisque libris, cum editis, tum manu exaratis praefert; sive Wadelinus, quem viti docti pro Lupo substituerunt volent. Sancti Petri monasterium Flavio episcopo, operante, et in loco simili est, Gunthramni, condidit extra muros urbis veris orientem, eo in loco, ubi primum coemeterium fidelium fuisse tradunt: quod coemeterium, multis subinde attritum claudius Girboldus episcopus, Caroli-Calvi principatu, instauravit. Ejus rei testes sunt litterae Hugonis Lugdunensis archiepiscopi, & sanctae Romanae ecclesiae legati, apud quem Rainaldus abbas sancti Petri de Galtero episcopo conquisitum est, quod contra jus & morem fidelium in cathedra. Ii beati Vincentii ecclesia unum e primoribus urbis, & unum canonicum sepelisset, set, proloato Giribaldi episcopi scripto, quo jus communis omnium sepulture attente, tum erat monasterio beati Petri: quod beatus Flavius construxit primus, alique post eum gloriosissimi praefules ejusdem urbis propriis tam honoribus, quam facultatibus dotaverunt: ac demum Girbaldus eversum reparavit, monachique ibidem constituit Almonem doctorem, id est abbatem, praefecit. Huic monasterio sanctus Lupus praefuisse creditur, dein factus episcopus Cabilonensis, & quidem post sanctum Flavium, ut Papebrochius (f) asserit ex actis sancti Gervasi diaconi & martyris, septimo, ut ipse videtur, saeculo scriptis. Deinde Lupo substituit Gildertum, Gildertum sanctum Gratianum, praetermissis Wadelino, quem ex actis episcoporum Austodiensium Carolus (g) Coentius, alique nonnulli supplendum voluit in vulgatis indicibus episcoporum Cabilonensium, & sancto Flavio proxime subdistant, sum.

ANN. CHR.
393.

XXXIX.
Monachum
origo apud
Francia.

(a) Quotum.
Ferdin. p.
343.

(b) Greg. Tur.
lib. xii. c. 10.

(c) S. a. B.
ad. p. 46.

XL.
S. Petri mo-
nasterium Ca-
bilonense.
(d) Greg. Tur.
lib. v. c. 46.
(e) Greg. M.
lib. ix. c. 12.

Lopus abbe,
den episco-
pus.
(f) Papebr.
April. 1643. p.
372.
(g) Coentius
lib. x. c. 12.

ANNE. CH. R.
553

funerum post sanctum Gratum beati Lupi pontificatu. Hanc sententiam probat iudem Coctius ex ipsi actis beati Gervasi martyris, qui ex pago Cenomannico, ubi natus erat, Romam profectus, indeque revertens, cum per silvam territorii Cabilonensis transiret, a latronibus interfectus est. Eo in loco postea beatus Lupus episcopus in ejus honorem construxit ecclesiam, quam multis dotatam perdis monasterio beati Petri, ab antecessore beato Flavio jam dicto civitatis pontifice cōstratō, attribuit, accepto a Sigiberto, plurimissimo Francorum rege, regali precepto; ubi loco Sigiberti, quem Dagoberti filium putat Coctius, reponendum censet, aut Chlodoveum ejusdem Sigiberti fratrem, aut Chlotharium ipsius Chlodovei filium, quibus pariter Burgundia, in qua situm Cabilonum; nunquam verò Sigiberto, Chlodovei junioris germano, qui Austris dominabatur. Addit vir doctus, Flavium Lupi antecessorem fuisse, non proximum, ut Papebrochius visum est, sed post Wadelinum, Gellonum seu Gilderinum, & Gratum. Verum, si in verbis mox relatis mendum est Sigiberti nomen, cui ejus loco non reponatur Childebertus, Sigiberti senioris filius, aut Theodericus ejusdem Childeberti filius, ac in pago Burgundia successores, a quo preceptum seu diploma predictum Lupus obtinuerit? quid? si, hoc admisso, Lupus Flavii successor, ut in vulgaris indelibus, retineatur, & Wadelinus Lupi subrogatus? Certe satius mihi videtur, ac longe probabilius, Lupi nomen, retinere in epistola Gregoriana inscriptione: quā simul admittā, Lupo Flavio successisse admittendum est; ubi mirari subit sapinam vel ignorantiam, vel negligentiam anonymi (a) auctoris, qui, actis beati Lupi amissis, ex veracibus, ut loquitur, relationibus libellum de ejus vita conscripserat; nec tamen quis, qualisve ante episcopatum fuerit, cuive successerit, memorat. El tamen gratiam habemus, quod corpus ejus ex nove compositum scribit in ecclesia beati Petri apostoli, qua in suburbio canet ejusdem civitatis, ubi se tumulandum pius antistes mandaverat; & quidem ad dexteram altaris partem reconditum fuisse. Dum ex urbe funus est inferretur, corpus adeo grave factum dicitur eo in loco, ubi rei in custodia detinebantur, ut inde moveri, nisi solutis vias, non potuerit. Hinc diu penes episcopos Cabilonenses perseveravit jus & facultas liberandi viatum in scito sancti Lupi, quemcumque voluissent. Girboldus episcopus, monasterii instaurator, sacras beati Lupi reliquias tumulo effert, & digniori loco reponi curavit anno post octingentesimum septuagesimo. Ille mihi dubium occurrit, num is sit Lupus ille episcopus, qui de superstante Burgundia parvulus (b) Auxiliodorum venisse dicitur cum Chrothilde regina, ibique xvi. kalend. Julii die sanctus fuisset, ex regine placito in sancti Germani basilica, quam illa rectoris construxerat, humatus fuisse. Verum, multa obstant, quod minus huic conjectura assentiar. Lupus enim Cabilonensis in ipsa urbe sepultus est, coliturque vii. kalend. Februarii: alter Auxiliodori mortuus xvi. kalend. Julii, vivente Chrothilde regina, si non fallis est Herricus, qui haec refert; ibidemque religiosè compositus requiescit, quod Faris impressam marmari scriptura prodit antiquior, inquit Herricus noni saeculi scriptor. An forte ejus corpus Auxiliodoro relatum Cabilonum, ejusque translatio vii. kalend. Februarii, quo die, sanctus Lupus Cabilonensis celebratur? Alii judicant: sed tamen non visa est omnino negligenda conjectura. Perstat etiam nunc Cabiloni sancti Petri monasterium, sed in altero urbis suburbio, primā ejus sede ad construendam arcem ante annos centum conversā.

(a) Belland.
in 1. 1. 1.
p. 773.

(b) Herricus.
in 1. 1. 1.
p. 773.

XII.
Abbas B.
Maria de La-
rona.

(*) Laron.

(*) de Sano.
(*) F. Omb.

XIII.
Dialogo.
Gregorio Ma-
gno 100 p.
(*) de Sano.
p. 497.

11. Nolim preterire hoc loco id quod legere memini in quadam noticia seu Instru-
mento de abbatis beate Mariae apud Lodonam (*) seu Latona, quam abbatiam
venerabilis memorie Theodericus rex Francorum, nempe Childeberti minoris fi-
lius, fundasse memoratur, & dotasse, ad hoc ut dicta abbatia secunda sedes esset
ecclesiae Cabilonensis, ad celebrationem sacerdotum ordinum, & ceterorum eccle-
siastici ordinis officiorum; & quam exonerat ab omni exactione tam regum ejus
successorum, quam civilis dignitatis principum; quam concessionem Roberthus
Francorum rex anno millesimo tricesimo-seculo Rcmis suis litteris confirmavit,
uti legitur in charta Galteri episcopi Cabilonensis, hanc abbatiam monasterio Clu-
niacensi concedentis sub speciali jure ecclesie sui prioratus Vergiacensis, anno supra
millesimum centesimo tricesimo-sexto. Hoc est oppidum Latona ad Araris (**)
Officem (*) confluentem, vulgo sancti Johannis de Latona appellatum, de quo fit
mentio in gestis Dagoberti: ubi beate Mariae ecclesia existit ad duobus usque dies,
quibus ob rationes politicas penitus excisa est, ejus loci monachis alio translatis.

Hoc anno Gregorius Magnus res a viis sanctis in Italia gestas dialogico more
scribere aggressus est quatuor libris, interlocutore Petro diacono ejus familiaris. Qua
occasione id factum sit, ipse initio hujus operis narrat. Quippe cum munus sit
tumultibus fatigatus & pressus, ad relevandas utcumque molestias, secretum locum
cum Petro petiisset, utique sancti Andreae monasterium, ut vetus (c) inscriptio do-
cet,

et; animam subit ante acta vite vehemens cogitatio, qualis scilicet aliquando
in monasterio fuisse: ubi rebus mortalibus superior, nonnisi cœlestia cogitare
consecraverat, & mortem quoque ipsam, quæ pene omnibus invidi est, velut in-
gratum vitæ, & laboris sui præmium amabat. Perpendens itaque & quod ami-
ciserat, & quod tolerare in pontificatu cogeatur; quasi post tergum convertis
oculis, viso quem reliquerat portu, ingemiscbat, quem ne quidem piens cer-
nere, utpote rerum secularium tenebris circumfusum, valebat. Hunc verò dolo-
rem augebat contemplatio vitiorum sanctorum, qui tunc in Italia, procul a tu-
multu, uni Deo placere gestiebant, quorum facta & miracula sciscitari ab illis,
& indagare per se se jam dudum anaverat. Ea itaque quæ bonis ac fidelibus vi-
ris attestatis haberet, vel quæ per se ipse didicerat, his quatuor libris compen-
dit, singulos viros sanctos, eorumque facta singulis fere capitulis comprehen-
dens, cum integrum librum secundum explicandis basilicani patris Benedicti ge-
stis ac virtutibus impendat. Erat verò in omnibus factis recensendis diligentiam suam per-
ficit, commemorando testes, a quibus dicta accepit: maiorem tamen fidem haberi
vult his, quæ de sancto Benedicto refert: utpote qui non unum, aut duos, ut in
aliis, testes, sed quatuor, & quidem viros religiosissimos, testisque oculatos ci-
tat, nempe Constantinum reverendissimum valde virum, qui ei in monasterii Ca-
sini regimine successit; Valentinianum quoque, qui annis multis Lateranensi
monasterio post eversionem Calinensis cuenobii præfuit; Simplicium, qui congre-
gationem illius, hoc est Calinensem, post eum tertius rexit; & Honoratum, qui,
Gregorio dialogos scribente, adhuc cellæ quæ, in qua prius conversatus fuerat,
nimirum Sublacensis, præerat. Adhuc verò in referendis Benedicti factis, & facti-
orum testibus accuratus fuit, ut, cum eas de Romæ subversione (a) varicinium
Canusino episcopo factam commemorasset sub fide Honorati abbatis, fassus, cum
fateri, nequaquam ex ore ipsius Benedicti, sed aliorum fratrum relatu se accepisse.
Porro Marci pontificis, qui sanctum Benedictum verbis cecinit, non meminit Gre-
gorius; five is nomen suum vulgaverat, five ad Gregorii notitiam non
pervenerat.

Eratque ejusdem pontificis ad Maximianum Syracusanum episcopum, antea sui mo-
nasterii abbatem, epistola, pollutantis, ut ea quæ ipse hoc de argumento nove-
rat, sibi litteris indicaret. Fratres mei, inquit, qui mecum familiariter vivunt, ut
omni modo me compellant aliqua de miraculis patrum, quæ in Italia facta audi-
vimus, sub brevitate scribere; ad quam rem solatio vestræ caritatis vehementer
indigeo, ut ea, quæ vobis in memoriam redeunt, quæque cognovisse vos con-
tingit, mihi breviter indicetis. Non dubito quin eadem epistola aliis etiam direc-
ta sit ad petendas huic operi suppetias; id quod prædictæ epistolæ titulus indicat,
in quo ceteri, non expensis nominibus, satis designantur. Hos libros Theodolindæ
Langobardorum regine transmisit Gregorius, teste Paulo (b) Warnefridi, ut eam
in regni fide & bonis moribus confirmaret. Et quidem aptissimi sunt hanc in rem
illi dialogi, in quibus morales sententiæ exemplis ita insertæ sunt, ut non minus
gratum ac perutilem, quam utilem ac fructuosam lectionem efficiant: quod certe
nemo non experietur, qui aliquam pietatis succum animo imbibit. Facilius ergo
monachi illi critici, qui hos dialogos, forte nunquam sibi lectos, tamquam Gregorio
indignos perperam traducunt; quos ita eo animo, quo scripti sunt, legimus, fortis
in Photio (c) convenienter sententiam, hominis sane nec imperiti, nec insipientis,
qui ait, Gregorium multos quidem & utiles in primis libros conscripsisse, ut homi-
niles, & libros quatuor dialogorum, quos Zacharias pontifex in Græcam linguam
verterit, in communem totius orbis utilitatem.

Hos dialogos duodecim amplius locis adhibuit Paterius, ipsius Gregorii discipu-
lus, in confrenda ex ejus operibus expositione sacrorum librorum; eisdemque re-
tulit in collectionem sententiarum Talio seu Talis Castalgallanus seculo septimo epis-
copus, quam Quirico Barcinonensi (d) episcopo nuncupavit. Eisdem laudant Paul-
lus diaconus Emmentensis, venerabilis Beda, Aldelmus episcopus, aliique seculo se-
ptimo & octavo, ne quid de posterioribus ac recentioribus dicam; tantique eos fecit
Zacharias pontifex, ut in linguam Græcam illos converteret, magno ecclesiæ
Græcæ fructu, ut ex Photio mox commemorabam. Hos cum in libro de scriptori-
bus ecclesiasticis præternavigasset Ildorus, neque enim in melioris notæ codicibus &
editionibus ab eo notati reperiantur, auctori suo assensu Hildesfontæ episcopus, qui
Indori de quibusdam Gregorii scriptis, præfatum de dialogis, silentium supplere
voluit; quæ non tantum de ejus operibus dicunt Ildorus, quantum ipse post eum di-
cunt. Denique aliqua facta in his dialogis relata commemorat Gregorius ipse in ho-
miliis super Evangelia, maxime in prioribus undecim, ubi duodecim miracula reci-
tat; quæcum plerique revolvit in dialogis, quibus easdem homilies (e) citat ut

ANN. CHR.
179.Quæ fide &
diligentia.(a) Greg. l. 1.
di. 1. 1.XLIII.
Fratrum huius
modi.Theodolindæ
regine.
(b) Paul. diacon.
l. 1. c. 27.
Langob. c. 10.(c) Photio l. 1.
di. 1. 1.XLIV.
Auctori suo
assensu.
(d) Quirico.
l. 1. c. 10.(e) Greg. dial.
lib. 4. c. 16.
di.

ANN. CHR.
393.

(c) *Baron. in
Martyrol. ad
15. Decemb.*

*Sublacenſis
monasterii
abbas &
ſatus.*

ſuas. Hæc ſatis ſuperque ſufficiunt ad afferendos Gregorio Dialogos, quos genuinum epus, ſi quis alius, ſecum eſſe nemo ſinitis unquam negaverit. Pſira qui volens, adæant Guſtavillei vindicias in hos libros, & Baitelli noſtri ſiſdem perſarionem in eorumdem Gallicam verſionem: ubi hos a Gregorio ſcriptos obſervat ad afferendum dogma immortalitatis animarum, de quo nonnulli tunc temporis pseudo-chriſtiani dubitabant. Ad hoc verò comprobandum utitur Gregorius non ſolum ratione & excerptis, ſed etiam viſis: quæ temerè in ſimiam viri ſancti credulitatem quidam hypercritici rejciunt, a Baronio (a) merito conſutati: quorum ſi admittatur ſolidioſa cenſura, eadem in Cyprianum, Ambroſium, Auguſtinum, Theodorum, alioſque primi ordinis viros, qui ſimilia ſcribere non dubitarunt, recidat necelle eſt.

Honorato Sublacenſi abbati ſuperius laudato munificum ſe præbuit Gregorius, quippe qui cum matre ſua Silvia caſtrum Apollonium eidem loco & multa alia bona contuſſe tradidit Honorato abbati. Hic majorem eccleſiam in honorem ſancti Benedicthi & ſanctæ Scholaſticæ extruxit, præter eccleſiam ſanctorum Coſmæ & Damiani, quæ in capitulo illius cenobii jam condita erat. Honorato ſuccceſſit Elias, tertius epus loci a ſancto Benedictho abbas: cujus tempore Agurenſi monaſterium, omnino devaſtaſſe perhibentur, ab eo tempore in ſolitudinem redaſtum uſque, ad Johannem 21. pontificatum, ut in ejuſdem monaſterii chronico haud vulgato legitur.

ANN. CHR.
406.
XLV.
S. PASCATI
ſanctæ tradi-
ta monachis.

(b) *Greg. l. 3.
cp. 18.*

Subſequens annus quingenteſimus nonageſimus-quartus millè alià re magis inſignis fuit, quam adiſſione monachorum in ſancti Pancratii eccleſiam, quæ Romæ via Aureſià etiam nunc exiſtat. Hanc prius occupabant ſeculares clerici, ſed ita negligenter rem divini tradebant, ut ſæpe nec die dominico ſacra miſſarum ſolemnia ibidem celebrarent. Conſequenti hæc de re populo, qui illuc devotionis cauſâ conſueſcere ſolebat, Gregorius ſcivit ſatis, inſtituendo in eadem eccleſia contra monachorum, qui quotidie divinas ibi laudes ſtrenue perſolverent, adhibendum inſerim preſbyterum extraneum ad celebranda miſſarum ſolemnia, dum aliquis ex illo cetero monachorum ſacerdotio laiciatus fuſſet. Epistolam Mauro abbati hac de re ſcriptam (b) hæc referre juvat. Quoniam eccleſiam ſancti Pancratii, quæ erat commiſſa preſbyteris, frequenter negliſtam fuſſe cognovimus, ita ut, veniente domunico die, populi miſſarum ſolemnia audire, non invento preſbytero, murmurantes redirent: hoc maturâ deliberatione noſtro ſedit arbitrio, ut, eis remoriſ, monachorum congregationem in monaſterio eidem eccleſiæ cohabitare continere cum Dei gratia deberemus: quatenus abbas, qui illic præſeſt, curam & ſollicitudinem ante ſacra eccleſiæ habere modis omnibus debuſſet. In quo etiam monaſterio te Maſorum abbatem prævidimus præponendum: ſtantes, ut terras præſtatæ eccleſiæ, vel quidquid illuc iſteraverit, ſeu de redditibus epus acceſſerit, ante dicto monaſterio tuo debeat applicari, atque illic ſine diſtinctione aliqua pertinere: ita ſanctè, ut quæcumque in ipſa ſupra ſcripta eccleſia ſenda, reparandaque ſunt, per te ſine dubio reparentur. Sed ne remoriſ preſbyteris, quibus eccleſia ipſa ſacra ante commiſſa, vacare miniſterii videatur: ſclicet huſus tibi authoritatè tempore præcipimus, ut peregrinum illic debeas adhibere preſbyterum, qui ſacra miſſarum ſolemnia debeat celebrare: quem tamen & in monaſterio tuo habitare, & exinde vitæ ſubſidia habere necesse eſt. Sed & hoc præ omnibus curæ tue ſit, ut ibidem ad ſacratiffimum corpus beati Pancratii quotidie opus Dei procul dubio peragatur. Quis fuerit Maſus ille abbas, quove in monaſterio accitus, allonde reſcire non licuit. Ex hac verò epistola intelligimus, non incongruum eſſe, immo ad fideliam ædificationem aliquando conducere, ut monachi in locis frequentibus inſtituantur. Deinde extraneos aliquando preſbyteros a monachis adhiberi poſſe ad ea exercenda, quæ a monachis non ſine tumulu & inquietudine exerceri poſſant: quales fuere multis in monaſteriiſ clerici, quos *paſſentes* Adalardus abbas Corbeienſis in ſtatutis ſuis vocat. Sum qui hæc epistolam (c) interpretantur de monaſterio ſanctorum Johannis-Baptiſtæ, Johannis Evangeliſtæ, & Pancratii, prope Lateranum a Calimacibus conſtituto. Verum huic interpretationi repugnat epistola ſerius, in qua de eccleſia preſbyteris, non monachis dudum conſumula agitur. Neque verò ſimile eſt, monachos in illo Lateranenſi, quod Pelagi pontificatu conſtitutum fuit, tam citò deſecraſſe. Certè nec Maſus abbas Gregorii tempore exiſtiſſet, ſed Theodorus, qui tertius poſt Valentinianum abbatem primus ac Gregorium epus ſuccceſſorem, prolixiori tempore Lateranenſi monaſterio congregatoſem reſxit. Itaque hæc epistola nulli meliùs convenit, quam ſancti Pancratii eccleſia in Janiculo ſita, quæ a monachis noſtris poſtea Alexandri quartii tranſlata eſt ad ſanctiſſimos Ciftercenſes; deinde ad fratres ſancti Clementis de urbe ordinis ſan-

(c) *Lobſ. de
mon. Ital.
p. 340.*

BENEDICTINI LIB. VIII.

Sancti Ambrosii ad Nemos; ac deum nostro tempore ad Carmelitas Excalcoatos.

Hoc eodem anno Cyriacus abbas cum Felice episcopo in Sardiniam ad Barbaricos idololatrias ad fidem convertendos missus a Gregorio est. Cum his Zabarda insule dux pacem facere eo pacto statuerat, ut eosdem Barbaricos ad Christi obsequium adduceret. Ob id eadem duci (a) pentalatur Gregorius, & ad coepa peticienda hortatur, simulque ad fovendos Felicem & Cyriacum, quos illic ad convertendos illos Barbaricos transmisserat. Hi Africe populi erant, qui Wandalorum infestatione pulsi e patria, in Sardiniam commigraverant. Cyriacus Romani sancti Andreæ monasterii abbas, cum Felice, Portuensi, ut quidem patet, episcopo, missus in Sardiniam ad Barbaricos christianis mysticis imbuedor, Hostianus (b) eorum duci jam conversi itidem commendatur a Gregorio: ubi dum commoratur, controversiam, quam Mulicas (c) abbas monasterii Agilitani cum Juliano episcopo Caralitano habebat ob res monasterii, ab eodem Juliano in oratori dedicatione ablatas, componere jubenter. Hoc monasterium recens considerat Theodosia pia & illustris matrona; aliudque concubium virginum in urbe Carali, cui contribuendo auxilium ab eodem Juliano impendi pontifex (d) rogat. Hic est Cyriacus abbas, quem Gregorius tum in Galliam, tum in Hispaniam missus ad mores corrigendos, restituendaque ecclesiasticam disciplinam, in primis verbis ad monasticam laborem abolendam, quem abbatem & servum Dei, nusquam presbyterum appellat.

Exterum Juliani Caralitani episcopi incuriam erga monasteria (e), praesertim ancillarum Dei, carpit idem Gregorius, quod nempe res earum non per probatos & clero viros, uti a suis decessoribus dispositum fuerat, procurarentur: sed a publicis auctoribus pro tributu, aliisque munus & oneribus veritate, per villas praedictas discurrere, atque virilibus incompetentes negotiis se immiscere cogenterent, quod inconmodum ut emendat, hortatur, deputando scilicet virum probatum viris in moribusque, cujus utat se locus nihil de se prave suspitionis incipiat: qui sic monasteriis ipsis curam impendat, ut pro quibusvis causis, siue publicis, seu privatis, ancillis Dei extra venerabilia loca contra regulam in posterum vagari non compellantur, sed in suis claustris orationi & Dei laudibus vacantes, nullam deinceps prave suspitionis ansam praebent. Ejusmodi procuratores clericos aut monachos in concubis puellarum potiori praepositos appellavit. Ad haec juveniles abbatibus (f) fieri omnino prohibet vit sanctus; & virgines ante sexaginta annos velari. Velatio quippe sanctimonialium non, in ipsi religiosa professione statim fiebat, sed post multos probate vitae annos; quod etiam nunc Venetis observatum vidimus.

Idem presbyteros, diaconos, ceterosque clericos, qui in secularibus ecclesiis morabantur, abbatibus (g) in monasteriis fieri non permittit: sed, ad officia clericatus militis, ad monasticas penituras non admittendos: aut, si abbatibus officium retinere voluerint, a clericatus militia excludendos; quippe incongruum esse, ut utrumque ferret quis officium: cum ne unum quidem pro sui magnitudine & difficultate vix quisquam explere possit, atque alterum ab altero impediatur. Nemo quoque potest, aut in alia epistola (h) idem pontifex, & ecclesiasticis obsequiis decessere, & in monachica regula ordinatim persistere: ut ipse monasterii disciplinam teneat, qui quotidie in ministerio ecclesiastico cogitur permanere. Hi, aliisque similibus locis abstantur nonnulli, ut probent Gregorium noluisse unquam sum, qui esset presbyter, abbatem esse; vel eum, qui abbas esset, presbyterum esse: cum constet nihil aliud in his litteris praecipisse pontificem, quam ut ne titulus abbatibus & cura monasterii deferatur clerico extraneo, qui secularis ecclesiae titulum habeat, nec monachus sit: & siquidem talis clericus, relicta ecclesia, cui serviebat, jam factus sit abbas; ut, optione facta, aut abbatiale munus dimittat, si ecclesiae sui titulo renuntiare nolit; aut ecclesiae suae curam deferat, si in abbatibus officio permanere decreverit. In his ergo locis agitur de clericis extraneis seu peregrinis, quos seculares vocant, qui cum certe cuidam olim ecclesiae omnes additi essent, nec monachi, nec monachorum rectores esse poterant, nisi prius titulo sui beneficii sui renuntiassent; quae disciplina ad hunc usque diem viget. Unde alibi (i) Gregorius prohibet eos, qui ex clericali ordine ad monasticam professionem accesserint, pro arbitrio ad suam reverti ecclesiam, aut alterius curam suscipere, nisi episcopum id approbaverit. Adeo vero monachos vel abbates ab ordinibus sacris & sacerdotio non arceat Gregorius, ut contra videtur (k). Pascuianum episcopum hortatus fit, ut unum e monachis concubini sancti Hermi, rogans Urbicel abbatem, qui etiam sacerdotio insignitus erat, presbyterum quantoculus ordinaret. Denique multos reprobos, cum apud Gregorium Romanum, tum apud alterum Gregorium Turonicum, aliisque quidem vii scriptores, abbatibus & monachos sacerdotibus

Amal. Brund. Tom. I.

D d 2

tia

ANN. CHR.

154.

XLVI.

Cyriacus ab-

bas in Sardi-

niam missus

ad conver-

tendos idu-

cles.

(a) Greg. lib.

5. ep. 23.

(b) ibid. ep. 27.

(c) ibid. ep. 21.

(d) ibid. ep. 21.

(e) ibid. ep. 21.

(f) ibid. ep. 21.

(g) ibid. ep. 21.

(h) ibid. ep. 21.

(i) ibid. ep. 21.

(k) ibid. ep. 21.

(l) ibid. ep. 21.

(m) ibid. ep. 21.

(n) ibid. ep. 21.

(o) ibid. ep. 21.

(p) ibid. ep. 21.

(q) ibid. ep. 21.

(r) ibid. ep. 21.

(s) ibid. ep. 21.

(t) ibid. ep. 21.

(u) ibid. ep. 21.

(v) ibid. ep. 21.

(w) ibid. ep. 21.

(x) ibid. ep. 21.

(y) ibid. ep. 21.

(z) ibid. ep. 21.

(aa) ibid. ep. 21.

(ab) ibid. ep. 21.

(ac) ibid. ep. 21.

(ad) ibid. ep. 21.

(ae) ibid. ep. 21.

(af) ibid. ep. 21.

(ag) ibid. ep. 21.

(ah) ibid. ep. 21.

(ai) ibid. ep. 21.

(aj) ibid. ep. 21.

(ak) ibid. ep. 21.

(al) ibid. ep. 21.

(am) ibid. ep. 21.

(an) ibid. ep. 21.

(ao) ibid. ep. 21.

(ap) ibid. ep. 21.

(aq) ibid. ep. 21.

(ar) ibid. ep. 21.

(as) ibid. ep. 21.

(at) ibid. ep. 21.

(au) ibid. ep. 21.

(av) ibid. ep. 21.

(aw) ibid. ep. 21.

(ax) ibid. ep. 21.

(ay) ibid. ep. 21.

(az) ibid. ep. 21.

(ba) ibid. ep. 21.

(bb) ibid. ep. 21.

(bc) ibid. ep. 21.

(bd) ibid. ep. 21.

(be) ibid. ep. 21.

(bf) ibid. ep. 21.

(bg) ibid. ep. 21.

(bh) ibid. ep. 21.

(bi) ibid. ep. 21.

(bj) ibid. ep. 21.

(bk) ibid. ep. 21.

(bl) ibid. ep. 21.

ANN. CHR.

154.

(c) *Chr. m.*

154. 15. 15. 15.

15.

(d) *Greg. 15.*

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

tio insignes, ex quibus nonnullos memorat Carolus Comitus in annaliu Francorum tomo tertio (d.). Porro Gregorius ideo clericos hac lege arceat a monasticis periculis, non solum quod clericorum & monachorum functiones in diversis simul ecclesiis sociari non possint; sed ut clericorum ambitioni obviaret, qui tunc monasticis dignitatibus inhiant: dumque (b.) fingunt, inquit vir sanctus, se religiosum vivere, monasteriis perperam appetant; & per eorum vitam monasteria destruantur. Proinde, subdit pontifex, Johannem Ravennatem episcopum alioquin: fratres, ternitas tua hoc, quolibet in loco factum sit, emendare fecit: quia ego sum in modo patiar, ut loca sacra per clericorum ambitum destruantur. Hæc verò lex ante Gregorium jam obtinebat, ut patet exemplo sancti Germani, qui cum presbyter esset ecclesie Aduensis, non ante abbatem in sancti Symphoriani monasterio curam cepisset, quam sacris monasticis votis ecclesie sue titulum dimisit: quod idem seculo septimo apud Pistones fecit Leodegarius presbyter, cum in monasterio sancti Maxentii abbas renuntiatus fuit.

XLIX.

Monachi ne

malescent ad

se inducant.

(c) *id. ib. 3.*

4. 15. 15.

(d) *id. ib. 15.*

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

4. 15. 15.

Non præterenda est hoc loco alia constitutio Gregorii pertinet ad disciplinam regularem, quæ (c.) vetat, ne monachi feminas in monasterium inducant, easve sibi commatres faciant, contra quam Valentinus abbas in monasterio suo hæsi linebat, ob eam causam merito a pontifice increpitus. Utrumque concilii Autisiodorensis decreto jam cautum fuerat, superius (d.) relato: ubi observavimus, verum olim, fuisse ingressum mulierum, non solum in monachorum interiores septa, sed etiam in eorum ecclesias: quod an Gregorius etiam hoc loco sanciverit, non mihi videtur satis exploratum. Saltem id nequaquam censeri potest de Romana ecclesia sancti Pancratii, quam idem pontifex monachis concessit eo pacto, ut peregrinum haberent prætorium ad celebranda missarum sollempnia in gratias promissi fecus, qui ecclesiam illam domo diebus frequentabat (e.). Certe de Ariminensi sancti Thomæ monasterio id totum præcepti Gregorius ut *frequentius mulieribus introitus inde arceatur*.

L.

Vulturni

Luxovium

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

adit.

Per hoc fere tempus Walarius, opinione & sanæ commotus Columbanus abbas Luxoviensis, ad quem nulli ondegæque discipuli monastice eruditionis causâ confluebant; relicto sancti Germani canobio Autisiodorensi, una cum Robone viro illustri, ad meliorem frugem a se converso, Luxovium se recepit: ubi omnium cor unum & anima una; ubi magna rerum omnium contentio vivebat; ubi deoque omnia omnibus communia, nullusque quidquam sibi proprium dicebat; præter diurnos labores nocturnæque vigiliæ. Monachos ferme ducentos in canobis eorum locorum, Luxoviensis, Anagratensis, & Fontanensis, sub Columbanus disciplina viguisse, atque novitiorum more ac ritu probatum fuisse a Columbanus Walario, tradit Walarii vite scriptor, habitâ fortè ratione sui temporis; eique heri excolessi curam commisit: quod eum accuratè cusecurus fuisse, habitum Luxoviensem tandem promeruerit, tanti postea factus, eum ut Columbanus, ac deinde Autisiodori seu Eutaisius dignum iudicaverint, qui Luxoviensis aliquando abbas loco regeret. Quamquam res effectu caruit, divino consilio Walaticum ad alia vocante. Sed hæc alias.

LI.

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Gallus obit

Florebat inter alios Columbanus discipulus Gallus, quem secum ex Hibernia in Galliam adduxerat. Hæc ad Lignone (*) annem piscatum ire iussu visum est Rusticum (*), utpote piscibus magis abundantem, perferre. Sed vana per totam diem piscatio redire vacuum coegit. Re ad patrem delatâ, correptus ab eo est, ac demum simpliciter obediens, ingentem piscium copiam in Lignone cepit, quam in piscosiori anno frostia quæsierat. Longè promptior fuit alterius obediencia monachi, cui cura cellarii commissa erat. Is, cum ad refectionem cervisiam & dolo in vas subjectum, quod *tybrum* Jonas vocat, educeret; patris iussu vocatus, nullâ morâ, oblitus doli mearum obducere scumulo, pestisculi cunctis ad beatum virum pergit, duciculum seu obruculum deferens manu. Accepto patris imperio, coactum ille ad cellarium, dolum penitus exhaustum esse non dubitans. At contra nec minima stilla ceciderat, sed tantum super tybrum excreverat cervisia, quantum cervisie in ipso vase inerat. Idem obediencie meritum experti sunt alii monachi ex morbo decumbentes: qui e lecto surgere iussu ad flagellandam in area nigrem, pari obediencia & morbo prostrati convalescerunt, pars abbas imperio discedens, ægitudine levassente sic arctis fuit, ut viri mortem effugere potuerint. Sic languere tepidiorum monachorum animus, dum corporis sui saluti ex carnali prudentia nimium consilii; pejus habet, eoque frustrari solet, quod facile obliet *simplex ac servens obediencia fides*. Sed quanta in ipso Columbanus rerum exhortore! Tempus missis evenerat, tantaque inebulm vehementia continue ingruerat, ut periculum esset, ne figentes inde corumperentur. Columbanus Fontanis cum resedebat, anxius animi quid ageret. Armavit mentem fides, omnibusque accessit, missam prædici iubet.

Mi.

Mirantur illi patris imperium, nec tamen quicquam contra hincere audent. Conveniunt unâ omnes, falciisque inter effusos imbres segetem fecant, intenti in Columbanum quid ageret. Ille quatuor eximie pietatis monachos in quatuor agri angulos disponit, Cominum, Eunocum, & Equanum ea Scottorum gente; quartumque Gurganum, genere Brittonem. His ordinatis, ipse cum reliquis segetem medius præcedebat. Mira virtus! Fugiebat imber a segete, & undique pluvia diffundebatur: medius tantum folis ardor torcebat, æstusque vehementem, quousque messim conderent, afflavit. Sic fides, inquit idem Jonas, & oratio meruit, ut, pulsa pluvia, æstus inter imbres haberet. Parva sunt hæc: sed parva ista non contemnendo majores nostri religionem fundarunt. Nos verò ad majora non attingimus, quod minora illa, si minora & parva dicere fas est, negligimus.

His quatuor piliis, quos modò commemorabam, Columbanus ex Hibernia & Britannia sociis seu discipulis adjungendus est Columbanus junior, ex eodem genere, atque ex Hibernia ejus itineris comes, qui aliquando febre correptus, & ad extrema redactus, scilicet ex hoc mundo exitum lætus præstulabatur, confusus de celestis mercede, quam longo Dei obsequio nectuerat. Verum intellecto hanc optatum forem ob patris lacrymas & preces retardari, Columbanum accersit ab ecclesia, ubi pro se orabat. Accitum blandè interpellat, ne suis orationibus in hac arduosa vita se distans retineret. Tum religione percussus Columbanus, signo tacto omnes adesse jussit: corpus Christi ex hac vita abeundi vaticum præbuit, & post extrema oscula, totum morientium canem & officium implevit. Felix qui sic vixit, ut ita mori mereatur! Columbanus junioris memoria kalendario Einsidensi consignatur at kalendas Decembris; decimo in Benedictino.

Tanta Luxoviensium religio cum ad aures pervenisset Waldelini ducis Transjuranii, qui quidquid Alpium læpis & Jurensibus locis continetur administrabat; cum conjuge sua Flavia, æque nobili ac pia femina, Columbanum adit, rogantes, ut sibi sobolem (nam expers liberorum erat) precibus a Deo impetraret. Annuit sanctus pater, modò ut primam prolem Deo consecraret, sibi que ex *lavacro baptismatis*, id est factis aquis ablutendam, traderent. Promittunt illi se ejus dictis beato animo parituros. Post paulum gravida mulier masculum parit, editum mox ad sanctum virum desert, ejus orationum fructum; grares referens Conditori, qui petitiones servorum suorum tam facile admittit, ratasque habet. Tum vir sanctus in manus acceptum *sacrauit*, *sacroque lavacro abluit* ipse *scriptis*, seu, ut Frodoardus reddit, *ex præsentibus*, baptista simul & pater, eique Donati nomen, ob ipsiusdoni monumentum, imposuit, & matri ad nutriendum reddidit: qui post in Luxoviensi monasterio a puero altus, eos in virtute & sapientia progressus scit, ut Vefontionensis ecclesie pontifex esse meruerit. Quin etiam alios liberos, secundum viri sancti vaticinium, Flavia edidit, nempe Ramelemum, geminasque filias, in sacculo nobiles, & in Dei timore perfectas: ex quibus Ramelemus, non minus prudentiali quam genere pollens, post patris obitum in ejus honorem seu dignitatem sustinuit ei, & in habitu seculari Christi amorem sollicitè curavit; id quod testatum fecit monasterium, ab ipso sub beati Columbanus regula super Novisanæ servitium in factu Jurensi constructum, cui Svagrius abbatem præfecit. Ubi in transitu observare licet, jam tum ducis seu præfecti provinciarum nonnumquam perpetuis fuisse, & in partum locum filios regum beneficio aliquando successisse. Ceterum Flavia, pietissima mulier, post mariti sui obitum, & ipsa monasterium puellarum Vefontione construxit, huiusque reliquum vite exegit.

Donati exemplo oblati est Columbanus Agilus puer in monasterio Luxoviensi, futurus postea Rethacensis abbas. Erat in nobili Burgundus, ex patris regii palatii optimatibus, Portensi territorio ad Ararim, nobilissimis natalibus orundus, pater Chagnoaldo, seu Agnoaldo, qui Childberti II. conviva & consiliarius fuisse dicitur, & matre Deneria, catholice fidei cum primis addicta. Chagnoaldi merito Columbanus in regis notitiam & benevolentiam venisse fertur, & ab eodem Luxovium condendi comobili gratia impetrasse. Fortè diverterat in Chagnoaldi ades vir sanctus in villa Honorificæ, ubi Agilum parentes ei benedicendum offerunt. Ille puerum Deo consecrari, sibi que monastice disciplinis erudiendum tradi postulat. Conscendere parentes pii, & quem sibi superstitem, sique nominis heredem ac propagatorem habere cupiebant, Christi servum & coheredem habere maluerunt. Cærum itaque sobolem sacris altaribus sollempni ritu applicant, Deoque offerunt cum donatione varis suppellectilis, matrimoniaque prædiorum ac numerosis servorum familie. Sic elatus pater committitur Euthasio, probate religionis monacho; erudendus cum aliis nobilibus virore filijs, Chagnoaldo videlicet, qui postea Lugdunensis episcopus fuit; Waldeberto, factò demum Luxoviensi post Euthasium abbate; Achario, Viromandensi postmodum & Noviomensi ac Tornacensi; Ragnachario,

ANN. CHR.
194.

LII.
Columbanus
junior.

LIII.
Columbanus
senior Donati
cum cælis
impetrat.

LIV.
Agilus ei
exempli o
latus Dæ.

ANN. CHR. Augustus-Razacorum & Basileæ; Andoniaro, Bolorin & Terravna episcopi, aliique. Hoc magistro, talibusque condiscipulis, mirum est quantum in virtutum palamta ingenius adolefcentem profecit.

ANN. CHR. P. Offert anno ad superis ablit Maximianus Syracusanus antistes, is qui Gregori episcopus (a) in tota Sicilia obierat. Eum ad premia desiderata pervenisse asserit Gregorius in epistola (b) ad Cyprianum diaconum; tantique fecit, ut quem civitati illi episcopum sufficeret, Maximianum reverendissimum (c) sanctum non habere se constanter. Post varias de successore deligendo controversias, eidem successus est Johannes archidiaconus ecclesie Catanensis, & eundem monachus, si Rocho Piere hac in re fides, Benedictinus: qui Zozimum & Eliam, Johannis post Germanum, unum post alterum successores, ejusdem fuisse instituti putat. Floruit sub Johanne episcopo Sanctus abbas monasterii sanctæ Lucie prope Syracusas, cujus dies festus in quibusdam loci kalendaris consignatur viii. idus Septembris.

(a) Greg. M. Eodem anno Ravennensem ecclesiam morte sua viduatam reliquit Johannes episcopus, qui monasterium ad sancti Apollinaris basilicam in Classensi oppido constructum, in testamento ab se condito a Gregorio expetiit, ut ea que predicto monasterio contulerat, sua auctoritate sumaret; quod cum recepisset Gregorius, Marinianum ejus successorem litteris (d) convenit, ut nihil de his, que ejus precesore illic contulerat, aliquo modo imminui pateretur, sed omnia firma stabilitate firmari studeret; non quia ita Johannis testamento constitutum fuerat, sed quia venti id promiserat Gregorius. Cetera Johannis testamentum rescindit pontifex, propterea quod non ex propriis, sed ex ecclesie rebus donationes fecisset. Diffidens de futuro successore Ravennatibus, tandem omnium vota, probante Gregorio (e), in Marinianum conspiravit, virum venerabilem, presbyterum, qui diu cum ipso Gregorio conversatus in monasterio fuerat Romæ apud sanctum Andream; postmodum abbas monasterii sancti Hermetis apud Panormum. Huic episcopatum recusanti, ait vir magnus, diversis modis vix aliquando potuit suaderi, ut Ravennatum petitioni consensum præberet. Sed quia pontifici visa ejus probe cognita erat, tamque in laudandis animabus sollicitum noverat; nullam in ejus ordinatione moram asserere sustinuit, immo ipsum Andream scholastico præcipue commendavit. Nam omnibus, inquit, sicut nobis, cujuslibet officii valde onerosa est novitas. Ego autem magnam confidentiam habeo, quia omnipotens Deus, qui eum dignatus est gregi suo præponere, & ad interiora illius curanda exaceret, & ad exteriora gerenda gratie sue pietate confortabit. Sed quia post longa, quietis otia, ejus, ut prædiximus, novitas proculdubio perturbatur; peto, ut, cum venerit tempestates seculares fugiens, semper apud vestram mentem portum quietis inveniat, & de vestre bono caritatis hilarescat. Eundem contra obloquentium querelas fidem Gregorius (f) approbat clero & plebi ecclesie Ravennæ, contestatus, eum, a cunctis in sanctæ universalis ecclesie gremio nutritum, semper rectam fidei predicationem cum probis moribus tenuisse, atque in primis synodi Chalcedonenis, contra quam donatelli quæstabant, auctoritatem venerari.

(b) M. M. P. (c) M. M. P. (d) M. M. P. (e) M. M. P. (f) M. M. P.

Is tamen monachus, Claudio abbati Classensi litem movit, quam Romæ desinendi a pontifice cum anxie timeret, eum certiores fecit (g) Gregorius fore ut id ei ecclesie ejus dispendium ferret. Hujus controversie causa & origo nata videtur ex quibusdam juribus, que Marinianus in Classense sanctorum Johannis & Pauli monasterium, cui præerat Claudius, sibi præter jus vindicabat; qua de re sententiam tandem tulit pontifex, sui loco referendam. Eundem pontifex aliquanto gravior (h) existit in eundem episcopum querela, quod Classense eidem sancti Apollinaris monasterium, a suo constructum præcesore, vexaret: cum e contrario eum decreverat monasteria defendere ac tuori, & multos in illis religiosis sine monachos congregare, ut lucrum sibi ex ejusmodi congregatione compararet. Eundem in fine arguit, quod monasteria, sub ipsius ditione constituta, clericorum molestiis & vexationibus gravarentur; quod ne in posterum fiat, prohiberi ab ipso cupit. Idem itidem vehementius inculcat in alia (i) ad eundem Marinianum epistolâ, eumque modelle hortatur, quod sine dubio poterat, ut, quæ libet morâ & excusatione submotâ, monasteria ipsa ab hujusmodi gravamine relevari studeat, ita ut nullam deinceps in eis clericis, minorem aut majorem, nisi orandi tantum aut nullius habere, si quidem invitati fecissent, celebrandi causâ, istuc accedendi facultatem haberent. In summa, si quicumque abbatum aut monachorum ex quocunque monasterio ad clericatus officium vel ordinem sacrum assumatur, nullam illis habeat ulterius potestatem. Quia verò ex peregrinis quibus-

bustian vigilarissimè pontifex comperat, eundem Marinianum in dandis elemo-
 10 synis parciorè esse; eidem per Secundinum servum Dei suggesti (a) iussit, ut
 11 cum loco mutaret & mentem. Ne crederet sibi solam lectionem & orationem
 12 sufficere: ut remotus a strepitu federet, & manu atque opere minime fructifica-
 13 ret: sed largam haberet manum, necessitatè pauperibus occurreret, opulente-
 14 turque; alienam inopiam crederet suam: quia si hæc non haberet, vacuum epi-
 15 scopi nomen teneret. Caveret proinde, ne per præsentem negligentiam, vitam,
 16 quod abbat, priorem amitteret. Et tamen mirum est quanto amore Marinianum
 17 prosequeretur Gregorius, quanti eum faceret: idque ex subsequentiis manifestum
 18 fiet. Sed nimirum hæc indicia erant caritatis veteris paternæ, amicæ pungentis, ubi
 19 res postulabat, non vitia palpatas.

Non defuerunt etiam alias in locis haud absimiles superioribus rixæ episcopos in-
 20 ter & abbates. Consimilis quippe causa Luminosum, sancti Andreæ & sancti Tho-
 21 mæ de Arimino abbatem, agens Castorio episcopo, exagitavit, coegitque, ut ad
 22 apostolicam sedem recurreret. Hanc Luminoli, epiusque congregationis petitionem,
 23 *secundum statuta patrum, jurisque formam*, benigne admittit Gregorius; interstitit-
 24 que (b) Castorio Ariminensi episcopo, ne illum in posterum gravamen monasterio
 25 inferret, si in rerum descriptione & recensione, quæ mortuo abbate fieri solebat, (c) *ut*
 26 sic in publica litæ processione indicenda, contentus ordinatione abbatii, quem sibi
 27 concors monasterii congregatio elegerat. Sic ad Luminosum scribebat Gregorius,
 28 monachos in fine exhortans, ut in Dei opere (sic divinum officium cum sancto
 29 Benedicto vocat) solliciti essent, orationi operam assidue dantes, ne non tam
 30 videretur ab ipsâ quæstia mentis ad orationem securitas & quies, quam male
 31 agentibus episcopalis evitata diffiditio & censura. Hoc verò privilegium signifi-
 32 catis explicat pontifex in epistola (e) Castorio directâ: quem hortatur, ut obcen-
 33 te monasterii abbate, nullas ecclesiæ Ariminensis nominis in descendentis monas-
 34 terii rebus quoquo pacto se immisceat; abbatem verò non alium, quam quem mo-
 35 ribus & monasticæ disciplinæ studio dignum unanimi consensu tota congregatio
 36 elegerit, episcopus ordinaret. Ad hæc iussit illic publicas ab episcopo fieri pro-
 37 hibet, ne in severorum Dei fecitibus ulla popularibus conventibus occasio pre-
 38 beatur, & simplices ex hoc animas in scandalum trahat. Postremo ut frequen-
 39 tior quoque mulierum introitus inde arceatur. Hanc porro constitutionem omni
 40 tempore libellatam servari jubet, ut de Ariminensi ecclesiâ suo præ contenta sit,
 41 quod in ordinando abbate suum cens; & monasterium illud nulli ulterius gene-
 42 rali, consensu *jurisdictioni* deserviat, remotis venerationibus ac cunctis grava-
 43 minibus, divinum opus cum summa animi devotione periciat. Quo tempore mona-
 44 chi hanc sanctorum Andreæ & Thomæ ecclesiâ occupare desierint, incertum.
 45 Fuit & antiquitus in eadem urbe sancti Gaudenii abbatia insignis, sed ab ordine nostro non ita pridem iisdem abstrahsa. Fuit & tertia, sancti Grego-
 46 rii nomine insignita. Sed de his aliis, Caisiam ex illis præfuerit Agnellus abbas
 47 (f) de Arimino, cui Gregorius de instituendo præposito & de cura monasterii
 48 ipsius sollicitè agenda scribit, divinare non licet.

Hoc ipso anno de abbatum defectione & restitutione nonnulla præcipit Grego-
 49 rius, quæ aliena non sunt ab hoc loco. Gregorius presbyter & abbas monasterii
 50 sancti Theodori in urbe Panormi, auctore, ut traditur, Gregorio Magno, cum
 51 monasticam disciplinam penitus laxari svisset, regione sibi concessa defectus est,
 52 Romanque a summo pontifice agendæ penitentis causâ accessit. Penitentem
 53 miseratus pater optimus, eundem ad monasterium suum remittit, datis (g) ei com-
 54 mendatâ ad visitorem episcopum literis, cum ut in pristinum locum restitueret.
 55 Epistolæ verba ipsa hæc adscribere juvat. Latorem presentium Gregorium, abbatem
 56 atque presbyterum monasterii sancti Theodori, nulla quidem ratio permittebat,
 57 ut post hujusmodi cellam, id est monasterii, ipsius penes generalem, et ultra præponi
 58 debuisset. Qui enim tot discipulos per suam negligentiam ad infernum duxit,
 59 reliquis unquam proponi non debuit. Sed quia longâ hic est apud nos peniten-
 60 tiâ afflicta, fraternitatem tuam necesse est eum in monasterium suum recipere, lo-
 61 coque suo constituere; ita tamen, ut Urbicus, monasterii mei præpositus, ne
 62 aliquem de servis Dei debeat, qui ei præpositus fiat: ut quod illis incurâ dare
 63 gloriatur, illius sollicitudine servetur.

Hic est Urbicus, monasterii sancti Hermetis a Gregorio constructi apud Panos-
 64 mum præpositus primus, dein abbas post Mariniani episcopi loci rectoris promocio-
 65 nem in sedem Ravennensem: qui Urbicus, uti & præcessor, generalis (h) in aliis
 66 Siciliæ monasteriis sollicitudinem gerebat. Idem a Gregorio Magno postulatavit, ob-
 67 tinuitque unum e suis presbyterum (i), qui sacra missarum sollempnia iisdem ce-
 68 lebrare debeat, ordinari: ut nec ille & monasterio suo hac de causâ egredi, nec
 69 ex-

ANN. CHR.

105.

(a) M. lib. 3.

(b) M. lib. 3.

(c) M. lib. 3.

(d) M. lib. 3.

(e) M. lib. 3.

(f) M. lib. 3.

(g) M. lib. 3.

(h) M. lib. 3.

(i) M. lib. 3.

(j) M. lib. 3.

(k) M. lib. 3.

(l) M. lib. 3.

(m) M. lib. 3.

(n) M. lib. 3.

(o) M. lib. 3.

(p) M. lib. 3.

(q) M. lib. 3.

(r) M. lib. 3.

(s) M. lib. 3.

(t) M. lib. 3.

(u) M. lib. 3.

(v) M. lib. 3.

(w) M. lib. 3.

(x) M. lib. 3.

(y) M. lib. 3.

(z) M. lib. 3.

(aa) M. lib. 3.

(ab) M. lib. 3.

(ac) M. lib. 3.

(ad) M. lib. 3.

(ae) M. lib. 3.

(af) M. lib. 3.

(ag) M. lib. 3.

(ah) M. lib. 3.

(ai) M. lib. 3.

(aj) M. lib. 3.

(ak) M. lib. 3.

(al) M. lib. 3.

(am) M. lib. 3.

(an) M. lib. 3.

(ao) M. lib. 3.

(ap) M. lib. 3.

(aq) M. lib. 3.

(ar) M. lib. 3.

(as) M. lib. 3.

(at) M. lib. 3.

(au) M. lib. 3.

(av) M. lib. 3.

(aw) M. lib. 3.

(ax) M. lib. 3.

(ay) M. lib. 3.

(az) M. lib. 3.

(ba) M. lib. 3.

(bb) M. lib. 3.

(bc) M. lib. 3.

(bd) M. lib. 3.

(be) M. lib. 3.

(bf) M. lib. 3.

(bg) M. lib. 3.

(bh) M. lib. 3.

(bi) M. lib. 3.

(bj) M. lib. 3.

(bk) M. lib. 3.

(bl) M. lib. 3.

(bm) M. lib. 3.

(bn) M. lib. 3.

(bo) M. lib. 3.

(bp) M. lib. 3.

(bq) M. lib. 3.

(br) M. lib. 3.

(bs) M. lib. 3.

(bt) M. lib. 3.

(bu) M. lib. 3.

(bv) M. lib. 3.

(bw) M. lib. 3.

(bx) M. lib. 3.

(by) M. lib. 3.

(bz) M. lib. 3.

(ca) M. lib. 3.

(cb) M. lib. 3.

(cc) M. lib. 3.

(cd) M. lib. 3.

(ce) M. lib. 3.

(cf) M. lib. 3.

(cg) M. lib. 3.

(ch) M. lib. 3.

(ci) M. lib. 3.

(cj) M. lib. 3.

(ck) M. lib. 3.

(cl) M. lib. 3.

(cm) M. lib. 3.

(cn) M. lib. 3.

(co) M. lib. 3.

(cp) M. lib. 3.

(cq) M. lib. 3.

(cr) M. lib. 3.

(cs) M. lib. 3.

(ct) M. lib. 3.

(cu) M. lib. 3.

(cv) M. lib. 3.

(cw) M. lib. 3.

(cx) M. lib. 3.

(cy) M. lib. 3.

(cz) M. lib. 3.

(da) M. lib. 3.

(db) M. lib. 3.

(dc) M. lib. 3.

(dd) M. lib. 3.

(de) M. lib. 3.

(df) M. lib. 3.

(dg) M. lib. 3.

(dh) M. lib. 3.

(di) M. lib. 3.

(dj) M. lib. 3.

(dk) M. lib. 3.

(dl) M. lib. 3.

(dm) M. lib. 3.

(dn) M. lib. 3.

(do) M. lib. 3.

(dp) M. lib. 3.

(dq) M. lib. 3.

(dr) M. lib. 3.

(ds) M. lib. 3.

(dt) M. lib. 3.

(du) M. lib. 3.

(dv) M. lib. 3.

(dw) M. lib. 3.

(dx) M. lib. 3.

(dy) M. lib. 3.

(dz) M. lib. 3.

(ea) M. lib. 3.

(eb) M. lib. 3.

(ec) M. lib. 3.

(ed) M. lib. 3.

(ee) M. lib. 3.

(ef) M. lib. 3.

(eg) M. lib. 3.

(eh) M. lib. 3.

(ei) M. lib. 3.

(ej) M. lib. 3.

(ek) M. lib. 3.

(el) M. lib. 3.

(em) M. lib. 3.

(en) M. lib. 3.

(eo) M. lib. 3.

(ep) M. lib. 3.

(eq) M. lib. 3.

(er) M. lib. 3.

(es) M. lib. 3.

(et) M. lib. 3.

(eu) M. lib. 3.

(ev) M. lib. 3.

(ew) M. lib. 3.

(ex) M. lib. 3.

(ey) M. lib. 3.

(ez) M. lib. 3.

(fa) M. lib. 3.

(fb) M. lib. 3.

(fc) M. lib. 3.

(fd) M. lib. 3.

(fe) M. lib. 3.

(ff) M. lib. 3.

(fg) M. lib. 3.

(fh) M. lib. 3.

(fi) M. lib. 3.

(fj) M. lib. 3.

(fk) M. lib. 3.

(fl) M. lib. 3.

(fm) M. lib. 3.

(fn) M. lib. 3.

(fo) M. lib. 3.

(fp) M. lib. 3.

(fq) M. lib. 3.

(fr) M. lib. 3.

(fs) M. lib. 3.

(ft) M. lib. 3.

(fu) M. lib. 3.

(fv) M. lib. 3.

(fw) M. lib. 3.

(fx) M. lib. 3.

(fy) M. lib. 3.

(fz) M. lib. 3.

(ga) M. lib. 3.

(gb) M. lib. 3.

(gc) M. lib. 3.

(gd) M. lib. 3.

(ge) M. lib. 3.

(gf) M. lib. 3.

(gg) M. lib. 3.

(gh) M. lib. 3.

(gi) M. lib. 3.

(gj) M. lib. 3.

(gk) M. lib. 3.

(gl) M. lib. 3.

(gm) M. lib. 3.

(gn) M. lib. 3.

(go) M. lib. 3.

(gp) M. lib. 3.

(gq) M. lib. 3.

(gr) M. lib. 3.

(gs) M. lib. 3.

(gt) M. lib. 3.

(gu) M. lib. 3.

(gv) M. lib. 3.

(gw) M. lib. 3.

(gx) M. lib. 3.

(gy) M. lib. 3.

(gz) M. lib. 3.

(ha) M. lib. 3.

(hb) M. lib. 3.

(hc) M. lib. 3.

(hd) M. lib. 3.

(he) M. lib. 3.

(hf) M. lib. 3.

(hg) M. lib. 3.

(hh) M. lib. 3.

(hi) M. lib. 3.

(hj) M. lib. 3.

(hk) M. lib. 3.

(hl) M. lib. 3.

(hm) M. lib. 3.

(hn) M. lib. 3.

(ho) M. lib. 3.

(hp) M. lib. 3.

(hq) M. lib. 3.

(hr) M. lib. 3.

(hs) M. lib. 3.

(ht) M. lib. 3.

(hu) M. lib. 3.

(hv) M. lib. 3.

(hw) M. lib. 3.

(hx) M. lib. 3.

(hy) M. lib. 3.

(hz) M. lib. 3.

(ia) M. lib. 3.

(ib) M. lib. 3.

(ic) M. lib. 3.

(id) M. lib. 3.

(ie) M. lib. 3.

(if) M. lib. 3.

(ig) M. lib. 3.

(ih) M. lib. 3.

(ii) M. lib. 3.

(ij) M. lib. 3.

(ik) M. lib. 3.

(il) M. lib. 3.

(im) M. lib. 3.

(in) M. lib. 3.

(io) M. lib. 3.

(ip) M. lib. 3.

(iq) M. lib. 3.

(ir) M. lib. 3.

(is) M. lib. 3.

(it) M. lib. 3.

(iu) M. lib. 3.

ANN. CHR.

593.

(a) H. 49-50.

LX.

Abbas.

presbyter.

cum se dia-

conu lapso-

rum pueri.

(b) M. 134-4.

q. 16. & 17.

(c) Agath.

q. 181. a. 15.

LXI.

Romane sy-

nodi statuta.

de monachis.

(d) Greg. 14.

4. 79-80.

De servit.

(e) M. 134.

q. 7.

(f) M. 134.

q. 10.

(g) M. 134.

q. 11.

extraneum sibi ad petendum sacrum opus adducere cogeretur. Eum vero qui ad hoc ministerium ex eadem congregatione electus fuisset, talem esse voluit Gregorius, & velle certe debent omnes, ut ejus *vita, mores & alia tanta possint ministerio commendari*. Ad eundem Urbicum idem pontifex direxit (a) Agathensem, quendam conjugatum, qui monasticam vitam amplecti cupiebat, hortatus, ut cum cum omni humanitate & caritate susciperet, atque ad eternam vitam ejus desideria accenderet assidua adhortatione, ut & illi prodesset seculo reliquisset, & Urbico ipsi ejus conversio ad mercedem proficeret. Sed tamen ita suscipiendum monet, si & uxor ipsius similiter converso voluerit. Incongruum quippe esse cum unum amborum corpus conjugii copulatione factum sit, partem unam converti, alteram in seculo remanere. Desuncto interim Victore Panormitano episcopo, Venantius Patricius apud Gregorium satis egit, ut in ejus locum Urbicus substitueretur, ut suo loco dictum sumus: sed effectus caruit postulatio.

Jam vero ut se gesserit sanctissimus pontifex in abbatibus sacerdotio vel diaconatu insignes, operae pretium est ex nonnullis hujus anni epistolis observare. Aman- dinus presbyter & abbas cujusdam monasterii sub diocesi, vel metropoli Mediolanensi, itidemque Jobinus diaconus & abbas monasterii de Portu-Veneris in diocesi Lunensium, immo extra ordinem redacti fuerant. Quæsit a Gregorio Constantius Mediolanensis antistes, utrum in ordinem restitui possent. Respondit (b)

Gregorius, nec licite, nec aliqua ratione fieri posse. Quippe si lapsi ad suum ordinem revertendi licentia concedatur, canonice discipline vigorem frangi, dum pro reverentia spe parva adhuc desideria concipere non possent. Quam tamen, si quidem id eorum conversio meruerit, in monasteriis ante alios constitui posse concedit, id est suum super alios monachos, qui sacrorum ordinum expertes erant, ordinem retinere. Hac discipline severitas tenuit ab exordio ecclesiarum sacrum nomen. Ut enim constitueretur in ecclesia, teste Augustino (c) ne quisquam post aliquam criminis penitentiam clericatum accipiat, vel ad clericatum redeat, vel in clericatu maneat; non desperatione indulgentia, sed vigore factum est disciplina; aliquando contra claves datus ecclesia dispensabitur, de quibus dictum est: Quia superaveris in terra, subita erant & in calo. Sed, ne forsitan etiam detestetur criminibus, spe bonis ecclesiasticis animis intusque superbi ageret penitentiam; severissimè placuit, ut post aliam de criminis damnablem penitentiam, non sit clericus, ut desperatione temporalis altitudinis medicina major & verior esset bonitas. Verum, postmodum laxata est illa severitas; concessusque est vel restitutus honos post penitentiam: sique detractum est aliquid severitati, ut majoribus malis sanandis caritas succurrere.

Hoc insuper anno habita est Romæ (d) synodus ab eodem Gregorio, in qua inter alia decretum fuit, ut quidam ex clericis, vel etiam ex monachis electi, ministerio cubiculi pontificalis, laicorum & secularium domesticorum vice, obsequantur: nimirum ut in qui in regimini loco est, tales habeat testes, qui vitam ejus in secreta conversatione videant, & ex visione sedula exemplum profectus sumant. Quoniam verò multi ex ecclesiastica vel seculari familia servi ad monasteria Deo se mancipantur accedebant, ut ab humana servitute liberi, in divino servitio familiaris conversarentur; verobaturque prudenissimus pontifex, ne, si li passim admitterentur, omnibus fugiendi ecclesiastici juris dominium occasionem parberet; si verò eos ab omnipotentis Dei obsequio prohiberet, ei qui dedit omnia, quidam negare ac subtrahere videretur; constituit, ut quisque ex iure ecclesiasticum sibi vel secularis militie servitute ad Dei servitium converteri vellet, prius in laico habitu constitutus probaretur; & si quidem mores ejus & conversatio bono ejus desiderio concordarent, nemine obstant, Deo in monasterio servire permitteretur: ut ab humano servitio liber recedat, qui in divino obsequio districtior rem appetit servitutem. Hoc privilegio excidere meruit quidam Cicerio (e) monachus Misenas, qui, cum a Petro diacono, patrimonii ecclesiastici illis in partibus redore, penitentis ob lapsum nescio quem supplicatus fuisset; cum sibi suæ ecclesie, cuius servus erat, cum rebus suis reddi postulabat Benenatus episcopus. Annulli pontifex, si modò ejus servum fuisse contaret: nempe ut, postquam a monastica conversatione culpe lapsus se subduerat, domini sui jugum, quod in proposito suo permanent evolvere poterat, eidem tandem restitutus recognoscas. Nonnulli severius actum in mancipium cujusdam nauarchi, nomine Galli, qui servum suum, in monasterio Misinati monachum se insciente factum, sibi restituit (f) a pontifice obtinuit, sicut jam monachi habitum suscepisset. Libellum manu-missionis ad vitam monasticam in eundem facile obtinebant episcopi servi, qualem Gregorius (g) ipse concessit cuidam Montane, quæ ad conversionem monachicam, in monasterio quodam sancti Laurentii, cui præerat Constantina abbatissa, animum appulerat.

Ad

Ad res Gallicanas quod attinet, hoc anno e vivis cecidit Gregorius Turonicæ ecclesiæ antistes eximie sanctitatis, cum post scriptam historiam biennio supervivisset; auctor gravis, & pro sui temporis capta eruditus, sine quo in historia patria, ecclesiastica, moralica & civili, plane hospites & elingues essemus, quod licet eo visum est commemorare, non quod eum nostris accedere cum Trithemio velim, (nam monachum haud exstitisse constat) sed ut auctori nonquam satis laudato aliquid meritis laudis rependamus. Neque verò ejus roste facta in rem monasticam defunct, tum piorum sui temporis monachorum gestis referendis, tum etiam exornanda basilica sancti Juliani martyris, quæ nostrorum hæstems nobile apud Turonos conobium est, olim extra urbis muros ad Ligerim, nunc muris ipsis contenta: quam primum beate Mariz de Sclaris, tum sancti Mauricii, ac demum sancti Juliani appellatam fuisse tradunt; primanque ejus originem referunt ad Chlodoveum M. qui ex pugna Vogladensis redux, insignis victorie trophæa illic deposuerit. Gregorius ait (*) monachos ipsos fuisse ejus basilicæ conditores, quam ipse dedicavit tertio kalendas mensis quinti seu Julii; ollatque ea Brivarenti ecclesiæ reliquiis dedicavit. Idem quondam miracula in illa Turonensi basilica facta commemorat, neminiq; pauperum, qui in illius matricula descripti erant. Hoc monasterium tam a Sarracenis Caroli Tuditis seu Martelli principatu, tum sequenti seculo a Normannis eversum legitur. Tunc sanctiorum, quæ illis asservabantur reliquiæ, humo recondite, demum insultrato per Theotoconem antistitem monasterio restitæ & inventæ leguntur in vetribus membris, quæ si non lacere, sed integre essent, majorem illius monasterii societas haberemus. Undecimi quippe seculi auctor res ibi gestas, tanctis rudi stilo, comprehenderat duobus libris, in quorum primo, ut ipse secundi libri initio loquitur, hujus abbatiæ prima institutio, institutionis imò pia destructio, destructionis pia restauratio continetur: in secundo, res a restauratio, ratione ad suum tempus, id est duodecimi seculi initia, factæ. Ex primo libro quarundam tantum reliquiarum, quæ ibi detectæ sunt, commemorationem exprime licuit; nempe corporum sanctocon Blevilegæti episcopi Venerensis, Lauri abbatis & Antonii monachi, de quibus nonnulla ex maiorum traditione refert; ad hæc sancti Albini, cujus altari ollam ejus reliquiis plenam ait contineri.

De Blevilegæto nonnulla narrat auctor, quæ sibi a Morvanno, ejusdem Venerensis ecclesiæ episcopo, relata assensit, videlicet presulem fuisse sanctissimum, qui tantis in villa episcopi sui importune strepitibus silentium imposuerit, deinde obsequiis britanniæ intulerit, *sanctus singulariter*, id est content sanguis, non omnes simul; quam silentii legem rane ab eo tempore ibi servaverint; idque omnibus indigenis notum esse. Ad hæc in Lusitania damonem effugasse ab homine, famuli obsequia ei præstantem, sed parantem in crastinum aquæ ipsam fuscicare. Denique sanctum virum ea divite pauperem, ea presule monachum factum fuisse. Quo verò tempore visærit, inde colligitur, quod Morvannus horum relator, qui undecimo seculo desinente floruit, se a Blevilegæto spiritum esse episcopum dicit. Unde corrigas vulgatum episcoporum Venerensium indicem, in quo longè plures inter utranque episcopi numerantur; quæ omnia licetio refert, tancti fortè leviora, visum est, quod nudum Blevilegæti nomen, & ipsam quidem corruptum, in vulgatis indicibus reperitur.

De Lauro abbate hæc idem auctor: eundem locum origine & domo Britannum, statim a puero omnia pro cælesti gloria sprevisse, opes, delicias, honores; & deum pro Christo patriam, parentisque reliquisse: at Deum ipsi rependisse amicum, qui sibi parentem & patriæ loco esset; siquidem Judicem, Britonum dux optimus, a Deo adiutor in omnibus ei datus sit, cujus adiutorio monasterium condiderit, in quo cum sibi subiectis, in omni sanctitate floruit. Denique vitam ejus in conspectu hominum religiosissimam exstitisse, mortem coram Deo pretiosam: cujus sanctitatem miraculorum gloria cumulare non desinit, maxime in loco illo, ubi a seculo in cætum migravit, uti liber de ejus vita docet. Excidit hic liber, nec Lauri quidem nomen in Gallicano martyrologio, sedum in aliis locum habet. Ceterum Judicem sancti Johannis de Gælo monasterium, quod postea sancti Mevrenii (*) a sancto ejus nominis abbate dictum est, in diocesi Aletensi, nunc Macloviana, fluxit, forte illud ipsum, quod in Lauri gratia ab eo conditum præmissus auctor commemorat. Sancti Mevrenii virtus maxime elucet in sanandis pueris & surditibus, qui morbus sancti Mevrenii vulgè appellatur: ejusque nomen invocatur in pervertutis (*) litanis Anglicanis post sanctum Judicem, cujus tempore cum vixisset existimo, tancti beati Samonis episcopi discipulus fuisse dicitur. Ejus monasterium nostro ævo ad Missionarios clericos translatum est.

Nec Antonius monachus his duobus notior est; quamquam celebre est oratorium, fecisse ejus ac priorat illius nomine insigne. Auctor supra memoratus ait incertum.

Anal. Bened. Tom. I.

E c

ANN. CHR.

191.

LXII.

Gregori ep.

Kopi Turon.

obitus.

S. Juliani

monasterium

Turonis.

(*) Greg. Tur.

lib. 3. de gl.

mar. c. 34.

de seq.

Reliquiæ illæ

quarundam.

LXIII.

S. Blevilegæti

episcopi

Venerensis.

is.

LXIV.

S. Lauri ab.

batis.

S. Mevrenii

monaste-

rium.

(*) S. Martini

Gall.

(b) Analest.

lib. 3. p. 571.

LXV.

S. Antonius

monachus

Turonensis.

ANN. CHR.
191.

tum esse, indigens, an advena fuerit: at certum fuisse hominem sanctum, qui solitariae vitae desiderio locum a turba remotum petierit, pulcrum utique & quietum, undique silvis cinctum, ubi in rupe excisa sculpta sit capella, duo altaria habens; unde Antonio cognomen de Rupe. Eundem ibidem portuum, sepultumque fuisse: sed postea corpus ejus porcarum iudicio in basilicam sancti Juliani, cuius forte monachus fuerat, processu temporis translatum. Addit idem auctor, in una ex his capellis fontem esse, quo nulli feminae pateat accessus. Hæc auctor ille ante annos sexcentos. Recentiores nonnulli existimant, hunc esse Antonium Casinatem monachum, qui, referente Odone in vita beati Mauri, antea cum sancto Mauro in Galliam accessit, eundemque ex monasterio Giannasolensi arcessitum ad regendam abbatiam sancti Juliani: qui demum abdicatione regimine in solitudinem secesserit. Verum hæc repugnant tum libello de vita sancti Mauri, in quo Antonius apud Giannasolum vixisse ac decessisse, atque adeo sepultus fuisse perhibetur, tum Chronico (a) Casinensi, ubi sancti Antonii corpus a Callisto papa secundo in Giannasolensi ecclesia a se consecrata depositum scribitur. Ceterum exstat etiam nunc sexto ab urbe Turonica lapide predelli Antonii speciem in rupe excisam, atque oratorum precoribus insignem, monasterio sancti Juliani hactenus subiectum.

(a) Chron. Ce.
lib. 1.º. c. 2.
84.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER NONUS.

Anno Christi 595. ad annum 600.

Natus supra quingentesimum nonagesimum sextus, indictione quarta-decima notatus, Augustini Romani monachi, ejusque sociorum in majorem Britanniam missione maxime insignis fuit. Hujus missionis auctor Gregorius Magnus, vir verè apostolicus, cui ante pontificatum ea cogitatio altè animo infederat. Is cum in foro Romano pueros Anglice nationis vanum expositos aliquando vidisset, formæ elegantia pene angelis similes; sciscitatus, æquanim essent, cujusve provincie ac religionis; comperto Anglos esse, & quidem paganismo addictos; corporatos ejusmodi angelos demonis imperio subiacere summopere doluit, statimque de adeunda illa regione, ut illos infideles christiane religionis fideique mysteriis imbueret consilium cepit. Verùm cum id Romani, qui eum quà par erat reverentia colebant, intellexissent, ipsum a pio proposito assensuras, invitumque retinuerunt. Cum verò id consilii alia semper mente repositum haberet, anno pontificatus sui sexto rem per Augustinum monasterii sui præpositum, aliosque monachos de clericis exsequi & pericere, & Anglos, qui ex Germania in Britanniam insulam ante annos circiter ducentos quadraginta-septem transierant, ibique confederant, ad christianam fidem adducere constituit. Tanti operis cura demandata est Augustino monacho, Romani sancti Andrew monasterii præposito, nec minis sacrorum nostrorum scientia, quam monasterii sui regulis erudito, viro probate pietatis, cujus aliquot adjuvatores dati, in primis Laurentius presbyter & Petrus monachus. Hi pissimi pontificis & magistrum mandata exsequi gentiles, illud iter abique ulla cunctatione aggrediuntur. Verùm, cum aliquantulum progressi essent, operis difficultate deteriti ceperunt se ipsi accusare, quòd parum consultò rem tantopere arduam & difficilem susceperint: statueruntque communi consilio potius reverti domum, quam barbaram, feram, incredulamque gentem, cujus ne linguam quidem noverint, adire nullo fructu, immo cum ludibrio ejus gentis & aliarum. Sed ne temerè consilium retractasse viderentur, Augustinum Romam remittunt, qui a pontifice humiliter ac suppliciter prece obtinetur, ut ne tam incertam peregrinationem, sine periculi & laboris plenam, adire cogentur.

Eorum inconstantiam improbat pontifex, datisque Augustino literis eos ad persequendum iter animavit, ac bono animo esse jussit. Harum litterarum summa erat, sequendum iter animavit, ac bono animo esse jussit. Harum litterarum summa erat, sequendum iter animavit, ac bono animo esse jussit.

ANN. CHR.
595.
I.
Augustini
missio in An-
gliam.

II.
Epistolæ hæc
de re a Gre-
gorio scri-
ptæ.

Annal. Bened. Tom. I.

E e 2

11. 100.

ANN. CHL.
196.

19 melius fuisse bonum non incipere, quam inceperum statim deferere, & relinquere infectum. Itent fidentes ac certi, Deum, quo auctore hoc opus susceperant, plus corpi non defuturum, & pro tam arduo labore congruam in celo gloriam mercedem repensurum. Proinde ne operis ac laboris difficultate detererentur, nec maledictum hominum linguis; Augustino præposito, quem & abbatem ipsi præfecerat, in omnibus humiliter obedirent, scientes id eorum saluti profuturum, quidquid ex ejus mandato compleverint. Ceterum optare, ut in caelesti patria eorum laboris fructum coram spectare, ejusque portionem aliquam adspici sibi contingat, quippe qui, etsi cum eis laborare sibi non datum esset, collaborare tamen magnopere cuperet. Data die decimâ halendarum Augustarum, imperante domino nostro Mauricio-Tiberio, plurimo augusto, anno decimo-quarto, post consulatum ejusdem anno decimo-tertio, indictione decimâ-quartâ. Has chronologicas notas solus refert Venerabilis Beda, harum rerum auditor accuratus, in libro primo hystorie gentis Anglorum, ex quo hæc epistola in registram Gregorii relata est in fine libri quarti, sed sine chronologicis notis. Eadem sunt apud Bedam aliarum litterarum ad Gallicanos episcopos, quibus Gregorius Augustinum ejusque socios commendavit. Ex quo intelligitur, eas Augustino, cum rediret ad suos, primam traditas fuisse, ut in proposito confirmarentur, oblatâ commendatione non modò ad Gallicanos episcopos, sed etiam ad reges Francorum. Exstant (a) hodie quoque litteræ, a paribus, quibus Gregorius Palladio Santonenfî, Pelagio Turonico & Sereno Massiliensî episcopis Augustinum ejusque socios commendat, rogans, ut religiosos viros, nullius apud sacerdotes, id est episcopos, commendationis e-gentes, omnibus rebus necessariis adjuvent; & quæ ultro facere ipsos debeat, libentius ac promptius faciant suis litteris incitati. Eadem epistola (b) inscripta est Aitherio Lugdunensî episcopo, apud Bedam, qui eum Arelatenfem episcopum, perperam vocat. Ejusdem argumenti est epistola ad Virgilium Arelatenfem, metropolitaram Gallie, itemque alia ad Desiderium Viennensîem, & ad Syagrium Augustodunensîem.

Non dubito quin priores ex his litteris, quæ encyclicæ & communes erant, aliis etiam Galliarum episcopis directæ sint. Quamquam ii, quos modò commemoravi, præcipue erant, inter ceteros auctoritatis: ex quibus Syagrius Augustodunensîs & Palladius Santonenfîs magna in regio palatio gratiâ pollebant, idemque Gregorio ob accepta beneficia obstricti erant. Scripsit quoque Gregorius non solum ad Ariglium patricium Galliarum, sed & ad Theodericum & Theodebertum Francorum reges, de quibus multa se & magna sperare ait, quod regnum rectâ fide ornatum, & integritate chrestiane religionis inter alia aliarum gentium regna præcipuum obtinerent, sibi quoque subiectos ad eam, quam ipsi sequerentur, idem adduci cuperent. Comperit sibi esse gentem Anglorum ad fidem chrestianam converti flagrantissimè optare; sed a sacerdotibus Galliarum insule Britannie proximis negligi. Quare Augustinum se monachum, cujus studium morisque optime nosset, cum aliquot aliis monachis eo mittere: quibus etiam mandaverit, ut aliquot ex ora Gallie, eidem insule adversa, presbyteros secum ducerent, tanti operis ac laboris futuros adjuutores. Demum rogare, ut eorum permitti ac voluntate id facere liceat, utque homines a se missos regî potestate tueantur & adjuvent. Eadem fere hæc de re epistola itidem scripta est ad Brunichildem reginam.

Quo ex loco Romæ ad Gregorium reversus sit Augustinus, colligere licet ex Gregoriana epistola (c) quam in Augustini reditu sanctissimus pontifex scripsit ad Stephanum Lirinenfem abbatem, in qua laudem se factum fuisse dicit ex relictis Augustini fœvis Dei, id est monachi, testificantis, Stephanum abbatem vigilanter esse, ejusque congregationem unanimem vivere. Unde conicere datur, Gallo-rum, & fortè Lirinenfium sermonibus deterritum fuisse Augustinum ejusque socios, quos Stephanus fortan ob hanc causam non commendat, ut vir doctissimus (d) ob-servavit.

(d) Flury
Mss. rel. lat. 6.
p. 119.

Ex his omnibus epistolis, quas Augustinus iis, ad quos scriptæ erant, reddere debebat, colligere licet scribam iteris, quo ipse ex Italia per Galliam cum focis in Britanniam majorem profectus est. Primum quippe adeunda Massilia fuit, tum A-relare, & fortè ante monasterium Lirinenfem, cujus religionem Augustinus servus Dei Gregorio (e) approbavit; deinde Vienna, Lugdunum, Cabillonum, ubi Theodericus Burgundie rex cum Brunichilde residere solebat; postea Augustodunum, Divodurum-Mediomatricum, aut certè Durocortorum-Remorum, Theodeberti Austrasig regis, sedes; inde Mediolanum-Santonum & Casarodunum Turonum: ubi sine du-bio sancti Martini tumulus ac cineres venerati sunt. His peritularis id forte con-tigit, quod Godelinus monachus in libro de vita sancti Augustini narrat. Nempe,

III.
Iteris fe-
vris.
(e) Greg. lib.
3. c. 26.

Ab.

ANN. C. IV.

196.

VI.

Stephanus ab-

bas Lirincens

scribe Greg.

Eph. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

1-2 Greg. 196.

gum subjectionis & acceptæ libertatis pendebant; quale fuit in primis Clauicente monasterium, aliisque non paucis. Hujus ergo patrimoniis cura in Gallis Candido presbytero commissa erat, quod ad nuntium pontificis ipis in locis, ubi colligebatur, in plas elemosinas, in vestes & subsidia pauperum, pupillorum, viduarum, monasteriorum, expendi solebat. Unde Gregorius folios Galliarum apud Iram pro-
prium expendi iubet, qui in terra, inquit, nostra expendi non possunt, id est non debent. Mirum est quoniam patrimoniis curam presbytero demandam fuisse, quam paullum diaconis committi non erat.

Sic in omnes orbis christianis partes intentus erat Gregorii animus, immensus quodam modo & infinitus, ita maioribus intentus, ut nec minora ipsum praeirent. Cochlearis & circulos in usus pauperum aliquando miserat Stephanus abbas Lirincensis, qui Augustinum servum Dei Lirini exceperat. Patri optimo res in speciem parva tanti visa est, ut cum literis (a) dignaretur, simul gratias agere pro munere, simul sollicitum redditurus erga congregationem ei commissam. Latens, inquit, non relatio Augustini servi Dei, presentium portitoris, effecit, quod dilectionem tuam, ut oportet, vigilantem esse narravit. Denique & presbyteros, & diaconos, cunctamque congregationem unanimes vivere ac concordem affirmat. Et quoniam prepositorum bonitas subditorum salubris est regula; omnipotentem Dominum deprecatur, ut in omnibus te semper operibus gratia sue pietatis accendat, & commissum tibi ab omni diabolica fraudis tentatione custodiat, & tecum in caritate & placita sibi vivere conversatione concedat. Ita ille; & phara in hunc modum. Augustinus ille servus Dei non alius est ab Augustino ad Anglos missio; adeoque consequens est, quod jam dixi, cum adveniendo insulam Britanniam Lirinum appulisse cum sociis; eoque operis difficultate perterritos, inde Augustinum Romanum, ad obtinendum a pontifice regressum, direxisse, dum interim loci ipsi Lirini subsisterent, eundemque esse portitorem illum, cujus superiores epistola meminit. Neque verò posthac, excepti illa occasione, Augustinus Romanum amplius reversus est. Ubi observare convenit, presbyteros & diaconos complures Lirini jam tunc exstiterunt, ut ex relatis epistolae verbis intelligitur. Stephanum abbatem in vulgaris Lirincensium abbatum indicibus subsequitur Cono, ad quem exiit Gregorii (b) eundem epistola, de sollicita monasterii procuratore epus se latens, ergo superior illa ad Stephanum epistola exhortans potius quam laudantis; nisi si Stephanus non satis Gregorio tunc notus fuerit, aut subinde mores mutaverit, tantumque doloris Gregorio attulerit ex factis extremis, quantum forte letitiae ex primis attulerat. Porro hujus epistolae vitiosa in editis inscriptio ex codice Colbertino recte emendatur hoc modo: *Stephano abbati de monasterio, quod est Lirino Gallia: cum in excusis mendicis legatur, de monasterio Quirino Gallia: ubi corrigenda etiam novi editoris nota, salubris assentis, nullam tunc temporis haberi Stephanum in indicibus abbatum Lirincensium; ad quod rescribendum unus sufficit Gallia-christiane fuforis index. Proferri possent etiam indices scripti: sed in re minime necessaria diutius immorari non licet.*

Candidus episcopus Urbis-veteris (*) in Etruria sancto pontifici scribens monasteria, se caritate presbyterorum in parochia seu diocesi sua laborare; sed esse in quibusdam parochiis sue monasteria quosdam monachos, qui ad id muneris apti essent, in modum sibi eos ordinari liceret. Recepit (c) Gregorius id sibi probum, modum id foret cum consensu abbatibus; (nam remittente abbate hoc non licebat, ut superiores observarum;) effectusque sollicitus episcopus, ut vitam aduque eorum, qui in hoc officio constituendi essent, accurate inquireret, ut nonnulli dignos ad hunc ordinem quoque passio proveheret. Ex quo intelligitur, complura tunc monasteria in diocesi exstiterunt.

Idem pontifex Felicem (d) Pisaurensem (e) episcopum reprehendit, quod monasterium, cujus auctor & abbas erat Johannes, cum missis publicis, contra quam Pelagius papa pulsaret, dedicasset, & cathedra postea, sacra illic missarum solennia publice celebraret: jubetque, ut omni excusatione cessante, cathedram suam exinde amoveri curet, (cathedrae quippe episcoporum ad ecclesias, ubi missae celebrari debebant, deferrebantur, atque adeo mobiles erant) nec deinceps fuerit ad missas sibi celebrandas. Ad hac non calicem, quem ex illo monasterio abduceret, quatuordecim comprehendi & significari.

In urbe Roma Johannes presbyter sanctae Romanae ecclesiae in domo juris sui iura thesauri Agrippinas oratorium construxerat, in quo servorum Dei seu monachorum congregationem esse constituerat, edito testamento, cujus executionem Pe-

VIII.

S. Cyprian

monasterium

Romae.

Romae.

Romae.

Romae.

Romae.

Romae.

Romae.

Romae.

Romae.

Romae.

Romae.

Romae.

Romae.

Romae.

Romae.

Romae.

Romae.

Romae.

lagius papa in se receperat. Re infecta obiit pontifex, & domus ipsa cum horto suo ab auctoribus ecclesie Romanæ occupata & detenta fuit. Non tulit hanc pii scilicet frustrationem Gregorius: & quia *pro difficultate temporis* nova illic peritiorum Dei congregatio institui non potuit, sententiam saltem eorum ibidem constitutum decrevit: atque ideo & locum ipsum *fulcravit*, id est cum missa publica, dedicare. Huic verò parthenoni præcivit Bonam (4) abbatissam, quam ex alio monasterio, ruina proximo, illuc accersit; eamque dilatare monuit, ut de Dei laudes devote, ut moris est, ibidem celebrarentur, & res ipsius monasterii ex eius negligentia nullo modo deperirent. Hoc est monasterium sancti Cyriaci ad theras, cujus loci antiquissimum kalendarium in Vallicellana Romæ bibliotheca asseruatim legimus: in quo notatur xviii. kalendas Maii obitus Bonæ abbatissæ sancti Cyriaci, eadem sine dubio, cui hæc, de qua agimus, Gregorii epistola inscripta est. Inter alias abbatissas domina Petrusa, humilis, sed nobilis abbatissa, monasterium reformasse atque etiam exaltasse dicitur. Porro in eodem kalendario adscribitur *quinto idus Februarii edificatio beati Benedicti abbatis*; præter ejus natale xxi. kalendas Aprilis, & depositionem, scilicet in monasterio Floriacensi, quæ notatur quinto idus Julii; quo in loco quid edificatio sancti Benedicti indicet, non video: nisi forte his verbis signata est restructio monasterii Cæmensis per Petronasem. In eodem porro kalendario consignatur etiam die sequenti, hoc est iv. idus Februarii, memoria sanctæ Scholasticæ virginis; quæ consuetis sperare probant, monachos illas ad præcelsam regulæ nostræ viasse. Nec omniter licet, quod *dispositio sanctæ Mariæ virginis, matris domus nostræ Jesu Christi* notatur vi. kalendas Februarii: quod arguit prima illa tempora, quibus hoc solum eâ die celebrabatur, uti in Liturgia Gallicana docuimus, non verò, ut modo, xviii. kalendas Septembris. Præter Bonam abbatissam ibidem adscribuntur Maria, Pretia, Jacoba, Theodora plures, Comitissa, Lavinia, Agatha, Petrusa reformatrix jam laudata, Bonita, quæ de Dulciza, Andrea, Angelica, Adilata, item Labinia, Eugenia, & Sergia: sed quem inter se se ordinem tenuerint, omnino incertum. Jam dudum hoc sancti Cyriaci monasterium occupare deserunt sanctimoniales nostræ, illudque tenent in præfens patres Cartusiani.

Hoc ipso anno Agnellus Neapolitanus, & Ebrulfus Uticensis in Gallia, notæ sanctitatis abbates, in caelum migraverunt. Agnellus Neapolitanus dicitur piis honoribus parentibus, qui, cum steriles essent, a beata Dei genitrice precibus illam obsecraverunt. Anno ætatis quinto-decimo vitam amplexus monasticam, facillum in quodam specu extruxit, eidemque continens xenodochium, in quo ægrotos excipias, atque ipse refovebat. Dein nominis sui celebritatem fugiens, fecisset in altissimis Sannii montes, ibidemque in specu ignotus aliquandiu latuit: sed divino monitu ad xenodochium sui curam revocatus, tandem sancti Gaudiosi monasterium suscepit regendum sub regula sancti Benedicti, ut in Ferrarii catalogo legitur. Eius corpus Fortunatus episcopus, accitis finitima quatuor episcopis, in ead. sacra beatae Mariæ, quæ postea sancti Agnelli dicta est, honorifice condidit. Sancti Gaudiosi monasterium eo in loco exsistit, ubi postea Dominicani ecclesiam semirutam in honorem beatae Mariæ de Sanitate, ut vocant, erexerunt. Fuit & aliud in eadem urbe virginum cenobium sancti Gaudiosi confessoris & episcopi Africani, quod Stephanus Neapolitanus episcopus, ordine quadragesimus, præter alia duo, nempe sancti Felli, & sancti Pantaleonis martyrum, extruxit, addidit basilicâ sanctæ Fortunatæ virginis & martyris, cujus corpus e Patriensi altatum ecclesia ibidem recondidit, testante Paulo diacono in libro nondum edito de episcopis Neapolitanis.

Ebrulfus, Uticensis in Neustria abbas, eodem anno, eodemque mense, nempe, Decembri, in caelum receptus est. Per dies quadraginta, quibus febris incommoda sustinuit, nullum alium cibum percipit, quam identidem *Domini Jesu corporis Sacramento*; nec persuaderi se passus est, ut aliquid refrigerii admitteret. Neque vero terrena epulis ac substantiis quæbat, quoniam Spiritus sanctus interius aliebat, refovebatque. Insistente extremâ hora, fratres convocavit, paucisque, sed efficacibus verbis eos ad sobrietatem, castitatem, & humilitatem cohortatus est, eandem sedulo admonens, ut quod Deo promiserant, funderent implere. Migravit a sæculo offensionibus quarto kalendas Januarii, Chlotharii regis anno duodecimo. Corpus ejus, post tres in ecclesia dies in hymnis & precibus exactis, in marmoreo loculo conditum est in basilica sancti Petri apostolorum principis, quam ipse edificaverat. Res ab eo gestas litteris mandavit monachos Uticensis anonymus, & quidem perantiquus: cujus libellum Odericus Vitalis, ejusdem loci cenobita, hithuc fere inscriuit cum nonnullis additamentis, quæ in Actis nostris videre licet. Eandem vitam metricè reddidit Johannes ex scholastico Remensi monachus Uticensis.

ANN. CHR.
154.

(4) ff. 17. 44.
Bonæ abbatissæ.

IX.
S. Agnellus
abbatis obit.
154.

X.
S. Ebrulfus
item abbas
Uticensis.

ANN. CH. E.
156.
(a) Odo. de
lib. p. 116.

in, teste eodem (a) Odo. de, carmenque hac de re suum Radulfo metropolitae Remensis nuncupavit. Librum de ejus miraculis scripserat Nazarius Monachus, quem librum incendio petiisse idem Odo. de tradidit, confessus se ignorare, qui vel quot Ebraulsi in Uticensi monasterio successores fuerint per quadringentos annos, numerum usque ad monasterii institutionem medio saeculo undecimo factum. Unum invenio Ragingarium abbatem de Utico, qui synodo Attinicensi subscripsit anno septingentesimo sexagesimo-quinto apud Labbeum.

XI.
Albertus ab-
bas Gam-
brensis.
(b) P. Godefr.

Eadem omnino fada tribuantur Alberto cuidam abbati monasterii Gambrensis, quod ipse ad Oldam fluvium contruxisse fertur. Oldam (*) hunc invenimus in pago Andercaveni, sed Gambrem illie desideramus. Albertus natus dicitur in urbe Sagienfi nobilibus parentibus, atque in aula regis educatus; dimissa dehinc quam duxerat uxore, tonsurâ suscepit, ad fluvium Oldam secessisse. Abhinc omnia cum Ebraulsi communia. Primo tres socii, quibuscum monasterium Gambrem contruxit. Deinde latrones utrobique conversi; panis in summa inopia pauperibus datus, sed alimonia deinde divinitus suppeditata; corvi militata rapacitas; monasteria quindecim contructa; monachus abique viaticis mortuus ad vitam revocatus; item alias famulus excitatus; ex peste extincti monachi septuaginta-quinque; mors eodem die, scilicet quarto kalendas Januarii, quam obitus monachi diaconi subsecutus. Sic sola sunt nomina propria discerpant, cetera communia: ita ut non dubitem, quin scriptor ille qualicumque vice sancti Alberti libellum de gestis beati Ebraulsi per oculos habuerit: tamen ait se usum ceteri exemplari. Id tantum in Albertina proprium, quod in sanctorum patrum Benedicti & Columbani, sed & Romanum curiam seu officium quotidie explet; quod de sancto Severino ipsidem legitur; deinde quod omni die dominico coram eo tres missae canerentur: ad hac quod tunc tantum in anno comam tonderet. Ceterum nulla in hac vita chronologica nota: nisi quod nonagenarius obisse dicitur; unde non minus tempus quo vixit ignorare est, quam locus ubi habitavit, contraxitque monasterium Gambrem, cuius basilica, in qua sepulchus fuit, in honorem beate Mariae sacra erat. Haud scio an idem sit monasterium de Gambren, cui Jacobus (b) Aragonie rex ducentos morabitos legavit anno MCCCLXII. Ex his pater nullus esse auctoritati hunc vice consacratores, qui passim laudat vitam & regulam sancti Benedicti. Willelmus abbas Romae in monasterio sancti Pauli mentionem facit Alberti abbatis tertio kalendas Januarii in calendario sanctorum, quod conspexit anno millesimo trecentesimo septuagesimo-secundo. Tantum de hoc Alberto.

ANN. CH. E.
157.

XII.
Eusebii
regis conve-
ntu aliorum
que.
(c) Euseb. de
hist. eccl. p. 27.

Invenit apud Anglos res christiana per Augustinum, ejusque socios misit movetur. Rex ipse Ethelbertus (c) praecum evangelicorum hortationibus, exemplisque commotus, simul etiam divinis promissis, quae miraculorum ostensione confirmabant, sacro densum fonte ablutus est. Eius exemplo multi quotidie ad audiendum Dei verbum confuere coeperunt, atque ejusmodi gentium superstitione, Christo & ecclesiae catholicae nomen dederunt. Eorum vero fidei & conversioni sic congratulatus est rex, ut credentes ejusmodi artium amore, utpote regni celestis concives futuros, complecteretur: sed tamen neminem invirum ad christianissimum coegerit. Diderat quippe a doctoribus suis, obsequium Christi voluntarium ac spontaneum esse debere, non extortum & coactum. Sub hac ipsa doctoribus suis in Dorovernia metropoli sua, quae Cantuaria postea dicta est, locum sedis donavit; simulque multas contrul possessiones, & omnia necessaria abunde suppeditari iussit. Pentecostes diem (d) regis baptismo adscribit recentiores quidam scriptores Anglicani.

(d) T. B. Spro-
to in h. h.
mon. 1. d. 2.

XIII.
Augustini
ordinatio.

Cum res tam prosperè succederent, Augustinus ordinationis causâ in Galliam accessit, & praetermissis metropolitani & episcopis proximis, Arelate profectus est ad Virgilium Arelatensem antistitem, cui vices suas Romanus pontifex per Gallias dato pallio demandaverat. Augustinus, si Sprocto & Thorno fides est, ordinatus fuit episcopus XVI. kalendas Decembris. Nec sane id male convenit cum quentiam rerum serie; siquidem Arelati statim reversus in Britanniam insulam Anglos decies-mille sacris aqua lavavit in sollempnitate nativitate Domini; quo praeclasso sacro episcopatus sui primicias egregie illustravit. Testes ea de re Gregorii (*) litterae ad Eulogium episcopum Alexandrinum, in quibus tum de Augustini missione, tum de hac conversione Anglorum ita discribit. Dedit a me licentia, a Germaniarum (lege Galliarum) episcopis episcopus factus, cum eorum quoque solatiis ad praedictam gentem in fine mundi perductus est; & jam nunc de eius salute & opere ad nos scripta pervenerunt, quia tantis miraculis vestri ipse, vel hi qui cum eo transivisti sunt, in gente eadem coruscant, ut apothelorum virtutes in signis, quae exhibent, imitari videantur. In sollempnitate aeterni domi-

(e) Greg. III.
7. ep. 30.
ind. 1.

nice.

10 nica natiuitatis, quæ hac prima indictione transacta est, (indictione scilicet a
 11 Septembri inchoatâ) plusquam decem millia Angli ab eodem nuntiati sunt fra-
 12 tre de corpore nostro baptizati. Ita Gregorius in orientem lustrum hac de re
 13 suam amico explicabat. Verum has aliasque Augustini ad Gregorium litteras ex-
 14 cidisse, nobis magnopere dolendum est.

Præter hoc tempore Respecta abbatissa monasterio Massiliensi, quod in honorem
 sancti Cassiani consecratum erat, teste, (a) Gregorio: cui parthenoni domum suam con-
 iunxerat ac donauerat Dynamius, cum Aurelio seu Aureliano germano suo; eidem
 15 que privilegium eorum rogatu concessit Gregorius, constituens, ut, obeunte epis-
 16 dem loco abbatissa, non extraneâ, sed quam ipsa congregatio ex suis filiis elegis-
 17 set, ordinetur. Deinde ut in rei & dispositionem monasterii nec episcopus, nec
 18 quisquam ecclesiasticorum, sed sola abbatissa habeat potestatem. Ad hæc, ut
 19 in die natalis vel dedicationis monasterii sui episcopus Missuram sollemnem cele-
 20 brare possit, ut cathedra (b) ejus ex eodem oratorio, peractis sacris, austeri
 21 debeat: cæteris vero diebus per psalterium, qui ibidem ab episcopo fuerit de-
 22 putatus, missarum officia celebrentur. At vero erga vitam & ædus ancillarum.
 23 Dei sive abbatissæ episcopus sollicitudinem adhibeat: ut, si qua ex his exigente
 24 culpa puniri deberet, ipse iuxta sacrorum canonum vigorem culpam vindict
 25 atque emendet. Hunc esse Dynamium patricium Galliarum erudit viri existimant,
 26 qui amicitia uxore Eucherii se totum piis artibus dederit cum Aureliano fratre
 27 suo, quæ Gregorius, ut ad meliora (c) in dies proficiant, hortatur. Aurelianus
 28 vero de morte fratris sui, quæ anno sexcentesimo-primo accidit, literis (d) suis
 29 consolatur. Cæterum hoc sancti Cassiani monasterium virginum non aliud esse cre-
 30 dimus, quàm cenobium sancti Salvatoris, quod Massiliæ hæctenus subsistit sub re-
 31 gula & ordine sancti Benedicti, autoremque suum Cassianum agnoscit. Quod at-
 32 tinet ad monasterium sancti Victoris ab eodem constructum, illud per id tempus re-
 33 gebat Anastasius abbas, is qui adversus Theodorum episcopum cum Dynamio pa-
 34 tricio insurrexit, ut apud Gregorium (e) Turonensem episcopum legitur; quod fac-
 35 tus pater Dynamius polce expiavit: an etiam Anastasius, nobis incognitum.

Non ab re erit hoc loco referri, id quod Gregorius nosse statuit (f) de so-
 36 pore cuiusdam Castellæ civis Neapolitani, quæ Stephanus cuidam fuisse despon-
 37 sata, de virgine indultâ in Neapolitanum monasterium convolvit, ibique conversa est.
 38 Hinc Stephanus spousus ejus domum & res illius protinus invasit, atque indebit
 39 retinuit. Restitutionem jussit pontifex, propterea quod decreta legalia desponsa-
 40 tam, si contrahi voluerit, nullo omnino damno multandam consuevit; quæ lex in
 41 codice (g) Justiniano reperitur. Aliter egit pontifex (h) cum Agathosa muliere
 42 Panonitana, cui maritum suum, etiam si iam consoratus esset in monasterio, testi-
 43 fici jussit: quia esse mundana lex præcipit, conversis gratia utralibet invio possit
 44 solvi coniugium, divina hoc tamen lex fieri non permittit.

Non minoris momenti est alia epistola (i) ad Andream scholasticum Ravenna-
 45 tem, cui gratulatur, quod donna Constantina, clarissima puella, forte ipsius An-
 46 dreæ filia aut soror, cupitis nuntium regis, ut ad hujus mundi laqueis se
 47 expediret. Et fortè hec ipsa est Constantina monasterii sancti Laurentii abbatissa, de
 48 qua Gregorius alibi loquitur (j). Ejus exemplo Andreas scholasticus, magna tum
 49 dignitate, utpote qui exarcho a consiliis erat, in eandem Christi militiam ingre-
 50 di se velle Gregorio significaverat: sed tamen serenissimo domino imperatori ab eo
 51 commendari cupierat, ut operam illi suam offerret. Hac postreul petitione quæ-
 52 ritus fæ mioris affectum dicit, quod Andream aliò tendere existimaverit. Multos
 53 novi, inquit, qui in servitio rei publicæ positi vehementer affliguntur: quia eis
 54 non licet vacare, & peccata sua plangere: & vos, ait, quæ re necesse occupari
 55 desideratis. Cur enim, magnifice filii, non consideras, quia mundus in fine est?
 56 Omnia urgentur quotidie: ad reddendas rationes æternæ & tremendo Judici du-
 57 cimur. Quid ergo aliud, nisi de adventu illius cogitare debemus? Vita enim,
 58 nostra naviganti est similis. Is namque qui navigat, stat, sedet, jacet, vadit,
 59 quia impulsu navis ducitur. Ita ergo & nos sumus, qui sive vigilantes, sive
 60 dormientes, sive tacitos, sive loquentes; sive ambulantes, sive volentes, sive
 61 nolentes, per momenta temporum quotidie ad finem tendimus. Cum igitur fi-
 62 nis nostri dies advenit, ubi nobis erit omne, quod modo cum tanta cura que-
 63 ritur, & cum sollicitudine congregatur? Non ergo honor, non divitiæ querendæ
 64 sunt, quæ disiciuntur: sed si bona queramus, illa diligamus, quæ sine fine
 65 habebimus. Si autem mala agrimus, illa timeamus, quæ a reprobo sine
 66 sine toleranter. Hoc ipsum verò, esse in obsequio plissimi principis, quanta est
 67 mentis occupatio in appetitu terrene gratiæ: & quanta est timor eo hæc
 68 eadem gratia perdatur, si adepti fuerit? Perpende ergo quæ parva sit, aut pro-

ANN. CHR.
1597.XIV.
Respecta v.
batissa Mass.
lensis privi-
legium.
(a) ad lib. 6.
ep. 124.(b) v. supra
ann. 7.(c) Greg. lib. 6.
ep. 35.
(d) id. lib. 6.
ep. 70.(e) Greg. Tur.
ep. 124.XV.
Desponsata
se monacha.
(f) Greg. Ma-
gus lib. 6.
ep. 10.(g) Cod. de
v. de clo-
ros. l. 36.
(h) Greg. lib.
6. ep. 44.XVI.
Andream
ad facili
contumaciam
hortatur
Gregorius.(i) ad lib. 6.
ep. 12.
(j) id. lib. 3.
ep. 11.

ANN. CHR.
192.

spiritualis desideria fatigari, aut adversitatis timore pavescere. Unde magis suadeo, ut magnitudo vestra in suo proposito quondam, in paucis tempore delicti stabili receptaculo peregrinationis vivere doceat, & quietam ac tranquillam vitam ducere, sacris lectionibus vacare, celestia verba meditari, in eternitatis amore se accendere, de terrenis rebus secundum vires bona opera agere, & regnum perpetuum in eorum remuneratione sperare. Sic autem vivere, jam in eternitatis vita partem habere est. Hæc, magnifice fili, loquor, quia multum te diligo. Sic loquebatur piissimus pontifex ad Andream, ut monachice vite propositum in ejus animo deinceps excitaret; quæ etiam aliis mentibus monachorum os mentium infusa hæcant, tum ad retinendam celestium studiorum, ubi viget, intentionem, tum ad averendum animi a secularium occupationum translatione & commercio, quæ monachos sanctissime vite fructu privant & spoliant, in magnis agitationibus requiem querentes, & in rebus inquietis, fluxis, & non permanentibus beatitudinem suam misere collocantes.

XVII.
Monachi
riam pre-
ces respici-
ent prædicam.
(a) 16. 16. 16.
p. 14.

Alius videtur fuisse Andreas, regionum liberorum institutor, cui hoc anno Gregorius idem epistolam (a) dixit, Theodissa patriæ & Andree inscripam, in qua de duobus compunctionis generibus agit, simulque gratias refert ob pecuniam in redemptionem captivorum collatam: cujus mediam partem in ancillis Dei, quas illi græcâ linguâ *monachias* vocabant, se expendere velle ait, ad sedulitatem illius emenda, quibus rigidissime illius hiemis tempore destitute erant. Eas ad tria milia tuas in urbe existisse testatur sanctissimus pontifex. *Maron vero*, loquitur, *talis vita est, atque in tantam lætitudinem & abstinentiam districta, ut credamus, quia, si ipsa non esset, nullus nostrum jam per tot annos in loco hoc subsistere inter Langobardorum gladios posuisset*. Hoc loco relato, vir eximie eruditionis ac pietatis Thomassinus (b) præclare subdit, procul abesse ab hac Gregorii doctrina & religione illos, quibus violentur atriulique generis claustra, otiosorum & inutilium laboribus esse, nec ullâ parte ad publicas utilitates quâpiam consecratorum. *Fadissimus hinc manus erret, inquit, quid non fuit intelligant, dixerunt melius quam humanæ prædictæ muniti & sunt respiciunt, & proinde magis quam amari*.

(b) Thomassinus
Dilecti par-
te. 16. 16. 16.
p. 4.

XVIII.
Fredegundis
regine mori
& succedere.
(c) Fortunatus,
16. 16. 16.
p. 14.

Mortua est hoc anno Fredegundis regina, Chilperici regis olim conjux, cujus laudes poetice, ætatem verè, celebravit Fortunatus (c), digna certe imperio femina, nisi grande ingenium crudelibus & impiis factis dehonestasset. Sepulta est ad virum suum in basilica sanctæ Crucis & sancti Vincentii, modo sancti Germani a Pratis: ubi hætenus tumulus ejus opere tessellato cernitur, quo pulsum antiquæ regum nostrorum monumentum, in illo exhibetur Fredegundis effigies, illustratam in capite coronam gerentis, manu sceptrum regale in sinu agreste deitæ, vestibus amplis cingulo ad renes præcinctæ viduæ intus induta. Nulla ejus vultus lineamenta, nulla forma; nisi quid vultus, uti & manuum & pedum loco, planus lapis relatus est. Tota verò tumuli arca variis marmoris, lapideis, similiun-que lapideum segmentis filis æreis multo opere colligata reserpta est. Hujus tumuli tabellam in æs incisam exhibuit noster Theodericus Ruinartus in appendice ad opera Gregorii episcopi Turonensis, quam hic deinceps ad adversa pagella referentare usum est.

ANN. CHR.
193.
XIX.
Columba ab-
bas Hiberni-
ensis.

Insequens annus Columbam Hibernensem in Scotia abbatem, & Elrifiolum apud Bellocas in Gallia idem abbatem & virum fuisse, ille tricesimo suo apud septentrionales Pictos seu Scotos consecrationis anno, cum in insula Jova versaretur, aliquando plurimum lætitiæ præ se tulit. Causam sciscitantibus duobus fratribus, negavit se dicturum, nisi silentio rem se testatorem promitterent. Promittunt.

Quibus ille: Ubi in præsentem, inquit, diem meæ in Britannia peregrinationis nî (nam in Scotiam ex Hibernia patria sua venerat) ter-deni completi sunt anni. Ego vero petui a Domino, ut in fine anni tricesimi dissolverem, & cum ipso idem. Et hæc sanè cogitatio immenso gaudio animum replebat meum. Quamquam id gaudium meum somnihil perturbat, quod multarum ecclesiarum orationibus in quatuor annos setatior. Mortis diem præfatus, monacho confectio cum Dionetio ministro, monasterium protensis manibus benedixit. Inde reversus in monasterium, (sublatum erat) in cella sua sedit palsterium scripturæ. Cum ad tricesimipertit vericulum pervenisset, in quo legitur, *Inquirentes autem Dominum non desierunt omni bono*, a scribendo cessavit: cetera Barthanco perscribenda reliquit, qui et non solum scribendo, sed etiam in regimine monasterii laborando successit. Dein celebrat missâ, in lecto pernox reliquit: cum ad discipulos, qui circumstant: Inter vos, inquit, meam & non sciam caritatem cum pace scapes habere. Id si feceritis, Dominus vobis aderit opportune adiutor: & ego cum interpellabo, ut vobis temporalia & æterna bona proveniant. His dictis paulisper

Simulacrum Frigundis Regis

liper concitavit. Media nocte, passante ad matutinas vigiliis campana, subito e secho surgit, ad ecclesiam pergit occidere ceteros, & ad altare flexis genibus ad orandum procumbit. Diormetus mox accurrens, cernens totam ecclesiam caelesti luce circumfusi, vidit, quae eo appropinquante evenit. Tum ille sanctum paululum erigens, cunctos alidens, eos caput gremio imposuit suo. Ceteri vero fratres mox concurrentes, morientem patrem haud modicis plangebant. Hic, monente Diormeto, elevatus, ut potuit, dextera fratres signavit, & continuo spiritum exhalavit. Post egressum sanctae animae, sanctis matutinalibus hymnis, sacrum corpus ab ecclesia ad hospitium cum canora fratrum psalmodia reportatur: ubi tertius diebus, totidemque noctibus honorabiles exequiae rite expleantur. Tandem sanctum corpus mundis involutum sudoribus cum debita veneratione humatur. Ejus vitam primus in litteras retulit Cammeneus-Albus ejus discipulus, & post eum, Adamnanus Scottus in tres libros digessit. Cammeneus-Albus is esse videtur, qui epistolam scripsit ad Seglerum Hienfom abbatem, apud Uffersum in Hibernicis epistolis undecimam. De sancto Columba lege Norkeri martyrologium ad quintum idus Junii, ubi agit de Hienfi monasterio, quod Margarita (a) Scottorum regina sub finem saeculi undecimi magnis sumptibus restituit.

Præter Hienfom Columbæ, priusquam in Scotiam (b) veniret, nobile in Hibernia monasterium contruxerat, a copia roborum Decarmachende appellatum. Ex utroque monasterio plurima deinde monasteria per discipulos ejus, tum in Britannia, tum in Hibernia, propagata sunt: in quibus Hienfom principatum tenebat, solebatque reforescere semper abbatem presbyterum habere, cujus juri & potestati tota provincia, & ipsi etiam episcopi, insulato more, subiecti esse debebant, ad exemplum primi illius doctores, qui non episcopus, sed presbyter & monachus existeret. Nec desuere post eum successores, magni continentia ac pietate regularique disciplina insignes: tamen canonico ritu pascha non celebrabant. Ex illa schola, prodit, Segenio presbytero & abbate, Aidanus episcopus insignis bonore, qui ex Hienfi insula missus est ad conversionem Anglorum, ut suo loco dicemus. Ceterum, quod Hienfom insulam Columba Britanniam vocat, id in causa est, quod insula hæc, testante (c) Bedâ, ad jus Britanniae pertinebat, non magno freto ab ea discreta; sed donatione, non Pictorum (d), sed Scottorum, qui illas Britannias plagas incolabant, monachis Scottis ex Hibernia ihuc profectis tradita, propter quod eorum predicatione fidem Christi percepissent.

Ebrulfus, non ille Uticensis, de quo (e) superius, sed Bellovacensis abbas, cum jam plenus dierum presens viam finem ubi lumine feniret, advocatis fratribus significasset se brevi ad aliam vitam migraturum. Omnes pariter ex tam tristi novitate repentina dolor invadit, pro tanti pastoris effusum immoderato dolore affectus. Post aliquot dies inter verba orationis animam efflavit VIII. kalendas Augusti, an in monasterio sancti Luciani, incertum. Eo quo par erat honore sepultura mandatus est hand procul a Bellovacorum urbe in Oratorio (*), ubi prius habitavit, quod ab ipso postea nomen accepit. Dein transactis aliquot annis matrona quadam, nobilis & religiosa, Theolana nomine, sepulcrum ejus magnifice adornavit. Illic Chrodobertus Parisiorum antistes, vir sapiens & illustris, qui ipso loco magnam impendebat reverentiam, templum Domino edificavit; ibidemque, postea alia aliorum sanctorum oratoria addiderunt: unde loco Oratorii vocabulum accessit. Eandem locum beata Angadelina, de qua inferius, postmodum valde illustravit. Hic est Chrodobertus seu Rodobertus, cui Audomus libros duos de vita beati Eligii dedicavit.

Per id tempus Licinius Andecavorum episcopus in eisdem civitatis suburbio basilicam in honorem sancti Johannis-Baptiste contruxit. Hanc consecraturus, Româ reliquias a summo (f) pontifice expente per Magnobodum presbyterum, futurum, insulam in episcopatu successorem. Dedicatâ basilica, ibidem collegium monachorum juxta normam sanctae prescriptis viventium instituit, multis precibus in eorum usus assignatis. Suburbanam hanc sancti Johannis basilicam modo occupant canonici singulares. Licinius Bertrichannus Cenomanorum episcopus etiam juxta in consecrando monasterio sancti Petri, quod de Cultura-Dei appellatur; idemque Magnobodum mox laudatum praefecit cenobio Colonetensi, cujus situs modò, uti & fortuna, ignoratur. Quidam tamen subdubitant eo in loco positum fuisse, ubi nunc Chalones praefectura, veterisque castellum ad Ligerim fluvium, quatuor leucis infra urbem Andecavorum, via Nannetensi, ad episcopum Andecavensem pertinet. Licinii vitam scripto saeculo undecimo Marbodius episcopus Redonensis.

Interca nova jurgia in Classensi sanctorum Johannis & Stephani, cui Claudius abbas praerat, monasterio excitata, novam concedendi privilegii occasionem, ut sit, Gregorio praebuerunt. Quippe Johannes episcopus Ravennas, & post eum Martinus.

Anni. Berol. Tom. I.

E f a

tinia.

ANN. CHR.
598.

(a) Ordensis.
lib. 1. p. 701.
(b) Bedâ lib.
1. cap. 1.

(c) Bedâ. c. 3.
(d) R. supra.
lib. 1. c. 1.

XX.
Iteo S. E.
bruffi abbas
Bellovacen-
sis.
(e) Supra n.
100.
(f) Orest.

XXI.
Andecavus
monasterium
S. Johannis.
(f) Gregorius
lib. 1. p. 456.

XXII.
Classensis
monasterium
privilegium.

ANNO. CH. 2.
198.

(4) Greg. III.
7. ep. 12.
Index.

XXIII.
Lis de here-
ditate mona-
chi.

(1) P. infra.
m. 55.
(2) Index. ep.
23.

(4) Id. l. 11.
ep. 23.

XXIV.
Monachi ad
habitu &
monasterium
reverti.

(4) Id. l. 12.
ep. 23.

(4) Id. ep. 10.

(4) Id. ep. 11.
Index.

vinolentis, jura quædam in eum locum sibi vindicare volebant: que cum Claudius abbas cum suis monachis gravatè ferret, rem ad pontificem retulit. Gregorius vero, cui in primis curæ erat monasteriorum quieti prospicere, & de eorum, perpetua securitate tractare, id quod experientia in regimine monasterii sui didicerat, idem Mariniano, qui & ipse monachus & monachorum rector fuerat, initio scriptis ad eum epistolæ (a) inculcat; eidemque mandat, ut gravamina, quæ a decessoribus suis Claassenfes monachi pertulerant, emendaret, eorumque deinceps quietem non interturbaret. Quapropter interdict, ne ullus episcoporum, aut secularium ulterius audeat de redditibus, locis, vel chartis ejusdem monasterii quoquo pacto quidquam minuire; ne quidquam in illud vi aut dolo attentare; sed, si qua sortè controversia inter Ravennatem ecclesiam & prædictum monasterium in posterum evenisset, quæ pacificè componi non potuerit, a decessis Deum timentibus arbitris absque mota, interpositis sacro-sanctis evangelis, finiret. Defuncto verò abbate, non extraneus, sed ex eadem congregatione, aut, si idonea illic persona defuit, ex illa monasteria, quem sibi concors fratrum societas elegerit, sine ullo dolo, perire ordine: cujus loco nullus alius præponi possit, nisi forte ob crimina deponi mereatur. Ad hæc, ut ne invito ejusdem monasterii abbate quicquam ex ipsius monachis ad regenda alia monasteria, aut ad sacros ordines, clericatusve aliam possit: sed, si monachi illi plures fuerint, quam qui ad celebrandas Deo laudes, vel ad procurandas monasterii utilitates sufficerent, abbas ea his qui superaverint, ex devotione offerat, quos coram Deo dignos reputaverit. Quod si hos ultra dare noluerit: tunc Ravennas episcopus eos ad alia monasteria ordinanda & gubernanda tollere, etiam invito abbate, possit; non autem ad ecclesiasticum officium, nisi quem abbas ejusdem loci rogatus propriâ voluntate obtulerit. Quisquis verò ex illis ad ecclesiasticum officium sic assumptus fuisset, nullam illi potestatem, nequidem habitandi, ultioris haberet. Deinde ut descriptio seu recensio rerum & chartarum ejusdem monasterii, si quando res exigit, ne fiat per alios, quam per abbatem loci eum, aliis abbatibus ad hoc ab eo delectis. Quoties porro abbas pro monasterii sui utilitate ad Romanum pontificem venire, aut quolibet transmittere voluerit, ei omnino liceat. Denique ne hospitandi occasione prædictum monasterium, uti acciderat, prægrevaretur; sic caritatis officium impleat episcopus, qui visitandis, exhortandisque causâ istuc accesserit, ut abbas ejus adventum non modo non refugiat, sed contra flagranter cupiat, certus ex ejus præsentia utilium monasterii incommodum aut gravamen inferendum.

Alia quoque in Romano sancti Andrea ad clivum-Scauri monasterio, cujus auctor Gregorius, controversia nata est inter Candidum probbatem (b) & Maurentium militem magistrum. Litis occasio & causâ hæc erat. Johanne, fratre consanguineo, ut Gregorius (c) loquitur, prædicti viri, in illo monasterio conversus seu ex adultro monachus, ibidemque defunctus fuerat. Ex legis concessa ejus successio & hæreditas ad monasterium pertinebat; si quidem id permittentibus Justiniani leges. Cum dubium ortum esset, ne quid Maurentius ex ea hæreditate occultaret, dato corporaliter sacramentum asseruit, nihil se in fraude versatorem, aut quidquam occultasse, sed omnia bonâ fide prodidisse. Sic res ea partium commisso decisa, Gregorii etiam præcepto seu diplomate sancita est. Maurentium alibi (d) laudat Gregorius, quod humana conventicula caveret: nimirum quia sepe animas, qui renovari in Deo per compunctionis gratiam desiderat, per peccata colloquia atque verba iterum veterascit.

At nihil magis pontificis zelum inflammavit, quam Vitaliani Sipontini episcopi incuria adversus quandam sanctimoniam, Taliani militis magistri filiam, quæ, projectis vestibus religiosis, in seculum redierat; qua in re cum segnis ageret Vitalianus, duxit, si unquam alias, cum increpuit (e) Gregorius. Hunc enim nimis decessu & torporis arguit, quod res illicita impune commissa esset; nam si sollicitus, pro eo ac debeat, multatior, prius ad se ultio militis prævaricatum, quam culpa prevenire debuisset. Quia verò eos hebes & negligens esset, ut subacutus noniam fuisset correctionem expectet, in alia distributionem & disciplinam negligat custodire: quo pacto sollicitus esse debeat, se congruo tempore ostensurum. Evigilaret proinde, & excitatus saltem exequeretur, quod pectus ignavum nunc ulque distulerat; id est, ut anâ cum Sergio defensore, cui hæc de re etiam graviter (f) scribit, prædictam mulierem statim, non solum ad malè contentum habitum sine aliqua excusatione revocet, sed etiam in monasterium retrudat, ubi omnino districtè custodiri possit; & ita omnem circa illam sollicitudinem exhibeat, ut quàm sit nefarium quod commisit, ex episcopali demum distributione intelligat. Hæc indictione primâ contingerunt. Eiusdem argumenti est alia (g)

epi-

11 eundem pontificis ad Virgilium Arelatensem & Syagrium Augustomanensem epi-
 12 scopos epistola de quadam Sngria, quæ, cum mutatis veltibus vicum religio-
 13 sum seu devotum profectus fuisset, postea viro copulata liberos genuit; epi-
 14 scopis non reclamantibus. Hinc patet concilii Barchinensis canonem quartum
 15 contra episcopos sanctifragos, sive sanctimoniales, seu devotos, condiderunt.

Eodem anno Augustinus Laurentium predbyterum, qui & idem monachus erat,
 & Perum isdem monachum. Romam mittit, tum ad dubia quadam de Initiis va-
 sseint ecclesiæ Anglicanæ proponenda, tum ad significandos missionis fax felices
 successus. Hi vero iter quantocius maturantes, beato pontifici gentem Anglorum
 eum rege eorum Ethelberto fidem accepisse, & Augustinum ordinatum esse episco-
 pum nuntiavit. Quanto hinc gaudio affectus fuit optimus pater, res ipsa fa-
 tis superque loquitur, & Gregorius ipse in suis epistolis, maxime ad Eulogium
 episcopum Alexandrinum, disertè explicat. Hinc gratias agere omnibus, qui opem
 ac gratiam Augustino, episcopo sociis consulerant; in primis Brunichildi (a) re-
 gine & Syagrio (b) episcopo Augustomanensi, ut litteræ ad eos scriptæ testan-
 tur. Quid ex hac legatione consecutum sit, initio seculi sequentis aperiemus.

ANN. CHR.
598.

XXV.
Augustinus
ad Grego-
rium mon-
achum mittit.

(a) Hist. Angl.
ad 30.
(b) ibid. ep. 113.
ad 30.

Potero anno pax, tam diu optata, inter Romanos & Langobardos, inter
 Musuricum imperatorem & regem Agilulfum, tandem utrumque facta est,
 sed non multum duratura. Hanc pro viliis eisdem conciliare studuerat Gregorius;
 sed repugnante Romano exarcho, nonnulli eo morro componi potuit, tamen Roma
 ipsa per id tempus fœnel & iterum obdessa, primùm quidem ab Aistolfo duci
 Spoleti, tum ab ipso Agilulfo Langobardorum rege in summas angustias redacta
 fuisset. In his ultimis angustiis pontifex piliimus, de salute civitatis sollicitus, ab
 expositione Esachielis desistit, & sacro missarum in canone verba illa, *desique,
 nostras in tua pace disponas*, adiecit. In tanta tamen trepidatione arbs singulari
 Gregorii & Castori magistri militum, nec minore Romanorum industria, acriter
 defensa est adversus varios Agilulfi insidias; qui passim denum inducis obsequi-
 um solvit: sed captivos Romanos secum abducent, quasi canes funibus collo
 implicitis traxit, atque inde in Franciam vendendi causâ transfudit. Hanc tamen ur-
 bis & Italie liberationem Gregorius non suis curis aut officiis, sed plarium, quæ
 plurimæ in urbe vivebant, sanctimonialium precibus tribuebat. Harum verò, in-
 quæ, (c), talis vita est, atque in tantum lacrymis & abstinentiis dillecta, ut
 credamus, quia, si ipse non essent, nullus nostrum jam per tot annos in loco
 hoc subsistere inter Langobardorum gladios potuisset. Longè alia sint a seculi no-
 stri hominum persuasione, qui monachos & monachas, quasi iniutia rei publice
 pondera, existimant.

ANN. CHR.
599.
XXVI.
Pax cum
Langobardis
facta per Pro-
bum abba-
tem.

(c) Idem lib.
5. ep. 42.
F. Isid. a. 172.

Quanta per has tempestates incommoda petulerit Gregorius, paucis explicat in
 epistola (d) ad Sebastianum episcopum Simanensem. Uno, inquit, tempore cu-
 ram episcoporum atque clericorum, monasteriorum quoque & populi gerere,
 contra hostium insidias vigilare, contra decum fallacias atque malitias suspicuum
 semper existere, cuius laboris, cuius doloris sit, vestra fraternitas tanto verius
 pensat, quanto nunc, qui hac patet, verius amat. Sed Romano tandem mor-
 tuo, Callimachus exarchus pontifici obsequentior pacem confecit, Probo abbate io-
 prinis agente, quem ad Agilulfum ante multum (e) jam tempus transfuderat,
 simul cooperante præ cæteris Theodoro curatore Ravennæ, cuius hac in parte
 studium magnopere (f) laudat ex relato Probi abbatis. Hunc Probum Baronem
 eundem esse putat, quem Gregorius ad regendum sanctorum Andreæ & Lucie
 monasterium ex laico repente abbatem ordinari iusserat; quod quidem omnes de
 sancti Andreæ & Lucie monasterio interpretantur. Neutrum tamen mihi fa-
 tis explicatum habetur. Eodem quippe tempore, quo Probus ille cum Agilulfo de
 pace agebat, Cyrillus abbas, hujusce monasterii pater a Gregorio (g) dictus in
 Gallias directus fuerat; & Candidus, qui ejus vices in monasterio (h) interim
 gerebat, cum Maurentio magistro militum passus est, ut diximus, de hereditate
 Johannis monachi. Non ergo veri simile est, Probum tunc temporis Andreani ad
 civem-Scauri monasteriū fuisse abbatem. Neque etiam mihi persuasum est, eun-
 dem aliquando illi monasterio præfuisse. Illud enim, ad quod regendum de impro-
 viso Probus assumptus est, sanctorum Andreæ & Lucie monasterium appellatur;
 hoc verò prædicti sancti Andreæ, nusquam alias sanctæ Lucie dictum. Ad hæc
 Gregorius passim hoc sancti Andreæ monasterium appellat ære: contra in epistola
 ad Probum abbatem, aut simpliciter monasterium, vel Probi monasterium vocat.
 Neque verò probabile est, Probo jam proventu ætatis, & qui ad regendum san-
 ctorum Andreæ & Lucie monasterium tantopere necessarius Gregorio visus est, ita-
 que alienam ac difficilem pacis componende provinciam impotens fuisse: ut pro-
 inde

(d) Id. lib. 4.
ep. 31.

(e) Id. lib. 7.
ep. 2. ad 30.

(f) Id. ep. 103.

(g) Id. ep. 113.

(h) F. Isid.
a. 31.

ANN. CHEL.

1192.

(a) Hist. lib.

de viis. de 19.

XXVII.

Secundinus

civiliem coo-

peravit.

(b) id. ib.

q. 19.

Gregorius ad

eum epistola

interposita.

(c) id. ib.

q. 54. induc.

(d) P. Epist.

lib. 2. ad 6.

(e) Hincmar.

capitul. lib. 1.

ad 1.

(f) Anselm.

lib. 1. q. 10.

Gregorius

de vita et

virtute imagi-

num.

(b) Greg. lib.

7. p. 10. ind.

2.

(c) id. ib.

q. 19.

Secundus ab-

bas Triden-

(b) id. ib.

q. 19.

(c) Paul. de

off. Lang.

lib. 1. c. 10. p.

lib. 1. c. 10.

inde alius pacis sequenter fuisse nulli videatur. An autem fit Probus ille, Renati in urbe Roma cœnobii abbas, quem Gregorius in libro quarto (a) dialogorum laudat, aliis divinandum permitto.

Eidem etiam cooperator in procuranda pace existit Secundinus servus Dei, reclusus Ravennæ: cuius proinde reclusionis tanta districtio non erat, ut aliquando, non tantum de rebus magni momenti tractato, sed etiam e cella egredi ipsi non siceret. Quale etiam exemplum habemus Sigoberti reclusi apud sanctum Dionysium in agro Parisiaco, qui unâ cum Grimone abbate Corbeiensi ad Gregorium papam, eo nomine tertiam, a Carolo Francorum principe missus est. Certe Secundinum in variis a Gregorio negotiis adhibitum legimus, maxime in tractanda pace cum Agilulfo, quem sine dubio huius rei causâ convenire debuit. Existat hoc de argumento Gregorii (b) epistola, *Secundino servo Dei non a pariter inscripta*, in qua eum pontifex monet sollicitum esse, & quibuscumque modis tentare, ut pax (c) debeat ordinari: simul etiam eidem mandat, ut Martinianum Ravennæ episcopum inducat ad elemosynas pro sua dignitate pauperibus & peregrinis erogandas, in quibus eum parciter esse ex relatu quorundam didicerat.

Est & alia eisdem ad eum epistola (c) hac secunda inditione scripta, de tribus capitulis concilii Chalcedonensis, de sacerdotali officio post lapsum, de parvulorum animabus sine baptismo decedentium, & de imaginibus transmissis: cuius epistolæ ea pars, quæ restitutionem sacerdotum post lapsum, præstâ penitentiam, continet, adeo contraria est constanti aliis in epistolis (d) Gregorii doctrinæ, ut viri eruditio merito assuta videatur: tamen in veteribus codicibus nonnullis reperitur, puta in Corbeicnsi, qui sancto Adelhardo abbati a Paulo diacono & monacho Cîteauxe sub finem sæculi octavi transmissus est; eamque habent non modò canonum collectores plerique, sed etiam Hincmarus (e) Remorum antistes & sanctus Anselmus (f) Cantuariensis.

Dubia item est alia pars de imaginibus Salvatoris eidem transmissis, & de cultu earamdem imaginum, erit nihil continet, quod a genuina sancti pontificis doctrina abhorreat; nempe eo spectat, ut, dum picturam Salvatoris videntur, ad illum animo inardescamus, cuius animum videre desideramus. Et non quidem, inquit, non quasi ante divinitatem ante illam prosterimus: sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum aut passum, sed & in throno sedentem recordamur: & dum nobis ipsa pictura, quasi scriptura, ad memoriam, illum Dei reducit, animum nostrum aut de resurrectione lætificat, aut de passionem demulcet. Pictura itaque & imago monitoris loco nobis est, ad cuius presertiam dum procumbit corpus, internum cultum ad prototypum dirigat animus.

Eandem doctrinam tradit Gregorius in duabus ad Serenum episcopum Maillicensem epistolis, quarum prior hac secunda inditione (b) scripta est, posterior (i) inditione quarta. In utraque Serenum graviter reprehendit, quod imagines, ne a rudi vulgo adorarentur, confregisset. Eas enim laico in ecclesiis adhiberi, non quidem ut adorentur, sed ut hi qui litteras nesciunt, saltem in parietibus vident, do legant, quæ in codicibus legere non valent. Servandas proinde esse, sed ab eorum adoratione populum prohibendum. Hac reprehensione commotus Sereni animus, Cyriaco abbati litterarum delatori eas imputare se sinxit, ut majori eum licentia stomachum suum effunderet. At Gregorius in posteriori epistola priorem agnoscit ut suam, eandemque amplius inculcat, aggerendo querelas in factum Sereni, quod quædam improbat. Et quidem, quia eas adorari vetuisset, se omnino laudare: quod verò eas confregisset, indignanter ferre. A quo sacerdote id factum esse? an verò cæteris omnibus fratribus seu episcopis suis despectis, solum se sanctum & sapientem sibi videri, qui id commiserit, quod nullus unquam ausus sit? Enimvero aliud esse picturam adorare, aliud per picturæ historiam, quid sit adorandum, addiscere; nam quod legentibus scripturam, hoc idiotis præstare picturam adfectum. Frangi ergo non debuisset, quod in ecclesiis non ad adorandum, sed ad instruendum solum imperiti vulgi mentes fuit institutum. Sanè in venerabilibus sanctorum locis historias depingi solitas, illeque non sine ratione admittisse veritatem. Proinde hortari, ut factum quantocius emendat, eosque quos a sua communione immodicus zelus avulset, paternâ discedine ad se revocare ne differat. Ubi nemo non videt, non aliam in his duabus epistolis, quam que in illa ad Secundinum epistola, doctrinam contineri. Quod sanè dixerim non ad præstandam huius epistolæ in omnibus auctoritatem, sed ad illustrandam in antecessum controversiam de cultu imaginum, quæ sæculo nono & sequenti magnos tumulus excitavit. Secundinum hanc Baronius confudit cum Secundo servo Christi seu monacho, quem Gregorius (b) abbatem vocat, qui de Langobardorum gestis (f) scripsit, Adaloldum Agilulfi regis filium & sacro fonte fuisse.

falscepisse, ac tandem Trideni obisse a Paulo Warnefridi memoratur. Ubi notare convenit, e sacro fonte aliquem suscipere, non raro penitus esse ac baptizare, ut ex sancti Remigii testimonio, secentrique aliis locis probari potest; non autem, semper susceptorum seu patrini officio fungi, ut quibusdam viris eruditis visum est.

Hoc eodem anno sanctissimus pontifex Arelatenis monasterii privilegium, quod Vigilum papa Childeberti regis rogatu eadem indulgetis, auctoritate apostolica de novo confirmavit, litteris scriptis ad Vigilum episcopum civitatis episcopum, cui privilegium a Vigilio concessi exemplum litteris suis submisit. Excidit hoc privilegium, ut ex hac Gregoriana epistola intelligimus illud contulisse, tam ut *di/pensione rem, quoniam se ordinatum abbatem; causam rei effectum & regis voluntas, & res valde desiderata posceret*: quia difficultatem puti non potuit huiusmodi res petita.

Tunc etiam Theodorus abbas monasterii sancti Martini, a Libero quondam Patricio in Campanie Neapolitane partibus constructi, ab eodem pontifice facultatem petiit, ut dedicaretur monasterium in honorem beati Petri apostolorum principis & sancti Michaelis archangeli, quod Andrea ipse decessor in domo quondam Martini construxerat. Annuit pontifex, scriptis litteris (a) ad Fortunatum episcopum, ut ad praedictum locum abique ullo gravamine rogatus accederet, sollemnem dedicationis facturus. Quoties verò necesse fuit, ut a presbyteris ecclesiae suae ibidem celebraretur sacrificia veneranda missarum, id ita fiat, ut nihil molestiarum loco sanctu inferant, nec ipse etiam episcopus quidquam illuc discurrat. vindict, *praeferat disciplinam*: cum monachis in eodem loco deservientium tamen debeat praesidio, quicquid a fidelibus offerri contingerit.

Ex hac epistola aliisque colligimus, adventitios nonnumquam presbyteros, scilicet filios proprios & domesticos ex monachis deorant, in monasteria venisse rogatos, celebrandi sacrificii causa; non verò monachos in parochias ecclesias accessisse, ut sacris intersciant. Porro in abbatibus potestate erat, ut ex suis presbyteris & ministris sacros ordinarios careret, id quod sancti Benedicti regula permittit, concilique Gregorius, quoties abbates id ab ipso postularent. Testis hac de re in multis epistolis, hac secunda indictione (b) scripta Victori episcopo Panormitano, ubi contatut, ut in monasterio Praecoritano ex monachis presbyterum ordinat, cum scilicet, quem sibi ex congregatione sua unanimis duxerint eligendum. Testis & alia ejusdem indictionis epistola (c) ad Lucidum episcopum Leoninum. Ordinando itaque ex monachis a tota congregatione ad id officii eligi mos erat; quod etiam sanctus Benedictus reponat (d) in abbatibus arbitrio, non tamen monachorum suffragia excludit; quandoquidem hac res inter precipuas confecta est, quarum gratia totius congregationis consilium (e) alibi expectandum praescribit. Addit in eadem ad Fortunatum epistola Gregorius, episcopi presbyteros sic ordinatos in suis monasteriis permanere debere, non in alia ecclesia munus suum exercere: ut de ille, dum alibi non fuerit occupatus, in officio suo assiduus esse possit: de congregatio, quae sibi cum postulavit ordinari, presentem & opportunum tempus habent ad sacrificium, quoties necesse fuerit, celebrandum; quod sancti sacrificium non quotidianum passim, ut modo, erat, sed rarius, ubi scilicet festi aut dominici dies, aut quavis alia necessitas exigeret. In quibusdam tamen etiam antiquioribus, puta sancti Euthymii abbatibus, *quandocumque* (f) sacra peraguntur officia. Quales verò ad sacerdotium conditiones exegerit Gregorius, superius vidimus.

Idem in alia ejusdem indictionis epistola (g) ad Fortunatum Neapolitanum antistitem mox laudatum, maxime humilitatem ac modestiam postulat in eligendo abbate. Hinc, cum in locum abbatem apud Neapolim defuncti alium sufficere necesse esset, Barbarianum monachum eo direxit, ut praepositus interim ibidem foret: ubi si ejus vice episcopo probata hoc in tenere fuisset, post aliquantum temporis eum monasterii patrem seu abbatem ordinare posset. Esse quidem in eo bona, quae sibi placeant: sed hoc esse in illo vehementer vitium, quod *sibi ipsi vultu superius esse videtur*: quia ex radice multi tamen peccati prodire soleant. Inveniret ergo super eum Fortunatus, & si hinc & cautum in regimine, & humilem in suo sensu fieri animadverteret, tunc eum ad abbatem honorem promoveret: si verò minus in humilitate proficeret (ut factum eventus probavit) ejus ordinationem differret. Episcopi ordinationem sollemnem jam tum ab episcopo fieri solitam satis innunt Gregorii epistola, his aliisque verbis. Constante Paleniale Theodori episcopi Casuaricensis, testantis in ordinatione abbatem missam ab episcopo celebrandam; neque ordinandum pedales ab eodem cum baculo pastoralis, uti Credo Romanum praescribit, accipere debere. Porro abbatibus similiter *sollemnem more ab episcopo etiam tum ordinatos fuisse*, patet ex Gregoriana ejusdem indictionis epistola (h) ad Jovianum episcopum Carthagenum, hac secunda indictione scripta, de qua modo agendum est.

ANN. CHR.
399.

XXVIII.
Arelatenis
monasterii
privilegium
confirmatum.

XXIX.
Monasterium
S. Petri in
Campania.
Dedicatione
(a) ad. 101. 70.
ep. 101. ad. 10.
Presbyterii
monasterii
sum.

(b) ibid. ep.
(c) ad. 101. 70.
(d) 2. Bened.
reg. c. 101.

(e) ibid. ep.

(f) ibid. ep.
XXX.

Abbatibus
humilis.

(g) ibid. ep.
(h) ibid. ep.

Abbatibus de
ordinatio sol.
lemnis.

(i) ibid. ep.

bris, erā sexcentēsimā tricesimā-septimā, anno quarto-decimo Reccaredi regis, Christi undēsexcentesimo, celebratum: cuius quatuor cūm existerent canones, duo adversus simoniacam labem sanciti sunt, tertius verō adversus ordinationes neophytorum seu laicorum, qui prætermisso tempore ab antiquis canonibus præscripto, subitō ad sacros ordines, & ad ipsam etiā episcopatum, promovebantur. Nulla verō synodus Gallicanorum episcoporum hoc tempore occurrit in editis, quæ his summi pontificis votis nominatim respondeat. At prope fidem non est, Gallos, sedē apostolicæ semper addiscentos, Hispanis minis obsequentes hac in re fuisse.

Et cerē sancti Columbani epistola secunda disertē probat, anno post eam in Vosagi solitudinem accessum duodecimo, qui anno sexcentesimo respondere mihi videtur, congregatos fuisse in uoum Gallicanos episcopos ipsius Columbani causā, *de fidei & honorum operum veritate tractaturus*; quæ de re hic gratias Deo agit initio prædictæ epistolæ secundæ, quæ *dominis sanctis in Christo patribus vel fratribus* Deo, ut mos dicebam, ob convocatum concillium adis, optare si magnopere ait, ut id sæpius fieret; & licet iuxta canones, semel aut bis in anno pro tamul-
tuosis ejus rei dissensionibus accuratē convocari non possiet; quam frequentius saltem ac celerius id fiat, ut & negligentes quique ad timorem, & studiosi ad majorem provocentur profectum. Tum occasione cogendæ prædictæ synodi aperit, nempe paschalis festi celebritatem, quam Columbanus cum suis a quarta-decimo die lune æquinoctialis, siquidem hæc dies 10 dominicam incidisset, Scotorum more celebrabat: cūm Romani, atque adeo Galli & ceteri occidentales, festum in dominicam sequentem differrent. Ecce, inquit, Deo gratias, quid vel pro me de paschate discutendo occasio vobis sanctæ effectus est synodi. Pergit verō asserendo suam traditionem, præfatus *tres tenes* hac de re scriptis papæ, scilicet Gregorio, & libellum sancto eorum fratri Arigio; quod de Arigio Vapincēti tunc temporis illustri episcopo interpretor. Dein poscit ab eorum sanctitate, ut cum pace & caritate ipsos comportsent insepulcram, quam necessitas extorset. Saltem ut sibi liceat cum eorum pace & caritate in his silvis silere & vivere juxta ossa fratrum suorum septem-decim defunctorum, sicut hucusque licuit inter eos annis duodecim vixisse: sin minus, ut solos inde expellatur, ut commotio hæc quiescat. Porro se ad eos ire non ausum fuisse, ne foris contenderet præfens contra Apostoli edictum. De cætero, inquit, Patres orate pro nobis, sicut & nos facimus, viles licet, pro vobis; & solite nos a vobis alieno reputare. Unus enim sumus corporis commembra, sive Galli, sive Britanni, sive Iberi, sive quæque gentes. In hac epistola Columbanus Anastolii atque orientium paschale computum longè præfert cyclo Victorii, quem Romani & Galli sedabantur, sponse nuperi scriptoris, qui post tempora D. (*) Martini & D. (*) Hicronymi & papæ Damasi post centum & tres annos sub Hilario scriptis. Id quidem Victorius cyclum suum composuit hortatu Hilarii, tunc archidiaconi ecclesiæ Romanæ; deinde summi pontificis ab anno sacculi quiesci sexagesimo-primo ad septimum, quibus annis si centum & tres annos addideris, tantum annum sacculi sexti septuagesimum invenies; quo tempore Columbanus necdum in Galliam, necdum in Vosagum accesserat. Legendum itaque videntur in textu supradicti, *post centum & triginta-tres annos*; cui restitutioni conveniet altera prædictæ epistolæ chronologica nota, ubi Columbanus ait, se jam tunc in ea solitudine vixisse *duodecim annis*; qui calculus anno sexcentesimo prout respondet, oti & restitutione otiæ superioris.

Non dubito quin Cyriacus abbas huic synodo interfuerit, quemadmodum constituerat Gregorius in suis ad Gallicanos episcopos literis, quibus eos ad convocandum concillium hortabatur. Hic est Cyriacus abbas, ut jam (a) dixi, monasterii sancti Andree in elivo-Scauri post Petrum (b), primū quidem in Sardiniam missus ad convertendos barbaricos, deinde in Galliam & Hispaniam ad res ecclesiasticas procurandas. Eius loco, dum hæc negotia vacaret, successit fuisse Candidum satis inuit concordia, inter ipsum Candidum abbatem & Mauremum magistrum militum ante biennium inita, quo tempore Cyriacus abbas in Gallia versatus erat. Mortuus videtur anno sequenti, siquidem in epistola posteriori (c) ad Serenum episcopum Massiliensem, Cyriacum quendam abbatem, ac proinde jam mortuum, Gregorius laudat.

Ex tribus remiis seu epistolis a Columbano, ut ipse asserit, papæ, id est Gregorio, scriptis, unica superest de paschæ celebratione: atque adeo aliæ duæ, sicut & libellus ad Arigium Vapincensem episcopum missus, exciderunt. In hac quæ velat epistola, in editis numero quinta, Columbanus rejeto Victorii cyclo, Scotorum

XXXIV.
Judicium de
paschæ cele-
bratione can-
tra Columba-
num.

(*) D. Donat.

Cyriacus ab-
bas.
(a) Supra.
ann. 14.
(b) Greg. dicit.
lib. 3. cap. 14.

(c) Id. lib. 3.
cap. 14.

XXXV.
Columbanus
epistola ad
Gregorium.

ANN. CHR.
600.

rum morem propugnat Anatoli in primis auctoritate, atque etiam Hieronymi Anatolii laudactis. Proinde si Vitiolus praefatur, Gregorio futurum esse negotium cum Hieronymo, cujus auctoritati quisquis fuerit contrarius, apud occidentis ecclesias uti hereticus respondens erit. Deinde conqueritur de episcopis, qui per simoniam tum ordinabantur; & de diaconis, qui post lapsum eligebantur ad episcoporum gradum; quales nonnullos se nosse ait, qui cum clientis, id est uxoribus, quondam suis ante ordinationem ductis, *abstusum adulterium* commiserant; quod apud magistros, inquit, non minoris censetur esse facinoris. Unde Gregorius ipse post mortem Fortunati episcopi Neapolitani, quae hoc anno accidit, Johannem diaconum ab episcopatu hac ratione exclusit, quod filiam, haud dubie ex uxore, parvulam haberet; nam (a) quā presumptione, inquit, ad episcopatum aucter accedere, qui adhuc longam sui corporis custodiam, filiola teste, convincitur non habere? Ad haec, inquit Columbanus, quid faciendum sit de monachis illis, qui pro Dei intuitu, & vitae perfectioris desiderio accendi, contra vota, nimirum stabilitatis, venientes, primae conversionis loca reliquunt; & invitris abbatibus, sermore intemptivo atrepti, aut laxantur seu dimittuntur, aut ad desertum confugiant. Postremo se magnopere cupere videre, non Romanam, sed *sanctarum reverentia civitatem*, sed ipsum posthacem, si occasio daretur; laudatque Pastorem ejus librum, & scripta in Ezechielem cum expositione in Cantica canticorum. In fine se suisque eidem commendat, speratque sibi a pontifice se responsum iri, ut audivi, ait, a sancto Candido tuo: qui Candidus in est, qui in Gallias a Gregorio ante annos quinque missus fuit, ecclesiae Romanae patri-monium post Dynamium curaturus. His allivē Columbanus literis responsum dedisse Gregorium tradit sanctus Salaberge vitz scriptor perantiquus; quamquam Columbanus ipse in epistola ad Bonifacium papam quartum, prima in editis, scribit, statim *sevel & his* impedivisse, quo minus portiores scriptorum suorum ad beatorum memoriae Gregorium papam pervenerint. Verum cum epistolas tres ad eum scripserit Columbanus, forte ad unam respondit Gregorius, tamen nulla inter Gregorianas epistolas Columbano inscripta modò invenitur.

XXXVI.
Fortunati e
piscopi Pissa-
vensis obitus.

61 Paul. de
Lugub.
lib. 2. c. 13.

Hunc anam non videtur excessisse Venantius Fortunatus episcopus Pissavensis; siquidem hoc tempore Baudonivia, sanctae Crucis in eadem urbe monacha, librum alterum de vita beata Radegundis scripsit, eumque dominabus sanctis Didymae abbatrice, totique ejus congregationi nuocupavit post Fortunatum, quem virum apostolicum & episcopum vocat. Contentit Paulus (b) Warnefridi, apud quem Italiam, Turcom primū, deinde Pissavon accessisse; novissimē lo eadem civitate primū presbyter, deinde episcopus ordinatus fuisse memoratur, atque in eodem loco cum debito honore, & quidem in suburbanā basilica sancti Hilarii humatus. Ad cujus tumulum cum Paulus ipse orationis gratia advenisset, ejus epitaphium, quod ipse in historia sua refert, rogatus ab Apro ejusdem loci abbate composuit. Paucis annis Pissavensem ecclesiam rexit Fortunatus, nec nisi post mortem Gregorii episcopi Turonensis in eadem sedem successit Platon, qui Placidus a nonnullis appellatur, deceptis mendoso contextu ejusdem (c) Gregorii, apud quem, ubi lo editis legitur Placidus, in omnibus scriptis recte habetur Plato. Fortunati epitaphium, a Paulo diacono, ut mox dicebam, compositum, hic refertur non gravabor.

61 Greg. Tur.
de miror. 2.
Mort. lib. 4.
c. 30.

*Ingenio clarus, fuisse ceteris, ore floruit,
Cujus dulces metor pagina multa canit:
Fortunatus apex totum, venerabilis astra,
Assidue genius, huc translatas humo.
Cujus ab ore sacra sanctorum gesta priusquam
Disiunxerit: huc monstrant corpore laici iter,
Felix, quo tantis decoratur, Gallia, germanis,
Lumine de quarum mox tibi terra fugit.
Hoc modico prosum plebeo carminis versut,
Ne tunc in populi, sancte, lateret honor.
Redde vice misero, ne iudice spernas ab aequo,
Eximie meritis, possit, beate, precor.*

Tum his subdit Paulus: *Hec paucis de tanto viro, ne ejus vitam sui cives funditus ignorerent, delibavimus.* Mirum est talem virum, qui tot sanctorum & piorum virorum facta celebraverat, tot epitaphia condiderat, usque ad Pauli tempus, id est annis post suum obitum fere ducentis, epitaphio caruisse; & qui fuerit, fo-

re tunc a Pictavensibus ignoratum fuisse, quem Paulus sanctum & beatum vocat, ejusdemque civitatis episcopum, quod hodie quoque nonnulli sonis dubitanter dicunt; tamen Baudouin, ejus equalis, id disertè adstruit. Hanc commemorationem debebamus viro eruditione ac pietate clarissimo, cujus operâ complures sanctorum nostrorum vitæ et veritatis et obliivionis tenebris erutas habemus, nempe sanctorum Albini Andecavensis, Paterni Abrincatenfis, Germani Parisiensis episcoporum; atque sancti Radegundis reginæ: ne quid dicam de sanctis Marcello Parisiensis, Remigio Remensis & Medardo Noviomensis episcopis. Sed præclarum est in primis ejus poema de sancto Martino Turonensi episcopo, quod quatuor libris composuit ob receptam ejus meritis oculorum sanitatem, ut in fine libri quarti disertè explicat, ubi suam ipsius patriam & consanguineos commemorat.

Eodem tempore ad castrum gloriæ transiit beatus Martinus abbas Vertavenfis in pago Pictavensi Britannie Armoricanæ, quod accidit x. kalendas Novembrii apud Durivum, ubi cænobium duplex considerat. Cùm talis nuntius ad Vertavenfes delatus fuisset, mox illi Durivum concurrunt, ut sibi, qua fieri liceret, sacrum ejus corpus vindicarent. Conera repugnare Durivenfes, & res ite in seditionem abiit. Controversiam diremit Durivenfium fomes, quo Vertavenfes ad oculum vigiles dextræ usi sunt ad sacrum pignus inde efferendum. Nec mora licet cum sacro accelerant: cùm Durivenfes e sopore excitati, sacrosque thesauros se privatos videntes, Vertavenfes persequi aggressi sunt comestore lugentes curæ, qui ad oram fluvii Separis, qui tunc Landola dicebatur, tantisper subliterant. Hi ad conspectum turbe armatæ diffidere animis, ad preces converti, supplicare Deo, ut ne se proprio frustrari patroono pateretur. Mox fustius viam Vertavenfibus fecisse, traditur, tamque infrequentibus oculis: unde ab eventu rei Separis (*) vocabulum accepisse fertur: quæ reticere in re vulgarissima non putavimus, sicut apud auctores reliqua. Tanto exenti periculo Vertavenfes, Deo gratias cum ingenti gaudio persolvunt, sacrumque corpus deponunt in basilicam sancti Johannis-Baptistæ, quam Martinus ipse in eminentiori montis parte crexerat: ibidemque superstiti usque ad tempestatem Nortmannorum, qui locum in vastam redegerunt solitudinem, & Vertavenfes aliò sacrum corpus transferre cogerant. Durivenfem monasterium, sic dictum a duobus rivis in unum confluentibus, redactum est in simplicem, ut vocant, priorem, sancti Georgii de Monte-acuto appellatur, subditumque Enfiensis sancti Jovini de Maris abbatie, uti & Vertavenfem monasterium, nunc priorem conventualis e nostris.

Eodem anno, quod de Barbaciano monacho, Neapolim ad regendum monasterium a se misso, Gregorius persagierat, id evenit, nempe hominem sibi ipsi sapientem, minus aptum videri ad alios regendos, nisi prius in præpositi officio debite probaretur. Eum nihilo minus haud satis probatum Fortunatum, ejusdem urbis antistes, abbatem creavit, quod prematurè factum fuisse res ostendit. Is abbas Mauricium quendam, sacularem hominem, non ante probatum, *temerè tonsuravit*. Non multo post coniegit, ut idem Mauricius, abductis secum ex eodem cænobio aliis monachis, fugâ inde se peripuerit. Re ad se delatâ Gregorius, qui monasteriorum disciplina strenuè invigilabat, Fortunatum episcopum literis (a) increpuit, quod Barbacianum, non satis probatum, præposterè abbatem fecisset. Da-ss proinde sollicitè curam ageret, quippe cuius culpa in ipsum redundaret. Propterea, monasteriis omnibus interdiceret, ne quenkum ex his, quos ad conversionem suscepissent, ante biennii probationem ullo modo auderent tonsurare; quo tempore spatio mores eorum sollicitè comprobarentur, ne quis eorum aut non sit contentus eo quod voluit, aut ratum non habeat quod elegit; nam si gravè sit inexpertis hominum obsequiis foculari: quanto gravius ad Dei servitium im-
probatos applicari? Militem verò alium absque suo permisso pontifici admitti vetat. Hac in epistola observandum est, consuetam insignis monachicæ professionis fuisse, (quod etiam docet sanctus Benedictus (b) in regula sua, ubi monachos proponit sui immemorari *monachi Deo per tonsuram dicti*), tamque proinde nonnulli periculo tirocinio collatam fuisse. Hujus tirocinii spatium ubique non uniformè & æquale fuit, sed varium in oriente & occidente. Pachomius novitios nonnulli post triennii probationem admittebat. Annuum dumtaxat exigebant Cassianus, Cesarius, Ferreolus, Regula Ternatensis; eandemque præscripsit sanctus Benedictus. Eius tempore, Justinianus augustus in novella secunda novitium per triennium totum, sive liber, sive servus sit, probari decernit. Hoc sanctum Gregorius (c) *normam regularum* vocat: ubi Mauricius agrè ferens, quod conera ejus interdictum militis in monasteria admittentur, hoc pacto concessit, ut nonnulli post triennii probationem recipiantur. Predictæ novellæ tantisper derogavit Justinianus novellâ centesima-tertiâ, notante Contio, cùm homines ignotos nonnulli post triennium

Annal. Bened. Tom. I.

C g 2

ad-

ANN. CHR.
400.

XXXVII.
Item 3. Marti-
ni abbatis
Vertavenfis.

(*) In S. Servo.

XXXVIII.
Novitiis ritus
probandi.

(a) Greg. lib.
II. cap. 13.

Tonsura in-
prohibitione.
(b) S. Bened.
reg. c. 1.

(c) Greg. lib.
VI. op. 1. 1. 1. 1. 1.

Hoc loco preterire non possum insignis aliud paternæ Gregorii in monasteria-
 sollicitudinis & caritatis argumentum. Haud scio cujus monasterii abbatissa fuerit
 Adeodata, multarum virginum mater, quibus necessaria navigio absque portorio
 devchenda præcipit sanctissimus pontifex, Hilario notario scribens in hunc modum.
 Navem in qua Vitalis presertim portitor navigat, ad dilectissimam filiam nostram
 Adeodatas abbatissam pro sustentatione monasterii sui emissam cognoscas. Quâ
 illic veniente, hac tibi auctoritate præcipimus, ut ita eam in cunctis tuearis,
 atque ab omni angaria vel onere exoneret, excusareque selines; ac si specialiter
 nostra sit. Nam nostri causâ in eodem monasterio tanta congregatio, Deo pro-
 pitio, degere comprobatur, ut pluri illi solatari atque concurrere, quam nostræ
 in omnibus festinemus ecclesiæ. Hæc aliisque palior munificentissimus: cujus exem-
 plum imitati Francorum reges paterique, maxime secunda stirpis, monasteriis non
 paucis immunitatem ab ejusmodi portoriis liberaliter concesserunt, ut in consequen-
 tiis videbimus.

Ad hoc tempus revocare licet factum illud nobilis matronæ Romanæ, quæ, refe-
 rente Paulo diacono, cum quadam die dominicâ ex more communionem de manu
 pontificis acciperet, ad hæc verba, quæ porrigendâ eucharistiâ Gregorius profere-
 bat, *Corpus Domini nostri Jesu-Christi prohi tibi in remissionem peccatorum emisso &*
vitam æternam, fabricasse tertus: quod cum pontifex animadvertisset, sacram illi
communione dare distulit, & mysterium peractis, facti adeo indecori rationem
ab ea quaesivit. At illa, quæ oblationes suas ipsa facere & offerre consueverat,
respondit, se agnovisse particulam illam, quam pontifex corpus Christi diceret, ex
ea oblatione fuisse, quam ipsa manibus propriis consecrasset; ob idque titule, quod
eandem corpus Christi pontifex appellasset. Tum viæ sanctus mulieris incredulita-
tem miseratus, frequentem populum hortatus est, ut preces ad Deum pro ea ef-
funderet, scilicet ut ad multorum fidem corroborandam aliquo insigni ostento pro-
bare, quod mulier incredula mentis oculis & fidei lumine suspicere debuisset. Ora-
tionem est & pallam corporalem, quâ eucharistia sacram particulam obvolvitur, &
revelat pontifex, & universo populo, ipsæque muliere contuente, carnem Christi con-
spicuum ostendit, partemque digiti auricularis sanguine crescentam advenit. Tum
mulieri (verba ipsa ex Paulo refero) dixit Gregorius: Disce Veritati vel modo
jam credere, consentanti, Panis quem ego do, caro mea est, & sanguis meus verè
est potus. Sed præcisus Conditor nostris infirmitatibus nostræ, eâ potestate, quâ
cuncta fecit ex nihilo, & corpus sibi ex carne semper virginis, operante sancto
Spiritu fabricavit; panem & vinum aquâ mistum, manente propriâ specie, in
carnem & sanguinem suum ad catholicam precem ob reparationem nostram Spi-
ritus-sancti operatione convertit: quæ quidem verba, siue Gregorii sint, siue Pau-
li diaconi, catholicam de eucharistia fidem ante Pascali Radberti tempus mirifice
probant. Post hæc, suis demum precibus, viæ sanctus sacram particulam in speciem
solitam restituit, caraque mulieri jam credenti & penitenti communicandam præ-
buit. Ex quo insuper intelligas, fideles non ex folido & integro pane, sed ex
particula, ex integro pane decrepta, tunc temporis communionem accepisse. Lo-
cum hunc veribus reddidit Frodoardus in vita metrica Gregorii Magni in hunc
modum.

*Ridentes mystica vultus
 Perculit atque oculis mystica sanguine pandit
 Rolis, carnalique refert sacra carna cordi,
 Triviscumque docet mutari in carne farina
 At ligno cretum converti in sanguine vinum.
 Hæc carnis proment oculis ubi pectore firmat
 In pristinam reparat divina litamina formam.*

Sic viæ sanctus factis, non solum dâdis, catholicam fidem asserbat. Non præter-
 eundum hoc loco id, quod legitur in veteri codice bibliothecæ, olim sancti An-
 dreæ, nunc Vaticanae, de *virgula argentea perforata, quæ idem sanctissimus ponti-*
fix sanguinem Domini in celebratione missarum hauriebat.

Antequam hoc seculum claudamus, mirari licet ingentes fructus, quos viæ ille
 verè magnus in ecclesiâ protulit, magnæque ecclesiæ incrementa sub tanto Docto-
 re, cujus studio & operâ christiana religio in Angliam propagata est tanto cum suc-
 cessu, ut nascens illa ecclesiâ primitivæ formam amularem videretur. Verùm, cum
 præsentem illius insula statum cum Gregoriano illo tempore confidero, non possum
 non vehementer lugere miserabilem illam conversionem, quæ a duobus clericis Pa-
 scalis in amplissimo illo regno facta est. Quis enim verè christianus non doleat, flo-
 reat.

ANN. CHR.
 606.
 XLII.
 Innocentius a
 portorii
 concessa.

XLIII.
 Miraculum
 de sacra eu-
 charistia.

XLIV.
 Angliæ pri-
 mus huius
 cum præsentis
 compariatus.

ANN. C. M.
600.

renitissimam quondam illam ecclesiam, catholicæ fidei & soli apostolicæ tantopere olim addictam, nunc omnibus sectis, quantovis a catholica religione alienis, soli catholicæ fidei periculo adito, admixtis, in apertum schisma prorupisse, & in illo persistere, omni curâ & diligentia reformandæ unitatis abjectâ? An non id unum schismatici & acatholici animi manifestum indicium est? Ah si modò in illas terras rediivj venirent Gregorius & Augustinus! quibus oculis intuerentur laborum suorum fructus dissipatos, dispersos lapides sanctuarj, & domos orationis factas domos desolationis! Neque verò lugentes, amissis illic ecclesiæ amplissimas opes; neque nos Benedictini jam dolemus monasteria nostra direpta & everfa: sed ingemiscimus, quòd fratres nostros a gremio catholicæ ecclesiæ avulsos, & in schismate obdormitos videamus. Utinam cessione omnium terrarum, olim nobilium, eorum ad nos reditum comparare nobis liceret! Quidni ecclesiæ, quidni Ordo noster citro cederet bonis, olim suis, ad lucrandos fratres nostros, cum Christus Dominus propter nos egones factus sit, ut non ejus inopiam dixerimus? Quid enim dubitamus, ut cum magno Augustino (a) loquar, *Redentarii nostri sacrificium istud offerre? An verò ille de cultu in membra humana descendit, ut membra ejus essemus; & nos, ut ipsa ejus membra crudeli divissione laniemur, bonis olim nostris cedere formidamus? Si serui vestri sumus, cur Domini aternus lucris pro vestris temporalibus sublimitatibus irascimur? Que fronte in futuro saculo promissa a Christo sperabimus bonorum, & christianam in hoc saculo vestri boni impedit amicitiam? Sic loquebatur, sic sentiebat maximus episcopus & Doctor (b) Augustinus; nec dubito quin ita locuturi sint, sentiantque modò boni quique catholici, maxime pontifices ac præfules, si hæc cello reconciliandis fratribus nostris posset conducere. Sed hæc de meo fortè illi dicta causabuntur, atque hanc in rem fiduciosiore meliori opus esse. Fateor me ad id omnino imparem esse. Verùm, si id experiri volent, quod otinam velint, meliores hæc dubitè sponsores aderunt, qui rem ipsam præsent. Et certè jam Benedictina Anglorum congregatio ex animo id e publico suggestu, præsentè pie memorie Jacobo II. rege, in ipsa Anglia prosteri per unum e suis curavit. Quod si hæc, quæ dico, nihil efficient, studium saltem in Anglos meum, atque mea pro eorum reconciliatione vota retinebuntur.*

(a) Augustin.
ep. 151. n. 3.(b) R. ejusdem
ep. 151. n. 44.
& seq.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI SÆCULUM CHRISTI VII. ORDINIS II.

LIBER DECIMUS.

Ab anno Christi 601. ad annum 611.

ANNO CHRISTI SEXCENTESIMUS PRIMUS, a quo *æra christiane* seculum *fo-*
pimum incipit, seculum secundum Benedictinum aperiet. Etenim
sanctus Benedictus anno Christi octogesimo supra quadringentesimum
natus creditur; non tamen ab ejus contabulis desumendum est Ordinis
nostri cœdium, sed ab ineunte seculo sexto, quo tempore virilem
statem ingressus est, efformando sacro instituto tunc primis ha-
bilem & convenientem. Hinc seculorum ordinis nostri facilius erit
comparatio cum seculis christianis, quorum sextum concurret cum primo Benedi-
ctino, septimum cum secundo, & sic consequenter de aliis; quod semel expositum
deinceps repetere haud necessarium fuerit. In hoc verò seculo nescio quid prius
aut amplius mirer, felicitatem illius ætatis tot sanctissimos ferens viros; an plea-
tem regum ac principum, tot ubique basilicas, tot & tanta, apud Gallos præ-
sertim & Anglos, monasteria constitutum, *omnium de diuturnum anno, ar-*
gento ac gemmis; tam multa denique servit Dei prædia conferentium: ut eo-
rum opibus posteri, moribus plane dissimiles, inviderent, atque indignarentur.
Hæc ex rerum consequentium serie illustrabuntur, majori copia & luce, quam
quæ in primo libro retulimus, res scilicet, cum vetustate nimis obscuræ, veluti
quæ longo ex intervallo vix cerni possunt; tum sepulce oblivione ob inopiam,
& raritatem scriptorum, quorum etiam pleraque temporum injuriâ perierunt. Cla-
riora deinceps certioraque ab secunda origine, velut ab stirpibus latius fructifera
que propagati Ordinis, gesta per totam ferè Europam, Deo favente, exponantur.

Anno itaque hujus seculi primo Laurentius presbyter & Petrus monachus, quos
Augustinus Doroverensis antistes Romam ad Gregorium ante triennium direxerat,
in Britanniam majorem ad Augustinum regressi sunt, muniti Gregorii litteris ad
regem Francorum & Brachildem reginam, ad multos Galliarum episcopos, & ad
ipsum Augustinum, nec non ad regem, reginamque Anglorum; comitati etiam sub-
sidiarii percontibus evangelicis, quales Augustinus ab optimo pontifice preerat, ope-
rationum paucitatem causatis ad tantam incitem. In his, tunc (a) Beda, prius de
precipui sacre Mellitus, Julius, Rufinusque. Omnes Gregorius monachos vocat,
quibus Mellitus abbatem atque itineris ducem prefecit.

Per hos bonus pater universa, quæ ad cultum nascentis ecclesie necessaria vide-
ban.

ANN. CHR.
601.
I.
Seculi sex-
ti incipit.

Laurentii &
Petrus rediit
in Angliam.

(a) Beda lib.
II. c. 1.

Gregorius mu-
nira & epi-
sola.

ANN. CHR.
691.

69 Greg. IX.
3. 7-10.

69 Bred. IX.
8. 1-10.

69 Greg. IX.
9. 7-10. 6
1099.

Professorum
studii episcopi
indignus.
(1) Anst. ep.
(2) Greg. IX.
7-10.

bantur, vasa sacra, altarium ornamenta & ecclesiarum, sacerdotalia & clericalia
indumenta, reliquias item sanctorum apostolorum ac martyrum, nec-non codices plu-
rimos transmisit, simulque pallium ad Augustinum archiepiscopum, jam ante an-
nos aliquot ordinatum. His Romæ digestis, cum nullum de eorum progressio-
nem quantum pontifex accepisset, animi anxius, quæ paterne ejus caritas & solli-
citus erat, clementissimo sileo Mellito (a) abbati omnium instar literas scripsit,
quibus tam de eorum salute, itineque prosperitate anxietatem testabatur, sed
quo Augustinum commoneant, ut ne tam idolorum apud Anglos destruat, sed
ea in veri Dei templa, eversis simulacris, convertat, ea iustitiam aequi benedicta,
exigendis altaribus, sacrisque reliquiis ibidem collocandis; ut dum ea pensant
sua non destruat, sed a cultu demonum in veri Dei obsequia commutari videret,
facilis errorem ex animo & corde deponat, & ad loca consuecta familiaris con-
currat. Et quoniam boves à eorum sacrificiis cadi & immolari mos erat; hunc
ritum in melius commutandum, nempe ut in die dedicationis ecclesie vel nata-
litis sanctorum martyrum, quorum illis reliquie colebantur, tabernacula sibi ex
ramis arborum prope ecclesias construerent, ubi religiosis convivis sollempnitatem
celebrarent. Datis quippe mentibus omnia simul abscindere nec fieri posse, nec
debere. Hæc epistola apud Beilam (b) data dicitur *decima-quinta kalendarum Ju-
liarum*, imperii Tiberii Augusti anno decimo-nono, indictione quinta: cum tamen
aliæ omnes, quæ percedere debuerunt, *decima kalendarum Juliarum* scriptæ legantur
apud eundem auctorem: quod ita conciliari poterit, si hæc scriptæ dicantur de-
cima die post promutationem kalendarum Juliarum, hoc est viciesima-tertia die Junii:
illa verò quintadecima die a promutatione eorundem kalendarum, nempe
Junii die viciesima-octava. Eodem Laurentio presbyterum, Mellinum abbatem, alio-
quo die dival verbi ministrum commendavit pontifex variis presulibus (c) Gallicanis,
regibus Francorum & regine Brunichildis. Exstant novem hæc de re epistolæ in re-
gibus libro nono, nempe duodequingagesima & octo sequentes. Gregorius in sin-
gulis epistolis focios, quos Laurentio presbytero & Petro monacho in Angliam re-
deuntibus adjunxit, monachos vocat, nec aliorum quensquam suo nomine appellat
præter Mellinum abbatem: cui semper Laurentium presbyterum perponit, propterea
quod Mellinus abbas sacerdotali honore præditus non erat. Theoderbertus, Theo-
dericus, ac Chlothario regibus, nec-non Brunichildis reginæ gratias agit ob singula-
re studium, quo Augustinum in Britanniam proficiscentem persecuti fuerant, prout
a monachis, qui inde Romam redierant, se accepisse dicit. In encyclica epistola,
quæ Menno Tolonenis, non Tolofano, Sereno Massiliensis, Lupo Cabilonensis, Agil-
fo seu Agilulfo Mettensis, Simplicio Parisiorum, Melanio Rotomagensis, & Lici-
nio Andecavensis episcopis inscripta est, prætermisso Syagrio Aduensis, qui paullo
ante e vivis excesserat, tantam Anglorum multitudinem ab idolorum cultu ad
fidem christianam converti ait, ut Augustinus negaret eos, quos secum habe-
bat, ministros huic operi posse sufficere: quare se aliquot ad eum monachos mit-
tere cum Laurentio presbytero & Mellito abbate, quos ut omnibus rebus neces-
sariis juvent rogat, ne in Galliis morari cogantur. Eiusdem argumenti sunt aliæ
literæ ad Desiderium Viennensem, Virgilium Arelatensem, Ætherium Lugdunen-
sem, & Arigium Vapincensem, quos etiam ad evellendam e Galliis simoniam, aliis-
que labe inde eliminandas hortatur.

In primis Desiderium oburgat (d), quod grammaticam ipse episcopus doceret,
cui sanctæ sacras literas docere longe melius convenisset. Id verò se molestissime
ferre ait sanctus pontifex: *quis enim si ore tam Jovis laudibus Christi laudes non*
capiamus, & grave nefandisque esse episcopo, quod nec laico quidem religio-
so conveniat. Præclara est hæc in rem Gregorii Nazianzeni (e) epistola ad
Gregorium Nyssenum, quem acriter reprehendit, quod, studiis sacrarum litterarum
abjectis, ad rhetorice profitendam se contulisset, hortaturque ne distans animo
ita affectus sit; sed tandem aliquando respiciat, sequæ de piis hominibus pu-
get, & Deo sacræque mysteriis, a quibus procul se submovisset. Desinere alios,
hoc est eos, qui ex se se ad malum procliviores sunt, offendere ac vulnerare,
atque occasionem illis præbere de ipso tum suspicandi, tum loquendi. Falsò sanè
& inique id faciant; ut quid necesse sit, hæc illis occasionem suppeditari? Ne-
que enim sibi ipsi quemquam tantum vivere, sed & proximo; nec sibi ipsi si-
dem facere satis esse, nisi aliis quoque fides fiat. Hæc tantorum virorum doctri-
na eo spectat, non ut profanorum auctorum universum studium damnetur; sed ut
eiusmodi studii episcopi & rebus sacris mancipati, nequaquam eos decere, ut se
eiusmodi studiis immergant, quæ pueri, quidem & adolescentibus ad expoliendos
animos conceduntur, at nequaquam ab illis repetenda, qui sacris rebus ac literis
fœdæ se se addixerint. Inest enim profanus eijsmodi libris blandiens quidam sapor,
quo

quo possum infectus animus, ad repetenda sacrarum litterarum studia inhabilis & male affectus reddidit. Unde Augustinus (x) magni benefici loco ducit, quod ante lectionem sacrorum librorum profanis auctoribus nuntium remisisset. Nam si prius, inquit Deum alloquens, sanctis tuis litteris informatus essem, & in eorum familiaritate obdulsisset mihi, & postea in illa volumina incidissem; fortasse aut abripissent me a solidamento pietatis; aut, si in affectu, quem salutem subiebam, perissem, pararem etiam ex illis libris cum posse concipi, si eis solos quisquam deditisset. Hanc digressionem postulare videbatur iste locus: ad ordinem revertor.

Premiis Gregorii Magni epistolis subiunctæ sunt alie ad Adilbergam Anglorum reginam, & ad Ethelbertum regem ejus conjugem, epistolæ: quarum in priori Ethelbergam seu Bertam, quam Adilbergam vocat, plurimum laudat, quod ejus fructu dio rex ad christianam fidem accesserit, quemadmodum Constantinus augustus Henlema matris adhortatione; eamque rogat, ut eum in christianæ religionis amore roborare pergat: ut sicut Romanis, omnibusque usque Constantinopolim christianis de ejusmodi conversione lætitia facta est, ita quoque de perfectione operis Angelis fiat gaudium in cælis. In posteriori verb ad Ethelbertum seu Adilbertum epistola eidem de sua, gentis Anglorum conversione gratulatur, eumque hortatur, ut eam, quam divinitus acceperat, gratiam sollicitè servet, & christianam fidem in populos sibi subditos extendere pergat; zelum rectitudinis in eorum conversione exerceat, sana everat, & subditorum reformet mores, exhortando, terrendo, blandiendo, corrigendo, & boni operis exempla monstrando: ut illum in celo remuneratorem inveniat, cujus nomen atque cognitionem in terra dilataverit. Quamobrem libenter audiat, devotè peragat, & studiosè in memoria conservet, quæcumque reverendissimus frater Augustinus, in monasterii regula doctus, sacre scripture scientiâ repletus, bonis operibus præditus, ipsum admonerit: certus, ipsum ab omnipotentè Deo facile exaudiri, si eum pro Deo & de Deo loquentem, uti par est, audierit. In fine addit, se parva eidem regi munuscula transmittere, quæ ob sancti Petri benedictionem ipse non parvi faceret.

Duplices etiam litteras Gregorius Augustino direxit. In primis gressibus animi gradum exprimit, gratias Deo referens, quod gens Anglorum, operante omnipotenti Deo, ad christianam fidem pervenisset, & Augustino laborante, expulsi errorum tenebris, sanctæ religionis ad locum pervasa sit: quod mente & devotione integritate jam conciliet idola, quibus prius vesano timore subiebat: quod omnipotentè Deo subiecta præceptis divinis ex animo obtemperet, & feroces animos ad orationem in terram abiciat: quod denique mira & fortia facta per infimos Deus operetur. Sed videt Augustinus, ne hæc miracula in suam ipsius perniciem gloriano convertat. Proinde necesse esse, ut de hoc dono cælesti & timendo gaudeat, & gaudento pertemescat; & quicquid de faciendis signis acceperit, hæc non sibi, sed illis data reputet, pro quorum salute ipsi collata sunt. Hæc verò ideo a se dici, ut ejus animum in humilitatem flectat, ex qua certam habeat fiduciam, ejus peccata ipsi condonata esse; & idcirco electum, ut per eum remitteretur aliena.

Sed longè prolixior est alia ad eundem epistola, quæ pontifex ad varia dubia, de quibus ab eo consultus fuerat, abunde respondet. Primum erat de vitæ genere, quod apud Anglos institui decreverat inter clericos; an singulis lingule distribuende essent portiones ex his, quæ a fidelibus oblata essent. Respondet Gregorius satis esse, ut Augustinus, monasterii regulis eruditus, scorum a clericis suis non vivat, sed communem cum eis instituat vitam juxta formam nascentis ecclesiæ, in qua omnibus omnia communia erant. Secunda questio erat, qualem ritum in celebratione missarum servare deberet, Romanum an Gallicanum, in quibus varia consuetudo erat. Respondet Gregorius placere id assumi, quod Deo magis placere possit, & novæ Anglicanæ ecclesiæ amplius convenire. Tertia questio est de pœna furti, quam pontifex ait cum caritate & prudentia moderandam. Quinta & sexta est de matrimonio cum consanguineis & affinis inuendo: quod Gregorius inter fratris five sororis, seu duorum fratrum germanorum, vel duarum sororum filium & filiam fieri non probat: aliis permittit intra tertium vel quartum consanguinitatis gradum. Ad sextam, quæ est de numero episcoporum ad alterius episcopi ordinationem requisito, ait hanc sine tribus vel quatuor episcopis fieri non debere. Septimâ interrogatione querit Augustinus, quo pacto cum Galliarum & Britanniarum episcopis sibi agenda sit. Gregorius verò nullam in Galliarum episcopos auctoritatem ei tribuit ob pallium acceptum, ne episcopo Arelatensi, cui pariter pallium cum hæc auctoritate concesserat, derogare videretur. Si qua verò la Galliarum episcopis inadversione digna deprehenderit, cum eodem Arelatensi episcopo, cui hæc de se scribit, ei hæc de se agenda esse: ut verò Britanniarum episcopos omnes

Amel. Brach. Tom. I.

H h

Au.

ANN. CHR.
601.
(1) Aug. Conf.
lib. 7. c. 20.

III.
Alie epistolæ ad Anglorum reginam & reginam.

IV.

Alie epistolæ ad Augustinum.

Responsa ad consulta Augustini.

Augustinus subiectos esse debere. Quae duo restant de menstruatis mulieribus & de illusionibus nocturnis, pertransito. Scriptis insuper epistolam Gregocius ad Virgilium (a) episcopum Arelatensem, quae septima responsioni consentanea est: nempe ut Augustinum, si forte ad ipsum venerit, amanter, sicut decet, excipiat; & si qua in Gallicanis episcopis vel aliis reprehensione digna expoluerit, una cum eo resoluens cuncta diligenter discutiat, atque reos quidem puniat, innocentes verò absolvat, nec suspectos esse patiatur.

Hoc eodem anno Verantius Italiae cancellarius, in gravissimo confectus morbo, Gregorii celsitatem magnopere sollicitavit, is patricio genere in Sicilia, ut videtur, ortus, monasticam vitam ibidem primò quidem amplexus est: sed postmodum abiecit monastico habitu in saeculum relapsus, etiam cancellarii munus exerceat, haud scio an etiam scriptis denuo alligatus, nam ante monasticam professionem conjugatum fuisse, & liberos habuisse constat, Italica patricia, ad quam non una Gregorij (b) epistola, ejus parens videtur fuisse. Hic Venantij lapsus contigit ante Gregorij pontificatum: qui pontifex factus mox eum litteris convenit, contra quam multi falso sibi persuaserant, atque ad officium & ad monasterium revocare modis omnibus insistit, Principio ait (*) multos perperam existimasse se, si ad episcopatum promoveretur, nihil litterarum Venantio scribere dignaturum; at eos longè falsos fuisse: quippe qui adeò dignitate sua id indignum non judicat, ut e contrario ipsa dignitatis necessitate ad ei scribendum compellatur: quia si pastor desinens increpare noluerit, eos procul dubio occidit tacendo: Necessariò itaque sibi loquendum, ut aut Venantij animam servet, aut suam ipsam a mortis periculo eripiat. Tum Venantio in memoriam revocat, quo in habitu fuerit, & de usque quo delapsus sit. Culpa gravitatem, dum vacat & jevat, sibi ob oculos ponat, & distractionem futuri iudicii serio expendat, ne tunc illam anamam sentiat, cum iam jam nullis scribis aut lacrymis evadere licebit. Annus facit cum suo comparet, & ex ejus supplicio suum mediat, ni respiciat; nam si ille mortis poenā multatus fuit, quia nunquos pauculos Deo subdidit: quid restat iste, qui non nunquos, sed semper Deo omnipotenti, cui se sub monachali habitu devoverat, subtrahit? Ceterum se egregie talia Venantio commorare, utpote ingesta ei haud dubie futura: sed culpam ejus dissimulare non potuisse. Se ipsi consulentem audiat, non falsos amicos, qui non quae amico, sed quae sibi profunt & placeant, loqui solent. Cum amicis quidem omnia tractanda esse, quae verba sunt secularis auctoris, sed prius de ipsis.

Periculum videtur nonnullis, Gregorium non alias Venantio incessante minas, quam futuri iudicii, nec eum censuris ac poenis ecclesiasticis ad officium reducere. Et quidem hunc locum cum alio beati Augustini sancto Bernardo quondam obicerent monachi Carnuteses; nec responsus (d) aliud acceperunt, nisi quod ita sancti antistites, si suo sensu, siue Dei spiritu, sapuerunt. Verum factus Gregorio visum est virum perpotentem, & summo loco natum, monitis, hortationibus & honestis officiis, quam vi aut minis revocare ad sanam mentem; immo in suo lapsu pericervantem, cum epistolae saepe variis de rebus ad eum scripserit, non ulterius eum repetitis increpationibus fatigavit, sed suae permisit conscientiae: adeo ut gravissimo morbo, non tamen extremo decumbenti cum scriberet, id quod hac quartâ indictione (e) contigit, factu habuerit eum generatim salutis suae commonefacere, eoque morbo uti ad expianda ante aetate vitia peccata: sed tamen Johanni (f) Syracusano antistiti mandat, ipsum conveniat, eumque exhortando, rogando, Dei terribile iudicium proponendo compellat, ut ad habitum suum redire vel in extremam debeat, ne ei tanta culpa reatus in aeternum iudicio obstat. Verum quid inde, confiteamur ea, ignoremus.

Litteris etiam suis (g) pontifex consolatus est Barbaram & Antonium Venantij filios, quos patris morbum ei nuntiaverant; easque monet, ne de Recentioris antistitis discordia dissidant, sed spem in manu omnipotentis Dei constituent. Has dulcissimas filias suas vocat Gregorius, easque honorifice salutat in fine epistola ad Venantium patrem; easque ipsius protestationem suam post patris obitum pollicetur, longe aliter eum in aeternum, si ex iniquis scriptis suscepta fuissent. Certè si post patris lapsum genitrix esset, non ejus fuissent reatus, quae & Gregorio scribere, & ejus opem implorare per se ipse poterant: quandoquidem passio ante Gregorij pontificatum, hoc est annis admodum novem, Venantius habitum monasticum abiecit. Hic est Venantius, qui ante extremum morbum reliquias sancti Severini confessoris ad construendum oratorium expellit a Gregorio, cuius hac de re litterae (h) exhibent ad Paschasium episcopum Neapolitanum. Alius est Venantius patricius Panormitanus, quem ex morbo convalescentem, colligitur ex litteris (i) eidem sextâ indictione scriptis de electione Urbis abbas. Et id quidem suadet postrema quare

hujus indictionis epistola, sed fortasse loco nota, ad Venantii filius Barbarum & Antonianum, quibus Gregorius ait optare se, ut Romanam, ut cupiebant, accederent, & sanctam scripturam legere amarent: ut ex hac lectione discant, qualiter vivere, & domum suam disponere debeant.

Ipsio anno, cum Italici episcopi quinque, & presbyteri sancte Romanæ ecclesie fere omnes, coram pontifice simul convenissent, adfuit Probus abbas monasterii sanctorum Andreæ & Lucie, supplicii libello postulat, ut sibi testamentum condendi facultas tribueretur. Gregorius iussu Paterni notarii libellum recitavit, in quo Probus exponere, & ante hos annos ex laico ad religiosum migrasse officium, eo animo, ut in privata cella solitarius reliquam vitam transigeret; nec quidquam de substantia seu possessione sua statuisse, quippe tam ab interfecto, quam ex testamento filium suum sibi heredem futurum. Interim dum aliquando pontificem adisset, subito atque inopinato iussu fuisse introire in monasterium ac suscipere onus abbatibus, nullo spatio sibi concessio ad condendum testamentum. Ideo magis prope supplicare eam facultatem modo sibi concedi, ut obedientia sua nec sibi officiat, nec filio pauperi damno, esse possit: nam cunctis notum esse, quod illos legis sanctio quidquam de substantia sua, postquam monasterium ingressi fuerint, prohibet ordinare, quibus disponendarum rerum suarum superest ante licentiam; non autem eos, quos ad id, quod nunquam transaverant, prepositorem suorum parere cogit instantia. Post hanc lectionem, spatio ad deliberandum accepto, Gregorius ex communi adstantium sententia edixit, rebus ita, ut ipse recte meminisset, se habentibus, eam facultatem Probo non egri tribui, eandem scilicet, quam habere poterat, antequam monasterium introiret; nec quidquam ipsi abbatibus officium, quod repetit, atque invitum suscipere coactus fuerat, sive monastice conversionis statum obistere, quo minus de universis rebus suis pro arbitrio statueret. Eiusdem fere argumenti est alia Gregorii (e) epistola ad Adrodatum servum Dei seu monachum, qui priusquam in sancti Hadriani monasterium, ubi conversus erat, intraret, donationem quamdam fecerat, quam pontifex statim esse iubet.

Probus inter alia quamdam pecunie summam legavit ad construendum Ierosolymis xenodochium, ut patet ex alia (b) Gregorii epistola: sed an eo profectus sit, quæquam ita Johanni diacono, Barone, aliisque visum est, non facile dixerim. Sane vis crediderim, ut iam superius dixi, hominem jam etatis provectæ, & monasterium suo transire necessarium, Ierosolymam a Gregorio missum iussisse, nec id prædictæ epistolæ verba evincunt: De solidis vero, quæ pro faciundo xenodochio a filio nostro Probo abbate Ierosolymis relictis sunt, hoc quod deliberatum fuerat, ut si res decessisset, immutari non posset. Facum fecit relictis vocabulum, quod hoc loco idem est ac legati & concessi. De his ergo solidis, quos Andreas presbyter, cui epistola hæc inscripta est, forte sibi in alios usus concedi petierat, negat pontifex immutari posse quod deliberatum fuerat, nempe in præmisso eorum Romano: ideoque alios quinquaginta solidos pontifex eidem Andreæ mittit. Mihi etiam perquam veri simile esse jam (c) dixi, aliud fuisse monasterium sanctorum Andreæ & Lucie, cui Probus præfectus fuerat, a monasterio sancti Andreæ in elivo-Scauri, quod præcise sancto Andreæ nuncupatum erat, nullâ umquam sancte Lucie mentione factâ. Non licet itaque abbatibus, nedum monachis, condere testamentum, non modo ex rebus propriis, & nam proprias habere non debent, sed neque ex rebus monasterii, quarum dispensationem circumlocutionem habent, nequaquam verò dominationem. Unde Gregorius cunctis terre ad Castellensem abbatem sub pretextu fabricacionem, Johanni episcopo Schillitano a Castellensi abbate sub pretextu fabricacionem de ecclesie factam, recondit: quia nec mundanarum, inquit, legum, nec sacrorum canonum statuta permittunt, res monasterii de jure ejus quolibet titulo segregari; atque ideo hæc donationem, quam contra rationem facta est, eidem monasterio sine aliqua dilatione restitui iubet. Quid verò de quibusdam piissimorum abbatum & abbatissarum (d) testamentis sentiendum sit, in subsequenibus, Deo dante, expendemus.

Lubet atterere hoc loco id, quod de monasterio sancti Andreæ ad cirrum-Scauri narrat Gregorius in epistola (e) hoc anno scripta ad Rusticianum patricium, cui gratias agit ob elemosynam eidem monasterio factam, simul commemorans, tantam illis miracula parari, tantam ejusdem apostoli in monachos protectionem & custodiam vigere, quanta major esse non possit, si ipse sanctus Andreas speciatim abbas monasterii esset; id quod aliquot exemplis Gregorius probat, quæ abbas ac prepositus narrantis recitaverat. Unum est de duobus monachis, qui inveniuntur fuisse, ut aliquid emerent pro monasterii utilitate: unus junior, qui pudentior videbatur, nempe in rerum temporalium usu: alter senior, qui rectior moris esset. Lex quippe regularis disciplina invariabilis erat, ut nullus unquam

ANN. CHR.
601.

VI.
Probi abba,
in schenno,
non proba-
tus.

(a) Id. ibi.
11. ep. 5.

(b) Ibid. ep.
11.

(c) Super ep.
11. ad b.

(d) V. super
11. ep. 5.

VII.
Mitreus in
s. Andreæ
monasterio.

(e) Greg. lib.
9. ep. 36.

ANN. CHR.
461.

monachus abique socio foras procederet. Unde Gregorius monachum quemdam, ut praedictum est, electum abbatem rejecit, quod incontinentis aliquando iter fecisset. Ambo itaque ad destinatum locum profecti communi obierunt officium: at senior, qui ad junioris custodiam deputatus fuerat, ignorante socio, quiddam de pecunia sibi credita suffragatus, mox ut monasterii limen attingit, a demone correptus vexari coepit. Post paulo tantisper solum ac dimissum interrogavit fratres, num aliquid de acceptis nummis penes se retinisset. Is vero factum negat, rursusque a demone arripitur. Dimissus, atque iterum interrogatus rem pernegat, atque iterum vexatur. Odiosus interrogatio eadem; totiesque repetita negatione, repetitis iterum vexatio. Sed post octavas demum negationem huius prostratus furtum confessus est, nec ulterius demon ad eum accessit.

Allo quoque tempore in die natalicio ejusdem apostoli, cum fratres meridians horis quiescerent, unus ex illis subitè oculorum caligine cecatus tremere coepit, ac vociferari, intolerabili se dolore cruciari. Concurrentes fratres eum, a sensibus alienatum, ante altare sancti Andreae deferunt, ibique prostrati pro eo preces fundunt: qui statim ad se reversus, sibi quemdam senem apparuisse confessus est, canem ad se dilanandum emittentem, propterea quod animum deferendi monasterii habuisset; sed ad fratrum preces eundem canem ab eo revocatum: statimque sui compotem redditum fuisse.

Aliud alterius monachi omnino simile factum subiungit Gregorius: quartum de duobus aliis ejusdem loci monachis fugitivis, qui, ne ab insequentibus deprehendi ac comprehendi possent, in cryptas, Flaminiae portae vicinas, occulto aditu se interim addiderunt. Vespere quiritos a fratribus, nec inventos, mox quidam fratres consensu equis eos per Metroni portam, (nam illuc se transituros faveant, quasi Ierosolymam ituri,) insecuti sunt, ut eos per Appiam viam aliquerentur. Sed, mutato nescio cujus insidioso consilio, eos primo per viam Salarianam, ac deinde per Flaminiam persequentes, mox ut ad cryptas illas pervenerunt, subsistentibus, & heremitis equis quantumvis a se conciliatis, rem talem sine mysterio esse non posse intellexerunt. Ergo revulsi, qui cryptarum aditum praedicebant, lapidibus, et introierunt, ac fugitivos comprehensos in monasterium reduxerunt: qui hoc miraculo sic in melius conversi sunt, ut eis profuerit ad breve tempus et monasterio fuisse. Haec, tametsi forte minutiora, hac referre visum est, quando Gregorius ipse, quae Rusticianae patriciae perscriberetur, eadem haud indigna duxit.

VIII.
Turba de
electione Lu-
ciani abba-
tis.
(a) id. lib. 9.
94-95.

Majoris fortè momenti est alia ejusdem epistola (a) ad Urbicum abbatem jam laudatum monasterii sancti Hermeti apud Panormum in Sicilia, de electione abbatis in cenobio Lucufiano, quod sanctorum Maximi & Agathe titulo insignitum erat. Hujus loci abbas mortuus, cum novae electioni Urbicum abbas, veluti generalis aliorum monasteriorum praepositus, ex insinuatione Gregorii praesideret, primo quidem mane Domitium presbyterum & monachum, deinde vespere Bonum servum Dei alterius cenobii monachum eligi passus est, diversarum partium arbitrio facilius obsecutus. Re ad Gregorium delata per Bonum, sanctissimus pontifex Urbicum abbatem acriter increpavit, conqueesus de dissoluta monasterii regula, dum nec monachi ejusdem monasterii ei ad obediendum parati existerent, nec ipse constanter res ordinare valuerit: nam si tantisper constantiae habuisset, ipsa ejus inatentis haberi potuisset in reverentia, & disciplinae ordo in monasterio servari. Tum, imprecata Boni, utpote alterius loci monachi, electione, jubet Domitium presbyterum Lucufiani monasterii abbatem institui; & Vithorem Panormitanum episcopum illuc invitari, ut ipse illuc missarum sollemnia celebrare, & praedictum Domitianum abbatem ordinare possit. Ad haec Luciferum ex-cellerrario ejusdem monasterii praepositum institui precipit per Catello monacho juniori, quem verè monachum esse negat, propterea quod ex parva eulogia seu munusculo, quod Bonus monachus acceperat, partem exigendo contentione non timuit facere in itinere; nam Bonus non Romam ad pontificem euntem comitatus fuerat: quod ex quanta ammirandine, subdit Gregorius, cordis descenderit, tua poterat dilectio scire, si regulam monachorum esse voluisset, id est libri secundi dialogorum: ejus regule caput septuagesimum-quartum est de eulogiis non accipiendis, aut sibi vindicandis sine iussu abbatis; tertium verò contentiones monachis prolixi interdicte. Neque tamen Luciferum Catello meliorem reputabat Gregorius. Sed tolerabilis est, inquit, antiquiorum fratrum, quàm novorum & parvam salutare. Porro in alia epistola (b) idem comprobata concordiam factam inter Domitianum abbatem & presbyterum praedicti monasterii Lucufiani, & administratores xenodochii Romani super quibusdams possessionibus, de quibus inter se se disceptabant: ac proinde haec epistola superiori posterior censenda est.

(a) Greg. lib. 9.
94-95. in d.
b.

Sic

Sic in omnia intentus erat Gregorii animus, quod maxime probat (a) ejus sollicitudo de valetudine Mariani episcopi Ravennatis, cujus auditu morbo, etiam ipse gravi articulorum dolore decumberet, statim peritos urbis medicos consulit super vomitu sanguinis, quem in patiebatur; eidemque quietem & silentium ob id praeteris necessarias esse scripsit. Sed quia utrumque, dum in ecclesia sua maneret, acrius fervari a Mariano posse perfectum habebat pontifex; eundem hortatur, ut Romano ad se ante aetivum tempus, ordinatis ecclesiae suae rebus, veniat, & quidem cum paucis: quia cum pontifice manens in episcopio seu palatio apostolico, quotidiana obloquia ab ejus ministris ac domesticis esset habiturus. De cetero non jam hortatur, sed districte precipit, ut Marilianus a jejunio ex medicorum consilio prorsus abstineat, nisi forte si magna sollempnitas jejunium exigat; quod quinque tantum per annum vicibus ei permittit. Sed & a vigiliis quoque ipsum temperare jubet, & a sollempnibus illis precibus, quae super coram, forte paschalem, in Ravennate ecclesia tum dici solebant; immo etiam ab expositionibus evangelii, quae circa paschalem sollempnitatem a sacerdotibus seu episcopis fiebant, nempe in scrutinis baptizandorum, quos per alios fieri mandat. Quasnam fuerint quinque illae sollempnitates, quibus jejunium a Mariliano praemitti concedit Gregorius, non facile est divinare omnes. Mihi vero perquam veri simile est, fuisse natale Domini, epiphaniam, pascha, puritatem S. Johannis, & forte natale apostolorum Petri & Pauli. Est & alia epistola, ferè argumentis ad eundem, sed brevior (b) epistola, quae cum optimus pater denuo hortatur ad temperanda jejunia, quippe cum eos, eruptionem sanguinis patientibus jejunia omnino contraria esse medici adstant; nec de eo erubescendum, quod infirmitas exigit ac necessitas. Quod si processu temporis vires refumas, finis aut his ea hebdomada jejunare permittit. Ex quo intelligitur, Marilianum alias tenuisse morem disciplinae monasticae, quae quotidiana per octo anni menses jejunia praescribit, quod in sancti Benedicti regulam notum est ab idibus septembris ad pascha institutum. Pervenit Marilianus ad annum sexcentessimum-seximum, cujus epitaphium Rubens, Baronius, alique retulerunt.

Cum Gregorius Marilianum ad se accitum de ordinanda prius ecclesia sua admo-
nuit, quatuor potissimum eidem inculcavit, nempe missarum celebrationem per mi-
nistros idoneos, episcopis procuratorem, hospitalitatis curam, & sollicitudinem mo-
nasteriorum. Ex quidem, quod ad postremum attinet, id de Gregorio asserere pos-
sumus, quod ipse de sancti Andreæ apostoli erga monasterium suum providentia scrip-
sit in epistola mox relata ad Resilianam patriciam, eam scilicet Gregorii sollici-
tudinem in omnia monasteria fuisse, quasi omnium esset abbas. Id potissimum patet
de monasterio Itallae ac Siciliae, adjectumque Insularum: sed aliis etiam ejus pro-
videntia non desit. Testis hac de re hujus indictionis quartae epistola (c) ad Cono-
nem abbatem monasterii Lirinensis, cujus solertiam in regendo monasterio, & vigi-
lantiam laudat, prout a reverendissimo fratre de coepiscopo suo Menna, nempè To-
lonensi, se didicisse ait; eundemque ad persequenda bona coepta, & ad resarciendam
que ob ejus decessoris socordiam remissa & laxata fuerat, disciplinam sedula-
tem se praestaret. Hac reprehensio cadit in Stephanum Cononis decessorem, cujus
studium aliis litteris, superius (d) commemoratis, probavit primum Gregorius, for-
tè quod meliora de ipso accepisset: sed postea cum ejus remissione sepius se contriv-
tum fuisse in hac epistola scribit. Cum verò pontifex Cononem contra demonia
indulias vigilantissimum esse cupit, tum praecipue cavendum monet a gula, a su-
perbia, ab avaritia, a vaniloquio, & ab omni immunditie: quae fortè Lirinensium
vicia tunc erant. Ad haec boni re dulcem, inquit, pravi sentiant correptionem;
in qua videlicet correptione huic esse ordinem moveris observandum, ut personas
diligas, & vicia persequaris: quae ferè verba sunt sancti Benedicti in regula capite
sexagesimo-quarto de ordinando abbate: *Quoties videris, diligas fratrem*. Nec
multum Gregorii sequentia verba ab aliis sancti Benedicti verbis distant, ubi in
correctionibus modum servandum docet, sic vulnus abscindendo, ut ne ulcere-
tur quod sanum est: ne, si plus, quam res exigit, ferrum insperfero, nocere
tunc potestesse festinas. Itaque ipsa, inquit, dulcedo sit cauta, non remissa; cor-
rectio verò diligens sit, non severa: sed sic alterum condilat ab altero, ut &
boni habeant amando quod caveant, & pravi metiendo quod diligant. Haec
Gregorius in praedicta epistola ad Cononem, cui Columbum presbyterum, jam
miseris fuit satis superque commendatum, iterum in fine commendat, qui Co-
lumbus fortasse epistola delator erat. An verò Cono ipse ex talibus Gregorii mo-
nitis pro eo ac par erat, profecerit, ex eo dubitare licet, quod paulo post multum
labe facta sit monasterii Lirinensis regularis disciplina: quod ex actis tum fan-
ti Amati abbatis Habendensis, tum sancti Aigulsi Lirinensis interitis nimirum ap-
parebit.

ANN. CHR.
602
IX.
Gregorii tu-
ra de valetu-
dine Mariani.
ei episcopi.
(a) id. lib. 9.
p. 19.

(b) id. lib. 9.
p. 14.

X.
Item de mo-
nasterio Lirin-
ensis.

(c) Greg. lib.
9. p. 12.

(d) Supra lib.
9. n. 6.

ANNO. CHR.

604.

XI.

Cantuariensis

episcopi

et archidiaconi

(a) Bedae

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

et aliorum

Postremo anno, quam Laurentius presbyter cum Mellito de foem eius ex urbe Roma in Britanniam reversus est; acceptis a Gregorio subsidium in opus evangelicum ministeria, Augustinus de constituenda Cantuariensi ecclesia sermo cogitare coepit, & de instituendo monasterio, quod consuevit missioni & religioso propagande presidium esset simul ac seminarium. Sanè venerabilis (a) Bedae atque refert post reditum legatorum ex urbe, nec ante id tempus hoc consilium exsequi potuit Augustinus, tamen iam ab anno duodecescentesimo locum constituendae basilicae ab Ethelberto rege acceperat, nempe veterem ecclesiam, quam ibi, id est in regia civitate Dorovernesi, Romanorum antiquorum fidelium opere factam fuisse didicerat. Hanc itaque ecclesiam in augustiorem formam restituit, eamque in honorem salvatoris Domini nostri Iesu Christi sacrauit, atque eidem adherentem sibi successoribusque suis habitationem statuit. Quia vero Gregorius in praedicta ad Augustinum epistola praeciperet, ad formam nascentis ecclesiae Anglicanum clerum componi; Augustinus in metropolitana totius regni ecclesia non alios ministros instituit, quam monachos: quod Melliti episcopi instigante, rogante Ethelberto rege, a Bonifacio papa quarto comprobatum fuisse, ipsius Bonifacii apud Spelmannum (b) epistola docet his verbis. Quapropter, gloriose fili, quod ab apostolica sedis per coepiscopum nostrum Mellitum postulasti, libenti animo concedimus, id est, ut in vestra benivolentia in monasterio in Doroverensi civitate constituto, quod sanctus doctor vester Augustinus, beate memorie Gregorii discipulus, sancti Salvatoris nomini consecravit, eui ad praefatas praefectis digressit dilectissimum frater nosser Laurentius, fecerit per omnia monachorum regulariter viventium habitationem statuat: apostolica auctoritate decernentes, ut ipsi vestre salutis praedicatores monachi monachorum gregem sibi adficient, & eorum vitam sanctitatis moribus erigent. Id Spelmannus refert ad annum Christi sexcentisimum-decimum, qui quartus ab Augustini obitu erat. Ea vero disciplina principio la illa ecclesia servatatur, ut episcopus cum clericis-monachis saum haberet diversorum seorsim a grege monachorum, qui sub ipsius testis officio, cum divina, tum regularia exercebant sub disciplina abbas; quod luculenter Beda venerabilis probat in libro de vita sancti Cuthberti episcopi Lindisfarnensis, ubi Aldamus eandem normam instituit. Ipsa ejus verba (c) huc adhibere juvat. Neque aliquis mireretur, quod in eadem insula Lindisfarnensis, cum permodica sit, & supra episcopi, & nunc abbas & monachorum esse locum dixerimus: ne verè eam ita est. Namque una eademque servorum Dei habitatio utroqueque simul tenet, immo omnes monachos tenet. Aldamus quippe, qui primus ejusdem loci episcopus fuit, monachus erat, & monachicam cum his omnibus vitam semper agere solebat; unde ab illo omnes loci ipsius antecessores usque hodie sic episcopale exercent officium, at, regente monasterium abbate, quem ipsi cum consilio fratrum alegebat, omnes presbyteri, diacones, cantores, lectores, ceterique gradus ecclesiastici, monachicam per omnia cum episcopo ipso regulam servant: quam vivendi normam multum se diligere, probavit beatus papa Gregorius, cum sciscitanti per litteras Augustinus, quem primam genti Anglorum episcopum miserat, qualiter apiscopi cum suis clericis coconverteri debeant, respondit inter alia. Sed quia tua fraternitas, monasterii regulis erudita, scire non debet fieri a clericis fieri; in ecclesia Anglicana, qua Deo auctore imper ad fidem perducta est, hanc debet conversationem instituere, qua in istis nascentis ecclesiae sunt patribus nostris: in quibus nullus eorum ex his qui possederunt, aliquis suum esse dixerit, sed erant illi omnes communiti. Hactenus Beda cum Gregorio: ea quibus intelligitur, quoniam tunc temporis fuerit in aliis cathedralibus Anglie ecclesiis, quae principio monachorum erant omnes, disciplina.

XII.

Ibidem prius

Bretton ad

Hiberniam.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

Monachos in ecclesia Doroverensi usque ad tempus Henrici octavi, excepto brevi spatio, perseverasse adeo manifestum est, ut mirum sit existisse hoc tempore nonnullos, qui id in dubium revocare, aut negare ausi sint. Per totum illud intervallum temporis, quod ab Augustino primo episcopo ad saeculum decimum effluxit, numquam intermissa est monachorum in illa ecclesia, ratio ac possessio. Id evincit liber evidentiarum illius ecclesiae, ubi in perscriptione instrumentis mentio fit de monachis illis residentibus per saeculum octavum & nonum ad annum a quo undecimcentisimam, quo Elvedus seu Elfridus rex agrum quendam memoratus tradidit Plegmundo Doroberni archiepiscopo ad opus monachorum. Sub finem saeculi decimi monachi sufficiens fuisse clericos saeculares, sique passio post amotis a rege Ethelredo restitutos in perpetuum fuisse monachos constat ex ejus privilegio apud Spelmannum (d)

reliato, quo Etheiredus eisdem archiepiscopi rogatu, monachos *hujusmodi ordinis*, quem *hunc tractus sanctus Augustinus*, & *in Chrysa ecclesia posuit*, se restituisse testatur in eodem seculo undecimo. Hos iterum amovere post annos sexaginta moliti sunt quidam clerici monachis infestis: sed obviam itum ab Alexandro papa secundo, scripta epistola ad Lanfrancum, tunc eisdem ecclesie archiepiscopum, inter Lanfranci epistolae quartâ, cujus exordium refertur, juvat. Accipimus a quibusdam venientibus de partibus vestris ad limina sanctorum. Apostolorum Petri & Pauli, quod quidam clerici, associato sibi terrene potentia, lateorum videlicet, auxilio, diabolico spiritu repleti, moluntur de ecclesia sancti Salvatoris in Dorobernia, que est metropolis totius Britannie, monachos expellere, & clericos inibi constituisse: cui nefario operi molitionis sue hoc adicere conantur, ut in omni sede episcopali ordo monachorum extirpetur, quasi in eis non vigeat auctoritas religionis. Qua de re zelo Dei compulsi, scrupulosis de privilegiis ecclesiarum fieri precepimus, & venit ad manus nostrum predecessoris nostri beate memorie Gregorii majoris de ecclesie Anglie, quomodo scilicet precepit Augustino gentis vestre apostolo, ut eisdem ordinis viros, cum & ipse noscitur esse, poneret in præfata sede metropolitana. Tum refert hac de re fragmenta ex litteris sancti Gregorii ad Augustinum, & Bonifacii pape quartum, quas modo commemorabam. Deinceps monachos ibidem, nulla interruptione factâ, usque ad Henrici octavi decessum perstitisse manifeste probant omnia illorum temporum monumenta, liber de vita sancti Andree archiepiscopi, scripto Gervasio monachi de discordia inter Baldewinum archiepiscopum & monachos Doterwemenses, epistola Odono eisdem ecclesie monachi ac prioris ad fratrem suum Adamum noritum, Ignacensem, quadrilogium de vita sancti Thomae archiepiscopi & martyris, Petri Blesensis epistola vicelima-septima, in qua *fratres nostri monachi cathedrales* appellantur; plures Johannis Saxibericensis epistolæ a ducentesima vicelima-septima ad trecentessimam-terciam, in quibus de electione archiepiscopi post necem sancti Thomae agitur; Antonius de Culancure in historia nondum excusa monasterii Corbeienfis, ubi ad annum millesimum quingentesimum vicelimum-tercium in Cantuariensi ecclesia *archiepiscopus-abbas*, centum *quingentesimo monachi nigri* existisse perhibentur: nam longe ante id tempus archiepiscopos abbatibus infamiam & nomen sibi vindicaverat, ut mox videbimus: denique id ipsum demonstrat insignis Erasmi locus in dialogo de peregrinatione, ubi de Anglia agens Hunc, inquit, metropolis est Cantuaria. Io ea sunt duo monasteria pene contigua, *utrumque Benedictinum habet*. Id quod habet divi Augustini titulum, videtur antiquius: hoc quod nunc appellatur divi Thomae, sedes archiepiscopi fuisse videtur, ubi cum paucis electis monachis vitam ageret, quædammodum & hodie præfules habent *videt ecclesie contigua*, sed ab ædibus reliquorum canonicorum remotas. Olim enim fere tum episcopi, tum canonici monachi erant. Id arguunt manifesta rerum vestigia. Et inferius de illius ecclesie abbate interroganti respondet hoc modo. Mitram habet, census habet abbatibus; solo nomine caret, & prior dicitur ubi id quod archiepiscopus abbatibus loco est: nam antiquitus quisquis erat *hujus dignitatis archiepiscopus*, idem, erat & monachus. Hæc Erasmus, ex cujus testimonio colligimus, monachos ad suam usque ætatem, id est ad tempus Henrici octavi, perseverasse in ecclesia Cantuariensi, quæ primitus sancti Salvatoris, tunc sancti Thomae nomine insignita erat: deinde priores tunc abbatibus loco fuisse in capitulo monachorum, soli archiepiscopo abbatibus nomine reservato: cum abbas principio alius ab archiepiscopo esset, subsequenti tempore decanus teste Gervasio monacho, ac deinceps prior. Ad hæc archiepiscopum ex monachis electum fuisse: quod facili ex antiquis antecessoribus comprobari potest.

Mortuo sancto Anselmo Cantuariensi præfule ex monacho & abbate Becensis, post vacationis quinquennium, cum demum ad electionem ventum esset, eligentium vox in Faricum Abendonie abbatem, favente Henrico rege, conspirabant: ac episcopi & quidam magnates quolibet episcopum de ordine clericali, aut clericum aliquem de capella regis, in opus illud adflicti volebant. Venit, ut refert Eadmerus in historia novorum, tellis rerum oculus, ubi eis obiectum est, nullum a beato Augustino, nisi de monachis ordines, *sanctum pontificatum Cantuariensi præfuisse*, uno duntaxat excepto, qui & ob hanc præfationem, & alia quædam ab eo perversè commissa, depositus per Romanum pontificem fuit; ideoque tam antiquam & authenticam consuetudinem, cum nulla ratio vel necessitas exigeret, subverti non oportere: desistere coepit, quod plurimo conatu perfricere laborabant, compulsi sunt. Ego tandem electus est.

XIII.

Archiepiscopus ex monacho.

ANN. CHIE.

602.

(4) Orderic.

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

247).

ch Radulfus, Rossensis et abbat Sagiensis antistes: cui Guillelmos Curbulensis, canonicus regularis, post aliquot annos successit, ex Orderico (x) Virali, qui hoc subter. Ecce antiquus mos pro invidia, qui clerici contra monachos archantur, depravatus fuit. Augustinus enim monachus, qui primus in Anglia Christum predicavit, ac Edelbertum regem & Sæbertum nepotem ejus, cum populis Cantia & Lindonia, ad fidem Christi convertit, jussu Gregorii papæ primas metropolitanus totius Britannia floruit. Omnes tunc usque ad Radulfum Diversonia archiepiscopus, præter Frigardum & Odam atque Stigardum fuerunt monachi. Et quidem Ordericus addit, Frigardum, qui Lotharii regis capellanus fuerat, sive præfatus vestitus exhalasse spiritum; Odam verò seu Odonem electum, auditò omnes decetiores suos fuisse monachos, mutasse habitum, nempe in cenobio Fioriacensi, ac religiosum monachum & archiepiscopum usque ad mortem Deo militasse: Stigardum porro, Emmae reginae capellanum, a Romano pontifice nunquam pallium accepisse; immo ab Alexandro secundo interdictum, quod Haroldo nihil minùs regiam benedictionem conferre ausus esset, postea a Guillelmo primo in regnum confirmato, synodi sanctione fuisse excommunicatum. Ex quibus ita concludit Ordericus illorum temporum auctor. Angli monachos, quia per eos ad Deum converti sunt, indolenter diligentes hancraverunt, ipsique clerici reverentes & benigni sibi monachos præfieri pavidi sunt. Nunc autem mores & leges mutatae sunt: & clerici, ut monachos conculent & confundunt, clericos extollunt. Guillelmo tamen mortuo successus est Theobaldus, antè Becensis abbas: sed post eum ecce nova rursus mutatio, cum in illam sedem, volente Henrico ejus nominis secundo, postulatus est ex cancellario regis Thomas: qui, ut veterem quodam modo retineret morem, habitum monachicum suscepit, gestavitque cum clericali, ut in quadrilogo non semel legitur, monachorum capitalis præsidere solitus, collationibus interesse, in elatione cum ipsis lectioni intenderet, teste Gervasio ejusdem loci monacho in libello de discordia inter monachos Cantuarienses & Baldewinum, qui Richardum archiepiscopum Thomæ successorem excepit, prius monachus Cisterciensis. Res nova & inaudita, inquit Gervasius. Sicut enim inusitatum est, ordinis Cisterciensis monachum Anglicanae ecclesiae præfisse: ita Cantuariensi ecclesiae inexpectatum est, ut aliquis archiepiscoporum conventui suo tot inferret injurias. Post id tempus primam illam cathedram promiscue infederunt Benediktini, Dominicani, Franciscani, ac clerici seculares: ac Benediktinorum conventus nihil secus in maiori ecclesia, ut jam dixi, usque ad funestissimi schismatis tempus perseveravit: sed tamen archiepiscopi ab eo tempore adhaerentur clerici seculares loco monachorum, qui antea ab episcopo contubegio & latere non discedebant.

Hujus novationis originem Gervasius refert ad Theobaldum, qui, quamquam monachus & abbas Becensis fuerat: cum esset maturæ ætatis, & aliquantum, id est parùm, litteratus, adscivit clericos seculares, quorum consilio, suo impetu, quolibet ferebatur: quæ res magnarum discordiarum sones & seminarium exstitit. Abbatibus sublati, monachorum primus post archiepiscopum prætor decanus erat, quem postea priorem appellavit. Abbatibus loco, ut prius milium est, archiepiscopus consecratur. Omnes autem donationes, quæ medio tempore, nempe inter Angulini & Baldewini statum, monasterio factæ sunt; non archiepiscopis, non decanis, qui nunc, ait (x) Gervasius, priores vocantur, non alicui personæ singulariter factæ sunt, sed ipsi Deo, & per eos toti monachorum congregationi: nec usquam, ut reor, addit idem auctor, aliquo in scripto, simplici vel bullato, inveniri poterit aliter vel alteri omnia illa esse collata. Eodem iteu antiquitus fiebat in ceteris monasteriis donationes; nec culquam unquam venit in mentem, ut quidam monachorum oïes habuerint, ut eas abbatibus specialiter ac nominatim, nec nisi per eos monachorum gregi conferret. Verùm, peregisse post aliqua Gervasius, ut pacti & concordie vinculo partis utriusque, capitis videlicet & corporis, futuris temporibus inviolabiliter servaretur; archiepiscopi, monachis suis in novam ordinis formam redactis, priori & conventui rerum suarum omnimodam concessit administrationem. Postea verò sub Theobaldo ad archiepiscopum hæc administratio ex conventus decreto translata fuit: quæ de re non fere fuit monachorum penitentia. Hæc fere disciplina viguit penes monachos maiori ecclesie Cantuariensis; quæ omnia uno conspectu ob oculos posita, suis locis illustranda & suis explicanda erunt. Eadem fere disciplina servata est in plerisque cathedralibus Angliæ ecclesiis, quæ monachorum conventum principio habuerunt; quales fuerunt Eboracensis, Wintoniensis, Schilburnensis, Rossensis, Norwicensis, Theotfordensis, Lindisfarnensis ac Dunelmensis, Conventricensis, Wigornensis & Ellensis: de quibus op.

Cathedralis
ecclesia mo-
nachorum in
Anglia.

opportunitas suo loco differemus. Certe Robertus (a) de Monte in appendice ad Sigebertum restat; suo tempore, id est sub finem seculi duodecimi, fuisse in Anglia episcopatum septemdecim, ex quibus octo possidebant monachi; totidemque canonici seculares: & unum canonici regulares.

Præter maiorem sancti Salvatoris ecclesiam, Augustinus monasterium non longe ab ipsa civitate ad orientem instituit, in quo Ethelbertus ejus hortatu ecclesiam beatorum apostolorum Petri & Pauli a fundamentis construxit, varisque donis locupletavit: ubi & ipsius Augustini, & omnium episcoporum Dorsetensium simul & Cantii regum corpora condita possint; sic hujus monasterii originem compendio retulit venerabilis (b) Beda, qui & addit, ejus ecclesiam, non ab ipso Augustino, sed a successore ejus Laurentio consecratam fuisse. Paulio fufius rem explicat Monasticum Anglicanum; quippe non longe ab ipsa Cantuariæ civitate ad orientalem plagam, quasi medio itinere inter veterem sancti Martini ecclesiam, cujus superiùs meminimus, & muros civitatis, sanum erat, in quo Ethelbertus rex cum suis, ante susceptam fidem, profana sacra exercere solebat. Illud Augustinus, ubi primùm episcopus ordinatus est, a sordibus & inquinamentis gentium repurgavit, &, confectio quod in eo erat simulacro, synagoga faciem mutavit in ecclesiam, canque sub sancti Pancratii martyris nomine dedicavit; quæ prima ecclesie dedicatio ab Augustino in Britannia facta est. Tum eandem sancti Pancratii ecclesiam Augustinus unâ cum terra adiacente a rege obtinuit, in cujus fundo idem Ethelbertus ecclesiam in honorem sanctorum apostolorum Petri & Pauli a fundamentis construxit, ibidemque monachi, perpetuis temporibus Deo servituri, ab eodem instituti, varisque donis & possessionibus dotati: ubi & suam ipsius ac successorum sepulturam elegit, ibidemque Augustinus suum ac subsequenrium Cantuariensium pontificum conditorium esse jussit, variis sanctorum apostolorum ac martyrum reliquiis & ornamentis ecclesiasticis, ab apostolica sede transmissis, a se exornatum. Hinc ecclesie, adjunctoque monasterio ab Augustini corpore & rumulo appellatio & celebritas postmodum accessit. Ex hoc præcipuè loco vivendi formam & exemplum acceperunt alia ejusdem insule monasteria, cum nova, rum antiqua, quæ ante Augustini ihæ adventum condita fuerant. Primus (c) ejusdem monasterii abbas Petrus presbyter fuit, Laurentii & Melliti in Romana ad Gregorium legatione socius: qui in Galliam, fortè ab Augustino, missus, oceanum undis abfolvit est. Magna inter utrumque monasterium, nempe sancti Salvatoris & sancti Petri, communio & affinitas erat: commune (d) utrique congregationi capitulum, ac refectorium, cæteraque loca communia, sic tamen ut majoris ecclesie Salvatoris monachis primas cederent sancti Petri coenobitæ. Hic tamen archiepiscopis residere propter liberiores & salubriorem auram mos erat, maxime ab eo tempore, quo eorum conditorium ibidem esse desit. Id factum per Cuthbertum (e) archiepiscopum ab Augustino undecimum, qui Romam ad accipiendum pallium de more profectus, cum multis in ipsa urbe pontifices, aliosque apud Lateranum humatos observasset; & ipse, consulto prius pontifice, coemeterium intra muros Cantuariæ prope maiorem ecclesiam fieri constituit, ubi deinceps presules ac monachi cathedrales, alique fideles sepulti sunt.

Non longe a loco, ubi stetit sancti Petri monasterium extra civitatem, in parte itidem orientali, exstabat, ut jam dixi, vetus sancti Martini ecclesia, in qua Augustinus sedem suam primus fixerat. Ihic episcopus, verius chorepiscopus, institutus fuit, qui vices (f) archiepiscopi abentis in omnibus gerebat, & monachos sibi ex majori ecclesia, monachus ipse, in obsequium assumebat. Idem sollempnitates in sede metropolitana celebrare solitus, archidiaconi etiam, officium agebat, clericos archiepiscopo subiectos corripiens & emendans: cum prior seu decanus majoris ecclesie eos, qui in ecclesiis sibi subditis degebant, corrigeret.

Præter ea Ethelbertus rex aliud coenobium construxisse dicitur (g) apud Raccum, ubi sedem regni sibi preparaverat: cujus loci abbas ultimus fuit Wenredus. Certe hoc monasterium antiquissimum esse patet ex Beda (h) quo refertur, Bertrwaldus, ejus loci abbas, Theodoro in sedem Cantuariensem successit anno dominicæ incarnationis sexcentesimo nonagesimo-secondo. Sicur erat, tunc eodem auctore, hoc monasterium juxta ostium aquilonale fluminis Genladi, constructumque est ab Eadredo rege (i) Cantuariensi ecclesie sancti Salvatoris medio seculo decimo. His addunt (k) beate Mildrithæ abbatissam, eodem tempore intra Cantuariæ muros in australi parte constructam, cujus ultimus abbas Ailfwicus. Hæ gentis primitie erant, hoc studium in christianam religionem, quod postea ad fustissimum usque superiorem temporum scholam æmulati sunt.

Amal. Bedæ. Tom. I.

11

Re.

ANN. CHR.

640.

(a) Robert.

pag. 250. p. 1.

Geddes.

XV.

Augustus

& Petri mo-

nastrum.

(b) Beda lib.

ii. c. 23.

(c) Beda lib.

ii. c. 23.

(d) Beda lib.

ii. c. 23.

(e) Beda lib.

ii. c. 23.

(f) Beda lib.

ii. c. 23.

(g) Beda lib.

ii. c. 23.

(h) Beda lib.

ii. c. 23.

(i) Beda lib.

ii. c. 23.

(j) Beda lib.

ii. c. 23.

(k) Beda lib.

ii. c. 23.

(l) Beda lib.

ii. c. 23.

(m) Beda lib.

ii. c. 23.

(n) Beda lib.

ii. c. 23.

(o) Beda lib.

ii. c. 23.

(p) Beda lib.

ii. c. 23.

(q) Beda lib.

ii. c. 23.

(r) Beda lib.

ii. c. 23.

(s) Beda lib.

ii. c. 23.

(t) Beda lib.

ii. c. 23.

(u) Beda lib.

ii. c. 23.

(v) Beda lib.

ii. c. 23.

(w) Beda lib.

ii. c. 23.

(x) Beda lib.

ii. c. 23.

(y) Beda lib.

ii. c. 23.

(z) Beda lib.

ii. c. 23.

(aa) Beda lib.

ii. c. 23.

(ab) Beda lib.

ii. c. 23.

(ac) Beda lib.

ii. c. 23.

(ad) Beda lib.

ii. c. 23.

(ae) Beda lib.

ii. c. 23.

(af) Beda lib.

ii. c. 23.

(ag) Beda lib.

ii. c. 23.

ANN. LING.
S. BENEDICTI
regula in il-
lis monast.
ria.

(1) Beda lib.
4. c. 20.

(2) Anselm.
lib. 1. c. 10.

Regulam sancti Benedicti in primis illis monasteriis ab Augustino institutam fuisse manifeste demonstrant argumenta. Post annos ab Augustini obitu admodum quinquaginta Wilfridus, ex abbate Ripensi Eboracenſis antistes, id in Britannia parte trans-Humbrana perfecit, quod Augustinus in parte cis-Humbrana paulo ante praestiterat, nempe ut Romani ritus a Scottis, qui trans-Humbrum fluvium degebant, susciperentur, videlicet pasche celebratio, caneus, & tonsura ad morem Romanorum. Idem regulam sancti Benedicti primus in illarum partium monasteria iniecit; qua de re apud Willelmum Malmesburienſem gloriatur. At unde hanc regulam acceperit, discimus ex locupletissimo huius rei teste Eddio-Stephano, Wilfridi discipulo ac socio, qui, postquam Wilfridi ordinatione & Ceadda in ejus locum substitutionem reulit, eundem ab Egberto Cantuariensium roge accersitum fuisse, ibique mortuo Deu-dedit archiepiscopo ministrum hanc paucos ordinasse tradit, atque inde in regionem suam trans-Humbrum reverſus cum *Regula sancti Benedicti*, cuius labellio *inſtituta ecclesiarum*, id est monasteriorum, *monasterio*. Id contigit anno huius seculi sexagesimo-quarto, qui Deus dedit archiepiscopi supremus fuit, teste venerabili (a) Beda. Itaque ex ipsa urbe Cantuaria, quod arceſſitas a rege Wilfridus fuerat, sancti Benedicti regulam secum reulit, nec tam aliunde sine dubio, quam ex ipsa Cantuarie monasterio, ubi servabatur, accepit: qua ex urbe cum canonicis Eddo (forte is Eddius noster) & Aona, aliisque archiepiſcopis Romanæ ſtrutura peritis, in regionem suam reverſus cum *regula sancti Benedicti*, inſtituta monasteriorum in melius commutavit. Eandem ergo regulam Cantuariensibus monasteriis, unde eam Wilfridus accepit, beatus Augustinus inſtituerat: cum nulla tam brevi tempore facta sit mutatio, id ænim vetante post Gregorium Bonifacio quarto. Certe nulla huiusmodi mutationis causa seu occasio afferri potest, nec ulla ejus apparet veſtigium. Eodem tempore Benedictus, cognomento Biſcopus, priusquam Wiremuthenſis monasterium cum Girweni conderet, in Cantuariensi sancti Petri Monasterio abbas officium geſſit, atque inde illa duo monasteria *juxta Regulam* inſtituit, præceptique, ut abbas electio ſuaret, *juxta quod Regula magis quondam abbas Benedicti continet*; quod totidem ſere verbis Coſtfridus ejus ſuccelſor inculcavit; nempe ut *juxta Regulam sancti abbas Benedicti* monachi ſuis ipſi patrem, qui aprior ad regendum eſſet, eligerent. Non aliam urique regulam ab ea, quam in Cantuariensi sancti Petri monasterio Biſcopus obſervaverat, ſuoque monasterio impoſuerat. Id teſtatur venerabilis Beda, ipſius Biſcopi alumnus, in duobus libellis de origine & primis abbatibus monasterii Wiremuthenſis, in quo una eccleſia erat *beati patris Benedicti*, ut ipſe loquitur in ſine libri ſecundi. Idem in libro de vita S. Cuthberti non ſemel *beatissimi patris Benedicti* meminit, in ſancti verbis, quæ monachus S. Benedicti regulam addiſſimum probant. Paulo ante id tempus venerabilis Eata preſbyter & abbas in Lindſarſenſi monasterio docuit *Regulam monachica perfectioris*, quæ Bedæ verba ſunt in libro de vita ejuſdem Cuthberti: quod aliis verbis expriſſens anonymus, qui eandem vitam in litteras reulit ante ipſum Bedam, ſic de hoc Eate factu loquitur: *Virens quoque ibi ſecundum ſuam ſcripturam, contemplativam vitam in actuali agens, & nobis regularem vitam componere conſtituit, quæ uſque hodie, inquit, cum Regula Benedicti obſervatur*. Hæc itaque tunc temporis princeps regula erat, quæ omnibus monasteriis, cum novis, tum antiquis, imponebatur: nec proinde mirum, quod in veteriſſis litæis (b) Anglicanis, quæ ab annis ſere mille conditæ ſunt, non ex omnibus monachicæ vite inſtitutionibus invocatur ſanctus Benedictus; non Antonius, non Pachomius, non Baſilius, non Oſarſius, non Aurelianus, non ipſe etiam Equitius, non denique Colombanus. Nec vulgari quolibet modo appellatur ſanctus Benedictus, ſed, ejus nomen his rependum præſcribere, magna ſancti ſingularis honoris ac venerationis prerogative, quæ nulli alteri ſancti in his litæis, præterquam beatiffimæ virgini Mariæ ibidem ſer laudatæ, & ſancto Stephano loci patrono licetæ vice rependo conceditur. Hic verò tam ſingulari ſancti Benedicti apud Anglos cultus ſine dubio propagatus eſt ex commendatione tum Gregorii magi, tum Augustini ejuſque diſcipulorum, qui ambo ſanctum Benedictum, ſeu in rebus monachicis præceptorem ac inſtitutorem, venerantes, eundem ſibi ſubditis affectum inſpiraverunt. Eodem ſtudio, eademque perſuaſione affectus erat ſanctus Aidhelmus, ex abbate Melduſenſi episcopos Schireburnenſis, qui in libro merico de virginitate ſanctum Benedictum hac de re laudat.

*Præius qui noſtra ſtatuit certaminis vita,
Qualiter optatem tentant cubos normam.*

Pri.

Primum, inquit, non eadem absolute, si quidem Benedictum præcessit Basilium monasticæ vitæ institutor: sed primus, a quo Angli hoc institutum acceperant per Augustinum. Idem auctor in profa ejusdem argumenti iterum S. Benedictum extollit, laudatur Equitum, si hunc monasticum illis in partibus instituit patrem ac patronum agnovisset. Non levis momenti hac in re est professionis formula, quâ monachi Anglicani ante Dunstanum, id est ante seculum decimum, utebantur, relata in codice perantiquo, olim ecclesiæ Cantuariensæ, modo Parisiensis: in quo prima oratio ad incitandum professos eò tendit, *quantus cum sanctis patribus nostris, Paulo, Antonio, Marcario, cæterisque incomprehensibilibus, nec non & beato Benedicto, vixit brevem præcipere mercedem*. Professionis verò formula, quâ hæc dubiè utebantur Cantuarienses nostri etiam ante Dunstanum, est hæc, *quæ in voto sancti Benedicti Ordine ab antiquis temporibus recepta est, ad regulam monachum, & scilicet ex ejus verbis contexta*. Hanc professus est sanctus Bonifacius episcopus & martyr in Nurscellensi apud Anglos monasterio, eandemque Fuldeni monasterio, aliiq; in Germania a se institutus præscripsit, ut constet ex ejus actis. Hanc commendant patres concilii Cloveshovienfis sub medium seculum octavum congregati, præcipientes capitulo vicestim-quarto, ut in vitæ monasticæ candidatis *secundam monasticæ regulæ definitionem præbentur spiritus, an ex Deo sit*, utempe secundum regulam Benedictinam, cujus hoc ex Apostolo præceptum est in capite quinquagesimo-octavo. Unde Alcuinus in epistola quadraginta-ona Wirneses & Girwenfes monachos, quos a Benedicto Biscepo ad regulæ nostræ amulum institutos fuisse diximus, magnopere hortatur, ut *regulari vitæ abstinentiam, a Benedicto & Ceolfrido statuant, diligenter custodiant*: atque ejus rei causâ, *Regula, inquit, sancti Benedicti in conventu fratrum propriè exponatur linguis, ut intelligi possit ab omnibus*. Quæ cum ita sit, nemo in posterum, opinor, nobis obtendet cum Johanne Marchamio Bedæ venerabilis de concilio Cloveshovienfis de regulâ Benedictinâ silentium, quorum tam luculenta testimonia recitamus: nec quicquam ejus opinioni adhereret, existimantis, hanc regulam uno ante regis Edgaris principatum, id est non ante medium seculum decimum, ab omnibus in Angliâ receptam fuisse; quod etsi ex præmissis non penitus evensum esset, unus refellendo hunc commentum fœderet Johannes diaconus, qui uno ante Edgarum seculo, cum Gregorium Magnum Benedictini fuisse institui probare vellet, hoc inter alia argumentum adducit. *Quid verò monachi, qui a Gregorio in Saxoniam, id est in Britanniam insulam a Saxonibus subactam, missi sunt, sancti Benedicti regulam fuerint nancupati; inter alia etiam illud ostendit, quod ex ejus discipulis vix petiti in illis partibus monachus aliquis inveniri, a quo non obstrictor tam in proposito, quàm in habitu regulâ Benedicti*. In ergo rerum nostrarum in Angliâ status erat uno seculo ante Edgarum; qui, ut sancti Benedicti regulâ in omnibus monasteriis modo uniformi servaretur, generalem constitutionem, suadente in primis Dunstano, edidit; quæ constitutio Marchamum in Monastici Anglicani præpito induxit in errorem, quasi tunc primum regulâ nostrâ ab Anglis recepta fuisset. Longè alia fuit sententia Ethelredi Anglorum regis, qui in privilegio ecclesiæ Cantuariensium sub undecimi seculi initium concessio, rationem exponens, cum in eam ecclesiâ Benedictinos monachos restituerit: *Hæc ideo, inquit, feci, & monachos ejusdem Ordinis, quoniam hoc vultis sanctis Augustinus, in ecclesiâ posui, Ordinis Basilii, quem ille ex præcepto sancti Gregorii & ex magno regis Benedicti constitutione & auxilio in terram hanc tulit*. Non immerito proinde Benedictini omnes cum Ambrosio Autperto abbate, qui sub medium octavi seculi commentarios in apocalypsum scribebat, Gregorium nostrum appellamus, itidemque nostros Augustinum ejus in Andrecano monasterio discipulum, primoque omnes Anglicane missionis monachos & alumnos; nec sine legitimo fundamento Aimouus Floriacensis monachus in prologo de miraculis sancti Benedicti asserit, eundem Gregorium ejus regulâ subditam discipulum fuisse. Ex his omnibus cum Johanne (a) Seldem, viro longè doctissimo, inferre licet, coenobii sancti Salvatoris Cantuariæ incolas, atque adeo suburbanos sancti Petri, Benedictinæ familie, etiam ab ipsis incunabulis, semper fuisse habitos: nihil contra occurrere in vetustis monumentis, in quibus nullum novationis veltigium; immo diserte conspiciant omnia, ad probandam regulæ nostræ in Anglicanis illis monasteriis antiquitatem. Hanc digestionem, prolixam quidem, sed instituto nostro convenientem & opportunam, mihi facile condonabunt benigni lectores; nec mihi, ut spero, succensebunt; quod plerique argumenta, alibi a me non uno in loco relata, hæc simul coniecimus, usque ut mens ad rem, magni sancti nobis monasterii, conficiendâ.

Venio ad monasticas Gregorii epistolâs per bujes anni quintam indictionem scriptas: in quibus ea, quæ post mortem Claudii Clavensis abbatis (b) exarata est, in primis observanda occurrunt. Erat ita, ut superius diximus, Gregorii discipulus & Amal. Bened. Tom. I.

XIX.
Claudio abbas Clavensis obiit.
(a) Seldem. in antiq. de
Ead. sub fin.
(b) Greg. M. lib. 10. ep. 120.

ANN. CHR. familiaris, idemdem ad eum venire solitus ad relevandas pontificis molestias, & ad
 Gregorii mo- agendum cum eo de rebus sacris. Idem quâdam extemporaneis Gregorii expositio-
 delia de suis nis in Proverbia, Cantica canticorum, Prophetas, libros regum & Hieptateuchum,
 scriptis. quas pontifex scripto tradere per infirmitate non valuerat, ex ore loquaciter sode-
 rat, & suo filio & fratri, ut perirent, reddiderat, ut opportuno tempore hinc e-
 dem a pontifice commendatus ediceretur. Claudio mortuo, in quibus aliquis, a suo

fratri prociis alicui, deprehenderat. In eadem epistola etiam non probat, sua
 in Jobum commentaria publice ad vigiliis legi jussu Marini episcopi: quippe
 opem populare non esse, & radibus auditoribus magis impedimento, quam pro-
 fectui futura. Magis expedire, ut ad vigiliis legantur psalmorum commenta,
 que mentes secularium ad bonos mores precipue informant. Nolle, se dum in
 hoc corpore versaretur, ut opera sua in publicum facile prodirent; ac graviter
 differ; multo minus, quod cum Anastasius Antiochenus episcopus (qui sanctis-
 simi pontificis modestia erat) in Græcam linguam transulisset.

Abbas reje- Post Claudii mortem monachi ejus cenobii, scilicet Cassensis sanctorum Johannis
 da celsio. & Pauli, Constantium monachum in ejus locum elegerunt, & missis Romam nun-
 tiis eundem sibi abbatem insinui petierunt. Huius petitionem dicitur esse Gre-
 gorius, immo petitores ipsos, otiose terrene mentis homines, quippe qui terro-
 rum nimis hominem sibi abbatem præfeci voluerant. Cognovi enim, ait vir san-
 ctus, quid idem Constantius peculiaritatis habeat; quæ res maxime testatur, cum vir mo-
 nasticus, quid non habere. O quam pauci ergo verè monachi! quam pauci cœ monachi ha-
 bent! Ea prima reijcendi Constantii causa: alteram aulicam. Deinde cognovi,

quod ad monasterium, quod in Piceni provincia situm est, sibi pergere sibi ali-
 qui fratrum suorum præcipio. Ex qua cum aditione cognoscimus, quæ sibi sibi res
 amulat, recte nos eruit. Utinam id audirent, qui tam facile seorsus abique lo-
 cio pergunt! Constantio itaque reijcto, Maurum cellerarium, a Claudio abbate
 sibi quocumque laudatum, præfieri jubet, eumque a Marini episcopo, & ejus
 vita ad locum regiminis digna sit, ordinari: suo minus, alium vel ex ipsa epi-
 dem loci congregatione, si dignus addit; vel ex alia, si desit, eligendum. Ubi ob-
 iter observare licet, Gregorium hoc loco & alibi, (quod etiam de aliis dictum
 ponit) cum de assumendo ex alia congregatione abbate loquitur, nullum discrimen
 fecisse Ordinem: propterea quod tunc monachi omnes, ut superius (a) exposui,

(*) lib. 2. ejusdem instituti & ordinis censebantur. Præterea Gregorius Mariniro antistiti
 al. ejusdem significari, ut peculiaritatis vitium a quatuor aut quinque ejusdem cenobii
 his monachis, in quibus corrigi hætenas minime poterat, studiosissime compe-
 scat; & hoc ipsum monasterium ab ejusmodi peste mundare festinet: quia, si illic
 peculiaritas a monachis haberetur, neque concordia, neque caritas in congregatio-
 ne eadem poterit permanere. Quid est autem, inquit, habetur monachi, nisi
 recessus mundi? Quomodo igitur mundum despiciant, qui in monasterio positi an-
 non querunt? Tunc subdit Johannem alloquens: Ita igitur tua experientia la-
 ciat, ut neque loci ordinatio differatur, neque ad nos alacritas hac de re qua-
 ra perveniat.

XX. Monachum subdiaconatus loco aliquando fuisse colligit Thomassinus (b) ex hu-
 jus anni epistola tertia-decima ad Pastorem episcopum Firmianum; quippe a Gregorio
 pro subdia- castro Firmiani territorii pastoralis sollicitudine omnino destitutum, Pastorem monuit
 nitio. pontifex, Opportunum quendam, moribus apprime, uti acceptat, compositum,
 (b) Thom. in psalmodia studio, in amore orationis valde laudatum, religiosam planè vitam
 seu. per. a. l. agere. Eum proinde hortetur episcopus, ut in his bonis studiis crescat; & si
 2. 134. nulla ei crimina, que per legis sacre regulam morte multanda sint, obviare de-
 prehenderit; tunc hortandum esse, ut vel monachus, vel ab ipso Pastore subdia-
 conus fiat; & post aliquantulum temporis, si Deo placuerit, ipse ad pastorem con-
 catus debeat promoveri. Certè sanctus Benedictus in regula sua concedit abbati,
 ut si voluerit, aliquos e suis presbyteros vel diaconos ordinari curet, nullâ subdia-
 conatus mentione factâ. Nec certè sit in epistola sancti Epiphani (c) ad Johannem
 episcopo- episcopum Jerosolymitanum, qui de ordinatione monachi ab Epiphano facta con-
 quererebat, ubi Epiphanius: Ordinatorum, ait, diaconum; &, postquam ministrum
 erit, rursus presbyterum. Et scimus, monasticam professionem minorum Ordinem
 loco quandoque habitam fuisse: quod minus mirandum est, abbatibus quibusdam,
 non modò totum, sed etiam minores ordines; immo & subdiaconatum conferen-
 di potestatem concessam fuisse a pontifice Romano. Quamquam Siricius (d) volu-
 bat monachos per gradus singulos ad sacerdotium promoveri; idemque nonnullis
 (d) Siricius. caput (e) episcopos, qui, ut ne monachos diutius penes se probandos retinere,
 &

(e) inter illas, episcopo.

(f) inter illas, episcopo.

(g) inter illas, episcopo.

(h) inter illas, episcopo.

(i) inter illas, episcopo.

(j) inter illas, episcopo.

(k) inter illas, episcopo.

(l) inter illas, episcopo.

(m) inter illas, episcopo.

de alere cogentur, eos statim diaconos ac presbyteros ordinabant; *sancti reputantes dare sanctum transmuti, quia sacerdotium non retere.* Quamquam id forte pro inferioribus Ordinibus non ita improbatum fuisset Sciticos, si ordinandorum mores episcopo probati ac perspecti fuissent. Porro Gelasius papa (a) primus, cum monachos itidem per singulos ordinum gradus promoveri vult, in eorum tamen gratiam, qui in monastico instituto percellerent, singulorum graduum interstitia relaxari concedit, quibus quod *anorum interstitia fuerant collata, sancti propolii sponte suscripta docetur praeferuisse devotio.* Insequente epistola Gregorius (b) eximius dat patrem benignitatis exemplum, cum eundem Opportunum, quem forte aspexit, *tuos objurgaverat, lenibus literis mitigare & recreare stategit, conciliatus, illa verba non ex asperitate cordis, sed ex amore ipsius animae se fuisse locutum.* Interim verò eum ad meliora hortatur.

Pancratius, Viennensis ecclesiae clericus, divina commotus inspiratione monasterium petierat, ibique monasticum sumserat habitum, & ejusdem monasterii diaconus factus fuerat. Eum Desiderius Viennensis antistes sibi suaeque ecclesiae, cui in clericatus officio mancipatus fuerat, restitui postulabat, non quidem impedimentum *causas, sed affectus benevolentiae.* Episcopum verò Gregorius (c) hortatur, ut tam adhortationibus hujus desiderii fervorem in eo excitet: ne, qui a turbulento curarum secularium tumultu se segregans, portum monasterii appetit, rursus ecclesiasticarum curarum perturbationibus implicetur. Nullum ergo huic falso impedimentum opponerebat Desiderius, sed solum benevolentiae suae affectum. Alla mens erat Gratianus seu Wastionis episcopi Senonensis, qui duobus fuit Parochiae presbyteris suos relinquendi circulos, ut liberius & distinctius institutionem beati Benedicti sequeretur, copiam negabat; idque impedimentum fuisse, nisi Lupus abbas Ferrariensis monasterii, quod se se recipere volebant, auctoritate probasset, id absque vitio posse fieri. Ad haec Lupus, qui id nunquam in controversiam vocatum vel audierat, vel legerat, asserit (d) auctoritatem ex regula sancti Benedicti, a beato Gregorio probata & laudata, quae sacerdotes in monasterium suscipi praecepit; quod sanè nulli canones prohibeant. Insuper Lupus asserit poterat auctoritatem concilii quarti Toletani, canone quinquagesimo sancientis, ut clericis, qui monachorum propositum appetunt, *quae meliorem vitam sequi cupiunt, liberi eis ab episcopo in monasteria permittantur ingrossi;* nec interdicitur propositum eorum, qui ad contemplationem transire nituntur. Et hanc quidem in clericis libertatem agnoscit concilium Chalcedonense canone septimo, cum prohibet eos, *qui simul clerici cooptati sunt, & monasticam vitam experierunt, denno in saeculum reverti:* cum alius eos, ut in clerum reverterentur, compellere ac cogere debuisse, nisi hanc adeundae monasticae vitae facultatem permisisset.

Anno subsequente, hujus saeculi tertio, Leander Hispanensis antistes supremum diem obiit, si qua fides epitaphio, quod ipse regule in Codice regularum subyundum est. Sub cruce, forsitan transversa ecclesiae parte, ut ex saeculosis epitaphii verbis undecim intelligimus, fuisse jacere sanctorum tria corpora germanorum, hinc Leandri, inde Florentine fororis, atque lisdori in medio sepulti. Pictura in adjacenti pariete expressa *monasterii & monachi exponebantur.* Obiit scilicet memoria Leander episcopus die m. kal. Martii, aetate sexcentis quadraginta primis. Haec ibi conceptis verbis, tamen ere designatio difficultate non caret, maxime propter lisdori ejus fratris ac successoris auctoritatem, scribentis, Leandrum *Reccardi regis temporibus floruisse, ac terminum vitae classasse;* qui Reccardus vitam cum regno amisse anno salutis sexcentesimo-primo. Verùm lisdori verba non ita rigide forsitan accipienda sunt, ut epistaphii auctoritatem elevare debeant. Pontifex fuit suo tempore, tum virtute, tum secundà inter paucos illustis, cui rex catholico Hispania refert acceptos. Modestiam ipse suam praedit in regulae praefatione ad forem. Senti fratris animum, inquit, tuos deinde deare profectus: Senti fratris concupiscentiam velle te esse cum Christo; quod tibi in me non habeo quod in te pericere volo, perdidisse me doleam quod te tenere desidero. Erit mihi interim quendam portio remissionis, si tu, qui par melior aotri es corporis, io via peccatorum non steteris; si quod tenes, firmiter teneas. Heu mihi, si alius accipiat coronam tuam! Tu apud Christum tutamen meum; tu, carissima, meum pignus; tu haec mea sacratissima, quae exipiat a peccati colluvione non dubio. Tot verba, tot scintilla divini amoris, & criminis humilitatis ac modestiae Leandri obitum ad subsecuta se mori foris, incertum, tamen id vero propius videatur. Eam in urbe Afligitana, cuius Fulgentius eorum germanus sedem episcopalem obtinebat, vitam egisse (e) tradunt,

ANN. CHL.
601.(a) Gelas.
ep. 2. c. 1.(b) Greg. M.
lib. 10. ep. 140.XXL
Cleric. nonprohiberi
ne monachi
sunt.(c) Ild. ep.
10.(d) Lup. ep.
19.ANN. CHL.
602.XXII.
Leanderepiscopus
obiit.(e) Marian.
lib. 6. c. 1.

ANN. CHR.
603.

(*) 314.

XXIII.

Urbici abba-

is electio in

sedem Pa-

normita-

niam irrita.

(*) Greg. M.

lib. 12. ep. 14.

(*) 315. ep.

44.

XXIV.

Luponis ab-

bas. Adase-

is obitus.

(*) Supra lib.

7. ann. 4. ep. 67.

ANN. CHR.

604.

XXV.

Anglicana

synodus con-

tra Brito-

nia.

(*) Beda lib.

2. c. 2.

dunt, & quadraginta virginum collegio prefectam, ubi & domus, in qua vixit sit, monstratur; & precipue virginum collegii vestigia ad Singulis seu Xeniiis fuvili ripam: quo loco sancti Hieronymi nomine monasterium exstare. Videtur, vel hac tradunt, quo pacto cum predicto conciliari epitaphio possint. Sanè longè veri similes est, eam in urbe Hispanensi cum duobus germanis, loci episcopis, sepultam fuisse. De Fulgentio Astigitano episcopo barret aqua. Johannes (a) Maxima, nominis similitudine deceptus, ei perperam tribuit librum de incarnatione, quem Fulgentii Ruspensis esse non debito. De Isidoro infra.

Eodem anno Panormitana ecclesia eidem pastore orbata est post mortem Visio, Urbici abbas: in ejus locum Venantius patricius Urbicum, monasterii sancti Hermetis abbatem, substituendum suggestit Gregorio, aut saltem Crescentem diaconum, si Urbici electio pontifici non placeret. Acceptis Venantii litteris ita scripsit (b) Gregorius, sibi quidem hanc Urbici electionem valde placere; laudemque Venantium, quod ad ecclesie gubernationem virum quæsitit vigilantem atque sollicitum, & divina scriptura sciuntis, quod maxime in sacerdotibus, eligendum est, probe institutum. Sed quia, inquit, cæteris sic est aliquis proponendus, ut dum ipse exterius proficit, interius non decrecat, quietem ipsius turbare non possumus: ne, eum ad altiora producamus, minorem illum seipso fieri misum in suis compellamus. Tum subdit de Crescente diacono, qui xenodochio Panormitano præerat, diligenter inquirendum esse, quid de se gesserit in xenodochii sui administratione; sique illi predictus motibus & doctibus, quæ ad pastorem curam sunt necessariæ. Neutius tandem electio successit, sed ea dignitas Johanni collata fuit, cui Gregorius palium (c) vel eodem anno concessit.

Ad idem etiam tempus refertur privilegium Luponi abbati Augustodunensi monasterii sancti Martini concessum, uti & alla duo a paribus in gratiam xenodochii ejusdem urbis, & monasterii sanctæ Mariæ, de quibus superius (d) actum est. Hæc privilegia data sunt post mortem Syagrii, reverendæ memoriæ dicti episcopi, qui suam in his construendis operam opesque Brunichildis regine munificentie adjunxerat. Neque diu supervixit Lupo seu Lupus abbas, capis obitus in necrologio Martiniano consignatur his verbis: *Idibus Octobris de passio domini Lupi abbas*. El videtur successisse Abbo ille abbas, quem Badooviva in fine libelli de vita sanctæ Radegundis ait e Burgundia Pictavis venisse eum viro apostolico Leisisto episcopo, quem Syagrii successorem fuisse veri similitudinem est. Pictavis cum ambo morarentur, dentium vehementissimo dolore per septem dies veratus Abbo, rogavit se duci ad sanctæ Radegundis basilicam, bisque apprehensâ palli ejus sepulcri, omni profluxu dolore caruit.

Cum apud Anglos res christiana ex sententia procederet, Brittones etiam ad officium & ad ritus Romanos revocare operæ pretium Augustino (*) visum est. Eius rei causâ vir sanctus, Ethelberto rege favore, episcopos sine doctores proxime Brittonum provincie in consilio Wiccorum & occidentaliū Saxorum convenire curavit, ut amico eos colloquio ad unitatem cum Romani ecclesia incundam adduceret. His congregatis, fraternâ admonitione fovere cepit, ut, pace & communione catholica secum initâ, commoem prædicationem, nec Augustini ejusque sociorum precibus, hortamentisve, nec inculpationibus cesserunt, sed suas traditiones obfirmatis animis tueri ac retinere perseverarunt. Tum Augustinus longè ac moleste concerrationi finem imponere volens: Oremus, inquit, Deum, qui in domo Patris sui unanimes habitare facit, ut, e duobus traditionibus utra sequenda sit, aliquo cælesti signo non sit ostendat. Ager quisvis obvis huc adducatur, & si quis alterutrum præterea tuis sanaverit, hujus communioni omnes accedant. Conditionem, sicut agit, admiserunt Brittones. Mox e gente Anglorum quidam oculorum luce privatus adducitur. Orant pro eo Brittones, sed nihil a Deo impetrarunt. Succedit Augustinus, flestit genus. Deumque obinâ rogat, ut cæco humo restituar: quò per unius hominis illuminationem corporum; plerumque spiritalium gratiarum locum consequerentur. Nec mora, cæco lux redit; nec misculæ Brittones infirmari possunt. Et veram quidem Augustini doctrinam esse consentiunt: sed absque suorum consensu ac facultate priores ritus ac mores abdicare sibi minime dicere cœsantur.

Alterum proinde conventum fieri possulant, in quo majori suorum numero res finiretur. Aonuit Augustinus, & ad locum consilium Brittonum episcopi septem accesserunt cum pluribus viris sue gentis doctissimis, maxime ex Wallie

mon.

monasterio Rancorenſi, cui tunc Diocorus abbas præerat. Hi, priuſquam eo conuenerint, quendam ſue ſecte anachoretam, magis apud ſe opinionis, conſulerant, an pro Auguſtini ſententia ſuas abſolvere traditiones deberent. Ille verò ſi homo Dei eſſet, ei obſequendum eſſe reſpondit. Et quo pacto, inquit, id probemus? Ad hæc ille: Si miſis ſit & humilis corde Auguſtinus. Tum percontantibus illis, quò demum indicio id agnoſcerent, adiecit: Curate ut ille prior cum ſuis ad ſynodum veniat, & ſiquidem vobis aduentantibus aſſuxerit, ei protinus obtemperantes eſſote, certi ipſum eſſe ſanctum Dei: ſin contra, quò vos deſpectui habens, nullam vobis, qui plures eſſis, reverentiam exhibuerit; & ipſe ſpernatur a vobis. Factum ut dixerat; contigitque ut illis accedentibus Auguſtinus, qui in ſella ſedebat, non aſſuxerit. Illi verò indignatione commoti, cum ſuperbie inſimularunt, eiſque doctrinæ modis omnibus repugnare non deſiſterunt. Inſtabat nihilominus Auguſtinus, ut ritus ſuos deponerent; & quanquam in multis ab univerſalis eccleſiæ conſuetudine diſſentirent, ſe manus darum, ſi modò in tribus obſequentes ſerent: nempe ut paſcha catholico ritu obſervarent: ut miniſterium baptiſmi ſecundum morem Romani & apoſtolice eccleſiæ complerent; & ut genti Anglorum unà ſecum verbum Domini prædicarent; cætera ſe facili relaxaturum. At illi nihil horum ſe facturos, neque illum unquam pro archiepiſcopo habituros eſſe præſtabe reſponderunt. Ad hæc Auguſtinus prædiſſe fertur, ſi pacem a fratribus accipere nollent, bellum eot ab hoſtibus accepturos; datumque penas Angliſ impia, quibus viam vitæ predicare noliſſent; quod ita divino iudicio contigit.

Britonibus in ſua contumacia obſtinaſis, orientales Saxones evangeliſi lucem acciperant; quod hoc modo accidit. Auguſtinus pro ea, quam a Gregorio acceperat, poteſtate duos hæc anno epiſcopos ordinavit, Mellitum ſcilicet ac Juſtum, quorum alterum Londoniæ, alterum Roſenſi civitati præfecit. Ita verò Gregorius (a) præceperat mittendo pallium ad Auguſtimum, ut per loca ſingula duo-
decim epiſcopos ordinaret, qui ſue diſioni ſubjacerent; eiſque metropolitani ad Londoniam honorem, qui tamen Cantuariæ ceſſit, contante; cujus civitas epiſcopi duo
tis epiſcopus ſempet in poſterum a propria deberet ſynodo conſecrari, atque
honoris pallium ab apoſtolica ſede percipere: epiſcopum verò Eboraci ordi-
naret, qui & ipſe duodecim epiſcopos, ſi eadem civitas cum ſociis locis
verbum Dei recepiſſet, ordinare, adeoque metropolitani honore perſui poſ-
ſet; qui metropolitani hunc inter ſe ordinem ſervarent, ut Eboracenſis nequa-
quam Londonienſis poteſtati poſt Auguſtini obitum ſubjeſtus foret, ſed inter
eos ea eſſet honoris diſtinctio, ut ipſo prior haberetur, qui prius fuiſſet ordi-
natus. Cæterum omnes Britanniæ ſacerdotes Auguſtino ſubjacerent. Mellitum itaque, ubi ordinatus fuit, Auguſtinus miſit (b) ad prædicandum provincie orientali-
um Saxones, qui Tameſi fluvio diſtinebantur a Cantia, orientali mari contigui,
quorum caput & metropolis erat Londonia, emporium jam tum celeberrimum ad
Tameſim. Hanc potatem regiæ poteſtate ab Ethelberto mutuati gubernabat Sebertus,
eius ex ſore nepos: qui Ethelbertus univerſis Anglorum gentibus uſque ad
fluvium Humbri imperabat. Mallori prædicationi mox ſe ſubdidit hæc provincia;
ſtatimque rex Ethelbertus in civitate Londonia conſtruxit eccleſiam ſancti Pauli apo-
ſtoli, in qua Mellitus ſedem epiſcopalem. cuiusque ſuccelliones habuimus. Juſtus
ab Auguſtino directus eſt ad Roſenſem, ab urbe Doroverno ſeu Cantuaria diſtan-
tem millibus paſſuum ferme viginti-quatuor ad occidentem. Ille etiam Ethelbertus
ita epiſcopalem ſancti Andrew apoſtoli eccleſiam edificavit, eiſque multa dona,
ut & Londonienſi, nec non prædia & poſſeſſiones ad alendos eccleſiæ mi-
niſtros liberaliter contulit. Miſus eſt longè poſt eos Paulinus ad populos, qui
etiam Humbriam debebant; priuſque Eboracenſem eccleſiam fundavit, ut in
conſequentibus diſſertis ſumus.

Dum hæc in Britannia geruntur, Gregorius extremo laborans podagra morbo,
nihil interim de paſſatis ſollicitudine remittebat, ſcribendis litteris ad retinend-
am, revocandamque, ſcubi deſecerat, pietatem, & ad faciendam eccleſiæ,
monachorumque diſciplinam: ut mirum ſit, inter continuos morbi gravissimi cru-
ciatus & dolorem cum poteſſe tot ac tantis rebus applicare animum. Quan-
ta vis ejus dolorum fuerit, ipſe explicat variis in epiſtolis, præſertim ad Ru-
ſticianum patricium, quæ eodem morbi genere afflicta erat. Ubi caro dolet,
inquit (c), quæ virtus eſſe poterit doloribus reſiſtens? Me crenis (quem, qua-
li ſuerim, noſtis) ita amaritudo animi & aſſidua exacerbatio, atque præcar
hoc podagra moleſtia affecit, ut corpus meum, tamquam in ſepultura, ita ſoci-
tatem ſit; unde ſit, ut jam de lectulo raro ſurgere valeam. Si ergo mei
molem corporis in tantam podagra dolor ariditatem redegit: quid de veſtro

ANN. CHR.
664.

XXVI.

Saxones
orientalium
converſio.

XXVII.

Gregorius in
antem do-
loribus ſolli-
citudine pro
eccleſia.

(b) id. lib. 2.
(c) Greg. M.
lib. 2. cap. 34.

ANN. CCL.
694.

(1) *id. lib. 11.*

(2) *id. lib. 11.*

(3) *id. lib. 11.*

(4) *id. lib. 11.*

(5) *id. lib. 11.*

(6) *id. lib. 11.*

(7) *id. lib. 11.*

(8) *id. lib. 11.*

(9) *id. lib. 11.*

(10) *id. lib. 11.*

(11) *id. lib. 11.*

(12) *id. lib. 11.*

(13) *id. lib. 11.*

(14) *id. lib. 11.*

(15) *id. lib. 11.*

(16) *id. lib. 11.*

(17) *id. lib. 11.*

(18) *id. lib. 11.*

(19) *id. lib. 11.*

(20) *id. lib. 11.*

(21) *id. lib. 11.*

(22) *id. lib. 11.*

(23) *id. lib. 11.*

(24) *id. lib. 11.*

(25) *id. lib. 11.*

(26) *id. lib. 11.*

(27) *id. lib. 11.*

(28) *id. lib. 11.*

(29) *id. lib. 11.*

(30) *id. lib. 11.*

(31) *id. lib. 11.*

(32) *id. lib. 11.*

(33) *id. lib. 11.*

(34) *id. lib. 11.*

(35) *id. lib. 11.*

(36) *id. lib. 11.*

(37) *id. lib. 11.*

(38) *id. lib. 11.*

(39) *id. lib. 11.*

(40) *id. lib. 11.*

(41) *id. lib. 11.*

(42) *id. lib. 11.*

(43) *id. lib. 11.*

(44) *id. lib. 11.*

(45) *id. lib. 11.*

(46) *id. lib. 11.*

(47) *id. lib. 11.*

(48) *id. lib. 11.*

(49) *id. lib. 11.*

(50) *id. lib. 11.*

(51) *id. lib. 11.*

(52) *id. lib. 11.*

(53) *id. lib. 11.*

(54) *id. lib. 11.*

(55) *id. lib. 11.*

(56) *id. lib. 11.*

(57) *id. lib. 11.*

(58) *id. lib. 11.*

(59) *id. lib. 11.*

(60) *id. lib. 11.*

(61) *id. lib. 11.*

(62) *id. lib. 11.*

(63) *id. lib. 11.*

(64) *id. lib. 11.*

(65) *id. lib. 11.*

(66) *id. lib. 11.*

(67) *id. lib. 11.*

(68) *id. lib. 11.*

(69) *id. lib. 11.*

(70) *id. lib. 11.*

(71) *id. lib. 11.*

(72) *id. lib. 11.*

corpore sentiam, quod nimis secum ante dolores fuit? Et in alia (b) ad eandem epistola: Ego aemem in tanto gemitu & occupationibus vivo, ut ad dies, quot ago, me pervenisse panitrat, siquae consolatio sit mortis expectatio. Denique in epistola (c) ad Theodelindam hoc anno scripta; Tanta nos, inquit, podagra infirmitas tenuit, ut non solum non distare, sed etiam nec ad loquendum possumus assurgere, sicut & presentium portantes, legati vestri, connoverunt, qui nos & venientes infirmos invenerunt, & discedentes in summo vite periculo atque discrimine reliquerunt. Inter hac non extrema illi cura fuit dotandi basilicam sancti Pauli, ut sunt ad luminaria sufficeret, largiendo massam seu agrum ad Aquis-Salvias, tanti apostoli passione illustrati: in congruum existimans, ut illa ei specialiter possessio non serviret, in qua palam fumens martyris, capite truncatus est. Ita ille in litteris (d) hac de re confectis. Cuncta itaque ad eum locum pertinentia praedictae sancti Pauli basilicae contulit, ut servientes ibi praepositi, omni posthac carentes excusatione, luminaria supplicare non negligant. Erat prope hanc basilicam sancti Stephani monasterium ancillarum Dei, in praedictis litteris memoratum. Sed utrum monachi basilicam sancti Pauli tunc infederint, ex eis non liquet; quamquam id veri ancillarum reddit liber de gestis pontificum Romanorum: ubi Gregorius fecundus monasteria, quae fecus basilicam sancti Pauli erant, ad solitudinem redacta, innovasse perhibetur, atque ordinatis servis Dei monachis congregationem post longum tempus restituisse, ut ibidem die noctaque Deo laudes redderent. Hec monasteria sine dubio regebant praepositi illi, de quibus Gregorius Magnus in suis litteris agit. Advena erat impositus ille (e) Andreas homo Graecus, qui sub monachali habitu ad sanctum Paulum inclusus debebat. Ibidem monasticum ordinem restituit seculo decimo sanctus Odo abbas Cluniacensis.

XXVIII.

pro Fortuna

abbas

Calistus

(1) *id. lib. 11.*

(2) *id. lib. 11.*

(3) *id. lib. 11.*

(4) *id. lib. 11.*

(5) *id. lib. 11.*

(6) *id. lib. 11.*

(7) *id. lib. 11.*

(8) *id. lib. 11.*

(9) *id. lib. 11.*

(10) *id. lib. 11.*

(11) *id. lib. 11.*

(12) *id. lib. 11.*

(13) *id. lib. 11.*

(14) *id. lib. 11.*

(15) *id. lib. 11.*

(16) *id. lib. 11.*

(17) *id. lib. 11.*

(18) *id. lib. 11.*

(19) *id. lib. 11.*

(20) *id. lib. 11.*

(21) *id. lib. 11.*

(22) *id. lib. 11.*

(23) *id. lib. 11.*

(24) *id. lib. 11.*

(25) *id. lib. 11.*

(26) *id. lib. 11.*

(27) *id. lib. 11.*

(28) *id. lib. 11.*

(29) *id. lib. 11.*

(30) *id. lib. 11.*

(31) *id. lib. 11.*

(32) *id. lib. 11.*

(33) *id. lib. 11.*

(34) *id. lib. 11.*

(35) *id. lib. 11.*

(36) *id. lib. 11.*

(37) *id. lib. 11.*

(38) *id. lib. 11.*

(39) *id. lib. 11.*

(40) *id. lib. 11.*

(41) *id. lib. 11.*

(42) *id. lib. 11.*

(43) *id. lib. 11.*

(44) *id. lib. 11.*

(45) *id. lib. 11.*

(46) *id. lib. 11.*

(47) *id. lib. 11.*

(48) *id. lib. 11.*

ut Gregorius crimina punire non praeferrebat, sic etiam innocentes tuetur ac purgare in penis satagebat. Exibat apud Calistum Flaminie urbem monasterium sanctorum Laurentii & Zenonis, cui Natalis loci episcopus Fortunatus abbatem praefecerat. Hunc, nulla existente causa vel culpa, inde removerat Concordius Natalis successor, atque alium in ejus locum ordinaverat. Causa discussa, Gregorius non auct nihil minus Fortunatum restitui Mariniaco (f) Ravennae episcopo metropolitano injunxit, quam in illis partibus, ubi res acta fuerat, examinata causa fuisset, uti *canonicus ordo* exposceret, id est canonum, leges: sic *canonicus ordo* sumitur in alia eidem Gregoriana (g) epistola, in qua Johanni defensori significat, monachos in Capricana insula perveris agere; eisdemque precipit ad eorum monasterium accedere, & quae correctione digna invenirent corrigere, sicut *canonicus ordo desiderat*: sic denique, ut alia loca praeterea, eidem loquendi formulae usus est Regocredus rex in oratione ad patres concilii tertii Toletani: quae omnia referre visum est ad illustrandum similem locum, quo nonnulli abutuntur, ex synodo Angultodanensi (h) sub sancto Leodegario habita, ubi precipitur, ut abbates & monachi studeant implere, quicquid *canonicus ordo* vel *regula sancti Benedicti* docet. Quod attinet ad praedictum sanctorum Laurentii & Zenonis monasterium, quod olim Ordinis Benedictini fuisse testatur codex taxarum, ut vocant, apostolicum; jam inde a seculo undecimo unitum est (i) cathedrali ecclesiae Calenatensi per Johannem, ejusdem urbis nostris episcopum, ad instituendum in sua ecclesia communem vitam regularem. Ita vero in universos intentus erat Gregorii animus, ut etiam singulorum saluti sedulo prospiceret. Testis es de re epistola (k) ad Stephanum charitularium, quem hortatur ad revocandos duos monachos fugitivos ex monasterio sancti Georgii, in massa seu agro Marato firo, quorum unus jam conjugem acceperat, aliter *laicus effectus* (non ergo monachi inter laicos) seculariter vivebat: quippe contra Deum esse, ut post adeptum divini officii cultum, ad *saeculari* vitam *laici* atque *bebimus* reverterent. Itaque monachos illos sine dilatione retrudendos esse, ne eorum exemplo, ceterorum monasteriorum districtio disperderet, sed potius ut aliis monachis spes gerendi talia submoveretur. Addit pontifex reprehendendum esse praedictae massae presbyterum, qui novas eidem monasterio consuetudines imponere volebat, portionem scilicet usurpandi ex oblationibus, quae eidem monasterio factae fuerant: siquidem ex tempore conditi monasterii per triennale tempus id usitatum non fuerat; cum quia si hoc ab initio non fuit, etiam labentibus temporibus imponi non debuit: tum quia maxime exiguis substantiae, & monasterium pauperum erat, & abbas ipse omnino hospitalis; quod multorum testimonio Gregorius flecterat.

XXX.

Gregorii obi.

694.

(1) *id. lib. 11.*

(2) *id. lib. 11.*

(3) *id. lib. 11.*

(4) *id. lib. 11.*

(5) *id. lib. 11.*

(6) *id. lib. 11.*

(7) *id. lib. 11.*

(8) *id. lib. 11.*

(9) *id. lib. 11.*

(10) *id. lib. 11.*

(11) *id. lib. 11.*

(12) *id. lib. 11.*

(13) *id. lib. 11.*

(14) *id. lib. 11.*

(15) *id. lib. 11.*

(16) *id. lib. 11.*

(17) *id. lib. 11.*

taverat, vir sanctus, ut ex præmissis intelligitur, & ex epistola ad Anastasium.

(4) episcopum Antiochenum, quem rogat, ut pro sui cordis infirmitate em-

endat, longe minus scilicet de corpore sollicitus: quatenus omnipotens

Deus mentem, inquit, meam a malis omnibus pro vestra intercessione tueratur,

& citius me de tot procellis hujus tempestatis eripiat, atque in æternæ qui-

etis litore perducatur. Eius vota & desideria tandem aliquando exaudivit Deus, tan-

tisque malis, doloribus & anxietatibus finem imposuit, postquam Romanæ ec-

clesiæ summâ prudentiâ & sanctitate rexisset annis tredecim, mensibus sex, &

diebus decem, uti Joannes diaconus computat, initio ducto a mense Septembri

anni quingentesimi nonagesimi, quo anno pontifex ordinatus fuerat, & quidem ter-

tio nonas ejusdem mensis. Decessit xv. idus Martias, anno Phocas imperatoris se-

cundo, indictione septimâ, æræ christianæ anno sexcentesimo quarto; sepultus in

extrema porticu basilicæ beati Petri apostoli ante vetus secretarium, ubi sanctus

Leo, Simplicius, Gelasius & Symmachus demati erant. Eius tamen obitum vene-

rabilis Beda anno sequenti, eumque secutus Paulus diaconus indictioni octavæ con-

signat. Sancti Doctoris epitaphium refert post Bedam Johannes diaconus, & ex

en Baronius, aliique. Idem testatur passum ejus, phylacteria reliquiarum, quas

e collo gestare solebat, & balneum seu cingulum in basilica sancti Petri suo

tempore conservata fuisse, & fidelium devotioni ad osculandum exposita; atque ex

balnei exilitate, quæ unius pollicis mensuram non excedebat, speciem propo-

si regularis a sancto Benedicto statuti, cujus ipse vitam describens, regulam quo-

que laudaverat, eum servasse luce clarius esse asserit: præsertim, inquit (b),

cùm idem venerabilis doctor Gregorius græcam linguam nescierit, & sui mona-

sterii monachos, Benedicti utique regulis mancipatos, in Saxoniam, seu Bri-

tanniam destinavit.

Erat Gregorius statui corporis iusti & bene compositi, facie oblonga & me-

diocriter rotunda, barba subulva & modica, capillis subnigris, in medio frontis

rara, & sub auresculis medias protensis, coronâ rotundâ & prolixa, fronte spe-

ciosâ, clavis de longis, sed exilibus superciliis; oculis pupillâ flavis, non quidem

nugnis, sed parulis; subocularibus plenis; naso a radice vergentium superciliolorum

subtiliter directo, circa medium latiore, deinde paululum recurvo, & in extremo

patulis nazibus quinente; ore rubeo, crassis & subdividis labiis, genis compositis,

mento a confinio maxillarum decenter prominente; colore aquilino & livido;

vultu benigno, manibus pulcris, terebribus digitis, & habilibus ad scribendum.

Ita formam ejus corporis describit Johannes (c) diaconus ex rota gyphæ, in qua

vir sanctus se ipse pingi curaverat, camque picturam in parva sancti Andree mu-

nasterii abside, post fratrum cellarium statui jusserat. Eandem æri incisam, Baro-

nius, aliique representarunt, cum iconibus Gordiani & Silvæ Gregori parentum,

eius jussu itidem depictis, quas ex tanti viri merita in adversa pagella exhibere

visum est.

ANNO CHR.

609.

(4) id. feb. 7.

Ep. 3. 106. 2.

(b) Johes.

Hist. l. 4. c. 2.

80.

XXXI.

Corporis ejus

forma.

(c) Hist. c. 24.

ANNO. CHRI.
604

Gordianus Gregorij pater.

Gregorius.

Silvia Gregorij mater.

XXXII.
Anni dotet.

Verum præstantissimi ejus animi statum quis explicet? Vir fuit, si quis alius, eximia humanitate & mansuetudine præditus, ingenio facilis & copiosus; sui ipsius victor & compos, ad misericordiam & commiserationem in peccantes, quam ad severitatem prioris; humilis ac modestus, sed, ubi res exigebat, magnanimus & fortis; justitiae & aequitatis in primis amans, nunquam passus suam dignitatem crescere ex aliorum detrimento, cleri disciplinam, & honestatem ubique fovens, nihil boni prætermittens, nullum vitium sine inultum; in correptionibus moderatus, sed fortis; excessum corrigere & purgare, quam defendere paratior; miserorum omnium socium, egenorum ac pauperum pater; ceterum dignitatis pontificiae studiosus, sed æquissimus propugnator; iis quæ ad Dei cultum pertinent, additissimus; rebus civilibus, ubi transire sibi a tumultu negotiorum licebat respirare, aut meditando, aut scribendis distansive, aut vivâ voce explicandis aliud occupatus; summis doloribus, moribusque gravissimis æquè patiens & æstuosus; denique inter assiduas bellorum procellas semper quietus & tranquillus, nec a scripturis meditandis ac commentandis deterritus; prudentiâ tantâ, ut inter partes omnino sejun-

das

has & contrarias, imperatoris & Langobardorum semper gratiam & dignitatem
reservavit.

Quod si qualem unam ejus virtutem attentius considerare velle, nempe caritatem
ac liberalitatem: omnibus omnino singulorum mensium kalendis (a) necessaria quae
que pauperibus generatim erogabat, frumentum, vinum, legumina, lardum, alio-
rumque animalium carnes, pisces & oleum pro suo quoque tempore distribuens.
Pignora vero, aliaque delicatiora poculenta & esculenta primoribus offerebat,
adeo ut omnium commune reconditorium ecclesia censeretur. Ad haec omnibus or-
dinibus ecclesiasticis vel palatinis, ecclesiis, monasteriis, diaconis, cœmenteriis,
xenodochiis urbanis ac suburbanis, certa erogationes quater per singulos annos ab
eo fectant, in paucitate scilicet, natali apostolorum, natali sancti Andree, natali-
tisque suo. Quin etiam tribus milibus ancillarum Dei, quæ Romæ in monasteriis
degebant, quiddecim auri libras smel pro leſtiteriis dedit, eisque pro quoti-
dianis stipendiis octoginta libras quotannis conferebat: profectus, nullum (b) per
tot annos absque earum precibus, lacrymis, & districſſimâ vici, inter Langobar-
dorum gladios subsistere potuisse. Denique singulis diebus per omnium regionum
vicos & compita infirmis ac debilibus quibuscumque certa stipendia per contritos
venerarios mittebat: verecundioribus vero; antequam ipse cibum caperet, ciba-
ria e mensa sua ostiatim deferri curabat: ita ut nullam ejus misericordia preteri-
ret; ubique impuſaverit, quod quidam pauper ex inopia mortuus aliquando inven-
tus sit; ob idque a missarum celebratione per aliquot dies abſtinerit, quasi eum
propria manu permisset. Atque ut ac temporaria & caduca esset tanta caritas,
non tantum quadraginta pauperes semel in anno in perpetuum refecti procuravit
per monachos monasterii sui, ubi & duodecim pauperibus singulis annis in die de-
positionis ipsius prandium parari mos erat; sed etiam hospitale pauperum in por-
tu basilicæ beati Petri instituit, æternam tantæ misericordiæ monumentum. Porro
in eodem monasterio libere pondus, modum, ceteraque mensuram
ad quarum normam singula distribui voluit, aservari precepit; & modus quidem
eius erat (c) mensura, ut triginta & quinque panes ex eo licent, singuli etiam
librarium.

De cætero, si quis volet maximè pontificis mores ac virtutes perfectè cognoscere,
legat ejus epistolæ: quas qui legerit, non modò sanctiorem ecclesiæ disciplinam ex
eis addiſcet, sed etiam historiam illorum temporum non multum desiderabit. Eas
in tot libros, quot annos vixit, id est in tredecim libros, ab eo distinctas fuisse
auctor est Johannes diaconus; ex quibus tertium-decimum septimæ indictionis li-
brum imperfectum reliquit, quoniam ad ejusdem indictionis terminum non perti-
git; quamquam Hildesfontis libros dumtaxat duodecim agnoscit. Selectiores epi-
stolas ab Hadriano primo in decretalium libros duos redactas fuisse Johannes (d) (4) 6. a 714
tradit. In rebus moralibus ac spiritalibus quam exercitatus fuerit, testantur maxi-
mè ejus in Jobum commentarii, in quibus ita præclarè in primis de humilitate,
agit, ut nemo veterum melius; quod argumento est, hanc virtutem ejus animo
altè infixam fuisse.

Sunt qui sanctissimum & integerrimum pontificem adulationis insimulant, edoque
trahunt ejus epistolæ, tum ad Phocam imperatorem, cujus promotioni gratulatur,
tamen parricidæ viam ad imperium sibi fecisset; tum ad Brunichildem reginam,
quam laudat. Verùm ex Gregorii ad Phocam (e) epistola ut talium colligitur,
corruptissimum fuisse ante eum vel publicè statum, quem a Phoca emendatum,
iri sperat; et si verò ejus promotioni gratuletur, non tamen probat parricidia,
quibus viam sibi ad imperium straverat. Qualis fuerit sub Mauricio rerum status,
ex his Gregorii verbis intelligitur: *Quisſai felicissimis temporibus vestris universa
et publica, prelati sub causarum imagine prædè pacis. Cessat insurrectionum vi-
dit, donorum gratia violenter exalta. Redat cunctis in rebus propriis sicura pos-
ſiſſio, ut sine timore habere se gaudeant, qua non sunt eis fraudibus acquisita. Re-
ſeruetur jam singulis sub iugo imperii pui libertas sua.* Hæc itaque omnia in impo-
rit reformanda erant, quæ Gregorius a Phoca reformanda sperat, optatque, &
ad id eum hortatur. Ad Brunichildem quod attinet, pia ejus opera laudat quidem
Gregorius: sed non prævidetur posteriora illius facinora, quibus hæc extrema vi-
tam tempora deboneſcebat.

Gregorii res gestas litteris primus mandavit venerabilis Beda in historia gentis
sue, & post eum Paulus Warnefridi, diaconus ac monachus Cassinensis. Hæc ipsa
vita in primo volumine Actorum nostrorum cum quatuor libris Johannis diaconi
edita est: tamque sensum Pauli diaconi factum esse testantur veteres codices,
in primis Cassinensis & Corobensis, in quibus hæc vita a Paulo Cassinensi monacho
vitiis in fronte legitur. Hunc libellum videtur Johannes diaconus, ex eoque
Annal. Bened. Tom. I. K k a quæ

ANN. CHR.

604.

Caritas ejus

& liberalitas.

(a) Joban.

diar. lib. 2. a. 714.

25. & seq.

(b) Greg. I.

6. ep. 13.

(c) Joban.

diar. lib. 4. c. 1.

91.

(d) 6. a 714

(e) Greg. I.

21. ep. 18.

XXXIII.

Vite eius

ſignificat.

ANN. CHR.

634.

(a) Johes.

diac. lib. 4. c.

39.

quidam sententia (a) refert, quæ in edicis nostris leguntur. Hæc obiter dixerim adversus Guffavillei falsam conjecturam, qui hunc libellum Paulo diacono abdicare volebat, aliâ singulari disquisitione a me refutata in tomo primo Anacorchum. Johannes diaconus post Bedam & Paulum ejusdem Gregorii facta fuisse in quatuor libros digestis jussu Johannis octavi, coque majori parte ex epistolis Gregorianis scite contexit.

XXXIV.

Sabinianus

eius facies

lib. 4. c. 39.

(b) ibid. c. 39.

Gregorio successit in sedem beati Petri Sabinianus, quem plurimi decessoris sui famæ infestissimum fuisse, & de libris ejus comburendis consilium misisse Johannes (b) diaconus a majoribus traditum refert. Invidie causam fuisse, quod Gregorium, uti prodigum, & rei ecclesiasticæ dissipatorem calumniarentur. Sed quo minus ejus libri comburentur, intercessisse Petrum diaconum, ejus, dum viveret, notarium & familiarem, qui id perperam tentari dixit, quippe eorumdem librorum exemplaribus ubique locorum dispersis; atque immane sacrilegium esse, tanti doctoris libros exurere, super cujus caput Spiritum sanctum in columbe specie eidem scribenti addidisse, se vidente, affirmavit; in cuius rei testimonium prædixit, se proxinus moriturum; quod re ipsa contigit. Hanc narrationem, scriptoribus Johanne antiquioribus ignotam, repicit cardinalis Baronius, nec immerito sanè: maxime cum Paulus diaconus de columba Gregorio assistente agens, ubi oportuna hujus rei commemorande occasio erat, nihil simile de Petro diacono refert. Secus fortè sentiendum de calumnia, quam Sabinianus in Gregorii liberalitate vulgasse fertur; nam Sabinianum avaritiæ deditum fuisse ex eo intelligitur, quod ingruente famæ, horrea ecclesiæ aperiri jussit, non ut Gregorii exemplo famam pauperibus gratuito erogaret, sed ut vnum daret populo Romano, cui eam causam maxime iustus fuit. Hinc accidit, ut mortui cadaver, non per medium civitatis, ut mos erat, deferretur cum funebri pompa ad basilicam sancti Petri; sed egeretur per portam sancti Johannis, ut loquuntur Anastasius, atque extra muros per pontem Milvium in Vaticanum deduceretur. Non diu pontificatum tenuit Sabinianus, sed post sedis annum unum & menses quinque cum aliquot diebus, locum fecit Bonifacio tertio: quem etiam brevi post desinendum excepit Bonifacius quartus, cujus commemoratio nobis non semel inferius facienda erit.

ANN. CHR.

634.

XXXV.

Vestimentum

beati primos.

dia.

Paulo post quam Mellitus apud orientales Savones evangelium prædicare coeperat, christianam fidem, Deo cooperante, Ethelberti sultus adminiculo, egregie in illa provincia propagavit. Accessit in laboris consortium Seberthus rex, cuius munificentia Mellitus monasterium beati Petri, Augustini haud dubie exemplo non minus, quam ipsius apostoli indutus monito, construxit in occidentali Londoniæ urbis parte, onde Westmonasterio indita appellatio, cum beati Pauli cathedrali ecclesiæ ad orientalem rex Ethelbertus paulo ante construxisset. Westmonasterii ecclesiæ ab ipso Petro apostolo dedicatam fuisse tradunt Britannici scriptores plerique ab annis sexcentis, tanto consensu, ut rem difficilem perquisitionis probabilem redderent, si antiquiorum accederet auctoritas. Mirum est Bedam venerabilem de hujus monasterii constructione, uti & de hac dedicatione, penitus sinitie. Multum celebratam eidem loco post Dunstanum episcopum a tunc Edwardi rex sanctos, qui, ampliori monachorum conventu ibidem adunato, ecclesiæ novæ modificationis genere excogitavit. Multa eidem prædia concevit Wilhelmus rex, quod illic regni suscepisset insignia. Hinc consuetudo apud posteros invaluit, ut ibidem prope sancti Edwardi sic sepulti memoriam, reges Anglorum inaugurarentur, ibique insignia regalia reconderentur. Novam speciosè structuræ basilicam Henricus tertius multiplici marmorearum columnarum ordine, testis lamiis piumbeis convectis, intra quinquaginta annos magnis sumptibus exardificavit, regalique illustravit palatio. Henricus septimus in suam suorumque sepulcrum admirande elegantie ædificium adiecit. Piger anticipatò commemorare indignam loci fortunam post defunctionem Henrici octavi, a superiori heu! quam dissimilem. An monachos etiam in cathedrali beati Pauli ecclesiâ Mellitus, uti Augustinus in Cantuariensi, primitus insinuerit, vetera monumenta non produnt, tamen monasterium passim appellant. Exstat in appendice hystorie ejusdem ecclesiæ diploma (c) Ethelberti regis, quoddam pridem Mellito episcopo largientis ad monasterii sui, id est sancti Pauli, statum, ut in perpetuum in monasterii utilitate permanet: cui diplomati Melliti rogatu Hunfridus & Lotharius episcopi subscripserunt. Hic est Lotharius Bedæ (d) Lindhardus, episcopus Gallus, quem Beata Ethelberti sponsa & Gallia in Britanniam accedens secum adduxerat, ut ritum fidei christiane eo duxce involatam retineret.

(c) Dagdale

pag. 122.

(d) Bedæ lib.

2. cap. 12.

ANno subsequente, cum Bonifacius tertius ad clavum Petri federet, Columbanus Luxoviensis abbas epistolam scripsit *domino sancto & in Christo apostolico patri Papa*; quem, quia propter cumulosas intercentium gentium seditiones, id est ob bella, quae Gallos inter ac Langobardos passim grassabantur, visitare & coram consulere non poterat, litteris saltem suis convenire cogeatur ad sedem epistola ad eam contestationem, contra se a Gallicanis episcopis de pasche celebratione excitatam. Hinc hac de re litteras ad beatum Gregorium jam scripserat sanctus abbas: sed, cum ad pontificem pervenire non valissent ejus litterae, eorum exempla

Gregorii successores cum peculiari epistola direxit, apostolicum patrem cuius rogatus, ut sibi peregrinis laborantibus pia sententia praestaret solatium, quo, si non contra fidem est, suorum traditionem sententiae roboraret; ut ritum pasche, sicut acceptant, per pontificis iudicium possent in sua peregrinatione observare, utpote in desertis locis viventes, nulli molesti; id maxime habentes in votis, ut inter Gallos sibi liceret vivere cum ecclesiastica pace unitatis, sicut sancti patres Polycarpus & Anicetus papa eam inter se se servaverant. In fine pontificem obsecrat, ut sui in sanctis orationibus juxta sanctorum cineres memor, sibi eandem facultatem largiatur, quam Constantinopolitanae synodi patres olim concesserant, statuentes, ecclesias Dei, in barbaricis nationibus constitutas, administrari oportere secundum eam, quae obtinuit, & in usu habetur, consuetudinem patrui. An responsum a pontifice obtinuerit Columbanus, ignoramus: at cum retinuisse patrum suum ritum in paschalis celebratione constat ex ejus epistola ad suos Luxovienses Namnetis scripta, cum in procinctu esset ad transiendum in Hiberniam. Verum hanc traditionem deposuisse videtur saltem cum in Italiam accessit; idque fuisse ritum ejus epistola ad Bonifacium quartum, & Bobienis monasterio scripta, tum synodus Matificensis Gallicanorum antistitem, institutum Agre-

filii monachi convocata adversus singulares quosdam ritus Luxovienium monachorum, in quibus nulla amplius de paschate sit mentio. Inter ea Bonifacio tertio apostolice sedi praesente, ut tradit Leo (a) Mar-
 fanus, Faustulus monachus, qui cum beato Mauro in Gallias accesserat, ad Cas-
 sianes suos, in monasterio Lateranensi tum degentes, rediit, atque a beato Theo-
 doro, qui tunc pontifex sanctae memoriae Valentinianum, intermedio Gregorio, ter-
 tius eandem congregationem regebat, rogatus atque compulsus, historiam de vi-
 ta beati Mauri *signata veritate* conscripsit: quam idem Bonifacius auctoritate sua
 comprobasse tradidit. Alibi Bonifacio quarto id tribuendum nascitur. Reversus est
 in Italiam Faustulus una cum Simplicio monacho, qui solus ex beati Mauri com-
 militonibus Italis cum Faustulo superstes erat, Constantiniano & Antonio apud Glan-
 zasolum mortuus & humatus. Hoc monasterium tum regebat post Bertulfum beati
 Mauri successorem Florianus, *vir totius religionis*, qui Faustulum & Simplicium aggre-
 ssa se avelli passus est. Simplicium hunc male confundunt nonnulli cum Simplicio
 abbate Casinensi tertio, quem Gregorius unum & quatuor testibus adhibet ad ex-
 confirmanda, quae de sancto Benedicto reperiuntur. Non immerito excutiendis men-
 dis, quae in vulgata Faustuli de Beato Mauro historiae irreperunt, satis super-
 que a nobis superius animadverti. Hanc solam ejus auctoritatem laudationem me-
 moreat Petrus diaconus in libello de viris illustribus Casinensibus, ubi ait Faustulum
 sepultum fuisse in monasterio Lateranensi.

ANnum insequentem non videtur excessisse Augustinus, nec assentiri possum Wil-
 helmo Malmeburienensi monacho, annos episcopatus quindecim aut sexdecim
 eidem assignanti. Decessit vii. kalendas Junii, quem diem toti Anglicanae ecclesiae
 ejus memoriae solemnem esse sanxit concilium Cloveshovienae. Sepultus est in sub-
 urbano monasterio sancti Petri juxta ecclesiam nondum perfectam: quo ex loco
 ejus corpus in interiore ecclesiam translatus est, humanumque in porticu aequi-
 vari anno sexcentesimo tertio-decimo, cum in priori loco per septem annos jacui-
 set, ut habet vetus inscriptio, relata in Monastico (b) Anglicano. Ex quo con-
 scitur, ejus obitum hoc anno contigisse. Certè anno Phocas imperii octavo, teste
 Beda (c) hoc est anno Christi decimo post sexcentimum, Bonifacius papa, eo
 nomine quartus, epistolam direxit archiepiscopo Laurentio, quem proinde jam tum
 Augustino successisse intellexerat. Augustini sepulcro adscriptum epitaphium idem
 (d) auctor refert in hac verba. Hic requiescit dominus Augustinus, Dorowen-
 sis archiepiscopus primus, qui olim hic a beato Gregorio Romano urbis pon-
 tificis directus, & a Deo operatione miraculorum suffragis, Ethelbertum regem
 ac gentem illius ab idolorum cultu ad fidem Christi perduxit; & completis
 in pace diebus officii sui, defunctus est vii. kalendas Junias, eodem rege re-
 gnante.

ANN. CHR.
 607.
 XXXVII.
 Columbanus
 epistola ad
 Papam.

XXXVII.
 Faustulus li-
 berum de vita
 sancti Mauri
 testis Boni-
 facio papa.
 (a) Chron.
 Colm. lib. 2.
 6-3.

ANN. CHR.
 607.
 XXXVIII.
 Augustinus
 obiit.

(b) Monast.
 Angl. in 1.
 p. 15.
 (c) Beda lib.
 1. c. 4.
 (d) Beda c. 3.

ANN. CLIX.

402.

XXXIX.

Laurentius

et successit

(a) ibid. r. 4.

Scotia epi-
scopus.XL.
Brittonum

(b) ibid. r. 2.

(c) ibid. ibi.
r. 4. 36.

Laurentium adhuc vivens successorem (a) ordinaverat Augustinus, ne, si defuncto, flares novellae ac rudis ecclesiae, vel ad horam pastore destituta, tandem vacillaret; qua in re exemplum secutus est beati Petri apostolorum principis, qui, fundatam Romae ecclesiam Christi, Clementem sibi adiutorem simul & successorem, consecravit perhibetur. Augustinus mortuo, Laurentius Anglicanae ecclesiae fundamenta, quae a sanctissimo decessore suo nobiliter iacta fuerant, augere, atque ad debili culmina profectum, & crebris exhortationibus, & continuis pie operationis exemplis, provehere curavit. Non solum verò novae, quae ex Anglia collecta erat, ecclesiae curam gerebat, sed & veterum Brittonum ac Scottorum populi, quos a Romana ecclesia in multis, praesertim in pasche celebratione discedere compererat, pastoralis sollicitudinem impendere sategit. Quapropter exhortatorium primum ad Scottos epistolam cum Mellito & Iusto coepiscopis scripsit, obsecrans eos & contentans, ut catholicae pacis unitatem cum ea, quae toto orbe diffusa est, ecclesia tenerent. Epistola inscripta est *dominis carissimis fratribus*, (sic eos vocare non dedignantur) *episcopis vel abbatibus per universam Scotiam, Laurentius, Mellitus, & Iustus episcopi, servi servorum Dei*. Pergunt scribere, se a sede apostolica in Britanniam, tam Brittones & Scottos fideles, quos juxta morem universalium ecclesiae vivere existimarent, in magna sanctitatis opinione ac reverentia habuisse, at cognitis Brittonibus Scottos reputasse meliores: sed demum etiam tam per Daganum Scottorum episcopum, eum in Britanniam, quam per Columbanum, eum in Gallias accessisset, didicisse, Scottos ipsos nihil a Brittonum conversatione & ritu discere; id argumento esse, quod Daganus episcopus ad nos, inquit, veniens, non solum cibum nobiscum, sed nec in eodem hospitio, quo tacebant, fumens volaverit. Consimilem etiam Brittonibus Laurentium cum Iusto coepiscopo suis epistolam scripsit: sed apud utroque non multum profecit. Quamquam non penitus fusa, censei saltem apud Scottos. Siquidem, ut ex vite sancti Laurentii per Gorfelinum scriptae fragmento Ulfertus notat, sanctus Terentianus archiepiscopus Hiberniae, qui tres mortuos suscitasse perhibetur, ad Laurentium accessit, deditque manus veritati, suoque discipulis, primò quidem indignè ferentes, ad suas demum partes eidem cum sua gente pertransisse dicitur. Verum tamen plenius Scottorum, ut & Brittones, in sua secula praestasse perficisse, nec nòs per sanctum Wilfridum, aliosque ejus aequales, a contumacia recessisse inferius videbimus.

Superior ad Brittones epistola procul dubio scripta fuit ante cladem, quae ipsi, secundum Augustini vaticinium, insula est; nam intemptiva fuisset apud eos Laurentii ad catholicam unitatem adiutorio post illam stragem, quae eoscum Brittones, jam ante aversos, Romanis praedicatoribus insensibilissimos reddidit. Et quidem multò post Augustini decessum tempore praedictum ejus de Brittonum ecclesio vaticinium impletum fuisse testatur Venerabilis Beda (b), qui factum in hanc sententiam commemorat. Ethelfridus rex septentrionalium Anglorum, qui circa Humbum fluvium habitabant, Brittonibus (c) in primis infestus, non religionis causa, quippe qui gentiliam adhuc superstitione tenebatur, sed fortè ob odium gentis, & gloriae bellicae cupiditatem, pleraque eorum terras Angliis aut tributarias fecit, aut habitabiles. Unde commoratus ejus proceribus Aidanus rex Scottorum eorum, qui cum Britanniam incolabant, cum immenso exercitu contra eum pugnaturus processit: sed commissio proelio victus fufusque cum paucis suorum vix mortem effugit. Hoc successu elatus Ethelfridus Brittones lacessere non cessavit; & collatis denum infinitis copiis, ad Legionum civitatem, quae Augliis tum *Legaceter*, Brittonibus *Carlepon* dicebatur, modò Castra, expugnandam contendit. Oppidan, qui omnia perpeti, quam obsequium mullent, virtute simul & numero consti, effusus in bellum ruunt, dispositis in tutiori proximo loco e Banchoreni Walliae monasterio monachis, qui, praemisso triduo junio, pro salute popularium suorum Deo supplicatori frequentes convenierant, defensorem habentes cum militum manu Brocmailum quendam, qui eos precibus intentos a barbarorum gladiis prosequebat. Ubi Ethelfridus in conspectum venit, equinam li essent sciscitatur. Cognito casu rei causi illuc accessissent. Ergo, inquit, si adversum nos ad Deum iura clamant, profectò & ipsi, etsi inermes, contra nos imprecationibus pugnant. Itaque in eos primum arma verti jubet; moxque ceteras adversi exercitus copias, non sine magno suorum damno, penitus delevit. Extinctos in ea pugna ferunt ex monachis ciceriter mille ducentos, quinquaginta dumtaxat fregit elapsos cum suo duce, Brocmaillo, qui ad primum hostium adventum cum suis terga vertens, quos defendere debuerat, inermes ac nudos scientibus gladiis expositos reliquit. Sic completum est, ait Beda, sancti pontificis Augustini praesagium, qui Brittonibus in suo ex-

rore obfcuris hoc excidium prædixerat, propterea quod oblata sibi reconciliandi unitatis consilia fœverint. Hanc stragem in Augulini calamitiam vertunt novatores, quasi eo vivente & inextincto patrata sit: quem constat ejus tantum vatem ac prænuntium extitisse, non auctorem, utpote qui *nullo ante tempore*, uti Beda discretè testatur, e vivis exceſſerat. Versant se in omnes partes ejus adversarii, ut hæc verba in textum Bedæ intrusa fuisse persuadeant. Sed ita legebatur etiam ante Alfredi versionem, sæculo nono factam; idque fateatur Abrahamus Whelocus, Augulino quantumvis iniquis, qui ea verba antiquitatem sapere non distiterat, uti codices manuscripti omnes, quos consulit, testantur. Certe si superhite Augulino, eodemque inextincto facta fuisset hæc Britonum cedes, non Ethelstidum regem, a christianis facili alienum; sed Ethelbertum regem, christianæ fidei sibiq. addictum, ad id facinus impulisset. Non alia ergo hujus stragis causa, nec alius auctor, querendus est, quam Ethelstidus, quo nullus e regibus infelix Britonibus fuit, teste (*) Bedæ, nullus ad eos expugnandos ac conterendos propensior. Chronologia Saxonica hanc cladem refert ad præsentem annum, atque adhuc paulo post Augulini obitum, quod Bedæ sententiæ non convenit. Verum hæc chronologia non ita est accurata, ut Bedæ auctoritati prævalere debeat, nec tam perspicua est Bedæ sententia, ut certum ejus facti annum designare possimus. Sed cum rem ipsam accidentibus suis circumscriptam habeamus, tempus accuratè nosse parum interest, modò constet, ut certè constare debet, de Augulini hac in parte innocentia.

ANN. CHR.
407.

(*) *id. ib. i.*
p. 14.

PER idem fratre tempus, hoc est anno ejus sæculi octavo, vel potius nono, simili in speciem de causa, sed re longe dispari, Columbanus, & ipse Scottos, & Scotticæ gentis ritibus perquam addictus; a Theoderico Burgundie reg: consilio potissimum Brunichildis avix, variè exagitur. Jam per universas Gallias ac Germaniæ provincias pluriſimi abbas fama sanctitatis vulgata erat, idemque laudabatur ab omnibus, & colebatur. Quin etiam Theodericus ipse abbatem sanctum magne venerationis habebat; gaudetque, quod tantum virum intra fines regni sui haberet; cumque non raro conveniebat, & ut in precationibus sui recordaretur, densis poscebat. Occasione bene usus Columbanus, non in suum ipsius commodum, ut sit, sed in regis salutem, liberè cum admonere cepit, & hortari, ut, dimissis quas penes se habebat concubinis, justum iniret matrimonium, ex eoque sobolem regiam, potius, quam ex infami contubernio nothos procrearet. Sancti viri consilium approbare primùm, ac velle sequi rex visus est: at Brunichildis ejus mentem evertit, verita, ne, si Theodericus, expulsus concubinis, reginam aulæ præficeret, plurimum de sua auctoritate & potentia detraheretur. Fortè per id tempus Columbanus ad Brunichildem venit, in villa publica Brocariaco tunc commorantem; cujus adventu cognito, ei quatuor Theoderici ex concubinis filios offert, ut eis vir sanctus bene peccaretur. Ille verò hos rejectis, negans regia sceptra gesturos, utpote qui ex scortis prodissent. Tum Brunichildis furens cum proneptibus suis recessit, ac nomine regis vicinis monasteriis mandat, ut Luxoviensibus monachis omnes ad se aditus præcludant, nec eorum quemquam testè recipiant, nec cibo aut aliâ aliâ re, juvent. Hoc comperto Columbanus ad regem in villam Spissiam (*) properat, si quo modo regi edicti severitatem coercere nonitis suis possit. Sub vesperam regi nuntiatur adire Columbanum, nec regiam intrare velle. Illico Theodericus ei cenam apparat, & ad eum ferri jubet, præstare satias esse, virum Dei honestè excipere ac reficere, quam eundem vetando Deum ad iracundiam provocare. Verum regis dapes plane respuens Columbanus, ait, Deum munera impiorum averſari, nec decere famulos Dei ora pollicere cibis ejus, qui non solum eis in regiam, sed in servorum Dei domicilia aditum interdixisset. Ad hoc responsum valcula omnia in frusta disrupta, vinum ac sacra effusa; cætera hinc inde dispersa. Attoniti ministri quid factum sit statim regi nuntiant. Ille verò iridem pavore percussus, postidie cum avia sua disculo Columbanum adit: precantur ambo factorum veniam, emendationem in posterum pollicentur. His placatus Luxovium ad suos redit Columbanus: sed non diu pax illa & promissa tenuerunt.

Tunc temporis, præſidente Lingonensi ecclesiæ Mictio episcopo, cujus ex sorore nepos erat Euthasius, Columbanus discipulus, ejusdemque in Luxovienſi regimine successit; Divionensem sancti Benigni (†) abbatiam restitit dicitur veterabilis abbas Godinus seu Gudinus: cujus tempore, id est anno quarto-decimo Theoderici regis, quedam nobilis femina, Goyta nomine, cum consensu & laude viri sui, nomine Bonevasii, sancto Benigno dedit quicquid in villa Longovico possidebat. Verum hæc donatio potius referenda videtur ad principatum Theoderici Calensis, quo tempore de Godino abbate actuali sumus. Desundo Mictio episcopo successit Dodoaldus, qui villam Massiacum, a se ex commutatione com-

ANN. CHR.
408.
Columbanus
a Brunichil-
de ex. g. 12.
p. 14.

(*) *Episs.*

XIII.
B. Enigini
abbatis &
donationes
ei factæ.
(†) *Episs. i.*
p. 37.

ANN. CHIL.
COP.
(*) Lait.

comparatam, sancto Benigno largitus est, eam Bobolenus abbas officio ibidem fungeretur. Hunc Richmarus abbas excepit, cujus opera Elarius (*) vicus, sancto Benigno dudum concessis a Guntchramno rege, contra vicinorum molestias & rixas eidem monasterio asseruit. Eandem locum postea rexerunt Aetherius, Widradus, Hugo, Odeleus, & Maurinus abbates, de quibus nihil ad nos pervenit præter nomina, quæ in antiquis martyrologiis, teste chronographo Besigaiano, consignata fuerunt.

ANN. CHIL.
COP.
XLIII.
Romana synodus de pace monachorum.
(*) Bede lib. vi. c. 4.

Proximo anno Romæ convocata est synodus episcoporum mense Februario, cui Bonifacius quartus præfuit. Causam celebrandæ synodi dicitur (*) a ex venerabili Bedæ. Is quippe refert, Mellium Londoniensem episcopum his remissis Romam profectum esse, ut de necessariis Anglorum ecclesiæ causis cum apostolico papa Bonifacio tractaret. Has causas Banolius censor fuisse occasione monasterii sancti Petri, Londoniæ recens constructi, pro cujus regulari observantia Mellitus sollicitus se Romam contulerit: utpote quod illud ipsum fore sciret, si bene custodiretur, amplum seminarium, ex quo omnes Anglicanæ ecclesiæ sibi adessecerent antistes. Addit & aliam causam, quæ & potissima videri poterat, de ejusdem monasterii dedicatione ecclesiæ a beato Petro facta, num rata censeri deberet; an potius ad obtinendum pallium a pontifice Romano, & privilegium pro suburbano Cantuariæ monasterio sancti Petri, inferius memorando. Ut ut sit de illius causis, cum idem Mellius Romam pervenisset, fortè idem Bonifacius convocavit synodum Italiæ episcoporum, de vita & quiete monachorum ordinaturus; iussitque ut Mellius inter eos assideret; & quæcumque regulariter decreta fuerant, sua auctoritate ac subscriptione firmaret. Id factum anno Imperii Phocatis octavo, indictione tertia-decimâ, tertiâ die kalendarum Martiarum; quæ notæ chronologicæ huic anno conveniunt, prout eidem assignavit Siebertus. Hujus synodi decretum ab Irone integrum relatum est, uti & apud Petrum Damiani ad calcem operisculi viciesimi-octavi: ubi sacramentorum administrationem monachis, uti & aliis clericis, licitam esse probat ex hoc decreto Bonifacii papa, quod parum retulit Urbanus secundus in concilio Nemausensi, & post eum Gracianus: Inque hoc tempore nonnulli existere seculares clerici, uti magis amarusindis, quæque dilectissimus inflammati; qui monachos arceret volebant ab administratione sacramentorum, asserentes monachos, quia mundo notius sunt, & Deo visum, sacerdotalis officii potentia indigni, neque penitentiam, neque christianitatem, id est baptismum, largiri posse; neque abstinere per sacerdotalis officii devotum sibi inimicium potestatem; sic episcopi ejusmodi clericorum sententiam exponit synodus: sed omnino labantur, ait decretum; nam si ex hac causâ veteres omnes vera pendicarent, apostolice sedis compas beatissimus Gregorius, monachico cultu pollem, ad summum vultuatus apicem conscenderet. Augustinus quoque, ejusdem sanctissimi Gregorii discipulus, Anglorum predicator egregius, & Pannoniculis Martinus beatissimus, cujus sanctitatis saniam longè lætæque diffusam, totus personat mundus; alii quoque quàm plurimi vel sanctissimi, pretiosissimi monachorum habitum fulgentes, nequaquam anulo pontificali subertharentur, sed quia monachi fuerunt, prædictis uti prohiberentur. Hac exempla per alia adducunt, utpote nova & culvis tunc temporis nota: siquidem Martinus Pannonienis, de quo hic agitur, ipse est abbas & episcopus Dumiensis, ut superius diximus, qui Suevos super ad catholicam fidem perduxerat, uti Anglos ad christianam Augustinus. Ab exemplis ad alias rationes procedunt patres hujusce decreti auctores, probantes monachis id licere per regulam sancti Benedicti. Neque enim, inquit, Beatus Benedictus, monachorum præceptor universalis, hujus rei aliquo modo fuit interdictus, sed eos secularium negotiorum edixit expertes fore statuendo: quod quidem apostolicis documentis, & omnium sanctorum patrum institutis, non solum modo vachit, sed etiam canonicis maximopere Imperatur. Hinc ita inferunt, Nos vero tantorum patrum instituti exemplis, quibus est periculosissimum refragari, credimus a sacerdotibus monachis ligandi, solvendi que officium, Deo operante, dignum administrari, si eos digni contigerit hoc ministerio sublimari. Et aptato eis angelorum vocabulo et cuculle symbolo, quæ sex alas Cherubim quodam modo exprimit, ita concludunt. Decretantes igitur monastica professionis presbyteri sacerdotalis potentia arceret officio, omni modo precipimus, ut ab hisjosephidi infandis excubis reprimantur in pferam: quia quantus quisque est celsior, tantus est & in his potentior. Huc usque synodi decretum. Nam quæ apud Petrum Damiani adduntur, ad id non pertinet. Hoc verò decretum apprimè convenit synodo a Bedæ laudatæ, quam Bonifacius quartus hoc ipso anno coegit, de vita monachorum & quiete ordinaturus: quod decretum si accuratè servaretur, insinuat rixæ & con-

ANN. CHR.
620.

suo tempore factum in ædificum loci, qui cùm sacrum corpus, quasi eo honore indignum, in cometerium intulisset, a viro sancto in somnis increpitus, & pastorali, quam manu ferebat, virgâ percussus, postmodum animam exhalavit, elatus ipse in cometerium, ex quo Petri reliquiæ in ecclesiam denuo condigna cum reverentia relatae sunt.

XLVI.
Columbanus
in Gallia mi-
grare iussus.

Interea Theodericus Burgundia rex, infligante Brunichilde, Columbanum abbatem Luxoviensem verare pergit. Is quippe, promissi viro sancto facti hand memor, in priora supra, Brunichildis solita in facinora relabatur. Hoc comperto, Columbanus literis regem obiurgat, eique excommunicationem, nisi concubinas abigat, minatur. Sic Theodorus Constantino juniori imperatori, ob repudiatam Mariam uxorem & Theodoten superdistant, anathema impecatus est; namque eius memoriam in sacris facere perseverabat. Sic, ut e multis unum addam, Macarius presbyter alios presbyteros excommunicasse dicitur apud Eusebium: quod genus excommunicationis, non publicæ, sed private erat, ut

(a) Vales. in
his. p. 136.

Valesius (a) in hunc locum docet. Leſſa epistolâ, Brunichildis fure, & regem adversus Columbanum incitare, hortari proceres aulicos & optimates, ut idem faciant; episcopos denique sollicitate, ut de ejus instituto ac regula palam detrahant. Obsequuntur reginæ aulici, impelluntque regem, ut virum Dei, aut loco cedere, aut institutum suum cæteris conformare curet. Tot ac tantis machinationibus rex tandem cedit vel levitus. Luxovium adit: queritur expositusque cum eo, quod a provincialium moribus ritibusque descisceret, & omnes christianos in monasterii septa interiora introire minime pateretur. Ad hæc Columbanus, ut erat igneo ac fervido spiritu, respondit: se quidem secularis homines in adyta monasterii non admittere; sed opportuna & apta ad eos excipiendos loca seorsum habere. Tum rex ait, si gratiam ac munificentiam suam deinceps experiri vellet Columbanus, singula & universa loca omnibus patere oportere. Ille verò se muneribus ejus & subsidio carere male ait: si regularis discipline puritatem violare in animo habeat. & si fervorem Dei comitibus destrueret, regnum ejus sanctitus eversum iri, ipsiusque cum omni propagine regis periturum. His teritis dictis Theodericus, & secessorio, quò iam ingressus erat, pedem reitit, Columbanus sic locutus: Martirii coronam te a me accepturum fortè speras: ait ed dementia me non deventis, scias, ut tantum facinus committam. Mihi sat fuerit, si tu, qui ab omnium secularium conspectu abhorres, eadem quâ venisti viâ in patriam redeas. Regis dictis applaudunt aulici, & unâ voce profiterentur, se in his locis hominem pati nolle, qui a cæteris secessionem faciat. At Columbanus se monasterii septis egressurum negat, nisi per vim inde abstrahatur.

XLVII.
Veloſus vocat
ducitur.

Discessit ergo rex, & unum quemdam e proceribus, nomine Raudulfum, ibi relinquit, dato mandato, ut virum Dei Luxovio eductum Vefonionem adducat, dum regalis de eo sententia decerneret. Ibi vir Dei reos morti additos, carcere patefactos, vinculis solvit, spondentes se vitam emendaturos, & de commissis criminibus poenitentiam aduros. Tum illi, jubente patre, ecclesiam petunt, ut lacrymis scelerata diluant. Mox tribunus reos a tergo cum satellitibus infequitur. Illi verò fores ecclesie obsecrantes cernentes, virum Dei, ut sibi succurrat, implorant. Nec mora ad ejus preces referantur ecclesie fores: statimque reus introgressus, sponte sua recluduntur. Accitus ecclesie custos, clavibus eas frustra tentat referare: nec quicquam deinceps reus vim inferre ausus est, quos divina virtus sic eruisse. Post hæc vir Dei, cum a nemine afferretur, aut prohiberetur ire quò luberet, die dominico per medium urbem cum suis ad monasterium revertitur. Hinc Brunichildis & Theodericus majores iras concipiunt, & militum cohortem eò mittunt cum tribuno, ut sanctum abbatem inde vi abstraham in exilium reducant. Fortè in arrio basilicæ vir sanctus librum legebat: sed militum oculis, qui illic ibant ac sedebant, & tantum non pedibus in eum offendeant, minime conspicuus fuit. Tandem inquit per fenestram tribunus, ipsum inter milites lærum ac securum vidit, sedentem ac legentem; agnitique Dei virtute, milites ab inutili perquisitione, reocavit, regique nuntiavit, se Columbanum minime reperisse. Rex furor incitior, Bertarum comitem & Raudulfum ad eum attentius perquirendum cum militum manu Luxovium ire jubet: qui cum ed venissent, Columbanum in ecclesia cum omni fratre cætu pensantem reperunt, precanturque, ut regis parentis preceptis in patriam regrediantur. At ille: Non puro, ait, Deo placere, ut natale solum, quod semel ob ejus amorem reliquimus, denuo repetamus. Itaque illo non acquiescente, Bertarum, rem per se exsequi vetuit, ferocissimos suorum quibusque, qui id perficiant, relictis, abcessit. Illi, feritate positi,

Luxovium
revertitur,
iterum inde
abstrahitur.

lita, virum Dei multis precibus rogant, ut ipsorum miseretur: qui si eum e monasterio non abstraherent, mortis periculum incurrerent. Illo autem exire, nisi vis fieret, pernegante, alii ejus pallium apprehendunt, alii genibus prostrati cum lacrymis obsecrant, tanquam sceleris noxam sibi condonaret, utpote qui non sui sponte, sed regis preceptis adasti id committerent. Tandem eorum periculum miseratus cedit Columbanus, & cum multo omnium maiore, & episcopo monasterio egreditur, simulque cum eo qui cum ea Hibernia ac Britannia insulis secuti fuerant: ceteri, qui in Gallia nati erant, Franci, Burgundiones, Galli, iussu regis in monasterio remanserunt inivit; in primis Eustasius seu Austasius, Miletii Lingonensis episcopi, ut iam dial, sororis filius, qui postea Luxoviensi monasterio abbas praefuit, a magistro discipulus, ac velut a patre filius avellitur. Dati Columbanus ejusque sociis custodes, qui cum extra regnum Theoderici deducerent, & navi impositos in patriam avehendos curarent. Ragamundus in praefectum Namnetas usque perduxit Columbanum, universis fratribus maiore plenis velut funus extra monasterium subsequenibus.

« Metus & ipse pater suorum membrorum avulsione, celos suspiciens: «Eternus, inquit, rerum conditor, tu illos opportunis fove cibaris ac subsidis, ut debitum maiestati tuae cultum impendere valeant. Tum eos spem suam in Deum deligere jubet; id non in sui suorumque dispensandam redundaturum, sed in profectum; hanc enim occasionem esse multiplicandi propagandique monachi sui instituti: quod quidem evenit probavit.

Egreffus ergo vir sanctus cum suis anno vicefimo post suum in Voisago incolumitatem, per urbem Vefontionem & Augulodunum in castrum Avallionem pervenit, sanato in via regionum equorum castris, qui virum Dei hancce transfigere voluerat. Deinde per Choram vicum, ubi in domo Theodemandae nobilis ac pie feminae hospitatus, duodecim demoniacos curavit. Autiodorum accessit, Ragamundo contelatus, Chlotharium, quem tunc spernebant, intra triennium habituros dominum. Deinde Auriliodoro Nivernum adductus est, ut scaphae impositus, secundo fluvio Ligere in sinum Britannicum deferretur. Cum scapham lentius, quam custodibus videretur, confederent, unus eorum arrepto remo Lum monachum percussit; quem, non secus ac propria membra, sic atrociter caesum Columbanus non ferens: Cur, inquit, crudelis, dolorem auges meum? non sufficit ad vestram ruinam scelus jam commissum? Certus sis, te hoc ipso loco debitam aliquando ultionem recepturum: quod quidem probavit poenapaulo post subsecuta, custode ibidem postmodum aquis submerso. Fortè si fuerit Luanus monachus, quem sanctus Bernardus centum monasteriorum patrem fuisse scribit, & quem virum sanctissimum ac religiosum cum primis dedimus fuisse Jonas testatur. Cum Aurelianus attigisset Columbanus, ad ripas Ligeris extra urbem sub tentorio refidere coactus est: ubi cum nemo ex civitate necessaria sibi fuisse suppeditare auderet, id officii praestitit mulier quaedam ex Syria orta, cuius coniugi oculis orbato vir sanctus laudem in accepti beneficii vicem restituit. Turones accedunt Columbanus sancti Martini sepulcrum adire nonnulli egrè permiffum: ubi a Leopario ejus urbis episcopo invitatus ad prandium, & cur in patriam rediret interrogatus; Canis me Theodericus, inquit, a meis fratribus abegit. Tum unus e convivis Chrodovaldus, qui cum Theoderico regi monasterium in mari-moio haberet, nihil minus Theoderico fidelis addictusque erat, id in principis contumeliam dictum graviter ferens, in Columbanum aurem dixit, sibi satis esse, lac, quum abstinium bibere. Ad haec Columbanus Theoderici interitum post triennium Chrodovaldo denique praedixit. Leoparius virum sanctum vaticio profectus est, discedentem Nammetas. Hic Suffronius seu Sophronius urbis episcopus, & Theodaldus comes, ut sibi a rege mandatum erat, navim parant ad deveniendum in Hiberniam Columbanum. Cum aliquandiu ibidem moraretur, a Procula & Doda piis feminis pro medio faciens, quem ipse pauperi de suo largiti preceperat, committentem accepit, ad verendum Suffronii episcopi, a quo nihil impetrare poterat. Paratè navi Scotica, cepta navigatio: sed, adversante vento, immo Deo, navim ad litus redire coegit undarum moles, atque arenae dextram reliquit. Manente per triduum absque undis carina, dominus navis ob respectum viri Dei caelestis hoc fieri intellexit, statuitque is omnibus, quae ad eum pertinebant, navim exonerare; nec mora factus maris magno impetu fluminis alveum exundantes, carinam ad alta provexere. Rem mirari omnes, voluntati Dei cedendum rati, viro Dei, quòcumque ire vellet, permiffere.

Moratus ibi paululum Columbanus, denum ad Chlotharium Chilperici filium, Neustrasii Francis, extremà Gallia ad oceanum posita, imperantem perfricatur; qui eo-Ad Chlotharium quem vir sanctus a Brunibilde & Theoderico pallus esset non ignarus, cum velu-

ANN. CHR.
600.

XLVIII.
Iter eius usque
Nazae?

221.

XLIX.
Ad Chlotharium
222.

ANN. CHR.
610.Dein ad
Theodebertum
(*) Monach.

(*) Bapf.

L.
Luxovien-
bus scribit.

ti munus exlo delapsum, laetus excepit; rogavitque, ut intra fines regni sui subsisteret, ab ipso colendar, & quibuscumque speret rebus juvandis. Columbanus, gratia regi acta, in ejus regno consistere noluit, ne aliquam belli inter eum ac Theodericum materiam praeberet. Eundem nihil minus ob quasdam peccata, quorum vis alla capere aulæ est, castigavit. Rea se pro eint voluntate omnia encomendarum promisit, ac deinde per Theodeberti regnam in Italiam contendere cupienti comites dedit ducesque viæ, qui eum ad Theodebertum ruro perducerent. Itaque Columbanus per Luteriam Parisiorum, ejus ad portam demoniacum curvisse dicitur, Meldos (*) pervenit: ubi a Chagnerico Franco, Theodeberti convivæ & consiliario, viro nobili ac sapiente, atque ab ejus uxore Leudegunda piissima femina, honorifice exceptus est, foris in villa Pipimio, ubi illi Eustachium postea excepere, duobus circiter passuum milibus supra Meldorum urbem ad Matronam sita. Ambos coniuges cum universa familia viæ Dei benedixit, in primis Bargandofaram eorum filiam tum infantem, quam etiam Deo vorit, uti Chagnonadum eorumdem filium, qui postea Lugduni-clavasi episcopus factus est: Inde paulum progressus, apud Veltiacum (*) villam, itidem ad Matronam positam, non minus benigne acceptus ab Anthario Franco, pietate juxta ac genere illustri, ejus filii impuberibus, Dadoni & Adoni, sua proceras est: qui cum ad vicilem etiam pervenissent, Chlothario deio Dagoberto acceptissimæ fuisse; eorumque pater in saltu Jotrensi (Jotranum vocat Jona) comolam virginum; posterius in saltu pagoque Briegenti ad furiolam seu rorem. Rebem vicorum monasterium, domine Jerusalem, strumque sancti Columbani regula subiectam, exstruxerunt. His tertium adiungunt veteres Radonem Antharii filium, Dadonis & Adonia germanum, cui Radolfensis ad Matronam prope Jotrum monasterii principia trinuunt. Tandem Divodurum-Mediomatricorum, quod multi e Luxovio fratres obviam ei præcesserant, ad Theodebertum Astratorum regem venit Columbanus, ab eoque humanissime excipitur, optione sibi concessa, ut in quocumque vellet regni sui loco cum suis consisteret. Electum ab eo Brigantium oppidum ad lacum Constantiensis, ejus loci vicinos incolas, gentilium profanis ritibus ad id tempus addictos, ad Christi fidem convertit.

Dum Nannetus per triduum moraretur, epistolam ad suos Luxovienles scripsit, in edictis tertium, ejus hæc inscriptio. *Dilectissimi mei filii, discretissimi carissimi, fratris mei fragilissimi, cunctis suis monachis suis, Columba peccator.* Principio pacem, salutem, & sempiternam caritatem eis imprecat, suam de eorum num profectu desiderium eis aperit; tum hortatur eos ad patientiam, ut ne non perale sint; & ad orationem cum fide & unanimitate faciendam; ceteros se, quicquid petierint, a Deo accepturos, si cor unum sint, & anima una; alioquin, si unum velle & unum nolle non habeant, nullus esse ut non simul habeant; jubere, ut quicumque sibi adherere & consentire velint, Attale adherant & obediunt, cui optionem datur, aut Luxovii residere, aut se sequi. Si ille venire ad se veluerit, Waldoleum sit prepofitus. Tum Attale alloquitur, monereque, ut qui secum unanimis non fuerint, eos continuo valere habeat, tantum aut cum pace eos dimittat, Libanum honoret, & Waldoleum penes se retineat, modo ut humilis sit, suamque oculum, quod a discessu non accepit, ei tradat. Id se habere in voce, ut, si Attale ibi animarum profectum viderit, illic maneat; sin pericula, maxime discordia, ad se accedat; timere eum, ne & illic sit discordia propter pascha: ut foris Galli eos a se alienare & separare velint, si cum ipsi in pasche celebratione non consentiant. Paci maxime provident, paci repugnantes secum non retineat, prudentior se foretur, qui dum omnes ad pacem & unanimitatem revocare voluit, pene insipiens factus sit, & perperam sudaverit. Sit quodam modo multiplex ad curam eorum, qui sibi cum fide & amore obediunt; sed eorum erga se amorem timeat, utpote ipsi periculosum. Angustias proinde esse undique periculum, si ipsum fratres oderint; periculum, si amavissent. Dein hortatur omnes ad regule disciplinam firmiter & constantiter retinendam. Quicumque rebelles fuerint, foris evant; quicumque obediunt, ipsi sint heredes, & ad eum, qui iuxta altare, quod sanctus Aldes episcopus benedixit, Deo servituri, omnes adficiant, eique adherant. Ceterum se habuisse in voce, gentes adire, eisque prædicare evangelium; sed hoc votum tantisper in animo remississe, quod ille tardiores sint ad id suscipiendum. Se cum lacrymis hæc scribere, quamquam sortem militem in bello plorare non deest. Non esse novum quod sibi contigit: beatum esse qui cum Christo aliquid pariter; omnia pro voluntate sustinendi, ut finis Domini passionum, tandemque regni ejus participes. His monitis addendam perseverantiam; quam ut quis obtineat, auxilium Dei jugiter imploret cum omni mentis humilitate. Non eum dignos esse misericordiam.

11. diā, nisi qui se miseris coram Deo confitentur & agnoscunt. In fine addit, nunc sibi scribenti nuntium supervenire, monentem, sit naven paratū, quā invitus in regionem suam revocaret. Sed, si fugere velit, oblatre neminem; idque cōfides suos velle videri. Denique, si ad fratrum gubernationem Attala non sufficiat, fratres suos Brittones in vicinia esse, nempe in Armorica; unā simul omnes conveniant, in unum locum, ubi facilius contra vitia & diaboli dīmicent insidias. Tum, orare, inquit; pro me, vīcēra mea, ut vivam. His litteris acceptis, Attala Columbanum sequi maluit, quā Luxovii permanere; & fortē uno eorum futurū, qui apud Divodurum-Mediomatricorum Columbanum adierit; Columbanū in Bobiensis monasterii regimine successor futurus. Waldolenus etiam Luxovio discessit, Walaricum sequi malens, quā Luxoviensibus praeesse. His itaque praefectus Eulalius, ex nobili Burgundionum genere procreatus, Mictii Lingonenis episcopi ex forore nepos.

Columbanum Luxovio discedentem secuti sunt Scotti omnes, in primis Gallus, Leanus, Potentinus, unus e duobus, qui apud Aurelianos, annonae querendae causa, in urbem a Columbano missi sunt; & Domoalis ejus minister: nam abbatibus ministrare quendam ea monachis (a) moris erat, quo manere etiam Chagnoldus (b) sanctus est. His quatuor toridem alii etiam adjungendi, Cominius, Eunocius, forte etiam Egnacius, Scotti; & Gurganus Britto, religione praestantes monachi: quibus adiutoribus usus fuit Columbanus ad plurimam in messe depellendam. Certe et illis tres ieracio, Columbanū litteris pro Bobiensis monasterio supplicavit (c) apud Ughellum, unā cum Domitiale diacono Scotto, quem non alium esse n. Domoale persuasum habeo. Ex his Potentinus in Neustria constitit, & in suburbio (d) Constantiae urbis monachorum ceterum congregavit.

Gallus, Columbanū in Bancorensi Hiberniae monasterio discipulus, & peregrinationis collega, eandem cum eo fortunam subit, & reliqua Mettensium urbe, ambo Moganiam profecti, ubi n. Leonisio episcopo necessaria subsidia accipere; deinde, in Walsafido Straboni fides, per fluvium Lindimacutem, quem recentiores Limagum (*) vocant, & per lacum Turicium seu Tigurinum (**) ad lacū ipsius caput pervenerant, in locum, qui Walsafido Tuconia, hodie Tuggium (*) dicitur. Cum vero hujus loci incolae paganos a cultu idolorum revocare tentarent, inde coacti discedere, ad castrum Arbonam accedunt, excepti n. Willimaro presbytero; eodemque duce Brigantium veniunt, ubi reconciliato sancti Aurelii templo, Columbanus per tres annos subsistit dicitur, multosque circumquaque infideles ad christianam religionem adduxisse. Certe Jonas auctor est, Columbanum solo lata dispositae vas ingens *fra cupas*, quod viginti-les modios cervisiae capiebat, quodque loci incolae deo suo Vodano (sic Mercurium vocabant) offerre ac litare volebant; eoque facto multa ad Christi fidem & doctrinam conversi baptismum contulisse; alios jam lavacro ablutos, sed in superstitionem relapsos, ad cultum evangelicae doctrinae monitis suis revocasse.

Waldolenus Luxovio videtur nbuisse, cum inde recessit Columbanus. Hoc enim refero verba ejus epistole ad Luxovienles. *Tantum Libranos honora, & semper Waldolenam reus, si illic sit cum congregatione. Bene illi Deus faciat; bene illis, & meum illi de sitium, quod rem possint esse habere.* Hic *verba* lucem affert libelli de vita sancti Walarici, quem Waldolenus n. beato Columbano socium ad predicandum inter gentes Christi evangelium & adiutorem obtinuisse perhibetur. Hac obtenta facultate, ambo in Neutrium profecti, ad Chlotharium accesserunt, nb eoque locum a turba remotum impetrarunt, ad construendum scilicet monasterium, in quo post evangelicae predicationis labores tantisper quiescerent. Cum advenissent in pagum Ambianensem, ubi Sigobardus comes maltha seu publica iudicia faciebat, Walaricus quendam reum equulei suspensio defunctum civitate memoratur. Nuper in ipsa urbe Ambianorum oratorum adhuc exilabat, in fusti memoriam eodem in loco erectum. Inde Walaricus, alius Walericus, Guallariouf, ad locum perrexit sibi a rege concessum, qui Leocani seu Leucanensium fluminis ostia in oceanum: ubi nunc sancti Walarici monasterium cum oppido cognomini visitur. Ille Leucanensis cenobii fundamenta jecit vix sanctus, an-nuente Berchundo Ambianensi antistite, qui istuc diebus quadragesime secedere solitus erat. Ibidem Walaricus in privatam cellulam, segregatus a fratribus, se reclusit, ut, omni saeculi cura postposita, uni rerum divinarum contemplationi vacaret: cum ceteri fratres, qui ex munificentia regis alebantur, construendo monasterio instarent. Sicut ejus loci monachis percommodus & opportunus erat, tum ob viciniam maris & Somene piscosī annis, tum ob terre circumjacentis ubertatem.

ANN. CHR.
610.

II.
Monachi eius
ex illi facti.
(a) *Joan. n.*
(b) *id. n. 30.*
(c) *id. fac.*
(d) *Joan. n.*
41.

III.
Gallus apud
Alamanos
cum eo se si-
rit.
(*) *Limet.*
(*) *de Zueri.*
(*) *Zug.*

ANN. CHR.
611.
III.
Walaricus
condit mona-
sterium.

(*) *Le Pinnas.*

Alis ipsius
lata.

ANN. CHR.
611.
(*) P. Ojfe.

(*) Oaf.

(*) Pont.
(*) La villa
d' Au.

tem. Ed ex Ifara (*) fuppli confinio adductus ad Walaricum contraftus quidam, vocabulo Blismundus, alio nomine Gogus, manibus ejus super infirmum cum oratione impositis, membrorum ufum facultatemque recepit; idemque ob tanti beneficii memoriam monachus ibi factus, proceflu temporis dignus habitus est, qui viro Dei in loci regimine succederet. Fortè duo germani ad eum in fedivitate fan- di Martini sumto potu adveniant; quibus ille increpando dixit: Minor, cur an- te miffarum follemnia potum prafumiftis. Ea quippe cum facrorum mifericordiarum, reverentia erat, quæ paucis hactenus hæret. Illi culpam confefsi, veniam petunt, & in pofterum fe culpam emendaturos pollicentur. Idem alteri etiam in domini- ca die accidit, quem facti illicitè commiffi itidem preituit. Redeunt aliquan- do ex domo cujufdam principis viro fancto occurrit ad fuvium Auvæ, haud procul a vico Augusta (*), fipes legens cum var is idolorum figuris eodem impreffis: ad quem rusticorum irfana multitudo impia faciebat; quod etiam difci- mus ex actis fancti Lupi epifcopi Senonenfis. Rei indignitate commotus Walaric- us, afino infidens, monacho fe comitanti imperavit, ut fipitem in terram pro- ftereretur. Ille verò ftatim manu leviter contraftum obediencie merito in terram dejecit, quem via magna hominum multitudo evellere potuiffet. Concurrentes ad hunc cafum cum armis & fufibus vicinos incolas, ut inopiam deo fufficit fuo factum vindicarent, Walaricus divino fpiritu affatus ab idolorum cultu refipifcere docuit, idemque eodem in loco poftca basilicam in honorem fancti Walarici conftruxit juxta quendam fontem, in quo vir fanctus laviffe fertur, cu- jus aque hactenus potantibus faluberrime funt. Pontem (*) vicum appellant, paffibus admodum eentrum diffitum ab Augusta, paulo fupra Augum (*) oppidum, hic Auvam diftum: unde fuvius Auvæ, quod Augum præterfluit, Brella vulgò appellatur. Ad Waldolemm quod attinet, cum Walarico apud Leuconam remanfit, viderique ex illo pago fuiffe oriundus; (Illic enim fratres ejus ad eum accelfiffe dicuntur annonæ perenda gratia) ob idque confilium cepiffe iis in locis evellendi paganifmi reliquias.

ANN. CHR.
612.
LIV.
Theodeber-
tus a fratre
vicio caufat
quo.
(*) Nar.
(*) Zulphe-

PER id tempus Theodericus Burgundie rex, belli faces præferente Brunichilde, Theodeberto fratri excidium parat, coaftique ex toto regno copias, in Austriam regnum intrupit. Nafio (*) caftro Leuconum ac Tullio expugnatis, occurrit Theo- debertus in campis Tullenfibus. Ibidem inftituta acies, commiffum prælium, pugnarumque eo furore, quo in bellis civilibus pugnari folet. Magni utrinque ca- de facta, fufus tandem fugatifque Theodebertus. Fugientem fecutus est Theode- ricus ad caftum ufque Tolbiacum (*). Chlodovei fenioris, quondam victoriæ no- bile, quod abet a Colonia-Agrippina paffuum viginti-quatuor. Ibi redin- tegratum prælium majori quam prius mole, fed non difpari Theodeberti fortuna: cui denso viſto, & fugâ falutem querenti, intra Coloniam caput abfeiffum a fuis, qui hoc factò victoris gratiam mercati funt. Jonas author est Columbanum, quo tempore ad Tolbiacum pugna fervebat, inter legendum puteis quercus trunco incidente, obdormiffe, & viſo que inerat fratres gerebantur cognoviſſe; fua- denique Cagnoaldo, ut fuis precibus Theodebertum adversùs communem hoftem juvaret, reſtiſſe virum fanctum, ac reſpondiſſe, flolidum id confilium eſſe, re- ligionique ac præcepto Domini contrarium, qui nos pro inimicis orare jubet; fa- rius eſſe pugne eventum juſti Judæis arbitrio permittere.

IV.
Columbanus
Robiſſe mo-
naſterium
condidit.

(*) Revis.

(*) Ital fac.
re. 7. vol.
232.

Cùm verò victoriam penes Theodericum fleſiſſe intellexiſſet, & ſub unius do- minium Galliam atque Germaniam, id eſt Burgundie & Austrie regna, eſſe re- daſta: reſiſto apud Alemannos Gallo runc egroante, in Italiam ſe recepit, atque Arias apud Mediolanum quâ voce, quâ ſcripto, confutari, ab Agiliſſo Lan- gobardorum rege honorificè ſuſcepit eſt, dant oporione, ut intra Italiam, ubicum- que vellet, ſibi ſedem eligeret. Tum Jocerius quidam aprem ad id locum regi- judicavit in alpibus Apenninis ſeu Cottis, ab ube Ticino (*) diſſitum millibus paffuum quadraginta, vocabulo Roblum, ad rivum cognominem, & ad alium annem Treviam appellatum, ſuper quem olim Hannibal hiemans, hominum, equorum, & elephanorum atrociffimâ damna ſenſit. Ille ſuperſteſſe veterem basilicam fancti Petri apoſtolorum principis, in qua ſupernas virtutes factas ſe vidiffe conſtitutus eſt. Eo profeſſus Columbanus, basilicam ſenſitatem reperit, eamque priſtino de- cori brevi reſtituit, innumeras trabes per ardua & aſpera loca cum ſuis comportans tam facili negotio, ut divinum operi virtutem addeſſe non dubitaverit, Dei volun- tatem eſſe affirmans, ut in ea eremo conſiſteret. Basilica inſtaurata, conſtituit monachorum ædes, & cætera omnia, quæ ad eorum uſum ac neceſſitatem per- tinent, quatenus loci & inſtituti monaſtici condicio patiebat. Apud Ughellum (x) litteræ Agiliſſi nomine referuntur, basilicam beati Petri Columbanus largientis cum

loco Bobis ad quatuor millia per circuitum: sed victioſa eſt in his litteris indiſtinctio quinta, ſiquidem Columbanus obiit anno ejus ſaeculi quinto-decimo, qui indiſtinctio tertia penduſi erat. Memum etiam irreptit in alias (a) litteras, quibus vir S. Bobienſe monaſterium ſedi apoſtolica ſubſcribit, beato Gregorio papa inſcriptas: quem anno ante conditum illud monaſterium ſcilicet octavo & vivis exſcripſiſſe conſtat. De cætero hæc litteræ videntur eſſe bonæ notæ, nihilque in earum contextu, neque in ſubſcriptionibus occurrat, quod illi tempori non conveniat. Harum duo exemplaria Columbanus ſcribi juſſit, quorum unum in Romana beati Petri eccleſia, alterum penes ſe in Bobienſi archivo aſſervare voluit.

Præter baſilicam ſancti Petri, oratorium in honorem beatiffimæ Virginis Deiparæ in proxima rupe cum ſpelunca ad ſuam ipſius menſuram contruxit, eoque per totam quadrageſimam ſecedere conſueverat, jejanis & precibus vacaturus; aliis verbò temporibus ſubinde ſolitariam ibidem agebat vitam, tantùmque ſabbato vel diebus ſoliſ ad monaſterium revertebatur. Prope hoc oratorium deſiit etiam crucem, ad quam ſæpiſſimè genus ſedeſcebat. Conſuetudo quippe illius gentis piorum hominum eſt, ut minimum centies per unumquemque diem genu ſteſcant, ut legitur in libello de miraculis beati Columbani. Omnes ejus diſcipuli, qui e Gallia recedentem ſecuti fuerant, eundem in Italian comitati ſunt: quorum plerique præmiſſis ad pontificem Romanum litteris ſubſcripſiſſe reperiuntur, exceptis Gallo, qui in Alemannia remanſit, & Chagnoaldo, qui in Galliam ex Alemannia reverſus eſt. Hæc ſubſequenti biennio ſacta conſiderent ob rerum conſequentiam petuliſſe viſum eſt.

Hoc anno poſt mortem Apollinariſ epifcopi Bituricenſis. Autregilius abbas ſancti Nicetii Lugdunenſis monaſterii ſuo ejus locum, comuni omnium ſuffragio, cum regis Theoderici conſenſu ſubegit, etiamque eccleſiam rexit per annos duodecim, quemadmodum ſibi divinitus revelatum fuiſſe, Sulpicio futuro ejus ſucceſſori, & Deſiderio diaconoſi ſignificavit. Ejus pontificatu nobiliſ & pia mariona, Bertosa nomine, conebium virginum prope Bituricas ædificavit, ubi laudabili converſatione rum vixit Eriola teclufa, quam Autregilius epifcopus demoni vexatione liberavit, poſtquam ſpirales Domino hoſitas ei obſtultit, conſecto Chriſti myſtico corpore, quod ipſe prius percepit, deditque puellæ, ei præcipiens, ut religioſas veſtes cum velo acciperet, & a vino carnaliſque (quod S. Benediſtus Aquinenſi Clerico, ſimili demone inſeſto, præceperat) in poſterum abſtineret. Hæc auctor anonymus in libello de geſtis S. Autregilii ſcribebat eo tempore, quo Eriola in monaſterio beate Bertosa reclusa inter reliquias Dei ſimulas adhuc degebat. Hæc eſt Bertosa, nobiliſ genere & religione femina, quæ, referente Jona in ædiſ Eſtaliſ abbatis, in Bituricenſi urbe puellarum monaſterium ex beati Columbani regula conſtituit, quod modo collegium eſt canonicorum ſecularium ad muros urbis, beate Mariæ de Salle nomenſum. Ad hæc in Bituricenſi orbiſ ſuburbano ſeu pago, ut ſubdit Jona, vir venerabiliſ Theodulfus, cognomento Bobolenus, tria alia monaſteria ſub eadem regula condidit, religione Potencia, primum in inſula ſupra fluvium Milmandram (*), ubi religioſorum congregationem adunavit: alterum, Gaudiacum nomine, haud procul a fluvio Aſtera (*): tertium Chriſti virginum apud Carantomum, ſupra fluvium jam dictum Milmandram. Inſuper quartum idem virginum juxta Nivernenſe oppidum ſub eadem regula contruxit. Ex his quatuor monaſteriis duo tantum ſuperſunt, Carantomomſe (*) & Nivernenſe ſub titulo beate Mariæ, Ordini S. Benediſti etiam nunc ſubſeſta.

Eodem ſæcū tempore Amandus, in qui poſtea Traieſenſem ad Moſam epifcopatum adeptus eſt, divino ſe ſe cultui mancipia, ita poſtea quidem in Oſterſenſi deinde in Turonico ſancti Martini monaſterio, ubi tum mopachi ſub abbate verſabantur, poſtmodum privatæ cellæ incluſus apud Bituricas, Autregilii mox laudati pontificari. Ortus eſt in pago Herbaſtico (*) prope Namnetas & quidam chriſtianis & claræ genete parentibus, Amario & Serenâ. Vir tantus, ut ejus nativitas, quæ circiter annum ſuperioris ſæculi octogefimum-nonum conſiſſit, in perverſiſſis quibundam martyrologiis, puta monaſterii ſancti Martini Toronceſis, non ſoliſ Maſi conſignetur. Vix pueritiam egreſſus erat, cùm in Oſia ſeu Ogia (*) inſula monaſterium, ejus nomen haud prociſus, perfectioris vitæ deſiderio ſe recepit, monachis collatantibus, patre verbò gravate ſente, qui cum a propoſito, paternæ hereditatis obtentu, revocare conatus eſt. At terrenam hereditatem parvi pendens generoſus adoleſcens, ut ſe a parentum moleſtiis liberum præſtaret, ad ſancti Martini rumulum adiit, & capillis penitus reſcis, clericatus honorem adeptus, cæteris ejusdem loci monachis prælucebat. Sed cùm locus tam celebris puſſimo adoleſcenti, latebras cupienti, non bene conveniret, abbas & fratrum, quibus magnum ſui deiderium reliquit, permiſſu & benediſtione, Bituricas acceſſit ad Autregiliſ epifcopum, a quo benigniſſimè acceptus eſt, itidoroque a Sulpicio archidiacono, qui Autregilio poſtea ſucceſſit, re & cognomine Pio. Hinc eorum juſſu Amandus juxta eccleſiam, in ſuperioriſ locatimuto conſtituta cellula: in qua tribus ſerè militans luſtris, cilicio teſtus & cinere, attrituſque jejanis & inedii, ſolo pane bordeacco & aqua contentus perduravit, nempe uſque ad Romanam peregrinationem, de qua in conſequentibus adſuti ſumus.

ANN. CHR.
671.
(a) ibid. cit.
1340.

LVI.
Autregilius
ſi epifcopus
Bituricenſis.

Bituricenſis
monaſteria.

(*) In Maſe
monaſterio.

(*) P. Aſtera.

(*) Chreſ-
tina.

LVII.
Amandus
ſi
monachus &
reclusus.

(*) Herbaſtico.

(*) P. Ogia.

ANNALS ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER UNDECIMUS.

Ab anno Christi 617. ad annum 627.

ANN. CHR.

617.

Theoderici
& Brunichildis
interitus.

Nitens Theodericus statim interitus & pater Austriæ regno fructuor, ac est ambitio confortis impatione, Chlothario regni Francici partem, que ad Neustriam pertinet, irrevocabiliter; & Denteloni ducem, quem ei militarum pollicetur suarum, modo ad Theoderico faveret, repetito, valde negantem opprimere, equoquod, penitus excoce mutabatur. Jamque exercitus ipse, ex Austria & Burgundia collectus, in Chlotharii regnum properabat, cum Theodericus ipse in arce Metris ex profusis ventris introit inter flagrantis ignis incendia, inquit Jonas, qui cum divitiis perceptam fuisse dicit, ac Chlothario totius regni Francici principibus, quemadmodum Calumbones praxiderat, obveniret. Morte regis comperta, exercitus statim domum revertitur: nec mora Chlotharius Austrin & Burgundie regnis, nullo fere negotio, potitur, frendente nequiquam Brunichilde, qui Sigibertum, ex Theoderici filius natus maximum, paterno solo impotere conabatur. Jonas auctor est, Sigibertum collectis copiis obviam Chlothario processisse: quem Chlotharius capsum peremerit, fratresque eius quinque cum proavia Brunichilde, quam primo sedecoronis circulo impositum toti exercitui ostentaverit, & post indolentem aquarum caule alligatum miserè perire precepit. Nec hoc supplicio contenti Burgundiones, quibus Italia jam eodem quo dominatus erat, eum ejus igni cremare dicuntur: qui postmodum a quibusdam collecti, apud Augustodunum in basilica monasterii sancti Martini, quam ipsi construxerat, cum cineribus illata sunt: ubi hæstern ejus sepulcrum marmoreum vitæ cum loculo plumbeo, in quo ejus cineres cum semi-ambustis ossibus asservantur. Ejus obitus v. kalendas Mali in necrologio loci notatur. Regiam magnificentiam indicat etiam presens basilicæ structus, cujus fabricæ columnæ marmoreis fulcitur. Ex quatuor aut quinque filiis, quos Theodericus ex concubinis susceperat, Sigibertus, Corbus, Meroveusque capiti, Chlotharii jussu interrenti sunt; quartus, nomine Childebertus, annum agens undecimum, concitato equo salutem fugâ questivæ, nec aliquam pæctæ repertus est.

Brunichildis
apud S. Martini
sepul-
ta.

II.
Rustica ab-
basilla falso
acculata.

Huc refert Valesius quod de Rustica, parthenonis sancti Castii Arelatensis abbasilla, Florentius præbiter ecclesiæ Tricallina in ejus vita scriptis; nempe cum a Maximo episcopo, scilicet Avenionensi, & Ricimiro nobili principe apud Chlothario.

thaelum falsò accusatam fuisse, tanquam occultè regem nateret, heimpè predictum Childebertum, & Clothairumque Arelate profectum, factà cum episcopis Chlotharii iussu inquisitione, & suis ad regem missis, qui affirmarent, Rusticam nasci crimine convictam fuisse. Hinc Chlotharius majori furore accensus, Faraulfo uni de optimatibus suis mandavit, eam ut ad se adduceret. Hæc verò sancti Casarii præceptum regule obtemperans, sanctimonialium & monasterio egressum interdicentis, aëbat mori se malle, quàm pii patris interdicium violare. Tum Nymphidius civitatis principi nomine regis a Faraulfo imperatum, ut eam & monasterio per vim abstraheret. Ille verò, qui virginem sanctam magnopere venerabatur, eam cum lacrymis obediari coepit, ut se hinc educi pateretur, ne capitis periculum in se ambos accerferet. Hæc itaque obtestationi cedens, ab ovili sancto abstrahitur, & in cella monasterii, quod in eadem civitate situm erat, custodiæ mancipatur, post septem dies inde educta, ut ad regem perduceretur. Hanc injuriam dolens sanctus Viennensis civitatis antistes Domnulus, ad regem festinatè accessit, eumque reprehendit, quòd pessimam & innocentissimam abbatissam falso crimine damnasset. Mox duo comites a rege missi, qui reverenter eam ad se perducerent, & in via rebus necessariis instruendam curarent. Cum in regis conspectum venisset, querente rege coram optimatibus suis, an vera essent, quæ sibi de ea nuntiata fuerant; Deum innocentie sue testem appellavit, & tantum se facinus ne cogitasse quidem, nedum fecisse iurejurando affirmavit. At rege nihil minus hesitante, Rusticula filii ejus mortem prædixit, quem historici postea omnes ignotum habent. Absoluta demum abbatissa dimittitur, & in suum monasterium honorificè reducitur, omnibus in gaudia effusis, sed maxime puellis sacris, quæ piam matrem sibi creptam inconsolabiliter lugebant.

Adeptæ regni Franci monarchiæ, Chlotharius, Columbanum vaticinium in se completum videns, venerabilem Eustasium, qui Luxoviensè monasterium ejus loco regabat, ad se accersit, eumque cum supplemento publico & nobilium virosu comitatu in Italiam mittit ad Columbanum, ut ei tedium in Galliam persuaderet. Vilo Eustasio summopere receptus Columbanus, post aliquot dies, commendatæ regule accuratâ disciplinâ, eum a se dimittit, regique ob summam eius dignationem quam maximas gratias agere jussit, sequi apud eum excurrere, quòd ejus civitate in Galliam non rediret; id unum orare, ut filios sodalesque suos, qui Luxovium incolabant, regali favore ac præsidio fovaret. Eidem etiam litteras scriptis castigatorias, quas rex, veluti benevolentie & amicitie pignus, reverenter accepit. Dein omni præsidio ac subsidio Luxovientes fovit, annuis censibus ditavit, monasterii terminos pro nutu Eustasi auxit, & pro regia munificentia necessaria quæque fratribus in Columbanum gratiam suppeditavit.

Fervens ad hoc usque tempus controversia de tribus capitulis, quæ plebsque Histrice, quoddam etiam Gallie Cisalpinæ episcopos afflaverat. Hi Theodolindam primò reginam Langobardorum, dein ipsam Agilulphum regem, postquam ab Ariana hæresi ad catholicam fidem conversus fuerat, in partes suas pertraxerant, conquellit, Theodori Moghesti, Theodori Cyri episcopi scriptorum, & ibi Edefreni episcopi, quæ tria capitula erant, damnatione, in qua synodo generali sub Justiniano facta, tentatam fuisse auctoritatem concilii Chalcedonensis, in quo tres illi episcopi laudati fuerant. Viginti pauciores per scriptos archiepiscopos primò synodum quintam rejecerat, tanquam Chalcedonensi contrariam; deinde approbaverat, quod in ea non de doctrina fidei, sed tantum de personis actum esset. Catholici episcopi in diversas adire partes, aliis timentibus, ne synodo Chalcedonensi hinc fraus fieret; aliis existimantibus hoc compendio eam stabiliri, si, damnatis tribus capitulis, quæ hæreticis maxime displicebant, errantes ad fidem synodi Chalcedonensis revocarentur. Hæc questio an etiam ad Hiberniam pertransierit, non ita liquet, nam quæ hæc de re legimus Gregorii Magni (a) epistola ad Hibernie episcopos, Histrice episcopis potius inscribenda videtur, quibus magis conperit querela de persecutione sibi ob hanc controversiam illata. Nihil enim episcopi abum legitur adversus Hibernie episcopos: cum Histrice episcopi, tanquam schismatici, ab ecclesia Romana rejecti sint. Theodolindam reginam Gregorius ad hæc scilicet revocare conatus fuerat, scriptis litteris tum ad ipsam, tum ad Constantium Mediolanensem episcopum synodi quintæ approbatores, a cuius communionem ob eam causam hæc se removerat. Missi ad Theodolindam Johannes abbas eum apologeticis litteris (b), & Hippolytus notarius, ut eam ad catholicam communionem reducerent. Eandem verò in sua sententia, etiam Gregorio mortuo, persistisse discimus ex epistola, quam Columbanus abbas ex cenobio Bobiensi ad Bonifacium papam quartum hoc anno scripsit, insinctu Agilulphi regis & Theodolindæ, pro damnatione trium capitalium. In hac epistola sub Palumbi nomine

ANN. CHR.
613.

III.
Chlotharius
ad se vocavit
Columbanum.

IV.
Columbanus
Bonifacium PP.
scribit de tribus
capitulis

(a) Greg. Mg.
lib. 10. c. 28.
164. 165.

(b) Greg. Mg.
lib. 1. c. 9.

Johannis-Baptistae, quam ipsa Modoetie construxerat, fortè reposita. Sed hac ex-
tra ordinem. Quamquam nonnulla mihi suspicio iniecitur, cum illa basilica mo-
nachorum ab exordio fuerit, tamen Paulus Varnetici, qui ejus originem referit,
nullam de monachis mentionem faciat. Illustrissimus cardinalis Baronius (d) ejus-
dem Pauli locum refert ex editione Alenfiana, multo antiquiorem, quam in aliis
vulgatis, ubi Theodelindæ ordinatio ejusmodi legitur: De rebus sancti Johannis
nullo modo se debet aliquis intrinsecare, nisi tantum sacerdotes, qui ibi seruiunt
die ac nocte; tantumque famuli & famula, qui ibi subiecti sunt, communiter de-
beant vivere; quæ verba monachis, an clericis secularibus aptanda sint, aliorum
judicio permittimus.

Ad hunc annum revocanda est dedicatio basilicæ monasterii sancti Petri in
suburbio Cantuariensi, de qua vetus hæc inscriptio legitur in Monastico An-
glicano, uti incisâ: *Antiqua ecclesiæ præfatis monasterii dedicata fuit a sancto*
Laurentio archiepiscopo anno Domini sexcentesimo tertio-decimo, anno sexto-decimo ab
adorata sancti Augustini in Angliam: quo anno translatus fuit corpus sancti Au-
gustini a loco, quo prius jacuit per septem annos foras, juxta ecclesiæ monachum perso-
nam, in eandem jam consecratam, ac reverenter in porticu æquariari, ubi modò
est ecclesiæ sanctæ Mariæ, translatus fuit: ubi jacuit per quadringentos septuagim-
ta-sexto annis, usque ad annum Domini millesimum nonagesimum-primum; quo scilicet
anno in novam basilicam cum aliis sanctis translatus fuit, ut suo loco dicemus.
Profecto temporis hæc basilica sancti Augustini suscepata est.

Hoc ipso anno, testante (d) Beda, Ethelbertus rex Cantuariorum post regnum
temporale, quod quinquaginta & sex annis gloriòse tenuerat, ad ecclesiæ ro-
gati gaudia migravit die vicésimâ-quartâ mensis Februarii, post viginti & unum
annos acceptæ fidei; atque in porticu sancti Martini intra ecclesiæ beatorum a-
postolorum Petri & Pauli sepultus, ubi & Berta regina condita est. Successit
in ejus regnum filius Eadbalus magno novellæ ecclesiæ detrimento. Siquidem,
non solum Christi fidem recipere noluerat, sed & incestu nefando pollutus est,
qualem nec inter gentes audiam Apostolos testatur, ita ut uxorem patris in tho-
rum suum adduxisset; quo utroque scelere occasione ad priorem vomitur
revertendi dedit eis, qui sub imperio patris sui, vel favore, vel timore, fidei &
castimonie leges susceperant. Sed divinam ultionem brevi sensit Eadbalus, qui ad
amentiam verius, etiam immundi spiritus potestati mancipatus est. Accessit ad
eius infortunii cumulum mors itidem Seberthi (e) orientalem Saxenorum regis, ve-
rè christiani, qui tres filios regni temporali, sed non fidei heredes reliquit. Illi
enim mox idololatriæ, quam virente patre aliquantulum intermisisse videbantur,
denovo se se manciparunt, subiectique populo idola colendi dederunt licentiam.
Cumque viderent Mellitum pontificem in missarum sollempnis eucharistiam populo dare;
barbâ instati infanti, ei dissiße feruntur: Cur non & nobis porrigit panem
illum vitium, (sic eucharistiam vocabant) quem & patri nostro dabas, & po-
pulo in ecclesiâ porro dare pergis. Quibus Mellitus: Si vultis, inquit, fonte il-
lo salutari abuti, quo pater vester ablutus est, potestis etiam panis sancti, sicut
ille, fieri participes: sin minus, nequaquam vobis eum percipere liceat. Illi verò
nec fonte illo sibi opus esse, sed panem illo resci se velle. Negante episcopo id
fieri posse, ut absque purificatione salutaris teneret quæ oblationem faceret: com-
munice; illi demum furorè percipi dixerunt, si nollet in re tam facili sibi affen-
dire, nec se etiam velle, ut is in sua deinceps provincia demoraretur: abiret pro-
inde quantocius cum suis e toto regno.

Expulsi hoc modo episcopus in Cantiam venit, cum Laurentio & Justo epi-
scopis transfugis, quid in tam lubrica & difficili occasione agendum esset, visum-
que est illis communi consilio, factus esse, ut omnes in patriam redirent, liberâ
Deo mente servituri, quam inter barbaros fidei rebelles sine suâ residenti. Dis-
cessere itaque primo Mellitus ac Justus, atque in partes Galliarum fecessere,
illuc rerum eventum ac finem præstolaturi. Quantum inde cepisset detrimenti chri-
stiana religio, quisvis facili æstimare potest. Principes rejecto veritatis præ-
cone, in apertam idololatriam prolapsi, etiam populos, qui regis ad exemplum se
fingere soleant, in defectionem, aut in sceleratos mores traxerunt. Mox ruerè in
pejus omnia, & ipsi etiam principes in exitium ire præcipites; nam egressi con-
tra gentem Gevisiorum in prælium, omnes pariter cum suis copis corruerunt: sed
nec tamen, licet auctoribus e medio sublati, excitatum ad crimina vulgus emen-
dari potuit, nec ad puritatem fidei christiane revocari. Interim Laurentius (d)
Mellitus & Justus sequi, ac Britanniam deferere constituit; jussitque pridie quam
discederet, in suburbana beatorum apostolorum Petri & Pauli ecclesiâ sibi stratum
parari. Ibi in quiete beatissimi Apostolorum principis species ei visa dicitur mul-
ti.

Amal. Bened. Tom. I.

M m a

ANN. CHR.
613.

(d) Baronius
613. m. 1.

VI.
S. Petri Can-
tuar. dedicat.
tio.

VII.
Ethelberti
& Seberthi
regum obit-
us.
(f) Beda lib.
2. c. 5.

Anglorum
in istâ mæ-
tatio.

(g) Id. lib. 2.

Mellitus &
Justus ex An-
gla pulsi.

Laurentius
differens
prohibetur.
(d) Beda lib. 2.
c. 6.

ANN. CHE.
613.

Ensbaldus
rex Meliun
& Julum re-
vocat.

(f) 3044.
Anglicano.
P. 11.
VIII.
S. Gallus fa-
natu cellam
condit.

Frideburgum
latet.
(*) Olenia.
P. 11.

in illum flagellis corripientis, occur gregem, quem sibi ipse erodiderat, se restitueret; vel eos oves Christi in medio luporum expositas, fugiens ipse dimitteret. An mei, inquit, oblitus es exempli, qui pro illis, quos mihi Christus in sui amoris signum commiserat, vincula, verbera, carceres, mortem denique ipsam, & quidem mortem crucis perpessus sum? His tum verbis, tum verberibus correptus Laurentius, diluculo venit ad regem, & refocta veste verberum plagas ei offendit; qui, causâ intellectâ, magnopere tinnit, & curato idolorum cultu, abdicatoque illegitimo consubio, Christi fidem suscepit; sacrique undis purgatus, ecclesiæ rebus, quantum valuit, in omnibus consulere ac favere curavit. Misit etiam in Gallias, qui Mellitum & Iustum ad suas ecclesias revocarent; hæc post annum, quam discesserant, incunctanter ad regis imperium reverti sunt. Et Iustus quidem reversus ad suam Rossensem ecclesiam, in eamque acceptus est: Mellitum verò episcopum Londonienses recipere noluerant, idololatri pontificibus obsequi mantes, Necque eos ad officium reducere valuit Ensbaldus, cui tanta non erat, quanta patri in eos auctoritas. Perstitit ille nihil minus in fide christiana & in accurata divinatorum præceptorum observatione. Denique in monasterio sancti Petri constructo sanctus Dei genitricis oratorium, quod Mellitus consecravit; idemque, qualem eidem monasterio fecit donationes, quarum mentio fit in Monastico (b) Anglicano.

Interim Gallus, quem a sancto Columbano infirmum apud Alamannos dimissum distans, construenda dabat operam crebre, que postmodum celeberrimum sui nominis monasterium evasit. Huc Columbanus, ab eo in Italiam discessurus, sacris celebrandis, quamdiu ipse viveret, interdixisse dicitur, quod cum non vero, sed fæto morbo, & amore illius regionis ibidem retineri existimaret. Columbanus inde professus, Willimarus, plus loci presbyter, Galli curandæ valetudinis officium commisit duobus clericis suis, Magno seu Magnacaldo & Theodoro, quorum opera, sed maximi Dei ope, perfectè convaluit. Tum, Hiltholdo ejusdem presbyteri diacono indice ac duce, locum in illa eremo invenit solitariæ vitæ aptissimum, & humanis necessitatibus opportunum. Oratione sanctâ, ex virga colurnæ crucem fecit, atque in terram defixit: ad quam suspendit capsellam reliquiarum, quam la. collò solebat gestare, reliquias beate Dei genitricis Mariæ, & sanctorum martyrum Mauricii & Desiderii continentes. Walafritus Strabo abbas Augustensis auctor est, Gunonis illius provincie ducis filiam, nomine Frideburgam, formâ excellentem, Sigiberto Theoderici regis filio desponsatam, in villa Iburningis (*), que in dextro latere Potamici lacus sita est, a demone fuisse correptam: quæ re sibi narratâ, Sigiberto concessim deos episcopos cum donis regis ad puellam Deo commendandam, sanandamque misisse; at re infectâ, ad Sigibertum reversos. Dein Gunonem, missis ad Willimarium literis, Gallum ut ad se adduceret, præcepisse; Gallum verò resistentem in interiora deserti usque ad Rariam Curianensem penetrasse, ubi a Johanne diacono, viro iusto & Deum timente, humanissimè acceptus sit; sed demum a Willimaro repertum, atque ad Gunonem adductum; qui, manu capiti virgineis impositâ, suis precibus demonem eiecit, & Constantensem episcopatum, morte Gaudenti vacantem, ob id sibi a duce oblatum recusaverit, interdixim sibi a Columbano altaris officium obtendens. Verùm Gunonem interim Arbonensæ præposito iussisse, ut omnia construenda viri Dei cellæ necessaria suppeditaret. Post hæc, compertâ Frideburgæ sanitate, Sigiberto mandavisse Gunoni, puellam ut ad se perduceret; qui cum ingenti onamentorum mole & congruo comitatu usque ad ripam Rheni eam deduxerit, atque iude per comites ad regem, apud urbem Mediomatricam residentem, direxerit. Et Frideburgam quidem eo, quo spontem decebat, gaudio & amore exceptam esse; Gallo autem, qui in saltu publico, inter alpes Reticas & lacum Brigantium posito, prope Arbonam commorabatur, locum ubi habitare ceperat, ob reditum sponte sanitatem a rege donatum, cum regio diplomate & auri libellis duabus, totidemque argenti; dato Gunoni præcepto, ut, si Gallus hanc solitudinem cum discipulis suis vellet incolere, ad ædificandam cellam necessaria ei præberet. Dein convocati dicuntur ad nuptias sacerdotes & principes, omniaque parata. Frideburga die nuptiis destinata, cum duobus viris totidemque puellis, quæorem sancti Stephani ecclesiæ ingressa; & post janua templi secedens, depositâ veste regis, habitu propositi sanctioris, id est monasticum, sumisse; & ante altare prona, sanctum Stephanum in sui voti testimonium invocasse. Denique regi hæc de re, admonito, & episcoporum consilium sollicitanti, Cyprianus Arelatenis fuisse fertur, ne puellæ votum irritum faceret. Itaque Sigibertus, ut erat religiosus & Deum timens, beati Stephani ecclesiæ ingressus, puellam ad se accedere, ac bono animo esse iussisse; inhaerentemque cornibus altaris, ne vi scilicet ab ecclesiâ ab-

abstineret, episcopis precepisse, ut eam ad se adducerent; tum veste regis inieci, sacroque velamento imposito, sic eam affatus: Ego quidem te, sicut consilio meo delinquantem, tamen quia sic animo tuo insidit, ipso celsi domini Jesu-Christo habens tradito, his dictis, dexteram ejus apprehendens in altari deposuisse, regressusque non sine lacrimis in palatium, eamque istuc vocaram juxta se federe iussisse, ac demum donis ingentibus ornatam Mettensi beati Petri parthenoni eam perfecisse. Totæ hæc Walafridi narratio evadit vires non immeritis suspecta, Valerio omnino fabulosa videtur; nam, ut alias rationes nitram, Sigbertus exilio Theoderico patre vix duodennis, potius de fuga & salute sua, ut scilicet Chlotharii manus effugeret, quam de nuptiis cogitare potuit. Et quidem statim a morte patris in Germaniam ad Turingos, aliasque gentes transherannas profectus, inde in Burgundiam reversus ad cogendas copias, postremo in campis Catalaunici a suis desertus & prostratus; decessit a Chlothario capus, caesusque est. Ad hæc nullus per ea tempora legitur Cyprianus episcopus Arclatensis; nec Friderburga tunc sancti Petri parthenonis, sed Waldrada abbatissa. Neque hæc narratio tibi potest Sigberto Dagoberti filio, qui incedo coniugio habuit non sibi vivente Gallo. Videant alii, an Sigberto orientalium Anglorum regi convenire possit, homini bono ac religioso, qui dudum in Gallia, teste Bedâ (a), dum inimicitias Redwaldi fugiens exularet, lavacrum baptismi percipit, tunc gaude Dagoberto. Contritum Johannes diaconus supra laudatus beato Gallo adhaerisse, & sub ejus disciplina vixisse memoratur; donec, ipso Gallo Constantensem episcopatum reculante, ejus loco electus est.

ANON. CHL.
613.

E Utasus e Bobiensis monasterio, quod Chlotharii jussu profectus fuerat, in Galliam rediens, Anatum Aganensem monachum secum in Luxoviense monasterium adduxit. Amarus nobilibus parentibus ex Romana seu Gallica stirpe, patre Heliodoro summo religionis viro, exortus in *suburbano* seu pago Gratianopolitano, jam inde a prima ætate Deo in Aganensi sancti Marcelli monasterio a patre oblatum est, ibidemque inter scholares cum literis, tum virtute imbutus, primus in bonis habebatur. Postquam per annos triginta monasticis regulis se totum dedidit, majoris soliditatis studio clam & sepius monasterii egredis, haud procul in desertum extenuis montis rupem se abdidit. Tum anxie a fratribus abbatis iussu exartatus, observatis inter periculosos scopulos ipsius vestigiis, vix tandem repertus fuit. Abbati & fratribus causam inopinatæ discessionis sciscitantibus, & ut ad suum monasterium rediret flagitantibus: Sinite me, inquit, fratres, in hoc arto locello commissa peccata desere, ac Redemptori meo sedulo deservire obsequio. Manet itaque illo in loco, pane hordeaceo & aqua contentus, quæ ipsi per firmissimum monachum post quodlibet triduum deferrebantur. At ministri molestis compatiens Amarus, fontem & silice baculi percussione effudit, & proprio deinceps labore agelium ad ferendum bordeum in suos usus excoluit, panem ex farina, quam molli terbat, sibi ipse parans. Huic vestis erat ex vervecinis pellibus. Tempore quadragesimæ quinque siccis æscum cum parvo aquæ poculo ad quotidianam post vespersa refectioem sufficiebant; interdum ad tribus producta jejunia. Balneis bis tantum singulis annis utebatur, nempe in natali Domini, & in die pasche. Cuius verò Eulastius, ex Italia revertens, Agaturum pervenisset, quædam illius monachum percussit, sandalioque haberetur, sciscitator. Anatum præterunt omnes, duram hanc vitam in excelsissima rupe jam a triennio agentem. Nec mora ad ejus cellam subit Eulastius, eique ut secum in Luxoviense monasterium veniret, persuasit.

Relicto apud Luxorium Amato, vir sanctus ad Chlotharium, a quo missus fuerat, tunc in ultimis Gallie seu Neustrie ad oceanum finibus degentem, iter persequitur. Fortè arrepti itineris via per saltum pagumque Riegium tendebat, ducebaturque ad villam Chagnerici nobilis viri, vocabulo Pipimium (*), ab urbe Medorum circiter duobus passuum millibus distantem. Ibi tum Chagnericus cum conjuge sua Leudegande commorabatur, filiumque suum Chagnoaldum Luxoviensem mo-

ANON. CHL.
614.
IX.
Eulastius A.
matum adduxit
in Luxo-
vium.

Burgundia.
tam locat.

(*) Pipimium nonnulli putant esse vicum Paray, supra Meldam Ecom ad Matronam, cuius fertur latus distans a Meldæ urbe, cuius vicus afficeret, Ravio intermedio, Trejæ portæ parvulus ecclesia, sancto Petro dicata. Alii Gallicum vicum sanctæ Fæz interpretantur ex veteri traditione Pipimium reddidit Oppay, qui locus, nunc redactus in simplex prædium rusticum, pertinet ad monasterium sanctæ Fæz. Hinc non longe abest ecclesia sancti Petri, in loco Oppay vulgo appellato, cum priore abbatis Reib-

renti subiecta; quæ sancti illi sit sancti Petri basilica, ad quam sancti Para congrege dicitur, infra. Priori loco melius convenit & analogia Gallicæ Pipimii nominis, & distantia ab urbe. At Jous, homo exanimatus, facili errore potuit in assignanda loci locustia distantia; & pieraque prædium posteriori loco vicum, ad Meldensem ecclesiam pertinentem, ex docto scilicet sancti Faronis, beate Fæz gemini. Sub Pipimium olim veraciter dicebatur, ad Pipimium, quod deinde Oppay contraxit vocatum sit.

ANN. CHR.
619.

natum, qui a Columbano ex Alamannia dimissus fuerat, penes se tuebantur, cum filia Burgundofara, quam Columbanus ante quatuor annos Deo sacraverat. Hinc cum preter suam voluntatem iussu patris jam desponsata, ac brevi nuptiis alliganda foret, tanto dolore oculorum & febrim igne correpta erat, ut de ejus vita penes asum videretur. Eustasius patrem facti arguit, atque ejus noxam esse, quod poel- la in tantum discrimen adducta esset. At ille factum dissimulat: O utinam, inquit, sospitati reddatur, ut divino cultui mancipetur! Abiit verò ut ejus votis ob- stare velim. Verum Eustasius rem populi examinarurus, ad lectum puella accedit, & an sue fuerit voluntatis, quod contra beati Columbani interdictionem a caelestibus votis ad terrena resisteret, sciscitatur. At puella protestatur, se terrena vota ex ani- mo sustinuisse, pariterque beati viri parere consilii; quin etiam virum in ipsa Columbani specie se preterita nocte vidisse, qui salutem sibi ab Eustasio red- dendum tri pollicitus sit. Mox humi supplex procumbens Eustasius, Deum precatur, ut promissum puellae lumen cum salute restituat; fastoque signo crucis super ejus oculos, protinus ei lumen redditur, febrimque ignis exstinguitur. Tum sospitem & incolumem matri commendat, ut cum ipse a Chlotharii aula redierit, eam religio- sis indat vestibus; & post hec ad Chlotharium pergit.

X.
Hic aspi-
git.

Jam verò pater filiam sospitati redditam ceruens, promissionem Eustasio factam parum curans, eam sponso tradere constituit; quo puella cognito, cum una so- dalium de fuga cogitat, eoque assentiente & comitante, ad basilicam beato Petro apudoleorum principi nuncuparam confugit. Hinc suens pater eò fratellies dirigit, qui filiam aut inde abstrahant, aut releuantem perimant. Ministri lentius patris mandatum, dum ejus ira tantisper deservesceret, exequentes, mortem minitri sat habere. At illa: mortem me, inquit, timere potestis? hic in ipso ecclesie pav- mento probate, an re ita sit; certe nihil mihi optatus fuerit, quam pro hac cau- sa vitam ei rependere meam, qui mihi suam impendit. Interim Eustasius ex aula reversus, poellam in libertatem allicit, & patre dote incognito, per pontificem il- lus urbis, nomine Gundoldum, religionis vestis indui, Deoque salutibus votis ac sacramentis consecrari curavit. His pater, Eustasium reverens, repugnare ausus non est: quia etiam, eo consentiente, Burgundofara in agro paterno, nomine Ebo- riaci seu Eboracensis, inter fluvios Mueram (*) & Albam, in pago Brigio, insigne monasterium virginum edificavit, fluente Eustasio, qui structurae monasterii, simul- que institutandarum ad regulam virginum curam fratris, scilicet Chagnoaldo ger- manae puellae, & Walberto seu Waldeberto, qui ipsi postea successit, delegasse a jo- nana monacho perhibetur; quem locum transcribens Hildegaris in libello de vita san- cti Faronis episcopi, deceptus vocabulo fratrum, quo Jonas monachos designaverat, temere asseruit, Gundoldum episcopum eorum libere structurae procuratores deputasse fratres Fara, Chagnoaldum, & Waldebertum, qui post Gundoldo ipsi successer- unt: cum e contrario certum sit, non Gundoldum, sed Eustasium ejus rei cu- ram Chagnoaldo & Waldeberto imposuisse; & Waldebertum nec Fara germa- num, nec episcopum unquam, sed monachum primum, deinde, mortuo Eustasio, Luxoviensis monasterii abbatem ad obitum usque fuisse coasile. In martyrologio Fa- rensi, ab annis circiter quingentis scripto, notatur vit. *kalendas Novembres, Ebo- riacae monasterio, quod dicitur Brige, abrenuntiatio militum seculari beatissime Fa- ra virginis, & conversarum ejus a Gundoldo Meldensi episcopo*. Hoc potero monaste- rium, quod beatissime Virginis & sancti Petri patrocinio nuncupatum est, a loco Eboriacense, a pago Brige seu Brigense apud Bedam, postmodum ab auctore Fara-monasterium (*) appellatum est, tante ab initio, nti etiam nunc, celebratiss, ut Angli filias suas in illo, uti & in Calensi & Andligo monasteriis, instituendas, Deoque consecrandas tradiderint: quas inter Saetruda, Anne An- glorum occidentaliū regis privigna, & ejusdem filia Aethilburga, ob extimas vi- cutes, altera post alteram, ejusdem monasterii abbatissae existerent: ne quid dicam de Earcngota, Earcoberti Cantuarii regis filia, quam Beda in monasterio Bri- gensi, quod Fara condiderat, monacham fuisse tradit. In vulgato suo testamen- to, quod nonnulli absque legitimo fundamento rejiciunt, Burgundofara fratres suos, Chagnoaldum & Burgundofaronem agnoscit, alterum ex monacho postea Laud- nensium, alterum ex laico Meldensium episcopos: atque ut Burgundofara fratres suos, etiam Burgundofaro dictus est Fara, quem quia Jonas de Chagneici parentis fa- milia differens pertermisit, quidam Chagneici filium, & Chagnoaldi atque Fara germanum fuisse in dubium, sed innoxio, revocant. Faranam & Afranam vo- cat Eccardus comes in suo ipsius testamento (a) apud Petardum: in quo ex- am predia legat in basilica, quae dicitur Alba, Deo & sancte Mariae & san- cto Stephano & sancte Farane, ad faciendum in ipso Afrane monasterio anni- versarium, tum ipsam Eccardum, tum Aldegundis & Adam; atque Etradrade ab-

Monasterium
edificat.
(*) in Atrina.

(*) Faran-
mon.

(a) Petard.
monach. Bur-
gund. p. 153.

abbatili: ex quibus Aldegundis ejus uxor fuerat, Adema ejus germana monacha in *Afraso*, ut ipse vocat, monasterio; iidemque Bertradrina, ut quidem conjecio, ejusdem loci abbatissa, de quibus aliis. Ecardus Albam vocat basilicam monasterii, quod ad *Seviolum* Albam situm erat; patronisque beate Mariz & sancto Petro in beate hujus reliquario memoratis adjungit sanctum Stephanum, ejus eo in loco peculiaris basilica erat. In hac sepulta fuit Eucrongota virgo, ut suo loco (b) videbimus. Monachos canonicorum loco, qui modo ejusdem monasterii virginibus intersunt in rebus sacris, iidem, sicut & in aliis sacramentalium cenobis, existisse colligitur ex venerabili Beda, laudante fratres *ejusdem monasterii*, qui aliter erant in *adibus* a virginum scilicet habitatione separatis. Collegiata ejus loci ecclesia canonicorum sancto Sulpicio episcopo consecrata est, forte olim sancto Stephano sacra.

Rodo ad Eustasium, qui Luxovium reversus, ex Columbandi precepto gentes vicinis fidei christiane elementis imbueret & alere curavit. Warasci populi erant Sequanorum, ad utramque Dubis (*) fluvii ripam incolentes, partim superstitionibus paganis adeo imbuti, partim errore Photini Sirmienis quondam & Bonosi Narritani in Dacia episcoporum, qui Christum ante Mariam existisse negabant, eundemque nonnulli purum hominem esse impii asserbant. Hugo Vescientienis archiepiscopus, eo nomine primus, in litteris (c) pro maiori ecclesia sancti Stephani, meminit pagi Warasci, eoque Tercenacum villam attribuit. Iisdem erroribus infecti erant Bavorii Germanie populi, qui in Norico confedere multo post Boios, quos Jovan & scriptor vite sanctae Salaberge cum Bajoris (d) perperam confundunt. Utroque populos, Warascos nimirum & Bajorios, Charilo lucras tentavit Eustasius: & Warascos quidem, utpote viciniore, primum aggressus, comitante Agilo monacho, eos facili negotio ad rectam de Christo fidem convertit: at Bajorios non sine multo labore ab insolito revocavit errore: sed plurimis demum ex illis christiane fidei materia, in primis eternam Christi Domini generationem persuasit; ceteros sagacibus viris a se electis erudiendos dimisit, Luxovium reverts.

Cum vero inde pedem referret, foreb divergit in domum ejusdem prenobilitas ac locupletis viri, nemine Gundoini, illustri Frascorum genere progeniti, qui tunc in vico Mosâ una cum Sacetrude, patris nobilitatis utrore, & cum universa familia sua commorabatur. Mosâ vicus, a fonte Euvii cognominis fons dictus, inter Lingonas & Tullum-Lucorum positus est, in confinio scilicet Burgundie & Austris regnorum, quorum alteri Lingones, alteri Leuci, adeoque Tullum-Lucorum attribuebantur. Eo in vico, qui a Luxoviensi monasterio aberat millibus passuum fere quadraginta, Eustasius a Gandoino, veluti ex parte munus, gratissimè acceptus, de liberis ejus percontatur; rogatque ut omnes ad se adduci jubeat. Mox ille duos bone indolis adolefcentulos, nempe Leuduinum natu majorem, qui procerbo temporis monachus primùm, dein Tullensis episcopus fuit; & minorem, nomine Fulcillum, quibus Rodo cognomen erat, ad virum Dei accersit; interrogatusque, num alia sibi proles adhuc superesset, preter hos se puellam habere dicit, sed dudum luminibus orbata. Et Eustasius: Veniet, inquit, & illa; quam cum vidisset, an ad cultum divini timoris aspiraret sciscitatur. Hæc verò quatenus juvenilis *sanctas animas, se ad deum calum pro modulo paratam esse respondit*. Tum ille, triduum premisso jejunio, super oculos puellæ benedictionem infundit, eique pristinam oculorum usum incunabatur restituat. Hæc est Salaberge, Jovis Adalberga, pulchra femina, primò nuptis semel & iterum alligata, nempe cum Richramno, postea cum Blandino, cognomento Bafone, viris nobilitate clarissimis, ex quorum posteriori quinque liberos suscepit, dein consilio Waldeberti Lorovenis abbatis monastica veste induta, concubium virginum condidit in confinio duorum Burgundie & Austris regnorum, ut inferius dicitur sonus.

Eustasius inde progressus, cum Luxoviam versis iter persequeretur, Agilo monacho, vehementi febre pulsato, fuis pro eo precibus, pristinam statim sospitatem reddidit. Is est Agilus seu Agille, nobilissimis natalibus ex primis palatii Burgundici optimatibus, Porrensi ad Aratin territorio, & quidem in vico Honorahaco erortus, patre Chagnoaldo, Childberti regis contra & consiliario, & Deuteria ejus conjuge ex præclara Burgundionum prosapia: qui filium suum Agilum beato Columbandi benedictionem obtulerant, eique hortatu puerum Deo consecravit in monasterio Luxoviensi. Hunc autem abbas sanctus Eustasius commisit erudiendum cum aliis nobilibus virorum filiis, in primis Chagnoaldo, Ragnachario, Achario & Audomaro: qui omnes monachi pietate insignes, & præstantissimi antistes fuerunt, scilicet Chagnoaldus, Lugduni-clavati, Ragnacharias Au-

ANN. CHR.
614.

(b) *Adas*
not.

XL
Eustasius
Warasci &
Boios fidem
prædicat.
(*) *le Doux*,
(c) *Chiffes*
Luxovii p.
151.
(d) *P. Palsg.*
vol. 14. p. 105.
Frans.

XII.
Salaberge
lingonæ re-
dit.

XIII.
Agilum fu-
nat.

ANON. CHR.
614.

gustam prope Basilicam urbem cum episcopalis, Acharius Veronandensis & Novogugensis, Audomarus Terganensis & Boloniensis, Eundem Agilum Columbanus ad Brunichildem & Theodericum in palatio, quod Brocariacum vocabant, tum testem, missis dicitur, ut Brunichildem placaret, Luxoviosibus ob negatum seipsum in monasterium ingressum maxime infestam; idemque Agilus Wandalei ducis nepoti, cui ob districtum in ipsum ensem manus dirigisse ferretur, dexteram relaxasse, ob idque cum favore ac muneribus regis revertisse in monasterium, in quo juvenis ille facti promittens, & miscui in se ipso facti admirator & precor, monasticam vitam amplexus sit. Id vero sancti Agili vice scriptor ait, se didicisse ab ipso Donato Wandalei ducis filio, qui ex monacho Vicomoniensi postea episcopus factus est. Redditus itaque suis Eulafius, non modo monachos ad accuratam regulæ observationem, & religiosum fervorem, sed etiam vicinos populos ad sinceram ac solidam pietatem commovere & adhortari studuit; curavitque, ut multos sui sacundia erudiret, ex quibus nonnulli, nempe quos magis laudabamus, *ecclesiarum presules*, existerunt, uti Jonas loquitur, quo hæc scribente Agilis (sic eum vocat) *Reburchensi canobio presul* existerat. Ubi videtur, Præfatus nomen episcopis & abbatibus tum fuisse commune.

XIV.
Leudemundo
episcopo
mortem de-
peccator.
(*) *Fredegar.*
c. 41-44.
(*) *Maxim.*

Eodem anno Chlotharius Herponem, natione Francum, summo Eudilâ, Burgundie Transjurensem ducem (*) constituit, quem, ut erat jurâ & æqui amantissimus, ferre non potuerunt Aletheus patricius, Leudemundus Sedunensis episcopus, & Herpinus comes, qui malis erant præditi, & licentiâ temporum, hocque abusi fuerant. Eorum itaque consilio ab incolis interemptus est Herpo, cujus necem rex vindicaturus, cum Beretrude conjugæ Alesiam petiit, & in villâ regis Mariælegio (*) de eade Herponis questionem habuit. In multis facinoræ participes gladio animadversum. Interam Aletheus patricius, sine meritis prævo consilio penam meruerunt, sive Burgundie regnum abscidam, in necem regis conspirat cum Leudemundo Sedunensi episcopo, quem ad Beretrudem reginam misit, suadendi causâ, ut hæc, quando ipse Chlotharium eo anno sine dubitatione moriturum sciret, Sedunos in urbem suam, naturâ loci munitionem, cum regis gazis se recipere, Aletheum patricium, ipsam in matrimonio accipere, dimissa uxore sua, paratum esse, qui, quoniam regio Burgundionum genere ortus erat, post Chlotharii mortem facile regnum occupare posset. Hoc audit, regina, viri sui amantissima, id quâ a vate dictum existimam, proflus lacrymis se ipsa conficiens, regi doloris sui causam prodere volebat; sed in tandem ab ea extorsit. Leudemundus verò de se actum esse non dubitans, Luxovium ad Eulafium abbatem, quem Chlothario acceptissimum esse sciebat, confugit, eo-que deprecatore a rege clementissimè veniam impetravit, Aletheo capitis damnato.

XV.
Vineobaudus
abbas Lupi
episcopi redi-
tum ab exi-
lio impetrat.

Quod Eulafius pro reo & nocente, hoc Winebaudus abbas fecit in gratiam sancti & innocentis episcopi Lupi Senonensis, cujus ab exilio regressum ab eodem rege obtinuit. Ubi primum Burgundie regno positus est Chlotharius, mox Farulfum quondam ducem ad pagum Senonensem, aliasque ordinandas provincias a latere suo direxit. Is ubi Senonas advenit, indigee tulit, quod Lupus episcopus sibi cum muneribus non occurrisset. Reponente episcopo, sacerdoti esse alios regere, & proceres ad episcopum accedere debere, divinis ab eo preceptis intrinsecus, amplius inde exacerbatus Farulfus, sanctum antistitem sedit apud regem criminibus insinuat, adiuncto sibi Madegisilo suburbanî sancti Remigii monasterii abbate, qui pii episcopi sedem occupare moliebatur. Utriusque criminationibus commotus Chlotharius, sanctum antistitem in Vinetiacum (*) Neustrie pagum relegari iussit sub custodia Bosonis Landegisilli ducis pagani; qui cum in vico Andefagina (*), sito ad flumen Auciam seu Augum, in ædibus sancti Walarici Avam, (quod modo Bressiam (*) appellant, veteri nomine in oppidum Augum (*) translato) stricte observari curavit. Erant adhuc eo in loco profana delubra, quæ a decurionibus colebantur, hæc dubie ipsius Bosonis iussu: quem vir sanctus, reddita caeco homini luce, a paganis tenebris ad veram Christi lucem adduxit, & cum multis aliis baptizavit. Interea Senonenses, gravatè ferentes pastorem sui absentem, in basilica sancti Remigii Madegisilum abbatem, tanti facinoris reum, trucidant. Florebat tunc temporis apud Tricastes Winebaudus, basilica sancti Lupi ejusdem urbis quondam episcopi abbas, quem ob eximiam sanctitatem apud Chlotharium regem plurimum auctoritate valuerunt Senonenses non dubitabant. Hanc eorum impulsu & propria sponte adit Ragnessius Senonensis non dubitabat. Hanc eorum impulsu & Senonensium civium nomine, ut infonem episcopum Chlotharii reconciliaret. Fecit vir sanctus quod rogatus erat. Regem adit in villa regali Alento non longe ab urbe Rotomagensi. Rex facile a sancto abbate se exorari passus est, tandemque antistitem ecclesiæ suæ restituit, datâ etiam ad Winebaudi peccos

(*) *la Pinnas.*
(*) *desfens.*

(*) *la Bressa.*
(*) *la velle*
d'Es.

zen Eberharte, qui in carceribus tenebatur. Wineband abbas loco Auderiis abbatibus fuisset in regimine basilicæ fanli Lupi episcopi ad muros Treverens, qui basilicam jam dudum canonicis regularibus cedit. Suburbano fanli Remigii apud Senonas canobium, fanlis Mauricio, ejusque sociis primitus nuncupatum, incerte nobis est origini. Infaustum fuit a Ludovico Augusto; inde in vicum Walilian (*), passim milibus crevit; viginti ab urbe distans, tantum ab Albalin episcopo, postea demum ad priorem fidelem, demum a cardinalis eustodit. Eiusque membra in basilicis missionalis clerici, conventuali Senonensi fanli Petri abbas ostia pect.

Petrus dicitur omni episcopo, quod eodem anno Chlotharii regis sollicitudine convocatum fuisse in concilio in Frivento regno ecclesiasticam disciplinam, que per superiores bellicosum procellas aliquantum labefacta fuerat, statum et canonem odavo, ut decedente abbate vel presbytero, extrinsece, qui per titulos defunctum, bona ab eis relicta nequam ab episcopo aut archidiacono dispartiant, sed ut cedant in usum ecclesie, cui mancipati erant. Deinde canonem duodecimo prescribitur, ut, si quis et monachus (quod etiam de sanctimonialibus decernitur) et congregatione se subtraxerit ad parentes aut ad propriam familiam; si ab episcopo admoniti ad monasterium necque non redierint, usque ad exitum vite a communione suspensi remaneant; nec prius ad eucharistie gratiam admittantur, quam ad proprium ovilem summa humilitate et condigna penitentia reversi fuerint. Synodi decreta pecalari constitutione Chlotharius promulgavit, explicitis nominalis, in quo ad civiles causas pertinebant. Sic promulgatum canonem tertium-decimum, in quo sancitur erat de viduis de puellis, que ex legibus in iudiciis domus in precepto, per quod conjugio copulatae aut suspense remanere possint, emendationem in decreta concilii regis constituto. Puellas aut viduas religiosas, aut sanctimonialis, que ex hoc Decretum, tam que in propriis domibus resident, quam que in monasteriis posite sunt, assidue nec per preceptum nostrum competat, nec trahere, nec sine in consensu suorum privatis proficari. Epistolam synodi decreta confirmata suum in subsequenti synodo incerti loci et temporis, additis quibusdam statutis, quorum usum et canonem quatuor, ut monachi singulis mensibus orant, nec sequuntur per cellas habitare vel contrant; et de peculiari nullum habeant, sed, iuxta Apostolum, sint eis omnia communia, sicut abbas vel prepositi dispensatio iuxta preceperit; ubi Regule nomine intelligi videtur vel regula S. Benedicti, quia non raro simpliciter Regula dicta est, vel norma monachorum, id est forma vivendi apud probatos monachos usitata, sive ex usu, sive ex pluribus regulis concinnata fuerit. Canon quatuor precepit, ut si quis factus non baptizatus, nec de heretico, seculari, vel de infidelibus convertens, nec secularium, vel clericorum pellens, nisi fuerit premissis pontificalibus. Canon undecimus, ut abbates vel archidiaconos abique culpa de ecclesiastico ministerio removeri non debeant, nec premio ullus abbas vel archidiaconus donatur.

POffero namque Colobanum, postquam animum unum in monasterio Bobliensi jam perficere explevisset, mortalem vitam immortalis commisit. Aedem mortuus est. kalendas Novembres, ut feribit Jonas, qui nullas ejus mortis circumstantias refert. Hinc corrigenda Suriana editio de vetera quondam mortuologia, in quibus ejus obitus non eadem kalendas assignatur, ut in sincero Usuardo, & Adone, quibus praeferebatur Wandelbertus, qui cum Joana confertur. Apud Adonem Colobanum multorum conebiorum fundator, & innumerabilium pater monachorum. Adificavit quoque ecclesiam, in qua se fecit hunc. In carmine ad Fedolium Colobanum hunc est. Isipio ita canit.

*Hæc tibi diclarum morbis oppressus amaris,
Corporis quos fragili patior, tristisque senectâ.
Nam dum præcipiti labuntur tempora cursu,
Nunc ad olympiædis ter stena venimus annos.*

ubi si olympus pro annis quinque fumitur, ut quidem fumi solet, annos nona-
genta rursus accersit, et Columbanus, cum praedixit verus scriberet. Neque hoc
solum apud Scythas, ut ex fidei Galli est, liquet, arietem Cuiusdam episcopi,
qui natus est in fidei, hinc, quinquaginta quinque in aeternum officium
abolvit tempore Luperuali regis, hinc, quinquaginta quinque in aeternum
Columbanus, percipia fere Luvoribus, Anagratibus, et Fontaneis in Gallia; et
in Italia Robente, ubi et sepultus fuit, et reliquie eius multis pollent virtuti-
bus. Bened. Tom. 1. N. 3.

Annal. Bot. Tom. 1.

N. A.

Expt 1.

ANN. CHÉ.
514.

(*) *Farvillera*.

XVI.
Concilio Par-
liscato decre-
ta pro mona-
cho.

^a From algerian
^b from india

ANN. CHIR.
631.

XVII.
Columbus
line.

ANSC. CHL.
623.

bus, ut *Jonas tradit*; hactenus in arca lapides ibidem assertari super altare precipuum crypse subterranæ, cui ad finitram aræ portum adhaeret arca lionis lapidea, continens reliquias sancti Comiliani episcopi cum epitaphio, in quo rebus hanc iussu Liuprandi regis fabricatam fuisse legitur. Dux hic inde aræ continent reliquias sanctorum Attalæ & Bertulfi abbatum. Principul Columbani discipuli fuerunt Gallus, Eustasius, Walaricus, de quibus iam sepius egimus, agemusque deinceps; & præter eos Attala, ejus in Bobiensi regimine successor; itemque Deicolus, Leobardus, & Sigibertus abbat; nam monachos omnes & singulos commemorare non licet. Fallitur, multoque sefellit personatus ille Theodorus, qui Magnoldum seu Magnum Fuffensem ubbarem sancti Columbani discipulum adangit, quem sancti Galli discipulum fuisse constat, Columbano fortasse nunquam visum. Probabilior est sententia Harielfi chronographi Centulensis, qui Frichorium & Caudocum, primos sancti Richarii in vita monastica instructores, beati Columbani discipulis numerat.

Jonas primus
ejus vitam scripsit.
(*) *Sæc.*

Librum de vita ejus primus scripsit Jonas sub Attalæ & Bertulfi abbatibus monachus Bobiandis, quem nonnulli Scorto-Hiberaum fuisse perperam fingunt, cum, ex ipso *Jonæ*, natalis ejus locus Siguis (*) fuerit, urbs nobilis, quondam Taurinorum colonia, a Bobio distans centum quadraginta millibus: obi Attalæ permissa, data comitibus Blidulfo præbitero & Hermenoldo diacono, jam monachus pantericum inivit; qui & se in Galliam venit, & in Eboriacensi fuit monasterio, atque etiam in Eboriacensi hospitium fuisse alibi testatur. Abbatem hunc vocat Walarici vitam scripsit, nec fortasse alium fuisse Jonas abbas illa, qui de vita & miraculis sancti Johannis ubbaris Reomandis libris duos composuit. *Jonas* libro de vita sancti Columbani alterum addit de discipulis ejus Attalæ & Eustasio, cum de miraculis in Eboriacensi parthenone gestis, quibus etiam item Bertulfi seu Bertulfi abbatibus Bobiandis adangit. Miror hocce librum, quoniam in terminis dividuntur veteres codices, nuncupat *Domnus exiit, & facti saluati reliquias dæcorat, religionisque copid fultus, Bobiandus & Walaricus, Jonas peccator*; ubi in præfatione ait se meminisse, cum ante hoc triennium in Eboriacensi concilio moraretur, rogatus fuit, & Bertulfi abbatibus imperio pollicentibus fuisse, ut almi patris Columbani gesta suo filo contexeret, quæ quidem ab iis, qui ea videtur vel audierant, in primis ab Attalæ & Eustasio, venerabilibus viis ipsa didicerat. Hos ergo libros scribere cepit post annum hujus sæculi quadragessimum-tertium, qui tertius erat a morte Bertulfi ubbaris, cujus mandato hoc opus aggressus fuerat; quod in Gallia videretur scripsisse, certe abesse a monasterio Bobiensi, ut ipsa ejus verba initio præfationis indicant. Ex quidem de Eustasio agens ipse affirmat, se hoc scribere vivente Eligio Noviomagensi episcopo, qui Chlodoveo juniori novum supervixit.

Gallus Co-
lumbani ub-
baris vitam
scripsit.

Columbani obitum, etsi longius abesset, crebrius monitus didicit Gallus monachus, qui tum apud Alamannos degens cum studentis monachis, quibus mansuetas circa mortuum a se constructam disposuerat. Ad eum Columbani mortis proximam baculum suum deferri iusserat, ut hoc signo eum ab interdicto celebrande missæ absolveret. Ipso die, quo Columbanus & viris excessit, Gallus, cum fratre abfoluto matrimonii officii quiescendi gratia lectos repeterent, præcepit Magnoldo diacono, ut omnia ad sacre oblationis mysterium necessaria prepararet; nam patrem Columbanum ex hujus vite æreanis ad celi gaudia migrasse. Nec mora, paratis omnibus corporum missæ celebrare, & precibus insisteret pro commemoratione beati Columbani. Tum missæ in Bobiensi monasterio Magnoldo, intellexit Gallus, eâ ipsâ hora, quâ ipse revelatus fuerat, sanctum virum obisse; acceperatque a Bobiensibus hujus rei indicem epistolam cum compuncta sua lacru, quem ipse Columbanus in pignus oblationis & paternæ benevolentiae cum epistolâ lavasse a Walarico Strabone perhibetur.

XVIII.
S. Deicolus
evangelis-
ta.

Si vera sunt quæ de sancto Deicolio litteris mandavit sæculo decimo monachus Lactantius anonymus; jam proventior ætate erat Deicolus monachus, cum Columbani & Gallia discedere Theodoricus & Bernoldus iussu coacti esset: adeo ut precibus debilitatus a Columbano petierit supplex, ut sibi in loco, quem Vapica appellant, haud longe a Luxovio, liceret remanere. Deinde secessoria eremi penetrans, ad locum, cui Lutra (*) vocabatur est, venisse dicitur; ubi in conspectu sancti Michaelis illic reperto aliquando confedit. Morituo Werfius loci dominus, qui viro Dei maxime infestus fuit, Bertulfi ejus uxore locum ipsum Deicolio cum adjuvantibus predam concessit, modo ut pro salute meriti apud Deum intercessionem exhiberet; ibidemque vir sanctus orationis deo confusus, unum sub patrocinio beati Petri oppositorum principum, alterum sub nomine sancti Pauli doctoris gentium. Hunc vero durationem Chlotharius regis auctoritate confirmasse, & de suo quædam

(*) *Lact.*

atiam

etiam adificet memoraret; quæ omnia apostolico privilegio a Romano pontifice, soborati Deicolus Roman profectus obtinuerit.

Deiolo aequalis fuit Leobardus abbas, qui cenobium Cellenfæ, cui nomen a. postoris inditum Cella-Leopardi, tertio a Tabernis (*) Alsatia lapide, construxit regnante Childeberto, & anno post vicesimo-tertio sub Chlothario ejus filio fundit, fima vitam clausit. Jodocus Coccius, qui ejus cenobii monumenta inspexit, ejus originem non recte refert ad Childebertum seniores, qui nunquam Austriæ imperavit: rectius ad Childebertum secundum Carolus Cointius, qui Leobardum sancti Columbanii discipulis accenset, nullo tamen certo fundamento. In actis sancti Bertulfi abbatis Bobienfis mentio quidem fit de Leopardo monacho, sed qui medio tantum septimo seculo Bobii vixit. Theodericus rex, cognomento Calensis, in regio precepto pro eodem monasterio tradit, illud a fundamentis constructum fuisse a domo Leobardo quondam abbate in honorem sanctorum apostolorum Petri & Pauli & sancti Martini, & a Childeberto rege concessam terram illam desertam, quam Leobardus ad excolendum, vel conuocandum, precepit avarat; cujus fines Theodericus rex in falsis litteris describit. Leobardus in martyrologio Benedictino collitur quinto kalendas Martias. Post eum Anastasius monasterium vixit annis quadraginta: Anastasium excepti Godefridus, Godefridum Leobardus secundus, dique subrogatus est Maurus, cujus rogatu Theodericus Calensis prædictum diploma concessit; quo ex tempore Leobardi-cella Mauri-monasterium (*) appellata est.

Deseritense (*) in Rætia Curiensi monasterium insigni sancto Sigiberto abbati originem suam refert acceptam, quem Scotto-Hilbernum, & sancti Columbanii in Barenensi aliterio primum, tum in Gallicana peregrinatione & expulsionem locum, fuisse tradunt. Columbanus & Suevia in Italiam digressi, Sigibertus contra orientalem plagam per excelsa Crispinæ montis juga conficiens, & usque ad Rheni caput progressus, in planitiem quandam vixit solitudinis, quæ ob hoc Desertina dicta est, descendit; & ibidem ad radicem montis, (nunc Vaccarecium vocant) unde fons limpidissimus emanabat, cellulam ex rudi truncorum & ramulorum materia ipse construxit, adjuncto Delpare virginis oratorio. Erant ad id usque, tempus in proximis locis incolæ plerique paganis superstitionibus addicti: quos ad veri Dei cultum vitæ sanctus exemplo & predicatione pertrahere non cessabat. Hinc profani luci fuscis, everfa delubra, & ad ejus pecos dejecta proceræ altitudinis arbor, quæ sacrilegis paganorum ritibus dicata erat, quæ res exitium ei attulisset, nisi securim in ipsius caput vibrata, opposito crucis signo, averfisset. Cum his & ejusmodi operibus ejus fama clarior ac celebrior fieret in dies, viæ quidam in illa partibus dives ac præpotens, Placidus nomine, qui in castro Tremidi hæd procul ab ejus cella habitabat, auditâ viri Dei predicatione, ad ejus pedes se abiecit, profusa lacrymis rogans, ut christianæ fidei se participem faceret; quem ipse, amanter fuscipiens, sacrorum mysteriorum doctrinâ congruè eruditum spiritali vitæ lavacro expiavit, ac demum ad perfectiora anhelantem, postquam universas facultates ac possessiones suas Deo & beate Mariæ obtulisset, religiosâ velle induit. Crescente in dies discipulorum multitudine, aliud oratorium in honorem beati Martini edificare visum est, adjacens circumquaque in cenobii similitudinem casalis ad habitationem monachorum, quibus Sigibertus virescens amplius quàm verbo prædicabat. Non tuit tam præclara initia humani generis hostis, sed concitato in fervor Dei Visitæ, illius regionis comite sui iudice, qui nec Deum timebat, nec homines reverebatur, varias eis vexationes arcessivit. Is enim Differentes implacabilis odio persequi insister, & omnia illa terrena facultatis subsidia, quæ Placidus eidem contulerat, vi aperta invadere & occupare non dubitavit. Missus ad eum Placidus in castrum Villingam (*), quod trans Rhenum fluvium non longe a (*) Rellingio, monasterio positum erat, nunc dirutum, tyrannum ob iniustum facinus acri arguit iniquitatem; & veluti alter Johannes, obsecrat cum femina quadam contubernii crimini ei obijcit. Ille verò, ut alter Herodes, in Placidum fure, dato satellitibus suis mandato, ut eum a se discudentem in cinere e medio tollerent, amputatâ cervice, ne quid Johannis-Baptistæ similitudini hac in re deesset. Non diu tamen nefas impune tulit tyrannus, qui, cum Rhenum ponte pertransire vellet, de lapfis est in flumen cum equo & servis suis, qui omnes voluminibus aquarum decurrentium absorpti dicuntur. Non multo post mitiori mortis genere ad caelum, quoque migravit beatus Sigibertus, sepultusque est in tumulo beati Placidii martyris, ut quorum in Domino una mens fuerat, uno etiam amorum corpora loculo egerentur. Ad eorum verò cineres tot & tanta postmodum signa facta referuntur, ut magna loco reverentia & religio ex peregrinationum undequaque adventantium, frequenter subinde accessit. Hæc ex vetustis membranis monasterii Deseritensis nobis transmissa sunt cum observationibus reverendissimi domini Adalberti Junii, episcopi.

Ansal. Bened. Tom. I.

N a 2

dem

ANN. CHR.

615.

XX.

Leobardus

Cellen con-

struit.

(*) Saverus.

(*) Maurus.

XX.

Sigiberto

abbati mona-

sterii Deser-

itensis.

(*) Deseritæ.

Placidus ei

adjungitur.

(*) Rellingio.

ANN. CHA.
651.

dem loci tunc exornabit, postea decanl, ac demum abbas: qui observat, Jo loco, ubi sanctus Placidus capite truncatus est, magnificam olim basilicam positam, fuisse, quæ stetit ad nostra usque tempora, quibus magna concervata nivis moles, e vicinæ vallis faucibus erumpens, memoriam martyris cum villa villanisque miserabiliter obruit. Cæterum submersi Victoris cadaver, quem Victorem primum Rerice Cursensis comitem a Francorum regibus constitutum fuisse vir doctus putat; Rheino extractum, Curie in monasterio sancti Lucii postea sepulcrum ait, epitaphio, barbatæ, ut ex ferebant tempora, jussu Victoris nepotis adscripto in hunc modum.

HIC SUB ISTA LAPIDE
MARMOREA QUEM VECTOR
VIR INLUSTER PRESES OR-
DINABIT VENIRE DE TRIDEN-
TO, HIC REQUIESCIT CLA-
RESIMUS VECTOR PROAVUS
DOMNI VECTORIS EPISCOPI.

Plura in consequentibus de hoc monasterio, deque Victore & Tellone Cursensibus episcopis, qui in eum locum valde munifici extiterunt.

XXI.
Annales
Collegii
Bergensis
pud. Bologn.

Mortuo, uti diximus, sancto Columbano successit ei in regimine cornobii Bobienfis Attala, dignus tanto patre filius ac discipulus. Is ex nobili Burgundionum genere procreatus, Arigio Vapincensi episcopo liberalibus studiis inbendus traditur. Dein subit ejus animum pia cogitatio, ut abjectis sæculi phaleramentis, monasticum institutum amplecteretur. Mox duobus famulis constitutus, Linense monasterium petit, cui tunc Cono abbas præerat, superius laudatus. Verum cum eo in loco regularis disciplina non laxior esset, quod ex Gregorii Magni epistolæ Cononi scripta vidimus, ad strictioris propositi monasterium Luxoviense pius adolescentem se contulit, ubi sub Columbano præceptore miris in severiori virtutis palestra progressus fecit. Pulsio inde Columbano, succellor ab eo ibidem designatus, non tamen acquievit, sed amantissimum patrem adire maluit ad Bobiense monasterium, quod eo mortuo regendum suscepit. Verum cum ejus loci monachi jam solutiores severiorem, ut ipsis videbatur, ejus disciplinam ferre non possent, nec ipse salutaribus quibusque monialis ac remediis eorum animos emulere ac retinere valuisset; cum jam se nihil proficere animadverteret, persinaces abire sivit, ut ceteros ab eorum labe præstaret innumes. At illi non diu iulati, alii naris fustibus abiepti sunt; alii in eremum profecti, cum Attalæ detrahente perseverarent, meritis bevi dedere pœnas: ex quibus unus, Roccolenus nomine, qui jurgiorum somenta ministrare credebatur, subito febrium igne correptus, inter ardentis morbi æstus clamare cepit, se, si revaluisset, ad beatum Attalam redire velle, ut commissi criminis noxam medicamento penitentie sanaret. Verum hæc dicentem halitus defecit. Hac visione qui aderant commoti plurimi, ad virum Dei reverti sunt, emendationem pollicentes; quos vir sanctus, tanquam oves e luporum faucibus ereptas, miro gaudio recepit, eosque culpam agnoscentes suam in pristinum locum restituit. Qui vero vel pre verecundia, vel arrogantia obistente, ad officium redire noluerunt, vario more genere divinitus puniti sunt: quos inter Theodemundus se, uti percussus interisse; alius, dum exigui annis alveum transiret, irretitis poplitibus in undam lapsus, suffocatusque; tertius, qui Theutarius dicebatur, cum mare trajiceret, undis itidem submersus est. Fortè Bobius fluvioles ad usque aquis exundantibus excreverat, ut molendini fabricam jam prope subvertere minaretur. Admonitus hac de re abbas sanctus, accito Sinoaldo diacono: Vade, inquit, ad Bobium, & impotens ripæ baculo hoc quo sustentor, facto signo crucis, rumentis fuvii aquas in diversa latera suerre præcipe. Mox ad viri Dei imperium discipulus obediens, baculum ad ripam dehixit, signoque crucis impresso, ut aqre pro jubentis imperio divertirent, jussit: statimque annis imperio parens, relicto alveo, in superiora collis latera aquas subiecit, sibi que alveum, quod fuerat, obstante natura, aperuit: quod miraculum vir Dei, quando superfluis suis, nemini populari passus est. Alio tempore Fraternicus monachus, cum ad secunda frumenta vomere vellaret excoleret, silvamque confectam resarcire vellet, ferramento sibi pollicem præcidit; qui statim rubro vomere ad monasterium reversus, factum parvi supplex confessus est. Tum vir Dei abscidi digiti particulam ad se afferri jussit, & salivâ illam manui denno aptavit. Hæc Jonas

gravis aucter, ipſus beati vici miniſterio deputatus, omnium ſerē oculatus, aſtituſve teſtis.

Ad hunc annum revocare licet inſigne teſtameurum Bertichramni Cenomanorum epiſcopi, quod anno Chlotharii regis triceſimo-ſecundo, apud quoddam non teſte viceſimo-ſecundo, v. kalendas Aprilis conditum eſt. Hoc teſtamento Bertichramnus ampliſſimam facultatem, quas in diverſis Franciæ regni provinciis, cum ex paterna hereditate & ex proprio comparatu, tum ex regia Chlotharii liberalitate poſſidebat, hæredes conſtituit matrem Cenomannicam eccleſiam, & baſilicam ſuburbanam ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli, ubi ſepeliſi voluit, ſeu monaſterium de Cultura-Dei, quod a fundamentis conſtruxerat. Melius etiam aliis monaſteriis & eccleſiis donationes ab eo factæ ſunt, ſuperiſ (a) a nobis, quantum inſtituti noſtri erat, commemoratæ, quas hoc

loco repetere ſuperfluum foret. Sub ſinem teſtamenti adjurat Chaimoaldum epiſcopum, ſcilicet Piſtavenſem, conſanguineum ſuum, quando eum divina pie-

tas ad ſacerdotale culmen perduxit, ut ſemper ſit memor *interire*, id eſt

educatoſis ſuis, & patrocinii ſancti Petri, *unde ad epum ait, Chriſto præſide, ambulatori*; quibus verbis innuere videtur, Chaimoaldum a ſe educatum & inſtitutum fuiſſe in monaſterio ſancti Petri, unde ad epiſcopale onus aſſum-

ptus ſit; tum cumdem obſervare, ut idoneæ ſepultura, quando ſe Deus ab hac luce migrare juſſerit, ſuis manibus cum reliquis dominis & fratribus ſuis

conſpiciſcopiſ conſpiciſcopulum ſuum ſepeliat; & quamdiu in hoc ſeculo ſuperbeſ fuerit idem Chaimoaldus, ad anniverſariam commemorationem iſdem ipſius ve-

nire dignetur; & domus abbas & congregatio ſanctorum Petri & Pauli con-

dicum ei honorem impendant. Jubeſt etiam, ut omnes, quos ex ſervis libe-

ros liberaliter conſtituerat, in die depoſitionis ſue illuc conveniant, & obla-

ta nominis ſui ante ſanctum altare offerant; & miniſteri, quod olim geſti-

runt, univerſi ipſi die meminerint; & abbati loci illius ſtadium & obſer-

quium præbeant: quibus in cratiſtum uſque abbas ipſe ampliſſimam reſectio-

nem præbeat. Cæterum ita idem abbas omni tempore ad anniverſariam ipſius depoſitionem lumen ſingulis annis provideat, ut alios delectet loca ſancta pari-

ter maximis rebus dote. Hac ex poſtulo, ſed præclaro & indubitato fidei teſtamento, quod alibi (b) integrum geruliſſimè, obſervaviſſe ſuſcit. Pervenit

Bertichramnus ad annum ejus ſeculi viceſimum-tertium, ſepulchroque eſt, uti juſſe-

rat, in baſilica ſancti Petri monaſterii, quod hæcenus ſub congregatione ſancti Mauri florentiſſimum eſt, uti & monaſterium ſancti Vincentii, quod a ſancto Do-

monſo epiſcopo prope muros ejusdem urbis conditum fuiſſe aliis diximus.

SUB idem tempus Virgilius antiſtes Arelatenſis, obitu ſuo præcognito & prænun-

tiato, ex hac vita migravit, magno ſui deſiderio Arelatenſibus relictò. Nempe cum in ſtratu proſtratus, quaſi ſopori tanſiſper induratus, recubaret; dum divinum impleret officium, inter ſacra cantica exſpiravit anno, ſi non fallit vite ſcri-

ptor vel exſcriptor, centeſimo viceſimo-ſeptimo ætatis ſue. Id ſi admittamus, dicendus eſt ad epiſcopale officium electus jam centenarius, & nihilo minus in illa ætate ea omnia geſtiſſe quæ ab ipſo geſtæ ſunt conſtat: quod tantæ ætatis veri ſimile eſt. Quis verò poſet Gregorio Magno, prudentiſſimo pontifici, veniſſe in-

mentem, ut homini decrepito ſuas vices in Galliis committeret? quod quidem mu-

nus virum ſtrenuum & actuoſum, non ſilicernium erigebat. Tunica cilicini ad cutem ſemper adæſ fuiſſe dicitur, ſequæ cum ea ſepeliſſi voluiſſe; nunquam balneæ;

quo tempore illius ætatis, frequentaliſſe. Singulis noctibus ſolus baſilicæ circubar; quod dum quadam vice faceret, cæco ſibi occurrenti lumen reſtulit. Cum ſano per urbem veheretur, quoruſ puella ipſius ſerenti conſpectu reſiſit. Sepul-

chro eſt in baſilica Salvatoris, quam ipſe conſtruxerat extra muros Arelatenſis, inſtituto ibidem ordine monachorum: quæ baſilica ſeculo undecimo Maſſilienſi abbate ſancti Viſtois, poſtea parthenoni Taraſconenſi Benedicſtinarum virgine tradita; deſum religioſæ patrum Minimorum familia obvenit: in cujus crypta ſubterranea ipſius ſancti Virgilli, aliorumque ſanctorum, quorum reliquæ in urbem illatæ ſunt, monumenta cernuntur. Campos Elyſios vocant ob promiſſicam multitudine ſepulchrorum, quæ ibidem exiſtant.

POſquam Amatus, quem ex Agaunſi monaſterio ſecum Euthaſius abbas Lu-

xovium adduxerat, aliquantum temporis illic exegitſſe, ad Auſtraſios eâ quæ pollebat predicationis gratiâ erudiendos proſectus eſt, eo directus a fratribus, ait vice ſcriptor, id eſt a Luxovienſibus monachis, quibus predicanſi ſtadium a majoribus inſtitum erat, uti Columbanus, Galli, Euthaſius, Waldoſini, Walarici, aliorumque

ANN. CHR.

455.

XXII.

Bertichramni

epiſcopi Ce-

nomannensis

teſtamentum.

(a) ſuperiſ ibi.

p. 136. &

35.

(b) Arelat.

p. 132.

ANN. CHR.

456.

XXIII.

Virgilius e-

piſcopus Arel-

atenſis abbas.

ANN. CHR.

457.

XXIV.

Romarici

converſio per

cæcū.

S. Ananiam.

exempla, jam a nobis adducta, probant. Floruit tunc temporis apud Austrasios Romanicus, parentibus in palatio claris, & ipse non minus pietate illustris, sollicitus Deo quæ Dei sunt, & quæ regis regi reddere; sic in monasteria, in basilicas sanctorum, & in pauperes affectus, ut illum diem se perfidisse crederet, quo aliquid pietatis opus non exercuisset. Cùm verò Theodericus rex Theodebertum fratrem suum, Austrasiorum regem, debellasset, atque e medio sustulisset; Romanici etiam genitorem, quem ipse Romanici vitæ interpolator Romulfum vocat, eadem strage involvit, atque universa ejus bona in fisci ditacionem redegit, exvulso a paterna hereditate Romanico, quod Theodeberto regi fidem servasset. Romanicus persequentes fugiens, in urbem Mediomatricam se recepit, aditque supplex Aridum Lugdunensem episcopum, ejus summa erat in palatio penes Brunichildem auctoritas. Is Romanici precibus, qui eum apud reginam gratiæ conciliatorem habere cupiebat, adeo flexus non est, ut ad suos pedes prostratum etiam, calce repulisse memoretur. At Romanicus ad meliorem efficaciorumque conventus patronum, sancti Martini basilicam petiit, suasque ad sanctum confidens peces & querelas deposuit, ut tandem misero, qui se ei commendaverat, opportunam opem afferret. Mor in urbem remeavit, certus, tanquam accepto cælestis oraculo, de eventu; & postea die illucescente Theoderici regis interitum accepit; statimque accitus a regina, universis bonis sibi relictis, eidem auxilium ad Chlotharium effugendum præbuit. Cùm verò etiam apud Chlotharium ipsum, ad quem totius regni Franci tum devoluta monarchia erat, plurimum gratiæ valeret, & sub laico habitu religiosum gereret animum; fortè Amarus, ab Eustasio predicanti verbi Dei causâ ad Austrasios missus, ad ejus ades divertit, & cum multa reverentia & condigno honore ab eo susceptus est. Huic porro inter epulas flagitanti, ut vir sanctus de rebus divinis ac salutaribus aliquid diceret, captatâ ex rebus presentibus occasione. Cernis, inquit, hunc discum argenteum quot dudum possides foret habuit, servos potius dixerim quàm dominos; quotque deinceps habiturus sit. Id verò te admonet, ut ad rationem de rebus tuis reddendam te compares: ne aurum & argentum tuum, quod tandem secundum scripturam argenteum inficietur, ipsaque utriusque argo contra te ferant testimonium. Tum Romanicus Amatum apud se aliquot dies remorari petiit, ut de rebus ad salutem suam pertinentibus simul colloquerentur; & audito, unum sibi superesse, ut omnibus venditis & in pauperes erogatis Christum sequeretur; post paucos inde dies, Luxoviense monasterium cum multarum substantiarum, una sibi villâ translatâ, inivit, servis suis in libertatem affectis, quorum plerosque secum adduxit, & vitæ monastica socios adiecit, eidem subditis, quos dudum ministros habuerat. Ita enim humilitatis & penitentiae officiis se adixit, ut quidquid in monasterio abiectionis agendum esset, sibi assumeret. Idem hortos excolendi curam præ ceteris fratribus in se suscepit, palmis discendis reliquum temporis impendens.

S. Martini
Mense mo-
nasterium.

Si hæc sancti Martini basilica, ad quam Romanicus adiit, eadem est cum suburbana ad Mosellam sancti Martini basilica, in qua Sigibertus Austrasiorum rex sanctus, Dagoberti majoris filius, postea sepultus fuit, auctorem non habet illa Sigibertum, sed ad summum instauratorem & amplificatorem; cùm hoc Romanici factum, ab æquali reatum vitæ scriptore, ante natum Sigibertum contingerit. Ceterum basilicæ vocabulum, quo usus est auctor ille, satis innuit jam tum eidem basilicæ adjunctum fuisse monasterium: cujus primordia si quis Sigiberto tribuere malit, per me licet.

ANN. CHR.
dix. & cix.
XXV.
Invenit &
philosophi Cæ-
sar, mori.
(a) Beda lxx.
v. 17.

Annus sexcentissimus decimus-octavus natâ re, que quidem ad nostram notitiam pervenerit, memorabilis fuit. Proximo Laurentius Doroverensis antistes, regnante adhuc Eadbaldo, regnum cæleste conscendit, atque in ecclesiâ & monasterio, sic Beda (a) loquitur, sancti Petri apostoli juxta decessorem suum Augustinum sepultus est die quartâ nonarum Februariarum. Librum de ejus gestis scripsit Gosselinus monachus, necdum a nobis repertum, qui Gosselinus in historia translationis sancti Augustini quædam ejus facta præterit his verbis. De beato Laurentio dulcis esset memorare, quomodo mortuum susceperit, super undas maris pedibus ecurrerit, igne de celo evocato virtute Eliæ impio confagraverit, quomodo forem aridis in locis productum in perpetuum rivum effuderit: quâ penâ arceatur omnis feminarum accessus ab ecclesiâ, quæ ejus apothecari exstructa & consecrata est in Scotia, ut nuper regina Scotiae inflyta Margarita, cum oblationibus aditum tentare ausa, subito sit percussa atque repulsa, sed clericorum prece restituta. Hæc ille, qui hæc facta alibi suis reverenda pollicetur: quod opus, ut jam dixi, necdum in lucem prodit, nec

act aliud etiam de Mellito Laurentii successore ab eodem auctore existunt.

Mellito Romanus monachus, novique colonie abbas, quam Gregorius in supplementum priores in Britanniam misit, vixit Augustino Londinensis archiepiscopus, meritis Laurentio Augustini succedere, ad idem Cantuariensem translatum est, relictis diuinae ecclesiae officiis, cum Iulian Rosicem ecclesiam administraret. Praeest tunc Romanae ecclesiae benedictus quatuor, qui anno superiori Deodato pontifici successerunt: idemque scripta ambrosiana, inquit Beda (4), id est episcopus Mellito de Iuso, qui magna cum cura de sollicitudine Anglorum ecclesiam regerebat, directus, ut foret inceptum institutum ob moniarum inconstantiam de protervis moribus, ut iam paulo ante tentaverant, deferrent. Hec benedicti epistola exiit, remque nobis opportunam fecit Beda, si hanc, uti de aliam epistolam pontificis ad Iulian jam Cantuariensem archiepiscopum, epistolam retulisset.

Celebratum est eodem anno concilium Hispalense secundum, in quo duo canones magni momenti pro monasteriis conditi leguntur, decimus et undecimus. In prioribus, poenitentibus monasteriorum patribus, pari sententia statutus est, ut concilia nuper condita in provincia Baetica (*), sicut et illa quae sunt antiqua, immobilia de inconcussa stabilitate permanere solida. Si quis autem, inquit patres, quod ab eis, nostrum, vel nobis succedentium sacerdotum, quodlibet monasterium, aut vi episcopatus ipsorum, aut simulatione aliqui fraudis concellendum, vel dissolvendum tentaverit, anathema effectus, maneat a regno Dei eternum: nec proficiat illi bonum fidei vel opus ad salutem, qui contra quae iam soluta esse destruxerit munimen. Super hoc etiam universae Baeticae provinciae episcopi congregati, eundem sacri concilii eventum a communione suspendunt: conversam monasterium cum rebus suis restituerit, et quod impia vires subvertit, sit, omnes pia reformet: quod sacrosanctum decretum utinam illi adverterent, qui tam facile manus in loca sacra iniiciunt, sequi a monasterio statim ad secularia pro arbitrio transferunt. Observanda etiam in praedicto canone imprecationes solennes adhiberi solite in vetustis instrumentis: quae tenere nonnulli ob quosdam anathemata falsi putant: qualla certe leguntur in quinto concilio Aurelianensi pro xenodochio Lugdunensi a Childeberto rege constructo. Ceterum ex hoc canonem intelligitur, quodam Baeticae provinciae episcopos monasteriis interest fuisse: quos res condende hinc canonem occasionem praeberit.

Undecimo canone decretum communi eidem consensu, ut monasteria virginum, in provincia Baetica condita, monachorum administratione ac praedio gubernentur, nimirum in spiritualibus ac temporalibus procurandis, ut inferius placatur. Tunc enim salubria Christo dicere virginibus providemus, quando eis patres episcopi tales eligimus, quorum non solum gubernacula curati, sed etiam doctrinam artemque possint: ut tamen circa monachos disciplina cautela servetur, et temeris ab eorum peccatiis, nec usque ad vestibulum habeant accedendi familiare permittitur: sed nec abbat vel ei qui praesidet, extra eam quae praestitit. Nec cum sola quae praestitit, frequenter eis loqui oportet, sed sub testimonio duarum aut trium sororum: ita ut tam sit accessus, et breviter domino locutio. Abiit enim, ut monachos (quod etiam dictum nefas est) Christi virginibus familiares esse velimus: sed, iuxta quod iussa regularum vel canonum admonent, longe discretos seque seque, eorum tamen eadem gubernaculis deputamus: constituentes, ut unus monachorum probatissimus eligatur, cuius cura sit, praestitit etiam eorum rustica vel urbana intendere, fabricas extruere, vel si quid ad necessitatem monasterii providere: ut Christi famulae, pro animae suae tantum utilitate sollicitae, totis divinis cultibus vivant, operibusque suis inserviant: sic tamen ut in quibus ab abbate praeposito, iudicio sui episcopi comprehendantur. Ceterum virginibus illae vestes solum concubili faciant, a quibus turbari possunt, ab eis cum demum, ut praedictum est, laborum fructus et provocationis partem recipere. Si autem monasterium hanc ordinem aut concordiam, aut qualibet incommunicatione sit placenda censura. Hec omnia constituta sunt illi, quae de sancto Paschasio leguntur in eius vitiis. In quibus in gratias agere fuit, quae cum fructum videre non potuissent, monasterium de ipsa provincia est, monasterium contra caravit, Nilo homine a suo disparatum: cuius coram Petro, probate vixit monacho, commisit. Petrus sororem identidem ad eum ventitabat, ut eis de sancti scriptis de de eis, quae ad salutem pertinent, rebus loqueretur. Paschasius vero eis descriptis regulas, quibus conversationis suae momenta dirigerent, si quando vero aliqui e fratribus, propinquum aliquant vel forent in illo pariter huc.

ANN. CHR.
612. & 613.
Mellito episcopus
successor.

(*) Baetica illa.

XXVI.
Hispalense
concilium de
creta, de mo-
nasteriis non
conciliandis.
(*) Baetica
Baetica.

XXVII.
Virginum
monasteria a
monachis re-
genda.

Disciplina
monasterio-
rum dupli-
cem.

ANN. CHR.
419.

habens, eam visitare & alloqui voluisset; mircebatur cum eo unus e senioribus probate vite; & vix prius amictus, deinde sub ejus prefatus aliumque, qui erant proventus etatis, consanguineam suam frater cum eo par erat potest, crebatur, alloquebaturque, nihil ei afferens, nec ab ea quidquam accipiens. Quod si aliquando vel ad fructum aliquam, vel ad aliam rem monasterio necessariam puellæ monachorum operâ indigerent; eligebantur ex illis viri graves & virtute insignes, qui fratribus ad quæsitæ præstent officia. Præpositi lapsu temporis appellati sunt. Ubi verò defuncta esset aliqua virgo, relique funus ejus curabant, descrebantque usque ad ripam fluminis, quod ambo monasteria separabat, psalmos de more canentes. Tunc monachi cum ramis palmarum & olivarum frondibus vivum transeuntes, mortuum cadaver psallentes transebebant, & in cimiterio suo condebant. Hi ritus erant apud Pachomienfes. Nec longè aberat ab hoc instituto sanctus Benedictus, qui discipulos suos idemdem ad sanctimonialia Casina proximis institutas mircebat, & forem suam Scholasticam in proprio sepulchro humani voluit. Hæc occasione concilii secundum Hippalem, cui primo loco prescripsit Isidorum Hippalem Barica metropolitam, & quarto loco ejus frater Fulgentius Aligianus, Leandri Isidori decembris ambo germani.

ANN. CHR.
420.
XXVIII.
Habundensis
monasterii
primordia.

Or cam, quam mox dicitur, causam cenobia virginum passim, præsertim in Gallia & Britannia insula, duplicia erant, utpote quibus adjuncta in disparatis adibus virorum habitacula, qui sequenti sexui cum in spiritualibus, tum in temporalibus rebus subfervirent. Hujus generis fuit Habundense monasterium, quod Romanicus, adjuvante sancto Amato, construxit in villa sua Habendi seu Habundi, quam, ceteris rebus abdicatis, unam sibi ad pium opus in monachicæ vite professionem reservaverat. Sanctimonialium basilica in honorem beati Petri apostoli constructa. Locus est in Volsago ad Mosellam; eo quidem tempore vasta solitudo, nunc verò pro seu longè antenor: ubi sanctus magister Amatus & discipulus ejus Romanicus sub magna sanctitate, ut verbis utar scriptoris vite sancti Amati, atque summe perfectionis religiosissima intentione monasterium puellarum condunt. Illic ergo, ut præfert sancti Romanici vita, multis adunatis puellis in eremo sanctum instituerunt opus, pauperes quidem substantiam in seculo, sed fide divites in Christo. Et primò quidem in monte constructum est monasterium duplex, usum puellarum, alterum virorum pro Amato & Romanico: sed processu temporis puellare in subiectam vallem ultra Mosellam translatum est, relictis viris in priori loco, quem Sanctimonem appellant. Prius ejus parthenonis virginis prædicti scriptores duo sanctimonialia & sorores passim nuncupant: nec canonicarum nonna apud eas auditum est, nisi longè posterioribus sæculis, cum videlicet, tepescere religione, viles mores induerunt. Tanta verò principio earum religio, tantus fervor erat, ut, cum plurimæ ibi virgines confluxissent, eas in septem turmas, duodenis puellis per singulas deputatis, distinxerit Amatus, ut die nocteque jugem ac perennem psalmodiam continuarent. Sæpius singulis turmis fuisse oratorium conicere licet ex illis quæ supersunt, numero sex: quæ omnia, præter illud quod modò sacri montis occupant monachi, aliis amplius & majus, angustissima sunt, visque capientis duodecim aut viginti hominibus apta.

Lux peren.
nis.

Maestredia
prima abbatis
gesta & fo-
questia.

Prima ceteris prælata est Maestredia abbatissa, virtute ac religione præcipua, quam ad exemplum summe sanctitatis Amatus aliis imitandam proposuit: sed illa, vix peracto in regimine biennio, nature concessit. Cum in extremo vite articulo versaretur, cuidam sorori ceteris dicenti, ut psalmos canerent; hæc tantisper expectandum esse respondit, dum sanctus Paulus, quem præcipuo cultu venerabatur, adesset; deinde post pusillum inivit ut canerent: quod dum fieret, sancta illa anima de hac luce ad meliorem migravit, tamque inibat stelle e monasterio ad celos subeuntem una ex sororibus conjexit. Maestredia successit Cæcilia, cui prima de sancti Romanici gestis auctoritate nuncupata est: Cæcilia Githrudis, alio nomine Terza, cujus honorifica mentio est in vita sancti Adelphi, post Amatum abbatem Habundensem, in alio scilicet monasterio, quod virorum erat.

XXIX.
Amatus in
specu degit.

Interim Amatus, solitudinis summo opere amans, in obliqua prærupti montis parte, quod vix aditus erat, concavam rupem inveniens, angulum sibi soli habitaculum præparavit ad lectuli sui modum ac mensuram, (visiter etiam nunc hæc specus, non sine inventum horrore) ibique ex immuni rupe superius penderent ammonem, quotidianam, id est exiguum patris partem cum modico aque, ministro deferente, ad sonum tintinabuli ex fove dependentis accipiebat exemplo sancti Benedicti. Dominicis verò diebus & specu illo egressus, fratribus & sororibus sacras scripturas relegabat, exponebatque, utroque admonens, ut ad æterna gaudia & ad celestem patriam jugiter adspirarent. Hæc nempe assidua mentis ejus agitatio erat.

ex quo sebat, ut cum hilaris semper & sereno vultu esset, lacrimæ nihil minus ANN. CHR. 420.
 pugnet ex ejus oculis deculerent. Regula monasterii.

Utrique canobio regulam sancti Columbani primitus indicant fuisse Jonas in vita sancti Eustasii abbas notor ed; eodemque regulam sancti Benedicti mox conscriptam, nec multo post ibidem solam ad nostrum usque seculum usitatum consistit ex vetustis illius canobii monumentis, quod ab auctore & situ Romanicimonis (*) postmodum appellatum est. Eius rei probationes in decursu operis afferemus. Tanta autem principio hujus loci distractio erat discipline regularis, ut puella sanctimonialis ejusdem canobii, quæ absque senioris permisso possum edere ausa fuerat, demonis potestate mancipata, nominis ad Amati & aliarum fororum preces liberata sit: & frater quidam, ob servatum contra interdictum regulæ tridentem, penitentem, ab eodem Amato subiectus. Sed vide quanta ibidem obedientiæ religio! Forè sanctimoniales novum vas apum, lacte & bonis herbis illitum, ad excipiendum examinem paraverant. Jubente Amato, ut in aliud reciperetur, illi nihil minus in vas a se paratum intromiserunt. Verum per quinque dies nec apes inde evolare, nec flores legere vixit sunt, nec, pulsato licet alveario, unquam egressi. Tandem puellæ, mandato viri Dei revocato ad memoriam, rem ei mutant. Is verò in aliud vas examinem inferri jubet; quo facto, apes solito more discurrent, ac stultos decerpunt; siquæ hoc exemplo puellas sanctimoniales ad obedientiam informavit. Ceterum monasterii Habendensis originem ultra annum sexcentissimum ac vicissim diffusi non posse constabit ex iis, quæ de Agrestii illuc accessu post triennium referuntur. Inde etiam intelligimus, quum numerosus fuerit eo in loco virorum cotus: cum quinquaginta ex illis Agrestii fautores eodem tempore interierint.

Hoc eodem circiter anno sanctus Basilius, & Viriaticensis prope Remos monacho factus anachoreta, supremum diem vite mortalis sexto kalendas Decembris absolvit in ipso montis vertice, ubi remotioris habitaculi cellulam cum oratorio sibi eraxerat, & per annos quadraginta Deo militaverat, jejuniis, orationibus, vigiliis & lectionibus jugiter vacans, & ad se venientes doctrinæ celestis erudens. Ibi orando calidius fortius impetravit, qui hæretus in subterraneo beate Mariæ oratorio visitus, haustu dulcis & ad potandum salubris. Idem & caeco nato lumen dedisse, & apum ab Attiæ viri prepotentis manibus eripuisse, reumque suspensum, in patibulo incolumentum servasse memoratur. Cælle suæ domicilium reliquit Balsamo nepoti, quem mortis præfatus ex Aquitania, id est ex Lemovicina regione, illuc acceverat. Cum verò locus iste & miraculorum gloriæ & adventantium frequentia illustrior evaderet in dies, beatus Nivardus Remorum antistes ibidem aliud monasterium construxit: siquæ pullatim Viriaticensem monasterium, quod ad montis radicem situm erat, obsolescere cepit, & superiori monasterio cedere, monachis inferioris canobii illuc transiit. Ab eo tempore monasterium sancti Basoli appellari ceptum: cui idem antistes dedit sub privilegii (*) jure Viriaticensem sanctæ Mariæ ecclesiam cum omnibus ad eam pertinentibus, adjecto prædico, quod Wasfaccus (*) dicitur. Ad hæc immunitatem quoque monachis, sub Perrone abbate Deo ibidem servientibus, concessit, ut nullis ecclesiasticorum iudicum ullam eis molestiam iniquè inferret, sed eis pacatè sub sancta regula vivere liceret: quod indubiè intelligendum est de regulis sancti Benedicti & sancti Columbani, quas idem antistes Altiavillanensi monasterio a se constructo imposuit, ut suo loco dicemus. Sancti Basoli gesta litteris mandavit post anonymum Adlo abbas Derwent, rogatu alterius Adonis abbatis sancti Basoli monasterii, desinente sæculo decimo.

Fuit hic annus Chlothario regi, nedum Francis omnibus, maxime acerbus ac luctuosus, amica Bertetrude seu Bertrude reginâ, optimâ atque pudicissimâ femina, quam rex unicè dilexerat, & omnes Franci ob bonitatem inavertentemque morum, cum pietate conjunctam, magnopere amarent. Sepulta est in basilica, non sancti Petri Rotomagensis, ut fallit Audoeni vite scriptor parum accuratus; sed sancti Vincentii seu Germani in suburbio Parisiensi, ubi Chlotharius ipse postea humari voluit. Charibertum ex Bertrude suscepit Chlotharius; an etiam Dagobertum, apud historicos nostros hæc constat, quem Hadrianus Valesius, uri & Meroveum, filiorum natu-maximum, ex alia priore conjugis procreatum fuisse existimat. Eodem subscibit Carolus Cointius. An forè Ingundis vocaretur, inferius discutietur. Mortuâ Bertrude Chlotharius Sicildem uxorem duxit.

NON feris anno sequente Agrestius, Theoderici quondam regis notarius, qui paullo ante se suaque omnia Eustasio abbati, monachum Luxovii professus, tradiderat, ab eodem perit, sibi ut liceret verbum Dei gentibus prædicare. Hunc increpat vir sanctus, quod nudis adhuc in religione tiro id officii sibi arrogare vellet, quod nonnisi perfectis & in rebus sacris versatissimis competere. Sed

XXX.
S. Basilius obiit & monasterium.

(*) Prohibet. lib. 2. c. 1.
(*) Pfr.

XXXI.
Bertrude regina ipsa ad S. Vincentium.

ANN. CHR. 421.
XXXII.
Agrestius monachos turbas cœt.

ANN. CH. R.
644.

cum conuenientiam ad praesentem finem ad propositum revocare non posset, ne res
tactae invitum nollet, cum arbitrio suo abire passus est. Is ubi ad Basiliensium ve-
nit Bonifacius heresi infectos nullo opere presso retinere, deinde Aquileiam profu-
gissimos. Desiderantem sum Aquilenses a sede apostolica, & tria capitula, synodi
quinte decreto roborata tueri perseverabant. His se adiunxit homo imprudens
& ecclesiasticorum dogmatum imperitus, seque a Romano sedis communionem se-
cessit: quo schismate imbutus, litteras seise & conficiis plenas ad Attalum ab-
batem Bobiensem per Aetellum, Adalvoldi Langobardorum regis notarium, di-
signi, virum sanctissimum ausus inepare, & erroris arguere, quod in commu-
nitione sancte sedis perissem, damnationi trisum capitulorum condiscit. Et for-
tasse Agrellius ei obiciebat communis magistri sui sententiam, cuius alia fer-
rar de capitulis illis doctrina, ut ex eius epistola ad Bonifacium papam sup-
erius (*) videmus. Post hac Luxovium repetit Agrellius, & Eustasium abbatem
ad suam sententiam allicere conatur. Sed contra vir sapiens & sanctus patreps
eum monitis ad sanam mentem revocare tentat: at cum se nihil proficere vidit,
a suo eum forisq; contubernio summovit.

ANN. CH. R.
644.

Pulsus Luxovio Agrellius, per varia Gallie loca errabundus vagatur, si quos
posset vesane suae fautores sibi adungere. Sed cum operam perderet, ad res-
tos Colombani regulam & institutum, quod professus erat, invertebat, & multa
concordia effudit. Favebat in primis homini Abellenus Generensis antistes, eidem
consanguinitate conjunctus, qui sanctissimam urbem episcopos ad propinquum sui
partem pertinebat sumere sibi habuit. Quia etiam ambo Calostarius regem
adire sibi sumi, & tenere, in suis paribus esset assensurus. Sed rex prudens
utrimus, eos Colombani sanctitas spectata erat, & probata discipulorum eius do-
ctrina, primo graviter eos reprobavit, deinde, ubi se nihil proficere animadvertis-
set, episcoporum iudicio synodali rem missi iussit, minime dubitans, quin Eu-
stasius ea quae pollebat auctoritate, doctrina & secundis, Colombani regule
adversus facili resisteret.

XXXIII.
S. Valerius
mortuus.

Invenio sub istem hujus anni Valerius, Leucotacensis in pago Vincaeo su-
Vimacensi abbas, extremis decurrebat dies, & moris perisus, sepulchrum sub
locum designavit in vertice montis, ad quendam arborem vegetibus undique cir-
cumseptam, ubi seorsim orare consueverat. Octavo post die dominico, sacrali ac
sui visore, ad ecclesie regnum migravit pridie litus Decembris, quo die eius me-
moriam in sinceris Usurdi & Adonis martyrologis celebratur, in quibus Valeri-
us appellatur. Presbyterum appellat Usurdi: Ado eum eremiticam ad Bonnam
fluvium vitam duxisse, ibidemque miraculis fuisse scribit. Sepultus est, uti iussit,
ad praedictam arborem, ubi Berchundus episcopus Ambianensis sacerdos so-
lebat. Quodam illustis & Deo devota femina, Bertila nomine, a Valerio
petierat, ut, si ipsi ei superites esset, corpus suum sepelire mitteret; quod of-
ficium an sancto confessori impendit, vice seipsum non prodit. Ad eius vi-
tus quod attinet, virginitatem ab utero matris libitum servasse perhibetur. Nul-
lum tempus elabi sinebat, quo vel lectioni, vel orationi, aut labori non vacaret.
Levisus ex viginti contritus villi rancum stragulo regabatur. Hae unica cum co-
pello seu caplio pro veste erat. Tamen abstinentia fuisse dicitur, ut frequen-
ter tota hebdomada, hominis dominico die, cibum sumeret, vino & socrā ab-
stinere solitus. Cursum tam monasticum, quam Gallicanum quotidie perolvebat.
Eo mortuo, cum eius cenobium quibusdam infestationibus premere, locum de-
servire monachi, & palabundi in diversa loca se receperunt: ex quibus Blimon-
das io Bobiense monasterium ad Attalum abbatem confluxit. Intertra Berchundus
episcopus corpus sacrum Ambianos transferre tentat: ad effuso sepulchro non
quam eius locum movere aut efferre valuit.

(*) S. Valerius.

Eius gesta primis in litteras retollit Raimbertus abbas plus & eruditus, tunc
scriptorem anonymus quidam expolivit, & Theodino abbatu Leucotacensi, & eo-
ei sancte suae congregationi dedicavit; Hagonsis archiepiscopi iussu id se suscep-
isse perisus. Post beati Valerici mortem, cum monasterium eius per annos quin-
que desertum fuisset, visitandus locum resistit ac rexit. Quoniam ei abbatem an-
te monasterii everitionem sacro decimo factam succederat, nobis incomperat.
Restituit per Hugonem magnam monasterio, quod sancti Valerici (*) ab eo tem-
pore dictum est, praesertim unus post alium abbatem Rehdus, Fierandus, Adhel-
tus, & Theodinus, mortuus ante annum millesimum quingentesimum, secundum
quo anno Walo, sancti Valerici abbas, sancti Bertini corporis elevationi inter-
fuit. Si alius ante hunc Theodinus eius loci abbas non existit, praedictus anony-
mus vita sancti Valerici expolitor dicendus est, vivisse paulo ante medium saeculo
lxi.

lum undecimum: quo tempore nullus in Gallia Hugo archiepiscopus erat præter Hugonem Vefontionensem, genere de cognomento Salinenfem. Ejus prælii hæc vita expolita est, hæud fere ambigam, quamquam pro certo affirmare nolim, expolitorem illum fuisse monachum proximi comitatus Luxoviensis. Sed quando ille nomen suum reticere voluit, per nos licet ut ignoretur. De cætero non confundendus Walaricus seu Walericus noster cum Valerico (*) Lemovicensi anachoreta, cujus obitus contigit quarto idus Januarii: quo die colitur maxime in ecclesia nominis sui, triginta fere passuum milibus a civitate Lemovicarum distant: ubi priores est sancti Martialis abbatis subiectus.

Ad hunc annum vix pervenire potuit Desiderius episcopus Autifodorenfis, si successior fuit Autachari seu Aunari, ejus qui Walaricum in monasterium S. Germani ejusdem urbis admisit. Brunichildem reginam ejusque filios, Burgundionum & Francorum reges, propinquitate utrimque dicitur, quorum munificentia ingentes habuit facultates & possessiones, quas in ecclesias & monasteria liberali manu effuderit. In primis munificus exhiit in basilicam sancti Germani, cui multa prædæ largitus est, & centum solidos auri purissimi ad suam ipsius sepulturam, ibidem exornandam. Eidem basilicæ, ipso suggerente, agrum Sessiam cum (*), situm in territorio Autifodorenfi, contulit domina Ingundis regina, reservato sibi vite sue tempore usu-fructuario; & Chlotharii rex, filiusque ejus nobilissima (a) conjux domina Ingundis regina, per manus ejusdem Desiderii episcopi eandem basilicam magnis & cæcis ornauerunt donariis. Ad hæc fidem habet ediculum, quæ sacratissimo corpori beati Germani ejusdem urbis episcopi superposita erat, rex auro urgentque mirifice decoravit: regnum vero calice simulque patenti, ex auro purissimo, gemmis pretiosissimis exornato, devotissime honoravit. Ita legitur in pervertita historia.

episcoporum Autifodorensem, quam sæculo non composuerunt (b) Rainogula & Alagus, collaborante Herico theologo & monacho. Hic libros item, duos scriptos de miraculis sancti Germani, ubi Ingundis (c) Chlotharii conjux, cum religione famosissima, tum etiam largitate & diligentia singulari, sepulcro beati Germani plurima vasorum, palliorumque ornamenta obtulisse memoratur; inter quæ calicem egregium, uero splendidissimo, gemmisque compositum, inquit auctor, vidimus pretiosum, regine memoriam inferitis literis præferentem; quæ munus hoc per manus supra nominati Desiderii pontificis beato Germano devota contulerat. Quæ omnia cum attente expendere, vix animum inducere poteram, quin Chlotharius secundus, siquidem ejus principari solet Desiderius, conjugem habuerit nomine Ingundem, uti & Chlotharius senior: tamen Heticus prior Ingundi attribuit, quod posteriori tribuendum esse Desiderii tempus & pontificatus exigue videbatur. Certe præter Bertrudem & Schildem, Chlotharius secundus primam conjugem, ex qua natus Dagobertus, videtur habuisse, tamen nomen ejus ignoremus; eaque sententia est Hadriani Valesii, & post eum Caroll Comiti, eruditorem virorem. Quid si ea esset Ingundis, quæ superiora omnia sancto Germano contulerit? Accedit quod monasterium Varziacense (*) a bonæ memoriæ Ingunde regina ipsa eidem sancto Germano datum legitur in pæmi (d) abbatum episcopum monasterii: quod de prædio tantum interpretandum est, uti & de Sessaco, in quibus postea monasteria edificata sunt. Ex his intelligitur, Ingundem hanc in Burgundie regno, cui Autifodorum civitas, pagusque Autifodorenfis, in quo Sessiacum & Varziacum sita sunt, tribuebatur, rerum summâ potitam fuisse: quod utri melius possit competere, Chlotharii senioris an minoris uxori, statuerè difficile est in tanta rerum obscuritate. Illud certum & exploratum, Desiderium Autifodorensem, episcopum (e) scilicet annos decem & octo, dies viginti-quinq; & quibus temporibus Chlotharii gloriosi regis; & si prædictis auctoribus fides, sub Romanis pontificibus Gregorio, Sabiniano, Bonifacio secundo, & Bonifacio tertio, imperantibus Theoca & Heraclio; ut proxime nominâ post annos a Chlothario seniore quadraginta: cui Chlothario esset Ingundis ejus uxor supervixisset, certe vitam ad Desiderii episcopatum non produxisset. Verum Desiderium Gregorii Magni pontificatu episcopum fuisse prædictis auctoribus persuasisse videtur ipsius Gregorii epistola (f) ab eis relata, & Desiderio episcopo Autifodorenfi inscripta, in qua legitur, Desiderium u pontifice pallium petisse: quod quidem jam olim ab apostolica sede eidem ecclesie concessum fuisse asserat: cujus rei nullas chartas in Romanæ ecclesiæ Archivis reperiit Gregorius respondit. Verum hæc Gregorii epistola (g) Desiderio episcopo Galliarum in registro inscripta est, id est Viennensi, quo fere titulo alia (h) ejusdem Gregorii epistola directæ est Desiderio episcopo Gallia; quod indubie de Viennensi intelligendum

ANN. CHR.

611.

(*) S. Pappi

XXXIV.
Desiderii epi-
scopi Auti-
fod. monast.
centia.(*) Sessia-
ingundis et
tiam regi-
nz.
(a) Lohr 12.
6. 2. 11. 12.
p. 41.

(b) ib. 434.

(c) ibid. 342.

Chlotharii
secundi an
senior.* Pappi.
(d) ibid. p. 171.

(e) ibid. p. 411.

(f) ibid. p. 411.

(g) Greg. M.
lib. 7. ep. 113.
ind. 11.(h) ibid. 12.
ep. 48. p. 11.

20. ep. 39.

ANN. CHR.
613a

(a) ibid. p.
415. de sep.
(*) in Ludo.
(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

(*) in Ludo.

est. Unde manifestum videtur, Desiderium Autifiodorensis non fuisse pontificem Gregorii Magni, sed tempore Chlotharii senioris, & Ingundis ejus uxoris.

Præter jam dictas donationes monasterio sancti Germani ab eo factas, dedit

(a) etiam eidem basilicæ agellum Heriolas (*) situm in pago Autifiodorensi su-

per fluviolum Lupæ (*) cum omnibus ad eum pertinentibus ad xenodochium

pauperum, item Orgyæcum & Marciacum, aliasque prædæ per manus Pal-

ladi tunc presbyteri & basilicæ domini Germani abbatis, postmodum verò sui

in episcopatu successoris. Multa insuper alia largitus est monasterio, quod domnus

Germanus pontifex super ripam fluminis Icaunæ (*) construxit in suburbio Au-

tifiodorensi, ubi bonæ recordationis domnus Marianus confessor corpore requie-

scit; & basilicæ domni Juliani martyris, ubi Nigivaldus abbas præerat; ad hæc

monasterio puellarum, quod in honore domni Martini super fluviolum Icaunæ est

construendum; Idem antistes his supra scriptis monasteriis, unicuique basilicæ su-

gula vasæ argentea largiri præcepit; quæ verba in editis desunt, ex veteri codice

restituta. Item dedit basilicis sanctæ Columbæ & sancti Leonis, quæ sunt con-

struæ juxta Senonicam urbem, agellum Vistilam, et ratione, ut restores har-

um basilicarum eandem villam aquâ forte inter se dividerent. Denique que-

dam etiam concessit basilicæ sancti Ananiti, quæ est extructa in pago Cadurci-

no, ad stipendium monachorum ibidem Deo deservientium, ubi & genitrix I-

psius Nectaria seu Nectaria corpore requiescit. Hericus (b) eadem habet, nisi quod

sancti Ananiti monasterium in pago Petragorico non rectè locat. De hoc mona-

sterio præge Cadurcorum urbem sita, quod modò sancti Desiderii (*) nomine in-

signatum est, inferius agemus. Sepulchrum est Desiderii in basilica sancti Germani jux-

ta beatum Aunarium, idemque sanctus habitus apud Autifiodorenses. Ejus corpus,

aut saltem magna ejus pars, monasterio Melensi, quiprioratus est sancti Germa-

ni, præcise nunc Monasterium (*) appellatus, habente sæculo decimo ab Heirici-

co abbate (c) concessa est. Nevelo Corbeiensis sequente sæculo monachus, cum

martyrologio suo adscripsit vi. kalendas Novebris, eumque novem-decim annos,

semper inchoatos, fuisse dicit.

XXXV.

Palladius

abbas Deside-

ri successore.

(d) ibid. p.

416.

S. Germani

monasterii

peragrativæ

& discipulis.

Tunc florebat in sede Autifiodorensi Palladius monasterii sancti Germani abbas, vir (d) strenuus, sapiens, largus & misericors: qui accepto sacerdotio totum se ecclesiasticis tradidit disciplinis. Ejus tempore magnopere sanctitate floruit sancti Germani monasterium, quo vix ullum in tota Burgundia provincia etiam nunc augustinus est, maximè ob magnum numerum sanctorum ejus urbis episcoporum; qui ibidem cum eximio illo sancto Germano Autifiodorensi episcopo sepulti sunt. Multi etiam in illo cornubio sanctitate & doctrinâ illustres viri floruerunt, ubi celeberrima litterarum academia, maximè sæculo nono floruit. Erat ibidem baptisterium, sancti Germani basilicæ adjunctionem sub titulo, ut sit, sancti Johannis-Baptiste, cum sancti Johannis Evangelistæ reliquiis. De hoc baptisterio sic habet Nevelo monachus ad sextum-decimum kalendas Maii: *In Autifiodore Gallie dedicatum baptisterium, quod est juxta basilicam sancti Germani construxit, ubi sunt condita reliquie sancti Johannis Evangelistæ. Ibi sepultus fuit sæculo decimo Gualdricus episcopus; atque adeo vel hujus baptisterii vel sem cum deservat, vel certe obsoleverat canon-quartus-decimus synodi Autifiodorensis sub Aunachario celebrare, vetantis, ne in baptisterio corpora mortuorum sepeliantur; quamquam pro episcopis exceptionem locum est. Vigebat insuper eo in loco, uti & in aliis Ordinis nostri monasteriis, sollicita hospitium, peregrinorum & pauperum cura. Xenodochio pauperum Ingundis regina, ut mox vidimus, prædæ quædam assignavit. Dissincta erant hospitia divitum & pauperum, immo etiam monachorum adventantium & familiarium, qui ad portam accipiebantur, ut in vetustis ejusdem loci instrumentis legitur. Monachis ad hæc aliaque officia & ad curam ecclesiarum subservebant matricularii, quos monachi alio nomine appellabant; cujus generis erant clerici pulcherrimi in monasterio Corbeiensi tempore sancti Adelhardi abbatis. Reliqua Palladii opera inferius prosequemur.*

ANN. CHR.

613.

XXXVI.

Marficonem

in synodo

in causa

Agrethii mo-

nachi.

SUB finem anni sequentis, indistincta Matifconensem synodo, Galliani & Burgundia episcopi jussu Chlotharii itaque in suburbano loco frequentes convenerunt ad finem Agrethii cum Luxoviensis monachi controversiam, quæ ferre negotium sancto Pothomio quondam accedat in synodo Latopolitana. Hujus xix post Agrethium incensior erat quidam Warnacharius, maximus hæreticus, idemque infensissimus Eustasii adversarius: qui statuto die, quo cum Eustasio altercatum erat, repente interit. Alius ergo a Warnachario majore domus regis, qui nonnulli post Eustasium mortuus est, nimirum anno Chlotharii regis quadragesimo-tercio, teste Fredegario. Fratri Warnacharii morte Agrestiane partis viribus, turbantur omnes, sci.

10 sciscitanturque Agrestium, quid contra regulam beati Columbani dicere, quid ob-
 11 pterire vellet Eustasio. At ille remtentibus labiis, cum nihil sani aut solidi afferre
 12 posset, superflua quedam & canonice institutioni contraria in Luxovienfium ritibus
 13 haberi caufatur, nempe quod cochleare cum lambrent, vaseque & pocula signo
 14 crucis crebro signarent: quod ingredientem egredientemque quamlibet monasterii
 15 cellulam benedictionem pedulant: in summa quod a ceterorum ritu ac norma
 16 deficerent, & sacra missarum sollemnia orationum & collectarum multiplici
 17 varietate celebrarent. Hæ decantatæ erant emulorum querele tempore Theo-
 18 doreici regis, cujus notarius fuerat Agrestius, Eustasius ad hæc: Veltrum est, inquit,
 19 o Patres, discernere, utrum hæc objecta quidquam contineant, quod religio-
 20 ni, scripturarumve auctoritati adversetur. An verò religioni contrarium, si co-
 21 chleare, quod lambit christianus, vel quodcumque vas aut poculum signetur
 22 signo crucis, per quam humani generis hostis visus, ejusque pestis depulsa est?
 23 Quid autem contra rectos mores, immo quid magis Palamite votis conscru-
 24 neum; quam unumquemque monachum, five cellulam ingreditur, five egredi-
 25 tur, seu quovis progreditur, signo crucis muniri, vel benedictione sodalium ro-
 26 borari? Oratorum porro multiplicationem in sacris officiis multum prodesse quis
 27 negat? cum & orationi sine intermissione vacare nobis ex divino præcepto qui-
 28 cundat, & quo plus Dominus queritur, plus inveniantur, nihilque cuius christi-
 29 fiano, & maxime penitentibus, salubris sit, quam Deum multiplicatione præ-
 30 cum & orationum assidue perficere. His responsis confusus & turbatus Agre-
 31 stius, nihil habuit quo dicta resisteret: tantum adiecit garrulus calumniosus, Lu-
 32 xovienfes a ceterorum norma deficere, qui comam novâ ratione tondant, no-
 33 vam coronæ formam exprimant, scilicet ab aure in aurem per frontem in dimi-
 34 diatæ coronæ modum cæso capillo; sed ab aure ad aurem per occipitum intonso,
 35 quæ Hilbertorum seu Scottorum tonsura erat. Talia effusienti homini indignatus
 36 Eustasius: Ego, inquit, ejus discipulus & successor, cujus tu disciplinam & in-
 37 stituta carpi, in presentia tantorum sacerdotum, intra finem anni venturis te,
 38 ad divinum voco iudicium, adsum cum ipso, experturumque ejus sententiam
 39 & actionem, ejus famulum tuis conviciis & calumniis lacerare & infamare au-
 40 des. Ad hæc quidam ex Agrestianis metu percussi sunt: omnes verò hortantur
 41 ambos, ut, offensâ depositâ, alter alteri reconciliaretur: & Agrestius, qui-
 42 dem concepte temeritatis audaciam abjiceret; Eustasius verò paterno affectu la-
 43 psum reciperet, & piis ad emendationem correptionibus provocaret; quibus Eu-
 44 stasius fe eorum precibus ex animo acquiescere paratum esse respondit, nisi Agre-
 45 stii obfirmatâ contumaciâ omne correptionis remedium excluderet. Instantibus ni-
 46 tenti Eustasio insulget, osculumque porrigit.

Hinc Agrestius, tametsi apertam machinationem præ pudore quiddam ac ver-
 10 cundia persequi non auderet, non tamen omnem fraudem exiit. Monasteria quip-
 11 pe Columbani instituta additâ pertentare institit, & sub ementita discipuli spe-
 12 cie furtim prodicionem moliri. Et primo quidem ad Romarici monasterium pergit,
 13 venerabilis viri, qui prius inter palatinos nobiles fuerat apud Theodebertum ha-
 14 bitus, priusquam beati Columbani exemplis ac Eustasio hortatu amarus, monasti-
 15 ex Luxovienfium institutioni se subiecisset. Is, ut superius a nobis commemora-
 16 tum, post aliquantam apud Luxovienfes moram, Eustasio armante, pacillarum
 17 monasterium in proprio fundo construxerat, cooperante Amato, quem ibi Eustasius
 18 ad docendam Columbani regulam præfecerat. Fortè ob quædam negligentie er-
 19 ra Amatus & Romaricus ab Eustasio correpti, ob idque nonnulli commoti fuerant.
 20 Lesos ergo ut sensit Agrestius, primò quidem in eorum animos insinuat, se
 21 sequi eis subditum atque obedientem simulare: tunc eisdem molibus supplicatio-
 22 bus tentare, & venenata verba in exasperatos jam animos palliatim insinua-
 23 re in contumacem regulæ beati Columbani. Denique tantum valuit virulenta & dolosa
 24 hominis lingua, ut letifera persuasione eos induxerit ad abiiciendam patris in-
 25 stituta, ut nova & rudia amplecterentur. Ubi res Agrestio tam belle cecidit,
 26 ad Burgundofaram in Eboracensi monasterium pergit, ut virginem sanctam suis etiam
 27 partibus adungere conaretur. At repulsus passus, iterum ad Romaricum & Ama-
 28 tum rediit, ut cryptam machinationem perficeret. Verùm eos jam protius mutatos,
 29 & ad Columbani instituta denuo conversos invenit. Multi tamen ex eorum mora-
 30 ribus (nam & vitiorum cœnobium ibi etiam conditum fuerat) Agrestio adheruerunt.
 31 Verùm brevi eos divina ultio subsecuta est, aliis ex luxuriosæ moris in rabiem actis
 32 & exanimatis, aliis a demone correptis, quos inter Plaurellus quidam, Agrestii
 33 periculis fautor & assessor, laqueo se ipse suspendit; aliis denique ad viginti
 34 fulmine tactis, quod terribili fragore locum percussit, & monasterii tegumenta
 35 sub-

XXXVII.

 Agrestius
 Romarici
 monasterii
 sedes ad se
 trahit.

ANN. CHR.
453.

subvertit. Reliquos pavore confternatos paulatim moes reple: ita ut monachi om-
nibus quinquaginta hac ultione oppressi sint, auctore criminis ad penitentiam refer-
vato. Sed cum nec sic respiceret, tandem prevalente Eufasii ad divinum judi-
cium appellatione, ante triginta dies, quam ventem anni meta complecteretur, a
servo suo, quem ipse tederat, secum percussus interit. Amatus & Romanicus
morte ejus tertii, cum Eufasio abbate in gratiam redeant, ejusque communione
deinceps fruuntur. Abellensis verò ceterique Gallicani episcopi, qui prius Agrestii
partium fautores fuerant, Columbanii regulam & instituta probare & commendare
coeperunt, multique ejus amoe monasteria extruxerunt: quos inter Eligius, vir tunc
in palatio insister, postmodum Viromandensis seu Novionagensis episcopus, juxta
Lenovicarum urbem nobili cornobii, Sollemiacum nomine, crevit, aliaque multa
iisdem in locis; sed & Lutetiae-Parisiorum in loco, quem regio dono acceperat,
monasterium edificavit puellarum, quibus Auream Chisii virginem praefecit. Sic
ex parvis laicis magna per sepe scandala & crimina oriuntur. Tenuit usurpata
predicandi licentia Agrestio inspiravit audaciam, audacie contentum majorem,
tum ipsius regni, quam profectus erat; & ex illo contentu aperta erupit a fra-
tribus & ab insituto defecio, quae multos alios, ea mali contagio, in eandem
perniciem ac ruinam trahit.

XXXVIII.
Dagobertus
in Austria
regnat.Arnulfus &
Pippinus
eius consula-
rii.

Post decem undecimque annos, quam Chlotharius, visis exstinctisque Theodeber-
to & Theoderico Austriae & Burgundiae regibus, utrumque regnum Neustrianum
adiecerat; tantam imperii molem commode sustinere se non posse intelligens, Da-
gobertum filium, pro aetate strenuum ac fultem, Austriae solio imponere, cum-
demque Arnulfo Mettensi episcopo, viro sancto, ac Pippino ducl integerrimo
commendare constituit anno regni sui tricesimo-nono, qui christianae aetate sexcentis-
simo vicesimo-secundo aut subsequenti respondet. Arnulfus nobili & opulento fran-
corum familia ortus, sed quibus parentibus non satis exploratum, domesticum offi-
cium sub Theodeberto rege Austriae gessit, procurando sex viles regias, quas post
eum ipsius domesticus administravit. Conjugio inito, ex Doda uxore nobili &
bene morata duos suscepit filios, Chlodulfum & Ansigillum, quorum prior quae-
rens ab Arnulfo, qui post episcopus fuit, Mettensem ecclesiam remisit annis quora-
ginte, utque nonagenarius decellit: posterius Ansigillus Beggam in matrimonio
habuit, Pippini senioris, majoris-domus in Austria, filiam; Grimoaldi scilicet
majoris-domus apud Austrasios, & Gertrudis Deo devotae virginis sororem; ex ea-
que Pippinum juniorem, Francorum principem procreavit, Caroli francorum iu-
dem principis, cognomento Tutila seu Martelli patrem, ex quoque Pippini, qui
rex a Francis consalutatus est. Pippinum illum seniore, cui Dagobertus a patre
commendatus, a pago Hasbaniensi, ubi multas possessiones habebat, Hasbaniensem
appellavit; juniorem verò, qui ex Begga filia nepos erat, ob familiam causam
Laudinensem dicitur. Teles Dagobertus habuit adolescentie suae in Austria regno
moderatores, viros sapientia & pietate insignes, Arnulfum dico & Pippinum se-
niorem, ambos sacris litteris adscriptos, quorum quondam consilii usus est, regnum
felicitate prudenterque administravit.

XXXIX.
Theolegientis
monasti-
rium condi-
tur.
(*) Theol.
(*) in Sav.
Vandelin.
vix abbas.Paulus mo-
nasterii
episcopus.

Grimo abbas.

Primum pietatis in Austria regno specimen dedisse creditur Dagobertus, suppo-
nens conferendo in conditionem monasterii, quod Theolegientis seu Dolesiensis (*),
ulius Tubulensis placuit appellare. Situm est ad Saravum (*) fluvium in finibus
diocesis Trevirensis & Lotharingae haud procul ab oppido sancti Wandelini, sic di-
cto a Wandelino, quem primum Theolegii ubertem nonnulli existimant. Is ori-
gine Scottus, & quidem stirpe, ut tradunt, regali, postquam apud Treviren-
sem ultimum delinquit, exilium est ad regendum Theolegientis monasterium. Ituc
cum forte divertisset Paulus anachoreta Gallus, qui in vestigiis solitudine ouper se
recepterat, Theolegientium coram adscriptus est, tantumque honoris ob criminis vi-
tutem brevi usque, ut, excepto nomine pastoris, vice magistri ab omnibus co-
leretur. Hinc ejus cura commendati, qui eo se conferreant, thronos; exasperante
quod ad eum ex longinquis terris partibus, undat ejus fame opinio, multi con-
fluere, non solum mediocrium hominum, sed & nobilium ac potentium filii.
In his praecipuus Grimo, alio nomine Adalgisus dictus, quem Dagoberti confan-
guineum & fundi Theolegientis dominum existisse perhibet, caelestis patriae amo-
re, huius saeculi gloriam pro nihilo ducent, sese illius doctrinae ac discipline im-
buendum subiecit; tantumque brevi profectus in sacris litteris, ut a magistro non re-
putaretur inferior, dignusque habitus, qui & ad levitici ordinis gradum, & ad
ipsius monasterii regimen usumeretur. Multi ex illo asceterio, quod hodie quoque
celebre est, illustres viri prodire; non peccat Virdunenses episcopi, quorum
omnium vultus dux & insignis fuit Paulus, de quo mox agebamus. Hunc sancti
Germani Parisiorum episcopi fratrem fuisse ejusdem Pauli scriptum, qui
post

ANN. CHR.
614.Monasteria
condita.XLII.
Navesle pro-
simum.XLIII.
Donatus e-
piscopus Ve-
sontensis.

Aulfregisio postulat Chlotharius, ut in suis castris abbati officio fungeretur; quo in munere regem mecho extremo laborantem sanitati restituit. Deinde, repositis indignis hominibus, qui mortuo Aulfregisio episcopatum illum per simoniam ambigebant, factus episcopus, nec oneri succubuit, nec honori. Per hoc tempus Indri pluribus in locis, maxime in Hispania, vi compulsi sunt ad christianam fidem, quam certe funderi, non imperari decet. Sulpicius Judaeos, qui in sua diocesi frequentes erant, miliori aggreditur modo, eos iubens vel ad baptismi gratiam accedere, vel urbe ac finibus suis egredi. Ex his multi christianam religionem incoerere amplexi dicuntur. Familis tempore, pauperi stipem ab eo emendicanti iussu oeconomicum dare, cum neglexisset, eidem ex fame extincto vires sanctus vitam restituit. Incendium ab eodem saepe restitutum, & semel quidem in monasterio virginum ac continentium seminarum, quod in ea urbe ipse construxerat. Tum ex periculo ereptas oves salutaribus instruit monitis, & ad pudicitiam, abstinentiam, ceterasque virtutes, quibus concupiscentiae restinguereur incentiva, et duci occasio hortatur. Parthenonis nomen haud exprimit illius temporis scriptor. Fortasse hoc est Medlanum-monasterium, quod sancta Eustadiola, matrona nobilissima inter praecipuas, consentiente viro suo Tetradio, intra civitatis Biturice muros construere coepit, Sulpicio adhuc in humanis agente, & forte etiam subsidio conferente: ubi cum illa puellis Deo devotis aliquandiu praesisset, ibidem fixo huius junii ad caelos migravit. Aliud est peranquum in eadem urbe sancti Laurentii percelebre etiam nunc virginum cenobium: sed primam eius originem ad Carolum Magnum referunt: an sola restituo ei tribuenda sit, Sulpicio vero primo conditor, deinde noxius.

Eidem sancto pontifici accepta referri debent primordia insignis monasterii Navenis, in suburbio ejusdem urbis pro monachis ab ipso constructi, ante adeptum, ut conquiret licet, episcopatum. Certe, ut illius temporis auctor testatur, nihil aliud in seculari adhuc positus habuit visus est agere, quam monasteria construere, basilicas extollere, opere novo ecclesias restaurare dirutas, miseris auxilium ferre. Navenis basilica dedicata est in honorem sanctae Mariae virginis, sancti Stephani protomartyris, sancti Clementis, & omnium Sanctorum. Navis loco inditum nomen putant, propterea quod inter duos amnes Eura & Orlonis positae, fluvio esset navibus opportuna. Certe vetus auctor in Sulpicii vita sic vocitarum, tradit *ex portu navis*. Sed tandem post aliquot annos, obsoleto Navis vocabulo, ab auctore monasterium sancti Sulpicii haecenus appellatur. De hoc monasterio Johannes Fernandus monachus, a Trithemio laudatus, ipsa scribit in libello de sancti Sulpicii vita. Inter cetera, quae plurimum labore, sumptuque non parvo plus pater crexerat monasteria, unum praesertim in delictis habebat, quod in suburbio Biturice urbis situm, ac Desipam Virginem fecerat, Navi cognomento placuerat appellari. Illic probabilissimos monachos conversationis viros habuit praeparat: quorum tractatissima beato vivendi norma suam ipsorum salutem operari cupientibus lucidissima praeberet exempla. Diligeat ex animo fratres illos, quibus & abharent se se exhibebat, & socium: & quoties ei vacare liquisset, cum ipsis suae lassitudinem senectutis spirituali cum alacritate levabat, & quondam modo solabatur. Idcirco praecipua veneratione colebat monachos, eorumque consuetudine crebrius utebatur, quod haberet os expurgatum, essentque sancta quadam conservandarum virtutum invidiam perquam curiosi. Haecenus Fernandus in libro de vita sancti Sulpicii, inserto in Patriarchio Bituricensi. Sulpicio superflite, non alius videtur eo loci abbas gessisse officium, quam Sulpicius ipse, qui inter monachos, non modo ante episcopatum, sed etiam episcopus, quantum episcopales ferebant functiones, conversari solebat. Rex Dagobertus indiculum ad eum scripsit pro consecratione Desiderii Cadurcensis episcopi, cujus devotissimum & monasterium conservatum laudat. Navenis cenobii sine dubio monachus erat Ebreghisus, plus ille solitarius ceteris praestantior, quem vir sanctus ad Dagobertum duxit ad hoc ut relaxaretur tributum Bituricensibus imposuim, quod Lullo quidam regis minister, cum a plebe, tum a clero, rigidissime exigebat. Et rex quidem tributum remitti precepit: at ferat exactor, cum nec sic ab exactione temperaret, praecipit mox interitum meritis penas dedit. Is est Ebreghisus inclusus, qui se beato Eligio episcopo spectandum praeberet noluit, ut postea ex Audoueno referemus.

Non scribis hoc ipso anno Donatus Luxovienis monachus in sedem Vesonensium, mortuo Protadio, successit est, quippe qui anno sequenti subseripit concilio Remensi sub Sonario. In episcopatu semper idem, in monasterio perseverans proposito: cum inter canonicos commoraretur, sic canonicum implebat officium, ut monastica vestimenta, etiam monachi leges accurate servaret; quod ut facilius esse.

exsequeretur, monasterium viroreum Vefontione condidit, ut illuc Idemdem feceretur, illudque in honorem sancti Pauli apostoli sacravit, dictum olim Palatium ob veteris palatii, quæ eo loco restabant, vestigia & monumenta. Præscripta monachis, Jonâ testante, sancti Columbani regulâ, cui propria Donati acta Benedictinam conjungunt. Certè ex utraque cum Cæsarii regulâ Donatus regulam conseruit in gratiam parthenonis Julianensis, quem Flavia ejus mater in eadem urbe sub B. Marie patrocinio construxit, ubi multarum puellarum cœtum instruit. Interpellatus quippe ab eisdem loci abbatiâ, sacræque virginibus Donatus regulam composuit, ex sancti Cæsarii partem, sed maxime ex sanctiorum Benedicti & Columbani regulis concinnatam, quam Gauthrude Julianensi abbatiâ, totique ejus sacro cœtui nuncupavit, ita præfatur. Sanctis, & a me plurimum venerandis Christi virginibus, Gauthrude, omnique suæ congregationi in consilio a famula Dei Flavia constituto, Donatus omnium extremis famulorum, que Dei servulus, salutem. Quamquam vos juxta normam regulæ, vasa Christi pretiosissima, egregie noverim quotidie vitam ducere; attamen, qualiter magis excellere debeatis, sagaci vultis semper intentione perquirere. Quam ob causam sæpius mihi injungitis, ut, exploratâ sancti Cæsarii Arletensis episcopi regulâ, quæ specialius Christi virginibus dedicata est, unâ cum beatissimorum Benedicti quoque & Columbani abbatum, ut puta quibusdam, ut ita dixerim, collectis in unum stolis, ad instar enchiridion, excerptere vobis vel coacervare, deberem; & quæ specialius femineo sexu custodienda competenter, promulgarem: dicentes quoddam regulæ prædictorum patrum vobis minime convenirent: cum eisdem viris potius, & nequaquam feminis edidissent. Et licet sanctus Cæsarius propriè Christi, ut estis, virginibus regulam dedicasset; vobis tamen ob immutandam diu multumque genitum sum voluntati vestre, non ut procaciter durus, sed mea confusus impossibilitate retentus, dum multorum in hac re, minus cessitatem rei atque opportunitatem loci intelligentium, posticum pertransiit, ne me temerè reprehendant, cur de tantorum patrum institutis adeam quippiam excerptere, vel mutare. At contra devotione compellor, dum inhiante salutem vitarum cupio animarum. Et infra. Qua de re vos sanctas animas, mentesque Deo deditas, coram omnipotenti Deo, spiritali affectu obsecrare compellor, ut hæc eadem vestre petitioni statuta absque ulla dumtaxat refragatione, & indesinenti studio mentesque sagaci, tempore perpetuo conservare studeatis; & juniores, vel etiam negligentes, juxta tenorem ipsius regulæ coercetis; & eam sapientiam coram omni congregatione legatis, ut nulla se de ignorantia excusare possit. Junioribus corrigite, anus obsecrate, præpositæ vestre in omnibus obedite, negligentiis vestras eis indefuenter aperite. Altera alterius onera portate; invicem vos omnes puro & casto amore diligite: ut venientia sponsio vestro, domino Jesu Christo, plenis oleo ac relucens lampadibus occurratis. In fine, Donatus obsecrat, ut sui memores sint tam in nocturnis, quam in diurnis officiis, & pro se mortuo sacras Domino hostias offerri faciant.

Hæc regulâ, quæ constat capitulis septuaginta-septem, majori ex parte desumpta est ex regulâ sancti Benedicti, cujus capitula, ante de quibusdam in eam adductis, Non alla verò causa Julianenses virgines videtur adduxisse, ut regulæ beati Columbani adjungerent sancti Benedicti regulam, quàm quoddam utramque tunc fervarent Luxovienses monachi, quorum exemplum imitari cupiebant. Porro sancti Benedicti regulam quanti fecerit Donatus, etiam beati Columbani discipulos & alumnus, satis superque apparet ex superiori præfatione, in qua sancti Benedicti regulam honoris causâ prius laudat, quàm regulam beati Columbani. Quod superest, Flavia Donati mater, & prædicti parthenonis conditrix, ibidem sepulta est unâ cum Sirola ejus filia, virgine sacratissima, atque abbatiâ ejusdem cœnobii, quod, post varias fortunas, modo a patribus Minimis occupatur: Palatium verò seu sancti Pauli monasterium a canonicis regularibus sancti Augustini: quo in loco beatus Donatus jacet cum Waldeleno patre, mortuus post concilium Cabillonense, cui subscripsit, idemque septimo idus Augusti colitur in martyrologiis Gallicano & Benedictino.

Hoc anno excedit e vivis Mellitus episcopus Cantuariensis octavo kalendis Martii, postquam annis quinque suam ecclesiam rexisset; sepultusque est cum sanctis decessoribus suis, Augustino & Laurentio, in suburbana basilica monasterii sancti Petri. Erat carnis originis nobilis, ait (a) Beda, sed culmine mentis nobilior, qui, cum podagra morbo graviter laboraret, excitato incendio, quod Cantuarie civitati, jam non minima parte flammis consumta, integrum minabatur excidium; divino confusus auxilio, friventibus & hac illaque volitantibus flammarum globis

ANN. CHR.

644.

Palatium

monasterium

ab eo con-

struendum.

Inferius a

matre.

Donati re-

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

gula.

XLIV.

Mellitus, epi-

scopus Cantuar.

obitus.

(a) Beda

lib. 4. c. 29.

ANN. CHR.
644.
Julius fac-
cessor.

(a) *ibid.* c.1.

obviam se afferri jussit, corpique orando periculum infirmis abigere, quod firma fortium hominum manus multum laborando non valuerat. Eidem in sede Cantuariensi successit Julius, Rossensis antea ecclesiae episcopus: cui Bonifacius papa quintus pallium concessit, cum potestate ordinandi novos in illa insula episcopos, ut Christi evangelium plurimorum predicatione in gentes necdum convertas dilataretur. Exstat hac de re epistola apud eundem (a) Bedam, in qua postquam collaudato ejus studio in gentis illius conversionem, ait se intellexisse ex litteris Ethelwaldi regis, quanta sacri eloqui eruditione ejus animum ad veram fidem & conversionem perduxisset. Iusto successit in ecclesiam Rossensem Romanus, qui a Iusto, tunc archiepiscopo Cantuariensi, Roman missus ad Honorium pontificem, in Gallico serpe aquis submersus interiit.

ANN. CHR.
644.
XIV.
Deicolus
abbas Co-
lumbanum
deignat fac-
cedere.

XLVI.
Eustasius ab-
bas e vna
migrat.

Proximo circiter anno Deicolus abbas Lurenensis ad superos migravit, ordinato in locum suum Columbino, quem e sacro fonte susceperat, & in rebus monasticis insitiverat. Passio ante obitum, secesserat in privatam sanctae Trinitatis oratorium a se constructum, ut, rerum omnium cura seposita, uni Deo vacaret. Sub finem vitae Columbini abbatem cum fratribus accessisset, & percepto salutari viatico, osculum dedit fratribus, & mox inter orandum animam efflavit quindecimo kalendas Februarii. Sepultus est in oratorio, quod ipse sibi construxerat. In necrologio monasterii sancti Galli ad diem praedictum, omisso sancti vocabulo, fit commemoratio *Deicoli fratris sancti Galli*; tamen in ejus aetate nihil de illa cum sancto Gallo consanguinitate legitur. Eo mortuo tantum eodem loco profectum, Dominus concessit sub Columbini abbatibus disciplinam, ut multi nobilium & potentum filii eo se conferrent, & se suae omnia monasterio traderent. Erant qui Columbino proxime substituerent Illicain seu Ichnem abbatem, quem regnante Lothario, Lotharii imperatoris filio, vixisse constat, atque adeo duobus minimis saeculis post Columbini. Locum olim invisimus, cum in Germaniam proficisceremur. Arcis instar modò est, aquis circumdatus, validis muris, & propugnaculis munitus. Ecclesia vetustatem praefert, in qua duo ingenis molis tumuli videntur, unus sancti Deicoli abbatis, alter beati Columbini ejus discipuli & successori, pupet illos cum utriusque reliquiis altari ex proxima sancti Deicoli ecclesia delatrua, proceram amborum corpora (quod de sancto Deicolo tradit ejus vitae scriptor) indicantes. In eo monasterio nunc degunt pauci monachi, eò mirti soliti ex abbatia Murbacensi, cui Lurenensis modò subiuncta est.

Non diu superflus fuit Eustasius abbas Luxoviensis post synodum Matticonensem, in qua viciis Agrestior, confutatusque est, brevi post tempore extitit. Post hanc victoriam Eustasius lapsos corrigere, & ad suas partes revocare studuit. Magna tunc sub eo monachorum congregatio erat, ex qua educti in alia loca coloniae, ubi monasteria ejusdem instituti non pauca constructa sunt, & informata a Waldeberto ejus successore. Jamque tempus instabat ejus transmigrationis in caelum, quo ejus vota preceles ferebantur, cum data est supremi Judicii sententia, ut quod minus in humane vitae circulo pium & sincerum in ejus gestis fuerat, brevibus infirmitas corporis perperaret. Intra ardorem morbi assensu sibi visus est aliquando interrogari, quadraginta dierum leviori, an triginta graviore dolore purgari mallet, antequam in caelos reciperetur. Ad quod ille: Sarius est, inquit, brevi purgari per vires duriores brevioris temporis poenas, quam diu sustinere mihi oret. Res illi pro voto successit, & post gravissimos triginta dierum dolores, viatico sumto, animam Deo reddidit quarto kalendas Aprilis, ut in sincero Adonis martyrologio legitur ad hanc diem, in hae verba: *Depositio sancti Eustasii abbatis, discipuli sancti Columbani, qui pater ferme sexcentarum existit monachorum; & vixit sanctissimè, etiam miraculis clarus*. Eadem verba leguntur in vulgatis Usuardi exemplaribus, quod desunt in nostro autographo. Diem signanter exprimit Wandelbertus in metrica martyrologio, ubi eum Eustachium vocat. Et tamen in veterino calendario Corboensis, litteris masculinis scripto, habetur *quarto nonas Aprilis Lussio monasterio depositio Eustasii abbatis*. Sed praeferenda Jones, aliorumque auctoritas. Adlo abbas in libro de gestis Waldeberti ejus successoris scribit, Eustasium in principe Luxoviensi ecclesia, quam cum beato Columbano construxerat, ponè aram beati Petri, magnificam sepulchram habuisse. Eius tempore scripta est eodem modo ecclesiae sancti Petri Bellovacensis, Augustini hominis novem in epistolam beati Johannis continens utculibus litteris scripta, in quarum fine sic legitur: *Explicit opus saevitae DOMINO APUD CORNETHIUM LEXOVIVM, ANNO DCCCXCVI ATQUE CHLOTHACHARI, INDICITIONIS TERTIA-DECIMA, ANNO QUADRAGESIMO PATRIS NOSTRI FELICITER PERACTO*, id est Columbani, ut eundem ego interpreto, qui proxime ante

anno supra quingentesimum octogesimo-quinto in Vosagum advenisse dicens est: siquidem annus duodecimus Chlotharii regis secundi in Burgundia regnantis, & indiclio tertia-decima, quæ duo præsentī anno conveniunt, Chlothario tertio convenire non possunt. Annum satis indicat vixit sanctæ Salaberge scriptor subsequens, cum ait Eustasium Luxoviensibus præfuisse tribus non parum *annis infra* post discessum beati Columbani, qui anno huius sæculi decimo pulsus Luxovio est.

In Eustasio locum, subdit scriptor mox laudatus, beate recordationis Walbertus in regimine fratrum subvotus fuit, vir omnium sanè laudabilis, cunctis, quæ sanctitas, & in ecclesiasticis disciplinis non mediocriter eruditus, bonitate ac pietate caritateque præcipuus, & doctrinâ exuberans. Walafidus Strabo auctor est, Eustasio mortuo, Luxovienses ad sanctum Gallum sex fratres Hibernicos misisse, ut eum ad suscipiendam Luxoviensium monasterii curam invitarent. At Gallum non assensisse, ut qui episcoporum & terrenas omnes dignitates ac facultates ex animo spreverit. Deinde recessos pueris & vino quasi exitus accepto fratres, & apud se aliquot diebus reverent ad propria dimisisse; quo facto, non multo post, expletis nonaginta-quinque annis ætatis, obierit. Verum ut certum sit quod de hac Luxovienium possessione tradit Walafidus, etsi sanè parum verè simile videtur, hominem serè centenarium ad capellendum celeberrimi monasterii regimen invitari; ut, inquam, id certum sit, series vitam produxit beatus Gallus, si ad hanc ætatem pervenit, ut inferius ostendemus. Eustasio itaque successit Walbertus seu Waldebertus, vir egregius, ex genere Sicamborum, id est Francorum, ut legitur in libello de vita sancti Germani abbatis Grandivallensis, auctore Bobolero monacho; idem Iose, cum una cum Chagosvaldo monacho, Burgundiarum virginis fratres, comenibilibus cœnensis condendi atque ordinandi cura commissa est ab Eustasio abbate, re lane Iona monacho, quem male interpretati sunt, qui Waldebertum Chagosvaldi & Burgundiarum gemarum fratrem fuisse existimarent. Hunc in famoso vico pagi Medensis, Nanto nomine, natum & educatum fuisse tradit Adso abbas in libro de ejus gestis, quem locum Luxoviensium monasterio donasse dicitur, & miraculorum signis illustravit. Ubi Nanti nomine Nantogillum-Handoeni (*) significari non dubito, non Vicum-Nantum (*) ut quidam existimant: qui locus exiguus est prope Nantolacum (*). Idem quippe auctor addit, ibidem forem haberi eorum ejus memoriam celebratum, qui multis saluberrimus sit; quod prædicto Nantolio convenit, ubi fons copiosissimus vitæ.

Ad genus Waldeberti quod attinet, incerta & locuplete familiâ pagi Pontivi oriundus erat. Adolefcenti militiam primò sectatus est, dehinc secundo nantium remittere cupiens, beati Eustasii abbatis consilio Luxovium se recepit, multis concessis eidem loco præditi, in pago maxime Pontivo, in primis Herierio ad gram Oceani; amque depositis, quæ in testimonium sacre ejus militie ibidem suo tempore adseruata fuisse idem Adso testatur. Adso monasterii adiacet quoque locum, duobus a monasterio disparatum millibus, ubi sub concava rupis cellula sibi edificata erat vice remotiora studio; quæ omnia tempore Adonis credita, & majorum traditione accepta rejeci non debent, præsertim cum Adso ea ipsa legere potuerit in veteri volumine, quo usus est de gestis Walberti abbatis. fuit & aliter Walbertus comes Arsenis, idemque Luxoviensium monachus, quem Johannes Iperius, alique recentiores nonnulli petperam confuderunt cum Walberto abbate, de quo hic agimus.

Hujus tempore, ait anonymus auctor, gravis & suppar, in libro de gestis sanctæ Salaberge, per Galliarum provincias agmina monachorum, & sacrarum puellarum examina, non solum per agros, villas, vicofque atque castella, verum etiam per eremi vastitatem, ex regula dumtaxat beatorum patrum Benedicti & Columbani pullulabant: cum ante illud tempus monasteria vix pauca illis relictis, perierint in locis. Hanc testimonio suffragatur Jonas monachus, agens de beato Eustasio Waldeberti decessore: cujus tempore monachorum in eremio Luxovienensium si certo maxime erat, & quidem tanta, ut ex hoc jam multa per vicina loca monasteria construerentur, quæ ejus successor beatus Waldebertus firmavit atque ædificavit, nempe sub regula sanctorum Benedicti & Columbani simul conjuncta. Neque insolens est & inusitata ejusmodi conjunctio regularum in uno eodemque monasterio, ut Gregorius Turonensis antistes probat de Arsenis, nam id sæpius inculcare juvat, in quo non modo Cassini, verum etiam Basilii & reliquorum abbatum, qui monasterialem vitam intrinsecant, celebrare sunt regule. Ejusmodi conjunctionis regularum in cœnobis a Waldeberto institutis occasio fortè rara est ex objectis Agrestis, ejusque fautorum, Columbani discipulorum a cæterorum monachorum situ ac norma discessere conqueantiam; quod

ANN. CHR.
615.

XLVII.
Walbertus
si successit.

(*) Nantio
(*) Nantio
(*) Nantio
(*) Nantio

XLVIII.
Sub eo sancti
Columbani
regula cum
Benedictina
coalescit.

ANN. CHR.
413.

etis satis sapere in synodo Matifonensi ab Eustasio refutatum videretur; tam-
 ne similis post hac querelam occasio nasceretur, Waldeberto vifum est
 adificere sancti Benedicti regaliam, quæ tantam apud omnes, maxime ex Gregorii
 Magni elogio, commendationem acceperat: at, detrahit ex regula Columbani ista,
 quæ scandalo animum præbuerant, æmulorum invidia ex conjunctione regule Bene-
 dictine præcladeretur. Hinc Adso abbas in libello de gestis Waldeberti tum lau-
 dat, quod si quid lo rebus monasticis tempore Columbanii & Eustasii imperfectum
 restabat, omni indultu supplevit, auxit & ad unguem perfectius eliminavit, sci-
 licet ex præscripto regule sancti Benedicti. Unde factum est, ut deinceps mo-
 nasteriis omnibus, quæ a beati Columbani discipulis Waldeberto abbate constitu-
 ta sunt, utraq; regula præscriberetur, ut patet de Sollemaniensi, Gomeri-
 ensi, Reibacensi, Fioriacensi, Corbeïensi, aliisque: cujus rei testimonia alibi re-
 tulimus, maxime in præfatione prima ad Sæculum quartum Beoërdicium. Idem
 factum in antiquioribus monasteriis, Luxoviensi, Bobiensi, cæterisque, necnon in
 cœnobis virginum, quæ a sancti Columbani discipulis postmodum instituta sunt.
 Exemplum sit Jassanense, in cujus gratiam Donatus, tamen Columbani discipulus
 & alumnus, cùm esset Vefootionensis antistes, regulam ex sancti Cesarii, quæ
 virginum erat, & ex sanctorum Benedicti & Columbani regalis contexit, & Jas-
 sanensibus monachibus id potestatis tradidit. Quæ casus has sanctionales ad
 id pretendam impulerit, nulla alia occurrit quàm Judam exulandi & instandi
 Luxovienses monachos, Donati confodales, qui ambas Benedicti & Columbani
 regulas tum observarent. Sanè his sanctionalibus sufficiebat sancti Cesarii regu-
 la, quæ eorum servi accommodata erat; sed ne a patrum suorum exemplo tan-
 tisper recedere viderentur, dædæ alias regulas, quas illi sedabantur, sibi a Do-
 nato cum regula Cesarii aptari flagitarunt. Hanc itaque regulam, ex tribus illis
 confutam, Jassanensi parthenoni Donatus imposuit, eamque in succedentia tem-
 pora observari præcepit ante ejus sæculi annum quingagesimum, quo ferè tem-
 pore vivere desuit. Hæc eadem fortasse regula est, quæ io Camelariensi apud Ar-
 vernos parthenone paulo post obtinuit: quod virginum cœnobium vit illius
 Genesius fabricare adoesas est sub regule virorum sanctorum, id est sancti Bene-
 dicti, sancti Cesarii atque Columbani, auctore anonimo illius temporis in pri-
 ori vita sancti Prædicti episcopi Arvernensis: qui aliud item virginum sub illdem
 regulis, aut potius sub eadem regala ex tribus illis concinnata, instituit.

XLIX.

Hanc in monasteriis virorum conjunctionem regularum sanctorum Benedicti &
 Columbani passim attestant vetera quæque septimi sæculi monumenta & diplo-
 mata, quæ multitudine se se tuerant solâ. Si enim anum aut alterum demittat
 in hanc rem instrumentum habemus, aliqua fortasse interpolationis suspicio veni-
 ret in mentem. Nunc verò cùm tot tamq; locis & personis diversis, in quibus hæc
 utriusque regule auctore anonimo illius temporis in priori vita sancti Prædicti episcopi Arvernensis: qui aliud item virginum sub illdem
 regulis, aut potius sub eadem regala ex tribus illis concinnata, instituit.

(a) Ordinis.

in. s. sub sa.

p. 716.

(b) Uffon. an.

Regul. Be-

tan. p. 1036.

Chiffreio relate; & pro omnibus universim Ordericus (a) Vitalis; denique mul-
 ta alia id genus argumenta, quibus referendis superfedo, ne pro hitoria differta-
 tiones condere videat. In summa, hanc ambarum regularum conjunctionem aliquan-
 do factam fuisse fatendum est. Atqui eam ante sæculam octavam factam consti-
 tum ex vetustis, quæ mox laudavimus, instrumentis, tum ex eo quod nulla bujus
 conjunctionis aut faciende, aut primùm factæ vestigia restent in sæculi octavi mo-
 numentis, five in synodis episcoporum, five in diplomatis aut capitularibus re-
 gum, five in ejus temporis auctorum scriptis: in quibus omnibus regule sancti Be-
 nediicti mentio frequens occurrit, aliarum nulla, præterquam in privilegio farfensi:
 quod certè unum hanc longè ante factam designat. Contra verò in sæculi
 septimi monumentis occurrit passim utriusque regule conjunctæ commemoratio. Ex
 quibus consequens est, eam conjunctionem hoc ipso sæculo, & quidem Waldeber-
 to, si non Eustasio, Luxoviensi abbate factam fuisse: Quæ consecratio eruditissimo
 Uffonio (b) Armachano adeo manifesta visa est, ut, inspecto Orderico Vitali re-
 monio, prolatisque quibusdam sæculi septimi instrumentis, hanc sanctorum Bene-
 dicti & Columbani regularum conjunctionem eodem sæculo factam asserere non da-
 bitaverit: non quod una, ac ille, eademque esset utriusque regule: sed quod
 Columbani sectatores, majoris præstas ergo, duas illas celeberrimas asserere.
 vitæ normas conjamissent, quæ medii hujus temporibus in Italia, Gallia, &
 Germania solæ erant & apparebant. Nemo verò claris aut expressis, ne-

mo

no validius hanc conjunctionem demonstravit, quam Patricius Flemingus in dissertatione singulari de sancti Columbani monachatu ejus operibus addita, ubi, relictis Augustinianorum eremitarum, qui cum sibi vindicare moliti sunt, obstitit, etiam sententiam refutavit quorundam e nostris, qui sanctum Columbanum regulam Benedictinam jam inde a monasterio Bancorenensi additum fuisse; ejusque regulam non aliud esse, quam Benedictinam appendicem affirmarunt: qui utraque opinionem, ut pat erat, reiecta, hanc conjunctionem in cenobio Luxovicensi sub Euthasio, in Bobiensi sub Boboleno, eodemque tempore in aliis factam admittit vir pius & doctus; ac demum in fine dissertationis concludit, Benedictinos non immerito suis de sanctorum catalogis, & annalibus inscribere Columbanum, ejusque discipulos: utpote eum omnia, eaque celeberrima, a Columbano, ejusque posteris & alumnis condita monasteria ipsi cesserint: instructique ab ipso celestis sapientia discipuli temporis successu Benedictinam regulam documenta suscepunt: ut cognoscat generatio ventura, quam praeclaris Benedictinam religionis primordia ornamentis illustravit Deus, qui ad ejus splendorem amplificandum, sedus illud clarissimum, scilicet beatum Columbanum, taneis divinae sapientiae radiis, tantâ celestium virtutum claritate conspicuum, Gallie finibus ex Hispania transfudit, ut ibi cum alio fulgentissimo lidere sancto Mauro, velut duo luminaria magna in firmamento relucens, omnia Gallie latibula mutuo fulgore conlustrarent; quorum postea discipulorum sub Benedictinâ coalescentis instituta se ardent, tanto se per omnes Germaniae, Britanniae, aliarumque regionum fines fervore & claritate diffudit, ut nullus esset terrae angulus, qui se absconderet a calore ejus, nullus pene christianae religionis alumnus, qui non posset in laudibus illis videre lumen monachice perfectionis. Haec enim Flemingus, non minus doctrinâ & eruditione, quam christianae fidei, pro qua mortem optulit, confessione illustris: ejus librum etsi ego non videram, cum regulam sancti Columbani cum Benedictina conjunctionem propagari, eadem tamen utriusque vestigia tenuimus, eademque ferre attutimus sententiae nostrae rationes; quae fortuito, & minime praemeditata, consensive sententiarum, in hominibus tam diversis, consensio non foret nisi ex ipsa rei evidentia proficisci.

Ceterum hac utriusque regulae conjunctio, & sancti Columbani monasteriorum in partes nostras transitio, nulli vi, nullo dolo malo, nullique machinis adhibitis facta est, sed ex praconcepta sancti Benedicti, ejusque regulae opinione & praesentia, & maxime ex lectione dialogorum Gregorii Magni, qui regulam ipsam, ejusque auctorem tantopere commendavit: quod quidem tantò facilius factum est, quod unus tunc temporis monasticus ordo censeretur, nec regularum diversitas, ut modò, ordinis diversitatem constitueret. Porro hac uno duplici modo facta est, nempe, vel utramque regulam simul integram adoptando, vel assumendo tantum penitentialia sancti Columbani, tamquam appendicem de quodam veluti supplementum regulam sancti Benedicti, qui diversos ponarum modos arbitrio & iudicio abbatibus permittit. Prioris modi vestigia restant in vetustis codicibus regularum, in quibus utraque regula integra cum martyrologio & necrologio legenda proponitur. Posterius in aliis codicibus, in quibus regula sancti Benedicti subjicitur tantum sancti Columbani penitentialia cum brevi praefatione, in qua id eadem dicitur ad supplendum variorum penitentialium modos, quos sanctus Benedictus indefinitos reliquerat. Hanc praefationem retulit in sua dissertatione Flemingus ex codice Augustano, quem ipsi etiam vidimus, non admodum antiquo; retulimus & nos in tomo quarto (a) Analethorum ex perantiquo codice monasterii sancti Galli, scripto ante annos octingentos. Sed, aliis praetermissis, modò ad ordinem revertendum est.

Sub hoc ipsum tempus Longigisus (*) seu Lenogisus, presbyter & monachus, contraxit monasterium Buxiacense in pago Cenomannensi, favente de fundum concessente Hadoaldo episcopo. Is natione Alamannus, pagani ortus parentibus, relictis patris baptismum, deinde monachicis velles suscepit. Post multa peregrinationes etiam Romanam, venit ad Cenomanos, ubi tandem confisit, condiditque monasterium Buxiacense, quod ecclesiae Cenomannensi subiecit. Apud Christopharum accusatus innocentiam purgavit, & ab eo diploma regis rutionis obtinuit. Ejus acta retulit Bollandus in appendicem ad diem tertium-decimum Januarii: at Longigisus ipse totam vitae suae historiam compendio, licet rudi ac simplici stilo, melius explicat in suo testamento, quod retulimus in tomo tertio (b) Analethorum in hac verba.

Ego in Dei nomine Longigisus, indignus sacerdos, & quatenus non opere, voluntate tamen monachus, pertrahens casum fragilitatis humanae, reliquos solum Alamannia patriae meae, parentesque meos nobiles & divites, qui gentilibus erroribus me cogebant, & multis regali me circumgebant, atque in armis exercebant

ANN. CHR.
423.

(a) Analeth.
Ind. p. 134.

L.
Longigisus
monachus
Buxiaci con-
di.

(*) S. Longigisus.

(b) Analeth.
Ind. p. 134.

ANN. CHL.
453.

& a Christi militia me subrahabant, & diu mortalitas me feruere exhortabatur; sed, ut credo, inspiratione dei me respicebam, quia tunc mihi videbatur, & omnipotenti Deo me sociare carabam. Capi tunc querere christianos, ut ab eis discerem, qualiter agerem; a quibus litteris illustratus & baptizatus, christianum effectus sum. Postea verb capsi loca sanctorum & monasteria frequentare, & querere loca, ubi aliquam cellulam edificare potuissem. Tuliter Domino deueni perueni in pagum Cenomanicum, ubi a domo Haduado, domo meo, amabiliter sum susceptus; cui voluntatem meam manifestavi; atque, qualiter ab infamia mea egeram, patefeci; a quo & confortatus, capsi in eodem pago ejus auxilio & exhortatione querere, ubi aliquam cellulam ad lucrandas animas fuero. Quadam autem die perueni ad Buxiacum vicum canonicum, ubi detentus sum a prebiteris & pugnaculis ejusdem loci, quibus eam voluntatem meam patefacere, ceperunt me exhortari, ut in eodem loco cellulam edificarem: quia locus popularis est, & elemosinus multa ibidem esset, & populus vester amaret Deum, qui sufficienter mihi faceret, in tantum ut locum ab episcopo inspirarem; qui statim mihi dederunt hereditates eorum, & multas possessiones. Cum autem hoc domo meo Haduado venisset, tunc mihi dedit etiam cum reliquis pradiis & adjacentibus suis, et videlicet conditione, ut subiectionem ejusdem Cenomanicae matri ecclesiae, & quodvis conquirere & attrahere undique poteram; sui tradere, & pradiis monasterium cum omnibus ad se pertinentibus pradiis matri ecclesiae, sicut antea fuerat, cum omnibus, quae ibi lucrari poteram, futuris esset temporibus: capis manibus me liberare tradidi, & omnes res quas acquirere potui, seu in futuro acquirere potuissem, pro hac chartam delegavi perpetuam ad possessionem, vel ejus successoribus, per licentiam & permissionem sive concessum domini Chlotharii regis, et cum misso suo, nomine Rucellum, comite, legaliter tradidi atque confirmavi. Ab ipso enim domino meo Haduado episcopo accepi de rebus suis suis ecclesiae sanctae Mariae & sanctorum Gerovasi & Prategi, aliquam partem de villa Lucodum, unde cum praefato vico Buxido, seu de aliis rebus, quas ei praecepi, & ecclesiasticis emanantibus multis, vade valde ditatus sum ad ipsam monasteriolum preferendum: cuius adjutorio & operarii, vel magistris sultis, monasterium ibidem edificare merui. Postea verb ad Chlotharium regem accessatus & adductus sum: sed Dominus, qui semper adiuvat sperantes in se, ipse me adiuvavit, & concepit ipsam accusationem in domum, & vocati, ejus misericordiam, gratiam Chlotharii regis; & ab eo multis muneribus ditatus sum; atque ad praedictum monasteriolum crebris annis singulis argentum solvere, unde illud perficere potuissem; & iustitiam mihi fecit. Et sic reuerens annus illa traditi per hoc scriptum memorato domno meo Haduado episcopo, & ecclesiae suae perpetuam tenendam, subeate & hortante domno Chlothario contradidimus, atque confirmamus, eo videlicet modo, ut futuris temporibus novelli, ubi semper regulariter videretur, sub potestate pontificis permaneret, et sicuti ratione atque praetexto, ut rem datum pontifici, non iudicaretur morte, sed ecclesiastico, sub integra communitate, sicut a nobis hoc usque possessum est in jure, oratorio sancti Petri (cujus dentem Remi, Dominus tribuit, super corpus & super altare ejusdem sancti Petri, ipse princeps Apostolorum revelavit, invenire merui, & domno meo Haduado episcopo deferre: quem ipse sui precibus Domino commendavit, & in praedicto nostro oratorio sollempniter collocavit;) memoratum nostrum monasteriolum per hoc iugitum testamentum reddo domno meo Haduado episcopo: & quodvis adquisiti, sive detentati acquirere potuero, in omnibus rebus, tam mobilibus, quam & immobilibus, tradito atque transfundo in jure & potestate ut dominationem sanctae Mariae matri Domini nostri Iesu-Christi vel sanctorum martyrum Gerovasi & Prategi: ut etiam rectoribus atque pontificibus debeat, Deo protegente & opulante, consistere, etc. Actum Epiphan. (*) mense publico. Data viii. kalendas Decembris, anno XLII. (sic legendum videtur, non LII.) regnante Chlothario rege.

(*) Siga.

(*) In Franci.
(*) In Longi-
gi.II.
Ebronicus;
abbatia con-
ducit.

Hic instrumentum subscribitur, post Longepillam, Modestifelus Turonensis obis archiepiscopus, Magnobodus episcopus, nempe Andecavenis, & Abbo episcopus incoerit loci, Fori Metensis, tum Odilardus, Leobodus, & Ratgaudus comites; & post eos Benedictus, Syagrus, & Leutridus abbas, cum aliis nonnullis inferioris dignitatis. Buxiacus seu Buxidus situs fuisse videtur in pago Sagonnensi (*) apud Cenomanos, quo in pago haecenus visitur parochialis ecclesia sub nomine de patrocinio sancti Longegildi (*), cum prioratu abbatie sancti Vincenitii unito. Qui Longepillam sacerdotem apud Arvernos ordinatum tradunt, testimonio revincuntur ipsius Longepilli, qui ab Haduado se ordinatum fuisse hic asserit. Alias haec de re, tum Haduadi episcopi, tum Chlotharii regis, litteras

Eidem episcopo tribuenda sunt primordia monasterii beate Mariae in loco Ebro-
rio,

alo, qui antiquitus *Aloris*, modò *Eorog* vernaculè appellatur. Eo in loco Tullium, Cenomanorum episcopus secundum, jam pridem ecclesiam construxit tradant, concessio ipsi Rupiaco, la cuius territorio *Aloris* situm erat, haud longè a Sarta fluvio. Rupiacus porro locus erat, quem Innocentius Cenomanorum praeiul beato Mauro (a) ad construendum monasterium designaverat. Fortè (b) evenit, ut tempore Hadoindi, undecimi ejusdem sedis antillris, peregrinus quidam reliquias sanctae Dei genitricis Mariae, hoc est de lacte ejus, secum deferens, ad eum locum perveniret, sessusque ibidem procumbens obdormiret sub quadam arbo-re, ad quam praedictas reliquias suspendit. Inde somno relictus cum recedere vellet, iter profecturus, reliquias auferre (si rem memorerat) non valet. Hoc comperito, Hadoindus ad locum accessit, & rem nara divino factam haud dubitans, ecclesiam illae de monasterium beatae Mariae construxit, ibidemque praedictas beatae Virginis reliquias honorifice collocavit; incluso trunco arboris seu spinae, ad quam suspensae fuerant; & monachorum, qui inibi Deo deservientes, eorum instituit. Primus loco praefectus est abbas Agobertus, qui & ipse condendo conubio superpetis contolle, testante ipso (c) Hadoindo in suo testamento, quo amplissima praedia Verfontionensis monachis legavit. Multi nobiles ejus exemplo eidem monasterio perfectionem contulerunt. Exitar ejusdem Hadoindi precaria, qua idem episcopus sigirannus abbatì Anisulensis res monasterii sui confirmasse dicitur, sub conditione annui census, cum praepcepto hac de re Dagoberti regis; quales chartae seu precariae a singulis post Innocentium Cenomanorum episcopis factae referuntur in gultis eorumdem episcoporum, ut his instrumentis Anisulensis monasterii subjectionem ecclesiae suae afferrent, quas tamen precarias Anisulensis in controversiis de sua subjectione subinde excitatis agnoscere noluerunt. Hic Sigirannus abbas Anisulensis profectum conuogatus fuerat, cuius filius Siviardus eidem postea in regimine monasterii Anisulensis succellit, in qui sancti Carleii, ejus loci conditoris & abbatis primi, gesta litteris mandavit.

In concilio Remensi hujus anni sub Sonarcho nihil, quod ad res monasticas pertinet, statutum est, tamen episcopi & monachi insignes, & in monasticam rem publicam optimè affecti ei interfuerunt. Donatus Verfontionensis, Sulpicius Bituricensis, Chagnonius Lugdun-clavari, & Palladius Autiodorensis, ne quid dicam de Hadoindo Cenomannensi, cujus propensum in monachos studium ex dictis comprobavimus; & de Arnulfo Mettensi, qui paulo post abdicata dignitate, in solitudinem secessit, & monasticum institutum amplexus est. Id tamen ad propositum nostrum nonnihil facit, quod canone declino sanctum est, ut, si clerici vel saeculares oblationes parentum ecclesiis aut monasteriis factas retinere vel auferre praesumerent, ut accarores pauperum, quousque reddant, ab ecclesiis excludantur.

Hoc ipso anno contigit ordinatio Paulini episcopi Eboracensis primi, unius & primis monachis a Gregorio in Britanniam cum Augustino missis: cujus operà Northumbrae Betraunne populi, qui ad aquilonarem Humbri fluminis plagam habitabant, cum rege suo Edwinno christianam fidem susceperunt. Venerabilis Beda (d) rem hoc modo commemorat. Cum Edwinus, quasi in suscipiendae fidei auxilium, regni sui fines supra docesores suos profectus, venisset ipse in regis thei consortium adfiscere Eshelburgam, qua alio nomine Tate vocabatur, Eshelberti, Cantuariorum quondam regis, filiam. Missi in Cantiam aucti, regiam virginem a fratre ejus Eadbaldo, qui tunc apud Cantuarios regnabat, petiuri. Legatis obiectum est religionis discrimen, responsumque necesse esse christianam virginem pagano regi in conjugium dari, no sacra fides & celestis Regis sacramenta poluerentur consortio regis, qui veri Dei cultus expert esset & ignarus. Hec resecutibus nutuili, Edwinus promisit se nihil omnino christiana fidei, quam regia colebat virgo, contrarium esse facturum: quin potius permittendum, ut ipsa sua religionis fidem cultumque, cum omnibus qui secum venirent, viris sive feminis, sacerdotibus seu ministris, more christiano liberè palamque prosteretur. Quin, etiam se fortè eandem subiturum esse religionem, si modò a viris doctis & prudentibus examinata, sanctior ac Deo dignior probaretur. His conditionibus promittitur virgo, eaque Edwinno mittitur, deducta a Paulino, qui idcirco episcopus ordinatus est a Justo Cantuariensi archiepiscopo, sub die duodecesimo kalendiarum Augustarem, anno ab incarnatione Domini sexcentesimo vicesimo-quinto. In id vero Paulinus maxime intendit, ut ac quisquam eorum, qui secum ex Cantio venerant, a religione desiceret, sed omnes potius, Deo juvante, in fide continerentur: tum, si quos ex paganis posset, ad fidei gratiam predicatione converterentur.

ANN. CHR.

645.

(a) F. 46.6.

n.p.

(b) de ill.

(c) p. 159.

(c) Hado.

p.

160.

Sigirannus

abba Anis.

salendo.

Siviardi ab-

basii parent.

LXI.

Synodus Ro-

manis.

LIII.

North-

umbrae con-

versio per

Paulinum e-

piscopum.

(d) Beda lib.

1. c. 19.

ANN. CHR.
644.
LIV.
Qsa socia-
nt.

ANno sequenti submissis a Quichelmo, occideptaliū Saxorum rege ocellarius quidam scarius, vocabulo Eumerus, specie, quasi nuntium domini sui referret; re vero, ut Edwinum regem esse bicipiti toxicato e medio tolleret; pervenit ad regem, in villa regali juxta amnem Dorowentionem commorante; & quasi Edwinum salutarurus, eraginatā scā, quam veste occultabat, impetum fecit in regem. Mox Lilla, minister regis sollicitus, scuto defliturus, quo domum protegeret, medium interposuit corpus suum ad istum ferientis: sed scarius tantā vi ferrum infixit, ut per corpus Lillæ percussus regem vulneraret; qui cum undique gladiis impetere, in ipso tumultu etiam alium e satellitibus regis sic peremit. Eadem autem nocte sacrosanctā dominica paschæ conigit, ut regina pareret filiam, cui nomen Eanfleda inditum est. Cuiusque rex, presente Paulino, diis suis pro nata sibi filia gratias ageret; contra episcopus Christo Domino gratias agere corpit, regi asserens, se precibus suis apud Deum obtinuisse, ut regina incolomis, & absque gravi dolore sobolem pareret. His verbis rex delectatus, pollicitus est, se, ejetatis idolis, Christo manciparum iri, si vitam sibi donaret, victoriamque pugnantī adversus regem, a quo scarius ille, qui se faciaverat, missus est; atque in promissū sui pignus, filiam suam baptisimū fonte Christo consecrandam Paulino tradi iussit. Hac vero baptizata est die sancto Pentecostes, & quidem prima de gente Northumborum, cum duodecim aliis ex regia familia. Eodem tempore rex e vulnere sibi inflicto omnino convalescit, collectoque exercitu adversus occidentales Saxones procedit; tum pretio intro victor, universos, quotquot in necem suam conspirasse didicerat, aut occidit, aut in deditionem accepit. Sic victor in patriam reversus, non tamen statim & inconfutē sacramenta fidei christiane, uti promiserat, percipere voluit: sed primō quidem a Paulino ejus mysteria sibi explicari; dein de ipse apud se se, quæ ejus prudentia erat, quid sibi sciendum, quæ religio servanda esset, animo revolvere, ac serio tractare cepit. Interim Bonifacius papa vulnus, cui fortē hac de re Paulinus scripserat, litteras (a) viro glorioso Edwini regi Anglorum direxit, quibus eum ad capessendam religionem christianam animabat, proposito exemplo Eadwaldi Cantuariorum regis; simul laulcam, peroris alienum esse a sapientia prudentissimi regis ea colore, quæ manibus hominum fabricata, nihil vite aut intelligentiæ, nullam sive ledendi, seu juvandi facultatem habeant. Alias consimilis argumenti scribit pontifex dominæ gloriose filie Erthilburgæ reginæ, quam laudat ob susceptam olim fidem; hortaturque, ut gloriosum conjugem suum ab idolorum cultu ad christianam fidem convertere studeat: ut, quos copulatio carnalis affectus upum quodam modo corpus efficit, eisdem quoque unitas fidei, etiam post huius vite transiitum, in perpetuū societate conservet. Ambos verō, regem scilicet ac reginam, muneribus donat Bonifacius: qui, cū superiorī anno vitā sanctus sit mensis Octobri, eas litteras anno superiore scripsisse censendus est: tamen ad hunc annum a Beda referantur. Hærentem nihilō minus & cūstodiendum Edwinum cupidam vis recordatio ad credendum impulit.

Fuerat is ante adeptum regnum exsul apud Redwaldum Anglorum regem, propterea quod ab Ethelrido, qui ante eum apud Northumbrenses regnaverat, ad necem quateretur, etiam promissā Redwaldo pecuniā, si eum in manus inimicorum tradere sustineret. Acquiescente tandem Redwaldo, intercessit quidam, Edwini amicus, qui eum de occultis adversariorum machinationibus commonefecit, & suam ad eum liberandum operam sponte obeulit. Edwinus pactum cum Redwaldo a se initum obtendit, simulque latendi, quocumque demum pateret, evadendæ difficultatem. Absente amico, cū Edwinus solus ante palatium mansus resideret, quid ageret, quod se videret incertus: subito intempestæ noctis silentio vi quidam incogniti vultus & habitus ad ipsum accedit, salutarumque interrogat, cur huiusmodi, cæteris quiescentibus & alto sopore depressis, solus ipse inus super lapidem sederet. Respondenti nihil ad hominem pertinere, vi ille, incognitus reposuit: Sibi causam ejus tristitiam probe compertam esse, nec desere facultatem eum liberandi ex his angustiis, iam & hoc regio solio constituendi, si quid ipsi mercedis dare vellet. Nihil non promissum homini, si talia exstiterent. Sed quid si, ait ille, consilium tibi dederō tue salutis ac vite longæ melioris & felicitatis, quam quæ majoribus umquam tuis concessa est? Non dissile Edwinus promittere, se in ejus auctoritate ac doctrina futurum, qui se tot ac tantis angustiis & insidiis ereptum, ad regni fastigium proveheret. Tum ille, dextrā capiti ejus impositā: Cū hoc, inquit, signum adveniet, memor esto eorum, quæ nunc mihi promissū; eaque incunctanter adimplere ne differas. Et his dictis, repente evanuit. Tum reversus amicus, eum de emendata & propen-

(a) Beda lib.
1. c. 6. 30. 6.
p. 6.

ad Redwaldi in Edwinum voluntate certior fecit. Nec vana fides, nam Redwaldus ei auxiliares copias suppeditavit ad debellandum Hethelfridum; nec desitit ab officio, dum, eo occiso, Edwinus in regnum, juxta oraculum quod ante acceperat, sublimaretur. Totius rei geritæ Paulinus haud ignarus, manu capiti ejus (quod vatis signum erat) imposita promissum arripit. Rex attonitus, se quidem paratum esse dixit ad suscipiendam fidem: sed velle adhuc cum amicis & præcipuis consiliariis de re tanti momenti conferre ne colloqui: at, si & illi eadem cum eo sentire vellent, omnes simul in fonte vitæ Christo consecrarentur. Paulinus assensit. Facta cum suis collatione, omnibusque ad Paulini prædicationem conspirantibus in christianam religionem, rex omnium consilio simulacra & profanas aras everti iussit; idque unctus ejus sacrorum pontifex, armis a rege & equo emissario acceptis (neque enim pontificis sacrorum illorum profanorum vel arma ferre, vel nisi in equa (*) incedere fas erat) strenuè & impigre executus est.

Per id tempus in Italia dux erat Langobardorum Ariovaldus, gener Agilulfi quondam regis, qui post Adalvaldi cognati obitum regnum Langobardorum obtinuit, homo scilicet Arianus. Fortè Bilsulphus presbyter & Bobiensis monachus, quem una cum Jona monacho Segulium profectum superiùs diximus, Ticinum missus ab Attala abbate, in ipsum incidit; quo conspecto Ariovaldus ad suos conversas dixit: Hic de Colambani monachis est, qui Arianis salutaribus abnuunt referre viscem. Inde iocandus salvere Bilsulphum iussit, cui monachas: Grata mihi salutaris tua esset, nisi tu seducoribus tuis, & nefariis de Christo Deo doctrinis affectus, sed potius in una deitate trinitatem crederes. Quæ cum audisset rex, indignatione accensus: Pro Deum, inquit, cur ministrum non habeo, per quem interperante hujus monachi precantem accipias? cui unus & stipulatoribus: Atqui ego summo studio præstabo operam, inquit. Et annuente rege, primis tenebris monacham ab amico, qui eum ad cenam invitaverat, se recipientem, solus solam allocutus, vulneribus malis affecit, ac nemine audiente aut vidente, pro exanimi in via reliquit. Haud ita multò post Julius presbyter, apud quem Bilsulphus hospitabatur, vicem monachi sollicitus, veritus, id quod res erat, ne in Arianos incidisset, ad eum perquirendum se dedit, ac demum cum cum humi jacentem reperisset, perinde ac si sopore oppressus esset, excussit; quo motu Bilsulphus, gravi quasi & somno excitatus, furorè incolens, quasi nihil adversi passus fuisset. Peractis demum, quorum gratia Ticinum venerat negotiis, ad monasterium rediit.

Interim qui tanti patratore facinoræ fuerat, mox a demone correptus, ultro suum flagitium prodidit: quæ re palam facta, vox in populo increbuit, talem exitum manere omnes, qui aut monachos Bobienses læssissent, aut Arianis hæreticis studissent. Ariovaldus autem, ne quid simile sibi eveniret, magnopere timens, percussorem cum sociis ad Attalam misit, atque ut ignosceret postulavit, seque ad ejus obsequium paratum esse, si munera sua receperit, præ se tulit; quæ aspernatus Attala, monachos tamen, ut pro salute scelerati hominis supplicarent, admonitis, ipsum pristinae sanitati restituit. At homo infelix non diu hoc beneficio frui usque; nam domum reversus, vehementer febrem correptus, in ipso morbi æstu exspiravit; quem nequaquam in communi aliorum cimiterio huiusce anni fuit, sed solem in conspicuo loco, ut omnes intelligerent, indignum esse communi sepulture honore, eam in Bobienses monachos tam inhumanus fuisset.

Simile quid eodem tempore accidit Meroveo episcopo loci monacho. Is a beato Arnaldo Dertonam in urbem missus, cum longius ab urbe progressus, ad quandam villam Iris (**) fluvio adjacentem accessisset, ibi sanum quoddam arboribus circumscriptum reperit; quo viso, velo acensus, aliarum ignem, congestis in modum pyre lignis, admovit. Id ubi adverterunt ipsi fani cultores, statim Meroveam subitis cursum & pene consumam in flammam precipitant, cumque submergere conantur. Verum unda monacham non recipientes, siem mane consilio inito rursus eam super undam prostrant, & super eum materiam congerunt, at depressus aquis obrueretur. Cumque jam se rem perfecisse crederent, eo relicto inde recedunt. At Meroveus nihil molestinus passus, a fluvio surgit incolens, & diruptis nexibus sospes Dertonam, ac demum Bobiam regreditur. Contra verò adversarius ejus accidit, qui omnes diversis calamitatibus affecti sunt, quorum nonnulli in Bobiense monasterium adducti, quibus penitentiae medicina remedium attulit.

Est in eodem monasterio monachus quidam, Agibodus nomine, sub Columbanæ a saculo conversus, simplex, cupervis doli & malitiae expertus, obedientiæ & religionis singulari prædixus, cui beatus Attala sanctimonialium coenobium regendum commiserat. Huic in extremis agentis, & moræ mundo migraturo cum fratre superna perolverent officia, atque de morte ad psallendum parati essent, egressi & obit.

Annal. Bened. Tom. I.

Q 9

cor.

ANN. CHR.
616.

(*) ib. n. 13.

IV.
Bilsulphus monachus ab fide
dem male ha-
bitus.

Item Merov
veus.
(*) la Xer-
osa.

LVI.
Agibodus
monialis.
rexit pñ

ANAL. Calcd. for $C_{10}H_{10}O$: C, 88.10%; H, 11.90%. Found: C, 88.1%; H, 11.9%.

corpore eius anima, et terram lucem ubi aram videri, soleque animam fulgentem fulgentem. Hoc spectaculo attonitum urum et gressibus bono animo effe iussit, eamque hac admirabili luce ipsa die frui fecit. Alterius die interius ad fratres suos rediret illi ex munitaria. Reversus itaque, ut Jonas narrat, in corpus animi, rem fratris reituli Agoborus; ac demum, *sancto sacrificio Domini corpore*, omnibus oculo prebato; et ad promittam lucem migravit. Hoc documento demonstrat vultu clementissimus Deus, eos qui simili simplicitate pradii vivunt, obedientie & mortificationis ex animo adque, eandem manere renunciantes & eterni luminis claritate.

ANN. CHIL.
632.

LVII.
Anna abbat
ad Christum
miserat.

P^othobae aene et ipse fundissimus abbas Attalia ex his tenebris ad sempiternam, illam lucem migravit. Cum vero jam supremos agere anhelaret, se extra cellulam educi iussit, atque e flammis, fulguribus se scissuris, crucem ad cellulam suam ingressum a se erectam, ut cellam, ingressus egressusque, ad eam suae frontem muniret, lacrymarum plenus in hanc vocem salutaris: Salve, a me crux, quae mundi pretium potasti, et nostris vulneribus attulisti medicinam: tu, tu, Inquam, Illula Salvatoris erue, qui ad redimendum genus humanum, geminamque veritatem Ade maculam abstergendam in has miseria descendit: tu, mihi sis veritum ad patriam caelestem. Dixerat, et mox precatur omnes, ut se solo illis relicto, passim se abscindat. Egressis omnibus praeter unum Bideundum monachum, qui post tergum viri Dei iam deficientis tacto anhelitu stabat, ne quid illi forte advenire contingeret; Dei clementiam vir sanctus cum multis lacrymis promissum repperit. Tum inter miseros, veteres maculas abluere, nec se a caeteris praemio repperit. Tum inter sequentes fulgus et lacrymarum in oculos suspiciens, eodem die ipse apertus vidit: quae in immensa omnipotenti Deo gratia esset, qui tam benignus fecum ageret. Facto deinde fletu, lacrymisque cellam ad se introcellum reddidit ei. Postea die, universis fratribus vale dicto, comitatus exhortatus, ut ne copiam prius differerent, sed contra semper proficerent in melius, animam caelo reddidit, cuius ingressum fidei referatur pridie viderat. Obiit vi. idus Martias, tunc festo Ufuand, qui cum Attalium vocat. Erratum est in quibusdam Ufuandi exemplaribus, ubi *Luxorosa monasterio* eius obitus assignatur, quem in Bobiensis accidisse constat. Rectius in nostro autographo ad diem sextum ante idus Martias: *ipso die sancti Attali abbas, discipuli sancti Columbae*. Eodem die in antiquissimo calendario nostro, sancti Attalia abbas memoria relictus. Successorem in monasterio, cuiusdem regimine habuit Bertulfum, virum perversae fidei, qui anno sequenti privilegium ab Honorio papa obtinuit. Utriusque gesta Iovae, eiusdem canonici monachi, in litteris retulit, qui superior factus a Bideundo ipso accepit.

LVIII.
Diamonds
Leucosau.
sch.
(a) lib.
sam.

Bildmengen, hic Jona laudatus, haud alius est a Bildmundo, sancti Walarii et Leucouenais abbas diffipulo, quem eo mortuo Bobium se receperat superius (c. diximus). Paulo aliter predfimur Atrale factum in libello de vita sancti Walarii legendi: sed res utrobique ferè idem recitat. Adit libellus, Bildmundum fape ab Atrale peritisse, ut fidi Leucouanum redirendi, ac sancti Walarii claustra revifendi facultatem concederetur: fed Atralem femper retiniffe, dum morti poftimum, viâ ad Atrale, militibus gloria, Bildmundum tandem iofidit quod petebat. Mortuo itaque biancipi epifcopo, ibidem monachum repetit, et annoctibus Chiochario rege et Amquâ sancti Walarii corpus repositum. Hinc Mauraviv, contrâctâ inigni bafica, io ante mortem Chiocharii regis, qui accidit anno 1017, hunc loci abbas fecundus fuit: quomodo verò abbas et fuiffet, incertum, nec ferè quicquam amplius de huius monafterii reficimus aut translationem sancti Walarii corporis Monasterio (*) Ambianorum, de quo feculo decimo afuif fumus. Colitur in eodem monafterio Leucouenfis fanctus Bildmundus unâ cum fancto Walario, quem ovis pafcorum agnofcut, quem invocare foliti, cum marino difcrimini fe committunt. Exiftit prope Leucouenfis monafterium eius oratorium, eo filicet io loquuti voluit: quo in oratorio, quod io mare profpexit ei, natus ire fufcepit. Anagiam expeditionem fufcepit, cum mense Augusto ad fanctum Vikerum veniffet, habito cum fenioribus confilio, corpus fancti Walarii fofus. Venerunt pro vero deinceps fub dno exponi iulit, quod reftitiffi fuiffent, triline (*) Willelmo Malmeſburienfis monacho, et poft eum Matthæo Parisio.

LIX,
Edvinus rex
cum filiis ha-
bitatur.

pro vento depreccato sub divo exponi iussit, quod rectè ipsi successit, testante Wilhelmo Malmesburienſi monacho, & post eum Matthæo Parisio. Et nos hinc solvamus in eam insulam, ut Northumbrenſium conversionem a Paulino prius ceptam, sed modo perfectam videamus. Abjctis, ut præmissum est, ever.

eventusque idem & simulacris, rex Edwinus salutari tandem lavacro exiari, Char-
thoque municipi constituit, suoque exemplo non modo regiam familiam, sed etiam
nobiles quoque & infinitam promissae plebis multitudinem ad idem faciendum
animavit. Id factum Eboraci anno regni (a) ejus undecimo, anno presertim incar-
nationis dominice sexcentesimo vicesimo-septimo, & quidem ipso die paschae pri-
die idus Aprilis, in ecclesia beati Petri apostoli, quam ipse ex ligno, cum catechi-
zaretur, tumulario opere construxerat. Ubi vero sacro fonte regeneratus est,
augustior ex lapide, in qua praedictum oratorium inclusit, basilicam regis ma-
gnificentia edificare cepit, monente & dirigente Paulino doctore suo & baptista,
cujus sedem episcopalem ibidem assignavit. Sed nequaquam fabrica ejus basilicae con-
summata esset, rex plus, impli necesse occulis, istud opus Oswaldo successori suo
perficendum reliquit. Tantis autem gentis illius in suscipiendis christiana religio-
nis mysteriis & sacramentis fervor, tantaque devotio fuisse perhibetur, ut aliquan-
do apud Bernicium Paulinus, per viginta-sex continuos dies, a catechizandi &
baptizandi officio a prima luce ad vesperam non desisteret, & baptizatorum de-
fectu confingentes populos in suavo Client baptizaverit; Idemque factum in provincia
Deiutorum, seu Eboracensium, & in Lindisfield. Nec in populorum suorum conversio-
ne stetit Edwinus regis in rem christianam studium & devotio singularis, quin etiam
ad eandem orientales Anglos adduxit cum eorum rege Eorpwaldo, Redwaldi,
apud quem olim exsulaverat, filio, qui quidem Redwaldus sacramentis christiane fi-
dei iam dudum in Cantia imbutus fuerat; sed postea domum reversus, ab uxore
& quibusdam perversis doctoribus demeratus, a fidei sinceritate defecit, ita ut Chri-
sto simul, & profanis diis cultum adhiberet. Eorpwaldus autem ejus filius, non
multo post fidem acceptam necatus est; & exinde rota ejus provincia tribus annis
in veteri errore versata est, donec regnum adeptus est Sigbertus ejus frater, vir
per omnia religiosissimus, & in christianis mysteriis perfecte eruditus, qui fidei sa-
cramentis imbutus fuerat in Gallia, dum ibi vivente fratre exsularet. Eo regnan-
te, Angli orientales ad fidei puritatem reversi sunt, cooperante plurimo regi Fe-
lice episcopo Gallo, qui e Burgundionum partibus, ubi ortus ordinatusque fuerat,
illuc ab Honorio papa directus fuerat. Edwinus regis & Northumbrensi conversione
comperit, Honorius pontifex, eo nomine primus, qui Bonifacio quinto summo
cesserat anno superiori, Paulino (b) episcopo pallium missi, simulque gratulatoris
scriptis litteras, domino excellentissimo atque precellentissimo filio Edwinus regi
Anglorum, quem tum primum vere suum regem asserit, cum supremum Regem
ac Creatorem agnoscere cepit & colere. Eundem hortatur: ut assiduis preca-
tionibus, plussive fassive fidem, quam accepit, observare contendat, nec unquam
a lectione & doctrina sancti Gregorii domini sui apostolice memorie, a Paulino sibi
tradita recedat. Denique se duo palli mittere pro duobus metropolitanis, Hono-
rio & Paulino: ut, uno eorum deficiente ac decedente, alter in ejus loco suce-
sorem subrogare valeat. Jam ergo tum, cum hac epistola scripta est, Honorius
episcopus Iusto in sede Cantuariensi successerat: quod notissimum post annos septem
accidisse inferius videbimus. Ad id usque tempus tres tantum in Britannia insula
sedes episcopales erant, omnes a monachis nostris fundatae: metropolitanae duae, Do-
rovernenfis seu Cantuariensis, quae & ipsa primatestis est; atque Eboracensis; ter-
tia Rossensis. Hoc anno Cantuariensi Joannes, Paulinus, & Eboracensi pascunt; Ros-
sensi autem Romanus.

Inter ea Richarius, jam presbyter & ferventissimus concionator, non modo po-
pularibus suis, sed etiam Britannis verbum Dei predicabat. Erat in nobilibus Pon-
tificibus *firmatus praefatus*, ut versus Aicini in fronte sepulchri docent; sed moribus
& virtute longe nobilior, in villa Centula natus, ubi postea insigne monasterium in
proprio fundo construxit. Cum esset adolestem, contigit illuc ex Hibernia diver-
tere duos sacerdotes, virtute ac meritis praestantes, quos beati Columbanus socios
suis tradidit; unus Caldocus, alter Frichorius vocabatur, ad emolliendam lin-
gue barbarae nomenclationem, postea dictus Hadrianus. Hos cum humanissime ex-
cepisset Richarius, eorum monitis & predicatione in virum alterum mutatus re-
pentem est. Quo tempore Centulensis monasterii fundamenta jecerit, ignorare nos
sive Alcuinus ejus vice scriptor, qui, ut nihil de monasterii constructione, nihil
etiam de Richarii parentibus, nihil de monasterii ejus professione & abbatiali dig-
nitate nobis scriptum reliquit. Pauci multa complexus est sub hoc didicho, quod
in dextro sepulchri ejus latere apponi curavit.

*Postposito mundi quo grandi fuisse honore,
Amplius dionotat speravit amore Dei.*

Aquil. Bened. Tom. I.

Q 9 2

Mo-

ANN. CHR.
637.

(a) Edm. lib.
1. 1. 1. 4. &
p. 111.

Orientalium
Anglorum
converso.

Honorii pa-
pe epistola
ad Edwin-
num.

(b) ibid. 637.

I. X.
Richarius
Centulensis
monasterium
construxit.

ANN. CHL.
308.

Monasterii conditionem Harulfus monachus, Centulensis chronici ante annos sexcentos scriptor, refert post Richarium in Britannia predicatorem, atque virum, sanctum illud in patris *solo* construxisse. Id factum hoc modo conspice. Calidici & Triclorii verbi de exemplis ad meliora conversus Richarius, Centule monasterium eorum gratia edificare conlultavit: ubi ambo reliquum vite exegerunt, & post mortem sepulti sunt, publico cultu ibidem honorati. Ab his forte in rebus moralibus informatus Richarius, postea sacerdos ordinatus, finitimis populis, atque etiam, in Britannia verbum Dei predicavit. Hoc factu, reversus est in patriam, ait Alcuinus: ne dum in aliena messe quæreret mercedem, in propria penderet; & tandem se ardentius servituti Dei subegit, quantum viciniorum sibi diem remunerationis esse presensit, quæ Alcuini verba satis inquant, iam conditum fuisse monasterium Centulense, cujus abbatem primum Richarium tacite agnoscit, cum Occaldum ejus succedentem vocat & abbatem. Cum aliquando nobilem, ac Deo devotam matronam, Richrudem nomine, visitallet Richarius, & sumto cibo, post salutaria vite celestis colloquia, consensu equo domum jam remeaturus esset; oblatus sibi ad benedicendum ejus filiorum, quem ipse sacro baptismate regeneraverat, in ulnas accepit; & equo non ferociente & calcitrante, puer e manibus beati viri excussus est in terram, sed ejus precibus servatus incolumis. Mox manifestæ equo, iudicatum est, talem ejus impetum diabolus impellens excitatum fuisse. Mauronem vocat Hiebaldu in libro de vita sanctæ Richrudis, Broctensis monasterii hactenotem fuisse & abbatem. Processit temporis, agente Gilemaro, viro illustri, Dagobertus ad Richarium accessit, ut ejus se precibus commenderet; quem vir sanctus libertate sacerdotali admonuit, ut ne seculari superbiat potestate, neve caducis honoribus gloriaretur, nec vanis adulantium sermonibus se se efficeret: immo potius Dei potentiam revereretur, & ad ejus gloriam referret omnia; humanam vero gloriam, quæ subtilis velut umbra, & tamquam aquæ spuma evanescit, pro nihilo duceret. Hac admonitione benignè, uti decebat, accepta, rex vitam Dei ad mentem suam invitavit, eique aliquid de regio censu in luminaria ecclesie concessit, quæ Salvatori sacra erant. Hinc intellegimus Centulense monasterium, jam stitisse paulo ante, quam Dagobertus Neultra regnum, in quo Pontivalem (*) pagus situs erat, mortuo patre obtineret; ac prout ante annum sequentem, qui Chlotharii supremus fuit. Erunt fortasse qui existiment, Richarium professioni monachice tum primum sub finem vite rotem dedisse, cum scilicet in silvam Critiacensem cum uno socio fecisset. Tunc quippe, ait Alcuinus, *monasterium eorum prout*, quod secretis sola caelestia rimaretur. Favere conjecture verba subsequenter, ubi idem Richarius alteri dicitur tradidisse *ecclesie regimen*, quam ipse in Centulo vico Christo fundaverat, nulli monasterio, sed tantum ecclesie mentione facta. Sed uterque sermone evanescit ex alio Alcuini loco sub finem libri, ubi non multo post sancti Richarii obitum *fratres a Centulo monasterio cum suis abbas Centulide*, cui ecclesie Centulensis regimen successurus dimiserat, in cellam Critiacensem venisse, indeque sacrum ejus corpus Centuliam apportasse memorantur. Erant ergo Centule ante Richarii secessum monachi, quibus vir sanctus abbas nomine & iure præerat, monachos monachis, uti & Occaldus, quem successorem sibi designavit. Accesserunt & Alcuini versus in hymno de sancto Richario, in quibus duplex corobium fundassa perhibetur, unum in Centulo, alterum prope Argubium; quem locum postea explicabimus.

LXI. Amatus abbas Habendenis non diu supervixit Eustasio Luxoviensi abbati, qui cum nonnihil similitudinis occasione Agrestianæ factionis habuerat. In ubi finem vitam suæ insinere presensit, cuidam sancti familiari suo inquit, ut cum Caesario presbytero & monacho sibi culticram cinere oppletam in lectulo suo poneret, quoniam de quibusdam solis suis punire necesse habebat. Repugnanti fratri, & corporis ex longa abstinentia de ætate imbecillitate obtendenti: Facto, inquit, id quod dico; nam de oian hoc culticram genere clam usus sum, nec ex eo imbecillior sum immo vegetior, & fortior. Denique iuvante, factus sum. Certum saluta ratio id postulat, eoque modo confessionem meam coram omnibus facere consilium, & legitima penitentia accepta, a saculo exire. Factum est quod præcepit vir Dei: tum ille, post non multos dies, accitis fratribus, quicquid se deliquisset meminit, in ore & culcio prostratus publicæ voce confessus est. Etsi vero gravi pœneter igitur, hanc tamen penitentiam pro anni circulum continuare institit, non meioris animi gaudio affectus, quod hoc pœno purgata deus explari crederet. Insuper turmatim aderant, qui coram eo scripturas legèrent, ab eoque salutaria monstra referrent, cum frater, tum ancille Dei, sub finem anni, cum in hoc penitentis genere, inter aliduas pecces perseveraret, eo usque viribus attatus fuit, ut nudata carnis & cute ossa pateficerent. Sed nihil minus

eius vox cum seſibus ad Chriſtum indeficiens erat. Venit tandem ultimus ille dies. Amato quidem feſtius & lætus, ſed ſtaribus & ſororibus triſtis & accubus. Tunc paſſim per omnes cellulas illas nonniſi gemitus & planctus audiebatur. Cum ſuis jam prope adeſſet, beati Leonis ad Flavianum epiſtolam, in qua pſimiſſima fidei catholice doctrina continetur, ſibi aſſerri præcepit, & eoram ſe legi. Inter legendum, per univerſas ſententias dicebat: Sic credo, Trinitas ineffabilis, ita conſteor, Deus omnipotens; ita de te ſentio, Fili Dei Jeſu-Chriſte, qui pro ſalute noſtra in hunc mundum venire dignatus es: ita, inquam, ſumſi Deum in Trinitate, trinumque in unitate conſteor; ita de tua incarnatione, piſſime Chriſte, ſentio. Sic pro ſingularum ſententiarum varietate conſeſſionem ſuam apſabat, ut ſi in omnibus orthodoxorum univerſis appenderet. Denique, ut erat ſingulari humilitate perditus, non ſe intra vaſas, ſed in limine baſilice ſanctæ Mariæ ſepeliri voluit, ubi hæſtemus ejus cenotaſtium cum ſancti Romarici ruſto viſitæ, & ſuper ſepulcrum ſuum hunc titulum ab ipſo editum appoſuit: *Omniſi homo Dei, qui in bono vitam ſuam ad erandum intraverit, ſi meritis obtinere quod poſſulat, pro anima Amati penitentis, hic ſpſali, Domini miſericordiam deprecari dignetur: ut, ſi quid ante parvas de meis peccatis obtinere non poſſit ſepeliendo, obtineat cœſtra ſanctorum caritas ſolali Domini miſericordiam deprecando.*

Congregati ergo in unum fratres ac ſorores, ſancti viri exitum lugentes preſolabantur, evangelia eoram eo legentes, & identidem pſalmos hymnoſque ad ejus ſeſulum decantantes: quas inter voces vale omnibus dicto emiſit ſpſicum, ſepultuſque eſt in eo loco, quo ipſe præceperat. Eximium ſanctæ religioſe penitentis & mortis in tanto viro exemplum! qui, licet duriffimam & auliffimam vitam ſemper viſiſſet, ad expurganda tamen peccata ſua, quæ quidem, ſi lapſum in. Agreſſi ſchiſma excipias, in tanta vitæ diſtinctione nonniſi leviora eſſe potuerant, annuæ penitentia ſibi opus eſſe exiſtimavit. Nos verò vitæ remiſſior ſ homines, quid de nobis in fine ſperandum conſeſimus, qui ætate de viribus valentes, in penitentis officiis tam facile languemus? Non mirum itaque, ſi poſt tam felicem exitum viſ ſanctus, quidam fratri conſpicius aſſeruit, ſibi coram Deo bene eſſe: & cenſu quidem deſtitutus eſſe tum fratres, ſed brevi divitiis locupletandos. Cæterum Romarico juberet bono animo eſſe, & de monaſterio magnam gerere ſollicitudinem; ſiquæ eſt memorem. Nec multo poſt Dagoberti regis munificentia ducendi autem illuc alii ſunt, & pluriſe deinceps poſſiſſiones eidem loco accreverunt. Poſt anni circulum ex divina revelatione ſacrum ejus corpus intra baſilicam deportatum eſt. Ejus memoria in Uſardi & Adonis ſinceris martyrologiis conſignatur idibus Septembris, quo die ita apud Uſardum: *Eodem die ſancti Amati præſbyteri & abbati monaſterii Romarici (*)* (ſc. Habendenſe monaſterium) deinceps appellatum) qui mira abſtinentia & aſceſetica vita ſeſtator, virumque & miraculorum gratia illuſtrem converſationem duxit. Haud ſcio an typographi error ſit in Notkeri martyrologio, ubi Anianus appellatur. Eidem in monaſterio dupliſis regimine ſuceſſit Romaricus, ejus in fundo utrumque conſtitutum fuerat. Amati vitam deſcripſit monachus anonymus ejus ſuppar, jubente Clydone, quem virum beatiffimum appellat, ſortè abbate Habendenſi poſt Adeiphum, qui Romarico ſuceſſit.

Paulo poſt Arnulphus Merrenſis antiſtes, quo conſiliario uſus Dagobertus, ita in Aultraia regnavit, ut in gente Francoſum nullus ei rex ſimilis fuiſſe dicatur, aula ſolitudinem præferens, remotum a ſeculi ſtreptu locum perere, ibique totum noctu & interdiu precibus vacare conſtituit. Itaque peſſimò quidam ad Chlotharum regem, ſine ejus conſilio nulla res majori ſuocenti pericubatur, litteras ſcripſit, ſignificans ſe a Deo monitum epiſcopatu, quo eſſet indignus, cedere, ac in eremum ſecedere animo hæſiſſe; orare, ut ſibi ſuccellorem dari ſinceret, qui epiſcopatu oneri ſerendo magis idoneus eſſet. Chlotharius nonniſi ægre, ſed tamen annuit. Deinde idem ſagittavit Arnulphus a Dagoberto, qui, ut erat juvenili amore ſerocior, minis Arnulphum a propoſito detertere, ſed fruſtra, conatus eſt. Exorſa demum diſcedendi facultate, plus antiſtes, Goerico, cognomento Abbone, ſibi ſubſtituo, eum omnia ſua in egenos erogaret, urbem Merrenſem reliquit, & doce Romarico, amico quondam ſuo, qui his auditis ad ipſum acceſſerat in ſolitudinem Habendenſis monaſterii ſecellit: ubi, extructis inter ſeras cellulas, cum aliquot monachis reliquum vitæ ſanctiſſimè exegit. Diſtat ſancti Arnulphi eremitorium, quod Horembergum vocat ſcepior vitæ ſancti Germani abbatis Grandivalenſis, duobus ſetè paſſuum milibus a Monte-ſancto, interpoſita profundiffima valle, lapideo ponte magnæ molis utriſque monti junctâ, ut facilior eſſet ad Arnulphi cellam aditus.

ANN. CHR.
697.

(*) *Rever.*

LXII.
Arnulphus in
eremum ſecel-

Per

ANNO. CHRI.

d. 7.

LXIII.

Anandus Ro-

ma reverſus

ordinatur e-

piſcopus.

Per id temporis Amandus, cum ternis ferme lustris apud Bileuricas in cellula reclusus viſſet, Romam ad apoſtolorum limina proſectus, inde beati Petri ad montem in Gallias ad prædicandum evangelium reverſus eſt. Non multo poſt coactus a rege & ſacerdotibus epiſcopus ordinatur, non ad certam ſedem, ſed ad prædicandum gentibus variis in provinciis evangelium. Accepto epiſcopatus honore, mos paganis, maxime qui in Belgio reſabant, Chriſti ſedem annuere coepit, ſequæ in omnibus exemplum præbere honorum operum. Si quos ex tranſmarinis pueros vel captivos inveniret, dato pretio redimebat, ſuicidalique eos regenerans lavacro, litteris affatim imbul curabat, & præmiſſa libertate, per diverſas diſtribuebat eccleſias; ex quibus multi poſtea epiſcopi, præbyteri & abbates facti ſunt. Baudemundus monachus, qui res ab Amando geſtas memorie prodidit, auctor eſt, cum jam epiſcopum Romam rurus adire, forſit ad pontificem prædicandi facultas ſibi confirmaretur: tum inde reverſum Gandavenſibus verbum Dei prædicaffe; Tornaci mortuum ſuſcitaffe; Sclavis Chriſtum annuntiaffe, ac demum Dagoberti regis, ex quo ſcilicet, patre mortuo, monarchiam adeptus eſt, incontinentiam redarguiſſe: quam ob rem Dagoberti juſſu regno pulſus exulaverit; quæ omnia Baudemundus facta reſert, priuſquam Amandus Sigbertum Dagoberti filium ab exilio revocatus baptizaret. Utrum in his commemorandis acceratum ordinem auctor ille ſervaverit, parum intereſt examinare. Quamquam difficile eſt, ut in tam brevi temporis intervallo, nempe ab anno huius ſæculi viceſimo-ſexto ad triceſimum, hæc omnia tam diſſitis in locis expleverit. Hi Sclavi, quibus evangelium prædicavit, *trans Danubium* uſque ad flumen Albi, ſineſque Toringorum habitabant, li nimirum, qui Samorem paſſo ante regem elegerant, eique ſe ſe ſubjecerant. In hono Francus erat, ex pago Senonago, qui, compulſibus negotianſibus Francis ſibi adiunctis, cum Sclavinorum regem negotiandi cauſa periſſet anno quadrageſimo regni Chlotharii, ſæculi ſeptimi viceſimo-quarto, Sclavinis contra Hunnos-Avares de libertate contententibus comes adiunctus, Sclavinis viſthoriam procuravit, ob idque rex ab eis electus, inter barbaros Chriſtiane religionis oblitus eſt, & cum Sclavinis paganis & ipſe paganorum more vivere didicit. Hos ergo ad Chriſtum adducere tentavit Amandus: an verò id perfecit, ignoramus. Certè apud Gandavenſes eſt multum profecit, non tamen convertit omnes; ſiquidem poſtea beato Eligio epiſcopo Noriomiagenſi Tornacenſes, Flandrenſes, Gandenſes, & Cortuſacenſes ideo attributi dicuntur, quòd incolæ ejusdem regionis magna adhuc ex parte gentilitatis errore detinerentur. Cùm ad hos accelliſſet Amandus, Noriomiagenſi eccleſiæ tam præerat Acharius Epiſcopus ex monacho Luxoviensi, qui, intelligens Amando, impetravit a rege Dagoberto, ut qui ſponte nollet, vel coactus baptiſmum ſuſciperet; quod Siſeburus rex eodem tempore in Hiſpania de Judois ſtatuit, neſcio an aſili, certè haud imitando, ut multis ſapientibus videtur, exemplo.

ANNA.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER DUODECIMUS.

Ab anno Christi 618. ad annum 639.

LOMBARD sub Chlothario patre & Dagoberto ejus filio Francorum imperium, atque altâ pace fruebatur: cûm Chlotharius, optimus si quis alius princeps, maximo rei publicæ damno interit, anno regni quadragésimo-quinto. Hoc nuntio accepto, Dagobertus ex Austria, ubi ante annos sex regnare coeperat, ad recipiendâ Neustriæ & Burgundiæ paterna regna se se accinxit, excludendo Ariberto seu Chariberto fratre, quem Chlotharius prætermiserat, & quibsdam Aquitanie provinciis & urbibus contentum esse jussit. Intet illâ Dagoberti opera, si non ipsam, certè præcipuum & nobilissimum regie magnificentie monumentum est constructio peccilebris sancti Dionysii monasterii in agro Parisiaco, quod omnibus totius Galliarum de terra francorum membris famâ & dignitate antecellit. Quo prædicto anno Dagobertus ejus fundamenta jecerit, non ita exploratum. Certè primis ejus monarchiæ annis id factum constat, cûm sapientiam operi longè magnificentissimo matum imposuerit ante obitum, qui post annos decem accidit. Carolus Coincius hujus monasterii primordia refert ad annum ejus sæculi tricesimum: alii tantisper differunt. Mihi in his tenebris sub ipsa Dagoberti monarchiæ exordia satis fuerit statuere, adimplante Dionysiano monacho, qui gesta Dagoberti scripsit ante annos fere octingentos, ac monasterii Dionysiani conditionem per Dagobertum anno a morte patris proximo assignat, quem auctorem, uti nec in omnibus probandum, (nam fabulosa subinde quedam intermiscet) ita nec omnino rejiciendum esse, quippe qui domestica instrumenta viderat, nemo jure negaverit. Fabulosa non immerito videntur, quæ de basilicâ sancti Dionysii primo sita, villitate & exiguitate, deque crevi, ipsiusque Dagoberti in eam, cum ob decessum suum Sadregildum ad castigandum a patre quæreretur, perquisio quæstio ille narrat.

Erat ante Dagobertum in Catalaco vico sancti Dionysii basilica non incelebris & ignobilis: erat & adjunctum basilicæ monasterium, cujus abbas Dodoni quædam donationes Chlotharii secundî principatus satis memorantur. Expleto martyrio sanctoem Dionysii, socioemque ejus Rustici presbyteri & Eleutherii diaconi, trunca corpora alius Sequanæ gurgitibus demergeret, ne a fidelibus honorarentur, pagani satellites parabant: cûm matrona quedam, adhuc quidem & ipsa pagana, sed pia quadam in martyres affecta humanitate, retardatis convilli ap-

ANN. CHR.
618.
Dagobertus
solus regnat.

S. Dionysii
monasterium
constructum.

11.
Basilicæ ejus
statu ante
Dagobertum.

ANN. CHR.
611.

paratu ministris, sacra corpora per dispositos famulos clam auferri curavit; ex-
que postmodum strato ab urbe Parisiorum lapide in terra arata abscondi se spe-
ravit. Persecutione cessante, eadem matrona, in somnis adpunita, sacras reliquias
a se neglectas perquisivit, & exstruendo super eas mausoleo honoravit. Re co-
gnita, christianam basilicam supra martyrum corpora magno sumtu, alt primus
eorum passionis scriptor, cultroque eximio construxerunt: ubi in dies miracula in
infimos ac debiles patrabantur. Eandem basilicam sancta Genovefa insinuatari cu-
ravit: quae basilica Gregorii episcopi Turonensis tempore ejus erat magnitudi-
nis, ut multa ostia haberet; ejus vero elegantiae, ut rutilus martyrum tumulus
pallio holoserica, auro & gemmis ornata, opertus esset; ac praeter alia dona,
pretiosaque anathemata, columba aurea super eorum sepulcrum penderet: ejus
denique celebritatis, ut in eadem basilica Dagobertus Chilperici filius sepultus
fuerit; ibidemque non modo infimae plebis homines, sed & optimates Francorum,
si quando criminum suspecti erant, se ac suos jerejurando purgare confitebantur:
quod in villi ac neglecto loco, qualem describit auctor gentium Dagoberti, fa-
ctum esse nemo concesserit. Non dubito quin ejusdem Gregorii arvo monachi ba-
silicam illam infederint; & forte Amphiloichius abbas ille, qui nomine Amelli
Parisienis episcopi concilio Aurelianensi quarto interfuit, subscripsitque, abbas fue-
rit ejus monasterii; quod multo ante Dagobertum, est longe disparis magni-
tutinis, existisse censet. Verum tamen incertum, quinam ex loco abbas pre-
suerint ante Dodonem, qui, regnante, ut iam dixi, Chlothario secundo, Dago-
berti patre, hoc monasterium recebat, ut probant nonnullae donationes eidem
Dodoni, ejusque congregationi factae. Una est apud Dubietum (a) Theodis seu
Theodilanz, alio nomine Throdetrudis, nobilis matrona, Domino & in Chri-
sto venerabili patri Dodoni abbati, una cum fratribus suis basilicae sancti Dio-
nylii deservientibus inscripta in epistole modum: qua pia illa femina eidem
basilicae concedit quidam praedia in pagis Bollovacensis & Lemovicino, ei con-
ditione, ut nomen suum, *in libro vivo*, id est in necrologio loci, conseci-
turus, ipsiusque corpus in illa basilica sepeliatur. Actum in eadem basilica xix.
kalendas Maias, anno quadragesimo-tertio Chlotharii regis. Primarium ejusdem
Chlotharii aliud diploma, in charta Aegyptiaca scriptum, sed mutilum ac lacer-
atum, habetur in archivo Dionysiano, quo diplomate idem princeps confirmat do-
nationes, a quodam Johanne negociante factas, tum basilicae sancti Dionysii mar-
tyris, quem peculiariter patronum suum vocat, & Dodoni ejus basilicae abbati;
tum aliis basilicis, locisque sanctis: cui preceptioni *Chlotharius in Christi nomi-
ne rex* subscribit, offerente Ursino referendario. Datum in villa Serpentina. An-
nus in semelo autographo non comparat. Exstat & aliud Dagoberti diploma apud
Dubietum (b) pro monasterio sancti Dionysii vel Dodone abbate, datum anno
regni ejus quarto-decimo, sed dubium, quid eo tempore Aigulfus abbas eidem
loco praesulasse videatur. Hic fere status erat sancti Dionysii basilica ante Dago-
berti in Neustria principatum.

(a) Dubietum.
p. 613.

(b) ibi, p. 613.

III.
Dagobertus
magister
in ea con-
structione.

Post haec idem princeps, ut beati Dionysii Gallorum apostoli patrocinium pre-
cesque sibi, regnoque suo demerere, novam eidem basilicam ampliore &
augustiore opere & materia quibusvis aliis elegantiore & magnificentiore
erigere constituit. Hanc marmoreis cujusque generis columnis fulsit, auro, ar-
gento, gemmis, omnigenique ornamentis decoravit, multo stravit pavimento,
ejusque parietes, columnas, arcus vestibis auro textis, & palliis holosericis ve-
stivit. Ad haec super tumulum sanctorum martyrum iussu ejus erectam fastigium
marmoreum, beati Eligii manu atque arte auro gemmisque ornatum; absida pa-
ro argento tecta, crux magna & eximia, ex auro & gemmis ab eodem Eligio,
cujus etiam nunc nomen retinet, mira arte fabricata; ornamentum eximium,
(quod *cruxem* olim vocabant, nisi umbellam appellare possumus) auro altius
impositum; gazophylacium ante cornu altaris ex argenteo factum, cui centum au-
reorum quatuordecim, & posterique suis ex sicco in perpetuum incendens assigna-
vit. Denique plumbi octo milia librarum ad tegendam basilicam concessa, tan-
tummodo ad farta tecta altero quoque anno pendi iussim. Adde valvas aereas,
quas ex basilica sancti Hilarii, Pictavenis quondam episcopi, sustulisse dicitur,
& navis impositas oceano advenisse. Sequantur fluvio istuc devehisse iussisse,
quae una summe demerita, postea nequaquam reperiri poterit. Visitur hodie,
basilica insignis cupa ex porphyre, ex eadem basilica ab eodem, ut traditur, in
Dionysianam translata. Jam vero quis recenscat tot tantaque opes, tot villas,
praedia, censas, possessiones, quas munificentissimus princeps eidem basilicae & mo-
nasterio, regia plane magnificentia, contulit? Neque his contentus, centum au-
reos ex vestigali, quod ipsi quotannis ex Massiliensi *casapio* pendebatur, ad emen-
dum

dam oleum basilice ubi necessarium impendit; & unâ die solidorum ducenta-
millia, quæ pro pretio miseris sibi debiti Sisenandus Hispanie rex submisit,
ad opus fabricæ ejusdem basilicæ cum aliis pluribus ornamentis obtulisse fertur.
In summa, quidquid in thesauris & clauis suis pretiosius invenire potuit, ad
erectandum eundem locum liberali manu largitus est.

Non impari magnificentiâ monachorum ædæ contrivi jussit, galbas illas pro
marricariis adjunxit, & xenodochiam, in quæ pauperes utriusque sexus, live
etiam qui sanctorum martyrum ope sanati fuissent, in reliquum vite, siquidem
servitio ecclesiæ se mancipare voluissent, alicerentur. Quamvis ibi principio mo-
nachorum numerus institutus fuisse, hinc aperte colligitur, quod Dei laudem
perennem ibidem instruit, nempe ut, quemadmodum in monasterio Aganensi,
monachi in turmas divisi die noctaque divina officia continuarent: quod institu-
tum Aigulfus abbas, qui primus post Dodonem novæ basilicæ, novique monaste-
rii rector fuit, teste Fredegario abrogavit; Theodericus vero Francorum rex, co-
gnomento Calensis, postea restituit, dato hanc in rem præcepto, quod a nobis
alibi (a) vulgatum est. Porro marricarii erant pauperes in matricula descripti,
qui atrio & basilicæ sancti Dionysii serviebant, uti nos docet Dagoberti (b)
diploma, quo Sacellus villam pagl Stampensis, quam a domno Ferreolo Augu-
stodunensi episcopo, & a Deodato basilicæ sancti Symphoriani abbate, factâ com-
mutatione comparaverat, sancti Dionysii assignat marricariis, qui ad ipsam ba-
silicam, vel in ejus atrio ad matriculas referre videntur. Pericula basilicæ & ma-
nensis omnibus absolutâ, Rex sanctorum Dionysii sociorumque ejus corpora & lo-
co, ubi prius jacebant, effendi & in locum a se paratum & exornatum transfe-
ri curavit. Quæ translatio x. kalendas Maias singulis annis hætenus recolitur.
Hanc nonnulli, etiam veterum auctorum, factam existimant a loco, ubi nunc
ecclesiæ sancti Dionysii de Strata cernitur: quo in loco sanctorum martyrum cor-
pora, primitus sepulta fuisse tradunt, atque in argumentum afferunt cenotaphia
tria, quæ ibidem etiam nunc videntur. At quis putet, marronam illam Carola-
censem, quæ sacra corpora paganorum oculis ac perquisitori subducere cupie-
bat, ea in publico & conspicuo loco ad stratum seu viam publicam translo-
casse? Id factum in arata terra prodiit Dionysianæ passionis scriptor: quod melius
convenit ei loco, ubi Dagobertus novam construxit basilicam, haud dubie eodem
in loco, ubi & matrona Carolacensis mausoleum, & sancta Genovefa postmodum
sacram beatissimis illis martyribus ædem erexit. Tot tantisque in sanctum Dio-
nyrium beneficiis Dagobertus a posteris obtinuit, ut primas basilicæ & monaste-
rii suctor & conditor conferretur, quippe qui donationes, a superioribus etiam
regibus factas, ingentibus donis & beneficiis cumulavit, penitusque obscuravit.

Fuit nuper vis doctus qui contra omnium retro scriptorum auctoritatem auderet
asserere, basilicam sancti Dionysii tamulo & nomine illustrem primitus in ipsi ar-
be Parisiaca positam fuisse, & novam eodem in loco a Dagoberto constructam;
nec nisi a Falradi abbatis tempore eo in loco, ubi nunc cernitur, stetit: quod
commentum clarissima memorie Hadrianus Valefius tam valide & invictè explosit
in disputatione de basilicis, ut huic opinioni resistende immorari penitus otio-
sum fuerit. Utum aut alterum tamen hic addiderim. Tota ratio, quâ novum il-
lud commentum inititur, ex eo perita est, quod basilicam illam Basilicam sicam fuisse
dicarunt, tum a Gregorio episcopo Taromendi, tum a beato Audoeno in vita sancti
Elligii. At Parisius nomine non solum urbem ipsam & quidquid ejus pomatio con-
tineatur; sed etiam circumpositum agrum & loca ei attributa (quod nos vulgari
nomine *le Parisi* vocamus) comprehendit ab illis auctoribus inde manifestè con-
vincitur, quod Carolus Calvus Parisius in basilica sancti Dionysii ab Odoardo (c)
Vitali; itemque Robertus rex a veteri historico (d) sepultus dicitur Parisius in
monasterio sancti Dionysii juxta patrum suum: cum constet, ipsi etiam parentibus
adversariis, jam longè ante id tempus Dionysianam basilicam quinto ab urbe lapide
existisse: uti testatur etiam temporis Adalbertensis (e) Mettensis episcopi, qui
sancto Dionysio Parisius, & sancti Remigii Remis medio seculo decimo donaria trans-
misse memoratur. Denique, ut multa id genus alia loca omittam, apud Almo-
nam (f) in libro secundo de miraculis sancti Benedicti legitur, puellam quan-
dam nobilem, Adalaidem nomine Parisius ad sancti Dionysii sepulchrum delatam
fuisse undecimo seculo inuenta. Eadem ratione vicus, sancti Clodoaldi nomine in-
signis, olim Novigentum dictus, non minus ab urbe remotus quam Dionysiana ba-
silica, Parisius situs dicitur in veteri martyrologio nunc bibliothecæ Ottonianæ
in hæc verba: vii. idus Septembris, Parisius vico Novogentis depositio sancti Clodo-
aldi regis & confessoris; ubi obiter adverte regis filium absolutè regem appella-
ri, uti etiam alibi reginas regum filias. Sed veror ac nimis sum, quamquam ad-

ANN. CHR.
est.

(a) Diploma
p. 111. & seq.
(b) Dagoberti
p. 111.

(c) Odoardo,
p. 111. & 112.
(d) Clodoaldus
p. 111.
(e) Leticius
p. 111. & 112.
(f) Almo-
nam, p. 111.

ANN. CHL.
c. 12.(*) Pörfam.
m.

IV.

Laudegisi-
lus apud S. Dis-
yardum sepul-
tus.
(*) Gesta Da-
gov. c. 111.

V.

S. Faronis
monasterii o-
rigo.(*) In Rem-
gus.VI.
S. Fiacri
quondam ge-
ns.

versarii auctoritas, & dignitas argumenti id postulare videbatur, in se perspicua illustranda. Hæc est insignis illa basilica, in qua Francorum reges iam inde a Dagoberto sepeliri mos est, & Francorum reginas coronari: ubi ornamento regis, que in regum nostrorum inauguratione adhiberi solent, asseruatur, ut & sanctum (*) quondam laharum illud, quod olim in expeditionibus deferri solebat: illa, inquam, basilica, quam Landericus Parisiorum antistes, petente ac favente, Chlodoveo juniore Francorum rege, a lege diocesana absolvit; cujus denique abbas principem supra ceteros abbates locum in Parisiensis cleri confectibus, uti & in senatu Parisiensi obtinebat.

Paulo post conditum a Dagoberto novum sancti Dionysii monasterium Landegisi filius, frater Nanthildis (h) regine, supremum diem obiit, & in nova sancti Dionysii basilica primus, aut certe inter primos, jussu Dagoberti honorifice sepultus fuit: ubi hæc nemo iniqui regis humare licet. Eo mortuo Nanthildis imperavit a Dagoberto, ut Alateum-villare, situm in pago Parisiaco, quod vivo Landegisio dederat, eidem basilicæ pro honore sepulture tribueretur.

Sub id tempus conditum est sancti Faronis monasterium in suburbio Meldensi, si quidem verum est quod ait Hildegaris ejus urbis episcopus, seu quisquis est auctor vite sancti Faronis, Chlotharium Chalperici filium, quem a Farone & sacro fonte susceperum falso asserit idem auctor, eidem monasterio privilegia concessisse; quod formale privilegium Chlothario tertio tribuendum sit. Equidem hæud scio an Faro Meldensem episcopatum inerit ante mortem Chlotharii secundi: quam dubitationem auget diploma Dagoberti ejus filii primarium, in charta ægyptica scriptum, confirmantis divisionem bonorum factam inter Ursium virum inlusitrem, libique fidelem, quem Chlotharii referendarium fuisse superius vidimus; & inter Beppo-tenum ejus germanum, earum scilicet possessionum, que tam a genitore suo Chlodoveo, quam a germano suo Chaimedegisio eis obveniant, maxime in pago Rutenico (*): quod diploma, notis chronici in autographo mutilo delictum, Burgundofaro obtulit, subscriptisque Dagobertus. Ex quo intelligitur, Faronem seu Burgundofaronem referendarium munus Dagoberto regnante, nimirum ante Dagobertum seu Audotum, aut certe cum eo gessisse; nam plures ejusdem regis referendarios fuisse constat. Erat Faro Agnerici seu Chagnerici nobilis Franci filius, Chagnoldi ex monacho Luxoviensi Laudunensis episcopi germanus, uti & beate Fara virginis, que & ipsa Burgundofara, ut ille Burgundofaro, vocabatur. In aula Chlotharii primas tenebat conjugatus: sed, dimissa uore ac velati, factus clericus, deum episcopatum Meldensem, ubi pater ejus bonis plurimis abundavit, & soror ejus Faro monasterium contruxerat, adeptus est. Jam episcopus suburbatum condidit monasterium sub titulo sancte Crucis & sancti Johannis-Baptiste, atque omnium apostolorum; sibi quidem refugium a sæculi episcopali quoque muneris tumultu; peregrinis vero, maxime Angliæ & Scythiæ, asylum ac diversorium. Hic excepti ab eo Theodorus & Hadrianus, cum Romæ in Britanniam insulam jussu Romani pontificis proficiscerentur; itidemque Fiacrus Scottus, de quo mon agemus. Primus loco presbiter abbas Helias, hæud dubit ex fustitio Luxoviensi: quem Fredegisilus excepisse creditur, & sancti Faronis funus coadjuvit. Fredegisilus videtur successeisse Majolus, qui sub finem sæculi sepelivit corpus sanctæ Fara virginis e tumulo exivisse. In recentiori necrologio notatur septima die Martii: Helias primus abbas de fustitio Farone. Parum veri simile est quod tradit Ordericus Vitalis, Faronem Luxoviensem fuisse monachum ante episcopatum: saltem quod ait Johannes Sperius, monachum Rebacensem existisse; siquidem jam episcopus Rebacensis ecclesie dedicationi interfuit.

Ex omnibus peregrinis, quos Faro in sanctæ Crucis monasterium admisit, celeberrimos existere beatus Fiacrus nobilis Scottus, Fessus olim appellatus; & Chiltenus itidem Scottus & sanctus, quem Faro ad Atrebatem predicandum evangelii causâ direxisse perhibetur. Fiacrus, exactis sæculis in monasterio aliquot annis, solitarie vitam studio secellit in quodam locum territorii Meldensis, Brosum vocabulo, tribus sæculis ab ea urbe millibus, sibi a Farone assignatum: ubi eriguum cel-
lam edificavit cum ostorio beate Mariæ, quod postea ejus miraculis magnopere illustratum fuit. Feminæ ejus aditu interdixit ob procacitatem, ut tradunt, cuspidem unguiculæ, quæ ipsum apud sanctum antistitem magicæ artis infusmalaverat. Hunc laudant Hildegaris in libro de vita sancti Faronis, ac Fulconus poeta & subdiaconus Meldensis, atque ambo Meldicam provinciam ejus signis ac miraculis clarescere ac florere testantur. Sed via ullus alius etiam nunc celeberrimus miraculorum paterior in Gallia; via ullus alius locum amplius frequentatus a peregrinis, qui illuc voti causâ undique conflant, id est in Broliense ejus oratorium; sancti Fiacri jam dudum appellatum: tametsi ejus corpus, superiori Calvi-
bi.

parum furente tempestate, in maiorem ecclesiam Meldanum translatum sit, nec unquam inde extorqueri a canonicis poterit. Nunc Bobiense seu sancti Flacii monasterium appendix est monasterii sancti Faronis. Hac occasione laici monasterii anticipari retulimus, quod certis annis consignari vix possint. Adam Faronianus abbas anno trecentesimo tertio-decimo supra millesimum statuit, ut decinceps novem monachi de gremio sui monasterii in illa cella residerent præter priorem, cum uno converso & una conversâ, qui eorum insisterent obsequiis sub habitu regulari; iubetque ut pro sua sustentatione percipiant omnes oblationes, quæ pro reverentia capituli eiusdem sancti confessoris in posterum fierent. Multæ ubique Galliarum ecclesie & plura oratoria in sancti Flacii honorem cœdicia sunt. (a) V. supra lib. i. ad.

Alius fuit sanctus abbas (a) Flacia in Lageniensi Hiberniæ provincia, qui beato Congello Bancorensi abbati viaticum ministravit, ut superius vidimus.

Hoc quem præ manibus habemus anno Bertulfus abbas, quem in regimine Bobienis monasterii Attale successisse diximus, ab episcopo Dertonensi exagitatus, Romam adit, ut privilegium libertatis ab Honorio pontifice obtineret. Rem narrat Jonas monachus eius iteris comes, a quo iteris ac vice ejus scien accepimus. Bertulfus, oreu quidem gentilis, sed genere nobilis, utpote Arnulfi Metensis episcopi consanguineus, cum eum post aulicos honores, pompasque sæculi, etiam ad religionis & solitudinis studia, præ potissimum insula, ambulantem cerneret, ejus exemplo parvam parentemque deserere, & relictis omnibus nudus Christus nudum sequi constituit. Inique cum Arnulfo adhuc episcopo tantisper commoratus, deinde Luxovium ad venerabilem Eustasium abbatem se contulit, ab eo in rebus monasticis informandus. Cùm verò Atrala Bobienis abbas ex Italia, incertum qua de causa, istuc accessisset; eundem Bobium reverentem, Eustasio annuente, comitatus est, & sub ejusdem disciplina & obedientia vivere iussit. Eo mortuo, Bobienis vota in Bertulfum conspirant, atque, unanimi & concordâ voce omnes Bertulfum abbatem pronuntiant. Ipsius regimini initio Procus Dertonensis antistes, alius Procus & Proculus, in cuius parochia Bobiense monasterium credebatur, Bertulfum abbatem cum tota ejus congregatione sibi subicere molitus est, & vicinis sollicitatibus episcopis, etiam regem ipsum Ansvaldum, licet Arianum, percontavit, ut ad suas partes eum adjungeret. Verum is, jam in Bobienses equior ac mitior, respondit, videntum esse, an monasteria, procul ab urbibus sita, episcopis subiecta esse debeat. Hoc intellecto, Bertulfus ad regem ipsum contius expediendi causâ dixerit: quibus ipse: Non est meum, inquit, sacerdotum causas definire, quæ synodali iudicio discutende sunt. Quærentibus verò moniis, cum episcopo, & quique auctoribus suffragaturus esset? Minime verò, ait, scaveo eis, qui famulis Dei negotium faciunt. Tum Bertulfus miratus, regem tam benignè de se esse locutum, perit, ut supplemento & comenatu publico sibi proficisci Romam liceret; eoque impetrato, Honorium pontificem adit, comitante ac ministrante Jonâ monacho, ac causam suam edocuit. Honorius, causâ cognitâ, & disciplinâ Bobienis perceptâ & probatâ, collandarâ eis concessit, ut in pristina manerent libertate, atque Arianam perfidiam acriter infectari persequerentur, jusque indulset, ne quando Bobiense monasterium episcopali potestate esset obnoxium. Exstat ejus rei diploma pontificum in Italia sacre (b) roma quarto, datum 111. idus Januarii, (legendum Junii) Heraclii augusti anno octavo, indictione primâ: quæ nota anno præsentis conveniunt. Hinc intelligimus, Bobienses hoc tempore a tribus Scythia jam recessisse: quodquidem Honorius, qui de eorum regulari disciplina & institutis Bertulfum accuratè interrogavit, eorum normam ac ritus probavit, non probaturus, si pascua secus, quàm Romana ecclesia, tum celebrarent. In reditu Bertulfus, ubi, Tusculâ peragrata, Apenninus alpes attingit, gravissimâ febre pulsatus, penè ad extrema redactus est. Cùm verò aspero in loco sub tentorio subsistere ac pernoscere præ morbi violentia coactus esset, in ipsâ vigilia passionis beatorum Petri & Pauli apostolorum, quæ ex die mensis concessi privilegii emendavi, inter ardentes febriæ æstus, interemptâ nocte, omnibus alto sopore depressis, Petrus apostolorum princeps ei adflare visus est, precipiens, consellum ut surgeret, & ad sodales suos pergeret sospes, sicque corruptum iter suus Bobium usque profectus est.

A Nao subsequente Amandus a Dagoberto, quem ob vagos amores increpuit, passus in exilium est. Consilio inito, ut in Britanniam insulam ad predicandum Saxonibus evangelium proficisceretur, ovi ad trajiciendum non inventâ, in Aquitaniam terram seu Vasconiam concessisse dicitur. Sic apud anonymum Chelnam & Hucbaldum Elnonensem monachum legitur. Baudemundus

Amal. Bened. tom. I.

R r a

alt,

ANN. CHR.
646.

(a) V. supra
lib. i. ad.

VII.
Bertulfus
privilegium
Bobienibus
impetrat.

(b) Dal. far.
tom. 2. p. 1384.
& p. 1385.

ANN. CHR.
646.
VIII.
Amandus re-
legatus Was-
coniam adit.

ANN. CHL.
419.

ait, Amandum, cum pro capitalibus criminibus (quod nullas sacerdotum ausus fuerat) regem arguisset; eo iubente, et abique iniuria de regno ejus fuisse expulsum; tum ab remotiora perfectum loca, verbum Dei gentibus predicasse; quod satis Vasconie convenit, quam postmodum Amandus ipse, Bascumundo stante, predicatione sua illustravit.

IX.
Desiderius
et episcopus
Cadurci.

Interim mortuo Ruslico Cadurcensi episcopo Desiderius germanus ejus frater subrogatus est, assentiente Dagoberto rege, cuius praecepto pro ejus episcopatu, *episcopus de Aulica, cuiusque populo Galliarum inscripserat*, data est *sub die octavo Aprilis anno viii*. Dagoberti regis: ubi rex se certo cognovisse dicit, *virum illustrem Desiderium, thesaurarium suum*, religionis observantiam ab ipso pueritiae suae tempore in omnibus custodisse, *et sub habitu seculari Christi militem gessisse, et mores angelicos, et sacerdotalem conversationem habuisse*: proinde meritis ad sacerdotium debere pervenire, quem civiam, abbatumque Cadurcorum consensu ex-

posceret: quibus se agere, nec absque violentia et damno sui, se assentiri dicit. Ejus autem ordinationem in *sancta paschali sollemnitate* fieri mandavit, scilicet hac

de re ad Sulpicium Bituricensem episcopum indiculo, in quo dicit, *habetem suum, verum illustrem Desiderium thesaurarium, adolescentiam sua tempore fideliter*

ipsi deservisse, sibi quoque decessum ac monasticam conversationem ejus bene comperitam esse. Ex quibus colligendum videtur, Desiderium adolescentiam suam tempo-

re thesaurarii munus sub Dagoberto rege obisse; *et sub habitu seculari Christi militem gessisse*, dein vero in monastica conversatione aliquandam vialie, ante quam ad episcopatum electus esset. Praedictus indiculus datus est *sub die festo idus Aprilis*, ut in veteri ejus vitae codice Moissacensi legitur; ubi paschalis sollemnitas nomine, omnes paschales dies designantur, non unus pasche dies, qui

(a) Anals.
10.3. p. 119.

hoc anno in sextum decimum Aprilis diem incidebat. Hac fides alia (a) a me tractata praemissa juvat ad praestandum Desiderii episcopatum, cujus in ordinem monasticum beneficia subinde in consequentibus referemus.

X.

S. Petri monasterium
Remis du-
plex.
(i) Frodoard.
lib. 4. c. 139.

Existat per id tempus in urbe Remorum sancti Petri monasterium virginum, Superius dictum a sita loci ad discrimen alterius, quod paulo post in eadem urbe a Gunberto edificatum est. Prioris auctores fuisse Baldericum presbyter et abbas Montis-falconis, ac soror ejus Bova, ejusdem ex nobili postmodum abbatisa, quos

regio graece ortos fuisse referri ait Frodoardus (b) presbyter, patre scilicet Dagoberto rege; neptem habentes Dodam castissimam puellam, quae Bova abbas-

se postea successit. Quo tempore conditum fuerit Superius sancti Petri monasterium, non convenit inter recentiores, qui multum torquentur in designando Sig-

Baldericus
& Bova ab-
batissa Superius
condi-
tione.

berici & Bova abbatre rege, Balderici & Bova patre, quem plerique Dagoberti filium esse existimant, id vero penitus falsum esse constat, propterea quod sancti Petri Superius monasterium jam existabat ante natum hunc Sigebertum, id est ante annum hujus seculi tricesimum; quippe Wandregisilus, abbas postea Fontanellensis, cunctis hunc

annum admissus est in monasterium Montis-falconis a Balfrido seu Walfrido abbatre, quem plerique perperam, mea quidem sententia, cum Balderico monasterii auctore confundunt. Non levis quippe Balfridum inter & Baldericum nomen

distans est, nec quisquam, quod quidem sciam, veterum asseruit, aut Baldericum unum & eundem cum Balfrido; aut Balfridum monasterii Montis-falconis, quod Balderico tribuitur, esse conditorem; neque certe id legitur in priori sancti Wandregisili vita, ubi nomen scnis, ad quem vir sanctus in Monte-falconis divertit, nequaquam exprimitur: neque in posteriori, ubi Walfridus, alius Balfridus, et quidem vir sanctus appellatur. Si ergo Balfridus a Balderico alius est; jam & vi-

(c) id. lib. 4.
c. 39.

sius, in testamento suo (c) villam Lautinacum super fluvium Calatonem legat monasterio puellarum Remis in honore sancti Petri constructo, illi ipsi fundatio, ejus Baldericus & Bova conditores fuisse memorantur. Scio quibdam videri hoc esse monasterium, quod Susanna abbatissa, cujus in actis sancti Theoderici abbatissae mentio est, beati Remigii pontificatu rexit. Sed nullo fundamento immo vero contrarium elicitur ex testamento sancti Remigii, qui cum emansibus, quae tunc apud Remos erant, ecclesiis aliquid conferat, nullam praedicti monasterii mentionem facit: quod certe subsequentes post Romulsum antistites, Sonadius, Landus, & Nivardus, quorum testamenta Frodoardus laudat, non praetermisissent. Ex quo intelligitur, Superius sancti Petri monasterium, aut pontificatu Romuli,

aut

aut paulo ante, id est sub finem seculi septi, conditum fuisse: atque adeo, si Bal-
dericus & Bova patrem habuere Sigibertum regem; id non de alio, quam de Si-
giberto Chlotharii senioris filio censeretur potest. Sanè Ordericus Vitalis Bovam Deo
sacratam virginem, Sigiberti ac Brunichildis liberis annuerat; quamquam illud ob-
stat, quòd neque a Gregorio Turonensi episcopo, nec a quovis illorem temporum
auctore inter huius Sigiberti liberos censetur. An verò huius Sigiberti natura-
les proles fuerint, an ex alio regis stirpis Sigiberto nati, aliis divinare per nos
licet.

Redeo ad Superius monasterium, quod in honorem sanctæ Mariæ & sancti Petri
Baldericus cum foret sua Bova contraxisset traditur, ait (a) Frodoardus, & qui-
dem primò extra muros urbis, postea muris ipsi inclusum. Nepem habebant, ut
jam dixi, Dodam puellam, quæ desponsata fuisse fertur cuidam magnati ejusdem
Sigiberti regis, quem Baldericus & Bova patrem dicuntur habuisse. At Bova ipsa
amita, eam ad servandum Deo, servandamque perpetuò virginitatem instituens,
ab amore mortalium sponsum avertit. Is verò, dum eam vi sibi vindicare parat, furente
lapis equo interisse fertur. Itaque beata Doda in castitatis permanens proposito,
amicæ suæ in ejusdem monasterii regimine successit; eademque præceptum im-
mutatè, quod adhuc apud nos, ait Frodoardus, habetur, eidem concubino a-
Pippino principi obtinuit; quod potius de Pippino majore-domus in Austria sub Da-
goberto (Landinensem vocant) intelligi potest, quam de Pippino Herillensis An-
sigilli filio, majore-domus sub Theoderico non ante annum huius seculi octogesi-
mum, ad quem Doda pervenire non potuit. Bova & Doda sanctarum virginum
corpora in ecclesia extrinsecus, ubi primum monasterium puellarum existerat, hu-
mata diu quiescerunt, donec postmodum, præmissis quibusdam revelationibus, & tu-
mulis clara & in novam ecclesiam translata sunt: ubi honorificè collocata, continuè,
inquit, Frodoardus, puellarum inibi Deo famulantium reverentia coluntur. Ce-
lebre est in primis etiam nunc hoc monasterium sancti Petri oedinis sancti Benedi-
cti, quod unum superest ex duobus illis sancti Petri monasteriis, de quorum poste-
riori scripsimus agemus. Nivardus Remorum antistes sub finem seculi septimi que-
dam largitus est monasterio (b) puellarum Remis, ubi Bova præfisse videbatur ab-
batissa; quæ distinguenda videtur a sancta Bova ex præmissis; aliis pluriquam
centenaria fuisse. Si quis verò unam & eandem esse velit, consequens est ut etiam
neget, vel sanctam Bovam fuisse primam sancti Petri parthenonis abbatissam, aut
Balderici forem; vel certè Baldericum non fuisse conditorem monasterii Montis-
falconis, quod conditum erat ex dictis ante annum sexcentissimum tricesimum, &
quidem post constitutionem parthenonis (c) sancti Petri. Sanctarum Bova & Do-
da æta habentur apud Bollandum, sed nullius auctoritatis, ad diem Aprilis vice-
simum-quartum, quo die earum memoria celebratur in prædicto parthenone, ubi
sæcæ earundem reliquie asservantur. Idem Frodoardus (d) miracula quædam præ-
feregit, maxime in die sollemnitate earundem patrata: quod argumento est, ta-
rum fuisse uno & eodem die jam seculo decimo in eunte celebratum fuisse. Tum
subdit (e) visum Ricoldis episcopi loci sanctimonialis, quæ admonitu sancti Pe-
tri apostoli & beati Remigii Romanam peregrinationem, una cum fratre suo Fri-
derico presbytero aggressa est, a carnibus, & vino abstinere postea domum suam inci-
peret: ex eoque itinere reversa, deinceps a carnibus illa, præter dominicani ab-
stinuit; ac tribus diebus in hebdomada, usque ad signum ad secundam, nihil ope-
ris egit, soli orationi & psalmodiæ vacatura. Hinc patet, loci illius sanctimonial-
es, etiam Benedictinas, jam tum abstinentiam a carnibus non servasse, at Ricoldum
celitus impulsam fuisse ad eam servandam.

De Balderico presbytero & abbate ibidem ex tantum utcumque certa habeo-
mus, quæ Frodoardus de (f) eo commemorat. Is, constructo sancti Petri pa-
rthenone, locum aptum quærens, ubi, collectis secum religiosis viris, Deo pib ac
quiete serviret, non aliam aptiorem invenit quam Montem-falconis, in sinibus dis-
iectis Remensis vallis Viridunum, qui locus tunc temporis silvis obæus, & homi-
num habitationi inhabilis erat. Succis arboribus, collectis secum monachis, co-
necubium huius regulari institutione edificavit cum adjuncta basilica, quam huius ho-
nore beati Germani Autisiodorensis episcopi dedicari curavit. Erat & alia ibidem fan-
cti Laurentii ecclesia, ubi vivens ipse sibi sepulcrum paraverat. His peractis, Re-
mos ad forem suam reversus, ultimum sui cursus diem ibidem clausit, ubi & se-
pulcrum tempore non modico requievit, donec Mooris-falconis (g) concubine clam
furteptum beati viri loculum ac reliquias in ecclesiam sancti Laurentii intrulerunt:
quod factum ante Normannorum tempora, quorum terrore compulsi ejus loci ca-
nonici, qui monachis jam successerant, sacrum corpus Viridunum, tamquam in asy-
lum deportarunt, indeque rebus serenatis in ecclesiam sancti Germani, ubi hadè-

ANN. CHR.
439.

XII.

(a) Id. lib. 4.
438.
Doda se-
carda abba-
tissa.(b) Id. lib. 4.
439.(c) Id. lib. 4.
439.(d) Id. lib. 4.
440.(e) Id. lib. 4.
441.XIII.
Baldericus

conobiti Mon-

tis-falconis

abbas & ab-

(f) Id. lib. 4.
439.(g) Id. lib. 4.
440.

rum ille paterni ducatus successor, hæc Dornariæ parthenonis, apud Vescionem a patre eidem conditi, prima exiit abbatissa. Waldenus Deo per manum beati Columbani oblati, ab eodem educatus fuerat in monasterio Lazonvici, quod tunc per ceteris Gulliarum atque Burgundis monasteriis religione florebat. Quo in loco educata fuerit Adalinda, incertum. Dum verò ambo in schola Christi erudiuntur, Amalgarius pater conventum utriusque sexui & reliquos ovilis parat; Besuense Waldaleno, Adalinda Dornasiacum, quod Dubi huius a Vescione ditabatur. Johannes chronographus (*) Besuensis hæc omnia secula commemorat, referitque plurima hæc in rem egregia monumenta: sed in eo fallitur, quod Besuensis monasterii originem ad annum sexcentissimum sub Chlotharii secundi principatu refert, quæ via ante annum ejus seculi tricesimum, Dagoberto totius Franciæ rege, collocari potest. Waldaleno quippe, haud ante annus ætatis tricesimum factus abbas, adhuc sanus & incolumis fuit anno quarto regni Theoderici, Chlodovei junioris & Balthildis reginæ filii, id est anno circiter eisdem seculi octogesimo; quo anno præceptum ab eodem rege obtinuit; qui, si anno sexcentesimo Besuense monasterium regere cœperat, annos tunc ætatis decem supra centum exisset. Ob eandem rationem idem Waldaleno distinguendus est ab alio Waldaleno seu Waldoleno Luxoviensi monacho piissimo, quem sancti Walarici in predicatione munere socium, & in construendo Leuconensi monasterio adiutorem fuisse superius vidimus. Adde Waldolenum illum in pago Vincaesensi natum videri, & ex tenui fortuna parentibus ortum, quippe qui summâ necessitate constritū discuntur ad expetendam uxoriam, quamdem satine portionem, quod Amalgario ducti potentissimo & locupletissimo, ejusque propinquis haud quamquam tribui potest. Besuense institui sunt monachi primum sub regula beati Columbani, testante Johanne chronographo: cui sancti Benedicti regula, si non ab ipsa primordia, certe Chlotharii tertii principatu jam accesserat, uti adstruit eisdem principis diploma a Johanne relatum, ejus fides hic suspecta esse non potest: quippe qui monasterium primum sub regula sancti Columbani conditum fuisse non dissimulavit. Cum Dagobertus, patre mortuo, Burgundiam lustraret, audiens bonam famam & eximiam Waldaleni Besuensis abbatem, ejusque monachorum; eidem monasterio villas Attasiam & Monasteriolum concessit; ratasque habuit donationes, quas Amalgarius Waldaleni patrem eidem loco fecerat. Is est Amalgarius dux, quo ministro in primis usus est Dagobertus ad interficiendum Bruoculfum, Chariberti fratris avunculum, ac res novaret; idemque legatus ab eodem ad Silvanum Gothorum regem cum Venerandis, & cum aliis ducibus missis adversus rebelles Vascones, qui ad officium deditione compelli sunt.

ANN. CHR.

619.

(*) Spillart.

1490. 6. 14.

A Nno regni sui octavo, a morte patris altero, Dagobertus ex Ragnetrude puella Austrasia filium suscepit, quem in sacro fonte Sigibertum placuit appellari, & vitæ simul in Austria regem constituit; ubi processu temporis multorum monasteriorum auctor, a posteris sanctus habitus est. Futuræ sanctitatis quoddam veluti præsignum fuit, cum infans recens natus, atque ad baptizandum oblatum sancto Amancio, inter sacras preces, puerino respondente, Amen ipse protulisse traditur. Factum sic narrat Baudemundus in vita sancti Amant. Dagobertus, in mulieres amore effusus, cum nihil liberorum haberet, precibus tandem apud largientibus filium u Deo impetravit. Tum Amandi recordatus, quem ob correptionem sibi factam paulo ante regno excedere jussit; cum u ministris suis perquirendum, & baptizandi filii sui causâ ad se adducendum curavit. Is vero perquisitus, ac demum inventus fuit se ad regem, in agris Pusiensis villæ regia Clipacio tunc commorantem; quo viso Dagobertus imperatî exsilii veniam petiit, & sanctum amicum rogat, ut filium suum Deo concessam sacris aquis ablueret, & in filium spirituales suscipere dignaretur. Amandus, qui sciret Deo militantem secularibus negotiis implicari, & quietum, atque a sacculi tumultu alienum salutis regum frequentare fas non esse; negavit id se futurum, atque a regis conspectu abcessit. Verum Dadouls & Ellig, tunc illustrium procerum, precibus conprognatis, in regiam rediit, oblatumque infantem signavit, & ea more catechumenorum fecit. Cumque ad finem orationis nemo e circumstantibus responderet, infans cunctis audientibus clarâ voce Amen respondisse traditur; moxque baptizatur, ejusque Sigiberti nomen imponitur. Rem aliter narret Frédégaire, nempe Sigibertum Aureliani ubi natus patre baptizatum, & a Chariberto Dagoberti fratre e sacro fonte susceptum fuisse, nullâ Amandi sat miraculâ factâ mentione. At quæ postea consecuta sunt, Amandum in Dagoberti gratiam

ANN. CHR.

630.

XV.

Amundus

Sigiberti

baptizatus.

ANN. CHR.
490.
(*) *Maftrich.*

redidit probant, quippe quem Tugrensi seu Trajectensi (*) ad Mosum ecclesie antistitem ab eodem rege (quamquam id accidit post multos inde annos) designatum fuisse constat. Baptizato Sigliberto Amandus in regia remanere noluit; sed mox inde egressus, ad Gandavenfes, vicinisque populos erudiendis denso profectus est.

XVI.
Paulus fit
episcopus Vir-
dunensis.

Per idem tempus, defuncto Ementario Viridunensi episcopo, vel Godone, qui concilio Remensi sub Sommarlo subscripserat, Paulus Theolegiensis monachus communibus omnium vocis expetitur. Ille vero acquiescere solens, canonum obtendit interdictionem, ne quisquam ex aliena diocesi facile in alterius loci episcopum assumatur. Hujus interdictioni recens erat decretum concilii Remensis canonis ultimo, ut decedente episcopo, in locum illius non alius subrogetur, nisi loci illius indigens.

Divina officia
instituit.

At, re ad Dagobertum relata, ejus mandato Paulus renitens & invicis e monasterio educitur, & vacantem sedem occupare cogitur. Tunc temporis Viridunensis ecclesia & rebus destituta erat, ut non sufficeret alendis clericis, qui in ea vel missarum sollemnia, vel confecta divina laudis officia persolverent: sed suo quique ordine forentes presbyteri singulis diebus ejus rei gratia eo accedebant, & recitantes eum cum missa consueta psalmis, memodulâ acceptis, mox ad propria revertebantur. Neque id in sola Viridunensi ecclesia fiebat; nam in Auriliorensi, ut superius (a) vidimus, urbani vicinique presbyteri & monachi, immo & sanctimonialis, suis quique vicibus in majori sancti Stephani ecclesia sacra officia celebrabant. Paulus hunc Viridunensis ecclesie statum miseratus, doleum suum aperit Grilmoni Theolegiensi abbati, qui ecclesie & episcopo compassus, Frigidum villam in vicum stratum, id est clericorum seu canonicorum, largitus est; & cum Paulo ad Dagobertum profectus, possessiones & pecunias ab eodem litot impetravit.

(a) *ibid.*
a. 71.

XVII.
Salzberg
mariti & li-
beri.

Tunc temporis Salzberg, nitro conjuge soluta, virginum cenobium condere in animum induxit. Prior ejus conjux fuerat Richramnus, vir praevalens, cui nupserat invita: quo post duos menses amisso, beati Eustasii pia monita in memoriam revocans, sequebre decreverat: sed Gondoini patris voluntate, qui Dagoberto id dupliciterum metuebat, secundis raptis conjuncta est Blandino, cognomento Bafoni, viro illustri, ex Sicambrenum seu Francorum spectabili prosapia, qui-cum vitam plane christianam duxit. Interim, nullis libris susceptis, pili conjuges solitudinem suam dolebant. Hinc continen ad Deum Salzberg precas ad obtinendam prolem: sed cum tardius vota succederent, ad basilicam beati Remigii, qui Campaniam totam, nodum urbem Remorum, virtutibus & miraculis tum illustrabat, pietatis causâ iter aggressi est: ibique in vigiliis & orationibus interdum nocturne excubias agens, votum nuncupavit, si, si proles a Deo sibi concederetur, ipsam Domino consecraturam. Exaudire tandem caelitus preces: conceptique & peperit filiam, quam ex avie vocabulo Saretudem vocavit. Rursum effudit allam, cui Ebane nomen dedit; tertia Anthrudis appellata, quae processu temporis in regimine virginum matri succedit. Post haec duos genuit filios, unum Eustasium in sanctissimi Eustasii abbatis illuminatoris sui memoriam appellatum, qui in peritili aetate defunctus est; & Baldinum, quem, uti & alios omnes, omnipotenti Deo sacravit, id unum in votis habens, ut totam domum suam Christi faceret ecclesiam.

XVIII.
Monasterium
ab ea condi-
tum.

Inter ea per omnes Francorum oras vulgata erat fama & exultatio Waldeber. si seu Walberti abbatis Luxoviensis, sanctique celeberrimi, & obique utriusque sexus monasteria ex ejus norma & institutione assatim condebantur. Hunc saepius ad se arcescitum pia mulier, non secus ac caeleste munus, identidem suscipiente, & salutaria ex ejus ore monita hauriens, ad saeculi palatium de pompis abieciendas sensim animabatur. Quid plura? viro ad calibrem vitam converso, liberique Deo sacratis, cenobium puellarum in *suburbis Lingonensibus* extruxit in possessione paternâ, Walberto artifices opemque conferente; idque multis redditibus ac prae-diis ditavit: ubi puellae amplius cetorum, cum nobiles, tum sibi subjectae, Christo Domino consecratae sunt. Cenobii nomen & locum disertè non exprimit auctor vice suppar, sed obfuscè designat his verbis, quod locus, licet Austratorum finibus innueneret, vicinus tamen Burgundiae erat, distans a Luxovio monasterio milibus passuum paulo minis quadraginta; & quidem in *suburbis*, ut praemissum est, rectè conveniunt: quo in loco Eustasius, a Bolis revertens, Gundolozum Salzberg patrem invenit, eidemque Salzberg oculum lumen restituit. Fallitur ergo Dionysius Galterotus, qui in sua Anaslasi Lingonensi de abbatis sancti Petri in ipsa Lingonensium urbe olim posita, nunc exstare, id interpretatur; nec satis hic conve-

ni-

nire potest, ut quidam volunt, Polengiacensi Benedictinarum virginum cenobio haud procul a Marona fluvio, quod longius abest ab Aostriorum & Burgundiae confinio. Sed parum id interest, quando primum hoc Salabergae cenobium jam pridem exstiterit.

NON ante annum sequentem consignanda videntur primordia monasteriorum geminorum, quae sanctus Amandus in oppido Ganda excitavit; Primum Gandense seu Ganda primum, dein sancti Bavonis appellatum: alterum Blandiniense, sic dictum a monte Blandinio, in quo exstructum fuit, fano simulacroque Mercurii subverso, principio quidem extra Gandenses muros, postmodum urbis pomerio inclusum: utrumque sub patrocinio, sanctorum Petri & Pauli, aliorumque apostolorum. Non aliam vi sanctus opportunior ad religionis christianae incrementa viam invenit, quam construendis monachorum feminatis, qui & conversos in fide accepta continerent, & paganorum conversionem non minus exemplis, quam verbis perficerent. Primum utriusque monasterii abbas ab Amando institutus est Florbertus, vi sanctus, a quo Bavo io rebus monasticis informatus est. Verum id quia scriba contigit, transierit differendum. De his monasteriis, eorumque origine generatim duntaxat diserte Baudemundus. Ubi sana, loquitis, destruxeramus, vi Domini Amantissimus, tam ex munificentia regis, quam ex collatione religiosorum virorum, religiosarumque feminarum, statim monasteria aut ecclesias construebat. Nullo monachus in suo ad Baudemundum supplemento varia recenset ejusmodi monasteria: sed & Gandavensibus unum Blandiniense commemorat. Duplex non obscure laudat auctor perantiquus, qui gesta sancti Bavonis primus in litteris retulit, nam Gandensium conversione narrat, haec habet. Basilicam autem ibi in honorem beati Petri apostoli fecit construi, quam reliquis infertis, altissimo Domino consecravit cum magno honore, in qua virtutes multas postea Dominus fecit; quod de Blandiniensi basilica intelligendum: tum subdit: Deo etiam annuente clericorum cenobium in ipso castro honorifice est constructum, ubi die noctuque laus a fidelibus decantatur. In hoc porro monasterio beatus Bavo anno oraculum templi Domini comam capitis sui abscidi deprecatus est, & adeptus venerandi pontificis Amandi manibus clericatus honorem, meruit fieri confessor apostolorum.

Ex hoc loco male intelledo Theodericus sancti Trudonis abbas, & Philippus de Eleemofyna, qui vitam sancti Amandi post quadringentos ab ejus etate annos expulsi & amplexare aggressi sunt, lecto *clericorum* & *clericorum* nomine, exstimarunt, clericos in utroque monasterio primum quidem ab Amando institutos fuisse: sed paulo post Florbertum abbatem & monachos clericis successisse; hancque sententiam secuti sunt multi recentiores. Verum nulla in his duobus monasteriis instituti clericali in monasticum facta est vivendi Amando mutatio; nec alios in feminatis illis quam monachos, monachus ipse instituit. Id manifeste probat idem, qui errandi occasionem dedit, scriptor primus vitae sancti Amandi, qui clericorum nomine, ut Gregorius Turonensis episcopus, alioque passim jam a nobis laudati, utitur ad designandos monachos, nunc modo ubi agit de primordiis monasterii Gandensis, sed etiam de Florentino abbate. Sub quo haec mutatio facta dicitur. Jam anni fere sexdecim ab origine praedicti monasterii elapsi erant, cum Allowinus (id alterum Bavonis nomen) ad supra dictum castrum, ait annos, ad venerabilem Florbertum abbatem, quem almus pontifex Amandus ibidem constituerat *super gregem clericorum restitorem*, petiit ab eo humiliter cellulam, in qua familiariter Dominus misericordiam per facinorosos suis deprecaretur: ubi videt Florbertum *dicti clericorum restitorem*, uti antea dictum fuerat *omnibus clericorum*. Sed quid inde? qualem regulam sectabantur illi clerici? nempe regulam sancti Benedicti; id quod subsequenter verba probant. Ut verò prius pater monasterii, nempe Florbertus, ejus petitionem audivit, cum gaudio eam suscepit; & ejusdem fratribus monasterii, *juxta praecipuum patris Benedicti*, convocata omni congregatione, ejus parefecit preces: or, si forsitan junior revelaturus fuisset quod placitum esset Omnipotenti, cum omni aviditate cordis susceperet; quae verba desumpta sunt ex capite tertio regulae sancti Benedicti. Itaque *praecipuum patris Benedicti* sequebantur illi clerici, non alii proinde quam monachi, quos clericorum nomine absolute prolato designatos olim fuisse jam saepius observavimus. Adde Gandavensibus illos clericos ad obedientiam egressos, ut cellulam viri Dei Bavonis construerent; ipsosque *locumque manibus*, & aedificium fabricasse, nempe ad prescripsum regulae sancti Benedicti, qui monachos suos ejusmodi operibus adhibebat. Cur ergo, inquit, Gandenses monachos anonymus ille auctor clericos vocat, non monachos? nempe

ANN. CHR.

491.

XIX.

Gandavense

duplex exst.

in Amandis.

XX.

S. Benedicti

regulae viri;

que per-

scripta.

ANN. CHR.
631.

(*) *Bede lib.
II, c. 19.*

XXI.
Eliigi me-
ritis in rem-
monasticam.

(*) *Cheslet.*

XXII.
Sollemlia-
cese mona-
sterium con-
dit.
(*) *Salgaus.*

(*) *le Brian-
co.*
(*) *le Froben.*

(*) *Baron. p.
1091.*

pe quod Amédus in monasteriis illis, que seminaria ministrorum erant, ad dis-
seminandum Christi evangelium monachos clericis officiis destituisse appellat:
que: quales erant monachi Romani a Gregorio. in insulam Britanniam missi ad
Anglos in fide erudiendos, quos venerabilis Bedā satis habuit appellare verbi
(*) ministris, eosdem scilicet, quos Gregorius monachos in epistolis vocat.

Florebat tum in aula Eliigii, parentibus ingenuis apud Lemovices in villa
Catalaunensi ortus: qui, etsi veste & professione monachus non fuit, monasticam
tamen vite studio, imitatione & propagatione plurimum quibusvis monachis in-
ferior non fuit. Parentes habuit maxime christianos & catholicos, Eucherium &
Terrigium; fratrem Alethium seu Alicium, qui in villa Caralagenti (*) mona-
sterium in paterno fundo contrexerat. Parentes ejus jacent in Lemovicino sancti
Martini monasterio, cujus primi conditores fuisse perhibentur. Auribus atque
edocui Eliigii, in regia palatio adjectus est Bobboni regis thesaurario, mul-
taque in usum Chlotharii, filiiq; ejus Dagoberti; longe plura in honorem san-
ctorum, quorum tumulus gemmis, auro & argento decoravit, scilicet perhibetur.

In regia non decrevit Eliigi pietas, sed unguentum cepit, sibi amicos & so-
cios adulescens viros quosque pios, in primis Dadonem, cognomento Audonem,
qui libros de ejus vita duos postea composuit, & Adonem ejus fratrem.

Atque ut se vas Deo sanctificationum exhiberet, veritus ne qui peccata regula
in ipsius animo resideret; omnia, que ab adolescentia commiserat, delicta &
peccata coram sacerdote confessus est, sibiq; austeram penitentiam imposuit,
vino abstinentia per decem annos unum; cilicio ad curam ejus, dum preciosis
exterius vestibus salgeret. Inter laborandum, codicem habebat pre oculis, su-
mul manus operi, simul mentem divinis eloquiis applicans; vir tante religionis,
ut Chlothario fidem suam iurejurando adstringere non fulsuerit. Monachos in,
primis diligebat, monachos & ipse fieri cupiens in comitatu Sollemliaensi, nisi
eum alia in loco, ut Audonem, Del obligeisset dispensatio.

Sollemliaicum (*) villam, sex millibus passuum a Lemovicis distantem, u Da-
goberto impetravit, ubi magnam de insigni monasterium extruxit, & mona-
chis centum & quinquaginta congregatis prefecit Remacium abbatem, qui
postmodum Tungrensis episcopus factus est. Tunc in eum locum Rudlo officia-
batur, ut, quidquid a rege proceribusq; obtineret, quidquid a quibusvis con-
parare poterat, totum id in monachorum usus effunderet. Videret plausus licet
voti omnis generis suppellex, vasculis arceis & ligneis, vestimentis, iocundis,
litteris, nec-non voluminibus sacris onusta: que omnia in monasterii usus expen-
debant, ita ut secularium inde levitiam concitaret. Eo quondam se accessit,
testatur Audonem, tantamque sacre regule illi vidisse observantiam, at jam
ceteris Gallie monasteriis, uno excepto Luxoviensi, florere videretur. Nullus
ibi quidquam sibi proprium vindicabat, sed omnia erant omnibus communia.

Multa loci ubertas & amoenitas: amplexus decem ferè stadiorum, sphaerico muro,
non lapideo, sed foliato circumseptus. Ex uno latere preteribat Brancia (*);
super quem mons eminens sibi opertus. Fallitur itaque Jonas monachus, gravi
ceteroqui uxor, cum Sollemliaicum locat super fluvium Vignann (*). To-
tum pariter monasterii spectum dioecesi generis verboribus frugibus confusus erat.
Illic idemdem ventitabat Eliigii, ut monachorum conversatione recrearetur.
Videret eum, ait Audonem, eum jamjam ingroderetur monasterii, deiecit &
terram vultu, depressusq; oculis, magna gravitate inter fratres incideret, &
pene ad terram usque ad singulorum pedes prostratus benedictionis ubi ipse
fragitur, quibus ipse vicissim copiosas elemosinas rependebat. Egredibus vi-
sissimum panis totum seu placentiam ab eis pro benedictione & insigni mu-
nere accipiebat, atque ex eis diebus singulis, quod usque tota consumeretur,
eulogias, velut sacram communionem, prout sumebat; jejunis item ad
quoslibet monasteria vel ecclesias accedere solites. Singulos vero paternā sol-
licitudine commonebat, ut Deo servirent in veritate & in simplicitate cordis,
& de quotidie in melius coalescerent, & arreptum propositum omni instantia ad
finem usque perducerent.

Eliigi littere de hujus monasterii conditione u nobis vulgate (*) sunt, da-
te x. kalendas Decembris, anno decimo Dagoberti regis: inscripse dominus
sacrofanctæ ecclesiæ, quam in honore sanctorum Petri & Pauli apostolorum,
Pancratii & Dionisii cum sociis suis, Martini, Medardi, atque Germani con-
secratorum, in suburbio Lemovicensi, & fundo agri Sollemliaensis ait se con-
fluxit: ubi tum præerat Remacius abbas. Hunc verò fundum sibi obtinisse
ex munificentia gloriosissimi & piissimi regis Dagoberti cum omnibus ad illum
agrum pertinentibus: que omnia cedit ad usum monasterium ejus monasterii,
ca

ad conditione, ut transem religionis sanctissimorum virorem Luxoviensem feceretur, & regulam beatissimorum patrum Benedicti & Columbani firmiter tenent; & nulla potestas, nullusque episcopus, vel quilibet alia persona, nisi tantum gloriosissimus princeps, ius ullum in praedicto monasterio, neque in rebus, neque in personis in posterum haberet. Literis subscribitur episcopi compilers, Hildebrandus Turonensis, Hildegardus Senonensis, Adeodatus Matificensis, Chagnoulus Laudunensis, Maurinus Bellouacensis, Salapinus Namneticus, Lupus Lemovicensis, & Decretus cum aliis optimatibus.

Quo ex monasterio eductus sit Remacius abbas, non liquet. Anonymus ejus vice scriptor traditione acceptum refert, eum monasterii disciplinis instructum fuisse in Solleminiaco monasterio. Si qua fides Halgero & Notgero, educatus est puer sub beato Sulpicio; postea jam adolus traditur Eligio. Ut ut sit, primum fuisse Solleminiaco abbatem constat tum ex praemissis Eligii literis, tum ex ipso Audouno in libri secundi capite quarto-decimo, ubi ait primum ejus monasterii abbatem, quem tamen outquam nominat, ad episcopatum assumptum fuisse: quod Remacio sub annum hujus saeculi quinquagesimum cootigisse inferius videbimus.

Sub Remacii disciplina ibidem visit Tillio monachus, ex genere Saxonum haud ignobilis, captivus in Galliam abductus, quem Eligius dato pretio redemit, praeter multos alios, quibus iactatis ante regem denariis, (hic munusculonis ritus erat) eam libertatis tribuebat, tria daria (a) optine, nempe ut vel in patriam liberum remeant, vel cum ipso manerent, non iam ut servi, sed ut fratres ab eo haberendi; vel everachium monachorum vitam arripere. Medium primum elegit Tillio, cum Eligio laborans, conversus ejus ab Audouco diffus: qui magistri sequens vestigia, & ipse postmodum everachius, id est monasticam vitam duxit. Sic Buchinus, ex gentili conversus, & ipse postea venerabilis exstiterit, ac Fetariceni monasterio praefuisse dicitur. Itaque Solleminiaco monachum profectus Tillio, cum tanta pietate se gessit, ut ad sacerdotii honorem promoveri meruerit. Ejus opera Eligius in coconversione Menapiorum seu Toenacensium populorum usus fuisse prebiter. Verum in honoris impatiens, post beati Eligii obitum in Arvernenis pagi familiaritatem clam secessit, nempe in eremum Brajacum seu Brajeffe, haud procul ab oppido Mauriaco, ubi haerens sancti Tillioi eremitorium inter praeceptos montium scopulos cernitur, & proximum conebium virginum Benedictinarum, sanctis Cosmae & Damiano nuncupatum. Ibi rebus mortalibus superior, ad caelestia duntaxat ferebatur ejus animus. Cibis ei parcissimas, poma cruda, sive radices herbarum, quibus nomen post vespeream vecebat, aqua pura contentus; pro veste sola tunica atque cuculla, sub quibus cilicium gerebat. Pauli nomen tum laetendi studio, tum ob reverentiam sancti Pauli primi anachoretae, postmodum assumit.

Idem Eligius Luteciae domum propriam, quam a rege acceperat, in sacrum virginum conebium sub titulo sancti Martialis Lemovicensis apostoli converterit, & trecentis puellis, in quibus multae generis Francicae, & quidem nobiles erant, istuc congregatis, & bene dotatis, Auream virginem sanctam, Maurini & Quiriaci filiam, abbatissam praefecit. Aedificavit etiam extra muros basilicam sancti Pauli apostoli, plumbosque rexit, ut in ea monachae sepelirentur. Fortè deerat in civitate spatium ad construendum puellis monasterium, vel coconversionis evigila quaedam fiscalis area opportuna erat. Hanc metiri iussit Eligius, camque ut ibi daretur petiit a principe; moxque obtinuit. Cum verò in locum reverens, licet iactata demo futuri aedificii amplitudinem metiretur; invenit spatium uno fere pedè amplius esse, quam regi suggererat. Hinc tristis effectus, quod regi falsum dixisset, veniam ab eo poposcit. Rex facti novitate in stuporem versus, facile rem ei condonavit, & conversus ad circumstantes: Videte, inquit, quam perclara & venerabilis Christi fides! Duce & domesticis mei quotidie villas fiscales furant plant, & citra scopulos in suos usus convertunt; & hic famulus Christi oculum palium quidem arex sibi concessit, me insciente, retinere sustinuit. Praeter ea aedificavit in urbe Novionagensi alterum ancillarum Christi monasterium, ubi, praedicti de censibus assatum assignatis, peculiarum magnum certum, & districtum vix observationem instituit sub Godeberta abbatissa. Hae apud Ambianon nata, cum a multis proci in matrimonium peteret, oec parentes, haud dubie obilitatis, Chlothario rege inconsulto, a quo beneficium acceperant, puellam cuiquam collocare auderent; omnibus ex principis voluntate pendentibus, Eligius amulo suo cum Christo despondisse dicitur: Chlotharius verò suum ei Novionagensi palatium cum suburbano sancti Georgii martyris oratorio, duaeque villas fiscales concessisse. Hae in libello de sancta Godebertae vita, fidei admodum dubiae. Uterque hic parthenon jam dudum excisus est: reliquae modò restant ecclesiae, ex quibus ecclesia sancti Martialis apud Parisios parocchialis est. Sunt & alia monas-

ANN. CHR.
631.

XXIII.
Tillio ejus socii monachi, (a) daria, id est, auro.

XXIV.
Alic monasterium ab Eligio constructum.

ANN. CRIL.

634.

XXV.

S. MARINI

TORNACENSIS.

(a) April. 6.

11. p. 495.

(b) Audela.

lib. 1. c. 32.

XXVI.

S. Lupo No-

vionagensis.

(c) Hist. rep.

17. c. 13.

(d) Hist. deo.

(e) Hist. c. 32.

(f) Hist. 72.

(g) Idem lib.

3. c. 13.

(h) Id. lib. 1.

c. 32.

ANN. CRIL.

635.

XXVII.

HELLADII e-

piscopo To-

lani obitus.

(i) Hist. de

ecc. lib. 1.

c. 7.

ria non pauci, quæ vir sanctus cum per se, tum per discipulos suos extruxit, te-
ste Audeno.

Ex his monasteriis, quæ generatim tantum indicat Audenus, unum est Torna-
cense sancti Martini, quod ab Eligio conditum fuisse Hermannus, epus loci post
restauracionem (a) monachus, ex traditione a maioribus accepta scribit. Erat tunc
ad portam urbis meridionalem mons sylvæ & arbusculis confusus, ubi sanctus Martinus
mortuum suscitasse ferebatur. Eo in loco Eligius baptismalem adem in honorem
beati pontificis construxisse, ejusdemque dentem alterum reposuisse dicitur, mona-
chorum ibidem habitaculis adjunctis, quibus abbatem præposuerit. Traditioni fa-
vet id quod apud Audenum (b) legitur de Balderedo ecclesiæ Tornacensis abba-
te, quem Eligius, morte imminente, ad se accessum monuit, ne ulterius Tor-
nacum rediret, sed Noviomum cum fratribus suis remaneret; sin redire vellet, seire
se Noviomum amplius vivum non reverfurum; quod post Eligii obitum contigit:
nam Balderedus, beati Eligii varicinium parvi pendens, Tornacum denovo rediit,
& post non multos dies, irruente super eum turba, graviter casus, ad extremum
interiit.

Ex hoc Audeni loco intelligimus, Balderedum eductum fuisse ex monasterio No-
vionagensi, ubi cum cum fratribus suis remanere præceperat. Hoc monasterium
sancto Lupo Trecenti episcopo, cui veteres scholæ sanctum Sephapium protomarty-
rem & sanctum Eusebium confessorum adsum, primitus nuncupatum fuisse con-
stat, postea sancti Eligii tumulo ac reliquiis, ac demum vocabulo illustratum.
Hujus comobii si non auctor, certe amplificator censendus Eligius. Chlodovei ju-
nioris accessit munificencia, qui villas quasdam eidem loco largitus est, restant
Lotharii tertii diplomate regie. Hujus principis aliud diploma habet, locum hunc
a sancto Eligio quondam in monastica religione decenter fuisse instructum. Hæc er-
go nostrorum seculo decimo persuasus erat. Sparvum ejusdem monasterii abbatem
non semel laudat (c) Audenus, præsertim ubi agit de ineritu quondam prædica-
toris, qui agrum in Calvo-monte, ad hanc basilicam pertinentem, sibi vindicare
moliebatur. In ad regis judicium provocatus a prædicto abbate, secundum legem
Francorum iussus est, ut aliis juratoribus secum adhibitis, terram sui juris esse as-
seruendo affirmaret. Abbas contra satis habuit, ut, aliis juratoribus omissis, idem
predico solus singulari sacramento id afferret: quod cum ad beati Eligii sepulcrum
manu imposita facere non dubitaret; in medio sacramento contremiscens, repente
in terram resupinus corruit, hisque verbis ægæ prolatis, Abbas Sparve, recipi ter-
ram tuam, expiravit. De hujus monasterii habitatoribus ita loquitur variis in locis
Audenus, quasi eo in loco, non monachi, sed clerici tunc temporis existerent.
Nam si rem in basilica (d) comprehensum scribit, cum clerici confusim expositos
præter se perstrinos, nullusque ex eis dicitur in basilica superesse: & paulo post (e)
ait, beatum Eligium ad suum ipsius mausoleum nobili viro, qui iussu regis servandus
traditus erat Amalberto comiti Novionagensi apparuisse, postquam matutinis
hymnis ex more persolveret ceteris. Aliis id genus locos referre non vacat. Verum
his locis monachos ab Audeno designari, uti ab aliis factum jam superius observa-
vimus, patet ex alio loco, ubi frater (f) quidam ex monachis beati Eligii, po-
stquam decubens, impositis sancti antistitis meliore, sanatus perhibetur. Certis
monachos in sancti Dionysii basilica collocatos a Dagoberto fuisse nemo negaverit;
& si quis negaret, Fredegarium, alioque epus temporis auctores in se testes per-
traheret: & tamen epus basilicæ clericum vocat Audenus (g) ipse, ubi ait, clau-
dum in festo sancti Dionysii eidem gradum fuisse, dum vigilia a clero caneretur
in choro. Similes loquendi modi passim occurrunt, maxime in chronico Fontanel-
lensi. Haud scio an in basilica Dionysiana resedebat pius ille cæsar, nomine (h)
Duciclenus, non longe ab urbe Parisiaca commanens, quem beatus Eligius fre-
quenter visitare consueverat.

Post longum de rebus Hispanis silentium, nunc demum agendum est de Hel-
ladio Toletano pontifice, qui anno hujus seculi tricesimo-secundo cursum vi-
tæ mortalis absolvit. Fuerat antea episcopatum monachus & abbas Agalensis mo-
nasterii, in Toletana urbe suburbio sita, ea quo multi eo seculo episcopi in se-
dem Toletanam assumpti sunt, nempe Helladius ipse, de quo nunc agimus; Ju-
stus ipsius Helladii successor, Eugenius duo, & Hildefonsus, omnes doctrinæ & san-
ctitatis illustres. Helladius (i) in sedem Toletanam Augustus successit sed annum
sexcentium quatum-decimum, ejusque regimen decem & octo annis tenuit.
Is primum in aula regia illustrissimus, rectorque rerum publicarum, subinde in
Agalensis monasterium secedebat, ubi, remota elementum seculi quæ pompâ, lux se
vilibus quibusque manipulari officiis, ut stipularum fasciculos ad cibarium defec-

ret. Tandem verò, relictis omnibus quæ fecerat, ad sanctum illud monasterium, quod voto frequentaverat, optati voti usque ad finem potiturus accessit. Ibi factus omnium pater, meritis studisque sanctis & vitam monachorum optimè rexit, statumque monasterii multis epibus auxit. Jam senio pene confectus ad pontificatus apicem evocatur. Ecclesiam Toletanam magnâ discretione administravit; & eximie illustravit exemplis. Tante caritatis & misericordie in pauperes & egenos, ut eos non secus ac propria viscera confoveret. Obiit sub initia regni Sisenandi, qui viâ sexcentisimâ sexagesimâ nonâ regnare cepit. Hunc excepit Justus (a) ejus discipulus, ab infantia in rebus monasticis ab ipso Helladio ex-
 cultus, & in Agaliensi monasterio tertius post eum rector. Ejus pontificatu Aga-
 lienſi monasterio præerat Richilanes abbas, ad quem epistolam scripsit, ut ne
 suscepſi gregis curam deferret. Hildeſonſum non videtur legiſſe Arnoldus Wion,
 ſed ipſe Helladiuſ ſcripſiſſe clariffimum exiſtiſſe ait. Helladiuſ quippe, teſte Hildeſo-
 ſo, tenuit ſcribere, quia quod ſcribendum fuit, quotidianæ operationis quodam
 veluti paginâ demonſtravit. Non confundendus Juſtus ejus ſucceſſor cum Juſto
 (b) diacono, qui & ipſe epicoſopus fuit, ſed in alia eccleſia. Helladio inſulſtare (c) ſi
 auſum, ob intemperantiam morum in reprobuſ verſuſ ſenſum, ac demum 2. ab. leg.
 niſtriſ aliaſ ſui inſpecto laqueo ſingulari expulſuſ. Exiſtat iſidori Hiſpalenſiſ
 antiſtiſiſ egregia epistoſa ad noſtruſ Helladiuſ exerceſſeſ coepicoſopus, qui in
 qua cum graviter moeet de redigendo in ordinem Cordubeniſi epicoſo, qui in
 pontificatſi culmine in carneſi crimine lapſuſ fuerat. Melius quippe eſſe illi,
 ut temporaliter judiceſ ab epicoſo, quâſi æterno damnetur iudicio. Sciât
 enim, inquit, ſe amiſſiſſe nomen & officiũ facerdotiſ, qui merituſ perdidit
 ſanctitatis. Hocet animuſ ad tam pian iuſtamque illoruſ tempoſum ſententiã,
 dum noſtruſ moeſ cum illiſ conſerimus. Ex præmiſſa porro iſidori epistoſa ſanſi
 vincitur alia (a) ſub ejus nomiſne conſiſta ad Maſonem epicoſopuſ, quæ lapſo-
 ſum ſacerdotuſ ſuſtitutionem approbat. Helladiſi epitaphiuſ ſcripſit
 in quo eadeſ, quæ in ejus eſlogio, commemorat: hoc ſoluſ addito, quod an-
 nos oſoginta tranſgreſſuſ deſceſſit, ſepulchreſ ſit in mœ ſacra beate Leocadia.
 Ejuſ opituſ in martyrologiſ recentioriſ conſignatuſ duodecimo kalenduſ
 Martii.

Non poſt multoſ abhinc meſeſ in catuſm iſdem migravit Ruticula, ſanſi Ce-
 ſariſi parthenoniſ Arelatenſiſ abbatſiſa, ſexageſimuſ ſeptimuſ agens annuſ. Die
 ſabbati ante feſtuſm beati Laurentii febre correpta, domiſciã graviter egrotate
 cepit. Rogantiſuſ ſororibuſ, ut leſtaſeſ ejuſ, quæ ſemel tantuſ in anno revol-
 vere ſolebat, mollioribuſ ſtamentiſ ſteſni pateretur, acquieſcere noluit. Feſtâ
 ſecunduſ, quæ ſanſi Laurentii feſtâ erat, cum ſororeſ ad ejuſ leſtuſm præ ni-
 ſia triliſta ſubſiſſa voce paſſerent, clariſuſ paſſereſ iſſit, ut ex paſſimoruſ,
 cantu & ſcuiſ recrearetur. Ipſâ die ad horam ſextam, quâſi ſubſideneſ, ani-
 mam Deo reddidit. Theodoſiſ, ejuſ civitatiſ epicoſopus, cum toto clero ſunus
 virginuſ ſanſte curavit. Cùm ejuſ corpeſ ad baſilicã ſanſte Mariæ, ubi ſanſtiſ
 moniaſeſ humani moſ erat, deferretur; ſnuſ & monaſteriſi ſanaliſ, qui oculiſ or-
 batus erat, lamen ad ſeretriſ conaſtuſm recepit. Miruſ eſt quantum ſui deſide-
 riuſ ſororibuſ reliquitſi pia mater, quæ illuſ conſolatuſ omneſ diligebatſi omneſ.
 Quippe hæc illiſ jugiſ cura & ſollicitudo erat, ut ne quam liliaruſ pſſerent
 triliſtaſ aſſiceret, neu nimio labore gravaret. Nec tamen eaſ orio torpſſereſ
 ſuacbat, ſed ad ferventem omneſ diſpoſitam animabat. Hæc in regimẽd mona-
 ſteriſi ſucceſſit Ceſia abbatſiſa, cui Florentiuſ prædyter Triclaſine eccleſiæ li-
 belluſm de beate Ruticulæ vita nuncupavit.

Eodem meſe, & forte eodem anno, Chagnoſiduſ epicoſopus Laudunenſiſ ſanſi
 munuſ implevit iſtatuſ, ut loquutſ Pauluſ Virdunenſiſ antiſteſ in epistoſa ad
 Deſidriuſm Caduſenſem, id eſt ſanſi ſanguiniſ ſeu apoplexiã conſeſſeſ. Ejuſ obi-
 tuſ Auguſti die viciſſimâ-tertiã colitſ in martyrologio Benedicſtino. Incuſtoſ le-
 gioneſ ſiſſit Pſendo-Theodoſiuſ in vita Magnœaldi, cùm Chagnoſaldi ſeſſa
 Magnœaldi tribuit. Hæc ſuo loco expendenda. Succelſoreſ in ſede Laudunenſiſ ha-
 buit Attolauſ, qui Salaberguſ in urbem Laudunuſ exſcepit.

Fara ſeu Burgundofara, Chagnoſaldi germana ſoror, anno Dagoberti regis in
 Neulſtria quinto, viſ kalenduſ Novembeliſ teſtamentuſm conſidiſſe traditſ, nini-
 rum ut donationeſ, oſiſ Eboraceniſi monaſterio ad ſe ſuſceſ, conſirmaret. Id ſe-
 cit accitroſ Waldoneſ notario, præſentibuſ in teſtimoniũ ſacerdotibuſ & ſecula-
 ribuſ viriſ. In vulgareſ teſtamentoſ geſtoreſm ſuũ Agneticuſ, germanoſ Burgu-
 doſaroneſ & Chagnuſuſ, ſororeſ Agnetrudem vocat. Si Chagnuſiſ Meſn eſſeſ
 cum Chagnoſaldo, quem germanuſ ejuſ fratreſ fuiſſe ex Jone monacho indubiuſ
 eſt, in viriſ adhuc erat Chagnoſiduſ, cùm teſtamentuſm conſidiſ Burgundofara.

in Hoc

ANN. CHL.
630

Justus ſucceſ-
ſor.

(a) ſiſt. c. 3.

(b) ſiſt. c. 3.

(c) Conſiſ. ſu-
ſ. c. 3. ſiſt. c. 3.
Parluſ. p. 30.

XXVIII.
ſ. Ruticula
morteſ.

XXIX.
Chagnoſiduſ
ſanſi epicoſo-
puiſ.

XXX.
Fara teſta-
mentuſm con-
ſidiſ.

ANN. CHL.
631.

(*) 797.

XXXI.
Mora in eorum
monasterio
facta.

Hoc testamentum in primis predicto monasterio Eboriacensi, sito in pago Brigio,
quod est constructum in honore domine ac sancte Mariæ, & sancti Petri apo-
stolorum principia, dat portionem suam de villa Campellis, quam contra ger-
manos suos in partem acceperat; item de villa Cayeniaco pagi Kaleris: tum,
villam Dalgo-siacum (*) sitam in pago Alidreusi; denique portionem suam,
an forte Pipimili villam, in suburbio Meldice civitatis, cum casis & arvis,
tam intra, quam extra muros eiusdem urbis; ad hanc portionem suam de villa
Lutra, sita in pago Parisiaco, faventibus dulcissimis germanis suis, Chaguiffo,
Burgundofone, & Agnetrude. Actum est hoc Eboriaco monasterio in mense
Ostebri.

Post hoc testamentum Fara vixit per aliquot annos: cuius tempore quædam fa-
cta memoriam digna, que Jonas in litteras retulit, patrata sunt, præterque ad vir-
tutis commendationem, quædam etiam ad castigationem viciorum. Prioris generis
est exemplum Siferudis virginis, que cum cæliararia monasterii esset, de indante
obitu ælii admodum, reliquos quadraginta dies moribus corrigendis & vitæ
emendandæ sedulo impendit. Cum septem ac triginta dies in precibus, jejuniis,
vigiliisque exegisset, in celum a duobus angelis rapta fuisse dicitur, indeque ad
triduum falsa rediit, matrem, id est Burgundofaram abbatissam, ceterumque Dei
famularum ceterum convocasse, ac rogasse, ut suis precibus ipsi subvenirent, morti-
ruæ post triduum dierum sibi datas inducias. Post triduum denovo ad celum evocata,
inter angelicos concentus illuc evolavit. Hoc primum plissime ac felicissime moris
in illo ætœno exemplum a Domino famulabus suis ostensum fuisse ait Jonas,
ut superflites toto studio ad celum religionis contenderent. De hac Siferude lo-
quendum sanctæ Færæ vetus martyrologium, in quo nonis Martii sit contempo-
rario sanctæ Siferudis virginis. Ex his patet falli eos, qui cum illius monasterii
abbatissam fuisse opinantur: quippe que tantum cæliararia fuit, & vivente sanctâ
Færâ primâ abbatissâ, ex primis illius loci sanctimonialibus ad aliarum exemplum
mortua est.

Non impar exemplum edidit Gibitridis virgo, genere & religione nobilis, Bur-
gundofaræ consanguinea, que illam in extrema positam videns, obnixæ a Deo
cum lacrymis postulavit, ut ipsam matrem mori non sineret, sed se potius sode-
lesque suas ad se reciperet. Nec mora, Burgundofaræ longioris vitæ indeque con-
cessa: ipsa Gibitridis ex repentina febre exanimis, sed vitæ ad sex menses reddita,
denum tanto divinæ gratiæ munere defuncta est, ut ipsius cellula cuiuslibet quo-
dam odore perfusa sit, telle Jonæ monacho: quo etiam præsentem idem accidit in
eclesia, cum ejus commemorationem inter ecclesiasticis tricesimo die ageretur,
missarum sollempnia pro ea celebrarent.

Eximium verò patientiæ specimen edidit pia virgo Hercantrudis, nobilibus &
ipsa parentibus orta, que ab infantia Deo ihu consecrata, continua dolorum im-
manium tormenta sustinuit: in quibus virtus animæ manebat inconcussa; mira hu-
militas, mansuetudo & pietas cum lacrymarum ubertate resalgebat; sed in primis
tanta vitæ innocentia, ut sexum discrimina nesciret. Inter hæc ei contigit ali-
quando, ut contra regulam prescriptam nonnihil faceret, quam ob culpam prædi-
cti monasterii mater eam a sacro Christi Domini corporis communione removet,
dum inpositæ sibi penitentis satisfecisset. Erat verò in crastinum festum depoli-
tionis sanctissimi antistitis Martini. Verùm, totam illam noctem in lamentis &
precibus pervigilem ducens, culpam veniam a Deo atque a matre impetravit Chri-
stique corpori sequenti die communicavit, religiosior deinceps effecta. Morti de-
mum post aliquot annos proxima, cum quandam sanctimonialium muros religiosam
eorum cerneret: Cito, inquit, non Christo. Suspenditis omnibus, quid vellet; una
earum reatum agnoscens suum, huius prostrata culpam confiteor, & in omnibus
se emendatorum pollicetur.

Quadam die dominicâ, dum missarum sollempnia Burgundofara cum sacro vir-
ginum collegio spectaret, & jam sacri corporis communione participarentur;
quædam ex eis, Domina nomine, cum jam corpus Domini accepisset, ac sangui-
nem labasset; ipsa Jonæ verba refert, & sacro choro inserta una cum compari-
bus caneret: Hoc sacrum corpus Domini & Salvatoris sanguinem sumit vobis in
vitam æternam; simul in ore ejus globus rutilans micavit. Sed postea ciationis vi-
tio prædicti, quod modestiæ ac religione meruerat.

Alia ex his Willida ex genere Saxonum, & ipsa religiosissima, Agæ Dago-
berti consisteri, qui monasterio infestus erat, interitum perdidit; & sororum
suarum, que prius desecrant, caestem gloriam, quas inter Antidid erat, conpe-
xit. Hæc etiam aliam puellam admonuit, quicquillas aut abiceret; quippe que
men-

monere foribus ac vice secularis reliquis inquinatum gereret. Mox illa ter-
ticia solo proferuntur, *et atque omnia mari per confessionem praeiit*, uti Jonas in-
quitur.

ANN. CHR.
630.

Ad haec quidam puella, nomine Rithildis, cum dñi inter regularis vi-
tae accuratam observantem, immobili desiderio aspiraret ad ecclesia, ad extre-
ma dentium redacta, sacre lectionis codices coram se legi poposcit. Fortè una ex
assistentibus vas lucernae aqua & oleo cum impleverit, aquam in lac commutatam
supens animadvertit. Tum, lacte ab oleo iussu matris separato, oleum ex vase,
denovo manare cepit, quod sollicitè collectum in sacario recondidere, ex quo
multi sanitatem consecuti sunt. Testes sunt, ait Jonas, huius rei Burgundosa-
ra, pontifexque Meldensis urbis, haud dubie Faro, & Waldebertus abbas Lu-
xoviensis monasterii.

Ad delinquentes quod attinet, quasdam ex illis recedens conversas eo usque seduxit
demon, ut exitiabilem seculi vitam denovo appetere, & ad immane exsequen-
dum consilium, admodò scilicet, sepe monasterii transilire conarentur. Mox ignis
maius ingens, per torridum domus oilia exultat. Hoc tumultui fragore excite fore-
ret, cernituras aliquemque, & via intra sepe monasterii revocant. Tum ille fa-
si pudore sustinet, culpas agnoscunt, matrisque per confessionem praeiit. Aliis du-
bus secus contigit, quibus a demone persuasum est, ut confessionem non face-
rent eorum, quae vel in seculo, vel in monasterio commiserant. *Exat enim con-
fessionem monasterii*, ait Jonas, *ut ter in die per confessionem unaqueque eorum mentem
purgaret*. Ille denovo e monasterio clama egressa, sed ab inquisitoribus illuc redu-
dit, obfirmatis in malum animis, divina ultione ad extrema tandem venerunt.
Hortante matre, ut saltem inter supremas vitae horas confessionem scelerum exparent,
& sacri corporis communione munirentur; obdurato corde nihil remedii admitten-
tes perierant. Harum verò cadavera nequaquam in communi ceterarum condito-
rio, sed seorsum foris sepeliri mater iussit: super quarum tumulos per totum trien-
nium globus igneus visus est, & voces ululantium audire.

In his aliisque exemplis a Jona relatis, illud in primis observandum occurrit,
quod sanctimonialis matris seu abbatissae peccata confiterentur, etiam gravia, quae
in seculo commiserant, nullà sacerdotis facta mentione. Sed tamen sacerdotis mi-
nisterium non excludi ex eo colligitur, quod Columbanus, cujus instituta illic ser-
vabantur, postquam tria confessionis seu revelationis conscientiae tempora in Pami-
rentiali distribuit capite primo, nempe ante mentem seu reflectionem; ante introitum
lectularum, vel concubae fuerit facile dare; culpam nihilo minus sacerdoti faten-
dam praescribit capite viciesimo-nono. Fortasse in monasteriis eius institutis sancti-
monialium id in usu erat, quod Basiliius (a) de sui temporis sanctimonialibus sta-
tuit in brevioribus regulis: ubi interroganti, utrum oporteat, cum aliquo sorore
quodcumque delictum suum presbytero confiteri, etiam matrem monasterii ad-
esse; respondet, honestius sibi videri & religiosius, ut per seniores matrem
presbyter, siquidem illud sibi videtur, statuat, & modum vel tempus prouten-
tis imponat ad emendationem ipsius, quae corrigi desiderat a peccato. Neque
enim Burgundosaram, sanctissimam utriusque abbatissam, in monasterio fuisse erro-
re credere fas est, qualis fuit olim quarundam apud Graecos abbatissarum, quae
ab episcopo facultatem petierunt (b) monacharum sibi subditarum exco-
ndendi confessiones; quam petitionem iure merito repexit patriarcha Aorthochenus, dicens,
tam potestatem solis sacerdotibus concessam esse.

XXXII.

Observandum de confessione
ae sanctimonialium, &c.

(a) Basiliius, reg.
l. vi. c. 139.

(b) Basiliius,
l. vi. c. 139.

Alterum notabile est, eorum psalmorum in agone morientium adhiberi solum;
quod de sancta Rusticula etiam superius vidimus. Tertium monachos sanctimoniali-
bus in extremo agone positos adfuisse cum toto sanctimonialium coeta, eos scilicet,
quos venerabilis Beda (c) fratres monasterii vocat, in aliis adibus commoran-
ter: quibus postea secularis canonici, ut in aliis plerisque locis, successerunt. His
curiam observatis, ad ordinem revertor.

Tunc temporis Caduroensem tenebat, illustrabatque ecclesiam Desiderius (d)
antistes, qui monasticum institutum illa in partibus mirifice coluit ac propagavit;
ad eum ejus veluti pelmus apud Cadurocos institutor habitus sit ab auctore gravi-
tate & ferè aequali, qui libellum de ejus gestis composuit. Nullum, inquit, eo rem-
pore in urbe Caracae propositum monachi, neque habitus religionis aut regule propaga-
toris cenobialis intraverat. Secta Columbani procul aberat: instituta beati Benedicti
longè dilabant. Desiderii autem tempore haec secta Caracae intravit, hujus sub
die haec religio adulescere coepit. Erant tamen in pago Cadurocino ante Deside-
rii pontificatum monasteria, uti argumento est Dagoberti regis epistola, ad confir-
mandam ejus electionem inscripta Francorum episcopis & ducibus, cunctoque po-
pulo

XXXIII.

Desiderius
Caduroci
episcopus
ordinis
monastici
propagator.

(d) Beda lib.
3. c. 13.

Monasteria,
Cadurocina.

ANN. CHIL.
632.

(a) *Chesii*
m. 2. p. 83.
(b) *ibid.*
n. 34.

Mosiacense
praecipuum.

(c) *Org. Tur.*
lib. 7. c. 30.

pulo Galliarum: ubi hanc civitatem, abbatemque *Catervorum* confesse fuisse testatur. Ex eorum numero fuisse videtur Magnus abbas, cujus causam dilectissimo filio suo Desiderio, in aula tum degenti Archineftrada pissima genitrix commendat. Fortasse etiam ex illis erat Bertegisilus abbas, qui domino Desiderio thesaurario (a) aliam epistolam scripsit. Immo etiam sancti Amantii monasterium, quod tantâ magnificentiâ insinavit Desiderius tum episcopus, ut primus ejus auctor ab auctore vitæ censetur, jam ante ejus pontificatum exstabat, ut superius (b) vidimus agendo de altero Desiderio episcopo Ausiodorensi, qui ad stipendia monachorum nonnulla testamentum legavit praedicto monasterio, ubi genitrix ejus Nestara corpore quiescebat. Antiquissimum idem est in eodem pago Mosiacense seu Mosiacense monasterium, tunc ad seculares conversum canonicos, sicut ad consuetudinem Sarre in Tarnum, qui paulo infra in Garunnam devolvitur. Hujus originem Chlodoveo Magno tribuunt, qui Chlothario secundo potius tribuenda est; liquiden a viris laudabilibus Anseberto & Leutado expletam dicitur Desiderio jam Cadenci sedente, cum paulo ante regis impulsu initiatum fuisset, ut in codice Mosiacensi legitur; secus in alio codice, quem prætulit Labbeus, substituendo Marcianense monasterium. Verum hoc serius constructum videtur, nimium a Pippino rege, uti & Fligincense, olim unitum Concheni diocesis Rutenensis, de quibus aliis agemus. Hæc prima sunt virorum monasteria apud Cadurcenses. Incertum cujus loci fuerit abbas (c) ille Cadurcine urbis, Guncchramni regis justu flagellis crucis, & in carcerem retrusus, quod Gundobaldi litteras, in cavata codicis tabula sub cera reconditas, ad ejus amicos clam deferens fuisset deprehensus.

Ad virginum cenobia quod attinet, in eadem diocesi exstabat coneborium illud Aspalie abbatissæ, quam Desiderius episcopus scriptis litteris hortatur ad agendam de perpetrato crimine penitentiam exemplo peccatricis semine, cujus hisce floriam frequentius ab ea relegendi cupit. Ergo, inquit, compatiatur anima tua dolori meo, ut ego possim, vulnere sanato, lætificari de bono tuo. Age penitentiam, quantum nobis potes; & omni custodia serva cor tuum. Confido ego in Domino meo Jesu-Christo, quia tibi obliterabit omnem maculam. tua confusio bonæ confesio. Oro ergo, & per Dominum Jesum-Christum te ceteros, ut non des amplius diabolo locum; sed in jejuniis, & obsecrationibus, & vigiliis te instantè impendas; & quantum fœcis te hominum destitutam præsidio, tantum tibi divinum adesse flagites adjumentum. Ita pius antistes, haud dubie pro carnali lapsu, cui expiando, forte quod publicum crimen non esset, non abdicacionem officii, sed solam penitentiam Aspalie abbatissæ præscribit. Redeo ad monasterium Mosiacense, cujus primus abbas fuit sanctus Ansebertus, quem cum Amberto Rotomagensi episcopo plerique perperam confundunt. In veteri martyrologio Silve-majoris, prædixit valens Othobri Mosiacense monasterio sancti Anseberti abbatit sit memoria. Ejus successorem Leotadium idem sanctum dicunt, uti & successores ejus Paternam & Amarandum; quorum alterum Auxitanæ, alterum Aibensis ecclesie episcopos fuisse tradunt. *Preceabili in Christo patri & domino apostolice* Leotadio abbati monasterii Mosiacensis Nixetius, vir prædixit, & uxor ejus Erimetruda multa prædia vendunt in pago Tolosano, Agimontii & Flusano, mense Maio, anno septimo domini Theodori regis; quod de Theodetico Chlodovei junioris filio interpretandum videtur. Ad Mosiaci erymon quod attinet, si Petro Valli-Cernai monacho credimus, *Mosiacum a Moys*, quod est æquus, vocatur, eo videlicet quod dulcissimus inens fontibus abundat; quamquam apud veteres non *Mosiacum*, sed *Musiæacum* passim scribitur.

XXXIV.
S. Amantii
monasterium.

Inter pia Desiderii opera præcipuum est sancti Amantii monasterium, in cubitis ædibus eximium, quod septingentorum & quinquaginta ab urbe passuum intervallo demum ædificavit. Singulari ejus monasterii fabrica fuit, quod non basilicæ altitudine & fornicum elegantia, tum sublimium domorum amplitudine & septotum dignitate cæteris præstabat. Primam loci basilicam, (nam plures in illo monasterio pro veteri more erant) non Gallicano ritu minutis ac rotundis, sed quadratis ac decolatis lapidibus extruendam curavit, duplici portici operi adjectâ. Ibidem copiosum monachorum coetum congregavit, quibus congrua ex propriis facultatibus subsidia contulit, præfecto Dadaleno abbate, post Urlicium venerabilem virum, qui antea monasterium regebat. Ille vir sanctus pias cordis sui delicias, cum viveret, collocavit, ibidemque corpus suum post mortem sepeliri voluit. Quædam etiam prædia eidem loco largita est Bobila, seu Bobilana, senatrix Romanæ seu Gallicanæ, Severi quendam comitis, cujus idem corpus eodem in loco sepultum est. Hæc est illustris mater-familias Bobilana, in cujus gratiam duas epistolas scripsit Desiderius ad Paulum Virdunensem, & Abbo-

Abbonem Mettensem episcopos, ut quardam res ei debite, quas quidam Leva inijisse renebat, eidem restituerentur. Id duorum illorum episcoporum testantur epistole due apud Chethium (a), in quarum altera, que Abbonis est, Bobilanus pater Agilensis vocatur. Inter alia verò prædia, que Desiderius eidem monasterio contulit, mentio fit (b) de Marcellaco; ex quo intelligitur, monasterium eo in loco nectum tum fuisse constructum. Perfectis omnibus, que ad monasterii fabricam & ornamentum necessaria erant, multos ex Gallicanis ecclesiis antistites ad ejus dedicationem invitavit. Exstat ejus hac de re epistola ad Paulum episcopum Viridunensem, quam hic referre juvat.

Domini super suo Paulo episcopo Desiderius peccator. Jam credo ad aures tuas perlatum, qualiter monasterium construere cupimus, & hospitalem jam, mihi Dominus cooperetur, consummatum habeam. Præinde rogo atque invito apostolicam dignitatem vestram, ut istam ad dedicationem interesse dignemini: & cum nos istum in Dei nomine viderimus, aliquem finem debet commorari, de illa potius ac desiderabili vita, de qua mundi suspicari solebamus, familiaris colloquia desidero ut habeamus. Aliis etenim plures episcopos interfui facimus, qui nos vel exemplo juvant, vel hortari roborent: quorum nos excubemus non modiciter opinor adjuvari. Veni igitur, carissime, quantum longius, tantum velocius: ut, post diuinam corporis abstentionem, tandem resicilemur motui consolationis. Adhuc credo, Dominus de se concionantibus, adhibet clementiam: ut nos deseret unquam, qui passus est pro nobis de sede venire paterna. Orantem te pro nobis potentis Domini nostri Jesu-Christi conservare dignetur.

Hinc patet, magnam olim intercessisse inter utrumque familiaritatem: sive, quod Paulus, cum monachus esset Theologensis, ad aulam Chlotharii, ejus tum thesaurarius erat Desiderius, idemdem ventitabat: sive quod Desiderius Paulum in suo monasterio conveniebat. Sanè Dagobertus in indiculo ad Sulpicium Bituricensem episcopum pro Desiderii consecratione, ejus devotissimum ac monasticam conversationem laudat. Non dubito quin ad hanc dedicationem invitatus sit etiam cum Paulo Sulpicius, quos statum suorum amitorum loco habere se testatur in epistola (c) ad Dionem seu Audotum episcopum, qui cum (d) Desiderius etiam & cum Eligio antiquam necessitudinem & inconvulsam caritatem, precumque communionem continuari cupit: ut, quemadmodum in aula terenti principis foci fuerant; ita in illo superni Regis caelesti palatio simul vivere mercantur. Ad hæc verò eorum amplius se orationibus, quam suis viribus confidere, dicit. Non impar ejus amicitia cum Abbate Mettensi episcopo, cui in alia epistola (e) nuntium quendam monachum, qui ad Mettensem quoddam monasterium observandæ discipline causâ ab se missus erat, præcipue commendat, rogatque in sacra ejus admitti colloquia: ut sicut nos, inquit, in seculi habitu, in contrarium strenuissimi Flutharii principis matris sollemniter relevare fabellis: ita jam nunc illi, ad plenum depositis vanitate, dulcis licet Christi ramine præcepta. Sic vir sanctus colloquia nonnulli de rebus sacris miscere cum amicis solebat, etiam in seculari habitu, in ipso palatio Chlotharii regis, quem Flutharium vocat, eum ad modum, quo monasterium sancti Eligii apud Chlodolfum allecubi legere memini, vixit Flutharius, pro Chlothario, & alia id genus.

Præter sancti Amantii monasterium Desiderius aliud sub ipso Caracore oppido edificavit in honorem sanctæ Mariæ semper virginis: cujus operis prosecutorem Claudium abbatem constituit, cui postmodum crenobii regimen commisit. Eundem aliquando cum litteris (f) de munusculis misit ad Modouldum Trevirensium episcopum, gratias agens, quod se in illas partes processum paterno affectu reliquisset; eidemque illam communem Claudium abbatem obnoxie commendat.

Anno quinto Dagoberti regis, ut legitur in chronico monasterii sancti Benigni Divionensis, illustri quidam vir, nomine Ermenbertus, ejusque conjux Ermenara, sancto Benigno dederunt quassam villam ad se pertinentes, nempe Policacem, & Fontem-Lagnis in pago Latifensis (*); & in Lingonico Masclacum, que superioris tempore a Dodoaldo episcopo Lingonensi huic loco attributa fuerant, sed violentia peiorum hominum postmodum ablata. Exstat ejus rei charta optime notæ apud Perardum (f), inscripta sacrosanctæ basilicæ sub oppido Divione constructæ, ubi beatus Benignus sacerdos & martyr requiescit in corpore: in qua Ermenbertus & Ermenara prædictas res sancto Benigno, que per commutationem vii apostolici domni Dodoaldi episcopi ad venerabilem virum Bobolcum abbatem tunc quondam pervenerant, ex integro restitunt sancto Benigno, ut monachi, vel pauperes ibi constitentes, pro se Domini misericordiam deprecantur. Adhuc in superdicto monasterio publice, anno ab incarnatione Domini sexcentesimo tricesimo secundo, die tercio post kalendas Septembris, anno quinto Dagoberti

Amel. Remd. Ym. 4.

T t

162

ANN. CHR.
412.
(a) Chethi
m. 1. pag. 81.
& 186.
(b) Pater. 127.
Dedicatione.

XXXV.
Abbas S. Moe
112.

XXXVI.
S. Benigne
donati in facta.
(*) Lagnis.

(f) Perard
pag. 7.

ANN. CHR.
cxi.
Abbas in-
jus loci.

regis; quæ noxæ chronologicæ mixtæ confirmarent calculum nostrum de annis regni Dagoberti, si annum incarnationis in primigeniis illis litteris appositum fuisse constaret. Lingonensem ecclesiam post Dodacaldum, restitui in vulgatis Madoaldum, regem Bermodum episcopum, qui synodo Remensi, ante annos septem habite, interfuit, se subscripsit: quo sedente, monasterio sancti Benigni præerat Richimarus abbas, successor Boboloni, sub quo superiores litteræ dactæ sunt. Alter fuit Bobolenus episcopus loci abbas procedente seculo octavo, cui Ermenoara quidam Deo sacra villam Ruliacum in pago Atuariorum sancti Benigni basilicæ contraxit, defuncto Theoderico rege, cognomento Caleni. Ubi vehementer mihi suspicio iactata est, num idem sit utrobique Bobolenus abbas, eademque Ermenoara, quæ Dagoberto secundo rege conjugata, postmodum viro suo mortuo, Deo sacra fuerit. Verum scrupulum exemit tempus Madoaldi & Altorici episcoporum, qui illis in actis laudantur, integro seculo alter ab altero disjuncti.

ANN. CHR.
cxi.
XXVII.
Paulinus fit
episcopus
Rosensis.
(*) Ista ibi
in fide.

A Nnus proximus clade & nece Edwini Northumbroregis, ac Paulini episcopi Eboracensis fugæ insignis fuit. Cùm (*) Edwinus, susceptæ fide christianæ septendecim omnino annis genti Anglorum simul & Brittonum Northumbrensi præfuisset, adversus eum confurrexit Ceadwalla rex Brittonum, opem conferente Penda Merciorum rege; & consilio gravi prælo, Edwinus caesus cum Osfrido, altero ejus filio; fusilque ejus exercitus, relicto solo filio Eadfrido, qui ad Pandam regem transiit, ab eoque postmodum contra fidem juraverandi interemptus est. Hæc clade accepta, maxime illecebre in Northumbrensi ecclesiâ factæ, maxime quod Penda cum omni Merciorum gente idolis deditus, & christiæ fidei experti erat: Ceadwalla verò, etsi nomen Christiani gereret, pagano truculentior, nec serui muliebri, nec innocue parvulorum artati pepercit, nec ipsi etiam christiani nomini, ob inuicem Brittonum odium in Anglos, quos, etsi Christianos, non secus ac paganos habebant. Sic turbatis & afflictiis illius ecclesiæ rebus, Paulinus qui nihil prædidi nisi in fuga relinquitum erat, assumpti secum Eadburgæ reginæ, navigio in Cantiam rediit, atque ab Honorio archiepiscopo & ab Eadbaldo rege honorifice acceptus est, altaris secum vas pretiosum compluribus Edwini regis, in his cruce magnâ aurâ, & calice aureo, ad ministerium altaris consecrato. Tunc temporis viduata erat Rosensis ecclesiâ morte Romani episcopi, qui ad Honorium papam a Justo archiepiscopo, Honorii archiepiscopi decessore, Romam legatus, Italici maris fluctibus absorptus fuerat. Hanc itaque ecclesiam Paulinus, invitatus Honorii antistitis & Eadbaldi regis, administrandam suscepit, relicto in ecclesiâ Eboracensi Jacobo diacono, viro sancto & ecclesiasticarum rerum peritissimo, qui multis dæmoni prædas docendo & baptizando eripuit, ibidemque plenas diem dedecit. Northumbroregum regnum, quod Deiros & Berniciis comprehendebat, inter se fe (*) partiali sunt Officiis & Eanfrides. Officio Deiri, Eanfrido Bernici obtrixit. Prior quidem Elfrico Edwini patruus natus, a Paulino christiane fidei militis & ipse imbutus fuerat: posterior Eanfridus, filius Eadfridi, Northumbroregum ante Edwinum regis, cujus filii toto Edwini principatu apud Scottos sive Pictos exules, ibidem a Scottis in christiana fide eruditi baptismum susceperant. Sed uterque paulo post egestatē fide christiana, vitam cum regno jūctā amittit, Ceadwalla rege Christi vindicante injuriis, ut ambitionem ipse suam expleat. Deia regnum devolutum est ad dignum heredem Ofwaldum, Eanfridi fratrem, qui collectâ paucorum milium manu, Ceadwallam, viros suos immodicè jactantem, facili negotio vicit, ipsumque interemit, decessâ pedit in terram & adoratâ Christi cruce: quod primum apud Berniciis christiane fidei monumentum fuit. Reliquæ Edwinus, præter Eanfridum, filium, nomine Wllescanum, & ex Ofwico filio nepotem ipsam: quos Eadburga regina, metu Eadbaldi & Ofwaldi regum, auferendos in Galliam, misit ad Dagobertum regem, qui ipsi amicus & affinis erat: sed ambo in peritiâ defuncti, pro dignitate in ecclesiâ, fortè Dionysiana, sepulti sunt. Eadburga ipsa paulo post monasticum velum sumpsit.

XXXVIII.
Toletani con-
cilio quasi
decursa.

Hoc ipso anno, Sisenandi regis studio Hispaniarum episcopi Toleti in sanctæ Leonadæ basilicâ conveniunt, & septuaginta-quinque condiderunt canones sub nomine quarti concilii Toletani, cui intererant ex monachis episcopi, Julius Toletanæ ecclesiæ metropolitano, & Nonicus Grundenis, presidente Iudoro Hispaniæ metropolitano, canonum auctore, qui magno in monasticum ordinem studio erat affectus, et ejus regula in primis probat. In hoc concilio quidam editi sunt canones in rem nostram præcipui, nempe quadragesimæ-novæ & sequentes. Primi hæc verba sunt. Monachum aut paternam devotio, aut propriâ professione facti. Quidquid horum fuerit, alligatum tenebit. Prinde bis ad mundum reverti interdictum, & omnem ad seculum interdictum regressum. Hæc institutio in veteri testamen-

De puerorum
oblatione.

to adumbrata in Samuelis prophetae oblatione Deo facta, ejus exemplo in novo inchoata in monasteriis per Basilium, & tandem perfecta & absoluta a sancto Benedicto, qui pueris, Deo in monasteriis a parentibus solemniter ritu oblatis, omnimodam repetendi seculi facilitatem, quam Basilus in medio reliquerat, in perpetuum interdidit. Hoc sancti Benedicti institutum prae oculis habuisse videtur Toletani patres condendo superiori canone; seu Ildorus canonicus auctor, qui in regula sua capite primo idem adstruit Samuelis exemplo. Durius visa est poteris haec in pueris necessitas, ideoque sensim emollienda. Modum ei quendam imposuerunt decime Toletanae synodi patres canone sexto, ubi pueris minori aetate, quibus vel religionis consuetudinem, vel monasticum in religione vestem aut enus, aut ambo parentes imponi voverint, ad secularem revertendi habitum non licere decernunt: verum parentibus filios suos religioni contrahere, non amplius quam usque ad decimum aetatis eorum annum, sic permittunt, ut pueris ab ea aetate liberum sit religionis cultum assumere, vel seculum repetere. Eadem moderatio adhibita in synodo Aquilgranensi sub Ludovico Pio, in qua congregati abbates capite tricesimo-sexto statuerunt, ut, quem pater aut mater tempore sacrificii altari solenni ritu obtulissent, hanc oblationem tempore intelligibili ipse puer confirmaret, quod consequens est in ipsius potestate relictum fuisse. Scrius apud Germanos commissa est hac remissio, ut patet ex canone viciesimo-seculo concilii Wormatiensis sub finem seculi noni. Hinc est quod Germani quidam hanc sancti Benedicti institutionem eodem tempore improbarunt, quos Rabanus Maurus singulari libello, quem sequenti volumine professus in lucem, reseravit. Procella temporis ubique hac severitatis antiquae obtinuit relaxatio, & retenta puriorum per parentes oblatione, eisdem jam adultis professionis emittende optio concessa: donec tandem offenditorum purorum ritus ecclesiae decretis penitus abrogatus est. Hinc fultus a nobis (a) aliis tractata, quae suis locis pro data occasione illustrabimus.

Prædicti Toletani concilii altero canone, nimirum quinquagesimo, sancitum est, clericis qui monachorum propositum appetunt, quia meliorem vitam sequi cupimus, liberum ab episcopo largiendum esse ingressum, nec interdicendum eorum propositum, qui ad contemplationis desiderium transire nituntur. Huic decreto præerat Gregorius Magnus in epistola ad Desiderium episcopum Viennensem, de qua superius (b) egimus.

Sequenti canone Toletani patres gravatè se ferre testantur, quod monachi a nonnullis episcopis servili operi mancipentur; & iura monasteriorum, contra constituta canonum, illicita presumptione usurpentur, ita ut pene ex economico possessio fiat, atque illis prout Christi ad ignominiam servitutemque redigatur, quod in posterum patres fieri verant, statuentes, ut hoc tantum sibi in monasteriis vindicent sacerdotes, quod præcipiunt canonem, id est, monachos ad conversationem sanctam permovere; abbates, aliaque officia ministrare, id est ordinare; (c) nam electio penes monachos erat ex regula Ildori, atque extra regulam sancta corrigere; quod soli abbati Liricensi conceditur in consilio Foropulienii.

Canones quinquagesimus-sextus & septimus, quos monachos ad monasteria sua revocant; eosque, qui nec inter clericos, nec inter monachos habentur, vel in clero, vel in monasteriis esse præcipitur, pænet illos qui ab episcopo suo, aut propter aetatem, aut propter languorem fuerint absoluti. Hæc ex Toletano concilio quarto, quod in quinto confirmatum, pro universali & magna synodo habitum est.

Non integro triennio supervixit huic concilio Ildorus, scripti monastici Regulae, quam sanctis fratribus in canone Mauriacensi constituta nuncupavit, & pro patris usque, ait in eius elogio Braulio, & invalidorum animis aptissimum temperavit. Multa sunt in ea regula Benedictina affinita, aliquando eadem de verbo: ledæ ab eo regulæ non dubium argumentum. Facili esset comparatio, si hæc permitterent historiæ leges. Jejuniorum, laboris ac lectionis eadem alternatio, vestes eadem, eademque nomina; tamen quidam addit Ildorus, pro patris scilicet usu. Audi quid ille de strato in capite quarto-decimo. Fratres quoque omnes, si possibile est, in uno conclavi conveniri decet; quid si difficile fuerit, certè ut decem, quibus unus est præponendus decanus, quasi rector & cultor.... Lux autem nocte dormitionem locum illustrat. Eadem sanctus Benedictus in capite viciesimo-seculo. Si potest fieri, omnes in uno loco dormiant. Si autem multitudine non fiat, decem aut octo cum senioribus suis, decanos alibi vocat, qui super eos solliciti sint, paucos. Candelæ jugiter in eadem cella ardeant usque mane. Vix ovum ovo similis. Initio Ildorus regulam suam, veluti quoddam vitæ perfectio-

ANN. CHR.
639.

(a) Ansteth.
123.

XXXIX.
De clericis
qui monachi
fieri volunt.

(b) supra lib.
20. ad 2.
XL.

Episcoporum
potestas in
monasteriis
temperatur.

XLII.
Contra mo-
nachos va-
gans.

XLII.
S. Ildori rei
gula, episcopi
monasteria.

ANN. CHR.
433.

ria rudimentum, proponit, quæ sancti Benedicti modestia est in sine regula fuit. Prolixior est aliorum locorum collatio. Ildorus cellulas fratribus iuxta ecclesiam instituit, ut possint propere quantocius ad officium: at locum agrotantium remotum esse iubet, ut quæ inquietudine aut clamoribus interturbarentur. Idem statuit, ut in penecolite omnes fratres sub divina professione se alligent, nihil petuliare apud conscientiam suam se habere. Ex eo capite, quæsto scilicet, desumpta est tria illa sententia: *Monachus quidquid quædam tempore acquirit, non sibi, sed monasterio acquirit*. Nulli fratrum separatam ad habitandum cellulam permisit, præter eum, qui fortasse morbo vel ætate defectus, hoc ex consilio patris monasterii promeruerit. Reclusos non admittit ob periculum oculi vel vane gloriæ: quippe reclusos non raro latere velle, ut parent. Prætere proinde omnes in sancta societate commorari, atque sub testimonio vitæ suæ transigere: ut si quid in eis vitiis esset, dum non celatur, curetur: si quid verò virtutum, ad incitamentum proficiat aliorum. Inter laborandum monachos iubet modicè sati aut plallere, ut carminis verbiq; Dei delectatione consolentur ipsam laborem. Libros gentium & hæreticorum legere nefas. Laicos ad familiarium. (a) cap. 6. admittit: ita ut hortos (c) oleum, vel apparatus ciborum propriis sibi manibus fratres exerceant: ædificiorum autem constructio vel cultus agrorum ad opus servorum pertinet. Ad hæc (b) ars piscaria laicis assignatur, uti & purgatio tritici cura, & ex more molendi. Massa tantis monachis subigenda relinquatur, & panis sibi propriis manibus conficiendus, ita ut pro hospitibus & infirmis laici faciant panes. Tempore secessionis claustra monasterii obserari iubet, adcludendos seculares. Abbas in communi refectorio, circa languoris sed morbi necessitatem, cibos cum fratribus sumere debebat, nec aliud quam cæteri, nec cultius accipere. Per omnem hebdomadam fratres oleum viles & bos ac legumina comedebant: in diebus verò sanctis linteum cum oleis *trassimur carum alimentum*: sed ita ut quisquis a carnibus vel a vino abstinere voluisset, non esset prohibendus. Laici manibus a communi mensa excludebantur. Fructuosus vocalium esum soli infirmis & itinerantibus (c) concedit. Quod ex mensis viæ perarbit egentibus dispensari mos erat. Ieiunium quotidianum a decimo-octavo kalendas Octobris servabatur, ut in regula sancti Benedicti, exceptis octo diebus a maiestate Domini. In quadraginta non solum a prandis, sed etiam a vino & oleo abstinabatur. Lapsos in gravia crimina, & lapsos, extra monasterium projici vetat. Officia monasterii erant penes abbatem, præpositum, custodem sacrorum, janitorem, cellerarium, hebdomadariam, & laicos. Eiusmodi laici monasterio addicti erant, ut fratres nostri converſi vel obliti (c) adeoque monachi haud laici tum censabantur. De his plura ad regulam sancti Fructuosi. Cura nutriendorum parvulorum, nempe qui obliti a parentibus fuerant, pertinebat ad vitam ætate gravem, sanctum & sapientem, qui illos non solum studiis literarum, sed etiam documentis virtutum informaret. Cum necesse erat urbem vel possessionem aliquam negotiorum causâ adire, ibiæ mittebantur duo fratres spirituales ac probatissimi: nequaquam verò adolescentes, aut nuper conversi. Si quando monachus ad aliud monasterium visitandum accedebat, eius moribus ac vivendi rationi se accommodabat, ad vitandum scandalum & perturbacionem. Pro spiritibus fratrum defunctorum alterâ die post penecoliten sacrificium, Deo offerebatur. Hæc sere Iudociensis Regule æconomia erat. Quodnam fuerit Honoracensis monasterium, cui hæc regula præscripta est, incertum.

In codice Lincienſi vetustissimo huius regule præmittitur psalmus, quod monachi illius monasterii abbati suo faciebant in hæc verba. *Hæc est psalmus, quod facimus nos, quorum frater amicitia fuit monachi, tibi patri nostro illi. Cum aut regularis antiquitas doceat, monasticam non fuit abbate ducere vitam: nec profectus esse alium monachorum iuxta suam præjudiciam suam agere; elegimus te in primis loco abbatis, cui contradimus animas nostras, simulque & corpora: ut sancti spirituales confusam nobis ea que sunt Dei imperet, animas nostras imbuat, cunctis precibus Deo offerat. Nostram ergo eris ab hodierno die de tempore tuis monachis obedire, præcepta servare, alius de conscientia tua revereri: tuum verò id munus, quod a majoribus legendo, vel audiendo didicisti, nobis tuo cunctatione imperare. Si quis sancti hoc psalmum, nostrum videlicet, quorum frater affixus fuit monachi, violare tentaveris, vel audiendo delictum, nobis tuo cunctatione imperare. Si quis sancti hoc psalmum, nostrum videlicet, quorum frater affixus fuit monachi, violare tentaveris, quia hoc non sine immenso sacrificio alturus es, sit tamen dixeris, & a cum fratribus auctoritate percussus, quandoque penitentiam ducens omnibus satisfaciatis fratribus. Simile psalmum legitur in fine regule communis sancti Fructuosi.*

SUB annum sequentem iacta sunt fundamenta monasterii, quod Dado seu Audocus, adhuc iarus, in saltu Briegio, ad torrentem Resbacem extruxit, & Jerusalem, five a villa ibi, ut aiunt, & othenis, five a studio monachorum, qui Deo contemplando & sancto ibidem otio vacaturi erant, appellari placuit, vulgo Resbacense a torrente preterflente nuncupatum, qui locus olim Gemellus-montis ob geminos lacus vocabatur. Ibidem etiam ab Audocno fundatum est monodochium in subsidium egenorum. Accitit e Luxoviensi monasterio, cuius institutum Dado summo pere coiebat, primus abbas Agilus seu Agiln (*), beati Columbanii discipulus, quoniam Eustachius abbas Luxoviensis nuper fuit apud Warastus & Boios predicationis foculum habuerat. Dagoberti regis decretum impetrando a Luxoviensibus Agilo adhibitum perhibent, propterea quod diversis, tum Luxoviensem, tum Vefantionensem, studiis retinebatur; eique in villa regia Compendio arcerito, postea apud Clipiacum in episcopali synodo, novi cenobii regimen ab ipso rege impostum fuisse. Basilicæ dedicatio a sanctis episcopis Farone Meldensi, & Amando Trajectensi, presentibus Dadoue & Eligio, sub virale beati Petri apostolorum principis facta est octavo kalendas Martii, nempe ipso die, quo sanctus Petrus Antiochie primū fuisse creditur. Altaris tabelam ex Patio marmore, cum quatuor illi summi viri suo loco aprare velient, ex eorum manibus elapsam, atque in duas dissipatam partes, mox ad eorum preces divinitus resectam tradidit. Hinc locum Dado opinis possessionibus ac pædiis dotavit, libellique & ornamentis ecclesiasticis ac variâ suppellectile abunde instruit, idemque se ipse Deo illic consecrasset, nisi raga, procerumque intercessisset auctoritas. Monachorum numerum ad octoginta sub Agilo abbate cervisse assenti eius vite scriptor. Hos inter multi fuerunt ex primoribus & proceribus regni, qui, spreto sæculi dignitatibus & pompis, Agilo se se discipline manciparunt: quos inter præcipuus fuit sanctus Hilbertus, & ipse monachorum præceptor insignis futurus. Jonas monachus in libro de vita Eustachii, quem ante annum huius sæculi quinquagesimum scribebat, Agilum laudat, qui modis, inquit, Resbacensi cenobio præfuit celsissimus. Hoc cenobium Dado suum vocat non semel in libro secundo de vita beati Eligii: ubi nonnulla commemorat, quæ in meo, ait, monasterio (a) nuper gesta sunt. Unum est de quodam fratre ex monachis suis, qui, cum ulcere pessimo in facie laboraret, allato sibi ex oleo, quod *medendi gratia* in secutorio sancti Eligii ibidem constructo antequam eius reliquias pendebat, extemplo sanatus est. Alterum est (b) de alio fratre, tertianâ febri graviter vexato, cui unus ex diaconis monasterii quoddam beati Eligii linxum super pectus tertio imposuit, ea quo reges penitus convalescit. Exstat in ejus monasterii tabulario diplomata Dagoberti regis, incipiens, *Apostolicis patribus domini episcopi, & illudribus viris dandis, utique magnifico Chemsis comiti, cumduisq; agentibus*: quo diplomate Dado referendarius, ejusque germani Ado & Rado, monasterium Jerusalem, quod veigò appellatur Resbacis, in Meldensi territorio situm, construxit, dicuntur in honore sanctorum Petri & Pauli, & sancti Antonii, ad monachos vel peregrinos *inhabitandum*, ac solitariâ vitæ suendum; eumque locum ex fisco regio a rege accepit, quapropter interdixit, ut nullus episcoporum, vel quilibet persona quidquam ex illo loco *extorqueat*, *aut in illis pacem* vindicare audeat, aut ad ipsam monasterium, vel ejus cellulas, nisi pro lucranda oratione; aut episcopus, nisi invitato aut voluntate abbas vel suæ congregationis illuc accedere: at vero ei liceat, ut, cum abbas ille a seculo fuisse evocatus, quem ex semetipsis ipsa congregatio secundum sanctam regulam sibi elegerit, seniores ibidem instituit. Dado obiit, Datum sub die kalendas, Octobris, anno regni Dagoberti quarto-decimo: quod anno præsentis convenit, vel sequenti. Certe Dadonem Dagoberti referendarium fuisse constet ex fragmento authentici ipsius Dagoberti diplomatis pro sancto Dionysio, in charta Aegyptiaca scripti, quod Dagobertus rea subscripsit, *Dado scribitur*. Habentur etiam in Resbacensi archivo privilegia quædam Romanorum pontificum, Johannis quarti & Martini primi, sed in eis vitiatæ sunt chronologicæ notæ. Privilegia hæc agnovit Fulconis subdiaconus Malderensis in vita metrica sancti Faronis, quam sæculo undecimo composuit rogatus Gaufridi abbatis sanctæ Crucis: quo in carmine, postquam miraculum de reparato altari lapide resultit, hæc habet de privilegio Regis Resbacensi.

Hæc sanctus pater ornavit miracula Faro,
Liberat locum vici domavit in ævom,
Regis, item papa confirmat condicione.

ANN. CHR.

614.

XLIII.

Dado cen-

obitus mona-

sterii Res-

bacense.

(*) S. A. 1.

(a) Adidat;

ib. c. 64.

(b) Adidat;

ib. c. 64.

ANGL. CHR.

CIV.

XLIV.

Ado Jotren

f.

(*), Joannes.

Eodem tempore Ado, Dadonis germanus nata-major, postquam in aula Chlotharii & Dagoberti floruerat, monasterium, vocabulo Jotrum (*), in salu Jotrensi (Joranum vocat Jonas) loco eminenti, non procul a Matrone fluvio construxit, atque impense dotavit: ubi, seculi voluptatibus abdicatis, reliquam vitam partem pie religioque exegisse ab Almo dicitur. Jonas locum diserte non eximit, sed tantum dicit, Adonem, postquam intra Jotani salus arva monasterium ex beati regula Columbani construxerat, seculi voluptatibus tantum remisit. Id factum non dubito in ipso monasterio Jotrensi, ubi duplex de more cenobium edificatum sit, precipuum virginum, alterum virorum, qui puellis sacra ministrarent. Adonem ope fratris Audoeni hoc cenobium edificasse vite sancti Agili scriptor tradit. Theodechildis seu Theodichildis prima loco prefata est, Agilberti Parisiorum episcopi germana soror, quam ex proximo sancti Fare monasterio Eboracensi assumptam fuisse veri simile est. Idem etiam libertatis privilegium eidem loco indultum ex conditoris voluntate. Quam ob rem observare convenit, moris tunc fuisse, qui ad seculum duodecesimum perseveravit, ut monasteria, que in locis liberis, maxime que fisci regii, aut procul ab urbibus in locis solitariis erant, a potestate diocesani episcopi pro voluntate conditorum existerentur; quod insorta prope exempla in consequentibus demonstrabunt. Basilica Jotri primaria beatissime virginis Mariæ principio dicata est; ecclesia parochialis sancto Petro; oratorium aliud cimiterii in honorem sancti Pauli primi eremite, ex emulatione monasterii Resbacensis, qui sanctum Antonium monachorum antesignanum pro secundario patrono ab initio habuit. In hoc sancti Pauli oratorio sepulti sunt Theodechildis prima loci abbatisa, quam ut sanctum venerantur; Agilbertus Parisiorum antistes ejus frater; tum sanctæ Agilbertæ & Beatæ Jotrenses abbatisa, & fortasse Ado in ingentis molis tumulo, qui inscriptione caret.

XLV.

Radolfensis

v. Rad.

(*), Rad.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

Adoni & Dadoni tertium fratrem plerique addunt Radonem, qui Radolfensis (*) monasterium infra Jotrum ad Matronæ sinistram ripam condiderit. Ut hoc postmodum verum sit, de priori non levis difficultas, præsertim ob ipsius Dadonis & Jonæ monachi auctoritatem. Hic enim Authario viro illustri non plures quam duos filios fuisse prodit, Adonem majorem natu, minorem Dadonem; ambo fere decennarii. Dado ipse tantummodo germani sui Adonis, nusquam Radonis mentionem facit. In Eligium in virescente ætate cupiens, etiam germanum suum Adonem ejusdem consilii participem fecit. Erant (*) enim, inquit, viri inclyti, ejusmodi ætate, sicut fuisse Autharii. Quis putet cum ab hac locietate exclusum fuisse Radonem, si ejus frater fuisset, indeque regis thesaurarius, plus & sanctus? Verba Jonæ difficultatem augent. Columbanus a Chagnerico, Burgundofare patre, digressus, ad villam quandam Valtiacum (*) que super annem Matronam sita est, venit. Ibi receptus est a quodam viro, Authario nomine, cujus conjux Alga dicebatur: erantque bis filii infra infantie annos decennes, quos mater ad benedicendum viro Dei obtulit; quorum major-natu, Ado nomine, semet suis voluptatibus abdicavit, postquam intra Jotani salus arva monasterium ex beati Columbani regula construxit: juniorque, nomine Dado, intra Breigensem salutem supra fluvium Resbacensem ex supra dicti viri regula monasterium construxit. Hic duo tantum Autharii filii numerantur: nulla de Radone mentio. Neque dicaris necesse natum fuisse Radonem; quandoquidem scriptor vite sancti Agili abbatis, quo potissimum auctore Rado Autharii filius accensetur, Radonem Adoni & Dadoni medium interponit, eo minus fide hac in re dignus, quod ipsa Jonæ verba transcribens, hunc locum Radone interposito interparavit. Reliant gesta Dagoberti & Almoius pro Radone; qui quidem auctores vulgarem de Radone opinionem antiquam esse probant; sed tamen non sunt, ut viris eruditissimis eas approbare possint contra Audoeni & Jonæ testimonium. Nec me movet Dagoberti diploma pro cenobio Resbacensi, in cujus exemplum Rado facile intrudi potuit. Quid si Rado aliquis auctor sit monasterii Radolfensis, fuit illis temporibus Rado major-domus in Austria a Chlothario constitutus; alius item Rado, qui Chlodovei junioris diplomati pro immunitate monasterii Dionysiani subscriptus reperitur. Radolfensis monasterium, nunc cella seu prioratus Carlatris ad Ligerim, patronos habet sanctos Petrum & Paulum. De Adone Audoeni fratre id tantum pene suspensio scimus, quod morienti sancto Agilo abbati adhaerit. Audoenus factus & sanctitate inclytus fuit, dignus certe melioribus vite sue scriptoribus, quam qui ad quædam lapideum non admodum accurati. Natus fuerat in vico Sanctico (*) ad quendam lapidem ab Augusta-Suessonem, non in villa Valtiacum, ubi Columbanus acceptus fuit ab Authario Adonis & Dadonis patre, qui ibidem mortuus, ac pro sancto habetur.

Dun

(*), Sany.

Donc hec in Gallia geruntur, magnos in Britannia maiori progressus fecit christiana fides per Aidanum, qui hoc anno episcopus renuntiatus est. Quippe Oswaldus (a), qui, extincto Edwino rege, ejus ex sorore nepos erat, Northampton regnum hereditario jure inherat, totam illam, cui praeerat, gentem christianae fidei mysteriis insubri ejulans, a maioribus Scottorum, quos inter ipse olim exulans bathonienis praeerat, ad fidei sacramenta cum suis susceperat, eniaz petiit antistitem, ejus opera & ministerio gens illa christianae religionis elementis & sacramentis informaretur. Nec mora, ordinatus ac missus est antistes; sed paulo post remissus in patriam ob mores dures: episcopusque loco electus Aidanus ex insula & monasterio Hiberni, quod in cunctis septentrionalium Scottorum & Pictorum monasteriis principatum tenebat. Ab illa ergo insula, ab horum collegio monachorum, cui tunc Segenius abbas & praebiter praeerat, directus est Aidanus, vir summe mansuetudinis, prudentie, & pietatis; sed tamen infuscatus errore septentrionalium Scottorum atque Pictorum, qui pascha contra catholicum morem, a quarta-decima luna ad vicissimam, observabant: quem errorem australes Scotti iam dudum, admovente sedis apostolice pontifice, deposuerant. Veniens Aidano episcopo ab rege concessa, uti petierat, sedes in Lindisfarnensi insula, quae bis singulis diebus maris aestu circumculitur, fixataque. Mox Aidanus strenue Christi evangelium pendicte cepit; & quia linguam Anglorum non bene callebat, Oswaldo rex interpretis officio, res sanctae pulcherrima! fungebatur. Cum id ex animi sententia succederet, plurimi Scottorum, monachi omnes, in Britanniae partes accessere, praedicaturi evangelium in illis Anglorum provinciis, quae Oswaldo regi parebant. Hinc constructus passim ecclesiae, ac regio munere dotata: concessa praedia & territoria ad instituenda monasteria, in quibus non modo parvuli Anglorum, sed etiam majores-nati a praepreceptoribus Scottis imbuuntur litterarum studis & disciplina regulari. Aidanum praeter ceteris commendabat vivendi modus a sermonibus non degener. Is quippe nihil viciis mundi querebat, nihil amare; cuncta, quae sibi a regibus vel divitibus hujus saeculi donabatur, mox pauperibus erogare. Discurrebat per urbes & vicos, non equo vectus, nisi cogeret necessitas, sed pedes. In ipso itinere legendis, meditandisque scripturis, aut psalmis dicendis operam dare. Hoc iuge & quotidianum ejus opus, hoc studium, & omnium qui cum eo erant. Si quando ad regis mensam invitatus erat, (intererat vero aliquando cum uno clerico aut duobus;) ubi paululum refectus erat, ocius ad legendum cum suis, vel ad orandum a mensa, discedebat. Ejus denique exemplo religiosiores quique viri ac feminae per totum annum quartam & sextam feriis, excepta remissione quinquagesimae paschalis, jejunium ad horam usque novam producere consueverunt. Ceteris omnibus, ut diligentia, ita pietate ac religione eminebat rex Oswaldo, qui caelestia praeter omnia sibi suisque procurare studens, etiam terrena ab eo, qui utraque moderatur, consecutus est. cunctis Britanniae nationibus & provinciis, quae in quatuor linguas, nimirum Britannicam, ~~francicam~~, Scottorum, & Anglorum, divisae erant, in ejus ditionem redactis.

Idem socerum suum mox servum e sacro fonte suscepit, Cynegildum scilicet, regem occidentalium (a) Saxonum; ~~quem~~ ^{qui} ~~monasterium~~ ^{episcopatum} ~~in~~ ^{ab} Honorio papa in Britanniam missus, ad christianam fidem eodem tempore adduxerat, episcopali sede in urbe Dorchester constituta. Contigit autem periclaro sunt ipse, ut dies dicta regis baptismati occurreret ipsa die, quo rex filiam suam Oswaldo optatum tradere sternerat; sicque liberali commercio actum est, ut futurum Cynegildi carnalis gener, prius ejus in baptismi spiritualis pater fieret. Brevi successit in episcopatu Agilbertus seu Angilbertus, homo Gallos, multique annis occidentalibus Saxonibus unus sacerdotali jure praefuit, procius patrie linguam ignarus; unde Cenwalchus rex, Franciel sermonis peritus, alium episcopatum suae gentis, Winium nomine, qui & ipse in Gallia ordinatus fuerat, in provinciam induxit, eique in urbe Venta sedem tribuit episcopalem. Hac divisione se inconsulto facta offensus Agilbertus, in Galliam rediit, & accepto episcopatu Lutetiae Parisiorum, ibidem, testante Beda, senex & plenus dierum decessit. Haecenus in insula Britannia erecti fuerant episcopatus ab adventu Augustini numero sex: Caesariensis Eboracensis, & Eboracensis, quae duae metropoles erant; Londoniensis, Rothesensis, Lindisfarnensis, & Dorcincensis, quem Winium episcopus, a rege occidentalium subintroductus, in duas scilicet parochias, ut mox dicebatur, & Agilberto fuit discidendi causa. Cantuariensis tum praerat Honorius: vacua erat sedes Eboracensis, Paulino in Rothesensem translatam, uti & Londoniensis. Aidanus Lindisfarnensem, Winus Ventanam occupabat: Agilbertus vacuum reliquit sedem Dorcincensem. Verum non multo post ejus discipulum rex Cenwalchus episcopatu expulit Winium, qui Londoniensem a rege Merciorum infansu com-

ANN. CHR.

444.

XVI.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

A. d. 604.

ANN. GIB.
634

elo mercatus est: tuncque provincia occidentalium Saxonum antistite curaret, missus in Galliam legatus rex Agilbertum deprecatur, ut factis sibi immemor iniurie, ad pristinum episcopatum rediret. Ille verò excusavit se se, negativæque ob reverti posse, propterea quod episcopatu Parisiensi adstrictus teneretur. Missi tamen loco sui Leutherium nepotem, qui prono provincialium assensu exceptus, septem annis occidentalium Saxonum rexit ecclesiam, successorem fortis Heddum abbatem & monachum, de quo inferius. Ad res Gallicanas redeo.

ANN. CHR.

634.
XLVIII.
S. Juliani monasterium.
Autifodorense.
(*) Diplom.
P. 43.

Missæ quædam in monasteriis.

Palladius episcopus Autofodorensis ex abbate, ut diximus, ejusdem urbis comitibus nobiliter Germani, monasterium sancti Juliani, quod antea virorum erat, pueris Deo sacris attribuit, & alterâ in honorem Dei genericis Monachis extructâ basilicâ, ejusdem monasterii ædificia multam amplificavit, ac mox antiquæ circumcinxit. Exstant ejusdem antistitis hæc de re litteræ in libro sexto (*) de re diplomatica, datæ anno octavo Dagoberti in Burgundia regnantis, qui annus partim cum hujus sæculi tricesimo-quinto, partim cum subsequente concurrit. In illis proinde litteris corrigenda indicio septima, quæ convenit anno tricesimo-quarto. His litteris Palladius ait, se suis laboribus ac propolis impensis celum seu conobium in suburbano Autofodorense contraxisse in basilicâ tribus, id est domus Mariæ perpetuæ virginis, & domus Andreæ apostoli, & sancti Juliani martyris, cum oratorio sancti Ferreoli & sancti Martini, annuente atque opem conferente domno Dagoberto piissimo rege; atque ordinasse, ut sanctimoniales pueris ac viduæ Deo ibidem deservirent, deputatis quibusdam rebus ex ecclesiâ sancti Stephani, adjectisque tribus prædiis nobilissimis, sibi a domno Dagoberto concessis. Insuper statuisse, ut singulis diebus in basilicâ tribus singulis missæ, absque officio sanctorum horarum, & diurnali missæ, cum oblationibus & rationibus celebrarentur, & duodecim pauperes pascere: quintâ verò feriâ omnibus hebdomadibus cum litaniis & crucibus omnis illa congregatio ad seniores basilicam sancti Stephani veniret, & ibi missas celebraret, & triginta pauperes reficeret; in cena verò Domini sexagesimæ, singulis pascere ac vestire. De hac sanctimonialium processione in ecclesiam cathedrali sermo postea recurret. Observanda est Palladii insinuat de quotidianis missis in illo parthenone celebrandis. Jam sæculo quinto in hæc sancti Euthymii quotidie sacra peragebantur mysteria, ut jam observavimus.

XIX.
Sigrannus
Millebecensis
monasterii
sacerdos.
(*) Mander.

Sigrannus abbas eo tempore monasterii Millebecensis (*) in pago Bituricensi fundamenta posuit. Is in solo Biturico nobili progenie ortus, patre Sigelico, qui postea Turonensis ecclesiæ antistes fuit, Flacato majori domus regie in Burgundia educandus traditus, ubi pietatem cum singulari modestia conjunxit. Celibus vitam amans, Adroaldi viri præpotentis, cujus filiam ipsi pater sponsam parabat, astringentem repudiavit. Taronos deinde professas, ad sancti Martini tamulum recessit, comitibus clericis effectus, nec multo post ab eis urbis episcopo archidiaconus creatus. Cum verò pius foret operibus, in carcerem conjicitur a Stephano civitatis rector, quasi patrimonii proprii dissipator, quod in pauperes & egenos profuderat. Id non impedit, ut Stephanus, sed brevi meritis interitu suo pomas leitet. Interim accidit, Falviam quandam Hiberniensem episcopum Romam proficiscendo, Casarodunum-Turonum appellere. Sigrannus jam liber ei se se comitem adiungit. Inde reversus in pagum Bituricensem, in quodam compendioso loco, Millebecco nomine, in salta Bituricensi (*), consistere decrevit. Ille exigua cella a Sigranno extructa, in qua pauci cum fratribus aliquandiu sub sancto ordine conversati erant. Sed longe amoenior & commodior visus est alius locus in eodem saltu, Longoreus (*) dictus, ad Clasiam (*) fluvium, cui proximæ erant mædes Flacati majoris-domus, at mox dictum, in Burgundia, cujus ditioni Bituriges subiacebant. Eo in loco vir sanctus extemporaneum ex lignis habitaculum fabricavit: dein consentiente ac favente Flacato, suo quondam amico & alumno, congruum ibidem monasterium construxit sub sancta regula a beato edite Benedicto, & patrocinio sancti Petri apostoli; illudque multis subinde possessionibus auctum, per multos annos strenuè & sanctissime rexit, pauciorumque illius discipulos sub sanctorum Patrum institutis vivere docuit. Hæc continenter retulimus, tametsi monasterium Longoreense, quod postmodum sancti Sigranni (*) nuncupatum est, paulo serius conditum sit, vix ante Chlodovei junioris principatum. Insigne fidei sue argumentum prodit vix sancti Sigranni scriptor, cum Flacatum, quem Flacacum vocat, quinquam viro sancto amicum & beneficium esse noverat, nihil minus voluptati corporis maxime deditum fuisse tradit, & per saltum atque superbiâ Willibaldo, homini christianissimo, a quo ipse puer emittitus fuerat, exitum machinatus expulsi, ac demum consensu regis intrasse; quo pessimo facinore mortem sibi ipse

(*) de Brema.
Ivan Longoreus.
(*) Longre.
(*) de Clasio.

(*) S. Cyran.

ANN. CHR.
634.Germanus fr.
monachus
LXXVII.

in illa urbe condidisse memoratur: unum in suburbano palatio, ubi Palatium dictum, cui Basilicam perfecit: alterum sancti Symphoriani ad litus Moselle, lo quo fororem suam, Severam nomine, abbatissam inlavit. Sunt qui tertium addant Horrense, quod ad alterius Dagoberti principatum differe praestat. Eiusdem antistitis curae educandos, atque in liberalibus studiis instruendos traditus est Germanus abbas futurus & martyr, qui in solo Trevirensi ex genere senatorio procreatus; patrem Oycardum; fratres vero Opthomarem & Numerianum habuit. In hac pietatis schola saeculum prius averfari ac contemnere, quam nosse & amare, didicit. Hinc animo ejus insudit monasterii portum petere, ubi a mundi corruptelia tutus versaretur. Expectata petis a Modoaldo facultas, sed negata inconsulto principe. At nulla remora potuit retineri plus adolescens; quin tribus sociis comitatus pergit ad Arnulfum Mettensem episcopum, qui abdicata dignitate, tunc in eremo Horenbogeni vitam sanctam ducebat. In pium adolescentem amanter amplexus, in proposito confirmavit, eisdemque comam totodidit. Tum aliquanto tempore apud se detentum, ad proximum Komarici monasterium, quod Bobolonus monachus vulgo Cuthum appellatum tradidit, transiit. Illic cum fratre Numeriano, quem ad fratri idem contentum missis ad eum duobus e suis invitaverat, humanissime admissus, totum se jejuniis, vigiliis & orationibus mancipavit. Paulo post cum Chuane, eximia religionis viro ex genere Burgundionum, Luxoviensi monasterium expetiit, quod sub Waldeberti abbatis disciplina tum florentissimum erat. Nobilissimi adolescentis vultus, sermo atque mores cum Waldeberto acceptissimum brevi reddiderunt. Erat in eo mortificationis, sanctae religionis, & obedientiae singularis amor, in summa tanta animi puritas, ut eum ad sacerdotii gradum promoveri Waldeberto visum sit, tantoque ordine dignum universis Luxoviensium coetus censuerit. Hi erant fructus Modoaldi episcopi sanctissimi cujus etiam pontificatu sancti Maximini monasterium adeo claruit, ut monachorum numerus ad centenarium accrevisse dicatur sub Meniliano abbate. Exstat (a) diploma Dagoberto adscriptum, quo rex Modoaldo donationes praecedentium regum confirmasse, novaeque de suo addidisse dicitur: in-

(a) Deuover
anal. Trev.
sigillat.

10 quo recensens ecclesias majori sancti Petri ecclesiae subiectas, praeter ceteris no-
11 minat cellam sancti Hilarii, quae tunc appellatur sancti Maximini, cellam
12 sancti Pauli & sancti Eucharli, & monasterium sanctae Mariae, Horrea di-
13 ctum; ab eodem pontifice constructum.

LIV.
Ermenfredus
abbas Cusani
LIX.

Germani in exordio Luxoviensi focus fuit Ermenfredus, nobilis ortus profa-
pik, & in aula Chlotharii regis educatus cum fratre suo Wandaleo. Mortuo
tuo eorum patre, suumque vivendi rationem sibi parum tutam rati, sacularem
discendendi postularunt, & privatam ambo vitam apud genericum agere coepe-
runt. Sed nec ea contentus Ermenfredus, ad meliora adipiscenda, relicta domo
cum rebus omnibus, Luxovium petiit, ubi sub Waldeberto mirificos brevi pro-
gressus fecit. Cum in eo adulta esset religio, ad locum suae olim ditionis, Cu-
santiam (*) dictam aedificandi monasterii causa missus est, ubi tricenos fere mo-
nachos congregavit, Luxoviensi instituti servatissimos: ipsam vero monasterium
Luxovio subiecit. Inter alia miranda, Wandalei fratris excessum a vivis divi-
nitus cognovit. Ipsius denique obitum, qui vii. kalendas Octobris accidit, mi-
racula non pauca consecuta sunt. Ejus corpus ad fratris exuvias in beati Jo-
hannis-Baptistae Cusantensis xede collocatum: qui locus nunc prius ortus est mona-
sterio sancti Augustini seu sancti Ciquilli subiectus, ex donatione Pontii archiepi-
scopi Vefontionensis.

ANN. CHR.
639.
LV.Audomar
fr. episcopus
Tervensis.
(*) Guldast.

Cum Jonas monachus astra sancti Euthasii abbatis scriberet (ea vero scribat
sub initia regni Chlodovei junioris) Audomar jam episcopus erat Boio-
nien & Tervensis oppidi, ut ipse Jonas loquitur. Has quippe duas urbes con-
picebatur Morinorum episcopatus, in quarum alterutra promissum sedebat ho-
rum populorum antistes. Audomar prope Constantiam urbem ad Rheum, in
vico Aurea-vallae (*) nobilissus & piis parentibus ortus, ab infans pie educatus
est. Nomen patri Frisulfus, gentilibi Demitica. Coniuge mortua & adueto Audomaro,
Frisulfus de relinquendo saeculo cogitavit. Memore consilium inspiravit
silio. Vigus rei causam Luxovium arbo processit, se suaeque omnia Deo in manus
sancti Euthasii abbatis tradiderunt, amboque Euthasius multa cum animi volup-
tate admittit. Audomar brevi sub tanto praepceptore & institutore vir perfectus
evasis. Eodem tempore Acharius, & ipse monachus Luxoviensis, Noviomagensem
regredit ecclesiam cum Viromandensi & Tornacensi. Vacante sede Tervensi,
Acharius Dagoberto regi auctor fuit, ut Audomar in eam subliteretur. Su-
pererat ad id usque tempus apud Morinos paganorum reliquiae, quas nos &
fr-

severis antistes omnino abolere studuit. Divinâ suffragante gratiâ, res prosperè cessit pro voto; nec ullum deinceps paganismi vestigium apud illos populos relictum fuisse dicitur. Hoc in opere auxiliares ministros habuit Bertinum, Mumolinum, & Ebertramum Luxovienses monachos, doctrinâ & pietate præstantes, quos Waldebertus abbas, Eustasii successor, Audomaro in subsidium misit.

ANN. CHR.
637.

Paulo post Dagobertus rex in villa regia agrî Parisiensis Spinoglio (*) ad

ANN. CHR.
638.

Sequanam, ex profuvio ventris inervit, ejusque corpus in proximam sancti Dionysii basilicam delatum, sub arcu in latere dextro sepultum est, ubi habetur ejus monumentum ex ophite, litris respersum vistrum, Sugertii arate etendit, aut restitutum. Obiit xiv. kalendas Februarias: quem diem anniversariâ precatione Dionysiani nostri, ritusque solenni hodie quoque celebrant, cum debita sanè grati animi testimonio. Obiit, inquam, anno regni sexto-declimo, quos annos perique rerum Francicarum scriptores a Chlotharii patris obitu numerarunt, dum Hadrianus Valesius eos sexto ante anno, ex quo nimirum Austrix rex vivente patre constitutus est, numerandos esse demonstravit. Accessit huic sententiæ Carolus Continus, quam ego quoque novis argumentis propugnavi, tum in præfatione ad Sæculum secundum, tum in disquisitione singulari, quæ exstat ad calcem tomî tertii Analætorum. Insculpæ est Dagoberti, quale modò cernitur, monumento vulgata histiola de ejus anima post mortem e positare demonum per sanctos Dionysium, Mauricium, & Martinum liberata, quam scriptor gestorum Dagoberti primus retulit, aut fortè commentus est: tamen ejus meminit Ludovici Pii epistola, libris areopagiticiis præfata. Sic fabellam narrant. Ait eo tempore, quo Dagobertum mori contigit, Ansoaldum Pictavensem episcopum, in Italian legationis causâ profectum, transisse in Siciliam, atque adfuisse Johannem venerabilem anachoretam, cujus fama sanctitatis ita celebris erat, ut illam insulam adiret nemo, nemo ex ea discederet, eo insalutaro. Ansoaldum ab eodem interrogatum de moribus Dagoberti regis; tum senem afferuisse, aliquando sibi forte dormienti virum canitie venerandum adflare visum, admonuisse, ut mox surgeret, & pro salute Dagoberti regis preces funderet. Cum verò id facere maturaret, se in mari Dagobertum adventitè in lembo visum & colligatum, quem demones multis plagis affectum, in infernum pertraherant. At supervenisse beatos Dionysium & Mauricium martyres, atque sanctum Martinum ab eo in auxilium vocatos, qui rogantem e penis & vinculis eriperint, & in caelum demum perduxerint. Hanc narrationem retulerunt Aimoinus, Sigebertus, alique chronolorum confascinatores: at dubium saltem reddunt Fredegarii, aliorumque ejus temporis auctorum hac de re silentium, notum ipsa narratio, non satis gravis ad persuadendum. Longè nobilioris de Dagoberti obitu scripsit ejus æqualis Audouen in libro primo de vita beati Eligii, ubi relatis piis Dagoberti insignioribus factis: *Hic operibus, inquit, mirificè perfectis, mortuus est rex magnus & iustus Dagobertus, & sepultus est in eadem sancti Dionysii basilica sub arcu* (sic transversam crucem vocant) *in latere dextero.*

LVI.
Dagobertus obiit, sepultura, & pietas.
(*) Spinogio.

Haud scio an meliori fundamento nitantur, qui ipsolatas ab eo ecclesias produnt, ut unam sancti Dionysii basilicam ex coarctatis capitulis locupletaret: nam præter valvæ ex fustili ere, quas ex Pictavensi sancti Hilarii basilica dicitur abhulisse, multa Sanctorum corpora ex aliis ecclesiis ab eo vi sublata perhibent, sancti Hilarii episcopi Pictavensis, Firmini Ambianensis martyris, Patrocli Gratianopolitani, Hilarii Caballitani, & Romani monachi: quæ quidem corpora hodie quoque Dionysiani nostri ostendunt: an verò vi sublata, an potius precariò accepta fuerint, non satis exploratum. Filios duos, Sigibertum ex pellice, & Chlodoveum ex Nanthilde conjugis susceptos reliquit Dagobertus, ejusque regnum partibus est, Austrâ Sigiberto, Neustrâ cum Burgundia Chlodoveo attribuit. Sigibertus ostensis Cuniberto Colonienis episcopo & Pippino majore domus; Chlodoveus quadrimus cum matre Nanthilde Regis majoris domus fidei commendatus. Sigiberti multa comobia condidisse aut dotasse perhibetur, ob pia facta in Sanctorum numquam relatus. Idem de Dagoberto seniore nonnulli perpetam affinant, eum confudentes cum Dagoberto Austrix rege, senioris nepote; Sigiberti filio, quem Satanactes ut martyrem colunt. In codice veterum legum, quas Dagobertus senior emendavit, quædam late sunt in gratiam monachorum, qualis est illa de plaga vel nec monachi in hac verba: *Monachi, qui secundum regulam in monasterio erant, & illi dupliciter compensant secundum genealogiam suam; & reverentia sibi Dei, & pauci eis, qui illi deservunt.*

LVII.
S. Dionysii

Qui gesta Dagoberti scripsit auctor anonymus ante annos octingentos, Dagobertum regem cum vix suæ periculum imminere cerneret, convocatis primoribus

Amel. Recd. Tom. I.

V v 2

pa- tio.

109 non sanctæ Dei genitricis Mariæ ac sanctorum Petri & Pauli apostolorum, &
 110 monachos sub regula sancti Benedicti ibidem congregandos. Exstant item litteræ
 111 ipsius Hildegisii diaconi, quibus testatur se prædictum cultum ex munificentia
 112 Chlodovei regis accepisse, & constructo ibidem monasterio præfuisse egregium
 113 virum, nomine Babolenum, qui monachos regeret sub regula sancti Benedicti
 114 ad modum & similitudinem monasterii Luxovicensis; quæ litteræ scriptæ sunt
 115 anno tertio Chlodovei regis, subscriptis Annoberto Senonensi metropolitano,
 116 Audoberto Parisiensi, aliisque episcopis & abbatibus ferè ignotis. Has litteras edi-
 117 dit Jacobus Brolus, ac post eum Carolus Coctinus, & Gerardus a Bosco, Orato-
 118 ri præbyteri erudit: quas tamen omnino sincere præstare nolum. Scripsit vitæ
 119 sancti Babolentis asserit, ab Audoberto seu Aurberto Parisiensi audivisse, qui in per-
 120 gium in gratiam monasterii Fossatensis concessum esse, ut tam ipse, quam successores
 121 eius, liberi & securi ab omni inquietudine, tam ecclesiasticorum, quam laico-
 122 rum, ibidem manere possint; sed hoc privilegium necdum vitum est. Idem asserit
 123 venerabilem patrem Babolenum & beatum Fursem contraxisse ecclesiam in loco,
 124 qui dicitur Campus, posito inter Gornacum & Larniacum in agro Parisiensi;
 125 eamque ab Audoberto Parisiorum episcopo dedicatam fuisse: ac duo ejus altaria, unum
 126 in honorem beate virginis Mariæ, alterum sub patrocinio beati Petri apostolo-
 127 rum principis consecrata: ubi postmodum, renovata ecclesiâ, sancti Baboleno
 128 & Furso duo altaria erecta sunt; quæ quidem verè magis proxima crediderim,
 129 quam quæ scribit idem auctor de Sigifrido monasterii sancti Vincentii seu sancti
 130 Gervasii extra muros Luteciæ positi abbate, eum a Chlodoveo rege legatum in
 131 Hispanias missum, & Carlaugustæ comprehensum jussu regis Hispaniæ, ac carcere
 132 inclusum fuisse: interim Chlodoveum Baboleno Fossatensi abbati monasterium beati
 133 Vincentii commississe, quod per octo annos prudenter, diligenterque administrave-
 134 rit; quo tempore cæco ad portam Luteciæ lumen restituerit, ob idque a rege do-
 135 natus sisco regio, cui nomen Valentonium est. Sanè hic locus hætenus pertinet ad
 136 monasterium nostrum Vincentianum: verum an hac occasione eidem proveniret,
 137 ignoramus; neque id evincere valet testimonium auctoris haud satis gravis, qui
 138 Babolenum, ut iam dixi, Vincentianum abbatem fortè cum Baboleno confun-
 139 dit; neque apparet unde id accepisset, quod de Sigifridi legatione Hispanica com-
 140 memorat. Cæterum qualitasque sit iste auctor, vera esse credimus; quæ testis
 141 domesticus de sui monasterii origine scriptis, etiam nullo alio ejus temporis testimo-
 142 nio confirmari possint. Monasterium Fossatense inter ea monasteria numeratur, impe-
 143 ratore Ludovico Augusto, quæ solas regi orationes debebant,

ANN. CHR.
631.Baboleno
abbas, ex
sancti
Germani.(a) Diplom.
1441.

U Num e præcipuis, quæ sanctus Amandus excolavit, monasterii insigne in-
 primis fuit Elnonense, tribus leucis distans ab urbe Tornaco, inter duos
 positum amnes, Scarpum & Elnonem, a quo nomen primitus accepit, postmo-
 dum sancti Amandi ab auctore cum adjuncto oppido appellatum. Locum penitus
 incaltrum, silvisque oblitum a Dagoberto rege obtinuit Amandus, restante Mi-
 lone monacho; exstatque hac de re apud Miræum diploma, datum anno regni
 Dagoberti undecimo, sed vitiatum. Hoc monasterium sub finem ipsius regni, vel
 initio regni filii ejus Chlodovei, conditum fuisse intelligimus ex Jona Bohleni
 monacho, qui in præfatione ad acta sancti Colmbani eiusque discipulorum, quam
 anno tertio a morte Becculi abbatis, hoc est sexcentesimo quadragesimo-tercio,
 scripsit, ait se jam per triennium, oceanis oras lustrantem sæpe permasse lon-
 tanum paludem Elnonis ob venerabilem Amandi pontifice fuisse, qui his con-
 sultus in locis veteres Sicanorum errores evangelico mucrone excidebat. Il-
 lic duplex condita primùm basilica, una in honorem beati Petri apostolorum,
 principis: altera sub patrocinio sancti Andreæ apostoli; quæ ex Philippo ab E-
 lemosiava discimus, ubi mirari subit negligentiam Baudemundi, primi vitæ sancti
 Amandi scriptoris, qui, cùm monachus esset Elnonensis, ne quidem sui monasterii
 originem commemorat, contentus dicere, sanctum Amandum sepultum fuisse cum
 magnifico honore in loco, cui vocabulum est Helnone, ubi multa sunt ejus orati-
 onibus beneficia. Nec multò accuratior fuit Milo, & ipse Elnonensis monachus,
 tamen, ea quæ a Baudemundo fuerant omissa, supplere profectus est. Meliores
 sancti rerum suarum scriptores exigitur tam illustre monasterium, cujus de origine,
 si tam exiis & æquæ scribimus, non indiligentia nostræ, sed veterum incuria
 imputandum est. Non alium quam Amandum ipsum principio huius monasterii præ-
 fuisse perique existimant, nec nisi post annos aliquos Ursium ei ab eodem substitutum
 fuisse, cui Jonas seu Jonatus postea successerit. Mihi perquam verè simile sit, hoc de lo-
 co interpretandum esse Abini Flacci seu Alcwini epigramma quinquagesimum-
 nonum,

ANN. CHR.
631.
LIX.
Elnonense
monasterium
conditum a
sancto Aman-
do.

ANAL. CHR.
639.

num, in quo agit de oratorio sancti Martini, constructo ante monasterii septa. Certe præcedentia & sequentia sæpe epigrammata pertinent ad monasterium Elnonense. Huc illud epigramma referre juvat, saltem ob memoriam sancti Amandi. Neque enim in tanta angustia versus quoque ad reparandam vetustatem repudiandi sunt.

*Martinus meritis Domini condignus amore,
Qui filii sacramentum hanc regit ecclesiam;
Egrigius præfuit toto præclarus in orbe,
Turina paucis pastor in urbe pini;
Hæc domus alma Deo prima est fundata stantem,
Ante alia de sacri septa monasterii.
Crevit honor horum, Domino donante, locorum,
Et major Domino est edificata domus.
Dum sanctus præfuit hic inhabitavit Amandus,
Crevit honor patris, crevit & ipse locus.*

Alcwinus ipse in epitaphio sancti Amandi, quod epigramma est serapeumum, quintum, restatur eum, post prædicationis evangelicæ labores & sæculi tumultus, in Elnonensi monasterio contemplativos fructus decerpisse. Hæc est sine dubio oppidi sancti Amandi parochialis ecclesia, quæ sancto Martino sacra est.

IX.
Nantuacensis
monasterium
cum Elnon-
ensi perpe-
tuum con-
stitutum.

Hæc cum ita sint, mirari satis non possum, qui fieri poterit, ut Elnon Tornacensis pagi fluviolus ad Nantuates transfusus sit, & quæ in Elnonensi Gallie Belgicæ monasterio acta sunt, in Nantuacensi facta dicantur. Hinc Nantuacensis monasterii primordia tributa sancto Amando Trajectensi episcopo, quem etiam subidem sepultum fuisse, atque hæcenus honorari tradunt. Nec id recens inventum, sed veteris fidei potius, quæ traditio, antiquis loci monumentis, & martyrologiis consignata. Ad hæc afferunt a Simone Guichenone libellus de vita sancti Amandi in ejus vel argumentum. Verum, quisquis sit Amandus ille, quem uti conditorem suum colunt, & ejus reliquias venerantur Nantuacenses nostri, tam distat a Nantuacensi monasterio Elnonense, quam Scaldis a Rhodano: Menapii Gallie Belgicæ populi seu Tornacenses a Sebulis (*), quibus Nantuacense monasterium attribuitur. Spuria sunt instrumenta, quæ Gregorio Magno & Childerico regi adscribuntur apud Guichenonem (a): tametsi laud negaverim, jam inde a sæculo septimo existisse Nantuacense monasterium sive a sancto Amando Trajectensi episcopo, seu a quovis alio conditum fuerit, quod in medio relinquere malim, quam temerè definire. Nullius ejus loci abbatibus nomen nobis compertum est ante Syagrium, cujus rogatu concessum est Pippini regis diploma (b) pro immunitate cænobii Nantuacensis, quod est constructum, inquit, in honore beate Dei genitricis Mariæ, & sancti Petri apostoli, vel eorum terorum apostolorum. Alia charta cujusdam Ansmundi & uxoris ejus Cæcilie tempore Godelfadi abbatis inscripta est *Domino, & sanctæ ecclesie in honore sancti Petri apostolorum principis, & sanctæ Dei genitricis Mariæ, & sancti Michaelis archangelis*; data regnante & imperante domino nostro HLadovico anno quarto. Nulla usquam in illis mentio sancti Amandi, quem modo Nantuacensis alterum cum beato Petro patronum agnoscunt. Mihi verbò dubium nullum est; Nantuacenses, vocum affinitate deceptos, pro Nantensi pagi Vabronis monasterio, quod a sancto Amando institutum fuisse constat, Nantuacense usurpavisse, uti Elnonem in Nantuacem transfulerunt. Sed hæc postea suo loco accuratius expendenda. Cæterum monasterium Nantuacense recensetur inter illa, quæ tantum donis sine militia dare debebant tempore Ludovici augusti; quod argumento est, locum hunc non incelebrem tunc existisse.

XL.
Fartius in-
Britannia
falsipour a Si-
gebercho.
(*) Nota illi
p. 118. & 119.

Paulo ante hoc tempus, sed incerto anno, Furseus nobilissimo in Hibernia Scottorum ortus genere, relicta cum suis omnibus patriâ, in insulam Britanniam (c) transit, & in provincia orientalium Anglorum subsistit. His imperabat tunc temporis Sigoberchus, bonus, religiosus, doctusque princeps, qui dudum in Gallia, ubi Redvvaldi regis, inimici sui, metu profugus exulabat, christianus factus baptizatusque fuerat. Inde, omni apud Francos barbarie depositis, domum reversus, regnoque post annuli mortem & Reopvaldi fratris sui positus, mox ea quæ in Gallis bene disposita observaverat, servare cupiens, scholam instituit, in qua poteri litteris erodirentur, popularibusque per Felicem episcopum, nationem Burgundionem, catholicam fidem invecrat; sic rerum cælestium amore caperetur, et tandem, relicto regni negotiis, & cognato suo Egrico commendatis, qui & antea ejusdem regni partem moderabatur, monasticæ vestis & consue-
tude.

secepit, in monasterium, quod ipse construxerat, se se receperit. Id factum laud dubia hortatu & persuasione Fursi, qui in patria vitam monasticam professus, vitisque caelestibus eruditus, relicto natali solo, a Sigeberto benigne exceptus fuit, multisque Anglos præceptis & exemplis ad Christianam religionem adduxit, cæteros in ipsa fide confirmavit, ac nobile monasterium condidit, fundens & impensas suppeditans rege, qui in illo sortis monasterio se divino cultui mancipavit. Post hæc Fursi animum incellit desiderium solitariae vite; nec mora, germano suo Follano relicta monasterii cura, conventus ab eo germanus aliter Utanus, qui post diuturnam monasterii probationem ad eremicam vitam transierat. Verùm ex solitudine a rege ob ingruentes causas revocatus, cùm provinciam gentiliū incursionē turbatam animadverteret, nec monasticum ordinem congruā illi tranquillitate frui posse; in Galliam traiecit, ubi a Chlodoveo Francorum rege & Erchinoaldo patricio seu præfecto palatii, quem majorem-domus alio nomine appellabant, honorificè acceptus est.

Vix ex orientalium Anglorum provincia Fursus excesserat, cùm Penda rex Merciorum paganus bellum illis indixit. Hi se viribus inferiores arbitrati, Sigebertum jam monachum supplices convenire; rogare, ne se in tanto discrimine deserat; si ipsum habeant ducem, salva fore omnia. Ille verbò supplicum precibus & lacrymis nihil magis cedens, invitatus demum ac relictans e monasterio educitur, & dux bello præficitur. Sed ipse, monasticae professionis non immemor, inter confectos hostium globos, pro armis non nisi virgam gestare voluit, longè religiosior Constante illo. Constantini tyranni filio, quem pater ex monacho caesarem primum, deinde augustum creavit, & bellicis expeditionibus perfecit contra Honorium imperatorem. Non desunt similia in consequentibus exempla, & quibusdam monachis regis stirpis adeò arma trahere non incongruum visum est, ut etiam ex his nonnulli coniugia inire non dubitaverint. Verùm religiosus princeps Sigebertus in ipso prelii articulo unā cum rege & cognato suo Egrico cæsus est, deiecerat ac dissipatus exercitus; regnumque relictum Annæ optimo regis stirpis principi, qui & ipse postea ab eodem Merciorum rege occisus est.

ANN. CHR.
652.

LXII.
Sigebertus
ex monacho
dux factus.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER TERTIUS-DECIMUS.

Ab anno Christi 640. ad annum 649.

ANN. CHR.
640.
l.
Arnulfus epi-
scopus Metren-
sis abbas.

Nuus hujus seculi quadagesimus, magnorum virorum, in primis Arnulfi ex episcopo Metrensi monachi & eremiti, ac Bertulfi abbatis Bobliensis; nec-non Eadbaldi Cantuariorum regis obitu insignis fuit. Arnulfus ex Romarici monasterio ingressus in eremum, ibidem cum aliquor monachis inter seras sanctissime vixit, idem ibidem adulescens leprosus, quibus eum eximia humilitate ministrare solitus erat, ita ut villa quæque, etiam coquina, officia vit tantum non abhoreretur.

Cum extremas instaret vitæ dies, mox præsto adeli cum monachis suis Romaricus, ultimos sanctissimi pontificis spiritus excepturus. Tum vir sanctus ad eum: Jam, inquit, instat dies, quo supremo Judici sitendus sum. Quid verò acturus mihi ser, qui nihil boni in hoc seculo gessi, immo eriminibus undique vallatus coarctor? Ora itaque pro me, bone vir, & Deo dilecte, ut scelus veniat merear. Eo animam agente, lectus pro more sacrosanctum Carissimi Evangelium inter psallentium & lugentium cantus & genitus personar. Deinde Romaricus exinfecti corpus ea quæ par erat dignitate & reverentia in monasterio Habendensi humanum curavit. Verum anno vertente Goctricus, Arnulfus in sede Metrensi successit, assumptis secum duobus episcopis, Paulo Viridunensi & Theodofrido Tullensi, cum suo clero ad montem sanctum pergit, sacra membra e tumulo cum congrua reverentia effert, in urbem transfert, & in suburbana sanctorum apostolorum basilica deponit, quo postmodum ab ejus nomine sancti Arnulfi dicta est. Huc monasterium præfuisse videtur Arnogilus abbas, cujus mentio est in libello de vita sancti Arnulfi, quem anonymus ejus loci monachus conscripserat, & Chlodulfo Metrensi archidiacono, filio ejusdem Arnulfi, nuncupavit. Eundem Umno quidam interpolavit Caroli Calvi principatu, cujus genus ex sancto Arnulfo per Ambertum & Blithildem, ut regi gratum se præberet, deduxit. Arnulfi obitus xviii. kalendas Septembris, transiitio xv. kalendas Sextiles accidit. Porro hunc mortis annum assignat Sigebertus, quem seculi sumus, desiciente magis idonea auctoritate.

II.
Bertulfus
abbas Bob-
liensis.

Tertio ab Arnulfi obitu die pariter e vivis excessit ejus consanguineus Bertulfus abbas Bobliensis, post annos regiminis tredecim a morte sancti Arnulfi sui decessoris. Eo abbate Baudacharius monachus, cum aliis triginta vinctis adversis aves & fetas custodiende deputatus, eam nihil haberet præter modicum panis ad reficien-

dos

dos fratres, orando impetravit a Deo autem, qui tot fratribus exsaturandis sufficere, argente fide quod dapibus decrat. Ex quo intelligitur, sancti Columbani discipulos, quos a carnium esu abstinuisse constat, non tantâ religione avium esum sibi interdixisse. Ea persuasio eum apud nostros invaluisse saeculo nono, Aquilgranus synodi patres in octavis natalis Domini & paschae volatitum usum permiscere: tamen plerisque religiosioribus perfectum erat, hunc nequaquam a sancto Benedicto permixtum fuisse, quod antiquiores regule commentatores, Smaragdus & Hildebrandus, docent. Confer etiam, quae de sancti Isidori regula superius (a) retulimus. Bertulfus abbas gestis quondam literis mandavit Jonas monachus ejus equalis; Eundem Frodoardus Remensis canonicus metro reddidit: ex cujus carmine discimus nomen illius Vitorini envergumini, cui aliquando, cum experto psallendi, id est primor, officio unâ cum fratribus *fructu dei bord* & basilica egredere, Bertulfus sanam mentem restituit.

El successit in Bobiensis regimine Bobolenus seu Bobulenus abbas, non ex Arelorum genere oriundus, ut fert ejus elogium (b) apud Ughellum, sed Burgundionum, asserente Jona Monacho, qui ejus patrem Winocum laudat in libro de vita sancti Columbani abbas. In eodem elogio Bobulenus dogmata majorum accuratè servasse, & a subditis servari curasse dicitur, prout a beato Columbo accuratè fuerat. Interdium labori & jejunio; per noctes vigilis & orationi indefessus vacabat. Idem in se durior, in egrotantes fratres benignissimus. Ejus tempore erant & quadraginta monachi in monasterio Bobiensis debebant sub regula *sancti memorie Benedicti vel reverendissimi Columbani*.

Non placent haec verba Ferdinando Ughello, indignè ferat, quod Columbanus pro sancto habetur, a pontifice dumtaxat reverendissimus appellatur, & quod mentio fiat de regula sancti Benedicti, de qua nullum apud Bobienses testimonium a se reperiunt dicit ante Lucâ secundâ pontificatum: denique quod sub disjunctioe *regulam sancti Benedicti vel Columbani* nominet, quasi Theodoro pontifici, ait Ughellum, ignotum esse potuerit, quam regulam Bobienses profiterentur. At mirum est ignorare potuisse virum doctum, qui tot vetera instrumenta legerat & hanc particulam disjunctivam passim conjunctivè usurpari. Jam verò sanctum Columbanum *reverendissimum* a pontifice appellari non magis ejus sanctitati obstat, quam quod Gregorius Magnus sanctum Germanum Capuanum episcopum, cujus animam in caelos evolvant sanctus Benedictus suspexerat, *virum reverendissimum* vocat. Ceterum non omnia monumenta canobli Bobiensis vidit Ughellus, qui, si librum de miraculis sancti Columbani medio saeculo decimo scriptum, si Gerberti epistolae perlegisset; amplius ducentis ante Lucium secundum annis regulam sancti Benedicti apud Bobienses, & quidem ante omnium retro memoriam receptam, immo in ipsa, de quo agitur, Theodori pontificis privilegio, uti jam tum credebat, expressam fuisse comperisset. Quae regula suo tempore a Bobiensibus servaretur, ignorare non potuit Gerbertus, Bobiensis quondam abbas, postea Romanus pontifex sub nomine Silvestri secundâ. In verbis in epistola (c) ad Bobienses suis: *Dei Regulam, inquit, sancti Benedicti professi estis, & passim de seorsum abieciistis, cuius* (d) *tyranni sponte subdidistis*. Nihil hic verbis expressius.

Ad hac monachus Bobiensis anonymus, qui librum de miraculis sancti Columbani composuit ante medium saeculum decimum, quo eidem saeculo desinente, Gerbertus scribebat, privilegia sanctae sedis apostolicæ (d) laudat, scilicet Honorii, Theodori, Martini, Sergii, Gregorii, Zachariae, & aliorum, suo monasterio concessa, ex quibus idem auctor recitat fragmentum privilegii, inter alia docet, ut, si monachi Bobienses, repidi in Dei amore, & in iustitia, sit patrum torpentes quandoque existant, secundum regulam ab abbate, id est a patre monasterii, corrigi debeant. Si autem & ipse abbas in ignavia, aliqua contra instituta patrum & regule renorem fuerit deprehensus, & in alia quam sinistram partem inclinatus; a sede apostolica, sub cujus constitutione, consistit, obviatur: quae omnino verba, sed mendosa, in Theodori privilegio leguntur apud Ughellum. Sed ne, quoniam esset illa regula, ambigeremus, Placentinum episcopum praedictum anonymum compellat his verbis: *Nam vultis tuam episcopatum regere, & monasterium secundum Regulam sancti Benedicti gubernare; quam scilicet regulam idem auctor in laudat, ut credere par est, Theodori diplomate legat, datae Constantini anno secundo, consulari primo, indictione prima, quae anno ejus saeculi quadagesimo-tercio conveniant. Verum Jonas, qui sanctum Columbanum, ejusque discipulos laudandos susceperat, unius Columbani laudat regulam, cum Benedictine accessio nihil faceret ad ipsius institutum. Ejus prologus ad vitam sancti Columbani, Dominus eximius, & sacri cultus regimine decoratus, religionisque capid salus, Bobolen & Voaloberto patribus incipit*

Annal. Bened. Tom. I.

Xx

est;

ANN. CHR.
640.

(a) Supra lib.
11. non. 41.
& infra lib.
17. n. 17.

III.
Bobolenus
successor.
(b) Viti. fere
10. 4. n. 1330.

S. Benedicti
regulae sine
scripturae.

(c) Gerberti.

(d) Anonymi.
6. 13.

ANN. CHIL.
646.

IV.
Eligii & An-
docii cōdi-
tatio.

(a) Andocii.
Idem. de vita
S. Eligii c. 1.

V.
Domnolus ab-
bati prae-
dicti mona-
sterii de-
solatio.

(b) F. lib. 14.
c. 67.

VI.
Eadbaldo
regi Cant.
successit Ead-
congerus.
(c) Ead. lib.
3. c. 2.

Eurongota
Cis. lib. 14.
c. 2.

est; & in ipso vitæ contextu memoratur non semel Winnocus presbyter, pater Boboloni, qui nunc, ait Jonas, *Bobolus canobis praef.* Non ergo Italus fuit, ut Conitio visum est, ex mera conjectura.

Cum Jonas acta Eustasii abbatis Luxoviensis scriberet, (hæc verò scribebat tertio forte anno a morte Bertulfi Bobolensis, ut ex premisso ejus prologo constat.) Eligius jam Viromandensis ecclesie pontifex erat, eoque nomine ab eo in hisdem actis laudatur. Anno superiori electus fuerat in locum Acharii episcopi ex monacho Luxoviensi. Electus non se permittit sacerdotem consecrari, ait Audoenus, *nisi sub nomina clericatus aliqua temporis curricula exegisset.* Hæc probatio unius fuit anni. Eodem tempore electus est Audoenus post Romanum in sedem Rotomagensis, a. Deodaro Matricensis episcopo presbyter ordinatus. Tum ambo convenientes in civitatem Rotomagensis *quarto decimo (a) mensis tertii, seu Maii, tertio ante Chlodovei, juvenis adhuc regis, die dominico ante Litanias, episcopi consecrati sunt.* Hoc palmari argumento se mutant, qui Dagoberto regi annos sexdecim a morte Chlotharii patris tribuendos esse contendunt, ejusque obitum summovent ad annum sexcentosimum quadragessimum-quartum: propterea quod dies dominica ante litanias rogationum anno quadragesimo-sexto coincidebat cum die quarta-decima mensis tertii: quibus notis Audoenus annum suæ consecrationis designat. Nec placet quod contrarie sententiae patroni, qui Dagoberti obitum sexto ante anno illigant, hunc Audoeni contextum interpolatum caventur. Magis aridet alia Conitii solutio, ita hunc locum disjungentis, ut Audoenus & Eligius Rotomagum ordinationis causâ accesserint quarto-decimo die Maii: ar ordinatio dilata fuerit in octavam post diem, quæ dies hoc anno quadragesimo dominica erat æne solemnes rogationes. Verum huic solutioni id obstat, quod in Noviomensi ecclesia sancti Eligii ordinatio ante annos octingentos celebrata est *pridie idus Maii*, ut in veterimo ejus ecclesie calendario deprehendi; atque adeo Eligii ordinatio ipsi die Maii quarta-decima perfecta tunc consecratur, non dominicæ sequenti, ex traditio- ne ecclesie Noviomensis. Verum, liberatis aliunde in oppositum invisibilis argu- menti, id unum reponi posse video, quod, etsi sancti Eligii depositio baud longe post ipsius obitum in divinis officiis celebrata sit; non tamen statim ejus ordinatio (quod etiam de Audoeni consecratione dicendum) sacris ejus ecclesie fastis adscri- pta, & peculiari cultu honorata est, sed post annos forte centum, immo & de- centos. Eos verò qui hæc ordinationem primi ecclesie suæ kalendis inscripserunt, ex loco Audoeni, obvio quidem sensu, sed non bene intellecto, eam repositisse pridie idus, seu quarta-decima die mensis Maii, quæ vicesima-prima die reponenda erat. Hunc locum, sine difficultate, sic explanare visum est in nostræ chrono- logiæ fundamentum.

Domnolo abbati quendam prædixit Eligius, quæ hoc loco nobis videntur commemo- randa. Fortè in Eligium visitandi causâ convenerat. Cum verò diutius apud eum commoraretur, vir sanctus aliquando eidem post quietem evocato fualit, quan- tocius ut domum rediret; nam quendam in ejus monasterio perperam esse æst, sibi- que visa ædificia corruisse. Mox Domnolus nullâ morâ rediit ad monasterium: ubi compertit duodecim monachos, abjecto proposito, demonis instinctu ausuisse, & diversos passim vagari, ad secularia prolapsos. Tunc probato Eligii vaticinio, ab- bas fugitivos persequi jubet; & ex eis quidem nonnullos in monasterium revoca- vit; ceteros nusquam assuequi & comprehendere potuit. Cujus loci abbas fuerit Domnolus iste, incertum, an fortè sancti Martini Tornacensis, cujus abbatî Balde- redo (b) vir Dei mortem prædixit, nûi in Noviomensi monasterio maneret; nisi si Domnolus abbas idem sit cum Domione abbate cronobii Navesis apud Biri- gar a Sulpicio episcopo castradii, quod Eligius, Lenovicas adeundo, idemdem frequentabat.

Hoc ipso anno (c) Eadbaldo rex Cantuariorum mortuus Eadconbergo filio regali gubernacula reliquit in annos amplius quadraginta. Christianæ religionis studium in filio non impar, utpote qui primus regum Anglorum idola in totâ regno pon- tifici destruxit, & quadragessimæ ætatis accuratè observari sub gravibus penis curavit. Hujus filia Eadcongota, ut condigna parenti sibi, magnam virgo virtu- tum, in monasterio Brigeni seu Eboracensi, quod a Sara nobilissima abbatica con- structum erat, divino cultui se se adiecit. In enim mos tunc erat apud Anglos, ut, cum necesse multa in regione Anglorum monasteria existerent, multi utriusque sex- us ex insula Britannia, monastice gratiâ professionis, Gallias adirent; & post- eaque quidem in Brigeni, vel Caleni, aut in Andilego monasteriis erudirentur. Illarum præ cæteris fuit Eadcongota, Eadbaldi, ut mox dicam, & Sex- burge reginæ filia, quæ, imminente mortis suæ die, sibi divinitus in somnis præsignatâ, monasterii Eboracensis casulas seu cellulas, in quibus intus Chris- ti-

famule versabantur, circumire cepit, omnium se precibus humiliter commendans, eorum maxime, quæ vel ætate maturiores, vel probitate morum insigniores erant: quippe imminere obitus sui diem, quem ostento ipsa in quiete intellexerit; sibi minime apparuisse aliorum hominum turbam; monasterium intantum, qui dicerent, se venisse ut sacrum numisma ex Cantia illuc allatum reperebant. Ne vasa osculo sident nam hæc ipsa nocte, sub auroram, ex mundi tenebris ad æternam lucem migravit. Tum audit angelorum concentus a fratribus nonnullis, qui in aliis adibus foris a cenobio virginum degabant: Sepultum est corpus ejus venerabile in basilica (a) sancti Stephani protomartyris, ubi miram fragrantiam cunctis, qui adibant, fratribus & sororibus post triduum exhalasse dicitur, cum, lapide quo monumentum tegeretur auoto, altius ipso in loco reponeretur. Hæc in antecessum dicta, quæ seriùs, sed incerto anno, conigerunt, forte sub Ethilberga abbattissa, ipsius Earcogote matertera, quæ monasterium post sanctam Faram rexit.

Post mortem Pippini majoris-domus Sigiberti in Austria, quem veteres Senio-rem, recentiores Landinensem a villa ejus Landino appellant; Itra seu Iduberga ejus conjux, annos nata circiter octo & quadraginta, cum a multis nihil minus proci ambiretur, auctore Amando episcopo, velo suscepto, se & sua Deo consecrav. Superstitis eorum liberi erant Grimoaldus, qui postea prefectus palatii loco patris per Austriam fuit; Begga, quæ Anigislo filio sancti Arnulfi nupta, Pippinum juniores, Pippini regis patrem, procreavit; & Gertrudis virgo, cui mater, ne ad illecebrosas hujus mundi voluptates pertraheretur, arepta forfice, capillos in coronam similitudinem absidit; post paulum a sacerdotibus velande: quod argumento est, id tum in more positum fuisse, ut antimoniales & virginis Deo sacre se tonderentur. At nonis velatis, quæ in crimen lapsæ essent, capillos radi præcipit concilium Liptinens. Anonymus beate Gertrudis vitæ scriptor, gravis & æqualis, tradit, cum Pippinus virginis parens Dagobertum Austrasiorum tunc regem, ad epulas invitasset; procerem quemdam adolescentem, Austrasiorum ducis filium, eo venisse, & a rege atque Pippino Gertrudem sibi in matrimonium petisse: quæ petitio cum regi placuisset, Dagobertum a puella quævisse, an adolescentem hunc, auro & serico nitentem & suffarcatum, habere sponsum vellet. At puellam indignandam cum juramento affirmasse, nec hunc, nec quemquam alium mortalem, sed Christum Dominum ac Deum suum, sponsum se nunquam habiturum: quo audito, adolescentem quidem rubore atque ira turbatum recessisse; Dagobertum verò ac principes tantam in temera virgine constantiam admiratos, eamque post id factum regi in primis magnopere caram fuisse. Hinc Gertrudem, tuerenda virginis causa, in Franciam etiam se subduxisse comminiscitur interpolator: quod viri docti alteri Gertrudi, quæ Carolo Magno regnante vixit, tribuendum arbitrantur. Gertrudis tam læta de casu capillis, quam feculenti puellæ de compositis crinibus gloriari solent, præ gaudio gestiebat, quod pro Christo coronam in capite gesserat.

Post hæc Amandus Itram flagitabat, ut monasterium sibi, suæque filie construere maueret, quò a sæculi corruptellis & illecebrosis remotiores, tutioresque essent. Huic erat inter alias præclara villa in Brachanto posita, Nivialla nomine, seu Nivigella, recentioribus Nivella, nunc oppidum inter Bruxellas & Montes-Hannonias, a Nivialla vico, Leodicum Inter & Trajectum ad Mosam posito, distinguendum. Hic locus condendo cenobio virginum opportunus visus est; statimque artifices operi manum admovent; eidemque perfecto & absoluto Itra Gertrudem filiam suam abbattissam præficit. Anorum quatuordecim erat Gertrudis, cum, amissis patre, consecrata Deo est deditione capillorum. Verum nonnisi post annos septem sacrum velamen accepit, iniitque regimen monasterii. Id constat ex illis, quæ suo loco edidit sumas.

Dum hæc in Brachanto geruntur, Salaberga de transferendo tutorem in locum monasterio cogitant, auctore Waldeberto abbatte Lugdunum-clavatum se recipere, ibique, ut munificentiâ in arce, cum suis consistere decrevit. Cum enim cenobium illud, quod in paterno fundo condiderat, in confinio duorum regnorum, Austriæ scilicet ac Burgundie, positum, bellorum, quæ de finibus subinde inter illorum reges excitabantur, tumultibus expositum ac pervisum esset; verita prudentissima mulier, ne libellis ac innocens sexus militum obnoxius esset injuriæ, cum Waldeberto tractare cepit, quid consilii hac in re caperet. Eorum sententia fuit, ceteris locis præferendum esse urbem Laudunum, quam Lugdunum præciòsâ vetus auctor, alii Lugdunum-clavatum dicitur: cuius causâ nuncupantur. Nec vanus fuit Salabergæ aut mulieris pavor; nam post aliquot annos, exorto Theodericum Inter & Dagobertum Austriam regem interecino bello, vastati confinium agri, direptæ vil-

ANN. CHR.
640.

(a) P. f. p. p. p.
p. 111. a. 10.

VIT.
Ira & Ger-
trudis Deo
consecrata.

Nivallens
monasterium
conditur.

VIII.
Salaberga,
cum filio Lau-
dunum (p. 10)
cepit.

ANNO CHR.
548.

in ac comboste, nec ipsi etiam templi ac Sanctorum reliquias parvam est. Ea cum manifeste pariter, mulierem sanctam divino consilio hanc cladem prevenerit. Itaque Salaberga paternam sedes & cernobium a se illuc constructum reliquit, ac Waldebertum comite, eodemque consilii auctore, cum virginibus amplius centum, quas partim ex nobilibus liberis, partim ex pueris suis ad Dei cultum congregaverat, in eam urbem commigravit, atque ab Atrillone episcopo, Chagnonaidi successore, cum clero honorifice occurrante, in urbem deducta est, naturâ loci munificentissimâ, & Wandalis, Alanis, Hunnis, ceterisque Germaniæ & Scythiæ feris orientibus usque ad id tempus inaccessam. Malignos spiritus ad ingressum venerandi agminis ex urbe dissipasse verus auctor tradit. Illic Salaberga nobile & amplum condidit cernobium cum basilicis septem, ex quibus sua erat, hoc est seculo duodecimo, quinque superfuisset Hermannes (x) monachus affirmans, maximamque sanctæ Mariæ Profundæ appellatam, cuius etiam nunc quedam restant vestigia. Alia basilicæ seu oratoria erant sancti Michaelis & omnium angelorum, quæ secunda basilica erat: tertio sancti Joannis Baptiste, & omnium patriarcharum & prophetarum: quarta beati Petri, omniumque apostolorum. Præter hæc quatuor, constructæ ad ingressum monasterii, quinta in honorem sanctæ Crucis: sexta in honorem sancti Apoli martyris: sic eam vocat Hermannes in libro tractatus miraculis sanctæ Mariæ Laudunensis cap. xxii. tametsi sanctus Aper tunc confessor fuit: ac septima in honorem sanctæ Mariæ Magdalene: ex quibus quinta & sexta Hermanni tempore destructæ erant. Nunc verò una reliat sancti Joannis Baptiste basilica, cum monasterio, quod virorum est ordinis nostri ab annis fere sexcentis. Brevi consuetudine istuc nobilium Francorum filias, puelle fere trecentæ congregatæ sunt. Hæc Salaberga in terras divisit, quæ sibi viciculis succedentes, iuxta ac perennes Deo laudes, mox Agaunensium monachorum, virginumque Habendenium, die nocturne concinerent. Hinc necessitate erant tantis virginum numero plures basilicæ, ex quibus quatuor prime interiores erant: tres aliæ ad introitum monasterii, ad usum tum monachorum, qui sanctorum libris sacra ministrabant, tum domesticorum ac famularum, tum secularium.

(x) Hermannes,
de morib. l.
Hæc lib. 3.
c. 22.

IX.

Nanthildis
regina sepel-
ta in S. Dion-
ysii ecclesiâ.

Hoc eodem anno, vel insequente moritur Nanthildis fex Nantechildis regina, Dagoberti olim conjux, postquam filii sui Chlodovei tutelam quadragesimo adimpletisset; & in basilica sancti Dionysii juxta Dagobertum, atque in eodem quo ipse monumentum sepelitur. Mariæ villas, quas a Dagoberto & a Chlodoveo filio dono acceperat, variis sanctorum basilicis legavit; in his Latinicum, villam pagi Brigii, basilicæ Dionysiane assignavit, nec non pretiosissimum quoddam monile suum, quod aoreis cruci ab Eligio facta infernum fuit. Ita in gestis Dagoberti, ubi tametsi præmissum legitur, Dagobertum eidem basilicæ præceptum fecisse de „Latinico villa, quæ sita est in territorio Meldico, quam ipse rex cum Bobo, te duce & Tacilone comite palatii de suo proprio sisco comparaverat. Sed fortasse Nanthilde quandam ejus villæ partem reservaverat, quam postmodum, regina ipsa sanctis eidem martyribus testamento reliquit. Hanc villam Latinicum. Secum vocant ad discrimen aliterius Lariacel pagi Parisienis, ubi sanctum Furicis paullum post insignis monasterium construxit. Falſi sunt mendosæ loſſione. Fredegarii Almoius & Hermannus Contraſtus, poſtque eos alii fere omnes, qui Nanthildem e monaſterio raptam a Dagoberto, ac la matrimonium ductam fuſſe tradiderunt: eum fere in omnibus Fredegarii exemplaribus ſcriptis, uti Hadrianus Valeſius primus obſervavit, & in chronicle Benignian & Beſenſis, diſtinctè dicatur Dagobertus, Gomatrude dimiſſa, Nanthildem, unam ex pueris de monaſterio ejus, in matrimonium accepiſſe. Accidit igitur, quod idem Valeſius notat, ut mutatione dæorum litterarum Nanthildis ex puella nobili, miniſtræque Gomatrudis regina monacha fieret, & monaſterio abſtineret, non de miniſtræ electa crederetur. Ejus ſepulcrum auro decoratum fuſſe docent verſus, in eodem ſeculo nono apud ſanctum Dionyſium ſcripti in codice quondam Peravian, nunc Ottobonianæ bibliothecæ, in quibus etiam Chlotharius & filius ejus Dagobertus laudantur.

Non fuit mo-
nachus.

Egregii proceres, Chlotharius ac Dagobertus,
Filias & pater hic memorantur laude preceſſi.
Sed magis eccleſiam ditavit hæc Dagobertus
Cum Nanthilde ſua, quam exornant auro laſſæ.

Florianus, olim vicus fisci regii, octodecim passuum milibus seu septem leucis supra urbem Aurelianensem, ab incunte Chlodovei junioris principura, nobili monasterio insignis fuit. Eius auctor existit Leodebodus, vir pius & nobilis, abbas monasterii sancti Aniani, tunc extra muros Aurelianenses positi, qui Florianum, dato in vicem paterno puerulo Atiniano, a Chlodoveo rege comparavit: ubi mox duas basilicas cum monasterio condidit, congregatque monachis primum abbatem, nomine Rigomatum; eoque post annos quinque mortuo, Mummolum prefecit. Prima & princeps initio erat basilica sancti Petri: unde monasterium sancti Petri principio appellatum: minus precipue sanctæ Mariæ, quæ ob translata in eam sancti Benedicti reliquias basilicæ sancti Petri prelata est, maiorque dicta, tollente Almoio in carmine de translatione corporis sancti Benedicti. Quo signanter anno monasterii Floriacensis fundamenta jacta fiat, certò desioire non licet. Leodebodi vulgarum testamentum prefert Chlodovei ætatem secundam, quo Florianus fiscalis prædii Atiniano commutatus sit a Leodebodo abbate, sancti Petri monasterium edificare tunc deliberante: cumque annum Almoius, & Helgaldus monachi Floriacensis anno septimi sæculi vicesimo illigant, gravi quidem errore, sed temporibus illis ferendo, cum anni Metorvatum regum cum annis incarnationis necum bene conciliati essent, qui vitæ dum nostræ ætate componi potuerit. Jam verò facile esset annus inchoati monasterii assignare, si de anno conditi a Leodebodo testamenti constaret. At in eo nonnulla occurrunt, quæ cum anno secundo Chlodovei coherere nequeunt. Quippe Floriaci commutatio facta dicitur cum gloriosæ atque præcellæ domus Chlodovei regis, & gloriosæ domus uxore ejus Baltilde regina: cum Chlodoveus anno regni secundo tantum sexennis, non ante annum regni decimum Baltilidem in matrimonium dederit. Deinde Audoenus episcopus, qui testamento condendo interfuit, eidemque condito subscripsisse dicitur, anno auctavit Chlodovei regis tertio Rotomagensis cathedram inedit. Serius etiam Aurelianensem ecclesiam regere cepit Leodegarius episcopus, qui & uox ex subscribentibus fuit; quamquam in postea subscribere potuit. Cæterâ hoc testamentum videtur bonæ notæ, idque Adrevaldus monachus suo tempore, hoc est medio sæculo nono, in archivis publicis sui monasterii asserturum fuisse tradit. Hoc testamentum Leodebodus multa legat, tunc basilicæ sancti Aniani, cui ipse præerat; tum basilicæ sanctæ Mariæ, quam Johannes Floriacus a novo quondam construxerat, ubi venerabilis Fulcaldus abbas erat; tum monasterio sancti Petri, quod in vico Floriaci edificare ceperat, in quo monachi præter regulam sanctissimi Benedicti n. & domni Columbanii vivere deberent: quæ regula ibidem in monasterio sancti Aniani tum servabatur. Basilica sanctæ Mariæ, quam Johannes Floriacus construxerat, & Fulcaldus abbas regibat, perperam confunditur a Coisio cum basilicâ Floriacensi sanctæ Mariæ a Leodebodo erectâ; nec fortè alia fuerit, quam quæ beate Mariæ de Bono-mundo aquæ Aurelianensium appellatur, olim puellaris dicta, quæ a Roberto rege inaugurata est, adjunctâ ibidem cellâ monachorum. Majori-monasterio hæcenus subiecta, recens a nostris monasterio haud ignobili insignita, eidemque unita. At sive eadem, seu quævis alia fuerit hæc beate Mariæ basilica, auctorem habes Johannem Floriacum, certum est eam a Floriacensi omnino diversam esse. Ut rem totam in pauca contraham; ab incunte, ut jam dixi, Chlodovei junioris principatu conditum est monasterium Floriacense: liquidem sub eodem rege, qui annos regni octodecim haud exccellit, sancti Benedicti reliquias e monte Cassino istuc translatae sunt, curatore Mummolo, secundo ejus loci abbate: & in veterimo indice abbatum Floriacensium, qui in Theodulfo episcopo Aurelianensi, vocemque Floriacensium abbate quarto-decimo desinit, in quo singulorum abbatum anni regiminis diserte notati sunt; annorum summa universa est centum octoginta-duorum. Obiit verò Theodulfus anno Christi octingentesimo vicesimo-primo. Detrahe ex hoc numero prædictam summam; reliqui erunt anni sexcenti triginta-novem, qui cum secundo Chlodovei anno coincidunt. Verum quia & lo numerandis abbatum regiminis annis quoddam cavos esse necesse est; & Theodulfus ipse, qui novendecim annis Floriaci præfuisse dicitur, abbatu titulum usque ad obitum non servavit, quandoquidem Adelgaudus hac dignitate ante annum octingentesimum vicesimum potebatur; in tanta rerum obscuritate id accurate desioire difficile est. Quamquam si Theodulfus initio exitii sui, quod primo Ludovici augusti tempore contigit, Floriacensi abbatia, ut quidem sentio, privatus est; facile conditi cornubi calculi ad hunc annum sexcentessimum quadagesimum-primum redactur. Rigomarus primus Floriaci præfessus abbas, incertum quo ex loca assumtus: sed ejus præfectura quinquaginta nulla re gestâ memorabili insignis fuit. Mummolum ejus successorem, quem Adrevaldus, monasterii Floriacensis monachus, pretermissio Rigomaro, primum commendavit; illustrum reddidit translatio sancti Benedicti, ab ipso pro-

ANN. CHR.

641.

X.
Floriacensis
monasterii
auctor Leodebodus abbas.

ANON. CHL.
64b

Abbatum &
abbatissarum
testamenta.

(a) Greg. 26.
lib. 9. c. 22.

(b) Id. lib. 7.
c. 7. ind. 1.

(c) Id. lib. 11.
c. 30.

(d) Vita S.
Bernardi, lib.
3. c. 7. n. 4.

XL.
S. Columba
parthenonis
privilegium.
(e) S. 10. v.
p. 10. 1. 747.

procurata: cetera ejus facta silentio prebit antiquitas. Leodebodus in fine testamēti sui jubet duo ejus consilii exemplaria, quorum unum in sancti Aniani, alterum in sancti Petri monasterio asservetur, cavens ne quisquam illud violenter aufert.

Hoc loco testamenti nomine instrumentum donationis inter vivos factum intellige, non ultimam hominis voluntatem, quā quis de rebus suis post mortem disponendis statuit: At si hoc, sive alio modo testamenti nomen intelligatur, mirum non immerito videri possit, quo jure liceret abbatibus & abbatissis testamenta condere, construere monasteria pro extraneis ex fugo cornobii proprii, aut ex parentum donatione, aliasque ingere facere donationes, quae hominibus, evangelicam paupertatem professis, minime convenire videantur. Certe Gregorius Magnus, ecclesiastica & monastica disciplina equissimus censor, ejusmodi testamenta non probavit, ut ex superioribus patet, tum exemplo Probi (a) abbatis, cui ex dispensatione concessum est testamentum condere, quod ipsi, ad abbatem curam ex laico statu repente assumpto, facere datum non fuerat: tum exemplo Graviniae (b) abbatissae, cujus testamentum, in gratiam ejusdem xenodochii factum, Gregorius irritum declaravit. Verum multis in locis alius obtinebat usus, ut constat exemplis abbatum & abbatissarum, etiam pietate prestantium, a viris etiam piis haud improbatum, modo non in propinquo commoda, sed in pios usus hac testamenta fierent. Ejus generis ceteri potest testamentum sanctae Burgundisae, superius (c) a nobis relatum; quamquam non tam testamentum censendum est, quam ratihabito donationum, antea ex rebus propriis monasterio suo factum, ne ejus propinqui post ipsius obitum eas repetere possent. Ad alias donationes quod attinet, multae etiam factae sunt a piissimis abbatibus & abbatissis ad alia monasteria construenda vel dotanda; quale est praedictum Leodebodi abbatris testamentum seu instrumentum donationis factum pro novo monasterio Floriacensi. Eiusdem generis est donatio rerum in Saxonia concessum Corbeiae veteri, quas sanctus Adalhardus abbas edificando Corbeiae nove monasterio impendit. Quin etiam apud Italos idem usus obtinuit. Testis hac de re ita, parthenonis sancti Hillari in pago Florentino abbatissae, quae sancto Johanni abbati fundum Vallembroise ad construendum monasterium liberaliter concessit. Talis denique fuit, ut multas alias emittam, donatio Farfensis (d) abbatissae, in gratiam sancti Bernardi abbatris Clarae-vallensis, cui sexcentes fere marcas argenti, quas latrones furripere, sub chirographo direxit ad construendum in Gallia monasterium. Neque porro hoc amplius donum, quasi illicitum, resistit Bernardus; neque aliud Johannes abbas: quae quidem donationes et forte ratione licite tunc censentur, quod approbante conventu factae essent. Alii alias forte afferent excusandi rationes: sed rem ipsam hoc loco leviter saltem delibare visum est, quod ejusmodi exempla passim in his annalibus recurrant.

Luculentum est Johannis (e) papae quarti privilegium, possidente Chisdoveo juniore hoc anno concessum parthenoni beatae Mariae & sanctae Columbae atque sanctae Agathae seu aliorum sanctorum martyrum; quo in loco sanctimoniales vivebant secundum edicta Antonii, Pachomii, & haud procul a nostris temporibus, ait pontifex, Benedicti abbatris illius Roma urbis. Hoc privilegium olim erasum ex veterino codice Thuaneco, annos minimū octingentos praesente, in quo redactum est in privilegii formulam, detractis nominibus propriis personarum ac locorum, pleneque. Non facilius proinde conjectura de situ illius cornobii, quod duplex fuisse intelligitur, non tantum peccarum, sed & virorum pro more illius aetatis. Exstat tunc temporis apud Viennam Allobrogum monasterium sanctimonialium beatae virginis Columbae, quod triginta monachi forebat: sed an sit illud ipsum, cui Johannis papae privilegium concessum est, divinare nolum. Hoc porro privilegium cautum est, ut nullus episcopus, nec quisvis alius quidquam auferre aut sibi vindicare ausus eorum, quae ad monasterium pertinuerint; nec ullus episcopus eo cedat, nisi quem mater spiritalis, paterve monasterii invitaverit ad celebranda missarum sollemnia, vel ad benedicendas virgines, aut ad faciendas tabulas altaris: sed eo pacto, ut gratia omnia peragat, & tales secum pontifex introducat, quales vita & religio sancta commendat. In fine obtestatur pontifex, ut loci episcopus non prohibeat abbatem vel ejus monachos a Romano itinere, quando ipsi ad limina apostolorum devotionis vel officii causa proficisci voluerint. In altero ejusdem privilegii exemplari, quod in bibliotheca Colbertina habetur, post humiliter aliter definit hoc privilegium, cujus fragmentum divestitum mihi pro sua humanitate eruditus Bainzianus communicavit, in appendice referendum. In illo frangere cavetur, ut ne episcopus, sive petitus, seu condactus, ad secreta monasterii accedere praesumat; nec ibidem, contra regulae institutionem, eidem pontifici convivium praeparatur: ne quietem monachorum, quae vitam solitariam,

propter Deum peragere decreverant, frequem sacerdotum ingressus perturbet. ANN. CHR. 641.
ne assidue Domusum deprecari non cessent. Quod si monacha a suo insinuo defecerint, ab ejus loci abbatissa corrigantur; & si quidem graviter deliquerint, in secretiorem cellulam retradantur: abbatissa vero correctio fiat ab apostolica sede, sub cujus ditione consistit. Episcopis secus attentantibus poene imponere.

Luxoviensi monasterio consimile privilegium idem Johannes pontifex concessit rogatu etiam Chlodovei regis. Hujus privilegii fragmentum erimus ex echartario monasterii Dervensis, ante annos sexcentos scripto, in hujusce voluminis appendice editum, cujus summam hic accipe. Has litteras Johannes papa inscribit *Dilectis suis fratribus universis episcopis per Galliam constitutis*: quibus significat, eos ecclesiasticæ regule doceant, canones & consuetudine patrum servari oportere; vota nihil minus supplicantium, qui catholica fide & peculiari præ cæteris devotione fulgent, aliquando exaudienda esse in his, quæ a communi regule excipiuntur. Cùm igitur excellentissimus filius suus Chlodoveus rex Francorum, pro sua pietate postulaverit, ut apostolicæ sedis privilegium pontificis impertiretur monasterio beati Petri, quod vir venerabilis Columbanus Scottus in loco, qui dicitur Luxovium, ex largitate regis extruxerat, interlucet inibi non arctum monachorum congregatione, ubi nunc venerabilis Waldebertus abbas etiam cum multis monachis conversabatur: regis petitioni se assensisse. Neque vero id novum videri, quando non pauci asse se apostolicæ sedis privilegio les id generis privilegia concederint, non usque locis sub sua ditione constitutis, sed etiam in aliis regionibus longius remotis, præsertim in regno Francorum: cùm ad universa loca usque ad finem terræ de Orani potestas beati Petri se extendat. Quare eorundem monachorum litteris, & præsertim inter cetera excellentissimi filii sui regis interpellatum, se postulatis assensisse, atque antedecere omnibus episcopis, tam vicinis quàm procul a dicto monasterio remotis, ut nihil aliud in eo loco usurpent aut contingant, præter id, quod ipsius privilegium decernit: nempe ut episcopos eo tantum ingrediantur, cùm a patre monasterii vel a cuncta congregatione invitati fuerit ad celebrandum, missarum sollempnia, aut ad consecrationem abbatum vel tabularum, in quibus missæ debeant celebrari. Cætera desunt in illo fragmento, quæ suppleri possunt ex alio Benedicti octavi privilegio, quod iidem omnino verbis, atque primum illud, conceptum est.

Luxovien.
sc.

ANNO INSEQUENTE BABOLONO Fossatensi abbati concessum etiam privilegium ab ANN. CHR. 641.
Audoberio Parisiensi antistite, ut tam ipse, quàm ejus successores liberi & liberi sint ab omni inquietudine, tam ecclesiasticorum hominum, quàm laicorum. Et ne quis id factum putet contra statuta patrum, leges canones a sancto Bonifacio Carthaginiensi episcopo, aliisque coepiscopis factos, ejusdemque antistitis epistolæ ad Liberatam episcopum missas, & inveniet quod monasteria, in quibus regulariter vivitur, libera esse debeant ab omni infestatione episcoporum & clericorum. Hoc privilegium haud dubie legeras anonyma ille Fossatensis monachus, qui hac undecimo sæculo scribebat.

ANN. CHR. 641.
XIII.
Don Fossatensis.

Fossatensi privilegio undecim subscripsisse servantur episcopi, in his Gaudericus seu Candericus Lugdunensis, qui Cabilonensi concilio idem subscripsit. Hoc pontifice abbas erat in monasterio sancti Justi Viventius, qui Baldomerem seu Waldomerum in monachorum cœtum admisit. Eundem Gaudericus ad subdiaconatum promovit, invitum ac renitentem. In privata dein cellula reclusus, assidue precibus non sine lacrymis vacabat, cùm pro sua, tum pro Lugdunensium omnium salute, quam ardentius ferebat. Inignem meritis vitam preciosa morti, mortem ipsam crebra miracula subsecuta sunt, ut vetos ejus epistolam docet. Hac nihil magis hæreticos nostri temporis moverunt, quo minus in ejus reliquiis foverent. Ad hæc nihil sacrum hominibus fœrentibus ac profanis.

XIII.
Viventius abbas. S. Justus abbas Baldomerem.

Non prætermittendum hoc loco est testamentum Hadoindi episcopi Cenomanensis, editum (a) vlt. idus Februarii, anno quinto regnante gloriosissimo Chlodoveo rege. Hoc testamento piissimus antistes multa legat, tum Cenomanensi majori ecclesiæ, tum basilicæ sancti Vincentii martyris, a sancto Dominico episcopo constructæ; & basilicæ sanctorum Petri & Pauli, quam Berichramnus episcopus edificaverat; quæ duo sunt insignia nostri Ordinis monasteria in suburbio Cenomanensi; nec non basilicæ sanctæ Mariz Eboracensis, quam Agobertus abbas secum condiderat unâ cum adjuncto monasterio. Hujus testamenti executorum adhibet Bodilonem & Audranum, ex quibus Bodilonem pariter, id est con-

XIV.
Hadoindus episcopus Cenomanensis, subdiaconum.
(a) Audoindus, 11. p. 1166.

ANN. CHR.
141.

con sanguinem suum vocat. Successorem habuit Beracium atque beneficium in ordinem monasticum: quo episcopo sedente sanctæ Scholasticæ reliquæ Cenomanorum transiisse sunt.

XV.
Bellilocensis
monasterii
aucto per R.
Rodringum.
(*) Annus.

Ad hunc antiquum revocari potest conditio Bellilocensis in Argonne monasterii, quod sancto Rodingo suum originem acceptam refert. Rodingus. (*) seu Chraudingus, genere Scottus, in Galliam aliquanto post Columbanum tempore accessit. Acceptus in Tabulicenis seu Theologienfis monasterium, ita se gessit, ut abbatiæ honore dignus sit habitus. Verum Chroduino, fratris aut fororis filio, in suum locum substituto, ipse in Argonem salturn, Paulo Virdunensi antistite obiter salutato, se recepit in locum Wasogium, quem posteri mutato nomine Beslum-locum, ob pulcherrimum situm loci, vocare maluerunt. Dissat ab urbe Virduno septem fere levis, tribus vero ab oppido sanctæ Manichildis. Illic iacta in citro eolie fundamenta monasterii Bellilocensis, quod nonnumquam Wasogienfis a priori vocabulo appellatum invenio. Ita in loco, ubi erant lastræ ferarum, sit domus orationis; ibique choræ præstantium auditæ ceptus, ubi insuper iulare confueverant. Austris quidam, incolæ proximi vici prædites, non relict barbaricæ, ut sibi videbatur, gentis homines in silva sua, se incoersuto, habitare; ibidemque saccis arboribus habitacula absque suo permisso sibi construxere. Hinc, immissis ministris, Rodingi discipulos flagella cædi iussit, & cum dedecore & silva expelli. Interim vir sanctus Roman pergit ad limina apostolorum. Tum, votis ad eorum tumulos Deo perfolatis, redit in pristinum locum: Austrum celestis piagæ flagellatum sanat, ab eoque sitam condendo monasterio impetrat. Mox corpus opus perficitur, basilica construitur in honorem Salvatoris, & sancti Mauricii episcopi sociorum, quorum reliquias ex Agaunensi monasterio, cum illuc in reditu ex secunda Romana peregrinatione se consulisset, reportavit. In hac peregrinatione obtinuit a Romano pontifice privilegium, reservari Virdunensi episcopo, cuius diocesis locus construitur, sacrorum ordinum collatione & benedictione abbatis. Huic privilegio accessit Childerici regis præceptum, monasterii possessiones confirmantis, quas ad septingentos septuaginta mansos excrevisse dicuntur. Quin etiam ex sisco regio principis Ermeriacam villam eidem cornobio largitus est: illudque in suam tutelam suscepit, & ab omni exactione liberum & immune pronuntiavit. Illic confluxere complures discipuli, tum ex vicinis regionibus, tum ex transmarinis, maxime Scotti, qui popularem suum invicem, & cum eo conversari gaudebant.

XVI.
Veisenburger
gens mona
stii abbas
Principius fit
episcopus.

Principius Sigiberto regnante creatus dicitur episcopus Nemetensis seu Spirensis ex abbate primo Weissenburgerfis monasterii, cujus proinde primordia rectius Dagoberto seniori, quam Dagoberto posteriori Austrasiorum regi tribuenda sunt. Weissenburgum, nobile oppidum diocesis Spirensis, alio nomine Aibum-castum, amenissimo loco ad montes Vosagi positum in inferiori Alsatia ad annum Lutharum, qui mediam urbem præterfuit, nomen ac celebritatem accepit ab amplissimo martyri nuncupatum est. In brevibus annalibus Gregoriani in Alsatia monasterii, ad cyclos paschales digestis, reponitur anno sexcentesimo tricesimo initium *Leucopolis cæmetri, quod laupol*, immo teutonice *Waisfuburch dicitur*. Hunc locum monachorum eruditio & litteræ haud minus, quam pietas & religio illustravit. Ex eo abbates non pauci ad regendos alios in locis monachos assumti; alii ad infulas episcopales. Testis in primis Principius monasterii primus abbas, quem propria merita ad sedem Nemetensem, mortuo Athanasio antistite, propeverunt. Hunc in regimine Weissenburgerfis monasterii excepit Cherdonius, cui Radevidus successit, & non fallit Bruichianus abbatum catalogus. Nullas momenti est diploma Dagobertinum a Tribemio relatum.

Clingensis
Monaste
rium, & S.
Germani.

Weissenburgo duobus tantum miliaribus distat Clingenfis monasterium, eidem Ordinis nostri, in agro frumenti & vini feracissimo, quadratis lapidibus constructum, cujus eidem originem ad Dagobertum, primum in secundum, referunt. Idem aiant de cornobio sancti Germani, quod ad eandem diocesim pertinet. In his rerum antiquarum tenebris vulgares traditiones afferre juvat; deficientibus idoneis argumentis.

ANN. CHR.
449.
XVII.
Marcianensis
monasterii o
rigen a S. Ric
trudis.

P Aucta, post annis a condito cornobio Elmonensi, beatus Amandus Marcianensis diocesis Atrebatensis, eidem ad Scarpum fluvium, edificavit, Riktrude ubi illi matrimonium fundum & impensas suppeditavit, eisdemque loco Joannem Elmonem accitum perfecit. Riktrudis in ceteriore Valsonia, nobili genere, patre Ernoldo, Lichia genitrice uxor, Adalbaldo Franco nupsit, genere eidem atque opibus clare, Gerbertæ filio, beate Gertrudis pæthenonis Hamatici conditoris nepoti; & ex eo liberos procrea-

creavit; felices Maurontum, quem sanctus Richarius baptizavit, postea Broilensis monasterii abbarem; & tres virgines Deo devotas, Clotfensem, Eusebiam, & Adalindam: ex quibus Clotfensis, mortuâ matre, Marcienses monasterium rexit: Eusebia, Hamarici futura abbatissa, a Nanthilde regina ex sacro fonte suscepta est: Adalinda Marcian's immaturè decessit. Marcienses (*) monasterium, exiretre cepit Riktrudis vivente marito Adalbado, qui, cum alibi, tum maxime in pago Aufrebarenis (**), in quo Marcian's sitæ sunt, amplissimis latifundis & paludibus pollebat, ab inimicis captus, cum in Vasconiam proficisceretur. Post viri sui eandem Riktrudis, cum a Dagoberto rege blanditiis ac minis eundem ex optimatibus nobere compelleretur; suadente Amando aliquandiu propositum suum dissimulat, polliceturque regi, se ex ipsius sententia & consilio faciem, quod rebus suis convenientius utilisque videretur. Mox in pædio quodam suo convivium parat, magnificè instructum. Invitatus rex eò libenter venit, Riktrudem voluntati suæ obsequentem fore arbitrat. Cum mero consilii incallescere crepissent, quærit a rege venerabilis matrona, an ex eius voluntate sibi liceret facere in domo sua quod vellet. Rex licet mox respondit. At illa velum, illud Amando consecratum, e sinu protulit, siveque capiti, Invocato Dei auxilio, illud imposuit. Tum princeps deceptam se ac derisum intelligent, protinus relictis mensis discississe fertur. Riktrudis verò, depositis pretiosis vestibus, Marcian's se inclusit, permittente tandem rege, qui ab Amando mitigatus fuerat. Hæc occasio fuit comendi apud Marcianas alterius cœnobii pro virginibus Deo sacris, quæ Riktrudis exemplo illuc se receperunt. Tum suadente matre filiz tres, quas supra commemoravimus, virginum Deo votum: Maurontus ejus filius interim in seculari habitu regalibus obsequiis ad tempus corpore vacat, mente divinis. Adalinda in tenera ætate ex hoc mundo discessit ipso die, quo Christi Domini natiuitas celebrabatur. Dolorem ob sacra gaudia suspendit Riktrudis ad diem festum. Innocentium, quo die lacrimas suas parum Innocentium matrum planctibus sociavit. Si certum & exploratum esset, quod de Riktrudis regio comitio, ac de velo ab ea dein suscepto ex Hualdo monacho retulimus; ad Dagoberti principatum referenda esset constructio monasterii Marciensis, quod jam tum existisse supponitur: at veretur ut vera sit tota hæc narratio, cui simile de ista, viro suo Poppino Landinensi orbat, ex auctore gravi & equali superius retulimus. Propius fidem est, Riktrudem post mortem viri sui, nemine prohibente, secundis, quæ se se offerbant, nuptiis nuntium remisisse, ac velo suscepto a sancto Amando, cellulum sibi Marciensis contraxisse: ubi Jonatus jux gregi monachorum præerat.

Maurontus, a sancto Richario ex sacro fonte susceptus, id est baptizatus, cum de sponsa decenda cogitaret, subitâ divini luminis collustratione percussus sententiam mutavit. Jamque sponsalia cum fureta conjugæ contraxerat, cum divine gratiæ inspiratione vitam celibem ducere, ac divino cultui se totum dare constituit. Egre id principio tulit Riktrudis, diemotis insidias verita: verum consultus hæc de re Amandus, sacris Deo factis, id divino consilio factum intellexit, ac pie matrem scrupulum exemit. Mox Maurontus, decedat capitis sui comâ, clericus attonus ab eodem sancto anstire, postmodum levita ordinatus est, qui antea regaliū preceptorum, si Hualdo credimus, conscriptor fuerat. Tum monasterium ab eodem Maurontio extructum in pædio suo Broilo ad Legiam (*) situm: qui locus postea Maurontivilla, corruptè Meinvilla (**) dictus est. Ibidem in privata cellula vixit sanctus Amatus Senonensis prælat, qui a Theoderico rege, Chlodovei junioris filio, in Perrenonense monasterium sub beati Ultani abbatis custodia relegatus fuerat. Sed hæc postea contingere.

Regebat tum Hamaticense (*) virginum cœnobium Dei famula, eademque monasterii auctrix Gertrudis, Adalbaldi avia, Geberte mater ejusdem Adalbaldi generitiss. Marcian's quatuor tantummodo stadiis distat hic locus, cujus basilica in honorem sancti Petri apostolorum principis consecrata erat. Ibi educata est Eusebia filiæ disciplina præavit suæ Gertrudis, primæ ejusdem parthenonis abbatissæ, post cujus mortem, quæ VIII. Idus Decembris accidit, eandem successit. Fabulas narrare videtur Hualdus, cum ait, Eusebiam viri duodecimum in locum præavit suæ successisse, ac iussu matris revocatum Marcian's se recepisse cum corpore præavit suæ sanctæ Gertrudis, aliorumque sanctorum reliquiis, atque cum omni sua congregatione, relicto ibidem sancto Amato: verum amove loci veluti sibi genialis, singulis pene nostris, inscâ matre, relicto pro dissimulatione ante statum sanctissimæ, Hamaticum furtim cum fidis sociabus pergere solitam, indeque celebratis vigiliis reverti: quâ re a matre cognitâ, virgine exstet: sed tandem consensu episcoporum & abbatum illustrium, ei Hamaticum redire permissa: quæ sanctæ

Anna. Bened. Tom. I.

Y y

com-

ANN. CHR.
643.

(*) Marcienses.
(**) Aufrebaren.
(*) Poppo.
(*) Hamarici.

XVIII.
Marcienses
Broilensis
monasterii
pædio & ab-
batia.

(*) Le Leg.
(*) Meinvilla.

XIX.
Hamarici præ-
avit suæ
Gertrudis & Euse-
bia.

(*) Hamarici.

ANN. CHR.
643.

conventitia adiecit. Certe, ut alia mittam, Amatus non ante annum hujus seculi septuagesimum-octavum a Theoderico relegatus fuit: quo tempore Eusebius, non duodeviges, sed fere quadragenarius erat, utpote a Nanshiide regina e sacro fonte suscepta. Mihi verò perquam difficile interitum est, Eusebium in regimine Hamatici parthenonis proxime succedere potuisse proviam fuisse, quæ via annum hujus seculi quinquagesimum attingere posuit: quo sancti tempore Eusebia via adulta esse poterat.

XX.
Felix abbas
S. Juliani.
(a) Frodoard.
lib. x. c. d.

Frodoardus canonicus Remensis (a) auctor est, Angilbertum Remensium pontificem cum Gallo Arvernorum episcopo controverfiam tunc temporis habuisse pro quibusdam bonis, quæ trans Liguriam Remensis habebat ecclesia, & bella abbas ecclesie sancti Juliani martyris indebitè retinebat. Id interpretor de Brivarenti sancti Juliani ecclesia, quæ tunc ad Arvernensem, modo ad sancti Flori diocetum pertinet. Jam dudum insignis hæc ecclesia seculares canonicos habet: an autem a principio habuerit, non facile dixerim. Sanè per ea tempora hæc scio an ultum erat collegium sub abbate, quod monachorum non esset. Gregorius Turonensis in libro secundo, de gloria martyrum, qui totus est de miraculis sancti Juliani, primo super ejus tumulum a quadam matrona cellulam (oratorium ac mansorem intelligit) adificatam scribit. Deim magnum basilicam a fidelibus erectam, cuius ministros clericos vocat, quibus præerat sacerdos, aliquando archiepiscopus dictus: quo titulo Pobilianus quidam insignitur. Edictum alio nomine martyris nuncupatur. Nequam abbatem mentio apud Gregorium. An foris post ejus obitum abbas ibidem creatus sit, alii videntur. Certe id ex Frodoardo colligendum videretur. Ut ut sit, a seculo nono ad nostrum usque tempus insignis ac potibis est secularium canonicorum collegium in ecclesia Brivarenti, quod Ludovici Pii principatu restitutum fuit.

XXI.
Viennensis
monasteria.
(b) Greg. Tur.
lib. x. de glor.
mort. c. x.

Gregorius (b) in eodem libro mentionem facit de revelatione capituli sancti Juliani, quod a sancto Ferreolo martyre Viennam translatum, ibidem in ejus sepulchro reconditum fuerat. Eidem revelationi interfuisse dicitur abbatem ad monasterium magnus numerus. Jam ergo multa erant apud Viennenses monasteria ante pontificatum Cadoldi seu Caldeoldi, extremis Dagoberti anelis ejus urbis episcopi: sub quo monasteria duodecim, tam intra, quam extra muros ejus urbis, sub Grinipentium patrum disciplina existisse vetus auctor tradit in libello de vita sancti Clari abbatis. Et septem quidem virorum erant, quinque puellarum. In illis præcipuum ac maximum erat, in quo beatissimi Ferreoli martyris ossa & reliquie colebantur.

(c) F. lib. x.
c. x. d. 77.

Grinipentis monachos aiebat quadringentos: sancti Petri monasterium (c) ad australem urbis partem quingentos: sanctorum Gervasii & Protasii basilica quinquaginta: torigenque sancti Joannis Baptiste monasterium: persequæ numerum cenobiorum sancti Vincocilii martyris, quinquaginta sancti Martini. Sanctimonialium cenobia quinque, ut jam dixi, erant: unum beate Columbe virginis, in quo triginta monache: alterum sanctæ Blandine, in quo vidua sanctimonialis viginti: tertium sancti Andreæ intramuranum, in quo monache centum: quartum item sancti Andreæ extramuranum, in quo item sanctimonialium numerus: quintum sancti Nicetii ejus urbis episcopi, in quo quadraginta virginis Deo sacræ degant. Hec de monasteriis urbana. Ad hæc in tota Viennensi diocesi alia, erant venerabilia sanctorum in usum conversantium habitacula ad singulas, sub cura pontificis degentia. Monasteria hæc itidem erant, ex quibus sanctus Theodericus abbas quatuor edificasse memoratur, unum sancti Eusebii confessoris, alterum Alarconense, tertium Allicienfè, quartum Ropianum, quod ab ejus omnino & tumulo sancti Theoderici (*) postmodum appellatum est.

(*) F. Chro.
XXII.
Maximi ab.
bati Linonici.
ad facta.
(d) Boland.
dec. 1. Januari.

His annuerandum est sancti Johannis monasterium, Linonicum vocabulo, situm inter montuosa loca super anie Rhodano, habens ex latere aquilonis Linonica fuenta, & ex parte occidentis montem minorem, qui vocatur Terulus. Ita hujus situm loci describit auctor anonymus in libro (d) de vita sancti Maximi loci abbas. Is in pago Cadurensi, vico Margaritæ ortus, Caduræ sub Desiderio antilice literis eruditus est. Grammaticam ibidem docens, a Berardo, viro predilecto, in generum postulat. Ille verò nuptias petens, cum Androsio discipulo foret in solitudinem ad suum Olum (*), in loco Subius-roca vocato, ubi solitarii in divinis cellulis habitabat. Verum a patre Guadebero, qui ipsum nuptiis alligare peroptabat, inventus ac domum redactus, sponsalia cum filia Bemidi contrahere cogitur. Septimo post die Viennam fugit cum Magentio peregrino, & episcopum adit. Repulsam passus, angelus iussu abit ad ecclesiam sancti Johannis seu ad Linonicum monasterium, cui tum præerat Samso abbas sub directione Hotharii seu Chlotharii regis. Samson Maximum & Magentium benigne suscepit, contendit, adscripsitque numero monachorum. Maximus brevi tempore ob

vix.

virtutes & signa quae patrabat, in notitiam & existimationem venit episcopus Viennensis, qui, quem antea speraverat, sacerdotio dignum iudicavit. Episcopum hunc praedictus auctor sanctum Paschasium vocat, cujus loco Domnolum Carolus Comitus substituendum putat, propterea quod Paschasius sub ethnicis imperatoribus vixit. An forte alter cognominis vixit Chlothario regnante? Samsoni abbati mortuo successit Maximus, ab Eldeboldo Chlotharii regis curatore obijurgatur, quod absque illius consensu monasterii regimen suscepisset. Citatur ab eo non semel, ut facti sui rationem reddat. Maximo venire negante, Eldeboldus accensus furore venit ad monasterium, & baculo sanctum abbatem ferire paras: vibranti continuo arefacta manus, & oculi excecari dicuntur. At nihil cautius Gundrammus, Eldeboldi simulacrum, lancea confodit Maximum ipsi kalendis Januarii, qui potitride exspiravit, praesentibus episcopis, Paschasio Viennensi, & Augustino Arvernensi. Eorum loco relictus Cotarius Syndulus & Celsinus, qui anno sexcentesimo vicesimo-quinto, quo anno Maximi exoritur, concilio Remensi subscripserunt. In praedictis quoque sanctus Maximus passus dicitur in eam doctrinam sub Chlothario regi; sepulchrumque in basilica sancti Johannis super Limonica fluvia. Comitus id de Chlothario secundo interpretatur: ego vero potius de Chlothario tertio: siquidem Maximus natus dicitur anno octavo sub Brunehilde regina; litteris informatus sub Desiderio Cadurcorum antistite, qui nonnisi post mortem Chlotharii secundi ad episcopatum promotus fuit, Magnentius ei successit in regimine praedicti monasterii, & ipse postea martyrio affectus.

Clarus Viennae ortus, subinde cum pia matre loca sancta urbis frequentabat. Cum aliquando et comobio sancti Ferreoli martyris, quod trans Rhodanum situm erat, ravicula in urbem retheretur; gravi subortu ventorum tempestate, extensis ad basilicam, ubi sancti martyris ossa tum quiescebant, manibus, ejus auxilium cum lacrymis imploravit: moxque ex imminenti periculo creptus in portum appellat. Adhuc puer monasterio sancti Ferreoli traditur a pia matre, quae & ipsa in sanctae Blandinae comobio se reclusit. Ille vero brevi tantum proficit, ut digressu habitus sit, cui & sacerdotium conferretur, & sanctae Blandinae monasterium viduarum dirigendum crederetur. Paulo post abbas factus apud sanctum Marcellum vultu frugare, strenue administravit. Tantis virtutibus non defuere miracula. Marti monasterii, letali febre decumbenti, solo dextera tactu & oratione statim sanatus restituit. Ad haec frater quidam olei perustione, & missiliis alicuius totus scaret, aquae Rhodani lotionem sanati. Adde vineae grandinatae uberitatem precibus redditam; monachum, qui inter piscandum in Rhodanum lapsus fuerat, signo erui et naufragio creptum, demonis praeva terrefactum, Claro munitum, tum is orationis causâ nocte perflueret castrum, in quo monasterium sanctae Blandinae positum erat. Haec sub Caldeolo episcopo contingere, quo tempore in domo majori sanctorum martyrum Mauricii, epulique sociorum clerici communem vitam agebant, & turris dispersis divina officia celebrabant: cum apud sanctum Severum extus quoque clericorum venerabilis esset. Tanta clericorum & monachorum religio & pietas merito obtulit, ut Vienna Allobrogum sancta diceretur, nec minus virtutum sancta, quam dignitate sedis illustris haberetur.

Annus insequens duo praeclara ecclesiae lumina terris abtulit, Sulpicium Bituricensem, & Paulinum Rossensem episcopos. Sulpicius senio praegravatus, cum se functionibus episcopalibus obcunctis imparem sentiret, Wislentum seu Wislendum, claris in ea regione natalibus ortum, atque idoneis instructum doctibus, in consortium laboris adiecit, eique divini verbi ministerium commisit. Tum ille pater operibus totum se dedere, adhaerens vacare precibus, nil nisi ecclesia spirare. In his sacris mentis agitationibus vir sanctus extremos vitae dies absolvit, obitque xvi. kalendas Februarii, magno sui desiderio Bituricensibus maxime relicto, mox sanctorum cultui honoratus, testante in primis Audoeno in libro secundo (a) de vita sancti Eligii Novionensis episcopi, qui, quoties urbem Lemovicis, patriam suam, revisebat, Bituricis ad basilicam beati Sulpicii properabat, & ad numerum Sulpicii confessoris adorare consueverat. Sic Audoenus loquitur, sic in dialogo primo Sulpicii Severi Posthumiani, cui Carthaginem profecto, ad sepulcrum Cypriani martyris adorare ibuit, id est orare. Post haec multae sancto Sulpicio erectae basilicae & ecclesiae, & una quidem in Africa paulo post ejus obitum, hiansque sacris factis adscripta apud Usuardum & Adonem, apud quem, comâ deposita, monachorum pater existisse dicitur, antequam ad episcopalem cathedram promoveretur. Idem Eligius cum aliquando ex Sollemnienensi monasterio rediens, Bituricis advenisset, quemdam (b) illic inclusum, magnae apud Bituricenses fame & opinionis, Ebrogilium nomine videre cupit. Ille vero tam rigida, atque, ut Audoeno visum

ANN. CHR.
443.

XXXII.
Clari abbas

ANN. CHR.
444.
XIV.
Sulpicii episcopi Biturici obitus.

(a) de vita
sancti Eligii.

(b) Ibid. 19.
c. 2.

ANN. CHR.
444.
Ebreghisus
reclatus.

est, indistincte institutum suum servavit, ut nec faciem quidem suam Eligio spectandum exhibere voluerit: sed ei tantum per fenestram, & ipsam vitro obductam, uti ceteris confueverat, responsum reddidit. Discessurus ab eo Eligius, eique vix se dicens: Hic te, frater, monachum, inquit, videre non potui; at cito prociui dā hō videri sum pallam in aula regis Clipacio. Eisdem vero id nunquam futurum adferenti Eligias id eorū eventuum iteratō affirmavit: quod paulo post accidit, Ebreghisio cellulis sue claustris egredi coactō ob quādam causas necessarias, quae cum regis palatium adire compulerunt: ubi ab Eligio honorificē susceptus, atque inter amica colloquia per jocum ob negatum olim sui conspectum increpitus est. Is est Ebreghisus solitarius ceteris prestantior, in libro tertio de vita Sulpicii laudatus, quem sanctas antistes ad Dagobertum misit exorandum, ut tributum Bituricibus impositum relaxaret. Et hanc fortassis sibi adveniendi palatii occasio, quam Eligius eidem solitario praedixit. Mihi verō venit hoc loco in mentem praetorum, & nunquam satis laudandum factum plissiae illius virginis reclusae, quae sancti Martini Turonum episcopi colloquium & conspectum modestē recusavit: ubi succurrit pia Sulpicii Severi observatio & exclamatio, Ebreghisii factō non immeritō aptam ēa. O virginem gloriosam, quae ne a Martino quidem passa est se videri! o Martinum beatum, qui illam repalsam non ad contumeliam suam duxit! Audiant ergo virgines, (addam & monachi) hoc exemplum: ut fides fiam, si eas malis obsequere voluerint, etiam bonis claudant; & ne ad se improbis sit liber accessus, non vereantur excludere etiam sacerdotes. Libros quatuor de gestis sancti Sulpicii, cognomento Pii, primus scripsit anonymus, ejus omnib. monachis fere aequalis, testatus, se a patre monasterii, qui hodie, inquit, superest, accepisse miraculum redditū hominis cuiusdam seneci leviter & monasteriolo, quod Sorbarius dicitur. Domus tum erat pater Navenis monasterii, cuius regimen, mortuo Sulpicio, suscepit. Sepulchrum est Sulpicii in eisdem monasterii basilica, quam ipse magis impensis construxerat: ubi, cum ejus sepulchrum restitueret, variisque marmorum signis ornaret artifices, inter marmorum fragmenta offendit aeneum simulacrum, (pondus erat mediū feli,) in quo Caesaris antiquissimi expediti manebat figura. Ut cetera paucis absolvam, Sulpicius complures ecclesias, monasteria, celles constraxisse memoratur, numerabilium clericorum pater & monachorum effectus: quorum alii extra urbem in hortulis vel agellis debebant, alii communem vitam more apostolorum ducebant, causis sacralibus vel in communes usus, vel in pauperes erogatis; omnes lectioni, orationi, ac jejuniis dediti: ex quibus nonnulli a cibo aliquando per triduum penitus abstinebant. Ex multis ejus miraculis duo tantum commemoro: unum pariterum erga Consortiam, genere clarissimam, exortum. Egois vii illaevi, Massiliensis Provinciae quondam rectoris, beato Sulpicio ob probitatem morum carissimam, quae olei ab ipso benedicti consecutus, gravi morbo penitus liberata est. Alterum est de Legonio clerico matris ecclesiae, qui cum ad nocturnas vigiliis pergeret, humani generis hostes offendisse dicitur, multique plagis caesus fuisse, semivivus relictus & penē exanimis: quem vir Dei post triduum (nam tunc absens erat) sacrificio, id est corpore Christi, in os ejus infuso repente incolumem reddidit. Navensem basilicam, cum impar esset continēdis peregrinis adeoqueque confectibus, amplificavit Domio abbas, idemque sancti Sulpicii tamaliam exornavit. Ejus successorum nomina ignoramus, ulque ad Eberardum, qui Navense monasterium administrabat regnante Carolo Magno.

XXV.
Paulinus Ref.
fensis episcopus
pi. mon.
(a) Beda. lib.
i. c. 14.
(b) M. J. lib.
vi. c. 14.

Hoc anno Paulinus, primus Eboracensis, postmodum Rossensis antistes, ad Dominum migravit (a) vi. idus Octobris, postquam novemdecim annos & menses fere rex episcopus fasset. Sepulchrum est in secretario basilicae sancti Andree, quantus Ethelbertus in urbe Rossensi construxerat. Vir fere procerus stature, paululum incurvus, nigro capillo, facie macilentā, naso adancho & gracili, venerabilis simul & terribilis aspectu. Hanc ejus effigiem venerabilis Beda (b) didicerat a quodam presbytero & abbate monasterii Peartanensis, nomine Deda, qui cum ab octo seniorum, baptizato ab ipso Paulino in fluvio Trenta, se recessisse testabatur: in ejus locum Honorius Cantuariensis archiepiscopus ordinavit Ithamarum ex gente Cantuariorum.

XXVI.
Furcus Lat.
nicensis mon.
asterii.

Eodem tempore Furcus Romanus cogitans, non prius ex Saxonia discedendi pacatam a Sigeberto rege obtinuit, quāsi promissio daret, se, voto ad se pulcrum apostolorum perlato, illuc reverturum. Transmissus est Galliam, in pago Pontivo Halmonis duci filium exstinctum in villa Mapco precibus excitavit: tum Halmoni se retinere volenti mortis suae apud eum eventure indicia dat. Romanum petentem Chlodoveus Francorum rex & Erchinoaldus praefectus palatii ab itinere virum sanctum revocarunt. In castris Perrière ad Suminam fluvium ab Erchinoaldo exceptus, filium ejus sacro fonte abluit, solvitque captivum: tum

Et.

Erechinoldus tribus domesticis suis mandavit, ut Fursum per possessiones suas circumdarent, optione eidem data, ut quam ex omnibus opportunissimam, & maximo instituto convenientissimam iudicaret, in ea sedem suam figeret. At ille Latinicium (*) prae ceteris delegit, in pago Briegio positum ad ripam fluminis Marconae, sex locis supra Lutetiam-Parisiorum. Locum facile concessit Erechinoldus, impensasque condendo monasterio, Chlodoveo rege opulante, suppeditavit. Ibi constructae basilicae tres; una in honorem Salvatoris: altera sub patrocinio beati Petri apostolorum principis: tertia, quae postmodum sancti Fuscii dicta est, multis olim miraculis illustrata. Prima & tertia modò parociales sunt, media monachorum, qui nostris diebus primum Latinicium monasterio decus restituere conati sunt. Latinicium, haud ignobile oppidum diocesis Parisiensis ad Matronam, distinguendum est ab alio Latinico pagi Iridem Briegii, sed diocesis Meldensis, quem locum Dagobertus monasterio sancti Dionysii concessit, Latinicium-dicunt (*) vulgo appellatum, ob soli ariditatem, cum alterum Latinicium & flumine Matrona irriguum sit, ac fonte copioso & sublimi, quem Fursus baculo humi delictus fecerat. His auditis, transmarini ejus cognati & amici ad ipsum accesserunt simul cum Eumiano, qui ei postea in Latinicium monasterii regimine successit. Invenit digressus a Fursco Erechinoldus, Personam alium Fursco locum parat in monte Cygnorum dicto, si forte illi esset prae Latinico acceptior.

Longè obscurior est origo monasterii sanctorum Sergii & Bacchi apud Andecavos, quod Chlodoveo juniore regnante jam existisse docet diploma Childerici regis eo nomine recti, beneficium quoddam confirmantis, quod bonae memoriae avus ejus Chlodoveus, & genitor suus Theodericus eidem monasterio concesserant. In hoc diplomate monasterium in suburbio Andecavorum constructum dicitur in honorem sancti Sergii & domni Medardi episcopi. His patronis accessere saeculo nono sanctus Godebertus confessor, tum sancta Gertrudis virgo, ac demum sanctus Belotus episcopus: nunc soli audiunt ejus loci patroni sancti martyres Sergii & Bacchi. In hoc monasterio novi Andecavorum antistites, praedicti quum conferrentur, pernoctare jam dudum soliti erant, precibus vacaturi: quem ritum Guillelmus, Major cognominatus, prout eum saeculo tertio-decimo exstiterunt est more majorem, litteris mandavit (a), postea die in monasterio sancti Albini consecratus.

Huic sancti Albini monasterio praerat hic diebus Nisilus abbas, illudque secundum veterem sacrae religionis regere satagebat. Accidit ut gravi podagra dolore adèd torqueretur, ut etiam omni manuum deserviret ejus officio. Ad cum accedens Magnobodus episcopus, eulogias a se benedictas praebet. Sumit aeger, & confestim convalescit; multisque deinde annis praedictum coenobium rexit, serviens Domino cum devotione, uti in libro de vita sancti Magnobodi legitur apud Bollandum. Haec innuere videntur, Nisilum usque ad obitum abbatem, perseverasse. Hinc legitima oritur dubitandi ratio, an is sit Nisilus episcopus, qui Magnobodo in regimine Andecavensis ecclesiae successisse reperitur in pervectis indicibus, quallis occurrit in codice Vindocinensis monasterii, scripto ab annis ferme sextantis: quo in codice Andecavenses hujus saculi episcopi hoc ordine recentuntur, Licinius, Chaidulfus, Magnobodus, Nisilus, Lupus, Agobertus, Dagobertus. Non ergo expungendus ex isto indice Nisilus, ut Carolus Constantinus vult, nullo, aut certe leviori fundamento.

Magnobodi Andecavorum episcopi res gestas scripsit anonymus peranequeus, & Magnobodus Redonensis antistes. Natus in pago Andecavensi, a sancto Licinio episcopo sacrae clericali insignitus. Dein ob egregios vitae mores ab eodem perhibitus sacrae congregationi coenobii Colonensis: quod Grandinus apud Bollandum eo in loco haecit suspicatur, ubi nunc Chalonna praefectura, vetusque castrum ad Ligerim fluvium, quatuor infra urbem Andecavorum leucis, viâ Namnetensi, ad mensam episcopi Andecavensis modò spectant. Cum Licinius in suburbio praedictae civitatis basilicam s. Johannis Baptista a se constructam dedicare veller, Magnobodum Romanam ad petenda a summi pontifice reliquia direxit. Licinio dum successit Magnobodus cum consensu Dagoberti regis, idemque basilicam in honorem sancti Saturnini primi Tolosani antistitis, & omnium martyrum, aliorumque sanctorum, cum monasterio extraxit magno apparatu, ibidemque religiosos viros sub sancto praeparare congregavit. Nunc collegiata est ecclesia, quae ab ejus tumulo & reliquis appellationem sancti Magnobodi (*) accepit.

Hoc anno conveniatur Cabilonense concilium, iussu Chlodovei regis convocatum, ubi majori ecclesia sancti Vincentii: ubi conditi sunt canonis viginti, addita episcopi ad Theodosium episcopum Arelatensem, quem patres ab episcopali munere sub-

ANNO CHR.
444.

(*) Leges.

(*) Leges.

XXVII.
S. Serg. & Bacchi.
Andecav.

(a) Epistol. 10.
10. p. 101.
XXVIII.
Nisilus abbas
& Albini.

Magnobodi
episcopi vult
compendium.

(*) S. Melan-
bros.
XXIX.
Cabilonense
concilii de-
creta pro ma-
nasterio.

ANNO CHR.
444.Advocati
monasterio-
rum.

suspenderent. In his canonibus quatuor sunt ad monasteria pertinentes: septimus; ut defuncto abbate nihil ab episcopo vel a quoquam de rebus monasterii auferatur, aut minuat: quod sanctum fuit contra eos, qui res monasterii mortuis abbas, quod etiam non raro post mortem episcoporum fiebat, dissipabant. Tertius-decimus prohibet iudices publicos ad tribunalia sua compellere monachos vel abbates, eoque accit aditu monasterii, nisi ab eius abbate libet invitentur. Duodecimus, ut duo abbates in eodem monasterio non sint, ne sub obtentu potestatis similitas inter monachos, & scandala generentur; nisi si abbas sibi succedere elegerit: sed eo pacto, ut electus nullum in res monasterii exerceat potestatem. Hoc temperamento uti sunt primi abbates Cluniacensis monasterii, designando successorem, ut scilicet hoc modo extraneis abbatibus aditus precluderetur. Canon quintus-decimus cavet, ut abbates & monachi, aut agrotes monasteriorum patrocinio seculari penitus non utantur, nec ad principis praesentiam sine episcopi sui permissu pergant: secus facientibus diutius interminatur. Huius canonis condendi occasio mihi videtur ex eo nata fuisse, quod eo tempore experti & insititi a regibus coeperint monasteriorum advocati seu defensores, ut eorum auctoritate, quorumvis hominum monasticis rebus laicinium cupiditas repelleretur. Quippe Chlotharius tertius, Chlodovei junioris filius, insularem virum Genesium Beisenfibus monachis advocatum concessit anno decimo regni sui: nempe ut omnes causas ipsius monasterii prosequeretur, & ablata restitueret. Non placuit nova hac institutio episcopis, qui hoc pacto suum in monasteria potestatem imminutum iri persuasum habebant. Perseveravit nihilominus haec advocatorum institutio, eoque Carolus Magnus confirmavit in capitulis ecclesiasticis anni octingentesimi-primi, statuens, ut ipsi boni & recti essent, & recte ac iusta causas prosequerentur. Hanc provinciam suscipere plerique monasteriorum conditores, ipsorumque postea, si quidem satis virum & potestatis haberent: fin minimis, optimates a monachis electi, & approbati a rege. Hinc Albertus Bee- menis antistes, cum Gosecense monasterium crexisset, decrevit, ut e sine sua laicus, qui ceteris aetate provectior fuerit, advocatus ibidem constitueretur: si vero talis defecisset, quemcumque abbas cum consilio fratrum ad loci defensionem experiret, hunc archiepiscopus Bremensis constitueret advocatum. Monasterium sancti Galli, propterea quod non ex regalibus donariis, sed ex privatorum largitionibus acceperat, eum neminem sui defensores vel advocatum reperire potuisset, Ludovicus augustus torquendum ac defendendum suscepit. Ne vero advocati monasterii operam ac tutelam suam gratuito praestare viderentur, stipendium eis assignatum est, ac merces annua ex redditibus monasteriorum constituta, modo ut non tantum liberi omnes prosequerentur, sed etiam duella in dubiis causis, ubi necesse esset, susceperent, iuramenta praestarent, (neutrum enim monachis liebat) & ad causa pergerent eum militibus & subditis monasteriorum, quae regi militum debebant. Stipendium illud erat vel certum praedium advocatis assignatum, vel annuus census. Officium illud dignitas evasit, quae una cum stipendio transibat ad heredes. Advocati adiuncti etiam subadvocati, quibus sua litem merces constabat. Eorum officium erat res monasteriorum curare vice advocatorum. Plures episcopi subadvocatos aliquando creabant singuli advocati in magnum gravamen monasteriorum. Hinc Otto Magnus in litteris, quibus Lantherum comitem Lovaniensem creat advocatum eorum Gemmelacensis, praecipit, ut comes unicus habeat subadvocatum, qui nihil juris habeat, nisi per singulos annos de nunquam domo percipiendi denarium unum, gallinam unam, unam avena sextarium. Tempore procedente, qui monasteriorum defensores esse debebant, eorum depredatores ac disceptatores facti sunt, nec sine gravi damno ac labore id gerens officii pretio redemptum est a monachis, penitusque extinctum: quod saeculo quarto-decimo accidit. Hac fulius tractata leges in hunc praefationis primae ad Saeculum tertium Benedictinum.

XXX.
Abbas episcopo
reporam vi-
carium ai con-
silio.S. Melanii ab-
bas Beru-
sus.

Concilio Cabilonensi praeter episcopos undequadragesima subscripserunt abbates quinque ab episcopis fuit directi, nempe Betto abbas missus a Latino metropolitano Turonensi, Chagnoldus abbas missus ab Hadoindo seu Chadoindo episcopo Gernomacensi, Bertulfus abbas sancti Melanii missus a Duriotero Redonensi, Germalus abbas missus ab Audoberto Parisiensi, & Paternus abbas vice Felici Lemovicensis. Incertum est cujus monasterii abbas illi fuerint praeter Bertulfum, qui abbas erat cenobii sancti Melanii Redonensis.

Nullum ejus monasterii antiquiorem hac notitiam habemus, cujus conditionem referunt ad Durioterum episcopum, cujus vice Bertulfus, prius, ut creditur, ejus loci abbas, Cabilonensi concilio subscripsit. Exhuc est in ipso loco suburbano, ubi corpus sancti Melanii illius urbis episcopi sepulcrum fuerat. Mortuus est re-
gna-

gnant Childerico seniore Melanici in Placio monasterio, ubi ipse basilicam construxerat, & monachos ad cultum Deo exhibendum congregaverat. Funus quoque curaverunt sancti pontifices Albinus Andegavensis, Victor Cenomannicus, Launus Constantiensis, & Marus Nannetensis, qui corpus eius ad suburbium Redonense deferri, ibidemque humani curavit. Super eius sepulchrum edificavit miram celicudinis fabricam seu mausoleum creverunt, teste Gregorio (*). Tuncque antilatre. Quoddam oratorii genus id fuisse ex eodem auctore intelligimus, siquidem vela et parietibus de ovis pendebant. Palla linea sacrum tegebat sepulchrum, tignibusque ac tegulis testum. Post incendium, quod illic accidit, ingreditur populi cum epulato magno, & usque ad sepulchrum antilatre properant. Hec omnia oratorium satis designant, vel etiam basilicam: an autem monasterium, monachive ab eo tempore ibidem existerint, magna dubitandi ratio est. De Berrulsi abbatis successoribus nihil certi dicendum occurrit usque ad Stephanum, qui medio octavo seculo transiit ad episcopales sedes Redonenses. Post id tempus vastatum est monasterium a Nortmannis, ac fere in-folitudinem redactum usque ad principatum Philippi regis, quo tempore a Gaufrido Barbato Redonensium comite instauratum est.

De Placio monasterio id tantum discimus ex libello de sancti Melanii vita, cum locum situm fuisse triginta fere passuum milibus ab urbe Redonum, & quidem hanc procul a Vicenonia (*) fuisse: siquidem post mortem sancti pontificis sacrum, eius corpus, reperta navi in alveo pradii amnis, adverso flumine ab eo loco Redonem translatum est, Albertus de Monte-reloso censet esse vicum, *Bras vulgus* appellatum, in diocesi Venerensi, Robinus *Flouard*. Nostri putant esse vicum *Blanc*, ad Vicenoniam tribus locis supra Rotheomum (*) situm, qui jura est monasterii sancti Melanii.

ANN. CHR.
644.

(*) Greg.
Tui. de gl.
c. 130.

Placium monasterium.
(*) *la Villa*.

(*) *Rhebois*.

ANNO infrequenti obitum sancti Richarii presbyteri & abbatis Centulensis col-locandum existimamus. Aliquot ante mortem annis, seculi tumultum & honores fugiens, eremum expetierat, ut liberis soli Deo vacaret, & contemplationis dilaretur fructus, qui distinctis in aeterna vita se se exercitaverat. Itaque cum Centulensis monasterii regimen Otualdo commisisset, cum unico socio de communione, nomine Sigobardo, fecerit in silvam Critiacensem (*), ubi Gislemarus vir illarum paucis, ac Maurontus, vir itidem nobilis & regiarum silvarum praefectus, locum ei ad construendam cellam tradiderunt. Maurontus, in eodem loco vestes seculares monasticis mutavit, alius haud dubit a Mauronto filio sancti Richarii, Brollensis monasterii auctore & abbate, quem idem Richarius olim baptizaverat, Forestem-cellam veteres appellaverunt, recentiores Forestens-monasterium (*). Richarii fecerit nobilitatem. Eo in loco vir sanctus tanta rigiditate, corpus iam maceratum attigit, tantisque jejuniis & vigiliis assidue, vix ut ovis aeterna dignitatis iuncturis inter se se cohererent, & tremens baculo regente vestigia nonnulli aegri moveret. Hinc vili reclusus tugurio, mente iam mundo superior, sola celestia cogitabat. Non continet se intra eremi secreta tanti luminis splendor, quin radiis circumquaque effusi, cunctos variis infirmitatibus detentos invitavit, quos sanctarum medicinis orationum sanabat omnes. Mortis imminens praefatus, Sigobardo commilitoni suo precepit, ut vasculum concedendo corpori suo prepararet, relictis superfluis ornamentis. Monitis p' patris obsequens Sigobardus, arborem fecit, truncum simit cavareque, corpori patris coarctat, & loco designato componit. Interim virum sanctum gravillimos coquit morbus, & jam pene ex maceratione seminamem ad extrema orget. Nihil fecurus a divitum laudis officio cessavit Richarius, qui, ubi *sancti corporis & sanguinis Christi oratio* iter suum tenuisset, inter gratiarum actiones & verba orationis vi kalendas Maii spiritum emittit. Corpus eius positum est in sepulchro, & loco ibi antea preparato, sed non multo post, id est vii. idus Octobris infrequentis, frater cum abbate Otualdo a Centulensi monasterio in Forestense conveniunt, atque inde sacrum corpus in suam basilicam transferunt: ubi cum miraculis curavit, rehatos Alcuinus in libello, quem de eius vita ex veteribus scriptis composuit rogare Angilberti abbatem, & Carolo Magno dicavit. In fine libelli Centulensis monachos hortatur, ut Deum sancti patris exemplo, perfectius amant, colantque; sique patronum laudent, ut eam imitari student. Magis quippe illi placet, inquit, imitator devotus, quam laudator otiosus. Alcuini librum interpolavit quidam anonymus, qui multas ineptias de Richarii genere, atque rebus infert. Falluntur qui Paschasium Radbertum de gestis sancti Richarii scripsisse existimant. Hec metro coecinit ineunte seculo undecimo Angelannus seu Ingelrannus abbas Centulensis, qui libros de eius miraculis duos

ANN. CHR.
641.

XXXI.
S. Richarii
abbatis monasterii
in Forestensi.

(*) *de Gory*.

(*) *Targis*.

monasterium.

ANN. CHR.
645.

idem veribus cecidit. Tante dignitatis, tantique splendoris Centulense monasterium evasis sub sancto Angilberto abbate, ut Galli monasteria fere omnia obscuraverit. Richari presbyteri & confessoris meminerit Ufardus, alique martyrologiorum auctores, abbatis nomine, ut tunc moris erat, ob sacerdotii prefantiam suppresso. Notkerus episcopum vocat, nimirum ob predicationem evangelii, quæ censetur inter episcopales functiones. Ob eandem causam sanctus Furcus abbas Latinianensis, Gregorius Trajectensis, alique nonnulli a posteris episcopis dicti, ac crediti sunt, qui tamen nunquam episcopali dignitate præditi fore. In hymno, quem Alkuinus de beato Richario composuit, laudatur abbas sanctus, quod struxerit cœnobium loco prope Argubium, nempe Forestem cellam; & aliud in Centulo. Argubium eo loco herile videtur, ubi nunc vicus Argonna cernitur prope Quantiam-fluvium (*). Foresti-cellæ hæcenus subiectus. In Foresti-cellâ quondam erant ecclesie tres, prima sanctæ Mariæ, secunda sancti Petri, tertia sancti Richarii, cum altaribus auro argentoque ornatis. Ibi debebant saculo novo canonici sub disciplina Centulensis abbatis. Locus postliminio rediit ad monachos, qui Centulensium jugum processu temporis excusserunt.

(*) In Regem.

ANN. CHR.

645.
XXXII.
S. Galli obi-
it.

IN annum sequentem sancti Galli obitum rejicimus, quem Walafridus Strabo, ejus vite scriptor, non multo post Eustasium abbatem Luxorivensem decessisse tradit. Verùm hanc calculo multa obstat; in primis sancti Galli ætas nonaginta-quique annorum, quam ei Walafridus tribuit. Quis enim sibi persuadat, Luxorivensem venisse in mentem, ut mortuo Eustasio tam annosum & decrepitem senem subrogandum censuerit? Deinde qui fieri potuit, ut homo tam grandævus intra decem ultimos vite sue annos tot labores apostolicos exanilaverit, quot Gallum in Raria Cursens, aliique finitimis pagis pertrahere Walafridus auctor est? ut omittam, quod Taito, vir illustris, Dagoberti regis camerarius, Gallum adhuc viventem coluisse dicatur apud Rarperthum. Hæc omnia exigere videntur, ut sancti Galli obitum serius differamus: tamen certus ejus annus designari non possit. Explorator est ejus obitus dies xvi. kalendas Novembriis: quem diem assignant Walafridus Strabo & Wandelberus; adeoque Ufardus & Ado, qui ejus memoriam x. kalendas Martii restitunt, de die ejus elevationis sunt interpretandi. Sacrum ejus corpus sepultum est in oratorio, quod ipse construxerat. Post venerandi patris obitum a Dagoberti regis tempore ad Carolum Martellum, quotidianas ad ejus tumulum excubias egerunt quidam religiosi clerici, inquit Walafridus, eos discipulus ejus memoria, vel divini amoris succensi; quibus verbis satis innuit, eos mundo munium remississe, ac proinde monachos existisse. Non magna tamen loci frequentia & celebritas fuit usque ad sanctum Orthmarum, qui sancti Galli cellâ (sic appellabant) a virore Casiens comite imperatâ, amplissimum ibidem monasterium excitavit, eidemque abbati titulo præfuit. Monasterium tamen sancti Galli appellatum invenio (**) paulo ante Orthmarum in veteri donationis instrumento quondam Alcin ad honorem sancti Galliani, & sancti Desiderii; quod æstus in monasterio sancti Galliani, Theodorico rege: quod de Theodorico tertio Vladianus interpretatur. Celle rector vulgo cultor & pastor appellatur, probante chartâ Gotfridi Alamannæ ducis, a quo Margus presbyter & pastor sancti Galliani quondam impetrat ad luminaria sancti Galliani ecclesie. Sic variè hæcebant veteres illi nomen sancti Galli, qui & Gallo, interdum Gilianus in vetustis instrumentis appellatur.

Monasterii
ejus datus ad
S. Othma-
rum.(*) Gildag.
viti. dicitur
ita p. pag.XXXIII.
Magnus &
Theodorus S.
Galli discipuli.
II.

Galli discipulis in primis accensendi sunt Magnus & Theodorus, qui mortuo magistro in locum, Campidonam dictum, ambo secessisse dicuntur; Magnus verò relicto illi Theodoro, ad fauces alpium Juliarum accessisse, ubi Faucentis monasterium struxerit. Sancti Magni adâ circumferuntur sub nomine Theodori, quæ plebsque hæcenus sub larvata persona deceperunt, cõficta haud debet a quodam impostore, qui Magnum appellat Magnealdum, ut Chagnoaldi sancti Columban discipuli fada personato suo Magnealdo assignat. Non immoror fabulis illius impostoris observandis, quas in ælis sanctorum nostrorum manifestè detexi. Nulli tamen certi sive de Magno, sive de Theodoro nobis succurrat, nisi quod non Columban, sed Galli discipulos, non Scotto-Hibernos, sed Alamannos fuisse constaret ex Walafrido Strabone, qui eos Willimari presbyteri claustris existisse ait, antequam in sancti Galli disciplinam cooptarentur. Ego verò Theodorus oratorium beate Virginis Campidonæ ad Hilarum fluvium; & Magnus Faucentis monasterium condidit: ut scribis Campidonensē constructum est ab Autochario, qui primus Campidonensis cœnobii fundator & abbas ab Hermanno Contrafo memoratur. Alterius sententia sive auctor, seu approbator Hermanicus monachus Elevargensis, ut hæc Magno & Theodoro tribuat, eorum vitam producere cogitur ad tem.

tempus Othoni sancti Galli abbas, qui annis centum sancto Gallo urate inferior fuit. Certe auctor est Walafridus Strabo, Magnum & Theodorum remansisse in cellula sancti Galli usque ad cladem illam, quæ post annos a transitu sancti Galli quadraginta eidem loco ab Othino tyranno illata est. Quamquam nec Walafridus erroris immunitatem hoc loco esse viri docti existimant. Sed veror, ne, tot errata congerendo, pro luce novas resbus jam obfuscatissimas tenebras & ipse afferam.

Venio ad septimum concilium Tolosanum, hoc anno celebratum, quinto Chindasindi regis, xv. kalendas Novembris, cujus canone quarto monasteriorum basilicæ ab annua duorum solidorum pensione exemptæ, quotannis persolvenda episcopis diocesanis: quibus interdicitur, ne visitandæ diocesis quinquagesimum montem eversioni, id est equitatus, cedant. Canon quintus agit de reciduis, quorum alii sanctioris propoliti servantes, meritis & probitate se venerabiles exhibebant: alii soli ignavia istuc impulsu, plura instituta morum depravatione & ignorantia deturbabant. Ex primis quidem laudant patres Tolotani, eoque Dei auxilio, suoque favore tutos esse jubent: alios verò ex eorum cellulis ejiciendos decernunt, atque ab episcopis sive rectoribus monasteriorum, ex quorum congregatione fuerant, vci eo quorum vicinitate consistebant, iisdem monasteriis deputandis: ut illic sancti ordinis meditates doctrinam, primum possint discere, quæ sunt a patribus instituta, ut possint valeant docere, quæ sanctâ meditatione ab eis percepta fuerint. Deinceps autem nullo ad tam sanctum propolitem admittendos, nisi prius in monasteriis constituti, & secundum sanctas monasteriorum regulas plenius eruditi, & dignitatem honeste vite, & meritum potuerint facere, & promereri doctrinam: quod regulæ (a) sancti Benedicti omnino confirmatum est, edicentis, ut ad vitam eremiticam seu anachoreticam nullo prius admittatur, quum in monasterio probatione diuturnâ exercitatus fuerit. Denique addunt patres, vagos monachos, aut suis restituendos, si fas est, eremobis; aut, si difficile est, saltem ad honestatem ab episcopis compellendos. Hujc concilio subscripserit inter alios vicarius Crispinus abbas, agens vicem domini sui Neutrici episcopi Orliponensis; primus omnium abbatum, cujus nomen in concilio Hispanice vulgatis inter episcopos, & quidem episcopi sui vice subscriptam occurrit. In hoc ipso concilio Chindasindus Taroni Casaragustano episcopo curam demandasse fertur, ut Romam adiret ad recuperandos reliquos Gregorii magni libros Morales, quorum priorem duntaxat partem beatus Leander Hispanensis antistes ab audire accepterat. Verum non videtur id factum in ipso concilio, cui Taio non interfuit.

Eodem anno rex Chindasindus unâ cum Reciberga regina, Complutensium sanctorum Julii & Paltoris monasterio, quod a Fructuoso abbate rectum constructum fuerat, privilegium concessit, inscriptum Dominis sanctis gloriosissimis, & post Deum fortissimis patronis sanctis martyribus Julio & Paltori, sive sanctæ Mariæ & sancto Martino episcopo, quorum basilicæ vel monasterium situm est juxta rivulum, qui dicitur Molina, sub monte Irago, in confinio Vergidensi, fundatum a Fructuoso abbate, qui monasticæ professionis apud Hispanos saculo septimo eximius propagator existit. In ex regio Gotthorum sanguine, patre duce in Gallicia procreatus, adhuc puer vite monasticæ propolium meditabatur; nam patre in Bergendensi seu Vergendensi agro ovium suarum greges perlustante, loca monasterio apta notabat tenellis puer, nemini prodens, quod animo agitabat. Mox abiecit seculari habitu, tonsuque capite, ad Tomanum episcopum, Tolosanum an Palenatinum, (nam uter amborum fuerit, disputant Hispanici scriptores) se contulit, ut ejus preceptis & disciplinâ ad pietatis officia informaretur. Paulo post ætate confirmatus, perfectioris vite studio, abdicatis mundi illecebris, amplissimas paterni sui opes ecclesiis sanctis, liberis suis & egenis erogavit. Tum se abdidit in montes Asturicenses, ibique Complutensium monasterium, in loco a se olim designato extravit, fusque facultatibus impensè docavit. Monasterium sanctorum Julii & Paltoris sanctus Eulogius (b) presbyter & martyr Cordubensis vocat, quique locum describit in hunc modum. Est in interiori montana Cordubensi, loco qui dicitur Fraga, inter clivosa montium & condensa silvarum, confini viculi Lepu- lentis, qui a Corduba distat quinque milibus lustris, id est passum milibus viginti-quinque; ubi Cordubam Lusitanie montem interpretare, ab indigenis Cordes appellatur; non verò Cordubam civitatem, inde longissime disparatam. Porro ideo dictum creditur monasterium Complutense seu Compluticum, non a Compluto (*) urbe regni Castellæ, quæ a montibus Asturicibus multum abest, sed ob sanctos martyres Complutenses Julium & Paltorem, quibus monasterium nuncupatum erat. Quamquam Johannes Mariana ita dictum innuit, quod possum esse

ANN. CHR.
646.

XXXIV.
Concilii seu
primi Tolo-
sanæ decreti.

(a) S. Basil.
reg. 1. tit.

XXXV.
Fructuosi ab-
bas græci &
monasterii.

Compluten-
se.

(b) Eulog.
memor. sancti.
lib. 1. tit. 1.

(*) Avila de
Herrera.

ANN. CHA.
646.

set ad Complutensem sub monte Iago, ubi etiam nunc ejus monasterii vestigia monstrantur, nimirum conseqenti tempore monasterio dissipato. Vidit & invidit pium Frustrum opus, profusaque in illud operis fororis ejus maritus, & coram rege prostratus obtinuit, ut episcopus pars hereditatis a sancto monasterio auferretur, & sibi ad necessarios sumptus publice censuram expeditio assignaretur: quo concepto, vis sanctus basilice veia fuit. (sic ferebat alius temporum etiam pones viros pios) sancta nadavit altaria, eoque ciliis induit: Tum scriptis litteris forerum ille suum dure increpavit, seque ad jejunia & preces totum convertit. Inter hæc boni operis amulus interit, sicque contigit, ut qui oblationes sanctorum ausurre molibatur, ipse de hoc seculo liberorum experti discederet, & facultates suas alienis reliquens, solus culpe & temeritatis sue lueret pœnas. Id fortè in causa fuit, cur rex Chindasvundus, qui ejus cupiditati facilitas dederat manus, repentino hominis interitu resipiscens, Complutensem monasterio multa bona contulerit; quod ejus diploma docet ab Antonio Yepello relatum, in quo ipsos mones, vallesque interscantes monasterio Compluto tribuit in opus monachorum, anachoretarum, & eremitarum ibidem degentium; similique offert vasa altaris, calicem argenteum de patenam; crucem argenteam deauratam, vestimenta quoque ornamenta altaris omnia ad plenam, sive frontalia, sive principalla, & signum fuisse aneum bove modulationis ad hæc libros ecclesiasticos, id est psalterium, dialogorum, & psalterium, ubi dialogorum nomine Gregorianos haud debet intelligi, qui tum apud Hispanias noti erant, ut ex Hildefonti libro de viris illa tribus constat. Diplonari subscribunt ex episcopis Eugenius Toletanus, Candidatus Astorensis, in ejus diocesi Complutensem monasterium positum erat, h. opus vice Paulus presbiter superiori Tolitano concilio subscripsit; & Vescotinus Lucensis, qui eidem itidem synodo interfuit. Deinde regis litteris subscribunt Paulus comes optariorum, Evancius comes scaglarum, Richila comes parimiorum, Ermenfridas comes spathariorum: quibus subiunguntur abbates quinque, Fugitivus, Anatholius, Euficius, Hildefontus, & Simpronius, qui omnes subscripsi reperiuntur octavo concilio Tolitano. Antonii Yepelli conjectura est, Fugitivum abbatem ipsum esse, qui postea creatus est episcopus Hispanensis. Quibus verò monasteriis abbates illi quinque, presertim, divinare non licet, uno excepto Hildefontio abbate, haud dubie Agalienti, de quo paulo post agemus, postquam de duobus Eugenii Toletanis episcopis novella premiserimus.

XXXVI.
Eugenius Toletanus
646. de scriptis.

Duo existerent Toletane sedis, unas post alterum, antistites Eugenii nomine, ambo ex monachis, ambo non minus pietate & doctrina, quam genere insignes. Prior Iusto, ut diximus, in eam sedem successit, obitusque præfati anno, cujus in locum electus est postior. Hic, cum regis (a) seu Tolitanæ ecclesie clericus esset, monasticum institutum preceperat. Ejus rei causa Cesaraugustam fecit recipiam, illic studia sapientie & propostum monachi fecerat: ad quædam scriptura, id est in monasterio sanctæ Encratidis seu Encratie, ad Massiam-Candidam appellato. Verum aliquanto post a clero Toletano in pontificem cooptatus, accedente Chindasvundi regis jussu, in urbem regiam revocatur, eidemque ecclesie post Eugenium seniorum præfatus cogitur. Erat in eo fervens & strenuus ad sacrum ministerium animus, sed vires corporis impares. Librum de Trinitate scripsit, duosque alios libellos, unum metro, alterum prosa oratione. Ejus carmina typis vulgata sunt a clarissime memorie viro Jacobo Sirmando, exstantque in Bibliotheca patrum: in quibus Eugenius avum suum commendat Nicolaum virum illustrem: cujus filius Evancius ex Basilica conjugæ hunc Eugenium suscepit. Dracouli quoque libellos metricos de cecatione mundi a mendis repurgavit, & que de die septimo doriunt, superavit. Uter e duobus Eugenii septimo concilio Toletano subscripsit, non ita perspicuum est: quamquam id Eugenii prioris passim tribuunt; quod si verum est, non diu prior ille Eugenius supervixit, quando hoc ipso anno (& mense Octobri concilium habuit) posterior eidem subrogatus fuit, post annos duodecim successorem habiturus Hildefontem, de quo in præfens agendum est.

XXXVII.
Hildefontem
prima facta.
(b) Hildefontem
de scriptis.

Hunc Toletæ civitate ortum natus perituros, excelsæ ingenium, animi candore, eximius, ceteroque virtutes, in primis illustre calliditatem, iustitiam reddiderunt. Hic a tenerioribus annis adæto captus fuit instituto monachorum, ut le subbanum Agalensem monasterium, quoque sanctitatis opinione, ipso Hildefontio (b) te. he, tum venerabile erat, se subduxerit inficis patre: qui, ex filii secessu furore concepto, illuc advolat, omnes monasterii latebras persequatur, eoque non invento domum redit, filium amissum deplorans: dam interim patris diligentiam declinaturus prius adolescens, in latibulo se contineret. Erat id monasterium non procul ab urbe positum, non sanctorum Cosmæ & Damiani, quod Zixianus tradit, sed sancti Juliani nomine secretum: ut concilii Tolitani antecimi vulgare subscrip-

des probant, quibus maior fides adhibenda est. Patre domum reverso, monasterium petit Hildefonsus, & cucullum induit, patre interim hortatu genitricis mitigato, hanc prolem, post longam festinationem celitus impetratam, Deo se vovisse affirmantibus. Monachis rudimentis informatum Eugenius Toletanus antistes, primus an secundo, cum ad se accerivisset, primisque litteris ab se imbutum, ad sanctum Ildorom Hispanensem episcopum, majoris eruditionis gratia direxit. Ex quo Iordeligimus, jam tum in more positum fuisse, ut monachi aliquando e monasteriis ad discendas artes ad celebriores magistros ablegarentur. Revocatus ab Eugenio Hildefonsus ordinatur diaconus; nec multo post abbas Agallensis eligitur: quo in munere sic monachos in virtutis palastra exercuit, ut omnibus exemplo suo ipse praeberet. Parentibus mortuis, amplissimum consecutus, more etiam nunc apud Hispanos monachos usitato, hereditatem, corrobium virgineum in Deibensi villa, construxit, paternisque opibus dotavit. Hae in narratione Juliani testimonium praestulimus auctori anonymo, qui Hildefonsi scissum in monasterium, cum jam diaconus esset, accidisse ait: eum ex adeo Juliano, qui Eugenii secundi fuit discipulus, idemque post Quiricum Hildefonsi in Toletana sede successor, asserat eum ab ipsis infantia, id est pueritiae vel adolescentiae, rudimentis, divino tamen spiritu, contentis patentum rerumque affectibus, Agallense monasterium petivisse, monachisque eidem multo annis percrevissse; ac demum ejusdem corrobium rediorem existisse, antequam in Toletanam sedem assumere.

Invenim, cum Fructuosi abbas sanam Asturicenses circumque montes perficerent, popularem auram perosus vir sanctus, postquam regularem disciplinam, in Complutensi monasterio confirmaverat, abbate in sui locum ibidem constituto, in abditissimis saltus se propulit, ubi liber a mortalium tumultu continuis precibus & jeuniis vacaret. Verum a venatore deprehensus, qui ipsum meliore indotum pro feta pene occiderat, loco iterum cedere cogitur. Isaque in vastissimam atque ab omni hominum commercio remotissimam solitudinem fecisset: ubi, extructo monasterio Ruminianensi, juxta sanctum altare in angustissimam cellulam se includit. Nequaquam tamen effugere potuit diligentiam monachorum Complutensium, qui illuc accedentes, piissimam patrem ex illo ergastulo extractum, pie violenti, invitum ad priorem sedem reducerent. Cum vero discipulorum numerus magnopere creveret, dies, tertium monasterium in Vergendenis pagi & Gallicie concho edificavit, Visumense appellatum. Mox aliud ex alta pagae Gallicie ad oram maris adjectum, quartum id erat, vocabulo Pheonense; nec multo post in quadam insula quintum, quod & regularibus institutis, & rebus necessariis munivit. Hinc ad eum magis magisque confluerent novi discipuli, non modo ex promissu vulgo, sed etiam ex optulatis palati, qui, relicto terreni principis obsequio, se se totos ad Dei famulatum convertebant, sub Fructuosi confugientes disciplinam. Ex his unus, Theudisilus, forte Theudegisilus nomine, humanarum litterarum scientiam medioeriter imbutus, in loco admodum solitario, cui Castrum-leonis vocabatur, monasterium condidit, ubi vitae eum pie traduxit. Post haec novas laqueas querit vitae Dei, sed nuda divino invites ubique prodiret. Ubi vero Gallia ipsius splendore satis illustrata fuisset, in alias etiam partes sanctitatis suae radios diffudit. Et primum quidem in Gaditana insula, unde solis orientis instar totam illuminaret Hispaniam, septimum crexit cenobium: cui amplissimum aliud paullo post in abditis solitudine adiecit, cui nomen dedit Nono, quod ab ora maris novem passuum millibus distaret. Floruit eo in loco religiosus vir Julianus presbyter, a quo scriptor vitae sancti Fructuosi id se accepisse asserat. Hinc, crescente supra modum Fructuosi discipulorum multitudine, quorundam ad regem delatae a provincie duce, quodam hominibus ad Fructuosum catervarum consuetudine, nulla iam esset confutandi militum ad expeditiones publicas. Coercito itaque virorum accessu ad virum sanctum sequiori sexui adit, qui haecenus negatus fuerat, ad eum patet factus est.

Omnium antesignana fuit piissima virgo, Benedicta nomine, claro exorta genere, & jam contra voluntatem viro palatino (gardingum vocant) desponsata, quae conservandae virginitatis studio, confugit ad Fructuosum, qui tum in Nono monasterio versabatur. Haec ad locum prope accedere non aucta, id quippe muliebri sexui cautum erat, in remoto illius deserti loco sublevis, dum per interruptos abbatem sanctum flagitavit, sui ut miseratur, animam Deum quarentem in viam salutis dirigeret, & spiritalibus institueret disciplinis. Hoc nuntium gratanti animo vir Dei accepit, & Benedictae mansuetam in eodem loco parari iussit, eidem cibum, a se pebis benedictum, subministrare solitus. Intra breve tempus multae virgines eidem se se adiunxerunt ad octoginta, quibus in ea solitudine cenobium a Fructu-

ANN. CHR.
646.

ANN. CHR.
447.
XXXVIII.
Fructuosi
contubernio
gestorum.

XXXIX.
Benedicta
virginum
contubernio.

ANN. CHR.
647.

fructu extructum est. Hoc comperto, hi, qui benedicta desponsata fuerat, regem adia, sponsusque sibi soliti magnis clamoribus inflicti. Illius ad monasterium virginum comes Angelate: qui regis auctoritate prepositum virginum compellit, sibi ut benedictam repræsentaret. Interrogata se jocii satis fecit, ut sponso contra dicere non valenti dixerit comes, dimitteret eam Domino servire, sibi que aliam vocem quaereret. Non diu supervixit benedicta: factumque est, ut, que aliarum virginum eorum in sancta illa congregatione percellerat, eadem etiam ad celestem gloriam antecederet.

XL.
Famulæ totæ
ad Fructuosum
constituitur.

Non solum autem viri & mulieres coniugii experies, sed etiam coniugati utriusque sexus cum liberis suis, immo senes & ævus, ad Fructuosum concurrerant, seque cum nativis suis ab eo ad monasticam professionem admitti flagitabant. Novum itaque regularis vite genus vir sanctus indicavit, prius paulo amplius temperatum, atque utriusque sexus infirmitati magis accommodatum, sed ita ut viri cum illis mulieribus seorsum degerent in monasteriis a sequiori sexu separati: contra quam, nonnullis in locis tum fiebat apud Hispanos, ubi nullo serbo discrimine coniugati simul cum uxoribus, liberis ac servis, domicilia sibi in monasteriis modum componebant, rectore sibi preposito sub nomine abbatis, cui non tam parcebant, quam voluntates suas approbabant, ut cum ejus benedictione suis cupiditatibus obsequerentur. Id vero ab ipsis ideo inventum erat, ut hoc pacto a publicis curis & tribus sub specie monasticæ professionis eximerentur, & religionis nomine facta sua vindicare a seculari censura. Hoc rusticarum familiæ in villis suis, hoc presbyteri secularis in morem induxerant, decimas (a) suas amittere fornicantes, si non de ipsi monasteria edificarent, in quibus parochiani sui viverent in pœnitentia illa societate. Præsum hoc institutum apud Hispanos orti cepit sub finem sæculi superioris, ut, ut colligimus ex canone tertio concilii Ilerdensis, decernente, ut, si quis

(a) Fructuosus
reg. communis.

quam ex laicis a se factam basilicam consecrari desiderat, nequaquam sub monasterii specie, nisi ubi congregatio collecta, vel regula ab episcopo constituta fuerit, eam a diocesana lege audeat segregare. Eadem laici in Angliam invecta fuerat tempore venerabilis Bedæ, testante ejus episcopo ad Egbertum Eboracensem antistitem, quem monet, ut hæc malo idoneis remedia occurrat. Hoc institutum graviter infectum est Fructuosus initio regule communis, ubi hæc non monasteria, sed animarum perditionem (b) esse testatur: inde orti schismata & divisiones per monasteria, quæmodi viri homines non monachos, sed hypocritas esse censendos: quippe qui suo arbitrio vivant, nulli seniorum subiecti; nihil de propria substantia pauperibus erogantes, sed aliena, pauperum nomine, captantes; denique qui nulli peculiari regule addicti sint; sed (c) communem cum episcopis, secularibus terre principibus & populo regulam fervent.

(b) Ibid. c. 1.

(c) Fructuosus
ibid. c. 1.

Longè alia vivendi ratio erat in monasteriis a Fructuosus institutis, ut probat regula communis ab eodem scripta, uti & alia regula pro monachis, qui diutius ad conversionem vitam observabant. Scio Menardo nostro visum esse diversos esse harum regularum auctores: at mihi persuasum est unum eundemque utriusque esse auctorem: cujus rei argumenta ex observationibus nostris prævis ad vitam S. Fructuosus repetenda sunt. Regule communis hæc serbè æconomia erat. Principio nemini suo arbitrio monasteria extruere licebat, inconsultâ communi collatione seu congregatione, & cetera permissum episcopi, qui ejus regulam & institutum confirmaret. Non facili quicquam in monasterium admittebatur, nec nisi prævia probatione & abdikatione omnium rerum. Si quando viri cum uxoribus & liberis suis ad conversionem accedebant, viri cum masculis in monasterium virorum, uxores cum puellis in cœnobis virginum dividebantur: ubi viverent sub disciplina abbatis vel abbatisse, quibus ad mortem usque parere debebant. Maxima cura erat de parvulis, qui ibidem septennies admittebantur. Pax erat in senes humanitas, quibus ob induratos mores non facili parebat accessus. Utrique a gravi labore immunes erant. Omnes in unum singulis dominicis conveniebant ante missam sollempnem, ut præteritis hebdomadæ errata expiarent. Ad hæc per capitulum singulorum mensum abbas diversorum monasteriorum in unum convenire mos erat, ut monasteria liquet una exhiberent, pro animabus sibi subditiis Dei opem imploraturi; & in commune, quid ad regularem disciplinam conduceret posset, consuleri. Monachis & sororibus ut commune monasterium, ita commune orationis habere non licebat. Ex monachis eligebantur probati senes, qui res fororum curarent. Causarum procuratio uni ex laicis injuncta erat, cui juramentum prelatæ fides. Omnes, instar sollempnis professionis, pactum in commune faciebant, quo se totos Deo & abbati seu abbatisse tradebant, professi, se secundum eadem apostolorum ac regulam, & secundum præcepta patrum vituros, si feceriscent, pro culpe qualitate puniendos; aut, si constanter perstiterint, religiosis

XLII.
Fructuosus regula communis.

velle

velle ablati e monasterio expellendos. Qui ob culpas excommunicatus fuerat, in
etiam obsecram mittebatur, pane tantum & aqua refectendus. In hac regula com-
 muni nulla mentio fit de jeuniis, & qualitate ciborum: nisi quod illi, qui gravi-
 ra in saeculo peccata commiserant, cibus, siccum, & vinum subtrahere præci-
 piunt, excepto si in gravem infirmitatem, aut in omniam feccatum incidissent. Id
 tamen solis senibus & parvulis indultum fuisse conicitur ex capite nono, ubi
 « pueros gregem ad custodiam ovium ex eo alimantur, quod inde retineantur par-
 » vuli, foveantur senes, redimantur captivi, inde etiam suscipiantur hospites &
 » peregrini; quo in loco haec exceptio non ferret, si fratres & sorores omnes,
 præter parvulos & senes, a carnibus non abstinuissent. Et fortè etiam rei, uti de
 jejuniorum constitutio, ex alia regula repetenda erat. Ex eodem capite intelligi-
 mus, monasteria illa posita fuisse *inter fraxos & abrospia montum*, & quidem in
 sterili solo, ubi vix tribus mensibus quotidiana paxinata suppeditari possissent,
 nisi monasteria ovium greges alendos habuissent. Exterum quod *mensuales litaniae*
 celebrati hac regula sancti; hoc ipsum est, quod in vetustis martyrologiis initio
cujuscumque mensis legitur, Litaniae indicantur: quod jam superius (b) obfer-
 vavimus de ecclesia Autliodorensi. Hac ex regula comuni, quæ constat capitu-
 lis viginti.

Altera, quæ ordine ac tempore prior est, habetque capitula quinque supra vi-
 ginti. Regula monachorum appellatur; multaque habet superiori consuetudine,
 quorundam explicatio. Elelio abbatia penes monachos, quibus laici in rebus exte-
 rioribus suberviebant, quales modò sunt oblato nostri. De his etiam agit Ildori (c)
 regula. Fructuosi regule in multis conformis. Vestis cuculla duplex, *causata*, &
 simplex, (sancto Benedicto villosa, & pura seu vestita;) palliolum unum, ternæ
 tunica, staminee duæ: pedules in hieme, in æstate solæ caligæ, semotatium usus
 permissus. Singulis singuli lecti, qui ab invicem uno tantum cubito separati erant.
 Vestaliolum (d) eius indemia & itinerantibus concessus: alios solis clericis & lega-
 minibus vescebantur; raro pisciculis fluvialibus vel marinis. Sextarius vini in qua-
 tuor monachos divisus. Uva per singulos potio subbas & dominicis adhibebatur.
 In præcipuis sollempnitatibus tria pulmenta, totidemque portiones. Labor & studio
 altero, omnino ut in regula S. Benedicti; uti & obedientia usque ad impossibilita-
 tem de hebdomadario officio dicendum. In officiis divinis duodecima vespertis
 præponitur. Mendaes eadem panis, atque fures, percussores, & petijuri adfecti.
 Reclusio in cella, & incarcerationio certis criminibus inflata. Ad jeunia quod atti-
 net, & paucitate ad pentecosten fratres sexet horæ reficiebant: sed unica erat refe-
 ctio; & pentecoste usque ad octavam kalendas Octobris interdicta, id est altera
 jeunia: nisi quod una quadragesima servabatur ante festivitatem sanctorum Iulii &
 Pastoris, Complutensis monasterii patronorum, quæ festivitas accidit VIII. Idus Au-
 gusti; atque adeò hæc quadragesima, si quidem integra erat, incipiebat a septi-
 ma-decima die Junii, quæ ex die jejunium usque ad novam novam servabatur; at-
 que a vino penitus abstinerebatur, singulis tamen portiones concedendis, ubi labor
 gravis id exigebat. De cætero ab octavo-decimo kalendas Octobris usque ad pascha
 perpetuum jejunium erat, ut apud sanctum Benedictum, & in quadragesima absti-
 nentia a vino & oleo. Ter singulis hebdomadibus collectæ seu collationes fiebant,
 in quibus regule parum legebantur, haud dubie etiam regula sancti Benedicti,
 cujus sententias & institutiones passim, verba non raro Fructuosus in suas regulas
 transfert. In his etiam collationibus delictorum emendationes fiebant & castigatio-
 nes a seniore, & de rebus etiam ad spirituales profectum pertinentibus discuteba-
 tur. Fructuosus in hac regula, sicut in communi, professionem quam vocamus mo-
 nachorum appellat pactum, quo iniciandi promittebant, se omnia cœnobii sui in-
 stituta observaturos, neque unquam ab ejus distributione vel tantisper recessuros.
 Eodem etiam vocabulo vitur Ildorus. Capitula vicissim-quartum & vicissim-
 quintum, quæ in editis desunt, supplenda sunt ex regula communi, ubi capitula,
 octavum ac tertium-decimum constituent, uti nos docent prioris regule exemplaria
 manu exarata: de Fructuosi regule satis.

Pet id tempus sanctus Amanius in Gallia Belgica res christianas ac monasticas
 multis promovendat. In oculis, quos ad sanctiorem addidit vitam, non inferior
 fuit Bavo, alio nomine Althwinus, nobilis Hasbanienis, qui Adonia comitis
 filium in matrimonium duxerat, ex Caque Agletrudem, sanctam Carili virginem,
 suscepit. Coniuge mortuâ, sancti nuptiis posthabitis, ad sanctum Amanium
 profectus, eidem peccata sua confessus est. Jam ad suos reversus, insurrexit
 Deo, huius seculi divitiis, velut unquam prætereuntem, & fecit famam asce-
 rentis repensam, cunctis facultatibus suis in loca sancta & in pauperes erogatis,
 ad sanctum Amanum, denique rediit, in castro Gandavo tunc commorante. . .
 Mort

ANN. CHR.
647.

(b) Id. 6.
647.

XLII.
Altera regula
monacho-
rum.
(c) *supra* lib.
II. 647.

(d) *Fr. Id.*

XLIII.
2. *Revolvi*
converso.

ANN. CHR.
447.

Mox clericatus honore ab eodem insignitus est, eam capituli refecta, & secularibus vestimentis abjectis, sacra vestes induta. Hac monastica professionis insignia sic describit antiquus ejus vite scriptor. His acceptis, Bavo Amandum gentibus verbum Dei predicantem comitatur. Verum paulo post eidem visum est, ansveneret Amando, monasteria circumire ac perstruere, ut vitam monachorum seu cenobitarum propius posset displicere ac iuvare. Tandem ad Gandam monasterium reversus, a Venerabili Florberto abbate obnix petiit, ut in privatam cellulam, in qua divina misericordia sibi pro facinoribus propitius redderet, sedere ipsi liceret. Ejus petitionem hanc gravate admisit Florbertus, eamque fratribus monasterii *juxta preceptum pii patris Benedicti*, rotâ congregationis convocata, exposuit. Omnes assensum facile prebuerunt. Inclusus itaque angustâ cellulâ Bavo, sacrificium continui cordis assidue precibus, vigiliis, jeuniis, aliisque austerioris vite operibus Domino offerre non cessabat. Accidit, ut, cum frater propriis manibus cellulam ejus construeret, Attinus quidam exmentam vehemens, mole corruentis plausui opprimeretur: sed ad Bavonis preces continuè revixit. Foris alius, quem olim, dum secularem vitam ageret Bavo, vinum dederat, in libertatem assertus sibi occurrit. Mox facti penitentia supra modum tactus Bavo, veniam ab eo petiit supplex, seque ab eo flagellis credi, ac more latronum caput suum decalvari, ac demum compedibus ac manieis vinctum publicis evulsiōe mancipari postulavit, idque tandem ab homine obfirmatè resistente extorsit. Sic in carcerem reclusus, cilicio tectus & cinere, hordeaceum tantùm panem cum aqua sumens, quatuor serè mensibus ibidem perseveravit, abbas sui nihilo minus semper subiectus Imperio, ejus permixta pavimento hinc inde, dum divina recitaret officia, ita contritus fuit, ut ad dexteras aut ad lavam movere se non valeret. Hanc Bavonis ad collum lapide insuper appento. Hanc Bavonis in publicam custodiam reclusum ejus reclusioni præponit Theodoricus abbas, alter vite scriptor, sed vetus auctor posthponit.

XIV.
Gertrudis fit
abbatissa Niv-
alensis.

Bavoni consanguinea & familiaris erat Gertrudis, Pippini senioris & Irenæ filia, quæ hoc anno velum suscepit, & perfectio Nivalensis monasterio præposita est. Scripsit ejus vite, gravis & æqualis, id factum tradit eurrante matre Irenâ, quæ filiam suam, jam ab se tonsione capillorum Deo consecratam, sacerdotibus Domini in tradidit ad sacrum velamen accipiendum cum sodalibus suis, & sancte præsentibus *et cenobitarum* præsepe constituit, cum Gertrudis vix annum ætatis vicefimum attigisset. Id factum iv. nonas Decembris, & quidam dominicâ die, ut ex vetustis kalendariis prodit Molanus: in quibus consecratio Gertrudis virginis eâ die recollitur; atqui hoc anno *pcxxviii*, secunda Decembris dominicâ dies erat. Favet anni calculo scriptor ejus vite, gravis & æqualis, ex quo discimus, Gertrudem obdixisse tricesimo-tercio ætatis sue anno, quam anno Christi sexcentesimo duodecesimo decessisse suo loco demonstrabimus. Attamen in kalendario Corbiciensi annorum amplius septingentorum, consecratio sanctæ Gertrudis virginis xii. kalendas Septembris ponitur. Eri verò vix adultæ ætatis esset virgo sancta, cum abbatissa renuntiata est, mirum est tamen, equam prudenter ac strenue impositum sibi munus expleverit, erga juvenes & adolescentulas gravis & constans, in vetulas & infirmas moderatrix & humanior: materâ denique in omnes caritate sollicita. Quin etiam, nonnullis Romanis missis, sanctorum reliquiis & sacra volumina inde reportari curavit, & ex transmarinis regionibus viros pios & doctos, qui se suique sacris litteris instruerent, accessivie. Hos inter censendi sunt sancti Pollanus & Ultanus germani, genere Scotti: ex quibus Pollanus consuetudo Fossensis seu Fosseni monasterii locum ab ea accepit, eidemque Ultanus obitus ejus diem prænotavit. Tres in Nivalensi monasterio primitus basilicæ erant, una sanctæ Mariæ, altera sancti Petri, tertia sancti Pauli, quæ forè monachorum erat, sanctimonialibus sacra ministrantibus, nam monachos principio ibidem extitisse constat, tum ex generali more puellarum cenobiorum, tum ex libro de miraculis sanctæ Gertrudis, cujus libri auctor æqualis agens de incendio apud Nivaliam exorto, ait tam vehementer fuisse, ut *nellus monachorum vel virginum* ullam spem haberet liberandi monasterii; & in ædibz sanctæ Aldegundis abbatissæ Melbodiensis mentio fit Subini abbatissæ de Nivalensi monasterio.

XIV.
Nivalensium
primum in-
stitutum.

Hinc consequens est, virgines itidem Nivaleses primus verè sanctimoniales fuisse. Unde mirari solet, viri docti subortum fuisse dubitationem, utrum illæ ab initio monachæ fuerint, votivæque sanctitatis: an verò, sicut ab aliquot seculis, nobiles canonicæ votis solute, quæ pro arbitrio suo ad nuptias convolare poterint. Idem judicium est de cenobio Caltriciensi seu Montensi, & Melbodiensi in Hannonia: de Andanensi & Monasteriensi in pago Namuceni; uti & de Romaricensi in Vosago, aliisque. De Nivalensi constat, Gertrudem ab exordio fa-

tram

quam volente, quod perpetue castitatis insignie erat, *ram fidelibus suis* a sacerdotibus, id est episcopis, accepisse. Unde in vetustis actis & monachatus Nivalesis constantur *virgines, ancille Dei, sanctissimales* appellari solent, nunquam canonicæ, sicut ante seculum nomen, quo primum tempore canonicarum nomen in Gallia audiri ceptum, quæ tamen longè dispares erant a recentioribus canonicabus. Deinde idem institutum in Nivalesi monasterio principio viguit, quale in Andanensi, quod Begga, Gertrudis germana fecit, ad formam Nivalesis instituit, ubi *religiosam vitam (a) duceret*, non canonicam, *virginesque sacras in ferventium divinum præcepta stabilitate firmaret*, non arbitrariæ, ut modo, licentiæ. Eius rei causâ Nivaleses Begge dederunt *seniores in sancto habitu spirituales senes, quæ ipsam Andanensem monasterium docere possent regularis vite disciplinam, normamque religionis*. Denique ante synodum Lipincensem, medio seculo octavo celebratam, nullæ aliæ in Belgio erant *ancille Dei monasteriales præter* monachas, quibus omnibus præcipitur, ut cœnobio vel xenodochia sua ordinentur secundum regulam sancti Benedicti. Hanc Nivalesibus initio præscriptam fuisse satis innuit antiquæ illas temporis auctor, qui in actis sanctæ Gertrudis verba ipsa Benedictinæ regulæ nomenque adhibet, quæ fuit hæc in libro de miraculis, *æqualem ferventis militum habularum*, petita ex Benedictinæ regulæ capite tertio, ut ostendit, *opus Dei, opus divinum*, in iisdem miraculis ex eadem regula usurpata. Ceterum quæ seculo nono in Gallia canonicæ puellæ instituta sunt, longè dispares erant a recentioribus, ut mox dicebam, canonicabus, idque patet ex regula illis præscripta in concilio Aquigranensi. Ille quippe vota perpetua præstebantur, nec eis seculum (b) repetere, aut ad nuptias convolare integrum erat; omnesque vestibus (c) nigris utebantur. Verum, ut in solatioribus viciorum monasteriis monachi ad secularium canonicorum mores sensim prolapsi forent, ut accidit seculo nono in Turonico sancti Martini, & in Dionysiano apud Parisios: sic etiam accidit in cœnobio virginum, quæ a pristino instituto monasticæ ad canonicæ, & a canonicæ ad secularem qualemcumque statim penitus defecerunt ante seculum tertium-decimum: quo tempore Jacobus a Vitrico ejusmodi statum magis impio in libro de occidentali historia, cuius caput triecimum-primum inscribitur, *de irregularitate secularium canonicarum*: quæ tamen eo adhuc tempore in communi dormitorio quiescebant, non in domibus privatis, nisi infirmitatis obtentu. Verum hæc pro nata occasione illis suis locis amplius illustrantur.

Eodem anno assignatur origo monasterii Carthenis in diocesi Albigeni, quod tres viri nobiles, Robertus, Anselmus, & Daniel, *juxta præceptum Agostini* sub patrocinio & regula sancti Benedicti construxisse (d) perhibentur, conditis primum ex virgultis arborum tribus cellis, quæ postmodum ad viginti-novem auctæ sunt. Præsum loco præfuit Robertus abbas; cui successit Faustinus, ex milite prædilectus, strenuus monachus, dein abbas, qui sancti Benedicti basilicam magno sumptu edificavit. Roberto abbate Albigensem ecclesiam regebat Constantius episcopus, cæsar successor Richardus, Faustino abbati conqualis, vixisse dicitur ab anno hujus seculi septuagesimo-tercio.

Sub idem tempus Germanus Luxoviensis monachus a Waldeberto abbate missus est ad regendam monasterium Grandivallense (*) quod Gundoinus dux ac vir illustris condiderat ad Birsam fluvium, qui in Rhenum juxta Basilicam devolvitur. Locum antea incolunt, jussu Waldeberti expurgaverat Fridoultus monachus ex discipulis sancti Columbani: sed anno visus est aprior ad regendum monachos, quæ Germanus, utpote non minus pietate ac litterarum scientiâ, quàm genere insignis. Eisdem etiam tradite sunt duæ aliæ cellæ, nempe sancti Ursicini, & Verdunensis seu sancti Pauli ad-insulam, nam *Vœrd* apud Germanos insulam significat. Sancti Ursicini cella postea erat ad Dubim fluvium in diocesi Basiliensi, eo in loco, ubi sanctus Ursicinus, sancti Columbani discipulus, vitam eremiticam duxerat, ejusdem tumulo postmodum nobilitata: quam Wandregisilus ex Italia reverfus auxit, & aliquanto tempore incoluit. Nunc oppidum est, sancti Ursicini (*) reliquiis & appellatione insignitum. Hujus loci ecclesia Innocentii secundi pontificatus ære canonice secularibus, qui in vicinum oppidum Telsbergam seu Delmontem commigraverunt.

Sub anni sequentis initium Paulus Viridomensis arripuit, vi. Idus Februarii condignam sanctissimâ vitâ mortem confecturus est, sequiturque in suburbana sancti Saturnini ecclesia, quæ seculo decimo a Wigefrido episcopo Benedictinis monachis assignata est, sancti Pauli nomine ac reliquiis illustrata, excepto capite, quod Theotegiles monachi principatu Caroli Magni obtinuerunt. In Pauli locum subrogatus est Gissoldus, & ipse monachus Theotegensis, Grimone tum abbate, Be-

ANN. CHR.
647.

(a) *Sanctæ. Bt.*
ad. p. 437.

(b) *Reg. d.*
quæst. c. 118.
(c) *ibid. cap. 11.*

XLVI.
Carthenis
monasterii: æ.
1180.
(d) *Spiritalis.*
p. 133.

XLVII.
Germanus
abbas priusquam
Grandivallense.
(*) *Grandis.*
et. *Grandis.*
ibid.

(*) *E. Vigfus.*

XLVIII.
Pauli episcopi
Viridomensis
et. *Viridomensis.*
et. *Viridomensis.*
et. *Viridomensis.*

traditioem anno sequenti confirmavit kalendis itidem Martii, & quidem in villa regia Compendio, Francorum populis in campo Martii de more congregatis. In illo itaque loco monasterium, sanctitatis famâ postea celeberrimum, *sub sancta regula* insituit Wandregisilus, favente in primis Dadone seu Audono diocessano antistite, sibi amicissimo, in ejus domo aliquandiu hospitatus fuerat. Illi conditæ basilicæ tres cum totidem oratoria; prima & princeps in honorem sancti apostolorum principum quadrifido opere, quæ ducentos nonaginta pedes longitudinis, latitudinis triginta-septem habuisse dicitur: altera sancti Pauli doctoris gentium, mirandi operis: tertia sancti Laurentii. His adhaerebat oratorium sancti Pancratii, & in collis monasterio adiacente oratorium S. Saturnini, quod etiam tunc foperebatur cum oratorio S. Amantii Rutenensis prefatus ad Sequanam, uno circiter millari a monasterio: quo in oratorio Audonus & Wandregisilus, de rebus sacris collocaturi, non rari conveniebant, una cum Eliberto abbate Gemoniensis, ubi eorum grabata in *desinis* seu cella, oratorio proxima, tempore chironographi Fontanellensis affervabantur, atque scilicet, in quibus sedere consueverant. Has omnes basilicas cum oratoriis consecravit sanctus Audonus, & in eis reliquias sanctorum repositas, quas Godo jam laudatus ex urbe Roma detulerat, præter reliquias sancti Saturnini martyris ac sancti Amantii, quæ a Sindardo diacono ac monacho Tolosa & Ruteolis (*) allate fuerant. Has verò reliquias Godo Roma, Vitaliano papa sedente, restituisse dicitur cum diversis voluminibus sacrarum scripturarum, & libris maxime beatissimi ac gloriosissimi papæ Gregorii. Multa etiam ad opus & necessaria monasterii subsidia contulit Waninus vir illustris, cujus filius, Desideratus nomine, ibidem monachus factus est. Ita porro brevi excrevit conobitarum Fontanellensium numerus, ut Wandregisilo abbate trecenti, vel etiam quadringenti ibidem existerent memorescentur: a quibus ea, quæ gratiâ dare volebant, subsidia ad eorum victum & vestitum accipere non recusabant.

Cum existerent in Wandregisilo virtutes, quæ ipsam coarctis venerabilibus reddebant, tum canonicum observantissimum erat, adeo ut abique Adono permissu nullum iter aggrediretur; & discipulis exemplo suo conformandis intentus, ut in extrema senectute laborem, qui corpus exerceat, non præmittiret. Erat in eo mirifica dicendi gratia, ut imbecilles erigeret, dubios confirmaret, errantes ad rectum iter revocaret. Solebat verò discipulos admonere, ut retrorsum ne respicerent, deferendo salutarem viam, quam semel cepissent; immo semper ad altiora coniterentur, ad humilia quæque semper parati. Ne computarent annos, quos in monasterio exegerant; sed id tantum, profectui deputarent, quod sive querela in mandatis Dei vixissent. Si verò aliquando eis subreperet superbia cogitatio ex eo, quod a furibus, homicidis, aliisque id genus nefariis hominibus longo intervallo sejancti essent; caverent, ne odio, detractatione, ambitione, aliisque ejusmodi pestibus haud essent meliores. Mortis memoriam jugiter ob oculos haberent, quippe qui hodie vivimus, in crastinum quid nobis eventurum sit ignoramus. Recogitant se quondam fuisse filios tenebrarum; nunc verò misericordiam consecutis, esse filios lucis; abicerent proinde opera tenebrarum, & per præcepta Christi, quæ per lucem, ambularent. In fumis, caritate simul colligati animum vivereot, invidia ac livore expertes; certi se a diaboli incurtus tutos ac securos fore, si volantes & concorditer perseverare studissent. Nec contentus discipulis suis salutaria dare monita, etiam humiles rusticolas sermonibus suis instruit, bruta eorum peccata ad pietatem sic sectans, & emolliens, ut, si quando eos increparet, monachorum more ad ejus pedes statim abiecti veniam, peterent. Sicque factum est, ut Caletorum populi, qui ante ejus istuc adventum bellis similes, ac pene religiosi expertes videbantur, ejus predicatione mansuassent atque ad meliora conversi, ex præscripto evangelii viverent; & qui ante displicebant aliena, tunc sua largirentur; qui prius superstitionibus erant addicti, profanos ritus abicerent; & qui ante verbo Dei rebelles, ne illud quidem dignabantur audire, tunc sponte se subderent sacre Christi disciplina. Denique tanto honore ex eo tempore prosequerantur sacerdotes ac monachos, ut scilicet eos obvios habuissent, mox in eis Christum venerarentur & adorarent, obsequantes scilicet canonis quinto-decimo synodi Maticensis, statuentis, ut si quis secularium quempiam clericorum in itinere obvium habuerit, siquidem ille incalcaris equo vehitur, clericisque similiter; secularis de capite galeum assuetus: si verò clericus pedes graditur, & secularis vehitur equo, illum ad terrena debeat, & debitorum honorem prædicho clerico sincere caritatis exhibeat; quæ in re ipsi etiam pagani christianis nostri temporis religiosiores fuisse in fuisse sacerdotes (*), fuisse vales, quos Lucius Albinus, cum, obsequibus cap-

ANN. CHR.
468.

LII.
Monasteria a
Sigeberto re-
ge castrada.

(*) In Saxon.
Calceog.
duche.
(*) Bullae.
a. 1070. p. 333.

(*) Congreg.
LIII.
Malmundari-
um.

de Stabulen-
se.

tollum Gallie, plautro conjugem ac liberos extra urbem vehens, pedibus cum sacris abire cerneret, defendere uxorem ac pueros iussit, virgines sacraque in-
pau'truis imposuit; Irreligiosum ratur, sacerdotes publicos, sacraque populi Ro-
mani pedibus ire; se ac suos in vehiculo conspici.

Hoc etiam tempore Sigiberto, piissimus rex Austrasiorum, munificentiam re-
giam in condendis canonicis exhibuit. Ad ducentum enumerat Sigeberto mona-
chiam Gemblacensis in libro de ejus vita, eisdemque alii post eum recentiores:

tametsi quatuor dumtaxat nobis computa sunt, nempe Case-congildensis, Sta-
bulensis, Malmundarium, & sancti Martini Mettensis, & tamen hoc ante ipsum
non cessabat. Primum origines est illud quod Case-congildum, super Salsarum

(*) fuvium in honorem apostolorum Petri & Pauli & sancti Johannis Evangelis-
tae, ac ceterorum martyrum in saltu Arduennensi edificavit, aceto e Sollennia-
nensi monasterio Remaculo abbate, qui servus Dei illic congregatis praeslet. Ex-
tat regium de hoc monasterio diploma (*) primum, sed notis chronicis desi-
tutum, in quo rex ait, se consilio magnificorum apostolicorum Guniberti & Gor-
donis (hi Colonienfis & Mettensis episcopi erant) & illorum vicorum, Gri-
moaldi, Bobonis & Adalgisili, monasterium regulare ex sua largitatis mun-
do reconstituisse in honorem praedictorum sanctorum in silva Arduennensi, in lo-
co, qui dicitur Case-congildinus, quam Sefomiris fuvius cingere videtur; ibi-
demque, Christo auspice, Remaculum abbatem instituisse, ut servi Dei eo in
loco securum ordinem & monita antiquorum patrum conservari debeant: tum
enumerata praedia eidem concessa, ut habeant, possideant, fulque posteris
spiritualibus relinquant: quod eos Domino preces attentius funderet delectet.

Superest etiam nunc cella seu prioratus in praedicto vico Case-congildum (*),
inter Chiniac & Bellionum oppida posito ad Salsarum fuvium, qui dextram Mor-
se ripam subit prope Castrum-Reginadi. Exstat olim ibidem sancti Remaci
cellula excisa in rope; ubi orare consueverat, infirmorum consueti, qui illuc
voti causam confitebantur, frequentata.

Non multo post, hortante Remaco, Sigiberto alia duo construxit monasteria
in saltu eidem Arduennensi, unum in parochia Colonienfi, Malmundarium voca-
bulo; alterum Stabulense in Tungrensi seu Trajectensi, tametsi vix duobus passuum
millibus ab alio disparatum. Ejus rei causam Remacus Sigiberto adit, suggestit-
que regis celsitudini, multa occurrere in illis provinciis servorum Dei monaste-
ria; in sola Arduenna nulla exstare; regis pietatis esse quendam iis in locis edi-
ficare; volenti facultatem ex Dei benignitate non desore: quippe omnia ioca ad-
pactantia regis ditioni esse obnoxia. Rex facile assensit, statimque convocari iussit
caros, fideique sibi viros, quorum consilio ac nutu gerebat omnia, Chunibertum
Colonie-Agrippinae episcopum, Artelanum sive Attolam Laudunensem, Theode-
fridum Tullensem, & Gildardum Virdunensem; nec-non optimates, Grimoldum
praefectum palatii, Folcoaldum, & Bobonem; domesticos quoque suos, Chlodul-
um, Ansigisium, & Bericanum; quibus se induxerat animum, duo in Arduenna
silva monasteria construere, in quibus habitarent religiosi viri, monastici insti-
ti servantes, qui pro sua, successorumque suorum, ac rem publicam procurantium
salute, ac totius regni stabilitate Deum precarentur: eique operi se praesentem,
velit Remaculum, cuius institutu id aggressus fuerat. Ubi assensit omnes po-
ro regis proposito, Remacus, dum silvam Arduennam perlustrat, locum offendit ad
Wachlanam piscosum rivulum, ubi profanae gentilitatis multae reliquiae erant,
& subversis fractisque Dianae, aliorumque demonum statuis, ac fonte signaculo do-
minicae crucis purgato, oratorium ac cellas in usus monachorum extruxit. Mo-
nasterium in Colonienfi parochia postum Malmundarium piacuit appellari: sive,
id loco antea nomen erat, sive ab eventu inditum, ut plerisque placet, quod
eum Remacus u malo demonum cultu mundasset. Id factum, antequam Rema-
cus ad Tungrensis ecclesiae regimen assumeretur, patet ex superiori Sigiberti di-
plomate, in quo Remacus tantum abbas appellatur: tametsi id post ejus promo-
tionem referunt ejus vix scriptores, certe non admodum in designandis tem-
poribus accurati. Inde haud procul a flumine Ambiana in Trajectensis dioeceseos
anibus, loco qui Stabulense dicebatur, alterum monasterium edificavit. Utrique
monasterio praefuit Remacus, episcopus-abbas dictus in duobus diplomatis Sig-
iberti regis, quo iubente basilicam non modo Stabulensem, sed etiam permilla
Chuniberti episcopi Malmundariensem consecratae dicitur, in honorem Dei gen-
tricii Mariae, sanctorum apostolorum Petri & Pauli, sanctique Johannis Baptiste
& sancti Martini; & Malmundarium quidem Stabulensi monasterio ita coniunxisse,
ut ab uno abbate, qui in Stabulensi resideret, utrumque regeretur; quae res mul-
tarum subinde rinarum materia & seminarium fuit. In uno ex duobus diplo-

plomatibus (*) Sigiberto rex utriusque monasterii costructionem Grimaldo tribuit, atque se consensu praedictorum episcoporum ac procerum amplissimum. eisdem ex nobili spatium assignasse, ob cavenda pericula animarum inhabitantium, & ad evitanda convulsa mulierum: omne circa utrumque carcerium quoquo versas duodecim miliaria: ubi quidquid agri culti aut inculti jaceret, monachotum esset: quae donatio litteris confirmata regis, manu regis subscripta, analoge regio signata est. Eandem potest ratam habuit Childebertus Austrasiorum rex, Theodardo in sedem Tungrensem substituto in locum Remacii episcopi, qui dimidia parte agri ab Sigiberto concessi contentus fuit. Ad hunc idem rex quendam in Aquitania loca (†) ad Ligetum, ac novemla vestigia, & ex villis fiscalibus, quae ambobus monasteriis adiacebant, decimas eis attribuit anno regni, uti apud Notgerum in vita sancti Remacii legitur, quarto-decimo, qui cum anno hujus seculi quinquagesimo-seculo coincidit: atque adeo ante hunc annum, jam utriusque monasterii fabrica erat absoluta, cum Sigiberto rex vix annum aetatis quatuordecimum excesserat. Ut nugari mihi videatur Sigiberto Gembacensis monachus, cum scribit, regem Sigibertum, propterea quod liberos non habebat, & de progignenda prole desperabat, monasteriis constituendis ac dotandis appulisse animum, uti hoc pacto Deum rerum suarum, saltem ex parte, heredem faceret: cui vix per artem habere osorem licebat.

Quartum monasterium, cujus auctor rex Sigiberto, est sancti Martini in regie orbis suburbio Mettensi, ubi corpus suum humari jussit. Abbatia sancti Martini a Campis vocatur, postea translata ad radices montis sancti Quintini, ac de nam superioris partem notrorum suo penitus excisa, abbatie redditibus unum cum sancti Sigiberti regis reliquis Nancianae primatiali ecclesiae attribuit. Haec abbatie praefuit saeculo nono Sigelaus abbas, id est tempore Lotharii imperatoris, ut docent verius praemissi codici (†) evangeliorum, quoniam idem Lotharius eidem abbatie obtulit, cum eo, ut qui frater conceptus esset, seu particeps susfragiorum & bonorum operum ejusdem monasterii. Exiit in fronte ipsius codicis epistula Lotharii imperatoris, quam vir de re publica literaria bene meritas (†) lib. 4. cap. 27.

Redeo ad Remacium, quem ab anno hujus seculi quinquagesimo-seculo vocatum fuisse episcopum modo dicebamus. Hujus ordinatio in quibusdam fastis notatur 12. nonas Februarii, quae dies dominica, ut in ordinationibus episcoporum solet, fuisse debuit, qualis fuit hoc anno bissextili. Id si ita est, non certe sedis episcopos creatus est, sed incerta, forte ut hoc titulo dignitas & honor ejus augeretur. Certe in praemissis Sigiberti regis litteris episcopus-abbas appellatur, & Stabulenti ad Malmundario monasterii, non Tungrensi aut Trajectensi ecclesiae tunc praefuisse dicitur.

Trajectensem ante eum ecclesiam, mortuo Johanne episcopo, per tres annos regit sanctus Amandus, cujus electio vix ante hunc annum collocari potest, cum longe ante regionalis episcopus fuisse ordinatus. Comperito Johannis obitu, Sigiberto rex Amandum accereri jussit, cumque ab universo clero & populo approbatus, vacanti ecclesiae succedendum curavit. Id oneri, quantumvis relictum, suscipere coactus, vicis & oppida obire, & verbum Dei omnibus predicare coepit. Predicantem egre sublimaverunt indomite incolarum mentes, & per biennium praedicationis insistentem, tandem vacuum abire coegerunt. Hinc, caelesti vindicta prosequente, everte domus, agri in solitudinem redacti, oppida cum vicis subversa, & conrumaces ipsi ad unum fere extincti. Interim Amandus, excusso pedibus pulvere, ut Christus Dominus insisteret, in parvam insulam, cui Chavelans (*) vocabulum est, in Scaldis fluvii estuariis fluvii adiacentibus positam, se recepit cum filiis (*) Calvus.

Hoc ipso tempore Condatescense monasterium in Jurensibus Sequanorum locis regebatur Injuriosus abbas undecimus, qui corpora sanctorum Lupicini & Romani, prius motum ejusdem monasterii abbatum, alterum ex Lauconensi, alterum ex Romabonensi, ubi humata fuerant, in Condatescensem basilicam transulisse memoratur, & juxta aram, quam crexerat, repositisse, relicto tamen sancti Lupicini capite in ecclesia Lauconensi. Versos rhythmos hujus rei indices, quantumvis rudis, huc adscribo.

Reatus Injuriosus undecimus abbas fuit.
Hic corpora viri consilii sanctorum Patrum extracte
De suis prioratibus, atque ea deposuit
In convivio devotus juxta aram, quem crexit.

Amal. Bened. Tom. I.

Aaa 2

Nl.

ANN. CHR.

448.

(†) Balicand.

1. 2. 4. p. 135.

rel. 12.

(†) Balicand.

rel. 12.

LIV.

S. Martini

Mettensi.

(†) Capitul.

12. p. 135.

LV.

Remacii epi-

scopi ordina-

tio.

LVI.

Amandus de

episcopis

Trajectensis.

(†) Calvus.

LVII.

Injuriosus

abbas Conda-

tescensis.

ANN. CHR. 448. Nihilò minus ante quatuor abhinc annos, dum majus altare ecclesie Laconensis seu sancti Lupicini ad amplificandum chori spatium summovertetur, egrèndi humo inventus est locus ex polito lapide, longus tres circiter pedes, in quo caput & ossa quædam reperta sunt cum plumbea lamina, cui hæc verba Carolini avi litteris majusculis inscripta erant: *Hic requiescit beatus Lupicinus abbas*. Hinc ingens omnes suble admiratio, & quæstio nata non parum perplexa, verum essent sancti Lupicini reliquie, quas olim Injuriosus abbas in Condatefense monasterium asportasse ferebatur. Consultus hac de re illustrissimus Vefontionum archiepiscopus veras esse respondit. Condatefenses interim hærent, qui sacras Lupicini reliquias in sua jam dudum assertas ecclesia, a fœderibus hæreticis dissipatas fuisse affirmabant. Consultus ego quoque hac de re quid certi asserrem? Illud est Injuriosus, & pro sancti Lupicini corpore aliud effudit? Desinant qui ejusmodi lites interminabiles definire amant: mihi certè ad alia festinanti nec vacat, nec lubet.

ANN. CHR.

449.

LVIII.

Gileus Cel-

lense mona-

sterium

fundat.

DUM Trajectensem ecclesiam administrabat sanctus Amandus, Gileus Cellense, Vincentius Altimontense monasteria considerunt. Gileus seu Gilleus natione Græcus fuisse dicitur, tamen ejus nomen originem Francicam sapit. Hanc Athenis narum, ibidem litteris dedisse operam, atque in patria monachum sub sancti Basilii norma induisse tradunt; dein Romæ iustitiam, ubi sacros ad sacerdotium ordines susceperit, in Belgium accessisse cum duobus discipulis, Lamberto & Eulilio, que iidem nomina Francos potius indicant, quam Græcos: tum, conspectis Belgii monasteriis, adfisse presulem Amandum, sanctitatis famâ celebrem, episcopi colloquio & consiliis instructum pervenisse ad locum, qui Caltrilocus dicitur, in pago Hainocensi, qui hodiernæ Hannoniæ pars erat. Interim Dagobertum regem intrer venandum illuc penetrasse ursum persequendo, quæ ad Gileum refugium, canum moris & mortem ipsam evaserit, dein abierit in vicinum locum, ubi catulos fovebat, qui locus ob id Uridongus appellatur, ac demum Cella, ad Hainnam amnem, ubi Gileus monasterium, a loco primùm Cellense, dein processu temporis ab auctore sancti Gilei dictum, edificavit. His narratulus addunt, ursum aliquando Gilei sportam, ministerii sacri instrumenta continentem, in autrum suum extraxisse: quod suttum aquilâ duce deprehensum sit. Hinc Cellenses nostri semper ursum & aquilam vicures apud se foverent, quibus carere piculum sit ac religio. Fabulas narrare videar: sed est etiam suis fabulis in historia usus, ubi veræ narrationes defunt, & certæ rerum origines. Expurgato & disposito loco, Gileus basilicam in honorem sanctorum apostolorum Petri & Pauli ædificavit, quam sanctus Auberbertus diocesanus, id est Cameracensis, episcopus, unâ cum beato Amando, consecravit, probatâ prius Gilei vite ratione. Postea Gileum invivisse dicitur Dagobertus, fortè potius ejus filius Sigbertus, qui, comperit ejus sanctitatem, locum Cellam dictum, & quicquid in circuitu est, silvarum, aquarum, allatunque rerum, cum villa Hornuto sanctis apostolis Petro & Paulo tradidit.

LIX.

Vincentius

Altimonten-

se.

Eodem tempore in illis partibus inter illustres & optimates viros eminebat Madelgarus comes, Vincentius postea vocatus, quem cum Amalgarius dux, a Dagoberto adversus Vafcones missus, nonnulli perperam confundunt. Ex Waldetrudis, nobilissima conjuge suscepit Aldetrudem & Amalbertam, unam post alteram abbatissas Melbodienfes. Landricum filium his addunt, alioque, quos commemorare nil juvat. Sejuncti ab invicem mutuo consensu pûssimi conjuges, totos se se pietatis officiis ac rebus sacris manciparunt; & Vincentius quidem Altimontense monasterium vicorum; Waldetrudis Caltrilocenfe virginum construxit. Ea ædificata Waldetrudis & Aldegundis colligitur, Altimontense monasterium constructum fuisse, priusquam Madelgarus conversionem meditaretur, aut certè exireturus.

(*) Le Sauter.

(*) Balderic.

(*) Chron. Camer.

(*) Hist. de la

(*) Hist. de la

(*) Hist. de la

(*) Hist. de la

(*) Hist. de la

(*) Hist. de la

(*) Hist. de la

(*) Hist. de la

(*) Hist. de la

(*) Hist. de la

Altimontis locus est ad Sabim (*) fluvium in Hannonia, ubi Vincentius corobiam suis sumibus edificavit, designato celitus loco, ut Baldericus (a) episcopus tradit, in formam crucis alve repleto. Illic Vincentius, beati Auberberti episcopi monialis animatus, secularis militiæ abiecit pompâ, se totum Deo consecravit, quæ loci basilicam ab eodem antistite in honorem apostolorum Petri & Pauli dedicari curavit. Hanc Madelgarus seu Vincentii conversionem scriptor vite sancti Gilei, a Susio editus, factam tradit eo tempore, quo monasterii Cellensis basilicam Auberbertus & Amandus episcopi consecraverunt; quorum admonitionibus Vincentius conversus sit, ac beati Auberberti manibus tonsus secesserit in monasterium Altimontense ab se constructum, ubi usque ad obitum suum inclusus vixit. Sed præterea videtur Balderici (b) auctoritas, scribens, Vincentium posteaquam aliquandiu apud Altimontem vixerat, in secretiorem locum secessisse, Sonegias (*) appellatum, propterea quod Altimontense monasterium, regum munificentia plurimum auctum, frequentia fratrum populosis haberi coepisset; ibique extru-

de monasterio, quod modò secularium canonicorum est, haud proci a Montibus-Hamonicis reliquum vitæ exegisse cum filio suo Landrico, quem Meldenis ecclesiæ episcopum idem auctor facit, Uelso abbas in libro de translatione corporis sancti Marcelli papæ & martyris, quem Lieberto Cameracensi episcopo sub finem, sancti undecimi nescupavit, auctor est, Dagobertum locum excoluisse, rebus ad opedibus ditasse & auxisse, adeò ut trescenti ille monachi eo tempore accrevissent; de reliquis sancti Marcelli papæ & martyris æconomis, & quidem Martini papæ concessis, ejus pontificatus cum regno Dagoberti conciliari non possumus, annis amplius decem ab ejus morte remotos, cum nonnisi hoc anno, sancti septimi quadragésimo-nono, Martinus sedere coepisset. Id verò quoniam aliquanti momenti est, hoc loco de Martini pontificatu, & quorundam ejus decessorum ac successorum quendam observare juvat.

Martini decessores fuerunt Johannes quartus & Theodorus, quorum ille anno hujus sæculi tricesimo-nono Severiorum, Honorii primi successorum, excepit, sedesque uno dimittat anno & mensibus decem non integris: hic verò annos septem cum mensibus sex incompletis. Johanni quarto ab Holstenio (a) & novis conciliorum editoribus (b) tribuitur epistola ad Isaacum Syracusanum episcopum, in vulgatis indicibus omnium, quæ monachis conceditur facultas instruendi presbyteros in ecclesiis sibi attributis: quæ de re clericis inter ac monachos gravis controversia excita fuerat; quæ ut loqueretur, consilio multorum fratrum diligenter inquisito, decrevit pontifex, ut amodo ecclesiæ monachis tradite per suos sacerdotes instruerentur. Divine enim leges habent, inquit, & secularis, ut cum est possit, presbyteros ejus fiat instructio: & si in dando quod majus est, facilius sit caritas, ut facio suis ecclesiis hoc in concedendo quod minus est, sanctis largiens. Majus enim fuit possit, nem dare, quam ut velletur concedere. Ubi advertere convenit, pontificem, cum facultatem tribuere monachis, non abbati: quod si hoc tempore observaretur, non excitarentur hæc de re tot lites monachis, abbatibus sed vacantes. Hanc epistolam designare videtur Innocentius (c) tertius, cum ait, monachos ad ecclesiæ parochialium regimen in presbyteros ordinari posse per antiquos canones. Johanni quarto successit Theodorus: Theodoro post septem regiminis annos & sex fere menses Martinus, quem Hermannus Contractus anno quadragésimo-nono sedere cepisse rectè scribit; sessisse verò annis sex, mensibus fere duobus, seu, ut habet Anastasius, annos sex, mensem unum, dies viginti-sex. Anno igitur quinquagesimo-quinto ejus martirium accidit, non quarto, ut Baronio visum est: qui etiam in designando Martini exilio erravit, quod non anno quinquagesimo, sed quinquagesimo-tercio decretum est, nempe *ferid. secund.*, quinquagesimam kalendas Julias; ejus verò exilio contigit ferià quartâ, tertio decimo eisdem kalendis: id quod ipsius Martini epistola quorundam decem testatam habet. Falsus est etiam Baronius in annis frequentium pontificum, adeoque ejus calculum emendandus in designandis annis Eugenii, Vitaliani, aliorumque pontificum, qui Martino successerunt, usque ad Agathosum, in quo rectus calculus cum Baroniano demum in concordiam redit. Certè Milo monachus Elmonensis in supplemento ad Baudemundi librum de gestis S. Amandi, annum Domini sexcentosimam sexagesimum-primum illigat anno pontificatus Vitaliani tertio, qui proinde non anno, ut apud Baronium, sexcentosimam quinquagesimo-quinto, sed quinquagesimo-octavo sedem inivit. Quippe Martino exilio non mense Novembri anni quinquagesimi-quinti, vocavit sedes menses fere duos. Deio electus Eugenius sedit annis duobus, mensibus octo cum, aliquot diebus; successorum sortitus Vitalianum, qui pontificatum tenuit annos quatuordecim cum dimidio; locumque fecit Adeodato anno septuagesimo-tercio; qui sedit annos quatuor, menses duos: Domus novum unum & menses quinque, ex Anastasio: ejus successor Agathos existit anno septuagesimo-nono. Hæc in rerum frequentium fidem premittenda fuerunt: modò ad ordinem redeundum est.

Vix thronum apostolicum subierat Martinus, cum nefandum Monothellitarum, hæresim sollemni ecclesiæ anathemate proferendum in animum induit, exemplum fecerit Theodori decessoris sui, qui, convocato ad sancti Petri sepulchrum ecclesiæ in ea conventu, postulato divino (d) calice, ex vivifico Christi sanguine intramentum stillavit, & ita propria manus depositionem & excommunicationem Pyrrhi, illius fidei antesignani fecit, ac subscripsit. Hoc itaque anno Martinus synodum centum de quinque episcoporum apud Lateranum, mense Odoebi, actionibus quinque celebravit, ubi, typo Constantis imperatoris damnato, Monothellitarum hæresim, ejusque auctores ac promotores diris multavit. Tunc temporis plurimi, tum ex Oriente, tum ex Africa monachi a Monothellitæ vexati lo Urbem commigraverant, sibi que assignatas a pontifice occupabant ecclesias. Horum hæ-

ANN. CHR.

440.

11

IX.

Rothomagus

pontificum

chronologia

(a) Hiltio.

est. Rom. p.

ind. 115.

(b) Lellier.

p. est. 1772.

Monachi 11.

et inducere

presbyteros

facio suis eccle-

siis.

(c) Innocent.

lib. de statu

mon. tit. 35.

115.

IXI.

Monothellite

damna, an-

them, a mo-

nachis.

(d) Theopha.

an. an. l. 11.

11.

ANN. CHL.

648.

begumeni seu rectores cum principis e suis actione secundâ concilium adierunt, postulanti, ut Monasteria, in primis Paulus patriarcha Constantinopolitani, qui typi fabricandi Constanti imperatori auctor fuerat, proferberentur. Hujus rei causâ synodo libellum supplicem obtulerunt Johannes abbas-presbyter venerabilis lauræ sancti Sabæ, constituta in eodem juxta sanctam Dei civitatem, scilicet Jerusalem; Theodorus abbas-presbyter lauræ in Africana provincia, constitutus; Thalassius abbas-presbyter monasterii Armeniarum in Romana civitate, vocabulo Renati; & Georgius abbas-presbyter monasterii de Cilicia, positus ad-Aguas-Salvias in eadem urbe, multique cum eis reverendissimi abbates & monachi, qui libello supplicis subscripserunt. In editione Labbeana secundo loco subscribit Thalassius abbas-presbyter sanctus Dei Genitricis & beati Andrea, hæc scio an monasterii in Clivo-Scauri, quod a Græcis seculo nono inhabitatum fuisse Johannes diacopus auctor est. In his subscriptionibus qui presbyteri erant ex monachis, suppressio monachi nomine tantum presbyteri vocantur. In his reperitur Maximus monachus, haud dubit non alius ab eximio illo confessor & athleta, cujus opera Pyrrhus, atque ejusdem sectæ fautores compressi sunt. Hunc subsequitur Anastasius monachus ejus discipulus. Porro unus ex illis Theodorus abbas, unâ cum Johanne, Stephano, & Leontio monachis, quorum iidem nomina in his subscriptionibus exstant, a Martino pontifice in Orientem iussus est synodi acta perferre ad Johannem Philadelphiam episcopum, quem pontifex vicariam suam constituerat. Ab eo tempore a monachis Græcis incolit basilica sancti Anastasii ad Aquas-Salvias, quem locum Gregorius Magnus basilicæ sancti Pauli pelus attribuerat. De hoc monasterio mentio sæpius recurrit. Ad monachos Græcos quod attinet, atras aut subnigras eorum vestes etiam tunc fuisse testatur sanctus Maximus (*) abbas in libro de questionibus & dubiis ad interrogationem sextagesimam-septimam, ubi de monasticali habitu significationibus agit, atque monachorum indumenta ideo pelii coloris esse, ut omnes intelligant, debere nos esse obsequio seculo, quippe qui vitam ac municipatum in celo habeamus. Ad Latinos reverte-

(*) Maxim. in
l. 2. p. 347.

IXII.
S. GOARIS O-
bitus.

Ad hunc annum retulimus obitum sancti Goaris apud Trevirenses. Is natione Aquitanus, suscepto sacerdotio, fecellit ad quoddam Germanicum oppidum in finibus Trevirorum pago Trigorio, ad Wocharam fluvium, paulo supra confluentes Mosellæ & Rheni: ubi permittu Felicii episcopi oratorum cum cella extraxit. Missam quotidie, excepto die parasceves, præmissa divinum officiorum recitatione, celebrare solitus, & excipere peregrinos, apud Rusticum Trevirensium episcopum accusatur, ac sistitur. Verum, qui quasi reus ad iudicem perductus fuerat, iudicis ipsius stuprum ex ore infantis expositi eliciisse dicitur. Moris tunc erat apud Trevirenses, notante Wandelberto Prumiensi monacho, ut, si quando mulier infantem, cujus patrem sciri noller, aut quem præ inopia rei familiaris nutrire, non sufficeret, exponere veller, eum deponeret in quadam marmorea concha, que ad hoc ipsum statuta erat ad osium ecclesiæ; tum infantem accipientes matricularii seu cultodes ecclesiæ, disquirebant in populo, si quis forte eum suscipere nuntiandum, & pro suo deinceps habere veller, episcopo rem deinde approbante. Hanc verò concham Prumiensi monasterio a Pippino rege concessam, & ad lavandas manus prope refectorium adhibitam fuisse, idem auctor testatur. Neque in mor Trevirensibus peculiaris erat. Exstat hac de re decretum synodi Maticensis apud Burchardum, precipiens, ut, si aliquis femina clanculo corrupta prolem peperit, ne eam intericiat, sed ante parvas ecclesiæ exponat, ab aliquo fidei suscipiendam & nutriendam. Idem legitur in quadam epistola (†) collectoris Sirmundlanæ, inter formulas veteres in appendice ad Marculfum. Purgat Innocentius, vie Dei penitentiam pro episcopo subire paratior fuit, quam oblatum sibi a Sigiberto rege episcopatum suscipere. Reversus ad cellam suam, post septem abhinc annos decessit pridie nonas Julias: cujus corpus Agrippinus & Eufobius, ipso petente a Sigiberto rege prius missi, sepulture mandarunt eo in loco, qui postmodum miraculis illustratus nomen mutavit; accepti sancti Goaris (*) appellatione; atque Prumiensi monasterio, a Pippino rege concessus est. Libros duos de sancti Goaris gestis post antiquiorem anonymum, unum de vita, alterum de miraculis, scripsit Wandelbertus monachus Prumiensis anno octingentesimo tricesimo-nonno, eoque Marcwardo abbati suo nuncupavit.

(†) Capitul.
in. 1. p. 474. p.
204. deinde.
p. 475.

(*) S. Gregor.

Huc percelebi auctori partim tribuendum puto, quod sancti Goaris memoria tam celeberrima fuerit: quippe quem laudant post Bedam Martyrologi omnes, Rabanus, Wandelbertus ipse, Ulfuardus, Ado & Notkerus, ex quibus Rabanus & Notkerus acta ejus compendio retulerunt. Compendiosior est ceteris Ulfuardus, cujus

hæc

hæc verba sunt in pervetusto nostro exemplari pridie nonas Julii: *In pago Maginensi sancti Goaris presbyteri & confessoris*. Eadem habet Adonis nostri vetustissimus codex, excepto loco, quem statuit in pago *Therierensi*, quem alii *Trigorianensem* seu *Maginensem* vocant. Apud omnes unus sancti Goaris titulus est *presbyteri*, pro more illorum temporum, quibus post episcopi nomen illustrior nullus, ac quicum abbas titulus merito conseruatur.

ANNA. CHÆ.
649.

ANNA.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUARTUS-DECIMUS.

Ab anno Christi 650. ad annum 659.

ANN. CHL.
650.
L.
Furcus obiit
& sepelitur.
(*) Macerius.
(*) Duris.

CONSTRUCTO Latiniacensi monasterio Furcus, promissi Sigebercto Saxo-
num regi facti non inueniuntur, ac germanos, quos illic reliquerat, suos,
Foillanum & Ultanum, reuiscere cupientes, in Brianniam insulam re-
ditum aggredditur, Latiniacensis monasterii curâ Emmiano, viro san-
cto, relicta. Ubi ad vicum Macerius (*), quæ Haimonis duci,
hospitis quondam sui, possessio erat in Pontivo ad Alteiam (*) flu-
uium, peruenit, morbo corripitur, & angelorum conspectu digna-
tus, ibidem ad Deum migrat xvij. kalendas Februarii. Mox Haimoni duci ejus obi-
tus signum apparuit, nempe Furcus cum duobus suis diaconis, & tres cerei supet
ipsum mensam accersi. Tunc ille viri Dei verba sibi facta in memoriam revocans,
cum obisse intellexit in villa Maceris, quam illi quondam concesserat. Nec mo-
ra ad eum condigno cum honore sepeliendum pergit. Dum funus paratur, acceptâ
viri Dei morte Erchinoaldus, qui tum non procul aberat, illuc cum armata ma-
nu properat, sacrum corpus vi repetiturus. Tum Erchinoaldus ad Haimonem: Red-
de, inquit, mihi monachum meum: sic Furcum vocabat ob conditum in ejus gra-
tiam monasterium. Haimo contra repugnabat, suum esse asserens, ut qui filium
ipsum e mortuis excitasset. Isterim dum invicem litigant, puella cæca feretri con-
tactu lumen recepit. Demum inter eos coovenit, quod Haimoni favorabilis vide-
batur, ut junctis ad feretrum duobus tauris indomitis, ex eorum cursu lis finire-
tur. Tauri Perronam contendunt, Erchinoaldo ovante ac prosequente. Verùm in
via cum auxilium manu intercessit Bercharius dux Lugdunensis seu Laudunensis, qui
corpus sacrum ex lege sibi deberi affirmabat, utpote regionis duci, ut qui Fur-
co magnam bonorum suorum partem vorisset, tamen nunquam illum viventem,
prohibente nimirum Erchinoaldo, videre meruisset. Saltem mortui corpore sui lineret
Erchinoaldus: aut certe pueri duo litem diclamerent, in alterutram partem illud
deportaturi. Erchinoaldo assensiente, duo pueri septennies feretrum effertur, &
Perronam verus tendentes, ei victoriam cedunt. Illic per triginta dies insepultum
servatur corpus, dum basilica, quæ necdum perfecta erat, absolveretur, in hono-
rem duodecim apostolorum consecrandâ; & funebri pompa magno sumu parare-
tur. Tredebatur ad hæc Leuginda Erchinoaldi conjux, quæ se, filiaque suas pe-
cunias & possessionibus ab eo spoliari querebatur, ut homo ignotus ditaretur; si sic
agere perseveraret, sibi satis esse ab ipsius conspectu separari; miseram se, quæ
vix. bonorum suorum prodigo nupisset. Erchinoaldus verò uxoris mitigare animum

ac

ac mollioribus verbis affari. Ab *desine*, ait, carissima, ita loqui. O si *seres* quanta nobis ex sanctissimi viri familiaritate bona provenerunt, nunquam talia proferres, sed vide ne tibi ejusmodi sermones itam ejus accerant. Tum illa cachinnans: Equid mihi petridus ille triginta dierum faciat mali? Interim illuxit dies, quo, preparata basilica, omnibusque ad funus necessariis, sacrum corpus sepeliretur, ad quod v. idus Februarii accidit. Apud Bedam post dies viginti-septem parata basilica dicitur: sed notando numero triginta dies ab illis numerantur, nempe a festino-decimo kalendas Januarii ad hunc diem. Paratis itaque omnibus, Erchinwaldus ad uxorem: Hac die, inquit, viri Dei virtutem experiri poteris: fin minus, centuplo tibi possessiones tuas restituum. Mox Leutinda promissa facta letior, ad segetum accedit, loculum detegit; at oculis repente orbata, cum intueri non meruit. Tum illa jam tandem respiciens, tandem ad sacrum loculum oravit, dum amissum lumen celitus recuperavit, bonis acquisitis Christo ju eju gratiam consecratis. Post hac magna pompâ sanctum corpus ad dextram altaris partem repositum, donec ad ejus sepulcrum pararetur edicula, in qua post annos quatuor ab illustribus & sanctis episcopis, Eligio Noviomensi, & Auberto Cameracensi conditum est, ita illesum ac integrum repertum, quasi eâ primùm die examinatum fuisset. Creberrimis deinceps miraculis, Erchinwaldus cum conjuge Leutinda novam ei edificavit ecclesiam; ejus verò sepulcrum seu mausoleum sanctus Eligius manibus propriis fabricavit. Ab eo tempore monachi locum illum incolere ceperunt, ut patet ex miraculo sequenti, quod a primario vite sancti Fursi scriptore relatum est. Matrōna quondam, gravissimo vexata morbo, cum nullum ex medicis levamen acciperet, admissa in fomnis de adeundo sancti confessoris sepulcro, eo accedere non valens, misit qui cologias inde sibi referret. Famulus ab ea missus, reversus ad eam, eâ sollicitando erat monasterii, cologias petie, nempe vitum benedictum. At stater ille respondit: Certo scias hoc sterili anno id sustillum vini nobis dumtaxat suppetere, quod vix ad missas nobis sufficiat. At famulus rogavit sibi fultem indicari fontem, ut ex ipso aquam domine sue deferret. Matrōna ad se delatam ut gulsavit, nunquam se melius vitum bibisse testata est. Idem experti ejus famuli atque vicini, qui ex altato vase hauserunt; & ipsa cum omnibus suis, quotquot morbo affecti erant, sanitatem recepit, seque suaque omnia Deo pro meritis sancti Fursi cum illis vovit. Hac ex auctore anonymo, qui ejus res gestas primus scripsit, quem venerabilis Beda laudat, ac sepe de verbo in hithoria sua reddit. Eadem gesta duobus libris profecutus est alter anonymus; & post eum Arnulfus, sabente seculo undecimo abbas Latiniacensis, duobus itidem libris, altero vite, altero miraculorum, commentatus est rogata Perrenonensem, ut in codice olim Christiane regine Suecie legebatur; idemque Romanam Fursio peregrinationem, regiumque genus tribuit, quem Beda nobilissimo genere Scottorum procreatum dicit. Secundus vite scriptor perantiquus Fursio postulicalem dignitatem concessam fuisse existimat, idque traditione acceptum credunt non modo Latiniacenses nostri & Perrenonenses, sed etiam Cameracenses, teste Molano. Certe in majori porta ejus basilice Perrenonensis sanctus Fursus cum episcopi insignibus pictus est ante annos quingentos; quamquam nulla ejus rei mentio apud primum vite ejus scriptorem, aut apud venerabilem Bedam. Casulam ejus cum stola servant nostri Latiniacenses, qui manipulum, quem vocant, Perrenonensis canonicis concesserunt in vicem accepti ex ejus capite ossis petrosi. Ex his corrigendas Ado in martyrologio, eumque secuti Wionius, alique, qui Fursicum primò sepulcrum in Latiniaco monasterio, deinde Patronam seu Perrenam translatus fuisse scribunt. Prope vicem Macerias, ubi Fursus supremum obiit diem, exstat vicus alter basilicæ ejus titulo insignis, vulgò *Fursibem*, id est Fursi-dominum, appellatur; uti villa Mapcus olim dicta, nunc *Hemm*, ab Haimone duce appellatur.

Basilicam sancti Fursi, que jam pridem collegium secularium canonicorum est apud Perrenam, monachis principio additam fuisse, probat in primis monasterii nomen, a primo vite ejus scriptore eadem inditum, quod nomen ante seculum non-^{II.} Fursi majus, quo ad clericorum etiam significanda collegia usurpantur cepit, nonnulli ad desinensum. quanda monachorum domicilia in usu erat. Certe Erchinwaldus, conditor in Fursi gratiam cenobio Latiniacensi, aliud Perrenam in monte Cyprocorum parabat, ut, si acceptior ei fuisset hic locus, cum eam suis monachis incolebat, ibidemque sepeliretur. Denique annales Merrenses seculo nono scripti disertè habent, post Traxtricam Pippini dacha contra Theodericum regem victoriam, que paulo post Fursi mortem accidit, multos ex Theodericianis ad beati Quintini martyris limina, nonnullon ad Perrenam Scottorum monasterium, in quo beatus Fursus corpore requiescit, confugium scisse: quibus, interruen abbatum locorum illorum, militibus princeps Pippinus, acceptis ab his tantum sacramentis, cunctis vitam

Amal. Bonifil. Tom. I.

h h h

cum

ANNO. CHL.
690.

Ulfstan ab
bas.
(*) Falef. m.
Falef. lib. m.

III.
Mons. sancti
Quintini no
baletur.

IV.
S. Fursi di
scipuli.

Mombolus &
Eloquius.

(*) & Ose.

(*) Chazey.

Madelgillus.

(*) Marflet.

cum rebus suis facile condonaverit. Erant ergo tunc temporis, id est labente
seculo septimo, monachi cum abbate tum in Perronensi basilica, ubi sanctus Fur-
seus sepeliebatur, tum in basilica S. Quintini npeo Augustum Viromandouren. Et
Quintiniane quidem eo tempore preerat Ebertrammus abbas, sancti Bertini socius:
Furseus vero paullo ante Ultanus, sancti Fursi germanus, qui eo mortuo ex
insula Britannia, ubi monasterium n fratre suo relictum regerat, in Galliam ac-
cedens, Perronensi ab Erchinoaldo presfectus fuerat. Ultanus, ait clarissimus (4)
Valefius, preerat coenobio Perronensi, ab Erchinoaldo patricio extructo, in
quo frater ipsius Furseus sepultus erat: quod quin Scetorum nbbatem & multos
eiusdem nationis monachos habebat, Scetorum monasterium vulgo nppellaba-
tur. Sub eo sanctus Amatus Senonum pontifex eo in loco exulavit, ut in
ipsius Amati vita legitur: in qua Ultanus & Foillanus, beati Fursi germani,
post ejus decessum in Galliam advenisse perhibentur: & Ultanus quidem Perra-
nensi monasterio, ubi ejus frater sepultus jacebat, prefuisse; Foillanus vero Jos-
fueus, quod Gertrudis Nivalensis abbatissa ei concessit, ut in consequentibus vi-
debimus. Perstiterunt monachi in illo Perronensi monasterio usque ad classem Nor-
mannorum, id est ad annum seculi noni octogesimum-primum, quo nunc hi us-
que Perroniam Scetorum venerunt, easque igni succenderunt. Loco dein resti-
tuto, non monachi, sed canonici seculares collocati sunt, ibidemque ad no-
strum usque tempus perseverant.

Ad istam rem, id est ad tempus sancti Fursi, vulgo referuntur primordia
monasterii montis sancti Quintini Perrone proximi, cui etiam beatus Ultanus
n exordio prefuisse tradunt. Nec nova traditio hac, utpote quam admittit
seculo decimo Adalbertus comes, ejusdem monasterii proinde insinuat: potius
quam auctor. Hic enim in veteri instrumento testatur, in suo Viromandensi co-
n miris ab antequo tempore existisse ecclesiam, in honore sancti Quintini nre-
ritu dedicatam, in monte sitam juxta vicum Perroniam, quam quondam Er-
chnaldi presfecti donatione, sancti Eligii pontificis benedictione, Ultanus qui-
dam, genere Scotus, professione monachus, ecclesiasticis ac monasticis infor-
maverit institutis, abbas honore sanctus; hanc vero tum a barbaris destru-
tam se n fundamento velle insinurare. Ut id verum sit, nihil minus cer-
tum & exploratum esse debet quod pmissum de Fursiano monasterio, quod
principio monachorum, non canonicorum collegium fuisse constet. Perroniam mo-
nasterium vocant in suis martyrologiis Ado & Ulfardus, ubi sancti Fursi memo-
riam celebrant.

Inter Fursi discipulos precipui numerantur Emilianus, alius Emilianus, ejus
in regimine Latinicenis successores; Eloquius & Mombolus istem abbates, qui ex
Britannia in Galliam venisse dicuntur una cum Ertoso, Bertino, n Madel-
gillo sancti Fursi discipulis: quibus sortit commemorandos Anillo, qui Latinici
piscis officium gessisse dicitur, ibidem nonno cultus honoratur v. idus Octobris:
Emilianus vero v. idus Martii. Mombolus & Eloquius ejusdem loci abbates fuisse
dicuntur. Eorum acta simul confusa, nec quidquam certi de eis nobis com-
perimus, nisi quod Mombolus fixatum animos in se exasperatos animadvertens,
ad quendam locum pagi Noviomensis, Gundarini vocabulo, super fluvium Ila-
ram (*) cum paucis fratribus secessisse fertur, atque n beato Eligio episcopo
presbyter consecratus, facultatem predicandi per totam illam diocesim accepisse:
quo in loco sepultus est, mortuus xiv. kalendas Decembris. Eloquium ob
eamdem causam istem secessisse tradunt in locum Grinlatum seu Grinlatum,
vulgo Gerriey diocesis Laudunensis, & uti, idus Decembris obiisse, sepultum in
quodam monte juxta aggerem publicum super fluvium Sommeronem, ubi in Ila-
ram devolvitur. Procellu temporis, id est principatu Ludovici augusti, sancti
Momboli corpus & tumulo clarum est n Achardo presbite Noviomagensi & Na-
lignario Cameracensi, cujus dominio subiectus erat locus, & in viciniam basilicam
sancti Petri nopolitorem principis translatam. Modo sacre ejus reliquias aservantur
in monasterio Fontis-sancti-Eligii, quod est canonicorum regularium prope
Calincum (*) oppidum pagi Noviomagensis ad Ilaam. At sancti Eloqui reliquias
concessit Rodoardi episcopi Laudunensis translatas ad Mosam, quod inclytus comes Eli-
bertus, conjuxque ipsius Harindis eo tempore contruxerant. De beato Ertoso
et nomen fide nobis relictum est. Ad sanctum Madelgillum quod attin-
get, mortuo Fursio in Centulense monasterium se recepit, postea vero secessit
in quendam ad Alteiam locum, Montroledum (*) nomine, ubi vixit so-
devixit cum sancto Wilgario Scotto, quem Cantuariensem episcopatum dimisisset,
& Madelgillo convixisse ferunt. Wilgarii depositio iv. nonas Novembris; Ma-
del-

deligendi verb. ita. kalendas Junii notatur ab Hariulfo ex monacho Centulensi abbate Aldemborgensi, qui Gervino, ejus nominis secundo abbati Centulensi, libellum de vita sancti Madelgissi nuncupavit. Sancti Wiganii corpus asseveratur in ecclesia (a) collegiata canonicorum in castro Lomeni (*) diocesis Atrebatensis: ar sancti Madelgissi corpus Centulam translatum est saeculo decimo, tempore Ingelardi abbatis, & in nova theca repositum Anshero abbate curante, anno supra millesimum centesimo tertio-decimo. Sunt qui sanctos Eobanum & Sidonium beati Fursi discipulis asserunt: quorum alterum episcopum ante Fursi & Britanni discipulum obisse constat ex primo scriptore vitæ sancti Fursi; alterum, nempe Sidonium, sancti Filiberti abbatis Gemeticensis discipulum existisse postea videntur.

Sanctum Fursicum brevi secutus est beati Agili Resbacensis transiit in celum, qui biennio ante obitum ei predictus fuisse perhibetur. Obiit 111. kalendas Septembris, & quidem centenarius, si vitæ ejus scriptori credimus, scriptus in ecclesia beati Johannis Baptiste, quæ nunc oppidi Resbacensis parochialis est: ubi ejus cinotaphium cum lapideæ statua etiam nunc cernitur. Eius gloriam venerabili Adoni, qui ex Joretensi monasterio ibi accerserat, post matutinos in ecclesia beati Petri ad sitare beate Marie oranti revelatum fuisse tradit idem auctor, a quo Agilus *centenarius virgo* appellatur. Si puer septennis a beato Columbano benedictionem obtinuit, & paulo post eidem in monasterio Luxoviensi oblatum fuit; vix septuagenarius erat cum ex hac vita migravit; quippe id accidit annis aliquot ante obitum Chlodovei regis: quo favente Filiberto, qui Agilo in Resbacensi monasterio regimine succedit, dimisso regimine, Gemeticense monasterium extruxit. Viventi ac mortuo miracula non desiere. Hospitalitatis maxime assam, cum multos ex Hibernia Resbacum, sancti Columbani & Andoni amore, adventantes quondam excepisset; modico, quod in usum sacrificii supererat, vino totam multitudinem abunde refecit. Cum verb. ejus corpus sepultum traderetur, quidam & fratribus ardentissimè exultans febre, contraio linito, quod parvorum seu sacrum tegebat, confectum sanatus est; alique aliis morbis liberati. Ejus vitam anonymus ferè aequalis, sed parum accuratus, litteris mandavit, suadente Ragnemundo episcopo, tamque Argivaldo abbati humcupavit. Post mortem beati Agili Filiberto, ejus loci monachus, communi fratrum consensu eligitur. Eisdem brevi adversarios expulsi est, quos in sua electione concordēs & unanimis probaverat. Hanc ei vexationem conciliant vires, maxime zelus Dei ac studium ardens, quo vitia quæque psecare satagebat. Hæc perfectionis occasio & causa. Veram protervis quibusdam penarum celestis iustitia, omentis ad resipiscendum mox adduxit. Coepit nihil minùs vir sanctus regia lustrare cænobis, Luxovium, Bobium, alique, quæ sancti Columbani instituta festabantur; immo & cætera omnia, quæ in Francia, Burgundia, & Italia cum existebant. Ex his dicit non modò sancti Columbani institutiones, sed etiam regulas sanctorum Basilii, Macarii, & Benedicti, quas assidue legebant, & suis ad vitæ religiose normam proponebat.

Post annos tres a confessione Amundo facta, postque quadraginta dierum abstinentiam, sanctus Bavo rigidissime penitentis premium in corpore consecutus est. Ubi ultimum vitam suam diem imminere intellexit, Florbeto abbati & fratribus monasterii sui Ganda id renuntiavit; rogavitque sibi plunquam presbyterum Deolamum (*) evocari & monasterio Turholtensi, quod vallis silvarum solitudo a Gandavo dirimebat. Eo viso magnopere gavissus est vir sanctus, petiitque ab illo, ut summa suam curaret. Inter hæc quamdiu spiravit, ad celestia jugiter anhelabat, & ab oratione divinisque non cessabat colloquia. Denique corpore & sanguine Redemptoris munitus, sanctam animam, carnis solutam nexibus, omnipotenti Deo reddidit kalendis Octobris. Mox beate Gertrudi abbatisse Nivalensi apparens, vestes ab ea ad sepeliendum corpus suum petiit, quas ipsa statim submitti curavit. Sepultus est in monasterio suo, quod Ganda peculiari nomine ab antiquis vocabatur, nunc sancti Bavonia dictum, & in cathedrali a Carolo quinto imperatore conversum ecclesiam. Tanta fuit virtutis Bavonis reverentia, ut ad ejus exemplum viri ad sexaginta monachis instituti se manciparent. Librum de ejus vita primus scripsit anonymus, monachus huius debili Gandavensis, ab Adone laudatus, ediditque a nobis: quem Theodericus abbas sancti Trudonis saeculo undecimo alio stilo redidit. Eisdem sancti Bavonis epitaphium regere Florbetti abbatis scripsit sanctus Livinus episcopus & martyris, qui ex insula Britannia in Brachantum eo tempore accessit, a Florbeto Ganda abbate prius humanissimè acceptus, deindeque per aliquot dies; dein idem rebus necessariis recreatus: qui liberalissimo hospiti gratias retulit scripsit.

ANN. CHE.
690.(a) Baldovius
ebon. Centu-
lar. lib. 1. c. 11.
(*) Lom.V.
Agili ab-
bas obitus.Filiberto &
suo successore.VI.
S. Bavo mo-
nasterii.(*) at. Deom-
linam.

Qui patria restit, spes gentis, gloria regni,
Magnus primus qui modis magnus erat;
Non quis magnus erat, te gloria magna beatum,
Sed contenta decus gloria magna fatis.
Pro Christo pauper, despectus, vultu, egrotus,
Et Christi famulus non caput atque decus,
Defunctum revocant, qui mortis iura tulisti,
Monstrat quippe tibi jura patere poli.
Quem tu fundasti, qua te tenet, inclyte Bavæ,
Ecclesiam meritis prestege, sancta, tui.

Florberti
abbatis elegi-
um.

(*) Hæstem.

In epistola epitaphio præmissa Livinus Florbertum multis efficit laudibus: nempe quod probitate fulgens, sit forma gregis, decus ecclesiæ, concordia fra-
trum, ipse suis medicis, libique medicina; quod ipsum Livinum peregrinum be-
nigne excepisset, non modò presentem recreans, sed etiam abiternum, cum ipse
Livinus in Holtemio (*) villa pagi Alotensis versaretur: sic enim ipse canit:

Hæc quoque dum scribo, propriis agitur assili,
Morsus non filius, pascere læssat ader.
Ruris delicat offert, cum lacte butyrum;
Omnique castelli plena cœnula premunt;
Et pax ille pater cum domi molles verba
Mittit, & ad studium sollicitat precibus.
At titulo magnam jubet insignire Bavonem,
Atque levec atque esse decet ramulis.

VII.
S. Livini
quædam ge-
ra.

Hic est Livinus, regio sanguine apud Hiberno-Scotos ævus tempore Colo-
magni regis: qui a sancto Augulino Anglorum apostolo, cum ad eundem re-
gens christianæ rei causâ fortè accessisset, & a Bernachio archiepiscopo, Thea-
gnii patris sui germano baptizatus dicitur. Postea in solitudinem fecisse cum,
Joillano, Elia, & Kiliano: quem Foillanum a germano sancti Fursi distingui-
re necesse est. Dein ad eundem Augulinum cum ipsèdem focis accessens, ab
eodem literis informatus, & sacerdotio initiatus dicitur. Reversus in patriam,
in locum bichalchii archiepiscopi & patris sui successit. Postmodum Silvano ar-
chiepiscopo vires suas demandavit, apud exteras nationes Christum predicaturus.
Oceano transiit, venit in Gandensè monasterium, ubi sanctum Bavonem re-
ctas humarum, & miraculis confitentem veneratus fuit: quo in loco per dies
triginta commoratus, ad sepulcrum ejus preces, orationesque celebravit: oces ob-
tulit Deo. Brachantenfes demum, paganisni tenebris adhuc involutos, evange-
lii lumine illustrare pergit. Verùm illi ipso lumine offensi, predicatori ac bene-
factori suo ingrati, conciliis mala & vexationes rependunt. Testis Livinus ipse
in epistola ad Florbertum, qui hac de re ita conquestritur.

Impia barbarico geat exagitata tumultu,
Hic Brachantia furit, neque erumina petis.
Quid tibi precavi, qui pacis munus porto?
Vau est quod porto: cur mihi bella moveri?

Quia etiam, futuri martyris sui vates, ita subdit.

Sed qua tu speras feritas, fors læta triumpho,
Atque dabis palmam gloria martyri.
Cui credam veris; nec iste frustrator sumi.
Qui sperdet Deus isti: quis dubitare potest?

In his angustiis non aliud refugium aut solatium habebat, quàm apud Florber-
tum abbatem & Gandenscs monachos.

Altamen est aliquid mea solatia menti
Quod das, ut pascas me precibus atra dicit.
Gaudia peras gremium, quo me fovet ubere læto;
Invocat, mallet, matrem, amari, refectus.

Ha-

Habuit nihil minus humanissimas hospites duas apud Bracbantenses, Bernam & Chraphaldem, germanas sorores pie & sanctas: cujus Chraphalde filio Ingelberro Iamen a tredecim annis auium restituit. Hæc litteræ tradita nobis reliquit Bonifacius eius vita scriptor, in hoc allucinarus, quod Livium recem satum ab Augustino sacris aquis eundem, & ab eodem sacerdotem ordinatum, fuisse scribit; nam, præterquam quod an unquam in Hiberniam profectus sit Augustinus, merito dubitari potest: certe qui vix annos duodecim in Britannia perstitit, eundem infantem baptizare, ac sacerdotio, quod ante annos sexaginta non concedunt canonici, initiare non potuit. Certius est quod de Livini episcopali dignitate gradit Bonifacius, cui hac in re adimplatur Livinus ipse, ubi de Florberto abbate civiliter queritur, quod se pontificem & dominum vocaret.

ANN. CHR.
436.

*Quid referam pietatis opus, quo me peregrinam
Obsequis laici dum fovet, addit omni?
Sufficeret fratrum fratrem dixisse Livium:
Pontificis nomen prægerat, & domini.
Egressus patriam, postea mortalis honorem
Lipperi, devotus spes Deus una mihi.*

Hos versus referre visum est ad conciliandam Livini gelis auctoritatem.

Circiter hunc annum ædificari cepit monasterium sancti Petri in suburbio Tricassino, loco palustri, Insula-Germanica dicto; post sacrum ostium a tunulo sancti Bobini episcopi, monachi quondam amplificationique sui, Cella-Bobini; post finem prædictæ Cella, vulgo monasterium-sancti-Petri-de-Cella nuncupatum. Primus ejus auctor abbas sanctus Frodobertus Tricassinus, mediocri loco natus, qui post navatum pietati ac litteris operam sub disciplina Ragnelli eius urbis episcopi, in Luxoviense monasterium vitæ religiose studio se commisit: ubi Waldeberto seu Walberto abbate tantum progressus fecit, quantum postea manifestis documentis ejus sanctitas declaravit. Fortè tunc temporis illic versabatur Teudolenus abbas ex conobio sancti Sequani, prope Divionem positum, quem vlt apostolicus Bertoldus, Lugonice urbis episcopus, eruditionis gratiâ illic direxerat. Hunc frequens conveniebat Frodobertus, miram præ se ferens simplicitatem: quam ille probaturus, ludibrii simul & experimenti causâ ex composito Frodobertum rogavit, ad alterius fratris cellulam ut pergeret, circum, sibi ad scribendum necessarium, delaturus. Nec mora pius adolescentem mandatum exsequitur: at frater ille doll conficius, pro circuli medium mox Frodoberti collo imposuit. Nihil ille cunctatus, impostum onus ad Teudolenum, quâquam lapidis pondere prægravatus, deserebat: cum ecce, Waldebertus abbas gestanti occurrit, facti causam interrogat, elique auditi, hujus colossi auctores acriter objurgat, laudatâ discipuli obedientiâ. Sed hæc ab episcopo suo Treas revocatus, aliquantum temporis apud eum commorari coactus est, nihil interim de religioâ severitate remittens, immo tempore quadragesime in privatam cellulam se recludens: ubi orationis & vigiliæ instantiâ ac jejuniis ad plures dies continuatis, seipsum pene conficiebat: quæ res supra humanum modum visa, fugerentibus quibusdam malevolis seditam & simulatam esse abstinentiam, pontificem induxit, ut eum in cellulam porticus ecclesiæ adhaerentem recluderet: ejus jejunia accuratè exploraretur. Sed mox cyminatorum fallacia evanuit, probata & comperit Frodoberti sinceritatem, quæ conceptam de ejus sanctimonia opinionem vehementer auxit. Sed tandem humana perosus consortia vitæ sanctus, de cendendo monasterio, in quo ipse cum aliis ejusdem instituti & habitus sociis fecerim vivere, cogitare cepit: quam ob rem palustrem quendam locum in suburbio Tricassino urbis, qui antiquus, ut jam dixi, Insula-Germanica vocabatur, a Chlodoveo rege obtinuit, quem viguleis eruis, lacubusque figcatis, humane habitariis aptavit. Ibi, oratorio cum aliquot cellulis constructo, cum paucis primis fratribus habitare cepit: at processu temporis locus totum personis ac sanctitate, tum possessionibus & ædificiis sic auctus est, ut nobile ac famose evaserit conobium, quod multos sanctitatis ac dignitatis illustres monachos protulit, etiam Tricassinum anachites: ex quibus Aldobertus, vir summi ingenii, nec imparis sanctitatis; itemque Bobinus, natione Aquitanus, prodire: qui ambo ipsum locum ingentibus beneficiis extulerunt, fidæque decorarunt sepulchra. His etiam adjuvendi in primis sanctus Rotbertus abbas Moissimensis, & Petrus Cellensis vulgo dictus, abbas primum ejusdem monasterii, tum sancti Remigi apud Remos, ac deinde episcopus Caracensis. Chlorbertus rex in diplomate, quo donatorem (a) Insula-Germanica Frodoberto a patre suo Chlodoveo factam cum Baltheide matre.

VIII.
Frodobertus
abbas Cellensis
in monasterio
condit.

(a) *Convent.
Prompt. Tri.
reg. fol. 19.*
601.

ANN. GRÆ.
610.
S. Quirini
parvulus
apud Trecen-
tis.

confirmavit, monachos aut ibidem sub sancta regule vivisse. Ex aliis viri Dei factis duo tantum commemorare juvat. Unum contigit in puellum comobio, sancti Quirini martyris nomen intra urbem consecrato, quod ejus translationi ac regimini parvulus commendatus erat, ubi duo vini vascula, quæ triginta fere modios capiebant, atque ab ipso sanctimonialibus dono concessa fuerant, jam fere in caritatis usus exhausta, divitiis repleta sunt. Huic parthenoni tum preerat Rocula abbatissa, quæ virum sanctum, ad sollicitudinem sancti Quirini invitatum, eundem expleto vigiliarum officio in oratione pernoctantem observavit. Alterum est de Theodocario ejusdem suburbii abbate, qui, cum ad Frodobertum visitationis & instructionis sue gratia, ut cunctis & vicinia religiosis mor erat, aliquando venisset, poterat sacra de divinis rebus colloquia angelicos aodivit concentus: quo referente id frequenti hominum sermone vulgatum est. Cujus loci abbas fuerit Theodocarius, non facile est divinare. Hic suburbii nomine, pro veteri illo more loquendi, intelligendus videtur totus pagus, scilicet etiam universa diocesis Trecensis: in qua, tunc quatuor minimam monasteria erant: unum sancti Lupi suburbani; alterum sancti Aventini, septem millibus ab urbe in insula, quam Sequana & Osa fluvii circumdant: tertium Mentruiacense in vico Mentouasco, quinque ab urbe passuum millibus: quartum Nigellense prope oppidum Nigellam. His quintum Celense accessit, præter prælatum comobium sancti Quirini. De quatuor prioribus superius actum est suis locis.

ANN. GRÆ.

611.

Id.

Officium re-

gis & Aidani

episcopi eoi-

100.

(*) Bede lib.

3. c. 14.

(*) ibid. c. 17.

A Nno Inflorente Ofwinus Northumbrensis rex, & Aidanus Lindisfarneus episcopus, qui gentem illam Christi mysteriis imbuere, morem (*) observant: Ofwinus quidem anno regni nono vii. kalendas Septembris, a proditore, cui se crediderat, cæsus: cujus cordis expande causâ monasterium apud Ingetlium constructum est. Aidanus vero prædicat eisdem kalendis ex morbo decessit decimo-septimo episcopatus (&) sui anno: cujus corpus ad insulam Lindisfarneam translatum, atque in cimiterio fratrum sepultum est: vitæ a Beda magnopere laudatus ob ipsius virtutes, maxime ob studium pacis & caritatis, continentie & humilitatis: & quod animam gereret iuxta & avaritiæ viciose, ambitionis contentorem simul & vanæ gloriæ: tamen non probatus eidem ob Scotticos ritus, maxime in observando paschate, quod dominicâ quidem die, ut Romani, sed in ipsâ quarta-decima luna celebrabat, cum a quinta-decima celebrandum esset. Successit ei in episcopatum Finanus, & ipse in Hieleni Scottorum monasterio illam ritibus informatus.

Lindisfar-

ne mona-

sterium.

(*) Bede lib.

3. c. 14.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

Cæterum Aidano Lindisfarneus monasterii percelebris originem referre debemus acceptam, in quo & sedem suam fixit, & monachorum cœtum constituit, qui principio quidem Scotticis ritibus imbuti, sed postmodum, agente potissimum Wilfrido, Romano ritus recepte in concilio Streaneshale, Lindisfarne insula, a Lindo fluvijs sic dicta, ab occidente & austro Northumbrie comitatus spectas, Farnem insulam ad euro-austrum perexiguam, in quam sanctus Aidanus identidem secedebat. Major erat Lindisfarne, quam semi-insulam vocat venerabilis Beda, quod his quotidie, accedente & recedente oceani æstu, insula insular undis circumlatur, his etiam remutato litore, oceano jam fluctus suos resorbente, teræ contigua redatur. Anglis Sacra-insula (*) vocatur, quod multi olim sancti monachi eo se se, quasi in recessum & solitudinem, receperint. Ea vero discipula erat, ut ibi eodem in loco episcopus (e) cum clero, & abbas cum monachis, una conversarentur: exemplo sancti Aidani, qui monasterium cum suis omnibus vivendi formam ibidem semper observavit. Unde omnes ab illo ejus loci antistites sic episcopale & exercebant (d) officium, ut, regente monasterium abbate, quem ipsi cum consilio fratrum elegissent, omnes presbyteri, diacones, cantores, lectores, ceterique gradus ecclesiastici, monasterium per omnia cum episcopo ipso regulam servarent: quod Augustinus, Gregorio probante, in Cantuariensi ecclesia imitabantur. Hiensium monachorum regulam principio sedebantur Lindisfarne: ac Benedictinas post prædictam concilium susceperunt, ut suo loco videbimus. Aliud in eadem insula, aut prope eam monasterium extraxit dux Randmundus, suo item loco commemorandus. Utrumque beati Petri patrocinio se rituulo insignitum. Carthbertus eodem anno Mallorescense monasterium petere decrevit, quod decessit

X.

Carthbertus

fit monachus.

(*) Tunde.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

(*) ibid. c. 17.

sanctus Aidanus, cujus animam in celos abeuntem suspexit. Hic in orientali regionis Scotie regione, haud procul a Tuidi (*) fluvijs, humili loco natus, a multis puerilibus offensis atrocibus et admodum trimullis puerili, qui ei cum æqualibus colludenti futuram dignitatem (e) ominatus est: ludere te, inquit, inter parvulos non decet, quem Dominus etiam majoribus mæta regitrum virtutum consecravit. His monitis puer in virum mox mutatus, quantum mentis & precibus

bus apud Deum valeret, manifesto probavit indicio. Existabat tunc temporis non longe ab orio Tini fluminis in Laudosa Scotie provincia monasterium, tunc quidam virorum, postea virginum: cuius loci monachi, cum ligna suis apta usibus per fluminis alveum rathus veherent, abcepas ventorum turbine in oceanum cum lignis & hominibus rathis magnopere debebant. Humano deiectione, divinum implorare auxilium. Precantium dilatis votis, ridebat ad hæc rusticana turba, que in adversa fluminis ripa stabat, quasi id meritis parceretur monachi, qui communia mortalium jura, tristas ac vulgares semitas spernentes, nova & insolita vivendi statuta darent, ac foscarentur. Reprimere deridentium probas tentavit Cathbertus: ad contra ea in se retorfit. Ille verò genua flexit, caput inclinavit, oravit: moxque rates reflexo cursu in monasterium appulerunt, pudesfisti rusticis, qui suam infidelitatem erubescerent, Cathberti fidem & meritum predicare non cessarunt. Paulo ante quam monasterium ingrederetur, iteæ agenti feriâ sextâ, quâ pterique fidelium ob reverentiam dominice passionis usque ad horam nonam jejunium producere solebant, mulier quedam, ad quam fortè horâ terciâ diverterat, inhibuit ut eibum sumeret. Longum quippe ejus esse iter, in quo nullus viculus, nulla hominum habitacula occurrerent. Ille verò constanter oblatos recusans cibos, iter prosequitur ad vesperam jejunus, nec ad destinatum locum eâ diu pervenire potuit. Interim, nullo diversorio invento præter vacuum tentorium pastorum, ad parietem equum alligavit suum, qui clavo sursum capite excepti fornum testi carperet: cum ecce inter fœna cadentia involotum decidit linteum, in quo dimidium calidi palis ac frustum carnis reperit: quod utrumque, velut divinitus sibi oblatum, comedit. Hoc Beda retulit Wirenâ monasterii ejus presbyter, nomine Ingwaldus, emeritis fœnefœciâ ac singulari pietatis monachos, qui ab ipso Cathberto id acceperat.

Sub hæc pius adolescens, vixit cœlestibus animatus, relictis sæculi pompis, Mailrosensâ petiit monasterium, in Scotiæ & Angliæ confiniis ad ripam Tuidi (a) fluminis positum, cuius monasterii, ad Clithersienfem postea devoluti, vestigia quedam supersunt, teste Davide Camerario. Hoc autem monasterium Lindisfarnensî præcelsi Cathbertus ob famam & estimationem Bostili ejus loci, sub Eata abbate præpositi, sublimium virtutum monachi & sacerdotis: qui ipsum ex equo descendentes, eumque cum hac famulo traderent, ut in ecclesiam ad orandum intraret, omnino conspicuatur, quanti meriti futurus esset, divinitus præfagiens: Ecce, inquit, servus Dei. Adibat Bostilo hæc dicenti inter alios religiosos ac veteranos Dei famulus & presbyter Sigfrides, tunc in ipso monasterio adolescens, postea transiit ad Girvensê, ubi perfectum in Christo agens virum, inter agrâ spiritibus extremi suspicia, lætum ejus alterius introitus scitebat tum, cum venerabilis Beda, ejus loci monachus, eum sæpius ad arrestum audivit. Aberrat tunc a Mailrosensî monasterio abbas Eata, cui Bostilus novi tironis adrem animi propositum exposuit, obtinuitque apud eum, ut, acceptâ tonsurâ, fratrum consuetudine pingeretur. Tonsuræ beati Petri formam, non Scoticam, si traditam fuisse testatur anonymus auctor ejus equalis. Nihil ille, nec Beda de vestibus monasticis, quas non ante expletum probationis annum candidatis concedit sanctus Benedictus. Sic admissus in monasterium Cathbertus, mox in observatione disciplinæ regulari ceteros affecit, vel etiam supergredi fudit, ad lectionem, laborem, vigiliis & orationem promptior & ferventior. Ceterum Bostili (b) discipline hu-
(a) Beda lib. 4. c. 23.
(b) id. ibid.

Inter ea Judocus, extructis in Pontro duobus oratoriis, Romam pergit, annuente Hæmone duce, sacra beatorum apostolorum limina invisurus, atque inde sanctorum reliquias reportaturus. In reditu, cum ad eremum suam prope accessisset, ma deserti rupella quadam ab ortu circa, cum ex aqua, ad sancti Judoci manus ablucendas liquas. Adhibita, oculos lavisset, protinus lumen recepit. Crux in rei monumentum ibidem erecta, eidem loco postea nomen dedit. Revertenti viro Dei occurrit dux Hæmo, in qui erga beatum Fursum tanto studio affectus erat, eumque magno gaudio complexus, honorificè excepit, eidemque tradidit ecclesiam novam ex lapidibus constructam, in qua reliquias sacras Româ allatas Judocus deposuit, atque in honorem sancti Martini eam dedicari curavit. Locus ab Hæmone dotatus, atque sancti Judoci deinceps habitatione illustratus, Cella sancti Judoci postea dicta est. Alcuino Cella-maritima, itidemque Lupo abbati Ferrariensi, cui eam Ludovicus augustus tradiderat; aliquando monasterium Crucis, ob repositum in eo eremum, cuius modò meminimus. Hoc monasterium inter Alteiam & Quantiam fluvios positum, quinque passuum millibus ab oceano Britannico, totidemque a Quantia distat, Wilcas etiam ab Alcuino appellatum.

Hæud

XI.

Judocus Ro-

ma deserti ru-

pella quadam

ab ortu circa,

cum ex aqua,

ad sancti Judoci

manus ablucendas

liquas.

Adhibita,

oculos lavisset,

protinus lumen

recepit. Crux in rei

monumentum ibidem

erecta, eidem loco

postea nomen dedit.

Revertenti viro Dei

occurrit dux Hæmo,

in qui erga beatum

Fursum tanto studio

affectus erat, eumque

magno gaudio

complexus, honorificè

excepit, eidemque

tradidit ecclesiam

novam ex lapidibus

constructam, in qua

reliquias sacras Româ

allatas Judocus

deposuit, atque in

honorem sancti

Martini eam

dedicari curavit.

Locus ab Hæmone

dotatus, atque

sancti Judoci

deinceps

habitatione

illustratus,

Cella sancti

Judoci postea

dicta est.

Alcuino Cella-

maritima,

itidemque

Lupo abbati

Ferrariensi,

cui eam

Ludovicus

augustus

tradiderat;

aliquando

monasterium

Crucis, ob

repositum

in eo eremum,

cuius modò

meminimus.

Hoc monasterium

inter Alteiam

& Quantiam

fluvios

positum,

quinque passuum

millibus ab

oceano Britannico,

totidemque

a Quantia

distat, Wilcas

etiam ab

Alcuino

appellatum.

ANN. CHL.
451.
XII.
S. Amandus
scribit Mar.
urum papa.

Haud scio an Judoel ministerio & operi usus est sanctus Amandus Tongrensis seu
Trajectensis antistes, mittendis Romanis litteris ad Martinum summum pontificem,
quem de episcopali onere ab se ob incontinentiam & consumaciam prebiterorum
se diaconorum relinquendo commonefaciebat: ut pastorali sollicitudine vacuus, in
siletio atque otio sancto vitam ageret. Respondit pontifex, se quidem labori-
bus ejus condolere, eique compati ob duritiam gentis illius sacerdotum, quod,
postpositis ordinis & officii sui legibus, in turpis vitia provolvantur, & in-
lupum ruant: at ipsum ob hoc pastorale munus abdicare non debere: soli per-
severantiae, quae ex tolerantia rerum duriorum nascitur, premium esse reservan-
dum. Proindeque ne frangatur animo, neque propositum deferat; sed contra, gra-
via quaeque libenter perferat exemplo & amore Christi, qui tot & tanta susti-
nit pro salute mortalium. Non pariatum zelum suum emolliat adversus lapsos
ecclesiae ministros: nam qui semel post suam ordinationem in capitalia crimina,
quibus depositionem infligent canonices, lapsus fuerit, deinceps ordine suo in-
vendum esse, nullamque sacerdotii gradum in posterum adipisci posse; sed in la-
cryma fletibusque assiduis, quoad vixerit, ac penitentiae officii peccatum commis-
sum expiare debere. Si enim tales quaerimus, inquit, ad sacros ordines promo-
vendos, quibus nulla macula, nullamque vitae contagium lustr: quanto magis,
si quispiam post ordinationem in praevicationis crimen ceciderit, a sacris
mysteriis prohibendum? Ceterum si una cum reliquis sanctorum, quas perierat,
cumque encyclica, sua mittere assa synodi Romanae contra Monothelitarum habita-
tione ab episcopis Gallicanis in eam locum conveniunt confirmanda secundum ordi-
nem encyclicae se directae. Quare Sigibertum precellentissimum filium suum, re-
gem Francorum, sicut ipse per epistolam fecerat, moneat, hotereturque, ut Ro-
mam leuissimos regni sui episcopos mittat, qui Deo propitio sedis apostolicae le-
gatione fungantur; & quae in concilio Romano gesta sint, ad Constantinensem princi-
pum ferant. Eodem de re Martinus isdem ad Chlodoveum scripsit. Et ad eam
quidem legationem Eligius & Audoenus ex omnibus Gallicanis episcopis electi sunt;
at nescio quid obstitit, quo minus Romam adirent. Adhuc laicos fuisse electos
nonnulli tradiderunt ex Audoeni loco male intellexit, ubi sub initia regni Chlo-
dovei & concilium Romae a Martino habitum, & suam ipsius cum Eligio destina-
tionem ad Romanum iter refer ante suam ipsorum ordinationem episcopalem: non
quod tunc ambo episcopi non fuerint, cum ad hoc iter sunt destinati: sed quod
in relatione rerum ab Eligio gestarum Audoenus ordinem temporum ubique serva-
re non consecuerit. Sancti Martini nonnulli post annos ab eorum ordinatione sepe-
rem veli odo, lo nostra sententia; in communi vero, nonnulli post annos tres in sedem
beati Petri assumptus fuit, id est anno hujus saeculi undequingagesimo, cujus anni
nomen Octobri Romanum concilium contra Monothelitas habitum est. In fine
epistole ad Amandum Martinus pontifex ait, se reliquias sanctorum dari prece-
pisse, quae laicos epistole ejus nomine petierat: at codices, quos isdem pe-
tebat Amandus, dare non potuisse, quoniam Romana bibliotheca codicibus pre-
ne exhausta erat; nec transcribi potuisse, quod isdem laicos ex urbe sublevarat
regredi properaret, Martini admonitioni non penitus acquievit Amandus; sed
postquam in insula Chancelao aliquandiu subsisterat, in Walsconiam deinceps profectus
est anno sequenti, ab illius regionis incolis invitatus.

XIII.
Chlodoveus
abidem sus-
dit Dionysii
expendit in-
pascere.
(a) Gode Da-
24. c. 30.

Hoc etiam anno Chlodoveus, regni sui quarto-decimo, cum Gallia gravissima
fame laboraret, abidem (*) super beati Dionysii sepulcrum a Dagoberto parte
erectam, & puro testam argento, spoliari iussit, illudque per Aigulfum monasterii
abbatem egeritibus ac peregrinis dispersit. Hujus famis Eligius in homilia quadam
meminit, ubi ait mala crescere in dies, & bella alia super alia, perpetuumque
fame & pestilentia. Regis litteris eam dispensationem confirmatam fuisse tra-
dit monachus Dionysianus in libro de gestis Dagoberti, atque Aigulfo abbati hac
conditione mandatam, ut argentum sincera fide dispenderet, nullamque episcopo
suo, cuius potestati monasterium sancti Dionysii ad id usque tempus subiecerat, aut
cuiquam alii rationem redderet. Parisiacam tum ecclesiam regebat Landericus,
Audoerti successor, qui grassante fame, eadem, sine dubio, de qua mox diximus,
etiam domesticam suppellectilem dicitur (b) vendidisse, ut gentis pararet alimen-
tum; idemque nosocomium ad limina matris ecclesiae extruenda, ac docasse. Mi-
hi vero perquam veri simile est, Aigulfum abbatem sponte in animum induxisse,
ut argentum abidem temporis Dionysiani in egeret profundere; plunquam ejus con-
siliis a Chlodoveo rege approbaturum fuisse; ob idque praedicta litteras, quibus
eius Parisiensem episcopum purgaretur, ab eodem concessas. Eodem fortasse tem-
pore id contigit, quod de Aigulfo abbate tradit (c) Fredericus, nempe ejus
facilitate factum esse, ut perennis psalmodia, quae a Dagoberto instat Agaucu-
sum

(b) Hist. arch.
Paris. p. 125.

(c) Fredeg. c.
79.

sum in Dionysiano monasterio instituta fuerat, abrogaretur. Fortè enim Aigulfus, cogente rei familiaris angustia, per illam famam tempestatem, monachorum numerum minora coactus est, & in alia loca dispersit, adeo ut reliqui monachi continuandæ divinorum officiorum perpetuæ modulationi non sufficerent. Quamquam la præcepto Chlodovei regio, paullo post dato pro immunitate Dionysiani monasterii, ejusmodi p[er]s[er]vatio perennis retinenda præscribitur. Ut ut sit, rebus postea la melius restituta, eadem p[er]s[er]vandi disciplina ibidem paullo post restituta est.

Sub idem tempus Marcellus monachus libros duos formularum edidit, eosque domino ac reverentissimo pape Landerico, ejus mandato id operis suscepit, jam fere septuagenarius nuncupavit. Illustissimus vir Hieronymus Bignonius, Senatus Parisiensis suo tempore ornamentum, qui hunc auctorem edidit, notisque doctissimis illustravit, non dubitat asserere, Landericum hunc Parisiorum episcopum fuisse, eumque principatu Chlodovei fuisse. Et sane Landerici episcopi meminerunt ejusdem ecclesiæ tabularia, & veteres quique Parisienium episcoporum indices, qualis

XIV.
Marcellus
formulas offe-
rit Landeri-
co episcopo.

sum (a) a nobis editus est in libro sexto de re diplomatica, ante annos septin-

(a) Dipl. p. 625.

gentes exarati ceptus: in quo sanctus Landericus inter Austerum seu Audobertum, & Robertum, alius Chodobertum, modus collocatur. Ejusdem sollemnis est in ecclesiæ Parisiensis memoria re. idus Junias; reliquis ibidem benedicat, ecclesiæ patochialis sub ejus patrocinio ab antiquo erecta: que omnia satis superque revincunt quoddam recentioris, qui sanctum Landericum ex indice pontificum Parisien-

(b) Hist. eccl. Paris. p. 100.

sium, ut verbi ut clarissimi (b) Gerardi a Bosco, expungere ausi sunt, abscipi scilicet m[er]ito dissertationis extra veritatis limites, ut Dionysianum privilegium, a sancto Landerico Parisiorum antistite concessum, facillius expugnare possent. Verum in vestra h[er]e, semperque stabit veritas contra ejusmodi impugnatores. Itaque Landerico Parisiorum episcopo formulas suas obtulit Marcellus, qui se ultimum ac viliissimum omnium monachorum in præfatione, ac septuagenario majorem dicit in hæc verba. *Unum, sancte pater, jussisti vestra tam efficaciter, quam sperandè obtemperare vultissem: quia jam supra vires mea p[er]ficientia conatus sum inunctum a vobis subire negotium: cum fere septuaginta aut amplius annos explicam viderem: nec jam tremula ac scribendum manus est apta, nec ad videndum mihi oculi sufficienti celi-*

gaverit, nec ad exigendum sufficit celeritas. Propterea elegisse facere non potui, ut volui: sed tamè vultis, ut p[er]mi, non solum ea que jussisti, verum etiam multa alia in hæc s[er]vanda, tam præcipiente regule, quam liberius prægressi, juxta simplicitate re p[er]ficiatis mea naturam imitare curavi. Ex quibus intelligitur, formulas illas non tam ex editis antea instrumentis excerptas fuisse a Marcellis, quam

proprio ab ipso Marte de ingenio confectas, tamen secundum morem a majoribus suis receptum, & juxta conditionem loci in quo ipse debebat. Sic eni præ-

fatorem concludit. Ego verò hæc que apud majores meos, juxta consuetudinem loci, quo degimus, didici, vel ex sensu proprio cogitavi, ut potui, in unum

concurrere curavi, & capitalia prænotavi, ut facillius, quod voluerit, a quocumque inantea scripto reperiretur. Ex his verbis juxta consuetudinem loci, quo degimus, colligit Bignonius, Landericum & Marcellum eodem in loco, id est, in eadem diocesi, vixisse. Frustra ergo cum Philippo Labbeo hæc accessas ex Biturigi-

bus Marcellum abbatem, qui in actis sancti Austregisilli episcopi laudatur; nec velim etiam hæc adducere Marcellum cellerarium monasterii Salicensis apud Sequanos, per quem Caramoroc abbas beato Columbano, apud Lusitaniam egenti, annona & subsidia submisit. Certè Marcellus formulas exprimit in multis diploma-

ta monasteriorum antiquiorum diocesis Parisiensis, ut argumento est in primis privilegium Dionysianis a Chlodoveo juniori concessum, jam verò ejus monasterii monachus fuisse Marcellus, Dionysiani, an sancti Germani sive Autiodorensis episcopi, sive Parisiensis, (nam duo erant Lutecia monasteria, primum sub titulo sancti Vincentii, deinde sancti Germani, alterum quidem Parisiensis, alterum Autiodorensis, quod modò secularibus canonicorum insigne collegium est) an verò sancti Petri seu sanctæ Genovefæ, fateor mihi plantè incompertum. Ceterum Vol-

lensense recentius tunc erat, quam ut homo septuagenario major eo in loco vitam monasticam præfatus esset. Ideo verò formulas suas edidit Marcellus, ut notarius palatii, monasteriorum, aliarumque ecclesiarum exempli loco esset: ac nulla publica eis accessus auctoritas, que vim legis eis tribueret. Unde mirari licet immo-

dum multorum criticorum censuram, qui, si qua invenerint vetera instrumenta, que tantisper a Marcellianis formulis discrepent, ea incunctanter falsa pronuntiant: quasi publici juris facti sint hæc formulæ, mox ut edite sunt; aut privati hominis placita pro lege habenda essent. Quò magis iniquiores videntur, qui etiam superiorum temporum monumenta ad illas formulas exigunt. Non prætermittenda hæc (c) edit. av.

loco Caroli (c) Conit observatio, qui, collatione a se facti codicis regii cum 621. n. 33.

Anst. Bened. Tom. I.

Ccc

edl.

ANGL. CHR.
672.

editione Sigismona, deprehendit, Marculfi naves ac solones a Sigismono multis in locis correctos fuisse; atque se male genuinum Marculfum citare cum suis avivis. Et ita quidem visum est similiter viro accuratissime censuræ Stephano Baluzio, qui in nova Marculfi ad capitularia regum nostrorum editione, purum-purum Marculfi textum ex vetustis exemplaribus restituit. Non ergo similia orationis vitia, quæ in vetustis occurrunt, quidquam officere debent eorum auctoritati: cum vitia hæc ex commutatione passim litterarum, aliisque vocabulis in formulis usitatis, qualis etiam nostris ætate in forensibus formulis adhibentur, quæ in vulgari dictione nemo ferat, consulto usurpantur.

Formulæ Andecavenses antiquiores.

Antiquiores videntur Marculfanis formolæ Andecavenses, quæ in tomo quarto Analestorum a nobis editæ sunt, scriptæ principata Childoberti regis, cujus nomen non semel in illis expressum occurrit. Id verò de Childoberto primo aut secundo intelligendum esse patet ex antiquitate codicis Weingartensis, ex quo formulæ illæ trivimus: qui codex scriptus est principatu Theoderici, filii Childoberti junioris. Ut verbis ea potius Childoberto secundo, Sigiberti Austrasorum regis filio, tribuamus, illud funderet, quod tempore Childoberti senioris non ita constituta erant omnia, nec tot publicæ condita instrumenta, ut ex illis formulæ illæ confici possent. Certè ex formula 117. manifestum est in civitate Andecavis tunc fuisse abbatem, adeoque monasteria, quæ illis nulla existisse videntur principatu Childoberti senioris. Sed de his satis.

ANN. CHR.

673.

XV.

IRE. abbat.

Gertrudis
post eam mar-
tem facta.

Anno sequenti pia & religiosa matrona Itra seu Iduberga, Pippali senioris conjux, Gertrudis abbatissæ Nivialisensis parens plena dierum, a viro sui morte anno duodecimo, ætatis sexagesimo, ex hac vita ad cælestem migravit in Nivallia monasterio, ibidemque in Basilica sancti Petri honorifice condita est. Ea mortuâ, Gertrudis onus regimini, cujus non minimam partem mater in se susceperat, in se solum recipere coacta est: sed tamen ut divinâ contemplatione, cui assueverat, in se solum tractationem ne frustraretur; exterlorum sollicitudinem bonis ac sanctis fratribus sese monachis; interiorum verò spiritualibus foribus curam familiarem commendavit. Sic terrenis expedita carni, sacris exercitiis, vigiliis & orationibus sanctis, lectionibus ac jejuniis totam se se, uti antea, dedere institit. Hinc factum est, ut pene omnem *bibliothecam divina legis*, id est omnes divinarum scripturarum libros, memoria complecteretur, tamque scriptos, etiam reconditorum, accuratè perciperet, atque aliis facillè aperiret. Neque tamen aliarum etiam curam omnem abiecit, earum maxime, quæ ad Dei cultum, & ad egentium subsidia pertinebant. Nam orphanis, viduis, captivis, peregrinis, egentibus denique omnibus quotidianam annonam largè suppeditabat; atque ecclesiis, & loca pia & sancta, a fundamentis extruxerat.

XVI.
Fossensia
monasterium
ab ea condi-
tum.
(*) Page.

Ex his unum est monasterium Fossensie seu Fossensæ (*), oppido Rhodio proximum, quod in gratiam Scottorum, Follani & Ultani germanorum, edificavit. Erant hi beati Fursi fratres, quos ille, e Saxonia Helstonum in Galliam accesseris, in monasterio ibidem ab se constructo, reliquerat. Hi verò audito fratris obitu in Galliam appulsi, Nivalliam accedunt, & a Gertrude, quæ maxime in peregrinos humanissima erat, excipiuntur. Placuit beatissimæ virgini fratrum religio ac pia conversatio: atque ut eos penes se retineret, Follano de-
dit in vicinia locum, quem Follas appellant, ac vite sanctæ Gertrudis inter-
posit: ubi monasterio constructo & fratribus prodest, & sibi propter loci
propinquitatem non deesset. In monasterio condito germanum suum domnum Ultanum præfexit, ac rebus pro tempore ordinatis Nivalliam ad virginem remeavit. Ibat itaque passim ac redibat, modo fratres, modo sponsam Christi visitaturus. Dum verò quadam die per silvam Sonensiam Nivalliam contiguit, pertransiit; in
læteronum manus incidit, a quibus spoliis ac præda cupiditate ipsè cum tribus sociis
percutus est, martyris ob hoc nomine ac veneratione pro more librorum tem-
porum honorifice. Eius corpus in Fossensie monasterium, triam verò sociorum cor-
pora in Nivallisense delata sunt. Ultanus post fratris necem perstitit in Fossensie
monasterio, quod modo collegium est canonicorum secularium; ibique præseverat
eod tempore, quo Gertrudis & vivis excolit. Eundem Peronensem monasterio
sancti Fursi, & proximo sancti Quotini de monte cornelio præfuisse tradunt,
uti superius (a) dictum est.

Ultanus Fos-
si abbas.
(a) ann. 673.
XVII.
Betto a
Vandregis-
io sanctus.

Agebat ætas a prima exortibus Fontanellensie condicione quatuor, qui Chlo-
dovei regis quinquagesimus erat, eum Betto, cultos regularum silvarum in Cale-
vis, tantumdem dirigi ac possessati sue decedere existimavit, quantum Wandre-
gisio ex monasterii amplificatione accederet; id gravatè admodum tulit, maxime
quod ejus vallis orientalem partem, ubi fuit annis Fontanellæ exortus, deferret.

ad cedere cogeretur. Sic ille larum plenus, fratres cum locum exspirantes allquando confpicatus, eò accessit, & Wandregisilum, labori cum aliis fratribus operam dantem, lancea transigere tentavit. Verùm, dextera preciosis rigescens ac torpente, lancea ad pedes decidit; simul ille a demone correptus ad viri Dei veigilia corruit. Non tulit ejus infortunium vir sanctus; sed die illà, nocteque insequente orando traductis, obi crastinus illuait, hominem ad se adduci precepit, eumque in pristinum statum restituit. In ejus rei monumentum basilica in honorem sanctissimæ Christi Domini Maris condita fuit, miraculis postea insignis, quæ hæcenus existit, beate Marie de Caillorilla nuncupata.

Ritas tamen Amandi Romanas peregrinationes memorat Baudemundus, & post eum Milo, ambo monachi Elbonenses, tres verò Philippus abbas Bone-spei, cui duos illos auctores, utpote antiquiores, præferendos censuimus. Prior Amandi Romanam professio contigit sub annis bujus sæculi vicelimum-sexturn: postea hoc anno quingagesimo-seculo. Posterior hæc fuit occasio. Amandus inito ante annos quatuor episcopatu Tungravi seu Truacensi, ubi belluissor illorum populorum notes subiegit, ac iugo Christi mansuetare se non posse inuadent, a Martino papa facultatem abdicandi episcopatus postulaverat: sed, eà non impetratâ, Romam per se ipse adire, eamque facultatem a pontifice exigere constituit, id quod tandem obtinuit, libertate ipsi datâ, quod antea literis exoptaverat, secedendi cum suis in monasterium Elbonense: ubi post suum ex urbe reditum aliquandiu sublitit. Isterim in ejus locum suffectus est in sede Tungravi Remacius, jam antea ordinatus regionarius episcopus, electus a clero & populo, suffraganeus Sigiberto rege. Theodardus verò cœnobiorum Stabulensis & Maudundensis curam suscepit. In hoc secundo ex urbe reditu id Amando contigit, quod Baudemundus narrat de quodam navis famulo, qui, invocato ad Amandi mentionem Christi Domini crueialni nomine, ea imminenti naufragio ereptus est in Centumcellensi (*) Etruriz portu. In illo verò secessit Amandus in monasterio Elbonensi adhaere, ut ramen idemdem circumpositos populos predicatione sul ere: diret, aliorum locorum monachos inviseret, novales in nova cœnobis colonias educeret. Ex horum numero exultit exilis Baristacensis in pago Laudunensi, quæ anno Childirici regis secundo erecta est.

Amandum in suis Romanas peregrinationibus comitarus est Humbertus, cui Maricolenis (**) in Hannonia monasterii originem ejus acta tribuat. At præterenda videtur ipsius Humberti auctoritas io veteri instrumeto, in quo vir illustis Rodobertus suo quondam opere preditum monasterium in honore sanctæ Marie Christi Domini matris, & sanctorum apostolorum Petri & Pauli construxisse memoratur; situm in pago Fanomartensi (*) super fluvium Elpram. Hoc verò instrumentum refertur non modò apud Mirum in codice donationum, & apud Bollandi continuatores in tumo tertio Martii ex ipso, ut putant, autographo, sed etiam apud Baldericum Cameracensem episcopum in chronico, ubi loco Rodoberti mentio legitur vir illustis Humbertus; & pro Humberto instrumenti auctore Chonebertus. Verùm perinde est ut dicatur Humbertus, Hontbertus, Honebertus, Chonebertus; qui apud Baldericum Humbertus passim appellatur: & proclive est apud veteres aspiratiõni præmittere litteram c, sic legitur promissus Chodobertus & Rodobertus; & qui Chiotharii in prima stirpe regis Francorum dicti sunt, Hiotharii dicuntur in secunda. Redeo ad Humbertum, qui ingenuis parentibus in pago Laudunensi ortus est, Evrardo patre & Popitâ genitrice, ea clara stirpe Francorum. Suum ipsius locum natalem idem vocat villam Macerias (**) super fluvium Ileram (*). Viadium adolescentem Laudunum a parentibus ductum, ibidemque ronsurâ insignitus, recluditur in monasterium, quod non aliud, quàm sancti Vincentii esse potest: ubi ætate proficiens & gratiâ, per gradus singulos ad sacerdotii culmen, proventus est. Româ secundo reverens, acceptâ a beato Amando apud Elbonem dominice crucis specie, Maricolas secessit, Mareclias vocat (a) Baldericus; atque, impetratâ ab episcopo Cameracensi, scilicet Autherto, facultate, ibidem oratorium construxit. Verùm illo relicto, ut in ejus actis legitur, haud procul exiit, aut postea restitit aliud cœnobium, in quo clericos, id est mōnachos, triginta constituit. Illic virtutum signis, & doctrinæ, vteque meritis ehrs emicuisse perhibetur a Balderico, ibidemque laborem bujus vite consummasse, ac sepultum fuisse. Humberti seu Choneberti veterem chartulam in archieo ecclesiæ sancti Humberti repetit, referens (b) idem auctor, datam anno duodecimo regni domini Childirici regis, decimo-quinto kaledas Aprilis: in qua Chonebertus donat, donaturque in perpetuum subest ad sacrosanctum monasterium, quod vocatur Maricolas, quod vie illustis Hrodobertus (ita emendo ea Mirro & Bollandianis) quondam suo opere construxit, ubi ego ipse, inquit, indignus peccator abbas præfatus videtur, con-

Annal. Bened. Tom. I.

C c c 2

n fe

ANN. CRIL.
531.

Oratorium B.
Marie en-
dardum.

XVIII.
Amandi iter
secundum.
Romanam.

(*) Clavilly
sic. Conteste-
ria.

XIX.
Maricolense
monasterium
a H. Humbert-
io dictatum.
(*) Maricolas
de Ma-
nari.

(*) Maricolas,
(*) F. Oly.

(a) Baldericus,
Hrodobertus.

(b) Hrodobertus,
Hrodobertus.

nos, Chadbode, Warnacharius, Wilderades, Gansulfus, Bobo, & Desideratus, incertarum sedium episcopi. Ad huc Ganclobertus & Garichamnus diaconi. Post hos omnes, subscribunt reguli proceres Rodolerus, Ebroinus, Ragenobertus, Arnebertus, Radobertus major-domus, Aginarus, Merulfus, Berthezarius, Algul-
fus comes palatii, Gludobertus, Ocheipagus, Aulrobertus, Gairinus, Ebrulfus, Jacinus, Probasus, Gundobertus, Emmetricus, Madalfridus, Chaldo, Rado, Aud-
derus vir insulher atque patricius. Omnes apposto signo crucis. Datum deci-
mo kalendas Julias, anno sexto-decimo regni Chlodovei, Clipazo in Dei nomi-
ne felicitur. In his subscriptionibus illud est discriminis, quod episcopi omnes,
non dignato sedis sue nomine, contentientes subscribunt: ceteri verb absolute
subscribunt, nulli consensu mentione facta.

Hoc Chlodovei regis preceptum adeo confectum est aut formale Marculfi, ut
Coutius nullam in eo falsitatem aut interpolationem esse sentiat; sed qua in
antea vulgaris variis episcoporum ac procerum subscriptiones legerat, eas ex-
pungendas existimat, et indubius ratione, quod preceptum regis nemo subscri-
beret prater regem ejusque referendarios; & quod hoc modo solvantur omnes
obedientes, quibus critici preceptum Chlodovei regis impugnant. Verum regis
diplomatici, in rebus presterim majoris momenti, episcopos & optimates subscrip-
sisse, patet ex illis, que adduximus in libro secundo de re diplomatica, capite
vicesimo-primo; nec quiquam Dionysianum Chlodovei autographum revocare in-
dubium potest, quod Hilduini abbas charta iidem authentica, in as etiam,
a nobis partim incisa, disertis verbis adstruit; idque pro genuino habet Gerar-
dus a Boko in historia ecclesie Parisiensis.

Majus est difficultas de vulgato Landrici Parisiorum episcopi privilegio, quod
falsum, aut certe interpolatum plerique existimant. Primum quæri potest, an Lan-
derici privilegium monasterio Dionysiano aliud contulerit prater superius Chlo-
dovei regis preceptum, cui cum aliis episcopis & proceribus subscripsit. Ego verb
id pro comperto habeo, idque mihi probare videtur charta (a) Hilduini abbas
de partitione bonorum ejusdem monasterii, in qua retharur, Ludovico angelo suis-
se oblata precepta & privilegia ipsius loci, maxime autem privilegium Landrici
religiosi Parisiorum episcopi, & sollicitè consideratum: in quo statum erat in-
ter alia, ut hic regularis ordo inviolabiliter conservaretur, qui tempore Dago-
berti institutus fuerat, ibidemque perseveraverat principia filii ac successores
ejus Chlodovei: qui hoc privilegium suo precepto firmaverat, & sanctorum,
qui usque hodie, inquit, miraculis coruscant, manibus roboratum isti ecclesie
tradiderat, libertatis privilegio ab ipso honorare. Jam verb an vulgatum Lan-
derici privilegium genuinum sit ac minime interpolatum, alii jam satis superque
expendunt, scriptis ultro, citroque concitationibus, quas demum revocare nostri
non est instituti, nec animi. Ex sanctis illis episcopis, qui Chlodovei diplomati
subscriperunt, laudantur in libro de gestis Dagoberti & apud Almoitum beatus
Audoverus, & sanctus Rado frater ipsius; nec-non & beatus Palladius, & sanctus
Clarus, atque domnus Eligius, vel sanctus Sulpicius, beatus quoque Aubertus,
& domnus Castadius, sanctique Etherius. Et quidem id coarctat de Etherio,
Palladio, Claro, Eligio episcopis, ac de Radone: sed Radonem beati Audoveri fratrem
fuisse non constat. Audoverum etiam eidem precepto subscripsisse facile crediderim: ta-
men, fugientibus in autographo litteris, ejus nomen jam legi non potest. Et for-
te est id Dado, qui Rado episcopus in editis Sirmundi legitur, cujus in nostris
mutatum est nomen. Aliorum nomina vel mendosa sunt, vel supposititia in gestis
Dagoberti, ubi pro Rigoberto metropolitano Turonensi legitur Aubertus; inersus
ab imperio lectione Sulpicius, Biturigum videlicet antistes, quem ante decem dat
diplomaticis annos obisse vidimus.

Scriptor gestorum Dagoberti, quem Ragino, Hermannus, Sigebertus, alique
sequuntur, laudato Chlodovei precepto de immunitate Dionysiana, memoria tra-
dit, Chlodoveum ad limina beati Dionysii, quasi orationis causâ venisse; & cum
aliquis ejus reliquiis penes se habere magnopere cuperet, reposito beatissimi mar-
tyris loco, parum religiosè ex beathis ejus fregisse, atque rapuisse; Ratinque
suspectum in amentiam incidisse; quomobrem tante ei loco tenebre incubue-
rent, tantusque omniun, qui aderant, animis pavor incussus sit, ut consensu
protinus ausigerint. Regem verb, ad expiandum scelus & sanitatem recuperan-
dam, quasdam monasterio villas donasse; atque ex beati martyris, quod abstele-
rat, auto gemisque inclusum sacro loco restituisse, sique reposuisse: quo facto
aliqua ex parte sanatus sit, at post duos annos interierit. Non desunt qui hanc
narrationem fabulis accenseant, idque commentu putes a monachis confectum
esse, ut omnes tam memorabili exemplo a simili ausu detererent. Verum, etsi me-
llus

ANN. CHR.
439.

XXI.
Privilegium
Landrici
episcopi concess.
tum.

(a) Diplome
id. & s. 77.

XXII.
Chlodoveus
chartam S.
Dionysii bra-
chiatus, an
antea?

ANCI. CHR.

(a) Greg. M.
lib. 5. ep. 30.

illis ejus generis conatus alius successerit; non desuere tamen aliquando familia exempla, qualia sunt illa quæ Gregorius Magnus refert in epistola (a) ad Constantinam augustam de quodam basilicæ sancti Pauli apostoli præposito, qui, cum ossa beati apostoli loco movere, atque in alium locum transponere tentasset, apparentibus quibusdam trilibus signis, subitâ morte defunctus est; & de Perlagio papa episcopum Gregorîi decedere, cujus jussu adhibiti artifices ad inflauandam sancti Laurentii extramuram basilicam, beati martyris sepulcro igne rante aperto, quia sacrum ejus corpus videant, tamen tangere minime ausi sunt, omnes intra decem dies defuncti sunt. In summa Gregorius asserit, in Romanis, immo totius occidentis partibus, omnino inolerabile esse, atque sacrilegium, si sanctorum corpora quispiam tangere præsumpserit; hancque remissionem nullo modo impunitam remanere. Nolumus hoc loco repetere, quid Leutinde Erchinoaldi conjugi accidit detegendo loculo sancti Fursi abbatis apud Peronam.

XXIII.
Privilegia
monasterio-
rum apud
Græcos.
(b) Rolland,
apud 7. p. 3.
40. 47.

Ceterum ad privilegia monasteriorum quod attinet, multa his temporibus concessa sunt etiam apud Græcos. Exemplo est illud, quod in libro de vita sancti Theodori Siceotæ legitur (b) apud Hollandinos; quippe virum sanctum Maucicium imperator & Cyriacus patriarcha Constantinopolim accessum magno studio & honore complexi sunt; & monasterii ejus immunitates tribuit, illudque concessum, ut oculi alii episcopatus subiecta essent, sed sanctissimum tantum & magne ecclesiæ apostolicæ regie ipsius civitatis, ita providente Deo, & sancto martyre Georgio opulante, propter benevolentiam in eos, qui io illis debebant, & sacrificabant. Denique apud Græcos imperialia monasteria nulli archiepiscoporum vel episcoporum duntaxat subiecta erant, teste Innocentio papa tertio (c) apud Bosquetum: quæ eadem erat in regalibus passim apud Gallos consuetudo disciplina.

(c) Isaac. III.
lib. 1. ep. 30.
XXIV.
V. c. l. p. 10.
cui Bened.
cio Lugdun.
ex. p. 10. ab
episcopo.

Præter hoc tempore Lugdunensi ecclesiæ Ausenundus episcopus, ut patet ex superiori Chlodovei diplomate, cui is subscriptus. Eodem anno Wilfridus ex insula Britannia in Galliam secessit, ac Lugdunum a Dalino ejus ecclesiæ antistite exceptus memoratur. Wilfridus non infans apud Northumbros parentibus ortus, vite regularis ac litterarum elementa nondum attonsus didicit lo monasterio Lindisfarne. Delin Romanæ catholicæ ecclesiæ, monachorumque ritus ediscendis profectus statuit, simul hac peregrinatione peccatorum suorum reliquias expiarum lei consensu, itaque inasuerunt ad id usque tempus, & inatritum Northumbri iter inituros, ab Eanfleda regina directus, commendatusque est Eadconberio Cantuariorum regi ejusdem Eanfledæ avunculo, qui ei socium ac comitem itineris adiunxit Benedictum, cognomento Biscopum, alio nomine Baducingum, plissimum adolescentem ex nobili stirpe Anglorum: qui, eum esset Oswi Northumbroreum regis minister, terrena omnia præ caelestibus fastidierat, annos natus circiter viginti & quinque; & patris, parentibusque cum terrena militia relictis, ad Romanum iter tunc se se accingebat. Ambo itaque ex Britannia solvunt, superflue, aut certe retere mortuo Honorio Cantuariensi pontifice, ut ex venerabili Beda (d) intelligitur, qui Honorio obitum (e) hunc anno Christi sexcentesimo quinquagesimo-tercio illigit. Cum Lugdunum pervenissent, Wilfridus a Dalino ejus civitatis episcopo ibi detentus est: Benedictus vero cupiens iter persequitur. Tanta porro fuit antistitis in peregrinum elegantis formæ, namque antea sibi visum, benevolentia & benignitas, ut non minimam Galliarum partem ei regendam committere, ac statim sibi filiam virginem in matrimonium dare, eumque loco adoptivi filii habere, siquidem Wilfridus veller, contriverit. Ille vero, cui longè alia animo consilia erant, acta ob conditiones sibi oblatas Dalino gratias, respondit, se, vite cælibis studiosum, conjugio motum remissile: nec ideo domum ac patriam reliquisset, ut in aliena regione uxorem duceret, sed ut apostolorum limina viseret. Quare ab episcopo dimissus, dato duce itineris, & cunctis necessariis largè subministratis, Romanam contendit, pollicitus in redita, se hospitem suum denuo visurum. Ergo Wilfridus Romanam adit, ibique mensis aliquot permansit; quo temporis intervallo ex Bonifacio ecclesiæ Romanæ archidiacono quatuor evangeliorum libros, compendium pasche canonicum, Britannia & Hibernia tunc ignotum, multaque alia ad ecclesiasticam disciplinam pertinentia didicit, atque inde reversus est ad Dalinum in Gallias, apud quem triennio commoratus, ab ipsoque Romano more Antonia, a viri ejus urbis doctis & eruditis multa didicit, Dalini heres futurus, si ipse acquiescere voluisset.

XXV.
Ausenundus
non Men cum
Dalino.

Quæ de Wilfrido & Dalino hæcenus retulimus, defuncta sunt ex Eddio-Stephano Wilfridi equali, atque ex venerabili Beda, quos Frigidus poeta, Willielmus Malmeburienfis, alique fecerunt: qui omnes Dalinum Lugdunensium ecclesiæ episcopum vocant, eique ea omnia, quæ superius relata sunt, ac necem inde

con-

consecratam tribuunt. Nullus tamen in veris Lugdunensium artificum indicibus Dalfino locus est, ut patet ex tribus illis antiquissimis, quos Chiffletus in Paulino illustrato vulgavit: in quibus post Gandericum, seu Candericum, qui Remensi concilio sub Sonnatio subscripsit, recensentur Viventius, Aonemundus seu Aunemundus, mendose Annemundus, Genesius, Landebertus, & Gudinus. Et Aunemundus quidem præmissio Chlodovei regis diplomati hoc anno subscripsit, quo tempore Dalfinus episcopus Wilsfidum Lugduni excepisse perhibetur. Ex quo intelligitur, aut binominis fuisse Aunemundum, aut falsos fuisse Eddium atque Bedam, qui pro Aunemundo scripserint Dalfinum, cujus nominis fratrem habuit Aunemundus, ut legitur in ipsius testamento, interpolato quidem, sed hac in parte nequaquam suspecto. Huius Dalfini forte filium Aunemundus Wilsfido suppositam tradere in animo habebat: eique regendam committeret illius elvstatis partem, cujus comitum Dalfinus Aunemundi frater habuisse fertur. In illo autem testamento, quod pro puellari sancti Petri monasterio Lugdunensi conditum est, Aunemundus parentes suos Sigonem & Petroniam vocat, Dalfinum germanum, Petronillam & Lucianum sorores, quæ sacrum velamen in prædilecto parthenone susceperant. Idem Viventionium in sede Lugdunensi decessorem suam vocat, rectius Viventionem, quem sancti Petri cœnobio multa beneficia contulisse dicit. Eidem loco plurima largitur idem Aunemundus, tum respectu sororum suarum Petronillæ atque Lucin, ibidem vitam monasticam professarum; tum hereditate quondam parentum suorum: nempe ecclesiæ sancti Petri in episcopatu Genevensi, Turrim de-Pino in pago Viennensi, rogatu Rade Gundis ejusdem monasterii abbatissæ; parochiam de Maximo cum ecclesiâ beati Johannis-Baptiste, aliæque ad præces Animoniæ abbatissæ: nec non Domesticonem (*) vicum cum ecclesiâ beati Petri, & silva Bregonensi, (**) & aliâ. (†) Dolensis. (†) de Bregon.

S. Petri par-
thenon ubi re-
insauratus.

Hoc eodem anno beatus Romaricus abbas Habendensis, cum animas virginum amplius centum in celum præmisset, morti proximus in palatium Sigiberti Austræ regis proficisci statuit, ut regi ac proceribus de futuro eorum periculo & casu quædam, sibi haud dubitè cœlis revelata, nuntiaret. Eo cum pervenisset, vir magnificus Grimoldus subregulus, id est palatii præfectus, audito per interuentos, Romaricum noctis tempore ad ipsum velle accedere, interpeitâ nocte cum facibus ei occurrit; ac virom Del, angelicâ quadam specie præditum, complens, datis moneribus, quæ sibi fuisse se facturum pollicetur. Vixit sancti Romarici interpolator ut interpretatur de fide, per Grimoldum servanda Dagoberto Sigiberti filio post parentis mortem: quem promissam non implevit Grimoldus; nam, Sigiberto rege mortuo, filium ejus Dagobertum tonitri, & per Dioscorum Pictavorum episcopum in Scythiam seu Hiberniam amandari iussit, substituto in ejus locum proprio filio suo, quem Austragorum regem constituit. Verum brevi post tempore perfidie sue penas dedit, ut sequenti anno videbimus. Reversus & palatio Romaricus, monasterii sui cellas iustravit, fratresque ac fofores efficacibus verbis hortatus est, ut doctrinam eis ab se traditam illibate servarent, & de animarum suarum salute semper solliciti essent. Tum modicâ febre tentatus decubuit, in Dei laudibus & suorum adhortatione interim persistens. Die dominicâ, finitis martiris, pene in ipso diei crepusculo, rogatus, ut mutandi causâ aliud verteretur in latus, mox animam agere vilis est. Sed unus & circumstantibus præbyter, clamare cepit, expectaret tantisper, dum *concomitans gruid vaticum* acciperet. Ille verò tamquam exortatus, dextra manu signum crucis super se, ceterosque adstantes expressit; & cum tandem sacerdos cum sacro vaticio adventisset, *accepto manere*, labili suis decenter compositis, mox sancta illa anima, inter suorum lacrymas & singultus, & corpore egressa est vi. Idus Decembris, qui dies hoc anno in dominicam incidebat. Eius casusque magno cum apparatu & studio celebrati sunt, sepultusque est juxta focum suum beatam Anaxiam, ut, qui individua caritate ei conjunctus fuerat, dum viveret, mortuus ejus lateri etiam adhereret. Libellum de eius gestis scripsit monachus Habendensis anonymus, ejus suppar, rogatu domine Cecilie abbatissæ, & alio

XXVI.
Romarici ab-
basis notæ.

ANN. CHB.
413.

alio nomine Clara seu Gegoberge, cui hunc libellum nuncupavit, a quodam anonymo postea interpolatum. In antiquo breviario Romarici-montis, manu exarato, in festo sancti Adelphal abbatis, Romaricus tres filias habuisse dicitur, quarum duæ virginis permanferunt: tertia verò, Afferberga nomine, *paterne nomen accepisse devotissimè, nupliis tradidit eandem in paribus Sacramentis, cui vocabatur Heliberta, summa acerbiter, multaque potentia viro.*

XXVII.
Adelphus
eius
Abbatissæ
Romarico-
fis.

In Romarici locum successit Adelphus seu Adelphus mox laudatus, cujus septima tantum facta idem anonymus, qui Romaricum celebravit, in literas tenuit, hoc tamen Tetta abbatisa, alio nomine Gebetrudis seu Gebitrudis vocabatur. Hæc tertia secunda Cæcilia, alio nomine Clara, quæ antea, nempe in sæculo, Gegoberga dicta fuerat: tertia Tetta, aliis Tetia, cognomento Gebetrudis, cui sancta Perpetua officium de sancta Perpetua; sic verò de sancta Gebetrude, cujus festum in veteri breviario, a ducentis circiter annis scripto, notatur post seriam tertiam in octava omnium sanctorum. Nullæ tamen de ea habentur lectiones: at in responso, quod hymno vesperarum præmittitur, hæc de ea leguntur. *Virgo inelyta, ad te clamante sustenta, & perennem nobis deposce virginiam: & in antiphona ad canticum beate Mariæ: Sancto de semine orta, sacrosancta Gebetrudis, a primæ juventutis flore bona iudicis, Denique servare capis lata, forti animo, & calidius concipis thalamis.* In fine habetur hymnus de eadem, sed nihil in eo figurale.

S. Benedi-
regula illis
obierunt.

Deinceps ad trecentos fere annos illius monasterii documenta non desierunt, nimirum usque ad principatum Arnulphi imperatoris, quo tempore monasterium puellarum, quod in monte situm erat, ab Hunnis seu Hungaribus destructum fuit, paulo post ad objectam vallem trans Mosellam translatum: Toto illo priori tempore usque ad illum erectionem, profuit *sanctum in religiose disciplina monasterium*, & quidem sub regula sancti Benedicti, ut litteris suis ad Paulum V. scriptis testatur Visitator apostolicus tres, scilicet Gislelmus archiepiscopus Corinthenis, Johannes episcopus Tullenis & Adamus Tripolensis, quibus visitandi ac reformandi illius monasterii facultas a pontifice data fuerat. In illis litteris, quæ in Romarici-monte xvi. kalendas Decembris, anno mccccxi. data sunt, visæ ac iustis omnibus loci illius monumentis, tres monasterii status distinguunt; primum ante destructionem Hungaricam; secundum a translatione seu instauratione in valle monasterio ad exitum sæculi xxi. vel xxi. tertium ab eo tempore usque ad factam visitationem. In triplici illo statu sancti Benedicti regula semper illis servata fuit.

In primo statu duæ monachorum, septem monialium domus erant, omnes in monte posite, ac in quolibet domo duodecim personarum religiosarum congregationes, quæ sibi assidue succedentes, diu nocturne in eo monte, qui inde Sanctus-mons appellari cepit, divinas laudes decantabant. Monialium curam in spiritualibus gerebant monachi: quorum unus, syndici nomine, rem familiarem administrabat. In subiecta planitie villa erat monasterii primaria, quam vivente sancto Romarico, mille conversi, monasterii famuli, aut potius fere, incolabant.

In secundo statu idem vivendi institutum perseveravit: at post ducentos fere annos, sive temporum, sive opum injuria, religiosi pertulerunt monialium curam, ab ipsis recesserunt: hæc verò seculares sacerdotes ad spiritualium curam: & syndici unius loco, officiales nobiles ad temporalium regimen acciverunt. Unde regularis vivendi norma sensum dilapsa est; tandemque abbatialis mensa separata fuit a conventuali; immo ineunte sæculo quarto-decimo mensa conventuali in præbendis divisa: quo ex tempore nulla deinceps restituendæ discipline cura fuit. Extunc enim abbatissæ seculares affectarunt honores, Principes-imperii di- & anno mccccxv. ab imperatore Alberto: moniales verò id curant, ut omni regulâ solverentur, & in eam numerum nominis nobiles, quarto ab utroque lateris stipite gradu, admitterentur.

In tertio denique statu eò licentia progressa est, ut jam circiter annos moniales vocari ceperit sine canonica: & abbatissa sola cum nonnullis aliis regulam Benedictinam proficeretur. Paulum verò genus vestis religiose depositum; ipsaque non ita pridem abjecta est cuculla.

Hæc omnia constant ex litteris Visitatorum apostolicorum, qui ita subdunt. *His rebus spectemur veteris statum reperiunt, hauriscunt Easter, ut scilicet antiquæ ac præteritis documentis omnibus, modis quousque carum, ubi ita, qui hodie servatur, Benedictini officii; nonnulli etiam parte vestium, quæ relicta est; abbatissæ domum regulari professione, capituli consensione, quotidiani in completorio regula sancti Benedicti lectionem, aliisque permixtis religionis signis exsistentibus,*

haberi ut possit, quia monasterium sibi Ordinis Benedictini, ex cuius praescripto sola abbatissa vota adhibere censuerit. Post haec in praedictis litteris exponitur praefatus monasterii status; postulanteque Visitatore a pontifice locum ei forma componi, quod securitas sit conscientiae, & vivendi certus ordo sanctitati suae & sanctae sedis probatus.

Hic superfluum fuerit alia congerere argumenta, quibus constet, regulam sancti Benedicti ab ipsa initia ad nostra tempora in illo monasterio receptam fuisse. Id enim vetera instrumenta & documenta, quae bene multa legimus, differre attestantur, consentisque peculiaris sancti Benedicti ibidem cultus in divinis officiis per sancto Columbano, cuius tantum commemoratio die ipsius natali praeficitur: cum sancti Benedicti duo festa, obitus scilicet ac translationis, ritu duplici notentur. Ad haec ejusdem sancti Patris amplissima capella in subterranea crypta sub maiori altari ab insaurato monasterio exclusa est, cum duobus hinc inde altis altaribus: sed nuper aditus interpositis muris ad eam perclusus, ut ipsius sancti, ejusque regale memoria, si fieri posset, ibidem omnino aboleretur. His tantum duo adiacere lubet. Unum est fragmentum cuiusdam sermonis, in sanctorum Romanici, Amati & Adelphi translatione habiti, paulo post insauratum monasterium in eunte decimo saeculo, quo in sermone fit mentio de piscibus ad illud festum miraculo obtentis, cuius occasione ita loquitur auctor. *Agite frater, domine mater & sorores, magnus omnipotenti Deo gratias, vestraque tota sponsionis religiose vota, quae Christo Domino regi vero Sui Patris acacchi nomina benedicti contra antiquam pagando serpente, sponte inspiratione domini occidit, ad hanc usque vota in sanctis perseverando operibus viriliter, Christo adiuvante, adimplere.* Nihil hoc testimonio illustratum ad probandum usum regulae sancti Benedicti saeculo decimo in illo monasterio, & veterum sollemnem professionem ibidem a puella fieri rursus solitam. Hinc est quod in veteri formula confessionis, accusabat se quilibet Romanicus poella, quod peccasset in transgressionem omnium mandatorum Dei, » in praeparatione & contentu sanctae Regulae, quod divinum officium negligenter persolveret; quod corpus & sanguinem Domini indigne frequenter acciperet: quod plenam die ac nocte non observasset; denique, ut multa, » alia omittam, quod ante horas & post horas regulariter constantia frequenter » manducasset: quae quidem manifesta referuntur ad regulam S. Benedicti, qui in omnibus titulis ejusdem loci, vel excluso sancto Columbano, vel ante eum invocatur. Alterum testimonium desumitur ex primario instrumento monasterii sanctorum Bertarii & Athaleni, quod in Biderici-villa (*) medio saeculo undecimo a (*) Elmeria

Raimardo Tullensi comite extructum est sub regula sancti Benedicti, ut discere in praedicto legitur instrumento, quod suo loco referemus. Huius vero loci prima abbatissa ex monasterio Romanicensi assumpta est ad insaurandum novam illam coloniam sub eodem instituto, quod illa professus erat: Haec digressio rebus nostris illustranda necessaria visa est: ad intermedium rerum seriem referenda narratio. Florebant medio saeculo septimo Landellinus abbas, sancti Auberthi Cameracensis episcopi discipulus, a quo res monastica non modicum in Belgio incrementum, XXVIII. cepit. Excebat Francorum progenie natus dicitur in villa pagi Cameracensis, quae vocatur Vallis, atque a beato Aubertho episcopo, qui eum & sacro fonte suscepit, perlate ac litteris imbutus. Hunc, cum sanctus pontifex ad clericatus officium tendere vellet, cognari ejus ab amore caelestium revocare corporem, rem indignam censentes, ingenium adolescentem, egregii formae & multa gratia praeditum, saeculo munium remittere: longè consultius eum, ut mundi fructus delicias, quam, ut veluti mortuus, in monasterio torpeat ac vilesceat. His dictis seductus adolescens, ab episcopo clam discessit, & perniciosus adjuvatus consiliis, simul cum eis latronum vitam vivit, Morosi accepto nomine, ne indicio proptul nominis agnosceretur. Sed tandem sodalis interire, simul angelico, ut ferunt, monitu respiciens, ad insauratorem suam rediit prodigii filius, ejusque pedibus advolans, ante altorum scelorum penas sibi imponi rogat. Mos pontificis iussu in quoddam monasterium reclusus, ibidem sub seculari habitu duram penitentiam egit. Dein, confecta aetate, Romanum pergit, atque inde reverens ordinatur diaconus. Nec semel Roman adfuit contentus, iterum sacra apostolorum limina cum iustitiae, a beato Aubertho sacerdotii honore decoratus, tertio denum Roman pergit cum duobus discipulis, Adaleno & Domitiano, qui ei in predicatione verbi divini nuper adhaeserant. Reverso indultus Aubertho, ut in quendam Hannoniae locum secederet, postum super fluvium Sabim seu Sambam, Leuacum vocabulo, ex nomine rivuli decurrentis. Illic conati exortum ab eo fundit. monasterium Laubacense seu Laubense, ab ejus successoribus postea amplificatum, & maxime illustratum, quod amplius historiae nostrae materiam suppeditabit.

Annal. Bened. Tom. I.

D d d

Aliud

ANN. CHR.
639.

(*) Elmeria

XXVIII.
Landellinus abbas
huius generis
fuit.

Laubense
monasterium
& illud ab eo

ANX. CHB.
633.

Allied item conobium tribus inde millibus construxit in pago Samereo, Alneum seu Alnerse nomine, sancti Petri apostolorum principis titulo ac pignotibus decoratum. Tercium item sub invocatione sancti Petri ab eodem erectum est in pago Templuteni, Guallarense seu Wallarense nuncupatum, octo millibus disparatum a primo suo monasterio Laubienfi, quod prae aliis omnibus ei acceptum fuit, ac donatum. Quidquid enim ex plorum regum munificentia in toto Francorum regno acquirere potuit, huic conobio Laubienfi legavit, ut numerosa fratrum congregatio ibidem commodè instruit, ac Deo servire posset. His ita gestis, cum duobus discipulis, Adeleno & Domitiano, alium in locum commigravit, infra Valentianam, haud procul a Scaldi fluvio positum super amnem Hm, ad silvam Ambidgim: ubi, foetio virgultis & sentibus expurgato, quartum monasterium edificavit, Crispinolum dictum, cum basilica sancti Petri, & beati Martini oratorio. Eo in loco divinae contemplationi totus additus, duos discipulos verbi ministerio destinavit, Adelenum quidem super fluvium Km unâ a Crispinio leuâ, Domitianum verò duabus abhinc leucis super fluvium Hagnat.

XXIX.
S. Benedic-
ti translatio in
Galliam.

Floriacenfe monasterium regebat hoc tempore Mummolus abbas secundus, qui Rigomaro, post quinque regiminis annos aetuo, successerat. In lectione sacrorum librorum assiduus, cum libris dialogorum, a beato Gregorio papa conscriptis, sedulo revolveret, excidium Casinensis monasterii a Langobardis eveni ingemuit, ob eam maxime causam, quod sub his ruinis sacrum beatissimi Patris corpus consepultum, ac neglectum jaceret. Tandem ejus animum impressa subit cogitatio, ut tantum thesaurum ex illis ruinis erueret, & in suum transferret monasterium. Non alius ad hoc opus magis idoneus ei visus est quam Algulphus monachus, vit probatæ virtutis ac sanctitatis, ex castro Blesensis ortus, qui ante aliquot annos eisdem se Mummoli disciplinae tradiderat. Accepto patris mandato protinus obsequens discipulus, iter in Italiam aggreditur, adiunctis Cenomanensibus nuntius, quos Berarius episcopus, eodem instantibus spiritus, ad deportandum ex Casino monte sanctæ Scholasticæ corpus, novo parthenoclo ab se extructo inferendum, iterum in Italiam direxerat. Romæ locis sanctis obire iussit. Algulphus Casinum oculus advolat, locum sibi ignotum, ubi expectum reliquie jacerent, tacitus explorat. Tandem, venerando sene admonente superne lucis indicio latentem reperit thesaurum, effodum paratam in cistam deponit, ac reditum in Galliam maturat, comitantibus, qui temporis supervenerant, Cenomanensibus. Inter ea Romanus pontifex (is Martinus erat,) viso in fomulis increpiscus fertur, cur sineret Italiam tantorum sanctorum orbati patrocinio, eorumque corpora in Galliam deserti? fugeret quantocius, & ablatis reliquiis suo loco restitui curaret. Nec mora missi armati celes, qui fugientes insequerentur; sed frustra; utpote quos offensus caligo ad insequentibus protexit. Vix in pagum Aurelianensem sacre reliquie appulerant, cum homini a natiuitate cæco in vico Bonodio (*) lumen inlucitur, contractus erigitur. Alius item cæcus illuminatus in Nova-villa, quæ a monasterio Fioriacensi passibus non amplius quingentis distat. Mox obvium effusi monachorum chori cum infinita promiscui vulgi multitudine, acceptaque cum insigni triumpho sacre reliquie in veterem Fioriacum. Illic sanctæ Scholasticæ ossa sibi dari postulavit Cenomanenses. Fioriacenses agrè tandem assensere. In discernende ambotum sanctorum ab invicem ossibus hæcæ animi. Dubitationem duplex miraculum suffulgit, traditur. Allati priori duo diversi sexus, recens extingui. Masculus ad sancti Benedicli; puella ad sanctæ Scholasticæ ossium contactum revivit. Hac data Cenomanensibus, atque illata in illud virginum conobium, quod Berarius episcopus inter meros urbis & fluvium Sartæ a fundamentis construxerat: ubi tempore Adevaldi monachi, qui seculo nono hæc in litteras retulit, magna fiebant miracula. Corpus verò sancti Benedicli in Fioriacensem sancti Petri basilicam ad tempus depositum est a Mummolo abbate, dum congruus eidem locus in basilica sanctæ Mariæ pararetur. Hactenus ex Adevaldo.

(*) Anst. B.
104-1-411

Simplex horem breviorumque hujus translationis historiam exhibet (a) anonymus, natione Germanus, cujus narrationem ex codice Ratipondenfi monasterii sancti Emmerami, ante annos octingentos scripto, eruius; sic autem habet. Quidam presbyter in Francia doctus pii patris sui mandato iter fecit in Italiam, investigaturus, ubi sepulta jacerent ossa sancti Benedicli patris, ab hominibus inculta. Tandem, pervenit in desertum, nempe Casinense, Româ distantem sexaginta vel octoginta millibus, ubi ossa constructa fuerat cella sancti Benedicli, quæ concordia civitatis inhabitantium firma, & in æternum duratura videbatur. Tum presbyter locorum imperitus, a subulo mercede conducto situm monasterii discit, ac locum sepulcri invenire non potuit, donec triduo pœnitio, sibi fœdissime indicio, id tandem obtinuit, sibi eorum quoque revelatione. Effosso loco designato repertus est

la.

lapide sepulcro superpositus. Amoto lapide, inventa ossa sancti Benedicti abbas, & in eodem monumento beate Scholasticæ sororis ejus ossa subter jacentia, marmore tamen interposito. Collectis amborum ossibus lotisque, sindone mundissima scorum involuta sunt, & in Franciam deportata, ignorantibus Romanis, & reposita in monasterio, cui Floriacus nomen est. Ita fere anonymus Germanus.

Hec translatio consignata legitur vetustissimis quibusque calendariis, non modò Gallicanis, sed etiam Germanicis, Immo etiam Italicis, ut ipsi oculis nostris perspeximus. Nec fasè miramur, cum ei testimonium perhibeat Paulus (a) Warnerfridi, monachus Casinensis, qui sæculo sequenti scripsit historiam Langobardorum, in qua asserit, Francos & Cenomanicorum & Aurelianensium partibus Casium, ubi tunc vasta solitudo exstebat, simul convenisse, ejusdemque venerabilis patris, pariterque ejus germanas venerande Scholasticæ ossa abduxisse, & in patriam suam asportasse ubi duo monasteria, unum in sancti Benedicti, alterum in sanctæ Scholasticæ honorem constructa sint. Addit tamen in consolationem Casinensium, se illud venerabile, & oculis semper caelestia contemneret, cetera quoque membra, quomodo reposita in cineribus, penes Casinates remansisse. Hec scribat Paulus in ipso monte Casino paullo post mortem Carolomanni principis, qui iussu abbas sui Casinensis missus ad Pippinum regem, germanum suum, corpus sacrum beati Benedicti Casium revocare, sed frustra, tentavit. Perstant nihilominus Casinates nostri in asserenda sibi possessione sacri corporis, quod non modò sæculo undecimo sub altari repertum perhibent, attestante Leone Maricano in chronico Casinensi; sed etiam Angelo de Nuce in singulari hac de re dissertatione adversus me scripta, in qua ait repertum a se, dum majus altare basilicæ Casinensis de novo erigeretur, detectumque sacrum loculum, in quo beati patris ossa jacebant. Verùm exoratus a me, dum Rome versarer, venerabilis senex, tunc Rosanensis archiepiscopus, ut rei veritatem mihi sincerè aperiret, respondit: Inventum quidem ab se tumulum, inventa ossa sub altari, sed absque ulla inscriptione, absque ullo denique indicio, quo ea esse sancti Benedicti ossa testatum foret: nisi quòd tumulus eo in loco positus esset, ubi sanctissimi patris corpus sepulchrum fuisse majorem ferebat traditio. At quidni, inquebam, aiter quidam abbas ibi se humari voluerit? an locus ignotus erat Pauli diaconi tempore, & postèrò demum revelatus? Hucusque tantum nostra hæc de re collatio: cujus hoc loco meminisse, haud ab re visum est. Ad tempus factæ translationis quod attinet, eam principatum Chlodovei junioris contigisse constat, de anno præcisè non constat. Diem signat præter alios in martyrologio Rabanus pridie nonas Decembris his verbis: *Florisce monasterio a partibus Romæ advenit corporis sancti Benedicti abbas*. De his iterum aliis.

Post hanc translationem varia per sanctum Benedictum patata Floriaci miracula, quorum fama ad circumpositas regiones & vestigio diffusa, ad aures pervenit Aotharii rex Othelli, nobili apud Bituriges Aquitanici, qui tum paralyti toto corpore, vix lingua excepta, laborabat. Hic consilia incalum medicis nihil melius habens in fontis admonitus traditur, mitteret ad sanctum Benedictum, a quo sanitatem recepturus esset. Nec mora, Deo & sancto Benedicto vocit hereditariæ sue portionem, cui Caput-cervium (*) nomen est, in finibus Biturigum situm, contiguum Lemovicinis, a quo vicina regio corrupto vocabulo *Caput-cervi* vocitatur, Aimmo (b) referente. Tum missi qui votum exsequerentur, Floriacum advenit, & (c) d. 1. 1. cum quantis ipsius æro ornatis hanc donationem sacris altaribus imponunt. Mox eisdem die, eodemque horæ momento æger, unaginta nullius finis a læco, integerrimam adeptus est sanitatem. Ita ferebat Aimmo tempore antiqua veterum relatio: cui repugnare ait ille antiquus serui Chlotharii regis edictum seu preceptum, in quo continetur, quòd Aotharius ob perfidiam ab ipso rege interficij iussus sit; rebusque ejus omnibus confiscatis, illud prædium sancto Benedicto ab eodem principe collatum. Hinc Caput-cervium regis liberalitate nobilio sancti Benedicti donatum legitur apud Adevaldum, qui ait, cellam duorum vel trium monachorum ibidem suo tempore extructam fuisse. Verùm hæc duo facile, vel ex ipso Aimmo, conciliari possunt. Otharius quippe vivendo prædictum, ejus usufructum sibi ad vitam reservaverat: unde lapsus in crimine læsæ majestatis, postea confectum prædium illud, quod ille adhuc possederet, & sancto Benedicto a rege donari. Sub finem hujus anni, id est xvi. kalendas Januarii, xix. fæcæcentim nonagesimæ primæ, in urbe regia celebratum est Toletanum concilium octavum, in quo, hortatu Reccefuinti regis, tredecim canones conditi sunt, tum ad faciendam scdm, tum ad faciendam ecclesiasticam disciplinam; de rebus verò monasticis nullis. Concilio subscribere, post episcopos quinquaginta duos, abbates numero novem, & quidam ante presbyteros & vicarios episcoporum, ac viros palatinos, quos principes huic concilio adesse voluit, ut sanctiones patrum se opere

ANN. CHER.
613.

(a) Paul.
Diet. l. 1. 1.
c. 1.

XXX.
Caput-cervi.
viam 5. Beati.
dicto datur.

(*) Sæpè.

(b) d. 1. 1.
c. 1. 1. de m.
p. 2. 2. 1. 1.
c. 1.

XXXX.
Toletanum
concilium 8.
c. 1.

ANN. CHR.
613.

completurus in ipso conventu protestaretur: quod rex ipse pollicetur, his verbis
 "cuius ministeris idoneis, & ea aula regia rectoribus deceteris electis, divini no-
 "minis adiutoribus conatibus, adiectione confessionis meae verum, purumque promissum:
 "sum: ut, quodcumque iussis, aut precati, salutarique discretionis viciniam de-
 "cernere, seu adimplere cum nostro consensu elegeritis, omnia favente Deo per-
 "ficiam, & adversus omnimodam controversiarum querelam principali auctoritate
 "muniam ac defendam. Subscribunt, inquam, post episcopos abbates novem, Ful-
 "giventius, Anarolius, Euficius, Hildefontus, Simpronius, Bemerius, Quiriacus, Mo-
 "rarijus, Johannes, Secundinus: ea quibus Hildefontus Agalensis prope Tolerum,
 "monasterio preerat, idem qui postea ejus urbis clarissimus pontifex fuit: cetero-
 "rum monasteria ignota.

ANN. CHR.
614.
XXXII.
Basilii mon-
asterium
Ikanho fundit
condit.

INsequentis anno Botulfus apud Anglo-Saxones monasterium edificare coepit in lo-
 co, qui dicitur Ikanho, in recentiori Lincolniae comitatu, ad Wichamam,
 fluvium, qui locus hodie quoque nomen sancti Botulfi retinet. Is in Gallia cum Adul-
 fo fratre, qui postea incertis sedis episcopus fuit, monachus factus est in eo-
 dem monasterio, ubi fratres dum Edelmundi seu Adelmundi, austraziam, Angio-
 rum regis, monasticam vitam agebant, nempe vel in Jotrensi, vel in Eboriacensi,
 vel tertio Andilego, Reverlus in patriam cum commendatitiis eorumdem fororum
 ad regem litteris, locum jam dictum condendo cernobio ab ipso accepisse fertur,
 approbante Siwara regina, Adelmundi genitrice: cohocantibus regibus Adelerio
 & Adewoldo, ejusdem Adelmundi propinquis. Novum cernobium informavit Bo-
 tulfus ad instar monasteriorum, quae in Gallia lastraverat, discipulis suis monita
 saluta simulam fecit: *pateris Benedicti dicentem*, vetera novis, nova veteribus
 miscens, suggerere solitus. De Adelmundo rege altum apud scriptores Britannicos
 silentium ad hunc annum, quo tempore Adelerus austrazibus Anglis, caeso Anna
 fratre, & post eum Athelwoldus imperarant. Sepulcrum est sanctus Botulfus cum beato
 Adulfo ipsius fratris in suo monasterio: quo a Danis everso, venerabilis Ethelwo-
 lduus a rege Radgato impetravit, ut sanctorum corpora in ea, quae ipse constru-
 xerat, monasterium transferre sibi liceret. Sancti Botulfi corpus in tria loca divisum
 caput Eliensis monasterio concessum; media pars corporis Thorntoni; & quod reli-
 quum fuit, scrinis regalibus insertum.

XXXIII.
Desiderii Calu-
ci obitus.
(a) *Adulfus*,
m. 3. p. 53.

Ad hunc annum referendus videtur obitus Desiderii, Cadurcorum sanctissimi pra-
 sulis, quem Carolus Coctrius biennio citius decessisse putavit. Hujus discriminis ra-
 tiones aibi (a) retulimus, paulo ante obitum vit sanctus scripsit epistolam ad
 Grimoldum majorem-domus Sigiberti Austris regis, cui Caderci patebat, domi-
 num illustrem, totius aule, immo & regni rectorem, suumque patronum appellans,
 eamque non secus ac regem, eminentis, excellentisque titulis honorans. Hac
 epistola (b) Lupum abbatem Grimoaldo plurimum commendat, ut gloriosum princi-
 pem, dominum Sigibertum regem per eum adire possit, tuncque monasterium
 sui, quod in honorem sancti Amanii exstruxerat, curam & sollicitudinem habere
 dignetur. His litteris respondere videtur aia (c) Sigiberti regis ad ipsum Deside-
 rium epistolam, qua gratias ei agit ob eulogias, ejus nomine a Bertone abbate si-
 bi oblatas; simulque res sibi ab eodem commendatas ad effectum perditas fuisse scri-
 bit. Idem anno sexto-decimo Sigiberti regis testamentum condidit. Mirum est quot
 & quanta matri ecclesiae Cadurcorum, aliisque basilicis & monasteriis legaverit.
 Mortuus est tandem ejusdem Sigiberti regis anno septimo-decimo, episcopatus sul
 vicimo-sexto, non tertio, ut quidam legendum volunt; mortuus est inquam xvii.
 kalendarum Decembris; sepultusque est in basilica monasterii sancti Amanii, ad se
 constructa. Ad ejus sepulcrum in multis sanatus est Februndus abbas atque vicedo-
 minus. Habebat Desiderius in multis amicis fidelissimum, nomine Arvanum seu
 Arvanum, de genere Scottorum: quo praecipue ministro in dispensandis elemosyn-
 is utebatur. Is multis annis in cernobio beati antistitis vitam venerabilem duxit,
 ejusdemque annis ferme quinque superavit, atque in eodem loco sepultus est. Hic
 solebat episcopus sanctus singulis diebus ex sua mensa cibos submittere: quos cum
 duo clerici aliquando furim deglutissent, graviter eos castigavit.

Arvanus
Scottus.

ANN. CHR.
615.
XXXIV.
Sigiberti re-
gis item obi-
tus.

PRaeimo anno decessit piissimus Austrasorum rex Sigibertus kalendis Februarii,
 in aetate octavo-decimo regni sui anno a morte patris Dagoberti, aetatis suae vi-
 cesimo-quinto. Sepultus est Metris in basilica sancti Martini, quam ipse cum mona-
 sterio extra muros regis munificentia castravisse traditur. Cum in morbum incidisset,
 Grimoldi majoris-domus fidei unicum ex Einbilde seu Immechilde regina filium
 Dagobertum commendavit, orans, ut parvulum Austris regem constituendum cu-

aret, essetque ei tutoris ac parentis loco. Verum ille, potentia & ambitione occatus, beneficiorum a Sigiberto acceptorum ac fidei immemor, proprium filium suum Childebertum Austrie throno admovere conquisit, ac Dagobertum pupillum, fidei suae a parte commissam, tonderi, atque per Didonem Fictavotum episcopum in Scotiam seu Hiberniam deportari iussit. At non diu male occupato regno potius est Childebertus, Austrasiam alienum sibi imponi indigne ferentibus; & Grimoaldus ejus pater victus ad Chlodoveum adactus, & custodie mancipatus, in vinculis perit, Austrie regno interim ad Chlodoveum delato, qui sic Francorum integrum principatum adeptus est. Haud scio an aliquod operae pretium sit adnotasse, exstare in archivo sancti Dionysii confessionem ejusdem Geneschildi, qui se confcium ac culpabilem esse dicit homicidii, in domo sua perpetrati a quibusdam opacitibus, Theodobauda, Juniberto, alisque, qui in domum suam intruunt, & hominem quemdam occiderant. Facta confessio anno xvi. regis domi nostri Sigiberti, Eucherio; qui vicus est ad Axonem in pago Remensi, ad regnum Austrie pertinens: *Rebolar strigis & substrigis*. Hac confessio facta est coram ecclesiis, qui ei subscribunt. Hac in charta Aegyptiaca exarata est: quae etsi fortè ob stilum omnino barbarum in appendice nostra locum non merebatur; non tamen insuper habenda visa est, quippe quae historico facto & personis ignotis illustrandis occasionem praeberet possit.

Sigibertus monachus Gemblacensis librum scripsit de vita & miraculis Sigiberti regis, qui monasteriorum constructionibus & suis in monachos beneficiis confectus est, ut inter beatos sanctosque coelestetur, ejusque nomen sacris sacris scriberetur. Certè monachus quidam monasterii S. Martini extra muros Mettenses, qui libellum de ejus miris virtutibus ante annos fere quingentos scripsit, agros ad ejus sepulcrum sanctos, vinchos solutos, energumenos demones liberatos fuisse tradit; ejusque corpus primis anno supra millesimum sexagesimo-tercio, atque iterum centesimo septuagesimo incorruptum repertum, quod Letardus, tum loci abbas, convocatis abbatibus & cetero in capam argenteam condidit. Demum Sigiberti regis reliquiae in Nancienam primatalem basilicam transfatae sunt, eidemque attributa possessiones monasterii sancti Martini, quod superioris saeculi anno quingentesimo-secundo, cum a Caesarianis urbs Mettensis oppugnanda esset, a nostris se ad obidionem ferendam parantibus penitus excelsus est. Uxor ejus Immedildis Austrasiam nihilominus, & postmodum Childerico Austrie regi adeo grata & accepta fuit, ut ejus consilio Childericus non pauca monasteria, aliisque ecclesiis beneficia contulerit; eadem verò Childerico adeo fidelis, ut, eo a Neustrias Burgundionibusque revocato, Austrasiam in fide contineret. Nec dubium, quin multum ejus prudentia benignitasque valuerint, ut filius ejus Dagobertus ex Hibernia, quae relegatus a Grimoaldo fuerat, postliminio tandem ab Austrasiam revocaretur, & patrio solio imponeretur.

Posteaquam Filibertus aliquot annis Rebaecensi monasterio post Agilum praefisset, subit animum cogitatio edificandi proprio labore monasterii. Hujus rei gratia a Chlodoveo Francorum rege & a conjuge ejus Baltheide locum in pago Rotomagensi, nomine Geneticum, petiit, obtinuitque, atque eo in loco nobile monasterium edificavit. Hujus loci donationem non a sola Baltheide, sed etiam a Chlodoveo rege factam disertè attestit Filiberti vita scriptor sobrius: cui non adversatur libellus de vita sanctae Baltheidis, quae ad Geneticum domino in Filiberto, viro religioso, & filiam magnam ex fisco, ubi cognovim gratiam in sum est, & multa munera, & passus de fisco dominico ad ipsam monasterium construendum concessisse perhibetur. Ita enim haec cum altero scriptore conciliari possunt, ut Chlodoveus ac Baltheidis fundum monasterio confrendo una concesserint: Baltheidis vero mortuo Chlodoveo, donationem auxilii dicatur: aut certè auctor, qui de gestis Baltheidis scriptum scripsit, id in ejus laudem retulit, quod ei commune cum rege erat, fortè quòd rex ei fundente & impellente hanc donationem fecisset. Antequam monasterium edificaretur, locum *extra vocatus Geneticum* (*) *aniquitas confuetores appellare. Genetias* quidam vocant. Nugatur proinde, qui a gentium monachorum coetu loci appellat. (*) *Janigis* tionem derivant. Idem antiquitus cultum exstisse tradunt.

Postea est locus decem passuum millibus infra Rotomagum ad Sequanum, qui curiam multis reflectens gyris, unum tantummodo illic aditum reliquit. Monasterium menibus quadratis, turrisque claudum, majorem basilicam sanctae Mariae ad rurem habere crucis constructionem habebat, cum abside auro argentoque decorata, & duobus hinc inde altariis, uno sancti Johannis Baptistae, altero beati Columbani. Ad boream Dionysii martyris & Germani confessoris edicula: a dextris oratorum sancti Petri, adjuvatum habens e lateris sancti Martini

ANN. CHA.

419

XXXV.

Filbertus
Monasterium
Geneticense,
praefectus
fuit.(*) *Janigis*

ANN. CHL.
638

(*) f. quia.
638.

sacrarum. Dormitorium ad austrum respiciens duplex, ducentorum nonaginta pedum in longitudine, in latitudine quinquaginta: ubi singulis lectis singulae fenestrae respondebant, ardente per noctem lychno ad commoditatem legentium. Subter aedes geminis officinae duobus officiis opportuna, refectorium, & cella: vinaria. Magna item eo in loco piscium commoditas & copia; nam unci ibi, retibus & catibus, aut vitæ scriptor, caplunus pisces marini, quinquaginta, nisi (*) pedibus longi, qui & fratribus eorum, & lucernis fonsana suppedant. Moris erat viro sancto secleros & monasterio fratres ad exhortandos circumquaque populos dirigere. Unde factum est, ut multi ad eum vici, etiam nobiles ac potentes, confluerent, proprias voluntates cum facultatibus abdicaturi, & Christo Domino servituri. Hinc monachorum Gemeticensium numerus ad nonagentos accrevit. Aicardo secundo abbate. Offingentes ibidem ante cladem a Nortmannis illatam existisse auctor est Willelmus ejusdem cenobii monachus. Tanta porro Filiberti ejusque discipulorum opinio & estimatio erat, ut alii abbates monasteria sua relinquerent, eorum consorcio frui: aut certe monachos & suis probatissimos ad eum dirigerent, ut sub ejus magisterio ac disciplina perfectam vitæ monasticæ normam addiscerent. Erat in eo tanta compunctionis gratia, ut cum se ad orationem dedisset, statim ex ejus oculis lacrymæ erumperent; nec unquam cibum, nisi præmissis lacrymis, fumeret.

Tanti magistri virtutibus respondebat discipulorum religio & obediendi promptitudo. Forte pro causa monasterii monachum & suis quendam, rebus gerendis magis idoneum, ad Ebroium Francorum principem, id est summum palatii præfectum, dirigere voluit. Obstat videbatur febris gravissima, quæ monachum ille vexabat. Justus est nihilo minus in nomine Christi mandatum exequi. Nec morte, jubentis imperium subsecuta est discipuli simul obedientia, & sanitas. Alter monachum, qui infirmis ministrabat, & ipse alienando in morbum inciderit. Hoc cognito Filibertus: Fidem habet, inquit, & egrotantibus sanandis perge, certus de recipienda sanitate. Mox jussuonem adimplevit monachus, simulque, sanitate consecutus est. Cum quidam monachus ad extrema deductus loquendi usum amisisset, illum adit Dei sacerdos, monachumque, ut, si quid occultum in ejus conscientia explandum resideret, suam ipsius fringeret manum. Scrinxit ille; & confessum Filibertus beatæ Mariæ ingressus basilicam, Deum precatur, ut loquelam infirmo ad constituendum peccatum restitueret. Vix ab oratione surrexerat, cum ipsi sentiatum est, agro redditam vocem, & peccatum confiteri velle; quod statim ita factum est: & ille dati confessione, ac penitentia accepta, animam Deo reddidit, non dubiam de sua salute viro sancto fiduciam relinquens. Porro si quid negotii pro fratrum compendiis tractandum erat, amplius dare jubebat, quam secularibus dari consuetudo poscebat, sancti Benedicti (a) hac in re obsequens, edito, qui in vendendis artium operibus minus exigi præcipit, quam a secularibus solet.

(a) E. Boad.
reg. 638.

XXXVI.
Geremarus
Flaviacensis.
(*) Forde.
(*) f. Agie.

Sub idem tempus Flaviacense monasterium a Geremaro conditum cepit. Geremarus apud Bellivacens in villa Warandra (*), ad flumen Itam (**) posita, nobilibus Francis, Rigoberto & Agâ, parentibus principatu Chlotharii natus est. Adultus, consensu regis ac procerum, puellam, nomine Domanam, in matrimonium accepit, rasti factus a Dagoberto rege, ut ab eo in palatium evocatus, ejusdem consiliis adhiberetur. Laicus monasterium, vocabulo Isuliam, sub patrocinio beati Petri edificavit, cui Archarius abbas præfectus ab ipso est. In hoc monasterio, quod Nortmannorum tempore eversum fuit, modò prædium cenobii Flaviacensi omnino proximum, sepulcrum est Amalbertus Geremari unicus filius, cui omnia bona sua reliquerat, cum dux ejus filia, altera innupta morte intercepta esset, altera in monasterio Deo consecrata. Anno Chlotharii regis undecimo, ejus permisso tonsus ab Audoino Rotomagensi episcopo, quem hæc de re consulerat, ac monastico habitu indutus est in Pentallio (b) monasterio, quod sanctus Samson olim principatu Childberti senioris existerat in agro Rotomagensi ad Lirlulam (c) situm. Post paulo decedente abbate, virtutibus suis promeruit Geremarus, ut numeroso fratrum collegio ibidem præficeretur. Sed querendum malevolorum insidiis, qui euitron in sedo ipsius ad ejus necem occultaverant, appetitus, abdicato regimine, fecerit in quoddam antrum ad fluvium Sequanam, ex quo Samson quondam serpentem eiecerat.

(b) f. M. A.
n. 10.
(c) f. Lila.
f. 10.

Ibi cum per annos quinque & sex menses delitasset, nuntius ei allatus est de morte filii sui Amalberti, qui & Wisconia cum rege Chlodoveo reverens (forte cum rex, mortuo Sigiberto, in ejus provinciam venit possessionem) ex morbo interit. Ejus funes præsentem patre curam, corpusque delatum in monasterium Insulam, ubi honorifice conditum est. Cum eo deferretur, immotum factum fuisse tra.

gradine in loco, qui Basilicus-pons dicitur, ac vixit detecto faciem sanguine ma-
ludam repertam; qui postea fuerit creatus, erigens eum in loco ecclesie in ho-
nozem sancti Iohannis, ubi duodecim monachos, quos singulis diebus ex-
precantur, collocaverit, prædixit ac rebus necessariis instruxit. Post hæc Ge-
rmarus ex bonis sibi pbi filii monachi potentissimus aliud monasterium edificare
animo constituit, consuloque beato Audouco locum, qui Flaviacus (*) voca-
tur, ceteris prætulit, quem ipi angelico monito prozelsum ferant indicio ne-
bulæ, effuso ore monasterii ambitum designavit, sub interfecto, ut ne mulieri-
bus illic ingressum pateret accessus. Basilica in honorem sanctæ et individue Tri-
nitatis constructa. Martine virginis, et sancti Iohannis, sanctique Petri apostolorum prin-
cipalis constructa. In hac basilica, quem admodum in monasterio domitilia, tum ad exer-
citiis, tum ad studium diversas acceperit, et in quibusdam aliis, quibusdam
et foris, quod omnino non expedit amobus eorum, inquit sanctus Benedictus.
Brevi cum in loco multo coadunare monachi, quibus Germarus parvas solici-
tudine sanis tribus et mensibus se præfuit. Post mortemque corpus sepultum
est in basilica monasterii Flaviacensis, quod ab ejus nomine postmodum appella-
tione accepit. Monachis illic iam succedente seculo non canonici, ut patet ex
testamento Anselmi abbatis Fontanellensis, qui ad Flaviacum illis cantibus libras
quingentas annuatim, neque ante Nortmannorum tempestatem, a quibus monas-
terium cum Insula, et quibusdam aliis, quibusdam aliis, quibusdam aliis, quibusdam
scelsa unefecim, quod sancti Geremias sibi non expedit amobus eorum, inquit sanctus Benedictus.
defeculo relicto, quod sancti Nortmannorum, quibus Germarus parvas solici-

bli conditrix et prima abbatissa fuisse, non omnino explorari fuit. Hanc a-
 pud praefatum excelsisse vix crediderim. Quod si non, nonne ad Jo-
 hanne Ilyum, qui ad viventes de rebus Eboracensibus scripsit, vertitur a quo
 nobis Jones de sancta Burgundofara sic infribatur: *Vita sanctae Burgundofarae vir-*
ginis, quod est tertio natus Aprilis. Verum in antiquissimo epistapho, quod ad
 eam vitam regulam, obfide dicitur vii. Idus Decembris: quo etiam die in sin-
 cero Ulfardæ martyrologio commemoratur sit sancta: Fara virginis in quo Me-
 lano vulgantis fuisse, in quo etiam legatur: *vi. Idus Decembris.* Quod
 monasterio, quod dicitur vii. Erige, natusque gloriosissime, atque abbatissa Burgundofara,
 praefatissime virginis de abbatissa.

In eodem martyrio regio est commemoratio v. Iohis Julii beati *Ierocli abbas*, quem sanctus Faze a conditionibus fuisse tradunt. In veterissimo sacramentario, quo Godefridus presbiter a monachus Remigianus anno xxxix. Caroli regis, cognomento *Calvus*, describitur, premittitur kalendarius, in quo legitur, *Beatus Julius et Beatus Ieroclius* in eodem loco interfecti sunt. *Ierocli* nonne locus, *Gilmoutur* vulgo dicitur, id est *Gerochii-monasterium*, ut interpretantur quidam. Atque patrona loci id benedicta Virgo: *Gerochus* verò *Daniel* (¶) prope Firmigrem-Galcheri. Si abbas fuit sanctus *Gerochus*, ut habet sanctus *Julianus*, nonne, *regulus*, crediderim, quidam loci, qui fundamentalibus sacra-

Fazet in regimine fui monasterii successit una post alteram Sætrudis, filia uo-
ris Anne orientalem Anglorum regis; atque Athilberga seu Edilburgis ejusdem
regis filia naturalis: quæ utraque, Beda (a) teste, pro merito virtutum, ejus-
dem monasterii Brigenis est abbatissa constituta. Non confundenda Sætrudis ab-
batissa, Sæthythi Bedæ dicta, cum Siferudo ejusdem monasterii celleraria, cujus
nam (b) mortem, cum vivente sancta Ead accidit. Iona commemorat.

Exhiberge illam virginem ad puerum ferebat, dum res indicio fuit ipsas
atque exhiberge post mortem incorruptas. Cum eff. abbatissa, in monasterio suo
cepit edicere ecclesiam in honorem omnium apostolorum, quam ne periret,
cepit precepta est, dato nihil minus mandato, ut in ipso ecclesie loco corpus
suum humaretur. Verum cum hoc edificium penitus interitum fuisset ac reli-
quum a fratribus sui monachis loci, alia curantibus, his vifum est abbatiffe of-
fa in S. Stephani ecclesiam deportare. Aperto sepulchro corpus ejus omnino in-
termaratum repperit est, sicut olim a corruptione carnali prope intactum fuit;
quod denso lotio, atque alii indurum velibus, in predica fante Stephani
baptismi honorifice mandata est. Sancte Exhiberge (**) natalis dies eo tem-
pore, tribuente venerabili Beda, cum magnis gloriis celebrari solit de nonum
juliarum; quo die in veteri Farenfi martyrologio notatur *marialis sancta Adal-
berge virginis & abbatiffe*. Exhibat olim priores sancte Exhiberge sui Edil-
bur-

ANN. CHEM. 611.

© Fleet

XXXVII.
A. Farncombe
1881.

Organic
chemicals

(*) Degree.

Ebocianes
von Farn-
stücken.
(a) Bode 188.
b. 188.

(1) $\forall n \in \mathbb{N}, \exists m \in \mathbb{N}, m \geq n$
 $\exists m \in \mathbb{N}, \forall n \in \mathbb{N}, m \geq n$

(*) *St. John's*
St. J.

ANN. CHR.

615.

(*) de Gp.

(a) le Gari-

nois.

XXXVIII.

Eatonogochi

Boden mona-

cha sancta.

(a) Baga ibi.

30. 1. 1.

XXXIX.

Sreacenha-

lensis mona-

sterii initia.

(b) Mem. lib.

30. 1. 1.

XXXIX.

Sreacenha-

lensis mona-

sterii initia.

(b) Mem. lib.

30. 1. 1.

XXXIX.

Sreacenha-

lensis mona-

sterii initia.

(b) Mem. lib.

30. 1. 1.

XXXIX.

Sreacenha-

lensis mona-

sterii initia.

(b) Mem. lib.

30. 1. 1.

XXXIX.

Sreacenha-

lensis mona-

sterii initia.

(b) Mem. lib.

30. 1. 1.

XXXIX.

Sreacenha-

lensis mona-

sterii initia.

(b) Mem. lib.

30. 1. 1.

XXXIX.

Sreacenha-

lensis mona-

sterii initia.

(b) Mem. lib.

30. 1. 1.

XXXIX.

Sreacenha-

lensis mona-

sterii initia.

(b) Mem. lib.

30. 1. 1.

XXXIX.

Sreacenha-

lensis mona-

sterii initia.

(b) Mem. lib.

30. 1. 1.

XXXIX.

Sreacenha-

lensis mona-

sterii initia.

(b) Mem. lib.

30. 1. 1.

XXXIX.

Sreacenha-

lensis mona-

sterii initia.

(b) Mem. lib.

30. 1. 1.

burge, cujus loci presidia seu peloridia capitulo sancte Faxe quocunque adeo debent cum prioribus monasterii Giacenensis (*) quod hactenus existit in pago Wallinensis (*). Ethilburga alio nomine vocatur Adalberga, non modo in Farcnii martyrologio, sed etiam in veteri hymno, in ejus honorem composito ante annos sexcentos, quem ex codice Elnonenſi in appendice hujusce voluminis referemus.

Ethilburga matertera fuit Earcongothe, alii Eartongothe, virginis magnarum (a) virtutum, quæ de ipsa monasticam vitam in sancte Faxe monasterio professæ est. Hæc regio sanguine orta, parentes habuit Earconbertum regem Centuariorum, de Sexburgam filiam Annæ orientalem Anglorum regis. Imminente dic vocationis sue in celum, cepit circumire monasterii casulas seu cellulas infirmarum Christi famularum, carum maxime, quæ vel ætate provectiores, vel probitate morum insigniores erant, earumque se precibus humiliter commendare, obitum suum proximum asserens hoc sibi indicio revelatum fuisse: quippe se vidisse albarum hominum turbam in monasterium ingredientem, qui ab ipsa interrogati, quid quererent, responderint, se illuc directos fuisse, ut auxilium hoc numisma, quod e Cantua eâ venerat, inde secum assererent. Ipsi migrante, auditi angelorum concentus a fratribus ejusdem monasterii, qui in illis ædibus erant. Sepulta est itidem in basilica beati Stephani protomartyris. Hanc tamen Willielmus Malmesburiensis monachus in Calens monasterio sanctimoniale fuisse dicit: at præferenda Bedæ auctoritas, qui eam Beigeni seu sancte Faxe monasterio asserit. In Farcnii martyrologio prima notatur manu vii. *kalend. Martii natalis sancte Ercgonste virginis*. Ex quo intelligitur cos falli, qui eam ejus loci abbatissam fuisse putant, quod Bedæ non dicit.

Dum res Anglicanas persequimur locus postulat, ut agamus de primordiis puelles sis cœnobii Streanehalculis, quod in Northumborum regno hac occasione conditum est. Cùm Oswius (b) rex frequentes paterebat insultus Pende regis Merciorum pagani, qui fratrem ipsius Oswaldum occidisse non contentus, insuper populos ejusdem acerbis irruptionibus lacessere & devastare non cessabat; ad extremum donis ac materiis cum placare, & oblati conditionibus ad pacis concordiam adducere tentavit. Verum illo nec precibus, nec promissis acquiescente, ut qui totum Northumborum gentem penitus delere in animum induxerat: Oswius ad divinam fugisset auxilium, & quæquam viribus longè inferior, de summa rerum animis decernere statuit, voto læto, si victor existeret, se filiam suam, viduam unius anni, Deo consecraturum, simulque duodecim prædiorum possessiones ad construenda monasteria donaturum. Instruâ utrinque acie, Oswius cum Alchifrido filio de pacis copiis contra paganos trices numerosiores, Christo duce consisti profectus. Pugnam est ex utraque parte acriter: sed tandem cæsi aut fugati pagani, quorum plerique exundantes vicini fluvii aquis absque sunt; eorumque duces triginta, qui auxilio Pcode venerant, cum ipso Penda pene omnes interfecti. Id contigit anno hujus sæculi quinquagesimo-tertio. Patriâ victoriâ, Oswius voti fassus non immemor, filiam suam Etheldam, quæ viduam unius anni etatem, ut mox dicebam, impleverat, perpetuâ Deo virginitate consecravit; donavitque duodecim prædiorum possessiones, sex olim in provincia Deiorum, qui circa Eboracum erant, totidemque in provincia Berniciorum, qui ad septentrionem propius attinebant: ex quibus singula possessiones decem erant familiarum; adeoque simul omnes centum-viginti. Mox Etheldæ Deo tradita est in monasterio Heortensi, cui tunc Hildda abbatis præerat, virgo regis sanguis, filia Hererici, Edwin regis nepotus. Hac post biennium, comparatâ possessione decem familiarum, in loco dicto Streanehala monasterium extruxit: in quo prædicta Oswii filia primò discipula vitæ regularis, dein magistra post Hilddam exstitit, donec, completâ sexaginta annorum ætate, ad complexum & nuptias Sponsi calcibus virgo beata ingressa est. Illo in monasterio sepulti Oswius & regina Eanleda cum Etheldæ eorum filia, & patris matris ejus Edwinus & multi alii nobiles, in ecclesia sancti Pauli apostoli jacere.

In extremis (c) monasterii locis novitiæ probari solebant, donec regulariter institutæ in societatem congregationis admitterentur. Duplex eo in loco erat congregatio, virginum & monachorum, qui sacra illis ministrabant: ex quibus episcopos quinque Bedæ se vidisse testatur. Sicut erat illud monasterium triginta passuum milibus ab urbe Eboraco ad boream, eo in loco, ubi Eskæ fluvius in oceanum se exonerat. Destructum a Danis insinavit sæculo undecimo Willielmus de Percio, Virensiens deinceps appellatur. Paulo antiquius erat Heortense virginum cœnobium, conditum a religiosa Christi familia (d) Meru, aliis Bega, quæ prima seminarum institutum vetemque sanctimonialium, consecrante Aidano episcopo, suscepit transiit. Non multo post tempore ad civitatem Calcariam secedens, loci re-

gl.

glenem cessit Hilde abbatissae, tandemque a Calcaria (a) peregræ profectissimæ, ANN. CHR. 655.
obit apud Haccot monasterium virginum, tertio a Scaroburgio militario. (a) *M. audite*
Pendæ Merciorum rex, cæcæ paganus, non tamen christianis adeo infestus erat, *duplex tota*
quin fidem eorum in regno suo disseminari, & liberos suos christianis sacris initiari *p. 101.*
soleret, de fidelibus male viventibus dicere (b) solitus, contemnendos & miseros
esse eos, qui Deo suo, in quem crederent, obedire contemnerent. Habuit ex regi-
na Kinevita filios Peadam, Wifirum, Ethelredum, Merewaldum, & Merceli-
num; filias duas, Kineburgam & Kinevitham, ambas sancti continentia præci-
pientes. Ita parens, perpetuus in Deum rebellis, sanctissimos exlo fructus protulit.
Kineburga nupsisse dicitur Alchfrido, filio regis Oswii; sed, spreto regali thoro, &
sanctimonialis habitum suscepisse in monasterio, quod fratres ipsius Wifirus & Ethel-
redus construxerant, Kineburgense ex eius nomine appellatum. Et ita quidem tra-
dit Willelmus (c) Malmesburie monachus: sed ab eo dissentient Bollandiani (d) (c) *Passulm.*
foculi, qui Pendæ filias duas cognomines distinguunt, alteram Alchfrido nuptam, *de regis reg.*
alteram virginem, monacham ac deinde abbatissam Kineburgensis monasterii, quod *dupl. lib. 1.*
idem cum Dormecætransi esse existimant. Oswius Peadæ filiam suam Alfedam eo
pacto conjugem dedit, ut ille fidem Christi ac baptismum susciperet. Eo uxoris
invidis interfecto, Merciorum regnum ad breve tempus obtinuit Oswius, quod
Wifirus Peadæ frater favore popularium pot triennium recepit. Hic raras habuit
donationes, a Peada fratre suo atque ab Oswio, aliisque factas monasterio Medes-
shamstedeni, quod in regione (e) Græworum, seu in Comitatu Northamptoni, (e) *Seda lib.*
condiderat Serwulfus, primus loci abbas, demum passus per Theodorum Cantua-
riensem antistitem Wifrido, episcopum Lichfeldensi. Petroburgense seu Burgense ab
inlauratione nuncupatum est hoc cenobium a quo Dormecætransi non longe aberat.
Wifero successit tertius frater Ethelredus, animi religione, quam pagani exorci-
tatione celebrior, qui post triginta regni annos Bardneus monachus, ac postmo-
dum abbas factus est. De his aliis recurrit oratio.

Celebratum est hoc anno Toleranum concilium nonum, abbasque die quarto
kalendarum Decembrium, anno septimo Reccesvinti regis, ætæ sexcentessimâ nona-
gesimâ-tertiâ. Primo canone sancitum est, ut de rebus ecclesiæ collatis nihil au-
dierant episcopi aut ministri, & si id attentaverint, propinqui fundatores eos com-
pescant; aut episcopo, vel metropolitano, aut iudici, aut, si neglexerint, regi,
factum corrigendum denunciant. Secundo, ut fundatores ecclesiarum vel monas-
teriorum, quamdiu vixerint, earum curam & sollicitudinem gerant, atque retores
in locis idoneos episcopis ordinandos offerant. Quirto, ut, quilibet episcoporum
in parochia sua monasterium contruere fortè voluerit, & hoc ex rebus ecclesiæ sua
dotare decreverit, non amplius quam quinquagesimam ejus partem dare possit.
Aliis verbò ecclesiæ, quæ monasteriis non infirmabuntur regulis, si quidem eas
nunciare voluerit, non amplius quam centesimam partem census ecclesiæ, cui præ-
sides conferre licebit. Hinc concilio subscribere eodem ordine, sicut octavo, epi-
scopi, abbates, vicarii episcoporum, & viri illustres palatii: episcopi quidem sexdecim,
& sex abbates, iidem, præter Johannem alterum abbatem, qui nono subscripsit.

SUBSECUTUM est anno sequenti kalendis Decembris decimum concilium Toleranum:
Sed cujus canon tertius nobis aperit originem abbatum laicorum, quos eo tempore
quidam episcopi in monasteria intrudere exeperant. Canonem integrum, quo id pro-
hibetur, integrum huc referre juvat. *Reverentia totius auditum quia res adisi dura, non*
frustra cogimus hanc durari exasperare censurâ. Agnovimus enim quosdam pontifices præ-
cepti principis apostolorum, qui ait: PASCITE qui in vobis est gregem, non coacti, sed
sponantur; nec dominantes in clero, sed forma facti gregis, ita esse pueriores, et
ut quibuscumque monasteriis parochialibusque ecclesiis, aut sua consanguinitate personarum,
aut sui favoris participes, eorumque septuaginta in palatium, ita illic procedentes com-
moda imbecilla, ut eisdem deferantur aut quæ propriis episcopo dare iustus ordo popu-
lari, aut quæ rapere depuati exaltoril violentia patuerit. Præinde decemur omnesque
placui, de in præsentis tale respondere factum, & non esse de causis forisandum; nam
quibusque pontificum decreta, aut sacrorum præceptis, aut favore suo personis quibus-
cunque devotiis, talia commendare licet tentaverit, aut nefanda præsumptis; &
quod visum fuerit, devocetur in irrimum; & qui ordinari, canon excommunicationis
ferat excommunicationem. Hinc prima mali libes, de quo hæc ingemiscimus.

Canone quarto statuitur, ut vidux, quæ sanctæ religionis propositum obtinere
voluerint, apud religioni velle utantur, & pallio purpurei vel nigri coloris ca-
put contegant; & canone sequenti violatrices propositi ad habitum revocantur; quæ
de viduis in seculo remanentibus intelligenda sunt. Virginum vela olim quibuscum
in locis flammæ coloris erant, ut testatur alicubi Hieronymus. Theodoratus (f) *De viduis*
Annal. Bened. Tom. I. Ecc scilicet. *religiosa de*
de peccis
Deo oblatis
(f) Tunde-
ret. h. l. relig.
anp.

ANN. CHR.
426.

scribit, sanctimonialium vela retro quidem ad pedes; antelus verò ad zonam dependisse. Toleranti decimi concilii canon sextus est de pueris Deo a parentibus obhatis, quibus concilium quartum Toleranum canone quadragésimo-nono omnem ad fœculum regressum penitus interdixerat secundum regulam sancti Benedicti. Sed quia dubium erat, ad quam pueri ætatem offerri possent; concilium desinit id licere ad decimum ætatis annum: ultra quem parentibus liberos suos sub illa irrevocabili necessitate offerre non liceat. Quartum-decimum annum legunt Ivo, Gratianus, & alii canonistæ. Inter vicarios episcoporum, qui huic concilio interfuerunt, duo reperiuntur abbates, Argemundus vice Egilani episcopi ecclesie Oxoniensis, & Martinus loco Waldefredi episcopi ecclesie Montefane.

XLIII.
Fruadusius
sedulus in
locum Pota-
mii episcopi
Bracarenfis.

In eodem concilio perpetuæ penitentiae addictus fuit Potamius episcopus Bracarenfis, qui se carnali flagitio pollutum palmam confessus fuerat: cui patres miserationis respectu non abstulerunt nomen honoris, propterea quoddam sponte culpam confessus esset. In eius locum unanimi consensu substituerunt venerabilem Fruadusium qui ex abbate paulo ante Dumienis ecclesie antistes institutus fuerat, ejus potestate subicientes totam metropolim provincie Gallicie, cunctosque ejusdem metropolis episcopos & populos. In eodem conventu confirmatum est testamentum gloriose memorie sancti Martini, ecclesie Bracarenfis olim episcopi, qui Dumiense monasterium construxerat; sacrarumque duntaxat, quod Reclinus ejusdem sedis antistes, contra prædicti testamenti ordinationem, ecclesie Dumienis intulerat; libertis ejusdem ecclesie, & omnibus ex illis provenientibus, relictis in discretionem & dispositionem venerabilis Fruadusii episcopi. Is paulo antequam Bracarenfis episcopus crearetur, in orientem peregrinationis causa trajicere statuerat. Nave paratâ, cum ex ora Hispanie solvere maturaret, præcedente uno ex ipsius sociis, regis iussu comprehensus, & ad eum pendebus est, datis custodiibus, qui ipsum ab incognito reparent. Verum reforescens ejus egressus, per sanctas ecclesias grandi gratâ procedit: dum tandem invitatus ac relictus in sede metropolitana pontifex iussu Toleranorum patrum ordinatus est. In ea dignitate nihil de pristina conversatione detraxit: sed in eodem habitu, eodemque abstinentie rigore persistens, residuum vite sue tempus in elemosinarum dispensatione, atque in monasteriorum edificatione consummavit. In his inter Bracaram urbem & Dumiense cœnobium, in cacumine montis insigne extruxit monasterium, Montellense dictum, ubi post mortem corpus suum sepeliri mandavit. Tantum porro ejus studium erat in edificandis ecclesiis, restantæ Cassiano abbate, primo ejus discipulo, ut, imminente obitu, eum imperfecta opera relinquere timeret, non solum dies totos in pium opus infunderet, sed etiam, accensis de nocte lampadibus, illud ipsum prosequeretur. Unum ex his fuit Turonium monasterium prope Bracaram civitatem, in quo Decentius mortis proximus abbatem *impositi manus* ordinavit. Ad hæc monasterium sancti Petri de Montibus in pago Vergundeni diocesis Asturicenis erectus fertur: quod a sancto Vincentio abbate amplificatum, postea verò a beato Genadio Asturiceni episcopo restitutum, demum a monachis nigris transit ad Clitercenses.

XLIV.
Chlodovei
abbas & li-
berti.
(1) Analest.
m. 2. p. 326.

In Galliam revertor, ubi Chlodoveus hoc anno, regni sui decimo-ono, atatis vicefimo-tertio, regnare ac vivere desistit; quod aliis demonstravi in tomo tertio (a) Analestorum ex Jona auctoris equalis testimonio, qui se iussu regis Chlotharii, Chlodovei filii ac successoris, ac domine Baltheide regine, Chalonem missum fuisse scribit anno centesimo post expirationem cycli S. Victorii episcopi, anno tertio domini Chlotharii regis. Atqui prima periodus cycli Victorii incipit ab anno Christi vicefimo-octavo, constatque annis quingentis triginta-duobus: atque aded desinit in anno quingentesimo quinquagesimo-nono. Itaque annus centesimus secundæ periodi coincidit cum anno sexcentesimo quinquagesimo-nono. Hic verò ex Jona annus tertius erat Chlotharii. Ex quo consequens est, Chlodoveum ejus patrem ac decessorem pervenisse ad annum sexcentesimo quinquagesimum-seximum. Certè appendix chronici Fredegariani, chronicon Moissacense, liber de gestis Dagoberti, Johannes monachus Beluensis, octodecim regni annos ei tribuunt cum chronographo monasterii sancti Benigni Divionensis, qui id de *complevis annis* interpretatur. Idem auctor Chlodoveum (b) regem, alio nomine Chlotharium dictum fuisse ait; quod etiam apud alios auctores, sed Chlodoveum longè postiores, usurpatum invenies. Chlodoveus mortem tres filios impetores ex Baltheide regina sanctissima reliquit, Chlotharium, Childericum, & Theodericum: ex quibus Chlotharius natu-maximus, qui cœlestis esse vix potuit, in solium principis rex dictus est, sub tutela geritricis sue Baltheide, quæ Chlotharii pupilli, reique publicæ curam gessit. Childericus natu-secundus natus post annos quatuor Austriæ regnum obtinuit, Theoderico interim, qui natu-minimus erat, in pa-

la.

latio adolescente. Certè Childericus annos duodecim regnavit; & quidem annis decem in Austria; quatuor annis toto Francorum imperio post mortem Chlotharii fratris potius; unde in fragmento vite sancti Landberti abbatis Fontanienſis largitio quidam eidem a Childerico rege facta dicitur *undecimo anno prefati regis in Austria, qui fuit primus in Neustria*. Certè Childericus quatuor tantum annis in Neustria regnavit in aſſis sancti Waningi perhibetur. Theodericus, regnante Childerico fratre, in sancti Dionysii monasterium reſuſus, nonniſi eo mortuo principatum adeptus eſt. Quidam bſtam Emmiam ſeu Enimlam Chlodovei junioris libels adnumerant. Hæc virginitate Deo conſecratâ, in Gabalis (*) puellare monaſterium extruxit ad fontem Burlam prope alveum Tarni fluvii, cum baſilica, in honorem ſanctæ Dei genitricis Mariæ ab Hilario Gabalitane pſe Minatens eccleſiæ penſule conſecrata: ubi ipſa grandis natu deceſſit, ac ſepulta eſt, annuo cultu in pago Gabalitano & Albienſi honorata pridie nonas Octobris. Hoc monaſterium reſtaſum eſt in cellam ſancti Theodredi apud Veſtias abbacie ſubjectam, in qua ſanctæ Enimie reliquie coluntur.

Balthildis, quam veteres quidam Baldechildem, recentiores paſſim Bathildem vocant, in infania Britannia clero Saxorum genere orta, quod de regio poſterior ejus vite ſcriptis interpretatur, a prædonibus capta, & Erchinoaldo præſecto palatii viſi pretio vendita eſt: quod multis aliis ex eadem gente conſigiti, ut patet ex ſancti Audoeni libro primo de vite ſancti Eligii, ex aſſis ſancti Richarii, & aliorum. Huc ſpectat id, quod in libro primo de Gregorii Magni vite legitur, de negotiatoribus illis, qui Romæ veneſales pueros ex Britannia infula exponbant. Erat autem puella eſam forma corporis excellens, tum moribus eximie prædita, ob idque Erchinoaldo adeo grata & accepta, ut, quam antea poſſilatricem habuſſet, eandem, mortâ Leutindâ conjuge, in matrimonium ducere conſtitueret: quod illa intelligens, ejus oculis ſe ſubduxit, ac tam diu laſule, quoad princeps aliam uxorem duxiſſet. Reperta illa tandem, ſed intraſta, Dei nutu Chlodovei regi nupſus reſervata eſt. Sic Chlotharius ſenior Radegundem Toringam, a ſe captivam factam, in regium thronum adſcivit. Sic Theodebertus Auſtraſorum rex, Sigiberti ex Brunehilde filius, puellam virginem eximii corporis ſpecie, nomine Beichildem, a negotiatoribus emit, atque in matrimonium accepit. Balthildis vero priſtini ſtatus haud immemor, regem colebat ut dominum, principes habebat ut filios, ſacerdotes colens ut patres, monachos ut fratres; egentibus nutricem ſe exhibens. Rex vero boels ejus conſiliis aſſentientem, plorum operam adjuſtorem ei dedit virum ſanctum, Genesium abbatem poſtmodum Lugdunenſem epiſcopum, per quem illa monachis, ſacrisque virginibus auri & argenti lumina non modica: egenis quoque latæ elemoſynas erogabat. Denique in omnibus ita ſe geſiſt, ut, æge mortuo, unanimi procerum conſenſu puſillorum filiorum & regi cura & tutela eidem delata ſit: nec Francos ejus tutela ac regiminis panſituerit. Hæc epiſcoporum hortatu ſimoniacæ hereſim, quæ toties eccleſiæ decretis jugulata, ſemper niſilominus in Gallia reſiſſebat, regis auctoritate reſſinxit, veritque quemquam datis muneribus ad ſacros ordines & ad eccleſiaſticas dignitates promoveri. Tributum in ſingula Gallorum capita, ejus cauâ parentes quidam liberos ſuos ei odnoſis crudeliter necabant, penitus abolivit: Judæos a mancipiis chriſtianiſ vendendis prohibuit: multos ipſa captivos redemit: ex quibus alios liberos dimiſit, alios in monaſteria volentes admitti curavit. Jam verò quantam eccleſiarum ac monaſteriorum eſam egerit, explicatu difficile eſt. In primis domno Filberti ſilvam Gemeticenſi monaſterio adjuſtam, multaque munera, & paſſus ex ſiſco dominico largita eſt. Laigoberto abbati monaſterii Curbonenſis, a ſancto Launomano in pago Carnutenſi extruſti, plurimum auri cauâ villa Nupareto, ac ipſam, quâ cingebatur, totam donavit. Multa item conceſſit Fontanienſi & vicino Logienſi monaſterio; ad huc Luxorio, ceterique Burgundis monaſteris, necnon ſotto parthenoni, & ſanctæ Faræ in pago Briegio; aliſque in ube Pariſiaca baſilicæ & conoibiis. Præter ea reſtores præcipuarum baſilicarum ſancti Dionysii & ſancti Germani apud Pariſios, S. Medardi apud Sueſſionas, & ſancti Petri, fortè Corbeis; ſancti Anſani apud Aurelianenſes, & ſancti Martini apud Turonos, aliarumque, quæcumque noſte potuerat, litteris commoſuit, darent operam, ut ſub ſancto regulari ordine fratres eorum locorum bene morati viverent: atque ut id libentius facerent, eoſque delectaret pro rege & pace Chriſti clementiam exorare, privilegia & immunitates eis conceſſit. Autores duo, qui de Balthildis rebus geſis ſcripſere, tradunt, mortuo rege Chlodoveo, ſilium ejus Chlotharium poſt eum regnaſſe, & ſuſfragantibus præcilentiſſimis principibus, Chrodoberto epiſcopo Pariſiaco, & domno Audoenſi Rotomagenſi, necnon Ebroino majore-domus, cum reliſis ſenioribus ſeo optimatibus, ceteriſque quam plurimis, ad regimen Francorum.

ANN. CH. 496.

(*) In *Crus-*
ſtan.
S. Enimla 10
eius ſila.

XIV.

Balthildis re-
gina prima
geſta.

ANN. CHB.
636.

in pac. constitutum, deinde ordinante domna Balthilde, consensu & consilio seniorum, Childericum, alterum ejus filium, regem Austrie dictum fuisse: cum alia duo Neustrie & Burgundie regna simul unita sub potestate Chlotharii essent; ac demum tria hec regna sub procuratore Balthildis inter se se tenuisse concordiam. Ex quibus intelligitur, episcopos tunc temporis, saltem qui majori auctoritate pollebant, inter principes palatii viros locum habuisse, immo & primatum tenuisse; & Ebroinum majorem domus officium gessisse, antequam Chlotharius in patriam solum eveheretur; adeoque Erchinoaldum ejus decessorem paulo ante, Chlodoveum, aut certe simul cum eo e vita migrasse.

XLVI.
Leodegarius
ex abbate e-
piscopus E-
broinus.

Floreat tunc Leodegarius, nobilissimo inter Francos ortus genere, pietate, prudentia, eloquentia, aliisque dotibus insignis, suorumque librorum, canonumque, ac juris civilis scientia præditus: quem Dido Fichavorum episcopus, ipse avunculus, diaconum intra vicennium ætatis unum, & non multo post archidiaconum, ac demum monasterii sancti Maxentii upod Fichones abbatem insisterat: quod monasterium sex annis rexit, ac multis opibus dotavit. Hujus comperta prudentia, Balthildis petiit ut Didone episcopo, ut ei in palatio remanere permitteret. Missus in aulam ubi avunculo Leodegarius, ita morem suum composuit, ut dignus episcopatu palam ab omnibus diceretur. Unde exortu post mortem Ferreoli episcopi inter Aduenses de eligendo successore contentione, quæ per biennium eo exagitavit, tandem procurante pia regina, ejus ecclesie antistes factus est Leodegarius anno quarto Chlotharii junioris, eamque ecclesiam decennio pacifice ac strenue rexit sub Chlothario: eo moreo tanta passus Ebroini factione, quanta ab tyranno quemcumque passi possent vix ullus credit. Leodegarii genitrix, Sigrada nomine, in puellari monasterio sanctæ Muzie apud Suresionas monacha facta est.

XLVII.
S. Salaberge
abb.

Circa hunc unum in celum migravit beata Salaberge, Laudunensis parthenonis auctor & prima abbatissa, de insula obitu præmonitu a Mugoberto puero filio Amiliane, quem ante se in celum præmiserat, & a venerabili Anserico, Suresionens quondam episcopo, quem sæpius in monasterio suo viderat, ab se invitatum; necnon ab angelo in specie Walberti seu Walberti abbatis Luxoviensis, indurioris sui, qui adhuc in vivis supererat. Ante vicennium obitus sui diem, pedum dolore tacta lectulo decubuit. Interim ut ipsam accessit germanus ejus Rodolphi, qui litteras de quibusdam donationibus sororis monasterio latis, a se rescissas, domo rescivit. Luminibus oblata, sorores convocari iussit, easque ut in servitio Dei omnipotentis strenue perseverarent, admonuit. Tum accersitum Italum presbyterum, (id viro nomen erat) ejusdemque cenobii perpositum, rogavit, ut pro se solum morientium officium explet: quo facto, emisit spiritum x. kalendas Octobris, qui die fundiorum Agunensium passio celebratur. Examine fuit in Salaberge virtutes: ut cæteris præcellere videbatur ejus humilitas; quippe quæ quidquid humile & obsequium in monasterio, quicquid munditiarum faciendum erat, in eo præcipuus sibi partes præcipi non patiebatur, in coquina officio suis per vices hebdomadibus ministrare solens; quod munus cum quondam exerceret, Balino ejusdem ætatis archidiacono reuelatum est, unclibus Dei cibari deesse. Ille domo egressus, pro foribus reperit hominem qui piscem miræ magnitudinis ferebat. Dato pretio centum beate mari detulit, quæ ex eo palmentum foribus exhibuit, omnesque assatim refecit, id est trecentas minimum sanctimoniales. In his multis nobiles erant, & inter cæteras nobilissimæ Sicamborum seu Francorum filias præcellerat Odila, non minus ingenio, quam genere illustris.

Italis præbuit ejusdem cenobii monachus erat, utque perpositus; in scilicet, cuius providentia rerum monasterii cura commissa erat. Laudatur etiam in aditu Salaberge Landefridus seu Lantefridus monachus & hortulani: sed per cæteris Rodolphi, ipsius Salaberge germanus, alio nomine Leoduinus dictus, qui incitè ibidem capillis, monachi pro virili officium gessit, ut non multo post Tulli Leucorum episcopatum adeptus est. It est Rodolphi episcopus sanctissimus, qui puellum monasterium in quodam prædio suo adificavit (a). Rodonis-monasterium ab auctore appellatum; cui Thietbergam filiam, quam ante pontificatum ex legitima conjugumcuperat, abbatissam perfecit; a Bertholdo ejusdem urbis episcopo transiit in superiorem locum sub titulo sancti Salvatoris, monachisque nostris concessum, quod postmodum transiit ad canonicos regulares. Librum de gestis sanctæ Salaberge scriptis auctor gravis & ferè æqualis, eumque Omoratio pape, id est episcopo, ut quidem puto, Laudunensi, necnon cullissime Christi virginis Antistredi ubbatissæ, ipsius Salaberge filie, euncupavit: quo ex uisore restitutionem Dagoberti Sigberti filii in regnum Austrasiam viri docti, in primis Hadrarianus Vulscius, super eruerunt. Alius auctor longè recentior, priorem illum auctorem suo modo eunclatum interpolavit.

Sal.

Bodonis mo-
nasterium.
(a) Spital, 66.
p. 211.

Salaberge in regimine cœnobii successit Anstrudis ejus-filia, quæ & ipsa in eodem parthenone virginitatem professâ erat. Hæc duodennis a nobili & locupletè viro, nomine Landranno, in matrimonium postulata, nuptias terreni sponsi reliquit pro amore Christi. Deinde in Salaberge monasterium deducam sanctissima paterne Deo jubens ac gaudens consecravit, eandemque in sacri ovilis regimine successuram designavit. Erat annorum viginti, cùm monasterium regendum suscepit, consilio Laudunensis episcopi, & procerum ejus provincie a sanctimonialibus electa, & annuente rege, sacra abbatissa. Hoc in munere, etiam pietatem in Deum, lenitatem in fofores, misericordiam lu egentes ac peregrinos, caritatem, humanitatemque adversus omnes exercebat; multas nihilominus ab hominibus injurias perpessa est, etiam ab iis, qui se ejus amicos simulabant. Hinc germanus frater adhibebat, nomine Balduinus, quem ipsa misit pro certis monasterii sui causis ad quoddam placitum, id est conventum optinatum, tunc temporis habitum in villa quadam pagi Laudunensis; quod eùm ille, duobus tantum equitibus comitatus, petgeret, ab inimicis confectus gladius interit, martyr a posteris dictus, quod innocens a sceleratis occisus sit. Quis etiam impudenter paricide Anstrudem apud Ebronum insimulare perrexit, sedentes, ut eam a monasterii regimine amoveret. Ex quo licet conjicere, beatæ virginis veritatem non alios fuisse, quam Laudunensis provincie homines quosdam prepotentes, monasterii rebus inhiantes: quos cum Anstrudis ad regale placitum provocasset, hi Balduinum ipsius fratrem ac levitam, qui forsitan monasterii prepositus erat, a fofores ad dicendam causam ad placitum præmissum, in itinere necarunt. In calendario sanctorum, quod psalterio Henricus Francorum regius persequitur, omnes illi Salaberge liberi cum aliis consanguineis commemorantur, nempe natalis Balduini levitæ & martyris vi. idus Januarii, nonis Maii sancti Balonis, iv. kalendas Julii sancti Bodonis episcopi, sanctæ Anstrudis virginis & abbatissæ xvi. kalendas Novembris; tertio eisdem kalendas sancti Gundulini patris sanctæ Salaberge, quæ & ipsa x. kalendas Octobris in eodem calendario locum habet; itidemque omnes in litanis psalterio insertis ejusdem Henrici, uxoris Lotharii regis, filii Ludovici Transmarini.

Salaberge & Anstrudis conjungere licet Waldebrandum & Aldegundem germanas fofores, quæ eodem spiritu animatæ, existerentque vitam professæ, monasteria, virginitatem duo, altera Castrilocoense in Hannonia, altera Melbodiense construxerunt. Hæ nobilissimæ ac ditissimæ parentibus, Waldeberto seu Walberto, & Bertilane seu Bertilla, in Belgio natæ: qui Waldebertus videtur fuisse dux & domesticus (a) illi, per quem Chlotharius secundus, quadragesimo regni sui anno, Godismum, Wernacharii majoris-domus filium, insidiis occidit. Anstrudis etiam fofores avunculos habere Gundelandum & Landricum, quæ Græci, ait verus auctor in vita sanctæ Aldegundis, *scilicet, nec quoque bellatores vocantur*. Is est sine dubio Gundelandus major-domus ejusdem Chlotharii, vir egregius dictus in Erchanberti fragmento, quippe qui in altera vita beatæ Aldegundis major-domus dignitatem administrasse memoratur. Tales parentes ac propinquos habere Waldebrandis & Aldegundis: quæ occasio fuit Floro diacono Lugdunensi in aditionibus ad Bedæ martyrologium, ut Aldegundem ex regali prefatis editam, assereret. Sed prius de Waldebrude (*) nata-majore dicendum. Hæc primum conjugio copulata parvi nobilitatis ac pietatis viro Madalgatio comiti, cognomine Vincentio, qui, consuetante uxore, Auberti episcopi manu (b) tonsus, (c) v. l. 143. in Alto-monte monasterio vestem mutaverat; & ipsa vici sui imitata exemplum, Cisterciensis abbate hortatore, in monte Castriloco psallere cœnobium edificare cepit, quem locum ab Hilulio illustri viro, sibi affini, pretio comparatum acceperat. Monasterio magnifice extructo, cùm hæc sumtuosa ædificia aversaretur, tota fabrica divino nutu a fundamentis corruisse scyitur, allaque humilior, & monastice religioni convenientior, ab eodem Hilulio in ejusdem montis latere restituta cum exiguo oratorio, in honorem beati Petri apostoli dedicata.

Perfectis omnibus, Waldebrandis a beato Auberto Cameracensi episcopo sacrum velamen & sanctimonialium vestes accepit, & se suisque omnibus Deo consecratis, in monasterium Castrilocoense reclusa est. Non desistere nobilij ac juveni adhuc semine tentationes, quæ a proposito eam retraherent, splendor generis, relicte opes, sæculi oblectamenta & illecebæ: sed hæc omnia, non secus ac fumus, præ amore Christi facili ex ejus oculis evanescerunt. Victis tentationibus, jam ad persequendum fructum magis idonea, dignior effecta est, quæ alius ad virtutum animaret. Hinc famæ ejus repens, nobilitatis generis semine quoddam sub ejus disciplinam concutere ceperunt, & Christo Domino non arbitrari, sed *dedicari castitate servare*. Locus angustus vixus est Aldegundi, quæ ad fofores suam identidem veniebat; & minor sanctimonialium numerus, quam optasset. Hortatur

ANNA. GILL.
ep.
XVIII.
Anstrudis f.
lia in success.
dit.

XIX.
Waldebrandis
auctor mona-
sterii Castril-
locoense.
(a) Fredeg. i.
14. & p. 10.

(*) S. Pons.
J. n. 143.
(b) S. l. 143.
(c) S. l. 143.

Wal.

ANN. CHR.
c. 696.

Waldetradem, locum illum ut desereret, & ad suum Melbodienſem monaſterium ſe recipere. At Waldetradis paupertatis ſtudioſior, quam avari divitiarum amatores eſſe ſolent, ſororis petitioni acquieſcere abnuſit, permanſitque in eo loco teſul & angulo, juvenis nihilo minus egenſis, & captivus redimendis intentus. Verùm proceſſu temporis ita crevit monaſterii frequentia, ut ex deſerto loco inſigne oppidum factum ſit, Montes-Hannonie vulgò appellatum; & ex tenui ſanſimonialiſum parthenone nobile collegium ſecularium canonicarum, quæ non minùs votis ac inſtituto, quàm habitu differunt a ſancta Waldetrude, ejuſque ſociabus.

L.
Aldegundis
Melbodienſis.
(*) Cuſtodia.
(*) Monachorum.

Paulo poſt Waldetradis ſecceſſum Aldegundis ſeu Aldegunda, ſororis ſuæ hortatu, & multis viſis ad reliquendum ſeculum inducitur; atque Eudois proci interpellationibus reſpectis, c villa Cuſtodia (*), ubi mater viro orbatâ tunc degebat, clam auſuga in locum tunc nemoribus conſitum, Melbodium (*) ſeu Melpodium nomine, ad Sabim fluvium poſitum; ibique aliquandù delituit. Tum beatorum Aubertum & Amandum in Altimontendi monaſterio conveniens, ab iſdem benedictiſſime ſacerdotali ſanctificata, *conſecratum pellium*, ut æqualis auctor, ſeu, ut loquitur Huchaldus monachus, *ſacra reſigionis velamen*, habitumque ſuſcepit. Melbodium reverſa, quidquid auri, gemmarum, ornamentorumque habebat, baſilicis conſtulit, prædæ ac poſſeſſiones locis ſacris donavit; Melbodienſem monaſterium extruxit, dotavitque, atque a ſancto Auberto epifcopo in honorem ſanctæ Dei genitricis Mariæ dedicati curavit, ubi *ſorores & ancillæ* Dei congregavit, in his Madelbertam & Adeltrudem ſororis ſuæ filias; ex quibus Adeltrudis matertere ſua Aldegundi abbatiffa, Madelberta Adeltrudi ſuccellit. Præter ea locum apud Cuſtoſiam, ubi parentes ejus ſepulti fuerant, in melius reparaviſſe dicitur, ibidemque duodecim ſanſimoniales ad ſervendum Chriſto Domino conſtituiſſe: cætera egenitibus diſtribuiſſe. Eſti verò monaſticam in ſua cœnobii vitam agerent Waldetradis & Aldegundis, altera alteram nihilo minùs viciffim inviſebat, ut de rebus ad divinum cultum pertinentibus ſimul colloquerentur. Quippe non una erat tunc temporis in puellarum monaſterii diſciplina. Alie luſulotum reclusionem ſeruebant, quales erant ille, quæ ad præſcriptum regule beati Caſarii Arelatenſis epifcopi vivebant, cæteriſque aliquando cum abbatiffa earum diſpenſant; alie non ſua cluſtris ſuis addicte erant, ut non aliquando pro cauſis honeſtis ac neceſſariis egreſſerentur. Magna item erat abbatiffarum, uti & abbatum, poteſtas in res monaſticii, ut ſuperius (x) vidimus, maxime ubi ejus conditrici, aut conditorum ſiſte ac conſanguineæ erant.

(x) ſiſte. m.
20.
LL.
Dornaci.
cum h. ſac.
422 m.
(y) ſp. m. m.
3. p. 495.

Ejus generis eſt donatio, quam monaſterio Beſenſi fecit Aldaſinda abbatiffa (y) Dornaci, ab Amalgario & Aquilina conſtructi prope Veſontionem. Hac improborum hominum injuriis & vexationibus exagitata, cùm eis modum impoſcere non valeret, loco cedere cum monachabus ſuis & Adalrico germano conſtituit, ac monaſterium ſuum cum conſenſu Donati antiffitilis reſignavit in manu fratris ſui Waldaleni abbatiffi cœnobii ſancti Petri Beſenſis, ea conditione, ut in ipſo ſancti Petri monaſterio ſub regula vel ordine ſibi habitare liceret. Factum diſerte exprimitur littere ſequentes.

Domini ſancto, & in Chriſto amabili fratri Voaldaleno Adalſinda abbatiffa. Dum meliorum hominum dextera injuriis & variis adverſitatibus ſicidem ſtare non poſſem; unde ego, & germanus meus Adalricus, vobis & fratribus veſtris petivimus, ut ad monaſterium ſancti Petri habitare ſub regula vel ordine in Dei nomine deberem; quod & vos pro caritatis ſtudii conceſſiſtis. Idem Monaſterium Dornacium in honore ſancti Martini ſacratum, quod genitor meus Amalgarius & Aquilina mater mea conſtruxerunt, & ei maxime partem de ſuis facultatibus delegerunt, hæc recipere in Dei nomine debemus, cum illius ad eundem locum pertinentibus, & omnibus univerſaliter appendicis ſuis, villam ſcilicet Aſſonam, Farnacum, Potentiacum, & medietatem quæ in Balatona genitores noſtri tenebant; reliqua verò, quæ ad iſſum monaſterium Dornacium genitores noſtri delegerunt, a die præſenti in Dei nomine recipite. Et de villa Montaciaco, quam genitor noſter Amalgarius, & Amolaudus de ſiſta pariter promeruerunt, portionem noſtram a die præſenti in veſtra dominatione reſociate; ut nec ego, nec quilibet de parte noſtra, vel alia oppoſita perſona, adverſum vos de ſupra diſſis rebus calumniam ac laborem generare præſumat. Si quis vero ſecus, conſerat ſuam cum ſacratiffimo ſiſto aut libras viginti, argenti pondus quinquaginta. Actum publicè Fonti-Besud monaſterio. In Dei nomine Adalſinda hæc traditionem noſtram ſubſcripſi. Hermena monacha juſſu domine meæ Adalſindæ ſubſcripſi. Aga monacha, juſſu domine meæ Adalſindæ ſubſcripſi, &c. Ego Alſo hæc traditionem ſcripſi & dictavi, Clotario rege regnante in Francia, primo anno regni ejus, venerabili viro Donato Beſontiam ſidem tenente, die mercurii proxime ante medium menſis Februarii.

Ex

Ex his litteris conicere licet, Chlothario totum Francorum principatum non obigisse regi eius anno primo, sed tantum Franciam seu Neutriam, cui Burgundia tunc conjuncta erat jam a tempore Chlotharii secundi: quod probat superior instrumentum in Burgundia, & de rebus ad Burgundie regnum pertinentibus confectum Chlothario ibidem regnante, tamen de solo Francie regno ibidem sit facta mentio. Cui ergo, inquit, tum parebat Austria? Exulimem Austracos, mortuo Chlodoveo inter se se de successore disceptasse, alii Chlodericum Chlotharii fratrem: alii Dagobertum Sigiberti filium, qui tum in Hibernia exulabat, praeferebant; sed tandem omnes in Chlodericum consensisse, agens Balchilde, & forte ipsa Innichilde regina, Dagoberti genitrix, quae Chloderico semper in primis accepta fuit, & actis ejus fere omnibus subscripsit.

Livini episcopi martyrium rursus nos revocat in Belgium, ubi his diebus ab Alothenis ob praedicationem evangelicam necatus est. Et primum quidem subitus casus, lingua multatur; at loquendi facultatem non amisit: cujus rei auctores Walbertus & Gerardus coelitus puniti. Tum ille a furente multitudine comprehensus, insigantibus Walberto & Meinzone, capite percussus interit pridie idus Novembris, cum prius pro inimicis ac futuris calocibus suis orasset. Rescissa etiam per medium cervix Chraphaldi venerabili matronae ejus hospite; scilicet quae in tres partes infans ejus filius, Strictus nomine, adhuc in albis, quem sanctus martyr nuper de sacro fonte levaverat, ut loquitur verus auctor, id est scripsit aquis lustraverat; suum ipsius martyrium, quod etiam idem auctor testatur, praedixerat Livinus in metrica epillola ad Florbertum abbatem Gandensem, his verbis.

*Lepia barbarico gremio exagitata tonantem,
Hic Brachanta ferox, necque cruenta perit.
Quid tibi precatus, qui poteris monia porro?
Pax est quod porro: quid tibi bella moror?
Sed qua tu spiras feritas, fere lata triumpho,
Nique dabit palmam gloria martyrii.
Cui credam mori, nec sper frangitior inani.
Qui sperdet Deus est: quis dubitare potest?*

Hæc sanctus martyr, ad mortem pro Christo sabcundam anhelans; quæ ipsi contigit in villa Holtamo (*) pagi Alothenis: ubi ejus corpus primus sepultum est, dein seculo nono humo elatum, & loco celebriori collocatum a Theodoro Cameracensi episcopo; ac demum in Gandense sancti Bavonis monasterium translatum seculo undecimo ab Eremboldo abbate. Livino habet diu supervixit Florbertus abbas monasteriorum Blandiniensis & Gandensis, seu sancti Bavonis. Ejus depositio in martyrologio Blandiniensi configuratur kalendis Novembris. Duo hæc monasteria non una, sed duobus deinde abbatibus pariter. Blandiniense post Florbertum obijt Johanni abbati: Gandense Aldeberto, qui ambo sancti Amandi testamento subscripti reperiantur.

Postquam Wilfridus triennium a Romano itinere (sex annos Chiffletius (a) perperam obtrudit) mansisset apud Aunemundum Lugdunensem pontificem, quem Eddius, Beda, & alii Anglicanæ historiæ scriptores Dalsinum vocant, Dalsinum comitem fortè cum Aunemundo ejus fratre (b) confundentes; Aunemundus, ob nimiam potentiam, cum suam, cum Dalsini fratris, qui Lugdunensium urbis comitivam gerebat, Ebroino haud dubie suspectus, cleatur cum fratre apud duces Ebroino adiectos, quasi ambo germani res novas molirentur. Paradisus habet, Dalsino comiti infum occipitæ urbis consilium ab optimatibus obiectum fuisse, hominem: quæ infum damnatum, & capite truncatum: quo territus Aunemundus, aliquandiu latuisse dicitur; sed innocentie demum sum confusus, spe in Deo posita, Lugdunum rediisse; ac paucis post diebus missi ad eum comprehendendum tres duces e palatio venisse; qui, cum se purgare vellet, negatâ causæ dicendæ potestate, fuerit singularis: quæ licet idoneis fortasse testimoniis destruantur, verò tamen haud absimilis fuit, nec male coherent cum Eddii ac Bedæ narratione de Dalsino nisi quod Eddius ait, Dalsinum, (sic Aunemundum vocat) a duobus malignis nisi venire jussim, interpositâ ad agonis locum, nescientem quid sibi futurum esset, pervenisse, simulque cum eo Wilfridum servum Dei, episcopo incautum prohibente: quippe asserentem, nihil melius esse, quam patrem & filium simul mori, & esse cum Christo: sed tandem episcopum martyrio coronatum fuisse. Interim Wilfridem, mori cum episcopo cupientem, jam expollatam, & ad mar-

ANN. CHR.
496.
Chlotharius
Francie rex
didit.

LII.
Sæculi Livini
martyrium.

(*) Holtamo.

Florberti abbas
successor.

ANN. CHR.
497.
Livini
Aunemundo
necato Vid.
indes in pa-
triam possit.
(a) decessit.
m. j. j. j. j. j.
(b) supra a.
21.

ANN. CHR.
639.

tyrā palmam paratum, addititū interepidum; verū mīseratione ducem formoso juveni parum fuisse. Ita rem narrat Eddius, auctor gravis & æqualis, sed extraneus, & necdum Wulfriði socius, qui Dalfino, id est Aunemundi, eadem Balthildis regine tribuit: tametsi pro Balthildis codices quidam Brunichildem falso habent; uti Eddius, alique post eum falso Balthildem incusant, pīssimam & sacerdotum observantissimam reginam, cui ab homine extraneo facile impariari potuit, quod sub ejus regimine, iusta ac malis artibus Eboraci, factum est. Aunemundus prope Cadilonem necem passus memoratur, a posteris sanctus & martyri dictus & habitus, teste Leydrado antistite in epistola ad Carolum Magnum; sepelitusque in puellari monasterio sancti Petri, quod inter Ararim & Rhodanum celebrat ita, kalendas Octobris. Exstat in pago Forensi haud procul ab ea urbe, sed propius Vicannam, castrum sancti Aunemundi (*) nomine illustre.

(*) 2. Chas-
mund.
Ripens ab-
bas.

Post ejus mortem ac sumis condignum, Wulfriðus in patriam rediit, & ab Alchfrido, Oswil regis filio ac regni consorte, honorifice acceptus est: quo precepit ore Alchfridus catholicos ritus didicisse. Atque ut cum apud se retineret, monasterium quadraginta familiarum, Ripum vocabulo, eidem concessit, quem locum paulo ante Eatano abbati & monachis (a) sctam Scoticam in possessionem dederat. Sed quia illi postmodum, data sibi optione, loco cedere, quam ritus suos mutare māluerant; locus ille Wulfriðo cedit, quippe qui dignam loco doctrinam haberet ac vitam. Constructo monasterio, abbas ibidem ordinatus, non tantum regis, sed etiam Northumbrensiū populorum sibi gratiam conciliavit, dignisque habuit, cuius doctrinæ omnes obtemperarent. Eo in monasterio tres annos mansit Wulfriðus, quo tempore ab Agilberto, Gervitorum episcopo, Gallo natione, rogatus Alchfridi presbyter ordinatus est. Ripum seu Hripum inter Urum fluvium ac litem septentrionalis & occidentalis, ducatus Eboracensis, atque Skellum fluvium situm erat: ubi Wulfriðus post mortem sepultus est. Hæc omnia continenter retulimus, tamen Aunemundi cades nonnullis sub finem anni sequentis viderat accidisse. In veteri martyrologio Anglicano, olim bibliothecæ Altacampensis Romæ, nunc Otobonensi, legitur vi. idus Januarii sancti Delfini episcopi; qua de re monitum volui lesorem, ne quid desit ad ulteriorem inquisitionem de vulgato apud Anglos Dalfino episcopo Lugdunensi, quem tamen non episcopum, sed episcopi Aunemundi fratrem esse haud quaquam dubitaverim.

LIV.
Calense mo-
nasterium
condit. Bal-
thildis.

Inter ea Balthildis regina Francorum de condendo Calensi monasterio cogitabat, ubi aliquando, adulto filio Chlothario, regal procuracione deposita, aulicorum tumultuum experta, reliquum vite in Dei obsequio eligeret. Id consilii episcopos ac proceribus aperit, postulaturque, suo ut hæc de re voto ac desiderio faveant. Nonnulli ægè assensum ab omnibus, quippe qui optimam reginam incredibili amore ac veneratione prosequerantur. Erat autem Cala villa regia in agro Parisiaco, ad fluvium Matronam posita, ubi Chrothildis, Chlodovei Magni conjux, cenobium sacrarum virginum, parvamque sub titulo sancti Georgii basilicam olim condiderat. Eversis vetustis ædificiis, Balthildis novum monasterium, idque amplissimum excitari curavit, cum parvandi basilica: cujus altare medium sub titulo sanctæ Crucis, dextrum in honorem sancti Georgii, sinistrum sancto Stephano protomartyri dedicandum curavit. Berta cum aliquot sanctimonialibus ex Jotto monasterio evocata, & a Genesio episcopo, qui Aunemundo in sede Lugdunensi succederat, illuc perducta, atque eo pietatem pudicitiamque singularem, sicut Theodilechildis Jotrensis abbatissa mandaverat, novæ virginum collegio prima præfata est. Eidem loco plurimæ & amplissimæ possessiones, quæ regio diplomate, sua, filiorumque suorum manu subscripto, analogue regio signato cavit, ac quæ unquam loci restor eas possessiones occuparet, mittere, aut cuiquam beneficii nomine conferret.

IV.
Herefrida thi
monacha,
non Hilda.

Floruit ibidem Herefrida, mater Adulti regis orientaliū Anglorum, regularibus subdita disciplinis; ejusque soror Hilda similiter operabatur, relicta patri cum omnibus quæ habebat, in Galliam itidem accedente, atque in monasterio Cale unā cum sorore vitam ducere peregrinam. Quapropter seculari deposito habitu, recessit in provinciam orientaliū Anglorum, inde in Galliam transfreta. Verum annum totum in ea provincia detenta, frustrato trajiciendi proposito, ab Aldano episcopo in patriam revocatur; acceptoque loco unius familie ad septentrionalem plagam Wiri fluminis, anno uno monasticam cum paucis sociabus vitam egit. Post hæc abbatissa facta est in Heortensi monasterio, ac deum in Streaneshalensi, uti ex venerabili Beda (b) jam superius observimus. Hunc Bedæ locum de Hilda hoc modo rectè interpretatur Matthew West-monastriensis, aliter Menardus nother & Harpfeldius, qui Hildam in Galliam

(b) Beda ib.
4. 663.

te

re verâ trajecisse, & in Calensî monasterio annum unum exegisse volunt; quod de provincia orientali Anglorum interpretandum erat: Marthæo subscribit Carolus Comitus, idemque ex Beda colligit, Herefricam Calæ admissam fuisse, antequam monasterium a Balthilde instauraretur, quippe Hildam ihuc ad forem accedere voluisse statim atque vestes seculares monasticis mutavit: quod conigit, anno sexcentesimo quadragésimo-septimo, & quidem tricesimo-tertio ante ipsius obitum, quem anno ejusdem seculi octogésimo accidisse constat, postquam triginta-tres annos, referente Bedâ, in monachica vita exegerat.

Non minus videretur, quam virginum curam egit Balthildis; nec facta ejus misericordissime pietati visum est Calensê monasterium puellarum condidisse, nisi aliterum etiam virorum & ipsa erigeret. Opportune ad hoc consilium accedit, ut Corbeia villa pagi Ambianensî ad Summam seu Summam, cum adjacentibus prœdiis, quæ Gunlandus vir illustis a rege in beneficium quondam acceperat, post ejus obitum ad fidei ditionem revocaretur. Hac occasione usâ Balthildis, eo in loco monasterium in honorem sancti Petri edificare institit, sancteum, eruditoremque virorum aliquando seminatum futurum; idque multis villis ac prædiis dotavit, partim ex ipso Gunlando, partim ex Frodino quodam, & ex sisco acceperit. Illic magnus grex monachorum ab ipso principio adunatus: cui præfatus est venerabilis vir Theodefridus, quem a Waldeberto, Luxoviensî abbate, beati Eustasii successore, pia regina petierat. Exstant duo Chlotharii regis de hoc monasterio diplomata, ipsius primum, deinde Baldechildis reginæ manu subscripta: quorum altero villam Corberiam cum adjacentibus suis, aliasque villas pagi, tum Ambianensî, tum Atrebatensî, confert monasterio, quod ipse & genitrix sua domna Baldechildis regina in honore sanctorum Petri & Pauli apostolorum & sancti Stephani protomartyris, super fluvium Somma, in loco qui dicitur Corbeia, quem Gunlandus quondam possederat, & ad siscum pervenerat, ubi perest venerabilis abbas Theodefridus, æterni Numinis insuitu edificari preceperant: ut monachi sub sancta regula ibidem conversarentur. Altero immunitates ab omnibus teloneis concedit monachis, actoribusque ejusdem monasterii, quod domnicæ genitrix sua Baldechildis suo opere construxisse dicitur: ut quotiescumque monachi vel actores eorum per varias provincias aut regni partes ad cappas comparandas, ceteraque monasterii opportunitates exercendas discurrerint, nihil penitus ex eis ab hominibus regis exigatur. Vidrehdans iussus obtulit. Datum sub die vicesima-tertia mensis Decembris, anno quinto regni ipsius Chlotharii, in villa Stirpiniaco, quæ est in pago Vilelino.

Tres fore ab initio Corbeiensis monasterii basilicæ: prima & præcipua sub titulo sanctorum Petri & Pauli: alia dux sancto Johanni Evangelistæ & sancto Stephano protomartyri sacrate, præter oratoria tria, S. Johannis Baptiste, S. Johannis Evangelistæ, & S. Martini, de quibus fit mentio in actis S. Adalhardi abbatis, & S. Anscharii episcopi Bremensis. In antiquissimis ejus monasterii kalendis dedicatio basilicæ S. Petri v. kalendas Augusti; S. Stephani tertio-decimo ejusdem kalendas; basilicæ verò sancti Johannis Evangelistæ iii. kalendas Februarii consignatur: immo & parocchialis ecclesiæ sancti Albini xi. kalendas Octobris, Corbeia monasterio dedicata basilica domini Albini & Mercessii episcoporum. Corbeia nomen accepit a Curbæa seu Corbeo fluvio, qui eo in loco in Somenam influit, nomenque ibidem amittens, adjuncto monasterio & oppido illud communicat. Hinc Gerardus in libro de vita sancti Adalhardi sicut loci valde salubrem & commodum laudat. Ex uno latere, inquit, Somma fluvius præterfluit, ex altero concurrunt Corbeia fluvius vocalium loco tribus: sed illuc cadens in Somnam, ubi dat, ibi perdit. Porro hoc monasterium Chlotharius & Balthildis Bertræfidi episcopi Ambianensî privilegio muniri curarunt, in quo, uti & in priori Chlotharii diplomate, monasterii constructio ambobus tribuitur; in posteriori verò soli Balthildi, cujus nimirum consilio & ipsiusque tam pium opus susceptum est: quod tamen perhel, ac villis fiscalibus dotari, nisi rege consentiente ac favente, non potuit.

Regbat per id tempus Sueffonsensem ecclesiæm Draufius seu Drausio episcopus, successit Bertolenus, olim abbas Caneiacensis, qui illam spem per simoniam consecutus, deinde ductus penitentia, quam indigni sedem obtinuerat, sponte resignavit, & in suam Caneiacensem monasterium denovo se recepit, ubi pristini dedecoris maculam condigne diluere stegit. Erat autem Caneiacum (*) villa regia super Axonam paullo super confluentes in Iram, posita prope Compendium, villam itidem regiam, veteri palatio regum nostrorum inignem, uti & Caneiacum, ubi sancti Stephani monasterium olim exstabat, Metroradum regum opus, tamen primis ejus auctor ignoretur. Illic sepultus fuit Childbertus

ANN. CHR.
639

LVI.
Corbeiensis
monasterium
ab eodem re-
gina condi-
tum.

LVII.
Bertolenus ex
episcopo ab-
bas Caneiaci.
(*) Canej.

ANN. CHR.

457.

Drausus epi-

scopus Re-

toldensis

monasterii

auduit.

(*) Retoldi.

LVIII.

Magnifico-

es Genesius

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

terius, cognomento Iustus. Nunc cella est seu prioratus Sueffionensis monasterii sancti Medardi, uti & Retoldense, quod Drausus, Bertolini in sede Sueffionensi successit, medio Sueffionis inter ac Conspidum iacere, ad Anonam inde emicavit. Hunc locum Retoldus (*) antequam appellatum vir sanctus pretio comparaverat a Bertolino quondam abbate Caaciacensis monasterii, a quo locus ille pendebat. Ibi Drausus extruendis edificiis nobilitate vice congrua exiguam monachorum congregationem, qui sub sancta vite norma degerent, condidit, ut in eius vita legitur. Idem etiam Leutrodi Ebtolii aiori auctor fuit condendi apud Sueffionis parthenonis sancti Mariz, de quo fufius in consequentibus actus sumus.

LVIII.

Magnifico-

es Genesius

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

arvorum

Eodem tempore Genesius Arverorum antistes Magnilocoensis (*) monasterium in vico Tudurnensi ad Dotam flavium extruxit; ac sancto Sebastiani consecravit praeposito Evodio, primo eius loci abbate. Condendi monasterii occasio nata est ex pulvere, quem presbyter quidam, Magnus nomine, a quo appellatum monasterio Inditam ferunt, ex sancti Sebastiani mansoleo retulisse dicitur. Romam sanitatis assequende gratia profectus, cum ad catacumbas tertio ab urbe lapide ferventius orasset, voti compos effectus est ad sepulcrum sancti Sebastiani, cuius se meritis ac intercessione ex diutina febre sanandum fore speraverat. Tum collectam ex ejus tunulo pulverem in patriam referens, pervenit in quendam locum, aquarum decursu, & nemorum amenitate jucundissimum; abbi dum corpus recedit, sacculum sacro pulvere plenam ex arbore suspendit, nec ultra rumen arboris, ex quo pendebat, contingere valuit. Mort rei fama circumquaque spargitur, ac villanos singulos ad id spectaculum frequentes cogit. Miracula & virtutes succedunt: caecis lumen, claudis gressus, denique omnigenis morbis sanitas redditur. Inter ea dominus fundi, in quo haec geruntur, his miraculis commotus, sacra legaliter traditione locum sancto matrii contulit, jure perpetuo possidendum: ac primum ibidem oratoria cella construitur, crescente sedulum devotione demum conversi in monasterium, sancti Sebastiani nomine ac cultu celebratum. Ita huius monasterii originem narrat Odilo monachus in libro de translatione sancti Sebastiani in sancti Medardi monasterium Sueffionense: quo in libello improbum factum refert duorum pseudomonachorum, qui falsus sancti Sebastiani reliquias Româ in Magnilocoensem monasterium astraxerunt, quas pro veris a Romanis coemerant. Haec cum sacro altari imposuissent, auto divino turba conclarat cum fragore horribili deiecit ac dissipavit. Praeter hoc monasterium, Genesius etiam exoniâ virginum erexit in loco Cantuonensi (*), cuius meminit non semel Gregorius (a) Tarconensis: Idem nonnullis creditum ac Cantuonense, quod Felix episcopus postmodum Praejecti abbati regendum commisit. Cantuonense monasterium possidebant adhuc saeculo decimo sanctimoniales, quo tempore vetus auctor, qui catalogum ecclesiarum Claramontensium scripsit, mentionem facit de monasterio puellarum Cantuonensi, ubi ecclesia sancti Petri & altare sancti Praejecti. In hanc ecclesiam induiti sunt canonici regulares casuâ saeculo duodecimo: quibus demum Carmelitae exalcati succedunt.

(*) Cantuon.

(*) Gregor.

Fut. lib. 1. c.

41. & lib. 2.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

c. 10.

ANN. CHR.

LIX.

S. Gertrudis

Nivallae ob-

it.

S.

Anno Insequenti obitam sanctae Gertrudis virginis & abbatissae Nivallensis confirmamus, siquidem contigit die dominica, & quidem 15, kalendas Aprilis, qui dies hoc anno in dominicam incidebat. Cum se morti proximam esse intelligeret, cum confilio servorum Dei & ancillarum, id est monachorum & sanctimonialium Nivallae degentium, abbatissae nomen ac dignitatem cum rerum exteriorum ac temporalium administratione in Wiletrudem neprem suam, qui tunc annum etatis vicesimum agebat, a curabulis sub ipsius oculis ac disciplina pietatis ac literis innotuit, transiit, reservat sibi solâ rerum spiritualium curâ. Deinde se totam pietatis officii, precibus, vigiliis, jeuniis, ac suis exhortandis impendit, ad extremum vitae suae diem interit, & ad caelestem patriam anhelans: nihilque solati aut levaminis admittens, immo addens cilemanti vestem, quam occulte ad eum gestabat. Instante obitu, vetat, ne nullo vestimento laneo, vel lino corpus suum involveretur, sed tantum cilicio ac panno veteri, quo idem cilicium tegeretur, appositum ad caput veli villori, quod peregrina quondam sanctimonialis nuper sibi pro maritis direxerat. Tum per unum e sanctis viri monachi Utanum abbatem monasterii Fossionis de die obitus sui interrogat. Ille verbis nuntio respondet: Hodie sextus decimus kalendas Aprilis est dies: traximo autem die inter miserum sollemnis Christi virgo & ancilla Gertrudis de corpore, est migratura: iussitque ut ne timeret, sed secusa ac laeta pergeret ad Christum, a beato Patrio & angelis Dei excipienda cum gloria. Hoc varicilio iuxta effectum, totam noctem cum sororibus in psalmis & canticis pervigilem duxit. Die

sequenti dominica ad horam sextam *sacratissimus Christi corporis & sanguinis* visionem percipit; atque, ubi sacerdos *divinitus secretum fratrem fratrem* ablocutus, ad Deo gratias, qui se ab omni carnis labe immunitem servaverat, purissimum Creatorem animam reddidit. 15. kalendas Aprilis, tricesimo-tertio ætatis sue anno. Mox suavissimus odor adstantes afflavit, in primis fervum Dei fratrem Richinum, & anonymum illum monachum, qui res ab ea gestas memorie prodidit. Fusus ejus cum divinis laudibus curatum a sacerdotibus & ancillis Dei, corpusque sacrum cum honore condigno sepultum est *in cisterna*, quam olim sibi ipsa preparaverat. Ipsa exitus sui horâ in eadem specie, eodemque habitu, quibus vivens prædica erat, apparuit Modeste abbati monasterii beate Marie, Trevirensis, an alterius loci, quæ in primis ipsi carissima fuerat, eidemque obitum suum significavit; quod visum Chlodulfo Metrensi episcopo postmodum Modesta retulit. Lectus ejusdem Gertrudis, in basilicam sancti Pauli delatus, multis infirmis salubris exstitit. Qui librum de ejus vita & miraculis, postulante Dominici abbatis, forsique ejus loci congregatione, scripsit monachus Nivalensis anonymus gravis & æqualis, ipsi S. Benedicti verbis aliquando utitur, ut in capite secundo de miraculis, ubi agit de Modeste abbatis, cui Gertrudis statim a morte apparuit, ait eam quamquam sibi invicem conspecte haud fuerant, animo tamen atque intima cordis dilectione semper presentes fuisse: *quis equalem servituti militum habuerunt; ut apud sanctum Benedictum in capite secundo regunt, equalem servituti militum habuerunt*. Ad hæc anonymus Nivalensis officium divinum vocat *opus Dei*, qui loquendi modus sancto Benedicto familiaris est. Duos antiquissimi auctoris libellos tribus reddidit anonymus alter, clericus Nivalensis, multique in locis interpolavit.

Eodem anno e vivis excessisse videtur Geremarus abbas Flaviacensis monasterii in pago Bellouacensi, postquam annos tres cum sex mensibus cœnobium suum rexisset, Item S. Geremarus. Corpus ejus sepulture mandatum est in basilica, quam ipse in honorem sanctissime Trinitatis, ac beate Mariæ virginis, ac sancti Johannis, sanctique Petri apostolorum principis extruxerat. Incertum quoniam abbates locum illum rexerint usque ad Hallingum Normannorum ducem, a quibus Flaviacense monasterium cum altero, Insula dicto, eversum est, jacuitque ad seculum undecimum, quo a Drogo episcopo instauratur, sancti Geremari nomine deinceps illustratum: cuius reliquie in majori sancti Petri ecclesia Bellouacensi jam dudum repositæ hædenuz asservantur.

Floruit tunc inter Francorum proceres Waningus seu Waringus, vir illustris ac loquax, quem sancti Wandregisili in extruendo Fontanellesi monasterio adiutorem superius diximus. Hic Caleris a Chlothario rege præfessus, aliquando rapto in mentis excessum, beatorum gloriam & damnatorum supplicia confexistit dicitur, simulque vitæ inducias in annos viginti (nam valdè febre tum vexabatur) impetravit meritis beate Eulalie virginis & martyris, quam singulari cultu venerabatur, mandato ab ea accepto, ut in valle Fiscannensi cœnobium virginum edificaret, illudque non ulli ex stirpe sua, sed Childemarchæ, inclite apud Burdegalam mularum virginum nutrix seu abbatisse, regendum committeret. Forte ad illam aliquando diverit Sindardus Fontanelles monachus, propter utilitates monasterii sui eò missus: cui notum fecit, se in somnis cælis admonitam fuisse, pagum ut Rotomagensem adiret, conveniretque Wandregisilium abbatem, cuius monia, tamquam cælestibus edictis, obsequeretur. Paruit illa supernis oraculis, virtutisque sanctus, prout sibi mandatum fuerat, convenit. Hanc Wandregisilus ad Waningum deduxit, qui visis iisdem cælestibus parent monasterium pællarum condere meditabatur in loco sibi, & ante eum Ansgisio duci, super designato. Hic locus Fiscannum (*) erat in Caleris (*) seu pagi Calciacensi ad oceanum. Verum antequam ibi cœnobium inchoaret Waningus, Chlotharius adit, petiitque a (*) *Waningo* princeps, sibi ut monasterium eo in loco extruere liceret, quem Deus officinis designaverat. Rex facillè ac libenter annuit, donisque regis Waningum hotoceavit; qui mox domum reversus, opus celeriter perfecit, cuius basilicam Deo uni ac trino ab Audeno, aliisque provincie Lugdunensis secundæ episcopis dedicati curavit. Rex ipse Chlotharius dedicationi adfuit, ac cœnobium regalibus gazis ac pædiis dotavit. Illic congregatæ virgines amplius trecentæ, quibus Childemarcha, eximie sanctitatis virgo, præfecta est, totiusque cœnobii administratio Audeno & Wandregisilo commissa. Fiscanno præerat adhuc Childemarcha, cum Leodegarius Angulodunensis antistes Waningum ibidem custodiendos iussu Ebroini traditus fuit. In perantiquo calendario Patriciacensi fit mentio xii. kalendas Julii *Childemarchæ virginis*, hæc dubitè Fiscannensis abbatisse.

His diebus Erembertus, Wandregisili discipulus, ex monacho Fontanellensi creatus est episcopus Tolosanus. Natus in vico pagi Pinciacensi (*), dicto Villol-

Annal. Bened. Tom. I.

Eff. 2

Villol-

ANN. CHR.
658.

LX.
Item S. Geremarus.

LXI.
Veni-egus
condit. f. 122.
moneste monasterium.

(*) *Waningo*
(*) *le pays de*
(*) *Calce*.

LXII.
Erembertus
episcopus
Tolosanus.
(*) *de Puyg.*

ANN. CHR.
474.
(*) la fer.

corre, prope Alpium (*) ad Sequanam, spretis seculi rebus monasticum habetum induerat Fontanelle, ibidemque sub Wandregisili discipulo tantum in rebus spiritualibus progressum fecerat, ut Tolosani cleri ac populi electione, regisque Chlotharii ac Balthildis reginae matris iussu, Tolosa ordinatus sit antistes. Omnium suffragis episcopi vita meritaque respondit. Fortè aliquando in Viliolicores apud Gamardum germanum suum, cui hæc possessio ex hereditate parentum obvenerat, versabatur, cum incendium ibidem subortum reflinxit, precibus suis in ejusdem loci basilica, quæ in honorem sancti Saturni martyris atque pontificis Tolosani olim ab ipso concessa fuerat. Verùm ad antiquam tandem solitudinem, abdicatè dignitate, reverti constituit, ibidemque sub Leoberto abbate, cum in sancta conversatione consensisset, morbo ex desolatu vitium contracto tentatus viatico ac signo crucis se movit, & ad Christum feliciter migravit pridie idus Mali, eo quo par erat honore sepultus in inferiori parte basilicæ sancti Pauli apostoli; inde post aliquot annos a sancto Baisio abbate, cum episcopo Tarnensi, translatus in ejusdem prædictæ basilicæ, ac demum in ecclesiam sancti Petri, depositusque in oratorio sancti Martini. Gamardus ejus germanus, Viliolicoris possessione Fontanelle tradidit, comâ depositâ, ibidem cum filiis suis Nannacho & Zachæo, monachus factus est.

LXXII.
Emonis pri.
vilegium pro
monasterio S.
Columbe.

Emon Senecens pontifex monasterio sanctæ Columbæ subterbano privilegium concessit anno tertio Chlotharii regis, qui annos partim anno Christi sexcentisnono quinquagesimo-octavo, partim insequentem convenit: sed quo prædicti mense, ac die incipias, incertum. Emonis hac de re litteræ, nondum typis vulgatæ, hæc exhibenda sunt.

Dilectissimo in Christo amore & bonarabili fratri Agoni abbati, & omnium fratrum congregationis consensum in basilica, abî sancta Columba & beatorum Lupi pontificum sub episcopatu Senonis civitatis requisitus in corpore, cui superius dispensatione præter, Emon deorum munere, ac si indignus, sancta Senecens ecclesia episcopus. Dum ite, diligenter in Christo frater, tuasque fratres tantus ardor celestis succensu debere videtur, ut secundum patris regulam & evangelium auctoritatem atque apostolicam traditionem vivere disponatur, ita ut, juxta normam apostolicorum scriptorum, vultus sui monachi nullo unquam tempore peculiariter in rebus marinis vel animis appetat, ac tunc dicit, nec suum proprium dicere præsumat, sed sint illi in cunctis omnia communia. Pro qua re prius ad extremitate nostra, ac tibi privilegium in jam dicto monasterio, namque nostra subscriptum, & fratrum consuetudinem nostrorum roboratum, domum. Quam petitionem sanctitas tua, venerabilis frater, noviter libentissimè velle me tibi præstare: dum consules, nihil ecclesiasticæ præjudicare regulæ, quicquid domesticum, pro amore deorum, impenditur fidei: quia monachi, sub abbatis regimine regulariter vocatus, semper fuerunt a conditionibus clericorum segregati ac liberi. Et si quis hoc manifestis cognoscere appetat, legat concilium Carthaginensibus sub sancta recordatione Bonifacii ejusdem civitatis ecclesia pontificis, vel ejus consecrationibus celebratum; necnon & jam dicti pontificis ad fratrem Liberatum epistolæ: & in hoc animadvertet, omnia semper monasteria, in quibus regulariter vivitur, libera fuisse a conditionibus clericorum. Nam & præclarus doctor ecclesiæ Augustinus in libro de moribus clericorum probat sui juris monasteria esse debere. Sed & in his provinciis plura alia regularia monasteria, tam antiquiore tempore, quam super constructa, a pontificibus, in quorum territorii condita sunt, gratis religionis & caritatis privilegia atqueperunt. In fine, in eandem numerando in itinere provincialium firmorum, panes & præcipua vel vicina sufficere munere antiquæ, Lutetianum & Lavetianum, vel ad basilicam beati Marcelli Cavillano constructa, seu & monasterium Rethacensium, de quo antea monacha proximior tempore a pontificibus confirmata legitur. Movet ergo & hoc vobis vestrisque posteris privilegium ab institutionem monasticam, sive ab quadam impedimento refringenda, omni stabilitate firmisimum: ita ut tam monachi, quem omnia que præfati monasterii sunt, vel quæ altaris offeruntur, in abbatis ejusdem monasterii potestate consistant. Abbas Deo & regulæ plura sit devotione subiectus: monachi vero prius Deum abbati sui propter Deum verè humilitate subiacent. Ille erigere pro se ipsi que Deo si rationum redditurum: isti credant de subiectum sua a Christo recepturos mercedem. Abbas nunquam nisi de eadem congregatione vel regulæ, cum alius præfatum civitatem fuerit, instituitur. Ille sancti instituitur, quem omnis ejusdem monasterii congregatio bene regulam fiverint uno animo elegerit. Quid si de eadem congregatione talis non fuerit invocatus, qui fratrum curam suscipiat, de alio monasterio, eandem, quam illi tenet, regulam tenente, licentiam habeant expectandi abbatem ipsi monachi. Quamvis enim in jure possessionis nostra non sit idem monasterium, nostra tamen auctoritate est & canonica dispensationis, nos cum regulæ consensu ad ordinandi, & dispensandi privilegia monasterii constituti: quatenus monachi, privilegia ipsi

fin.

superius edicte novici, soli Deo seculari, & sub quiete ac tranquillitate in hoc coenobio voluisti conversari. Et illud tuis privilegiis placuit adnecti, ut si quis, quod nec futurum esse credo, si ullus pontificum, superfluumque nostrorum, ea, que superius sunt decreta, vel comprehensa, non valere, aut quovismode violare voluerit, severissimum omnipotentis Dei iudicium incurret, & lepra Naaman, quam Gizez sancti cupiditatis promeruit, super ipsum descendat, ac cum Juda venditella obnoxietur perpetuo: & insuper tam presentis, quam futura ecclesia summorum provideret, & sub auctoritate in aeternum maneat condemnatus: ut privilegium pro pace vel tranquillitate, vel defensione servorum Dei, tam pro presentis, quam pro futuro tempore, plenius devotius factum, quod circa monasterium a relictis fratre missis ante facta. Agnosce abbas capitulum tunc nature firmum, & moni nec subrogatione roboratum, ac fratribus & commendatoribus tuis, ut et domini episcopi, subrogationis tracto roborandum. & Emmo episcopus subscrpsi. & Johannes episcopus peccator hoc privilegium subscrpsi. & Annonius peccator confessoris subscrpsi. & In Christi nomine Chandonius (*). episcopus Vienne ecclesia servatus confessoris subscrpsi. & Volsolaudus peccator subscrpsi. & Andoanus peccator hoc privilegium confessoris subscrpsi. & Chrodobertus peccator hoc privilegium confessoris subscrpsi. & In Christi nomine Gausbertus peccator Carnutensis archiepiscopus hoc privilegium confessoris subscrpsi. & Carlefredus peccator hoc privilegium confessoris subscrpsi. & Canderius (*). Lugdunensis ecclesia episcopus confessoris subscrpsi. & Bertholdus, ac si peccator, Trevisensis episcopus hoc privilegium confessoris subscrpsi. & Bertharius ac si peccator, episcopus ecclesia Saronica, hoc privilegium confessoris subscrpsi. & In Christi nomine Bertharius, ac si peccator, episcopus hoc privilegium confessoris subscrpsi. & Burgundisus in Christi nomine, ac si peccator, episcopus hoc privilegium confessoris subscrpsi. & In Christi nomine Eligius episcopus subscrpsi. & In Christi nomine ego Adbertus, ac si peccator, episcopus hoc privilegium subscrpsi. & Leodebaudus peccator, Nebrarnensis episcopus hoc privilegium subscrpsi. & Amlecharius in Christi nomine, ac si peccator, episcopus hoc privilegium confessoris subscrpsi. & Bertholdus, Ammonius archiepiscopus confessoris subscrpsi. & Druchfredus in Christi nomine hoc privilegium confessoris subscrpsi. & Hincba Lexington archiepiscopus subscrpsi. & In Christi nomine.... ac si peccator, episcopus hoc privilegium subscrpsi. & In Christi nomine Concessus episcopus Dorreti * confessoris subscrpsi. & Docarus Augustinensis ecclesia episcopus confessoris subscrpsi. & In Christi nomine Chandonius, ac si peccator, episcopus hoc privilegium confessoris subscrpsi. & In Christi nomine Ragnobertus, ac si indignus, Augustinensis ecclesia episcopus confessoris subscrpsi. & Baso in Dei nomine obtulit & subscrpsi. Datum sub dat. quinto kalendas Septembris, anno tertio regnante Domino Chlothario glorioso rege.

In premisis litteris illud in primis observatione dignum, quod Emmo altius in eis non esse sancte Columbe monasterium; nec nisi cum regali consensu ordinari ab eis possit: quod monasteria in sacra regio, vel ab ipis regibus exstructis pro more florum temporum competeat, ut iam observavimus, pascitque ex edicendis inferius. Subscriptores, etiam multis in locis visiose, non tamen emittende vix sunt. Ex viginti sex, qui subscribunt, episcopi Johannes et Arlesensis episcopus, Annonius Lugdunensis, qui proinde adhuc in vivis erat, Chpoudus Viennensis, corruptum est nomen; ubi Boduobus legendum, ut in Emmonis privilegio pro monasterio sancti Petri, Wolsolaudus est Hircensis; Chrodobertus, seu Chrodobertus Parisiensis; Carlefredus sedis incognita; Canderius mendose, forte Laudunensis, qui tum praeceps Lugdunensis dicebatur. Bertharius Cremonensis erat episcopus, Burgundisus Meldensis, Eligius Noviomagenis, ut tum loquebantur, sive Noviomensis, qui adhuc in vivis supererat vii. kalendas Septembris huius anni. Adbertus est Audobertus, seu Audbertus Cameracensis; Leodebaudus Nebrarnensis, corrupte, forte pro Nebrarnensis seu Nevernensis. Amlecharius est Sagensis; Druchfredus, corruptum eisdem videtur nomen, cujus sedes incerta. Hincba Levensis, cujus nomen corrigendum ex hoc loco in edito privilegio Emmonis pro monasterio sancti Petri, ex quo vicissim emendanda hic subscriptio Concessi episcopi Dorreti, qui rectius in illo privilegio dicitur episcopus Ebroici seu Ebrocentis. De Chrodoberto corrupto nomine ac sede nihil fuit. Porro hoc Emmonis privilegium pro cenobio sancte Columbe Ragnacharius abbas suo tempore ab episcopo confirmari & subscribi curavit anno primo Childberti regis, ut suo loco videmus.

Aliud paulo post privilegium idem Emmo Senonensis antistes largitus est sub Urbano item monasterio S. Petri, inscriptum Chrodoberto, Faroni, Bertrando, Audeno, Gausberto, & Eligio. Chrodobertus episcopus erat Parisiensis, ex Meldensis, pro Andoano forte legendum Audoni, qui Ando tum episcopus erat Aurelianensis, Gausbertus seu Gausobertus Carnutensis. Si Eligius, qui recensetur quinto loco, episcopus est Noviomagenis, hoc privilegium datum est pari-

ANN. CHR.
413.

IXIV.
Aliud conf.
dem pro mo-
nasterio S.
Petri.

ANN. CHR.

474.

(1) *Ann. Sar.*

p. 16. 1. 1. 1. 1.

lo ante ejus obitum, qui kalendis Decembris accidit; ideoque subscriptum a. Mummoio ejus successore. In hoc privilegio, alias a nobis (1) edito, Agilinus abbas monasterii sancti Petri, quod domna Theodechildis regina constituit, dicitur, episcopo supplicat cum fratribus suis, ut sub regula sancti Benedicti de modo Luxoviensis monasterii consistere sibi liceat; utpote cum id generis privilegium approbet synodus Carthagenensis, atque Galliarum monasteria eidem libertate gaudeant. Petitioni annuat pontifex, ita ut quicquid volumus, vel quibuscunque speciebus collarum fuerit, nullus pontificum seu clericorum, immo nec regalis potestas usurpare aut minuire possint. Altare verò & tabula altaris ab episcopo Senonensi benedicatur, & ab eodem sacrum christi quotannis accipiat; atque abbat mortuo successor ejus, a fratribus canonice electus, ab ipso episcopo ordinetur. Quod si monachi a religione seu disciplina regulari deflexerint, secundum regulam domini Benedicti & sancti Columbani ab ipso abbate; aut, si abbas ipse neglexerit, ab aliis abbatibus, qui regulariter vivant, corrigatur. Actum Masolaco curie dominice, anno tertio regni domini Chlotharii regis. Subscribunt post Eumonem perique haud designata sedis nomine, Johannes Arclensis, Unemundus Lugdunensis, Eodaldus Viennensis, metropolitani; & post eos episcopi Bertaldus Trecentis, Leoboldus Lingonensis, Amicarius seu Ameeharius Sagienis, Gauriobertus Carnutenis, Hughierius, forsan Constantiensis, Chrodobertus Paziliensis, Burgundofarus Meldensis, Maurinus Bellovacensis, Beretrfridus Ambianensis, Higgo Lexovius seu Lexoviensis, Bertarius Cenomannorum, Concessus Ebroicis seu Ebroicensis, Munmoletus Noviomagenis, Lupus Cabilonensis, Decocarus Antipollitanus, Gyrolindus Arvernensis, Draulio Suethoniensis, Audebertus Cameracensis, Ragnobertus Bajocensis. Praeter hos Hecherius, Rigwaldus, Gaudemundus, incertum sedum episcopi. Omnes viginti quinque. Hic subscriptiones habent ab episcopo, vel in synodo congregati, vel in sua ecclesia residentes, cum eis privilegium subscribendum exhibebatur. Hujus posterioris privilegii meminit Clarius (2) monachus in chronico monasterii sancti Petri, Vivil appellati: ubi ait, sanctum Eumonem Senonum archiepiscopum, unà cum comprovincialibus episcopis, privilegium libertatis monachis sancti Petri synodalter sacris temporibus Chlotharii regis, & Balthechildis matris ejus: quo in conventu scribit interfuisset, antistes gloriosus sanctum Audoenum archiepiscopum Rotomagensem, S. Faronem episcopum Meldensem, S. Eligium Noviomensem, & S. Amandum Trecentensem, cum aliis triginta episcopis. Ex quo intelligitur, diuturnum fuisse in recentioribus privilegii exemplaribus episcoporum numerum; eam in illis S. Amandum cum aliquot aliis, maxime comprovincialibus, inter subscribentes desereret.

XXV.

Tuffiaci mo-

nasterii ori-

80.

(1) *Tuffi.*(2) *Ann. Sar.*

p. 16. 1. 1. 1.

(3) *Ann. Sar.*

p. 16. 1. 1. 1.

(4) *Ann. Sar.*

p. 16. 1. 1. 1.

(5) *Ann. Sar.*

p. 16. 1. 1. 1.

(6) *Ann. Sar.*

p. 16. 1. 1. 1.

(7) *Ann. Sar.*

p. 16. 1. 1. 1.

(8) *Ann. Sar.*

p. 16. 1. 1. 1.

(9) *Ann. Sar.*

p. 16. 1. 1. 1.

(10) *Ann. Sar.*

p. 16. 1. 1. 1.

(11) *Ann. Sar.*

p. 16. 1. 1. 1.

(12) *Ann. Sar.*

p. 16. 1. 1. 1.

(13) *Ann. Sar.*

p. 16. 1. 1. 1.

(14) *Ann. Sar.*

p. 16. 1. 1. 1.

(15) *Ann. Sar.*

p. 16. 1. 1. 1.

(16) *Ann. Sar.*

p. 16. 1. 1. 1.

(17) *Ann. Sar.*

p. 16. 1. 1. 1.

(18) *Ann. Sar.*

p. 16. 1. 1. 1.

(19) *Ann. Sar.*

p. 16. 1. 1. 1.

(20) *Ann. Sar.*

p. 16. 1. 1. 1.

Utrique mox dicto privilegio subscripti Berarius Cenomannorum episcopus cuius tempore Tuffiacense (*) monasterium in ejus parochia conditum est. Ejus monasterii auctor fuit pia (1) quaedam matrona, Lopa seu Loppa nomine, religiosa (2) Egipci, que in villa sua Tuffiaco, super fluvium Isonne (3) sita, sacras virgines ad centum congregavit, easque praedictam villam cum omnibus rebus ac possessionibus suis tradidit per instrumenta chartarum, quibus multi episcopi, abbates, comites, & nobiles viri coram Chlodoveo rege subscripserunt. Basilica monasterii a Berario sacra est in honorem sanctae Dei genitricis Mariae, in qua multas subinde virtutes factas esse tradunt. Absoluta basilica, praedicta Lopa, opulente Berario, reliqua comobilis aedificia cum clauastro aedificavit, eaque sub initia regni Chlotharii perfecti: ubi sanctimonialia juxta regulam sancti Benedicti instituerunt ad coenam parthenonis sanctae Mariae, inter fluvium Sartam & muros Cenomannicae urbis constructi, & sanctae Scholasticae reliquias Casino super altaris nobilitati, ubi domna Ada, alio nomine Aldrechildis, ejusdem Berarii carne propinqua, numerofo agmini sacrarum virginum, sub regula sancti Benedicti viventium, abbatissa tunc praefuisse dicitur; quod in subsequentibus expendemus. Ex illo parthenone monachas bene moratas & instructas in novum Tuffiacense monasterium deduxit Berarius, qui quasdam villas & possessiones eidem loco largitus est, tum ad sanctimonialium viduum & vestitum, tum ad ornatum ecclesiae, & ad hospites ac peregrinos excipiendos. Praeter centenarium numerum sanctimonialium, idem ad portum monasterii facientes ac servos Dei cum eorum famulis instituit: ut eorum administris ancillis Dei & agendis necessaria suppeditarentur. Perstat etiam nunc hoc monasterium, quod jam dudum virorum est, modo piosus conventus abbatie sancti-Vinculii sub congregatione sancti Mauri.

Po-

Postero anno, qui fuit ejus seculi annus quinquagesimus-nonus, Jonas abbas Cabilonem iussu Chlotharii regis & matris ejus Bathildis proficiscens, in Reomacensi monasterio hospitatus, rogatu Hunne abbatis & fratrum ejus loci aliquot ibidem diebus sublitit, ac libellum de vita sancti Johannis Reomacensis abbatis primi recognovit, adjecto brevi de ejus miracula dialogo, interiocutore, Lero diacono ac monacho, ad imitationem Severi Sulpicii, qui similem dialogum de sancti Martini virtutibus edidit. Que de Jona diximus, probat ejus prefatiuncula, vice S. Johannis prefata in codice Fossatensi perverfulto, in hunc modum. *Annus centesimo post expletiorem numerum sancti Victorii episcopi, cyclum recapitulavit, anno tertio domus Chlotharii regis indolis ex iussu ipsius principis vel generis sue domus Bathilda regina, cum ad urbem Cabilonensem non magis secunda, prateritis, paucis diebus nisi pro labore itineris quiescit; nullus presibus domus Hannone, fratrumque ipsius cunctis, ut quos per discipulis memorari confessoris Christi vel posteros eorum oraculo compari erat, de actuali vita ac spiritali conversatione emendaret, articulum fructuosa ita commisit. Hactenus Jone prefatiuncula, ex codice Fossatensi, a nobis aliis (*) relata cum suis notis, quos ex illis codicibus hie emendavimus. In illis codicibus deest prius versus de cyclo Victorii, qui maximi momenti est ad definiendum annum obitus Chlodovei junioris ex anno regni Chlotharii ejus filii tertio, quem Jonas componit cum anno centesimo secunde periodi cycli Victorii Aquitani. Constat hic cyclus annis quingentis triginta-duobus, ab anno Christi domini vicessimo-octavo Inchoatis, quem annum Victorius Christi passione & consulari Geminozorum predictum existimavit. Quare ut prima, ejus cycli periodus ad vulgares Christi annos reducat, predicta summe annorum quingentorum triginta-duorum addendi sunt anni viginti-septem, qui cum illa summa annos quingentos undeciesaginta consuevit, ex quibus constat prima periodus cycli Victoriani. Annus itaque centesimus recapitulavit seu secunde periodi coincidit cum anno sexcentesimo quinquagesimo-nono. Is annus tertius est Chlotharii regis, relicto Jona: ex quo intelligitur, Chlodoveum, Chlotharii patrem ac decessorem, anno sexcentesimo quinquagesimo-sexto decessisse. Jonas abbas, superioris prefatiuncule & libellorum subsequentiū scriptor, non alius videtur quam Jonas Bobienis monachus; idque probant nomini illi, excepto Fossatensi, codices, in quibus Jona abbas disciplina beati Columani eruditus legitur. Cujus rei causā Cabilonem a Chlothario & Bathilde missus sit, nobis incompertum: forte ut de Aunemundi Lugdunensis episcopi cade prope illam urbem recens patrata, inquireret, corpūque ejus cum debita pompa deferendum, & in puellari sancti Petri monasterio sepeliendum curaret. Hannone seu Hunna, Reomacensis abbas, ejus rogatu Jona librum de vita sancti Johannis auxit, scripturus loci rector erat a sancto Johanne: ejus successores fuerunt sanctus Silvester, Mummolus, Leopardinus, Sicarius, Bobo, & post eos Hunna: ejus tempore Sigouldus Lingonum episcopus Reomacensibus privilegium de consecratione, abbati, de fraterna dilectione, & caritativa fratrum cultivatione & emendatione, aliisque rebus concessit: quod Guillelmus antistes secolo duodecimo confirmavit. Hunnam ex eunobio Limorio eductum fuisse, ac Luxovensem normam. Reomacensibus tradidisse Petrus Roverius scribit in historia Reomacensi.*

Interea temporis Eligius, sanctissimus Noviomagenis antistes, post redemptos captivos penę innumerabiles, post collectos monachorum, sacrarumque virginum multos greges, post incredibilem pecunie summam egenis distributam, annos natus amplius ferequaginta, levissima febre correptus, vicine mortis precibus, familiaribus ac ministris suis pacem & caritatem commendavit: tum Balderedum, Tornacensis monasterii (*) sancti Martini abbatem, monuit, ut ne Tornacum amplius reverteretur, sed cum fratribus suis, cœnobii sancti Lupi monachis, Noviomagi in posterum degeret. Si fecus faceret, sibi pro certo constare, eum non amplius vivum inde reverfurum; quod ille post sancti viri obitum expertus est: nam viri Dei vaticinio insuper habito, reversus Tornacum, a turba irruente cessus, confosculūque est. Morbo perseverans & incremente, Eligius pridie kalendas Decembris suos denuo hortatur, Jesum ut semper ament ac respicient, ejusque præcepta suis alii, ut animis insistant; incertum mortalis vite ac conditionis statum puglet ob occurrentes, los habeant; & Dei tremendum judicium formident. His dictis, orationes seu sermos suos convocari iussit, ejusque monasterii præcipua in reliquum vite ad mansuetudinem assignavit. Ad hæc omnes in lacrymas & gemitus effusus fuit: obtestanturque, ut de monasteriis, que Christo auspice edificaverat, magnam sollicitudinem gererent. Sub vesperam, in genua prostravit, ut oves sibi creditis summo Pastori commendaret, obitū precatus, ut Deus dignum ecclesie sue pastorem provideret.

ANN. CHL.
69.
LXVI.
Jona abbas &
Johannem
Reomacensis
libris.

(*) Anstet.
p. 1. p. 114.
& 115.

Reomacensis
abbatis.

LXVII.
S. Eligii obit.
tate & sepul.
tura.
(*) P. 69. 114.
num. 15.

De.

ANN. CHIR.
1816.

Denique horâ primâ noctis sancta illa anima, sarcinâ carnis obiectâ, ad suum le-
ta revolvit auctorem.

Hoc nuntio accepto, Balchithi regina cum multo comitatu proprio adit, facrumque corpus ad mortuum suum Calam deferri tentavit, ob idque triduum peregrinam indixit. Cuius rei Norwegenses contra magnopere reclamantes, nec ferre cum regina, qui quae ferebant, norwegialesque; ipsa denum comitatu pedibus pons pergit, et Norwegiensibus effectus, reginam cum universo comitatu pedibus persequitur, atque ab episcopis in suburbano sancti Lupi monasterio, ad larum istius transito compositus. Illic *rababum caprinum* ferebro suspensum cum viro quidam diaconus, Svarus natione, fufcipiunt; Sparvus abbas sancti Lupi basilicam, viro admonitus a viro quidam, recuperavit. Hunc puto Sparum esse, qui fandi appellatur in vetustis italiis, palterio Germanorum nostra bibliotheca adijcitur. Idem Eligius tricenno post obitum dei, cuidam cellano fce inbas, hominibus Del simplici & refo, Duclendone presbytero non longe ab urbe Parisiaca, foras in fandi Dionysii conuio manens, quem Eligius vivens frequenter visitare consueverat, in specie apparuit, valneque vinarium fua benedictione replevit. Balchithi etiam regina conspectus est non femel, etique perausit ut auri, gemmarumque ornamenta abiceret: que omnia, praefer brachia sua, deorsum celsissima pro-

(c) *Stellen*
Stellen, 1. 1.
 (d) *Stellen*, 1. 1.
 (e) *Stellen*, 1. 1.
 (f) *Stellen*, 1. 1.
 (g) *Stellen*, 1. 1.
 (h) *Stellen*, 1. 1.
 (i) *Stellen*, 1. 1.
 (j) *Stellen*, 1. 1.
 (k) *Stellen*, 1. 1.
 (l) *Stellen*, 1. 1.
 (m) *Stellen*, 1. 1.
 (n) *Stellen*, 1. 1.
 (o) *Stellen*, 1. 1.
 (p) *Stellen*, 1. 1.
 (q) *Stellen*, 1. 1.
 (r) *Stellen*, 1. 1.
 (s) *Stellen*, 1. 1.
 (t) *Stellen*, 1. 1.
 (u) *Stellen*, 1. 1.
 (v) *Stellen*, 1. 1.
 (w) *Stellen*, 1. 1.
 (x) *Stellen*, 1. 1.
 (y) *Stellen*, 1. 1.
 (z) *Stellen*, 1. 1.

gina, & super ejus tumolum *repaw* seu *umbellam*, (*tumbans* (*a*) alibi appellat. *Audoenus*) ex auro & argento fabricari curavit. Hanc diebus quadragesimo (*b*) propter fulgorem auri vel nitorem gemmarum velamine linteo vel holofotico operis non erat. *Sindonem* *Audoenus* paullo post vocat, non aliter forte interpretandus, ubi loquitur (*c*) de *subteris christifidis*, quibus tegerantur reliquie.

Jerandi men
ad tervaleen
B. Elgii.

In Eliigo locum sanctus est in fede Noriomanis Mummoliis abbas vetere monasterii Sithienis, sancti Bortini socius & collega cum Ebertramno monacho, qui sancti Quintini basilicæ, tempore temporis monachorum, apud Augustam Vleomas duorum abbas eodem fere tempore a Mummolio præfectus fuit. Mummoliis, in sanctum decemorem fere paulo insignior, ex penis sibi inflicti cum revereri d. l. dicit. Forte res quidam catenis confectus ad supplicium ducatur. Is ex manibus se tenementum elapsus, ad tumulum sancti Elii confugit, & disrupta semel & iterum divinitus catenis, liber evasit. Sub hac ad sancti Elii basilicam accessit episcopus, cuius narratio miraculo vilius est, ad horam subtrahit. Tum basilicæ egrediens, equum ad prædium sancti Elii adducit, & coarctat, & mox equum excutit, adeoque gravissime vulnerat. culpam vel fero agnovit. Idem eodem basilicæ abati equum, a sancto Eliigo ei conceditur, sibi vindicare: sed eodem potius instatim equum restituit, coarctas est.

LXIX.
 Jurandi ritu
 super reli-
 gionis sancto
 Farn.
 (6) *Lex Me-*
moen. tit. 6.
§. 1.

Per hos dies furtum quoddam in agro Noviomagensi factum est. Auctor hujus sceleris infamulatur adolescens quidam, qui culpam in patrem suum falsi iniviam recepit. Ambo ad iudicium sistuntur, nec mos illorum temporum erat, coram episcopo & comite. Cuius alterutro illi procederet, nec furti auctorem discernere iudices possent; facramento ad S. Eligii tumulum rem finiri decernerant. Sacramento prolo-
to, filius mox a diemone arreptus, in terram dejectus, se leque discerpens voluta-
batur: fed prolati, orante cum aliis patre, meritis sancti confectis relliquis fanati-
ci est. Gravius animadversum in hominem alium, qui agens in Calvo-monte, ad
basilicam sancti Eligii permentem, occupaverat, oblitente Sparvo abbate. Cau-
sa perliata ad palatium, a principe iudicium emanavit, ut res iurejurando secundum
Francorum legem, diversis utrimque iurastoribus additis, finiret. Abbas rogavit,
si ille episcopus, facramento diceret. Ita regis opinio non placuit. Venit enim
ad S. Eligii basilicam, et locum locutus. Tunc hostes se invicem persequen-
tes perjurium, pre agnificatione, manum super sanctum loculum iurastura le-
vant: ut in medio fidei facramento verbo contremiscentis, seculisus in terram co-
ruit; & mox divaricatis dentibus, oculisque reverberatis, dido, ut Sparvus terram
suam reciperet. divisumque necquis intulerit.

juramenta præstabant. Sic Tassilo, reffe Eginhardo, fidelitatem regi Pippino & filiis ejus promissit primò super corpus sancti Dionysii, tum super corpus sancti Martini, denique super corpus sancti Germani. Porro unusquisque in manus personarum sui sexus & ordinis jurabat viri in manus virorum, mulieres in manus mulierum; sacerdotes & ministri sacri, in manus quorundam sui ordinis. Perseverabat hic ritus adhuc sæculo quarto decimo, ut discimus ex quadam charta Caroli ducis Normanniæ, data anno MCCCLXV. in qua reo presbytero probatio canonica-indicta legitur cum quinta manus presbyterorum sui ordinis. Perclarus est hac de (a) Hildebertus locus apud Hildebertum (a) archiepiscopum Turonensem, apud quem cum decanus illius ecclesie mutilationis Nicolai canonici fuisset accusatus, nullum verò testimonium Nicolaus potuisset proferre, judicatum est decanum si non pro Nicolao, pro ecclesia tamen, quæ cum habebat suspectum, debere purgari, atque in septima manus ordinis sui suam iurjurando declarare innocentiam, quod & factum est. Et quidem ipse decanus, adjunctis (b) sui sex venerabilibus viris, iurjurando suam declaravit innocentiam, cum quibus ipse septemque juravit, ut idem Hildebertus scribit. Sed de his satis superque pro loco. Plura qui volet, consulat Glossarium Cangianum.

ANN. CHR.

619.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUINTUS-DECIMUS.

Ab anno Christi 660. ad annum 669.

ANN. CHR.
660.
1.
Bertinus no-
vum Sithien-
se monaste-
rium regit.

MUMMOLINO in sedem Noviomagensem eveho, Bertinus relicto veteri monasterio, novo extruendo seu periclando, quod a Mummolino incceptum fuerat, Sithienſi monasterio cogitationes suas omnes operamque impendit. Causam mutandi Veteris-monasterii hanc fuisse tradunt, quod locus angustior eſſet, quam ut capien-
da numeroſae monachorum congregationi ſuſciperet. Hinc amplio-
rem ac commodiorem locum perquiſitum Mummolinus & Bertinus,

naviculâ abſque renſe coſtituta, paluſoſa circumſpecta loca perſuſtraſſe, & in poſtea, ubi nunc ſancti Bertini nobiliſſimum monaſterium cernitur, ad Agnionem (*) ſuſſum ſubſiſtiſſe dicuntur; tuncque Bertinus hunc locum in ſedem ac requiem ſibi perpetuam elegiſſe. Inchoato novo monaſterio, Mummolinus in ſancti Eligii cathedram Noviomagenſem promotus eſt, poſtquam annis quatuordecim Veteris-monasterium texiſſet; novique monaſterii Sithienſis fabrica & regimen Bertino ceſſit. Hunc eam ob cauſam nonnulli peſimum Sithienſis monaſterii abbatem agnoſcunt, expoſito Mummolino, qui non novi, ſed Veteris-monasterii abbas fuit. Thomas Cantuarienſis poſtiffex ſanctiſſimus, eum patrium ſolum ob Hemeli regis iras vertere coaſtus eſſet, tranſiſſo oceano appulit ad Veteris-monasterium, *eremitorium quondam glorioſi conſeſſoris Bertini*, ibique per tres dies lauit; quarto die ſuſcepſus in monaſterio Sithienſi, quod altero tantum, miſſiſſi diſtat a Veteri-monasterio, jam pridem tectaſto in vicum, ſancti Mummolini nomine inſigam. Novi monaſterii baſilica in honorem ſancti Petri conſecrata, tantus brevi monachorum numerus ibidem accrevit, ut Bertino abbate centum quinquaginta illie coadunati referantur, quos ſub diſtincto ſanctae regule iugo vir ſanctus moderabatur. Creſcente monachorum numero & religione, crevit & poſſeſſionum copia. In primis vit quidam praedire ſe, plus proximam Wornholſtum Sithienſibus conceſſit: quo in loco ſancti Martini oratoriam erectum, eſt cum exiguo ſtatim conventu, quem ſanctus Winnocus principio illuſtravit. Nunc parochialis eſt ſancti Martini eccleſia in inſula. Inter duas illas ſancti Petri & ſancti Martini baſilicas Johannes Iperius tradit interceſſiſſe hoſpitale, pauperum ſeu domum-eleemoſynae, & viam utriusque ad comendandum ex uno loco in allum. Ad huc inter duas portas monaſterii juxta eccleſiam S. Martini comanebant, ſic idem auctor, moniales, quae dicebantur converſae, ſub habitu religionis, non tamen ſub poſſeſſione regulari, pauperibus in hoſpitali ſervientes,

11 velles sacras & ornamenta ecclesie reficientes, que etiam monachorum matres,
 12 foreces & propinquas, quibus monasterium ingredi non licebat, excipiebant.
 13 Perfectis omnibus, que ad fratrum habitationem necessaria videbantur, Audoma-
 14 rus episcopus in vicino colle basilicam extrui curavit cum adjuncto cimiterio, in
 15 quo suum ipsius, fratrumque corpora sepeliri voluit, immunitate Sithienfis mo-
 16 nachis concessa. Existant eius argumenti littere ipsius Audomari, data anno sexto
 17 Chlotharii regis: in quibus ait, se communi cum ipsis monachis opere basilicam
 18 edificasse in honorem sancte Mariæ genitricis domini nostri Jesu-Christi, ubi
 19 corpusculum suum post obitum condi deberet inter corpora monachorum, qui eò
 20 ea diversis locis & gentibus ad Deo servendum sub religioso habitu conven-
 21 rant. Hanc verò basilicam se committere patrocinio Bertini abbatis cum ipso
 22 monasterio Sithienfi sub integra libertate & immunitate a potestate episcopali,
 23 quale privilegium antiquis & novis monasteriis concessum fuerat: ita ut quid-
 24 quid prædictæ basilicæ monachi, sub libertate evangelica regulariter viverent,
 25 regio munere, seu a quibuscvis christianis, in agris, Mancipii, auro argenteo
 26 sacrisque voluminibus, vel quibuscunque speciebus, quæ ad ornamentum divini
 27 cultus vel ad opus monachorum pertinent, quocunque tempore acceperint, vel
 28 quicquid ad altare fuisset oblatum; nullus pontifex aut clericus in posterum ibi
 29 vindicare audeat, aut ad civitatem Tarsennam transferre; nec convivia in agris
 30 monachorum exigere, nisi a Sithienfi abbate fuerit invitatus; ut sic quieti sub
 31 regula sancti monachi ibidem vivere ac consistere possint, eosque pro statu eccle-
 32 siæ & salute regis, regniq. stabilitate Deum attentius precari delectet. Adum
 33 in ipsa basilica sancte Mariæ sub die decima-octava Maii, anno sexto regni domini
 34 Chlotharii regis. Hæc distavit Audomarus abbas illi seu oculis orbatus, atque alio
 35 manum ipsius dirigente subscripsit, & post eum Mummolines Noriomagensis, Au-
 36 debertus Cameracensis, Drausio Sueffionensis, Beretfridus Ambianensis, & Amala-
 37 rius Sagienfis episcopi, cum Abelo abbate Inceri loci. His accesserunt processu
 38 temporis alii Tarsennensis ecclesie antistites, Gravarergus seu Ravengerus, & Ba-
 39 ginus seu Bainus; qui pro more illorum temporum idem privilegium subscriptione
 40 sua postea confirmarunt. Sollemne quippe erat apud antiquos, ut privilegia ab
 41 episcopis concessa confirmarent eorum successores, aut novi privilegia seu diplo-
 42 matis concessione, aut certis subscriptione primarii instrumenti. In illa verò sanctæ
 43 Mariæ basilica instituti sunt etiam monachi ad quadraginta, quos Fridugisus abbas
 44 secularis in seculares canonicos seculo nono convertit: ac demum superiori pa-
 45 trum nostrorum seculo, cum jam dictum incolarum frequentia in urbem, sancti
 46 Audomari nomine decoratam, accrevisset, episcopalis sedes in eadem ecclesia ere-
 47 cta est.

Sub idem tempus Drausio seu Drausius Sueffionum antistes mox laudatus, Leu-
 48 trudi conjugi Ebroini majoris-domus auctor fuit, ut puellare beatæ Mariæ virginis
 49 cenobium apud Sueffionas extrueret. Prima ejus sedes fuit inter muros urbis &
 50 Aaonam fluvium, sed adeo angusta, ut puellas eò confluentes capere non posset.
 51 Huic incommodo aliud accedebat, quòd vicinus Axona crebris exundationibus rui-
 52 nam monasterii ædibus minaretur. Hac de causa Leutrudis viro suo Ebroino facie
 53 persuasit, ut monasterium intra muros urbis transferretur, ubi sustiniales ab
 54 aquis crescentibus tutæ, & a bellorum cladibus immunes ac secure consisterent.
 55 Suas ipsius aedes Ebroinus huic operi accommodasse fertur. Monasterii fabrica regie
 56 magnificentiæ non impar. Tres ibidem basilicæ erectæ: prima sub titulo & venera-
 57 tione sanctæ Mariæ virginis Deiparæ, cæteri urbis ecclesiæ supereminens: secun-
 58 da sancti Petri pro monachis, qui sanctimonialibus sacra ministrabant: tertia sanctæ
 59 Genovevæ ad peregrinos & egenos excipiendo. Maxima illæ virginum congrega-
 60 tio sub Ethertia prima loci abbatisa, quæ ex monasterio Jorro adscita fuerat, ut
 61 ipsi, tanquam rudibus & immaturis, ait vitæ sancti Drausionis scriptor, viam
 62 recte vivendi sub norma sanctæ institutionis ostenderet. Porro grex sacrarum vir-
 63 ginum numero meritoque fulgens in sacre devotionis religione adeo pollere coe-
 64 pit, & multitudinis puellarum excrevere, ut ipse locus, quantumvis alio capa-
 65 cior & spatiosior, omnes continere vix posset. Inter illustres nobilioresque virgi-
 66 nes eminebat Odila, Reguli seu Reoli Remorum antistitis ante cæcitatum ex le-
 67 gitimo conjugio filia; & Ada seu Adrechidus, quæ ex hoc beate Mariæ cenobio
 68 ad Cemonanos ab Agilberto propinquo suo evocata est. Sancti Benedicti regulam &
 69 eursum ad modum Luxoviensis monasterii primus illic vigiavit Drausionis episco-
 70 pi privilegium nos docet, inseritis commemorandum ex biliora ejusdem parthenonis,
 71 quam amantissimus quondam sodalis & amicus meus domnus Michael Germanus,
 72 nunquam mihi satis desideratus, gallicè composuit.

Non dia post hunc annum supervixit Teudlechildi seu Theodlechilda (*) pri-
 73

Annot. Bened. Tom. I.

G g g 2

Ma

ANN. CHR.

440.

II.

Audomarus

condi com.

privilegio.

III.

Sancta Ma.

ria cenob.

ab apud

Sueffionas.

IV.

Teudlechild.

seu Theodle-

childa.

(*) S. Theod.

childa.

ANN. CHR.
66a.

ma Jotri abbatissa, quæ vitæ integritate, aliisque virtutibus promeruit, ut ejus memoria Jotri anno culta recoleretur. Ejus monumentum, marmoreis subnixum columnis, cum aliis quinque prominentibus tumulis cernitur in medio antiquissime cryptæ sancti Pauli primi eremite, appositâ socialibus litteris inscriptione veteri, quæ in antica parte sic habet.

HOC MEMERA POST ULTIMA TRIGINTUR DATA SEPULCHRO
BEATÆ THEODILECHILDIS INTEMPERATÆ VIRGINIS,
GENERE NOBILIS. MERETIS FULGENTIS, STRIDENTE MORIBUS,
FLAGRAVIT IN DOGNATE ALMO.

& in postica partem fœmella litteris.

CENSET HUIUS MATER SACRATAS DEO VIRGINES,
SUMENTES OLEUM CUM LAMPADIBUS, FRUENTIS
... FILIAS OCCURRI REX. P. M. REG DEUM AXUT ATRA....

Alii quinque tumuli prominentes & expositi, duoque humiliores nullam preferunt inscriptionem: sed eorum unus est sanctæ Agilbertæ, alius sanctæ Balde abbatissarum; tertius reginam habens coronatam cum habitu monastico, cuiusdam Ofannæ Scottorum reginæ tumulus creditur: proximis humilior sancti Adonis, ejusdem nobilitatis & monachi: cui alter humilior eidem adheret Agilberti seu Agilberti Parisiorum, ut putant, episcopi, quem sanctæ Teudechildis germanum esse tradunt. In adjuncta crypta jacuit sanctas Ebreghisus Meldensis antistes, sanctæ Agilbertæ abbatissæ, si quæ traditioni fides, germanus frater: ejus amicus, in tumulo, dum reliquie efficerentur, repertus, lapillum exhibet cum cælara effigie sancti Pauli primi eremite, ante crucifixum genuflexi, corvo capiti superposito. Quantum religio in Jotro parthenone sub Teudechildis regimine floruerit, id argumentum est, quod Etheria ea eo assumta sit ad informandum novum cœnobium beatæ Mariæ apud Suresbonas; & quod inde paulo ante Baltheidis regina pilsina sacras virgines cum Berilana seu Bertila abbatissâ accersivit ad Calensæ monasterium in sancti loci disciplina instituendum. Colitur in Jotro sancta Teudechildis die decimâ Octobris; & quæ ei successit, sancta Agilberta undecimâ Augusti. In veteri kalendario, quod videtur fuisse parthenonis sanctæ Mariæ Sæssionensis, ante annos quingentos manu exarato, modo bibliothecæ Longipontis, notatur vi. idus Octobris memoria *Teudechildis virginis*. Pro sancta etiam habetur Balda, tertis Jotri abbatissâ, quam Molanus nonâ Decembris locat. Moda & Guilbora sœa Wilbora quarta & quinta ejusdem loci abbatissæ censentur. Anno sæculi nostri vicemoseptimo illustrissimus Philippus Cœpæmus, tunc Namnetensis, postea Leaveniensis episcopus, sacras beatarum Theodechildis & Agilbertæ reliquias e tumulis subulit, & argenteâ thecâ inclusit.

V.
S. Eligii
translatio.

Cum annus a sancti Eligii Noviomagensis antistitis obitu primus revoleretur, visum est Mummolino episcopo & Baltheidis regine, ut corpus ejus sacrum in convenientiorem locum transferretur. Huius rei causâ ædícula camerata ultra altare, lucido arca cællens designata, perrupto absidis muro contracta est, ibique condignum tanto confessori mausoleum præparatum. Recurrente depositionis ejus die, festivam translationem parant oppidani: regina verò nova eidem vestimenta holoserica, quibus vir sanctus, exutis vestibus, indueretur. Amotâ sepulcri tumâ, operculam concavo tumuli lapidi superpositum, effertur. Mox, ubi sanctum corpus revelatum est, gratissimus odor fragravit, corpusque ita integrum repperit, ut vivere adhuc in tumulo putaretur; quin etiam barba & capilli ejus, qui post obitum ei, *factæ more strati fuerant*, mirum in modum creverant, quod pro novo miraculo habitum est. Tam sacrum corpus ab episcopo & tumulo sublatum, induitur vestimentis pretiosissimis, quæ pilsima regina attulerat, versutis sub sigillo repositis; & pilsentium choro intem hinc inde conciente, personatibus organis, a lateribus altaris, ubi hæstans jacerat, ad præparatum locum transferretur, ibique cum summo honore & sollemni pompa componitur, æternæ memoriæ servandum. Auxere festivam diei jubilationem consecuta miracula. Garistodo comiti Viromandensî, Auxere festivam antistiti, dum viveret, inultu licem intenterat, basilicam ingresso, lampas sponte extincta non semel, eo recedente denovo sponte accensa, donec ille culpam agnovit, & factâ basilicæ donatione explevit. Eodem etiam adductus est Robo sœa Bozo, Ebronii majoris-domus filius, parentibus unice carus, quem gravissimus languor ad extrema redegebat. Hunc beato Eligio parentes deventus supplices, de miraculis consiliâ tanti antistitis, atque pro munere ornamenta conferant.

rant.

rant, balneumque filii eximium ad manufolium sacrum appenderunt. Nec mora Bonno convaleuit, ac deinceps integrâ sanitas gavifus est.

Hoc ipso anno, quem primum Childerici in Austria regnantis esse existimamus, conditum sancti Gregorii (*) monasterium inter Alfarix montium iuga, haud ita procul a Columbaria (**) oppido: cuius monasterii originem Childerico regi vetera loci instrumenta tribuant, idque factum tradunt sub Hilderico filio Chlodovi, nepote Dagoberti, fratre Chlotharii & Theoderici regum Francorum, Rotariique Argentine civitatis episcopo, & duce Bonifacio, a transita beati patris Gregorii pape anno quinquagesimo-quinto: quo anno hic locus a monachis inhabitari coepit, sicut ejusdem regis Hilderici scripta testantur, que apud nos sit auctor, inviolata conservantur. Primarii diplomatis breve duntaxat fragmentum refert in hac verba. *Hildericus rex Francorum Bonifacio duci. Nos admonuit amore spirituali & Avinod civitate, & regni clementia, quod sine dubio per hoc augmentum confidamus; per evangelium Francorum prouisionem salutem vestram inhabitantibus, & in colucae regimini nostri floratis, & in prosperis maneat, concessas magnitudo vestra, quia nos pro meritis vestris augmentum aliquid de rebus filii nostri sancti (loci) condonare debemus...* cetera desane in vetusto codice: sed ex alio, in quo breves monasterii annales ad paschales evolos digesti sunt, ejus principia referuntur ad hunc annum, quo primus abbas Coldwinus ponitur. Idem Childericus in alio diplomate, quod integrum suo loco asseremus, quidam alia tradit *Valdes abbas ad monasterium constitutus*; quod primatum erat monasterii nomen, ob conflatum duorum illius rivalium, quorum unus, vocabulo *Berimbach*, in alium infulsit, qui *Fachina* seu *Wachina* nuncupatur. Non raro duo *Fachine*, ambo amnes seu torrentes vocati, Einholdi, cujus consilio Childerici suæ passim donationes facit, orbo erat uxor Sigiberti regis, que, quod Childerici partibus faveret, in ejus palatio plurimum auctoritate pollebat. Imachidius alius appellatur, eodemque cum Einholdi regina, Childerici uxore, subscribit regio diplomati, quod Childericus ipse Stabulenti & Malmundariensi monasteriis rogatu Remaci episcopi conceit, apud Hollandum (*). Eadem laudatur in alio sancti Prejochi episcopi & martyris, & in diplomate Childerici pro ecclesia Barifacensi. Non dubito quin eadem sit Chmelchilii regina, cujus rogatu Dagobertus rex, ejus filius, predia quendam Tallensi ecclesie concessit, at suo loco videbimus. In veteri codice Gregorianum illud exenonium primitus exultum fuisse dicitur a monachis Gregorianis in urbe Roma monasterii, quod alias sancti Andrew vocabatur. Id scilicet fuisset illius dedicatio sub titulo sancti Gregorii pape primi, si alia ejus rei idonea probatio nobis occurreret: ceret sanctus antistes Hildolfus unum ex oecotolis Mediani-monasterii eidem sancto Gregorio eidem successit.

Initio hujus anni vel insequentis Clarus abbas Viennensis in celum abiit. Appetente mortis ejus tempore, cum in horto versaretur, correptus morbo est, fratribusque ad se convocatis, oraculum sibi divinitus factum aperuit. Sex abbas episcopos, inquit, hac civitas sub pace Christi ecclesiam gubernantes habebit. Postquam illi in pace obdormierint, sub seipsum episcopo gravissimum pagonem, persecutionis erit, quibus hac civitas sub Dei iudicio disperdenda tradetur. Monachi & loci huius incolæ partem occidentar, partem fugabuntur, incensis domibus sacris, vastatis omnibus, & pene in desolationem redactis. Nunc ergo, fratres, Dei iudicium pertimescentes, vestri curam sollicitè agite: ut, cum dies tribulationis evenierit, paratiore ad tolerandum, si qui ex vobis superstitibus fuerint, inveniamini. Quod superest, corpus meum in ecclesia beatissime martyris Blandine ejusque sociorum humate. Huius vaticinii veritatem rei eventus demonstravit, quando à Wandalis & à Sarracenis, non tantum Viennensis, sed & alie longe lateque provincie vastate sunt, ait vix sancti Clari scriptor; quod sub Wilegario antistite accidisse Ado in chronico tradit. Cum jam ex morbo Clarus decumberet, triduo ante obitum, cum semper in Dei laudibus perseveraret, visus sub crepusculum diei aperit celum; & immensam candidarum tarbarum, duce mirabilis forme juvene, super celum suum descendente iretortis oculis adspexit. Tam beatissima martyr Blandina eum blandis assati verba cepit, eumque hortari, ut iam tarbarum sequeretur, pollicita se ad tertium diem, horâ quintâ cum sancto celitum oratio adfuerat, at eum ad celeste regnum perducant, comitante illo celsitum a spirituum exercitu adversus hostiles demonis incursus. Ut se a viso illo collegit, a fratribus in ecclesiam clatus, cilicio impositus, quamdiu supervixit, a Dei laudibus non cessavit. Imminente horâ extris suis, palteriam deponere, id est recitare, coepit cum fratribus. Cum ad finem pervenissent, dicto, *Omnis spiritus laudes Deo nomen*, cum superna luce odore ineffabili totam celum, ubi vir Dei jacebat, replevit.

ANAL. CHÉ.

dco.

VI.

S. Gregorii

monasterium

in Alfarix m.

dicitur.

(*) Gregorius

et.

(**) Colum.

(*) Fabr. 1222.

p. 126.

VII.

S. Clari abbas

in celum.

ANN. CHR.
660.VIII.
Hildefont
E. Monz vit-
gationem
causat.(a) Epist. de
1. p. 304. et
305.IX.
Talonis epi-
sola de cali-
nostibus His-
panie.

vite: tumque beata illa anima carne soluta migravit ad Dominum kalendis Januarii. Funus profectus est idem odor, & ad feretri contactum paralyticus illico sanatus. Sepultus est vir sanctus, uti mandaverat, in ecclesia beate maritum Blaudae, sanctorumque martyrum quadraginta-octo, ubi miracula clarum diu jacuit. In calendario monasterii sancti Eugenii memoratur: *helvidius Januarii in pago Vinnensi, in loco qui dicitur Augusta-Cancellaria, natalis beati Clari confessoris.*

In Hispania Hildefontus abbas Agalensis sufficiens est in locum Eugenii juniore Toletani episcopi, qui annis duodecim eam ecclesiam magna cum dignitate rexit. Intra pontificatu perpetuum Deipara virginitatem edito libro asseruit adversus persequentissimos homines, (Pelagium & Helladium Mariana vocat) qui veteres Helvidianae infantie scintillas in Hispania excitare conerant. Mox erroris femina dissipata, compressisque nefarii illorum impollutorum conatus. Operæ ab Hildefonto navatæ merces casula fuit e celo allata, quam ille a beatissima Virgine accepit mense Decembri, cum ad nocturnas preces Deo persolvendas sanctæ Leocadiæ basilicam, adlisset, vigiliis fecti, nuper a Toletanis patribus in concepti verbi memoriam instituit, celebraturus. Hic liber scriptus est contra tres infideles, hoc est, contra Jovinianum, Helvidium, & Judæos, ut pater ex epistola (a) Quirici Barcinonensis episcopi, Hildefonto ob concessum sibi librum gratias agenti: cui Hildefontus cum summa animi demissione respondet. Idem Quiricus eundem hortatur ad diffinendum, cum filio, tum voce, verbum Dei ad utilitatem ecclesiæ satis carissimum, quæ & nunc nobiscum gessit in terra, & ad quam suspiramus in celum.

Ad hæc Hildefontus, ait, & id quidem cupere ex pia devotione, ut in meditatione Dei lingua simul & vita non sileant: sed temporum necessitate sic atrecti vices animorum, ut nec vita propter imminentiâ mala in tuto sit.

Hæc temporum calamitates defest Talon seu Talo Casaragustanus antistes in epistola ad eundem Quiricum Barcinonensem, cui librorum quinque de rebus divinis, ex libris Gregorii Magni a se excerptos enumeravit. Hæc epistola inscribitur in hunc modum, in codice Thuan-Colbertino: *Donno venerabili sanctissimoque viro, Quirico episcopo, Talon, indigni Casaragustana urbis episcopi, cognomento Sambel. Principio exponit, in quibus anxietatibus opus illud deformatum ac conscriptum fuerit, nempe inter illas civilium bellorum tempestates, quas Frota tyrannus adversus Reccesuithum regem excitarat, de quo nullam mentionem invenio apud scriptores Hispanicos. Opinor, inquit, neque beatitudinis vestra tempus illud, quo torrensus angui res pessiores in quorundam monibus ventalis finium, siccum sperfecit ætatem, fraudulentiæque deceptione a transte velli iuvare gressum removerit mentium perditurum. In quo quidam homo pessior atque infam capiti Frota tyrannidem sumens, adsumit fidei sui perceptoris sanctorum, adversus orthodoxam, magnamque Dei cultorem Reccesuithum principem fraudulenta pravitatem ulmina, superba adfuit christiani devotissimi adpredare parvam. Huius itaque sceleris causâ genus effera Fastorum, tyranni mentis promissa, diversis vastatibus Hiberiæ patriam populando trahitur. Hinc pro dicto: dicendi studium calamitatis intercipit magnitudo. Sed tandem convicium est ad id, quod furnidat oratio. Invenio quippe multorum christianorum sanguis effunditur. Alii jugulis, nonnulli missilibus, plerique diversis jaculis faciuntur. Innumerebilit multitudinem circum adducitur: innumera stipula subtrahuntur. Templis Dei insanguinem bellum inferitur: sacra altaria destruantur: plerique ex clericatu officio emissa obtruncantur, atque inebunata cambis, omnique multorum exponuntur caedera occisorum, ut ut septuagesimi-actos psalmi non immerito illi calamitatis congrua videatur inscriptio. Cūque nos iniustissimi quid Casaragustana urbis circumscriptus murem ambare contineret, adventumque praxati principis praesularem; omnipotens Domini misericordiam promissum: exoratos efflagitabamus; ut tyrannica jugum dominationis nequaquam cervicibus nostris fueret impositum, auxiliumque deitæ sue piissimum principi contra impiissimum hostem quantis imperaret. Sed orationes pauperum & deprecationum misericordissimum principis protinus exaudivit Dominus. Misse igitur calatus propagatore fortissimè, hunc auxilio compertitia sua sublevari, illum vero tyrannica superstitiosus autorem argentino eam conditum: qui tributus pulchrum vultum copiosum, illi vero infertur atrocissimè mortis agnitionem. In hoc igitur supra taxata impellatium terrore, licet datus, contrarius periculis circumspicere fecerimus, nimis quæpiam agere licet, nec aspiciam progrediendi aut aliquid vris libera esset facultas excolendi: nullum tamen vris laborum spiritualium incrementis concessimus, ac de sacris voluminibus solliciti sumus. Et papa Gregorius Romanus, sententiarum capitula in quingens libellis discreta, non edidit tracta conclusa, auxiliante Domino, colligendo decerpimus, atque in amaris dictis dulcibus ciborum lacrymando daperi collegimus. Reliquum hujus epistolæ cum*

reſponſo Quirici habes in tono ſecundo Amalethorum noſtrorum. Hic eſt Taſo Caſarauſgamaſis epiſcopus, qui juſſu Chindiaſuſinſi Veſgothorum regis Romanus profectus eſt, ut Gregorii Magni partem Morallium, que in Hiſpania deſiderabatur, abſque ſanctorum patrum libris, ex Romana pontificum bibliotheca referret. Martini papa ſcripſi Romani ſchedas omnes & ſingulos exentere longum fore caſus, ſicem ex die decebat, atque illam ex alia cauſa noſtebat: cõm Taſo, precibus fuſis ad ſepulcrum beati Petri, celeſti monitu, quo in locum reſideret in ſibi, elocutus eſt; tandem euri, votisque ſuis ſinem impoſuit. Deſcripſit, quos optauerat, libris, plus ac doctos antiſtes in Hiſpaniam remeavit, tumque ſententiarum libros quinque ex meris Gregorii centonibus conſtauit, ſupplemẽdo quõdam locos ex Auguſtini libris, ubi Gregorii ſcripta deſiciebant. In hiſ libris, Taſo ſepiſſimè preſert teſtimonia ex Gregorianis libris dialogorum, non ſemel ex ſecundo, in quo ſancti Benediſti ſacta reſcuntur.

Redto ad Hildeſonſium, cujus liber aduerſus impugnatores perpetue Deipare virginis eſtat in Bibliotheca patrum, incipiem ab his verbis, *Deus tuus verum deus*, ſed qui eidem tribuitur liber ſequens, *de perpetua virginitate ſancti Marie & de eius parturitione*, non eſt Hildeſonſi, ſed Palchaſii Rarberti abbatis Corbeſis, ut in ipſius Hildeſonſi actis & abbi demonſtravimus. Priorem illum Hildeſonſi librum deſcripſit, atque ex Hiſpania reſtulit Godeſcalcus Antientis epiſcopus ſeculo decimo, cõm in Galliam veni cauſa ad ſanctum Jacobum profectus eſſet; ſimulque librum de peſſis Hildeſonſi, quem librum eſſe Juliani Tolentani antiſtis exiſtimavit. Eundem Hildeſonſi librum perquiri ſeculo duodecimo Bartholomæus Laudunenſis epiſcopus per Hermannum monachum, qui cum in urbe Carthago reperit, repertumque deſcripſit, ut patet ex ejus præſatione ubi dicitur librum de miraculis beate Marie Laudunenſis, ubi non unum, ſed tres libellos Hildeſonſi de virginitate beate Marie commemorat, quod liber ille in tres veluti partes, contra totidem adverſarios, Heliſidum, Jovinianum, & Jatro, ſcriptus eſſet. Premittit Hermannus, ſe ex mandato Bartholomæi epiſcopi ſei profectum in Hiſpaniam ad videndum glorioſum regem Hildeſonſium, materteræ ejus ſillum, ab eodem rege promiſſum accepiſſe, ſi Hermannus ſecundo ad ipſum reverteretur, ſe ei donaturum cauſam præſentiffimam, quam beata Dei genitrix ſanctæ Hildeſonſi dederat, ob reuerentiam trium libellorum, quos de virginitate ſua compoſerat. Albam abſolute quandoque vocabant cauſam illam, quod ex pinno albo conſecta eſſet. Hanc cõm Syagrius antidia aliquando reliſſe & arroganter induiſſet, repente exiſtraſſe dicitur.

ANN. CIII.
666.

X.
Hildeſonſi li-
ber quæſitus.

IN Galliam nos vocat ſanctus Amandus Traieſtenſis olim epiſcopus, cui Childericus rex Baſilicam (*) villam pagi Laudunenſis, haud longè a Codicacæ (†) oppido, ad exiſtendum ibidem monaſterium conceſſit anno regni ſui ſecundo. Exiſtat regium hac de re diploma in codice diplomatum apud Miram, & apud alios, ſub hac inſcriptione: *Childericus rex Francorum, & Himnechildis regina, viri illuſtri Beruino cuſti, & Berelando vicario*; ubi loco Himnechildis alii Balchildem Childericus gentilem, alii Rilechildem ejus uxorem perpetam ſubſtituendam volunt, ut ex his, que ſuperius (a) diximus, intelligitur. Pergit Childericus dicere, ſe propter amorem Dei & amorem celeſtem apoſtolico patri ſuo Amando epiſcopo villam ſuam, nuncupatam Baſilicam, ſtram in pago Laudunenſi, quam eo uſque ſicis tenebat, promiſſimã devotione cum univerſis villis ad eam pertinentibus concedere, & conceſſam eſſe velle: adeo ut ipſe pontifex domum Amandus ad opus monachorum ſuorum, abſque ulla contradictione vel diminutione teneat ac poſſideat, ſicut eam ſicis tenuit ac poſſedit. Subſcribit Childericus, & poſt eum Himnechildis regina, que uxor fuerat Sigiberti olim Auſtraſorum regis, aliis Elmchildis appellata. Datum eſt diploma ſub die kalendarum Auguſti, anno ſecundo regnate domini noſtri Childerici rege, dum in Lauduni moraretur, ut ex Palippo abbate Bonæ-ſpei diſcimus. Non multo poſt hæc donationem Amandus eo in loco monaſterium inchoavit, eidemque præſecit Andream monachum, qui poſtmodum Elnonenſis monaſteri abbatis fuſus eſt. Hac parent ex ipſius Amandi litteris a nobis aliis (b) editis, quibus in pro remedio anime ſue vel retributione vite æternæ, ea que ſibi ex munificentia domni Hildericus regis, accon & præceſſe domine Himnechildis regine collata fuerant, hoc eſt villam Baſilicam in pago Laudunenſi ſitam, abt curnobien in loco dicto Fervin, ſollas in honore ſancti Petri & Pauli apoſtoli (ita loquebantur) vel reliquorum dominorum, ſub regula domni Benediſti, ſeu domni Columbani conſtituere inchoaverat, venerabili viro Andree, quem ibidem abbatem præſecerat, tridit, cum omnibus ad eam villam pertinentibus, aliisque poſſeſſiones & ſanctas,

ANN. CIII.
666.
XI.
Basilicæ monaſterium.
Basilicæ Amandus.
(*) Basilicæ.
(†) Codicæ.
(a) ſuperius.
(b) ſuperius.

(d) Basilicæ.
Andree.
rege.

22 qua.

ANAL. CHRE. 22. quas dux Fulonaldus, Coninus archidiaconus, & vir illustris Chedenoaldus quon-
dam ipsi dederant, necnon terram, quam idem Chedenoaldus & illustris vir Wl-
felmus super fluvio Selmertia ad monasterium edificandum primitus concesserant.
23. Adom Lauduno civitate octavo-decimo kalendas Septembris, anno quinto regni
domini nostri Childerici regis. His litteris post Amandum subscribit Artola episcopus
Laudunensis cum aliis presbyteris ac diaconis. Superius donationi adscrip-
sit Baudemundus monachus in libro de vita sancti Amandi: ubi Hildericus rex
& Himnechildis regina vine sancto cellulam, quæ vocatur Barisacus, cum ad-
iacentibus appendicibus condonasse perhibentur. Hactenus subscit cella Barisa-
censis, Elnonensi S. Amandi monasterio subiecta.

XII. 24. Quanti hunc sanctum antillitem faceret Childericus, probant insuper alia ab eo-
dem rege eidem factæ donationes. Sub hoc tempore, postquam Amandus per an-
nos aliquot Elnone substitisset, in Vastoniam demum accersitus est ab illius gentis
populis, qui ejus olim adhortationibus & exemplis informari fuerant. Dum eo iter
faceret per Aquitaniam, monasteria ibidem edificare coëgit. Eam ob rem Chil-
dericus regem adit, velle Baudemundum, ab eoque quoddam municipium, non-
ambigenti aut cupiditatis causâ, sed ob animarum salutem, ad existendum mona-
sterium humiliter postulavit. Postulationi facillè annuit princeps, eique locum
dedit, Nantum nomine, in quo vir Domini cenobium erexit. Id gravatè admo-
dum tulit Mummulus antistes Oxindis, (a) seu Oxindis, an Uacensis, an po-
tius Atistensis, de cujus loci episcopatu Gregorius Turon. in lib. 5. histor. cap.
5. cumquo loco expellere, aut e medio tollere decrevit. Missi ad hoc facillè,
cùm virum Dei ad supercilium montis, quasi cuiusdam monasterii locum designa-
turi, sed re verâ ipsum interfecturi, adduxissent; ortu subito pluvie, grandinisve
tempestate, tanta caligine offusi sunt, nihil ut penitus viderent, & de salute sua
jam penè desperantes, vitam ab eo supplices peterent, cui cum eripere moliebantur.
At, redidit ad viri Dei preces serenitate, sancti apparitores recepto lumine
incolentes ad sua se se quantocius receperunt. Superest etiam nunc Nantensis (*)
monasterium sub ordine sancti Benedicti in pago Vabrensi, quævis levis diffinitum
a Vabro urbe modò episcopali sub archiepiscopo nunc Albensi: ubi olim monaste-
rium idem erat, facile nono constructum a Rainundo comite Tolosano.

(a) P. infra
484. Aliud insuper monasterium in Vauro (*) oppido ad Agorum fluvium edificavit sanctus
Alanus, cujus acta cum actis sancti Amandi omnino confusa sunt. Legimus libel-
lum de ejus vita nondum editum in lucem, in quo sanctus Alanus a Sigilbergo
rege Vaurum imperavisse dicitur, & ibi cenobium edificasse: sed episcopos
proxime civitatis hoc molestè tulisse, suisque iussu funus, ut inde eum spi-
cerent, aut certe occiderent; quæ Baudemundus occasione Nantensis monaste-
rii Amando accidisse testatur, scriptor utique potioris auctoritatis. Ut ut est, cer-
tum est eo tempore in oppido Vauro edificatum fuisse monasterium, idque a Johan-
ne vicelimo-secundo conversum fuisse in ecclesiam cathedralem sub metropoli Ta-
losano, quæ ecclesia sanctum Alanum patronum, atque haud dubiè ædificari agro-
scit, five alius fuisse ab Amando, five idem cum illo, uti acta sancti Alani indica-
re videtur, eadem prorsus cum actis sancti Amandi. Quamquam omnino diverso
fuisse nullus dubito, ob diversitatem eum nominum, tum seclorum; siquidem sancti
Amandi festus dies incidit in sextum Februarii; sancti Alani (*) in vicissimum-
quintum Novembris; tamen ambo eodem seculo vixisse creduntur. Neque verò
alia desunt exempla, in quibus diversa sanctis eadem acta tribuuntur. Sic Alberto
abbati Casbronensi acta sancti Ebulfi abbatis Uperensis supponuntur: sic Moona-
nus virgini Biteracensis acta sanctæ Gertrudis abbatisse Nivialensis: ut patet ex col-
latione a Carolo Contino (†) accuratè facta in annuum suorum tomo tertio.

(*) Nant.
XIII. Eadem consilio accidit, ut superius (g) jam diximus, hicque, ut in loco, repetere
juvat, in narratione de origine monasterii Nantuacensis apud Sebastianum, quod
cum Naotensi pagu Vabrensi confunditur in historia Sebastiani Samuele Guichenon-
is, ubi refertur vita (d) sancti Amandi, cui Nantuacensis monasterii constructio
idem tribuitur. Eodem errore Elnonem Belgii confudit auctor ille, quicquid est,
cùm monte quodam Helnone Nantuadi proximo; & Elnonensem Gallie Belgicæ mo-
nasterium cum Nantuacens, ubi sanctum Amandum sepulcrum fuisse, eique corpus
asserunt commisit. Quin etiam civitatem, ut ipse vocat, Oxindensem, sitam
in finibus Lugdunensium, sed postmodum a Sarracenis, Vandalis, & Gothis de-
structam, illic trahit; adeoque Mummulum, ejusdem urbis (i) superis placet) an-
tistitem, qui virum Dei Amandum ob constructionem Nantuacensis monasterii per-
fuerat volentem, id usum curi ex commentitio illo auctore elicere possumus, quod
Nantuacem, ut ipse vocat, situm sit in grata planitie, cui vocabulum Merisus,
secundâ piscium, & aquis irrigus, in quam scilicet bñdo cursu influant duo alve-
i eo aquæ, Oxix & Lengis, delabentes in quoddam stagnum juxta positum, (i) la-
cum

(*) E. Alan.
(†) Contino.
489. a. d.
XIV. Nantuacensis
confunditur
cum Nantuac-
ensis.

(g) supra, lib.
22. a. 484.
(d) supra, lib.
22. a. 484.
(i) supra, lib.
22. a. 484.

(*) Nant.
(*) Oxindis.
(*) Elnonem.

(*) Nant.
(*) Oxindis.
(*) Elnonem.

(*) Nant.
(*) Oxindis.
(*) Elnonem.

(*) Nant.
(*) Oxindis.
(*) Elnonem.

(*) Nant.
(*) Oxindis.
(*) Elnonem.

(*) Nant.
(*) Oxindis.
(*) Elnonem.

(*) Nant.
(*) Oxindis.
(*) Elnonem.

(*) Nant.
(*) Oxindis.
(*) Elnonem.

(*) Nant.
(*) Oxindis.
(*) Elnonem.

(*) Nant.
(*) Oxindis.
(*) Elnonem.

zum Nantuaum vocant) non modicum incolis questum & commodum affert. Subdit idem auctor, eo in loca ecclesiam in honorem beati Andrew apostoli edificatam fuisse ante conditum monasterium, cuius basilica beato Petro primitus sacra-
 ta. Locus dictus est Nantoade a multitudine aquarum inibi confluentium, ut in chronico (a) Besufeni legitur. Ceterum an hujus cenobii auctor dictus sit Amandus, aut quis demum fuerit Amandus ille, nobis incognitum esse confitemur. Quan-
 quam ejus monasterii antiquitatem ad seculum septimum referendam esse illud fa-
 cile persuadet, quod Syagrius, ejusdem loci abbas, inunctioni Pippini regis, a Sco-
 phano papa secundo apud sanctum Dionysium facta, interfuisse dicitur; & seculo
 subsequente monasterium Nantuaensium recensetur inter illa monasteria, que tantum do-
 no regi absque milita debebant. Falsa est apud Guichenonem Gregorii papae epi-
 stola ad Childericum Francorum regem; falsum & diploma sub nomine ipsius Child-
 erici de conditione monasterii Nantuaensis. Major est fides diplomati Pippini re-
 gis, quo ejus monasterii villas & possessiones a potestate judicum publicorum
 eximit ad petitionem venerabilis viri Syagrii abbatis monasterii Nantuaici, quod
 est constructum in honore beate Dei genitricis Mariae & sancti Petri apostoli vel
 ceterorum sanctorum; quod diploma datum est anno regni ejus sexto, in Attiniano
 palatin. litterarum precarie Anselmudi & Caelii ejus conjugis inscriptis sunt Do-
 minus & sacrosancta ecclesia in honore sancti Petri principis apostolorum & sancte Dei
 genitricis Mariae & sancti Michaelis archangelii, cui vir venerabilis Godefridus ab-
 bas & diaconus tunc praeerat, Hludowic imperante. Verum Lotherius rex Fran-
 corum monasterium sancti Amandi appellat seculo subsequente, nimirum in illo di-
 plomate, quo, postulante Gerbergâ reginâ matre suâ, monasterium in honore
 sancti Amandi constructum in comitatu Trahelfino, quod absque rectoribus, vel
 ti in loci inhabitabilibus situm erat, Chuniaco subijcit eo pacto, ut illud con-
 struatur in habitabilibus locis. Datum in Divionensi palatio, anno regni ejus sex-
 to. Deinceps tamen in antiquis ejusdem loci chartis monasterium S. Petri par-
 tium appellatur. In veteri calendario tum Nantuaensi, tum Condastensi sive S.
 Augudi, legitur, v. kalendas Junii, in pago Lugdunensi, Helmonis canoni, quod
 vulgò nuncupatur Nantuaicis, translatum corporis sancti Amandi episcopi Transfracti
 civitatis, edificatoris supra dicti canoni, indeque sepulti: quod non approbando
 reatum velim, sed historici munere fungendo, ne quid a me praetermissum hanc
 in rem videatur. Nusquam enim Helmonem cum Nantoade confusum reperio, nisi
 in vitiosis instrumentis, & siquidem Amandus Trajectensis episcopus Nantuaense
 monasterium condiderit; corpus tamen ejus nec ibi sepultum, nec translatum fuisse
 persuasum habeo: cum certò in Elneonensi ad Scarpum monasterio sepultum sit.
 Regnante apud Austruos Childerico, Gundelbertus, Senonum, ut perhibent
 antiques, dimisso episcopatu in Vosagum secessit, ibique monasterium, Childerico
 rege fundum suppeditante, construxit, quod in reliquâ civitatis memoria Seno-
 nenle (*) seu Senoniense placuit appellari. Childerici regis hac de re praece-
 ptum in Appendice referemus, nobis communicatum a reverendissimo patre Hyacin-
 tho Alliot, Mediani monasterii abbate, cujus in nos benevolentiam, & in histo-
 riam nostram studium indefessum facis pro merito commendare non possumus. Val-
 litur Hugo monachus Autisiodorensis in chronologia sua, ubi Gundelbertum, quem
 Gumbertum vocat, in fide institutum Senonenium postponit Godefrido, sexto
 ab Emmono successori: cum e contrario Gundelbertus, si verè Senonum episcopus,
 & non potius chorepiscopus fuit, Emmonem anteposendus sit, ut constat tum ex di-
 plomate Childerici regis, qui non alius est a filio Chlodovei junioris; tum ex eta-
 te Deodati & Hildulfi episcoporum, quibus aequalis castris Gundelbertus; tum
 ex catalogo abbatum Senonenis monasterii, in quo Angelramus, principatu
 Caroli Magni Mettensis antiques, ipse loci abbas a fundatore Gundelberto so-
 gnomis, Norgandum cellarum constructum abbatem, testante Richer'o (b) Senonenis
 monacho, apud quem ejus loci abbatem primi hoc ordine (c) recensentur: Gun-
 delbertus, monasterii auctor & primus abbas; deus Magnernannus, Agericus,
 Magernannus, qui fortè non distinguendus a Magernanno, Bonciolum, Stephanus,
 Angirannus Mettensis episcopus, qui sui loco virum religiosum Norgandum
 praefecit. Concessi fundi metas Childericus ita designasse perhibetur in chroni-
 ca Senoneni: a rupe, quae Altrapetra dicitur, per cacumen montis, usque ad
 villam, quae Cella dicta est, per ripam fluvii per eandem viam decurreret,
 usque ad locum, qui Mare dicitur. Inde ad Grandem-fontanem, ac per rivum
 tum qui Wacoon appellatur, usque ad fluvium Brufcam, & per ripam Brufcae us-
 que ad cacumen montis juxta sanctum Stephanum, & inde ad rivulum Petros-
 sum, qui fuit per claustrum Mediani monasterii, de quo inferius auri sumus.
 Hos limites accuratius distinguat Childerici praeceptum in appendice referendum.

ANN. CHR.
665.(a) Epistol. 86.
1. p. 337.XV.
Senonenis
monasterii
conditi Gun-
delbertus.
(*) Senoni.(b) Epistol. 86.
1. p. 303.
(c) Ibid. p. 397.

ANN. CHE.
664.

Et in loco, pro fira & vicina montium excelsum facti ameno; Gundelbertus duplicem basilicam cupi adiuncto monasterio extraxit: unam in honorem sanctae & perpetuae virginis Mariae, ad quam monasterium cum suis officiis edificasse dicitur: alteram beato Petri apostolorum principi consecravit. Superest basilica beatae Mariae rotundo opere, qualis ab ipso Gundelberto concessa est: altera sancti Petri recentior intervixit officio monachum Benedictinae congregationis sancti Vitosi. Consimilis est omnino rotunda basilica apud Hugonis-curiam, qui locus, Senonis vicinus, olim monasterio insignis erat. Incertus annus mortis Gundelberti;

(*) *Myssolis.* incertus quoque sepultura locus, quem nonnulli apud Medium-vicum (*) statuunt. Nec fere certior ejus cultus, quem non in fastis sacris, ne quidem domesticis, notatum invenimus. In necrologio tamen Senonensi legitur xvi. kalend. Novemb., commemoratio sancti Gundelberti praefati, hujus loci fundatoris; *Megervani, Trederadi, Perini, Motheri, Wipodi, abbatum & sacerdotum Senonensis monasterii*, haud dubie primorum. A Wipodo Wipodi-cella nominatur apud Richerium (*) in chronico, quod in tomo tertio Spicilegii Acheriani, vulgatum est.

(*) *Richen. lib. xvi.* Existat jam eo tempore proximum aliud monasterium, vocabulo Stivagium, (*), ad occidentalem plagam super Mortam (*) fluvium, cujus auctorem & originem ignoravit Richerius monachus ante annos quadringentos. Bodo, Tulliacorum seculo septimo episcopus, alio nomine Leudinus, sancto Stephano; Tullensis ecclesiae patrono, contulisse dicitur *locum Stivagium*, sibi a parentibus

provenientem, ubi monasterium in honorem beati Petri apostoli construxit super fluvium *Muri*, & duodecim canonicos aggregavit, ut legitur in actis episcoporum Tullensium recentiorum editis. Erunt tamen, inquit Richerius, eo in loco ordinis sancti Benedicti monachos primo existisse, deinde sanctimoniales; quibus postea denique monachi successerunt: evadit canonicos seculares, ac denique ordinis Praemonstratensis canonicos regulares, qui hactenus ibidem perseverant. Rursum canonicos regulares sancti Augustini aut secularibus successisse, successerisque huiusmodi canonicos iterum seculares ante Praemonstratenses. Monasterium istud seculo nono Richardi imperatrix in propriam possessionem obtinuit, illudque Andelensis parthenoni ab se condito in perpetuum subiecit. Dein Mathildis Andelensis abbatissa, consilio & consensu totius capituli sanctimonialium & canonicorum suorum, necnon Hugonis comitis ejusdem loci advocati, Stivagium Praemonstratensibus concessit ad petitionem canonicorum secularium, qui ejusdem, loci diu habitatores fuerant, ut legimus in diplomate Eugenii tertii pro confirmatione bonorum ecclesiae Stivagienfis.

XVII. Anno Chlotharii regis sexto, placuit Mummolino Novionagenfi episcopo & Bertino abbati Sithiensis aliqua inter se se praedia commutare, eaque commutationem regio diplomate confirmari. Data ex parte Mummolini episcopi villa, nomine Vailia, cum quatuor aliis villis, quas a viro venerabili Ebertranno abbate

basilicae seu cenobii sancti Quintini acceperat pro portione ejusdem Vailis. Bertinus vero Mummolino episcopo vicissim cessit portionem, quam habebat in villa Vaulente pagi Constantiensis, quam a viro illustri Agilulfo ex simili portione acceperat. Hanc commutationem confirmavit Chlotharius, adimplente praecelsi domini & genitrice sua Baltheilde, kalendis Februarii, anno sexto regni sui, in Crisliaco palatio. In hoc vero diplomate, quod integrum in libro sexto de re diplomatica (b) retulimus, Mummolinus & Bertinus communi opere dicuntur edificasse monasterium Sithis seu *Sidru*, quod constructum dicitur in honore sanctae Mariae, necnon apostolorum Petri & Pauli: nimirum quod princeps basilica sancti Petri & Pauli; basilica vero cimiterii beatae Mariae dicata esset.

(b) *Diplomat. p. 60.* Hoc eodem tempore cum disciplina regularis in monasterio Lincensi multum laxata esset, & res ex discordia in deterius laberetur; postulat ex abbas a Lincensibus Agilulfus Floriacensis monachus, is qui iussu Mummoli abbatis reliquias sancti Benedicti & monte Casino in Galliam transfulerat, vii. notis probitatis ac virtutis, ut pristinum religionis splendorem illustri asergeret restitueret. Jam dudum ordo ibidem interpretat, ut ex litteris Gregorii Magi ad Stephanum & Cononem abbates intelligitur, quos sanctissimus pontifex ad emendandos ejus loci monachorum mores hortatus fuerat. Sed, ut prorsus ex mortalius natum in malum; ubi senes a rebo transire defecerunt, non facili ad viam fit reditus. Lincensibus adhuc fortis praeter Cono abbe, cum Atrala, idem qui postea Luxoviensis monachus, ac denum Bobiensis abbas factus est, Lincium se recepit. At cum regularem disciplinam eo in loco parum accurate observari cerneret, Luxovium Lincio pretulit. Quinam abbates post Cononem Lincense monasterium rexerint usque ad Agilulfum, non produnt vetres tabulae; nam qui in editis indicibus ei proponitur Ricomirus, non alius est a Rigomiro, qui eidem successit. Accepto loci regimine, Ai.

XVIII. Agilulfus Lincii abbas di. 84. pastor.

Aigulfus collapsam instaurare disciplinam in primis studuit, & praevas rixas ac mores abolere. Tantum verò gratiam epus monachi exemplis tribuit Deus, ut non tantum his, qui reliqui in monasterio erant, sed & illi qui omnem ab eo defecerant, ad officium reverti persuaderet. Duo tamen inventi sunt perverae mentis monachi, Arcadius & Columbus, qui demonis insinistru alios ad defensionem sollicitabant; tantumque in eorum animis prevailuit cecus furor, ut sanctum abbatem a monasterio & omnibus suis avellere molirentur, viisque a passionibus eique adhaerentibus nece temperarent. Tanti periculi consilio Lirinenfes, pars fugā salutis suae confidere, & in proximam sancti Johannis ecclesiam confugere maluerunt: pars cum Aigulfo in monasterio manere perseveravit. Et primò quidem effratras amorum animos emollire saepius tentavit pius abbas: sed, ubi nihil molliora proficiant remedia; Arcadium, Luthioforum antesignanum, e monasterio expellere cogitat. Verum ille, factus, sibi, ut putabat, iniurie impatiens, ad Mummolum Vicetiae principem se contulit, eumque ad persequendum Aigulfum instigavit, propositā praeda multarum pecuniarum, quas ex monasterio referre possit. Fortè is est Mummolus Orizimis, an Uccienfis, auctores, qui necem sancto Amanio ob similem (a) causam intenterat. Venit ergo Lirinum Mummolus, Arcadio duce, qui instat Jude turbis malignis stipatus, Aigulfum comprehendendi, vinciri, ac subitus credi iussit, eique adherentes simul in custodiam retrudi. Postridie fidei blandimentis inclusione desinere tentat; & ne idolo id facere videretur, altaris eis cibos cum poculis ad horam tertiam offert. At illi vel in ipso exercitio horrore regularis ac monachice institutis memores, quae jejunium in horam nonam extendi jubet, refectionem ad id tempus dilulerunt, nec ipsum, qui se tam crudeliter vexabat, Arcadium in precibus pretermittentes. Et unus quidem eorum Trucarius inhumanitatem ei ac fallaces dolos improperavit: ille verò nihil minus in viros sanctos sevirare incitavit. Postquam enim Mummolus praeda omnis Licio discessit, inclusos e custodia post dies decem educit Arcadius, navique impositos ad certam perniciem in ignotas regiones deportat, comitante non imparis sevirie ministro Colombo, qui Aigulfum, epusque focis linguam abscindi, atque oculos erui jubet, ne tyrannorum crudelitatem publicarent, eoqueque sordidis vestimentis indui, ne pro monachis agnoscerentur. Verum excitis linguis nihil fecius loquebantur viri Dei, qui vocis minister non tam ad prodendos vexatores suos, quam ad concinendas Deo laudes utebantur. Interim appellant in Caprarum insulam, ubi maximum erat examen monachorum, apud quos etiam Domini, quae scilicet quinta ante pascha celebratur, peragunt. In ipso paschali die Columbus cum insulis diaconi officio apertis ad famula ministrare non crebuit, & ante communionem sacram non columbina, sed cotina, immo canina fartribus oscula prebere. Expleta sollempnitate, Aigulfum, epusque focos in monasterio dimittit, dum ille Ephesum secularium negotiorum causa concedit.

Paulo ante has turbas Lirinam accesserat Benedictus, cognomento Biscopus, cum ex altera Romana professione reverteretur, pontificatu Vitaliani patre, postquam aliquot menses in urbe evigisset ad percipiendam notitiam scientie salutaris. Hac instructus, dum in patriam redire pergit, in insulam Lirinensem digreditur: ubi tanta humanitate a monachis acceptus est, ut eorum cortem ac contubernio adfibi voluerit. Mox tonsus ac votis monasticis insignitus, disciplinam regularem sollicitè servare in primis studuit, ac post biennium, idonea monachice conversationis doctrina instituta ac probata, rursus beati Petri lumina revivere statuit. Nec mora, adveniente nave mercatorum, desiderio lapsedit.

Ad hoc fere tempus pervenit Babolenus abbas Fossitenfis, idem plerisque creditus cum Baboleno Stabulensi, & cum Boboleno Bobiensis; quae persuasio Fossitenfium erat ante annos minimè sexcentos, probante monachi Fossitenfis anonymi libello de vita sancti Baboleni abbatis monasterii sui. Notgerus tamen episcopus in libro de gestis beati Remacii, & Herigerus (b) abbas Lobensis, Papolenum, Stabulensem satis distinguunt a Bobuleno Bobiensis, non modò quia Papolenum, non Babolenum aut Bobulenum, scribunt: sed quia Papolenum, relictis facultatibus suis Remacio tradunt adhaerisse, atque ab eodem susceptum, dein Malmouda-riensi, ac demum Stabulensi monasterio praefectum fuisse: cum Bobolenus seu Bobulenus Bobiensis post Attalam abbas, beati Columbani discipulus fuerit, & quidem Bobii sepultus, cujus elevatio apud Wionem facta dicitur pridie kalendas Septembris anno Domini supra millesimum quadringentesimo octogesimo-seculo. Hac ratione distinguas Babolenum Fossitensem a Papoleno Stabulensem: cum ambobus corpora alterum in altero loco afferrentur. In libro de gestis sancti Baboleni Fossitenfis laudatur non modò privilegium ipsi a Chlodoveo & Baltechilde concessum, quod ad suum tempus illatum fuisse tradit auctor, sed etiam epistola Chlotharii re-

ANN. CHR.
661.

(a) F. J. J. J.
a. 12.

XIV.
Biscopus de
Lirin mona-
chus.

XX.
Babolens
abbas obi-
tus.

(b) Heriger,
de epist. Lend.
c. 19.
Bobolens
plures.

ANN. CHR.
466.

⁊ is Iohann Chlodovei filii, quem pater suus matris Baldechildis fuisse patri
⁊ Babolen, presbitero Gacrimo comite, primo regi sui anno consulit, iterum.
⁊ confirmant omnia, que dicta vel scripta de ipso monasterio fuerant; que epi-
⁊ stola facta dicitur Verno regali palatio sub quinto die kalendarum Maiarum. Ex
quo intelligitur, Babolenum non ante Chlotharii principatum decessisse. Idem au-
tor laudans ejus scribendi peritiam, asserit penes se adhuc supersse plura volumi-
na, que ipsius manu descripta fuisse dicuntur. Quis Baboleno Fossateni abbati suc-
cessit, incertum; cum Erlasfridus abbas, qui primus post eum in vulgaris indici-
bus habetur, medio seculo octavo vivebat. Congellam Ughellus substituit Bobole-
no Bobleni, sub quo centum quadraginta monachi Bobli militasse dicuntur. Pa-
poleno, seu Baboleno Stabulensi, sancti Remacii iudicio successores est Sigolimus, &
post eum Goduinus, qui corpus ejusdem beati Remacii transiit in ecclesiam san-
cti Petri, testulumque ejus auro, argentoque decoravit. De rebus gestis Baboleni
abbatis Fossateni libellos duos medio seculo undecimo scriptis monachus ejus loci
anonymus, alterum de ejus vita parum accurate ea traditione majorem; alterum de
miraculis, ut fere testis in plerisque oculatus: ex quibus potiora sunt locis referen-
tus. Boboleni seu Bobuleni abbatis Boblenis quarti compendium vite exstat (a) ⁊

(a) Ital. sup.
124. col. 326.

apud Ughellum, sed nihil fere continens præter communes locos. Falsus est autor
ille, cum Bobulemam genere Attilicum vocat, quem in Burgundia ortum fuisse ex
Jona ejus monacho discimus. De Baboleno abbate Stabulensi nihil fere præter no-
men novimus; nam que in historiis sancti Symmetrii martyris de eo leguntur,
nullam fidem mereantur. Accepimus ea archivo Stabulensi diploma Vitaliani pape,
inscriptum Baboleno abbati monasteriorum in Stabulens & Melmudario constructorum
in honorem sanctorum Petri & Pauli; quo diplomate pontifex omnia confirmat, que
Sigibertus rex contulit Stabulensi monasterio, ubi sanctus Remacius Baboleni decessit
qui quiescere dicitur; conceditque facultatem eligendi abbatis secundum regulam,
sancti Benedicti; insuper monasterium cum locis rebusque suis omnino liberum
esse jubet. Scriptum in mense Decembris, indictione quarta, que huic anno respon-
det. Babolenus abbas Fossatenus obiit vi. kalendis Julii, ut in ejus epitaphio
notatur, quod veteri lapidi literis implexis & lectu difficillimis insculptum erat,
adeoque ægrè lectum seculo nono, eum ejus corpus in eorum sanctæ Mariæ basilicam
latum est. Eodem seculo istuc transfatum corpus beati Mauri abbatis Glan-
sasolensis, sancti Benedicti quondam discipuli, a quo nomen postea Fossateni
monasterio inditum est, ac magna celebritas accessit. Hoc monasterium parum no-
strorum seculo ad seculares canonicos migravit, reditus abbas episcopo, Pa-
piensi additis. Hunc puto esse sanctum Babolenum, qui in litanis Alcinii locum
habet.

ANN. CHR.
466.
XXI.
Trudo mon.
sternum Sar-
chionensis
cordis.
(*) in Radey.

ANNO INSEQUENTI consignanda videtur origo eoenobii Sarchionensis, quod Trudo,
nobilis Harbaniensis, in diocesi Tungrensi, ad Cindriam suam edificavit,
& Mettensi sancti Stephani ecclesiæ attribuit, consensiente Remacio Tungrensi
episcopo, ac Mettensium antistitem tutelæ ac potestati commisit. Erant Trudonis
parentes non minus nobiles quam locupletes, maxime in Harbania (*) qui pagus
est inter Leodicum & Lovanium. Verum ille ab incunte ætate generis splendorem
atque opes pro Christo despiciens, sic inter seculares pompam ac tumultum in
sanctæ religionis cultu se exercebat, ut exterius laicus, interius monachus appa-
reret. Cum sacris litteris operam dare magnopere cuperet, angelico monitu
convenit beatorum Remacium episcopum, apud villam Septimburiæ tum degentem;
quo hortante, aut certe approbante, ad Chlodulfum Mettensem episcopum profes-
sus, eique se fuisse omnia, aut potius beato Stephano donavit, eo pacto, ut
ea in urbe sacris litteris evolveret. Cum hoc in studio non mediocriter profe-
cisset, a Chlodulfo reusus, & per singulos ecclesiasticos gradus ad sacerdotium,
dignitatem promoveus est, ac demum in Harbaniam missus, ut res, jam non suæ, sed
beati Stephani, procuraret. Reversum cum magno gaudio complexus Remacius,
verbum Dei per totam parochiam suam prædicare ac missas in quibilibet ecclesiis
celebrare ei concessit, simulque condere basilicam in fundo suo, uti in pueritia
Deo voverat. Res incunctanter exsecutus vir sanctus, pergit ad domum & pos-
sessionem olim suam, quam sub chartarum fide Deo & sancto Stephano lege invio-
labili tradiderat. Mox operi admodum manus, & basilica in honorem beati Quiri-
ni martyris, & sancti Remigii episcopi ac confessoris extructa in villa Sarchionie
seu Sarchingo super Cindriam fluvium, qui postea in Getam decurrit. Tum ille,
verbis & exemplis plurimos ad contemtum sæculi animare, & ad se sequendum
trahere: ea quibus multi nobilium filii, cona depositæ, divino ibidem cultui se se
manciparunt: hæcque accidit, ut qui castitatis studio carnalem sobolem insuper ha-
buit.

butat, innumerabiles in Christo progeniem procrearet. Ea viro Dei confectus erat, ut singulis nobilibus, dum discipuli sui somno reciderent, ad vicum Falnium, in quo sancti Martini ecclesia erat, tribus a Sarchinio passuum millibus distantem; aut viculum ad villam parvi intervalli Septemburiam, in qua basilica in honorem sanctae Genovefae exstabat, solus iret, precosque Deo & psalmos perfolveret; quibus exatis, ad propriam cellam revertebatur. Alibi monasterium appellat Donatus diaconus, qui ejus gesta prius litteris mandavit, dicavitque Angelrammo archiepiscopo, ut ipse vocat, Mettensi. Quia vero auctor ille nusquam monachos aut clericos differre exprimit; hinc Rodulfus, ejus monasterii saeculo undecimo abbas, ingens fatetur se dubitare, monachi an clerici principio eo in loco existerint; aut, siquidem clerici primi illic instituti sint, quo tempore monachi ibidem esse coepissent. Mihi verò persuasum est, monachos a primordio locum illum locavisse: tum quia cellam, monasterium, cenobium vocat Donatus, tum quia Trado ab eodem sancta convenerunt, & alibi sancta religioni huiusmodi gestasse dicitur. Ad haec Cimo abbas ante medium saeculum octavum loco illi regulariter pervenisse memoratur in litteris Roberti Hasbanis comitis; quae vox regulariter in actis & conciliis illorum temporum voci *cenobii* opponitur, ut testimonia, opportunis facta a nobis referenda, manifeste probant. Denique nullum apparet vestigium loci in illo cenobio mutacionis, quod ad nostrum tempus, sub sancti Tradonis appellatione, regulæ & ordinis sancti Benedicti additum perseverat. Illud verò observatione dignum, quod Trado monasterium illud, non Tungrensis seu Traiectensis episcopo, in cujus parochia situm erat, sed Mettensi ecclesiae subiectum esse voluit, conferente Remacio loci episcopo. Idem observare licet in condicione monasterii Orbacensis, quod Regulus seu Reolus Remorem antistes in diocesi Suevionica paulo post exstruxit, & tamen ecclesiae Remensi subiecit. Id gravat cum ferrent Leodicensis episcopi; Hugo de Petra-ponte hoc juxta a Johanne Mettensi sedesit anno supra millesimum ducentesimo vicesimo-septimo, ac monasterium municipiorum Trudonianum in patrocinium suum postliminio recepit.

Non multo post Remaclo, secularium tumularum & episcopalis oris impatiens, ad optatum denuo solitudinem, annuente clero ac rege, abbacatâ dignitate, relicto Theodardis omnibus, fecit, alimur in monasterium Stabulensi, substituto Theodardis eximio viro, qui Stabulensi & Malasundariensi cenobio tum praeerat. Hunc cepit Landberto Colonienſi pontifice consecrari fuisse episcopum auctor est Egidius Aurca-vallin monachus. Dum in Traiectensem ecclesiam regeret, Landebertum, futurum postea ejusdem sedis episcopum, patre ad se dirigente, divinis dogmatibus & moralibus disciplinis erudiendum suscepit; quo magistro pius adolescens sese profecit, ut jam tum quasi futurus dignitatis heres ac successor ab ipso haberetur.

Ab eodem institutus petebatur Bercharius Aquitanus, quem parentes haud ignobiles Bertrum in sacro fonte appellari voluerunt. Hic, cum ad Nivardum Remorem accessisset, ad Remaclo Tungrensem, qui tum in ecclesia & in aula launice sanctitatis & doctrinae fulgebant, missus ab eo est, sacris institutionibus penitus infirmatus. Dein, delatus ad Bercharium famâ & opinione Luxovienſis monasterii, quod tunc maxime religione sub Waldeberto abbate florebat, tam sanctae congregationi sociari ac nomen dare quantocius curavit. Post egregios in vita moralica progressus, Remos denuo rediit ad veterem patronum Nivardum pontificem, qui tum de condendo in sua parochia monasterio cogitabat. Locus erat quatuor leucis ab urbe Remorum, in declivi montis latere positus, ad Matronam fluvii propinquum, haud procul a Sparnaco (*) oppido, Altvillare (†) dictus, quae villa est apta monasterii sedes. Pertinebat hic locus ad Bavonem & Theoderamum Nivardi fratres, a quibus commutatione factâ cum obtinuit, rogante Berchario abbate, qui a Nivardo, ait (†) Frodoardus, petierat locum sibi dari, ubi cum fratribus suis monachis vivere posset sub regula patrum sancti Benedicti & sancti Columani. Commutatione factâ, mox idem praesul succedi sibi vult, ibique basilicam in honorem sancti Petri & omnium apostolorum dedicavit. Preter hanc principem ecclesiam, alia sub invocatione sanctissimae Dei genitricis Mariae in australi ejusdem montis latere exstructa est. Mtaasterii administratio Berchario commissa. Sub eo Theoderamus, Nivardi frater, monachus efficitur. Sed & Regulus seu Reolus filium suum, nomine Gedeonem, ex nepote Nivardi suscepum, ibi monachum fieri petiit, & reum suum patrem eidem monasterio largitus est. Porro Nivardus, perfectis monasterii aedificiis, quicquid possessionum ante episcopatum habebat, eidem loco tradidit, ac Reolo ipse auctor fuit, ut ibidem religioni huiusmodi, ut Frodoardus loquitur, assumeret. Privilegium quoque, rogatu Bercharii abbatis, eidem concessit monasterio, ab eodem auctore summum, relatum: si

ANN. CHR.
611.

XXII.

Remacio suc.
celi Theo.
ardus p.
cepit Lan.

XXIII.

Nivardus
Berchario su.
monasterium
Altvillare
larenſe.

(*) Epernay.
(†) Harcourt.
Iler.

(†) Trudon.
Iler. cap.

ANN. CHR.
664.

(*) Disp.

XXIV.

S. Basili monasterium quondam coelest. (q) Frodoard. 104. 107. (*) 104. (*) 104.

XXV.

Avenacense monasterium quondam coelest. 104. 107. (*) 104.

(1) Mon. h. 104.

(2) Mon. h. 104.

scilicet ipse praefatus idem monasterium in sui juris dominatione, cum adveniret, conservaret: & ut post suum decessum Remensis episcopus ipsum conebium gubernet, & eisdem monachis contra omnes advenientes defendat: Ipsi vero monachi potestatem habent praefatum, hoc est abbatem, sibi regulariter eligendi, prout in descriptione ipsius privilegii continetur. Ex his intelligimus, vulgatum Nivardi privilegium non esse integrum: quippe cum primam donatam superioris summae partem contineat in hac verba. Ego Nivoe frater Nivardus, etiam praetor, episcopus, dum comes episcopi fratres mei, etiam & de viris christianis & de bonis hominibus, monasteria secundum regulam sanctorum patrum edificare non cessarent; petiit nos Bercharius abbas cum fratribus suis, ut talem locum perquireret eis deberemus in nostra proprietate, ubi ipsi secundum regulam patrum sancti Benedicti & sancti Columbani vivere deberent, & pro nobis deo, nullumque misericordiam Domini debent deprecari, ut in futurum veniam de peccatis mereretur obtinere. Sed cum nunc hic talem locum in nostra proprietate inveniremus, qui ipse monachis ad monasterium faciendum placuisset; expressit ipse nobis nos cum ipso locum, qui dicitur Alivillare, in fine Remensis super fluvium Matrona, prope villam Disatun, quem a Berchario & Theoderamus de villis ecclesiae nostrae contulerimus, unde & ipsa instrumenta in archivis ecclesiae remanent; villam quoque Disatun (*) cum ecclesia & altari beati Timothei martyris, in cuius parochia fuit ipse Alivillare locus, eidem monasterio legaliter contulerimus. Sed sic postquam ipse Bercharius nos cum fratribus suis pro monasterio temporibus, ut, dum adveniremus, ipsum monasterium, quod dicitur Alivillare, quod igitur pro aeterna beatitudine, vel pro remedio animae nostrae, ad sanctam regulam observandam edificari in honore sanctorum Petri & Pauli sui etiam sancti Iohannis & ceterorum martyrum & confessorum; quorum paginam ibidem venerimus inscribere, in nostra potestate debuit esse: ut ipse nos pignore melius dilectis secundum disciplinam ordinem, & regulam vivere, vel quicquid videret; & taliter nobis confiteretur de fratribus meis cunctis, etiam & de comitibus nostris, archidiaconis, seu & abbatibus, vel etiam clericis nostris Remensis, etiam & de viris illustribus, quorum manus subscripserunt vel signacula subter seculum nostrum. Haec recitat Altmannus episcopus loci monachus in libro de vita sancti Nivardi. Cetera desunt in editis scriptisque libris huius privilegii, quod ipsum sine dubio per oculis habuit Frodoardus, qui totidem verba eius locum refert, cum superius relatum, ubi Bercharius dicitur a Nivardo petisse locum sibi dari, ubi cum fratribus sui monachis vivere posset sub regula patrum sancti Benedicti, & sancti Columbani; quae omnino verba in superiori privilegii fragmento leguntur.

Idem Nivardus etiam munificus fuit in monasterium sancti Basili, cui tunc Petrus abbas praerat. Hi quippe dedit (*) ecclesiam Virilaci (*), ubi primum monasterium situm erat, in honorem sanctae Mariae constructum, cum omnibus ad illam pertinentibus; simulque locum qui Valsacus (*) dicitur. Immunitatem quoque ipsi monachis, sub Perrone abbate ibidem Deo servientibus, idem praefatus concessit, ut nullus ecclesiasticorum iudicum eos indebitis in quocumque perturbare auderet, sed eis liceret quovis ordine sub sancta regula vivere, ac Deo servire.

Erant Nivardo quatuor germani fratres, nempe Bavo, Theoderamus, superius laudati, Gundebertus & Childericus, cuius filiam in matrimonium duxerat Regulus seu Reolus comes, postmodum Remorum antistes. Gundebertus seu Gunthbertus, optimas de viris illustres, qui cum Reolus post Nivardi obitum de rebus ecclesiae suae monasterisque Alivillarensis & sancti Basili daret contentiones habuit, cum Berta, quae nobilitate sua pia femina, conjugium iniecit. Verum ex motu consensu cambidem vitam conjugio preferentes, monasteriis eligendis ambo animum ac facultates suas adhibuerunt. Et Gunthbertus quidem puellam sancti Petri monasterium Remis exhibuit ad portam Colaticam seu Basilicam, regale vel fiscale appellatum, propterea quod sub regali potestate (*) esset. Berta vero alud puellae conebium apud Avenacum, Domino sibi locum per angelum demonstrante, eidem condidit, restare Frodoardo. Neque adveniret Hincmari episcopo ad Teutbergam Avenacensem abbatissam, ejus monasterii constructione Nivardi frazri, scilicet Guntherto, tribuentis: quippe qui communibus cum conjugio studiis & impensis id excelsurus est. Hincmari summam (*) episcopo, huic loco illustrando opportunum, Frodoardus refert, aliam, Hincmarum scriptisse Teutberge abbatissam pro ordine natione Avenac monasterii, quam ipse quondam cum lemitrude regina disposuerat, de numero clericorum & nonnarum, atque de rebus villarum ipsius monasterii, videlicet mille centum quinquaginta manfos: significans se disposuisse, viginti clericos & quadraginta nonnas ibidem consistere posse, vicinamque eis providisse, & res necessarias, ac ministeriales insinuisse, praeter luminaria, &

caetera monasterii necessaria : ostendere, quod Nivardus Remorum archiepiscopus
 de rebus Remensis ecclesie monasterium Alivillarense contraxerit, & frater ejus
 de suis proprietatibus, & quæ alii boni homines ad eundem locum dederunt;
 Avenacum extruxerit monasterium, quodque ad ecclesiam Remensem tradide-
 rit. Porro dominus Gunbertus, ut alibi (a) habet Frodoardus, hucus infirmus
 canobil, reliâ coniuge, maritima petenti loca, illic etiam monasterium quod-
 dam condidisse fertur: ubi & a barbaris decollatus fuisse traditur: nimirum (b) (c) *Id. lib. 4.*
 apud Frijos, quorum conversioni dabat operam. Albericus fabulas narrat, dum
 eum cruce-signatum trans mare abisse dicit. At verò Berta, constructo cenobio, (d) *Id. lib. 4.*
 cum inibi aquam non haberet, a proxime sitæ possessionibus fontem, duobus a mo-
 nasterio passuum millibus distantem, argenti librà datâ, impetravit, qui mox ad
 cenobium derivatus est, Libra hâtenus appellatus. Verum ipsius Berta pelves
 cum fortè opes ejus monasterio impensas agrè ferrent, ei necem intulerunt; qui
 statim traditi satanæ, in belluinam feritatem mutati decessisse memorantur. Atia-
 men nepes Gunberti, Menæ nomine, (forè hæc Reoli conjux) que hujus faci-
 noris conscia fuerat, noctu vigilanti donna Berta fertur apparuisse, eique præce-
 pisse, ut corpus domni Gunberti Avenacum referre faceret, ac juxta sepulchrum
 suum collocaret; hoc enim factò Deum ipsi tantam noxam condonaturum: cuius rei
 hoc indicium fore, quòd, mox ut iussa compleret, ex ejus ore vel naribus san-
 guis erumperet: quod Frodoardus ait accidisse, dum corpus domni Gunberti in-
 sta corpus beate Berte reconderetur. Berta porro corpus post contum cives an-
 tidi inventum est integrum, & plaga ejus tam recenti affluere sanguine, quasi el-
 dem horâ vivent infusa fuissent. Ambos conjuges, uti martyres, colunt Aven-
 nacenses nostri ordinis sanctimoniales. Gunbertum quidem III. kalendas Maii, Ber-
 tam verò ipsi ejusdem mensis kalendis. Rexit hoc cenobium seculo nono Berta,
 Ludovici Pii filia ex Irmingarde augustâ, cui Hincmarus (e) se ipse purgavit, quòd
 damna quedam rebus Avennaci monasterii Berta, ipsius imperatoris filie, sua jus-
 sione interji quorundam malignarum relatu infamaretur. Idem Berte abbas
 Avennaci monasterii scripsit pro incommodis, que fratres ac servi monasterii Al-
 tivillaris, aliarumque villarum Remensis ecclesie, ab hominibus ejus pariebantur
 ex eo tempore, quo illa in hoc regnum venerat. Berte in regimen Avennaci pa-
 tronensis successit Teutberga, ejus modò meminimus.

Quod attinet ad pœllare sancti Petri cenobium, quod Gunbertus Remis ad
 portam Basilicarem extruxerat, illud Inferius vocabatur, ad discrimen alterius
 omnino vicini sub titulo sancti Petri, Superius dicti, cuius auctorem Bal-
 dericum cum sorore sua Boya fuisse alius (f) diximus. Portam Basilicarem,
 non a basilica, ut vult Frodoardus, sed vel a Julio vel a Juliano Cæsare, ad cu-
 jus triumphalem in eam urbem ingressum erecta est, appellatam fuisse inde colligi-
 tur, quòd via, ad quam porta illa ducit, Cæsarea nuncupetur. Hoc monas-
 terium Ludovicus (g) Imperator, cognomento Pius, Alpaidi filie sue, Begonis Pa-
 risiorum comitis uxori, dono dedit, eidemque sacro loco immunitatem, quam pa-
 ter ipsius Carolus Magnus concesserat, diplomate suo confirmavit. Dein idem co-
 nobium per precariam ejusdem Alpaidis, vel filiorum ejus Letardi & Ebrardi, in
 jus & potestatem Remensis ecclesie cessit. Frodoardus asserit, in ecclesia illa san-
 cti Petri visum ab se cererum, igne celesti ter accensum, quem cererum collatâ ce-
 ræ fecerant quidam cives Remenses, qui ad visitanda Apostolorum limina profe-
 cti fuerant. Eidem monasterio Gerberga regina quasdam reliquias sancti Gregorii,
 sancti Gunberti, & partem capitis beati Patricii concessisse memoratur, præter den-
 tem sancti Andrea ibidem aservatum, cuius meminisse Frodoardus. Nullum modò
 Retha superest. Inferioris illius sancti Petri monasterii vestigium præter sancti Pa-
 tricij facellum, in quo vetus episcopium Hildegardis sanctimoniales, cum fratre,
 Alstio pocta ante annos octingentos ibidem sepulta, hâtenus juxta altare lectuli
 ad fenestram legitur in hunc modum, sanctimoniales hinc inde caespitibus.

*Hoc Alstius teguntur membra vatæ cespitis,
 Etique feroris, sacro qua cuncta volantes.
 Hildegardis est vocata, virgo manus corpore.
 Pro quibus die lesser, quasi, supplex sevo poplite:
 Eternam, pie Redemptor, dona eis requiem.
 Ille quarto kalendarum obiit Aprilium:
 Illa quarto die mensis ante suum Julii.*

Hildegardis Deo sacra in necrologio cathedralis ecclesie Remensis prædicto di-
 stinguitur.

Sub

ANN. CHR.

666.

(a) Id. lib. 4.

(b) Id. lib. 4.

(c) Id. lib. 4.

(d) Id. lib. 4.

(e) Id. lib. 4.

(f) Id. lib. 4.

(g) Id. lib. 4.

(h) Id. lib. 4.

(i) Id. lib. 4.

(j) Id. lib. 4.

(k) Id. lib. 4.

(l) Id. lib. 4.

(m) Id. lib. 4.

(n) Id. lib. 4.

(o) Id. lib. 4.

(p) Id. lib. 4.

(q) Id. lib. 4.

(r) Id. lib. 4.

(s) Id. lib. 4.

(t) Id. lib. 4.

(u) Id. lib. 4.

(v) Id. lib. 4.

(w) Id. lib. 4.

(x) Id. lib. 4.

(y) Id. lib. 4.

(z) Id. lib. 4.

(aa) Id. lib. 4.

(ab) Id. lib. 4.

(ac) Id. lib. 4.

(ad) Id. lib. 4.

(ae) Id. lib. 4.

(af) Id. lib. 4.

(ag) Id. lib. 4.

(ah) Id. lib. 4.

(ai) Id. lib. 4.

(aj) Id. lib. 4.

(ak) Id. lib. 4.

(al) Id. lib. 4.

(am) Id. lib. 4.

(an) Id. lib. 4.

(ao) Id. lib. 4.

(ap) Id. lib. 4.

(aq) Id. lib. 4.

(ar) Id. lib. 4.

(as) Id. lib. 4.

(at) Id. lib. 4.

(au) Id. lib. 4.

(av) Id. lib. 4.

(aw) Id. lib. 4.

(ax) Id. lib. 4.

(ay) Id. lib. 4.

(az) Id. lib. 4.

(ba) Id. lib. 4.

(bb) Id. lib. 4.

(bc) Id. lib. 4.

(bd) Id. lib. 4.

(be) Id. lib. 4.

(bf) Id. lib. 4.

(bg) Id. lib. 4.

(bh) Id. lib. 4.

(bi) Id. lib. 4.

(bj) Id. lib. 4.

(bk) Id. lib. 4.

ANN. CHR.

641.

Pauliceni

monasterio

præfetur

Austreberta

(*) S. S. S.

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

monia

Sob idem fere tempus Filibertus abbas Gemeticensis Pauliceni monasterium in-
stituit in Caletis, decem millibus virginem profectio, Austreberta seu Austreberta
Rotomago, cique Austrebertam virginem profectio, Austreberta seu Austreberta
orta est parentibus genere ac plebe inleptis in pago Teruaniensi. Pater ejus,
Baderfridus nomine, comes palatinus, regum profapia oriundus fuisse dicitur, &
conjugem ex Alamannorum regia profapia accepisse, Franchildem (*) nuncupa-
tam, quam Benedicte Monasterio Austrebertine anno calu vi. kalendas
Juli venerant. Pie educata a religiosis parentibus filia, cum vix annos decem
attingisset, nonnulli ecclesias aut monasteria anhelabat, in radi etate jam meditans,
quod postmodum opere complevit. Fortè faciem suam in aquis aliquando more in-
sanctum contemplata, caput suum velamine redimitum conspexit; quod signum,
deinceps ejus animo adeo infixum est, ut ex illo die hoc uno actu desiderio
videretur. Hujus rei gratia, cum ad magis tunc apud Deum meriti episcopum,
Teruaniensem Audomarum proficisceretur, Quantie fluminis aquas super pontem,
exundantes siccò pede cum sociabus transisse fertur. Mitigatis a sancto antistite
parentibus, quibus inconsultis id fecerat; ab eisdem facultatem obtinuit seceden-
di in cenobium, Portum vocabulo, super flumen Suminam, (*) seu Sonemam,
constructum, cui tunc preerat spiritalis mater, nomine Burgofreda. Austreber-
ta ovibus sanctis adpinda, sancta oris & ipsa brevi facta est. Nulla illi humi-
lior, nulla obediens. Cum annos quatuordecim inter virgines Portense excre-
visset, a Filiberto abbate ageretur ei ad regendum monasterium, quod Amalber-
tus, vir prepotens, in fundo suo Paulicaco exstruxerat, & sancti viri providentia
commendaverat cum coetu sacrarum virginum, quas inter filiam suam parvulam,
Auream nomine, Christo devoverat. Parvam initio congregationem pia mater Aus-
treberta auxit ad viginti-quinq. ancillas Dei: quæ ita ei amore adhaeserunt,
ut ne una quidem ex illis ab ea separari sustinuerit. Precipua monasterii baili-
ca sub patrocinio Dei genitricis Mariæ sacra erat, adpinctis duobus aliis baili-
cis, sancti Petri, & sancti Martini, aliorumque sanctorum. Nihil religiosa abita-
tilla de privatis virtutibus, nihil de jejuniis, immo nihil de obedientia & humi-
litate detraxit. Cum aliquando nocte de more dormitorum solitis matutinis lucta-
ret, ac singularum lectulos inspiceret; erigilans preposita, abbatissam esse no-
tescens, eam increpavit, quòd foret inquietaret, iustitque ire ad crucem: quæ
pæna erat in monasterio contra eos, qui somnum dormientium interturbassent.
Illa verò hac occasione gravis, confestim ad crucem currit, quæ in medio clau-
stri prætillo collocari solebat; ibique passens persistit immobilis, donec horæ com-
petenti, signo tacto, omnes confluxerant. Agnito errore, preposita ad pedes ab-
batissæ provoluta, veniam facili oboritur. In quadragesima, præter dies domini-
cos, nonnulli ter singulis hebdomadis Austreberta refectabatur. Dormitorii ruinis di-
vinus semel subducta est cum suis, præter eam, quæ contra matris interdictum
ecclesiam egressa, lapsa macerie oppressa corruit: quam pia mater oleo benedi-
cto perunctam pillinæ restituit sanitati.

ANN. CHR.

641.

XXVIII.

Bertefridus

privilegium

pro monaste-

rio Cuth-

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

lensi.

A No proximo Bertefridus Ambianorum antistes immunitatis privilegium Coo-
beleni parochie suæ monasterio concessit, inscriptum *Domini sancti, &*
sancti calimiri apice, pontificalis cathedra specula prædicantis in Christo fratris,
Nivoni, Grefio, Elmoldo, Emmeo, Audovi, Audonero, Audoino, Auderbero,
Burgandofarconi, item Auderbero, & Draucini, quorum omnium notæ sunt fides.
Remis præerat Nivo seu Nivardus, Lugduno Genesius, Vienne Etholdus seu
Edoaldus, Senonibus Emmo, Rotomago Audoenus seu Dado, metropolitani; Au-
rellanis Audo, Teruane Audomar, Cameraco Audbertus seu Aubertus, Mel-
dun Burgundofaro, Silvanensis Audbertus, Suctionibus Draucio. Hoc verò pri-
vilegium indussit Bertefridus ad petitionem domni Calotharii regis, nec-non & præ-
cesse domne Balthildis regine, ejus monasterii conditorum, & pro amore ac
reverentia sanctorum apostolorum Petri & Pauli, & sancti Stephani proto-
martyris, patronorum ejusdem loci, ut monachi, ibidem degentes sub regula
sanctorum patrum, quieti conversari possint, quemadmodum Bonifacius epi-
scopus in synodo Carthaginiensi, & sanctus Augustinus præclarus doctor in libro
de gradibus ecclesiasticis sanxerant: quale privilegium monasterii Aganensis, Lir-
nensis, Luxoviensis & basilicæ domni Marcelli concessum est; nempe ut quicquid
regio munere, vel a quolibet christiano in agris, municipiis, in auro vel
argento, aliisve speciebus, ibi oblatum, offerendum esset in posterum, ipsi
abbates vel monachi, ibidem Deo deservientes, absque ulla contrarietate vel re-
petitione episcopi Ambianensis, ejusve clericorum libere possiderent. Altaria ta-
men & tabulas ad usum sacrificii, ubi deservient in monasterio, episco-
pas

pus Ambianensis benedicit, & christina sanctam abbas illo pretio singulis annis concedat. Ad huc, mortuo abbate, ejus successorem, a monachis unanimiter electum, accepto a principe mandato, ordinet, uti & reliquos gradus clericorum, minores ac majores, quos abbas dicti monasterii, sive laici, sive contra monasterium elegerit: sic tamen ut nec episcopus, nec archidiaconus, ullave alia persona, quidquam auferat aut minuat, commetteve ea eodem monasterio, ejusve parochiis: ut de perfecta quiete valeant ipsi monachi Domino propitio exultare, & pro statu ecclesie & salute regum, regulę stabilitate & tranquillitate patrię Deum exorare. Porro si aliquis ea ipsi monachis contumacia fuerit, a predicti monasterii abbate secundum canonicam institutionem emendetur. Denique ut ipsi monachi sub regula sancti Benedicti vel sancti Columbani conversari ac vivere debeant. Datum hoc privilegium sub die octavo idus Septembris, anno septimo regnante Chlothario rege, Captuano in palatio publico; quod privilegium Sigo diaconus scripsit, subscripsitque post episcopos initio premissos, aliosque, nempe Gauciobertum Carnutensem, Rodonem Grarianopolitanum, Ragnobertum Bajocensem, Mummoleum Noviomensem, Didonem Pistavensem, Leodeboldum Lesoviensem, Chrodobertum Parisiensem, & Paternum Eglonensem. Hujusce privilegii mentionem (*) facit Drogo Teruacensis episcopus seculo undecimo in simili privilegio concessio ecclesie Medinensis.

Per illa tempora, Franci inter se se dimicantibus, & agros Burgundie depopulantibus, Beseuf monasterium, quod Amagarius, ut illi dicitur, olim considerat, omnino deservit, cuiusque rebus spoliatum fuisse scribit Johannes ejus loci monachus in chronico, insuper tabulas donationum sublatas ac deperditas. Quam ob rem Waldaleus, qui Beseufi monasterio rum pererat, a Sichelmo duce accepit epistolam (b) ad Rudebertum, Chrodobertum, & Emerulfum majores palatii, id est aule regie proceres, datam kalendis Septembris, anno septimo domini Chlotharii regis, multis subscriptionibus confirmatam: quę orabat, ut regem calamitatis, directionique Beseufensi certiores facerent, peterentque ab eo, ut omnia prædicia, quę boni homines eidem loco legaverant, nullus invadere, aut violare audeat, sed licet ipsi monachi ea quiete ac sine ulla controversia possidere. Hanc suggestionem, cuiusmodi alio nomine charta relationis & apensis apud Marculf. (c) funt (c) vocatur, rebus obtulerunt predicti majores palatii, & cum eis Waldaleus abbas, qui preceptum a Chlothario impetravit, ut quicquid ab Amagario duce, & ejusque conjuge Aquilina, vel ab aliis Deum clementibus hominibus monasterio collatum fuisset constaret, id totum ad integrum Beseufenses haberent, tenerent, ac possiderent. Datum mense Augusto, anno Chlotharii regis octavo, apud Nemausum: quo in diplomate enumeratio sit omnium prædiorum, quę tunc possidebant Beseufenses. Ad hæc quinto-decimo kalendis Septembris, Chlotharius anno decimo regni sui, Geugulfum, virum illustrem, defensorem & advocatum monasterii, quamdiu abbas, monachique voluissent, constituit, ut res eorum ac causas omnes tueretur ac procuraret.

Eodem tempore, cum Fontanellensi monasterio necessaria deesse Baldrifus celebratius causaretur, Wandregisilus spem omnem in Deum reponendam esse respondit. Nec vana fuit viri Dei fiducia; nam Balthildis, regina piissima, divinitus admonita, ut Christi famulis, in vasta solitudine consilientibus necessaria ministraret; onerata cibariis, aliisque rebus vehicula illuc direxit, quibus abunde monachorum inopiam subventum est. Eadem fiducia Wandregisilus, non jam equo, sed curra ob ingravescentem ætatem vestitus Chlotharium regem, annum regni septimum agentem, adesse perhibetur, rogaturus, ut locum, in quo monasterium considerat, atque universa eidem collata scripto confirmaret. Tunc in villa pagi Castrensis (*) nomine Palatiolo (**) hæud procul ab agro Parisiensi, commorabatur princeps; qui non solum donationes monasterio factas confirmavit, sed etiam propriis donis amplificavit. Cùm Wandregisilus in pago Castrensi versaretur, Hartbainus, viri illius Eremerberti filius, conversionis ac religiosi propositi gratia ad ipsum accessit, eique præter cetera quoddam prædium, nomine Bationem, donavit: ubi edificata ecclesia, habitacula servorum Dei constructa, & collocati monachi Deo famulaturi. Idem verò Hartbainus in magnæ religionis observantia vitam cælestem memoratur. Hartbaini parens Eremerbertus, dum gravissima febre vexaretur, ad preces Wandregisili premissas redditus sospitatus, prædium suum Virtiacum (*) situm in pago Tellan, super annum Euram seu Eoram, grati animi causam eidem largitus est. Talogiensem (*) pagum vocat inter alios Ordericus Vitalis situm inter pagos Rotomagensis & Vinæacensis: annum verò eidem auctor Easam (*) vocat, qui Felcardimontem, ordinis Cisterciensis monasterium, aliasque loca

periam, Riponensi monasterio ab Alchfrido rege, praefectus, ubi Scotti infiltrati vehebantur monachi, qui, datâ sibi optione, potius loco cedere, quam suum mutare consuetudinem elegerant; quæ occasio fuit loco illi praeficiendi Wiffrido, qui catholicos rursus ibidem infiltraverat. Id factum post celebrem concertationem, de qua in praesens agimus.

Eam aperuit (a) Romanus quidam Scottus, qui in Gallia & Italia regulas ecclesiasticas edoctus, populares suos arguebat, quod sanctum pascha contra universae ecclesiae morem celebrarent. Is, disputatione habita cum Finano episcopo, Aidani successore, multos quidem ad amplectendam, aut certe inquirendam veritatem adduxit: nequaquam tamen Finanus ipsum, ferocioris animi hominem, emendare posuit. Desinendo Finano, reerudit controversia cum Colmanno ejus successore, petenitque ad aeres Oswi regis & Alchfridi ejus filii: ex quibus Oswius, a Scottis edoctus ac baptizatus, eorum ritus ac doctrinam probabat: Alchfridus contra, Romanos ritus praeferebat, utpote eruditus a Wiffrido, qui Romæ ecclesiasticam diligerat doctrinam, & Lugduni ab Aunemundo episcopo Romanâ tonsurâ insignitus fuerat. Cum sic in diversâ studia seinderentur Northumbrentes, synodus hoc anno indicta est in Strassburghensi monasterio, cui praerat Hilda abbatissa, Scottorum addicta paribilibus. Hunc synodo interfuerunt ambo reges, pater, filiusque. Adversus Colmannus episcopus cum suis clericis, & Hilda abbatissa cum suis sequacibus ex una parte: ex alia Wiffridus & cum eo Agilbertus fides Agilbertus Gallus, occidentalis Saxonum episcopus, qui postea Parisiorum ecclesiam rexit, cum Agathone presbytero, Jacobo diacono Paulini quondam Eboracensis episcopi, & Romano Scottis, cujus modò memimus. Medius inter utraque partes erat Ceddus, venerabilis episcopus, jam dudum ordinatus a Scottis, qui interpretis officio, ob diversâ linguarum homines,ungebatur. Initio praefatus est Oswius rex, oportere eos, qui uni Deo servient, unam vivendi regulam tenere, nec a se se invicem discipulare in celebratione sacrorum mysteriorum, qui unum caeleste regnum sperarent omnes: adeoque inquirendum in primis esse, utra verior esset traditio; & hanc ab universis tenendam; tum Colmannum episcopum primo loco dicere jussit, ac generis suæ traditionem exponere. Mox Colmannus a majoribus suis ait acceptum, patres retrô suos omnes, viros utique Deo dilectos, eodem modo celebrasse, quod ipsi celebrarent; & ne cui hoc contemnendum videatur, ipsum esse ritum, quem beatus Johannes Evangelista, discipulus tanquam Christo Domino dilectus, observandam, cunctisque quibus praerat ecclesie observandum proposuit.

Tum jussit respondere Agilbertus, id munus rejectis in Wiffridum ob linguarum Anglicanæ imperitiam, ne interprete adhibito causa langueret, vel tempus incassum reterretur. Hinc Wiffridus exoritur: Pascha, quale nos, inquit, celebramus, vidimus Romæ, ubi beati apostoli Petrus & Paulus vivere & docuere, ab omnibus observari. Hoc in Italia, hoc in Gallia, quas regiones discendi vel peregrinandi studio peragravimus, ab omnibus fieri spectavimus. Idem in Africa, Asia, Ægypto, Graecia & universo denique orbe, quicumque Christi ecclesia diffusa est, prout diversâ nationes ac linguas, non diverso, sed uno prorsus ritu ac ordine observari prout comperto habemus, præter hos tantum, eorumque contumacia sequaces ac cunctios, Pistos inquam & Brittones, qui contra totum orbem, tamen stulto ac inani labore, simul pugnant.

Hic vocem continere non valens Colmannus, sibi permirum videri dixit, stultum appellari laborem, in quo talis tantique apostoli, qui super pectus Domini recumbere dignus fuit, exemplum praeferebatur. At Wiffridus: Abbat, inquit, ut beatum Johannem illustrando paschate servaverit: at Petri exemplum praefectum, qui caesariis pascha Romæ palmâ sabbati, quâ Christus Dominus resurrexit, instituit, exclusâ quarta-decima Iudæ, in qua Johannes illud, quicumque id accideret die, cum Iudæis celebrabat. Qua in re ab ipso Johanne ipsi receditis, qui, si quando quartâ-decimâ luna in dominicam non incidit, pascha differitis in dominicam sequentem. Porro ritum a Petro institutum beati Johannis successores in tota Asia post ejus obitum susceperunt, atque universâ per orbem ecclesia; & hoc esse verum ac legitimum pascha, hoc solum fidelibus observandum, in Niceno concilio, non primùm statutum, sed confirmatum est.

Hic Colmannus objecit sententiam Anatolii, viri sanctissimi, ac doctissimi, qui in paschatis celebratione quartam-decimam lunam computaverit; & reverendissimi patris Columbe Hienensis abbatis sanctissimi, & successorum ejus, virorum idem sanctitate praestantium, qui eodem modo pascha celebrarunt. Ad hæc Wiffridus reposuit, Anatolium sic computasse quartam-decimam lunam in pascha celebratione, ut tam non a precedente vespere, sed a subsequente, quæ quinte-decimæ

ANN. CHR.

664.

XXXIII.

(a) *Bea. lib.*

3. c. 23. p. 67.

p. 67.

ANN. CHL.
664.

lunæ, Ægyptiorum more, prius vespera erat, numerandam esse vellet. Porro Colmanum, episcopus sequaces Deo quidem acceptos ac dilectos fuisse, utpote qui piâ ac simplici intentione Deum coluerint; nec eis obesse talem pascite observationem, dum nullus perfectioris instituti doctrinam proponeret: at verò inexorabiliter esse Colmannum, ejusque socios, qui decreta hac de re sedis apostolica, immo universæ ecclesiæ respuerent. Ceterum, quantumvis Columba ille sanctus censetur, non ideo eum præferri posse beatissimo apostolorum principi, cui dictum sit a Domino, super hanc petram ædificatam iei ecclesiam, adversus quam portæ inferi prævalere non valeant, eique datas claves regni celorum.

Hæc cum Wulfredus perorasset, ait rex: Verene, Colmanne, hæc Petro dicta sunt a Domino? cui te verè ita esse respondentem, nec quid simile Columbae suæ pronissum; rex adiecit: Ego verò vobis assero, hunc esse ostiarium illius; cui contradicere nolum, sed potius in cunctis assensum de obsequio: ne forte, cum ad januam regni celorum admittere, non sit qui eam, ipso adversante, mihi reus sit. His dictis applausum omnes de abbatibus Scottorum instituerunt, ad ea, quæ meliora esse cognoverant, converti sunt. Finis in hunc modum congeritur, ac concione sparsa. Agilbertus domum, id est in Galliam, rediit. Colmannus autem videns præteritam suam doctrinam atque sectam, cum his qui sibi adherere perseverarunt, in Scotiam reversus est: Cædæ verò, deposito errore ad suam fidem, id est ad ecclesiam Lickefeldensem, rediit. Porro fratribus, qui in Lindisfarne ecclesiæ, Scottis abentibus, remanere maluerunt, præpositus est abbas iure reverendissimus ac sanctissimus Eata, prout ab Oswio rege Colmannus discipulus petierat. Hæc est Eata, qui monasterium Maltrossense antea regebat, unus ex duodecim illis Anglorum pueris, quos Aidanus primo episcopus sui tempore Christi muneris informandos acceperat; idemque qui postmodum ecclesiæ Lindisfarne episcopus factus est.

Colmannus ad suos reverteas exiit secum omnes (a) quos in Lindisfarne insula congregaverat Scottos, sed de gente Anglorum viros clericos triginta, qui utrique monasterio instituti imbuti erant. Dele scilicet in insulam Vitula-Alba (*) ubi, condito cenobio, monachos illos collocavit. Sed cum invicem concordes esse non possent, telibus ibi Scottis, aliud monasterium in insula Magro (**) extruxit in gratiam Anglorum, quos ibi constituit. Profectu temporis magnopere crevit hic Magense agerium: de conversis paulo post ad meliora instituta omnibus, ut episcopum examen contineret monachorum, qui ex provincia illa ibidem collata, ad exemplum venerabilium patrum, sub regula de abbas canonicis, in magis continentia de sinceritate proprio labore manuum vivebant: quibus verbis Beda inquit, Magenses ad regulam in Britannia tum receptæ, hoc est Benedictinæ, instituta accutit: quam regulam Wulfredus apud Northumbrenses in monasteriis admitti, atque observari curavit.

Idem post Streanehalensem conventum præfuit Hilda abbatissa, cujus jam non semel meminimus. Hæc regio sanguine (b) orca, filia Hericæ, Edwini regis nepotini, ad predicationem Pauli Eboracensis episcopi ad fidem conversæ, postea relicto habitu seculari, secesserat ad provinciam orientalium Anglorum, cum propinqua regia illius provincie esset, summopere cupiens in Galliam transire, atque in monasterio Calensi fucari Hærefrige, matri Aldathi regis orientalium Anglorum, quæ ibidem monasterio subdita instituit, coronam exiliem expectabat, ut superius diximus. Veram Hilda ab Aidano episcopo in patriam revocata, primo constitit in quodam loco ad Wirum Baviam, ubi monasterium anno vitam egit: quinde facta est abbatissa in monasterio Herterendi, regem exilium a quodam relicto Christi famula, quæ prius feminam in provincia Northumbrensi propositum, vellemus sanctimonialis, confectam Aidano episcopo, suscepisse perhibetur. Sed, cum illa in urbem Calcariam se recepisset, ejus monasterio proposita est Hilda, quæ regularem ibi vitam, prout eam ab Aidano, aliisque ejusdem instituti doctis viris addicere poterat, ordinavit. Post aliquot annos, monasterium apud Streameham exstruendum, ac regularibus rite disciplinis instituendum suscepit: ubi tantis virtutibus, sed maxime caritate inclaruit, ut exemplo primitivæ ecclesiæ, nullus ibi dives, nullus esset egens; omnibusque communia essent omnia, nihil proprium ac peculare. Ea verò in Hilda prudentia erat, ut non solum mediocres quique in rebus necessariis, sed etiam reges ipsi eam consularent: ea doctrina de aliusda legendi sacras scripturas, ut sibi subditi viros, sedum puellas, ipsa erudiret, dignosque efferet, qui ad ecclesiasticos gradus promoverentur. Ex his quinque factos episcopos videtur Beda venerabilis, nempe Rollam Eboracensem, Arlam Dorchesterensem, Ostorium Hagulaldensem, Johannem Wintoniam, de Wulfredum Eboracensem, scilicet juniorem preter Tat-

fin.

fridum, qui ante Boscum Johannis decesserem episcopos designates, sed morte præceptus fuerat. Ob egregias illas dotes Hilda, non modo a domesticis, sed etiam ab aliis omnibus mater vocabatur, colebaturque, quibus occasionem salutis & correctionis exemplo suo præbebat. Hæc est Hilda abbatissa, quæ monasterio Streaneshalensis præerat, cum celebris illa dispartio cum Scottis facta est.

Quod attinet ad Romanum episcopum Scotum, qui regulas ecclesiasticas in Gallia & Italia edoctus fuisse, simulque cum Colmano cæramen inlisse traditur; non dubito quin idem sit, qui sub Romani nomine collitur apud Maceriolas (*) in pago Fidiavensi. Postea est hic locus in confinio Pictorum & Taronum ad Vigennam fluvium, solo fluvii alicui ab oppido Luciano (*) dispartitus. Exstat in tabulario Nobiliacensi (*) prope Fidiavon monasterii fragmentum cuiusdam instrumenti

« ti, eo tempore contracti a quodam loco eius inlaucatore, scilicet, se Maceriolas » cellarium super annuam Vigennam (*), pene desertam, restaurasse & restitisse. » Etiam, in quo sanctum Dei peregrinum ex genere Scottorum, monachum Romanum (sic lego non Romanum) non fuit peregrinum emigravit restitisse, eo pacto, ut ipse peregrini diu perseveraret, sed dum contigit mori, inquit ille, ipse sancti Dei, & ex ipso tunc non fuerat restitisse, qui hoc gubernare debent, ut ipse apud sanctum periret, ipsum cellarium venerabili in Christo Chrocelmo abbati commendat.

« Et, jamque monasterium cunctis: ut final in unum congregatum, melius Domino servare cunctis. Tum subdit: Precor ut hac institutio, quam propter amorem Christi, vel compendium servorum Dei feci, firma & inconvulsa permaneat.

Huculque fragmentum, sed absque nomine ejusdem cellæ inlaucatoris, qui forte non alius sit ab Anshaldo, Fidiavensi tunc temporis episcopo; aut certe abbas sancti Hilarii basilicæ, quæ tunc apud Lucianum oppidum tunc possidebat, ut ex vestigiis illius temporis instrumentis discimus, eidem basilicæ subiectum erat monasterium Nobiliacense, cui unita fuit cella Maceriolensis, antequam illud ab Arone, abbate inlaucaretur. Erat proinde eius monasterii abbas Chrocelmus, cui hæc cella commissa fuit; atque adeo jam exstabat Nobiliacense monasterium, quinto millia-

si ab urbe Pictorum seu viciis australis plagam, in amena valle, quum Hilarius (*) fluvius irrigat, loci primos ejus beneficiis recentem Fidiavensem episcopum, Anshaldum, Ebbertum & Gaurbertum, laudari in diplomate Ludovici regis Aquitanie, de quo nos suo loco. Hujus monasterii antiquitas ex hoc loco patet, prima origo penitus incerta est. Tantum discimus ex quodam placito facto tempore Hermemberti ejus loci restitit, Frotselmum quendam hanc cellam sancto Hilario tradidisse ac subiecisse. Forsan in erat monasterii auctor, quod ferè ad nihilum redactum erat sub finem seculi sequentis, cum ab Arone abbate sancti Hilarii inauguratum fuit. Quæ de Romano ex præmissis fragmentis discimus, longe certiora sunt iis, quæ de eo circumferuntur apud Corsilipontenses in Armorica, quæ nullam fidem merentur. Certe Romanos ritus non didicisset Romanus apud Armoricanos, qui Scottorum moribus omnino imbuti erant. Collitur apud Maceriolas sanctus Romanus episcopus sub Romani nomine kalendis Junii: quo die itidem in Armorica honoratur.

Hoc 1460 anno post solis (*) eclipsin, quæ die tertio Maii contigit, gravissima lues australis Britannicæ partes ac Northambroviæ provinciam depopulata est, eademque in Hiberniam quoque pervasit. In hac regione tunc temporis multi populi ac modicissimi Anglorum illi erant, qui sacre eruditionis vel continentinæ vitæ gratia, solida parva, eo secestrant; & illi quidem monachice discipline se se manipularant, alii magistrorum cellas instruendo lectionem operam dabant. Ex his duo erant præcipue indolis, Adthunus & Egbertus: qui, cum in monasterio Ratnabergensi tempore illius petiitentie versarentur, omnibus eorum focis vel peste sublati, vel dispersi, aucto itidem eidem lue affecti sunt. Egbertus, omni ferè vitæ spe deploratâ, antea vitæ solida lacrymis abovere coepit, Deumque precari, sibi ut vitæ inducias ad castigandos mores concederet, factio voto, se, si fortè convalesceret, nunquam in patriam reverturum, & præter sollempnem divini officii psalmodiam, quotidie psalterium recitaturum, singulisque septimanis diem unum solidum cum nocte jejunium transacturum. Mortuo focio, ipse convalescit, multisque, cum popularibus suis, tum Scottis & Pictis, exemplo, doctrinâ, auctoritate, & caritate profuit. Adidit etiam vitiis a se ipso factis, ut in quadragesima non nisi semel unoquoque die teneretur, nec aliud quidquam, nisi panem cum lacte deterso, & quidem parè, perciperet; quam vitam legem quadraginta diebus ante natale Domini, & quinquaginta post pentecostem observabat: quæ tres quadragimæ erant usitate apud veteres, ex his intelligimus, lues istam in quadagesima tunc universam prohibentem non fuisse, nec morum tantè de rescindendi, saltem in illis insulis, ab omnibus servatum: cum

ANN. CHL.
664.

XXXVI.
Romanus episcopus
Fidiavonem col-
litus apud Pi-
ctos.
(*) Macer-
iolas.
(*) Luffa.
(*) Naudi.
(*) de Pa-
na.

Chrocel-
mus abbas
Nobiliac-
ensis.

(*) Romanus.

XXXVII.
Egbertus pe-
re liberatus.
(*) Hilda.

Quadrages-
ima ut ab-
servat.

Eg-

ANX. CHR.

441.

XXXVIII.

Boisilus pater

filius.

(*) Bede in

vita S. Co-

lumberti c. 11.

Egbertus id laudis tribuat venerabilis Beda, quod illis diebus unica refectioe contenti fuerit.

Eidem posse e medio sublatum est (a) Boisilus, miræ sanctitatis monachus ac præpositus Maltroensis, ad cuius famam Cuthbertus in idem monasterium, cui tunc Eata præerat, se recepit, eodem etiam morbo tunc & ipse correptus, at finatus. Mox eundem monuit Boisilus, sibi septem dumtaxat vitæ dies superesse; curaret proinde ea doceri ab se, quæ ipsi convenirent. Interroganti verò quid tam brevi septem dierum spatio possit discere: Johannem, inquit, Evangelistam. Ex hunc quidem per illud tempus, Boisilo exponente, ambo simul perlegerunt, in ea lectione & collatione solium fidei, quæ per dilectionem operatur, simpliciter attendentes, non aurem questionum profundæ exquirentes. Ussor est autem Boisilus codices, qui septem quæstionibus constabat, singulis diebus singulos perlegerent quæstiones. Inter hæc multa, tum Eata abbas, tum Cuthberto prædixit Boisilus, qui triennio ante hanc pestilentiam varicellatus fuerat, Cuthberto indicans, eum ad episcopalem dignitatem aliquando promovendum. Post obitum sancti illius sacerdotis, Cuthbertus præpositi officium gessit per aliquot annos: quo tempore non solum monasterio suo regularis vitæ speciem exhibebat, sed etiam circumpositos incolas ab iniqua vitiorum consuetudine ad amorem celestium rerum satagebat revocare. Multi quippe tunc illis in partibus erant, qui fidem suam profanis operibus contaminabant; immo nonnulli, insuper habito fidei sacramento, ad superstitiosa idololatriæ medicamenta recurrerebant, quasi immixta a Deo plaga incantationibus, alligatis, ac dæmoniæ artis arcanis medicaturi. Ad utroque corrigendum errorem crebrè & monasterio egrediebatur Cuthbertus, aliquando equo insidens, nonnumquam pedes, vicinis circumiens villas, & viam veritatis erantibus pandens; quod ipsum etiam Boisilus suo tempore facere consueverat. Solebat verò ea maxime peragere loca, & illis in viculis predicare, qui in arduis, asperisque montibus procul positi, & horrore loci, & inopia simulque rusticitate inhabitantium, doctores ac verbi præcones a suo aditu deterrebant. Nec contentus cursim rusticanas lustrare casus, hibernicam serpe integrâ, aliquando duabus vel tribus, nonnumquam pleno etiam mense in montanis illis perrebat, ut plebem rusticam verbo simul & exemplo ad celestia commoveret. Erat verò tunc moris apud Anglorum populos, ut, accedente ad quamlibet villam clerico vel presbytero, cuncti mox ad ejus imperium verbum Dei audirei confluerent, & quæ dicerentur libenter audirent, libenterque audita opere compleverent. Tanta porro Cuthberto docendi pericia, tanta ad persuadendum gratia & facilitas erat, tale denique angelici vultus lumen, ut nullus auditorum inimos cordis sui recessus ei non aperiret, immo palam omnes quæcumque gesserant confiterentur, certi hæc nullo modo eum posse latere, & quæ coelesti erant, condignis, uti ille præcipiebat, patientiæ fructibus abhergerent.

XXXIX.

Benedictus

in

vita

S. Cuthberti

c. 11.

Erat in urbe Coludiensi seu Coldinghamensi monasterium quoddam, cui famulantis femina & mater ancillarum Christi, nomine Eba, præerat, religione ac nobilitate cunctis venerabilis, utpote Oswii regis uterina soror. Hac missa ad virum Dei nuntio rogavit, ut se, suamque monasterium exhortationis gratiâ inviscere dignaretur. Non potuit negare viæ sanctus, quod caritas tante Dei ancille poscebat. Venit ergo ad locum, dièsequæ aliquot ibi permansit, omnibus operam piosissime viam ab ipso & sermone referavit. Per id tempus pro morte suo notu, cæteris quiescentibus, ad orandum & monasterio egredient, post longas interpellas noctis vigiliis, tandem instante horâ communis synaxos domum redibat, nocturnum officium cum aliis fratribus (nani ibi duplex monasterium erat) persolveretur. Id unus & fratribus eum observasset, eum sursum sequi constituit, exploraturus quid ageret. Ille verò monasterio egressus, sequente exploratore, descendente ad mare, cuius littori idem monasterium incumbebat, & maris undâ usque ad collum immerisus, Dei laudes celebrabat; tum instante aurorâ in terram subiens, denuo in litore flexis genibus orabat: denique domum reversus, canonicos cum fratribus hymnos hoc competente complebat. Deprehensus explorator veniam ab eo petiit suppliciter, nec aliter obtinuit, quam eo passo, ut eo vivente sacrum reticeret. De hoc monasterio agens Turgottus monachus Dunelmensis ait, duas eo in loco, diversis tamen separatim habitaculis, fuisse monachorum, sanctimonialiumque congregationes, quæ paulatim a regulari statu delincentes, inhonestâ invicem familiaritate decipiendi occasione inimico præberebant. Cuthbertum verò, cum episcopali cathedra sublimatus esset, ne quid simile in posterum accideret, omne monachicæ feminarum consortium interdidit; adeo ut in nullam potest ecclesiarum, quæ beatus confessor sui præfatus illustravit, nulla concessa sit feminis intrandi licentia; unde in insula Lindisfarne scorum

Feminarum
aditus in vi-
torum corpo-
bus vetuit.

sa ab eo est ecclesia, iussitque ut illò mulieres missas & verbum Dei audirent conerent, ne propius ad ecclesiam, in qua ipse cum monachis conversabatur, accederent.

Poſt annos ferme tredecim quàm Cuthbertus in Mairroſenſi monaſterio religioſam vitam profeſſus fuerat, a ſuo ipſius abbate Eata in monaſterium Lindiſarſenſis, quod idem Eata etiam regebat, tranſlatus eſt, ut ibidem quoque regulam monaſtica perfectionis, & propoſiti auctoritate, & vita ſue exemplo doceret. Id autem accuſate preſtitit; nam actuoſam illuc vitam cum contemplativa coniungens, inſtituta monaſtica fratribus vivendo ac docendo tradidit, & morantem circumque vaſe multitudine, tum adhortationibus, tum miraculis, tum precibus, ad caſtalia quærenda & promerenda excitavit. Qualis fuerit monaſtica illa inſtituta, tradit monachus Lindiſarſenſis anonymus ejuſ equalis, cujuſ verba ipſa huc referre non pigebit. *Vivens quoque ſibi ſecundum ſuam ſcripturam, contemplativam vitam in ſolitu agens, & nobis regularum vitam componens conſtituit, quam uſque hodie cum regula Benedicte obſervamus.* Erant in illo monaſterio quidam fratres, qui præfixæ ſue Scottorum conſuetudini, quàm regulari obſervationi obtemperare malient. Hos ille non duris & aſperis verbis, ſed modicis ſue virtute perterritabat, & quotidiano exercitio ad melioris propoſiti ſtaram inſectebat. Sæpius verbò contingebat, ut in cætu illo fratrum de regula diſputans ac diſſertens, contradicentium pulſeretur injuriis: verùm ille placido vuluſ atque animo exſurgens, dimittebat conventum, ac ſequente nihilo minùs die, quali nihili contradicentia prædie ſuſtinebat, eadem monita iſdem modis ingererebat denovo, donec eos paſſatim ad ea que vellet converſiſſet. Hæc erat viri ſanctiſſimi lenitas & patientia, quæ nullo rerum adverſarum incommodo interpolari poterat. Qui duris agunt in epiſtoliſ oburgatione paſſim reſerunt. Denique Cuthbertus arguere ſolebat puſillanimitatem ſecurum, qui nocturnis vel meridians quietis tempore, ubi necetiſ poſtulat, ſe e ſomno excitare non audebant. Nemo, inquam, mihi moleſtiam ſacit me excitando e ſomno, ſed potiùs lætificat me qui excitat. Facit enim me, diſciſuſ torpore ſomni, utiſtatis aliquid agere vel cogitare. Ita verbò compunctioni deditus erat, ut miſarum ſolemnia nunquam ſine proluſione lacrymarum expleret. Sed & vigiliam orationiſque ita ſtudioſus erat, ut aliquoties tres vel quatuor noctes per vigiliam tranſgiſſe dicatur. Veſtimentiſ uiebat communibus, ſic ut neque mundiſtis, neque ſordibus eſſet notabilis. Unde ſiquè hodie, ait venerabili Beda, exemplo ejus in eodem monaſterio id obſervatur, ut ne quis variis aut pectioſiſ coloris habeat indumentum, ſed eà maxime veſtium ſpecie omnes ſint contenti, quàm naturalis ovium lana miniſtrat. Exaſti in Lindiſarſenſi monaſterio annis duodecim, in Farnem inſulam ſecediſt, ſolitariam vitam duſurus.

Anno ipſo memoratæ eclipſis & peſtilentiæ Deus-dedit, ſextus Dorovernenſis eccleſie epiſcopus, diem ſanctus eſt prædie iduum Jularum, eodemque menſe ac die obiit Ercombertus rex Cantuariorum, Egberto ſilio regnum relinquens in ſuorum annos. In Wighardum præbyterum, virum in eccleſiaſtica diſciplinâ doctiſſimum, Anglorum rogatu Romanam miſit, Oſwio Northumbroreum rege etiam commendante, ad Vitalianum papam cum multis donariis, & aureis argenteique vaſis non paucis, ut ſue gentis & lingue hominem pontificem in locum Deus-dedit epiſcopum ordinaret. Verùm vir ille in urbem pervenerat, cùm ipſe, & qui cum ipſo advenierant ſocii ſerò omnes, peſtilentiâ eſtincti ſunt. At Vitalianus, ne Wighardo mortuo Anglicana eccleſia paſſore orbata dāmnū pareretur; initio conſilio ex ſuis elegit quem ejus loco mitteret. Deleſtus eſt ad id officiū Hadrianus abbas Niriſdal prope Neapolim monaſteriū, natione Aſer, vir eccleſiaſticis non minùs, quàm monaſticis diſciplinis inſtructus, Græcæ pariter & Latine lingue peritiſſimus. Sed ille epiſcopatu indignum ſe reputans, alium e vicino virginum monaſterio monachum obtulit, quem epiſcopatu dignum omnes judicabant. Verùm, illo corpore inſirmiſtatis cauſam petendente, ruſum Hadrianus compelliſur ad ſuſcipiendum epiſcopatum. Hic verbò, petitiſ ad alium quærendum induciſ, demum pontifici ſuggeſſit monachum quendam Grecum, qui tum Rome verſabatur, nomine Theodorum, Tharſo Cilicium ortum, virum & ſeculari, & diviniſ literaturis græcè & latinè apprime eruditum, moribus ac etate venerabilem, utpote ſciorum baud ignarus, quippe qui jam bis in partem Galliarum diverſis ex cauſis profeſſus eſſet; & ut Theodoſi doctrine invigilaret, ne quid grecanici erroris in Anglicana eccleſia reſpergeret. Dum hæc Romano more lentius traſtantiſ, anni quatuor ante ordinationem Theodoſi elapſi ſunt.

ANN. CHR.
664.

XL.
Ubi ſicque
inducti ſunt
jam S. Beda
dicit.

XLII.
Deus-dedit
Cantuarie
epiſcopo ſuſ
ſeſſuſi Wig
hardus.

ANN. CHR.
440.
XLIII.
Wulfidus
ordinatus e-
piscopus.

Inter ea Wulfidus, qui favorabilem de se opinionem ex superiori illa disputatione auerat, ab Oswio & Alchifido regibus dignus est iudicatus, qui in Eboracenſis eccleſie ſedem vacantem fulſſeretur. Hoc conſilio in commune propoſito, uno conſenſu reſponderunt omnes, nullum meliorem ac digniorem ad id munus ſe habere, quam Wulfidum prebiterum & abbatem, cujus in omnibus rebus ſapientiam ac prudentiam probaverant. Solus huic electioni repugnavit Wiſſidus, indignitatem ſuam obtendens: ſed tandem univerſorum votis obſequi coactus, non aliter tamen conſenſit, quam ut a catholiceſis episcopis conſecraretur. Peſcit protinda, ut, Britonibus & Scottis, quos apoſtolica ſedes in communionem non admiſſe-
rebat, prætermiſſis, mare traſſere ſibi liceret, ut ab antiſtitibus Gallicanis ordina-
retur. Miſſus itaque cum magno comitatu apparatuque in Galliam, in vico regio Compendio honorifice conſecratur ab Agilberto, aliſque undecim episcopis, qui cum ea ſella aurea ſedentem, more ſuo in eccleſiam cum hymnis & cantieſ inſulerant. In teditu a paganis in medio mari circumventus, cum eos ab ſui inſeſtatione nec periculis, nec preſidio, poruſſet avertere, commiſſo tandem prelio ipſe cum clericis ſuis, manibus in calum ad orationem extenſis, victor evaſit, pugnantibus viris paucis, qui ſecum erant, numero centum-viginti: ex quibus quinque tantum deſiderati, pagani aut ſuſi, aut undis abſorpti. Dum teditum diſſert Wulfidus, Oswio ſex morte impariens, qui a Scottis eruditus ac baptizatus, illorum maxime doctri-
nam probabat, ſervum Dei religioſiſſimum Ceaddam acceſſivis ex Hibernia, cum-
que Eboracenſis civitatis episcopum ordinari curavit. Revertis Wulfidus ſaſtum indi-
gni tulit; ſed rancore regie poruſſe coactus, ſecceſſit in ſumum Ripenſe monaſterium, ubi per annos tres reſedit, ſequentem anno minus a Wiſſario Merciorum rege in-
vitatus, ut episcopalia munia in ſuo regno exerceret, ubi monaſterio ſervorum Dei,
reg: ſurſum ac præſidia liberaliter ſuppeditante, inſtituit. Accieſſit etiam in Can-
tiam ab rege Egberto, multos illic prebiteros, & non paucos diaconos, vacan-
te ſede Cantuarienſi, ordinavit. Wulfidus ordinatio ſaſta eſt deſignante anno ſexce-
ſſimo-quarto, aut ſequenti inſeute, cum annorum triginta eſſet: quo
tempore Agilbertus forſe necdum Pariſienſis eccleſie regimen adeptus erat. Hoc
quippe anno præerat Sigobrandus, cui poſt Importunum Agilbertus ſuſſeſſus eſt.

XLIII.
Remacius e-
piscopus mo-
nium.

Per id tempus Remacius, qui, reſiſſo Tungrenſi ſeu Trajectenſi episcopatu, pri-
vatus in monaſterio Stabulenſi debebat, ad optatum vite ſinem properans, moris
metam demum artigit, beatamque celo animam reddidit. Eius corpus eo quo par
erat honora ſepultum eſt in oratorio beati Martini; episcopuſ deſpoſito ſui, nonas
Septembris celebratur. Hunc annum tantum ex conſectura ejus morti assignamus.
Libellum de geſtis ejus primus compoſuit monachus Stabulenſis anonymus, & poſt
eum Notgerus ſæculo decimo exeunte Leodienſis episcopus, rogatu Werinfredi ab-
batis Stabulenſis; nec-non Herigerus abbas Laublenſis, ejus æqualis & amicus. Idem
anonymus librum adſcripſit de ſancti Remacii miraculis: quo in libro ait, Antierum
abbatem inde monaſterii, qui principatus Lotharii Angulii florebat, ſibi auctorem
ſuiſſe, ut ſancti Remacii ſcripta non inferior cenſendus eſt Hadalimus, nobilis Aſti-
gnem ad Letiam (*) ſuſium, haud procul a Dionanto oppido ad Moſam, ubi apud
Cellas monaſterium adſcripſit. Graviter allucinatur Philippus Ferrarius, qui has
Cellas conſundit cum Cellis ſancti Gilleni, & cum Letia ſeu Letienſi Hannonie mo-
naſterio, Immo cum Letinia oppido ad Teneram anem; quin etiam cum Lutis
Hannonie idem oppido prope Atbum. Crevit Cellenſe Hadalini monaſterium ex
munificencia præcipue Pippini, non regis, ut ſallit vite ſcriptor, ſed principis,
cognomento Heritallenſis. Lapſu temporis monachi migravit in canonicos ſæcu-
lares, & proceribus interimeretur. Cuius loci episcopuſ fuerit Sigobrandus,
non produunt Balthildis vite ſcriptores, ex quibus hoc ſactum accepimus: at Pari-
ſio.

Hadalimus
eius discipu-
lus.
(*) Letia.

ANN. CHR.
440.
XLIV.
Balthildis
regis ſero-
dit in Cale-
ſe monaſte-
rium.

CUM rex Chlotharius in virum adoleſceret, in animo piſſime ejus matris Bal-
thildis regine ereſcebat devotio in dies, ut ad ſuum Calenſe monaſterium ſe
ſædum reciperet. At repugnabant principes & optimates quique, ne id exſequere-
tur, quippe que a Francis omnibus ob bonitatem, pietatemque ſingularem valde
amabatur. Hinc Francorum proceres votum ejus ex die in diem diſcrebant, nec
illud impleri ſacile permiſſuri fuiſſent, niſi fortuita ſe ſe obruliſſet voti exſequen-
di occaſio. Erat tum in palatio quidam episcopuſ magnæ auctoritatis, nomine Sig-
obrandus ſeu Sigobrandus, qui ob nimium ſalutem ac ſuperbiam Francis, ſed ma-
ximè principibus inſiſſis & intolerabilis erat; unde accidit, ut, ſervente in eum
commotione, & proceribus interimeretur. Cuius loci episcopuſ fuerit Sigobrandus,
non produunt Balthildis vite ſcriptores, ex quibus hoc ſactum accepimus: at Pari-
ſio.

lorum attestum fuisse probant veteres ejus ecclesie episcoporum indices, quorum unum antiquissimum in fine libri sexti de re diplomatica protulimus, ubi post sanctum Landericum recensentur Rorbertus, alius Chrodobertus, Sigobrandus, Impocunus, Aglebertus, idem qui alius Agilbertus seu Agilbertus. Carlo Sigobrando, videlicet Francorum proceres ejus auctor, ne Balchildis eam, pro eo ac iusticie leges poscebant, ulcisceretur; quod antea fieri non sinebant, jam metu iusticie atque iudiciorum, ultro ei suaserunt, ut quam primum facere maritaret. Hæc verò ad occasionem libenter usâ, votum suum implere non distulit. Deducta itaque a nonnullis principibus, monasterium suum Colam ingreditur, atque ab antiquis ejus loci sanctimonialibus, alumnis urique suis, condigno honore excipitur. Nec mora, pissima regina, regni administratione posita, condonatis iis, qui se ob Sigobrandum subditi & inique suspectam habuerant, iniuriis, vestem mutavit, & que cunctis ante imperare consueverat, Bertile abbatissa, tanquam matri obedire, ac, dum viveret, Christo militare insigit. Tunc verò, quod ante identidem illuc secedens facere consueverat, humilioribus quibusque officiis inservire, sororibus ad mensam & in coquina ministrare, munditias instar vilissime ancillule facere; quod rotum gratanti ac læto animo pro Christi amore perficiebat. Ad hæc orationi assiduum cum lacrymis, & sacra lectioni frequentius vacabat, consolationem mentis & exhortationem, infirmis visitationem, omnibus denique se ipsam impendens; dolens cum dolentibus ex caritate, & cum gaudentibus gaudens. Id ipsum quoque domus abbatissæ humiliter suggererat, eandemque hortabatur, ut egentium curam in la primis gereret, & ut regi, regine, atque proceribus honoris causa eulogias & munuscula mitteret: quâ maxime ratione eorum benevolentiam retineri sciret, ipsa, dum regnaret, incoleverat. His monitis Bertile habens acquiescebat, tantæ invicem dilectionis ambabus erat, ut verè eis apostolice more cor unum, & anima una esse videretur.

Hoc anno septimi sæculi sexagesimo-quinto, Waldebertus seu Walberus abbas Luxoviensis tertius, ubi per annos quadraginta, relictæ Adone, locum illum magna cum laude, nec impari moralitæ rei incremento & ornameto rexit, migravit ad Domineum vi. nonas Martias: quo die in veterriimo calendario nostro, universalibus litteris ante annos nongentos scripto, notatur *depositio sancti Vualberti abbatis*. In ejus obsequium funeri multe undique fideles turme confluisse dicuntur, ejusque corpus sepultum in ecclesia beati Martini, que in aquilonari parte monasterii constructa erat, nunc parviali oppidi Luxoviensis; atque compositum in crypta, que a sancto Nicetio pontifice post aram mirifico opere extructa memoratur. Hunc pontificem magnarum virtutum virum appellat Ado in libello de gestis Waldeberti abbatis, quem ait sancto Nicetio episcopo familiaris adscripsisse, & interpolatæ mutui pæli conditione, ut alterutri rebus humanis excederet, alter superstes congruum sepulture locum diserneret. Non aliam hanc esse putato Nicetium a Migerio, per id tempus episcopo ecclesie Vesonionensis, cui Luxovium subiectum est. Miracula ad sancti Waldeberti ramulem patratæ, circis hunc, claudis pressum, agrotantibus sanitatem restitutum fuisse idem auctor tradit. Gravior falluntur, qui cum vel sanctæ Fæz germanum fratrem, vel Meldensium episcopum fuisse ex Jona male intellecto commenti sunt. Hildegarus ejus sententia auctor, aut quisquis vite sancti Faronis scriptor est, ait, Faronem sedi Meldensi impositum fuisse post *dormitionem Vualberti*, manifestò errore, cum Faro longè ante obitum Walberti Resbacensis ecclesie dedicationi interfuerit jam episcopus, initio scilicet regni Chlodovei junioris, & ipse diu Walbero superstes. Porro Hildegarus non aliud opinionis sue fundamentum habuit, quàm Jona locum male intelledum. Id constat ex ipsius verbis, qui Waldebertum beate Fæz germanum, & Gundaldum Meldensium episcopi successorem fuisse dicit, *reliante ois sancti Eustasii*, id est Jona monacho ejus vite scriptore, ex cujus verbis utrumque facile restatur. Jona hæc verba sunt. *Nec mora beatus Eustasius venit, puellem Burgundofaram a custodia liberat; parva terribiliter increpat, religioni ois per pontificem urbis illius, Gundaldum nomen, induit, sacrorumque salutaribus sacramentis. Monasterium quoque virginum Christi signa patrum suum, non solum Magnam & Alham, adificat, idem scilicet Eustasius, fraterque, qui edificandi curam habeant, deputat germanam puellam Chagwaldam, & Vualdebertum, qui ei postea successit, ut regulam doceret, decernit; ubi frater nomen monachos intelligit Jona; solumque Chagwaldam puellæ germanum agnoscit, non Waldebertum, qui ei postea successit, id est Eustasius abbati Luxoviensi, non verò Gundaldo, ut Hildegarus perperam interpretatur. Priori errori patrocinatus est Sarius, qui germanam puellam habet, reclamationibus vetulsi codicibus, in quibus germanam puellam legimus, uti etiam leguntur ac restiprunt Johannis Bollandi eruditi continuatores, & Petrus Franc-*

ANN. CHR.
665.

XIV.
Vualberti
abbatis Lu-
xoviensis obitus.

Non fuit
episcopus
Meldensis.

ANN. CHR.
661.

scus Chiffethus in recessione vite sancti Eustasii. Posteriores satis argute antiquissimum, præter alia recentiora, kalendarius nostrum jam laudamus, in quo notatur vi. kalendas depositio sancti Walberti abbatis, non autem episcopi, ut in actis sanctæ Salaberge & sanctæ Balchidis solum abbas appellatur. Haud leviter erratum est eorum, qui Walbertum abbatem confundunt cum Walberto comite Arkenis sancti Bertini discipulo, de quo mox agemus.

Ingressus
eius (succes-
sit).

Necdum mortuus erat Waldebertus abbas Luxoviensis, cum Salaberge abbatissa Laudunensi in somnis angelus Domini in specie venerabilis Walberti abbas apparuit. Eidem in regimine Luxoviensis monasterii sollempniter, inquit Adão, subrogatus est sanctus Ingressus, omni virorum genere conspicuus & perfectus. Is est sanctus abbas Ingressus, qui Adelphiæ abbatem Habendensem posteritæ causâ Luxovii excepit. Librum de gestis S. Walberti abbas, a nobis editum, litteris mandavit Adão, qui & Hermifcus, & ipse Luxoviensis post modum sæculum decimum abbas post Aloncam, quem abbatem & episcopum vocat. Hic præ oculis habuit volumen de gestis sancti Walberti, ab antiquiori auctoritate scriptum, eoque usus est ad scribendum libellum, quem Luxovicium (ambitum sacra comini) occupavit.

XLVI.
Vixit ber-
tus comes mo-
nachus Lu-
xovii.

Vix ante hunc annum, Walberti abbas supremum, in cenobium Luxoviensis admittas est Walbertus comes, Arkenis va'gò dictus, propterea quod ejus loci dominus erat. Est autem villa Arken (*) haud procul ab Andomaropoli, quam villam cum aliis prædiis Walbertus dedit Bertino abbati Sibiensi, qui ei pariter concessum erat, uti & Regetrudi ejus uxori. Is ad virum sanctum identidem vitare consueverat, tam at ab eo salutaria verba audiret, tum ut corporis & famulatus Christi communionem, quasque deinde benedictionem perciperet. Fortè aliquando ad basilicam sanctæ Dei genitricis Mariæ, quam in monte proximo ad conuentum fratrum a beato Audomaro extruximus divinus, ad orandum accesserat, & completæ oratione, nescio quâ ductus necessitate, in domum suam redierat, beati patris benedictione prætermittit: cum subintravit hac de se Bertinus a Doudne monacho, id non impune Walberto cesurum propheticis spiritibus prædixit. Nec inane veris oraculum; nam ante solis occasum aditit qui nuntiaret, Walbertum in reditu ex equo lapsam, membris collisum, jam prope animam agere, nisi vir sanctus suis precibus & solita benedictione occurreret. At ille consolam vinum ex omophoro, quod ad missæ sacrificium in sacrario positum erat, proferri jussit, atque agrotanti clementer deferri. Vas vino vacuum ad iussionem viri Dei impletum repositum, ex quo vinum prolatum Walberto salutem extemplo attulit. Hinc ille, accepti beneficii memor, magnam hereditatis suæ partem, nempe villam, Arkas, aliasque prædia, beato Bertino tradidit in usum Sibiensium fratrum. Quia etiam paullatim a rebus secularibus mentem avocans, caelestibusq; roto ishiani animo, monasticam vitam appetit, ac demum Bertini hortatu & consilio in Luxoviensē monasterium se recepit, ubi cum insigni devotione monasticæ vite insinuitus est. Id vix ante hanc annum contingere potuit, certè non ante annum illius sæculi sexagesimum, quo Bertinus Sibiensis monasterii abbas renuntiavit fuit. Ex quo intelligitur eos graviter, at jam dixi, alioquin, qui Walbertum confitebantur, confundant eam Walberto Luxoviensi abbate, qui ante annos abbas quadragesima Luxovio præfuit exerat.

XLVII.
Præfatus
episcopus con-
stantinien-
sis, alioque in-
fatu.

Regebat per id tempus Arvernensem ecclesiam eximie sanctitatis antistes Præfatus, quem veteres nonnulli Projestum vocant. Is in pago Arvernico claris natalibus, Gundoleno atque Helidia parentibus exortus, litteris imbuedus traditur scholæ Isidorensi (*), cujus loci ecclesiæ (diocesim veteris auctor appellat) iussu Genesii Arvernorum presbiteri præfatus fuit; antequam diaconas ordinaretur. Die sanctæ paschæ de more ad matrem ecclesiam venit, quo die Genesius episcopus in solario, id est superiori cubiculo, multis, etiam secularibus ac nobilibus viris, convivium exhibuit. Hos inter aderant tres abhinentes, quibus carnes edere erat religio: quæ res temporis & loco parum conveniens plerique videri, risum & cachinnos excitavit. Eorum partes tueri corripit Præfatus; Deus vero subito solui lapsi irrisores ultus est. Candidinensi (a) virginum cenobio a Felice Genesii successore præfatus, monasticam ibidem disciplinam cum ædificis valde promovit. Felice mortuo & post paucos dies Gualdo ejus successore, electus Genesius, non minus pietate, quam Senatoriâ dignitate illustris, sacerdotio indignum se reputans, eisdem ac populi suffragia in Præfatum seiecit. Adiciat in muneris consortium Evodius, vir religiosus, incertum an diversus ab Evodio, quem Felix episcopus Magnilocensi monasterio præfecerat, plurimos sanctis authoritationibus ad celsitudo desideria incitavit. Cùm rara tunc temporis cenobia virginum essent apud Arvernorum, Genesio viro illustri, cujus modò meminimus, auctor fuit Præfatus, ut, den-
cicare

(a) P. lib. 24.
c. 16.

ciense prole, ecclesiam Dei sibi pro liberis adoptaret. Adhuc vit plus, & in loco Arvenorum suburbano, Camclaria nomine, monasterium puellarum condidit sub regula sanctorum Benedicti, Casarii, & Columbari, ea scilicet, quam Dominus Vespontionum pater ex tribus praedictorum patrum regulis concinnaverat, rebusque suis largissime dotavit: ubi Praefectus feminam illustrem, sibi dudum notam, Gansilanam nomine, abbatissam constituit; reliqua bona, quae habebat amplissima, Genesius variis ecclesiis legavit. Erant in castro Camclariae ecclesiae quinque ab eo extructae: una sub nomine Salvatoris, secunda sanctae Mariae, tertia beati Petri apostoli, quam virginibus sacris aperavit: quarta sanctae Ceciliae, quae monachos habuit; quinta in memoriam exaltationis sanctae Crucis, quam clericis assignata dicitur. Praefectus vero aliud monasterium puellarum in agello Casariae, Arvenis iisdem proximo, extraxit, quod non aliud quam Cantocennense Savaroni videtur. Xenodochium quoque in loco, Columbario dicto, edificavit, ubi semper viginti egroti curarentur; rebusque illud omnibus ac mediis instruxit. In libro secundo de ecclesiis Claramontensibus S. Thecla requiescere dicitur in monasterio Camclariensi, quod Savaro perperam cum Teclarensi confundit, ut alia (*) offendimus. Certe in Camclariensi ecclesia, modo collegiata canonico-rum (a) tit. 4. 6. secularium, habetur capsula, S. Thecla continens reliquias: quae capsula eum. 49. anno mcccxcv. reposita esset, ut ex illis reliquiis quidam particula illustrissimo Parisiensis archiepiscopo ad decosandum puellarum S. Theclae sodalitati oratorium concederetur; reperta est intra capsulam plumbea lamina, cui antiquissima inscriptio, insculpta erat, de reliquiarum veritate faciens fidem in hac verba, quae totidem apicibus hic exhibere juvat.

ANAL. CHR.
401.

HE SVNT
RELQVE
BEATE
TECLAE: VR
GINIS ET MAR
TIRIS: QVE HIC
NIEORIVNDA
FVT DE HINC V
ROAPAID: AP LO
CONVERSA SE
LYDAM REQVI
EVIT:

Fortè aliquando Praefectus ad aulam Childerici Austrasiorum regis, cui Arveni parebant, proficiscens, Vosagi vallata solitudine, arduisque montibus jugis superatis, pervenit tandem ad locum, quem Dorowegum gentili lingua barbari tum vocitabant. Haud procul cellulam seu parvum monasterium venerabilis Amarinus Abbas, permixti ac favore Warrecharii optimatis, magno labore extruxerat: ubi pauci morachi vivebant in tanta rerum egestate, vix ut singulis singula pavimenta cum aqua in singulos dies perciperent. Illis Amarinum febrem fatiscentem cum offendisset Praefectus, signo crucis facto morum sanavit, eumque ad resurrectionem sibi asserere iussit. Deinde iter profecturus ad Childericum principem, ecclesiae suae privilegium auctoritate principis roborari petiit; quod eum obtinisset, ad regem optimaribusque gratiis, ad ecclesiam suam reversus est. Locum, ubi Amarinus monasterium sub regimine suo habebat, in versibus ordichae varie legitur, nonnullis *Clamoweg*, aliis *Doroweg* appellatur. Nec etiam situs loci haecenus exploratus, quem alii ultra Vosagum, alii in Morago ponunt. Verum hac situs diversitas pene nulla est, cum unus idemque locus ultra Vosagum esse possit, tamen postus in Morago, quam lectionem quidam codices preferunt. Mihi verò persuasum est, locum hunc haud alium esse ab oppido sancti Amarin, intra Vosagi montes posito in pago Sugintensi (*): ubi (*) *le Saut*.

non multis ab oppido passibus, in angusto vallis recessu, seu quodam angustulo, *goss*. existit vetus sancti Amarin ecclesia, peregrinorum cultu haecenus non incerta. (*) *S. Dom.* cum roderibus eventi monasterii, ad exiguum civitatem, *Vos* vulgò dictum: qui Alstiam a Sugintensi pago dirimit. Sancti Amarin (*) oppido, mox Rangus (*) *Rangus*. *Amal. Bened. Tom. I.* K k k 2 pro-

ANN. CHR.
665.

(*) *Leuilla,
Thaone.*

proxima est, vico & castello cognominis celebratus: adeo ut ex rivuli ac montis nominibus constaret vocabulum *Thaonegus*, tum *Dorengus*, & *Dorengus*; triburumque oppido, quod postmodum a S. Amario appellacionem accepit. Huic oppido proxima erat monastica quondam, dein collegiata sancti Amarii ecclesia, ad duas inde leucas primum ad Thannas (*) veteres in ecclesia sancto Amario sacra, modo a Dominicis virginibus occupata; demum ad novas-Thannas ante annos ducentos translata est ad elegantissimum sancti Theobaldi ecclesiam, sanctorum Fraxelli & Amarii reliquis concessis monasterio Murbacensi, cum Thannenses canonici domitium oppidi S. Amarii aliis possessionibus cum Murbacensibus nostris commutarent; collegiata hinc ecclesie canonici succederant monachi in bona eius monasterii, quod Amarius prope Durozangum regebatur. Hec sepe me monuit reverendissimus abbas Medani-monasterii Hiacyntus Alliotus, jam superius laudatus, laudandique in consequentibus.

ANN. CHR.
666.
XLVIII.
S. Maria
Sueffionensis
privilegium
(*) *Udovic
De Jussis*

A Nno Insequenti, seculi septimi sexagesimo-sexto, Desualio viro Drausio, Sueffionum episcopo, beate Mariæ puellari monasterio, quod ea in urbe ipsius hortatu constructum diximus, privilegium concessit, a nostro Michaele Germano editum (*), quod *Domus sanctæ & apostolicæ fratrum*, comprovincialibus licet episcopis, Nivoni seu Nivardo Renensi, Landeberto Catalaunensi, Mumoleno Norimogensi, Audoberto Cameracensi, item Audoberto Silvaneffensi, Clementi Bellovacensi, Bertefrido Ambianensi, & Audomaro Teruanensi inscriptis. Privilegii summa est, se ab Inulstri viro Ebroino majore-domus, episcopi conjugis Leutrade, ac Borone unico eorum filio rogatum, ut privilegium largiretur basilicis sanctæ Mariæ, & sancti Petri, & sanctæ Genovefæ, exterorumque sanctorum constructis intra muros urbis Sueffionicæ, ubi puellæ virginis ac Deo sacratæ sub regimine Ætherie abbatissæ, reliâ postâ sæculi, sub regula beatissimorum patrum, ad laudes Christi dic noctuque candelas sunt collocatæ. Proinde statueret, ut prædictæ virginis, secundam sanctam institutionem sexti suo convenientem, intra septa monasterii reclusæ esse debeant, detractâ omni foris exiundi licentiâ; ibidemque castè Domino militare secundum regulam, & cursum sancti Benedicti, & ad modum Luxoviensis monasterii, quem beatus Columbanus tenuit. Ad hæc, ut quicquid prædicto monasterio, Deoque sacratissimis virginibus, sub evangelica religione videntibus, a prædicti Inulstri viro Ebroino majore-domus, episcopi Inulstri maronis, ac filio Borone, vel regio munere, vel a quolibet christiano, in agris, mancipiis, sacris voluminibus, aliisque speciebus & ornamentis ecclesiasticis collarum fuerit, nullis pontificum, clericorum, aut regum inde auferre auit. Præterea ut mortui abbatissæ, alia institueretur, quam tota illa congregatio ancillarum Dei ex se ipsis elegerit; & quotiescunque altaria, vel tabule altaris, aut christi, aut vestes sacre benedicendæ erunt, a quocumque pontifice id fieri possit. Nulli virorum liceat quicquam cibi & potus, præter communionem sanctam, ibidem percipere, si verò pontifex rogatus eo accesserit ad orationem, solus cum religiosis sacerdotibus illuc ingrediatur, celebrato ac peracto divino mysterio egrediarus. Actum Augusta-Sueffionum vi. kalendis Julii, anno decimo Chlotharii gloriosissimi regis. Subseribunt episcopi, præter comprovinciales supra memoratos, Genesius Lugdunensis, Audomnus Rotomagensis, Leutgarius Augultodunensis, Boso Gratianopolitani, Gaudiobertus Camutensis, Desideratus Cabilonensis, Virgilius Autliodorensis, Importunus Parisiorum, Burgundofaro Meldorum, Abbo Tricassium, Ragnoberus Bapcaesium, Aado Aurelianorum, Cancellus Ebroicarus, Leudeboldus Lingonum, præter Emradum episcopum interci loci. Principi basilicæ beate Mariæ sacris virginibus assignata erat; altera S. Petri monachi, qui ipsi ad sacra ministranda inserviebant; tertia sanctæ Genovefæ, infirmorum & peregrinorum erat. Secunda basilica sancti Petri jam dudum clericis cessit, qui vicem supplente monacherum veterum: ex quorum numero censendus est sanctus Vodalus reclusus, ejus hostie quoque reclusionis turrim ostendunt. In litanis Carolinis (*) invocatur post sanctos Benedictum & Columbanum, sed ante sanctum Desualicum, sanctus Vodalus cum sancto Leutardo, quem ibidem iidem monachum exilisse, ac pistoris officio fundum esse tradunt.

(*) *Desualio,
sacri pistoris
& sic.*

XLIX.
S. Vedasti
transfatus
& monasterii
com.
(*) *in Crism
cham.*

Circa hoc tempus conlegit translatio corporis sancti Vedasti episcopi Atrebatensis ex majori ecclesia sanctæ Mariæ, ubi per annos ferme centum-viginti & octo jacebat, in eum locum, ubi nunc illiusse epus monasterium cernitur. Hæc translatio ab Alcuino refertur in hunc modum. Cum sanctus Aurbertus, septimus a. beato Vedasto episcopus, quasdam die post hymnos matutinos in oratione presideret; vidit enim, trans fluvium Critionem (*), virum præfulgidum, basilicæ.

ca.

et eujusdam formam virgā mentem: quo iudicio sancti Vedasti corpus eo transferebatur esse intellexit. Iovitus ad hanc celebratam adfuit Audomarus Ver-
 20 tannus Mortinorum episcopus, qui in ea translatione amissum iam dudum oculorum
 lumen recipisse perhibetur; sed precibus a Deo petitis & impetratis, ut illud
 desuo amitteret, parvi pendens scilicet lumen carnalium oculorum prae lumine
 25 sanctorum. Eo in loco ubi sacrum corpus repositum est, cœtorum sancti Petri
 rudi opere ab ipso beato Vedasto quondam extructum fuerat: quod sanctus Aus-
 bertus in augustiorem formam restituit, eidemque monasterium adiunxit. Locus pro
 30 sui nobilitate, ait Alcuinus, Nobiliacus primò est appellatus, procedente tem-
 pore tam insignis effectus, ut urbis nomine comprehenderetur; adeoque largi-
 tionibus fideliū locupletatus, ut agmine monachorum & aliorum Deo devo-
 35 torum grege referretur sibi, idemque miraculorum signis illustratus. Monachos tam-
 en primus illic induxisse videtur sanctus Vindicianus, qui beato Auberto suc-
 cessit. Notanda sunt Alcuini verba de aliorum Deo devotorum grege præter mona-
 chos: quo nomine secundi ordinis religiosos viros intelligit, quales postea fuerunt
 40 fratres oblati seu donati, qui monachorum nomine nequaquam censentur. In
 codice sacramentorum, scripto iussu Karolici abbatis Corbeienſis notatur, pridie no-
 tas Junii transire sancti Vedasti in crypta; & ix. kalendas Martii dedicatione re-
 45 eliche sancti Vedasti (*), caput nomine Nobiliacense monasterium paulo post in-
 signitum esse. De nova hujus monasterii basilica, a Theoderico rege castruſta, la-
 ſeris agemus.

Mortuo Gundoino duce, qui Alamanorum genti preerat, successit in ejus lo-
 50 cum dux Bonifacius, alio nomine Cathicus, qui Grandiſallenſibus monachis, quon-
 dux Gundoinus magnis beneficiis affecerat, vicinisque incolis inſeſſimius fuit. In
 innocentes opprimendi causam commensus, eis obiect, quod decessori suo semper
 rebelles existerent, atque hac specie alios exſilio amittit, alios bonis ſpoliavit;
 ceteros, conductâ Alamanorum phalange, omnino delere conſtituit. Armatis oc-
 55 currit Germanus abbas Grandiſallenſis, conſtante Randoaldo monasterii præposito,
 cum pignoriſus ſanctorum & libris ſacris, & Bonifacium cum Erico comite in ba-
 ſilica ſancti Mauricii colloquentem convenit, cum increpans, quod ſerviret in chri-
 ſtianiſtis ſocietate, ſuumque monasterium evertere animo deſtinaret. Ille primò hu-
 militatem ſimulare, veniam petere de commiſſo ſacrilegio, polliceri ſe ad damna
 60 reparanda eſſe paratum. At nihil minùs baſilicæ egreſſus, per totam convallam
 graſſatus eſt cum ſurentium manu, qui luporum inſtat, in vicinis monaſteriis acco-
 liſe irruerunt, eorumque domos igne concrenarunt. Quia etiam quidam ex eis ne-
 ſcit homines Germanum abbatem, cum Randoaldo in monasterium revertentem,
 65 aggreſſi, veſtigis expoliant, unaſque ex eis, ceteris ferocior & immanior, am-
 bos lanceâ confodit. Eorum corpora primò in baſilicam ſancti Uſſicini a Germa-
 no extructam; deinde in baſilicam ſancti Petri delata ſunt. Abſa hæc in vigilia
 cathedre ſancti Petri, quæ viii. kalendas Martii olim apud plerumque ſola cele-
 bris erat. Libellum de geſtis & martyrio ſancti Germani, & ſocii ejus Randoaldi
 in litteras primus retulit Bobolenus præbyter ac monachus, eorum ſerè aqua-
 70 lino, eumque viris religione ac ſanctitate eximis, Deſcolo, Leudemando, & Ingo-
 frido partibus occupavit, preſatas ea ſe ſcribere, quæ tam per ſe ipſe, quam
 per venerabiles viros, Chadoaldum & Aridum, etiam cum ſuperſtites, didic-
 rat. Tres illi parres haud dubie abbates erant, ex quibus Deicolus forſan Grandiſal-
 lenſis præerat, Leudemundus ſancti Uſſicini monaſterio; Ingoſtedus haud dubie Lu-
 75 xovienſis, jam ſuperſtites laudans. Ceterum Grandiſallenſe monasterium ab annis
 quingentis tranſiit ad canonicos ſeculares, qui ſuperiori partum noſtrorum ſeculo
 in vicinam oppidum Telsbergam ſeu Delemontem, vivande hæreticorum violentiæ ca-
 ſa, commigrarunt.

Ad res Hiſpanicas quod attinet, in concilio Emeritenſi, quod hoc anno celebra-
 80 tum eſt, aliſiſ definitum invenio, niſi quod canone undeſſino præcipitur, ut tam
 præbyteri, quam abbates & diaconi, epſcopo ſuo honorem debitum impendant;
 & quandoquecumque comigerit ab eo ſuam viſitari parochiam, dignè eum ſuſcipiant.
 Ad res noſtras quodam modo etiam pertinere videtur canon quatuor, quo præſcri-
 85 bitur, ut epſcopos, qui concilio per ſe adſeſſe non potuerit, non diaconum, ſed
 aut archiprebyterum, aut præbyterum ſuo nomine dirigat, qui a tergo epſco-
 porum inter præbiteros ſoleat, & quæcumque in eo concilio acta fuerint,
 90 ſciat, & ſubſcribat: quod obſervare viſum eſt propter abbates & monachos, qui
 non raro vice epſcopi ſol ad concilia mittebantur. Obſervandus eſt obiter ejusdem
 concilii canon decimus-nonus, quo ſtatutum eſt, ut præbiter, cui plures ob re-
 95 dendum deſectum, commiſſe fuerint eccleſiæ, in ſingulis dieſus ſacriſcium offerat
 ſingulis dominicis diebus: cujus rei haud ſcio an ullum antiquius veſtigium inve-
 100 nimus.

(*) 2. Feb.

L.
S. Germani
abbatis mar-
tyrium.Et.
Emeritenſis
concilii de-
creta.M. S. duc.
abbas præ-
diximus
dum

ANN. CHR.

672.

LII.

Hildefonsi

episcopi

mon.

LIII.

Vandregisili

E mon abba

tis.

(a) Circa

Fontanella, in

50 Spicula, p.

420.

LIV.

Lantbertus

mon success.

tor.

Dum in Hispania versamus, nobis commemorandus venit Hildefonsi Toletani episcopi obitus, qui anno sequenti videtur accidisse, & quidem x. kalendas Februarii, post novem episcopatus annos, binosque menses: quo die ejus memoria in ecclesiis Hispanis celebris est. Conditus est in ecclesia sancte Leocadiæ ad pedes Eugeni junioris, decessoris sui, pari cum eo gloria donandus. Successorem habuit Quiricum, qui forsitan haud alius fuerit a Quiriaco abbate, qui octavo concilio Toletano subscripsit. Hildefonsum in primis commendant cultus beatissimæ virginis Mariæ, & liber ab eo editus de perpetua ejus virginitate. Vita ejus a Julia no & Zixilane episcopis scripta.

Non longo post intervallo superbes fuit Wandregisilus, cognomento Wando, sanctissimus abbas monasterii Fontanellensis in agro Rotomagensi. Longa ætate deductus, cum Christum interit summopere desideraret, levi ægritudine tentatus est, corosque in Deum allegando captus, tribus diebus ac totidem noctibus silentium tenuit. Mox ad se ipsum reversus, rogantibus discipulis suis, de ipsius instanti obitu testificans, equid post suum discessum facere deberent, pauci in hunc modum respondit: Pro certo scitote, si modo sermonibus ac monitis meis obtemperare pergatis, atque in caritate, unitate & humilitate fundati, nihil inter vos dissensionis habebitis, conditionem vestram stabilem ac perpetuam fore, Deumque vobis in cunctis necessitatibus consolatorem atque adiutorem adfuturum. Nec plura dicere extrema debilitas sinit. Haud desuit optimus ille in opportunitatibus auxiliator bonus Deus, qui diabolum viro sancto pavores ingerentem percussit, fugavitque. Nec desuit etiam morienti consolatio sanctorum, quos obviam Christus discessuro submisit. Eos ut vidit, unam ex his Agathonem, forte ex discipulis quondam suis, cujus vitam & mores novetat, iocundâ voce appellavit. Auditi etiam pallentium angelorum concentus, qui sanctam illam animam in celum deducere lætantes, cum tota congregatio monachorum, que presens aderat, gemitibus celum pulsaret. Ejus obitus corripit x. kalendas festiles. Hæc ex monacho anonymo Wandregisili aequali, qui facta ejus prima litteris mandavit, quorum multa ipse viderat, extera ab oculatis testibus acceperat. Eiusdem virum paulo post id est tempore Lantberti abbatæ, scripsit alter anonymus monachus Fontanellensis, cujus liber quidam a priori auctore prætermittitur continet, at quibuscum in locis interpolatur. Hic auctor Wandregisilum ait nonagesimum-seximum ætatis ejus ænum, regiminis decimum-nonum, cum e mundo migravit, trecentosque sub eo monachos Fontanellæ vixisse: qui numerus ibidem perseveravit usque ad tempus Teusindi septimi abbatæ, seu potius tyranni, cujus diebus (a) nobilissimum hoc monachium ad extremam abjectionem redactum est. Addit posterior ille anonymus, innotum Rotomagensi ecclesiæ pontificem Audouenum in beati viri transitu præsentem adfuisse; ac demum sacrum ejus corpus humatum fuisse in basilica sancti Pauli. Mirum est, virum a Deo celebem ab Usuardo & Adone prætermittitur, & Vvandelberto notum fuisse.

In Vvandelberto locum successit Lantbertus ejus discipulus, qui postea Lugdunensis ecclesiæ regimen adeptus est. Hic nobilissimâ ortus prosapia in pago Tervanico apud Morinos, patre Erleberto viro clarissimo, in aula juvenilis regis Chlotharii sub seculari primûm habita militavit: at ejusdem regis anno octavo, abjectâ regis mortali militiâ, ad Christi castra sub patre Wandregisilo convolvit, transfuransque ab eodem accepit ante annum quartum, quam Wandregisilus ex hac vita discederet. Eum ob egregios mores & castam conversationem tanti faciebatur beatus pater, ut mori proximis eundem sibi successorem designasse memoretur. Nec virum Dei seclis vana spes; nam eo abbate Fontanellens monasterium adeo nullum passum est detrimentum, ut contra magnum incrementum, tam in numero piorum monachorum, quam in terreno censu fecerit. Acceptissimus fuit Chlothario, Childerico, & Theoderico regibus, qui in diplomatis ipsi concessis, eorumque & in Christo venerabilem patrem suum venerabilem Lantbertum appellare consuevere. Avunculî ei fuerunt, an patrui, (nam æquivocum est patrum avunculî nomen apud infimæ latinæ scriptores) Rotbertus, summus palatii tunc referendus, & Althertus, clarissimi ac nobilissimi viri: quorum posterior Althertus ab ipso Lantberto abbate clericatus habitum suscepit, ut verus auctor loquitur, id est monasticum: quod ex aliis ejusdem auctoritatis, aîoremque loci petipitum est: sic apud Algradum Ambertus, a Wandregisilo ad conversionem admissus, clericatus habitum decoratus fuisse perhibetur. Hoc revocanda sunt ea, que in superioribus diximus de clericorum vocabulo, monachis olim apraro. Lantbertus est die, qui præcis fuit ipsi capilli, inter alia diversi generis donaria, auri solidos septuaginta prædicto patri consulit, in balneo videlicet, zonis, & armillis.

Ad-

Ambertus, Lantherii affinis, ejusdemque in Wandregisili schola collega, & in abbati dignitate successit, ac demum Rotomageni archiepiscopus, equis illustri genere in Callegio (*) vico pagi Vileassini ad Itra in fca Epam suum ratus est. A patre Sivoio seu Sigwino, viro illustri ac puerobili, in salam adductus, ut acutus erat ingenio, multis foribus de rebusdarius factus dicitur, cujus erat officium regis litteras ac diplomata scribere, antequam principia gerere, quo ejusmodi diplomata obsequantur; quod officium non nisi mature viro etate, expertaque virtutis ac prudentie tribui solet. Tunc id accidisse existimo, quod Algradus praemittit, ut Sivoius, Amberti parent, nobilem puellam, Angadifinam nomine, filiam Rotberti superius memorati, qui anuli regii gerulus sub Chlothario erat, Amberto desponsaret. At illa, virginis propositum servare volens, precibus a Deo obtinuit, at sua ipsius formalitas in desponsationem verteretur: quae res eam, communi parentum voluntate, qui divinis consiliis obsequens erant, a consilio Amberti dissociavit. Haec, velamine ab Autono Rotomagensi pontifice accepto, priusnam formam recepit fertur; eademque processu temporis restituta & abbatissa evasit cunctis Otatorii, quod prope mare utrisque Bellovacorum positum erat. Angadiffina haud dubie exemplo Ambertus secularium omnium remittere consuevit, ac Lantherium, socii sui, ex fratre, an sorore filium, sequi in monasterium Fontanellense, ubi Wandregisili cum magno monachorum agmine sub sancto Regale iuxta crastinam vitam vivebat. Audita eius postulatione pater sanctus, iudicium ad id negotii petiit, ut, si episcopus de monasterio docet regule, Amberti vocatio probaretur. Consilium hanc in rem fratribus, eius voti ab omnibus assensum est, & clericus habetur, quo nomine monasterium Algradus intelligit, ei concessit. Mox ille orationi & lectioni sanctarum scripturarum totum se dedit; & secundum Hieronymi consilium, sic vivere in monasterio sub auius patris disciplina, ut ab alio charitatem, ab alio humilitatem disceret, ceterasque virtutes in hunc modum. Tamen autem in eo devotionis fervor erat, ut proposito ejus exemplo Wandregisili alios oburgaret, quod a iuvene rectius convento ipsi, iam dudum in religione afflicti, superarentur. Hinc cum per ceteris diligebat vir sanctus, sicut monasteria norma docet, id est, Benedictum (s) (1) s. Benedictus. quae nullum per alios fratrem diligit sinit, nisi quem abbas in bonis actibus inveniat. Merit meliorem. Sacerdotio initiatus ab Andono, vineam, a crenobio quingenis fert passibus distantem, plantavit; quam cum excoleret, Theodorico regio adolescenti, ad se inter venalem accedenti asseveranter praedixit, eum quandoque regnaturum. Ille verò, si id accideret, Ambertum fore episcopum respondit. Interim Lantherius abbas, cui Amberti composita prudentia erat, nihil eo inconfulso in monasterii regimine gerebat.

Hic Wandregisili eximius discipulis adiungendus est Godo, eius fratris an foris filius, cuius non semel iam superius meminimus. Is monasterium Aagenie seu Oyense (*) in confinio Campaniae & Brigeoensis pagi ad Zexanam oppidum, at in diecenti Trecenti, condidit, primoque loco abbas praefuit. Eversum a Nortmannis inflaurae dicitur Eva comitissa, ob receptam sancti Godonis (*) meritis sanitate. Nunc cella est abbatie sancti Petri Cellensis, olim commendata Clau. (*) & Gode. dio Episcopo theologo Parisiensi, qui grati animi causa carmen edidit de sancto Godone, cuius a loci descriptione in hunc modum.

*Est locus, Hercules forsan cognominis Aage,
Auge nomen habet; medius saltemque Brigensum
Campanumque solum limus pariter, evanuit
Perpetuus inter monachi habitata palat;
In passis agro & serra divisa Trecenti.
Avis quadragesima abbatia nobilis auctor,
Mandataque praedicta: post everfimus Anglit,
Perpetuus Gallorum edis flagrantibus Anglit,
Sabena, primatus (*) nunc are monasterii aro,
Religione patrum lapsis celeberrimus auctor.*

ANN. CHR.
667.
L.V.
Ambertus
ejusdem aff.
ni. fit mona-
chus.
(*) : hant.
Angadiffina
velatus.

(s) (1) s. Benedictus.

(*) : hant.

Angadiffina

velatus.

LVI.

s. Gode

Wandregisili

(s) nepos.

(*) : d' Oye.

(*) & Gode.

(*) : hant.

Angadiffina

velatus.

(*) : hant.

Angadiffina

velatus.

(*) : hant.

Angadiffina

velatus.

(*) : hant.

Angadiffina

velatus.

(*) : hant.

Angadiffina

velatus.

(*) : hant.

Angadiffina

velatus.

(*) : hant.

Angadiffina

velatus.

(*) : hant.

Angadiffina

velatus.

(*) : hant.

Angadiffina

velatus.

(*) : hant.

Angadiffina

velatus.

(*) : hant.

Angadiffina

velatus.

(*) : hant.

Angadiffina

velatus.

(*) : hant.

Angadiffina

velatus.

Deinde convenarum in eum locum religionem describit, atque frequentes illuc convenire solitos cum cereis, donaria ex are, cera, cannabe, aliisque id genus conferentes. Tum, relatis sancti Godonis actis, everfionem ab Haltingo Nortmannorum duce factam; ac consequenter loci restitutionem per piam illam comitissam commemorat; ac demum sancti Godonis reliquiarum delationem occasione pestis, quae Brigeense, Campanumque solum diebus depopulata, sacri loculi gestatione penitus precessa est. In vetusto breviario Fontanellensi collector sanctus Godeo ex. kalendas Augusti.

Hoc

ANSE. CHRE.
467.
LVII.
S. Audomar
episcopi
mort.

Hoc etiam anno collocandus videtur obitus sancti Audomari episcopi Terranensis, postquam corpus Christi & sanguinem in ecclesia prout ad altare perciperet. Corpus ejus, prout ipse testamento mandaverat, in Sicheniensem beate Marie basilicam, ab ipso extructam, sollempni pompa delatum est. Obiit v. Idus Septembris, quo die in martyrologiis Ussardi & Adonis sicut memoria configuratur, sub nomine sancti Autmari apud Adonem, qui Audomaris Usuardo appellatur. Sacra ipsius reliquie in Sicheniensi sancti Bertini basilica asservantur, preter caput & ossa nonnulla, qua in illa beate Marie ecclesia, nunc episcopali, habentur. Vidimus pallium ejus pluviale in sacrario sancti Bertini eum capitis eidem alligato contrapluvia injurias, unde istiusmodi ornamentum nomen accepit.

XVIII.
S. Maxi-
mian episcopi
Treviren-
sis transla-
tio per S.
Hilgulmum.

Eidem anno configuratur translatio corporis sancti Maximiani episcopi Trevirensis ex crypta, ubi illud beatus Paulinus Trevirorum antistes ex Aquitania revehum collocaverat. Translationis occaso nata est ex aquarum illuvie, qua usque ad cryptam illam defluens, atque in pavimento ad cubiti altitudinem refligans, ita fopulcrum sancti confessoris ambitu suo cinxerat, ut tamco ab ejus erepidine absteret, cstante Servato Lupo, non sine miro intuitum stupore, qui ad sacrum locum accedere non poterant. Id in causa fuit, et sacrum corpus ex oratorio sancti Hilarii in proximam sancti Johannis Evangelistae eadem, rectus constructum, una cum sacris sanctorum martyrum Theobae legionis, necnon Agrecae ac Nicetii pontificum reliquiis transponeretur re. kalendas Junii. Sollemnibus pompis auctores hanc venerabiles episcopi, Hilgulmus, Clemens atque Gombertus. Hilgulmus Trevirorum antistes fuisse traditur, itemque novae basilicae auctor, atque adjuncti monasterii instaurator, ubi revocata disciplina, ad centum cenobitas ibidem instituisse ac dotasse perhibetur. Hinc tanta loco celebritas, ex sancti Maximiani presertim miraculis, accessit, ut unum ex illustrioribus ordinis nostri monasteriis evaserit sub titulo sancti Maximiani. Cujus loci episcopi fuerint Clemens atque Gombertus, incertum. Certè nulli his omnibus comprovinciales tunc regerant ecclesias, Mettensem, Virdunensem, aut Tullenensem. Mettensi quippe preerat Chlodulfus, Virdunensi Gualdus, Tullenensi Eborinus. Conjectaveram aliquando Clementem haud alium fore esse a Willibordo Frisorum apostolo, qui alio nomine Clemens vocabatur. At longe post hunc annum Willibordus in illas partes accessit. De Hilgulfo etiam Trevirensi pontifice non levis difficultas, nempe Trevirorum episcopus, an chorepiscopus fuerit; & siquidem episcopus fuit, quo tempore sedem illam tenuit. In veteri catalogo Trevirensium episcoporum, qui existit in bibliotheca monasterii sancti Gillei in Hannonia, cujus prima manus desinit in Marino, Trevirenses illorum temporum pontifices nudis nominibus hoc ordine recensentur: Modouatus, Nixerianus, Basinus, Lierwenus, Milo, Wromadus. Qui Hilgulfum Trevirensibus episcopis accensent, omnes autem accensent, illi Modouatod, alii Miloni substitunt. At certum est cum Modoualdi & Numeriani temporibus visisse; quod vel ex Servati Lupi libello de vita beati Maximiani satis intelligitur, ubi, relatâ ejus translatione per Hilgulfum sancti, subiicitur miraculum de rursuta Carolo principi sanitate, qui in accepti beneficii memoriam, canonicam sancti Maximiani gradibus exiit, quorum unum Patriarcha, aliud Potimarit ecclesia, tertium Conciatius vocatur; quod de Carolo Todrie seu Martello interpretetandum esse verum scries & consequentia demonstrat, in primis miraculum patrum in Arunconem clericum palatinum, impuris obsessum spiritibus, quem rex Pippinus, Caroli Magni genitor, per Hellarium archidiaconum ad tumulum beati Maximiani sanandum destinavit. Itaque ante Caroli Martelli principatum vixit Hilgulmus, quem Trevirorum archiepiscopum fuisse probat non modò Trevirensium antiquum vetus historia, sed etiam privilegium (a) Valli-Gallixie monasterio ab ipso pontifice, aliisque episcopis indultum; ad hec Petrus Damiani in opusculo decimo-nono, necnon anonymus monachus Valli-Gallixie in libro de vita sancti Deodati, ante annos septingentos scripto, in quo hec sancti Maximiani translatio ante presentem facta dicitur per sanctum Hilgulmum, qui episcopus sancti Maximiani reliquiis presidio Deodato, Nixerensi quondam episcopo, concessisse memoratur. Numerianum ergo precessisse Hilgulmum, Modoualdi proinde successorem, qui, forte quod Trevirensium ecclesiam brevissimo tempore administravit in quibusdam ejus ecclesie pontificum indicibus omissis sit.

(a) infra p.
62.

LIX.
Deodatus
episcopus
monasterii
conciis.
(*) Hilgul-
mus.

Nec minus obiturus Deodati Nixerensis pontificatus, qui abdicato episcopatu, in Alstarian primò, deinde in Vosagum, cum tribus sociis, Wilgodo, Donnolo & altero Deodato, secessisse traditur: ubi monasteria quendam edificavit. Profectus in Alstarian, in Sancta-silva (*), juxta oppidum Hagenvoviam, aliquandiu confedit; sed inde pulsus laicorum injuriis, commigrasse ad Eberthempense monasterium.

valerium, eique non multo tempore praefuisse fertur, familiaritate usus Arbogasti episcopi Argentoratensis, origine Scotti; ac deinde beati Florentii, ejusdem Arbogasti successoris & contraeraci. Novi frequentantium tumultus Deodatum etiam ex illo monasterio abire coegerunt. Inde ventum in quandam vallem juxta Amalrici-villam, ubi ad locum Willaram Alemannicâ lingua dictum, rarisper sublimitate, loco cedere iterum coactus incolarum improbitate, qui viro sancto quâdam a fidelibus possessiones concessi non sustinebant. Hinc proinde migrandum fuit ad Hunonem seu Hunonem quandam illustrem virum, qui in vicinia cum uxore sua Hunâ commanebat. Interim natus est eis filius, quem vir sanctus baptizavit, & ex sacro fonte suscepit. Sed non multo post nova rursum eidem vexationes ex invidia vicinorum accolarum, quorum sacerdotis jurgis ac solis, illius etiam migrare compulsi sunt, Hunone in primis genenae, idque gravatâ frente; qui iuris sui possessiones ad commanendum ei offerebat. Verum cum ille opatam requiem invasare illis in locis non posset, in vallam & ignotam solitudinem fecedere constituit; & per abrupta montium juga, per concava squalidarum vallium, tandem pervenit in Vallam-Gallitram, quam Morra fluvius interiecit; ibidemque in spelunca per aliquod tempus delituit, herbarum tantum agrorum & pomulorum esu vitam sustentans: donec Hunonis bodipris quondam sui, cui ejus inopia divinitus revelata fuerat, liberalitate recreatus est, fagnariis, id est equis oneriferis, pro ignotam eorum ad ejus cellam nullo ducere adductis.

Redeo ad Eberheimense monasterium (*). Novientum seu Novietum, ut quidam scribunt, olim appellatum: cujus primus auctor dux Atticus, beate Odilii virginis parens, scisse traditur. Positum est in Aisaria ad illam fluvium, hanc protulit a Scissalidis. Sunt qui Eberhardi-monasterium dictum malent ab Eberhardo seu Erhardo primo loci abbate, qui fortè idem sit cum Erhardo, quem Ratissponensem episcopum fuisse tradunt, & sancte Odilii lumen reliquisse. Verum primarius Eberheimense dictum fuisse veterinum Augiæ (a) scenologium probat, ubi Theobaldus ejus loci abbas laudatur. Hujus monasterii basilicam Deodatus episcopus mox laudans xiii. kalendas Julii dedicasse fertur: idemque eidem loco aliquantum temporis praefuisse. Latius in libro octavo de Saevis refert diploma Theoderici regis, incipit Attico duci & Adelberto comiti, ceterisque sive exarchibus, quibus significat, venerabilem virum patrem suum Erhardum abbatem, & missum ejus Rudbertum monachum, ferenitati suae suggestisse de hominibus ingenuis, qui erant in mundeburde monasterio Novietensi, constructi in honore sancti Mauricii, sociorumque ejus, ut eis tale beneficium concederet, hoc est de loco nuncupato *Hiltensham*, quem ipse eidem monasterio tradiderat, ut a iudicibus suis nullam inquietudinem aut exactionem paterentur, nihilque cuiquam, praeterquam supra dicti monasterii auctoribus penderent. Hoc diploma datum est die noni Februarii, anno decimo regi ipsius Theoderici: quas temporis notas, a Lazio praetermissas, ex veteri ejus loci chronico suppleamus. In his vero regis litteris non exprimitur tempus conditi monasterii, cujus originem ad Childerici principatum plerique referunt; confirmationem ad Theodericum ejus fratrem ac successorem, ut suis innuit praemissum ejus diploma: in quo mirum est, Atticum seu Atticum, cui ipsum diploma inscribitur, non dici ejus monasterii conditorem.

Legi vetus ejus loci chronicon, multis respectum fabulis: quibus excussis, huc referre visum est quod sequitur. Novientum, a primo possessore suo *Staurmararch* antiquitus appellatum, sanctus Maternus Trevirorum primus antistes, eversis idololatriae simulacris, expurgasse, & ecclesiâ in honorem sancti Petri consecratâ decorasse fertur. Postea Dagoberti principatu, fossasse illius Austrasiorum regis, quem ex Hibernia revocatum diximus, idem locus *Eberheim* appellatus, id est manio apri, quod eo in loco filius regis inter venandum ab apro caesus credatur; postmodum a beato Arbogasto Argentoratensi episcopo e mortuis excitatus. Deinde ibi accersisse Deodatus episcopus Nivernensis, qui monasterium ibidem ac monachos instituit, obrentis ab Ambrasio Agaustensi abbate sancti Mauricii, ejusque sociorum reliquis, quas in nova basilica reposederit sancti Petri atque Mauricii ab ipso dedicata xiii. kalendas Julii. Imperiis novo exstruendo monasterio, non modo fundum, suppediitasse traditur dux Atticus, ac viginti curtas cum suis appendiciis eidem in dotem tradidisse. Falsum est id quod de sancti Deodati obitu in eodem chronico legitur, eum nempe *quod Novientum* xiii. kalendas Julii migrasse ad Dominum, quem in monasterio Valli-Gallitae decessisse constat.

Quod attinet ad Atticum ducem, in filium suum, Adalbertum nomine, propriâ manu interemisse dicitur, atque hereditibus destritus patrimonium in quatuor partes divisisse: primam pro anima filii assignant partim Mediano-monasterio, partim, cenobio ancillarum Dei, in Argentoratensi urbe in honorem sancti Stephani condi-

ANN. CHR.
457.Abbas
jusioci.EXL
Abbas
genui
no.

to, ubi filium suum sepeliret: alteram sancto Mauricio monasterii Novientensis: tertiam monasterio Hohenburgensi, ubi dux ipse cum uxore sua Berwinda humatus sit: quartam cognatis ac propinquis suis: quæ portio postea devota est ad duos fratres, quorum unus nuncupatus Eberhardus, condidit monasterii Murbacensis; alter Mado, cognominis parthenonis auctor. Cæterum Odilia, ejusdem Athici filia, multa etiam predia Novientio concessisse traditur.

Erhardo primo abbati Novientensi successit Columbus abbas, vixitque ad tempora Pipini regis: quo tempore venerabilis Iringus presbyter etiam sancti Petri extruxit, a beato Pirminio dedicatam. Columbum excepit Benedictus, cui Pipin-
nus rex litteras immunitatis concessit. Benedicto successit Ikenhardus, tum Diebaldus, qui a Carolo magno simile privilegium obtinuit, in quo vir illuster Adalricus seu At-
ricus dux, & conjux ejus Berwinda monasterium Novientum in pago Alsacensi super
fluvium Illam construxisse memorantur. Hic sine dubio est Theotbaldus abbas, quem
in Augiens necrologio laudatum superius diximus, suo loco iterum commemoran-
dus. Hæc satis ex radi illi chronico Novientensi, quod præterire nobis non licuit.

Longè aliter de Athici ducis posteris scribit Laxius, quod antequam exponam,
de ipsius Athici progenitoribus quedam præmittenda sunt. Hunc ex nobilissi-
mis parentibus, Gallienus territorii oriundum ait viri sanctæ Odilæ scriptor
anonymus, ejusque patrem tribuit Luthericum, qui in palatio Childerici majoris do-
mus honore sublimatus fuisse dicitur. Id de Leudeho Erchemnaldi filio interpreta-
tur auctor fragmenti historici, ab Ursilio præfati chronico Alberti Argentiniensis,
quod ab Andrea Chesnio postea recutum est. At quippe auctor ille, Leudeum
Erchemnaldi filium, cum major domus esset, uxorem duxisse ex proposita sancti Sig-
smundi Burgundia regis, ex qua Articum seu Adalricum susceperit: qui, patre
adhuc supradite, & Childerico regnante, uxorem duxerit Berwindam, filiam
sororis sancti Leodegarii, sororem videlicet reginæ, & ob hanc consanguinitatis
causam a prædicto rege ducatum Germanie adeptum esse: ac sedem habuisse in
villa regia Eberheim, quæ modo Obernheim appellatur, & in castro Hochbur-
go: ac demum genuisse Odiliam, quæ a sancto Erhardo Ratiponensi episcopo
& Hiloldo Trevirensi baptizata, in sacro fonte visum recepit. Verum hæc ne-
quaquam constare possunt. Primo enim Leudeus, cum major domus esset, sub Chil-
derico, regnare sororem in matrimonium ducere non potuit: cum nonnulli post
mortem Childerici hanc dignitatem obtinuerit. Deinde Athicus ex illo natus conju-
gio, superbit Childerico paucorum annorum rege, habilis gignendis liberis esse,
non potuisset, qui tamen Odiliam filiam Childerico regnante habuit. Immo Adal-
bertus, Athici filius, sub eodem rege monasterium sancti Stephani intra muros
veteris Argentoratæ extruxit, atque ab eodem Childerico pragmaticam in ejus rei
confirmationem obtinuit. Mitto quod Arrala, ejus loci prima abbatissa, ejusdem
Adalberti filia dicitur. Denique Berwinda uxor Athici, ut fuit reginæ foror,
non filia sororis sancti Leodegarii, sed foror matris sancti Leodegarii, nempe Sig-
gæde, appellatur ab anonymo vitæ sanctæ Odilæ scriptore, cui postior fides,
quàm anonymo Ursiliano. Itaque satis est dicere, Luthericum Athici patrem
haud alium esse ab Luthario duce Alannorum, qui in chronico Frodegariano (s)
laudatur: cujus in ducatum filius ejus Athicus successit: quo titulo in præmisso
Theoderici regis diplomate insignitur. Certe in monre sanctæ Odilæ exstat inscul-
pta lapidi valde antiqua sexcentorum circiter annorum effigies, in qua Escuto
dux, ut subscriptio præfert, coronam in capite regie similes gerit, uno lilio
ornatum ad frontem, cum capillorum cirris in humeros hinc inde fluitantibus, ut
& ODILIA, quæ illi adheret, velum habens in capite, pallium oblongum ad pe-
dus subulæ adstrictum, revulsamque supra manum sinistram, cum toga talari &
calceis acuminatis: cui Ethico librum exhibet, donationis ipsi factæ indicium. Ter-
tium adest sanctus LEUDEGAR, utpote ipsorum propinquus, cum pedo ceterisque
pontificalibus ornamentis.

Hic erat sine dubio illius parthenonis virginum habitus eo tempore, quo sanctæ
Odilæ effigies in prædicto lapide effusa est, id est ante annos circiter sexcentos.
Ubi mirari subit, quod hæc sanctimonialis cum esset, crines cirris implicatos ge-
rat: cum cæteræ sanctimoniales, etiam Nivaleses, crines tonsos haberent. Exli-
minaveram his cirris significat, ut hostie quoque illæ in partheni, virginisatem: at
contrarium sudent consimiles cirri Athici ejus patris. Processu sæpè multo
longius & pretiosius fuit pallium ejusmodi sanctimonialium, quæ ad canonicalem
statum declinarent: ut patet ex icone sanctæ Artæ, Odilæ nepis, quæ palli-
um oviformi albâ intus allatum gestans exhibetur, & quidem cum velo & vulm-
pia religiosis, sed absque crinium cirris. Prædictarum imaginum sanctæ Odilæ ejus-
que parentis, nec-non sancti Leodegarii ætypum in sequenti pagella exhibere vi-
sum est.

Ad

(s) Frodeg.
c. 4.

ETICHO DVX. S. ODILIA

S. LEVDEGAR.

ANN. CHR.
663.

Alficia
alia monas-
teria.
(*) Eusebio.
Inimicus.

LXXI.
Odilia vir-
ginis vox
compendi-
um.

Palma mon-
asterii vir-
ginum.
(*) Chifflet.
Folius, pars
n. 243.

Ad Atheli liberos quod attinet, Lulus quatuor masculos ei tribuit, Adelbertum seu Adalbertum, qui comes in superiori Theoderici diplomate vocatur; Hattoem, Hugonem & Bataconem; duasque filias, Odiliam & Roswindam, quæ vero sacro suscepto monachice professe sunt. Adalbertus monasteria duo extruxit, dicitur: unum Bendictinorum monachorum in insula Honovio, paulo infra Argentoratum: alterum virginum intra moenia ejusdem urbis sub patrocinio sancti Stephani, ubi ipsius Adalberti filia, Attala nomine, abbatissam primam egerit. Hatto, Adalberti germanus alter, Hattois-monasterium (*) ab auctore sic dictum, condidisse fertur. Hic duos filios reliquit, Hugonem secundum & Albericum: Hugo Etronem, sancti Gregorii in valle abbatem, vocatum inde ad regimen Divitiis-Anglie, & postremo ad apicem sedis Argentoratensis: in qua constitutus, Hattois-cellam, avi sui opus, ad abbatissæ dignitatem extulit, & nomine beati Lendelii consecravit. Quartus Atheli filius Bataco Beronense monasterium extruxit in Limpurgensi comitatu. Ceterum Adalberti ducis filius Eberhardus nobili Murbacensi monasterio, de quo nos aliis, originem dedit, illudque in honorem sancti Leodegarii consecrari curavit, propterea quod ex ejusdem sancti matris, Berewinda, Sigrade Leodegarii matris sorore, Athici ducis conjugæ, proventus esset.

Ad Atheli filias quod attinet, illustrior est Odilia seu Orhilla nati-majore, quæ, cum circa nata esset, ob idque a patre, si qua veteri scriptori fides, iusta occurrat; matre curante in quoddam monasterium, Palmam vocabulo, subducta fuit: ubi ab Erhardo episcopo, qui ex partibus Bajuvariorum Dei monito eò accessisse dicitur, laudatibus aquis expiata lumen recepit. Hildulphum episcopum, cuius supra meminimus, ejusdem Erhardi fratrem existisse ferunt, eidemque hoc in facto assistisse. Verum apud Ratibonam scribis instituta videretur episcopalis sedes, quæ Bonifacium Mogocinorum antistitem fundatorem agnoscit. Reducta in paternam domum, repugnante patre, Odilia a fratre suo, qui ob id iram patris incurrit, ac fuisse ab eo percussus interitusse dicitur; demum patri reconciliata, Hoemburgense parthenium condidit, eidemque tantâ religione præfuit, ut inter sanctas virgines mereretur adscribi: unde prædicto monti sanctæ Odilæ appellatio hæsit. Qui de sanctæ Odilæ gestis scripsit vetus auctor anonymus, eidem Odilæ fratrem fuisse ait, nomine Adalardum, cui tres filias tribuit, Eugeniam, Attalam, & Guntindem, quæ in Hoemburgensi parthenio velum suscepit. Hunc Adalbertum vocat Latus, ex quo ejus posteris superius deduximus. Quod superius, idem vitæ sanctæ Odilæ scriptor tradit, Athicam, ad evulgandum necem filii sui, quem ipse hæc nominat, reliquum vitæ exegisse in monasterio, nempe Hoemburgensi, ubi & sepultus fuit. Palma cœnobium virginum, in quo educata fuit Odilia, ipsum esse creditur, quod decimo a Velontione milliaro ex opposito Grandis fontis positum est, cujus originem Johannes Jacobus Chiffletius (a) refert ad Desiderati episcopi tempus, hoc est ad sæculum quartum; restitutionem vero tribuit Warnario comiti, qui in basilica Palmensi humanus est innotuit sæculo septimo.

Ad res ab Odilia gestas quod attinet, hæc æverfa in domum patris, Britannicæ cuidam sanctimoniali instituenda committitur. Pater exinde factus placator, monasterium in castello suo Hoemburgensi ædificat, eique Odiliam filiam præficientem curat, quæ sub cura sui regimini numerum monialium quasi centum-triginta habuisse traditur. Illæ ad finem vitæ mortem filii ab se cæci expiavit ipsius pater, cujus animam Odilia purgatoria poenæ, suis precibus & lacrymis exemit. Visitur etiam nunc in illo monte oratorium, quod Lacrymarum vocatur, unum e septem ejus monasterii oratoriis, quorum sex adhuc supersunt, nempe ad portam moenestem unum rotundi operis, omnibus sanctis Alfaciis dedicatum: alterum principis sanctæ Mariæ, rectius a fundamentis insularum: tertium huic adherens sanctæ Crucis: quartum eidem contiguum sancti Johannis Baptiste, ubi sepulta sancta Odilia; quintum dactylorum, Angelorum, in quod Odilia secedere solebat; sextum, de quo mox diximus, Lacrymarum: septimum erat beatorum apostolorum Petri & Pauli, modò destructum. Ad portam exterioriorem monasterii habitaculum erat duodecim canonicorum, qui virginibus sacra ministrabant. His adjuncti sæculo duodecimo Præmonstratenses, qui modò soli sacrum monestem occupant. Hæc omnia cingebat murorum ambitus potestus ad tres leucas, quorum etiam nunc rudera insignia communtur. Sed quia in editissimum & abruptum illum montem, ex quo in totam ferè Alfatiam prospectus est, non facilis accessus erat: aliud inferius monasterium Odilia in declivi montis spatio cum forum suarum consilio & assensu extruxit, atque ecclesiam in honorem S. Martini, adjuncto xenodochio ad excipiendo peregrinos: quod Inferius monasterium, vulgò *Nidermyster* appellatum, nunc so-

solo equatum est, redactumque in villam coloni. Illae Britonae & Scotti olim frequentes conveniebant. In superiori tamen monasterio virgo sancta versari solita erat, saepius lustrans basilicam sancti Johannis Baptistae, cui ob receptum in baptisate lumen oculorum impendit addita erat. Illic regulari ses monastice vitae canonicae praeulisse traditur ab auctore anonymo, qui id scripsisse videtur habilitate ratione sui temporis, quo sanctimoniales Hohemburgenses ad institutum canonicarum defecerant. Sanè hoc institutum ante principatum Caroli Magni necdum adinventum erat. Sed, erit inventum fuisse, non aliam quam sancti Benedicti regulam illae canonice sectae fuissent, ut modò canonice Andelacenses in Alsatia, Romaricimontenses, & Spinalicenses in Vosago, quantumvis hæc sanctum Benedictum ejurare velint. Erat sancta Odilia orationi & lectioni omnino addicta, tanterque abstinens, ut, præter dies sollemnes, nihil ei præter panem hordeaceum & legumina sumeret. In lecto urinam pellem adhibere, & pro plumatio lapidem capiti suo supponere consueverat. Dum hæc monasterium regeret, ad eam accesserunt religionis causæ tres ex fratre Adalardo nepotes, Eugenia, Atalia, & Gunlinda, sic eas vocat anonymus: quæ ejus famâ excitæ, sæculum relinquere, & amicitie suæ magisterio se se mancipare constituerunt.

Altera earum videtur esse Atalia, illa, quam Adalbertus Odilia frater Argentoratensis sancti Stephani puerum ab se constituto præficiendum curavit; quod si ista est, idem fuit Adalbertus, qui anonymo Adalardus appellatur: quo nomine nullus inter Athici filios a Lazio, aliove insignitur est. De origine sancti Stephani monasterii nullum luculentius invenimus testimonium, quam in diplomate Lotharii augusti, in quo Adalbertus hoc cenobium condidisse perhibetur in partefaz hereditaria, inter ruinas veteris Argentorati, pro opportunitate similitudinis, ad flumen Bruci fluvij; illudque dotasse ex prædiis suis; ibidemque Atalam (sic enim in autographo) sanctissimam virginem abbatissam prædicere jussisse; & eandem locum per pragmaticam regis Childerici immunitatis libertate communiri imperasse eo pacto, ut salvâ per omnia reverentiâ sacrosancti antistitis, nullus iudex publicus, cui in loca vel possessiones ejus monasterii quicquam tentaret. Hæc ex ipso diplomate, in quo tamen Atalia nequaquam Adalberti filia dicitur. Si quæ fides illius monasterii vetustis peristomatibus, dux Obrecht (sic fortè Adalbertus apud vulgum) Atalæ pater fuit, Gerlinda mater, noverca Ralchilda, quarum corpora cum duobus parvulis in uno tumulo inventa; denique Savina, ejus soror erat, in alio tumulo ibidem reposita.

In ejusdem Atalæ legenda, ut vocant, quam Schilterus (a) edidit, ejus parentes, dux Adalbertus & Gerlinda, cum cum ipsius sororibus, Eugenia & Gunlinda deinde sub disciplina Dei eruditæ dicuntur. Dein tres illæ sorores in conventu ancillarum Dei apud Hohemburgum ab amica sua Odilia educatæ: ex quibus Atalia, cum præ cæteris pie viveret, præfecta fuit ad viginti annos cenobio, quod pater ejus Adalbertus in urbe Argentina secus flumen Brucæ in honorem scilicet condiderat ad usum triginta canonicarum & quatuor canonicarum, multisque prædiis in honorem sancti Stephani protomartyris copiose dotaverat. Hæc abbatissa sororibus suis regulam canonicam, in femine sexu familiarem, quædam sancti Benedicti observantiam, proposuisse fertur: quod etiam sanctæ Odilæ vitæ scriptor anonymus notare non omisit, ut sanctimoniales illæ primarium suum institutum didicerent. Post Atalæ obitum, qui anno vitæ quinquagesimo-quarto accidit, per quinque hebdomadas corpus ejus, ob desiderium sororum, insepultum fuisse traditur. Audito ejus obitu, Werentradis, Hohemburgensis post Odilam abbatissa, quæ cum ea illic educata fuerat, ejus reliquias habere cupiens, munitionem ad sancti Stephani cenobium misit. Ille Atalæ nondum sepulta dextera abiecit, indeque auspicans, eam se Hohemburgum adventisse crederet, in S. Stephani ecclesia se deprehensum oblituit. Virginis sanctæ corpus occultatum dicitur ob Wileldoum anno MCCCLXX. Argentine episcopum, qui ejus honori & monasterii exaltationi invidisse fertur. Hæc summa illius legendæ, quæ res, tamen non tantæ auctoritatis, haud prætereundæ vixit sunt. Idem Schilterus in se incidit curavit historiam sanctæ Atalæ, vetustis peristomatibus impressam, in qua ejusdem Atalæ & sororum ejus habitus, qualis posterioribus sæculis erat, exhibetur. Hæc togam talarem subnigram, pallium oblongum, murellâ albâ intus albatum, gestat cum velo & vulpina, ut vocant, qui tunc illorum sanctimonialium habitus erat, prout in sequenti pictura cernere licet.

Atalia abbatissa S. Stephani.

ANN. CHR.

(a) lib. 14.
n. 37.

Velum aliquando ex panno substri coloris, aliquando ex panno lino albo. Idem fere habitus modò est, excepto velo, Romanicentium nobilium canonicorum, quas sancti Benedicti regule perperuò addidisse fuisse superius (a) ostendimus. Ceterum non ab re fuerit hic observare, hoc canonicum in veteri Argentorat conditum fuisse, & quidem eo in loco, ubi olim steterat castellum Romanum; quod testatur vetus inscriptio lapidi decurtato, qui sacrilicis mureo exterius appositus est, insculpta in memoriam Juliani, qui provinciam a Barbaris liberaverat, Augustus dictus, ut reliqui sequentes characteres docent.

JULIAN
AUG. PR
OVINC.

Hec me monuit humanissimas Schimidius Argentoratensis. Sed de his satis: ad res Anglicanas redeo.

ANN. CHR.

661.

LXIII.

Theodorus

in Brian-

niam accedit

eum Hadria-

no & Bisco-

po.

(b) Extraneus,

Abbas contra

Grav. c. 5.

(c) Eadem lib.

4. folio

A Probaro, uti superius diximus, in missionem Britannicam Theodoro, Vitalianus pontifex Romanus eum tandem episcopum ordinare consilium. Et ille quidem primò subdiaconus ordinatus, quatuor expectavit menses, donec, comâ lucentescente, in coronæ modum Romanorum more attonderi posset, qui græcâ detonsi erant, rasiq;ue similes, ad imitationem, ut certè putabant, sancti Jacobi fratris Domini & Pauli apostoli, testante Germano patriarchâ Constantinopolitano in theoria sua: quod etiam de clericis Græcis affirmat Ratramnus (b), quibus mos inest, inquit, barbâ quidem non rondere; caput verò crine totum odare. Theodorus dein episcopus ordinatus est ab ipso Vitaliano papa anno dominicæ (c) incarnationis sexcentesimo sexagesimo-octavo, sub die septimo kalendarum Aprilium, quæ dies dominicæ erat; eique datus a pontifice collega & consiliarius Hadrianus abbas Nividani in Campania Neapolitana monasterii, vir strenuus ac prudens; adjunctusque simul Benedictus, cognomento Biscopos, monachus ex Britannia religiosissimus, qui tum fortè Romæ voti causâ verfabatur. Huic Vitalianus ordinatus eum suis omnibus commendavit episcopum, precepitque, ut, onisâ peregrinatione, quam Christi amore susceperat, majoris utilitatis causâ in patriam revertetur, eò doctorem veritatis tantopere expectatum adducturus: cui, siue illò proficiscenti, siue ibidem docente, ducti pariter & interpretis officium exhiberet. Paruit Benedictus jubenti possideli, itaque in Britanniam ab

eis

eis susceptum est vt. kalendas Iulias, tamen non ante annum subsequens eo pervenire poterant. Illi igitur navi Massiliam impulsit, Theodorus scilicet & Hadrianus abbas cum Benedicto & sociis, dein pedibus Anstata accedunt, ac Joanni eius celsitatis episcopo commendatis Vitaliani litteras tradunt, quibus ille profectus itineris portulatum facit. Theodorus ad Agilbertum Parisiorum episcopum, qui diu occidentalium Saxonum in Britannia antistes fuerat, se consulit, atque, ad eo benigne exceptus, non modico tempore apud eum permanit, dum sibi in Britanniam trajiciendi facultas ac temporis opportunitas (nam hiems tum ingruerat) concederetur. Hadrianus vero, qui jam bis in Galliam ante accesserat, ad quendam sibi in duabus peregrinationibus notos se recipit, & cum eo fortè Benedictus; ac primum apud Emmonem Senonensium pontificem hospitatus est, deinde apud Fatonem Meldorum episcopum; nempe, ut veri simile est, in suburbano sanctæ Crucis monasterio, in quo peregrini monachi admitti solebant. Comperito Theodori in Galliam adventu, Egbertus ita Cantuariorum statim Reddendum præfatum suum ad eum adducendum direxit: qui, cum in Galliam venisset, permisso Ebboini Theodorum assumptum ac navi impostum perduxit ad regem, conitante Benedicto: Hadrianum verò Ebboius, hominem Græcorum imperatori additum, ob idque suspectum, aliquandiu retinuit, quasi mandata imperatoris contra regnum, Francorum ad reges Britannie perferret: sed postea purgatum & innocentem receptum abire, ac Theodorum subsequi permisit.

Inter ea Wilfridus audiente Theodoro adventare, e Cantia discessit, in qua episcopalia munia per tres fere annos, dum Censula sedem ejus Eboracensem occuparet, omnibus curis & acceptis exercuerat; & cum cantoribus Addio & Aona, cumque cæmentariis, vasisque artificibus in patriam suam Northumbriam reversus, cum *regula sancti Benedicti*, quam ex Cantia monasteriis acceperat, instituta ecclesiarum ac monasteriorum lu melius reformavit, ut ex eodem Addio discimus. Hinc est quod Wilfridus ipse apud Willelmum Malmesburiensem monachum gloriatur, se primum fuisse, qui verum pascha in Northambria, Scottis ejus diebus docuerit; qui cantus ecclesiasticos antiphonam instituerit; qui sanctissimam Benedicti regulam in illa regione observari jussit, uti in Cantia monasteriis a tempore Augustini observabatur. Sed ipsum Addium, a quo hæc Willelmus accepit, audire præstat, qui Wilfridum in concilio Etrifeldensi ita loquentem inducit. *Nous et ego primum post obitum primorum procerum, a sancto Gregorio directorem, curavi, ut Scoticæ vernalis plantationis germine eradicarem; ad verumque pascha, & ad sanctorum in modum coronæ, qua antea (*) posterori capitis oblati* *id parit, secundum apostolica sedis rationem istam Ultra-Humberisiam gentem permutando converterem: aut primum, juxta ritum primitivæ ecclesiæ, cunos omnes modulamine, hinc ad similes choros persultare, respicere, antiphonas recipere influerem: vel quomodo vitam monachorum secundum regulam sancti Benedicti parvis, quam nullus prior ibi inveniit, constituerem?* His verbis tria Wilfridus sibi tribuit: usum, quod verum pascha, consuetudinem Romanam Transhumberisiam pertraxerat; deinde quod cantum etiam Romanum ed induxerat: ac demum quod vitam monachorum secundum Regulam sancti Benedicti patri illi in partibus instituerit; eaque omnia præstiterit post obitum primorum procerum a sancto Gregorio directorum, qui similia apud Anglos instituerant. Hanc autem sancti Benedicti regulam non aliunde acceperat, quam ex Cantuariæ civitate, ubi scilicet eam Augustinus monachis imposuerat: qua ex urbe Wilfridus in patriam revertens, hanc regulam secum retulit, adductis etiam in eadem cantoribus Addio & Aona monachis Cantuariensibus, quorum ope Romanus cantandi ritus apud Northumbros receptus est. Hunc verò Addium non alium esse ab Eddio cognomine Stephano, qui librum de Wilfridi gestis scripsit, manifestum est ex venabili Bedæ (*), afferente, primum, post Jacobum quemdam, cantandi magistrum Northumbriorum ecclesiis, Eddi, cognomento Stephano, fuisse invitatum de Cantia a reverendissimo viro Wilfrido, qui primus inter episcopos, ex Anglorum gente, ortos, catholicum vivendi morem, quem Anglicanis ecclesiis traderet, discere studuit.

Pervenit Theodorus Cantuariam anno a consecratione sua secundo, vt. kalendas Iulias, die dominicâ; morque insulam totam pertransiens, quaquerensum Anglorum gentes commorabantur, restum vivendi ordinem, canonicum coibendi præstatum ritum, comitante & cooperante in omnibus Hadriano abbate, instituit, universis Anglorum ecclesiis, quod nulli ante archiepiscopo tributum fuerat, ei censentibus. Et quia litteris sacris ac profanis ambo assatim instructi erant, eum græcis, tum latinis; humaniores artes, metricam, astronomiam & computum ec-

ANN. CHR.
662.

LXIV.
Vindicta
regum S.
Benedicti
propagata.

(*) s. inter-
roci capiti.

(*) Bedæ lib.
4. c. 22.

ANN. CHR.
664.

LXV.
Theodorus
gesta in An-
gla.

ANNO 478.
669.

clera, utrumque linguae peritiam, cum studio sacrorum voluminum aut discipulis suis tanta cum diligentia infuderunt, ut eorum discipuli latinam, grammaticam linguam, non solum ac propriam callerent, & quicumque sacrarum litterarum scientia erudiri cuperent, in promptu magistros ac doctores haberent. Neque unquam profusus, ex quo Angli in Britanniam acceperunt, feliciora fuisse tempora, domi & fortissimos christianosque haberent reges, qui cunctis barbaris nationibus essent terrori; & sapientes magistros, a quibus, quicumque libris sacris operam navare vellent, erudirentur. Cum Theodorus Anglicanus obiret ecclesias, locis opportunis ordinis episcopos, & ea quae minus perfecta reperit, commendavit; rem contra canones male rectam intellexit nempe Cessidam episcopum in ecclesia Eboracensem, excluso Wilfrido, intrusum fuisse: quod perperam factum arguitur Theodoro, Cessida, ut humillimo erat animo, modestè respondit: Si episcopatum, inquit, non rite a me susceptum fuisse putas, libentes ab officio abcedo: quippe qui me peioris eo indignum reputabam, nec nisi obedientiae causa id subicram; quâ responsione placatus Theodorus, episcopalem ei honorem non abrogavit, sed ordinationem ejus, a quarta-decimanis factam, domo catholico ritu reformavit, eumque in sedem Liccidfeldensem transfudit, agente apud Wilsarum Merciorum regem Wilfrido, qui hunc locum a principe sibi amicissimo ad designandum sibi, aut cuicumque vellet, episcopalem sedem acceperat.

LXVI.
Wilfridus
filius Eboracensis
episcopi
tunc quid egit.

Sic tandem in possessionem Eboracensis ecclesiae introductus Wilfridus, basilicam, quam S. Paulinus ejus episcopus eruerat, jam sacrosanctam ac firmam in laurae aggressus, culmina antiqua & perhilaria plumbicis tabulis rexit; fenestras, avibus nidificantibus pervias, vitris obduxit; ac parietes incultos & imbrum lapsu multos reformavit, variâ etiam suppellectile valorum & ornamentorum aut cultum altaris, & terrens opibus ad usum sacrorum ministrorum collatis. Quin citius in Ripens monasterio suo basilicam polito ex lapide a fundamentis extruxit in honorem sancti Petri, variisque columnis & porticibus sustentam exarct ac consummavit: ad ejus dedicationem christianissimos reges, Egilum & Alwinum fratres, cum abbatibus, praefectis & subregibus, varisque dignitatibus personis, invitavit. Tunc, habito ad principes aliosque omnes sermone, donationes a prioribus regibus factas percensuit: ac demum, peracto dedicationis ritu, sollempni trium dierum epulum regibus atque universo populo exhibuit. Ad haec, quatuor evangelia in membranis purpureis exarati litteris aureis, nec non sacros biblicorum codices auro purissimo, gemmisque preciosissimis compaginati iussit, quae omnia Eboracensi ecclesiae pro animae suae remedio largitus est.

Cum aliquando parochiam suam ad episcopalia munia obeunda, nempe ad baptizandum, consignandum, & erudendum gregem sibi creditum, perisfract; inter alios infans exanimis ei oblatas est a matre, quae cum hoc puerulo exultantem sperabat. Nec eam secessit exspectatio; nam infans vitam recepit ad preces sancti antillitis, qui eum mox sacro fonte abluit, ablutumque sanum & locolum genitrici reddidit, eâ conditione, ut sibi septimo ejus aetatis anno ad servendum Deo repraesentaretur. Verum cum mulier, suadente matre, puerum elegantem Wilfrido tradere reserget, eundem praefectus episcopi domino suo vindicavit. Eadwaïdo nomen erat, cognomen Filio-episcopi, qui postea in Ripens monasterio in Dei servitio vixit, usque dum grassante peste exlinctus est.

LXVII.
Benedictus
abbas Cantuariensis
f. a) Bedae ioh.
6. 1. 4.

Ubi Theodorus sedem Cantuariensem inivit, Benedictus Bis copus futuram sancti Petri monasterium ipsius iussu regendum post Nathanaelcm abbatem accepit, duobusque annis rexit, ejus administratione deinde relictâ Hadriano abbati, ut postea videmus. Utrumque discimus ex libro primo Bedae venerabilis de origine monasterii sui, qui in historia (a) gentis Anglorum, praetermisso Benedicto, monasterium sancti Petri, ubi Cantuarienses archiepiscopi sepestris solent, Hadriano non traditum fuisse scribit, statim ut is Cantuariam pervenit: propterea quod Theodoro ex Urbe discessuro praeceperat dominus apostolicus, ut Hadriano in sua dioecesi locum provideret, daretque, in quo cum suis aptè posset degere. Verum hæc compendio dicta distinctius exposuit idem auctor in libro de gestis Benedicti, seu de historia monasterii Witemburchensis, adeoque alterum ex altero suppleendum est. Fallitur ergo Willielmus Thomas, qui omisso Bis copo, Nathanaeli abbati, post duos vacationis annos, Hadrianum proxime subiungit. Eisdem itaque instituti censentur Benedictus & Hadrianus cum Cantuariensibus illis monachis, regulis nostris additis. Hoc verò institutum Benedictus hausit in Liccenâ monasterio sub Aigulfo abbate, qui sancti Benedicti corpus e monte Cassino in Floriacense monasterium transfudit.

LXVIII.
Agilbertus
rex Saxonum
rursum apud
Lemburum
in Angliam
missus.

Hoc ipso anno rex occidentalis Saxonum Cenwalcus, cum multa damna, gravissimaque elades perculisset, idque vitio suo, propterea quod provincia episcopi destituta esset praesidio, imputaret; Agilbertum Gallum, quondam ejus gen-

dis antistitem, sed in patriam ab se remissum, revocare constituit; misitque legatos (α), qui suo nomine deprecarentur injuriam, & eum ad sedem suam deo recipiendam invitarent. Sed Agilbertus, qui jam Parisiorum ecclesiam regendam fuceperat, regis precibus non acquievit, causatus, se propriis civitatis ac parochie episcopatu adstrictum retineri. Ne tamen piis votis omnino desit videretur, Leutherium nepotem, fratris an fororis filium, ad regem misit, ordinandum, si princeps vellet, episcopum, quo munere eum dignum iudicabat. Accepit honorificè a rege populoque Leutherius, paulo post a Theodoro Cantuariensi pontifice ordinatus est, multisque hoc annis Gerisiorum (sic populus ille vocabatur) episcopatum ex synodica sanctione solus diligenter ac solido administravit. Hic est Leutherius episcopus, qui Malmesburiensis monasterii principis fuit, locumque exstinguendo cœnobio concessit Aldhelmo abbati, ut inferius dicemus.

Revertor ad Vallem-Galliaz, ubi Deodatus hoc anno confedit, extraxitque monasterium, erectū in honorem sancti Martini basilicā, in qua sancti antistitis, aliorumque factorum reliquias collocavit. Cū multi prædia & possessiones novæ monachorum colonie suppeditabant, tum amicus ejus Huno seu Hunus in primis erga virum sanctum manifestus fuit, qui inter alia prædium juris sui in superiori Alsacia, ex suo nomine Hanvillare (*) nuncupatum, ei concessit cum ecclesia ejusdem loci, in qua ipse cum conjugē sancta sepultus, miraculis post mortem inclaruisse traditur. His accessit Childerici regis liberalis munificentia, qui ex sisco regio Vallem-Galliaz, ab exorta cœnatorum rivalorum in eandem vallem infusentium, usque ad eorum ab ea exitum, eidem loco assignavit. Præter sancti Martini basilicam, alia etiam sub titulo & invocatione sanctissimæ virginis Mariæ Dei genitricis, omniumque apophororum, nec non precipue Trevericæ urbis pontificum, Eucharil, Valeril, Marcellil & Maximilil, quorum reliquias ab Hildulfo episcopo acceperat, edificata est ad collem, *Jusslarer* ideo appellatur, quod Robachus & Morra fluvii non longe ab ejus pede simul junganur. Hinc *Jusslarer* dictum primus, alia Vallis-Galliaz monasterium, quod postmodum ab auctore nomen accepit. Qui librum de gestis sancti Deodati scripsit anonimus ejus loci monachus, assertit se vidisse in quibusdam ejusdem cœnobii chirographis seu instrumentis, regali & pontificali auctoritate firmatis, unam beati patris Hildulfi archiepiscopi, concessum ad postulacionem venerabilis viri Deodati episcopi, qui in Valle-Galliaz, quam ex regis sisco promererat, cœnobio apud Jusslarer construxit primus, ubi monachos vel peregrinos, sub sanctissimorum patrum Benedicti & Columbanil regula victuros, collocare deliberabat: cui communi decreto sanctorum antistitis, numero duodecim, conceditur, ut nulli regum, vel principum, aut episcoporum, seu quorumcumque clericorum, in suos usus usurpare liceat quidquam eorum, quæ ad Dei famulos, iidem sub evangelica perfectione degeneres, pertinere videntur, & quæ ab ipso patre Deodato episcopo acquisita fuerint, sive regio munere, seu reliquorum collatione factum, tam in sacris voluminibus, dosariisque altaris, & ecclesiasticis ornamentis, quàm in his, quæ deinceps ipsi servil Dei proprio labore addere poterint. Et quandocumque idem Deodatus, qui tum pater ipsius monasterii erat, a Deo vocatus fuisset, ille subrogeretur abbas, quem illa congregatio ex sese unanimiter elegerit. Ad hæc, ut ad altaria benedicenda, vel sacros ordines percipiendos, ejusdem loci fratres quem voverint episcopum advocent, nullique episcoporum, nisi invitatione aut permisso totius congregationis, sæpè ipsius monasterii ingredi liceat: qui verò invitatus fuerit, inde expulso ministerio discedat absque ullius muneris requisitione: quod ideo fit, ut sub sancta regula viventes de perfecta quiete exsultent, & pro statu catholice ecclesie plenius Deum exerceant. Quod si in aliquo regula sue leges violaverint, & a proprio pastore corrigi non possint, tunc abbas alios abbates, eandem regulam, præstitos, ad ipsum monasterium convocet, qui sententiâ regulari scandalum reprimant. Secus facientibus dire intencat. Hoc privilegium, quod a duodecim episcopis subscriptum fuisse dicitur, *absensit ad subscribendum directum est per venerabiles viros, Bibbaldum presbyterum & Labinum diaconum: quæ exemplo confirmatur id, quod alibi diximus, privilegia non raro per absentes fuisse subscripta, immo & per subsequentes episcopos. Hujus privilegio inter alios subscripsit, se dicitur Rodo, alio nomine Leudinus, Tullio-Lencorum antistes, & quidem anno ab incarnatione Domini sexcentesimo septuagesimo, qui Hildulph in Vosagum adventum præcedit. Cæterum ex hoc privilegio novum eruitur argumentum pro Hildulphi (α) pontificatu: qui, si Trevirensis verè episcopus non fuisset, ejusmodi privilegium tunc episcoporum auctoritate roboratum concedere non potuisset.*

Ad hæc tempora revocari possunt obitus sancti Judoci, ac sanctorum Serenici & Serenedi confessorum, Judocus obiit idibus Decembris, cujus in locum seu cre-

ANN. CHR.

460.

(α) Roda lib.

3. c. 17.

LXX.

Deodatus

monasterium

Vallis Gall-

iaz extruxit.

(*) Hanvillare.

lib.

(α) F. supra

c. 17.

LXX.

Judoci obit

ibi.

Amst. Boud. Tom. I.

M m m

m m m

ANN. CHA.
66p.

mun successerunt duo ejus nepotes, Winnochus & Arnochus, qui corpus beati viri dñi incorruptum frequenter lavare aq̃a, ac tondere consueverant. Deodrico duci, qui Haimoni in ducatu Pontiveni successerat, de illa incorruptione debitanti, ob idque sacrum corpus revelare aulo, loquela cum aaditu fabulata, ac totius corporis infideli debilitas: cujus salutem uxor at a sancto confessoris impetraret, villam propterentis sue, nomine Crispitacum, aliisque ad Quantiam suum pradia concecit. Sancti Judoci sacerdotis & eremite vitam primus scriptis anonymus in feculo, ut videtur, octavo, eamque nobilissimis ecclesie filiis, dulcissimisque in Christi caritate fratribus, egregii patris Judoci monasterio consuetibus, nuncupavit. Hunc libellum pre oculis habuit Florentius ejus loci abbas anno millesimo-quinto, cum aliam de sancto Judoco locubrationem edidit: quo etiam tempore tertius auctor de eodem scripsit. Apud Wandelbertum scribitis Decembris fide eo legitur:

————— Judock pariter ceterisque sacerdos
Egregius, cunctis cedens cum saepe procellis.

Varie nominibus ejus monasterium, antequam in abbatiam erigeretur, appellatum invenitur, Cella sancti Judoci, Witus, Crucis monasterium, Cella-murina, sed distinguenda ab ea, in qua Willigisum, sancti Willibordi patrem, sepulchrum fuisse Alcuinus tradit. Cellam sancti Judoci vocat Lupus abbas Ferrariensis, cui Ludovicus augustus hanc cellam tribuit. Ab annis amplius sepalagentis hec cella in abbacie dignitate erecta est, perseveratque hactenus in eo statu sub Benedictinis congregatione sancti Mauri.

LXXI.
Serenicus &
Serenicus &
fratres.
(*) Egregius.
(*) d'Aliphan.

(*) Odreris.
ibid.

(*) S. Celeris.

(*) S. Seren.

(*) Odreris.
ibid.

(*) Chetanus.
Theodardus.

LXXII.
S. Theodardus
episcopus
succedit
Lambertus.

Serenicus & Serenodius germani fratres, claris parentibus in Italia urbe Spoletina orti, post navatam studii operam, Romam petierunt, ubi ambo diaconi cardinales creati dicuntur. Fugiendo honoris causam in Galliam profecti, primum apud Cenomannos in vico Salvia (*) confluunt, tum Serenicus eam Flavardo ministro fecerit in proximum pagum Oximensem (*) principatu Chlodovei junioris, quem auctor anonymus Chlotharum vocat, ibique sedem fixit in scopuloso monte, quem anfractus Sartre fluminis ex tribus partibus ambit. Cellam extruxit cum oratorio beati Martini antistitis, quod Milharicus Sagiorum episcopus absolvit fertur, illuc plerumque conflueret discipuli ad centum quadeaginta, testante Odrerico (*) Vita li, quorum lapidea, inquit, sepulchra palam advenantibus inter basilicam & in circuitu ejus testimonio sunt, cujus meriti & reverentiae tanti homines requebantur. Eo in loco superest municipium sancti Serenici (*) nomine, cui parochialis in ecclesia consecrata est. It, prater peculiare preceptum, quotidie Romanum seu Gallicanum, nec non & sanctorum Patrum Benedicti ac Columbani cursum ad honorat singulas decantasse, id est recitasse, memoratur; ut Christo Domino eorum officia persolveret, quorum exempla sibi imitanda proposuerat. Serenodius in vico Salvia substitit, ibique vivendi finem fecit, postquam Cenomannos fame, peste, ac bello liberasset. Cum vires lile in dominium venisset Andecavensis episcopi, qui Vicum-episcopi in commutationem dederat, in corpus sancti Serenici (*) transiit in episcopalem sancti Maurici ecclesiam, ubi sollempne ejus festum quotannis recolitur xii kalendas Augusti. Corpus vero sancti (*) Serenici, Carolo Simplice regnante, cum Hallingus Danus Neustriam depopularetur, a fidelibus in Castrum-Theoderici (*) translatus est, ac dispersis monachis sancti Serenici monasterium destruxit.

Non ultra hunc annum differri potest martyrium Theodardi episcopi ex abbate Stableni, qui in salta Biwalto, prope Nemetur seu Spiram, cum idue Childerico regem contra invasores ecclesie sue pradiorum conveniret, ab ipse ecclesie pradiis interfectus est. In ejus locum, farente rege, successit vir eximie probitatis Landebertus fide Lambertus, oppido Trajecto parentibus locupletibus, & inter loci pradios venerandis, oriundus. Herigerus abbas, & ex eo alii, patrem ipsum Aprum, virum illustrem & comitem; matrem Heripendem, equis nobilitate claram, vocant. Landebertum adolescentem pater ejus Theodardus episcopus commendavit, divinis dogmatibus ac monasticis disciplinis in aula regis erudiendum; quod ita interpretor, ut aula regis obsequio destinatus sit a patre, ob idque Theodardi commissus disciplinam, ut euss ad aulam regiam, id est ad aulam regie ministerium, erudiret. Neque enim veri simile est, Theodardum, virum sanctum, & solitarie vite affectum, assidue in aula regis versatum fuisse, ut Landebertus in aula regia institutus dicatur. Tantam vero gratiam apud eundem pontificem obtinuit, ut quasi filium & heredem eum haberet, eundemque successorem designatus fuisset, & canones id permisset. Theodardo mortuo, viri optimares & pa-

luti restitores Landeberti meritum Childeberto regi approbarunt, cum sacerdotio dignum, & pontificali parem esse contestati: adeo ut, accedente cleri & populi electione, rex non egro assenserit, ut is in demerui locum subrogaretur, & quidem anno statim fure vicidino-primo, si *Agodio Aures-vallis* monacho credimus. Hac in dignitate summum apud principem locum obtinuisse traditur. Initio pontificatus magistri ac decessoris sui corpus ex martyrii loco vix tandem impetravit, & in villa publica Legia seu Leodico sepelivit cum eo honore, qui martyrem decebat.

Sub hac tempora, cum Sarraeni, Siciliam appulsi Syracusas in primis devastassent, ex Anastasio, & ceteris aut spoliatis incolis, magnam inde prædam Alexandrianæ referrent, eundem etiam eladem Messianæ civitati intulisse dicuntur, ac suburbanum sancti Placidi monasterium cum prediis ad ipsam pertinens penitus devastasse, monachis plerisque martyrio affodis. Exstant apud Baronium ad hunc annum reliquorum Messianensium monachorum litteræ, congregationi Casinensi Lateranensis degenti inscriptæ, quibus ad ferendam *miseris* opem, & ad subsidium instaurando sancti Placidi monasterio conferendum Lateranensis monachos cohortantur. His litteris accedunt alie Vitaliani papæ, directæ dilectis in Christo filiis sub patris Benedicti & Placidi dominio in Sicilia constitutis: quos similiter hortatur pontifex ad ferendas pio operi supplicas, & ad cooperandum Lateranensibus monachis, quos de Casinensi congregatione ad monasteria restauranda, & ad civitates, castra, possessiones, & villas recuperandas in Siciliam direxerat. Has verò litteras Baronius consule reulit ex appendice chronici Casinensis, ne eas *invidiosè* peremeruisse videretur: his verbis satis insonant, eas sibi non omnino probari: maxima quod Anastasius hanc Saracenorum in Siciliam impressionem sub Adeodato Romano pontifice accidisse dicat, non sub Vitaliano, quem Baronius obisse hoc anno perperam existimavit: cum superstes fuerit ad annum septingentesimum-tertium: qui calculus, ne quid dissimulem, prædictas litteras magis suspensas reddit.

ANN. GRÆ.

409.

LXXIII.

S. Placidi
monasterium
medina va-
lissimè.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER SEXTUS-DECIMUS.

Ab anno Christi 670. ad annum 679.

ANN. CHR.
670.
I.
Chlotharii
regis mort.

D annum Christi sexcentisimum septuagesimum diffidulus obitum. Chlotharii regis eo nomine tertii, quem Franci seu Neustrasii ac Burgundionibus ab anno ejusdem seculi quinquagesimo-sexto, quo cum Chlodoveo patri successisse diximus, per annos quatuordecim imperasse constat. Sancti Wandregisilius abbas Fontanellenis Balbithildis Chlotharii matri trium ejus filiorum successores & obitus praedixisse memoratur: e quibus Hlotharius, qui minor-majore erat, quatuor-

tum-decimum regni annum ejus agens, confortibus humanis subito caruerit. Ex quo patet large falli eos, qui cum annis duxerant quatuor regnavisse putant, quibus liber de gestis regum Francorum mendosissimum fecum fecit. Decessit Chlotharius, nullis liberis qui sibi succederent, relicto: sepultusque est in basilica monasterii Calensis, quo Balbithildis ejus parens se se incluserat. Regis tumulus hodie quoque visitur in majori sanctae Mariae basilica, tamen hic non ante seculi noni initium constructa videtur a Gisela abbatisa, quae sanctimoniales in eam basilicam transiisse ab ecclesia sanctae Crucis, ubi etiam nunc sanctae Balbithildis lapis sepulchralis in subterranea crypta exstat. Inter ea quae Chlotharius locis sacris donavit, Caput-cervium (*) Floriacensi monasterio, praedium in finibus Biturigenum Aitharii vel Otharii inter Aquitaniam proceres nobilissimi, quem ob perfidiam occidit, ejusque bona publicari iussit, consuluisse perhibetur apud Adevaldum: & vicum Exonam in pago Parisiaco beati Dionysii monasterio legavisse: ad hanc Godebertus virginis suam Noviomense palatium cum suburbano oratorio sancti Georgii martyris, duasque villas fiscales ad coenobium virginum intinendum.

(*) *Sacrae.*

Childericus
filius solus re-
gnavit.

Supererat Chlotharii fratres duo, Childericus ac Thiodericus: ex quibus Childericus ab anno ejus seculi sexagesimo rex Australiorum agnitus fuerat, & Metris sedem regiam habebat. Thiodericus apud Balbithildem matrem, Chlothariumque fratrem haecenus privatam vitam egerat. Hunc Ebroinus praefectus palatii Neustrasii ac Burgundionibus loco demortui fratris regem imponere constituit: ut ipse, sicut ante Chlotharii, sic adolescentis regnum procuraret: Verum Neustrasii ac Burgundionibus optimatibus aliter visum est, qui Ebroini jugum, tantopere sibi grave ac molestum, excutere cupientes, Childericum ex Austria evocarunt, ubi eum ad id tempus secundam famam regnasse compererant. Ejus consilium ausus la primis exiliis Leodegarius, Ebroino jam dudum suspectus, properet.

quod

ANN. CHR.
670.(a) *adalt.*
*ing. p. 670.*III.
Brogarie.
in partheno.
nis fondatio.
(b) *Diplomat.*
p. 468.(c) *Brogarie in
diocesi.*
(d) *Chilvri.*
(e) *P. Obo.*
(f) *Remenda.*
IV.
Chrodegarius
abbas Corbe-
iensis post
Theoderi-
cum.

Chadoaldus comes palatii, qui initio Chadoaldus dicitur, hæc loca sancti Dionysii basilicæ adjudicavit, quæ sunt Simpliciacus, Tauriacus, Stupetia, Flaviacus, Potusiacus, Burgonnes, Alinrumæ, Sallivale, Cambariacus, Burfiacus, Coriacus, & Munciacus; placuitque Berachario episcopo duas illas partes basilicæ sancti Dionysii restituere, pollicitus, se has possessiones adversus Bradoldi intercessionem vindicaturum. Beracharius ille non alius videtur esse a Berachario episcopo Cenomannensi, qui ortus ex nobilissimis parentibus, partim Francus (a) seu Neustrius, partim Aquitanicus, tempore Chadovald junioris, ac filiorum ejus Chlotharii, Childerici ac Theoderici, ecclesiam illam rexit. In alio placito subsequenti Ingoberta jugalis seu uxor quondam prædicti Ermeleni contendebat; Tauriacum villam ab eo sibi concessam fuisse. Contra monasterii sancti Dionysii auctores id pernegabant. Sed quidam pontifex, cujus nomen ex autographo mutilo avulsum est, forte idem qui supra Beracharius, ostendit precariam ab ipsa femina de eadem villa factam, quæ consistere videbatur, Ermelenum ei hanc donationem fecisse. At contra S. Dionysii actores venditionem & precariam ab eodem Ermelene factam germano ipsius Chugliberto ostendebant, de omni corpore facultatis fæ in his villis conscriptas; & quod ipsas duas partes ab eodem Chugliberto accepissent. Denum inlucit vir Chadoaldus comes palatii sententiam tulit secundum monachos. Theobertus rogatus subscripsit in mense Novembri, anno tertio regni, incertum an ejusdem regis, tamen in utroque placito idem est palatii comes Chadoaldus seu Chadoaldus, sed qui sub sequente rege, forte Childerico, idem munus gerere potuit, jam mortuo Ermelene, qui in superiori placito superbiens erat. Horum omnium fragmenta habentur in appendice ad hunc tomum.

Insignis est hoc anno conditio monasterii Brogaricensis in pago Stampensi ad fluvium Urbiam prope illudrem feminam Deo devotam, nomine Chrothildem, quæ nepotem suum Mummolam ibidem abbatissam instituit. Eius hæc de re litteræ, quæ a nobis vulgate sunt in libro sexto (b) de re diplomatica, ubi Chrothildis, ad abstergenda facinora sua, simul ad æterna gaudia promerenda, monasterium edificare statuit, in quo chorus sanctarum virginum divinas laudes jugiter devota mente canere possit. Et ideo in Dei nomine & in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ, & aliorum sanctorum, quorum pignora in ipso loco jam habebantur, monasterium puellarum fundare decrevit in loco nuncupato Brogaria, in pago Stampensi, prope fluvium Urbiam, ubi nepotem suum Mummolam instituit abbatissam, cæ ratione, ut sub evangelica & apostolica traditione & regule sanctorum patrum, perpetuis temporibus ibidem vivatur; & præcipue ut omnia monacha in eodem monasterio quæpiam peculiare habere personam, sed sine illis omnia communia. Ad hæc ut, cum abbatissa ejusdem loci de hoc seculo fuerit evocata, quam cuncta congregatio unanimiter regulâ bene instructam elegerit, in loco ipsius successor instituat. Pro dotatione verò monasterii assignantur due partes ex vico Lustuoso, medietas ex Pladano, medietas item ex Fontaneto, cujus alia medietas, quam dicta Chrothildis inlucit viro Charicaldo delegaverat, post ejus obitum ad ipsum monasterium revertere debeat. Huic chartæ subscribit inlucit Deo devota Chrothildis, & post eam Aggilbertus episcopus, hæc dubiè Parisiensis, in cujus diocesi monasterium situm erat; tum Ermengus, Vasingus, Ghilsmarus, alique optimates, aliunde noti; Chrodegarius abbas, alique. Actum apud Moriakas vicum publicè, quod fecit mensis Martii dies decem, anno sexto-decimo regni Chlotharii regis. Rigobertus rogatus & præfatus Chrothilde scripsit & subscripsit. Insignis est hæc chronologica nota Chlotharii regis, cui anni dumtaxat quatuordecim regni ab aliis ejus ævi scriptoribus accuratioribus tribui solent, præterquam in libello de vita sancti Vincentiani confessoris, cujus dedicatio ecclesiæ pro Rusticum Lemoviciensem episcopum facta dicitur post diem viri Dei Vincentiani esse mensibus jam tregidit, quinto-decimo scilicet kalendas Septembris, sub regis Chlothario quinto-decimo anno: qui calculus ut cum alio comparatur, dicendum est, Chlotharium fortè vivente patre designatum fuisse regem; non ea diversitas rejicienda est in annos cavos. Ut ut est, insignis est hæc charta Chrothildis femine illustris ac Deo devote, quam regulâ singularem fuisse veri similium est ex subscriptionibus virorum illustrium, qui ejus litteris nomen suum apposuerunt. Est autem Brogaria (c) vicus diocesis Parisiensis in pago Stampensi, haud procul a Castris (d) oppido, inter duos amnes, Urbiam (e) & Remandam (f); Castellum vulgò dictum, ad discrimen Alta-Brogarie, ubi exnobium est Fontis Ebraidi, cum nullum modò superit in Castello-Brogaria.

Chrodegarius, in superiori laudatus instrumento, mihi non alius aliquando visus est

et a Chroetario seu Rotgario abbate secundo Corbentensi, succedere Theodofredi seu Theodofredi abbatis primi, cum in ad pontificalem apicem promotus est. Verum, post matius examen, mihi videntur plane diversi, propterea quod nonnulli mortuus Chlothario, quo regnante Chrodegarius abbas predictae chartae subscripsit, Theodofredus abbas regimen Corbentensis monasterii Chrodegario resignavit. Id patet ex diplomate Theoderici regis, confirmantis electionem Eremberti ejusdem loci abbatis post mortem Chrodegarii, *quoniam apostolicus vir domnus frater noster, regis verba sunt, Theodofredus episcopus, dum de illis tunc pontificale munus acciperet, per nostram voluntatem & prescriptionem, ad regendum & domandum monasterium supra scriptum constituit*. Ex quibus verbis intelligitur, Chrodegarium, Theodofredo factu episcopo in regimine monasterii Corbentensis non successisse ante ipsum Theoderici principatum, qui ejus substitutionem probavit, sive id contigerit statim a morte Chlotharii, cum Theodericus ad breve tempus Neustriae & Burgundiae regnum iniit: seu post mortem Childerici exturbatoris sui, cum solus Francorum regno tandem potius est. Eo certe regnante Theodofredus ex abbate episcopus evasit, eamque dignitatem etiam retinebat eo tempore, quo scriptor ille anonymus libellum de vita sanctae Balthildis scribebat, id est paulo post ipsius reginae obitum, quam auctor ille merito laudat a condito monasterio Corbentensi, ubi, inquit, *venerabilis vir domnus Theodofredus, nunc jam episcopus, tunc corbi abbas, magno gregi fratrum praefuit*. Episcopus ergo fuit Theodofredus toto fere Theoderici principatu: at cujus loci, non convenit inter auctores, quorum illi cum Ambianensem, alii Cameracensem faciunt. Verum, ut Cameracensis fuerit, tamen hinc opinio non faveat quaedam seculi recentiorum temporum, non facile assensum: tum quia Theodofredi nomen deest apud Baldericum in chronico Cameracensi: tum quia toto fere Theoderici regis principatu hanc ecclesiam vixit Vindicianus, qui tam post sanctum Autherium Chlothario supersessit obtinuit. Au autem Ambianensis antistes fuisse Theodofredum, affirmare nolum, etsi locum habet in vulgaris indicibus post sanctos Honoratum & Salvium, qui, si tempore Theoderici tertii eam sedem tenuerint, nullum Theodofredo vacuum relinquunt locum sub hoc rege, quo tamen regnante eum episcopus factum esse constat ex diplomate ejusdem regis, confirmantis, ut jam diximus electionem Eremberti abbatis post Theodofredi promotionem episcopalem, qui cum sibi successorem suggererat. Ex quibus refelluntur quidam Corbentensium abbatum indices, in quibus Theodofredus Cameracensis episcopus dicitur, eidemque rem donatam anni abbatialis regiminis tribuuntur. In veterissimo calendario sanctoerum, qui libro pastoralis beati Gregorii praemittitur in codice quodam Corbentensi, notatur vii. *idus Octobris Corbei monasterium depositio Theodofredi abbatis*, nulla episcopalis ejus dignitatis, tamen aliunde expostae, mentione facta. Nullam ejus memoriam faciunt in divinis officiis nostri Corbentenses.

Autisiodorensem ecclesiam per id tempus cum multa laude administrabat Vigilius episcopus, qui inter cetera virtutum seuorum insignia, monasterium in suburbio civitatis Autisiodorensis extruxit, plurimisque domis ac praeiis ditatum in honorem sanctae Dei genitricis Mariae dedicavit, quod muto circumcinctum monachis attribuit, inscripto ibidem xenodochio in usus pauperum. Ita fere legitur in veteri instrumentum laudatur. Hujus testamenti exemplum habemus, prolixum (a) qui dem, sed in fine mutilum, quod inscriptum est sanctae ac venerabili basilicae domine Mariae, genitricis domini nostri Jesu Christi, quam ipse Vigilius opere suo in suburbio civitatis Autisiodori ait se contraxisse, & monachis ibidem de servientibus tradidisse. Tum subdit, se donare eidem basilicae in alimoniam pauperum ibidem residentium, vietas liras, ubi ipsa basilica constructa est; aliasque ad stradam publicam, quae a porta Parifaca ad Senones ducit; ad haec areas in *fra*, id est intra, muros ipsius civitatis, quas cum illustri viro Helchileno commutaverat, aliasque extra muros ejusdem civitatis, juxta portam superius dictam, quas a Lapone abbate dato pretio comparaverat. Praeter ea prata super fluvio Belche (*) ex agro Bercuicensi, quem genitores sui retinebant; & terram, portionis suae in villa Caullaca (*) super fluvio Icauna, quantumcumque gentes toties ibidem tenebant. Ex quibus intelligitur, Vigilium ex urbe Autisiodori fuisse oriundum. Pari modo Pastiacum (*) villam pagi Autisiodorensis ad fluvium Ligeris, aliasque in aliis locis; itidemque in pago Tornotrini (*) portiones suas de villa Flauiniaco (*), quas ab illustri viro Helchileno, & germana sua Faustide receperat; aliasque nonnulla. Similiter portiones suas in villis pagi Senonici & Tornotrini, Trevicaco, Melarione, Cadugio, & Insantia, quas Asper quondam tenebat, & a germano ipsius quondam abbate Gregorio

V.
vigilius episcopus Autisiodori monasterium E. Mariae condidit.
(a) f. append.

(*) la Belche.
(*) Conlange.
(*) fons.
(*) Pucilly.
(*) de Taux.
(*) Elagey.

ANNO, CHR.
690.

(*) & Anno
700.

VI.
S. Fructu-
si episcopi
obitus.

VII.
Adelphi
item abbas
Habendenſis.

comparaverat; insuper portiones suas in agro Mariscensi, & Solemniacensi, si-
tas in pago Tornocrino, quas Diddo quondam episcopus, vel filii ipsius Clau-
dius & Walferius tenuerant. Denique, ut plurima alia omittam, villam Dub-
clum, quae conjacet juxta fines Iutraminſes (*), quam amita sua Hostilis re-
ſtitamento ſibi dederat; & portionem suam in colonica Quaciarie, quam cum
germana sua Avolana commutaverat; nec non agellum suum, qui vocatur La-
novilla, quem de Ebroaldo abbate, vel heredibus suis receperat. Cujus loci
episcopus fuerit Diddo, cujusve monasterii abbatem Luponus, Gregorius & Ebroal-
dus, non liquet. Vigiliis jussu Warattonis majoris-domus necatus memoratur, ac
sepultus in monasterio sanctae Mariae ab se extructo, quod processu temporis cano-
nicis secularibus cessit, Præmonſtratenſibus demum concessum ab Hugone dicto Ma-
tifconensi, Autisiodorensi episcopo, optione secularibus canonicis data, ut ut inde
recederent, aut supervenientium fratrum se se ordini conformarent. Ceterum
monasterium olim extra, nunc intra muros urbis positum, præfatum nihilominus voca-
bulum Noſtra-domina-extra-muros hæſens retinet.

Ad hunc annum revocamus mortes illustrium virorum, Fructuosi Bracarenſis epi-
scopi, Adelphi abbatſ Habendenſis, & quorundam Deſertinenſium monachorum,
nec non Walterudis abbatſis Nivaleſis. Fructuosus scilicet corruptus, præsumpta-
tum ſibi olim obitum imminere ſentens, diſcipulis brevi ſe moriturum aſſertit.
Candis ſentibus ſolus ille exſultabat. Rogatus num mortem timeret? Non ti-
meo plura, inquit. Scio enim, quod, etſi peccator, ad præſentiam Domini me-
proſiciſcor. Poſt hæc in eccleſiam ſe deportat juſſit, domusque ſua rebus omnibus
ordinatis, unum e miniſtris ſuis Decentium, qui ſibi ab adoleſcentia ſervierat, im-
poſita manu abbatem ordinavit Thronii monaſterii, quod prope Bracaram ſitum
erat. Tum ille *penitentiam legitime* accepit, nec amplius ab eccleſia recedit, ſed
reliquum diei & ſubſequentis noctis ſpatium ante ſanctum altare proſtratus jacuit.
Ad lucis creſciculum, expaſis ad orandum manibus, ſanctum & immaculatum
Deo reddidit ſpiritum. Corpus ejus ſepulture mandatum eſt in Montelleni mona-
ſterio, quod ipſe inter Durium & Bracaram extruxerat: poſtea a Gelmiride primo
Compoſtellæ archiepiſcopo Compoſtellam translatus magnâ ibidem fidelium venera-
tione colitur. Eius ſeſtus dies apud Bracarenſes, & Compoſtellanos celebris eſt,
xvi. kalendas Mail. Liberum de ejus geſſis compoſuit auctor ejus temporis, qui nar-
rationis ſue reſtes adducit ejuſdem Fructuoſi diſcipulos, Benenatum, Julianum, &
Caſianum. Hæc auctorem quidam recentiores exiſtimant: eſſe Valerium abbatem
ſanctum, qui Fructuoſo in regimine monaſterii ſancti Petri de Montibus ſuccceſſit,
tameñ non levis apparet illi diverſitas inter hæc vitam & fragmentum ſermonis
ipſius ſancti Valerii, qui reſertur in Concordia regularium.

Adelphus ſeu Adelphus abbas monaſterii Habendenſis ſeu ſancti Romarii in Vo-
ſago, ubi duplex congregatio erat, virorum ac puellarum, ſub idem tempus iſ-
dem ſuperiorem diem abſolvit in Luxoviienſi monaſterio, quod penitentia cauſa ſe-
ceſſerat ſub Inſoſredo abbate. Aderat extrema dies, quâ vir ſanctus jam eſſetis e
terreno corpore migraret. Cum hora ſurgendi ad orationem inſtaret, dixit ſancto
fratri Emmoni, cui cura hoſpitum, adeoque ipſius Adelphi incumberebat: Quâ horâ
vis, domine Emmo, ut eamus ad orationem? At ille tanſiſper expeſtandum dixit,
dum ſignum pulſaretur; moxque Emmon digreſſo foras, ejus officialis ſeu ſamulus
remanſit cum Adelpho: qui ſubito brachii dolore ſupra modum vexatus, ſimulium
acceſſit. Mox ſigno crucis ſuper frontem & corpus ſuum factò, dicto ſemel &
iterum, *Chriſte adjuva*, animam exhalavit. Nuntio de ejus morte ad Habenden-
ſes perſato, mox vir illuſtris domnus Garichramnus abbas, qui Adelpho ſuſſeſſus
fuerat, de nocte conſurgens, cum monachorum ſuorum turba, & promiſſa
turba populi, Luxovium perrexit, accortumque corpus ſancti viri cum ſando-
rum reliquiis, cereis & crucibus, ſolemni pontificali tranſtulit in caſtellum Ha-
bendenſis. Accidentibus obſtibus proceſſit ſancta Terra abbatſia, alio nomine di-
cta Gebetrudis ſeu Gebetrudis, unâ cum ſanctis ſororibus, quæ ſanctorum re-
liquias cum cereis & crucibus præferabant. Sic proceſſere omnes præcedentes
choris monachorum cum ſancti viri corpore, choro virginum cum Terra abbatſia
eminus ſubſequentes: quos ſequēbatur populus turmarim diviſus in tres co-
natos. Utriſque choris in Dei laudes eſſuſis, vocibus pſallentium & canentium to-
ta illa terra perſonabat. Tandem ventum eſt ad ſacrum montem, Deoque di-
ſponente contigit, ut eo ipſo die, quo ſancti Amati feſtivitas agebatur, ejus
ſiſtoli corpus in eadem baſilica ſepeliretur, id eſt in baſilica ſancti Petri, ubi
in urnam paratam depoſitum eſt. Eo humato, celeſtes canentium voces in ora-
torio non ſemel auſita, rum a quodam diacono procuratore monaſterii, tum a
quibuſdam ſanctimonialibus, quæ in eadem baſilica voces tamquam miſſas cele-
brant.

brantium audierunt. Libellum de vita sancti Adelphi, jubente Tetra abbatissa, scripsit anonymus quidam monachus, qui etiam sanctorum Amari & Romarici abbatum facta litteris mandavit.

Sub idem tempus effusa gens Avarum seu Hunnorum, quos Grimoaldus rex Langobardorum adversus Lupum ducem Foro-Juliensem auxilio evocaverat, Foro-Julio ab eodem pulsa, hinc inde errabunda, in Ratisam invasit, atque in totam circumvicinam regionem, atque adeo in Deserlinensium monasterium usque monachos, dirè grassata est; nam quotquot in monasterio reliqui erant, gladio peremerunt, & ablatiis rebus omnibus locum in desertum redeperunt. Cum illos eo adventare compelleret Adalbero, qui post beatum Sigisbertum ejusdem loci regimen tenebat, venerabiles ejus reliquias una cum ossibus sancti Placidi martyris & loculis extulit, & Turorum (*) maturè asportari curavit, simulque thesaurum ecclesie, cujus singule partes in veteri codice recensentur in hunc modum.

Sarcophagus parvus unus (quod de feretro sacrarum reliquiarum interpretor); tabule altaris quinque, capse tres, evangelia parata duo, codices novem, cruces tres majores, & tres minores, sigillus unus, calices argentei quatuordecim, patene duodecim, calix aureus cum patena una, urceus unus argenteus, ampulla una argentea, cola una argentea, (colatorium erat ad expurgandum vinum sacrificii;) vas incensi unum, turibula duo, coronæ tres argenteæ, circuli ferepti, campana novem: bales quatuor, palliola novemdecim, saccateculi viginti-quatuor, dalmatice due, cingula quatuor, stola una, cassula una, candelabra duo. Hæc omnia Turorum allata cum reliquiis sanctorum. Hunni, occisi monachis qui apud Deserlinam reliqui erant, incendioque monasterio, & ipsi demum a Ratis circumventi, ad interitum perierunt. Accidit autem hæc Deserlinæ clades hoc anno Christi sexcentesimo septuagesimo, ut habet vetus codex, & quidem tertio nonas Augusti. Reversus Turorum Adalbero abbas cum aliis quor monachis, reliquias sacras loco restituit, ac monasterium reficere pro modulo curavit.

In Belgio eodem anno contigit obitus Wifetrudis abbatissæ Nivalensis, quam beata Gertrudis, ejus amica, in sui locum substituerat. Hæc Gertrudis *sepius*, ab ipsa fere incunabulis monastice discipline inaustrata, in Gertrudis locum vicinis puella successit, mitis in subditos, erga superbos constans & quodam modo dura, caritate in Deum & proximum fervens, eximia castitate prædita. Contigit autem *ex odio paterno*, ait primus ejus vite scriptor, ut reges, regine, atque etiam sacerdotes, id est *episcopi*, ex invidia illam primùm quidem susceptionibus, deinde per vim, suo eam loco abstrahere conarentur; ut res monasterii iniquè occuparet. Sed ipsa Dei & sanctorum ope adversariis invita resistit, tantumque ei Dominus gratiam contulit, ut qui antea per cupiditatem ejus accusatores extiterant, postea largitate & beneficiis ejus se defensores exhiberent. Hunc locum male reddidit Surius & quod in genuina prima authoris scriptura *ex odio paterno* in Wifetrudem factum dicitur, id ita reddidit Surius, quod *pater ejus id effugisset*, quippe qui doceret eam *id vultu gravi complexam*; omnino contra mentem authoris. Rectius Bollandi continuatores id factum censent evenisse ob invidiam & odium Grimoaldi, quem Wifetrudis patrem existimant: qui ob relegatum in Hiberniam Dagobertum, Sigiberti regis filium, intrusumque ejus loco filium suum Childebertum, offensam regum, reginarum ac sacerdotum incurrerit; adeoque non mirum, si eo mortuo iidem reges ac sacerdotes in Wifetrudem patris injuriam ulcisci voluerint.

Anno post Gertrudis obitum decimo in Nivalensi monasterio exortum est tam vehemens incendium, ut *multis monachorum vel virginum*, inquit illius temporis scriptor, seu hominum eo concurrentium, ullam spem servandi monasterii haberet. Egredis in monasterii septis ancillis Dei, via est in festigio reforescenti beata Gertrudis in ipso habitu quo olim induta fuerat, velo suo flammam abigere; monaque incendium restitutum est. His aliisque signis induta Wifetrudis, lectum, ubi virgo sancta post vigiliarum, orationumque defatigationem tantisper quiescere solebat, in sancti Pauli basilicam hospitice deferendum curavit: ad quem puella quondam ceca, amissum lumen recepit.

Tandem Wifetrudis undecimo regiminis sui anno, omnibus rebus dispositis, & Christi ecclesiis restauratis, in gravissimum languorem incidit; ex quo per dies amplius quinquaginta decumbens, solito more in pauperes & egenos largas elemosynas distribuit, omnibus secundum evangelium injurias remisit, ab omnibus pacem ac benedictionem accepit: ac demum tricesimo ætatis sue anno inter spirituales Dei ancillas animam Deo reddidit ix. kalendas Decembris, & in basilica sancti Petri apostoli sub marmoreo tumulo condita est. In ejus incum *cuncta familia* una-

Annot. Bened. Tom. I.

N a a

61.

ANN. CHR.
670.

VIII.
Monachorum
Deserlinensium
un cades.

(*) *Zuñt.*

IX.
Beata
Wifetrudis
abbatissa Nivalensis obiit.

ANN. CHR.
Evo.
Agnetis et
succedit.

piui consensu omnes Agnetem, nobili genere ortam, a sancta Gertrude eidem educatam, elegerunt abbatissam. Interpolator vitæ sanctæ Gertrudis Haguenam vocat, tamque ait successisse Dominicæ abbatissæ, quam & beatæ Gertrudis neptem dicit. Verum, si hiomolis Hagæ non fuit, potius dicendum est Dominicam abbatissam Hagæ successisse fuisse: propterea quod primas vitæ sanctæ Gertrudis scriptor, qui in secundo libro Wilfrudis obitum, atque Hagæ electionem commemorat, ait se id operis scribere aggressum esse, *sacra puella Dominicæ abbatissæ, ac sancti congregationis Nivalesis monasterii pædante*: quæ Dominica proinde alia erat ab ea, quæ Agnetem præcesserat; non alia sine dubio, quam Wilfrudi. Interpolatorum in errorem induxit locus majè intellectus ex libro secundo scriptoris primi, ubi prædicta Dei famula domina abbatissa, *urpis sanctæ Gertrudis, quæ fuit pater ejus fuerat matris*, lectulum ejus in basilicam sancti Pauli inuolasse dicitur; quæ verba cum legisset interpolator, qui Dominicam olim Nivallæ abbatissam fuisse novit, hunc locum, quem de Wilfrudo in libro primo idem verbis laudata primus scriptor intellexerat, de Dominica perperam interpretatus est. Itaque Agnetem excepit Dominica perpetuam interpretatus est. Itaque Agnetem excepit Dominica abbatissa, non præcessit, utpote cui primas vitæ sanctæ Gertrudis scriptor opus suum, Agnetis mortuæ, auctoravit. Porro Agnes suo tempore basilicam in honorem sanctæ Gertrudis amica sua edificavit, in qua septem lucernæ, quæ lampades, tempore saltem vigiliarum & matutinorum, ardere consueverant, atque in eam lectulum beatæ illius virginis transtulit.

tem Domi.
uica.

X.
Oswil re-
gis North-
thæ mort.
(*) Bedæ
lib. 4. c. 3.

His omnibus adjungenda est mors Oswil (*) regis Northanimbriorum, qui gravi vixatus infirmitate votum novit, se, si ex ea convalesceret, Romanam ad loca sancta cum Wilfrido episcopo profecturum, ibidemque reliquum vite craturum. Verum res aliter habuit ac optaverat, tandemque hoc anno mortuus est xv. kalendas Martias, anno ætatis sue quinquagesimo-octavo, atque Egidium filium regni heredem reliquit. Egidio regnante, pax & gaudium io populi, & Egidius Stephanus, anni singuliferi, victorie in hostes subsecutus, episcopatui favore Wilfrido episcopo omnes obediens facti sunt. Egidius conjugum habuit Etheldredam seu Etheldritam reginam sanctissimam, filiam Aose regis orientaliū Anglorum, de qua inferius multa dicendi erit occasio.

XI.
Wilfridi
episcopi vir-
tutes, &
quædam fa-
cta.

Eodem regni maxime familiaris fuit sanctus Wilfridus episcopus, qui cum in episcopatus abtinentiam servabat, ut via phariæ parvissimam, quotiens calor tempore, in portum intraret, eâ consenti, ut corpus impoluitum & lotaminatum ad finem usque custodiret. Eius rei causâ in aqua benedicta & sanctificata singulis per biennium & octiduum noctibus lavare solitus erat, dum Johannes papa id ipsi interdixit. Huic abbatibus & abbatissæ coenobiorum pene omnes sui monasteria cum rebus suis committebant; eisdemque principes ac nobiles viri filios suos erudiendos tradebant, ut aut divitiis obsequi se mactarent, si vellent; aut adulescentes milites, si malissent, idoneos redderet: quæ omnia invidia atque odii fomitem ipsi subministrant.

ANN. CHR.
Evo.
XII.
Biscop
litterarum Ro-
nam.
(*) Bedæ lib.
4. c. 10.

ANNO INSEQUENTI Benedictus Biscopus tertium e Britannia Romanam iter, quod quantum in summa Romanam erat, aggressurus, suburbani sancti Petri apud Cantuariam monasterii regimen, quod duobus annis tenuerat, dimisit, illudque resignavit Hadriano abbati, quem Theodorus archiepiscopus nationis sue locum a Vitaliano pontifice acceperat, cum eo, ut in diocesi sua locum ei provideret, in quo (*) eam fuit, ait Bedæ, aptè ac decenter posset degeret. Ex quo intelligitur, Hadrianum cum aliquot monachis suis in Britanniam accessisse. Romanam profectus Biscopus, libros omniæ eruditionis sacræ non paucos, cum pretio, tum amoris dono comparatos secum inde retulit; aliosque quos Viconæ Allobrogum, emiliis reliquerat apud amicos, eidem in patriam apportavit. Mortuo quippe Coinwalchio occidentaliū Saxorum rege, amico suo, quem convenire decreverat, in patriam nativæque solum reversus est, adique Egidium Transbrunæ provincie regem, cui omnium peregrinationum suarum rationem & successum, omniæque comitis ac thodia sua, quo neque religionis desiderio arderet; quid ecclesiæ suo monasterio infirmitatis Romæ ac circumquaque didicisset; tantæque voluntaria, quales sanctorum reliquias attulisset, singillatim exposuit; tantæque apud principem gratiam inveniit, ut terram septuaginta familiarum condendo in honorem sancti Petri monasterio ab eodem accepit.

XIII.
Lantbertus
Foanacensis
abbas Chil-
derici ma-
ritimi.

Interim cum summa prædicatione laude Lantbertus abbas Foanacensis Gallie monasterium administrabat. Hac prudentia maxime emigravit exilio Chlothario rege, cum, orta inter ejus fratres Childericum, & Theodericum de regno Neustria simulata, quæ Francos in diversas partes distinxit, alii Childerico, alii Theodo-

ries juvenibus, ita se cantum vir prudentissimus exhibuit, ut in neutram partem declinaret: donec Childericus superior factus, Neustrie principatum tandem adeptus est. Deinceps verò apud regem tanto in honore est habitus, ut quicquid ab eo petisset, facile obtineret. Argumento sunt donationes quædam, eidem venerabili patri, ejusque monasterio ab rege factæ. Una est ad petitionem Bithiliæ regine, ipsius Childerici uxoris, & rogata venerabilium episcoporum, Leodegarii Augustodunensis, postea martyris affecti, Nivonis Remensis, & Eumonis Senoniensis, atque illustrium virorum, Fulconis, & Anselmi, Wilibaldi majoris domus regis, Brevonis, Waringi, Adalberti, & Geriali fratris sancti Leodegarii: quorum interventu ex prædicto venerabili patri largitus est ficos duos, Uulium & Warinam, sitos in pago Tellavensi (*) juxta fluvios Tellam & Warinam, cum universis eorum appendicibus; simulque terram super litus maris, & areas salinarum piscationumque, quæ ibidem instructæ erant; ad hæc vineas in vico pagi Vilcausini, nomine Warnaco, ad fluvium Sequanam sitas. Edita est hæc regia largitio Arelanno jocundoulario apud Caleros (*), undecimo anno regni ejusdem principis in Austria, in Neustria primo. Insuper eidem abbati Childericus partem de saltu Gemeticensi, præter alias possessiones, concessit: cujus donationis occasione orta est litis non modica inter ipsum Lantbertum, & Hilbertum abbatem Gemeticensis monasterii de sua utriusque in eodem saltu portione, ejusque terminis: quam litem magnus Rotomagensis ecclesiæ pontifex Andoetus, cum suis, tum Childerici regis, qui ad ipsum ea de re scripsit, auctoritate composuit, virosque sanctos ad concordiam revocavit, sive Gemeticensi inter utrumque aequa sorte divisa. Et quia Lantberti abbas portio aliquanto major videbatur, idem pontifex cum ejus consensu proximæ sancti martyris Dionysii basilicæ apud Evoclarum (*) ad Sequanam sitæ, cui Lidoabdes præerat, abundantem portunculam assignavit.

Cum multa essent in Voëgio monasteria, potiora quinquæ erant in modum crucis disposita. Bodonis monasterium virginum a Bodone Tullensi episcopo, sanctæ Salaberge fratre, quasi in capite conditum ad septentrionem, cui Thierbergam filiam præfecerat; Senoniense ad orientem a Gundelberto Senonensi præfuit; Silvium ad occidentem, incerto auctore; Juveturæ ad Meridiem, quasi in pede crucis, a Doodato Nivernensi episcopo; ac Medianum-monasterium in mediolito positum, quod Hildulfus Trevirensium antistes edificavit. Hunc anno post sexcentum septuagesimo-primo, abdicatâ dignitate, in Voëgiū secessisse tradit scriptor viri sancti Deodati, qui cum magna semper ei necessitudo intercessit. Hildulfus locum secessus aptum designasse dicitur Jacob Tulli-Leucorum episcopus; idque Petrus Damiani (a) in libro de gestis S. Hildulfi legit. Verum, si duo erant (*) Petrus, nominis Tullenses episcopi per illa tempora non fuerunt, ut certè non videntur fuisse; hæc dubie erratum est in nomine Tullensis episcopi: cum Jacob, qui usque in vulgaris inditibus & in æcis mis habetur, ad principatum Caroli Magni pervenit. Idem peccatum in Milone pseudopiscopo Trevirensi, cui Hildulfum subtraxit. Locum ille Hildulfus designatus ab episcopo Tullensi postea est ad Fuvionem, qui ob rapidum cursum Rabado (*) appellatur, a Senonia in Medianum-monasterium deflens. Illic duæ ab Hildulfo constructæ basilicæ: prima sub beatissimæ Mariæ genitricis patrocinio, viii. kalendas Martii ab ipso dedicata: altera sub titulo sancti Petri, omniumque apostolorum xvi. kalendas Novembris. Ad hæc monachorum solitudini ac quieti præcavens vir Dei, oratorium sancti Johannis Baptiste ad portam monasterii extruendum curavit, ubi hospites ad divina audienda convenirent. Ibidem dolium erat aquæ exorcizati plenum ad emergentes curandos. Denique oratorium sancti Gregorii statuit in cimiterio fratrum, quod etiam nunc ad australe latus principis basilicæ cernitur. Cum monachorum numerus ita excreveret, ut omnes in tam arto & angusto loco unâ consistere non possent, supplementi causâ in circumjacentibus locis cellas Hildulfo extraxit, neque ad septem-abieres, ad sanctum Johannem, apud Orbacum, apud sanctum Præpictum, apud Villavalem, ad Alam-petram, quæ monasterio supereminet; ad Robertum fontem, & denique ad locum, qui olim a domatore Begonis cella, nunc sancti Blasi vocatur. Hunc locum cum adolescentibus memoribus & pueris Beggo quidam, vir nobilis ac locupletis, ad monasterium amplificandum construxerat sancto Hildulfo, qui beatum Spinulum monachum cum quibusdam fratribus ibidem constituit, eundemque non multo post mortuum in Mediano-monasterio sepelivit, & quidem in oratorio beati Gregorii, quod ipse cum adjuncto cimiterio consecraverat. Edita a beato Spinulo miracula, simulque exorti ad horum monasterii tres salinarum fontes, tantam populorum multitudinem eò concieverunt, ut Hildulfus monasterii sui solitudinem ac quietem hac confusurum turbâ interurbæ, suoque a regulari proposito deflectere animadvertens, eundem sanctum a paterna

ANN. CHR.

471

(*) le Tal-
ieu.(*) le pays de
Cout.

(*) Duvlaur.

XIV.
Hildulfus
episcopus
condidit Me-
dianum mo-
nasterium.(*) Petrus
Dam. episcopus(*) Rabo.
dum.

ANN. CHIL.
d'ys.

dis miraculis ex obedientia cessare præcepit. Videres mortuum, quasi viveret, magistro iubenti obedire, cessantibus deinceps signis miraculorum, & aquæ salis in priorem dulcedinem demum conversis. Ceterum omnes illi monachi, numero fere recent, virobant sub regimine & disciplina beati Hildulfi episcopi & abbatis: qui demum contemplationi, aliorumque studii animo occupare cupiens, totius congregationis regimen in Leutbaldum abbatem, virum sanctimoniam & doctrinâ insignem, reiecit.

XV.
Erlangen
qua frater.

Cum in hac Vosagi solitudine Hildulfus commoraretur, ad eum accessit Erhardus, frater ejus, ut tradunt, & episcopus, cujus superioris meminimus. Hunc baptizavit Odilfridus, Archiepiscopus illi, cui lumen etiam oculorum a natura negatum contulisse dicitur, Ratibonam reverisse, & in ea urbe Inferius beate Mariæ conebionem puellam condidisse, ibidemque ad latus septentrionale basilicæ humanam, miraculis etiam confulasse perhibent. Quin etiam septem ab eo monasteria edificata dicuntur. Quæ ut vera sint, hæc verum simile est eum fuisse Ratibonensem episcopum: cum ejus urbis ecclesiæ non ante sæculum sequens in episcopalem sedem à Bonifacio episcopo & martyre erecta fuerit. In veteri theca sancti Hildulfi reliquias continente, quæ sæculo duodecimo facta creditur, Hildulfus & Erhardus archiepiscopali pallio insignes exhibentur. Mediano-monasterio nunc præest R. F. domnus Hyacinthus Altor, qui multas in nostris Annales suppetias contulit.

XVI.
S. Duola
ta privilegi-
um a Nume-
rano con-
secutum.

Hildulfus in sedem Trevirensis successisse videtur Numerianus, a quo Deodatus episcopus & abbas Vallis-Galliez privilegium immunitatis obtinuit, inscriptum: *Dominus sanctus, & sanctus columnæ apice, pontificali cathedra specul. præsidens; Chryso. pater, Chidulfo, Gysulfo, & Elvino episcopis compunctissimis: quibus significat id a se possidisse Deodatum episcopum, qui basilicam intra erant locum Galliezam nomine, prius Junduras vocatum, ac monasterium exstruxit: ubi monachos & peregrinos sub regula beati Benedicti & sancti Columbanii abbatis collocaverat: quod privilegium ideo ab se indultum ait, ut monachi sub ipsa sancta regula viverent, beatæque patrum vitam sectantes, pro statu ecclesiæ catholicæ, & pro salute Childerici gloriosissimi regis plenius Dominum valeant exorare. Privilegii hujus notæ chronologica desunt in fragmento, quod penes nos est. Chidulfus seu Chodulfus Mettensis erat episcopus, Gisoaldus Virduntensis, Eboracensis.*

ANN. CHIL.
d'ys.
XVII.
Dervento
monasterio
a Berchario
consecutum.
(*) lib. 1.
n. 23.
(*) in Pater.
(*) Pater.
(*) Monach.
vener.

DE Althillarensis monasterii primordiis superius (*) egimus, deque Berchario primo ejus abbate: qui divinum cultum amplificare cupiens, alium locum exstremum novo cenobio circumquaque perquisivit, tandemque idoneum reperit in diocesi Catalaunensi ad fluvium Vigeram (*), hunc proci a Puteolo (*), in silva Dervo appellata, unde Monasterio-Dervensi (*) nomen inditum est. Quia vero locus ad solum pertinebat, ejus impetrandi causâ Childericum regem adire vitæ sanctus decrevit. Rex facile ejus petitioni annuit, adfecto Puteolo villâ regis, in qua Bercharius basilicam in honorem sanctorum apostolorum Petri & Pauli erigendam & consecrandam curavit. Aberat duobus passuum milibus ab eo vico prædicti Dervi locus, a Berchario impetratus ad novam monachorum coloniam instituendam. Exstat hujusce donationis regium præceptum apud Cameratum in Promtuarum Tricallinensi, & ex eo apud Carolum Cornetium. Præcepti hæc summa est. Adit sanctitatem regiam venerandus ac religiosus abbas Bercharius, supplicans ut locum sibi concederet in silva Dervo, & in finibus villæ regis sibi Vacietis, in quo monasterium & cellas monachorum congregationi aptas exstruere sibi liceret; simulque sumtos ac prædia ad complendum opus suppeditare dignaretur, concederetque insuper monasterio regiam immunitatem. Rex consensu episcoporum & optimatum suorum, precibus tanti viri avertim accommodans, ratam habuit ejus supplicationem, approbavitque donationes eidem factas, vel in posterum a christianis faciendas, cum ea immunitate, ut nihil ex rebus monasterii episcoporum & optimatum subscriptionibus ruborari jussit. Subscribit post regem Nivardus episcopus Remensis, Leodegarius Angulodunensis, & Arelanus Laudunensis. Deinde Willandus major-domus, & Almaricus optimas. Datum v. nonas Julii Compendio palatio, anno tercio Childerici regis. In editis apud Cameratum legitur loco Nivardi signum Rotli episcopi ejus successoris: sed hoc mendum recte corrigi Cornetius, ut in chartaceo codice, post Adsonem viri sancti Bercharii scriptorem, qui regium diploma, faventibus Leodegario, Nivardo, & Arelano episcopis, a Berchario impetratum fuisse testatur. Hoc itaque modo constructum est monasterium Dervense super fluvium Vigeram in honorem apostolorum Petri & Pauli, aliorumque sanctorum: ubi Bercharius homines captivos odio, quos cum

eum totidem puella eidem captivæ pretio redemerat, primò instituit monachos, quibus plurimè alii subinde accesserunt. In veteri martyrologio Uluardi bibliotheca regis, olim ad usum Dervenis monasterii, notatur xiv. kalendas Decembris *Dervo monasterii dedicata prima basilica in honorem beatorum apostolorum Petri & Pauli*: secunda viii. kalendas Decembris.

Preter hoc videretur monasterium, aliud etiam puellare haud procul a Dervo, eidem ad Vigentam, crevit Bercharius sub patrocinio beate Mariæ, fundum suppedante nobili ac locuplete matrona, Walride nomine, cujus septem ibidem abbatissam instituit, admissis ad professionem monasticam octo illis captivis puellis, quas pretio redemerat ab ipso Berchario mox diavimus. Excisum est ab annis fere septingentis hoc monasterium, etiam locus hodie quoque vulgate Puellarum-monasterii (*) vocabulum retinet, unâ tantum loca diluvii a conobio Dervensi, sed (*) *Puellarum-monasterio*. pari a Dervo intervallo: ubi Bercharius pariter cellam edificaturus, ad Childericum accessit, & suffragantibus ipsi atque faventibus piis viris, Leodegario & Mumolenio episcopis, altero Augiudunensi, altero Noviomensi; Amalico quoque & Wisando optimatibus, facultatem impetravit condendæ eo in loco basilicæ, quam in honorem sancti Martini dedicari curavit, ac circumfusa silvæ quoqueverius leucam unam, hoc est passus mille & quingentos, accepit. Quin etiam cellulam juxta villam Puteolum super memoratam, Monasteriolum dictum, sub titulo sancti Mauricii condidit, atque insuper sancti Sulpicii ecclesiam super fluvium Vigentæ. Hæc Ado ait a Berchario extructa, antequam Dervensem locum nobili monasterio apertum invenisset, quæ omnia, potius principaliter monasterio puellæ accessisse existimo. Hæc verò monasteria, in primis Dervense, sanctorum reliquiis illustraturus Bercharius, Ierosolymam fecit, Romam sepius aditit dicitur, atque ex in locis plurimisque sanctorum reliquiis derulisse, easque in pendulis locis honorificè repositisse: ex quibus coepit sanctæ Theodosiæ virginis, quæ apud Cæsaream-Palestinæ necem pro Christo passa est, in Dervensi monasterio etiam nunc aservatur. Existat apud Camuzatum instrumentum ipsius Bercharii abbatis, donantis monasterio, cujus vocabulum est Puteolus, supra fluvium Vigentæ, quod proprio labore, ex concessione, ne regum se edificasse ait, hereditatem suam in villa Disio ultra Ligerim, supra fluvium Crete, eum appendicibus suis permixtis: quæ omnia ex succellione paterna & materna sibi legibus obveniant. Hanc verò donationem ideo facit, ut monachi, qui ibidem deserviant, die nocteque pro peccatis ipsius, & regum, & totius populi deprecantur. Actum Remis civitate iii. kalendas Septembris, presente domino & glorioso Childerico rege, anno quarto regni ejus. Subscribunt post Nivardum Atelanus Laudoensis, Leodegarius Augiudunensis & Mumolenius Noviomensis, episcopi, & post eos Hermarus & Hilidius abbates, ultimo loco Bercharius abbas, qui hanc chartam donationis fieri iussit. Multa in hoc instrumento loca recensentur, quæ Bercharius sibi ex paterna, maternæ succellione obvenisse asserit: ex quibus apparet, eum ex locupletissimis Aquitanis parentibus ortum fuisse.

Sab idem tempus rebus humanis excessit beatus Faro Meldorum episcopus, qui a Calotharii secundi principatu ad Childericum eam ecclesiam rexit, sepulchrumque est in subterranei monasterii basilicâ, quam in fundo proprietatis suæ sub titulo Iaculiferæ Crucis, nec-non beati Johannis Baptiste, omniumque apostolorum condiderat. Videret etiam nunc sub majori altari locus ejus lapideus; reliquie in theca summo altari impoſita. Monasterio fortè jam tunc preerat Matolus abbas, de quo in consequentibus agemus. Faroni in sede Meldensi successit Hildevertus, Dileverus dictus in libro de ejus vita, quem Hildegarius Meldensis sæculo nono antistes videtur scripsisse, multis admittis erroribus, quorum pleraque Carolus Continus animadvertit, excepto pontificatu Walberti abbatis Luxoriensis, quem Meldensem fuisse episcopum cum Hildegario perperam existimavit: De Dileverto memoriam profuturum est, cum tum ex impetitu divinorum dogmatum, tum ex invidia, voluisse dedicare ingentis pompæ & magnitudinis basilicam in honore sancti Christi contra fidem sanam, juxta basilicam sanctæ Crucis a sancto Farone extruendam. Verum illam basilicam divino nutu sponte corruisse, ejusque auctorem in synodo ab episcopali officio suspensum fuisse, dum tandem resipuisset. Et te quidem verâ ita resipuit, ut sanctorum numero adscribi meruerit.

Tunc etiam Hatto, Blandiniensis apud Gandavum monachus, a Vindiciano Atrebatenſi episcopo institutus est abbas in monasterio Nobiliacensi seu sancti Vedasti, quod ante annos circiter sex conditum fuerat, quo via usum in toto Belgio nobilibus. Hattam abbatem instituit Vindicianus ordinationis suæ anno secundò, cuiusque privilegium indulgit, quo *omnes inspectores (x)* a monasterio

ANNO. CHR.

672

XVIII.
Idem alia.(*) *Puellarum-monasterio*.
(*) *Ladac*.XIX.
S. Faro episcopus sepulchrum in monasterio S. Crucis.XX.
Hatto abbas Nobiliacensis.
(x) *Belvidis*, lib. 1. c. 206.

ANNO. CH. 6.
891.

Hadulfus
dux fuffe-
fur.

XXI.
Hunegun-
dis abbas
Vindicianus
fuit.
(*) Hunegun-
dis.

XXII.
Etilidra
eadem mona-
stero E-
lenis.

(*) Boda h.
4. 6. 7. 8.

XXIII.
Monas-
terium ibi du-
plex.
(b) Adh. Jan.
1. 7. 41.
(c) Adh. 759.
p. 7.

in S. Vedasti exchist, ut quiete & secundum Regulam sancti Benedicti mona-
chi viuentes Deo seruiant: que verba gravi altercationis materiam inter Ro-
thardum episcopum & Fulradum eius loci abbatem incurrente seculo undecimo
pertraxerunt. Hartam excepit Hadulfus monachus, qui postea Vindiciano in sedem
Athebatenis ecclesie subrogatus est. Plura de percelebris monasterii primordiis
dicere cupientem deficient vetera instrumenta, quae mihi inspicere non licuit, ta-
meti eius rei causâ illic profecto.

Regebat per id tempus Hunegundis virgo puellarum monasterium Humolarien-
se (*), quod prope Augustam-Viromandorum seu Quiriacopolim etiam nunc posi-
tum est, sed modo virorum ab annis amplius septingentis. Nara erat Hunegun-
dis nobili prosapia in villa pagi Viromandensis, quam Lembaidem vocant. Hanc
a sancto Eligio, necdum episcopo, e sacro fonte susceptam fuisse tradunt. De-
spiciata praefer voluntatem Eadlido parâ nobilitatis viro, eundem ad pias
peregrinationes servandae continentiae causâ indixit. Romam cum eo profecta, ve-
lum a pontifice, nempe Martino ejus nominis primo, acceptisse dicitur. Reverti
in patriam, universa beata sua Humolariensi, quod jam tum incerto auctore ex-
stabat, monasterio contulit, sponso id graviter admodum ferente, sed tandem ap-
probante, qui postmodum semetipsum Deo servum perpetuum cum suis omnibus
obtulit coram altari Dei genitricis Mariae in cujus honorem hic locus sacras
erat, voto facto, se, quando viveret, monasterii in rebus exterioribus procura-
torem futurum. Ibidem post mortem condignam habuit sepulturam, curante Hur-
negunde, quæ tum eo in loco abbatissae officium gerebat.

Aliud exhibitæ vitæ insignis exemplum nobis exhibet Etilidra seu Etilidra, quam
Adelrodam alii appellant. Haec Annae regis orientalium Anglorum filia, primum
quidem in matrimonium tradita est principi australium Girciorum, nomine Ton-
diberto: sed, cum ille post modicum tempus obiisset, Egfrido Northanlamborum,
regi nupsit: in cujus consortio per annos duodecim, ut cum priori sponso, in-
tegram virginis servavit, rege nequiquam interpellante, etiam interpositâ au-
daciâ Wilfridi episcopi, cui Egfridus praeda & pecunias multas obtulit, se
regine, quam nullum virorum se amplius amare cerò sciebat, ejus uti consuevit
persuadere posset. Verum id ab ea nunquam obtineri potuit, imo hæc tandem
apud regem evicit, ut sacri curas ac pompam relinquere, atque in monasterio
tantum regi Christo servire sibi liceret. Regia itaque permisso ægæ demum
imperato, fecellit in monasterium Ebbe abbatissae, Egfridi regis amica, positum
in loco, quem Coludi nomen vocant; ibique velantes sanctimonialis habitus, ut
Boda (a) loquitur, a Wilfrido antistite hoc anno accepit. Forè jam ante id
tempus de condendo alio monasterio cogitaverat: quippe quæ post annum a sus-
cepto velo facta est abbatissa in monasterio Eliensi seu Eleni, cujus tam au-
storum esse constat. Est aere Eliæ in provincia orientalium Anglorum, regio,
inquit Boda, familiarum circiter sexcentarum, in similitudinem insulae, vel pa-
ludibus circumdata, vel aquis: unde & a copia angullarum, quæ in eisdem
paludibus capiuntur, nomen accepit. In monastica vita ita se gessit regia virgo,
ut nunquam lincis, sed tantum laneis vestimentis uti voluerit, rarique in cal-
dis balneis lavare, præterquam in majoribus sollemnitatibus, utpote pasche, pen-
tecostes, & epiphaniæ, & quidem postquam id officii omnibus monasterii sui
virginibus exhibuisset. Raro etiam, extra illa festa vel urgentem infirmitatem,
plusquam semel per diem corpus relaxare solita erat; a tempore autem matutinae
synaxeos usque ad ortum lucis precibus insistebat. Erant Etilidrae tres sorores
germanæ, Sexburga, Ethelberga, atque Wieburga: quæ omnes monasticum pro-
positum amplexæ sunt, Sexburga quidem natu-maxima, postquam Ercomberto
Cantuariorum regi optata fuisset, & Wieburga in Eliensi monasterio sed Etilidra
abbatissa sorore sua; Ethelberga verò in Eboracensi Gallie parthenone, ut superius
vidimus.

Erant etiam in Eligo insula monasterium duplex pro more illius ætatis, præter a-
liud virorum, quod Felix episcopus orientalium Anglorum ad introitum ejus insulae
apud Durnocum (b) condidisse perhibetur, ubi non minima congregatio mona-
chorum ordinem sanctæ regule sub Werfredi abbate observavit. Adjunctum quip-
pe erat alterum ædibus virginum monasterium virorum: quos inter boreal sanctus
Hunna (c) presbyter, viâ magne humilitatis & virtutis, antiquis monachis non
impar, quem Etilidra in primis colebat, hortantemque libenter auscultabat.
Idem hujus sanctæ virginis funus curavit, ac demum in exiguum quandam vasculum,
Eliensi proximam, quæ ab ejus nomine Hunera dicta est, secessit cum Deo vacatu-
rus, ibidemque glorioso sine quievit. In utroque monasterio sancti Benedicti regu-
lam, quam Wilfridus in Northumbriâ regione ubique suscipi curavit, primis
ob.

observatam fuisse nemo negaverit, qui Ethelditam ab ipso velatam & infectam, abbatissam adierit.

Eiusdem instituti erat Colodense monasterium itidem duplex, cui praeerat Ebba-
abbatissa, cum illic Etheldita se recepisset. Ubi haec, Godingham vulgo appellata,
posita est in Meris Scoticis provincia, quae olim Beniciorum confabatur. Monaste-
rii Colodensis conditis fuisse videtur Ebba, sicut Oswini & Ofwaldi regum ex
patre Ethelfrido rege Northumbrorum, non minus religio, quam sanguinis no-
bilitate honorabilis, cujus invitata aliquando sanctus Cuthbertus exhortationis gra-
tia ad idem monasterium accessit, ibique dies aliquot permansit. In eodem loco, in-
quit Turgottes, diversis ratione separatae mansionibus, erant monachorum, sancti-
monialiumque congregationes, quae passim a regulari discipline statu desinen-
tes, inhonesta invicem familiaritate decipiendi occasione inimico perbrebant. In-
cendium quo eam rem divino iudicio eventurum praevidit Adamnanus Scottus, mo-
nachus eiusdem monasterii, qui aliis somno oppressis solus ad orationem vigilans,
futuri discriminis oraculum exitus accepit, idque Ebbae abbatissae indicavit. Rem
illam venerabilis Beda (a) sic commemorat. Erat in Colodenti monasterio vir de gene-
re Scottorum, nomine Adamnanus, vitam in continentia & orationibus devotissi-
mam se gerens, ut nihil unquam cibi vel potus, excepta die dominica & quinta fe-
ra, perciperet, ad expandendum videlicet aliquid sceleris, quod in adolescentia com-
miserat. Id enim piaculi a sacerdote quodam, cui reatum suum confessus fuerat, sibi
ad tempus impositum, primum ex necessitate, deinde ex aucti ipso consuetudinis, ad fi-
nem vitae observavit. In quodam noctem in plenis & precibus pervigilium dicens,
subito adstantem adspexit vultus incogniti virum, qui bono eum animo esse iussit,
laudavitque, quod, ceteris somno oppressis, vigiliis & orationibus insistere: se mo-
nasterii casus, angulosque omnes singillatim perlustrasse, sed ex monachis aut poe-
sibus neminem invenisse praeter eum, qui non aut somno inertis torpescit, aut ad peccata
vigilaret, domunculam, quae ad orandum vel legendum saluta erat, in commensatio-
nem, potationum, fabularumque diverticula conversis; dum ex alia parte virgines Deo
dicare, spreto reverentia suae professionis, ubi vacarent, texendis subtilioribus in-
strumentis darent operam, quibus aut se ipso, sponsum instaret, aut amicos orna-
rent. Ideo monasterium in favillas divino iudicio brevi redigendum. Viliu
Adamnanus agere tulit Ebbae abbatissae, veritus ne molestiam ei faceretur: sed tamen
hoc eidem solati loco adiecit, talem plagam ea vivente non eventuram. Admo-
niti hac de re omnes, coeperunt corrigere mores suos: at mortali abbatissa non
dum ad praestitas fordes relapsi, etiam pejora denuo commiserunt. Inter haec,
dum vacata & tranquilla crederent omnia, digna ultionis poena multati sunt.
Haec Beda venerabilis ait se accepisse ab Edigio monacho, qui tunc in illo Co-
lodensi monasterio debebat, & qui post illud incendium se receperat in Wirtma-
rhenae, ubi extremum diem obiit. Adamnanus ille distinguendus videtur ab alio
eodem nomine, abbate Hilensi, cujus opera plurimi Scottorum paucha & citius Roma-
nos accepisse memorantur apud eundem (b) Bedam. Distinguenda etiam Ebba,
haec Colodensis abbatissa ab alia Ebba eiusdem etiam loci abbatissa saeculi noni,
quae ad vitandam Danorum insaniam, virginibus secum degentibus ausus fuit, ut
servandae virginitatis causam sibi praeciderent.

Dum amicitia & favore principum res Willfridi episcopi florent, contigit Da-
gobertum, Sigiberti Austriacae quondam regis filium, ab Austriis ex Hibernia, ubi
Grimoldi perfecti pauli fatione ad id tempus exulaverat, in regnum ex pater-
na successione sibi debum revocari; & Willfridi hospite & subsidio in insere
ulum, in Austriam theopum iam tandem admovevi. Idem eodem fere tempore ac-
cidit Perthario Langobardorum regi, quem Grimoldus, ex dace Beneventano rex
factus, solio deturbaverat: quod utrumque quia ratione, quoque anno praesce
congerit, quoniam ad rerum nostrarum atquequendam notitiam conducit, paulo accu-
ratius investigandum est. Flavio Ariperto Langobardorum rege vna fucto, Perthar-
itis & Gundebertus ejus filii paternum regnum inter se se partiti sunt anno supra
sexcentisimum sexagesimo-primo, aut insequente, qui septimus erat a morte Sig-
iberti Austriacae regis, & a relegatione in Hiberniam filii ejus Dagoberti. Hundedertus,
Perthariti frater sua forte baud contentus, cum de regno decedere statuit, ob id-
que Garibaldum Taurinatum ducem ad Grimoldum Beneventanum ducem peti-
tam auxilium misit, foretoremque se, si mature sibi adesset, aseptu darum spon-
pondit. Garibaldus legati mentitis officium, Grimoldum, non ad ferendum au-
xilium, sed ad regnum sibi ex opportuna fratrum discordia vindicandum invitavit.
Grimoldus in ipem regni erectus, mare contractis copiis, Papiam oceanis avolat.
Ubi Placentiam venit, Gundeberto praesentem suum adventum significat per Gar-
ibaldum, qui ei auctor fuit, ut Grimoldo lorica sub veste indutus occurreret. Tum

ANN. CHR.

671.

XXIV.

Ebba abbatissa Colodensis.

(a) Beda lib.

II.

(b) Beda lib.

II.

(c) Beda lib.

II.

(d) Beda lib.

II.

(e) Beda lib.

II.

(f) Beda lib.

II.

(g) Beda lib.

II.

(h) Beda lib.

II.

(i) Beda lib.

II.

(j) Beda lib.

II.

(k) Beda lib.

II.

(l) Beda lib.

II.

(m) Beda lib.

II.

(n) Beda lib.

II.

(o) Beda lib.

II.

(p) Beda lib.

II.

(q) Beda lib.

II.

(r) Beda lib.

II.

(s) Beda lib.

II.

(t) Beda lib.

II.

(u) Beda lib.

II.

(v) Beda lib.

II.

(w) Beda lib.

II.

(x) Beda lib.

II.

(y) Beda lib.

II.

(z) Beda lib.

II.

(aa) Beda lib.

II.

(ab) Beda lib.

II.

(ac) Beda lib.

II.

(ad) Beda lib.

II.

(ae) Beda lib.

II.

(af) Beda lib.

II.

(ag) Beda lib.

II.

(ah) Beda lib.

II.

(ai) Beda lib.

II.

ANN. CHIL.
471.

ad Grimoaldum reversus, perdidit cum admonuit, sibi ut caveret a Gundeberto, quippe quem occidendi ipsius causa lorica indurum sibi obviam venturum probabilet. Id facile credidit Grimoaldus, aut certe se credere simulavit; nam id ex composito later ipsum & Garibaldum factum non dubito. Itaque cum in regiam adveniret Gundebertus loricator honoris causa occurrisset, verèque eum, ut Garibaldus monuerat, lorica munusculum fensisset Grimoaldus, id ad eundem sui paratum eriminatus, stricto gladio Gundebertum confodit, ejusque regnum invasit. Ea re accepta Pertharitus, qui Mediolani regnabat, in timorem sui adductus, quantà maximà celeritate potuit, ad Cacanum Hunnorum ducem sibi confugiendum eximavit: quo accepto Grimoaldus, qui Mediolanum occupaverat, per legatos Cacanum interpellavit, Pertharitum e regno suo dimitteret; ni faciat, bellum minatur. Pertharitus ad Grimoaldi clementiam confugit, & privatà forte contentus, Papiæ residere permittitur.

Verum non multo post suspectus Grimoaldo redditus, paratas sibi insidias evasit, & in Franciam se recepit. Eius commiseratione rex Francorum, Chlotharius an. Childericus, commotus, proximo anno bellum Grimoaldo inferit, quod parum prosperè cessit. Mortuo Grimoaldo, cum Pertharitus e Francia late patentem ejus potentiam fugiens in insulam Britanniam cogitaret; oceanum transiit illius repenti vocem audivit, se in patriam revocantem, quod Grimoaldus die ante tertio obisset. Bono nuntio credulus, magnis in Italianis itineribus redire maravit, erectoque animo Papiam adit, & Garibaldo Grimoaldi filio minorenni exurbato, regnum ipse tandem recepit. Postero anno, ut Deo, cujus beneficio vitam & regnum retinebat, se gratum ostenderet; ab ea Ticini parte, qua olim evaserat, monasterium Novum sanctæ Agathæ virginis & martyris extruxit, idque multis virginibus congregatis, & possessionibus attributis illustre effecit: cujus exemplum uxor Rodolinda secuta, eadem sanctæ Dei Genitricis regi magnificenter adificavit, ad-Perthar. (a) ideo dictam, quod perthar. ab omnes singulorum defensorum illius decessu flarent, cum columba in fumo, que ad locum sepulture curculigae designandum conversa erat. Hic est Pertharitus seu Bertaridus, ab Eddio Stephano Berchters Campanie rex appellatus, qui Wilfridum Roman adveniens perhumaniter excepit, ut suo loco diduri sumus.

§. Agathæ
correctionem
causavit.

(a) Paulus
Faventinus
lib. 1. c. 34.

XXVI.
Dagobertus
idem
rediturus.
(b) vide, cap.
34.

Que causa Pertharito fuerit fugiendi e Francia in Britanniam, ex Paulo (b) Wamefridi intelligimus. Is enim testatur, hæc tempestate Grimoaldum Langobardorum regem pacis sedes inisse cum Dagoberto apud Gallias, id est in Austria tum regnante: cujus Grimoaldi invidiam Bertaridus in Francorum regione constitutus metuens, e Gallia in Britanniam insulam ad Saxonum regem pro- perare constituit: sed audiat, ut diximus, Grimoaldi morte, in Italian confectum remeavit. Grimoaldus anno huius seculi sexagesimo-tertio regnare occupit, cum sexto regni sui anno, mense Julio, indictione undecimâ, id est anno sexagesimo-octavo, edictum Rotharis se emendasse, & auxisse dicar. Idem novem annos, Paulo attestante, regnavit. Eius proinde obitus anno septuagesimo-primo, aut insequenti, non septuagesimo-tertio, vel Baronio visum est, contrigit. Jam ergo ante id tempus in Austriæ regnum admotus erat Dagobertus, quippe qui ante ejus mortem sedes cum illo pepigerat; ob idque Bertaridus fugam in Britanniam cogitabat. Ex quo consequens est, Dagobertum mortuo Chlothario ex Hibernia in Galliam ab Austrasia revocatum fuisse, cum Childericus ad capessendum Neutriæ regnum advenisset; rursusque sedes inisse cum Grimoaldo rege, ut ejus amicitia & ope adversus amulos se tutum premitaret. Non tamen statim integro Austriæ regno potitus est: siquidem Childericus utranque principatum sibi retinere pro virili institit, & post eum Theodericus ejus frater, quo regnante Ebroinus major-domus Trajectensem ad Mosam episcopatum, qui Austriæ regno canonicatur, expulso Landeberto, commisit Faramundo, suarum parium affectu & fau- toel. Itaque veri simillimum est id, quod ait Henschenius, Dagoberto Alsatiam & provincias duntaxat transrhœnanas principio paruisse, eumque de cætero pacem tenuisse cum Childerico, non verò cum Theoderico ejus successore, cum quo de finibus regni conferto prælio post annos abhinc quinque dimicavit. Certè Childericus bene affectus fuit erga Imnechildem reginam, ipsius Dagoberti matrem, ut superius vidimus; nec fortè agrè passus est, Dagobertum aliquà paterni regni portione potiri. Quid ad Dagoberti reditum contrulerit Wilfridus Eboracensis e- piscopus, quive ejus reditus auctores fuerint, primus exposuit Eddius Stephanus, 20 tellis rerum oculus, ubi ait, Dagobertum, quem Dagobert vocat, in juven- 21 tute seu pueritia sua ab inimicis regnantibus, Grimoaldo scilicet præfeto la- 22 taris, qui Childbertum filium suum in Austriam regem continere volebat, in 23 exilium pulsum in Hiberniam appellasse; & post aliquot annos amicos & pro-

iniquos tui, cum cum viventem, & perfectâ etate florentem esse a naviganti-
bus compræhens, misisse nuncios ad beatum Willisidum episcopum, petentes, ut
eum de Scotia seu Hibernia ad se invitaret, & in Austriam ad ipsos cum re-
mitteret, regio solito imponendum. Id verò perfectissimum pontificem, qui
cum ex Hibernia venientem suscepit, atque omnibus ad reditum necessariis in-
struendum, cum idoneo comitatu & magifico apparatu ad suam regionem remis-
sit.

Beneventanum ducatum post Grimoaldum administravit Romualdus ejus filius, XXVII.
cujus uxor Theoderada, femina piissima, basilicam in honorem (a) beati Petri Theode-
apostoli extra muros Beneventanæ urbis condidit, ibique multarum Del ancilla- rada Bene-
rum cœnobium instituit. Hoc videtur esse monasterium beate Mariæ (b) & fan- venti mona-
dli Petri, fundatum in loco, qui dicebatur Mastanum, cui Justinianus quidam ci- sterium con-
vis Beneventanus, cum uxore sua Domila, res suas offert, approbante Romualdo dit.
duce, indictione secundâ, quæ anno hujus sæculi septuagesimo-quarto respondet, (a) idem lib.
si de Romualdo Grimoaldi filio hic agitur. Exultabat tunc temporis intra muros (b) Ital. fac.
Beneventi monasterium sancti Benedicti cum adjuncto xenodochio, sed incerti con- Ind. celsig.
ditoris: cui monasterii bonæ recordationis (c) domnia Theoderada, cum domino S. Benedi-
Gisolfio filio suo, quædam possessiones cum colonis suis servis obtulisse memoratur. di monas-
Hoc monasterium postea uniram fuit Beneventano sanctæ Sophiæ monasterio: cu- terium dicit.
jus loci abbas Mauricius eodem colonos, quos Zacharias abbas sancti Benedicti (c) ibid. sub.
causa cœnobii regiam libertate donaverat, monasterio suo donare fecit. Nec S. Modest.
preterea tunc hoc loco aliud eodem tempore constructum monasterium sancti Mo- Ables mo-
delli levitæ & martyris, in cuius honorem Deda Paria (d), nobilissima Beneven- nasterium.
tina mulier, ecclesiam condidit ad Olivulam, beate Mariæ ab se eidem ampli- (d) ibid. sub.
ficatæ coniugum, inque ex Hilibrando Beneventanus antister facior martyres sta.
recondidit: quam ecclesiam dux Grimoaldus opibus & possessionibus locupletavit, S. Modest.
instituto ejusdem monasterii & ecclesiæ abbate Benergendo patruo suo, avu- Ables mo-
culo Rodolphi duci. Hanc Olivulæ abbatiam sub titulo sanctæ Mariæ ante Gre- nasterium.
gorii magni tempora functionales, postea monachi occuparunt.

Postero anno ineunte, vi. kalendas Februarii e vita migravit Vitalianus papa, ANAL. CHR.
quem Baronius ante quatuor annos mortuum perperam existimavit decuratum, 473.
ut superius diximus, Martini & subsequenti pontificatu. Vitaliano successit XXVIII.
Adeodatus, ortu Romanus, professione monachus, educatus in monasterio sancti Vitaliano
Erasmi, quod est in Cælio monte: cujus monasterii fabricam novis ædificiis auxit, pape succe-
multique eidem præditi attributis, abbatem ibidem, & monachorum congregatio- ni Adeoda-
nem instituit. tus ex mona-

Sub exitum anni superioris, ut videtur, Frodobertus Tricassine Cellæ abbas mor- XXIX.
bo extremo corripitur, & de instanti morte certus totum animum ad Deum con- Frodobert.
vertit, & Dei misericordia securus, quippe qui non præfati sæculo, sed Deo vitaris Cal-
vitaris, & suæ voluntati divinam semper præstaret. Imminente festo Christi nati- lenis obiit.
vitaris, duos e suis discipulos, Leonem scilicet, virum sanctissimum, qui tum in S. Modest.
eodem suburbio abbas erat: itemque Lupellum, qui breve de ejus gestis compen- Ables mo-
dium scripsit, ad Abbatem ejus urbis episcopum misit, obituæ rogatu, ut no- nasterium.
vum, quod ipse aucto monachorum numero condiderat, oratores ipsâ die nati- (a) ibid. sub.
vitatis dominicæ consecrare dignaretur. At, pontifice sollempnitatis occupationes sta.
excusante, hæc celebritas dilata est in octavam diem, qui ejusdem viri sancti super- S. Modest.
mus fuit: ut non eisdemque die & basilica consecrationem, & abbas sanctus sepul- Ables mo-
cram acciperet. Itaque sub noctem, quæ kalendas Januariæ præcedebat, cum ad nasterium.
exitum properaret, prædictum Lupellum accersi jussit, ut sanctum evangelium coram (a) ibid. sub.
se legeret. Ille verò perlegendum dolorem capitis, quo in ipso lectionis exordio tor- sta.
quebatur, omnino levatum sensit. Expleto nocturnis vigiliis, vir sanctus universos S. Modest.
denique adesse jubet discipulos: doneque coram ipso textum dominicæ passionis leger- Ables mo-
etur, scilicet ad Deum migravit ipse kalendis Januariis. Ejus obitum mox rever- nasterium.
rendissimus ejusdem opus, & in regimine monasterii successit Waldemus, Gibitru- (a) ibid. sub.
di exenobilis sancti. Quiescenti abbatissæ nuntiavit: quæ tanti viri obitum cum suis, sta.
cumque saluta fux partem ablata lugens, ad sancti viri exsequias quàm clari- S. Modest.
me properavit. Confirmatam adfuit Abbo episcopos, abbatum suburbanorum, clerici- Ables mo-
que ac populi comitatus agmine, qui, peractâ novæ basilicæ dedicatione, corpus nasterium.
sacrum in eam intulit, & in lapideo monumento, quod ab illustri viro Walberta (a) ibid. sub.
entum fuerat, reposuit. Crevit exinde loci celebritas, tum ex miraculorum frequen- sta.
tia, tum ex devotione fidelium, qui ejus simulacrum frequentabant, & colla- S. Modest.
tis donis ac possessionibus multis, eo in loco se humari cupiebant. Hæc miracula Ables mo-
ecceint illius temporis pota minimè malis, alius a Lupello monacho non laudat, nasterium.

Anst. Bened. Tom. I.

Q o q

109

ANN. CHR.
673.

to, qui compendium sancti Frodoberti vite scripsisse memoratur. Ex ejusdem loci cœnobitis complures postmodum in Tricassina urbe existeret anachorites, in primis secundo octavo Aldobertus, vir summi ingenii, & precipue sanctitatis; atque Robinus, patris Aquitanus: qui ambo magna eadem monasterio commoda, cum in edificis, tum in aliis rebus, contulere; & intra sæpæ basilicæ sepulturam ibidem elegere. Hanc basilicam amplificavit Robinus, ob cujus in eum locum merita Cella Robini appellata est. Hoc opus commendat anonymus poeta jam laudatus his versibus.

*Cujus opus, Robine facer, te præfide crevit,
Antistes meritis magnificande tuis.*

Ex quo intelligitur, poetam illum scripsisse post Lupellam monachum, Frodoberti discipulum, qui Robino ætate superior fuit. Eandem basilicam, præ vetustate jam collescentem, sæculo nono Cellenses instaurarunt, eamque per Prodentium episcopum consecrati curarunt. Visit post id tempus auctor ille, qui gesta sancti Frodoberti suis litteris mandavit, hæc dubia Adfo abbas Dervensis, qui Odonis abbatibus Cellensis precibus sæculo decimo hanc vitam suo simplici, sed veracissimo exarasse perhibetur. Magnum ejusdem monasterii decus in primis erit St. Robertus abbas, qui illustri Cisterciensium Ordini, cum per se, tum per fratres, orationem dedit. Nec prætereundus Petrus abbas, Cellensis cognominatus, postmodum episcopus Carnutensis. Sed hæc prolixius suis locis. De puellari monasterio sancti Quintini id tantum rescimus, quod Adfo de Rocula & Gibitruæ ejus loci abbatibus commemorat. Nunc cella est a Mollisfuenti abbatia pendens.

XXX.
Leodegarius
Childericus
invitatus
exagitur.

Per hos tres annos Leodegarius Eduorum antistes plurimum auctoritate valuerat in palatio, ejusque consiliis Childericus rex multum tribuerat: unde multa pie cum in Austria, tum in Neustria & Burgundiæ regno, a principe gesta hæcenus legitur. Verum, juvenili, ut sit, impellente ætate, male sanis quorundam aulicorum consiliis credulus, multa perperam agere cepit, nec leges aut consuetudines cujusque gentis proprias, ut initio pollicitus fuerat, servavit, nec matrimonio contrahendo ullam assensitatis rationem habuit, contrahendis nuptiis, ut jam diximus, cum filia avunculi sui. Hinc arrepta occasione malevoli homines, Leodegario principis invidentes gratiam, quæcumque perperam in regno gerebantur antistiti inprobabant, qui ut invidiam a se amoliretur, regem de violatis patris legibus, & de incestu nuptiis strenue arguere cepit, Deum vindicem minans, nil præ se gesta emendaret. Sacerdotis libertatem primo in bonam partem rex interpretari visus est: sed tandem invidiosum assensationibus impulsus, animum in odium convertit, atque cum a se ablegare, & palatio interdicare consiliavit. Regis mutatum animum sensit Leodegarius, statimque relictâ aulâ ad ecclesiam suam se recepit.

Decline imminente paschali sollemnitate, cum fortè Childericus hæc longè ab Auguloduno Eduorum versaretur, Leodegarius opportunum reconciliandi sibi principis occasionem oblatans ratus, eum rogavit, ut in urbem suam, sacratissimum diem resurrectionis Domini celebraturus, accederet. Assensit rex, sive sacerdoti nondum plant offensus, sive conceptum odium dissimulans: & ad festum diem Auguloduni adfuit. Eodem jam venerat Hæstor Massiliæ patricius, causam apud regem dicturus adversus Persectum Arvernorum episcopum; a quo bona quædam Claudie fororis sue, iniuste, ut asserbat, Arvernensi ecclesiæ attributa, repetebat. Hæstor favebat Leodegario, quæ res calumniæ animum præbuit ejus æmulis, hac occasione usi, utrumque ut perderent, regi suadentes, ambos ideo unâ convenisse, ut foelicta in regem ac regnum consilia molirentur. Ex eorum numero erat Marcolmus quidam, in proximo sancti Symphoriani nartivis monasterio corpore, non anno inchoatis, a Childerico habitus pro Dei propheta, qui regis animo facies in Leodegario accendebat. Ejus consilio Childericus in ecclesiam cum episcopo venire noluit, sed cum paucis adulatores in basilica sancti Symphoriani factam communi nem percipere non dubitavit. Deinde vino madens, ceteris jejunii sollemnia spectantibus, ecclesiam ingreditur. Leodegarium vociterando appellavit, ut eum inde fugere compellat, qui antea denuntiari iusserat, futuram brevi, ut gladio confoderetur. Tum baptisterium intrat, ubi aderat episcopus: sed sacrorum mysteriorum pompa, cæcerum fulgore, ac chrismaris colore obtupecatus, præsentem, agnoscere non potuit; morque inde discorsens ad domum episcopi, ubi convivium paratum erat, recessit. Ceteris episcopis in hospitio sua digestis, Leodegarius sacris præstitis regem adit, ac lenibus verbis percontatur, cur in ecclesiam ad vigiliam non venisset, & cur tam sacrâ scilicet nocte istam non deposuisset. Ad hæc rex suspectum sibi esse Leodegarium respondit.

Tum

Tum Leodegarius aſſum de ſe, ni diſſederet, intelligens; ſimul de iuſticia ſibi morte a Rerhario monacho ſubmoſtro, ſaluti ſuz ſigā conſulendum exiſtimavit, veritus maxime, ne facti dies ipſius cade violarentur; idemque Heſtori ſugam ſeſdem perſuaſit. Itaque Leodegarius & Heſtor diverſi auſugiat. Eſugientes regi ſatellites perſequuntur, amboque aſſecuti, Heſtoem quidem ſtremit ſe deſcendentem interſciant: Leodegarium verbū comprehenſum regi denuntiant. Hunc rex, ſtudentibus optimatibus & epiſcopis, qui eum ſervare magnopere cupiebant, in monaſterium Luxoviſie abduci jubet, donec de eo ſtatuſſetur. Habito hac de re conſilio, una omnium procerum ſententia fuit, ut, vitā ei conceſſā, perpetuo exilio addiſtus, in Luxovio permaneret. Interim Ermenatio, viro venerabili, abbati baſilicæ S. Symphoriani, Childericus, petente populo, Auguſtodenſem eccleſiam commendavit. Leodegarius Luxovium profeſtus, Ebroinū ex præſecto palatii conſum, ac monaſtica veſte inducum, illic invenit, rogavitque, ut, datā invicem veniā, mutuā inter ſe ſe concordia jungerentur. Aſſenſiſſe viſus eſt Ebroinus, vultu verbiſque concordiam ſimulans. Ambo tamen ingreſſi abbatibus ſiſtu ſeparati, inter monachos ita ſe geſſere, ut in eorum contumaciā ſemper manſuri viderentur. At Leodegarii ſmulis aliter viſum, quorum conſilio Childericus cum Luxovio abduci, & ſacerdotio privati decreverat. Verū interceſſit Ermenarius abbas, qui regis pedibus ſæpius adoluit, tandem obtinuit, ut Leodegarius in Luxovio quietus ac ſecurus remaneret: quod ſubdola ab Ermenario factum retinendi epiſcopatus cauſā nonnulli criminati ſunt, ſed falſo: eum contraſ Leodegario, quoad viſit, neceſſaria pro ſalutate ſua ſubminiſtrare non deſerit.

Ad Præjectum quod attinet, ejus verandi, ut jam dixi, hæc cauſa fuit, quid nobilis Arvernienſis matrona, Claudia nomine, cujus ſiliam Heſtor conjugem duxerat, res ſuz omnes ac poſſeſſiones ampliffimas Arvernienſi eccleſiæ contuliſſet. Heſtor id graviter ferens, Præjectum apud Childericum accuſavit, quaſi prædia Claudiæ injuriæ ſibi vindicaret. It in vigilia paſche juſtus cauſam dicere, religione diei ſe impediſſi cauſatur, ſiquidem ſeptenis ante & poſt paſcha diebus canones ac lex Romana ſora clauſa eſſe, ac ſorentis ſtrepitus ceſſare jubebant: addique ſe negotia eccleſiæ ſuz Bilthildis regionē (ſic in nonnullis codicibus legitur, alii ſimilicidi) commendaſſe. Caſo deinde Heſtoris, Præjectus, favente Wiſſaldo præſecto palatii, cauſam facili obtinuit; ſicque auctoritate principis prædia omnia, que Heſtor reſpoſſederat, eccleſiæ Arvernienſi adjudicata. Tum rege ac reginā, optimatibusque regiſ ſalutari, antiſtes Arvernos revertit.

Non diu poſt Leodegarii relegationem, eademque Heſtoris ſapervixit Childericus, qui nova præteritis ſæſinoia in dies adiciens, tandem ad unam devenit, quod exedim ſibi, atque uxori prolique ſuz accrevit. Erat inter nobiles Neutradus Bodilo quidam, quem rex, incertum quam ob cauſam, humi ad ſtipitem alligatum ac extenſum contra legem cædi juſſerat. Neutradus opinatus idem ſibi periculum ex tam inhumani ſore imminere reputans, Bodiloni injuriam, non ſecus atque ſuam, ulciſci conſtituit. Adjuncti Bodiloni Anſalbertus, Ingobertus, Lupus, alique ſaſſionis præcipui auctores. Forſe Childericus in Lauconiam ſilvam, Calz monaſterio, ut plerique videntur, proximam, venandi cauſā, eum poſcis ſecvſſerat. Hunc in ſala ſecutū ſedentem, nec-opinantem illi aggreſſi, ipſum unaque regionem prængantem, nomine Bilthildem, trucidant. Dagobertum ſiliū nepotem addit ſcripſor viſu ſancti Lamberſi (a) epiſcopi Lugdunenſis, ex cujus fragmento Childeric ſunus ab Audoeno Rotomagenſi epiſcopo curatum ſuiſſe colligitur. Hunc regem unā cum uxore & ſilio apud Parifios in ſuburbana baſilica ſanctæ Croci & ſancti Vincentii, qua modō ſancti Germani a Patris dicitur, ſepulchrum ſuiſſe conſtat, non in baſilica ſancti Petri, nunc ſancti Audoeni apud Rotomagum, ut Frigidodus in libro de viſa ſancti Audoeni ſcribit. Id noſtrā ætate comperit eſſe ex detectis Childericis ejusque uxoris ac ſili Dagoberti tomulis, qui anno ſeptimi-decimi ſæculi quadageſimo-ſexto reſperſus fuit, cum baſilica noſtra repararetur. Factum referam ipſis Hadſiani Valeſii verbis, immo ex noſtro Luca.

Acherio, qui præſens aderat. Jacabant in ſepulchris corpora regis ac reginæ, reſibus etiam tum incorruptis teſta. Infantulus, ſcilicet prædictus Dagobertus, clauſus erat arcuſā, reginæ matris ſuz ſepulchro impoſitā. Opera noctū, monachi abſentibus, occaſione uſa, pretioſiſſima queque ornamenta ex argento & auro furto ſubduſiſſe creduntur, uti anno miſieſimo ſexcentieſimo quingueſimo-nonſexto certiffimis indiis cognitum eſt. Cum enim monachi loci hæc ſepulchra iterum aperuiſſent, ac diligenter inſpicerent; eundā ſuſque deque evertit, veſtimenta omni ex parte corrupta, nihil denique ſibi præter oſſa cadaverum invenirent. Tantum in ſepulchro regis anguſſia vitrea ſupererat, ſiccam odoris mementum, necdum vetuſtate plane hebetatum, continens: ſupererat & gladii

ANN. CHR.
675.

XXXI.
Præjectus
epiſcopus ab
Heſtore ve-
natus.

XXXII.
Ch. dicitur
eſſe regi ex-
det ac ſe-
pulchra.

(a) Alia Ord.
2. Bened. 10
4. 2. 4. 5.

ANN. CHR.
475.

ac pugionis rubigine consumptorum particula; nec non fibula aurea, pendens
uncias circiter octo ac semunciam; bullae præterea ex argento quadrate,
quarum singula lateribus clavi argentei infixi erant: in medio serpent
biceps amphibara celata. Hæc fibula & hæc bullae lamellæve baltei regis fuisse
videbantur, immo positæ cinguli tegalis, ut in Childerico I. Tandem post
aliquot dies, cum utrumque sepulcrum in eum basilicæ locum, ubi nunc est,
transferrî oporteret; regilla inde humo, apparuit in ima interioris sarcophagi
gl' regis parte, super quam corpus iacebat, inscriptio maiusculis litteris Ro-
manis, quales vulgo unciales vocant, totam tumuli latitudinem occupans, que
talis est, CHILDEI REX. Hæc verba præter ceteros monasterii prior, & biblio-
thecarius Lucas Acherius, vir doctus & candidus, legere. Sepulcro regine ni-
hil inscriptum, nihil adnotatum est visum: quod iuxta viri monumentum pla-
cuit collocati. Utraque arca est e lapide scabro ac male cavato: regis quidem
alta admodum, & longa sex pedes ac dimidium, ex duobus lapidibus constat,
quorum alter principis reliquias continet, alter pro ostentorio est, ac in acie-
men desinit. Cæterum opere ad rerum ablatarum restitutionem, ac ne ad com-
missionem quidem furti, nullâ ratione compelli potuerunt; tantummodo regem
diademate ex auro textili, cuius partem & monachis reddidit, caput cinctum
habuisse confitebantur: cui fasciæ aureæ margaritæ ex more infusæ fuisse credi-
bile est. Hoc autem sepulcrum eam nec Childerici Chlodovei Magni patris, qui
idola coluit, & Tornaci sepultus fuisse dicitur, nec ultimi Merovingeorum regum,
qui celebs fuit, & regno dejectus atque totus in monasterio Sithis oblit,
esse monumentum posse: dubitandum non est, quin Childerici nostri, Chlo-
dovei, vel junioris filii, tumulus sit, ex quoquidem aliâ convenire non potest. Cæte-
rum prædicta Childerici secundi fibula omnino simili est ejus, que in tumulo
Childerici primi Tornaci reperta est, qualem Chiffletius in Analysi ipsius Childerici
primi ætæ incisam representanti curavit. Amphibara verò, in tumulo Childerici
secundi apud nos reperta faciem hic exhibere visum est.

Ex hac Childerici ære evasit unicus filius Chilperici, successor
Dagoberti junioris, Theoderici Calensis decem, qui in diplo-
mate Corbeiensibus concessio genitorum suum Childericum, avo-
culum seu patrem suum Chlothecharium, & avam Baldechildem
vocat. Regnavit Childericus in Aulstia annos quatuordecim, in
Neustria quatuor. Post ejus mortem principatus Theoderico fra-
tri, qui in monasterio sancti Dionysii privatus Dei iudicium su-
peccabat, post varios optimatum motus, domum relictus est; palatii præfectura
delecta Leudegise, Erchinoaldi quondam majoris-domus filio, quem Ebroicinus brevi e
medio subulit, ut postea disturi sumus.

XXXIII.
Hæroclitus
desio synodi
desio.

Hoc ipso anno in insula Britannia synodus Hæroclitus celebrata est, præ-
sidente Theodoro Cantuariensi pontifice, cui Wulfstanus Eboracensis antistes, filius
orientalium Anglorum, Leuthericus occidentalium Saxonum, Wulfstanus Merciorum,
& Putta Rossensis episcopi præfentes adhererunt. In ea synodo conditi sunt cano-
nes decem, quorum tertio statutum est, ut quæque monasteria Deo consecrata
nulli episcoporum liceat inquietare, nec quidquam de eorum rebus violentè abstra-
here. Quarto, ut ipsi monachi non migrent de loco ad locum, hoc est de mo-
nasterio ad monasterium, nisi per dimensionem prelo abbas; sed in ea prima
neant obedientia, quam tempore suæ conversionis promiserunt. Non multo post
synodum tempore offensus a Wulfstano Merciorum episcopo ob quamdam inobedi-
entiam Theodorus metropolitæ, eum de episcopatu deposuit post annos accepti
episcopatus non multos; & in loco ejus Sexwifum ordinavit episcopum, qui erat
censitor & abbas monasterii Medeshamstedensis: depositus verò Wulfstanus ro-
di ad monasterium suum Adbeuræ, ibique laudabili & piâ conversatione vitam finivit.

Wulfstanus
episcopo in-
fectus sen.
Wulfstanus
abbas.

ANN. CHR.

476.

XXXIV.

S. Franciscus &

S. Amantini

(*) abbas, a.

477.

Volucius

se monas-

terio.

Proximo post Childerici necem anno incurre eensus est Praejectus Arvernorum an-
tistes a Radberto quodam Saxone, quem fortè primores pagi Arvernensis, in-
centore in pelmis Agricola, ad id facinoris conduxerant, ultri scilicet mortem He-
doris patricii popularis sui, Praejecti causâ, aut certè occasione interfecti. Causâ
Praejecto etiam interlit Amarinus abbas, quem ex Volgenti monasterio cum Prae-
jecto ad Arvernens venit superius (x) vidimus. Hunc cum invensum in Praejecti do-
mum fœditi primum ostendissent, pro Praejecto trucidarunt, frustra conantem eorum
furorē verbis mitigare. Revertentes fœditi, qui Praejectum interfectum eredeant,
sanctus antistes occurrere tradierit, dicens, se esse quem quaerunt: quo audito,
Radbertus pugionem in ejus pectus immerit, statimque gladio caput ejus percussit,
ita ut cerebrum in terram sit respersum. Eorum corpora in eodem loco sepulta
sunt.

fant, nempe apud Voluum (*) ubi, cum ad eorum tumulos miracula fieri Arius episcopus compescit, basilicam ibidem extruxit cum monasterio, cui Godanem, Praefecti conflaginaverunt, abbatem praefecit. Diffluit hic locus quippe passuum milibus ab urbe Avernorum, tondemque a Mantuae ordinis Cluniacensis abbas (*), qui Volucris, tenuis modò prioratus, fabrefactus est. Sancti Praefecti reliquias pars in Flaviolaense monasterium, quod saeculo inequenti in eius honorem conditum est; pars in sancti Quintini oppidum translatae sunt, ubi hodie quoque ordinis nostri cenobium est, sancti Praefecti nomine insignitur. Murbacensis etiam noster, sedem, Marascani, reliquias sanctorum Praefecti & Amari in eadem habuerunt, eorum collegia Thanaurum (*) ubi, in vicinia sancti Amarii (*) oppido (*) de Thanaurum, in Vnsagi faucibus posito, quod olim Daraonum vocabatur, ubi superius diximus. Res a sancto Praefecto gerere scripsit anonymi duo ejus aequales, ex quibus etiam ea, quae ad sanctum Amarium pertinent, accipiemus.

ANN. CHRI.
(*) 784
Pictet

(*) de Thanaurum.
(*) de maris.

ta, quae ad tantum Animum pertinent, acceptissimas.

Audist Childirici morte Leodegarii Luxurio egreditur, simulque Ebriorum, tentent monachica velle, quam nunquam depositurus videbatur; ad siparum agmine eorum, qui una cum Childirici regia sequebatur fuerant. Ambo iterum simul profecti, Augustinorum veritas tendunt. In itinere Ebriorum impulsus a suis, in Leodegarium, qui cum in gratiam redire visus fuerat, manus impellit, nisi Genesius Lugdunensis pontifex prohibuisset. Leodegarius ab Audentibus suis exceptus est cum aegritudine, quae eum in brevi tempore consumit. Postquam vero ubi palatio triumphis genere, qualem tamen antistitem decebat. Postquam vero ubi palatio triumphis genere, qualem tamen antistitem decebat. Postquam vero ubi palatio triumphis genere, qualem tamen antistitem decebat.

XXXV. Leodegarii iterum exilio per Eboracum.

Ad Theodericum, ut ad Theodericum ita pergant; ad Ebriorum in medio itinere a Theoderici comitibus recessit domumque se consulit. Ibi clericum, cui velle monachica sapientia, usque etiam, ut velamen sacrum abiciat, persequat, eamque o Suestionem, beatam Mariae, negotia facilius pergit. Utinam ei providere quendam Chlodoveo, quem Chlotharii filium esse putabat. Eius comento in primis suffragabatur Dedericus, cognomento Diado seu Diado, atque Robe eius collega, episcopus farine homines, quorum alter Cabillonensis, alter Valentini ecclesie incubant. Acceptus a Theoderico rege Leodegarius, eidem auctor fuit, ut palatii perfectum, infans Leudegism, Erchinoaldi quondam maioris domus filium Chlodoveo filium. Hac opportunitate usus pater antistes, synodum episcoporum habuit, in qua multa, praeteritum ad monachica discipline observantiam, salubriter sancit: eodemque tempore testamentum condidit. Hac pluribus postea exponemus.

anxia; eodemque tempore testamur eorum: rursus pariter postea occurrunt.

Verum, Lesedio et mox felatio, Ebroius per riu eius secum occidit. Dein confluxu capiti peribendi legedagii, quem tyrannidis fux adversarius esse non dubitavit. Hunc ergo per dipteris, et per riu, et per montes, Didonem nos di/Rum, et Walnerum Campani, comprehendere solliciti. Illi oclis Augulodunum advolant, urbem obident, proxima queque vallant. Leodegarius interrim lancea argentes et alia vasa plurima minutim frangi, et monasterii utriusque fexus tum in urbe quum in pago Augulodunensi posset, egentibusque distribui iussit: tum Mercaldu abbatem, forte suberbanu sancti Martini comobil, ad Didonem misit, petiturum, ut accepta, quatuorcumque vellet, pecunia diceretur. Verum, eo recitante, Leodegarius oppidanorum rebus confules, sponte se deditit inimici; et statim ad Walnerem, hominem nequissimu, adductus, crudeliter, ut Ebroius iussit, luminibus orbatus est: quod dum fieret, pux invidique aniles manus fux vinciri noluit: nec dum non genuit, sed etiam Dei laudes psalmodique ceclit. Eadem Genetium Lugdunensem episcopum manebat fortuna, ni se intra suam urbem strenue defendisset adversus eodem Ebroii facilius. Hi Bobonem, Valentini fide nim deperit, Auguloduno episcopum locumque, qui thesauru ecclesie et sacra muniam, que quousque augulodunensi monasterio, Didoni ac Walneri distribui iussit, Walneres in domum suam abducit, atque per faciemque, et fermonibus mollitus est, ut argentum ecclesie quod pax ante per redemtionem Augulodunensem acceperat, ei restituerit: ut aniles per Bertonnem abbatem Auguloduno egenis distribuendum remittit. Walneris ergo paulo post in perfidie fux pretium, Tricacense ecclesie episcopus per Eadem et delum conflatus est, iussuque interrim Leodegarius custodiri in quodam monasterio, ubi fere biennio abditus latuit, et exima exhibitu constantie ac demissionis eximia. Fortè hoc Derense monasteriu erat, cujus loci abbas Bercharius Walnerum, *tormentorum sancti Leodegarii rem*, Jerosolymam secum ducturus fessit.

Confirmata tyrannide, Ebroinus pseudoregem suum Chlodoveum abicit, & ad Theoderici partes, jam de sua potestate securus, accedit, non tam palari, quam ipsius regis in posterum dominationem habiturus. Mos ille praeclariorum injuriarum oblivione regis nomine universis sanxit, sic tamen, ut ubi in omnium fortunae

Abstract

ANAL. Calcd for $C_{10}H_{10}O$: C, 88.10%; H, 7.39%. Found: C, 88.1%; H, 7.4%.

674-
P. S. S. S. S.

Figure 1

1

1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 2680, 26

1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 26

ANN. CHR. ac vitam sevir liceret. Nemo qui ipse adversarius fuisset, id tulit impune: Quia etiam nobilium virginum monasteria Ebroini iussu diruta; & primarie sanctimoniales, etate ac pietate venerabiles, quibus vel barbari capitis pepercissent, nullo respectu in exilium acti, disceptis ecclesiarum ornamentis ac thesauris. Hæc uno tenore commemorare visum est, quod singula suis annis consignare vix liceat. In veteri martyologio Gregoriani in Alfaria monasterii memoratur VIII. kalendas Septembris *transactis sancti Leodegarii*; atque ipso die *sancti Garini frater ejus*, qui *invenitur multitudine telorum confectus*, & *suevini filius circumstantis*, *hervendo martyrio vitam finivit*. Eundem signat diem aliud martyrologium Mediani monasterii, in quo præcisè sit mentio Gatini & Leodegarii.

XXXVI.
Leodegarii
testamentum.

Si vulgato Leodegarii testamento integra staret fides, Leodegium majorem domum ad Theoderici tertium annum pervenisse, nec Leodegarium ante id tempus ab Ebroino comprehensum fuisse extra controversiam esset. Verum in editis vitiis sunt characteres chronologici, tamen ipsa testamenti substantia legitima sit, consuetque ex aliis indubitatis instrumentis. Leodegarius in illo testamento ait, se pro amore divinitatis, pro remissione peccatorum suorum, & pro pia re cordatione domni Chlotharii & Baldechildis reginæ, nec non pro statu regis Theoderici & regni, ac cunctorum procerum ejus, de suis rebus heredes constituit beati Narii ecclesiam, sui presulatus titulari; cuius rei meminit Joannes secundo nomen episcopus in literis (a) pro canonis Eduenibus, quibus quoddam prædium legat cā conditione, ut non solum pro principibus, ut *sanctus regis Leodegarii*, sed pro rectoribus totius ecclesiæ & universo grege iugiter divinam exortent misericordiam. Ad hæc Leodegarius in prælaudato testamento ecclesiæ sancti Narii domum partem suam de Mariniaco (*) villam super Stantium fluvium, quam a prædicta regina acceperat; & de Tilliniaco (**) villa super fluvium Sagonam (*), que de patre materno ab avo & proavo vis sibi obvenerat; aliasque de Canava (**) villa, quam a Rodione & Sigarino da Deo devota circa Divionem acquisierat. Id ipsum confirmat Johannes octavo, ut *sanctus Leodegarius*, cum Theodericus annum tertium regni sui ageret. De Christiaco loco, ubi testamentum conditum est, præmittit, quinquaginta-quatuor episcopos a principibus *electi*, ait Leodegarius, Christianos congregatos fuisse: quibus presentibus & quorum consilio hanc donationem ecclesiæ Eduenis marticulum fecerit. Principes illos interpretes Theodericum Neutragium, & Dagobertum Austrasicum reges, qui lux quicquid partis episcopos in usum corporis ad res ecclesiasticas & civiles componendis. Qui locus sit Christiaco, non facile dixerim; nisi sit legendum est Christiaco (*), quæ villa regia erat in Pontivo, ubi Theodericus hoc tempore ab Ebroino comprehensus, atque in potestatem ejus redactus erat.

(*) Greg.

XXXVII.
Augudodunensis
synodi canones.
nec.

Fortè eodem lo loco, eodemque tempore habita est synodus, Augudodunensis dicta, & circa annum Theoderici regis quartum a Sirmundo collocata, in qua multi canones conditi sunt ad faciendam, faciendamque monasticam Benedictine regulæ disciplinam: quæ synodus fortè non ob aliam causam Augudodunensis dicta est, quam quod agerent in primis Leodegario Augudodunensi episcopo ejus canones conditi fuerint. Præcipui sunt, ut abbates vel monachi peculiare non habeant, & monachi ab abbate vicium & vestitum consuetum accipiant. Ut in chiroliabus tunc errare non inveniantur. Ut mulieribus in monasterio monachorum nullatenus ingredi liceat. Ut sint monachi omnes omnino obediētes, frugalitatis decore pollescentes, in opere Dei ferventes, orationi instantes, in caritate perseverantes: ne propter negligentiam aut inobedientiam, hoste circumvenire ac rugientes, & querere quem dixerint, cibum efficiantur. Sit eis cor unum & anima una. Nemo eum aliquid esse dicat, sed sint eis omnia communia. In commune laborent: hospitalitatis omnino sint receptores. Observantia in primis dignus est canon quintus-decimus. De abbatibus vero vel monachis ita obiter conveniunt, ut quicquid canonibus ordo vel regula sancti Benedicti docet, & imperat, & c. *faciunt in omnibus debeant. Si enim hoc omnia fuerint legimus apud abbatem vel monachum.*

cellaria constructa, & numerus monachorum Deo propitio augetur, & simulacris omnis per eorum orationes affluens malis carere contigit: quo illustrius nihil aut luculentius dici potest, ad commendandum tam in genere monasticum institutum, quam in specie regulam sancti Benedicti: quam in Gallicanis monasteriis non priusquam recipi, ut quidam contra canonis sententiam putant, sed jam receptam & adimpleri impulerit & custodiri synodus præcipit.

Legimus hanc synodum in veteri codice Einsidensi apud Helvetos cum totidem canonibus, quot exstant apud Silemensem, nullâ ferè contextus diversitate, nisi quod in canone quinto-decimo, ubi habetur in *edictis canonibus ordo*, in illo codice legitur *canonibus ordo*, que genuina est ejus loci interpretatio, ut ex consimili Gregorii Magni tractatu superius (*) docuimus. Ad hæc in ultimo synodi articulo præfertur *coles*, in *confirmacionem regularum monachorum*, & suspensionem a *communione* (a) *lib. 10. c. 11.* *de munda*, non *munda*, ut in edictis legitur. Neque omittendum in veteri quodam indiculo (b) novæ collectionis Basilianæ post Marculfum, laudari *canonem de episcopis* (b) *Capitul. lib. 1. c. 177.* *et ceteris*; ac posteriorem canonem decimum, ut nullo monachum alterius absque penitus missio additis suis præsumat retinere; quod regulæ nostræ capituli sexagesimo-primo consentaneum est. Ex dictis, hoc tempore ubique in Gallicanis tam Neustriæ & Burgundiæ, quam Austriæ monasteriis vigeat regula sancti Benedicti: siquidem non ad ejus receptionem, sed ad ejus observationem & conservationem Gallicos abbates & monachos hortantur patres synodi Augildodunensis, que nationalis consensu potest, utpote constanti quinquaginta-quatuor episcopis, Chriliani seu Chrilicani a principibus Theoderico & Dagoberto, ut mihi quidem videtur, congregatis. Sed jam ad Ebroinum ejusque facinora redeamus.

Iociter eos qui Ebroini crudelitatem ac fœvitiam experti sunt, pœnter Leodegarius, quem unum præ omnibus aliis, cum fratre ejus Gatino inhumanius excrucia- XXXVIII. *Ragnebertus* vir, fuisse in primis Lupus dux in exilium missus, cuius nonnullæ possessiones monasterio Martini a Theoderico rege donatæ; Ragnebertus martyrio affectus; Ebroini abbas in custodiam ejus causâ vel occasione missus; Landebertus Tungro- rum, & Amarus Senonum, an Sedunorum, episcopi in exilium deportati. Ragnebertus, Radeberti populi inter Sequanæ & Ligerim incolentium quondam dæci filio, obicit Ebroinus initum cum Bodone, & Vinifando palatii proci- bus, regis occidendi consiliis. Ragnebertus, ut erat non minus magnanimus quam pius, eum obiectum crimen nec committeri vellet, nec inficari, deprecante Audoueno Rotomageni antistite, Ebroini amico, non continuè interfectus est, sed Thrudescido, Burgundioni nobili ac potenti, in custodiam traditur. Dehinc ad eremum quandam Ebroini mandato interminendus perducitur, atque in loco Bebone appellato, ubi Dominianus eremita exiguam Geseo martyri basilicam exstiterat, Deum in ea basilica precandi facultate ei negatâ, noctu super lapidem fedens inane confoditur idibus Julii, martyr pro mote illorum temporum appellatus & habitus. Eius corpus sepelitur est in porticu basilicæ Bebronensis, sed ob mirabiles virtutes in ipsâ basilicâ postea translatus, juxta analogiam conditus est; quo ex tempore Bebronense monasterium, in locis Jurensibus apud Sebastianos (*) situm, a sancto Ragneberto vulgo Ramberto, nomen deinceps accepit, non confundendum cum oppido sancti Ragneberti, quod in pago Forensi superiore ad ripas Ligeris positum est, de quo nos aliâ.

Eandem martyrii sortem piè ambiens Filibertus, Gemeticensis monasterii conditor atque abbas sanctitate eximius, perisferum Ebroinum adisse dicitur, hominem que apostatam appellavisse, ac procius indignum, qui-cum ullus christianus commu- nicaret, quippe qui Luxorium, ubi comâ deponâ clericum seu monachum egerat, per summum nefas egressus, in sacerdotes & nobiles Francos continuè foret; quâ libertate vir sanctus Ebroinum in se concitatum iri, scique martyrii pal- mam conspiciendum non dubitabat. Sed contra quâ speraverat accidit, invidia- tusque ab Ebroino dimissus est. Id fortè ab eo concessum necessitudinis amici sui Audoueni episcopi Rotomagenis, qui Filibertum magnopere diligebat. At Audouenus ipse paulo post a quibusdam ecclesiis suis clerici, ut fertur, impulsus, Filibertum in carcerem detruxit, quam vir Dei injuriâ eum gaudii excepit, & obsecrum seidunum ergastulum splendore & odore sanctitatis suæ illustravit, exque- servavit.

Verum brevi agnità ejus innocentia dimissus, acceptis ab ipso Audoueno litteris commendatis, Ansoaldum Pictavorum in Aquitania episcopum, virtutis obolesca- ac potentem, canobii extruendi causâ adiit, quod unum omnes ad se consuetos monasterium capere non posset. Perspectâ Filiberti sanctitate Ansoaldus, qui ab eo sacre corruptus, multa sibi eventura didicerat, ejus se consilii totum permittit, & cum sub religiosis quorundam episcopalem potentiam inclinasset, & Filibertum tra-

ANN. CHR.
876.

(a) *lib. 10. c. 11.*

(b) *Capitul. lib. 1. c. 177.*

XXXXIII.
Ragnebertus
multa etiam
pauis.

(*) *in Angl.*

XXXXIII.
Ragnebertus
multa etiam
pauis.

ANN. CH. B.

636.

Heracle

monasterium

condit.

(9) Herma-

nura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

Bura.

mi vilitatem querentem secum in urbe retinere non valeret; in lesula maris Pithonici Herio seu Hero monasterium ejus causâ exilavit, magnisque opibus ac præditi distavit, illudque Filiberto evocatis e Gemetico monachis imperavit, ac religione, doctrinâ & opere illustravit, Hericense (*) seu Herense a posteris appellatum. Inter ea, cum in Neulham reverit noller, ne cum Ebroino communionem inde videretur; Audouens episcopus Chrodoberto Gemeticensi monacho, ejus filium necdum converti Filiberto et sacro Fonte exceperat, cæteris frustra repugnantibus, & Filiberto quam promiserant obedientiam servare cupientibus, monasterium Gemeticense regendum commisit. Deinde ejus in locum, dirâ morte sublati, Ragetrannum archidiaconum sublevisit abbatem, quâ postea Abbricatensis ecclesie episcopus factus est.

Eodem Ebroini tempestate involutus est Landebertus Tungrens antistes, non minus sanctitate morum, quam dignitate excellens; qui Childerico quondam fidiissimus, idemque amississimus fuerat, ob id fortè falsis criminibus infamatus, & episcopus deiectionis, scopatu deiectionis, intruso in ejus locum Faramundo, quem Coloniensem fuisse clericum tradunt. In tanta rerum perturbatione Landebertus temporî cedendum ratus, in monasterium, quod Stabulius (*) vocatur, non proci a flumine Ambliava a Sigiberto rege in Ardenna silva extructum, fecellit, duobus tantum pueris constitutus: ex quorum uno, nomine Theodeno, Godefridus ipius vitæ scriptor multa de ejus gestis se accepisse dicit. Ansilitem sanctum ei quâ par erat reverentia pater monasterii totaque congregatio excepit & coluit. Huic mos erat, furtivis precibus coedurnas occupare vigiliis, & ne fratrum sonum interturbaret, acceptis in manus sandaliis, nudis pedibus per dormitorum in ecclesiam progredi; quod dum aliquando exsequi vellet, contigit unum & sandaliis excidere manibus in parimentum, ejusque casu & sonitu fratres excitari. Hoc audiens, monasterii pater (Sigibertus) in erat, Baboleni successor) ignoscens quis hoc egeret, falsi auctorem penitentia causâ iussit ire ad crucem, quæ ad expiandas criminales culpas in medio claustrî parietello posita erat, ut jam allas (*) observavimus. Illico sanctus antistes obediens, ad crucem nudus, ut erat, pedibus, aspero tantum cilicio indutus perrexit, ibique nive deluente, nam hiems erat, permansit usque ad finem nocturnarum vigiliarum: quibus finitis, cum fratres ad ignem convenissent, quiescit vir sanctus, ad crucem orans, totus nive conspersus, repertus est. Mox pater monasterii cum tota congregatione ad ejus pedes abiectus, errati veniam postulavit, fratresque parato balneo, calefactum vestimentis albis induerunt.

Eodem tempore Amatus pontifex itidem falso accusatus, ac perperam damnatus, in castrum Veromanduorum, Theoderici, vel potius Ebroini iussu, perducitur, atque Ultano abbati in custodiam traditur. Ultano mortuo, mandatum Maurotoni, Adalbaldi comitis & Ristrudi filio, ut episcopum secum abduceret, eum in sua custodia habiturus. Hunc itaque aliquandis in Hamatico virginum conobio, a Gertrude proavia sua exstructo; deinde in monasterio Braillo, quod ipse hæc proci a Leria in honorem sancti Petri condiderat, custodivit. Eo in loco piet antistes cellulam sibi juxta basilicam fabricari precepit, in qua vigilia, inedi & orationibus attentus expiravit idibus Septembris. Hunc non Senonensem, sed Secundensem episcopum fuisse ait Huchaldus monachus in libro de vita sancti Riktrudi. Sane tunc temporis Amatum ex abbate sancti Mauricii factum esse episcopum Secundensem vulgari indices prodant. Hugo monachus sancti Mariani in chronico Anstifodorenii hunc sanctum Amatum fuisse quidem Senonensem episcopum dicit, sed proximè post Lupum: quod temporum rectæ rationi repugnat; si quidem Amatus, si Senonensis ecclesie præfuit, collocari non potest nisi post Simonem, ut cum Theoderici principatu convenire possit. Sed hæc aili viderint.

Ex his quæ superiùs de Filiberti successoribus, in regimine Gemeticensi monasterio ab Audoueno intulimus, Chrodoberto scilicet atque Ragetranno, ditissimâ, dubia videri possunt, quæ de Aicardo leguntur, eum nempe a Filiberto in sui locum substitutum fuisse, ubi primùm Filiberto ad Aofaldum episcopum se recepit, & Gemeticum abbatem deinceps perseverasse: cum tamen Filiberto, exilissio Ebroino, Gemeticum reverit, nec nisi post suum inde in Herum insulam rediit, Aicardum Gemeticensibus ab eo præfectum fuisse constet. De Aicardo ita consueverunt. Aicardus in Pithaveus ortus suburbio, nobilibus parentibus, Anscaris & Ermenâ, cuidam magistro tunc temporis nominatissimo, Anastasio filio, monasterio sancti Hilarii in eadem urbe crevit, institutus traditur. Adolescentem monachum induit in Anstifodorense monasterio Jojini. Dehinc eum incellit cogitatio extruendi monasterii in quadam suorum parentum possessione, nomine Quiniaci, quem locum ejus parentes, non minis pii quam nobiles, monasterio Gemeticensi ac Filiberto abbati, ejus fama sanctitatis ad ipsos pervenerat, subjectum esse voluerunt.

XLII. Aicardus Quiniaci monasterii auctor.

An 5. Filiberti successores.

tuat. Sicut est hic locus haud ita procul ab urbe Pistorum versis orientem ad Milionem (*) annum; distinguendus ab alio Quinciacum super Alantiam (*) posito. Fide eorum consiliis Ansoaldus Pistorum antistes fuisse dicitur, ejusque loci oratorium sub patrocinio sanctae Dei genitricis Mariae construxisse. Conditione accepta, Filibertus monachos e suis duos, Sidosium & Prædonem, Quinciacum direxit, quos in domum auditoris deditos Alcadrus, lotis, ut regula jubet, pedibus, perbuant exceptis. Reversis nuntiis Filiberto novi monasterii statum explicant. Ipse vero locum lustrare cupiens, eod pergit: Ansoaldo episcopo mentem suam de construendo quonibz Heremum aperit, simulque de subvertendo in sui locum Alcadrus in regimine Gemeticensis monasterii, quod propter Ebroici veratones desierat, coactus erat. Impositum sibi munus, probante Ansoaldo, Alcadrus subisse fertur, & Probo Quinciaci abbate ordinato, Gemeticum adisse, ubi tam nonnulli monachi cum familiis mille quingentis existisse dicuntur, eamque locum pie ac prudenter administrasse: cujus tempore Aladius quidam, nobilis Pistorum villam Tortonicum Deo & sancto Petro in Gemetico donavisse traditur. Hac, allaque minoris momenti, scribebat anonymus Gemeticensis monachus seculo decimo, idemque post cum Fulbertus alter vita sancti Alcadi scriptor: quibus præponenda est sententia libri de vita sancti Filiberti, utpote supparis auctoris, monachi item Gemeticensis, qui nulli Alcadi mentione facti, Chrodobertum & Ragertrannum Filiberto viventi ab Audotno fuisse tradidisse scribit. Quamquam hæc forte ita conciliari (*) possint, ut Alcadrus a Filiberto designatus, missusque sit ad regendum sui vice monasterium Gemeticense; sed prohibuit fuisse ab Audotno, qui primò Chrodobertum monachum, tum eo mortuo Ragertrannum archidiaconum, relictantibus fidei monachis, Gemetico præferebat, Quinciacum, antequam Filiberto committeretur, sub laxiori forsitan Audotno instituto aliquandiu existisse colligitur ex actis sancti Filiberti, in quibus vitæ sanctus, veteribus disturbatis erroribus, locum ipsum monachis implevisse traditur, ubi Christus jugiter per famulos collaudatur in sanctis: nisi si id explices de superstitiosis erroribus gentium ibidem relicto, quos Filibertus, monachis eo in loco institutis, eliminaverit. Proximè erat jam tum Quinciacum monasterium Nobiliacense, de quo egimus in libro superiori. Quinciaci colitur sanctus Benedictus confessor, quem Samariz episcopum fuisse, & ob persecutionem ad Pictones tempore sancti Hilarii venisse ferunt, ubi juxta Gravionem caelestem eremiticam duxerit vitam, ibidemque decessisse. At certius est id quod in calendario Godefridi monachi Remigiani anno xxxa. Caroli Magni scripto legitur: xl. kal. Novembrii, in pago Herbaticio (*) depositi sancti Benedicti presbyteri; qui pagus in Britonum & Pictorum confinio jacet. Ab eo (*)

ANN. CHR.
674.
(*) Novem.
(*) P. de Jussu.

(*) P. lib. 17.
na. 2.

(*) P. Rothom.

dem sancto Benedicto monasterium sancti Benedicti de Quinciacum nomen accepit. Unus e duobus monachis, quos Filibertus Quinciacum ad Alcadrum misit, vocatur Sidosius, ratione Scotorum seu Hibernorum, qui a Filiberto discipulus, redimeretur captivorum gratia in Britanniam missus, Gemeticum adductus dicitur, & ab ipso Filiberto monachorum numero adscriptus. Certe in libello de vita sancti Filiberti cellerarius monasterii, Sidosius nomine, memoratur, qui penuriam olei viro sancto indicavit, responso accepto, brevis ejus copiam celitus proveniunt: eorum rei nuntius sub vespere ejus diei advenit, e portu maris navim eod appellatam significans, ex urbe Burdegala ab amicis viri Dei submissam, quæ olei modicos quadraginta ad usum monasterii deferret. Idem Sidosius locum construendo monasterio apud Caleros in agro Rotomagensi a Theoderico rege obtinuit, ejus nomine postea insignitum: ubi Leutfridus, futurus abbas Madriacensis, se recepit. Deinde verò Audotno Romam profectissimo adheruisse fertur, mortuus demum xviii. kalendas Octobris, quæ dies in sacris fastis memoria sancti Sidosii insignis est. Ejus monasterium redactum est in cellam, Fontanelle modò subiectum: vicus ad-

XLIII.
Sidosius Fi-
liberti disci-
pulus, & ab-
bas.

panchus Sancti Sidosii (*) nomen hætenus retinet. Diffidens idem Scotorum hoc etiam anno ex Hibernia in Germaniam accessit: auctor est Marianus Scottus in chronico, aut fortè Dodechinus monasterii sancti Disibodi abbas ejus conjuator. Disibodi res gestas locis fere communibus amplificavit sancta Hildegardis, librumque hac de re scriptum togari Helingeri abbatem ejusdem monasterii, anno dominicæ incarnationis supra millesimum centesimo septuagesimo; atque se facta ejus ex divina revelatione accepisse, eam ipsa corpore & animo vigilaret. Libri ejus breviarium referre nobis sat erit. Disibodus in Hibernia natus, ibidem episcopus fuisse dicitur. Post decem peregrinationis suæ annos subivit in pago Moguntiacensi, Transilavo Gianno fluvio, cum tribus sociis Giswaldo, Clemente & Salulio, in declivi montis excolit ac silvigeri habitatio-

(*) S. Siden.

XLIV.
S. Disibodus,
cujusque mo-
nasterium.

nem fixit, oratorio exiguò in montis descensu versis orientem edificato, in quo divina officia cum suis celebraret. Horti cum tuguriis ad vitæ usum necessariis in

ANN. CHR.
476.

planitie confici ab eum disposita, qui frequentes ad eum confluxerunt. His regulam sancti Benedicti prescribere passus, aliisque oratorum ad occidentem condere in supplicio mentis, ne adveniant populi strepitu innotuissent. Tandem post multos exantlato labores, post multas cruces & afflictiones toleratas, anno etatis sue octogesimo-primo in eum migrasse dicitur vet. idus Julii. Rabanus tamen in martyrologio natale sancti Disibodi confessoris celebrari ait vt. idus Septembris in futuris Magniacensi ecclesia, hoc est in tractu seu pago Moguntiacensi, ubi Rabanus confesorem domavit Disibodus appellat, non episcopum, sicut Marien chronicon, in quo in, episcopatu abdicato, ex Hibernia egressus dicitur: qui titulus plerisque Scottorum in externas gentes migrantium assigni solet. Sacrum ejus corpus sepultum est in exiguo oratorio, quod ipse sibi paraverat, umbraculo; inde postea, jubente ac presente sancto Bonifacio Moguntino pontifice, sublatum in monasterium, quod ad occidentalem montis pagum castrum erat. Locum postea singulares homines occupare; sed eum Willigilus Moguntinus antistes monachis restituit labente seculo decimo. Monasterium inente duodecimo demum instauratum, demum ad seculares canonicos processu temporis migravit. Situm erat in diocesi Moguntina, & quidem in comitatu Spanheimensi, duobus a Crucinaco (*), & uno a Spanheimio monasterio miliaribus, ubi Naha & Glaus confluunt. Naha fluvius augeatur Giano a dextra, deinde influit in sinistram Rheni ripam apud Bingium, ubi Hildegardia abbatissa, quae ejus vitam scriptis, ceteris virginum a se condito paterat.

(*) Crucinaco.

XIV.
S. Medardi
abbas.
(*) Epistolae.
R. p. 408.

Insigne sancti Medardi monasterium apud Sueffonas regebat his temporibus Authbertus vir venerabilis: cui regis preceptione inculcat quidam (*) Warinbertus, moribus longe dissimilis, homo aulicus, & inter regis domesticos multae suasionis. Initio cenobium haud ignobiliter regere visus est: sed postmodum Sueffonicam sedem adeptus, retentis etiam abbatiali dignitate, in monachos grassatus. Id contigit post mortem Draufi seu Draufionis episcopi, qui in parthenone, beatae Mariae, suis curis, sed Ebrotini ejusque conjugis impensu extructo, honorifice conditus, ibidem etiam miraculis claruit. Eo mortuo, Warinbertus episcopatus & abbatie rebus ne quidem contentus, ut erat supra modum optum appetens atque avarus, praedia & fiscalia monachis assignata devotare coepit. Erat in pago Genomannico nobilis villa, vocabulo Marvallis, quam Sigibertus rex quondam monasterio sancti Medardi conulerat. Eo ex loco plaustri quotannis, nulle ac sale, aliisque speciebus onusta, in usus monachorum devoti solebant: quae episcopus sibi usurpare, & in suum episcopium diverti curabat. Eo absente, forte contigit plaustra de more Sueffonas advenire, quae monachi, ea occasione visi, in suum monasterium perducere curarunt. Hoc audito, episcopus furore accensus, minatur se quem primum adfuerum, & animadversurum in monachos. Inter ea illi itam episcopi & interitum sibi exitium formidantes, concurrunt ad ecclesiam, ac per triduum precibus eum fatigant, altitudo discoperiunt, lampadas extinguunt, basilicae portas obstruunt, & campanarum sonitum, canumque divinatorum officiorum cellare jubent. Reversum in urbem episcopus, illico in monasterium advolat, ostia clausa referari imperat: ubi non preter, ea conciri & quasi precipit. Apertis tandem ostiis, idem in caput editum, qui sibi ostia referaverat, baculum vibravit tam valide, ut is totus sanguine crescentaretur. Pergit intrare episcopus, ad sancti Medardi tumulum crucentis manibus orans. Verum, ubi ad sancti confessoris tumulum genua flexit, mos effusa visceribus animam, exhalasse traditur. Ejus corpus in cometerio monasterii congruo nihilo minus bonore sepulcrum est. De primis abbatibus monasterii sancti Medardi vix ulla certa notitia. Post Danielem, qui primum locum tenet, recesserunt Gairaldus, Audobertus, Santellius, Gairaldus secundus, Wisadus & Authbertus Warinberti decessor, qui forte idem est cum Audoberto. Nomesius post Warinbertum abbas erat Childerberti tertii principatu, & post eum Hugobertus.

XV.
S. Martini
basilica pri-
vilegium.

Circa hunc annum Adeodatus papa, postulare Agirico presbytero & abbate, confirmavit privilegium, quod Chrotopertus Turonensis antistes sancti Martini basilicae privilegium ad monasterium cum Gallicanorum episcoporum consensu indulerat. Eius rei gratia Romanam ad apostolorum limina se conserat Agiricus, supplicator, ut & praedictum privilegium obtineret. Hic tunc episcopus, propterea quod mos Romae ecclesiae tunc temporis vix amplius ferret, ut a regimine episcopali religiosa loca eximerentur. Verumtamen, inspecto privilegio Chrotoperti Turonensis ecclesiam praesuli, a Gallicanis episcopis subscripto, quae monachis Martinianis libertas concessa erat; nequaquam rationi & canonice regule contrariam existimavit consonam sanctorum episcoporum sententiam; ob idque pro sua potestate idem privilegium hoc pacto confirmavit, ut abbas & monachi, ibidem

33 de.

degentes, apostolica fuit auctoritate, nulla a quoquam episcoporum gravamina, nullasque vexationes aut injurias, per occasionem regularis discipline suscipi de atque sortande, nec prexentu hospitalis juris, fultiare cogantur: sed in tegra immunitate gaudeant, salva monachicorum regularum custodia; episcopo Tironensi referat duntaxat ordinatione sacerdotum atque levitarum, & concedendi eo in loco christiani facilitate. Ubi, cum ordinationem tantum sacerdotum & levitarum excipit pontifex, inferiorum clericorum ordinationem in abbatis arbitrio vel potestate relinquere videtur. Idem privilegium Ibo episcopus postea novis litteris confirmavit, suo loco revertendis.

Interim apud Northumbros Benedictus Episcopus, quem venerabilis Beda magno patri Benedicto comparat, accepta ab Egfrido rege septuaginta familiarum possessione, monasterium ad ostium fluminis Witri, Wirmuthense idcirco appellatum, exstruere cepit in honorem beati Petri apostolorum principis. Id factum anno ab incarnatione Domini fexcentesimo septuagesimo-quarto, indictione secunda, anno quarto imperii Egfridi regis. Hoc monasterium Benedictus annis sexdecim, inter varios itinerum, infirmitatumque labores, magna religione ac sedulitate rexit. Aliud deinde monasterium sub patrocinio sancti Pauli idem edificavit in territorio Girwenii, ut postea dicemus, atque ita alteri conjunctum esse voluit, ut ex duplici una veluti congregatio fieret, unique abbati subiecta. Superiori anno natus est venerabilis Beda, ejusdem congregationis decus & ornamentum; sequentem historiam suam absolvit anno Christi sepeingentesimo tricesimo-primo, annotatus sexaginta-novem, ut ipse testatur in fine sue epistolae, quae in melioris notae exemplaribus in praedicto anno delinit.

Anno proximo ab inchoato Wirmuthensi monasterio Benedictus, oceanum transmissus, Gallias petiit, cementarios, qui lapideam sibi ecclesiam juxta ritum Romanorum facerent, adducturus. Vitri etiam factores indidem accersiti sunt, Britanniam ad id tempus incogniti opifices, ad cancellandas ecclesiae, porticumque & concubitorum ejus fenestras. Quin etiam artifices ad concinnanda claustra, & vasa, variaeque ornamenta, quae ad altaris ministerium necessaria erant, quia in illa regione deerant, ex transmarinis partibus advehi. Tantâ vero celeritate universum opus confectum est, ut intra unius anni circulum, culminibus impositis, missarum inibi solemnia celebrata sint. Verum, quia etiam in Gallia multa ad ecclesiae & monasterii ornamenta & complementum deerant, quartum iter e Britannia Roman aggressus est Benedictus, ut earum rerum supplementum inde afferret, quemadmodum in consequentibus videbimus. Regulam sancti Benedicti principio ibidem viguisse, testis est ejus loci alumnus Beda venerabilis, immo Episcopus ipse in extremo sermone, quem mortui proximus ad discipulos habuit, eos monens & exhortans, ut ne aliunde sibi patrem accerferent, sed juxta quod regulae magis quondam abbas Benedicti, ac privilegia sui decreta continerent, in suo ipsorum cultu perquirerent, qui secundum vitae merita & sapientiam doctrinam (quae regulae nostrae verba sunt) aprior ad tale ministerium perfecti, dum, digniorque haberetur. Idem etiam Coelridus abbas ejusque successor, mare transmissurus, inculcasse traditur, referre Beda in historia monasterii sui. Hinc est quod in Wirmuthensi monasterio ecclesia beati patris Benedicti ab initio erecta memoratur ab eodem auctore. Unde Albinus (2) Flaccus, scribens ad (*) Albinus Wirmuthenses & Girwenenses fratres, eos hortatur, ut regularis vitae observationem, quod prius ipsi statuerant sanctissimi patres Benedictus & Coelridus, diligentissime custodiant, hoc est regulam sancti Benedicti, quam monet in conventu sacrum propriè exponi lingua, ut intelligi possit ab omnibus.

Eandem regulam eodem tempore Maildunensi seu Malmsburienfi apud occidentales Saxones monasterio impositam fuisse constat, agente in primis Aldhelmo, qui hoc anno ibidem abbas institutus est. Huc monasterio princeps, uti & prius Maildunensi, dedit Maildulfus quidam Scottus, qui in proximo castello Biddonensi semivoto tugurium primo sibi construxit, scholaresque ibidem adjuvavit, ad vitae necessaria sibi comparanda. Brevi tempore scholares in magnam urbem coadunavit: quorum consortio adjunctus Aldhelmus, primis pietatis ac litterarum clementis ab eodem magistro informatus est. Hunc ex illustri Saxonum genere ortam tradunt, patre Kentenio, qui suae occidentalis Saxonum regi sanguine conjunctus fuisse perhibetur. Sanè Aldhelmus ipse se Saxonica proapia genitum, & sub auctore aae a teneris infantie cubilibus nutritum dicit in epistola quadam ad Celanum monachum Scottum, qui in Perronensi sancti Furci monasterio degabat. Aldhelmus a Mailduno perrexit ad Hadrianum abbatem suburbanum monasterii Cantuariensis sancti Petri seu sancti Augustini, in philosophia eruditum, ut ab eo artem

ANN. CHR.
674.

XLVII.
Episcopus con-
diti monaste-
rium Wirmu-
thense.

Beda histori-
us.

ANN. CHR.
675.
XLVIII.
Benedictus
Episcopus ex
lapide ecclesie
suae struit,

(*) Albinus
Flaccus.

XLIX.
Aldhelmus
fit abbas Ma-
ildunensis.

484
dilectam disceret: quod ipse attulerat in epistola, cujus hæc inscriptio est in-
prolixiori epistolæ vitæ: *Reverendissimæ patri, meoque tuæ insensitæ venerandæ præ-*
cepti Adriaan, Aldhelmi vernaculus familia Christi, & vestra pietas dilectissimi am-
plicitæ, postquam, a sociali convenerio vestra ante triduum crebiter dilectus,
a Cavia siquiescebat, quid vestra parvitas habemus ad consuetum vestrum ardori
desiderio flagrat; & quid jam dudum cogitare quomodo in votis est, ad-
implere perficere, si verum ratio ac temporum vacillatio pateretur, & nisi diversâ
impedimentorum obstacula retardaret, præsertimque corporis fragilitatis valetudine,
medullis tabentia membra coquebat, non fuisset: quod quondam, dum post prima ele-
mentis sternum apud vos essem, domum redire coactus sum. Dein ad Malldulmum re-
versus, in monachum atroxus est. Exinde pedem in monasterio, nisi necessitas exi-
geret, nunquam exiit, legendo, orandoque omne tempus absumente solitus,
ut, sicut ipse in quadam epistola scribit, legendo Dei loquentis vocem audiret,
orando Deum ipsum alloqueretur. Viæ ei tenuis & parvissimus, ut spiritali car-
nem servare coegeret. Ejus rei causâ vicino cuidam fonti, qui nomen ejus postea
secebat, se ad humeros nodu immergere solitus erat, dum totus psalterii, quasi
psallens nocturnum, precesiones absolvisset. Id genus penitentia alii etiam ejusdem
gentis homines exercebant, in primis sanctus Cathbertus, & Deihelmus mona-
chus Malldulmensis.

His doctus pavidus cum esset Aldhelmus, non alius magis idoneus regendo
novo monasterio visus est Leutherio Westsaxonum episcopo Gallo, qui a vicinis
rogatus abbatibus, Aldhelmum ibidem abbatem primum instituit, datis hoc anno
litteris viij. kalendas Septembris. Cum igitur novi abbas industria favori epi-
scopi accessisset, tunc res monasterii in immensum ferti, tunc monachi undique ag-
gregari coeperunt, testante Willelmo ejusdem loci cœnobiti doctissimo. Curreba-
tur ad Aldhelmum totis compitis, cum ob viæ sanctimoniam, tum ob scientiam
litterarum. Hunc non modò populares, sed etiam exteri litteris frequentabant, con-
sultebantque, ad quos ille referebat. Harum epistolarum fragmenta quædam re-
sultant Willelmo Malmesburienfis in prolixiori opusculo de ejus gestis. *Aldhelmus*
archidiaconus Saxonum epistolam inestibile Cellanus quidam, in Hiberniensi insula
natus, in extremo Francorum sinu latens angulo exul, nimirum Perroze, ad lo-
cum, ubi domus Fursus in sancto & integro passet corpore; ab eoque quoddam li-
pus sermones postulat: cui respondet vir sanctus mirari se, quòd se tantillum ho-
nunculum de famulo & florifero Francorum rure interpellat. Hic verò non so-
lum litteris, sed etiam orando & amplificando monasterio suo egregiam navabat
operam. In his texit augustiorem basilicam in honorem Christi salvatoris, & pri-
morum apostolorum Petri & Pauli: cui alla duo adiectis dicitur, unum sanctis Ma-
thie, alterum sancti Michaelis. Quin etiam, juvenibus principibus, Fontenise seu
Fronnefe & Bradefordense monasteria construxit memoratur, idemque Romanum
professus dicitur: ubi a Sergio papa, quem ab imputato crimine purgavit, privi-
legium pro libertate monasteriorum suorum impetravit, ab Ina rege postea confir-
maturum. Ejusdem consilio idem rex Glastonienfem monasterium, aliisque edificavit.
Sed hæc in consequentibus.

L.
Concedus
Fontanellæ
monachus.

Per idem tempus Concedus ex Britannia insula in Galliam appoit; & cum
apud Fontanam-Walrici aliquandiu constitisset, accessit ad Fontanellensem mona-
sterium, adductus sam Lambertus ejus loci abbas. Successit ibidem monasterio hæ-
bitu, facultatem petiit succedendi in vicinam insulam Sequanz, vocabulo Beilema-
cam, villæ regie Arelano proximam, alio nomine Lurum olim appellatam, quod ex
cluvionibus Sequanz per nemem cenosa esset ac letuienta. Habebat tunc
in longitudine tria millia passuum, in latitudine passus mille quingentos; sed pro-
cessu temporis sepulta & obruta aquis Sequanz, paucis ab hinc annis ex illa un-
darum illavie cepit emergere. Cùm in illa insula Concedus jucundæ solitarie
vitæ fructus delibaret, contigit Theodericum regem in regia silva Arelanensi, quam
Broctonam postea appellare, venationis autumnali operam dantem, Concedi suum
sanctitatis habere, atque ad virum Dei accedere, cujus aspectu ac virtute
recrearet, hanc insulam cum agris & pratis eidem contiguit, atque saltem vicinam
non donavit, ut tam ipse, quam posteri ejus eo in loco monachi abique ulius in-
sulatione hæc possiderent, ac pro fe, totiusque regni tranquillitate libere Do-
mini elementiam exorarent. His adiutus subsidio vir sanctus, in illa insula edifi-
cavit basilicam in honorem beatæ virginis Mariæ; alteram quoque sub nomine ac
titulo beatorum apostolorum Petri & Pauli, cum sacello seu altari in memoriam
sancti Walrici confessoris, cujus venerationem apud Fontanam-Walrici hæserat.
Erant insuper in eadem insula particule quædam prædiorum, quas eidem Concedo
vig

vir quidam prædices ac nobilis Schwardus consult. Hæc omnia cum tota insula ac monasterio ab se condito Condesus cornobio Fontanellæ subiecit anno tertio Theoderici regis. Eandem subjectionem eidem confirmavit tempore Amberti abbatis, præsentè Waratone majore domus regis, ac subscribere apud Fontanellam, adimplantibus quoque Cinamio, Zacharo, & Johanne, ipsius Condesi discipulis, qui cum eo ex transmarinis partibus advenierant. Standalus presbyter ejus rei instrumentum scripsisse dicitur.

Tunc etiam Lambertus abbati Theodericus rex prædium quoddam, vocabulo Duferran (*), ad Rhodanum in Provincia positum, largitus est, eo pacto, ut inde oleum ad luminaria ecclesiæ Fontanellensis suppeditaretur. Eo in loco Lambertus egregium insituit cornobium monachorum, quos e Fontanella illuc direxit. Hoc cornobium Fontanellensi subiectum permansit usque ad tempus Agarenorum seu Saracenorum, a quibus funditus cum aliis multis eversum dicitur. Et tamen recensetur inter ea monasteria seculi noni, quæ tantum orationes regi debebant. Situm erat hoc monasterium, ut dicit, in Provincia ad Rhodanum; inter Monticulum-Ademari (*) & Tricatinum (*) urbem episcopalem, ad cujus diocesim pertinet, hæctenus oppidulum, quod priscum vocabulum servat.

Unus e præcipuis discipulis Lambertii Fontanellæ abbas fuit Hermenlandus seu Ermelandus nobilissimis parentibus Noviomagi ad istam (*) natus, qui in aula Chlotharii tertii pocillatorum prepositus, nuptiis cum seculo insuper habitis, rege annuente, ad Fontanellam monasterium sub Lambertii disciplina se recepit. Explicata probatione, perfectionis votum sacra promissione firmavit, ac brevi post tempore dignus est habitus, qui ab Andoeno diocesano episcopo sacerdos ordinaretur. Hoc in munere ita se gerit, ut, cum sacram oblationem Deo quotidie devotè offerret, maceratione corporis ipse vivens hostia ferret.

Inter ea contigit, Fontanellam advenire nuntius a Paschario episcopo Namnetensi, qui monachorum coloniam in illas partes, ubi monasteria tunc rara erant, e Fontanella deduci crederet. Admissi in presentiam nuntii, sic legationis sue causam Lambertus exponit. Sanctitatis sue amorem Pascharium positicem, eum propriæ devotione, cum populi sui precibus ac votis impulsim, magnopere optare, ut in ipsius parochia monastica religio & vita regularis institueretur ad profectum ecclesiæ, perpetuamque Dei laudem. Ex fama longè latèque vulgata ei contemptum, Fontanellensium congregationem religionis decore cæteris præcellere. Rogare proinde, ut Lambertus probatissimos e suis monachos mittat, qui hoc vitæ institutum optime tenere, aliisque tradere noverint, quo sancti antistites, pique populi vota impleantur. His auditis, Lambertus, cum Hermenlandum ac socios aliquot ad id operis destinasset, legatis in hunc modum respondit. Eni agere filiorum meorum solatio & auxilio debeat, votis tamen sanctissimi episcopi, ejusque pii gregis faciam satis, si modo mihi consisteret, hos fratres (Hermenlandum ejusque socios digno monstrabat) ita in illis locis collocandos, ut, quoad fieri possit, nullas infestationes conturbentur. Vita liquidem nostri ordinis summa exigit quærent, utpote celestibus contemplandis tota addita; adeoque magnum dispendium patitur, si pravorum recalcitantes a tam sancto officio avocetur. Et fortasse, dum viver Pascharius, nemo eis molestiam faceret: ac post obitum ejus, si suorum cornobium sub dominio succellere sul reliquerit, pravorum cupiditate & insinuatione (ut passim in aliis monasteriis accidisse comperimus) quibusvis inquis expositi, inde tandem exire coacti erunt, & errabundi circumquaque vagari; quod sane & ipsum debitâ mercede frustrabit, & in meum ipsius caput recidet. Proinde, si perpetuè mercedis intuitu sanctissimus antistes monasterium edificare cupit, precor, ut regali illud potestati ac tutelæ committat, ut nemo loci incolis quidquam molestiæ ingerere audeat; & illi regali fidei præsidio, pro tege totiusque regni pacis ac tranquillitatis securi divinam clementiam interpellent. Tum verb legati ejusmodi suspicionem purgant, certiorumque Lambertum reddunt de prudentia & bonitate patris sui Pascharii, quem nullis rebus & opportunitatibus deferturum pollicentur.

His confirmatus promissis abbas sanctus, venerabilem Hermenlandum cum duodecim sociis illuc mittit ad destinatum opus perficiendum, coque monet in primis, ut regalem sanctam pro vitâ observent; sicque benedictione munitis, post mutuos complexus hæcque, cum legatis ad Pascharium bono animo ire jubet. Hi verò tandem Namnetem ingressi, primùm in majorem beatorum apostolorum Petri & Pauli ecclesiâ precaturi conveniunt: quibus obviâ fatus Pascharius, religiosi viros paternâ caritate complexus est, ac peramanè excepit. Dein faum eis votum ac desiderium aperit condendi opportuno in loco monasterii; atque, ubi Hermenlandus patris sui Lambertii conditiones exposuit, securos facit, se ratas habere condicio-

ANN. CHR.
475.

II.
Duferran monasterium.
(*) Duferran.

(*) Monticulum-Ademari.
(*) Tricatinum.
LII.
Hermenlandus Fontanellæ monachus.
(*) P. Oly.

Namnetensis.
miffus.

LIII.
Antistitis monasterii.
condit.

ANN. CHÉ.
675.

ditiones, daturumque operam, ut, obtento regali diplomate ac præcepto, novum monasterium secundum canonicam auctoritatem regis dominationi ac tutelæ committeretur; atque in summa, quidquid commodum ac utile ad perpetuum loci quietem fuerit, procuraturum. Unum superesse, ut locum monasterio aptum in fœs parochia perquirant. Ceterum quasdam ad Liguriam insulas hanc insulam maxime idoneas sibi videri. Irent itaque, & loca lustrarent: cetera in se suscipere.

Postidie Hermenlandus naviculâ concessâ in unam e designatis insulis diverſit, ceteris ut amplioſiorem, ſic & commodiorem; quippe quæ ad viginti-quatuor ſtadia porrecta erat, & per medium ſui longitudinem in clivum aſurgens, a fluvii eluvionibus & oceani fluxu ac refluxu tuta & expedita; ad hæc abique navali ſubvectione omnino impervia & inaccessa, tum opacitate arborum tecta, quam ideo Antrum (*) Hermenlandus appellavit. Exiit & alia insula huic vicina & meridiana, priori quidem ſpatio minor, ſed non commoditate, diminutivo vocabulo Antritum (**) ab eodem ſinſcripta, in qua exiguum beati Martini oratorium reſcriptum eſt. In his insulis nullæ aliæ niſi avium voces: ſumma quies a ſtrepitu hominum; adeoque ſolitarie vite ſedes maxime opportuna.

(*) *Andro.*

(**) *Antritum.*

Cum itaque locus ille Hermenlando acceſſiſſet, monaſterii fabricam Paſcharius quantoſius accelerari præcepit. Nec mora, conſtructi in opus certatim incuſſunt artiſtæ, brevique conſtructa regulis fratrum ædificia cum dubus baſilicis, quarum ſnam ſancto Petro apoſtolorum principi, alteram ſancto Paulo pontifici nuncupavit. Idem, omnibus abſolutis, Hermenlando, epiſcopo ſociis huſuſmodi privilegiiſ conſeſſit, ut nullus ſucceſſorum ſuorum quidquam ex rebus monaſterio collaris unquam auſerere tentaret: quod ut firmius ac validius eſſet, regem cum Hermenlando convenit, atque ab eo præceptum obtinuit, ut nulla poteſtis monachis eo in loco conſtitutis aliquam moleſtiam, aut vexationem ingerere audeſet, ſed regali deſenſione ſecti, abique cuiuſvis impedimento liberè pro eo, totiuſque regiſ pace & ſtabilitate Chriſti deprecarentur clemenſiam. Childebertum ejuſ privilegii auctorem ſuggerit anonymus vite ſancti Hermenlandi ſcriptor ſerè æqualis: conſtitutoſem porius crediderim. Neque enim veri ſimile eſt, tantum temporis inſumum fuiſſe ad perſeſciendum Atrenſe monaſterium, tantâ celeritate inchoatum, utpote quod primis Theoderici regiſ temporibus inceptum eſt: ſiquidem Lantherus abbas Fontanienſiſ, qui Hermenlandum Paſchario direxit, ad Lugdunenſem epiſcopatum quarto, vel quinto admodum Theoderici anno eveſtus fuit. Brevis tempore magnus ibidem monachorum numerus coaliuit, qui ſub tante patre tam perfectè converſabantur, ut fama ſanctitatis eorum quaquaverſa diſſunderetur. Mos erat Hermenlando tempore quadrageſimæ in Antritum inſulam ſecedere, ubi ſancti Aniani oratorium extruxerat: quo in loco incedentis veſtigia niveo candore deiſgnanda. Idemdem vir ſanctus luſtrabat monaſterii ſui pædia & cellas, quarum due in Aquitanie partibus erant, *Croco* & *Calow* appellatæ. Utramque procurabat pſus quidam monachus, cuius ille animam in celum ſublimem ſerri luſcepit.

LIV.
Maurontii
abbatis ant.
maci viſa.

Idem, dum quadam nocte inſonans in baſilica beati Petri orationis cauſa perſiſſeret, vidit animam venerabilis Maurontii abbatis ſancti Florentii monaſterii, in monte Glonna poſiti ad Liguriam, quod a monaſterio ſuo triginta paſſuum milliſ diſtabat, vinculis corporis ſolutam ab angelis in celum ſerri. Mox ſigno pulſo, fratribus in unum collectis præcepit, ne ejuſ exitum Domino precibus commendarent. Mirantibus omnibus, quomodo hæc res in ejuſ notitiam veniſſet, ſequenti die aſſuit nuntius, qui Maurontii obitum nuntiaret. Depoſitio beati Maurontii abbatis & conſeſſioſ in monte Glonna ſignatur in tribus verſiſſis loci kalendariſ quinto idus Januarii, non ſexto, ut in vulgatis martyrologiſ. Sepulchruſ eſt beatus Maurontius in baſilica Salvatoris prope ſumum ſancti Florentii: ſed reliquiæ ejuſ ex eo loco elatæ, ſummo altari impoſitæ modo cernuntur. Patronus eſt ſecundarius monaſterii ſancti Florentii, Veteris diſſi ad diſſicimen noſi, quod itidem ad Liguriam prope Salmurum oppidum conditum eſt.

LV.
Vinum vitra-
culo ſuſſum.

Alia erat cella Antrenſis monaſterii in villa Oglanda pagi Conſtantienſis in. Neutriuſ: quam cellam cum aliquando viſitaret Hermenlandus, a quodam viro illius provincie nobili, Launo nomine, ad prandium invitatus eſt cum multiſ ejuſ amiſiſ. In loco vini minimè ſtræce apoſitum eſt vaſculum perexiguum, quaterſas vini metretas vix capiens, quod omnibus non modo conviſiſ, ſed egeniſ & pauperibus erogatum, minimè diminutum, ſed plenum in fine ſuperſuit; quod viſi Dei ſanctitati & benedictioni tributum eſt. Eodem in loco rutilicus quidam labrum & ſella viri Dei furatus, ſubſtitit ignibus incendi cepit. Mox latens ſurtum & ſinu in medium projecit, quod tempore anonymi auctoris in teſſimonium pendebat in oratorio beati Petri apoſtoli apud Oglandam cellam, ubi hoc geſſum eſt.

est. Affine est superiori miraculo id, quod viro sancto contigit, eum vir inclytus Agatheus, Namnetarum & Redonens comes, locumque episcopatus in illdem occupans urbibus, Antrosem insulam adit orationis causa. Hunc pater sanctus humanissime excepit, & benigne de eius multis sedis increpationibus, post orationem in refectorium duxit, eique meri calicem preberi iussit. Media vini parte delibata, Agatheus calicem fratri militanti reddidit. Eum signo crucis imperioque viri Dei rursus eidem potestati, quem subitis virtute divini repletum ac superfluentem cum accepisset Agatheus, ad pedes sancti sacerdotis venerandus se abiicit, rogans, ut Deum pro suorum errorum venia precaretur. Is est Agatheus, qui post Paschadium invenitur in episcoporum Namnetensium indice Thuaneco, ubi dicitur vocatus, sed non episcopus; quod convenit cum auctore nostro anonymo, upud quem in Namnetica & Redonica urbium comes, eazumdem episcopatus occupasse perhibetur.

Agebat apud Elnonem in Belgio seniles annos Amandus sanctissimus antistes, octogenario maior, cum de cōsēdendo testamento cogitare cepit & de corpore, suo commendando carissimis Elnonensibus suis, quod unum testamento legandum habebat. Hoc testamentum laudat Milo monachus Elnonensis, relatum in codice Elnonensi post vitas sancti Amandi, illudque Philippus Bonae-ſpei abbas libro de sancti Amandi cella a se scripto inseruit, cuius haec summa est. Premittit viri sanctus, *nō sēssimus*, ut se ipse dēbēat, & peccator, se multis delictum periculis & laboribus, quos discurrendo per multas longē lateque provincias ac gentes ad verbum Dei amandandum, confestimque baptisum sustinuerat, iam seculum & corpore pene praemortuo, summaque senectute confectum, de hoc mundo exitum praestolari in monasterio suo Elnonensi, quod ex regia largitate proprio labore construxerat. Si eo in loco moriatur, optare se, ut corpus suum ibidem sepeliatur: si verò in itinere, aut ab aliis locorum; licet abbat & fratribus ejusdem monasterii eodem hoc deportare. Tum obsecrat obtestaturque episcopos, abbates, & qualibet potestates, ut de extreme voluntati suae contrarii existant: secus facientibus insula omnia imprecatur. *Volens episcopus in monasterio Helmo, ante secundo regni domini nostri Theoderici regis, sub die xv. kal. Maii.* Subscribunt post Amandum, suppressis sedium suorum nominibus, Reolus Remensis, Mummolenus Noviomensis, Vindicianus Cameracensis, episcopi; Bertinus abbas Siliensis, item Aldebertus abbas, ut Johannes rogatus a domino Amando. Baudemundus presbyter & monachus Elnonensis ejusdem iussu hoc testamentum scripsit, & subscripsit.

Hocum omnium imagines eleganter depictae habentur in minor codice Elnonensi post sancti Amandi testamentum, quo ex codice potiores exhibere visum est in folio hic inserto. Prima est sancti Amandi, & Baudemundi presbyteri & monachi ejus testamentum scribentis cum penna vulgari ex avibus. Consimilem etiam penam habet Amandus, episcopalis vestibus indutus, cum pileo seu mitra humiliori, (ut & sanctus Vindicianus episcopus Cameracensis) non bifida, sed fupertet ex tunulo Radulphi-Viridis archiepiscopi Remensis, humati in basilica sancti Remigii, quo in tunulo episcopi cum ejusmodi pileis representantur. Amandus rabasiam quadratam ad caput habet, quae sanctum adhuc viventem denotat: at tantum sancti mortui convenit.

Secunda pictura est Reoli episcopi Remensis & Mummolani Noviomensis, qui mitris carent, amboque sancti dicuntur. Reolus baculum sancti Remigii gestat cum ornamento pectorali, (*reinsale* vocant) quod Remenses archiepiscopi olim gestare consueverant. Hoc baculo in manus accipio, Gervasius Remotum archiepiscopus in Philippo primi Francorum regis inuentione palmam professus est, ad se pertineret consecrationem regis; & per hunc baculum cum hac potestate totius Galliae primum sancto Remigio, ejusque successoribus a Romano Pontifice collatum fuisse. Hic baculus in Remigiana basilica cum sancti Remigii corpore habentis a servatur. Illud in Mummolino singulare, quod coronam Scotticam (a) habeat, qualem scilicet olim gerebant Luxovienses monachi, inter quos monachus fuerat: tamen haud veri simile videtur, ejusmodi coronam a Mummolino episcopo servatam fuisse, quod non facili passuri fuissent episcopi Gallicani, qui eam improbabant, ut superius vidimus. Certè Bertinus abbas in tertia pictura, quamvis & ipse Luxovio educatus, Scotticam illam tonsuram non habet, sed Romanam seu Benedictinam.

Johannes cum Bertino depictus, uti & Aldebertus cum Vindiciano, capiti induti, abbates sunt: Johannes quidem monasterii Blandiniensis, Aldebertus vero

ANN. CHR.

473

LVI.

S. Amandi testamentum.

Notanda in pictura episcoporum & abbatum.

(a) P. lib. 12. p. 11.

ANN. CH.
679.

Gandensis seu sancti Rayonis: tamen neuter abbatem se dicit in subscriptione testamenti sancti Amandi: sic verò sanctus Bertinus, qui & pastoralium baculum tenuit, habet, ut abbas; Johannes autem & Aldebertus longi dissimiles. Quamquam Johannes in libello de vita ipsius relato a Sander, abbas vocatur, successoreque Floberti primi Blandiniensis abbatis; itemque *pedum pastorale incurvum sancti Amandi* ab eo accepisse dicitur, nec-non cucullam, quā sanctus pontifex indui solitus erat.

Quarta denique pictura est sanctae Aldegundis Melbodiensis abbatissae, cui angelus sanctum Amandum ostendit in caelo abeuntem. Aldegundi amplissimum a capite velum dependet; vestis interior ad talos deflexa, albi est coloris; tunica paulo brevior subruet, pallium violacei, floribus respersum. Sed haec forte ex ingenio pictoris, qui Aldegundis habitum, qualem nempe tunc gerebat Melbodiensis abbatissa, utcumque expingere voluit. Certè in altero codice post annum. scripto, scripto, in quo similiter vita sancti Amandi habetur, nulla etiam pictura exstant, in quarum una quondam abbatissa eodem habitu induta cernitur: et sanctimoniale ei assitens, simplici velo & cuculla induta. In eodem codice episcoporum mitre bifidae sunt, secus quam in aliis picturis mox dictis. Initio praeimitur vita sancti Serphani protomartyris cum ejus effigie in habitu diaconi, in qua stola anterius, ut in sacerdotibus, ex utraque parte pendet. In quibusdam, quas vidimus, picturis archidiaconi stola gerunt in sinistro humero, anterius & posterius pendentem. Verùm longius haec me ferunt, ad propositum redeo.

EVIL.
Dagobertus
mundicus in
Weissenbur-
genis.

Celebre erat tunc temporis in Nemetensi seu Spiciensi episcopatu Weissenburgense monasterium, cui Ratfidus abbas tum praerat. Eius rogatu theomas Baderiensis cornubio largitus est Dagobertus secundus Austria rex hoc anno, regni sui secundo, ut fidem faceret tabulae a Jodoco Coccio relatae, visis illustribus, ducibus videlicet, comitibus, domesticis, & omnibus agentibus inscripserit. His significat

EVIII.
S. Memmi
miraculum &
monasterium
Catalani.
(*) & Negro.

Ipsa eisdem regis anno contigit sancti Memmi (*) miraculum in urbe Catalauno, quae ad regnum Austriae pertinebat. Hoc miraculum prius ex codice Montis-regalis retulit Hadrianus Valerius, & ex eo Dagoberti secundi restitutionem confirmavit, probavitque monachos tum existisse in Catalaunica sancti Memmi basilica, quam postea tenuere canonici regulares Augustiniani. Visum est opere pretium idem miraculum antiquissimi scriptoris toridem verbis huc referre. *Postquam tantis effusis orationibus & miraculis Deus per servos suos, Memmum, Donatianum, ac Domitianum, claruitque; novissimo tempore, in anno secundo sub imperio Dagoberti regis, (ipse est qui post longam persequam reversus est ad propria regna) in mensa quinto, in quinta die mensis, secundam vigiliam noctis, cum ei ultimus frater celebraret adfatus, sic res notis, nec antea unquam visa, ad caput sancti spiritalis, ut patrem se apostolicumque eo tempore declararet, apparuit; pretium calum aperuit, quod nec tribus mensibus prius super terram; dum & orbem fremebat fixisset, sic ut omnes petri in palatium redacti sint: sic Deus nos terram irrogavit & compluit & aquam, quae descendit ab ima per pedes quadraginta, ad sublimia considerare fecit, & cum aliquo ad quartam vigiliam desuper sinum manare fecit, ut omnes vigilerent viderent, & tremarent omnes fratres ante doro cunctantes. Consummata est quidem ea nocte vigilia, & celebrata festivitas. Verùm ab ipsa die usque ad diem octavam nullatenus cantus cessavit psalmorum, in una fide pulsantium in nomine Jesu Christi domini nostri. Tum multa subiungunt de eo fonte, qui manavit ad sepulcrum beati Memmi, & de quibusdam virtutibus ad illum factis, quas enarrare visum non est & enumerare, longaque per ordinem texere: Verùm ea qua videntur, inquit auctor ille anonymus, das scripsimus & narramus. Quibus ex verbis colligit Valerius, hunc scriptorem aequalem Dagoberti Austrasiorum regis secundi, & Catalaunici monasterii beati Memmi monachum fuisse; atque anno secundo Dagoberti, quo anno fons ille manare cepit, eundem floruisse, & quinto die mensis sexti potius quam quinti, quo die natalis sancti Memmi celebratur, super dictam miraculum accidisse. Praeclarus finè hic locus ad comprobandum Dagoberti secundi restitutionem in patrum regnum, quem auctor apprimè a Dagoberto seniori distinguit his verbis: *ipse est qui post longam persequam reversus est ad propria regna*. Idem locus valet ad probandum, quod Valerius ipse asserit, in Catalaunica basilica sancti Memmi tunc existisse monachos, quos auctor ille *anonimus frater* vocat. Eandem ipsamque Dagoberti in patrio regno sessionem pro omnibus luculen-*

ter

ter probat Eddii-Stephani liber de vita sancti Willfridi episcopi, a nobis vulgaris, jamque laudatus, iterumque laudandus inferius.

Postquam blemum in Caprarie insula monasterio cum sociis fuisse degisset Aigulfus abbas Lirinensis, reversus Ephebo servus Columben, sanctus a monasterio ablati- hit, & navi cursu impo- sit. Perdocti ad insulam Amatin, que inter Conicam & Sardianam posita est, episcopi Columbi iussu interfecti sunt etc. Nonas Septembris. Quo mortis genere confecti sint, differit non exprimit Adevaldus Floriacensis, ejus vita scriptor. Eorum cades Lirinum Ricoinus quidam contulit Rigomiro abbati, qui Aigulfo in ejus loci regimine successus fuerat; ejusdemque notitii participis facta est Angarisma, que vicino Arluensi virginum cenobio praeerat, a sancto viro quondam instituta. Interfectorum corpora Lirinum deferri curavit Rigomirus abbas, Aigulfis capite & uno brachio concessis Angarismae abbatissae Arluensi, quam Adevaldus cum Angarisma Bellovacensi Oratorii abbatissa confundere videtur. Hunc emendavit Vincentius Baralis in bello de vita sancti Aigulfi, ubi vir sanctus virgi- num cenobium in loco, qui Arluus dicitur, reparasse melius, quam contraxisse dicitur, utpote jam longe ante extructum; eique praeposuisse sanctimonialium virgen- cio, nomina Angarismam, Blesensem, quam cum aliis virginibus eo accerierat. Ceteram Columben, Aigulfis persecutor, a Theoderico rege publico francorum ju- dicio capitis damnatus dicitur. Sancti Aigulfis reliquias Lirinenses hactenus se habe- re gloriantur, sed cum aliis triginta-tium ejus locorum permisit: tamen Py- vinenses nostri easdem ibi vindicant, & Floriacensi monasterio alias tempore Ha- singi Normannorum ducis, quas Severinus Scenonum antistes sub finem decimi sae- culi, praesente Stephano comite & Adela comitissa cum aliis multis, argentea the- ca includit, easque reposuit in basilica Provinensis monasterii sancti Aigulfi, qui prioratus est abbatie Cellensis apud Treca. De sancti Aigulfi reliquiis ibidem asser- vatis agit non uno in loco Petrus Cellensis.

Habuit est hoc anno undecimum Concilium Toletanum, in ecclesia scilicet bea- re virginis Mariae, post annos octodecim, quam, intermissis ea in provincia con- ciliis, decimum celebratum fuerat. Unde patres in praefatione concilii, quo oul- lum in cunctis Toletanis elegantius, nullum purius, sibi gratulantur, quod benefi- cio Wambani principis simul convenire, se jovicem conspiciere ac intueri darum sit, simulque deprecari, quid lacrymarum de praeteritis Domino deberent. *Erasmus enim, inquit, beneque probaverit saeculi colloquium instabile; quia amissa fuerit temporum, solitudo luce conciliorum, non tam tota amentat, quam matrem omnium errorum ignorantis stitit moribus ingerbat.* Quare in suis Wambae regi gratias agunt, quod annua concilia restituerit. Praeclara est in primis fidei confectio, pra- missa canonibus numero undecim, quorum in tertio statuitur, ut in una provincia nulla sit divinarum officiorum diversitas, sed uniuscujusque provinciae pontifices unum eundemque in praesentando teneant modum, quem in metropolitana sede cognoverint institutum: ut, juxta majorum decreta, sedes, que quocunque fa- cerdotalis mater est dignitatis, sit & ecclesiasticae majestatis rationis. De mo- nasteriis vero id sancitum, ut abbatibus, praeter indulta officia, que juxta vo- luntatem sui episcopi regulariter illis implenda sunt, cetera officia publica, id est vespertina, matutinum, live missam, aliter quam in principali ecclesia, celebra- re non liceat. Quia enim fideles his officiis, saltem festis ac dominicis diebus, interesse poterant, monachis laudandum erat, ut metropolitanae ecclesiae morem in his tribus sequerentur: permisso, ut in aliis officiis regule suae ritum ab episco- po approbaturum implerent. Quo ex loco intelligitur, publica officia in monas- teriis Hispaniis celebrata fuisse, quibus fideles interesse poterant: quod in Italia, saltem Gregorii Magni pontificatu, aliter usu venisse superius vidimus. Ex canone undecimo praedicti concilii intelligitur, infirmis sacrum viaticum sub utraque spe- cie collatum fuisse, ubi agitur de quibusdam aegrotis, qui opusculum sacre com- munionis expetentes viaticum, collatum sibi a sacerdote eucharistiam reji- ciunt; non quod infidelitate hoc agerent, sed quod praeter dominici ca- lici basillum, traditum sibi non possent eucharistiam deglutire. Concilio post episcopos septemdecim, & vicarios episcoporum diaconos duos, subscribunt ante metropolitanam sedis archidiaconum sex abbates, Julianus ecclesia monaste- rii sancti Michaelis abbas, Valdeobis ecclesia monasterii sancta Leodegisia ab- bas, Gerundus ecclesia monasterii sanctarum Cosmae & Damiani abbas, Abasio ec- clesia monasterii sancta Crucis abbas, Florentinus ecclesia monasterii sancta Eulalia abbas, Avila ecclesia monasterii sancti Juliani Agalensis abbas; qui omnes, Toleta- nae provinciae haud dubie abbates, hac gesta synodica a se edita contentientes sub- scribunt. Observandus est & situs abbatum in illis subscriptionibus, ubi ecclesia monasterii, non simpliciter monasterii, abbates se dicunt. Ex quo videtur eos ab-

ANN. CHR.
676.
LIX.
S. Aigulf
naryium.

IX.
Toletanum
concilium
undecimum.

Abbatum:
ab. subcriptis
omnino.

ANN. CHR.
675.
LXI.
Reverentia
concilii ca-
non contra
episcopos fa-
viorum.

locinari, qui monasteriorum oratoris ecclesie nomen antiquius tributum negant, abstergentes decretalium titulo, *de capellis monachorum*.

Eodem etiam anno convocatum est *Bracense* in Lusitania concilium tertium, in quo nihil in rem nostram definitum est, nisi quod canone septimo repræsentat licentia quorundam episcoporum, qui passim in *honoratos* *subditos*, id est presbyteros, abbates ac levitas, verberibus atrociter sæviebant. Quare precipiunt patres sub excommunicationis sententia, ut bi deinceps, præterquam in graviusculis & mortalibus culpis, nullis verberibus subaccereant. Episcopos scilicet repræsentat etiam canone sexto superius concilium Toletanum undecimum, ubi sacerdotibus, id est episcopis, interdicitur, ne truncationes qualibet membrorum quibilibet periculis aut per se inferant, aut inferendas precipiant. Idem etiam principatu Caroli Magni statutum contra abbates nonnullis, qui eandem in monachos suos severitatem exercebant.

ANN. CHR.
675.
LXII.
Leodegarius
vultus repro-
bus periculo-
sus.

Postquam in monasterio quodam Campanie jussu Ebroici per *Walmereum* custoditus fuisset *Leodegarius*, eodem Ebroino curante cocam *Theoderico* rege sistitur una cum *Gairino* seu *Gairino* fratre, novis subijciendis suppliciis. Cum in conspectum principis venissent, multis ab Ebroino contumeliis & opprobriis affecti diuturno, se quidem hæc merito pari, qui in Deum impius peccaverat: ipsos vero miseris, qui totam Francorum gentem tyrannide sua conturbaret, alios fortunis spolians, alios proscibendo & mittendo in exilium; aliis deoque vitam eripere moliendo: que omnia ipsi aliquando certi exitii causa futura essent. His auditis, excandescens Ebroinus, alterum ab altero separari jussit; & *Gairinum* quidem abductum & ad palum alligatum saxi obtrui; *Leodegarium* vero, in lento supplicio ad desperationem impelleret, læcratis plantis, abscisâ lingua, labisque, mutilatis, *Waningo* tradi, verius, ne, si eum, uti vir sanctus optabat, simul conficeret, omnes cum ipso martyre haberet. Tanti antistitis penas miseratus *Winobertus* abbas, egre a *Waningo* custodibusque impetravit, eum ut adire ac curate sineretur. Ingressus sanctum virum in sanguine jacentem reperit, ac vestitulo torculari segmento opertum, virque tenaci spiritu palpitantem, ita ut brevi expirationis videretur. Sed, res mira! quem excisa lingua, labisque excelsis, purum credebat, inter sputamina sanguinum nihil minus discrete loquentem offendit. Itaque qui *Leodegarius* sumus curaturus venerat, de curandis eum vulneribus cognoscere cepit, tumque *Eumenatio*, *Adventi* post *Leodegarium* episcopo, consensu nuntiavit, quem *Waningo* egre, ob tyranni meritum, ad virum Dei admisit. Orates enim, ait auctor equalis, ut locos iratum metuebant *Ebermerdus*, id est *Ebroinus*, Ambo itaque, *Eumenatio* scilicet ac *Winobertus*, omni metu postposito, mutilati vulnera pro visibili curant, corpus cibo ac potu reficiunt, eumque meliori veste induunt: quod mirum est a *Waningo*, viro alioqui pio, tunc præternitum fuisse. Sed nimirum ita crudelis tyranni edicta ferebant, quamquam cur talis furie se minidrum præstare? Interim dum in *Waningo* domo retineretur sanctus antistes, ipsius labia & lingua recrefcere coeperunt, ac solito more ex epi ore, verba profuere: quo miraculo flexi tandem *Waningo*, missis cum eo agere non dubitavit, & martyrem Dei agnoscens, in monasterium *Fiscannum*, quod ipse extruxerat, & *Childebrande* abbatibus regendum commiserat; *Leodegarius* percuravit, ibique custodiri, sed tamen humanius tractari curavit; quo in loco dum habitavit, per annos autem fere duos habitavit, inimicos suos, crimine persuasioneque damnos, & partim in exteras regiones profugere coactos, partim oculis esse, cognovit, eosque luxit vir pius, maxime quod ante adham penitentiam pervenisset. In his precipui erant duo, *Walmereus* & *Dido*, quibus ad capiendum excruciationemque *Leodegarius* ministris unus fuerat *Ebroinus*, quos postea sibi iniussos interemit.

LXIII.
Epistola ejus-
dem consola-
toria ad mar-
trem.

Post mortem *Gairini* fratris *Leodegarius*, postque amissos oculos & labia incisa consolatoriam scripsit epistolam ad *Segradam* matrem suam, que tum *Suehione* vicum monasticum in puellari beatæ *Mariæ* cenobio agebat sub disciplina *Aetherie* abbatis. Epistola inscripta est *Domina & sanctissima genitrici Segrada, que ante per cognationem carnis, modo per conjunctionem spiritus facta est vera mater*. In ea epistola mira caritatis elucet exemplum, quod ne verbum quidem habet vir sanctus de Ebroini sævitia, immo nec de suppliciis sibi ab eo inflis; sed tantum, gentilem hortatur ad ferendum patienter adversa, in primis *Gairini* mortem, ad amorem inimicorum, & ad religiose vite propositum fideliter exsequendum. Et primo quidem ei non modò patientiam, sed etiam gaudium persuadere conatur, quod soluta a vinculo familiarium, & libera ab omni compede mundi, vacet & vivat Domino, gultusque, quam suavis est *Charitas*. Felicem esse mortem,

¶ quæ

que vitam tribuit; felcem anisionem rerum, que divitias restituit sempiternas; felcem denique trinitatem, que gaudium affert angelorum. In hoc probari Christi clementissimam erga eam benignitatem, qui devotione spiritali & contemptu mundi ipsi inspirato, pignora veteri ejus de arumna hujus seculi & de errore presentis vite eripuit, & dedit spem vite eternae illis, quos huc lugere poterat mortuus, si superstitis reliquisset in mundo. Nunc ab omnibus seculi & carnis vinculis expeditam, ex animo obsequere oportere, quidquid ex vetusta contagione & corruptela reliquum esse possit, maxime odium inimicorum, quo nihil magis contrarium Christi discipline: & si qui sunt, quos perversitas vite a communione non nefasta separat, non tamen odio habendos, immo diligendos ex eo quod, conditi sunt, & propter precepta Dei. Denique genitrici gratulatur, quod remotis omnibus impedimentis, divinae contemplationi vacare possit, & de se nocte vacare psalmis, hymnis & canticis spiritualibus, & obedientiam sanctae regule custodiens, venturum Dominum praestolari. O bona Domina, inquit, quid tibi pius Dominus preparatum habet, nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendere potest. Qualiter in praesentem vitam te Dominus remuneravit, audi & inspicis. Pro obsequio famularum, dedit tibi comes frater sanctus, nempe monachos, qui in beatae Mariae parthenone sanctimonialibus obsequabantur; pro servitio ancillarum, dedit tibi sorores sanctas, quarum confervio frueris: pro labore praesentis vitae, quietem in congregatione monasterii; pro assiduo rerum, scripturarum discursu; & meditationem sanctam, & orationem assiduum: pro assiduo perituro, id est contumaciorum & cognatorum, habet observabilem & sanctam dominam librian abbatissem. Est tibi mater, est tibi frater, est tibi filia. Tu itaque si quicquid digne reddere: quia, ut certum fuit, in Christo Iesu est vobis cor unum & anima una. Idem te confido ita amica accepisti: quia non meo meritis, sed sola misericordia Christi, per tuam orationem & sanctitatem amica mihi a Christo collata sunt. Sic sanctus martyr pro magno beneficio reputabat, quod tanta pro Christo pati divinitus sibi concessum fuisset. In veteri calendario quondam parthenonis beatae Mariae Successionis, nunc Longi-pontis, ab annis quingentis scripto, nonis Angulii fit mentio Sigrada cum officio duodecim lectionum; & sexto-decimo kalendas Aprilis, Sigrada commemoratio.

Ad hoc tempus revocari possunt primordia monasteriorum Suraburgensis, Hafelacensis, sancti Sigismundi, & Regiopontani in archiepiscopatu Argentoratensi, quorum conditio Dagoberto seniori jam pridem tribuitur, ob ignorantem Dagoberti secundum Austrasiorum regis, cui potiori jure tribuenda est. Sunt qui Scutetratum erian praedictis annoverant, praeter Horreum virginum cenobium beatae Mariae, quod Dagoberto in gratiam limine filiae extraxisse memoratur. Suraburgense, seu Surburgense, quod a proximo anno Sura nomen accepit, sub Delparo virginis & sancti Martini Turorensis episcopi patrocinio conditum est ob meritum sancti Arbogasti Argentoratensis episcopi, qui ante initam episcopalem dignitatem hunc locum suo fecisse illustravit. In libello societatum Augiensium laudatur Hilandinus abbas ex monasterio Saraburg. Hafelacense a s. Florentio Arbogasti successore originem accepit. Is eam in Hafela silva montis Vosagi ad Bruscum fluvium solitarii degeret, Dagoberto regi innotuisse dicitur, in Kirchmensi palatio tunc residenti, qui ipsius sanctitate & virtutibus tactus, amplissimum ei fundum in illa silva, ex qua Hafelacensi monasterio vocabulum inditum est, concessit. Jodocus Coccius hujusce donationis litteras reavult, sed fidelis prolixus & auctoritatis expertus. In praedicto necrologio Augiensis laudatur ex monasterio Hafela *Flor abbas*. Haec duo monasteria, Suraburgense & Hafelacense, jam dudum ad seculares canonicos desecrerunt; uti & monasterium sancti Thome, ab eodem Florentio, ut perhibent Argentorati pro Scottis conditum, quod anno tricesimo supra octingentesimum seculari togae donatum est. Cella sancti Sigismundi (sic a sigillorum primitus nomen ferebat) proximae Rubiacum (*) hitem in Alsatia erecta est, di. eademque primus abbas praedictus Immedius, vir doctissimus non minus, quam vir- (*) *Refectus* quibus celebratus, quem sanctorum albo ascribunt. Monasterii rebus in decore collapsis, a Leone papa nono, dum illas partes lustraret, consecrata est Regiopontani nova basilica, addito titulo sancti Marci, & in praepositum locum degeneravit, (*) *Reignis* quae sancti Georgii monasterio, in Hercinia silva posito, hactenus subiecta est. Regiopontanum (**) sanctae Silvae (*) additum, nunc Praemunitatenium virginum cenobium. Dagoberto itidem auctor tribuit, tamen nulla ejus rei monumenta profuerunt. Scutetratum (*) monasterium trans Rhenum positum est ad Scutetratum fluvium in Mortuaria (*) diocesi. Primam ejus originem tribuunt Offonius cuiusdam, Anglii, ut ferunt, regi, a quo Offonius-cella primum, dein Scutetra (*) praevalente fluvio dictum fit. Extitisse olim in illis partibus Offonem principi-

ANN. CHR. 696.

LXIV. Monasteria a Dagoberto fundata.

Suraburgense.

Hafelacense.

non.

(*) *Reignis*(**) *Reignis*

Scutetra-

nam, seu Of-

fonia cella.

(*) *Reignis*(**) *Reignis*

AND. CHR.
496.

pen, qui monasterium suo nomine erexit, perquam veri simile est. Hanc fore, cum ignoraret potius, lesio Offici Anglorum regis nomine, Officium principem eandem esse putavit cum Offa rege, qui Caroli Magni aequalis fuit. Sunt qui hujus monasterii conditionem referunt ad saeculum iniquum, tribuuntque Firmio abbati fidei, quem alii dicere instauratorem maluit.

LXV.
Offici-villa
diocesis.

Alia est Offici-villa, monasterio item insignis, quae in divisione facta inter Carolum Calvum & Ludovicum ejus fratrem, Carolo obigit. Sita erat in pago Potenti diocesis Vescoutonensis; abbatia vero sancto Leodegario nuncupata. Bodo Tullensis antistes monasterium Offici-villa in honore sancti Leodegarii, jure patris sui ad firmitatem Dei concessum, ecclesiae suae tradidisse memoratur in actis nondum editis episcoporum Tullensium. Hic Bodo non alius est, ut jam dixi, quam Leudinus, Salaberge germanus frater, alio nomine Bodo appellatus, etiam in praedictis actis a Leudino distinguitur. Verum illud obitare videtur, quod monasterium Offici-villae tunc extrudum fuisse dicitur in honorem sancti Leodegarii, qui Bodo-Leudino successit fuit: quidem Deodatus, ejus in sede Tullensi successor, concilio Romano in causa Wilfridi episcopi subscripsit eo anno, quo Leodegarius martyrio affectus fuit. Verum forte anticipatus dictum est monasterium sancti Leodegarii, qui Offici-villae postea patronus accessit. Hanc abbatiam, simulque Favenniacensem, sitam in eodem pago Potenti, Ludovicus Trans-

(a) *Trans-*
496.

marinus Francorum rex, rogata Ugonis comitis, eisdem fidei (a) suo, nunc Adalardo, ejusque coniugi Adilae in beneficium concedit anno tertio regni sui, indictione tertia, seu anno supra nongentesimum quadragimum. Post annos

(b) *Spidell-*
497.

sexti centum Rurhardus comes (b) locum, Offici-villam dictam, nobilibus, in quondam abbatiam, in honorem sancti Leodegarii consecratam, Divionensi sancti Benigni monasterio tribuit, eo pacto, ut monasticus ordo ibidem per Hallin-

(c) *Avall-*
497.

dum abbatem repararetur. Haec priores ejus eidem sancti Benigni monasterio subiecit. Ad priorem Offici-villam an potius referendum id, quod legitur in libello (c) societatum Augienium, ex monasterio Offici-villae domus abbas Bertrix, Formbertus abbas, Madalbertus abbas, Petrus abbas, alii indicunt. Sanè id nihil veri similis; nam Offici-villa non ejus videtur fuisse dignitatis, ut proprias tot abbatibus habuisset, quae potius cella & praepositura etiam olim erat, quam ex numero insigniorum monasteriorum, quae proprios abbatibus habuerint. Quamquam in ejusdem societatum libello, obli de cella agitur, nonnumquam recensentur abbatibus praepositi, à quibus ille pendit, monasteriorum: sic in praedicto libello societatum Augienium ad cellam sancti Hilari referuntur abbatibus quidam monasterii sancti Dionisii, cui haec cella subiecta erat.

LXVI.
Horreum
498.
(*) *Oron.*

Dagoberto secundo Austrasiorum regi due tribuuntur a recentioribus filiae, Irmina & Adela seu Addula, umbra Deo consecratae: quarum altera Horreum (*) & Maria monasterium, altera Palatium condidisse ac textile memorantur. Adela in subsequens saeculum remissa, de Irmina hoc loco, deque monasterio Horrensi agendum est. Ut Irmina Dagoberti secundi filia fuerit, Horreum beatae Mariae cenobium non ab ea primum conditum, sed fortè ampliatum ac dotatum fuisse colligitur ex libro de miraculis sanctae Gertrudis abbatissae Nivalesis, ab auctore ejus temporis scripto, in quo Modesta Trevirensis monasterio beatae Mariae praefusa eo tempore perhibetur, quo beata Gertrudis e corpore migravit; quod sub annum hujus saeculi duodecesagesimum accidisse diximus. Non aliud per id tempus esse poterat Trevirensis beatae Mariae cenobium virginum praeter Horrense, quod praedictus auctor facti videtur indicare his verbis: *Erat quidam abbatissa in monasterio Treverensi, cui nomen erat Modesta; & hoc ipse ab infantia sua Divinus confis-* *erata fuerat, & sancta Gertrudis in amicitia divina familiariter conversata videbatur.* Tum subditur, beatam Gertrudem ipsa hora sui obitus apparuisse Modestae, auctori, aliter beatae Mariae ad orationem prostratae. Cum autem episcopus advenisset, dicitur, civitatis episcopus, nomen Chlodulfus, venit ad monasterium praedictae Dei famula Modestae, quae interrogavit episcopum de sanctae Gertrudis habitu & specie; ejus eoque ipsam esse intellexit, quae sibi apparuerat. Chlodulfus episcopus erat tunc, non Trevirensis, sed Mettensis: unde Henrichenus in praemisso contextu legendum meritis censet, *Mettensis civitatis episcopus, non Trevisum, ut de suo addiderat vita sanctae Gertrudis verum interpolator, qui priorem locum sic reddiderat: Erat in civitate Treverensi sanctimonialis quidam, Modesta nomen, quae praeter carnis sanctae Dei genitricis Mariae.* Nunc dubium itaque quin legentis apud anonymum Gertrudis equalem: *Erat quidam abbatissa in monasterio Treverensi,* uti superius retulimus. Henrichenus tamen visum est legendum, in monasterio *Avallensi* seu Habendensi: quod tamen ad diocesim Tullensem spectat, non ad Mettensem. Retioenda proinde videtur lesio de Monasterio Trevirensi, quod interpolator explicat de

cur-

conobio sanctæ Dei genitricis Mariæ, cui Horreum monasterium dicatur erat. Jam ergo tum extitit Horrente monasterium; nec proinde condicere habere potuit Iuniam abbatissam, si hæc Dagoberti secundi filia fuit, sed potius inflaturicem. Sane inter Romanenses antiquitas vix, ac ne vix quidem locum Modestæ per id tempus invenias. Prima siquidem abbatissa fuit Blasphedia: secunda, Cæcilia, alio nomine Clara, que in seculo Godeberga dicta fuerat: tertia Tetra, cognomento Gebetruda, cui sancta Perpetua successisse dicitur. Hæc ex superioribus libris videntur explorata. Nihil minor vulgates ejus loci abbatissarum indices, quos mendosissimos esse constat. Immo vitam litteris mandavit seculo undecimo Theodorus abbas monasterii Epternacensis, cui loco pia virgo multa prædia donavit. Hæc nobili & egregie indolis Hermanno comiti desponsa, in dotem multas possessiones in *Tirasio* (*) seu Teotacia, aliisque locis accepisse fertur: at, sponso ipsâ die nuptiarum immaturâ morte præcepto, non alium a Christo sponsum deinceps voluisse; atque, annoente patre, quicquid ex hereditate paterna, maternave, aut ex dote sibi alienata contingere poterat, edificandis sanctorum locis contulisse. In primis verò ejus munificencia effulsit in extruendo seu inflaurando monasterio beate Mariæ apud Treviros in suburbano loco, qui Horreum dicitur: quem locum fundis, prædiorum, & amplissimis redditibus ditavit, aggregato ibidem numero coetu sanctimonialium, quarum abbatissa facta est. Extat apud Henichenium in libro secundo de tribus Dagoberti ejus argumenti diploma Dagobertinum, sed mendosum, quo res compitis sue regatæ, monasterio in Treverica valle, in honore sanctæ Dei genitricis ab Irmia filia sua constructo, & sanctimonialium congregacione decorato, plurimas villas, tum ex rebus proprietatis sue, tum ex aliis, quod Irmia ipsâ in Laudunensi episcopatu ab Hermanno sponso in dotem acceperat, concessisse fertur anno quinto regni Dagoberti: quod diploma, quicumque tandem sit, valet saltem ad designandas possessiones antiquas monasterii Horrentis, quod a secularium canonicarum statu nuper ad monasticum denovo conversum est.

Sub idem tempus pûssima virgo Bellendis in Morfellenfi parthenone monasticum habitum suscepit. Pater ejus Odalarus comes apud Antuerpienses, genitrix Notza seu Nonna, beati pontificis Amadi germana foror. Bellendem a patre exhereditatis tradunt, quod patris leprâ affecti scypho non prius possit eum usa esse, quam scyphum aquâ purgasset; quo facto iratus pater Nivallam petiisse, & ad sancta Gertrudis templum, quicquid prædiorum & servorum ancillarumque habebat, cum cæcis & ramo, culcitraque manubrio albo instructo, (quod genus traditionis apud veteres solemne erat) donavisse fertur. Sic Bellendis facta exheres, in conobio Dei genitricis Mariæ, quod in vico Morfella prope Teneramundam oppidum situm erat, sacri velaminis habitum suscepit. Huic monasterio S. Gudila virgo principum dedit, que Wigeri ducis, sub quo vivit Odalarus Bellendis pater, & Analsberge filia erat. Acceptâ morte patris Bellendis permittente monasterii matre, Merbecam perrexit, quæ Brabantie vicus est in diocesi Mechliniensi, haud procul a Ninovia Flandrie oppido, patris funus curatura, cujus corpus in ecclesia beati Petri ab eo constructa sepeliendum curavit. Ibidem reliquum vite pia virgo egregit ob vastationem monasterii Morfellenfis a barbaris factam, nihil eo in loco de pristino instituto remittens. Quippe in laudibus Dei assidue, cilicio continuè usa dicitur; jejuniis sic dedita, ut bis tantum in hebdomada, præter dies dominicos & apotholorum sollempnitates, reficeretur; nec unquam carnes, rarissimè pisces, ad cibum adhiberet.

Hoc ipso anno Heddius seu Hædda creatus est episcopus, ut in chronologia Saxoniae Hædda adjuncta legimus. Ante episcopatum monachus fuerat & abbas, restantem Willielmo Malmesburiensi monacho; alias ab Ælia Stracanehalensi monacho, qui Dorchesterie in provincia Merciorum episcopus a Wilfrido post Theodori obitum ordinatus apud Bedam (a) memoratur. Alia fuit apud occidentales Saxones Donicestria urbs episcopalis, cui post Leuthericum Heddius a Theodoro perfectus est. Is est Heddi abbas, qui Leutheri decessoris sui litteris pro Maildonsi seu Malmesburiensi monasterio subscriptis reperitur: ex quo intelligitur, ejus monasterium apud occidentales Saxones extitisse. Glastoniensis Heddius accenset Willielmus, testatur, ipsius nomen inter aliorum præclarorum virorum & abbatum nomina olim ibidem in pyramide insitum fuisse. Theodoro Cantuariensi episcopo familiaris fuit Heddius, cui ille Penitentialia nuncupavit, uti intelligitur ex subiecto rythmo, qui penitentiali Theodori in membræneo codice collegii Corporis Christi Cantabrigieensis præmittitur in hunc modum:

ANN. GRÆG.
676.

(*) *Le Tiers-âge.*

LXVII.
Bellendis
monacha.

LXVIII.
Hædda episcopus Dorchesteriensis.

(a) *Hædda* 4.
" 23.

ANN. CHR.
476.

*Te nunc, sancte speculator,
Hædi, per præfili precor,
Pontificum ditum docor,
Pro me tuo peregrino
Fractæ funde Theodoro.*

LXIX.
Glastoniense
monasteri-
um.
(a) Monast.
Anglic. hist.
p. 122.

Obscura est origo monasterii Glastoniensis seu Glesloniensis percelebris, in regio-
ne occidentalium Saxonum positi, cujus loci viris illustribus Willelmus Heddum an-
numerat. Primus ex Anglis locum rexit Brithwaldus, cui quidam fecit (a) do-
nationes rex Kneowalchus, quem Birinus, primus occidentalium Saxonum antistes,
Christi mysteriis inbuit. Post Kneowalchi mortem, quæ anno hujus seculi sepeu-
gesimo-secondo accidit, Sexburga ejus conjux anno uno regnum administravit; &
post eum Efwirius, ex chronologia Saxonica, ubi hoc anno decessisse memoratur.
Hunc excepit Kenewinus, qui, promotus in archiepiscopatum Berwaldo, ad peti-
tionem Hædæ Westsaxonum episcopi & monachorum Glastoniensem, Hengilum
abbatem ibidem anno sepeuagesimo-octavo constituisse dicitur in Monacho Anglo-
cano. Verum id stare non potest: tum quia Theodorus sedem Cantuariensem te-
nuit ad annum nonagesimum: tum quia Brithwaldus ejus successor, non Glastoni-
ensis monasterii, sed Ræculsenæ abbas erat, ut suo loco videbimus. Berwaldo Ken-
twinus Glastoniæ ab omni servitio liberam præstitisse fertur, ejusdemque loci sta-
tutibus suis concessisse eligendi & constituendi sibi rectorem secundum regulam sancti
Benedicti. Post annos regni novem in cimiterio monachorum sepultus, pyramide
ad ejus sepulcrum excelsa, Cedwallam habuit successorem: cui successit Ina,
Glastoniense monasterium ex integro ædificavit, primus ejus auctor ob id a nonna-
lis creditus.

LXX.
Abendonien-
se.
(b) Hist. p. 97.
& p. 122.

Kentwino tum regnante, Abendonienſe beate Mariæ monasterium condi-
tum ab Heano (b) viro sancto, qui fundum a Ciffa subregulo, patroo an-
avulo suo, impetravit. Locum hunc ante incolere cœperat vir quidam pius, nomi-
ne Aben, qui postea in Hiberniam fecerat. Hinc Abendonie appellatio hæsit, cu-
jus frater aut Yarnum flavium erat. Heani fecer, nomine Cilla, fratris exemplo,
in honorem sanctæ Crucis & sanctæ Helene, multis sanctimonialibus ibidem aggrega-
tis, quarum ipsa mater & abbatissa exiit. Post mortem ejus sanctimonialis Wit-
tehanum transiit, demum bello inter Offam regem Merciorum & Kneowillum re-
gem occidentalium Saxonum exarscente, hac illacque dissipata, cum locus ad
extruendam arcem esset occupatus. Effosso Cille virginis loco, crux ferrea su-
per ejus pectus reperta, quæ cum magna religione æstervata fuit in ecclesiâ Aben-
donienſi. Hoc monasterium in longum habebat centum ac viginti pedes, in orbem
dispositum. In circuitu cellule duodecim, cum totidem oratoris, muro cinctæ erant,
& in singulis cellulis singuli monachi præter abbatem, seorsim manducantes & doc-
mientes. Nulli monasterii portam egredi licebat, nisi pro maxima necessitate aut
utilitate, ex permisso abbat. Feminis illuc aditus prorsus interdictus. Monachis
nigri panis pro veste erant, sed absque stamineis. Pellicie in hieme concessæ: in
præcipuis festivitatibus cuculla sericeæ. Jacebant monachi super cilicia, catinis co-
operatis utentes. Nullus carniū cūs, præterquam in gravi infirmitate. Erat jux-
ta monasterii portam domus pro locatorio, ubi cum exteris, si quando adventis-
sent, colloquerentur. Diebus dominicis ac festis simul conveniebant in ecclesiâ,
missæ sollempnia celebraturi; postea simul recessuri. Hæc disciplina erat Abendonien-
sium monachorum sub Heano abbate. Successores ejus Conanus, & longo post in-
tervallo Rethanus episcopus Merciorum. Eius tempore Andreſiam insulam, quæ
monasterii possessio erat, viri quidam divites incolere cœperunt, monastico habitu
suscepto, sed sibi reservatâ possessionum suarum administratione, quæ post eorum
obitum Abendonienſi monasterio proveniebant. Hujus insulæ amonitate capax rex
Offa, regis ades ibidem extruxit, ac pro ea Rethano abbati alium locum con-
cessit. Hanc insulam postea Rethanus cedereit a Keowlfo rege, qui Abendonienſi-
bus libertatis privilegium largitus est. Ethelwulfus, Wintonienſis seculo decimo
episcopus, monasterio novum splendorem, novamque disciplinam attulit.

LXXI.
Cuthbertus
in Farne soli-
tarius.

Postquam Cuthbertus in Lindisfarneſi monasterio per multa annorum curricula,
inquit sedes, id est duodecim annos, cum fratribus loci communem vitam duxisset,
subit animum privatæ ac solitariæ vitæ amor, & cum abbatibus fratrūque gratia,
primò quidem in secretiore monasterii locum secessit, ubi cum inviolabili hoste
ratione ac spūis singularis aliquamdiu decertavit: dein majore aggressus, remotio-
nem ab hominum consortio locum certaminis adiit. Farne dicitur, insula, me-
dio posita in mari, aliquot passuum millibus a Lindisfarne seposita, ubi cellulam
sibi

sibi & oratorum extruxit. Cellula pene rotundi operis, a muro ad murum quatuor vel quinque pericarum longitudine distenta erat, eisque muris exteriori longitudine stantibus hominis altior; interiori excelsa rupe multo altior, ad cohibendam oculorum lasciviam, ut pius incolae nihil præter caelum posset intueri. Murus ipse non ex secto lapide vel latere aut ex cimento constabat, sed ex impositis lapidibus & rudi cespere, quem e proximo loco fodiendo sublebat. Cellulae culmen lignis informibus & feno tectum erat, uti & oratori, rudi a cellula pariete separati. Ad portam insulae maior domus erat, in qua visitantes eum fratres excipi possent ac quiescere, nec longe ab ea fons eorum usus accommodatus, cujus similitudinem in rupe sua faxosa suis ac fratrum precibus a Deo impetravit. Hoc in loco vixit aliquot annos Cuthbertus, ita solitarius, ut tamen adventantes fratres quandoque exasperet, eorum pedes aqua calida lavare solitus, dum ille vix post unum mensem, aliquando nonnisi post annum, redeunte paschali sollempnitate, propter locum non potum, qui in cana Domini fieri solet, tibialia pellicea deponeret. Deinde, fervente, maiore perfectionis studio, in cellulam ita se reclusit, ut rarum cum adventantibus colloquium haberet, & quidem per fenestram, primam apertam, demonstrat oculos, quam nonnisi dande benedictionis, vel certa cupisam necessitatis gratia referabat. Ille principio permodicum ab adventantibus panem in victum suum accipiebat, postmodum proprio manuum labore sanctorum patrum exemplo vivere statuit, acceptis instrumentis ad excotendam terram, & tritico ad ferendum. Veram seminata verno tempore terra, nullos usque ad medium æstatis fructus ferabat. Unde visitantibus se de more fratribus: Forsitan, inquit, aut telluris huicque natura, aut Dei voluntas non est, ut hoc in loco mihi tritricum nascatur. Asserte rogo hordeum, si forte illud fructum possit facere; in aliis, satius est mihi reverti ad eorum fratrum, quam alieno hic labore sustentari. Aliam hordeum, intempestive licet seminatum, fructum copiosum dedit, sed insatiablem feretum volucres depasciebant, ad quas ille, ut jucundo suo more fratribus posita retulit: Quid tangitis, ait, feta, quæ non ferilis? an forte vos plus me opus habetis? si tamen a Deo licentiam accepistis, scite quod ipse permittit: an autem, recedite, neque ulterius aliena ledaris. Dixerat, & ad primam iubentis vocem universa illa volucrum multitudo recessit, nec ulterius comparsit. Non solum autem aeris, ait Beda, sed & maris animalia, immo & ipsum mare, sicut & aer, & ignis, viro venerabili perbuere obsequium: quod ille exemplis probat. Nec mirum sancti. Qui enim Auctori omnium creaturarum fideliter & integro corde famulatur, non est mirandum, si ejus imperiis ac votis omnis creatura deserviat. At nos pericunq; idcirco subiecta nobis creatae dominium perdidimus, quia Domino & Creatori omnium ipsi servire negligimus.

Consuebant ad virum Dei multi, non solum ex proximis Lindisfarnensium finibus, sed etiam ex remotioribus Britannis partibus, famæ virtutum ejus excitati, qui vel sua, que commississent, errata, vel demonum, que parentur, tentamenta contingeret; vel certe communia mortaliis, quibus affigerentur, incommoda & adversa exponeret, a tante sanctitatis viro se consolandos ac relevandos sperabant. Nec eos fallere spes. Nullus enim ab eo absque consolationis gaudio recessit: nullum dolor animi, quem illis attulerat, redeuntem comitatus est. Ita vero se universorum necessitatibus accommodabat, ut mixtos præ exhortatione refoveret, assiduis gaudiis vite celestis ad memoriam revocaret; tentantis sibi pro remedio adhibendam doceret. Atque, ut ne privata & solitaria ejus vita imbelles fratres ad idem vite genus amplectendum induceret, hoc eis crebrius solebat intimare, ut ne ipsius institutum quasi quiddam sublime admirarentur; sed contra cœnobitarum vitam potius suspicerent ac persequendam ducerent: quippe qui abbas in omnibus subiciantur imperio; cujus ad arbitrium cuncta vigilandi, orandi, jejunandi atque operandi tempora moderentur: ex quibus plurimos sanctimoniam & prophetie dono insignes, in his venerabilem Boilium Maistrofensem monachum & præpositum, sibi notos fuisse testabatur.

Anno septimi sæculi septuagesimo-septimo Adeodatus papa & vivis exstetit v. Valentinus Julius: in cujus locum post menses quatuor successit est Donus, domo Romanus. Is, cum in monasterio Romano, quod Boerianum vocabatur, monachos Syros, Nestorii errore deprehendisset; hos in diversa monasteria distribuit, eorumque loco substituit monachos Romanos, id est Latinos, Romanis ritibus ac regulis addictos. Nec plura de hoc monasterio, quod Boerianum hucusque dictum erat a Boetio auctore.

In Gallia interius Ebroinus furere pergebat, nec amicis parcens, medium inimicis.

ANN. CHR.
496.

LXXII.

Quis ad se
veniensibus
dat moria.

ANN. CHR.

497.

LXXIII.
Adeodatus
papa successit
Dono.

LXXIV.

Adalricus
na Refus us:
disa.

ANN. CIL.
677.

(1) *Brick, m.*
p. 101.

(1) *ibid, p.*
104.

(*) *Gomph.*
(*) *la Supp.*

Stabulensis
abbates.

EXXVI.
Harenensis
monasterii si-
gno.

en. Ad hos everrendos & vexandos usus est in primis Waimere Campanie duc-
ee, & Adalrico iidem duc. Et Waimere quidem ob malefacta promerit ad
episcopatum Trecentem, sed postea sibi suspectum & inivsum e medio subulit:
Adalricum vero, Provinciae patriciarum ambientem, in Austriam fugere coegit.
Tum eius bona regio sisco adjudicata; quae Theodericus rex Besaceni Burgundie
monasterio attribuit; dato diplomate in gratiam Waldaleni abbatis mense Septem-
bris, anno quarto regni sui. Consecrationis causa in diplomate (*) haec suggerit-
ur, quod Adalricus dux, Deo sibi contrario, regi infidelis apparuisset, leque
Austriam confocisset, qui tum cum Neustrassii bello decertabant. Tunc enim
accidit id, quod in libello de vita sanctae Salaberge abbatisse legitur, ut ci-
vile bellum inter reges Francorum, Theodericum, & Dagobertum, de finibus
regni moveretur; adeoque, vicinis quibusque locis vastatis & depopulatis, vil-
lae, aedes etiam sacrae, immo ipsa, pro nefas! sanctorum corpora legal cre-
marentur: cuius rei provida & praestigiis Salaberge, monasterium virginum, in
finibus Lingonum a se conditum, longe ante cum suis defugerat, & in munifi-
simam urbem, Lugdunum-Clavatum, se receperat. Itaque quod Adalricus Ebroini
metu in Austriam refugisset, id in crimen rapuit Ebroinus, ejusque bona publi-
cari curavit: quae omnia Theodericus rex liberaliter assignavit, ut mox dicebam,
Fontis-Besuae monasterio, ubi tunc Waldalensis abbas adhuc praerat. Ejus tem-
poris, ait Johannes Beshensis (*) chronographus, monasticus ordo maxime floruit,
& sub ejus successoribus florecendo, Ercolio & Syranno, qui paternos ejus mores
in regulari institutione imitari sunt. Verum, in muneris, ea iterum conversio fac-
ta est, ut monasterium perditae cuidam feminae Anglae, non custodiendum, sed
diripiendum traderetur.

Præerat hoc tempore monasteriis Stabulensi & Malmundariensi Goduinus ab-
bas, cujus rogatu Dagobertus Antrafoorum rex donationes quasdam praedictis mo-
nasteriis, a Sigiberto patre suo factas, confirmavit kalendis Augusti, anno regni
sui quarto. Regi quippe suggererat vir venerabilis Goduinus abbas de monaste-
rio Stabulae & Malmundario, dominum & gentiorem ejus Sigibertum regem
sancto Remacio ad usus eorum monasteriorum contulisse, quidquid sui joris esset
in Germiniacio (*) villa pagi Remensis, & in Comaria super fluvio Suppia.
(*) (*); perebatque, ut Dagobertus easdem donationes ratas haberet: quod prin-
ceps facile annuit. Haec comobis post sanctum Remacium abbatem primum re-
xerat Theodardus ante episcopatum, tum Papolenus seu Babelenus, & Sigoli-
nus, in qui Landebertum episcopum in Stabulensi monasterio excepit, successorem
sortitus Goduinum, qui sancti Remacii corpus ex oratorio sancti Martini, quae
modò parochialis ecclesia est, in principem sancti Petri basilicam transtulit, le-
banque seu tumulum ejus auro & argento ornandum curavit.

Ad annum etiam quarum regis Theoderici referenda videtur origo monasterii
Harenensis, diocesis Constantiensis, haud procul ab oceano, modo cellae seu prio-
ratus sub titulo sancti Petri de Harno. Frodo mundus episcopus Constantiensis in
Neustria, in vulgatis indicibus dictus Romundus, hujus monasterii primus condi-
tor fuit, uti differet probat inscriptio triplex, ibidem sub altari murali re-
peta: paucos ante annos, id est, anno superioris saeculi nonagesimo-tertio, qua-
drato trimum pedum lapidi insculpta, cum crucis signo in medio & in quatuor
angulis.

Prima inscriptio superficiem lapidis tribus versibus occupabat in hunc modum:

CONSTANTIANENSIS URBS RECTUM DOMINUS
FRODOMUNDUS PONTIFEX, IN HONORE ALMAE
MARIAE GENETRICES DOMINI HOC TEMPLUM, HOCQUE
ALTARE CONSTRUIT STABILITE, ATQUE DOMU DEDICAVIT
MENSE AGUSTO MEDIO, & HIC PRIMUM CELEBRATUS
DIES SIT PER ANNOS SINGULOS.

Secunda inscriptio in exteriori margine superioris lapidis quatuor iidem versibus;
toidemque in inferiori tertia habebatur, ex quibus sequentia tantum exscriptae
sunt.

(*) *V. suprad.*

ANNO CILXXX.
EIII. (*) AN. REGNANTE THEODORICO REGE
IN FRANCIA HOC CENOBIVM CINGKIT. PATRAVIT
CAUSAS QUAEM PULCHERRIMAS, NEC AMOS SUNT INVASE
VOLUNT ... & MARIAE AASSISIMA CUM ITIA VIVANT

ET EVULSUNT IN AETERNA ERGULA. PRIMUS
CEPIT STRUERE MONASTERIUM DOMNUS PONTIFEX
ASENT CULAM PASTORALEM IN AMORE DOMINI SUARUM
OVIUM PASCUA PERPETUA CHORO NEXAS VIRGINALE
SUMMA. IYM LOCUM SEX CONCESSIT AD ITUM CENSIUM.
IPSE ETENIM DOM. * FLUMINAS ATQUE CETERAS
FARM. ETINARI * NOM. ERO.

ANN. CHR.

677.

* domnus.
* f. Septima
in Eboraco.

Ex triplici hac inscriptione colligimus, Frodomundum seu Frotsmundum, Constantiensis ecclesiae presulum, hoc templum cum adiuncto cenobio virginum in honorem sanctae Dei genitricis Mariae extruxisse anno tertio sui pontificatus, quarto anno Theoderici regis, qui locum concesserat; & templum quidem dedicasse medio mensis Augusti, quo die Assumptio beatae Mariae recolitur: quem diem festum singulis annis recurrentibus celebrum esse voluit. Hamensis hic prioratus ab institutione sua beatus Petrus apostolus patronum agnoscit, idemque ab annis septingentia subiectus est Carnuteni abbatie sancti Petri ex dono Arefasti fratris Honoris, uxoris quondam Richardi primi Northmannorum ducis. Colitur apud Neustratios, qui olim apud Anglos maxime eidem colebatur, sanctus Frotsmundus, vulgo Frotsmundus, sub cuius patrocinio usque oppidulum & prioratus in diocesi Constantiensis, & in pagi Calatensis ecclesiis nominatur: sed quis sit Frotsmundus ille, incompertum, quem Offa Anglorum regis filium fuisse recentiores quidam, perperam dicunt. Facile crederem haud alium esse quam Frodomundum seu Frotsmundum episcopum Constantiensem, si de eius cultu constaret, aut veri simile esset, ejusdem cultum ad Anglos propagatum fuisse.

S. Frotsmundus
des.

VERUM, his omnia, in insulam Britanniam non vocat tempestas in Wilfridum.

Eboracensem episcopum potero anno excicari, cuius anni mensis Augusti cometa coepit apparere, & per tres continuos menses, teste (a) Bedae, conspicua fuit, excessum radiantis flammæ quasi columnam ab horis matutinis praefrens. Florebat per id tempus Wilfridus, unus Northumbroreum antistes, non minus seculari gloria & rerum opulentia, quam virtutibus & sanctitate insignis. Erant ei magnificæ sedes, totum clientium frequentia, qui regalibus vestimentis & armis induti eidem obsequabantur. Multa item cenobia ab eo vel condita, vel instituta, cum innumeris monachis parebant, adeo ut regiam pompam per se ferre videretur. Ad hæc Etheldrith, Egridi regis quondam uxori, nunc piissime abbatissæ, valde familiaris erat, quæ omnem vite suæ rationem fingeat ad ipsius consilia. Hæc omnia graviter ferens Ermenburga, quam Egridus post Etheldrithæ fecerunt superduerat, magnam animi fecit invidiam, viroque suo cum susceptione & invidiam reddidit, quasi ei nihil præter regium nomen decisset. Optimum itaque consilio regi visum est ad minuendam ejus potestatem, si ejus parochia in tres episcopatus divideretur. In hujus consilii assensum rex & regina Theodorus Cantuariensem numeribus facile pertraxerunt. Duo in Wilfrido absenti & inconsulti locum ordinati ab eo episcopi ex monachis, Bosa, qui Deiræum seu Eboracensem, & Eara, qui Berniciorum septentrionalem provinciam gubernaret; prior Eboraci, postea in Hagustaldensi seu Lindisfarneensi ecclesia cathedram habens episcopalem: quibus tertius adiunctus episcopus in provincia Lindisfarorum, quem Egridus nuper, superato Wilfrido Merciorum rege, obtinuerat. His commotus Wilfridus, regem & archiepiscopum adit, de injuria sibi facta expostulat, & se inaudire & innocentem non solum episcopatu, sed & rebus suis spoliatum graviter queritur. Illis ad hæc nullum ei crimen se obicere, sed tamen quod factum esset revocare se nolle affirmantibus: ipse cum coepiscoporum suorum consilio, ad sanctum apostolicum appellavit; tunc conversus ad aulicos sibi illudentes: Hoc anni, vestigio, inquit, die, cum tunc ridetis meam, quæ ex sola invidia facta est, condemnationem, tunc per consensum & morem amara febri; quod sancti antistitis vaticinium completum est, Elfino Egridi regis (b) fratre, ipsi die, recurrente, cum summo consensu doloris oculo in gravi prælio, quod cum Etheldritho Merciorum rege confertum fuerat. Discedurus ex Britannia Romanam Wilfridus, multa militum monasteria sub manu novorum episcoporum relinquebat, omnes maxime ac lugentes, ejusque itineris prosperum Domino successum precibus omnibus commendantes. Contra ejus adversarii cum æstia profecturum, & ad Quentovicum portum oceanum transiitum appulsum exultantes, nuntios ad Theodericum regem Francorum, & ad Ebroinum prefectum palatii, quem Eddius-Stephanus Efrancorum imperator dicitur vocat, cum muneribus præmierunt, ut cum vel in exilium longius obligarent, aut ex his ejus sociis universa substantia spoliarent. Nec difficile fuit

ANN. CHR.

678.

LXXVII.

Wilfridus epi.

scopi eborac.

(a) Beda l. 4.

c. 5.

(b) M. & A.
c. 11.

ANN. CHÉ.
678.

id eis persuadere: quippe cum Wlfrido Dagoberti ex Hibernia in Austrum redi-
tum, ac in patrem suum restitutionem advenisset. Fortè accidit, ut eodem tem-
pore Wlfridus episcopus Liciedensis ab Ethelredo Merciorum rege, quod Eg-
fridi partibus favisset, sedè sua expelleretur. Ambo itaque episcopi, Wlfridus &
Wlfridus, parum fere invariam passi, sedè apostolicè appellati: eodem tempore
in Galliam transierunt. Prior Wlfridus cum litus Gallicum attigisset, in ma-
nus incidit expositorum, quos Theodoricus & Ebroinus ad comprehendendum Wl-
fridum disposuerant. Illi similitudine nominis decepti, Wlfridum pro Wlfrido
comprehendunt, & comitibus ejus occisis, rebusque ablatis, nudam abire passi
sunt: qui Eadbertum se concilii, in cenobium a Ceadda episcopo institutum,
ibi que sanctissimè reliquum vite exegit. At Wlfridus, quem inimicorum suorum
consilia & insidie non latebant, secundo vento proventus in altum, prois in-
curum obvetis, in Frisiam prosperè cum suis omnibus appulit, exceptisque ab
Adalgiro rege & populo, etiam paganos perquam honorifice, ibi totam hienem
exegit. Nec vana & otiosa illis sancti antistitis mora; nam Christi evangelium,
facultate a rege accepta, genti illi prædicavit, & multa Frisorum milia, eum
omnibus eorum principibus, christianis meritis intulavit, primo fidei fundamen-
to ibidem posito, super quod postea sanctus Willibrodus episcopus, in Ripensi
monasterio sub ipsius disciplina educatus, Frisicam ecclesiam edificavit.

Inter ea Ebroinus comperto se delitum esse, & Wlfridum in Frisia morari; in
Egfridi & Ermenegardi gratiam Adalgiro scriptis, ut vel episcopum ad se vivum,
aut ceteri caput mittendum coraret, pollicem plurima armorum milia, seu ut Ed-
dis verbis utat, *multam plurimam fiduciam armorum, pretium utique selectis, si al-
terutrum scilicet. At regulus epistolam, ipso Wlfrido audiente, cum perlegisset, in
frusta confecit, confectamque in ignem projecit, nuntius dicos: Sic revocum.*
Conditit regnum ejus cum vita disperdat, quicumque fidem amico datam viola-
verit. Ita nuntii pudore confusi, re infecta, ad Ebroinum reversi sunt.

LXXVIII.
S. Leodegar
ii exaspo-
ratio de mas-
tyrium.

Quam in Wlfridum exercere non valuit Ebroinus, hanc in sanctum martyrem
Leodegarium servitiam explevit. Eius quædam veloci præsidia fœcte oculi sanctissi-
mo antistiti evulsit, labra concissa, refecta lingua, cujus nihil minus usus & of-
ficium divinitus ei restitutum est. Jam biennium in Fificamensi monasterio exegerat
sub custodia Waningi viri illustis, cum in palatium filii subiret; & ne gratis
peniri videretur, Theoderico regi evannus suadet, Leodegarium Childerici regis
necne concilium fuisse, insistuntque ambo, rex & Ebroinus, ut hanc culpam ipse
agnosceret: quibus constanter respondit, se quidem hominem esse, & humanorum
delictorum nequaquam expertem: at tanti facinoris plane innocentem esse, suamque
innocentiam Deo magis, quam hominibus perpositam. Aderant in palatio plurimi
de more episcopi, quibus in unum convinire, & de Leodegarii causâ sententiam
ferre mandatum est. Proventus in medium vir sanctus, postquam fœderis regi multa
futura prædixisset, tanquam reus in ordinem redactus est: ejus tunica sacerdotalis
a capite concessa, qui ritus exasporandorum episcoporum erat, ut in causâ Pse-
uxerati Rotomagensis factum Gregorius (a) Turonicus refert. Alio modo Dido
predeposcopus paulo ante Leodegarium, itidem in alia synodo episcoporum, & *san-
cta congregatione* expulsi fuerat, capite petros decalvato, ut lo eo coronæ sa-
cerdotalis insignis omnino abradere: qualem poenam monacho, infandi criminis
reo, Frustuosus (b) episcopus in regula prima decernit. Sic in ordinem laicorum
reductus Leodegarius, qui nunquam episcopatu dignior fuerat, quolibet Ebroi-
ni injuriis ac suppliciis opportunis & expositus, Chrodoberto comiti palatii custo-
diendus traditur, dato ex nomine regis mandato, ut quantocius hominem in va-
stra silve secretiori loco interficeret, ac mortui corpus in puteum proiceret, obru-
rato putei ore, ne quis mortuo honos haberetur. Mandato agrè accepto, Chro-
dobertus probatâ viri Dei sanctimoniam flexus, quatuor milibus ab Ebroino submis-
sis id exequendum permittit, plorante ipsius uxore, quod tam atrox mandatum
viro suo impositum fuisset. Hanc verò consolatus est Leodegarius, pollicens, ne-
cem suam nequaquam ei in maledictionem, sed contra in benedictionem converten-
dam, dum ipsa corpori suo sepulture honorem impediri careret. Tum in designa-
tam silvam adducitur a prædictis quatuor satellitibus, ex quibus tres ad ejus pedes
provoluti veniam & indulgentiam penant. Is verò omnibus, qui se veraverant,
bene precatur, gratias Deo agit, quod se hoc mortis genere dignaretur, cervi-
cem barbaro carnifici, Wadhardo nomine, qui quartus e ministris erat, præci-
piendam obtulit, sicque martyrium consummavit vi. nonas Octobris. Silva, in qua
interfectus est, hodie quoque sancti Leodegarii nomine insignis est in pago Arreba-
rensi. Chrodoberti uxor corpus sacrum in vicum ejusdem pagi Sarcium (*), quem
Baldericus in consilio Canezacensis episcopi & Morinensis locat, clam deportari,
&

(a) Greg. Tur.
lib. 10. c. 19.

(b) Frustuosus
pg. 4. 16.

(*) Sarcium.

ANN. CHIL.
618.

in quorum priori Chardericus quondam abbas, in altero idem quondam episcopus fuisset
dictus. Utrunque eorum post primum seque obijt venerabilis vir Magnualdus,
abbas monasterii de Tunfone seu Tunfole-vallis, quod ad honorem sancti Dionysii et
sancti Martini Chardericus, quondam abbas & episcopus, in proprio fundo edificavit
facti *valli sanctae regule*, ibidemque venerabilem virum Magnualdum abbatem con-
stituit rectorem. Quid factum sit illo Tunfoniae-vallis monasterio; an eo in loco pos-
situm fuerit, ubi modo abbatia Vallis-beatae Mariae quondam Cisterciensis iura-
bus dioecesi Parisiensis, nubi fateretur, futurum est. Chardericus autem in regni-

LXXXII.
Ambrosius
abbas S. Ger-
mari, aliquot
post eum.

be monasterii Diocenis iuculentur Chano, ne quæ uideatur. Et fancti Vincentii monasterium regebat Auctarius fœ Auctarius fanctæ Crucis et fancti Vincentii fanctæ regis, quibus confirmatur donatio ecclesiæ de rebz suis in Altiruti pagz f6 a Galterio quodam, fratre Godæ, de rebz suis in Altiruti pagz f6
tit, quibus nota: Fraxinum cum ecclesiâ; Caidunum cum ecclesia d6
monasterii Morialis confectus super Chroam fluvium; Grægidum, Dolum cum ecclesia domni Germani; Agestemonem cum ecclesia, vel quicquid ultra Ligerim, possidere videbantur: ita videlicet, ut post obitum Galteri, si Goda eius con-
tax superfluis esset in corpore, Deo sacra factæ, et in ecclesia domni Morialis cum, cum puelis Deo sacratis quatuor plures ibi afficeretur. Duo defuncti. Hoc pulcherrimum monasterium, quod a Goda matrona in villa Cassano juxta ecclesiam sanctæ seu fancti Morialis conditum fuit, processu temporis redactum est in episcopatum parthenonem Beatz Mariæ apud Lemoricaz februum, qui a vico Caldis seu Caldunulo vulgo nuncupatur Coude-le Monast, sive in vicinis Bruiat-ville, vulgo Prailly-Ville, tunc cinctus infra Oblicum oppidum vulgo le Blanc-en-Berry in limite pagi Pictavenis. Idem Auctarius episcopus perseveravit ad annum septimum-decimum Theoderici regis, quo auctoritate Vandensium viri Italiz, que conjunguntur decem Theoderici regis, quo auctoritate Vandensium viri Italiz, que conjunguntur
Ercanberti, viroque, in pago Doraceno, et Norvolum in Andegavino do-
navimus. Auctarius domni Vigoris vel domni Germani, ubi vir venerabilis do-
masti Auctarius abbas preerat. El jam successerat Waldomeres abbas antost
Chadberti regis tertio, id probantibus ejus litteris commutationis factæ cum quodam Adalrico de nonnullis rebz, in villa Maurillio sitis. In veterino necrologio fancti Germani notatur x kalendas Maii defuncto Wandmeri abbati, qui defuit Cellas (*)

© La Caille.

[illegible]

ANN. CHÉ.
679.

LXXXIII.
S. Arandi e
piscopi obli-
tati.

Postero anno humanis creatus et sanctus Amandus episcopus in Elnoenadi in
Scarpum monasterio, quod postremis diebus suis annis ipse rexit, Per id tempus
accidit, ut preposito monasterii Chrodegodus, qui forte in quadam vicina cella
residebat, vehemens et violentus in usus fratrum devehendum transiit jaceret. Hic
etiam quodculorum defectum mandato patris obtendens, cum factum excusationem
ad eum vellet pergere, subito in paralyim incidit, ut nec manum, nec postremum
membrum valeret. Scaphae lingue impoluit, Elnoenem venit, cum Amandus
ad eum accessit, et infirmicula admonuit vite sanctus, subridens dixisse
ferat.

ANN. LIII.
433.

nacho, Done suffectus ab anno superiori. Indieta statim ab ipso synodus sancti
 144. Annorum episcoporum & presbyterorum amplius quinquaginta in basilicam Sal-
 vatoris, quæ Constantiniana dicitur; unaque omnium sententia fuit, Wlfridum
 nullius sceleris aut facinoris convictum, immo procul innocentem, non canonice
 145. et, sed insulte gradu dejectum, ob modestiam merito laudandum esse: quippe
 qui, contentiosis pretermittit, causæ suæ cognitionem ad apostolicam sedem
 146. reuoluit. Adulatus in secretarium Wlfridus, petitionem suam sacro cunctis re-
 legendam obtulit, cuius hæc summa erat. Se humilem & indignum Saxoniæ
 147. episcopum ad hoc apostolicum fastigium, tamquam ad locum munitum, simul
 148. sinumque cuiusvis praesidium, accessisse, ut causæ suæ iustitiam ejus cognitioni
 149. subiceret. Sibi, nullâ culpâ in se inuictâ, nedum probatâ, creptum episco-
 150. parum, quem per annos amplius decem pro modulo rexerat; traditumque tribus
 151. invasoribus, qui contra canonicas regulas ac definitiones, in conventu Theodori san-
 152. ctissimi archiepiscopi, & quorundam aliorum episcoporum ei adhaerentium, se
 153. non acquiescente promoti sint. Ceterum quid causæ fuerit, ut Theodorus san-
 154. ctissimus archiepiscopus eo deveniret, malle se dissimulare eo ejus reverentiam,
 155. & de honore sedis apostolicæ, quæ cum in Britanniam direxerat. Paratum se
 156. esse ad excipiendam ab apostolica sede siue destinationis, siue restitutionis sen-
 157. tentiam: at si in præteritum episcopatum restituendus sit, precari, ut episcopa-
 158. tus invasores ex occupatis parochiis synodali decreto pellantur; & quidem
 159. in ipso provincia præfules augere synodo visum fuerit, tales elegantur ex ipso
 160. ecclesiæ clero, quales congregatis episcopis eo honore digni viderentur, ut
 161. non ab extraneis & alienis novæ ecclesiæ regantur, sed a domesticis, cum
 162. quibus manus concordâ Deo deservire possit. Placuit Agathonis papa, atque
 163. universæ synodo Wlfridi iusta modellaque petito, eaque consummati omnium de-
 creto admittit, sanctique est. Habita fuit hæc sub Agathone synodus mensis Oc-
 164. tobris, indictione septimâ, anno vicelesimo Constantinensi augusti, quæ novæ præsentis
 165. anno conveniunt. Ea præterea, non tantum dimissus est in patriam Wlfridus, sed
 166. pontificis iussu per quatuor amplius menses Romæ permansit. Præter ea in exam-
 167. plari hujus synodi apud Spelmannum, statum legitur inter alia, ut in Britan-
 168. niam insula duodecim constituantur episcopi, computato archiepiscopo, qui eos ca-
 169. nonice ordinet, eâ conditione, ut nullus ex his in alterius jura quicquam aggre-
 170. diatur. Deinde ut Theodorus archiepiscopus universalem illuc synodum congreget,
 171. in qua de ecclesiasticis statutis, eorumque observatione diligens inquisitio fiat. Id-
 172. circo synodus virum prudentem & ecclesiasticâ doctrinâ rectè imbutum illuc diri-
 173. gendum consulit, qui Theodoro & consilio futurus sit, & adjuvamento tel bene-
 174. gerendæ. Electus ad id officium venerabilis Johannes, archicantor ecclesiæ beati Pe-
 175. tri apostoli & abbas monasterii beati Martini, qui synodi Romanæ sub Martino
 176. papa contra Monothelitas habuit exemplum Theodoro deferret.

XXXXV.
Biscopos Ro-
manos tunc
petit.

Eodem tempore Benedictus, cognomento Biscopus, ex Britannia quantum iter
 Romam, cum Ceolfrido collega suo, aggressus (quæ quinta illuc ejus profectio erat,
 nam in secundo e Britannia discessu his Romanæ petierat:) plurimâ ecclesiæ suæ
 ornamenta & munimenta ex urbe retulit, uberiori, quam ante, spiritualium bo-
 norum fœnore cumulatus. Nam innumeram omnium librorum generis copiam, pluri-
 musque sanctorum apostolorum ac martyrum reliquias, atque imagines beatorum Ma-
 177. xie, duodecim apostolorum, evangelicæ historiarum & apocalypsis advenit. Deinde ab
 Agathone papa cum Egfridi regis consensu ac favore privilegium accepit in gra-
 178. tiam monasterii sui, quo ab omni procul extrinseca irruptione tutum perpetuo ac
 liberum præstaretur, & libera eligendi abbatibus electio concederetur. Idem intra-
 179. rit in reditu socium habuit jam dictum archicantorem ecclesiæ beati Petri
 apostoli, Johannem videlicet Romanum monasterii sancti Martini abbatem, qui & mo-
 nachis suis, & Angli omnibus cantum Romanum, immo res ecclesiasticas tradi-
 180. ret: quod Johannes non solum in Wirmuthensi Biscopi monasterio, sed & in aliis
 pene omnibus ejusdem provincie fecit. Sancti Martini monasterium, cuius abbas
 erat, proximum erat basilicæ sancti Petri.

XXXXVI.
Egfridi regis
Abbas ob-
tinet.

Interim ad celeste regnum migravit sanctissima virgo Etheldreda, sponsa quondam
 Egfridi regis, tunc verò abbatissa Ellenis monasterii, post annos septem, quam
 abbatissæ officium gesserat. Virginis corpus sacrum, præter ipsa iussit, in loco
 181. cuncto compositum, & in communi cimiterio sepultum est. Decessit verò ex pelli-
 182. lentia, siue ex timore maxillæ, quâ incal, mellis tantisper habuit, ita ut con-
 183. valensendi aliqua spes videretur; sed post triduum ad locum perpetue salutis trans-
 184. lata est ix. kalendas Julii. Hoc morbi generis plurimum letabatur; solita dicere,
 185. se merito in collo ponderis morbi ac doloris ferre, in quo adulescenti supervacua
 186. monilium pondera gestaverat.

In

In abbatis officio successit foror ejus Sexburga, & ipsa sanctissima, olim conjux Erconberti Cantuariensis regis, quæ post annos ab illius obitu sexdecim, fororis corporis, profus incorruptum repertum, e cometerio in ecclesiam transferri curavit, & locum, novisque vestibis indutum, in maritimo loco reponi curavit, successit, item dum *monas congregavit, hinc fratrum inde sororum*, ait (a) Boda, *placuit circumspicere*. Sexburgam excepit filia ejus Ermenilda, uxor quondam Wifari Merciorum regis, quæ cum matre sua nova materteram Ethildridam condita est, relicto monasterio regimine forori suæ Werburgæ virginis, quæ in monasterio Hemburgensi sepulcrum elegit. Ethildridæ vitam scripsit Bedam Thomas Eliensis monachus sæculo duodecimo; & foræ etiam libellos de gestis sanctarum Ermenildæ & Werburgæ ab ipso laudatos, qui nondum in lucem prodierunt. In eodem Eliensi cenobio monastica vita in multis professionem fecit sub Ethildridæ Huna presbyter matris humilitatis & abdicantis, qui facile se antiquis monachis studio religionis æquaverat. Ethildrida mortua, cui præ cæteris familiaris erat & acceptus, ad quandam exiguam insulam, Eliensi proximam, secessit, ex ejus nomine Hunelam dictam, ubi procul a turbis perillam & tranquillam vitam exegit. Ejus corpus ibidem sepulcrum, postea Tornetiam translatum fuisse memoratur.

Eodem anno conignatur mox sancti Decolati, episcopi quondam Nivernensis, monasterii Vallis-Gallixæ auctoris, post annos decem a condito monasterio, anno verò septimo ab ipsa societate cum sancto Hildulfo episcopo, qui in suo Mediamonasterio reidebat. Ab eo tempore Decolatus hanc procul a fratribus suis in oratorio sancti Martini foras debebat, soli Deo vacaturus, idemdem tamen ad fratres liberantes accedere solitus. Moxe inhante, Hildulphus ad se consilium venire rogavit, ut sibi viaticum præberet, & mortuo os & oculos, manus & pedes componeret; simulque ut ei commendaret fratres ac discipulos suos, quos ipsi tantum parvi in omnibus parere jussit. His expleis, inter ejus manus animam sanctam Deo reddidit xxix. kalendas Julii, dominicæ die anni præsentis, ab ingressu ipsius in Vallem-Gallicam anno undecimo mediente, ut scribit anonymus monachus Vallis-Gallicæ, qui sæculo decimo vixit. Eius finis est quæ pax erat reverentis curatum est, corporisque sacrum in basilicam beate Dei genitricis Mariæ deportatum, ubi condigno cum honore terra mandatum est. Per viginti-ocho annos ac dimidium, quibus viro sancto superites fuit Hildulphus, ejus gregi sibi commendato sedulo invigilavit, per prepositos locum illum administrans, abbatibus sibi reservans officium, quamvis sui Mediamonasterii congregationi vice sua proprium abbatem præficeret. Et primò quidem ab ejus obitu anno locum sapius adire solebat, ibique ad sanctum corpus missarum sollempnia celebrare; ut Deum ei propitium redderet, si quid veteris macule explendum superederet; postea verò non nisi semel quotannis, ut vivente Decolato, illuc accedebat. Huic autem ad Vallem-Gallicam accedenti occurrebant sancti Decolati discipuli, patris ac institutoris sui tunicam præferentes, quam is reverenter excolabatur; idemque ritus fiebat in ejus reditu ad Mediamonasterium.

Sub idem tempus obiit Mummolus secundus abbas Floriacensis, post annos triginta regiminis; sepulchrum traditur Burdigalæ in ecclesia monasterii sanctæ Crucis, ut docet vetus epigraphum, ubi Mummolenus appellatur, in hæc verba,

HIC REQUIESCET BONÆ RECORDATIONIS (*)

HUMELI CHRISTI MUMMOLENUS,

QUI VIXIT ANNUS (*) CIRCITR SEPTUAGENTA.

APUD QUEM NULLUS FUIT DOLUS MALUS.

QUI FUIT SINE (*) IRA JOCONUS.

HOC SIT ACCIPIT TRANSIRE

SUB QUA VI. IDUS AGUSTAS.

QUI FECIT AUGUSTO (*) QUES SEPTEM.

ANNO VI. REGNUM DOMINI NOSTRI

CHLODOVI REGIS.

Hunc, dum in Hispaniam voti causâ tenderet, Burdigalæ mox intercepit tradens in monasterio sanctæ Crucis, quod proinde jam tum extitisset. Forè in illas partes profectus fuerat ad ordinandum proximum Regium monasterium, quod ante Nortmannorum tempora Floriacensibus subiectum fuisse instrumentum ejus relictis docet. Cerrè parum differunt Mummolus & Mummolenus, eodemque die conignatus legitur obitus Mummoli abbatis in pervefusa martyrologio Floriacensi, ante annos sexcentos scripto, his verbis: *vi. idus Augusti Burdigalæ depositus S. Mummoli abbas*; quo die in illa urbe, uti & apud Floriacenses, ejus memoria

ANN. CHR.

679.

Sexburga ei

successit.

(a) Boda ub.

4. 6. 19.

Monas sacer-

dot & mona-

chat.

XXXVII.

S. Decolati

episcopi ab-

bat.

Hildulphus

eius monas-

terii regis.

XXXVIII.

Mummoli

abbatis mox.

(*) recorda-

tione.

(*) annus.

(*) sine.

(*) Augustus.

ANN. CHR.
479.

histris celebratur. Ceterum monachos superiorem, hoc est sexto, saeculo Burgundiam extitisse intelligitur ex Gregorio Taronensi episcopo, cujus caput tricesimum-quartum libri quarti de *Burgundensi monacho* inscriptum est, lucernum quia ille rex Chlodoveus, cujus anno quinto Mummoleus obisse dicitur; an Chlodoveus rex ille fictitius, quem Ebroinus Chlotharii regis filium dicebat, & ideo locum Theoderici supponere volebat? Sanè ultra Theoderici principatum differri non potest Mummoli obitus, quem Chlodoveo ejus patre regnante aliquandiu abbatem extitisse, nec nisi annos triginta Floriacensibus praefuisse constat ex antiquissimo indice abbatum Floriacensium, desuante in Theodulfo: in quo Mummoli successores hoc patet recensentur. *Tertius abbas Landericus annis octo.* *Quartus abbas Ide annis novem & dimidium.* *Quintus abbas Auderannus dimidium annum.* *Sextus Flabertus annis tres.* *Septimus abbas Adalbertus annis viginti-novem.* *Octavus abbas Gerlo annis novendecim.* *Nonus abbas Medo annis viginti-annum.* Hic est Medo abbas, cujus tempore reutata fuit relatio corporis sancti Benedicti lo Casinense monasterium, & quidem pontificatu Zachariae papae, ut suo loco videbimus, hoc est, sub annum subsequens saeculi quinquagesimum: qua ex summa si annos sexaginta-tres, quibus Mummoli ad Medonem successores monasterii regimen tenuisse ex illo indice colligitur, eum primis Medonis abbatibus annis subduxeris, Mummolum paello ante hunc annum, id est, sexcentisimum septuagesimum-novum, decessisse facit admittenda.

LXXXIX.
ANNO VIII.

Hoc sexto anno, Theoderici regis sexto, contigit celebris visio Baronti monachi Longoretensis apud Bituricenses. Is nobili ortus progenie, post initum matrimonium, ad monachicum conversus, in cornobium Longoretense, quod a S. Sigismano in pago Bituricensi extructum diximus, una cum Aigualdo filio se recepit, cum Francardus abbas locum administraret. Forte aliquando, finis laudibus auscultans, cum ad lectulum venisset, repente febre correptus, & ad extrema anhelans, Aigualdum filium suum vocat, jubetque, ut ad se Eodonem diaconum accerret. Mox accurrit diaconus, sed Barontum jam fore exanimem & vocis expertem invenit. Tum pavore correptus, orare, aqua lustrali locum purgare: at Baronto extentis brachiis, clausisque oculis, nullus sensus. Hoc tertiâ convocati fratres, preces frequentant, & per totum diem psalmos ad Baronti lectum recitant. Tandem illis psallentibus Barontus, quasi & gravi somno excitatus, prima hac verba tertium ingeminat: Gloria tibi Deus. Interrogatus quid eo per id tempus factum esset, respondit: se, ubi post matutinas laudes in lecto se composuisset, subito sopore oppressum a duobus tetrâ demonibus correptum fuisse, sed a sancto Raphael archangelo liberatum, deductumque ad Dei judicium. Et primo quidem se pervenisse ad monasterium Millebecum, Longoretensi vicinum, cujus loci tum Leodosius abbas, tempore vespertini officii Raphaelem orantem, & monacho ibidem egrotanti bene precantem suspexit. Adductum inde ad primum portam paradisi, complures & fratres suis illis se vidisse diem iudicii prestolantes. Ibi Cornobolens & Frandolens seu Frandolus presbyteri; Ibi Austrisus diaconus; Ibi denique Leodosius & Ildo seu Ebbio fratres, omnes suo tempore monachi probatissimi. Praetergresso tertiam portam Ibi occurrisse unum e fratribus, nomine Cornobolensem, jam dudum mortuum, qui manserunt abbati suo Francardo, suo ab instantia nutritori, preparatam ostendit. Erat quippe Francardus Dei timens, acvalde pius, sacris lectionibus instructus, nutritor & doctor filiorum nobilium, per cujus religionem multae monasterio possessiones accreverant; & tandem longa infirmitate ad aeterna gaudia capessenda purgatus. Post quartam portam invenit Baudolens seu Betoicus, unus isdem e fratribus, qui aliquando contractus ad fores monasterii jacerat; corpique Barontum arguere, quod in Longoretensi sancti Petri ecclesia lumen nocte deficeret, & non per singulas horas arderet. Tum acclitus a Raphael sanctus Petrus apostolus, ut Barontum, sui utique cornobii monachum, vindicaret contra demonem, qui eum ad se pertinere contendebat, tum quia tres uxores habuerat, tum quia multa alia crimina perpetraverat. At reposuit beatus Petrus, illum episcopi peccata sacerdotibus confestim fuisse, penitentiam & elemosynas fecisse, denique, relicto omnibus, semetipsum Christo in suo monasterio consecrassse. At nihilo minus repugnans ad hunc demonem beatus Petrus in ejus caput vibrare voluit tres electi, quas in manu tenebat sub forma, quam inferis habebimus. Inde Ildonis fratris rogatu deductum ad Infernum, ibidem inter alios compunctissimè Wilfredum seu Wifolodum ac Didonem episcopos. Tandem ducem, Frannoaldo monacho, qui io puerili etate Longoreti decesserat, ad suum monasterium reductum fuisse. Hanc visionem prolixius scribere mandavit monachus anonymus, qui Barontum haec referentem audivit, contestatus omnia haec aësa fuisse viii. kalendas Aprilis, sexto anno Theoderici regis Francorum. Legent hanc visionem

finem saeculo nono Rasperus monachus sancti Galli, qui ejus meminit in libro de casibus monasterii sui. Estat tota hac narratio in codice Remigiano, ante annos octingentos elegantissime scripto, in quo exhibetur non semel pictus Baroneus cum veste monastica, qualis eo tempore gestabatur a monachis nostris extra divina officia, hoc est cum talari toga candidi coloris, & scapulari subnigro ad genua tantum pertingente, cum fasciis seu ligaculis ad utrumque latus. Haec Baronti effigiem hoc loco representare visum est, cum illa paulo diversa, in fomite basilicae sancti Albini apud Andecavos depicta ante annos sexcentos: ex quarum conspersione patet, ejusdem propensionem formae ad saeculum usque undecimum fuisse, apud nostros scapularis monastici formam, qualis saeculo septimo in usu erat. In illa tamen sancti Albini pictura, focus quam in Baronti figura, nulle apparent fasciae ad utrumque latus; quas nihilo minus ad saeculum undecimum usitatas fuisse a nostris, praeterquam forte apud Cluniacenses, ex eo intelligitur, quod Carthusienses principio tunc morem a nostris accepisse videantur: unde ejusmodi fasciam sancti Benedicti vitam appellaverunt. Baronti effigies est ea, quae prima hic notatur, ad dexteram intuentium in xs incisa.

ANN. CHR.
679.

Memoratur in superiori narratione Wilfredus, seu, ut Remigianus codex praefert, Wileododus & Dido episcopi: ex quibus Dido forte est Cabilonensis ille episcopus, cognomenso Desideratus, qui sanctum Leodegarium jussu Ebroici tantopere venerat: an autem alter sit Wileododus Bituricensis post Sulpicium Flum aelites, nec coningere velim, propterea quod vitae sanctitate praeclarus in Patriarchio Bituricensi laudatur. Sed est fortasse de eo Baronti visio intelligatur, tanti habenda non sunt hujusmodi somnia, quasi ad asserendam cujusquam sive sanctitatem, sive damnationem valeant. Haec enim plerumque accidere solent hominibus certis imaginationibus affectis, quae postea ipsi, sui ipsorum compotes redditi, pro visis indubitatis habent. Non tamen penitus rejiciendae sunt id genus visiones, quod plurima sapientum ad mores, tum ad historiam pertinentia contineant. Et forte ejusmodi narra-

Visionem ejusmodi quae in auctoritate

ANN. CHR.
879.

Baroni se-
cū in Ita-
liam.

XC.
Desiderius e-
jus facies, e-
jus Deside-
rio monacho
Longoroten-
si.

Baroni ob-
itus & exili-
um.

XCII.
S. Petri 1799
clavis.

(a) ib. 16.
non-17.

(b) *Armen-
Laur. parisi.*
p. 13.

(c) *ibid. p. 86.*

(d) *ibid. p.*
46. de 16.
(e) *ib. p. 62.*

tionibus ad fene nonnulli, tamquam apologetis consilio compositis ad sui temporis mores emendandos. Quamquam non adinventas, sed veras, aut certe veritatis nonnullas fuisse insinuari nolim: quales fuerint visiones sancti Furci a venerabili Beda relatae; qualis fuit & visio Wettini monachi Augiensis, ab Hetrone prola, & a Walafrido-Strabone strictis oratione descripta; qualis & fortis hac ipsa Baronti, quam haec modo exhibebimus.

Post haec Barontis abbas sui permisso in Italiam profectus fuisse dicitur, & peritratibus Romae locis sacris, dum per Tuscaniam remearet, in locum territorii Pistoriensis, solitarie vitae maxime congruum, ab orientali plaga montibus circumseptum, fecisse; ibique geminorum inter radices montium parvam exterrisse ceculam, ubi, perforata rupe, vivi fontis venam aperuerit. Ibi cum degeret, ad eum accessit vir quidam venerabilis, nomine Desiderius, ejus exemplo & doctrina erudendus, cui alii quatuor adolescentes se adjunxerunt.

Desiderius ille distinguendus est ab alio cognomine, qui in cenobio Longorotensi paulo ante id tempus sancti Sigisanni discipline se commiserat. Desiderius hic senior Rariacensi prope Bardigalam territorio ex nobili stirpe oriundus erat. In perfectioris vitae desiderio ad Sigisannum accessit, & ad ejus pedes provolutus, in monachorum Longorotensium coetum admitti postulavit. Voti compos factus, ita pia se gessit, ut Sigisannus eum sacerdotio dignum existimans, clericali tonsura insigniret, & per sanctos gradus ad ordinem sacrum promoveri curaverit. Inde in locum territorii Bituricensis, vocabulo Rurricus, transfusus est a Sigisanno Desiderius, ut oratorium sanctae Dei genitricis virginis Mariae & beati Galli, ab eodem sancto patre conditum, incoleteret. Multis ad ipsum undique confluentibus, ceculam cum oratorio sancti Martini extruxit, ubi in quoddam veluti ergastulum se reclusit, assidue precibus, vigiliis ac jeuniis vacans. Cum ea esset illius vitae sanctissima, fideles ei multa dona offerebant, ex quibus, quae preter visum ipsi supererant, in gentes referebat. Caeli duo ejus contactu & signo crucis ibidem lumen recepit dicuntur. Denique multis defunctus inediis & laboribus, ex illa cellula, ad caelum liber evolavit xrv. kalendas Novembris: ubi cum summo honore in oratorio beatae Mariae sepultus est. Ex quibus intelligitur, eum longe diversum esse a Desiderio Baronti discipulo, qui cum magistro suo in Pistoriensis territorii monasterio vixit, ibidemque sepultus donatus est cum quatuor condiscipulis superius memoratis. Porro Barontis longo seculo ante ad requiem sepulchrum migravit vlt. kalendas Aprilis, & in basilica, quam ipse condiderat, honorifice depositus est. Longo post tempore, dum plurimum miraculis ejus tumultus coruscaret, & quibusdam ejus loci primoribus constructum est seculo undecimo in ejus honorem monasterium, in quod sacra ejus reliquiae a Restaldo Pistoriensis episcopo transfatae sunt; nec multo post contubernalis ejus Desiderii corpus eodem altatum cum aliis aliorum quatuor ejusdem discipulorum corporibus, vi. kalendas Aprilis, anno Domini mxcvii.

In praemissa Baronti visione sanctus Petrus tres claves habuisse dicitur, etque ostensa respiciens sub quadam forma in codice Renigiano expressa, quam inferius subijcimus. Haec inter somnia reclusum, nisi hanc de tribus sancti Petri clavibus opinionem illis temporibus invaluisse alia quoque antiquitatis indubitata mihi argumenta persuaderent. Unum est in triclino, ut Anastasius vocat, palatii Lateranensis, ubi Leo III. sui pontificatus initium aut restitutionem, simulque Carolo Magno tradita potestatis memoriam aliquid insigni pictura exornare volens, medium inter utrumque musivo depingi curavit sanctum Petrum sedentem, Leonis pallium, Carolo lanceam supplicibus tradentem; & quod ad rem nunc facit, tres claves super genua habentem, ut patet ex tabella, quam in sequenti volumine (a) profereamus. Alia ejusdem generis imago sancti Petri tessellato item opere ad tumulum Ottonis Magni imperatoris hodie quoque depicta cenitus Romae in crypta confessionis sancti Petri, ubi Christus Dominus inter beatos apostolos Petrum a sinistra, & Paulum a dextris exhibetur; & Petrus quidem crucem dextera, sinistra tres claves praefertens, ut videre licet in egypto, quod Nicolaus (b) Alemannus in eo incidi curavit. Dicit forsan aliquis, utramque hanc figuram u Romanis, qui dignitatem suam amplificare student, excogitatum fuisse. Verum huic objectioni occurrit tertia pictura, quam idem Alemannus (c) eruit ex veterrimo bibliothecae vaticanae codice graeco, cujus antiquitatem libri quadrata forma, quadrataque apices testantur: quo in codice sanctus Petrus item cum tribus clavibus depingitur. Ex quo intelligat, hunc morem non modo apud Romanos, sed etiam apud Graecos receptum fuisse, non tamen universim: siquidem alias (d) sancto Petro duz claves in ipso Leonis III. triclino tribuuntur, ubi Christus Dominus duodecim apostolos mittit ad predicandum evangelium: immo aliquando unica clavis (e) sancto Petro tri-

tribuitur, ut apud eundem Alemannum videre licet. Non ingratum fore puto le-
ctori, si duas ex illis picturis, quas sanctum Petrum cum tribus clavibus exhibent,
hic protulero; primam quidem ex predicto codice graeco bibliothecae Vaticanae; se-
cundam vero ex codice Remigiano perverfuto, in quo viſio Baronti deſcripta eſt.

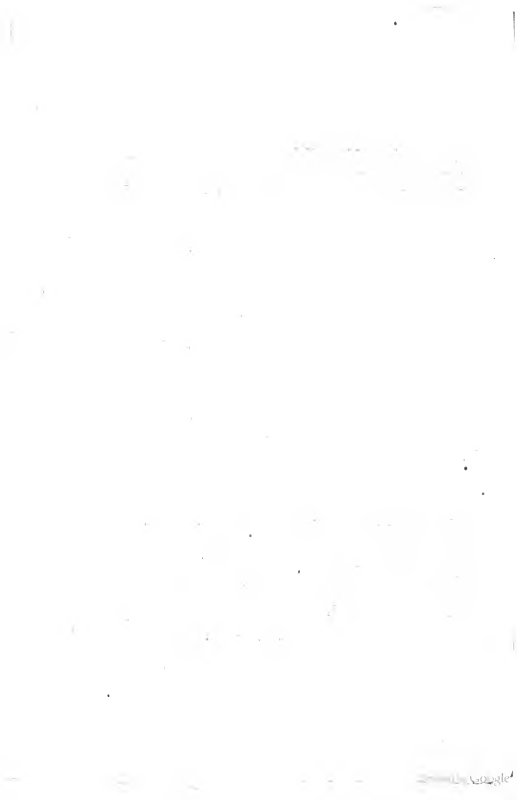
ANNO. CHRI.
678.

ΠΕΤΡΟΣ

Cur vero tres ille sancti Petri claves? Duabus prioribus potestatem ligandi atque
solvendi significari nemo negaverit: tertiam vero Alemannus (a) putat adhibitam
fuisse ad denotandum manus illud, quod ex ligandi atque solvendi iure consequi ait, 87.
nempe secularia ad spiritualia dirigendi auctoritatem. Si conjecturas hic meae pro-
ponere licet, veri similis puto, idcirco sancto Petro, cui Christus claves regni
caelorum dedisse memoratur, tres ejusmodi-claves affictas fuisse, quod caelesti civi-
tati Jerusalem, in quadro posita, ex parte qualibet tres portas apud Eschielem
(b), & in apocalypsi (c) beati Johannis assignentur: quibus aperendis tres ille
claves beato Petro aptatae sint. Nil quis compendiosius dicat, tribus illis clavibus
significari caelum, purgatorium, & ecclesiam militantem; aut certe tres orbis par-
tes tunc notas (nam America tunc ignota erat) in quas S. Petri extendebatur
auctoritas. Hae conjecturae meae: alii forte melius divinabunt.

(a) Ibid. p.
v. 31. & f. 9.
(b) Esch. 4. 1.
(c) Apocal. 1. 1.

ANNALIS ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER DECIMUS-SEPTIMUS.

Ab anno Christi 680. ad annum 689.

INTERVALLO illo quatuor menses, quo Wilfridus in urbe post fr-
nodum Romanam remoratus est, variis episcoporum conventus in-
dem habiti sunt, in quibus eius innocentia magis magisque purgata
fuit. Antequam verb illinc discederet, passus Agathonis pontificalia in-
terfuit synodo centum viginti-quinque episcoporum, (Wilfridus
quingenta supra centum habet) adversus Monothelitas habitam
secundam tertiam pasche, quod festum hoc anno, presentis seculi octo-

gesimo, in Martii vicissimum-quinque inciderebat. Hinc reditum in patriam aggressus
cum reliquis sanctorum, quas ex variis acceperat ecclesiis, per Campaniam Ligu-
ria & alpes iter instituit in regionem Francorum Austrariorum, adhaerens Dagobertum
regem, a quo benignissime in suo versus Romanam itinere exceptus fuerat. Ve-
rian optimum principem & amicum interfuisse comperit, insidias occisum, & falsio-
ne ducem, ac confusus pro nefarii quorundam episcoporum, eorum haud dubie,
qui Ebroti partibus favebant. Ex illorum numero forsan erat Farandus, ipsius
Edwini pontificis intrusus in locum Landeberti episcopi Treverensis. Is, seu quisvis
alius episcoporum ex illa conspiratione, redeuntis Wilfrido cum armato-
rum manu, eum ad Ebroti iudicium pertraxerunt. Equum, inquit ille, fiducia
& temeritate per Francorum regiones iter habere audeo, cum in morte dignus
quippe qui ab exilio huc reduxeris, non regem, sed tyrannum, dissipatorem ur-
bium, seniorum consilia desipientem, populos opprimentem, tributis iactat Robo-
ami filii Salomonis, & ecclesias Dei cum suis praesulibus contemnentem? Et ecce mo-
do facinororum suorum meritis poenas cretus laus, ejusque corpus luce indignum se-
pulchri tenebris abditum est. Ad hac Wilfridus; se quidem hunc virum ab exilio
domum revertentem secundum leges a Deo praescriptas excepisse, ac subsidium adjuvissi-
se, non in damnum ac perniciem suorum, sed ut insaurator esset urbium afflicta-
rum, consolator civium, consiliator senum, ac defensor ecclesiarum, uti ipse pro se
ferebat. Quid faceret episcopos, si simili sibi occisus se offerret? Huius diebus placato-
rior factus episcopos, Wilfridum valere jubet, ejusque sancta procurat. Ille vero, ma-
xi transiit, in patriam cum ingenti suorum gaudio acceptus est.

Non leviter hoc loco pretereunda est Dagoberti regis caedes, cujus mortis ge-
nus, tempus & auctores, quamquam breviter, ex uno Eddio-Stephano discimus, regis caedes.

Ejus

ANN. CHR.
680.

L.
Vellfeldi re-
ditus in Bri-
tanniam.

II.
Dagoberti

regis caedes.

ANN. CHR.
616.

Ejus proinde locus integer, utpote magni hanc in rem momenti, totidem verbis referendus videtur. *Pergeat sancto praesule nostro ab apostolica sede cum triumphali iudicio per Campaniam, & montana transcendente, in regionem Francorum pervenit; ibique super amico suo fidei Dagoberto regi per dolam ducum, & consensu episcoporum (quod absit) infideli occiso; ex quibus unus cum ingenti exercitu obviam, cingulum impie in corde suo infidus, nisi Deus resistisset ei, fideles suos omnes passivus aut in servitutem redigere, aut vendere sub corona, seu rebellantes occidere, atque pastorem sanctum nostrum auxilium in custodia ad Efraini ducis refectore iudicium. Interrogavitque eum episcopus, dicitur: Quid fiducia tam temeravit per Francorum regionem pergit, qui dignus ei morte, quia nobis regem, subsidio tuo factum, exilio emisisti? Dissipator erat orbium, consilia scelerum despicuus; populus, ut Roboam filius Salomoni, tributo humiliter; ecclesias Dei cum praesulibus contentum; quorum malorum panes lucus occisus, cadaver ejus humanum jacet. Sanctus vero pontifex noster humiliter respondit episcopo: Veritatem dico in Christo Jesu, & per sanctum Petrum apostolum non mentor, quia, talem virum exulandum, & in peregrinatione ne degerem, secundum Dei praeceptum populo Israelitico, qui accola fuit in terra aliena, auxilium contrivit & exaltavit in bonum, & non in malum vestrum; ut adificaret orbem, consolaretur civem, consolaretur suum, defensor ecclesiarum Dei, in nomine Dei secundum promissionem ejus esset. O restitue episcopo, quod aliud habuisti facere, si casus de genere nostro & sanctae regis ad sollicitudinem tuam perveniret, quam ego in Domino feci? Respondit episcopus: Dominus iustitias servavit, tuas, &c. Va mihi peccatori, da intelligentiam, quia, secundum Iudam patriarcham, quidam se multo iustiores nos esse. Sit Dominus vobiscum, & sanctus Petrus apostolus in auxilio vestro. Haecenus Eddius, ex quo intelligimus, Dagobertum interisse in illa temporis spatio, quod inter Romanam Wifridi professionem, quae anno superiori sub vernum tempus accidit, ejusque ex urbe reditum, quem hoc anno post pascha contigisse constat. Deinde Dagoberti mortem Wifrido nondum compertam, antequam in Franciam perveniret, ac proinde recentem fuisse: ut sub finem anni superioris, vel subsequenti initium accidisse dicenda sit. Causa necis, siue vera, siue potius confecta, quod rex urbium dissipator, subditum oppressor, spretor ecclesiarum & sacerdotum, & optimatum regni consiliocum contentor diceretur, fuisse quod contra consilia episcoporum & procerum, qui Ebroini partibus, saeviebant, bellum, cum Theoderico rege inisset, ex quo subvertata essent urbium & ecclesiarum, ut sit, ac populorum gravamina. Auctores denique ejus exitis dicuntur doceri cum consensu episcoporum; quod huc passio factum videtur. Mortuo Childerico rege, Ebroinus Luxoriorum egressus, ubi in monachum attonitus fuerat, majus domus officium apud Austrasios invadere conatus est, obstitente Wifrido, cui Austrasiorum pars adhaere, pars Ebroino. Wifridus cum suis adfessis Dagobertum, opitulante Wifrido, ex Hibernia reversum & Austris transhenantem forte jam impetantem, rotas Austris regno perferre moliebatur. Ex adverso Ebroinus personatum regem, Chlodoveum nomine, quem Chlotharii quondam regis filium fingebat, Franci omnibus imponere tentabat, ut sub fido illo rege ipse regnaret. Tum is, ut plures per fas nefasque sibi conciliaret, episcopatus perveris hominibus tradidit, legitimis pastoribus eiecit. Sic Traiectensem Faranmodum in locum Landeberti in exilium pulsi; Trecentensem Walmori Campanie duce, aliosque aliis dedit. Dein, cuncto Leodegario praefecto palatii in Neustria, Ebroinus cum Theoderico rege in gratiam rediit, & in pristinam dignitatem restitutus est. Ex quo accidit, ut, Ebroino apud Neustriacos occupato, summam rerum apud Austrasios sibi paulatim vindicaverit Dagobertus, & de regni finibus, ut in libello de vita sanctae Salbergae legitur, collatis cum Theoderico rege signis dimicaverit. Sed cum forte princeps episcopos illos, aliosque Ebroini fautores exagitzaret; hi, conjuratione in legem facta, necem ipsi intulerunt.*

a) V. infra
p. 616.
c) dicitur.

Quantum patet tunc Dagoberti principatus, ex eodem Eddio colligimus. Quippe non modis Strateburgensis episcopatus, quem Wifrido idem obtulerat principis, ejus imperio subiectus erat, sed etiam Tullensis, ejus loci Deodatus episcopus Wifrido Romani itineris dux ac socius ab eodem rege datus est. Eiden etiam tum parit Laudunensis (a) episcopatus, forte etiam Remensis: quarum urbium episcopi, Reginaldus seu Reolus, & Attola, Ebroino addicti erant. Ceterum hunc Dagobertum regem Austrasiorum non dubium ipsimet esse, qui Satanaci (*) hominatus, cultusque, ac pro martyre jam dudum habitus est de more illius aetatis, propterea quod innocens ab inimicis nefarie occisus sit. Et siquidem ejus martyrii diem x. kalendas Januarii recte statuit anonymus auctor, qui de Dagoberto Satanacensi Imperite scripsit, eum desinente anno ejus seculi septuagesimo-nono perisse dicendum est. Certè eundem quoque diem assignat vetus Calendarium, palatizio Emme Franco-

rum

rum regine, Lotharii regis uxoris, prefatum, in hac verba: *Incipit Liber de sancto Dagoberto regi & martyri.* In apud Sacrasanctos colitur xv. nonas Septembris, qui translationis ejus est dies, quo ex proxima Silva Waverensi (*) seu Waverensi, in qua a Johanne filio suo vocatus dicitur, transiit fuit in ecclesiam beati Remigii, que olim a Gorziensi monasterio pendebat. Hæc observare visum est ad illustrandam hujus Dagoberti memoriam, quem plerique veterum ac recentiorum cum Dagoberto seniore ejus avo confuderunt, neque donationes avo tribuentes. In multis aliis auctor anonymus, qui seriem episcoporum Tollenfium digressus ante annos secentos, ubi de Teufrido episcopo agit, ipsum air apud gloriosissimum regem Dagobertum, *intersecuta veneranda genitricis ipsius Chimerbaldi regine*, acquisivisse villam *Blendenan*, cum suis adjacentibus villis; & ab eodem rege obtinuisse fiscum Novianre in pago Bedensi super Suviolum Vidum, cum palatio regio & ecclesiis ibidem constructis; fiscum quoque Vinketum, cum regio palatio: quod auctor ille de Sigiberti regis fratre, non patre, interpretari debebat.

Post varia periculorum itinerumque discrimina Wilfridus in patriam reversus, Egfridum regem adit, eique apostolicæ sedis scita, *bullis & scriptis obsequia* in *circum* *consequia*.

ca, præteritis, finisque episcopi ibi tunc congregati pontificis decreta significat. His coram omnibus lectis, adeo debitum observantiam non retulerunt, ut contra, hæc scripta *peritis violente* est dicerent; regique persuasum, ut sanctum antistitem in carcerem ad novem menses sub custodia Ostridi præfati retradere, ablato eidem *chrismanis* seu theca reliquiarum, quam Ermenburga regina asserpavit. Dum in hac custodia versaretur vir sanctus, multis promissi perterritus est, ut apostolicæ pro se definitioni sanctorum remitteret, aut certe cum extortam petio, non legitimo impetratam iudicio fateretur. Ille vero constanter respondit, nullo se capite truncari, quam id contra veritatem confiteri. Interim ejus innocentia & sanctitas variis miraculis in carcere probata: adeo ut Ostridus prefectus regi ejus custodiam resignaret, asserens se nullo mori, quam viveat innocentem. Hinc rex iratus, cum alteri prefecto, nomine Taldino, custodiendum, ferriisque vinculis mancipandum tradidit. Sed, vincula divinitus relaxatis, regina ipsa a demone abrepta est, quod sancto pontifici reliquias abfultis: quâ occasione usa Ebbe abbatissa Coludensis, Oswini regis soror, Egfrido regi, ejus amica erat, persuasit, Wilfridum ut vxare desineret, inierique liberum abire: quo facto, regina penitus convalescit; eademque post mariti obitum, habita morato, religiosè seclus exiavit.

Wilfridus itaque e carcere dimissus, sed natali solo pulsus, ad australes Saxones peribat, cum Northwaldus prefectus, vir nobilis, filius quippe Ethelredi regis Merciorum, Wilfridi casum miserratus, cum, ut apud se hospitaretur, missis nuntius invitarit, locumque construendo monasterio assignavit. Vix eo in loco cellam extruxerat vir Dei, cum Ethelredus rex Northwaldo mandavit, ut quantocius Wilfridum inde expelleret. Id factum iu assentionem Egfridi Northumbriorum regis, cujus sororem Ostridam Ethelredus uxorem duxerat. Pulsus denique Wilfridus, relictis in ea cella monachis suis, regem occidentalium Saxorum Cenwalnum adit: sed odio regine, quæ Ermenburgæ soror erat, rursus abscondere coactus, nec citra vel ultra mare, ubi Egfridi potentia prævalebat, tuto consistere valens, profugus ad australes Saxones, adhuc paganos, se contulit, cui apud chrisianos nullus ad latendum supererat locus. Auditis ejus peregrinationis causis, rex Ethelwachus hanc ei tutelam promittit, ut cum inimicis nec prece, nec petio, nec etiam belli metu proderet. Nec tardus fuit in repensando beneficio sanctus antistes; nam primùm regi ac regine christianam fidem, mox provincialibus predicavit, ac facillè persuasit. Rex continuò baptizatus, ceteros exemplo suo ad idem faciendum animavit: tum villam regiam, quam familiaribus incolebat, vocabulo Seleniam, Wilfrido tradidit, quam ipse in monasterium converterens, futuram episcopatus sedem initiavit. Erat tunc in illis locis Cedwala, fassione principum Walsaxonum regno egestus, quem frequenter ad se consilii causâ venientem sanctus præfati humanissimè recipiebat, & rebus necessariis instruebat. Is verò demum, curâ amuls, in proprium regnum relictus, Wilfridum ad se accessit, amplissimâ possessionibus ditavit, eumque in omnibus regni negotiis consilium adihibuit, nihil in tota provincia sine illius assensu agere solitus, uti Eddius tradit. Adit venerabilis (a) Beda, Vetham insulam tum Christi mysteriis imbutam fuisse per Wilfridum, cui Cedwala, *nomine reprobaturus*, ejus infelix quartam partem pollicitus fuerat. Cedwala in regnum restitutionem anno ejus seculi octagesimo secundo accidisse chronologia Saxonica docet.

Habita est biennio ante synodus Hertfordensis jussu Theodori archiepiscopi Cantuariensis, prout Agarho papa ei mandaverat, ut sedes catholica contra grassantem

ANN. G. 1146.
650.
(*) de Waver.

III.
Wilfridus
in circum
consequia.

Australes
Saxones con-
venit.

(a) Beda lib.
4. c. 16.

IV.
Johannis ab-
batibus Romanis
obitus.

ANN. CHL.
630.

(*) M. B. d.
630.

V.
Balthildis
item regine
Francorum.

tem in orientis partibus Monothellitarum hæresim afferretur. Interfuit huic synodo Johannes archidiaconus ecclesie sancti Petri & abbas Romanæ ac sanctum Martinum monasterii: qui expleto legationis sue munere, Romanam revertebatur cum exemplo prædictæ synodi, quod pontifici offerendum a Theodoro acceperat, oceanum transmissis, morbo in Gallia interceptus, defunctusque est. Corpus ejus ab amicis propter amorem sancti Martini, cujus monasterio præfuerat, Turonos delatum, atque in basilica sancti Martini honorificè sepultum fuit, ubi in accessu in Britanniam cum Biscopo exceptus fuerat, rogatusque (*) multum a fratribus, ut Romanam revertens, eodem diverteret. Ejus obitus contigit sub finem ejus anni, quem præ manibus habemus.

Sub idem tempus Balthildis, ex regina Francorum monacha crenobii Calensis, quod ipsa condiderat, dicti illorum passionis in mortem argeri cepit. In his doloribus magis in celesti Medico, quam in terrenis medicis spem salutis reponens, Deo gratias agere pro sua castigatione, & sororibus formam pietatis ac patientiæ exhibere non cessabat. Idemdem etiam cum Bertilana seu Bertila matre monasterii colloquebatur, monachaque, ut regem ac reginam, immo & proceres eulogis seu munificulis pro more prosequeretur, ut eorum benevolentiam cum bona monasterii fama retineret. Ex quo intelligitur, jam tum in more fuisse, quod principum Ludovici augusti statum fuit, ut quedam monasteria regi annua dona persolverent. In primis vero piissima regina curam egenorum & hospitum abbatissæ commendavit, quam ex summo studio pro miseratione & dilectione ipsi impendi præcepit. Sed & abbatissa ipsa vicissim morienti salutaria consilia dabat, quæ illa pie ac assidue exsequabatur. Imminente horum mortis, scalam in celos erectam ad altare beate Mariæ conspexit, suavisque adstantes angelos, qui se ad confestim scalam invitabant: quod matri monasterii, cæterisque sororibus, quæ illuc tunc præsentem non erant, fieri iussit, ne sui discessu nimium contristarentur, eas interim consolans, quasi ab infirmitate sua tanquam convalesceret. Ubi exitum suum adesse sensit, præsentibus interdixit, ne id aliis sororibus significarent, aut domum abbatissæ, quæ & ipsa periclitabatur ex morbo præ tristitia contrahere. Erat regina sanctæ infantula quedam septennis, Rade Gundis nomine, e sacro fonte ab ipsa suscepta, quam secum in celum venire præcepit. Et hæc quidem repente & corpore extendens, Balthildem ad tumulum præcessit. Tunc regina sancta signo crucis se munivit: erectisque in celum manibus, vinculis carnis soluta celum subile, obvium procedente cum angelis amico suo quondam fidelissimo Genesio Lugdunensi episcopo, qui paulo ante decesserat. Ipsa obitus horum divinus splendor in cubiculo morientis coruscasse traditur, præsentibus sacerdotibus solis, qui beatissimam ejus animam Domino commendaverant. Sepulta est eum summo honore & multa reverentia in basilica sanctæ Crucis, in cuius crypta subterraneis hodie quoque lapideis ejus locus vultur. Bertilana ejus morte cum cæteris sororibus supra modum consternata, & pro studio pietatis de ipsius æterna salute sollicita, curavit, ut per complures ecclesias sancti sacerdotes ejus memoriam in sacris oblationibus facerent: quod multis in locis diu frequentatum est. Ad ejus tumulum multæ victores atque infirmorum sanationes patrata: in quibus Leudegarius episcopus, amicus & familiaris ejus monasterii, ex partibus Provincie illuc accessit cum puero energumeno, qui ad sacri tumuli contactum repente sanatus est. Balthildis obitus contigit sub eadem kalendas, videlicet apud Adonem septimo, & apud Wandelbertum festo eadem kalendas. Tertium enim signat non modò sincerus Usuardus, sed etiam vitæ sanctæ Balthildis scriptor, non quidem prior, qui diem non expressit, sed posterior, apud quem Balthildis, ut vera monacha, sub integra religione beatam vitam feliciter consummasse, atque tertio kalendas Februarii terrena deseruisse perhibetur. Ipso die in Calensi monasterio hæstus ejus memoria sollempniter recolitur, iidemque in Corbeienfi, quod eandem fundatricem agnoscit, ac merito veneratur.

Ejus vitam scriptores duo aequalissimi literis mandarunt: unus æqualis, Theodeticus ejus filius, & Theodesicus abbas primo Corbeienfi, tunc episcopo, superstitibus: alter subsequens, quippe qui sit. Balthildem suis temporibus effloruisse, & se quondam mirabilia ab ea gesta novisse ac vidisse. Posterior ille author id operis aggressus est præfate Remigii, idque ipse attestatur in secundo prologo, qui in codice Corbeienfi legitur: quod vix de alio, quam de Remigio archiepiscopo Rotomagensi, Pippini regis fratre, interpretari liceat. In fine libelli Balthildem præcipue comparat cum piensissimis Francorum regiminis Chrothilde, Ultrigotha & Rade-gunde, huic in primis conferendam, quod exemplo ejus ex captiva, immo ex ancilla regina, ex regina monacha facta sit, & in monasterio a se condito sanctæ vitam exegerit, abbatissæ, quam ipsa constituerat, obsequentissima. In veteri col-
ce

ut sacramentum Calce assertum haberetur missa non solum pro sancta Balthilde, sed etiam pro sancta Radegunde septenni illa puella, quae Balthildem in caros praecellit, ut in appendice videre licet.

Ad hoc annuum venerabilis Beda (a) revocat obitum sanctae Hildae abbatissae in maiori Britannia Streaneshalensis, quae olim in Caleni monasterio religiosam vitam ducere somnare optaverat. Cum multis annis monasterio suo praefuisset, diuturno seculum languere per annos sex continuos vexata, Deo incessanter gratias agebat, nec commissum sibi gregem publice ac privim crudire cessabat, omnes monachos, ut salutem corporis in Dei cultum impenderent, & in morbis reboque adversis Deo semper gratias referrent. Septimo infirmitatis suae anno, converso ad interiora dolere, ad extrema redacta est; & sub galli-cantum, *percepto viaticis sacra communione*, cum ancillis Dei, quae in eo monasterio erant, ad servandam seculum invicem a laqueo cum omnibus pacem adhortata esset, inter verba orationis animam exhalavit. Ejus obitum statim cognovit plurima quorundam sanctimonialium monasteria longius posita, quod tredecim ferme milibus passuum inde distabat, vocabulo Hacotus, eodem anno ab ipsa Hilda constructum. Hec quippe (id sanctimonialium nomen erat) cum in dormitorio sororum somnum caperet, campanae sonitus subito audivit, qualem pulsare solebant, cum ad orationes excitarentur vel convocarentur, aut cum quis eorum e corpore migrasset. Mox apertis oculis, sua defunctae luce, vidit sanctae Hildae animam in caelum ab angelis ferri. Tum e somno excitata, correns ad virginem, quae tunc abbatissa vice monasterio praerat, nomine Frigitham, cum multis lacrymis communem omnium matrem a saeculo migrasse nuntiavit; quod sequenti die fratres, qui ex Streaneshalensi monasterio ad id significandum advenire, verum esse confirmarunt. Idem etiam revelatum est cuidam sobori Streaneshalensi, quae in extremis monasterii locis seorsum posita erat, ubi recens venientes ad conversionem semine solebant probari, donec regulariter instituta in societatem congregationis admitterentur.

Erant in eo (b) monasterio frater quidam, Caedmon nomine, peculiari gratia insignis, qui cum poëticum nunquam didicisset, carmina religioni ac pietati apta ex tempore anglica lingua pangere, ac periti canebat, nihil unquam livoli aut profani componere solitus, sed ea tantum, quae ad religionem pertinebant. Hanc gratiam cum in illo probasset Hilda abbatissa, ex famulatu eundem in monasterium suum numero confocavit, eumque sacrae historiae seriem edoceri iussit. Is vero erat Caedmonis in regularibus disciplinis fervor, ut adversis negligenter maximo zelo inflammaretur. Idem morti proximus ministrum suum rogavit, ut sibi locum quiescendi prepararet in proxima casa, in quam infirmos, & qui prope morituri videbantur, induci solent. Eo inductus adstantes interrogavit, an eucharistiam intus haberent, eamque sibi offerri petiit: quod in manibus accepta, ab eis rursus quaesivit, an placidam erga se mentem haberent, nihilque rancoris aut rixae secum haberent. Respondentibus cunctis, sibi cum illo nihil omnino querelarum aut discordiae intercedere, in vicissim pacatissimo cum illis animo se esse, affirmavit; moxque cathedi se vaticio ad vices alterius ingressum munivit. Tum interrogavit, quam prope esset hora, quod fratres ad canendum Domino nodum laudes excitandi essent. Audito non longe abesse, iam enim *medie noctis tempus transierat* erat: Bene, inquit, ergo expectemus horam illam. Dein munien signo crucis, spiritu suo in manus Dei commendato, caput in cervicali reclinavit; ac tantisper obdormiscens, placidissima morte, cum somno, vitam finivit. Ex hoc loco intelligimus, in domo inferiorum peculiarem casam seu cellulam fuisse, in quam moribundi inferrentur; an autem eo tempore Anglicani monachi in cinere depositi vitam silerent, quod saeculis posterioribus usu venit, non prodit Beda: qui tamen ipse in oratorium delatus, subtrito cificio animam exhalavit. Idem in Gallia usus jam tum receptum fuisse exempla (c) docent.

Hic idem annus Bedae accessu in monasterium insignis est. Annorum quippe undelxxaginta erat, cum historiam suam absolvit. Eam autem absolvit anno septingentesimo tricesimo-primo. Natus proinde anno sexcentesimo septuagesimo-tercio, uno anno ante facta fundamenta monasterii Wirrenthensis, ubi a Benedicto abbate aedificum est, praesentem Girwenae edificatum esset. Artaxen poeta (d) illius temporis carit, cum septennem in Girwenae monasterium subisse, ibique totum libris ac sacris studiis adhaesisse.

Qui mox a parvo libris intencur adhaesi,
Et tota studas servituti pectore sacris:
Utiote septuaginta quem fecit cura parentum
Arta monasterii Girwenae claustra subire.
Annal. Bened. Tom. I.

T t t

Sed

ANN. CHRE.
680.Hilda item
abbatissa.
(a) Beda lib.
4. p. 142.VII.
Caedmonis
titium potius,
(b) idem ibid.,
144.(c) F. infra;
ibid.VIII.
Beda in mon.
asterium
adhaesit.(d) Alia B.
Benedicti ibi.
4. p. 142.

ANN. CHR.
616.

per quam sit transitus de morte ad vitam. Rogantibus discipulis, ut se ad monasterium deferri sineret, non acquievit. Sub extrema, viaticum petiit: siquæ dominici corporis & sanguinis communionem relictus, fixis la terram genibus, manibusque ad cælum extensis, cum ecclesiæ preces pro moribundis inchoasset, fratribus cum gemitu prosequentibus, corporis vineulis solutus est xv. kalendas Octobris. Corpus ad monasterium delatum, & ante aram sancti Johannis Evangelistæ, ut ipse vivens mandaverat, cum debita veneratione conditum est. Dado Viridunensis episcopus incunte sæculo decimo (*) constituit, ut singulis annis trina monasteriorum sacra reliquie simul in quendam medium deferretur locum: nempe ex urbe Viriduno sanctus Vitonus & sanctus Agreus; sanctus vero Baldericus ex monasterio Montis-falconis, & sanctus Rodinus de Valloio seu Bello-loco; quod argumento est, sancti Rodingi cultum ante id tempus in ecclesiâ receptum fuisse. Richardus sancti Vitoni abbas undecimo sæculo scripsit libellum de illius vita, cujus inscriptio in Viridunensi codice ista est: *Vita sanctissimi ac beatissimi Chrodungi episcopi & abbatis*, tamen nulla in hoc libello mentio est de episcopali ejus dignitate.

XII.
Viribus ex
rege mona-
chas.

Res memorabilis hoc anno accidit in Hispania, scilicet Wamba regis exhortatio ob susceperat in extremis præsentis habitum. Quo ritu-id fieret, superius observavimus ex Toletanis conciliis tertio & quarto, ex quibus discimus, eos, qui postulari pietatis instinctu penitentiam in morbis prosterbantur, tonsurâ & veste in hanc rem insigni acceptâ, perpetuæ & irrevocabili penitentis addictos fuisse. Is habitus, si non ab ipsa ritus origine, saltem processu temporis, non alios fuit quam monachis: quo sensu suscepto, in sæculum reverti oîm fas non erat: atque adeo penitentes illi in monasteria, æquidem convalescent, se se recipiebant, reliquum vite ibidem exsaturi. Id a Wamba rege factum memorat scriptores Hispanici, tamen rem non uno modo explicant. Wambæ amicus erat Ervigius, Recesvintus quondam regis propinquus, magnâ inter proceres auctoritate, sed major præditus cupiditate regnandi; qui nullam sibi regni spem nisi in scelere ratus, primum Sarracenorum elationem in Hispaniam induxisse creditur: deinde, ubi fraud non processit, Wambæ potionem, toxico infectam, propinandam curavit. Eâ veste conceptâ, cum Quiricus Toletanus episcopus & optimates regem, aliquæ memoria facientem, seu via mentis compotem, viderent, statim ei confessioem & penitentiam rancidum contulerant, ut scribit Alfonso episcopus Salmanticensis, id est, eum ordini confessorum & penitentium adscripserunt; unde penitentes illi confessores appellabantur apud Hispanos. Malè ergo Lucas Tudensis id explicat de unctioe sacri olei & communionis Christi corporis; nec melius Rodericus Toletanus an-
tistes, cum ait, Quiricum episcopum & optimates, cum viderent regem me-
morâ destitutum, statim ei confessionem & penitentiam antidotum obtulisse; re-
gem verò devotè suscepisse, & religionis habitum postulasse, & ad monasterium
convolvasse in villa, quæ Panisfipa dicebatur. Regi enim necienti penitentis
ordinem impostum fuisse manifestè probant sequentia Alfonso verba: *Quæpore
a patre convolvisset, intellegit ordinem sibi impostum, monasterium petiit, ibi
quæ quæ diu exivit, in religione permansit*. Monasterium sancti Vincentii de
Pamphiga vulgò appellatur, modò ignotum, quod nonnulli, teste Mariana, in Mo-
gontiâ valle situm fuisse suspicantur. Ex eo monasterio Alfonso regis iussu,
cui cognomentum Sapientis fuit, delatâ regis corpus Toletum in sanctâ Leoca-
diæ basilicam delatum est. Sic Ervigius, amoto Wamba, Hispaniæ thronum in-
sedit, inauguratus a Juliano Quirici successore. Decessit Wamba ante Toletanum
concilium tertium-decimum, tertio abhinc anno habitam, in cujus præfatione, quæ
Ervigii est, Wamba *diva memoria* appellatur,

ANN. CHR.
616.

XIII.
Claudio ex
episcopo mona-
chas & ab-
bas Condite-
scendi.

A fine est huic exemplum Claudi episcopi, qui, relicta dignitate sedis Vo-
lontionensis, secessit in monasterium Condatescense, ibique, depositis episco-
palibus insulis, monachum induit sub Injurio abbate: quod anno sequenti acci-
dissæ Coitius existimat, sed merè conjecturâ. Res ab eo gelas nullus veterum
memoria prodidit; nam quem habemus de ejus vita libellum, a Petro Equilino
totidem verbis relatum, recentioris est auctor, ex quo vix quidquam certu licet
exquirere. Ex monacho abbas factus, videns ex immutatione rei familiaris præsum
monachorum numerum valde imminutum, ad recuperandas amissas facultates ani-
mum adiecit, ejusque rei causâ Chlodoveum regem, Theoderici filium, Parisios
addisse dicitur, recuperaturâ possessiones, quas olim Burgundionum & Francorum
reges (*) Condatescensibus contulerant: & Chlodoveum quidem eius petitioni
benigè annuisse, ac monasterio restituisse summam quinquaginta modiorum tri-
tici, totidemque hordei, cum summa quinquaginta librarum denariorum argen-
ti.

(*) P. l. l. l.
m. 17. & Greg.
T. m. de m. l. l.
P. l. l. l. m. 17.

« si, quae antea prædixit monasterio a se debet confectis fide. Huius rei causa
 ad hoc propriis capitulis schivis et aliis ecclesiasticis edificis auctor ille admat,
 additque Claudium pervenisse ad hunc. Childeberti regis quartum, quo tempore
 de eius obitu agemus. In vulgato indice abbasque monasterii Claudius bis mo-
 nachum ibidem indidit dicitur, primum quidem aure, deinde post acceptam episcopi
 dignitate: sed nullo, et mihi videtur, fundamento. Nihil quidem expressum
 legitur sine in quacunque libro libello de eius vita, sine in rhythmo, eorum
 barbaris Condatensisque lex Iurensibus sancti Augendi, quae videretur. Eadem
 vobis, quae sunt, fuerunt, et sunt, et sunt, et sunt, et sunt, et sunt, et sunt, et sunt,
 vobis Claudianis, quae edicaz habes in Junio Bollandiano, ubi multa de sancto Clau-
 dio afferuntur, sed non admodum expolata.

quo amentum, sed non tamquam expositura.

Cononemque ecclesiam tunc temporis regerat Agilbertus episcopus. In ordine sancti Benedicti non parum multatus, qui ad anno saltem Chiseldei regis undecimo Agilbertus exarato confixus est regis literis (a) enumeratis de Arduo. Unde Chiseldei regis anno primo, qui est anno diplomae, Cononemque ecclesiam anno ad preces Agilberti assensum suffragum nonnullum, cui tunc Adilla abbasque praerat, nimirum anto Adilgelanem, ipsius Agilberti (c) fororom, quam ille libidem abbatiam insinuat. Ideo praefat archiepiscopus (d) (e) qui dignitas nonnullum forte iustitiam erat, Caroli Magni principatu illustris (f) praecepit episcopum regi fuisse dictum, ob idque pectus a Romano pontifice impetrasset, et chorepiscopus habuisse, nomine Petrum, qui adiutor ueretur, quando ipsi praecipimus in regali foris erit. Cuius etiam archiepiscopus (g) appellatur, nunc ob acceptum pallium: quam ob causam quidem etiam Mettensis episcopi hoc titulo insigniti fuisse. Idem monasterium (h) eundem facultatem ecclesiae sua Theodorico rege obtinuisse ferret, primus cypri, si id verum est, aut inter primos.

xiv.
Agilbertus
Chiseldei
fide in no-
dro.
(a) *Anal.*
(b) p. 310.
(c) *ibid.*
(d) *ibid.*
(e) *ibid.*
(f) *ibid.*
(g) *ibid.*
(h) *ibid.*

dominante terrarum, pectus certe, in id verbum est, dux, comes pectus
 terrarum, quod est quicquid, fanclj regum in monasterium, quod in condita fu-
 teritorio Labincensis Ultraprocto, quondam regina, faveat Childeberti regis, (1) *id. p.*
 extraxit curavavit, fed fua vindicavit, illudque retravit, ac mirifice, deoravit,
 fignavit monachis fidei in fcriptis fu regula S. Benedicli. Ad hac in ipfa urbe
 Cenomannica aliud monasterium in honorem fanclj Albini & fanclæ Mariæ a fun-
 damentis ædificavit, ibique fanclimoniales monachos fu regula viſuras collocavit;
 qua de re poſtea fuſius agemus. Eodem etiam advance Sivaridus abbas Anſelmum
 in monaſterio fanclj Carlii extravit, onavique eccleſiam S. Petri, cui vi-
 latus dux Petrus archiepiſcopus Aligbri nonine tradidit per chartas. Extrat (b) *id. p.*
 ipſius Aligbri privilegium, proprio ſuo aduſe fu deſcribitur (ſic enim
 concenſum) concenſum fanclj Aligbri fanclæ Mariæ, a parentibus fanclæ Te-
 melline conſtituto inter Ruſium Sarre & muros civitatis: quo privilegio fanclimo-
 niales illas, ſi homines ac domos ſui conſtitant, a cenſibus onerolis eximit, quo
 decemſies ipſius in ſignum ſubjectionis illi monaſterio impoſuerat; eſque facili-
 tatem tribuit eligendi et ſcipſi abbatum, quando monaſterium reſtore orbem
 fuſit; quo quidem et condicione indulget, ut ipſe fanclimoniales fu portaret.
 Cenomannens epifcopi perſiſtant, vetuſtina eccleſiaſtica faclata, relictoque, de
 lione facla labor. Subſequitur quoque privilegium fanclj regis, prius
 abbas Carbelienſis ſeravit. ſedum in Theodorico idem fuſtulit, qui ptiſius
 abbas Carbelienſis ſeravit. ſedum in Theodorico idem fuſtulit, qui ptiſius
 regis. Eidem monaſterio decimas quorundam (c) villarum ab eodem cenſum
 anno ſecundo Chlodovei regis.

anno secundo Cincotto regis.
Inscripsum est, ut mox dicebam, hoc privilegium *Dialfifinea propinqua* fuit
Adredilch, quam illo monasterio abbatiam concessit. Dubitare licet, an eadem
sit domus Adredilch, propinqua itidem *Berardi*, quam le primas epus-
dem loci abbatiam instituit. Ego vero eandem esse puto, nec proinde primam
ab Alghibero institutam, sed tantum confirmatam abbatiam, quae utriusque ep-
iscopi propinqua fuit. *Berardi* scilicet, episcopi successoris Alghiberti. Sane am-
parum Aquitanci genus deunt, & nobilibus parentibus exorti. Ceterum Ada
per Adredilch ex Societatem monasterio sanctae Mariae educta traditur ad regem-
dum Comanensem monasterium sanctae Mariae, quae modo parvulae ecclesiae est;
dein ad carniolum sancti Iuliani de Prato, quae insignis est familiarumque Be-
nedictinorum abbatia, ubi sancta Adredilch, vulgo Aderna, colitur. Verum si
haec abbatia tum exarbat, potius virosam fuisse videretur, quam puellarem, in ec-
clesiae sanctuarium apostolorum ecclesia, in qua sanctus Innocens (I) monasterium in-
stituit, ubi & sepulcrum cum suis decemlibus, Visturo & Vistiero, elegit. *Mona-*
sterium sancti Juliani appellatur in quodam diplomate (1) Caroli Magni, ubi mo-
nasteria Comanenensia subiecta ecclesiae recententur. Ceterum predicto monasterio

ANN. C.M.S.

ICIV. Aiolosidae.

perhaps best
filled in no

(a) *தொழில்*

(b) $\mathbb{P}_{\mathbf{p}, \mathbf{q}} = 0.07$
 (c) $\mathbb{P}_{\mathbf{p}, \mathbf{q}} = 0.08$

(d) *ibid.*, p. 193.

(c) $\Delta \mathbf{f}_{\text{avg}}$

$$= \langle f' \rangle_{\text{Vol}(\mathcal{D}_n)} g_n$$
$$p_1, \dots, p_n \in \mathbb{R}^n$$

190. C. Jeff

10

—

(b) *Id.*, p. 10.

401-884-1111

—

2

1

100

© 2000 Blackwell Science Ltd, *Journal of Internal Medicine* 247: 395–402

XV.
Adverbial

abundance

1.1

or J

10

10

(b) *in id., p. 7*

(1) *ibid.*, p.

2.44

ANN. GRÆ.

diti.

(a) ibid. p.

107.

XVI.

Monasterium

s. Theodori

diti.

(a) Monasterium

s. Theodori

(b) ibid. p.

(c) ibid. p.

(d) ibid. p.

(e) ibid. p.

(f) ibid. p.

(g) ibid. p.

(h) ibid. p.

(i) ibid. p.

(j) ibid. p.

(k) ibid. p.

(l) ibid. p.

(m) ibid. p.

(n) ibid. p.

(o) ibid. p.

(p) ibid. p.

(q) ibid. p.

(r) ibid. p.

(s) ibid. p.

(t) ibid. p.

(u) ibid. p.

(v) ibid. p.

(w) ibid. p.

(x) ibid. p.

(y) ibid. p.

(z) ibid. p.

(aa) ibid. p.

(ab) ibid. p.

(ac) ibid. p.

(ad) ibid. p.

(ae) ibid. p.

(af) ibid. p.

(ag) ibid. p.

(ah) ibid. p.

(ai) ibid. p.

(aj) ibid. p.

(ak) ibid. p.

(al) ibid. p.

(am) ibid. p.

(an) ibid. p.

(ao) ibid. p.

(ap) ibid. p.

(aq) ibid. p.

(ar) ibid. p.

(as) ibid. p.

(at) ibid. p.

(au) ibid. p.

(av) ibid. p.

(aw) ibid. p.

(ax) ibid. p.

(ay) ibid. p.

(az) ibid. p.

(ba) ibid. p.

(bb) ibid. p.

(bc) ibid. p.

(bd) ibid. p.

(be) ibid. p.

(bf) ibid. p.

(bg) ibid. p.

(bh) ibid. p.

(bi) ibid. p.

(bj) ibid. p.

(bk) ibid. p.

(bl) ibid. p.

(bm) ibid. p.

(bn) ibid. p.

(bo) ibid. p.

(bp) ibid. p.

(bq) ibid. p.

(br) ibid. p.

(bs) ibid. p.

(bt) ibid. p.

(bu) ibid. p.

rebus Cœcomanorum antiques, præcipiente Carolo rege, eidem Arvine de hoc monasterio precariam (a) fecit.

Monasterium sancti Theodori (*), ita dictum a sancto Theodoro secundo eius abbate, primus Calmetensis appellatum nonnullis creditur a Calmeto conditor, alius a Calmeto vico ejus loci. Positum est in diocesi Ancient (*), apud Velaunos (*) ad Aniam amnem, ad radices montis Melentis, ex quo Ligeris fluvijs oritur. Eo in loco dux Calmetus monasterium sub patrocinio sancti Petri extruere statuit, Lirienque profectus, monachorum coloniam inde deduxit, in his Eudonem moribus probatissimum, qui ceteris abbas præficeretur. Erat Eudo ex nobili Aravici civitatis genere procreatus, uterinus frater Leotfredi nobilissimi viri, qui ex Leotilda conjugis Theotfredum filium suscepit, Eudonis patris discipulum, ac successorem futurum in regimine cœnobii Calmetensis. Hunc pœrum secum adduxit Eudo in novum monasterium, eique regularibus disciplinis apprime instituto exteriorum monasterii curam commisit. It cum aliquando Arvernensium pagum pro suo nutrire præpararet, Menelem quemdam Andecavensem cum duobus sociis, Saviniano, & Conlano, ostendit, eisque, ut se sequerentur, præiudicet; qui postquam per septem annos ibidem instituti fuere, ad Arvernos reversi, Menetense monasterium condiderunt. Mortuo Eudoni abbas sufficitur Theotfredus, qui mulieri aditu basilicæ interdixit.

XVII.

Menetense

monasterium

s. Theodori

(a) ibid. p.

(b) ibid. p.

(c) ibid. p.

(d) ibid. p.

(e) ibid. p.

(f) ibid. p.

(g) ibid. p.

(h) ibid. p.

(i) ibid. p.

(j) ibid. p.

(k) ibid. p.

(l) ibid. p.

(m) ibid. p.

(n) ibid. p.

(o) ibid. p.

(p) ibid. p.

(q) ibid. p.

(r) ibid. p.

(s) ibid. p.

(t) ibid. p.

(u) ibid. p.

(v) ibid. p.

(w) ibid. p.

(x) ibid. p.

(y) ibid. p.

(z) ibid. p.

(aa) ibid. p.

(ab) ibid. p.

(ac) ibid. p.

(ad) ibid. p.

(ae) ibid. p.

(af) ibid. p.

(ag) ibid. p.

(ah) ibid. p.

(ai) ibid. p.

(aj) ibid. p.

(ak) ibid. p.

(al) ibid. p.

(am) ibid. p.

(an) ibid. p.

(ao) ibid. p.

(ap) ibid. p.

(aq) ibid. p.

(ar) ibid. p.

(as) ibid. p.

(at) ibid. p.

(au) ibid. p.

(av) ibid. p.

(aw) ibid. p.

(ax) ibid. p.

(ay) ibid. p.

(az) ibid. p.

(ba) ibid. p.

(bb) ibid. p.

(bc) ibid. p.

(bd) ibid. p.

(be) ibid. p.

(bf) ibid. p.

(bg) ibid. p.

Rogatus a Meneleo ut ipsum inviseret, novi monasterii Menetensis dedicationi interfuit, factæ ab Eusebio seu Bonito (nam binominis erat) Arvernensi episcopo in honorem Salvatoris ac sanctæ Mariæ virginis. Menate seu Menatum in Valle Vaveris ad Siolam (*) fluviolum jam tum exstabat sæculo sexto, cum Caricæus ex eo loco in Micacense monasterium se recepit. Non ergo primus ejus monasterii auctor, sed instaurator Meneleus, qui regis *Arvini* arvis dicitur a Samarago in libro de vita Benedicti abbas Anianensis, cui Ludovicus augustus hanc locum melioribus institutis informandum commisit. In libello de Menelei gestis multa fabulosa inserta, quæ a veris discernere vix licet. Ejus pater Amanusius, nobilissimus Andecavensis, Meneleo filio præter ejus voluntatem Baroni duci filiam copulare in animum induxit. Verum has ille nuptias declinaturus, quippe qui septennis perpetue continentis voto se obligasset, in pagum Arvernensem clam se contulit, ubi Eudonis consilio vitæ monastice nomen dedit cum duobus sociis, quorum supra meminimus. Dum Menate versaretur, audiit ejus fami, Docula genitrix cum forore Bocula, & sponsa, nomine Sena, eum convenisse dicitur: in quarum gratiam cœnobium virginum a Meneleo haud procul a vico Menate constructum sit, brate virginis Mariæ sacrum. Baronus, abductæ filie impatiens, Meneleum adit, minas tentat, manus in eum injicit, sive secum eum abdukturus, sive mortem, ut illi vult, ei illaturus. Hoc facinus aucto dextera dirigit, sed ad Menelei preces relictus est eum lumine oculorum, quo nonnulli eum orbatum tradunt. Tanto beneficio flexus Baronus, multis sospitatorum suum donis afficit, Trisacium ei monasterium tradit, consecratum in honorem sancti Sarumini episcopi Tolosani, sive ecclesiam a se edificatam super ripam Visere in Avolia vico pagi Exandemensis. Cætera præterea quæ dubiæ fidei videntur, ne dicam falsa, qualia sunt quæ Brenchilde regina referuntur.

XVIII.

Mauriacum

(a) ibid. p.

(b) ibid. p.

(c) ibid. p.

(d) ibid. p.

(e) ibid. p.

(f) ibid. p.

(g) ibid. p.

(h) ibid. p.

(i) ibid. p.

(j) ibid. p.

(k) ibid. p.

(l) ibid. p.

(m) ibid. p.

(n) ibid. p.

(o) ibid. p.

(p) ibid. p.

(q) ibid. p.

(r) ibid. p.

(s) ibid. p.

(t) ibid. p.

(u) ibid. p.

(v) ibid. p.

(w) ibid. p.

(x) ibid. p.

(y) ibid. p.

(z) ibid. p.

(aa) ibid. p.

(ab) ibid. p.

(ac) ibid. p.

(ad) ibid. p.

(ae) ibid. p.

(af) ibid. p.

(ag) ibid. p.

(ah) ibid. p.

(ai) ibid. p.

(aj) ibid. p.

(ak) ibid. p.

Non procul a Menate exstat itidem apud Arvernos Mauriacum monasterium, sic dictum ab ejus situ inter aquas prope Riconagum oppidum, cujus monasterii primordia etiam Calmeto seu Calmeto duci tribuuntur. Basilica loci consecrata est soli invocatione sancti Petri apostoli, & sancti Caprasii martyris, foris Lirienensis, eorumque reliquiis honorata, aliisque sancti Symonis eo pollex transiit, ut suo loco dicemus. Primus ejus monasterii abbas Eusebius memoratur in diplomate (a) Pippini Aquitanorum regis ejus instauratoris, ubi Mauriacum a nobilissimo senatore Romanorum, nomine Calmeto, ejusque uxore Namidia constructum fuisse dicitur cum auctoritate Theoderici regis.

XIX.

S. Gildardi

abbas.

Ad hoc tempus pervenit sanctus Gildenus seu Gildenus abbas Cellensis monasterii in Hannonia, sancto Amando episcopo & beatæ Aldegundi abbatisse Melbodiensis superbiens. Obiit vii. Idus Octobris, sepultusque est in basilica sanctorum apostolorum Petri & Pauli, quam Elefian abbas augustus instauravit Caroli Magni principatu. Gildenus episcopum dicitur recentiores, sed nullo veterum fundamento; neque enim ullam episcopalis ejus dignitatis mentionem facere ipsius vitæ scriptores, sive anonymus, sive Rainerus monachus Cellensis, aut Philippus ab Electornia; neque Huchaldus in libello de vita sanctæ Aldegundis, nec denique Baldericus episcopus in chronico Cameracensi. Primus episcopi nomen ei adscriptum videtur poeta anonymus in vita ejus metrica, sed recentior, nec tantæ auctoritatis, ut ei sedes tibi adhiberi possit. Rainerus libellum suum concupavit Rastbo.

bodo abbati Cellensi, quem ante medium seculum undecimum decessisse Viocantius tradit.

Hoc etiam tempore inlastratur a Thoma abbate Farfense monasterium in Sabini, in ducatu Spoletano, a monte dictum etiam Acyrionum, quod a Langobardis eversum, ad id usque tempus ruinis conspersum jacebat. Thomas prebiter, Marcellus Gallie transalpine civitate oriundus, voti causâ sepulcrum Christi Domini aditurus, Romam venit; adiunctisque sibi ex Italia sociis, Marciano videlicet, qui postea Fitinae ecclesie episcopatum adeptus est, & Martyrio, qui apud beati Petri ecclesiam postmodum monasterio, forte sancti Martini, præfuit, loca sancta invisit. Marcellus & Martyrio in Italiam reversi, ipse per tres annos perstitit ad sepulcrum Domini, ubi, accepto jugis compunctionis dono, a beatissima Virgine de repetenda Italia in somnis admonetur. In reditu nihilominus Ephesi ad sepulcrum beati Joannis Evangelistæ moratur, iterum ad inlastrandam beatæ Mariæ Farfensem basilicam celsitus animatur. Nec mora iter arripit cum sociis, locum ad Trecis-creffos indicatum reperit, fusque se focionum precibus iustat. Admonitus hac de re dux Faroldes, eo nomine secutus, novis colonis Deipare admonitu opem conferit, expensas, multasque donationes surgenti monasterio suppeditat. Thomas perlati circumquaque sanctitatis famâ, plurimi ad eum, tam ædè remotis, quam de proximis regionibus certatim concurrere coeperunt.

Hæc iter fuit tribus nobilissimis Beneventanis, Paldoni, Tasoni, & Tatonî, qui divro successu amore, reliquâ patrâ, in Galliarum partes contendebant, ut ubi ab eo monasticum ibi institutum amplecterentur. Exceptos cum magna caritate, & comitate non impari Thomas Romam comitatur: ubi, hospitii religiosi matronâ consulti, tependam Farfæ consilium ineunt. A parentibus perquisiti, via eis se se videndos exhibere jussu Thomæ abbatis; nec tamen ad repetendam patriam adduci potuerunt. Eis demum auctor fuit Thomas, ut in Samnii provinciam redirent. Ibi se, dum ex orientis partibus revertetur, locum invenisse, maxime solitarii ad ipsam Vulturum fluminis, haud procul ab ejus fonte; ibidemque exstare beati Vinculi martyris oratorium, densissimâ obitum silvâ, ubi nulla, præterquam ferarum, & fortè latronum, habitatio. Irent secuti, & consilii divinæ protectionis auxilio, que ipsi a cunctis adversis lilasos sine dubio præstaret; ceteri se a principe loci, ducem videlicet Beneventano, quo inconsulto patriam deseruerant, præceptum seu litteras firmitatis obtinuerunt, atque in ejus gratiam eos revocaturum. Hæc fusiâ narrat monachus Farfensis anonymus in libello de vita Thomæ abbatis: sed fusiâ & distinctius Ambrosius Autpertus, abbas monasterii sancti Vinculi ad Vulturum, in elogio primorum suorum institutorum, Paldonis, Tasonis, & Tatonis. Hi ex nobili genere orti, & jure consanguinitatis propinqui erant, utpote ex duobus fratribus, Paldo quidem ex uno, Taso verò de Taso ex altero procreati. Illis ad evangelicam vocem divino amore inflammati, una omnibus sententia, unum consilium, votumque fuit, ut patrium solum, opes ac parentes relinquerent, Gallias adituri, ut, lastratis diversis ejus regal monasteriis, in uno eorum, quod religione præstantius esset, monasticam vitam proficerentur. Verum, ne carnalium parentum nequibus retinerentur, iter Romam ad beatorum apostolorum limina pretendunt. Mox pressio adfuit famuli, equi, & omnia ad iter, ut viris nobilibus, opportuna. Egredi e, sinibus Beneventanis, eum in Marforum seu Latii provinciam pervenissent; equi cum famulio domum remissi, iter pedibus se conscire ex voto debere aiunt. Tum occurrentibus sibi pauperibus vestes suas largiuntur, ut eorum vili habitu se induant. Sic in Farfense monasterium gloriose Dei genitricis Mariæ acceper, a Thoma nihilominus abbate, dum ipsorum pedes lavaret, ex oris ac membrorum, compositione, quales essent, agnoscuntur; & quid consilii animo agerent, produnt: quo audito, Thomas nolle se eorum proposito adversari, immo cooperari velle testatur, eosque Romam usque ad Apostolorum limina comitari. Voto de oratione completis, eis suadet prudens pater, ut in monasterium suum revertantur, probatur moraliter institutionis propositum, quod arripere volebant; & tum, demum, quod Dominus eos vocaret, pergerent. His dictis assensum præbent, & pauco tempore totam vite religiose disciplinam perfectè conficiunt. Inceun ejus, cumque perquirant ad propinquos, qui Romam profecti, tandem eos in Sabini versati audiunt, in monasterio scilicet Dei genitricis Mariæ. Mox illi ab convolant; & ut suorum adfectu & colloquio fruereutur, a monasterii patre, flagrant. Hi verò agere obediunt Imperanti. Tum Tasonis ac Tatonis pater, alique propinqui non sine lacrymis conqueruntur, cur se desererent, ut quid suis filius eorum abijcerent? Nullumne eis inesse pietatis affectum, nullam consanguineorum commiserationem? Obtestari & obsecrare per Deum cali & terræ condito.

ANN. CHR.

881.

XX.

Farfense monasterium inlastratur a Thoma abbate.

XXXI.

ubi ab eo excepti Paldo, Taso, & Tatonis.

ANNO CHR.
431.

ditorum, ne se relinquerent, quippe ad Christum converti, ac seculum pe-
nitens relinquere paratos: sin autem, sanguinem suum de manu eorum a Deo
postulandum. Talibus dictis & lacrymis nequaquam commoti Christi commi-
sitones, se, uti Deo promiserant, in Gallias proficisci velle reposunt. Verum
medium se interponens pius abbas: Audite, inquit, filii, consilium meum &
horum preces ne abjicite. Ego locum vobis ostendam, qui utroque votis sa-
tisfaciat.

XXII.
S. Vincentii
monasterium
ad Vultur-
um.

Est locus in Samnii partibus super ripam Vulturii fluminis, mille fere passibus ab
ejus fonte, ubi sacrum est oratorium, beati Vincentii martyris vultui dedicatum.
Ibi extat ex utraque fluminis parte silva densissima, feris tantum, & fortè laroni-
bus, inhabitata. Si me auditis, illic fcedite. Omnipotens Deus, cujus serviti-
um vos ipsos nuncupare vultis, eo in loco illis servabit, nec rebus necessariis
desicere sinet. Emolliti his sermonibus tirones Christi, ab incerto revocant ani-
mos, & benedictione a sancto patre accepta, ad designatum locum properant, ni-
hil secum in alimonia, præter exiguum vaticum, in sportella ferentes. Cum ad
locum accessissent, oratorium Dei laudibus frequentant, de vobis humo strati fo-
rum capiunt. Interim foret oratorii pulsus homo ignotus, modum farinæ, tan-
tumdemque vini pini peregrinis afferens. In hac rerum penuria illic degentes, plu-
rimos nihil minus alliciunt. Primus sacro gregi præfuit Paldo, unumq. miti-
mus, amator Christi paupertatis, nec, sicuti carnales solent, æstus rerum ter-
renarum cupiditate: quem affectum ut discipulis suis inspiraret, dixisse ferat: Mi-
hi credite, fratres, quisquis in hoc monasterio usque ad finem perstiterit, ater-
na supplicia nequaquam sustinebit, sed ad vitam æternam pertinet; hocque
monasterium usque ad finem sæculi ad salvandas animas perlabit. Quod qui-
dam, ait Ambrosius Autpertus, male interpretantes, falsâ seipos securitate
decipiunt, quasi male viventes, & contra regulam patrum, id est sancti Bene-
dicti, scientes, salvi esse possint: cum omnibus constare debeat, neminem,
qui in crimine perseveraverit, vitæ æternæ participem esse posse. Si quod igitur
ejusmodi privilegium monachis quibuscunque affertur, id illi tantum arandum est,
qui monachum suorum sobriam, castamque vitam, ac laudabilem paupertatem imi-
tati fuerint.

Paldo abbas
primus.

Cum eo in loco degere coeperunt viri sancti, Thomas mox laudatus abbas, pro-
missi memor, Beneventum pedestre accessisse ad principem traditus, ab eoque lo-
cum prædictum in gratiam sanctorum fratrum obtinuisse: reversusque ad eos, sala-
taria eisdem dedisse monia, & quo loco refectorium, dormitorium, hospitium cel-
la, aliæque necessaria habitacula construenda essent, docuisse; qua de re nulla men-
tio apud Autpertum, sed tantum apud anonymum Farfensem: qui addit, memo-
ratos viros, eorumque successores per multos annos congruis temporibus ad mo-
nasterium sanctæ Dei genitricis Mariæ accedere solitos, ut coquili officium, sicut
ceteri Farfenses fratres, ibidem per hebdomadas suas explerent; ac sancti Vincentii
monasterium a domno Thoma, ejusque successoribus ordinatum fuisse. Hæc au-
ticipatò simul retulimus de monasterii Vincentiani origine, licet ejus fundamenta
vix ante annum septingentesimum tertium jecta sint, perfectio verò collocanda non
sit ante annum septingentesimum septimum. Ex his lætelligimus, quanta in up-
lione tum apud exteros fuerit Gallicanorum monasteriorum religio, qua ita per-
moti sint Beneventani illi proceres, ut Gallias cæteris Europæ regionibus, ubi de
ampleherda monastica professione agebatur, prævulerint.

XXIII.
Austriaci a
Neutrasio
vici.

Dagoberto Austrasorum regi non diu superstes fuit Wifwaldus ejus palatii præ-
fectus: qui mortuo, Pippinus, Angilisti, ut dixerim, filius, & Martinus frater
ejus patruella, utpote Chlodulfo Angilisti fratre ante episcopatum Metensem ge-
nitus, in Austrasia dominari corpore, Austrasia metu & odio Ebrouni faventibus,
bellumque Theoderico regi ultro intulere. Ambo igitur, maximo Austrasorum exer-
citu coacti, contra Neutrasios procedunt. Pugnatum est apud Lucosum seu Loco-
ficum, ubi magna utrinque fæta cades: sed vixi demum Austrasii terga verten-
t. Et Pippinus quidem fugâ in Austriam elapsus est: Martinum verò, Ebrouni
insequente, Lugdunum-clavatum seu Laudunum, quæ Austrasorum urbs erat, si-
gientem excepit. Ebrounus, post eadem fugientium depopulationemque regionis
Austrasorum, venit in villam Ercherecum seu Etrecum, ubi Theodericus post pu-
gnam subsisteret; missisque ad Martinum Agilberto, ac Regulu Remorum episco-
po, qui ei fidem incolentibus super vacuis sanctorum reliquiis capias pollicerentur,
ut Ercherecum veniret, persuasit. Verum ubi eo advenit Martinus nullo fidei da-
re respectu, iussu Ebrouni cum omnibus suis oppressus est, superstitio Pippino, qui,
acceptâ clade fœlior, summam sibi deinceps in Austria potestatem vindicavit. Er-
cherecum seu Etrecum (*) villam, ubi Martinus perit, vicum illum esse puro,
qui

(*) Etr.

qui in Campania Remensis ad Axonam fluvium positus est paulo infra Castrum-
Portianum, et remotior videtur Lucosus seu Lucosius, in gessis Francorum Lusao-
dictus, si is ipse sit locus Lusius pagi Tulienis, ab Heico monacho memo-
ratus in libro de gessis (a) episcoporum Amalodorensum: ubi Haimarus epi-
scopus ab infrequentibus adversariis confossus occubuit. Carolus Conrardus Regu-
lus & Agilbertus, non sine veri similitudine, purgare conatur a fraude Martino
imposita; & quod de vacuis capitis dicitur, fabulam redolere existimat. Regulum
quippe non adeo solidum fingi posse, ut putaret, jurandum vacui capiti mane-
rentumque fieri; jurantemque, & eos, quorum nomine jurabant, apud Deum mi-
nime obligari. Regulum itaque bonâ fide jurasse, Martinum involatam fore, si
Ercherecum ad regem veniret: sed datam fidem ab Ebroino violatam fuisse, quod
sancti de Reguli sanctitate (nam in Remensis ecclesia pro sancto habetur) opinari
aequum videtur. Fuit quidem ille ob accepta beneficia obstrictus Ebroino, quo sus-
fragante (b) Orbecum pro monasterii extruditione a Theodorico rege obtinuit; qui
virum sanctum perjurio gratiam Ebroino rependisse non facile credi potest. Idem de
Agilberto dicendum, quem Hadrianus Valesius eundem esse putat cum Agilberto
Parisiensi episcopo probare eisdem virtutis. Quamquam an idem sit ille Agilber-
tus, dubitari potest, quem nullo episcopi nomine indiget Fredegarus continuator
tamen Regulo cum praeponit, ubi Ebroinus Langdunum-Clavatum monachos dis-
cixisse dicitur Agilbertum, et Regulum Remensis archiepiscopum; ut, fide promissa
in incertum super vacuis capitis, sacramenta falsa darent. Veri tamen similis est
utrumque fuisse episcopum, ad defendendas reliquiarum capsis, & sacramenta reci-
pienda aptiores.

An fortè is fuit Agilbertus, qui eodem tempore Anstrudem abbatissam Laudun-
ensem sanctimonialium precibus muniti curavit contra inimicorum criminalitates
apud Ebroinum? sic rem commemorat ejus vice scriptor anonymus. Fuert Anstru-
di inter alios germanus frater Ralduinus, quem ob affectu monasterii bona &
placido redirentem adversarii necaverant. Hi, infestum semper animum adversus An-
strudem gerentes, injurias eidem inferre modis omnibus moliebantur. Adfuit op-
portuna eis occasio, cum Theodericus, interfecto Martino, Laudunum hostiliter in-
gressus est. Tunc enim Anstrudem, Ebroino jam suspectam, fortè quod Martino
favisset, aut eum propinquitate attineret, apud regem accusant calumniatores, in-
stantque, ut a monasterii regimine amoveretur. Mox Ebroinus monasterium cum
fuerundus, & sanctam virginem sibi adductam durissime oburgat. Dum is aspecta
loquitur, & pejus se facturum minatur; quidam vir boni aspectus Agilbertus, ait
audet, quasdam sorores perfectæ ætatis & vite mones, animo ne frangantur,
sed Deo potius confidunt, instantque orationi, ut ne a spirituali matre sua avellan-
tur. Simul fuisse preces, simul exaudire, factæ illæ quidem cum multo eplatu &
valido clamore: quo ita percussus est Ebroinus cum suis, ut simul omnes exterriti
ac confertim furrint, viso insuper globo igneo, qui e caelo ad turrim ecclesiæ
pertingebat. His signis emollitus Ebroinus, ad pedes matris advolutus veniam
petit, eique ac monasterio ejus benevolentiam suam pollicetur; sicque reversus est ad
palatium amicus religionis, qui hostili & averso animo eò accesserat. Unus ex An-
strudis adversariis quidam Charivetus erat, qui, orti inter sese similitate, contra
Dei famulam ita excanduit, ut eam gladio confodere tentaverit, eoque animo in
ecclesiâ beate virginis Mariæ ad altare orantem percussus sit. Verum, ut eam
minis suis interitum vidit, in se reversus, divini iudicii metu in terram se abiecit,
veniam ab ea imploraturus. At illa continuo facinoræ ei remisit, nec aultu post
egroti corpus eo in loco honorificè humari curavit. Idem officium exhibuit E-
brohardo, viro perpotenti, qui cum satellitibus suis Laudunum noctu ingressus, ut
Gislehardum consanguineum suum, urbis fortè comitem seu rectorem, occideret
igne in domos injecto, cum lætantem minuit inveniret, furorē percitus ad mo-
nasterium venit, Anstrudem asperioribus verbis laceffit, tamquam sibi contrariam
& dominationi, quam extinguendo Gislehardo querebat, adversantem; iussitque ut
quantocius sibi monasterii claves resignarentur, perquisituro, an Gislehardus inibi
lazeret. Verum, ubi claves accepit, ante ipsius monasterii fores divino percussus
jadicio interit.

Non post multum tempus novam demo vexationem a Madelgaro episcopo bea-
ta virgo passa est, qui, ejus monasterium dominio suo vindicare moliebatur, Causa
ad Pippinum delata per Wifoldum Anstrudis consanguineum, episcopi molitio re-
pressa. Pippinus enim, sacratissime virginis legatione benigne accepta, Ratim
Crinwaldum filium suum direxit Laudunum, graviter interminans, ne deciperet Ma-
delgarus quidquam molitise aut vexationis abbatissæ, ejusque monasterio inferret.
Addit vitæ interpolator, Laudunensis episcopos nullam potestatem in eum locum po-

ANN. CHR.
481.

(a) Hinc. as.

(b) Hic. as.

(c) Hic. as.

(d) Hic. as.

(e) Hic. as.

(f) Hic. as.

(g) Hic. as.

(h) Hic. as.

(i) Hic. as.

(j) Hic. as.

(k) Hic. as.

(l) Hic. as.

(m) Hic. as.

(n) Hic. as.

(o) Hic. as.

(p) Hic. as.

(q) Hic. as.

(r) Hic. as.

(s) Hic. as.

(t) Hic. as.

(u) Hic. as.

(v) Hic. as.

(w) Hic. as.

(x) Hic. as.

(y) Hic. as.

(z) Hic. as.

(aa) Hic. as.

(ab) Hic. as.

(ac) Hic. as.

(ad) Hic. as.

(ae) Hic. as.

(af) Hic. as.

(ag) Hic. as.

(ah) Hic. as.

(ai) Hic. as.

(aj) Hic. as.

(ak) Hic. as.

(al) Hic. as.

(am) Hic. as.

(an) Hic. as.

(ao) Hic. as.

(ap) Hic. as.

(aq) Hic. as.

(ar) Hic. as.

(as) Hic. as.

(at) Hic. as.

(au) Hic. as.

(av) Hic. as.

(aw) Hic. as.

(ax) Hic. as.

(ay) Hic. as.

(az) Hic. as.

(ba) Hic. as.

(bb) Hic. as.

(bc) Hic. as.

(bd) Hic. as.

(be) Hic. as.

(bf) Hic. as.

(bg) Hic. as.

(bh) Hic. as.

(bi) Hic. as.

(bj) Hic. as.

(bk) Hic. as.

(bl) Hic. as.

(bm) Hic. as.

(bn) Hic. as.

(bo) Hic. as.

(bp) Hic. as.

(bq) Hic. as.

(br) Hic. as.

(bs) Hic. as.

(bt) Hic. as.

(bu) Hic. as.

(bv) Hic. as.

(bw) Hic. as.

(bx) Hic. as.

(by) Hic. as.

(bz) Hic. as.

(ca) Hic. as.

(cb) Hic. as.

(cc) Hic. as.

(cd) Hic. as.

(ce) Hic. as.

(cf) Hic. as.

(cg) Hic. as.

(ch) Hic. as.

(ci) Hic. as.

(cj) Hic. as.

(ck) Hic. as.

(cl) Hic. as.

(cm) Hic. as.

(cn) Hic. as.

(co) Hic. as.

(cp) Hic. as.

(cq) Hic. as.

(cr) Hic. as.

(cs) Hic. as.

(ct) Hic. as.

(cu) Hic. as.

(cv) Hic. as.

(cw) Hic. as.

(cx) Hic. as.

(cy) Hic. as.

(cz) Hic. as.

(da) Hic. as.

(db) Hic. as.

(dc) Hic. as.

(dd) Hic. as.

(de) Hic. as.

(df) Hic. as.

(dg) Hic. as.

(dh) Hic. as.

(di) Hic. as.

(dj) Hic. as.

(dk) Hic. as.

(dl) Hic. as.

(dm) Hic. as.

(dn) Hic. as.

(do) Hic. as.

(dp) Hic. as.

(dq) Hic. as.

(dr) Hic. as.

(ds) Hic. as.

(dt) Hic. as.

(du) Hic. as.

(dv) Hic. as.

(dw) Hic. as.

(dx) Hic. as.

(dy) Hic. as.

(dz) Hic. as.

(ea) Hic. as.

(eb) Hic. as.

(ec) Hic. as.

(ed) Hic. as.

(ee) Hic. as.

(ef) Hic. as.

(eg) Hic. as.

(eh) Hic. as.

(ei) Hic. as.

(ej) Hic. as.

(ek) Hic. as.

(el) Hic. as.

(em) Hic. as.

(en) Hic. as.

(eo) Hic. as.

(ep) Hic. as.

(eq) Hic. as.

(er) Hic. as.

(es) Hic. as.

(et) Hic. as.

(eu) Hic. as.

(ev) Hic. as.

(ew) Hic. as.

(ex) Hic. as.

(ey) Hic. as.

(ez) Hic. as.

(fa) Hic. as.

(fb) Hic. as.

(fc) Hic. as.

(fd) Hic. as.

(fe) Hic. as.

(ff) Hic. as.

(fg) Hic. as.

(fh) Hic. as.

(fi) Hic. as.

(fj) Hic. as.

(fk) Hic. as.

(fl) Hic. as.

(fm) Hic. as.

(fn) Hic. as.

(fo) Hic. as.

(fp) Hic. as.

(fq) Hic. as.

(fr) Hic. as.

(fs) Hic. as.

(ft) Hic. as.

(fu) Hic. as.

(fv) Hic. as.

(fw) Hic. as.

(fx) Hic. as.

(fy) Hic. as.

(fz) Hic. as.

(ga) Hic. as.

(gb) Hic. as.

(gc) Hic. as.

(gd) Hic. as.

(ge) Hic. as.

(gf) Hic. as.

(gg) Hic. as.

(gh) Hic. as.

(gi) Hic. as.

(gj) Hic. as.

(gk) Hic. as.

(gl) Hic. as.

(gm) Hic. as.

(gn) Hic. as.

(go) Hic. as.

(gp) Hic. as.

(gq) Hic. as.

(gr) Hic. as.

(gs) Hic. as.

(gt) Hic. as.

(gu) Hic. as.

(gv) Hic. as.

(gw) Hic. as.

(gx) Hic. as.

(gy) Hic. as.

(gz) Hic. as.

(ha) Hic. as.

(hb) Hic. as.

(hc) Hic. as.

(hd) Hic. as.

(he) Hic. as.

(hf) Hic. as.

(hg) Hic. as.

(hh) Hic. as.

(hi) Hic. as.

(hj) Hic. as.

(hk) Hic. as.

(hl) Hic. as.

(hm) Hic. as.

(hn) Hic. as.

(ho) Hic. as.

(hp) Hic. as.

(hq) Hic. as.

(hr) Hic. as.

(hs) Hic. as.

(ht) Hic. as.

(hu) Hic. as.

(hv) Hic. as.

(hw) Hic. as.

(hx) Hic. as.

(hy) Hic. as.

(hz) Hic. as.

(ia) Hic. as.

testamentum habuisse, præterquam abbatissarum, dum ibi sanctimoniales perstiterunt; illique ejusdem abbatum benedictionem.

ANN. CHR.
811.

XXV.

Orbacense

a Reolo con-

stitutum.

(a) Frodoardus

ibid. c. 10.

(*) Episcopatus

(b) Marcup.

Rem. lib. 1.

c. 43.

(c) V. Ap.

prod.

XXVI.

Chrodegarius

abbas Cor-

betensis suc-

cessit Erember-

to.

Regulus pontifex Remorum, superius laudatus, quem Frodoardus (a) Reolom vocat, monasterium Orbacense extruxit in loco, quem dono regis Theoderici, suffraganeus Eboracensis majoris domus, obtinuerat. Positus est hic locus in parochia seu diocesi Suthsaxonie, quatuor n. Sparnaco (*) lucis, ad rivulum exultantem, qui in Matronam fluvium paullo supra Castrum Theoderici devolvitur. Extructis novi canonici ædificiis, Reolus a monasterio Reobaco sex monachos imperavit, qui *sancta regula* disciplinam Orbaci instituerent. Leodemaro abbate eis præposito, qui penditium monasterium ad finem vite sue rexit; nam licet ab Odone quodam fuerit expulsus, a Childeberto tamen rege postea restitutus est. Post ejus obitum Rigobertus archiepiscopus locum ipsum recepit, ac rexit, teste Frodoardo. Ex eo tempore Orbacense monasterium, ut scribit (b) Marlorus, mansit in providentia Remensis archiepiscopi; unde eo inconsulto abbatem eligere non licebat: electus vero statim fidem ecclesie Remensis præstare debebat, usque erat ejus loci monachis mittendi unum & suis, qui electioni archiepiscopi Remensis interesset. Ibidem sepultus est sanctus Reolus, cujus tumulus hodie quoque in eadem ecclesia cernitur. Eisdem festis dies quotannis in Orbacensi monasterio recolitur, non in Remensi ecclesia, quæ tamen eum sanctum in publicis litaniis appellat. Sed in sermone est in ingenti illa ecclesia, ut eos tantummodo sanctos peculiari bus festis colat, quorum reliquias saltem in urbe, vel prope urbem possidet. In vita nondum edita sancti Reoli corpus ejus sepulchro dicitur in basilica sancti Remigii pontificis, & quidem in crypta ad levam partem altaris sancti Laurentii mansisse; quod si ita est, non multo post translatus fuit in Orbacense monasterium, ubi hæcenus ejus reliquie aservantur; caput quidem in scrinio argenteo nuper a nobis afflatæ fæsto, ceteræ vero reliquie in loco peculiari, qui summo altari impositus cernitur. De hoc monasterio dicendi recurrit materia occasione Gotthardi ejus loci monachi. Frodoardus laudat hunc canonicum monachum, nomine Hucboldum, quem Hungari suo tempore, id est inæquare seculo decimo, crucidare conati sunt, sed nequaquam ferro aut sagittis configere potuerunt. Unde eum pro aliquo deo habentes, cum reverentia secum duxerunt, donec redierunt a quodam episcopo, atque dimissis, in proprium monasterium reversi est. Sæculo tertio-decimo, & quidem anno MCCXXXIX. orta est de subjectione Orbacensis monasterii controversia inter Henricum Remensem archiepiscopum & Jacobum episcopum Suthsaxonensem, quæ hoc passo (c) composita est: ut Orbacensis, mortuo abbate, eligendi successores facultatem peterent ab archiepiscopo, cui electus abbas præsentaretur confirmandus; inde remittendus ad episcopum Suthsaxonensem, ut ab eo benediceretur, eique professionem faceret: substitutus autem abbas ad solum archiepiscopum pertineret. Præter Orbacense monasterium, Reolus Berthario Dervensi abbati fundum ad condendum cœnobium virginum suppeditavit, ut inferius videbimus.

Hoc serè tempore Chrodegarius seu Rodgarius secundus abbas Corbetensis & vis excelsus, fecitque locum Eremberti tertio abbati, cujus electionem Theodericus rex dato diplomate confirmavit. Inscripsum est regium præceptum *Episcopus & viris illustribus*, quibus significat princeps, ad regalem suam presentiam venisse monachos & viros Dei amantes ex sacrosancto monasterio, nuncupato Corbetensi, constructo in pago Ambianensi, & Clementie sue auribus suffragisse, venerabilium virum Chrodegarium abbatem, quem apostolicus vir dominus & pater suus Theodefredus episcopus, cum ille onus episcopale suscepit, ex suo permittit ejus loci rediorem constituerat, de hac luce ad Dominum migrasse: quo mortuo, tota ejusdem monasterii congregatio petierit, ut secundum privilegium suum ex semetipsis rediorem eligere sibi liceret. Eos verò, accepta a rege facultate, cum voluntate supra dicti domini Theodefridi episcopi, elegerunt venerabilem virum Erembertum, in ipso monasterio eauritum: cujus electionem princeps se ratam habere testatur, adeo ut ipse Erembertus deinceps omnium ejus loci rector & possessionum providentiam habeat, sicut sancta regula docet, sanctique facit ordo monachorum. Hoc diploma in chartaceis atque editis libris delituitum est chronologicis notis. Eremberto abbati tribuuntur antiquiores statuta, non dum vulgata, monasterii Corbetensis, quæ posteriorum temporum esse constat. In eis agitur de electione abbatis, deque institutione omnium officialium, id est majoris-prioris, claustralis prioris, circumfororum, armarii, camerarii, cellerarii, granatarii, pincernæ, hospitalarii, hortulani, refectorarii, coenobii, elemosynarii, & infirmarii: quorum omnium officia & munia, recentiorum sanè temporum, in illis statutis præscribuntur. Eremberto successit Sebasianus abbas quatuor,

ANN. CHR.
451.
XXX.
S. Leodegarii translatio
ad S. Maxentium.

Interim crescentibus in dies ad sancti Leodegarii tantulum miraculis, eorumque tam facile in animam Theoderici mortuo Eboraco peracta, de transferendo ejus corpore contentio inter episcopos, qui tum in palatio frequentes erant, exorta est, tertio anno, quam martyrium expleverat. In his Ansoaldus Pithaveois antistes, vir magnae sanctitatis, corpus sacrum sibi debet contendebat, tum ob consanguinitatem, quod sancto martyri erat conjunctus: tum quia in ipsius parochia ille ad honores ecclesiasticos adoleverat, primo quidem sub Didone episcopo Pithaveois ecclesiae archidiaconus, tum abbas in sancti Maxentii monasterio, priusquam ad episcopatum Augulodunensem promoveretur. Contra Hermenarius, qui ei in Auguloduno episcopatu succederet: Jure mihi, inquit, hoc corpus debetur: quoniam olim ibi eum requiescere aequum est, ubi is episcopus fuit. Utrique intercedebat Vinicianus praeful Atrebatensis titulo possessionis, quippe cum sanctum illud depositum in pago Atrebatensi, ubi casus fuerat, jam requiesceret. Ad finendam controversiam jejunia cum precibus indulta: & tribus schedula subter pallium altaris apposita, post sacra missarum sollempnia, a ministro altaris Ansoaldi schedula prima producta; atque ad eum beati martyris corpus ei hac sorte adjudicatur. Ansoaldus hoc modo superior, Audulfo monasterii sancti Maxentii abbati curam transferendi sacri corporis committit: ut, ubi prius cultum Dei vic sanctus professus fuerat, ibidem etiam post mortem, uti lucerna, in perpetuum emicaret. Rem haud segnitius Audulfus exequitur accepta regis facultate, qui universi, quicumque sanctum corpus transiret, mandaverat, ut sollempni cultu ubique honoraretur; quod factum a pago Atrebatensi ad Pithavensem, omnibus tam clericis quam monachis, insinuat promissu vulgi multitudine comitante cum crucibus, acentisque cereis & fœvatis odoribus obviam effusus, ita ut vix ad sacrum seretrum accedere liceret. Nec desinit honorando martyri divina potentia, tot patris in via miracula, ut quisquit, quavis detentus infirmitate, seretrum aut pannum, quo tegebatur, nunc tangere potuisset, concessim sanitatem recuperaret. Accedenti ad urbem Turonum, eorum pompe obviam processit Bertus seu Theodebertus ejusdem civitatis pontifex cum choris psallentium & luminibus, & sacrum corpus usque ad Pithavorem fines deduxit. Ansoaldus episcopus, audito sanctum jam appropinquasse corpus, ex villa sua Interamni pauperibus & promissu vulgo vinum suppeditari iussit, quod in vasculis nequaquam desuit, immo exuberavit, quantumvis exhausta vascula crederentur. Sedato ad Vigennam (*) fluvium venio, processum est ad Gelnacum villam, ubi Ansoaldus cum suo clero occurrit sacro corpori, cujus contactu in suburbana sanctae Radegundis unus paralyticus sanatus, itidemque aliter in basilica sancti Hilarii, quam unus ex hujus translationis scriptoribus monasterium sancti Hilarii vocat. Ab urbe Pithavorum alatum corpus montachi Maxentiani magno numero & comitatu, sed majori gaudio excipiant, atque in suum deferunt monasterium, pulcherrimum quondam suum cum magna devotione suscipientes. Ibi oculis miraculorum modis in quosdam debiles & egrotos, quibus incontinentia relictus est.

(*) in Pithavo.

De his miracula libellum scripsit Audulfus abbas, transmissique ad Ermenarum abbatem ejusdem monasterii in pago Cadurcino positi, qui in primis impulit monachum Augulodunensem anonymum, ut scribendis sancti Leodegarii actis operam daret. Fecit ille primis, libellumque suum, impolite quidem, sed graviter scriptum, Hermenario Augulodunensi episcopo nancupavit. Paulo post, aliam de eodem sancto praesule lucubrationem Ansoaldo Pithavorum antistiti inscripsit Ursinus peccator, sic se ipse vocat, & quidem hortatu Audulfi abbatis monasterii sancti Maxentii: quem Ursinum non aliam esse puto ab Ursino Locociagenis monasterii praeposito, de quo in libro primo (*) diximus. Tertius vix Leodegarian scriptor, ut ceteros omittam, monachus natione Alamannus, opus suum dicavit abbati Murbagenis in Alsatia monasterii, ubi caput sancti Leodegarii jam lesae a primordii loci, id est a saeculo octavo, asservari crederet; tamen illud se possidere gloriatur nostri in Neutris Gemeticensis & Prælatensis. Translationis corporis facta, Ansoaldus episcopus Audulfo abbati auctor fuit, ut augulodunem in ejus honorem basilicam extrueret: quod ille impigre exequutus est, erecta magnitudine ecclesia, cujus fabrica aliis multum dissimilis fuisse dicitur. Translatio hac facta est medio mense Martio: dedicatio vero novae basilicae 111. kalendas Novembriae.

XXXI.
Aldricus rethor
factus in regem
Mores Grom.
ticeusum.

Aldricus Gemeticum professus, incredibile est quantâ religione locum rexerit, quantum sui non solum apud domesticos, sed etiam apud externos opinionem exaravit. In vigiliis pernox, in oratione assiduus, in jejuniis frequens. Hac virtutum summa excitus inter ceteros nobilis quidam Pithavensis, nomine Alstus, villam suam Tortonacum Deo & sancto Petro in Gemetico donavit pro remedio animae suae: quin etiam se ipse in Dei cultum ibidem nancupavit; locumque regulis se subdidit discipulis, ut sancti. inter sanctos vitam abolveret. Quanta Ge.

Genetivum fuisse religio, vel suo hoc exemplo patet. Mos loci erat, ut monachi singulis sabbatis *oratoria excurrerent*, sic illi loquebantur, id est tonsuras renovarent, sed ante horam nonam, quo ex tempore frequentia dominice observatio tunc incipiebat. Fortè Aicadus post illam horam imprudens cuidam monacho procuratori suo iussit, sibi ut capillos cum forcipe adequaret. Mox illi hoc erratum deum insultando obiecit dicitur. Tum Aicadus reatum suum agnoscens, tonsuram imperfectam in piscinam reliquit, & prostratus in ecclesia coram fratribus veniam petiit, & obtinuit. Cùm verò familia illa ad noventos monachos, præter familiares quingentos, excrevisset; angelus monitu Aicadus didicit, mediam ejus familie partem intra triduum pectus a demone infligendâ absumtum iri. Ille autem mox fratres ad nocturnas vigiliis excitavit, absolutoque nocturnali & matutinali officio, omnes de facta sibi revelatione & de instanti morte admonuit, eos trahentem, ut ad mortem prævia se se confessione & communione prepararent. Res erant, ut Aicadus prædicta fuerat, atque intra tres dies quadringenti quadraginta duo monachi hac clade e medio sublati sunt. Horum omnium corpora in uno cimiterio in lapideis tumulis honorificè, ut ecclesie mos est, Aicadus sepeliri curavit, sequè post suum ex hac vita excessum inter illos humani præcepit: quo in loco quidam viri sancti etiam sepulchrum elegerunt. His annunciat auctor anonymus sanctos Hugonem episcopum Rotomagensis, Constantinum, Beiracensem, Peregrinum Anglieanum cum sancto Flavio: quorum sancta ipsa ma, inquit, in Domino cum illis manent humata.

Hoc eodem tempore, scilicet post necem Ebroini, ab exilio revocatus est Landebertus episcopus Traiectensis, atque in sedem suam, expulso Ferrando, post annos septem restitutus est, jubente Pippino principe, ægri avulsi & monasterio Stabulenti, ubi per id tempus monasticam vitam egerat. Præter tum Stabulentibus Godinus abbas, qui a Theoderico rege privilegium obtinuit, quo donationes omnes monasterii Stabulæ & Malmundarii hactenus factæ confirmantur. Editum est, sed sine chronici notis, hoc diploma, quod Carolus Coctius tribuit Theoderico Chlodovi junioris filio, contra eorum sententiam, qui illud Theoderico, cognomento Caleni, tribuendum putant.

ANN. CHR.
626.

XXXII.
Landebertus ab exilio revocatus.

Audoenus pontifex, paulo post reconciliatum sibi Filibertum, supremum diem absolvit, cùm ecclesie Rotomagensi annos quadraginta-tres cum tribus mensibus & diebus aliquot magis cum laude præfuisset. Obiit in villa regia Clipacio (*), Lutetia Parisiorum proxima, pace compositâ inter Neutrasios, & Australes, cuius rei causâ, post Gislelmi majoris-domus mortem, qui eam turbaverat, Coloniæ Agrippinæ ad Pippinum ducem a Theoderico rege missus fuerat. Waratoni præfecti palatii filius erat Gislelmus, homo fallax & ambitiosus. Hic, nequiquam deterrente Audoeni, ac brevi perituro distante, nisi a capto desisteret, patrem honore deiecerat, præfecturamque palatii occupaverat. Idem pacis violator cum Pippino a patre initæ, vis uno aëno integro dignitatem restituit, propter sua facinorâ immaturâ morte punitus. Eo mortuo, Waratto pristinum honorem recepit, & Audoeni in Austram missi pacem cum Pippino reformavit. Hujus legationis rationem sic sanctus ubi Theoderico reddidisset. Clipaci sebre interceptus decrevit 12. kalendas Septembris, uno scilicet anno ante Filibertum abbatem, discessisse Rotomagum, in basilica beati Petri apostoli extra muros cum aëto honorè sepelitus est. Mortui corpus, cùm Clipacio efferretur, rex Theodefridus & regina Chrothildis, nec non major-domus regis Waratto cum cunctis proceribus æque ad Pontem-læze (*) sunt profecti: unde multi episcopi & abbates, quos inter Ansbertus abbas Fontanellensis cum aliquot monachis suis adfuisse traditur, (*) Pontisfr. cum hymnis & canticis Rotomagum depulerunt, & in basilica sancti Petri, quæ monachorum ante id tempus erat, depoluerunt. Sepulchrum beati præfusi ab Ansberto ejus successore auro gemmisque ornatum, collocata ibidem lecto, quem undique auro inclusum Audoenus ipse Jerusalem mirare cupiebat, ut in sancta analastasi seu basilica dominice resurrectionis poneretur. Villa regia Clipaci ejus nomine sancti Audoeni (*) postmodum insignita est, uti & basilica sancti Petri, ubi sepulchrum accepit, nobile etiam nunc, si quod aliud, nostrorum in Neutrasia monasterium, jamdudum multis urbis inclusum: ejus basilica vix ulli ecclesie, non modo totius provincie, sed regni, elegantia & amplitudine cedit.

Mortuo Audoeni, Rotomagensi urasmi concessa Amberstus, qui Lamberto Fontanellensi abbati ad Lugdunensem episcopatum promotus successus fuerat, episcopus a elegere, atque a Theoderico rege petiere, cum ut sibi pastorem jubere consecrari. Rex, qui Amberti sapientiam ac pietatem probè noverat, quippe qui sibi a confessionibus & consiliis erat, illico electionem comprobavit, electionique

ANN. CHR.
629.
XXXIII.
S. Audoenus mortuus.
(*) Clipaci.

(*) Pontisfr.
(*) S. Orlé.

XXXIV.
Ansbertus ei successit.

Cl.

ANN. CHR.
483.

Clipiacum accedere iussit, verbo, ut, sicuti consueverat, ejus consilio in publicis negotiis uteretur; re autem verâ, ut ordinatio ejus in frequenti episcoporum ac procerum consensu fieret. Intellexit statim Ambertus, regem electioni assensum præbuisse, nec ob aliam causam se in palatium evocari, quam ut episcopus ordinaretur. Ille itaque excusare, dignitatem suam causari, denique nostris remissis delatam sibi dignitatem omnino refutare. His effugiis non cessit Theodericus, sed, missis ad eum alios nuntios, id tantum significavit, se cum ipso colloqui vellet, nec episcopatus omni invito imposui passurum. Fidem nuntius habuit Ambertus, vir magis & christianæ simplicitatis, pio deo deceptus; ac Clipiacum tandem venit: contra quam speraverat, instantibus Rotomagensibus, qui presentes aderant, regis principumque summo applausu, a Lamberto Lugdunensi antistite, suo quondam in regimine Fontanellensi cœnobii antecessore, aliisque qui eò conveniant episcopi, Rotomagensis pontifex consecratur, successorem sortitus Hilbertum in regimine monasterii Fontanellensis. Si Frigegodo credimus, Audocus mortuus regi successorem Ambertum suggessit. Talem igitur habuit successorem, qualem optaverat, utque genere, seculari dignitate, sed maxime sanctitate sibi non dissimilem. Ambertum ab eo sola distinguebat monastica professio, quam tamen Audocus semper longe adamavit: nam ante clericatum, celi in palatio militarem habitum ac cultum pretenderet, tamen ferè a cunctis monachis potius, quam laicis habebatur, & sub pectoris vestibus sepe cilicium corpori applicitum gerebat. Idem in Brigiolo saltu monasterium extruxerat instruxeratque magnifice, quod ipse Jerusalem, ceteri a rivulo præterfluente Resbacense nuncupant.

XXXV.
S. Hilarii vita
ab Audoco
scripta.

Scripti Audocus de vita sanctissimi præfati Eligii Noviomense, amici quondam sui, libros duos, in quibus de monachis non raro sermonem facit, maxime de discipulis beati Columbani abbatis, erga quem impense affectus fuit. Duos hosce libros Rodoberto pape seu episcopo legendos, commendandosque obtulit. Rodobertum hanc alii Chrodobertum Parisiensem, alii Chrobertum Turonensem episcopum esse existimant. Mihi verò neuter videtur esse. Non Chrodobertus Parisiensis, qui jam obierat, antequam Audocus hos libros absolvisset. Obiit quippe Chrobertus ante Chlotharium regem, quo mortuo Audocus (a) librum secundum scribebat, Childerico regnante. Non Chrobertus Turonensis; nam Audocus Rodobertum illum fratrem carissimum, aut præcisè fratrem vocat, eique, quasi majore auctoritate, hanc vitam examinandam committit, usus civiliori elogio, si metropolitani ille fuisset. Ad hæc Rodobertus ut majori responderet, venerabilem patrem. Audocum appellans, ejusque iussui serius se obtemperasse excusat; que sunt episcopum arguunt dignitate inferiore, & fortè Rotomagensis metropolis suffraganeum. Verùm ita impetrecti & mutill sunt earum ecclesiarum indices episcoporum, ut hac de re sententiam suspendere satius sit, quam temerè proferre.

XXXVI.
Audoci
tempus mor-
tuæ expendi-
tur.

De anno, quo Audocus diem fundus est, non levis etiam difficultas. Primus ejus vitæ scriptor anonymus tantum ait eum decessisse Waratone subregulo seu præfecto palatii, principatu Theoderici regis. Calculum obcuravit alter ejus vitæ scriptor Frigegodus, dum scrupulosius explicare voluit, ubi ait Audocum re. xiste Rotomagensi ecclesiam ænos quatuordecim annos, tres menses, dies decem; nonagenarium verò migrasse ad Dominum ix. kalendas Septembris, die dominicâ & quidem anno ab incarnatione Domini sexcentesimo septuagesimo-septimo, "alio octavo." Verùm, ut cætera dissimilem, neutro anno dominica in ænom kalendas Septembris incidit. Certior est epocha ab annis quadraginta-tribus regiminis cum tribus mensibus, quos Frigegodus ei assignat. Si enim Audoci pontificatus initium a Maio mense anni sexcentissimi quadagesimi desumas, ejus obitum hoc anno octogesimo-tercio facile collocabis. Favet huic calculo Amberti ejus successoris privilegium pro monasterio Fontanellensi, datum anno Theoderici regis sexcentesimo-decimo, alius tertio-decimo, Amberti pontificatus quinto: qui vix ante annum sequentem octogesium-quartum consecrari potuit, si Audocus hoc anno sub finem mensis Augusti mortuus est. Sed dimittamus has tricas, quas fufius explicatas videbis apud Carolum Guetium ad hunc annum. Quam brevi post sancti Audoci obitum ejus cultus etiam extra Rotomagensi provinciam receptus fuit, infra docebit nos Harleimundus Cenomannorum episcopus, qui paucis post anni monasterium in ejus honorem edificavit.

ANN. CHR.
484.
XXXVII.
S. Alarici
die obitus
obitus.

A Nno sequenti beata Aldegundis virgo & abbatissa Melhediensis ad immortalem Sponsam translata est, & quidem iii. kalendas Februarii, quo die ejus depositio apud Wandelbernum memoratur, recoliturque quædam in ecclesia Melhediensi: tametsi alii alios dies signant, ob varias ejus translationes. Mortis sue ante aliquot annos divinitus præfata, cum prædixit sanctis Gilemo Cellensi & Humberto

beato Maricolenſi abbatibus, qui paſſio ante ipſam e vivis migrarunt. Multas viſiones & revelationes ante obitum ſibi factas indicavit religioſo viro *Sabino abbati de Nivallens monaſterio*. Pauperum in primis & egenorum curam & ſollicitudinem habuit, cuius veſtimenta & alimenta per unum e miniſtris ſuis ſuppeditavit ex melioribus ſolidis, quos ipſum mater ſibi reliquerat. Quin etiam univerſa, quae a *procuratore ſive hereditario perſerperat*, (tunc enim propinquorum hereditates inibant etiam monachi & ſanctimoniales) in pauperes & ornatum eccleſiarum diſtribuit, aurum, argentum, gemmas & veſtes pretioſas, præter vile, quod ſibi reſervavit, veſtimentum cum viſta quotidiano, ſolita dicere, Melius eſſe unum ſolidum manu proſe præ pauperibus dare, quam centum poſt mortem promittere. Quinto ante obitum die germanæ ſuae *Waldetrudi* abbatiffæ Caſtilloceſis viſa eſt ab angelis & ſanctis apoſtoliſ deduci ad Nivallam monaſterium, ubi fore utriusque ſanctæ Gertrudis humata erat. Ibiem *die paſſeſſores*, id eſt ſerâ ſextâ, ante ſabbatum, quo deceſſit ſanctula Del Aldegundis, puella quadam ejuſdem cenobii, ante tricenarium *velata*, quæ ſimili ſimplicitatis & obediencie erat, circa noſtis medium ingentem conſpexit lucem, audivitque plallentium voces, reſonantes ab eccleſia ſancti Petri, in qua beata Gertrudis corpus quieſcebat; caſdemque etiam alie ſanctimoniales non ſine ſupore auſerant; eoque indiſcio ſuerat virginis Aldegundis obitum ſignificari intellexerant. Sepulta eſt primùm in villa ſua quondam diſtioni Curtiſola, ubi mortem obiit; indeque paulo poſt Melbodium tranſlata eſt, curantibus principe, & poſt eum Madelberta, quæ ipſi in regimine monaſterii Melbodienſis fueſſet, & poſt eam Madelberta, anthe fororis ejus Waldetrudis filie.

Canonicorum
quæ indiſta-
tam.

Primus ſanctæ Aldegundis vitam in litteris retulit author anonymus ipſius æqualis, cæteris aliis præſertendus, qui eam matrem commendatam, poſtquam ejus monaſterii ſanctimonialis ac *ſororis* vocat, & velatar fuiſſe dicit: quæ certè nequaquam conveniunt recentiori ſtatu Melbodienſium canonicarum, quas monachas fuiſſe non dubito, uti & Caſtilloceſes; quod de Nivallienſibus, Romanenſibus, aliſque ejuſdem inſtituti in ſuperioribus oſenſum eſt. Certè, ut jam dixi non ſemel, idque hoc loco repetere jurat, ejuſmodi canonicarum in his partibus nomen & propoſitum inauſitum fuit ante Ludovici Pii principatum, cujus anno tertio regula condita eſt in ſynodo Aquigranſi pro canonicabus, cujus tamen inſtitutum longè probabilius erat, quam hodiernarum canonicarum, quippe quod perpetuæ continentie voto puellas illas adſtringebat. Neque tamen inſtitutum illud a Romanis pontificibus probatum fuiſt, immo valde improbatum, ut patet ex concilio Romano ſub Nicolao II. quod ſuo loco integrum reſtremus: in quo diſerte legitur, ante prædictam Aquigranſem ſynodum, nullam aliam, quam ſancti Benedicti, univerſalem regulam apud Latinos receptam fuiſſe. Romani concilii hæc verba ſunt: *Et certè huiusmodi ſanctimonialium, ſcilicet canonicarum, inſtitutum eſtque nunc tota Africa, Africa ſumus & Europa, excepto uno minime angulo Germaniæ, nec ſiciti, nec recepti: quoniam quotquot receperunt, a tempore præſati Ludovici recepiſſe comprobantur*. Unde conſtat, ante illum, ſanctimonialia ubique terrarum habuiſſe quam ſequenter regulam, a ſanctis patribus ſiſi conſcriptam: velut in Latina lingua a beato Benedicte, aliquibus diſtinctionibus a virili ſexu ad feminum tranſlatiſ: quam atque in ſua regni provinciis inſertatam, nec Ludovici mutare qualibet ratione debuit, aut potuit ſine auctoritate & conſenſu ſanctæ Romanæ & apoſtolice ſedis. Hæc ſunt verba concilii Romani, quibus nihil luculentius ad propoſitum aſſerti poteſt. Conſue que de ſanctæ Aldegundis, aliarumque id generis canonicarum habitu ſuperius (a) ibi. 15. (a) diximus. Annum ſanctæ Aldegundis obitus colligimus ex die ſabbati, quod hoc anno biſſextili convenit tertio kalendis Februarii.

(a) ibi. 15.
& ibi. 16.
& ibi. 17.

Ipſis Februarii kalendis huius anni ſcriptum fuit primarium inſtrumentum de conſtitutione monaſterii de Graſſillo, quod Atreſius, alio nomine Petruinus, episcopus Viſtorienſis, in ſuburbano cratoſto ſua extraxit: quo ſuburbani nomine totum, monaſterium non modo urbis aliquos territorium, ſed etiam pagum, immo aliquando diocceſim atque totam ſignificari jam ſupius obſervaviſmus. Eius rei litteræ, quas in appendice integras reſcribam, hoc modo inſcripſæ ſunt: *Domini venerabilibus atque dilectiſſimis & ſanctis fratribus noſtris comprouincialibus, ſanctarum eccleſiarum Domino diſpenſante reſcribitur, Arduus ſive Petruinus ſedis eccleſiæ Viſtorienſis civitatis, acſi indignus Dominum diſpenſante pontifex; & inſta: monaſterium aliquod in ſuburbano cratoſto, in loco, cuius vocabulum Graſſillo, quod nos in honore ſancti Viſtorii & ſancti Petri, vel reliquorum domonum ſanctarum eccleſiarum ejuſ ſancti conſtruxiſſe, placuit nobis, ut ſub inſtituta ſanctarum patrum ipſum monaſterium ſervatum eſſe deberetur, ubi congregatio monachorum, auſpice Domino, in ſupra ſcripto monaſterio deberent deſervare: ut ſecundum normam venerabilis viri ſancti patris Benedicti obſervetur, vel ſancti Martini, ſive ſancti Columbani, argere vel habitare deberent. En*

trium

ANN. CHR.
444.

trinum regularum insignis conjunctio, quales antehac plurimas jam observavimus. *Falsum kalendæ Februarii anni decimo domini nostri Theoderici regis.* Instrumento subscribunt Petrus episcopus, & cum eo alii episcopi octo, Wolbertus, Agilaeus, Ambricius, Tredicus, Godebertus, Leodegarius, Pascasius, Ruficus. Deinde Ago abbas, Pascasius presbyter, Delfinus abbas, Maunontus apollidionensis, Cerno diaconus. Ecclesia Valensis seu Valonensis, quæ modo Avenionensi subest, suffraganea tunc erat metropoli Arelateni, sub qua octo erant episcopatus, scilicet Avenionensis, Massiliensis, Tricastinensis, Tolonensis, Arausicanus, Carpentoracensis, Valensis, & Cabellicensis: qui tres postremi modo subjacent archiepiscopo Avenionensi. Novem subscribunt predictis litteris episcopi, id est metropolitani Arelateni cum octo suffraganeis suis; sed cujus sedis singuli fuerint, incertum, præter Aredium fræ Petrum Valensem, qui primus subscribit, & Wolbertum ab eo proximum, qui tunc erat pontifex Arelateni. Chiodoveus rex suo diplomate approbavit conditionem ejus monasterii, quod Petrus Valensis antistes anno unde-agesimo supra millesimum Massiliensi sancti Victoris abbatis subiecit, (4) *P. Cassian.* cuius nunc cella (4) est sub titulo sanctæ Mariæ & sancti Petri ac S. Victoris abbas. *ibid. p. 447.* de Grasseo, vulgo Grandello.

XXXIX.
S. Filiberti
abbatis obi-
it.

Coschinus
abbas ejus di-
scipulus.

Sub idem tempus sanctus Filibertus abbas in Hereni monasterio ad celum migravit xiii. kalendas Septembris, quo die in verisus martyrologiis laudatur. Quid in ejus morte acciderit, non prodit ejus vitæ scriptor monachus Geneticensis anonymus febequalis, qui bellum hac de re scripsit jussu Coschii abbatis post Alcadrum Geneticensis, atque etiam Centulensis post Octovaldum sancti Ricardi successorem. Ermonarius monachus Geneticensis, dein vage Herensis congregationis seculo anno abbas, hanc ipsam locubrationem Hilduino abbati nuncupavit, cum duobus libris miraculorum ab se conditis: non quod ejus auctor haberi vellet, sed ut antiquioris illius vitæ, ut & miraculorum lectioe Hilduino moveretur ad impetrandum a Carolo Calvo refugii locum Herensibus monachis, qui tum palabant per Gallias cum sancti Filiberti corpore ob tempestatem Nortmannorum vagabantur. Non audiendus itaque sive Petrus Franciscus Chiffletius, qui Coschinum ad sæculum novum remittit; sive Carolus Cornetius, qui Cloctinum Centulensem abbatem pro Coschino supponit, ut Coschinum ad idem tempus differat. Utrique præponderare debet Hariulfus chronographus Centulensis, qui Coschinum abbatem, non Cloctinum, habet Octovaldi successorem, eundemque sancti Filiberti discipulum. fuisse ex majorum relatu transit. Sancti Filiberti cultum sæculo octavo jam in Gallia viguisse docet Alcuini epigramma cxxxv. ubi aram ipsi erectam memorat hoc disticho:

*Hanc pater egregius aram Filibertus habebit.
Plurima construxit qui loca sancta Deo.*

Inter cælim ejus virtutes, mendacium, tanquam mortale venenum, fugisse traditur.

XL.
Mummolinus
episcopus
Noviomensis
mortuus.

Filberto non dñs superstes fuit Mummolinus episcopus Noviomensis, mortuus xvi. kalendas Novembris, postquam per viginti & sex annos ecclesiam Noviomensem & Tornacensem rexisset. Corpus suum moriens in comuni cimiterio extra urbis moenia sepeliri mandavit: sed tamen humatum fuit in æde sanctorum apostolorum, ubi sancta Godeberta virgo sepulta fuerat. Hæc est Godeberta, quam a multis proci in matrimonium expetitam sanctus Eligius, Mummolini decessor, aureo anulo suo virginem consecravit: cui Chlotharius rex, ut jam dixi, assentientibus principibus, suam Noviomensem palatium cum suburbano oratorio beati Georgii martyris, duasque villas fiscales, & aliquot puellas regendas dedisse perhibetur: ex quo inditus Godebertæ abbatissæ titulus. Sancti Mummolini corpus in ecclesia Noviomensis asservatur, præter partem ejus capitis, quæ habetur in Sithienensi monasterio, ubi monachus & abbas ante adepm episcopatum fuerat.

XLI.
Humilicurtus
tens mona-
sterium S.
Bertini con-
secrum.
(1) Diplomas.
p. 407.

Præter tunc temporis hinc monasterio Bertinus abbas, cui vir illuster Amalfridus tradidit possidere monasterium, quod ipse in prædio suo Humilicurtis, in pago Cameracensi ad Scaldem extruxerat, regendumque filie sue Auziane tradidit. Edita sunt a nobis hujus donationis litteræ in libro sexto (4) de re diplomatica, in quibus Amalfridus testatur, se concessisse atque delegasse ad monasterium *Sidun*, ubi venerabilis vir Bertinus abbas potestate videtur, unâ cum voluntate vel conventientia filie sue Auziane, quæ ibidem rectrix esse videtur, monasterium suum, cujus vocabulum est Humilicurtis, in pago Cambicenis, super fluvio *Scald*, quod ipse in proprietate sua extruxerat in honore sanctæ Mariæ, vel sancti Petri, seu sancti Martini, seu sanctæ Pollinæ, ubi ipsa pretiosa gemma requiescit

in corpore. Tum obtestatur Sithienfes fratres, eorumque rectores, ut ipsi monasterio de missa, de curio seu officio divino, & de liminaribus provideant, & de hospitibus ac peregrinis curam habeant, nomenque suum adscribant in libro vite, id est in diptychis seu necrologio monasterii Sithienfis. Actum Vermandis (*), quod fecit mensis Februarii dies octo, in anno duodecimo regni domini nostri Theoderici gloriosissimi regis. Hanc donationem confirmavit (†) (a) *ibid.* idem princeps in Carisiaco palatio kalendis Aprilis, anno quarto-decimo regni sui; eique consensum Childebertus Amalfredi uxoris intervenisse ait. Addit Johannes Iperius, Amalfrido Aurianaque defunctis, a Bertini successores monachos in locum monialium successores fuisse; sed tandem, quâ occasione incertum, monasterii Sithienfis possessione eisdem. Baldericus episcopus in chronico (‡) memorit monasterii sancti Petri in villa *Hundorf*, quod illudis vir Amalfidus cum uxore Childebertana fundavit, depositisque sanctimonialibus cum clericis, id est monachis, filiam suam Aurianam perfecit, postquam Vindicianus Cameracensis antistes, accesseris secum non paucis episcopis, unque etiam beato Lantberto Leodicensi martyre, illud consecraverat. Balderici tempore, id est seculo undecimo, hoc monasterium ad paucos canonicos redactum erat, nunc abbatia est ordinis sancti Benedicti, priscum retinens (*) nomen, septem passuum millibus ab urbe Cameraco, haud procul Vermandis (*), ubi donationis Bertino facta instrumentum conscriptum est. Distinguitur hic locus ab Augusta-Viomandorum seu Quintinopoli, episcopali fecerit (†) Vermandis, de, ut quibusdam videtur, insigni, antequam huc in urbem Noviomagus seu Noviomum transferretur: quamquam nonnulli Vermandis oppido, quod quinqué circiter millibus ab Augusta distat, id tribuendum contendunt. In duobus episcoporum Noviomensium antiquis indicibus, quorum prima manus, unius quidem medio seculo decimo in Hadulfo, alterius in Lamberto senio, sequenti delat; in his, inquam, duobus indicibus post Alomerum ponitur sanctus Medardus, de quo hic subduntur: *Hic propter Vermandis*, in alio *Viomandis, subterfocum*, *Noviomum sicut consuevit episcopalem*: qui etiam post sancti Elutharii episcopi Tarnacensis obitum regendum scriptis ecclesiam Tarnacensem. Hic obiter. Ante biennium Theodoricus rex eisdem Bertino preceptum seu diploma immunitatis (c) dederat de his, que in sico Attilacensi comparaverat.

Hoc anno, Ervigii regis quinto, habitum est Toletanum concilium quartum-decimum, in quo sextum universale concilium adversus Monachos receptum fuit, nullis statutis in rem monasticam editis, uti neque in precedenti Toletano concilio, anno superiori celebrato, cuius canone septimo canum est, ut ne deinceps occasione iurgiorum aut gravaminum acceptorum, quod a viris etiam sanctis factum legimus, aliarum ornamentis eaurentur, aut luminaria, vel divinum sacrificiorum aut officiorum cultus subtraherentur: qui mos nihil minus, falsem in Gallia, diu post illud tempus perseveravit, ut videbimus. Huc concilio tertio-decimo post episcopos subscribunt abbatibus quinque, Abfalius (*), Faulinus, Genotinus, Calixtus, ac Silvester, & inter vicarios episcoporum Pacatus abbas agens ius. Hic propter Vermandis, in alio Viomandis, subterfocum, Noviomum sicut consuevit episcopalem: qui etiam post sancti Elutharii episcopi Tarnacensis obitum regendum scriptis ecclesiam Tarnacensem. Hic obiter. Ante biennium Theodoricus rex eisdem Bertino preceptum seu diploma immunitatis (c) dederat de his, que in sico Attilacensi comparaverat.

*Hesperias rigidas censor perennis ad oras,
Ritusque antiquos resistisse foras.
In Toletano cuncti Citerius obitus
Carcassonensis manus episcopi.
Cinque cathedra suo Africa sessor careret,
Antistes sacris iudicio est populi.*

Causa rei causâ profectus sit ad Hesperias oras, quod vel de Hispania, vel de Italia interpretandum, optandum esset ut poeta ille nobis clarius exposuisset. Si de Hispania, ut concilio interesset; si de Italia, fortè itineris causa fuit, ut

Annal. Bened. Tom. I.

X x x

400-

*ANM. CHA.
414.*

(*) Vermandis.

*(‡) Baldericus
lib. 1. c. 100.*

*(*) Item
Vermandis.*

*(c) Diplomati
p. 506.
XIII.
Toletana
concilio.
811. c. 210.*

*(*) et. Ad-
falius.*

*Citerius ab-
bas Citer-
ensis.
(d) Epistol. 10.
p. 116.
(e) ibid. p.
319.*

ANN. CHR.
444.

monasteria ritus puriores adificeret, eosque induceret in suum Castrum sancti Benedicti monasterium, cujus tertius abbas erat, nempe post Robertum & Faulinum, qui duo primi abbates ejus loci memorantur. Plerique ex praedictis abbatibus subscribunt quarto-decimo concilio Tolerano, sed alii etiam perter eos, cum proprio nomine, tum vice episcoporum suorum: quos abbates hic commemorare nihil juvat, cum monasteria eorum ignoremus. Ex his Maximus abbas, qui in hoc concilio vices egit Stephani metropolitani Emeritenis, idem esse videtur Maximus Emeritenis antistes, qui Tolerano concilio quinto-decimo post annos quatuor subscripsit.

ANN. CHR.

445.
XLIII.
Bercharius
abbas Der-
vensis cedi-
tus.

Anno sexcentesimo octogesimo-quinto consignanda videtur mors Bercharii abbatis Dervenensis, & Condesi monachi Fontanellensis. Bercharius praeter Aldivillarense monasterium, & Dervenfe, in quo decessit; usum etiam virginum, Pysellense-monasterium vulgo dictum, non procul a Dervenfi extruxerat, cujus Waltilidem praeposuerat abbatissam. Cum mortem sibi immoete intelligeret, instante paschali solemnitate, feria quinta, qua cena Domini celebratur, virginum concubium adit, cujusque saluberrima monita dedit; tum data illis benedictione & salutatione extrema, in suum Dervenfe monasterium reversus est. Erat eo in loco quidam monachus nequam, Daguinus nomine, quem Bercharius ex sacro fonte susceperat, & moralibus ibidem vestibus induerat. Hunc cum ob facinorosa acriter, ut par erat, identidem oburgaret, tanto ille animi furore tandem correptus est, ut pium patrem interficere, pro nefas! monstrum illud sustineret: cum viram, sanctum in lecto decubentem nodu aggressus, arrepto cultello perfodit, & pui patris sanguine impius filius manus proprias maculavit. Mox, prostrato in proximam piscinam cultello, qui aquis superfluitante fertur, ecclesiam petiit, cruentis manibus signum pulsavit, demens, quasi monachos scelere sui rebus convocaturus. Hi vero concurrunt ad patrem, quem seminimem inveniunt. Mox cedis auctorem adducunt, scire cupientes, quid de admissio tanto scelere statueret. Hic vero, exempli Christi domini non immemor, facinus Daguius condonavit, eum hortatus, ut condigna poenitentia id expiaret, episcopus rei causam Romam pergeret, iudicentiam a principe apostolorum imploraturus. Profectus inde Daguius, secundum praeceptum viri Dei Romam petiit, unde postea non est reversus. Bercharius vero, letali vulnere in dies peris habente, denum ad extrema venit, & ex hac mortali vita ad immortalem transivit vi. kalendas Aprilis. Sepultus est in quodam loco extra ecclesiam, haud dubie in communis suorum coemeterio, inde paullo post translatus in basilicam sanctorum Petri & Pauli apostolorum, quam ipse edificaverat, & retro altare depositus xvi. kalendas Martii ex cujus sepulchro oleum in vas subjectum, infirmis valde salubre, per longum tempus defluxisse dicitur. Alia ejusdem translatio facta est xvii. kalendas Novembris: quo die in Usuardi martyrologio secunda manu adscriptus legitur his verbis: *Dervensis monasterio sancti Bercharii martyris atque abbatis*. Sic martyres appellabant pios homines, qui iniuste, seu nullam ob causam necati fuerant. Librum de vita sancti Bercharii scripsit seculo decimo habente Adso ejus loci abbas, inchoavitque librum alterum de ejusdem miraculis, quem anonymus quidam continuavit. Initio chartarum Dervenensium praemittitur manus non admodum antiqui index abbatum Dervenensium: in quo Bercharius hoc anno, id est Christi domini sexcentesimo octogesimo-quinto, post annos regiminis viginti & unum, de hoc seculo migravit, eisdemque Synaulius abbas successisse traditur. Synaulii successores ignoti usque ad Mauronem abbatem Stabulensem simul ac Dervensem, qui, favente Ludovico augusto, Dervenenses ad prisca instituta revocavit.

Gaugiaci
partibentium
an condito-
rit.
(xv) V. ap-
pende.

Hadertus in eodem chartario charta (a) Reoli episcopi Remensis, a quo Bercharius abbas ordinatus dicitur, ad psellatum monasterium confuendendum, locum de rebus ecclesiae Remensis, infra urbem Carthagenensem, in pago Perisgensi supra fluvium Matronam, id est villam, quae dicitur Gaugiacus, hinc alio vocabulo Episcopi-villa, quam sanctimonialis femina, nomine Ama, quae sub titulo religionis vitam agnovit, per suas chartas ecclesiae Remensi donaverat. Hanc autem donationem Reolus se fecisse ait cum consensu fratrum suorum, vel concilium Remensium, hoc est san archidiaconibus, abbatibus, presbyteris quoque, & diaconibus, vel omni clero ecclesiarum, seu & infultribus viris, qui infra urbem commanere videntur, consentientibus, quorum nomina eidem chartae subscripta sunt. Atque ut haec donatio fieret citra Remensis ecclesiae detrimendum, eidem ecclesiae in compensationem a Reolo datus in pago Lemovicino vili in Tinovero, quam de Vetranione diacono dato pretio comparaverat, & causa in Novo-castro, constructa in ipsa urbe Lemovicina. Quid si forte sanctimonialis

10. Ver illi ex villa Gauglacio in alium locum migrare vellent; ipsa villa revertatur ad monasterium Altilivillare, quod antecessor noster, inquit, domus & pater Nigardus quondam episcopus suo opere construxit. Actum in villa Compendio sub die kalendarum Marti, anno tertio-decimo regni domini nostri Theoderici regis. Subscribunt post Rcolum Ansooldus episcopus, forte Pictavensis, Petrus abbas, Harnarus abbas, Hilduinus abbas, & Leocadius abbas, præter alios, hæud dubie clericos, quos in appendice nostra hic habet, ubi integrum instrumentum referemus. Ea his verbis chronologicis nota disimus, Bercharium non ante annum Theoderici regis tertium-declivum, qui hoc anno, vel certe insequenti incepisse videtur, & vixisse cæcisisse. Mirum est nullam huiusce parthenonis mentionem fieri ab Adolphe, alioque, qui de sancto Berchario scriperunt. Veri simillimum est, Bercharium, paullo post mortuum, rem imperfectam reliquisse. Certe in chartaceo codice antiquiori Derwenas habere dicuntur in Goplaio manum indominicærum unum cum terra arabili ad seminandum modios triginta, & cum vinea, ubi possunt colligi vini modii tres; nulla monasterii mentione facta. Ceterum quatuor illi abbates, qui litteris Reoli episcopi subscriperant, videntur præfuisse quatuor, que jam tunc prope Remos erant, monasteriis, nempe sancti Remigii, sancti Theoderici, sancti Basili & Altilivillarensi. Duo ex his subscriperunt ipsius Bercharii litteris de alodis propriis, que Derwenis monasterio consulit, nempe Harnarus & Hilduinus abbates. Leocadius cancellarius eas litteras scriptas, idem hæud dubie, qui jam abbas superiori charta subscripsit. Videntur in illis subscriptionibus multi desisse, quos Reolus eidem charta subscripsisse in contextu testatur. Nunc Episcopio-villa (*) pertinet ad Altilivillarensis monasterium, prout Reolus statuerat, deficientibus nimirum eo loci sanctimonialibus.

Concedus monachos hauri longè a Fontanella monasterio in Belcinna Sequane insula, cum per annos aliquot contemplativam vitam duxisset; ad claram Dei visionem raptus est. 21. kalendas Novembrii, sepultusque est in basilica beatorum apostolorum Petri & Pauli, ab se constructa, ubi multa se invocantibus beneficia contulisse dicitur. Post aliquos annos, cum insula illa fluvii eluvione absorberetur, sancti viri corpus inde Fontanellam translatum est, depositumque in basilica beati Petri apostoli nata oratorium sancti Martini ad plagam meridiam, appositum ad ejus sepulcrum epitaphio, quod in ejus actis revidimus. Sancti Conradi depositio apud Fontanclenses coluit ipso ejus obitus die, scilicet 21. kalendas Novembrii; translatio verò 17. kalendas Julii, quando ipius corpus a Rotherto pontifice Rotomagensi una cum corpore sancti Eremberti episcopi Tolosani uno in loco repositum est anno Domini millesimo vicesimo-septimo. Is fuit exitus Conradi anachoreta, qui ea Britannia insula in Galliam pro more gentis accesserat.

Interim Northambrensum aquilonares partes sua, diffusiorumque fauorum facilitate illustrabat Benedictus, cognomento Eilscopus, qui præter Wirrenthienfensium beati Petri monasterium, aliud in proximo loco, cui Cirvo (*) nomen erat, in honorem sancti Pauli motus est. Hic pio consilio Egfridus rex, qui secundum ad primum illud extruendum concesserat, sed et collocato delectatus beneficio, quadraginta familiarum possessionem posteriori construendo largitus est; quo familie nomine portionem terre, quanta unius aratri cultura sufficiens erat, veteres illi Britones seu Anglo-Saxones intelligebant, *hidar* alio vocabulo, seu *carrucatas* appellare soliti. Inchoata fuerat ante annos quatuor Girwenis monasterii fabrica, cui demum hoc anno suprema imposita est manus, probante antiqua ejus loci inscriptione, in qua dedicatio ecclesie sancti Pauli 17. kalendas Mali, anno quinto-decimo Eadfridi regis, facta dicitur, & quidem Ceolfridi ejusdem ecclesie auctoris anno quarto, quem Ceolfridus Biscopos ibidem abbatem præfecerat septem-decim monachis, ea majori sancti Petri monasterio ihac adductis. Hoc verò monasterium consule, immo etiam jussu regis ita ordinatum est, ut una & indivisa utriusque loci pax & concordia esset, eademque utrobique necessitudo & familiaritas perpetuo conservaretur: ut, sicut corpus a capite, per quod spirat ac vivit, non potest avelli: ita unus ab altero monasterium, fraterni societate sic conjunctum, nullo pacto separari ac disturbari possit. Is est Ceolfridus monachus, quem a primordis influxu prioris monasterii Biscopos non semel in Romano itinere socium & adiutorem habuerat.

Sed quia eidem Biscopo Romam de novo repetendi necessitas incumbabat, Eadfridum seu Eilfridum, sancti Petri monachum, eidem monasterio sui loco abbatem præfexit, ut, quem solus non poterat, socii dilectissimi communitatis virtute laborem levius ferret. Nec ab eo videatur, duos uni monasterio simul præfuisse abbates; nam præterquam quod id antiquis exemplis non carebat, hoc sane caligabat frequens Biscopi in transmarinas partes profectio, inextricæque rotas. Hanc

ANN. CHA.
653.

(*) *Episcopio-villa*.

XLIV.
Conradus
motus.

XLV.
Girwenis
monasterium
conditum.

Ceolfridus
abbas.

XLVI.
Eadfridus
Biscopos cond-
pax vit exi-
mas.

ANN. CHR.
663.

profecurum inuit Easterwinus nono anno a condicione monasterii Wiremuthensis, quod anno eius seculi septuagesimo-quarto extractum diximus, eamque ad obitum suum annis quatuor retinuit. Erat is patreolis abbatibus sui Benedicti, sed nulla earum respectu ab eo electis ob eximias dotes, quas in seculari dignitate olim exciperat, cum esset Egidii regis minister. At, relicta semel negotia secularibus, abiectione amicus corporeis, in spiritali militia tam pie ac modesto se gessit, ut fratrum similissimis alicuius, ventilare cum eis frumentum & triturare non crederetur, immo nec oves vitalesque officiis exerceri gauderet. Sepe, cum ad procuranda monasterii negotia foras egressus, eodem reverteretur, si quando laborantes inveniret fratres, statim cum eis in opus se adiungebat, sive aratri alia regenda, sive malleo domandum ferrum, seu ventilabrum mane excutendum esset, aut quidvis aliud faciendum. Erat ille quidem mitis & benignus adveniens omnes; sed, ubi res exigebat, fortis & infragilis, adeoque peccantes regulati dissoluti opportunè coercens; magis tamen ex ingenita diligendi consuetudine sedulo admoens, ut ne quis peccare vellet, aut nativam vultus ipsius lucem nullo capitis asperitatis infuscare. Ceterùm eodem quo ceteri fratres cibo, eodemque in refectorio vesceretur; ipsoque, quo, priusquam abbas esset, communi dormiebat in loco: adeo ut extremo etiam morbo correptus, duos adhuc dies in dormitorio fratrum quiesceret; quod quasi insolitum Beda consulto videtur observasse. Restituit quique vine sue dies in secretorie cella exegit, ex qua die quodam egressus, & sub divo residens, accitis ad se cunctis fratribus, osculum pacis munitibus, & tanti patris abscissum ingentibus dedit. Obiit pridie nonas Martii, dum fratres matutinis laudibus vagarent, annos natum duntaxat triginta-sex: ex quibus viginti-quatuor in seculo, duodecim in monasterio annos vixit, septem quidem in sacerdotio, quatuor in monasterii regimine. Florentius Wigorniensis auctor est; cum hoc anno octogesimo-quinto peste sublatum fuisse: quo mortis generis ipsum cum multis ejus fratribus decedisse Beda testatur. Fortè Florentius annum hunc nomenclavit secundum veterem calculum, qui annos secundum novum esset octogelimus sextus. Cum enim annus novus a condito Wiremuthensi monasterio coincideret in annum octogelimum-seundum, quo Easterwinum Bisopus in coadjutorum sed coabbatem adoptavit; Easterwini regiminis annus, quo decedit, quatuor facile in Martium mensem anni octogelimi-sexti extendi potest. Sed id levissimis momenti.

XLVII.
Easterwini
Bisopii no-
vum iter Ro-
mam.

Easterwino sancti Petri, & Cosfrido sancti Pauli monasterio prepositis, Bisopus quatuor vice ex Britannia solvit, Romam demum petiturus; atque inde in universa ecclesiastica suppellectilibus donis locupletatus rediit, magis si licet sacrorum voluminum copia, & sanctorum imaginum, quæ concordiam veteris ac novi testamenti concinno artificio exhibebant. Ex copia causâ, una Isaacum signa, quibus imitaretur, portarent; & e regione altæ Christum Dominum suam crucem gestantem representabat: alie dux serpentem in tremo a Mose erectum, & Carissimum ipsum in crucem sublatum ostendebant. Attulit etiam inter alia, pallia duo holocaustica incomparandi operis, quibus postea ab Alfrido rege, qui Egidio interesse hoc anno successerat, terram trium familiarum ad ostium Wiri fluminis comparavit. Verùm lætum ac felicem ejus reditum illud obscuravit, quod Easterwinum, quem discessurus sancti Petri abbatem instituerat, peste sublatum cum monachis ejusdem loci non paucis acceptis. At dolorem hunc relevabat electio Sigfridi diaconi ex eodem monasterio, viri moribus probatissimi ac mitissimi, scientia felicitatum non mediocriter instructi, sed corporis infirmitate ex vicio pulcrum laborantis, quem fratres unâ cum Cosfrido coabbate in locum Easterwini substituerat. Reperit etiam in reditu mortuum Egidium regem Northanhumborum, qui in bello temerè suscepto occubuerat. Is anno superiore in Hiberniam (*) Scottorum insulam missis exercitu duce Bertho, innoxiam gentem & Anglorum nationi auxiliam, misera vastavit; ita ut nec ecclesiis quidem aut monasteriis parceret hostilis manus. Tum hac victoriâ clarus, Imprecantium Scottorum vim orationum expertus est, cum hoc anno eandem stragem in Pictorum provinciam, Britannia aquilonarem, inferre tentavit, multum remittentibus ejus familiaribus, maxime beato Cuthberto, qui recens ordinatus episcopus erat; nam ducto in Pictos exercitu, simulanti fugam hostibus, inaccessorum montium illarum in angustias, perit cum maxima parte copiarum suarum, anno ætatis quadragesimo, regni quinto-decimo, die tertio-decimo kalendarum Juniarum. Hinc Picti effusi in terras Anglorum, alios gladio ceciderunt, alios in circuitibus Britanniæ partes refugere compulerunt. Ex his Tremwinus episcopus Pictorum australium, qui genere Anglus erat, se recepit in Streaneshalch monasterium, auxilio furas regis virginis Eufedæ, Egidii germa-

Sigfridus en-
alio post 8
decemvium.

XLVIII.
Egidio regi
successit Al-
fridus.
(*) Hibernia,
q. ALE.

XLVIII. Egidio regi successit Alfridus. Hibernia, q. ALE. Egidio regi successit Alfridus. Hibernia, q. ALE. Egidio regi successit Alfridus. Hibernia, q. ALE.

ax forori, quæ unâ cum Elifeda matre illi comobio præerat: ibique cum paucis
sacerum, quorum ceteros variis monasteriis commendaverat, in monastica districtio-
ne multo tempore vitam duxit, ac post mortem sepultus est. Egrido in regnum
succedit Aldfridus, frater ejus creditus, & putativus filius Oswi regis, distinguen-
das ab Aichfrido, Egridi germano fratre, qui cum Oswio patre aliquandiu regna-
verat, eodemque superbitè mortuus fuerat. Erat Aldfridus verissimè in scien-
tia sanctorum scripturarum, quarum studio se contulerat in Scottorum insula, amo-
re sapientie spontaneum passus exilium, inde cæso Egrido ad capiendū regnum
hoc anno in patriam revocatus.

Cuthbertus ab annis novem in Farne insula solitariam ducebat vitam, eū pro-
motus est episcopatum, prout Bonifilius præpositus Malbroensis olim ipi
prædixerat. Id factum paulo ante Egridi regis exitum, cujus vaticinium Elifeda
Berkenbaleuensis abbatissa ejus forori aliquando protulerat. Hæc, sancti viri non
contactu ex gravissimo languore penitus relevata, ejus conspectu & colloquio suū
summo cupiebat. Accedit ille, ipso flagitante, ad insulam Coquedi, fluminis
offio præjacentem, quæ ab eodem fluvio nomen accepit, & ipsa monachorum con-
tibus insignis. Inter colloquendum regia virgo, Cuthberti pedibus adoluta, eum
asuravit, ut sibi diceret, quā longo tempore vi-turū esset Egridus frater ipsius,
& quem succensorem esset habiturus. At vir Dei vix tandem ad oculi potuit, ut unius
tantum anni vitam regi superesse diceret, cui Aldfridum succensurum non obesse
significavit. Tum de futura sua dignitate sciscitanti respondit, se quidem, quan-
quam indignum, divino judicio ad episcopatum destinatum esse; sed post annos hæc
amplius diu præbina solitudini restituendum. Postea reversus ad insulam sue ces-
sam, non multo post congregat synodo episcoporum, cui Theodorici archiepiscopus
præsidebat, in præsentia Egridi regis unanimi consensu electus est ad epi-
scopatum. Missa ad eum hujus rei nuntii, nequaquam loco moveri potuit, dum
sex ipse, & cum eo sanctissimus episcopus Trumwinus, alique proceres, & reli-
giosi viri quā plurimi, ad insulam Farnem profecti, genibus flexis cum lacrymis
per Dominum obtestantur omnes, ut se vinci pateretur. Tum illam lacrymis quo-
que madidum extrahunt & lachris, & ad synedum pertrahunt, atque impolite
dignitatis oneri collum submittere compellunt. Non tamen statim ordinatus est; sed
tantum præhæsi hieme, & quidem in ipsa paschali sollemnitate, quæ vii. kalendas
Aprilis hoc anno celebrabatur, ejus consecratio facta est Eboaci coram Egrido
rege & septem episcopis, quorum princeps Theodorus erat. Electus est primò ad
episcopatum Hagustaldensem pro Trumbetho exauctorato: sed quoniam Lindisfar-
neni ecclesie, in qua conversatus fuerat, præfici maluit; placuit, ut ejus regimen
fulciperet loco Eate episcopi, abbatis quondam sui, qui ad sedem Hagustalden-
sem reversus est. In episcopatu commissam sibi præbem præbites forebat assiduū
admonitionibus saluberrimis ad celestia vocabat, non magis verbo informans quàm
exemplo. Mortes ac pusillanimes receperat, male gaudentes ad salutem revocare
præstibat; esurientibus alimenta, algentibus vestes præbere; in montanis & agrestibus
locis, ubi ecclesie ejus comitarum non capiebant, suis tenoreis predicare; su-
per bagdizatorum capita adhiberi sacra unctione manus imprimere; denique solam
in victis purissimam, & in ipsa turbarum frequentia monastice vite rigorem sol-
licitus conservare.

Egrido contra Pictos dimicante, versabatur in Luguralla civitate, Carleolo (*)
alias dicta, cum Ermenburga regina, quæ ibidem in suæ fororis monasterio even-
tuum belli expectabat. Cuthbertus insularem regis interitum cælitus agnovit. Mox
reginam adiens, erat autem dies sabbati: Vide, inquit, ut illucescente secunda
sabbati ascendere currum festines, (Angli quippe die dominico curru vehi non
sicebat) & in regiam civitatem quantocius properes, ne forte rex occidus sit:
quod re verè ita esse docuit eventus. Rege mortuo, Ermenburga seu Iminburga
repente mores mutavit, irridiam, quæ in Willfrido flagrat, deposuit; & ut regina sit
» Edidi verbis loquar, ex lupa agna Domini, id est sanctimonialis, & perfecta ab-
» batissa ac materfamilias optima effecta est, nempe in comobio Carleolensi fu-
» perius memorato, cui tum ejus foror præerat. Illuc non multo post necem re-
» gia Cuthbertus episcopus rogatus advenit, ut ibidem sacerdotes consecraret, & re-
» gnam ipsam salubri sermone corripere faceret. Virum Dei ibidem convenit Ho-
» reberius venerabilis presbyter, jam dudum ei spirituali amicitia societate copulatus,
» qui in insula Deoventionis suam solitariam vitam agebat, & ad eum singulis an-
» nis venire confueverat. Is, intellexit se & amplius invicem non viros, provolutus
» ejus genibus profusus lacrymis flagitavit; ne se in terra superbitem moriens relin-
» queret; quod Cuthbertus a Deo precibus obtinuit.

Eadem Egridi eadem Theodoro rediategrande cum Willfrido pacis occasio fuit.
Do-

XLIX.
Cuthbertus
ordinatur e-
piscopus.

(*) Carlelo;

Ermenburga
& ut regina sit
monacha.

Herbertus
anachoreta.

L.
Theodorus
cum Willfri-
do pacem re-
fecit.

ANN. CIRC.
449.

Dolebat ille se regi ac regine consilium nimisquam obsequentem, verandi sancti antistitis consilium & ministrum fuisse. Accedebant frequentes in affecta state, morbi, qui ipsum de proximo suo exitu admonebant, itaque Willfridum, magis Erchenwaldum Londoniensem episcopum ad se ut veniant iuvavit. Illis presentibus totius vite sue cursum coram Domino sincerè exposuit; & ad Willfridum: Hic nam xlm, inquit, scrupulus me premit, quod in te, sanctissime antistes, innocentem erratum commiserim, regibus assentiendo, qui te & propeis spoliaverunt subtilantis, & in longum exilium abiecerunt. Hanc in primis culpam Deo confiteor, & sancto Petro. Vos autem, o sancti episcopi, sponsionis meæ testes estote, me pro virili darum operam, ut cunctos proceres & principes amicos meos huic sancto antistiti pro remissione peccati mei reconcillem, & quocumque deo volentes, nolentese eidem adstringam. Te verò, pontifex sancte, per Deum & sanctum Petrum obsecro & cooperator, ut te, quem totius vestre gentis sapientissimum, & in rebus præsertim Romanis eruditissimum agnosco, in se de mea archiepiscopali a me ipso institui patiaris, ne hæc nova mihi brevi ex hac vita discessuro impetretur. Ad hæc Willfridus totius suæ controversiæ veniam Theodoro apprecari, amicum se fore perpetuum polliceri. Mitteret oves cum literis ad quoscunque amicos suos, ut suam in Domino reconciliationem agnoscerent, & comperta ipsius innocentia, Theodoro obstante, secundum præceptum apostolicæ sedis partem aliquam substantiæ ipsi restituerent: quod superest de futuro ejus successore, id cum ejus consensu in majori concilio finitendum. Concordiâ firmata, Theodorus Aldfridum regem Northanhymorum literis interpellavit, ut tam ob Dei timorem & apostolicæ sedis præceptum, quam pro redemptione animæ Egfridi regis concordiam cum Willfrido iniret. Eiusdem argumenti epistolâ scripsit ad quoscunque amicos suos, qui hujus factionis societate confixi erant, præsertim ad sanctam virginem Elsfedam abbatissam Streanshalensem, nec non ad Eshelredum regem Merciorum, qui sanctum pontificem libenter suscepit, eique monasteria ac prædia omnia, quæcumque jura ejus erant, restituit, & fidelis ejus amicus usque ad finem vite perseveravit. Quin etiam Aldfridus, anno regni sui secundo, sanctum præfatum ad se benignè revocavit, eidemque Hagustaldensium conventum cum adjunctis possessionibus; tam propriam sedem episcopalem in Eboracæ civitate reddidit cum monasterio Ripensi & redditibus ejus, alienis episcopis inde expulsis. Verum hæc concordia non ultra quinque annos tenuit, nimirum post Theodori archiepiscopi obitum a rege violata.

RE.
Richimirus ab-
bas Cenoman-
ensis gc.
8a.

Inter hæc forebat in Gallis apud Cenomanos Richimirus seu Richimirus abbas, a Turonensi pago, qui illic successerat Gilberto seu Agilberto episcopo cum ecclesiæ regente. Ejus favore vir sanctus cellulam, id est monasterium, edificavit, in eoque fratres *sive sanctæ regule* viuentes instituit. Ad perficiendum hoc opus plus antistes quendam locum locupletem ei dare voluit; quod ille recusavit: Non quæro, ait, locupletem, nec multis edificiis insignem locum, sed pauperem, in quo ego pauper pauperem Christum foveam & imitari merear. At episcopus eum ordinavit sacerdotem concessit facultate prædicandi in sua diocesi ad lucrandas Christi animas, & monasterium construendi quovis in loco; deditque ei comeses sacerdotes, qui eum, quocumque vellet, deducerent. Ubi pervenit ad fluvium Lidum (*) seu Ledum, locum illum, qui Turris-dominica dicebatur, expargere cepit ad ædificandam ecclesiam: sed alium vicinum prætulit ad Gundridum fluvium, ubi monasterium edificavit cum ecclesiâ in honorem sancti Petri & aliorum apostolorum. Dum aliquando ea in ecclesiâ missam celebrare vellet, quidam ecclus ad eum accessit, eniæ rogans, ne Deum sibi propitium redderet. Cui vir Dei dixit: Vade, & da prius omni sacerdoti purè confessionem tuam; eaque data, præbui & sanctæ meditationi animum applica inter hoc apostolorum altare & sanctorum reliquias. Fecit ille quod ipsi mandatum erat, & peracto missæ officio, ubi Richimirus super oculos ejus signum crucis imprefit, mox ecclus lumen recepit. Non multo post, cum vir sanctus Cenomanorum urbem petisset, Agilbertus episcopus ei curam injunxit puellarum monasterii, quod ipse in honorem sancti Albini ad portam suæ civitatis condiderat, ubi sanctimoniales pœserat *sive regule piæ patrie Benedictæ quærentes*. Renuit ille primo hanc provinciam; sed tandem eam invitatus ex obedientia suscepit, cum nullum alium reperiret episcopum huic muneris magis idoneum. Prima ejus parthenonis abbatissa fuisse dicitur Abidelgana, ipsius Agilberti soror, quam ipse Tussiaci abbatissam prius constituerat. Cella sancti Albini laudatur in diplomate Caroli Magni, qui eam Cenomanicæ ecclesiæ subiectam esse præcepit: sed jam dudum in ecclesiam parvalem hæc cella conversâ est. Quadragesimo tempore sanctus ille Dei famulus non nisi arido cibo vivebat, & pane tantum hordeseo. Hordæum ipse manu propria molebat, labore

(*) de Ledo.

ma-

ANN. CHR.
c86.LVI.
Egbertus
Germano-
rum conver-
sionem medi-
tatur.
(a) *849* lib.
9, 10.

quam utrumque monasterium Fulcinius abbas Laubienſis ſancto Urſinaro tribuit. Ex his Walerenſe modo everſum patet, Alonenſi nobile conſocium eſſe inſtituti Clithenſis.

Eo tempore venerabilis Chriſti ſacerdos ac monachus Egbertus (a) Anglus verbum Dei Frifonibus, aliſque Germaniarum populis, qui nondum Chriſti fidem receperant, predicare; aut certe, ſi id minus ſuccederet, Romam adire, & ſicra illius urbis loca venerari nimio propoſuit. Verum quò minus id perficeret, ſuper-na ei oraculum ſimul & opera reſponderunt, ſancto Boſio, præpoſito quondam Mail-roſni, cuidam ex ejus diſcipulis Dei voluntatem in ſonnis ſuggerente, nempe ut ad ſancti Columbe abbatſis Hilienſis monaſterium potius erudienda ipſe pergeret. Iterato viſo ac præcepto, idem nihilo minus in ſententia perſiſtit, & diſpoſitum iter cum aliquot ſociis tentavit. At, impoſitis in navem omnibus, quæ ad illud iter neceſſaria erant, infeſcūtā nocte tam ſava tempeſtas oborta eſt, ut, amiſſis ſerè omnibus rebus, præter ea, quæ Egberti erant, navis ipſa in latas præſta ſolo adhæreret. Tunc ille divini tandem cedens voluntati, in Britanniæ ſubſiſit, ad Hilienſes monachos poſtea proſeſurus; & convertendorum Frifonum ac Germanorum provinciam Willibordo, Suidberto, ne Bonifacio reliquit.

ANN. CHR.
c87.
LVII.
Cuthbertus
reſecti epi-
ſcopi ad
mortem ſe
parat.(b) *84* lib. 13,
m. 1.LVIII.
Suidem ob-
tus

Vix annos ubi electione ſui duos in epiſcopatu exegerat Cuthbertus, cùm præ-ſcius imminere obitus ſui, curam paſtoralem deponere, & ad optatam Fin-ſum inſulæ ſolitudinem redire decrevit: ubi, omni exteriori ſollicitudine excuſſā, la-ter libera orationum & psalmodiarum ſolida diem mortis, vel potius vite celeſtis ingreſſum præſolaverat. Verū, ante quam id exequeretur, totam circūre pa-rochiam ſuam voluit, & ſubiectam ſibi plebem exhortationibus confirmare; quod dum ageret, rognus n nobiliſſimæ & ſanctiſſimæ virginis Chriſti Eſſede abbatſiſſa Streaneſhalenſis, venit ad poſſeſſionem quendam monaſterii ejus, Oſingdum nomi-ne, monachorum cœtu pollentem, novam ejus loci eccleſiam dedicaturus. Illic, dum horā reſectionis ad menſam conſiſſent, ſubito Cuthberti animus n carna-ibus epulis divina contemplatio abſtraxit, & attonitis contra morem oculis, muta-to vultus colore, ſedenti euleſſus, quem manu tenebat, decidit in menſam. Mox inclinatū ad abbatſiſſam viri Dei præbyter, tacite dixit, Interrogare epi-ſcopum quid vididiſſet. Ille poſt multa diverticula, tandem ait, cuiſdam ſancti animam ex ejus monaſterio ad gaudiū regni celeſtis evolaffe, ſuſſiteque ejus ſibi no-men die cratiſſo miſſas celebranti indicati. Miſſus in illud *Meiſer monaſterium* nuncius reſtulit, ipſā horā unum e paſtoribus bonæ vite virum, ex arbore cecidiſſe, & contrito corpore interſiſſe. Inde vir ſanctus venit ad monaſterium tunc vigi-uum, paulo poſt virorem, quod non longè ab obſio Tini ſummiſis poſitum erat, ob id Tinighamenſe appellatum: ubi a religioſa & nobiliſſima Chriſti ſanctiſſa Ver-ca abbatſiſſa honorificè ſuſcepſus, poſt meridianam quietem, aquam ſibi dari ad bibendum rogavit, quæ, factā benedictione, in vinum converſa eſt. Ad creſcens tandem ſuam reverſus poſt ſolemnitatem nativitatſis Domini, cùm ad eum audien-dæ exhortationis gratiā fratres Lindſarmonſes ſolio more aliquando acceſſiſſent, eos in domo ad hoc parata reſciſſi juſſit, & aucam in cibum adhiberi. Tum, illo in cellulam ſuam reſcluſo, fratres nilis cibis abunde ſuppeditent, piā quadam reli-gione aucam (b) intactam reliquere. At, cùm reſecti naviculam conſcendere vel-ſent, exorta ſubito tempeſtas immanis omnem eis trajeiendi ad ſeptem dies ſuſci-ſſitatem obſiſſit. Mox inobediencie admoniti, ubi nrem, ut ſibi mandatum fuerat, ſuſſerunt, ſedatis ſuſſiſſibus ſancti ad propria trajecerunt: quod venerabilis Beda non n quolibet auctore, ſed n venerabili, qui præſens aderat, Cynimando, ejus-dem monaſterii præbitero & monacho, ſe accepiſſe ſuſſit. Ubi obſervare con-vertiſſe ſilorum fratrum religionem, qui inſolentē eſſā veſti reſuſciſſebant, nec ali quodam miraculi genere (quod hac in re adhibitu ſuſſit mirum eſt) ad eam ſuſſen-dam adacti ſunt.

Cùm duos ſerè menſes in cellula ſua gratiſſimā quiete, ſed cum magna corpo-ris & anime diſtentione vir Dei tranſiſſet, ſubito correptus infirmitate, tempo-rali dolore ad perpetuū gaudiū preparari cepit. Tunc temporis Lindſarmonſem mo-naſterium ſub Cuthberto epiſcopo regēbat Herefridus præbyter & abbas pietatis eximie, cujus reſatu venerabilis Beda ea, quæ in ſancti antiliſſis obſa contigere, diſtinctis verbis accepit. Acceſſit ille niquando ad virum Dei, ſolite benedictionis & exhortationis ab eo ſolatia requiſiturus. Salutanti ad ſenſitram cellulæ ſuſſi-rium pro reſponſo Cuthbertus reddidit; ſequē gravi languore pulſiſſi rognus dixit. Abbas veſo eum de vireſ ſan infirmitate locutum ratus, nec plura interrogant, be-nedictionem petiſit, quia jam tempus reſanigandi, ac domum reſeandā aderat. At ille: Ite, inquit, & domum ſalvi redite. Tantum, cūm Deus ex hoc ſeculo

u ani

animam meam suscepit, corpus meum in hac mansione sepelire juxta oratorium ad meridiem, contra orientalem plagam sanctæ Crucis, quam ibidem erectum est. Est ad aquilonalem ejusdem oratorii partem sarcophagus terre cæspite abditum, quod olim mihi Cusda venerabilis abbas donavit. In hoc corpus meum reponite, involverentes sindone ibidem deposita, quam dilecta Deo femina, Verba ex videlicet abbatissa, mihi quondam dono misit. His auditis, Herefridus virum Del brevis moriturum intelligens, aliquos e fratribus ad ipsi misitandum ut ibi relinqueret, rogavit. Ille vero; Ite, ait, modo, tempore autem opportuno redire; nempe quando Deus fuerit.

Abbas itaque agræ tandem recedente, quinque diebus obstitit tempestas, ne quisquam redire posset. Reddita tranquillitate, inventus est vir Del in hospitio, quod adventantibus ad se in ea insula parari olim curaverat. Herefridus ad eum regressus, confestim patri ministerium exhibere, calidâ ejus abluere pedem, cui ex diutino rumore jam tunc ulcus inerat; rogare, ut tantillum vini calefacti perciperet. Interrogatus, quid per illos quinque dies eibi accipisset; Ille, recte loquens, in quo sedebat, cepas quinque ibi reconditas ostendit; ex quibus una tantum vix dimidia parte corrota videbatur; & Hic mihi victus erat, inquit, quinque illis diebus; hoc refrigerio os meum, quotiescumque ariditate ac siti ardebat, tantisper recreare curavi; & addidit, se tamquam graves in hac insula persecutiones a demonibus, quam illis quinque diebus, perussisse. Herefridus non ausus luterrogare, quamvis istæ essent tentationes, rogavit saltem ut scribens juniori Bedæ venerabili dicebatur; & ipsum penes se retineret. Annuit ille, & Bedam (a) majorem, (sic ad di- (c) V. supra
613.) uti consueverat, apud se remorari passus est, una cum alio fratre, Walchthod nomine, qui diutino ventris fluxu egrotabat. Abbas demum ad episcopum reversus, intimâ suorum rogavit, ut se in Lindisfarnensi monasterio sepeliret. Viâ tandem ille assensit, ut in interioribus basilicæ humaretur. Crescente languore, se in cellam suam referri præcepit. Ubi ad portam ventum est, quia nullus præter ipsum ab omni plurimum eo intraverat, secum ut ministrum admittat rogatur. Walchthod advenit, qui mox sanitatem recepit. Eodem nihilo minus admittitur circa horum nonam Herefridus abbas, ab eo quæsit, equanimem demum hereditariam sermonem fratris relinqueret. Tum ille discessit pauca, sed fortia, maxime de pace, humilitate, & de hospitalitate, ac de cavendo consortio eorum, qui ab unitate catholice pacis & a legitima pascæ celebratione recederent; satis sibi esse asserens, ut corpus suum inde in externas regiones auferretur, quam ut ipsi schismaticorum iugo colla subderent. Ad hæc catholica patrum statuta diligenter observari mandavit, atque instituta vitæ regularis, quæ per ipsum ibidem prescripta fuerant. Ubi consuetum nocturnæ orationis tempus adfuit, salutaribus sacramentis, videlicet dominici corporis & sanguinis communione, Herefrido ministrante, exitum suum munivit, atque sublati in celum oculis, extendens in altum manibus, animam Deo reddidit, ferâ quartâ, & eo eodem tempore, quo fratres Lindisfarnenses sub ordine meliorum laudis dicebant psalmum quinquagesimum-notum, cujus initium est, Deus regulâ me, & destruxisti me: quod idcirco signanter observo, ut vel hoc uno ex loco appareat, Lindisfarnenses observasse regulam sancti Benedicti, qui ita vigiliarum seriem ordinat, ut in ferâ quartæ vigiliis hic psalmus inelidat, quamquam in hodierno breviario Romano idem psalmus huic diei assignatur. Cuthberto martiro, statim unus e fratribus qui ptope ipsum relictus erat, acceptis in manus duabus candellis, eminentiori insule locum ascendit, & Lindisfarnensibus (sic enim inter eos conditum erat) viri Dei mortem significavit. Ita mortuus est vir sanctissimus, trium hebdomadarum continuo languore exspurgatus: si quidem quartâ ferâ egrotare cepit, itidemque quartâ ferâ migravit ad Dominum, & quidem XVIII. kalendas Aprilis, qui dies hoc anno cum ferâ quartâ coincidebat. Corpus Lindisfarnem unguis delatum, omnino ierum, sudario capiti immposito, oblati super sanctum ejus pedes posita, vestimenta sacerdotalia indutum, iunctura cernâ superiectâ, in sepulchro lapideo in basilica sancti Petri, uti mandaverat, ad dexteram altaris humatum est.

Nuo multo post, tanta ecclesiam illam tentationis afflavit procella, ut plures e fratribus loco cedere, quam tanto interesse discrimini mallent. Episcopatum illum uno anno trexit venerabilis antistes Wilfridus, donec eligeretur qui pro Cuthberto episcopum ordinandus esset. Electus est ad id munus vir magnarum virtutum Eadbertus, qui, fugatis perturbationum procellis, tranquillitatem Lindisfarnæ restituit, & dispersos illic revocavit. Ex quo conicere licet, has procellas Wilfridi occasione, certe ejus tempore, exortas fuisse. Rollandi continuatores id ab eo factum divinant, quod is antiqua statuta patrum a Cuthberto ibidem prescripta con-

ANN. CHR.
489.

velere & abrogare voluerit, sancti Benedicti regulam istuc introducendo; aut so-
lam observari iubendo; quæ meta divinarum, ne dicam allucinatio est, cum hæc
regula ante mortuum Cuthbertum Lindisfarne observata sit, ex mox dictis; & post
eius mortem, etiam strenuè rebus, ibidem custodita, testante anonymo, qui
ex tempore vitam sancti Cuthberti quatuor libris exaravit; libro tertio asserens,
regularem vitam quam Lindisfarne Cuthbertus instituerat, eam *regula Benedicti* ad
suum tempus ibidem observatam fuisse. Post anonymum venerabilis Beda, præter
ea quæ de sancto Cuthberto in historia sua scripsit, libros de eius gestis duos,
unum proli, alterum metro composuit. Et primum quidem sancto ac beatissimo
patri Eadfrido, qui Eadberrum Cuthberti successorem excepit, ac toti congrega-
tioni fratrū Lindisfarne; alterum Johanni presbytero nuncupavit. Ita scilicet
habuit obitus præstantissimi antistitis, qui sanctitatis suæ & ingentis penitentia
merito martyris titulum & honorem in nonnullis etiam Gallie ecclesiis obtinuit.
Eidem in cella & reclusionē Farnæ succedere unus post alterum Edilwaldus &
Fulgildus, & ipsi post diuturnam vitæ cœnobitice probationem anachoretæ reli-
giosissimi. Edilwaldus monachus fuerat Ripensis, miraculis illustis, quæ occul-
tare satagebat. Farnæ annos duodecim perstitit. Fulgildus adhuc superbes erat,
Beda hæc scribente, septuagenario major, cum magno vitæ futura desiderio ter-
minum vitæ presentis expetens.

LIX.
Ridradus
abbatis mo-
nast.

Eodem anno Ridradus abbas Marlianensis in Gallis Belgicæ decessisse tr. Idus
Madi memoratur, statio sua anno septuagesimo-quarto, regnantis quadragesimo;
sepulta ante altare sanctorum Johannis Baptiste & Andree apostoli ad dexteram
partem altaris. Res ab ea gelas Hæchalides monachus vicini monasterii Elnonen-
sis, petente Stephano Leodicensi episcopo, scriptis desinente seculo nonis; & in-
sequenti Johannes, monachus eidem Elnonenſis, rogatu Erbini episcopi Camera-
censis. Ridradus in regimine Marlianensi Clovisius ejus filius successit. Andreas
Silvius in chronico Marlianensi, nondum in lucem edito, laudat diploma Caro-
li imperatoris, præcipiens omnia, quæ juris erant Marlianensium, a fratribus &
sororibus Deo ibidem servientibus abque omni seculari evaſione libera in perpetu-
um possideri; ita ut, si illi aliquo indigerent, de dominata regio supplere-
tur: quod diploma idem auctor in archivis ejusdem ecclesiæ ad suum tempus,
id est ad finem sæculi duodecimi, asservarum fuisse asserit: tamen Marlianensium
monasterium cum aliis, quæ ad Scarpum fluvium posita erant, tempeſtate Nor-
mannica destructum dicat, atque in ea destructione peritit omnium ornatum ejus
ecclesiæ, in chartis videlicet, privilegiis, libris & gestis sanctorum, ceterisque
rebus ad decorem & usum loci pertinentibus. Idem auctor meminit Judith abba-
tisse, quæ eidem loco præfuit tempore Lotharii imperatoris: quo tempore cor-
pora beate Ridradis abbatissæ, sanctique Mauront ejus filii, & Jonæ abba-
tis in tumulis lapideis, ad quos altaris posita erant, adhuc quiescebant. Ab in-
stitutione sua Marlianense monasterium solum virorum fuit, sanctimonialibus
deinceps exclusis.

LX.
Aicadus
idem abbas
Gemeticen-
sis.

Filiberto abbati triennio tantum supervixisse dicitur sanctus Aicadus abbas Ge-
meticensis, idemque sexagenarius ac sanctitate plenus, sancta confessione & suce-
pto viatico, inter verba orationis expirasse xviii. kalendas Octobris. Vitam ejus
in litteras primus retulit auctor anonymus monachus Gemeticensis paulo post cla-
dem Nortmannorum, ejusdemque monasterii inſtaurationem, quæ a Wilhelmo primo
Nortmannorum duce facta est sæculo decimo procedente. Eandem vitam expo-
sivit Fulbertus, monachus, ut quidem puto, cœnobii sancti Audoenſis Rotoma-
genſis, flagrantibus Gemeticensibus monachis, quibus libellum suum nuncupavit,
idem qui librum de vita & miraculis sancti Audoenſis episcopi scripsit, ac
Nicolaus abbas suo dicavit. Rollo dux Nortmannorum, baptismo accepto,
prædium quoddam concessit sancti Petri & sancti Aicadi Gemeticensium eccle-
siæ, teste Wilhelmo (a) ejus loci monacho. Ex quo intelligitur, sancti Aicadi
cultum ante id tempus ita sollemnem fuisse, ut inter patronos Gemeticensis ec-
clesiæ conficeretur. Ejus reliquæ cum corpore sancti Hugonis archiepiscopi Rotoma-
genſis, ob Nortmannorum inſultationes, villam pagi Cameracensis, Hasprum
vocabulo, delatae sunt, eo loci hædentes asserunt in monasterio ibidem posita
extructo, quod Gemeticensibus subiectum fuit usque ad tempus Gerardi episcopi
Cameracensis & Atrebatensis, cujus jussu hæc cella, commutatione coram Ro-
berto Francorum rege facta, Leduno abbati sancti Vedasti tradita est, qui pro
Haspro Gemeticensibus Angliscum, diocesis Bellovacensium villam, rependit.

(a) Willelm.
Gemetic. lib.
2. c. 18.

Jacobus Gossius auctor est, Pippinum majorem-domus Austrasorum, viſto Theo-
derico Gallie rege fundasse Hasprensē cellam, cœnobitis Benedictinis Gemo-
tico celebri diocesis Rotomagensis monasterio evocatis: quod Baldericus epis-
copus,

pus, Jacobo longè superior, ignoravit, scribens (a) incertum esse, an hæc villa ante hanc translationem subjecta fuerit predicto monasterio: an excipiendis horum sanctorum reliquiis ab aliquo rege aut principe tradita. Cella hæc seu prepositura Vedastina jacet Cameracum inter ac Valentianus. Alcairo abbati sufficiens est Colchimus, cui liberum de vita sancti Iliberti abbatis anonymus monachus Gemenicensis inscripsit. Colchimum excepit Drusegagos, de quo not suo loco.

Ad hoc fere tempus referendum videtur, id, quod Walafridus Strabo de violento sancti Galli sepulcro commemorat, cum anni quadraginta post transitum ejus evolui fuissent: quo tempore Otwinus quidam, Illarum partium perfectus, conduci exercitu pagum Turgowientem, in quo cella sancti Galli posita erat, cum Constantiensis territorio & maxima parte pagi Arbonensis devastasse, ac succendisse traditur, incolis, quotquot inveniri poterant, occisione occis, mulieribus cum parvulis in captivitate abduclis. In tam sancto rerum discrimine Arbonenses ad celum sancti Galli cum omnibus que habebant, refugerunt, relique suas hinc infodas, hinc semine super-infusero, recondiderunt. Eo accedens Erchnaldus prefecti vicarius, locum, ubi omnia reposita erant, a quodam mendico rececit, arque inde omnia subtilit, & his, qui secum erant, distribuit: quo facto illi passim talia oculata putantes, hac illac discurrerunt, loca singula signis quædam (quod hodie quoque Germani asistant) sollicitè explorantes. Ingressus oratorium Erchnaldus pavimenti plantam pulsavit, & post altare, ubi positum a sancti Galli tumuli cavitare reddi sensit, locum effodi jubet. At ubi coeperunt fodere polliniores insecti, mox tremore & horrore immensi concepti, fugam arripuerunt, & se fo metus gladiis conculcaverunt. Erchnaldus ipse capite ad olli superliminare illis conculcavit, & abalienatâ mente, vix ad propria remeavit cum perpetua infamie deformitatis nota. His auditis, Boso Constantiensis prefatus eo accurrit cum clericis suis, cellam desolatam invenit, sancti Galli corpus & sepulcro eiection, altaria nudata, quosque fratres solos illic superstites, Magnoldum & Theodorum. Tum loculum sacri corporis assument, inter parietem orientalem & altare deponit, arcum seu nicem super illud extruunt, solam terrâ replevit. Ad hæc vestimenta fratribus largitus est, collaris subditis, unde alerentur.

Post multum temporis, cum Pippinus major-domus, (sic enim Walafridus vocat) adductus ad subigendam provinciam copiis, hostili incurfu omnia depopularunt; quinque ejus principia satellites idem oratorium ingressi, similes fere dedere potius ob quidam mulieres abductas, que illuc confugerant. De Pippino Heristallensis, an de ejus nepote Pippino principe, postmodum Francorum rege, id intelligendum sit, parum interest, tamen id potius posteriori convenit, qui Alamanniam anno septingentesimo quadragesimo-quinto, adversus fratrem Carolomanum rebellem debellavit. Certe idem Walafridus Carolomanum in consequentibus majorem-domum Ildem appellat: & hæc Pippini expeditio post multum temporis ab impressione Otwinii facta est, cujus tempore Pippinus Heristallensis Gallie principatum obtinebat. Ceterum hæc Walafridus retulit ex antiquiori scriptore, qui eadem facta inglorio sermone exaraverat. Boso Constantiensis episcopo superius memorato successit Audoenus, qui anno septingentesimo tricesimo-sexto obitus pertiberet in annalibus Petavianis.

Anno insequente octogesimo-octavo supra sexcentessimum, Ceadwala rex occidentalium Saxonum & majori Britannia Roman proficiens, Wimarum abbatem convenit, cum basilicam monasterii sui vit sanctus extruisset. Is natus in pago Rononiensis villa Silviaco, non longè ab oceani litore, Wipertum & Dudam parentes haud ignobiles, fratrem Wamarum habuisse traditur. Incunte ætate de ipsorum sibi conjugem alteri proco cedere coactus, petit Alrimontense monasterium pagi Hainotensis, ubi bonum pascendorum ac signi in usus fratrum ministrandi cura ipsi commissa. Cùm enim abbas literis addiscendis interiorum animadvertisset, scholis ipsum tradidit; & jam eruditum fieri clericum, ac demum ob victus prebiterum ordinari curavit. Deinde in eremum secessit Wimar in pago Mempisio prope Montem-cattorum (*), ipsam inter & Audomaropolim: posita in natali solo reverfus, aliquandiu in silva proxima desiluit, anonam suppeditante Wamaro fratre, qui eum ad videndam matrem adducere non potuit. Harum veteres locum illum appellabant, Silviaco adiacentem. Post aliquod tempus, eremus illi discipulorum coetu frequenter facta est. Tum Wimar subit cogitatio edificandi basilicam fidei parochiam beatissimæ virginis Mariæ & sancti Petri principis apostolorum; eoque tempore evenit, ut Ceadwala rex catechumenus, baptismi causâ Roman peregrin, viri Dei famâ sanctitatis permotus, eum inviseret, datisque ad orandum ecclesiam triginta solidis, orationum suffragia ab eo postularet. Roman ecclesiam tunc præerat Sergius pontifex, qui sub finem anni superioris Con-

ANN. CHR.
487.
(a) *Walafridus*
lib. 1. c. 29.

LXI.
de Galli cella
violata.

ANN. CHR.
688.
LXII.
Wimarum
maior & abbat
monasterii
Hainotensis.

(*) *Montesfeld*

ANN. CHR.
432.(4) *Acta h.*
5-6 7.LXIII.
Anthrudis ab-
basissa.(*) *Annales.*LXIV.
Concilium
Toletanum
*27.*ANN. CHR.
449.LXV.
Fontanellae
privilegium
concedit An-
thrudis epi-
scopus.

successerit; ab eoque Ceadwala sacro fonte (a) perflus die sancto posita, indico Petri nomine, non multo post in albis decellit.

Extrulso virorum aeterno Wilmar, de mulieribus etiam sexus foedices salute, puellae monasterium condidit, haud longe ab alio, Viteriense appellatum, cui Bertanam, fratris sui filiam, praefecit. Ex hoc parthenone nihil vestigiis modo fassit, praeter vulgare nomen Viterie seu Viteris in alio, qui locus uno lapide distat ab oppido & monasterio sancti Wilmar, quod recentiores truncato, ut sit, vocabulo Samerium, id est Sanctum-Velmarum, corrupte appellant.

Vix hunc annum excoxit Anthrudis abbasissa Landenensis. In tanto obitu, forent omnes convocati iussit, cunctisque indulgentia data, sibi ut pariter indulgerent, obire petiit. Bidoque antequam e vita migraret, immensa claritas eius celum circumfulsit, & quasi stella radians in os ipsius subire visa est. Anima etiam ejusdem linteis columbe, quod de sancta Scholastica beati Patris Benedicti sorore legitur, ad superos evolavit. Corpus in basilica sanctae Mariae dictae Profunde sepelsum, postea in basilicam sancti Johannis Baptiste translatum, & una cum ossibus sanctae Salabergae matris suae ibidem reconditum est. Multis adversis probata est vivente constantia, nec sibi ipsa parcebat. Exceptis diebus sollemnibus natalis Domini & sancti pasche, atque Dominicis, nihil cibi potiusve fovebat, nisi prius psalterium ex ordine cum hymnis & canticis recitaret. Refectio ejus hora nona, aut vespertina. Nocturnis horis fere tota erat in vigiliis & psalmodiis. Locum in ecclesia sibi ultimum ad osium elegerat, ubi, parvula cathedra posita, expleto cursu singularum horarum, psallitum quiescebat, lectuli usum jam dudum sibi negans. Lucefcente die, monasterii ecclesias, quae sepebant erant, circumbat, fororum preces sibi depolens: deinde inferantium celos visitabat, effugae cum magno pietatis affectu operulabatur. In summa, ita se ipse creverat officii, ut nulla hora, nullam temporis momentum pio opere vacare esset. Non mirum proinde, si Deus viventem de mortuam supernis virtutibus illustravit. E sanctimonialibus Charnogoneudi, dixerat super ejus oculos imposita, lumen amissum; alteri, nomine Scholasticae, exanimi vitam restituit. Dolore capitis liberavit Adalindam, quae in monasterii regimine postea ipsi suffecta est; eidemque lesu, ut vetus auctor loquitur, consulum, an aliter, ipsius Anthrudis admonuit, erigendum curavit. Haec est vivente patra. Non minora ipsi ejus mortem miracula, quae consulo praetermittimus, praeter unum de filia Gausluni duci, nomine Oda, quae ab infantia graviter a demonio vexata, & sanctimonialis nihilominus effusa, post annos vexationis quindecim ad sus pulcrum beate Anthrudis liberata est. Depositio ejus accidit xvi. kalendas Novembrii, quo die in veteri martyrologio Artobisii (*) dioecesis Aquensis celebratur his verbis: *Landen. claustrum natale sanctae & illustrissimae Anthrudis virginis & abbatisae, quae ab ipsa infantia rudemuris mors Dei gravi praedicta, & virtutibus ac mirandis gloriis migravit ad Christum.* Libellum de rebus ab Anthrudis gestis scripti auctor anonymus ejus fere aequalis, quem anonymus alter saeculo duodecimo expellere conatus est.

Hoc eodem anno Ervigio, Vestigothorum in Hispania regi, successit Egica seu Egicazus ejus gener, qui statim a regi Toleti concilium episcoporum, ordine quintum-decimum, celebrari curavit, in quo duorum sacramentorum a se praefinitorum, quae sibi contraria videbantur, interpretationem & solutionem postulavit. Horum unum erat, ut Ervigi prolem regium in omnibus defendere; alterum, ut consensu sibi populi iustitiam non negaret, qui multa iniuria ab Ervigio perculerat, ab ejus filiis emendanda. Non enim potero, aiebat Egica, periculi effugere notam, si aut jam dicti principis contra iustitiam defendendo, prolem, non reddidero populi veritatem; aut propter veritatem populiorem, solas negetia, erga filios ejus promissionis meae non implevero vota. Postea ita sacramentum priori praeferebatur esse patres censuerunt: quia in illa justificatione accepto privatarum cogitata est personarum: in hac autem generali populi testio plebium. Alterum caput in hac synodo agitarum fuit de sensu episcoporum a Juliano Toletano ad Benedictum papam secundum, Leonis tridem secundi successorem, missis contra Monachalitat: quam episcoporum pontifex reprehenderat ob quasdam locutiones de divina essentia suspensas & ambiguas, quas patres in hoc concilio explicarunt. Hunc consilio subscripsi reperimus abbatem novem interorum monasteriorum, praeter alios duos abbates vicarios episcoporum.

Non sic intentus erat procurandis parochiis fuit rebus Asabertus pontifex Rothomagensis, quin Fontanellensis monasterii quondam sui curam & sollicitudinem non minime gereret. Quapropter in frequenti episcoporum synodo Rothomagi celebrata Fontanellae privilegium indeque concessit, ut per succedentia,

25. tem.

tempora secundum sancti patris Benedicti regulam, & ut precedentium regum, Chlodovei videlicet & Chlotharii, simulque Childerici, nec-non & Theoderici, privilegiorum auctoritates docent, (que privilegia excidisse magnopere dolemus), ex senectutis sibi perennibus temporibus abbatem eligerent: praesentes futurisque, qui ibidem Domino militaturi essent, costringens, ut, *sicuti sub eius regimine*, ita & deinceps & ipsi, & posteri eorum secundum regulam sancti patris Benedicti fideliter Christo deservirent. Quod si aliquando, peccatis exitibus, aut negligentia pastoralis, a via rectitudinis & observatione regule sancti Benedicti in futuro deviare consentent, aut cogerentur; tunc convocatio sanctorum sacerdotum, reliquorumque militum Christi unanimiter fieret, eorumque per consilium in primum reducerentur statum. Si vero, hac pontificali auctoritate postposita, qualibet cavillatione sinistram electioni essent viam ac conversationi tenere; sub vinculo anathematis eternaliter se damnandos scirent. Datum est hoc privilegium anno sexto-decimo Theoderici regis in synodo generali Rotomagi habita, ubi multa alia decreta sancta sunt; quorum, nulla nobis notitia superest. Concilio subscribunt episcopi sexdecim cum quatuor abbatibus. Inter episcopos occurrunt metropolitani duo prater Andbertum, Radbertus Turonensis, & Regulus Remensis. Abbates quatuor subscribunt, Celsus, Audomarus, Sciado, & Bosohindus: sed quibus monasteriis persisterint, incertum. Cavillatur hoc loco Carolus Contius, cum ex hoc privilegio colligit, regulam sancti Benedicti Fontanellam introductam fuisse ab Andberto abbate: cum antea sub Wandregisilo & Lamberto abbatibus *norma sanctorum patrum*, id est regula ex scriptis variorum patrum collecta, (sic ille interpretatur) inibi observata fuisset; quod ex Aigrado probare conatur. Verum ex Aigrado ipso confutata Constantia opinatio. Is enim in libello de vita sancti Amberti, descriptis monachis, quo a beato Wandregisilo acceptus Fontanellae est, ait vitam sanctum Anderti postulatione distisse, inducias consulendi super hoc habere se vellet, ut, *sicut apostolus de monasterio docet regulam, sciret ad quid veniret*: quae sancta verba spectant regulam Benedictinam caput seraphinum, in quo sanctus pater seculari sacerdoti in monasterium admitti cupienti nihil relaxari praecipit, *si sit, sicut scriptum est, Amice, ad quid venis?* Apostolica vero regula, quam Wandregisilus in admittendo Anderto secutus est, ex prima Johannis epistola desumitur, capite quarto momenti, probat scriptum, an ex Deo fiat: quem locum beatus Benedictus in capite duodecesimo laudat, agens de suspensis novitiorum. Neque vero insolens est, ut regula sancti Benedicti dicatur norma seu regula sanctorum patrum. Ita enim vocatur in Ordine Romano; ita in epiaphio sancti Wilsidii episcopi Eboracensis ejusdem regule propagatoris, apud Bedam; ita denique in libello Ambrosii Autperti de vita sancti Paldonis abbatis sancti Vincentii ad Vulturum: quae fuisse a nobis pertractata vide sis in praefatione secunda ad alia sanctorum seculi tertii Benedictini.

Inter episcopos, qui synodo Rotomagensi subscripserunt, extat Annobertus episcopus Sagiensis, qui Ebremondum seu Erremundum abbatem monasterii Fontanellae instituit. Hic illustri apud Bapocenses genere ortus, amplissimos in palatio reclusus honores gessisse dicitur: tum matrimonio alligatus, conjugis sponte velata, ipse bonis suis in egentes distribuit, decessit capite, in quamdam eremum, quam alii Excentat, alii Exivis vocant, fecisse, ubi cornubia monachorum ac sanctimonialium extruxerit. Dein Fontaneti in pago Sagiensi sex condidit ecclesias, ubi non minimum monachorum turbam congregavit. Hoc accepto, Annobertus seu Annobertus Sagiensis praeful Fortunatem archidiaconum eo direxit, explorandos an vera essent, quae de ejus sanctitate ad suas aures fama pertolerat. Probata veritate, Ebremondum adduxit ad cathedralen ecclesiam sanctorum Gervasii & Prothasii, eumque abbatem consecravit in loco, qui vocatur Mons-majoris. Cetera Ebremondus facta desideravit. Ejus corpus sepulchrum fuit in monasterio Fontanellensi (*), quo a Nortmannis everto, erantiarum est primum in conobium Uricense sancti Ebrulfi, dein Aurelianus, postremo Credoliam (*) ad istum; ac demum a Calvinis combustum prater caput, quod in collegiata ejusdem oppidi ecclesia asservatur. Radulfus Taro insinuavit seculo undecimo sancti Stephani monasterium Fontanellensem, quod hactenus existit ordinis Benedictine subiectum in diocesi Bapocensi.

Cum Avitus episcopus post S. Praejedum annis fere quindecim Arvernica ecclesia praefuisset, ei subrogatus est Bonitus, ab Avito fratre moriente & clero ejus nominatus, qui pincernae primus & referendarii munus in palatio gessisse, tum, Massimianus praefectus provinciae praefectus fuisse memoratur. Relatio de ejus electione ad regem Theodericum de more missa, probasseque ab eo est, assensum in prima

LXVI.
Ebremondus
abbas Fontanellae

(*) Fontanellae.
(*) Credit.

LXVII.
Bonitus fit episcopus Arvernensis.

ANN. CHIL. Pipino prefecto palatii, penes quem summa rerum, tum in Austria, tum in Neustria erat post pugnam Textriciacam (*), ante duos annos contra Theodericum apud Viromanduos pugnatam, in qua Pippinus vidor, filius Theoderici copis, eo-que in potestatem redacto, cetero Bertharo majore-domus Waratonis successore, regiam apud Francos auctoritatem obtinuerat, viamque ad regnum sibi, posteris-que suis hoc modo aperuerat. Suscepit episcopatu Bonitus non se arbitratu et honorem accepisse, sed onas: nec occasione pontificalis curæ dissiduum p'oris viam remisit, immo potius auxit in jejunis & vigiliis, secessum petere in quadra-gesima solitus ad vacandum lectioni, meditationi ac silentio, ad triduum, aliquan-do ad quadriduum jejuniis protrahere: at non tam sacerdotem, quam monachum sanctissimum agere videretur. Fortè inebrium penuriam ingruente, supplicationem in sancti Laurentii basilicam cum triduo jejunio indixerat, ipse crucem prefe-rrere non designatus, tantam pluvie copiam cælitus imperavit, ut ad majorem ec-clesiam, ne quidem altera die, cum populo reverti liceret. Interim in oratione & jejunio vir sanctus libens perhibet, votis ejus suffragante Bobone abbate Ma-gnolocoensi, qui supplicationi interfuerat. Sacrorum canonam studiosissimus fuisse predicatur, & de illa sepe cum presbyteris suis collationem habuisse. Eni tam-que in episcopatu se generet, religione tamen pulsatus est, quod a germano suo hunc honorem dono accepisse videretur; subitque animum abicandi honores, at postea videbimus.

LXVIII. Theoderico item regnante Kilianus seu Chilianus Scotus ex Hibernia Insula-
S. Chilianus martirum. Romam migrasse, & a Conone pontifice ante annos tres natus & sine sede epi-
scopi dignitate donatus fuisse dicitur; nam in Franciam orientalem, quam re-
centiores Iræmoniam vocant, accessisset: ubi plurimos a Diano cultu ad christi-
anum religionem adduxerit, eorumque sacro fuisse iussuravit, in primis Gots-
trum regionis ducem, Hetani senioris filium, Ruodis nepotem, quem Rabanus in
martirologio iudicem, Sigebertus principem Wirzburgensem vocat. Erat Gots-
tro uxor, Geila nomine, ante ipsius fratris nupta: quam cum se dimissurum
Chilianus esset pollicitus, femina furore accensa & libidine, sanctum virum, re-
pudiū auctorem, undique ejus discipulos, vixit. Idus Julii hoc anno clam interi-
mendo, & cum sacris libris ac vestibus burnandos curavit; nec multis post ipsa
misere perit. Gotsbertus a servis suis item occisus: Hetanus ejus filius principatu
decessit. Chilianum monachum & abbatem fuisse scribit vitæ ejus interpolator:
Hilensem addit Trithemius: eundemque Ordericus Vitalis ac recentiores primū
Wirzburgensem ad Mœnam civitatis episcopum dicunt, sed perperam: liquidem
in ea urbe sedem episcopalem ante Bonifacii pontificis & martyris tempus haud
stabilitam fuisse constat. Duos tantū Chilianus martiri socios habet Rabanus,
qui minime romine. Quatuor ejus discipulos, Colomanum, Galtonem, &
Arnualen presbyteros, ac Donatum diaconum cum eo ex Hibernia discessisse,
tradit antiquior ejus vitæ scriptor, qui discipulos ejus omnes cum eo capite trun-
catis fuisse asserit. Alhardus, natione Teutonicus, monasterii sancti Petri ad Di-
nam in Neustria primus abbas, nescio quā occasione, hitholam Kiliani episcopi
canonicus monachus ante annos quinquaginta fugam ducentos versibus cecinit.

(*) Orderic.
lib. 4. p. 144.
LXIX.
Rabon abba-
sis obit.

LXX.
Plectrudis
Colonie cen-
nobium con-
du.

Circa hunc annum Eusebia abbatissa Hamaticensis in Belgio ad Immorealem
vitam migravit xvij. kalendas Aprilis. Corpus ejus sepultum in edilicia basilice
S. Petri ad australem plagam adherente, atque ad ejus pedes ara erecta. Huic
succesit Gertrudis abbatissa, que ecclesiam beate Mariæ virginis non longè a
prædicta basilica extruxit, eamque xiv. kalendas Decembris a Vindiciano episcopo
Cameracensi dedicari curavit, presentibus plurimis ecclesiasticis viris, quos in-
ter aderat Hasta Vedastini monasterii abbas, simulque Gandensis sancti Petri, quod
in monte Blandinio situm est. In eandem ecclesiam ipsa dedicationis die transla-
tum est sanctæ Eusebiæ corpus, quod v. kalendas Novembris e tumultu elatum fue-
rat; tempore subsequente in Marchianensem abbatiam deportatum: quod subsum
pato a tempore Nortmannorum, qui Hamaticensis monasterium everterunt.

Per id tempus Pippinus prefecturam palatii in Neustria, ac prius in Austria,
adeptus, infans rebus secundis, animum etiam libidine contaminavit, & Ple-
trude legitima conjugis neglecta, Alpaidem superduxit. Plectrudis contra, adven-
si fortuali optime utem, Coloniam fecerit, & in episcopo sua palatio ejus urbis
insigne monasterium virginum in honorem sanctissime Dei Genitricis extruxit, ibi-
que p'it ac religiosè vitæ cum Noithargo nepte sua ex sorore, donec a Pippino
melius consulto revocata est. Pippinus ex Plectride Drogonem & Grimoaldum su-
cepit, ex Alpaide Carolum principem, cognomento Tuticum seu Martellum, de
quibus multa erit inferius scribendi materia.

Mo-

Mortuo, ita ut diximus, Romæ Ceadwallâ occidentaliſum Saxonum in Britanniâ rege, ita regnum capſſivit, tenuitque annos triginta-oſto: quo tempore Glaſtonienſe monaſterium tam magnificè extructi, ut primus ejus habitus ſit auctor. Locum hunc a primis illarum partium fidelibus excultum traduit; ibidemque ſanctum Parſeum abbatem fuiſſe, cui Benignus abbas ſucceſſerit: quò minus mirandum eſt, ſi Gildas Sapiens ibidem aliquandis habitaverit. Certius eſt id, quod de Bertwalo, Theodori archiepiſcopi ſucceſſore, legitur, eum neſſe Glaſtonienſis monaſterii præſatura prætuliffe Racadſenſem, ex qua in ſedem Cantuarienſem aſſumtus ſit; de eo in libro ſequenti. Glaſtonia, nonnullis corruptè Glaſconia, villa erat pagi Somerſetenſis in episcopatu Wellenſi, in quodam ſalutiſ reſecta poſita, nec ſitu, nec adſpectu jocunda: ut ſcilicet eò tenaciſſi monachi ſepernis inhiarent, quò caſtigatius terrena haurirent. Willelmus-Malmſburienſis monachus, cujus verba modò retulimus, ait ſe elaboraſſe librum de ejusdem monaſterii antiquitate, quem librum exſcripſiſſe pro, alium providè ab eo, qui cultus eſt initio primi voluminis Monachici Anglicani. Hoc monaſterium primum edificatè ab eodem auctore dicitur rex Ina conſilio beatiſſimi Aldhelmi, cujus ille monia libenter auſcultabat, nec minus hilariter exquebatur. Glaſtonienſis hiſtorie auctor anonymus in Monachico Anglicano tantum habet, Inam conſilio ſancti præſulis Aldhelmi in melius reformare hoc monaſterium, quod rerum turbulentiſ ſerè poſſedionibus ſua delituitum, ac privilegii orbatum fuerat. Extant ibidem Inæ litteræ de liberandis monachis Glaſtonienſibus conceſſa, ut ſine impedimento ſecularium rerum, & abſque tributo ſiſcalium negotiorum, liberis mentibus ſoli Deo ſervire, & monaſtiali diſciplinam regulariter exercere valeant, pro ſtatu & proſperitate regni reſiſque Domitum precaturi: quibus ex litteris intelligimus, Glaſtonienſem eccleſiam beata Dei genetricis Mariæ & ſancti Patricii titulo inſignitam fuiſſe. Verum præter hanc rex Ina eccleſiam majorem in honorem Domini Salvatoris, & ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli in orientali parte vetæ eccleſiæ conſtituiſſe dicitur pro amica conſpectu propinquum fui, nomen Melonis, quem Cantuariæ flammis tradiderant. Variæ ſunt inſignifiſimi hujus monaſterii fortisæ, æſque ad Danonum ſub Alſredo rege adreſutum; quo tempore, ut cætera ſerè omnia, monachorum curæ omnino delitutum fuit. Verùm quidquid bellorum turbine diſſipatum fuerat, egreſſe in lauravit Duſſanus, qui primum eo in loco ſolitariam vitam duxerat.

Non multò poſt ſuum ex urbe Roma regreſſum Benediſtus Biſcopus Wiremſthenſis abbas, paraviſi in triennium tentari coepit, dum Sigfridus ejus coadiutor longè interiorum moleſtiâ torqueretur. Sic verò ille corporis languore affectus erat, ut inferoram membrorum partes præmortuæ eſſent, ſuperioribus tantùm, ſine quonum virali adminiculo vivi non poteſt, ad officium patientiæ, virtutemque reſervatis. Studebant ambo in doloribus ſuis Condiſtori ſemper gratias agere, ſemper Dei laudibus, exhortandiſque fratribus vacare. Hos ſæpe admonebat Benediſtus de ſervanda regula à ſe præſcripta. Neque verò puraverit, aſebat, me hæc vobis ex arbitrio & ex propria minerva protuliſſe. Ex ſeptemdecim quippe monaſteriis, que inter frequenta peregrinationum mearum diſcurſus optima conſideravi, hæc univerſa didici, & vobis ſalubriter obſervanda contradiſi. Ad hæc bibliothecam, quam Romæ copioſiſſimam & præclariffimam advererat, ſollicitè ſervari integram precepit, ita ut libri nec per incuriam ſordarentur, nec ſparſim diſſiparentur. In primis eſſidem ſedulo id inculcabat, ut ne in eligendo abbate generis proſapia, & non magis viæ ac doctriinæ ſinceritatem ſpectarent, eis contemps, & duobus maior id multò ſibi tolerabilis eſſe, ut monaſterium a ſe conditum in æternam ſolitudinem redigeretur, quam ut ſiſter ipſius carnalis, quem a recto tramite aberrare noverat, in eo regendo ſibi ſuccederet. Ideoque multùm cavete, fratres, aſebat, ne ſecundum genus unquam, neu ab externis vobis patrem queratis: ſed juxta id quod *regula magni quondam abbatis Benediſti*; & juxta id quod privilegii veſtri decreta continent, in conventu veſtre congregationis comuni conſilio eum prequirat, qui ſecundum viæ meritum & ſapientie doctriinam (monachi Benediſti) verba hæc ſunt) aptior ad rale miniſterium perſeſiendum, digniorque probetur, & quem omnes unanimi caritate & conſenſu optimum cognoverint elegerint, hunc vobis, accito episcopopo, rogatiſ abbatem conſuetudine benedictione firmari. Nam qui carnali modo carnalis filios generant, carnalis terrene ſue ſubſtantie heredes querere ſolent: at contra ſpiritalis patris docet, ut ſpiritalia ſemper pro oculis habeant, & inter ſpiritalia filios ſuos eum, qui ampliori ſpiritus-ſancti gratiâ præditus ſit, aliis præferat. Jam verò ad temperandum longe noſtris tardum, quam pro infermitatis doloribus dicebat infirmum, accerſito leſore, vel Jobi hiſtoriam in patientiæ exemplum, vel alium li-

ANQ. CHR.
eſt.
LXXI.
Ina rex Glaſtonienſis.

LXXII.
Biſcopus &
Sigfridus Ina
e-ſervatis
morbo ut ſe
geretur.

(c) E. Bened.
eſt.

ANN. CHR.
619.

brum scriperatur, quo relevaretur animus, & ad caelestia erigeretur, coram se lectitari jubebat: & quia nequaquam fugere ad prandium, nec facile ad explendum satiare psalmodie cursum linguam, vocemve attrahere valebat, per singulas diurnae vel nocturnae orationis horas quosdam e fratribus evocabat, ut illis, psalmos confectos duobus in choris concinentibus, quoad poneret, adjungeretur; sicque quod per se solum non valebat, eorum consorcio & adiutorio suppleret.

Cum uterque ad extrema, Benedictus nempe & Sigfridus, devenissent, seque invicem videre & aliqui ante suum exitum summpere cuperent; Sigfridus in sella gestatoria delatus est in cubiculum, ubi Benedictus jacebat; atque ambo eodem in lecto compositi, mutuum sibi osculum dederunt. Tunc Benedictus communi Sigfridi, cunctorumque fratrum consilio Ceolfredum abbatem Girwenis sancti Pauli monasterii accessit, virum sibi non tam carnis necessitudine, quam virtutum societate propinquum, & cum utriusque monasterii, universis probantibus, praepositi; saluberrimum & utilissimum ratus ad conservandam pacem & unitatem utriusque loci, si unus perpetuo patrem rectoremque haberent. Post hac, duobus revolutis mensibus, venerabilis Deoque dilectus abbas Sigfridus, pertransito igne & aqua tribulationum temporalium, indecessus est in refrigerium aeternae quietis; eumque post menses quatuor Benedictus secutus est. Sigfridum venerabilis Beda, uti Benedictum, Eastwyrinum ac Ceolfredum, sanctum vocat, ejusque natalem seu depositionem collocat XI. kalendas Septembris, quo die in falsis Benedictinis colitur.

In finem, ut credidit, Bedae martyrologii, quod Hollandi continuatores tomo secundum Martii praemittere, nulla Sigfridi abbatis mentio fit, immo neque Benedicti Episcopi, cujus tamen depositionis diem solemni ritu lapsus Beda tempore apud suos celebratum fuisse constat ex eisdem (a) homilia de ipsi Episcopo, quem Beda haec memoria patrem suum vocat, cujus Bedae, inquit, occurrentis diem debuit sollemnitate recellimus. Neque vero ejusdem Benedicti, nedum Sigfridi & sequentium abbatum, mentio fit in metrico ejusdem Bedae martyrologio, quod in Spicilegii tomo decimo vulgatum est. Id vero ea de causa factum veri simile est, quod Beda suis factis nominatissimos tantum sanctos adscripserit, & fere ubique receptos, non quovis peculiare. Porro praedictam de beato Benedicto Episcopo homiliam Beda genuinum esse scriptum docet nos Paulus Warnefridi, diaconus ac monachus Casinensis, qui licet illius homiliae, quae in lectionario Casinensi quinquagesima erat, aliam de sanctissimo patre nostro Benedicto subditur, quam in eadem appendicis nostrae ad hanc tomum proferemus. Caterum in illa Bedae homilia de Episcopo, quoddam ejus vitae insignis compendium legitur, in quo nonnulla paulo aliter explicat Beda, quam in ipsa ejusdem vita. Unum est, quod in hac vita Episcopus possessionem terra suo gradu competentem ab Oswin rege acceptisse dicitur, eiisque relicta, Romam profectus fuisse: in homilia vero, reliquis omnibus Christum secutus, quando spem ei, quae in ministerio regali acquisierat, ad locum Apostolorum limina peregrinaturus advenit. Sic locum hunc restitui, cum in editi legatur, in monasterio, quallis error in Fredegarii vulgari libro ante novam nostram Aulnari editionem commissus est, ubi Dagobertus Nanteuchidem, ancon ex pallio de ministerio in matrimonium accepisse genuina lectio habet. Deinde in eadem homilia subditur, Episcopum ibi, id est Romae, eruditum in Christo, illi in partibus attentionem, iidem monasterialis imbuitum fuisse institutis: quod idem Beda in ejus vita factum dicit in Licinensi monasterio, quod tunc temporis regnabat Aigulfus abbas, postea martyr, assumtus ex sancti Benedicti monasterio Floriacensi. Denique in eadem homilia sub finem legitur, Episcopum, quentes corporis infirmitate premeretur acerbis, semper interim debitis gratiarum actiones Deo epistola se; & de monasteriorum, quas dixerat, regulis servandis; semper de ecclesiasticis observationibus, quas per omnes civitates, & maxime Romae viderat; semper de locis sanctis, quae se iustitiae juvenem meminerat, frequenter loqui delibasse se habuisse. Haec ex illa homilia, quam integrum legere non pigebit, delibare visum est ad tanti viri memoriam commendandam.

AN.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER DECIMUS - OCTAVUS.

Ab anno Christi 690. ad annum 700.

POST menses quatuor, quàm Sigfridus abbas e vivis excesserat, Benedictus vitiatorum victor, virtutumque pastor egregius, ut Bede verbis utat, victus denum infirmitate corporis ad extrema pervenit. Hoc nuntio confirmati fratres, convenerunt ad ecclesiam, ibidemque orationibus & psalmis noctem transigunt insomnes, & paternæ decessionalis merorem immensum continuâ divinis laudis modulatione lenire conantur, dum alii moribundo assunt. Evangelium totâ

noctē pro doloris levamine (quod & aliis noctibus fieri consueverat) a presbytero legitur: tum dominei corporis & sanguinis sacramentum, horâ exitus instante, in viaticum datur; ac denum felix illa anima, diuturno laborum ac dolorum igne, expurgata, in cælum evolat, dum fratres, psalterium in eboto recitantes, ad octogésimâ-secundâ psalmi verum pervenissent primum, *Deus qui finis eris tibi?* Obiit vir sanctus pridie idus Januarii, anno conditi monasterii Wirmuthensis sexto-decimo; sepultusque est in basilica sancti Petri apostoli, haud procul ab altari. Sex-decim annis monasterium suum rexit, solus quidem primis octo, reliquis totidem annis cum venerabilibus & sanctis viris Easterwino, Sigfrido, & Ceolfrido, quos pastoralis officii coadjutores sibi adiecerat. Et primus quidem, id est Easterwinus, quatuor annos regiminis cum eo exegit, Sigfridus tres, unam verò Ceolfridus, qui ei supervixit, in annos viginti-septem. Is fuit Benedictus Silecopos, quem cum magno Benedicto venerabilis Beda meritis comparavit. Quantum ejus studium in rem monasticam fuerit, testantur varis ejus peregrinationes in Galliam & in Italiam, ubi, septemdecim monasteriis lustratis, discipline regularis normam accuratè exploravit. Non minor ejus cura & sollicitudo fuit tum de ornatu ecclesiæ suæ, tum de instruenda bibliotheca, cujus rei causâ quinque Romam profectus est: Rei ab eo, tribusque ejus coabbatibus, & ab Huvetberto eorum successore gestas, duobus libellis Beda prolecutus est. Tantis vir cum esset Benedictus, nulla tamen ejus memoria in vulgato Bedæ apud Hollandianos martyrologio invenitur: tamen cum vivente Bedâ publico cultu honoratum fuisse dubitare non fuit homilia, quæ in ejus laudem ab ipso Beda edita est, quam Bedæ factum esse ex Paulo Warnefrido constat, ut superius diximus.

Ceolfridus ex coadjutore factus in solidum abbas utriusque monasterii, Wirmuthensis & Gierwenis, vir erat multâ religione & industria præditus, qui cuncta opera a suo incepta decessore graviter perficere curavit. Oratoria quippe: quam extruxit, ecclesiæ & altaris ornamenta & suppellectilem sacram auxit, ac bibliothecam utriusque monasterii, insuper terram octo familiarum ab Aldfrido re-

ANN. CHR.
690.
I.
Benedictus
Silecopos mori-
tuit.

II.
Ceolfridus
ejus success-
tor.

Annal. Bened. Tom. I.

Z z z

gc

ANIL. CHR. 696. ge dato pretio comparavit. Idem, nissus Romam monachis, a Sergio papa privilegium monasterio suo impetravit instar illius, quod Benedictus ab Agathone acceperat, illudque in frequenti synodo episcoporum, ipsiusque regis Aldrici subscriptione confirmari fecit.

Beda ad Romanum vocatus
Sergio papa.

Extat apud Willielmum Malmesburiensem monachum fragmentum epistolae, a Sergio papa ad Ceolfredum scriptae, qua pontifex petit, ut religionem Dei famulum Bedam presbyterum Romanam disipat ad examinanda quaedam causarum ecclesiasticarum capitula. Quamquam vix Sergio comperta esse potuit Bedae presbyteri ordinatio, quippe ipso anno devixit, quo Beda presbyter ordinatus est: nec ante susceptum sacerdotium vacare coepit scribendis libris, qui famam ejus Romam usque pertrulerint. Verum haec non sufficiunt elevande penitus epistolae hujus auctoritati, in qua nihil aliud suspensum occurrit. Ut ut est, numquam patrium solum, vertisse videtur Beda, quippe qui cunctum vitae suae tempus in sul monasterii habitatione, ut ipse de se testatur, peregit: sic tamen ut nonnumquam ad vicinas ecclesias docendi causâ diverteret, ut de Eboracensi in tomo sequenti videbimus. Quid? quod Româ suppeditas ad scribendam historiam suam, non per se ipse, sed per Nothelmum accepit. Neque porro unus fuit ex illis monachis, qui anno docti a Ceolfredo abbate Romanam missi sunt: cum dicat, se ab eis didicisse inscriptionem, cereis sanctae Mariae in natali Domini Romae appositam, quibus annus a passione Domini adscriptus erat. Ab illis tamen monachis Sergius rescire potuit hanc de Bedae doctrina existimationem, quae ipsi, utpote domesticis, ante scriptos ab eo libros satis superque comperta erat. Eiusdem Ceolfredi tempore veteranus ac religiosus Dei famulus Withmerus, in omni tam seculari, quam sacra scripturarum eruditicia scientia, monasterio beati Petri se mancipavit: cum terra decem familiarum, quam ab Aldricio rege in possessionem acceperat, ibidemque sanctissimè vixit, dignus qui sanctis ejus loci abbatibus conspiceretur.

Vivunt
monachi
paucissimi.

III.
Theodorus
piscopus Cantuariensis obiit.

Post octo clericis menses a morte Benedicti, extinctum est alterum Britanniae lumen, Theodorus pontifex Cantuariensis, quem Vitalianus papa eo direxerat. Obiit verò xiii. kalendas Octobris ejus anni, senex & plenus dierum, id est annorum octoginta & octo, cum in episcopatu annos viginti-duos transigisset. Vix magnus, nisi quod humani quiddam in Willfridum Eboracensem antistitem passus est: cujus rei ante mortem magnopere ipsum pavent. Sepultus est in suburbana sancti Petri basilica, ubi omnium Cantuariensium pontificum corpora condita erant. In ejus translatione, quae saeculo undecimo facta est, inventum corpus ejus, uti a primordio compositum fuerat, integrè foras, metropolitani sacerdotii pallis, ait Goscelinus, & monachi tantum oblatum cucullâ. Eo mortuo, vacavit sedes per duos annos, tandemque in ejus locum successit est Berchtwaldus abbas Raticulensis, vir & ipse scientia scripturarum imbutus, teste Bedâ, & ecclesiasticis, simulque monasticis disciplinis optime instructus, tamen decessori suo minime comparandus. Theodorus scripsit librum penitentialem, in quo laxata tantisper penitentiae disciplina, concessâ facultate (a) communicandi post annum, immo aliquando post sex penitentium menses; cum veteres canones communionem non nisi peractâ penitentia concederent. Illud in rem nostram facit, quod abbas (b) in monachi ordinatione sua professione caput ejus in septem dies cucullâ velabat, & septimâ velamen illud auferbat, ut rectis baptizatis presbyter: quod professio monastica secundum baptismi iudicio patrum conferretur. Ritum ille ex Theodoro fuxit ad nostrum Chusiacenses, & fortè ab utroque ad romanæ ecclesiae cardinales, rectis institutos, quibus post octo dies os resolvitur dicitur.

IV.
Willibrodus
& Suidbertus
missi in Frisiam.

Eodem tempore Willibrodus cum sociis duodecim, in quibus Suidbertus unus & praecipuus erat, in Frisiam transmisit, ut gentem illam, paganice superstitioni etiam tum deditam, ad Christi fidem adduceret. Ejus conversionem jam tentaverat Egbertus, nobilis Anglus & monachus: at supernis deteritibus monitis, atque exortâ tempestate repressus in patriam, huc professioni se subtraxerat, ad Hiennum monachorum correctionem divinitus reservatus. Unus tamen ex ejus sociis, Wigbertus nomine, & ipse contentu saeculi & doctrinae scientia insignis, qui multos annos anachoreticam in Hibernia vitam sectatus fuerat, in Frisiam trajecit, ac duobus continuis annis genti illi, regique ejus Radbodo verbum salutis predicavit. Sed cum nullum tanti laboris fructum ex barbaris illis revulisset; reversus ad dilectæ solitudinis locum, solito in silentio rebus divinis vacare institit: & qui extensa prolede ad fidem non potuerat, suorum virtutum exemplis prolede suis studuit. Verum his difficultatibus nequaquam victus vir Domini Egbertus; quod nec per se, nec per Wigbertum perficere valuit, per alios sanctos & industrius ex Britannia viros id deo aggressus est. Delecti ad id muneris viri duodecim ex monachis, in quibus Willibrodus & Suidbertus presbyterii gradu & victum

tem merito precelebant. Natus erat Willibroedus in provincia Northumbria ex Wigilo religioso admodum patre, genere Saxone, qui tandem, relicto habitu seculari, monasticam vitam amplexus est, ac denum solitarie vite studio secessit in promontoria, quæ mari Oceano, & Humbri flumine cinguntur: ubi modicum Deo ferventium congregationem adunavit, & post multos sancti laboris agones mortuus, sepultusque est. Hanc cellam *marinam* vocat Alcuinus, qui eam *per successores legitimos* gubernandam suscepit, uti & cellam ipsam maritima sancti Judoci non longe a freto Gallici Oceani. Statim ut ablatatus est Willibroedus, infantulum tradidit pater Ripensis ecclesie fratribus alendum, ac Rudis sacreque literis erudiendum, ubi nihil videret nisi honesta, nihil nisi sancta audiret. Illic brevi atque profectus, ut novus Samuel haberetur. Puer clericatus tonsuram ibidem accepit, & plâ professione monachum se fieri iussit, nulli humilitatis officio secutus, nulli lectionis studio inferior. Dein, audit sanctorum virorum in Hibernia tam eruditione, tam sanctimonâ, eorum religione incitatus, præcipue Egberti mox iudati, quem sanctum vocabant, & Wigberti venerabilis sacerdotis, qui ambo ob celestis patriæ amore, domo, patriâ, cognitione relictis, in Hiberniam secesserant; cum permittu abbas & fratrum suorum ad eos contendit, ut eorum consensu & sanctâ conversatione frueretur; ibique duodecim annis inter extimulos piæ religionis simul & sacre lectionis magistros, futurus ipse multorum populorum predicator, eruditus, informatusque est. Tricesimo-tertio ætatis sue anno, cum jam alis erudiendis maximè idoneus videretur, ab Egberto in Frisiam missus est cum focis numero duodecim: in quorum numero, ut jam dixi, Suldberus erat, abbas Dacorensis monasterii, quod iuxta amnem Dacorum in Cambria positum, ab illo æmne nomen accepit. Omnes transiisse oceanum, cum ad castellum Trajectum, ad Rheni fluminis ripam positum, ubi postea Willibroedus episcopatus sedem habuit, pervenissent; Pippinum Francorum ducem, qui paulo ante citiorem Frisiam, evulso Radbodo, subegerat, conveniendum censere, ut ab eo predicandi verbi Dei facilitatem obtinerent. Hos omnes Pippinus benigne audit, exceptisque, presertimque regionis scriptis, daret operam, ne quis externis illis hominibus verbum Dei prædicantibus molestus esset, aut ullam inferret injuriam; pollicitus, se eos, qui Christi fidem recepissent, beneficiis aucturum. Unde factum est, opulente gratiâ divini, ut multos brevi Willibroedus cum suis comitibus a demonum cultu ad christianam religionem converteret.

Horum seculi exempla duo monachi (*) ac presbyteri, natione Angli, qui in Hibernia diu commemorati fuerant, in Saxoniam veterem, amplissimam Germanie regionem, venire; renaturari, an forte aliquis Christo paganos possent acquirere. Ambo autem Ewaldi vocabantur, sed a colore capillorum alter Niger, alter Albus cognominatus, ut eodem nomine, sic eadem uterque pietate, eodemque studio prædici, nisi quod Niger Ewaldus in sacris literis peritior erat. Cum in eam provinciam venissent, in domum cognitam villici diverterunt, petieruntque ab eo, ut ad illius pagi satrapam diceretur: habere se mandata magni momenti, quæ ab eum deferrent. Veteres quippe Saxones regem non habebant, sed plurimos satrapas, singulos singulis pagis præpositos: ex quibus unum, ingruente bello, fortis beneficio eligebant ducem, cui omnes alii obtemperarent: confecto bello, æquali, sicut ante, potestate futuri. Ambo ergo Ewaldos villicus perhumaniter excepit, pollicitus, se id quod petebant facturum; eosque domi diebus aliquot retinuit: quos cum barbari ejus loci incolæ a suis moribus, religionibusque diserte animadvertissent, (nam psalmis semper orationibusque vacabant) & quotidie sacrificium Deo victimæ salutaris super tabulam sacratam offerebant) timere cœperunt, ne, si cum satrapâ suo colloquerentur, eum a cultu deorum suorum averterent, & ad christianam fidem adducerent; sicque paulatim tota provincia patrios veterisque ritus novis mutare cogeretur. Itaque ambo subito corripunt, & Albus quidem gladio confodiunt; Nigrum autem dicit execratiâ membratim in frusta secant, atque utrumque in Rhenum projiciunt: quo accepto, satrapâ factum graviter tulit, & innulâs militibus, vicinarum omnium castrorum necem ultus est, vicinque ipsum incendio consumit. Martyrium, passus fuit sancti illi duo monachi v. nonas Octobris: quo die in vestris martyrologiis eorum memoria recolitur. Horum corpora adverso flumine per quadraginta fœda millia passuum ad eum locum, ubi illorum focii erant, nullo remige perducâ fœde memorantur, & celestibus signis illustrata; & quo loco iacentem revelatum uni ex eorum focis, cui nomen erat Tilton, viro illustri & in sæculo quondam nobili, qui ex milite monachus factus fuerat. His cognitis, gloriosissimum dus Francorum Pippinus corpora martyrum ad se deferri iussit, & in ecclesia.

Annal. Bened. Tom. I.

Z z z z

Co.

ANN. CHR.
690.

V.
Ewaldi duo
erant.
(*) Nota lib.
5. c. 111.

ANN. CHR.

600.

VII.

Wifframus

idem in Fri-

siam pergit.

(*) in Gofa-

m.

(4) Spiriti. fo.

to. p. 708.

Colonia-Agrippinæ, ubi habitare confueverat, honorificè reponi curavit.

Eandem ob causam, eodemque tempore Wifframus Senonens antistes, dimisso episcopatu, non semel in Frisiam ibidem profectus est, ut ejus incolæ & ipse Christiani multiter imbueret. Erat in Wiberi viri nobilis filius, in vico pagi Vallensis (*). Mautiliaco, agro paterno nato: quem vicum Fontanelle monasterio postea donavit. Hic primùm clericus in aula Chlotharii ne Theoderici, curam ecclesiastici ordinis esse traditus: tum ad episcopatum Senonensem promotus, subinde pretio a Theoderico rege comestru, Fontanellam (x) accessit, ibidemque monasticas velles suscepit, Gotrico in locum suum successo. Deinde, comitibus ab Hildeberto abbate acceptis, in Frisiam contendit, ubi multos tum liberos, tum etiam nobiles, a cultu simulacrorum ad christianam fidem adduxit ac baptizavit, in primis Radbodi Frisorum ducis filium, qui in albis mortuus est; & alios quinque ex his, quos barbari illi pagani ritu patrio certis diebus demonibus pro victimis immolare confueverant. Erant & Radbodum ducem, cum catechomenis, & christianis sacris initiandis, jam alterum pedem demississet in fontem, petisse a Wifframo, ubi major principum, nobiliumque Frisorum multitudo esset, in cælo, quod scilicet, si christianus esset, polliceretur; an apud inferos, quò cunctos christianæ fidei expectes detrudendos diceret: tum responso accepto, pedem e sacro fonte extulisse, profectum, male se vel apud inferos cum suæ gentis principibus viris æternum manere, quam eorum convictu carentem in cælo cum paucis de abiectis hominibus residere. Idem nihilo minus Radbodus Willibrordum per nuntios rogasse dicitur, ut ad se christianis mysticis impendunt veniret: at vir sanctus accedere noluisse, ne se, uti Wifframum, Radbodus iudicaretur. Ex his, quos Wifframus demonum immolationi subduxit, unus fuit Oyo, quem in patibulo mortuum exalta, postea Fontanellensis monachus & egregius scriptor, qui plurimos codices de multis testamentorum litteras exarasse perhibetur. Alii duo fuere Evrinus & Ingomar, quos, ne immolarentur, a principe impetravit, & ipsi postmodum monachi facti apud Fontanellam, ubi religiosissimè multo tempore vixerunt. Ex Fontanellensibus monachis, qui Wifframum in Frisiam comitati sunt, unus erat Wando, tunc diaconus, demum presbyter, ejusdemque monasterii abbas: quo referente traditum est, viro sancto sacrificium in mari, dum in Frisiam per mare Morinorum regionem adiacens traiceret, celebrante, ministro tenenti patenam e manibus evadisse in mare, ad sancti sacerdotis precibus recuperatam fuisse: quam patenam vir Dei & Frisia reverfus cum suo calice, aliisque sacris instrumentis Fontanelle concessit.

VII.

Wanegundis

abbatissa con-

stituta.

(*) Hinc.

600.

VIII.

Theoderi-

cus Rex

Lutiacum.

S. Dionysio

concedit.

Ad hunc etiam annum revocamus obitum sanctæ Hunegundis abbatissæ, quæ cum apud Humularias (*) in pago Viromandensi ex morbo decumberet, conversâ ad eum, qui sibi assistebat, presbiteros, unctiōis oleum & communionem expectasse dicitur, ac demum ad Dominum migrasse viis. Idemque tempore, Librum de ejus vita unum, alterum de ejusdem translatione scripsit Bernerus abbas Humulariensis, qui primus ejus loci rector fuit ab expulsiōe sanctimonialium & substitutione monachorum, medio sæculo decimo facta.

Theodericus rex Francorum anno regni sui sexto-decimo, cum consilio pontificum & optimatum suorum, Lutiacum prædium pagi Meldici, Siccam vulgò appellatum, tradidit monasterio sancti Dionysii, ubi tunc venerabilis Chaimo abbas præerat plurimæ turmæ monachorum, quæ ad laudes Deo canendas ibidem adunata erat. Hoc prædium antea sibi usurpaverant, unus post alium, Ebroinus, Wararto, & Ghilhemarus perfecti palatii: sed, cum iis mortuis ad fiscum revertisset, illud ad suggestionem precessit reginæ Chrodechildis, & illustris viri Bercharii majoris-domus, pro remedio animæ suæ Theodericus sancto Dionysio in usus luminarium concessit, præter quamdam ejus portionem in loco, quem Siliacus vocat, quæ quondam Arufi custodiam fuerat, sed tunc apostatæ viro domo Godino episcopo, an. Ingulmensi, alius litteris ab eodem principe concessa. Hujus donationis præcepto, quoque uti, kalendas Novembrii, anno regni Theoderici sexto-decimo, Compendi datum est, subscriptis in Christi nomine Theodericus rex, quæ folia ejus formula erat; & post eum, Postulatus est in Christi nomine & subscriptis. Editum est hoc diploma cum sequenti charta Vandemelis in libro sexto de re diplomatica: ex quo intelligitur Chaimonem tum abbatem fuisse monasterii sancti Dionysii prope Parisios, cuiusque Chardarico abbati successisse. Is est venerabilis vir Chaimo diaconus, cui Theodericus rex villas Saucithum, Montecellas, & Abbatii concessit anno quinto regni sui, Chardarico abbate.

ANN. CHR.

600.

IX.

Wandemelis

donationes

sue mona-

sterii.

Anno decimo-septimo ejusdem regis, Vandemelis, vir illustris, plurimas, easque locupletes donationes facit monasteriis, præsertim urbis & agri Parisiensis, assidue Ercamberti ipsius uxore. Magnopere dolendum est, inigne hoc antiquitatis monumentum lacrum esse in authentico, scripto in charta Ægyptiaca, est quo

quo illud eruius. In primis quidam concedit *basilica domni Stephani in Parisiis*, ubi Sigifridus pontifex praeerat. Erat unus ex principibus Parisiensis ecclesiae patronis sanctus Stephanus, cujus basilica ecclesiae matri adjuncta erat, etique etiam nunc. Deinde in superiori testamento laudatur venerabilis Landebertus abbas basilicae domni Germani, cui villa Fraxinetus tribuitur; tum venerabilis Audemar abbas basilicae domni Vincentii vel domni Germani, cui villae duae, una in pago Dorcalino (*), vocabulo Oena; altera, Novillium dicta, in pago Andegavino, donatur. Is est Audemar, vulgo Autharius dictus, iam superius laudatus, abbas monasterii sancti Germani, quod a Prato seu a Prati postea cognomen accepit. Prior illa basilica domni Germani ea est, quae sancti Germani Tereis seu Aulifodorensis sumppta, tunc forte monachorum erat, modo canonicorum secularium in ipsa urbe Parisiaca. Qui in consequentibus memoratur Vandemaris abbas, forsitan est, qui Cellam super Sequanam sancto Germano dedisse perhibetur in vetustissimo necrologio praedicti monasterii sancti Germani Parentis. Dehinc Vandemiris donat domno Christivivo, monasterio scilicet paelarum *in Parisiis*, ubi Landetrudis abbatissa praesse videbatur, Noviliacum in pago Camiliacensi. Sunt qui existimant, domnum Christivivum non aliam esse a sancto Christophoro, qui patronus ritualis est parochialis ecclesiae proxime xenodochio Parisiensis, cui tunc forte Landetrudis praefecta erat. Post haec aliae donationes sunt basilicae domni Dionysii martyris, ejus corpore insignite, qui venerabilis Chazno seu Chaino abbas cum praerat. Incongrua sunt subsequenter monasteria, tum illius, cujus Vigor seu Vigor abbas, tum Portmauri, cujus abbas Amalarius. Extat in pago Roromageni ad Sequanam vicus *Portmauri dictus*, ad quem corpus S. Eribini diaconi & monachi ex Hibernia translatum fuisse dicitur in tomo II. Martyrologii Gallicani pag. 758. ubi forte praedictum Portmauri monasterium positi erat. Notissimum est monasterium Fontaneliae sancti Petri: sed ubi in editis legitur, *Fontanelle ad domum Petri, ubi domus Landemaris corpore requiescit*, postea consulto rursus exemplari sic locum hunc restitui, ubi domus Vando in corpore requiescit, scilicet sanctas Wandregisilas, qui alio nomine Wandu nuncupabatur. Ignotum est in eodem instrumento domni fra sancti Desiderii monasterium, cui Adraldus abbas praerat; cuiusve monasterii abbas Carone seu Caronus extiterit. Monasterium domni Martini (sic sanctus vulgo dominos appellabant) in vico Prisciaci (*) pagi Camiliacensis ad iteram situm, cui Farulfus abbas tum praerat, forte eo in loco extabat, ubi modo cernitur Benedictinarum virginum coenobium prope ipsam Prisciacam, quod S. Martini de Borano appellatur, non abbatia, sed conventus, ut vocant, prioratus Paracletensis. Qui priori loco in praedicto Vandemaris testamento laudatus est Landebertus abbas basilicae domni Germani, idem esse videtur Landebertus abbas, qui cum Magnoaldo abbate monasterii Tucionisvalis seu Tufionisvalis commutationem quandam fecit villae Francomeurtis in pago Pinciaceri pro Roccomeurtis, quam a Magnoaldo abbate accepit. Eius rei instrumentum authenticum, in papero aegyptiaca exaratum, superest in archivo Dionysiano, sed in principio, multaeque loci mutilum. cui praeter Landebertum & Magnoaldum abbates subscribere Madolandum abbas, Walgoaldus, Fladebertus, & Remedius presbyteri, Berthfredus diaconus, Ingebertus lector, Bertinus optimas alique testes. Haec satis de testamento Vandemaris, qui etiam nonnulla Magnoaldo abbati videtur concessisse, quantum ex iacero instrumento intelligi potest.

Sub hunc annum Theodericus Francorum rex, regni sui anno septimo-decimo, morbo confectus decessit. Sepultus est in basilica monasterii sancti Vedasti apud Atrebatas, quam *is pro iniusta interfectione sancti Leodegarii Eduorum praesulis patiens* fundaverat, testante Orderico Vitali, cui Andreas Marcianensis & Albericus subscribant; nempe quod Ebroino auctore sub suo ipsius principatu commissum fuit, hoc sibi religiosus princeps meritis impetavit. Hanc autem sancti Vedasti basilicam non primus extruxit, sed refecit, quippe quae Childerico ejus fratre regnante jam condita erat. Idem monasterium sancti Johannis Baptistae prope Teruanam, patrum nostrorum memoria ipras translatum, extruxisse perhibetur. Extat ad ejus tumulum versus oedo, sed recentiorum temporum, in quibus anno ejus saeculi nonagesimo-quarto salis oblitus dicitur. Sacerdotem habuit filium Chlodoveum minorem, ejus nominis tertium, quem ex Chrodechilde seu Chrothilde regina habuerat, una cum Childberto eidem tertio, qui suavi post quadricennium successit.

In Britanniâ majori Northambrorum rex Aldfridus, mortuo Theodoro Cantuariensi antistite, novas demum procellas in Wilfridum, Eboracensem episcopum ex-citavit, quippe ab annis quinque discordie turbinem iterum movente annulorum invidia, qui faciem dissensionis rursus accenderant. Rixae causa & occasio nata est

ANN. CRÉ.
691.

(*) Dron.

(*) Prap.

X.
Theodericus
rex sepultus
in S. Vedasti.

XI.
Wilfridus
episcopus
ex-citavit
rursus
ad Mercia.

ANN. CHR.
491.

- ex veteri discordia origine. Quippe Aldfridus Ripensis monasterii ecclesiam, sancto Petro nuncupatam, possessionibus propria mutilare volens, episcopatum ille infirmare molebatur, alterius, decretis Theodori episcopi inherendum, non primis & ultimis, quae Wilfridi cause favebant, sed illis, quae medio tempore contra Wilfridum promulerat. Quo facto, ejus ecclesiae perimebatur libertas, quam sanctus Agatho, ipique reges ei assuerant. Huic proculit ordinem raris sanctus antistes, ad Ethelredum regem Merciorum sibi amicumque rogavit, magnoque cum honore ab eo acceptus, eo volente Licidfeldensem ecclesiam, Sexvili episcopi morte vacantem, regendam suscepit. Per id tempus Aetlam Wiciorum (a) episcopum in locum Boseli, infirmitate praepediti, ordinavit, cum necesse alius pro Theodoro Cantuarie pontifex ordinatus esset. Quin etiam Saldiburnum (b) idem episcopum, nulli certe ecclesiae additum, sed ad praedicationem & missionem evangelicam, consecravit, cum nondum Berthwaldus Theodoci successore (c) qui trans mare ordinandus erat, ad ecclesiam suam revertisset.

XII.
Aetla episcopus alius ab Hedda.

(c) id. ibid.
493.

- Falluntur qui Aetlam Wiciorum episcopum cum Heddio seu Hedda Dorchesterensi antistite confundunt. Errandi occasio orta est ex sede Dorchesterensi, quae duplex fuit, una apud occidentales Saxones, cui Heddius a Theodoro pontifice impostus; altera Wiciorum apud Mercios, ad quam Aetla sua Aetla episcopos post Theodori mortem ordinatus fuit a Wilfrido, cum hic apud mediterraneos Anglos exularet. Is est Aetla monachus, qui cum in utroque (c) Hildae abbatii monasterio, Streanshalensi nimirum & Heortensi, lectioni & meditationi scripturarum operam dedisset, dein ad perfectiora aspirans, Cantiam accessit ad Theodorum episcopum: ubi, postquam aliquandiu sacris lectionibus vacasset, deum Romanum, quod tum maxime virtutis officium erat, profectus est. Inde reversus divertit ad provinciam Wiciorum, cui tunc rex Officus praerat; ibique verbum Dei predicando, & recte vivendi normam exemplo suo exhibendo promulavit, ut in locum Boseli languenti eligeretur, & jussu Ethelredi regis ordinaretur. Dorchester episcopus a Wilfrido, qui tunc tempora mediterraneorum Anglorum, ut dialius, episcopatum gerebat. Itaque Aetla successerat in Dorchesterensem apud Mercios episcopatum in locum Boseli, qui virum strenuissimum (d) & doctissimum Tarfidum, de monasterio Streanshalensi pariter electum, decessorem habuerat. Verum Heddius, a Theodoro consecratus, successerat Leutherio in sedem Dorchesterensem provinciae occidentalis Saaxonum. Leutherus vero Winam, Agilbertum, & Blinum decessores sortitus erat. Hec necessarii explicanda visa sunt, ne in posterum Hedda confundatur cum Aetla, quem nonnulli corrupte Aetam appellant.

XIII.
Hastonicensis monasterii conditor, Johannes de Eulalia.

- Hastonicense in Belgio monasterium principio duplex, virorum ac puellarum, conditores agnoscit Johannem & sororem ejus Eulalam, quorum ille viris, hac feminis praefuit. Positum est hec conobium ad dexteram Scarpi amnis ripae, Marcianns inter & Elmonem sancti Amandi, in diocesi Attrebatensi, sed in Ultravandensi pago, cujus comes Johannes fuisse dicitur. Basilica ibidem primitus fuerat una, una pro viris, altera pro virginibus, qui separatis ab invicem monasteriis inclusi erant. In vulgaris de ejus conobii origine veribus, non admodum antiquis, prima ejus fundamenta iuxta dicuntur ejus saeculi anno septuagesimo: quo peracto & absoluto, Vindicianus praeful Cameracensis simul & Attrebatensis basilicam, aut potius basilicas duas, in honorem apostolorum Petri & Pauli consecrasset tradidit. Annos unum & viginti effluxisse sunt ab inchoato monasterio ad dedicationem, quae pridie kalendas Mali facta dicitur. Et, siquidem die dominico facta est, ex ejusmodi ritus fieri canon primus Casaraugustani concilii tertii praecipit, non male a Constantino revocatur ad presentem annum, quo pridie kalendas Mali dies dominica erat. Eodem die, sed post regiminis annos septemdecim, Johannem & Eulalam obitibus tradunt nostri Hastonicenses. Johanni successores assignantur Aldo, Saveticus, Geroldus, Godofridus, Walterus, Amadeus & Audulfus ante Nortmannorum tempestatem. Eulaliae octo ad id tempus successisse abbatissas afferunt, ex quibus duarum demerant nomina supersunt, Bertrudis & Hermetrudis. A Nortmannorum tempore simplex virorum monasterium fuit ad hoc usque tempus, quo etiam nunc viget sub Instituto Benedictino.

XIV.
Landrada conditor monasterii Belesensis.

- Eulaliae aequalis, ejusdemque propositi emulatrix fuit Landrada, puella nobilis, quae ubi nobiles arripit annos, relictis quae solentebantur splendidiis uxoribus, uni se Christo respondit. Abhinc, spreta omnibus, unius cellulae claustra angustis, intra paternae sedes ubi Deo vacabat, cibario pane & aqua contenta, balneae & molli strata abhorrens. Tum, relictis patriae domo, in vastam solitudinem, reclamantibus parentibus, fecerit, quem locum a feritate inhabitantium beluarum Bel-lum vocabant: ubi, extructo sibi tugurio, dein monasterio, in honorem beatissimae virginis Mariae Basilicam, quae a sancto Landberto Trajectensi episcopo con-

secrata est, erexit. Mirum est quam religiose vixerit in suo monasterio, quod humaniori vocabulo *Belisa* nuncupatum est, situm a sinistris viæ, qua Tungris Trajectum ad Mosam itur, hodie collegium nobilium canonicarum, ubi sancta Landrada VIII. idus Julii colitur. Res ab ea gestas scripsit saeculo undecimo Theodericus abbas Trudonanus.

Concilium Carlsruagustanum tertium, mox laudatum, hoc anno, id est anno quarto Egicanis regis, kalendis Novembris habitum, statuit canone tertio, ut ne secularibus hospitandi & commorandi intra claustra monasterii facultas concederetur, sed tantum in separatis a monasterio aedibus, ubi eos suscipere abbati & monachis licet: ut hoc pacto vita monachorum a consuetudine ac strepitu secularium remota sit, nec eorum discitis exponatur; & ne monachi ex tali susceptione morum dissolutionem incurrant, & a bono proposito avocentur. Canone quinto cautum est, ut regium viro orbem nedum licet cuiquam uxorem ducere, quod tertio-decimo concilio Toletano sancitum fuerat: sed ut regina ipsa statim vellem singularem deponat, & assumpto religionis habitu, conubio virginum mancipetur, famulantiæ vitam deinceps peragat.

Anno insequente octavi. Theodoro in episcopatum Cantuariensem successit Bertwaldus, qui erat abbas monasterii (a) *Raculensis*, postea ad ostium fluminis Genlade; vir scientiæ scripturarum, & ecclesiasticæ, monasticæ disciplinæ apud prime intrusus, tametsi decessori suo minimè comparandus. Electus vero est anno post ferecentisimum nonagesimo-secundo, die primo Julii, sed nonnisi anno sequente, tertio die kalendarum Juliarum ordinatus a Godwino metropolitano episcopo Galliarum, id est Lugdunensi, atque sedem suam inivit pridie kalendas Septembris, quæ dies dominica erat. Ex his, quæ ex Beda retulimus, emendandus est Willielmus Malmsburiensis, cum Britwaldum episcopum electum dicit ex abbate Glastonienſi, forte cum confusum cum Bertwalo, qui Hemgildum in regimine abbatis Glastonienſis successit. Hinc etiam corrigendum Monasticum (b) Anglicanum, ubi legitur, Kenwinum regem anno ejus secuti septuagesimo-octavo Glastoniz abbatem constituisse Hemgildum post promotionem Britwaldi abbatis in sedem Cantuariensem: quam Bertwaldus non ante hunc annum nonagesimum-secundum adeptus est. Utrumque forte ita conciliari potest, si admittamus id quod legitur apud Spelmanum, (c) nempe Bertwaldum, repugnante rege & diocessano episcopo, Glastoniz præfatum ram abdicasse, eique regimen monasterii Raculensis prætulisse: quo admisso, Hemgildus prædicto anno septuagesimo-octavo in regimine Glastonienſi succedere potuit. Britwalo seu Bertwalo ad Raculensem translato, qui postmodum ex abbacia Raculensi ad archiepiscopatum Cantuariensem promotus sit, & quidem primus ex Anglis, uti ex venerabili Beda discimus: qui Beda hoc anno vel præcedenti, cum annorum duntaxat novemdecim esset, diaconatum a Johanne Hagustaldenti episcopo, jubente Ceolfredo abbate suo suscepit. Id concessum eximie ejus pietati ac doctrinæ: cum alias veteres ecclesiæ canones viginti-quinque annos ad hunc ordinem exigerent.

Interim Willibrodus, ut primùm (d) vidit factam sibi a Pippino duce predi- candi in Frisia evangelii portentum, Romam quantocius ire intenuit ad Ser- gium tum Romanæ ecclesiæ pontificem, simul ut ejus permissu ac benedictione tantum opus aggraderetur, ac reliquias beatorum apostolorum & martyrum, in ecclesiis quas extruendæ erant collocandas, ab eo impetraret. His peractis, voti sui compos factus, in Frisiam ad Dei verbum predicandum rediit. Eodem tem- pore monachi, qui Frisii Christi evangelio propagando vacabant, unum e suis ele- gere, nempe Suidbertum jam laudatum, modestum ac mansuetum virum, eumque in insulam Britanniam direxere, consecrandum a Willfrido episcopo, qui tunc foc- tæ apud Mercios exilabat, Bertwalo Theodori successore, qui trans mare ordi- nandus accesserat, necdum ad sedem suam reverso. Suidbertus post ordinationem e Britannia regressus ad Bructeros seu Boruſſarios Frisie populos, multos eorum ad Christi fidem, baptismumque perduxit. Verùm, Bructeri non multo post a- gente veterum Saxonum expugnatis, qui ex his christiani facti erant, domos sua reliquere, & profugi per varia loca, diversaque regiones dispersi sunt. Suidbertus ipse cum quibusdam adiu Pippinum Francorum ducem, qui interpellatus a conjuge sua Plestrude, quam Beda Blithgythum vocat, locum habendi in quadam insula Rheni, in-litore dicta, ei concessit: ubi vir sanctus extruxit mo- nasterium, quod beredes ejus diu possederunt, aliquamdiu continentiſſimam egit vi- tam, atque decessit.

Ex his intelligimus, eo tempore Pippinum reconciliatum falsæ Meſtrudi uxori suæ, rejectâ scilicet Alpaide, cui ante aliquot annos adhaſerat. Extat apud Ma- dau.

ANN. CHR.
691.

XV. 7

Carlsruhe-
ſes concilii
ſentii decre-

ANN. CHR.
691.

XVI.

Bertwaldus
Theodori e-
piſcopi ſuc-
cedit.

(a) Beda lib.
3. c. 49.

(b) Monſt.
Angl. p. 237.

(c) Spelman.
12. 1. c. 100. p. 30.

(d) Beda lib. 3.
c. 22.

XVII.

Willibrodus
primus inter
Rom. p.
(d) Beda lib. 3.
c. 22.

Suidberti
epiſcopi ordi-
natio.

XVIII.

Pippini da-
mniſſi ſubſe-
dau.

Arnulfi.

ANN. CHR. dactum donatio villæ Nogaretæ (*) in pago Wahrensi, a Pipino & Pfetrude facta basilicæ sive monasterio sanctorum Apostolorum iuxta urbem Metas, ubi corpus sancti Arnulphi, ejusdem Pipini avi, quiescebat, cum eidem loco Romulus abbas præfisset. Hujus donationis instrumentum datum est x kalendas Martii, anno duodecimo regni Theoderici regis: quod de regno ejus Austrasiam interpretatur Carolus Coisius, revocatque ad annum postremum Theoderici regis, quem hoc anno statuit, nos anno precedente. Perierunt Abbatum nomina, qui prædicto monasterio ante Romulum præfuerunt. Clericos eo loci tam existisse, non monachos, Coisius opinatur, adducto diplomate Chilperici tertii pro eadem basilica, ubi venerabilis vir Leutbertus abbas cum norma, id est turra, plurima clericorum deservisse dicitur. Verum probabilius est id de monachis intelligendum, quos clericorum nomine olim frequentissime designatos fuisse sextentis exemplis constat.

XIX.
Leutbertus
monasterium
condidit.
(*) P. Euseb.
(*) Paulinus.
Gronov. lib. 7.
data.

Hoc circiter tempore Leutbertus sanctæ Crucis monasterium condere cepit in pago Madriacensi ad Auturam (*) fluvium, in episcopatu Ebroicensi, ubi natus erat parentibus pietate ac genere conspicuis. Primas litteras didicit in suburbana basilica, sancti Taurini ejusdem urbis quondam episcopi corpore & monasterio illi. Sanè monasterium ibidem ante Nortmannorum tempora existisse testatur Willielmus (†) monachus Gemeticensis, qui monasteria sancti Taurini & sancti Leutberti inter antiquiora provincie recenset. Inde in urbem Carnatas Leutbertus accessit, ubi diversorum studiorum doctrinam abundare noverat. Hinc reversus in natale solum, litteras pueros docet: tum orationem extrahit, corpus aditum facinus denegabat. Verum majorem molens animo, primò Vareniam monasterium adit, ac citò deservit, quòd locus militibus pateret: tum ad Sidoniam abbatem se conferens, haud proci ab urbe Rotomago degentem, qui ex Hibernia Britannia insula ortus, locum mirificè illustrabat, monasticas ab eo vestes ac tonsuram accepit. Cùm in regulari disciplina sub eo magistro multum profecisset, consilio Ansberti Rotomagensis pæfatus, qui ad illud monasterium de rebus divinis collocuturus identidem accedebat, in natale solum reversus est, eoque in loco, ubi sanctus Audouenus, Ansberti decessor, ob conspectum ibidem in caelo crucis figitur, olim erucem delixerat: basilicam lo honorem sanctæ Crucis ac sanctorum Apostolorum, nec non sancti Audoueni cum monasterio exedificavit, cui xenodochium ad excipiendo pauperes postmodum adjunxit: quod eum inconfeso episcopo fecisset; Desiderius Ebroicensis antistes vehementer eà re commotus ituc accessit, & vicum Dei graviter increpuit, sed gravius puniendum, secum in urbem adducere statuit. Verùm in redire ex equo in terram excussus ac sauciatus, idque sibi accidisse, quòd vicum Dei lædisset, existimans, cum ad monasterium redire jussit, ac deinceps colere impendit cepit. Exinde Leutfredi fama magnopere aucta est, cùm ob præclaras ejus virtutes, tum ob miracula ab ipso parata. In his Gisleardo monacho in extremis constituto sanitas restituta: incendium in monasterio restitutum: ager sterilis redditus, quòd cum rusticis die dominico excoluisset: fons baculo in terram defixo elicitus in vico pagi Vindocinensis Sollemniaco, cùm in eis sancti Martini limina proficerecerat. Quin etiam Griponi, Caroli Martelli ex Sotichilde filio, deploratam habentem restituisse traditur. Denique monachum quemdam e suis moribundum, peculii reum, ob tres memos reservatos, communionem fratrurn privavit, & postea sepulture addixit: dein absolutam in loco sacro cum cæteris fratribus sepeliri jussit.

XX.
Agricola
episcopus A-
venionensis.

Per id tempus Agricola Avenionensis antistes floruisse dicitur. Is ex monacho Liricensi episcopus Avenionensem ecclesiam ab anno sexcentesimo quinquagesimo ad septingentesimum rexisse fertur in vulgatis ipsius actis, que sunt recentioris auctoritatis. Ante annos ab hinc quatuor regulinus primas Gracilentis monasterii litteras, quibus subscribunt episcopi omnes metropolis Arclateus, cui tunc Avenionensis ecclesia, nunc metropolitana, subiecta erat: sed nullus inter subscribentes Agricola, ad cujus nominis similitudinem nullus ex his propriis accedit quàm Agliacus. De Agricolo id memorie proditum in pendit actis legitur, cum aliam, præter cathedralem, que unica omnes oppidanos capere non poterat, ex-
truxisse intra muros urbis ecclesiam parocialem, ad quam egregios operarios
monachos non paucos ex comobio Liricensi, ubi prima sua perfectiorem fun-
damenta jecerat, acciri curaverit, quod ex regulari ordine suavissimum quem-
dam fructum voluptatis acciperet: quibus & abbatem præficeret, & prædia
liberaliter assignaret, concessio insuper privilegio, ut nihil farvis Dei neces-
sarium deesset: quod factum sub hoc tempore existimant. Tunc Liricensi mona-
sterio præerat Amandus abbas, qui omnia occidentis monasteria exemplis & do-
ctrinâ illustrasse dicitur: sub ejus regimine sic aucta fuit Liricensium incolarum de-

Amandus ab-
bas Liricen-
sis.

devotio, ut triam millium septingentorum monachorum (quod pene supra fidem est) numerum vir sanctus habuisse memoretur. Eius sedem celebrant xiv. kalendas Decembris.

Hoc ipso anno Citruinus abbas monasterii Caltrensis in Septimania ad sedem Albigensem promotus est, cui Bertrannus seu Bertrandus in regimine monasterii subrogatus. De Citruino quoddam versus superius (*) retulimus. Hugonem in illa sede successorem anno supra septingentesimum vicesimo-seculo habuisse dicitur; eodemque anno Bertrandus abbas Alifensium abbatem, ordine quartum, Bertrandum ultra annos centum vitam produxisse docent sequentes versus.

*Dulce jugum Christi teneris portavit ab annis,
Evitant caute demonis insidias.
Centum terque dunt vitam produxit in annos
Bertrandus, suavit piceis amore Dei.
Hanc tandem subit, at prociis morte precando
Ejusque aeterni ut luce frui valeat.*

Chlodovei regis anno secundo, qui partim anno ejus seculi nonagesimo-seculo, partim insequenti convenire potest, complura diplomata variis monasteriis concessa leguntur. Ex his tria exstant in libro sexto de re diplomatica pro monasterio sancti Dionysii prope Parisios. Unum est placitum super lite Chaiuonis abbatis Dionysiani contra Ermenoaldum incerti loci abbatem. Lis vertebatur in eo, quod ante aliquot annos Chaiuo abbas Ermenoaldo abbati vadimonium dedisset pro olei mille quingentis libris, & pro vini bnni centum modis Ansebertho episcopo tradendis, quod minime adimpleisset Ermenoaldus. Hac de re provocatus in iudicium coram Sigofrido Parisiensis episcopo, sub pena decem librarum promissit, se intra certum tempus rem executurum: sin minus, pertrahendum ad placitum regis, & productis literis pariculis coram Sigofrido episcopo confectis, ad persolvendum debitum coactus iri. Id quod factum sit, insultri viro Warnone, comite palatii praedictas literas referente. Agnitus referentarius placito subscrisit, dato mense Madio, anno secundo Chlodovei regis eo nomine tertii, in villa Noviento super Sequanam, que postest Sancti Chiodaldi nuncupata est. Altero diplomate idem rex eisdem confirmat immunitatem a teloneis, aliisque vestigaliis, eidem monasterio a praecedentibus regibus concessam. Tertium placitum est ejusdem regis, apostolicis viris in Christo patribus Sigofrido, Conlano, Grubini, & Ursiniano episcopis, necnon insultribus optimatibus inscriptum, quo villam pagi Camiliacensis Nocirem Chaiuoni abbati adjudicat apud Lufarcam kalendis Novembris, referente Marfone comite palatii.

Idem princeps Anisulensis monasterii immunitatem confirmat rogatu Ibboleni abbatis, relati ea de re preceptis, quae ipsius conscripsit Guntramnus quondam rex, atque ejus avi ac genitor eidem monasterio concesserat, Guntramnum isidem conscripsisse vocat Childbertus Chlodovei frater ac successor, immo etiam Dagobertus Childberti filius in literis eidem Ibbolense abbati concessis, ut in parvo chartario legimus. Tunc temporis Stabulensi & Malmundariensi in Andrenia monasteriis praerat Papolenus episcopus & abbas, qui a Chlodoveo rege preceptum obtinuit, Aetico duci & Charlevo (*) comiti inscriptum, ad confirmandum quandam constitutionem inter patrum ejusdem principis Childericum, & Remaclum Tungrensem quondam episcopum factam. Datum die vicesimo-quinto Junii Noveus, quem locum recentiores Namurcum vocant. Papolenus, eo nomine secundus abbas Stabulensis, vir apostolicus & episcopus in illo precepto appellatur, non quod certum ac definitam diocesim regeret, sed quod ea dignitas ipsi concessa fuisset ad praedicandum forte vicinis gentibus evangelium. Aetico dux in illis literis laudatus, mendose Aeticus dictus apud Henfchenium, videtur haec alius esse quam Aethicus sanctae Odilie pater, qui ut jam (*) vidimus, bona sua testamento in quatuor partes distribuisse dicitur: unam Mediano-monasterio de conobio virginum Argentine condito sub titulo sancti Stephani: alteram doto monasterio Ebersheimensi juxta Scellatadum: tertiam ex-nobis sanctae Odilie filiae suae, Hoenburgensi dicto, ubi mortuus sepultusque sit; quartam consanguineis suis Eberardo & Mafoni.

In primo librum diplomatum agitur de Ansebertho episcopo, in cujus gratiam Chaiuo abbas Dionysianus ab Ermenoaldo abbate emparaverat olei, libras mille quingentas, vini modios centum. Sulpicari licet hunc esse Ansebertum episcopum, non Augustodunensem, certe Rotomagenfem, qui tunc temporis in Alto-montensi monasterio casul debebat: cui hac muneris loco Chaiuo abbas de-

ANN. CHR.

893.

XXI.

Citruinus epi.

scopus Albi-

genfis.

(a) ibi. 17. 4.

411.

ANN. CHR.

893.

XXII.

Chlodovei

regis vari.

diplomata

pro S. Dia-

nyfio.

XXIII.

fieri pro An-

isulensi &

Stabulensi.

(*) S. Char-

vo.

Aetico duci

pleat.

(a) ibi. 17. 4.

40.

XXIV.

Ansebertus e-

piscopus Ro-

togenfis

et al.

ANN. CHR.
693.

finaverit. Hæc delatum iniri adversus se consilii Pippinus princeps, penes quem tum rerum summa erat sub rege minorenni, lo Altum-montem monasterium pagi Hainovici ad ripas Sabis fluvii relegavit, quasi contra ipsius in Neobria perfectum aliquid moliretur. Mirum est quorum spiritalis profectus attulerit eum loci incolis tanti viri exemplum, perfectum monachis, quos quidem in sancta religione ferventes invenit, sed longe ferventiores exemplo & doctrina sua brevi reddidit. Erat enim totus additus jejunis, in vigiliis & orationibus assiduus, quas passim lacrimis rigabat. Ibidem etiam ab eodem sancto antistite quidam lucubrationes edite sunt; in his questionum ad Sirwinum reclusum, ut tum loquebatur, volumen unum, quod Harduinus monachus Fontanellensis excerpisse perhibetur. Dum his rebus occuparetur vir sanctus, nihilo minus eius amuli Pippini animum adversus ipsum amplius accendebant, suadentes, ut in longius exsilium deportaretur. Altum-montem tunc regebat Haldulfus abbas, vir prudens & industrius, totiusque Amsherti vite optimè conicius. Hunc sanctus pœnitet ad prædictum excellentissimum principem cum aliquot aliis venerabilibus viris direxit, ut eum, exposita rei veritate, placare conaretur; eique persuaderet, se, nullo repetendi episcopatus desiderio teneri, quippe quem nonnisi invitus, & iussione principum, necnon electione civium suscepisset. Optatum sortita est effectum ea legatio, adeoque Pippini animus inflexus est, ut, si qui ab ipso pœnitente perperam gesta fuissent, penitus indulgeret, immo etiam eidem ad sedem propriæ urbis revertendi concederet facultatem; quoniam ut ne id fieret, mors eius paulo post subsecuta intercessit.

XXV.
Chlodovei re-
gis placitum.

Dum hæc agebantur, Chlodoveus rex placitum habuit Valencianis una cum æpiscopis vitiis Anskaldo, Godino, Ansiberto, Proadio, Savarico, Wilchrammo, Chaldino, Turnoaldo, Constantino, Abbone, Sterano, & Gribone episcopis, necnon illulribus optimatibus, comitibus, grafionibus, domesticis, quatuor referendaris, duobus Senechalcis, atque illis viri Audramo comite parati, ubi Baldanacurtis villa pagi Belvacensis super fluvium Marium, adversus quemdam Amalbertum, quidam Ingrammo restituta est, ageret Chrothario diacono, ex monasterio Dionysiano, qui hanc villam fortè ab Ingrammo comparare volebat. Datum est hoc placitum Valencianis in Belgio pridie kalendas Martii, anno tertio regni Chlodovei. Ex illis episcopis si Anskaldus Pictavensis erat, marum est eum Godino Lugdunensi metropoli prælatum fuisse, nisi si hic fuerit Godinus Svecionensis. Ansibertus videtur esse Augustodunensis potius quam Rotomagensis, tunc apud Altum-montem exsul Savaricus Aurelianorum episcopus erat, Turnoaldus Parisiensis, Constantinus Bellovacensis; aliorum incomperita sones. Hoc placitum recognovit Walderamus, qui unus e quatuor referendaris nominatur. Hæc forma erat regionum illis temporibus placitorum seu iudiciorum.

XXVI.
Cunibetis
rex condit &
Georgii mo-
nasterium.
(a) Paris.
Dico. lib. 3, c.
38. 9/10.

Regnabat tum apud Italos Cunibertus, qui cum Alachim ducent Tridintum, regno Italie incubantem (*), vicisset, visumque peremisset, in campo Coronate ad fluvium Addiam prope Ferrariam, ubi prospere pugnaverat, monasterium, sancto Georgio quartis lo facti memoriam ædificavit: corpus verò Zenonis discolor, qui pro ipso nec se objecerat, ante fores basilicæ sancti Johannis, ab se itidem erectæ, magnifice sepeliri curavit. Hoc monasterium idem esse creditur, quod in Ferrariæ suburbio sub nomine sancti Georgii etiam nunc superest. Idem etiam princeps munificus fuit lo aliud virginum monasterium (†), quod Papie Gregorius quidam in honorem sanctissime Del genitricis Mariæ condiderat. Perlat etiam tunc in illa urbe idem monasterium sub ordine nostro, Theodote appellatum, vulgo de Posterula (*), cui Berengarius senior sub fine seculi noni privilegium concessit, prout rogaverat quidam Del anella, Richinda nomine, monasterii sanctæ Del genitricis Mariæ, quod Theodote nominatur, inera urbem Ticinensem postea abbatissa, degens sub regula S. Benedicti: quo privilegio eidem monasterio confirmantur omnes possessiones, quas a longo tempore Gregorius monasterii conditor, & Cunibertus rex eidem concesserat. Datum v. kalendas Aprilis anno odlingentesimo nonagesimo-octavo. Quam ob rem hoc cœnobium.

(b) idem lib.
d. c. 17.
Theodote
cœnobium
Ticini.

Theodote appellatum sit, ex Paulo (c) Warnefidi lorelligine, referente, Theodotem, elegantem corpora puellam, ex nobilissimo Romanorum genere ortam, a damatam vitiatamque fuisse a Cuniperto rege, qui eam postea in monasterium, quod de illius nomine lotra Ticinum appellatum est, reclusit. Erat & aliud ad eandem urbem cœnobium Salvatoris, constructum itidem in honorem beatissime Del genitricis Mariæ, ut loquitur in diplomate suo Berengarius junior, anno supra nonagesimum quinquagesimo-primo, quo anno privilegium Ermengarda eius cœnobii abbatissæ imperavit. Foran hoc est cœnobium (d) seu templum domini Salvatoris, quod extra portam occidentalem, quem dicitur Marenca, condidit Axi-

(c) id. lib. 3.
c. 57.

pet.

Aliud s. Sal-
vatoris.(d) id. lib. 4.
c. 60.

perius rex, Cansipert avarus, rege Paulo Warnefidi: qui & Petrarum Asipert filium tradit (a) sepultum fuisse juxta basilicam domini Salvatoris, quam Asipert ejus genitor extruxerat. Diversum est ab eo monasterium Salvatoris, quod ab Adalrico auggula in suburbio Ticinensi ferias conditum fuit pro monachis ordinis nostri, qui hactenus eundem locum occupant.

Non minor fuit Petrarci pietas, quam Asiperti genitoris & filii Cansiperti, ut testatum facit monasterium Norum, quod Servatori suo in honorem sanctæ Agathe virginis & martyris ab eo erectum diximus (b). Non pretereas hoc loco, quod Paulus mox laudatus tradit (c) de Thesidrata, Romaldi Beneventano, cuius ducis uxore, quæ eodem fere tempore extra muros Beneventane civitatis basilicam in honorem beati Petri apostoli extruxit una cum adjuncto cenobio, in quo numerofam ancillarum Dei curam instituit.

Ad res Hispanicas quod attinet, in Tolitano concilio sexto-decimo, quod hoc anno, Egicianis regis sexto, habitum est, nullum de monachis decretum editum invenio. Inter subscribentes quinque recensentur abbates, Gabriel, Eulalius, Nectarius, Braulio, & Eugenius: sed totius monasterii ignorantur.

Anno infrequenti convocatum est aliud concilium in eadem urbe Toletum, ordine decimum-septimum, in quo conveniunt sacerdotes, qui sacra ornamenta in alius pœnitentibus adhibebant, & qui missam, pro requie defunctorum institutam, falsi voto, pro vivis aliquando celebrabant. Hæc canonibus quarto & quinto, in frequenti diei litaniarum per singulos menses præferebantur, quæ in calendis cuiusque mensis indicantur leguntur in vetustis martyrologiis, uti superius (d) observatum.

Celebre fuit eodem anno aliud concilium, Becanœdæ in Britannia majori habitum sub Withredo Cantii rege, presidente Bertrualdo Cantuariæ archiepiscopo: quo in concilio Withredus rex sub gravi comminatione interdixit, ne laici in bona Deo semel concessa, & cruce Christi firmata atque dedicata, manus unquam inciperent: quippe horrendum esse hominibus expoliare Deum vivum, ejus scindere tunicam & hereditatem. Tum caverit, ut ne quibusvis regibus, principibus aliisque laicis, cumquam ecclesiæ vel monasterii dominium usurpare liceat: sed quandoque abbas vel abbatissa & seculo excefferit, invitetur propriæ parochiæ episcopus, & cum ejus consilio & consensu successerit eligatur, atque ab ipso benedicatur. Quod recensentur Cantii monasteria, quibus hoc privilegium tribuitur: primum primi apostolorum principis Petri Uppesler, quod de Eboracano Cantuariæ monasterio interpretor; secundum Raulf, tertium, Sudminster, tum Dofret, Folcanfas, Hunning, Steper, & Hor. Concilio subscribunt post regem & episcopos (quod apud Anglos singulare) abbatissæ quinque, Mildreda, Erheldrida, Aita, Winoda, & Herelwida seu Helwida. Prima ex his videtur esse Mildreda, virgo sancta, filia Mercwaldi Merciorum regis & Ermenburgæ reginæ, contraheo vocabulo Eadburge, alio nomine Donnæ dicitur: cui ob duos fratres ejus ab se casus Egbertus Cantuariorum rex locum in Taneto insula agri Cantiani concessit ad monasterium ædificandum pro ejus statum memoria vique facinoris piaculo: ubi Ermenburgæ filiam suam Mildredam, monasticis disciplinis Cale in Gallia eruditam, septuaginta functionalibus præfuisse dicitur. Ejus loci basilicam Theodorus archiepiscopus in honorem Despatæ virginis consecravit. Ibidem sepulta est sancta Mildreda cum genitrice suæ Ermenburgæ seu Donnæ, cujus scelerem exitum prædicat Simeon monachus Dunelmensis. Eadburga Tanerensis post Mildredam abbatissa, mille passuum spatio a monasterio ecclesiam sancti Petri condidit, in qua beata Mildredæ corpus, adhuc integrum & incorruptum, collocavit, postmodum translatum in suburbanam Cantuariæ ecclesiam sancti Augustini. Mildreda sorores habuit Milburgam & Milgridam, plurius item virgines, de quibus occurrit inferius dicendi occasio, uti & de Eadburga abbatissa. Eodem anno Withredus rex Eadbe (e) abbatissæ terram quatuor statutorum in insula Taneto donavit.

Redeo in Galliam, ubi Scopolioni episcopo Autiodorensi mortuo subrogatus est, communi omnium suffragio, Iericus seu Iericus abbas monasterii sancti Germani in eadem urbe, vir humanissimus & eximii pietatis præfatus. It ab initio statim pontificatu predicationi verbis Dei insistere, & ecclesiam sibi a Deo commissam Christianissimis adhortationibus informare cepit. Idem primo fere ordinationis anno habebat synodo constituit, ut abbates & archiepiscopi, sua quique hebdomadâ, pariterque rurales ecclesiæ vicissim divinum officium in cathedrali sancti Serphani ecclesiâ petfoverent: & ob hanc causam ex dominico collariorum, cum in ordine vicis suæ ad prædictum officium præagendum convenirent, ab œconomio ecclesiæ stipendium congruum acciperent: sed ita ut qui tardius accessissent, aut negligentius se habuissent,

Annal. Bened. Tom. I.

Aaaa a

qua-

ANG. CHR.
dat.
(a) 14. lib. 5.
c. 37.

(b) 16. lib. 1.
c. 15.

(c) Paul. lib.
6. c. 1.

(d) 16. lib. 1.
c. 15.

(e) 16. lib. 1.
c. 15.

ANG. CHR.
dat.
XXVIII.
Concilium
Toletanum
decimum-septimum.

(f) 16. lib. 1.
c. 15.

XXIX.
Becanœdæ
concilio
interfuit
abbas.

Mildreda
abbatissa Tanetensis.

(g) Synodus
14. c. 1.

XXX.
Tancetum
episcopus Am-
brosianus.

ANN. CHR.
694.

(epistola 73.)

XXXI.
Leotherii
monasterio facta
monasterio 3.
Petri VIII.
6) Sur. 4. Br.
ind. 694. p.
415.

Quadragesima dies a vino abstinere. Vicedominus autem aut cellerarius, si quid ex illo stipendio subtraxissent, retrus in monasterium per annum dimidium penitentiam agerent, pane tantum & aqua contenti. In illa tamen ecclesiastiarum enumeratione non recensentur monasteria quaedam ab Aunachario episcopo (a) datum delicta gratia ad faciendas unoquoque mense orationes. Omituntur enim a Terrico monasteria, Wisini, Decimiacense ad sanctum Circum, Fontanense, Goticense, ad-Santos, Manuacense, & monasterium dictum Varenna, de quibus Aunacharius mentionem fecerat. Incertum est an Terrico in regimine monasterii sancti Germani proximè successisset Quintilianus, qui ab eo quintus episcoporum Autliodorensem. postmodum adeptus est.

Si mendæ expers est charta Leotherie, alio nomine Munmiz, fororis sancti Eboris, postea episcopi Senonensis, Chlodoveus rex attrigisse dicendus est annum regni quintum; eodemque anno Viraboldus abbas monasterio S. Petri, vulgo Vivi dicti, præerat. Hæc charta (b) incipit: *Charta sancti Petri episcopi, quæ est constructa sub oppidum Senoni civitate, ubi domus Theodochildis regina requisita in corpore, & ab venerabilis Viraboldus abbas vel monachi sub sancta regala delevire videntur.* Ex quo intelligitur, Aighileno abbati successisse, Viraboldum; Viraboldo, Ebbonea & Chrodolimum, non Chrodolimum Viraboldo, ut Clarius monachus exilimavit. Hoc autem instrumento Leotheria monasterio sancti Petri donat manum cum aliis rebus in villis pagi Luticensis, Retiaco & Pauliaco, eo pacto, ut corpus suum in illo monasterio sepeliatur. Actum in basilica sancti Petri xv. kalendas Junii, anno quinto Chlodovei regis.

ANN. CHR.
695.
XXXII.
Ambertii
episcopi Rotomagensis
ecclesiæ.

(*) Frontis.

(*) Prefatio.

XXXIII.
Berthulfus
abbas Renti-
ensis.
(*) Renty.
(*) f. de.

ANNO subsequente Ambertus Rotomagensis antistes, cum indulgentiâ Pippini ab exilio ad ecclesiam suam reverti vellet, morbo interceptus in Aitico-entem monasterio supremum diem absolvit, impetratâ a Pippino principe facultate, ut corpus ipsius Fontanellam humandum cederetur. Imminente obitu, convocatis fratribus, sacra sibi missarum sollemnia celebrari curavit, & accepto corpore & sanguine Domini, feliciter ad Deum migravit v. idus Februarii. Hunc ejus obitus annum assignat Aigradus monachus ejus vice scriptor, aut certe ipse Aigradus interpolator, & testis: quandoquidem hoc ipso anno Githpo jam Rotomagensis cathedram inivit, ut nos videmus: sed cum idem auctor Childeberti regis annum quartum eodem anno illiger, longè a recto calculo aberrat; siquidem Childebertus nonnisi anno superiore Chlodoveo fratri successit. Restitit in chronico Fontanellensi annus a sancti Amberti obitu nonus cum anno Christi septingentesimo-quarto, quo ejus translatio facta est, componitur. Ejus corpus sacris vestibus indutum, ac ceratis obvolatum linteis, post septemdecim dies in lectica ex Altomonte exarulerunt monachi Fontanellenses cum civibus Rotomagensibus, qui ejus rei causâ illuc convenerant. Sacram pompam Halidinsus Altimontensis abbas cum monachis suis comitatus est usque ad Venitram (*) villam regiam pagi Bellovacensis fide agri Compendiensis ad Hiram fluvium: quo in loco obviam sacro corpori progressi comprovinciales metropolis Rotomagensis episcopi & abbates cum suo clero, illud cum canto psalmodum Fontanellam usque profecti sunt, atque in basilica sancti Pauli juxta sancti Wandregisili sepulcrum posttridie quam eo advenierant, deposuerunt, id est die quinto iduum Martiarum. Paulo post hæc basilica ob concursum populi ampliata est ab Hildeberto seu Hilberto abbate, cui Aigradus libellum de sancti Amberti rebus gestis nuncupavit, ab imperio postea interpolatum. In translatione corporis facti ex Altomonte ad Fontanellam postea interpolatum. In translatione corporis facti ex Altomonte ad Fontanellam postea interpolatum. In translatione corporis facti ex Altomonte ad Fontanellam postea interpolatum.

Floruit hoc tempore Berthulfus, genere Alamannus, abbas Renticensis, qui ex patre solo ad Morinos profectus, in notitiam & gratiam venit Wamberti comitis & Homburge ejus uxoris. Hi non minùs pietate quam sanguine illustres, in prædio suo Renticæ (*) ad Agnionem (*) fluvium, insigni monasterium sancti Dionysii construxerant, eum quatuor basilicis, quarum una beato Petro apostolorum principi, altera sancto Martino, tertia sancto Vedasto, quarta sancto Dionysio sacra erat. Eorum consuetudine Berthulfus ad fidem christianam, quam nondum perficere didicerat, conversus, post impensum eidem aliquamdiu famularum & procuratum magna cum sedularitate & caritate patrimonium, vitam tandem monasticam Renticæ amplectus est, ubi Wambertum episcopus contempe honorifice sepelivit. Præfuit undecim religiose vitæ annis, quos ibidem adunaverat in basilica sancti Dionysii.

In qua & ipse post mortem, quæ nonis Februarii accidit, sepultura donatus est. Rex ab eo petitis litteris mandavit undecimo sæculo anonymus monachus Blandiniensis jussu Folcardi abbatis sui, id est monasterii Blandiniensis, in quo sancti Bertulfi reliquæ a tempore Nortmannorum repositæ erant, postquam aliquandiu Bononiæ & Harlebre quiescissent. Ab eo tempore penitus excisæ est monasterium Rantienfense. Si conjecturis uti licet, evitissima Bertulfi summa & opinione popularium suorum, Audomari episcopi & Bertini abbatis, ad Morinos accessisse, eorumque monitis & adhortationibus animatum fuisse ad viri monastice capellendum institutum. Et fortasse Wambertus ille comes non alius sit, quam Walbertus comes Arkenfis, Bertino tantopere addictus, de quo superius disseruimus.

Bertulfi æqualis fuit Winnocus, isdemque in partibus inelaruit. In Armorica Britannia octus dicitur ex regali prosapia, sanctorum Judicælis ac Judoci confessoris. Majoris perfectionis causâ patriam ac parentes deseruit, & cum sociis cœnasticis Quadanoco, Ingenoco, & Madoco, qui genere item spectabiles erant, in Silthiensi monasterio se contulit ad sanctum Bertinum abbatem, ut ab eo disciplinæ regularibus erudirentur. Cum brevi tempore multos progressus fecissent, in locum ab aliis remotum, quod liberis divinis rebus vacarent, secedere jussu, cellam construat sanctis occupationibus congruentem. Monachum sancti Winnoci postea appellavit. Degebat illis in locis via illustis ac pendivis, Heremarus nomine, qui novorum incolarum religionem captes, quoddam juris sui prædium, quod Woromholtum vocabant, Winnoco tradidit. Locus est in Moenorum & Flandrie confinio, ad fluviolum Penam (*), pingue solum & frugibus abundans. Donacionis instrumentum apud Imperium in Sibus datum legitur anno primo Childeberti regis. Illis monasterium sub patrocinio sancti Martini summâ diligentia constructum Winnocus cum sociis suis: quibus brevi mortuâ, novæ colonie abbas instituitur. Eo in monete ita se gessit, ut quicquid alii, tamquam arduum ac grave, refagebant, impigre ipse & instantanter exequeretur. Hospitalitatis ei magna cura, caritas non sista, gratia denique eximia virtutum ac miraculorum. Sic labori addictus erat, ut etiam senio pene confectus, nolæ trifidulis operam in se suscepit, quo labore cum divinis relictarum tradunt. Fratri cuidam, qui rem curiosius explorare voluit, cocinas subitò inlicita, sed precibus viri Dei junctis restitutum.

Post annos sexdecim a morte S. Amandi episcopi Trajectensis, cum basilica S. Petri, in qua sepultus fuerat, minor videretur, cœterque locando sexui ob claustra basilicam, quæ utrique sexui sufficeret, transferre placuit. Corpus incorruptum repperunt, altius humo, ut tunc moris erat, insolitum est, ut non faciliè a querentibus inveniretur. Id factum VII. kalendas Novembris, ipso die, quo novæ basilicæ dedicatio facta est. Erat Milo monachus, aliquæ cum eo adherentes id a sancto Eligio factum, qui dudum & vivis rum abierat. Sacre Andreæ abbas evivisse itidem ex eodem sancti Petri oratorio in novam basilicam simul translati sunt paulo post ejus obitum, qui accidit VIII. idus Februarii. Andreæ successisse dicitur Johannes abbas, sub quo hæc translatio facta est.

Eodem fere tempore Malolus abbas Sanctæ Crucis apud Meldos corpus sanctæ Fære virginis & abbatissæ Eboriacensis, annuente Meldensi episcopo, e tumulo extulisse perhibetur, & in capta reposuisse. Quod dicitur de capiti reposito non facile crediderim; nam sanctorum tumulos, cupis recondere rarum & insolitum. Idem gentio geminique evomare non erat, cupis recondere rarum & insolitum. Idem Malolus corpus sancti Hildeverii episcopi Meldensis, quem vetus scriptor vitæ sancti Faronis Darieverum vocat, transulisse dicitur. In necrologio S. Galli, scripto ante annos octingentos, laudatur Wlframus episcopus ex monasterio, quod Crux-sancta nominatur, nullis additis abbatibus aut monachis ejus loci. Is est Wlframus episcopus civitatis Meldicæ, qui concilio Attiniacensi subscripsit anno supra sepepingentesimo sexagesimo-quinto.

Anno Childeberti regis primo Ragnacharius, abbas monasterii sanctæ Colmæ & sancti Lapi in suburbio Senonensis, privilegium ab Emnone antistite concessum & confirmari curavit ab episcopis, quibus ipsum Emmonis exemplar subscribendum obtulit. Primus subscribit Godinus Lugdunensis metropolitæ, qui se autenticum exemplar vidisse, ac rarum habere testatur. Eidem formâ subsequentes utuntur episcopi, Savariæ Aurelianensis, Adbertus Augulodunensis, Treteus Autisiodorensis, Hectarius seu Hautcarius Noviomensis, alique incertarum sedum episcopi, Wandelmarius, Sigelmus, Chadornus, Baldeglenus & Ebo: qui omnes, præter Godinum, sedis suæ titulum retinent. Forte Ebo non sit Godrici successor in sede Senonensi, qui postea hoc privilegium sub subscriptione rarum habuerit, pro more illorum temporum, quibus decessorum suorum litteris & privile-

ANNA CHIL.
491.

XXXIV.
Vinnocus
cœnasticus
monachus
Vinnocus
monachalis.

(*) le Penne.

XXXV.
S. Amandi
translatio.

XXXVI.
Item S.
Fære & S.
Hildeverii.

XXXVII.
S. Colmæ
Senonensis
privilegium.

ANAL. CHR. villegis subsequenter episcopi nomen suum apponebant. Eodem privilegio etiam
 695. Willannus Senonice ecclesie episcopus subscripsisse invenitur: sed incertum quo
 tempore, ante an post Childerici regis annum primum: quo anno Senonensem
 episcopatum, uti probabilis est, Goarico jam reliquerat.

XXXVIII. Basius Trevirensis antistes ex monasterio sancti Maximini assumptus post Nume-
 rianum, hoc anno locum fecit Lutwino sive Lodewino, non quidem morte sua,
 sed ut Broveto visum est, sed iterato secessu in monasterium sancti Maximini, ex quo
 Laurentius evectus fuerat ad sedem Trevirensis. Abbatis munus ibidem gestisse dicitur, aliis
 ante initium pontificatum, aliis post suam abdicationem. Qui ei successit Lutwi-
 nus, ejus ex favore nepos, non modo cuncta illius urbis monasteria amplissimis
 muneribus decoravit, sed etiam Mediolanensem (*) a fundamentis erexit, atque
 impense dotavit: ubi & ipse monastica vite habitum suscepit. Insigne hoc co-
 nobium, Trevirensium pontificum quoddam velut seminarium, positum est ad Sa-
 roam (**) seu Saravum fluvium, sex passuum milibus supra Saraburgum, arcem
 munissimam. Basius eodem die recurrente, quo monastica insignia suscepit,
 ad Trevirensis ecclesie thronum communi omnium ordinum calculo processit dicitur:
 quo in munere insigni pietate & morum innocentia refulsit.

(*) *in Sar.* Jam diu de monasteriis Hispanis filere nos cogit, non forte rerum ipsarum,
 sed veterum monumentorum penuria, paratos suam cuique regioni laudem tribuere,
 ubi scribendi materia occurrerit. Hanc nobis in presens suppeditat Valerius abbas
 Hispanus, pietate & doctrina, ut in tanta rerum caligine, celebris, cum hoc
 anno in celum migrasse tradunt. Is, ut ex Sandovallo discimus, ex Asturicensi
 oriundus territorio, Complutense monasterium vite religiose desiderio expetivit
 adulescentem. Repullam passus, in patrie suae solitium locum secessit juxta castrum
 Petrense, ubi a montanis illis incolis magnopere honoratus est. At Florianum pre-
 sbyterum quidam, sive sceleris, molestiam pio juveni fecerit, cumque cogit loco
 eundem, atque in remotiorem eremum profectum vixare non desistit. Dehinc
 a montanis Petrensis revocatus, in proximo loco extraxit oratorium. Sed nec
 illic Valerio esse quieto licuit: quippe a Recimiro ejus præditi domino, qui ora-
 torio in meliorem formam a se instaurato alium propretorium, Justum nomine,
 præfecerat, expulsus, cum Justo nihilo minus paulo post in gratiam rediit operâ
 simplicis diaconi, qui eum præcipuo amore diligebat. Verum tamen post annos
 quatuor & viginti, Ebronantensem (sic vocabatur) solitudinem deserens, migra-
 vit in castrum Rupiannum, in montibus positum Aguilanis; ibique in oratorio, quod
 Fructuosus Bracarensis episcopus olim sanctis Petro & Paulo erexerat, sublestit, per
 circumpositas regiones multum celebratus, sed in primis acceptus Ildoso episcopo
 Asturicensi. Oratorium illud tandem accrevit in monasterium, quod ille rexit ab-
 batis nomine & auctoritate. Hujus oratorii in suo testamento meminit sanctus Gen-
 nadius, Asturicensis sæculo decimo antistes his verbis: *Insignis meritis beatus Fra-*
ductus, postquam Complutensi construxit castrum, sub nomine sancti Petri brevis
opere in hoc loco fecit oratorium. Post quem non impar meritis Valerius sanctus opus
ecclesie dilatavit. Eundem sanctum vocat Benedictus Amiane abbas in Concordia

(*) *in Sar.* regularium, ubi refert dicta sancti Valerii de genere monachorum. Hoc fra-
 gmenrum, quod unum ex illo nobis opere superest, dignum est quod hoc loco pro-
 fectur ad cognoscendos mores quorundam illius temporis monachorum. Con-
 33 queritur vir sanctus, quod in sacratissimi locis paucissimi reperiantur electi vi-
 34 ti, qui toto corde convertantur ad Dominum. Et ut ipse, inquit, monasteria de-
 35 plant, desertaque renouent; tollantur ex famulis suis peritissimi fabuli, de di-
 36 versis eriguntur domus sui opinionis, atque de possessionibus parvuli, qui pro officio
 37 supplicis vocati videntur, & per monasteria nuntiant, falsaque nomine monachi nunc-
 38 cupantur. Qui, dum nec pridem foris in aliena vita mundani studii sine foris, vel
 39 operibus excelsi eruditique patrum; nec postea in monasterio, cura electionum
 40 Domini, non uterentur, sed invitati sanctæ religionis sociati, concupiscunt in corde timore
 41 Domini compunctionem, aut desideria regni caelestis; non obedientiam humilitate, aut
 42 sinceram caritatem dilectionem fundantur, sed erectum typis superbia turbidi, fastu elati-
 43 sum infanti. Hæc aliique vir sanctus de septimo genere monachorum, de quo sermo-
 44 nem longiore instituit. Stili nonnulli dissimilis est liber de vita S. Fructuosi epi-
 45 scopi Bracarensis, qui libet tamen eadem auctoritas tribuitur, uti & vita beate Eu-
 46 cherie sanctimonialis, Complutensibus monachis nuncupata, historia sancti Dodo-
 47 nei abbatis, ad hæc acta sanctorum Maximi & Honesti monachorum, & alia
 48 quedam, quæ in Bibliothecis Hispanicis delitescere dicuntur. In vulgato rudi epi-
 49 taphio sancti Valerii obitus hoc anno consignatur v. kalendas Martii. Ad res Gal-
 50 licanas revertor.

Paul.

Paulo ante h^{oc} tempus ab Adebertana matre Adeodati episcopi Carnutenis extructum est beate Marie cœnobium virorum, cui hoc anno Agirardus, Adeodati successit, amplissimum iudicavit privilegium. Sicut erat hoc monasterium super fluvium Ligerim in quodam oppido, ejus nomen in lacerto instrumeto (a) desideratur. Chrotcharius diaconus & Parisiensis monasterio sancti Dionysii monachorum coloniam eò deduxit, quibus abbas primus prefectus est. Privilegii summa est spectat, ut licet sancte congregationi servorum Dei in ipso monasterio quieto ordinetur, ne vitare sine operatione Carnutenis episcopi, aliorumve pontificum vel clericorum, & absque vexatione quorumlibet secularium: ut nullus convivia aut sui hospitandi, aut munera sine paratis ex eo loco exigat: & si ab ipso abbate, Carnutenis pontifex invitatus fuerit ad ecclesias vel aras benedicendas, aut ad ordinandos presbyteros, vel diaconos, reliquosve gradus: sine ulla ambitione aut cupiditate illuc accedat. Ad hæc, ut, mortuo abbate, ipsa sancta congregatio unum e suis eligat aprem ad gubernationem monasterii & ad regendas animas, qui honestis moribus sit & lo Dei amore ferventior, nullâ habita ratione nobilitatis aut natalium, *sub sancta regula obedientia & subjectione* pater institutus. Quod si forte quædam scandala, quod abbat, in illo monasterio emerferint, & ipse abbas cum sua congregatione ea emendare non valuerit, convocentur *pariter spirituales*, qui sub ordine in Carnotena parochia degunt, ad ea sananda. Si vero nec ipsi ea emendare poterint: tunc ab ipso abbate, ejusque congregatione invitandus pontifex Carnutenis, qui sine ullo cupiditatis prætextu dissidentes paterno amore, salvo eorum privilegio, ad pacem revocet. Adum de sancti Martini, anno secundo regni Childeberti gloriosissimi regis, Capiteo palatio. Privilegio post Agirardum subscriptum, prætermittis titulum sui, Gervocius metropolitæ Senonensis, Griffo Rotomagensis, Ansebertus servus Jesu-Christi, haud dubie episcopus Augustodunensis, Aylberthus Cenomannensis, Beracharius & Eberchus incertarum solum, Treteor seu Treoricus Autiodorensis, Ansoaldus Pithavenis, Aodur seu Hektor, & Ermeno pariter ignoti: Soabericus Aurelianensis, Turnochaldus Parisiensis, Constantinus Belloracensis, & Chamo abbas Dionysias. Ex quibus pater, Ansbertum Rotomagensis antistitem, cui Griffo successit, aut hunc annum e vivis excessisse: & Wiltannum Senonem ecclesie regimen Gotrico jam tum reliquisse. Quodnam fuerit hoc monasterium, non facile est definire. Poterit erat in quodam oppido seu urbe, *infra muros super fluvium Ligeris*, id est intra muros illius oppidi seu urbis, & quidem in diocesi Carnutenis. Triâ sunt oppida istius antehac diocesis, nunc Blesensis, eis Ligerim: nempe urbs Blesiana, oppida Sodobia (*) & Mer vulgò appellatur: trans Ligerim sancti Deodati oppidulum. Apud Blesiam erat monasterium beate Marie de Borgo-medio (*) canonicorum regularium Ordinis sancti Augustini, qui electi secularibus pontificibus Callisti II. successerunt: sed extra muros Blesenses in burgo tunc positum erat. Sodobia præposita est, basilicæ sancti Martini Turonensi subiecta: at sub titulo sancti Leobini, oec ante seculum notam creda. De oppido Mer nihil hanc in rem succurrit. In oppidulo sancti Deodati antiquum monasterium erat: sed non videtur fuisse ejus auctor sanctus ille Deodatus eremita, qui Chlodoveo regi, adversus Alaticum proficiscens, victoriam prædixisse fertur. Exiit eo loci basilica cum prioratu, Pontilevienti abbacie subiecto: eratque olim haud ignobile monasterium, quod pene ad nihilum redactam, in pristinum statum reduxit, regnante Carolo-Calvo, quidam sacerdos & abbas, nomine Aurelianus, qui *tunc monachorum majori congregatione, tum basilicæ consuevit infrastruere*, locum illum decorare cepit: quod ejus nepos æquivocus perfecit. Veram hoc sancti Deodati oppidulum posteriori longè tempore miris inclosure fuit: nec scio an illius loci monasterium primitus sanctæ Mariæ nuncupatum fuerit. In veteri codice Beccensis ubi recensentur monasteria pro quorum *monachis* triâ sunt officia, nuncuntur *sanctæ Mariæ cambium juxta Ligerim constitutum*: quod tempore clericorum erat, ut patet ex diplomate Callisti II. qui illud canonicis regularibus concessit: neque Balgentiacensi beate Mariæ monasterio, quod etiam tunc canonicorum regularium erat. Probabilior est hoc esse monasterium caritatis ordinis Cluniacensis ad Ligerim in diocesi Autiodorensi. Ex his patet, quàm incerta sit sedes illius beate Mariæ monasterii, cui Agirardus episcopus prædictum concessit privilegium.

Hoc ipso anno idem qui supra Ansebertus episcopus Augustodunensis testamentum suum condidit, quo res suas omnes matri ecclesie sancti Nazarii martyris, & suburbane sancti Symphoriani basilicæ, atque oratorio sancti Leodegarii subius picipi Agardem basilicam extructo legavit. Idem antistes in suo testamento memorat gerodocus testamentum suum Autacium, cui portionem suam in villa Binago cocondidit: laudarque gerod.

ANN. CHR.
666.
XL.
S. Marie
monasterio ad
Ligerim privilegium
(a) diplomata
p. 478.

(*) Evreux.
(*) Bourg.
supra.

S. Deodati
monasterium

XLI.

Anseberti &
picipi Agardem
testamentum.

ANN. CHR.
epi.Sigolena mo-
nacha.XLII.
Sigolena ab-
batissa Aldi-
gensis.Evanus ab-
bas.(a) Nippon.
civ. 10-3-3.
86.

germanam eidem suam Sigolinam, cujus obsequio & curæ maticularios oratorii
sancti Leodegarii, simulque quosdam liberos delegat, immo etiam eas posses-
siones, quas predictis ecclesiis sancti Nazarii & sancti Symphoriani tradiderat,
in ejus udm ac beneficium, quas viveret, cedendas, ita ut post ejus disces-
sum ad easdem ecclesias integre revertereotur. Et tamen ipsa ejus germana
Sigolina, ut Ansebertus idem testatur, sæculo contento, se Christo in ancillam
perpetuam obulerat in monasterio sanctæ Mariæ, quod modò sancti Johannis dicitur,
in ipsa urbe Auguſtaduno. Eidem Sigoline legat, siquidem ipſi superſtes fuiſſet,
quidquid ex paterno vel materno alodo ſibi proſperire poterat, eo pacto, ut omni-
modam haberet potestatem id omne quibulvis ecclesiis legandi. Ex quo intelli-
gat, ſanſimoniales eo tempore, quod etiam de monachis dicendum, uſuſſe pa-
rentem & conſanguineorum ſuorum hereditatem, eamque in pios ſaltem uſus im-
pendiſſe. Anſebertus in eodem teſtamento ſancti Symphoriani buſſice clericos vel
fratres ſemper vocat, nulquam monachos, tamen tunc monaſtici uſuſſe inſtituti
erant, ut patet ex actis S. Leodegarii, in quibus non ſolum Hermenſius abbas
ſancti Symphoriani buſſice memoratur, ſed etiam Marcolmus reclusus, qui ſub
religioneſis bobius ad monaſterium ſancti Symphoriani martyris degebat.

Alia per idem tempus floruit Sigolena ſeu Segolena in pago Albigenti, nata-
libus nobilis, ſed religione longe nobilior. Hæc Gilſello, vico genere ac diſtincta
præſtanti, ſociata conjuſſio, ab eo vix obtinuit, ut continentia propoſitum ſer-
varet, elemoſynis interim ac pijs operibus, ornandique eccleſiis addicta. Mor-
tuo poſt decem annos conjuſſe, nullam conſolationem admirare voluit, niſi pa-
rentes ejus & affines ſæculo nuntium remittendi ſacularem ipſi dediſſent, malens
monaſticam vitam ducere, quam in propria domo vivere cum periculo caſtita-
tis. Erat itaque hæc de re conſtitus inter ſandam Dei famulam epiſque propinquus,
qui eam ſecundis auſpicijs alligare volebant: ſed hi tandem inſeſſæ ejus voluntati
cedunt vel inſiti. Tunc pater ejus Chramſicus, admodum ſenex, ita divinitus ſan-
cto filie propoſito commotus eſt, ut ejus gratia comobium in loco amoniſſimo;
qui Troclaris dicebatur, extruere ſtatuere, nolens eam ex illa regione, ut ipſi
optabat, ad extras ſcedere. Perſecto comobio, hæc ibidem reſedit, orationi-
bus & inedia vacans; & non multo poſt eo loci congregavit non paucas mon-
achas, quibus cum ſecundum priſtorum patrum inſtituta regulatiſſe viſit. Qui res ab
ea geſtas ſcripſit uſuſſe anonymus & æqualis, ei pleraſque ſancti Radegundis vi-
tutes ipſi Fortunati verbis tribuit.

Erat non procul ab eo loco monaſterium vinorum, quibus Evanus præerat.
Ad eum accedens juvenis quidam, Dadulſus nomine, monachi omnem modum
& innocentiam ſubdolè proteſtus eſt: & cum ibidem aliquandiu habuiſſet, a de-
mone corripitur: ſed ad Troclaris monaſterium perducitur, ſanctæ Sigolene præci-
bus liberatur. Forſan iſt eſt Evanus abbas, cujus vulgata extat epiſtola contra
Hiſpanos nonnullis, in Ceſaraugulaſis urbis partibus degentes, qui ſanguinem
animalium immundum, ſed carnem mundam adhibebant. Eminentiſſimus tamen pie
memoria Cardiuſis Aguirius noſter in amplifiſſima editione (a) conciliorum Hiſpa-
nicorum hæc epiſtolam tribuit Evanio archidiacono Tolerano, qui per id tempo-
ris, hoc eſt inſeſſe ſæculo octavo, pietate & doctriſina florebat. Dimoniachus item
alter, poſt multas preces die nocteque fuſas, ſolutus eſt tempore litaniarum, cum
Sigolena germanus, Rabo nomine, dux Albigeniſum, in ejus monaſterio verſi-
retur.

Fortè ad eam exhortationis gratiæ acceſſerat alter ejus frater Sigibaldus epiſco-
pus, qui cum nocte illa remanere apud eam rogatus nollet, ingruente ad ſororis
orationem enormi pluviâ retentus eſt: quod de ſancto Benedicte itidem legimus.
Cum ad Sigolenam monachus quidam viſitationis cauſâ veniſſet, hæc obnixè eum
obſecrare cepit, ut ſchedulam in qua peccata ſua deſcripta eſſent, ſub anni
ſignaculo ſuper altare poneret, & pro eorum abolitione ſalutarem hoſtam (pre-
ſbyter quippe erat) toto illo offerret anno, dum ipſa lacrymâ, vigiliâ & inedia
hæc expiare conareret. Feſcit ille xgrè quod rogabatur. Tum ſuſto illo tempore
revoluto, cum natalis Domini dieſ inſtare, præſentibus venerabilibus viſis, Sig-
ibaldo epiſcopo gerrano pie femina, & Gilſelmo abbate, reſerata ſchedulâ, nul-
lum proſuſa ſcripſuræ veſtigium repertum, maniſeſto indiſcio, univerſa ejus delicta
omnino abolita & remiſſa fuiſſe. Haud abſimile factum legitur in libro de vita
S. Johanniſis patriarchæ Alexandrini, cognomento Elemoſynarii. Conſimile etiam
reſert Dithmarus Merſeburgeniſis antiſtes de Bernarſo epiſcopo, quod inſolitum &
ante inaudium ipſi viſum eſt.

Hæc ſpe recreata Sigolena, extremum vite ſue diem adeſſe præoptat. Ubi
verò in morbum letalem incidit, omnium virgileum colloſto cotta: Jam, inquit,

capio dissolvi, & esse in requie cum Christo. Vos autem, sorores sanctæ, vi-
stra mea carissima, in Christo vivite, & cum timore Dei spiritalem regu-
lam perficite. Contendite intrare per angustam portam. Quantumcumque fa-
cere vobis videamini, modicum est quod agitis, si expendatis qualem merce-
dem recepturæ estis. Contemnere terrestria, ut celestia consequamini. Obedien-
tiam in primis servate, quæ inter omnes virtutes principatum tenet. Carita-
tem inter vos mutua habetote. Humilitatem sic amate, ut superbia vel mi-
nimam speciem abhorreatis propter quam diabolus celo deiectus est. Fidem
tenete indemurabilem, utpote omnium virtutum fundamentum. Anime pariter
& corporis sanctimoniam servate, sine qua nemo Deum visurus est. Studi-
advertite, ut, sicut hactenus regularis ordo hic observatus est, sic deinceps
usque ad finem teneatur. Jam valete in pace, & ne mihi obicem ponite pre-
cibus vestris, quo minus in celestia regna quam primam recipiatis. Ingra-
vescente morbo, sexto die ad eam venit germanus ejus Sigivaldus episcopus, &
quo jam extremum fere spiritum agens, dominici corporis & sanguinis vaticinium
accepit, inchoans psalmum quinquagesimum, quem virginis sacre ejus iussu profe-
ciere sunt. Mox erectis sursum oculis ait: Jesu-Christe, orbis unica spes, tu
hunc gregem multiplica, & me ad regum glorie tue pervenire digneris. Dis-
xit, extensisque in altum manibus atque oculis, viso, uti ipsa asserbat, Chri-
sto Domino, angelicâ facie animam exhalavit. Corpus ejus mirâ fragrantia per-
fusus, in proximo loco tutissimo, insula dicto, ubi hospitium peregrinis cum
ecclesiâ genitor ejus insisterat, in communi sanctorum Dei ancillarum conditorio
sepulchrum est. Processu temporis sacra ejus reliquie translatæ sunt in majorem Al-
bigæ urbis ecclesiâ, quæ sanctam Sigolenam patronam agnoscit post sanctam Ce-
ciliam.

Obscurum est tempus, obscurus & locus, in quo Sigolena vivit. Troclarense
monasterium, quod jam pridem exivum est, haud longe aberat ab insula, quod
oppidum est ad Ternum fluvium octo fere leucis infra Albigam civitatem. In adversa
fluminis ripa cernitur vicus sancti Martini: quo in loco forsitan positum erat cœno-
bium Troclarense, cujus oratorium sancto Martino, ecclesiâ verò beate Mariæ fa-
crata erat. Paschalis papa secundus, in litteris Ortoni abbati monasterii sancti Vi-
toris Massiliensis concessis, memorat cellam sanctæ Segolæ in diocesi Albigensi.
Ejus cultus jam olim receptus erat non modò in hac diocesi, sed etiam in At-
verneni, & in Lemovicensi. Extrat Divoduri-Mediomatricum elegantissima sub ti-
tulo sanctæ Segolæ ecclesiâ parochialis; quæ ex re vehementer mihi suspicio incipit,
cum Sigibaldus, seu Sigivaldus episcopus, Segolense frater, idem sit cum Si-
gibaldo Metrensi episcopo, qui seculo proximo ineunte floruit, idemque auctor,
leo posteris occasio fuerit ædificande in illa urbe ecclesiæ in honorem sanctæ Se-
golæ. Sanè hanc ecclesiâ non aliter, quam Segolense Albigensium mancipatam
esse hinc patet, quòd eodem die colitur jam dudum in Metrensi atque in Albi-
gensi ecclesiâ, testare veteri martyrologio monasterii Senoniensis, ab annis quin-
gentis fere, in quo hæc ita laudatur: 12. kalendas Augusti, in civitate Met-
rensi, sancta Segolena virginis. Libellum de ejus vita scriptor anonimus, qui
eam videtur, Aliphiæ abbatissæ & choro sodalium monacharum ei commisso nuncu-
pavit, præmissis prologo, in quo aliorum relatu sibi comperta, quorundam a se
ipso visa dicit. Obiit Sigolena 12. kalendas Augusti, ut præfert titulus ejus vi-
tæ, tamen in kalendario Carcassonensi manu exarato ejus memoria sequenti die
consignatur. Fallitur Antonius Dominicus, cum ei patrem Godaïon attribuit,
quem Chramiscum vocatum fuisse constat ex ejus vitæ scripserit subæquali.

Incertum cujus monasterii abbas fuerit Epiphilus Viennensis abbas, cujus testa-
mentum vulgatum est in tomo duodecimo Spicilegii. Is pro amore Dei ac bea-
torum apostolorum, ac martyris domni Desiderii episcopi, testamentum facit
de rebus suis atque hereditate, quæ ex parentibus suis, Leobio & Theodigæ,
legitime ad se proveniant, & ex sorore sua Rufina, quæ sine liberis desin-
ta hæc hereditatem suam ipse viro ordine legaverat. Hoc verò testamento que-
dam prædica donat Deo & sanctis ejus, in ecclesiâ Viennensi servitura; cæque per
domnum Carodum episcopum tradit. Addit etiam in Engolismo villas tres, quas a
domino suo glorioso rege Childeberto pro servitio suo acquirerat. Testamento
suo idem inserit litteras donationis sibi hæc a Rufina sorore, quæ litteræ domno
de deliciosa fratri Epiphilio abbati inscripserunt. Multi seniores Viennenses sub-
scribunt huic testamento, quod anno secundo gloriosi Childeberti regis conditum
est, subjuncto diplomate ejusdem Childeberti in ejus confirmationem. Erant seculo
nono in quibusdam ecclesiis cathedralibus dignitates sub titulo abbatum, nimi-
rum postquam collegiis canonicorum secularium præferti sunt abbates. Et forè hi

XLIII.
Epiphili abba-
is testamen-
tum.

ANN. CHA. 496. abbates in cathedralibus ecclesiis ita dicti sunt, quod abbatias quasdam eisdem ecclesiis subiectas in titulum habuerint. Verum id serius, quam ut Epiphio abbati convenire possit.

XIV. Ad hunc annum revocatur mors sancti Claudii ex-episcopo abbatis Condatis. Claudius scilicet, qui sacramentis ecclesie munus, super scammum, in quo legens & orans abbas condatis sedere consueverat, exipasse dicitur. Corpus ejus hactenus incorruptum magnam fideliū frequentiam & religionē colitur in monasterio Condatescenti, quod a paucis sancti Augudii sive Eugendi, ab aliquot seculis sancti Claudii vocabulum accepit. Festum ejus VIII. idus Junii celebratur. Chiffletius in illustrationibus Claudianis ad Janium Bollandianum ejus obitum differt in annum septingentesimum.

verum: at de hoc sentiat quisque quod volet. Nobis videtur non minus habenda fides auctori ejus vite, quam recentiori levis conjectura asserenti. Certe cum Claudius post abdicatum episcopatum abbas fuerit, jam provectus tunc erat ætate. Porro constat ex dictis (2.) superius, Claudium jam abbatem Parisios ad Theodericum regem profectum fuisse ad recuperandas possessiones, quas olim Burgundionum & Francorum reges monasterio contulerant. Quid Lupicino abbati, Chilpericus rex Burgundionum, Arianus licet, concessit, docet Gregorius Turonensis in capite 1. de viris Patrum, ubi viro Dei, agros & vineas reculanti, præceptionem dedisse dicitur, ut annis singulis trecentos modios tritici, totidemque vini cum centum aureis ad comparanda fratrum stipendia acciperent, quod usque hunc, ait Gregorius, a filii disantibus capere referuntur; quam pensionem, locum persolvit, dicitur, Claudius a Theoderico rege denique obtinuit, aliisque subinde adjecta, in libello de ejus vita non admodum antiquo patet miraculorum appellatur, de quibus libri conscripsi sup. Rhythica ejus monasterii historia successores ejus abbates hoc modo commemorat.

Successores
ejus

*Ac post beatum Claudium senior sanctus, Rusticus
dictum rexit canobium: post quem sanctus Asfredus,
Post ejus sancti decessum sanctus omnis Hippolytus,
Exierunt episcopatum, cum canobio invitati,
Sub istis sanctis alipate, Belliscenti episcopo,
Pippinus rex, tunc decessit illi dedit sanctorum.
Cassianum, cum facultate sacrorum, perperam
Mouetam, atque ligens plura dedit ipse alip-*

De hoc Hippolyto ejusque successoribus tempore Caroli Magni egemus. Si verum est quod de facultate eundem moneta hic legitur, nullum forte monasterium habuit antiquius hujusce rei privilegium, quod multis aliis subinde commune fuit.

XIV.
BEGGA mona-
stium An-
dantescenti-
di.

(*) Andana.

XV.
S. Gertrudis
miracula &
cultus in qua-
draginta.

Anno tricesimo-tercio post obitum sanctæ Gertrudis abbatissæ, germanæ ejus Begga infestis consiliis monasterii extruendi ad normam concilii Nivialensis, quod soror ipsius intrinsece, Erat hæc orba virgo Ansigilo duce, sancti Arnulphi filio, ex quo Pippinum Heristallensem, Caroli Martelli patrem, genuit. Begga itaque, matrona pia, secundas castitatis palmas assequi cupiens, secundis nuptiis nuntium remisit, & se suæque omnia Deo vovit, extructo insigni paucillam monasterio in vico Andana seu Andenna. locum sacri instituti magistræ e Nivialensi monasterio accessere constituit. Itaque illuc profecta est, opem ac supplementum ad erequendum consilium petitura. Pia voti persisteret assensu. Agnes abbatissa cum tota congregatione, Dux sunt ei in sanctis laudum, sanctorum spirituum flores, quæ novum monasterium regularis vite disciplinæ & bonæ religiois informarent; concessit etiam sacra reliquia, cum libris sanctarum scripturarum. His acceptis Begga instanter ad suum monasterium reversa est. Erant illi septem ecclesie, in una altare sanctæ Genovefæ virginis, ad quod deposuit partem le. Si sanctæ Gertrudis, quam a Nivialensibus acceperat. Positum est hoc monasterium, ut dixi, in loco Andana (*), quod municipium est comitatus Namucensis, haud procul a ripa Mosæ fluvii, Namucum inter & Horum oppidum. Illic anno secundo post conditum cenobium, rebus omnibus rite institutis, venerabilis illa matrona migravit ad Christum XVI. kalendas Januarii, quo die colitur in Andanensi ecclesia, ubi Ansigilus ejus maies isdem sepultus est. Qui vitam sanctæ Gertrudis scripsit secundus auctor, ait Beggam extruxisse monasterium, ubi religionem vitam doceret, virginesque sacras in servitium divinum perpetuam stabilitate ordinaret; quod longe diversum est ab instituto canonicarum secularium ille modo viventium.

Sub idem tempus contigit nobilem piamque feminam, Adalam seu Adalam nomine, veniit in monasterium Nivialense, & liberalem cum una sanctimoniali dis-

fec-

separationem habere de miraculis, quæ illæ a beata Gertrude facta vulgabantur. Adveniente vero ejus seculivitate, quæ illo anno in sextam feriam quintæ hebdomadæ quadragesimalis inciderebat, de solita jejuniis severitate nihil remittere voluit: sed, ætatis, sive viri sive feminis, cum monachis, tum virginibus Christi, post missarum sollempnia resistentibus; sola matrona eâ die non comedit. Ipso verò die accidit, filium ejus parvulum in fontem lapsum aquis præfocari; quod matris incredulitati imputavit sanctimonialis illa, quæ de miraculis sanctæ Gertrudis cum ea disceptaverat. Mox puerum e fonte educit eadem sanctimonialis super lectum beatæ Gertrudis detulit, statimque vivum genitrici restituit. Tunc mater manifestò credens, immo cedens miraculo, postidie missam seu festum in honorem beatæ Gertrudis virginis celebravit, & eam omnibus foribus refectionem habuit, quod *secræ caritatis* veteres illi dicebant, pæro illo ad mensam potum præbente. Tanti benefici memor Adela, sanctum illum lectum, id est cunilum, auro gemisque pretiosis exornavit. Hoc factum se propèla vidisse oculis auctor anonimus, qui id refert, teste Deo affirmat. Ex quo intelligimus, nonnihil tum remissum fuisse de severitate jejuniis quadragesimalis ob diem festum, anticipatâ scilicet refectionis horâ, quæ aliis diebus ad vespèram differeretur. Hujus loci occasione hand ad rem est in appendice referre morem celebrandorum jejuniorum, sæculo nono apud Casinates nostris receptum.

Aliud miraculum patrum legitur tempore Eggeburghi abbatissæ Nivalesis in quamdam puellam cecam, Adelbergam nomine, ex pago Vinnoensis seu Vinnacensis ad oceanum, quæ ad sepulcrum beatæ Gertrudis processa, precibus suis, dum sanctimonialis nocturnas celebrarent vigiliis, amissum lumen recepit. Actum est hoc kalendis septembris, ut in veterino codice clarissimi Obrechtii Argentoratensis legitimus, *æliæ anno, postquam cum Dei providentiâ Eskiburga mater exivit & gubernatrix spiritalis congregationis Nivalesis.*

Florebat eodem tempore, lisdemque arce Bæga paribus, Hadalinus nobilis Aquitanus, qui popularis fuit beati Remaci episcopi fami in Belgium adductus, eidem adhesit, & cum eo, jam ad privatam vitam redacto, in solitudinem secessit. Cum discipuli virtus magistro probe comperita esset, eidem auctor fuit Remacius, ut ad vallem quamdam se conferret, Inter-quatuor-montes distant, haud procul a fluvio Lætia (*), qui in Arduenna & Buloniâ caltri partibus oras in Mosam devolvitur paullo supra Dionantum oppidum; ibique oratorium ac cellam edificaret. Nec mora, magistri præcepto paruli humilis discipulus, eoque in loco vitam cælestem dedit. Audita ejus sanctitatis fama, Pippinus palatii princeps eum invitit, eique quasdam villas largitus est. Hoc exemplo alii commoti, suas eidem facultates imperierunt, lo primis tres germani, Beo, Tricinus, & Baldulus. Eidem etiam munificas se præbuerunt matronæ duæ, Aquila & Guiza. Obiit eodem in loco vir Dei III. nonas Februarii, sepultusque est in eodem monasterio, quod Cellas postea appellaverunt. Processu temporis locus cessit secularibus canonicis, qui Cellensium baronum insolationibus sedem mutare coacti, Viserum in oppidum Leodicensis diocesis, ad dextram Mosæ ripam positum, migrarunt, eoque sancti Hadalini corpus secum invexerunt. Fecitque Philippus Ferrarius, qui Lætiæ cernobium, Lurofas, & Cellam sancti Gulieni in Hahnola, immo & Lesiniam Flandriæ oppidum, cum Cellis sancti Hadalini & Lætiæ Arduennæ fluvio confundit. Norgerus episcopus Leodicensis labente sæculo decimo scripsit libellum de gestis sancti Hadalini confessoris & conditoris monasterii Cellarum prope Dionantum, quod ille *expremon* vocat ob ejus situm supra Mosam.

Post annos aliquot, quàm in Frisiam accesserat Willibrordus, gentemque christianis mysteriis initiare cepit; Pippinus major-domus, faventibus universis, Romanum eum ad Sergium papam direxit, postulans, ut Frisiorum genti præficiendus natio. archiepiscopus ordinaretur: quod ita, ut petierat, factum est hoc anno in ecclesiâ sanctæ Cecilie martyris, die ejus natali, hoc est x. kalendas Decembris, & Willibrordus mutato nomine Clemens appellatus; moxque dimissus ad suos post dies quatuordecim, quàm in Urbem advenerat. Reverso Pippinus in castello illustri Wiltaburgo, seu Trajecto (*) ad Rhenum, episcopatus sedem constituit: quo in loco vir sanctus ecclesiâ edificavit, multisque ab idolorum cultu conversis, compures illis in locis basilicas & quædam etiam monasteria ædificavit, aliosque instituit auxiliites ex his, qui cum ipso, vel post ipsum, prædicandi evangelii causâ eo venerant. Inter monasteria a Willibrordo extructa præcipuum fuit Epternacense, de quo intra biennium acturi sumus.

Quoniam verò de Frisis passim lo his annalibus nobis scribendum erit, juvat eorum sedes pro tempore varias paucis exponere. Frisi seu Frisiones, Germanie inferioris antiquissima gens, primis æræ christiænæ sæculis Vido (*) & Ambo (*)

Annal. Beud. Tom. L

B b b b z

sumi-

ANN. CHR.
596.

XLVII.
Hadalinus
gens & mo-
nasterium.
(*) Lætia.

XLVIII.
Willibrordus
episcopus ordi-
natus.
(*) Utrecht.

XLIX.
Frisiorum
ergo & so-
des.
(*) de Bæga.
(*) F. Ann.

ANR. CHÉ.
694.

L.
Rudberti ep.
scopi prae-
sunt in Ba-
jaria.

humilibus, cunctisque contenti interiectos lacus incolabant supra Bufatorem sed Weisfalo, ut ex Prolemao & Tacito discimus. Hi, sive a finitimis Saxoniis exagitati, sive dominandi libidine effusi in Bataviam, plurimi in Batavia parte confidunt, & Trajectum Batavorum, castrum Dorestate, aliaque ejusdem provinciae loca occuparunt: quae loca proinde ceteriori Frisia a Beda, Alcuino, Wala libaldo, aliisque ejusdem aevi scriptoribus attribuitur. Frisios in majores & minores distinguit Tacitus: sequiores historici in Oðrisilios & Weisfrisios, seu Oðrachim & Weisrachiam, id est orientales & occidentales. Sed horum alii quondam, atque nunc, fines, aliaque sedes; nam Frisios orientales ab occidentalibus olim Budo amnis, civitate Leowarda & Dochoomo oppido insignis; modo vero Amans Euriis distinxit ac separavit: ita tamen, ut Frisia nomen praecipue nunc nanciat prius solum occidentales, qui inter Fleven locum (quem accole nare quae aule vocant) & Amansium flumen incolunt. Frisiorum conversionem ad fidem christianam in primis tentavit sanctus Eligius episcopus Tornensis & Noviomensis, & post eum sanctus Willibrodus Eboracensis; tunc Wigbertus & Egbertus presbyteri Anglici. Verum tota hujusce facti gloria Willibrodo ac Boniatum, eorum socios manebat. Jam ad ordinem revertor.

Rudbertus, vulgò Rupertus, Bajuvariorum dictus apostolus, in Bajuariam accessit cum Theodone duce anno secundo Childberti regis. Id perierit recentiores interpretantur de Childberto secundo, qui ab anno quingentesimo septuagesimo-quinto ad nonagesimum-sextum, Franci Australis imperavit. Verum toto huius Childberti principatu nullus Theodoni nomine dux Bajuvariorum exiit, sed Garibaldus & Tassilo primus, ut ex Paulo Warnefridi in actis Saeculi tertii a me probatum est. Deinde Theodo dux, is qui sanctum Rudbertum invitavit, filius ac successor habuit ducem, Diotpertum seu Theodbertum & Grimoaldum, & post eos Hachbertum, qui sanctum Bonifatium fecerunt saeculo excerpt, ut constat tum ex Arnone Salzburgeni episcopo, tum ex Arnolfo monacho Ratipontensi, auctore gravi, et non aequali. Ex quibus consequens est, sanctum Rudbertum non ante Childberti tertii principatum in Bajuariam accessisse. Haec fuisse, ut aequali tractata pluribus antere spernsum fuerit. Huic sententiae opponunt Salzburgenfes, amici quidem nostri atque ejusdem instituti sodales, constantem ecclesiae suae traditionem, quae ad centum annos longius semmovet Rudberti in Bajuaria predicationem, id est ad annum secundum Childberti secundi: cui traditioni favent Wormatienses, quibus Rupertus praefuit episcopus, postquam in Bajuariam proficere feceretur. Accedunt libri de vita sancti Rudberti ab aliquo saeculo scripti, auctorum ab eo tempore consensus, ac demum antiquissimus Rudberti sepulchralis marmoris lapis. An verò haec praemissa rationibus praeponderent, iudicium cito penes aequos lectores. Certe posteriori huius sententiae non favet Rudberti antiquior vita, multò minùs catalogus primorum episcoporum Salzburgenium, scriptus saeculo nono, ex codice Ratipontensi in consequentibus referendus, in quo episcopi damantur quinque recentioris ante Arnorem, qui procurante Carolo Magno, primus a Leone, papa tertio auctus est archiepiscopali dignitate. Ceterum hic catalogus longè preferendus est indici ab Hundo relato, qui primarium hunc catalogum quatuor episcoporum series. Quo ex loco Rudbertus ortus sit, incertum. Facile usum & sancti Willibrodi sociis esse crederem, nisi Francus origine a primo ipsius vitam scriptore diceretur. Fratrem (si qua tertio vitae ejus scriptori Cassiano fides) Trudbertum habuit, sororem Erendrudem, de qua postea sermo reorret. Wormatienses episcopos fuisse tradider, postquam in Bajuariam iret, proprias ac auxiliares. At si proprius, cur Bajuariam propolis praetulisset ecclesiae? quamquam non desunt similia exempla. Is in Bajuariam invitatus & exceptus a Theodone duce, ducem ipsum, & multos illius gentis, cum mobilis, tum ignobilis viros, ad veram Christianam fidem convertit, & sacris aequis simul. Mirari sibi, Theodorem ducem Bajuvariorum eadem tunc adhaerens fuisse, nequam Bajuvarios ipsos, quos ad christianae religionis praecipuum visum iam a Theodorici senioris Australiorum regis principatus, ex legibus Bajuvariorum eo tempore editis intelligitur. Deinde cur Theodorem & paganorum classe ducem constituerant Francorum reges, penes quos institueri ducis potestas erat? At facile potuit gens mobilis pars ad ducem cultum cum superstitiones relapsi, deficientibus episcopis & ecclesiae ministris, qui rem christianam in illis partibus procurarent. Certe Arnolfus (a) mox laudatus scribit, Norici illius provinciae incolis, quia super christianitatem acciperent, se se immiscuisse haereticos, qui fas ibi nefaque confunderant, cum sanctus Emmeramus eo profectus est.

(a) Arnolfi, de
mirat. & Em-
merat. lib. 1.
Lk.
S. Petri em-
merat. Sal-
zburgi.
(*) Lorch.

Petrustrato agro Laureacensis (*) civitatis, quae olim metropolis Noricorum ad Ana-

Amasum, Rudbertus venit ad locum Javavum, situm ad fluvium cognominem, ANN. CHR. ubi ecclesiam in honorem sancti Petri edificavit, & *claustra cum ceteris habitaculis claustrum* quorundam seu officium divinum celebrari curavit. Hoc est insigne sancti Petri monasterium Benedictinorum in urbe Saltzburg, olim Javavo dicta, ad fluvium, qui modò Saltra nuncupatur. Clericorum nomine monachos, ut passim alius, in superiori contextu intelligi ex eo patet, quòd a principio monachi perpetuò locum illum infederunt, & monasterium ipsum diu nobilitatum fuerit sede primò episcopali, dein archiepiscopali, quæ ex urbe Laureaco tempore Caroli Magni illuc translata est, monachis cathedrali ecclesiam semper, abbatibus plurimùm illam sedem occupantibus, ut patet ex actis sancti Thome archiepiscopi Saltzburgeris: donec Conradus Abenspergus antistes sedem episcopalem ab ecclesia sancti Petri transtulit ad sancti Rudberti basilicam a beato Virgilio extructam: quod factum anno supra millesimum centesimo decimo, sancti Rudberti basilicâ canonicis secularibus attributâ: qui tamen in hodiernum usque dicem monachis sancti Petri, quibus ecclesiæ suis originem referre acceptam, dignum locum cedunt. Etiam in eadem urbe etiam ecclesiâ Universitat, quam nostris habemus regunt. De hac sancti Petri basilica, interpretandum Alcuin quoddam (a) epigramma, in quo pater egregius Hrod- (a) *Alcuin.* bertus hanc sancti Petri aulam seu basilicam condidisse dicitur: ubi frater de- *epigram.* votis univâ ad celebrandas Christi laudes septies unoquoque die convenirent. Idem auctor *sanctissimis fratribus Javavensis ecclesiæ* inscribit epistolam septuaginta- octavam, quâ eos monet, ut ne monachos suum ipsius faciat voluntatem, aut immutationis malo molestat: & in fine illdem fratribus brevitudinem apprecatur, *intercedente beati Hrodheri, aliorumque patrum societate pro eis.* Itaque clericorum nomine superius non alii intelliguntur quàm monachi, quos per sanctum Rudbertum illic primitus introducosse fuisse conestellatur Eugenius tertius in litteris eidem monasterio concessis. Id distinde explicat tertius auctor a Canisio editus, ubi claustra monasterii cum ceteris *habitationibus claustrum* Rudbertus contraxisse dicitur in eodem loco, ubi postea sacellum in honorem sanctæ Crucis extructum est, & usque hodie spelunca sancti Rudberti appellatur: Inbique non paucos *dispositos monachos*, qui die ac nocte laudes Dei canerent, infuisse, addidit *regula sancti Benedicti*, quâ monachi integrè ac sanctè virent. Verùm fuerint hic sanctus pater Rudbertus monachus, haud satis constare idem auctor fatetur. His petitis, ut sanctus socios in laboris consortium habere cupiens, patrum solum repetit, atque inde commilitones duodecim secum adduxit, ex quibus Chrenaldus & Gislarius eidem pro sanctis habuerunt. Eundem etiam secuta est virgo Christi Enderudis, cum septis, quam parthenoni beatæ Mariæ in superiori castro Javavensium constructo præfecit. Nurnbergam seu Nornarum-montem modò appellant. Huic monasterio, testante Arnone, multas possessiones tribuit Theodbertus, Theodoni duci filius ac successor, in gratiam ejus loci virginum atque ipsius Enderudis, quem sancti Rudberti septium vocat. Ad huc Rudbertus cellam sancti Maximini, favente Theodone instituit, eamque monasterio sancti Petri subiecit. Eandem Theodbertus dux prædium locupletavit: ac Schali necdum edificatam, e Carinthia effusi, hanc cellam expoliavit, monachis inde ejectis & exurbatis: donec Virgilius episcopus eandem inhabitavit, eidemque pristinos incolas, id est monachos, restituit. Idem Rudbertus Weltenburgense sancti Georgii monasterium, adjectore item Theodone duce, alio nomine Valentiam dictum, ex- tra muros Ratiponenses condidisse memoratur. Numerosum ejus loci abbatum ca- talogum refert Hundius (b) ab anno quingentesimo octogesimo, ex quo Welten- burgensis monasterii primordia reperit, ex præconcepta scilicet opinione de præ- munito adventu sancti Rudberti in Bajuariam. Verùm idem sine dubio acciderit illis abbatibus illis, quod episcopi Saltzburgeribus accidisse infensè videbitur; nempe ut auctor factus sit coram numerus ad continuandam ab eo tempore socce- lionem. Perstat etiam nunc post varios casus hoc monasterium sub ordine sancti Benedicti, teste Hundio.

L Aubense seu Lanbascense in Belgio monasterium, *insensissimum omnium monast.* ANN. CHR. *riorum Lendensis & Cœnteracensis diocesis*, à Johanni Imperio credimus, primordia sancto Landelino, incrementa verò sua sancto Ursmaro accepta referre: episcopo simul & abbati, qui anno insequenti ejus basilicam nondum consecratam dedicavit. Hunc in villa, pagis Hainocensibus & Teorascensibus contermina, quam *Flens* vocant, mater sancti humanis tempore enixa est, celesti oraculo sibi dato, ubi puerum nunquam panem desore. Editus in lucem puer, non tam seculariter, quàm monasticè educatus est. Oratione & compunctione cordis tantam a Deo gratiam pro-

LII.

Virtutum
boni cum E-
tendat.S. Maximal
cella.Veltlenbur-
genſe mona-
ſterium.(b) Hundius.
Ead. lib. 3. p.
481.ANN. CHR.
487.LIII.
Lubenſis
monaſterii in-
veniens &
dedicavit per
Urſmarum.

ANNO CHR.
497.

promeruit, ut pene omnes antea mortales, & multi ad ejus exemplum se conformare optarent. Sic multorum in Christo pater effectus est, scripturarum doctor, conditor monasteriorum, pastor ecclesiarum, redemptor captivorum, quos redimendi potestatem a Pippino principe obtinuerat. Inchoato Laubienſi monaſterio, ſancto Landelino primo ejus conditori adhaſit: qui Landelinus aliò ſecellatus, Laubii Urſmarum præſecit, liſ moribus ac dotibus præditum, ut ad prædicandum, circumquaque verbum Dei episcopos fieri meruerit, ſive id episcopos vicini, ſive Pippinus princeps procuraverit. Mirum eſt quantum hic locus ſub tanto magiſtro, & ſub ejus ſuccellore Ermino floruerit. In primis Urſmarus ejus monaſterii baſilicam, quæ ad id temporis haud conſecrata fuerat, in honorem beati Petri Apoſtolorum principis atque S. Pauli doctoris gentium, omniumque Apoſtolorum dedicavit xvij. kalendas Septembris, eamque metiſ donis & ſanctorum reliquiis exornavit. Verum, ne hæc baſilica civitatis mortuorum pollueretur, aliam in honorem ſanctæ Mariæ, quemadmodum in ſiſtienti monaſterio factum erat, in proximi montis vertice ædificari curavit, ubi monachorum, aliorumque fidelium conditorium eſſet, & ad quem populus orationis eundem conveniret, cum in alium ſilicet eſſet, id quod multo tempore obtinuit, pœterquam certis, illique pauciſ diebus, ſeminum accellus. Hæc ex Fulcino ejus loci abbate diſcimus, qui etiam eidem Urſmaro tribuit conſtructionem, malim amplificationem, Alenſis & Waſſerenſis monaſteriorum, quæ ſancto Landelino auctor ejus vite ſcriptor tribuit. Addit quidam anonymus auctor Urſmarum a Pippino principe in aulam regiam evocatum fuiſſe, eidemque commiſſum regimen Laubienſis monaſterii, petente Hidulfo viro illuſtri, qui unus e principibus palatii erat; cum verò tantæ prædicationis & miraculorum gratiæ præditum fuiſſe, ut quâ verbo, quâ factis plurimos, tum in partibus Galliæ, tum in Faniæ & Teoraſciæ, ad meliorem frugem converteret, multiſque iſ in locis eccleſiæ conſtruxerit, in primis Aldeburgenſem; cui ædificandæ fundum & ſumus contulit Aldo quidam ejus loci dominus, quem Urſmarus ab idolorum cultu ad fidem adduxerat; denique Laubienſe monaſterium ſub illo in tantam dignitatem pove-ditum fuiſſe, ut nulli ejus regimen, niſi episcopos eſſet, committeretur: quæ dignitas ad multos ejus ſuccellores derivata eſt.

LIV.
Dodo abbas
Waſſerenſis.

Idem Dodonem, ſuum in Laubienſi monaſterio diſcipulum, Waſſerenſi Fanie canobio abbatem præſecit. Hunc ab eo baptizatum, & a patre nutritum tradidit, ac deinde præſecit eidem Waſſerenſi monaſterio, qui Dodo ipſe omnem ſuis poſſeſſionis hereditatem aneaſ tradiderat. Ex quo intelligitur, Dodonem in Fanie pago natum eſſe, & quidem in villa, quæ Vallis appellabatur. Poſt aliquantum regiminiſ tempus Dodo, frequentiam hominum ad ſe conſuetudinem declinaturum, cellam ſibi in loco remotiori extruxit non longè a ſuo monaſterio, in eaſque jejunii & orationibus pene aſſiduè vacavit uſque ad obitum, qui contigit kalendis Octobris: cujus corpus in eadem cella ſepultum eſt.

LV.
Childeberti
placitum de
Nocino pro
Tuſonis-val-
lis monaſte-
rio.

Hoc anno, qui tertius regis Childeberti erat, in villa regia Compendio ad Iſeram, placitum regium habitum eſt in frequenti episcoporum & optimatum conſeſſe, cui apoſtolici patres Anſcaldus, Savaricus, Turnochaldus, Eburcius, Grimo, Conſtantineſ, & Urſinanus episcopos; Pippinus major-domus, aliique optima-tes, tum comites, domeſtici, & ſeneſcalci, poſtremò Hociobertus comes palatii cum cæteris fidelibus regi adſuerunt. In hoc placito Magnoldus abbas monaſterii Tuſonis-vallis conqueſtus eſt, quod actores inluſtris vici Dragonis ſitii Pippini majoris-domus, villam quamdam pagi Camiliacenſis apud Bellavacum, Noctum vocabulo, quæ Goerint quondam fuerat, & ad ſitum reſtaſ, a Theo-derico rege ipſi monaſterio conceſſa fuerat, male editæ a poſteritate ipſius Magnoldi ſuique monaſterii abſtraxiſſent, cum mancipiis rebuſque omnibus ad eam villam pertinentibus; petebatque illam in integrum ſibi, ſuoque monaſterio reſtitui. Contra Drogo ipſe opponebat, ſocum ſuum inluſtre virum Bercharium cum eodem Magnoldo hanc villam commutaſſe, eamque ſibi competere ex parte conjugiſ ſue Adaltrute, cui hæc villa legitime ex paterna hereditate pro-venerat. Verum cum illius commutationis litteras Drogo nequaquam proferre poſſuiſſet; a ſupra ſcriptis viris domnis episcopis & optimatibus, referente Hocioberto comite palatii, judicatum eſt, hanc villam Magnoldo, ejuſque monaſterio reſtitui debere. Huiusſce placiti litteras Algoberthius ad vicem Chal-deberthi ſuammi referendarii recognovit, datas quarta-decimè die menſis Martii, anno tertio Childeberti regis, Compendio. Hæc ex libro ſexto de re diploma-tica, ubi ejuſdem Childeberti regis præceptum reſertur ad confirmandas poſſeſſiones Tuſonis-vallis monaſterio, tum ab ejus conditore, tum a cæteris fidelibus conceſſas, obtentum a Magnoldo abbate, cujus avunculus Charderich, quondam, abbas monaſterii S. Dionyſii apud Pariſios, illud in honorem ſanctorum Dionyſii

& Marcellū extruxerat, insinueratque *sub sancta regula*, venerabili viro Magnol-
 11 do ibidem rectorē constituto. Datum Novientō, octavo die Aprilis, anno se-
 12 cundo Childeberti regis. Ignotum est modō, ut jam me dixisse memini, mona-
 13 sterium Tufonis seu Tufonis-vallis, olim sine dubio subiectum abbatiæ S. Diony-
 14 si: oīsi si hoc sit Vallis monasterium congregationis Fulconis ad Ileram, quod a
 15 nigris monachis ad albos Cistercienses transierit. In superiori illo placito observan-
 16 dum est, Dragonis focerum dici Bercharium, olim nasorem-domas sub Theoderi-
 17 co rege contra Chronographum Fontanellensem & annales Mettenses, in quibus
 18 Adaltrada, Dragonis uxor, Waratonis & Aostedis filia dictur, prius verō nu-
 19 gria Berchario, quem Bercharium vocant. Nota est jam ex dictis sedes plerorum-
 20 que episcoporum, qui illi placito interfuerunt. Ansaldus enim Pislavensem, Sa-
 21 varicus Aurelianensem, Tutochaldus Parisiensem, Conflantinus Bellouacensem,
 22 Ursilanus Ambianensem regēbat: Ebarci & Gimonis incerta sedes.

Eodem anno, Childeberti regis tertio, nobiles duo conjuges, Gammo & Adal-
 23 gdis, Deum sibi propitium facere cupientes, *monasterium virginum in alodio*
 24 suo apud Lemausum (*) in pago Stampensi sub titulo sancti Johannis & sanctæ
 25 Crucis contrahere ceperunt, ut ibidem puellæ in honore sanctæ Mariæ in linc-
 26 rentur *sub ordine monasticæ & regulæ sancti Benedicti* videtur: quibus filiam suam
 27 Restam abbatissam præposuerunt. Hoc autem monasterium, quod tunc sit
 28 dicitur, tam citra, quàm ultra Ligerim sitis, docerunt, subiectum esse voluerunt
 29 monasterio sancti Vincentii & sanctæ Crucis *Parisiensi civitate*, ubi *Antharius ab-*
 30 *bas cum norma plurima monachorum* tunc præerat: ita ut, mortuæ abbatissæ, mo-
 31 nachū Viocentiani aliam ibidem insinuerent. *Eius epistola hujus donationis forma*
 32 *permanet, hincurrit in eorum nobilitate, in præsentia domus nostri Childeberti re-*
 33 *ctoress, & Parisiensi civitate in Monasterio sancti Vincentii die festo mensis*
 34 *Aprilis super altare sanctæ Crucis posita, anni tertio domini nostri Childeberti*
 35 *regis. Hinc instrumento, quod ex veteri chartario in appendice reuerens, subscri-*
 36 *pserit Ternoaldus episcopus, scilicet Parisiensis, Madolaudus, Andeboldus, Duran-*
 37 *domarus & Desiderandus abbates; & post eos Gammo & Adalgdis donatores.*
 38 Post mortem Gammonis, Adalgdis ejus conjux Deo sacra fuit, haud dubie in
 39 suo ipsius monasterio apud Lemausum: cujus possessiones asserit sunt anno Childe-
 40 bertii regis octavo in quodam placito, quod ex authentico aliis (a) restitimus. An-
 41 tharius seu Audcharius sancti Vincentii abbas, superius (b) laudatus ex literis Van-
 42 demiris, anno xvii. Theoderici regis datis, hoc anno decessit, fecitque locum
 43 Waldomero abbati, notato in authentico, quod proes nos est, instrumento com-
 44 munitatis ab eo factæ de quibusdam rebus in pago Mauriliaco sitis, anno tertio
 45 regni domni Childeberti regis. Ex his intelligitur, sancti Benedicti regulam Le-
 46 mausi monasterio ab origine impostam fuisse, haud dubie ex imitatione Vincen-
 47 tiani cœnobii, cui ab ipso principio illud subiectum fuit.

A lterno anno, quā Willibrordus Romæ a Sergio papa ordinatus fuerat, exem-
 48 plo Salderti edificare cepit iugue monasterium haud procul ab Augusta.
 49 Trevirorum ad Rhenoc Suram (*), in villa quondam regia pagi Bedcon, quæ
 50 ad ducatum Luxemburgensem nunc pertinet, vocabulo Eibernacum seu Aethenac-
 51 um, quem locum recentiores Epternacum (*) vocant. Hadrianus Valerius in.
 52 Notitia Galliarum nou dubitat hunc esse vicum Anderhaonam, a Sulpicio Severo
 53 memoratum in tertio dialogo de vita S. Martini, cui Treviris revertenti, & va-
 54 stas vicinarum sylvarum solitudines pertranseunt, angelus aditit, eum consolatu-
 55 rus, morum ac dolorem, quod cum Irhacianis communicasset. Idem auctor po-
 56 rat nou aliam esse Andacianam villam, quā Lopas a Carolo principe, cognomi-
 57 ne Martello, donatam ait basilicæ S. Maximini episcopi Trevirensis, cuius meriti
 58 fasantatem receperat. Verum id parum verū simile videtur; siquidem Epternac-
 59 um totum condendo monasterio partim concessit Irmina, Dagoberti secundi, ut
 60 creditur, filia, quæ tunc Horreensi ad muros Trevirensis cœnobii virginum præ-
 61 erat: partim Pippinus, cuiusque conjux Plechtridis, qui medietatem sibi Epternac-
 62 sis Willibordo concessisse memoratur. Immo donationis litteræ a Miro, aili-
 63 que vulgate sunt, inscriptæ *Domini sancti ac venerabili in Christo patri Willi-*
 64 *brodo episcopo.* His in litteris ait Irmina, se inspicantē misericordiā Christi, con-
 65 fessā etiam sororum suarum Christo servientium, divio respectu & pro re-
 66 medio animæ suæ extruxisse basilicas in nomine S. Trinitatis, & in honore glo-
 67 riosissimæ virginis Mariæ, seu & beatissimorum apostolorum Petri & Pauli, ce-
 68 terarumque sanctorum, in villa sua propria, quæ vocatur Epternacus, sita super
 69 fluvio Sura, simulque monasterium ibidem ad excipiendo monachos peregre-
 70

ANN. CHR.
497.

LVI.
Lemausi par-
theon san-
ctæ Germano
abbatis.
(*) Lemaus.

(a) Ser. 3.
par. 1. p. 600.
(b) supra n. 9.

ANN. CHR.
468.
LVI.
Willibor-
dis Epternac-
ensē mona-
sterium con-
stituit.
(*) Surus.
(*) Epternac.

ANN. CHR.
491.

nos, & pauperes alendos: ad quod faciendum se inducunt dicit ob ipsius Willibrordi sanctitatem, ac dilectionem in suum monasterium. Adm Treveri kalendaris Novembrii, anno quarto domini sui Childeberti regis. Subtribuit post Isminum Basinus & Leopoldinus episcopi: quorum primus, abdicat dignitate, in monasterium sancti Maximini denuo secesserat; alter, ejus ex fratre nepos, Treverensem episcopatum regebat. Huic monasterio primus praefuit Willibrordus, uti discimus ex ejusdem Ismini testamento, quo quicquid habebat in Epternaco, asserit eidem monasterio, cui tunc dominus & pater suus in Christo Willibrordus episcopus rector & gubernator praerat.

Quid beneficii Willibrordus Horrearii parthenoni contulerit, tradit Alcuinus in libro de vita ejus, ubi scribit, gravissima peste in illo monasterio grassante, multas ex ancillis Dei extinctas, alias longo infirmitatis dolore correptas, ceteras nimio terrore turbatas fuisse: missam proinde ad Willibrordum legationem, ut ad se veniret: qui ubi eo accessit, missa pro infirmis celebrata, aequi benedicti locum resperisit, eamque egrotantibus potandam praebuit: quo facto, ita convalescere omnes, ut penes in illo monasterio penitus relicta sit, nullaue deinceps illarum virginum ex ea perierit.

Sorores
idem cono-
blum puell-
rum.

Consuluit etiam vir sanctus sequiori sexui, erigendo in puellarum gratiam monasterio. Eius rei causa Pippinus princeps & Plectrudis Suettram villam, in pago Mosano positam, atque a perfrence rivo cognominatam, sua pecunia emisse, ac Willibrordo dedisse perhibetur: quo in loco vir sanctus virginum conobium condidit, quod modo nobilium canoniarum collegium est.

LXIII.
Basini episcopi
sepultura,
ad S. MAR-
tyrem.

Quandiu post hoc tempus superstes fuerit Basinus episcopus, nobis incomperum. Sepultus est in monasterio sancti Maximini apud Treverim, ibidemque sanctus habetur. Eius tumulus, teste Browero, etiam nunc occurrit ad dextram ingreditibus cryptam, quae sub principis ara vestibulo latet. De Lutwino ejus successore plura inferius. Eius pontificatu, & forte favore ac patrocinio, surrexit in ea urbe celeberrimum monasterium sanctae Mariae ad-Martires, eo in loco, ubi erectum olim capitulum seu palatium praefectorum palatio Galliarum, ipsorumque imperatorum, quando eos in Gallias venire contingebat: ubi etiam martyrium passi sunt plurimi martyres, a quibus locus appellationem accepit, dictus etiam beatae Mariae ad monachos. Hunc locum in monasticae congregationis domicilium, virtutis, quae ac litterarum scholam convertisse iidem dicuntur Willibrordus auxilio Pippini principis. Vassarum a Nortmannis monasterium, sed denuo instauratum possident haecenes monachi Benedictini.

LIX.
Willibrordi
aedem in
propaganda
evangelio.

Interum Willibrordus predicationis officium impigre nihil minus exercebat, non modo in Frisia, quae suae missionis praecipua provincia erat, sed etiam in Danis, in qua ob Ungemil regis ferocitatem, nullam sibi studium tulit. Dum in Fostellandia versaretur, ubi Fostis idolum turro honore ab incolis habebatur, ut animalium ibi pacem cum carnibus, aliove rebus ibi ortis vellet, & aquam ex fonte ejus, nisi tacendo, haurire esset religio, spreto incolarum superstitione simulque ferocissimi Radbodi duci animo, qui nefandorum sacrorum violatores atrocissima morte punire solebat, tres homines in illo fonte baptizavit, eisque terrae animalia in cibum mastari precepit: quo accepto, Radbodus in sacerdotem Dei vivi suorum injurias deorum ulcisci statuit: sed missis, ut mos erat, foribus, nullus ex his qui cum vito sancto erant, necum Willibrordus ipse, in damnatorum sortem incidit, praeter unum e sociis, qui martyrio affectus est. Acclum nihilo minus dux ferocissimus dure increpuit, cur sacra sua violasset, deoque suo talem fecisset injuriam: at illius insaniam vir sanctus irrisit, eique veri Dei cultum persuadere tentavit. Verum Radbodus, quanquam veritati acquiescere noluisset, cum ad Pippinum principem honorifice remisit. Pippinus ejus reditu laetatus, eum rogavit, ut predicationi verbi Dei insisteret pergeret, & idololatriae vitiocumque reliquias, e ceteris maxime Frisia, extirpare conaretur: quod pia predicator implere curavit, circumiens omnes illius terrae regiones: multaque ad fidem adductis, ecclesiae in locis crexit, presbyteros & verbi Dei ministros instituit, a quibus populus rectem conversus diebus festis verbum Dei, salutaresque admonitiones acciperet, necnon christianae religionis regulas, & baptismi, ubi res exigeret, sacramentum. Nec desuere novo apostolo miracula, quae apud Alcuinum legere licet. In adis sancti Liudgeri, ab Alstido scriptis, dicitur Ursinus Liudgeri parens, cum filio ac propinquo suis, Willibrordo adiutor fuisse, in quibuscumque poterat: Eundem in hac missione Wilframus cooperatore fuisse dicitur.

LX.
S. Trudo mo-
ritus.

Dum haec in Frisia ita se haberent, Trudo conditor monasterii Sarchinienis in Hasbania, extremos agebat dies. Appropinquante resolutionis suae tempore, statim de suo excessu merentes consolari coepit, eosque paucis, sed efficacibus ver-

bis adhortari, ut preceptorum divinorum memores, caduca & peritura per aternis nihil ducerent, & ad anorem superne patrie unice ac iugiter anhelarent. In-
stante obitu, fratres ut infantis cum ipso orarent postularit. Tum, erectis fuf-
fum oculis, signo crucis se muniens, animam Deo reddidit ix. kalendas Decem-
bris: quo die in antiquis martyrologiis fit memoria sancti Trudonis presbyteri &
confessoris. Sacrum ejus corpus secreto impositum fratres cum sollemni pompa de-
tulerunt in ecclesiam sancti Quintini martyris & sancti Remigii confessoris, quam
ipse edificaverat. Cum crebra ad ejus tumulum miracula fierent, eo accessit Pip-
pinus ioculissimus major-domus cum conjuge Plethride; & comperit factum ve-
ritate, eidem loco tradidit, quicquid in duabus villis, Ochisala & Hano, pos-
sidebat. Plethridis verò ejus uxor altare sancti patris argento & auro fabricari præ-
cepit. Librum de gestis sancti Trudonis primus scripsit Donatus diaconus, ut qui-
dem videtur, Mettensis, eumque Angilramno archiepiscopo (sic tum vocabantur
eo acceptum pallium nonnulli Mettenses episcopi) nuncupavit. Eandem vitam,
Guikaricus abbas & Theodericus monachus alio illo ediderunt.

In capite quinto-decimo apud Donatum laudatur *religiosus vir Leobertus præpo-
situs de emulo sancti viri*, qui factum in monasterio factum fratribus indicavit.
Erat tamen prius illa temporibus abbatum monasterii rector. Priorem quida tan-
tum nomina refert Rodulfus abbas Trudonius, qui seculo duodecimo inuenta,
chronicon ejusdem monasterii scripsit. Hi sunt Grimo, Reiramus, Hardebonus,
Columbanus, Angelramus, Ambrosius, Gilebertus, Adelbodus, Hildradus, Sab-
batinus, Ennemundus, Radulfus, Lailovicus, Radbertus, & Rodganges, quorum
postremi duo ad seculum decimum pervenerunt. De aliis suo loco agemus. Grimo
abbas prædicto monasterio regulariter præerat anno quinto post obitum Theodori-
ci regis, cognomento Calensis, id est anno supra septingentesimum quadragesimo-
secundo, ex litteris Rothberti (a) Habsbaze comitis, quibus locum Dungo cum
basilica inibi constructa tradidit basilicæ sancti Trudonis, *cui venerabilis abbas*, inquit,
Grimo nomine, regulariter, id est monasterii, (sic enim loquuntur illorum tempo-
rum concilia & auctores) *præfuit videtur*. Itaque vel Grimo primus abbas ejus lo-
ci confensus non est; aut, si primus, ante cum locus ille regebatur per præpo-
situm: qualis fuit Leobertus ille, cujus modò meminimus. Is est Rothbertus dux,
cujus custodia in Habsbaze commissus est a Carolo principe sanctus Eucherius epi-
scopus Auxiliensis, de quo inferius nobis agendum erit.

Non omittendum hoc loco est Childerberti regis (b) præceptum, anno regni
eius quarto concessum Herimundo Cenomannorum episcopo, ut nullus dux, aut
comes in illa provincia inlitteretur, nisi per electionem ejusdem parochiæ episco-
pi, aut paganiū illorum vel abbatum, prout jam antea idem privilegium con-
cessum fuerat a Chlothario quondam rege Childerberti patris, & ab ava ejus Bal-
thilde. Darum est hoc præceptum Valencianis die tertio mensis Martii, an-
no nono regni Childerberti quarto; idque Wlfoicis scripsit & subscripsit.

Ad res Britannicas quod attinet, post undecim annos, quā sancti Cuthberti
episcopi corpus in Lindisfarneſi ecclesia sepulture mandatum fuerat, ejus loci fra-
tribus visum est, ut ossa ejus, sicut quidem putabant, arida & carne nudata,
e tumulo efferrentur, & in novam arcam super humum, erecto tantisper monu-
mento, deponerentur. Eius rei consilium cum Eadberto antilite communicant, in
tum pro suo more quadraginta ante natale dominicum dies ibidem in ma-
gna non abstinentie, cum orationis & lacrymarum devotione docere conſeſſerant.
Ipſo annuente, ac jubente, ut id ipsa die ejus depositionis, quæ est tertia-decima
calendarum Aprilium, fieret; sepulcro aperto, inventum est sacrum corpus to-
tum, quasi adhuc viveret, integrum, & flexilibus artuum compaginibus multo
dormienti, quā mortuo similis, vestimentis etiam, quibus indutum erat, omnino
illisit. Re ad episcopum delata, in nova sacro corpori ludamenta, veteribus re-
ſervatis, aptari jubet, illudque in thecam paratam reponi. Factum, ut præceperat,
& involutum novo amictu corpus, levique thecā reconditum fratres supra pav-
imentum sanctuarii compoſuerunt. In detectione ejus corporis, quæ anno supra mil-
leſimum centesimo-quarto facta est, præter palliū, dalmaticā ex purpura, &
lintheamina, quibus corpus involutum erat, præterque ſcicones ſua calcamenta, in-
venerunt pellicem eburneū, ſcorpis, altare argenteū, corporalia cum patena,
etiam calicem, parvum quidem, ſed materiā & opere pretioſam, cujus inferius
pari, leonem et auro puriſſimo habens, geſtabat dorſo lapideū onychinum, indi-
gni arte cavatum.

Paulo poſt venerabilis antiques Eadbertus gravi morbo corripitur, eoſque ingra-
vescente nonis Mali ad Dominum migrat. Eius corpus in ſepulcro ſancti Cuthberti
ſuper obitu.

Anſel. Bened. Tom. I.

Cccc

ANN. CHR.
694.

Abbas Sar-
chicaſus.

(a) Mordani
iii. p. 64.

IX.
Dux aut co-
mes apud Ce-
nomannos
nullus, niſi
per electio-
nem.

(b) Anſel.
iii. p. 111.

IXII.
S. Cuthberti
corpus incor-
ruptum inven-
tum.

LXIII.
Eadberti epi-
ſcopi obitu.

ANN. LIII.
498.

Edilvaldus
& Felgidus
anachoret.
a) 494. b)
500.

positum, inposita superius arca, in qua incorrupta sancti patris membra locata fuerant. Successit in illam sedem Eadridus, qui oratorium Farnensis insula, ubi sanctus Guthbertus aliquandiu anachoreticam duxerat vitam, insinnavit, eum secessum illum incoleret Felgidus post venerabilem Edilwaldum, qui secutus a Guthberto locum illum incolerat. Is est Edilwaldus se Ethelwaldus, qui postquam multis annis in monasterio Ripensi acceptum presbyteratus ordinem condignis (a) factis consecraverat; postmodum in insula Farn post Guthbertum duodecim annis in maxima vite puritate vixit, ibidemque defunctus est, sepultus in Lindisfarrensi basilica sancti Petri, juxta sepulchra sanctorum illius insule episcoporum. Athilwaldus hic distinguendus est ab alio cognomine, qui sancti Guthberti primarius Lindisfarne minister, dein abbas Mailrosensis, demum ad episcopatum Lindisfarrensem promotus est, mortuus anno septingentesimo quadragésimo, ut in continuatione Bede epistomes legitur. Felgidus, Edilvaldi in Farnensi locelli successor, tertius ejusdem loci & milleie spiritualis heres, maior septuagenario, cum venerabilis Beda Guthberti historiam scriberet, in magno future vite desiderio presentis finem tum expectabat. Is cum vultum robore ac tamore desorem gereret, primo id quodcumque deservitatis erat contemnent, demum veritus, ne existente infirmitate solitariam deserere vitam, & communem repetere cogeretur; aqua contactu pellicula, quæ decessori suo Edilvaldo usui fuerat, sacratâ faciem lavit, ac totum illum tumorem hoc modo lavavit, magno indicio sanctitatis Edilvaldi, qui vitam tempestatem maris, teste Beda, oratione jam sedaverat.

IXIV.
Driethelmus
reatus & vi
sa.
(b) id. ibid.
500.

Cum Athilwaldus alter Mailrosensis monasterio præfuit, res mira in provincia Northanhumborum contigisse (b) traditur. Erat in ea regione, quidam parafamilias, religiosam cum domo sua vitam ducens. Is morbo gravissimo ad extremum perductus, deum sub nocte initium animam exhalasse creditus est: sed diuicula reviviscens, se repente se eligens, adiantes immenso timore periculis in fugam convertit, una excepta uxore, quæ ejus amorem persistere duravit, quam ille consolatus est his verbis: Ne paveat, inquit, quia jam verè e morte excitatus sum, & inter mortales denuo vivere permittus: sed longè alia quam prius, longeque dissimilis mihi vite ratio inveniunda. Statimque surgens abiit ad illius villule oratorium, ibique usque ad multam lucem in oratione persistens, mox omnem, quam possidebat, substantiam in tres divisit porciones, unicam conjugi, alteram liberis suis tradens, tertiam sibi retinens, quam statim egenis distribuit. Nec multo post, sæculi cutis absolutus, Driethelmus, sic enim vocabatur, ad Mailrosensem monasterium, quod Tuldî fluminis circumflexu maxima ex parte clausum erat, se recepit, acceptæque tonsuræ in secretum locum permittus abbas fecerit, ibique usque ad obitum in tanta mentis & corporis contritione perduravit, ut multa illum vel horrenda, vel desideranda vidisse, etiam si lingua fieret, vel ignorantibus vita loqueretur. Hoc autem modo viâ narrabat, nempe se duos quodam lucis & claris adfectus, primo perductum fuisse contra ortum solis solstitialem, ad vallem, mox lætitudinis ac profunditatis, infinitæ verò grandine ac frigore perflata præferebat; utroque verò locis homines, qui ex una in aliam partem vicissim raptabantur. Tum in locum horrendis circumflexum tenebris progressio subito apparuisse crebris tetarum flammarum globos cum intolerabili fœtore e quadam abyssu ascendentibus, eodemque rursus decedentes, eosque plenos animabus hominum, quæ intar favillarum fumo permittarum, nunc ad altiora projicerentur, nunc retrahis ignium vaporibus telaberentur in abyssum. Cum verò is eo in loco a suo duce solis dimissus esset, subito sibi adstitisse demones, qui ipsum in hanc tartaream abyssum pertrahere conabantur. Verum sibi in his angustis consilio opportuno deus accessisse suum ducem, qui vultus splendore mox tetro illos spiritus fugaverit. Eam verò converso contra ortum solis brumalem itinere, se tenebris exeuntem lo aurat serene lucis ducere coepisse, qui locus muro permixto & immenso, absque ulla porta vel fenestra, cinctus erat, multa florum fragrantia & luce perfusus, in quo innumera albatum hominum multitudo, agminumque letantium sedes videbantur. Verum procedentibus longe majorem assulisse lucem cum majori etiam odoris fragrantia: ubi jubilantium voces audiebantur. Cum verò se in ejus loci amplexibus intraretur speraret, repente ducessem subsistere, & ipsa quæ venerant viâ præfium reflexisse vidisse. Quæ prima sibi conspecta fuerat, locum esse, in quo examinentes & castigantes ipsorum animæ, qui scelerum confessionem & emendationem ex alio in aliud tempus differentes, in ipso tandem mortis articulo ad penitentiam remedium confugiant, & sic de corpore exeunte, non ante diem iustitiam ad regnum celorum perducendi, nisi precibus viventium, cleomonymis & reu-

illis ante liberetur. Puteum verò illum flammivomum ac putidum ipsum esse co-
gebat, ex quo nullus unquam evasurus sit. Locum autem illum floriferum esse
cum, in quo recipiuntur animæ eorum, quæ in bonis quidem operibus et corpore
egresse, mox tantæ sunt tamen perfectionis, ut in regnum celorum statim intro-
duci mereantur, sed tantum post iudicii diem; nam quicumque in omnibus perfe-
cti sunt, mox de corpore egressi ad regnum celeste pervenire, quod quarto il-
lo continetur loco, ubi cantus dulcissimi auditi. Illic demum ipsum perventa-
rum, si ad mortalem vitam reversus rectius vitam suam intrinsecer. Dithelmum
hæc referentem sæpius audierat Hemgillus presbyter ac monachus, ex cuius rela-
tu Beda id accepit: qui Hemgillus, Beda hæc scribens, in Hibernia insula soli-
tarius, extremam vite ætatem pane cibario & frigida aqua sustentabat. Eadem
etiam Dithelmus narravit Aldfrido regi, cujus commendatione in Mailrosæ mo-
nasterium admissus est. Erat verò cella, in qua seorsim debebat, posita fecus flu-
men, in cujus aquas, etiam rigidissima hieme, aliquando ad lumbos, nonnun-
quam ad collum usque se immergebat, indeque rigentibus aliquando vestibus pro-
cedebat; mirantibusque dicebat, se longè frigidiora & austeriora, quam quæ
pariebat, vidisse. Sic ad diem usque mortis sue iugi celestium honorum deside-
rio corpus senile inter quotidiana jejunia domabat: quæ res multis ad salutem,
uternam profuit.

Tunc temporis Adamnanus Scottus legatione functus est ad Aldfridum North-
almbroch regem. Ignota legationis causa. Is est Adamnanus seu Adomnanus abbas
monasterii Hilenfis seu sancti Columbæ in consilio Hiberniæ & provincie Fi-
thorum, Albus cognominatus, qui libros tres de vita sancti Columbæ abbatii scrip-
sit. Post Columban locum exere Baitheneus, Segeneus seu Segenes, & Falbeus;
cui Adamnanus succcessit. De hoc Segeneus mentio est in epistola cleri Romani ad
Hibernos, eisdemque Erenneus seu Irenæus ille, *sanctus per omnes Scottæ ecclesias*,
quidam a Columba de se ipso prædicta enarrauit perhibetur in libro primo de vita
sancti Columbæ: ubi Adamnanus Falbeum decessum suum laudat. Missus ad
Aldfridum Adamnanus, *abbas & sacerdos Columbanicum egregius*, ad Wincouthen-
se monasterium divertit, cui tunc Cœlfridus abbas præerat: qui, perspectâ Ada-
manni religione, humilitate, & prudentiâ, cum ad Scottos ritus accipiendo,
recipiendisque Romanos, adduxit, uti Cœlfridus ipse in epistola ad Nalsonum,
regem (a) testatur. Adamnanus itaque, mente mutata, reversus in patriam, pri-
mum Hilenfis suos, eisdemque monasterio subditos adhortatus est ad emendandas
consuetudines suas: at, cum nihil proficeret, in Hiberniam trajecit, ibique
plurimos (b), & pene omnes, qui ab Hilenfium dominio liberi erant, cum Brit-
onibus etiam nonnullis ab avito & inolitro errore correctos ad unitatem catholi-
cam reduxit. Demum, celebrato in Hibernia canonico paschate, demum ad suos
reversus cum eis iterum catholicam paschalis festi observationem nequiquam in-
culeasset, ante expietum anni circulum e saculo migravit: siquæ factum est, ut
vir, unitatis & pacis studiosissimus; ante ad vitam æternam raperetur, quam,
recurrente paschali solemnitate, graviores cum suis de ejus celebratione alteratio-
nem habere congeretur. Idem libros tres de locis sanctis descripsit, distans
Angulo episcopo Gallo, qui cum Petro eremita, e Gallia itidem orto, in liras partes
profectus fuerat. Hi libri a Beda (c) laudati, & partim in ejus inserti historia,
emendationes a uobis aliis (d) recuti sunt, cum itinerario Bernardi monachi Gal-
li, in quibus multa scitu digna leguntur. Adamnanus pro sancto habetur rx. ka-
lendas Octobris, eumque inter præclaros Scottæ gentis patres, morumque magis-
tros cum Patricio, Cheravo, Columbano & Congallo Alcuinus in quodam epi-
grammate laudat. Colitur & alius Adamnanus, itidem Scottus, vi. kalendas Ja-
nuarii, monachus canobii Coludiensis, cui sancta Ebba abbatissa præerat, ami-
ta Egidii regis; quæ sanctimonialis habitum ab antistite Wilfrido acceperat. Ibi-
dem Adamnanus ille debebat, devotissimam in summa continetia & orationibus
vitam ducens, nihil unquam (e) cibi vel potus, exceptis die dominicâ & festâ
quibus, percipere solitus. Idem Ebba abbatissa ejus monasterii prædixit lacen-
dum.

Eodem tempore Aithelmus seu Aldhelmus abbas Maldunensis, vulgò Malme-
thesensis, epistolam scripsit Gerontio regi, simulque cunctis Dei sacerdotibus per
Donnoniam, occidentalis Britannię regi provinciam, conversantibus, ut eos
itidem ad catholicum pascha cum Romana tonsura suscipiendum adduceret. Hanc
verò epistolam (b) scripsit jussu cujusdam concilii episcoporum, quod ex tota
Britannia recens congregatum fuerat. Et primò quidem Britones illos Aldhel-
mus hortatur ad ecclesiæ catholicæ unitatem, & christianæ religionis concor-
diam, sine quibus fides otiosa torpescit, & merces futura fœdit. Nihil quæ-
dam.

Amal. Bedæ. Tom. I.

Cccc 2

p 60

ANN. CHR.
698.

LXV.
Adamnanus
recipit &
predicat ri-
tus Romanos.

(a) Beda lib.
5. cap.

(b) Aldfrid.

(c) Aldfrid &
Beda lib. 5.
cap. 2. p. 502.

Alter Ada-
mannus.

(e) Beda lib.
4. cap. 15.

LXVI.
Aldhelm
abbatis epi-
scopi de Pa-
lis de Pa-
lis celebra-
tione.

(b) Aldhelm
lib. 4. cap. 100.
& 101.

ANN. CHE.
691.

pe prodelle quavis bonorum operum emolumenta, si extra catholicam gerantur ecclesiam, etiam quod aduolam rigida conversationis regulam sub disciplina cum corrobore mortalium, contemplativam anachoreticam ducat vitam. Tam subdit sibi competere esse, illius provincie sacerdos in ecclesia Christi grave & crudele scandalum fovere, cum consaram sancti Petri apostolorum principis essent, & in celebranda sacrosancta paschali solemnitate Nicenorum patrum regulam minime solentur. Illorum vero pertinaciam eo usque progressi, ut alia Sabrinæ fluminis fretum Demetarum sacerdotes, de privata conversationis sue gloriantes munditia, Romanorum communione sic abominetur, ut nec in ecclesia cum eis orationem officia celebrare, nec ad mensam cibos simul percipere dignentur: quin immo epularum reliquias, a Romanis nescitis, canibus & porcis devorandas projiciant, vascula quoque & phialas corum aut arenis abscondant, aut flammis explenda purgandaque immittant. Denique non satisfactionem, non osculam eis præbent, nec manus aut pedes eis lavari: sed si quis ex eis ad ipsorum portes colubitandi gratia profecti fuerint, non prius peregrinant. Eos vero frustra sibi de patrum & antecessorum exemplo de sanctitate, immo & de fide symboli blandiri: cum beati Petri apostolorum principis, Nicenorumque patrum auctoritas cunctis præferenda sit; & frustra de inaniter de catholica fide gloriatur, qui dogma de regulam sancti Petri non solentur.

ANN. CHE.
690.
LXVII.
Boniti
abdicat. epi-
sopus.

INiquem anas Boniti episcopi Arvernenis secessu insignis fuisse creditur. Abdicandi episcopatus causa, non quod traditionem ecclesie de mansuetudine, id est regia, accepisset, at Petro (x) Damiani visum est; sed eratam eius duplex fuit, nempe & quod germanus germano, & quod vivus infestus fasset. Antequam id excoqueretur, celebratissimum Dei funus in Tillocom, cognomen Paulum, consolare statuit, qui tam in Solleminiensi prope Lemovicis monasterio, id est monasterio, versabatur. Fallatur qui vocabulum Symonem nomen proprium esse putant cyprianum monasterium, cui Tillo præfuit, quem nulum abbatem fuisse constat. Solleminiensem professum fuisse monasterium, cognomen patrum fuisse, declinando postponi ac dimitti: quod illa brevi post tempore exsecutus est. Sollemini die dominica cum vocaretur, cum rogaverat fratres, ipsi ut militarem sollempnia crederet. Assensit, ministrante sibi diacono venerabili patre Adelphio, tunc levita, postmodum Bononi abbas in Magniloensis monachii regimine succedere: a quo cum infirmus quidam Solleminiensis frater aquam, ex qua sanctus pontifex manus abluerat, accepisset, ea haustu repente convalescit. Hunc nomen erat Auderannas: cujus exemplo alter, vocabulo Natorum, febrium vexatione liberatus est. Eiusdem meriti opem sensit quidam insulam Britannie mulier, Blanda nomine, oculorum lumine orbata: que a quibusdam peregrinis admonita, at Boniti episcopi precibus se commendaret, sub oratione, subito lumen recepit. Tum illa, relicto proprio solo, ad servatum monasterium, que ipse frater, an fororis filia erat: ubi, cum aliquamdiu degisset, ad patriam solum remavit.

(*) de Ryo.

Reverius Arvernos Bonitus, virum industriam ingenioque excellentem, ac nobili genere clarum, Nudoberum nomine, sacerdotem sibi dari summa opera optavit: cum, accedente populi assensu, ad principem hac de re oratorum missi Cautinem archiepiscopum. Perinsem ratum habuit princeps, nuntioque regresso Nudoberum summo universorum placita de favore in Arvernenis cathedra solum sublimavit. His actis, vir Dei secessu in Magniloensis monasterium, ubi fuisse habita atque culta aliquantum temporis versatus est. Postea, relictis omnibus, id est patriâ, parentibus ac sociis, rebusque omnibus in ecclesiis & monasteriis distribuit, peregrinationem Romam ad sanctorum apostolorum sinum aggressus. Cum Magniloce versaretur, epistolam scripsit contra renascentes apud Arvernos Arianismi & Jovinianismi seculos, que epistola in illo monasterio tempore scriptoris ejus vitæ adhuc exarbat.

ANN. CHE.
700.
LXVIII.
Tilloni
monachi obi-
it.

Tilloni venerabilis monachus non die post predictum congressum superflus fuit. Hic ad senectutem vergens, beatus Gundebertum seu Godbertum abbatem rogavit, ut cellulum, prope monasterium, in honorem sancti Eligii sibi ligaret.

erret fabricari, ubi sacris lectionibus, labore ac precibus ad mortem se dispo-
neret. Amoenae abbate, cellula edificata est quinque stadiis a monasterio. Ibi
tandem febre correptus, cum se ad extrema urgeret sentiret, centum ad Le-
moviciensem episcopum misit, rogatum, ut ad se sepeliendum quantumvis venire
dignaretur. Dein, *sacramenti corporis & sanguinis Domini susceperit*, signo sancti
Crucis se se munivit; & sic inter verba orationis, iugentibus fratribus, animam
exhalavit. Tum ejus Ermenus episcopus, qui corpore languens, nihil minus pe-
ditus eo accesserat, recuperata mox sanitate studiosè curavit; & post modicum
tempus cryptam ex auro & argento, lapidibusque pretiosis super ejus tumulum
fieri precepit. Ex his manifestum est, Tillonem, non in Brajehensi apud Avernos
eremo, ubi aliquandò delituerat; sed in cella Sollemniaco proxima decessisse,
tamen nulla hujus cellae vestigia modò superfunt. Apud Rollandum legitur, eam
ex praedicta eremo Sollemniacum revertisse, cum monasterio praefectus venerabilis
abbas Childomarus: cui fortè successit Gundebertus, cuius permisso vit sanctus in
proxima Sollemniaco cellam se reclusit. Colmania, uxor Lantaril comitis, Sol-
lemniacensem ecclesiam rebus suis ditavit, propterea quòd oleum ab eo benedi-
ctum, & miraculo auctum accepisset. In veteti martyrologio Sollemniacensi sub
commemoratio vii. idus Januarii sancti Tillonis monachi, non abbatis, quem ti-
tulum recentiores quidam ei perpetuo assignunt, praefertim in Flandria, ubi prope
Courtracum praecipuo colitur, eam ob causam, quòd populos illos in fide ca-
tholica, jubente sancto Eligio, erudisse traditur.

Aliud abbatem dignitatis exemplum habemus in sancto Bertino abbate Sichen-
si, qui senilis aetate abbatiali oneri iam impares, utpote centenarius, sentiens,
pastoralis curae sarcinam deponere, & in alium ejicere constituit, ut soli Deo,
acque divinis deinceps vacaret. Itaque virum venerabilem & sanctum, nomine Ri-
gobertum, quem huic officio magis idoneum credidit, sibi successorem ordinari
curavit: ipse vero secessit in oratorium beatae Mariae, quod ab orientali plaga
basilicae sancti Petri, adhuc vivente sancto Audomaro antistite, edificaverat: ubi
noctes in precibus, dies in jeuniis, aliisque pia operibus exagere non cessavit.
Rigobertus vero beati patris insistenti vigilis, ejus iussu basilicam extruxit sub
patrocinio sancti Martini, quem Bertinus praecipuo colebat, ob id maxime, quòd
a demone sub specie puellae regiae, dum ad mandatum seu lotionem pedum sab-
bato de more iret, tantisper recentis ac delusus, ope sancti Martini technas sub-
doli hostis intellexerit: quae causa fuit, ut seminas monasterii aditu sub anathe-
mate penitus excluderet; cujus lex interdicti ad finem saeculi tertii-decimi in illo
monasterio perseveravit. Id verò non tantum de monasterii aditu, sed etiam de
principio sancti Petri basilicae, quae monachorum propria erat, intelligendum esse
patet ex sancto Adelci nobilissimo conjuge Arnulphi comitis, quae magnis insti-
tutibus praevarata, non sine tremore maximo, tamen concordibus episcopis &
monachis, ad altare sancti Bertini orationis causâ propèssa est, quoniam id nulli
aetate femine, ne quidem reginae, concessum fuerat. Patris exemplum ad discipu-
lum ac successorem manavit, & post paucorum annorum laborem Rigobertus,
praecceptoris indulgentia sui, & ipse ad spirituale otium se convertit, perfectum,
quae tanti patris discipulum hac sui mutatione ostendit. Ordinatus in ejus locum
Erebertus, qui alteri non inferior, a paterna institutione haud quaquam dege-
neravit.

In monasterio Luxoviensi post Ingobertum Waldeberti successorem Cuncteus,
(corruptum nomen) Rasticus, Sayfarius & Adonus ejus loci abbates recense-
ntur. Prioris res praepositi officium gessit Adonus, priusquam ad abbatialem digni-
tatem promoveretur. Eo praeposito res contigit memoratè digna. Tanta fecit
episcopi vel incuti, vel pavo exemplo, lo canonicos Vescovienses interpresat
licentia, ut ex pia sacrilegi, & ex clericis demum milites evasissent. Nec re-
rum melior factus sub Tetradio antistite. Sed tandem Deus illius clerici miserationes
erotes, juvenem quendam clericum, Albionem nomine, qui aliorum sagittis non
se immiscuerat, excitarit, ut ad evitandum propolose ejusmodi vite naufragium
in Luxoviense monasterium se reciperet. Acceptus perhumaniter a loci abbate ac
fratribus, brevi totam sacre religionis institutionem hausit, facili in sacrum li-
tum certum perpetuo adoptandus, nisi divina cum consilia ad propriam ecclesiam
revocassent. Agre igitur a Luxoviensibus missus, ubi ad suos rediit, Tetradius,
tyranni potius, quam episcopi dignus nomine, inter venandum ab apro percus-
sus moritur; eademque Albo omnium suffragiis succituit. Is adeptus pontificatus
officium, canonicos adhortatur, ne emendandis moribus, sanctioris vitae insti-
tutum quod apud Luxovienses didicerat, secessarent. At finis cantum. Tum vi-
dens Albo se nihil proficere, abbatem Luxoviensem, fortè Sayfarium, consulen-
dum

Annal. Bened. Tom. I.

Cccc 3

ANN. CRIST.
900.

LXX.
Bertinus
abbatem ex-
cit. Rigober-
tus.

LXX.
Vescovi-
enses cano-
nici refer-
untur per
sanctum Lu-
xoviensem.

ANN. GRÆ.
706.

dum censuit. Adjutor pii operis ei concessus Adonius præpositus. Ambo qui precibus ac blandimentis, quæ minis ac terroribus, rebelles ad officium revocare conantur. Verùm illi neutro modo emolliati, etiam ad convicia & contumelias prorumpunt. Denum ultra proposita conditio est, ut aut regulæ institutis obsequentes regulariter viverent, aut loco tandem cederent. Quatuor tantum ex illis placuit prima conditio, aliis ut larus sæculi vias ire permittit. Sic restituta est in illo collegio ecclesiastica disciplina, agente in primis Adono, qui, consummato tunc pio opere, ad propria reversus est, brevi abbas sui monasterii futurus: cujus successores enumerantur, sed nudis nominibus, Arnulfus, Rendinus, Ragnebertus, Gerardus, Ruto, Willibrandus seu Wilbrandus, & post eos Mellinus, qui a Saracenis cæsus est.

LXXI.
Medericus
abbas Adu-
ensis.

Non longè ubi eo tempore uberat haud suis explorare ætatis Medericum abbatem, in urbe Adua nobilibus parentibus procreatus. Admissus in episcopum urbis monasterium, sancti Martini potius, quam Symphoriani, ubi quinquaginta-quatuor monachi debebant, tante fuit in primis ubi fuit, ut singula hebdomada nonnulli bit, pane quidem hordeaceo & aqua reficeretur, sub vulgari stratum habitu clericum gerens. Abbas factus multis ad se traherebat. Monachus quidam tentatione passus, induta ejus tunica, protinus liberatus est. Alter vagus, accipiens viri Dei eulogiis, id est pane ab eo benedictio, ad sanam mentem rediit. Post paulum Medericus solitudinis unum, desertum locum petiit, ibique in privatum cellulum se reclusit. Cellum sancti Mederici modo appellatur locus ille, sex passuum nullibus ubi urbe distans. Verùm desideratus a suis, episcopi jussu in proprium monasterium reverti cogitur. Ab eodem succedens ordinatus, hortante Frodolfo mixæ sanctitatis viro, quem & sacro fonte u se susceptum ipse sancti moribus imitauerat, Lurecium Pasiorum orationis causâ presbiterum, in cenobio pagli Heigenis, vocabulo Campellis (*), quod nunc modò secularium canonicorum collegium, infirmarie detentus est. Morbo perferente, susceptum iter nihil minus persequitur, ut Mildund ad Sequanum carceratos omnes precibus solvit. Alia nacta in itinere ubi eo patrat. Paries ubi versis, in suburbana sancti Petri cellula subditio, ibique post duos annos ac menses novem cum morbo tunc longævæ ætate confectus, finem vite sortitus est xv. kalendas Septembris, quo die ejus memoria in sincero Uluardi Martyrologio notatur; sepultus in eodem sancti Petri oratorio, quod postmodum in insignem ejus nomine canonicorum parochialem ecclesiam conversum est. Sacrum ejus corpus, agente Theoderico loci sacerdote, jussu Gortini episcopi Parisiensis, eodem die recurrente, & tumultu elatum est anno supra octingentesimum octogesimo-quarto, urque in decentiori loco compositum. Extat in suburbio Campellensi parochialis ecclesia sub titulo sancti Mederici.

(*) Champ-
aux.LXXII.
Vodoalus
reclusus So-
cietate.

Sueffionicum sanctæ Mariæ cenobium, post Ætherium primam loci ubatiffim, texit Hildegardis, quam alii Adalgardem vocant. Ejus tempore istuc se recepit Vodoalus Scotus, qui ex patrio solo in Galliam unâ cum Magnoberto socio traiecit. Scotus est cum omni caritatis officio a venerabili altitudo, que illi ante portam monasterii juxta murum civitatis hospitium assignavit, quod etiam nunc Turris-Sancti-Benedicti (alio quippe nomine Benedictus dicitur et) appellatur. Ob amissam lancem increpuit, peregre profectus, restato frustra in patriam rediit, tandem Sueffionem reversus est. Incendium ab eo non semel restitutum. Morsus humanus in basilica sanctæ Crucis. Ejus nomen in litaniis (a) Carolis invocatur cum sancto Leodardo, qui in eodem monasterio eodem sæcū vixit tempore, cujus vita ignota est.

(a) dicitur
in p. 44.

Sancti Vodoali gestu litteris mandavit secundo seculo decimo scriptor anonymus post auctorem antiquiorem, cujus historiæ volumen, Lugduno-clavato depositum, cum aliis schedis perisse dicitur. Sancti Vodoali tumulus cum tumulo sancti Draustii seu Draustionis episcopi hæcenus vultus in basilica sanctæ Mariæ, qui tumuli videntur esse primorum illius urbis christianorum, quorum proinde figuram in æs incisam hoc loco exhibere visum est. Olim pugiles duello dimicaturi, ad tumulum sancti Draustii, in precibus perorare solebant, ut duelli exitum Deo commendarent. Testis hac de re Johannes Sariberienis, in epistola cxi. ultique, quos videmus in notis eruditissimi Cangii ad Aleriadem, & in historia (b) beate Mariæ Sueffionensis per nostrum Michaelem Germanum. Juxta hoc duo tumulos cernitur tumulus sancti Leodardi seu Leodardi, qui in eodem monasterio vixisse traditur.

(b) M. N.
D. p. 44.
/p.LXXIII.
Sacerdos
ex abbate
Calbreth
Lemovicensis
episcopus.

Ex Lemovicensium episcoporum successione intelligimus, Sacerdotem hoc tempore Calbreth monasterio ubatiffim præfuisse, non tempore Chlodovei senioris, ut ejus vite scriptor parvus accurate existimat est. Superius adum de Firmo episcopo, qui sanctum Tillonem Sollembiacensem monachum sepulture mandavit. Es-
jus

LI CONF.

*To. 1. Ansal. Bened. inter pag. 575
et 576. ad num. LXXII*

CII EPISC.

ANN. CHÉ. *Sanctas basilicas testator passim vocat. Multas eidem monasterio possessiones legat; pleraque in pago Vilcasino; alias in pagis Ebrocino, & Stampensi. Ad huc Turiliacum villam pagi Vilcasini, positam super fluvium Isine, donat basilicam sancti domini Dionysii Parisius, ubi ipse domus requiescit. Præter ea dat quoddam servos basilicæ sancti Martini, quam monachi superioris illius monasterii Vilcasini construxerant in villa Chrausobace seu Calciaco, ubi sepulcrum suum testator elegerat prope germanos suos, qui jam illic conditi erant. Insuper dulcissimæ atque, amantissimæ conjugis suæ Chramnetrude legat Arteglam villam pagi Vilcasini, ubi hoc testamentum conditum est; quæ villa proinde præcipua testatoris possessio erat. Denique sacratissimæ filie tradit ejusdem pagi villam, vocabulo Wadrelorum, cum omnibus ad eam pertinentibus; quæ omnia satis superque arguunt, testatorem virum illustrem ac præpotentem fuisse. Ex subscriptis locis nomina restant Integri Medualli & Bobolani, qui se authenticum exemplar vidisse, ac subscriptisse testantur.*

Incertum est quo in loco monasterium illud, de quo in hoc instrumentum agitur, situm fuerit, an Arteglæ (*), quæ villa tum insignis erat, plures habens appendices, an apud Calvimontem (*), ubi habetur nobilis cella, olim abbatia, sanctorum Petri & Pauli cum aliis ecclesiis, quas *sanctas basilicas* testator fortè dixerit. Turiliacum (*) seu Turiliacum villa eidem Calvimonti proxima est super quendam amnem & lacum, qui non alius est a fluvio Isine hic memorato. Villa Chrausobace seu Calciaco, ubi cella sancti Martini constructa erat, videtur esse villa Chaus, ubi hæcenus prioratus habetur, Fontaneille monasterio subiectus, Calciogus dicta in vita sancti Amberti ex abbate Fontanellensi archiepiscopo Rotomagensis, qui inde oriundus erat. Hæc omnia posita sunt in decanatu Calvimontensi Vilcasini pagi, quem Francicum vocant; præter Calciacum, quæ villa sita est in Vilcasino Normannico, & quidem in decanatu Magniacensi, uti & villa Arteglæ, ubi prædictum instrumentum conditum est.

LXXXVII. Aliud præclarum ejusdem generis monumentum ex archivo item Dionysiano a Ermentrudi nobis editum est ad calcem Liturgie Gallicanæ, nempe testamentum *illustri matronæ Ermentrude*, sub idem tempus conditum, quo inter alia legat *basilicam sanctæ Crucis vel domi Vincentii* apud Parisios cochlearia argentea decem; *Dionysianis vero fratribus ad mensam*, id est ad altare, *basilicam sancti Dionysii testaria per annum*; & vestimenti sui parvulum novum dari præcipit. Similiter *basilicam domni Gregorii* apud Calam donat vineæ pedaturam unam in villa Taurinlaco (*). Ad hæc multa concedit *basilicam sancti Sinfuriani*, an Symphoriani, in qua bonæ recordationis filius ipsius Deorovaldis requiescit. In primitiis huius basilicæ pro devotione sua, & requie Deorovaldis filii sui tradit singulis valentem solidos duodecim, & caballum suum stratum, & carrucam, id est currum, in qua sedere ipsa consueverat, cum bobus currum ipsum trahentibus; & testaria cum omni stratura sua. Ex quo intelligitur, olim matronas etiam illustres curru bobus iuncto vehi solitas: quod ex

(*) Greg. Tur. lib. 3. c. 46. Gregorio (s) Turonensi episcopo confirmatur, testante, Deuterium, Theoberti primi Francorum regis uxorem, filiam suam, ne a rege conspiceretur, in basilicam positam, indomitæ bobus coeque, de ponte Windunensi præcipitasse. Hæc etiam spectat canon quatuor-decimis concilii Veronensis, Pippino regnante habitus. Ad hæc Ermentrude eidem basilicæ S. Sinfuriani (sic enim constanter ubique habet) quendam largitur, unde oblata jugiter ad sacrificium quotidianum ibidem ministraretur; ejusque rei gratiâ Walacharium quendam ex servo ingenuum facit, et condicione, ut ligna tantum ad oblata faciendam ministrare præcavit. Huius basilicæ eadem matrona legat villam Lariniacum, sitam in territorio Meldensi. Lariniacum-Siccum vocant ad discrimen alterius Lariniaci, siti in pago Parisiensi.

(*) Bury. Existit in eodem pago Bonifacius (*) vicus, ejus ecclesiæ item quendam hæc matrona donat: in his pariculum veritatis fratris ejusdem loci, quod argumento est, monachos eo in loco tunc exstiterisse, fortè ubi modo canonici regulares degunt. Hoc testamentum conditum est Parisius, etque post Ermentrudem subscriptum Munmolus comes, Scupilio spatrius, Munigililus, & Baudacharius defensor; qui magnates erant, probantque Ermentrudem nobilissimæ stirpis fuisse. Nepotes habuit, fortè fratris aut sororis filios, Bertegilum & Bertericum, aurum Bertovarum, quam puto conjugem fuisse Deorovaldis filii sui, quem rectes exstinctum luctu, ejusque gratiâ hoc testamentum illa videtur condidisse. Initio præmissæ erant notæ chronologicae, quæ, ut in superiori testamento, nullæ sunt in autentico, quod in papyro Aegyptiaca idem scriptum est. Hæc sancti Sinfuriani basilica, quæ Parisius sita fuisse dicitur, nobis ignota est. Sunt qui coniciant prædictam sancti Sinfuriani basilicam esse reliquam sancti Symphoriani, quam beatus Germanus Parisiorum antistes basilicæ sanctæ Crucis & sancti Vincentii in urbe ipsius

luc prospectu adiungit. Et basilicam quidem illam sancti Sinfuriani Parisiacis matrona hac adsumens; verum basilicæ nomen tribui non solet ejusmodi oratoribus; nec tanta bona uni medicæ tribuisset pia illa matrona, præ ipsa sanctæ Crucis basilica, cui decem tantum cochleas legat.

Dolendum sane est, præclara id genus instrumenta mutilata esse, sive ex injuria temporis omnia expensis, sive ex fragilitate materis, in qua scripta erant, sive ex incuria eorum, qui hæc asservanda & custodienda receperant. Sed tamen fatendum est multum deberi percelebri sancti Dionysii monasterio, ex quo plurima id genus monumenta, pieraque integra, quædam mutila, accepimus. Est etiam suis his reliquis honor, sua fides & auctoritas. Ex unius aliquando nominis revelatione magna rei historice lux affulget. Fuisse aliquando qui omnia id generis instrumenta nihil facerent: quos inter Daniel Papebrochius, Societatis Jesu eruditus presbyter, archiepiscopus Dionysianum in primis traduxerat. Ejus rei causâ opus de re diplomatica scribere aggressus sum, in quo falsis regulis veras opposui, quibus vera ac sincera instrumenta fœcerentur a falsis, sic genuinorum partes falsissimas, ut adulterina rejicerem. Multi, veri ac sinceri amantes, manus dedere veritati, ex quibus Papebrochius scriptis ad me litteris ultro sententiam ipse suam, quæ optima viii modelis est, emendare non erubuit. Hunc episcopus epistolam non magis ad causam nostram, quam ad auctoris bonam fidem & modestiam commendandam, hoc referre visum est, Antwerpia datam die viciesimâ Julii, paulo post editum, opus de re diplomatica, id est anno sexcentesimo octogesimo-tertio super millesimum, dum in Germaniam profectus eram; sic verò ille ad me.

Quand Parisius pervenit facinus, cui ante mensis aliquot commiseram vitam sancti Gerardi Bronensis, petiam a reverentia vestra; quam licet ædium non pergerint, postquam tamen utcumque evolui opus vestrum de re diplomatica, non possum tamen celare fructum, quem inde retuli. Fructus autem hic est; quod mihi in mea de eodem argumento esse solium lucubratiuncula nihil jam amplius placeat, nisi hoc unum, quid tam præclaro operi, & omnibus numeris absoluto, occurrere debeat. Idque huiusmodi fieri verbis præficer in præfatione ad comitum meum chronico-historicæ de Romanis pontificibus, qui eras ad præsum dabatur: quod facere volui, præquam ex vestro libro notissem, quod corrigere circa scriptum bullas deberem, ad restituendum san-Dionysiam archiepiscopi assinationem suam, quam læssit videtur, sancti Leonis judicium. Ceterum non possum solui mirari, quomodo res tanta a vobis potuerit tam brevi tempore confici, quædam ab edito Aprilii vestro ad annum millesimum sexcentarum octogesarum primum fluxit. In uno altero pactis non videtur satis fuisse intellectus, vel potius isti locutus obliuiscis; nam neque absolute dicere potui, in nomine PATRIS ET FILII subitari omnia Caroli & decessorum regum diplomata; sed ea solum, quæ invocationem habent; aliud scilicet nihil tunc curavi, quin et ab antiquioribus, quæ præterdebatur esse Herceps, similiter invocationem SANCTÆ & INDIVIDUÆ TRINITATIS. Secundo nec per summum quidem cogitationem negare usum distinarum Ægyptiæ papyri, jam pridem persuasus, eharum linum a Gallis & Belgis, ipsique Germanis, non alia ex causa vocari papiæ, quæ quæ Ægyptiæ papyro succederet. Linum autem siccam recentiori esse inventionem: sed illam posse vocari escorce d'arbre, & a Doubleto sic vocari, peregrinam quælibet mihi accidit. Verum quid hoc ad tam multa, in quibus me vultu accusat, & corrigere reverentia vestra? cui hoc nomen, magis quàm unquam ante, obijci, tantum obest ut quidquam ego stram. Inter quidem ulla, solidissime tractato argumentatione procedunt obliuiscis, & gratia evocatis utique certissimè fulgor, cum admiratione tot rerum hostilitas mihi ignitarum, ut convinci me non potuerim, quæ reperti boni participem statim faciem sciam meum patrem Bartriam. Tu porro, quæ res tuleris, audacter tellare, quæ totus in tuam sententiam ierim, neque, ut facis, pergere diligere, qui quod decessus non sum, dicere saltem cupio.

Hactenus viri eruditissimi ac modestissimi episcopi, quam retulisse hoc loco visum est opere pretium ad restituendum archivo Dionysiano, ejus instrumentis sepe utimur, fidem & auctoritatem. Non uno in loco eundem animi sensum prodat vir doctus, in his, præter locum ab ipso assignatum, modelam laudat probatque circa vetera diplomata censuram Petri Francisci (a) Chiffetii, qui, si qua occurrunt interpolata diplomata, (quod prætere sibi plurimarem ecclesiarum archiva revolvendi deprehensum asserit) id priorem temporum simplicitati magis, quam nequitiæ ascribendum censet: quibus temporibus ipsi verum & jam partum, ejus tabula vetustate, alore casu perissent, hoc pacto tunc tibi licere persuasum erat.

Sub hunc annum in Italie civitate Lucca inhastratum est fœderum Vincentii & auctoritate.

ANN. CHR.
1700.

LXXVIII.
Dionysian.
al archivi
epologie.

(a) Fœderi in L.
p. 66. et c.

LXXIX.
S. Fœderi
Luccæ mo-
dum in L.
Fœderi.

ANM. CHB.

700.

Fridiani monasterium a Paulo majore-domus Flavii Cuniperti Langobardorum regis, cujus hac de re diploma in hujusce voluminis appendice referemus. Conditum est hoc diploma ad suggestionem ipsius Pauli, qui res quasdam ac decimas eidem monasterio contulerat, confirmante Felice ejus civitatis episcopo, eâ conditione, ut nec ipse Felix, nec ipsius sacerdotes quidquam ex illa donatione umquam subtraherent. Hanc donationem ratam habuit rex Cunipertus, cujus diploma inscriptum est, *Monasterium sancti Vincentii & sancti Fridiani, situm in civitate Lugensi, & venerabilis viro Bahimo abbas vel monachus eius. Datum Ticini in palatio, nonâ die mensis Novembris, anno felicissimi regni Cuniperti anno, per traditionem quorundam decimarum, fortè tertiam-decimam, quæ melius anno regni ejus nono responderet. Meminit hujus monasterii suo in testamento Walprandus episcopus principatus Alstuti regis.*

LXXX.
Regula Ma-
gistri exami-
natur.

Antequam hunc librum claudamus, jurat agere de regula Magistri, quæ secundo septimo haud dubie scripta est. Constat capitulis nonaginta-quoque, plurimum ex regula sancti Benedicti, sed haud nominato auctore, pulsum de verbo acceptis. Incertus auctor, quem non alio quàm sub Magistri nomine laudare solent etiam veteres, Benedictus Aniane abbas in Concordia regularum, & Smaragdus in commentario super regulam sancti Benedicti. Gallum fuisse probant *majori-domus*, aliæque vocabula, Gallis tum familiaria. Argumento est id quod ait de vagis monachis, qui dicebant se *advocare ex partibus Italiae*. Ceterum nulla ejus regulæ mentio apud exteros ante Trithemium, qui eam Vigilio diacono perpetuam tribuit. Ad hæc umquam in ullo Gallicano monasterio viui fuerit, incertum. Certè ejus exemplaria rara sunt, & fortè nulla, præterquam in bibliothecis monasteriorum Corbeiensis & Floriacensis, ubi eam observatam non fuisse constat. Corbeiensis codex, quadratè exaratus litteris, Romanorum pontificum catalogum in fœc habet, desinens in Johanne sexto, qui anno septingentesimo primo sedere cepit, quem catalogum unâ cum alio antiquiori, qui in Vigilio desinit, in como tertio Analethorum jam a me editum, propter quorundam typographica errata in Appendice hic recludere visum est. Nec plura sciam de hujus regulæ auctore, qui quidem multa observari digna habet; at quædam haud satis gravia subinde admittit: quale est id, quod capite xxiii. præscribit, ut, omnibus ad suam mensam ante refectionem stantibus, *cantetur supra mensam abbas pendens truchetas fons defraudat, ut a cæte videatur operariis Dei amona descendere*: quale est item illud, quod de micis reservatis, & de patella ex eis coquenda eodem capite & xx. statuitur. Quæ tamen non impediunt, quo minus hæc regula cum fructu legi possit.

- Prioræ decem ejus regulæ capita de rebus moralibus agunt: reliqua de varis monachorum officiis ac ritibus. Durum est quod stultior (*a*) in coarctantes, ut *custoditis usque ad mortem castitate virginitatis*, aut de monasterio expellantur. Laicos secularis in monasterium admittit hæc regula, sed regulam ipsam coarctat eis legi (*b*) prohibet: ut secretum monasterii, vel mensuræ vitæ sanctæ, constituta in disciplinam, ab irrisoribus non fiantur. Duo pulmentaria coctis (*c*) ad refectionem cum factis Benedicto concedit *omnibus mercibus*: quæ lectio convenit cum versibus plerisque regulæ nostræ exemplaribus, ubi alii præferunt, *omnibus mercibus*. Lectio dominicæ die ad mensam lecturus, sumebat *merum propter spiritum sacramenti*, ad mentem sancti Benedicti, qui lectori *mixtum propter communionem sanctam* concedit: ne inter legendum aliquid expueret de sacra communione, quam eo die perceptorat. Ad cenam nonnulli poma cum libere panis quarta parte reservatur. Pueri a Magistro admittuntur, quibus minor cibi ac potus mensura, quam aliis datur. Quod ex cibo & potu abstinendum reliquum erat, pauperibus erogari lex jubet. Monachi viatores (*d*) non jejunabant a pascha ad octavam diem ante kalendas Octobris: sed ab eo die ad pascha feriâ quartâ, sextâ, & sabbato ante vespertam citi reficere non licebat. Omni tempore, extra quadragesimam, a jejunio excipiebatur feriâ quinta ob memoriam ascensionis dominicæ. In ecclesiis secularibus vox *Alleluia* (*e*) tantum ad pentecosten, in monasteriis ad epiphaniam continuatâ dicitur. Eadem jejuniorum religio erat octo diebus ante natale (*f*) Domini, atque in quadragesima. Singulis sabbatis vigiliæ (*g*) a vespere ad secundam galli cantum protrahabantur, concessio somno tantum post matutinos, quos Laudes modò appellamus. Diebus etiam dominicis in quadragesima (*h*) non cenabatur: sed tantum cena in prandium mutata. Die sancto Parasceves, qui vel semel reficere voluissent, non permittiebatur eâ die suscipere communionem sanctæ eucharistiæ, quæ in majore patena vitæa tum aservabatur. Quippe olim in triduo ante pascha omnes communionem sanctâ participabant. Non ultra biduum (*i*) hospes in monasterio celsus manere poterat: post biduum cum aliis laborare debebat. Stamine (*k*) singulis monachis ad tunicam adjecta. Sacerdotes (*l*) in monasterio

sio

rio petres appellabantur ob sacerdotii honorem. Casas seu pradia monasterii (a) locari preceperum erat, ut omnem casu sollicitudinem, ac vicinorum lites conditor secularis in se susceperet. Novitio laico non mutabatur vestis, nec tonsura conferrebat ante annuam probationem, ut in regula sancti Benedicti. Morti proximus (b) abbas successorem designabat: designatus pro electo habebatur, moxque ordinabatur. Si verb abbas subito mortuus (c) esset non designato successore, iudicio pontificis dioecetani & clerici accendendus erat ex alio monasterio abbas sanctissimus, qui, post triginta dierum moram in illo monasterio, ubi abbas institutus erat, quem exteris religione superiorem observasset, hunc abbatem designaret, pramisso per sacrosancta evangelia sacramento, se a nullo promissis vel adulacionibus esse recedentem, sed una Dei causa adductum, ut cum exteris preloret. Electio statim Regula tradebatur in manus, & pallium moriteri vel mortui abbatis: tum ad oratorium deductus novus abbas, Regulam super altare ponebat, sanguine oratione osculabatur genus sacerdotis, qui pro eo preces cum congregatione fecerat; erectusque dein ad pacem, officialibus monasterii pacem, & claves cellerario dabat. Postea in decedentis sui cathedra collocabatur: ubi omnes ejus genus osculabantur. Denique novus abbas osculabatur genus plebis. Quod si abbas, qui mortuus credebatur, supervivisset, honorem pristinum recipiebat: novus verb nihil sibi de concepto honore usurpabat: sed tamen in divitio monasterii nomen ejus inscribebatur, sique secundus post abbatem in congregatione censebatur. Unde ex illa die quod iam specialiter casus designatur, sicut abbas fidebat, & in omnibus abbas agitaverit veteri abbati. Ultimam caput est de officio monasterii, quos Magister duos senes esse precepit ad mentem sancti Benedicti. Tempore unctionis & divinum officium, sicut regis sua portis, utrique cum congregatione adesse debebant. Idem curam habebant animalium, que in monasterio aliebantur: qui senes, pro honore atque, cum abbate resiebant. Denique omnia necessaria intra monasterium habebantur; ne, si pro his fratres foras egredi cogenterent, a secularibus pro angelis adorarentur, & benedictionem dare compellerentur, tamquam sancti, quales se non reputare deberent: aut per irrisum invidelium in publico vilioscerent sanctus habebat.

Antequam hanc Regulam dimittamus, juvat expendere, quid varis in locis Magister de sacra communione prescribat. In primis capite xxi. agit de modo, quo hebdomadarii coquinae communicare debeant. Pace accepta, cum abbas communionem accepisset, hebdomadarii illi e coquina ministerio evocabantur. Tum illi, lotis manibus, post brevem orationem, datâ soli abbatu pace, erecti communicant, inquit Magister, & confessor; & item orantes modicum, bene est: cetera deinde, abbas complet. Deinde ad suum ministerium revertebantur. Observandum primum est, quod missa sacrificio integro non intererant. Nonnulli simile prescriptum videntur in Regula Pauli & Stephani abbatem, a Benedicto Anianensi & Smaragdo, necnon ab Agobardo laudata, in ejus articulo xxi. legitur: In hora, qua sanctum Dominus corpus & sanguinem Domini communicari sumus, presentes esse solentur ad dandum, Libera me a malo. Neque id ex defectu reverentie in Licam eucharistiam fiebat, ut ex verbis sequentibus intelligitur: Omnia cavendum est, ne sanctum Domini corpus & sanguinem indigni ad judicium sumamus. Deinde Magister addit, ne hebdomadarii erecti communicant: quod perinde videretur esse ac stant: quo ritu Graeci etiam nunc communicant. At in Regula Donati Episcopi Vesonionensis pro Iustinianis sanctimonialibus statuitur, ut Magistro, ne communicati confitentur, sive confitentur; scilicet sanguinis Domini perceptione, ut intelligitur ex Ordine Romano, in quo hoc verbum eo sensu accipitur. Denique abbas illis communicatis, versa dicto complet, id est post antiphonam, que postcommunio dicitur, collectam ad complendum proferebat. Post hebdomadarios, communicabat prepositus, & post eum singularem decanum suum; dein alter prepositus idem cum sua; & postmodum alii, si major fuisset congregatio: hac ex capite xxi. Cetera que ictoris communionem, & que communionem in triduo ante pascha spectant, superius retulimus. Hæc de Regula Magistri, & de rebus sæculi septimi satis.

I N D E X

DUPLICIS APPENDICIS SEQUENTIS.

IN APPENDICE PRIMA.

- I. **A**POLOGIA Missionis sancti Mauri in Galliam.
 II. *Dissertatio de Gregorio Magno monacho instituto.*
 III. Lettre de Mr. de Barcon abbé de S. Cyran à Mr. de Gouffainville, touchant le monachisme de saint Gregoire le Grand.

IN APPENDICE SECUNDA.

- I. Pauli diaconi & monachi Cassinensis homilia de sanctis patre Benedicto &
 II. Libellus metricus de fundatione, & primis abbatibus sancti Eusebii.
 III. Observationes de genere sancti Benedicti.
 IV. Notitia de agris, qui sunt in pago Lagduwensi.
 V. Disquisitio de Regula & monasterio Tarnacensi.
 VI. Ex praefatione Liturgiae Gallicanae de miraculis beati Remigii.
 VII. Vita sancti Theoderici abbatis Remensis.
 VIII. Epistola Michani de obitu sanctorum Augustini & Ermetii.
 IX. Donationes sancti Germani, facta monasterio sancti Vincentii Parisiensis.
 X. Concordia Heitrici cum monasterio sancti Vincentii Commenacensi.
 XI. Verba Eugenii episcopi Tolitani de basilica sancti Emiliani.
 XII. Praeceptum Chlotharii II. pro monasterio sancti Dionysii.
 XIII. Diplomata duo Dagoberti pro sancto Dionysio.
 XIV. Praeceptum Chlodovici regis.
 XV. Donatio sancti monasterii Mosiacensi.
 XVI. Dagoberti diploma pro monasterio Rebacensi.
 XVII. Johannis Papa IV. privilegium pro sanctimonialibus sanctae Mariae in Gallia.
 XVIII. Ejusdem privilegium pro monasterio Luxevicensi.
 XIX. Privilegium Ansmundi episcopi Lagduwensi pro monasterio sancti Petri &
 XX. Confessio ejusdem Gracchensii.
 XXI. Hymnus de sancta Adilberga abbatisse sanctae Farae.
 XXII. Praeceptum Childerici regis pro monasterio Senonicensi.
 XXIII. Praecepta tria Chlotharii III. pro monasterio sancti Dionysii.
 XXIV. Vigili episcopi fundator sanctae Mariae Antisiodorensis.
 XXV. Privilegium Numeriani archiepiscopi Treveracensis pro sancto Desiderio.
 XXVI. De monasterio Hamensi.
 XXVII. Missa de sancta Balilde & de sancta Radegunda.
 XXVIII. Compositio inter archiepiscopum Remensem & episcopum Sussinensem, de monasterio Orbacensi.
 XXIX. Privilegium monasterii Graffellenensis.
 XXX. Praeceptum Theoderici regis pro Tunheim-walle.
 XXXI. Charta Rodolphi archiepiscopi Remensis pro parochia Gargiaci.
 XXXII. Testamentum Ansherti episcopi Aidunensis.
 XXXIII. Quomodo per annum jejunandum sit.
 XXXIV. Charta Gaumonis de parochia Lemausensi.
 XXXV. Testamentum ejusdem, cum illis.
 XXXVI. Diploma Comperii regis pro monasterio sancti Fridiani Lucensensi.
 XXXVII. Trece indultae antiquissimi Remensis privilegium.

APPENDIX PRIMA

TOMI PRIMI ANNALIUM BENEDICTINORUM.

In qua Apologia missionis sancti Mauri, & Dissertatio de Gregorii Magni monastico instituto continentur.

L.

APOLOGIA MISSIONIS SANCTI MAURI Monachorum Benedictinorum in Gallia Apostoli.

Ad lib. 3. a.
26.

Auctore domno THEODERICO RUMARTO.

Dissertatio
hujus co-
ceto.

QUAQUA Traditio est ab ipso
Ordinis nostri incomitabili ad
nos atque inviolabilis deducta,
beatorum Maurum ab ipso flo-
die parte Benedicto in Gallias
missum fuisse. Nec ara crati-
onem convenio donec tū, tam
venerum quam recentiorum,

et iustitiae nationis aut ordinis auctoritas in-
a-nisi consensu recepta, quam nemo amplexus
insuperantem tenuerit ante annos ab hac plus
vixit viginti, quo tempore monachis vixit
est casu in dubium revocare. Prima eius rei
certitudo fuit Breviarium Parisiense nova editio,
quoniam omnia accuratam omnino vellet illustris-
simam Patris nostri archiepiscopi Francisci Har-
les, congregatis vixit aliquo eruditione fa-
cili & potius illustribus, cum maxime inpen-
sabile, ut diligenter examinantur omnia, ac po-
tissimum lectiones ex sanctarum adit accipi-
piat, quae in potissimum officio legi solent,
ne res aliqua incerta aut dubia in hac Bre-
viarii editione administraretur; & si quid con-
modi ante irrepisset, prorsus expungeretur.
Hoc examen subire, & ex eo salve & pon-
tifice evadere sancti Mauri abbas lectiones,
quae cum in Galliam missionem a sancto Bene-
dicto factum exponerent. Eius enim in causa
adit quidem iustitiae fuit navi, qui monachis
vixit vixit, ut huius Traditionis auctorita-
tem, hoc seculum de illustris scriptorum
confessio roboraretur, elevare deberent. Ita res
nunc se habuit.

Verum cum pauci abbas ante nova Bre-
viarii Parisiensi facta editio, deinceps ad
hunc revocare sua essent lectiones, ut si
quid forte non satis accuratum in priori editio-
ne subesset, in hac emendaretur. Nunc san-
cti Mauri missio trutinam bene fuit, & si
non validius, certe acriter a monachis impu-
gnata, qui magno argumentorum molimine
cum petiti evincere in animam induxerant.
Nec controversia illustris archiepiscopi Lu-

divisio-Antoni de Nostre, qui paulo post ad
sacrum purpuratorum Patrum ordinem summo
omnium plausu evedus fuit, non levis momen-
ti vixit est; neque indigna, quae in frequenti
craditorum virorum consensu coram se petra-
daretur. Auditis utrimque rationibus credidit
prudenter nihil novandum.
est, sed sanctam Traditionem receptam ab eo
tempore, quo sancti Mauri corpus in dimit-
tum Parisiensem aliterum fuit.

Factum est de re controversia hoc pacto ex-
illustratum, nec nobis animus erat scripta hoc
de argumento nostra in lucem edere, ne litis
ferece videretur. At paulo post acceptum
novissimum, nihil nobis tale cogitantes, idem
contra hanc Traditionem mullare, scripta
candelum distribuit, commentarios etiam in
exteras regiones transmittit, modis denique
omnibus curavit vixit adit ad sua partes per-
trahere. Quis de superbia non defuisse
aliqui, qui affirmaret, nos ipsi, qui poliam
de privatam hanc Traditionem propagaveram-
us, mutasse sententiam; quod dicitur asserp-
tunt Calvinus: ministri in Baravian profugi,
episcopus annu, inior alia celebris, scripti in
Historia ecclesiastica super edita, se id certo
relata reseruisse iuste occasionem scriptum Ecce-
lar catholice mullandi, quod idem suam no-
varet quippe quae sancti aique, & quidem
celeberrimus, quod die colorat, nunc deinceps
personatus de Editione esse agnovisset, atque ut
didit sua idem faceret, in exemplum attulit
sacram Maurum, quoniam ab ecclesia Galliana
sacram deinceps & sanctarum alio expandum
fuisse affirmat; quae etiam ipsos attestat Bene-
dictinos, qui cum sui in Gallia instituti primi-
um propagatorem hactenus habuerant.

Verum quoniam hanc credibile videret-
ur, ut vixit cradit his commentis idem pre-
beret, monachis tamen, quibus alio iustitia
episcopi controversias accurat examinati non
habet, aut certe non libet, de sancti Mauri
missionis in Gallias dubitare oportet, (sua
ad ad suspensum esse rati, quod hanc bibo-
ria

ria a quibusdam impugnaretur. Ex his faul-
tibus eruditus vir, qui in Vita Sanctorum
a se nuper editis de beato Mauro agens, cum
initio declarasset, se nolle in hanc controver-
siam declinare, quæ inter homines doctos
circa sancti Mauri inefficentem ab apocri-
stis exorta est; in decessu tamen operis ita in par-
tem negantem declinavit, ut de ea via debita-
re videatur. Cum itaque hanc opinionem la-
tius sepepe animadvertentes, et occurrentiam
diximus, de recepta a hoc feculis Ordinis
traditione propaganda, ne fortis neglecta
novatio pro concessa haberetur. Id vero præ-
ditum a nobis dissertatione penulari, anno
proximi elapsi ex de re Gallis idemque editi
sub titulo Apologia missiis sancti Mauri,
monachorum Benedictinorum in Francia ap-
puli, quam eminensissimo Cardinali Nallio
Parisiensi archiepiscopo nuncupavimus.

Cum verò hanc controverfiam in Annalibus
Benedictinis fufus persequi non fineret instituti
ratio, Apologia ipfam latine redidit, huc
in appendix referri hiftorie Benedictine An-
dolia huius ingratum fore putavimus. Et tamen,
ut contradi-ctio, quodque etiam refellit, quan-
tum fit fuit, rebus minime necessariis, a nobis
prohibuit abdicavimus. Hinc que in decem
capitula, multaque sectiones, in Gallicana edi-
tione diducta erant, hic in duas folummodo
partes dividere vifum est. Aditus nominis ad
evitandum confufionem. In priori parte argu-
menta referuntur, quæ habentur pariter atque
confirmantur antiqua Ordinis nostri circa mis-
sionem sancti Mauri in Gallias traditio; in altera
verò obiecta diluuntur, quæ a nobis adverfa-
rent in hanc Traditionem concepta sunt ab eo
tempore, quo cum impuginare cœperunt.

PARS PRIMA.

Sancti Mauri in Gallias missio indubitata argumentis affirmatur.

S. Mauri et.
lebania.

Siquis in hiftoria ecclesiastica ita hospes
paret, ut nesciat, uti adeo pervicax ut ne-
berris Benedicti discipulus faciat; cum ad Gre-
gorii Magni, cuius auctoritatem verbis emolu-
tere superfluum est, dialogi apud eum fatis fit.
Hi enim inveniunt libro de capitulis 10. nonne ubi
adhibet se reliquos pluresque viros, audit
beati Patris famam, ad solitudinem Sublacen-
tem accurrebat, non modò ad vifendum novum illum
Eusebium, sed maxime ut ei *suos suos compari-
bus* de sacramento communicarent. Et illi duo facie
inter ceteros illudites, Eutychium scilicet, ac
Terullianum patricium, quorum prior⁸ Maurum,
alter Placidum bona *sua sua fides* beati Patris
obtulit. At Maurus, ut procederet sanctus
Benedictus, cui *suos*, cum *suos* pollebat moribus,
non multò post *Magister caput* *adjuvat* *exfiliis*.
Vide quanta fuerit discipuli huius virtus, ut
adhuc *juvenis* tanti patris iudicio dignus facit
habitus, in ceteris præparetur, velut tanti
magistri adiutor. Et quidem paulo post, cum
Quintian quidam converfius, vir simplex, fortium
instruendum, quo ad exfiliandum vepres urtha-
tur, in aquam hinc incaute fuisset, ad Maurum
accurret, percutientem pro illo damno acce-
perunt. Aliud profert sanctus Doctor beati
Mauri virtutis & meriti argumentum; quod
scilicet ipse solus cum beatissimo patre *ipso* da-
monem videre potuerit sub patris signi specie,

APPENDIX PRIMA

monachum quandam ab episcopo retribuentem.
At obliuiscit Mauri sanctificationem commendavit.
quam celebrare illud, & post Petrum institutum,
ut Gregorii verbum uti, miraculum, quo ad
patria sua vocem Placidum & periculo subme-
ssum liberatum, etiam obediens permi-
ssus aqua, quasi super solidam pavimentum cu-
currit. Piger referre, ne dicam reficere con-
tortam viri docti interpretationem in hanc lo-
rum, quem in reddit, ut miraculum, a sancto
Doctoris tempore celebratum, etiam dicit
& conovet, sic exponendo, quæ Mauri patris
imperio ad eripiendum ex aqua Placidum na-
tando accessit. Maxime res mira illa est,
quam Gregorius post Petrum apostolum institutum
dicit, ut Maurus *super aquas*, quasi *super terram*
inducens currerit? an verò perinde est natans,
ac pedibus sicca aqua calcare? Sed vide autem
hujus interpretationis emendationem. Scilicet
primò quidem Maurus natando ad Placidum
accurret, ne Deum tentare videretur; at Deus
calcabiles hujus pedibus aquas pedit fecit,
quod miraculum est a Gregorio laudatum. Hoc
vel ipsum interpretem iudicium appello, si mo-
dò ad Gregori verba paulisper attendere veli-
t. Tanta abest ut Maurus de natando cogita-
verit, ut, velis Gregorius, ne quidem de hujus
cogitaverit, nisi postquam in solidam terram
reversus, retro respiciens, se super aquas co-
currere obliuiscit. Tanta vir doctus, si ab eo
tam sigide tanti miraculi rationem exopt. Hæc
sunt quæ de Mauro beati Benedicti discipula
auctari Gregorius; quæ sunt cum in rerum na-
tura exhibitis ita probant, ut nemo sane men-
tis id infans possit.

2. Hanc missio certum est, Maurum unum,
quisquis ille facit, Gloucestri in Andover
pago monasterii Abbatem aliquando fuisse,
eiusque corpus seculo noto in monasterium
Fossatense, duobus circiter ab urbe Parisiorum
distant locis, allatum fuisse, ac merum.
Nunciamus, qui cum Gallias depopula-
bant. Certe Maurus, Ursardus, alique vene-
rum Martyrologiorum scriptores, sancti Mauri
in pago Andoverensi abbatis memoriam cele-
brant die xv. Januarii; cum verò translati-
onem seculo zero facta hiftorian in ipso Odo
abbas scriptis, qui eorum præcipui sunt audire
& moniter. Unde cum nemo hactenus id in-
dubium revocasse vifus fit, fatis est ad afferen-
dam Mauri discipuli sancti Benedicti in Gallias
missionem, ut cunctis, hanc ipsam aliam non
fuisse a Mauro abbate Gloucestrensi, cuius
corpus seculo non a pago Andoverensi in
monasterium Fossatense re ipsa translatum est;
quod fatis præstatum, & traditionem ex de
re hactenus in nostro Ordine receptam, ad hunc
Mauri ætatem, singula intermedia tempora per-
currendo, involvere deducimus, quod ut sine
aliquo confufione fiat, totum illud temporis
intervalum duas in partes distinguere juxta;
quarum prima tempus a nostra ætate usque ad
seculum nonam complectetur; altera vero to-
tum illud temporis spaciū, quod seculum
nonam præcessit, ad ipsum beati Mauri tem-
pus comprehendet. Utroque simul invicem
probatum vita eadem fuisse ab Odore abbate
edita, & cum admitteret auctoritas, at cum
illud fit later nos & adversarios nostros præ-
cipuum controverfiae caput, de quo infra
plura singulim dicitur sumus, hoc argumen-
tum fufius persequi in prædixi abili juxta.

Seculi IX.
audient et
qui postmo-
dum Saraze
missionem S.
Mauri agno-
verunt.

1. Gallienum sancti Mauri missionem facu-
lo anno cognovit et pro industria habuit
fuisse testis et omni exceptione macte Aderval-
dus monachus Floriacensis, qui, ipse non
nente, vixit sub Ludovico Pio imperatore, ut
quod ibidem saepe repente Carolo Calvo con-
scripsit. Hic vero non ex occasione solamen-
do, aut aliud agendo, de missione sancti Mauri
in Galliam agit, sed cum data opera fuisse ex-
posuit, et omnes omnino ejus circumstantias
quasque continens capitibus accurate descripsit,
quas, ut testatur, ex ipsa ejusdem sancti vita
a Paulo illius interiori fide scripta accepit.

2. Alter ejusdem rei testis est non minoris
auctoritatis Amalarius, patulum Adervaldus
navigavit, in in supplementum ad libros de divina
officiis, quod tunc fecundo veterum Ausle-
dorum Missionariorum ejusdem est, laudat lo-
cum ex vita sancti Mauri per Paulum composita
in, in quo dicitur vir sanctus, in monasterio
Fontis-rapi prope Autbadorum Gallie urbem
condidit, scilicet beati patris sui Benedicti
omnino cognovisse. Porro eo mirum esse debet
poderit Amalarius rationem, quod certum est
monachum cum nunquam fuisse. Scriptum au-
tem ante proditum ab Odore vitum sancti
Mauri: et quidem cum, eo ipso tunc, variis
Italiae plagis discendi causa peragraverit, hanc
viteam videre poterat, priusquam in Galliam
delata esset. Supplementum verò, quod hic lau-
damus, vitum doctorem iudicis, Amalarius
fuerit et fons, utque quod ipse fylum
de ingenuo omnino sapit, et sub quo nomen
a viti eruditus Thomae, Lancelotti, aliis-
que, nemine reclamante, prolatus est. Immo
si quis ob hoc solum illud Amalarius abeque-
re velit, quod in eo vita sancti Mauri inder-
at; nulli, qui certe puerum ejus antiquitatem
destruit, cum Ademarus, notus iudex, qui
saeculi undecimi initio vivebat, se illud descri-
psisse ex vetusto codice, proutque antea in-
ter ceterum, testatur fide.

3. His saeculi nostri testibus itaque possent char-
ter aliquo ejusdem aevi, nempe a Ludovico
Pio, aut ejus filio Carolo Calvo dari, in quibus
Maurum Glanablersis abbas sancti Benedicti
discipulus appellatur, et ab eo in Galliam missus
dicitur. Ex his celebre est Ludovici Pii pre-
ceptum, quod a clarissimo viro Stephano Ba-
luzio editum, Carolus Comitus Oratoris Galli-
cani praefixerit in Annalibus Francicis, aliquos
viri creditissimi in aliis operibus laudant et
illustrant. Verum cum ejusmodi instrumen-
torum primaria archetypa videre non liceret,
non insituri debemus aliquot necesse in exem-
pla quae supersunt irrepisse; vitum est, cum
nulla alia habemus idonea argumenta, ab illis
proferendis abstinere; quoniam non ex omnino
rejicere animus sit, nec multo minus reprohan-
dere viros doctos, qui hac vetusta monumenta
in illustrandi rebus Francicis adhibuerunt. Hae
de saeculi nostri auctoribus dicta sunt; qui verò
sequebantur temporibus florere, hanc minis
classe et aperte de missione sancti Mauri locuti
sunt.

4. Agmen ducit Odo sanctissimus Clugien-
sis abbas, qui natus in eo saeculo, et sequenti
saeculo funditus, in utroque indisciplinatus fuit re-
ram monasticarum indagator. Hic postquam in
sermone de sancto patre Benedicto generaliter
Galliam fuisse ob totum viri reliquias huc alibi,
Bacem addit, hanc traditionem pater debet

in sancto Patre fuisse perentum, cum beatus
Maurum in Galliam duxerit, suam scilicet spi-
ritum eo premittente volens, quod saepe ipse
corpus aliquando transferendum celitus pra-
ciceret. Nos ab eo, inquit sanctus abbas, cre-
dimus accepisse, quod claretus aucti Altilius,
beatus videlicet Maurum, huc in partes adhuc
veniens, pater Benedictus, duxerit, et deinceps
se transferret volens. Porro cum cum sancto,
cum vita delata esset, ut amicus monachus fuisse
collebam confiteretur. Vides Odorem de hac
beati Benedicti pervenire pro quodam motu
constitit beatus fuisse; fuit cum deo, ut
missionem sancti Mauri in Galliam proponit
veluti rem certam et penitus exploratam. Nos
ab eo itaque credimus, quod claretus, etc.

5. Idem sentiebat Adalbertus Pragensis in
Boemia archiepiscopus et martyris, qui cum loca cele-
berrima Galliarum causis devotionis insisteret,
Floriano, ubi sancti patris Benedicti reliquiae
servantur, laudato, Glanablersis addit, beato
etiam Mauro obsequio suo reddiderit. Ad Ph-
niam, inquit vixit tunc Italiam ejusdem aevi
monachorum regum consilium eruditus coram notat.
Nec amissi est corpus dignum pariter, ad de-
votum monachum regem cum Maurum, fuit
sanctitatis de monasterium videlicet Magistri fide
missionis. Certe beatus illius Pontificis, qui
non modo Rome, sed et in ipso sacro agmine
Calixtus aliquos annos moratus fuit, et cum
suos Gallias, Germaniam, variasque alias pro-
vincias peragraverat, tanta animi attentio ad
inspicendum locum, quem olim Maurus vixit et
morte salu conservaverat, hanc leviter est as-
picienda, cum sit validissimum omnium sermo-
poris veris Christianis, quem illustrare et pro-
vinciarum in credenda beati Mauri missione
confessione argumentum.

6. Licet nobis etiam regum testimonium
adhibere ad firmandum hanc missionis traditi-
onem, Geroldus Robertus Francorum rex Maurum
notum beati Benedicti discipulum dicitur ap-
pellat in diplomate, quod anno DCCCXCVIII.
in gratiam Fossanensis Monasterii datum est.
ut videre est in libro sexto de re Diplomat-
tica. Alia ejusdem regis, cujusque successorum
Regum bene multa idem tenorem habent, sed
quae singillatim recensere nihil praeat; cum ce-
terum perique passim edita sint.

7. Vivebat Robertus rex tempore Alcuini
Floriacensis monachi, qui in Rikoria Franco-
rum et in alia operibus suis exemplum missio-
nem fuisse persequitur, cujusque circumstantias
accurate describit. Eodem Alcuino testante,
sanctus abbas, qui tunc Floriacensi monasterio
praerat, memini in tradita de Cyriac palchali
metris sancti Benedicti, quae in pervigilio pa-
schae consuevit dicebatur; quod fuit missio
indica, vitam fuisse ab illo viro credito recu-
perum sancti Mauri vitum, cum multum alia
extremum sancti Benedicti dies indicibus habu-
erat quoniam in vita sancti Mauri a Paulo descripta.

8. Saeculum undecimum aperit sanctus Odo
Clugienensis abbas, qui Benedictum regere ut
hoc regno primum instituerit ad beatum.
Maurum evocat in vita sancti Mvili fide de-
cessoris, ubi sic loquitur: Per beatum Maurum,
qui, sancti scilicet Benedicti, discipulum mo-
doque Galie ejus instituerit et reliquias se-
peliit auctoritas. Idem vir sanctus monasterium
Clugien-
sensem invenit, a Thibaldo abbate toto-
que fuit Monis conventus personarum, et
tunc vixit ben per erat, susceptus fuit. Cum
verò inde discessisset, Clugien-
sis monasterium invenit ad eo effugiant.

APOLOGIA
S. MAURI.

ut sibi aliqui ex sancti Mauri, sui olim abbatum, reliqua procurarent, quod se praebantur pollicetur et ipsi abbas, et postea in Galliam reversus implevit. Imperator neque sancti Confessoris laus, illud a se et suis monachis usque ad sacrum Montem deferri curavit, quod ut caelesti donum, non modo a Calanensis monachis, verum etiam a tota vicinis regione obvium effusa fuisse fuisse refert Leo Ostensis chronicus Calanensis libro 2. capite 11. "Et quidem paulo post demonstretur quoniam Calanensis abbas, harum reliquiarum, quae cum magis pro de decessu a monachis super illius capiti imponere fuerant, contra liberatus est, ut narrat libro 2. Dialogorum Vidor III. papa, tunc Calanensis abbas."

9. Floretbat iam in Gallia Glaber-Rodolus nobilis historicus, qui libro tertio Historiae Franciae de repetitione monachis ordinis agens, fuit tradit de sancto Mauro, ac de discipulis per eum in Gallia monasteria constituta. Eius verba quibus haec Traditionem ad ipsa sancti Mauri tempora deducit, inferre poterimus.

10. Illi huc in re, ut iam vidimus, Galliam omnino confenserunt, quos rei actus locupletissimos habemus. Ex his Alfanus Salernitanus archiepiscopus deservit in huiusmodi a se editis Antiquis scriptis Commemorat a sancto Mauro capiti inter alia. At Leo Ostensis in chronico Calanensis totam missionem sancti Mauri narrat. Nos adaugendum poena ille antiqua, quem sub Pauli diaconi nomine Martinianus edidit. Petrus diaconus qui paulo post in sacro Monte florent, quatuordecim monasteria sui subolifficia et tamen sanctum Maurum in Galliam missum fuisse, loque mortuum ac sepultum; quod sancti Mauri praestitit, si vel ius superius fuisse, Maurum Calani, ubi adhuc ecclesia erat qui memorat, tenebatur, ut ex quo de sancti Benedicti reliquiis habet, invicti probant.

11. Quod illi in Italia, ut dixerunt in Belgio vicinisque provinciis abbas testatus est eodem undecimo saeculo deservit, ac ipso sequente. Nec quippe in Chronico veris annis variis Galliarum missionis sancti Mauri progressus consignavit; atque in catalogo inter alios scriptores ecclesiasticos Paulum eo solo nomine recensit, quod beati Mauri vitam conscripserit. Idem praefertur qui quoniam catalogus postmodum ediderunt.

12. Haec ipsam Traditionem sancti Theodori in initio scriptura in Germania confirmavit, scilicet in commentariis super Regulas sancti Benedicti. Idem praestitit Petrus diaconus, ut monasterium, in Italia. Plura habet Oedericus Vitalis, ex Anglia in Galliam transiit, ubi in monasterio Utiensis historiam ecclesiasticam, rerum diversitate de delecta simplicitate et accuratissimam, edidit, in qua de sancto Mauri in Galliam missione, veluti de re certa et ab omnibus omnino recepta loquitur. Narrat quippe sanctum Robertum Molesmensem abbatem suum abbas adhortatum aliquando fuisse ad perfectionem vitae modum amovendum, cui illos se respiciendos potius subdit. Iterum pater Rodolus, ut ante amicum voluerit pariter, beatus Maurum sui Monasterii praefecit, quoniam a pariter sui autem, in Galliam missi, de huius Regula, quoniam illi eis Dei morem praestitit scriptura de causis confertur, in hoc quo Glaucoletum dicitur, regulariter instituit, qui. Idem pater verbi Petrus abbas Chruacensis, eoque Venetibus, de sancto Mauri missione locutus est in litteris ad sanctum Bernardum datus, quod etiam repetit ad omnes Ot-

tilius sui abbas et monachi scribitur.

13. Aliterum Trium-fonium in Campana monachum, Vincentium Bellerophonem, sanctum Antoninum Florentium archiepiscopum, Johannem Trithemium abbatem, aliosque penemodum infinitos subsequenter saeculorum, huius Traditionis testes appellare superfluum esset, cum nemo scilicet illis auctoribus Maurum pro Benedicti discipulo semper habuisse. At vitum est paulo accessit recentiore priorem saeculorum praecipue sanctum auctorem, ut nemini, etiam his quibus quoniam quoniam enucleare non vult, non se manifestare, Traditionem nostram cum non solum aut altero auctoritatis quocumque testimonio substatum, sed omnino consensu omnium professorum auctoritatis auctoritatis, aut, conditionis, qui de hac re huiusmodi aliquid scripserunt, auctoritatem monachis esse, cum male singulis saecula etiam nobilissimi scriptores cum diversis verbis approbaverunt; nullas autem umquam auctoritatis, quantumvis obcuras, cum infirmitas fuerit, quod huc validissimum est verum indubitata indicium, maxime cum multi in variis sancti Christiani paribus auctoribus huiusmodi gentium geneticis, aut peculiorum auctoribus, congregationum, monasteriorum, aut vicinorum saeculorum conscripserunt, sed modo agendum de eo temporis intervalla, quod inter obitus sancti Mauri et eius vitae publicationem intercedit.

I.

1. Primumque ulla, argumenta ex veteribus Missis sancti Mauri auctoritatis erant potenter, denique an. Mauri auctoritatem observanda velim, quae maxime saeculum 12. nolite caute fuisse. Primum est, quod quoniam, transiit in obsequenda monumenta, libra evolenda, et auctoribus servanda diligenter adhibuerit adversarii nostri, ut quidquam Traditionis nostrae possit opponere, nihil tam prius invenire poterimus, quod eorum conspectus fuerit, nihil eorum nostri receptis immutabile contrarium; sed ut ne unicus quidem auctor, nullum omnino monumentum causam temporis, conditionis, aut regionis, eorum opinionis vel munitum suffragetur; quod certe quod eorum ipsorum multum volere de et de Germaniam traditionem, quae, ipsius adversarii fatentur, ab ante plurimum obviante, nemine recitante, ab omnibus omnino abbasque tertium recepta est. Alterum quod hanc Traditionem ab auctoribus Mauri ad nos usque constantem eandem pervenisse videtur probat, illud est, quod nullum apparet manente fuisse vestigium; nullas omnino auctoritatis, aut ante, aut post publicitatem eius vitam, aliquid contrarium scripserit, nemine umquam discrevit, aut sententiam, sanctum Maurum in Galliam non venire; nostrae accusaverit, quod in afferenda hanc missionem a pariter vestigia discederent aut rem novam narrarent.

2. Certe si aliquid huius, quoniam inducere voluit adversarii nostri, maximeque saeculum 12. agnari possit; illud est, quo vita sancti Mauri primam operam Odonis abbas in lucem edita fuit; ac eo tempore, sive quo de ipso cum publicitatem fuisse certum, sive quo reverentia nostri ante primam lucem expressit commendat, omnes omnino auctores aperti et discreti verbis scripserunt, Maurum et Calanensis nomine advenisse in Galliam, ut ex illorum testimonio supra aliter demonstravimus; immo, ut inferius videbimus, eorum potestatem hanc Missionem non solum ex vita ipsa, sed etiam ex abbasque

APOLOGIA
S. MAURI.

APOLOGIA
S. MAURI.

[illegible]

1. Verum cum etiam post varias Cadrinensis & Glanadiolensis omnino eorum clades nonnulla superperant antiqua monumenta, quae huc traditione firma & inconcussa demonstrari possint; ea propterea videtur etiam, ut magis ac magis apud omnes cordes, Maximo Glanadiolensem, etiam ante vixit sua publicationem ab Odono fidem, pro vero & sincere sancti Benedicti discipulo habendum fuisse.

VIII.

Primum argumentum deducimus ex antiqui
numismata, quorum alia probant Maurem
fuisse Benedicti discipulum pro tanto habitum
fuisse ante vulgatum ab Odone eam vitam; alii
vero evincunt, eum ipsum in Italia non fuisse
mortuum, immo illum in Gallia versisse, ubi
exstantem monasterium Glanvillense in pago
Andoverensi. Hoc facillime expendimus:

[illegible]

de hoc mense nono faculo emense electus fuit
 20. Vespertinus iter alio Litanis, quod item
 Matribus et ex eodem Vaticano descriptis, in
 quibus consequenter habetur: Remedius, qui
 vult per Matribus iter alio Litanis, non facul-
 lum nonam edita fuisse inde colligere, quod
 quoniam aliquis nonam casus in e demit,
 contra morem, qui adhibetur ex sequenti
 quod Matribus iter alio Litanis faculter delectat-
 ur. In his quippe Litanis lex legitur: *Sancti
 Gregori, Celestini, Anthoni, Radici*
nonam faculter rursus et compertum Ciceri
 Ma. Et quidem in hisse priores Litanis, qui
 secundo more veterum Antiochenorum editi sunt,
 pauci omnino occurrunt quibus
Sancti de expressis, et quod peroratis in Litanis
 Ciceri Calvi, qui in Rubricis Calberina ha-
 bebantur. Non adducit alio non Litanis et co-
 que Vulturum, nase alioque Ciceri, quod
 quod alioque Bonneti Capitulum nase Miffi ante
 que, Typicam finit, subvantis invenit, esse
 que edunt ad ceteris libri de rebus Litanis
 In his verbis omnino habetur
 quod in finibus Litanis, quoniam in supra la-
 deanti est labere observandum.

[illegible]

a. Et quidem si uis adeo celestis (ut cer-
Manum huius probauimus, & nemo infir-
pote) in Italia propemum obfistat diem, in
nomin ignotis fuisse locus, qui tam clare in-
notat uiri moeste concorsu, ac tenuilo-
fatus fuisse; quin &, cum ipse attingente Gr-
gore mactat, a Gaudio Partis adhuc *penitus* re-
clodas, ut *ad* adiutor exhiberet, certe in Gapi-
fis, ut filium in Sublucanis monstrari regne-
bat decessit beato Partis succedere: ac cum no-

APOLOGIA

S. MAURILLO

erit ubi in
ian defunctus

mi-
ne-
du-
Gre-
schil
schu-
imi-
neu-
ad

AROLOGIA
S. MAURI.

etiam regionem habuisse cererem eē ex eorum. monasterium abbatum catalogi. Quid igitur de illo Mauro, si in Gallias non advenit, fuerit futurum dicant adveniens nostri. Certe illum de eius nummo ubique in Italia fuisse, ignota reliquit, ignota loca quoniam inhabitavit, ignota omnino eius adiones, & tamen ceteris usque eius memoria.

Nec aliquis dicat hanc omnia olim Italia nota fuisse, sed eam ad Mauri Franci finem, notatā sententiā, ob vitæ publicationem in Galliarum errorum convulsis. Quis enim, amabo, sine membris sibi perferre possit, illud, ac possit illam Celsitatem, ob demeritis venisse, et, abjecta veri ac miraculo de Gregarii Magni testimonio celeberrimi suavi memoriam, supprellis eorum religionis, abrogata veneratione, cum cultum ad hominem exterrum, sibi antea ignotum, & nullius fore nominis, si alius esset Maurus nobis Gallia ab Italia, transfundit. Fatendum inquit est nullam epistolam acerbis rerum mutationem; proindeque Francos simul & Italos in ea semper sententia fuisse, etiam ante publicationem beati Mauri vitæ, quam ipsam qui in Gallia celebris erat, fuisse beati Benedicti discipulum, quem in Litania utrique invocant; ipsummet scilicet, qui a beato Patre in Gallias fuerat destinatus. Hinc cum primis publicata fuit ab O. omnis eia vitæ, quæ mediis ferens fuisse & explicitis exposcit, nemo relictus est, nullus ex de re excitatus est nec apud Gallios nec apud Italos motus: quod scilicet utrique hanc missionem, hanc traditionem consentaneam, omnino esse advenit: quare quidem translationis antiquas etiam monumenta prebent, quæ hic producere jure.

Missa in
Gallias credi-
tur ab ipso
Celsitatem.

3. Primum etiam ex veteri breviori Celsitatem, quod sub abbate Odevisio primo expressum est, in eo quippe hymno antiquo de sancto Monte habetur, in quo Missa ejus Gallicana dicitur expressim. Et aliquot vitæ.

*Clandis te quævis voce peragere,
Exce. nunc tuas fere pectus gressum
Portant fides hunc habet;
Quid magis potius per volvere,
Te dux cunctis ac pater domus
GALLIS ARCHIASTRUM dux animarum;
Mox jam collapsam opula frivola
dissolvitque tuum frons fulserunt,
Mox jam tibi dat aurea labia,
Ad laici patrum huc tua sperat,
Quæ solo radiis cuncta volvere
Terpula placidis latet corpore.*

Nemo non videt hanc versum Odevisio antiquior esse, quod sicut & scribendi ratio sita probat. Et quodam Odevisio, cum gesta sunt in Clerico Celsitatem exposuit, aliquam aliāquid novi de officio divino statuisse dicitur. Denique ulla his in versibus mentio occurrit tot tantumque miraculorum, que in vita, sancti Mauri habetur: quod sunt manifeste indicia, illud ante vitæ publicationem editum fuisse: unde memorat illius hymni auctor ac solomonio, que Celsi congerant, & que ibi erant cogitata, ex veteri traditione, discimus scilicet beati Mauri & sacro Monte, & claudi caritatem ibi fuisse. Cetera veri, que in itinere sui in Gallia gesta fuerant sunt, que si ei ex vita, innotuissent, certe non fuisset omisit.

Porro ceteris semper suis in sacro Monte disceptantur miracula, quod in his vitæ commemorant: adeo ut etiam loca, in quæ congerant, etiam semper in potere habere fuerit

apud hanc loci monachos. Id igitur ex veteri Celsitatem monasterii descriptione, Petrus natus temporibus, ut videtur, facti, in qua inter alia hanc legimus. *De terra parva fons. Sec. ubi sanctus Maurus claudum extendit. In poia, qui est in domum ante portam de terra, sanctus Benedictus fuisse religiosus, & ubi coram Patre in refectoria, qui est parva, dicitur de parte de rube que videt ad sanctum Johannem, dicitur. Hanc descriptionem verissimam esse prater codicis antiquitatem probant sibi barbaries, verba exotica, & æsticia quæ ibi memorantur. Conferant, si vacat, hanc paucis quæ hic proferimus cum veteribus instrumentis, & facit quævis deprehendere poterit, ea cum septimi aut octaviæ sæculi monumentis appropinquare concordare; minime verò cum illa, quæ sæculo nunc non sequimur exarata sunt: unde patet aliquam bene Mauri advenit in monte Celsito ex veteri traditione notam fuisse ante vitæ ejus publicationem. Et quidem cum claudi illius finit miraculum in vita sancti Mauri cum suis circumstantiis edocetur, inde colligimus vitam illam non fuisse fictam orem, ut decem, ut contendunt discipuli ejus aliqui perferant auctore confidit. Unde eam hoc miraculum ille didicist, quod neque apud Gregorium existit, nec in alio quovis auctore: & tamen miraculum certum parum est, & quidem ab illo Mauro qui discipulus beati Benedicti fuerat: proindeque debuit illud Odo ex vita dicere, longe ante edita, quam a de casu inventum, & postea, ut ipse existimabat, correctum publici jure fecit.*

4. Verum nihil magis probat sancti Mauri missionem Italia fuisse de Gallia non fuisse ignorat, quoniam continetur Glanvillensis monasterii Celsitatem, etiam longe ante publicationem vitæ, & factio. Si enim a primis temporibus Glanvillensis Celsita subjectionem fuit, evidens indicium est eam fuisse coloniam, ejus auctor sacri Mauri ab ipsa sancto Patre in Gallias missus. Nec enim alia excogitari potest ratione, vel vocant, bene ratio. Non enim Celsitatem simile, quid in alia Galliarum, innot & vitæ. Enimvero monasteria habuisse legunt. Abbas qui deum sacri Montis, ob sanctissimi patriarchæ reverentiam, primum semper & ubique locum, obtinebant; ut jurisdictionem in alios nec omquam, nec aliquam ex habuisse legimus. Unde si probis argumentis hanc Glanvillensis Celsito subjectionem asserere poterimus, manifestum, profecto erit Missionem sancti Mauri, & coloniam eam eo & sacro monte Glanvillensem dedisse indicium. Id itaque probandum.

Nemo nescit Glanvillensis monasterio Postatensæ sæculo non subiectum fuisse ad sancti antoniam finem, quo tempore primum illud auctoritate Urbani secunda exaravit. Id referunt Petrus diaconus in Chronico Celsitatem, subjectionem Glanvillensis a Postatensibus liberatum, sed missum tantum de claudi Celsitatem remota prelo constitutum fuisse; sed cum verba ista adeo perigina non sint, ut speciem & antiquitatem Glanvillensis Celsito subjectionem debent adferant; nec tanta videatur esse Petri auctoritas, etiam illud aperit asseruisse, ut ei eadem omnem adhibere velint adversari nostri; aliam rationem auctoritatis scilicet potest esse occurrere, cui, refragari nemo possit. It est Urbani deusdæ papa, cum patribus quadraginta quatuor in Concilio Turonensi congregatis, qui exanimatim accurati omnibus, ut ipse Pontifex attestat, presentiarum Glanvillensem Celsito subjectionem esse, ob id, nobis antiquam Postatensibus subjectionem, ad Celsitatem certum de in-

AROLOGIA
S. MAURI.

Glanvillensis
Celsitatem
monium co-
lonia.

substanti permittitur. Id dicimus ex ipso Urbani bulla ad Oseianum cardinalem & abuten Casinensem, data Terracina anno MXXCVII. in qua rescripti possunt, se in Gallia agnere ad monasterium Glanofilensium diversitatis, ubi cum a loci monachis, patrie processibus, ipsique Andegavorum comite Falcone, & Godefrido episcopo diocesano conventus fuisset, ut monasterium a Fossitenium iugo solutum perficere liceret sub Carolo patre suo redimeretur, noluisse quidem ea de re inconsulti partibus promovere; sed rem ad concilium Turense, quod quadraginta sequenti celebrandum erat, remississe, inde illa Fossitenibus monachis, ut ibi cum suis instrumentis adessent, causam suam coram omni concilio propagaturi.

Consentientes itaque, ut prosequitur pontifex, cum eo ipso quadraginta quatuor partibus causa hac sancto & mature examinata fuit; pro hac fuit in medium ventra instrumenta, scripturae hae & inde rationes; tandemque omnibus accutis discussis, causa cedere Fossitenibus, plenius cautis in omnino partibus, ut in hoc illo venerabili concilio ab eis prestat habuerunt, sed per omnia reuerenti & obsequio MATRIS SUAE ECCLESIAE CASINENSIS.

Nec reponere licet aurum non esse, si papa Urbani, aliquo huius synodi patre Glanofilensium monasterium exultauerat Casinensi olim fuisse subiectum, cum vulgari iam datum vitiis sancti Mauri, permissum tunc tempora apud omnes esset, beatum hunc virum a sancto Benedicto in Gallias missum fuisse. Hac, inquam, obstatere non licet, cum Pontifex ut censuit patres de hinc subiectionem ex ipsa vita, aut ex vulgatae tunc temporis traditione confirmasse non dicant, sed ex veteribus instrumentis, quibus consubstans non longe ante vice publicationem, nempe tempore Hadriani papae, Caroli Magni, & Theodemari Casinensis abbatis, confirmatum iam fuisse cauebo Casinensi; unde Urbanus Glanofilensium Casinensem iurisdictioni reuocato, ut si hoc in re Hadriani & Michaeli pontificum Romanorum vestigia fuisse fecerunt. Charta vero antiqua Mauri in hac synodo examinata fuisse potest ex eisdem Urbani censu testimonio. In enim commemorat Hadrianum diplomate, quod Fossitenibus synodo exprobat in consensu audientia, certis indicibus taliam deprehensum fuisse. Et re vera hoc ipsum instrumentum, cuius copiam habuimus, vana eruditio, qui illud infensere, haud dubie suppeditum vult esse; unde licet paulo post hanc synodum Ivo Carnotensis ad Pascalem scriptum in eadem Fossitenium, nihil tamen proferre potuit, quod hac causa non foret, nisi aliquo ratione hominis, sed veritate ipsa & equitate dicantur desinit fuisse; hoc verò iudicium in synodo probatum subsequentes Pontifices variis temporibus, data occasione, confirmant.

IV.

1. Aliud validissimum ad asserendum sancti Mauri in Gallias missionem argumentum est, propositio Regulae Benedictinae in Gallia, qua ab ipsa sancti Mauri aetate incipit. At ne licet potius ferre videamus, nihil hic aduersus res dicemus, qui Regulam Benedictinam solummodo sub Carolo Magni, & non eius Ludovici filii, princeps in Gallia communi nra, aperte Benedicto Amateus abbas, receptam fuisse parauerunt; his enim discipulis Benedictum reli-

gionem cum prima eam in Gallia recepta esse concessisse, unco Ardones ipsius Benedicti discipuli & vite scriptoris testimonio certum est, ubi cum laudat ob relictum in Galliam monasterium disciplinam his verbis, *hoc est Benedicti, per quem Dominus Christus in auiis regis Francorum regem sancti Benedicti RESTAURAVIT*. Nec plura cogere vacat contra eos qui contendunt, sancti Columbani regulam Benedictinam tunc temporis meliù fuisse celebratam. Quid enim id ad rem nostram, nisi probent illam Columbani regulam tunc temporis in Gallia receptam fuisse; immo eam viguisse in Glanofilensium monasterio, ubi Maurus degebat? Ad nostrum admeti potest; & cum sola tunc Columbani regula in Gallia inuideret, ut quid ipsi & eam discipulis tam frequenter, ut ipse Iohannes Columbani discipulus testatur, a Rege, & ab ipsa episcopis exprobratum fuerit, quod insensum apud monachos Gallicos vix genus sequeretur; multaque in curia monasterii fecerit, quae in aliis passim Gallie monasteriis non observabatur? Glanofilensium vero monachos Columbani regulam sectatos non fuisse, ex eodem Iohanne patet, qui monasterium illius, Columbani passim recitantes, tuncquam Glanofilensium mentionem facit, immo nec alius athenas in provincia Andegavorum monasterii: ex quo patet sancti Columbani regulam hac in provincia tunc ignotam fuisse; quoniam monasterii apud Andegavos tunc exstiterit certo monasterio constet. Denique nunquam athena venit in mentem, ut asserere videretur, eam, aut certe plerumque Galliarum monasteria, advenisse Mauro, Benedictinum Regulam statim emendisse. Nec quare ad missionem eam comprobendam minime fuit necessarium, huius esse & probaverimus Maurum in suo monasterio sub sancti Benedicti Regula vixisse, sique eam induisse, sed ut eam tempore eodem Regula in Gallia non esse expertis, qui postea sanctum fuit sentia ipsa per alia monasteria sequentibus iam propagata fuerit, donec tandem sola prevaleret in toto Galliarum imperio: hac probare opere praevium est.

2. Certe Regulam Benedictinam observatum fuisse in Glanofilensium monasterio, ante eius vacationem saculo octavo factam, testis est rudex, fatentibus adveniens, huius dignus Odio in huius Traditionem sancti Mauri; ibi enim, legimus Gandulfum, a Pipino huius cauebo praefectum ita monacho odio habuisse, ut eos sua vacationibus coegisset dimitti *ordis infensuram sanctae Regulae* verò, ad canonizationem meritis habitum transire. *Sancta Regula* vocabulo Benedictinum intelligi nemo debuit potissimum in ore Benedictini hominis, qualem fuisse Odonem certum est. Idem ipsum princeps paulo post dilectis verbis exponit ea de Regula sancti Benedicti intelligenda de esse, *perce, inquit, parvi Benedicti inflationem*. In ista charta nominalis eadem monasterii donationem facit ad monachum sustentationem. 3. Regulam suam Benedictinam sancti Mauri aetate iam in Gallia notam, immo celebratam fuisse probatur ex sancto Donato, qui saeculi septimi initio Valesionem episcopum creatum, de

APOLOGIA Regulum fundationis sancti Iulianensis scripta
S. MAURI. Notum fuit ex Benedictinis excerptum. Ex illa
emerge in sum capite quadraginta-quatuor in-
venit.

Anno vinctum saeculi sexagesimo-primo in-
venimus Augustodunensi sub sancto Leodegario,
fundatum esse, in Regula Benedictini simili cum
sacra comitibus in monasteriis custodiretur, de
altissimis vero, vel monachis, sic cunctis habet,
ita obsequere cunctis, ut quidam canonici in
sub regula sancti Benedicti obire, repleat de
exultatione debent. Et quidem iam in supra ce-
teris prevenerat sancti Benedicti regula, ut
qua inter in pluribus monasteriorum fundatio-
nibus et alia instrumentis, simul cum aliorum
patrum, de praecipue sancti Columbani, regula
compendia fuerit, denique sola fuit audire;
itaque in concilio Epinoriensi, praefate sancti Be-
nediti fides apostolica legatio sanctum abso-
lutum fuerit saeculo octavo procedente, ut mona-
chi de sancto Dei monasterio sancta regulum san-
cti Benedicti comitis vel venerabilis sui rectoris,
gubernaret, ut vixit fuisse.

Denique imperante in Gallis Carolo Magno
ita iam obsolescit erat in monasteriis aliorum re-
gularum memoria, ut via eorum nomina non
essent, quare idem Imperator in Capitulum
sancti Duxis-imperatorem perrexit, et in Gallis
monachi fuisse, principum tradidit Regula san-
cti Benedicti huius in partem perveniret: cum verò
fuerit sancti Princeps sanctum Martinum, qui
beato Benedicto antequam erat, monachum fuis-
set, et monachos sub sua cura habuisse, invenit
et quarecitur, qua regula monachi illi ob-
sequerentur, qui multo ante sanctum Benedictum in
Gallia fuerant. Et quidem iam tunc perfunctum
erat quod omnes, sancti Benedicti regulam in
Gallia a sancti Mauri erant viguisse, ut Wille-
lmus Becketus, qui vitam sancti Iuliani Nobili-
tatis abbas regimine Ludovico pro confcriptis,
hanc sanctum virum Chlotario primo ipsam de
erat vite instituta interroganti respondit.
inducit, et abbas esse, et vitam agere san-
cta sancti Petri Benedicti Regulae.

Idem apud Cluniacenses in ipso sui Odi-
nis exordio pro certo et indubitato habuimus,
fuisse probant sanctum abbas Odilonem, et
Petri Venerabilis testimonium, quae supra pro-
ferunt, in quibus Maurum institui Benedictini in
Gallia primum parentem et propagatorem ag-
noscent, a quo discipulus monachus praecipue
instituit, quae huius in cunctis inducitur,
et nequaquam gloriabatur, Causam Gildardi-
dolum, Odilonem aequalis, cui suam historiam non-
cupavit.

At ubi auctor tam edit notum significavit
quippe qui post exortum, ut ceteri auctores
facere solent ex Pauli libro sancti Mauri; mi-
norem, se praeferre alii monachis de sancto Mau-
ri dicitur ut ex veritate relatione, modum
semper, quo ipsa Mauri instituta ad Cluniacenses et
Cluniacensis de manu ad monachum post valium vici-
tudinem perveniret, Iuxta praefate eius verba
quae notantur ex vita defunctae adnotat. Ex-
latum, inquit, veritas relata, quoniam post be-
ati Mauri vitam succedente tempore bellum infe-
rentibus regibus monachi et monasteria, regu-
men Cluniacensis, quod ipse regnaverat, fuit
in quo ipse habetur, in defunctae veritate,
monachi: ipse ad monasterium sancti Iuliani conse-
crauit, etiamque sanctum Iulianem quoniam vo-
luntate suppliciter, etiam per aliquod spatium tem-
poris ea quae defunctae optatum videtur. Huiusmodi
alii praefatae defunctae tenore, apud monachum
sancti Martini Augustodunensis scriptum di-

gnoscitur aliquoties viguisse: deinde vero quod
in translatione in Episcopum Regem de-
cantum Benedicti tempore monasterio: ad alium
quoniam praefata videtur capitulum, iam post de-
fesse, auctori deo, elegit ipse sapientia scire, ut
re collecta et fructificatione prout multum,
in monasterio fuisse regimene Cluniacensis. Hae
verba nullo commentario egent; sponte quae ma-
nifeste probant, Cluniacenses monachos ab ipso
Ordinis sui exordio perfunctum habuisse de be-
ati Mauri monachos in Gallia, cui instituta
sua accepta referantur, non ex huius sancti vi-
ta, sed ex illa de quidem auctor de veritate
relatione relata; quoniam ex vite publicatio-
ne plerisque monachis huius circumstantia diti-
casse se fiterentur, quae tempore diuturni-
tas ex hominum memoria obliuisceretur.

Clunio huius in re confiteor anonymus auctor
saeculi undecimi in vita sancti Ragonis monachi,
Augustodunensis, ubi pariter exposuit modum,
quod Cluniacensium instituta a sancto Mauro ad
nos usque traditione continuata derivantur; tum
addit sim a se notatam confutationem esse
re relatione veritate de non auctori auctoritate
fuisse: et quidem monachum sancti Mauri de-
scribit ille auctor, nulli vite eius fide memo-
re; immo monachum habet, quae in vite sua
fuisse, ut cum obierat beatus huius virum
in Gallia accedentem a Childberto regi benigne
acceptum fuisse, quod certe non insinuat ex vite
Pauli vulgata, in qua nulla signum Childber-
ti mentio occurrat; et alii reges frequentiter de
accuratius deservierunt, ut quae fuisse potest
hanc auctorem in eodem incidit, in quo
Childberti nomen pro Theoberto irrumpit.
Rud tamen speranda est huius anonymi de
Childberto regi obierat. Nam etiam Child-
bertum nunc tempore regnabat in Francia,
cuiusque iam non fuisse ac religiosum princi-
pem comiti, illum beato Mauro fuisse crede-
re par est; sed inde fide convincitur et, qui
eundem sancti viri monachum ad Theobertum
secundum tempore vocaret, quod fuit ab eorum
viri similitudine abhorret, conati fuerant.

V.

a. Iulianensis Galliarum sancti Mauri veritas
hanc levi argumentum asserit: ex antiquo code-
ce Regulae Benedictinae, quibus ipso sancto Pauli
Benedicti scripta, et a sancto Mauro in Gal-
lia aliam, iam ante annos septingentos crede-
batur. Ad eorum quippe codicum legibus hac
subscriptio ipsi eam beati Petri, ut quidem
iam tunc consuebat, scripta; Cetera prout
Benedicti, eam quidem prout appellacionem
vix beati Benedicti nota sancti, etiam episcopi
fundatione fuisse ex antiqui codicem sub-
scriptis par. Hae regule auctor exem-
plar saeculo undecimo servabatur in Mauri-mo-
nasterio Turonensi inter sacra cinela; ex quo
hac ipsa beati Petri verba in sum codicem,
Fuldenis abbas eam transcripsi curavi cum ad-
ditamentis, quod relict Rosoverus in libro an-
tiquitatem Fuldenis. Hae verba sancti Petri
reperit fuit in sua Regula, quoniam ipse Maurus
sua propria scripta: de sancto Mauro, cum com-
ad Gallia pervenit, tradidit quae domus re-
verendi abbas auctore, eam apud Mauri-mo-
nasterium Turonensi in eodem regula, quae in pro-
liquis servatur, etiamque, regum ipsi apud Clu-
niacem transmissi, et in hoc regula nostra pro
monachi ipsi sancti Petri auctore ipsi fuisse
transmissi, simul inscriptum occurrat in uno co-
dice Caisani, ex quo Petrus Venerabilis libet
iam

APOLOGIA
S. MAURI.

Regulae co-
dex a S. Ma-
uro in Gal-
lia allatus.

APOLOGIA
S. MAURI.

him de ordine monachice conversationis alim ex-
ferri curavi. At longè antiquior Petrus Ve-
nerabilis Cluniacensis præfuit, monachi Mo-
nasterii sancto Roberto sedem fuerant, ut fu-
pra ex Oderico Vitali videntur, rem fuisse
apud omnes notam, quod deus Maurus in
Gallia a sancto Benedicto missus locum Regu-
lam, propriis beati Patris manibus consecratus
studuit.

At, inquit, fecisse aliqui, qui fieri po-
tuit, ut pretiosum adeo munus in maiori-mo-
nasterio fervaret? quod rectè nunquam passi
fuerit a suo monasterio subtrahi Cluniacensis,
si ex de tanti thesauri veritate aliquid consti-
deret. Facilis responsio, si primum ad Glun-
nasolens monasterii fortunam attendatur; quippe
eum, ut ex ipsius Odonis historia Translatio-
nem est, Glunnaesium variis cladibus strit-
tum Lamberto Majori-monasterii monacho con-
traditum fuerit ad reparandum, relique comes
hucus loci in sua potestate diu habuerit; non
ei difficile fuit, eo tempore, quo huius operi in-
digeret, aut certe cum post longinquam dis-
tans hanc loci facili restauratione, in fauor-
nasterium re infestis reversus est, ex omnia se-
cum auferre que voluerit, atque inter alia co-
dicem illum, qui deinceps inter sacra reliquia,
ut deceret, in Majori-monasterii thesauro as-
servatus fuerit.

VL

Inscriptio
ecclæ Cae-
sariensis.

1. Eundem Missionis S. Mauri traditionem,
ante publicatam ab Odone Vitam notam fuisse
patet ex veteri inscriptione basilicæ monasterii
Caesariensis, quæ a Faustino ejusdem loci abbate
conscripta circiter annis post beati Mauri ob-
itum posita est in hunc modum.

FAUSTINUS LAPSI A MAURI
MORTE DECIMO OCTO LUSTRIS
HAS A SANCTO BENEICTO DE-
DICAT ARAS.

Certe ab anni DLXXXIV. initio, quo fan-
ctus Maurus obisse creditur, ad constructionem
ecclæ Caesariensis, anno fuisse DLXXXIII.
per Faustinum abbatem factam, uti discimus
ex veteri chronico Caesariensi, totidem autem
hujus fluxisse, quæ sunt accuratè computan-
di ratio manifestum est sinceritatem hujus mo-
numenti indicium; cum certum sit sequorū a-
vi auctores de sanctorum illorum ætate non
ita accuratè scripsisse. Idem etiam evincunt ce-
teræ circumstantiæ, quæ ibi referuntur. Puto
enim hæc inscriptio, ut scribit Borellus, e loco
suo mota fuerit sub Johanne XXII. quando sci-
licet hæc basilica in cathedralium eredis novam
formam accepit, superest tamen eius exemplum,
cum & integra referatur in veteri chronico Ca-
esariensi, quod modò laudabamus.

Nec oportere inquit Maurum in hæc inscrip-
tione sancti Benedicti discipulum non appella-
re, cum nemo non intelligat id, cuiusque in Gal-
lia missionem necessarii ibi substantiæ. Ad quod
enim Mauri obitus in hæc inscriptione referre-
tur tanquam celebri epocha cum ecclæ sancto
Benedicto in Gallia factæ, uti Maurum esse ad
sanctum Benedictum gressum qui verè ratio-
ne ad illum attineret, nisi re ipsa fuisset ejus
discipulus, & in Gallia præcipuus ejus Regule
instructor?

Alia ex tu-
mulo S. Mau-
ri.

1. Eundem Gallicanæ missionis confirmat
altera inscriptio, quæ scilicet, teste Odone li-
pso in eisdem sancti tumulo reperta est anno

Tome.

DCCCLXIV. proindeque ante eius vitæ publi-
cationem; sic verò habetur: *His expressit cir-
cas Mauri monachi de Lerida, qui tempore Theo-
dore regis in Galliam venit, de XVII. Kalend.
Februarii migravit a seculo.* Hæc Mamo san-
cti Benedicti discipulo, cuius habemus vitam,
apprimè conveniunt; alteri, qui ex Italia fuit
adventus, vix applicari possunt. At inquit,
Maurus hic non dicitur S. Benedicti discipulus,
Favor, sed circumstantiæ, quæ in hoc brevi e-
pitaphio habentur, cum sancti Mauri vitæ com-
paratæ, id ipsum omnino probant. Nec jura-
rit dicere incertum omnino esse tempus quo
primum illud epitaphium tumulo sancti Mauri
appositum fuerit. Non enim de hac re dicitur
inquirere opere pretium est; cum nihil solius
inserti, modo habentur adversarii nostri il-
lad in ipsa Translatioe invenimus esse, proinde-
que ante publicatam sancti Mauri vitam; quod
sane nemo infirmari potest. Et quidem, si a sal-
utario quopiam post vitæ publicationem con-
stitutum fuisset ad firmendam Missionis sancti Mauri
opinionem, certe aptius de eis Missionis
aut de sancto Benedicto eius auctor aliquid fa-
cile inrasset, cumque sancti Benedicti discipu-
lum dixisset.

2. His denique omnibus adungi potest Transla-
tio fundam. Antonia & Constaniani, qui sociorum S.
Mauri in Gallia a sancto patre Benedicto missi
comites fuisse meminerunt, quoniam enim duo-
decimo solum sæculo a Calixto II. post hæc
facta fuerit, hæc tamen parum pendet
ad confirmandam sancti Mauri missionem, cum
certum sit, illos sanctos nunquam sub alio no-
mine aut titulo cognitos de rebus fuisse. Nec
dici potest, eos a Glunnaesium confectos
fuisse, ut majorem traditioni suæ de missione
sancti Mauri fidem conciliarent; non præter-
quam quod tam atrocem accusationem nemini
absque evidenti probatione indigere licet, id
gratis omnino fuisset confectum, cum certum sit
semper in eo tempore missionem sancti Mauri in
dubium revocasse.

3. Cæterum est ultro faciat hæc omnia,
argumenta, quæ proposuimus, non eadem ef-
fectu videntur ad afferendam Missionis sancti Mauri
traditionis veritatem neminem tamen inditiat
posse credimus, quod, est ex illis remota.
Ipsam speciem non magni foret ponderis esse
quibusdam videntur, omnia tamen simul in
eam collecta demonstrationem quamdam histo-
ricam efficiunt, quæ in facili ejusmodi pec-
catis haberi potest.

VII.

Unum adhuc superest maxime hæc in contro-
versia momentum examinandum, vitæ scilicet fan-
cti Mauri, quæ ab Odone vulgata fuit; quam
si sinceram esse probaverimus, frustra contra-

hanc missionem adversarii nostri argumenta con-
ferent, ut cum conveniant. Ecce iam aper-
tè, tam perspicue in hæc vitæ tota missio
fieri describitur, immo tota illa vitæ adeo est
cum missione coniuncta, ut alteram ab altera,
separari impossibile sit. Missio quippe non
est circumstantia aliqua, aut quod simile quod in
veteri monumentum pervenit ab aliquo inter-
pretare iure; sed ipsam esse totam vitæ beati
Mauri fundamentum & scopum. In ea quippe re-
presentatur Maurus a sancto patre Benedicto in mo-
nasterio Caesariensi a teneris educatus ad Francorum
peritorem missus in Gallias, quæ tunc ita mi-
nistrum quique eventus, novi monasterii con-
structionis, totius vitæ in Gallia solæ & mor-
tis

APOLOGIA
S. MAURI.

Translatio

S. Mauri

ex c.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

pas Vita.

APOLOGIA
S. MAURI.

ita ejus circumstantiae ita accurate & singula-
rim destruantur, ut si istud illa recipiamus, ne-
cessè est etiam vitam ipsam omnino repici. Si
itaque vitæ aliqua concilietur auctoritas, ipsa in
multis omnino refutabitur. Factum verò illi
vitæ debet ex triplici capite propugnari;
primum ex scriptis, utpote quæ præ se ferri auctori-
tatem notat, quæ in confidit monumentis de-
currere non solent; secundò ex ejus qui eam
vulgavit, auctoritate, quem re ipsa fuisse Odo-
nem Faldensium abbatem invicem probabimus;
tertiò ex Adevaldi testimonio, quod ejus vitæ
excerpta in suum librum adoptavit.

Vita S. Mau-
ri auctoritas
ex scriptis.

1. Vitam sancti Mauri sub Fausti nomine vul-
gatam sinceram auctoritatem, cuius nomen præter
scriptum esse probatur, & re ipsa vitam cor-
rumpit, & modum eam narrandi. Certe multa sunt
in ea vitæ, quæ scilicet auctor sancti nomen,
aut sequentem, qualem excipere voluit adver-
sarii nostri, non remittit abique erroribus,
qui in illorum scriptorum auctoribus occurrere
solerent, cum de rebus sancti deus aliquod scriberet.
Eiusmodi sunt quæ Faustum abbatem de Thode-
berti & Theobaldo Francorum regibus, ac de
monarcha post eorum aliorumque regum
mortem in unum Globitum unum redidit. Idem
dicendum de Ratpode Andecavorum episcopo
vitæ notis de totiusque consuetudine decedente
per discipulos solum primo sue ordinationis an-
no; quæ iam totentis seculo non ad solos pre-
sbyteros restricta erat, perferretur atque adque
seculo sequenti, uti ex vitæ sancti Odonis col-
ligi potest; id quod tandem per totos Ro-
manos pontifices hædus remanet. Observatio-
nem etiam singularem digna fuit, quæ idem au-
thor de Hildrico Wandalorum in Africa rege
refert, quod ex Romanis matris principis na-
tus, adfuit proculdubio sancti Fausti Mureto,
qui ex nobilitate Romæ famulus, teste Gre-
gorio Mayno, eruditus erat. Denique huius
Hildrici regni annos apprimè omnino cum Jo-
hanna pontificis & Juliani imperio conveniunt
Fastus, quod si nullo sequenti anni auctoritas
solum fuisse invenitur. His adolenda læta ab eo-
dem auctore memorata, quam sanctus Grego-
rius Turonensis amittit, & vitæ sancti Euthu-
sii auctor, re ipsa contrahit, uti a Faustulo referat,
sciem facient.

Iam verò si huius vitæ scriptum, ac scribendi
rationem examinaverimus, scripta est sibi im-
plici, nota miraculi est contextus, uti secebat,
ac, quo Faustus vixisse creditur, confectusque
omnis denique habet, quæ in aliis ejus scrip-
tis monumentis deprehendi solent. Unde cum
primam sub eisdem Faustulo nomine ab Odone
vulgata est seculo nono excusat, nemo retrag-
nus est, nemo aliquid deprehendit, quod o-
mnino non esset temporis, de quo agebatur, con-
sentaneum & contrario omnes una voce, uno-
que consensu eam recipere; Itali simul & Gal-
li, fuit & cætera omnes orbis Christiani na-
tiones. Et re ipsa nihil hodieque in hac vitæ
aut in ipsius Hildrici traditione occurrit, quod
veteribus monumentis, seculo sexto sui scripti-
que contrahit, non conveniat. Et quidem san-
ctus Benedictus, qui in Sublacensi deserto ad-
huc posita, jam compluribus discipulis aggre-
gatis, novissimè monasteria construxerat, & no-
bilitate quocunque hominum turba fuit discipulo-
rumque locorum sanctitatis famæ ad eam invoca-
tum, uti refert sanctus Gregorius, attraxerat;
multò prociptu cubio, cum in Casertensem
montem transgravit, exhibere evasit; ita ut
murum non sit quod post auctore viginti annos,
quæ in illo sacro monte ægerat, etiam Gal-
li

ad eam converterent, ut aliquot ex ejus discipu-
li ab eo posuissent. Certe vel ex ipsius ejus
regula indicione patet eam non pro Italia solum,
sed etiam pro eis, qui in cæteris & longinquis
regionibus viverent, excusam fuisse; quod na-
turalis indicium ex quo de vitæ meritis, ac de
indumentorum qualitate & quantitate prescri-
bit. Adde ex ipsius Gregorii verba certum vi-
deri, nonnullos ex beati Benedicti discipulis in
longinquis regionibus versatos fuisse, cum ipse
sanctus Pater ad superius abijt, ipsidem opuscu-
lum longè monumentum indicat, quod non quæ-
le signum viderent, cum antea ejus & corpore
esset. Et hæc ita optime conveniunt, quæ S.
Mauri apud Fontem-regi prope Antiodurum
huic habitum contrahit carit Faustulo.

2. Hinc quam penè se ipse ferri emittentem,
vitæ sancti Mauri egregie confirmabit ejus, qui
illam publicavit, auctoritas. Si constat eam re
ipsa ab Odone abbate Faldensium seculo nono
fuisse publicatam. Nemo enim hædus infamia
infusus est. Odonem illum fuisse vitam pre-
buit & sinceram auctorem, de ejus fide ni-
hil si dubitandum. At vitæ ab Odone illo vul-
gatam fuisse probat episcopi sub ipsius comen-
satione ad Adelmodum archidiononem Cenomanensem
scripta, in qua id ipsum differè affertur.
Hanc verò epistolam ipsius Odonis esse evincit
ejus cum Hilario Translacionis, quam sine-
ram Odonis fœm esse omnes agnoscunt, stil-
li & rerum novitatem omnino confirmant.
In ea quippe Cato librum domus monachis Adol-
modo, multum de gloria sancti Mauri fulgentem
primum de vitæ eisdem sancti viri a Faustulo
omni conscriptum, & a se super inventum & e-
mendatum, alterum verò de historia Transla-
cionis ejus, quam ipse vixit exaltat conscri-
psit.

Nec diu potest, Odonem Translacionis qui-
dem Hilario Adelmodum nuncupasse, non ve-
rò vitæ libellum, quem ipse non scripserat. Si
enim Translacionis huiusmodi a vitæ libello sepe-
ratur, nihil prolixius remaneret quod ad Adel-
modum spectet; & contrario, & vitæ libellum
nuncupatur cum Hilario Translacionis, jam nihil
in utroque opusculo habetur, quod Adelmodum
episcopum non competat. Vita enim est & Trans-
lacio vari sancti, qui Cenomanensium sancti-
tatis & populi voti concessus fuerat, cuius rei
fuerat mediator Troegoparius ipsius Adelmodi au-
thoritas, ad hoc a suo episcopo in Italian legatus,
qui cum in Castro monte ab ipso san-
cto Patriarcha observaret in Gallias adducen-
dum; qui testis fuerat tot miraculorum, quæ
in vitæ ipsa narratur, & peculiariter ejus aucti-
tatem. His adde singularem Cenomanensium clerici
& populi in Benedictum & ejus discipulos effu-
dum, ut qui postea iterum in Italian medietatem
existit. Faustulo reliquis apud se adhibere de-
siderio, qui sororis ejus Scholasticæ reliquias
possederant, construxit in eam honorem insigni
parthenone; qui denique ad trigesimam & sex mo-
nasteria urbis Benedictini in suis dispersit ha-
buerant. Hinc omnia Adelmodum movere debe-
bant, si vitæ sancti Mauri simul cum historia
Translacionis ipsi nuncupata fuisset; nihil verò
ad eam pertinet, si Vita ex Hilario ad Hilario
Translacionem transmittitur.

Iam verò si episcopi ipsi cum Hilario Trans-
lacionis conspiciant, idem illud occurrit, ut
infra demonstrabimus, eadem re memorat;
quin & quæ de sancti Mauri gestis in historia
Translacionis habentur, eodem profertis modo in
vitæ libello narrata occurrunt. In utroque e-
nim opusculo Maurus Levita dicitur, utroque
sub

APOLOGIA
S. MAURI.

Ex Odone
et carit.

sub Theoberto rege in Gallia dicitur adve-
3. MAURI. nisse, quod sunt observationes dignae est de-
fando, qui apud Andecaves moratus est. Re-
liquae sancti Stephani, in utroque libro ei con-
scripse, & quidem in ecclesia sancti Martini ab
eo castrata: Maurus in epitaphio abbas non
dicitur, quod ut ex vita discimus biennio antequam
et vitam excederet, abdicat praeposituram, in ec-
clesiam priorem se recepisse: alia denique casus
de bene multa legentibus occurrunt, quae con-
gruere non videntur, cum ea quibus in legenda
illa monumentis facile deprehendere possit.

At, inquit aliquis, quid mirum, si persona
ille Odo in vita ex descriptis, quae a ve-
ro Odone in Historia Translacionis narratur?
cum haec historia, quae jam tum vulgata erat,
cum vitam exingeret, per manus habere po-
terat: sed haec dici non posse, vel ex eo pa-
tet, ut infra probabimus, quod in, quae vitam
illam volebat, quicquid illi indiderit, si-
mul cum Odone Historia Translacionis auctore
vixerit.

Verum, quid sit veritas adversarii, si se Odone
vite publicatorem habuit ipse Odo hi-
storia Translacionis auctor? Id certe ex duobus
eius historiis locis facile poterimus probare. Primus
exstat conspectus 3. Historiae Translacionis, ubi O-
do de Glanadellensi monasterio se loquitur.
Cum adhuc de monasterio reliquias aliorum
virescentium sanctis cunctis optimis confideret, ...
falsas quoque reliquias monasterium, ut fla-
tum a beato Mauro fuerat, ibi plures habere-
tur. Hic Odo statum beati Mauri laudat, quod
maius monasterium ibi. Monasterium delevit
erat: statum vero illud dicitur veris habere
in Vita libro numero 37. nec usquam ali-
bi reperiri potest. Unde, inquit, falsum est, ut
virescentium sanctis monasterium ipsas reliquias
congregavit: cunctis quatuordecim sanctis illis oblati-
onibus, quae NUMERUS tunc a beato Mauro scri-
psit, & auctoritate tam erat, quod tunc con-
gregavit. PRAEFIXUS aliquis STATUTUS est.
Si quis vero dicat, Odorem forte illud ha-
bitum ex alio quopiam auctore didicisse, in-
veniat quis fuerit ille auctor, & tunc denique
si fidem habebimus.

Locum iterum non multo clarius exprimit, &
ita quidem, ut in alieum sensum detorquere
per se non possit. Habetur numero 38. Histo-
riae Translacionis, ubi Odo epi auctor, Odo-
nem vite publicatorem, & epistolam ei pre-
sentam laudat, scriptam & suam ipsam epistolam
manifeste indicat. En qua verba: Cum vero de
alio exheretico & impioque pagano de detor-
sione congruenter, secundum quod in EPISTOLA
huc epistola praefata continetur, haec sancti vire-
scientis contra suum deum a nobis scriptum
digne cum litteris . . . . . collatum in sancti adhibuit
mentis est. Hic laudat Odo Translacionis histo-
riae scriptor epistolam a se suo ipsius epi pre-
sentatam, in qua de Nortmannorum irruptionibus
& de Translacione corporis sancti Mauri apud
Andecum comitem scripsit: quae omnia ap-
prime congruenter epistolae, quae sub nomine Odo-
nis vite simul & historiae Translacionis praefata
est. Non enim epistolam utrique operi contem-
nenda esse declarat ipse auctor numero 4. & in-
ta habetur omnia oblati, quae Odo in epi-
stola a se laudata continet scribit, quae alibi
frustra quaerimus.

Neque reponi potest haec Odonis verba intel-
ligenda esse & praefationem, quam ipse Historiae
Translacionis praefecit. Nihil enim in hac Hi-
storia praefatione occurrunt de Nortmannorum ir-
ruptionibus, neque de aliis rebus, quae Odo
Tenui.

discitis verbis affirmat memoratas fuisse in epi-
stola a se laudata. Deinde idem ipse Odo Prae-
fationem suam ab Epistola a se citata diligenter
cum criticis ea quae modis testimoniis ex epistola
praefata, numero sequenti praefationem suam
laudat his verbis: Eundem autem post praefati-
onem laudat, in monasterium festinasti depre-
cationem, &c. quae re ipsi in praefatione historicae
Translacionis habentur. Observari etiam post
praefationem huiusmodi hic appellari, quod ad
solum historiam Translacionis pertinet: supra
verò epistolam dictam fuisse epistolam praefatam,
quod utraque libello vite solent & Translacio-
nis, commune esset. Ex his itaque, nemo non
videt, Odorem qui vitam publicavit ab Odone
Historiae Translacionis auctore non esse distin-
guendum: praeterea, cum ille, consentienti-
bus adversarii postea vi probat fuerit, inco-
git, atque omni hinc digne, Vitam sancti Mau-
ri antiquam sub sancti nomine ab eo inven-
tam fuisse faciendum est, in qua Mosis san-
cti Mauri in Gallia fuit & accurat, ut
eam modis habemus, descripta erat. Ipse enim
Odo. Deum veritatis verba appellat, & nihil in
ea, quod ad historiam veritatem spectat, inveni-
tasse.

3. Tertium ad asserendum vite sancti Mauri Vite sacri-
fium sinceritatem integram & libellam argu-
mentum ex Adrevaldi testimonio. Cuius monio Adro-
valdi, quod propterea non omnino confitemur
Odorem abbas Fossatensis fuisse huius
vite auctorem, sufficit tamen non fuisse adver-
sarii Odoni auctorem motum fuisse, &
pro antiquo monumento, cuius auctor sanctus
laureus Mauri focus fuerat, iam tunc habuit
unde petere est ad eam antiquitatem compro-
bandam, an ab Odone, aut ab alio quopiam
publicata fuisse dicitur. Duo itaque hic pro-
banda habemus: primum vitam quae sancti
descripta est, ab Adrevaldo laudatam fuisse: se-
cundum, hanc eundem Adrevaldum re ipsi
seculo nunc, eo solente tempore, quae Odo abbas
Fossatensis vivebat, librum suum edidisse.

Adrevaldum de missione 3. Mauri scriptis-
se, & monialia ex epistola sancti vite a Papho con-
scripta excerptasse si quis in dubium revocat, a-
perit librum eius de miraculis sancti Benedi-
cti, & capitis sex argumentum. hoc respon-
dendo relatum deprehendit: Sanctus Benedictus
sanctum Maurum in Gallias misit. Totam illam ca-
pit ac tria subsequenter omnia epistolam san-
cti Mosis in fide exponit: quibus Adreval-
da haec verba subiungit de epistola vite au-
thore: qui sancti post alium beneficium Mauri
fidei repositum potestatem cum pateribus fratribus pro-
prie monasterii, vitam beati Mauri conscripsit: re-
que opere me quoque haec quae fuisse auctorem
sumus. In vita sancti Mauri a sancto scripta
quam a se excerptam laudat Adrevaldum, an vo-
ro ab Odone aut ab alio quopiam publicata fi-
li vita fuerit, minusque exprimit: nec nossum
intendit. Jam de eis esse incognitum.

Suam ipsam artem proli Adrevaldum, ubi
scribit, se Ludovico Pio auctore vixisse, & neque
a miracula descriptis, quae ad sancti Benedicti tu-
mulum facta fuerant vodem imperatore, atque
Carolo eius filio rege, principum solent de ad
imperiū filigium fuisse procedit. Unde Caro-
lus imperatoris missum regem possit ap-
pellat. Et quidem Adrevaldus Adrevaldi consiliarius
ad imperio Caroli Calvi narrationem.
suum exordium. Cum itaque Carolus
DCCCLXXV. imperium inierit, nemo infirma-
ri potest, Adrevaldum librum ante illam aetatem
Ecce a

APOLOGIA
S. MAURI.

Vite sacri-
fium sinceritatem
integram & libellam
argumentum
ex Adrevaldi
testimonio.

Ecce a

192
APOLOGIA
S. MAURI.

excusant fuisse, poenideque eo ipso tempore, S. MAURI. quo Odo Fulderius Historiam suam scribebat, qui cum eo annis DCCCLXIX. continuavit. Idem manifestus indicat Adrevaldus alio in loco, nempe capite tricesimo-tercio, ubi de Northmannorum incursionibus agit, sic habet: *His atque huiusmodi malis per triquetra ferme annorum spatium Gallia non disjuncta pascua quorundam detinet, &c.* quibus verbis sicum auctor indicat se ex scriptis, cum anni ferme triginta a prima Northmannorum incursionibus elapsi fuissent. Jam vero si Northmannorum incursionem initia ad Fontanetensis pugna tempora revocemus, inque vero ultra id tempus differri possunt, cum jam antea Rotomagens, Genetivum & alia loca barbari illi dissipant & incendunt, cum prout iam anno DCCCLII. comitis fuit fuerit, Adrevaldus anno, aut certe paulo ante annum DCCCLXXI. librum suum scripsisse dicendum est, eodem fuisse tempore, quo pariter Odo historiam suam Translatiōem publicavit. Unde cum Adrevaldus sancti Mauri missionem ex ejusdem sancti vita, quam Euthas scripsit, eo ipso citissime enarraverit; fortassis est, jam eo tempore vitam sancti Mauri auctore Euthas, pro certe & inchoata antiquitatis monumentum habitum fuisse.

At, inquit, Vita quam laudavit Adrevaldus, ipsa forte non eadem est, ac ex qua ad Odōnem vulgata dicitur. Sed facit est ad hanc objectionem respondere, cum petenda sit ad Missionem sancti Mauri afferendum, five eadem dicitur, fuit diversis illis sancti Mauri vite fuerit. Si enim una de eadem est, constat Missionem sancti Mauri in ea contineri, & duo admittantur, in utraque eadem Missio cum suis ex circumstantiis distincta & sine expōita habetur. Unde quocumque se vertat adversarii, fatentur necesse est, hanc Missionem ab Odōne, quocumque demum illa fuerit, sub secali noni seculo, aut antea frequentius penitus exogitatum non fuisse. Si enim illa Odo, quem adversarii supposititium auctorem fuisse suspicantur, vitam & se publicatam tunc subtraxerit, nihil modo contra Missionem veritatem deduci poterit; cum jam ante illa tempora Missionem Adrevaldus ex antiquissima vita descriptisset, ut ex ipsa verba supra relatis constat, nec multum interest, an Adrevaldus, an vero Odo sanctam Missionem hanc penitus ex antiqua vita descriptisset, modo de ipsa veritate contest.

Ejus aucto- Alii, ut huc angustias effugiant, comminiscuntur, Adrevaldum Odōnem multo juniorem fuisse, utpote qui ad annum DCCCLXCL. pertineret, id est ad annos viginti & ultra post hanc ab Odōne Historiam Translatiōem. Id vero triplex argumento probare conatur, primo auctoritate Sigeberti Gemblacensis, qui Adrevaldum anno ipso DCCCLXCL. fuisse obdormisse. Deinde ex eo quod Adrevaldus ipse librum suum ad Odōnem regis tempora pertransierit; ipsi quidem Odō anno DCCCLXXVIII. regnum, suscepit ad octennium. Denique quod ideo, quod laudet Walerium episcopum Aurelianensem, qui anno DCCCLXCL. concilio Magdonensi interfuisse memoratur.

Verum has objectiones nullas esse momenti satis superque probant ea, que superius in ipso Adrevaldo de ejus aetate promittunt. Si enim si ipse diceret verba esset de suo Ludovico Pio, cuiusque filio Carolo Calvo vixisset atque librum suum ante annum tricesimum excusationem Northmannicorum regnante Carolo Calvo exarasse, que aliter scriptoris auctoritas tam aperte verum opposui poterit? Id vero diceret habet &

Adrevaldus, ut modò demonstratum. Deinde Sigebertus Gemblacensis, & quivis alii, qui Adrevaldum anno DCCCLXCL. fuisse dixerunt, ob id in errorem circa aetatem Adrevaldi lapsi sunt, quod Adrevaldus ab eo non differant, eandemque Adrevaldus extrema duo de sancti Mauri miracula capita, que Adrevaldus esse constat, tribuerit; quod si eliquet eam rei. Item voluit adversarii, pariter sancti Aimonis, loco & tempore illa scripturibus promissis, quippe in triquetra librum in ipso Fontanetensi monasterio annis circiter centum antequam Sigebertus in Belgia flueret, continuavit. Si verò hac de re sic loquitur in prelatione. *Sigeb. hic vel per Gallias ipsius sancti Benedicti monachi ipsa vir diversiflora Adrevaldus ipsius monasterii monachis scriptis inseruit: cui episcopi Ablesius, huiusmodi monachi congregati; monachi duo tantum capitula adveni. Item rex vestigia. &c.* Ad Walerium Angliancum asseritur quod attinet, verum quidem est cum anno DCCCLXCL. concilio Magdonensi interfuisse; at non minus constat eundem antequam multo ante Aurelianensem thronum confestim; quippe qui jam anno DCCCLXXVI. Fontanetum, immo anno DCCCLXXVII. vel certe DCCCLXIX. Veranacensem concilio interfuisse.

Non majores est momenti quod adversarii Adrevaldi auctoritatem obtinent Missiōis sancti Mauri insupponit, illam nempe auctorem vitam simplicem fuisse, qui non nisi in locum parvam eduxerit. Etiam enim daturus, quod tamen non datur, Adrevaldum hominem fuisse simplicem, certum est quodmodum hominem testatorem non minus esse certum in enarrando rebus se videri, qualem gradatorem quorundamque. Agitur hic utrum Vita sancti Mauri per Paulum confessoris, jam seculo nono cognita fuisse, antequam scilicet Odo nescio quis, ut fingunt adversarii, eam decessante seculo nono, aut sequenti initio vulgaverit. Adrevaldus eam se videri, & ex ea multa quorundam fuisse alioverit; & re verò multa ex illa excerptis, & a se excerpta result. Certè siue simplex, five argutissima homo fuerit, permixta est & quantumlibet enim simplex fuerit, castiganda debet vita quam se videri scire, & ex qua multa produci excerpta, que hodieque in ejus libro habentur, itaque jam tunc castigata illa vita; ideoque non minus fecit est ad afferendum ipsa contra fuisse Odōnem exhibere veritatem.

Ceterum Adrevaldus non ut homo simplex, sed veluti auctor gravis & doctus laudatus passim occurrat; quem Aimonius, ut modò referimus, & alii diversiflora appellaverunt; & eundem quod in simplicitate ipsa argumentum exempli gratia percolantur monachi, quod scilicet scripserit prima, stupra regis Francorum ad conventus publicos in curibus more rudibus per boves trahis venire solitus fuisse, nullo negotio refellitur potest; cum id ipsum testantur nobiliter quippe & antea; Francorum historici scriptores; quoniam quod regis mirum est, quod ea de re habet Adrevaldus, de verbo ad verbum ex Egnardo nonnulliflora scriptura est, vita Caroli Magni mirantis est.

APOLOGIA
S. MAURI.

Auctoris.

ALTERA PARS.

Objecis adversus sancti Mauri Missionem
Gallianam sequatur.

HUc usque ad stabilendam beati Mauri in-
Gallias Missionem traditionem monumenta
fidei & argumenta protulimus, quæ etiam sin-
gulis non equalis sint roboris, in eam saltem
cunctis rem adeo princeps, ut pauci reperias
inopemque facta periculis, quæ historicæ tam
ceris & evidenter demonstratis sint. Jam ve-
ro respondendum est adversariorum propositis
objectionibus, qui panis adhuc antea traditi-
onem adeo confirmari impugnavit veris non fuit,
quæ per tot seculorum curricula nemine um-
quam refragante, immo omnibus verbo & scrip-
tis oblique confessionibus, ex ipsorum adver-
sarium confessione recepta fuerit. Porro etiam
in hac apologia gallicis edita singulis qui Mis-
sionem impugnavit fragilitatem omnium capitibus
respondimus, quod eo pacto ipsi eorum verba
referre facilius esset; eos tamen hic simul
jugare visum est, ne simul dicta lapsus re-
petere necesse sit, cum eodem possum diversi ob-
peterit, & nihil ferè ab uno dictum sit, quod
ab altero non fuerit probatum. Et quidem in
id unum incumbunt omnes, ut vitæ, quam ab
Odone vulgatum fuisse contendimus, asseritio-
nem omnino elevare; quæ in re non satis causis
sue consulant, quandoquidem Missionem sancti
Mauri non ex solius vitæ auctoritate certam-
que contendimus; quam nempe multis aliis, &
quidem indubitatis monumentis asserimus. Ve-
rum cum adversarij simul vitæ admitti etiam Mis-
sionis veritatem necesse sit; aliundeque de il-
lius sinceritate omnino confidere debet, ut in
altera hujus dissertationis parte probavimus;
adversariorum difficultates, quibus eam impug-
nare solent, solvere omniique eorum argu-
menta nullius esse roboris demonstrare perperam.

I.

Idem Odo
vitam publi-
cavit & scrip-
sit histo-
riam Trans-
lationis.

1. Primum vitæ hanc, quæ sub Fau-
sti nomine vulgò circumferretur, Odoni abbati
fuisse suppositam, quæ ab eo publica-
tam non fuisse probare conatur, ex compari-
tione ejus vitæ facta cum aliâ, & quidem ec-
clesiæ & indubitata ejus abbatis libro, nempe Hi-
storia Translationis sancti Mauri: quâ compari-
tione evidenter, uti alius, apparet, duo hæc
opuscula ab uno & eodem auctore non produci-
se, cum illa neque in factum relatione sibi in-
vicem coherere, neque stilus utriusque idem
sit, sed diversus; nec denique idem titulus O-
doni in duobus istis opusculis tribuitur: quod
ceris ab Odone commissum non fuisse, & utrius-
que operis fuisse auctorem.

Verum ita periculosè in superiori hujus opus-
culi parte demonstravimus, cum Odone, qui
historiam Translationis sancti Mauri scripsit, pu-
blicasse etiam vitam sancti Mauri, quæ sub
Fausti nomine habetur, ut miles faberitigen-
di locus superesse videatur. Verum ne quid re-
lictum hac in re difficultatis, etiam ter illas, quas
in horem opusculorum comparatione adinvoc-
amus adversarii ostendi, diversitates nullas o-
mnino esse probare solet. Et primum quidem,
quod eorum in his contentarum diversitatem ipso-

dat, ex eo repetendum non esse certum est, quod
etiam alia in Historia Translationis, alia in vi-
ta sancti Mauri facta narrentur. Non enim ca-
dem esse potest historia vitæ alicujus sancti, cum
historia ejus translationis, quæ annis circiter
trecentis post illius obitum facta est. Si itaque
diversitas aliqua factorum obici posset, ex effect
quod gesta sancti Mauri, quæ data occasione re-
feruntur in historia translationis, nullis propriis
modo concedantur cum vitæ auctore. At si u-
trunque librum, de vitâ scilicet sancti Mauri
& de ejus Translatione, ad invicem conferamus,
nihil omnino in Historiâ translationis occurrit
de sancto Mauro, quod omnino non conveniat
cum vitæ libello. Eadem personæ, eadem lo-
ca, eadem rerum circumstantiæ, idem porro
verbi in utroque opere exhibentur. Sic in Hi-
storia Translationis numero 17. Maurus in orto-
rio sancti Martini sepulchrum memoratur, quod
idem habet vitæ auctor apud in Historia Trans-
lationis numero jam laudare referunt incipit
tio, quæ in titulo sancti Mauri invenit est,
in qua *seu* nescimus, & hic possumus dicere
tempore Bertulfi abbatis; additur huiusmodi
de Stephani aliorumque sanctorum juxta ipsius
corpus posita fuisse, cujusque adventus tempore
Theoderici regis cognoscitur; quæ omnia differ-
tis verbis suis exponantur in vitæ libello. De-
nique loca vitæ, quæ auctore Historiæ Trans-
lationis laudata fuisse dicimus, rem ita evi-
denti, et nullis superstiti alicui frangere locas.

Jam verò si epistolam ab ipso Odone vitæ li-
belli præfixam cum historia Translationis com-
parare placeat, utrum vero non deprædantem
esse similes. In utroque enim opere Adelon-
dus exhibetur curiosa carum rerum, quæ ad
sanctum Maurum pertinebant, indagant; Odo
verò circumfusa prædicat, huiusmodi; & hæc
quidem in utroque opere nihil omittit, ut tan-
ti viri, quem impendit colobis, merita omni-
bus passim faceret. Utrouque videre est ean-
dem cautionem adhibitam in rebus enarrandis,
& in conciliandis sine laborum fide. Hinc co-
ram nemine reperi, a quibus ea acceptis
quæ velut postea esse transmittenda, circum-
stantiis accuratè describit; denique in utroque
opusculo idem ferè verbi exponit, quæ si-
bi in itinere configurant, cum apud Audonem
comitem trans Euvum Aratin sese recipiunt.

2. Ad huius diversitatem, quod attinet, ceris
nemo exigere poterit, ut vitæ sancti Mauri
& ejus Translationis Historiæ eodem prioris libro
exaratae sint; hæc quippe Odo abbas continen-
ter discipulis, alteram verò a se interdum au-
mendatam, ac ipse patribus, aut certe aliquot
in locis libro perusum limato publicavit. Si ve-
rò epistolam vitæ præfixam, quæ tota Odoni
est, cum ejus Historiâ Translationis comparemus,
nonne utriusque operis animæ & epistolæ auctoris
ferum esse non deprædant. Aliquot loca pro-
ferre habet in exemplum ex utroque opere, quæ
invicem comparata omnem dubitandi rationem
adiungunt.

Ep. n. 1. Glomafidum Translat. Ex antiquo
ex antiquo Hist. n. r. Glomafidum
venerat.

Ep. n. 2. Certam capionem Translat. Simul etiam
videtur tam Hist. videretur, utrum
fuerunt, utrum de vitæ auctore
fuerit re-
pugnare remi-
niscit.

Ep. n. 3. Simul etiam Translat. Tunc tempo-
poris opera. n. 3. r. r. & loci pro-

Aut huius.

APOLOGIA ad Gualt. Minzi in Gallia opinionem intrudere
S. MAURI. Ibi in vicinum indifferet.

Silvium. 3. Opponunt adversarii Siegens errorum congregari in diebus, qui Odorem praestiterunt, quorum non praesudicium erat quidem una viri publicationem Maximo Glanville abbas Gualt. Bened. dicit.

[illegible][illegible][illegible][illegible]

• APOLOGIA
S. MARTEL

3. **MADE.**

595
APITOLOGIA
S. MAURI.

stare fidei. Regula sancti Benedicti, simul cum
Sancti Columbae, nec aliorum Patrum regulis
praecipue occurrit. Quia et ipsi discipuli sancti
Columbae, quorum ritus Scotici plerique in his
Galliarum partibus non eridebant, eam primum
non multo post eius discipulum simul cum suis
inductum adpserunt, quae tandem sola ali-
quantis post tempore in omnibus ferme Gal-
licis monasteriis invaluit, ut ex certis & anti-
quis monumentis constat, quae postum in Anna-
libus Benedictinorum decursu laudantur & re-
feruntur.

Vix raso li-
bre inventa.
revelat man-
dabat.

4. Aliud item verum fuit constans adversarii,
ut virum sancti Mauri a sincero Odone publica-
tum non fuisse probent, quod scilicet modus,
quo ab eo sacrae qui eam vulgavit, inventa
dicitur, fabulam omnino redolent, nec eius narra-
tionem digna sit, quae Odono abbatii Fossatensis,
viro gravi & erudito, tribuitur. Verum quan-
tumlibet simplex fuerit Odoni narratio, nihil
tamen in ea occurrit quod omnino non conse-
queat fieri verum gestarum veritatem, quodque veris
& inchoatis exemplis aene possit confirmari.
Secuti Odo se, cum Arretem fluvium traiecerit
invenit in virum quendam, cujus nomen, pa-
triam & conditionem exprimit, ex Italia re-
cedentem, a quo pretio dato sancti Mauri vitam
recederent, eoque per viginti dies prius a fe-
cundatissima, domum publico paria ferret. Quid
hic in re adeo dignum reprehensione occurrit,
ut inde vita illa abique ulla alio examine, ve-
luti spurca relictenda sit? Certe eo tempore,
quo id castigat dicitur, Odo, qui postea fuit
Fossatensis abbas, Arretem traiecit, in comitia
Antonini praedio refugium quaerentis, ut in i-
psemet testatur. Cuius ille ex Italia re-
cedens dicitur vitam sancti Mauri inde remis-
sit, quod quidem in Italia sancti Mauri vita scri-
pta fuerit & multis aliis aliis sanctorum vitam
ex Italia reulerant in Franciam: quales hic ex-
empli gestu fuit, testasse Gregorio Tarenen-
si, qui sancti benigni vitan beato Gregorio Lin-
gonensi episcopo porrexit, cum ille de proci-
dendo huius Martiris, aene ab ipso, cul-
tu cepisset. Idem ferme castigat episcopo Tri-
castino, qui duplem sancti Patroci vitam exem-
ple, ex quibus unum ex Italia allatum fuerat,
accepti: & quidem & vetera monumenta reco-
ferre aliquid posset, quae aene ignota, post-
modum fortuito casu reperti sunt, non admo-
dum difficile foret innotera propemodum in-
memoriam revocare. Quid vero mirum est si
haec vitam pretio dato Odo comparaverit? an
ideo exculpandus? immo culpandus multum foret,
si patroni ipsi vitam recuperanda tam praecursum
praetermissis occurrerent.

Necque ab
correctione.

5. Eam denique emendavit Odo priusquam,
publici iure fuerit: hic nempe non erit avi-
lissimum, ut probant illustrissimas illius tempora scrip-
torum exempla. Id sane saeculo aene, quo
Odo vivebat, fecerat Paschasius Radbertus, qui
passorum sanctorum Rufini & Valerii, ut i-
psemet monuit in praefatione, emendatis nonnullis,
quae certe emendanda non erant, publi-
cavit. Idem de se ipso testatur Johannes daco-
nensis vita sancti Januarii, & Ambrosii Biblio-
thecarius, rufodori nominatim: cetera exem-
pla minus, cum hac emendatione culmudi
scriptorum licentia ad nostram ferre aene-
peringerit. Quis scilicet sursum in vici sancto-
rum publicandis id fecit? & quod multo ma-
gis est, qui huius auctoris opera rerum edide-
runt post eumque, chronologos nota, quae
in veteribus adhaerebant, mutarent ex ha-
bitu, ut ipsi videbant, emendationibus, no-

vis interius, quae ut plurimum fallae sunt. Ne-
mo tamen aut Sorium, aut ejus operum edi-
tores dixerit homines mendaces ac nullius fidei,
nec animum ab devotioe nullius culpaverit,
quasi falsis historiis pro vera intrudere volu-
erint, quoniam monumentum in circumstantiis
rerum, temporum, aut personarum connecten-
dis incaute peccaverint. Et quidem Odo hac in
re ceteris est fidei & venia dignus, qui Deum ve-
ritatis testem appellare non dubitavit, quod in
vita sancti Mauri historica facta, et in veteri
exemplari habebatur, bona fide ac sincero in-
tellectu retulerit.

II.

1. Huc usque argumenta aliunde repetita vir-
tam sancti Mauri impugnavit consti fuit adver-
sarii; modò vero eam ex proprio ipsius recta
nullam reverentiam se probare posse autumat;
quod scilicet multa in ea habescent, quae a
Paulo, si re ipsi sancti Mauri factus fuisset,
qui non potuerit. Tale est quod de morte
sancti Benedicti nunc personam ille, uti a-
junt, Faustus, qui sanctum Patrem in ipso Pa-
schatis pervigilio obisse commemorat, quod sa-
tis fieri non possit, si, ut vulgo creditur, an-
no DXLIII & vita excederet die vicentim primis
Martii; cum ex Chronologis computo constet,
Paschatin festum die vicentim secundis Martii eo
anno non contrahere.

Hec disculcus Lancelotum, virum eruditum
perrexit ad differendum beati Benedicti mor-
tem ad annum DXLVII, qui in re nihil contra
vire ipsius auctoritatem a se fidem autumat;
quod & quidem id verum est, nec aene, nec
mensis extremis beati Benedicti in vita sancti
Mauri expressi habentur. Verum cum & hoc
opinio fuit etiam patuitur difficultatem, vulga-
tam sententiam retinere nihil obstat, cum sa-
cile fuerit Odono, qui vitam a Paulo confir-
mante se putabat, in hac errore ab-
sque ulla mala fide impingere: quod dubium mo-
do illud vite tractus auctoritate confirmare po-
tuit. Fortè cum Faustus beati Benedicti mortem
in vigilia paschalis accidisse scripserit, quoniam
Odo die vicentim primis Martii celebrat, forte,
pariter vigiliam paschae re ipsi anno beati Be-
dicti extremo in ipsam vicentim primam
Martii diem incidisse; quoniam certum non sit,
eum ubique mensis Martii, cum plerumque,
sanctorum festivitates et die non celebrantur,
qui re vera ipsi ad causam evolarunt, & ideo de
sancto Patre Benedicto veri similis est, quod
necitatur quo primis tempore, quare occasio-
ne iustitiae fuerit ejus festivitas & quidem A-
devalon, quae excerpta referent ex sancti Mauri
vita, quoniam Paulus confirmat, beati Pa-
tristram pervigilio Paschae defunctum quoniam
memorat, sed nulli Martii, aut alterius men-
sit fuit mentione.

Alios est item huius difficultatis solvenda mo-
dus, quo scilicet Odo dicitur Paschi locum, de
beati Benedicti morte non fuisse intellexisse;
quam quidem ille in domine referendae vi-
gilia accidisse forte scripserit, quod verbo Odo
de ipsi Paschali refectionis dominica incaute
interpretari potuit, tamen passum in modum
auctoritatis, et immensis examini credit, sim-
plicem, ut ita loquar, solummodo Domini-
can defunctum; utque eo pacto sancti Benedicti
obitus recte ad vicentim primam Martii diem
anni DXLIII, poterit revocari: cum eo anno
Pascha in diem quoniam Arretem, addeque Do-
minica, ut vocamus Paschale, in diem vicen-
tim primam

APOTOLOGIA
S. MAURI.

Expenduntur
novi in vita
occurrentes.

De morte S.
Benedicti.

APOLOGIA
S. MAURI.

tura existisse Maurum, quasi ostendit hunc An-
drem & Gregorio Magno baptizatum, immo & pre-
clariora ejus vasa facta & tanti doctore de-
scribere fuisse. Sic porro asserit nihil omnino
me proficere in propagande sancti Mauri vita,
etiam si loco Bertrami Cenomanensis episcopi
substitueret Innocentium nomen; nam, inquit,
in vulgata illa vita Maurus dicitur post Bertra-
mi, immo post Innocentium, ut restitutum sup-
ponitur, mortem in Gallias advenisse, & qui-
dem anno DXLIII. in vulgo creditur, cum jam
Domolus esset episcopus Cenomanensis; & in-
venimus Innocentium, inquit ille, ad annum usque
DLX. pervigil, quo et Domolus successit,
non modò ex Gregorio Turonensi, quem idem
vir eruditus innotuit cum Gregorio Magno con-
fudit, probari potest, sed etiam ex ipso viti
audire, qui diversis verbis ad Domolum In-
nocentio substitutum fuisse, antequam Maurus
Aurelianensis pervenisset.

Hac ille, qui sine negotio facerent, si
constaret Innocentium, ut ipse asseruit, ex an-
no DLX. pervigilasse: at non modò id non
constat; sed & contrario certum est eas ipsius
sancti Innocentii adus id verum non esse: habet
enim multæ occurrunt, & quadam greca dis-
cultatis in Cenomanensium episcoporum illius
ævi Historie, ac veriti eadem verè scripturæ
de Innocentio succedere, quicumque tunc res
trahatur, nihil etiam inter nos ambigere depre-
henditur, quod illi vitæ sancti Mauri contra-
rius; immo ejus ope lucis multum affertur po-
tè hinc Historie, fœdè semper & incuncti
ipsum vitæ auctoritate. Rem itaque præcipue at-
tingamus; & Innocentium, sicut & Domolus ejus
successit, ex illa antiquæ monumentis ætatis
paulo attentius expectemus.

Primo conficit Innocentium anno DXLI. in-
terfuisse concilio Aurelianensi, nec quævis al-
tius profertur ejus mentionem occurrere in illo
antiquo monumento; cum verò annus DLX.
non attigisset ex ipsa ejus ætate evincitur, quæ
dixerat habent hunc postea Chlodovei Magni
& Childeberti qui illi principis Cenomanensis
ecclesiam petidit per annos quadraginta
quaque; qui quidem ceteris omnino no-
bis faveat, advenit verò nostris, quodque se-
quitur, contrarius est. Nam cum anni illi nu-
merari sollemnitate inciperent ab ipso obitu Chlo-
dovei, qui anno DXI. contigit, Innocentius an-
no DLVI. non excessisset; quod præter ceteros
vires Balogii calculum: sed præterea dixerat ha-
bit illi adu, Innocentium sicut sub Childe-
berti, ita & sub Chlodovei ejus patris principem
scilicet, quod prout optime anno DXLIII.
aut certe precedenti eveniente possit anno in-
staurari potest.

3. Quod vero ad Domolum etiam, qui præ-
cedit Innocentio successisse dicitur, certum est
post Innocentium obitum sequentes turbas de suc-
cessore deligendo in ecclesia Cenomanensi ex-
citatis fuisse; id quidem veritas habet eorum vi-
tae sancti Domoli, quem idem nomen post al-
iquot annos fidei sui positum fuisse scribit. Et
quidem ab Innocentio obitu, quem anno DXLIII.
certissime censuimus, ad annum usque DLXVII.
nullus inter ceteros episcopos, qui conciliis sub-
scripserunt, Cenomanensis antistes memoratur,
nullius legatus, qui vice absentis iussisset.
Fere tamen tunc tempora celebrata concilia in
regno Childeberti, quibus ceteri ejus regni po-
nifices, aut certe eorum legati iussu fuerunt.
Quin & turbatum illarum causis hinc ignota
fuit, quæ necesse excitas voluit & scindendo
sancti episcopo, qui post Innocentium decessit

sancti, ecclesiam Cenomanensem invadere mun-
tus fuerat: unde et Domolus canonice electus
fuisse, quod sine veri similitudine, illius tamen
fidei possessionem adipisci non valuit, donec
tranquilliore siliarent tempora; tandemque post
varios peregrinationes rediit, quæ etiam eccle-
siam multis annis administravit.

Alam item profertur tunc dilecti ratione,
quod nempe Domolus & Cenomanensibus
electus, Chlotario regi nimirum additus es-
set; quod æque anno Childebertus, non ceteris
dominibus Cenomanis spectabat, via iterum,
turbis a concilio excitate collidere non mule-
tum crederet: unde eorum non est, & hanc ec-
clesiam possessionem, ad quam Chlotario com-
mendatus advenit sacra Domolus, non Chil-
deberti obitum intrare non valuerit. Hæc omnia
sancti Gregorii Turonensis iudicio approban-
tur. In quoque in Niverno Francorum scribit,
Domolus, cum adhuc abbas sancti laurentii
Parisii esset, suscipere solitum fuisse explorato-
res, a Chlotario frequenter cum in artem in-
venire quod sub Childeberto placere non po-
terat. Adde idem auctor, Domolum Avenio-
nensem episcopatum sibi a rege Chlotario, cum
ipso Tarone verteretur, oblatum solenne re-
cepisse, causam autem Avenionensem super-
bia, qui tam ipsius simplicitatem gravem du-
bitis habebat habitari essent; præterquam quod
illis ab eodem Chlotario remeior futurus esset
quare cum paulo post, subdit idem auctor, Ce-
nomanensium ecclesia Innocentio obitu videtur
fuisse; Domolus ad eam solenne, percurant
eodem rege, electus fuit; quæ facta omnia
episcopi sibi celebrant, & antiqui ejus ævi no-
men; atque ope vite sancti Mauri valde
elucidantur. Etenim anno DXLII. Chlotarius
ex Hispanie expeditione rediens invenit portum
tomulum sancti Martini, quem sanctus vito vi-
tæ tempore magnopere coluit, ibique & Do-
masole contraxit. Tunc etiam vacua potuit esse
Avenionensis ecclesia; quodam ab anno
DXVII. quo salutaris ejus sancti episcopi con-
cilio Hispaniensi interfuisse memoratur, ad an-
num usque DXLIX. quo Martinus præbiter lo-
qui Aurelianensi substituit, nihil priorum de
eius ecclesie antistites in monumentis ecclesie
fuisse invenitur.

Denique quod Gregorius scribit, Domolu-
m postea procurante Chlotario post Innocen-
tium mortem Cenomanensi ecclesie episcopum
designatum fuisse; & quod ex Domoli ætate di-
scimus, cum ab Innocentio turbis, hanc sedem
nomini post multas peregrinationes, licet jam
dudum fuisse ad eam electus, immo & conse-
cratus, ut in illis ejus legitur, obtinere po-
tuisse, hæc appropinquat consensum cum ipsa Vita
sancti Mauri. Cum enim hæc anno DXLI. de-
cessisset, vel proximo innotuit contingit, Me-
rus qui tunc temporis in Gallias primus adve-
nerat, apud Aurelianensium dicitur potuit, & In-
nocentii mortem, & Domoli electionem, & tur-
bas et occasione in ecclesia Cenomanensi exor-
tus; cumque nulla spes esset hoc motu brevi
esse sanatum, alio sedere coactus, apud Aca-
decum iuvante Floro diversis, diuque Ob-
solentibus construxit monasterium. Domolus
verò postmodum obijtque Childebertus, cum jam
Childebertus archiepiscopus ordinatus, eodem
sane recepto anno DLIX. ut ex Gregorio
probat. Et hæc quidem prius Domolus
ad sedem Cenomanensem electus, & exalatus,
ecclesiam intro ab eo possessio pacifica post phori-
nos peregrinationes annis, cum jam prius,

APOLOGIA
S. MAURI.

APOLOGIA ut loquitur Gregorius, *Insuper ad Deum no-*
strum MAURI. *gratias, omnia conciliant, subdorem, quoniam,*
alii pauciores, alii plurimius annis regi-
mini annos concedunt.

III.

Alia difficul-
 tas soluitur.

1. Cum itaque ex his que protulimus, cer-
 tum videatur, Innocentii monstra ac Mauri ad-
 ventum in Gallias ad anni DXLIII. initia re-
 vocari posse, facile solvuntur due alie difficul-
 tates: 1. *hæc quoque præposita: una, quod legati*
Convenientes anno DXLI. e Gallia prodiit
plures annos, quam par fuisset, in eo scilicet
confutissent: altera, *quod si Mauri post In-*
nocentii obitum in Gallias advenisset, a Theo-
debertum regem non potuissent excipi, cum Theo-
debertus, si id de seniori intelligatur, jamdu-
rum excoisset e viro; junior verò nondum tunc
 temporis regnum fuisse adeptus. At prima dif-
 ficultas nullius est momenti; non legati sub fi-
 nem anni DXLI. profecti, redire initio anni
 DXLIII. ac præinde via decem et octo mensis
 expenderunt: quod huiusmodi non est illis tur-
 bulentis temporibus, cum hodieque, majora li-
 cet habeamus commoda, plerique plus tempo-
 ris in tam longaque itinere conficiendo infa-
 more solent. Non magno est ponderis altera,
 viri eruditè diffidit, cum certum sit Theo-
 debertum seniore anno DXLIII. quo Mauri
 adventum consignari posse probavimus, regnasse
 in Francia.

2. At infelices commissa videntur, quod Theo-
 debertum in vita sancti Mauri dicatur regem
 Francorum gubernasse, immo & eum obituisse
 regi Francorum optere: cum constet Theo-
 debertum, nec monarcham fuisse, nec unquam
 regnasse Parisi.

Facere utro Theodebertum nunquam aut
 fuisse monarcham, aut regnasse Parisi: sed
 contentissimum non modò regnum integrum, sed
 etiam ejus post monarchie divisiones tetrarchias
 regni Francorum omnino passim donatis fuisse:
 quod non solum ab cæteris, sed etiam a nostris
 gentis historicis, & quidem avo sancti Mauri,
 factum fuisse constat. Certe ipsorum Gregorius
 Turonensis, inter Franciarum rerum scriptores
 facile princeps, Austrasiam regnum, quod Theo-
 debertum obtinuit, etiam composuit ad regnum
 Parisiense, *Francis regibus absolutis appellat.* *De-*
pitum verò regis unusquisque regum nostrorum
in sua tetrarchia habuisse dicit potest, cum a quo-
rumque alio absolutus, in sua regni portione
regnavit. At si quis hac voce potestatem regni
 partem designari debuisse contendit, non
 multum refragabimur, cum certum sit portio-
 nem Theoderici, quam Theodebertus ejus alius
 accepit, in prima monarchie divisione cæteris
 multo fuisse amplioris & præstantioris: sed &
 apicem regni Francorum obtinuisse Theodeber-
 tum dicit potest, quod ab Francorum regibus
 postea, præcari factis, nonne magnitudine
 & summe excellentie præcedit, ita ut et etiam
 viventi *Magen* nonne adhaerent, quod scripto-
 rum domesticis & externis agnoscant. Si verò au-
 dices lustrare necesse sit, qui cum de *Magen*
 & *Francorum regum* appellaverint, id non ad-
 modum operosum fuerit: ceteri si non fecerit fi-
 cit auctor librum tempore celebris, *Marias*
Avinionensis episcopus in Chronico; ubi fit ha-
 bet ad annum DXXXIX. *Theodebertus rex Fran-*
corum intrat in Italiam; & deinceps postea,
Theodebertus rex Magus Francorum dicit. De fi-
 lio ejus Theodebaldo, qui etiam regnavit in Lo-
 tharingia; *Theodebertus rex Francorum dicit.*

Tom. I.

Et de Sigiberto, cui post Chlotharii mortem, APOLOGIA
 Austrasie regnum obigit; *Sigiberto rex Franco- S. MAURI.*
 rum bellum contra *Francos* *suum* *subiecit.* Ita
 Marcellinus comes, *Prepositus, Agallius;* & alii,
 quos singillatim recensere non vocat.

3. At, inquit vir eruditus, appellatus fuisse
 Theodebertum Francorum rex: certum est ha-
 men cum nihil apud Andecavos possidisse, cum
 ille solummodo in Austrasia regnavit, alia ve-
 rò Francie partes patri ejus tunc occuparet,
 cum Maurus adventu in Gallias: proindeque
 advenit non debet illiusmodi vulgata Vis, que
 Theodebertum supponit Andecavi regasse, uti
 Glanvillensis monasterium existat.

Theodebertum non omni Francorum regno
 præfuisse certum est, quippe qui in Austrasia solummodo
 tetrarchia patri suo successit: iterum
 etiam dici non potest, Andecavos nunquam in ea
 Francie parte, que postea Austrasia appella-
 batur, fuisse fuisse. At contendimus Austrasie
 reges multos, & quidem perclaros Gallie pro-
 vincias possidisse, que ab illa Austrasia longe
 distat erant. Qui tam recte, *Adgericus,*
Leodegarius, Alverto, Rurico; alioque A-
 quitanis, Septimanis & Provincie celebres po-
 pulos, ad Theodericum, cui in regno Theode-
 bertus successit, permissit: ita de Sigiberto,
 qui in altera regni divisione Austrasiam obtinuit,
 regnavit, ut Theodericus, apud Remos ha-
 bebatur, sub sua ditione Pothanos, aliasque regio-
 nes & urbes ultra Ligerim fluvium, immo & ipsam
 Turonorum urbem habuisse, testis est omni ex-
 ceptione maior sanctus Gregorius Turonensis
 unde fieri potest, ut quævis Andecavensis
 potior pars, que citra Ligerim sita est, ad Chi-
 loderti regnum attineret; altera tamen ejus
 provincie portio ultra Ligerim & Pothanos con-
 tigua, in qua sume est Theodisicum, Theode-
 bertus Austrasiam regi attributa fuisse. Non
 insolens est unam inter duos reges provinciam
 divisam fuisse, cum ex certis & indubitatis pas-
 sim monumentis constat, non modò regna aut
 provincias, sed quodlibet etiam ipsos pagos,
 immo etiam urbes, eademque oppida diversis
 regibus parasse.

Itaque vir eruditus & alii: Andecavi ad Chi-
 loderti regnum spectabant, quod quidem, istis
 Gregorius, post Alaricum eum secum aqua lance
 inter se & fratre Childebertum & Chlotharium,
 nulli Theodeberti (Theodericum dicere debu-
 rat) Austrasie regis fuisse mentione; & quidem
 æquum non erat, nil ille sit, ut qui nec pa-
 tris non fuerat, in hereditatis consortium ad-
 mittitur.

Verum esti daretis integram Andecavorum
 regionem Chlodoviro cum parasse, quod fuit
 maxime incertum est, non tamen inde legitime
 inferri potest, ad Theodericum dominum eam
 potestatem nunquam devenisse: nec enim putandum
 est Theodericum, qui præ fratribus suis, bel-
 licis virtutibus præstabat, & illis multo audacior
 erat auge potestatem, partem hereditatis sibi da-
 bium post fratris sui, filiarumque necem in-
 super habuisse. Dicuntur equidem apud Grego-
 rium Childebertus & Chlotharius Chlodoviro
 regnum inter se se aqua lance divisse; sed his
 verbis nihil aliud intelligi potest, quam quod
 Chlotharius non majorum quam Childebertus re-
 gni partem obtinuerit. Ex autem Theoderici
 excludendi causa, quam adferri profertur,
 quod scilicet Theodericus, qui soteris socius
 non fuerat, hereditatis quoque participes esse
 non debebat, omnino rejicienda videtur; cum
 e contrario Childebertus & Chlotharius, ob tan-
 quam facinus hereditatem excludere debuissent.

Et III.

pro-

ADPOLOGIA proinde feli Theodoro legitime debita erat, asperge quae ipse innoxio, pure maritali & hereditario congeruit. Sed ut ut si de illa divisione, constat magnum saltem Regumque partem Austrasiorum regibus Theodoro & filio eius Theodebaldo parasse, ut probant concilia- rum ex tempore ex Austrasie regno congregata- rum subscriptio: in quibus liquet, perierat quae Burgundis episcopus his regibus subscripsit fuisse: quales fuisse Gregorius Langobardis, He- lictus Vienneis, Agricola Cabilonensis, Ur- hicus Veronensis, Rufus Orlodurais, &c. Immo Theodebaldo ipse Cabiloso Remos re- verberatur, cum eo morbo correptus fuit, qui ei mortem intulit. Ceteri ipsorum Theodebaldo fuisse cum suis patribus Childeberto & Chlo- tario, teste Mario, auctore aequali, ad annum DXXXIV. expeditionem in Godescram Chlo- domeri interfecit fuisse, atque eo facto, hi tres simul Burgundum obdormuerunt, & inter se differunt. Denique, ut observat Val- lart, vir historicus Francicus, & quis unquam po- tuerunt, cum nemo probe fuit, qui fuerit in illis regni Frateorum divisionibus, easque portiones certe limitas, vix atque tenuitatis nota, quae afferunt potest, quidam aliquid sui religionem aliquam ad hanc vel illam portio- nem attulisse, nisi id expressa vetera alicuius testimonio comprobetur.

IV.

Variae aliae
difficultates
expediantur.

Regulae igno-
rentia.

1. Post graviores illas, quae expenduntur a vita sancti Mauri repetita difficultates, alias proponunt advenire, quae etiam non tam vi- deantur esse pondera, intus tamen pene- trare visum non est, cum eas sufficere possit, censuerit vir eruditus ad elevandum consue- tum, quem sub socii sancti Mauri nomine laudatum puto, Bonifacii sancti Benedicti adeo notum fu- rit, ut Forum adhuc novitium, totum tamen fuisse suspicet: quod sane, inquit ille, immo- no Regulae Benedictinae contrarium est, in qua- moribus tondere differet vettur.

Verum indicare debuisse vir eruditus, qui regulae capite ad veniens est, cum melius Regu- lam sanctam illum proficisci, easque quoties- evolventibus locum hunc invenire nondum con- tingerit. Praefatus quidem pater sanctus, in explico probationis tempore novum propriis volubus exaratur, verum monasterii inducendi, ut nihil profus de tondura habet, quin e con- trario multis exemplis comprobare potest homi- nes ad conversionem accedentes deperit com- clericos factum, aut monachos factos fuisse, quan- vis distiteri nolui solenniter fuisse ritu abso- lutos, fuisse capillos eorum, qui peracti distarunt probatione, insolubili voto congregationis adun- gebantur: atque eo pacto Florus dici potest, monasterium erigens cunctis, quos Francorum archiepiscopi vix decessere non habebant, excelsis, ut ad modellorem casarium, qualem habere novitiam decebat, capilli eas redigerentur.

Sed illo vetitum sit in Benedictina regula, capillos novitii in primo monasterii ingressu extendere, qui viro erudito perspicui, tunc Florem novitium solenniter fuisse, quando ei capilli abscissi sunt? id certe non habet Fan- bus, neque ullus alius auctor, immo si Pauli locus accurate perpendatur, iam probatorem annuum tunc compleretur Florem, quippe qui vixit nonnullis donatus, ceteris bonis fide, laico publico testimonio, tunc dimissus dicitur, cum capilli ei abscissi sunt.

2. Non majora est pondera altius viri erudi- di obiecto, commendans Paulum, si vita ad S. MAURI. eo re ipsa descripta fuerit, ad decessum annos pervenire debuisse, asperge qui a sancto Patre in Casio recente constituto, post Gallicanum tot annorum iter, in Italiam reverfus cum iam senex esset, Bonifacio papa tertio, vel quarte, vitam a se exactam obtulerit.

Item est Pauli catalogo examinanda. Paulus i- pse ait se annos sexcentum natum sancto Patre in Casinensi monte oblatum fuisse, quod si id anno DXXVIII. factum fuerit, quatuordecim aut cer- te quindem annos sub beati patris disciplina Paulus transigisse dicendum est: nam anno DXXII. exoritur, aut sequenti initio data est socius Mauro in Galliam properanti, atque iuxta illum calculum, senes viginti & octo, aut viginti-nove annos erat Paulus, cum in Gallias profectus est. Id sane ipse videtur indi- cisse, cum in vita sancti Mauri scriptis, se trans- adit infimae aetatis sub beati Benedicti discipu- lis eruditum profectus, usque dum Mauro ab con- dem patre in Galliam properanti comes datus fuis- set. Chionerius sanctus Mauri anno DXXXIV. obitus dicitur, Paulus tunc temporis annum at- titis fuisse sexagesimum-secondum attingisse debuit: quibus si decem alios annos, quos post sancti ab- batis mortem in Gallia transiit, addideri- mus, discrepans est in Italiam rediisse senes cir- citer sexaginta-quatuor annos: quod sane aetate, senex dici potest homo, qui iter laurum cir- citer trecentiarum aggrederi paratur; haud tamem adeo decrepitus, ut non facile annos adhuc vi- gilari in patria ducere cogeretur, atque eo tem- poris intervallo sancti Mauri vitam describere; easque tandem obsequio-quarto sub quanto sua aetate anno Bonifacio papa offerre.

3. Non felicitas fuit huiusmodi in obsequio- centia vitam sancti Mauri actuali, quae in ea passim occurrunt: cum plerique, immo & fer- ne omnia quae ab eo oblatum, ex sancti Gregorii dialogi excerptis sint; immo nonnulli a sancto Mauro tribus contra Pauli mentem, quae re ipsa non a beato Mauro, sed quae, testante Gregorio Magno, a sancto Benedicto putata fuerunt. Verum hoc ad rem nihil inter- est; nam & revera Maurus novitia miracula e- didisse dicitur a Paulo vulgato, sed haec ut sunt suspensiva viae indicia, immo vero mir- roribus veniunt in suis suspitionibus hanc sancti vita, & ab auctore aequali descripta dicentur, & non esset tota recta curialis. Non enim eas vii auctores sancti aliorum vitam delecta- biles sibi videbantur, nisi foret nota mirabilis re- ferta. Consultantes, si habet, quae superius e- iusmodi monasterio, & illam fuisse seculi fen- si aut septimi morem quavis facile deprehendit si rem exemplis approbare opus fuerit, profes- sione vellet monachos omnes exceptione Gregorium Magnum, altissimum Gregorium, Tertium scilicet antistitem, Patricium Dynastium, Tertianum, & alios, quotquot inveniri poterant, qui illo aro vitam sanctorum ediderit.

4. At, inquit, vir eruditus, ridicula plane refert pseudo-Paulus, ut cum patrem Benedic- tum sancti Mauri alioque sanctorum reliquias transmississe, inter quae receniet pallium rubrum sancti Michaelis archangelus.

Verum si quid ridiculi est in reliquiarum re- cognitione accurat, non Paulus, qui res penitus erat suppositas exaravit, expugnavit est, sed ita ipsi, qui locum hunc aut non recte retulerunt, aut certe non satis, pace eorum dixerim, in- tel-

ADPOLOGIA
S. MAURI.
Annorum
vix calculis.

Miraculo-
rum multitu-
do.

Ridicule
reliquit.

APOLOGIA
S. MAURI.

relictaeque veteribus Pauli germanum fecerunt. Agitur igitur videmus quid Paulus sit occasione scriptis. Narrant sanctum Patrem Maurum transfuisse tres sancte Crucis parvas, cum aliis sanctioribus reliquiis, quas inter eas exprimit sancti Michaelis archangelus, hoc sunt apud verba, *ex pallio rubro, sancta solent ejus memoria*, quae quidem ita interpretatur vir eruditus, quod his verbis voluisset Paulus indicare sanctum Michaelis pallio rubro vestitus fuisse, cujus pariem sanctus Pater discipulo suo pro reliquiis concessit. At quantum id sit a Pauli sensu alienum, ex illorum verborum simplici explicatione patet. Nemo vel minimum in ecclesiastica auctoritate versatus, nec in monachis nomine apud eas aetatis auctor, ecclesia, non epistolam sive facellum, vel saltem, aliud designari. Certe Paulus ipse hanc vocem eo sensu alius manifeste usurpavit. Haud minus certum est aliquid de sanctorum sepulchris capitibus aut parvis coepitris solita tunc fuisse: quod non solum ad consecrationem, sed etiam honoris & reverentiae causâ fieri consuevit; immo quoniam tapeta quodque ad parietes suspensabantur, proinde et dicitur, aut certe in locis ecclesiasticis; de hac tapeta sive parvi pallii, *palla seu pallula* appellabantur. Porro fideles, qui devotionis causâ ad quosdam sanctos seu memorias sanctorum accedebant, tapeta illa conspuebant, sibi ipsi ea, si forte aliqui corporis sui parte laborarent, imponerant, & quando eis liceret ex illa parvis filia nonnulla, aut quamvis exigua frustulum secum arferre, id pro maximo munere habebant & voluit sacra rebus venerabatur; quo re ipsi nomine possum donantur apud veteres auctores. Hae omnia ex sancto Gregorio Turonensi, aliisque nonnullis eius aetatis scriptoribus didicimus; immo non solum illa filia, sed foras quoque, quibus ornata fuerant sanctorum altaris, herbae quae devotionis causâ a fidebilibus inieciuntur & ipse cum pulvis et tumuli sanctorum colloctus, sicut de aqua parvi aut foras vicini, ne quid dicam de ceteris, aut ubi lapidum, aliisque similibus rebus, pro reliquiis habebantur: quod non solum ex Gregorio Turonensi, sed etiam ex Hieronymo, Augustino, Gregorio Magno, aliisqueque sanctorum patrum testimonio certum est. Agitur nescit quo in primis obis fuerint parvi illi, quos Apostolorum, sepulchris aliquanto tempore impositos Pontifices Romani in variis orbis christianis plagis transfuderunt? Notum est quam mira de casuendi parva Leo, Gregoriusque, utique Magnus, & alii pontifices narraverint.

Particula igitur pallii, quae ex memoria seu altari sancti Michaelis beatus Benedictus ad Maurum transfuisse memoravit Paulus, orant ex tapete seu pallio, quo beatus sancti Archangelus altare coopertum fuerat, excerpta. Nihil hic in re ridiculum, nihil insolitum, nihil quod aetati Pauli non conveniat, ridebant fortè nonnulli, maxime ex heterodoxis, patrum nostrorum simpliciter; sed quoniam eorum apologiam facere non solum esset operosum, hic tamen sufficit demonstrasse nullum inde apparere in hac narratione solennitatis indicium, quae e contrario innuit, quod auctori sinceritatem probat, cum posterorum seculorum auctor solita haec ejus rei simpliciter et ingenium imitari non voluisset.

5. Dicitur postea Basilius omnes litteras sancti Mauri circumstantias, ut si quid errati in eis deprehendat, inde totam Missione Gallicana traditionem impugnavit possit. Et quidem nihil

circa viam, quam semel dicitur vir sanctus, aut de locis quo inviti transivisse, reprehensione dignum invenire potuit: et concedit non sibi continisse Paulum in diebus quo eo in locis istis transivisse dicitur Maurus, enumeratione. Maurus cum suis sociis, inquit, profectus est ex monte Casino die decima Januarii: post dies quinquaginta-quaque Vercellam appulsi, ibique decem dies egit, & tamen prope Antiodorum die vigesima prima Mauri adit: quod fieri non potuit, nisi Antiodorum pervenisset, priusquam Vercellam fuisset egressus.

At qui non videt amanuensis hic erratum, esse, qui LV. pro XXV. incaute scripsit, neque enim fuerat auctor, neque veritas scriptis esse confusus est, quod Maurus priusquam ex una urbe profectus fuisset, in alteram longè ab ea distant pervenerit; & tamen oblituisse agnitum, ut sine accurato scit, testante ipso adventante, Paulus, comiti imperia circumstanti, & comiti loca recensuisse, quae a sancto Mauro perstrata fuerant. Considerandum itaque est erratum illud amanuensis vitae sancti Mauri, et constanter debet fuisse error viro eruditio, hanc obliuiscens fuisse, testante LV. pro XXV. uti dicimus, scripsit, adversarius verò noster hoc ipso obliuiscens suae loco XXV. pro LV. locuti retulit. Abist autem, et cum male fidei rem aut dicamus, aut credimus, ita nec ipse ob tam leviorem errorem Paulum suspectum debet habere. Verum alio item, & quidem faciliiori modo, id erratum potuit irrepere in vitam sancti Mauri, omissis scilicet litterae mutationibus: nam si pro quinquaginta-quaque die, legimus quinquaginta quoniam die, nulla supererit in hac computatione difficultas; veri similis autem nobis videtur, errorem eo modo commisisse, quod in variis eorum scriptis monumentis, quinquaginta vox pro utrupta eo fides occurrat, quo hodieque cum adhibere solemus.

6. Denique nonnulla alia congerit Basilius adversus vitam sancti Mauri auctoritatem, ut eam nullam esse probet. Tanta sunt quae de morte sancti patris Benedicti essent, quae in privilegio reformationis Dominice concessa dicitur anno DXLIII. contra tabularum falsitatem fidem. Oportet etiam Gregorii Turonensis, Bedae & aliorum auctorum sententiam & alia similia quae cum iam a nobis superioribus recensita & relata fuerint, hic solus persequi non vacet; sed ex his quae recentius patet, quam innotuit viri rite eruditio. Multitudo enim agere, ubi locum hinc vitae datum inter alia sanctorum Ordinis Benedictini; comitum si ex quae potuerat Basilius errata, non esse errata, & quae sibi contraria vita fuerat, nullo modo sibi contradicere; immo de eo, quod pro certo & indubitato suppositum iudicium procedat, certis & contrario de sententia esse ejus sinceritatis argumenta; unde fletur accessit ex vir eruditus, se hac in re faciliorem praesens adferam ad ea, qui et commemorativa contra sancti Mauri Missionem substantiant; proindeque suam vitam sancti Mauri auctoritatem manere debere integram & inviolatam, qualem certe meretur hoc monumentum, quod saeculi septimi induratum, postmodum saeculo octavo ab alio auctore retractatum, & aliquot locis interpolatum fuit: quod non modo Missione sancti Mauri traditionem, non errat; sed eam & contrario omnino, nil probavius, confirmat & corroborat.

Aliae objectiones jam solutae.

Invenit circumstantias.

APOLOGIA
G. MAURI.

V.

CL. viri Ant.
Falconi sen-
tentia expro-
bitur.

2. Multo etiam in dissertationibus hujus Galli-
canae editionis promissa adversus novam An-
no-
nij Ballici, viri eruditissimi, opinionem, qui licet
de in contrarietate de Missionis sancti Mauri ex-
actum venire nolle professus fuisset, cum inter
aliorum sanctiorum vitam sancti Mauri agere
incompti, postea tamen in narratione demum
ita semper se posuit, ac si nulle probabili sus-
tinentio alterius Ordinis nostri, immo Eccle-
siae totius occidentalis, de ea Missionis traditio,
Duo quippe Mauri asserere non deberent;
nam solent Italici, a sancto Gregorio lan-
dium, & alterum abbatem Glanulfensium,
qui in Italia floruerit. Verum cum in Additi-
onis a se super evulgati, licet hanc suam
opinionem non deposuerit, faceret tamen Tra-
ditionem nostram appellatam, quam introducere
voluerat, nullo certo fundamento probari pos-
se, imaeque vitae posse negari, quia Odo Ben-
edicti abbas vitam sancti Mauri publicaverat,
immo & admittere videtur Alcuin litaniae,
quas si forte adhibuerat, non in sui patro-
cinium sed non posse: quae omnia tamen erat
suae ipsius opinionis fundamenta, quae prom-
issum, postea omnino saperant hic adversus eam
dicenda; maxime cum nullum antiquum monu-
mentum, nullumque auctoritas testimonium, aut li-
bera saltem antiquitatis vestigia in hac opi-
nionis patrocinium protulerint.

Nonnullas tamen rationes praefere, quibus se
lapeduntur illi, quomodo nostrae, immo
Romanae ecclesiae fructus accedat. Ex sum,
primo, quod concedatur quidem de praedictis
in nostra dissertatione Gallicana ad attendendam
sancti Mauri Missionem praesentibus, sed pro-
bationes nullas. Secundo inquit nullae se Odo-
nem ipsam abbatem Possessorem, a quo vitam
sancti Mauri publici jura scilicet fuisse levit
probatum, falsi ac perjurii ream accusare,
quoniam vita hujus agnoscere auctoritatem. Ter-
tio non reprehendit, quod faciliore faciemus
in admittenda opinionibus sine traditionibus,
quae Caroli Calvi auctoritas praefertur. Item,
dicit de monumentis quae praesentibus, quibus
fecit, ut ait, multo magis, quoniam nobis visum
est, & desiderandum. Quod Alcuin litaniae, quae
sibi fuerit, proindeque recipiendus existimave-
rat, jam nullus esse robustus dicit, quod eras-
mus monumenta interpolationibus solent pas-
sim ferre. Quinto denique quod nihil profectus
ad Papaebrachii rationes, quae haec contentio-
nis fuit, responderimus.

* responditur.

3. At facili est ad haec omnia respondere. Et
primum quidem Missionis sancti Mauri traditi-
onem antiquissimam esse certis de indubitatis mo-
numentis a nobis demonstratum esse nemo infan-
ciatur; an vero inde argumentum legitimum, aut
sufficienter meritis concludatur adversum, ju-
dicialibus equi utique amantibus letiores, qui
hanc differantiam non gallicae, modo vero hic
latino ordine expendere voluerint. Et quidem
notum est id a viro docto dici posse, qui ra-
tiones nullas, monumentum nullum, consilio-
rum verba in se, pro sua opinione nova pro-
tulit, et ea in emendationibus dimittere lue-
rit coactus.

3. Accusationem aut suspensionem gravem sibi
se periturum in Odoceum interitum; ne am-
plius quidem aut levius quodam momento pre-
bat aut confertur vir eruditus. Sed itane li-
cet hominem suum hactenus integram tali pro-
bitio obsequi ratione conspiciatur? Fuit quippe

Odo vivus & mortuus vir integre fidei, in APOLOGIA
ecclesia probè notus; & mirum est quid hunc G. MAURI
ipsum, cum auctoritatem in Historici Transla-
tionis describenda uti certam admittit, & quon-
iam hominem probum & bonum Eccl. Gallica
paucis ante diebus agnosceret vir eruditus, per-
jurii & avaritiae suspensum, si non convicium,
se modo habere pronuntiet. Si aliquo legiti-
mo testimonio, id quod fidei auctoritatem
erat revocari, debuisset suae illud profectus in
publicum donec id perhibetur, accusacionem
hanc iniquam, jure divino & humano id nobis
suscipere, habebimus.

4. Hujus testimonium vim praesentis prope
dubio vir eruditus qui si saltem velletur Odo-
ni sinceritatem & fidem non omnino refraga-
tarum inquit, modo tamen sitarum cum a.
clero Michalino fuisse deceptum, qui illi fa-
bulas pro vita sancti Mauri vendidit. At hoc
loco praeterea, vitam sancti Mauri, quon-
iam viri aliquot non carere, qui ab interpretum
re se a doctore, vel etiam ab amanuensis facili
admitti poterant, seculo non confidam non
fuisse, utpote quae multa habeat, quae a fallaci
viri temporis auctore advenire non potue-
runt.

Sed nec eo quidem pacto salvari posse Odo-
nem fidem certum est, aut sancti Mauri missio,
& principis saltem eius facta, quae in vita il-
la commemoratur, vera fuerit. Etenim Odo
nem receptam ab illo clerico vitam, vel Mau-
rum Glanulfensium scilicet fuisse sancti Be-
nedicti discipulum, aut certe id necesse est. Si al-
ter fecerit, jam missionem sancti Mauri ab ipso
ita vim certam habentem; praedictum clericum
ille, nec quidem alius vicecomitis, cum peritus
non excogetur. Si vero Odo dicatur Maurum
Glanulfensium sancti Benedicti discipulum an-
tea non credidisse: cum sancti Mauri litae,
se vel sancti Benedicti discipulum, ignotus est
et si non potuerit, quoniam necesse fuit certis
fundamentum non fuisse probè scilicet, inter-
dum esse ipsum nulli hunc suum Maurum in I-
taliam transformasse: quod quidem est veloxi-
ter, fieri nemine reclamante non posse jam,
multa demonstratum est.

Cum aut vir doctus, facilius quoniam per fuisse,
non opinari seculum, quae Caroli Calvi regnum
praefertur, adhuc fidei, immo aliquem de
sancti Mauri missionis traditionem non hanc
principis auctoritatem invaluisse; utque eo pacto re-
centi omnia praefert, quae adversus nostram Tra-
ditionem hactenus excepta sunt argumenta,
quibus adversarii nostri eius initia ad seculum
ipsi ferunt, aut ad sequenti principum seculi
debere contendunt. Quoniam cum fuisse
quae Caroli Calvi regnum praefertur, alia esse
non possit ab odavo, aut septimo: quoniam de
Mauri Missionis guallo post ejus obitum, qui
sub sancti fecit finem coepit, recepti fuisse
dicenda est, immo cum Maurum Glanulfensem
si ab Italico distinguitur, multum eo junior
fuisse, ut ut quod concedatur adversarii, alie
adhuc vivens, aut saltem via mortui in alio-
rum Maurum transferri debuisset: quod quoniam
si absurdum necesse non videt.

Quod item attinet ad monumenta vetera,
quae a nobis inquit adhibita coarctantur vir e-
ruditus, ea debuisset indicare. In his enim eam
etiamque protulit ad laudandam, bene hanc
se facere attine equum; eadem praeterea vito-
re ac rectorum auctoritate passim carere
ac confirmare enati sumus: si quod
salsum ingessimus pro vero, aut debemus pro
certo, emendare parati sumus, cum primis.

VII

APOLOGIA vir eruditus aut quisvis alius id probaverit. **S. MAURI.** Y. Litterarum verò Abramo post ipsiusmodi habuerit, ut legitimus adnotamus, quod re ipsa tale casu esse non dubitemus. Scimus quidem, quoniam motu proprio gressu interpolata occupavit: sed non interpolatorem designatorem regulam esse cum vixit hac re re eruditus de prima potuimus, si illa scripta in veris auditis aliter quam in promissionibus deprehendimus, aut certe si aliquo invenimus in eis motum iudicium, qui post auctoritatem statuerit. Offendit via ductus, si quod tale in his litteris deprehendit: proferat vel unum factum in suis commentis, qui Alcuino si potuerit. Sicut per librum veterum monumenta, non facit quoniam non fuerit facta aut interpolata, nulla potest ratione, dicere, sique regere licet.

Idem tamen de aut Baboloni post Maurum in his litteris habetur, nec tamen ubi id in quodam dicitur ille factus fuisse factus Maurum diopulsi. Igitur nec Maurus factus Baboloni diopulsi contendit esse, sicut in Alcuini litteris proferit post ipsum potest inveniri.

Verum Baboloni fecit post Maurum occupat invenit litteras, quoniam facti Mauri diopulsi fuisse non amquam suspicatus est, ut cum factis Maurum aliquem ex parte diopulsi facti Baboloni, qui non in una Babolonia, sed quidem unicus est in litteris factus unum post alium rationem, nec propter ea alium diopulsi dici possunt sed in multis, antiquis de recentibus, ante de post publicatis ab Odone cum vitam vulgare, post factum Baboloni proinde locutus occurrat de quidem invenit actus de celebranti ordine. Ut certe Maurus factus Baboloni prope pangerat, cum successu sua perperam illustratibus de antiquis vix invenit pariter, Amalio, Maurum, Epithemo, de aliis, etiam in Italia, ut suo locum videmus, qui facti omnia indicat ut non fortuito, sed dati opera ab illarum litterarum collectoribus factum habet: cum rei alia ratio occupat non potest, nisi quod re ipsa Maurum confiteretur ab illis Baboloni factis praecipue facti Baboloni diopulsi.

6. Utinam designat obijci ut eruditus, nihil aut ad Papabrochium rationem respondit, sed qui id potest fieri potest, cum neque Papabrochium ipse, neque eruditus cum facti illas habuerit opera facti Mauri nullam rationem proferant: Abbi aut non doctus, & in vita hactenus illustrando exercitissimum viros in-

super habuerit, aut neque contentissimus, ut potest interpolatorem indicat ut eruditus, sed abbi etiam, ut eos inter adnotatorem nostrum reputamus, qui facti non non adnotatorem. Vix tam facti Mauri Baboloni de Baboloni adnotatorem facti deo die X. Januarii, cum potest modo cum tunc deo die Baboloni: Pape Baboloni potest a nostro Luca Abramo motus accepit nullum contra hanc vitam nullam, ut ea de re loquatur deus vix hanc ipse deo die Baboloni, hanc deo die in ea deprehendit, & interpolatam, forte etiam Papabrochium suspicatus est. Quod propter via eruditus quod facti hanc debent vix deo, & equi veritas sanctorum. Ea de re debet loquatur adnotat, ne fortis in errorum iunctis incidere possint: potest de, aut facti facti cum pro operantibus accurat examiniatur, cum pariter nova Januarii Baboloni edita. Interim invenit facti Mauri vix deo Baboloni deo videri de difficultate in ea occurrentes, nullamque facti ad Baboloni abbatia aut Baboloni tempora nullam revocari potest ad tunc factum auctorem; ut nullam Baboloni abbatia recipiendum esse promissum, vel aliam argumentum in alteram partem generalis. Quod igitur opera fuisse in nostra diffinitione Gallicana in Papabrochium aut opera locis invenire, qui remotione penitus examiniatur non non adnotatorem; aut qui ratione errorum argumenta rationem potestimus, si nulla ab eis proposita fuerint?

Cum itaque Milioni Gallicanae facti Mauri traditio ab annis plerumque obtingit, ut invenit adnotatorem, annis omnino conficitur, excepta si, nullamque apparenti mutatione in ea, etiam ante illud tempus, facti verumque, immo cum longe antiquiores esse certa monumenta de maius argumenta probent; & c. contraria opinio, quare recentiores aliqui critici ab anno pauci intrudere aggressi sunt, nulla penitus auctoris antiqui aut recentis refutatio, nullum antiquitatis monumento firmari potest; & itaque in argumenta quae adversus eam congerere nulli factum, nullum plene est rebus, nec tam certum de antiqua traditionem conuillere poterant; non mirum est, si consensu, tunc de incertum confutatio consensu fuerint, ut illam, quoniam a patribus patris illustrata inviolatamque post hoc factorem certissima Traditionem accepimus, potest quoniam, qui motus in eam factum hanc, integram, & novam transmittit curamus.

APOLOGIA
S. MAURI,

Operis con-
clatio.

IL

DE GREGORII MAGNI MONASTICO INSTITU-
TO DISSERTATIO.

at 11.6,
norm. 19- 21
1000.

* DISSERT.
DE GREG.
MAG.

[illegible]

una, in persequendis non taceamus.

Cum vero de personis monachis scribit, *fluit duas, et fandi Benedicti regulam professus est*, qui prior est tunc certis ac perspicuis constat argumentis non tam, pro concessa habiam, plerumque & nostris, qui hac de re scripsit, praetermissis in aliam verò, qui fere totius controversiae caput est, morosus & fortis incurrit. Verum, ne dimittamus opae fœdè veritatem, utrumque hic retrahere est animus, pium quidem pauci expugnare, nullis prioribus tamen argumentis, qui tunc monachum Gregori proferunt, ut *nonnulli in monasteriis moras & abbatibus singulatis spectant; aliter vero, ut per ipse dicitur a nobis, ita exprobrant, ut aliorum argumenta cum delectis subdolanus finem aliunde coisit adhibet.*

PARS PRIMA.

1.

[illegible]

Quid autem Gregorius religioso se voto in-

DISSERT. pñda ad Theodisiam imperatorem foretem, quæ DE GREG. est libri .i. epistola v. in qua conseripte, quod MAG. sub colore episcopatus ad sanctorum sit relictus: ubi sanctorum opposit, non licet (ut liquet) vitæ, sed monachice se regulari, cui additus se suis- se suis superque probat, eam aut se se in monachum potius recepisse. Rem amplius explicant sequenti Gregorii verba, quibus se se quæ mundi sunt, reliquisse, & ex hoc mundi non fugisse monachum esse se profiteatur. Neque enim, quæ modum ex huius mundi naufragio evasisse dici potest, qui mundi solum cultum, id est secularium vitam, non deponit: cupit velis suscipere monachicam vitam inducere, profecto. Sed quid multum morer? quando Gregorius ipse distictis verbis se monachum dicit, scilicet in libro IV. Dialogorum capite XXXVIII. ubi agens de morte Crisostomi, testimonium adducit Maximi cum fili, quem ipse, inquit, cum monachum monachum vidi. Nec verba non minia dilucidè reddit Zacharias in versione greca.

Quid ageris? En Gregorius ipse se monachum fuisse distictè ait, quod jam non obtineat in locis non solum obsecrari. Nec ipsi facti sunt id solum distictè idem eadem eadem verba repetit in homilia xxi. Nec tam clara de manifestis sunt, et aliis argumentis referenda superfluum, ne rem monachicam obsecrari concessu alieno non necessariis testimoniis obsecrari violenter. Neque verba hic obstat, quod olim vir doctus obsecraret, alterius Gregorii silentium, quod genus argumenti nihil valet contra clara de indubitata testimonia. Quia etiam Gregorius ipse Turonensis episcopus adeo fœderat nostre hand offit, et etiam non obsecrari suffragari. In quoque initio libri .i. Historia sue testatur, Gregorium Romanum, ab adolescentia devotum. Deo, ex rebus propriis sex in Sicilia edificasse monasteria, et septem intra urbis Rome muros individuali quodam, inquit, laetum delegatum terrarum captem, quanta ad vestram quotidianam prebendam sufficeret; reliqua vendidit cum cum profecto domus, ac pauperibus erogavit. Quod quidem non nisi homini saculo novum constituti fieri contingit. Et certe mox Gregorius Romanus monasterium ingressus est, et ex suo ipsius testimonio liquet: & qui ante fœderat cunctis ac geminis munitis, uti subdit Gregorius Turonensis, solutus erat per Civem prelorem reprobatus; cum solo munitis vestram ad al- tario domini ministerium conferatur, &c. Ubi agitur ipse fœderat ac geminis munitis ornamen- to opponit religionem vestram, quam volo volun- tate monachicæ intelligit, monachicam dicitur, ni- si aliter cœgisset oppositum lex. Volo porro dixit ut fœderat modo, quo sanctus Benedictus ad monachorum vestram designat id panti genus, quod vestram componere possit. Atque ut amplius videat id Gregorium Romanum relicto saculo prebendam; addit Gregorius Historicus, cum elec- tioni sue in Pontificem die relictis, ne, quod possit obsecrari, vestram et IN SEculo de ad- pte huius pñda quidem subsecrari. Itaque, ex mente Gregorii Turonensis, Gregorius Ro- manus, facultatibus in pauperibus erogatis, fœderat de quo fœderat sunt, abiecit, fœderat itera ac geminas vestras depositas, volo vestram pre- ferent, id est monasterium. Itaque Gregorius Gallus huius Gregorii admodum de se ipso te- statur, quod jam monachum monachum videtur Maximianum. Certum itaque & exploratum id tunc, quod de epi monachum demonstrandum erat.

II.

DISSERT. DE GREG. MAG.

Quo in monasterio vitæ monachicæ voluerit adhibere Gregorius, agitur ipse variis in locis, nimirum in monasterio, inquit, meo, id est fan- di Andrea, quod Romæ constitueret; se enim scribit in libro IV. Dialogorum, capite XXI. Vix namque venerabilis Valentinus, qui post in hoc Romano urbe vixit, fuit agni, meo quædam monasterio profuit, &c. & in capite LV. Neque hoc fœderat pñda, quod alium in meo monasterio ante hoc testimonium retransfere. Quodam tempore monasterio, iustus domus, monasterio per fœderat in- duat, qui mihi in eodem monasterio constituta su- doli obsequi, agni in affluat agnoscitur ante erubere consueverat. Clarus Johannes Diaconus in epi vitæ libro I. capite VI. agens de monasterio Gregorii contraxit: Episcopus, inquit, inter Romanæ urbis monachos fuit huius fœderat deo agni, iusto huius fœderat Johannes de Pauli, ad Civem-Sancti monasterium in pro- prium domus fœderat: in quo, relicto fœderat, meo quædam fœderat agni, fœderat fœderat fœderat agni, in agni pauperibus, ex huius mundi naufragio modum evasit: diuque des- deratum monachum captem indomatum, &c. quibus verbis Johannes Diaconus ad Gregorii Turonensis episcopi contraxit monachum velatum alio- dore videtur. Jam quantum monachum in monasterio fœderat Gregorius noster, expendendum est.

III.

Duplicem Gregorii commemorationem in monasterio distinguere possit, unam autem, altam, post suscipere diaconatus gradum & legentis manus: quæ utraque est aliquot annorum.

Ut plures prima commemorationis annos Gregorius tribuamus, illud exigit, quod in monasterio duobus monachis abbatibus parit, Valentinus scilicet, ex libri IV. Dialogorum capite XXI. & Martiniano, qui tunc, cum Gregorius, legatus factus est. Andrea monasterii fœderat erat, ex libri III. capite XXXVI. Deinde Metellus monachus, quem Gregorius in canobio fœderat ac discipulum fuisse ac Johannis Diaconum in libro de Gregorii vitæ capite XLII. mox ante quatuordecim qualem Gregorius Dialogus fœderat, id est ante annum DLXXX. ex vitæ abierit, antequam Gregorius in libro IV. Dialogorum capite XLVII. Ergo ante eam annum Gregorius ipse jam monachum indiderat. Certe ibidem agit Gregorius de quodam fratre Antonio, quem secum in monasterio fuisse dixit: cujus obitum, tanquam seniori, ante Metelli obitum refert. Accedit quod jam tunc non ex- quiritur huius rerum moralem intelligentiam, et Constantinopoli rogatus a Leandro Hispalensi episcopo, inchoaverit liberum Monachum, in quibus admirabilem rerum divinarum copiam sufficiens nomen. An verò fieri potest (quod quidem factum esse necesse est, si ex quo necesse est interduci necesse ante legitimum. Est) ut Gregorius inter vias Romanæ præ- fœderat sollicitudinem, curaque tamulantem, tam innotet res morales collescit, degrediantur- que? Certe non verum spiritum peritus hoc libi persuadere poterit, rapacem & perperat. Quod Gregorius se innotet sollicitudinem detestatur, ac morte in mundo relictum, deo reprobato gratiam, quæ divinitus ad vitam monachicam invitatur, distulsi plangit in præfœderat ac Moralem. Non ergo alio quoniam in monasterio hanc sapientiam apicem apprehenderat, ubi

GREG.

pñda.

DISSERT. prinde iure plures annos, quam Diaconus crederet, ex libris Dialogorum capite XXXV. DE GREG. MAG.

Reversum hanc fuisse mentem, id est vii integri diebus, omisit Baronius, hoc addidit argumentum, quod urbanum Praefectum ad hoc gereret Gregorius anno octogesimo-primo supra quingentesimo, tum monachum sedis, altero post annum acceptum Diaconum cardinalis dignitate, Constantinopolim directum fuit a Pelagio Romano Pontifice, ipsum enim anno supra dicto etiam tum Praefectum Urbis subscriptis cautioni seu litteris professionis a Laurentio Mediolanensi Pontifice univo fuit episcopus ad Papam pro more missus. Porro Laurentium fuisse annos duodecim, ex monumentis ecclesiae Mediolanensis, quae successisse Constantinum anno quingentesimo nonagesimo-tercio, testante Gregorio in epistola ad Eusebium Iuvig, & ad Johannem subsecutum, data indictione undecima.

Constantii pontificatus initium anno DCCCII. cum Baronio admittit, sed nihil contra nos. Toti enim eius illationis moles nititur recentioribus Mediolanensium Pontificum indicibus, quae memoranda esse constat ex catalogo a nobis descripto ex veterissimo codice bibliothecae Ambrosianae, & relatus in primo Meleni (a) nostri Italici, in quo Laurentio episcopo non tantum anni duodecim, ut vulgatis in indicibus & apud Baronium, sed anni novendecim cum mensibus septem tribuuntur, haec XII. kal. Septembris obisse dicitur. Itaque si ex anno ejus saeculi nonagesimo-tercio, quo Constantius post illum mortem Laurentio successor est, annos novendecim cum mensibus septem detraxeris; anno septuagesimo-tercio aut inquitur Laurentii episcopi electionem fidem esse admittas necesse est, ut-hoc ejus captivum ad Romanum pontificem eodem anno missus, cui Gregorius, tum urbanus praetor, subscripsit. Potuit ergo Gregorius anno sequenti, id est septuagesimo-quarto aut quinto ingredi monasterium, in quo usque ad id tempus, quo diaconus cardinalis ac legatus creatus est, privatum vitam duxit. Atque Constantinopolim ad Viterbum missa est anno DLXXXII. qui Tiberii Augusti imperatoris, penultimus Eusebii patriarchae, quem Gregorius in illa urbe jam versatus, ab errore quo rursus in errorem praebat, revocavit. Quamvis vero illic perierit, colligitur ex Pelagii papae epistola, ad ipsum scripta, mandantis, ut ab imperatore auxilium contra Langobardos ipsi impetret; quae epistola data est IV. nonas Octobris, indictione III. quae anno DLXXXIV. respondet, & indictione tertia movet pontificum L. Septembris computanda est. Ex hoc patet, Gregorium vii ante annum sequentem a sua legatione Romam reverti potuisse.

IV.

Reversus a legatione sua Gregorius, rursus in monasterium sui portum confugit, ubi etiam abbas munus gerit, ut ipse declarat in Constitutione pro monachis apud Baronium (b) & inter generalia Concilia edita, his verbis: *Gregorius episcopus omnibus episcopis & Regibus & universis monasteriorum patribus & ceteris, quae de eorum personis & personarum testibus, aut aliam esse officium, quod in regimine praesiderentibus, informat. Hinc est quod Petrus praeposito, quem Baronius abbatem perpetuum vocat, praecipit, quid in iustum monachum peculiis cum agendum sit, ex libri IV. Dialogorum capite LV. ubi hoc in fido jure & potestate abbas.*

Occurrit tamen hoc loco quidem Regulus,

semper quod Maximianus abbas monasterium tuum gereret, ex libris Dialogorum capite XXXV. DE GREG. MAG. cum Gregorius in regium urbem missus sit; quod, quo Syracusanus episcopus adeopus est, quod Rotas Pinus confignis patet circiter annum DCCX. quo anno Gregorius ipse pontifex renuntiavit etiam mensi Septemberi. At sanctum quo praedicte anno Maximianum Syracusanum inivit sedem; & si quidem illi annum DCCX. monasterium regimen Gregorio, & ea legatione reverso, facile credere potuit; cui rei id argumentum est, quod Petrus monasterium sui praeposito insumat, ut nullus & testibus monasterium ipso, ut mox dicebam, peculiis rem moriens necesse; id imputatur abbas, & non ipse abbas existit. Ex his intelligitur, Gregorium post suum aquiescentem quippe circiter annos praedicte in suo monasterio, ibique abbatem munere fungum fuisse. De primo capite habemus.

PARS SECUNDA.

I.

Utrum Regula, quaeque monachorum instituta in Andream canonicis vigeret, cum Gregorius illic reliquendam fuisse habuim, in festinando loco investigandum est. Benedictionem hoc loci vixit Regula multa perferens, nempe ipsas Regulae observantia & auctoritas apud monachos Andream; Gregorius singulare studium in eandem Regulae, quippe monasterium, ipsius Regulae propaganda per Gregorii discipulos facta in insulam Britanniam; testimonium, veterum, qui ab annis fere nonaginta Gregorium sodalibus Benedictionis, nulla secus ante Baronium sententia, admodum. Haec potius explicanda, potiusque de libro Dialogorum nominata praefatio.

Libros quatuor Dialogorum genuinum Gregorii sensus esse, certum ac necessarium demonstravi argumentis in Praefatione primi Saeculi nostri, memoravi auctoritate veteris Gregorii, libris, Nihilominus, Aldebrandi episcoporum, sed & Pauli Diaconi; quibus adnumerandi Patres Gregorii discipulos, & Talo Caesarinopolitani antistes sub mediam saeculorum septimum; qui in sua quique collectione scripturae ex libro Dialogorum proferunt; adnumerandas etiam Paulus diaconus Eusebium in praefatione ad Vitas Patrum Eusebium, alique posteriores auctores. Dialogorum liber secundus, qui totus est de sancti Benedicti patre, Gregorio manifeste adscriptus testimonio Patris, Aldebrandi episcopi Schireburnensis in Anglia, Beza & Pauli diaconi, monachi Cisterciensis, quae hoc loco revisit necesse est, ut institutibus omni occasione praedictatur. Patetque in sua collectione, quam ex Gregorii operibus ipso vivente ac posthumo condidit, cum studeat in locis laudet libros Dialogorum, quinquies ex libro secundo sententias producit, nempe capite LXVII. in. Matthew ex libri secundi Dialogorum capite XXIII. Capite LV. in Lucam ex capite III. Capite XLIII. in Johannem ex capite XXVIII. Capite XXVII. in Ada ex capite XXX. & capite XXVI. in epistolam ad Romanos ex capite XVI. Praeterea Aldebrandus, anno DCCXII. mortuus, in libro metrico de virginibus Benedictionis commendat his aliisque verbis.

Cuius praefatione pandas ab origine vitam, Gregorius Praefat choros deservierat clau. Aldebrandus suffragatur Beza in libro de tempe-

(a) Meleni, p. 101. & p. 102.

(b) Baronius, a. 601.

(c) f. praefatio.

DISSERT. Collationem, exagitat. Verum hanc mihi
DE GREG. dubitationem subestitit primo filii dissimilitudo,
MAG. quae in libro Commentarii & in Odeona Colla-
tionibus apparet. Deinde quod Commentarii
suorum curis vitio dedecus deposuerit, ut
Gregorius; Odo vero tantum penitentiae ad-
dicit.

Nuperus Gregorii operum editor Petrus Guf-
fenevius docet a fortiori rationes, quibus hoc com-
mentarium Gregorio abdicandum esse contendit.
Hae rationes ad quatuor vocari possunt. Pri-
ma est, quod auctor primae illorum commen-
tationum editionis, anno MDXXXVII. Venetiis
factae, non indiget locum, ex quo eos acceptis
& quod nullas eorum scripturas tunc habuerit
reperiri poterit. Hae ratio probat rara effe-
corum exemplaria; at saltem usum habuit quo
usus est primus editor, quod sufficit.

Alter ratio est, quod nec Gregorius ipse,
nec Patres, nec alias ab eo tempore auctores
hoc commentarium ante primam illam editionem
laudaverit. Verum nobis satis est, quod in e-
pistola ad Joannem Ravenensem, mox relata,
Gregorius ipse dicat, se quendam ex libro *Re-
gum* protulisse, quod carissimus filius suus
Claudius abbas ex ore loquentis exceperat, & per *fratrem*
& *filios* doctores suos scripserat, ne periret:
quae quantitas nec omnino sensum, nec sensum
Gregorii habebat, neque Gregorius ipse nec
Patres, ut geminam eisdem sancti Doctoris
opum laudari. Idem dictum esse de illis aucto-
ribus, qui Gregorianorum operum catalogum
consecraverunt. At perinde nobis est ad demon-
strandum in illis commentariis Gregorii mani-
ficentiam institutum, ut eorum auctor censetur,
solum Claudius, qui eos ex ore loquentis suo
sancti & filio reddiderit.

Tertio ratio est, quod sicut a Gregorianis di-
versis sit, quod scripturae haez ferrentur aliter
cineant, & capitebant, quoniam in Gregorianis
geminis scriptis. Verum haec tantum probant,
si vera sint, Claudium non fuisse omni-
no affectum solum Gregorianum, quod Gre-
gorius ipse testatur. Quamquam viri eruditissimi
non parum solum sancti Doctoris in illis com-
mentariis agnoscent, nec eos illo indignos esse
putant. Adde Gregorianam in epistola scriptura
facta non semper eadem versione situm fuisse,
ut differat a fortiori in praefatione ad libros
Moralium, ubi sit, se non solum, non videri
adhuc veritatem, quia sedes apostolica
utrique utilis.

Quarta denique ratio est, hoc commentarium,
si quidem Gregorii esset, scriptum fuisse ab
eo iam pontifice: qui providet non dicturus fuisse
monachum aut abbatem, qualem se esse ho-
rum commentariorum auctor saepe dicit, aut in-
venit. Neque haec ratio quidem infirmis. Non
Gregorius ipse, cum homines ut in Evangelio,
de Dialogo scriberet, utique pontifex erat: sic
tamen se in illis monachum fuisse dicit, agen-
do de Maximo Censori fratre, *quoniam ipse*, in-
quit, *iam monachus monasterium videret*. At, ostendit
hic, de praeteritis temporibus loquatur Gregorius:
maior vero ille de praesentibus: quod Gregorius con-
venire non potest, qui paulo ante annum DC.
quo haec epistola scripta est, praedictos de libris
regum sermones habuit iam pontifex. Verum
est, quo tempore hos sermones habuerit; im-
mo eo longè ante scriptam epistolam habuit
fuisse ex eo non obscurè colligitur. Deinde,
quid si id de suo protulit Claudius abbas, qui
ex sermonibus Gregorii & de auditis continens
fecit commentarium?

Atqui ad vim superioris objectionis elevan-
dam perinde est, uti mox dicebatur, at Claudius
dicit commentarius ex Gregorii dictis contine-
re censetur. Auctor enim ille quisquis est, si
Regulae sancti Benedicti addidit fuisse malum
in locum probat. Si ergo Claudius abbas, qui Gre-
gorii *carissimus filius* & discipulus fuit, hoc com-
mentarium composuit, eandem sine dubio Regu-
lam laudavit, quam a Gregorio accepit, id
est Benedictam.

Porro praedictorum commentariorum antiqui-
tatem illud in primis probat, quod eorum au-
thores sacerdotes in carnale crimen lapsos depone-
bant, ut Gregorius alique veteres, supponit
quae doctus iam saeculo octavo in delapidiorum
abire coeperat, quo tempore sparsae illae pontifi-
cium epistolae tum assumentiam Gregorianae epis-
tole ad Secundinum, tum Ildion suppositae.
epistolae ad Marcom episcopum, in uia esse
empevit. Verum de his commentariis satis sa-
perque sciti, quorum accuratus examen a no-
stris, qui Gregorianorum operum novam edi-
torem curant, expectamus.

III.

Post argumenta ex Gregorii scriptis posita,
quibus Ordini sancti Benedicti non obscurè vin-
dicatur; nunc aliud peragendum videtur neces-
sarium propendendum est ex propagatione Regu-
lae nostrae apud Britannos facta per Gregorii
discipulos, Augustinum, aliosque eius sodales.
Augustinus in eodem quo Gregorius mona-
chero vivens monachum, ipsiusque Gregorii dis-
cipulum fuisse, constat tum ex libro VII. epis-
tola XXX. indic. I. ad Eulogium episcopum Alex-
andrinum, qua in epistola Augustinum mona-
cherum sui monachum dicit; tum ex eisdem lib. cap.
CXIV. ad Syagrum Augustinodunensem episcopum
ubi *Augustinus quondam monasterium meo propinquum*
vocat; tum ex epistola Basilicæ ad Ethelbertum
Cantuariensis regem, ex concilio Cloveho-
viensi capite XVII. ubique testimonia, eo quibus
Augustinus Gregorii discipulus nuncupatur: Augu-
stinus solales epistolae indicati fuisse patet ex
eo, quod abbatem eis continui Augustinum,
Gregorius, ex epistola a Beda relata in bi-
blia lib. cap. XXVII. Augustinus in Britan-
niam missus indicione X. per anno Christi
DCCVI. iussurata Cantuariæ sancti Salvatoris
ecclesiae, *fieri monasterium non longe ab ipso ci-
vitate ad Gravenum; ibique regulam confusus*
in bonorum apostolorum Petri & Pauli, teste Bed-
a in libri primi capite XXXIII. *Quoniam tunc*
ecclesiam non ipse Augustinus, sed sanctus eius
Laurentius consecravit. Primitas autem epistolae
monasterii abbas Petrus presbyter fuit. Melius
Augustinus successit, in monasterio Dorober-
nensi, quod Augustinus, *beata memoria Gregorii*
discipulus, sancti Salvatoris monachi consecravit
monachos constituit, concedente Bonifacio papa
IV. in epistola ad Ethelbertum, ubi apostolica
auctoritate decretum, *ut ipse nostri praedicatoris*
*monachi monasterium proprium illi adfuerit, de ce-
terum utam sanctitatem maritus careret, id est*
sensum maritus & iohannis, quae ipse protuberant
*secus attentare aulis Pontificis gravi po-
tius intrinsecus*. Derivata est fabula religio-
sa Constantiensis monasterii in alia Britanniae
monasteria saeculo septimo, aliosque sequentibus.
Ut enim in septimo constitutus, idem indi-
um accipere Gloucestriae, Nottelundae, Mal-
denensis seu Malenburghensis, Lindisfarne,
Eliensis, Wintoniense, & Gwincensis, aliisque
non paucis. Jam quoniam in illis monasteriis vi-
guit Regulae expendendum.

Be-

'DISSERT. Benedictinus vigile condit, vel unico fude GREG. di Albelmi testimonio. Is ab Adriano abbatē monasterii sancti Petri apud Cantuariam primam eruditus, dein monachus & abbas in cenobio Baidmense apud West-baxtonem, ac demum Scherburnensis episcopus, mortuus anno septingentesimo-mo, scripti, teste Rodi libro in metrum de virginitate, quem in venerando codice Saxoniæ literis exaratum in nostra bibliotheca habemus. In hoc autem carmine sanctum Benedicturn laudans ita canit.

(*) Al. Pri-
mo.

*Primo (*) qui nostra fatus certamine vita,
Qualiter optatus terrarum opusculum normam;
Quoque modo propriis directis transiit sanctus
Ad iugum fructibus calvarum caluina culter.
Cujus praeclarum praeclarum ab origine ceteris,
Gregorius fragilis charitas deservitque abbas,
Ducit abbas solus ingratum in artem.*

Hic Albelmus, monachus & abbas Anglicanus, manifeste docet, fide, hoc est monachice vitae, modum primum a sancto Benedicto, cuius vitam scriptis Gregorius papa primus, institutam fuisse, & ab eodem traditam normam, qualem suo tempore, id est sub finem saeculi septimi & sub initium octavi, tenebant Anglicani cenobia. Illud primum ex consideratione dignum, quod laudat hic in duobus libris, uno scilicet, altero solius orationis, quos de virginitate scripti, sanctum Benedictum in utroque a virginitate commendat, praetermissis Aegonio, in quo tamem cum virtutum laudat Gregorius papa. An vero Aegonium cuiusdam fuisse Albelmum, si Augustinus & Augustini socii fuisse Aegonium instituit, aut Aegonium normam Anglicanis monachis tradidisset?

Sed ne consideratione generali facere veritas facere videat, dicendumus paulisper adeo, quae superius commemoravi monasteria. In Glashoniensi, ubi primum cenobiorum Aegypti institutum vigile dicitur IV. Regula sancti Benedicti regni exoritur, (Glashoniensis Chronici *) verbi sit ut) ubi primum cathedræ ecclesiae Cantuariensis, ac subsecuturum sancti Petri cenobium, a quoque sedes episcopatus & monasteria, per Augustinum cuiusque discipulos conditi ceperunt, servandam hanc Patrum Benedicti Regulam duo monasteria. Eandem servabat Mauthelem, in quo Bonifacius adolescens, futurus postea Germanorum episcopus, labori monasterii eruditus & discipulorum officium administravit inefficaciter servandam profectum bene Patrum BENEDICTI regula regulamque firmam instituit, testante Willibaldo ex discipulo; idemque eam Fuldeni, abbas Germaniae monasterii ab se conditum instituit, & in concilio Gallicanis & Germanicis hanc enim Regulam commendavit. De Mauthelem Angliæ cenobio, etiam explorant, per eum ex superiori Albelmo eum ubi monachos & abbas testimonia. In Lindisfarncensi Willifridus Eboracensis episcopus, ecclesia Scottis, qui Romam admittere volebat ritus, monachos subditum ad normam aliam populorum viventes, qui Regulam S. Benedicti servabant, ut memorie prodidit anonymus loci monachos in libro tertio de vita sancti Cuthberti episcopi Lindisfarncensis, in qua sui, scribentis, quod Cuthbertus illic mori, inquit, regulæ accevit vitam componere consuevit, quam usque hodie cum Regula Benedicti observamus.

Eandem Regulam Northumbregibus nonnullis condit institutam fuisse a Willibaldo Eboracensi episcopo, qui apud Willielmum Malmesburiensem gloriam, quod, versus pulchra

in Northumbria, Scottis ecclesiis, decessit, & de ceteris ecclesiis anghelicanis institutis, rit, qui denique sanctissimus Benedicti Regulam a monachis observari iussit. Ex quo inferunt Willibaldi continuatores in commentario ad vitam sancti Gregorii, Willibaldum quod certum supponere, in aliis Angliæ regibus cum vero patris & causa ecclesiasticam observantiam fuisse sancti Benedicti Regulam: quam consecrationem sancti legitimum, longè efficacius instituit viri erudit, abbas legisset, a nobis postea editum, de vita sancti Willibaldi, auctore Eddio-Symphono ejus æquali ac discipulo, qui idem (*) continio insigne ferè verbis, ac Willibaldus, commemorat, tum de pulchra celebratione, ac tonsura, tum de cantu ecclesiastico, uti quomodo vitam monachorum servandam Regula sancti Benedicti patris, quam nullus sit, id est in Northumbria prae inveni, confirmant Willibaldus. Unde verò hanc Regulam accepit, idem Eddius in precedentibus (*) explicat, simulque ex urbe Cantuariæ, quod ab Eboracensi regis ad ordinandas post eorum Decretis episcopi clericos auctoritas fuerat: qui ex urbe cum monachis Eddio & Edda, & ceteris, monachos prae deus monasterii, in regem suam reverteris CUM REGULA SANCTI BENEDICTI, observantia ecclesiasticam servarent. Ex his manifestè colligitur Willibaldum non aliunde accepisse sancti Benedicti regulam, quam ex urbe Cantuariæ monasteriis: ubi primum hanc Regula recepta erat tunc temporis, id est antea circiter quinquagesima aetate sancti Augustini, quo ex tempore nulla talis monasterii instituti novatio: nam quia id venerat Bonifacius IV. in epistola ad Ethelbertum modò laudat; tum quia nulla eiusmodi mutationis causa vel occasio fingi potest; nulla denique occurrat ejus mentio in vetustis monumentis.

Venerabilis Beda eodem loquendi modo, atque Eddius, ubi est in historia sua libro IV. capite IV. agenda de Scottis, & Magno monasterio tunc ejusdem: qui loca, commisit sui dandum. Inquit, ad monasteria instituta ceteris, quorum numerus cunctis monachorum, qui de provincia Anglorum studium salutis, ad exemplum venerabilium Patrum sub regula de abbas canonice, in regem revenerunt & servaverunt, prae se habere monasteria vivunt: Un cum observantia servat, eandem utique defendant, quae superius Eddius, id est sancti Benedicti Regulam, cum qua Willibaldus ex urbe Cantuariæ reverteris, Northumbriensium ecclesiarum instituta servarent, seu ut ad Bedam loquendi modum Eddii verba redigam, ad monasteria instituta servarent, id est in consecrationibus illarum Beda, cum sit, Magentis illis monachos iam exire ad exemplum venerabilium Patrum sub Regula de abbas canonice: ex quo intelligitur Bedam idem esse ad monasteria instituta servare, atque vivere ad exemplum venerabilium Patrum sub Regula de abbas canonice, hoc est ad exemplum aliorum monachorum, qui ritus catholicos seu Romanos servabant sub Regula sancti Benedicti. Nam cum Patrum Regulam verum idem Beda in Willibaldi epistola, in quo inter ceteris ita habet.

*Patribus qui ritum servanda tempora nostrae
Catholici ad iustum convertit dogma canonice,
Quos servantes patres, abbas erant revenerunt
Cuius sua prae servat monasteria vivunt:
Inquit loca ubi monachorum canonice servat,
Ceteris, ac monachis canonice cum REGULA
PATRUM
Regula instituit.*

To-

(*) Monach.
Angl. Chel. p.
120

'DISSERT. DE GREG. MAG.

(*) Eddius exp.
(*) id. cap. 44.

DISSERT. Totaque res, quae in praefatis Willielmo a-
D. GREG. pul Edmon & Willielmo commemorat, ei-
MAG. dem etiam veritasque Bedae, qui Regulam
Patrum ab ipso in monasterio et subiectis in-
stitutam fuisse dicit, id est Regulam sancti Bene-
dicti, quae ex Cantu refulerat.

In Wintoniensi denique & in Gloucestriensi mo-
nasteriis Benedicti consuetudo. Bishops, qui
prius suburbanis sancti Petri apud Cantuariam
conuictio abbas praefuerat, Benedictine Regulae
normam instituit, testante Bedae in libro primo
historiae monasterii utriusque. Bishops abba-
tem mortu proximum discipulum suum praecipit,
ut iuxta Regulam magis quondam abbas BE-
NEDICTI & iuxta privilegia sua decessu probum
futuorem eligeret; idemque postea Constitui-
tum monasticum. Unde Alcuinus in epistola XLIX.
Wintoniensi & Gloucestriensi Bishops in Con-
uictum uita obsecrans, et Benedicti & Con-
fratrum Regulae, diligenter custodiant, quoniam
oblationem Regulae, inquit, sancti BENEDI-
CTI in ueneris fratrum prope repositum fuisse
ut, ut uariis postea monachis. Haec est ec-
clesiae Benedictinae fides in Conuictum sancti Petri monasterio, ubi prius ab-
bas fuerat, nimirum ante annum DCLXXIV, quo
Wintoniensi monasterio addicere cepit, Haec inquit,
per Augustinum episcopum sanctus ac discipulus in-
stituta fuisse, non alia fuisse quam ea ipsa, cu-
jus observationem Romae in sancti Andreae mo-
nasterio dilectior, Gregorio magistro & insti-
tutor, iussit quippe Benedictum papa IV, fi-
deli superius vidimus, ut in Carthagenensi mo-
nasterio sancti Petri (quod etiam abbi obse-
ruant) praedicantur isti monachorum gre-
gem soli adlocuerat, & eorum vitam sua
doctrina moribus, hoc est sancti monachi & in
Regula sua, non uero aliunde acceptis, exco-
narent. Tradidit proinde, ut sit. Regulae
normam, non Benedicti, si ipsi Regulae fuisse-
rent. Atque non Regulae, sed Benedicti mores
in monasteriis ab se instituta tradidit, ex
superioribus manifestum est; ac proinde constat
eos in Andecio conuictio sub Gregorio Bene-
dictum fuisse, unque & Gregorium, non Regulae
normam.

Nunc est quod in Britannia insula monachis
numquam sancti Augustini nomen auditum,
multo minus celebratum fuit; fens de sancto
Benedicto, cuius nomen, utique ille celeberrimus
in quibus illis insula monasteriis in-
stituta fuisse paginis occurrat. Certe in uenerabilibus
sanctis Anglicanis, ad usum monasteriorum ante
nostrum aetate coadiis, (nam in istis nulli
sancti obuii sacri commemorantur) Remis in
Remigiana bibliotheca auctoris, praeter post
sanctum Gregorium, Augustinum & Hieronymum
nominatim SANCTUS BENEDICTUS, cu-
jus nomen bis repeti praecipitur; ac deinde rom-
phare sancti Monachi; non uero Anselmi, non Pa-
themi, non Beati, non denique sancti Equiti-
s, cuius memoria, & Gregorius, Augustinus,
episcopi sancti Augustini fuisse, ut praeter-
missum, aut sum neglectum fuisse, a veri simi-
tudine abhorret. Nam litaniae Anglicanae habet
ad calcem tituli sancti nostrorum Ameliorum.
Denique ut de his faciem dicendi faciem, cum
concilio Clovenhorienensi Patre anno DCCCLVII,
Anglicanos monachos aliquantum prolapso ad
primarias institutiones reuocare uellent, sanc-
tare inter alia capitulo XXIV, ut uita mona-
stica candidati, accurat probarentur (quod cap-
it reformandae in actus recipiendi regulae)
secundum monasteria Regulae deservirent,

perceptum, probat spiritus, an ex hoc fuit
quod de Benedictina Regula intelligendum esse
inferri demerito. Non ergo dubium esse
posse, quin eadem Regula primis ab Augu-
stino, quippe sancti praeterea sancti Angli-
cans monachis; eam eorum potestas ad ipse-
met reuocaret Concilio Clovenhorienensi Pa-
tres.

Et quidem hanc Regulam Anglicanis conuic-
tiis ab Augustino traditam praecipue fuisse
veterum fuit constantia. Aitiam quippe Flo-
rentius monachus in libro de uita sancti Ab-
bonis abbas, rationes reddit, cur Angli mo-
nacha ex concilio Florentino perierint ad in-
staurandam in insula sua religioe uita disci-
plinam, primam hanc refert; quia beatus Papa
Gregorius, missa ad eam gentem euangelizandam
sancti Christi praedicationem, episcopum dilecti Benedi-
cti Regulam obsecrans praescripsit. Eodem tempore, hoc est in fine saeculo undeci-
mo, Ethelredus Anglorum rex in privilegio
ecclesiae Cantuariensis concilio Christi anno mil-
lesimo nono, exultis exponens eum in eam ec-
clesiam Benedictum fuisse reuocari; Haec inquit,
fuit, ET MONACHOS EREDEM OR-
DINIS, QUEM NUC ATTULIT SANCTUS
AUGUSTINUS in ecclesia posui, Ordinis fuisse,
quoniam ille ex praetere sancti Gregorii, de
re magis sancti Ethelredi praedicationem, & eum
in terram hanc uocauit. Ambobus praeterea Johan-
nes Diaconus, qui eandem sententiam disertis
probat, ut postea uidebimus.

IV.

Nunc quae de Regulae nostrae in Anglia per
Augustinum propagationem habuerit dicit, aduer-
sus Johannem Marcham in Propylaeo ad Mo-
nasterium Anglicanum, ubi, ubi scribit sancti
Benedicti Regulam, postea quam a Zacharia
Papae non modo in Italia instaurata, sed etiam
ultra Alpes propagata fuit, uixit denique ob-
tinuit praedicationem suae eximiam, ut nul-
lum fuit, non effe in Occidente conuictum, ad
normam Benedicti vel primis institutum, vel
demum formatum; in hoc tamen a ceteris sancti
Anglicani scriptoribus differt, quod edidit,
eandem Regulam in concilio Wintoniensi anno
DCCCLXV, sub Dunstano archiepiscopo Con-
uictum ab omnibus primum in Anglia re-
ceptam fuisse. Tunc primum, inquit ille, mo-
nacha praeterea fuit constituta generalis,
tam ex Benedicti Regula, quam ex ueteribus
consuetudinibus coacta, quae dicta est Re-
gulae Conuicta Anglicanae nationis. Et iocosa
Benedicti monachi instituti sunt ad Benedicti
Regulam, eum maxime fuit apud nos ab
Eusebio semper reuerentia. Verum cum om-
nino nulla sit in concilio Clovenhorien-
ensi mentione Regulae merito, sed significatio est
fuit illius commemorandae creatio, & ab illius
sit et de re apud Bedam fientiam, uidebimus
quod modo, quoniam tempore Regula illa Eccle-
sia Occidentali inuenerat.

Haec tamen ex superioribus, & ex Prae-
fationibus nostris ad Ada Bedam satis refra-
ta manent, quae tamem a notabili recentioribus
denique postea obijta sunt, hoc loco uixit
refellere necesse est. Tria ergo hoc in loco dis-
pungenda sunt. 1. Num ante Radgum regem
de Dunstano episcopum sancti Benedicti Regulae
in Anglia non uiguerit, 2. An nulla sit
Regula in concilio Clovenhorienensi reuocata, 3. An
ab illiusque de ea apud Bedam fientiam quibus
nomina pro causa nostra subijcimus in-
genua.

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

DISSERT. Johannes Diaconus in Vita sancti Gregorii a se scripta, prout alia quibusdum utitur ad Gregorium Ordini Benedictino asserendata, hoc momentum propositi. Quod quod Monachi qui a Gregorio in Saxonia, id est Transmarinam Saxoniam seu Angliam, missi sunt, SANCTI BENEDICTI REGULA fuerint mansuri, inter alia etiam id id agendum, quid se ipsos desuper vix proli in illis partibus monachos aliquos inveniri, a quo electoriam tam in propositis, quibus se habita REGULA BENEDICTI. Quod clarius sui validas advenia Marchiam proferri potest? Johannes Diaconus sane luculentissime docuit Johanni VIII, qui ab anno DCCCLXXII. ad decentium Romane sedis praesul. Praefatus, Johannes Diaconus Gregori vitam scribere tempore Johannis Pape VIII, indicigne VIII. fuit notus in EPISTOLA VIII, quae indito anno DCCCLXXV. respondit, quo tempore regula Benedictina ita apud Anglos invaluerat, ut non possit in illis partibus monachos aliquos inveniri, a quo non electoriam tam in propositis, quam in hactenus Regula Benedicti. Longe ergo ante concilium Wintoniense anni DCCCLXXV. in Angliam ipsa et haec Regula, immo longe ante Johannis Diaconi aetatem: cum ab eorum memoria post Augustini praedicationem illic cum vigiliis, homines nonnulli saculi peritiam habuerint.

Nepot proinde successit fuit sancti Benedicti Regula in concilio Cloveshoviensi anno DCCCLVII. commemorari: sed satis fuit monachos ad communis ac receptae Regulae normam revocare. At certe si Marchiam concilium illud cum Benedicti Regula attente comparaveris, haec non obducere expressum advertit cap. XXIV. in haec verba: *Postquam quanto factum est capitulo, ut, si qui secularium sancta professus fuerint, nonnulli saltem delectant, non omnia consue habere sequantur, quoniam illius consuefactio ut monachos qualiter SECUNDUM MONASTICA REGULA de secessione monasterii proinde prout apostolicum praecipit: Probare spiritus f. et duo sunt; nisi aliquis rationabiliter canis, ut non suspicatur in congregacionem, non persequatur. Quoniam est, tunc, illa MONASTICA REGULA, nisi Benedicti, cuius verba caput LVIII. concilii verbis omnino respondent: Nemo veniens quis ad congregacionem, non ei facit instantiam ingressus: sed, sine illa apostolica, Probare spiritus, f. et duo sunt. Deinde membrum illud suspicatur in congregacionem, ex eodem Regulae nostrae capite desumtum est. Cum igitur concilium monasticum interpretum Regulam, a Benedicti lectione videret, nullas esse dubitationis superius locus, Regulae monasticae nomine Benedictinam a concilio Patribus, est saepe alia, fuisse intelledam. Nec enim in alia Regula antiquioribus quicquam reperitur, quod praedicti concilii editioni differet convenit, ut ex Codicibus Regularum et ex rarissemis Concordia capite LXV. evidenter colligitur. Hinc conficiunt validissimum et gravissimum argumentum. Regula Benedictina Patribus concilii Cloveshoviensi, anni DCCCLVII. celebrati, absque REGULA MONASTICA appellatur. Non alia itaque Regula tum temporis apud Anglos vulgaris erat. Sed parcedum Marchiam, vix quidem docto, qui licet res monasticas non segeter versaverit, monasterium tamen, hoc est Benedictinum, Regulae necessarii videri non debuit: nec indigebat serendum, quod nobis Venerabilis Bedae silentium opponit, qui Bedae ali- quod opusculum recte contra non spernit.*

Historiam abbatum monasterii sui daebis libens a se exaratum fuisse testatur Beda in fine Epitome historiae Anglorum, ubi operum suorum indicem tenet: cumque dae dederit, super tandem edidit Jacobus Warren, cum episcopi Dialogo. In libro 2. ipsam Historiam, quae Historiam abbatum Monasterii de Gurensburg inscribitur, legimus Episcopum, cognomine Benedictum, Episcopo rege Translambriae regionis praelia largiente, monasterium constituisse anno ab incarnatione Domini sexcentis sexagesimo quarto, indictione 11. anno autem quinto imperio Egfridi regis. Deinde, quibusdam interjectis, quatuor praedictum Romanum aggressus dicitur Episcopus, populum compellens iuxta Regulam monasterium. Celebrem lateris necesse est ac vulgatissimam Regulam illam, quae nullo admodum discrimine REGULA vocatur. Sub eodem Regula Episcopos populum monachos servare. *Pauli confessoris, praepositi abbatum et presbyteri Confessoris.* Ne vero pro arbitrio quoniam sit illa Regula interpretaria, tandem sub finem libri, proprio cum nomine desuper Episcopos in oratione extrema ad discipulos habita: *Mitibus carissimis, fratres, inquit, ne desuper aliquid vobis Patrem quatuor: sed iuxta quam REGULA MAGNI QUONDAM ABBATIS BENEDICTI, iuxta quam praedicti vestri cuncti non deserta, in quatuor vestra congregacione summi cunctis praeparavit, quo servatione vobis servatum f. sapientia delictorum optare ad tale usque perfectum dignumque praeparat, Beda. Ipsam Confessoris abbatum, Episcopos successor, mare transfusus in lib. II. inculcasse dicitur. Quibusdam tamen, legiti Beda, dicit *Proinde praepositi, ut iuxta sua statuta praeparat, JUXTAQUE REGULAM SANCTI ABBATIS BENEDICTI de suis ipsi Patrum qui ante esset, eligent.* Nulli interprete opus est. Desinit autem tandem adversarii, opinor, Beda nobis opponere silentium de Regula sancti Benedicti: agnoscat vocem hactenus ignotam: nec nobis ultra Episcopos de Bedam, sed nec Augustinum, atque adeo Gregorium eorum docum, ac parentem detegantur.*

Neque verò dici potest, Episcopos audierunt, fuisse, ut Regula Benedictina primis in Angliam invehere. Tandem quippe Regulam, discipulis suis contraxit, quam in decem de septem monasteriis a se praedictis invenit, ut loquitur Beda in Historia Wintoniensi lib. II. At ex illa septemdecim monasteriis unum fuit Cantuariense sancti Petri canonicum, quod duabus annis regnum suscepit, eodem auctore restat, atqueque Wintoniense monasterium condidit. In isto ergo sancti Petri canonicum, quod Augustinus instituit, sancti Benedicti Regula vigebat ante medium saeculum VII. eadem certe quam monachos huius loci Augustinus imposterat. Nec ferè ex mea ad simulam primum Benedictinum praedictum recti hoc loco, ne qui nobis ulterius Marchiam arguerent, uti nuperi quidam Scriptores, quasi non iam, refutata obtrudat. Certe Bollandi eruditio constantia, vix Bedae venerabilis dupli libello de abbatibus monasterii sui superius laudato, longe aliter, atque alia de antiquitate Regulae Benedictinae in Anglia sentire se putatur in commentario praevio ad vitam sancti Eusebii episcopi, tomo II. sui Aprilis. Idem in commentario ad vitam sancti Augustini Anglorum apostoli tomo sexto Martii, est non spernit eam nostris adducere, addunt tamen f. nolle praedictum Benedictinum, MAXIMA CUM VERO SIMILITUDINE AC PROPE MODUM EVIDENTIA Augustinum ante fuit ma-

DISSERT. DE GREG. MAG.

DISSERT. DE GREG. MAG.

DISSERT. *librosque viri studii imitantur* accuratè con-
DE GREG. *ferunt, de monachis tamen in Romanis ecclesiis*
MAG. *quæ publicè in officia divina quotiens legebantur,*

tum in aliis ecclesiis auctoritatem obtinebant,
teste Guillelmo Averlupæ episcopo in libris
tertio de sacramento altaris. *Non videtur, inquit,*
ut sanctissimi Romanique pontificis nullo diffin-
to hædum probarentur; coramque audientem
forma ut recte, cunctis populo Christiano con-
sentiente, nunquam suscipere. Verùm et in re-
bus ceteris nulla esset Johannis auctoritas, o-
mnino tamen prevaleat debet in hac causa;
monachi constet, (ut certè constat) cum privè
affectum non fuisse, sed sœpius & ab omni
bravienti, fallendive lœdine immunes. Eius
enim argumenta duo ejusmodi sunt, ut non
penderet ex rerum veterum peritis, sed ex o-
culorum experientia; quibus constat de forma
habitus, & vitæ genere casuque, dum consi-
deratur. Præsertim argumentum ducitur a forma
habitus Gregoriana, quod Johannis tempore con-
spectum est, immo ab ipso Johanne, ut ex e-
jus verbis colligitur, & a formis cunctis Bene-
dictinis, quam & pendulam fuisse, & Grego-
rianæ similes ipse oculis probavit. Posterius
petitur ex vitæ genere, quod Johannis tempore
predestinatur monachi Anglicani, quia de re ca-
pitur ferri Johanne possit.

Opponit Baronius ad primum argumentum,
non videri ex eo probari Gregorii institutum t-
cum occidentales omnes monachi ejusmodi sin-
guli genere uterentur: testari quippe sanctum
Fulgentium episcopum Ripensium, consuevisse
monachos pellicio uni singulis, etiam in Afri-
ca: sed & Cassianum tradere monachorum tan-
tum, sed apothecarum quoque vitæque fuisse
consuetudinem ejusmodi uni singulis. Certè
hæc nequaquam efficiunt Johannis argumentum,
qui non a materia, sed ab existentiæ & forma
habitus probat, Gregorium solum fuisse Bene-
dictini, in quo singuli materia cum aliis ser-
vata communis erat, sed forma diversa. Certè
hædum & Benedictini sodes, & Augustina-
ni Eremitæ pellicin uterentur singulis, sed sagu-
tes illi, hi, litoribus; adeo ut discipuli quilibet in-
spector, vel hoc solo alios ab aliis facili dis-
tingueret possit. De his Baronius obediens viderimus.

Johannes seculi sunt quotquot de Gregorii
monachis distinctione scriperunt, vulgares in-
ventores. Atque quippe Floriacensis mona-
chus initio seculi undecimi, Gregorium Bene-
dictinum Regula solummodo discipulum fuisse scribit
in prologo de mirabili sancti Benedicti, in-
venimus probat in libro de vita sancti Albionis
Floriacensis abbatis. Item affert sanctus Tho-
mas Aquinas in Opusculi XVII. capite XVI.
Gregorium solum monachis consuevisse for-
mam Regulam a sancto Benedicto institutam, & a-
postolicum Antonium Florentinum institutum
in parva II. titulo XV. articulo ultimo, Gre-
gorium sancti Benedicti vitam habuisse, ac mo-
nachos de abbate sub illa regula militasse perhi-
bent.

Ei quidem est videtur fuisse mens Patrum con-
cilio Tridentino, qui sanctum Gregorium lœda-
toris occasione domesticari, id minus detulerit
Augustino Lotofo abbati Ordinis, ut præ-
fertur, Casanensis: non aliam fidei ob causam
quam ut Gregorius a Monacho instituti sui lau-
daretur. Ipse verò abbas in contraria orationis
sue oratione Patribus Tridentinis afferuit, Gre-
gorium de sancto Benedicto habitum induisse. Existit
hæc oratio cum aliis in Concilio Tridentino habi-
tis in editione Lovaniensi anni MDLXVII.
Ea solum hæc sententia Thomas hucus O-

ratari Romæ presbyter in libro nono de G. DISSERT.
gna Ecclesiæ capite quarto, & Anonymus il-
le, qui Alibi Tornacensis monachi Gregorii MAG.
max exceptiones typis insidari curavit initio se-
culi XVI. Post Baronium, Franciscus Scare-
nus, Societatis JESU doctissimus Theologus, o-
pibilibus ad eorum Antonium Vepellum, & Gre-
gorium Leporius in libello de veritate Reliqui-
um Gratianensium indigne locum in Chetico
Benedictino relatus; & Johannes Seldenus
Angles Apologiam scripsit contra Baronii o-
pinionem, Roccus Pirrus etiam in Scilicet flo-
rez anno IV. aliquot argumenta conscripsit in ean-
dem. Ut verò isti auctores Baronium impug-
nent, non privata moris affectio, sed sola veri-
tatis causa; nec dubio, quod eodem modo veri-
tatis futuri sint in posterum crediti quoque ver-
itatis amatores si paululum expendant, fidei li-
bi, quam levis sit in oppositum argumentum.
Baronii, quæ modò examinanda sunt.

VII.

Rationes, quibus commotus est illudissimus
Anselmus conditor, ut contra receptionem ve-
terum sententiarum Gregorium, non Benedictum,
sed Augustinum fuisse instituti contendere, ex-
plicat ipse ad annum DLXXXI. cum LX. & in
additis post totum motum. Summa rationum
est hæc est: nimirum quod Gregorius indi-
catus a se in urbe sancti Andree monasterio,
non ex proxima pellicia Calanibus monachis,
quibus Longobardi suppliciter apud
tarentem basilicam datum fuerit monasterium;
sed ex provincia Valeria, monasterio sancti
Æquilii, in quo vigebat monastica institutio,
penitus sit abbas primus, nomine Valentini.
Quod verò ex ipso sancti Æquilii monasterio
acceptus sit Anselmus conditor abbas primus,
inde probat, quia nullum aliud celebre co-
tempore in provincia Valeria monasterium
fuisse reperitur, quàm sancti Æquilii, ex quo
primus petendus esset abbas monasterii ab i-
pso in Urbe restitui, à quo & habuit ipsa
Gregorius monasticæ conversationis accepit,
& ab eo monachorum instituti est regulæ.
Denique hunc Æquilium ante sanctum Be-
nedictum in illa provincia monasterium ere-
ctum, & monachi in eo positi prædicare;
immo non unius tantum monasterii, sed mul-
torum abbatum fuisse. Ex quibus aliisque in-
fert Baronius, monasterium sancti Æquilii non
fuisse unum ex illis duodecim, quæ sanctus
Benedictus in vicina provincia creavit.
Hæc est Baroniana inducitur tunc moles ne
vis; hæc illius argumenta & coniectura; quæ
an adeo certa atque explorata sit, ut nega-
ri, ut retractari non possint; an verò sit ne-
cessaria, ut etiam si præterea concedatur, id
quod Baronius contendit, efficiant, dispo-
nendum est.

VIII.

Ut christus procedat res, ab incertis & debilis
eeres & probabilis scirentur juvat. Incertum
est primum, an eo tempore, quo Gregorius san-
cti Andree monasterium condidit, Casanensis
monachi jam Litterarum basilicam inferiorem
immo certum videtur prius Andree concen-
tratum condidit fuisse, quàm Casanensis a Lan-
gobardis statui in Urbem sequeperit sese. Va-
lentius enim quiddam in Valeria provincia mo-
nasterii abbas, a Longobardis veniens transfugit
Romam, acceptusque a Gregorio est in Andree-
nam.

Baronius, ann.
319.

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

non monasterium. Atqui prius Valeria Longobardis ovnia fuit, quam ager Cafanensis: ac postea Valentini iam tum in sancti Andree monasterio hospitabatur, cum Cusantibus a. Pontifice concessa est sedes basilice Luteranensis. Iam si clades Cafanensis, ut mihi censuit, non accidit ante annum DLXXX. longe ante conditum fuisse sancti Andree monasterium, aucto ante id tempus Gregorius eo se recepisse ex dictis. Secundò interitum est, an Gregorius monasterii primus abbas fuerit Valeantius seu Valentius (non utroque modo in veteribus membranis pignus; non Valentius, Zacharie Batavego.) Eius enim Gregorius ipsam sibi ac monasterio suo praefuisse dicit in libro xv. Dialogorum, capite xlii. cuiusquam tamen cum abbate primus fuisse affirmat. Terribiliter interitum, immo (quod pace illustribus viri dicimus) falsum est, Valentium ex primario sancti Aquitii monasterio accersitum in Gregorio fuisse. Nam Gregorius in lib. i. Dialogorum cap. vi. scribit, comitibus Aquitanis monachos erant ad ipsius Aquitiani Gregorius fuisse de multis Longobardorum: contra verò in Valentii monasterio duos monachos a Longobardis necatos tradit in lib. vi. cap. xxi. Gregorius verba expendenda sunt. *Prae omnesque venerabilis, inquit, Valentius, qui post se hac Romana urbe nobis, fuit nobis, nec quicquam nostrum praefuit, prius in Valeria provincia monasterium suum erexit.* Monasterium suum, inquit, hoc est a Valentino edificatum, secundum phrasin Gregorii, qui monasterium suum vocat passim, quod ab ipso conditum est. Quotò postea loco dicendum est, Valentium non solum non ex primario sancti Aquitii monasterio, sed ne quidem ex aliquo alio Aquitii monasterio eundem fuisse, sed ex suo, quod in Valeria Valentius ipse construxerat. Quotò de quoque interitum est, an Valeria provincia Gregorius diversifuerit ab Aquitania, in quibus Sublacus & duodecim litae erant monasteria, quae supradictis Benedictis inditum. Etenim Paulus Diaconus in libro secundo de gestis Longobardorum, ubi provincias Italiae pro sui temporis usu distinctas, nullam rationem habuit Aquicolarum, quae Valeria antea fuit: Aquicolasque Carthagos seu Carilian, oppidum Aquicolarum ex Placiano, Valeriae adscribit in capite xxi. Et erant Aquicolarum tractus Valentiam contigit, ut facile cum ea coniungi possit.

Hinc praefectis ac continuis, nota Baronii Baetica eo spectat, ut probet Valentiam, non ex Luteranensium Cusantium monasterio proximo, (quod monitum erat, ex dictis) sed ex ipso sancti Andree monasterio vocatum fuisse ad regendam sancti Andree monasterium. Quod potestum & negari, ut erit confirmari nego, necio qualem evaserit sit totus ille argumentorum apparatus. Nam si Valentius ex ipso sancti Aquitii monasterio eundem non est, ut censet ex dictis, iam certum non Baronii archana, ne id enim incumbebat Baronio, ut probet, Valentium ideo ex Aquitii primario monasterio assumptum fuisse, quia, inquit, nullum aliud colere ex tempore in provincia Valeria monasterium fuisse reperire, nisi sancti Aquitii, ex quo patet ipse abbas monasterii Andree. Cum ergo constet, Valentium ex alio quam ex primario Aquitii monasterio petitem fuisse; non est quod ultra ciremus de Baronii argumentis.

At demum aliquid Baronius fac cum voluisse, Valentium aut ex primario, aut ex aliquo alio sancti Aquitii monasterio Valeriae accersitum fuisse. Nec fide tamen quaquam obtinebit adver-

tum nos illustribus Annalista. Non enim, ex aliquo Aquitano, sed ex sui ipsius monasterio, id est ab eo, non ab Aquitania, conditum, eundem est Valentianus, ut superius probatum est.

Atqui, inquit, omnia Valeria monasteria, etiam ipsius quod condidit Valentianus, Aquitiani ut erant instituta. At unde hoc habes, o bone? Aquitiani quidem in illa provincia multorum monasteriorum Pater existit, teste Gregorio: sed non omnium, namque eius, quod ipse auctore condidit Valentianus, Cerit contra Gregorii sensum esse videtur, quid Aquitiani dicant omnium in Valeria monasteriorum Pater: nec officii eius sententia, si quidem alia Benedicinus etiam instituit ex in provincia fuisse dicantur: maxime si Aquitiani, apud quos Benedicinus duodecim erant in Sublaco monasteria, Valeriae attribuerent, ut erit eo attribuisse videtur Paulus Diaconus. Deinde est ab Aquicolis Valeria distinguere; quo argumento constat duodecim illa sancti Benedicti comitibus ante exitum Sublaci singulis litae sua comitatus fuisse, ut ne unum quidem in Valeria, quo provincia Sublaco finitima est ac coniuncta, situm, fuerit? An vel Benedicti discipuli post dilectum sui Patris uni aut alteri comitibus in Valeria condendo impares fuerit?

Vixitne age, nullam Benedictham, nullum ipsius discipulum monasterium in Valeria condidisse: haec rursus prima conditio inest Aquitiani omnia si fuerit etiam hoc ipsum, quod in ea provincia regitur Valentianus ab Aquitiano condidisse: quid dicere vetat, aut ea omnia, aut saltem aliquas, Aquitio mortuo in sancti Benedicti leges concessisse? Aquitiani enim, Benedicto (ut contendit Baronius) auctore superior, ante annum quingentesimum quadagesimum exstiterit & vivis. Ab eo tempore, usque dum Gregorius condendo sancti Andree monasterio admovent nomen, anni amplius triginta elapsi erant. Denique nullam Aquitiani Regulam scriptam reliquerunt, viventi vix pro lege erat: eo motum defecit lex, non monasteria, quae pro nova abbas successoris facile Regulam sancti Benedicti amplecti poterunt. Et re quidem ipse id factum esse intelligitur ex quodam Fundani abbatis epistola ad Simplicium Celsi tertium abbatem, in qua R. abbas Fundanus scribit, iam tum apud omnes fuisse esse, *et monasteria nostra, fuisse Constantiam, Romam, Valeriam, Tusciam, Liguriam, & aliam provinciarum Italia, etiam de rebus Regalem servatis, quae sanctissimum de Deo acceptum BENEDICTUS instituit, servarentur*: sequitur eius rei gratia Regum de sancti fratres, postea praefatum sanctum Regulam in Celsi ad commendam commendam ad Simplicium mittere, ut salvis legibus in epistola contentum apud Angliam de Noto in Notis ad Chrogonem Cafanensem, & in Praefatione primi Sacrorum nostri. Ergo simplicio Celsi abbate, dixerunt annos quingentesimum quadagesimum, iam admodum Longobardorum, ac postea ante cladem Cafanensem & accessum Valentii abbas in Andree monasterium; aut illud, inquam, tempus, Valeriae de pluribus provinciarum Italiae monasteria Ordini sancti Benedicti accesserunt ac praeinde ut omnia, aut aliqua saltem ex illis, quae sanctus Aquitius in Valeria construxerat.

Et ne quis cum Gallio Baronio propagatore opponat, suspensum videri epistolam praedictam ab Bernardi & Hugonis quibus ex tempore apud Italiam instituta: respondo incertum esse, an abbas Fundanus vocatus sit Bernardus, an Bartholomaeus, aut alio nomine ab eodem

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

Hhh h

Be.

DIST. I. libera B incipiente, cum decursum dignitas
DE GREG. eius nomen in epistola reperitur. Et occur-
MAG. rit saeculo septimo Bernardus inter episcopos Cre-

monstrum apud Uppsalam in Italia tunc pro-
prie nomen, et nomen, itaque et. Ido enim
non in frequent, habet elevatam et
non in ista non enim facile ad alios pro-
cedit definitur proprium nomen arigen
autem. Ceterum videmus ut aliqui non
hunc epilogum exemplum in codice Ceterum
variet postpositum epilogum continetur; quibus
hanc epilogum infero hunc ante amos claret
tremas. Videtur et hanc Lucius Hollium, qui
nomen fuit eodem in Ido codice subcripti,
et in superioribus et inferioribus.

Hunc epistolam ad observantes
 in quibus Regule nostre conditiones præ-
 sentantur, quibus simplicibus abbas Magistri
 filii Regularum in omnia talia monasteria pro-
 pagandis commendatur. Horum veritatem editionem
 primam decessit magister Johannes de Salsburg, foli-
 oler Antiocho Galliano Beroacense priorem de-
 fensoris, qui eos e Vaticano codice m. produxit
 in lucem. Veritas tunc huc referre solliciti
 SIMPLICIUS *Pater confitetur Iohanni de
 Salsburg, fuisse monachum, qui hanc Regulam
 SIMPLICIUS Chrysostomus episcopus Magistri Iohanni
 propagandis in omnia. Tria hic investiganda,
 nempe quanta luxa inscriptionis antiquioris
 quæ simplicibus in eis memoratur: quive hunc
 veritatem legitimus.*
 Inscriptionis antiquioris probat in primis
 veteris codicis m. in quibus eis reperitur:
 item prius iacitor qui tam legimus, nempe
 Sieghartus Gemblacensis monachus, et patet ex
 m. de Salsburgis, quod mendacius capite XXXI,
 et Petrus Calensis. Dicitur in m. referen-
 das, etque ante annos quatuordecim. Eandem-
 quæ ante octingentos legisse videtur Candi-
 dus monachus, qui de sancti Benedicti Regula a-
 genti in hispanis de vin fidei. Eiusdem
 in Regula de Salsburgis. Salsburgis
 sancti Iohannis monachi digne trans eandem. Sals-
 burgi forum OBSERVANDUM MANDAVIT A-
 LUMNUS: qui postrema verbo præmissis
 respondent. Hæc inque tunc tem-
 poris id est principis Regule in quibus
 in scriptis Regule nostre exemplaribus apud
 Salsburgis monachos, qui tunc luxa copiam
 et Calensis monasterio episcopi Salsburgis
 illius a sancto Benedicto missum fuisse accepit

Item qui fuerit Simplicius in eodem titulo
marius, excedendum est. Dico fuisse qui
nominis fandi benedicti difficultati: unus abbat,
a Gregorio initio libri si. Dialogorum lauda-
tus: alter fandi Musi in Gallicanis peregrina-
tione, ac decessu fandi in residu Ramon fo-
tus. De Simplicio abbate sic loquitur Gre-
gorius, tunc prope in fine, quoniam, reatu
fandi Benedicti gratia recedimus. Quia in-
quit, ex omni populo non distat, sed pauci qui non
quodam diffinito illius referentia: agamus, COM-
STANTINO foliusse reuerentiam ualde reu-
qui si in monasterio regeretur iurefuit VALEN-
TINIANO quippe, SIMPLICIO
monasterio profectus, SIMPLICIO
uenerabilem gloriis prope totius reuere: RONDA-
TO strum, qui nunc adior colla reuere, in qua
prope conuenerat iurem, prope Simplicium, qui
perio loco nominatur, non fandi benedicti in
Calensis regimine, sed Valentini in Late-
nensis fandi fuisse. Quia in fine, in his
fandi promouit relativa illius ad eum, ad
Valentinianum referri, sed f. nunc illius

[illegible][illegible]

1 DISSERT. ni fatis definitio. Id, inquam, liquet ex his
DE GREG. Alexandri fecundis verbis eo capite relictis) Quo-
MAG. propter quod & hinc Benedicti Regula, & pre-
cipue Patris & predecessoris nostri sancti Gregorii
Pape canonica institutio servanda, monachum ante
omnem aliam probationem offerri, potestatem & au-
dientiam apostolicam præsumere, & quia Pontifex,
qui sine dubio sancti Gregorii hoc de re decre-
tum legat, tametsi in Registro desideraret,
Et quidem in sancti Andreæ monasterio, ubi
Gregorius monachum inducit, hoc biennalis
probationis spatium non servabatur, aut certe
non semper, ut constat exemplo Probi, qui ex
seculari repente monachus atque abbas factus
est, ut mox vidimus.

Denique antea anni probatio non ita est pro-
pria Regule sancti Benedicti, ut ex ipso vel
contrario, vel amplius iudicari possit, an ea
in aliquo monasterio servata sit. Nam si hæc
ratiocinandi forma probaretur, conclusionem
esset, Regulam sancti Benedicti non viguisse
apud Constantinensem tempore Petri Venerabilis;
qui tempore ante solidi anni probationem No-
vitiis patrum recipiebant: quam consuetudinem
advocati Collegenfiam querelis propagavit idem
Petrus Venerabilis libri prima epistola XXVIII.
Ad hæc, Grimaldum in Regula Solitariarum sua
Reclausorum, caput tota fere disciplina ex Regula
sancti Benedicti constare, non nisi pro monachis a
iisdem Regule servandis & ad reclausorem con-
vertendis edita esse, biennium exiguit ad pro-
bationem Reclausorum. Et pro hoc ipso tempore
Fritzes laici, quos Conversos appellamus, biennium
probantur apud nos ante professionem. Ex
quibus intelligi, biennalem probationem ne-
cessariam Benedictinæ Regule observationi præ-
iudicare.

Hæc quidem, ni fallor, sufficienter constan-
dia Brevi, alioquinque obijciat, aut saltem id
obtinere debent apud omnes aequi animati, o-
portet conspici non tam esse pœdore, ut præ-
sentiam, ut loquitur Seldenus. Quam ob
rem integre & intacte remaneant superiorum
benignam auctoritatem: que cum Benedictinum
Gregorii professionem aperit designat, ne-
mo rectus apud auctorem in posterum (ut
ipse) vult refragari.

Ornato prædixi minutis quiddam, que non-
nunquam obijciuntur a nonnullis, quod Grego-
ria neque Benedictinum fuisse ipsam Patrem, neque
eius regulam dicens fuisse dictam usquam. Si enim
cunctis apertis haurire, Gregorius nullam Re-
gulam, nullum monachorum institutum profectus
constat esse: siquidem nullam Regulam, mi-
nime aut aliquid, aut casibus aliis insti-
tutum fuisse vocat; necnon quid ex partium
suis præca abierat a moribus illius iustis:
& quid Gregorius jam Pontifex summus de Pa-
trum Patre erat, cum Regule natus, eisque
auctor in Dialogis suis meminit. Quamquam
satis superque studiis assidueque fuisse in-
sanctum Benedictum, veluti in Patrem iustis
reliquit, cum ipsum ipsaque Regulam tam an-
gustis eloqui laudat & approbat. Idem enim
hæc ipsum Patrem BENEDICTUM vocat in li-
brum vi. Dialogorum capite XXXII. quo nihil
superius profertur recessores Benedictum ad ex-
primendum fuisse in sanctum Benedictum ca-
tentem.

Ut totam hæc Dissertationem in pauca con-
tulerim, ex dictis perspicuum est, Gregorium
Magnum monachis professioni verè addidum
fuisse, que prima huius Dissertationis parti a-
tæ; quoadquidem de ipse dicitur monachum

dicti: nec minus exploratum, eum in monas-
terio commemoratum longiorum fuisse, quam Ba-
ronius existimavit, secunda verbi Differentia-
tis pars, quæ sanctum Doctorem Regulæ sancti
Benedicti aditum fuisse contendit, etiam non
ita necessarius fuit argumenti, tot nihil
minis rationibus ascriptis, ut necno, qui argu-
mentum de cura præjudicium rationes illas ex-
penderit, dissentire, & in contrarium abire
sententiam possit. Quamvis enim rationes illæ
non omnes æquales sint robore, nec scædem
spectate rem condant, tamen simul conante
& comate vim demonstrationis saltem moras
habent. Nam si Gregoriam ipsum consulas, san-
ctum Benedictum præ omnibus sanctis laudat in
Dialogis: unum eum Regulam celebrat, eisque
verbis subinde in suis scriptis unum. Si eius
didicisti sperdes, hi sancti Benedicti Regulam
in Angliam propagant, ut eosdem illius regni
tradito aliter, infinis conspectis monastii-
tis: in quibus Eddius Stephanus ante annos
nullis scriptis, Willfridum episcopum ex illic
Canuariæ monachum sancti Benedicti Regulam,
quam septemdecim annis infuse monasterio
impoluit, & quidem anno post Augustini ob-
itum circiter quinquagesimo: cum nulla no-
tione ante id tempus fuisse vigilia apparet,
nulla ex aliis monachis vite legislatoribus in
Lituus illorum temporum præter sanctum Be-
nedictum legatur: omni denique Angliæ mona-
stia ex illo tempore eandem Regulam tenent.
Quæ quidem adeo permoverunt eruditos
Bollandi continuatores, ut quidam præpositum
episcopatum, & eandem jam inde, etiam in-
tequum Eddii librum vidisset, sanctum Au-
gustinum, eisque facies, Gregorius, utique in
suo monasterio discipulos, & monasteria sui Re-
gulæ imbutos, nostra accesserit posse existimari.
Ita fere non ab re erit referre epistolam viri
normæ & doctrinæ nostro tempore celeberrimi,
qui a Gundaville, quam hic novam sancti Gre-
gorii operam editionem curaret, consulas quid
de hac controversia sentiret, in hunc modum
respondit.

III.

LETTRE DE MONSIEUR de Barcos Abbé de saint Cyran, à Monsieur de Gouffainville, touchant le monachisme de saint Gregoire le Grand.

J'Ecris, Monsieur, que vous ne vous étonnez
point, si je vous dis, que votre Lettre m'a
servi, non seulement parce que je ne craignais
pas être connu de vous, & que vous ne fussiez
pas, mais aussi parce qu'il semblerait que vous n'avez
pas vu de la Congrégation de saint Maur, de
je n'ay pas effec d'intelligence pour cela, vous
pourriez vous étonner pour le même, que vous ne
devez pas craindre que je les favorise injuste-
ment contre vous, & ayant aucun sujet de le faire,
je puis vous prouver fautive, que le cando-
re qu'il est tenu les amener passés de m'y obli-
ger. Je vous dis donc vous pouvez dire de la seule
vous de la vérité, qu'il est en me permet de vous
de m'en, que saint Gregoire Pape ait été le
législateur de saint Benoît, & parce que tout le monde
de l'un trait d'un commun consentement jussus
en Cardinal Barcos, qui est le premier qui l'a
dit.

- DISSERT
DE GRÉC
MAC.

[illegible][illegible][illegible]

DESSERT.
DE GREG.
MAG.

APPENDIX ALTERA

TOMI PRIMI ANNALIIUM BENEDICTINORUM;

Varia monumenta & diplomata complectens.

I.

PAULI DIACONI ET MONACHI CASINENSIS Homilia de sancto Patre Benedicto.

Ad Prefat.
num. 16.

HUTA Venerabilis Beda presbyter ultimam homiliarum suarum, hoc est quinquagesimam, de vita & actibus eiusdem Benedicti in clausu sui monasterii penitotam contexuit, quae antiquae minime ad legendum nostris congruere videbatur officio: ego Paulus diaconus, extremus beati Benedicti servulus, & nomen ipse quinquagenarius harum homiliarum effecit diminueres, hanc quinquagesimam homiliam ad Dei gloriam & sanctissimi nostri Patris Benedicti laudem, gratia superna suffragante, composui.

Latine sancti Evangelio secundum Lucam. In illa tempore, dicit Jesus discipulis suis: Nunc accendite lucernas & in altitudinem ponite, neque sub mulo, sed supra candelabrum, ut qui intraverint domum videant. Et reliqua. Monachi Pauli diaconi & philologi de eadem lectione.

Hic 8. Evangelii verba, quatenusmodum additis, fratres carissimi, paulo superius de lucerna non credentibus Dominus praemittit dicens: *Convertite haec, generatio nequam &, si- gnum quaerit, & signum non dabitur ei, &c. Et post multa.*

Quis potius, fratres carissimi, post sanctos Apostolos, quam hic beatissimus Pater noster hanc vult nomen appellari? qui ab urbe regre- gatus Romam, iniquam ab insubribus amari- que pelagi ductibus, dum intra specus sui de se amicum tenuit, quicquid vel modicum ex- tendens mobilitatis liquore habere poterat, in- gulis soliditatem rationisque murum, verique fidei rudis per cruentum ferreum torredum ad iustitiae candorem pervenit. Qui non solum tunc corporali praesentia multorum plura verba vel aditua vitam condidit, sed aliquo ad pre- sentem diem praesentia spiritali, non tantum co- llectura, sed PER TOTUM MAXIME OCCIDENTEM suos frequens erudit. Qui per salubrem, rationisque plenam sanctae imitatio- nis suae regulam, vitam carnalium, dissolutio- nis libe censuram, retrahendo revocat ad salu- tem: cuius dissolutio censura, est et salu-

Tom. I.

species, plagis videatur crudelitatis aucto- ra, certum tamen est quod tolerata patientius caelestem conferat medicinam. Unde, fratres carissimi, si quando forte aversa a praesentia nobis pare, seu ab his, qui ab eis nobis propo- nunt, regulariter castigantur; tantum hanc in- mullis illarum perpetuae salutis modelum nos suscipere convenit, quando sine dubio notan- densa est peccata supplicia mitigare. Quia magis, ut dicere conperimus, quam hic loles arriori viae, ut lucis jubet mundo resplendat qui vita meritis & miraculorum multipliciter non solum tunc emicat, sed & hactenus cir- cumqueque excreffendo clarescit. Testatur hoc quod loquitur rectus illic miraculum, quod ante hoc fecit decemaginta gestum, multique, vestrum est cognitum, monem scilicet ante eum hoc corpus sanctissimum fuisse (*) locu- tum; nec ut Benedicti opem vobis vult expe- riri, lingue consecutus est officium; & qui teres, & h. h. nullum ea die oratui sui verbum edere poterat, &c. n. ap.

quod est admirandum vehementius, non solum loquens propriam, hoc est barbarum, cepit edere, sed simul etiam & latine. Pater sancte & reatu digna, quae per eum quotidie Chri- stus efficit, quae propria, Deus praesentis, serie vestrum pandenda sunt caritati. Quia igitur, ut cepta prosequar, simplicitate quam illo oculo, id est purpure cordis intentione, vitam transigit qui cunctis semper peritura desideria, mentem in caelestibus solidavit; quique ideo ad id quod vult max exauditus est, quia simplicitate mentis Deo complacens, deprecatus a sua i- nterrogatione rugam exclusit. Et post multa. Ca- pta, inquam, corporis, quod opera significare di- ximus, magis quam divus, laudum existere ponit, qui tam multis per vitam excellentiam laudem exhibuit? aut quem potius quam hunc splendore proprio aditum et lucerna fulgore il- luminavit, qui innumera exterior ad caelum, sepius lampadibus, potius atque de Creatoris visone interior percipitur amentia? Quae lo- curn clarior hoc praecipere daretur, quae fu- per candelabrum altissimi vire possit, TOTAS OCCIDENTI PROVINCIAS radiavit? quae for- tisse sinistra speculosa sua seculo, et operatur, angustia occulisset, videretur unquam quasi sub- modio hoc est censura propria mentis, re- tentis, aut penitus, aut nullis fulgoris radiis re- q.

III.

16.

ora adfpergeret, sed, aspirante Deo, supra-
candelabrum regium posita, cunctis lustrati vo-
luntibus perclarum hunc exhibuit, ut hodieque
per totam gentem Christianis cultus deditas re-
flectat, tantis temporum miraculorum prodigi-
is, cognito tantae lumine fuditatis, universa-
rum ad quos haec pervenire valent, fidelium,
in divinis laudibus ora resistent. Ut enim tu-
es de multis loquar, quis non miretur sufficit
candentem in propatulo abditam, pradicentem
futura, potere iustissimos latentes, prodire de ru-
pibus fontes, perdere toties elementa naturam,
præbere volantes orbiculas, terram fulcrum
cadaver tueretur — quidvis terribile est, pavidus
se operibus imperitis credere, mortem ius domini
perdere, secretum cordis patfieri, claustris re-
tentis corporeis quò velis spiritus præparare? Do-
stremò qui non speret totum ab uno homine
mundum confisus, in terris positum cælum tunc ad-
spicere, carne adhuc revivendum sanctorum meriti
contemplari? Hæc & his multa similia quis
aure percipiens non in Dei Patria continuò la-
des erumpit, qui talia sua servit confert, & in-
perit haec omnia regnum sine terminis largitur in
cælis? Sed unde Patet hoc cælum pervenire illa
premerit, et ad insar sanctorum apostolorum
non admittit mundo miraculis errantem, nisi
qui curandem apostolorum vitam imitit, &
ecclisia imitatur præparatur, aure pedibus ser-
vatur accipit? Non illum errare illecebræ,
non hominis gaudia male fundentis, non hostis
aditæ cordis valuerunt in aliquo sedere an-
helantem ad præmia sempiterna, Proinde, fra-
tres christi, nos qui & diversis mundi particu-
lis ad eam propinquamus angustiam, dilata-
mus sperare quod speravit, dicamus diligere,
quod dilexit, & si sequi eam post ad gloriam
capimus, modo ipsius vestigia immundo sequamur,
ne, si tunc ab eam reditum forma de-
solitum, ab illius postmodum cædis cœterio
dirimamur. Certe si quon nostram de hoc o-
mnia conveitit aliqua violentia ad carcerem tra-
heret, magna re verà illum qui hæc pateretur
confusus, ingens simul martiris constaret. Quid
potius, carissimi, ibi tunc esse confitemur,
quid terræ & angustia, & coniungit (quod
Deus avertat) aliquem nostrum ab illo splen-
didissimo sancti huius Patris nostri & præceden-
tium fratrum choro in perpetuum separari, &
infelix insuper tormentum (monerit)? Circum-
spiciamus quæpote, dilectissimi, undique vitam
nostram, excludamus a nobis cunctas formas o-
mnemque malitiam, sumus mites, clementes &
humiles, sedemus ex quæ pacis sunt & carita-
tis: transimus huius Patris nostri accepta, &
sequamur vestigia, ut cum eo pariter gaudia,
consequamur æterna, præstant Domino nostro
Jesu-Christo, qui cum Deo Patre vivit & re-
gost Deus per omnia secula seculorum. Amen.

ADNOTATIO.

Hæc homilia, vel potius homilia fragmentum
erratum & totius codicis Cæsariensis, tempore hoc loci
proferre vixit est, ad præsentem ad quod in præ-
fatione ad hunc tomum dicimus de propagatione
Regula Benedictina ante seculum effectum per ter-
ritum maxime Occidentem; quod iam suo tempore
factum in hoc homine videtur Paulus Ponscrivi-
di, dicimus ac multum Cæsariensis qui fuit fons
illius seculi fructus. Observare dignum est mi-
raculum in hoc homilia relictum de loquendi facili-
tate eandem mente concepta, quod per sanctum Ben-
dictum ante decemvium Cæsar patrum fuisse di-
xit. Alia in tempore, et est seculi sequenti, di-
citur fuisse vestigia fuisse solentem sanctum Benedi-

ctum Cæsariensis abbas de morte. Et hoc parum ho-
milia difformis, Ponscrividi Regum quinquaginta
homilia in felle de dominica per annum compo-
suisse, vestigia in ecclesiasticis operibus Cæsariensis
fuisse, quoniam quinquaginta anni erant, quoniam
de felle beati Benedicti, expugnante Bepi, con-
nascitur fuit conditoris de abbas scripsit: quia
quoniam Cæsariensis effectus minimè congruat, alium
quia loci de sancta pace vestigia Benedicti fuisse
dicimus compo, in erat felle viciandum. Et hoc
intelligimus, prædictum Beata homilia aliter apud
Cæsariensis non diffusi fuisse, quoniam in duobus ve-
teribus codicibus, hithera dicit Thomam, autem
Cæsariensis, in quibus quinquaginta annos sanctum
homilia habebat, nec ea, quod de Benedicti Bepi-
po est, alium occupat locum, sed intermedium,
ut in Beata eligi, a nobis in illis sanctum ha-
bitum edis, videtur loci.

II.

Observationes de genere sancti Benedicti.

ad lib. a.

Monem quod parum solliciti fuerunt ma-
jores quondam nostri fide de transmitten-
do ad posterum, fide de sapientia, autem de ja-
dentem genere transmitti potest sancti Benedicti
non morum, quippe qui erat virtutum ac sanctita-
tem quatuordecim seculorum totius præsta-
torem esse de meritis quidem, existimant. Quod pri-
mus de sanctis Patre Joseph Marcus pilla que dis-
cipulus, nomen dicitur que, aut potius nomen
na expressit, Gregorius Magnus fuit huius diver-
sum, liberari genere in provincia Norica ortum
fuisse. Item florentiam tenet Paulus Ponscrividi,
dicimus ac monachos Cæsariensis sancti abbas, in
hisce Lingardorum, ubi sancti sancti fuisse
Patris nostri vestigia solentem. Sancti nam Benedi-
cti Cæsariensis abbas de morte in carmine de co-
dem, ad tantum præstat, quid Marici clare ha-
biti parentes: Cæsar fuit, similiter potius fuit
in Cæsariensis Cæsariensis Lingardorum, ad quoniam
nomen potius sancti Benedicti præstatem posteris
commemorare: qui tantum ac virtutem quidem de co-
dem, Et hoc quidem Cæsariensis nostrum reli-
giosa homilia miffis fuit.

1. Inter cæteras illas divinas Lingardorum,
qui principum Ludovici Pii fuit, ad Angliæ de
Nate laudat, commemorant depulsionem sancti
Benedicti, quoniam Gregorius Magnus liberari ge-
neris ortum dicitur, et de nobilitate genere in-
terpretatur ad XII. huius. Aprilis in hoc vobis
Trandis sancti Benedicti abbas, qui fuit Gre-
gorius papa dicit, nobilitate genere ex provin-
cia Norica ortus, hoc. Prius & nobilitate Gal-
liæ, superius autem autem nobilitate superius ad
dicitur, Florandis fuisse nomen monachis, in
libro de miraculis illius sancti Benedicti, qui
quante, inquit, dignitate parentibus progeni-
tis fuerit, restantem rursus palari coram, cum
aditum prope nomina Norica verba fuit. Pa-
re quippe magnitudinis perplexi operis ex fun-
damentis conitatur, ut quilibet palatia poten-
tissimorum superaverit regum, nec modicus quod
reparari impendit. Hæc Abbebatibus.

2. Ad sancti Benedicti parentem quod attinet,
multis ortum monachis indicat invenit nati Pa-
trum dicimus ac monachos Cæsariensis, qui præ-
sentem fuisse dicitur fructus, in se libro de
vitis illustribus manifesti fuit, caput in Benedi-
ctum provincia Norica ortum dicit ex prius
Euprogio nomine, matre Abundantia, aro Iu-
liano, notitiae Cyrilli. Hæc fuit ex monasterio
fuit

Locum operam dare, contemplari assidue, &c.
Cum sanctus ira foret, scilicet iuxta terribilem,
Et a cunctis liber esset laqueis mundi terribilibus,
Fatum est ut deveniret fons carnis germanus
Leprosos, ut peccata recipi magis precibus.
Pro tunc erat in Geheni imperator Gratianus,
Ætate quidem juvenis, voto tamen Christianus,
Ecclesiis liberalis & erga ipsos devotus,
Fratibus favorabilis, & cunctis pene benignus.

Proceres tunc attendentes dictam silvam suam

Inter montes videlicet communiter dicto Jura,
Ipsos devotissimos Rhodum & Eusebium deane,
Ipsum iudicem Sierens imperio subiacere,
Et extra cunctos limites cuiusvisque regni esse.
Nam aqua Enae terminat a parte Orientali
Regnum quoque Burgundiae a regio Arietensi.
Sunt in fine Tabernarum duo lapides erecti,
Quibus dicti principum tum fuerunt diviti.
Hanc ab imperatore silvam petiere,
Princeps verò hoc sudito prædictam silvam ob-

tulit.
Primo hic Alcisimo atque ipsam terminavit
Ab Orientali termino Beroniam hanc amoverit,
Ac termino pro termino ab Occidente sub-

junxit.
Aquam pro primo termino Braciosi nominavit,
Laci de Orbe pro secundo cum egressu ven-

cepit.
De fundatione E. Romani de Rege.

Devotione florente puella mox fuerant,
Ad monachum servile se admitti petierant.
Quis poter sanctas benignè, postquam instruxit
facient.

Dignatus est recipere, scilicet iuxta terribilem,
Et infra patrimonium præbuit carnobii
Rups desuper Barium sua silva naturali.
Ibi fecit carnobium decemvires confecti,
In quo virginum conventum debuit Ecclia includi.
Virgines conversarum beatum tunc Romanum,
Ut sine curis peractis, ordinari corpus suum
Deponi in carnobio saepe dictum virginum,
Quod a beato Romano dicitur sanctum Roma-

nam.

E. Legimus Lucernam fundat carnobium.

Est locus .. &c. duabus leucis distant a carno-

bio Iureni.

Hic sanctus cellam construxit, fundavit orato-

rium.

Frater ibidem habuit, numero viginti centum,
Quos docuit & instruxit, plene etiam mona-

sticum.

Rexit atque enotavit bonum pallor orium.
Quartum quoque carnobium sancti legantur

fundasse
Romanum monasterium infra pagum Lusumense,
Ad monachos in numero magno ibi ordinasse.

Magnumque patrimonium illis ibi adquisisse.
Principum carnobio fundavit abbas Romanus.

Quo quidem sancto defuncto successit tunc Lapi-

tinus.
Deinde ipso defuncto tertius fuit Minassius,
Quo sancto quidem defuncto, quartus fuit E-

ugendus.

Iste fuit gloriosus signorum patratorum,
Fuitque valde famulos potentes utroque sermone;

Fuit & propheta verus, ab ipsiusque nomine
Locus est demonstratus, ut videmus monachos.

Inter istos quatuor sanctos dicti loci abbatibus
Floruerunt miraculis, scientiis, virtutibus.

Palladius tunc juvenis, ac sanctus Sabinaus;

Valentinus in levitis, & sanctus Anthodolus.

Post beatum Eugenium beatus Anthodolus.

Dictum rexit carnobium, qui ecclesiam paribus
Super sanctum Eugenium fecit confusus devotus.

Et dicitur officium in ipso deprecari primus.

Sanctus Olympius successit beato Anthodolo.

Hic admitti faciles in Constatinensi loco,
Ipsique loci concessi sub annuati tributo.

Ut confruerent hic domos reliquas domine.

Sapientius beatus in regione successit
Protomartyri devotis orationibus confruxit.

In quo vir devotissimus sacramenta ordinavit
Ministri hominibus, quos datus sanctus idem.

Post sanctum Sapientiam beatus vir Thaddeus
Dictum rexit carnobium, inde sanctus Daga-

mondus.

Post eum sancti transiit sanctus rexit Ande-

ricus.

Qui humilis supra modum servit fuisse & fan-

ctus.

Beatus Injustus undecimus abbas fuit.

Hic corpora vir confusus sanctorum patrum

extraxit.

De suis prioribus, atque ea deposuit
In oratorio devotis iuxta artem, quam exivit.

Sub illo sancto abbate beatissimus Claudius
Religii penitus urbe, velut aliter Abardus,

Capient mundum fugere & delicias similiter.
Convolavit celeritate ad carnobium servitibus.

Beatissimus Claudius post sanctum Injustum
Suscepit quidem invenit saepe dictum carnobium;

Sed gubernavit vir sanctus iuxta sue insignium
Sanctitatis, & potius (*) locum decoravit te-

stis.

At post beatum Claudium senior sanctus Ba-

sius.

Dictum rexit carnobium; post quem sanctus An-

thodolus.

Post eum sancti decessit sanctus rexit Hippo-

lytus.

Excessit episcopatum cum carnobio invitatus.

Sub illo sancto abbate Bellicenti episcopo.

Pippinus rex devotus illi dedit carnobium
Castro cum facultate fabricandi perpetuo

Monasterium, atque libertate plura dedit ipse alere.

Fuit hunc regem rex Carolus sub illo sancto

præfatus.

Quindecim devotis carnobio decessit post;

Privilegia penitus hunc rexit libertas.

Cadaveri monasterii prius concessi cum plene iure.

Post beatum Hippolytum fuit beatus Willerding
Post quem beatus Willerding venerabilis ter-

trandus.

Sub istis floruit antium sanctus comes & mona-

chus.

Campania, sanctus Simo mundum continens

penitus.

Iste fugiens honores, de Bertrandi licentia,

Pertransiit loci montes in hac ipsa Jure silva.

Pandare per artices atque contrariis moris

Rexit, atque postea frater, simul hic fuit co-

habitus.

Post hac a Papa vocatus Bonum devotus abijt,

Pacem inter eos devotis statuit atque servavit.

Post hunc rediit infirmus, & dicit suos servavit.

Atque in Urbe sepulchrum ante sacra Petri fuit.

IV.

V.

At lib. Notitia de agris, qui sunt in pago
Lugdunensi.

1. Ager Cogniacensis, in quo sunt plures mansi.
2. Ager Floriacensis, in quo est Mediavilla & plures mansi.
3. Ager Forcensis, in quo sunt plures villæ, & mansi.
4. Ager Neriacensis, in quo est villa Extollacum, & alie multe, & mansi.
5. Ager Bruliacensis, in quo sunt villæ de Brulac, de Cullinac, & alie multe, & mansi.
6. Ager Montis Aconiacensis, in quo sunt villæ Lefcherias, & villa sancti Eudeli, &c.
7. Ager Velacensis, in quo est villa sancti Eudeli, &c.
8. Ager Tarantensis, in quo sunt villæ Castella, Mons Eclitacensis, Cliviacum, Castella, Magniacum, Sarzium, &c.
9. Ager Rodunensis, in quo sunt villæ Noviacum, Nallacum, &c.
10. Ager Redwacensis, in quo sunt villæ Cliviacum, Crisillacum, Alravilla, &c.
11. Ager Gouacensis, est in eo villa Moruanus, villa Lodifus, & alie multe.
12. Ager Solbrenensis, est in eo villa Pontillon, villa de Lomac, & alie multe.
13. Ager Valancensis, in quo sunt villæ de Lomac (*), de Arnac, & alie, & mansi.
14. Ager Niviacensis, in quo sunt villæ Niviacum, Pontivilla, & alie, & mansi.
15. Ager Saviniacensis, in quo est Saviniacum Sanebellum, & alie multe, & mansi.
16. Ager Juacensis, in quo sunt villæ Eclitac, Crisillac, & alie, & mansi.
17. Ager Joriacensis, in quo est Joveniacum-villa, & alie, & mansi.
18. Ager Marciacensis, in quo sunt villæ Villac, & alie.
19. Ager Basciacensis, in quo sunt villæ Desclac, & alie.
20. Ager Morancensis, in quo sunt villæ Colziriac, Justiac, & alie multe, & mansi.
21. Ager Behronensis, in quo sunt villæ de Lomac, de Avezac, de Verinac, cum multis mansi.
22. Ager Achilvacensis, in quo sunt Villanova, & alie, & mansi.
23. Ager Exarpeiacensis, in quo sunt villæ de Chantac, & alie, cum mansi.
24. Ager Venclorens, in quo sunt villæ Joulac, cum alia, & mansi.
25. Ager Vallis Colmenis, in quo sunt villæ de Thoria, & alie, cum mansi.
26. Ager Wracensis, in quo sunt villæ de Boudac, & alie, cum mansi.
27. Ager Argentieris, in quo sunt villæ Truac, Montis-Aculi, & alie cum mansi.
28. Ager Antensis, in quo sunt villæ de Marzac, & alie cum mansi.
29. Ager Distacensis, in quo sunt villæ Monto-Metardi, & alie cum mansi.

DISQUISITIO

De Regula & monasterio Tarantensi.

Exstat in Codice Regularum inter alias Regule monachorum, Tarantensis, cujus pars posterior fere ex regula sancti Augustini, id est ex epistolarum collectione, composita est, & hinc regula crebrius fuisse Tarantensem monasterium intelligitur: sed quæ in loco positum fuerit, quidem apud jocosum fuerit investigari.

Omnes cum Agano item esse opinantur, quæ inter Josephum Simlerum in libro 1. de Palatinis descriptum sub Othobano videtur. Simlerus Tarandam oppidum locat. Tarnidæ, inquit, Antonianum fecit, oppidum hoc nominant veterum plerique Aganum nominant. Existat hac vetustissime inscriptio, quæ antiquitatis testimonium præbent. Hoc loco à Maximiano Imperatore legio Thebæ, quæ dux erat Maximianus, propter confessionem comitis Christi caesa est. Ab eorum martyrio annis circiter CCXX, cum locum hic apud Burgundiam, qui in his regionibus dominabantur, magis venerationi esset, Sigismundus rex Burgundiarum, Maximus Gervensis, Theodori Schanenensis, & aliorum episcoporum oratione impulsus, eodem loco in honorem Martyrum monasterium celebre constituit; episcopum Tarandæ juxta positum, monachos amplius centum concessit. Ab eo tempore Tarnidæ nomen obsolevit, & nunc vulgè ad sanctum Martinum occupatum, Simlerum fuisse, quatenus de Tarandæ post eum scripsit.

Ego veri facile equivoque, Tarandæ apud Antonianum, Agano vicinum fuisse; non fuit ex Antonii vicinior Othobanus à Tarandæ passum milibus dandus, ita Aganum ab Othobano itidem distans, ex eodem Martyrum Theodorum, & Vicum ex Agano monasterium illud esse, sed ex Regula Tarantensi, composita est, non monachi dabantur post. Primum, ab eo tempore, quo Aganensis monasterium ex in loco fuit, usqueque ex monacho Tarantensi appellatum est. Nulla quæ nominis mentis neque in alia sancti Martini ejusque vicinior, aut Sigismundi regis, neque in Chronico Marti Aventacensi, ubi de monasterio istius mentionem agitur, neque apud Gregorium Tarantensem, alioque ejus tempore scriptoris, neque in libris de Vita sancti Eusebii Juvensis, aut Secretis Aganensis, seu Lucis Martiniensis abbas, alioque: sed ubique monasterium Aganense, aut sancti Martini appellatur. Quod si Regula Tarantensi in gratiam Aganensem monasterium reddita fuisse, latèbat non Tarantensis, sed à vulgato monasterio nomine Aganense fuisse occupata, Vicum & vicinior Regula Tarantensi personæ vocatur, etiam longè post tempore Sigismundi regis, venit à Benedicti Antonensis abbas in Concordia Regularum, à Smaragdo Tricemensi, alioque.

Deinde si quæ prædicat Regula monasterii Aganensis præscripta est, ex fuit hoc datum, quomodo monachi Condiapensis monasterii ab si scriptum sunt sub fœm illius de vita sancti Augustini seu Eusebii abbatis, etiam ad Johannem de Annoniam Aganensem monachum huius verba sunt. At si animos vestros spectis ducam philosophi, rusticana quoque gurgulio existant occupantur illud, quæ de informatione monasterii veteri,

At lib. mon. 75.

(*) al. Jo. mansi.

na predicatione hoc regem purpureo artus, nec candorem rerum egredientis tua verba feminando exhorruit. Probat hoc ille feracissimus princeps, ab gentilitatis errore detentus, cum ex qua predicatione ad divinum cultum conversus, reliquens idola fit Christianus perfidus. Paterque quoque nulla querenti valet, totiens in manu receptis; etique vicibus de mensa reliquias inaustravit: dum alii discedebant futuris, alii ad eum venientes, feriat de gressu, super mensam reliquias colligebant. Cuius quoque demoniacus, duplici armorum confectum, uno istu eripitur, cum lucem restituit oculorum, non se hominem curavit demonio. Urbem autem Remicam, pene ab igne consumptam, lecto in signo crucis cum velocitate veniens, per unam eisdem portam in qua flammarum globum cum igne fugierat. Paucum verò ex Tolosanis a demonio spiritus possidebat, ipsamque postmodum mortuam fecerat. Dum autem eisdem agroto baptizandum christum quaereretur, de ubi locumque, se ampullis vocis super altare iussit mittere, ut ipse se interim oratione praesentaret. Tunc celestis rore christum benedictione perfunditur. Datur verò eius oratione poculum cum largiente laetantem, & regalis familia innoaera turba populi aberrantem solatur; & de deo principatum non putat, sed eius benedictione, non tantis inundatione replentur. His ostendit est hoc miraculum. Qui principem, in longinquum periculum itinere, angelus fili munit, ex revolatione eadem horum desuam fuisse cognovit. Deinde idem vir sanctus cum ingrederetur conciliabulum, episcopus a multitudine fratrum expectantem suscipitur sicut angelus Dei: sed superbia hereticum mittere de sede surgere, & male de Trinitate sentientem commutat beatissimi adventus: de cujus asperitatem prius per vanitatem exhiberat, ante eius veligia veniam petit prostratus, & cervicem indicat. Quam beatissimi penitentem aspiciens, eum postmodum Trinitatem defendentem, ipsi corpori simul & animae largitus est sanitatem. Lingua solvitur ad suum officium, anima liberatus ab inferi perpetua cruciatu.

VII.

Ad lib.
numeral.

**INCIPIT VITA SANCTI AC
beatissimi Teoderici abbatis & confessoris
discipuli alicui Remigii, qui requiescit
sub monte Or, monasterio, quod ipse
angelus ostendens construxit.**

Ex codice Re-
migiano.

Quid dulcius, fratres carissimi, poterit a christiano audiri, quam quando per suorum laudem sanctorum laus & gloria redditur Creatori? Excitant enim ad prosequendum istam mentem completis promissionibus. Veracissimus sanguis est qui per psalmigrapham promittit spiritibus: *In memoria aeterna eris iustus*. Cuius etenim unquam mundi ab eorum memoriam, ipsi delevit oblitio? Immo cuius ipsi nomen, cum laudibus non vivit in saeculo, quod in divinis memoris scriptum est indelebili libro? Cuius rei praefatus inter indicium, beatissimi Teoderici memorabile meritum: qui, quantum in ipse fuit, tandem ab hominibus non quaerit, meritis gloria numerum coluit. Plus fuit concordiae quam vulgi optationibus, & plus Deo

quam sibi de se credidit. Sed humilium exaltatur, atque de deprecatione creditur. Deus, opus laudabilem famam, famulissimum laudem longe latiusque defudit. Ille igitur, qui forma quoque confutens, inferna mundi exigit, hunc non ex superbo sanguine generari voluit, qui cum in generatione iustorum sublimiter nobilitavit. Quibullam quippe nobilitas generis fere gignit ignobilitatem mentis. A parentibus tamen christianis fuit ortus, & cum ingenui studio legimus conversationis affectu ad sanos pubertatis laudabiliter est contritus.

Intertra bonae indolis adolescentem juveniles annos ingressus, postea amorem humanae propagationis confutens parentum peritiam, humanam tenet, quasi non habebatur, spontem laboris cepit. Sed postea, quoniamque celestis esse maluit amicus, amore invisibilium latenter infansatus, moxque de mundo, mundique principem palam triumphaturus, adhuc fidebat fieri Dei cultus consuetudinem. Habent quippe in proximo quo sanatur medicum, quo sollicitur patronum, quo docetur magistrum, beatissimum Remigium, cum tunc temporis candidissima fama, famulissima claritudo, clarissima misericordia consuetudo, non solum vicini quoque loca, verum etiam totius Europae terminos ad usque oceanum limbus illustrabat. Majus igitur gloriosissimi patris exemplis factus Teodericus iugiter ita, ardens desiderio virtutum, erebros in virum periculum. Omnis quae videtur vilescit, quae non videtur in solidum fuit. Cuius nuptialis amor amaretur, indolentia amor caliditas. Omnia solitaria vix placet; curia negotii displicent. Ante amorem exstinguitur, nihil amori Christi praefertur. Remanetur namque, sedus istius cum Deo, bellum indicitur hosti singulari, locus queritur certaminis. Spontis alloquitur spontam; Spontis ecclesiam honorat amorem; perpetua pro virginitate pollicetur coronam. In cubili vix praetium seculi promittitur Agnum. Sed spontis adhuc tabulenta amor carnali, desideria spernit sui salutaris amoris spontis. Mirabatur enim se subit repudiari, cum debuit coniux fieri. Agna ferens falsitatem, insequam possit uter vocet, amara anima respondet cum se displicendi videt. Cum igitur sanctus Teodericus cerneret, quod sua peritiam in animo sponte locum non haberet, non contentum sibi deest, atque pacifici ei verbis vale dicit.

Tunc erat urbe Remensis quondam celebris abbatissa, sacratissima virgo, nomine Susanna, quae sub providentia summi pontificis beati Remigii postulat praesentem congregationem, femina virilis animae, virgo perfidius conciliis, constantia aduersis ingenti. Ad cuius, quasi ad possit matris misericordiam suam, commisit se sanctus Teodericus. Dehinc virgo virgini Deo soli cognita pandit sui cordis arcam; erumpentibus leticis genitum conturbat, angulo concepit, subter confutem cum subditi peritum subit praecatur. Ad hanc compunctionem macerem devotionis juvenis comendat fuit videra piissime matris: fuit compotior, ingentem solatur, exortem laetificat; & ut cum vult composita faciat, Dominum pictissimae extra. Communia igitur utriusque pater pater ad utriusque confutem sanctus Remigius. Cuius per spiritum sanctum confutem ad providendum sonari monasterii loco, instituit cum Teoderico, sancta cum sancto, Susanna cum Teoderico. Confidentem filium, vult montis verticem, in quo postea construdum, & modò nunc monasterium. Illis quoque

ten

tem debitoribus, ubi construerent orationis domus, ubi deinde septa claustrum, ubi porta monasterii, mittitur de sublimibus aliger missis, a quo Teudericus cælum sanctiorum conseruatur in totis locis. Jam tunc letum primum omen apparuit, cum mysticus ales aquila spatiando gyrans, & gyrando volans, quantum in ipso fuit, locum monasterii capaxtem, secans aëra, designavit. Et ut speculatus obderent quid Dominus vellet, fuit unius horum spatio, supra ubi ecclesia constructa debuit, laeta volatibus stetit.

4. Libet considerare, carissimi, quanta sit dignitas illius loci. Monti Or nominatur; ab antiquis fixus duobus virginibus invenitur. Per aquilam obsecutus; a Domino de cælis constitutus. In monte Or per aquilam ad servandum Deo deliribus locum, in quo renovanda erat veteris domini, sicut aquila juvenes. Sed ne aliquis cæcis conspiciat ab incredulis credentibus, de matris Domini, cum non deprimendum patitur, & lux arguitur; quadricennium continuando superuolando monasterium circuire eadem aquila, mirantibus plurimis, cernitur. Quæ verò virtutum opera, quanta miraculorum insignia peregit ipsi miles Christi Teudericus noster, non sufficit per singula quæque ferrementis.

5. Post autem non multi facessunt temporis, cum Teudericus presbyteralis fobretis com honoris, implere volens officium sacerdotis, cum omnibus predicare precepit filius. Dehinc speculatur tangit animam pulchre proliis Martini carissimi genitoris. Filias sapiens laetificat patrem, & cælo regem per regnerantem; de laico monachum, de latrone ducem largissimum, de servo diaboli Christi fecit liberum.

6. In illis igitur diebus de sancto Teuderico factus per populum divulgatur opinio. Et ne veluti lucerna comita sub medio, sed hominibus luceret in mundo; quantum fuerat sublimis meritis, tantum clare corpore insignia mirantibus. Erit namque beatissima fama pervenerat usque ad Francorum regis palatia, quorum tunc erat rex valde timendus Teudericus Hlodovicus filius, erat oculis subiti doloris nimis cruciatibus ita esse correptus, ut nullis diuersis reuocis medicamentis ad sanctam pulchram aliam cum posset perducere medicus. Unius oculi lacrymantis agnitione oculorum multorum lacrymas exaruit in populo, Regis animam exitus incerti conturbant: hinc tangit formido mortis, illinc magnitudo doloris; hinc metu amissionis hominis, illinc imminenti timor deformitatis. Nam si rex adfuerit laetus, maxima in populo fuisset dedecus: aut enim turpiter regnando deformitatem portaret opprobrium, aut perditione oculi foret perditio et regni. Quam ergo reduci regi confidit, ut, ubi esset humanum remedium, hic adesse necesse erat divinum adiutorium. Audientia igitur rex famam venerabilis abbatis Teuderici, iussit eum ad se vocari: & cum venisset, edidit ei morbum miserabile oculi. Monstrat perire quam patitur, prævenit pericula quæ veniunt. Supplex depositis, subnixus rogatus: firmior sperat sanari, quam a Domino per suam reverentiam deprecatur. Tunc vir Dei suam virtutem non esse humane fragilitatis, sed divine operationis; coepit solo heretis, animum super sedera erigit; totum se orationi committit. Deinde peracto ferme unius horæ spatio, certus quod oculo regis sanare inpetrare meruit, eruptionem fecit teuderico ferreus, credo ad fœdera vultu, sanctæ Trinitatis nomen invocans, ceteri quidam summi politici infundit

oculo. multo habent signum salutis: crucis imperio, famulæ cum sanitate pristinæ confestim lumen reddidit. Regem regum insignificat rex letus letitiam repletur populus, ingenti exultat gaudio universis fœditur. Laudatur Teudericus Dei servus: glorificatur ab omnibus mirabilis in fœditis suis Deus. Convocat princeps peritantes populi: seque ipsam secutus, quod tunc arduis iniquitatibus atque cognovit virum Dei. Congratulatur quoque de sanitate recuperata, quod tunc cunctis fœdit virtutem spiritualis medicamentis, ita ut nullus cicatricis vestigia, nullus caliginis reliquie remaneret, sed clarior et humore & perspicacior viso de fœdit jam oculo luminis radii resplenderet. Exultat omnis natus per totum palatium, una vox exultationis & confessionis sonat per universum regnum, cum Teudericus servus Christi Teudericum regem reddidit sanum. Per multum tempus laboravit in vnum invalida manus medicorum: ille pauper clamavit pro divite, & Dominus exaudivit eum. Quod potentia non valuit divina excelsi, hoc apud Deum valuit oratio humilis iusti.

7. O quantis honoribus rex fulminetur Dei servus, si vellet! Quante manibus repletur, si ceperit! Quanta dignitatibus remoneretur, si fœderet! Quid enim oculo curius? quid fœdit otiosus? quid vita comparari potest pretiosius? vel quid haberi palatioribus desideratur avidius? Numquid enim non dedidit pro vita sui regni divitum, qui si moreretur, perdidisset totum? Sed hanc laudem, & munus natiuitatis contemnit, gratis dare maluit quod gratis accepit. Atque vir magne humilitatis fœditus, cum plus curabat ne regis effect evocatus, sit ad eum, dicent: Domine rex, quoniam Teudericus nomen tuum, veneranter vocatur a populo, ego servos tuos, ne feram nomen famile de cætero, non Teuderici, sed vocabor Teuderio. Tunc rex granulante admira, & admiranter congratulans pulcherrimam simplicitatem humilitatem, atque simpliciter humilitatis puritatem humilissimam, venerabiles manus decolans faciens, postulat benedictionem, atque honorifici iussit eum ad suum deduci monasterium. Et hoc igitur non demonstrat, quanta curiositas gratis fœdit in sancto Teuderico. Quanta namque tum cerneret ad eum confidere debilius multitudines, quæ fœdit mora temporis comites recipere sanitates! Cæcis quoque visum, fœditis audientem, claudis gressum relaxant, stultas, cotardasque membra relaxant, & demonibus obsessos liberant, mille nocidis diabolics fraudes per divine medicine destruxerat artes.

8. O multum felitem græti Domini passum, cui datum est corpus, fœdit & laboribus conferre salutem! O triumphalem spiritualis belli ducem, mundum cum suo principe sperantem! O Patrem pulcherrimum rectorum monachorum! O Ecclesiæ in domo Paritissimam profertentem nova & vetera dispensantem, perverentissimam in Dei famulo usque in finem, fœdit suorumque filius cupidissimum comparatorem sanctum Teudericum! Qui vitam angelicam in terris agens, & mentis intentionem in cælestibus fœdit, in diebus suis per pulcherrimum placuit Deo. Tunc plene instruit discipulos, & sunt innumerales imitantes fœdit saluberrimo infestat exemplo; qui post multarum virtutum opera, post mira oculorum insignia, bono certamine ad viduarum perdidos, fœdit curio contentum, & plangens, & natus, & vultusque ei fœdit, & desiderantibus & producentibus cum angelis, die haledarum Jo-

lia.

floruit cum gloria migravit ad Christum. Cujus auditu pretiosissima morte, praefatus rex Teuderichus ad monasterium properanter venit cum magna multitudine; & praedicti beneficii memores, & suae salutis non ignemores, ad translationem corporis beatissimi abbatis rex propius egressus humeris. Nec mirum, si rex hominem illius membra commendat tumulo, cujus animo cum gaudio Rex regnum suscepit in curio. Ad cujus etiam venerabile sepulchrum divina virtus usque in hodiernam diem multimodis operatur salutem; per cujus nos omnes depositissima patrocinium, ut misericordiam habeamus ad Dominum, qui vivit & regnat per omnia saecula saeculorum.

VIII.

EPISTOLA MESIANI

Discipuli sancti Casarii, ad Viventium, episcopum, in quo narrat apparitionem sanctorum Augustini & Hermeni sui fratris; & quomodo ecclesiae sancti Hermeni constructa fuerit.

Ex inf. cod. Arelatensi.

Domino meo Viventio episcopo Mesianum omnium humilissimum, solo nomine, atheniensi presbyter, in conspectu producere. Lectis, carissime, dilectionis tuae litteris, quam dulces, quamque suaves in cerno sapueris, referendo tibi explicare non valeo. Quomodo vel quemadmodum, quem vel scilicet nec nostrum Deo ordinante & propensum fuit, ipse me melius nobis. Sed quid posquam a vobis successi parentis illi magistri nostri, summo etiam preceptor apostolice, contigit, nolumus te latere, quoniam honorificum est laudare magnalia Dei. Nam cum die septimo, postquam a te decedimus, in locum quendam venimus, ubi erant praeter factis amena & delectabilia, necnon fontis rivas subterraneas; ibi missarum sollempnia sollempniter celebravimus, eo scilicet die, quo apud nos festum doctissimi egregii beatissimi Augustini, cujus merito & exemplis salubriter nos plus magister in scholis reclusissimis instruitur solet. Cuiusque tibi perorandus, circa nodis horam medice adit Dominus dicens secum Petrum piscatorem piura, Paulumque doctorem egregium, Hermen vero martyrem gloriosissimum, & Augustinum predicatorem celsissimum: in quorum adventu ego miser & infelix peccator pro odore mirifico & hoc incomparabili eximigebat sum, non meis meritis exigentibus, sed ut talis esisterem veritatis. Tunc Dominus vocat magistrum nostrum ex nomine, ius dicens: Casari, excede vineam tibi commissam, & amputanda, & cunctis contraria, quia nuncius remissionis tibi debemus talem, ut & age periculis, quia memoriam martyris Hermeni, quem in praesenti habes, inter sacra missarum mysteria, cujus solemnia fidelibus hodie venerat & colitur, nequeat oblivioni tradidisse. Et sic dictis, a nobis abire, benedictus per omnia. Nunc interim festo fuerimus, divinis insistentibus labori. Cuiusque neminem capere divino officio, plura & plurima solito nobis insistentibus; tandem post evangelicam administrationem, trahentem longa suspiria ab alto pedicamento inlicitis oblivioni tradidi memoriam martyris Hermeni, variis & insinibus fabulis acceptis: cujus memoria non derelinqueris in

eternam; sedque verbis faciem impetens, convertitur ad altare audet capere perferre; quod ego ferre non valens, libera voce proferam omnia per ordinem, sicut videram & audieram, coram quibus edidi. Explico divina officio, erexit nobilissimum lapidem in loco illo, ubi Dominus apparuit, & super eum crucis domitice indigne vexillum. Inde ordinatis omnibus & praeparatis, nobis absentibus, obitus occurrunt presbyter Cantoricensis ecclesiae, Urbanus nomine, a quo die illa & nocte benigni recepimus; cuius praeter te praesente, per ecclesiae cancellum elapsus, subitoque a demonio arreptus, domus nostra missis pie eruditissimis heretis, qui etiam adhuc sapientes vobis imularis. In crastinum Arelate pervenimus, ubi cum magna gloria ab omnibus, tam clero quam a populo, honorifice suscepti sumus, quibus & benedictiones & pacis osculum dedisti, & salutem litteras a sede apostolica formatus remisisti. Post haec cum apparatus necessarius ad locum supra scriptum redisti, ubi ecclesiam construxisti in honore beati Hermeni martyris, quem pure perpetuo Arelatensi sedi deputasti: in cuius consecratione solvisti passus te adesse voluisti de curiam; & tunc de his angulis aliis planis colloquimus. Oca pro hac, pater carissime, ad Dominum.

IX.

Pradicae quae sanctus Germanus Parisi episcopus missaverit usque largitus est.

Ex inf. cod. Arelatensi.

Habet in valle Vincisio munus domitice. Ex charissimo cum casu & alim calicem succurrer. S. Germanus Habet ibi ecclesiam majorem, & unum caput. Pradicae cum omni apparatu diligenter constructus. Habet ibi de terra arabili cultura X. ubi possunt seminari mod. DC. De vinea veteri, quam sanctus Germanus plantavit septem. Habet ibi de pino arbor. LII. Et ibi Silva, quae vocatur Facibus, quae pertinet ad ipsam villam: quae videlicet silva cum ipsa villa fuit abotum & Germani. Colori vero, qui ipsam inhabitant villam, ita actus sunt ingenti, sicut fuerant temporibus sancti Germani; quatuor nulli hominum, aut vi, aut voluntarie, sine precepto abutis aut archidiaconi, aliquid exhibeat servitium. Nam ipsam alodem sanctus consulit Germanus luminaria ecclesiae sanctae crucis, sanctique Stephani protomartyris, seu sancti Vincentii levitis & martyris, quatuor omnibus annis peribant ad ipsam ecclesiam vix. festi, olei, aut xxv. circa ibi.

Et ibi in confinio quendam alia possessio, quae dicitur Vallis, alioque pascuis, quae vocatur Gallion, quae pater sancti Germani ab Eusebio comite erit, quodque pradicae sanctae praeli consili pradicae ecclesiae sanctae Crucis, sanctique protomartyris Stephani, seu sancti Vincentii levitis & martyris, cum omnibus appendicis suis: quatuor annis singulis in commemoratione natalis patris, qui genitoris suae solvam ad sepulchra eorum cereos deos, liberum videlicet olei annuoposque, & redolentem fructum X. flos. Addidit etiam pascuis sanctae praeli excommunicationem, coram xxv. episcopis; ut quicquid temeraria presumptione hoc daem, quod huc consili ecclesiae, ex propria videlicet possessione, auderet auferre, seu episcopos urbis Antiodorensis, in cuius con-

kkk

stat

Temp.

fuit dilecti; seu princeps Nivernensis, sub cuius constant ditione; cum iuxta traditione damnationem percipiam hic & in eadem.

Dies depositio patris eius, nomine Eleutherii, kal. Novemb. matris vero, nomine Rufebiz, v. kal. Jan.

X.

Ad 12. d. a. *Concordia Bertha cum monasterio sancti Vincentii.*

Es tom. 9. 160. coll. 80.

DUM cognitum est, quod Bertha Deo sacra portionem aliquam in locella municipatus Solaco, Mense, villam Barico, seu & Bricino, quam filius suus Ermenfredus quondam motum dereliquit, & ad ipsum legibus obnoxii, per vindictionem titulum ad basilicam sancti Vincentii Conveniens civitate vindicat, & accipit exinde in premissis, quod & bene complacuit atque convenit, hoc est, auri solidos probos, equos atque pendentes, numerum ducentos. Quid veniens venerabilis frater Paninus perquisit de ipso monasterio una cum vinditione ipsa, in privata consatione ipsa protulit ad redigendum, dum inter se intenderent (hi sunt, Bertholdus, Dodo una cum conjugio suo Eudiliane, vel Bertholdus cum infantibus suis hiis nominibus, Adenaro & Johanne) chartam ambigulam eidem presentabant, quam Bertha ad ipsos infantes suos fecerat, ubi habebat insertum, dum advenerat, & in partes duas Leogila quondam conjugis sui, quam & suam terram ad usum venisset, & post suum discessum ad iam dictos infantes suos, tam illas duas partes, quam & suam terram, in eorum recipere dominatione; dum inter se intenderent, mediantibus hominibus ad pacem concordiamque facti sunt cum revocasse. Convenit itaque ipse, quod illa quarta parte, quam Ermenfredus quondam in Mense debetur erat, memorat infantes, Bertholdo, Dodo una cum conjugio suo Eudiliane, vel Bertholdo, contra venerabile fratre Fatus preposito vel ipso monasterio, quantumcumque eidem habere videretur, eam tempore habere evidencium; & reliqua vero, tam in Solaco, quam in Barico seu & in Bricino, quicquid Ermenfredus quondam obtinere debuit, vel quantum per vinditionem titulum memorata Bertha per iam Noberto ad memorata basilica delegata contra ipso Bertholdo & Dodo una cum conjugio suo Eudiliane; secum & Bertholdo, iam tunc, casti, masculi, domibus, villis, scolas, pratis, pascuis, vineis sive, aquis, aquarum decursibus, mobile & immobilia, iudicium & subordis, vel omni superpositum quantumcumque in iam dicta locella Ermenfredus quondam habere deberet, pars monasterii sancti Vincentii, vel eius rectoribus contra ipsos benedictos superius commemoratos aequali lance dividere debent. Unde convenit, ut tres episcopus, una tenere conferret, inter se fieri & accipere deberent; quod & ita fecerunt, ut nullas contra partem suam de idem convenientia se remanere non possent; quod qui hoc facere presumpserit, partem suam a parte sua amittat, & insuper & seu socium auri libras argenti pondi viginti coactus exeat, & nec se quod repetit vindictam non valent, & hoc episcopus, qui in hoc loco voluntate fecerunt, cum Ripulatione intrapedit, nec & inviolabiles omni tempore valeant perducere. Actum Solaco in rem ipsam in anno 12. regni domini Theoderici gloriosi

regis, quod fecit presens mensis Octobris die 11. Dodo fabricipis. S. Eudiliane conjugis sui, Bertholdus fabricipis. S. Bertholdus germana eorum, qui hanc epistolam fieri rogaverunt. Bertholdus abbas fabricipis. Bertholdus in Dei nomine abbas fabricipis. Aiglmannus fabricipis. Johannes fabricipis. Salico fabricipis. Bertholdus fabricipis. S. Wulfo. S. Tulpido. Eava fabricipis. Landulfus fabricipis. Odricus fabricipis. Caldoberus recognovi & fabricipis.

XI.

Verba Eugenii episcopi Valentini secundi de basilica sancti Amiani monachi.

Ad lib. 1. n. 15. Ita codex Galin.

Quem maror, quoniam culpa premit, quem denique vita
Morbida convexum, aut valentem quatit
Hic festinus agat festine postulare curantem
Anale deponens, prospera cauda perat.
Certa fides agitur, quo & tutela misella.
Et puer, & genitrix Amilianus adeit.
Cujus ad imperium depulsi postulare deponem
Tanta dum loquitur, cum retinere nequit.
Nec claudis pressas, & cecis lacrimis dantur
Reddit & insolentem lepra repulsa curam.
Vita redit fundis, & lingua pellitur omni.
Servit ad obsequium non reparata salus.
Nec sua signa Deus respiciat credere quidet
Et Diem curam hic sua dona gerit.
Quique preceps adeo, dicente pollicere nolit.
Impos namque rexit qui dubitante solit.
Cumque precum murmur ad propria fuderis
Intas,
Et gemas toto promissis ex animo;
Eugenium quod propriis adjuvat queritis,
Sic culpa veniam possit habere fas.

XII.

Præceptum Chlotarii II. regis pro monasterio S. Dionysii.

Ad lib. 1. n. 1.

..... viris illustribus Chrolegario .....
... per basilicam de suis propriis facultatibus tico in char-
per testamenti paginam volensit legittime delecta. *Ægyptia-*
gari per nostris auctoritatibus testamentum. ca.
..... nosse Dodo abbas de basilica sancti Dionysii
Dionysio marcheris periculis patroni nostri testamenti paginam a Johanne quondam
veritate. .... aliquid de suis facultatibus ad
basilica ipsius sancti Dionysii, vel reliqua loca
sancta infra oppidum Parisiorum civitatis,
etiam & ad aliquid de suis propriis, per ipso
generaliter confirmari debemus; quod nos mag-
nate vestra, sicut amicusque iusta petentes,
vel per nostris mercedis compendium hunc be-
neficium non negasse. .... sepe dicta Johan-
ni ad nos dicta basilica sancti domini Dionysii,
vel reliqua sancta loca, nos suis propriis
posse vultem delegasse, hoc est in terris,
domibus, mancipiis. .... vel reliqua beneficia
hujus auctoritate nostre. .... generale benefi-
cium confirmamus ad ipsos basilicas, vel suis
propinquos proficiat in perpetuum. .... simi-
liter per hanc præceptionem fecimus valent per-
manere securi. Et ut hac auctoritas ampliat
titulis nostris & futuris semperque inconvulsa
pare. ....
CHLO-

CREOTHACHARIUS in Christi nomine rex
hanc preceptionem fuit.

URBINUS obulit.

... nostri Stirpiniano feliciter in Domino.

XIII.

Diploma Dagoberti pro S. Disieffo.

Ad aa. 633.
66-11. m. 9.

Dagobertus rex Francorum vir iuliber,
Quotienscumque petitionibus fecimus per-
sonarum, in quo nosse faciat parati, eas per
singula libenter volumus obsequere, & effectui
in Dei nomine mancipari. Atque ideo vir iu-
luber & fidelis Deus propicio nobis Urbinus ci-
vicem regi nostri petiti, ut de id quod una
cum germano suo Reppoleno in divisionis pagi-
nam, tam ex successione generis sui Carodo-
leno, quam germano suo Chaimedes, quon-
dam loca, quorum vocabula sunt Ferrarias,
Lutibredoville & Radacrevilla, seu reli-
qua facultatem, vel villas illas, quod in Ro-
neco de alode matras per pacisiam trahunt,
ad eodem nosse pervenisse, hoc est cum
terris, aquis, vineis, silvis, fluvii, prap-
pauis, aquis aquarum decurrentium, mone-
bus & immovibilibus, vel reliquis rebus sui ad-
jacentis ad.... pertinentibus, ut dictum est,
ad parte sua pervenisse, & hoc ad pacem ri-
dis ostendunt demonstrat. Unde & pacisiam ple-
niori loca, vel de reliquis rex mano praxio
germano suo Reppoleno scripta, vel bonorem
roboracione.... da se per manibus habere ad-
firmat, idemque de vindicacione quod ab aliqui-
bus hominibus in scriptis loca peruenisse in-
lequas vias est comparat, per manibus habere
adfirmat perit antedicti vir ut nosse,
ex hoc circa ipsam plinius debet confirmari
preceptio. Cujus postulacione pro rei actus fir-
mitatem noluerunt denegari, preceptis enim
ut quicquid ei constet neque ordin.... dila-
loca vel reliquis rex ad parte sua per inspe-
dacione contra supradicto germano suo juri
in divisione percipisse, & quod per ipsas ven-
dicionis in prefata loca possidere dixeretur,
ut ad present rido tramite possidere videatur,
nossem in Dei nomine generaliter satisfactum
firmatur, & ipsi hoc tenet..... nosse & fulsi-
que posterit perpetuiter ad possidendum relin-
quit. Et ut hac auctoritate perpetuis temporibus
firma stabilitate debeat perdurare, manus nostre
subscriptiobus subter eam decrevimus roborari.

† DAGOBERTUS BURGUNDOFARUS
rex fuit. opol.

*Eisdem regis preceptum pro eadem
monasterio.*

Ex lib. de Dagobertus rex Francorum, viris iu-
re diplom. dicitur, Wandelbertho duci Raganoris do-
mestico, & omnibus agnibus, presentibus &
futuri.... promovere aeterna, vel de eade-
m sublimitate evangelium laetari quanta tem-
perata igitur nos se ipsa considerantes, prout
in aeternum, vel aliquantulum necesse est iustorem
esse consuevit, villa cognominata lictinofecum
(*) Raganor. (*) in pago Parifico, qui fuit Landeco &
Timal.

& Ger... gerico germanis, & addicionibus...
vel meritum, ad basilica domi Disieffo ma-
thera, postulari patris nostri, ubi ipse pra-
dictus domus in corpore requiescere videtur.
... den de voti sumus per tempore bona, pro-
piciante domino, impatire praedictaliter plena
devotione vili fuerit concessisse, jubentes ete-
nim, vel.... rei filia praxi, pascuis, aquis
aquarum decurrentibus a die present, quoniam
ab ipsa... dominatur, vel ad rido nostro pre-
sente ante tempore in Dei nomine possederat,
ex indulgentia nostra ad ipsa sancta basilica,
concessa, que.... dacione percipiant specie-
lius.... pauperis imbi, confidentibus, pro reperi
habilitate, vel remedium animae solvere, ali-
que ullas in postmodum refrigeratione, tempo-
rebus debet proficere, & ut fiat, ut dum nos
ad cleru vel pauperes, ac ipsi sancto loco con-
fident.... vel in aliquantulum.... omne...
inconveniens generetur. Et ut.... tam ad....
tempore invidiam caput firmetum, manus
nostre subscriptiobus infra (cum decrevimus
roborare)

DAGOBERTUS rex fuit. DADO
opol.

Datum dies quindecim, anno decimo regni
nostri in Dei (nomine feliciter) Clippio.

XIV.

Clodoveo II. regis preceptum pro eadem.

... vire iuliber.... are idemque iuliber ma-
trona Amathides clonensis regni nostri credidit
fuggerendum... in charitas subterre fateri-
lico vel locelle, qui dicitur Carolis filii ber-
maricus.... eo & terra ad ipsi mano spici-
cione Eurozianu una cum adjectis eorum
promeruisse.... cessit, vel confirmavit a
quam vire epistola per manibus habere adfir-
mat, & ipsa villas.... ciam plinius confir-
mare deberemus, nil nos hanc beneficium fuit
unomque iusta peruenisse.... vel adjectum
curam, cum terris domibus edefectio, man-
cipiis, fluvii, praxi, pascuis, perculis.... in-
speda ipsa epistola in scriptis loca villa
fuit promeruisse, & hoc ad pacem quos or-
dent poss.... voluerit libere in omnes pa-
cuar utrumque & hac auctoritate tam aeterna
quam.....

.... o regni domo Clodoveo.

XV.

Donatio facta Monasterio Moiscensi.

Ad lib. de
m. 9.

Venerabili in Christo patri & domino apo-
stolico Leotadio abbas vel omni congre-
gationi monasterii Moiscensis, quod infra pa-
go Catubino, in honore sancti Petri confir-
mari esse videtur. Ego enim Nizarus & uxor
mea Ermintrudis dum restum conscientie no-
stra agnovimus, oportet nobis ut dum Deus in
nostra voluntate posuit secundum evangelium,
ludicem rerum dispositionem, eandem per Del
in.

era ministeria perinet, si a matre de patre monasterii fuerit postulatus, aut benedictiones tradere Dei famularum, i quo providetur, vel e-
legerit spirituali fandoque Dei sacerdote, modis omnibus amandum: de et superius dictum est & sepe dicendum) nullam potestatem habere conventus episcopi in eodem monasterio sub-
structione facili venientibus, & theoricam vitam cenobialis regule militatibus, a (*) benefi-
ciis patribus nostris, quibus non fuit dignus mundus, edicta continent, id est Antonii, Pa-
choni, & hanc proci a nostro temporis RE-
MEDICTI abbas illius Romae hanc scribit. Il-
lud principium statuendum decreverunt confir-
mandum, ut neque in rebus ipsius monasterii, tam
in villis, quam in locis ubique, vel in ordinan-
dis personis, ad regimen Dei famularum admi-
tendis, non de alio monasterio, nec de facul-
tibus feminis inibi introducendis, excepto quum
cuncta congregatio elegerit post mortem matris
monasterii, ut deberet institui de ordinari. Sa-
per huc scilicet, neque viciniorum, neque
archidiaconum, nec quilibet personis in eodem
monasterio habere se potestatem, aut extendere
dictionem, vel quocumque immutare vel apere
ullatenus praesentem: cognoscimus, quia sub apo-
stolica sede, id est beati Petri apostoli, ex pre-
dicti regis consensu & praesentium virorum
postulatione diversimodis praesentibus privile-
giis concedere. Regimen vero episcopos ipsius
evangelia a matre, a patre monasterii vel cun-
cta congregatio, suam exhibere praesentiam (*).

(*) huc usque
libri editi.

(*) de populo-
rum.

(*) de pecca-
tis.

quo modo obviandum, aut quocumque perni-
cia, live fratri (*), live exago, decreverit
refutandum, primum quidem sui ordinis grade
& dignitate privatur, & a beati Petri apo-
stoli auctoritate, qui ligandi solvendi que in ce-
lo & in terra retinuit habere potestatem, fit a
participatione corporis & sanguinis Domini nos-
tri Jesu-Christi defraudatus & alienus, atque
anathematizatus vinculum fortissime, vindictae dei
ira, & nemtoraria praesentis decreti, si qua
violare praesumpserit aut infringere, in diffidua
examine cum diabolo & angelis eius penus mul-
tiplicibus debet subiacere in eterna damnatio-
ne. Superius gratis vobis scriptum custodiat in
sua pace.

OBSERVATIO.

Primum privilegium ex veteribus scriptis Theo-
nos alia a me amicum est, episcopo multum in
appendice ad parum 1, sacro xv. Revellimus, in
illo colore, qui obtingunt annis videtur superius,
multa caupada etiam sola, adque illius privile-
gii postea parum illi verba, suam exhibent
praesentiam, aliamque erat solum, quod fere
alterum privilegium continet. Quum ab non cum
vir clarus Stephanus Balazius gravem superius
privilegium praesentem parum in ordine Gal-
tina innotuit non minus, illius nisi pro sua be-
nignitate communicant. Ne autem hoc fragmen-
tum a suo corpore avulsim esset, intertextu diplo-
mae hic exhibere vultum est opera primum. Idem
Johannes xv. Lanxovii monasterii vassallo mon-
acho edidit privilegium, quod videtur hoc loco sub-
junctum fuisse.

XVIII.

Ejusdem Johannis IV. privilegium pro mo-
nasterio Lanxovii. 11.

Dilectissimi fratribus universis episcopis per Ex charitatis
Galliam constitutis, Johannes episcopus Duvensis,
servus servorum Dei. Quumque pater regule
decreta nos docuit, quae oportet penitenter
custodiri, condita & purae indimittit serva-
ri: attamen nos super hoc regulariter decer-
nentes, vota supplicantium, & maxime eccle-
siasticae fidei fulgentium, in omnibus debent effectui
manipari quantum eorum pia devotio apostoli-
ca inviolata permittit iustitiam. Cum igitur
Chlodoveus, excellentissimus filius noster rex
Francorum, pia devotiois devotione peripatus,
suis nos scriptis postulare duxisset, ut apostoli-
ca sedis privilegia impertirentur monasterio
beati Petri apostoli principis, in loco qui
dicitur Lanxovium, quod vir venerabilis Colum-
banus sanctus, sancti studii fervens, etiam cum
largitate regia suscepit, & peregrinus in re-
gnum Prororum adventum, monasterium con-
struxit consecravit, in quo non parum con-
gregationem monachorum instituit, etiam de-
cum viri paribus viri devotionis studiis fecerit,
in quo nunc venerabilis valedictus abbas, et
etiam cum multis monachis conventarii videntur
in Dei laudibus una regule spiritus dependit in-
spiratione communit, ad huiusmodi compendium
Dei sui exhibet famulatum. Pro quo vir su-
perius expectant deprecari, ut privilegium apo-
stolice sedis nostrae in eodem monasterio con-
cedere deberemus quod subnotis sonantur ma-
ximè dometium filii, & spe centi futurorum.

honorem fulgentibus, hoc privilegium perenni auctoritate servandum libenter indulgimus. Nec enim nova postulamus vel indulgentiam ad audientiam privilegii largiendi, dare profecto cunctis retro apostolicæ sedis prædictis, non solum sed etiam nostra constituta sed etiam in ceteris longe regionibus postulata semper indulgentiam fuerunt, præsertim in regno Francorum, dum perfido cuncti usque ad finem terræ & ceteris terminis, sub beati Petri apostolorum principis ditione constant: & oportet omnia omnino modis obsequere, quæ per beati Petri auctoritatem apostolica sedes postulata, distribuit indulgentiam. Ergo sane dictorum vicariorum, & præsertim interventus excommunicationis illi eorum prædicti regi super hoc litteris expositi, postulata concessimus, interdicentes omnibus episcopis vicinis, vel procul a dicto monasterio constitutis, nihil usurpare, nihil contingere, quod fabus reser huius privilegii de veteris decreta: ut episcopi, quæ pater monasterii vel cuncta congregatio voluerit ad celebrandum sollemnia aut consecrationem abbatis, vel etiam tabularum, in quibus nulle debent celebrari, habere facultatem ut ipsorum monasterium ingredi tærentur (*) ad pium opus mysteriorum, quo perfido, nihil contingere, sed omnia gratia peragere, ad propia mox regredi non moreretur, nihil fecerint, usurpare de rebus monasterii, non de sacris altaribus, non de creatura, neque de vasis, neque de sacris voluminibus, neque quicquam magis vel exigentius, sed nec conspiciere astringit, quia, si privata conspiciere facti est notum, quando magis sacra violare aut deservire, & juri fieri mancipare. Deo edictum interdicimus etiam episcopo, in cuius parochia est prædictum monasterium constitutum, ut nihil contra tenorem prædictæ decreti pili postulata induci quicquam astringit, vel quæ sacrosanctis præsumptis prohibitis contingere. Christiano igitur, vel quicquid ad sacra, mysteria pertinet, si a patre monasterii fuerit postulatum, a quo prævidetur spirituale patre consensus modis omnibus amandandum. Et, ut superius dictum est & sape dicendum est, nullum, potestatem convenit habere episcopos in eodem monasterio, neque in rebus, vel in ordinibus personis, excepto quem tota congregatio elegerit post mortem patris monasterii, ut debet ordinari. Super hac neque presbyteros, neque diaconos, nec aliquem quolibet personam in eodem monasterio habere ullo modo potestatem, vel quicquam immutare vel agere: cognoscere quia sub apostolica sede, id est beati Petri apostoli, est constitutum. Rogamus vero episcopos a patre monasterii & a cuncta congregatione, sciam exhibere præsentiam, non tamen petimus ad secretum monasterii accedere periculum, ne quietem monachorum vitam, qui solitaria propter Deum huius præsertim regulam pium ab abbate ordinum indicantia perturbare videatur. Si autem quod non operamus, monachi in eodem monasterio conditi, tepidi in Dei amore aut indolenti parum torpentes quandoque conspiciantur exillere, fecerunt regulam pium ab abbate, id est a patre monasterii, corrigantur. Si autem de ipse in torpore INSTITUTÆ PATRUM REGULÆ sacre reprehensus, in aliquam vel sanctum partem instantiam, a sede apostolica, sub eius ditione constituta, constitutus corrigendum: nec enim cuiusque episcopo damna licentiam sub obtentu reprehensionis aliquam in monasterium suum extendere ditionem: sed ejus Capituli, id est apostolicæ sedis, pertinere cognoscatur, statuentis apostolicæ sententia, ne ulla ho-

minum persona, magna vel parva, contra hoc nostrum privilegium venire permittat, &c.

OBSERVATIO.

Vltimissimum est in antiquis instrumentis privilegium Lancelotti monasterii, etiam apud Martensem, sed a novissimo bullarum publicatione, etiam præsertim invenimus in thesauris vaticanis, Benedicti equitis: ceteris sapientissimus ex privilegiis diplomaticis subsequensque pontificum, Benedicti VIII. & Leonis IX. qui sistum pater veris superiorum pontificum, adique Johannes IV. privilegium præsertim Lancelotti monasterii, quod vultu fassus vultum, an tamen confirmatum præcedens, non omnino exploratum. Confirmatum est ad pater Chlothei Francorum regis, qui prædicta ante annum DCXL. quo Johannes IV. ante nos integre fuit decessit, Dagoberto pater successerat, quod & ex superioris quoque privilegio probatur. Jam ex tempore existenda erat sancti Columani regale cum Benedictina, ut ex his litteris patet.

Quodammodo privilegium Hadenstadii Romaniensis monasterii, in quo tunc Mattheus abbas sanctissimissimus passus est decessit, ab eodem pontifice concessum habetur in chartam edictam, sed interpretatur in eo, quod legitur, cum sollemnitate regis Francorum postulat, ut a patre sedis privilegium monasterii beati Petri apostolorum principis, in loco, qui antiquis, tunc vocatur Helandi-castrum, ante verò a monasterio Mont-danli-Romani vocatur, in quo via venerabilis Romanorum, &c. & sanctus magister ejus ABRAHAM... monasterium constituitur, compingatur. Probabiliter aliud ejusdem privilegii exemplum, in quo constituitur sancti ditionem, ubi agitur de sanctis Romanis, qui illis non parvam congregationem tunc monasterium, tunc sanctissimissimum, instituisse dicitur: sanctissimus, ut si fortiter ejusdem monasterii stygia in Eri-monia, aut infirmitate parvam restituerit, secundum regulas parvam, solent sanctum Benedicti & Columani, a patre monasterii corrigatur. Et in eo secundum est videtur, quod hoc privilegium concessum ditionem regum Chlotharii regis, Jo. Chlothei, qui tamen aliquando Chlotharii ditionem est ab auctoritate præsertim, sed hanc fuit ante ipse tempore, quo Chlotheus vixit.

In eodem charta habetur diploma Henrici IV. imperatoris datum anno MLXX. in quo Romani, cui Hadenstadi monasterium multum ditasse probatur, illudque Romanæ libertati de regali defensione subijcit, et patet, ut præfata sancta Romana sedes in quarto anno auctoritatem eam ab eo quo representaretur: regis verò potestati dedisse medietatem aliorum fuisse, sicut DCC. mentis hac conditione, ut aliam medietatem, id est totidem DCC. mentis integre & libere custodiret & defenderet ad præbendam stratum & sororum, & ad lemnaria sanctum, itaque restitutionem monasterii Romanicentis.

In eodem diploma continetur etiam, quæ abbas imperatoris pro jure suo fassus probatur, debet. Præter illud nihil talis suspensum est.

XIX.

Præceptum quod fuit S. Ansemundus pro
monasterio S. Petri Puelis Lugdun
ciuatis.Ad lib. 4. n.
21.
E. archivo S.
Petri Lugd.

EGO Ansemundus sancti Stephani protomartyris Lugdunensis ecclesie, primæ sedis Gallicarum archiepiscopus, omnibus fidelibus, tam presentibus, quam futuris notum facio, quod rogatus me prædecessoris beate memorie VI. VIENTIOLI, eiusque ecclesie archiepiscopi, qui me præfata ecclesie se vivente archiepiscopum, constituit, & in monasterio sancti Petri Puelis manibus permancibus plura beneficiis mundaui; super hac omnia consideravi optimum fore eidem monasterio operam meam dare propter meos duas sorores, quæ illis assistunt pueris parentum meorum, videlicet Sigoni & Petronie, sacrum velamen confectum sunt iuxta quædam PETRONILLA, & alia LUCIA vocabatur. Faciens verò me, cum ad finem sui examinis pervenire se crederent; tam me, quam fratrem meum, nomine Dalmatium, eosdem nostrum ipsi monasterio aperire tempera monerunt; ut Deus tam sibi, quam suis parentibus videlicet vivis & defunctis, miseretur dignaretur, rogare. Hujus rei non immerito, dum inveniunt permanere, petitionem patris ac matris implere desideravi, eidem monasterio de meis facultatibus, quæ ad me pertinebant, in perpetuum dono. De eadem in episcopatu Genevensi ecclesie ecclesiam meam juri, in honore sancti Petri dedicatam, cum omni ejusdem honore ad me in eadem regione pertinet; cum beneficium, & decimis, & spoliis, quæ omnia ad ipsam ecclesiam pertinent. In pago verò Vienensi, in loco qui vocatur Turris-de-Pino, circumquaque do omnes honores nostros illæ ad me pertinere. In omnibus prædictis hominibus villis regni abbatis ejusdem monasterii, nomine RADAGUNDIS, atque congregationis ejusdem loci dispoſuimus, qui fideliter censas & tributa quærent, ac fideliter prædicta abbatis, tam sibi quam subsequenter redderent. Simili modo Antonius abbas prædictæ noster congregationis ejusdem loci constitutus villas in parochia, quæ dicitur Mariva, necnon in vicis qui vocatur de Loimptiges, atque in villa de Brepo villicum, ut qui introductus fuerit, census solidos abbatis daret; subvillæ decemata. Similiter & in mutatione abbatis. In perceptione autem bonorum, ut abbatis atque congregationis monasterii super altera parentis sanctitatis faceret, fideliterque tenerent. Infinitio autem hæc facta est, ut villas, quæcumque loca abbatis videretur, pergeret; subvillæ ipsi absente præceptum abbas atque villæ utiliter terrarum fideliter procurare ac dispendere. De terris quoque arandis, quæ ad strandum utiliores crederent, exceptis his quæ abbatis ad utilitatem monasterii procurare fecerit, aliis passim ad villas & ad subvillæ tali modo pertinent. Quod si illi qui acceperint, ad satisfactionem aliquam fecerint; & ad satisfactionem ipsi monasterio revertatur; si verò vendere voluerint, prius abbas illam quam aliam villam autem aut subvillam super extollemum oculorum contra abbatis si subire corporent, aut aliquid indecens violenter egerint; prius tri-

petendi invocatione capituli ipsius monasterii; abbatis redum sacro si recedaverint, ab omni munere (*) amicis tradito expellatur; abbas autem aditorem dñi perquirat. Parochiam de Mariva cum ecclesia beati Johannis Evangeliste, & Dolomieuiratum (*) vicum cum ecclesia beati Petri, & terris, & manibus, & nemoribus, atque silva Brengonensis (*) cum concubitus aquarum, terrarum Trepandens atque terras Brengonensis dedit Albertus nobilissimi vir monasterio beati Petri puellorum, qui unus ex primis conversis exstitit non post multum tempus passionis sancti Irenæi sociorumque eius, propter duas filias, quas ibi facere fecit: una vocabatur RADAGUNDIS, atque altera Alagundi, atque Permetas filiam fratris sui, nomine Silvini, quam pater moriens in tutelam suam dederat, & aliam, nomine Sibyllam, similiter consecrata fecit. Villam de Carpenat dedit beato Petri apostolo similiter beatus vir instituit, propter duas filias, quarum una vocabatur Radmunda, & altera Vandamodis. Hæc Deo disponente ejusdem monasterii unus post aliam abbas fuisse sunt. Hi super dictis dona dederunt prædicta, quod nos confirmamus. Idcirco & de bonis nostris augmentamus, scilicet paratis supradictarum ecclesiarum, & decimationes omnium vinearum illarum, & oblationes votorum, & humilationes defunctorum ad illas pertinetunt eis donamus. Hæc autem Deo annuente & disponente a me ordinata sunt in præsentia capituli ejusdem monasterii. Si qui autem hæc decreta a me constituta aliqui præsumptione violaverint, ex parte Dei omnipotentis Patris & Filii & Spiritus sancti, & beate Mariæ matris Domini nostri Jesu Christi, & sancti Petri apostolorum principis, & omnium sanctorum Dei excommunicamus illam, atque anathematizamus illam, donec ad emendationem tam abbatis, quam congregationis in capitulo ejusdem monasterii venerint.

XX.

Causæ Cujusdam Genechislo.

Consilio Genechislo. Ipse dicit, involvit Ad lib. 4. n. 21. uni cum Theodobaud & Junithero Buz-
cinto, & Sindelfato, & occiderunt ipso in cast-
ellum Genechislo, unde se confugia esse expul-
sibiles se cunctis; signum Genechislo confis-
sus, præfata rebus. Signum Abbotis. Signum
P. Patricii. Signum Anselmundo. Signum Do-
co... Signum Dumchislo. Signum Alu-
ni. Signum Andelando. Godechislo sub. an-
no XVI. regis dñi nostri Sigiberti, Ethen-
co. Bobolimus scripti & subscripti.

In dñis.

Hic est consilio Genechislo.

XXI.

(*) s. eique.

submonent, eisque (*) levius veniant. Villi-
cum autem aut subvillam super extollemum
oculorum contra abbatis si subire corporent,
aut aliquid indecens violenter egerint; prius tri-

panem fide, qui antiquis dictus sit ad defini-
endum Chelodis Monasterium fuisse abbas regis.
Gratiano et de Dalmatibus duo sunt viri,
qui in Rabaladon insulant, unus super, alter in-
fra Brennae monasterium. Portulanus collata la-
tus est, ab ipso monasterio, Almagro et va-
lus est, qui in Rabaladon deinde infra Mo-
nasterium monasterium, Molis domus, viri Do-
mestici, manus et praeceptis, in quo plures statua-
re, praeceptis Mercurii, pluresque statua, hactenus vi-
sunt.

XXIII.

Chlotharii III. praeceptum pro monasterio
S. Dionysii aduersus Beracharium
episcopum.

Ad libet. C. Chlotharii rex Francorum, vir iustus ..
reuerentissimus, & Chlodowaldus comiti palati nostro
ad universorum conspectum audientium vel reho
judicio terminando referemus, utque venien-
tes agentis monasterii domini Dionysii, ubi i-
pse preciosa domus in corpore requiescit, ad-
versus apostolicum virum domum Beracharium episco-
pum asserunt, eo quod Ermenicus quondam
vel filius suus Godo in per .. trachisio con-
tradictore .. debet, qui Beracharius ..
disertus eo quod ab ipso Ermenico in gestione
sua exinde episcopi donationis fuisse coactis, &
ab hoc ipso heredes ad eodem pervenisset,
sed in presenti antea agentis domini Dionysii
preceptione ancti recordationis domini & ge-
stionis nostri Chlodowaldi quondam regis pro-
nuentur retinenda, ubi .. Ermenico ..
ceptione conturbat, ut ubi & ubi ..
Ermenico in Beroldo heredesbus suis fec-
rat, invenimus, vacas & inanis permuni-
ent, & nullum forentur effectum, sed ubi
cunque antea Ermenico vel filius suus God-
do eorum facultatem dare aut derelinque re-
libant, liberam ex permisso predicto Principe
habuit arbitrium, sed dum modo inter illos
fuerit .. revocare dominum ..
pari Beracharius episcopus in ipsa faciente
alioque repetitionem agentis predicti mona-
sterii ad eam iure revocare debuit, quod &
in presenti iudicio nostra utroque partis pro-
calcandi hic vult fuerit acceptis, sed dum in
ipsa causatione inciderent, veniens ex pro ..
bore, nemine Madrolod, presentibus supra
scriptis viris .. quod de praesente ..
fecere superfluo .. loca Madrolodo viro de-
disti .. sed in presenti protestas est, quod i-
pse villas per viciationem totum accepit, sed
penam distraxit. supra scriptis, igitur sancti
domini Dionysii in presenti afferunt, quod il-
las duas partes de praesente villabus, quod Be-
racharius venderat, recipere velibus, sed in
quantum inalter vir Chlodowaldus comitis pa-
latis noster nota ..
repp. ..
gentis domini Dionysii habuit, evinceret in
villas, id fuit Simpliciano, Taurico, Stupel-
lar, Flaviano, Pocciniano, Vassurecuri,
Burgomo, Alantiano, Salivale, Cambaziano,
Bulico, Coraco & Manico sita ..
Cinnomario, Andico, Rodonico, & Madra-
nide in causationem pro Chlodowaldo quondam
& Ermenico ad f. .. praeceptis, villas Simplic-
iano, Taurico, Stupellar, Flaviano, Poccin-

sciano, Vassurecuri, Burgomo, Alantiano,
Salivale, Cambaziano, Bulico, Coraco, &
Manico, quem per nostro .. quod
in ipso villas Beracharius habere poterat, in-
postulavit episcopi hanc morem paribus sancti
domini Dionysii vel .. facere de .. dictum ..
..... & domum Beracharius ..
illas
dum partis .. paribus mo-
nasterii plene restitueret. Semeliter antea ..
..... & expugnaret et omni tempore
se aleggat calamita aut expugnaret quibus,
.....

Aliud ejusdem regis praeceptum pro eodem
monasterio.

..... vir iustus .. Andro ..
..... & sus sunt instabiles confirmare. Ideo ..
que venerabilis vir Wandebertus abbas de basile ..
et peculiaris potestate nostri domini Dionysii, ex authenti-
ubi ipse preciosis in corpore requiescit ..
..... notepant Aquilaco, Cullaco, Ma-
guinova & Medianovite, sed & Gellis, si-
tus in pago Belloacense, pro sue antea reme-
dum ad multiplicationem praesentis sancti basilidis do-
mini Dionysii, unde fundavit ..
de eius munus vicarius tripedare illi calanum
alio ipse munere mano propria non postulat
subscribere, nisi domus & gestione nostro Chlo-
dowaldi quondam regis, dum solidum erat, vel
avi nostri Nuviculi .. vel vel sub-
scribere debuit, quod & tunc manifestum fuisse
vel fuisse denotavit, & postea superscrip-
domus & gestor noster per fiam sanitate
sua mano fundavit ..
..... etiam ad ipsas ..
nove addit & villas ipsas ipsi metropolitani,
unde substantia videtur habere, tempore presen-
te afferunt possidere vel donare, sed pro in-
tegra firmitate p. .... nam .. abba
..... deherimus eruit p. .... done pro
referencia sancti loci exalans animo praesente
vel confirmasse cognoscitur. Praesentis enim,
ut quondam in memorata loca ab ipse avo nostro
ad ipsa sancta basilica .. firmitate hoc
et .. in, descriptis, principis, antiquibus,
villis, filijs, prae, passis, aquis, equitem-
ve decuribus, parulis, praesidia, movile & im-
movile .. quilibet .. vel quilibet ..
antiquitas praesentis principibus per nostro prae-
cepto generale confirmat, habendi, tenendi,
possidendi ad ipsa sancta basilica ..
..... cum habere decernimus ad-
firmare.

CHRODINUS episcopi.

Aliud ejus diploma pro eodem.

(Chlotharii) rex Francorum, vir iustus ..
..... decernendum vel ipso iudicio terminando ibid.
reuerentissimus, utque veniens auctor (*) mona-
sterii peculiaris potestati nostri domini Dionysii, (*) aiores
ubi ipse preciosis in corpore requiescit, ..
her ..
..... sit .. finem dedit in res-
ponso, quod adha compositio talis habuit, qua-
lier ipse villas ipse Ermenico localis suos in
constituit: sed ipse agentis & contra ..
..... & praesentis potestatis in presenti addit
& praesentis afferendat ipse finem facta; quo
rehta (*) inventum est, quod ipsa finem de
amni corpore .. corpore facultatis in
bus Ermenico fuisse: sed agentis praesentis ba-
silidis viciatione vel praesentis ab ipso Ermenico
in germano suo Chlodowaldo .. coactis
omni .. de omni corpore facultatis
fin

hui conscripserat, & ipsa in presenti ostendebant reconditas, & innotabant, quod ipsas duas partes de predictis villis Turocinis &c. ....
 (*) an ..... dictas villas adparcentisque usum in integrum suo dominio valeret vendicare, propterea sua (*) una cum nostris proceperat vendidit, ut ipsas duas partes de predictis domo & insister viis Chadoaldus comit palatii nostri, ... quid taliter hac causa ad vel per ordinem inquisita, secus (*) defuncta fuisse demonstraret, iudicium ut ipsas ..... domus Dionisio habet, ... quod ..... omni tempore habuit vendidit; & si inter ipsas de hac re in postmodum fabula (*) casuio
 Teobertus reg. ....
 ..... Novemb. .... an. signi nostri tercio in nomine (Domini) feliciter .)

XXIV.

*Testamentum Vigili episcopi, seu Cbris
 fundatoris ecclesie Marie Parthenonis
 extra portam urbis Antistodensis.*

- A.4 lib. 6. n. SANCITA ac venerabilis basilica domus Marie
 3. genitricis Domini, ... quam opere meo in subterbia muris civitatis de Antistodensi vis fuisse constructam, ... vel monachi ibidem deservientes, ego Vigilius peccator inspiratione divina, ... hoc constituit & congruit pontificali ordine providere adendum, unde religiosis nomina adscribi in modum, & sanctum loca veneratorem conspiciat Christo Domino inspirante. Ideoque domo ipsius basilice sancte Marie, in alimonia pauperum ibidem residentium, donasse post diem obitus mei in perpetuum esse volo, hoc est vineas illas, ubi ipsa basilica est constructa; rui fabrumque ab uno levis frusta publica, qui de ipsa porta Paritica ad Senones pergit; & ab alio levis frusta publica, qui de ipsa porta Paritica ad Breile vadit; & de superiori fronte subungunt vineas Miderant, inde parva vineas ad harides Attens condant usque ad vineas domini Germani; & inde ad Brata superius nominata, qui ad sanctum Simoensem vadit, quicquid ibidem undique ad me pervenit, vel presentiarum tamen viderem cum municipiis, quod ibidem habili, omnia ex omnibus ad integrum. Ideoque domo ipsius basilice apertis infra manus ipsius civitatis, quas cum illius viro Helachileno conservavi; adeoque de illas areas foras muros civitatis ipsius, parva portam superius dictam ipso mure adherente, quas de Lapone abbeate datus precio comparavi. Simile modo portionem meam, ... Acquisito, quas de alode vel undecunque ibidem ad me nascitur pervenisse, aut presentiarum tamen viderem, cum prout super furis Belche (*) ex ipso agro Beruacensis, quos gestores mei tenebant, qui adheret de uno latas & ambas frontes ad fines Patrinacense per fontanas, que vocatur Diana, quodvis ab ipsa basilica presentiarum tamen viderem, una cum colonica quam Quentilla condant super fluviolo Belche tenuit; omnia & ex omnibus ad integrum. Ideoque domo ipsius basilice terram portionis mee in villa Castella (*) super fluviolo liganti, quicquid tamen gentilem meo ibi tenebant, vel insuper ad me consistit pervenisse, cum manibus, hereditibus, vineis, silvis, campis, pratis, pascuis, cultis & incolis, aquis aquarumve discursibus, omnia & ex omnibus ad integrum. Pari modo, Paulico (*) villa, sita in pa-

go Antistodensis proprietatis mee super fluviolo Ligenti, cum hereditibus, vineis, silvis, pratis, campis, cultis & incolis, aquis aquarumve discursibus, peculium utriusque sexus, similiter modo ipsas basilice terram, que continet in villa, que vocatur Flivenciam, quas rursus Patrinodensi relinquo ipsas basilice terrarum portiones meas, que consistit ad faricis super fluviolo Belche, manifestum usum. Et rursus domo ipsius basilice ex villam proprietatis mee, que nuncupatur Belitaco, super fluviolo Belche, manibus, silvis, pratis, arboribus, cultis & incolis, peculium utriusque sexus, ... Idemque in pago Senonico, in villa Senonico (*), que est supra fluviolo Senone, quam per multum pecuniam dando in (*) Senone proprietate recepi, manibus vti. cum adandis, appendicibus, beneficiis, vineis, pascuis, silvis, pratis, cultis & incolis, ferreis & ancillis, omnia & ex omnibus ad integrum duo in elemosinas pauperum ibidem deservientium. Similiter modo in pago Tornotensis (*) per rationes meas in villa Flammico (*), quam de illustro viro Belchileno de germanum meum Prusilio vici fuit facta receptis, cum ferreis & ancillis, & hereditibus, arboribus, vineis, manibus, silvis, pratis, campis, pascuis, cultis & incolis, aquis aquarumve discursibus, omnia & ex omnibus ad integrum. ..... Item domo ipsius basilice domus Marie in pago Senonico & Tornotensis, in villis cognominatis Trevisio, Melatione, Cadagio, Trama, iurgis medietate, de quibus Alper quondam ibidem tenuit, quod germano suo eodem abbate GREGORIO pacto i. vi, quantum de ipso pacto de ipsa facultate in quibuslibet rebus atque corporibus supra scriptis loca ad me pervenit, ferreis quoque & ancillis, cum manibus, hereditibus, arboribus, vineis, manibus, qui a me libertinatus non proveniunt, silvis, campis, pratis, pascuis, cultis & incolis, aquis aquarumve discursibus, peculium utriusque sexus, cum adandis, appendicibus, beneficiis, vel opportunitatibus eorum omnia & ex omnibus ad integrum. Pari modo ibidem praelata basilice sancte Marie terrarum portiones meas in agro Trevisio de rete Melacense fuit, in pago Antistodensi, simulque portiones meas in agro Matrinacense & Solemanacense, sitas in pago Tornotensis, quod infra loca Didro quondam episcopus vel filii sui Claudus & germanus sui Warmerius, vili fuerunt tenuisse, cum ferreis, manibus, & ancillis, manibus, hereditibus, arboribus, vineis, silvis, campis, pratis, pascuis, cultis & incolis, aquis aquarumve discursibus, quantumque presentiarum possideret, omnia & ex omnibus ad integrum. Similiter pagella proprietatis mee villa Donato, una cum portione in villa Trefo-

vici; quod ibidem habere videtur. Pari modo villa Dulcis, quae coniacet juxta fines Ierusalem^(*) & permansit inter has praefatas villas hoc est inter Ierusalem, & villa Dulcis, & villa Dosana & Trefovia VIII. & dividitur, quod amica mea Florentia mihi post suo dilectis via est dissi, cum servis & ancillis; acerbis, vineis, silvis, campis, pratis, pascuis, cultis & incultis, a quibus aquarumve diffluentibus, acceffisque omnibus cum pascuis utriusque sexus, qualiter amica mea hoc iussu meo possideret videretur, vel dies transire sui desideraret post dilectionem ipsius, ad ipsam basilicam in integritate debent pervenire idemque portiones meas in villis Paterniano^(*) Hilpato, Britinola^(*), una cum portione in agro Domitiano^(*) & in villa Mirisla^(*), & mansione Angilla, quamcumque mihi ibidem iussu vel praesentialiter veneri videtur me vel voluntate praedictae basilicae reliqua, omnia & ex omnibus ad integrum, similiter portiones meas in villa Scutellata, quam Ruscignus & ante fas Ariminum possideret videntur, mihi dederunt, & hoc usque ordine possidere videntur; omnia & ex omnibus, qualiter transire eorum in quibuslibet rebus atque corporibus derelictum ad integrum. Similiter portiones meas in villa Sappo & Cusale, quamcumque gentes mihi iussu fuerint remissae, nisi cum portione in colonica Quacaria, quae cum terrana mea Avolana commutari; quod per testamentum gentis meae ad ipsam pervenit cum mansu, haedibus, servis & ancillis, acerbis, vineis, silvis, campis, pratis, pascuis, cultis & incultis, aquis aquarumve diffluentibus pecora utriusque sexus, omnia & ex omnibus in quibuslibet rebus atque corporibus, consentiente ipsa, hoc ipsa basilica ad integrum accipere debent. Et insuper de quodam rusticum, Vubertanum nomine, & infantes suos Walfredo & Magnarado, cum ingenti multitudine parcam. Pari modo portione mea in villa Comperingo, quae de Hebercapis ibidem, habere videtur, cum omnibus appendiciis, cum pascuis utriusque sexus, omnia & ex omnibus in quibuslibet rebus atque corporibus, ad integrum. Praterea novum agellum, qui vocatur Lavivilla^(*), quae de Ebreale abbas vel hereditas fuit, & Longo-campo, quae de Leonberto vel hereditas sua quondam recepit, interque in Lanocino^(*) meam portione, quae de Nethorio vel hereditas sua quondam recepit, & illam portione in quodam novum Comperingo, quae de Gelpilo commutari, cum mansu, rusticis, habitatoribus, servis & ancillis, campis, pratis, pascuis, cultis, & incultis, aquis aquarumve diffluentibus, cum pascuis utriusque sexus, omnia & ex omnibus ad integrum. Similiter deo ad unum capiam villam Loochuro meam portione, quae de Sperio & Domnoleo presbytero habere videtur, & illam terram, quae de Eholens ibidem commutari, & scilicet^(*) villa, quae gentes mei tenuerunt, & Cardonatus, quae coniacet ante sanctam Trevisum^(*), cum mansu, haedibus, acerbis, servis & ancillis, campis, pratis, silvis, pascuis, cultis & incultis, aquis aquarumve diffluentibus, pascuis utriusque sexus, omnia & ex omnibus ad integrum. Delinde reliqua Leugum^(*) villam, quae est super fluvium Lupum^(*), cum habitatoribus, mansu, haedibus, & omnia convenientia, nisi vineas ad integrum. Pari modo in Odoam^(*) villam, quae praesentialiter habere videtur, & in Caralis amum mansum, & Otello villam totam cum mansu, haedibus, servis & ancillis,

viciis, campis, pratis, pascuis, cultis & incultis, silvis, aquis, omnia & ex omnibus ad integrum.

XXV.

Privilegium Numeriani archiepiscopi Treverensis pro S. Decadato.

Dominis sanctis & summi ordinis apici, Ad illud. ut
16.
pontificali cathedra specialiter praedictis in Christo fratribus, Chisido, Giffolens, Eborius episcopis comprovincialibus, Numerianis archiepiscopis supplicet & facilius videretur postulare autere salutem. Licet & nos antiquis regularum eorumdem salubri observatione cubidine conveniat, tamen ad vestra provisione fiat constitutum, ut quod sacra deliberationibus non derogat, interpositis observationibus observetur. Et qui venerabilis vir Decadatus episcopus religionis postulatione astringit nostrum animo penetravit viscere pietatis affectu, ita cor modum inordinis molivit, ut perita, domusque non eodem, sed libenter nos amplecti solitis amicitia irreducibilis fore putaret. Sancti lignis desiderii ardore ferrentis supra dictus Decadatus episcopus corrobore sepi in honore sanctae Dei genitricis Mariae, vel sanctiorum apostolorum Petri & Pauli & sanctiorum eorum, & sancti Marcelli, Eusepii & Cassidii vel sanctiorum eorum basilicas intra sacra secretaria locum, occupante Gallia, quod prius Iendatras vocabatur, supra fluvio Murice & Rauracum, in proprietate autem sua, quae ex suis largitus promeruit, monasterium construxit, ubi monachos & presbyteros sub regula beati Benedicti & sancti Columani abbas collocavit, & ad eorum vitam extremamque supplicet deprecatione popokit, ut nos fratresque nostri illi ecclesiae ibidem deberemus privilegium impertire. Et ne hoc nos improbit delibetationis infundit sacerdotalis potestatis effluat decessit, cum etiam sub huiusmodi norma tam de inhabitationibus, quas a quibusvisque ibidem aliquid delegatum est, caritas fuerit factum. Inde ergo nos & fratres nostri, abbas & presbyteri & clerici, consiliorum nostris & contentis iam dicti viri postulationis amemus, hoc ab omnibus nobis decretum est, ut quodvis praedictis monasteriis & monachis, sub evangelica religione viventibus, ab ipso venerabili patre Decadato episcopo & a reliquis Christianis viro & feminis, vel regis munere, seu a quibuslibet hominibus ibidem collatum fuerit munusculi, & de sacris voluminibus, & quod propriis laboribus poterant addere, & multiplicare, aut quocumque ad sanctum usum conferre ibidem pertinere, successorum nostrorum nullus exinde aliquid pontificum, abbas, presbyterorum & clericorum, seu de archidiaconorum, vel regalis sublimitas suis usus autem usurpare, aut minuire. Et cum sepe dictus Decadatus episcopus, qui est pater ipso monasterii, de hoc saculo evocatus, alium quem universum omnia congregata in scriptis de primis regulis conscriptis elegit, sanctiorum & abbasque ibi instituit; & si eis opportunum fuerit, ecclesiam benedictam, & sacras Ordines percipiendos a quocumque pontifice decernant, licentiam habeat experire; nullusque de eodem monasterio, seu de parochia eius can-

(*) Peritum
La Ros.
(*) La Br.
romane.
(*) Dury.
(*) Moullet.

(*) Lm.

(*) Lm.

(*) Ebbellu.

(*) S. Argem.

(*) Leugum.

(*) Lm.

(*) Odoam.

[illegible]

GNE DEDICAVIT MENSE AGUSTO MEDIO;
ET HIC FESTUS CELEBRATUS DIES SIT
PER ANNUS SINGULUS.

Sequuntur duae inscriptionis partes lateribus adscriptae sunt.

ANNO... AM REGNANTE THEODORI-
CO REGE IN FRANCIA, HOC CINIRUM
CHINGKIT, ARENS CURAM PASTORALEM
IN AMORE DEI MORUM OVUM, PATRA-
VIT CAUSAS QUAM PULCHERRIME, NEC
AMOR SE SU... RUM... PASCUA PER-
TUA CHRO NEXAS VIRIDALIS CUM MA-
TERA ALIMENTA CUM IPS. VIVANT ET
CUM CROCE IN NATIVITATE SUAE, CUM
REGI CONCESSIT AD ISTUM CENIUM
IPSIS INVENI PRIMUM CITE STRUERE
HOC MONASTIRIUM, DEMUM PONTIFEX URE-
MUS ATQUE CETERA SPARN, OPTINARI
NUMERO...

In secunda descriptione pars difficultas est in designando anno Theoderici regis, qui annus tantum unumquemque est. Sic fort. pili sunt characteres modis parvis multis praevisis ANNO.

WAM

Et quid de his videat, legendum patet, Anno 1318, iam Theoderico regnante in Francia, *Mus adfuerunt quidam alphabeticam litterarum, quales in illa scriptura efformata sunt, prout eam modo laudat Raynartus pater.*

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz

XKVM.

Möte de S. Rathbilde.

III. Kol. Febr. natale S. Batheldis regine. Ad lib. 17.

O Magnus sempiternus Deus, da nobis in
festivitate beati Balthildis congrua devotio-
ne gaudere, ut potentiam tuam in ejus testi-
tu laudemus, & proxiis nobis perceptimus au-
xilium. Per.

Sector date:

O Filium, Domine, precor & monerem in
honore sanctæ Bathildis gaudentes, perhi-
queamus, ut conveniatur huc agere, & re-
mediis sempiternum valeamus adipisci. Per

Preface .

✠ *Aeternus Deus, beate Balthildis transiens, recedens: verè enim hanc honorandus est dñs, quæ sic terrenâ generatione processit, ut ad divinitatis consortium perveniret. Per Christum.*

10

XXVL

De Monasterio Hancus.

[illegible][illegible]

Super populum.

Adiuvet nos, quaesumus Domine, & haec mysteria sancta qua sumptimus, & beate Iulii intercessio veneranda. Per.

*De S. Radegundis Virgine.**San. Aug. Natalis sanctae Radegundis.*

Ibid.

Omnipotens Deus, qui regula sobolis dignitatem virginitatis decore in sancta Radegunda confirmasti, concede propitius, ut eius sollicitudinem recolimus, eius intercessionibus meritis calumniose vigorem obtinere mereamur. Per.

Super dilecti.

Praestatio dilectionis tuae sacramento suscipe sancte Pater oblationem, quam tibi per nostras nosstras sanctae Radegundis virginis sacrificio, per quam valdeamur capere ab omni iniquitatis contagio. Per.

Profectio.

Aterne Deus, qui hodierna die puellam paritumque virginitate nos faciliare tribuas sanctae Radegundis veneratione; concede nobis petitiones quas nobis interesse suscipias, & per eius sanctae virginis comendat, nostra delicta infirmitatis curas, & futura gaudia promereri; & qui eius sacrum recolimus scilicet, scilicet, aternitatis mereamur obtinere confortum. Et ideo...

Perseverantia.

Interveniens beatae virginis Radegundis precibus, huius sanctae oblationis reparatio per nobis omnium peccatorum remissio, & adhaerentia pia omnium precibus. Per.

Super populum.

Gaudere plebs tua, quaesumus Domine, sanctae Radegundis sollicitudine precibus, ut & praesentis vitae arduum evadere, & ad futuram gloriam felici cursu valeat sine macula pervenire. Per.

XXVIII

Compositio inter archiepiscopum Remensem & Suffraganeum episcopum de monasterio Orbassensi.

Ad lib. 7.
n. 17.
Et charta
tunc Remensi.

HENRICUS Dei gratia Remensis archiepiscopus, & Jacobus eadem gratia Suffraganeus episcopus, omnibus praesentibus litteris inspecturis in Domino salutem. Noverimus universi, quod cum discordia inter fuisset inter nos super reparatione abbatis Orbassensis, consuetudine, institutione, visitatione, & correctione ipsius tandem nos huiusmodi discordia superavit in. hunc modum: quod monachi Orbassenses, eorum monasterium suum vicare contingerit, licentiam

eligendi ab archiepiscopo Remensi, qui pro tempore fuerit, penitus tenebantur electionem suam celebrare, eisdem praesentibus eadem archiepiscopo, caput electionis examinationi & confirmationi pertinere in posterum ad archiepiscopum memoratum. Confirmatum tamen ab eo tenebatur archiepiscopum remittere ad episcopum Suffraganeum, qui pro tempore fuerit ad benedictionem & faciendum professionem, sicut facere consuevit. Ceterum licet eidem archiepiscopo ad dictum monasterium, cum voluerit, accedere, & ad inquisitionem procedere contra abbatem, & eum, si ille idem videretur fuisse, amovere, negligentia Suffraganeus episcopi non probatur. Si autem episcopum Suffraganeum primo ad monasterium praedictum accedere contingerit, ad inquisitionem faciendam contra abbatem procedere poterit; sed ipsam inquisitionem tenebitur remittere ad archiepiscopum Remensem, qui secundum inquisitionem factam tenebitur procedere & iudicare, nisi ab abbate ad dictum archiepiscopum legitime & ex causa rationabili & evidenti fuerit appellatum. Abbatem autem non poterit amovere dictus episcopus, nec eum excommunicare, vel temporalia eidem subtrahere, sed aliarum punire poterit pro qualitate delicti. In monachos autem Orbassenses & alios ordinarii iurisdictioni praesentis Suffraganeus episcopus libera in omnibus remanet, salvo tamen metropolitico iure archiepiscopo Remensi super praedictis. Radegundo etiam abbas Orbassensis, qui pro tempore fuerit, ad dictum archiepiscopum pertinere, & in manu eius fuit, cum fuerit facta. Haec autem compositio volumus in perpetuum observari. Actum anno Domini millesimo CC. tricesimo-nono, sub anno post translationem Domini.

XXIX.

Privilegium monasterii Grassiliensis.

In nomine Domini Jesu Christi, Domini vobis mirabilibus atque dilectionibus, & sanctis vestris aedibus compraevenientibus, sanctum ecclesiarum Domine dispendere rectoribus, Arcidius fuit Petrus, fides cycliche Vastensis civitatis, ac si insignis, Domini dispendere, possidet. Tunc nos boni aliquid spiritus fabricae inchoari confidimus, cum pro servorum Dei necessitatibus unicum nostrorum ecclesiae spiritus adhibemus, petrastrantes, quorum oportunitatibus, quoslibet consensu voluntate, utrumque necesse accedat, ut & illis a nobis auxilium, & nos per eorum interventum Domini mereamur suffragium: quia eo modo servorum Dei monachorum cultus salubris alia proceritate stultitiam, cum supra solidam petram fundamur a fabricis pectus. Necque monasterium aliquod in suburbano civitatis, in loco, cuius vocabulum Grassili, quod nos in honore S. Victoris, & sancti Petri vel reliquorum domorum sanctorum ecclesiarum, vili sumus construximus, placuit nobis ut supra indicatum sanctum Patrum ipsius monasterium firmiter esse deberet, ubi venerabilis vir Fredericus abbas, & congregatio monachorum ad nos Domini in supra scripto monasterio de pace deservire: ut futurum horum venerabilis viri sancti Petri Benedicti abbatis, vel sancti Marcelli, seu sancti Columbae degeret, vel habitare deberet: quatenus & ipsi transire sanctorum patrum tenentes, vel insistent.

Ad lib. 7.
n. 18.
AD. Lud.
Antonio de
Rubi commo-
nicatum.

p. 2.

promittit ecclesie, sicut tamen apostolorum Acta testantur, quorum erat cor & anima una in Domino, nec aliquid se propterea habere dicebant; sed erat illis omnia communia, & quicquid habere poterant, venditis omnibus & distributis, ponentes pretia eorum ante pedes Apostolorum; etiamque eis, sicut jam diximus, omnia communia: & illis Dominus remitti celsiorum vitæque promittit eternam, qui in Evangelio beatorum pauperum appellat: quibus & conveniens canitur, *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*. Et quia parva, ut diximus, in suburbano civitatis monasterii domus Videri & domus Petri, que sub ipsa urbe esse demonstratur, adeoque ad ipsam adiutorium appeti nobis placuit, ut quicquid per episcopos, tam per ecclesiam quam per quatuorque infrastructa civitatem domum Arcidietri sive Petrus pontifex urbis Vasterium, vel avia sua domus Gregoria episcopi, ad ipsum locum vel supra scriptis monachos, quos Benedictus Deus vocari iussit, secundum eam voluntatem perveniat in augmentum, ut & ipsi de conservando regale seu realitatis quibuscumque Partum plenius apud Deum valent veliam adipisci; & nos, ut diximus, per eorum largitiones incrementa absolvi a nostrorum vinculis peccatorum. Nec tamen illi beneficia a nobis paritro credimus suscipiendum dicimus. Galliarum episcopos in hac parte voluntatem contrarie, quoniam jam maxima ex parte auctoritate facimus: cum simili sunt monachorum plurimum prædicta beneficia, & numerabilia privilegia, quod longum est referre per ordinem. Tamen olim anteriores nostri Leinensis monasteria, vel Agrippensium, & sancti Marcelli martyris ecclesie Cabilonensium: necnon & Lugdunensium & Viennensium, sua & omnium Galliarum, que monasterio privilegia contrahi fuerant principum, & plurimæ ab ipsa sede apostolorum, quod devotionis obsequium adepti voluerunt. Etque nec nos contraria duximus, ut in urbe nostra, concedimus Dominio gubernare omnium fructu passive: quatenus iuxta Apostoli vocem, Dei sumus adiutores, probabiles agricultores, Dei sumus adiutores, si cum Petro apostolo sanctis civibus pacem preparamus, unde ipsi servi Dei desolentur tunc pro nobis faciebant, quam pro totius urbe haur, vel pro regni Francorum stabilitatem attentionis Domini officiorum deprecari. Igitur ego Arcidietri seu Petrus Videri urbis ecclesie cathedra pontifex, preceperat cum vestra, ut deest, concordia, vel sancta fraternitate devotus, ex nostra indulgentia tales ad presentem credimus libertatem privilegia, ut Domino adjuvante ipsa congregatio, vel eorum posteritas in hac sancta congregatione perducant, vel ad celsorem partem, contemplandum schismate, quod a nobis præterit tempore cum vestra consensiente fraternitate conceditur, vel vestris sanctis manibus roboratur, sacrosanctis nobis inviolabiliter quod sanctissimi perceptorum temporibus debuit observari, si cuncta monasteria, ut superius præfati sumus, hoc beneficium privilegia accipiente possint sub omni quiete absque perturbatione, vel assensu pontificum, vel ecclesie alicuius, seu ab imperio secularium remota sancti congregatione petri sub quiete: & tamen & presentem, tamen indulgentia nos & ipsos noscitur inchoat, tamen devotione, vel congregatione causa handiter nostra posteritas mandamus, ut si episcopus, cuius curiam pastoralis conspectu omnium habundantia inspicere, ad ipsam successe-

rium, ut postquam deest, visitandi vel confelandi gratia adveniat, ita ut inspecta omnium pro congregationis affectu, vel adfectione audiat, ut deest, recta monasteria adeat, & cum sanctis mysteria celebraverit, benedictione tradita cum alacritate reddat; nullum ex debitis manere quædam rei fecit, neque aliquas reductiones prestat, quæ confusio veritas offerendo inveniat: hic quid voluntatis pro Dei timore offerre decreverint, non ex debito passus, neque ab episcopis, neque archidiaconis, neque a quibuslibet excoisitis, bonis ecclesie ab ipsis petatur, nullæ reductionis quoque antiqua consuetudinis causa fieri iustitia. Et pro mercede augmentum in totum deestere esse posset, sicut a nobis cum omni pietate relaxari dignebitur: & successores nostri pro eorum mercedis augmentum gratum animo pro aeterna petitione concedat. Et cum accessit possederit, & abbas de hoc feculo commigraverit, non aliunde, sed, sicut deest, & dignitas vel ceteris ei popolerit, ut ibidem in ipso consorcio terra monasterium habuerit, de ipsa congregatione, ut optime ac perfecte regere instruit, & Dei timore faciat, ubique ubi piam abbas in ipsa monasteria eligatur ita tamen electio ab omni congregatione agatur, ut ne quæcumque pars inferior, sed quem ordo perfectiorum deest, ille Dominio dispensante, ita a pontifice electio licet infirmum. Nam abbas, ut percurrere præmia, ut congregatione insistant, vel aliorum qualiter congregatione oppugnet, alias de ipsa veniat: in omnia infirmum, hic, sicut diximus, per electionem de ipsa congregatione, quem perdidit in studio divino tota congregatio sibi prebent leviter: sic tamen cum consilio & voluntate ipsius urbis pontifex, non per remorem, sed cum omni humilitate petat, & cum ipsius benedictione quæcumque elegit, recipiat dignitatem. Itemque, sic eum abolet, per tempora succedentia si monachi qui subsistere debent, habenda sacra congregationis ordine negligenter fecerint in sua gloriantur libertate, tunc pontifex libet civitatem congregare sibi concedere vel abbas, qui existim separat transire genere videtur, eas penitus assidue cum fructibus sibi subditis iuxta Evangelium duobus, aut tribus aut, si necesse est, amplius, in ipso monasterio ad consilium debet ad vocare, & iuxta eorum regulam vel consuetudinem ad eorum ordinem corrigere, vel reducere dignetur, ut non hostis, quod abbas, per insensum vel desitiam quod sancti Petrus infirmum per longitudo tempore amittat. Cum ecclesiarum tabulis necessarium fuerit benedicere, aut fortasse christi, aut sacro baptisimo expere, sine præmio a pontifice huius ecclesie sibi debent accipere: ubique ipse pontifex neque ullius perceptoris potestatem usurpare de rebus monasterii; nec de sanctis altaribus, non de ornamentis ecclesie, neque de vasis, nec de sacris vestimentis, nec quicquam majus vel edignum temerarium præfatio monasterio audeat auferre. Et cum aliorum ad gradum ecclesiasticum ipse abbas venire permittit, cum omni humilitate pontifici huius urbis suggerit de ipse, sicut deest passum, ipsi & abbas manere tribuat, si ante tribunal Christi ipsam pontificem compariat atque precor coram Deo & angelis eius, ubi dignitas ordo præstat, & eorum petitio iuxta viam meritum esse videtur, contrarius ipsi esse non dignetur. Unde quædam & ceterorum, atque per caritatem indulgentiam indicimus omni.

alio revocare, & quod idem episcopus sine praemio ..... nihilque ipse pensaret, neque majora potestatis aliqui ipsi civitati, vel alius loci causisve ordinis personis, contra iustitiam decreti ipsius deberet venire, aut quicquam ad tempore vel contingere. Ausili itaque ejus petitiones preceps susceperat ..... .

XXX.

Charta Rensis archiepiscopi Remensis pro com-
munitate pariteriensium Gangiaci.

ad 147. m.
43.

IN Christi nomine Rencus, ac si indignus & peccator, episcopus. Dum omnes oportet pro salute animae cogitare, vel parvo pro magno, cunctis pro cunctis in ari offerre summi Dei omnipotentis, ut ab ipsa salvari mereat, & cui Veritas dicit: Facite vobis domos de manibus impii, qui vos recipiant in aeterna tabernacula, iuxta quod ordo edocet patetentibus, ut ubi poterant castrorum villa pariteriensium ordinem edificare debeant, sive vicorum, sive pariteriensium. Ideoque petii nobis Beracharius abbas ut ei locum compendiosum fore deberemus ad monasterium pariteriensium construendum, ex nobis prospicere, sive de alio de pariteriensium, vel de aliquo adstrato: sed episcopi petitionem pro anime nostrae remedio opportunam, maxime degravatam faciendo una pariter cum ipso pensavi, nullum invenimus in nostra potestate locum in proprio, quod omnino opportunum ad monasterium construendum habere deberet. Sed dum tunc erat nobis voluntas, invenimus locum de rebus ecclesiae nostrae Rensis infra urbem Kathalaunensem in pago Perreus supra Rivum Metron, in villa, quae dicitur Gumpiac, sive de alio vocabulo, quae dicitur Episcopi-villa, quam sanctimonialis femina, nomine Ana, quae sub titulo religionis vitam foveat, pro sua certa ad ecclesiam Remensem condonavit. Sed dum ipse locus ipsi abbas conquisivit ad monasterium construendum; nos vero una cum consensu fratrum nostrorum, vel concilio Remensium hoc est tam inchoantibus, abbatibus, presbyteris quoque & diaconibus, vel omnem clatum ecclesiarum, seu de inuicibus viris, qui infra urbem commorare videntur, quorum nomina vel signa subter tenetur infra et per nostram epistolam a die praesenti, aliquae aliis contrarietatem pro animae nostrae salute, vel pro aeterna retributione ipsam villam Gangiacum, seu & quae dicitur Episcopi-villa, ad monasterium pariteriensium construendum, ipsi supra scripto abbati Berachario tradere deberemus: in ea tamen ratione, cum consensu vel confensu, seu & caritative fratrum Remensium, ut villa nostra Tinnovero, quam de Vetrione diacono, dato pretio comparavimus, in pago Lemovicino, & castro in Novocastro constructa, pro ipsa villa Gangiacum in commutationem ad partem ecclesiae nostrae Remensis tradidimus ad possidendum, tam terris, domibus, edificiis, mancipiis ibidem commanentibus, columbus ibidem adspicientibus, campis, pratis, silvis, piscibus, equis, arboribus decuribus, totum & ad integrum, quantumcumque ad ipsam villam Tinnovero spectare videntur, cum omni integritate ad se pertinet, nos cum ipsa castro in Novocastro constructa in ipsi nre Lemovicino, pro ipsa villa Gangiacum ad ecclesiam nostram Remensem in vicem recompens-

Tunc J.

fusionis tradidimus ad possidendum; ut & nostrae vitae tempore, & post de hac hac discussam firmorem stabilitatem ipsam monasterium possiderem habere debeat, & nullum indultionem de successibus nostris episcopis habeat, vel de quilibet opposita persona, nisi semper perpessus ipse abbas vel ipse ancilla Dei, quae in ipso nuncupato loco habitare necessitas, vel possit ipsam per praesentem epistolam nostram omni tempore vobis possidere vel dominari; ut melius eas delectet pro nobis Domini misericordiam deprecari, ut ab inferorum, nebus liberi esse mereantur, & post nostram quoque de hac hac discussam ibidem nomen nostrum in illa vice ponatur vel recedatur, & eorum sacerdotes hostes pro nobis omni tempore valeant offerre. Et si forsitan, quod addit, de ipso loco in illo loco ipse fatus Dei migrare voluerint ad monasterium adstruendum, aut pro compendio, aut pro meliorem pro causa stabilitatis, teneant ipsam villam Gangiacum, quae dicitur Episcopi-villa, ad monasterium Altamvillae, quod antecessor noster domus & pater noster Rencardus, quondam episcopus, suo opere constituit; debet reverere, eam ipsa epistola, quam ipsam voluntate fieri rogavimus, ut per ipsam Remensis ipsi monachi, qui ibidem sub sancto ordine vivere voluerint abique repetitione ipsos monachos, vel eorum aliquos eorum tempore vite ipsorum debeat possidere vel dominari, & pro animae nostrae salute Domini misericordiam deprecari, ut melius eos delectet, vel eorum sacerdotes post nostrum de hac hac discussam hostes offerre: in ea tamen ratione, si ipsi monachos de ipso loco praesentem voluerint, aut ipsam ibidem sub sancto ordine regulariter vivere vel habitare voluerint, & nos a die praesenti per hanc epistolam nostram testamenti, inagrum quoque de deliberato consensu ut praesentem voluntate ipsam locum eis tradidimus ad possidendum; ita ut illi hoc habeant, teneant atque possideant. Et si quis, quod abest, vel post nos successores episcopi, vel quilibet opposita persona, vel de hereditum nostrorum, ipsam de ipso, loco aut praesentem, aut iniquitatem voluerit, aut ipsam epistolam nostram infringere conaverit, in primis propriis vel carnis, atque cum herede sua captiva visum, & divinitus faceret incurrit, vel dominatio ejus dispergatur, sicut dispersa est Holoferis potestas, & sicut divisa est magni Alexandri Romanus dominatio, ita & amodo dispergatur potestas, & sicut Sodoma & Gomorra in praesenti sacro percussit, & famulus percussit potestas vel habitatio ipsam, & in aeterna mactantia, quod est percussit, atque in adventum Domini nostri Jesu Christi scribatur; & a limitibus ecclesiae, vel a communionis participatione corpore & sanguinis Domini nostri Jesu Christi excommunicatus appareat; & cum iusto traditore, qui per salutem officium tradidit Dominum participi efficiatur: de venia super cum lepra, Namam, quam per Elixi Giesi per cupiditatem adeptus fuit, & omne Genet & gerent, eorum hic mactatur & forte, ut nunquam fructus, nec perficit in grano, & veniam apud Dominum non mereatur. Et ut praesentem epistolam nostram omni tempore firma permanet, & pro rei totius firmitate hanc epistolam manu propria subter eam subscripsimus, & qui scribitur subscripsit vel signaverit, & in praesenti cum proprio ore rogavimus, & insuper una cum fisco sicut addit ad partem ipsam monasterii, hoc est anni lras XX. urgentes lras LX. conditas exsolvit, & hoc quod repetit evincere nos va-

M m m

Iust,

test & nihilominus praefata epistola omni tempore firma & inviolata permaneat. Actum in villa Compendii, sub die Kal. Maii, anno XIII. regni domini nostri Theoderici regis. In Christi nomine Reolus, acri peccator, episcopus hanc epistolam a me fassam relegi & subscripsi. Ego Andoleus episcopus, iubente domno Reolo episcopo, hanc deliberationem subscripsi. Ego Petrus abbas subscripsi. Ego Hermannus abbas subscripsi. Ego Willihelmus abbas subscripsi. Ego Leocadius abbas, iubente domno Reolo episcopo, hanc epistolam relegi & subscripsi. Ego Amalrikus subscripsi. Ego Breinhildus subscripsi. Ego Gando presbyter subscripsi. Ego Caidemarus notarius scripsi & subscripsi hanc epistolam donationis ex ipsius domini Reoli episcopi.

XXXI.

Theoderici, ut videtur, regis praecipuum pro Tausius-vallis.

Ad lib. ch. sup.
Ex synthemio-
co.

..... O Uocem de commendam rebus fuerit orta contentio, necesse est peruenire subleuam scripturam ..... claretatem, fante fide placuit, adque conuenit inter venerabilibus viris, Landehertho ..... ocon & Magnoldo abbate de monasterio Tugione-vallis, ubi iuratum inter se terribis malis ..... ent, quod & ficerunt. Dedit igitur Landehertho abbas ..... propria in pago Pinfacense, de parte sua ..... parte Magnoldo abbas ..... in loco monasterio Francocurte, inter adfida de uno latere antedictum Magnoldus abbas de ..... hraminus ..... in loco neopopante, Rocconcurte ..... appellatur cum .... id parte ..... terra arabeli buronaria novem inter adfida de uno latere Chrododomus & heridus sui, de alio latere Magnoldus, Chrododomus & heridus sui, de uno frosone, Godinus & heridus sui, & de alio vero fronte Magnoldus abbas Propterea ..... utralique parci eis fieri placuit, ut unusquisque quod accipit in ante dicta loca rem deventurata al ..... latere voluerit, liberam & sermoficam in omnibus habuit potestatem faciendi, & illud inter ipsi pro rei ..... inuicem. In qui nos ..... & ipsi aut aliqui de hereditibus vel successibus nostris aut quilibet ..... praefatis epistolis commendationis venire, aut eas quascunque modo releuare praesumpserit. .... valit vindi ..... feras ..... parci illa tota feruente quod accepit parci ..... amittit, & insuper una cum socio fice auri onem .... quoduis defoluit, & quod repetit vindicare non valuit, & praefatis epistolis commendationis uno teneat ..... unusquisque suam habuit cum fere placuit, omni tempore firm ..... & inuoluntate permanant supel. subeant. Actum Clamf. ....

In Christi nom. Landeherth abbas commendationem a me facti sub. & Walgualdis penb. subscripsi. Berthius regius sub. & Fladherus presbiter sub. In Christi nom. Remedius presbiter. Berthebodus in Christi nom. diaconus sub. .... nogo rog. sub. Madolandes in Christi nom. abbas sub. In Christi nom. Andoleus rog. sub. In Christi nom. Remedius presbiter. Berthebodus in Christi nom. diaconus sub. In Christi nom. Fladherus presbiter sub. Ego & Uonelecho tibi. Ego & Salfio tibi.

(*) Leder.

Landeherthius hanc commendationem iubente domino meo Landehertho abbate, scripsi & sub.

XXXII.

Ansheberti episcopi Admagis testamentum.

A Ctoribus ecclesie sancti Nazarii martyris Augulfidensis, & sancti Symphoriani martyris, ubi ipsa prelois in corpore requiescit, Ansheberti peccator episcopus, Divini nos amonere ledio, ut quod Christi misericordia in eis in scata rebus terrenis conferit abundantia de sua largitate, unde in hoc saeculo utimur, de eius pietate in suis pauperibus pro abundanda mole peccatorum offeramus. Ergo dono ad superscriptum ecclesiam sancti Nazarii martyris, ubi ego, acii indignus, curi pastorem defersis, de alio parentum meorum villam, cui vocabulum est Nazario, in pago Belandae, cum soliditate & appenditiis, domibus, villarebus, campis, pratis, silvis, vineis, pascuis, aquis, ferra, libertis, ac colonis, accenditque omnibus, & quicquid in ipso pago praefatis tempore possidemus valimur, aut quod inante ibidem in Dei nomine, acquirere, vel quicquid dici sibi nominari poterit, cum integra soliditate superscriptae ecclesiae sancti Nazarii ut habere volo. Et per portione illa, quam germanus meus Autarius apud nos ibidem habet, portione nostram in villa Sinago ut habeat volo. Et forte (quod non credimus) si ei fuerit conuictus in superscriptis villa in Nazario & Sinago, quicquid pro portione mea nobis de alio parentum meorum, tam de patre, quam de matre, quod debemus ecclesiae sancti Nazarii ut habere volo atque decerno. Villa vero Pasteri, quam ex parte conuicimus, ecclesiae sancti Nazarii ut habere volo. Villa vero Solempiano, quam Waltherus per suam instrumentum nobis dedit, & Leodebodus in silurio tenet, ecclesiae sancti Nazarii ut habere volo atque decerno. Basilica sancti Symphoriani martyris, quae mihi ab adolefcentia mea in omnibus, nunc substantia mea proxima, unde credimus ut & futura eius interdictio apud aeternam pietatem pro remissione peccatorum meorum intercedat assidue, villa vero Tresvalles in pago Maginontense omni cum appenditiis suis, domibus, villaribus, campis, pratis, vineis, domis, acerrimisque omnibus, quod Waltherus per sua instrumenta in nostro nomine de, legavit, ecclesiae sancti Symphoriani ad suas clericos possidendos in elemosyna nostra ut habere volo. Similiter ad oratorium sancti Leodegarii, qui fabricatus sanctum Symphorianum condidit esse videtur, ubi & Deo placuit corpusculum insuper requiescit auri, colonis in pago Maginontense in Tavimaco, quae Wiltricus per suum instrumentum nobis dedit, & colonis illas, quae Beruagulus in fuitio per suum instrumentum dedit, ad oratorium sancti Leodegarii ut habere volo. Villa vero Corvillo, in pago Autiflodorensi, quam nos cumque suis acquisitionibus, ipsam oratorium domini Leodegarii ut habere volo atque decerno. Similiter in pago Augulfidense, colonica quae Brunolus per venditionem nobis dedit, ipsam oratorium domini Leodegarii ut habere volo. Villa vero Sinago, quodque ibidem germanus meus in silario tenet, ipsam oratorium domini Leodegarii ut habere volo. Villa vero Mardo, quae est prope montem Wavaronem in pago Verduensi, cum

Ad lib. ch. a.
Ex chatorio
Illustr. DD.
Roberti penb.
Divini.

cum omnibus, quicquid illi adfuerint, orationem domini Leodegarii ut habeat volo; sic tamen ut inde lumen & sacrificium ipso necario habeat, & omnia sub potestate fratrum ipsius ecclesie sancti Symonis in omnibus esse debeant. Et quoniam matriculario, qui ad ipsum oratorium domini Leodegarii deferunt, ibidem infirmum ut totum voluit nique vestitum de supradictis rebus habere, qualiter & illi alii matricularii, qui ad basilicam sancti Symonis deferre videntur, Portionem victus & vestitus accipiant. Et pro quocumque in ista epistola delegavimus, in alio germanice & Anglo Scoticis concessimus, illos matricularios, & illud lumen ad oratorium domini Leodegarii, & in hoc alia tenent, & debent procurare; & post eas decessum, tam pontifex supradictus, & ecclesia sancti Nazarii, quam clerici dicte ecclesie sancti Symonis, quantum in ipso frumento institutum, in Dei nomine debeat procurare. Reliqua vero facultate, quicquid non tempore nostro consequimur, quod in ista epistola incommemorata nobis remittit, in quibuscumque locis decessere cupimus, ecclesia sancti Symonis ut habeat volo. De aliis parentum meorum, quicquid portio nostra in quibuscumque locis vel neciteria, quod portio nostra, tam de paterno, quam de materno usus debemus est, ita omne supradictis, quicquid dicit aut nominat potest, decessimus germanice Sigisina, & nobis superius fecit, in omnibus recipiat; & ubicunque pro fidelibus Christi, nosse ad ecclesiam Dei delegare voluerit, in omnibus habeat potestatem. De matrisque vero, que dato portio commendavimus sue adquevimus, in omnibus volo ut ingenui esse debeant, & ad pro ingenuis supradicta germanice mea, dum modo vivit, in suum debeat adesse obsequium. Post eam dilectum Chetisaurum defunctorem seu regem, si egressus voluerit, ut habeat in eorum si potestate. De fura scripta facultate quam ad supradictas ecclesias sancti Nazarii vel sancti Symonis delegavimus, dum ipsa germanice mea Sigisina seculum contemnit, & dum cognovimus nupte & Christo obitui, & sancti Marie in anellum te tradidit, sub usu & beneficio hoc debet tenere; & post eam dilectum ad supradictas ecclesias per istam epistolam integre solvite delegavimus, cum te meliorata ad ipsas ecclesias debeat pervenire. Si quis (quod non futurum esse credimus) si ea que superius sunt conscripserit, quod nos plenissime volumus decrevimus, de hereditibus nostris, aut quilibet opus persona reliquas voluerit, non hoc valet videri quod repetit, & iudice traditio similis efficiat, & induper interat adhibere ecclesie, aut cui hoc per istam epistolam delegavimus, una cum fisco sui. Hinc, & in argento postus LX. & hac epistola, quam nos in plenissima plenissime volumus decernit, perpetuam obsequii firmitatem. In Christi nomine. Ansebertus peccator episcopus hanc epistolam, a me fidelem reliqui & subit. ADONEUS episcopus regium subit. AGNERICUS episcopus regium subit. AGLIUS episcopus regium subit. Winbertus, subente domino Anseberto episcopo hanc epistolam scripsi & scripsi. Notavi quod fecit mensis Augusti die 9. anno 21. regnante domino Childeberto rege.

OBSERVATIO.

Sigisina, Anseberti episcopi germanica fuit, fidelissimamque erat in partem sancti Marie Augusti, quod modo sancti Johannis dicitur. Hinc.

omni tumulum premittit etiam sancta Maria dicitur fuisse interfectum, tam ex tempore ipso tum si balneum, tam ex manu, videtur cadaveris ecclesie Augusti, ad regis cultum hoc legatur. In nomine sancte Trinitatis, alme matrisfamilie Sancta, superio amore accensa, hoc opus episcopi in honore sancti Johannis & sancte Marie maris Domini nostri Jesu-Christi patre rogavit devota. Ego hanc (*) imperator Gundoinus, postremo Fukulo monacho, esse non dubito, plinius ut valui, a capite usque ad sul confamationis suam perficere cum summo curavi amore, . . . in mente suo, anno hoc regnante gloriosissimo domino nostro Pipino rege, qui regnet in aera, & hic, & in eternum. Amen. Sancta hac matrisfamilie erat abbas illius loci. De aliorum sancti Symonis ad fidei incipit referre, quod legere memini in ammatore. Illud ad martyrologium Romanum ex manu, cuius regina Eusebia: Prede nonas Maii, Augustidano depositio beati Placidi presbyteri & abbas basilica sancti Symonis martiris.

XXXIII.

Quomodo per annum jejunandum sit.

Quomodo tempore, quoniam sunt legitima jejunia in anno, scilicet mensis primi hebdomadi prima, feria quarta & sexta & sabbato in duodecim lectiones jejunandum sit, ad vespere. Mensis quarti, id est primi, hebdomadi secunda, feria quarta & sexta & sabbato in duodecim lectiones jejunandum usque ad noonam. Mensis Septembris, id est mensis primi hebdomadi sexta, feria quarta & sexta & sabbato in duodecim lectiones jejunandum usque ad noonam. Mensis decimo hebdomadi quarta, feria quarta & sexta & sabbato in duodecim lectiones jejunandum est usque ad vespere. Ita duodecim legitima jejunia per annum excludit per peccatis eorum solida in auro eccle. Cuiusque hodie hoc duo . . . no possit . . . liberat . . . animam. Extra ea jejunia, que Paor indierit per quatuor tribulationes.

De reliquiis jejunii.

In vigilia sancti Matthaei & Nazarii Domini & Epiphania jejunandum usque ad vespere. In vigilia Assumptionis Domini, Pentecostes, & sancti Johannis Baptiste, & sancti Petri, & sancti Laurentii, & sancte Marie, in vigiliis harum festivitatum semper jejunandum est usque ad noonam, & exceptis illis reficiant, si nominata vigiliis reliquiis die Dominico occurrerint, non licet vixare. Octava Nazarii Domini, octava Epiphania, Pentecostes, sancte Marie, sed & sancte Scholasticę, sanctorem Faustini & Jovis, sancti Germani, dedicatio sancti Benedicti sursum, & dedicatio Domini Salvatoris & sancte Marie deorsum. In illis omnibus festivitatibus non jejunatur usque ad vespere, nisi si eveniat sancte Scholasticę, aut sanctorem Faustini & Jovis, vel sancti Marie apostoli in quinquagesima, aut in quadragesima. Quod si evenit, & agatur sicut in aliis sacris scriptis dicitur. Non officia aut reliqua omnia de supra scriptis festivitatibus ista agatur, quomodo diximus, fecit & in domino die. In sancti vero Gregorii & sancti Benedicti, & Annuntiationis sancte Marie duodecim lectiones sunt, & grana in oratione fructu.

M. m. m.

Ad illud, si
Ex manu
scriptum. Ca-
sancti.

gros non fecerunt, sed jejunium usque ad vesperum observant; tamen post vespertas refectionem faciunt de cotto & vino. In sancti Sophiani & sancti Johannis Evangelistae, & de iis sermone fecerunt, & in sermone post Pascha, eorum quidem lectiones faciunt; nam missa ita agitur, sicut in die dominico. In illis omnibus supra scriptis schivitatibus semper ad matutinum Domini regnare canitur, & genus non solum, sed & cipitum & lectio ad sermone non leguntur. Nam in aliis omnibus sanctorum novem quidem lectiones faciunt, matutinum & missa ita agitur, sicut in quodam diebus, genus solum, jejunium observant usque ad vespere statutum; *Miserere* mei Deus, ad vespere de matutinum & ad primam non canitur; nam ceteris horis canitur, prae ter in die dominico die venerit, si contingit, celebratur sicut dominica. De divisione matutini & nocturni ita agitur. A kalendis novembribus usque in vigiliam Corporis Domini, sicut sanctus Benedictus praedixit. Festas in vigilia Natalis Domini, & in omnibus sanctorum & dominica diebus, quod minus licet dividere. A Natali Domini usque Epiphania genus non solum, sed & *Miserere* mei Deus in oratione publica ad nullum officium canitur usque in Octavam Natalis Domini. Similiter a Pascha usque octavam Pentecostes, postea verò canitur. De refectione aliter omni adimpleri debent, sicut sanctus Benedictus dicit, si vis alius, sive hiemis, sive quadragesimae, omni secundum tempus sum. Praeter quod confectio est, sive farum, sive dextrum, ut non sufficiat ad novam, usque dum videbuntur. Cum autem liberi a viderentur forent, statim ad novam horam redierunt, & post vespere gustum manducant, & bibunt iterum, quod in Regula non est scriptum. Similiter & quinquagesima post refectionem secundum consuetudinem, antequam lectio legatur, post lecturam bibunt, quod nec istud in Regula dicitur. Quando autem mandatum faciunt, si Dominus abundantum vini dederit, semper bibunt; si autem exiguum fuerit, abstinere.

XXXIV.

Charta Germanici de puellarum monasterio apud Lemansum.

Ad illud, a. p.
Ex chartario
S. Germani
Pratis.

IN nomine sanctae Trinitatis. Prosperum quidem & salubre consilium, immoque sua iudicium esse dicitur, ut de caduca quidam brevis facultate Deo confertur, quo peccata redimere sua valeat & abluere. Et quod prudens consilium, quoniam ut homo de mundanis rebus conquiret paradisi, & de terrena substantia transferat aliquid in caelestem; igitur ego Germanus & comes meus Adalricus, cognovimus quodam scitum peccatorum nostrorum possimus abluere, & ad aeterna gaudia pervenire; monasterium in loco proprietatis nostrae concupiscentiae Lemansum, in honore sancti Johannis & sanctae Crucis, vel ceterorum dominorum corpore constructum, ut ibidem puellas in honore sanctae Mariae institueremus, ut sub sancta norma regule ibidem convertere deberent. Quod ita de fecimus, & filium nostrum Bertum in ipso loco institimus, ut debuit vite suae, cum ipse, qualem & quae cum ipse in ipso monasterio convertere videretur, sub ordine monasterio, ut regala sancti Benedicti vivere & con-

versari debeat; & ipsum filium nostrum Bertum ibidem institimus esse abbatem, & ipsum locum Lemansum sibi delegavimus, una cum omnibus, quae ibidem aspicere videntur, cum omni integritate vel adiacentia suis, in quibuscumque pagis vel territoriis, nam ultra Ligernis fluvium, vel circa Ligernis. Loca vobis nuncupamus ita: id est, Nova-villa, Victoria, Britannia, Quintinus, Regogio, Grimoldo-villare, Prulliacus, Rovere, Maurovillae, Barbarione-villa, villa Melon, Galdeonate, Ferraria, item alias Ferrarias, Calmedas montes, & alios, Tricistum, Felcristia, Novilio, Mundivilla, Chikleno-villa, Petois, Madone-villa, Flaviage, Altera Pothimago, Caceris, Bafceris. Similiter ultra Ligernis, Bubiage, Corvatico de Valle, ut distamus, tam ultra Ligernis, quam & circa, quicquid nostra potestas praestitit tempore esse videat, vel benigne Deo auxiliante fuerit. Haec loca superius comprehensa ad ipsum monasterium nuncupatum Lemansum, ibidem delegavimus atque firmavimus; et verò ratione, ut dum nos pariter advenimus, tam ego Germanus, quam & comes meus Adalricus; sed & filia nostra, Beria & Maria, hoc possidere vel dominare faciamus, una ipsum monasterium Lemansum, quoniam etiam dictas villas, una cum terra, domibus, arboribus, aquis, mancipiis, liberis, campis, vineis, silvis, pratis, piscibus, aquis, aquarumque decursibus, fornicariis, pascuis, praeliis, mobilibus & immobilibus, cultis & incultis, omnia & ex omnibus ad omnia libera, sanctimonialium, vel ad ipsum monasterium, quod nos pro amore Domini nostri Iesu-Christi in honore sancti Johannis & sanctae Crucis & ceterorum sanctorum construximus, praestamus in augmentum. Sed & omnia, quae de praesidio meo in die depositionis meae inventum poterit me aut repperit fuerit, hoc est, aurum, argentum, vestimenta, vel praedia, illa abbas, qui tunc temporis in ipso monasterio Lemansum praeside videbitur, contra haereditatem meam et omnibus tertiam partem recipere debeat; et tamen ratione, ut perpetuam in prosperis & periculis & Deum inventibus ut elemosinam pro animae nostrae remedio dare debeat. Et dum ipse sexus feminis per de manu aliqui valeat curare, vel pro mercede nostra augenda, vel pro earum necessitatibus gubernandis, eis nullatenus est licitum terra eorum; propterea omnia iam dicta, ipsumque monasterium iam dictum Lemansum, una cum villis, vel omnibus adiacentibus suis, ut diximus, in quibuslibet pagis vel territoriis, tam ultra Ligernis, quam circa, ad monasterium sancti Vincentii & sanctae Crucis Parisiensi civitati, ubi sanctus Germanus in corpore quiescit, ubi Augustinus in Dei nomine una cum comite plerisque monachorum praeside videtur, donatum in perpetuum esse volumus, ut ibidem, sicut diximus, donec omni tempore perveniant, & per hunc epistolam contrahamus: & ut nullas contradicere audeant nec temerarie ipsos res, quae hic sunt iussu, aut non, vel haereditas nostra, nec ullas quibuslibet alicui nos vendere, vel donare, neque alienare, nec per ullum instrumentum catarum monasteriorum non habeat facere. Et si contingit iusta divina dispensatione, ut ipse Beria de hac luce discesserit, cui ipse monachos vel ipsum monasterium Lemansum delegavimus, vel ipsius relictos sancti Vincentii & sanctae Crucis decreverint, in ipso loco abbas fieri debeat succedere, & ipsa abbatissa alius monachos in iam dicto loco non audeat mittere, vel iussu alium pultorem admittere non audeat, nisi ex monasterio

rio sancti Vincentii sanctique Germani, aut ip-
 sorum, cui tunc rediret esse videretur. Quod
 nos in hac donationis epistola præscribere ro-
 gimus ego Gernardus & coniux mea Adalgisus,
 vel jam dixit filia mea Beria & Maria, quan-
 dum vixerint, ipsum monasterium Lemusium vel
 memoratis res tenere vel dominare debeamus.
 Et post notum quoque dilectam, hæc quod
 superius diximus, tam ipsam monasterium &
 jam dictas villas cum adjacentiis, ipse Auth-
 ras abbas aut successores sui, qui eo tempore
 in ipso monasterio sancti Vincentii & sancti
 Crucis sanctique Germani fuerint, possidem per-
 petuam, ut habeant in dominationem. Si quis
 vero, ut auctor, & et habet humana fragilitas,
 si noscitur, aut aliquis de hæreditibus vel pro-
 heredibus nostris, vel quilibet opposita persona
 contra præsentem epistolam donationis istius,
 quam nos per animæ nostræ salutem fieri ius-
 sum, venire, aut aliquis calumpni per quas-
 cunque personam infringere presumpserit, in
 peccatum itum Dei incurrit, & cum iusta traditio-
 ne ipsi perpetuo damnatur, & ab omnibus ecclē-
 siis, & ab omnibus pontificibus vel sacerdotibus
 excommunicatur, & a nos conspectum sancti
 Vincentii & sancti Germani, quibus res istas de-
 legavimus, in parte reprobarum esse valet, & qui
 de rebus ad ecclesiā vel pauperibus de legatis
 proferre voluerit, & nullatenus necesse sua con-
 valeat, nec vitæ necesse habere eternam, qui
 nostram voluntatem convellere elemosinam. Insuper
 contra solvere sicut regis auri libat aax, argen-
 ti pondo LX. & nec de quod reperit velle ad-
 sequi. Et ut epistolam huius donationis firma per-
 maneat, Bituricus in conventu nobilium in præ-
 sentia regis domini nostri Childberti relictus, &
 Paridis civitate in monasterio sancti Vincentii
 die secundo mensis Aprilis super altare sancti Cru-
 cis posita anno tertio episcopus domini nostri
 Childberti regis, Tarnaldus, ac si peccator, e-
 piscopus subscriptus. Gernardus, & ipse indignus
 diaconus subscriptus. Madolendus indignus abbas
 subscriptus. In Christi nomine Amboldus abbas
 subscriptus. Durandomarus gratia Dei abbas sub-
 scriptus. Desiderandus in Christi nomine abbas sub-
 scriptus. Ego Gernardus hinc donationis meæ certam
 relegendi subscriptus. Adalgisus subscriptus. Be-
 riuus miles (*) subscriptus. Berardus miles sub-
 scriptus.

(*) Foris non bene legit in authentico char-
 tæ codici scripsit *Milur* nomen, quod au-
 tem in usu fuerit, non liquet.

XXXV.

*Testamentum eujusdam viri illustis, qui
 habebat matrem illam & conjugem
 Chrametrudem.*

*Ad ill. n. .... que decerno, ut iuxta dispensationem
 meam, si quid dederō, legavero, daræ jussu
 74. Et authentic. ro, id ut dicitur fuit, præstat, Ecce hæc de-
 co Dionysia. vocacione committitur, quique liberor, libe-
 ratur, & illi progre. Illi liberor, præstat, Ecce hæc de-
 no. .... que sanctas basilicas villa Sociaco
 & villa Porcariorum, que sunt in pago Vil-
 casino. Similiter & villam Biondo in pago Pin-
 cianico, & villa Ghinascario, quod jam vo-
 bit per septimum donationis dedit, ipsa villa,
 Ghinascario ditione generis nostre illa-
 nar huiusmodi, dum advixerit, tantum fu-*

peris ipsa villa Ghinascario possident: post ob-
 itum vero suum ad..... gre revertatur: simile
 modo villam Varnaco, que est in pago Vil-
 casino, portionem meam ad jam dictas basile-
 cas cum omni soliditate habendum & possi-
 dendam relicto. Villa Faventis, que est in
 pago Etrusco, super fluvium Siga, cum omni
 iure & termino suo, sicut a me presenti tem-
 pore possidetur, ad ipsas basilicas post obitum
 meum habendum & possidendam præcipio. Vil-
 la Caltasio in pago Suscipio, simile modo &
 villa Loderio in pago jam dicto Campani,
 quam una cum Herono & matrone fize commo-
 ravi, cum omni iure eorum cum mancipiis, pec-
 catis, agris cultis & incultis, vel adjacentiis
 eorum habendum & possidendum infuso....
 ..... villas ipsas cum do-
 mebus, mancipiis, vineis, silvis, pratis, pecu-
 lis omnibus, piscariis, aquis aquarumve decur-
 sibus, cum omni iure & termino eorum, sicut
 hoc a me presenti tempore possidere, ad domini-
 um videtur, & quantumcumque in supra nomi-
 nata loca merenti dereliquero, post meum disces-
 sum abique ullius contraveniente vel tradicione
 a die presenti ipsas sanctas basilicas heredes
 meos habendum & possidendum relicto, & hoc
 dum advixerit, huiusmodi conditione, &
 abique pœnitentiis sanctarum basilicarum, reme-
 re & donare debeant: post meum discessum,
 ut super dixi, cum omnibus rebus, in se ha-
 bentibus abique ullius spectata tradicione ipsas san-
 ctas basilicas, & heredes meos ad se recipientes
 & quodlibet exinde ipse abbas, qui tunc tem-
 pora istem fuerit, pro huiusmodi memora-
 tiarum basilicarum decriverit, faciendo liberam
 & firmissem Christo paritè habeat in re-
 mibus potestatem. Basilice sancti domini Dia-
 nisi Parisiensis, ubi ipse domus requirit, villa-
 re cognominatur Tutilaco (*) in pago Vil-
 casino super fluvium Innice, cum domibus,
 mancipiis, agris, pratis, piscariis, silvis, aquis
 aquarumve decurribus, cum omni iure & ter-
 mino suo habendum & possidendum relicto.
 Villa cognominatur Artepia (*), que est in fo-
 (*) *Artepia*.
 preterito pago Villacasso, cum domibus,
 mancipiis, agris, pratis, piscariis, aquis, aqua-
 rumve decurribus, cum omni iure & termino
 suo, sicut a me presenti tempore possidere &
 donare videtur, & meritis dereliquero, cum
 peculis omnibus, cultissimis atque amantissimis
 conigis, meæ Chrametrude habere decerno &
 deditero. Sacratissimo sicut villa, cognominatur
 VVadrelori, sita in pago Villacasso, cum do-
 mebus, mancipiis, silvis, agris, pratis, piscariis,
 aquis, aquarumve decurribus, cum omni iure
 & termino suo, sicut a me esse possidem &
 meritis dereliquero, cum peculis omnibus habere
 decerno. Illud huiusmodi miki interdictum com-
 placuit, ut quæ de servitibus meis per agri-
 colas improbitatis heredi, in integram integritate
 revidetur, tamen secundum quod eorum,
 utilitatis inquireret, & pro minima meæ reme-
 dium, & lumen præsentium ad basilicas vo-
 luerat sancti Martini, que vestro opere & labo-
 re in villa Chrametrude, qui monasterio Cal-
 casius (*), contraxit, vel locum fuperculor (*) *Chamfi*.
 meum, & fuerit, in non fuerit, in quæ permi-
 meæ requiescent, hoc quod a sanctis basile-
 cas delegavi, per hanc testamentum meum, &
 ubi ab perpetuam possidendum in Dei nomi-
 ne prout & integrit voluerat præcipio, &
 habendum possidendumque relicto. Ita do-
 ta lego, ita testor ..... muniam tan-
 ti aeterni teneque presentem proximamque.....
 ha-

(*) litteræ.

..... habent. Si que litteræ (*) vel car-
tæ in hæc testimonium verum veni-
rint, egi feci ferique præcipi, cum nulli sa-
pient testimonium meum volui recedere, & cre-
pita emendare. Et si quis contra hæc delebe-
rationem, ut sanctis basilicis diligam, infra-
gere, tollere, minare, aut ..... præsump-
sit, inferi ..... ecclesiarum ..... perpe-
non anathema perocciatur, & maledictus cum
Iuda Scarioth in infernum ..... usque ad diem
adventus Domini nostri Jesu-Christi ignem crea-
tissimus ..... & iudicium, & inferi, ut loca
terrena solent, duplici tantum sicut cogitata
sanctis basilicis dissolvit; sicut perperam decan-
tat: Fiat habitatio eorum deserta, & in labor.
navis ipsorum non sit qui inhabitat; sunt illi
qui ardeant, & a Deo libera (*) percussit, sunt
autem qui videtur, ut cognoscatur potentia Dei,
qui talem tribuit vindictam, ut pro panem lapi-
da manducet; & hæc devotio nostra absque
consensu pontificis in ipsi loca sanctorum fir-
ma perduret. Et sicut de prædictis temporibus
illa videmus multis ..... facta priorem,
ut nullus devotio nostra est ..... in, aduro
omnes domus episcopis & gloriosi princi-
pe & candidi sacerdotibus .... Deus viro,
qui in Trinitate inseparabilem permanet, ut nul-
lus cum illa persona, que voluntatem nostram
aut deliberationem infringere vultur, com-
municare non præsumat .... in devotio sua com-
municare, ...
..... & ipse incurrit iram indignationis Dei,
& apud ipsa loca ..... se esse cognovit, ...
..... loca sanctorum firma perduret, tan-
quam ..... in nos fuerit cum domi su-
bilitate omni tempore firma permanet. Epis-
tatione interposita. Actum Artigil villâ pago
Veltassio, sub die & anno qui supra .....
sudentio vili exempli. sub. f. Thorris sudentio
vili exempli & sub. f. Medialibus .....
..... Bodolimus sudentio vili exempli & sub-
scripti.

(*) prepa.

XXXVI.

Diploma Camipert regis pro institutione
monasterii S. Fridiani Lucensis.

Ad illud.
79.
Ex archiepo
Lucensi,

IN Christi nomine exemplar. Flavio Carin-
perna vir excellentissimus rex monasterium
S. Vincentii & Fridiani sit in civitate nostra.
Lucensi & VV. habens abbatem vel monacho-
jus. Et quia suggestisti nobis ea quod ipso mona-
sterio Paulus ille mudi ..... nobis restituit,
& ibidem aliquas res cessisse, & decimas suas
ibidem det, & chartula firmitas ab episcopo
Lucensi, nomine Pilice, nostre civitatis firmata
fuit fuisse, ut nulli in tempore ipsi filia e-
piscopus vel sacerdos quidem ipse monasterium
de pecunia illa subtrahere debeat, neque su-
perposita de ordinatione monasterii ipsas face-
re; sed qui ad gradum honoris venerit, de ipso
monasterio ad possessionem venerit, & ipsa char-
tula in nostro demum præsentia, nos inco-
rogante supradicto Paulo si ita esset, qui no-
bis dixit, quod verum esset; & sperasti a cle-
mentia regni nostri, ut per nostrum præceptum
ipsi res, quas ibidem datus sunt, ut quod Do-
mino proprio adhuc acquiri poterit, firmare
deberemus. Unde nos non pietate, & per hoc
nostræ modestiæ præsentium nomina, & in o-
mnibus, quicquid ad ipse monasterio datus est,
aut qualiter jam dicto Flavio episcopo Lucensi
civitatis firmatum est per chartula, per nostram fi-
rmitatem præceptum firmamus, quatenus abhinc
inde nullum inquietantem ipse monasterium quo-
tus, & sine aliqua concessione esse debeat,
de nulla nova imponatur ad ipsa monachos nisi
fructum, qualiter per curia canonice firma-
tum est ab episcopo, inconcussa permaneat, &
nullus de decimis, comibus, gassidii seu a-
dmonaria nostra de ea que speris leparum,
in aliquo audiant molestare, ad nostrum felici-
tatis & futuris temporibus securitate debet pos-
sidere, & pro vita regis nostri gentique Do-
mino exorare non desinant. Ea didici domini
regis, & ex dictis Zauronii notarii. Dns. Ti-
cini est in pal. nona die mensis Novembris, an-
no felicissimi regni nostri nono per insidionem
quintodecim felicitate. Ergo Jo .....
percheyer ea authentice per donationem Al-
lovidi duci fideliter exemplavi.

XXXXV11.

TRES INDICES ANTIQUISSIMI SUMMORUM PONTIFICUM
ex tribus vetustissimis codicibus.

S. GERMANI.

LAUDUNENSIS.

CONFIDENTIAL

† *Aspizur* means *Aspizurum*.

Insipit de episcopilor Romani ai secolei...

S **PETRUS** fedet an. xx. mens. ij. dii. ij.
CLYDE fed. an. xij. mens. iij. diebus ij.
LYNUS fed. an. xij. mens. ij. dii.
CLARENCE fed an. xx. mens. d. x.
LEONARDUS fed. an. xij. mens. d. x.
ALEXANDER fed. an. xij. mens. d. x.
XIMEN fed. an. x. mens. ij. dii.
THEOPHILUS fed. an. x. mens. ij. d. xij.
EGREDI fed. an. x. mens. ij. d. x.
OLIVAS fed. an. x. mens. ij. d. x.
ANICETUS fed. an. x. mens. ij. d. x.
SOCHER fed. an. viij. mens. ij. d. xij.
ELTHEMIUS fed. an. v. mens. ij. d. x.
VILFRED fed. an. x. mens. d. x.
VICTOR fed. an. x. mens. d. x.
CAUTHBERT fed. an. x. mens. d. x.
URHARD fed. an. viij. mens. d. x.
PONTIUS fed. an. v. mens. d. xij.
ABHYRUS fed. an. v. mens. d. x.
FAUSTUS fed. an. viij. mens. d. x.
COMPTILUS fed. an. ij. mens. d. x.
LACIUS fed. an. xij. mens. v. ij. d. x.
SERGIUS fed. an. x. mens. d. x.
SITUS fed. an. ij. mens. d. x.
DIODORUS fed. an. viij. mens. d. x.
FRUX fed. an. iij. mens. d. x.
EAUTHARIUS fed. an. j. mens. d. x.
QUIR fed. an. x. mens. ij. d. x.
MARCELLUS fed. an. j. mens. iij. d. x.
BACHILD fed. an. mens. d. x.
MEDARDUS fed. an. x. mens. d. x.
SIROBERT fed. an. x. mens. d. x.
POTUS fed. an. halden. Januarius.
MARCUS fed. an. iij. mens. j. d. x.
JULIUS fed. an. x. mens. ij. d. viij.
LIBERTUS fed. an. v. mens. iij. d. viij.
FRUX fed. an. d. x.
DAMIANUS fed. an. xviij. mens. ij. d. x.
ANICETUS fed. an. x.
ARISTIDUS fed. an. x. d. x.
THEOPHILUS fed. an. x. mens. ij. d. x.
JOSEPHUS fed. an. viij. mens. viij. d. x.
BONIFATIUS fed. an. iij. mens. viij. d. x.
CELESTIENS fed. an. viij. mens. d. x.
SILVUS fed. an. viij. mens. d. x.
LEO fed. an. x. mens. d. x.
HELMAR fed. an. x. mens. d. x.
SIMPPLICIUS fed. an. x. mens. d. x.
IRNE Felix. fed. an. viij. me. v. d. x.
ARTHURUS fed. an. x. mens. viij. d. x.
ALFREDUS fed. an. x. mens. d. x.
SYRMUNDUS fed. an. x. mens. v. d. x.
HORNOLDUS fed. an. viij. mens. d. x.
JOHANNES fed. an. ij.
FOIX fed. an. ij.
JOHANNES fed. an. ij.
JOHANNES fed. an. ij.
AGAPUS fed. an. j.

PETITUS apobolus an. xxv.
 mensiv.
 Jolius an. xij. mensiv.
 Clotus an. xij. mensiv.
 Clemen an. xij. mensiv.
 Alexander an. xij. mensiv.
 Xolus an. xij. mensiv.
 Theophilus an. xij. mensiv.
 An. an. xvij. mensiv.
 Nicos an. xij. mensiv.
 Reuter an. xij. mensiv.
 Eleuter an. xvij. mensiv.
 An. an. xij. mensiv.
 Zephirus an. xij. mensiv.
 Cillitus an. v. mensiv.
 Urbanus an. xij. mensiv.
 Pontius an. xij. mensiv.
 Aterius mensiv.
 Fibianus an. xij. mensiv.
 Vider an. xv. mensiv.
 Corneus an. xij. mensiv.
 Lucius an. xij. mensiv.
 Cleopatus an. xij. mensiv.
 Xilus an. xij. mensiv.
 Maximus an. xij. mensiv.
 Felix an. xij. mensiv.
 Eutychius mensiv.
 Theophylus an. xij. mensiv.
 Caper an. xij. mensiv.
 Marcellus an. xij. mensiv.
 Rachus mensiv.
 Theodorus an. xij. mensiv.
 Salvator an. xij. mensiv.
 Marcellus an. xij. mensiv.
 An. an. xij. mensiv.
 Liberius an. xij. mensiv.
 Demas an. xij. mensiv.
 Marcellus an. xij. mensiv.
 An. an. xij. mensiv.
 Ananias an. xij. mensiv.
 Innocentius an. xij. mensiv.
 Zolimus an. xij. mensiv.
 Celsus an. xij. mensiv.
 Celsus an. xij. mensiv.
 Xilus an. xij. mensiv.
 Felix an. xij. mensiv.
 An. an. xij. mensiv.
 Gelasius an. xij. mensiv.
 Ananias an. xij. mensiv.
 Innocentius an. xij. mensiv.
 Celsus an. xij. mensiv.
 Johannes an. xij. mensiv.
 Felix an. xij. mensiv.
 Benedictus an. xij. mensiv.
 Johannes an. xij. mensiv.
 An. an. xij. mensiv.
 An. an. xij. mensiv.

Limes fediz anavj. menfiv, dajz. zif.
 Cirus fed. anavj. menfiv, dajz.
 Clement fed. anavj. menfiv, dajz.
 Xarxirus fed. anavj. menfiv, dajz.
 Alexander fed. anavj. menfiv, dajz.
 Xylus fed. anavav. menfiv, dajz.
 Thebitorus fed. anavj. mizj. davaxj.
 Ygmus fed. anavj. menfiv, dajz.
 Xarxirus fed. anavj. menfiv, dajz.
 Anicinus fed. anavj. menfiv, dajz.
 Soter fed. anavj. menfiv, dajz.
 Fletus fed. anav. menfiv, d. xxi.
 Viter fed. anav. menfiv, d. x.
 Severus fed. anavj. menfiv, dajz.
 Calitus fed. anavj. menfiv, dajz.
 Urbanus fed. anavj. menfiv, dajz.
 Pontianus fed. anavj. menfiv, dajz.
 Arthurs fed. anavj. menfiv, dajz.
 Gaitanus fed. anavj. menfiv, dajz.
 Cornellis fed. anavj. menfiv, dajz.
 Lucius fed. anavj. mizj. dajz.
 Scephurus fed. anavj. menfiv, dajz.
 Xirus fed. anav. menfiv, davaxj.
 Dionysius fed. anavj. menfiv, dajz.
 Felix fed. anavj. menfiv, davaxj.
 Eustacius fed. anavj. menfiv, dajz.
 Gajus fed. anavj. menfiv, dajz.
 Marcellos fed. anavj. menfiv, davaxj.
 Silvius fed. anavj. menfiv, dajz.
 Xarxirus fed. anavj. menfiv, dajz.
 Silvester fed. anavj. menfiv, davaxj.
 Marcus fed. anavj. menfiv, davaxj.
 Lucius fed. anavj. menfiv, dajz.
 Libertus anavj. menfiv, dajz.
 Felix fed.
 Daxius fed. anavj. menfiv, dajz.
 Syrius anavj.
 Anastasius anavj. davaxj.
 Innocentius anavj. menfiv, davaxj.
 Zozimus anavj. menfiv, dajz.
 Bonifacius anavj. menfiv, dajz.
 Xarxirus fed. anavj. menfiv, dajz.
 Xylus anavj. menfiv, davaxj.
 Leo anavj. menfiv, dajz.
 Hilarus anavj. menfiv, dajz.
 Simplicius anavj. menfiv, dajz.
 Felix anavj. menfiv, davaxj.
 Gelasius anavj. menfiv, dajz.
 Anastasius anavj. menfiv, davaxj.
 Symmachus anavj. menfiv, davaxj.
 Xarxirus fed. anavj. menfiv, davaxj.
 Johnannes anavj. menfiv, davaxj.
 Felix anavj. menfiv, dajz.
 Bonifacius anavj. davaxj.
 Johnannes anavj. menfiv, davaxj.
 Agrippus anavj. menfiv, davaxj.

I N D E X

G E N E R A L I S

EORUM, QUÆ CONTINENTUR
IN TOMO PRIMO
ANNALIUM BENEDICTINORUM.

A

ALONCUS abbas Luxevii,

440.

AZON abbas in Britannia, 338.

ABAROTOS, 424.

Abbas qualis debet eligi, 344.

Abbatum electio, libera fuit

in monachorum electione, 34.

Eligendi sunt ex proprio mo-

derio, 323. **Electio** iuxta quod electus ab-

que facio inter scribit, 344. Ut scienda ex

regula Magistri, 379.

Abbas non possit esse clericus aut presbyteri

extranei, 322. **Abbas** huius testiditur, 301.

Abbas duo in uno monasterio, 37. 322. Id ve-

niatur, 328. **Unus** duobus prae monasterio,

322. Id prohibetur, 32. 344. **Abbas** qui ef-

fice debetur, 323. ex S. Gregorio, 321. Exem-

pla virtutis dant, 345. **Eorum** potestas in

Regula S. P. Benedicti, 26. **Dignificationem**

non dominium habet bonorum, 243. **Frequen-**

tius e monasterio non exeat, 303. 306. **La-**

bore monium inditunt, 317. **Villae** exerceant

officia, 325. **An** monachi debeant ex regula

habere a comuni resolutione separatum, 103.

Id in concilio Aquileiensi mutatum, 107. **Com-**

mittere mandatum, 323. **Diebus** festis coquinae

ministrant, 323. **Monasterium** e monacho ha-

berant, 320. **Penalitatem** habent collam, 32.

Monachos excommunicare possunt, 323. **Servi-**

tia in monachos eis interdita, 490. **Unius**

severi, & alterius lenis facultas, 32. **Qui** mu-

teret in monasterio intruderetur, puniendi,

326. **Sinul** conveniant consilium discipline

monachorum, 344.

Abbas & abbatissarum testamenta, 320. **An**

testamentum facere possit, 324. 325.

Abbas presbyteri, 321. **Ille** solus presbyteri

titulus datur, nisi Sacerdoti exprobat, 321.

Sic expeditur, 32. **Sic** presbyter monachos

proponitur, 320. **Eorum** potestas in clericos

monachos, 17. **Eorum** est monachos ad ordi-

ne delinere, 321. **Conventus** singulis requi-

rentur, 321. **Ab** episcopo non sunt depre-

mendii sine aliorum abbatum consilio, 323. **E-**

pis copos honorant, 445.

Abbas praefatus dicitur 280. 323. **Et** praefatus,

420. **Sacra** reliquias, transferit, 323. **Solu-**

men more benedicti non oportet S. Gregorio,

325. **Potestas** ac baculum ab episcopo reci-

Tom. I.

piunt, 324. **Eorum** baculus recurvus, 423.

Concilium interunt, 324. 445. **Et** subscribunt,

328. 329. 340. 323. **Abbas** Vicarii episcoporum in

concilio, 420. **Et** omnia subscribunt vice-

episcoporum, 320. **Quando** primum in Hispania

concilio subscribere, 323. **Qui** ex eis

primum, 361. **Subscribunt** autem Episcoporum

Historias &c. 325. 424. **Syndici** ignoscere de-

bent, 32. **Sic** memores Ordines relictis, 423.

Quae conferunt, 323. **Et** tuncdem clericalem,

306.

Abbas in variis regionibus a Gregorio Magno

ad praedicandum missi, 321. **Ad** gerenda nego-

tia, 324.

Abbas Hierensis episcoporum primas, 320.

Abbas Lambi episcopus erat, 326.

Abbas canonicus in Anglia id est Benedictinus,

420.

Abbas generalis in Sicilia, 321. 323. 344.

Abbas Palatini, Castrensis, 325.

Abbatia, 325.

Abbatia non eliguntur juveniles, 327. **Episcopi**

obligati, 32. **Solent** tunc ab Episcopis or-

dinare tempore S. Gregorii, 321. 323. **Eorum**

testamenta, 320.

Abbatia falsa confesso, 323. **Excommunicati**

monasterium, 328. **Concilio** subscribunt, 323.

Ad Litaniae procedunt, 107.

Abbatia abique veribus monasteriis, 323.

Abbo episcopos inter se solis, 324.

Abbo episcopos an Metensis, 320.

Abbo episcopi Metensis 320. 323. 328.

Abbo episcopos Trecentis, 423. **Sed** Tricastini

fr. 444.

Abbo abbas Augustodunensis, 320. 324.

Abbonis Floriacensis sententia de mortis anno

S. Benedicti rejecta, 103. **Vitam** S. Mauri

apponit, 325.

Abbo abbas Lirini, 32. 326.

Abbonis monachi S. Germani homines, 32.

Abel abbas, 423.

Abellanus Episcopus Geneva, 320. 324.

Abbas a quo Abbatibus nomen

Abbatibus Tuscanis, tum Sancti Albini abbat-

tibus, 324.

Abocella, id est cecus, 429.

Abraham abbas Arverneris, 34. 36. 33.

Abrincensis episcopi Chrodegartus, 325. **Fuerunt**

325. **Ragertmannus**, 420.

N o n o

A b.

Rodericus episc. Eboracensis, 388.
 Aethicus Carnari episcopus, 78.
 Aethericus episc. mactri loci, forte Antipolis, 128.
 Aethicus abbas Dorotheensis, 164.
 Aethilberga seu Aethilburga abbatissa S. Faxe, 278. 379.
 Aethilwaldus abbas Mailrefe, unus episc. Lindisfarne, 370.
 Aethicus dux sub Chlodoveo III. 553. Vide Athicus.
 Aetha Strengthenale monachus, tum episc. Dorchesterie, 496. 497. seu Wintonie, 550. seu Aetha episc. Dorchesterie, 550. Gesta eius, 404.
 Aethici & Deo, etiam erant, ab hominibus insuper non affligendi, 504.
 Aethicus tempore humilitas comprobatur, 504.
 Aethica virgo, seu Fleta, 278.
 Africa & barbaris occupata, 742.
 Agapio episcopus Carthagini, 753.
 Agapitus abbas S. venetianus, 124.
 Agapitus abbas Urbis-veneti, 128.
 Agapetus comes & episcopus Rhodanus & Nanturum, 487.
 Agatha abbatissa Romæ, 323.
 Agathensis episcopus Ierice, 30.
 Agatho pater S. Willibridi innocentiam pater, 902.
 Concilium Roter. sub eo contra Monothelitas, 309.
 Agatho Wandregisili morientem iuvavit, 440.
 Agatho a S. Gregorio commendatus, 146.
 Agathonianus martyrum seculum, 404.
 Agathonianus infans, 157. Vide Privilegium, & Monasteria.
 Agathonus an idem ac Tarnatus, 623.
 Agathon episc. Lemovicum, 570.
 Agathon episc. Vindobonensi reliquit, 516.
 Agathon abbas Senonensis, 417.
 Agathon abbas S. Petri Vivi, 422.
 Agobodus monachus Kobensis, per obit, 505.
 Agilberta, F. de Agilberta.
 Agilbertus in Anglia episcopus, tum Parisiensis, 417. 440. 441. Dorchesterie, 535. seu Dorchesterie, 118. Sen. Godefridus, 418. Parisiensis, 417. 436. 534. 601. 551. Vide Agilbertus.
 Agilbertus abbas ignotus, 157.
 Agilus seu Agilialis episc. Metensis, 140.
 Agilolfus rex Longobardie S. Columbanus foverit, 170. 171. Reman. Praefes obdedit, 118. Pacem laici cum Romanis, 404. Trin. capitula huerit, 275. 276.
 Agilus Relicandus abbas, 194. 333. 354. 398. Eius parentis & gestis quædam, 179. 280. Ob. II. 379.
 Agilardus episc. Carnatum, 559.
 Agiltrada S. Ravenn. filia, 364.
 Agilicus episc. provinc. Arelatensis, 518. 644. 20. Avenionensis, 533.
 Agilberta abbatissa Jorri, 356. 450.
 Agilbertus episc. Andegavensis, 557.
 Agilbertus episc. Cenomanensis, 144. 450. 554.
 Agilbertus episc. Paris. sepelitur, 420. Vide Agilbertus.
 Agilum episcopus, 447.
 Agnellus abbas Ariminensis, 215.
 Agnellus abbas Neapolitanus, 215. Eius corpus, 404.
 Agnericus episcopus, 447.
 Agnericus, F. de Caprethens.
 Agnes abbatissa Novalie, 464. 564.
 Agnes abbatissa S. Crucis Fuldae, 12. 140. 742. 175. 177. 180.
 Agnes imp. concilium, ut Caisensem basilicam, &c. ingrederetur, 107.
 Agnistrada stirax S. Faxe, 315. 316.
 Tom. I.

Agnis fuvius Flindrie, 418.
 Ago abbas S. Columbe Senonensis, 422.
 Ago abbas provincie Arelatensis, 518. 644.
 Agobertus abbas Eboraci, 109. 531.
 Agobertus monachus Schismatice, 450. 451. Trin. Capitula defendit, 290. Romanicenses pervertit, 297. 304. Eius caesa agitur in concilio Mailmonensi, 297. Muri eius infelix, 297.
 Agrola episc. Cabillonensis, 170. 507.
 Agrola episc. Niverni, 178.
 Agricola episc. Avenionensis & monacho Lich. nensi, 551.
 Agrippinus episc. Aduis, 124.
 Agroeca episc. Trevir. Palatius, 447.
 Aicardus abbas Gemeticensis, 181. 381. Antea abbas Quinciacensis, 525. Eius pia gesta, 460. 515. Ob. 538. Eius cultus, &c. ob. 460.
 Aidanus episc. Scotus, 217. 557. 400. 408. 454. 517. 467. 514.
 Aidanus episc. Lindisfarne, 146. Northumbro convertit, 534. 335. Eius pia gesta, 335. Ob. 518. Monasterium credit, 404.
 Aidanus rex Scottorum a S. Columba abbas be. nediit, 125.
 Aidila abbatissa Tuffici, 557.
 Aidus episcopus, 418.
 Aiga S. Austoni mure, 154.
 Aigilanus abbas S. Petri Vivi, 516.
 Aigilbertus episc. Conveniensis, 440. 534. 558. 559. Archiepiscopus, 404. Monasteria fundit, 517.
 Aigladus abbas Fossennelle, 147.
 Aigladus abbas Gemeticus, 518.
 Aigilus episc. Metensis, 177.
 Aigilfus abbas S. Dionysii, 522. 523. 524. 552. 441. Facilit fuit, 26.
 Aigilfo cura data translationis S. Benedicti, 394.
 Fuit pater abbas Lirini, 14. 141. 446. 454. 544. Ultra a fuis pater, 497. Eius martyrium, 410. Reliquæ, 404.
 Aigilfus comes palatii Chlodovei II. 539.
 Ailbus Oadus monachus Arelati, 18.
 Aimo abbas Cabillonensis, 507.
 Aimonius monachus S. Marti deservit, 583. 596. 597.
 Aimerus abbas S. Petri ad Divam, 542.
 Aimericus abbas foda, 440.
 Aimericorum dices, Gundobadus, Basiliscus & Cathicus, 440. Leuthardus, Aimerus, 450.
 Aimerus dicitur fudus Amandus, 504.
 Aimerus sanctus Vaurensis, 414. Eius alia gesta, II. 444.
 Aimerus solitarius Turonensis, 143.
 Aimerus rex Gothorum, 17.
 Aimerus Telli episcopus, 178.
 Aimericus militem S. Marti agnovit, 584.
 Albertus episcopus Brementis, 518.
 Albertus abbas Gambredis, 144. seu Gumbro. nensis, 454.
 Albertus, an fundator S. Petri Lugduni, 302.
 Conventus pælo post pælorem S. Irenæ, 634.
 Albertus episcopi, Amandus, 518. Carui. mus, 510. Acc. Confessus, 567. Hugo, 553. Richardus, 400. &c.
 Albus construit monasterium primum Cæfæ, 190.
 Albus episcopus Andegavensis, 71. 72. 357. E. ius vixit compendium, 75. 116. Reliquæ, 217.
 Albus episcopus in Italia, 40.
 Albo episcopus Vefontensis, 554.
 Alboinus rex Longobard. stirax, 194. 158. Tuli. rex acclamatur, 145. Isidorus eius exis, 404.
 Alcinus, 587. Scriptæ vitam S. Richarii, 339. & alia, 307. 308. Eius epistolæ ad monachos & alia, 307. 308.
 Nunc a. 61.

Andreas, an ad Theodericum pertinebat, 100, 109.
Andegavensis episcopi Agilbertus 337. Albino, 31. &c. Chindulfus, 337. Dominicus, 31. &c. Eustorgius, 119. &c. Godobertus, 317. Guilelmus Major, 337. Licitus, 120. &c. Lupus, 317. Marobodus, 337. &c. Marobodus, 217. &c. Nisius, 337.
Andreas abbas Constanzensis, 24. 414.
Andriaburg vicus, in Eponeum, 337.
Andreas abbas Romæ, 229.
Andree apud, ecclesia Calvi, 59. 566. Plures Romæ, 223. In curiam habet sui monasterii Romæ, 224. Eius reliquia unde habuit S. Gregorius, 164. Ubi depositæ, 166.
Andreas abbas Basilicæ, cum Einaris, 413.
Abbas Einaris, 101. Eius translatio, 117.
Andreas abbas S. Martini in pagu Neapolitano, 337.
Andreas abbas Taberna, 37.
Andree presbyter scribit S. Gregorius, 223.
Andreas solutarius Ravennatis, 201. 215. Et scribit S. Gregorius, 224.
Andreas indigne regium liberorum, 226.
Andree gratia incluit Romæ, impior, 236.
Andree infelix, ibi monasterium, non vlla religio, 494.
Andreas abbas Jurensis, 424.
Angelmus abbas Arlesensis S. Stephani, 24. 494.
Angelica virgo Bellouacensis, 171. 447. Abbatissa Oranien, 450.
Angelica abbatissa Romæ, 223.
Angelinus episcopus Metensis, 415. 439. 569.
Angelus abbas Centule, 339. 360.
Angelus abbas S. Trudonis, 369.
Angilbertus episc. Pado Agilbertus.
Angilbertus abbas Centule, 36. 339. 360.
Angelus de pace abbas Calvi commendat, 59. Quod falsus est de translatione S. Benedicti, 337.
Anglie seniores Bena traditur, 295.
Angilbertus episcopus Remensis, 334.
Anglica ecclesia ut gubernanda, & quid in ea infundendum S. Gregorius præscribit, 121. 122. Per monachos regnum ad forum submittit ecclesie, 126. Tachatur, 235. 276. Pax redditæ, 276.
Anglicani ecclesiæ Benedicti possident, 303. Eius administrant, 227. 229. 410. Tempus Angli Benedictum amoverunt, 228. apud eos episcopus (ex habacur), 335.
Anglia regnum minus 330. Status hodieus deploretur, 237. 238.
Angli, primum ibi unanimi consensu pacifica vice celebratur, 419.
Angli in quibus monasteriis educati, & eorum pueri, 210. Que ibi se habet moniales, 326.
Anglie regum sepultura, 220.
Angli per Angliam, &c. ad fidem converteri, 210. 211. 212. Monachi illi S. Gregorius missi, Benedicti erant, 419. Inde extrinsecus Gregorianum Benedictinum fuisse, 409.
Anglorum conversi, 220. Totam ecclesiam usque Constantino, testatur, 221.
Angli orientales converteri, 303. Eorum episcopi, 476. Felix, 470.
Anianus episcopus Avaricensis, 39. 376.
Anianus dictus S. Anatus, 351.
Anianus S. Mauri discipulus, 164.
Anicetus, seu Niceta, Papa, 618.
Anicetus episcopus, Godofredus, 419.
Anicetus familia, an inde S. Benedictus, 421.
Animalium immundorum an etiam suas carnes sua vestitus, 360.

Animonis abbatissa Lugduni, 202. 392. 636.
Annales Metenses concipiuntur, 367.
Annenundus episcopus, Pado Annonundus.
Annoberan episc. Semmar, 341.
Annoberan episc. Sagii, 341.
Annoberan abbas Forancelle, 489. 526. 535. Pila eius gesta, 499. Fili episc. Rotomagi, 449. 526. Episcopus Rotomagi, 326. 535. 536. Privilegium Fontanæ concessit, 340. Eius alia gesta, 541. 176. Exaltat, 539. 544. Eius ibi scripta & opera pia, 224. Quibus in exilium Relatio Fontanellæ, 334.
Annoberan abbas Centule, 370.
Annoberan episcopus Aduacensis, 514. 537.
Annoberan episcopus, 360. Prefectus, 626.
Annoberan episcopus, 533. 554. An Aduacensis, aut S. Annoberan Rotomagensis, 534. 539.
Annoberan abbas Fontanellæ, 43. 135. 461. 234. 114. 390.
Annoberan Calvendi fundatur, 569.
Annoberan ex abbate Beci archiepisc. Cantuariæ, 227.
Annoberan Halverbergensis elegium Regule S. Beate, 227.
Annoberan nobilis Viennensis, 96.
Annoberan ager pagu Lugdunensis, 478.
Annoberan episcopus Sacconensis, 478. 479. monachus, 404.
Annoberan pedis regina, 461.
Annoberan monachus, S. Hilari scholæ magister, 231. 450.
Annoberan filius S. Arnulphi, 294. 318. Eius sepultura, 360.
Annoberan monachi inter caules viti, 326.
Annoberan prior Laticiaci, 337.
Annoberan nobilis Viennensis, 96.
Annoberan episc. in Polaveris, 534.
Annoberan episc. Padoveris, 339. 437. 439. 480. 481. 513. 539. 366. Comitis monasterii Lugdunensis, 122. S. Leodegarii corpus ad S. Maxentium transferri obtinet, 323. 534.
Annoberan episc. forte Padover, 534. 646.
Annoberan filia S. Saluberge, abbatissa, 330. Laodamensis, 405. A multis vocatur, 331. Obiit, 120. 233. gesta, 224. Calvi & viti scriptum, 120.
Annoberan sublacorum, 229.
Annoberan presbyter sanctissimus, 24. Abbas Constantiensis, 26. 414.
Annoberan episc. Gregorius, 227. 470. Anastasius, 217. 470.
Annoberan episc. Decatur, 419. 470. Euthymus seu Euthymus, 228. Lufcus, 224.
Annoberan traditiones band facile reponere, 479.
Annoberan, qui in monasterio libere scribent, 226. & passim.
Annoberan ordine in secundo, 30.
Annoberan Venantii Conciliarii filia, 221.
Annoberan episc. Florentin S. Mauri missionem, 476.
Annoberan imp. Theodosius Rademacher edificavit, 618.
Annoberan monasterium inditum, 332. Etenim, 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

- Anacletus a S. Benedicto creatus, 303.
 Ananias, charax fœces, 425.
 Aner episc. Tullensis, epus ecclesie, reliquie
 dno, 174.
 Aner abbas Cameracensis, 155.
 Aner abbas S. Hilarii, 181, 256.
 Apollinaris episc. Bituricensis, 103, 175.
 Apollinaris Solanus monachum vocat dominum,
 dno, 94.
 Apollinaris abbas S. Hilarii Divion. 41. 43. &
 S. Apri Tullensis, & Aquen, 157, 158.
 Apologia maffonia Gallicana S. Mauri, 585.
 Apollinargiton, M. d. Epitum, 182.
 Apollonia, 304, 375.
 Apollonia episc. Atlepius, 16. Calixt, 17.
 Aptemius episc. Ecolimur, 162.
 Aptemius vir illustis, 86.
 Aqua benedicta boni exitus, 328.
 Aquilensis episc. Constantis, 55.
 Aquilinus episc. Petrocorientis, 162.
 Arborea cultura, 169.
 Arbonensis pagus, 359.
 Arcadius monachus Lirini pefsimus, 426. 437.
 Archarius abbas insulensis, 368.
 Archimandrit episc. Senonens, 44.
 Archimandrit dicit, 340.
 Archicapellanus Augibertus episc. Cenoman-
 gensis, 142. Quando capis huc dignitas, 102.
 Archidiaconi plures in ecclesia Romanâ sub S.
 Reolo, 330. 645.
 Archiepiscopi nomen episcopo datum, 144.
 Archiprebyter Cantuari, 135.
 Archid. Dinefanti apologia, 177.
 Arctius locus de S. Benedicto Aniane, 189.
 Arculfus episcopus Gallus, 374.
 Arculfus seu Petrus episcopus Vascensis, 357.
 318. Eius privilegium pro monasterio Graff-
 lensi, 918.
 Arculus abbas Lemovicensis, 50. seu Atanor-
 94. 139. Obiit, 103. Eius parentes & rela-
 tiones, 144. Illi monasteria condidit, 144.
 Arelatensis episcopi in Gallia antierunt, 141.
 Arelatensis episcopi, Aurelianar, 114. dno. Ce-
 dricus, 11. dno. Cypricus, 296. Euseus, 18.
 Hilarius, 14. dno. Hoberatus, 13. dno. Johannes,
 41. dno. Licerius, 176. Ravennatus, 64. Robustus
 p. Theodorus, 353. Virgilius 100. dno. Vol-
 bertus, 328.
 Arelatensis Provincia episcopi, sed sedem in-
 certam, 128.
 Arelianum pœdum pœdum, 467. Villa re-
 git, 484.
 Arcturus episcopus Trevidi, 75.
 Archidiaconi episcopus Elberis, 519.
 Archifredus abbas Hispanus, 402.
 Argenterius 189. pag. Lugdunensis, 625.
 Argenterius episcopatus maximus, 177.
 Argenterius episc. Arbofagus, 110. 475. Flo-
 rentius, 440. dno. Romanus, 422. Vindictus,
 435.
 Argenteus pagus, 355.
 Ariani miracula nec factura, 65. 66. Dispo-
 sitio S. Columbanus indicantur, 303. Monachi
 Bistensis impugnant, 313. Rogus in Nipa-
 gia persecutus, 169. Vide Leuigildus. Rena-
 scuntur in Gallia, 372.
 Arsius episcopus Lugduni, 126.
 Arsius episcopus Lugduni, 391.
 Arsius episcopus Vapini, 120. 184.
 Arsius episcopus, an Vapini, 335.
 Arsius patricius Galliarum, 110.
 Arsius episcopus Calorii, 175.
 Arsius rex Longobardum monachis in-
 felix, 309. Eius licet Ariani egregie edicti,
 371.
 Arnulfus dux Spoletii Roman obdedit, 129.
 Arne episcopus Belgii, 442.
 Armeniacus episcopus Sorocensis, 388.
 Armeniaci erant Scoticis ritibus addicti, 437.
 Arnaldus episcopus Claramontens, 93.
 Arnepilus abbas Metensis, 340.
 Arnepilus abbas Pictavensis, 212.
 Arnepilus abbas beate Radegundis, 180.
 Arni episcopus Salsburgensis, 164. 365.
 Arnoldus Antiochi dicit filius, 201.
 Arnolus S. Judoci nepos, 418.
 Arnoldus Wion emendatur, 355. Vide Wion.
 Arnulfus episcopus Metensis, 172. 224. 309.
 315. 328. 362. Beroldi in cremam, 309. Eius
 filius obitus, 344. Reliquie & monasterium,
 351. Genealogia, Trevisis, dno, 304. 338.
 378.
 Arnulfus episcopus Salaricensis, 128.
 Arnulfus abbas Laticensis, 377.
 Arnulfus socius S. Hilarii martyr, 342.
 Arucia villa iniquis Vindictis, 376.
 Arvenus Scottus, (archi) Desiderii amicus, 306.
 Arvernenis episc. 92. Avian, 93. Aquilinus,
 355. Arnaldus, 164. Austremontis, 91. S. Ro-
 natus, 372. dno. Bonitus, seu Eusebius, 166.
 Felix, 470. Galvus, 93. Sec. Gaudius, 441.
 Girardus, 422. Gyrolodus, 416. Hilarius,
 93. Nodbertus, 172. Prædictus, 422. Quin-
 tianus, 93. Raimundus, 93. Rufinus, 464.
 Stevanus, 92. An. Calixtus, 355.
 Arvena abbatis Communensis, 377.
 Arvius abbas Luxovii, 374.
 Arvus frater S. Theodori, 96.
 Ascanio Domini, ob cam feris quintis jejo-
 nium solatur, 378.
 Ascania villa domus, 368.
 Asclepius episcopus Apsidus, 16.
 Asclius prebyter S. Amiliani socius, 149.
 Asclius abbas Hispanus, 110.
 Asclius abbas Cadaverensis, 318.
 Asclius pater monachos Gervensis, 144.
 Asclius abbas, nepos S. Arnoldi, 109.
 Asclius abbas Iuliaci Barbaru, 29.
 Asclius abbas Volsensis, 91.
 Asclius episcopus Fulgentius, 250.
 Asclius episcopus Lugdunum, 370.
 Asclius episcopus Aurelius 319. Candidatus, 362.
 S. Gervensis, 401. dno. Hâdorus, 358.
 Athanasius M. episc. Alexandria, primus Ro-
 man monachos adduxit, 3. An fecerit in Nif-
 tyriam, 44.
 Athelicus seu Gelafus Papa, 632.
 Athanasius episc. Spira, 352.
 Athicus dux, S. Otho pater, 449. Monasteria
 condidit, epus gemus & potest, 450. 451. Li-
 beri, 452. Proventia dno 472. S. Odile pa-
 ter, bone in quatuor partes distribuit, 533.
 Athildus episcopus, 388.
 Azo abbas S. Hilarii, 437.
 Atreobus episcopus Ambergus, 445. Radul-
 fus, 470. Rerardus, 470. S. Vindictus, 404.
 Vindictus, 470. dno. Vide Cameracensis.
 Attala S. Columbanus Victorius Luxovii, 168. Eius
 sequitur, abbas domus Bobii, 104. 265. 309.
 303. 427. Eius gesta, 184. Fie obiti, 303. 306.
 Reliquie, 182. Epus vici, 182.
 Attala seu Amalia, S. Odile neptis, 472. 473.
 Abbatiss Argemontari, 472.
 Amclaus episc. Lauduni, 370. Vide Amlo &
 Amlo.
 Amica regia villa, 210.
 Amicus dux. Vide Amicus.

Attila vir potens, 182.
 Attilio episc. Laudani, 348.
 Attinacum palatium, 415. Regi acquisitum, 369.
 Atrops episc. Laudani, 353. 348. 370. 414. 310.
 Avellane transiit S. Columbanus, 267.
 Avianus Ramius valiant, 465.
 Auberus episcopus, 380.
 Auberus episc. Cameraci, 399.
 Auerbach episc. Regimini, 120.
 Aucionensis pagus prope Rhenum, 179.
 Aureores (freci) nati sub nominiibus Edii tedi,
 126. 127.
 Audechius abbas S. Germani Parisi, 111. 140. 167.
 Audechus episcopus Cameraci, 413. 414. 479.
 451. 444.
 Audebertus episc. Silvaneti, 431. 444.
 Audebertus abbas Ofensii, 373.
 Audehana deo sacra, 183.
 Audemundus episc. Lugduni, 318.
 Audemundus abbas Floriaci, 304.
 Audemundus abbas Treveris, 304.
 Audo episc. Aurlinensis, 473. 431. 444.
 Audobaldus comes Palatii 434.
 Audoberus episc. Parisiensis, 340. 347. 351. 352.
 353. Vide Auberus.
 Audoberus abbas S. Medardi, 481.
 Audoberus seu Auberus, 353. & Robertus seu
 Chrodobertus, 385.
 Audocharius abbas Campidone, 360.
 Audouin episc. Rotomagi, 714. 319. 322. 328.
 329. 334. 337. 340. 349. 358. 370. 368. 403.
 410. 413. 418. 440. 440. 447. 477. 476.
 479. 480. 481. 499. 516. Referendarius Da-
 roberti, 314. 333. 340. An subscripti pri-
 vilegio Dionysio 380. Remicum fundat,
 415. 417. 333. 340. 433. Monach. vice am-
 ator, 116. Eius scripti, 404. Eius Ordinaro,
 546. Destinatus ad Conc. Romae contra Mono-
 lithit, 384. S. Wandregisili amicus, 360.
 S. Hilbertus inuenerat, 479. In reconcilia-
 tur, 115. Eius Vido creatus, 371. Obiit, 121.
 Spectat Rotomagi, 401. Eius obitus dies
 & annus, 116. Cuius, 404. Vide Dado.
 S. Audeni villa regia, 513.
 Audouin episc. Constantie Germanice, 119.
 Audomaripolis initio, 401. Eius Ecclesia
 cathedralis, 448. Ex monasterio, 318.
 Audomar episc. 318. 377. 378. Morinorum,
 318. Et Boloniensis episc. 116. Tertium, 368.
 410. 431. 444. 445. Monasterii auctoris, 368.
 Sincerebus privilegium concecit, 401. S.
 Wandregisili ordinat, 360. Obiit, 401. 443.
 Audomar episc. abbas in Francia, 140.
 Audouin episc. Andegavorum, 149.
 Audouin comes Palatii sub Clotewo 111. 354.
 Audouin abbas Raimonensis, 391.
 Audouin abbas S. Maxentii, 374.
 Aveniensis episc. Agricolas 331. an Agilaces,
 404. Dumbas, 373. Maximus, 471.
 Aveniensis abbas Treveris, 40.
 Audeus abbas Candelicensis, 363.
 Augendin abbas Iuvensis, 13. 11. seu Condrid-
 cens, 13. 14. 18. Monasterio nomen dnt,
 424.
 Augusta-Cancellaria pagus Viennensium, 411.
 Augustus-Bauracorum, seu Balice episc. Raga-
 carum, 121. 124.
 Augustinus eximius 46. Columbanus frater sui
 faciant, 161.
 AUGUSTINUS monachis infanti auctor in Afri-
 ca. Monachos tenet, 401. 16. Monasterio-
 rum privilegia foveit, 39. Locis pro monachis
 eorum privilegia, 431. & libertate, 473.
 De bonis temporalibus continendis pro alio-
 rum utilitate, 381. De studiis profanorum,

147. Eius sententia de Lapidis clerici non re-
 sumendis, aut si non sint clerici, de non ap-
 sumendis ad Ordines, 116. De servis ad mo-
 nasticam vitam admittendis, 51. Eius doctrinae
 & ipse additus S. Celsus, qui cum bodet,
 401. 403. 404. & Ruricius Lemovicensis, 301.
 Eius apparito, 423.
 AUGUSTINUS presbiterus S. Andreae Romae, 191.
 Augustinus Apollonius, 121. 120. 176. 187. 189.
 190. 240. 241. 247. 283. 287. 297. 303. 380.
 381. 414. Episcopus Cantuari, 397. Angli-
 rum episcopus, & monachus, 47. 164. Diffi-
 cultas S. Benedicti, 59. Ipse de eius loci Angli-
 rum Apollonius fuisse Benedictum, 409. ad
 421. Eius in Angliam missio, 116. Timotheus
 a S. Gregorio Rematur, & Episcopus Gallicie
 commendatur, 307. 116. & Regibus Franco-
 rum, 110. Iter in Angliam per Gallias de-
 scribitur, 320. 317. 318. In Angliam adve-
 nit, 317. Regem, 401. convertit, 314. Episcopus
 ordinatur, 314. Romam legatus mit-
 titur, 314. Eius labores pro Anglorum conver-
 sione, 318. Benedictinam regulam in Angliam
 inducit, 310. 457. 479. Monachos in ecclesia
 Cantuariensis instituit, 126. 127. 128. 381. 390.
 donec usque ad finem, 126. 127. Monas-
 terium instituit, ut seminarium, 314. Fundat
 monasterium Cantuari, 128. 140. Benedicti-
 norum, 121. Firmus in Angliis innotuit, 115.
 Pallium cepit, 140. Omnes episcopi Britan-
 niam et Islandiam, 126. Eritimur miraculo
 confidit, 124. Non convertit, 124. Eius pre-
 fationem de Britonibus, 121. Expurgavit
 eorum credos, 123. Episcopus ordinis, 311.
 Ad eius consilia respondit S. Gregorius, 140.
 141. Obiit, spectat, 401. 401. 122. Epita-
 phium, sacerdos, 401. Corporis inventio,
 30.
 Augustinus episc. Arvernenis, 355.
 Augustus abbas S. Symonis, & Iuveni,
 714.
 Avila abbas S. Juliani Agilensis, 45. 480. 490.
 Augustodunum, Vide Alia.
 Avitus episc. Vienne, 11. 127. Eius locus de Ju-
 venibus, 12. De S. Ampulsa Remensis sile-
 rium, 40. Operum collectio versatissime, 11.
 Avitus episc. Avernenis, 45. 477. 511.
 Avitus abbas Perticensis, 71. 72. Alius a Micia-
 censi, 40.
 Avitus abbas Miciensis alias a Perticensi, 69.
 Chlodoveo institutum praedicat, 30.
 Avitus creatus, 164.
 Avuarus, seu Avacharius abbas Antiochodori-
 tum episcopus, 45. 116. 115. 196. 178. 203. 201.
 201. 196. Mox creatus monach. S. Germani,
 194. Eius institutum de basilicis Antiochodori-
 stus, 111. 116.
 Avemundus episc. Lugduni, 101. 300. 301. 413.
 414. 415. 431. Eius parentis, 416. Idem est
 ac Dositheus, 381. Inhibuit monach. S. Petri,
 381. 696. Eius mortis, 407. 408. Trifurcatus,
 201. Refertur, 436. Vide Dositheus.
 Avoberus episc. Sagii, 147.
 Auzias episc. Toloni, 140. 314.
 Auxa abbatissa, 194. Parisi, 313.
 Auxiliandensis episc. S. Aniano, 116. 401. Audu,
 413. Euthimius, Jonas, 30. 401. Leodegarius,
 340. Nannus, 176. Savaricus, 124. 401. 401.
 Theodulfus, 311.
 Auxiliandensis episc. 116. 117. 116. Eius
 regula, 111. 116.
 Auxiliandensis episc. Lugd. Athanasii infansur, 11.
 Auxiliandensis abbas duo S. Decatus super Ligo-
 rum, 117.

Eius in Legheveram abbatem calumnie, 380.
 excommunicatus, 380. Absolvitur, 381.
 Rufinus episc. Treverensis, 448. 388. Ante & post
 monachus, 338. Eius obitus, & sepultura, 338.
 Rufinus archidiaconus Lugdunus, 404.
 Rufinus obediens in S. Matrem solvitur, 339. & 340.
 Rufus S. Salisburgensis abbas, 405.
 Rufus crenatus prope Remos, 389. abbas Vindocinensis, 347.
 Rufinus Avernarum comes, 44.
 Rufinus fundator monach. Beronensis, 433.
 Rudacharius pater monach. Bobii, 344.
 Rudacharius defensor thelamoio sublevis, 376.
 Rudimundus monachus Elanensis, 423. scrip-
 tor vite S. Amandi, 383. An recte scriptor, 310. Eius figura auri incisa, ad 489.
 Rudimundus monachus Atanensis, 303.
 Rudimundus virgo sacra monach. Crenomensis
 fundat, 340.
 Rudimundus fundatorialis Pictavensis scribit vi-
 tam S. Radegundis, 346. dec. 376. 381. Euc-
 nestum laudat, 339.
 Rudimundus ager pagus Lugdunensis, 624.
 Rudes monach. 683. Eius ager, in monasterium
 concessus, 513. Monachus Girvenis, 383. Benedicti
 discipulus, 350. Regulam S. Benedicti
 commendat, 350. 351. 610. 611. 612. In stu-
 diis profectus, 314. Et dicitur ante annos
 apocryphicus, 310. A Sergio papa expellitur
 a Romanis venit, 390. celebris, 346. Liber
 eius quinquaginta homiliarum in divinis
 officio, Celsus lectus, 611. 612. De gratia S.
 Gregorii scribit, 384. Victor S. Gualberti,
 dec. 337. Et vitas abbatum sui monasterii,
 345. In martyrologio sancti eius describitur
 comes, 344. Eius benedictus, 314. Siben-
 tiam eius S. Mauri monasterio non pignificat,
 349. In homilia eius liberum commendat, 344.
 Eius textus defenditur, 363. In cunctis obit,
 319.
 Rudes major, alias a Venerabili, 337. seu senior,
 monachus Lindisbarn, 350.
 Rudes item abbas doctus, eius episcopatus, 314.
 Rudes pagus, 312. 359.
 Rega pater Northumbrie monialis, 400.
 Rega Pippini uxor, 304.
 Rega S. Gertrudis fecit, 369. videt et An-
 agilio, comit monach. Andanens, 363. 369.
 Rego Parthenia comes, 439.
 Rego S. Hilario aliqui donat, 467.
 Reliquiae infanti sequuntur, 484. 409. 534.
 Reliquiae in Silverium papam sacras, 69.
 Reliquiae abbas Moricensis, 493.
 Reliquiae episc. Felix, 178. Hippolytus, 363. dec.
 Reliquiae episc. Clementis, 444. Constantinus,
 314. dec. Dodo, 371. dec. Drogo, 399. dec. Mar-
 tinus, 337. dec. An Chardensis, 409.
 Reliquiae pagus, 646.
 Reliquiae abbas Divionensis, 339.
 Reliquiae villa regia, 379.
 Reliquiae virgo S. Praxedis discipula, 363. 364.
 Benedictus homo crucis fida, 73. Ab abbate re-
 cipienda ante exitum ex monasterio, 81. Mo-
 nach. ab abbate eius recipitur, 48.
 Benedictus papa privilegium pro Lincio, 339.
 Benedictus episcopi Barcinonensis epistola de mo-
 nasterio Bictacensi, 66.

Tome I.

Benedictus episc. Samarie, 484.
 Benedictus Terracine episcopus, 59.
 Benedictus monachorum pariteria. Eius pa-
 tris, p. 3. Parentes, 3. Alti, 3. Secellus, 34.
 Disquisitio de eius genere, 611. 612. 613. 614.
 Benedictus, 3. 12. Eius Regule prerogativa, 2. Quan-
 tum a faculo alienus, tentationem sapient, 7.
 Eligitur abbas, abbas, 8. Romani proceres
 ei alios suos educandos committunt, 382.
 Monasterii dandem condit, 34. Regulam
 scribit, 34. Discipuli principalis S. Marci,
 Placidus, dec. 303. dec. 304. Martini in-
 stituta mutatur, dec. 303. 312. Eius miracula
 apud Sablatum, 48. 49. Calumnia migrat, dec.
 48. Gentes convertit, oratoria condit, dec.
 30. Monasterium edificat Calum, 464. An
 scriptum S. Remigii, 31. Monasterium Tre-
 vense edificat, 38. Curam habet de mona-
 chis, 348. Eius tempore iussu de Deum fi-
 ducia, 79. Rufinus solvit, 80. Mortuus fu-
 isse, 82. Democritum alapa fregit, 81. Alia
 miracula, 81. 82. Superbum excolet, 82.
 Videt animam sancti Germani, 85. 86. An
 etiam essentiam divinam, 86. Praenotat Calum
 excoletum, 87. & Ordinis in Gallias propa-
 gationem, 87. Dicitur Totile fraterem, 87.
 Multa ei praedicta, 87. & alia de Roma, 88.
 Et cognita futura Calum excolet, 93. Claret
 Romae ab eo perdidit impetum, 127. Fallunt
 eum cum Gracis carnis relecte, 108. Eius
 miracula apud Cadinum, 303. 312. 313. 314.
 315. Locutur ubi ubi peragebat miracula edite,
 26. 87. Eius statum de puerorum ablatione,
 334. Primum suos voto uni regule addidit,
 66. Legationem & Gallia suscepit, 99. Munus
 in Gallias mittit, 98. Sicut in Maren pro-
 ditione horras & folium, 101. S. Mauro
 transmittit reliquias & scribit, 103. Eius cum
 S. Scholastica colloquium, 103. Videt spiritus
 animam celis penetrantem: eius corpus Ca-
 casus sepeliri curat, 104. In sumpta Eucharistia
 fatus in oratorio obiit, 104. Commem. carum,
 penetrat, 104. Quo anno, 105. Eius mor-
 tis annus, 31. 304. 307.
 Benedicti virtutes, & 31. virtutum omnium spiri-
 tu plenius, dec. 48. 106. An solus fuerit dia-
 conus, 109. Eius effigies auri incisa, 109. Eius
 elogium, 483. Vita, 479. Item S. Gregorius
 scribit, 109. 110. Scilicet in Dialogis, 109.
 609. Gesta eius descripta a Marco poe-
 ta, 109. Magnus abbas dictus a S. Hilario,
 345. Eius regula ab illis servata, 346. Pauli
 Varrofridi de eo homilia, 344. Proferat,
 479. Eius miracula seculi, 611. 612.
 Benedicti corpus in Gallia transfertur, 340.
 359. 426. 497. Frustra illi tentant, in Ca-
 sinum referatur, 304. Eius miracula apud
 Fioriacum, 305.
 Benedicti coelia Roma in plicinula, 3. Prope
 Sablatum, 4. Eadem sacra est ecclesia pri-
 maria Narica, 3. Nomen eius crebrius in An-
 glicis, 611. In Litania anglicana, dec. 314.
 In Carolina, 444. S. Columbanus eum ab eius
 discipulis prelat, 107. Eius adificationis so-
 lum, 319.
 Benedictus Regulae scribit, 31. Eius economia,
 31. dec. 31. Monachis velis non concedit
 nec proficiscens, 313. Extremum monachus
 admittit, 197. Cetera perit, 109. Absolu-
 te Regula monachorum dicta a S. Gregorio,
 344. Qui sunt & S. Benedictum laudat, 609.
 In concilio commendata, 349. 353. Et in
 Regum Capitulis, 358. A quo respicit,
 310. 350. Primi eius in Gallia instituti a S.
 Mauro, 344. 387. Ut id contigit, 393. 394.
 Q o o o A b

A. S. Gregorius fuit monasterium data, 1240. 1250.
Et ab eo malum commendata, 1250. Quando in plerisque Italiae provinciarum propagata, 415. Sola apud Latinos, 512. In tota Occidentis saecula vixit, excepta, 411. 422. Eius Luovicianus servavit, 127. 341. 455. Et Romanenses, 303. 435. 436. In monasterio Gandulfi servavit, 364. Aliam habuit S. Columbanus, 125. Eius cum regibus S. Columbanus unio, 400. 308. 309. 301. 435. vide Regula. Fuit a S. Donato excerpta, 127. Et a S. Fructuoso, 364. Eius in Angliam propagatio, 600. ad 6. 3. ubi servatur, 305. 455. 456. 483. ubi ab initio instituta, 120. Prima & praecipua, 121. Lindisfarne instituta, 125 & servata, 127. 128. Eius exemplar natus S. Patris scriptum, 108. 183. 184.
Benedictinorum vita quae debet esse, virtutes, exercitia, 400. 32. Ratione habuit quis primitus fuerit, 11. Color, 128. 100.
Benedictini cathedrales Angliae possident, 303. *De Anglia.*
Benedictini Aneli cedunt bona temporalia pro reparatione fidei, 118.
Benedictus Araneus abbas, 42. 518. Primum seipsum fuit monachus, 164. 302. Fuit & abbas Insulae Barbare, 17. 11. Regulae Benedictine reformatio non instituta in Gallia fuit, 185. Et ignota Regulae Iohannis Benedicti, 184. An eius erant, 103.
Benedictus Bulgopus, 300. 412. 415. 445. Fuit monachus Litini, 427. Abbas in Anglia, 120. 121. Fuit abbas Cammarie, 446. Cedit abbas Caracorum, 466. Eius cligium, monasterium condidit, 483. Fundavit monasterium Givens, 531. Admittit in monasterium Bedam, 513. Commendat regulam S. Benedicti, 612. 613. Eius quantum inter Romanum, 502. Mala inde refert, 502. In extremo morbo exercitum, Regula ab eo servata, 128. Obiit cultus, 400. 344. 345. Bede homini de eo, 144. 345. 611. 612. Ubi monachus factus, 544. Vita ex 100, 400. 345.
Benedictus abbas Cenomanensis, 302. 303.
Benedictus abbas M. vicini, 470.
Benedictus seu Vodonis, 174. vide Vodonis.
Benedicti v. m. pro beati, 35.
Benedictus episcopus Milensis, 126.
Benedictus servatus S. Gregorii, 103.
Benedicti episcopi. Hildibrandus, 473. Mariannus, 60.
Benedictus noster Divione, 320. Eius astra inventa, 107.
Benedictus abbas Glanvicensis, 343.
Benedictus abbas Bernevalis, 473.
Benedictus episcopus. Ignoravit fidei, 120.
Benedictus episcopus, 451. Cenomanensis, 462. seu Bertrius episcopus. Cenomanensis, 120. 160. 351. 354. 416. 462.
Benedictus abbas Dervensis, 445. *Vide Bertharius.*
Benedictus abbas Beauf, 406.
Benedictus episcopus. Cenomanensis, 446.
Benedictus abbas Alivillaris, 409. 430. 468. Monachus, Dervensis, 400. condidit, 404. 406. Eius regula, 420. Abbas Dervensis 473. 120. 462. Eius obiit, 120. sepultura, 120. cultus, 123. Eius vita locus explicatus, 63.
Bercharius monachus, 471.
Bercharius dux Ludovicensis, 326.
Bercharius ficer Drogonis, 166. 367.
Bercharius episcopus. Crutensis, 146.
Bercharius episcopus. Ambiani 160. 190.
Bercharius abbas Bituricensis, 191.
Bercharius ager, 473. pagus, 430.

Bercharius episcopus. Cenomanensis, 473.
Bercharius ficer Drogonis, 166. 367.
Bercharius abbas Orléansensis, 491.
Bercharius pater, 381.
Bernardus abbas Clugvallis, 120. Eius locus expositus, 104. Succentium S. Augustini, & S. Gregorii quam non sequitur, non, vult condemnat, 124.
Bernardus abbas Fandanus, 120.
Bernardus abbas Melandensis, 47.
Bernardus monachi Galli iter ad loca sacra, 127.
Bernardus episcopus peccata miraculo deleta, 160.
Bernardus abbas Munclariensis, 148.
Bernardus seu Lindisfarne, seu Magdaldi episcopus. Eius, 407.
Bernardus abbas Cenomanensis, 146.
Bernardus abbas Ebricini, 122.
Bernardus. Amici duci uxore, 470. filia fororis S. Leodegarii, 471.
Bernardus Avemacensis fundavit, 430. occidit, 400. 410.
Bernardus Inop. filia, Avemacensis abbatissa, 430.
Bernardus condidit & abbatissa Remiaci, 535.
Bernardus abbatissa Lemovicensis, 446.
Bernardus Anglie regis, 121. 120. El scribit S. Gregorius, quam S. Helene comparat, 121. Eius sepultura, 121.
Bernardus episcopus. Trecenti, 410.
Bernardus abbatissa Viliensis, 120.
Bernardus episcopus. Eboracensis, 473.
Bernardus comes, 126.
Bernardus episcopus. Burgundus, 120.
Bernardus filia regis Chariberti monachus, 128.
Bernardus episcopus. Ambiani, 400. 410. 414. 415. 446. Privilegium duci Corbeie, 471.
Bernardus invalor Cenomanensis fuit, 120.
Bernardus abbas forte Cadorensis, 128.
Bernardus supra fructus nititur in monasterium se recipere, 120.
Bernardus regis, 120.
Bernardus abbas Cahn. sermo de S. Scolastice, 124.
Bernardus episcopus, 473.
Bernardus episcopus. Ludovici, 400.
Bernardus episcopus. Cenomanensis, 104. 121. 128. 127. 351. An sub eo S. Mastris missio, 37. 360. 390. 400. Eius in S. Germanum devotio, 121. Quisquis monasterium condidit, 121. schismaticum fuerit Parthenii, 400. 120. Eius testamento, 121.
Bernardus abbatissa Calz, 400. 400. 447. seu Bernadina, 121.
Bernardus mulier devota, 120.
Bernardus abbas Bituricensis, 120. 358. 378. 410. 420. 422. 428. 429. 438. 471. 472. Fuit abbas, 358. 410. monachus, condidit, 418. Et datum mysticis, manifestum, 128. abbatiam dimisit, 120. Eius signa atri intus ad 473.
Bernardus episcopus. Lingvum, 390. 380.
Bernardus episcopus. Tricassinus, 473.
Bernardus monasterium Biturici. fundavit, 120.
Bernardus abbatissa. 128. 120.
Bernardus abbas Bituricensis, 120.
Bernardus abbas Cadorensis, 128.
Bernardus abbas Jurensis, 610.
Bernardus, vide Bertharius.
Bernardus abbatissa Mafoniensis, 120.
Bernardus regis obitus & sepultura locus, 120.
Bernardus discipulus S. Fureti, 120.
Bernardus abbas Bobi, 120. 120. 120. Privilegium, obtinuit 126. Obiit, 120. Oculi & 347. Jeriquis, 120. 120.
Bernardus abbas Glanvicensis, 120. 120. 120. Eius fuit filius, S. Mauro obiit, 120.
Ber-

- [illegible]

- Regimentum episcopi, 141. 142.
 Reichen episcopus, 337. Eius monasterium, 218.
 Reichenmaier, qui hic monasterii ordinis fuit
 status, 127. Episcopatus quinquaginta
 annis, 127. *Vide Angli.*
 Reichen in quo a ceteris differt, 414. Que
 eorum fundata, 414. Conventus ei de re, 414.
 Miraculo confidit, 114. Non convertitur, 114.
 Ecclesie rebelles cadunt, 142. Convertitur
 a S. Wilfrido, 162.
 Reichen monachi in America, 162.
 Reichenburg an abbas Glashoven, 424. In Ra-
 culensis, 424. Item archiepiscopus Cantuarii,
 424. *Vide Reichenburg.*
 Reichenburg villa publica, 162. Palatium, 162.
 Reichenburg vicus, duplex, 461.
 Reichenburg ager pagi Lugdunensis, 623.
 Reichenburg villa Caelium, 424.
 Reichenburg locus emendat, 114.
 Reichenburg villa Reichenburgi populi, 314. De-
 let, 424.
 Reichenburg regni, 121. 122. 123. S. Columba-
 nus caput, 121. 122. Et commendat Augu-
 stinus, 424. 123. Bellum inter nepotes
 excitat, 121. S. Lupentium occidit, 121.
 Fundat monasterium S. Martini, 121. Monasteria ab
 eis condita, 121. 122. Eius misera mors, 121.
 palatium, 121. Augustinus, 121.
 Reichenburg comes, missus Chlotharii, 324.
 Reichenburg abbas Ferrivientis, 424. 123.
 Reichenburg abbas Dolensis, 121.
 Reichenburg episcopus, 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Canonica scripturae annuata Regula Anni

Benedicti, 409, 608.

Canonicus abbas in Anglia, id est Benedictinus,

409.

Canonicus ordo, id est, Canonum ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canonicus ordo, 479.

Canones proinde interdicit Regula S. Benedicti,

54-55. A virginibus, nisi agri non edocet,

219, 221. Eius in monasterio eius quibus-

libet, etiam exarum, interdicendum, 208.

Carnis ieiunio oratione vincenda, 35.

Caroli Magni a S. Maximino finem, 448.

Carolus M. ad sepulcrum S. Maximini finem,

250. Reliquis in expeditione deserti rati-

bus, 295. Verat penitentium ferrea viscera,

79.

Carone seu Carone abbas ignoti loci, 549.

Carobas servus Dei in Armenia, 337.

Carricata terre, 132.

Carthaginiensis episcopi Bonifacius, 36. de. Repa-

ratus, 30. de.

Carthaginiensis episcopi Licinius, 168.

Carthaginiensis femina interdicendum ecclesie fur in-

gressum, 70.

Calixtus locus apud Cenotomum, 70.

Calixtus episcopus Severus, 25.

Calixtus urbis & monasterii eius, de. 30. ve-

tas monasterii descriptus, 584.

Calixtus Romanus transfertur in Lateranum,

116. 160. Agnoscit Calixtus S. Marti-

midium, 189. 240. Eorum penam, 447.

Calixtus servus, 50.

Calixtus abbas, 1. 6. 10. de. Maffius monasteria

servat, 219. Eius instituta, 212. 268. in mo-

nasterio Gallie, Hispanie & Africe servat,

66. A quibus emendata, 112. Eiusdem scri-

pta a Vindice episcopo Martyriano emendata,

66. Eius regula, 144. Utilis S. Benedictus, 54.

Calixtus abbas discipulus S. Fructus, 404.

Calixtus, 6. 7. servat, 219. Et servat

monachos, 79. Eius servat, 79. Servat de

monasterio, 112. Eius ibi instituta, 219. Bi-

bliotheca, de. de. Praxilla eius monia,

219. Eiusdem de Dionysio Exiguo laudat, 479.

Calixtus episcopus, 380.

Calixtus humiliter Engrat, 15. 20. Eius votum,

401.

Calixtus Aptensis episcopus, 21.

Calixtus episcopus Arminensis, 215.

Calixtus abbas Hispanus, 150.

Calixtus monachus Lavensis, 208.

Calixtus magister nullum Romanus servat, 219.

Calixtus ecclesie insignito probat S. Marti-

midium Calixtensem, 119.

Calixtus pater, 419.

Calixtus Theodorus, 418.

Calixtus episcopus Domestica, Domestica, 481.

Felix, 278. Landebertus, 444. S. Memmus,

481.

Calixtus Maffius, 321.

Calixtus ad sanctum servat, 84. ad sancto-

rum reliquias, 250.

Catechumeni in monasterio, erudit, 17.

Catellus Papa, id est 3. huonem, 620.

Cathodus S. Petri servat, 219.

Cathodus episcopus in monasterio non locanda,

221. 225.

Cathodalis ecclesia, ecclesia solent dici non his-

lica, 174.

Cathodalis a monachis possessa, 380. 383. de.

per Angliam.

Catholica fides miraculis affecta contra Arianos,

69. 66.

Catholica matrone, 339.

Catholica vici S. Dionysii, 307.

Catholica pagus, 621. Pater Catholicae

Catholica monasterium & villa regia, 143. 409.

Cathoda episcopus Eborac, 440. 408. S. Wilfridi fac-

tor, 200. 404. Eius humiliter, Catholica

transfertur, 440. 418. 514.

Cadwallo rex Anglie Romae baptizatus obit in

Alba, 519.

Co.

Celestus abbas Habendensis, 474.
 Cella episc. Scotti, 473. Licetalestis, 476.
 Cedus ex abbas episc. Orientalium-Saxorum,
 514.
 Cedwalla abbas Gloucestriensis, 404.
 Cella, id est monasterium, 34-44. 104-106. 134.
 Cella nomen monasterii etiam grandi datum, 112.
 Cella obitus pro penitentibus, 375.
 Cellant monachus Perrensis, 483. 484.
 Cellula, monasterium, 104. 105. 107.
 Cellulas pecunias non habentes Aganthes mo-
 nachi, 448.
 Celli abbatia Arlensis, 313.
 Cellindala simul monacho datus, 62.
 Cellus abas in Neustria, 144.
 Cenomanensis episc. Agilbertus, 245. 246. 476.
 seu Agilbertus, 119-476. Eadegilus, 47-476.
 Bernartus, seu Bernartus, seu Bernartus, seu
 Bernartus, 144. 476. Bertichannus, seu Ber-
 trannus, 47. 476. Domocul, 47. 476. Gilber-
 tur, 334. Hadouin, 304. 476. Herlemandus,
 516. 476. Inuencius, 47. 476. Turibus, 30.
 476. Videt, 116.
 Cenomanensis theopiscopus Petrus, 144.
 Cenomanensis episc. gellorum liber emenda-
 tus, 373.
 Cenomani obitus corpus S. Scholasticus, 394.
 395. Apud eos viri sancti & monasteria, 71.
 Cenomanensis dux ab episcopo, abbas, the-
 opiscopus eligi debet, 102.
 Ceorludus abbas, 302. 373. In Anglia, 310. 311.
 Abbas Girvrensis, 314. 315. 316. Et Wirma-
 rensis, 483. 316. 373. Wirmarus & Girvo
 simul predictus, 344. Beneficia in omnesque,
 146. Eius gesta, sub eo Beda ecclesie, 476. 346.
 Ut sanctus ceteris, 144.
 Cereis in Nanti Domini inscriptis chronolo-
 gis Rome apud, 146.
 Ch. equitit R. 187.
 Chadod episcopus, 380.
 Chadodus comes palatii sub Chlotario III, 476.
 476.
 Chidreus episcopus ignota sedis, 557.
 Chidreus episc. vide Hadouin.
 Chadodus comes palatii, 476. 476.
 Chadodus episc. ignota sedis, 334.
 Chidreus metropolitans, 400.
 Chignaldus episc. Lurani, 105. Fide-Cognatidus.
 Chignaldus abas Cenomanensis, 178.
 Chignaldus S. Columbanus, 174. 176. Cognatidus.
 Chignaldus Chidreus conviva, 179.
 Chidolus episc. Anagradus, 157.
 Chidolus episc. Pictorum, 179. 181.
 Chovo abas S. Dionysii, 500. 548. 551. 559.
 seu Chavo, 178.
 Chidreus praefatus, 477.
 Chidreus comes, 551. 612.
 Chidreus episc. Viennae, 318.
 Chidreus episc. Viennae, 411.
 Chidreus abas S. Dionysii, 499. 548. 556.
 Fit episc. fide Belluacii, 400.
 Chidreus regis excommunicatione obitus & so-
 pulchra, 140.
 Chidreus II. a regno excludit, 312.
 Chidreus episcopus, 473.
 Chidreus linear, 414.
 Chidreus veterum apologia, 377.
 Chidreus Chidreus regis pro monasterio Dervens,
 476. Episcopus pro monasterio Senonens, 477. Pro
 S. Gregorio in Africa, 477. Chidreus II. 617.
 Tunc Chidreus III. pro S. Dionysio, 618. Theo-
 doricus regis pro Tuncione valle, 464. S. Rodi
 episc. Remensis Bercharius dux, pro condendo
 pichonem, 330. Refertur, 641. Compositione

als inter archiepiscopos, nomenque & episc. Sac-
 k-mensis de monachi, Orbuceni, 642. Ardi-
 seu Peruvii episc. pro monasterio, Graticulac,
 517. Refertur, 641. Confirmatio Chlodovei Re-
 gis, 644. Vigili episc. Antifiodorensis de fon-
 datione monach. 473. 474. Numerius episc. Tre-
 virensis, pro S. Desiderio, 448. Domitius mo-
 nachus, Mutiacensis, 471. Adrethi domus Siblis,
 568. Aumendi episc. Lugdun, pro parcho-
 ne S. Petri, 476. Aldeus subiectus Derna-
 tiscam Befus, 476. Belex pro monach. S. Vin-
 centii Cenomanensis, 450. Conipertus Wul-
 476. Fundationis Berardi, 464. Garmontis de
 Parichone Lemacensis 448. Pro Mercatoris Fi-
 dionem, 417. Fide Thoma. Privilegium.
 Chavis subiectus infantes regis, 340.
 Chavelus infans Scaldus, 371.
 Chidreus abas S. Germani Francien, 300.
 Chidreus Scoticus patronus, 371.
 Chidreus abas Willelmus, 512.
 Chidreus abas de circa veteris chartas, 377.
 Chidreus fundatus Simulacris, 319.
 Chidreus L. ex Francorum, in Andegavi ad
 cum pertransiit, 104. Eius erga monachos af-
 fectus & beneficentia, 314. 315. 316. In S.
 Germanum affectus, monach. S. Vincentii con-
 diti, 110. 111. ibi sepelitur, 476. 111. An aliud
 Parid fundati, 110. Eius pragmatice in
 gratiam monach. Francien, 111. 315. Sancti
 Paskani ecclesiam struit, 111. Favit S. Mauro,
 110. Locum dux pro monasterio Nantini, 111.
 Chidreus II. rex obitus privilegium pro mo-
 nach. Arlensis, 311. Laborat ad solidam mo-
 nasterium Pictorum turbis, 378. 180.
 Chidreus III. Cusciat sepulchra, 476. 476.
 Chidreus abas S. Germani Parisien, 300.
 Chidreus II. monachus, 407. 408. 476. Eius re-
 gnum 476. 476. Beneficia in monasteria, 414.
 Domus Fontenelle fundat, 466. 476. Diploma
 pro Basilico, 413. pro monach. Senonens,
 417. S. Leodegarii parochialis, 474. Eius
 radus, 475. Sepulchra arce S. Germanum Pa-
 risien, 476. 476. Amphibian in eius turris
 invenerat, 476. Eius nomen confidit fuisse
 filio accusatur S. Leodegarius, 476.
 Chidreus S. Nivardi frater, 476.
 Chidreus abas Sollemniensis, 373.
 Chidreus episc. Metensis, 476.
 Chidreus martyr, 142. 176. Kilianus.
 Chidreus monachus Scoticus, 314.
 Chidreus rex Burgundorum, 31. Ariamus, 104.
 Eius S. Lucianus beatus, 104.
 Chidreus rex Frigie episcopus S. Germani
 1417, 171. & cum ecclesiam rectoris, 476.
 S. Medardo boni Ordini tribuit, 114. Eius
 pia opera, 177. Eius filius, Euphros, Chidreus
 177. 178. Interitus & sepultura in monach. S.
 Germani, 178. 179. Eius tumulus & effigies, 179.
 Chidreus II. regis genealogia, 476.
 Chidreus alter, seu Hilpericus abas S. Germa-
 num sepulchra, 476. 179. 371.
 Chidreus rex monasterii Rovi, 178. 362.
 Eius sollicitudo de libro S. Gregorii, 476.
 Chidreus atque Lanconensis, 179.
 Chidreus episc. 476. seu Chidreus Metensis,
 476.
 Chidreus Garmontis regis filii Deo sacra,
 179.
 Chidreus necem evadit, 47. Fit monachus, 47.
 Rex & confessor, 317.
 Chidreus vicus, 113.
 Chidreus filia Garmontis regis Deo sacra,
 179. 179.
 Chidreus princeps sepulchra apud S. Crispi-
 num, 176.

Chlodomer rex frecto 3. Aviti confilio, necatur, 470.
 Chlodowinda Alboini regis Longobard, uxor, 531. 538. 540.
 Chlodovei Magni regis Francor. baptisma, et idem ex furti. ampulla, 476. 56. Eius devotio erga S. Hilarium, 181. An presbiter S. Severini fuisse, 46. Eius diploma pro Metaco, 51. Epistola et alioquin regum, 80. effigies, 155.
 Chlodoveus II. abbas S. Dionysii communi & diti pauperibus iubet, 584. 585. An amicus fuit ob rapta sancti Dionysii reliquia, 589. 590. Impetrat privilegium pro S. Dionysio, 588. Alia impetrat a Papa, 590. 591. Pro Luovio, 636. Pro parthenone, 635. Privilegium Dionysianum, 588. 589. Alia cum Chlodoveo, 632. Praestatio longe ante deo subscipit, etiam de factis, 640. 640. Eius regni proceres, 586. Junius dicitur & Chlotarion, 428. 635. S. Porcio faret, 596. Eius obitus & liberi expenduntur, 402.
 Chlodovei III. regis actus, 516. Diplomata pro S. Dionysio, 512. Alia 516. Constatum eius Guntramno rex, 515. Confirmat privilegium Gratulante, 646.
 Chlodoveus pateris ter ab Alarico factus, 475.
 Chlodoveus princeps in monast. S. Germani Pa. lipulsi, 161.
 Chlodulfus filius S. Arnulfi, 518. Episc. Metensis, 594. 544. 411. 418. 448. 461. 497. 500. 642.
 Chlotarion I. rex Francorum & S. Martini excommunicatur, 114. Eius erga S. Medardum veneratio, 117. 118. Transfert corpus eiusdem S. Medardi, 161. 162. Fit monarcha, a Radegonde repetenda averitur, 115. Glanatho coactis praedia, 117. Obiit, sepelitur apud S. Medardum, 118. 121.
 Chlotarion II. rex Francorum optimus princeps. Edicto concilii Paris. decreta explicat, 181. Fit monarcha, 221. Invitat Columbanum apud 81. 225. Eius reverentia erga 83. Columbanum & Euthasium, 120. Novum pilatum, merat in monasterium, 518. Diploma pro S. Dionysio, 650.
 Clotharion III. Fundator Corbeiae, 470. 471. Fidei summo beneficus, 471. Eius regni init., 464. 465. Obiit sepelitur, beneficia in monasteria, 466. Eius charta pro sancto Dionysio, 658.
 Chlotildis regina fundat monasterium S. Petri Parisi, 101. & S. Germani Auxiliorum, 43. Cujus ecclesiam construxit, 108. Obiit Taronis, ubi pie vixerat, 110. Monasteria fundavit, 110. Fide Chlotildis.
 Chlotharius abbas Marcolensis, 587. 588.
 Chora, id est antiphona, 193. 284.
 Choroepiscopi nomen cum chorepiscopi confusum, 61. 62.
 Choroepiscopi Cannarie, 140.
 Choroepiscopi Petrus Cenoman. 67.
 Chroasius episc. Throni depositus, 499.
 Chroasius comes Ecclesiae, 113.
 Chroasius pia mulier, 581.
 Chroasius abbas Belliaci, 516.
 Christina temere a geomytera in Hispania confellum, 61.
 Christinae, Chroasius, 120. A monachis persequens delatum, 61.
 Chroasius ad S. reliquias deferendum, 103.
 Chroasius episcopi, seu thesa reliquiarum, 111.
 Chroasius, 478. An Chroasius villa regis, 576.

Chroasius, id est baptisma, 166.
 Chroasius male viventes tenenti Penda rex gentis, 402.
 Chroasius, an S. Chroasphorus, 540.
 Chroasphorus cultus & ecclesia, 181. Oratorium 56. Ecclesia, 101. An didus est Chroasphorus, 190.
 Chroasius, bestia qui pro eo patitur, 128.
 Chroasius servi qui catena stringendi, 51.
 Chroasius episcopus, 640.
 Chroasius abbas Nobiliaci, 437.
 Chroasius abbas, 461. qui fuit 461. 462.
 Chroasius abbas Theod. 112. 113. 114.
 Chroasius abbas Corbeiae, 461. 521.
 Chroasius episc. Metensis, 101.
 Chroasius monast. Pictavi, 181. seditione, 126.
 Regis puella que in monasterio turbis excitat, 171. 178. 179. 180. Eius in Leptoveram abbatissam calumniam, 180. Excommunicationem, 180. Abbatissae, privata virgini, 180.
 Chroasius abbas Belliaci, 511. 526.
 Chroasius referendarius Chloasius, 461.
 Chroasius abbas S. Amadonis inobedientiam puniat, 500.
 Chroasius episc. Albiensis, 113.
 Chroasius episc. Parisiensis, 571. 237. 583. 403. 415. 416. 417. 418. 419. 526.
 Chroasius abbas Genetici, 480. 481.
 Chroasius palatii comiti S. Leodegarius memoratur, 498.
 Chroasius abbas S. Petri Vivi, 526.
 Chroasius abbas Theophrasti, 521.
 Chroasius benignus commendatur, 127. 128.
 Chroasius episc. Turonensis, 481. 526.
 Chroasius abbas S. Marci supra Ligum, 150.
 Chroasius regina plissima, 111. Gumpede Antierio, 46. Fide Chroasius.
 Chroasius pia femina Regiarie monast. commendat, 471.
 Chroasius episc. Turonensis dat privilegium S. Mariani, 481. 526.
 Chroasius episc. Gallus, 16.
 Chroasius episc. Spoleti, 231.
 Chroasius pius monachus, 516.
 Chroasius socius S. Radberti, 561.
 Chroasius Guntramni eucharistiam, 103.
 Chroasius episc. Coloniensis, 570.
 Chroasius Mifenas monachus, 104.
 Chroasius impudens moribundi, 513.
 Chroasius abbas S. Amadonis in Anglia, 404.
 Chroasius episc. Valerianus, 71.
 Chroasius, quando in imponi coepit moribundi, 513.
 Chroasius episcopi Armini frater decedat, 66.
 Chroasius Bavari, 438.
 Chroasius abbas fundator Abendonensis, 404.
 Chroasius colonie monachorum duodecim, 51. Interdicitur feminis ecclesie suae ingredi, 78. Quod de Regia cantant, 103.
 Chroasius abbas S. Amadonis, 49.
 Chroasius abbas Caltheide, 521. 522. episc. Albigeois, 404. 513.
 Chroasius virgilius in Italia an. D. LIX. 82.
 Chroasius abbas Romanensis, 391. 413. Fide Cecilia & Gargaria.
 Chroasius error commendat, 526.
 Chroasius episc. Fide Arvernaensis.
 Chroasius episc. Granatopolis, 578.
 Chroasius episc. Helensis, 115.
 Chroasius abbas Vennensis, 56. 57. Eius mors 411. 412.
 Chroasius discipulus S. Martini, 11.
 Chroasius Vinnensis, 12.
 Chroasius episc. Vescenorum abbas, 644. Obiit, eius corpus intercryptum, 73. 361.
 S. Chroasius episc. inibi, 404. Chroasius.

Claudian abbas Cantuariensis, 329.
 Claudius Clavellus abbas, 7, 168, 106, 116, 118.
 Obiit, 321-323. Eius epistola, 125. Commemorative S. Gregorii in Regum collegio, 408, 409.
 Claren iter S. Petri quid designent, 309.
 Clementis Papae brachium, 93.
 Clementis episcopus, 448.
 Clementis episc. 163. Vide Willibrordus.
 Clementis episc. Willibrordus, 444.
 Clericali natus est monachus villa, 329.
 Clericalia munia, ad ea adhibendi monachi, 171.
 Clericus habitus, id est monachus, 446.
 Clerici quatuor a laicis honorandi, 360.
 Clerici extranei abbates esse non possunt, 217.
 Clerici in monasteriis erudi, 174.
 Clerici penitentes non relictendi, nec admittendi ad ordines, 116.
 Clericorum societates rursus in Gallia ante VIII. saeculum, 91.
 Clerici pulcrati in monasteriis, 210. Ad monasticam professionem admittendi, 113. Ad eam utique meliorem vitam transire possunt, 311.
 Monachi facti non relictus, 199. Ni ad ecclesiam curam non revocandi, 404.
 Clerici nomen monachis datum, 154-152, 322, 324-326, 329. Clerici id est monachi, 329-325, 112, 122.
 Clisium villa regis, 329, 188, 325, 324.
 Clivius abbas Cantuariensis, 329, 118.
 Clivius abbas Martiniensis, 329, 118.
 Clivius in profectus capite velatus in. Deinde dies, 166. sua instituta ad S. Marium referunt, 188. Eius mos in deferenda. sola, 18.
 Clivius abbas, condonavit agnibant, 118.
 Cydo an abbas Habundensis, 309.
 Codices Evangeliorum aetate litteris scripti in, membrana purpurea, 496.
 Comestoria velum communia in monasteriis, 93.
 In monasterio Cahlorensi, 103. In monasterio S. Vincentii Laudoni, 184.
 Comestoria monasteriorum extra septa, 164-165. etiam monasterium extra monasterium, 174-175.
 Comestorium vita eremitica preservanda, 491.
 Comestorium, id est basilica monasterii, 93.
 Compositio per pugi Langobardis, 615.
 Comitus emendator, 106, 125, 171, 345, 346, 349, 357, 466, 541. de morte S. Desiderii, 356. de Gregorii textu error emendatur, 500. Eius opus de Gregorii Turon. interpolatione respicit, 145.
 Comitus abbas S. Gregorii in Aldia, 414.
 Collatio, id est congregatio, 364.
 Collapsio vitrorum parum de rebus sacris facta, 378.
 Colomanus episcopus Scottorum, 434-436, 437.
 Colomanus Scottorum rex, 360.
 Colomanus socius S. Kiliani martyris, 549.
 Colvix episc. Cantheris, 339, 370. Occ. Ebreghus, 180. Merkmundus, 131.
 Colvix velum monasteriorum, 37. Colvix abbas Oxillie Hilbertorum monachorum, & forte Luxovienium, 188.
 Columba abbas Columbanus, abbas Kilianus, 189-188, 189, 190, 191, 436. abbas Hilbertum monachorum, 336. Obiit, 126. Eius vita scripta, 171.
 Columba item abbas in Hilbertis, 189, 190.
 Columba, Vide Columbanus.
 Columba martyria, Severensi ecclesia, Occ. 193.
 Reliquiae, Occ. 412.
 Columba ad ferulurum, 312.
 Columbanus episc. Lugdunensis, 392.

COLUMBANUS didici Columba, 187, 189, 190, 233, 268, 169. Id est S. Columbanus abbas Luxovii, 112-113, 184, 170, 189, 189, 190, 191, 310, 327, 339, 334, 337, 338, 339, 340, 444. Iteque patronus, 321. Eius regis, 191, 192, 193, 194, 195, 196. S. Agilum benedicti, 160. S. Farum confecerat, 178. Coculla alba obtinuit, 188. Quando in Volagum venit, 123. Luxovii conditor, 634. Regenti, Occ. mortis, 126, 129. A Theodorico rege captivatus, 169, 166. Luxovium rediit, 169. Secutus in monasterium introducere vult, etiam iubente rege, 166. Exilium contigit. Eius iter, 167, 168. Regis interitum praedixit, 168. ad Chelarium, tum ad Theodebertum accendit, 167. A Theodeberto excipitur, 168. Ad Luxovium scribit, 166. Luxovio pulum sequuntur omnes monachi Scotti, 169, 170. Eius facili, 113. De Theodorico propheta implet, 371. In Italiam se recipit, 170. Bonifacii monachi fundit, 171. A Chelario invitatus in Gallias redire non vult, 179. Interdixit S. Gallum, 176. S. Gallo recondit, 176. Eius epistola ad Papam de Pascha, 164. Sententia de tribus Capitulis, 100. Epistola ad Bonifacium IV. de tribus Capitulis, 176. Alia item de Pascha, 113. Alia scripta, 176. Obiit, 181, 184. Verfus, natus, reliquiae, monasteria, & discipuli, 181, 189. Eius memoriam reverent rex Chelarius, 190. Eius monasteria, 112, 113. Eiusdem vitam Joas scripsit, 181, 189. Quam regulam ad fecerat, 100. Eius regis, 191, 192, 193, 194, 195, 196. An diverfa a Benedictina, 195. An in Gallis Benedictinae praestata, 187. Contra Agrestium defenditur, 193, 194.
 Columbanus & Benedicti regule iuxta, Vide Regula.
 Columbanus discipuli, 160, 169. Ariani infestis, 305. A S. Audono laudati, 321. Aves edebant, 345. Regulam S. Benedicti fuisseper, 300. Monasteria sub S. Columbanus regula, 194, 207.
 Columbanus abbas S. Trudonis, 369.
 Columbanus junioris pia mors, 113.
 Columbanus abbas Lutrensis, 126.
 Columbanus abbas Novientis, 470.
 Columbanus presbyter, & sancto Gregorio commemoratus, 145.
 Columbanus miles monachi Lini, 417. S. Agilii perducitur, 410.
 Columbanus, Vide Columba, 190.
 Columbi insula Scottis, 391.
 Comarum S. Basilii instituit, 146.
 Cometes apparuit, 493.
 Comellus abbas Cantuariensis, 180, 190, 191, 192.
 Comestus S. Columbanus discipulus, 113. Eius fecit, 169.
 Comiti utriusque officiorum in Hispania, 361.
 Comitissa abbatissa Romae, 113.
 Communio fando recepta, 370.
 Communio in triduo ante pascha, 378.
 Communio sub specie panis, 113.
 Communio facta sub utraque specie, 366. Corporis & sanguinis Domini, 441.
 Communio ex particula panis data, 137. sanguinem hauriebat S. Gregorius per virgulas aspersas, 137.
 Communio Dominica maritanda data, 190, 402. Vide Visticum.
 Communio sancta in Regula S. Benedicti, 30. In Regula S. Benedicti & Magistri, 370.
 Communio erit in Magistri regula, 379.
 Communio gratia eius data quam ante, id est Theodori penitentiali, 346.
 Com.

Compendium salutis, 369. 478. viciis regis, 440. 492. villa, 339. 400. 466. villa, 440. Completorium, a. s. p. Benedicti primitia in-
strum, 27.

Compostella episc. Gelmiridis, 464.

Compositioem prava colloquia extinguunt, 128.

Conscriptum pabula canonum, 390.

Constat abbas Aberdoniensis, 404.

Constitutio episc. Dyetti, 419. seu Liberanda, 474.

Constitutio episc. Ebroicensis, 440.

Constitutio Agathensis, 31. Andegavensis, 73. An-

gustensis contra Remenses, 114. Aquilgraven-

sis sub Ledovico pro, quod de puerorum obla-

tionibus, 310. Monachis velutis indi-

get, 343. decretum pro canonicis, 329. Are-

lensis sub Ravenna, 16. Aquilgraven-

sis contra Remenses, 218. Augustodunensis sub Ledo-

vicum, 438. 439. Replicatur, 196. Aurelianen-

sis L. 91. Aurelianensis II. 73. Aurelianensis III.

500. Aurelianensis IV. 100. Aurelianensis V.

116. 117. 119. Autiodorensis sub Anacathio,

115. 116. 118. Barchinensis, 100. 131. Beca-

tonis in Anglia, 511. Bracaren-

sis III. 146. Britannicum in ciuita pich-

is et norture, 531. Calitonensis, 136. 339.

Cartaginensis III. 338. Celsiodorensis, 139.

quod laet Episcopus, 16. Carpentariensis,

49. Cisterciensis, 36. 431. Pro monachis

421. 424. sub Bonifacio alii de privilegiis mo-

nasteriorum, 39. 40. Abas sub Reparto de

eadem re, 40. 41. Eps sub Basilico con-

ceduntur ex vetici codice, 40. Chelidisi,

470. Clisipi, 338. Cleuerhoricensis, 271. 281.

ubi regis S. Benedicti commendatur, 411.

Dauiserech II. 408. Emeritensis, 445. Ephe-

rensis, 332. Episcopus, 330. Gerundensis, 100.

Hartfordensis, 119. Hecrotherdensis, 426. Hipsa-

reke II. 187. Hierdensis, 47. 61. Iuuenis, 40.

Laudavensis III. 339. Locranensis contra Mo-

nastitum, 371. Lutopolitanum, 300. Liptin-

de commendat Regularis S. Benedicti, 198. Con-

cilium Lucetis, 232. Alterum, ibid. Lucetis II.

246. Concilium in quo depositus S. Leodegarius,

498. Mariaci habitum ex, 409. Matricensis, 360.

Matricensis in ciuita Agreli, 218. Matricen-

sis II. 179. Metensis, 180. Monsacensis, 364.

Parisiensis in causa Prætextati, 154. Parisien-

sis IV. 106. Parisiensis VI. 111. Remensis sub

Somasto, 309. 310. Remensis sub S. Grego-

rio, 196. Remensis sub Basilico IV. in gratiam

monachorum, 284. Romanum in causa S. Wil-

fridi, 301. Romanum sub S. Martino contra

Monachos, 384. Romanum contra Monachos

sub Agathone, 309. Romanum sub Nic-

cho Papa, 329. Rotomagi sub S. Amberto, 349.

141. Tarracorensis, 33. 43. 61. Tolosanum II.

73. Tolosanum III. 269. 183. Tolosanum IV. 67.

300. 313. 310. Tolosanum VII. 361. Tolosa-

num VIII. 199. Tolosanum IX. 407.

Tolosanum X. 401. Tolosanum XI. 480. 490. Tolosanum XII.

100. 113. Tolosanum XIII. & XIV. 110. Tolosanum

XV. 140. Tolosanum XVI. 339. Tolosanum XVII. 339.

Tulensis, 33. Turonensis, 371. Turonensis II. 370.

Non præsulatus missus S. Marti, 395. Tu-

ronensis sub Urmano II. 589. Valentinum, 178.

Vasensis II. 79. Concilium occasione S. Colum-

ban, 231. Chocilum in causa turbatum Ti-

laciensis monachis, 180.

Concilium in Galis congregari flagit sanctus Gre-

gorius, 131.

Concilium abbas interfert, 154. & subleuatur,

158. 160. 160. 439. 533. Erubescit suble-

uatur, 151.

Concordia episc. Carles, 196.

Concordia veteri lingua Gallica, id est confon-

da, 21.

Conditio monachi Fontanille 928, 484. Obi-

it, 130. 131. Cultus, Benedictus, 531.

Conditio id est territorium, 144.

Conditio, 440.

Conditio peccatorum, 144. 331. 438. 475. Sa-

cerdoti facta, 194. 334. Eius viuit, 304. Ab-

bas facta, 370.

Conditio mortali, 308. 316. In extreme, 339.

Conditio homicidii formula, 307. 436.

Conditio nomen pariteritum datam, 336. Sic

dicti omnia posuimus, 100.

Conditio, id est singula domus potari, 339.

Conditio ab Alcega laudatus, 371.

Conditio abbas Rabli, 418.

Conditio nobilis matrona, 330.

Conditio imper. typus damianus, 339.

Conditio Constantini imperator. filius, mon-

chus, 188. 343.

Conditio Glacie episcopi, Tromundus, 466.

Conditio An Ludo, 140. Leuistius, ibid. Polleus,

114. Tromundus, seu Tromundus, 466.

Conditio Germanice episcopi Andomat, 339. Ro-

do, 339. det. Guadonius, 176. Johannes, 177.

Conditio monachus Budis, 71.

Conditio imper. S. Gregorius remittit dicit re-

liqui Budis Pauli, 389.

Conditio abbas, 114. 115.

Conditio monachi, 178. 180.

Conditio S. Mauri socius, 97. 98. 102.

101.

Conditio polipolani episc. Cyriacus, 199. det. Ba-

tychus, 102. Johannes, 197. det. Paulus, 194.

Conditio episc. Belluaci, 400. 534. 539. 564.

Supra Genetici, 114.

Conditio S. Benedicti discipulus, 180. Abbas

Cufai, 197. 198. 199. 330. 309. Eps tunc-

lus, 149.

Conditio abbas Arelatensis, 119.

Conditio presbyter monaster. Nicopolitani,

216.

Conditio Magnus, S. Helene curis conuersus,

142. Exordies in ciuita adde curat, 196.

Veronensis capiva, 30. An monasterium Tre-

vine existerit, 134.

Conditio ius pater encommunicatur, 284.

Conditio tyrannus et presbyter, 40.

Conditio episc. Melitani, 148. 166. 173.

Conditio episc. Albicis, 167.

Conditio episc. Aquini, 15.

Conditio episc. an Urmano, 66.

Conditio nobis Clauisus elictus, respicit,

211.

Conditio S. Menet socius, 118.

Conditio episcopi, 191.

Conditio viciu, 419.

Conditio ecclesia a monachis possessa, 118.

Conditio Stramchalensis, 419.

Conditio ad solum non facienda inuicem, 114.

Conditio in tempore S. Benedicti existerit, 11.

Quales tunc erant, ibid.

Contra regis, 270.

Contra & Conditio regis Agonalis, 113.

Copine officium omnes monachi Fric exerce-

bant, 100. Abbas copine seruabant elictus

facta, 130.

Corbie fons, nomen, det. 409.

Coryre episc. Alcyon, 216.

Corduba Lesianus mon. & Corduba uice An-

dalice, 170.

Corduba episcopus Iupis, 325.

pppp

Co

Crispini archiepiscopi Gualterius, 304.
Crescentia Seneca, 487.
Cronus exarchatus episcopo crata, 408.
Cronius in Hispania perceptor, 188.
Corruptiones et facinus in monasteriis, 169.
Cortisantes adhuc infideles, 310.
Crispianus abbas Genetivensis, 339. & Cenae, 318.
Crescentia agnita est Crescentem videtur, 86.
Crescentius abbas Pinerii episcopi, 259.
Crispianus palatinus, 426.
Crispinus et Crispinianus Martyres Suffraganei, 161.
Crispinus abbas Hispanus, 189.
Crispinus abbas Ulfipone, 364.
Crisis, id est umbella, 311.
Crispianus abbas Creticia, 464. 465.
Crux lignum obitus S. Radegundis, 140. Partum hoc occasione hymnus, 141.
Crux signi virtus, 140. Et nota cognitio avertenda, 84. Hoc Latavandis frequenter facit, 109. Et facit monasterii obit S. Trolo, 150. Et S. Basilidis moribundus, 312. Item moribundus, 313. 373.
Crux lignum praefertur nulli a S. Gregorio ad Augly conversionem, 212.
Crux lignum apostolum subreptionibus, 380.
Crux poma quae in monasteriis, 459.
Crux ad quam sterneret solent in monasteriis portabant, 480.
Columbaeus Gastrum regis Chando, 309.
Cuculla monastica, 91. Monasterium insignis, 109.
Cuda abbas, 337.
Cumanus Abbas S. Columbae discipulus, 127.
Cunovanus episcopus, Scotus, 182. Eius episcopium et reliquias, 182.
Cundoma Lucovi abbas, 373.
Cunibertus episcopus Colonia, 330. 370. 440.
Cunipertus rex Longobardus condidit monasterium S. Georgii Festiva, 114. &c. Confirmat monasterium Lucens, 378. Eius charta ex re, 430.
Cura, sui ingens, 160.
Cupiditas lepra monachorum, 103.
Curie episcopi, Videtur, Tello, 184.
Curia nobilium matronarum a bobus trahit, 374.
Curtis, officium divinum, 181.
Curtis Romanus seu Gallorum, 478. 55. Benedicti et Columbae, 478. 55. Benedicti, Columbae et Romanus, 114. Quis apud Lucovium, 101.
Cuthbertus episcopus, Cantuariensis, 140.
S. Cuthbertus, 478. 484. 514. Fit monasterium, 181. Gella, 181. Pia gella Maille, 478. et Lindisfarne, 478. 480. 514. Ordinarium episcopum, 104. Eius vaticinium, 80. 181. Ad episcopatum Hagildesfordem electus, sacrum Lindisfarne, 181. In solitudine fecit, 404. Eius ibi gella, 484. 485. Ad vocationem facit, 104. Sepulchrum decemvires vultus indur, 337. Eius parvulus, 370. Elevatio, 80. 104.
Cyriacus episcopus, 339.
Cyriacus abbas Lebaugem, 114.
Cyriacus martyris sepulchrum celebre, 80. 337. Reliquiae, 80.
Cyriacus Episcopus Arelatensis, 126.
Cyriacus episcopus Tolosensis, 80.
Cyriacus diacono scribit S. Gregorius, 114.
Cyriacus episcopus, Constantinopolitani, 109. 390.
Cyriacus abbas S. Andree Romae, 114. 119. 120.
In sancto Gregorio in Gallias missus, 110. 119.
In Sardiniam et Hispaniam, 339. Eius obitus, 439.
Cyrilla nuntia S. Benedicti, 3.

Cyrius episcopus Trevirensis, 100.
Cytosani abbas in Hispania, 114.

D

DADALENIUS abbas S. Ammii, 318.
Dado episcopus Vindob, 100.
Dado referendarius, 339. 340. Rebuscat fundat, 161. 439. Pius Antiochus.
Dado, alapa fustis, 80.
Dagobertus abbas Constantiensis, 14. 414.
Dagobertus episcopus, Scotorum, 182.
Dagobertus optimus rex in Austria, 390. Fit monarcha, S. Dionysium fundit, 311. 312. Eius nam fecit clypeo S. Dionysium, 311. 312. Martyres transferri curat, 311. Beneficia in S. Dionysium, 310. 340. Diplomata, 431. Aliud pro Rebuscat, 431. S. Anthonium, le arthum possit, 311. Revocat, 80. 319. Eius more et spirituali, 339. Fabula de eius anno liberatione, 484. Regnavit annis sexdecim, 339. Beneficia in S. Dionysium, 339. 440. Regni eius anni, 340.
Dagobertus II. monachus in Subulensis, 80. 404. Monasterium condidit, 401. Cum Dagoberto I. regnabat, 404. Eius filius, 404. Eius comes, 104. 300. Eius regni tempus, 310. Ut martyr colitur, 484. 511.
Dagobertus II. Sigebert II. filius, 394. Rex Austriae, 109. Quis cecidit, 484. A suis revocatus et in paterno regno restituit, 471. 472. Austria rex instituit, 104. Eius testamento unde nota, 474.
Dagobertus rex, quoniam sanctus, 339.
Dagobertus filius Chilperici sepultura, 312. apud sanctum Dionysium, 184. 312.
Dagobertus infans, Chilperici filius, 471.
Dallinus episcopus, Lugdunensis, 300. 390. 407. 408. Item ac Augustinus, 301. Pius Antoninus.
Dallin et Ammonius Lugdunensis episcopi, 301. 407. 408.
Dania, ibi S. Willibrodus predicat, 301.
Daniel abbas S. Mojaris, 114. 481. An S. Mauri discipulus, 114.
Daniel Casertensis fundator, 349.
Danzepertus sancti Caroli socius, 80. Abbas Anselmus, 31.
Dando abbas, 121.
Darius episcopus, Mediolani, inter abbas, 80.
Dauvernat episcopus, Melanen 464. 537. Fide Mil. devertit.
Dauvernat, id est rectore, 412.
Dauvernat abbas Tatum, 401. 404.
Dona abbas Favianensis, 178.
Dedicationem ecclesiarum dominica die faciende, 339. Cum venia Papae Sixti, 331.
Dedicationes oratoriorum cura Papae permittit faciende, 301.
Dedicationis ecclesiae festum in iohanne, 401.
Dedicationis die feminis in basilica monachorum admittit, 30.
Dedicationi monasterii Belidensis, 150. Monasterii Ramatensis, 340. Monasterii Ramatensis, 310. Monasterii Ravennensis, 118. Ecclesiae Laubensis, 106. S. Martini Monasterii, Meranenensis, 318. Monasterii Ripensis, 436.
Defensor monachos Locovig, 1.
Defensorum memoria in sacris oblationibus, 111. Pro illis solute precat, 181. Pro illis solute precat, 181. Quis illi precat, 181. Eorum officio et sepulture in monasteriis recipitur, 181.
Defensorum corpora ablata, 181. Et ipsa, 109. Tondere solebant, 414.
De.

Defunctus episcopus sepelitur cum velle sacer-
dotum, 339.
Deceus abbas discipulus S. Columani, 182.
Deceus credit, eius gesta, 282. Obiit, 258.
Deicola abbas, an Grandis-vallis, 445.
Deiorum seu Eloracensium episc. 202, 497.
Deilemus abbas provincie Arelatensis, 328. 646.
Deocarus episc. Antipolis, 413. 414.
Deodatus dux Pontivi, 418.
Deodatus episc. Niverni, 448. 449. 467. Degit
in Volgo, 427. Monasterium constituit, ibid.
449. Cœdit monasterium Vallis-Gallice, 437.
Episcopus & abbas Vallis-Gallice, 468. Pro eo
hæc privilegium obtinet, quod refertur,
640. Obiit, 509.
Deodatus episc. Tullensis, 491. 501. 510.
Deodatus abbas Adiacensis, 542.
Deodatus cronista, 339. Dux nomen episc. ibid.
Deodatus monachi Turkelensis, 379.
Deodatus sacriste episc. S. Eligii, 323.
Deodila abbatissa Blanzis, 535.
Deodone abbas Commenanensis, 749.
Deotone episc. Provas, seu Proci & Proculis,
315.
Deotomenses monachi martyres, 464. 465.
Deoderandus abbas, 367. 429.
Deoderatus episcopus, 389.
Deoderatus episc. Cabloni, 444. 476.
Deoderatus abbas Augustodorensis, 514. 516.
Deoderatus Wuning filius, monachus, 549.
Deiderius episc. Viennæ, 340. 346. 357. 367.
Argutus a S. Gregorio, ibid. Confessus cum
Augustodorensi, 371.
Deiderius episc. Augustodori, 45. 113. 291. 295.
348. Sanctus, eius sepultura, ibid. 352. Eius
eras exornatur, 291.
Deiderius episc. Caturci, 295. 296. 314. 359.
Fit episc. 316. monasteriorum conditor, 327.
328. 329. Eius epistola ad Paulum episcopum
refertur, 329. Obiit, 356.
Deiderius episc. Ebroicensis, 371.
Deiderius abbas Calvi, 109. Aliquot Ss. ab-
batum, ibid. corpora invenit, 124.
Deiderius abbas S. Germani Parisi 124.
Deiderius cronista in Italia, 306. Cultus ibid.
306.
Deiderius discipulus S. Sigismundi, 306.
Deidridus episc. Cantuariæ, 230. 439.
Dux episcopus, Lucernæ, ibid. 218.
Ducorum ordinatio, 171.
Ducos qui stare cœnati, 29. Primo ordina-
tione anno solus decreverunt, juxta, 58.
Ut ferebat statum, 418. Barban precipiant,
303.
Dulthe, id est scribere, 608.
Dudo episcopus, 464. 499.
Dido, seu Dido episc. Cablonensis, 477.
Dudo episcopus, 704. An Cablonensis, 506.
Dido episc. Follavensis, 387. 404. 439. 514.
Dido episc. Virdunensis, 328.
Dido pœneepiscopus, 407.
Dido, Ebraim amicus, 491.
Dydyma abbatissa Follavensis, 376. 380. 512. &
514.
Dysidatus cellarius pœnita, 77.
Dyrie episcopus Medietur, 16.
Dyriacensis ager pagi Lugdunensis, 419.
Dyonatus abbas Rancensis, 189. 259.
Dyoreus, id est Ecclesia, 422.
Dyoreus, id est parochialis Ecclesia, 209.
Dyoreus ius, quid sit, 47.
Dyomerus abbas Virifici, 16.
Dyonysius papa dicitur Dionentus & Maximus,
611.
Dyonysius episcopus Parisiensis, 116. Peculiaris
Sua, 2.

patrona regum, 461. 491. Dyonysii corpus,
376. 438. 440. Eius reliquie, 549. quas re-
mere capit Chlodoveus, 584. Hic abbas economus
& pauperibus datus, 584. Eius socii, 588.
Eorum reliquie, 321. Basilica, ibid. 322.
Tractatio, 313. Basilica situs, 319. Præro-
gative, ibid. ibid. Privilegium, 328. Eius mo-
nasterii archivi apologia, 378.
Dyosius Euxinus, 479. 173. An monachus fue-
rit Vivariensis, 213. Eius cyclos, elegium,
ibid. 47. An abbas, ibid.
Dyploma Chlodovei I. pro Miceno, 51. Chlo-
dovei II. privilegium Dyophysianis, 518. 617.
Chlodovi II. 429. Dagoberti, 611. Pro Re-
bus, 432. Theodoric III. pro Corbeia
522. Vnde Charta.
Dyplomata regum, in iis impressionibus & in-
terdictum ne episc. potestas ea convellat, 571.
Vide Imprecatio.
Dyspechum monasterii, 379.
Dyscolia monialis sancta, 381.
Disciplina paulum laxata in Theodori peniten-
tiam, 546.
Disciplina regulari propter abtinentiam, aut
pejor non relaxanda, 588. Eius aclus in
Carilejo, 70.
Dyscann villa Remorum, 430.
Dysodi gesta, 481. An episcopus, ibid.
Dyspositiones regulares, quæ bone, 297.
Dyspositiones ut habenda, 439.
Dysmari locum commendans, 166.
Dyspense palatium, 427.
Dyspense, monasteriorum pœnites, 446.
Dyspense solis privato quæ æternas generat,
499.
Doda abbatissa Remi, 316. 317.
Doda S. Arnulfi uxor, 294.
Dodechima abbas S. Dyodoti, 482.
Dodo episcopus, 444.
Dodo episc. Belvacensis, 379.
Dodo abbas S. Dionysii Parisi 101. 318. 320. 325
630.
Dodo abbas Tornodorensis, 471.
Dodo abbas Valerensis, 355. 366.
Dodalidus episc. Lugdunensis, 319.
Dodonæ abbas vita, 358.
Dolensis episc. Samson, 136.
Domacius monachus Nancensis, 224.
Domialis minister S. Columani, 360.
Domitianus Martini Domensis discipulus, 230.
Dominiæ ad recipiendum Eucharistiam, 156. 158
et, hinc inde, ibid.
Domitia abbatissa Novialle, 464.
Domitius faciens dedicationes ecclesiarum, 559.
Domitius non reparandus, 449. Domitius quæ
dragmina sine cura, 374.
Domitius presbyter Valericensis, 70.
Domini & coepiscopi dicuntur presbyteri & abepi-
scopo, 42.
Domitianus-remus, id est rex, 18.
Domio abbas Navenis, 396.
Dominiacensis ager pagi Lugdunensis, 440.
Domitialis & socii S. Columani, 269.
Domitianus episc. Augustodori, 73. 117. 159. 176.
Domitianus episc. Carladani, 388.
Domitianus abbas Beberonensis, 24. 282.
Domitianus abbas Luthemsi, 535.
Domitianus abbas Lucianus, 244.
Domitianus abbas Mœnensis, 200. Ant. 102. An
Beberonensis, 201.
Domitianus cœniti, 479.
Domitius seu Domitianus abbas Lucianus, 244.
Dyena monialis elatione mirandum officit, 546.
Domena seu Ermenburga regina, 353. Hic prius
obitus, ibid.

Donio abbas Marense, 346.
 Donocolus an episc. Vicana, 375.
 Donoatius episc. Ciconiacensis, 71. 97. 98. 99.
 109. 179. 174. 176. 101. 180. 317. Eius ecclesie
 de sede discussa, 38. 38. Abbas fuit Parisius,
 70. 101. En abbas S. Laurentii episc. Ciron-
 marense fundator S. Vincentii, 145. Fundat
 monast. S. Mariæ, 144. Et alia augst. abbas Gre-
 gorii Turonensis de eo locus vindicatus, 90.
 145. Nequit suscipere S. Maurum, 109. 398.
 Donatus abbas, 346.
 Donatus episc. Avinionensis, 375.
 Donati nomen sanctis datum, 346. de passio.
 Donat augustinus hospites recipiebant, 481.
 Donatus monast. ecclesia cathedræ, 351.
 Donatus episc. Catalani, 481.
 Donati episc. Arelatensi miracula, 154.
 Donatus episc. Vefontion, 104. 180. 303. 406.
 451. Eius mira narravit, 215. Deo oblati,
 abbas. Eius gesta, 296. 297. Regula, 479. 299.
 764. 297. 445. 375. En Benedictina tota fere
 excepta, 187.
 Donatus abbas Sibirianus de f. servitiorum, 166.
 141. Alius a Beaulieu scriptore, 141. Monacho-
 rum pater in Hispania, 60. 61. 62. 46.
 Donatus diaconus focius S. Kiliani martyri, 341.
 Donatus servus Dei monasterium, 118.
 Donatus auctor vite S. Trudonis, 450.
 Donati corpus in Hispania ecclesia, 236.
 Donati in monasterio, 445.
 Donus Papa monachos latros in monast. Boetia-
 ne locat, 497.
 Dorcasius episc. 300. 549.
 Dorochiriz Mercurius episc. Aila, 453. 470.
 seu Saxonum occidentium. Meda seu Med-
 duri, Leutharii, 493. 470. seu Wicorum
 Etili, seu Aila, seu Aila, 493. Agilbertus
 Britanni, Ecclesiam, 493. 493. Leutharii, Tat-
 fridus, VVina, 493. 470. seu Meda, 351. 470.
 seu Dorcas, Angilbertus, Bismis, Leutha-
 rius, 351.
 Dreiti episc. Cunctus, 415. id est Hierolensis,
 Dorobornis, vide Cantuari.
 Draconii opera a S. Eugenio commendata, 362.
 Dragobodus episcopus, 643.
 Draconius, seu Draconius episc. Suffoniensis, 274.
 470. 471. 444. Fundat monasteria, 499. Eius
 tamen, fignat 271. loca, 170.
 Drepanus pater, alius non est a Filio Lapdo-
 nensi, 170.
 Drithelmus monachus pius Mailroide, 484. Eius
 vita, 470. 170. 171.
 Drogo episc. Bellouci, 300. 413.
 Drogo episc. Treverensis, 433.
 Drogo abbas Glanvillensis, 100.
 Drogo filius Pippini Westphali, 366. que fuerit
 eius uxor, 104.
 Drogovius primus abbas S. Germani Parisiensis,
 121. 129. 172. 300.
 Drogovius episcopus, 413.
 Drogovius abbas Gemeticus, 359.
 Dubricius episc. Carluensis, 189.
 Dubricius episc. Legonensis, 136.
 Dubricius episc. Longonensis, 169.
 Dubium, id agnoscitur permodum ad tamulum
 S. Draudi, 374.
 Dukiolensis ecclesie prope Parisiam, 344. id est re-
 ctas, 416.
 Dulcia abbatissa Romæ, 215.
 Dunodensis episcopi. Frothodorus, 402. 470. S. Mar-
 tini, 160. 470. Retinuit, 160.
 Dunodensis ecclesia a monachis possessa, 148.
 Dunstanus episc. Cantuari, 351. 343.
 Durandus abbas, 367. 449.
 Duverius episc. Rejoniensis, 358.

Dulcia opitum Provincie, 489.
 Dynamius patricius Galliarum, 215. Vitz S. Ma-
 ri scriptor, 217.
 Dynamius curator patrimonii Romani in Gallia,
 219.

E

E A B B A abbatissa, 375.
 Eadbalda rex Cantie, Angliam ecclesiam
 servus, 171. Consecratur, 170. Obiit, 344. 346.
 Eadbertus episc. Lindisfarne, 157. Agrius, 169.
 Obiit, 470. 170.
 Eadburga abbatissa Taneti, 355.
 Eadricus episc. Lindisfarne, 158. 170.
 Eadmerus Anglie rex Aila defunctus, 346.
 Eadmonia monast. S. Fize, 178. Seda 319.
 80. 447. 400.
 Eadmerus abbas Wircumski, 351. 345. Eius
 humilia, 351. Pia opera, obitus, 351. Cal-
 um, 344.
 Eadric episc. Beroliorum, 497.
 Eadric abbas Lindisfarne, 170. Anon Mailro-
 fens, 381. 470. 478. Episc. Lindisfarne, 434.
 439. Episc. Ragsdalensis, 353.
 Eadric abbas Ripens, 401.
 Eadric episc. in 12 sedis, 170.
 Eadric episc. Pilsandis, 437.
 Eadric episc. ignote sedis, 169.
 Eadric abbatissa Cohensens, 478. 478. 311. 398.
 Eadric abbas, abbatissa item Cohensens, 344.
 Eadric abbas, tum episc. Senonem, 431. 356.
 Eadric episc. an Senonem, 313.
 Eadricus abbas Eberhardensis, 440.
 Eadricus comes fundator Murbæ, 470. 470.
 Eadricus abbas S. Quintini, 378. 416. 446.
 Eadricus monachus, 416. 368.
 Eadric episc. Senonem, 431. 316.
 Eadricensis ecclesia a monachis possessa, 440. E-
 jus constructio, 306. In metropoli cruda,
 157. Eius afflicto, 350. & diocesi in tres di-
 vido, 499.
 Eadricensis seu Deici, coram episcopi Bodi, 497.
 470. Alchut, 111. Coadi, 440. 470. prius
 Paulinus, 357. 470. S. Wilfridus, 350. 470.
 Wilfridus viror, 496.
 Eadricus rex Hispanie, cognitur esse monachus,
 60.
 Eadricus episc. 468. 440. Tullensis, 448. 468.
 Eadricus abbas Navenis, 356.
 Eadricus episc. Chremis, 490. Ingens, 16.
 Marcellinus 118. Saxonius, 186.
 Eadricus episc. Colonia, 480.
 Eadricus episc. Meldensis, 440.
 Eadricus inclusus Bitoricens, 294. 357. 356.
 Eadricus, vide Eadricus.
 Eadricus abbas Pontanensis, ejus reliquiæ,
 470. 341.
 Eadric monachi mira converso, 71.
 Eadricus abbas, 474. 440.
 Eadricus pagus, 375. 376. 440.
 Eadricus episc. Cunctus, 414. 470. Delideris,
 112. Gandis, 371.
 Eadricus fecit, 300. 170. Seclera, 477. Crude-
 lia facta, 478. 480. Passiones, 480. Leodovicum
 relegatur, 461. Litoreo egressus S. Leodovicum
 vocat, 479. Sedit in amicis, 491. 496.
 In Leodovicum, 497. 490. 461. 490. Fuit
 in S. Andream, 181. Martinus deo cedit,
 121. Eius indidit Wilfridus viat, 470. 478.
 Fuit fundator monasterii S. Marie Suffoniensis,
 444. Quod dicit, 481. Dorum suam die
 pen' illi condendo, 479. Eius uxor, 112.
 Eadricus abbas S. Fidei, 114. Turbello-
 ensis, 171. 276. Obiit, 207.
 Eadric.

Mordast abbas Ursinensis, 524-54. 513-414. Monasteria quindecim regit, 156. Eius mors, 49-514. Epistola cum alio confusa, 224. Epistola eius in fide, 164.

Reccardi testamentum, 576.

Reclitae unitas operum facienda, 185. Extra exp. nihil prodest, 171.

Reclitae bona rapere faciliusque, 555. Ecclesiis data retinere ut meliores habendi, 502.

Reclitae monachorum in mulieribus & faciliatibus, ut fieri possit, interdicenda, vide Monasteria, 71. 72.

Reclitae plures in uno monasterio, 147.

Reclitae natare, hoc tempore calamitatis, 481.

Reclitae & vix cathedralium dignitas, 174. Quae & fuerit soliti dici, non habetur, 562.

Reclitae filii, 437.

Reclitae episcopo, Antonius, 162. An Sa. basius, ibid. Nicetas, ibid. 164.

Reclitae regina, abbatissa Glocestriae, 555.

Reclitae-Sophiam commendat, 502.

Reclitae abbatissa Eboraci, 509.

Reclitae regina, Pda. Ethelidra.

Reclitae cremita Farnesii Sanctus, 558. 570.

Reclitae episc. Viennae, 491.

Reclitae regis Northumbriae conversio, 505. 504.

Reclitae, mortuus, ibid. 505. 506.

Reclitae calumnia, ubi primum mirac. b. Benedi-
di, 6.

Reclitae, 407. vide Eboraci.

Reclitae episc. Treverensis, 156.

Reclitae, 437. 515. Fratres Frisiam conser-
vare vult, 166. Alius ad hoc excoit, Vir
Boschidus, 167. In Frisia convertendi la-
borat, 564. Frisicibus praedicare impeditur,
156.

Reclitae Cantuarii rex, 520.

Reclitae rex Anglorum monasteria fundat, 551.

Miserere perit, 551. 555. 577.

Reclitae abbatissa Nivallae, 563.

Reclitae episcopus Oxoniensis, 404.

Reclitae episc. Paternus, 435.

Reclitae villa regis, 489.

Reclitae comes fundator Waldothori, 558.

Reclitae aere avaritiam multo melior quam
post mortem relida, 515. Fideibus priusquam
alio facienda, 506.

Reclitae regem episcopi liberat, 514. 515.

Sine ea vacuum est episcopi avaritiam, ibid.

Reclitae abbas S. Giffoni, 512.

Reclitae dat locum condendo monasterio in A-
frica, 510.

Reclitae Papa dicitur filius, 452.

Reclitae episc. Tormaci, 509.

Reclitae abbas S. Andreae Romae, 553. &
Gregorio primari vine obtinet, 166.

Reclitae abbas Epistemon, 512.

Euthymius S. Germani Parisi episc. pater, 520.

Euthymius avaritiam, 152. 620.

Euthymius mater, Strenuachale abbatissa, 551. 555.

Sepulchra, 400.

Euthymius filia deus facitur, 400. abbatissa Strenu-
achale, 400. 512. 555. 556.

Euthymius episc. Syracusae, 514.

Euthymius abbas Sabinae, 210.

Euthymius Scutus, 380.

Euthymius episc. Angeladomus, 555.

Euthymius ecclesia & monachis possidet, 549.

Euthymius episc. Noviomensis, 506. 500. 510. 510.

510. 515. 515. 515. 516. 518. 518. 518. 518.

518. 518. 518. 518. 518. 518. 518. 518. 518.

518. 518. 518. 518. 518. 518. 518. 518. 518.

518. 518. 518. 518. 518. 518. 518. 518. 518.

518. 518. 518. 518. 518. 518. 518. 518. 518.

518. 518. 518. 518. 518. 518. 518. 518. 518.

518. 518. 518. 518. 518. 518. 518. 518. 518.

518. 518. 518. 518. 518. 518. 518. 518. 518.

Parisi spectum exornat, 577. Ordinator,
566. Fecit epus ordinatum, 566. Godober-
tam virginem consecrat, 518. In Frisiam
conversione laboravit, 564. Dehinc Romam
ad concilium contra Monothelitas, 584. Eius
obitus, 455. Tumulat, ibid. 456. Trans-
fudit, 420. Miranda, 551. 456. Mirandum
ed tumulum sancti Germani, 521. Eius vita a
S. Andeone scripta, 514. Cui dicata, ibid.

Elisius pagus, 512.

Elisium territorium, 518.

Elisius abbas Latioiaci, 578. Eius reliquiae,
512.

Elisius abbas, 585.

Elisius abbas in Wallia, 556. 557. Brittonum
monachorum pater, 182. 183.

Elisius olim Eboracensis metropolitani, 64. Eius al-
tera sedes monasterium S. Eboracae, 64.

Elisius episcopo, Paschas, Fideles, Massora,
Irenaeus, Renovatus, Stephanus, 45. 46.

Elisius, 550.

Elisius abbas Latioiaci, 578.

Elisius Confessio S. Godofredi reparat, 447.

Elisius monasterium Novit praedicat, 411.

Elisius an Clodovei junioris filius, 405.

Elisius abbas Latioiaci, 552. 576. 578.

Elisius episc. Senonens, 411. 415. 414. 415.

Elisius, 415. 416. 417.

Elisius monachus Latioiaci, 464.

Elisius episcopus inveniit loci, 444.

Elisius in monasterio carui, 466.

Elisius an filius Clodovei juni, 405.

Elisius episc. Tormaci, 509. 510. 511. 512. 513.

Elisius, 509. Scriptis vitam S. Agniti, Latioiaci,
521. Eius epistola S. Porciano, 521.

Elisius episc. an discipulus S. Frici, 578.

Elisius episc. Viennae, 474.

Elisius episc. Viennae, 475.

Elisius episc. Arlesensis, 181.

Elisius ibid, 55.

Elisius abbas Eboracensis pater, 464. 465.

Elisius abbas Melinensis, 45.

Elisius & Johannis Romae spectum, 519.

Elisius abbas Vicoensis, 561.

Elisius monachus ordinat in aliena diocesi,
411.

Elisius abbas S. Basilii Romensis 46.

Elisius archiepiscopus Calarum, 513.

Elisius palatium apostolicum Romae, 547.

Elisius in ordinatione felle aurea impedit,
440. Eorum ordinatio a quot episcopis fieri
debet, 505. Eorum christianum de thesa
religiosum, 511. Andee antiquus, 400. Mon-
nic quatuor potissimum, 545. Etiamdem equi-
taria qualis fuerit, 545. Sine eleemosynariis,
415. 520. Quadragesimam in ecclesia trans-
fudit, 505. Eleemosynariorum littera, ut
pro privilegio inanis, ut alias per officia ne-
perant, 504. Unum arguit S. Gregorius quod
grammaticam docet, 540. Sine in regno pa-
munt, 404. Absterge privilegia potest sub
scribitur, 415. Episcopi diocesanum per in se-
pultus fuerunt, 514. 515. Episcopi mon-
tas Eucharistia consecrata, 51.

Episcoporum iura in monasteria, 17. 18. Quid
in illis possit, 400. 47. 504. 515. 521. 522.

521. 520. Eius non fieri in monasteria
christianum fuisse, 516. Episcopalis curia
in monasterio illis relicta, 481. 482. 483.

483. Episcopi nomen in monasterio de alio
secundum, 40. Qui possit abolvere mon-
acha excommunicatos ab abbatibus, 134. Iste
non interdictum laicos abbas condidit?

405. Monachos non gravet, 555. Quos tamen
debet, 514. Monachos abique abbas confecta

- non ordinem, 156. Episcopi veridicibus
parant, 181. *Fide* Eximio, Mandatibus pri-
vilegium.
- Episcopi ob crimina in monasterium retrahi,
151. Episcopos pariterque perpetue addidit,
151. Eorum dependentium ritus, 418.
- Episcopi Scitie abbati Hilmi subiecti, 150, 157.
- Episcopus & abbas simul Laubensis monasterii,
166. Papaeus abbas Stabienis, episcopus
sine sede, 154. Episcopi ritibus datus presby-
terii & abbatibus iudicialis, 160.
- Episcopi apologetica S. Leonardi abbatis, 157.
S. Benedicti ad S. Maurum, 101. Meliani de
vitione S. Angulini dicit, 419. Beneficii IV.
pro ecclesia Anglicana, 167. S. Columbanus ad
Lugdunensem, 168. Titulus de calamitatum Ri-
gonie, 421. Deinde Canonicis pro dedi-
catione ecclesiae S. Amantii, 120. S. Eligii de
Solenniaci, 121. S. Leodegarii ad flum ma-
stem, 400. Martini Papa ad S. Amandum,
184. P. Papstschii in favorem archiepiscopi Dio-
nyssii, 470. 177. Benedicte abbatis S. Sigis-
mundi de monasterio S. Gregorii, 618. & 599.
- Epidolia, quid? 79.
- Epitaphium S. Amati, 100. S. Bavonis, 180. Be-
dic alterius a Venerabili, 110. Fortunati, 154.
Wilegardi monialis Regendi, 417. Martini
Dumendi, 166. Monasterii, seu Monasterii
abbatis Floriacensis, 504. Theodochidis ab-
batissae Jotri, 420. Vithoris criminis Curieris,
184.
- Equanitas & fecit S. Columbanus, 169.
- Equum S. Columbanus iudicium, 151.
- Equit abbas, 41. Eum S. Gregorius laudat, 150.
- Eius gressu, 15. Illius regulam non secutus
est Gregorius M. 140. Eius monasteria de-
vastant Longobardi, 140. Nouen eius in An-
gla ignotum, 411.
- Equitius S. Mauri pater, 55. *Fide* Eutychius.
- Erasmii locus de Cantuarie ecclesiae, 147.
- Escambriz testamantum, 148.
- Eschenboldus episcopus Londoni, 150.
- Eschericus, seu Erreus villa, quae, 150.
- Eschismoides S. Fursum foret, 156. 177. E-
jus corpus obit, 176. sepelitur Perrenae,
177.
- Erengrotha virgo, 400.
- Ermentarius a monacho episcopus Tolosa, 411.
151. sedem dimittit, 411. Eius translatio,
151.
- Ermentarius abbas Corbeiz, 461. 111. Eius non
fuit Senus Corbeiz, 160.
- Ermentarius in monasterio exarandi, 167.
- Ermentarius cartholica viis profertur, 477.
- Ermentarius fuit S. Radberti, 164. Eius 1515 ne-
pit, abbatissae Saliburgi, 167.
- Erhardus episcopus, Bapstorum, 470. an Ratiponae,
440. 480. multis morali condit, 46.
- Erhardus abbas Eberheimensis, 449.
- Ericus comes, 441.
- Erlafidus abbas Fegitensis, 418.
- Erlebertus, abbas Sittunensis, 177.
- Erminus episcopus Cameraci, 158.
- Ermenodus abbas *Fide* Niermelindus.
- Ermenbertus abbas, Corbeiz, 475.
- Ermenburga regina si monialis, 171. abbatissae
si Carleolensis, 153.
- Ermenburga regina monialis fundat, 153. pium
obit, 160.
- Ermenmannus abbas S. Trudonis, 169.
- Ermenora abbatissae Cadurecensis, 154.
- Ermentarius Adar episcopus, 450. antea abbas,
477.
- Ermentredus abbas Cafartie, 158.
- Ermenegarda abbatissae Tici, 150.
- Ermentalis & regina abbatissae, 109.
- Ermenus episcopus, ignota sedes, 150.
- Ermenaldus abbas incerti loci, 153.
- Ermentarius episcopus Viridun, 150.
- Ermentarius abbas Herenda, 140.
- Ermenegodis abbatissae Magonensis, 150.
- Ermentarius testamantum, 156.
- Ermenus episcopus, Lenovicom, 173. 174-175.
- Ermino abbas Laubensis, 166.
- Erivig rex, Wambis subannator, 166.
- Eis Provincie Madlensis reditu, 156.
- Ephenas veritas de S. Godone, 447.
- Efferuon abbas VVillemarhi, 151. *Fide* Effer-
winas.
- Ethelbertus Anglia rex, 111. 120. 146. 154. 167.
Conversus cum alio, 414. baptizatur, 114.
Fundat monasterium Cantuarie, 140. Et alia,
140. scribit ecclesiam, 155. 160. Et scribit S.
Gregorius, 147. & Beneficiis Papa, 146. Eius
ebrius & sepultura, 175.
- Ethelburga regina Northumbrie, 104.
- Ethelburga abbatissae in Anglia, 153.
- Ethelredus rex Britannie cum monacho cedit,
161.
- Ethelreda regina Anglie, 464.
- Ethelredus rex Anglorum, 150. ex rege abbas
Eardneie, 407.
- Ethelwoldus rex Anglie, 168.
- Ethelwoldus episcopus, Wintoniensis, 404.
- Ethericus, vicus Ermenum, 107.
- Ethico dux, 479. *Fide* Athicus.
- Ethilburga, abbatissae S. Pauc, 147.
- Ethilburga regina, *Fide* Berta.
- Ethilburga regina si monialis, 150.
- Ethilredus regina monialis. Clientis fundat, si
monialis (sic. non abbatissae, 470. 471. Obiit, 104.
- Etholdus episcopus Viennae, 411.
- Ethilburga abbatissae Niviale, 167.
- Eto discipulus S. Furci, 176.
- Eto abbas Vallis S. Gregorii, cum Anglie, &
episcopus Argentorati, 411.
- Eva ex regina abbatissae Gloucestrie, 477.
- Evangelium moribundo lectum, 146. 473. A
propheta, 145.
- Evastius abbas Aligenti, 160.
- Evastius S. Egonis Tolosa, pater, 167.
- Eubonia abbatissae Viennae, 150.
- Eucharia prodium Cadureci, 104.
- Eucharia, dicit, 101. 150. 160. 173. Pauli mili-
tas, 177. Eius dicit, 150. Veritas, 471. Mi-
raculo servatur, 177. Testamento auctorum,
160. Afferat S. Remigio, 177. ab Hicemaro,
160. S. Fortunato, 16. Dicitur Sarronem, 160.
- Eucharistia nomine critica, aliquando species am-
bigue designat, 104. Virgula aurea qua sin-
dus Gregorius Christi sanguinem hauribat,
153. Coniunctiones & iuramenta per corpus
& sanguinem Domini, 144. 145.
- Eucharistiam mulieres super dominale recipiant,
157. seu faper Eucharistia, 160. In vitrea pa-
tella servatur, 158. Servata pro inferis, 153.
A peregrinis secum delata, 165.
- Eucharistia communio moribundo, 157. Et in
manu accepta moribundo post datus pacem
se communicat, 157. A moribundo recepta,
160. A S. Benedicto morti proximo sumta,
104. *Fide* Communio, Moribundus, Viaticum.
- Eucharistia mortui constituta, 41.
- Eucharius episcopus Treverensis, 159. Eius reli-
quiae, 477.
- Eucherius fundamentiali vite, 158.
- Eucherius episcopus Lugduni, 111. 117. 101. 104.
Eius cura erga Infantum-Barbaram, 10. Pura
scribit de Eucharistia, 11. 15. 14. 15. Et
indignus Celastus, 110.

- fms intricata, 161. & alie difficultates ex-
 monantur, 196. & 199. Redii in Italian,
 169. 400.
 Feltonius abbas & vicedomini, 196.
 Feltrus, 314. *For. Fiacilis*.
 Felicitas crenata Faronesis pias, 338. 370.
 Felicitas episc. Rispis, 420.
 Felicitas S. Mauri confessor, 303.
 Felicitas altare & corpus, 95.
 Felician episc. Trevirensis, 374.
 Felix III. Papa, S. Gregorius altare, 147.
 Felix martyr Gerundis, 154.
 Felix episc. Velestionis, 374.
 Felix episc. Anglorum orientaliu, 470.
 Felix episc. Arvernenis, 410. 440.
 Felix episcopus Gallus in Anglia, 307.
 Felix episc. Burgundis in Anglia, 34.
 Felix episc. Beicensis, 178.
 Felix episc. Catalani, 404.
 Felix episc. Lemovicensis, 185.
 Felix episc. Lucensis, 378. 400.
 Felix episc. Meunus, 108. 190.
 Felix episc. Nannetensis, 124. 125. 138. 175.
 Felix episc. Pisanus, 123.
 Felix episc. forte Portuensis, 181.
 Felling, *For. Mulieris*.
 Felix episc. Zadaris, 40.
 Felix abbas Gullitans in Africa, 37.
 Felix abbas in Africa, 37. 39.
 Felix abbas Brivatensis, 97.
 Felix abbas S. Juliani, an Brivatensis, 354.
 Felix crenata Biblensis, 43.
 Felling, *For. Mulieris*.
 Ferraris erratum emendatur, 163.
 Ferrus vinculis coarctatus penitentie, 38. 40. 50.
 Ferrucius martyr Vicenae, 374. Eius reliquie, 94.
 Ferrucius episc. Angustodunus, 319.
 Ferrucius episc. Lemovicensis, 184. 203.
 Ferrucius episc. Filavenis, 404.
 Ferrucius episc. Ugentensis regulam scribit, &
 monasterium fundat, 145.
 Ferrucius abbas Befus, 404.
 Feda quibus jeunium solvi debet, & eque-
 nam singulari jeunantur, 647.
 Fiacria abbas Hilberni, 190.
 Fiacria monachus sanctus, 314.
 Fiacrii gesta, 314.
 Fibiatus abbas Trevirensis, 198.
 Fidiellus episc. Emeriti, 45. 339.
 Fides virtutum fundamentum, 174. Famen non
 timet, 164. Nihil ex S. unitate ecclesie non
 exagressi, 174.
 Fides fux professionem Papa alio mitti episcopis,
 107.
 Fides suspensus servanda, 458. 301.
 Fidoles abbas Trecenti, 46.
 Fignora uti incite: Vicovarentis monasterii, 9.
 Fignolensis ecclesie frontispicium, 46. Invenio-
 nis S. Flacidi & sociorum, 81. S. Patris Be-
 nedicti in habitu diaconi, 100. Ioh. S. Be-
 nedicti in habitu diaconi & Johannis abbatis
 Galicensis, 100. Begum ad marem portum,
 S. Germani a Fratre Fulpiano, 171. Tugoli
 Fredericus regis, 106. S. Gregorius & opus
 parvum, 196. Athisi duci, S. Odilae & S.
 Leodegarii, 480. 490. S. Austini & monachum
 Agneratensis, 490. S. Recl. Anandi,
 Adogandis, Monasterii, Bertini, 80. ad 479.
 Barenti monachi, & alterius cum caputini,
 490. 501. S. Petri cum tribus clauibus, 393.
 Tumulorum S. Draculi, & S. Vobusii, 374.
 Fignus ligno incite: Inscriptions de reliquiis
 S. Teclae, 449. Epitaphii Hilperici apud S.
 Germanum Parisi, 170. Amphitheatre in tu-
 mulo Chiderici regis didici inventa, 475.
 Alphabets & inscript. Altaris Hanensis, 641.
 Filenus Papa, ad S. Eleutherium, 640.
 Filiberus abbas Gemetici, 640. 170. 479. 487.
 & abbas, 370. Gemeticum infirmis, 80. 399.
 108. Eius gesta, 308. Facillitas fundat, 438.
 Eleonora oburgat, 470. Monasterium Be-
 nedicte condit, 470. Eius discipuli, 480. 484.
 S. Audouen reconstituit, 173. In monacho-
 rum Heremite fecit, 313. Parthenonem con-
 dit, 404. 313. Obiit, 318. Eius postquam,
 cultus, 318.
 Filianus episc. Scotus, 451.
 Filianus episc. Lindisfarne, 384.
 Finianus abbas in Hibernia, 180. 190.
 Finianus abbas in Hibernia, 180. 190.
 Finiani episc. Marciatus, 101. Pallius, 170.
 Finiani episc. Martyris Ambiani reliquie, 339.
 Finianus episcopus, 80.
 Finianus vir illustri monachos fovet, 18.
 Flamerius abbas Camerensis, 11. 172.
 Flaminium Labarum Francicum, 314.
 Flaudensis ad finem conversi, 370.
 Flaudus mar-maronis Burgundis, 336.
 Flathertus abbas Flociaci, 104.
 Flavia S. Flacidi fecit, 84.
 Flavia S. Donati mater, 117. 197. monasterium
 fundat, 117.
 Flavus regis domesticus, 180.
 Flavus sancti Gemetici sepulchra, 321.
 Flavus archiepisc. Romanus, 38.
 Flavus episc. Calitensis, 107. 108.
 Flavus, nomen commune Gotharum regibus, 90.
 Fleming locum eptegus de unius regularum.
 85. Benedicti & Columani, 301.
 Florbertus abbas Blandini, 488. Gaudensis, 348.
 366. 370. 380. 407.
 Florentia episc. S. Antoninus, 374.
 Florentina foris S. Leonardi, 150. 155. Virgi-
 nibus alibi preest, 114.
 Florentinus S. Eulalie abbas, 406. an Toletus,
 aut Emerit, 64.
 Florentinus abbas S. Eulalie Toletus, 49.
 Florentinus abbas S. Petri Arctis, 319.
 Florentis reliquie, 480.
 Florentis episc. Argentensis, 440. 490.
 Florentis abbas Hilperici, 513.
 Florentis abbas S. Jodoci, 458.
 Florentis presbyter Triclinus, 315.
 Florentis S. Gregorii Turon. pater, 53.
 Florentis presbyter S. Benedictum vocat, 48. 49.
 Floriacensis ecclesie fux ingressum mulieribus
 negabant, 38.
 Floriacensis ager pagi Lugdunensis, 615.
 Floriani & Florentis miracula inedia, 39.
 Floriani abbas Glanvillii, 168. 169.
 Florianus abbas Lirini, 194.
 Florianus abbas 50. Romani monasterii, 18. 90.
 Florin episc. Ticsassini, 18.
 Florus Lugdunensis sub Dregmii nomine inter,
 127. Eius aliquot opuscula, 147.
 Florus Maurum in Gallia capiti, 90. 106. Fit
 monachus Glomastensis, 174. obiit, 404.
 Florianus pro Chelatoris, 354.
 Foillanum Scotum, 366. S. Purfei frater, 343.
 376. abbas Ruffensis, 378. 2. Intercessio oc-
 cisioni, 1079. 380.
 Foillanus alius a fratre S. Purfei, 380.
 Fontanus Valarici, 484.
 Fontenelle fons, 80. 368. Eius Chronicon 80.
 monasterii, 167.
 Forcalutris ecclesie comendatralis Sillicis, 18.
 Forcensis ager pagi Lugdunensis, 615.
 Formis Marculi, 384. Anceperensis, 384.
 Forquandensis episc. Leontus, 11. 80. Thro-
 103. 150. 479. For.

Sormatur Virg. corpus de ecclesia, 223.
Sormatur episc. Neapoli, 209, 223, 237, 234.

Sormatur a S. Martino sancto, 149. In Gal-
lia venit, 46. 149. Eius hymanus de S. Cra-
ce, 141. Epithalamium Sigberti regis & Ro-
nichildis cano, 140. Eius de S. Ampulla si-
lentium, 147. 150. Locis egressus de Eucha-
ristia, 150. Scripti vitam S. Germani episc. Pa-
ris, 150. S. Albi, 72. S. Paterni episcopi A-
brincensis, 150. S. Radegundis, 151. Et quo
laudes, 156. Epithalamium S. Nicomii, 158. S.
Viduarum, 159. Elogium Martini Domusici,
159. Carmen de S. Diodoro, 159. Eius loci
de basilica & Germani fatis, 159. Eisdem,
locus emendatur, 41. Alter locus relictus,
159. Episcopi mors, sepultura, epitaphium,
234. eius scripta, 239. Fuit sepultus apud S.
Hilarem, 240.

Sormatur abbas, Afric, 40.

Sormatur abbas Balnei-Geronis, 56.

Sormatur abbas Caricis, 216.

Sormatur abbas Caricis, 216.

Sormatur abbas Longoreti, 204.

Franci sunt sub Chlotario II, 313. Pius Gallia.

Francie, seu Francorum terra Belgica & fa-
milia, 484. Eorum regnum quantum ceteris
et S. Gregorio precebat, 220. Italiam oc-
cupant, 129. Eius vidi, 229. Eorum tumuli
interius emati, 172.

Francorum regni insidia pertinent ad archie-
pisc. Remensem, 489. Eorum reges qui mo-
nachis fuerint, 206. Reges etiam in expedi-
tionibus officia divina in ecclesia persui cur-
bant, 206. monasteria in eorum palatiis, 206.

Francus abbas Astisfordensis, 154. 156.

Francus a quo conuersi, 154.

Francus abbas Astisfordensis, 154. 156.

Francus regis obitus, 226. Tumbas de ef-
figies, 223. apud S. Germanum, 230. 232.

Eius tumulus auri incus, 236. in monast. S.
Germani a Prutis, 246. Nati fuerat Belloua-
ci, 272.

Fredericus abbas Melchensis, 314.

Fredericus editionis error emendatur, 344.

Eius clementia de S. Ampulla, 170.

Fredericus abbas Cisterciensis, 320.

Fredericus, fundus, 319.

Fredericus cunctis, 156.

Fredericus S. Richardi infanter, 254. 258.

Fredericus a S. Gallo liberatur, 256. Fuit ab-
batiss, 272.

Fredericus abbas Graefensis, 424.

Frideproctus monachus scriptor, 110.

Frideproctus divitibus & Columbanis, 167.

Frideproctus abbas scolasticus S. Austoniensis mo-
nasterii, 479.

Fridolus, seu Fridolinus abbas Helvic, 200.

201. S. Hilari Flavienus, 201. Multa con-
dit monasteria in honorem S. Hilari, 201.

Fridolus nota, 212.

Fridolus episc. Cantuari, 248.

Fridolus abbas Hincmar, 319.

Fridolus reclusi Hincmar, 172.

Fridolus, ibi S. Willibordus predicat, 248.

Fridolus curio de sedes, 369. 364. homines
insolabant, 348. A monachis conuersi ad
selem, 356. 367. Qui illis conuenien-
dis insisterat, 364. ibi predictus S. Vil-
fridus, 368. A S. Willibordo conuersi, 408.

Rorum apud Willibordum, ibi, qui il-
lis predicat, 408. 373. 374.

Fridolus emendatur, 431. Eius insignis locus
de Eucharistia, 254.

FIN.

Fridolus abbas Taccensis gesta, 281. 282.

Obiit, 479. Eius vita, ibi, 474.

Fridolus episc. Oecum, 406. Pius Frigidus.

Fridolus vii fructus Helvic, 374.

Fridolus typicus in Hilpand, 424.

Fridolus, Pius Frigidus.

Fridolus abbas Oecum, 406.

Fridolus episc. Vergerensis, 247.

Fridolus abbas Epistatus, 379.

Fridolus episc. Tullensis, 258.

Fridolus episc. Tullensis, 258.

Fridolus abbas Melchiar fundatur, 419.

Fridolus episc. Constanza Helvic, 424. De
eo interpositi, ibi, 427. 424. Fundatur
monast. Hincmar, 424.

Fridolus abbas Complutensis gesta, 361. 364.

369. 364. Monasteria ab eo condita, 369.

et abbat episcopos Domusici tum Braci-
ensis, 408. 358. Eius vita, 158. Obiit, 464.

Eius Regula, 158. Regulae dicit, 364. 361.

Multa ex Regula Benedictina habet, 47. In-
terdicti voluntas, 332.

Fridolus monachus necessarius, 479.

Fridolus abbas Hilpand, 364. 364. an postea
episcopus Ripulensis, ibi.

Fulbertus Carotenus scripti vitam S. Agilli
50. Monasteria vitam laudat, 56.

Fulbertus abbas S. Martini, 369.

Fulbertus dicit, 424.

Fulbertus Melchensis poeta, 319.

Fulbertus abbas Luceonensis, 200.

Fulbertus abbas Luceonensis, 200. 204.

Fulbertus episc. Albiensis, 230. 232. 268.

Libri ei falso attributi, 214.

Fulgentius episc. Ruspae, 350. Vitae monachice
crimen, 379. Eius vice compendium, 379.

de sep. monachi episcopi vitam parat, 378.

Obiit, 350. Cassani scripti legit, 60. Eius
conversionis occasio, 1. Humilitas, 314.

Fulgentius episc. Favianensis, 72.

Fulgentius abbas S. Dionysii, 319.

Fulgentius abbas S. Vedasti, 470.

Fundus abbas episcopi, 110.

Fundus auctoritas in monasteria, 41.

Fundus abbas Luceonensis, 240. 248. 360. 380.

484. Eius frater, 366. In Anglia degit, 470.

364. Latinum curat, 314. 317. Eius mo-
nasteria, 370. 377. Vitae, 300. Obiit de
sepultura, 370. 377. Eius bodice Perone,
154. An fuit episcopus, 377. Reliquae, 390.

Tumbas, 484. Dicitur, 378. 379.

Futicus de loc. martyrum inventio, 47. 244.

Futicus abbas Neapoliensis, 254.

G

GABRIELANUS episcopus Hilpand, 25. 470.

Gabriel abbas Hincmar, 219.

Gadilindus episc. Oecum, 319.

Gadilindus frater S. Leonardi, 479. Eius mar-
tyrium, 478. 479. 480.

Gadilindus comes, 418.

Gadilindus ex regna abbatiss Gloucestria, 319.

Gadilindus abbas S. Medardi-Suffrentis, 114.

484.

Gadilindus alter abbas item S. Medardi, 484.

Gadilindus seu Causi Papa, 421.

Gallia famosa liberatur, 240. Ea sedes de or-
dinationibus neophytorum, 232. Monasteria
seculo ibi celebrant, 110. Eius neofortis reli-
qua, 3. 6. 9. Flurima in ea conduntur, 209.

464. 441. de privilegia pedum in ab episcopi-
bus indulta, 464.

Gallia Christiane auctoritate emendatur, 368.

Q. 99

Gal.

Gebhardus rex Gothorum an fundavit monach.
 Alfereda, 67.
 Gera Augusti, 438.
 Gewissone episcopus Agilbertus, 408. Leuthar-
 tius, 421.
 Gibridis, seu Tetra abbatissa Romanensis,
 218. *Vide* Gebetrudis.
 Gebetrudis abbatissa Trecentis, 479. 479.
 Gibetrudis monialis felix episcopus, 326.
 Gibetrudis episc. Cronomensis, 354.
 Gihles Suprem, 349. monialis concilii, 235. 236.
 Gihles de exordio Britannia, 236. abbas, 269.
 Gilderinus episc. Cabilonensis, 309. 308.
 Giliatus, seu Galbas, 360.
 Gileboldus episc. Cabilonensis, 309. 308.
 Girmacum, locus in diocesi Ludani, 378.
 Giroudis episc. Arvernensis, 444.
 Gisle abbatissa Calensis, 468.
 Gislarius focus S. Rudberti, 369.
 Gislebertus abbas S. Trudonis, 369.
 Gislehardus in domo Ludani, 321.
 Gismarus vitz S. Diodori scriptor, 321.
 23. Basilicam Germanicum describit, 479.
 321.
 Gismarus aliter scriptor item monachus S. Ger-
 manus Præstus, 23.
 Gismannus vir illuster, 308.
 Gismarus maior domus, pefsimus, 105.
 Gismus abbas Cellensis, 318. 326. An episcopus,
 323. Eius pefsa, 374.
 Gismar Vitiadis episcopus, 369. 370. 448.
 468. 469.
 Gistoldus abbas, 360.
 Githi-Rothli locus egregius de propagatione
 Regule per S. Maurum, 188.
 Gileboldus abbas in Andegavis monasterium indu-
 iture, 379.
 Gilmannus Cæsi colonis, 386. 387.
 Gilmannus episc. Kemptensis, 188.
 Gionis Treverensis obitus, 374. *Acta* caluit
 374. 375.
 Godebertus abbatissa Novioni, 329.
 Godebertus episc. provincie Arvernensis, 328. 644.
 Godebertus abbas Sollemniaci, 370.
 Godebertus confessor, 379.
 Godefridus abbas Cille Leobardi, 289.
 Godefridus abbas Mediomensis, 370.
 Godefridus abbas Nantacenensis, 340. 429.
 Godefridus episc. Segonensis, 425.
 Godefridus episc. Arvernensis, 425.
 Godefridus dux Campanie Italice, 326.
 Godesius episc. fuisse Lugdunens. 391. 348. *Lug-*
dun in Successione, 354. 379.
 Godesius abbas Divionensis, 379. 158. seu Gu-
 diti, 269.
 Godesius S. Medardo substituta, 329.
 Godes episc. Metensis, 370.
 Godes episc. Vitiensis, 320.
 Godes S. Windinggilli nepos, 328. 328. 369. & dñs
 fuprem, 429. Abbas Ogimensis, 447.
 Godes abbas Volvici, 477.
 Godebertus virgo, 460. abbatissa Novioni, 328.
 Godebertus episc. Andegavensis, 379.
 Godefridus abbas Nebelici apud Pictont, 326.
 Godesius abbas Stabulensis, 418. 496.
 Godesius episc. metropolitans Galliarum, 28
 ad Lugdun, 370.
 Godesius episc. beconensis, 348. 379. 379.
 Godesius episc. Metensis, 379. 344.
 Godesius-Abbas episc. Metensis, 309.
 Godesius ager papi Lugdunensis, 649.
 Godep optinuit metropolitans, 309. 309.
 Godes, *Vide* Elismundus.
 Gordinus monachus, S. Placidi vitz scriptor,
 81. ante pefsimus, 39.
 E-om. I.

Godebertus episcopus, 329. 448.
 Godebertus cult. ecclesie Novionensis Treveris, 378.
 Godefridus monachi Cantuariæ opera, 286. 287.
 Godefridus belli origo & progressus, 76.
 Godefridus in Italia fuit, 379. Eorum reges dñs
 dñs Flavii, 30.
 Godesius episc. Parisiensis, 374.
 Godes abbatissa metropolitans confessoris excipere
 volebant, 329.
 Godesius monachorum vestes nigre, 374. Eo-
 rum monasteria Romæ, 286. Tonsura qualis
 474. 475. 476.
 Godesius rex Arvernensis, 329. 328.
 Godesius-locus in Britannia, 235.
 Godesmonasteria interdicunt fuisse ecclesias mulier
 fibus, 370.
 Godesmonasteria episc. Bonifacius, 38. Reparatus, 39.
 Godesmonasteria episc. Boso, 425. 426. Carus,
 388. Hicichim, 378. Patroclum, 379. Videtur, 36.
 Godesius S. Calme & Durnian in Hispania
 abbas, 460. Toliti, 61.
 Godesius abbas Hispanus, 329.
 Godesius episc. Cabilonensis, 309. 308.
 Godesius episc. Tarentum, 479.
 Godesius abbatissa Calarizans, 379. 374. 376.
 Godesius cathedra Pictont, 428.
 Godesius episcopus avia Arndi episc. Valensis,
 649.
 GREGORIUS MAGNUS, 109. & passim Ab-
 dicat pefsimura in monachis, 149. Monas-
 teria septem fundit, 479. 248. monas-
 terium in Sicilia fundit, 204. Alia S. Jo-
 hannis Bapt. 209. Diaconus Cardinalis Con-
 stantinopolis a Pelagio Papa mittitur, 248.
 269. Monachos secum ducit, 269. Ibi S. Le-
 andro amicum, 266. Serythum patriarcham
 Constantino, curia convocat, 269. Scri-
 bit libere Moralium in Job, 266. Roman re-
 dit, 266. Reliquis S. Andrew secum ducit,
 266. & S. Lucæ, que ille fuerit, 266. Li-
 bi deposita, 266. Revertit in abbas sui monas-
 terii, 249. 266. Eugenio pontifice, 266. Li-
 tania misit, 266. Ordinem, fuisse fectum
 deplorat, 109. Fidei fæz pfectionem illis
 patriarcha mittit, 269. Fuit doctor humilitatis,
 266. Decretis ut Papa cubicularii monachi
 fuit & clerici, 266. Eius cura, 479. Soli
 licet ad omnia, 326. Liberalitas in loca fa-
 rem, 479. Caritas & alia virtutes, mira
 in pauperes sollicitudo, 266. Eiusdem celi
 firmi laboris, 379. 376. Poligra laborat, 379.
 A Eius ieiunandi gratiam obinet, 269. Hu-
 militas, 266.
 Gregorius M. Eucharistia veritatem miraculo firmat,
 279. Virguli ead aureas ad huncendum
 fuprem Christi, 329. Que eius doctrina ad
 cultu imaginum, 279. Reliquis erip. S. mili-
 quia, 379. Narrat miracula in monas. S.
 Andrew fecta, 249. Eius erga basilicam S.
 Pauli sollicitudo, 266. Scentia de reformatione
 Episcoporum ad Ordinem, 266. Cust ut consili-
 in Gallia congregentur, 266. Episcoporum
 argue quod grammaticam docent, 249. Lau-
 dat Francorum regnum supra cetera, 279. Pacem
 inter Romanos & Longobardos precatur,
 279. Thendridum a trans Capitularem
 schismate non revocat, 279. In obia trans-
 mittit, 279. 279. An Phocæ tyranno, 279.
 nechidi adulatorie dispferit, 284.
 Gregorius M. caritas erga Anglos, 279. 282. An-
 glos apotheca, 429. Et Anglorum pefsimus,
 269. Eius sollicitudo Anglorum conversionem
 279. Monachos ad Anglorum conversionem ad-
 hibet, 279. 249. S. Augustinum & alios in
 Angliam mittit, 279. Tibertines confectus,
 Q229 2.

- Herbertus p[re]s[bi]ter archiepi[scopus] **313**.
Heredianus abbas Landshutensis, 777.
Hermannus monachi v[er]bi ob metum Nortmannorum, **326**.
Heredib[us] abundans in Angli[is], 517.
Heretriv[us] monialis Cale, 450. **Es** regi-
um, **467**.
Heribald[us] ap[osto]lic[us] Antiochen[us], 117.
Herici Austrofontan[us] loca emendat[us], **167**, **187**.
Herigerus abbas Laubi, **440**.
Hermendard[us] ep[iscopu]s Coloni[ensis] et monich[us], **117**.
Hermesius ep[iscopu]s Conseruacorum, **126**.
Hermannus cunctis S. Irenaei deponat[us], **452**.
Bernardi abbas, **674**.
Bernhardus abbas Nobiliat[us], **417**.
Hermencr[us] ep[iscopu]s, Admon[us], **114**. Antea abbas
Sodis. Synonymus. **114**.
Hermengold[us] regis conuerso, **364**. Martyrium,
ibid. **370**.
Hermengold[us] abbas Antwerp[ensis] gesta, **481**, **486**.
672.
Hermoti martyris archiepi[scopus] et memoria iudicata,
100. occasione vidua, **420**.
Hermotus abbas Lunavi, **410**.
Herpo deo Trauersp[er]a, **160**.
Heri prima Nortumbrie monialis, 406.
Hersfrid[us] ep[iscopu]s Gratienp[er]a, **136**.
Hersfrid[us] archiep[iscopu]s Ratis, **67**, **177**, **187**.
Hiberni ad Romanos ritus accedunt, **416**. En-
nam confiteri, **182**. Errorem emendant, **328**.
Hicual[us] ex Johanne abbas Reom[us], **72**.
Hica abbas Lettrici, **324**.
Hicir, rex, deo inuicatus, **334**.
Hicronym[us] a S. Columba laudat[us], **314**. **Es** in-
dicium de virtutibus acquirendis, **447**. Loca
adversus legiones cibos in monasteriis, **108**. **Es**
regula, **6**. Ad receptum in Hispania, **62**.
Hilarius abbas Linc[us], **313**.
Hilmo monachi schismat[us], **116**, **194**.
Hilario abbas S. Andree Romae, 149.
114. **ES** ep[iscopu]s Pictavien[us], **427**. Ep[iscopu]s
menialis, **317**. Sollicit[us] et miraculose in fa-
cto, **406**. **Es** deo, **416**. Reip[er]at, **320**. **Es**
sola Pictavien[us] ad a monachos viciat[us],
218, **180**. In eam viciorum comitiorum moni-
chi conuenerunt de festo, ad vigilias, **181**.
Fridolani abbas in Helmsrum indicat, 101.
Hilarius et moncho Lincen[si] ep[iscopu]s Antistit[us],
Veconensis ep[iscopu]s, curat, **412**.
Hilari potius S. Gregori, 154.
Hilari, sceleris Papae, horridi videri cyclum
edidit, **332**.
Hilarus ep[iscopu]s Gabalinus, 74. 339. seu Mima-
nus. **339**.
Hilda abbatissa Heerterse, seu Breckenale,
401, **417**, **177**. Ep[iscopu]s gesta, 417. Quosque ep[iscopu]s
discipul[us] ep[iscopu]s, 104. Per obit, **112**.
Hilda monialis, 470.
Hilcheri ep[iscopu]s, inuicem praelatus locus de
peramentis, **412**.
Hilcherus abbas Fosselle, **167**, **168**.
Hilcherus ep[iscopu]s. Beuensis, **413**.
Hilsefrans abbas Aptunat[us], **120**, **164**. Pelles
ep[iscopu]s. Tolos[us], **324**. **Es** **164**. **Es** **164**. **Es** **164**.
Casilam et cetero regibus, **112**. Ep[iscopu]s ep[iscopu]s,
413. Liber de virginitate S. Marie filio ep[iscopu]s
trouens, ibid. Quosdam locos in libro de Cri-
stianis, **66**. **174**. Obit, **465**.
Hildegard[us] Krubi ep[iscopu]s S. Dalbodi, 487. Ab-
batissa Ribi, **417**.
Hildegardis abbatissa Heerterensium, **72**.
Hildegardis monialis Remensis, **417**. **Es** ep[iscopu]s
phum, **411**.
Hildegardis ep[iscopu]s Berolin[us], **312**.
Hildegardis ep[iscopu]s. Melindis, **417**. **Es** **104**. **Es**
inductur, **442**.

Julianus defunctus, non episc. Sabienensis, 356.
 Julianus episcopus Hispanus, 446.
 Julianus abbas S. Michaelis Tolosæ, 651.
 Julianus S. Michaelis in Hispania abbas, 682.
 Julianus Augustus, inscriptio de eo, 683.
 Julius papa dicitur Osius, 692.
 Iulii Cæsaris sepultura, 166.
 S. Iuvenitensis, 1116.
 Iustinianus Consolatorius verulus, 111.
 Iustinianus abbas apud Piffores, 1112. Abbas Mar-
 ricensis, 1171. Nobilitatem transferret, 1104.
 Ivo Carotenensis decretum pro monachis refert, 1164.
 Juramenta ad sanctorum tumulos, 416. 417. Quo-
 modo prefabatur, 1104. Quid uni, secundis,
 tertis, &c. manu juramenta, 1104.
 Juramenta monachis & eorum procuratoribus
 laici prohibita, 1164.
 Jurare renuit S. Eusebius, 1112. 1113.
 Jurensis monachi sum, 406. 412.
 Juriacensis ager pagi Lugdunensis, 684.
 Justina præposita S. Crucis Piffovensis, 1179. Ab-
 batissa, 1184.
 Justinianus imperator, devotus ad habendas reliquias
 116. Eum in heretico lesium arguit S. Niceta-
 nus episc. Trevis, 1116.
 Justus episc. Tolosæ, 1116. 1117. 1118. 1119. Obiit,
 1121.
 Justus monachus, 1110. Vir episc. Rossensis, 1119.
 1164. 1179. 1176. 1116. Polita Cantuariæ, 1119.
 1164. 1109. 1102.
 Justus episc. an Valentia, 116.
 Justus episcopus Urgell. locus præchus de mona-
 cho, 64.
 Justus episc. Hispani morti infelix, 1119.
 Justus sanctus Avernat, 111.
 Justus confessor Jurensis, 116.
 Justus monachi proprietarij positio, 1116. 606. 607.

K

KARABOCUS comes, fundator Kemperle-
 piti, 117.
 Karlesus, 609. Fide Carlesus.
 Karlesigenus episc. Glaciensis, 1184.
 Kilians monachus Scottus, 1107. Episcopus si-
 ne titulo, 1164. An Wirzburgensis, an ab-
 bas, &c. Eius martirium, vite scriptores,
 1164.
 Kineburga abbatissa Glacensis, 1119.
 Kineburga abbatissa Kineburgi, 401.
 Kirchmense palatium, 607.

L

LABINIA abbatissa Rome, 119.
 Labor monachum, 42. 119. 1102. 1109.
 1110. Apud Benedictinos, 1110. Eius commenda-
 tio, 415. Monachis commendata, 1165. A
 monachis subducitur, 914. 1119. Illum concilio
 Gallicano prescribere, & alia, 1107. Eo
 duxisse fit lectus in vigilia, 1119. An Rudis
 a monachis preferendus, 110. Ob monasterij
 divitias dimittendis non est, 1105. Eum ava-
 dimis S. Maurus, 1108. Agere non exerce-
 re, 1106. 1107. nec in Majori monasterio, 110.
 Labritensis territorium, 1160.
 Ladis ultus in quadragesima, 417.
 Larcienensis interdictum secularibus claustris & cho-
 ris aditum, 1119.
 Lagenensis episcopus. Columbanus, 1116.

Top. 4.

Laici a monachis diffidendi, 1118. 1119. Quarenon
 honorare debeant clericos, 1102. Matrimonia in-
 terrent, 1119.
 Laigobertus abbas Carbiensis, 471.
 Lambertus episc. Noviomus, 1112. Fide Landebertus.
 Laconici scutensis de obitu S. Benedicti expen-
 si, 1104.
 Landebertus episc. Senonensis, 1119.
 Landebertus abbas, 1165.
 Landebertus episcopus. Lugdunus, 1112. Fide Lami-
 bertus.
 Landebertus episc. Cuthani, 1164.
 Landebertus episc. Trajecti, 416. 417. 418. 1102.
 1110. 1111. 1119. Tafili, 417. 418. Apud
 Stulbacum, 418. Ab exilio revocatur, 1119.
 Landebertus abbas S. Germani Auxiliodun. Fize-
 fia, 1160.
 Landebertus abbas S. Germani Parisiensis.
 Landebertus monachus Ludunus, 1164.
 Landepitulus regine Wandibildis frater, 1114.
 Landelous abbas Grispincensis obit, 1113. Mon-
 achia condit, 1113.
 Landelous abbas, 1111. Luperius, 1112. & sym-
 plicius, 1113. Alia etiam monasteria exstruit,
 1119. 1120. 1164.
 Langericus episc. Præfensis, 1114. 1115. 1116. 1117.
 Ei succupat formale Marcellus, 1115. 1117. 1118.
 An privilegium Dionysio monachi dederit,
 1116.
 Landetrans abbatissa domus Christioli Pessili,
 1167.
 Lando Remorum episcopus, 1100. 1165.
 Landobertus episc. Senonensis, 1102.
 Landobertus monachi erroris cunctum, 1149.
 Landrada conditor & abbatissa Rebas, seu Ra-
 digeris, 1110.
 Landricus, an episcopus Melandis, 1113.
 Landricus episc. Cantuariæ, 1164.
 Landricus abbas Pontanille, 401. 411. 416. 1119.
 Eius abbas episc. Lugdunus, 417. 418. 1116. 1118.
 1164. 447. 448. 416. 417. 418.
 Landbertus episc. Trajecti, 1119. Fide Landebertus.
 Landbertus comes Lovanii, 1112.
 Landfridus abbas S. Germani Præfensis, 1100.
 Larentis infelix Chrisopolis dioca, 1115.
 Laticus episc. forte Bapensis, 1110.
 Latinicam episcopus, 1112. Eius monachi vicus du-
 plex, 1164.
 Latius episc. Parentensis, 1117.
 Latius funditus Bevevendi, 116. Actus con-
 ventus, &c. 1101.
 Latifensis pagus, 1110. 1116.
 Latona altera sedes episc. Cabiconensium, 1108.
 Laudomerus episc. 1113.
 Laudob Rurari, more separis, 1111.
 Laudunum ubi monita, 1167.
 Laudun episc. Arola, 1119. &c. seu Archamus,
 418. &c. aut Attius, 1164. Bartholomæus, 419.
 Bertholdus, 404. Cignolius, 1119. An Carbo-
 nis, 412. Medilgarius, 1119. An Omonius,
 404. Arthas, 1166. Rothardus, 1119. Rotius,
 1164.
 Laudunensis deus Bertharius, 1116.
 Lavina abbatissa Rome, 1119.
 Lavina error commendat, 1116. Item de veteri-
 bus chartis, 1110.
 Lauromarus abbas Carbiensis, 1112. 1114. Carbi-
 nis fundator, 1101. Obiit, 1100. 1100. Eius ad-
 commendata, 1100. Corpus furto sublatum, 1100.
 Lavina episc. Constanter, 1119.
 Lavenci sedes juvenum trinitas, 1165.
 Laurentius inter, craticule Cenomanens, 1164.
 Laurentius episc. Mediolani, 1164. 606.
 Laurentius presbyter, 1119. 1160. S. Augustini Can-
 quing doctor, 1164. 1164. in Angliam missus, 1119.
 1164.

- Romanus legatus, 122. Polita episc. Can-narie, 425. 426. 428. 430. 475. 476. 477. 478. Ob-
it, 482. 483.
- Laurentius abbas Adensis, 420.
- Laurentius Paris conditor, 6.
- Laus abbatis reliquit, 127. Gesta, 354.
- Laus perennis in monasterio, 110. 124. Agas-
mi instituta, de alibi, 146. Apud S. Dionysium,
411. 412. 413. intercessit, 413. Agasmi & Di-
vione apud sanctum Beugium, 413. Apud S.
Remigium, 413. Laudum, 412. An initio fuerit
apud Lavonem? 412. 413. 194. Ite instituta,
194. In Monasterio, 413. Apud Re-
moricensis, 413.
- Lauteum monasterium condit, 30.
- Lauro episc. Constantiensis, 24.
- Leander & monacho episcop. Hispaniensis, 410.
110. 111. 412. 413. 414. Constantiensium milites,
414. S. Gregorius amicus, 414. 416. Benedi-
ctinam regulam propagat, 410. Pater cum sum-
ma concilio Tolitano, 414. Eius audientia in
concilio Tolitano, 104. In eodem concilio
gratulari regi Roderico ob eius conversio-
nem, 110. Eius Regula prædicat, 110. 111.
Eorum matris pia mors, 410. Ipse obiit,
413.
- Lectionis necessitas, 10. Eius assiduitas comen-
data, 14. Monachis commendata, 141. Po-
pulum Benedictinum, 113. 114. 115. 116. etiam
inter operandum & edendum non desit, 414.
Eius assiduitas in S. Roderico, 110. Legen-
do Deum auditur, 414. Lectio facta in convi-
vio subdilecta, 414.
- Lectum, et ad, 110. 111. Lectus sancti,
et ad, 414. 110. 111. Lectus sancti,
et ad, 414. 110. 111.
- Leodinus abbas S. Vedasti, 111.
- Legis villa publica, 410.
- Legionensis in Britannia episc. Dubricius, 116.
Legionensis in Hispania monachi martyres, 116.
410.
- Leitavus episc. Adensis, 110. 111.
- Leimbis villa Viromandorum, 410.
- Lenovices erant sub Austrasia regibus, 92.
- Lenovivus episc. Agrippis, 114. Ermenus, 114.
et Felix, 114. Ferrandus, 114. et Lepus, 114.
Burkii duo, 114. Sacerdos, 114. et, 114. 115.
tatis, 114. Turpio, 114.
- Leo M. Papa, ipse ante pontificatum inscripta.
Cassini Scripta, 414. Eius locus de peniten-
tibus, 100. Epistola ad Flavianum lecta S.
Amato morienti, 100. Eius sepultura, 410.
- Leonis basilica prope Senonem, 111. 112.
- Leo IX. conditoris ecclesiam S. Sigmundum in-
Alfata, 410. Eius miracula sanie S. Benedi-
cti, 4.
- Leo Maritimus Offensis missum S. Mauri de-
scripsit, 114. Eius sententia de obitu sancti
Benedicti, 111. Eius chronicon Calixti e-
mendat, 100.
- Leo abbas S. Martini Torton. palus episcopus, 414.
- Leo abbas Sebasteus, 4.
- Leo abbas Metanensis, 11.
- Leo abbas Treveris, 411.
- Leo excofuit, 114.
- Leobardus abbas Principales S. Columbae, 414.
- Cillara condit, 114.
- Leobardus II. abbas Cellensis, 411.
- Leobertinus filius abbas S. Dionysii, 411.
- Leobius episc. Caruensis ex monacho insula-
Barbata, 11. Abbas Braccensis, tum episc.
Cassini, 11. 112. 113. 100. Eius vitæ compen-
dium, 11. 112.
- Leobinus & monacho Micicensis, 11.
- Leoboldus episc. Lingonensis, 414.
- Leocadius abbas Remensis, 111. Cancellarius, 111.
- Leodinus abbas, 414.
- Leodardus abbas Flariaci, 114.
- Leodardus vir sanctus Sordani, 114.
- Leodebodus episc. Nebarnensis, des Niverni,
411.
- Leodebodus episc. Lexoviensis, 411.
- Leodebodus abbas S. Aniani Fioracum funde,
410. 110.
- Leodegarius abbas S. Maxentii, 111. tum epis-
copus Adensis, 10. 414. 411. 412. 413. 414. 415.
416. 417. 418. 419. Childerici gratia occidit,
414. Luxovium, relegitur, 411. Luxovio e-
gressus ad Eboracum, 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Maximus abbas Rhipans, 110. An episcop. Emor-
vix, ibid.
Maximi & Honelli vita, 138.
Maximus abbas Caisnesensis, 125.
Maximus abbas Insulae Barbarg, 11.
Maximus monachus, discipulus S. Martini, 5.
An abbas Insulae Barbarg, 11.
Maximus abbas Lincocius, 114, 115.
Maximus-Dexter filius auctor, 60, 61, 62.
Medardus episc. Noviomensis, 112, 113. Vici-
mandorum sedem transfert Noviomum, 113.
S. Radegundem Deo consecrat, eius nuptias,
211. An cum marii assensu, 211. 212. Obiit,
212. Eius corpus Soissons transfertur, 161.
Epistola simulata, 461. Tarnulus & Monthe-
rium, 114. Eadem a Sigberti pericula, 112.
Miracula, 113.
Medardus abbas Edunensis, 174. Pacificus mori-
tur, eius cultus, 164.
Medihemense calvarium in Campania, 120.
Mediolani episcopi S. Ambrosii, 1. Constantius,
273. S. Datus, 28, 29. Laurentius, 141.
S. Miracles, 4.
Mediolanensium episcoporum catalogus & vetus-
tissimi emendatus, 606.
Medius virgo, 416.
Medo abbas Flentini, 104.
Megersinus abbas Senonensis, 416.
Melanus episc. Redonensis, 21. Eius reliquie, ec-
clesia, 60, 114.
Melanitus episc. Remensis, 114, 115.
Melensis episcopi, Burgundici, 118. S. de.
Dacivertus, 428. S. Ebragilius, 410. Pa-
ro, 114. S. Gundulphus, 118. S. Miltetrinus,
106. Midererus, 117. S. An. Lindensis,
113. An Willerus, 441. 442. S. Waldeber-
tus, 118, 119. Welfamus, 112.
Melicus pagus, 143.
Melinus abbas Lutetii, 104.
Mellius monachus S. Andree, 118, 119, 120.
S. Augustini socius, 112. Abbas, 112, 120.
En episc. Lovdensis, 125, 126. M. 124.
124, 125. 371. Poller episc. 125. 126. Cam-
pania, 114, 115. Obiit, 107, 108.
Meltem S. Benedidus habebat, 41.
Memlianus abbas Trevirensis, 116.
Memmi episc. Casilani praesulis, 60, 428.
Mempius pagus, 110.
Menichus archiepiscopus Acorus, 420.
Menardus emendatur, 164.
Menas solitarius prope Calatem, 160.
Menalcium, mortale venenum, 118.
Menelus Menensis moris, conditor, 118. S. de
inductor, 118. S. abbas, 60, 61.
Menas episc. Tolemae, 149-150. Tuleia, 149.
Merda, id est allare, 116.
Meretrus episc. Waldredus, 403.
Merbeca vicus, 410.
Mercurius episcop. Rethunus, 420. Sexvillus,
476. Wiltides, 124.
Mercurius Moian, 124.
Mercurius quinti monasterium, 124.
Meruigius abbas Edunensis, 412.
Merolin episc. Conuenerensis, 112, 113.
Meroveus monachus Bohemii, 106.
Meroveus Chilperici regis filius in monasterium
detulit, 52. 118. Fit presbyter, 114. Posi-
ditur, 164.
Merulus monachus, S. Gregorii socius, 140. Pius
sacri Gregorii discipulus, 118.
Messina episcopa Felix, 107.
Messius, seu Messius presbyter scripti vitam
S. Celsii, 12. Eius homilia, 52. S. episcopa,
460. Missa ad Symonachum Papam, 10.
Metropolitani officium divinum in suscepit episcop-
pibus observetur, 489.

Metteus episcopi, abbas, 106. S. Adalbero,
219. Agilfus seu Agilinus, 142. Agilfus,
171. Anteramus, 420. S. Armius,
124. S. Childebertus, 440. S. Childebertus, 440.
S. Childebertus, 124. S. Chrodegundus,
104. Golo, 179. Goretus, 120. S. Gode-
fridus, 111. Johannes, 410. Pappulus, 124, 5.
Petrus, 104. Petrus, 107. Sigivaldus, 104.
202. Theodericus, 124.
Metrensis episcopi, 111. Archiepiscopi, 106.
Anglicanus, 169. Pello donati, 144.
Mevenius abbas Guelensis, 117.
Michaels archangelus reliquie, quae 600, 609.
Michaels S. Germani Antiod. discipulus, 41.
Miesig Lingonum episc. 124, 125, 126.
Mignus Veterianorum episcopus, 142.
Mihurga S. Miltredus fecit, 110.
Mildreda abbatissa in Anglia, 116. regis filia,
abbatissa Tancii, ibid. sepulchra S. translatio,
119.
Miltredus episc. Sagensis, 418.
Mildreda S. Mildreda fecit, 110.
Miltredus pagus, 112.
Miles, pro titulu usurpatus, 440.
Miles an recipiendi in monasterio, 106. ut re-
cipiendi, 112.
Milo episc. Trevirensis, 416, 417.
Milo monachus Flonensis, scriptor vitae S. A-
mundi, 427. Emendatur, 101, 113.
Milo comes Tornodoti, tam monachus, 41.
Monsiensis episc. Hilary, 420.
Monsius abbas C. adiacentem, 15, 64.
Monsius monasterii Sigberti funditor, 60.
Monsieria ecclesia, id est, sacra supellex, 120.
Miracula SS. Pontificum Gallic, 112. Apud S.
Andreep. Romae, 112, 149. S. Mauri examina-
ta, 144, 600.
Miracula ad aliorum utilitatem data, ex eis non
praesentandis, 141.
Miracula catholici ab Arianis diuersi, 41, 46.
Mirus emendatur duos Donatos confutans, 149.
Mirus episc. Modulan. monasterii institutor, 1.
Misan episc. Reuentus, 115.
Misticordia indignus, qui non in misericordiam
Dei agnoscit, 149.
Missa audenda cum populo, 120. Dicitur sacri-
ficium sanctum, 420. Floret ab uno sacerdo-
te una die, 441. Defendendum pro vultu non
dicenda, 111. Trinitas pro defendenda, 116.
Quoniam in monasterio, 116. In moniste-
rio sentit in solis festis, 121.
Missa de S. Balilde, 441. S. Radegunde Ca-
lensis, 440.
Missa, id est, festa sanctorum, 112, 113.
Missa, id est officium divinum, 440.
Mistius S. Muri in Gallias apostolus, 116. S.
Jupp. Ab Inuit S. regis, 111. Pide Maurus,
Mistri ingens praesent, 112.
Missas Chlotari regis, 104.
Mistram veterum fessur, 410.
Mogla abbatissa Jorti, 410.
Mogelstus episc. Turonensis, 120.
Moderatus abbas Trevidensis, 412.
Modesta abbatissa, 412. Trevidensis, 401-400.
Habundans, 164.
Moduldas, seu Moduldas episc. Trevirensis,
124, 125, 126, 442. Condit monasteria, 118.
Moduldas episc. Lingonum, 119.
Modinus, seu Modinus episc. Aduensis, 112.
174.
Mag-nus episc. S. Bonifacius, 411. Leonius,
412. Willianus, 412.
Monsius, studium parvo Christi, 111. Dico-
muri fessur Dei, 149. de pagis vide S. Mauri.
Dicit religiosus, 112. ut Angeli repanti, 119.
174.

Primitive ecclesie instituta deservit, 431.
Eorum vita venerabilis adhibere debet, 432.
Eorum utilitas, 433. Per vias florentia
obediens in Cantico Cantionum designat,
434. Quae illorum virtutes precipue? peniti-
mam facili fusa, silentium, &c. 437. Quam
periculi esse contemnit, 439. Superbia quomodo
vincant, 440. Imperfecti inter perfo-
ditores, citius sub S. Benedicto, 441. Monachus
non est qui non servat regulam, 442. Ut fe-
cundi de salute esse possint, 443. Quae plus in-
dignant, eo sunt humiliores, 444. Eorum subje-
ctio abbati, 445.

Monachi seniores praeferunt alii, praeficere quam
juniores, 446. Omnes monachi unum ordinem
suscipiunt, 447. Monachi professionem quid faci-
ant, 448. Eorum cum abbate pactum, 449.
Quanto tempore probandi sint receptionem,
450. 451. Breviter novae professionem probandi,
452. An desponsati aut maritati monachi fieri
possent invitati sponsum, 453. Ex nobilibus &
ignobilibus a S. Benedicto indiscriminatum ad-
missi, 454. Ex laicali loco promittit recepti
monasterii vite viginti deservit, 455. Apud
Graecos in tres ordines distincti, 456. Eorum
vestes, 457. Monachi secundi ordinis, 458.
Monachi a laici distincti, 459. In maiorem clericum
nomen, 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Monachi episcopus regule penam servat, 446.
Monachi titulus non datur quibus episcopi &
presbyteri, licet monachi, 449. Monachi
presbyteri solus presbyteri titulus dari solent,
450. 451. Ex excoisus tituli designati, 452. &
solum presbyteri titulum retinent, 453. Mo-
nachi presbyteri aut diaconi subdistinguitur, mo-
nachi titulum continent, 454. Monachi sacerdo-
tes, doli parent, 455. 456.

Monachorum privilegia, 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Monachorum pretiosissimus habitus, 444. Eorum
habitus est descriptus modis, 445. Illorum cos-
tura qualis aro S. Benedicti, 446. Eorum in-
signia, comarrefeda, & vestimenta, 447. Qui
ex illis pallium ferre possent, 448. Illorum ve-
stes quae, & qualis, 449. Quae sacula 12, 450.
104. Quid deliquit, 451. Eorum Calcei, hinc
nati, 452. Claviger polliceri, 453.

Monachi pauperes in dormitoriis communi, 454.
Alii se seculariter vivere debent, fragilitatem,
est monasteria divitiis affluunt, serva-
re tenentur, 455. Qui 456. ceteri concessi, 457. 458.
Monachorum leprosi, caput, 459. Parva curia
in perniciem trahunt, 460. Recalcitrantem si-
gunt, 461. sed proprietatem, 462. Proprietatem
habere non debent, 463. 464. Quid acquirunt,
monasterio acquirunt, 465. Illorum res ad mo-
nasteria pertinent, 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Monachi sacra scripturae habuerunt, an etiam li-
teris secularibus, 459. Alio transmissi ad scien-
tiam comparandi, 460. Monachi libri genti-
tium aut haereticorum, 461. Libri sunt a se-
culo separandi, 462. Illa spud laicos manduca-
re semper fuit interdictionem, 463. Non compellunt
ad tribunalia secularia, 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Monachi virginitas etiam sacra familiaris non
datur, 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478.

ribus negatis, 254. & ecclesie secularibus interdixit, 426. 427.

Monasteriorum ingreditur feminis interdixit, 219.

219. 254. 272. 273. 426. 427. 428. 271. Etiam Reginia 220. 271. Etiam ecclesia in interdixit, 226. 272. 273. Etiam Regia, 272. Utinamque viat S. Gregorius, 272. Raro id fiat, 426. *Vide* Mulier.

Monasterium edificare melius est quam xenodochium, 156.

Monasteria ad secularis non transferenda, 157. In extranei clerici non debent preponi, 271. Clerici & presbyteri in illis ad juvenes monachos, 270.

Monasterio semper prefatus episcopus, 156.

Monasteria unum rursus, 156. Duo sub uno abbate, 421. 219. 244. *Alia* alia monasteria subiecta, 156.

Monasteria aliqui episcopi permittunt construerenda, 270. In officium publicum, sed rursus diocesis, 426. In illa cathedra non statuit episcopus, 270. Parochus non erant subiecta, 426.

Monasteria aliena diocesi episcopo subiecta, 426.

Exempta a pure episcopi, 271. Quodam fecunda sedem episcoporum, 156. Erant pro cathedra. Erant in Hibernia, 218. Et in Anglia. *Vide* Anglia.

Monasteria, quoniam in illa habent episcopi potestatem, 426. 271. 220. 156. 157. Quid in ea juria habeant, 156. 271. *Vide* Exemptio. Privilegium.

Monasteria, quibus subiecti debent, 426. 427. Fundatorum ea in ea auctoritas, 270. Conveniens est ut privilegia monasteriorum, 271. Ea convenit privilegia facere, & esse sub tutela regia, 426. 427.

Monasteria sub tuitione regis, 156. 157. 426. 427. Eorum regalium libertates, 426. 427.

Murica regi solvebant, 270.

Monasteriorum privilegia apud Græcos, 270. Imperialis subiecta ecclesie Constantinopolitana, 270. Imperialia apud Græcos exempta ab episcopo, 270. & regia apud Gallos, 270.

Monasteria in palatio regum Francorum, 270.

Monasteriorum privilegia, quæ? 218. 219. 270. 271. 272. Privilegium Lituanie, 270. 271. 272. *Vide* Privilegium. Exemptio episcopos.

Monasteria, in iis baptismi & sepulture venerant, 156. In Neophyti & catechumeni erudiendi, 156. *Vide* Baptismus ibi collatus, 271. In iis urbem communia cometeria, 271. 272. 273. Vicini eorum incolæ instruendi ab abbate, 270. 271. In pueri educati, & catechumeni erudiendi baptizati, 270. Clerici erudiendi, 271. Erant feminarum Anglicanarum erudiendi, 270. In ea episcopi ob crimina retrahi, 156. Quando primum in illa clerici facinorosi carperunt retrahi, 270.

Monasteriorum xenodochia, 219. In illis xenodochia infirma, 270.

Monasterium simul & xenodochium, 156.

Monasteria, ad ea pertinebat hereditas monachorum, qui adulti & converserant, 226. Illa immunitates pectori S. Gregorius dat, 218. 219. Idem domitium fidei, non abbatibus, sed toti conventui, 226. Abbate aut abbas de defunctis, nemo talia domum monasterii usurperet, 219.

Monasteriorum advocati quando inoperant, 218.

Subadvocati, 270.

Monasteria pariter longe a monasteriis hospitalium continenda, 219. Ea erant monachi, 156. 270.

Monasteria duplicia, conviciorum scilicet & anachoretarum, 220.

Monasteria duplicia, virginum scilicet & monachorum, 220. 226. 227. 228. 270. 271. 272. 273. 426. 427. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Mertinaria regio, 487.
Mortuorum officia & sepultura in monasteriis
vetustas, 136. *Vide* Defuncti.
Mortuorum episcopus. Venetorum, 512.
Mosa vicus, 110. Eius finis, 122.
Mothellus monachus, S. Wilfridi nepos, 111.
Mothellus abbas Scaenensis, 486.
Mortuorum confessor, 300.
Mortuorum Eucharistiam super dominicalem reci-
piant, 116. Eorum consuetudine vivenda, 43.
Illarum consuetudinem abbatet Gregorius Na-
sianzenus, 48. Eorumdem aspectum quantum
figeret S. Mundus, 146. Illarum frequentia
venerit in monasteriis, 149. Ipsa monasterii
Calcedoniensis ingressus interdictus, 416 & Si-
thiensis, 377. Calcedoniensis fines in interdi-
cto, 143. Ingressus ecclesie Laubensis in interdi-
cto, 466. Ecclesie S. Laurentii episcopus, 127.
Mortuorum S. Ragni, 114. *Vide* Monasteria.
Mortuorum abbas Lucinensis, 175.
Mortuorum soror S. Ebboldi, 124.
Mortuorum abbatissa Brogarensis, 474.
Mortuorum seu Mummolus episcopus Noviomis, 110.
416. 417. 418. 419. 420. 421. Pueri mona-
chus, 124. Yum abbas veteris-Sithii, 127.
Ex abbas episcopus, 416. 417. 418. 419. Trans-
fert corpora S. Eligii, 420. Eius sepultura &
reliquie, 116. Figura sui loci, 412.
Mummolus, seu Mummoli abbas Floiaci epi-
scopus, 124. 125. *Vide* Mummolus.
Mummolus Charniacensis episcopus An Uccienis, 466.
427.
Mummolus abbas Floriacensis, 140. 126. 416. Obiit,
eius epitaphium, 109.
Mummolus Bonus abbas Brogarensis, 175. 415.
Mummolus Viciensis principis, 112. An loca qui
episcopus Olfendit, 427.
Mummolus episcopus Olfendit, 414. 417.
Mundam S. Sacerdotis mater, martyr, 122.
Mundus abbas Agilmanus, 114.
Munozia papa, 116.

N

NARDITE mart. corpus & monasterium,
302.
Nardus episcopus Aurelianensis, 196.
Nardus episcopus Agathensis, 487. Felix, 116.
Nec. Masius, 116. Picharius, 486. Nec. Phi-
lippos-Cosentinus, 428. Salpinx, 111. Suf-
frago, seu Sophronius, 462.
Nardus ecclesia primatialis, 377. 378.
Nardus regis, 116. 117. 140. 416. De mi-
nisterio non de monasterio in regiam assu-
mit, 164. Eius obitus & sepultura, 146. Non
fuerit monialis, 146.
Nardus, Meldensis vicus, 116.
Nardus episcopus Rubicus, & S. Simplicius, 116.
Nardus Italianus a Gothicis & Francis liberat, 117.
Nardus Dormi wigine celeberrima, 486.
Nardus Scleridre vicus praefatus, 116.
Nardus episcopus Caeleus, 116.
Nardus episcopus Salone, 117.
Nardus monachus Uccienis scriptor, 116.
Nardus abbas Cantuariensis, 416.
Nardus patronus ecclesie S. Sacerdotis, 466. 467.
Nardus abbas Lirni, 116. 118.
Nardus episcopus Forcanus, 401. Picharius,
146. Stephanus, 116. Vidor, 31.
Nardus episcopus Leodebaudus, 412.
Nardus monasterii clonus liber vix, 119.
111. 124. 416.
Nardus S. Desiderii episcopus mater, 116. 117.
Nardus episcopus Aduentus, 117.
Tom. 6

Nardus episcopus Dinensis, 116.
Nardus in servitio Dei facit ut alia crea-
tura non deserviat, 417.
Nardus apud pagum Langensium, 416.
Nardus abbas Hilpandus, 116.
Nardus episcopus Olfendit, 116.
Nardus Austris vinctus, 116.
Neophyti in monasteriis, 127. Eorum ordinatio,
401. 116.
Nardus canon ignotus, 127.
Nardus episcopus Neulime, 127. An postea Bur-
digala, 164.
Nardus, in est Augustus Papa, 416.
Nardus episcopus Trevirensis, 127. 128. 146.
146. Auster abbas, 116. Eius praefatus, obitus,
& 116. Sepultura, 116. Epitaphium, 116.
Reliquie, 467.
Nardus, seu Nardus episcopus Vescionensis,
441.
Nardus episcopus Vinnus, 416.
Nardus episcopus Anthelmus, 146.
Nardus II. Papae decretum contra canonicos,
117.
Nardus abbas S. Audonis, 116.
Nardus S. Eugenii avus, 116.
Nardus abbas S. Juliani Aulodotus, 116.
Nardus abbas S. Albini, 117.
Nardus episcopus Pictus conversus, 116. Alius Nis-
is episcopus Candide-cave, 116.
Nardus abbas Scriptorum, 477. 116.
Nardus ager pagum Langensium, 416.
Nardus episcopus Lullianus, 146.
Nardus, seu Nivo episcopus Remensis, 477. 126.
117. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429.
Fundator Alivularia, 116. 445.
Nardus episcopus Eulidius, 116. Agricola, 116. De-
dicator, 445. 477. An Eulidius, 116. An Le-
odebaudus, 419. Rauricus, 116. Rauricus,
116.
Nardus duplex, 147.
Nardus monasterii Benedicte, 416.
Nardus abbas Andegavensis, an alius ab episcopo
116. 117.
Nivo, vide Nardus.
Nobles an ab aliis dabant S. P. Benedictus,
116. Soli in quibusdam monasteriis adoffi, 116.
Nobles vero, est inter Dei filios computari,
416.
Nardus episcopus Arvernenis, 116.
Nole episcopus S. Ponsus, 116.
Nomedius abbas S. Medardi, 416.
Noma S. Amandi soror, 477.
Noma Fridovigis S. Radegundis socia, 116.
Noma episcopus Gerundus, 116. 117.
Noma, qui? 116.
Noma Scleridre monasterii praefatus, 116. 117.
An abbas, 116.
Noma abbas Senonensis, 416.
Normanni monasteria convenerunt, 116.
Northumbriae ad fidem conversi, 116. 117.
118. 119. 120. Regulum S. Benedicti & cano-
rum Regulam recipiant, 116.
Northumbria ecclesia assidue, 416.
Norwicensis ecclesia a monachis possessa, 416.
Norwicus episcopus Leodi scriptor vitam S. Remi
et, 416. Vitam S. Hadulani, 116.
Norwicus fex, monachi sancti Olfendit, 116.
Norwicus opiniones recedentes, 416.
Norwicus polonium regium, 116.
Noviomenis palatium, 419. In monasterium con-
versum, 116.
Noviomenis episcopus antea Viromensis, 116.
Noviomenis episcopus Acharius, 116. 117. 118. S. El-
gins, 116. 117. Hadulani, 116. Nardus, seu
Hadulani, 116. Lambertus, 116. S. Meda-
dus, 116.

P

PACATUS abbas Marbonensis, 334.

PACHOMIUS coenobitarum pater, 7. Eius videtur, unde nota Roma, 304. Triennio novitas probatur, 399. Hospitibus ad mensam comensum non admittit, 328. Monachum inobedientem privis suffragii post mortem, 334. Eius causa in concilio Laetopolitano, 334. Eius cura de virginibus, 479. Regula, 350-414.

PACHM inter abbatem & monachos, 334.

PACHMUS abbas Ciconomensis, sub eo viginti-quatuor monasteria, 344.

PACHMUS coenobii monachi negandum, 388.

Eius necessitas ex hac vita exitus, 302.

PACHMUS legitime, recepta mortis, 454.

PACHMUS vclis reditus ad seculum interdu-

git, 372.

PACHMUS sollemniter inhabilis ad militiam & fac-

ultatem habitum reddidit, 372. 300. Quinam

exempti, 300.

PACHMUS etiam non sententibus moribundis

impotia ligabat, 300.

PACHMUS perpetua episcopo impotia, 372.

PACHMUS plenaria, 454.

PACHMUS disciplina paulum suam in Theodo-

simo, 344.

PACHMUS quis habuit, & que vita? 300.

PACHMUS niger, 404. Eorum habitus a mona-

cho non diverfus, 348.

PACHMUS tuleri debent, 372. Virgini foris

construit, 729. 730. 300. An 44. clericum ad-

mittendi, 323. 316. Quinam ad Ordinem po-

terant, 300-317. 300.

PACHMUS dicitur confessor, 300. 316.

PACHMUS a S. Benedicto ad fidem converti, 334.

PACHMUS comes, 414.

PACHMUS centurio, 300. 316.

PACHMUS in pigo Calcedi, 433.

PACHMUS moxtra, id est optimatus, 414.

PACHMUS gentilius, 372.

PACHMUS abbas primus S. Vincentii ad Vulturnum,

300. 372.

PACHMUS episcopus, 20. Tenentis, 344.

PACHMUS episcopus. Nibernis episcopus, 380.

PACHMUS episcopus. Antiochenus, 334. 301. 372. an-

tra abbas, 334. 344.

PACHMUS episcopus. Samosensis, 384. 316.

PACHMUS monachus sanctissimus Iurensis, 34. 434.

PACHMUS episcopus coenobii, 344.

PACHMUS monachus, 300. Illud non comes mona-

chi deferrebat, 70.

PACHMUS, seu S. Columbanus, 372.

PACHMUS fenestre, primus Romanus monachus, 3.

PACHMUS maris ecclesia & reliquie Romae, 316.

El prima ecclesia a S. Augustino delictis in

Anglia, 348. Que postea fit monasterium S.

Petri, nam S. Augustini, 348.

PACHMUS a clerico monachus, 304.

PACHMUS rebus sanctis S. sancti reliquie, 34.

PACHMUS episcopus. Iohannes, 344. Videtur, 304. 372.

PACHMUS, 372. 372.

PACHMUS a Pontifice IV. consecratus, 344.

PACHMUS privilegia monasteriis concedunt, 310. 372.

PACHMUS privilegia.

PACHMUS cultus clerici & monachi, 316. Vide

Romanos Pontifices.

PACHMUS ecclesia pro verborum charis &

archivo Dionysiano, 372. An repositi S. Mami

repositi, 403.

PACHMUS abbas Sabulensis, 417. 454. Vide Ba-

loleto.

PACHMUS 11. episcopus & abbas Sabulensis, 372.

PACHMUS episcopus Carnotensis, 372.

PACHMUS episcopus Metensis, 372.

PACHMUS vulgaris, & Augustinus, 372.

PACHMUS, qui ea die edebat, non poterat com-

unicare, 372.

PACHMUS dicitur, quilibet feria sexta, 372.

PACHMUS episcopus. Laudensis, 384.

PACHMUS vestimenti, 372.

PACHMUS infirmitatem cultus, 374.

PACHMUS ecclesie unus e patronis S. Stephe-

mus, 348.

PACHMUS episcopus, Agilbertus, 374. 372. seu

Agilbertus, 414. 372. seu Angilbertus, 374.

PACHMUS, 372. Audobertus, 340. seu Au-

bertus, 344. 372. Chrodoberus, 372. 372. Ful-

radus, 372. S. Germanus, 372. 372. Gostius,

372. Imperator, 344. Johannes de Melin-

to, 372. S. Laurentius, 374. 372. Robertus,

414. 372. Saffaricus, 340. Saphiricus, 414.

372. Saphiricus, 340. 372. Saphiricus, 372.

PACHMUS, 372. 372.

PACHMUS, pro hoc ab urbe diffinit, 372.

PACHMUS monachi coenobii, 372.

PACHMUS, Vide Pachtum.

PACHMUS ex abbate S. Hilarii episcopus. Pachtum-

372.

PACHMUS, Eritonum schola ex de re, 372. Il-

lad celebrant Senti aliter ac ceteri, 414-417.

416. Ipsum more Scottorum celebra S. Co-

lumbanus, 372. An postea sententiam,

mutari, 414. Rite primo celebrant unamini

confessio in Anglia, 372.

PACHMUS creant, 344.

PACHMUS sollemniter, id est totum tempus pachtu-

le, 374.

PACHMUS diebus stentis negotia cessant,

374.

PACHMUS episcopus. Narentensis, 416. Monachus

in sui diocesi testatur, 372. 414. 372. 417.

PACHMUS episcopus. Neapolis, 344.

PACHMUS episcopus. Viennae, 372.

PACHMUS episcopus. provincie Archidensis, 372. 414.

PACHMUS Radbertus non scripsit vitam S. El-

charii, 372. Eius liber de virginibus S. Marie

falso attribuitur Hludolpho, 414.

PACHMUS elegans sententia patrum e Graeco

in Latinum translati, 372.

PACHMUS episcopus. Eranensis, 372.

PACHMUS rebus ob labore, & contradictiones

non abdicandum, 374.

PACHMUS, Vide Patrem.

PACHMUS S. Gregorii discipulus, 372. Notarius,

344. & Secundarius, 372. 344.

PACHMUS episcopus. Abrincensis gesta, 372. 372.

PACHMUS monasteriorum pater, 344.

PACHMUS episcopus. Egiensis, 372.

PACHMUS abbas in Hispania, 372.

PACHMUS abbas Moissis, episcopus. Auxiensis, 372.

PACHMUS abbas Lemovicensis, 372.

PACHMUS pro Christo necessarius est Christiano, 372.

PACHMUS episcopus. Metensis, 372.

PACHMUS virtus in dimissionem, 372.

PACHMUS appellati monachi sacerdotibus, 372.

PACHMUS Opera dicuntur Scripturae canonice, 404.

PACHMUS vixit & imitatorum, 344.

PACHMUS coenobii & iustitiae firmior est in mo-

nasteriis adherendum, 372.

PACHMUS adhibitis in monasteriis eueria,

41.

PACHMUS Provincie, 414.

PACHMUS Riberiae Apollinis, 3. 372. 372. 414.

PACHMUS patrum, 372. Monasteria cordi, 372.

372. 372. Eius reliquie Romae, 414. An sint

abbas Glafcomensis, 344.

- Patricius Maffing Redor, 474.
 Patruſi eſſe veteris abbatis S. monachi, 116.
 Patruſi a ſuſcepſoribus in baptiſmo diſſecti, 131.
 Patroclus episc. Graecanopolis, 138.
 Patruſius pexopolis S. Vincenſi Cenomanenſi, 710.
 Paulinus episc. Treverienſis, 114, 144.
 Paulinus primus episc. Eborac, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

Petrus episc. Fidenensis, 171.
 Priciacensis pagus, 471. 472. 473. 474. 475.
 Pripinum vicus Meliorum, 127. 128.
 Pippini tres, 324.
 Pippinus senior, 126. Dux & Dagoberti confidarius, 127.
 Pippinus Rasthaliensis vxor S. Ambram, 114.
 Bi reconciliatur, 116. & Plectrudis uxori sue 117. S. VVilibrordum hortatur ad Fridericum episcopum, 128. Et fuit, 129. Et missio ad Fridericum, 129. 130. 131.
 Pippini postea regis expeditio in Alamaniam, 129. Monachum cadendam ius concedit monachi Juroni, 130. Leonem occidit apud Ferrariam, 131.
 Pictavensis episc. Felix, 118.
 Pictetis rarus monachis datus, 167.
 Piacentis episcopus, 349.
 Piacenti Augusti sepulch. S. Germanum, 41.
 Piacens an episc. Fidenensis, 119.
 PLAGIUS martyr S. Benedicti discipulus, 169.
 S. Petri abbas, 33. Eundem comitatur, 33.
 A. S. Mauro & lici crebatur, 48. 49. 132.
 In Siciliam mittitur, 30. S. Germanum Cadagum invitat, 34. Monasterium Melitense condit, 34. Martyrium in Sicilia, 62. 63. Eius athen examinator, 34. An pulch. sub Tullia, 34. Cultum, 67. 68. 69. 70. Eius athen fructus, 62. Elogium scribit Petrus diaconus. Eius vitam transact. & caput Stephanus Avicentis, 62. Illius monasterium destruitur, & monachi occidit, 410. Eundem & sciorum eius reliquiarum inventio, 81. 82. 83. 84. 85. Eius Missio a barono abbate admittit, 610.
 Placidus Dolerianus martyr, 117. 118. 451.
 Placidus abbas S. Symonis & Iudei, 542.
 Placidum Compendii habitum, 454. Duo Naveni, 117. Unum Lufice, aut. Valentianis, 114. Alii pro S. Dionysio, 114. 115.
 Plao episc. Fidenensis, 124.
 Plagendius episc. Cantuari, 164.
 Plavale S. Audomari, 348.
 Plon, id est Fortis, 12.
 Polline reliquie, 67. 118. 119.
 Pomerius Alor rubus Asclate versatur, 15. Alor a Pomerio episcopo, abbas fuit, 15.
 Pomerianus abbas, 24.
 Pomerius episc. Afer, 10.
 Pomerianus apud Aquilam monasterio, 116.
 Pomerius duces, Heimo, Deodricus, 413.
 Pomerius episc. Veduntensis, 128.
 Porcarus abbas S. Hilarii Pictavi, 128. Monasterium condit, quod postea ei dicitur, 128.
 Porcarus abbas Lirici, 14. 15. 170.
 Porphyri episc. Gaz. archiepiscopus factum, 140.
 Porcensis versiorum ad Arratum, 113. 114. 115. 116.
 Portensis pagus apud Sequanos, 401.
 Portensis episc. an Felix, 117.
 Potellio capus est, cui est & inscriptio, 122.
 Potellus episc. Constantie Francie, 124.
 Potanus religiosus Hispanus, 65. 162.
 Potanui Bracare episc. potentissimus, 401.
 Potentius episc. Uicx, id est Uticensis, 110.
 Potentius socius S. Columbanus, 110. Abbas in Neustria, 149.
 Potentius & Peto Chiro, Diplomata.
 Prædicti verbi divini monachia, 16.
 Prædictus Aversonum episcopus, 67. 68. 141. 142. 474. 475. 476. 477. Eius reliquie, 67.
 Prædictus abbas Candidiensis, 470.
 Prædictus dicitur abbas, 470.
 Prædictus amorum quadraginta pro monasterio, 128.

Prædicta, id est bona, 461.
 Prædicta nomen abbas datus, 180. 111.
 Prædictatus episc. Retomagi, 110. 121. 476. 480. Petrus mentum, causare cepit, 114.
 Prædictatus episc. Caballensis, 118.
 Præge episc. S. Althertus, 112.
 Prædicti dies, id est non ieiunio, 110. Nec vox deligat cenam subsequendam, 116.
 Prædictus quæ 117.
 Prædictus ut concilii sedens, 441. Licentiam habens ubique predicandi in concilio Vafari, 25. Decretum honoris solus, 440. In Hispania christi conficere præferebat, 61. Ille homo apud Anglos dicitur, 414. Didi domini & episcopi ab Episcopo, 64.
 Præta abbas Roma, 110.
 Prædictus monach. S. Andrea Romæ præpositus non abbas, 64.
 Præta totum auctoritas in monasterio exco, 47.
 Præta Benedictum archiepiscopum in tota Gallia, 481.
 Primus S. Marti discipulus, 164.
 Principis episc. Spira, 117.
 Principum ergo, 110. & disciplina, 110.
 Privilegia monasteriorum, 47. 48. Quæ sunt, 114. 115. Unde habent originem, 300. 47. Privilegia monasteria firmari de sub mona regia esse cœperunt, 414. In his concedendis Romanorum Pont. iudicium, 611. 612. Subscriptio longe post datum, 474. Ab episcopo concurrens a successore ad confirmationem subsignat, 410. Peto Episcopi, Exemptio, Monasteria.
 Privilegia monasteriorum Africa, 111. In concilio Carthaginiensi effecta, 110. 111. 47. 48. A. S. Augustino, 120. Petrus Gallie monasteria concessit, 642. 643. 670. Monasterium Græcia, 390. 470. 114. A. S. Gregorius datus, 117. 118. Agnoscitur, 670. Landstus, 441. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Probus abbas Romæ, pater hujus nominis, 133.
 Probus abbas Cyriaci, 471, 513.
 Procyonensis monialium, 464. ad Cathedralē,
 514.
 Procopii ops illustrata S. Flacidi adā, 520.
 Procuratoris monasterii ab externis affluat,
 164.
 Procius, seu Proculus, aut Provus, episcopus. Der-
 tone, 515.
 Prodigus episcopus, 442.
 Profanorum studii episcopus, &c. non conveniant,
 440, 441.
 Proficilio Centuarie monachorum, 521.
 Proficilonis extraneorum monachorum formula,
 425.
 Proprietarii monachi severa punitio per S. Geo-
 rgium, 180. Alia divinitus infusa, 444.
 Proprietas monachis interdicta, 512. detestanda,
 513.
 Proprium monachi non debet habere, 540.
 Prout arguit Cassianus, 174.
 Protadius Vescitionum episcopus, 156.
 Protadius episcopus, incertæ sedis, 154.
 Protadius reclusus Caidobri, 51.
 Provida an S. Benedicte pater, 3.
 Provincie patricianæ, 425.
 Provincie, nomen datum pagis, 4.
 Provis episcopus. Dertone, 111.
 Prudentia episcopus. Trecentis, 478.
 Psalmsium super quod procurator S. P. Benedi-
 ctus ad sententiam, 52.
 Puhlianus archiepiscopus Eriensis, 154.
 Puer annorum viginti, &c. 420.
 Pulmentum quid sit, 13.
 Pucri in monasterio oblati, an ligentur, 117.
 Pueri periculis, 31.
 Pudentis celsus, 522. in monasterio, 520.
 Puppina episcopus. Reparata, 42.
 Putolus villa regia, 469.
 Pyrus episcopus. C. P. monachis datus, 122.

Q

QUADRAGESIMA jejunia, an in illa la-
 dia adus, & unica refectio, 417. In ex-
 jedum S. Gertrudis celebratum, & jejunium
 ob id paulo transmissum, 422. In Quadragesi-
 ma Sabbati multi, etiam in Occidente, je-
 junium solvebant, 414. Eius tempore sancti
 Eligii nomen tegebatur, quod aut &c. fal-
 setur, 426.
 Quadragesima episcopi quidam transire sole-
 bant in eremo, &c. 166. Eius tempore abbates
 pii fecerunt, 426. Ut illam transigit S. Sam-
 son, 176. R. Radegundis, 126.
 Quadragesima phares, & que fuerint jejunia, 52.
 Quinquagesima jejunia Celsi, 427.
 Quinivica portus Gallie, 457.
 Quinivianus ex abbate episcopus Antifodori, 517.
 Quintini mari, reliquæ & basilica, 122.
 Quiricus abbas Nilparus, 156, 446.
 Quiricus episcopus. Tuercorensis, 141.
 Quiricus episcopus. Raticornensis, 572, 512.

R

RADBO SVILIOVS VADGI, 412, 418.
 Rahmi-Mauri liber de oblatione puerorum,
 511.
 Rahvali monasterium, 116.
 Rachia caprinæ, 416.
 Radbertus episcopus. Tuercorensis, 141.
 Radbertus abbas S. Trudonis, 162.

Radbodi datus servitus, &c. 168.
 Radbertus dux S. Radberti pater, 479.
 Radbertus abbas Wissemburgi, 112.
 Radegundis abbatissa Lugdunæ, 102, 181, 416.
 RADGOW DIES regina sancta, 150, 151, 420.
 Radmilia comitis, 121, 122. Fideles secunda,
 110, 127. Eius nepes si monacha, 122. Con-
 dit monach, sancta Crispin, 12. A rege Cle-
 mentis omnino dimissa, 122. An cum ejus af-
 finis velata, 122, 121. Eius virtutes & vir-
 tutis, 125, 126. Lectionis assiduitas, 126.
 Humilitas, 127. Miraculum, 126. Pater, 126.
 Crucem & alias reliquias ex Orientis ob-
 tine, 121. Ad patris contra Tueron, scribit,
 122. Cui respondens, 120. Fortunati cum ex-
 plicitis, 122. Com S. Juniano interfecto,
 127. Recipit puerum Deo oblatus saculo red-
 dere, 127. Eius obitus 126, 126. Sepulchrum,
 121. Testamentum, 126. In epistola, an Pa-
 tris Tueronensis directa, Eius vita & quibus
 scripta, 121. Sepulchrum celsus violatum,
 120. Eius virtutes Segelon tribus ipsi fec-
 tumis verbis ab autore equali, 160.
 Radegundis infensula Cale obit, 514. Colitur,
 421. Mita de ex, 424.
 Radmilia coram ad caput sancti, indicium est pi-
 etatis post mortem ejus facta, 427.
 Rado episcopus, 122.
 Rado S. Antoni frater, 124, 120, 412. Rado-
 in sanctior, 128. An id ipsum, 122, 124.
 Radbertus major-domus Chlodovei II, 120.
 Radulphus episcopus. Remensis, 124. Dicitur Radulfus
 Virens, 427.
 Radulphus ex abbate Sagiani episcopus. Rossensis,
 tom Cantuariæ, 248.
 Radulphus abbas S. Trudonis, 162.
 Radulphus Taxo reclusus monasterium Fontaine,
 senle, 141.
 Radmunda dux in exilium S. Columbanus,
 267.
 Raderranno abbas Gemericus, tom episcopus. Abels-
 censis, 480, 481.
 Radegundis abbas Urtensis, 124.
 Radegundis Augustus-Euracorum episcopus, 112.
 seu Augustinus, 120.
 Radegundis abbas S. Columbe, 112.
 Radegundis martyrium, 422.
 Radegundis abbas Luvani, 124.
 Radegundis episcopus. Trecentis, 121.
 Radegundis episcopus, 122.
 Radegundis archidiaconus Senonensis, 480.
 Radegundis episcopus. Angulodani, 121.
 Radegundis episcopus. Episcopus, 414, 412, 444.
 Radegundis abbas Carbinensis, 400.
 Radegundis abbas Senonensis, 412.
 Radegundis fundum dat pro condendo mona-
 chio Carbinensis, 122.
 Radbertus abbas, 162.
 Radmunda. Fide Radmunda.
 Radmunda abbas Cabilonensis, 162.
 Radmunda episcopus. Tull, 121.
 Radmunda martyr, 422.
 Radmunda dux Transjurana, 112.
 Radmunda & alii martyres Legimenses, 120.
 Radmunda, seu cantare 122.
 Radulphus peripoli Grandivallis martyrium,
 441.
 Radulphus domesticus Dagoberti, 691.
 Radulphus abbas VVelfemburgi, 481.
 Radulphus abbas S. Gislei, 115.
 Radulphus a Remorum archiepiscopo cum 69
 fecit festum, 427.
 Radulphus episcopus. an Eriensis, 440.
 Radulphus abbas Gubbe, 441.

Rodolphe abbas Loxvill, 174.
 Renovatus abbas Caualicentis, 64, 65. Tum epi-
 scopus Amerinensis, 62, 154, 177.
 Rodus, seu Regulus, episcopus. Romanus, 422.
 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431.
 Excussus a persis, 432. Condit monasterium
 Orbeense, ubi sepultus est, 312. Fundum dat
 pro coeclenda parochia, 312. Eius ca de re
 charta, 312. Profertur, 642. Eiusdem figura
 xxi. incisa, 432.
 Rovalia a S. Radegunde in Orientem missa, 147.
 Rupa, umbella, 416.
 Reparatus episcopus Carthaginiensis, 18.
 Reparatus episcopus Puppianensis, 120.
 Repetitis abbas. Mollis, 133.
 Rebuscuri episcopus. Aler, 32.
 Reclusus abbas Leucon, 500.
 Reformationis veritates affert S. Gregorius,
 149.
 Rehusus ex abbate episcopus Merciorum, 426.
 Reverendissimi singulis sanctis datus, 142.
 Reversus titulus monachis olim datus, 94.
 Rex dicitur Regis filius, 63.
 Regum fide tutela monasteria esse concessi, 484.
 486.
 Regum potestas, ne diplomata convellit inordi-
 nate, 172.
 Richardus episcopus Cantuariensis, 148.
 Richardus episcopus Albaniensis, 177, 178.
 Richardus abbas S. Vincentii, 116.
 Richardus abbas S. Vithonis, 125.
 Richardus abbas Centulensis, 480, 113, 114, 115.
 Obiit Centulium, 108. Abbas de monachis, 328.
 Obiit, 177. Eius vita, abbat, 167.
 Richilani abbas Agathensis, 345.
 Richimarus abbas S. Benigni, 112. Divisionis,
 164, 390, 416.
 Richini abbas Ceromaniensis græci, 114.
 Richinda abbatissa Theodote Ticini, 174.
 Ricilianus rex Suevoorum in Hispania, 169, 170.
 Ricoldus episcopus, 120.
 Ricomirus abbas Lirani, 426, 427.
 Rikradus fundat Marcianum, 113. Idem abbatif-
 fa, 115. Obiit, ejus vita a quo scripta, 113.
 Tullianus, 113.
 Rikradus pia matrona, 106.
 Rioulis monialis Remensis, 127.
 Riego Totile regis confidit, 31.
 Robertus episcopus Remensis, Orbeo mona-
 chet. præci, 314.
 Robertus episcopus Tutorense, 120, 121.
 Robertus abbas Silicensis, 124.
 Eugonius abbas Floriaci, 140.
 Rogatus abbas Limi, 422, 423.
 Rogatus episcopus, 414.
 Rochamus episcopus de monachis, Bith, 55.
 Rochus S. Wingaloni discipulus, 17, 131.
 Rothenensis episcopus Sebastianus, 129.
 Robachus Bovius, 417.
 Robertus episcopus Rotomagi, 533.
 Robertus episcopus. Parisiensis, 171, 446.
 Robertus abbas primus de hincant monachis
 Cisterciensis, 120, 171.
 Robertus abbas Mollis, 121. Fundator Cister-
 ci, 474.
 Robertus rex Pasceorum S. Mauri missionem a-
 gnovit, 121. Monasterium Aurelianum restau-
 rat, 149.
 Robertus scriptor Chronologiae S. Mariani, 112.
 Robertus Narbanus comes, 410.
 Robertus famulus palatii referendarius, 446.
 Rodus abbatissa Treveris, 124, 476.
 Rodoganus abbas S. Trudonis, 120.
 Rodoganus Ephebe abbas, 311.
 Rodenda regina Lingobard. condit monasterium
 Ticini, 477.

Rodericus Tolentini locus emendatur, 178.
 Rodinus abbas Bellitici, 171. Eius pia obitu
 116. Cultus, abbat. An episcopus, abbat.
 Rodardus episcopus. Lugdunensis, 127.
 Rodbertus episcopus. cui Augustus vitam S. E.
 ligi dicitur, quis? 126.
 Rodobertus episcopus. Vide Chrodobertus.
 Rodobertus fundator monach. Mariscalensis, 122.
 Rodomus scriptor, monachus S. Medardi, 414.
 Rodomus ager pagi Lugdunensis, 121.
 Rodulfus abbas S. Trudonis, 410, 121.
 Rogationes indicit a rege tempore huius, 176.
 Rogatus ecclesia a monachis possessa, 140.
 Rogatus episcopus. Inhamarus, 174, Julia, 121, S.
 Paulinus, 110. Romanus, 125.
 Rollo dux Normannorum Genuis beneficus, 158.
 Roma, quæ illuc primus monachos adduxit, 1.
 Ibi celebratur fana S. Benedicti, 55. Eius cas-
 tra proceres filios suos S. Benedicto educan-
 dos cesserunt, 121. Quotum eadem urbis mo-
 nasterium pecunia debet, 124. A quibus est
 liberata, 124, 125. Totius capta, 11, S. Be-
 nedicti de ejus conversione vaticinium, 11. Eius
 clausi ad eandem prædicta, 117. Quomodo sub-
 vertenda, 102. Obiit a Langobardis, 121.
 Ibi hinc impet. Lincia sedatur, 121. Siquid
 quæ Romæ intendit, 17.
 Romana fides simillimum est cultus prædium,
 120. Ad eam ex Aegia appellatio, 125.
 Romanæ Ecclesiæ patrimonium in Gallia, 122.
 Romanus curiam dicitur Angli monachi, 102.
 Qui in Anglia recipitur, 464.
 Romanus pontifex privilegia concedit mona-
 chis, 41. Eius auctoritas in illis concedendis,
 131, 434.
 Romani pontifices veterem eam causam in
 monachis, 125.
 Romanorum pontif. chronologia stabiliter, 172.
 Romanorum pontificum Catalogi, 172. Trei ver-
 tibus præfatus, 410.
 Romani Pontif. Admodum, 421. Agatho, 446, 447.
 Alexander II. Anicetus seu Nicola, 410. A-
 thalarus seu Octavianus, 411. Benedictus, 171.
 Bonifacius III. 126. Bonifacius IV. 126, 447.
 Bonifacius V. 127. 447. Gregorius, 129, 128.
 Cælius seu Johannes, 411, S. Cælius, 122.
 Eusebius, seu Maximus, 411, 447. Donus, 426.
 Eleutherius, seu Pictus, 410. Fabianus, seu
 Cælius, 410. Felix III. 127. Pictus, seu
 Eleutherius, 411. Gaius, seu Caius, Lemovicen-
 sis, 411. Gelasius, 410. Fabianus, 126.
 Gelasius, 410. Gelasius Albalatensis, 411. Gre-
 gorius Magnus, 125, 447. Gregorius II. 440.
 Gregorius III. 440. Hadrianus I. 127. Nila-
 rus, 129. Monachus, 127. Nomentanus, 411.
 Innocentius III. 171. Johannes IV. 171. 447.
 Johannes, Cælius, 411. Joannes, 410. Leo
 Anicetus, 410. Julius, 127. Otho, 127. Leo M.
 100. Leo IX. 441. Marcelinus, 410. Marce-
 lus, 127. 447. Marcellus, 128. Maximus, 410.
 Dionysius, 411. Mafonius, 411. Nicetas, seu
 Anicetus, 411. Nicolaus II. 127. Otho, seu
 Julius, 410. Religiis II. 127. Sergius, 410.
 447. Severinus, 411. Silvester, 410. Silvester,
 410. Simplicius, 127. Siricius, 121, 447. Si-
 mon V. 410. Symoniacus, 127. Theodorus, 120.
 Venerius, 411. Vigilius, 410. Villianus,
 447. 447. Urbanus II. 127. Zacharias, 410.
 Zacharias, 411. Zozimus, 411.
 Roma, seu dicta Valentia Hispania, 126.
 Romanus archiepiscopus Remensis, 12.
 Romanus episcopus. Rotomagi, 146.
 Romanus episcopus. Rossensis, 120, 121. Paris, 126.
 Romanus episcopus. S. Martini, 412. P. Romanus
 Romanus abbas Jurensis, 411, 126, 477. Fon-
 dat.

Sanctimonialis corporis et animae, sive quae deum non videtur, 301.

Sanctimonialis tonsura, 356. In coronae modum, 345. Quae antea videtur, 311. Capillos habent, 379. *Quantum valuerint eorum preces, 346. 379.* Sicut prebent Romanis a Longobardis libertatem, 322. 326. Videntur laici mulieres uti organa dantur, 311. Et virtus eorum sanctior, ibid. Eorum pia exercitia, 371. Abbatibus confabulantur, 377. Operibus manuum suarum non vacant, 422.

Sanctimonialis sibi canonice habere, 389.

Sanctimonialium curam habet S. Benedictus, 32. Quodam ex eis in reclusa, aliae non, 36. Eorum curam habent monachi non tamen eis familiares sunt, 379. 381. Sanctimonialium monasterii admodum monachi ad sacra eis ministranda, 324.

Sanctimonialia et monasteria non exerceant, 371.

Ingressi vetantur, 347. 371. 377. 379. 386. 387.

Sanctimonialia et monasteria exerceant, 404. Eorum procedunt extra monasterium, 316. 404.

Ad Cathedralium procedant prius alium obsequium, 410. Cum abbatibus ad Eodem procedant, 397.

Eorum conseruata extra monasterium, 326. Sepultura ritus, 382.

Sanctimonialium variae species, 379.

Sanctimonialium hereditatem ideam parentum, 322.

Sanctimonialia, sive reliquiae, 34. 376.

Sanctimonialia abbas S. Medardi, 426.

Sanctimonialia episcopi Bertrami, 419. Estropius, 386. Palladius, 382.

Sanctimonialia abbas S. Almi loco subferit, 376.

Sanctimonialia, 382.

Sanctimonialia abbas Conradus, 34. 409.

Sanctimonialia Ethelberti regis, 348.

Sanctimonialia vici ubi occisus S. Leodegarius, 405.

Sardinia a Barbaricis habitata, 311.

Saturninus S. Salaberga mater, 379.

Saturninus S. Salaberga, 379.

Saturninus S. Salaberga, 379.

Saturninus S. Salaberga, 379.

Saturninus S. Salaberga, 379.

Saturninus S. Salaberga, 379.

Saturninus S. Salaberga, 379.

Saturninus S. Salaberga, 379.

Saturninus S. Salaberga, 379.

Saturninus S. Salaberga, 379.

Saturninus S. Salaberga, 379.

Saturninus S. Salaberga, 379.

Saturninus S. Salaberga, 379.

Saturninus S. Salaberga, 379.

Saturninus S. Salaberga, 379.

Saturninus S. Salaberga, 379.

Saturninus S. Salaberga, 379.

Saturninus S. Salaberga, 379.

Saturninus S. Salaberga, 379.

Saturninus S. Salaberga, 379.

Saturninus S. Salaberga, 379.

Sanctimonialia S. Benedicti collegium, res. Obitus et sepultura, 362. *Corpus in Gallia transfertur, 362. 367. 414. Ceterum, 371.*

Sanctimonialia theopropos Cimonensis, 37. Intra, 371. Turbas exierat, antea fecerat dicitur, 371.

Sanctimonialia in Francia, 347.

Sanctimonialia, an sub in postea Placidus, 331.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

Sanctimonialia episcopi Antiodori, 379.

- Anglie commendat, 120. Ejus interitum predici S. Columbanus, 162. Vidit fratre Burgundum occupat, 120. Obiit, perit ejus progenies, 122.
- Theodericus III. filius S. Bathildis rex totius, 451. Erga Fontanellam monasterium, 451. Ejus diploma pro Cometa, 111. Aliud pro Belsa, 455. Aliud pro Norvimo, 460. Ejus est privilegium Scholasticum, 111. Obiit, datus ab Etheico illata refectus, sepultus apud S. Vedastum, 460. 140. Monasteria condidit, Episcopum, ejus uxor, 460.
- Theodericus IV. Calendi laudem perennem rebus apud S. Dionysium, 121. Litterarum dat S. Dionysio, 145. & alia, 149. Fractum pro Tancioni-Valle, 145.
- Theodila nobilis aeterna, 112.
- Theodinus abbas Leucomi, 100.
- Theodolatus comes Nantensis, 162.
- Theodora plures abbatissae Ratis, 112.
- Theodora Papa Monachis dantur, 112. Diploma ejus pro Boba, 145. 146.
- Theodorus episcopus Casturiae, 140. 401. 414. 466. 474. 476. 477. 114. 116. 113. 115. 116. 117. 118. 119. Eius gratia in Angliam, 416. 417. Episcopus nominat Rimmam contra S. Willibrodum, 114. Eius obitus, translatio, 460. Eius privilegium, 416. 146. In eo abbatibus pedibus & hamulis diti, 112.
- Theodorus episcopus Cameracensis, 402.
- Theodorus Fossulii episcopus, 17. Ex abbate Sombodum, 17. 18. Litteras venit, 16. 17.
- Theodorus episcopus Mediani, 111.
- Theodorus Siveira, 120. Eius privilegium exemplum ad tyrannum cum interdicendum in monasterio, 111.
- Theodorus abbas Casini, 106. seu Liutamerus, 112. 110. 113.
- Theodorus abbas Lanze in Africa, 114.
- Theodorus abbas in Suechia. infelix.
- Theodorus Studii Imperatricem excommunicat, 100.
- Theodorus abbas Martini Papa missus, 114. In Angliam, 114.
- Theodori discipuli S. Benedicte viros, 12.
- Theodorus S. Galli discipulus, 100.
- Theodorus praefectus Africae, 111.
- Theodorus curiae Romanae, 110.
- Theodorus personatus suorum, 113. 115. Scripserit S. Magnolide, 115.
- Theodora virgo & mart. reliqua, 460.
- Theodora monasteria duo Carali fundat, 111.
- Theodorus episcopus Ardennensis, 115. 117.
- Theodorus episcopus Ratis, 110.
- Theodorus abbas Neapolitanus, 115. 116. Abbas S. Martini in pago Neapolitano, 111.
- Theodorus abbas Episcopi, 101.
- Theodora, cuius nomen datum monasterio Tironensi, 114.
- Theodorus episcopus Aurelianensis, 11. & Floriaci abbas, 110. 111.
- Theodorus abbas Remensis, 11. seu sancti Theodori, 100.
- Theodorus abbas, abbas Tervirensis, 100. 101. An alter Metensis, 100. An alter a Gregorio Tironensi memoratus, 100.
- Theodorus-Bobolus monasteria fundat, 113. 140.
- Theodorus matrona nobilis, 115.
- Theodorus & Benedicte anni, 16. 17.
- Theodorus abbas Eberhardus, 101. 110.
- Theodorus ecclesia a maribus posita, 145.
- Theodorus abbas Calcedonensis, 113.
- Theodorus episcopus Tironensis, 111.
- Theodericus abbas Trecentis, 111.
- Theodorus Benedictus S. Petri Lugdunensis, 111.
- Theodericus, vide Theodericus, 111.
- Theodericus abbas Viroviti, 101. 114.
- Theodorus S. Prothon discipulus, 101.
- Theodorus abbas, vide Theodorus.
- Themo episcopus Saluburgi, 101.
- Thierberg abbatissae Bodonis-monasterii, 111.
- Thomas episcopus Cameracensis, 145. 146.
- Thomas abbas Farle, 110. 110.
- Thomas Castipati commendatus, 100.
- Thomas fecerunt de monasteriorum executionibus, 111. Eius locus de archiepiscopo monacho rum & monachis in Republica, 111.
- Thietricus pagus, 110.
- Thiericus vicus etc. in Vogelo, 111.
- Thieri imperator, mortis tempus, 111.
- Thiri episcopus Emsditi, 111.
- Thiermannus episcopus, Leucomi, 111.
- Tillo monachus Sollemiaci, 100. Discipulus S. Eligii, 111. Pactus dicitur, 111. & Tillo-Pas-lus, 111. 112. Eius pia mora, 111. Non fuit abbas, cum citius, 111.
- Tilme SS. Ewaldorum loci, 111.
- Tirinus pagus Theodoric, 111.
- Tolani episcopus, Aurais, 111. Erembertus, 111. 460. Eugenius duo, 111. Helidus, 111. S. Hildefonsus, 111. Julianus, 111. Justus, 111. Monachus, 111. Ogericus, 111. 112. 113. An Tostatus, 111.
- Tolani episcopus Cyprinus, 11. Memus, 111.
- Tolide episcopus, an Memus? 111.
- Tolius monachus, 11.
- Tominus episcopus, Tolus, seu Palencia, 111.
- Tondra episcopus, 111. Ab abbate data, 111. A Puerhyro, 111.
- Tondra monachorum, 11. 111. Tempore in facientia assignata, 111. Insuper est monachus profectus, 111. Ante profectum non fuit, 111. In ipsa conversione, 111. Qualis fuit aeo S. Patris Benedicte, 111.
- Tondra monachorum christianos illa erat ab ea quoniam crederet, 111.
- Tondra varia capitulum, 111. Graco more, 111. Ab S. Petri, alia S. Leonem, 111. Tondra S. Petri Ratis, 111. Eius in re diversitas Scottorum & Romanis, 111. Quae Scottorum, Hilbertorum, 111. Scottorum in figura ari incit, 111.
- Tonsacensis ad fidem conversi, 110.
- Tornaci episcopus, Acharius, 111. S. Eleutherius, 111. S. Eligius, 111. Mammelinus, 111.
- Tonsacensis episcopus, idem qui Novissimus, 111. vide Novissimus.
- Tornadrensis pagus, 111. seu Tornotensis, 111.
- Tonla rex frustra S. Benedicte decipere tentat, 11. A S. Benedicte arguitur, & foras dicitur, 111. Arguit erga Romanos, 111. Quo anno Cassam adiit, 111. Alia gesta, 111. An sub illa posset Placidia, 111. Eius mora, 111. 112.
- Traditiones veteres nova opinionibus praetercedit, 111.
- Traditionis per cultum etc. forma, 111.
- Trachinus contritus, 111.
- Transit ad Moran seu Tugronem episcopus S. A. mandus, 111. Aeternus, 111. Perantodus, 111. Johannes, 111. S. Landeverus, 111. S. Remulus, Theodorus, 111. 112.
- Transitus ad Rheum episcopus S. Willibordus, 111.
- Transitus abbas S. Ragni Divio, 111. & Agazii, 111.
- Transitus SS. Amandi & Andrea abbas, 111.
- Saudi Ansberti Fontanellam, 111. S. Bernall abbas.

- Wigbertus eremita Trifido praedicat, **146. 154.**
 Secundus in Hiberniam, **132.**
 Wigerus dux, **419.**
 Wighardus designatus episc. Cantuariæ, **413.**
 Wigornie episc. Botellus, **115.** S. Voellanus, **191.**
 Wigorniensis ecclesia a monachis possessa, **148.**
 Wicramus abbas Lutetiae, **126.**
 Wileradus episcopus, **189.**
 WILFRIDUS, 470. **471. 472. 473. 474. 475.**
 111. 170. Legatus necem evadit, **403. 404.**
 Fit abbas Ripensis, **404.** seu Ripemensis, **403.**
 411. Ordinatur episc. Mercurii minister, **420.**
 420. Eboracensis sedis possessionem init, **416. 417.**
 416. Pater ejus gessit, **406.** Cum Scotos dispuat, **416. 417. 418.**
 Britones & Scotos revocat ad ecclesiarum unitatem, **424.**
 Scotos ad Romanum ritum revocat, **424.**
 Regulum S. Benedicli propagat, **416. 417. 418. 419.**
 Eam in Anglia Translumbriata diffundit, **110.**
 In conversione Frisiorum laborat, **164.** Eos convertit, **418.**
 Venerat a rege Egfrido, **424.**
 Romam appellat, **420.** A Theodoro veniunt, **416.**
 416. Eboracum indecens visit, **420.**
 Legatus 1110, **420.**
 Romam eundo, **424.**
 110. Romam adiens Dagobertum fil. Franchorum regem inivit, **102.**
 420. Pentaridam regem Lumbardie, **102.**
 Roma per Franciam venit in Angliam, **102. 110.**
 Revertens venerat, **110.**
 Felicitas, monasteria construit, **404.**
 Theodoro Casuarie reconciliatur, **114.**
 Ab Aldifido rege vexatus, **160.**
 Licet deinde Ecclesiam regis, **102.**
 Lindisfarne Episcopatum regis, **110.**
 Non hoc prius Regulum S. Benedicli invenit, **117.**
 Enituit apud Mercurios, **112.**
 Wilfridus junior episc. Eboraci, **416.**
 Wilfridus episc. Virduni, **167.**
 Wilgifu S. Williberti pater, **416.**
 Wilricus episc. Viennæ, **424.**
 Willerus abbas Romæ, **126.**
 Willm Malmesburienſis liber de monasterio Glastoniens, **142.**
 Emendatur, **112.**
 Willm Thome error emendatus, **417.**
 Willibrodus, **146. 154.**
 Eius pater Vilgifu, **416.**
 Edacius, gressu pio, **420.**
 110. Romam venit, **114.**
 Ordinatur episcopus, **110. 102.**
 Sedem S. Tracti, **404.**
 Felix convertendis incubuit, **112.**
 Missio ejus in Frisiam, **104.**
 104. Apostolica Frisiorum, **416. 417. 114.**
 Cui monasterium Eboracense, **107. 108.**
 Quod regis, **404.**
 Erga Brevensium beneficium, **108.**
 Condit monasterium Suthrenſe, **108.**
 S. Marie Trevira, **404.**
 Praedicat in Dacia, **108.**
 Eius factus martyr, **417.**
 Willramus abbas Lutetiae, **126.**
 Willigis episc. Moguntiae, **422.**
 Willmarus presbyter, **416. 417. 108.**
 Willm abbas in Anglia, **112.**
 Willm pater monialis, **146.**
 Williburgus cultum, seu Trajesium ad Rhenum, **169.**
 Willm euseb. Doceletze, **110.**
 Willm abbas Antiodorensis, **41. 114. 116.**
 S. Germani, **115. 116.**
 Willm abbas Treverensis, **110. 111.**
 Willm abbas, ibi Gerdolzi, **420. 421.**
 Willm episc. Licet deinde, **403. 418. 419.**
 seu Mercuriorum, **416.**
 Willm abbas foudit monasteria, **112.**
 Willm episc. Venturatus, **111.**
 Willm abbas pater monasterium, **420. 117.**
 Willm S. Jodoci caput, **418.**
 Willm monachus Siliensis, **418.**
 Willm abbas, **420.**
 Willmensis ecclesia a monachis possessa, **148.**
 Willmensis episc. Ethelwoldus, **424. W318.**
 115.
 Willm episc. Treverensis, **418.**
 Willm emendatus, **417.**
 An prius S. P. Benedicli Ancie famulus tribuerit, **412.**
 Willm abbas Senoniensis, **416.**
 Willm monachus discipulus S. Paterni, **110.**
 Willm monachus pater & doctus Willm, **146.**
 Willm abbas S. Medardi, **417.**
 Willm major domus, **417. 418.**
 Willm episc. incurrat scilicet, **114.**
 Willm abbas Divionensis, **112. 414.**
 Willm abbas Jurensis, **424.**
 Willm abbasissa Nivelle, **408. 416.**
 Obiit, **424. 426.**
 Eius vice locas emendatus, **426.**
 Willm Seylites, **112. 141.**
 Willm monasterium, **111.**
 Willm-Retti gratia, **420. 116. 117.**
 Willm major domus regis Chaderici, **424.**
 Willm episc. 110. An Biteracensis, **104.**
 Willm episc. Biteracensis, **111. 411.**
 Willm episc. Senonis, **148. 116. 119. S.**
 Willm in missione suavit, **146.**
 Eius parentes, scilicet domus sanctus Pontine, & praedicatio apud Frisios, **114.**
 Domus sancti monachi Fontaine, **111.**
 Willm episc. Melonis, **110.**
 Willm episc. 110. An Biteracensis, **111.**
 Willm, in episc. Cantuariæ, **112. 117.**
 Willm S. Williberti pater, **416.**
 pe obit, **147.**
 Willm monachi Siliaci construit, **112. & Viterbiensis, 146.**
 Willm villa, **426.**
 Willm episc. Ardentis, **118. 146.**
 Willm episc. Vigornie, **115.**
 Willm episc. Rupertus, seu Rudbertus, **424.**
 Willm S. Jodoci factus, **117.**

X

Xenophontia, monasteria episc. 119.
 Xenodochia monasteriorum, **422.**

Y

YEPHIDIUS a Giliis auctoribus deceptus, **60.**
 Ymbertus, monachus Jurensis, **112.**

Z

ZABARDA dux in Sardinia, **112.**
 Zacharias papa S. Gregorii dialogus veritas in Greco, **109.**
 Zacharias abbas Beneventi, **417.**
 Zadar episc. Ediz, **40.**
 Zala Gothus catholicus persequens, a S. Benedicli arguitur, **60.**
 Zeno basilica Viroco miraculo illustrata, **116.**
 Zephimus papa dicitur Vephrinus, **411.**
 Zozimus episc. Rhipani, **416.**
 Zozim episc. Gallus, **116.**
 Zozimus papa dicitur Jozimus, **61.**
 Zozimus episc. Siliensis, **416.**

INDEX PECULIARIS MONASTERIORUM ET ABBATUM.

A

A **ABRON** abbas in Insula Armerica, **117**.
nunc S. Maclovii, **117**. S. Vincentia **11**.
Cron, **114**.

Abdonianense, **694**. **Abdulla**, Parolan, **117**. Co-

pus, Helms, Retham, **114**.

Abdullaum, vide **Farfham**.

Abdura in Anglia, **117**. Iuxta **Adema**, **114**.

Ad laudam, vide **Cathacum**.

Ad folem S. Georgii in Sicilia, **107**.

Adarchianum, **117**. **114**.

Adarchia, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Adarchia, S. Andree, **114**. **114**. **114**. **114**. **114**.

Abdullaum, vide **Ruthamense**.

Abdonense, vide **Troclarense**.

S. Abini, vide **Andegavense**, **Commanense**.

Abnaborgh abbas **Hartulfus**, **117**.

Abnaborgh, **117**.

Abnaborgh in **Brigitto**, **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh priore in **Volaga**, **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

Abnaborgh, **117**. **117**. **117**. **117**. **117**.

INDEX PECULIARIS

- Caparicenses S. Agnelli, **115**. Antea S. Pancratii, **106**. S. Petri & Pauli, **147**, **154**, **161**, **176**, **186**, **227**, **474**, **666**, **682**, **683**. Suburbanum (sandi Petri), **115**. Primum Anglie, **271**; Eius fundatio, **140**. Ibi sepulchri S. Agnelli, **176**, **186**, **227**, **474**. Abbas Benedictus, **176**, **186**. Martinus, **467**, **484**. Iohannes, **176**. Qr. Nuthand, **476**. Petrus, **349**.
- Carnariensis S. Mildridis, **140**. Abbas Alfwic-
ard, **349**.
- Carpinensis S. Marie. Vide Coloniense.
- Carpuric infule, **6**. **433**, **459**. Abbas Rudol-
phus, **4**.
- S. Caprari, Vide Marzucum.
- Capucine infule, **115**.
- Caput in Africa, **126**.
- Caput-Cerium prius, **Savona**, **332**, **466**.
- Capucum, **6**.
- Caradiganensis S. Petri in diocesi **Burgensi**, **64**.
- Carislianum, Caplwin, **121**, **55**. Gravel & Li-
on, **113**. Abbas Gravinus, **113**. Sic-
cus, **113**.
- Carmenensis apud Blueriges, Charente ex,
Ror, **574**.
- S. Carutis. Vide Carmathense.
- Carthagine, Chabonem, **131**. Abbas Leuden-
ardus, **131**.
- Carthagenensis, **724**.
- Carthagenensis S. Petri, **40**.
- S. Carilei. Vide Antiochenis.
- Carthagenis, Carthage, Abbasius Remenhardus seu
Ieminiobus, **131**.
- Carthagenis, Carthage, S. Clerus de Charente,
131.
- S. Abbas Apur, **349**.
- Carnateus S. Martinus in Valle, & Martinus in
Faller, **734**, **113**, **140**, **200**.
- Crautensis S. Petri in Valle S. Iose in Faller,
734, **113**, **423**.
- Carthagenensis, **6**, **5**, **37**.
- Cervinus, S. Remigii, **131**.
- Cist. Dei, **45**.
- Ciste Conspicentis, Congreg. **170**. Prioratus,
sive, Abbas Remichus, **170**.
- C. A. S. in hys. S. Medardi, Congreg. Capit. Ordini-
ni, **Mos-Castel**, **128**, **131**, **132**, **133**, **134**, **135**, **136**, **137**, **138**, **139**, **140**, **141**, **142**, **143**, **144**, **145**, **146**, **147**, **148**, **149**, **150**, **151**, **152**, **153**, **154**, **155**, **156**, **157**, **158**, **159**, **160**, **161**, **162**, **163**, **164**, **165**, **166**, **167**, **168**, **169**, **170**, **171**, **172**, **173**, **174**, **175**, **176**, **177**, **178**, **179**, **180**, **181**, **182**, **183**, **184**, **185**, **186**, **187**, **188**, **189**, **190**, **191**, **192**, **193**, **194**, **195**, **196**, **197**, **198**, **199**, **200**, **201**, **202**, **203**, **204**, **205**, **206**, **207**, **208**, **209**, **210**, **211**, **212**, **213**, **214**, **215**, **216**, **217**, **218**, **219**, **220**, **221**, **222**, **223**, **224**, **225**, **226**, **227**, **228**, **229**, **230**, **231**, **232**, **233**, **234**, **235**, **236**, **237**, **238**, **239**, **240**, **241**, **242**, **243**, **244**, **245**, **246**, **247**, **248**, **249**, **250**, **251**, **252**, **253**, **254**, **255**, **256**, **257**, **258**, **259**, **260**, **261**, **262**, **263**, **264**, **265**, **266**, **267**, **268**, **269**, **270**, **271**, **272**, **273**, **274**, **275**, **276**, **277**, **278**, **279**, **280**, **281**, **282**, **283**, **284**, **285**, **286**, **287**, **288**, **289**, **290**, **291**, **292**, **293**, **294**, **295**, **296**, **297**, **298**, **299**, **300**, **301**, **302**, **303**, **304**, **305**, **306**, **307**, **308**, **309**, **310**, **311**, **312**, **313**, **314**, **315**, **316**, **317**, **318**, **319**, **320**, **321**, **322**, **323**, **324**, **325**, **326**, **327**, **328**, **329**, **330**, **331**, **332**, **333**, **334**, **335**, **336**, **337**, **338**, **339**, **340**, **341**, **342**, **343**, **344**, **345**, **346**, **347**, **348**, **349**, **350**, **351**, **352**, **353**, **354**, **355**, **356**, **357**, **358**, **359**, **360**, **361**, **362**, **363**, **364**, **365**, **366**, **367**, **368**, **369**, **370**, **371**, **372**, **373**, **374**, **375**, **376**, **377**, **378**, **379**, **380**, **381**, **382**, **383**, **384**, **385**, **386**, **387**, **388**, **389**, **390**, **391**, **392**, **393**, **394**, **395**, **396**, **397**, **398**, **399**, **400**, **401**, **402**, **403**, **404**, **405**, **406**, **407**, **408**, **409**, **410**, **411**, **412**, **413**, **414**, **415**, **416**, **417**, **418**, **419**, **420**, **421**, **422**, **423**, **424**, **425**, **426**, **427**, **428**, **429**, **430**, **431**, **432**, **433**, **434**, **435**, **436**, **437**, **438**, **439**, **440**, **441**, **442**, **443**, **444**, **445**, **446**, **447**, **448**, **449**, **450**, **451**, **452**, **453**, **454**, **455**, **456**, **457**, **458</**

Habundante aierum, 144. Abbat. S. Adel-
 phus, 424. S. Anna, 145. 120. Cly-
 do, 127. Gerichramus, 464. S. Romanus,
 191.
 Habundante virg. 120. Abbatissa, Cecilia, seu
 Clara, seu Gogoberg, 121. 490. Matheldis,
 121. Petrus, 121. 127. seu Cibeirad,
 seu Gibeirad, 121. 424.
 Hancum virg. in Anglia, 424.
 Hancum virg. in Anglia, 121. Abbatissa Frigi-
 tha, 121.
 S. Hadrian, in Italia, 121.
 S. Hadrian Panormitanus, 144.
 Hagathaldense, 144.
 Hamaticense, Manay, virg. S. Petri, 121. 424.
 144. Abbatissa, Eufebia, 121. S. Gertrudis,
 121.
 Harode in Nordria, prior, 144. 424. 424. S.
 Maria, tum S. Petri, 424.
 Hara, 121. Vide S. VVilmar.
 Haselcent, Hasel, abbas Vidor, 424.
 Hasenonde duplex, virorum, & mulierum,
 Hasen, 121.
 Hasenonde virorum. Abbat. Johannes, Aldo,
 Saverius, Geroldus, Godefridus, VVilhelm,
 Arnoldus, Andulfus 121.
 Hasenonde virginum. Abbatissa, Eulalia fen-
 datrix, Bertrada, Ernestradis, & sex alie
 ipse, 121.
 Hasprent prior. Haspre, 121. 424.
 Hasprent-monasterium S. Leodegarii, seu Cella,
 Erenbamburg, 424.
 Hasprent in Anglia, 121.
 Hasprent S. Clementis, Eren, 424.
 S. Helena, seu Hinglon, in Anglia S. Crucis
 & S. Helene. 424. Abbatissa Cilla, 424.
 Helecent, S. Hilaru, 120. Abbas Frigidus,
 121.
 Heltonense, vide Eufonense.
 Heltonense, 424. Abbatissa Rega seu Herra, 424.
 Herveilla, 424. Hida, 424. 424. 424.
 Heredia, seu Heriede, Nirmarus, 424. 424.
 424. 121. 121. Abbat. S. Filibertus, 121.
 Erenmatus, 121.
 S. Herme seu Hermet, vide Panormitanus.
 Hiberna, 121. 121. 121. 121.
 S. Hieronymi, vide Adaginum.
 Hieron, 121. 121. 121. 424. 121. 121. 121.
 121. 121. 121. 121. 121. 121. 121.
 Hilaria, aduocatus seu aduocatus, 424.
 Hilaricus seu Hildebrand, 121. S. Columbus,
 121. ad 121. 121. Segens seu Segina, 121.
 Hilda a S. Columba instituta, 121.
 Hilarionense, S. Pauli, tum S. Hilarii, S. Aue,
 121. 424.
 S. Hilarii. vide Melarense, Fildense, Trevisense.
 S. Hilarii prior, 424.
 S. Hilarii, vide Florentinum.
 Himmens in Cantia, 121.
 Hippocent, sub S. Agathino, 121.
 Hippalense, 121. 121.
 Hippica, 121. 424. 424. 424. 121.
 Hoemburgense S. Odili, S. Odili, 424. ad 424.
 424. 121. Abbatissa, S. Odili, VVercen-
 121. 121.
 S. Honorati Argentinense, 121.
 S. Honorati, vide Lirincense.
 Honoratense, 121. 121.
 Honoratense, 424.
 Huc in Cantia, 121.
 Hoemburgum eremitarum S. Arnold, 121.
 Honorati, vide S. Theoderici.
 Horroense prope Trevisum S. Maria, 121.
 121. 121. 424. 424. 121. 121. 121. 121.
 121. 121. 121. 121. 121. 121. 121.

Hirspre, vide Ripsale.
 Hirspre-Garia in Vudago, Monach, 424.
 Humilantense, Humilant, 424. 121. Abbatissa
 S. Huncundia, 121. Virorum abbas Erenus,
 121.
 Huncilcuria S. Petri, Monach, 121. 121.
 Huncilcuria, 121. Abbatissa Auzina, 121.

I

S. IACUTI, S. Jacut, 121. 121. 121.
 Iacutense, 121. 121.
 Iacutense, vide Rebecum.
 Iacutense in Anglia, 121.
 S. Ildif, vide Arucentense.
 Inde, vide abbas Aincus, 424.
 Iacut-monasterium S. Marini & S. Odili in
 Africa, Hildmader, 121.
 Ingeltingum in Anglia, 121.
 In-lire, a S. Suidberto conditum, 121.
 Insulense apud Reiloveus, 121. 424. Abbas Ar-
 charius, 121.
 Insula prope Treas, 424. Abbat. Avenius,
 Fildis, 424.
 Insula-Germanica, vide Trecentense S. Petri.
 Insula Barbara, 121. 121. 121. 121. 121. 121.
 121. Eius abbas privilegium, Erat Victorius
 Episcopi Lugdunensis, 121. Abbat. Auerb.
 seu Acherus, Benedictus, Lucius, 121.
 121. Lupus, 121. Maximus, Maximus, 121.
 Insula seu VVendense, 121.
 Insulense, vide Althaus.
 Iob, 121. vide Nuenia.
 S. Iohannis prior, in Vofago, 424.
 S. Iohannis de Erenia, vide Panormitanus.
 S. Iohannis de Garia, vide S. Merens.
 S. Iohannis, vide Erenia, Althausense, Ade-
 degenense, Baisch-pont, Claffen, Iyren-
 se, Ludowica, Lemantense, Limonicum,
 -Romenense, Taromense.
 S. Iohannis Bapt. seu S. Iohannis ab Agis, 121.
 S. Iohannis Baptiste, vide Caluatense, Modeli-
 ti, Panormitanus, Romanus, VVendense.
 Iorann, vide Iorann.
 Iorannense, vide Iorann.
 Iorannense, 121. 121. 121. 121. 121. 121. 121.
 121. 121. 121. 121. 121. 121. 121.
 Iova, 121. vide Iorann.
 S. Iovini de Marini, vide Erenia.
 Iprent S. Iohannis, S. Iova & Ipre, 121.
 Istantum, an monasterium, 121. 121.
 S. Judocius, seu Cella-Marini, seu mona-
 chium-Cruci, seu VVicus, S. Fagi, 121. 121.
 424. Abbat. Althaus, 121. Florentis, 424.
 85. Julian, 121. vide Neapolitanum.
 S. Juliani, vide Aufsedorense, Brivatense, Ce-
 noniense, Tolentum, Turense.
 Juvenis in Erenia, 121.
 Jundure, vide S. Dordis.
 S. Iustini ad Vigentum, 121.
 S. Iustini, vide Nabiliensis.
 Jurense, vide Erenia, Condatisense, Lauen-
 tence, Erenia.
 Juvenis super Ruvium Novissam, abbas Sya-
 grum, 121.
 Jullense, vide Vestimentense.
 S. Iusti, vide Lugdunense.
 85. Iusti & Fildis, vide Completense.

INDEX PECULIARIS

475. 574. 612. 613. Abbatas, Aalenensis Abbas-
episcopus, Ado-Herricus, 442. Adona, A-
rillus, 114. S. Columbanus, 115. Conchens,
112. S. Eulafius, 398. Gerardus, Jacobbertus,
112. 113. 114. 115. 445. G. Melius, 112. G.
Rupbertus, Raro, Rensinus, Rubicus, 349.
Sarius, 112. Walcherus, seu Waltherus, 112.
113. 420. 475. Wilbrandus, seu Willibrandus,
114.

M

MACARI. S. Michaelis, abbas Fuldis, 116.
Theodorus, 116.
Macriale prior, apud Fidenes, Manaster. 117.
S. Marchori, S. Malo, 117.
Madriacense, seu de Cruce S. Leufredi, la Croix
S. Leufrey. 114. Abbas sanctus Leufredus fun-
dator, 412.
Madriacense, abbas Odobertus, 112.
Magense, Mala, 415. 416.
S. Migler, Fide Lihonense, Paridense, Sur-
gense.
Magnificus S. Sebastiani in vico Tudarum,
Mastion, 412. 117. Abbatas, Adelphus, 574.
Robo, 344. Ervius, 442.
S. Margodoli, Fide Andegavense.
Malibonense, Fide Malgemburgense.
Maltrouense, 112. 113. 412. 420. 113. 120. 112.
Abbatas, 112. 113. Willelmus, 112.
Mass-monasterium, Fide Sreanichalense, Tu-
ronense.
Melbodum, Fide Melbodum.
Meln-sharense, 112. 412. 442. 451. 112. 574.
620. 442. Abbatas S. Alchimus, 412.
Malmadarense SS. Petri & Pauli, Malmo.
112. 113. 114. 442. 451. 412. 413. Ab-
bas Procopius II. 112. Abbatas idem ac Sta-
bulense, Fide Stabulense.
Manaster, 112.
Maracense S. Georgii, 116.
S. Marcelli Craterense, 116.
S. Marcelli, Fide Cabulense, Tansoniensis,
Viennense.
Marciacense, Marbhaner. 112. 113. Duplex,
112.
Marciacense vicorum, abbas Joannes, 112.
Marciacense pariter, abbatas, Choulensis,
Judith, 278. 112. 311. 112.
Marciacum in Campis, 112. 311.
Marciacense Cadacorum, 112. 113.
S. Marcelli, Fide Corbinicum.
S. Marci, 412. Fide Rubacum, Spoletinum.
S. Maria S. P. S. Institutum, 112.
S. Maria supra Ligerim, 112. Abbatas Chro-
gus, 112.
S. Maria, seu S. Columba, seu S. Agatha, de
parthum in Gallia, 611. Duplex, 312.
S. Marie, Fide Abendonense, Edense, Are-
lense, Aufomaropolitanum, Aurelianense,
Aurillacense, Balguelicense, Bechevianum,
Bourgenne, Broggenne, Cadacense, Cen-
mannense, Colonense, Moriense, Rho-
nium, Farsense, Gemencense, Gladonense,
Grallense, Haterense, Hoinburgense, Re-
pense, Jotense, Lania, Lomacense, Loca-
nense, Marcolense, Melbodum, Mentense,
Monasterium villare, Moricense, Neapolita-
num, Nigellense, Nivernense, Nivellense, Pi-
darense, Populatum, Pothula, Pustula-mo-
nasterium, Raitiponense, Sagense, Schen-
se, Sereburgense, Suffragense, Tiscense,
Trotense, Trevirens, Tullacum, Tu-
ronense, Velmontense, Viriacum.

Maricum, apud Fidenes, 112. 312. Abbatas S.
Iulianus & Aescunandus, 112.
S. Mariani, Fide Aufordienense.
Marcolense, seu Mercense, SS. Marie, Pe-
tri & Pauli, Marcellus, 112. 113. Abbatas,
Choncherus, 112. Humbertus, 112. 113.
Marcolense aliud, 112.
Marneuse, Fide Lohoreuse.
S. Martinus, Fide Lohoreuse, Paridense.
S. Martin in Campania, abbatas Theodorus,
Andreas 112.
S. Martini a Campis, 112. Fide Metense.
S. Martini inferius-monasterium, 412.
S. Martini, Fide Adiacense, Almerie, Antifo-
dorensis, Batanum, Calacense, Camptense,
S. Deodati-Vallis-Gallice, Episcopus, Glan-
dorensis, Lohoreuse, Looche, Monasterium,
Metense, Neapolitanum, Panormitanum, Pri-
ficense, Pontiliva, Romannum, Sagunten-
se, Santonense, Sereburgense, Tournense,
Toulense, Turonense, Veracense, Velmonten-
se, Viennense, Wormbaltense.
S. Martii Arvernense, 112.
Maurin-monasterium virg. Malmo. 450.
Maurin-Candida Carthagenensis, 112.
Maurin, 112. Fide Revenantur.
Maffiense S. Viderii, S. Pater de Marcellis, 9.
112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. Abbatas,
Anthonis, Mauronius, 11. Otto, 34. Richardus,
112.
Maffiense virginum, 112. 113. S. Cassini, seu
S. Salvatoris, 111. Abbatas Eusebius, 311.
S. Marthae in Embo terra, a Tangridio abba-
te conditum, S. Maf, 112.
S. Mathie, Fide Trevirens.
Maudense, 112. 113.
Mauriacum virg. SS. Colme & Damiani, 112.
S. Maurici Monasterium, 412.
S. Maurici, Fide Agnense, Belluicense, E-
berthense, Turonense.
Mauron-villa, Fide Eberthense.
S. Mauri, Fide Belluicense, Glanfoliense.
Maur-monasterium, Fide Cella-Lumbardi.
Mauzacum SS. Petri & Capriani, Mauzac, 39.
112. 113. Abbatas Eusebius, 112.
S. Maximi, S. Mauri, 39. 40. 114. 115. Ab-
bas, Atulius, 112. S. Leodegarius, 112.
412.
Maximianus prior, Malmo. 11. 30.
S. Maximus, Fide Melicense, Trevirens.
S. Maximin-cella prior in Remis, 112.
SS. Maximi, de Fide Lucifanum, Neapolita-
num.
S. Medardi, Fide Suffragense.
S. Medesin-cella, Fide Paridense.
Mediamfledense, 412. 413. Abbatas Servetus,
112.
Medianum-monasterium, Aben-muier. 412.
413. 414. 415. 416. 112. 113. Abbatas,
Hyacinthus Allet, 412. 413. S. Hilarius, Leu-
thius, 412.
Medianum-monasterium Elurigan, 412.
Mediolanense, Medol. 112.
Mediolanense sub S. Ambrosio, 5.
Mediolanense, abbas Amundus, 412.
S. Melani, Fide Recondense.
Melbodum, Maudag, S. Marie, 412. 413. Ab-
batas, S. Aldemundus, 412. 413. S. Aldemundus,
Amalbertus, 112. Maderbertus, 112.
Meldense S. Crucis, seu S. Frazza, S. Frazza
de Moaz, 112. 412. 413. Abbatas, Adam,
311. Fredigandus, Helas, 112. Gaudicus, 112.
113. Moida, 412.
Melmonense in Anglia, abbas S. Althelmus,
110.

A
 Anonymus poeta Trecentis, 146.
 Anonymus Turonensis de rebus mensis. S. Jacobi, 147, 148.
 Anonymus in Uicinis de S. Eusebio, 69, 149.
 Anonymus scriptor vite S. Aglii, 123.
 Anonymus scriptor vite S. Aniceti, 113.
 Anonymus scriptor vite S. Aldequidi, 117.
 Anonymus scriptor vite S. Anselmi, 102.
 Anonymus scriptor vite S. Andree abbatisse Laudani, 140.
 Anonymus monachus auctor vite S. Augusti, 69.
 127.
 Anonymus scriptor vite S. Audergilli, 126.
 Anonymus auctor vite S. Balhildis, 127, 128.
 Anonymus duo scriptores vite S. Balhildis, 111.
 Anonymus scriptor vite S. Bavonis, 129.
 Anonymus vite S. Conclari auctor, 112, 113.
 Anonymus auctor vite S. Filiberti, 107.
 Anonymus scriptor versuum S. Gotthardi Nivellensis, 125.
 Anonymus auctor vite S. Gertrudis Nivallensis, 410, 411.
 Anonymus scriptor vite S. Hermenlandi, 126.
 Anonymus scriptor vite S. Joannis Romachensis, 78.
 Anonymus scriptor vite S. Jodoci, 417, 418.
 Anonymus scriptor vite S. Kiliani, 141.
 Anonymus scriptor vite S. Pauli Leomensis, 136.
 Anonymus duo scriptores vite S. Praxidi, 412.
 Anonymus scriptor vite S. Salaberge, 122.
 403.
 Anonymus scriptor vite S. Sepulchri, 160, 161.
 Anonymus scriptor vite S. Salpicii, 176.
 Anonymus vite S. Theodori abbas, 127.
 Anonymus scriptor vite S. Walberti, 441.
 Anonymi duo scriptores vite S. Wandegilli, 446.
 Anshertus episcopus Rotomagi, 114.
 Arcaulfus episcopus Orlans, 121.
 Audomarus episcopus Rotomagi, scriptor vite S. Eligi, 116.
 Autulfus abbas S. Maxentii de miraculis S. Leodegarii, 114.
 Avins episcopus Viennensis, 14, 17.
 Autmetus episcopus Tullensis, 118.

B
 B. Albertus Fontani episcopus de propagatione Religionis, 613.
 Babelinus abbas Foliatensis, plures codices scripsit, 417.
 Bachelarius monachus Britanni, 124.
 Balerus Sekingensis scriptor ada S. Fridolani, 101.
 Baronti visio, 104.
 Basilus Magnus, 6.
 Basilemonachus scriptor vite S. Amadi, 127.
 Basilemonia monialis scriptor vite S. Radegundis, 69, 116.
 Bede Venerabilis, 144. Eius Martyrologia & hymnia, 184, 185. Vita sancti Cuthberti, 125.
 S. Pater Benedictus, 111.
 Benedictus Annas Abbas, 124.
 Bernardus iter ad loca sacra, 171.
 Bernerus abbas Humolarensis scriptor vite S. Huneburgis, 148.
 Bertelus abbas Castellensis, 14.
 Babelinus scriptor vite S. Germani Grandislocensis, 441.
 Bonifacius scriptor vite S. Livini, 186.

Bonitus episcopus. Arvernensis scriptor contra Arianos, 122.
 Bracilio episcopus. Castrengulz scriptor vite S. Emilii, 121.

C

C
 C. Adamus poeta monachus, 119.
 Caelius episcopus. Archidensis, 19.
 Celsus, eius opera, 20.
 Caffodorus, 111.
 Claudius elegum, 18.
 Claudius abbas Clastomus, 198, 199.
 S. Columbrus, 109.
 Congellus seu Paulus abbas Banchoensis, 120.
 Conventus Abbas, 112.
 Cyprianus episcopus Tolomensis, scriptor vite S. Celsii, 89.

D

D
 D. Eremius monachus Loengialis festinus Patrum scriptor, 2.
 Desiderius episcopus. Caturcensis, 119.
 Dionysius Exiguus, 47.
 Donatus episcopus. Verbitensis, 120.
 Donatus auctor vite S. Tridoni, 412.
 Draconis opera & S. Eugenio emendata, 164.
 Decipianus poeta, in off. Florus Lugdunensis, 112.
 Dynamius Tatuus, scriptor vite S. Marti, 412.

E

E
 E. Dorus-Stephanus auctor vite S. Wilfridi, 107, 415.
 Eligius episcopus. Novionensis, 111.
 Emodius episcopus. Ticini, 11.
 Ermentarius abbas Herminis scriptor de miraculis S. Filiberti, 115.
 Eusebius abbas Alagensis, duo alter archidiaconus Tolomensis, scriptor epistolam de immundorum animarum cura, 160.
 Eucherius episcopus. Lugdunensis, 11.
 Eugenius iunior episcopus. Tolomensis, 162. Versus de S. Amileno, 110.
 Eustipius abbas Lunellensis, 11.
 Eustipius abbas Servianus, 166.

F

F
 F. Amicus ex abbate Linensi episcopus Refens, 14, 16.
 Faustus seu Congellus abbas Banchoensis, 120.
 Faustus socius S. Mauri, 87.
 Frigidus antichorus Farnensis, 122.
 Ferreolus episcopus. Ugentensis, 111.
 Florentius abbas S. Jodoci, de eo scriptis sec. 11, 417.
 Florianus abbas Rovini-montis, 11.
 Florus Diaconus Lugdunensis, 112.
 Fortunatus poeta episcopus. Fildavensis, 112.
 Fruthodus episcopus. Bracarensis, 151.

Fol.

ANNALIVM BENEDICT. TOM. I. 729

Fulbertus monachus Rotomag. scripti vitam S. Audoini, & de S. Audro, 338.
 Fulgentius episcopus Arelatensis, 136.
 Fulgentius episcopus Ruspensis, 40.

Lepellus scriptor vite S. Prodherti, 475.
 Lepus abbas Ferraria scripti vitam S. Maximini, 73.
 Lutinus scripti epistaphium Bede, 314.

G M

GILLES Sapiens scripti de auxilio Britannie, 134.
 Gildemar vitæ S. Droctorei auctor, 110.
 Gildemar alter monachus item S. Germani Prætorie, 119.
 Godscalcus scriptor vite S. Landeberti, 480.
 Gopi optimatis epistola, 100.
 Gordianus auctor pericliton vite S. Placidi, 11.
 Gostwin monachi Cantuariensis scripta, 186.
 Gregorius Magnus, 365.
 Gregorius episc. Turonensis, 145.
 Gruntycus scribit Regulam Solitariorum, 182.
 Gundoinus monachus antipyrus, 183.

MACARIUS Regulam scripti, 6.
 Magister Regulam scripti, 318.
 Marcerius Claudinus, 10.
 Marculf monachi formula, 184.
 Marcus poeta discipulus S. Benedicti, 109.
 Marinus Damienus nam Bracara episcopus, 146.
 Maximus episcopus Regens, 114 67.
 Melanus seu Mellanur S. Cesarii discipulus, 87.
 Milo monachus scripti vitam S. Amadi, 67.
 387. 67.
 Montani episc. Tolensis epistola, 42.

H N

HIERONYMUS, 6.
 Hilarius episcopus Arelatensis, 14.
 Hildesheim episc. Tolensis, 439.
 Hildegardis abbatisa scribit gesta S. Disibodi, 487.
 Hildesheim episc. Meidenfi, 441. Scriptur vite S. Faronis, 480.
 Hincmarus archiepisc. Remensis, 430.
 Honorii Pape epistola, 307.
 Huchaldus monachus Rinoensis fac. 11. 358.

NAZARIUS monachus Uticensis, 129.
 Niceus episc. Treverensis, 79.
 Nagerus episcopus Londi scripti vitam S. Remaci, 447. 81. vitam S. Modesti, 363.

O

ODD vitæ S. Mauri interpolator, 97.
 Odoerus Vitalis, 146.
 Odo Monachus, 348.

I P

IOHANNES Abbas Biaccensis, tunc episcopus Gerundensis, 184.
 Johannes Diaconus auctor vite S. Gregorii Magni, 130. 67.
 Johannes Medicus, 125.
 Johannes Cassianus, 10.
 Johannes c. Roversi scholastico monachus Uticensis, 123.
 Johannes Erfordi scriptor vite S. Kiliani, 54.
 Johannes monachus Elmensis, fac. 11. 136.
 Joris discipulus S. Columiani, 181. Scripti dialogus de vita S. Johannis Reuerentis, 419.
 Jovinianus abbas Norwiche, 110.
 Jsidorus Hispaniensis episc. Regulam scripti, 111.
 Julianus episc. scriptor vite S. Ildefonsi, 446.
 Julianus episc. Tolensis, 361. Ejus epistola contra Monothelitas, 140.
 Julius episcopus Urgellensis, 62.

PACERNUS Regula, 170.
 PACHALDUS Eubertus, 370.
 Paschalis diaconus-famulus Petrus e Greco transferi, 110.
 Patricius monachus S. Gregorii, 148.
 Paulus diaconus Emeriti de monachis, 44.
 Paulus Warnefridi diaconus, 110.
 Paulus Hildesheim scriptor epistaphi S. Cesarii, 39.
 Paulus scriptor Regule, 170.
 Petrus abbas Tripolitani, 37.
 Petrus diaconus S. Gregorii, 178.
 Petrus diaconus Calensis, 411.
 Philippus ab Eleusio abbas Bonadopi, scribit vitam S. Amadi, 67. 387.

R

RAIMBERTUS abbas scripti vitam S. Walachi, 61. 170.
 Robertus abbas Calensis, 367.
 Robertus chronologus S. Mariani, 113.

L

LEANDER episcopus Hispaniensis, 130.
 Leo Magnus Pape, 109.
 Leo Mericanus episc. Ollie, 180.
 Leodegarius episc. Aduis de martyre, 490.
 Leontius abbas in Somad. insul. 6.
 Livini episc. de martyris catina, 180.

SAL.

S

SALVIANUS, 19.
 Secundus servus-Dei, & abbas Tridenti, 230.
 Simplicius abbas veritas Celsi, aliquot veritas
 edidit, 118.
 Stephani Regula, 379.

T

TALLO episcopus Casertanensis, 209.
 Terra monachus, 113.
 Theodericus abbas S. Trudonis, scripsit vitas S.
 Landardi abbatissæ, 331.
 Theodorus episc. Cantuariæ, scripsit Penitentia-
 le, 144.
 Theodorus auctor personarum, 112.

V

VADRIANUS & Lirinensis monacho episc. Ci-
 metensis, 25.
 Valerius abbas in Almaris edidit dicta, 332.
 Venantius Fortunatus, 176.
 Veranus episc. Cabellienensis, 170.
 Victor episc. Martyritanus, 113.
 Victorii cyclos, 139.
 Virgilius diaconus, in auctor Regule Magistri,
 378.
 Vincensius Lirinensis, 14.
 Virgili diaconi regule, 6.
 Driusianus scriptor vitæ S. Leodegarii, 10.
 Iovinianus, forte præpositus Leodegarii, de mi-
 raculis S. Leodegarii, 324.
 Ulfardus, 122.
 Wilinus-Bottius, 127.

Z

ZACHARIAS Papa, 209.
 Zimianus episc. scriptor vitæ S. Hildefonsi,
 446.

F I N I S.

